13
21 F
21

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
III. ~~13. i~~

13-20, i, 24.

III 20 A
III 20 A

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,

IVRIS VTRIVSQVE ANTECESSORIS,
& in Ampliſſimo Regióque Senatu Galleciæ Aduocati,

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSORVM APPELLANTIVM
à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis.

Vtrique Reipublicæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm temporali, valde vtilis: necnon ſupremis regalibus Prætorijs, cunctiſque Tribunalibus Eccleſiaſticis omnino neceſſarius.

In quo fœcundiſſima praxis, præcipuè Eccleſiaſtica & beneficialis, dilucidè continetur.

Opus ſanè pulchrum, à pleriſque petitum, & ab omnibus in vniuerſum deſideratum: non ſine magno labore & experientia digeſtum, prouideq́; & accuratè illuſtratum.

TOMVS PRIMVS.

NVNC PRIMVM IN LVCEM PRODIT.

Cum Summarijs, ac duplici Indice, altero Partium & Capitum, altero rerum ſingularium locupletiſſimo.

LVGDVNI,

Sumptibus Ludouici Proſt, Hæredis Rouille.

M. DC. XXVI.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

AVTORIS PROTESTATIO.

Quidquid in tam vtiliſsimo tractatu dixerim, ſanctæ matris Eccleſiæ limæ, correctioni, & cenſuræ, & me pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſeat, alitérve ſtatuat, idipſum ego cenſeo, & ab ſcriptis deſiſto, teſtórque magis me fragilitate humana tunc labi deceptum, cùm ſana ſit intentio.

EXCELLENT^MO ET ILLVSTR^MO
PRINCIPI,

COMITI MONTIS REGII ET DE FVENTES, &c.

E SVPREMO CONSILIO STATVS, ET BELLI,

Inuictiſſimi PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Conſiliatio digniſſimo, necnon ſummo Italiæ Senatui Præfecto præſtantiſſimo,

Don Franciſcus Salgado de Somoza S. P. D.

CVM primùm fuerit (EXCELLENTISSIME PRINCEPS)tanti tractatus fabrica in mea mente concepta, eodem ſimul inſtanti cui ſir eius debita conſecratio, ptouidè ptæueni,intrepidè concepi,& firmiter apprehendi. hæc enim vna me impulit cogitatio, vt vni tibi opus hoc noſtrum (innumeris & immortalibus titulis tibi debitum) officioſa animi ſubmiſſione dicarem. qui maiorum tuorum ptincipatus, pietatis, amoris, honotis, & charitatis hætes ptoſapiam de los SALGADOS tuæ, tuorúmque ſeruituti ortam & propagatam ſub tua ſemper ſuſcepiſti tutela. Hinc & etga charum Genitorem meum, méque ipſum tui generoſo animo beneficiatum non leuia, ſed ſingulatia amoris & animi indicia indies indicaſti. Tibi igitut iute optimo in ſignum velut naturalis tributi hoc munus offeto. indubiè etenim debetut tibi (PRÆSES EXCELLENTISSIME) vti præſtantiſſimo,non ſolùm præclari generis nobilitate fulgentiſſimo,& illuſtriſſimo Principi (quis enim antiquiſſimum neſcit ſtemma comitatus Montis Regij præclaris facinotibus decoratum , inter Hiſpaniæ proceres gloria & honore excellere , niſi qui ſolem non noſcit ?) verùm etiam & cunctarum virtutum ornamentis , quæ vera eſt tua hætedītas ab optimis quidem ptoauis longa ſerie tranſmiſſa, & in te abundè aucta , arque temperantiæ cultura conſeruata. Petge porrò (VIR CLARISSIME.) ſic itur ad Aſtra,tibi germano fulgore germana : vti enim illa in opaci ſui cæli ſpatiis perpetua luce vibrant , radiiſque obſtanter perfringunr ; paritet & fulges lucidiſſimus ſol micans in

Regio Italiæ Conſilio, cui prouidè præes, ac in ſupremo & nobiliſſimo Senatu ſtatus, necnon belli, quibus adeò animi tui experti, ingeniíque clari, prudentiæ fœcundæ raras dotes, vímque conſiliorum in rebus adminiſtrandis, & negotiis expediendis examuſſim oſtendiſti; vt inde Hiſpaniæ & orbis cum tui æterna, & immortali laude effluxerit admiratio; ita vt inter omnes non immeritò dicaris clarum ſpeculum, & vtile conſilium. Tanti igitur ac grati Principis hic labor patrocinium exclamat, quem inſignis hæc Ara tueatur. Proinde enixè exorare non inficior, vt hos primos mei ingenij fructus auctorémque etiam grato animo hilaríque ac ſereno vultu ſuſcipias, & ſub ampliſſimis tuis alis proregas, ne præcoces, ſed peruberes cunctis vndique reddantur, vtque tractatus hic tanto patrono, & protectore munitus, tanta autoritate ornatus, tantóque decoratus fulgore ſecurus in lucem & in publicum prodeat, orbíque illuſtris, ac materiæ grauitati conſonans pariter appareat.

Vale macte virtute cunctæ nobilitatis,
rectíque conſilij ſpecimen,
iterum vale.

LICEN

LICENTIATI

D. GARCIÆ SALGADO A SOTELO,

DOCTISSIMI ET ACVTISSIMI ADVOCATI in Regio ſupremo Galleciæ Senatu, in germani ſui fratris laudem, perelegans valde & curioſum ſonetum, vtrique linguæ, & Latinæ, & Hiſpanæ, deſeruiens, & in ambabus iſdem ſenſus & ſignificatio.

VNica Phœnix, quæ de vna gloria,
Æternamente viua occupas tantas,
Moriendo viues, quando viua cantas
Doctrinas tales dignas de memoria.
Celebret te perpetuò vna hiſtoria,
Quando tam graues opiniones plantas,
Si produçes, ô Patria, tales plantas:
Produce coronas laureas de victoria.
Præmia, ô ſacra Muſa, triumphos tales,
Celebres de ingenio ſtylo raros,
Publica, ô Fama, da voces immortales,
Quæ reſuſcitent animos auaros.
Tu, ô Iuſtitia, æternamente clama:
Incitent te Fortuna, Patria, Fama.

INSIGNES ATQVE HEROICÆ OCTAVÆ eiuſdem generis ſeu idiomatis D. ALVARI SALGADO de Loſada nepotis ex fratre, Auctoris, in eius laudem, velut iſte loquens.

NOn te turbes Apollo contemplandome,
Ni te encantes, ô Muſa, reprehendendote,
Non lamentes Athenas inuidiandome,
Ni te alteres Natura conoſcendote,
No te indignes, Fortuna, caſtigandome,
Quæ ſi attentamente conſideras;
Diuina Prouidentia ſtat dictando,
Quando ſcribo, doctrinas applicando.
Patria inuictiſſima, tu quæ participas
De tan grande victoria, gloria viua,
Si tan ſubtiles venas multiplicas:
Texe coronas de ſuaue oliua.

Si de tanto præmio Fortuna ni me priuat,
Abſconde te Auaritia, tu, ô Patria,
Si te amo; me obliga ſolamente,
Si te adoro; me canta dulcemente.
Si me obligas amor, non me fatigo,
Quando me eleuo, non me præcipites,
Si voluntaria mente me inſtigo,
Inconuenientes, te ſupplico, euites.
Obligat ſe amor, quando te obligo,
Patria, quæ debes; ſi ſola tu es cauſa,
De induſtria tanta, de tanta diligentia,
Quæ limites excedent de eloquentia.
Prouidentia diuina quæ me incitas
Fomentando diſcurſus ingenioſos,
Si tanto æſtimas tales Margaritas
Priua de ſpiritu mordaces inuidioſos,
Si tam graues perſonas reſuſcitas,
Quales iuncta mente perſuades;
Quæ apurent controuerſias, quæ ſcribant,
Permitte, iuſta, quæ immortales viuant.

Approbatio

Approbatio Licentiati BERNARDI DE LVAZES *Senatoris in Regio Tribunali Gallecię digniſſimi.*

TRactatum de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, in duos tomos diuiſum, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, ex commiſſione Domini, atque Domini Didaci Vela, Vicarij generalis Sereniſſimi Ferdinandi Infantis Archiepiſcopi Toletani, perlegi & examinaui, nihil in eo Catholicæ fidei, Romanæve Eccleſiæ, nec bonis moribus contrarium, quinimo multa eruditionis & doctrinæ plena, valde vtilia & neceſſaria, omnibúſque tribunalibus profutura inueni. Ideo non ſolùm typis poſſe, ſed etiam deberi mandari cenſeo.

Licentiatus Bernardus de Luazes.

HE hecho ver el libro contenido en eſta certification, no tiene coſa contra la fé y buenas coſtunbres y porlo que a mi me toca ſe puede imprimir. En Madrid a 21. de Iunio de 1623. años.

Don Diego de Vela.

Approbatio inſignis, doctiſſimi, necnon nobiliſſimi D. DIDACI GONZALES DE CVENCA ET CONTRERAS, *digniſſimi Senatoris in ſupremo Indiarum conſilio Catholici Regis* PHILIPPI IV.

HE viſto por comiſſion del Conſejo el libro de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, diuidido en dos tomos, que preſentó pidiendo licencia para imprimirle el Lic. D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA y no hallo coſa, que impida el dar le la licentia, antes ſegun mi pareſcer ſe le deue dar, porque el libro es múy vtil y la materia eſta muy exacta docta y agudamente tratada de ſuerte que promete conoſcido fructo, y aſegura mejor y mas plena intelligencia en ella. En Madrid a 2. de Nouiembre de 1623.

Licenciado Don Diego Gonzales de Cuenca y Contreras.

Summa Priuilegij Regis Catholici.

PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis auctoritate cautum eſt, ne quis intra proximos decem annos in regnis ſuis excudat *Tractatum de Regia protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Iudicibus Eccleſiaſticis, Auctore* D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, præter illum, cui Auctor ipſe conceſſerit, vt latiùs patet in originali diplomate. Datum Madriti 5.Decembris 1623.

Signatum,

Ego Rex.

Et de mandato Regis,

PETRVS DE CONTRERAS.

PErmiſſum eſt inſuper eidem Auctori dictum librum extra regnorum Hiſpaniæ limites imprimendum curare, & in illa introducere, virtute licentiæ Regis Catholici, datæ Madriti 14.Maij 1624.

Signatum vt ſuprà.

DON FRANCISCVS SALGADO DE SOMOZA ceſſit ius ſuum ſupradictorum priuilegij & licentiæ Ludouico Proſt heredi Rouille, Ciui & Bibliopolæ Lugdunenſi, publico inſtrumento coram Santiago Fernandez Notario Regio Madriti 18.Maij 1624.

INDEX

INDEX PARTIVM ET CAPITVM, QVÆ IN HOC PRIMO TOMO continentur.

PARS PRIMA.

Epilogus procemialis. *pag.*1.

CAPVT I.

QVæ ſit ſupremi Principis poteſtas, quónam iure ſuſtineri valeat in adimenda vi, à iudicibus Eccleſiaſticis illata, & de eius origine, & principio. vbi plura fundamenra(rum vtilia,tum protectionis iuſtificationi omnino neceſſaria)inferuntur,hactenus à nemine conſiderata. 7

Præludium primum. 13

Præludium ſecundum. 17

Præludium tertium. 21

Præludium quartum. 41

Præludium quintum. 44

CAPVT II.

De modo procedendi per regium Senatum in adimenda vi ab Eccleſiaſtico iudice illata,non deferente iuſtæ appellationi.& de variis formulis,quibus decreta concipiuntur. & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recuſet abſoluere,an ad id cogatur;&an actorum inſpectio in Senatu interim impediatur.& quid ſi ſecundæ iuſſioni (quam *ſobrecarta* dicimus) non obtemperauerit. 74

Decretum formulæ. 100

§. *I.*

Per delationem, atque repoſitionem,an & quemadmodum regiæ prouiſioni iudicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicatur. & quid ſi ſemel repoſitum reuocauerit. 111

§. *II.*

De prouiſione proceſſus non integri(*de autos diminutos* à pragmaticis dicta)& quando concedi, & quomodo concedenda. 117

§. *III.*

Quod ius,ſeu ſtylum, an Rotæ,an tribunalis Eccleſiaſtici; quámve opinionem regius Senatus attendere debeat in articulos violentiæ.& an in dubio iudicem vim feciſſe decernatur. 119

§. *IV.*

Prouiſio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit iudici degenti in alterius tribunalis diſtrictu, & à duobus iudicibus adinuicem procedentibus, exiſtentibus in diuerſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum pro delatione quod tribunal adeundum. 124

§. *V.*

De his cauſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema Prætoria per hanc viam violentiæ. 126

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem ſuæ iudex iuriſdictioni imponit,

Digitized by Google

ponit,vel aliter expirarit; ita vt ea penitus ad reponendum careat; vel quãdo poſt grauamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat. 136

CAPVT IV.

Ab Eccleſiaſtico iudice aliquid reponente mandato,& virtute prouiſionis regij Senatus, ad quem per viam violentiæ itum eſt;appellationi emiſſæ non deferens an vim faciat. 151

CAPVT V.

Oppreſſus qui vſus eſt regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an poſſit poſtmodum ſuam proſequi appellationem,& eius virtute iudex inhiberi inferior, vbi latè de natura decreti conditionalis, & quibus caſibus locum habeat. 154

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio,& attenuata exequutio,ſeu ad vlteriora proceſſus præcisè, an ſimul requirantur, vt violentiam adeſſe declaretur. & quid ſi adeſt ſubſequura exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis. 167

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem:an iudex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur; ita vt interim ab eo geſta, nullà, & attentata dicantur, & an termini interdum ſuſpendantur. in quo quid Rota cenſuerit refertur. 177

CAPVT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis: an poſtmodum eis integris, poſſit eiuſdem appellationis virtute, ſuper eodem articulo, regius iterum haberi recurſus per hanc viam violentiæ. 187

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A Sententiis merè interloquutoriis, vel vim diffinitiuæ,damnum irreparabile, vel præiudicium cauſæ principali habentibus: an, & quando iudex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens, ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini. 198

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti, aut conditionali, niſi,&c. ſeu etiam minus legitimæ, vbi aliàs licitè interponi potuit: an iudex non deferens vim faciet. & quo tunc decreti genere vti ſolet Senatus. 235

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita ſe habent, vt vnum veniat in complementum, effectum, ſeu exequutionem alterius, ſi eſt omiſſum appellari à primo: an à ſecundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat. 246

CAPVT IV.

Quando & quibus caſibus iudex Eccleſiaſticus vim faciat: non deferens appellationi interpoſitæ à carceratione, ſeu detentatione, vt qualis ea iniuſta ſit, intelligatur. & quid ab eius relaxatione. 249

De indebita incarceratione perſonæ. 260

De iniuſta detentatione ratione temporis. 264

De iniuſta detentatione ratione loci. 265

De iniuſta carceratione ratione ordinis non ſeruati. 267

De iniuſta carceratione ratione rei & cauſæ. 271

CAPVT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorúmque relatione: an iudex committere dicatur appellationi emiſſæ non deferendo. & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficij, vel temporalia reſpicientibus. 286

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus vim faciat non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria lata ſuper articulis eius cauſæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari. 302

CAPVT VII.

A ſententia aduerſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens; ſi appellationi emiſſæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur. & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſiuè. 315

CAPVT VIII.

A ſententia lata in caſibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia, appellationi interpoſitæ: an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, ſi non deferat. vbi de aliis diſpoſitionis verbis, ſub quorum inuolucro tacitè appellatio ſublata intelligatur. 336

CAPVT IX.

A compoſitione, ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus: appellationi emiſſæ an ſi non deferatur, violentia fiat. 355

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu & aliis in eadem cauſa ſe inuicem inhibentibus, hinc inde appellationi emiſſæ quis eorum non deferens, an vim faciat. & quid ſi exiſtant in diuerſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum; vt vter vim faciat, declarerur, & generaliter quid & quando à qualibet inhibitione, ſiue perpetua, ſiue temporali, appellatio legitima dicatur. 369

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtrationem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat. 385

CAPVT XII.

A ſententia affirmatiuè, vel negatiuè lata ſuper attentatis appellationi relatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ. 392

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præſentatione, inſtitutione beneficij, aliiſve actibus extraiudicialibus appellationi interpoſitæ iudex Eccleſiaſticus non deferat; an & quando violentiam facere dicatur. vbi exactè quando extraiudicialiter, vel iudicialiter proceſſum fuiſſe, vel debuiſſe dicatur, in prouiſione beneficiorum. 400

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij, purà, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione iuris patronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ: an ſi non deferat, iudex vim faciat. 449

CAPVT XV.

A mandato de reſidendo beneficium,

ciũm , vel de ordinando de ordine ei neceſſario,ac etiam à viſitatione,an vis fiat ; ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à iudice delarum. 456

CAPVT XVI.

A ſequeſtro,eiúſque relaxatione,ſiue etiam à depoſito , vel eius remotione ; appellationi interpoſitæ an non deferens vim iudex faciat. 468

CAPVT XVII.

A iudice,cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vlteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo.vbi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis , ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula(vnà cum toto negotio principali,quam & quas) & ſimilibus. 481

CAPVT XVIII.

A reſeruatione , quam facit iudex declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis,ſeu emergentis in cauſa,ad litis diſcurſum , ſiue diffinitiuam : appellationi interpoſitæ, an , & quando ipſe deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato proceſſu. 487

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE vi oppreſſorum appellantium.

EPILOGVS PROOEMIALIS.

CVM protectio,& ſubditorum defenſio cum ipſo ſit ſimul Regno ab origine orta, ita vt Regni obiectum ſit, & cauſſa finalis *a*: Regnum ſiquidem propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum eſt à Rege Regum, & Domino dominantium Deo: ab ipſóque ſupremis Principibus temporalibus ita ſit datum *b*: efficit, vt Vaſſallorum defenſio prouidè meritóque proprium Regis officium dicatur *c*, attributum naturale inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus, ac ſubſtantiæ diademæ, ita vt regimen, & protectio vnum ſit effectum continens, indiſſolubile, & inſeparabile, quæ nec à Rege tolli poſſunt, nec à regimine (cuius eſt anima) ſeparari, niſi ſimul & cum Regno eradicetur *d*. quia de regalibus eſt in ſignum competens ſupremæ poteſtatis, quam ſequitur ſicut vmbra corpus, & qualitas ſubiectum *e*, quam protectionem omni iure, naturali *f*, diuino *g*, & poſitiuo, tam Canonico, quàm Ciuili *h*, Rex ſupremus exhibere, adſtringitur vaſſallis oppreſſis, non ſolùm laicis,ſed multo fortiùs eccleſiaſticis perſonis *i*, tum tanquam Dei Miniſtris, & maiori defenſione indigentibus, non vtentibus materialibus armis, ſed ſpiritualibus tantùm; nempe: lacrymis, ieiuniis, orationibus, carníſque maceratione, & ſui ipſorum abnegationem, nec non modeſtiam & charitatem profitentibus: tum etiam, quia ſunt pars populi, membra, & ciues Reipublicæ temporalis in ordine ad defenſionem, & protectionem naturalem *k*, cuius priuilegiis gaudent, & vt tales tenentur ad obſeruantiam legis politicæ concernentis bonum publicum, ac vniuerſam laicorum ſimul, & Clericorum vtilitatem, ſeu conſeruationem, non vi compulſiua, ſed vi directiua dumtaxat *l*, ad quorum defenſionem, & protectionem ex debito officij, & merito charitatis *m*, & omni iure tenetur Rex, cuius manus murus eſt Eccleſiæ *n*, pax Clericorum, ſalus populi, vita Vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor Reipublicæ, & præſidium Chriſtianæ Religionis. *o* ad ipſum igitur omnes promiſcuè, tam Clerici, quàm Laici neceſſitate adſtricti, & vi oppreſſi pro auxilio, & defenſione naturali meritò confugiunt *p*, vt propulſetur, tollatúrque & leuetur violentia, ſibi illata à iudice eccleſiaſtico, denegante legitimæ appellationi delationem, ſuámque

a *Dixi latè c.1.hac p.1. à n.44. & à n.53. 95. & c.2. à n.26. cum ſeqq.*

b *c.1. præludio 1. à n. 40. vſque ad fin. præludij.*

c *à num. 92. in d. cap.1.*

d *d.c.1. à n.43. & ſub n.87. & n.97. & à n.310. & c.2. à n. 37. cum pluribus ſeqq. & ſupr.*

e *cap.1. n. 97. & cap. 2. à n. 32. & ſurſum.*

f *Agitur in d. c.1. à n.78. præludio 3. per totum, & præcipuè à n.79. & 88.*

g *à n.95. cum ſeqq. ibidem.*

h *d.c.1. à n.96. cum pluribus ſeqq.*

i *d.c.1. prælud. 2. à n.57. & à n.70.*

k *d. cap.1. à n.58. cum alijs pluribus in d. præludio 2.*

l *Latè diximus d. cap. 1. à n. 59. vſque ad n.69.*

m *à n.95. ibid. & n.84. & 88.*

n *d.c.1. à num.70. & 75.*

o *De omnib. iis attributis latè in d. c. 1. præludio 2. à n. 70. vſque ad 77.*

p *Diſputatur in c. 2. à num.46.*

ſuámque ſententiam indebitè, & iure reluctante exequente, ſuis bonis ſpoliante appellantem, carceréque, & cenſuris iniquè plectente, vſurpando ſuperioris iuriſdictionem, & priuando oppreſſum naturali defenſione; ne poſſit ad ſuperiorem recurrere pro medela ſuæ iniquitatis, & iniuſtitiæ *a*. quia quemadmodum ipſi appellanti omni iure præcipuè naturali ſit permiſſum, ac licitum propulſare violentiam, & reſiſtere iudici exequi volenti violenter & de facto contra ius ſuam ſententiam *b*: multo fortiùs ſibi licitum erit, imò vrbaniùs faciet, ad Principem Supremum recurrere *c*. qui abſque vllo ſcandalo violentiæ reſiſtat, præſtet auxilium & defenſionem naturalem, cuius proprium officium eſt. ex hoc enim recurſu ad Regem nullatenus infringitur libertas eccleſiaſtica, prout nec directè nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur eccleſiaſtica iuriſdictio, ſed imò potiùs augetur, & ampliatur *d*, cùm finis huius charitatiui ſubſidij, & Regij recurſus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in eius conſeruationem, vtilitatem, & authoritatem *e*, vt debitus ſuperiori eccleſiaſtico honor deferatur; ne vilipendatur ex impedimento curſus negotiorum ad Sedem Apoſtolicam, vtque omnia conſeruentur in eodem ſtatu, quo reperiuntur tempore prolatæ ſententiæ (appellatione legitima pendente, & iuriſdictione iudicis ſuſpenſa) ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Ex quo colligitur, quòd ipſe iudex eccleſiaſticus eſt qui iuriſdictionem impedit *f*, vilipendit, atque infringit iuriſdictionem eccleſiaſticam, qui cùm ſuam habeat ſuſpenſam, velit ſuperioris vſurpare, eáque abutendo vlteriùs contra omnia iuris canonici, & Sanctorum Patrum decreta, nec non œcumenica concilia attentare, vi opprimendo. ad hoc enim exhibendum regium auxilium, & præbendam protectionem vi oppreſſo Rex nullatenus aliquo vtitur veſtigio, ſeu vmbra iuriſdictionis *g*, ſed ſub meris limitibus defenſionis naturalis continetur. nihil enim in huiuſmodi cognitione reperitur iuriſdictionale; quia eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permiſſa facultas, & licita vis, charitatiua protectio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi oppreſſorum, tutus acceſſus, legitimus recurſus, vis protectiua, ac propulſiua, qua vis iniuſta à Principe Supremo propulſatur, atque repellitur *h*; cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, de facto quidem nullo iuris, ſeu iudicij ordine ſeruato: ſed extraiudicialiter per rei euidentiam *i* cuncta celeriter expediuntur *k*, cùm Principes & eius ſupremi Senatores non cognoſcant de iuſtitia, aut iniuſtitia grauaminis, & ſententiæ *l*; ſed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis: an legitima ſit, & à iure permiſſa, talis, vt vtrumque retineat effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum *m*, præſtétque iudici impedimentum vlteriùs in cauſſa procedendi, ad illúmque dumtaxat finem: vt tollatur violentia facta ab ipſo iudice, violenter exequendo, & attentando *n*. Interímque dum recurritur ad ſuperiorem pro iuris remedio, conquieſcat in cauſſa, donec ſibi illam vlteriùs remittat *o*, vel aliter ſuperior de iure cenſeat, cui tota cognitio ſuper eadem cauſſa tam circa legitimitatem, admiſſibilitatem, vel repulſionem appellationis, quàm ſuper iuſtitia negotij principalis reſeruatur *p*, nullo habito reſpectu ad decretum tribunalis Regij, directum inferiori, quo ſiue dictum ſit, vim non fieri in exequendo, ſiue aliter, quia tale decretum reſpectu ſuperioris

a *Latè præludio 4. d. c. 1. à n. 181. & ſeqq. & de ſupradictis præludio 3. n. 84. & ſupr.*
b *d c. 1. à n. 85.*
c *Ibidem à n. 90.*
d *Ibidem à n. 149. & à n. 239. & n. 306. & à n. 354.*
e *à n. 238. & 242.*
f *Ibidem à n. 237.*
g *d. c. 1. præludio 5. per totum à n. 193. cum ſeqq. vſque ad fi. & c. 2. à principio cum pluribus numeris ſeqq. vbi multa ſcitu digniſſima.*
h *De iis recurſus cognominib. & qualitatibus cap. 2. n. 3.*
i *c. 2. à n. 95.*
k *Prout clarè apparet ex modo procedendi appoſito in c. 2. à principio vbi ſæpe diximus à n. 121. num. 130. & 104.*
l *d. c. 2. à n. 104. & à n. 121. & à n. 180. cum ſeqq.*
m *Vt in locis proximè citatis ad num. 180. & à n. 217.*
n *d. c. 2. à n. 186. cum ſeqq.*
o *n. 198. & ſupr.*
p *à n. 183 & 188. & à n. 190. vſque ad n. 198. & c. 8. à n. 38.*

rioris nihil adſtringit *a*, cùm imò in eius fauorem potiùs latum ſit, vt liberè, & abſque inferioris impedimento, queat in cauſſa procedere, & dumtaxat ad illum effectum celerrimam illam Senatus adhiber extraiudicialem cognitionem, (duraturam momento *b*) ex actorum originalium *c* (quæ geſta fuiſſe appareant ab eccleſiaſtico) & non aliorum quorumlibet *d* inſpectione, quantumuis legirimorum. non enim tale decretum, etiam illius articuli violentiæ reſpectu, facir inſtantiam, nec tranſit in rem iudicatam: ſed retinet propriam naturam actus extraiudicialis *e*. Aliter enim dicere, foret abſurdum, & attribuere iuriſdictionem regio recurſui, qui nullo modo iuriſdictionis, aut iudicij capax eſt, nec illa vllo modo indiget, nec ſubiecta materia illam patitur, nec ratione materiæ, nec ratione formæ *f*. Ratione materiæ, quoniam admiſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, quatenus tangit iudicem à quo, eſt quid facti, cuius cognitio iuriſdictione non eget, nec circa hoc declaratio inferioris parat partibus præiudicium, nec tranſit in rem iudicatam, quo minus iudex ſuperior de appellatione cognoſcens, queat prout ſibi de iure viſum fuetir, reuocare *g*. & ita de hoc decreto tribunalis iudicandum eſt, quoad iudicem ſuperiorem, ac ſi de facto ab ipſo geſtum ſit iudice inferiori (ceſſante recurſu, & regio decreto) maximè cùm ipſi faciendum ſemper remittar regius Senatus. ac inſuper quoniam ad repoſitionem attentati, & eorum, quæ geſta fuere appellatione pendente: non eſt neceſſaria iuriſdictio *h*, ſed factum ſufficit iudicis attentatis, iuriſdictione carentis, mediante legitima appellatione ab eo interiecta. tum etiam quia Principibus temporalibus Chriſtianis protectio Clericorum, & Eccleſiæ commendata eſt adeò, Summíſque Pontificibus, & ſic non iuriſdictio *i*, cui enim commendata eſt alicuius protectio, non intelligirur conceſſa iuriſdictio in eum, ſed defenſio ab oppreſſionibus dumtaxat. Hæc ſiquidem poteſtas in tollenda vi conſideratur in Principe, ac in tutore, cui minor non ſubeſt iuriſdictionaliter, ſed quoad defenſionem, & protectionem nudam *k*, in Patre reſpectu filiorum, in Domino reſpectu famulorum, quorum eſt poteſtas abſque iuriſdictione *l*. Ratione formæ etiam hæc cognitio per viam violentiæ dicitur extraiudicialis, & abſque veſtigio ſeu vmbra iuriſdictionis à ſui principio vſque ad ſui finem; etenim ad ſimplicem oppreſſi libellum querimonialem, non criminalem (quia nec in punitione, ſed in nuda protectione, & naturali defenſione concludit *m*) permiſſum tàm clerico, quàm laico *n*: expeditur prouiſio ordinaria *o*, quæ certè quædam monitio eſt directa iudici, vt iterum cauſſa meliùs conſiderata, informetur de natura & qualitate appellationis, cui, legitimam ſi repererit, deferat, atque poſt eam, aut intra tempus ad appellandum geſta reponat *p*. quod ſi ſecus putarit, proceſſum mittat originalem, integrum, & ſine diminutione *q*, ex cuius inſpectione manifeſtè & notoriè detegitur violentia iudicis *r*, quia quod ex eo apparet, notoriè apparere dicitur *s*. hæc enim actorum exportatio cùm fiat ad Curiæ inſtructionem, ad animíque ſui motum informandum, iure dicitur extraiudicialis cognitio *t*, in qua nullius requiritur citatio *v*; quæ violentiæ probatio aliter deducenda non eſt, nec vllo pacto à Senatu Regio admittenda *x*. & eadem ordinaria intimatur parti, non in vim citationis *y*, quia illum non arctat, nec cauſſa cira-

a *Ibidem à n. 194. & eadem 1.p. c.8. à n.41. & ſurſum.*
b *d.c.2. à n.104. & ſeqq. & n.91. & n. 198. & ſuprà.*
c *c. 2. à n.95. cum plurimis ſeqq.*
d *Ibid. à n.120.*
e *Loco citato à n. 191. & eadem 1.p. cap. 8. à n.28. cum multis ſeqq.*
f *d. cap. 2. latè à n.202.*
g *c.1. à n.111. cum multis ſeqq.*
h *d.c.1. à n.218. & c. 2. à n. 87. & latius 1.p.c.3. à n.10. vſque ad n.23.*
i *Exactè probatur in d. c.3. à n. 205. cum ſeqq.*
k *cap.1. à n.203.*
l *cap.1. à n.278. & ſuprà.*
m *d.c.2. à n.54. & ſurſum.*
n *Ibid. latè à n.46. vbi diſputatur.*
o *Ibi. à num.81. & ſeqq.*
p *à n.89. ibidem.*
q *Exactè tractatur hac 1.p.c.2.§.2 per totum, & cap.8. per totum.*
r *d.c.2. à n.95. cum pluribus ſeqq.*
s *Ibidem à n.110. & 3.p. c.9. à principio & per plures columnas.*
t *cap.1. præludio 5. fundamento 4. à n.215. & cap.2. à n.137.*
v *Latè d. cap. 2. à n.137. & ſeqq.*
x *Ibidem à n.110. cum ſeqq. & ſupr. & 1.p.c.3. à n.29. cum multis ſeqq.*
y *cap.2. à n.129. & ſeqq.*

tionem requirit *a*, quia nullius allegatio, exceptio, teſtiúmque repulſio admitti poteſt *b*; ſed vtriuſque partis iuſtificatio ex actis geſtis iam coram eccleſiaſtico iudice detegenda eſt, quod parte abſente rectè geri poteſt; ſed eſt quædam certioratio, & monitio extraiudicialis *c*, & priuata, vt ille certus ſit de traductione, & exportatione proceſſus ad Curiam, vt ſi ſua putauerit intereſſe, poſſit (ſi velit) ad eandem Curiam coïre, *d* quæ certioratio, & monitio adeò extraiudicialis eſt, vt etiam à iudice carente iuriſdictione, & aliàs incapace, reſpectu certiorati licitè geri poteſt *e*; proceſſúſque cùm ad Senatum perueniat, ſtatim, & abſque aliqua dilatione inſpicitur, ex eóque certiorantur Senatores de natura, & qualitate appellationis, an habeat vtrumque effectum, vel non *f*, (ſecundùm quæ nos accuratè per varias quæſtiones in diſcurſu huius tractatus, vbi plus centum, & quinquaginta quæſtiones, à nemine tactæ diſputantur) ex quo detegitur violentia. quia ſi appellatio ſuſpendat, vt legitima eius iuriſdictionem, violenter exequitur, & attentat in procedendo. quare appellatio ipſa eſt præciſum, & neceſſarium principium ac fundamentum huius Regij recurſus *g*. quia vbi deficit, non poteſt cadere nec appellationis delatio, nec delationis negatio, nec attentata exequutio, & per conſequens deficit violentia, ſuper quibus fundatur, cuius mediante non aliter, regia protectio inuocatur, & auxilium exhibetur. Et licèt in exequutione & attentato conſiſtat perfecta vis *h*; tamen ad huiuſmodi recurſum, regiam protectionem, & defenſionem naturalem inuocandam, ſufficit timor ipſius exequutionis & attentati *i*, qui ſatis euidenter detegitur ex denegata delatione legitimæ appellationi, quia ex eo animi deliberatio cognoſcitur, quæ ſola facit licitam defenſionem & propulſionem violentiæ *k*, ſicque pats eſt, principium, & præparatio ad perfectam violentiam, & tandem proceſſu inſpecto multifariam decernunt Senatores, vel vim feciſſe, vel vim non feciſſe iudicem eccleſiaſticum, vel aliter ſecundùm ſtatum proceſſus, & quod ex eo iuſtiùs queat colligi *l*, expeditur prouiſio, quam iudici eccleſiaſtico intimatam ſtatim (prout iaceat) adimplere, & obedire tenetur cum effectu *m*, non verbaliter tantùm *n*, aliàs expeditur oppreſſo ſecunda iuſſio cum comminatione amiſſionis, originis & bonorum temporalium *o*, quæ comminatio & mulcta exequitur in eum; ſi vlteriùs proteruus fuerit & inobediens *p*; cùm eccleſiaſtici teneantur, omninò obtemperare mandatis Principum *q*. Quod ſi huiuſmodi pœnarum comminatio Principi permiſſa non fuiſſet: inutilis foret regij recurſus inuocatio, quia rarò aut nunquam deſiſteret iudex à ſemel illata violentia *r*. Quare cùm ſit penitùs neceſſarium, ad conſequendum permiſſum & ſalubrem finem huius cognitionis & defenſionis naturalis; Principi per conſequens intelligitur conceſſa *s*; tum quia ſecundùm Philoſophum natura non debet eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem *t*, tum etiam quia Christus verus Deus, cuius opera perfecta ſunt, imò & quilibet prudens gubernator, qui committit vices ſuas alicui, vel ſuam poteſtatem delegat; conſequenter dat poteſtatem ad omnia, quæ neceſſaria ſunt ad illum finem perfectè conſequendum *v*. Hic inſuper regius recurſus, dum prouenit ex viſceribus, origine, & fonte perenni & incommutabili iuris naturalis, quo vim vi repellere licet; quatenus eſt vera defenſio, & nuda protectio: ſi ſub

limitibus

a *Ibi. à n. 139. & ſurſum.*
b *d. c. 2. num. 140.*
c *d. c. 2. à n. 129. cum ſeqq.*
d *Ibid. à num. 133.*
e *Ibidem à n. 131.*
f *d. c. 2. à n. 180. & ſeqq.*
g *Ibi. à n. 64. cum alius pluribus.*
h *Latè tractatur in 1. p. c. 6. à princ. & præcipuè à n. 11.*
i *d. c. 6. à n. 12. cum multis ſeqq. & c. 1. n. 191.*
k *diximus in d. c. 6. à n. 17. & ſeqq.*
l *Decretorũ formulæ quibus iuxta caſuum varietatẽ vtitur Senatus, plenè & fideliter ſunt deſcripta in d. c. 2. à n. 199. vſque ad n. 230. & inferius.*
m *d. c. 2. à n. 263. & ſeqq.*
n *Latiſſimè hac 1. p. c. 2. § 1. per totũ.*
o *c. 2. à n. 63. cum multis ſeqq.*
p *Dixi exactè d. c. 2. à n. 273. & ſeqq.*
q *Ibidem à n. 267.*
r *Ibi. à n. 285. cum multis ſeqq.*
s *Eodem c. 2. à n. 289. vbi latè probatur.*
t *à num. 297.*
v *Ibidem à n. 293. & ad propoſitum multa ſuperius & infrà per multos numeros.*

limitibus legitimæ & naturalis defenſionis contineatur, atque cum moderamine inculpatæ tutelæ exerceatur *a*; nec repugnat diſpoſitioni Concilij Tridentini *b*, nec Bullæ in Cœna Domini *c*, imò ſeruata forma miro modo inuenta, ab vrgenti neceſſitate, & eminenti periculo *d*; ſtatim vt meum & tuum fuit inter homines introductum, & per immemorialem conſuetudinem *e* mixtam Clericorum, & laicorum à vi oppreſſis conſeruatam *f*: à pluribus Rotæ deciſionibus approbatus hic recurſus eſt, & licitè iudicatus *g*. Imò Martinus V. Pontifex Maximus anno ſui Pontificatus 12. expreſsè per Bullam declarauit ad inſtantiam Regis Francorum; hunc legitimum caſum protectionis & cognitionis per viam violentiæ, eſſe præſeruatum à Bullarum cenſuris, quibus innodantur iudices ſeculares cognoſcentes de cauſis clericorum *h*. ac inſuper præſeruata intelligitur conſuetudo immemorialis *i*, quæ ſuper hoc ſtiterit. quia potiùs declaratiua eſt iuris naturalis, quàm noui iuris inductiua *k*. Et eodem modo ſatis fit cunctis difficultatibus, quæ in oppoſitum refragantur, vt procedant in Principe, & iudice temporali procedente cum iuriſdictione & in forma iudicij in cauſſis Clericorum, illam vſurpante, & perturbante: non tamen in hoc charitatiuo ſubſidio, nuda defenſione, & protectione naturali *l*. in qua ſiquis (ſuadente diabolo) legitimos defenſionis modos exceſſerit; ſciat, ſe ſtatim incidere in Cenſuras Bullæ in Cœna Domini, prout expreſsè declarauit Rot. Romana *m*, & ex eadem Bulla clarè deregitur. quod nimirum eſt, cùm in re hac defenſio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini confines ſint, & vtranque vnus limes diuidit, ſcilicet, legitimitas, & debitus protectionis modus, quo ſublato, vnum fit contiguum *n*. Qui quidem regius recurſus per viam violentiæ illatæ ab eccleſiaſticis iudicibus non ſolùm in his Hiſpaniarum Regnis practicatur, ſed & in cunctis Catholicæ religionis & Chriſtianæ Reipublicæ ditionibus vſitatus eſt *o*. nullibi tamen meliùs ac perfectiùs tractatur, ſicuti nec tractari poteſt iſthæc materia violentiæ, quàm in regio Senatu Galleco, vbi ſumma perfectione, & curioſitate, tum ob magnam harum cauſſarum frequentiam, curſum & experientiam, tum ob continuum & perpetuum laborem Senatorum, & aduocatorum vertilatur, & accuratè diſcutitur, prout indies teſtantur Senatores, qui ibi adfuerunt, poſtmodúmque Cancellarias, & Conſilia ſuprema occupant nunc, & retro. & ob id mirabiliter ibidem ſcitur, ac digeſtum reperitur vniuerſum ius Pontificium. Sine quo igitur recurſu magnas turbationes, iniurias & ſcandala tota res publica vniuerſalis pateretur, valde vtilis & ſaluberrimus in vniuerſum dictus, ſi cum moderamine inculpatæ tutelæ (hoc eſt, ſalua ſemper in omnibus reuerentia ſanctæ Matris Eccleſiæ) præbeatur *p*. Caueant igitur ſupremi Senatores, ne prætextu poteſtatis licitæ atque permiſſæ; in reprobam & prohibitam cenſuris innodati incidant, cuius cauſſa plerique infelices ſucceſſus & exemplaria horrenda in ſacris literis nobis referuntur, vt in 1. Regum cap. 22. quo legimus de Rege Saül, qui occidi fecit Achimelech, & alios octoginta quatuor Sacerdotes, ac etiam ſe intromiſit in officio Samuëlis Sacerdotis, faciendo ſacrificium in Galgala, poſtmodum infelicem finem obtinuit 1. Regum cap. 13. & de Rege Ozias legitur Paralipomenon 2. cap. 23. relato *in cap. nos ſi. 2. quæſt. 7.*

a c. 1. à n. 243. cum multis ſeqq. & c. 2. à n. 6. cum aliis & à n. 285.

b De quo c. 1. à n. 28. cui reſpondetur ibi à n. 222. cũ ſeqq.

c De qua d. c. 1. n. 30. cui ſatisfit à n. 232. & à n. 309. & c. 2. à n. 280.

d c. 2. à n. 19.

e c. 1. à n. 121. cum multis ſeqq. & contra ipſam argumenta à n. 32.

f Ibidem latè à n. 140.

g Referuntur plures in d. c. 1. à n. 145. & 2. à n. 13. vide etiã n. 31. in d. c. 1. & iterum à n. 234. cum ſeqq. vbi plurime alia recẽſentur.

h c. 1. n. 291. & à n. 175. vſque ad n. 298.

i d. c. 1. à num. 154. & 314.

k Ibidem à n. 122.

l d. c. 1. à n. 324. & apparet ex reſponſione ad argumenta. & quæ à num. 222. cum multis ſeqq.

m c. 1. præludio 5. à n. 220. & c. 2. à n. 6. & plurib. in locis eorumdem capp. & præcipuè in cap. in reſponſione ad 3. argum. à n. 254.

n d. c. 2. à num. 15.

o Et de ſingulis adnotauimus c. 1. à n. 154. vſque ad num. 174.

p c. 2. à n. 1. & ſeqq. & c. 1. præludio 5. & pluribus aliis locis, vt ſuperiùs hoc proœmio adnotaui.

qui cùm voluiſſet vſurpare Sacerdotij officium, quod exercebat Azaras, lepra percuſſus fuit, & de Dino maximo Iur. Conſult. dicitur, fuiſſe reuelatum cuidam Eremitæ (vt poſt Angel. & alios Didac. Perez *in l. 17. tit. 3. lib. 1. ordi. col. 144.*) eſſe ad inferos damnatum, eo, quòd non faueret Chriſtianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. à num.* 8. Contineantur igitur iudices in poteſtate permiſſa, ſcilicet; vbi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inſpectione repererint. & vnum denique ſciendum; quòd licèt vis variis modis applicetur; tamen violentia propriùs quadrat oppreſſioni factæ à iudice litiganti, iuxta ea, quæ latè congerit Card. Tuſc. *practic. concluſ. litera V. concluſ. 214. à num. 1. & per totam, tom. 8.*

TRACTATVS

DE REGIA PROTECTIONE vi oppreſſorum appellantium.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

Quæ ſit ſupremi Principis poteſtas, quónam iure ſuſtineri valeat in adimenda vi à iudicibus Eccleſiaſticis illata, & de eius origine & principio; vbi plura fundamenta (tum vtilia, tum protectionis iuſtificationi omnino neceſſaria) inſeruntur, hactenus à nemine conſiderata.

SVMMARIVM.

Recurſus ad Regem ſeu Senatores regios pro euitandis violentijs ab Eccleſiaſticis iudicibus extortis, an triplici eſſe differentia tradit Author. n.1.

Recurſus ad Regem ſeu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apoſtolicarum in derogationem patronatus regij, ſeu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris ſeu naturalibus impetratarum ſit. n.2.

Recurſus ad Regem & Senatum quoties Eccleſiaſticus de laico, & cauſa profana cognoſcere vult, quo caſu auto de legos *decernitur. n.3.*

Caſus Mixti fori, & quibus laicus iudex de Eccleſiaſticis, vel Eccleſiaſticus de laicis cognoſcere poſſint, remiſſiue. n.4.

Recurſus ad Regem & Senatum, quoties iudex Eccleſiaſticus vim fieri proponitur non deferens iuſta & legitima appellationi, ſit. n.5.

Recurſus pro violentia in non deferendo appellationi iuſtæ, eſt caſus intactus dubias continens quæſtiones, non tactas, & alias non hucuſque ſecundum recurſus iſtius naturam applicatas. n.6.

Authoris inſtitutum præcipuum eſt de hac tertia violentiarum ſpecie tractare. n.7.

Nullus hucuſque nec Iuriſta, nec Theologus materiam tangens deſinit in errore inueniri ſiue in principijs, ſiue in terminis, vel natura huius cognitionis. n.8.

Ea quæ domi fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt. ibidem.

Opus in ſex diuidit partes Author. n.9.

In prima parte agitur de materia & forma huius recurſus, iuſtificatione, modo & ſtylo procedendi, & de his, quæ ad Senatum non trahuntur. ibidem.

In ſecunda parte de violentijs quæ contingunt in denegata delatione appellationis ab interlocutorijs. n.10.

In tertia parte tractatur de violentijs appellationis denegatæ à diffinitiuis, & in 4. parte de violentijs appellationis negata in executiuis, & executoribus, & eorum exceſſibus. n.11.

In 5. parte de iuſta Bullarum retentione, & quibus caſibus locum habeat, & de violentijs, admiſſis per conſeruatores, ſiue in procedendo, ſiue in non deferendo iuſtis appellationibus, & de violentijs tangentibus proceſſus, & executiones executorum Apoſtolicorum gratiarum. n.12.

In 6. parte variarum & practicabilium quæſtionum reſolutio tangentium materiam de qua Author, continetur. n.13.

Verb. l.36. tit.5. lib.2. recop. notantur, & explicantur. n.14.

Hoc c.1. ad iuſtificationem tantùm huius recurſus pertinet, non ad modum procedendi, de quo c.2. Author ſcribit. n.15.

Iure & conſuetudine eſt attributa facultas & poteſtas Regibus Hiſpaniæ propulſandi violentias, & tollendi oppreſſiones à iudicibus Eccleſiaſticis factas. n.16.

Doctores materiam attingentes refert Author. ibidem.

Sex annis ante Ceuallos Author hæc ſcripta habebat. n.17.

Ter eandemmet materiam tranſcripſit Ceuallos. ibidem.

Huius Scripturæ teſtimonium quo tempore agitata ſit inuocat Author. n.18.

Doctores licèt iuſtificationem huius recurſus pertractauerint: non tam amplè quin plura neceſſaria, & à quibus tota dependet radix poteſtatis, omiſerint. n.19.

Quaſtiones (quibus ſpecialiter caſibus violentiam adeſſe cognoſcatur) Authores omnes omiſerunt, quas nimio labore, & doctiſſimorum ſuaſione Author deuoluit. n. 20.

Cevallos licèt aliquot violentiæ caſus tetigiſſet, tamen ad caſus de auros delegos, *dumtaxat, quos Author ad plures allegatos Doctores ſuperiùs remiſit, eóſque hic omittit, noua inducens. n. 21.*

Scriptores debent apes imitari ex authoritate Seneca. ibi n. 22.

D. l. 36. recop declaratur, vt non ſit noui iuris inductiua. n. 23.

Qui declarat nihil noui facit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat. n. 24.

Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare circa Eccleſiaſticas perſonas, aut res ſpirituales, ſed in corroborationem iuris Canonici, & naturalis ſecus. n. 25.

L. Regia diſponit in auxilium iuris Canonici, prohibentis violentas oppreſſiones. ibidem.

Rex Hiſpaniæ eſt ſupremus Princeps non recognoſcens Superiorem, nec Imperio ſubeſt. n. 26.

Aſſertioni Regis Hiſpania ſtandum eſt, cùm probet in facto proprio. ibidem.

Aſſertio Principis maximè in antiquis probat, etiam in præiudicium tertij. n. 27.

Doctori aſſerenti conſuetudinem, credendum eſt. ibidem.

Contraria quæ impugnant ſupremi Regis poteſtatem tollendi violentias ab Eccleſiaſticis factas, referuntur. n. 28.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. verba narrantur. ibidem. circa hunc regium recurſum.

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 20. notatur. n. 29.

Bulla in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recurſus. n. 30.

Locus Seſe ad intellectum dicta Bulla traditur. n. 31.

L. Regia refertur, aſſerens conſuetudine immemoriali competere Regis poteſtatem tollendi violentias. n. 32.

Conſuetudo immemorialis habet vim tituli & priuilegij, quando non conſtat de iniuſto, ſeu inualido principio. ibidem.

Iuris Canonici decreta diſponunt, vt cauſa clericorum, & ſuper rebus ſuis temporalibus & ſpiritualibus, ad ſeculares iudices non trahantur. n. 33.

Mala fides videtur conſiderari in Principe, & Senatoribus cognoſcentibus per viam violentia contra decreta Canonica. n. 34.

Laicus poſſidens ſpiritualia ſemper præſumitur eſſe in mala fide. ibidem.

Conſuetudo immemorialis non habet effectum vbi datur mala fides. ibidem.

Conſuetudo præiudicialis ſtatui Eccleſiaſtico, & contra libertatem Eccleſiæ, omni iure prohibita, & reprobata eſt. n. 35.

Conſuetudo immemorialis non ſuffragatur, vbi datur in præſcribente incapacitas. n. 36.

Laicus non ſe intromittit in ſpiritualibus, & eis annexis niſi de licentia Pontificis, & in caſibus à iure conceſſis expreſſè. ibidem.

Lex, conſuetudo, ſeu ſtatutum regulatur à poteſtate inducentis conſuetudinem. n. 37.

Laici non poſſunt inducere legem aut conſuetudinem contra Clericos ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis. ibidem.

Conſuetudo merè ciuilis non poteſt Clericos ad obſeruantiam adſtringere. ibidem.

Immemorialis facit præſumere priuilegium præceſſiſſe, & Principem conceſſiſſe. n. 38.

Priuilegium ſponte conceſſum à Principe, poteſt illud reuocare. ibidem.

L. Regiam 36. recop. neruosè defendit Author, & iuris naturalis eſſe declaratoriam, affirmat, iure etiam diuino & Canonico fundatam. n. 39.

VIas tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me: dirige me in veritate tua: & doce me: Pſal. 24.
Huius recurſus, & Regiæ
protectionis extraiudicialem, & extraordinariam cognitionem (tot ſumma difficultate caſuum diuerſorum frequentiæ reſpectu
innodatam, & inuolutam) vſibus ſupremi Nu.
regiminis, ad obuiandas iudicum Eccleſia- 1.
ſticorum violentias, attributam, & à neceſſitate miro modo inuentam, in triplici eſſe
genetica differentia, reperio.

Primo enim modo aditus, & recurſus
conceditur ad Principem, eiúſque ſuprema
tribunalia, pro Bullarum legitimâ detentione, quæ in derogationem iuris Regij patro- 2
natus, aliorúmque laicorum, ac naturalitatis iuris, extra ſummi Pontificis voluntatem, ſiue ab exteris, ſiue à Regnicolis impetrantur, ne illis vtantur, donec (præmiſſa legitima ab eiſdem ſupplicatione) ſummus Pōtifex meliùs de veritate informatus quid ſenſerit, quidve voluerit, aliud prouideat, de qua violentiarum ſpecie variis quæſtionibus, & difficultatum reſolutionibus, ornata, inferiùs ampliſſimè egimus, in 5. parte à cap. 1. cum ſequentibus.

Secundo modo, iſte patet aditus, & ſalubre refugium ad ſupremam maieſtatem; quoties iudex Eccleſiaſticus mittens falcem in meſſem alienam, de merè laico, re ſimul
merè profana cognoſcens; Regiam tempo- 3
ralem iuriſdictionem vſurpat, propriæ limitibus non contentus, quod querelam *de auto delegos*, practici vocant, de qua violentiæ ſpecie cùm Doctiſſimus Caſtel. à Bobadilla in ſua politica; *lib. 2. cap. 17. & 18.* latiſſimè etiam per Mattam, *tract. de iuriſd 2. p. per tot.*

& etiam

& etiam 3. *&* 4. *ac per totum tractatum*, qui
alios plurimos referunt, præcipuè Bobadil-
4 la, qui cuncta cumulans, infinitos penè ca-
ſus congeſſir, tum mixti fori, rum etiam &
quando, inter perſonas, ſeu tes eccleſiaſti-
cas laicus iudex cognoſcere poteſt, aut Ec-
cleſiaſticus inter laicos, exactiſſimè, doctè-
que tractauit; ita vt vix aliquid in huius ar-
ticuli materia deſiderabis; quin eius reſo-
Intionem apud illum ſumma caſuum quo-
rumlibet diſtinctione repeties, quapropter
vt iuſtiſſimè excuſatus ad eum te libentiſſi-
mè remitto, quia ampliùs non tracto, vide-
remur etenim iam tacta tranſcribere, & alie-
nos labotes ſurripete, quod à lectoris auri-
bus abhorret, & docto viro alienum eſt, ſed
nouas difficultates ſubuettere & alterate.

Tertio, & frequenriori modo, ad Regem,
& eius tribunalia ſuprema recutritur per
5 hanc viam violentiæ; quoties iudex Eccle-
ſiaſticus vim facir non deferens appellatio-
ni legitimæ, & iure Canonico approbatæ,
inrerdum ea ſpteta, ſupetioris, & ſummi
Pontificis iuriſdictionem contemnens, con-
tra ius exequitur, partes ſpoliando, & ap-
pellantem excommunicatione violēter ple-
ctendo, quæ violenriarum, & recurſus ſpe-
6 cies quàm vtiles, & practicabiles quæſtio-
nes, quàm ingentes difficultates complecta-
tut, ſiue quia quamplurimæ à Doctoribus
ſunr omiſſæ, & intactæ (vr in diſcurſu hu-
ius rractatus videbimus) ſiue quia tactæ vio-
lentiarum principiis, regulis & natutæ non
ſunt applicatæ, & coæquatæ, nemo qui vel
iudicando, vel patrocinando ſuptemis tri-
bunalibus indies aſſiſtit, ignorare poteſt; cu-
ius ptæcipuus hic erit ſetmo noſter, & vriliſ-
7 ſimus ſumméque neceſſarius tractatus, cu-
ius materiam (loquendo motaliter) impoſ-
ſibile eſt, vt alius quantumuis doctus vir,
quàm qui longo vſu, & caſuum frequētium
expertus, in ſupremis ttibunalibus continuè
verſatus militauerit; tractare poſſit, eiúſque
ingentes difficultates, & naruram explici-
tè callet, prout experimento quotidie co-
gnouimus. Vix etenim aliquis extra Sena-
totes, vel aduocatos Regalium tribunalium
(vbi dunraxat hæc matetia violentiarum
cuditur, & verſatur) eam attigit, ſiue Theo-
8 logus ſiue Iuriſta, quin, vel in tetminis, vel
in principiis, & natura errarit, ac deſue-
rit; eorum enim, quæ in domo fiunt, domi
non ſtantes, quomodo legitimè teſtes eſſe
poſſunt?

Hunc igitur noſtrum tractatum (vt eum
diſtinctione, & ſumma claritate proceda-
tur) in ſex partes diuidere, melius, ac com-
9 modius cenſui. In prima enim tractatur de
materia, & forma huiuſmodi violentiatum
recutſus, hoc eſt, de eius iuſtificatione, de
qua in hoc cap. 1. & de modo, formáque, &
ſtylo ptocedendi, & de difficultatibus, circa
proceſſum otiundis, ac de iis, quæ ad ſupre-
ma prætoria non vehuntur per hanc viam
violentiæ à capite ſecundo, & ſequentibus.
In ſecunda tractatus parte agitur de violen- 10
tiis, quæ contingunt in denegata delarione
appellationis emiſſæ præcipuè ab interlo-
quutoriis.

In rertia autem parte tractatut de violen-
tiis cōringentibus in denegata delatione ap-
pellationis, præcipuè à diffinitiuis. In quarta 11
autem diſcutiuntur violentiæ tangentes de-
negatam delationem appellationis ab exe-
quutorialibus, exequutoribus, & eorum ex-
ceſſibus; materia quidem ſubtiliſſima, & ni-
mis practicabilis, præcipuè in tribunalibus
ſuperioribus, dilucidè tractata. In quinta au- 12
tem parte agitut (vt ſuperiùs dixi, ad princi-
pium) de iuſta Bullarum retentione, & qui-
bus caſibus locum habear, ac eriam de vio-
lentiis, admiſſis per iudices conſeruatores,
ſiue in procedendo, ſiue in non defendendo
iuſtis appellationibus; ac etiam de violen-
tiis tangentibus ptoceſſus, & exequutiones
exequutorum Apoſtolicotum gratiarum. In
ſexta autem & vltima huius ttactatus parte, 13
variarum ac practicabilium quæſtionum re-
ſolutiones annectuntut, quæ materiam tan-
gunt, & tractatum perficiunt, illúmque &
vtilem, & illuſtrem teddunt.

Er pro totius operis introductione, vt cla-
riùs cognoſcatut, & iuſtificarionis detut
fundamentum; præmittenda ſunt mirabilis
legis Regiæ 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopilationis* vet-
ba, quæ ita tranſcripta recitantur.

Por quanto aſsi por derecho, como por coſtum- 14
bre inmemorial, nos pertenece alçar las fuerças,
que los juezes Eccleſiaſticos, y otras perſonas ha-
zen en las cauſſas de que conoſcen, no otorgando
las appellaciones, que dellos legitimamente ſon
interpueſtas. Porende mandamos à nueſtros Pre-
ſidentes, y Oidores de las nueſtras audiencias
de Valladolid y Granada; que quando alguno vi-
niere ante ellos, quexando ſe, que no ſe le otorga
la appellacion, que iuſtamente interpone de al-
gun juez Eccleſiaſtico, den nueſtras Cartas en la
forma acoſtumbrada en nueſtro Conſejo, para que
ſe otorgue la appellacion; y ſi el juez Eccleſiaſti-
co no la otorgare, manden traher à las dichas
nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico ori-
ginalmente, el qual trahido, ſin dilacion lo vean,
y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta le-
gitimamente interpueſta; alçando la fuerça pro-
uean, que el tal juez la otorgue, &c. & alia pro-
ſequitut verba, quæ magis pertinent ad mo-
dum procedendi in hac extraiudiciali co-
gnitione recurſus, quæ in princ. c. ſequentis
referentur,

15 referentur, cuius proprius locus eſt, cùm
hoc cap. de iuſtificatione tantùm, quatenus
tangit ad Theoricam, tractemus; & cum hac
lege concordat *l.2.tit.6. lib.1. & l.7 tit.2.lib.*
3. recopil. comprobant etiam alia plura iuris
Canonici decreta, quorum nomenclatura
protinus recenſenda erit.

Præcipuã igitur noſtræ legis Regiæ con-
cluſionem; vt Regibus Hiſpanis iure, & con-
16 ſuetudine ſit attributa facultas, & poteſtas
propulſandi violentias, & oppreſſiones fa-
ctas à iudicibus Eccleſiaſticis, ſiue inter cle-
ricos, ſiue inter laicos, plurimi noſtri iuris
profeſſores, tam exteri, quàm Regnicolæ
ampliſſimè exornant iuribus, & rationibus,
Aufrer. *in additio.ad repeti.clem. 1.de off.ordin.*
*gloſſ.2. fall.*30. Carol.de Graſſ. *lib.1 regal. Fran-*
ciæ iure 7. Rebuf. *3. tom.tit.de appella. tanquam*
ab abuſu. Montal. *in reperto.verb. Rex, in fi.fol.*
115. Martinus Nauarr. *in c.cùm contingat, rem.*
1. colu. 2. cum ſeqq. idem Nauarr. *in manuali*
Latino, c.27.num.69. Auenda. *in c.1.præt n.32.*
lib.1. & c.6.num.12.lib.2. Caſtel. *in l.49.Tauri*
n.3. Auileſſ. *in cap prætor.1.verbo, mandamos,*
n.8. cum ſeqq. Villalo. *in Aerario commun. opi-*
nio lit.C.n.25.fol.26. defendit Chaqueria. *in*
deciſ. Pedemont. 30. per totam, latè Salced. *in*
additio.ad prax. Bernar. Diaz c.102.lit.A.verb.
violentiæ illatores. Paz *in praxi, 1.tom.1.tempo-*
ris c.1.à n.23. Greg. Lopez *in l.13.tit.13.p.2.*
verb.ninfuerça, latiſſimè Bartholo. Humad *in*
eadem l.3.d.verb.ninfuerça, gl.4.ex n.1.p.2.fol.
37. pulchrè Viuald. *in candelabro Eccleſiæ in*
explanatione Bullæ Cœnæ Domini caſu 14. ex
n.102. & optimè *caſu 16.n.115.* Olan. *antino-*
mia iur. litera S.n 76. Mexia *ſuper l.Tolet in 2.*
fun.11.p.n.47.fol.107. noſtras Ioan. Garcia,
vir doctiſſimus, omnique laude digniſſimus,
in tract.de nobili.gl 9.n.51.& ſeqq. Segur. *in di-*
ctio. iudi.2.p.c.7.n.12. optimè Dominus præ-
ſul. Couarr. *in practi.quæſtio.c.35.verſ.cæterum*
in hac Regia, & Caſtellana, &c. *cum ſeqq. & in*
verſ.5. allegat Marti. ab Eſpilqueta *in d.c.cùm*
contingat. Ioan. Gutier. *practi quæſtio.ciui.lib.1.*
q.20.per totam. & idem *de iuram.confirma lib.1.*
c.2.n.26. Caſtel. à Bobadill. *in ſua Polit. lib.2.*
c.16.à n.91.& ſeqq. Azeued. *in l.2.tit 6.lib.1.*
recopil. Cæned. *in collecta. ad decretal. collecta*
17.per totam. & idem *ad decret.collect.5.* Axia,
de exhiben.auxil.fundam.24. Oliuanus, *de iu-*
re fiſci c.30.n.36. & c.11. num.54. & 36. Seſe
de inhibitio.c.8.§.1. & §.2.§.3. & §.4. & nouiſ-
ſimè *in 2. tom. deciſ.* ſcribit vnam Epiſtolam
ad Regem *per totam, & eodem tom. deciſ.114.*
per totam, latè etiam Patianus *conſ.164. à n.*
23. cum pluribus ſeqq. Fontanel. *de pactis nu-*
ptia.gl.3.p.3.concl.4.à num.8. & n.17. & gl.13.
clauſu.14.p.3.à num.12.cum ſeqq. Siman. *de Ca-*
thol. inſtit.tit.45.n.45. Didac. Perez *in lib.2.*
tit 1.lib 5. in gloſſ. pueden cognoſcer, pag.196.
prin. Henriq *in ſum.lib.10.c.3.num.4.* optimè
Morla. *1.p.tit.2.q.14.n.4.* Hierony. Llam. *1.p.*
method. cap.19.pag.93. & in 3.p.c.12.§.7.pag.
839. optimè etiam, & latè tractat nouiſſimè
Torre-Blan. *tract. de Magia lib.3.c.26.per tot.*
Cæned *in quæſtio.can.45.per totam*, idem pro-
bat Carolus de Graſſis *in tractatu de effecti.*
cleric.effect.1.num.396.& ſeq. & per Franchis
deciſ.193.num.11. Carolus de Tapia Regius
Conſiliarius *in compila.iur.reg. Neapol. rubric.*
4.n.11.lib.3.fol.27. & ſex iam tranſactis an-
nis, poſt hæc ſcripta de hac recurſus iuſtifi-
catione, quæ à Doctoribus præfatis dicta 17
erant, recitauit Ceuall. idem, quod in lucem
ſemel, bis, ac iterum, produit; prima enim vi-
ce, *ſub 4. tom. ſuarum communium opinionum*
Hiſpano ſermone, quo Epiſtolam ad Regem
vocat; poſtmodum in eodem volumine, il-
lammet de verbo ad verbum tranſcribit, ex
Hiſpano in Latinum ſermonem traducen-
do, ſub nomine quæſtionis 897. quo adhuc
non contentus, iterum illud idem *in 5.tom.*
ſuarum opinionum repetit (mutato, & variato
modo duntaxat) per gloſſas & apoſtillas, ad
d. l. Regiam 6 diſtriguendo, quibus omni-
bus vnum, & idem ſemper repetitur. Omnia
iſta igitur (multo poſt hæc ſcripta) edita
fuere, cuius veritatis teſtimonium ab omni- 18
bus ferè huius regni iuriſperitis, huiúſque
omnibus tribunalis, ac nonnullis Valiſole-
tani, & etiam Regalis ſupremi conſilij Se-
natoribus, & aduocatis teſtimonium petere
poſſumus; ſed vt cæteros taceam, omni ex-
ceptione maior ad hoc eſſe poteſt, Domi-
nus ac ſemper Dominus meus, non ſatis ab
omnibus mundi linguis laudatus, illuſtriſ-
ſimus, ac excellentiſſimus Comes de Mon-
te Rey & de Fuentes, digniſſimus poten-
tiſſimi Philippi IV. præſul ſupremi Italiæ
Conſilij.

Igitur præcitati Doctores, licèt in genere,
& in communi de Regum recurſus iuſtifi-
catione tractarint (de qua nos in hoc cap. 1.
duntaxat tractamus) tamen non tam amplè,
quin noſtræ continuæ meditationi labore 19
conſtrictæ, plurima ſeruarent intacta funda-
menta, tum mirabilia, tum omnimodo rei,
de qua agimus, neceſſaria (prout ſuis locis
adnotabo) quibúſque totum huius operis
pondus niti apparebit.

Cæteræ autem quæſtiones, & difficulta- 20
tes (quæ infinitæ penè ſunt, & ingentes) ma-
teriam noſtram tangentes, ſcilicet, quibus
ſpecialiter caſibus violẽtiam adeſſe cogno-
ſcatur, ab omnibus Doctoribus omiſſæ ſunt,
tanti operis laborem aufugientibus, quod
& ego feciſſem, ſi nimia plurium amicorum
doctiſſimorum perſuaſione indies non fuiſ-

ſem

ſem. preſſus; nec immemorem me arguat
nemo, cùm Ceuall. *in d 5. tom. communium*
21 *opinio.* aliquos inſeruit caſus violentiæ qui
quidem pertinent duntaxat ad violentias
de autos delegos dictas (prout ipſe in pauca
ad principium teſtatur) quas vt ſuperiùs di-
xi ad principium huius capitis, libenter
omitto, ne videar Bobadillam, qui dilucidè
illas in vnum congeſſit, & Martam poſt eum
tract. de iuriſd. 2. p. & 3. & 4. ac etiam ferè per
totum tractatum, tranſcribere; ſed omnia no-
ua inducere.

22 Et huius prioris capitis materiæ reſpectu,
ita me geram, vt eo vtar modo quem tra-
dit Seneca, in Epiſt. 85. lib. 12. dum loquen-
do, de Scriptoribus in hæc inquit. Nos quo-
que apes debemus imitari, & quæcumque
ex diuerſa lectione congeſſimus, ſeparare,
meliùs enim diſtincta ſeruantur; deinde ad-
hibita ingenij noſtri cura, & facultate in
vnum ſaporem varia illa libamenta con-
fundere, vt etiam ſi apparuerit, vnde ſum-
ptum ſit, aliud tamen eſſe, quàm vnde ſum-
ptum eſt, appareat. Quod in corpore noſtro
videmus, ſine vlla opera noſtra facere na-
turam, alimenta quæ accipimus, quamdiu
in ſua qualitate perdurant, & ſolida inna-
tant ſtomacho; onera ſunt: at cùm ex eo,
quod erant mutata ſunt, tunc demum in
vires, & in ſanguinem tranſeunt. idem in
his, quibus aluntur ingenia, præſtemus, vt
quæcumque hauſimus, non patiamur inte-
gra eſſe, ne aliena ſint, ſed concoquamus
illa. *&c.*

23 Et in primis pro noſtræ legis Regiæ inſti-
ficatione duo notanda ſunt, primum, quòd
d. l. 36. non eſt diſpoſitio iuris noui inducti-
ua, ſed iuris naturalis, & rei exiſtentis de-
claratiua, cùm vergat ad directionem ſubdi-
torum, & vaſſallorum defenſionem Princi-
pis officio inhærentem, & iure naturali in-
ductã, tradunt Aluar. Valaſ. *conſult* 100. An-
ton. de Petra *de poteſtate Principum cap. 3. q. 3.*
num. 35. verſ. ex hoc patet n. 39. Couarr. *practi.*
quæſtio. c. 1. n. 2. & facit idem Valaſ. *conſ.* 73.
24 *n. 5.* Seſe *in deciſ. 113. n. 2. & 3.* vbi compro-
bat, qui enim declarat, nihil noui inducit,
ſed rei exiſtentiam demonſtrat; & ſic ceſſat
25 difficultas, quòd Princeps ſecularis non po-
teſt legem promulgare ſuper Eccleſiaſticas
perſonas, aut res ſpirituales; licèt verum ſit;
quòd in corroborationem iuris Canonici,
& naturalis, & in eius vtilitatem valida erit
lex, vt docent Molla. *in Empor. iur. tit. de leg.*
num 24 & 25. Ioan. Gutierr. *lib. 2. practi. q. 1.*
n. 14. & cùm hæc lex Regia diſponat in au-
xilium iuris Canonici prohibentis violen-
tas oppreſſiones, & ne iudex in cõtemptum
ſuperioris exequatur ſententiam, pendente
legitima appellatione, ideo validè procede-
re dicetur, maximè cùm, vt dixi, nihil noui
inducat. facit *l. adeò §. cùm quis ff de acquir. re-*
rum domi. ibi, cùm enim grana, quæ ſpicis
continentur, perfectam habeant ſuam ſpe-
ciem, qui excuſſit ſpicas non nouam ſpe-
ciem facit, ſed eam, quæ eſt detegit) & quæ
in eius comprobationem latiſſimè nos ad-
duximus infrà 4. p. c. 10. per totum.

Secundò notandum eſt, quòd cùm ſacra
Catholica maieſtas ſupremus Princeps ſit,
nullum in temporalibus recognoſcens ſu- 26
periorem, nec etiam Imperatorem, quia ipſi
non ſubeſt, vt latiſſimè probat pluribus Do-
ctoribus congeſtis Mart. *in tract. de iuriſdict.*
1. p. cap 26. num. 68. & ſeqq. vbi etiam *à n* 96.
de regno Portugaliæ, & de alijs ſigillatim
regnis, & Regibus *ibi à n* 68. Cardin. Tuſc.
practic. concluſ. litera R, concluſ. 345. & Rege
Portugaliæ *concluſ* 348. & Rege Aragonum
341. & de alijs Regibus *à concluſ. 338. cum*
ſeqq.

Eius aſſertioni (ſcilicet Regibus Hiſpa-
niæ de iure, & conſuetudine immemoriali
competere poteſtatem tollendi violentias
ab Eccleſiaſticis iudicibus illatas) ſtandum
eſt, qui probat etiam in facto proprio, vt per
text. *in clem ſi ſummus Pontifex de ſentent. ex-*
communicat. & poſt Quintilian. Mandoſ. &
alios plures probat Menoch *conſil. 100. num.*
24. maximè cùm ſimus in antiquis, in qui- 27
bus Princeps fundat intẽtionem ſuam, nam
eius aſſertio probat etiam in præiudicium
tertij, latè poſt alios plures Crauet. *in tract.*
de antiquit. tempor. cap. 2. num. 25. Mandoſ. *ad*
Lapum allegatione 7. latè proſequitur Maſcar.
de probat. 3. tom. concluſ. 1228 *& per totam,* &
quid mirum, ſi etiam Doctoribus atteſtan-
tibus de conſuetudine ſit credendum, vt in-
feriùs dicetur, cùm Princeps ſit lex viua.

Argumenta contra recurſum ad Regem.

SEd contra eiuſdem legis Regiæ princi-
palem intentionem, vt ſcilicet ſupremis
Principibus ſecularibus, nec de iure, nec de
cõſuetudine competat, nec competere poſ-
ſit huiuſmodi cognitio, & poteſtas tollendi
violentias ab Eccleſiaſticis perſonis, & iudi- 28
cibus commiſſas, fortia pugnant argumen-
ta; & in primis diſpoſitio Concilij Triden-
tini *ſeſſ* 25. *c.* 3. ibi, Nefas ſit ſeculari cuilibet
magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico iudici,
ne quem excommunicet, aut mandare, vt
latam excommunicationẽ reuocet, ſub præ-
textu quòd contenta in præſenti decreto
non ſint obſeruata, cùm non ad ſeculares,
ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio perti-
neat, *&c.*

neat, *&c.* Quæ quidem Concilij verba directò repugnare videntur huic cognitioni per viam violentiæ, & recurſus ad Regem no-
29 ſtrum. Quod etiam confirmatur ex d. Concil. Trid. *ſeſſ. 25. c. 20.* vbi hortatur Reges, & principes, ne permittant eccleſiaſticos à iudicibus ſecularibus, in aliquo offendi, vel grauari.

Secundò fortiùs vrget Bulla in Cœna Domini, quotannis promulgata Romæ in Cœna Domini, *ſcilicet c. 14. 15. & 16.* &
30 huius caſus verba ſunt: Nécnon qui Archiepiſcupos, Epiſcopos, alióſque ſuperiores, vel inferiores Prælatos, & omnes alios, quoſcumque iudices eccleſiaſticos, ordinarios quomodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione eccleſiaſtica contra quoſcunque vtantur, ſecundùm quod Canones, & ſacræ conſtitutiones eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, aut etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcumque ſententias, & decreta, aut aliàs fori eccleſiaſtici iudicium, illudentes, ad Cancellarias, & alias curias ſeculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis, decerni, & contra illos exequi procurant, eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium, patrocinium, & fauorem in eiſdem, *&c.*

Tertiò fortiter pugnat Rotæ deciſio reſoluta anno 1599. quam referens ad literam tranſcribit Seſe *in tract. de inhibit. iuſtitia*
31 *Aragon. c. 8. §. 3. n. 109.* cuius ſunt verba, *ibi,* Vtraque parte infirmante, ſuper dubio dato, an Paulus Lecanus fuit excommunicatus ob recurſum ad tribunal ſeculare iuſtitiæ Aragonum, in quo illius procurator obtinuerat firmam iuris, ad inhibendum iudici Eccleſiaſtico ne (appellatione pendente) aliquid innouaret; & ibi Domini reſponderunt illum ipſo iure incidiſſe in ſententiam excommunicationis, quia recurrendo ad iudices ſeculares, cauſam præbuit, vt immunitas Eccleſiaſtica violetur, §. 16. Bullæ in Cœna Domini, *&c.* Deinde quia hæc cognitio per viam violentiæ non ſolùm iure non fundatur, & competit, vt aſſeuerat d. l. Regia 36. ſed imò infinita penè iuris Canonici decreta reſiſtunt, vt ſtatim; aliæ etiam plurimæ ſunt deciſiones Rotæ eodem modo loquentes, quas literaliter retulimus infrà à n. 254. cum ſeqq.

32 Deinde, & quartò cõtra conſuetudinem immemorialem, qua eadem lex Regia affirmat hanc poteſtatem tollendi violentias inter Eccleſiaſticas perſonas, competere Regi noſtro; non minora repugnant iuridica fundamenta. etenim immemorialis conſuetudo, & præſcriptio (licèt vim habeat tituli, veritatis, & priuilegij, quod ex tanti temporis curriculo præſumitur præceſſiſſe) tamen talis immemorialis non ſuffragatur, quoties euidenter apparet de inualido, & de iniuſto titulo, & iniquo principio, quia ſunt immemorialis nullam inducit præſumptionem, quantumuis legitimè ſit probata, vt veriſſimam concluſionem firmant latè poſt alios Mieres *in tract. de maioratu 4. p. q. 21. num. 58. & ſuprà à num. 49. & 52. in 2. impreſſ.* Auenda. *in tract. de exequen. manda. 1. p. c. 12. n. 6. fol. 85.* Pariſius *in tract. de confident. q. 28.* Hieronym. Gonzal. *in regul. 8. de alterna. gl. 18. num. 48.* Triuiſſa *deciſ. 55. n. 69.* Aloyſ. Ricc. *in pract. Eccleſi. iuris pat. deciſ. 144. num. 18.* vbi teſtatur ſacram congregationem ita cenſuiſſe, Verall. *in deciſ. 314. part. 3.* Creſcent. *in deciſ. 21. num. 4. de præbend.* Cardin. Pur. *deciſ. 189. n. 5. lib. 1. & in deciſ. 222. lib. 3. & deciſ. 436. lib. 2.*
Sed de iniuſto titulo, & infecto principio 33
apparet euidenter, & notoriè per innumeroſa iuris Canonici decreta, diſponentia, vt cauſæ clericorum ſuper eorum rebus, & temporalibus, & ſpiritualibus, ad ſecularia iudicia non trahantur, *c. at ſi clerici de iud. c. ſi diligenti. c. ſi iudex laicus de ſententia excommunicationis lib. 6.* imò & cùm hæc cognitio per viam violentiæ procedat contra iura illi re-
ſiſtentia, iam in Principe, & eius Senatori- 34
bus, neceſſariò datur mala fides, *iuxta l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſi. lib. 10. l. qui contra iura. ff. de regul. iur. l. non dubium, C. de legib. cùm concordan.* Vnde laicus poſſidens ſpiritualia, ſemper præſumitur eſſe in mala fide, vt dicit Innocen. *in c. conſtitutis de electio.* & Bal. *in l. ſuper longi. colu. 4. C. de præſcrip. 30. ann.* Mart. *in tract. de iuriſd. 4. p. cent. 1. caſu 47. n. 5.* ſed conſuetudo immemorialis non habet iuris effectum, nec locum habet, vbi datur mala fides, Minſinger. *cent. 1. obſerua. 30.* Iaſted. *in deciſ. 69.* Balb. *de præſcript. p. 3. tit. de bona fide, q. 6.* Aloyſ. Ricci. *in prax. iur. patr. d. deciſ. 144. ſub num. 18. verſ. ſecundus eſt caſus,* & nos latiùs diximus infrà 3. p. cap. 10. verſ. ex quibus deducitur quòd licèt. à n. 282. ergo huiuſmodi conſuetudo procedere non poteſt.

Quintò, quia huiuſmodi conſuetudo nimis eſt præiudicialis ſtatui Eccleſiaſtico, &
contra libertatem Eccleſiæ, quæ quidem 35
omni iure ſimilis conſuetudo reprobata eſt; quia cùm exemptio clericorum ſit iure diuino (ſaltim in ſpiritualibus) introducta, nulla poteſt conſuetudine tolli, *c. clerici de iudicijs,* ibi, Non debet in hac parte Canonicis præiudicium generare, *&c.* text. *in c. cum terra,*

terra, de electione. vbi damnatur quædam conſuetudo contra Eccleſiam, *ibi*, quia in grauamen,& perniciem Eccleſiaſticæ libertatis redundat.text.*in c.cùm inter.*texr.*in c.ad noſtram,de conſuetud.*text.*in auth.Caſſa.C.de ſacroſ. Eccleſijs.* & quòd talis conſuerudo ſit nullius momenti, decidit Rora *deciſ.*804. *de conſuetud. in antiq.* quod & probatur ex d. Bull. in Cœna Domini caſ. 15. *ibi*, ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, aut etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij,*&c.* ex qua reſultat, quòd non ſolùm prohibetur conſuetudo hoc caſu, ſed etiam reuocatur priuilegium, quodlibet ei contrarium.

36 Sextò, quia vbi datur in præſcribente incapacitas, etiam conſuetudo immemorialis non ſuffragatur, latè proſequitur Marta *de iuriſdict. 4. part. cent. 1. caſu 47. per totum,* vbi alios allegat. quia laicus non poteſt, ſe intromittere in ſpiritualibus, & eis annexis, niſi,aut de licentia Papæ, aut in caſibus à iure ſibi expreſſis, gl. *in c.ſi.23.q.1.* quam ad id dicit ſingularem Marta ibi *num.*4.ergo cùm in Principe ſeculari detur incapacitas; non procedet conſuetudo etiam immemorialis.

37 Septimò probatur, quia lex,conſuetudo, & ſtatutum regulatur à poteſtate inducentis conſuetudinem; ſed laici, qui non poſſunt inducere legem, aut conſuetudinem contra clericos,ex defectu iuriſdictionis, & poteſtatis, vt latè plures citans argumentatur Mart. *de iuriſdict.4.part. cent.1. caſ.63. per totum*;ergo cùm huiuſmodi conſuetudo cognoſcendi per viam violentiæ inter Eccleſiaſticos eſt inducta à laicorum Rege, & eorũ iudicibus, & tribunali ſupremo;ergo non debet valere, lege reſiſtente, & ex defectu poteſtatis,cùm talis conſuetudo ſit merè ciuilis,quæ clericos non poteſt, ad eius obſeruantiam adſtringere,Couat. *pract.c.*31. Azor *inſtitu.moral.1.tom. lib.5.c.18.q.12.* latè Carolus de Graſſis *in tracta. de effectib. cleric. effectu 2.n.130.&* 131. vbi de hoc articulo.

38 Octauò & vltimò facit, quoniam ſi aliqua ratione, hæc immemorialis conſuetudo poteſt ſuſtineri in re ſui natura prohibitiua,maximè quia à iure inducitur,ac etiam facit præſumere præceſſiſſe priuilegium, & Principem illum conceſſiſſe,vt probant Doctores ſuperiùs citati ad 4.argumentum, ſed priuilegium ſponte conceſſum à Principe, poteſt illud reuocare, vt notat poſt alios Marta *de iur. caſ.52. n 6.* ergo reuocatum intelligitur, per Bullam in Cœna Domini, *d. caſu* 15. ibi, aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis,aut priuilegij,*&c.*

Quibus tamen, & aliis infinitis penè, quæ conſulto omitto (cùm omnia & alia, quæ
conſiderari poſſunt, ſub relatis tamen virtualiter comptehẽdantur) non obſtantibus,
defendenda, & viribus omnibus tenenda
eſt d.l.Regiæ 36. aſſertio, cùm ſit iuris natu- 39
ralis declaratoria, & ex principio rationis
naturalis inducta,iure diuino, Canonico, &
poſitiuo approbata, frequenti, & vniuerſali
vſu recepta, ac immemoriali conſuetudine
corroborata;ad cuius cognitionem,vt clarè,
& diſtinctè procedamus, nonnulla neceſſaria,& vtilia præmittenda ſunt.

PRÆLVDIVM I.

SVMMARIVM.

Dominus Deus noſter omnipotens vi oppreſſorum protector, auxilium & recurſus dicitur ex ſacræ paginæ teſtimonio. n.40.

Hæc poteſtas tollendi violentias, & protectio vi oppreſſorum à Domino Deo deriuata, & in Reges non recognoſcentes ſuperiores in temporalibus gradatim transfuſa. n.41.

Michaëli Archangelo poteſtas conceſſa fuit in cælo propulſandi violentam ſuperbiam Luciferi thronum Dei altiſſimi occupare cupientis.ibid.

Reges in temporalibus Vicarij Chriſti Domini noſtri electi fuere, vt in pace vaſſallos à violentijs defendant. ibidem.

Non eſt poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt; à Deo ordinatæ ſunt. n.42.

Regimen à Deo Reges non ſimpliciter acceperunt, ſed cum qualitate vi oppreſſorum protectionis naturaliter illis annexa,& indiuiſibili. n.43.

Rex eſt imago Reipu.& quaſi Deus in terra.ibid.

Regis propriũ officiũ eſt,vi oppreſſos liberare.ibid.

Obiectum, & finis ſupremi regiminis eſt temporalis pax publica, & vaſſallorum tranquillitas. n.44.

Ob bonum commune, & publicam ſubditorum vtilitatem regimen creatum, & à Deo conceſſum eſt. ibidem.

Deus Principem præfecit,vt homines malos compeſcat,& bonos tueatur ab oppreſſis. n.45.

Dei potentiam curare regna oriri, & mutare,Regéſque reijcere, alióſque creare, & vocare, vt ab aliorum tyrannide, & oppreſſione populum tueantur, ſacra paginæ teſtimonio probatur. n.46.

Suprema Principum poteſtas temporalium non recognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, & eorum iuriſdictio non data fuit eis à Pontifice. n.47.

Ante aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſummámque Clauium poteſtatem traditam Pontifici; iuriſdictio temporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo. n.48. mediante populo & cauſatiuè. ibidem.

Principes temporales in principio non recognoſcentes ſuperiorem, omnia tam temporalia, quàm ſpiritualia regebant. n.49.

Exemptio clericorum à iuriſdictione ſeculari fuit deducta à Regibus Chriſtianis, & conceſſa ob reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ. n.50.

Priuilegium exemptionis clericorum à tempore Conſtantini Imperatoris eſt conceſſum. n.51.

Deus in vniuerſo duos conſtituit Vicarios, vt in tranquillitate & pace reſpublica gubernetur. n.52.

Poteſtas temporalis habet vt obiectum & finem, felicitatem humanam, hoc eſt iuſtitiam & felicitatem vitæ temporalis; & ſic conſiderata, erit ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata. n.53.

Duæ poteſtates, vbi ſimul reperiuntur in Republica Chriſtiana, vnum corpus faciunt, ſubeſt tamen temporalis ſpirituali. n.54.

Summus Pontifex vtramque habet poteſtatem, ſpiritualem, & temporalem, primam abſolutè, ſecundam in habitu, & potentia. n.55.

Summus Pontifex ceſſante cauſa ſpirituali, non vtitur poteſtate temporali contra regimen Regum, & Principum temporalium. n.56.

40 REx Regum, & Dominus dominantium, qui ſuperiorem nullum, nec in terra, nec in cœlo recognoſcit, nec poteſt, Imperator cœleſtis Deus, vi oppreſſorum protector, auxilium, & recurſus dicitur; cuius omnipotentiam fortem, ac potentiſſimum brachium patientes violentias, & tribulationes implorare, & inuocare, pluribus diuinæ Scripturæ locis legimus, iuxta illud Iſaiæ 38.cap. Domine cùm patior, reſponde pro me, &c. Et illud Habacuc Prophetæ c.1. Vſquequo Domine clamabo, & non exaudies: vociferabor ad te vim patiens, & non ſaluabis? &c. & factum eſt iudicium, & contradictio potentior. Propter hoc lacerata eſt lex, &c. iuncto Pſal. 70. Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum. & in Pſalm.26. Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo: Sequitur & facit, Si conſiſtant, aduerſus me caſtra, non timebit cor meum. & in Pſalm. 45. ibi, Deus noſter refugium, & virtus, adiutor in tribulationibus. & Pſalmi. 17. Deus meus, adiutor meus, & ſperabo in eum, idem repetitur Pſalm.27. & 29. Et vlterius idem probatur in Pſal.69. Adiutor meus, & liberator meus es tu: Domine ne moreris. & Pſalm.21. Tu autem Domine ne elongaueris auxilium tuum à me: ad defenſionem meam conſpice. & Pſalm.79. ibi, Excita potentiam tuam, & veni, vt ſaluos facias nos. & Pſalm. 73. Leua manus tuas in ſuperbias eorum in finem: quanta malignatus eſt inimicus in ſancto? & in Pſalm. 30. Accelera, vt eruas me. eſto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt ſaluum me facias: quoniam fortitudo, & refugium meum es tu. & in Pſal. 90. Scuto circumdabit te veritas eius, &c. Rectè conuenit illud Pſalmi 33. Iſte pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum: & ex omnibus tribulationibus eius ſaluauit eum. iuncto Pſalm.34. Eripiens inopem de manu fortiorum eius: egenum, & pauperem à diripientibus eum. Et illud Iſaiæ Prophetæ cap.25. Super hoc laudabit te populus fortis, ciuitas gentium robuſtarum timebit te. quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione ſua: ſpes à turbine: vmbraculum ab æſtu, &c. Et conuenit illud Exodi c.3. ibi, Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem eius audiui propter duritiam eorum, qui præſunt operibus, & ſciens dolorem eius, deſcendi, vt liberem eum de manibus Ægyptiorum, &c. Sequitur, & facit. Clamor ergo filiorum Iſraël venit ad me: vidíque afflictionem, qua ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni, *&c.*

Hanc defenſionis, & protectionis naturalis facultatem, ab ipſo omnipotentiſſimo Domino gradatim ad omnes Principes, & Reges non recognoſcentes ſuperiorem in temporalibus, deriuatam, & originem traxiſſe apparet. Etenim in cœlo Michaëli Archangelo conceſſa fuit, ad propulſandam violentam ſuperbiam tumidi Luciferi, thronum Dei altiſſimi violenter occupare cupientis, deinde ſtatim poſt mundi, & hominis creationem, vt dicit Eccleſiaſticus c.17. Et dedit illi poteſtatem eorum, quæ ſunt ſuper terram, & poſuit timorem illius, ſuper omnem carnem, &c. ob delictum eius damnandi, defenſionem conceſſit, *c.1 de cauſ. poſſ. & proprie.* & ex eo in omnes mundi Reges continuata fuit, per Dei conceſſionem, quos vicarios ſuos in temporalibus elegit, vt in pace vaſſallos à violentiis defendant, & in pace Rempublicam tueantur, eiúſque legitimi imitatores ſint, vt inquit Plutarc. *in libello ad Principem ineruditum*, Iuſtitia finis legis eſt, lex autem officium Principis, at Princeps imago Dei eſt, omnia rectè conſtituentis, & diſponentis. 41

Non enim eſt poteſtas niſi à Deo, quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt, vt inquit Paul. ad Roman cap.13. & infrà. Dei enim miniſter eſt. Et Sapient.c.6. dicitur: Audite Reges, quoniam data eſt à Domino poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo. & Daniel. 2. Rex cœli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi. & Prouerbiorum 8. Per me Reges regnant. Et ſic dicit Diuus Auguſtinus *de Ciuitate Dei* 21.*cap.* Non tribuamus dandi regni, & imperij poteſtatem, 42

niſi

niſi Deo vero, ob quam rationem rectè dixit D. Paul. ad Roman. 13. Non ſine cauſa gladium portat, Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei, qui malum agit. Vnde Daniel cap. 2. Illius eſt ſapientia & maieſtas, ille tempus, & horam mutat; ille Reges repudiat, & conſtituit. Et probatur idem Prouerb. c. 16. & c. 25. & Leuit. c. 18. & Sapient. c. 5. Malitia euertit ſedes potentum. Et plures elegiſſe Deum Reges ob rectam, & tranquillam populi gubernationem, probatur Exod. c. 3. Deuteron. c. 31. Ioſue c. 1. & Regum lib. 1. c. 3. c. 4. & c. 9. 10. & 15.

43 Hoc inſuper regimen à Deo non ſimpliciter accepiſſe Reges, apparet; ſed cum qualitate, & attributo, naturaliter illi inhærente, ſcilicet; auxilio, & protectione vi oppreſſorum, ita vt in Rege non recognoſcente ſuperiorem in temporalibus, vnum, & idem ſit inſeparabile, & indiuiſibile regimē, & refugium, pro quo allego text. *in authen. vt iudices, ſine quoquo ſuffragio. in prin. colu. 2.* vbi Imperator in hæc inquit: Omnes nobis dies ac noctes contingit, cum omni lucubratione, & cogitatione degere, ſemper volentibus, vt aliquid vtile, & placens Deo à nobis collatoribus, præbeatur, & non in vano vigilias duximus, ſed ea in huiuſmodi conſilia expendimus, pernoctantibus, & noctibus ſub æqualitate dierum, attētis, vt noſtri ſubiecti, ſub omni quiete conſiſtant, *&c.* Et iterum *in verſ. oportet.* ibi, Et noſtros ſubiectos in quiete à prouincialibus iudicibus cōſeruari, propterea feſtinabimus gratis adminiſtrationes eis dare, *&c. authen de quæſtoribus in princ.* ibi, Dei auxilio, vt ſubiecti ab eius clementia nobis traditi illæſi ſeruentur. *& in auth. conſtitutio. quæ de dignitatibus in princ.* à Deo traditæ nobis Reipublicæ *auth. de armis in princ.* ibi, Subiectos omnes, quorum regimen nobis dedit Deus. text. etiam *in auth. de priuileg. dotis, in princ. auth. vt differentes iudices.* ibi, Ex quo nos Deus Romano præpoſuit Imperio, & illius commiſſæ nobis à Deo reipublicæ, *&c.* Et iure noſtro Regio idem probatur, vt in prooemio p. 2. ibi, *Eanſi puſſo Dios en la tierra a los Reies y Emperadores, porque deo tranſuerte ſe turbaria la paz de la Republica, y ſe deſminuiria la authoridad y poteſtad del Principe, en gran daño y diminucion de la Republica Chriſtiana.* hinc *l. 1. in fi. tit. 1. & l. 5. ead. p. 2.* dicitur, ibi, *Vicarios de Dios ſon los Reies cada vno en ſu Reyno, quanto a lo temporal.* Probatur etiam iterum *in l. 2. tit. 10. part. 2.* ibi, *Que pues el Principe es cabeça de todos, que ſe debe de doler del mal que reſciuen aſsi como de ſus miembros.* Cui conuenit, quod dicit Guirond. *in tract. de Gabell. 1. p. n. 33.* quòd rex eſt imago Reipublicæ, & quaſi Deus in terra. Idem Franchis Topius *in tract. de poteſta. princ. ſecu.* §. 8 *n.* 14 & Reges dicuntur Dei miniſtri, ſuæ voluntatis exequutores, probat Matta *tract. de iuriſd. 1. p. c. 6. n.* 18. ergo cùm ſit Dei vicarius, & eius vices gerens, illum debet imitari in dies vigilādo in protectione vi oppreſſorum, prout ipſe Deus facit, vt ſatis probatum reliquimus ad principium huius præludij, aliàs princeps naturale attributū amittet, cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, & aliud geret, quàm Deus in terris, vt eleganter conſiderat Mench. *lib. 1. controuerſ. illuſtr. c. 1. n.* 10. vt rectè poſſit dici, quòd iſte ſubſtitutus ſapit naturam eius in cuius locum ſubrogatus eſt.

Obiectum enim, & finis ſupremi regiminis temporalis, eſt pax publica, & vaſſallorum tranquillitas, Franch. Top. *vbi proximè.* Bellarm. *controuerſ 5. lib. 3. c. 6. tom* 1. Axia *de exhibend. auxil.* ob commune enim bonum, & publicam ſubditorū vtilitatem, omne regimen, & creatum, & à Deo conceſſum eſſe, ex hactenus dictis apparet, & probat B. *in tract. de regimi. ciuitatis n.* 27. Bal. *in l. 2. §. nouiſſimè ff. de origine iuris, & in conſ. 331. n. 1 & in conſ. 327. n. 7. lib.* 1. Alberi *in l. princeps legibus, n. 8 ff. de legib. & in l. decernimus. C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. digna vox à n. 1. C. de legib.* Socin. *conſ. 279 in fi. lib.* 2. Grammati *voto* 32. *n* 16. Natt. *conſ.* 139. *num.* 13. *lib.* 1. Alphonſ. Guerr. *in theſauro Chriſtianæ religio. c 54. n.* 1. Greg. Lopez *in l 9. tit. 1 p. 2. verb. Ariſtoteles.* ideóque Deus principem præfecit, vt malos homines compeſcat, & bonos tueatur ab 45 oppreſſis, vt dicit Fulgoſ. *conſ. 20. circa fi.* vbi teſtatur hāc eſſe communem omnium opinionem; ſequitur Cardin. Tuſ. *practi. concluſ. liter. P, concl. 679. n. 19. & 31. 22. & 23.* idem dicit Ab. *conſ. 20. videtur, n. 2. in fi.* Roland. à Valle *conſ. 1. n. 101. & ſeq. lib.* 1. prout etiam docuit B. *in procemio ſeu prima conſtitutione ff. in verb. omnem numer. 3. & 7.* vbi dicit, quòd Princeps tenetur protegere, ac defendere ſubditos à violentiis, ſequitur etiam vnico verbo Ab. *in c. qualiter, & quando n. 8. de iudicijs* dicens, quòd Rex, ſi Eccleſiaſticus aliquem grauet, debet monendo, vel iuuando releuare grauatum. quem ſequitur Seſe *de inhibi. c. 8. §. 3. n* 60. vbi *n* 58. quòd Principes, de iure diuino, & humano poſſunt, imò teneantur, ad conſeruationem pacis, & tranquillitatis Reipubl. Chriſtianæ tollere violentias, & oppreſſiones, omnes violentias factas, tam à clericis quàm à laicis.

46 In pluribus inſuper diuinarum literarum locis legimus, ſæpiſſime Dei potentiā curaſſe, regna oriri, mutari, & interiri, Regéſque deiicere, alios creare, & vocare, vt ab aliorū tyrānide, & oppreſſione populum tueantur, & liberent, nec pariter tyrānos Reges, quos ad caſtigationem ſceleſtorum pacem publi-

eam turbantium vocauerat, vt ſuæ fuiſſent
voluntatis miniſtri, vt in 3.lib.Regum c.12.
& Iſaiæ c.45.& iterum eodem lib.3.Regum
c.11.& lib.2.Paralip.c.9.& c.10.& 3.lib.Re-
gum c.13. & 4.lib.Regum c.16. Hæc autem
omnia ordinantur à Deo, ad defenſionem
& liberationem Reipublicæ vi oppreſſæ, vt
probatur per Iſaiam cap.45.*ibi*, Chriſto meo
Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubii-
ciam ante faciem eius gentes, & dorſa Re-
gum vertam, *&c.* Sequitur & facit in verſi-
culo Accinxi, & non cognouiſti me, quia in
bellando non habuiſti oculum ante Deum,
ego tamen totum ordinaui ad liberationem
populi mei, *&c.*

47 Ex quibus omnibus illud deducitur, quod
ſuprema Principum temporalium non re-
cognoſcẽtium ſuperiorem in temporalibus,
politica, & œconomica poteſtas, & iuriſdi-
ctio, illis non fuit conceſſa per Summum
Pontificem (vt minus bene exiſtimauit Aze-
ued. *in l.11.tit.1.num.16.lib.4.recopi.* quem ſe-
quitur Seſe *de inhibitio.c.8.§.1.n.2.*) quoniam
ante Domini noſtri Ieſu Chriſti aduentum,
ſummámque clauium poteſtatem traditam
48 Pontifici; iuriſdictio tẽporalis vigebat in Re-
gibus immediatè data à Deo, vt in quiete
Rempublicã conſeruarent, ex hactenus ad-
ductis, & tradunt Lancello. Corrad. *in tem-
plo omnium iudicum lib.1. de Rom. Pontif.cap.2.
§.1.n.3.* Parla. *lib.2. rerum quoti.c.1.n.5.* Axia
de exhibend.auxil 6.fund. & mediatè à popu-
lo *l.1.ff.de conſtit l.15 tit.13.p.2.* ibi, *Todo home
debe ſerſometido alos Reios, porque ſon pueſtos
por mano: de Dios, y el poderio quean dello reſci-
uen.* Caſtro *lib.1.de leg pœn.c.1.* Conar. *in p c.2.
n.2.& 6.* Molin. *de iuſt.& iur.1.tom.diſput.26.*
Bellarm. *de laic.lib 3.c.6. in reſponſ contra Ve-
net. propoſ.6.* & contra Seſe tenet Ceuall. *in
epiſt ad Regem à num.12.* idem etiam affirmat
Torre-Blanc *de Mag.lib.3.c 26 à n.55.& c.4.*

49 Et comprobatur, quia Principes tempo-
rales ſuperiorem non recognoſcẽtes à prin-
cipio omnia regebant, & gubernabant, tam
temporalia, quàm ſpiritualia, *l.6 tit.1.p.2.* ibi,
*e porende los llaman Reyes, porque regiam tam-
bien lo eſpiritual como lo temporal.* Nauarr *in c.
nouit. nota.3.n.32.* Ceuall. *in contra commu lib.
2 q.739.n.31.& 32.& lib.4.q.1.n.fi & in epiſt.
ad Regẽ n.77.& lib 5 in tract.de cogni.per viam
violen.in proœmio c 5.n.8. & 9.c.4.n.17.* Morl.
in empor.iur.tit. de iur.q.14.n.1. latè cõprobat
Torre-Blan. *de Mag.lib.3.c.26.à n.55.cũ ſeqq.*

Et clariùs colligitur ex eo, quòd exem-
ptio clericorum à iuriſdictione ſeculari ab
ipſa poteſtate, & iuriſdictione temporali fuit
50 deducta, à Regibus Chriſtianis conceſſa ob
reuerentiam ſanctæ Eccleſiæ, vt probat *l.50.
tit 6 p.1.* ibi, *Franquezas muchas han los cleri-
gos mas que otros homes, tambien en las perſo-
nas, como en ſuſcoſſas, eſto les dieron los Empera-
dores, e los Reyes por honrra, y reuerencia de la
ſancta Ygleſſia. c.bene quidem 83.d.* Axia *de im-
plorand.auxil.fundam.24.* vbi dicit, quòd ci-
uilis magiſtratus cœpit tempore legis natu-
ræ, à tempore etenim Conſtantini Impera- 51
toris, hoc priuilegium exemptionis à iuriſ-
dictione temporali clericis eſt conceſſum, vt
docet Almain. *in 4.q.1.diſt.25.* & Palacios *in
4.d.25.diſput.3.* & conſtat *ex l.1.C.de Epiſcop.
& cleric.& in l.1.C.de Epiſcop audi.* Baroni. *an-
no 130. authent. Caſſa C.de ſacroſ.Eccleſ. authent.
ſtatuimus, C.de Epiſcop. & cleri.l.51.titul 6.p.1.
l.1.tit.3.lib.1 recopil.*

Et pro maiore perfectione huius prioris
præludij, & clariorem intelligentiã ſequen-
tium breuiſſimè notãdum eſt; Deum in vni-
uerſo duos conſtituiſſe vicarios, vt in tran-
quillitate, & pace Reſpublica gubernetur, vt
reſtatur Gelaſ. Pap. ad Imperatorem Ana- 52
ſtaſium: Duo ſunt quippe (inquit) Imperator
Auguſte, quibus principaliter is mundus re-
gitur, authoritas ſacra Pontificum, & regalis
poteſtas.) refertur *in c duo ſunt 96. d.* & Leo
IV. Pontifex ad Ludouicum Imperatorem
*in c.humanum 1.d.c.cùm ad verum 96. d. Auth.
quomodo oportet Epiſc. §. 1. in prin.* ibi, Sacer-
dotium, & imperiũ, illud diuinis, hoc autem
humanis, præſidens. *c.nos ſi incompetenter.* ibi,
Sed notandum eſt, quòd duæ ſunt perſonæ,
quibus mundus ipſe regitur, Regalis videli-
cet, & ſacerdotalis, ſicut Reges præſunt in
cauſis ſeculi, ita ſacerdotes in cauſis Dei, *&c.
cap.ſolitæ de maiori.& obed.* ibi, Fecit Deus duo
magna luminaria, id eſt, duas dignitates, quæ
ſunt Pontificalis authoritas, & Regalis pote-
ſtas. *l.3.tit 1.part.1.* ibi, *e por eſtas dos ſe gouierna
el Mundo.* Ab. *in d.c.ſolitæ n.6.& 8.* Feli. *num.4.*
& cæteri Canoniſtæ. Morla. *in empor.iur.1.p.
tit.2.n.125.* Caſſiod. *varia.epiſt.3.* Seſe *de in-
hibitio.in epiſt. ad Regem à n.1.tom.2.deciſ.*

Et licèt poteſtas tẽporalis habeat vt obie- 53
ctum, & finem, felicitatem humanã, hoc eſt,
iuſtitiam, ac felicitatem vitæ temporalis, vt
dicunt omnes Theologi, prout latè doctiſſi-
mus Inquiſitor Paramo *tract. de origine ge-
nera. inquiſi. lib.3.q.1.opin.4 n 37.* ita vt hoc
modo conſiderata hæc poteſtas temporalis
cum ſuo immediato fine felicitatis huma-
næ; integra erit Reſpublica ab ſpirituali di-
ſtincta, & ſeparata, & non dependens, ad
commodiorem, ac meliorem expeditionem
politici, & œconomici regiminis, ita latè Lu-
doui. Param. *vbi ſuprà n.38.* Nauar. *in c.nouit.
not... num.85.de iudicijs.* Victoria *de poteſt.ciui.
num.8.* Couar. *1.part.c.1.num.6.* Molin. *de iu-
ſtit. & iur. 1. tom. diſputat.26.* Bellarmin. *de
laic.lib.3.c.3.* & iterum *in reſponſ. contra Venet.
propoſ. 1.fol.3.* Petrus à Mont. *de Monarchia
concil. tit. de Imperato. in prin.n.1. in 6. volum.*

tractat

Digitized by Google

tractat Ceuall. *in contra commu. lib. 4. q.899. n.112. & in epiſt. ad Regem n. 1.* Seſe *in epiſtol. ad Regem n. 6. & 7. & ſeqq.* dicentes, quòd vbi hæ duæ poreſtates ſimul reperiuntur vt
54 in Republica Chriſtiana, vnum corpus faciunt, & vnam Rempublicam conſtiruunt; tamen hoc ordine, vt ſubſit poteſtati ſpirituali, prout poſt D. Thomam explicat Paramo *vbi proximè à n.34. cum ſequentibus.*

55 Summus inſuper Pontifex vtramque poteſtatem, & Eccleſiaſticam, & temporalem habet, illam ſcilicet abſolutè, abſque alterius participatione, & dependentia, temporalem autem in habitu, & potentia in ordine tantùm ad bonum ſpirituale animarum, & adhunc effectum ea poreſt vti omni tempore, & occaſione neceſſaria, & aduerſus quoſcumque fideles legis Euangelicæ profeſſores, Io. Driedo. *lib. 1. de liberta. Eccleſiaſt. c.15. per totum.* Ludoui. Paramo *in tract. de origine inquiſit. lib. 3. q. 1. opinio. 4.* vbi refert quatuor opiniones. Nauar. *vbi ſuprà.* Couarr. *in regul. peccatum 2. p. §. 1. n. 7.* Pelagius *de planct. Eccleſ. lib. 1. n. 37.* Almarin. *de poteſt. Eccleſ. 1. p. c. 9.* Iacoba. *de Concilijs, lib. 1. art. 8.* Mench. *controuerſ. illuſtr. cap. 20. à num. 1.* Bobadi. *in ſua Polit. 1. p. c. 17. n. 6.* qui ſic ſunt intelligendi, Bellarm. *de Pontific. lib. 5. c. 1. verſ. tertio ſententiam,* quam dicit communem opinionem Theologorum, & Iuriſtarum, & Enri *quodl. 6. q. 23.* Dried. *lib. 2. de libert. Chriſt. c. 2.* Victoria *de poteſt. Eccleſ. q. 2.* Soto *in 4. d. 25. q. 2. art. 1.* Vuald. *lib. 2. doct. fid. art. 3. c. 76. & 78.* Ceuall. *in Epiſtola ad Regem, n. 6. & ſeq.* Seſe *in Epiſt. ad Regem à n. 9. cum ſeqq.* vbi aliqua reddit, & mirabiles comparationes, ac exempla.

56 Ceſſante autẽ hac cauſa ſpirituali, Summus Pontifex non poteſt temporali poteſtate vti contra regimen Regum, & Principum politicum temporalium, Bellarmin. *de laicis lib. 3. c. 3.* Nauarr. *d. c. nouit n. 21.* Molin. *de iuſti. & iur. tom. 1. diſput. 29.* Frater Franciſ. de Soſa *contra incognitum n. 52.* Marta *de iuriſd. 1. p. c. 17.* Ceuall. & Seſe, *vbi proximè.*

Deficiente igitur in Põtifice vſu, & exercitio temporalis poteſtatis, neceſſarium eſt, illam habere Reges, & Principes ſupremos, non recognoſcentes ſuperiorem in temporalibus, ad bonum regimen, quietem, & tranquillitatem Reipublicæ, pacem, & conſeruationem vaſſallorum, illis protegendo, tollendo violentias, & oppreſſiones, quorum proprium officium eſt, & naturale attributum, inhærens oſſibus regiminis, & coronæ, à Deo maximo ſibi ab origine traditæ, vt à principio huius præludij latè comprobatum reliquimus.

***

PRÆLVDIVM II.

SVMMARIVM.

Princeps temporalis non recognoſcens in temporalibus iuriſdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum, ſicut laicorum. n. 57.

Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra Reſpublicæ. n. 58.

Ciuium appellatione etiam in ſtatutis clerici veniunt. ibidem.

Parochus eſt de vniuerſitate, & poteſt vti frui paſcuis, & nemoribus ciuitatis, ſicut quilibet de vniuerſitate. n. 59.

Beatus Paulus ciuis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater eius cum Romanis ciuilitatem contraxit. n. 60.

Prælatos Hiſpaniæ, & alias perſonas Eccleſiaſticas de conſuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præſtandum in recognitionem Domini ac capitis in temporalibus. n. 61.

Ioannem Pontificem XXII. conceſſiſſe Regibus Hiſpaniæ priuilegium iurandi prælatos fidelitatem. ibidem.

Clerici non tam abſolutè exempti ſunt à iuriſdictione Regia, quin ratione ſubiectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſeculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. n. 62.

Priuilegium conceſſum terræ, patriæ, & Reipublicæ non ſolùm laicos, ſed etiam clericos comprehendit. n. 63.

Clerici tenentur ad obſeruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuerſum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum. n. 64.

Lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuerſaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum. n. 65.

Leges Regias tangentes bonũ totius communitatis tenentur obſeruare clerici, cùm non tendunt in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. n. 66.

Clerici ſicut in ſpiritualibus tenentur iura Canonica ſeruare, ita in temporalibus à ciuilibus ſanctionibus concernentibus bonum publicum, diſcedere non poſſunt. ibidem.

Aliud eſt condere legem particularem circa bona clericorum, aliud generalem, quæ comprehẽdat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cum prima non licet, ſecunda valet. n. 67.

Obſeruantia talium legum eſt neceſſaria ad pacem Reipublicæ. ibidem.

Clerici tenentur ad obſeruantiã pragmaticæ taxæ panis ſub pœna peccati, & reſtitutionis. n. 68.

Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non iudex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt. n. 69.

Supremus Princeps in temporalibus tenetur clericos ab oppreſſione, & violentia eis facta à iudi-

cibus Eccleſiaſticis deuiare, quia murus eſt Eccleſiæ. n.70.

Principes temporales tenentur ex debito officij impartiri brachium, auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis. n.71.

Res & Eccleſiaſtica perſonæ in tuto eſſe non poſſunt, niſi eas regia, & ſacerdotalis regat poteſtas. ibidem.

Reges ad hoc ſunt in terris dati à Deo, vt tueantur Eccleſiam vniuerſalem, & omnes Eccleſias, & Eccleſiaſticam libertatem. n.72.

Eccleſia, & Eccleſiaſtici arma non exercent, & ideo indigent defenſione & protectione. ibid.

Imperator iurat auxilium, & protectionem Eccleſiæ exhibendam. ibidem.

Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilij Trid.n.73.

Reges Catholici tanquam Chriſtianæ religionis protectores poſſunt aſſiſtere per ſe, & ſuos legatos cõcilio propter quietem reipublicæ. n.74.

Non ſolũ Principi ſed cuilibet licet iniurias & oppreſſiones ſacerdotibus factas, vindicare. n.75.

Principes ſunt tutores reipublicæ. n.76.

Definitio tutelæ traditur. ibidem.

Princeps ſupremus iudex conſeruator ſubditorum dicitur. n.77.

Conſeruatoris officium eſt, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. ibidem.

57 EX hactenus deductis ſequitur Princi-
pem temporalem ſupremum in tem-
poralibus eodem modo teneri ad protectio-
nem vi oppreſſorum clericorum, ſicut laico-
rum, nam cùm clerici ſint pariter ciues, pars
58 populi, & membra reipublicæ temporalis,
docet B. *in l.1. n.11.ff.ad munici* Bald. *in c.1.
de vaſſal qui arma bellica depoſuit*. Oldral. *conſ.*
22. Natt. *conſ.*157.*n.*8. Marſil. *in tract. de ban-
nis in verſ. ciuitate num.*116. Tiraq. *de primoge-
neis, q.94.n.9. & q.44.n.9.* latè Petr. Surd. *in
conſ.1.n.7.volu.3.* Franc. Marc. *deciſ. Delphinal.*
456 *num.9 p.1.* Vincen. de Fran *deciſ.49.n.4.
& num.5.volu.1.* Gregor. Lopez *in l.1.tit.10.
p.2.* Ceuall. *in epiſtol.ad Reg. ſub n* 22. Aluar.
Vallaſ. *conſult.*100.*num.*2. Bobadill. *in Polsti.
lib.2.c.18.n.67.& 181.& n.308.* Mart. *de iu-
riſd.4 p.caſ.1. num.27.* Domini. *in c. de his* 12.
diſt. per text. ibi, dicens, quòd ciuium appel-
latione etiam in ſtatutis, clerici veniunt. re-
fert Burg. de Paz *in l.3. Tauri.n.40.fol.222.* al-
legat text. quem bonum vocat *in l.5. in prin.
tit.1. p.1. & in c.ſi in adiutorium* 11. *diſt.* Nat.
*in tractatu de ſtatuto excluſi. fœmi. in 3. q. prin.
cap. 1. num.* 85. Cumian. *ſuper ritibus Siciliæ,
c.40. num.*280. Barba. *in c.Rodulph.num.*137.
de reſcript. latè Mart. *in tractatu de iuriſdict.4.
p.cent.1.caſ.49.fol.*123.*à num.*7. latè Bartholo.
de Caſſan. *in conſuetud. Burgundiæ, rubric.*13.
de foreſt.§.5.colu.2. Lucas de Penna *in l.ciuis
colu.1. Cod. de agricol. & cenſit.lib.*10. & facit,
quod dicit Alberi. *in l.1.col.2. & 3.ff quod cu-
iuſque vniuerſitatis nomine*, quòd clericus pa-
rochiæ ſit de vniuerſitate, & illum frui poſſe
prout alios ciues, paſcuis, & nemoribus vni-
uerſitatis, Oldrald. *conſil.*32. quem refert, & 59
ſequitur Boëri. *deciſ.26.ad hoc num.*21. idem
Boër. *in deciſ.260. n.21.* Ioann. Becc. *in con-
ſuetud. Aluerniæ fol.235. colu.2.* Ab. *conſil.6.
caſus ſuper quo lib.1.* plures alios refert Burg.
de Paz *vbi proximè num.* 403. tenent etiam
copioſè Bellarmin. *de cleric.cap.28.verſ.tertia
propoſitio.* Meno. *conſil.*1000. *n.27. lib.10. &
conſ* 800.*num.21.lib.*8. Auen. *de exequen.2.p.
cap.14.num.*19. Ozaſc. *deciſ.*181. Sarm. *lib.7.
ſelecta.cap.*13. Bobad. *vbi ſuprà, num.*122. Fa-
rinac. *tit de inquiſitio.q* 8.*num.*30. Couarr. *in
regul.poſſeſſ.2 p.§.4.n.9.* Ozaſc. *deciſ.*28. *à n* 6.
Qui etiam probant ex hac ratione clericos
teneri tanquam vaſſallos legem politicam
in bonum publicum ſeruare. Probant etiam
Doctores *in c.1. de vita & honeſtate cleric. &
in c.dilecti.de for.compet.& in l.1 ff.ad municip.*
ex text. *in aut.de quæſtor in prin.* & quod dicit
text. *in § plebiſcitum, inſtit.de iur.natur gent.&
ciuil.* Greg. Lopez *in l.1.in verb pueblo claman
in fi. tit.10. p.2.* & Thomas Gramari. *in deciſ.*
100.*in cauſſa vniuerſitatis, n.*18. & ob hanc ra-
tionem beatus Paulus ſe nuncupauit ciuem
populi Romani, quia eius pater cum Roma- 60
nis ciuilitatem contraxerat, *c.ſi in adiutorium,*
11.*d* & ibi gl. & Doctores. Burg. de Paz *in l.3.
Tauri. n.* 332. & quòd veniant clerici appel-
latione vaſſallorum Principis naturaliter &
originariè, latiſſimè comprobat Carolus de
Graſſis, *de effecti.cleri.effectu 2 à n.361. vſque
ad n.379.* infinitos allegans, vbi plurima con-
gerit, videndus.

Et ex hac ratione prouenit laudabilis illa
conſuetudo regni Hiſpaniæ, Prælatos ſcili-
cet ac perſonas Eccleſiaſticas teneri ad iura- 61
mentum fidelitatis Regi præſtandum in re-
cognitionem Domini, ac capitis in tempo-
ralibus, Aluar. Vallaſ. *conſult.*100.*n.fi.* Franciſ.
Top. *de poteſtate Principis ſecularis §.3.n.13.* &
poſt Barda. *enel fuero de prelatura, n* 10. Caro-
lus de Graſſis *in tract.de effectib. cleric. in præ-
ludio n.*376. poſt Valaſcum *ibi.n.*6. tenet Seſe
*in epiſtol.ad Regem.n.*114. Oliuan. *de iure fiſci.
c.7.n* 9. & eſt *l.5.tit.15.part.2.* ibi, *edeſto deben
façer omenaje loſmas onrrados homes del Reyno
que y fueren, aſſi como los Pralados, y Ricos ho-
mes,*&c. & ibi Greg. *verb.los perlados*, Camil.
Botel. *de Reg.Cath.præſt.c.*64. qui referunt hoc
etiam priuilegium conceſſiſſe Ioan. Pontifi-
cem XXII. Regibus Hiſpaniæ; ac ideo licèt
clerici ſint exempti etiã in cauſis tempora-
libus à iuriſdictione Regia, nihilominus non

tam

Digitized by Google

62 tam abſolutè, quàm ratione ſubiectionis, & vt ciues reipublicæ temporalis, ac membra illius, ſubſint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis, Nauar. *in manual.c.*23. *num.*88. Soto *in* 4.*diſt.*25. *quæſt* 2. Molin *de iuſt. & iur.* 1. *tom.diſputat.* 31. *verſ.ſexta concl.* Bellarm. *lib.* 1. *de clericis cap.* 28. Salced. *in addit. ad Bernard. Diaz c.* 55. *num.* 5. Proſp. Farinac. *in tract. criminum tit. de inquiſit. q.*8. *n.*30. ergo Princeps ſupremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum cæteros iudices, & Reipublicæ Vaſſallos.

Ex qua ratione prouenit, quòd cùm clerici dicantur ciues reipublicæ, priuilegium conceſſum terræ, patriæ, & reipublicæ, non ſolùm laicos, ſed etiam clericos compre-
63 hendat, Roma *in conſ.*180.*num.*2. Feli. *in cap. eccleſ.S.M.num.*76.*de inſtitut.* Oldrald. *in conſ.* 32. Mart. *de iuriſd.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.*63. *ſub n.*5. *&* 6. latiſſimè Graſſis *de effecti. cleri. effectu* 2. *n.*381. & latè *à n.* 361.

Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta concluſione, vt clerici ſubiaceant Principi temporali, vt ciues, & membrum reipublicæ; procedit, ipſos teneri ad obſer-
64 uantiam legis politicæ tangẽtis bonum vniuerſum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum prout grauiſſimi Doctores eam tenẽt, tam Theologi, quàm Iuriſtæ, Menoch. *conſil.* 1000. Bellarm. *lib.* 1. *de cleric. quæſt.* 28. *verſ. tertia propoſitio.* Auenda. *de exequend. manda.* 2. *p. cap.* 14. *n.* 19. Mexia *ad pragmaticam Regiam. concl.* 5. *n.* 43. Menchaca *lib.* 1. *de ſucceſſion. creatio.* §. 10. *num.* 648. & ita fuiſſe iudicatum tenet Chaquer *deciſ. Pedemont.* 181. Menoch *conſil.* 800. *num.* 21. *lib.*8. & probat *lex* 54. *tit.*6. *p.*1. *& l.* 52. *tit.*6. *p.*1. *l.*1. *tit.*25. *lib.*5. *recopila.* ibi, *clerigos y perſonas eccleſiaſticas como Seglares.* probãt etiam DD. ſupracitati *ſub num.* 59. latè plura per Graſſis *in tract. de effectib. cler. effectu* 2. *n.* 130. *&* 131. *& à n.* 166 *fol.* 340. & iterum *à n.* 265. plurimos citat.

65 Quia lex temporalis ratione directiua obligat etiam clericos, quatenus vniuerſaliter tangit, & reſpicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia iuſtum eſt, & rationi conſonum, vt pars ſubiiciatur conſeruationi, & vtilitati totius vniuerſi, prout eſt reſpublica temporalis, Couarr. *in regul. poſſeſſor.* 2. *p.* §. 9. *verſ.* 3. Menoch. *d. conſil.* 800. *& conſil.* 1000. Surd. *conſ.* 301. *vol.*3. Gutier. *lib.*2. 1. *p. quæſt. fi.* Sarmient. *lib.*7. *Selectar. cap.* 13. *num.* 1. Mart. *de iuriſd.* 4. *p. q.* 1. *caſu* 7. *num.* 6. Hieronym. Gabriel *conſ.* 37. *n.*5. *lib.*2. Vincent. de Franch. *deciſ.* 9. *n.* 3. vbi allegat Didacum Perez *in l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 1. *ordinam.* & poſt Bernard. Diaz Bobadill. *in politic. lib.*2. *cap.* 18. *n.* 122. *cum ſeqq.* & ſtatim citandi probant, & Graſſis *in locis proximè citatis.*

Quia licèt clerici exempti ſint à ſeculari
Regia iuriſdictione, vt notum eſt; tamen le- 66
ges Regias reſpicientes bonum publicum totius communitatis tenentur obſeruare vi directiua, dummodo non tendant in præiudicium libertatis, & immunitatis Eccleſiaſticæ; ita eleganter Victoria *in relectione de poteſtate Eccleſiæ num.*4. Morla *in empor. iur.* 1. *p. tit.* 1. *de leg. n.*9. vbi fundat hanc doctrinam, tenet etiam Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ. in proœmio c.*4. *in princ. & per totum, præcipuè à n.* 10. vbi dicit, quòd ex eo quia clerici ſint ciues reipublicæ temporales, tunc lex ciuilis, quæ reſpicit vniuerſum bonum, & commodum reipublicæ; ſeruanda eſt ab omnibus, vt tradit Ab. *in c. eccleſ. n.* 20. *&* 21. *de conſt.* Menoch. *d. conſ.* 1000. *volum.* 10. Petr. Surd. *conſ.* 1. *num.* 8. *volum.* 3. Et eſt ratio, quia ſicut clerici in ſpiritualibus tenentur iura Pontificia ſeruare; ita in temporalibus, à ciuilibus ſanctionibus, concernentibus bonum cõmune omnium ciuium, diſcedere non debent; ita Diodor. *de doctr. Chriſtian. lib.*2. *c.* 1. *propoſ.*4. S. Thom. *de regim. Principum lib.* 1. *cap.* 12. Bellarm. *lib.* 3. *c.*6. Salced. *ad Bernard. Diaz c.* 55. *verſ. ſed vt liberè dicam.* leges enim & ſtatuta, quæ fiunt ad Regni gubernationem & conſeruationem; etiam Clericos adſtringunt. Radin. *de Maieſt. Princ. verb. non ſolùm armis decoratam* 2. *p. num.* 166. *cum ſeqq.* Deci. *in c. Eccleſia ſancta Maria n.* 104. *de conſt.* Chriſtoph de Paz *de tenut.* 2. *p. c.* 63. *n.* 14. plurimos citat Graſſis *in locis nuper citatis.* vbi elegantes plures congerit doctrinas ad propoſitum videndus.

Quia aliud eſt condere legem particu- 67
larem circa bona clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quàm clericorum. nam in primo caſu procedit argumentum, & ratio illius; in ſecundo verò non, quia lex non reſpicit in particulari bona clericorum, ſed vniuerſa bona conſiſtentia in republica temporali, quæ ſunt ſub dominio & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis, & ſic valida eſt talis diſpoſitio, & lex, cùm non concernat perſonas principaliter nec acceſſoriè clericorum; ſed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuam ſocietatem, & vniformitatem; & ſic in hoc caſu omnes clerici obligantur, quoad vim directiuam, in quo omnes Catholici conueniunt, vt tradit Suarez *vbi ſuprà de leg. lib.* 3. *c.* 34. Et ratio eſt, quia vniformis obſeruantia talium legum eſt neceſſaria

ad pacem reipublicæ, & ad obſeruandam
inter ciues æqualitatem, latiſſimè Graſſis *de
effectib. cleric. effectu 2. à num. 166. & 265.*

68 Ex qua ratione tenendum eſt, clericos ad
obſeruationem pragmaticæ taxæ panis te-
neri ſub pœna peccati, & reſtitutionis, vt
docet Ioan. Gutier. *lib. 2. 1. p. quaſt. 182. n. 1.*
Soto *in 4. ſententia. diſtinct. 25. q. 2. art. 2.* Mot-
la *in ſuo Empor. iur. tit. 2. de iuriſdict. q. 12. n. 12.
& in tit. de legib. q. 16. num. 15.* Franciſc. Vi-
uius *deciſ. 18. per totam,* & Ceual. *in epiſt. ad
Regem noſtrum n. 23. & in lib. 4. com. q. 899.
n. 147.* quia illa lex obligat omnes ſiue ex
vi iuriſdictionis, quia reſpicit bonum publi-
cum, ſiue ex vi rationis directiuæ, vel ex
vtraque cauſſa. latiſſimè proſequitur Alder.
Maſcar. *de interpret. ſtatu. concl. 1. limit. 6. à
n. 240. cum ſeqq.*

69 Et licèt contra hanc rationem, & funda-
mentum, reprobando Ceuall cenſeat aliud
Seſe *in epiſt. ad Regem n. 112. cum ſeqq.* nihilo-
minus vt vera & recepta ab omnibus tenen-
da eſt, & licèt clericum obliget in vim ra-
tionis directiuæ, tamen quoad punitionem,
& pœnæ impoſitæ exactionem, iudex ſe-
cularis non eſt competens, ſed eccleſiaſti-
cus, ita Bellarm. *lib 1. de cler c. 28. verſ tertia
propoſitio.* Soſſa *vbi ſuprà ſol. 36.* Couarr *in
prax. 1. p. c. 34. n 7* Sarmien. *lib. 1. Selectar. c. 8.*
Radin. *de maieſtate Principum n. 175.* Surd.
ſuprà n. 31. Marta *de iuriſd. 4. p. cent. 1. caſ. 1 à
num. 33. & ſuprà.* Vide optimè Graſſis *de ef-
fectib. cler. effectu 2. à n. 130. & 131.*

Et ex hac ratione præmiſſa, vt Princeps
ſupremus in temporalibus alium non reco-
gnoſcens teneatur exhibere, & præſtare
70 ſuum auxilium, & protectionem eccleſia-
ſticis perſonis oppreſſis, & violenter à ſuis
iudicibus affectis; ſequitur, vt manus Regia
murus ſit Eccleſiæ, ita eleganter Belug. *in
ſpecul Princip. rubr. 11. §. tractandum.* & eſt
text *in l. 1. tit. 3 lib. 1 recopil.* ibi, *y a los Reyes,
y Principes encomendo Dios la defenſion de la
ſanta Madre Ygleſsia,* &c. cui conuenit *l ſi quis
in hoc genus §. ſitque C. de ſacroſ Eccleſ* ibi, ſit
cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniu-
rias, veluti crimen publicum proſequi. *l.
Epicopal. C. de Epiſcop. audien.* Mart. *de iuriſd.
1. p. c. 49. à n. 15.* vbi citat *l. Sanctiſsimarum
prope fi. C. de Epiſcop. & cler.* vbi Iuſtinian.
mandat omnibus ſubditis Imperio ſub pœ-
na, vt auxilium, & opem ferant eccleſiaſti-
cis perſonis, text. etiam *in c. cum ad verum 96.
diſt.* text. *in c. Maximianus Epiſcopus 23. q. 3.*

Ac ideo omnes Principes temporales te-
71 nētur ex debito officij impartiri brachium,
auxilium, & protectionem eccleſiaſticis per-
ſonis, quia ipſi dicuntur Romanæ Eccleſiæ
defenſores, ideo Catholicam religionem
armis defendere tenentur. *cap. boni Principes
96. diſtinct. c. tributum. cap. Principes 23. q. 8.
cap. Chriſtian. 23 q. 1.* & probatur etiam *in
clement. 1. de iur. iur.* vbi iurant adiutores Ec-
cleſiæ Catholicæ, prout latè proſequitur
multa adducens Marta, *de iuriſd. 1. p. cap 49.
fol. 144.* & attributum Principis in prote-
gendo vi oppreſſos, præſertim procedere in
eccleſiaſticis perſonis vi oppreſſis, dixit
Mart. *de iuriſd. d. 1. p. c. 48. ſub n. 26.* reddens
rationem, quia res, & perſonæ eccleſiaſticæ
nequaquam in tuto eſſe poſſunt, niſi eas &
Regia, & ſacerdotalis regat poteſtas, *cap. res
23. q. 5. c. fi. 96. d.* quapropter Rex rectè
dicitur oppreſſorum recurſus, vt in lib. Re-
gum cap. 22.

Reges itaque, Principes, & Imperatores
debent tueri Eccleſiam vniuerſalem, ac ſin-
gulas omnes Eccleſias, & eccleſiaſticam li- 72
bertatem, quia ad hoc ſunt in terris dati à
Deo, vt per text. *in cap. ab Imperatoribus 23.
q. 3.* & per alia iura firmat Cardin Tuſc. *pra-
ctic. concluſ. litera R, concluſ. 333 num. 10.* &
quòd defenſio potiùs conueniat Eccleſiæ,
& eccleſiaſticis perſonis, quia arma non
exerceant, quàm aliis, & ideo quòd Prin-
ceps tēporalis teneatur Eccleſiam, ſiue par-
ticularem, ſiue vniuerſalem, tueri; probat
Marc. Anton. Genuenſis *tract. de eccleſ. ſeu
praxis eccleſ. q 63. n. 2. & 3.* vbi quòd ad hoc
auxilium, & protectionem exhibendam iu-
rat Imperator, *ex clement. 1. de iur iur.*

Hinc eſt, quòd Reges Hiſpaniæ, & cæte-
ri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes
ſunt protectores decretorum Concilij Tri- 73
dent. vt ex eo patet *in ſeſſ 25. cap 20.* ibi, ad
pietatem, religionem, Eccleſiarúmque pro-
tectionem exiſtant.) & conſtat *ex d. l fi. C. de
ſumma Trinit & fide Cathol. & in aut. quomodo
oport. epiſc. col. 1.* quibus dicitur, Regiam po-
teſtatem ad hoc inter cætera eſſe inſtitutam,
vt Sanctorum Patrum decreta ſaluberrima
exequutioni demandari faciant, & Inuio-
labiliter obſeruari; docet Bellarmin. *lib. 3.
cap 18 de laicis fol. 1343.*

Et hanc ob fundamentalem rationem,
eleganter reſoluit Anton. Cuchus *lib 2. in-
ſtitut. maior. tit. 3. de Concil. Oecumenico n. 36.*
quòd Principes poſſunt per ſe, & ſuos lega-
tos intereſſe, & aſſiſtere dicto Concilio, pro- 74
pter quietem, & tranquillitatem, ne reſpu-
blica turbetur, tanquā Chriſtianæ religionis
protectores, cuius hæc ſunt verba *ibi:* Erúnt-
que hæ Principum ſecularium partes præ-
cipuæ, vt Concilij quietem, & tranquilli-
tatem authoritate, ac, ſi opus fuerit, armis
tueantur, foueant, & tegant, turbatores lon-
gè ſubmoueant, cui ſi pax, & diſciplina Ec-
cleſiæ ſoluatur, ille à Principibus rationem
ſit

Digitized by Google

ſit exacturus, qui eorum poteſtati, ſuam Eccleſiam commēdauit.) Et quòd ſic obſetuatum fuit in Concilijs Hiſpaniæ celebratis, vt in eis ad eius protectionem adſtiterit Regum authoritas, ſingulotum Conciliotum verbis, & teſtimonio comprobat, & latiùs proſequitur Ceuall. *in tractat. de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap.9. à num.70. cū ſequentibus.* Sed præ cæteris multis citatis rationibus & authoritatibus exornat Valdeſius *in tractatu de dignitate Regis Hiſpaniæ cap.1. per totum & n.* 8. Conuocator. Concilij Trident. Pij IV. *ſeſſ.* 16. Eugubinus, *de reparatione fidei lib.5. ſigno 13. cap.* 8. *cum ſequentibus.*

Si enim ex d. l. *hoc genus. §. ſitq. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & Matt. *ſuprà* cunctis ſit licitum iniurias, & oppteſſiones factas Sacerdotibus, 75 (vt ius publicū) vindicare, & proſequi, quāto magis ipſi Regi hoc permittendum, cui proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, & ad hoc, regimen à Deo fuit conceſſum, vt ſuprà diximus, cuíque principaliter intereſt ne huiuſmodi oppreſſiones fiant, probat text. *in l.2. tit.*10 *p.2.* ibi, *que pues el Principè es cabeça de todos, que ſe debe doler del mal, que reſciuen aſſi como de ſus miembros, y que entonces ſera ſumuro, y amparo de todos.* & *l.2. tit* 1. *p.* 2. ibi, *como quier que ſea Senor de todos los del Imperio, para ampararlos de ſuerça emantenerlos en iuſtitia.* & probatur *in l.* 26. *tit.*14. *p.2.* ibi, *el Rey eſcabeça, vida, y mantenimiento de los vaſſallos, y el quens ſiruieſſe a ſu Rey, quitaria à Dios Suuicario, y al Reyno ſucabeça, y al Pueblo ſuuida.*

Principes enim ſunt tutores reipublicæ, 76 vt dicit Seneca *lib.* 1. *cap.* 4. *de clement. ad Neronem*, & Franc. Top. *tract. de poteſt. Princ. ſecul. §. 5. num.* 36. Plinius Secund. *lib.*10. *epiſt.* ſi enim tutor eſt, debet ei tutelæ definitio quadrare, de qua *in §.* 2. *Inſt. de tutel.* ibi, *eſt autem tutela* (vt Seruius definit) *vis, ac poteſtas in capite libero ad tuendum eum, qui per ætatem ſe defendere nequit*, &c. ergo Rex tenetur tam clericos, & Eccleſias, quàm laicos tueri, cùm ſint pars, membra, & ciues reipublicæ temporalis, quæ ſub tutela Regis eſt, imò & Princeps vaſſallos vti filios, & nepotes tractare debet, Ioan. de Plateà *in l. neminem in fi. C. de decurionib. lib.*10. gl. *in l. moueor. C. de ſeru. export.* Rolan. à Valle *conſ.* 1. *num.* 114. *lib.* 1. Crauet. *conſil.*9. *num.* 37. & *conſ.*241. *num.*8. Tuſc. *vbi proximè n.*26. Princeps inſuper ſuptemus iudex conſeruator 77 dicitut, ad tollendas violentias, & iniurias notorias ſuorum vaſſallotum, ita elegantet Tuſcus *in tract. de viſitatione cap.* 31. *num.* 5. ibi, Rex eſt iudex conſeruator ſuorum vaſſallorum, vt nemini iniuria fiat, & ne alius iniuria inferatur.) Conſeruatoris enim officium eſt violencias, & iniutias notorias tollere, & reprimere, text. *in cap.* 1. *& c. fi. de off. delegati in* 6. Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. *& c.* 14. de quo latiùs crit agendum infrà 5. p. c. ſexto. & meliùs probat ipſe Tuſcus *in lib.2. c.23. num.*15. *&* 16. ex Grama. *deciſ.*78. *& alijs* quem ſequitur nouiſſimè Moneta *in tract. de conſeruatorib. c.* 3. *ſub n.*2. vbi alia adducit in propoſito vt Princeps dicatut conſeruatot ſuorum vaſſallorum. Et quòd Principes teneantut defendere à violentiis iudicum Eccleſias, eccleſiaſticáſque perſonas, iute naturali, diuino, canonico, & conſuetudine immemoriali, probabimus in ſequenti prælúdio, quoniam vt ſuprà diximus, ex Belluga, manus Regia mutus eſt Eccleſiæ, pax clericotum, ſalus populi, vita vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præſidium Chriſtianæ religionis.

PRÆLVDIVM III.

SVMMARIVM.

*Princeps temporalis ſupremus omni iure naturali, diuino, & poſitiuo, & conſuetudine immemoriali tenetur à violentijs perſonas eccleſiaſticas ſibi ſubditas protegere. n.*78.

Verba l.36. recop. por derecho, *de naturali intelligit, & defendit Author. n.* 79.

Ius naturale dictat, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat. n 80.

Appellatio, quatenus eſt defenſio, à iure naturali prouenit. n. 81.

Appellatio non denegatur excommunicato, quia eſt defenſio. ibidem.

Formalitas, & ſolemnitas appellationis eſt inducta à iure poſitiuo. ibidem.

Appellatio eſt præſidium innocentiæ, inuenta ad ſubueniendum oppreſſis, & corrigendam iniquitatem iudicis. n 82.

Eccleſia Romana eſt refugium omnium oppreſſorum. ibidem.

Recurſus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet, cùm ſit ſpecies defenſionis. n. 83.

*Prohibita appellatione non cenſetur prohibitus recurſus. n.*84.

Regius recurſus dicitur charitatiuum auxilium. ibidem.

*Cuilibet licet vim repellere, & oppreſſus de facto poteſt iudici iniuſtè volenti ſententiam exequi, non obſtante ſua legitima appellatione, reſiſtere. n.*85.

Pontifici magis intereſt conſeruatio recurſus ad Regem pro tollēda violentia, facta à iudicibus eccleſiaſticis,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

eccleſiaſticis, volentibus in contemptum appellationis ad ſummum Pontificem interpoſitæ, exequi ſententiam indebitè. n. 86.

Pro defenſione ſui, vel ſuorum poteſt quis conuocare famulos, ſeruos, vel amicos, & extraneos, ſi aliter non poſſit ſe tueri. n. 87.

De iure naturali eſt oppreſſis conceſſum ob propugnandam violentiam, ſupremorum potentiam inuocare. n. 88.

Ex debito ſui officij & charitatis tenetur Rex præſtare auxilium oppreſſis. ibidem.

Quando aliquid fieri licet propria authoritate, vt, vim vi repellere; multo magis id licet facere per iudicem, etiam incompetētem. n. 89.

Vbi quis poteſt de facto iudici eccleſiaſtico exequi volenti ſententiam non obſtante legitima appellatione, reſiſtere: vrbanius faciet, recurrendo ad Regium Conſilium, vt violentia tollatur, ex Rota reſoluit Author. n. 90.

Exemptio Clericorum à poteſtate, & iuriſdictione temporali in eorum vtilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta, vt oppreſſi per iudices eccleſiaſticos non prohibeantur recurrere ad Regem, pro violentia tollenda. n. 91.

Concurrentibus ex vno iure poſitiuo, & ex altetero iure naturali & diuino, præualent ius diuinum & naturale, tamquam potentius. ibidem.

Seſe in epiſtola ad Regem à n. 112. 113. & 114. reprehenditur ab Authore. ibidem.

Text. in cap dilecto. de ſentent. excommun. lib. 6. declarat Author. n. 92.

Princeps temporalis in defectum iuriſdictionis eccleſiaſticæ, tenetur auxilium ſuum præſtare. ibidem.

Poteſtas ſecularis tenetur negare auxilium imploratum à iudice eccleſiaſtico, pro executione ſententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum eſt. n. 93. & etiamſi appellatio non ſit admiſſa à ſuperiore iudice eccleſiaſtico, & de hoc conſtet ſeculari, dummodo de iure deberet admitti. n. 94.

D. l. 36. recopil. in illis verbis por derecho, interpretatur de diuino ab Authore n. 95. vbi plures ſacræ paginæ loci referuntur.

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ, remiſſiuè. ibidem in fi.

D. l. 36. ibi por derecho vt de canonico etiam intelligatur, tradit Author. n 96.

Cùm de vno diſputatur, cætera ſupponi debent habilia. ibidem.

c. Regum officium, declaratur. n. 97.

Poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ eſt de regalibus, & reſeruatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. ibidem.

Suprema Regia tribunalia Principem repræſentant, & ideo eis hæc poteſtas cognoſcendi commiſſa eſt. ibidem.

Lex loquens cum aliqua qualitate ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, aut generaliter loquuntur. num. 98.

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur. ibidem.

Defenſio, & protectio Clericorum, eſt cauſa pia. ibidem.

c. Princeps ſeculi 23. q. 5. declaratur. n. 99.

Propter locorum diſtantiam, aut magnam difficultatem remedij conſequendi, adeò quòd ad ſuperiorem recurri non poteſt, multa prohibita permittuntur. n. 100.

Ex mora regulariter periculum oritur. ibidem.

Longinquitas occurrendi Romam dicitur, quando locus eſt vltra Italiam. n 101.

Ciuitas oppreſſa poteſt alteri Domino ſe tradere defendendam. n. 102.

Neceſſitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit legitimum, alterátque præcepta, etiam diuina, & alia huiuſmodi. n. 103

Rex poteſt adiri data iudicis eccleſiaſtici ſuperioris remiſſione. n. 104.

Recurſus ad ſuprema tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima vtilitate, vt experientia demonſtrat. num. 105.

Innocentes grauiſſimè opprimerentur à iudicibus eccleſiaſticis, cùm longè diſtet Curia Romana; ſi hoc non potirentur auxilio regio. ibidem.

Negantes auxilium vi oppreſſis videntur quodam modo Chriſtum Dominum noſtrum perſequi. n. 106.

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas, licitum eſt. ibid.

Reges & Imperatores tenentur præſtare auxilium Eccleſiæ. n. 107.

In Luſitania non ſolùm Regij auditores, ſed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in ſua prouincia cognoſcit de violentia inter eccleſiaſticos de conſuetudine, obſeruatúrque deciſio textus in c. petimus 11. q. 1. n. 108.

c. Adminiſtratores 23. q. 5. declaratur. n. 109.

c. Chriſtiani 11. q. 1. declaratur. n. 110.

Violentia eſt inimica legibus. ibidem.

c. Filijs vel nepotibus 16. q. 7. declaratur. n. 111.

c. quidam Monachi. 16. q. 1. declaratur. n. 112.

l. fi. C. de ſumma Trinitate & fide Cath. declaratur. n. 113.

Manus Regia manus eſt Eccleſiæ. ibidem.

Reges defenſores Eccleſiæ, & religionis appellantur. ibidem.

Iudex ordinarius tenetur ſuos ſubditos defendere. n. 114.

Rex eſt ordinarius in ſuo Regno, cùm omnes iuriſdictiones ab eo effluxerint. ibidem.

Licet Clericis auxilium legis Imperialis aſſumere, ſicut & Imperatorem ipſum & Principem,

tanquam

tanquam legem viuam. n.115.

Eccleſiaſticis iudicibus exequi volentibus abuſus notorios, à ſe factos, violenter reſiſti per priuatam perſonam. n. 116.

Abuſus notorius dicitur, quoties in actu, qui geritur, vſus nullus eſt. ibidem in exemplis. n.117.

Recurſus violentiæ iuribus Regijs fundatur. n. 118. & omni iure conſonus eſt ex pluribus Authoribus.n.119.

L.36.tit.5.lib.2.recop.verb. por coſtumbre immemorial *declarat Author. n.120.*

Aliud eſt acquirere ius, aliud acquiſitum conſeruare. ibidem.

Conſuetudo immemorialis, de qua in d.l.36. eſt declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi defenſionis extraiudicialis, obſeruati per longum tempus. ibidem.

Actus determinatio, vbi non apparet, à conſuetudine regulatur. ibidem.

Sicut lex poſitiua interpretatur legem diuinam, ita & conſuetudo. num. 122.

Recurſus violentiæ ex immemorali tempore indubitabilis efficitur. ibidem.

Opinio Doctorum, cui conſuetudo adhæret, præferenda eſt. ibidem.

Conſuetudo eſt legum interpres. n. 123.

Principes Hiſpaniarum non vſi cognitione violentiarum niſi in ſpecie l. 36. tit. 5. recop. per tempus immemoriale, non impediuntur, quin poſſint in alijs cauſis violentiæ, & oppreſſionis, vti citra immemorialem, vt etiam conſuetudo extendatur ad alias. n.124.

Quando adeſt ius & cauſa vniuerſalis, per vſum partis conſeruatur ius in toto, & conſuetudo in parte extenditur ad totum genus illius ſpeciei. ibidem.

Conſuetudo immemorialis ſufficiens erat ad procedendum per Principes, in cauſa violentiæ. n. 125.

Conſuetudo immemorialis habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, & ſimilia attributa. n.126.

Clerici ſunt exempti in ſpiritualibus iure diuino, in temporalibus tamen poſitiuo. num. 127.

Conſuetudo concedens laicis iuriſdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen conſuetudo particularis reſpectu alicuius caſus particularis. n.128.

Conſuetudo poteſt diſtinguendo, & declarando limitare ius diuinum. n. 129.

Quod poteſt acquiri priuilegio, poteſt etiam conſuetudine immemoriali. n. 130.

Pontifex poteſt in certis caſibus ob aliquam iuſtam cauſſam concedere laico priuilegium cognoſcendi de eccleſiaſticis perſonis. ibidem. & n. 131.

Conſuetudo immemorialis præſcripta, cum qua concurrit fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis. n. 132.

Si cum immemoriali, & fama, concurrat probatio Principis habentis maiora alia priuilegia ſuper eccleſiis, præſumitur iuſto principio fuiſſe introductam. n. 133.

Prælati ante Epiſcopatum, & prælatiarum poſſeſſionem iurant Regi fidelitatem. n. 134.

Princeps Hiſpaniarum ſiue Rex habet facultatem præſentandi Epiſcopatus, & beneficia conſiſtorialia, quæ aliàs erant Pontifici reſeruata, & monaſteria virorum remiſſiuè n.135. & percipiendi partem ſeu tertiam decimarum. num.136.

Conſuetudo cognoſcendi per viam violentiæ eſt inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum & laicorum, & habet magnos effectus. n. 137. & 138.

In conſuetudine immemoriali cognoſcendi per viam violentiæ concurrit ſcientia tacita, & expreſſa Pontificis. n. 139.

Scientia officialium in præſcriptione iuriſdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum, eis præiudicat, & ſufficiens eſt, vt eis præiudicium cauſetur. n.140.

Multi Pontifices ex Hiſpaniarum Regnis, qui habuerunt ſcientiam cognitionis per viam violentiæ. n.141.

Recurſus ad Regem per viam violentiæ approbatus pluribus Rotæ deciſionibus. n.142.143. & 144.

Recurſus prædictus expreſſè approbatus à Pontifice eſt n. 145.

Recurſus violentiæ non damnoſus libertati eccleſiaſticæ, ſed vtilis dicitur. n.146.

Priuilegium laicorum Clericis vtile, præſumitur à Papa approbatum. n. 147.

Patientia & tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit diſpenſationem, & confirmationem. num. 148.

Si Clericus poſſideat duas Eccleſias ſciente, & patiente Pontifice ſeu ſuperiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Eccleſiarum, & pœnæ remiſſio. n.149.

Tolerantia in eo, quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur. num. 150.

Præſumptus conſenſus ex ſcientia, & non contradictione, cum temporis diuturnitate inductus, conſenſu expreſſo fortior reputatur. num. 151.

Conſuetudo immemorialis huius recurſus violentiæ ab initio, quo meum & tuum ſibi vſurpare cœptum eſt. n.152.

Conſuetudo immemorialis non cenſetur comprehenſa in qualibet Pontificia diſpoſitione, vbi conſuetudo ſublata eſt. n. 153.

Concil. Trident. ſeſſ.22. de reform. cap.8. declaratur. n.154.

Sublata

Sublata poteſtate ſeu recurſu violentiarum ad Principes ſeculares, magnæ reipublicæ calamitates inſurgerent. n. 155.

Conſuetudo immemorialis cognoſcendi de violentijs ab omnibus approbata Doctoribus. num. 156.

Reges Chriſtianiſſimi & ſanctæ Sedi apoſtolicæ obedientes non tolerarent conſuetudinem cognoſcendi de violentijs ab eccleſiaſticis perpetratis, ſi iniuſtitiam contineret, nec eſt præſumendum. n. 157.

Coram iuſtitia Aragonum in Camera ſui Conſilij fuiſſe congregatos triginta & ſeptem aduocatos ex grauioribus Regni, & conſultos fuiſſe ſuper recurſibus, & formis ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice eccleſiaſtico, & ab omnibus ſine ſcrupulo iuſtum videri, reſoluitur. n. 158.

Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua in Regnis Hiſpaniæ introductio, ſed in omnibus Regnis & Chriſtianæ religionis prouinciis hæc agitatur defenſio. n. 159.

In Regno Portugaliæ id ſeruatur. n. 160.

In Regno Borgeniæ idem. n. 161.

In Senatu Neapolitano. n. 162.

In Regno Franciæ. num. 163.

In Regno Aragonum. n. 164.

In Regno Nauarræ. n. 165.

In Regno Sabaudiæ. n. 166.

In Regno Cataluniæ. n. 167.

In Senatu Sebuſiano. n. 168.

In Senatu Pedemontano. n. 169.

In Senatu Milanenſi. n., 170.

In Regno Galleciæ non ſolùm cognoſcitur per viam violentiæ à iudicibus eccleſiaſticis, non deferentibus iuſtis appellationibus; ſed etiam de omnibus poſſeſſoriis ſuper rebus eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus, etiam inter eccleſiaſticos, in ſolo tamen Regio Senatu illius Regni, prout cum alijs teſtatur Author. n. 171 *&* autohordinario *vocatur, & de eius natura remiſſiuè. n.* 172.

Maximilianus ab Auſtria Archiepiſcopus olim Compoſtellanus iam defunctus, voluit apud ſupremum Regis Conſilium autohordinario *alterare, & auellere à Senatu Regio Galleco. num.* 173.

Duo aduocati doctiſſimi quorum vnus Pater Authoris laudabilis Rogati ſcripſerunt pro defenſione decreti Ordinarij Senatus Galleciæ apud Conſilium contra Archiepiſcopum, poſtcáque dicta ſcriptura ampliata à quodam Senatore, ſimúlque ab Authore. n. 174.

Martinus Pontifex hanc extraiudicialem cognitionem per viam violentiæ inter eccleſiaſticos approbauit. n. 175.

Nulla Pontificis cenſura generaliter promulgata intelligitur, velle derogare iuri competenti Regiæ maieſtati, tam de iure, quàm de conſuetudine. num. 176.

Hæc cognitio per viam violentiæ fundatur iure diuino, naturali & poſitiuo, canonico, & ciuili, éſtque à Sede Apoſtolica tacitè, & expreſſè confirmata, & conſuetudine immemoriali vſitata. num. 178.

Doctori aſſerenti conſuetudinem, ſtare credendum eſt, n. 179. *maximè cùm nullus Doctor contrarium aſſirmans inueniatur. n.* 180.

78 QVIA eccleſiaſticæ perſonæ, quatenus ad protectionem tanquam ciues reipublicæ temporalis, & pars, ac membra populi ſubſint Principi temporali, non recognoſcenti ſuperiorem in temporalibus, ab eo debent defendi, atque à violentiis, iniuriis, & oppreſſionibus liberari, ac protegi, ex debito officij, ad quod tenentur, omni iure naturali, diuino, & poſitiuo, & conſuetudine immemoriali, vallato, frequentíque vſu recepto, ſic enim intelligenda ſunt, & meritò interpretanda verba illa *l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ſuperiùs à nobis relata *n.* 14. ibi, *por quanto aſſi por derecho, como por coſtumbre immemorial nos perteneſce alcar las fuerças, que los juezes eccleſiaſticos y otras perſonas hazen en las cauſſas que conoſcen*, &c.

Et illa verba por derecho, *de naturali intelligenda.*

79 ET hanc explicationem, vt ſcilicet iure naturali, hæc extraordinaria, & extraiudicialis cognitio pertineat Regi, probant omnes ferè Doctores ſuperiùs citati *n.* 16. & exponit Oliuan. *de iur. fiſci c. 3. num.* 43. Seſe *in epiſtol. ad Regem n. 70. in 2. tom. deciſ. ad prin.* & poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Regem num 29. in fi. & in tract. de cognitione per viam violent. in prologo n.* 45. vbi ſe iterum refert ad gloſſ. 6. *num.* 135. & optimè explicuit lex Portugaliæ, quæ poſtquam *in l. 1. tit. 9. §. 12. ordinam.* dixerat his verbis, *que en eſtos caſſos, el Rey como Señor tiene obligacion de auidir, y defender à ſus vaſſallos*, exponit *in l. 2. tit. 16 lib. 1. eiuſdem ordina.* ibi, *facendo les fuerça, non gardando lles odereito natural*, &c. ius enim naturale dictat, vt
alicui, nec in iudicio, nec extra iudicium 80
violentia fiat, eámque oppreſſus poſſit licitè propulſare, text. *in c. ius naturale in fi. 1. d.* ibi, violentiam per vim expulſio. *l. vt vim. in fi.* vbi communiter Doctores. *ff. de iuſtitia & iure. clem. paſtoral. de re iudi.* text. *in l. 1.* ibi, vim vi repellere licere Caſſius ſcribit, ídque ius natura comparatur, apparet autem (inquit) ex eo arma armis repellere licere, &c. *ff. de vi & vi arma.* text. optimus & mirabilis ad hanc materiam, aureis literis deſcribendus

deſcribendus *in c.dilecto 6. in princ.* ibi, cùm omnes leges, omniáque iura vim vi repellere, cunctiſque ſeſe defenſare permittant. & infrà *de ſentent. excommunic. lib.6. c.ſignificaſti 2. de homicid cap.3. §.ſi verò. in fi. de ſentent.excommunic.l.2. tit.* 1. *p.* 1. ibi, *otro ſi conſiente eſte derecho natural, quejada vno ſe pueda amparar de los, que des honrra o fuerça les quiſieren fazer l.2. tit.8. p.7.* ibi, *canatural coſſa es, emui guiſſada, que todo home aya poder de amparar ſu perſona demuerte, queriendo alguna matar a el. l. 3. tit. 16. p. 2.* ibi, *offendiendole:* vbi Gregor. latè explicat ad noſtrum propoſitum.

81 Et ex hoc iure naturali prouenit appellatio, quatenus eſt defenſio aduerſus oppreſſionem, iniuſtitiam, & iniquitatem iudicij, & ad ſubueniendum oppreſſis inuenta, *l.* 1. *ff.de appellat.c.cum ſpeciali* 61. §. *porrò de appellat. c. omnis oppreſſus 2. q. 6. cap. ſuggeſtum. de appellatio.* Doctores communiter *in rubr. de appella. in decreta.* præſertim Panormit. *n.* 6. Mant. 13. Philipp. Fran. *n.24. verſ. ſed tamen dubitatur.* Biſignet. *deciſ. ſi. num.* 3. *de appella.* Soci. *conſ.* 39. *capio primo. num.9. lib.4.* Alexand. *conſ.* 113. *viſo themate num.* 5. *lib.* 5. Marant. *in ſpecul.6. p. in verb. & quandoque appellatur. num.* 247. *fol.* 496. Paz *in praxi in proœmio.6. p. tom.1. num.6. & 7.* Eſcacia *de appella. q.16.num.4. & in eadem q. 16. limi. 1. à n.21. & q.3. ſub num.* 1. Damauder. *in prax. cap.229. num.* 3. Rebuff. *in 2. tom. de reſcript. in præfatione num.* 161. Conarr. *in practi. cap.23. num.6.* Pinel. *in repeti. l.2. C. de reſcin.vendit. 1.p. rubr. cap.2.num.2.* quæ quatenus eſt defenſionis ſpecies, non denegatur, etiam excommunicato, Eſcacia *d. num. 21. verſ primo quia.* & plurimos citat *q.5. n.5. verſ. extende tertiò.* qui omnes probant; appellationem quoad ſubſtantiam eſſe de iure naturali inductam, quatenus continet defenſionem; quoad eius tamen formalitatem, & ſolemnitatem eſſe de iure poſitiuo, vbi diſputant quando per Principem tolli poteſt appellatio; tandem dicitur fundamentum popularis libertatis, & defenſionis naturalis. ita tenet Marta *de iuriſd. 1 part. cap.43. à numero primo.*

82 Appellatio igitur eſt præſidium innocentiæ, text. *in d. cap. cum ſpeciali §. porrò.* ibi, *ad præſidium innocentiæ.* optimè *in proœmio tit. 23. p.3.* & eſt inuenta ad ſubueniendum oppreſſis, & corrigendum iniquitatem iudicis, ſcribit Socin. *in conſ.39. cap.primum num. 9. lib.4.* Rebuff. *tit. de appellatio. in præfatione. num. 17. & ſequentibus tom* 2. Eſcacia *de appellat. quæſt. 3. ſub num.* 1. Cæſar Contar. *in l. vnica. in ratione dubitandi num. 3. & 5. C ſi de momenta. poſſ.* & vt Diuus Bernard. teſtatur *in lib. de conſideratione ad Eugenium,* appellationem eſſe grande, & generale bonum mundo, ídque tam neceſſarium hominibus, quàm Sol mortalibus. nam Sol iuſtitiæ eſt pandens, & redarguens opera tenebrarum, & Eccleſia Romana ad hunc effectum eſt refugium omnium oppreſſorum, inſtar Dauid Regis, qui dicebatur oppreſſorum recurſus, lib. 1. Regum cap. 22. Omnis qui opprimebatur à Saüle, recurrebat ad Dauid. & habetur *in c.ad Romanam 2. q.6.* vbi ad Romanam Eccleſiam ab omnibus, maximè tamen ab oppreſſis appellandum eſt, & concurrendum, quaſi ad matrem, vt eius vberibus nutriantur, authoritate defendantur, & à ſuis oppreſſionibus releuentur, textus etiam *in d. cap. omnis oppreſſus, eadem cauſſa & quæſtione.*

Qui quidem recurſus, cùm ſit ſpecies 83
defenſionis naturalis, à nemine impediri poteſt. Minodous *deciſione 27. num. 2.* optimè dicit Marta *de iuriſdiction. 4. part. centu. 1. caſu 56. numero 6. verſ. tamen non poſſit.* ex quo inferas quod in noſtris terminis probat nouiſſimè Torre-Blanca *in tractatu de magia libro 3. cap. 26. num. 5. & ſequentibus.* quòd hæc cognitio violentiæ cùm fundetur in iure naturali immutabili, tolli non poteſt. ex qua etiam doctrina rectè infert Doctor Marta, & Minodous locis
citaris, quòd prohibita appellatione, non 84
cenſeatur prohibitus recurſus, idem Minodous *in deciſ. Neapolitan.* 42. Abb. *in cap.* 1. *de reſcript.* & latè per Lancelot. *de attentat. tit. de attentat. pendente recurſu c.19.* vbi *n.21.* poſt alios teſtatur hâc eſſe magis communem opinionem, & per Menoch. etiam *de arbitr. iudi. lib. 1. quæſt.70.* igitur iudicibus eccleſiaſticis impedientibus oppreſſo hunc recurſum ad ſanctam Sedem Apoſtolicam, & tam ſalubri remedio, & auxilio vti, aduerſus iniquitatem ſuæ ſententiæ, in contẽptum eiuſdem ſedis, denegando delationem legitimæ, & iuſtæ appellationi, intentantibus exequi, & interdum de facto, & attentatè exequentibus, vſurpando ſuperioris authoritatem, & iuriſdictionem, cùm ſua per appellationem ſit ſuſpenſa, & in ſuperiorem tranſlata; iuſtiſſimè poterit Princeps ſupremus, & eius tribunalia reſiſtere, vim repellere, & violentiam propulſare, imò ad id tenetur occurrendo oppreſſioni ex debito officij, & charitatis, cuius auxilium, charitatiuũ dicitur. Ozaſc. *deciſ.116.* Seſe *de inh. c.8. & 3. n.20.* & profitentur Doct. ſupracit. n.16.

Quod & ex eo probatur, nam ſi ex princi- 85
pio iuris naturalis, cuilibet permittentis ſui ac ſuorum defenſionem, & vim vi repellere, vt à principio huius tertij præludij; poteſt

oppreſſus de facto reſiſtere iudici iniuſtè &
indebitè exequi tentanti ſuam ſententiam,
legitima appellatione ſuſpenſam, vt tradunt
Bal. *in l. addictos n.2. C. de epiſcopali audient.*
Ab. *in cap. ſi quando n. 2.* & Feli. *num.2. verſ.*
fallit primò. Decius *num.13.* Bellamera *n.1.*
verſ. tertio de off. delegati. per text. & ibi B. *in*
l. prohibitum C. de iur. fiſci lib. 10. & Barthol.
Humad. *in l. 13. tit. 1. p.2. gloſſ.5. num.2. ad*
med. Alphonſ. Azeued. *in l.2. tit. 11. ex num.3.*
lib.2. noui. recopil. Auil *in c.3. prat in gl.* in ver-
bo *iuriſdictio n.13. in fi.* pulchrè Lancelot.
de attenta. 2.p. c.12. ampliatio.20. & in limit. 1.
num. 100. *pag.* 218. Marant. *in diſput. 1. n.38.*
Proſper Farin. *in tract. crimin. q. 32. n.88. &*
q 33. n. 108. Cæned. *in quaeſtionibus Canonic. q.*
45. n. 22. Aloyſ. Ricc. *in tract. deciſ. implora.*
brach. ſecul. deciſ. 312. ſub n.2. verſ. amplia rur-
ſus. à fortiori, & cum nullo ſcandalo, pote-
rit iudex eccleſiaſticus reſiſti, & impediri à
poteſtate Regia (cui ex neceſſitate officij
hoc incumbit) ne pendente appellatione le-
gitima, procedat, ad effectum tollendi vio-
lentiam, nec alicui fiat iniuria, cenſuris op-
primendo, præiudicando, vim inferendo,
& ſuperiori reuerentiam denegando, vique
oppreſſos liberandi à violentia, potentia iu-
dicum eccleſiaſticorum, ne pax publica tur-
betur, in maximum Reipublicæ, & Ponti-
ficis contemptum, & dedecus, donec ſum-
mus Pontifex debitum auxiliũ præſtet, me-
86 diante appellatione, cuius magis intereſt, vt
hic ſaluberrimus recurſus cõſeruetur, iuxta
mirabilẽ tex. *in l.2. ff. de ijs, qui ſunt ſui vel alie-*
ni iuris, dum ibi inquit Vlpia. Dominorũ qui-
dem poteſtatem in ſeruos ſuos illibatã eſſe
oportet, nec cuiquam hominum, ius ſuum
detrahi, ſed Dominorum intereſt, ne auxi-
lium contra ſæuitiam, vel famem, vel intole-
rabilem iniuriam denegetur, iis, qui iuſtè de-
precantur, *&c.* quam rationem conſiderant
omnes hanc violentiæ iuſtificationem tra-
ctantes ſupracitati num. 16. vide Cæned. *vbi*
proximè, & num.4. poſt Didacum Perez.

87 Sed hoc argumentum aliter nouiter, &
meliùs conſiderandũ erit, nam vim paſſus, ſi
per ſe non poteſt violentiæ, & oppreſſioni
reſiſtere ex defectu potentiæ, licitè, ac iure
permittente, poterit ad eum propulſandum
in auxilium conuocare ſeruos, amicos, fami-
liares, & extraneos, in ſui, ac ſuorum defen-
ſionem, hic eſt mirabilis text. *in c. dilecto. de*
ſent. excomm. lib.6. gl. *in l.3. §. cum igitur de vi*
& vi arma. Bal. *in l.2. de procurato.* B. *in l. deuo-*
tum C. de metal. lib. 12. l.7. tit. 10. p.7. vbi Greg.
Lopez, Marant. *diſput. 1.* vbi docet, idem et-
iam procedere contra clericos, & in terminis
idem poſt alios probat Torre-Blãca *in tract.*
de magia lib.3. c.26. n.8. ergo à fortiori multo
commodiùs, & meliùs poterit inuocare au-
xilium Regium, cuius authoritate omnes re-
primuntur audaciæ, violentiæ leuantur, &
oppreſſi proteguntur, cuius proprium, & na-
turale officium eſt, infixum, & inhærens re-
gimini commiſſo, à quo auelli non poteſt,
niſi ſublato regimine, quod ſequitur ſicut
vmbra corpus, viſus oculum, qualitas ſubie-
ctum, eſt enim ſupremæ poteſtati, qualitas
naturalis, ſimultaneè orta, ab eadem origi-
ne, & fonte procedens.

Hinc etiam prouenit, vt pariter naturale
ſit omnibus vi-oppreſſis ſupremorum poten-
tiam inuocare, iuxta illud Iſaiæ c.38. Domi- 88
ne vim patior, reſponde, *&c.* & alia diuinæ
Scripturæ loca relata ſuprà in primo præ-
ludio, ad princip. & quotidie experimur,
cùm orta diſſenſione inter quoslibet, etiam
pueros, oppreſſum Regis auxilium voca-
re dicentem, *a qui del Rey*, qui omnino ex
debito charitatis, & omni iure, tenetur præ-
ſtare, & occurrere. text. eſt *in d. c. dilecto.* ibi,
Et quidem cùm liceat cuilibet, ſuo vicino,
vel proximo, pro repellenda ipſius iniuria,
ſuum impertiri auxilium, imò ſi poteſt,
& negligit, videatur iniuriantem fouere,
ac eſſe particeps eius culpæ, *&c.* text. *in cap.*
inferenda cap. 4. & ibi gloſſ. de ſentent. excom-
munic. ibi; & ad defenſionem clericorum,
(quidquid dicas de laicis) quilibet tene-
tur, quia hoc pertinet ad publicum. *pri-*
ma d. & alios concordantes adducit gloſſ.
in d. cap. dilecto. vbi vicino, &c. & eſt mira-
bilis gloſſ. *in d. cap. dilecto* verbo *ſibimet*, &
verb. *vtrumque* maximè verb. *ſuffragari*, ibi,
ſed hic loquimur de exequutione ipſius
gladij, (ſcilicet temporalis) non in modum
iuſtitiæ, ſed defenſionis.) quæ ſunt aureis
literis deſcribenda verba, de quo tamen in-
feriùs ſuo loco videbimus.

Et iis adde, quòd quando, aliquid fieri li- 89
cet, propria authoritate, vt vim vi repellere,
& propulſare, multo magis licet illud facere
per iudicem incompetẽtem, vbi competen-
tis copia haberi non poteſt, vt aliis relatis tra-
dit Cancer 2 *p vari. c.10. n.31.* Cæued. *canoni.*
quaeſt. 45. n. 23. & cùm ob longam diſtan-
tiam non poteſt haberi copia Romani Pon-
tificis, ad quem magis frequenter appellatio
interponitur, vt inhibeat iudici inferiori,
ne ad exequutionem violenter procedat, il-
la pendente, & attentata reponat, vt infe-
riùs dicetur, legitimè fiet, hoc violentiæ le-
uamen, per Regalem poteſtatem, cui hoc
munus competit.

Et in noſtris propriis terminis, quòd quan- 90
do pars poteſt iudici eccleſiaſtico de facto
exequi volenti, violentérque & indebitè
(propria authoritate) reſiſtere, & defendere

vt

vt vrbaniùs facit, recurrendo ad Regiũ conſilium, vt protegatur, & faciat deferre appellationi interiectæ; pluries determinaſſe Rotam Romanam reperio, vt in vna Salmantinenſ. canonicatus 24. Maij 1515. coram Blanqueto. *ibi*, Non obſtat exceptio excommunicationis propter recurſum ad Cõſilium Regium, nam iſte recurſus hoc caſu ad defenſionem propriæ poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem, nõ eſt improbatus. Achil *deciſ. 36. de appell.* Vrbaniùs enim aget, cùm poſſit de facto iudici procedenti de facto reſiſtere, Pariſ. *conſ. vlt. lib.* 4. & fuit dictum in illa Tarracon. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano, *&c.* Hactenus de tam celebri, & mirabili deciſione, quam ad literã adducit Seſe, aliud agens, *in tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *n.* 174. aliam etiam in terminis adducit Achill. de Graſſ. *deciſ. 34. attentare noluerunt. ſub tit. de attenta.* Mand. *tract. de cõmiſſ. in* 14. *formul. commiſſ. attentato.* in verb. *reuocandi q.* 4. optimè, & mirabiliter Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite penden. à n.* 36. *& ſeqq* vbi *n.* 38. teſtatur ita fuiſſe declaratum per Rot. in vna CæſarAuguſtana iuris eligendi coram Oradino 7. Februarij 1561. & in alia Vercellen. iactationis parochialis De Aldea corã Palcoro 27 Iunij 1561. vt eſt in recollectis, per eundem Palcor. *deciſ.* 362. *incipit, Dubium erat,* &c. & nos latiùs dicemus inferiùs hoc eodem præludio.

Cui conuenit, quod per Oliuanum dicit Seſe *in epiſtola ad Regem ſub n.* 70. *in* 2. *tom. deciſ. ad princ.* quòd data in eccleſiaſticis iudicibus, aut perſonis violentia, ceſſant omnes iuris regulæ, cùm tendat ad conſeruationem pacis, & quietis Reipublicę Chriſtianæ. Cui etiam conuenit, quod Auendanus *de exequend. manda.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. dicit, quòd violentia illata à iudicibus eccleſiaſticis Eccleſiis, aut perſonis eccleſiaſticis, & præſertim laicis, eſt cauſſa, vt deuoluatur iuriſdictio ad iudicem ſecularem, cuius proprium officium eſt, violentias tollere. idem etiam affirmat Seſe *in tract. de inhibitio. c* 8. §. 3. *n* 62. *& in d. epiſtol ad Regem n.* 71. & quod dicunt, *iuriſdictio*, intellige poteſtas, & cognitio extraiudicialis abſque vmbra iuriſdictionis, ſed dumtaxat de facto.

91 Hoc etiam comprobant Anton Oliua. *in tract. de iure fiſci c.* 3. *n.* 77. Petr Greg. Tholoſ. *in Syntag. iur. lib.* 47. *n.* 12. *&* 15. dicentes; quòd cùm ab origine creationis Regni ſit Regi à Deo commiſſa omnium vaſſallorum defenſio, ad quam de iure naturali, & diuino tenetur, à qua temporali iuriſdictione, deducta fuit exemptio clericorum, vt diximus latiùs in prælu !. 1. verſ. & comprobatur quia Priucipes, *&c.* à n. 49. & ſuprà à princip. quæ inducta fuit ad vtilitatem cleri, & Eccleſiæ, non ad eius ruinam, damnum, & detrimentum, prout contingeret, ſi per violentias grauatus, & vi oppreſſus à iudicibus eccleſiaſticis, non haberet recurſum ad Regẽ, & Principem temporalem, ad cuius exhibitionem tenentur iure naturali, & diuino, quod inuiolabile eſt. Concurrentibus enim iis duobus præceptis, eccleſiaſtico petente exẽptionem, diuino autem, & naturali petente defenſionem contra violẽtias, & oppreſſiones; clarum eſt; quòd ius Pontificium, vt poſitiuum cedat diuino, & naturali, vt potentiori, & incommutabili, & ſic iſto caſu ceſſante fini, & intentione exemptionis, poteſtas, & attributum illud naturale Regibus competẽs, dato caſu violentiæ, eccleſiaſticorum iudicum, redibit ad ſuum primum principium, & originem, vnde deductũ fuit, & ad Rempublicam temporalem, cum integra in illo caſu, authoritate, & poteſtate, quãta ſcilicet, ſit neceſſaria, ad naturalem defenſionem dumtaxat, prout eleganter comprobat poſt Oliuan. & Petr. Gregor. Ceuall *in epiſtol. ad Regem. n.* 76. *& ſeqq* vbi in comprobationem iuridica exempla refert, & iterum *in tract. de cognit. per viam violent. in proœmio c.* 4. *n.* 15. licèt contra ipſum inſurgat & improbè, Seſe *in epiſtol. ad Regem à n* 112. *&* 113. *&* 114.

Inſuper pro cõplemento huius iuris naturalis dicendum eſt, *ex c. dilecto de ſent. excom. lib.* 6. ibi, Sitque vtrumque quodãmodo gla- 92
dium & temporalem & eccleſiaſticum, alterum videlicet altero adiuuare, maximè, quia ij duo gladij conſueuerunt (exigente neceſſitate) ſibi inuicẽ ſuffragari, & in iuuamen alterius ſubuentione mutua frequentiùs exerceri, *&c.* qui textus loquitur de propulſanda violentia, quia Princeps temporalis, ibi ob defectum, & impotentiam iuriſdictionis eccleſiaſticæ, tenetur auxiliũ ſuum præſtare. gl. *in c. ſtatut. in verbo poteſtatẽ. de maled.* Bellug. *in ſpeculo Princ. rubr.* 11. §. *tractandum n.* 1. Franc. Marc. *in deciſ.* 269. *in prin. p.* 1. Vnde dicit Innoc. & gl. *in c.* 1. *de off. ord.* quòd per potẽtiam ſecularẽ adiuuari debet poteſtas eccleſiaſtica, vt voluit etiam text. *in cap. adminiſtratores cum ſeqq.* 23. *q.* 5. Archidi. *in c. de perſon. Presb.* 11. *q.* 1. Bal. *in l.* 1. *C. de his qui lat. occult.* Feli. *in c. ſignificaſti, de off. deleg & in c. cùm ſit generale n.* 8. *de for. compet.* Franc. Marc. *d. deciſ.* 269. *num.* 3. *& deciſ.* 763. *p.* 1. Oldral. *conſ.* 86. 89. *&* 319. Federic. de Senis *conſ.* 251. *n.* 5. latè proſequitur Aloyſ. Ricc. *in pract. deciſſ. implorat. brach. ſecul. deciſ.* 3. 19. *per totam.* vbi poſt pluṛimos, quòd poteſtas temporalis ſuum auxilium omnino impartiri debet, & tenetur. ergo cùm iudex eccleſiaſticus violat iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſuperioriſ-

que, ad quem per legitimam appellationem deuoluta eſt, vſurpet; vim faciendo, & partem grauando; bene poterit Princeps ſuperioris iuriſdictionem adiuuando, & auxilium impartiendo, vim tollere, vt liberè ſuperior eccleſiaſticus adiri poſſit.

93 Maximè quia iudici eccleſiaſtico volenti exequi ſuam ſententiam, à qua legitimè appellatum eſſe conſtat, cuius virtute ſua iuriſdictio ſuſpenſa remanſit; poteſt, imò tenetur ſecularis poteſtas, ſuum auxilium denegare, tenet Oldrad. *in conſ.* 89. *n.* 3. Marant. *diſput.* 1. *n.* 26. Franciſc. Marc. *deciſ.* 259. *ſub num.* 1. *in* 1. *p.* Alberic. *in l. Epiſcopale n.* 3. & ibi Paul. de Caſt. *ſub n.* 4. *C. de Epiſc. audiẽt.* S. Broz. *in tract. de vica. Epiſcop. lib.* 2. *c.* 190. *n.* 11. Gramatic. *conſ.* 109. *in cauſſa vertente n.* 17. *& per totum in ciuilibus.* Vrſil. *in deciſ.* 24. *de materia n.* 16. & Decius *in c. ſignificaſti n.* 15. *de off. delegat.* Gaill. *obſeruat.* 115. *n.* 4. *lib.* 1. *practic. obſeru.* communem dicit. poſt Abb. & Fel. Afflict. *in proœm. conſt. Reg. ſub n.* 54. Menoch. *de retinen. rem.* 3. *ſub n.* 360. vbi intelligit, quãdo appellationi nihil obſtet. Nauarr. *in c. cùm contingat rem.* 1. *ſub n.* 5. *de reſcrip.* & Roland. à Valle, *conſ.* 37. *n.* 13. *vol.* 1. hoc extendit Aloyſ. Ricc. *in prac. deciſſ. implora. brach. ſecul. deciſ.* 312. *n.* 1. *&* 2. vt procedat, etiam ſi iudex
94 ſecularis ſciret, appellationem non eſſe receptam à ſuperiori eccleſiaſtico, cùm tamen eam de iure debebat recipere, & declaratum ita fuiſſe, reſtatur Afflict. *in proœmio conſtitut. Reg. ſub. n.* 61. ergo illi poterit Princeps reſiſtere, exequenti iniuſtè, abutendo poteſtate, & iuriſdictione eccleſiaſtica competente Pontifici, qui ob longam diſtantiam huic periculo occurrere non valet, eique poteſtas ſecularis debet auxiliari, vt vis tollatur, debitus ordo ſeruetur, & honor iudicibus deferatur.

Por derecho, *de Diuino interpretandum.*

95 NOn ſolùm de iure naturali pertinet ſupremis Principibus, violentias tollere, & vi oppreſſos liberare, atque defendere; ſed etiam mero iure diuino attributum reperitur, iuxta illud Hieremiæ cap. 21. vbi Dominus loquens domui Regis Iuda inquit; Iudicate mane iudicium, & eruite vi oppreſſos de manu calumniantium. Et expreſſiùs diſponitur, ex eodem Hierem. c. 22. ibi, Audi Verbum Domini, Rex Iuda, qui ſedes ſuper ſolium Dauid, facite iuſtitiam, & liberate vi oppreſſos de manu calumniatoris. Et cõprobat illud Dauid. Pſ. 81. quo dicitur: Iudicate egeno, & pupillo, humilem, & pauperem iuſtificate. eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate. & iterum in Pſal. 40. ibi, Beatus vir qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, in die mala liberabit eũ Dominus: Dominus cõſeruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & nõ tradat eum in animã inimicorum eius, Dominus opem ferat illi, *&c.*

Idem etiam docet S. Leo Papa *Sermone* 2. *de ieiunio* 10. *menſis & collectis*, ibi, Studeamus viduarum defenſioni, pupillorum vtilitati, lugentium conſolationi, diſſidentiũ paci, ſuſcipiatur peregrinus, adiuuetur oppreſſus, vt quicũque noſtrorum de iuſtis laboribus, authori bonorum omnium Deo, ſacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem Regni cœleſtis præmium percipere mereatur, *&c.*

Probatur etiam per Iſaiam c. 45. ibi, Chriſto meo Cyro, cuius apprehendi dexteram, vt ſubiiciam ante faciem eius gentes, & dorſa Regum vertam, *&c.* Sequitur, & facit in verſ. Accinxi te & nõ cognouiſti me, quia in bellando non habuiſti oculũ ante Deum, ego tamen totum ordinaui ad liberationem populi mei.) Sed quid huic immoramur, hũc articulum lariſſimè comprobaui, ſuprà in prælud. 1. per torum, adducens ad idem plures ſacræ Scripturæ authoritates, probantes à Deo datũ eſſe regimen Principibus ſupremis, hoc fine, hac qualitate, & attributo, vt populum, rempublicã, & vaſſallos defẽdant, ab oppreſſionibus & violentiis, & in quiete, & pace conſeruent, & tueantur. & facit *l.* 1. *in fi. tit.* 1. *p.* 2. *que el Emperador es Vicario de Dios enel Imperio, para hazer iuſticia en lo temporal, bien aſsi como el Papa en lo ſpiritual*, &c. & probatur *in proœmio p.* 2. ibi, *caſsi puſſo Dios en la tierra à los Reyes y emperadores, porque de otra ſuerte ſe turbaria la paz de la Republica*, & quòd Principes tẽporales teneãtur de iure diuino tollere violentias ſuæ reipublicæ etiam inter eccleſiaſticos, tenet Seſe *de inhibitio. c.* 8. §. 3. *n* 60. *&* 58. Cou. *pract. q. c.* 35. Greg. Lop. *in l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. Azeu. *in d. l.* 36. Gaſp. Rodr. *de annuis redditi. lib.* 1. *q.* 17 *à n.* 8. & ferè omnes Doctores de re hac tractãtes. & quòd Princeps, cùm poſſit reſiſtere, & defendere oppreſſum, ſi non faciat, & deneget hoc charitatiuum auxilium, peccet, conatur poſt hæc probare Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 5. *à n.* 38. *& ſeqq.*

Probatur etiam actuum Apoſtolor. c. 23. quo legimus; D. Paulum oppreſſum à Iudæis timentem ab eis in eius necem conſpiratis, occidi miſiſſe adoleſcentẽ, qui indicaret tribuno Iudæorũ conſilium perdendi & occidendi eũ, ex quo dicit Mart. *de iuriſ.* 1. *p. c.* 48. *num.* 28. quòd vbi datur moræ periculũ, melius eſt haberi recurſum ad Regem. & alibi etiam euidentiùs apparet actuum Apoſtolorum

Digitized by Google

lorum c. 25. quò docemur, ipſum Paulum, ob magnas violentias, iniurias, & oppreſſiones, ſibi à Phariſæis illatas, potentiam Cæſaris conuocaſſe, *ibi*, Ad tribunal Cæſari ſto.) Ex authoritate etiam Diui Petri, & Pauli adducunt Octau. Chaq. *in deciſ. Pedem. 3. n. 8. 9. & 10.* Azeu. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. recop.*

Por derecho, *vlteriùs de canonico, & poſitiuo interpretandum.*

96 NOn ſolùm ex principiis iuris naturalis, ac etiam diuini, ſupremæ Regiæ maieſtati facultas, & poteſtas tollendi violentias inter eccleſiaſticas perſonas, & ab eccleſiaſticis iudicibus illatas, competit; ſed etiam iure poſitiuo, & canonico, vt teſtantur omnes Doctores ſupracitati in introductione huius c. n. 16. & in diſcurſu relati, & referendi, quorum fundamenta, non erubeſcam referre, vt in hoc propoſito dixit Cæned. *can. qq. q. 45. ſub n. 3.* tum quia ſunt vtilia, & elegantia, tum etiam & præſertim, quoniam cùm de huius materiæ caſibus particularibus, & indiuiduis difficultatibus, ſit præcipuus ſermo, & tractatus noſter, neceſſitate ductus de iuſtificatione poteſtatis Regię erit præmittẽdum, quia cùm de vno diſputatur, cætera ſupponi debent habilia, eſt text. *in c. cùm nuntius. de teſtib. l. Titius ff. de obſequijs libert.* Mant. *tract. de contract. tom. 1. lib. 12. tit. 22. n. 9.* & vbi vnum diſponitur, aliquo ſuppoſito non verificatur diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio.

97 Primò enim expendi ſolet à Doctoribus text. mirabilis *in cap. Regum officium 23. q. 5.* illius determinationem vſque ad ſidera (debito modo) exclamantes, quo ita dicitur: Regum officium eſt proprium, facere iudicium, atque iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos, & peregrinis pupillis, & viduis, qui faciliùs opprimuntur à potẽtibus, præbere auxilium.) Ecce textum mirabilem, probantem poteſtatem Principis præſtãtem auxilium vi oppreſſis. ex quo textu iunctis iis, quæ latiſſimè in præludio primo & cæteris diximus, ſatis deducitur proprium eſſe Principis tollere violẽtias, ne pax publica turbetur; vt adhæreat medullis regiminis, & coronæ, itavt vnum ſit effectũ, inſeparabile, & indiuiſibile, à quo nec auelli, nec tolli poteſt (etiã dempto iure, & conſuetudine) niſi ea cauſa, & ratione, qua poteſt Rex ſupremus Regno, & regimine priuari, & tolli, non aliter; quia tunc tanquam quid connexum, vel potiùs eſſentiæ rei inhærens, & qualitas nõ accidẽtalis; ſed omnino naturalis deficit, ſublato principali, quia Regum officium eſt propriũ, &c. ita vt hæc poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ, ſit de Regalibus, & de reſeruatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. ita Camill Borrel. *de Regis Cathol præſtant. c. 5. n. 7. & in n. 26.* à quo auelli nõ poteſt, nec vſurpari, niſi eius nomine, & conceſſione faciat perſonã ipſius Principis repræſentans, (prout ſunt ſuprema tribunalia, Regia) quibus hæc extraiudicialis cognitio commendata eſt, ex legibus Regiis, vt faciliùs, citiùs, & commodiùs, tolli poſſint violentiæ, ac præ manibus charitatiuum hoc refugium, auxilium, & protectionem, queant vi oppreſſi habere.

Nec obſtat quòd ille textus non loquitur de perſonis eccleſiaſticis, prout de ſecularibus, prout ſunt pupilli, viduæ, & peregrini, qui tantùm exprimũtur in d. text. quia vltra id, quòd alia iura canonica de clericis loquuntur, citanda, ſecundùm quæ hic textus 98
intelligendus, quia quando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, ſeu generaliter loquuntur, Alberi. de Roſſ. *in l. ſi quis. in prin. tituli, n. 2. in 2. oppoſ. ff. de legat. 3.* quod Socin. iun *in l. cum filiofamil. verſ. venio ad apparatum gloſſæ n. 46. de legat. 1.* Card. Mant. *in tract. de contract. tom. 1. lib. 4 tit. 23. n. 11.* Vlteriùs reſpõdetur, quòd ratio illius textus eſt generaliſſima, & licèt Hieronymus ponat exemplũ in peregrinis, pupillis, viduis, ex ratione, de qua in eodem text. *ibi*, peregrinis, pupillis, & viduis, qui faciliùs opprimũtur à potẽtibus.) nam, ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur; non excluditur, quòd ſi inter eccleſiaſticas perſonas oppreſſio, & violentiæ dentur, non poſſit Rex ſuum charitatiuum auxilium impartiri, ad defendendum vi oppreſſos, maximè, quia vt ſuperiùs latiùs probauimus, defenſio, & protectio clericorũ eſt cauſa publica, *ex l. ſi quis in hoc gen. §. ſitq. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi, ſit cunctis laudabile factas Sacerdotibus iniurias, veluti crimen publicum proſequi, *&c.* quare *in d. text* clerici excludi nõ poſſũt, cùm eius ratio generalis ſit, nec Regi, cuius propriũ officiũ eſt vi oppreſſos liberare, denegari, quod vniuerſis conceſſum eſt, & permiſſum, *ex d. §. ſitq. cunctis &c.* cùm murus ſit Eccleſiæ, & protector eccleſiaſticę, & Catholicæ religionis, vt ſuprà diximus latiùs.

Secũdò, & pro hac parte, expẽditur text. *in c. princeps ſeculi 23. q. 5.* vbi dicitur, quòd Princeps ſeculi habet intra Eccleſiam pote- 99
ſtatem, vt ſuperborum ceruices comprimat, quãdo nõ eſt pręmanibus eccleſiaſticus, qui præbeat auxilium, vt inſinuant eius verba: Vt qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem, & diſciplinam agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam

vtilitas Eccleſiæ exercere non præualet, cer-
uicibus ſuperborum poteſtas principalis im-
ponat, & vt venerationem mereatur, virtu-
tem poteſtatis impartiatur.) Ex quo text. fa-
tetur Marta, *in tract. de iuriſd. 1. p. c. 48. à n. 26.*
cum ſequentibus. quòd quando facilis non po-
teſt haberi authoritas Sedis Apoſtolicæ, vel
propter Pontificis multitudinem negotio-
rum, vel propter loci diſtantiam; recur-
ri poteſt ad Regem; vbi loquitur de ec-
cleſiaſticis perſonis. tenet Sarmient. *in proœ-*
mio regul. Cancellar. quia proprium Regum
officium eſt vi oppreſſos liberare.

Nam propter longam terrarum diſtan-
tiam (vnde abſque magna difficultate, ac
100 ſpe opportuni remedij ad ſuperiorem re-
curri non poteſt, ad illud conſequendum,
nempe vt miſerabiles tyrannica, & iniu-
rioſa oppreſſione laceſſiti tueantur) mul-
ta permittuntur, & licita iudicantur, quæ
aliàs nec permitterentur, nec licita dice-
rentur, quia dilatio, diſtantia, aut diffi-
cultas ſeu impoſſibilitas recurſus, & mede-
læ, talem tribuunt effectum, cùm frequen-
ter ex mora periculum ſoleat oriri, iuxta
text. *in cap. pudenda 24. q. 1.* ibi, nempe his
mos antiquus fuit, vt quia pro longinqui-
tate vel difficultate itineris ab Apoſtolico
illis onerosum fuerat, ordinarij ipſi ſe in-
uicem, *&c.* text. etiam *in cap. cùm longè 63.*
d. ibi, cùm longè latéque diffuſo tractu
terrarum commeantium impeditur celeri-
tas nuntiorum. text. *in cap. 1. 29. d.* text. *in*
cap. 1. & 2. 4. diſt. text. etiam *in leg. mediter-*
raneæ. ibi, ac plus haberet diſpendij tranſla-
tio, quàm deuolutionis illatio. *C. de annon.*
101 *& tribut. lib.* 10. quòd tunc dicitur longin-
quitas, & remotio à curia Romana, quan-
do locus eſt vltra Italiam, text. *in cap. ni-*
hil eſt, de electione. & probat gloſſ. *in d. cap.*
cùm longè iuxta verb. de longinquo. & de Hiſ-
pania, imò & etiam ſpecialiter de noſtra
hac alma ac dulciſſima Patria Gallecia, ex-
preſsè probat, & decidit tex. *in dict. cap. cum*
longè. Cæned. *in quæſt. canon. 45. n. 33.*

102 Qua de cauſſa, poteſt Ciuitas oppreſſa
alteri dominio ſe defendendam tradere, iu-
ris naturalis permiſſione, B. *in l. Sodales. in*
l. 3. num. 10. ff. de collegiis illicit. Montal. *in*
reperto. ſuper l. Reg. verb. liga. Auiles *in cap. 2.*
prætor. verb. iuntaran. & alij quos ipſe Mon-
tal. allegat, ac etiam ratione Monachis, Ab-
batem ſuum tyrannum detinere, & detru-
dere permittitur, aliique non ſuo iudici ſe
ſubiicere, argum. text. *in cap. ab Eccleſiarum,*
iuncta gl. de off. ordina. c. baptiſarem 5. d. gl. in
c. ſacro §. caueat verb. periculo moræ. de ſentent.
excommunic. tenent Archidiacon. Ancarr. &
Philip. Franc. *in c. conſtitutiones de verb. ſignif.*
in 6. Innocen. *in c. olim de teſtib. ſpoliato.* Card.
in clem. 1. n. 16. ad fi. de off. ordin. latè Tiraq.
in legib. connub. gl. 8. n. 9. & idem Tiraq. *in*
tract. de retract. §. 26. gl. 1. n. 28. Doctiſſ. Na-
uarr. *in c. nouit. 3. notat. n. 115. & 114. de iudic.*
Octauian. Chaquet. *deciſ. Pedemont. 68. n. 30.*
Marienſ. *in gloſſ. 1. 21. n. 10. & ſeqq. tit. 10. lib.*
5. recopil. quod etiam procedit in priuato
laico, aduerſus laicum: vel etiam in iudice
laico, contra clericum, vbi periculum eſt
in mora, vt cum infinitis Doctoribus reſol-
uit Bobadill. *in politic. lib. 2.* & latè etiam
proſequitur *cap. 17. num. 108.*

Neceſſitas enim, & periculum moræ, ca- 103
ret lege, legem non admittit, atque legem
tribuit, licitum facit, quod non eſt, ac iudi-
cem incompetentem legitimũ facit, multo-
ties alterat, nõ ſolùm præcepta humana, ſed
etiam diuina, atque naturalia, *c. ſicut de conſec.*
d. 1. c. licèt de ſerys c. diſcipulorum de conſecr. d. 5.
c. anni rumore, & c. ſi nulla neceſſitas 23. q. 8.
c. ſecund. de obſeruat. ieiunij cap. quanto de con-
ſuetud. c. quod non eſt licitum de regul. iur. in 6.
l. nemine C. de religio. & ſumpti. funer. l. 2. C. de
patr. qui filios diſtrax. l. vnica, & ibi gloſſ. ex-
pedire, ff. de off. conſul. cum multis congeſtis
à Tiraquell. *de retract. §. 1. gl. 9. n. 32.* & latiùs
§. 26. gloſſ. 1. n. 18. & ſeqq. & iterum *in tract.*
de pœn. tempor. cauſſa 33. per totam Caſſan *in*
conſuetud. Burgun. rubr. 1. §. 4. gloſſ. 1. n. 26. &
§. 5. verb. ſi el ne agrace n. 15. & ſeqq. Chaquer.
in deciſ. Pedemont. 68. n. 28. alios citat. Queſſ.
diuerſ. q. c. 4. n. 3. Petrus Greg. *in Syntag. iur. 1. p.*
lib. 3. c. 8. n. 4. latè Camil. Gallin. *de verb. ſig. lib.*
10. ex n. 21. Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. n. 318.* &
in noſtris terminis Cæned. *in q. can. 45. n. 26.*

Et quòd imminens periculum, & inſtans
neceſſitas, non recipiat dilationem, attri-
buat iuriſdictionem, etiam non habenti,
cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur,
probat text. *in aut. defenſ. ciuit. §. audi. l. 2. tit.*
9. p. 5. Ab. *in c. cùm non ab ho. n. 15. cum ſe-*
quentibus de iudi. & *in c. conſtitutus n. 9. de ap-*
pellatio. Alex. & Immol. *in l. 2. ff. de iuriſd. omni.*
iudi. & *in conſ. 62. diſertiſ. Doctor. vol. 4.* Suar.
in declaratio. l. 2. for. num. 47. & ſequentib. poſt
repetitio. *l. poſt rem. ff. de re iudi.* Bernard. Diaz
in regul. 496. Gregor. Lopez *in d. l. par gloſſ. 2.*
deciſ. Pedemontan. 30. n. 14. Tallad. *de carcere*
cap. 11. §. 2. n. 2. Caſtell. à Bobadill. *in politic.*
lib. 2. cap. 21. num. 71. & *cap. 17. à n. 109. cum ſe-*
quentibus. & iterum *d. lib. 2. c. 18. n. 318.* Mart.
in tractatu de iuriſdict. 1. p. cap. 48. à n. 27. vbi
à num. 28. dicit quòd ob moræ periculum,
aliquando quem ſubiici iudici non ſuo, &
ob id non ſit conſulendus ſummus Ponti-
fex, Ab *in c. non metus. col. penult. verſ. putarem.*
& col. vlt. in verb. puto. de immunit. eccleſ.

Quod & idẽ eſt, quãdo iudicis eccleſiaſtici
ſuperioris

ſuperioris datur remiſſio, vel negligentia,
104 quia tunc rex poteſt adiri, quia in Eccleſiaſticos poteſtatem habet, vt ex Alexan. Decian. Bellug & aliis tenet Bobadill. *in d.c.* 18. *num.* 93. & Mart. *vbi proximè à num.* 25. igitur cùm in noſtro caſu longa ſit diſtantia, & aditus ad Romanam Curiam, ita vt ab ea defenſio adiri non poſſit, ad impediendum iudicem Eccleſiaſticum, ne ſententiam violenter, & attentatè exequatur, legitima appellatione ſuſpenſam, abſque imminenti periculo poterit recurri ad Principem temporalem, pro tollenda hac vi de facto, extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione, quia vt dicit Iſidor. *lib. 3. de ſum. bon. c.* 35. Principes ſeculi nunnunquam intra Eccleſiam poteſtatis ademptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem, diſciplinam Eccleſiaſticam muniant.

Hic autem forenſis vſus, & praxis, qua Regis conſiliarij vtuntur, non ſolùm his ra-
105 tionibus iuſtificatur, ſed præcipuè, propter maximam vtilitatem, quæ Reipublicæ accedit, prout experientia rerum magiſtra docet, & vetuſtas antiquiſſima ſuadet, aliter enim, ſi hoc remedium, & auxilium aduerſus iudices Eccleſiaſticos non adhiberetur, grauiſſimè opprimerentur innocentes à iudicibus Eccleſiaſticis, qui à Romana Curia longè diſtant, & ſic interim contra Canonum ſtatuta, poteſtate, & iuriſdictione Eccleſiaſtica abuterentur, exequendo ſuas ſententias iuſtas, ſeu iniuſtas (ſpreta, & neglecta legitima appellatione) pro qua ſententia etiam expendo text *in cap. ſi quis pecun.* 79. *d.* ibi, & humano auxilio. dixit Ceual. *in q.* 899. *n.* 140. *&* 148. tenet Nauart. *in c. cùm contingat* 1. *tom. fol.* 147. *verſiculo ſecundò facit.* plura allegando optimè proſequitur Henriq. *lib.* 14. *c.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. in littera S.* Chaqueria. *deciſ.* 3. *n.* 14. Cæned. eleganter *in pract. quæſt. cano.* 45. *ſub num.* 33. cui addit, quòd dum remedium à Romano Pontifice adhiberetur fideles periclitarentur, & ſcandalũ ſubirent, ſe & amicos vel vicinos excommunicatos, vbi etiam *num.* 34. refert Didac. Per pulchrè dicentem, *in l.* 6. *lib.* 3. *tit.* 13. *pag.* 716. & Princeps, & eius ſacrum conſilium ſupplet defectum iuſtitiæ inferiorum totius regni, ſiue inferentes vim & oppreſſiones, ſint iudices, & Domini tẽporales, ſiue Eccleſiaſtici, cùm non adeò celeriter ſit aditus ad Papam, pro violentia repellenda, & ſi interim de vi, ac violentia, Rex non cognouiſſet, ac opportunè (prout ſolet) prouidiſſet, plura mala, ac vexationes partium oppreſſarum ſequerentur, & ideo ne vis fiat (dicunt) ſemper recurrendum eſſe ad Curiam Principis.

106 Tertiò comprobatur *ex c. omnis* 7. *q.* 1. vbi negantes auxiliũ vi oppreſſis videntur quodammodo Chriſtum Dominum Deum noſtrum perſequi, *ibi*, omnis qui gemebat, & vexabatur à Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid.) ſi Rex piiſſimus Dauid ſciret peccatum eſſe fugientes perſequutionem, & ſic proprium officium Regis eſt, vi oppreſſos, & eos qui perſequutionem patiuntur liberare, & defendere, cùm ſit talis defenſio naturalis, vt *in l. vt vim ff. de iuſtitia & iure*, pro qua opinione eſt formalis text. *in c. poſtulaſti de homic.* vbi licitum eſt implorare Regis auxilium, contra detinentes decimas, *ibi*, quæſiuiſti præterea vtrùm contra quoſdam debitores Eccleſiæ decimas ſubtrahentes, tibi Regiam implorare liceat poteſtatem.) & licere ſupponit Pontifex ibi. idémque docet Leo Papa *in epiſtol.* 75. *ad Leonem Auguſtum.* ibi, Debes, inquit, Imperator incunctanter aduertere Regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatum, vt auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem, his, quæ ſunt turbata reſtituas, *&c.*

Quartò facit text. *in c. Maximinianus* 23. 107
quæſt. 3. vbi Reges & Imperatores tenentur præſtare auxilium Eccleſiæ, *ibi*, Maximinianus Epiſcopus Vaſienſis auxilium petit ab Imperatore Chriſtiano, contra hoſtes Eccleſiæ, non tam ſui vel ſciendi cauſa, quàm tuendæ Eccleſiæ, ſibi creditæ, quòd ſi prætermiſiſſet, non eius fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia meritò culpãda, quia manus Regia, & eius auxilium eſt murus fortiſſimus Eccleſiæ, eſt pax clericorum, ſalus populi, propugnaculum, præſidium, & tutela Chriſtianæ religionis.

Quintò facit text. *in c. petimus* 11. *q.* 1. ibi, 108
Ad querelam nondum laici, ſed etiam clerici pati violentiam à ſuo Prælato, poteſt rector prouinciæ, & defenſor ciuitatis ſuum officium imponere, vt conſtito de violentia reducat ſpoliatos, & vi oppreſſos ad ſuam poſſeſſionẽ.) Quod audiui ſeruari, de conſuetudinẽ in regno Portugaliæ, vbi non ſolùm Regij auditores, ſed quilibet prætor Regiæ coronæ in ſua prouincia cognoſcit de ſimilibus cauſis per viam violentiæ, quod eſſet maximè conueniens in hac noſtra Hiſpania, ne tot expenſis litigatores vexarentur recurrẽdo ad ſupremum Conſilium, vel ad Cancellarias, ex partibus remotis, ſed iam durum eſſet, ab hac tam vetuſtiſſima praxi recedere, maximè quia illud tangit ſupremam iuriſdictionem, & protectionem, quæ aliis iudicibus inferioribus non conceditur.

Sextò aſtipulatur hæc opinio, & indubi- 109
tata ſententia, ex text. *in c. adminiſtratores* 23.

quaſt. 5. ibi, Adminiſtratores ſecularium dignitarum, qui ad Eccleſiarum tuitionē, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciúmque refrænationem conſtituti proculdubio eſſe debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimoniis auditis audiant, & ſecundùm quod neceſſitas expedierit, abſque negligentia examinent, & ſtudio diligenti corrigant.

110 Septimò facit pro hac ſententia text. *in c. Chriſtianis* 11. *q.* 1. ibi, Deſeruientibus beneficium negare non conuenit, Syluester, atque Fauſtinian. qui ſe à cunabulis clericos confitentur, à Theodora ſe opprimi per violentiam conqueruntur, & ibi & per authoritatem Regiam contra leges publicas, cùm clericali cingulo olim tenerētur aſtricti, per Archidiaconum vrbis Grumētinæ eſſe conuentos cùm conſtet, eum qui cœleſtem militem pulſat, non mihi eius forum debere ſectari, & ibi ſublimitatis tuæ tuitione valleretur, ne quid illis, aut ſubreptio, aut inimica legibus violentia neceſſitatis imponat (ecce vbi violentia, de qua Rex poteſt cognoſcere, eſt inimica legibus) & ſic iuſtis de cauſis ad tollendam dictam violentiam, vt ius ſuum vnicuique tribuatur, Rex noſter, & ſui grauiſſimi, & integerrimi auditores cognoſcere poſſunt, in dictis cauſis, ad tollendam vim ſine præiudicio cauſæ principalis, cuius cognitio pertinet ad iudices Eccleſiaſticos, & non ſeculares.

111 Octauò confirmatur ex text. *in c. filijs, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. vbi conſtat Epiſcopis vel Archiepiſcopis negligentibus punitionem illorum, qui bonis Eccleſiaſticis abutuntur, poſſe Regem adiri, vt illo malo medeatur, *ibi*, Quòd ſi alia Epiſcopus agere tentet, metropolitano eius hæc inſinuari procurent, ſin autem metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimari non differant.) vbi gloſſa verbo *Regis* intelligit, vbi iudex Eccleſiaſticus negligens eſt, quod contingit, quando non ſolùm propter negligentiam, ſed propter notoriam violentiam procedendo de facto, & contra ius cauſa defertur ad Regia tribunalia, vbi tollitur vis, donec cauſa principalis de iure coram Romano Pontifice ventiletur, in quo iuriſdictio Eccleſiaſtica non læditur, imò potiùs augetur, vt ſuprà probatum eſt.

112 Nonò fulcitur iſta ſententia *in c. quidam Monachi* 16. *quæſt.* 1. vbi aduerſus Monachos qui ſine licentia ſuperioris vagantur, poteſt poteſtas ſecularis procedere, præbendo auxilium, aduerſus perturbationem tranquillitatis Eccleſiæ, *ibi*, Statuit igitur ſancta Synodus hos primùm commoueri, vt exeant, ac inde per defenſorem compelli, vt ad ſua loca redeant.

Decimò etiam iure ciuili probatur, *ex l. fi. C. de ſumma Trinit. & fid. Cathol.* vbi dicitur Regiam poteſtatem ad hoc inter cætera eſſe inſtitutam, vt ſanctorum Patrum decreta ſaluberrima exequutioni demandari faciat, & inuiolabiliter obſeruari. Et hinc eſt quòd manus Regia manus eſt Eccleſiæ, vt optimè inquit Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 11. *§. tractandum* & Ariſto. ad Alexan. ſcripſit in hæc, Iuſtitia regentis vtilior eſt ſubiectis, quàm fertilitas temporis. quem refert Roi. *in epitom. ſucceſſ. c.* 34. *num.* 10. & facit *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 2. *recopila.* ibi, *Talos Reyes y Principes encomendo Dios la defenſion de la Sancta Madre Yglesia.* Reges enim defenſores Eccleſiæ, & religionis appellantur, *in d. c. Princeps* & ſecundùm Eſaiam cap. 49. nutritij dicuntur. & facit illud Ioiadæ Regis 4. Reg. cap. 12. qui iuſſit pecuniam ablatam ad tutelam templi erogari fabris, ac cæmentariis, quia Sacerdotes, quibus id commiſſum erat, negligentes in erogatione hac ſtetere. 113

Vndecimò probatur, quia ordinarius iudex ſubditos ſuos defendere tenetur. *l. illicita. in prin. & in §. ne potentior.* & ibi Bald. *ff. de off. præſidis.* vbi notatur ad officium iudicis ſpectare prouidere, nē alicui violentia fiat, nec potentiores minùs potētes opprimant, vbi Bald. *in fi.* inquit, quòd iudex facit magnam eleemoſynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur, & cùm Rex ſit ordinarius in regno ſuo, quia omnes ſeculares iuriſdictiones ab ipſo fluunt, & ab ipſo defluunt, ſicut flumina ad mare, vt per plurimos Doctores latè comprobat Azeued. *in l.* 3. *gloſſ.* 1. *tit.* 5. *lib.* 3. *recopilatio.* Sequitur inde eum debere violentias excutere, & in tuitione oppreſſos conſeruare, & ſi in hoc apud Deum facit eleemoſynam, ex quo prouenit, quòd hæc extraiudicialis protectio charitatiuum auxilium, & defenſio dicatur, ſecundùm Matthæum de Afflict. *in conſtitut. Reg. Siciliæ rubr.* 67. *c. fi. num.* 11. *lib.* 1. Auenda. *de exequen. manda.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. *verſiculo nam pro violentijs, &c.* & per Afflict. & *d. c. petimus* 11. *quæſt.* 1. *& c. quidam Monachi* 16. *q.* 1. idem dicit in terminis Mart. *tract. de iuriſdict.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.* 38. *num.* 20. 114

Duodecimò comprobatur, nam ſi licet clericis in auxilium legis imperialis aſſumere ex textu *in cap. ſi in adiuto.* 11 *d.* cur itidem dicendum non eſt, ſibi licere, cúrque eis non permittendum, Imperatorem ipſum, aliúmve quemlibet Principem adire, cùm ſit lex animata in terris, *auth. de conſulib. §. omnib.* & ibi gloſſa. 115

Decimotertiò probatur, nam in abuſibus 116
notoriis,

notoriis, à iudicibus Eccleſiaſticis factis, eis poteſt, ſi exequantur, per quamlibet perſonam priuatam reſiſti, & obuiari. text. *in l. prohibitum l. defenſionis C. de iur. fiſc. lib. 10. cap. ſi*
117 *quando de reſcript.* & tunc abuſus notorius dicitur, quoties in actu qui geritur vſus nullus ſtat, *l. ob quæ vitia. §. idem Pomponi. ff. de ædilit. edicto.* rectè conducunt per nos infrà 2. *p. c. 9. à num.* 21. veluti contra naturam actus ſit, *l. 1. §. ſed ſecundum eodem tit.* vel quando actus ſit à non habente poteſtatem, quia non poteſt eſſe maior abuſus, vel nullitas, quàm defectus potentiæ, ſecundùm Innocentium, & Doctores *in cap. cùm olim, de cauſ. poſſ. & proprieta.* quod omne verificatur, in noſtro caſu, cùm denegare oppreſſo appellationem in caſibus à iure permiſſis, contra ius eſt, euidenter tam naturale, quàm poſitiuum, cùm tollat defenſionem, vt latè diximus ad principium huius præludij, & contra naturam cauſæ, cùm ſententiæ effectus iure ſuſpenditur per legitimam appellationis interpoſitionem, ita vt eius exequutio impediatur, vt attentata, & violenta, *l. 1. & toto tit. ff. nihil nouare appellatione pendente, c. non ſolùm, de appellatio. lib. 6.* & ſic aliter faciens iudex Eccleſiaſticus, feciſſe dicetur abuſum notorium, in quo ſupremus Princeps poteſt manum imponere, ſecundùm Carolú de Graſſal. *lib. 2. Regal. Fran. iur. 7. pag. 3. in paruis.* & Rebuffum 3. *tom. conſtitut. Franc. tit. de appella. tanquam abuſu gl.* 1. quia violentia quædam eſt, Nauat. *vbi ſuprà verſiculo decimò facit.* Aufret. *de poteſt. ſecula. ſuper Eccleſi. regul. 2. fol.* 30. & poſt Simanc. *de Catholicis inſtit. tit. 45. n. 35.* dicit Cæned. *Canoni. q. 45. n. 6.*

118 Decimoquartò probatur iure noſtro Regio *in d. l. 36. 37. & 40. l. 34. tit. 5. lib. 2. recopil. l. 18. tit. 7. lib. 1. recopila. in §. 1. l. 8. tit. 10. eodem lib. l. 5. lib. 2. tit. 1. ordin. l. 13. tit. 13. p. 2.* ibi, *e para defenderlos que non reciban mal ninfuerça.* & *l. 19. tit. 9. part. 1.* cum aliis ſuperiùs hactenus allegatis.

119 Et quòd iſthæc extraiudicialis defenſio, & charitatiua protectio iuri conſona ſit, & probabilis, affirmant Portoloes *in ſcholijs ad Molinum in §. appellatio. num.* 31. & optimè *in §. firma. num. 101. & 172.* vbi quamplurimis rationibus comprobat. Nauarr. *in c. cùm contingat. de reſcript. rem. 1. per tot.* Didac. Perez *lib. 1. tit. 1. l. 1. in gl. pueden conoſcer, pag. 196. in princ.* Henric. *in ſum. lib. 10. cap. 30. num. 4.* Gundizal. de Paz *in prax. 1. p. 2. tom. c. 6. §. 1. ex num. 34.* optimè Morl. *1. p. tit. 2. quæſt. 14. n. 4.* Bobadill. *lib. 2. c. 18. n. 139. in litera B.* Salced. *in addit. ad Diaz in prax. 102. in litera A, C.* Michaël Axia *de exhiben. auxil. in 127. fundam. ex pagin.* 112. *verſiculo hic poſſet aliquis.* Hieron Llam. 1. *p. method. c. 7. §. 19. ex pag. 93. & in 3. p. cap. 12. §. 7. pag. 839.* Carol. Graſſal. *Regal. Franc. lib. 2. iur. 7.* vbi optimè id confirmat, & Afflict. *eccleſ. 24.* vbi pulchrè loquitur, & *in conſtitut. regni Siciliæ in conſtitu. Bauld. locorum. §. de Burgenſaticis lib. 7. rubr. 67.* Anto. Scap. *de iur. non ſcrip. lib. 1. cap. 16. ex n. 2.* Ioan. Gutierr. *de iuram. confir. 1. p. cap. 2. n. 26. & in lib. 1. practi. quæſt. 20. ex n. 1.* Ioan. Garci. *de nobilit. gl. 9. ex num.* 51. Couarr. *in practi. c. 35. n. 2.* Azeued. *l. 1. tit. 6. in d. l. 2.* vbi plura refert iura diuina, Canonica, Regia, & Ciuilia, in huius rei comprobationem, authoritatibus etiam Petri, & Pauli, conatur etiam hanc partem defendere Octauia. Chaquer. *in deciſ. Pedemont. 30. ex n. 8. fol. 56.* qui duo præſtantiſſimi viri latè fundamenta, & rationes huius opinionis commemorant; eandem etiam opinionem tenet Menoch. *de retinend poſſ. rem. 3. num. 356.* Ioan. Segura da Bal. *in direct 2. p. cap. 13. num.* 51. & plures tenuit *in 1. p. collecta. 5. n. 3. & in 2. p. collecta 17. num. 2.* & tradit Didac. Perez *in d. gl. pueden conoſcer, pag. 196. poſt medium* aſſerens, quòd ſi quilibet tenetur eripere oppreſſum, *ex cap. non inferendam 23. q. 3.* multo fortiùs tenebitur Rex, qui hoc facere officij ratione tenetur, *ex c. Regum officium 23. q. 5.* & habetur *in l. 13. part. 2.* & ibi ſingulariter Gregor. Lopez *in gl. verbo ninfuerça.* Mich. Axia *de exhiben. auxi. in 27. fundam. verſiculo erga oppreſſos, pag.* 111. Auenda. *lib. 1. de exequen. cap. 1. num 32. verſiculo nam cum.* Morla 1. *p. tit. 2. q. 14. n 5.* nouiſſimè, & doctiſſimè Ioſeph. à Seſe tegens Cancellariam regni Aragonum in ſuo eleganti tract. inhibitionum & magiſtratus iuſtitiæ Aragonum, *cap. 8. §. 3. n. 25.* Cæned. *in Canoni. q. 45. per totam,* & alij plures citati ſuprà in introductione huius capit. n. 16.

Por coſtumbre immemorial.

NOn ſolùm titulis ſuperioribus, ſcilicet; 120
iure naturali, diuino, & poſitiuo hoc ius, & extraiudicialis cognitio tollendi violentias, & liberandi vi oppreſſos ab Eccleſiaſticis iudicibus, & inter Eccleſiaſticas perſonas; ſed etiam conſuetudine immemoriali, hoc etiam competere affirmat, l. 36. *tit. 5. lib. 2. recopil.* circa quam nonnulla obiter notanda ſunt. Et primò quòd hæc conſuetudo non eſt iuris noui inductiua, ſed iuris naturalis, diuini, & poſitiui, ſupremo Regis regimini inhærentis conſeruatiua, inter quæ longa eſt diſtantia, & differentia, *in l. vna eſt via*, quia aliud eſt adquirere, aliud eſt ius competens conſeruare, iuxta text. *in l. vna eſt via. ff. de ſeruitut. ruſticor. prædior.* vbi gl. verb. *ſeruat.* text. quem dicunt Doctores egregium *in l. 1. §. hoc interdictum, ff. de itinere actúque priua.*

prius. Gratus *conſ.*61 *num.*28.*lib.*1. Veccius
*conſ.*217.*lib.*1.*num.*8. Decius *conſ.*271.*num.*7.
optimè latéque Ioan. Garc. *in tract. de nobilit.*
*gl.*7.*num.*6.*&* *gl.*1.§.1.*num.*79.*ante fi.* Auen-
dan. *de exequen. manda.*1.*p.cap.*1. *ſub num.*25.
Ruinal. *conſ.*338.*num.*25.*lib.*2. & nos dixi-
mus infrà 3. p. c. 10. verſiculo ſecundò facit
quòd Cæſarea. numero .... & verſiculo inſu-
121 per & quintò ſufficit numero .... quę vide,
eſtque huiuſmodi conſuetudo immemoria-
lis declaratiua, & inductiua formalitatis, &
modi defenſionis extraiudicialis, obſeruati
per longum tempus, quoniam vbi actus de-
terminatio non apparet, à conſuetudine re-
gulatur, recipitque diſtinctam determina-
tionem, vt latiſſimè per Mierez *in tract. de*
maior. 1 *part. quæſt.*48. *à n.*71. *vſque ad nume-*
rum 77. omnino videndum, ad quem te li-
benter remitto.

Secundò, quia in caſu dubio an aliquid
ſit contra ius diuinum, vel non, conſuetudi-
122 ni ſtandum eſt, nam ſicut lex poſitiua mo-
dificat, & interpretatur legem diuinam, vt
notatur *in cap. quæ in Eccleſia, de conſtitu.* idem
poteſt conſuetudo. ita latè, & mirabiliter
proſequitur Io. de Anani. *in c. in Ciuitate, colu.*
6. *in fi. de vſur.* cuius verba omnino videnda
refert Seſe *deciſ.*113.*num* 183.*&* 184.*tom.*2.
*& in tract. de inhibitio. cap.*8. §.3. *à num.*143.
Crauet. *conſ.*258.*num.*8. Ab. *in cap. venerabilis,*
de conſuetud. idem etiam firmant poſt Ab.
Nauar. *in manual. cap.*27.*num.*286. latè Azor
*inſtitutio. moral. lib.*2.*cap.*10. optimè proſequi-
tur nouiſſimè doctiſſimus Villalob. *in ſumm.*
*tract.*1. *diffic.*4. *n.*3. & ſic quando huiuſmo-
di cognitio extraiudicialis per viam violen-
tiæ, competēs principibus ſupremis, ex prin-
cipiis iuris naturalis, & omni iure admitte-
ret aliquam probabilem dubitationem, per
tam longum vſum, ac conſuetudinem im-
memorialem ceſſaret penitus. Et illa Docto-
rum opinio, cui conſuetudo adhæret, omni-
no præferenda eſt; Duennas poſt Neuiz *in*
*regul.*100.*verſiculo fallit primò,* latè plures re-
cenſens Alphonſ. Ojed. *de beneficiorum in-*
*compatibilit.*1.*p.c.*19.*num.*46. Anton. Queſſa.
*diuerſ. quæſtio. cap.*16.*n.*5.*verſiculo & ita.* Iſſ. *in*
*l. poſt dotem, num.*100. *ſolut. matrimo.* Decius
*conſ.*131.*iuxta finem.* Decian. *conſ.*44.*colu.*2.
*ex num.*9. *& conſ.*52.*volu.*2.*ex n.*1. Caualin.
in milleloquio 140. Pulchrè Burg. de Paz *in*
*proœmio legum Tauri ex num.*225. optimè Cæ-
ned. *in quæſtio. Canon.*8.*num.*10. Gregor. Lo-
pez *in l.*53.*tit.*6.*part.*1.*gl*1.*in fi.* & rurſus *l.*54.
Molin. *lib.*2.*cap.*6.*num.*58. Rot. *deciſ.*574.*n.*3.
*p.*1. in nouiſſimis, & ſubdit Decius *in cap. at ſi*
clerici. quòd licèt inter Doctores dubium
ſit, ſuper articulo etiam bonorum Eccleſiæ,
valet conſuetudo, & opinio ei adhærens, ita
mirè loquitur Hippolyt. de Marſi. *in cap. at ſi*
*clerici de iudi. num.*205. Aretin. *in conſ.*11. Ale-
xand. *conſ.*107. *penult. colu. lib* 2. Rochus de
Curt. *in repeti. rubr. de conſuetud. quæſt.*4.*prin.*
Decius *conſ.*43.*colu.*2.*in prin. & in cap. cùm M.*
Ferrar. de conſtitutio. & in noſtris terminis
poſt Parlador. *lib.*1.*rerum quoti. cap.*1.§.11 *n.*4.
& Diuum Thom. 2.2.*quæſt.*185.*art.*7. tenet
Cæned. *in quæſt.*45.*ſub num.*29. Cùm con- 123
ſuetudo optima ſit legum interpres, *cap. cùm*
dilectus, de conſuetudine l. ſi de interpretatione,
& l. ſi minimè ff. de leg. Tiraquel. *de priuil. cauſæ*
*piæ priuil.*27.*n.*3.*in fi.* Nauarr. *in manuali La-*
*tino c.*27.*num.*286. vbi tradit Menoch. *lib.*1.
*de arbitr. quæſt.*71.*ex num.*3. *& in tract. de præ-*
*ſumptio. lib.*2. *præſumpt.*71.*num.*22. idem Me-
noch. *conſ.*187.*num.*54. latè Gratia. *regul* 94.
Cæphal. *conſ.*220.*volu.*3.*ex num.*31. relatus à
Ioſepho Ludouico, *concl.*38.*illatione* 26. An-
toni. Marcus Corrati. *lib.*2.*commun. opinio. tit.*
9.*caſu* 18.*num.*97.

Tertiò notandum eſt, quòd licèt Hiſpa-
niarum Principes temporales non vteren-
tur ſua facultate, & iure illis competente 124
ad tollendas omnes violentias, & oppreſſio-
nes, ſed duntaxat illa fuiſſent vſi per tem-
pus immemoriale in hac ſpecie violentiæ,
ſcilicet, de qua in lege Regia 36. *Alçar las*
fuerças que los juezes Eccleſiaſticos y otras per-
ſonas hazen en las cauſſas de que conoſcen no
*otorgando las appellaciones, &c. tit.*5. *lib.*2. ad-
huc tamen poſſet huiuſmodi conſuetudo
extendi ad alias violētiæ ſpecies, quia quan-
do adeſt ius, & cauſa vniuerſalis, per vſum
partis conſeruatur ius in toto, & tunc con-
ſuetudo, ac præſcriptio in vna iuris ſpecie,
extēditur ad alios caſus, eiuſdem ſpeciei, de
quo ampliſſimè vſque ad refectionem plu-
rimas, & elegantes doctrinas adducens tra-
ctaui infrà 3. p. cap. 10. poſt principium per
aliquot columnas.

Quartò notandum eſt, quòd licèt Regi
Catholico nō competeret hæc cognitio ex-
traiudicialis iure naturali, diuino, & poſiti- 125
uo, (vt hactenus dictum eſt, & altiùs com-
probauimus) illis ſufficeret conſuetudo im-
memorialis, de qua teſtatur, cuius aſſertioni
ſtandum eſt, (vt ſuperiùs diximus ad prin-
cipium huius capituli) quia immemorialis
conſuetudo, quæ memoriam hominum ex-
cedit, habet vim tituli, priuilegij, ac verita-
tis, per eámque licitè fit, quod Princeps ex 126
cauſa poterat concedere, titulúmque con-
fert, cum maiori cauſa quàm cōſiderari poſ-
ſet, vt poſt multos reſoluit Molina *de primo-*
*geneis, lib.*2. Maſcar. *de probatio.* 3. *tom. concl.*
1372. Auenda. *de exequen. manda. cap.*4.2.*p.*
qui lepidè 1.*p. cap.*6.*num.*8. quæ conſuetudo
immemorialis plures ſub ſe cōtinet effectus,
quorum

quorum triginta enumerat, Gaſpar Theſſaur. *in deciſ.*27. aliquid per Ozaſc. *in deciſ. Pedemon.*101. Vincent.de Franch. *deciſ.*166. Ioſeph.Ludouicus *in deciſ.Peruſin.*106. Aloy. Ricc. *in prax. deciſionum iuriſpatronatus* 144. & in ſuperioribus. latiſſimè Mier. *in tract.de maior.4.p quæſt.*21. *à num.*50. & pluribus numeris antecedentibus infinitos penè allegans.latè poſt plures Graſſis *de effecti. clericatus effectu* 1.*à n.*372.*& à n.*376.

127 Et licèt clerici in ſpiritualibus exempti ſint à iuriſdictione iudicis iure diuino, in temporalibus, tamen iure poſitiuo, vt latiſſimè per Couar. Seſe *de inhibitio.cap* 8.§.3. *à num.*31. *& ſuprà,* & ampliſſimè infinitos referens pro vtraque parte Cæned *in q.Cano.*4. *per totam,*& poſt hæc Ceuall.*de cognitione per viam violentiæ in proœmio c.*5.ita vt nec Summus Pontifex poſſit in vniuerſum tollere hanc exemptionem, *in practi.cap.*31.*num.*4. *in fi.* Seſe *de inhibitio d.cap* 8.§.3. *num.*131. ita vt conſuetudo dans laicis cognitionem in clericos pariter non valeat,etiam cum tolerantia Pontificis. Carolus de Graſſis *vbi ſuprà à num.*383.vbi plures citat videndus.

128 Tamen conſuetudo reſpectu alicuius caſus particularis valet, quia per talem conſuetudinem particularem non impeditur finis exemptionis, ſcilicet; ne clerici impediantur, & detrahantur à diuinis officiis; quia tunc ex cauſa publicæ vtilitatis, tendentis ad conſeruationem, quietem, & pacem vniuerſalem, poteſt adquiri iuriſdictio per cõſuetudinem limitatam ad caſum particularem, vt per Iul. Clar. Couar. Io.Garc. & Gaſp. Rodrig. probat & latiſſimè proſequitur Seſe *in tract. de inhibitio. cap.*8.*d.*§.3.*à num.*154.*& ſuprà à num.*146.*& à num.*130. & quòd conſuetudo in certis caſibus limitatis, non tamen vniuerſalis, & abſoluta, ſi ſit immemorialis, attribuat iuriſdictionem laicis in clericos,concurrente fama priuilegij, tenet poſt Feli.Mart.*in tract.de iuriſd.4.p.cent.*1. *caſ.*64. *n.*13. vbi dicit ita fuiſſe deciſum per Rot. *in deciſ.*127.*p.*3. *lib.*3. *diuerſo.* nam ſicut princeps poteſt ius diuinum interpretari, & declarare, ita vt illud ius ad aliquem caſum particularem non extendi appareat, ex aliqua fundamentali, & probabili ratione,plurimos citat Couar.*c.*31.*num* 4.*&* 5. Seſe poſt alios *de inhibitiò.c.*8.§.3.*à n.*151. vbi poſt Decium, quòd humana poteſtas poteſt interpretari, vel declarare ius diuinum in materia ſpectante ad ſuam iuriſdictionem,& poſt plures latè comprobat Graſſis *de effectib. clerica. effectu* 1. *à num.*381. vbi quando allegatur fama priuilegij.

129 Ita etiam conſuetudo poteſt diſtinguendo, & declarando limitare ius diuinum ex cauſa publicæ vtilitatis,ita Roch.de Curt.*in c.cum tanto gl.*1.*num.*6. *&* 8. dicens; quòd in hoc nullus diſcrepat. Sequitur Seſe *d.*§.3. *à num.*152. ergo in noſtro, immemorialis hæc conſuetudo potuit ex cauſa publicæ vtilitatis,ne pax publica turbetur, hunc caſum reſeruare Principibus temporalibus, dato caſu, quòd ad eos non ſpectaret hæc extraiudicialis violentiarum cognitio, ex principiis iuris naturalis.

Deinde quia, vt tradit Decius *conſ.* 589. *num.*2.*& conſ.*649.vt illud quod eſt quæſibi-
le priuilegio, poſſit acquiri conſuetudine 130
immemoriali,ſi enim per priuilegium poſſit Romanus Pontifex concedere Principi laico capacitatem rerum ſpiritualium, in aliquibus certis, & limitatis caſibus, ob rationabilem, & iuſtam cauſam, vt tradit Aufr. *de poteſtate ſeculari ſuper Eccleſiaſticos regul.* 1. *fall.*12. Grat. *conſ.*61.*num.*22.*&* 23. *vol.*1. vbi dicit, quòd conſuetudo tribuit ius Principibus ſecularibus conferendi beneficia: ergo à fortiori poteſt cauſare conſuetudo in hac cognitione per viam violẽtiæ inter perſonas Eccleſiaſticas, maximè cùm illud non ſit damnoſum libertati Eccleſiaſticæ, ſed valde vtile, vt expreſsè tenet Suat. *lib.*4. *de immunit. Eccleſ.c.*34. *num.*43. *in fi* & in ſimili conſuetudine tradit Chaquer. *deciſ.*30 *n.*15. vbi citat Couarr.idem tradit Anton. Theſſ. *deciſ.*131.*n.*12. & copioſè poſt plures Graſſis *de effecti. cleric. effectu* 1. *à n.* 372. *& à n.* 376. *cum ſeqq.*

131 Et vlteriùs,quoniam cùm Summus Pontifex poſſit Principi ſeculari, vel alteri laico concedere priuilegium procedendi contra clericos in aliquibus limitatim caſibus, aut reſpectu certorum clericorũ, aut etiam delegare, vt teſtantur Decius *in cap. præterea n.*8.*de off.deleg.& in cap.*2.*de iudicijs.* Alexan. *conſ.*74. *n.*9. *in* 4. Menoch. *de retinen.rem.*3. *num.*35.Pacian.*conſ.*116.*num.*116.*&* 117. vbi loquuntur etiam de facultate excommunicandi, & conferendi beneficia, ergo idem poterit acquiri, tacito eius conſenſu, conſuetudine immemoriali, cùm priuilegiũ inducat,vt poſt Decium Bellug. Rolan.à Vall. Alexand.Pacian.& alios tenet Seſe *in epiſtola ad Regem n.*100.*& n.*46.& latiùs *in d.*§.3.*à n.*152. vide latiſſimè Graſſis *de effectib. cleric. effectu* 1.*à n.*388.*& ſuprà à n.*383.

Qui quidem Seſe in epiſtola ad Regem *lib.* 2. *deciſionum ad prin. num.*112. poſt pluri-
mos reſoluit, quòd quando cõſuetudo præ- 132
ſcripta eſt immemorialis,& cum ea concurrit fama priuilegij, *vt in d. l. Regia* 36. habet vim ſicut priuilegium papale, docet Puteus *deciſ.*365. Paci. *conſ fi.num.* 121. Aufrer. *reg.*1. *num.* 20. *verſiculo duodecimò fallit de poteſtate ſeculari.*

ſeculari. Benedict.*in cap. Raynut.verbo,& vxorem nomine Adelaſiam, deciſ.2. n.169.* Pacian. *conſ.166. num.120.* Rot. *deciſ.215.p.2. nouiſſima.*vbi ſufficit fama priuilegij vaga & incerta. Rip. *in cap.2. num. penult. ad fi.de ind.* plurimos pro hac doctrina citat Carolus de Graſſis *in tractat. de effectib. cleric. effectu* 1. *à n.381.cum ſeqq.& ſuprà.*

Et idem quod fama, operatur probatio, Principem habere alia maiora, ſeu æqualia
133 priuilegia, ſuper Eccleſiis, tunc enim cum
immemoriali præſumitur talem conſuetudinem legitimo initio eſſe, vel fuiſſe introductam, Benedict.*vbi ſuprà deciſ.2.n.117.verſiculo ex quibus reſultat* Roland.à Vall.*conſ.23. in fi. lib.* 2. latè proſequitur Seſe *in d. epiſtol. num.112.*& cùm in ſacra Catholica maieſtare Hiſpaniarum Rege concurrant tot, tantáque alia priuilegia, prout eſt vt Prælati an-
134 te Epiſcopatuum, & prælatiarum poſſeſſionem, iurent Regi fidelitatem, de quo ſuprà; item vt poſſint præſentare omnes Epiſcopatus, ac beneficia conſiſtorialia, ſeu mona-
135 ſteria virorum, quæ ſunt Pontificis dignitati, & eius conſiſtorio reſeruata, de quo latiùs infrà 3.p.cap.10.per totum. & alia im-
136 memorialia, & de priuilegio percipiendi
tertiam partem decimarum nonnullorum beneficiorum, quod *tertias* diximus, *lib.1.tit. 21.lib.9. recopil.* Laſſat. *de gabel. cap.19.n.36.* Suar. *allegatione* 28. Puteus *deciſ.319.lib.3.*de quo per Ceuall. *in contra commun. quæſt.822. à n.70.* ergo nihil mirum vt præſumatur iuſto principio fuiſſe introductam.

Et inſuper, quoniam cùm iſthæc cognitio extraiudicialis per viam violentiæ ſit recepta, & inducta per tam longum vſum, actiuè, & paſſiuè vniuerſaliter per clericos, &
137 Prælatos Eccleſiæ, ac laicos; dicetur conſuetudo mixta, clericorum, & laicorum, quæ magnam vim habent, etiam in rebus, & negotiis Eccleſiaſticis, vt per text. inſignem *in cap. cùm veniſſent.*ibi, *Legi regni innitentes de eo qui mit.in poſſ.* & ibi Ab.*num.3.*text.*in cap. cum cauſa, de re iud.* vbi Ab.*num.4.* Feli.*in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ num.81. verſiculo ſecundus caſus, de conſtitutio.* Rochus de Curte *in c. fi.ſectio.8. num.65. de conſuetud.* Couar.*practi. quæſt. c.31. num.5.* & Decius *in c.ad noſtram, n.3. de probatio.* Seſe *in epiſt. ad Regem n.111.* latiſſimè Ioan.Garci.*de nobilit.gl.9.à num.35.* & in ſimili mixta conſuetudine clericorum, & laicorum, idem tenet Barboſ. *in l. Titia, num. 33. verſiculo præterea, ff. ſolut. matrimo.* qui loquuntur in acquirenda iuriſdictione: ergo à fortiori dicendum eſt de hac cognitione extraiudiciali per viam violentiæ, vbi nulla ineſt iuriſdictio, ſed nuda, & abſoluta poteſtas Principis, quantum eſt neceſſaria duntaxat ad tollendam violẽtiam, maximè cùm ſit vtilis Eccleſiæ, imò quod plus eſt, hæc conſuetudo originaliter fuit introducta ab Eccleſiaſticis perſonis, quæ verſantur in iudiciis Eccleſiaſticis, pro quorum vexatione, & oppreſſione habent recurſum ad Regem, pro quibus vlteriùs facit quæſtio, quam diſputat Marc. Anton. Genuenſ. *in tract. de Eccleſi. ſeu prax. Eccleſ. q.669.* qua poſt alios reſoluit, quòd quando conſuetu-
do fuit primitiua, ſeu inducta clericorum, 138
& laicorum, dicitur mixta, quæ abſque dubio ligat clericos, vt latiùs per eam poſt Anton. de Butr. Imol. Feli. & Picum latiſſimè comprobat poſt plurimos Carolus de Graſſis *de effecti.cleri.effectu 2.à n.201.fol.346.*

Maximè quoniam in hac immemoriali 139
conſuetudine concurrit Romani Pontificis ſcientia, non ſolùm tacita, & præſumpta, ſed etiam expreſſa. Præſumpta, quoniam huius cognitionis per viam violentiæ conſcij ſunt omnes Nuntij ſedis Apoſtolicæ, qui in Curia Regis Chriſtianiſſimi, & prædeceſſorum reſidere ſolent, quibus notiſſimam eſſe nemo dubitabit, cùm cauſæ coram eo vertentes in dies per hanc viam violentiæ protrahantur ad ſuum Regium Senatum, ad quem recurrunt oppreſſi, in quo vim fieri declaratur, deferri, & reponi iubetur, & inſuper Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque Eccleſiaſticis prælatis, totius Hiſpaniæ, eadem ratione, hæc cognitio per viá recurſus pluſquam notiſſima, & manifeſta eſt abſque contradictione, & vlla repugnantia, & ab eis ad eoſdem Nuntios quotidie, & frequenter interponuntur appellationes, ad quos tranſportantur acta, quibus decreta Regij recurſus per viam violentiæ inſerta ſunt, & ſic vtroque modo ſcire debent Nuntij hãc Regiam protectionem, vt in ſimilibus terminis, iuribus, & Doctoribus hoc probat Narbona, *de appellat.à Vica. Archi.2 p.fundam.5.n.13.*

Vnde ſequitur, quòd in præſcriptione 140
contra Principem, & Summum Pontificem, ſcientia officialium ſufficiat ad illius præiudicium, Bal. *in l. ſi publicanus.§.fi num.2.ff.de publica.* Aymon. *de antiquit tempor.4.p.* abſolutiſſ. *num.23.* Balb.*de præſcrip.2.p.5.p.q.3.ſub num.8.* Tiraq.*de nobilit.c.14.num.3.* Couar.*in regul. poſſeſſor.2.p.in initio, n.8. verſiculo tertio, circa fi.* Nicol.Garc. *de benef.5.p.c.5 num.136.* Rota Romana, in vna Reatina beneficij *deciſio.166.& deciſ.600.num.5.p.1.diuerſ.*& iterum tenuiſſe Rotam, in vna Mediolanen. præeminen. 15. Decemb. 1589. coram Bubal. firmat Nicol.Gar.*vbi proximè,*& ex Alexand. Decio, & aliis tenet Cardin. Tuſc.*practic.concl.litera C, conc.196 n.39.*Ioan.Narbon. *in tract.de appell.Vicarij ad conſ.Archi.Tolet.2.p. fundam.5.*

fundam. 5. *num.* 10. qui loquitur de præſcriptione contra Romanam ſedem in caſu difficili, quod fundamentum elegans eſt, quod nulli Doctorum huius cognitionis iuſtificationem tractantes attigerunt.

141 Et inducitur hæc ſedis Apoſtolicæ ſcientia, quia multi fuerunt Summi Pontifices ex Hiſpaniarum Regnis oriundi, vt de Damaſo I. Alexand. VI. Benedict. XIII. Calixto III. Ioanne XXII. qui tam ſalubrem vſum, & laudabilem conſuetudinem ſciebant, prout teſtatur Cæned. *in q. Cano.* 45. *num.* 27. *ad fin.* qui hanc ſcire præſumendum eſt, cùm ex hoc Regno orti eſſent, & tamen illud tolerarunt, hoc enim ita notabile non præſumitur Summos Pontifices ignoraſſe, argumento text. *in cap. cùm illorum de ſenten. excommu.* maximè quoniam cum omni iure naturali, diuino, tot Pontificum decretis, conformitare, & declaratione concordant, quæ omnia Pontificem non cenſetur ignoraſſe, qui omnia iura in ſcrinio pectoris ſui cenſeatur habere, *c.* 1. *de conſtitutio. lib.* 6.

142 Et hanc conſuetudinem, ac ſalubrem recurſum ad Regem pro defenſione naturali ad tollendam violentiam, vt Iudex Eccleſiaſticus deferat, & reponat attẽtata, & violentiam factam, pluribus Rotæ Romanæ deciſionibus approbatum eſſe reperimus, & teſtatur eleganter videndus Lancelo. *de attenta.* 2. *part. cap.* 4. *lite pèndente, limi.* 1. *num.* 36. *cum ſeqq.* vt in vna coram Proſpero, vt eſt deciſio in recollectis per Achil. de Graſſ. *deciſio* 34. *attentare noluerunt, ſub titul. de attenta.* quam etiam refert Mandeſ. *in tractat. de commiſſ. in* 14. *formul. commiſſio. attent. in verbo reuocandi quæſt.* 4. dummodo in huiuſmodi recurſu ad Regem modus defenſionis non excedatur, vt reſolutum fuit in vna Cæſar-Auguſtana iuris eligendi coram Domino Oradino 7. Februarij 1571. ſecundùm quam reſolutionem fuit deinde idem tentum in alia Verſellenſi iactationis Parochianis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Iunij 1561. vt eſt in recollectis per eundem Paleotum, *deciſ.* 372. incipit *diuinum erat*; teſtatur Lancelot. *vbi proximè num.* 38. & pluries etiam ſemper hanc conſuetudinem, & recurſum ad Regem per viam violentiæ, & extraiudicialis defenſionis amplexam eſſe per Rotam, & Curiam Romanam teſtatur doctiſſimus Seſe *in tractat. de inhibitio. Magiſtrat. iuſtitiæ Aragonum cap.* 8. §. 3. *num.* 171. *cum ſequentibus.* vbi ad literam refert ſequentes deciſiones.

143 Et inprimis ita deciſum fuiſſe in vna Tarraconenſi Villæ de Reus. 4. Decembr. 1592. coram R. P. D. Seraphino in hæc verba: Fuit per Dominos conſultum poſſeſſionem captam per Dominum Archiepiſcopum non fuiſſe attentatam, quia Archiepiſcopus habebat facultatem illam capiendi propria authoritate, ſibi conceſſam in breui confirmationis. Vnde licèt vrbaniùs agendo fuerit aditus Iudex ſecularis pro aſſiſtentia, non tamen hoc fecit, quin voluerit vti facultate ſibi competenti. Pariſius *conſil. vlt. libr.* 4. Achil. *deciſ. vlt. de attenta.* per doctrinam Bar. *in l.* 2. *numer.* 26. *C. de pignor.* Ruin. *conſil.* 252. *numero* 10. *libr.* 4. Socin. *conſil.* 82. *numer.* 8. *libr.* 5. Decius *in l. vlt. numer.* 5. *Cod. de pactis.* Zuchar. *in l.* 1. *numer.* 49. *eodem titulo.* & vniuerſitas non poſſidebat, vnde ceſſat doctrina allegata in contrarium. Bart. *in l. creditores Cod. de pignor.* Nec obſtat inhibitio Rotalis, cùm data fuit iuxta formam commiſſionis, quæ habet clauſulam ſine præiudicio exequutionis literarum Apoſtolicarum, Put. *deciſ.* 323. *libr.* 3. cum aliis allegatis per Modernos, Peruſ. *de attenta. poſt inhibitio. in* 3 *limit.* Nec obſtat quòd hæc clauſula ſit reſtituta, ita vt non impediat exequutores Apoſtòlicos, quia non ideo cenſetur ablata facultas capiendi propria authoritate, cùm exequutio literarum Apoſtolicarum ſit ſimpliciter reſeruata, vltra quod poſſeſſio ita poteſt ſuſtineri, tanquam data ab exequutoribus Apoſtolicis, quia à Domino Amerino exequutore deputato in literis fuit expeditus proceſſus fulminatus, directus omnibus, & ſingulis, qui fuit præſentatus Ioanni Sabales officiali Regio, ad quem vniuerſitas habuerat recurſum; & illius vigore potuit procedere, vti merus exequutor, ad notata *in c. fin. de præſumptio.* & ſic ceſſat quod dicitur inferiores citra titulum attentatorum non potuiſſe ſe in huiuſmodi exequutione intromittere, ex quo Papa dans ſpeciales exequutores videtur hanc exequutionem ad ſe aduocaſſe, *iuxta cap. vt noſtram de appell.* Rot. 3. *de appella. in nouiſ.* Felin. *d. c. fin. n.* 35.

Et vlteriùs aliam etiam & mirabilem deciſionem refert Seſe vbi proximè *d.* §. 3. *à numer.* 174. in vna Salmantin. Canonicatus. 24. Maij 1595. coram illuſtriſſimo Domino Blanqueto; qua determinatum fuiſſe per Rotam Roman. in hæc verba: Reſolutum fuit Antonium de Soria manutenendum, cùm enim per reſignationem Felicis factam in manibus ordinarij vacaret poſſeſſio Canonicatus, de quo agitur, Rot. *de renuntia. in antiquis.* Caſſad. *deciſione* 4. *num.* 3. *de reſtitut. ſpol.* potuit illius capere poſſeſſionem Antonius, & eius poſſeſſio eſt manutenibilis.

Non obſtat quòd acta non ſint integra, quo notarius teſtatur de continuato regiſtro

144 fol.42. non obſtat exceptio excommunica-
tionis propter recurſum ad conſilium Re-
gium: nam iſte recurſus hoc caſu ad de-
fenſionem propriæ poſſeſſionis, & appel-
lationis admiſſionem non eſt improbatus,
Achil. *deciſ. 36. de appellat.* vrbaniùs enim
egit, cùm poſſet iudici de facto proceden-
ti, de facto etiam reſiſtere, Pariſ. *conſil. vlt.
libro* 4. & fuit dictum in illa Tarraconen.
Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano;
prætetea excommunicatus auditur pro de-
fenſione ſuæ poſſeſſionis, *cap.intelleximus de
iudic.* Menoch. *de retinend. rem.3. numer.72.
& ſequent.*

Nec refragantur allegata ex defectu titu-
li, primò, quia in hoc iudicio retinendæ non
obſtat huiuſmodi defectus, vt fuit nouiſſi-
mè reſolutum, coram R. P. D. meo Cor-
duba, in vna Patmen. prioratus: ſecundò,
quia hoc reſpicit petitoriũ: tertiò, quia cùm
prior ſecundo loco conſtitutus priùs reſi-
gnauerit, primus cenſetur reuocatus, Caſ-
ſad.2.*de appell.* Vant.*de nullita.ex defectu man-
dati n.*171. Poſſeſſio Didaci non venit con-
ſideranda, cùm ſit mera turbatio, & iudex
nulliter ad eius fauorem proceſſerit, & An-
tonius nunquam ſe habuit pro ſpoliato.

Idem etiam fuerat iudicatum, in alia de-
ciſione Rotali, quæ eſt in recollectis per
Roma. P. D. Achil.de Graſſ.ſacræ Rotæ au-
ditorem præſtantiſſimum, *& deciſ.36. ſub tit.
de appellat.* cuius verba ſunt: Attentate il-
lum noluerunt Domini in vna Eluen. co-
ram Domino Proſpero; qui poſt inhibitio-
nem à Rota iuit ad conſilium Regium, pro
manutenſione poſſeſſionis ſuæ, quam pote-
rat propria authoritate defendere, quia vr-
baniùs egit, per plura quæ ponit Pariſ.*conſil.
vlt.volum.*4.

145 Imò & quod magis eſt, huiuſmodi cogni-
tionem per viam violentiæ qua Principes
temporales vtuntur extraiudicialiter ad de-
fenſionem vi oppreſſorum, expreſsè appro-
batam fuiſſe per Romanam ſedem tempo-
re Martini Pontificis (cuius Bullam inferiùs
referam) teſtatur Guido Pap. *q. Delphi.* 1. *&
q.*85.Seſe *in epiſtol.ad Regem n.*97.

Ex quibus Rotæ deciſionibus, quæ ele-
gantiſſimæ ſunt, ſatis ſcientia Romanæ ſe-
dis ac Dominorum Rotæ apparet, & dedu-
citur, & quia cùm Regna Chriſtianiſſimi
Regis Hiſpaniarum ſint ampliſſima, vt re-
fert eleganter Doctor Didacus à Morla *1.p.
alleg.pro Reg.extran.n.*5. & Lancello.Corrad.
*in templo omnium iudicum 1. part. libr.1. cap.2.
§.3.ex num* 14. & Cæned. *in collecta.*51. *1.p.
num.*4. Camil. Bornel. *conſ.74.volum.1.num.*
37.& Bobadill.*lib.2.cap.18.num* 222. & idem
Cæned. *in quæſt.* 45. *numer.* 29. & quotidie
pluries Regnicolæ in Curia Romana cauſas
agentes aſſiſtũt, quæ cauſæ præſertim de par-
tibus vehuntur ad Romanam Curiam, per
viam appellationis, in quorum diſcurſu plu-
ries ad ſuprema tribunalia Regia, trahun-
tur per viam violentiæ, vt iudices Eccleſia-
ſtici deſerant, & reponant, cum quibus ar-
ticulis, & decretis Regiis, in eis inſertis, di-
ctæ cauſæ ad Curiam Romanam mittuntur,
veriſimile quidem eſt, id non eſſe ignotum
aliis Summis Pontificibus, & quia veriſimi-
le præſumitur, imò talem recurſum cen-
ſeantur approbare.

Quia cùm cognitio violentiæ, & ſalubris 146
ad Regem recurſus non ſit damnoſus liber-
tati Eccleſiaſticæ, ſed potiùs valde illi vti-
lis, vt in terminis tenet Suarez *lib. 4. de im-
munit. Eccleſiar. cap. 44. num.* 43. & poſt hæc
Ceuall. *in tract. de cognitione per viam violen-
tiæ, gloſſ.14.ſub n.*4.Carolus de Tapia *in com-
pila.iur.reg.Neapol. lib.3. rubr.4. ſuper.cap.*266.
incipit *præcepti. num.*8.*fol.*28. alios citaui in-
frà *num.*239. *& ſeqq.* Sequitur vt priuile-
gium laicorum vtile clericis, præſumatur à 147
Papa approbatum. Hoſtienſ.*in cap.fin.de cen-
ſibus.* Ab. *in cap. Eccleſ ſancta Mariæ num.9.de
conſtitutio.* Sequitur Mart. *de iuriſdict.4.part.
cent.1.caſ.59.n.4.&* 5.maximè vbi ex eo non
reſultet iuriſdictio ſecularis, prout in hoc
recurſu, vt declarat Mart. *ibi*, pro quo facit
text. elegans *in l.1.§. magiſtratum autem*, ibi,
Cæterum ſi ſcit & paſſus eſt eum in naue
magiſterio fungi, ipſe eum impoſuiſſe vide-
tur. *ff.de exercitoria actione.*

Et comprobatur, nam patientia, & tole- 148
rantia Romanorum Pontificum, vel cu-
iuſuis alterius Principis, qui prohibere, ve-
tare, ſiue impedire potuit, diſpenſationem,
confirmationem, & actus validitatem indu-
cit, *l.quid ergo 13. verſiculo certè, ff. de his, qui
not. infam.l.cùm plures 60.§.locator.ff.locati.l.1.
§.magiſtratum autem, ff. de exercit. actio.l.an in
totum, C. de ædificijs priuat. l.1.§.ſcientiam, ff de
tributor.actio.* Felin. *in cap.1.n.6. verſiculo lex
noua de treuga & pace*, Bar. Bal. Angel.& alij
relati per Surd. *conſil 371.numer.58.volum.3.
gloſſ.fin.* vbi Ab.*num.*8. Butr. *in cap quia circa.
de conſanguinitate & affinitate.* Innocen. *in c.
veniens, num 4.de filijs Presbyter.* Alexan. *in l.
fin.ff ad l.Iul.de vi priuat. & in l.fin.ff.de adult.
& conſ.1. num.45. & conſ.*107. *num.10.lib.2.*
Ioan. de Anan. *in cap.ſicut Iudæi 9.num.12.de
Iudæis.* ibidem Feli.*num.1.& in c.qua in Eccleſ.
n.7.de conſtitutio. & in d.c.1. de treuga & pace.*
Decius *conſil.*326. aliàs 327. incipit *viſo caſu
propoſito. num.3. verſiculo 4. & vlt.* Iſſ. *in l.om-
nes populi num 48. ff. de iuſt. & iur. & in l.vbi
pactum num.17.C.de tranſact.* Guil.de Cun.*in
l.1.in princip ff.de exercit.actione.* Nel. *in tract.*

bannitor.

bannitor. 3. *p.* 2. *temp. q.* 84. Hippolyt. Bonac. *quæſt. crimi. verb. de bannit. pag. mihi* 30. Ant. Sola *vbi ſuprà num.* 142. Hippolyt. de Marſil. *ſingul.* 77. *per totum.* Tiber. Decian. *conſ.* 124. *numer.* 10. *volum.* 3. Auguſt. Beroïus *conſ.* 173. *num.* 62. *volum.* 1. Caſſanete *conſ.* 39. *num.* 23. & 40. Anton. Sola *in conſtitutiones antiquas Ducatus Sabaudia, gloſſ.* 4. *proœmy num.* 40. & 41. Gonzal. *in regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 2. *num.* 87. & *ſequent.* Flamin. Pariſ. alios referens *de confident. benef. quæſt.* 40. *ex numer.* 16. & in terminis noſtris, quòd hæc ſcientia, & tolerantia Romanorum Pontificum habeat vim diſpenſationis, tenent Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. in verb. & vxorem nomine Adelaſiam numer.* 58. & 59. optimè Menoch. *in conſ.* 1000. *num.* 68. Cæned. *in Canon. quæſt.* 45. *num.* 28. vbi receptiſſimam ſententiam dicit.

Nec à propoſito noſtro diſſentit pulchra & celebris Ancarani doctrina, *conſil.* 161. *ad*
149 *fin.* dicens; quòd ſi clericus poſſideat duas Eccleſias patiente ſuperiore, ex huiuſmodi patientia dictarum Eccleſiarum vnio facta, & ob id etiam remiſſa pœna præſumitur, vti refert Decian. *reſponſ.* 4. *num.* 24. *ad fin. volum.* 4. Ioan. Narbon. *in tract. de appellat. à Vicario ad conſil. Archiepiſcopi Toletani* 2. *part.*
150 *fundam.* 5. *n.* 6. & *ſuprà.* & quia Summi Pontificis tolerantia in eo quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur, vt poſt Abbatem *in c. clerici el* 2. *num.* 4. *de vita, & honeſt. clericor.* Loaz *de matrim. dubita.* 12. *n.* 32. *in fin.* & Maſcar. *de probatio. volum.* 3. *concl.* 1153. *num.* 1. tenet Cæned. *in quæſt. Canon.* 45. *ſub num.* 30.

Imò in caſu noſtro ſcientiam, & patientiam Summorum Pontificum conſenſu expreſſo fortiorem eſſe, ex quo ipſi diu tolerarunt, planè eſt, quia præſumptus conſen-
151 ſus ex ſcientia, & non contradictione cum temporis diuturnitate inductus, conſenſu expreſſo fortior reputatur, vt eleganter reſpondit Crauet. *conſ.* 640. *num.* 10. *lib.* 4. quem ſequitur doctiſſimus Caſſanete *conſ.* 29. *num.* 40. Narbon. *vbi proximè num.* 9.

Et pro huius conſuetudinis immemorialis iuſtificatione, illud erit notandum, quòd eius initium hominum memoriam penitus excedit, quod ab eo ſumendum eſſe neceſ-
152 ſarium eſt, à quo meum, & tuum, ſibi vſurpationes, & violentiæ inter gentes inceptæ fuerunt, ob eorum malitiam, exorbitantiam, & tyrannidem, ad quarum excluſionem, & propulſionem, ac inferiorum defenſionem, Regna creata ſunt à Deo, iuxta ea, quæ ampliſſimè à principio huius capituli dicta ſunt, vt de vtriuſque rei initio, doctè, & exactè videre poteris apud Martam *de iuriſdict.* 1. *p. cap.* 1. 2. 3. & 4. & *ſequentibus.*
quæ conſuetudo talis eſt efficaciæ, prærogatiuæ, 153
excellentiæ, & virtutis, vt in qualibet diſpoſitione Pontificia (qua ſublata eſt conſuetudo) non cenſeatur comprehenſa, nec excluſa, etiam quibuſcumque verbis generalibus vtatur, vt docet gloſſa recepta *in c.* 2. *de præſ. hoc lib.* gloſſ. *verbo præſcriptione in authentico, vt de cætero commutat.* §. *de cætero.* & ibi Angel. *num.* 1. *collat.* 5. Rip. *in l. nemo poteſt num.* 115. *ff. de leg.* 1. Carol. Ruin. *lib.* 2. *conſ.* 13. *num. fin.* Matthæus de Afflict. *deciſ.* 254. *n.* 5. Bertran. *conſil.* 98. *num.* 12. Crauet. *de antiquit. tempor.* 4. *part.* §. *materia iſta num.* 4. Boër. *deciſ.* 39. *num.* 12. Ruin. *conſ.* 13. *num.* 30. *lib.* 2. Rochus de Curte *in cap. fin. de præſcript. ſect.* 7. *concluſ.* 6. *num.* 10. Tiraq *de retract. conuent.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 12. Couarr plures referens *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 13. *num.* 5. Auend. *reſponſ.* 16. *num.* 1. Pelaez de Mier. *de maior.* 4. *p. quæſt.* 20. *num.* 51 Flores de Men. *quæſt.* 10. *num.* 44. Emanuel Rodrig. *quæſt. regul.* 1. *tom. quæſt.* 9. *art.* 1. Anton. Gab. *lib.* 1. *commu. opin. tit. de præſcriptio. concl.* 1. *num.* 27. *verſiculo contrarium,* & cum aliis pluribus reſoluit Ioan. Gutier. *practic. quæſt. lib.* 3. *q.* 77. *num. fin.* Tiber. Decian. *tom.* 2. *reſponſ.* 44. *n.* 19. Rolan. à Valle *conſ.* 59. *n.* 17. *lib.* 4. Octalor. *de nobilit.* 3. *p. c.* 7. *num.* 11. Caſſan. *in conſuetud. Burg. rub.* 9. *de mains mortes,* §. 2. *in verbo, porque el quelaps, de temps. n.* 1. plures tradit Maſcar. *de probat. concluſ.* 1372. *num.* 45. *cum ſeqq. volu.* 3. & hanc eſſe veriſſimam opinionem teſtatur Andr. Fachin. *lib.* 1. *conſ.* 87. *num.* 22. *cum ſeqq.* Narbon. *de appella. ad conſilium Archiepiſcopi Toletani* 2. *p. fundam.* 3. *num.* 9. & 10.

Quorum omnium ſententia, vel ex eo 154
ſolùm manifeſtè comprobatur, quod ſcriptum eſt in Sacroſancto Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 22. *de reformatione cap.* 8. *ad finem,* ſub illis verbis: Non obſtantibus quacumque conſuetudine, etiam immemoriali, priuilegio, aut ſtatuto.) Quo in loco ſancta Synod. ad excludendam immemorialem conſuetudinem, non ſolùm ſcripſit, quacumque conſuetudine, quaſi his verbis, licèt generalibus, non comprehendatur, ſed etiam immemorialem expreſſit, vt videretur excluſa. ita & ſimiliter expendit Azeued. *l.* 2. *titul.* 25. *lib.* 4. *recopilat. num.* 10. facit declaratio Cardinalium de Sacroſanct. Concil. Tridentin. *ſect.* 24. *de reformatione cap.* 20. vbi cùm ſancta Synodus diſpoſuiſſet, vt cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticũ quomodolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoſcantur, & non coram aliis, licèt quibuſcumque conſuetudinibus fuerint muniti, ſacra inquam congregatio decreuit

d. S. Concil. Tridentin. decretum generaliſſimis illis verbis immemorialem conſuetudinem minimè ſuſtuliſſe, quam declarationem ſæpiſſimè per Rotam obſeruatam teſtatur Hieronym. Gonz. regul. 8. Cancell. gloſſ. 33. num. 5. Ex qua doctrina ſequitur, quòd licèt aliqua Pontificali diſpoſitione ſublata ſit conſuetudo, vt iudices ſeculares ea non poſſint adquirere iuriſdictionem in laicos, imò, & quod plus eſt, vt ex eadem doctrina colligitur, ſi expreſsè tollatur conſuetudo recurrendi ad Principem per viam violentiæ, non poteſt comprehendi hæc immemorialis.

155 Et ſi quis contendat à Principibus ſecularibus hanc tollere poteſtatem ex ſententia Couar. in d. c. 35. num. 3. verſ. 5. non ſerò, ſed ſtatim comperiet experimento manifeſtiſſimo, quantum calamitatis Reipublicæ Chriſtianæ inuexerit, & intulerit. & idem etiam aſſeuerat Azeued. in l. 1. titul. 6. lib. 2. in verſiculo præſertim pag. 145. Cæned. in Cano. quæſt. 45. numer. 35. & alij moderniores rem hanc tractantes, vnde quamuis à viris ſapientiſſimis optatum eſt, vt ſumma Eccleſiæ poteſtas, id eſt, Summus Pontifex, audita hac Regum praxi, & ratione determinet opportunum remedium pro communi pace & bona gubernatione, vt inquit Nauarr. in man. cap. 27. num 69. & quos refert Henriq. lib. 14. cap. 12. numer. 6. in gloſſ. 1. aſſerit tamen, quòd nullum hactenus inuentum eſt aptius remedium, quàm, vt praxis hæc immemoriali conſuetudine confirmata conſeruetur.

156 Et hanc conſuetudinem Hiſpaniæ immemorialem cognoſcendi inter Eccleſiaſticos ad tollendam vim, defenſionémque vi oppreſſorum, vt legitimam, & immemoriali vſu receptam, & à ſede Apoſtolica approbatam, probant, defendunt, & teſtantur plurimi grauiſſimi Doctores, Auenda. in capit. prætor. 2. part. num. 12. verſiculo decimus caſus, & in 1. part. cap. 1. numer. 32. eam etiam conſuetudinem approbat Salced. in praxi ad Bernard. Diaz cap. 102. verſiculo hinc etiam. doctiſſimus Nauarr. in manual. cap. 27. à num. 69. & 70. Cordub. in ſumma quæſt. 35. Azeued. in l. 2. titul. 6. lib. 1. de recopilat. à num fi. verſiculo ſecus verò. Lancelot. 2. part. cap. 4. num. 36. Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 12. num. 54. Segur. de Habalos in director. iudicum Eccleſiaſticorum 2. p cap. 13 num. 51. Olan. litera I, num. 77. & litera C, num. 34. noſtras Gaſp. Rodrig. de annu. redit. lib. 1. quæſt. 17 numer. 61. & 63. Gutier. lib. 1. Cano quæſt. cap. 34 num. 25. Michaël Axia de exhiben. auxil. fundam. 27. Anton. Oliuan. in tract. de iur. fiſci cap 14. numer. 15. doctiſſimus Caſtell. à Bobadill. in ſua Politi. lib. 2. c. 18. num. 138. & cap. 19. num. 31. Viual. in Candelab. aur. in bulla in Cæna Domini caſu 14. Caſtill. in l. 49. Tauri num. 3. Parlardor rer. quoti. differ. 9. num. 24. Veg. in ſumm. tom. 1. cap. 29. num. 1. in fin. verſiculo nota, que el Rey, & in cap. 85. caſu 141. verſiculo nota para eſto. Mexia ad l. Tolet. fundam. 11. part. 2. num. 47. Grarian. regul. 9. numer. 15. optimè Seſe de inhibitio. cap. 8. §. 3. num. 158. & expreſſiùs in numer. 45. vbi allegar Auend. d. 1. part. cap. 1. à numer. 13. cum ſequentibus. & Auiles. idem etiam tenet Gregor. Lopez in l. 13. titul. 13. part 2. in gloſſ. ninfuerça, litera E. Humad. latiſſimè in eadem l. 13. gloſſ. 4. in verbo ninfuerça. Couart. in practi quæſt. cap. 31. Morla in empor. iur. 1 part. titul. 2. quæſt. 14. num. 5. Cæned. in collecta. 6. ad decretum, & latiſſimè doctiſſiméque multa in comprobationem huiuſmodi conſuetudinis congerit in Canon. quæſt. 45. à num. 27. cum multis ſequentibus, & poſt hæc Ceuall. in epiſtol. ad Regem à num. 66. & in quæſt. 897. commun. contra commu. à n. 222. & iterum in tract. de cognitione per viam violentiæ gl. 4. & talem conſuetudinem probat Marta de iuriſdict. 1. part. cap. 12. num. 3. & 4. & nouiſſimè Pegueta deciſ. 9. num. 6. vbi bene illam defendit.

Nec eſt credendum, Reges Chriſtianiſ- 157
ſimos, fidei zelotes iuſtiſſimos, & ſanctiſſimos Catholicæ Religionis conſeruatores, ſedi ſanctæ Apoſtolicæ obedientes, ſanguine proprio Hiſpaniam à faucibus inimicorum redimentes, ſi eam conſuetudinem iniuſtam, & in Eccleſiæ præiudicium exiſtimaſſent, nunquam toleraſſent, nec peccato, & cenſuris ſe inuoluiſſent, ſi iuſta ratione moti non fuiſſent, cùm ſanctiſſimi ſint, & fuerint, laudabilitérque vixerint. Præſumendum igitur eſt, eos tali conſuetudine vtentes, ſuiſque relicta poſteris, non caruiſſe fundamento, cui fauet quod dicit Bobadill. in Politi. lib. 2. cap. 18. numer. 139. & doctiſſimus Seſe de inhibitio. cap. 8. §. 4. numero 6. ſcilicet, die 8. Iunij 1568. coram
Domino Ioanne de la Naza, in iuſtitia Ara- 158
gonum fuiſſe congregatos in Camera ſui conſilij triginta, & ſeptem aduocatos de grauioribus Regni, qui conſulti fuerunt, ſuper his recurſibus, & formis, ne pendente appellatione violenter attentetur à iudice Eccleſiaſtico; & quaſi omnes dixiſſe firmar, pendente appellatione, abſque ſcrupulo prouideri debere.

Et quod magis rem hanc, & cunctorum conſcientias ſecuras reddit, illud præcipuè, quòd huiuſmodi cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua horum
Hiſpaniæ Regnorum introductio, quoniam 159
in omnibus ditionibus, Regnis, & Pro-

uinciis,

uinciis, & nationibus, Catholicæ Chriſtia-
næ Religionis,eadem cognitio extraiudicia-
lis,nudáque inter Eccleſiaſticas perſonas ab
oppreſſionibus defenſio obſeruaretur,vt te-
ſtatur Couar.in practi.quæſt.c.35.doctiſſimus
Seſe tract.de inhibitio.cap.8.§.4 n.6.& iterum
§ 2.num.5.& Caſtel.à Bobadil d lib.2.cap.18.
n.139.& multo poſt hæc Ceuall.in epiſtol.ad
Regem n.96.& iterum in commun.contra com-
mun.q.897.n.252.& vlteriùs in tract.de cogni.
per viam violent.gl.4.n.7. prout ſeruari in re-
160 gno Portugaliæ teſtatur Nauar.in c.cùm con-
161 tingat.de reſcript.rem.1.idem in regno Borge-
niæ affirmat Boër.deciſ.69.num.23.hoc idem
162 remediũ in Senatu Neapolitano docet Af-
flict. deciſ.2. & deciſ.24. Thomas Gramati.
deciſ.78. n.2. Menoch. de recuper.poſſ.rem.15.
n.120. & Chaquet.deciſ.Pedemont.30.& Re-
buff.in commenta.Regal.conſtit.Fran.tit.de poſſ.
benefici.gl.2.num.8. Guillel. Benedict. in cap.
Raynut.1.p.verb. & vxorem nomine Adelaſiam.
n.39.de teſtam. Nauar. d.rem.1.caſ.16. Carol.
de Graſſ. Regal. Fran. lib.9. iur.7. & in regno
163 Franciæ teſtantur Rebuff. ibidem. Oliuan.
tractat.de iur.fiſci c.3.num.36. Michaël Axia
de exhiben. auxil.fundam.24. Nauarr. & Ca-
164 tol.de Graſſal. vbi proximè, & in regno Ara-
gonum reſtantur Seſe cap.8. §. 2. num. 5. &
36. Bobadill.in Polit.lib.2.cap.18.à num.319.
& cap.19.num.31.cum ſequentibus. Pottoloes
in ſcholijs ad Molinum §. appellatio. num. 31.
Cænod. in pract. Cano. quæſt.45. num.49. &
165 ſimilem conſuetudinem habere Nauarr. ex
l.Regia confirmatam firmat Olanus litera I,
num.77. & litera C, num. 34. idem in regno
166 Sabundiæ,vt tradit Anton. de Herret. in in-
formatione iuris, quam fecit pro comite Sra-
bilo cap. 36. in fin. & idem practicari in re-
167 gno Cataluniæ, teſtatur Oliuan. de iur. fiſci
cap.7.num.36.Fontanel.de pactis nuptial.gl.3.
part.3.concluſ.4.à num.8.& num.17. & de Se-
168 natu Sebuſiano reſtatur Anton. Faber in ſuo
Cod.lib.7.titul.24.de appellatio.quem ad id re-
fert Fontanel loco citato 3.part gloſſ.13.clauſ.4.
169 numer.10.in fin. & in Senatu Pedemontano
Menoch.de recuperan.rem.15.num.120. Pede-
170 mont. deciſ. 30. & in Senatu Milanenſi Re-
buff.in comment.Regum Fran 3.tom.tit.de poſſ.
benefic.gloſſ.2 num.8. Guillel. Benedict. in d.
cap.Raynut.1.part.verb. & vxorem num.39. de
teſtam. Gaſpar Rodrig. de annu. redit. lib. 1.
quæſt.17. num.71. & idem ſeruari in regno
171 Galleciæ tam in violentiis commiſſis inter
Eccleſiaſticas perſonas ſuper rebus tam Ec-
cleſiaſticis, ac ſpiritualibus, quàm in tem-
poralibus poſſeſſoriis, & in violentiis fa-
ctis à iudicibus Eccleſiaſticis, ob non dela-
tam appellationem, & ea pendente violen-
ter attentantibus reſtatur noſtras Gaſpar
Rodrig. vbi proximè, & ego etiam teſtor,
poſt Ioannem Garciam ibi, de quo nos te-
ſtamur,vt pariter cognoſcatur,in hoc ſupre-
mo Senatu Gallo-Græco dari recurſus ad
propulſandas per viam violentiæ illationes,
ab Eccleſiaſticis, & Religioſis,non ſolùm in
rebus profanis, ſed & ſpiritualibus, quam
cognitionem autoordinario pragmatici vo- 172
cant. de cuius natura, & qualitate, proceſ-
ſu, & exequutione,latè Rodrig. ibi. Er cùm
16. Octobr.anno 1606. illuſtriſſimus, & te-
ligioſiſſimus, & non ſatis laudatus Princeps
Maximilianus de Auſtria Archiepiſcopus 173
Compoſtellanus, in conſilio Regali voluit
altercari, cupiens alterari, & auelli, prædi-
ctum autoordinario, latiſſimè contra illud
inſurgens,per ſuos aduocatos,pro cuius de-
ereti ordinarij de protectione à Senatu Gal- 174
leco rogari fuere doctiſſimi, acutiſſimi, &
expertiſſimi duo aduocati, alter chariſſimus
Genitor meus, virtute, grauitate, & nobi-
litate, præclarus, cuius effigies omnium ve-
nerabilis, eſt licentiatus Gaſpar Lopez Sal-
gado de Somoza, clarum ſpeculum, & vti-
le conſilium; alter Doctor doctiſſimus Ca-
mero del Villar, ingenij fœcundia, & cla-
ritate præditus, cuius ſcientia,continuus, &
ſtudioſus labor cunctis notiſſimus eſt, qui
quidem in decreti ordinarij praxis, & ſty-
li iuſtificatione,eruditiſſimè (vt aſſolent) li-
cèt temporis breuitate, arctati, manum im-
poſuere; poſtmodum autem creſcente con-
trouerſia, illud ampliare fuit neceſſe, vt
integraliter, à Conſilio Regio cognoſcere-
tur, quem laborem Senatus Gallecus me-
ritò commendauit doctiſſimo viro licentia-
to Aluaro de Paz, & Quinonez, eiuſdem
tribunalis meritiſſimo Senatori, qui poſt-
modum ad Regalem Cancellariam auditor
conuolauit, de cuius literis, prudentia, &
virtute ampliora confidi poterant (cui &
ego labori etiam adſtiti) is igitur, ampliſſi-
mam informationem iuribus,fortiſſimiſque
rationibus fundatam, & authoritatibus or-
natam confecit,quæ typis tradita,præ mani-
bus habetur.

Hanc etiam conſuetudinem cognoſcen- 175
di Principes ſupremos per modum defen-
ſionis extraiudicialis, ad tollendas violen-
tias inter Eccleſiaſticos approbauit Martin.
Pontifex, cuius Bullam ad literam refert
Guido Papæ in quæſt. Delphina. quæſt. 1. &
quæſtio 85. & Seſe in epiſtola ad Regem nu-
mero 77. qua eſt in 2. tom. deciſ.in princ. qua
declarauit, quòd nulla Pontificis cenſura
generaliter promulgata intelligatur, velle
derogare iuri competenti Regiæ maieſta- 176
ti,tam de iure, quàm de conſuetudine, cùm
non cenſeatur ad æmulationem iuriſdi- 177

ctionis Eccleſiaſticæ, de qua nos ad reſponſionem Bullæ in Cœna Domini *n. 291.* vbi ad literam refertur.

178 Maximè cùm hæc conſuetudo fundata ſit in iute naturali, diuino, poſitiuo, Canonico, & ciuili, ne pax publica turbetur, & Reſpublica detrimenrum patiatur, à ſede Pontificali tacitè, & expteſsè apptobata & confirmata, cum tam longo vſu, cuius initium memoriam hominum excedit, vt teſtatur d.l.Regia 36. cuius aſſertioni ſtādum eſſe omnino probaui ſuperiùs, poſt principium huius cap. de qua etiam teſtantur rot tantíque Doctores fide digni, & doctiſſimi viri, quorum aſſertionibus, & atteſtationibus conſuetudinem ſtate credendum eſt,
179 tradir doctiſſimus, & ſtudioſiſſimus Solis, vir quondam huius Galleciæ tribunalis auditor *in tract. de cenſ.3.p.cap.3.n.9.* Neuizan. *conſ.66.n.31.* Ceual. *in contra commu.lib.1.q.1.* & iterum *q.897. & num.* 253. & ampliùs de cognitione per viam violentiæ, *gl.4.ſub n.9.* & repetit *in introductione num.* 38. Caualli.*in tract.de euictio.§.3.n.39.* Tobias Nonius *conſ. 45.n.11. & conſ.48.n.12.* Moheda. *deciſ.206. aliàs* 27. Hondedeus *conſ.110.n.19.volu.1.*
180 qnod maximè procedit, cùm nullus Doctor de contraria conſuetudine diſponat, Gozadin.*conſ.59.* Aymon Ctauet. *conſ.166.* & dicit communem Curtius Iun.*conſ.60.* Rolan. à Valle *conſ.71.*

Sed quorſum tendimus, cum tam longa, ac profunda noſtræ conſuetudinis iuſtificatione, cùm ferè omnes doctrinæ à principio præſertim adductæ loquantur in tigotoſis, & ſortioribus terminis, ſcilicet quando tractatur de acquirenda, & præſcribenda iuriſdictione, contra clericos, per Principem temporalem, in aliquo caſu particulari, quod quantum à noſtta conſuetudine, atque intentione, ſit alienum, & abſonum (cùm hic recurſus ad Regem, nec habeat, nec etiam indigeat aliqua iuriſdictione, ſed de facto, & extraiudicialiter cognoſcatur) dilucidè ſummo labore, ac curioſitate, ampliſſimè videbis infrà præludio 5.

PRÆLVDIVM IV.

SVMMARIVM.

Vim fieri, iudicem Eccleſiaſticum non deferentem appellationi legitimæ, & ea non obſtante procedentem ad executionem, concors omnium ſententia eſt. n.181. in hoc tamen noua Authoris conſideratio. ibidem.

Plures ſunt in iure ſpecies violentiæ, eíſque variæ defenſionis ſpecies applicantur. n.182.

Ad quatuor tamen reducit Author, vt in exemplis. ibidem.

Differentia inter ſpecies violentiæ iuris communis, & ſpeciem hanc cognitionis per viam violentiæ traduntur. n.183.

Definitionis deſcriptio huius ſpeciei violentiæ conſtituitur ab Authore. n.184.

Lex lege Iulia 7. ff. ad leg. Iul. de vi pub. declaratur in comprobationem violentiæ illatæ à iudice in non deferendo legitimæ appellationi, declarat & exornat Author. n.185.

L.4.tit.10.p.8.in eundem ſenſum trahit Author. n.186.

Leges debent intelligi ſecundum rubricam ſub qua ſituatæ ſunt. n.187.

Paria ſunt, occidere innocentem, & occidere eum, qui confugit ad iuſtam defenſionem. n.188.

Doctores mentionem facientes d.l.leg. Iulia. referuntur. n.189.

Ceuallos reprehendit Author affirmantem d. l. lege Iulia. à nemine ponderatam. n.190.

Vt habeat locum cognitio hæc violentiæ, an requiratur, vt ſimul adſint & appellationis denegatio, & ea non obſtante attentatum, ſeu executio; traditur remiſſiuè. n.191.

Hæc ſpecies iudicis violentiæ omnibus alijs violentijs maior, & atrocior eſt. n.192.

CONSTITO, Principibus ſupremis 181
temporalibus competere facultatem tollendi quaſlibet violentias ſuæ ditionis, & Reipublicæ, etiam inter Eccleſiaſticas perſonas, tanquam ciues, & membra ipſius, quia ſub Regia protectione eſſe dignoſcitur, & licèt Doctores omnes de huiuſmodi cognitionis per viam violentiæ iuſtificatione tractantes, affirment, vim facere iudicem non deferendo appellationi legitimæ, & eius occaſione, procurantem ad exequutionem procedere, iuriſdictione ſuſpenſa, in quo omnium concors eſt ſententia, quos citauimus ſuprà num.16. & alij plures in diſcurſu: tamen ſpecialiter nihil conferunt, vt indiuiduò probetur, hoc caſu vim adeſſe ob appellationis denegatam delationem; pro cuius declaratione cùm materiæ, & articulo, de quo loquimur, omnino ſit neceſſarium, plura à nemine hactenus de re hac tractante conſiderata, & ponderata, nouiter in medium proferam.

Et in primis, cùm reſpectu rerum, in iu- 182
re plures ſpecies violentiæ reperiantur, quibus variæ defenſionis ſpecies applicantur, ad quatuor tamen reduci poſſe dicit gloſſ. celebris *in l exſtat gloſſ. fin. ff. quod metus cauſa gloſſ.2. in cap. ad audientiam, quod metus cauſa.* & poſt Alciat. & alios tenet, & ſequitur Plot. Nauarr. *in repet leg. ſi quando numero 63. cum multis ſequentibus, Cod. vnde vi.*

prima

prima dicitur vis expulſiua, ſecunda vis
ablatiua, tertia dicitur vis turbatiua, quarta
dicitur vis inquietariua, de quibus latè Me-
noch. *in remedys poſſeſſorys.*

183 Noſtra autem, de qua loquimur violen-
tia, longè ab illis differens eſt, & diuerſa ſpe-
cies, ſiquidem illis actio, & interdicta iudi-
cialiter exercenda deſignata ſunt, huic nu-
da defenſio, nuda poteſtas, vis propulſiua,
& protectiua, extraiudicialiter à Principe
interponenda: illæ à priuatis commituntur,
iſta à iudicibus tantùm: illæ extra iudicium
in bonis, hæc in proceſſibus, & in iudicio,
inter cognoſcendum iuriſdictionis prætex-
tu: quæ ita deſcribi valet, vt ſit damnoſa
184 quædam, iniurioſa, & violenta oppreſſio,
naturalis defenſionis impeditiua, per iudi-
cem illata.

Et inprimis, quòd iudex non deferendo
appellationi legitimæ, & à iure deferendæ,
& eius occaſione tentans ſuſpenſam ſenten-
tiam exequi, committat vim; eſt mirabilis,
185 & famoſus textus *in l.lege Iulia 7. ff. ad l. Iuli.*
de vi publica. ibi, Lege Iulia de vi publica
tenetur, quicumque imperium poteſtatém-
ve haberet, ciuem Romanum aduerſus pro-
uocationem necauerit, verberauerit, iuſſe-
rítve aliquid fieri.) Et illud verbum *ciuem*
Romanum, intelligi idem in quocumque ho-
mine libero, *iuxta §. 1. de nupti.* Rebuff. pro-
ximè citandus & gloſſ. ibi, *verbo prouocatio-*
nem exponit, id eſt, qui appellauerat, Reus
ab eius iniuria. eſt etiam text. optimus *in l.*
4. tit. 10. p. 7. cuius elegantiſſima verba ſunt:
186 *Sientenſe por agrauiados à las vegadas los omes*
de los juicios de los iudgadores, e piden alçada
para delante del Rey: e tales juezes a quecon
gran ſoberbia, o malicia que ay en ellos, o por ſer
mui des entendidos, que les noquieren dar al-
çada, antes los deſonrran diciendoles mal, o
prendiendolos, e porende deſcimos, que qualquier
iudgador que ſobre tal raçon como eſta firieſ-
ſe, o prendieſſe, o mataſe, o deſonrraſe algun ome,
que debe hauer porende otra tal pena, como ſi
ficieſſe fuerça con armas, porque muy fuertes ar-
mas han para facer mal aquellos quetienen vox
del Rey: quando quiſieren vſar mal del lugar
quetienen. ecce mirabilia non admittentia
cauillarionē, & iura expreſsè probantia iudi-
ces vim facere, non deferentes legitimis ap-
pellationibus, ſententias exequi curantes.

Quæ iura nihilominus quòd expreſsè id
probant, clariùs comprobatur; quia cùm ſint
ſub titulis de violentiis, tractantibus, prout
187 *dicta l. l. Iulia ſub rubr. de vi publica, & d. l par-*
titæ ſub tit. de las fuerças, ſecundùm quas ru-
bricas declarantur, quia leges debent intel-
ligi ſecūdum rubricam ſub qua ſituatæ ſunt.
Ioan. Andr. Immol. Anton. de Butr. & Pa-
normit. citati & ſequuti ab Euerard. *in locis*
legalibus, in loco à rubro, ad nigrum 45 fol. 333.
verſ. ſi autem oratio, quibus iuribus mirabili-
ter comprobatur *d. l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.*
ibi, *alçar las fuerças que los juezes eccleſiaſticos,*
y otras perſonas hazen en las cauſſas de que co-
gnoſcen, no otorgando las appellaciones que del-
los legitimamente ſon interpueſtas. & ex deter-
minatione *d. l. l. Iulia.* dicit Bal. *in l. addictos*
C. de Epiſcopa. aud. quòd paria ſint occidere
innocentem, & occidere qui confugit ad 188
iuſtam defenſionem.

Et vlteriùs quòd iudex vim faciat non
deferens appellationi legitimæ per eandem
legem, *l. Iulia.* tenent quamplurimi Docto- 189
res, Bar. *in d. l. l. Iul.* optimè & mirabiliter
Guid. Papæ *in tract. de appella. q. 600. n. 89.*
& per eandem legem, idem tenet Rebuff.
in tractatu de ſentent. exequut. in præfatione n. 2.
in comment. tom. 2. fol mihi. 307. Manſuet. *in*
prax. iudic. in tit. de appell. col. 16. verſ. iudex
qui non permittit. fol. 123. & ſentit Lancelot.
Corrad. *de prato. §. 2. de off. prætor. in cauſ. ciuil.*
tit. de appella. num. 6. & tradit per Ioannem
Fabrum *in l. à proconſul. C. de appella.* & Do-
ctores *in l. fi. C. de varys, & extraordin. cogni-*
tio. & Aretin. & Fabr. *in prin. inſtit. de oblig.*
quæ ex quaſi delicto, vt Nicol. Boer. *deciſ. 153.*
iudex pact. n. 4. & per eandem legem idem
dicit Lancelot. Robert. *de attenta. 3. p cap. 31.*
à num. 242. cum ſequentibus. vbi etiam alle-
gat Guid. Pap. *in d. tractatu de appell. quæſt. 2.*
& quæſt. 120. colum. 4. verſ. quæro an appella-
tione interpoſita. Eſcacia *de appella. q. 13. arti-*
culo 13. ſub n 100. Proſper. Farin. *in quæſtion.*
crim. lib. 3. quæſt. 101. ampliat. 3. num. 5. Clau-
dius de Seyſello *in repetition. l. vt vim n. 36.*
de iuſtit. & iur. ibi, quia iudex malè proce-
dendo etiam facit vim.) vt loquitur de exe-
quente, appellatione legitima. & poſt hæc
eadem lege citata idem dicit Seſe *tract. de*
inhibition. cap. 8. §. 3. num. 9. qui in noſtris
terminis eam ponderat, & allegat, qui om-
nes ad hoc citant dictam legem *l. Iulia.* quod
Lancel. *vbi proximè* poſt Guid Pap. *quæſt. 93.*
idem intelligit, etiam ſi appellatio ab ami-
co interpoſita fuiſſet; & licèt multo poſt
hæc ſcripta viderim Ceuall. *in tractatu de*
cognitio. per viam violentiæ gloſſ. 6. ſub num. 9.
allegantem d. l. *l. Iul.* nullis citatis authori- 190
bus, *in epiſtola ad Regem*, nec *in quæſt. 897.*
qua epiſtolam tranſcripſit, vbi dicit dictam
legem à nemine hactenus eſſe ponderatam,
in quo, vt vides, deceptus eſt, cùm tot Do-
ctorum cateruam retulimus illius legis in-
tuitu affirmantium, vim committere iudi-
cem non deferentem legitimæ appellationi,
curantémque ſententiam ſuam exequi, vt
ex eis patet.

Google

191 An autem in hoc violentiarum recurſu, & cognitione, ad hoc vt declaretur vim fieri, vtrunque ſimul requiratur, ſcilicet, appellationis denegata delatio, & ſententiæ attentata exequutio ſimul, infrà hac 1. p. c. 6. commodiùs tractandum eſt.

Igitur ſi iudex hoc caſu infert vim; poterit legitimè oppreſſus ad Regem confugere, vt vis illa propulſetur, & vim paſſus protegatur, & defendatur, cæteris etenim
192 violentiis, hæc quæ à iudice fit, maior eſt, & atrocior, cùm ſub ſecuro, & ſuperioritatis, ac iuriſdictionis prætextu, facillimè deliberari poteſt, ad huiuſmodi vim inferendam, quò quidem tendunt, & ponderari debent illa verba *d. l. 4. tit. 10. p. 7.* ibi, *Que debe hauer otra tal pena como ſi ficieſſe fuerça con armas, porque mu y fuertes armas han para fazer mal aquellos quetienen vox del Rey: quando quiſieren vſar mal del lugar quetienen.* Cui conſonat illud Eccleſiaſt. cap. 12. Iudicium, in quo aliquis condemnatur iniuſtè, ſimile eſt violentiæ latronum. idē docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 4. ibi, Principes eius in medio illius, quaſi lupi rapientes prædam ad effundendum ſanguinem;& ideo ſicut licet reſiſtere latronibus, ita licet reſiſtere in tali caſu malis Principibus. Et facit quod habetur Pſal. 103. n. 22. & meliùs illud Dauid Pſalm. 70. ibi, Eſto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, vt ſaluum me facias: quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. Deus meus eripe me de manu peccatoris contra legem agentis, & iniqui, *&c.* Igitur cùm iudices tot intolerabiles violentias, & oppreſſiones ſuæ maioritatis, & iuriſdictionis occaſione committant, iuſtiſſimè multò fortiùs poterit Rex illis reſiſtere, & oppreſſis naturalem defenſionem præſtare, cuius proprium officium eſt. & facit *l. 1. verſ item aut.* ibi, Spectat autem ad nos iniuria, quæ eis fit, qui vel poteſtati noſtræ, vel affectui ſubiecti ſunt, *&c.* quibus applica, quæ hactenus dicta ſunt cùm vera vis ſit.

PRÆLVDIVM V.

SVMMARIVM.

In cognit. violentiæ omniū concors ſententia eſt, vt extraiudicialiter & ſine cognitione iudiciali celeriter & ſine iuriſdictione procedatur, à nemine tamen comprobatur. num. 193.

Dicta Doctorum in hac cauſſa cognitione extraiudiciali referuntur. num. 194.

Senatus Regius non ſe intromittit de his oppreſſionibus iuriſdictionaliter, & in modo ordinaria iuriſdictionis, nec vt cauſſam definiat, quæ ad ſe non pertinet; ſed per modum extraordinariæ cognitionis, vt vim repellat, & appellationi iuſtæ deferatur. ibidem.

Sola cognitio contentioſa in his prohibita eſt ſeculari, non verò extraiudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam iudicum eccleſiaſticorum prouidet, non iuriſdictionem impedit, &c. n. 195.

Conſtito de violentia ſummariè nulla facta citatione per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ eccleſiaſtico, vt vis tollatur. num. 196.

Hæc cognitio debet eſſe extraiudicialis abſque eo, quòd Senatus ſe intromittat in meritis cauſæ principalis, ſed per viam extraiudicialis protectionis. num. 197.

Senatus in hac cognitione violentiæ nec directè nec indirectè iuriſdictionem habet, principaliter, nec accessoriè. n. 198.

Senatus non cognoſcit tanquam iudex appellationis, nec habet iuriſdictionem de meritis appellationis, & eius iuſtitia. n. 199.

Senatus Regius pronunciat per modum cauſæ, ſcilicet, iudicem eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò iuſtè vel iniuſtè proceſſiſſe. num. 200.

Gloſſ in cap. dilecto. de ſent. excommun. lib. 6. in comprobationem prædictorum expenduntur. num. 201.

Huiuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratione materiæ iuriſdictionem deſiderat. n. 202.

Vis protectiua in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe extra iuriſdictionem. num 203.

Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, & defenſionem, & protectionem. n. 204.

Princeps ſupremus dicitur tutor vaſſallorum quoad protectionem, remiſſiuè. ibidem.

Principibus Chriſtianis commendata eſt à Deo, Sede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus protectio clericorum, & Eccleſiarum. n. 205.

Commendata protectione per Summum Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defenſio ab oppreſſoribus. n. 206.

Nec recommendatus dicitur exemptus à iuriſdictione ſuorum iudicum, nec ſubeſſe iuriſdictioni protectoris. n. 207.

c. ex parte de priuileg. declaratur ibid. & n. 208. ad cauſam violentiæ extraiudicialem ponderatur ab Authore, vbi &c. accepimus eodem tit. expenditur.

Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio, & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem eccleſiaſticam non progrediantur, ne pœnis, & cenſuris

Digitized by Google

ſuris Bullæ in Cœna Domini inuoluantur. num. 209.

Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpecialiter à Pontifice illis tribuatur protectio alicuius ſpecialis loci, vel hoſpitalis, nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſſunt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali Hoſpitali, vel loco, & eius bonis. n. 210.

Deferre, vel non deferre appellationi, vel abſtineri à receptione appellationis, vel deferri; eſt quid facti abſque adminiculo iuriſdictionis. num. 211.

Iudex ad quem, non à quo, habet iuriſdictionem pronuntiandi ſuper legitimitate appellationis. n. 212.

Iudex debet ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non verò quoad partes pronuntiare, cùm ſit iuriſdictionale, & ipſe iudex à quo iuriſdictione careat. n. 213.

Senatus aditus per viam violentiæ, vt appellatio deferatur, & innouata reponantur; ſolùm quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti, vt ſuprà num. 214.

Quando informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis. n. 215.

Senatus non defert appellationi negatæ à iudice eccleſiaſtico, ſed eum prouocat, & incitat, vt deferat, quod eſt minus facto. n. 216.

Secularis iudex de facto etiam rei ſpiritualis incidenter cognoſcit. num. 217. vt in obſeruatione iuramenti, & in poſſeſſorio rei ſpiritualis. ibidem.

Iudex inordinatè procedens & contra ius exequens ſuam ſententiam dicitur priuata perſona, & vt priuatus, & ſine iuriſdictione procedit. n. 218.

Iudex de facto procedens, de facto & ſine iuriſdictione procedere, & reponere debet. n. 219.

Recurſus violentiæ à Rota approbatus eſt, n. 220. & 221.

Trid. ſeſſ. 25. cap. 3. declaratur. num. 222.

Clauſulis ſub generalibus Reges & eorum Regia tribunalia non comprehenduntur. num. 223.

Salced. & Rodrig. in declaratione Trid. loci refelluntur. n. 224.

Trid. locus in d. c. 3. ſeſſ. 25. nouiter declaratur. n. 225.

Trid. concilium in multis diſpoſuit idem, quod iure communi erat diſpoſitum. n. 226.

Confirmatoria lex recipit eandem limitationem, quam confirmata. num. 227.

Lex loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter & generaliter loquuntur. num. 228.

Trid. d. cap. 8. ſeſſ. 25. ſi voluiſſet impedire cognitionem per viam violentiæ, id expreſſiſſet, vt intelligeretur. num. 229.

Cenall. in Tridentini loci interpretatione reprehenditur. num. 230.

Tridentini decretum in d. c. 3. ſeſſ. 25. non comprehēdit recurſum violentiæ ex communi Doctorum. n. 231.

Bulla in Cœna Domini cap. 13. 14. 15. & 16. declaratur. n. 232.

Impedientes de facto & contra iuris diſpoſitionem, iuriſdictionem iudicum eccleſiaſticorum dumtaxat, incurrunt in Bullā in Cœna Domini & eius cenſuras. n. 233.

Præſumere, verbum, poſitum in lege, præſupponit dolum. num. 234. idem de verbo, audere. ibidem.

Recurſus ad Regem, & eius tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in Bulla in Cœna Domini, refertur. n. 235.

Recurſus per viam violentiæ, tanquam defenſio naturalis inductus eſt ad dirigendos iudices eccleſiaſticos, vt legitimè iuriſdictione eccleſiaſtica ſecundùm canones vtantur, non vim facientes exequendo ſententiam, & non deferendo legitimis appellationibus. n. 236.

Eccleſiaſtici iudices incurrunt in Bulla Cœnæ Domini vim facientes & contra præcepta canonica procedentes ad executionem ſententiæ non obſtantibus legitimis appellationibus. num. 237.

Miniſter eſt Eccleſiæ ſupremus Princeps, qui occaſione recurſus violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit. n. 238.

Princeps temporalis ſummo honore proſequitur eccleſiaſticum iudicem appellationis, cùm tractet, vt eius iuriſdictio violentiam non patiatur. num. 239.

Cognitio violentiæ non reputatur damnoſa libertati eccleſiaſticæ, ſed in totum fauorabilis. num. 240.

Violentiæ cognitio vergit in magnam vtilitatem libertatis eccleſiaſticæ, eiúſque reſpicit fauorem. n. 241.

Princeps ſecularis per cognitionem violentiæ interponit ſuum auxilium iudici eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem, in non deuoluendis iuſtis appellationibus. n. 242.

Poteſtas ſecularis ſolùm tollit violentias per modum extraiudicialis & Chriſtianæ defenſionis, non iudicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec aduerſatur ſacris Canonibus. n. 243.

Regalis poteſtas in tollenda violentia non ſe intromittit vt iudex, & cum iuriſdictione: ſed vt Canonum & legis miniſter. n. 244.

Principes ſeculares nec eius conſiliarios nullus iudex eccleſiaſticus, nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini. num. 245.

Doctores vtriuſque iuris & ſacra Theologia referuntur remiſsiuè defenſores huius cognitionis violentiæ tot per ſecula vſitata ab omnibus Chriſtianæ religionis Principibus. n.246.

Principes & Senatores ſi Summus Pontifex haberet excõmunicatos, vt paſtor exhortaretur, & aliquando moneret, vt deſiſterent ab excommunicatione & cenſuris, imò in contrarium ſuam voluntatem declarauit. n.247.

Recurſum regium per viam violentiæ nec Principes temporales comprehendi in cenſuris Bullæ in Cœna Domini teſtantur plurimi Theologi & Iuriſtæ. n.248.

Regium recurſum ad tollendum an poſsit expediri excommunicatio remiſsiuè. n.249.

Manuel. Rodrig. verba recenſentur in interpretatione Bullæ in Cœna Domini. n. 250.

Principes ſeculares in multis caſibus habent poteſtatem ſuper eccleſiaſticos. n.251.

Eccleſiaſticos non recurri ad Principes ſeculares, cùm in iure dicitur, intelligendum eſt, vbi non patiuntur violentiam, ſecus oppreſsi. num.252.

Recurſus per viam violentiæ etiam ſi pateretur aliquod iuris dubium ſtante communi Doctorum receptiſsima, & vſitata ſententia, ſine ſcrupulo vſitandus eſt, etiam ſtante alia communi in contrarium, cùm recurſui faueat conſuetudo. num.253.

Reſpondetur ad deciſionem Rotæ declarantis recurrentem ad Principem incidere in cenſuras. n. 254. & ſeqq.

Ceuall. reſponſio ad Rotæ deciſionẽ refertur. n.255.

Ceuall. reſponſio ad d. Rotæ deciſionem reprobatur. n.256.

Seſſe reſponſio ad Rotæ deciſionem approbatur. n. 257.

Rotæ Auditores aliter cenſuere de recurſu ad iuſtitiam Aragonum, quàm praxis in rei veritate ſe habet. n.258.

Reſponſio vera ad Rotæ deciſionem aſsignatur. num.259.

Rotæ Domini non habent excommunicatos recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, ſed vbi cum iuriſdictione ſeculares procedere intelligunt. n.260.

Recurſum ad iudices laicos ad nudam defenſionem ſuæ poſſeſsionis Rota ſemper approbauit. num.261.

Rota non intendit tollere recurſum ad iudices ſeculares pro defenſione naturali, ſed vbi præſumit, tolli cum cauſſæ cognitione & iuriſdictionaliter. n. 262.

Cognitio per viam violentiæ ad illam extraiudicialiter tollendam eſt inducta, non ad cognoſcendum de cauſæ meritis, vt ne violenter aliquid fiat donec Summus Pontifex de remedio prouideat. n.263.

Recurrentem ad Principes pro tollenda violentia ſupponente Rota procedi iuriſdictionaliter, nihil mirum, vt declaret excommunicatum falſo fundamento exiſtente. n.264.

Caſus quamplurimi ſunt in iure, quibus clerici ſubiiciuntur iuriſdictioni ſeculari abſque excommunicatione, atque immunitatis violatione. n.265.

Rotæ deciſio oppugnans recurſum regium adducitur, cui ſatisfit, vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iuriſdictione. num. 266.

Recurſum per viam appellationis ad Regem iuſtiſsimè damnauit Rota, & eo vtentem excommunicatum declarat. n.267. & 268.

Recurſu ad Regem per viàm appellationis ſi aliquis vteretur, ſtatim Senatores remitterent cauſſam iudici eccleſiaſtico abſque violentiæ cognitione. num.269.

Rotæ deciſionis relatæ in caſu variè fuit declaratum, quandoque incurriſſe recurrentem, quandoque non incurriſſe. n.270.

Rotæ deciſiones relatæ, caſu negato, quòd reprobauerint recurſum ad Regem, eis ſtandum non erit, cùm in contrarium plures numero ſint illum approbantes, cui fauet conſuetudo, & Doctorum caterua. n.271.

Rotæ in eligenda opinione magna eſt authoritas, imò communem facit. n.272.

Rotam rotare & diuerſimodè aliquando iudicare qui dixerint. n 273.

Rotæ tantum eſſe deferendum, quantum ratio ipſa vrget. n.274.

Rota deciſio ius non facit; nec ad cauſarum determinationem eſt neceſſaria. n.275.

Recurrentem ad Regem non ideo, quòd Rota reprobet in aliquo caſu eò, quòd mutato ordine, & illicitè fuiſſet aliquis vſus, non erit ad licitos arguendum. n.276.

Rotæ deciſio adducitur, quæ reprobat recurſum ad Regem iudicialiter procedentem. n. 277.

A nimis breui termino appellationi non deferentem vim fieri, declarat Senatus. ibidem.

Iudices laici non poſſunt inhibere eccleſiaſticis, cùm in eos nullam habeant iuriſdictionem. num.278.

Iudices laici non poſſunt prætextu violentiæ iudicibus eccleſiaſticis inhibere. ibidem.

Recurſum ad Regem præſumi factum ad eius inſtantiam, qui habet intereſſe in cauſa. n.279. & 283. & 285.

Procurator an poſsit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam cauſſam, quæ eſt clauſula, vt queat adire Cancellarias, &c. pro poſtulandis quibuſuis prouiſionibus. n.280.

Abſolutio generalis non ſuffragatur violatoribus eccleſiaſticæ libertatis. ibidem.

Recurſus ad Regem pro defendenda propria poſſeſsione Rota non damnat. n.281.

Recurſus ad Regem numquam permiſit Rota tanquam ad iudicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, ſed tanquam priuatum & potentem. n.282.

Rotæ deciſio refertur, quæ recurrentes ad iudices ſeculares excommunicatos declarat, cui reſpondetur. n.283.

Rotæ deciſio alia quæ de recurſu ad Regem loquitur refertur. ibidem.

Recurſus ad Regem, & ſententia repoſitionis iudicis eccleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore. n. 284.

Rotæ deciſio refertur de recurſu ad Regem diſponens. n. 285.

Rotæ deciſio refertur loquens de recurſu ad ſeculares. n.286.

Rotæ deciſio refertur loquens de recurſu ad ſeculares. n.287.

Rotæ deciſio refertur diſponens in recurſu ad ſeculares. n.288.

Reſpondetur ad præfatas Rotæ deciſiones, vt tunc prohibeant recurſum, quando ſupponunt tolli violentiam cum iuriſdictione; non tamen extraiudicialiter. ibidem.

Rotæ deciſio refertur, qua dicitur, licitum eſſe patronis laicis rècurrere ad laicos pro tollenda vi, quod nos retencion de Bullas vocamus. num.289.

Martinus V. declarauit, ſe non intelligere, excommunicare clericos recurrentes ad Regem in caſibus illi ſpectantibus tam de iure, quàm de conſuetudine immemoriali. n.290.

Martini Bulla refertur ad literam pro omnimoda ſatiſfactione cognitionis per viam violentiæ. n.291.

Violentias tollendi in beneficiorum poſſeſſione ex immemoriali conſuetudine, aut iure, competens Regi approbat Summus Pontifex. n.292.

Bulla Martini, licèt fuerit emanata ad inſtantiam Regis Francorum, tamen eius determinatio vniuerſalis eſt ad omnes Principes ſupremos conſuetudinem immemorialem habentes cognoſcendi in certis caſibus de perſonis eccleſiaſticis. n.293.

Conſuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præſumitur, Pontificem velle tollere. n.294.

Reges in ordine ad ſpiritualia ſubſunt Summo Pontifici, qui etiam temporalem iuriſdictionem habet in ordine ad ſpiritualia. n.295.

Princeps cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus reſcripſiſſe intelligitur. n. 296.

Legis ratio generalis licèt vni præſidi directa, ad omnes extenditur. n.297.

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum iuriſdictionis eccleſiaſticæ. n.298.

Reſpondetur ad quartum argumentum ſuprà poſitum n.32. contra recurſum regium. n.299.

Conſuetudo immemorialis, qua comprobatur recurſus ad Regem; non habet iniuſtum principium, ſed fundatum in iure naturali, diuino, & poſitiuo. n.300.

Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione iudiciali, non de extraiudiciali. n.301.

Reſpondetur ad quintum argumentum appoſitum ſuprà n.35. n.302.

Exemptionem clericorum à iuriſdictione temporali eſſe de iure diuino, quam nec Summus Pontifex poteſt tollere in totum. n.303.

Exemptionem in caſu limitato non habere locum, poteſt inducere conſuetudo. n.304.

Iura loquentia de tollenda conſuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali, & de præſcribenda iuriſdictione. n.305.

Conſuetudo tollendi violentias inter perſonas eccleſiaſticas libertati eccleſiaſticæ eſt fauorabilis, & vtilis. n.306.

Reſpondetur ad ſeptimum argumentum, de quo n.39. pro contraria parte adductum. n.307.

Conſuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotijs eccleſiaſticis. n.308.

Reſpondetur ad octauum argumentum n. 38. pro contraria parte adductum. n.309.

Bulla in Cœna Domini in illis verbis (aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij) interpretatur. ibidem.

Cognitio & protectio naturalis vaſſallorum vi oppreſſorum non competit ſupremis Principibus priuilegio Pontificali, ſed iuris naturalis inſtinctu, & ratione. n.310.

Cognitio per viam violentiæ, & defenſio naturalis, eſt attributum inhærens regimini, à quo auelli non poteſt niſi ſimul cum ipſo regimine. n.311.

Defenſio naturalis, & extraiudicialis cognitio ſemper reſeruata cenſetur in omnibus priuilegiorum reuocationibus. n.312.

Cognitio per viam violentiæ an reuocari poſſit per Pontificem caſu, quo ex priuilegio Principi competeret dumtaxat. n.313.

Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione, non intelligeretur ſublata conſuetudo immemorialis. n.314.

Bulla in Cœna quo anno incepit. n.315.

Et per quos Pontifices fuerit ampliata, & confirmata. ibidem.

Clauſula (ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adriani VI. anno 1523. n.316.

l.Regni 36. tit.15. lib 2. recopil. fuit condita anno 1525. qua Reges Catholici affirmant habere ius cognoſcẽdi inter eccleſiaſticos per viam violentiæ ex immemoriali retrò. n.317.

Immemorialis ſupponit tempus infinitum. num. 318.

Interruptio

Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem. n. 319.

Conſuetudo immemorialis cognoſcendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationem Bullæ in Cœna. n. 320.

Bulla in Cœna reſpectu tollendæ violentiæ (caſu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Chriſtianæ religionis ditionibus vſitata ſemper cognitione hac. n. 321.

Lex vſu populi non recepta, ſed contrarijs actibus reiecta, nec obligat, nec adſtringit. n. 322.

c. fi. de conſuetudine non comprehendit tribunal, quo ante eius promulgationem contraria conſuetudo vigebat. n. 323.

Recurſui regio, & defenſioni naturali contraria omnia procedunt in iudice ſeculari volente iudicialiter cognoſcere: non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos. n. 324.

Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes, & abutentes contemnuntur. n. 325.

Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extraiudicialem vocant iuriſdictionem, nonnulli quandoque principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra eccleſiaſticos, cognoſcendi per viam violentiæ, qui reprehenduntur ab Authore. n. 326.

Azorius qui ex proprio Marte inſurgit aduer. hanc regiam protectionem reprobatur. num. 327.

Azorius fundauit ſuam opinionem in falſo ſuppoſito & fundamento, nempe; Regem in hac protectione vi oppreſſorum procedere cum iuriſdictione. n. 328.

Proſper. Farin. reprobatur. num. 329.

A Ceuallos cauendum vtente loquendi modo ſcilicet; appellatur per viam violentiæ. n. 330.

Appellare per viam violentiæ, duo ſunt repugnantia, ſi enim appellare; quomodo per viam violentiæ? ſi per viam violentiæ: quomodo appellare? n. 331.

Ceuallos aſſertio animaduertitur lapſi. n 332.

Iudicialiter cognoſcere, nihil aliud eſt, quàm ſeruatis iudicij ſubſtantialibus procedere. num. 333.

Iudicialiter & extraiudicialiter ſunt contraria. vnum affirmans, aliud negans. n. 334.

Ceuallos animaduertitur, dum hanc protectionem extraiudicialem extraordinariam ſimpliciter vocat. n. 335.

Ceuall. reprehenditur, dum aſſertionem Gregorij Lopez & aliorum reprobat. n. 336.

Lex Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure, & conſuetudine ſuis omnibus requiſitis vallata, & acquiſita. n. 337.

Conſuetudo in iuribus incorporalibus requirit præciſè ſcientiam & patientiam eius, contra quem introducitur; aliàs non habet principium, vnde cauſſari poſſit. n. 338.

Patientia & tolerantia in iuribus incorporalibus idem operatur, quod poſſeſſio in rebus corporalibus. n. 339.

Ceuallos idem quod modò reprobat in Gregorio Lopez, pluribus in locis fuit ſequutus. n. 340. & 341.

Ceuallos reprehenditur, dum reprobat opinionem Dominici Bañez. n. 342.

Qui proprio ore conuincitur. n. 343.

Doctores tractantes de recurſu per viam violentiæ ferè omnes de fama priuilegij teſtantur. n. 344.

Sixtum IV. fuiſſe conſultum ſuper hac violentiæ cognitione inſtante D. Franciſc. Gimen. Archiepiſc. Tolet. eámq; approbaſſe, qui affirmant. n. 345.

Recurſum Regium ſi alieno priuilegio iuſtificamus, cur non meliùs cum fama proprij? n. 346.

Cognitionem per viam violentiæ conſuetudine & iure vallatam, non erit inconueniens priuilegio expreſſo confirmatam habere. n. 347.

Poſſidere quis poteſt ex pluribus cauſſis, & ex vtiliori iuuari. n. 348.

Priuilegium Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etſi poſtea reuocetur, nihil Regis detrahit iuri. n. 349.

Iura duo vbi competunt, vno ſublato actus alio ſuſtinetur. n. 350.

Iura plura in vno concurrentia vno ſublato, cætera cum eo non confunduntur. n. 351.

Condemnatus ex vna cauſſa, poteſt ex alia iudicium mouere ſuper eadem re. n. 352.

Cognitio per viam violentiæ non ſolùm fundatur in priuilegio præſumpto ex immemoriali, ſed ex iure regali prouenïente à radice, & fonte iuris naturalis. n. 353.

Priuilegium conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem Regij recurſus an poſſit ab eadem Sede reuocari. n. 354.

Priuilegium conceſſum in fauorem Eccleſiæ, reuocari à Principe non poteſt. n. 355.

Priuilegium conceſſum à Pontifice licèt reuocetur, remanet Regi defenſio vaſſallorum, & cognitio per viam violentiæ extraiudicialis; cuius proprium officium eſt incommutabile. n. 356.

Princeps licèt ſit Dominus vniuerſalis quoad protectionem, & iuriſdictionem; non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit. n. 357.

Priuilegium conceſſum non ſubdito reuocari non poteſt. n. 358.

Gregorij Sayrij aſſertio reprobatur. n. 359.

Ad defenſionem ſui licitum eſt, omnibus modis vti cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 360.

Defenſionibus pluribus vti, nemo prohibetur. num. 361.

Defenſio non eſt de genere prohibitorum, vt vna via electa, altera tollatur. n. 362.

Textus

Textus optimus in cap. dilecto. de ſentent. excommun. lib.6. refertur. num.363.

Theorica huius recurſus per viam violentiæ quæ hoc capite dicta ſunt; nota, quia à nemine ita conſiderata & ordinata hactenus fuere, plurimæ eſſentialiſſimæ rationes, doctrinæque infinitæ penè ſunt nouiter adductæ. n.364.

Authoris proteſtatio. n. 365.

MATERIA huius præludij cardo eſt, ſeu potiùs columna fortiſſima, ſuper qua totum huius recurſus pondus, onus, virtus, & eſſentia requieſcunt, eſtque totius contradictionis inſidiarum, ſeu argumentorum fortiſſimus murus, conſtans propugnaculum, impenetrabile, & valida reſiſtentia, quáque omnibus penitus ſatisfit aduerſariis oppoſitionibus, in quo pariter omnes Doctores de iuſtificatione huius Regalis recurſus, tractantes obiter, & nimis genericè attingunt; eſt etenim omnium Doctorum, quorum nomenclaturam ſuprà ad principium huius capitis n. 16. & aliorum in diſ-
193 curſu citauimus, concors, & receptiſſima ſententia, vt ſcilicet in hac cognitione per viam violentiæ impartiatur defenſio vi oppreſſis, extraiudicialiter, celerrimè, & abſque iuriſdictione, nihil vlteriùs probantes, nec fundantes (prout eſſentialiter requiritur) verificantes à propugnatoribus hoc fundamentum euacuari queat, indeque totum ædificium labatur.

194 Pro cuius declaratione quid in hoc dixerint Doctores præmittendum eſt, & in primis Oliuan. *in tractatu de iure fiſci c.11. n.50.* poſt Couarr. & Afflict. *& c.14 num. 100. cum ſequentibus.* quòd Regius Senatus non ſe intromittit de his oppreſſionibus iuriſdictionaliter, & in modo ordinariæ iuriſdictionis, nec vt cauſſam definiat, quæ ad ſe fortè non pertinet, ſed per modum extraordinariæ defenſionis, vt vim repellat, propulſet, & oppreſſum ſubleuet, & eccleſiaſticum quodammodo reducat ad viam iuſtitiæ & tramites legitimos, deferátque appellationi iuſtæ. ita Oliuan. *num.* 54. vbi alios allegat, eúmque referens ſequitur Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *ſub n.* 70. per quem dicit vlte-
195 riùs, quòd ſola cognitio contentioſa de iis prohibita eſt ſeculari, non verò charitatiua, & extraiudicialis, nam hæc ſecularis poteſtas, cautio, & prouiſio contra violentiam, & oppreſſionem iudicum eccleſiaſticorum, non iuriſdictionem impedit eccleſiaſticam, non vſurpat, nihil de cauſſa definit, non cognoſcit, ſed pro quiete ſubditorum, pro tranquillo ſtatu prouinciæ, pro æquitate retinenda, pro iniuriis, & oppreſſionibus reprimendis interponitur, & cum ſumma reuerentia Eccleſiæ debita, cum maturitate, & monitione permiſſa, & magis monendo, quàm corrigendo exercetur, vt per eundem Oliuanum *num.* 56. quem ſequitur Seſe *ibi, & in epiſtol. ad Regem num.* 22. & 73. poſt Bobadill. & Lucam de Penna *in in l. ſi coloris. colum.* 11. *C. de agricol. & cenſit. lib.* 11. vbi hæc elegantiſſima verba ſcribit: Nulla alia proinde citatione facta, conſti-
to de violentia ſummariè per facti noto- 196
rium, non per cognitionalem indaginem, mandatur per iudicem ſecularem aſſiſti laico, vel clerico, *&c.* cum moderamine inculpatæ tutelæ, *&c.* Idem etiam repetit Seſe *in d. epiſtol. num.* 54. & 65. vbi optimè
loquitur, quòd hæc cognitio debet eſſe 197
extraiudicialis abſque eo, quòd ſe poſſit Senatus intromittere in terminis cauſſę principalis, ſed per viã protectionis extraiudicialis, & œconomicæ poteſtatis, vbi allegat Menoch. & Pacia. *conſ.* 164. *n.* 38. & quòd Senatus in huiuſmodi protectione per viam violentiæ non procedat authoritate iudiciali, quia ad id nec habet, nec eſt neceſſe, tenet Born. de Laureac. de caſibus in quibus Iudex ſecularis iniicit manus in perſonas clericorum *num.* 12. Aufrer. *de poteſtate iudiciali ſuper clericos regul.* 2. Carolus de Graſſis *lib.* 2. *regal. Fran. cap.* 16. *in fi.* Oliuanus *de iur. fiſc. cap.* 30. *num.* 30. vbi illos re-
fert. *& cap.* 8. *num.* 30. vbi dicit, quòd Se- 198
natus in hac cognitione iuriſdictionem non habet, directè, nec indirectè, principaliter, nec acceſſoriè. Sequitur Ceuall. *in epiſtol. ad Regem num.* 31. Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam.* 26. & idem dicit Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *in gloſſ.* 4. *in verbo ninfuerça.* & Couarr. *cap.* 35. *num.* 3. *verſiculo. nec*
Regÿ, quòd Senatus non cognoſcunt tan- 199
quam iudices appellationis, & habentes iuriſdictionem de iuſtitia appellationis, ad Summum Pontificem deferendæ, ad hoc vt ab ipſis ſententia confirmetur, aut reuocetur, quia in eo caſu violaretur immunitas eccleſiaſtica Eccleſiæ. iuxta textum *in c. nouit. & in cap. grauem. de ſentent. excommunic.* ſed ſolùm recurritur ad ipſum, vt per modum extraordinariæ, & extraiudicialis defenſionis, ſuccurratur oppreſſis, & ad finem vt tollatur vis illa, quæ à iudice eccleſiaſtico iniuſtiſſimè fit appellanti; quam plurimos ad idem refert Cæned. *canonicarum quæſtionum* 45. *numero* 8. *& ſuprà. & iterum numer.* 18. *verſiculo ceterùm.* poſt Afflict. qui in propoſito bene loquitur, *deciſione* 24. & Lucam de Penna *vbi ſuprà.* Menoch. *de recuper. rem.* 15. *num.* 214. hoc idem tenent Siman. *de Cathol. inſtitut. c.* 45. *num.* 35. Nauarr. *in d. c. cùm contingat. rem.* 1. Menoch. *de recuper.*

rem.3. n.356. Segur. de Aual. *in directo. iudi. eccleſiaſt.2.p. c.13.n.51.* Azeued. *in l.2. titul.6. lib.1.recopil.* Gutier. *de iuram.confirm. 1.p. c.2. n.26.* Humad. *in d. l.13. tit.13. part.2. gloſſ.4.* & ibi Gregor. *gloſſ. verb. ninfuerças.* Viuald. *in candelab. aureo in explicatione Bullæ in Cœna Domini in caſ. 14. num.* 102. & idem Cæned. *vbi proximè in n.* 25. dicit quòd iudices
200 Regij pronuntiant per modum cauſſæ, ſcilicet; iudicem eccleſiaſticum vim feciſſe, vel non feciſſe in eo quòd appellationi partis non detulerit, non autem pronuntiare, quòd iudex eccleſiaſticus iuſtè, vel iniuſtè proceſſerit, quod & eleganter declarat Nauarr. *in cap cùm contingat pag.*149. *verſic.* 3. *idem non obſtat.* & hoc iure vtimur & quotidie practicamur.

Hæc ſunt, quæ de hoc articulo tractatunt Doctores vni alteros inſequentes vlteriùs non iuſtificantes, nec corroborantes hunc articulum, quibus & tu addere poteris ce-
201 lebrem gloſſam *in cap. delecto verb. ſibimet. & verb. vtrumque. maximè verb. ſuffragari.* ibi; ſed hic loquimur de exequutione ipſius gladij (ſcilicet temporalis) non in modum iuſtitiæ, ſed defenſionis, *&c.* quæ ſunt notabilia. *de ſentent. excommunic. lib.6.*

Quorum doctrina nouiter à nobis altiùs, & vlteriùs fundatur, quoniam huiuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratio-
202 ne materiæ, iuriſdictionem deſiderat, nec poteſt, nec ea indiget, quia ſubiecta materia non patitur, nec etiam neceſſaria eſt. ratione formæ, & modi procedendi ipſa demonſtrat apertè, vt in ſæpe reperita lege Regia 36. & nos latiùs cap ſeq. & quia in clericos iudex laicus exercere non poteſt, vt incapax.

Ratione materiæ ſic probo, primò quoniam hæc cognitio eſt nuda defenſio & abſoluta Regis facultas, vis protectiua, & de-
203 fenſiua. etenim vis protectiua in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe, extra iuriſdictionem, quod mihi probat eleganter textus *in* §. 2.
204 *inſtitu de tutelis*; vbi tutela eſt ius, ac poteſtas in homine libero, ad eius defenſionem, cui non ſubeſt, quoad iuriſdictionem, quia tutor eſt priuata perſona, ſed quoad tutelam, protectionem, & defenſionem, quod monſtrant illa verba, (in homine libero) quæ ſic interpretor, & intelliguntur (quod & noſtræ conſiderationi rectiùs arridet) ſi memineris, nos ſuperiùs probaſſe à n. 76. Principem ſupremum dici tutorem reipublicæ, & vaſſallorum in hoc ſenſu, vt ſub eius protectione ſint, ne ab aliis vi opprimantur, nec vexentur: ergo ſequitur, quòd vis propulſiua, & protectiua, qua Princeps aliorum vim repellit, iuriſdictione non indiget, & abſque illa eſſe poteſt, quod per Rotæ deciſionem ſtatim citandam vlteriùs corroboratur.

Secundò, quoniam Principibus Chriſtia-
nis, à Deo, Sede Apoſtolica, & Romanis Pon- 205
tificibus, ac legibus poſitiuis commendata eſt protectio clericorum, & Eccleſiarum, vt ex ſacro Concilio Tridentino & ex aliis pluribus iuribus, & authoritatibus abundanter probaui ſuprà in prælud.2.per totum. quod non repeto. & faciunt etiam quæ di-
ximus in prælud.1. à princ. Sed ſic eſt, quòd 206
cui protectio alicuius commendata eſt per Summum Pontificem, aut alium Principem, non ideo cenſetur conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defendere ab oppreſſionibus, ergo nec hîc. Minorem elegantiſſimè probat mihi Geminian. *in conſ.* 81. *per totum.* vbi dicit, quòd protector alicuius vniuerſitatis, vel commendatæ, tenetur recommendatum defendere, ſi iniuſtè opprimatur, prout Principes ſeculares, qui tenentur protegere Eccleſiam, & alia pia loca. ex quo infert, quòd habens aliquem recommendatum, vel ſub protectione, non dicitur habere ſub ſuo gubernio, vel iuriſdictione, quæ eſt ſtupenda doctrina, ad noſtrum propoſitum, quam ad idem referens ſequitur Cardinal. Tuſc. *practi. concluſſ. tom.6. litera P, num.* 1. *&* 2. vbi dicit idem de verbo ad verbum.

Et quòd quando aliquis ex priuilegio 207
Pontificali recommendatur protectioni alterius, non cenſeatur in protectorem tranſire ſimul iuriſdictionem, ſed defenſionem nudam ab oppreſſionibus, nec à iuriſdictione ſuorum iudicum intelligantur eximi; optimè notat gloſſ. *in leg. fi. de confirmatione vtili, vel inutili.* & plenè per Bartol. *in l.* 1. *de excuſat. muner. libro* 10. quos ſequitur Ioan. Petr. Ferrar. *in practica tit. de forma oppoſition. contra inſtrum.* §. *alys rationibus, & cauſſis, numero* 3. *fol. mihi* 231. & eſt textus ſingularis *in cap. ex parte.* 18. cuius ſunt verba: Ex parte tua fuit quæſitum vtrùm clerici, & laici, qui literas protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ, expreſſo nomine, cum omnibus rebus ſuis, ſub apoſtolica protectione conſiſtere declarantur, à iuriſdictione Epiſcopi diœceſani ſint exempti? nos autem reſpond. quòd per literas huiuſmodi ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè ſubtrahuntur. Hactenus de inſigni textu de priuilegiis in decretalibus.

Qui text. vtramque noſtram intentionem 208
probat, & quòd per huiuſmodi protectionẽ clericorum Principibus temporalibus commendatam, non cenſeatur illorum iuriſdi-

ctioni

ctioni clericos ſubmittere, nec à iuriſdictione eccleſiaſtica extrahere, prout noſtro in propoſito, in quo tantùm ad violentiam tollendam adhibetur cognitio extraiudicialis, an appellatio ſuſpendat, vel non, vt violentia iudicis detegatur, ob negatam debitam delationem appellationis, cuius cognitio, an iuſta vel iniuſta ſit, tam appellationis, quàm ſententiæ ſuperiori eccleſiaſtico præſeruata remanet. & eſt ſimilis text. *in c. accepimus, in fi.* ibi, Si verò ad iudicium perceptæ protectionis, cenſus perſoluitur, non ex hoc iuri diœceſani Epiſcopi aliquid eſſe ſubtractum, *&c.*) *eodem tit. de priuilegijs.* er-
209 go Principes ſupremi, quibus recommendata eſt protectio dumtaxat clericorum vi oppreſſorum, quoad defenſionem ſub protectionis limitibus contineri debent, nec excedendo legitimos protectionis & defenſionis modos; ad iuriſdictionem eccleſiaſticam, & alienam ingrediantur, & inde in Bullam in Cœna Domini, maximè cùm ad tollendum violentias vis protectiua, & nuda Regia poteſtas ſufficiant; iuxta ſubiectam materiam, quæ nec iuriſdictionem patitur, neque ea indiget.

Et hoc eodem modo argumentatur Mar. Anton. Marcerat. *variar. reſolu. lib. 1. reſolu. 6. num. 6.* poſt Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 4. caſu 358. n. 7.* Gabriel *conſ. 195 n. 1. cum ſequentibus.* vbi probat, quòd cùm Principes Chriſtiani ſint ipſo iure protectores Eccleſiæ,
210 *clem. 1. §. ergo de iur. iur.* vt alicuius etiam particularis Eccleſiæ, aut Hoſpitalis illis ſpecialiter protectio conceſſa à Summo Pontifice, neque acquirit iuriſdictionem, nec illam tollit iuriſdictionem ſuperioris eccleſiaſtici, nec ex ea poteſt Princeps inducere, aut probare ſuperioritatem aliquam circa eandem Eccleſiam, aut hoſpitale, & eius bona aut iura. quod eſt notandum.

Tertiò non minùs ſubtiliter hæc noſtra propoſitio comprobatur, etenim admiſſibi-
211 litas ſeu non admiſſibilitas appellationis reſpectu iudicis à quo, eſt quid facti, quia ipſe citra delationem, vel non delationem appellationis iuriſdictione caret, niſi prout eſt quid facti, nam abſtineri à receptione appellationis, vel ei deferri, eſt quid facti, abſque adminiculo iuriſdictionis. ita eleganter dicit Philipp. Franc. *in cap. conſtitutus 45. ſub num. 9. de appella.* quem referens ſequitur Eſcacia *de appella. quæſt. 11. art. 1. ſub num. 4. verſ. infero ex hac ſecunda.* quare non poteſt ſe intromittere in appellationis iuſtificatione, vel in iuſtitia, nec pronuntiare, quoad partes an ſit admittenda, vel non, ſed pronuntiare limitatè factum proprium, & reſpectu ſuæ perſonæ, tantum ſcilicet deſero, vel non deſero, admitto, vel non admitto appellationem, nam in vniuerſum pronuntiare, vt legitimam admittendam, vel non, pertinet iudici ad quem, qui habet iuriſdi- 212
ctionem, non ad eum qui ea caret, per appellationis interpoſitæ effectũ ſuſpenſiuum; latiſſimè poſt Contard. & alios proſequitur Eſcacia *vbi proximè à n. 1.*

Ex quo infert ipſe Eſcacia ibi *ſub n. 4. verſ. infero ex hac.* cum Philippo Fran. *in d. cap. con-* 213
ſtitutus ſub num. 19. de appella. quòd cùm iudex debeat ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non debet quoad partes (vt faciat ius) pronuntiare, ſed quoad ſe dumtaxat, & ad ſui inſtructionem, quia nõ habet iuriſdictionem, niſi prout ſit admiſſibilitas, quid facti, dicendo deſero, vel non deſero, admitto, vel non admitto, ad quam cognitionem qualitatis appellationis, quoad ſui inſtructionem in hoc caſu (quæ eſt quid facti) non indiget iuriſdictione, nec eſt neceſſaria: quia nihilominus quòd caret iuriſdictione ſuſpenſa per legitimam appellationem, tacitè à iure ſine ſit ab eo admiſſa, ſiue non. textus optimus *in l. 1.* ibi, appellatione interpoſita, ſiue ſit recepta, ſiue non, medio tempore nihil nouari oportet; ſiquidem fuerit recepta appellatio, quia recepta eſt, ſi verò non eſt recepta, ne præiudicium fiat ei, quoad deliberetur, vtrùm recipienda ſit appellatio, an non ſit, *ff. nihil nouari appellatione penden.* tamen cognoſcere poteſt de hac admiſſibilitate, & qualitate, ſiue natura appellationis, an debeat, vel non deferre, & ſic extraiudicialiter.

Ex qua miraculoſa doctrina literis aureis deſcribẽda, tres mirabiles & vtiliſſimi oriuntur effectus, quoad hanc noſtram cognitionem extraiudicialem per viam violentiæ, & eius iuſtificationem, cui libenter arridet. Primus; quòd cùm in Senatu adito per viam 214
recurſus, vt deferat iudex appellationi, & reponat attentata, agatur dumtaxat an appellationi debeatur deferri vel non (interim dum ſuperior aditus aliud cenſeat) de cuius qualitate, & natura informatur, extraiudicialiter ad ſui inſtructionem, tantùm per actorum inſpectionem, quod eſt quid facti; ſequitur manifeſtè, vt iuriſdictione non egeat, quia ſubiecta materia, nec patitur, nec illam deſiderat, etiam in eodem iudice, qui ſententiam tulit, ex eodem Franc & Eſcacia ſupracitatis.

Quartò fulcitur noſtra propoſitio ex ſecũdo effectu proximè præcedentis doctrinæ, enimuero ſi à Senatu in huiuſmodi ſalubri recurſu cognitio adhibetur ad ſui inſtructio- 215
nẽ, & animi informationem ex actorũ inſpectione, vt appellationis natura cognoſcatur,

vt dictum eſt, ergo ſequitur quòd procedit
extraiudicialiter. quoniam incommutabi-
lis eſt, & recepta doctrina; quòd quando
informatio aſſumitur ad ſolam inſtructio-
nem, & informationem Curiæ, cognitio
& proceſſus eſt omnino extraiudicialis; &
in ea, nec ſeruatur, nec attenditur forma,
nec ſolemnitas iudicialis, quia totaliter ex-
traiudicialiter, & abſque iuriſdictione pro-
ceditur. Bal. *in l. 3. §. ſi tibi col. 2. verſ. ſed
pone. iuncto verſ. ſed an iſta. ff. de cond. ob turp.
cauſ.* Albeti. *de maleſ. in tractatu de teſtibus
cap. 7. poſt num.* 38. Angel. *tract. de maleſ. in
verbo quod forma publica. num.* 11. Salicet. *in
l. fi. in fi. C. de quæſtor.* Marſil. *in l. de vno-
quoque num.* 35. *verſ. dicas tamen. ff. de re iudic.
& poſt num.* 81. Bonifac. de Vitall. *in clem.*
2. *num.* 89. Marant. *de ord. iudic. 6. p. memb.* 1.
rubric. de citatio. num. 20. Maſcar. *tractatu de
probatio. lib.* 1. *in præfatione q. 5. n. 39. & lib. 3.
concl.* 1366. *num.* 6. Flamin. Cartatin. *in tra-
ctatu de exequnt. ſentent. cap. fi. num.* 175. *& in
practic. interrog. reorum. lib. 3. c. 3. n.* 61. Berta-
zol. *conſil. 553. n. 4. verſ. ſecundo dato. lib.* 2.
& videnda, quæ in hunc ſenſum congeſſit
Mareſcot. *variar. reſolu. lib. 2. c. 1. n.* 51. poſt
alios, de quo nos latiſſimè infrà 2. p. cap. 14.
per totum, & etiam 13. vbi plures doctrinas,
& authoritates, in comprobationem repe-
ries. Ergo de primo ad vltimum ſequitur,
ſubiectam materiam nō pati iuriſdictionem,
nec ea indigere, cùm ſit quid facti, maximè
216 quia reſpectu Senatus multo inferior, & de-
bilior eſt huius articuli cognitio, quàm in
iudice à quo, quia in ipſo non adhibetur ad
effectum deferendi appellationi, vel non,
quia ipſemet Senatus non defert, ſed pro-
uocat, & incitat iudicem à quo, vt deferat
deferendæ, quod longè minus eſt, & ſic
multo minùs iuriſdictione eget.

Tertius effectus ex prædicta doctrina Phi-
lippi Franc. & Eſcaciæ reſultans ille eſt, quòd
cùm admiſſibilitas appellationis, vel non ad-
miſſibilitas, hoc eſt, deferendum, vel non de-
ferendum, ſit quid facti, vt meritò Princeps
217 ſecularis cognoſcere poſſit, quia de facto
etiam rei ſpiritualis iudex ſecularis inciden-
ter cognoſcere queat, plures citat Couarr.
in 4. 2. p. cap. 8. § 12. num. 3. & in practic. cap.
35. *num. 1. verſ. quibus.* Natt. *conſ.* 411. *num.* 1.
Caſſan. *in conſuetudin. Burgund. rubric. 1. verſ.
Eſdroc. de vellis num.* 109. *in fi. colum.* 8. Vi-
ual. *in explicat. Bullæ Cœnæ Domini num.* 103.
Gutierr. *lib. 1. canonic. quæſt. cap. 34. num.* 17.
Ceuall. *commun. contra. quæſt.* 403. *ex num.* 1.
Mier. *in tractatu de maiora. 3. p. quæſt. 15. ex
num.* 19. Cæned *in quæſt. canoni. 45. num.* 17.
plures congerit Seſe *tractatu de inhibitio. c.* 8.
§. 3. *à num. 4. cum ſequentibus & num.* 22. *&
num.* 23. noſtras Ioan. Garc. *de nobilit. gloſſ.* 1.
à num. 27. hunc pro obſeruatione iuramenti
iudex laicus cognoſcit *cap. licèt. de iur. iur.
lib.* 6. & in poſſeſſorio rei ſpiritualis vt ipſi &
alij latè probant, & nouiſſimè Torre-Blanca
in tract. de magia lib. 3. c. 26. à num. 9. & ſeqq.

Quintò corroboratur noſtra principalis
doctrina, & propoſitio. nam ſi iudex inordi- 218
natè procedit, & contra ius exequitur ſuam
ſententiam, vt priuatus procedere dicitur,
& abſque iuriſdictione, Auenda. *in cap. 2.
præto. cap. 12. & c. 11. num.* 9. Azeued. *in l. 31.
tit. 6. lib. 3. recopil.* Mexia *ſuper l. Tolet. fundam.
2. p. 11. n. 34. & ſeqq. fol.* 106. vide quæ nos la-
tiùs infrà hac 1. p. c. 3. à n. 12. vbi magnam
Doctorum catetuam congeſſi, vbi iudex qui 219
de facto proceſſit, de facto, & ſine iuriſdictio-
ne reponere debet, quia ad repoſitionem
attentatorum, quæ de facto facta ſunt, & fi-
nita iam iuriſdictione; iuriſdictio neceſſaria
nō eſt, ex celebri doctrina Romani *conſ.* 320.
incipit, hac iſtorum. n. 4. verſ quo igitur. & col fi.
Card. Tuſc. *pract. concl. tom. 3 litera E, concl.* 11.
n. 22. quos ſequutus ſum, & comprobaui,
d. c. 3. à n. 15. & ſuprà, quia facta de facto,
de facto reponuntur. ergo cùm in huiuſmo-
di ſalubri cognitione per viam violentiæ
illud dumtaxat quæratur, vt appellationi
legitimæ deferatur, & attentata violenter
reponantur à iudice: ſequitur, vt ad id iu-
riſdictio neceſſaria non ſit. ſed politica Prin-
cipis poteſtas, & nuda defenſio, cuius pro-
prium officium eſt, vt repellatur violentia,
prout quilibet priuatus, & ipſa pars op-
preſſa poterat licitè reſiſtendo facere, &
ſibi ius dicere, quod vt vrbaniùs fiat, &
abſque ſcandalo, recurritur ad Principem,
ſecundùm ea, quæ exactiſſimè diximus in
propoſito ſuprà prælud. 3. per totum, &
præcipuè in verſ. quod & ex eo probatur.
à num. 85. ergo ſequitur quòd Princeps in
tollenda hac vi, extraiudicialiter procedat,
& non cum iuriſdictione aliqua, qua ſub-
iecta materia non eget.

Sextò hanc noſtram doctrinam mihi pro-
bat expreſsè Rot. Romana in vna Oſcenſ.
Canonicatus Veneris 1. Decēb. 1596 quam
ad literam refert Seſe *de inhibitio. cap. 8. §. 3.
num. 109. fol.* 599. qua poſtquam reprobatus 220
eſt recurſus ad Regem ad tollendam vio-
lentiam, per modum iuriſdictionis, & con-
tentioſum iudiciū in hæc inquit; Neque de-
ciſiones Rotales Achillis 6. de appellat. in
impreſſis & R. P. D. Decani in illa Tarraco-
nen Villæ de Reus die 4. Decemb. 1592. &
R. P. D. Blancheti in Salmantin. canonica-
tus die 24. Maij proximè præteriti ſuffraga-
bantur Paulo, quia licèt per illas deciſiones
concederetur facultas quādoque recurrendi
ad

ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium, ad defendendum propriam eorum poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere poſſet; nuſquam tamen dicitur in eis; quòd talis recurſus fieri poſſit ad effectum obtinendi inhibitiones,& mandata contra prælatos, & iudices eccleſiaſticos, hoc enim numquam docuit Rota, quæ optimè nouit, iudices laicos, nec actu nec habitu habere iuriſdictionem in clericos, imò illius eſſe penitus incapaces, atg. *c. cauſſam de reſcript. & canon. Sacerdotibus* 11.*quæſt.* 1. &c. ex qua deciſione apertè probatur, quòd recurſus ad Regem inter eccleſiaſticas perſonas non eſt habilis, nec capax iuriſdictionis, ſed nuda defenſio, & auxilium ad propulſandam violentiam.

Hoc idem apertè probatur ex Rotæ deciſione in vna Cæſar Auguſtana iuris eligen-
221 di coram Domino Oradino 7.Februar.1561. & alia Ver. iactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Iunij 1561. vt eſt in recollectis eiuſdem Paleoti *deciſ.* 372. *incipit, dubium erat.* quas ſequitur & teſtatur Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 4. *limt.* 1. *num.* 38. quibus in terminis reſolutum fuit, quòd ſi Conſilium Regium, cuius aditus fuit recurſus ad tollendam violentiam, vltra manutenſionem poſſeſſionis (quod eſt merum factum) aliud faciat, puta ſequeſtrando, & ad manus Curiæ rem de qua agitur apprehendendo, nihil agit, quia tunc modus legitimæ defenſionis exceditur, & ad actus iuriſdictionales ſe extendit, vt dictum eſt. quibus omnibus fundamentis ſatis comprobata remanet aliàs ſimplex & nuda Doctorum aſſertio (vera tamen propoſitio) vt in hac cognitione per viam recurſus & nudæ defenſionis ad liberandum vi oppreſſos per eccleſiaſticos iudices extraiudicialiter procedatur, abſque iuriſdictione, nec vmbra illius, quia ſubiecta materia nec ea indiget, nec illam appetat vnquam, vt modus & forma procedendi, de qua in cap. ſequenti eſt agendum, euidenter demonſtrat.

Reſponſio argumentorum.

ET licèt ex his quinque præludiis tam dilucidè comprobatis, ac distinctè & explicitè ordinatis, præ cæteris omnibus Doctoribus huius iuſtificationis articulum tangentibus, vt tibi ad oculum euidenter apparet, facillimè potes deducere, quid cunctis difficultaribus ſit reſpondendum; nihilominus libet breuibus, & ſigillatim explanare.

Et in primis non obſtat primum argumentum pro contraria parte ſuprà adductum à n.78. ex Concilij Trident. loco *de re-*
format. cap. 3. *ſeſſ.* 25. cui reſpondet Salced. *in* 222
additio. ad Bernard Diaz in practic. in cap. 102. *litera A, verſ. pariq. ratione.* vt procedat quando ſeculares magiſtratus tanquam iudices appellationis, veluti iuriſdictione ſpirituali vtentes, intenderent excommunicationem reuocare, aut temperare, ſecus autem (inquit ille) ſi ad tollendam vim ab eccleſiaſticis iudicibus illatam dicto remedio, & recurſu, vterentur. quem intellectum non admittit noſtras Gaſpar Rodrig. *de annuis reditib. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 73. *ad medium.* ex eo quòd hactenus auditum eſt, ſecularem iudicem in cauſſis eccleſiaſticis in appellationis inſtantia cognouiſſe. nec illa verba dicti Trid. *ibi*, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet.) conuenire interlocutioni, in cauſſa appellationis prolatæ, nam appellationis iudex inferioris ſententiam reuocat, non tamen præcipit, vt iudex inferior reuocet, quod verum eſt, & ideo reſpondet ipſe Rodrig. quòd ea verba videntur pertinere ad violentiæ decreta, niſi dixeris (inquit ille) verba Concilij non comprehendere ſuprema Regia tribunalia, ſed magiſtratus dumtaxat, & iudices inferiores, quibus hæc cognitio per viam violentiæ iure non competit, vt ita intelligantur verba eiuſdem Concilij, *ibi*, nefas ſit ſeculari cuilibet magiſtratui.) quæ non videantur dirigi in Regiam maieſtatem, nec eius
ſuprema tribunalia, ex eo quòd Reges ſi- 223
cut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogatiua gratiæ ipſos conuenit anteferri, *cap. ſi. de off. delegat. in* 6. & ideo ſub clauſulis generalibus ſublimes non continentur, *argum. cap ſedes de reſcript. cap. de multa de præbendis.* Rebuff. *in practic.* 3. *parte ſignatu. num.* 62. facit regula Cancellar. 40. *de derogatione iuris patronatus.* vbi in diſpoſitione generali non comprehenditur Rex. Mandoſ. *regul.* 13. *de reſeruatione quæſt.* 15. *num.* 3.

Sed ſalua pace tantorum virorum vtram-
que interpretationem eiuſdem Concilij ver- 224
ba expreſsè abhorrent, à quibus quidem alienam eſſe apparebit, quia Trident. nec loquitur de magiſtratu, & iudice, vt ſuperiore cognoſcente de excõmunicatione tanquam iudice appellationis, vt putauit Salced. ex eo quòd in eum inſurgit (& bene) Rodrig. non quidem ex prima eius ratione, quia debilis eſt, ſed ex ſecunda; nec etiam loquitur in cognitione per viam violentiæ, vt exiſtimat Rodrig. dum excipit Reges, & ſuprema tribunalia, vt dictum eſt.

Quorum Doctotum in modum mirot
tam clara diſpoſitionis verba intetpretari ſeu
potiùs cauillari, & in dubium redigere, vel
225 econtra.text. *in l.ille aut ille 25.de leg.3.* quid
rogo in illius textus litera obſcutum, aut
intricatum inuenere, vt quæſtioni locus
forct? enimuero textus ille ſic ſimplici-
tet, & prout iacet adhuc in ſenſu litera-
li nihil addito, nec dettacto, intelligendus
eſt, nam poſtquam notmam excommuni-
candi iudicibus tradit, ſequitut, & facit,
nefas ſit ſeculari cuilibet magiſtratui pro-
hibere eccleſiaſtico iudici, ne quem excom-
municet, aut mandare, vt latam excom-
municationem reuocet, ſub prætextu quòd
contenta in præſenti decreto non ſunt ob-
ſeruata; (reddit rationem) cùm nòn ad ſe-
culates, ſed ad eccleſiaſticos hæc cognitio
pertineat; textus erenim generaliter loqui-
tut, vt nullus iudex de facto impediat, per-
turbet, excommunicationem, non vt iudex
appellationis, vt putabat Salced. ſed quo-
modolibet impedire voluerit, quocumque
genere impedimenti, & pertutbationis, ſiue
occaſione iutiſdictionis, ſiue de facto mit-
tendo falcem in meſſem alienam, aut iuriſ-
dictionem eccleſiaſticam vſurpando, pro-
vt indicant illa verba Concilij *ibi*, cùm non
ad ſeculates, ſed ad eccleſiaſticos, *&c.* ita vt
illius textus deciſio non ſe reſtringat ad ali-
quam ſpeciem perturbationis, ſed genera-
liter loquitur, prohibendo, ne ſe magiſtra-
tus intromittat, quo decreto illud idem,
quod iute communi diſpoſitum erat, ge-
neraliter; vt iudex ſecularis non ſe inſerat
in eccleſiaſticis cauſſis, aut ſpiritualibus; ſpe-
cialiter hoc decreto continetut, reſpectu
excommunicationis, vt illam nullo modo
impediat, non ſe teſttingendo ad aliquam
ſpeciem perturbationis, ſed generaliter de
226 quibuslibet omnibus impedimentis; nec eſt
nouum vt Concilium Tridẽtinum diſponat
idem, quod ius commune, vt illud noui-
ter ſuſcitetut, renouetur, ac ſit in viridi ob-
ſeruantia, vt conſtat ex plurimis decreris
Tridentini, prout *in cap.4. ſeſſ.21.* quod con-
tinet idem quod *cap. ad audientiam de eccleſ.
ædifi. & in cap. 4. ſeſſ. 7. de reform.* idem diſ-
ponit, quod *cap.de multa.* & ſic de aliis.

Et ſic ſub tanta verborum generalitate,
non eſt comprehendendum tam ſalubre re-
medium, & charitatiuum ſubſidium, miſe-
ris, & oppreſſis ſpecialiter à iure canonico
ex ratione, & principiis iuris naturalis, &
diuini permiſſum, lòngo vſu immemoria-
li conſeruatum, ſuper quo, cùm Tridenti-
num nihil ſpecialiter inducat, ſed generali-
ter potiùs diſponat, hanc limitationem à iu-
227 re approbatã debet accipere, quia lex noua
generaliter confitmatoria recipit eam limi-
tationem, quam lex confirmata, iuxta l. *ſcien-
dum.iuncta gl.ibi, vbi commun. notant Doctores
ff. qui ſatiſd. cogan. & in l. 3. C. de ſilentiarijs
lib. 12. verbo decurionibus.* communiter appro-
batam. & *in l. hac conſultiſſima. in princ. gl.
3. C. qui teſtam. facere poſſ.* B. *in l. ſed & ſi po-
ſteriores.* & ibi Ioan. Oroſius *n. 12. ff. de leg.
& in l.1. n. 33. de conſtitn. Princip.* poſt Iſſ. *ibi
n.16.* Mencha *de ſucceſſ. creat.* §. *3. n. 10.* Co-
uarr. *in rubr. de teſt. 2. p. num. 19.* Mexia *in l.
Regia Tolet. 2.p. in 6.fundam. num.18. cum ſe-
quentibus.* Gutierr. *practi. quaſ. ciui. lib.4. q. 1.
num.4.* Gregot. Lopez *in l.7. tit.13. p.6. gl.9.*
& quia quando aliqua lex loquitur cum ali-
qua qualitate ad ſui intellectum, trahit om- 228
nes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, &
generaliter loquuntur, Alberi. de Roſ. *in l.
ſi quis. in princ. tit. n. 2. in ſecunda oppoſ. ff. de
legat.3.* Socin.iun. *in l. cum filiofamil. verſ. ve-
nio ad apparatum gloſſa n.46. de legat. 1.* dicit
notabile Cardinal. Manri. *in tractatu de con-
tract. tom.1. lib.4. tit 23. n.11.* & ſic cùm Con-
cilium generaliter de omnimodo impedi-
mento loquatur, non debet intelligi in hoc
ſaluberrimo recurſu ſpecialiter, à iure ca-
nonico pluribus decretis excepto, permiſ-
ſo, reſeruato, & exceptuato, ob bonum &
vtilitatem reipublicæ Chriſtianæ, ne reſpu-
blica turbetur, & bonum publicum detri-
mentum patiatur. Et ſi iſtud remedium, & 229
charitatiuum ſubſidium voluiſſet Conci-
lium Tridentinum comprehendere, & ſub-
uertere, expreſſiſſet vtique, iuxta text. *in cap.
inter corporalia verſ. vnde.* ibi, vnde ſi citra
translationem id fieri voluiſſet, quod de ceſ-
ſione dixerat, & de translatione poterat, ex-
preſſiſſet, *&c. de translatione Epiſcopi.* textus
optimus *in c.ad audientiam* ibi, nam ſi intelli-
geremus tantùm de noualibus, vbi ponimus
de laboribus, de noualibus poneremus, *&c.
de decimis.* text *in l. vnica. §. ſin autem ad defi-
cientis.* ibi, nam ſi conſilium volebat, nulla
erat difficultas coniunctim ea diſponere. *C.
de caducis tol.* ita Ceruantes *in l.3. Tauri n.84.*
per Bal. *in d.§ ſin autem.* latè Gutierr. *conſ. 13.
n. 17.* & ex aliis doctiſſimus Caſtellus *quo-
tidian. controuerſ. lib. 2. cap 4. à num 26.*

Ex hoc noſtro nouo, & veriſſimo intelle-
ctu ad Cõcilium Tridentinum, venit repro- 230
bandus Ceual. *in q.897. n.126.* dum reſpon-
det ad idem Tridentinũ, vt loquatur, quan-
do iudex ſecularis vult cognoſcere de ex-
cõmunicatione per viam appellationis prin-
cipaliter, vel incidenter per modum iuriſdi-
ctionis, an ſententia ſit iuſta, vel non, an po-
tuiſſet eccleſiaſticus, vel non potuiſſet ex-
communicare. quod falſum eſt: nam ſi ille
textus de illo impedimento tantùm loque-
retur,

retur, ſequeretut abſutdum, quòd potuiſſet
de ipſa cauſa cognoſcete quilibet iudex ſe-
cularis, de quo loquitur Tridentinum, ex-
ttaiudicialiter;ſed hoc eſt falſum,quia etiam
extraiudicialitet alius quàm Princeps, &
eius ſuprema tribunalia, quod idem eſt, cu-
ius proprium officium eſt;non poteſt de hu-
iuſmodi violentiis cognoſcete, vt diximus
latiùs in c. ſeq ergo dicendum eſt, vt Con-
cilium Tridentinum loquatur de quolibet
impedimento facto à iudice ſeculari, ſiue
iudicialitet, ſiue extraiudicialiter, & de fa-
cto quomodolibet ſe intromittente.

231 Et ſic cùm Concilium Tridentinum ge-
neraliter loquatur,nullo modo intelligitut,
nec diſponit de hoc ſpecialiſſimo iuris re-
medio, & recurſu, nec talis defenſionis fa-
cultas omni iure Principi competens com-
prehenditur ſub tali decreto, tenent Aue-
ued.*in l.2.titul.6.lib.1.recopil.verſiculo item &
de vno quarto.*vbi latiſſimè. Bobadill.*in Polit.
lib.2.cap.*18.*num.*139.*& cap.*16.*num.*90. Hu-
mada *in l.*13. *tit.*13.*part.2.in gloſſ.*4. *in verbo,
ninfuerça.* Viuald. *in explicatione Bullæ in Cœ-
na Domi.num.*109 & cum Azcued. Salced.&
Bobad.idem dicit poſt hæc Ceuall.*in epiſtol.
ad Regem num.* 94. & iterum *in q.* 897. *num.*
133. & ſuprà idem tenet Viuald. *in Candel.
aureo in explica. Bullæ in Cœna Domini part.* 2.
*caſ.*16. *à num.*114. Barboſ. *in remiſſ.ad Concil.
Trident. d. cap.*3. *ſeſſ.*25. *de reforma. n.*4. *ſuper
verſiculo nefas autem ſit,&c.* Cænced.*in q.Cano.*
45.*n.*2.*& præcipnè ſub n.*7.*& ſub n.*60.

232 Nec obſtat ſecundum argumentum con-
tra noſtram cognitionem pet hãc viam vio-
lentiæ ſuperiùs ad principium appoſitum
*num.*30. *ex Bulla in Cœna Domini c.*13.14.15.
& 16. quæ magis in ſpecie videntur repu-
gnare huiuſmodi Regio recurſui per hanc
viam violentiæ, cui reſpondẽt omnes com-
muniter Doctores, tam Theologi quàm Iu-
riſtæ ſtatim citandi, vt procedat, & habeat
locum, quando Iudex ſecularis, & ſupre-
ma tribunalia volunt ; iudices,& cum iuriſ-
dictione ſe intromittere in cognitione re-
rum ſpiritualium, aut aliàs Eccleſiaſtica-
rum,hoc animo,& intentione vt violetur li-
bertas Eccleſiaſtica,& vſurpetur eius iuriſdi-
ctio ad effectum impediendi cognitionem,
& proceſſus Iudicum Eccleſiaſticorum in-
debitè, & in caſibus à iure non permiſſis,
quia tunc talia facientes in cenſuram eiuſ-
dem Bullæ incidant, vt expreſsè probant
eiuſdem Bullæ verba in caſu 14.*ibi*,Excom-
municamus & anathematizamus omnes, &
ſingulos qui per ſe, vel pet alios authorita-
te propria, ac de facto, *&c.* beneficiales, &
decimarũ, ac alias cauſas ſpirituales, & ſpi-
ritualibus annexas, ab auditotibus, & com-
miſſariis noſtris aliiſve iudicibus Eccleſia-
ſticis,auocant,illarúmve curſum,& audien-
tiam,*&c.* cauſas ipſas proſequi volentes,im-
pediunt, ac ſe de illarum cognitione tan-
quam iudices interponunt, *&c.*) & iterũ,
ibi, vel aliàs compellunt, vel exequutionem
literarum Apoſtolicarum, ſeu exequutoria-
lium proceſſuum, ac decretorum prædicto-
rum quomodolibet impediunt,*&c.*) ponde-
ratis verbis ſupradictis, *ibi*, auocant.) & *ibi*,
impediunt.) & *ibi*, tanquam iudices.) quæ
expreſsè denotãt procedere in quibuſcum-
que perſonis, vt iudicibus tam Eccleſiaſti-
cis, quàm ſecularibus de facto, ſeu vt iudi-
cibus, ſe intromittentibus, & impedienti-
bus curſum cauſarum cum iuriſdictione, &
per modum cognitionis, prout inſuper col-
ligitur *ex eodem cap.*14.*ad finem*, ibi, etiam ſi
Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacum-
que præfulgeant dignitate,aut Archiepiſco-
pi, Epiſcopi, Abbates, commendatarij, ſeu
Vicarij fuerint, *&c.*) & probarur etiam ma-
nifeſtè *in d.caſ.*15.*dictæ Bullæ*,ibi,coram ſe ad
ſuum tribunal, audientiam, Cancellariam,
audientiam, vel Parlamentum, præter iuris
Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi
faciunt, vel procurant directè, vel indire-
ctè, quouis quæſito colore.) & *in caſu* 16.
euidenter etiam probatur, *ibi*, Et omnes
alios, quoſcumque iudices Eccleſiaſticos
ordinarios, quomodolibet impediunt,quo-
minus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica, con-
tra quoſcumque vtantur, ſecundùm quod
Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſia-
ſticæ, & decreta Conciliorum generalium,
& præſertim Tridentini, ſtatuunt, ac etiam
eos,qui poſt ipſorum ordinariorum.&c ſen-
tentias, & decreta,aut alias fori Eccleſiaſtici
iudicium illudentes ad Cancellarias,& alias
Curias ſeculares recurrunt,& ab illis prohi-
bitiones,& mandata etiam pœnalia,*&c.*

Ex quibus quidem verbis clariſſimè con- 233
ſtat, iniuſtè impedientes de facto, & contra
iuris deſpoſitionem impedictes iuriſdictio-
nem Iudicum Eccleſiaſticorum dũtaxat:in-
currunt in Bullæ cenſuras volentes iuriſdi-
ctionem Eccleſiaſticam vſurpare, vt benè
declarat Seſe *de inhibitio. cap.*8.§.3.*num.*102.
vbi verba quibus vtitur Bulla,neceſſariò in-
telligenda ſunt de actionibus iniuſtis, &
contra iuris permiſſionem, & denotãt etiam
illa verba,præſumunt.) de quibus *in d.Bulla
cap.*13.*ad fin.* quæ præſupponunt dolum, vt 234
per Feli. Marſi. Deci. Crauet. Turre. & Plo-
tum tenet Marcus Antonius Marcerat. *va-
riar. reſolu. lib.*3.*reſolutione* 19.*n.*9. qui etiam
idem dicunt de verbo, audeant.) At verò
quando iuriſdictio Eccleſiaſtica non impe-
ditur,prout non impeditur, ſed potiùs auxi-

liatur,

liatur, & fauetur, quando recurritur ad ſupremum Principem, & tribunalia pro tollenda violentia facta à iudice Eccleſiaſtico, neque iudex Eccleſiaſticus impediẽdo curſum appellationis legitimæ ad ſedem Apoſtolicam, exequatur ſuam ſententiam, reponúntque omnia attentata violenter, quo caſu Princeps non vt iudex (vt dicit d. Bulla, *ibi*, tanquam iudices, *&c.*) & *ibi*, auocant.) quod non fit abſque iuriſdictione, iuriſditionaliter, & in forma iudicij procedens; ſed extraiudicialiter, per nudam defenſionem, & abſolutam Principis poteſtatem, abſque vmbra iuriſdictionis, quam forma procedendi, & ſubiecta materia excludit, quia iuriſdictionis capax non eſt, nec ea indiget, de quo latiſſimè præ cæteris altiùs examinaui ſuprà prælud. 3. per totum.

235 Quæ quidem extraiudicialis & nuda defenſio omni iure naturali, diuino, Canonico, ciuili, Regio, ac conſuetudine immemoriali Principi ſupremo commendata eſt & attributa, vt de ſingulis latè in prælud. 3. per totum, ac ideo tantum abeſt quòd ſit à Bulla excluſa, quinimo ſit virtualiter in ea approbata, vt apparet ex d. Bulla *caſ.* 15. ibi, ad tribunal, audiẽtiam, Cancellariam, conſilium, vel Parlamentum, præter iuris Canonici diſpoſitionem trahũt, *&c.*) ergo cum hic recurſus ad Cancellariam Regiam ſit ſecundùm iuris diſpoſitionem, non ſolùm Canonici, ſed etiam naturalis, & diuini, *ibi*, non excluditur ſed virtualiter, & quodam modo expreſsè permittitur.) ex quibus verbis expreſsè notat Cardin. Toletus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. quòd iudex ſecularis, qui ſecundùm iuris diſpoſitionem cognoſcit de Eccleſiaſtica perſona, in caſibus à iure ſibi permiſſis non intelligitur per d. Bullam excommunicari.

Quod & etiam inſinuant illa verba d. Bullæ *caſu* 16. ibi, quomodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica, contra quoſcũque vtantur, ſecundùm quod Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, *&c.*) quo-
236 niam huiuſmodi defenſio naturalis inducta eſt ad dirigendos iudices Eccleſiaſticos nequaquam vtentes iuriſdictione Eccleſiaſtica, vt dicit d. Bulla, ſed ea potiùs abutentes, vim faciendo, non deferentes appellationi legitimæ, cui ab omni iure tenentur deferre, & ea pendente violenter, & iniquè exequentes ſuam ſententiam, quod omne non ſecundùm Canones eſt, vt dicit d. Bulla, ſed omnino, & directò illi contrarium, & repugnans in magnũ vi oppreſſorum damnum, & Reipublicæ inquietem, & in ſuperioris Eccleſiaſtici dedecus, ac vilipendium, cui per huiuſmodi extraiudicialem, & nudam defenſionem obuiare curant tribunalia, quæ dirigitur ad obſeruationem iuris Canonici, & non ad impediendam iuriſdictionem Eccleſiaſticam, quæ fuit Pontificis intentio *in d. Bulla in Cœna Domini*, vt iudices incurrant cenſuram, *ibi*, quomodolibet impedientes.) & *ibi*, impediunt, *&c.*) & pluries hoc vtitur verbo.

Qui verò impediunt dictam iuriſdictionem, ſunt ipſi iudices Eccleſiaſtici, in quibus verificatur, quod dicitur *in d. Bulla c.* 14. *ad fin.* ibi, Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, *&c.*) qui cùm debeant procedere ſecundùm ius Canonicum indebitè, non opprimendo litigantes cenſuris, & aliis violentiis, denegando illis appellationis debitam delationem ac defenſionem naturalem, intentando & pariter attentando ſententiæ exequtionẽ per appellationes ſuſpenſam, ideo ne ſuperiorem vilipendat nec eius debito honori aliquid detrahat, charitatiua hæc protectio à Principe ad quem recurrit oppreſſus, interponitur, ne procedatur in cauſa, & quidem in his Princeps ſupremus Eccleſiæ miniſter eſt, qui iniuriam nullam facit, ſed potiùs præſidio eſt miſeris, ne violentiam, & iniuriam (quam Eccleſia non vult, ſed odit ratione indiſcreti iudicis) patiantur, vt optimè tradit Llamas 3. *p.* §. 12. *&* §. 7. *pag.* 839. Cæned. *in quæſt. Cano.* 45. *n.* 9. 237

Quapropter ſi bene perpendatur eſſentia, verúſque effectus huius defenſionis naturalis, iudicem, ad quem appellatum eſt, ſummo honore proſequitur Princeps ſupremus, cùm reſiſtat violentiis in conſeruationem eius iuriſdictionis, ne iudex à quo aliquid indebitè attentet, pendente appellatione ad ipſum, vt benè conſiderat Cæned. *vbi proximè ſub num.* 9. & ideo hæc cognitio per viam violentiæ meritò damnoſa non reputatur libertati Eccleſiaſticæ, ſed imò illi valde vtilis, & in totum fauorabilis, vt in terminis dicit Suarez *libr.* 4. *de immunit. Eccleſ. cap.* 44. *num.* 43. Cæned. *quæſt.* 45. *num.* 35. imò vergit in eius ſummam vtilitatem, eiúſque reſpicit fauorem, tradit Morl. *in empor. iur. tit.* 2. *de iuriſdict. quæſt.* 14. *num.* 8. Cæned. *vbi proximè num.* 9. & poſt hæc cum Suarez vbi proximè tenet Ceuall. *in libr.* 4. *communi. contra commu. quæſt.* 897. *ſub num.* 152. & iterum *in tract. de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 4. *ſub num.* 4. & poſt Manuel. Rode Nauarr. Couarr. Pacianum, & Chaquerian. probat nouiſſimè Torre-Blanca *in tract. de magia lib.* 3 *cap.* 26 *numer.* 32. Carol. de Tapia *in compila. iur. reg. Neapol lib.* 3. *rubr.* 4. *ſuper. c.* 266. *incipit, finis præcepti. num.* 8. *fol.* 28. vnde etiam dicitur,

(right margin numbers: 238 beside "ſa, & quidem in his Princeps ſupremus Ec-"; 239 beside "Quapropter"; 240 beside "per viam violentiæ meritò damnoſa non re-"; 241 beside "imò vergit")

dicitur, Principem ſecularem hoc caſu in-
terponere, & impartiti ſuum auxilium ſu-
perioribus Eccleſiaſticis contra inferiores,
nolentes deferre legitimis appellationibus
illis deuoluentibus iuris diſpoſitione iuriſ-
dictionem, ab inferioribus ablatam, vt poſt
alios optimè conſiderat Morla *in empor. iur.
1. part. tit. 2. quæſt. 14. num.* 8. Salced. *in additio.
ad prax. Bernar. Diaz c.* 102. *verſiculo praterea
rem hanc. pag.* 355. quos referens ſequitur
Cæned. *d. quæſt.* 45. *ſub num.* 9. *ad fin.* quibus
conuenit, quod dicit Seſe *in tractat. de inhi-
bitio. iuſtitia Aragon. cap.* 8. §. 4. *à num.* 3. quòd
243 cùm fundamentum violentiæ id ſolùm ope-
retur, & inducat, vt ſcilicet, ſecularis pote-
ſtas vim tollat extraiudicialiter, & per mo-
dum extraiudicialis, & Chriſtianæ defen-
ſionis, aliqua tamen cognitione adhibita
circa violentiam, non autem iudicialis or-
dinariæ cognitionis; nullas incurrat cenſu-
ras, cùm id fiat ad nudum auxilium dunta-
xat, pro tollenda violentia, quod de iure
naturali permiſſum eſt immutabili, & per-
petuo, ob quod non videri praxim hanc ad-
244 uerſam eſſe Canonibus, & Pontificalibus
conſtitutionibus, cùm hoc caſu Regalis po-
teſtas non ſe interponat, vt iudex cum iu-
riſdictione, ſed vt legis, & Canonum mini-
ſter, teſtatur Seſe *vbi proximè d. cap.* 8. §. 4. *n.* 5.
& ſub num 6.

245 Quare ſumma cum ratione nullus iudex
Eccleſiaſticus habet hos Principes ſecula-
res, eiúſve conſiliarios vt excommunicatos,
imò nec ipſe beatiſſimus Papa, nec vllus
alius euitat illos, vti intelligendum eſt, Pon-
tifices maximos noluiſſe tam ingens dam-
num per præfatas clauſulas ipſis inferre, vt
optimè conſiderat Viuald. *in explicatio. Bul-
læ in Cæna. num.* 107. qui *ex num.* 102. refert
quamplures iuris vtriuſque, ac ſacræ Theo-
246 logiæ Doctores huius opinionis defenſores,
per tot ſecula viſitatæ, & receptæ ab omni-
bus Chriſtianæ Religionis Principibus. Si
enim ex d. Bulla Summus Pontifex illos ex-
247 communicatos haberet, vt paſtor Eccleſiæ,
& curator animarum, illos exhortaretur ali-
quando, illos monendo, & ſuadendo; vt à
cenſuris, & ab hac cognitione deſiſterent;
imò in contrarium ſuam intentionem de-
clarauit expreſsè (vt ſtatim dicam) vt ſcili-
cet illos non incidiſſe in cenſuras præter
hanc extraiudicialem cognitionem, in ordi-
ne ad tollendam violentiam.

248 Et quòd hic iuſtus Regis recurſus non
includatur in d. Bulla, nec ſub cenſuris com-
prehendantur Principes, nec eorum conſi-
liarij; affirmant vltra citatos Salced. *in ad-
ditio. ad prax. Bernar. Diaz in cap.* 102. *litera A,
ex pag.* 353. *& pag.* 356. *in verſiculo nec etiam.*
Corduba *in tract. caſuum conſcientia, caſu* 35.
verſiculo los egundo. Humad. latiſſimè *in l.* 13.
tit. 13. *part.* 2. *in gloſſ.* 4. *in verb. ninfuerça.* opti-
mè Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 139. *in
gl. in litera C,* Viuald. *vbi ſuprà num.* 109. opti-
mè Rodrig. 1. *part. cap.* 156. *num.* 8. *& in addi-
tioni. ad Bullam* §. 9. *num.* 87. Alphonſ. à Vega
in ſumma tom. 1. *cap.* 29. *caſu* 1. *in fi. verſiculo no-
ta que el Rey. & in c.* 85. *caſu* 141. pulchrè Aze-
ued. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopi. ex verſiculo item &
decimoquartò.* Martinus Nauarr. *in manuali
Latino c.* 27. *num.* 69. *&* 70. Cæned. *in collecta.
ad decretal. collecta.* 17. *& co.* 4. *num.* 1. & ite-
rum, & latè *in quæſt. Canoni.* 45. *ſub n.* 2. *& ſub
n.* 7. *& ſub n.* 9 *n.* 60. *&* 61. nonnullos etiam
ad idem citat, & ſequitur Ioſephus Seſe *tra-
ctatu de inhibi. iuſtit. Arago. cap.* 8. §. 3. *ſub n.* 82.
& 83. *& à n.* 88. *cum ſeqq.* & poſt hæc ſcripta
cum eodem Seſe idem dicit Ceuall. *in epiſt.
ad Regem à num.* 92. *& in q.* 897. *à num.* 133.
& in cognitione per viam violentiæ pluri-
bus in locis, qui *in d. epiſtol. d. num.* 92. tenta-
uit probare, quòd cùm hic recurſus ad Re-
gem per viam violentiæ ſit fundatus in iure
naturali, & in eius principiis, ac iure diui-
no, ac ideo non poteſt contra illud induci,
aut expediri excommunicatio iure poſiti- 249
uo aduerſus illum, quia lex inferioris, & ſic
ius poſitiuum, non poteſt reuocare legem
ſuperioris, prout eſt ius naturale, & diui-
num, quod ego modò non examino, ſed
ſufficiat cognoſcere illa Bulla non eſſe
comprehenſum, nec loqui de hoc recurſu,
& nuda defenſione.

Et prædictis etiam addere poteris Ma- 250
nuel. Rodrig. *in additio. ad* §. 9. *num.* 87. vbi
circa interpretationem Bullæ Cœnæ in hæc
verba ait, *Pero quando la perſona Eccleſiaſtica,
que ſu juez Eccleſiaſtico le haze agrauio y le opri-
me puede recurrir al juez ſeglar, para quelle
defienda, pues vemos que en muchos caſos el
Principe ſecular tiene poder ſobre los Eccleſiaſti-* 251
*cos, principalmente quando falta el Superior Ec-
cleſiaſtico por eſtar auſente, conforme lo que dizen
los ſacros Canones, y eſto procede con mas Razon
quando ay peligro en la tardanza recurriendo al
Superior,* &c.) & paulò pòſt. *Y anſi quando ſe
dize en derecho, que los Eccleſiaſticos no recurran* 252
*a los tribunales ſeculares, ſe a de entender, ſaluo
ſi recurren por ſu defenſion, y para que indeuida
mente no ſean oprimidos, y eſto es lo que hizo
San Pablo,* &c.) & idem dicit idem Rodrig.
in quæſt. regul. q 6. *art.* 8. vbi aſſerit ſine timore
excommunicationis Bullæ poſſe Regis con-
ſiliarios per viam violentiæ inter Eccleſia-
ſticas perſonas extraiudicialiter cognoſce-
re. Torre-Blanca *in tract. de magia lib.* 3. *c.* 26.
num. 31. qui etiam ſatisfacit dictæ Bullæ.

Igitur exiſtẽte hac communi Doctorum 253
receptiſſima

Google

receptiſſima ſententia, etiam ſi ea aliquod iutis dubium acciperet (quod nō facit, quia eſt fundata in principiis iutis naturalis, & diuini, ac poſitiui) cùm ſit adiuuata conſuetudine, maximè immemoriali per tot ſecula vſitata; ei ſtandum erit intrepidè, & ſine ſcrupulo, & etiam ſi alia ſit in contrarium opinio, vt latiùs & optimè probauimus ſuprà præluad. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis immemorialis, vbi videre poteris à prin. pluribus citatis Doctoribus. aliæ autem doctrinæ, quæ huius argumenti reſponſioni cōducunt, videndæ ſunt in ſequentib.

254 Nec etiam obſtat tertium argumentum pro contraria patre ſuprà adductum *n.* 31. ex Rotæ deciſione, de anno 1596. qua ſtat declaratum recurrentem ad tribunal ſeculate iuſtitiæ Aragonum incidiſſe in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini; cui conatut reſpondere poſt hæc Ceual. *in epiſt.*
255 *ad Regem*, quòd in illa deciſione pars præuenit inhibitionem, antea quàm iudex Ecclesiaſticus de cauſa principali cognouiſſet, nec vim aut grauamen aliquod intuliſſet, quo caſu (inquit ille) iuſtiſſimè fuiſſe per eam declaratū incurriſſe in Bullam Cœnæ.

256 Sed miror tanti viri, veriſſimum illius deciſionis ſenſum non calluiſſe, & claram eius determinationis intētionem ignoraſſe, cùm ad oculum ſit; contta cuius reſponſionem directò multa notabilia, ac iuridica congerit doctiſſimus Seſe *in epiſtol. ad Regem n.* 77. cum multis ſequentibus, quem meritò carpit, ac euidenter conuincit, dicens deceptum fuiſſe, vbi refert illius Regni praxim iuris firmiæ ne pendente iuſta appellatione Eccleſiaſticus exequatur, quæ ferè in nullo diſcrepat à noſtra, prout videbimus latiùs *infrà c. ſeq.*

257 Et pro illius deciſionis declaratione, & reſponſione plura recenſet fundamenta Seſe *in tractat. de inhibi. cap.* 8. §. 3. *à num.* 115. in comprobationem, & corroborationem eorum, quæ referuntur in d. deciſione contra noſtrum recurſum, & poſtmodū alia quamplurima contra illam inſerit pro recurſus iuſtificatione, & tandem omnibus ſatisfacit, & bene, quem tu videre poteris, quia latiſſimè proſequitur iuxta ea, quæ nos ſuprà in præludiis ſcripſimus.

258 Et pro eius veriſſima ſatisfactione dicendum eſt, vt ex ipſius deciſionis tenore ſatis apparet; Dominos de Rota aliter ſenſiſſe de recurſu ad tribunal iuſtitiæ Aragonum, quàm praxis illius Regni in rei veritate ſe habet, vt benè conſiderat Cæned. *in q. Canon.* 45. *num.* 52. *in prin.* licèt obiter. Supponitur enim in illa iuſtitia Aragon. per hunc recurſum procedere cum plena cauſæ cognitione iudicialiter, & cum iuriſdictione.
Etenim cùm prouiſio Regia ordinaria, qua 259
nos in Hiſpania vtimur, in illo Regno inhibitio dicitur, ne lite pendente, *&c.* quæ quidem inhibitio prima quidem facie, nomine attento, ſonat in iuriſdictionem; quia anima inhibitionis eſt iuriſdictio, quæ à iure Canonico, & Tridentino non expeditur abſque legitima cauſæ cognitione, ab eo, qui ſuper negotio illo iuriſdictionem habet; ideo nihil mirum, vt iuris principiis prima facię attentis, tot contra illam applicarent Domini de Rota illa fundamenta, quæ expreſsè conueniunt inhibitioni, & cognitioni iuriſdictionali, non tamen nudæ defenſioni naturali, & Regiæ protectioni extraiudiciali. Hunc intellectum mihi probant verba illius deciſionis *ibi*, dicebatur enim, talem conſuetudinem, tãquam improbam, ſacris Canonibus inimicam, quæ clericos iuriſdictioni laicorum quandoque ſupponit, non fuiſſe attendendam, *cap. qualiter & quando, de iudicijs*, &c.) quod quidem aliud 260
foret iudicandum per ipſam deciſionem, ſi cognouiſſent illi Domini de Rota naturam, & effectum illius iuris firmiæ, & eius praxis, vt ſit quædam nuda defenſio, & extraiudicialis cognitio abſque iuriſdictione ad tollendam violentiam duntaxat, iuxta quæ hactenus dicta ſunt in præludiis, prout & manifeſtiſſimè adnotauit illa Rotę deciſio inferiùs ibi in hæc verba; Nec deciſiones Rotales Achill. 6. de appella. in impreſſis & R. P. D. Decani in illa Tarraco. Villę de Reus die 4. Decembris 1592. & R. P. D. Blancheti in Salmant. Canonicatus die 24. Maij pro-
ximè præteriti ſuffragabãtur Paulo, quia li- 261
cèt per illas deciſiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad iudices laicos, & inuocandi nudum eorum auxilium ad defendendum propriam eorum poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere poſſet; nuſquam tamen dicitur in eis quòd talis recurſus fieri poſſet ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & iudices Eccleſiaſticos; hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè nouit iudices laicos, nec actu nec habitu habere iuriſdictionem in clericos, imò illius eſſe penitus incapaces, *&c.*

Ex quibus quidem verbis clarè & eui- 262
denter apparet, Rotam in eadem deciſione habuiſſe intentionem tollendi, & reprobandi recurſum, & cognitionem ſecularium per formam iudicialem, & iuriſdictionalem, prout ibi putauit, & concepit in illo caſu, ac ſupponit; non tamen cognitionem extraiudicialem, & recurſum ad ſuprema tribunalia

nalia per modum extraiudicialis, & nudæ defenſionis,conformando ſe cum aliis ſimilibus Rotæ deciſionibus,in confirmationem Regij recurſus, & protectionis latis, de quibus nos ſuperiùs in prælud. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis immemorialis, & in prælud. 5. in fundamento 5. vbi latiùs fundauimus.

263 Hanc etiam noſtram interpretationem poſt hæc ſcripta inueni ſentire doctiſſimum Seſſe *tract. de inhibitio. cap* 8. §. 3. qui poſt longam diſputationem ſuper fundamentis ipſius deciſionis *à num.* 109. *vſque ad n.* 197. dicit *in num.* 171. illius deciſionis determinationem dubiam iudicandam,& reddi per ab eo dicta. quia hic recurſus ad Principem ratione violentiæ, quam committunt iudices Eccleſiaſtici,attentando legitima appellatione pendente; cùm ſit extraiudicialis,vt tollatur violentia,non ad cognoſcendum de cauſæ meritis, nec ad iubendum aliquid fieri, aut reuocare, vt Rotalis illa deciſio opinatur,ſed ſolùm ne aliquid fiat violentet in ſuperioris iudicis vilipendium, donec à Romano Pontifice debitum remedium prouideatur, quod Curia Romana ſemper amplexa eſt. Hæc ille. idem etiam tenet, & reſpondit Cæned. *in q. Canoni.* 45. *num.* 58.

264 Et cum hoc falſo ſuppoſito, quo opinatur iu caſu de quo ibi,iuriſdictionaliter procedi; nihil mirum, vt ad principium dixerit, illum incidiſſe in excommunicationis ſententiam, quia recurrendo ad iudices ſeculares cauſam præbuit, vt immunitas Eccleſiaſtica violaretur, quia licèt per iuriſdictionalem cognitionem (quam ſupponitur violari) ſit fatendum; tamen per hanc cognitionem extraiudicialem, & nudam defenſionem, quæ eſt charitatiua protectio, non ſolùm non violatur immunitas Eccleſiaſtica,ſed potiùs auxiliatur, & defenditur, vt latiùs in reſponſione ad ſecundum argumentum ſuprà latiùs diximus, & probauimus à num. 289. & probat expreſsè Bulla Martini Papæ ſtatim referenda.

265 Et ideo bene reſpondet Cæned. *vbi proximè num.* 52. *& ſeqq.* quòd illa ratio non vrget, ſiquidem quamplurimi ſint caſus, in quibus Eccleſiaſticæ perſonæ, eorùmque bona Regiæ iuriſdictioni optimo iure ſubiiciuntur, abſque illo cenſurarum incurſu,nec immunitatis Eccleſiaſticæ violatione,vt videre licet per eundem *in collecta. ad decreta.* 37. *ex num.* 2. & proſequitur latiſſimè Bobadill. *in Politi.lib.* 2. *c.* 18. *à num.* 50. *per totum, & à prin.* quam rationem latiùs ibi inſequitur.

266 Minùs etiam obſtat alia Rotæ deciſio Oſcenſis Pœnitētiariæ Lunæ 10. April. 1595. coram Blancheto, qua determinatum fuit, recurrentem ad iudicem laicum eſſe excommunicatum per Bullam Cœnæ. quam deciſionem ad literam refert Seſſe *in tract. de inhibitio.ſuſt. Arago.cap.* 8. §. 3. *à num.* 187. eam etiam refert Proſper Farinac. *in conſil.* 68. *inter deciſiones cauſarum criminalium*, cui pariter ſatisfit etiam, prout in caſu ſupradictæ præcedentis deciſionis fuit reſponſum, vt inferiùs patebit, quæ loquitur quando tribunal ſeculare procedit in tollenda vi per viam, & ordinem iudicialem, vt ex ea patebit.

Et inſuper reſpondetur, quòd in caſu il- 267
lius deciſionis non fuit interpoſita appellatio ad Papam, aut iudicem Eccleſiaſticum, ſed ad ipſum iudicem laicum, vt hac via tolleret violentiam,prout & ego vidi quandam querelam certi aduocati ignari, & non experti in iis violentiarum cauſis(quia nunquam vixit in aliquo ſupremo tribunali vbi duntaxat ventilantur) qua dicebat. *Y auiendo en parte interpueſtos ſu appellacion para de ante vueſtra Senoria, el dicho juez Eccleſiaſtico no ſe la quiſo otorgar*, &c. & ſic nihil mirum, vt in d. deciſione huic ſimilis aduocatus petierit protectionem Regiam per viam appellationis,vt conſtat ex verbis eiuſdem deciſionis, *ibi*, Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu, ex eo, quòd poſtea voluerit proſequi grauaminis cauſam coram Eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum, quando recurri poteſt ad Eccleſiaſticum,qui tale grauamen impediat,prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum,vel nuntium Apoſtolicum, & illum ad iſtum effectum non recurriſſe,euētus docuit. quia neutrum adducit, prouiſiones Regiæ multo magis hoc declarant, *&c.* Ecce verba clara quibus dicitur in caſu, de quo ibi, per viam appellationis non ad Eccleſiaſticum, ſed ad ſecularem recurriſſe. quod & manifeſtant verba, quæ ſtatim ſequuntur, *ibi*, Ex quibus nihil aliud inferri poteſt,niſi quòd ipſi iudices volunt de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdum, cùm iudex laicus ſit incapax iuriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas,& eorum cauſas,*&c.* Et hoc idem in terminis clarè colligitur ex eodem Proſpero Farinacio *in d.conſ.*68.*num.*7. qui ſic declarauit,& intellexit dictam Rotæ deciſionem in hæc verba, *ibi*, Et demum prolata ſententia non appellauit ad Papam, eiúſque ſanctam ſedem Apoſtolicam, prout regulariter appellari ſolet, & debet; ſed ad ſuperiores, volens intelligere de iudicibus ſecularibus, prout poſtea facto ſe declarauit, affigendo Regias prouiſiones in foribus Cathedralis Eccleſiæ.

Quo ſuppoſito,quid mirum,vt in eadem 268
Rotæ

Rotæ deciſione incidiſſe in cenſuras Bullæ in Cœna Domini, declaretur appellans, denuando legitimos modos recurſus, & nudæ defenſionis, quia Regius recurſus fundatur duntaxat in denegata delatione legitimæ appellationis interpoſitæ à iudice Eccleſiaſtico, ad iudicem ſimiliter Eccleſiaſticum ſuperiorem, ſiue vt frequentiùs accidit, ad ſedem Apoſtolicam, in tantum quòd ſi conqueſtus protraheret hac via proceſſum ad
169 Curiam Regiam, illum ſtatim remitterent iudici Eccleſiaſtico abſque vlla violentiæ cognitione, iudicantes Senatores de hac appellatione, ac ſi appellatio nulla fuiſſet interpoſita, decernendo non venire in ſtatu, aut per debitum ordinem, de quo nos latiùs infrà cap. 2.

170 Eſt inſuper adnotandum, quòd in caſu dictæ deciſionis variè ſuper illo articulo incurſus cenſurarum fuit determinatum, nam priùs ab auditore Rotæ, deinde à vicario vrbis, in ſecunda inſtantia, poſtmodum appellante ipſo cundemnato, & cauſa commiſſa ad quendam auditorem cameræ, ſeu eius locum tenentem Proſperum Farinacium in tertia inſtantia, is reuocauit duas ſententias ſupradictas, immunem eum declarantem, vltima Iulij 1592. cuius ſententia tranſtulit in rem iudicatam, vt teſtatur, & adnotauit Seſe *de inhibitio. d. c.* 8. §. 3. *à n.* 182. *cum ſeqq.* vbi *à num.* 185. dicit quòd poſtmodum anno 1593. occaſione alterius litis diuerſæ illa exceptio fuit oppoſita, & declaratum, prout in d. deciſ. Oſcenſ. de cuius declaratione hactenus tractaui, & de vario illius deciſionis, & caſus progreſſu vide ipſum Seſe ibi per multos numeros, ad quem te remitto.

171 Daro caſu (quem ego nego) quòd illæ deciſiones determinauerint contra noſtram conſuetudinem laudabilem, & præſcriptam legitimè, & quòd in caſibus de quibus nos diximus, & probauimus euidētet ex eiſdem, non loquerentur, adhuc eorum determinationi ſtandum non eſſet, cùm plures magis numero alias deciſiones in comprobationem huius recurſus ad Regem in modum defenſionis ad tollendam violentiam ſæpè determinauit Rota, vt conſtat ex iis, quas nos congeſſimus ſuprà in prælu. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis. & iterum in prælud. 4. & quando inter ipſas deciſiones daretur æqualitas contrariæ, & oppoſitæ opinionis (quòd non datur) illa longè verior, & ſequenda foret, cui fauet conſuetudo, de quo latiſſimè plura dixi ſuprà in d. prælud. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis à princ. maximè quia pro recurſu ad Regem pro tollenda violētia ſtat maxima Doctorum caterua, & communis opinio nemine ferè dempto (vno tantùm Azore) quos retuli ſuprà hoc c. n. 16. & alios plurimos in diſcurſu huius capitis, & in terminis poſt hæc ſcripta vno verbo dixit Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *num.* 95.

Imò facit, quod in terminis pro reſponſione dictæ Rotæ deciſionis pulcherrimè conſiderauit Cæned. *in quæſt. Cano.* 45. *n.* 50. *&* 51. quòd licèt Rotæ in eligenda opinione magna ſit authoritas, imò ipſa communem opinionem faciat; tamen (dicit ipſe & non cautè) Rotæ tribunal (ſub eorum venia) euenire aliquando ſulet, vt errore decepti labantur (quod ego non dixerim) vt adnotant Doctores citati à Neuiz. *in libr.* 5. *Syluæ Nuptial. num.* 62. & Petr. Magdalen. *in tractatu de nuncup. teſtam. p.* 2. *cap.* 9. *num.* 35. vbi allegat illud prouerbiale dictum, Rota rotat, vel diuerſimodè aliquando iudicat, & Rotæ tantum eſſe deferendum quantum ratio ipſa vrget, ex Menoch. *lib.* 2 *præſumpt.* 71. *num.* 15. & probat inſuper ipſe Cæned. quòd licèt eius magna ſit authoritas, & probabilis; tamen ad deciſionem cauſarum, non eſt neceſſaria eius deciſio, quia ius non facit, ex quo infert ad reſponſionem prioris deciſionis Rotæ à nobis adductæ, quòd licèt in illo caſu non legitimo modo vſus fuiſſet appellans Regio recurſu, & in caſu non ſibi licito, inde tamen non erit rectè inferendum, quòd omnis recurſus ad Regem pro tollenda violentia illata per Eccleſiaſticum ſit iniuſtus. 172 273 274 275 276

Aliæ etiam nonnullæ Rotæ deciſiones ſunt, quæ licèt videantur recurſum ad iudices laicos reprobare; nihilominus eiſdem pariſormiter reſpondetur, vt ſcilicet, recurſum ad Principem non excludant pro defenſione naturali, & pro tollenda violentia extraiudicialiter, & abſque iuriſdictione, vt ex eis euidenter apparet, & inprimis Rota 277
1. April. anno 1604. coram R. P. D. Penna, de qua teſtatur Torre-Blanca *in tractat. de Magia lib.* 3. *cap.* 26. *à num.* 34. quæ deciſio in ſequentibus verbis diſponit.

Cùm Martinus de Padilla Senior reſignaſſet beneſ. in manibus S. D. N. Clementis VIII. ad fauorem Martini iunioris anno 1596. & literis ſuper reſignatione expeditis, & coram Prouiſore Lucenſ. earum executore præſentatis, oppoſuit ſe Petrus Gartis de eodem beneficio prouiſus per obitum reſignantis, agentis Petri à præfinitione cuiuſdam termini, quem nimis breuem eſſe prætendebant, appellarunt, & recurſum habuerunt ad Gubernatorem generalem Regni Galleciæ, & præmiſſa Narratiua, quòd ad ipſum pertinebat cognitio ſuper violentiam factam per iudicem Eccleſiaſticum, quam

quam amouere,& tollere debebat,obtinuerunt eidem prouiſori mandari ſub pœna amiſſionis temporalitatum,quas habebat in dicto Regno, vt eidem Petro concederet appellationem,aut infra tres dies ſequentes tranſmitteret ſibi proceſſum vt eo viſo prouideret.

Cauſa in Rota introducta Petrus nulla facta mentione de recurſu, nec obtenta abſolutione ab excommunicatione pro prædicto recurſu eidem beneficium à ſede Apoſtolica impetrauit. Sed quia Martinus prætendebat gratiam à Petro obtentam, ei non ſuffragati, dubitaui, an conſtaret de tali recurſu, quia ad prædictum effectum Petro obſtaret: & Rota vtraque patre informante ob recurſum obſtare cenſuit,quia recurrendo ad iudicem laicum ipſo iure incidit in ſententiam excommunicationis, cùm cauſam præbuerit vt immunitas Eccleſiaſtica violaretur, *cap.nouerit.c.grauamen de ſent.excommun.* Et ex textu(quem ignorare non licet) in proceſſu in Bulla in Cœna Domini quæ ſingulis annis ſolemniter publicatur *in* §. 16. graui anathemate feriuntur, qui ad Cancellatias & Curias ſeculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus & mandatis contra Prælatos Eccleſiaſticos,cùm iudices laici ſint incapaces iuriſdictionis in clericos exercendæ, *cap.Sacerdotibus* 11.*q.*1.*c.ita Dominus,* 19. *diſt.c.bene quidem,* §. *iſta ſcriptura,cap.denique,cap.ſi imperator* 96. *d.* & iudicibus Eccleſiaſticis ſint inferiores, *d.c.denique.*
278 *Clement.Roman. de iur* ideóque non poſſunt, nec debent Eccleſiaſticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere, & præſertim pœnalia prout in caſu propoſito, Abb. *in d.c.qualiter & quando,num.*2. *de iudi.* Mar. Socin. *in cap.ſi quis clericus num.*8. *& in c.ſanè* 3.*num.*10. *de for.compet.* Rot. *deciſ.*10. *de conſuetud. in antiq.* & dum prætextu violentiæ audent iudices laici iudicibus Eccleſiaſticis ſuperioris ordinis præcipere, aut inhibere, audent ſacris Canonibus, & perpetuo Eccleſiæ vſui (quæ ſemper huiuſmodi recurſus damnauit, & anathemate plectendos cenſuit) grauiorem violentiam inferre. Et conſequenter Petrus non potuit acquirere beneficium impetratum, quorum gratia fuit ipſo iure nulla, *cap. poſtula. de clerico excommun.miniſt.cap.cum bonæ,de ætate & qualit. ordin.* Innocent. *in cap. poſt electionem numer.* 21. *de conceſſ.præben.* Selua *part.* 3. *de beneſ.quæſt.*4 *num.*22. facit Couarr. *in c.alma mater part.*1.*relect.*§.3.*num.*3. vbi teſtatur de communi.

Ad excuſationes datas per informantes pro Petro ſequentes reſponſiones dedit Rota. Ad primam quòd recurſus fuerit habitus non ab ipſomet Petro, ſed Alphonſo eius Patre, de cuius legitimo mandato non conſtabat, fuit reſponſum, primò iſtos recurſus ad iudices ſeculares præſumi factos ad inſtantiam & petitionem eorum, qui habent
intereſſe in cauſa, vt fuit ſæpe in Rota de- 279
ciſum, & ſignanter in cauſa Carthaginenſ. portionis die 14.Nouembr.1594. coram R. P.D. Seraphino,& in cauſa ciuitatis Scholaſtriæ 24. Martij coram Pamphilio, & nuper coram me in cauſa Hiſpalenſ. beneficij die 22.Martij proximè præteriti.

Sed quia alij ex Dominis dicebant hoc non procedere, vbi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo caſu requiruntur probationes concludentes,& quòd de mandato recurrentis habeatur fides,vt fuit concluſum in cauſa Vincent. Cantoriæ die 14. Iulij 1610. coram Domino meo Litta, fuit 2. reſponſum; Petrum ſatis habuiſſe ſcientiam huius recurſus, & illam ratam habuiſſe, primò quia recurſus fuit habitus, & pro-
uiſio à generali Gubernatore Galleciæ fuit 280
obtenta in ciuitate Corunniæ die 1. Auguſti 1597. & tandem Petrus ſub die 18. Iunij præcedentis eiuſdem anni 1597. dederat mandatum Perro de Lemos ſpecialiter ad hanc cauſam ad comparendum coram quibuſcumque iudicibus in Regia Curia Vatiſoleti, & Regni Galleciæ ad obtinendum quaſcumque prouiſiones. Secundò fuit reſponſum Petrum vſum fuiſſe d. prouiſione, quia die 3.Auguſti eiuſdem anni 1597.Notarius ad inſtantiam partis eiuſdem Petri notificauit dictã prouiſionem Prouiſori Lucenſi. Tertiò dicebatur oriri probationem ſufficientem ex propria comparitione eiuſdem Petti in loco iudicij ſub die 14. Octobris eiuſdem anni,& ex decreto ſibi intimato & ex acta comparitione cum clauſula,citra reuocationem ſui procuratoris, & ex pluribus aliis comparitionibus, & actis per eundem Petrum factis, ex quibus dicitur ſufficienter conſtare de ſcientia recurſus, & cùm Petrus non reclamauerit, vel renuntiauerit prouiſioni iudicis ſecularis, & repetiretur in proceſſu, ex tot actibus videbatur illam ſciuiſſe,& ratam habuiſſe.

Ad ſecundam excuſationem deductam ex clauſula ſupplicationis, téque abſoluentes, quæ concedi conſueuit impetrantibus quaſcumque gratias ad effectum validitatis,& ſubſiſtentiæ illarum,informantes contra Petrum dicebant talem abſolutionẽ non prodeſſe impedientibus executionem literarum Apoſtolicarum tanquam violatoribus libertatis Eccleſiaſticæ, & allegabant Felin. *in c.Apoſtolicæ in princ. verſiculo idem de abſolutione,de exceptionibus.*& Rebuff.*in prax.*

tit. de form. & declaratione noua prouiſionis verſiculo téque abſoluentes n. 12. & 13. Mandoſ. *tract. de ſignat. gratia verſiculo abſolutio ab excommunicatione, ad fin.*

Sed hæc reſponſio non ſatisfecit Rotæ, quia Felin. fundauit ſe in concl. Innocent. VIII. & Rebuff. in concluſ. Iulij III. & ſimiliter Mandoſ. in concluſ. tunc vigente, quæ per mortem conditorum expirarunt, & ideo amplexa fuit concluſ. 65. S. D. N. Clement. P.P. VIII. qua cauet, præteritam generalem abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis non ſuffragari violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis via facti auſu temerario Apoſtolico mandato non obtemperantibus, & Nuntios vel executores Apoſtolicæ ſedis, & officialium eis commiſſa exeuntes impedientibus, ſi propter præmiſſa, vel aliquod eorum excommunicati à iure, vel ab homine per quatuor menſes ſcienter excommunicationis ſententiam ſuſtinuerunt, cùm non vigente hac clauſula habitus fuerit recurſus, contra Petrũ meritò fuit reſponſum.

281 Ad tertiam excuſationem pro Petro deductam, quòd ille recurrerit in caſu licito, & permiſſo pro defendenda propria poſſeſſione, quem caſum nec Canones, nec deciſiones Rotales damnant, quin potiùs videntur permittere, vt apud Achillem *deciſio. 36. de appella. in impreſſis*, & etiam in cauſa Tarraconenſ. Villæ de Reus die 4. Decembris 1592. coram D. Seraphino, & in cauſa Salman. Catoriæ die 24. Maij 1596. coram illuſtriſſimo Blanchetto, tunc Rotæ Auditore fuit reſponſum, ſicut aliàs Rota reſponderat in cauſa Oxonenſ. die 1. Decemb. 1595. coram me per præfatas deciſiones non defendi recurſum ad iudices laicos, & inuocari eorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & qua quis etiam propria authoritate defendere poteſt, nuſquam tamen
282 legitur in eis quòd talis recurſus fieri poſſit ad tribunalia, ſiue iudices laicos tanquam iudices, ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos & iudices Eccleſiaſticos, & præcepta pœnalia vt in caſu propoſito.

Cæterùm quia nihil eſt tam verè dictum quod non poſſit ſiniſtrè interpretari, & informantes pro Petro vterentur etiam deciſione in dicta cauſa Oxonenſ. coram me, licèt clariſſimè huiuſmodi recurſus deteſtetur, & damnet, ideo ex ſententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem viſum fuit duo adiungere.

Primum, præfatas deciſiones nullã præbuiſſe, nec præbere iſtis recurſibus authoritatem, niſi in caſibus à iure Canonico expreſſis, quamuis Auditores qui præfatas deciſiones compilarunt, viſi interdùm fuerunt iſtis recurſibus deferre pro defendenda poſſeſſione, quam quis propria authoritate defendere poteſt, non quòd ad iudices ſeculares tanquam iudices, & ſuperiores recurrere liceat, ſed tanquam ad homines priuatos, iuuare tamen potentes, non ſecus ac ſiquis inuocaret auxilium cuiuſlibet tranſeuntis per vicos, vel plateas, ſi fortè de facto ab alio potentiore de propria domo depelleretur, non tamen vt poſſet à iudicibus laicis defendi per citationes & inhibitiones, & pœnarum comminationes contra iudices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tanquam illicitos Rota ſacrorum Canonum cultrix, & obſeruatrix nunquam probauit, aut tolerauit, quia potiùs in ea re grauiſſimè lapſum Couarr. *practi. c. 35. n. 3.* & cæteros idem opinantes vno conſenſu ſemper cenſuit, & docuit. Alterum fuit, iam ſuperiore ſeculo viros pios tenuiſſe præfatã Achil. deciſionem poſſe ſuſtineri, at id tamen anſam præbere non ſolùm Regibus, ſed etiã Dominis temporalibus quibuſuis circa negotia Rotalia (quæ vt plurimum beneficialia exiſtunt) & circa Sacerdotia, & dignitates, ac perſonas Eccleſiaſticas ſe intromittendi contra text. *in c. nouit. de iudic.* & Domini temporales iſta occaſione, ſeu prætextu manutentionum, ſeu defenſionum, ſe & ſuos iudices ſuper Sacerdotiis, & Sacerdotum iuriſdictionibus, & Sacerdotibus, conſtituerunt: Et ego tempore meo propter iſtam cauſam ſemper Achillis deciſionem vidi haberi ſuſpectam.

Quod attinet ad deciſionem D. Cardinalis Blancheti in cauſa Salmantina, ſæpe fuit reprobata, & nulla eius penitus habita ratio; atque ex his fuit concluſum, Petro obſtitiſſe recurſum, vt non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium, quod à ſede Apoſtolica impetrauit. Hactenus de dicta deciſione.

Alia etiam eſt Rotæ deciſio in vna Ge- 283
nuenſi Portionis Mercurij 4. Decemb. 1613. coram Buratto, de qua teſtatur Proſper. Farinac. *part. 2. tom. 1. deciſ. 491. num. 6. fol. 541.* in hæc.

Accedebat recurſus habitus pro Gomeſio poſt ſententiam ordinarij, ad iudices laicos in hac cauſa, quo fit, vt incideret in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, & veniat à limine iudicij repellẽdus, *c. exceptionem 12. de exceptio.* vbi Doctores *ca. & Clem. 1. eodem tit.* & notat. *in c. 1. de reſcript. in 6.* & conſequenter deneganda remiſſoria. Rota in Toleran. Parochial. 2. Maij 1597. coram bo. me. Litta. & cùm iſti recurſus ſint facti, nomine Gomeſij habentes intereſſe,

præſu

præſumuntur etiam de illius mandato, ad effectum denegandæ eidem audientiæ Rot. in Placent. beneficiorum decimonono Februarij, anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, corā illuſtriſſimo Cardinale Mellinō,& in Tuden. benef. 5. April. & vigeſimoquinto Iunij,anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, coram bo. mem. Penia ex his præcipuè pro denegatione remiſſoriæ reſolutum.

284 Alia eſt deciſio Rotæ in vna Pampilon. attentat. Mercurij primo Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo decimoquinto, coram Pirouan.de qua teſtatur Farina.2.*p.tom.*1.*deciſione* 751.in hæc verba:

Pro Nicolao Solo informante fuit reſolutum, nempe conſtare de attentatis, quæ veniant reuocanda, quia cauſa pendente in Rota, & poſt inhibitionem Rotalem tranſmiſſam iudex delegatus, iam officio ſuo functus ſuper executione literarum Apoſtolicarum in ſpretum iuriſdictionis iudicis, ad quem repoſuit Martinum ab omnibus decretis per eum factis, quod facere minimè poterat, ſtante pendentia cauſæ & inhibitione, quæ omnino erat timenda, Achil. *deciſio.* 19. *de appella.* & coram Aceorambon inter impreſſas. poſt tractat. ſalu. D. Statilij, *deciſione* 60.

Non obſtat quòd ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non ſit, niſi priùs tranſportaris actis ad Curiam, ſine quibus iuriſdictio non dicitur aperta iudici, iuxta decreta Concilij Tridentini, nam vltra quòd adſunt ſufficientia acta ad probandum attentata,nempe,recurſus ad Conſilium, & ſententia repoſitionis contra propriam ſententiam iam latam pro Nicolao, fuit etiam dictum,ſtante impedimento præſtito per Conſilium inſtante procuratore Martini, ne acta poſſent tranſportare, ſolent in odium recurrentium habere pro tranſportatis. Gabr. *de appell. concl.* 5. *num.* 5. *&* 9. & in his terminis aliàs fuit reſolutum in Callagurita.beneficij,vndecimo Februarij, anno milleſimo ſexcenteſimo octauo, coram R.P.D.Domino Pamphilio.

Aduerterunt tamen Domini, quòd omnia in Conſilio Regio geſta fuerunt per Gabrielem de Eguillis procuratorem Martini, de cuius mandato non conſtat,quæ erſi acta in Corduben. Archidiaconatus de Caſtro, vigeſimoſeptimo Octobris, anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto,coram Reuerendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno,nihilominus ad declarationem cenſurarum maiorem probationem expectare voluerunt,prout etiam dixerunt in cauſa Genuenſ. cenſus coram me 17.Iunij , anno milleſimo ſexcenteſimo tertio,ideo quòd ad cenſuras,vltra principalem pro reuocandis attentatis, nihil voluerunt determinare,& ita fuit deciſum.

Et idem Farina. 1.*part.tom.*2.*deciſione* 534. *fol.* 93. teſtatur de alia deciſione in vna Placenti.benef. Mercurij vigeſimo,anno milleſimo ſexcenteſimo decimotertio , coram Vbaldo in hæc. 285

Fuit reſolutum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia de eius validitate non controuertitur, & in ea interuenerunt omnia requiſita, de quibus Caputaq. *deciſ.* 160. *part.*2. iuſtitia verò deducitur , quia beneficium de quo agitur, vacauit de menſe Februarij, qui ſtante altera conceſſa Epiſcopo, & ab eo acceptata, fit ordinarius, & ideo collatio ab eo facta in perſona Bernardini valuit, gratia verò Ioannis fundata in prætenſa reſeruatione ratione menſis corruit. Roman. *conſilio* 335.*num.*11. *&* 14. vt latiùs fuit deductum in deciſionibus in hac cauſa factis 29. Nouemb. anno milleſimo ſexcenteſimo decimo, & 1. Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo vndecimo,coram illuſtriſſimo Cardinale Lanceloto , à quo emanauit ſententia prædicta abſolutoria Bernardini.

Contra quam tamen in hodierna cauſæ propoſitione coram me adducebantur multa reſpicientia , tam inhabilitatem perſonæ Epiſcopi conferentis, quàm ipſius Bernardini,cui fuit facta collatio,& quoad Epiſcopum apponebatur ipſum fuiſſe excommunicatum , de tempore factæ collationis propter recurſus ad iudices laicos , & ideo collationem non valere *cap.* 1. *de reſcript. in* 6. etiam ſi excōmunicatus eſſet occultus. Cæſar de Graff. *deciſione* 191.*aliàs* 2.*num.* 12. *& ſeq. de ſentent.excommu.* Sed fuit reſponſum, præterquam quòd non ſatis videbatur conſtare, quòd de mandato Epiſcopi fuiſſent habiti, & executioni demandati dicti recurſus, prout requirebatur mandatum ſpeciale , & in indiuiduo, cùm aliàs nemo præſumatur habere mandatum ad delinquendum *l.*3.*§.ſi Procurator. ff. quod quiſque iur. l. ſi Procurator.* & ibi Bart. *ff. de cond. indeb.* Natt. *conſilio* 538.*num.*15. *libr.*3. & cùm agatur ad effectum incurrendi pœnam inhabilitatis Epiſcopi, requirantur probationes concludentes , & non ſufficiant tantùm præſumptiones mandati , vt fuit dictum, in Tuden. beneficij quinto Aprilis , anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, *verſiculo ſed quia aliqui coram bonæ memoriæ Penia exemplo allegarunt.*

Quicquid igitur ſit de hoc , reſpondebatur vlteriùs,quòd cùm Epiſcopus nunquam fuiſſet declaratus excommunicatus,nec pro tali habitus, geſta ab eo , quamuis verè fuiſſet talis, ratione publici officij ſuſtinentur,

l. Barbatius. vbi Doctores *ff. de offic. præt. cap. nonne* 8. *quæſt.* 4. *cap. ad probandum.* & ibi Abb. *numer.* 3. *& numer.* 24. *in fin. & ſeq.* Felin. *num.* 3. *&* 6. *de re iudic.* Innocent. *in cap. veritatis numer.* 1. ibi, quod intelligendum videtur.) & ibi Bellamet. *numer.* 22. Abb. *num.* 42. & cæteri Doctores *de dolo & contum.* Couarr. *in cap. alma mater part.* 1. §. 7. *ſub numer.* 9. *verſiculo ideo, de ſentent. excommu. in* 6. Lap. *allegatio.* 89. *num.* 11. *verſiculo propterea, & num.* 12. & ibi Mandoſ. *de commun. in ver. excommunicatus.* Felin. *in cap. Rodulphus, numer.* 39. *de reſcript.* & fuit in terminis dictum in cauſa Iacen. Archidiaconatus vigeſimatertia Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo primo, coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & hanc reſponſionem ſequuta eſt Rota in hac cauſa in dict. deciſio. 1. Iulij, anno milleſimo ſexcenteſimo vndecimo, coram illuſtriſſimo Lanceloto, quæ etiam hodie placuit Dominis.

Non obſtat quòd excommunicatio inflicta per Bullam in Cœna Domini ob dictos recurſus ſit notoria, quia bene reſpondetur in d. deciſione Iacen. ſufficere quòd recurſus non ſint notorij propter quos excommunicatio imponitur, *cap. cùm ſecundum, de hæretic. libr.* 6. *&c.* (& ſequitur dicta deciſio & facit.)

Contra perſonam verò Bernardini, pariter excipiebatur eum fuiſſe excommunicatum propter recurſum ad iudices laicos, & propter declaratoriam Rotæ in alia cauſa contra eum latam, quoad recurſus non videbantur ſatis probati ad effectum, de quo agitur, qui eſt vt Bernardinus reddatur inhabilis ad beneficium conſequendum, quo caſu plena requiritur probatio, & non ſufficit præſumptiua, vt fuit dictum in d. Tuden. benefic. coram Penia. eſſertur enim aſſertio aduerſarij Bernardini, quòd ſibi fuerunt ſublata acta ſuæ Bullæ ad inſtantiam Bernardini, quæ Bernardino non videtur potuiſſe præiudicare *l. Seia mancipia emit. ff. ad Velleian.* necnon prouiſio iudicum laicorum, quæ apparet facta ad inſtantiam procuratoris Fiſcalis audientiæ Epiſcopalis, nec conſtat de mandato vel ratificatione Bernardini, & quatenus etiam ipſe haberet aliquod intereſſe tamen, vltra quòd in hac cauſa non admittitur iſta probario præſumptiua, vt dictum eſt, nec etiam operatur contra aliquem, quando conſtat plures habuiſſe intereſſe, vt fuit dictum in Calaguritana fructuum 19. Martij, anno milleſimo ſexcenteſimo octauo, coram bo. mem. Scoto.

Nec obſtat quòd à Bernardino fuerit petita abſolutio, quæ videtur ſupponere excommunicationem, quia potuit peti ad cautelam Rot. *deciſione* 11. *de ſententia excommunication. in antiquis.* Cardinal. *in cap. perpendimus ſub num* 29. *verſ. quæro an ad probandum, de ſentent. excommunicat.*

Alia etiam eſt Rotæ deciſio in vna Abbatia de Salas Mercurij vigeſimo Nouembris, anno milleſimo ſexcenteſimo decimotertio, coram Vualdo, & eſt Farinacij 529. *numero* 4. *folio* 87. *prima part. tomo ſecundo,* in hæc. 286

Et facit ad motiuum ſupradictum ſimile de ſupplicationibus factis iudici laico pro habendo brachio ſeculari aduerſus iudicem Eccleſiaſticum, quæ præſumitur porrecta ab eo cuius intereſt, vt ſæpe dictum in Rota; & ſignanter in cauſa Tuden. beneficij octauo Iunij anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo, coram Reuerendiſſimo Domino meo Damaſceno, & tamen hæc præſumptio tendit ad ſupplicantem afficiendum pœna excommunicationis, vnde multo magis videtur intrare dicta præſumptio, quòd ſupplicatio fuerit porrecta in hoc caſu ab eo cuius intererat, ex quo tractatur de eius lucro.

Idem Farinac. *in eodem tomo ſecundo, prima part. deciſione* 602. *folio* 179. in vna Placentina benefic. Mercurij 21. 1614. in hæc. 287

Impugnabatur deciſio in hac cauſa coram me facta die vigeſimaſeptima Nouembris præteriti duobus potiſſimum fundamentis; Primum erat, quòd videbantur ſufficienter probati recurſus Epiſcopi Placen. ad iudices laicos ex mandato ſpeciali ad recurrendum acceptatione, & ratificatione ipſius, & proinde tanquam excommunicatus non videbatur capax alternatiuæ, cuius vigore contulit beneficium, de quo agitur. nam alternatiua quam acceptauerat de tempore feli. record. Clementis VIII. expirauerat per obitum Papæ de anno milleſimo ſexcenteſimo quinto, & tempore alternatiuæ conceſſæ per ſanctiſſimum D. N. quam Epiſcopus acceptauit de anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto, iam erat excõmunicatus propter dictos recurſus habitos de anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, & aliàs certum eſt excommunicatum eſſe incapacem cuiuſcumque gratiæ, & reſcripti. *cap.* 1. *de reſcript. in* 6. Butr. *in cap. ad probandum, n.* 11. *verſiculo* 29. *caſus.* Calder. *conſilio* 11. *de reg.* Roman. *conſilio* 506. *num.* 12.

Secundò dicebatur ex textibus nouiter examinatis probatum fuiſſe, Epiſcopum durante excommunicatione ordines ſacros contuliſſe, & dabatur etiam publicum inſtrumentum vnius collationis, quo caſu Epiſcopus videbatur factus irregularis. *cap. is qui* 2.

qui 2.reſponſ.de ſentent.excommu.in 6.cum allegat. quæ irregularitas inducit ſuſpenſionem, & ſuſpenſus, ſiue occultè, ſiue palàm, prohibetur ab exercitio iuriſdictionis, & ſic à collatione beneficiorum, vt etiam diſtinguendo inter excommunicatum,& ſuſpenſum firmatur in d.deciſione huius cauſæ coram me.

Verùm his non obſtantibus Domini non putarunt eſſe recedendum à prædicta deciſione 27. Nouembr. in hac cauſa facta, ex fundamentis ibi relatis. Et quoad primum obiectum conſiderabant,quo in effectu agitur, vt Epiſcopus propter dictos recurſus fuerit effectus inhabilis ad conferendum, & vlteriùs vt ab eo prouiſi priuentur iure ſibi quæſito,& ſic negari non poteſt,quin in vtroque caſu agatur de pœna *l. 1. Cod. de his qui pœnæ nom.* Bald. *in repet. l. ſed & ſi poſt.ſub num.60.ff.ſi quis cautio.in iudic.* & ideo hoc caſu requiritur concludentiſſima probatio recurſurum,vt fuit firmatum in deciſ. Tudent.beneficij 5. April.1604. & 25.Iunij eiuſdem anni coram bon. me. Penia & in d. deciſ.coram me.

Quo poſito,ſi examineotur, vel coniunctim vel diuiſim præſumptiones illæ, quæ afferuntur contra Epiſcopum, non putabant Domini eſſe tales, ex quibus Epiſcopus potuiſſet, vel poſſet hodie, ſi viueret, declarari excommunicatus,nam quoad mandatum illud, fuit generale ad faciendas quaſcumque requiſitiones, appellationes, & protectiones, in cauſa Epiſcopi cum Decano, & Capitulo, & ſic potuit intelligi in caſibus licitis, in quibus Eccleſiaſtici poſſunt impunè recurrere ad iudices laicos, vt latè per Menoch. *de retinend. remed. 3.q.52.n.354.& ſequentibus.*

Prouiſiones Regiæ, quæ adducebantur, partim emanarunt ante dictum mandatum, partim petitæ fuerunt à diuerſa perſona ab iis, quæ in mandato fuerunt expreſſæ, vt latiùs fuit oſtenſum per informantes, ſed quatenus etiam eſſent probati dicti recurſus, tamen cum Epiſcopus nunquam fuerit declararus excommunicatus,potuit conferre, cùm excommunicatus non priuetur exercitio iuriſdictionis, antequam declaretur excommunicatus, vt per Nauarr. *in man.cap.27.ſub num.1. & num.152. verſiculo dico.* & latiùs fuit deductum in deciſione huius cauſæ.

Et idem Farinac. *in deciſione 686. num. 2. fol.287.d.2.tom.1.p.* in hæc ibi.

288 Imò non ſolùm fuit probata ſcientia Rectorum, ſed manifeſta, & doloſa contumacia, ex quo ipſi habuerunt recurſum ad Conſilium Regium, & ſub falſo prætextu, quòd prouiſor careret iuriſdictione, extorſerunt prouiſionem Regiam, in qua nihilominus refertur ſtatus cauſæ circa examen, quod per receptorem fiebat, *Summario numero* 4. quo caſu, & qua ſtante contumacia non erat neceſſaria aliqua citatio, etiamſi aliàs de iure foret requiſita iuxta text. *in capit.2. de dol. & contumac.in 6.* Alexand. *in l. de vnoquoque numero 16. de re iudic.* Gabriel *de citat. conſilio 1. numero 299.* & hinc ceſſabat alia nullitas deducta *ex l. 8. titulo 6. libr. 4. nou. recopilatio.* vbi antequam receptor literis vtatur, illas debet notificare parti, vt ad locum receptoriæ accedat, & ibi Alphonſ. de Azeued. notat idem eſſe de iure communi, ſcilicet deſumptum *ex l. iudices*, vbi Caſtrenſ. *in princ. & num fin.Cod.de fid.inſtrument.* ille enim defectus fuit ſanatus ex ſuperuenienti ſcientia Rectorum.

Quæ omnes deciſiones tunc prohibent recurſum ad iudices ſeculares, quando ipſi iudicialiter procedunt in tollenda violentia, prout ex eis euidenter apparet, quæ dum dicunt recurrentes ad iudices laicos incurriſſe cenſuras,ſupponunt, iudicium & iuriſdictionem in iudicibus laicis, prout inhibitiones, & alia ſimilia profitentes omnes vnanimiter, rectè poſſe recurri ad iudices ſeculares pro tollenda violentia à iudicibus Eccleſiaſticis illata, nullo dato iuris ordine, ſed extraiudiciali cognitione duntaxat, prout in noſtro recurſu ad Regem euidenter monſtrauimus ſuprà præludio tertiò.

Cui fauet Rotæ deciſio in vna Aurienſ. 289
Parochial. de Pao Lunæ ſecundo Decembris 1606. coram D. Ludunenſe, dum permiſit Patronis laicis poſſe recurrere ad ſuprema tribunalia; quem recurſum nos Bullarum retentionem dicimus. de qua deciſione teſtatur Proſperus Farinacius *part.2. tom.1. deciſione 191. numer.5. fol.205.* quæ in hæc inquit.

Non obſtant recurſus habiti ad iudices laicos *ad Rot. deciſ.7. de re iudic. in nou.* quia hoc caſu non probantur, & vbi probarentur, potuerunt fieri per Patronos laicos, dum autem recurſus habere potuerunt à pluribus, non probant contra certum aliquem, niſi in illis eſſet nominatus, vt fuit dictum in cauſa Pampilo. prioratus de Arguidas, coram R. P. D. meo Ludouico 5. Martij 1603.

Et vt omnino tollatur in hoc caſu diffi- 290
cultas, ſciendum eſt Romanum Pontificem Martinum V. anno 12. ſui Pontificatus in vna Bulla ſeu Pontificali reſcripto declaraſſe ad inſtantiam Regis Francorum,ſe per

illam ſuam ſanctionem, qua graues pœnas ſtatuerat aduerſus clericos ſe conueniri patienres coram iudicibus ſecularibus; non inrellexiſſe de caſibus pertinentibus Regi tam de iure, quàm de conſuetudine immemoriali inter clericos cognoſcendi, cùm eo iure nõ vtatur ad æmulationem iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, quam refert ad literam Guid. Papæ *in q.* 1. *Delphin. & in q.* 85. & eam etiam ad noſtrum propoſirum refert Seſe *in epiſt. ad Regem n.* 97. cuius etiam eſſentialem partem refert idem Seſe *tract. de inhibit. c.* 8. §. 3. *num.* 48. *fol.* 589. quam hîc inſerere libuit pro noſtræ conſuetudinis, & cognitionis extraiudicialis defenſionis, ac cognitionis per viam violentiæ maiori perfectione, ac claritate, quæ ſic ſe habet in hæc verba.

Bulla Martini V. Pontificis Maximi.

291 MArtinus Epiſcopus ſeruus ſeruorum
Dei ad perpetuã rei memoriam Apoſtolicæ ſedis, à qua & circumſpecta prouiſio quorumliber iura, & rtanquillitarem confoueri ſaragens, cùm veriſimilirer timetur, ne cupiditas improba ſe à veritis abſtinere neſciens ſtatutis, & ordinationibus à ſe huiuſmodi prodeuntibus laxaro freno rationis abutarur, nunc per prouiſionis debiræ remedium, nunc verò per opportunæ declarationis officium nitirur obuiare, dudũ ſiquidem prouidere conſiderantes, quòd licèr clerici Eccleſiaſticæque perſonæ, quæ ſuas cauſas, & querelas in his præcipuè, quæ de iure, vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum pertinere noſcuntur, eo tamẽ derelicto, ſecularibus negoriis ſe ſubmirtere, ſeu partes ſibi aduerſas ad forum de iure vetirũ conueniri, vel rrahere præſumebanr, grauibus proinde pœnis tam in ſpiritualibus, quàm remporalibus, etiam iure diſponente allegarenrur; pœnas ramen ipſas nũc ſine propriæ ſaluris periculo ſæpiùs habere videbantur in contemptum, nos qui ex debiro paſtoralis officij ſalurem quærimus ſingulorũ, ſuper his opportunè pronidere volenres, authorirate Apoſtolica ſtatuimus, & etiam ordinamus, quòd quicumque ex clericis, & perſonis eiſdem de cætero reus ralis præſctiptionis exiſteret, niſi à præmiſſis deſiſterer, omni commodo carerer, ipſéque in graues, runc expreſſas, & alias iuris pœnas incurreret, prout in dictis lireris plenius continentur. Cùm autẽ ſicut pro parte chariſſimi in Chriſto Filij noſtri Caroli Regis Francorum illuſtris, nuper nobis fuir expoſirum, quòd à nonnullis vertitur in dubium, an per huiuſmodi noſtram conceſſionem derogare voluerimus iuri, & iuriſdictioni Regiæ, præſertim in cauſa poſſeſſorij retinendæ poſſeſſionis ſuper ſuis Eccleſiis, & beneficiis Eccleſiaſticis ſuorũ Regni Franciæ, & Delphinatus Viennenſis, per quam iuriſdictionẽ præfarus Rex ſibi aſſerit licere in omni caſu etiam iuridicè tueri poſſeſſores: nos ad omnẽ ambiguitatis tollendum dubiũ, ſuper his opportunè prouidere volẽtes, eiuſdem Regis in parte ſupplicarionibus inclinari authorirare Apoſtolica tenore præſentium declaramus, noſtræ intẽrionis non fuiſſe, nec eſſe, per dictam, aut quamcumque aliam conſtirutionem eidem Regi & eius Regiæ iuriſdictioni, per quam, vr aſſeritur, tam Rex quàm ſui progenirores ſuper huiuſmodi poſſeſſorio à ranro rempore, cirra quod de eius contrario memoria hominum non exiſtit, cõſueuerunt cognoſcere, & in aliquo derogare voluiſſe aur velle quoquomodo, ipſóſque Reges, & iudices decernenres partes moleſtaras, ſuper earum conſeruatione ad ſuorum beneficiorũ poſſeſſionem ipſius Regis auxilium imploranres, dummodo in conremptum iuriſdictionis, & liberraris Eccleſiaſticæ, vr partes ſibi
aduerſas in rebus Eccleſiaſticis diutius per- 292
turbarent, hoc non fecerinr, pœnas in dicta noſtra conſtitutione conrenras, nullatenus incurriſſe, aut debere incurrere, quouis modo, per hoc autem nullum ius, ſeu iuriſdictionem, in præmiſſis cognoſcendi, eidem Regi de nouo acquiri volumus, ſed antiquum (ſi quod habear) omnimodo conſeruari. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, conſtirurionis, & volunratis infringere, & ei auſu remerario contra ire. ſi quis autem hoc attentare præſũmpſerir, indignationem omniporẽris Dei, & bearorum Petri & Pauli, Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Darum Romæ apud ſanctos Apoſtolos Kalendis Maij Pontificatus anno 12. Floruir anno 1431.

Cuius Bullæ dererminatio attenrè pon- 293
deranda eſt, & eius verba attendenda, quæ licèr ſpecialirer ſir inducta in fauorem Regum Franciæ; tamen eius deciſio, & dererminatio generalis eſt, & vniuerſaliter comprehendir omnes Reges, & Principes ſuperiores, ſimile ius, & conſuetudinem immemorialem habentes, cognoſcendi in aliquibus caſibus inrer perſonas Eccleſiaſticas, vt tradir Guillel. Benedict. *in c. Raynut. verbo, & vxorem nomine Adelaſiam, deciſ.* 2. *n.* 117. *de teſtament.* quem ad idem ſequirur Fuluius Pacian. *conſ. fin. num.* 12. *& n.* 20. & poſt Couarr. idem rener Seſe *tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *numer.* 85. dum dicir generaliter loquendo ex eadem Bulla Martini V. quòd non præ-
ſumitur, Papam velle rollere has immemo- 294
riales

tiales conſuetudines antiquas, & rationabiles. Idem,& elariùs tenet *in eodem* §.3.*n.*50. quòd illius Bullæ determinatio extendatur ad illam conſuetudinem ſimilem,quæ habetur in illo Regno Aragonum, recurrendi ad Senatum per viam protectionis, & tollendæ violentiæ, vbi allegat ad id Nauarrum & Salcedum, per quos etiam *in num.*86.*&* 87. affirmat, quòd Romanus Pontifex per cenſuras generaliter à ſe latas, non videtur velle derogare iuri quæſito Maieſtati Regiæ, ſiue de iure, ſiue de conſuetudine, iuxta illam declarationem Martini relatam, & ſic omnes ex identitate rationis (quæ generalis eſt) intelligunt illam Bullam in omnibus Regibus, ſimile ius, & conſuetudinem immemorialem habentibus, maximè Regibus Hiſpaniæ qui cæteris ſunt præſtantiores, & maximo amore, & priuilegio ſunt ſemper à Sede Apoſtolica honorati, prout debetur.

295 Prout & vlteriùs ratione de iure probatur,etenim cùm ſimus in cenſurarum incurſione,ſeu abſolutione, & ſic in ſpiritualibus, & rebus tangentibus animam, in quorum reſpectu, & ordine omnes etiam Principes Chriſtianæ religionis profeſſores ſubditi sűt Romano Pontifici, imò etiam in temporalibus in ordine ad ſpiritualia, vt latè Ioan. Driedo *lib.* 1. *de libertate eccleſiaſt. cap.* 15. *per totum.* Paramo *de origine inquiſitorum lib.* 3. *quæſt.* 1. *opini.* 4. Moli *de iuſtit. & iur. tom.* 1. *diſput.*29.Marta *de iuriſd.*1.*p.cap.*17.& nos alibi diximus,& nouiſſimè probat Torre-Blanca *in tractatu de magia. lib.*3.*cap.*26. *à num.* 11. *cum ſequentibus & num.ſi.*

296 Vnde eſt quòd quando Princeps vni præſidi reſcribit, per conſequentiam omnibus præſidibus ſcripſiſſe intelligitur. iſta eſt mirabilis doctrina B. *in l.relegatorum.* §. *interdicere ff. de interdict. & releg.* Paris de Put. *de ſyndicatu* §. *officialis cap.* 1. *num.* 14. Iſſ. *in l.* 1. *num.*7. *ff. de conſtitu. princip.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quoti. cap. ſi.* 5.*p.* §.10. *num.* 26.*fol* 258.

297 vbi etiam, quòd quando ratio legis eſt generalis, vni tamen præſidi directa, ad omnes iudices extenditur, & comprehenditur. ergo licèt hæc Bulla ſpecialiter ſit directa ad Regem Franciæ, tamen cùm eius ratio generalis ſit, ad ſimiles conſuetudines, & caſus debet extendi, vbi identitas rationis conſideratur.

Quare perpetuò attendenda eſt illius Bul-
298 læ celebris determinatio, præcipuè in illis verbis *ibi*; Nos ad ambiguitatem tollendam declaramus, noſtræ intentionis non eſſe, per quamcumque conſuetudinem Regi, & Regis iuriſdictioni,per quam à tempore immemoriali conſueuit ipſe, & ſui officiales cognoſcere ſuper omni poſſeſſorio; in aliquo derogare, ipſúmque Regem, & iudices detinentes partes moleſtas, ſuper earum conſeruatione ad ſuorum bonorum poſſeſſionem ipſius Regis auxiliũ implorantes,dummodo in contemptum iuriſdictionis eccleſiaſticæ, vt partes ſibi aduerſas in rebus eccleſiaſticis diutius perturbarent; hoc non fecerint, pœnas in dicta noſtra conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, nec incurrere quouis modo. Hactenus de ſatisfactione tertij argumenti.

Nec obſtat quartum ſuperiùs appoſitum 299
num. 32. vbi quòd immemorialis conſuetudo non prodeſt,vbi conſtat,& apparet de iniuſto titulo, & principio, prout in hac noſtra, quia omni iure eſt prohibitum Regi temporali, de eccleſiaſticis cauſſis cognoſcere. quia reſpondetur, quòd huic conſue- 300
tudini non ſolùm non repugnant iura, ſed imò cuncta fauent, quia fundatur in iure naturali, diuino, & poſitiuo, prout nos latiùs diximus,& euidenter comprobatum reliquimus ſuprà prælud. 3. per totum. & iura prohibentia laicis,ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione iudiciali, & iuriſ- 301
dictionali, quod veriſſimum eſt, non tamen de defenſione naturali, & protectione vi oppreſſorum appellantium abſque vmbra iuriſdictionis, cuius cognitio ex materia, & forma extraiudicialis eſt. vt præ cæteris diximus ſuprà prælud. 3. per totum, quare in hac conſuetudine non datur iniuſtum principium, ſed omnino iuſtum, & omni iure comprobatum, competens, & inhærens viſceribus Regalis regiminis, cuius proprium officium eſt vi oppreſſos liberare.

Minùs obſtat quintum argumentum, de 302
quo ad principium huius capitis n. 35. vbi quòd huiuſmodi conſuetudo eſt præiudicialis eccleſiaſticæ libertati, & ideo ſuſtineri non poteſt, & exemptio clericorum,quæ de iure diuino eſt, nulla conſuetudine etiam immemoriali auferenda. Cui reſpondetur, quòd licèt verum ſit, à iure diuino in ſpiri- 303
tualibus procedere exemptionem clericorum, quam etiam Summus Pontifex tollere non poteſt in vniuerſum;tamen in caſu particulari, & limitato poteſt induci conſuetudo, prout & de aliis pluribus doctrinis, qui- 304
bus hæc opinio, & argumentum repellitur, latiſſimè videre poteris ex his,quæ congeſſimus ſuprà prælud. 3. circa iuſtificationem huius conſuetudinis immemorialis à n. 121. prout paſſim in iure videmus, plurimis in caſibus poſſe iudicem ſecularem de clericis cognoſcere,& eccleſiaſtica negotia tractare, vt ſuperiùs diximus n.251.

Et inſuper reſpondetur, prout ſuperioribus argumentis reſpondimus, vt omnia illa 305
iura,

iura, doctrinæ & authoritates, tam regulæ, quàm limitationes, de quibus nos loco citato; procedunt, & loquuntur in iuriſdictione præſcribenda, & in conſuetudine inducenda contra clericos iuriſdictionaliter, de quo nos non loquimur, nec ſermo noſter eſt, ſed tantùm de nuda defenſione, & protectione vi oppreſſorum, & auxilio Regio extraiudicialiter implorantı exhibendo, prout adnorauimus ſuprà prælud. 3. per totum.

Et ideo minùs obſtat, quòd hæc conſuetudo ſit contra libertatem eccleſiaſticam,
306 quia totaliter illi fauorabilis eſt, nimiſque valde vtilis, vt notat Suar. *lib. 4. de immunit. eccleſiaſt. in cap. 44. num. 43.* Cæned. *in quæſtion. canon. 45. num. 9.* vbi optimè *& n. 35.* Morl. *in Empor. iur. tit. 2. de iuriſd. quæſt. 14. n. 8.* & probat expreſsè d. Bulla Martini V. ſuperiùs relata ad reſponſionem tertij argumenti, & nos latiùs comprobauimus ſuprà ad reſpõſionem ſecundi, & poſt Manuelem Roder. Nauarr. Couarr. Pacian. & Cacheria. tenet nouiſſimè Torre-Blanca *in tractatu de magia, lib. 3. cap. 26. num. 32.* alios citaui furſum *à num. 239.*

307 Nec obſtat ſeptimum argumentum de quo ſuprà num. 37. quo dicitur, quòd laici non poſſunt inducere conſuetudinem ligantem eccleſiaſticas perſonas. Cui reſpondetur, quòd hæc conſuetudo originaliter fuit introducta ab eccleſiaſticis perſonis, quorum frequentia maior eſt in tribunalibus eccleſiaſticis, & ob id magis frequenter violentias reportant, & ab illis opprimuntur etiam laici. & ſic actiuè & paſſiuè per longum vſum à clericis, & ſecularibus introducta fuit, & ideo dicitur conſuetudo mixta clericorum, & laicorum, quam magnam vim
308 habere etiam in negotiis eccleſiaſticis, ex Abbate, Felin. Deci. Couarr. Ioan. Gar. Barboſ. Butr. Immol. & Mar. Anton. Genuenſ. latiùs diximus ſuprà prælud. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis, verſic. & inſuper quoniam cùm iſthæc. à n. 140.

309 Nec obſtat octauum, & vltimum argumentum adductum ſuprà *num. 38.* ex quo dicebatur, quòd priuilegium præſumptum inductum ex conſuetudine, potuit tolli, & reuocari à Romano Pontifice, prout in Bulla Cœnæ Domini *caſu 15.* ibi, aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij.) quia reſpondetur, primò quòd Bulla diſponit, vt nullus occaſione, & colore alicuius priuilegij aliquid faciat contra ibi diſpoſitum, ſed Bulla non loquitur, nõ procedit, nec aliquid diſponit ſuper hac cognitione extraiudiciali, & charitatiua protectione, ac nuda vi oppreſſorum defenſione, omni iure naturali, diuino, poſitiuo, & conſuetudine permiſſa, & pertinente Regibus ſupremis (prout latiùs vidimus in ſecundi argumenti reſponſione) & ſic à ſeparatis non fit illatio. Secundò reſpondetur, quòd hæc cognitio, & naturalis 310
defenſio ſubditorum non competit Regibus ſupremis ex aliquo priuilegio Romani Pontificis, ſed ex iuris naturalis inſtinctu, ratione, & principio, naturale attributum eſt, propriúmque Regis officium inhærens regimini, à quo auelli non poteſt, niſi ſimul, & iis cauſſis, quibus regimen, & Regnum tolli poteſt. & tunc non de per ſe tollitur, ſed 311
tanquam ſubſtantia, medulla, anima, & qualitas ſui totius ſubiecti. Et quia hæc iſta cognitio, & extraiudicialis defenſio prouenientis à nudo iure naturali, ſemper in omni- 312
bus priuilegiorum reuocationibus præſeruata, cenſetur confirmata, & approbata, eiúſque immemorialis conſuetudo, vt apparet expreſsè ex d. Bulla Martini V. & poſt hæc ſcripta vidimus Ceuall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ in proœmio cap. 10. & gloſſ. 6. num. 42.* diſputantem, an dato caſu, quòd hæc cognitio pertineat Regi ex priuilegio (cùm præcipuè competit mero iure 313
ex officio regali, & ex fonte iuris naturalis) poſſit per Pontificem reuocari, & quòd tolli non poſſit probat Torre-Blanca *tractatu de magia lib. 3. cap. 26. à num. 3. cum ſeqq.*

Deinde quia in d. Bulla dumtaxat excommunicantur generaliter impedientes, & quoquo modo perturbantes libertatem eccleſiaſticam, ſuper quo tollitur conſuetudo & priuilegium, & caſu negato, quòd illa Bulla in hac cognitione per modum extra- 314
iudicialis defenſionis loqueretur, conſuetudinem immemorialem noſtram non cenſeri ſublatam, diximus latiùs ſuprà d. prælud. 3. à num. 155. circa iuſtificationem conſuetudinis, & quia, vt ſuperiùs diximus, non ſolùm non violatur ex protectione Regia libertas eccleſiaſtica, imò applicatur, & augetur, vt tutiori, & ſecuriori modo ius innocentis conſeruetur.

Inſuper vnum notandum eſt, quòd Bulla 315
Cœnæ Domini incipit anno 1499. Kalendis April. tempore Alex. & Martini V. in qua nulla fit mentio tollendæ violentiæ, ſed generaliter excommunicantur impedientes libertatem eccleſiaſticam, poſtea verò Sixtus Papa IV. Bullam Cœnæ ad antiquam illam formam Martini V. reducit, & multas clauſulas à Paulo II. poſitas, abſtulit à prædicta Bulla, vt tradit Angel. *verb. excommunicatio 30. caſ. 31.* Syluester *verbo excommunicatio 7. num. 77. excommunicatione 32.* Tabien. *verb. excommunicatio 6. §. 12. verſ. 15.* vbi Syluester refert Bullam eiuſdem Sixti IV. ad Ducem Mediol. Galleaceum anno 1479. Nouemb. 19.

Nouemb. 19. poſtea verò ſpecialiter, & in particulari fuit facta mentio in Bulla huius prohibitionis, ſcilicet (etiam ſub prætextu violentiæ) vt habetur in Bulla Adriani Papæ, & Sixti, vt tradit Caietan. *verb. excommunicatio. cap. 30.* idem habetur in Bulla Iulij Papæ III. ſecundùm Ledeſmam *2.p.q.26. art. 2.* idem habetur in Bulla Pauli IV. Soto *in 4.d.22. quaſt.2. art. 3.* & in Bulla Gregorij
316 XIII. anno 1584. tradit Nauarr. *in manual. cap 27. num. 69.* & ſic dicta Bulla, & clauſula (etiam ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adrian. VI. anno 1523.

Hæc adduxi, vt cognoſcatur, quòd quando dicta Bulla Cœnæ Domini comprehenderet (quod negamus) legitimam protectionem, & vi oppreſſorum naturalem defenſionem, & legitimam cognitionem, cùm non fuerit in Hiſpania & in aliis ditionibus Chriſtianæ religionis recepta, non deberet
317 officere. Etenim lex Regni 36. *tit. 5. lib. 2. recopil.* condita fuit anno 1525. quo tempore affirmant Reges Catholici Hiſpani, habere ius, & conſuetudinem immemorialem cognoſcendi per viam violentiæ in cauſſis eccleſiaſticis. quibus eſt credendum (vt diximus ſuprà prope principium huius capitis) quæ immemorialis ſupponit tempus infini-
318 tum, vt docet Corneus *conſ.22. num.5. lib.1.* vbi dicit, quod interruptio, & prohibitio
319 nõ excludit immemorialem. Sequitur Paul. Caſtr. *conſil. 27. num. 84. lib. 1.* Molina *lib. 1. de primogeniis cap. 6. à num. 47. & cap. 2. n. 20.* & nos latiùs ſuperiùs diximus. & ſic ante prædictam Bullæ promulgationem cauſſata
320 erat, & formata conſuetudo immemorialis, quæ interrumpi non potuit per dictam Bullam, dato caſu (vt dixi) quòd loqueretur de hac violentia. quia reſpectu illarum clauſularum nunquam recepta fuit, non ſolùm in
321 Hiſpania, ſed etiam in aliis Regnis Chriſtianorum Principum, imò poſt eius promulgationem minimè variatum, aut immutatum fuit, continuata ſemper, & frequentata Regij recurſus extraiudiciali defenſio-
322 ne vſque ad præſens tempus. Et ideo lex, ſeu conſtitutio, quæ vſu populi recepta non eſt, ſed imò contrariis actibus reluctantibus, nec obligat, nec aſtringit, quia vim legis promulgatæ leges non recipiunt, niſi dum à populo recipiuntur, & conſenſu ciuium comprobantur, quam ſententiam tenuerunt gloſſa *in cap. 1. verb. frangere. de treuga & pace.* cuius meminit Iſſ. *in l. rem non nouam C. de iudic.* Enriq. Bot. *in tractatu de Synodo Epiſcoporum. art. 2. num. 51.* docent Ab. & communis relata à Felin. *in cap. 1. à num. 69. & num. 12. verſ. intellige 4. de treug. & pace.* Domini. *in c. in iſtis §. leges 4. d.* Areti *in conſ. 54.* quem ſequitur Anton. Faber *in rubr. inſtit. de teſtamentis num. 11.* Dueñ. *in regul. 79. ampliat. 5.* Martin. Nauar. *in manual. cap. 23. num. 41. & lib. 1. conſilior. tit. de conſtitutio. q. 5.* Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & vxorem nomine Adelaſiam num. 229.* Rebuff. *in proœmio Regum Gallicor. tit. 1. num. 11. & 12.* communem dicit Couarr. *lib. 2. variar. cap. 76. n. 6. verſ. quinto ſunt.* Caietan. *verb. excommunicatio cap. 75. §. nota 2.* Manuel Rodr. *q. regul. 1. tom. quaſt. 6. articul. 10.* Maior *in 4. d. 14. quaſt. 4. §. contra ſecundam.* Driedo *de libert. Chriſtian. lib. 1. cap. 9. conſideratione 22.* Summa Armil. *verb. lex.* Manuel Saa *eodem verb. n. 1.* cum pluribus aliis relatis à Vaſquez *1.2. tom. 2. diſputat. 156. cap. 5. num. 34. cum ſequentibus.* latiſſimè comprobans Ioan. Narbon. *de appella. à vica. ad conſil. Archiepiſcop. Tolet. 1. p. 2. fundam. 3. à num. 12.* vbi in ſimilibus terminis hanc doctrinam applicat, dicens text. *in c. fi. de conſuetud.* quatenus prohibet conſuetudi- 323
nem appellandi à Vicario ad Epiſcopum, cùm idem ſit tribunal, non comprehendere illud tribunal, quo ante eiuſdem textus promulgationem conſuetudo contraria vigebat, & poſtmodum vſu receptus non fuit, quia ſemper in contrario vſu continuata fuit conſuetudo.

Et tandem vt dixit & eleganter Azeued. *in l. 1. tit. 6. verſ. nec huic conſuetudini lib. 2. recopila. pag. 146.* quem referens, etiam ſequi- 324
tur Cæned. *in practic. quaſtion. canonic. 45. num. 60.* omnia huic Regio recurſui, & legitimæ defenſioni vi oppreſſorum contraria, procedunt in laico iudice, vt iudice iudicialiter cognoſcere volente de cauſſis clericorum; non tamen in Principe proregente ſubditos per hanc viam violentiæ, & extraiudicialis defenſionis, quo cunctis ſatisfit difficultatibus, quod & omnes ferè Doctores hactenus in diſcurſu citati, præcipuè ſuprà n. 16. profitentur vnanimiter.

Hinc obiter conterendi ſunt nonnulli 325
Doctores, qui non bene perpendentes hanc noſtram materiam cognitionis per viam violentiæ inaduertenter labuntur magis terminorum iuridicorum ignari, quàm corde, & intentione peccantes, qui quidem legitimos, ac debitos loquendi modos confundentes, vel hanc extraiudicialem protectio- 326
nem, & nudam defenſionem vocant iuriſdictionem. Vel aſſerunt etiam inaduertenter, iudices Regios habere præſcriptam iuriſdictionem aduerſus eccleſiaſticos iudices, ad cognoſcendum per viam violentiæ, inter quos vnus eſt Bobadill. *in polit. 2. p. cap. 18. num. 139.* Seguta de Habalos *in directorio iudic. eccleſiaſt. cap. 13. num. 51.* quia hic (vt ſæpe diximus, præcipuè prælud. 3. vbi latè probaui)

baui) nulla datur iuriſdictio, ſed vis protecti-
ua, & propulſiua, nudum auxilium, & natu-
ralis defenſio, ac poteſtas politica, & œco-
nomica ſine vmbra, aut veſtigio iuriſdi-
ctionis.

327 Hinc etiam Azor *in Summa inſtitutio. mo-*
ral. lib. 5. c. 14. num. 1. (qui ex propoſito te-
naciter ſui proprij dumtaxat opinione mo-
tus, cõtra huiuſmodi cognitionem per viam
violentiæ, & nimis iuſtificatam protectio-
nem latè inſurgit, præcipuè contra Couarr.)
meritò reprobatus, reprehenditur per Seſe
tractatu de inhibitio. cap. 8. §. 3. *num.* 55. *&* 166.
Ioan. Pet. Fontanel. *in tractatu de pact. nu-*
ptial. gloſſ. 13. *caſu* 14. *p.* 3. *à num.* 12. *cum ſe-*
quentibus. & eo non citato, Peguer. *in ſuis*
deciſſ. 92. & poſt hæc Ceuall. *in epiſtol. ad Re-*
gem num. 99. *& in lib.* 4. *commun. opin. quæſt.* 1.
à num. 327. *& iterum num.* 273. & ampliùs *in*
tractatu de cognitione per viam violent. gloſ. 6.
numero 56. qui falſo ſuppoſito fundamento
totam ſuam opinionem fundat, ſcilicet; ſup-
ponendo Regem in hac cognitione, & pro-
tectione procedere cum iuriſdictione, & iu-
328 dicialiter, & in forma iudicij, quod quàm
falſum ſit, monſtrauimus ſuprà longa ma-
nu præ cæteris in prælud. 3. ex quo multas
doctrinas mirabiles in iſta materia reperies,
quibus facillimè poteris euacuare huius
Doctoris fundamenta, & eius ſuppoſitio-
nem falſam oculis monſtrare. cuius funda-
mentis ſigillatim & ex profeſſo reſpondent
præcitati Doctores, illum vnanimiter repro-
bantes, ad quos te remitto, quia altiori exa-
minatione non indiget; idem etiam penè
quod Azor, & contra Couarr. dicit Proſper.
329 Farin. *conſ.* 68. *inter deciſiones criminal.* eodem
falſo ſuppoſito, & fundamento iuriſdictio-
nis, cui patitet vt ſuperiùs reſpondendum,
licèt ipſe duobus concurrentibus admittat
huiuſmodi recurſum ad Principem.

Eadem etiam ratione cauendum eſt à Ce-
330 uall. dum *in epiſtol. ad Regem num.* 8. & in alijs
pluribus ſui operis partibus, hoc loquendi
modo vtitur, dum tractat de recurſu Regio,
dicit, poteſt vel non poteſt in hoc caſu ap-
pellare per viam violentiæ. miror certè tan-
ti Doctoris, duo ad inuicem repugnantia
331 coniungere, etenim ſi appellare, quomodo
per viam violentiæ. ſi per viam violentiæ,
quomodo appellare? ex hac ergo nefanda
mixtura, quid poteſt oriri niſi horror, &
ſcandalum vtrique reipublicæ, eccleſiaſti-
cæ, & temporali, idem dicit *in gloſſa* 9. *n.* 8.
ad fin.

Hinc maiori animaduerſione dignus eſt
332 Ceuall. (qui alios reprobat minori cauſa, &
occaſione) qui quidem *in tractatu de cognitio-*
ne per viam violentiæ in proœmio cap. 1. *ſub n.* 9.
labitur peccans in legitimis iuriſprudentiæ,
& huius protectionis extraiudicialis termi-
nis, illos penitus confundens; inquit igitur,
loquendo de viribus legis Regiæ 36. *tit.* 5.
lib. 2. *recopil.* in hæc: Et ſic nemo poteſt de
eius viribus, & potentia dubitare, quia nihil
de rebus ad eccleſiaſticum forum pertinen-
tibus diſponit, ſed ſolùm dat formam pro-
cedendi iudicialiter in defenſione ſubdito-
rum per viam violentiæ, & extraordinariæ
cognitionis.) Quid enim eſt iudicialiter co- 333
gnoſcere, niſi figura, & forma iudicij pro-
cedere, omnibus ſeruatis terminis ſubſtan-
tialibus, & cum iuriſdictione, quia alius ea
carens, ita procedere non poteſt. Sibi enim
inuicem oppoſita ſunt duo hæc, iudicialiter,
& extraiudicialiter, quia aliud affirmat, al-
terum verò negat. de quorum natura, di- 334
ſtinctione, & cognitione, quia latiſſimè tra-
ctauimus infrà 2. p. c. 13. per totum, vbi mul-
ta ſcitu digniſſima reperies circa hunc mo-
dum loquendi, quo lapſus vſus eſt Ceuall.
hîc omitto.

Quod vlteriùs declarauit ibidem, dum
hanc protectionem, extraordinatiam cogni- 335
tionem ſimpliciter vocauit, quia extraordi-
naria cognitio de per ſe non excludit iudi-
cialem cognitionem, nec ſubſtantialem for-
mam iudicij, nec ab alio, quàm à iudice, &
iuriſdictionem habente experiri poteſt, *toto*
tit. ff. de varijs & extraordinarijs cognitionibus,
quia non dicitur exrtaordinaria reſpectu
formæ, & modi procedendi, ſed reſpectu ca-
ſuum, quibus adhibetur, vt ex eodem titulo
patet, & ex omnibus practicis Doctoribus,
& ſic in hac materia non poteſt dici extra-
ordinaria cognitio ſola, & de per ſe, ſed ad-
iuncta extraiudicialitati.

Vnum tamen diſſimulare non poſſum, 336
quòd poſt hæc ſcripta vidi apud eundem
Ceuall. *in tractatu de cognitione per viam vio-*
lentiæ gl. 6. *num.* 42. quo loco reprobat opi-
nionem doctiſſimi Gregorij Lopez, Auenda.
Seſe, Azeued. ex eo quòd inter confirman-
dum hanc naturalem Principis defenſio-
nem aſſeuerant noſtram conſuetudinem, de
qua *in d. l. Regia* 36. procedere ex præſumpta
voluntate, & tolerantia Pontificis, qui pro-
pter bonum publicum tolerauit dictam con-
ſuetudinem cognoſcendi per hanc viam
violentiæ, perperam enim illos reprobare
intendit.

Quæro quid tam docti viri dixere, quòd
reprehenſione digni poſſint ab aliquo iudi-
cari? ſiquidem illi (vt aſſolent) iuris notiſſima
principia inſequuntur, imò & lex 36. tit. 5. 337
lib. 2. recopil. quæ fundatur in iure, & con-
ſuetudine, quam conſuetudinem aut non
legitimè & ſuis debitis requiſitis inductam,

&c.

& acquiſitam fuiſſe, fatendum eſt; aut ſcien-
tiam, vel præſumptam, ſeu interpretatiuam,
& tolerantiam Pontificis interueniſſe. Sed
illud eſt falſum, quia dicta conſuetudo om-
nibus ſuis partibus conſtans eſt, & legitimis
modis, & requiſitis neceſſariis inducta, pro-
ut nos latiſſimè fundauimus ſuprà in præ-
lud. 3. circa iuſtificationem conſuetudinis,
& probat Doctorum caterua, quorum no-
menclaturam ibi adduximus ad fi. ergo re-
manet veriſſima illa Doctorum aſſertio. Et-
338 enim notiſſimum iuris principium eſt, quòd
ad conſuetudinem introducendam, & for-
mandam in iuribus incorporalibus ſcientia,
& patientia eius, contra quem introducitur,
præcisè, & neceſſariò requiritur, quia ſcien-
tia huiuſmodi, & tolerantia deficiente, non
habet principium, vnde poſſit cauſſari con-
ſuetudo, quia in corporalibus iuribus tole-
rantia habet vim poſſeſſionis in corporali-
339 bus, & ſic deficiente in illis tolerantia deficit
poſſeſſio, quare ſequitur vt ſine poſſeſſione
præſcriptio non procedat, de quo articulo
quia plurima notatu digna tetigimus infrà
3. p. cap. 10. à princ. & ferè per totum, hîc
ampliùs non repeto. ergo cùm Rex noſter
ſe fundet in conſuetudine, aſſertio Gregorij
Lopez, & ſequacium perperam, & nimis
præcipitanter & inconſideratè fuit à Docto-
re Ceuall. reprobata ſine ratione, & ſine fun-
damento, maximè quia illud idem quod
Gregor. Lopez, aſſeuerant omnes in vniuer-
ſum Doctores de hac conſuetudine loquen-
tes, quos citauimus d. prælud. 3. circa con-
ſuetudinis iuſtificationem ad finem.
340 Sed quando hæc ita veriſſima & notiſſi-
ma non forent, ad effectum tamen vt co-
gnoſcatur calumnioſa & iniqua reprobatio,
quam illorum Doctorum fecit Ceuall. vbi
ſuprà; ſufficiet pro comprobatione, quòd il-
lud idem, quod nunc reprobat, ipſe ſequu-
tus fuit pluribus in locis, etenim *in lib. 4.
commun. opinion. quæſt. 1. num.* 274. impugnan-
do opinionem Azoris dicit in hæc: Sed ſalua
pace grauiſſimi, & religioſiſſimi viri, ſua
opinio generaliter, & indiſtinctè ſumpta,
non eſt vera, nec tenenda, cùm ſit ſingula-
ris, & nullum habeat ſectatorem, & loqui-
tur contra communem Doctorum opinio-
nem, & traditionem antiquiſſimam de iure
comprobatam, & confirmatam per tacitum
Romanorum Pontificum conſenſum. Hæc
ille, qui proprio ore conuincitur, firmátque
perperam reprobari Gregorium. & idem
Ceuall. iterum hoc idem, quod Gregor pro-
341 fitetur efficaciùs *in eadem quæſt. 1. num.* 251.
in hæc verba *ibi*: Maximè cùm iſta conſue-
tudo fundetur etiam ex tolerantia Pontifi-
cis, qui cùm habeat omnia iura in ſcrutinio
ſui pectoris, & videat, & intelligat plures
cauſſas, de quibus in Regiis conſiſtoriis co-
gnoſcitur per viam violentiæ, videtur tole-
rare dictam cognitionem, etiam ſi aliquan-
tulum deuiaret à tramite iuris propter bo-
num publicum, *&c.* Quæ verba formaliter
ſunt eadem, quæ Gregor. Azeued. & Seſe,
quos ipſe modò varius, & inconſtans repro-
bat, palinodiam recantans.
Hinc & vlteriùs reprehenſione dignus 342
eſt Ceuall. qui *in tractatu de cognit. per viam
violentiæ gl. 6. num.* 57. minùs doctè reprobat
opinionem Dominici Bañez, eo quòd *in 2. 2.
quæſt. 67. artic. 1. dub. 2. concl. 6.* dixerit, Reges
Hiſpaniæ habere priuilegium Pontificis re-
uocandi cauſſas eccleſiaſticas ad ſua tribu-
nalia per viam violentiæ; in quo enim iſte
vir peccauit, vt reprobatione dignus ſit tam
ignominioſo epitaphio, quo ſubſcribit Ce-
uall. *ibi*, opinio Dominici Bañez reproba-
tur?) nónne conſuetudo immemorialis, qua
ſe fundat l. Regia, quæ (vt diximus) cauſſa-
tur à iure naturali, & corroboratur, ſeu per-
ficitur Pontificis ſcientia, patientia, & tole-
rantia, vim priuilegij habet? præſumere que
facit, priuilegium Pontificis præceſſiſſe, &
ſimiles alios effectus, vt latiſſimè ſuprà pro-
bauimus prelud. 3. circa iuſtificationem con-
ſuetudinis? igitur Bañez nihil diſſonans aſ-
ſeruit, ſed expreſſit illud, quod à iure tacitè
ineſt, quia ex immemoriali poteſt non ſolùm
allegari priuilegium, ſed etiam quilibet alius
titulus de mundo. plures ad id citat Rotæ
deciſio *ante medium*, quam literaliter addu-
cit Nicolaus Garcia *de beneſ. 5. p. cap. 1. ſub
num. 452. ante medium.*
Deinde quia foret ſcitum confundere 343
Ceuall. & redarguere, qui idem firmauit *in
eodem tractatu de violent. gloſſ. 4. num. 6.* vbi
alios ſequutus in hæc dicit: Et poſt hæc ſcri-
pta doctiſſimus Seſe *lib. 2. deciſio. in epiſtol.
Regia verb. volentes num.* 112. vbi reſoluit,
quòd quando conſuetudo præſcripta eſt im-
memorialis, & cum ea concurrit fama pri-
uilegij (vt in noſtra lege Regni) habet vim
ſicut priuilegium papale, *&c.* (de quo & ego
latiùs ſuprà ſuo loco) qui enim de fama pri-
uilegij teſtatur, plus firmat, quàm Bañez,
ſi enim adeſt fama priuilegij, quid illum 344
redarguit, dicentem habere Regem priuile-
gium, cùm adſit immemorialis, quomodo
enim fama priuilegij apparere poteſt, niſi ij,
qui de re hac tractauerint, teſtetur, imò om-
nes de eo mentionem faciunt, & eos ſequu-
tus Bañez. idem dicit Cæned. *in quæſtion. ca-
nonic. 45. num. 18. & ſub num. 27.* & eſt vide-
re per doctiſſimum Humadam *in l. 1. tit. 13.
p. 1 gloſſ. 4.* Vega *in Summa tom. 1. cap. 29. caſu 1.
in fin verſ. nota què el Rey. & in cap. 85. caſ.* 141.
verſ.

verſ. nota para eſto. imò & quod magis eſt, dicit Cæned. *vbi proximè num. 18. ad finem* in hæc: Imò quidem, vt referunt grauiſſimi viri, noſtri Catholici Reges, ſuper hoc Sum-
345 mum Pontificem Sixtum IV. conſuluerunt, inſtigante illuſtriſſimo memoriæ immortalis B. Franciſco Ximeno, Toletano Archiepiſcopo, Cardinali ſanctæ Baluinæ, & dictus Pontifex viuæ vocis oraculo hanc conſuetudinem comprobauit, conſerunt conceſſiſſe Bullam ſuper hoc, *&c.* Hæc ille. Ceuall. igitur contrarium quomodo comprobare poterit, ſi iſti viri de actu affirmatiuo teſtantur? & quid mirum, hoc ita fuiſſe, cùm in ſimili caſu ad inſtantiam Regis Franciæ, qui
346 patitet iure, & conſuetudine facultatem habet tollendi violentias, Summus Pontifex Martin. V. illi conceſſit Bullam, de qua ſuprà. qua ſi nos iuuamur (prout & ipſemet Ceuall. *vbi proximè in proœmio c. 10. num. 36.*) multo magis hanc conſuetudinem debemus tueri priuilegio expreſſo, & eius fama.
347 Quod enim inconueniens eſſe poteſt, hanc cognitionem per viam violentiæ competentem Regi noſtro de iure, & conſuetudine, priuilegio expreſſo confirmatam, & corroboratam habere? quæ enim abundant,
348 non nocent. Et quia certum eſt, poſſe quem ex pluribus cauſſis poſſidere, & ex vtiliori iuuari. *l. poſſideri §. ex pluribus, ff. de acquir. poſſ.* vbi B. & Iaſ. textus etiam *in l. paterna*, & ibi Paulus & Bal. *Cod. de re. iudi. heredi.* tenet Bartol. *in l gerit verſ. ad ſecundum. ff. de acquir. heredi.* idem tenet Alexand. *in l. 2. C. quod metus cauſſa, & conſ. 32. volum. 3. & conſil. 8. volum. 3.* pulchrè, & multum ad noſtrum propoſitum noſtras Ioan. Garc. *tractatu de nobilit. gl. 12. à num. 39. cum ſeqq.*
349 Nec eſt in conſideratione dicere, quòd priuilegium poſſit ab eodem Romano Pontifice iterum reuocari. quia reſpondetur, id parum vrgere, non enim ex hoc impeditetur Regi recurſus, & naturalis hæc defenſio competens iure naturæ, diuino, & conſuetudine immemoriali, cuius proprium, & naturale officium eſt, & à diademate inſeparabile, & ſic licèt ceſſet ius ex priuilegio, non ceſſant aliæ cauſſæ, & iura propria. quia
350 vbi concurrunt duo vincula, & iura, vno ſublato, actus ex alio ſuſtinetur, *§. affinitatis. Inſtitutis de nuptijs, cũ concordantibus.* & quando plura iura in vno concurrunt ex diuerſis
351 reſpectibus, vno ſublato, remanent alia, nec cum deficiente cõfunduntur; latiſſimè multa congerens in propoſitum Tiraq. *de retract. conuentio §. 2. gl. vnica per totam, & præcipuè à num. 18. cum ſequentibus & iterum à num. 61. cum pluribus ſequentibus.* hinc victus in iudi-
352 cio ex vna cauſſa, & iure ſuper aliqua re, poterit ex alia cauſſa, & iure rem iterum petere, & iudicium mouere, *l. ſi mater §. ſi quis autem l. & an eadem & l. ſi. cum alijs ff. de except. rei iudi. & d. l. ſi mater §. ſi quis iter l. 2. ff. eodem tit.* & nos latiùs ſuo loco diximus, ergo ſi adeſt priuilegium, quod contingat reuocari, non ideo tollitur Regi noſtro facultas extraiudicialiter defendendi vi oppreſſos, cùm ſuſtineatur ex iure naturali, diuino, poſitiuo & immemoriali, quibus iure proprio competit, quod remanet intactum, & illibatum. quæ iuridica fundamenta & rationes, cùm non conſideraſſet Ceuall. ad vincendum inconueniens reuocationis priuilegij, eo indebitè adſtrictus, & victus, motus fuit à vero aberrare, negans abſolutè priuilegium, de cuius fama ſaltim plurimi teſtantur, & ipſe etiam, cuius contrarium ipſe probare non poterit, maximè cùm veriſimilius ſit adeſſe, imò iuris, & de iure præſumptione inducta ab immemoriali præceſſiſſe confitendum eſt.

Quo ſuppoſito meritò reprobabitur doctrina Suarez *lib. 4. de immunitate Eccleſiarum cap. 34. n. 33.* vbi ſupponit Regem Hiſpaniæ non habere facultatem cognoſcendi per viam violentiæ, nec ſuſtineri niſi Pontificis priuilegio, & tolerantia (quod idem eſt) cui reſpondetur, quòd huiuſmodi cognitio non fundatur dumtaxat in priuilegio Pontificis tacito, aut præſumpto ex immemoriali; ſed in iure Regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis, quo iure proprium officium Regis eſt vi oppreſſos liberare, & protegere. 353

Maximè quia rectè defendi poteſt, tale priuilegium à Pontifice conceſſum, non poſſe à Sede Apoſtolica amplius reuocari, quoniam huiuſmodi priuilegium magis conceſſum eſt, & principaliter Eccleſiæ, & eccleſiaſticis perſonis, quoniam hæc cognitio illi eſt magis fauorabilis, & nimis valde vtilis, quia per eam iuriſdictio eccleſiaſtica augetur, & tuetur, & potiùs ampliatur, Pontificiſque & aliorum iudicum ſuperiorum debitus conſeruatur honor in tranquillitate, & rempublicam vtranque conſeruans, ne pax publica turbetur, vt ſæpiùs diximus, maximè ſuprà in reſponſione ad quintum principale argumentum, *verſ. & ideo minus obſtat, à num. 240.* ſed priuilegium conceſſum in fauorem Eccleſiæ reuocari à Principe non poteſt, vt tenent Lucas de Penna *in l. ſi. num. 64. C. de locand. prædys ciuil. lib. 11.* Innocent. *in c. nouit* pro quo Feli. *in cap. ad Apoſtolicam n. 1. de ſimonia*, dicit, eſſe ibi de hoc caſum. Iaſ. *in l. non amplius. §. ſi certum. num. 14 ff. de legat. 1.* dicens iſtam opinionem in conſulendo, & iudicando eſſe tenendam; cõprobat aliquibus rationibus Marta, 354 355

de

de iuriſd. 4. p. cent. 1. caſu 52. à n. 15. cum ſeqq.
356 Probatur etiam, quia licèt aliquando pri-
uilegium reuocare poſſit Pontifex ; tamen
protectio,& defenſio naturalis remanet Re-
gi,cuius proprinm eſt,& immurabile ex iure
naturali, & hoc, quod alicuius etiam priua-
ti proprium eſt,Princeps tollere non poreſt,
quia Imperator,& Princeps, licèt ſit Domi-
nus quoad protectionem,arque recognitio-
nem vniuerſalem,& iuriſdictionem,non au-
357 tem quantum ad dominium particulatium
rerum,ad particularem ſpectans,de quo pro-
pterea diſponere non poteſt , ita in terminis,
vt in vno plures referant latè proſequitur,
multa in propoſiro adducens Marta , *tracta-
tu de iuriſd.4.p.cent.2.caſu 125.à n.10.vſque ad
n.17.* vbi quòd Princeps in his, aliquid alte-
rare,nec mutare poteſt,vbi elegātiſſimè.ergo
licèt fateamur,aliqua iuſta de cauſſa priuile-
gium poſſe reuocari;tamen nō ius proprium
Regis proueniēs ex viſcerib. iuris naruralis.
358 Deinde quia Rex Hiſpaniæ in temporali-
bus Pōtifici non ſubeſt,quia ſunt duæ pore-
ſtates ſeparatæ, & diſtrictæ, (vt notū eſt) ſed
priuilegium conceſſum nō ſubdito,non po-
teſt reuocari, vt ſingularirer voluerit Innoc.
in d.c.nouit. quem ſequitur B. *in l. qui ſe patris
C.vnde liberi.& in l.ſi cū mihi.ff.de dolo.* Card. *in
repet. c.perpēdimus in prin. de ſent.excō.* Archid.
in c.quicūque 11.q.1. Caſtrenſ. *in conſ.317. viſo
& examinato puncto. col.3. verſ. conſtat autem.
vol 1.* Decius *in conſ.286.n.6.* Iſſ. *in cōſ.56 n.2.
vol. 1.* Caſtr. *in l.digna vox circa mediū.verſ.no-
ta pro terris Eccleſiæ.C.de legib.* Marta vbi pro-
ximè *n.20.*quem(pòſt hæc viſus)de verbo ad
verbum trāſcripſit Ceuall. *de cognit.per viam
violen.c.10.in proœmio,*tacito tamen aurhore,
apud quem alia etiam poteris videre ad hoc
propoſitum fundamenta,pariter tranſcripto
ipſo Marta,eo tamen non citato. Vide etiam
nonnulla per Torre-Blanca *in tract.de magia
lib.3.c.26. à n.3. cum ſeqq.* vbi quòd hæc co-
gnitio violenriæ tolli non poteſt,latè probat.
Miror igitur tanti Doctoris aliorum au-
thoritatibus ex infeſto detrahētis aponen-
do epiraphia , & ignominioſas ſubſcriptio-
nes,vt cunctis parens ſit, (reprobatur opinio
N.)quod quidem alienum eſt à viro tam do-
cto, maximè nobili, cuius magis propria , &
naturalis modeſtia eſt , ſuauiſſimo artificio
aliorum opiniones reprobare , & in rece-
ptum redigere , quantum ſit dumtaxat ne-
ceſſarium ad veritatem eruendam.
Illud tamen tandem obiter prænotan-
359 dum : non eſſe audiendum Gregotium Say-
rium *in theſauro caſuum conſcientiæ lib.3.cap.18.
n.6.*vbi approbans noſtram cognitionem per
viam violentiæ , ex iuris naturalis principiis
aſſerit ceſſare , quando alia via poſſit tolli
violentia per Romanum Pontificem , ita vt
dato recurſu ad Pontificem , ceſſare recur-
ſum ad Regem.cui vt theologo parcendum
eſt libentiùs , quia ratione caret. etenim ſi
oppreſſo per iudicem , licira eſt ad ſui de-
fenſionem non ſolùm propriæ perſonæ re-
ſiſtentia ; ſed ad idem amicos conuocare, vt
vim propulſent,& auxilientur ; quantum ſe-
curius erit recurrere , & vrbanius iuſtitiæ
miniſtrorum Regis ipſius (cuius proprium
officium eſt) auxilium inuocare? vt ſuperiùs
latè diximus prælud.3. à princ.
Et quia ad ſui defenſionem,& propulſan- 360
dam vim licitum eſt omnibus modis vti,
dummodo in eis non excèdatur modus le-
girimæ defenſionis , & inculpatæ tutelæ (vt
diximus latiùs c.ſequenti à princ.) & proba-
tur iuris regulis , & principiis dictantibus, 361
quòd nemo pluribus vti defenſionibus pro-
hibetur, vt *in l.nemo ff.de exceptionib.& c.nul-
lus plurib.de regul.iur in 6.*& quia defenſiones
non ſunt de genere prohibitorum , vt vna 362
via electa, excludatur altera, vt *in regul. cùm
quid.84.eodem tit.*ergo oppreſſus non eſt cul-
pandus,ſi duobus,vel vtiliori,aut faciliori,&
vberiori ex his remediis vratur ad ſui defen-
ſionem , cùm talia remedia non ſint inter ſe
contraria reſpectu finis.imò tendanr ad eun-
dem defenſionis, ſcilicet, & protectionis ef-
fectum;vt expreſsè probat text.optimus *in c.* 363
dilecto de ſent.excom.lib.6. ibi,ſua propria ſpi-
rituali defēſione tueri, ſicque vtrūque quo-
dāmodo gladium, & tēporalem, & eccleſia-
ſticum, alterū videlicet altero adiuuare;ma-
ximè quia ij duo gladij conſueuerūt,exigen-
te neceſſirate , ſibi ad inuicem ſuffragari , &
in iuuamen alterius ſubuentione murua fre-
quētiùs exrcreri,*&c.*) & eiuſdem Sayrij opi-
nionem (poſt hæc ſcripta viſus) reprobat
Ceuall. *de cognit.per viā violent. gl.6.ſub.n.56.*
Hactenus de theorica huius ſaluberrimi, 364
& charitatiui recurſus,ſeu nudæ defenſionis
naturalis , & eius iuſtificatione , quæ omnia
nota , & attentè lege, quia à nemine hucuſ-
que adeò explicitè,& diſtinctè,omni reſeca-
to ſuperfluo perpēſa fuere,plurima eſſentia-
liſſima addita,& mirabiliter curioſéque ap-
plicata repeties & quoniā quæ grauia ſunr,
nec clauſis debent oculis præteriri,vt inquit
Pontifex *in c.conqueſtus.de ſentent.excommun.*
ideo in prædictorum progreſſu, & toto tra-
ctatu hoc , quidquid dixerim, ſanctæ matris
Eccleſiæ,limæ,correctioni,& cenſuræ liben- 365
tiſſimè,& me ſubmitto,quæ ſi aliud cenſeat,
alitérve ſtatuat , id ipſum ego cenſeo, in eá-
que ſcripta muro acumentiſque deſiſto , &
teſtor , magis humana debilíque fragilitate,
& ignoranria tunc labi deceptum , quàm
culpa , cùm ſana ſit intenrio.

CAPVT II.

De modo procedendi per Regium Senatum in adimenda vi, ab eccleſiaſtico iudice illata, non deferente iuſtæ appellationi. & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur. & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recuſer abſoluere; an ad id cogatur; & an actorum inſpectio in Senatu interim impediatur. & quid ſi ſecundæ iuſſioni (quam *ſobre carta* dicimus) non obtemperauerit.

SVMMARIVM.

Theoricam cognitionis per viam violentiæ abundè præ cæteris tractauit Author in cap. præcedenti. num. 1.

Cognitio violentiæ fit extraiudicialiter abſque vmbra, & veſtigio iuriſdictionis, quam nec ſubiecta materia, nec forma procedendi patiuntur. num. 2.

Cognitio violentiæ nihil continet iuriſdictionale, quia eſt nuda poteſtas,
Naturalis defenſio,
Auxilium politicum,
Oeconomica tuitio,
Permiſſa facultas,
Et licita vis, (*num.* 3.)
Charitatiua protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Aſylum vi oppreſſorum,
Tutus acceſſus,
Legitimus recurſus,
Vis protectiua & propulſiua, qua vis iniuſta iuſtè repellitur, & à Principe propulſatur. ibidem.

Violentiæ tractatus ingentes includit difficultates. num. 4.

Author à pluribus doctiſſimis viris Senatoribus, & aduocatis fuit perſuaſus, in lucem edere hunc laborem, vtilitatem promittentibus, vt recta praxis in bonum dirigatur, & ne in poſterum ab aduocatis ignaris inficiatur. n. 5.

Defenſio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 6.

Defenſionis legitimæ modus non exceditur, ſi id fit, ſine quo vis propulſari, nec periculum euitari poteſt. n. 7.

Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defenſionis naturalis, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ. n. 8.

Senatus in tollenda vi euſque ſuam interponat authoritatem dumtaxat; quantum ad id ſufficiat. aliàs ſi ad non neceſſe ſe extendat, non facit ſine ſcrupulo cenſurarum. n. 9.

Recurſus regij fundamentum eſt, vim tollere per viam extraiudicialis defenſionis, adhibita aliqua non iudiciali cognitione, & tunc cenſurarum incurſus euitatur. n. 10.

Defenſio ex ſuo genere omnibus licita eſt, ſi neceſſaria ſit, & debito modo fiet n. 11.

Defenſio etiam contra Pontificem licita eſt Eccleſiæ, & Principibus. num. 12.

Rotæ deciſiones plures referuntur, quibus recurſus ad Regem legitimus dicitur, ad finem propulſandi vim extraiudicialiter, ſecus ſi debitus, & ſolitus excedatur modus. n. 13.

Bullæ in Cœna Domini cenſuras incidi per exceſſum legitimæ defenſionis, probant Rotæ deciſiones plures. n. 14.

Bulla in Cœna Domini, & defenſio naturalis vicinæ ſunt, & confines, quas ſola legitimitas diſtinguit, & ſeparat. n. 15.

Dictio, ſub prætextu) id eſt, ſub colore, & ſumpta occaſione caſus permiſſi, deuenitur ad prohibitum. n. 16.

Prætextu æquitatis plerumque perniciosè erratur. num. 17.

Dictio, prætextu) eſt velamen, quo quis ſimulat, ſe moueri ad aliquid faciendum. n. 18.

Neceſſitas, & vtilitas mirabilem, & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum ſub limitibus naturalis defenſionis induxere. num. 19.

Remedium nullum hactenus aptius potuit inueniri, ad ſedandas iudicum eccleſiaſticorum violentias ob denegatam delationem appellationi, quàm frequenter vſitatum. n. 20.

Inſtructio procedendi in cauſis violentiæ è conſilio Regio, & eius ſtylo, cæteris fuit miſſa tribunalibus. n. 21.

Quam ad literā trahit practicus Monterroſſ. ibid.

Inſtructionis ſubſtantiæ qui meminerint Doctores. num. 22.

Inſtructionis, & praxis ſubſtantiam procedendi in tollenda vi à iudicibus eccleſiaſticis nō deferentibus iuſtæ appellationi recenſet l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. cuius verba referuntur. n. 23.

Sub l. Regiæ 36. verbis multæ includuntur difficultates vſu frequentes diluendæ per authorem. n. 24.

Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus poteſtas competere poteſt. n. 25.

c. Regum officium, ponderatur in illis verbis, Regis proprium) vt ſcilicet, alijs ſit alienū. n. 26.

l. Regiæ 36. verba ponderantur ibi, nos pertteneſce. *n. 27.*

Vt oppreſſos liberare eſt attributum naturale, inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus & ſubſtantiæ diademæ, inſeparabilis & indiuiſibilis. n. 28.

Protectio, & regimen vnum iudicatur indiſſolubile, quæ à Rege tolli non poteſt, nec à regimine ſeparari. n. 29.

Defenſio

Defenſio ſubditorum ſimul eſt orta cum Regno. num 30.

Protectio eſt obiectũ, & cauſſa finalis Regni n.31.

Protectio vaſſallorum à violentijs eſt de regalibus, Regi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis. n.31.

Dominis temporalibus, puta, ducibus, & Marchionibus ſuperiorem recognoſcentibus poteſtas tollendæ violentiæ non poteſt competere, & de ratione. n.33.

Princeps concedens aliis Dominis inferioribus iuriſdictionem pleno iure, non intelligitur conceſſa poteſtas, & ſuperioritas inhærens regio diademati. n.34.

Princeps à ſe non poteſt abdicare, quod maieſtati ſuæ adhæret. n.35.

Poteſtas caſtigandi, & iudicandi eſt omnino intrinſeca authoritas Principis reſpectu ſubditorum. n.36.

Poteſtatem ſupremæ iuriſdictionis, aut recurſus in caſibus violentiæ, nullus ſiue ſecularis, ſiue eccleſiaſticus acquirere poteſt titulo donationis, aut præſcriptionis aduerſus Principes ſupremos. num.37.

Regis maioria aut Pontificis nullatenus à Rege alienari poteſt. n.38.

Iuriſdictio ſuprema adhæret formaliter dominio Regiæ maieſtatis, & viſceribus intrinſecis regiminis. n.39.

Subditum eſſe exemptum à ſuprema protectione, proueniente à fronte perenni iuris naturalis, impoſſibile videtur. n.40.

Dignitas eſt immortalis, & licèt Sũmus Pontifex moriatur, nõ tamen Sũmus Pontificatus. n.41.

In Rege duæ ſignificationes, & perſona concurrunt, intellectualis perſeuerans ænigmaticè, & corporalis. ibidem.

Rex licèt deficiat quoad rumbum, remanet perſona Regis quoad organum, quæ eſt publica, principaliter fundans actus, quæ potiùs attenditur, quàm virtus organica. n.42.

Rex ſemper viuit quoad maieſtatem ſupremam, & protectionem ſubditorum, quæ nullo facto auelli poteſt. n. 43.

Tribunalia ſuprema Regis perſonam & imaginem repræſentant, in adminiſtratione ſupremæ iuriſdictionis. n.44.

Præcepta ſupremorum Senatorum obſeruãda ſunt, ac ſi ab ipſo Rege dimanarent. n.45.

Recurſus pro tollenda violentia ab eccleſiaſticis iudicibus illata habetur ad ſuprema tribunalia regia. n.46.

l.34. & 36. tit.5. lib.2. recopil. ponderantur. ibid.

Iura, & Rota deciſiones in contrariam partem mouentes referuntur. n.48.

Eccleſiaſticæ perſonæ poſſunt ad Regem recurrere pro extraiudiciali defenſione à violentiis iudicis eccleſiaſtici, & ibi querimoniam proponere, multa iura canonica ſuadent. n.49.

Onias Summus Sacerdos ad Regem recurriſſe pro tollenda violenta ſeditione populi, à Simone Sacerdote illata, legitur. n.50.

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ permiſit Toletanum Concilium. n.51.

Recurſum ad Imperatorem Ludouicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa. n.52.

Diuus Paulus à tribuno auxilium poſtulauit. num.53.

Querela violentiæ non eſt accuſatoria, in pœna, aut caſtigatione concludens, ſed certioratio querimonialis, in protectione naturali concludens. n.54.

Querela ſupponit iudicem, querimonia autem priuatam perſonam. n.55.

Lex Regia 36. in illis verbis (ante ellos que xandoſe) ponderatur. n.56.

Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune. ibid.

Regi commendata eſt omni iure maximè clericorum protectio. n.57.

Princeps non poteſt protegere vi oppreſſos, ſi de violentijs notitiam non habet. n.58.

Iura prohibentia, clericum recurrere ad iudicia ſecularia intelliguntur, vt cognoſcant de meritis cauſæ cum iuriſdictione; non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter. n.59.

In quo omnes Doctores tam Theologi, quàm Iuriſtæ conueniunt. n.60.

Bulla in Cœna, ſi maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice eccleſiaſtico, vt illum tueatur. n.61.

Aloyſ. Riccius aſſerens, recurrere pro tollenda violentia ad Regem; eſſe contra canonicas ſanctiones; reprobatur. n.62.

Querelæ tenor ob non delatam legitimam appellationem refertur. n.63.

Appellatio eſt neceſſaria, ad fundandum recurſum per viam violentiæ. n 64.

Recurſus fundamentum deficit, deficiente appellatione, quia non eſt dabile ſubiectum habile, quo cognitio & decretum poſſit cadere. num.65.

Recurſus, finis, & intentio ceſſant deficiente appellatione. n.66.

Qualitas, qua fundatur iuriſdictio, in primis apparere debet. n.67.

Suppoſitum debet verificari priùs. n.68.

Recurſus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut proteſtationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter præiudicium Regis attenditur. n. 69.

Cenall. reprobatur, qui pariformiter ad violentiæ recurſum requirit proteſtationem, ſicut appellationem. n.70.

Proteſtatio violentiæ exprimitur in appellatione ab eccleſiaſtico ad eius terrorem & trepidationem,

tionem, & ad appellantis animi declarationem, & ex ſuperabundanti, non tamen de neceſſitate. n.71.

Oppreſſus etiam ſi expreſſè renuntiet recurſui violentiæ, illi denegandus non eſt. ibidem.

Vi oppreſſum defenſuri aduocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo ſit formata. num.72.

Et ſi appellatio non adeſt, vel minùs legitima, quod remedium ſit adhibendum. ibidem.

Appellatione conditionaliter propoſita (niſi concedas, &c.) non expectata iudicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus. num.73.

Recurſus ad Regem pro delatione appellationis à ſententia non intimatæ ex tunc eius ſcientiam arguit. n.74.

Querela violentiæ propoſita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice eccleſiaſtico illatum (iuſtè timeatur tamen) ſuſtinetur. num.75.

Occurrere ante tempus melius eſt, quàm poſt illatum damnum remedium quærere. n.76.

Violentiæ remedium de facto eſt poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumpto periculo. n.77.

Princeps in cauſſis neceſſitatis extra ordinem occurrit. n.78.

Ius ſuperueniens lite pendente an proſit, remiſſiuè. n.79.

Recurſus adhibitus ante grauamen, & ſententiam latam non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum. n.80.

Prouiſio ordinaria oblata violentiæ querela, ſtatim expeditur illa inſerta, & quid contineat. num.81.

Prouiſio ordinaria ſola & ex ſimplici querela expeditur. n.82.

Prouiſio ordinaria non arctat ad deferendum, ſed eſt exhortatoria, & monitoria, qua ſuſcitatur iudex ad denuo ſe informandum de natura appellationis. n.83.

Clericus iuſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne ſuus iudex eum moleſtet, nec ex obruto procedat. n.84.

Prouiſio prima ordinaria monitoria vt deſiſtat à violentia iudex, nullum illi præiudicium infert, ſed eius libertati relinquit. n.85.

Oppreſſus ad obtinendam regiam prouiſionem iuris præſumptionem pro ſe habet, cùm omnibus appellationibus ſit regulariter deferendum. num.86.

Prouiſio ordinaria potiùs dici poteſt iuris exhortatio. ibidem.

Iudex ad reponendum attentata, etiam poſt appellationem & functus officio ſuo, liberam habet facultatem. n.87.

Prouiſione ordinaria intimata iudici eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundam eius partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit, ſcilicet mittere proceſſum originalem ad Senatum. num.88.

Violentiæ cognitionem euitare in libera facultate iudicis eccleſiaſtici eſt, ſcilicet, deferendo. n.89.

Prouiſio ordinaria, cognitio, & proceſſus miſſio non eſt præciſa, ſed cauſatiua. n.90.

Cognitio per viam violentiæ tantum durat, quantum violentia, non ampliùs. n.91.

l. Regia 36. interpretatur in illis verbis para que ſe otorgue la appellacion. n.92.

Prouiſioni ordinariæ ſatisfacit iudex per ſolam delationem appellationis abſque repoſitione, vbi quid reponendum non ſit. Secus ſi adſit attentatum. n.93.

Denegata delatio legitimè ſicut tacitè conſecutiuum habet ſententiæ executionem, ita legitima delatio executionis repoſitionem. n.94.

Prouiſio ordinaria cùm non ſit arctatoria, ſed prouocatoria, licèt ad ſolum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adſtringendi iudicem vt deſiſtat à violentia, extraiudicialiter violentia per rei euidentiam, & notoriè debet conſtare. n.95.

Proceſſum originalem, ad effectum cognoſcendi ex eo de violentia, poſſe ad ſe exportari facere Principem. n.96.

Principem auxilium præbendo ex obruto, antea quam ſibi de violentia conſtet, paſſim contingeret, illud opprimenti præſtare, & vim vi addere. n.97.

Proceſſus originalis exportatio ad Senatum, & inde inſtructio, & informatio eſt actus extraiudicialis. n.98.

Informatio etiam ex teſtibus, ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extraiudicialis. n.99. remiſſiuè.

Natura humana, nec qualibet ingenÿ fœcunditas quantumuis experta poterit alium modum ad cognoſcendum de violentia aptiorem reperire, quàm hactenus inuentum, & practicatum. n.100.

Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet, dicitur notoriè conſtare. num.101.

Ex forma procedendi in tollenda violentia inuenta, maxima omnibus oritur vtilitas, & feſtinanter occurritur oppreſſi neceſſitati. n.102.

Probatio violentiæ per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotÿ, quia per negationem offuſcaretur notorietas, & euacuaretur. n.103.

Proceſſus originalis non tranſumptus vehi ad Senatum iubetur, vt breuitati conſulatur & expenſis, cùm proceſſus non ſit retinendus hoc caſu in Senatu, ſed per momentum. num. 104.

Proceſſus

Proceſſus violentiæ ſtatim, & ſine dilatione ante alios fori ſecularis inſpiciuntur. n. 105.

Senatus cognoſcens de violentia nullum libellum (dempta querimonia) exceptionem, conteſtationem, receptionem teſtium, ſcripturam, nec aliorum actorum præſentationem admittit, cùm omnia ad violentiæ cognitionem neceſſaria detegantur notoriè ex actorum inſpectione. n. 106.

Ordo iuris non ſeruatur in notorijs, ſed ordo eſt, ordinem non ſeruare. n. 107.

Periculum inſtans non recipit dilationem, legem non admittit, atque legem tribuit. n. 108.

l. 36. ibi, el qual trahido ſin dilacion lo vean, omnia iuris principia ſanent. n. 109. & ſurſum.

Iudicis iniquitatis inter procedẽdum propria probatio eſt, actorum inſpectio. n. 110. & 114.

l. 36. ibi, y ſi del les conſtare, &c. interpretatur. n. 111.

Princeps ſolet in neceſſitatibus, non ſeruato ordine ſubuenire. n. 112.

Princeps ex publica vtilitate poteſt in aliquo caſu nouum genus probationis inducere, alias etiam aliàs licitis reprobatis. n. 113.

Exceſſus, violentia, & iudicis iniquitas inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt. n. 114.

Violentiæ requiſita, puta, denegata delatio, ſuſpecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta, &c. non aliter poteſt conſtare (moraliter loquendo) quàm ex eiſdem actis. n. 115.

Priuilegiatum iudicium, & ſui natura inappellabile, aut executiuum in dies alteratur & variatur ex modo proponendi, aut proſequendi, & efficitur appellabile, & econuerſo. n. 116.

Galleciæ Senatoribus, & aduocatis Regij Senatus hac violentiæ materia præ cæteris patet, & qua de cauſſa. n. 117.

Delatio appellationis legitima denegata ex actis apparere debet. n. 118.

Negatiua coarctata ad acta certa ex eiſdem probatur, & quod ibi non reperitur, præſumitur non adfuiſſe. n. 119.

Acta ea, quæ præſentata non fuere coram eccleſiaſtico iudice, etiam appellationis iuſtificationi neceſſaria, ad violentiæ remedium nihil proſunt, nec in Senatu admittuntur. n. 120.

Acta coram iudice à quo non viſa non proſunt coram iudice ad quem, ad iuſtificandam appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem nouis grauamen detegendum eſt. n. 121.

l. 36. ibi, el qual trahido ſin dilacion lo vean y ſi por el les conſtare, &c.) interpretatur. num. 122.

Acta nouiter quando præſentari debent coram iudice eccleſiaſtico ad effectum reponendi ſuum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem actã. n. 123.

Prouiſionis ordinariæ ſi iudex neutram partem adimpleat, ſecunda iuſſio (dicta ſobre carta) expeditur. n. 124.

Secunda iuſſio, nempe, ſobre carta, expeditur aliquando (rarò tamen) cum expenſarum mulcta ſoluendarum ſiue à iudice, ſiue à notario, per quemlibet ſteterit, proceſſum non mittere. num. 125.

Nuntio adducẽti proceſſum ad Senatum in eo ſalarium taxatum præſtari, iubetur procuratori querelantis. n. 126.

Expenſis actum petentis quod petitur faciendum eſt. n. 127.

Expenſis appellantis fit actorum tranſportatio ad ſuperiorem, quia ille tenetur ad expẽſas actus, qui inſtat pro illo actu. n. 128.

Prouiſione ordinaria aſſignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum proceſſum, & quod certioretur pars aduerſa de actorum exportatione, vt intra illum terminum in Senatu compareat ſi ſibi viſum fuerit, ad informandum, &c. n. 129.

Prouiſionis intimatio facta parti non eſt citatio, ſed certioratio, non arctans ad comparendum, quia eius perſona in hac cognitione extraiudiciali non eſt neceſſaria. n. 130.

Monitionem ſimplicem quilibet ſecularis iudex facere poteſt clerico, vt de aliquo certioretur, vt conſtituatur in mala ſide, aut mora, & vt certioratio illi præſtet præiudicium. n. 131.

Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit ſuperioritatem monentis, & ſic à iudice laico fieri poteſt clerico. n. 132.

Citatio, ſi ſua putauerit intereſſe, poteſt à iudice laico fieri clerico. n. 133.

Clericus comparens virtute citationis (ſi ſua putauerit intereſſe) quæ potiùs eſt incitatoria, & certioratoria, iudicis laici iudicio, & ſententia ſtare cogitur. n. 134.

Clericus citatus (ſi ſua putauerit, &c.) comparens & docens de ſuo intereſſe, & poſſeſſione, an efficiatur reus neceſſarius, remiſſiuè. n. 135.

Inuentarij in confectione poſſunt inter alios legatarij clerici citari per iudicem laicum. n. 136.

Informatio ad Curiæ inſtructionem dumtaxat eſt extraiudicialis, etiamſi ex teſtium aſſertione ſit facienda, quæ nec citationem requirit. num. 137.

In informatione ad Curiæ inſtructionem nudam non proceditur iuriſdictionaliter, ſed forma iuris omiſſa. n. 138.

Citatio partis non eſt neceſſaria, quando iudex aliquid facit ad ſui inſtructionem. n. 139.

Citare non eſt neceſſe eum, qui præſens iuſtè non poteſt contradicere, nec aliquam poteſt defenſionem allegare. n. 140.

Citatio non eſt neceſſaria, quando Princeps extraiudi

traiudicialiter procedit. n. 141.

Intimatio prouiſionis ordinariæ abſque ſcrupulo fatendum eſt, quòd non ſit citatio, ſed ſimplex monitio non ſupponens iuriſdictionem monentis, & à quolibet iudice facienda. num. 142.

Proceſſus inſpectio in Senatu ſuſpenditur durante termino prouiſionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel mittat legitimum procuratorem. n. 143.

Proceſſus inſpectio ſuſpenditur quouſque pars querelata veniat durant termino prouiſionis, quo tranſacto parte appellante præſente, & inſtante inſpicitur proceſſus, ſi ſit traductus. n. 144.

Prouiſione ordinaria intimata parti appellatæ ipſi comparenti, & tranſacto termino querelans ſit abſens, & ſecum habeat ordinariam, quomodo conſulatur, vt ſit ſemper ſecurus. n. 145.

Et quomodo ei hoc caſu interim ſint reficiendæ expenſæ, ab aduerſario præſtandæ. n. 146.

Querelans de violentia ſi malitiosè nolit vti prouiſione ordinaria, mirificè conſulitur aduerſario comparenti per aliam prouiſionem, & quid contineat. n. 147.

Remedium ad præſidium innocentium inuentum, non debet eſſe præſidium iniquitatis. num 148.

Index eccleſiaſticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. dierum abſoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur. num. 149.

Cognitio violentiæ, & proceſſus inſpectio an ſit ſuſpendenda, nolente eccleſiaſtico abſoluere. num. 150.

Appellare licet etiam excommunicato, vti reo neceſſario in appellatione. n. 151.

Extraiudiciali appellatione vti non poteſt excommunicatus. n. 152.

Recurſus ad Regē eſt actus extraiudicialis. n 153.

Rogitus Principis, & ſuperioris inducit mandatum, & præciſam neceſſitatem. n. 154.

Inſpectionem proceſſus non ſuſpendi ob denegatam abſolutionem, veriùs defenditur. & an cogi poſſit præcisè eccleſiaſticus adimplere rogitum abſolutionis. n. 155.

Excommunicatio poſt legitimam appellationem eſt nulla ipſo iure. n. 156.

Excommunicare poteſt iudex illegitimè appellantem pro executione ſuæ ſententiæ. n. 157.

Senatus non poteſt ante actorum inſpectionem adſtringere eccleſiaſticum, vt excommunicatum abſoluat, quia interim de violenta excommunicatione non conſtat. n. 158.

Senatus iudicem eccleſiaſticum nolentem deferre virtute prouiſionis ordinariæ ad id non cogit, cùm nondum de violentia conſtet. n. 159.

Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3. ponderatur. n. 160.

Defenſionis legitimæ modus exceditur, ſi fiat id, ſine quo vis tolli poſſit, & periculum euitari. num. 161.

Abſolutio excommunicati nec conſequenter, nec antecedenter eſt neceſſaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo eſt impedimentum eius negatio. n. 162.

Defendendo ſe etiam in iudicio admittitur excommunicatus. n. 163.

Excommunicatus ad appellationem iudicialem admittitur, quatenus eſt ſpecies defenſionis. num. 164.

Recurſu regio pro nuda defenſione violentiæ poſſe excommunicatum vti, determinauit Rota. num. 165.

Recurſus Regius ſummus eſt gradus defenſionis naturalis, appellatio autem extraiudicialis vim habet conuentionis. n. 166.

Excommunicatus ſicut non poteſt agere, & conuenire; ita nec appellare extraiudicialiter. num. 167.

Excommunicatus poteſt appellare extraiudicialiter à iudice, ſecus à parte. num. 168.

Rogitus Principis & ſuperioris inducit mandatum in ijs, in quibus poteſt mandare, non in alijs. n. 169.

Index eccleſiaſticus antea quam conſtet notoriè de violentia per actorum inſpectionem, non poteſt cogi, excommunicatum abſoluere. num. 170.

Rogitus in prouiſione ordinaria ſuam literalem ſignificationem retinet, nec aliam patitur natura negotij. n. 171.

Rogitus abſolutionis inducit præceptum poſt actorum inſpectionem, & dato decreto violentiæ. num. 172.

Vrbanitas, & rogantium honor debitus adſtringit iudicem ad abſolutionem, & vti liberalitate propria. n. 173.

Prouiſio de ruego ad abſoluendum vbi ſit periculum, quando, & quomodo concedenda. num. 174.

Poteſtati iudicis non quidquid relinquitur, ſubmittitur iuris neceſſitati. num. 175.

Pœnarum inſertio foret contra ſubſtantiam, & naturam prouiſionis de ruego, ſuo primo mobili repugnans. n 176.

Senatores, quibus moneantur ad expediendam prouiſionem de ruego, & quibus etiam ex vrbanitate eccleſiaſticus implere adſtringatur. num. 177.

Prouiſio de ruego quando ſimulata negatione abſolutionis denegetur, & ad proceſſus inſpectionem deueniat Senatus. n. 178.

Prouiſio de ruego alia expediri ſolet, quando ſemel abſolutionis lapſus eſt terminus ante actorum inſpectionem, & articuli violentiæ terminationem. n. 179.

d. l. Regia 36. ibi, y ſi por el les conſtare, que

la

la appellacion eſta legitimamente interpueſta alçando la fuerça prouean, &c. *interpretatur, & multæ difficultates reſoluntur. n.* 180.

Senatores in tollenda violentia, non ſe intromittunt in cauſa, & negotio principali, nec circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam appellationis, ſed de illa apparente notoriè actorum inſpectione. n. 181.

Cognitio, an appellationi ſit deferendum reſpectu iudicis à quo, eſt quid facti ſeparatum à cauſa principali. n. 182.

Cognitio, an ſit deferendum reſpectu iudicis à quo, non requirit iuriſdictionem. n. 183.

Iudex à quo iuris miniſterio, etiam non deferens iuſtæ appellationi inhibetur. n. 184.

Senatores longè minorem cognitionem extraiudicialem habent, quàm iudex à quo carente iuriſdictione, quia iſte defert, Senatores præcipiunt deferendum ab alio. n. 185.

Recurſus Regij finis eſt, vt iura, & decreta Canonica ſeruentur, quo opprimentis impetus detineatur, interim quòd ſecurus queat ſuperiorem adire oppreſſus. n. 186.

Cognitio vera ſuper appellatione, & executione attentata propria eſt ſuperioris ad quem eſt appellatum. n. 187.

Deferre, vel non deferre appellationi, non facit ius inter partes, nec quoad iudicem ad quem. n. 188.

Senatores ſupremi in tollenda violentia ſunt miniſtri Eccleſiæ, dirigendo iudices indiſcretos per legitimos iuris tramites. n. 189.

Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non impedit iudici ſuperiori appellationis, cognoſcere de attentata executione, & circa illam de iure pronuntiare. n. 190.

Decretum violentiæ non facit inſtantiam, nec tranſit in rem iudicatam, ſed ei ſtatur, donec ſuperior aliud cauſa cognita cenſeat. n. 191.

Senatus non ſe intromittit in cognitione iuſtitiæ, aut iniuſtitiæ cauſæ principalis, quæ illibata ſemper remanet ſuperiori. n. 192.

d.l. 36. *ibi*, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como deuan. *verus ſenſus. ibidem.*

A ſuperiore grauante in reuocatione executionis factæ ab executore (ſiue ſuper illa ſit aditus Senatus, ſiue non) poteſt appellari, & pro violentia hac noua recurri ad tribunal, ſub cuius diſtrictu hic ſuperior degit. n. 193.

A Cenallos cauendum eſt, dum allucinare videtur, quòd ſuperior non poſſit reuocare executionem ſtante decreto Regio. n. 194.

Decretum Regium ſuper articulo violentiæ non eſt in conſideratione; quominus ſuperior, poſtquam eſt aditus, poſſit de iuſtitia executionis, & attentati inferioris cognoſcere. n. 195.

Finis dum habetur, non curatur de medio. n. 196.

Cognitio ſuperioris ſuper attentata executione inferioris nouus eſt articulus, noua perſona, nouum factum, & nouum grauamen, quo nona interpellatione opus eſt. n. 197.

Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus ſuperior iterum remittat cauſam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multò minùs ſuperior, cui non eſt directum. n. 198.

Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quintuplex genus reperitur duntaxat, ſiue iudex ſit delegatus, conſeruator, executor, aut ordinarius. n. 199.

Decretorum violentiæ primum genus locum habet; quando iudex non obſtante legitima appellatione, vtrumque effectum habente, exequi vult, & negat delationem. n. 200.

Huius decreti forma inſeritur. n. 201.

Senatores Regij non pronuntiant principaliter de iuſtitia appellationis, ſed cauſatiuè. n. 202.

Decretorum violentiæ ſecundum genus datur, vbi reperitur appellationem non ritè aut non rectè interiectam, & etiam in caſu priuilegiato, ſi tamen eius ſit ex progreſſu natura alterata & variata. n. 203.

Decreti ſecundi generis forma inſeritur. n. 204.

Decretorum violentiæ tertium genus eſt conditionale, ſeu mixtum, participans ex primo, & ſecundo, conditionaliter tamen. n. 205.

Decreti conditionalis forma inſeritur. n. 206.

Decreti conditionalis materia, remiſſiuè. n. 207.

Decreto conditionali non dicitur; iudicem vim facere ob non impletum id quod conditionaliter ſibi apponatur. n. 208.

Decreto conditionali vt locus ſit; debet pro conditione apponi id, quod etiam ceſſante decreto, iudex poterat de iure facere licitè. n. 209.

Decreto violentiæ conditionali vt locus ſit, neceſſaria eſt legitima appellatio à grauamine, ſuſpendens de iure eius executionem. n. 210.

Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ eſt fundamentum eſſentiale, quo fundatur violentia, & recurſus, ſuper quo nihil decernit Senatus. n 211.

Decreti violentiæ quarti generis forma. n. 212.

Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viſo proceſſu reperitur, ordinariam non fuiſſe intimatam parti, aut iudici. n. 213.

Hoc concipiatur decretum, que no vine en eſtado. *ibidem.*

Decretum, que por agora no haze fuerça, y ſe bueluan los autos al notario, &c. *quibus caſibus detur. n.* 214.

Cenallum communiter Senatores, & aduocati conterunt ſuper conceptione decretorum à ſe facta. n. 215.

Decretum abſolutum (vim non fieri) & decretum, el proceſſo no eſta en eſtado, *multum diſſimilia ſunt, & non idem, vt putauit Cenallus. n.* 216.

Et de ratione differentiæ latè diſcutitur. ibidem.

Cenallos reprehenditur dicens, quòd Senatus renocat execntionis acta caſu, quo execntio non debuit fieri pendente appellatione. n.217.

Decreta violentiæ, quæ delegos *dicuntur, annullanda decernunt geſta à iudice Eccleſiaſtico contra laicum, & quare. n.218.*

Cenallos reprobatnr. n.219.

Cenallos in interpretatione l. Regiæ 36. ibi, alçando la fuerça, *reprobatur. n.220.*

Cenallos in conceptione decreti, de quo ibi, maximum præbuit ſcandalum Senatoribus, & peritis aduocatis. n.221.222.223.224. & n.225.

Iudicibus duobus ſe ad inuicem inhibentibus ſuper competentia iuriſdictionis, quemadmodum eſt recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. n.226.

Cenallos reprobatnr in conceptione decreti ſuper appellatione à delatione appellationis in via executiua. n.227. & ſeqq.

A delatione appellationis in via executiua regnlariter appellatio eſt legitima, & quem pariat effectum. n.228.

Decretorum tertium genus datnr in appellatione à delatione appellationis in canſa executiua. n.229.

Decretorum violentiæ conceptorum per Cenallos vix aliquod vitio caret. n.230.

Decretornm violentiæ nullum genus appellationem, ſnpplicationem, etiam ad Principem, nec aliquem recnrſum admittit. n.231.

l.35. tit.5. lib.2. recopila. refertur prohibens ſupplicari, aut appellari ad Cancellariam Valiſoletanam à decretis latis in Senatu Galleciæ ſnper cognitione per viam violentiæ. n.232.

Decreta violentiæ non admittnnt remiſſionem ſicut nec appellationem, quia æquiparantur. n.233.

Decreta violentiæ non admittnnt nullitatis allegationem. n.234.

Cenallos reprobatur in ratione aſsignata, quare à decretis violentiæ non datnr appellatio. n.235.

Ab actibns extraiudicialibns, & à iudice extraiudicialiter procedente datur appellatio. n.236.

Decretorum violentiæ quorum prouiſio expediatnr, & quorum ſufficiat certificatio Secretarij Regij tribnnalis. n.237.

Lex Regia, ibi, con condemnacion de Coſtas ſi los pareſciere, *interpretatnr. n.238.*

Expenſarum condemnatio tunc fieri poteſt duntaxat, quando Senatns declarat, vim nullam feciſſe iudicem Eccleſiaſticum, & de ratione. n.239. & 240.

Expenſarum mulcta eſt quid cõſecutiuum, & acceſſorium ad cognitionem extraiudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem. n.241.

Iudex ſe incompetentem declarans, poteſt in expenſis condemnare. n.242.

Index Eccleſiaſticus, qui vim intulit; an poſsit expenſis mnlctari. n.243.

Qui partem aſſirmatiuam tenuernnt. n.244.

Iudicem Eccleſiaſticum vim inferentem non poſſe in expenſis mulctari; veriùs oſtenditur. n.245.

Expenſarum condemnationem fiendam in decretis violentiæ nullibi ſcriptum reperitur, niſi in d.l.36. quæ, vt exorbitans non extenditur vltra caſum, de quo loquitnr. n.246.

l.36. Regia de expenſarnm condemnatione loquitur, habet locnm contra partem. n.247.

Index ſecularis poteſt condemnare in expenſis clericnm vim inferentem, & ſpoliantem, cuius cognitio in pluribus Chriſtianorum ditionibns practicatnr, remiſſiuè. n.248.

Index Eccleſiaſticus inobediens prouiſionibus Regijs ſiue ordinariæ, ſiue a la ſobre carta *mulctatnr in expenſis. n.249.*

Clericns ſi doloſè petat auxilium violentiæ, an poſsit in expenſis mnlctari. n.250.

Expenſarum condemnatio ſupponit iuriſdictionem. n.251.

Clericns ſi vſque ad diſſinitiuam diſtulit declinare, quis index, an idem ſecnlaris, an Eccleſiaſticus damnabit in expenſis. n.252.

Clericnm abntentem Regio recurſu poſſe in expenſis mulctari; probabilius reſoluitur. n.253.

In laicorum decreto locum habet expenſarnm condemnatio. n.254.

Prouiſio de autos diminutos, *quando concedatur cum termino, & expenſarum mulcta, niſi adducantur intra illum. n.255.*

Prouiſione intimata parti appellatæ, & vltra terminum comparens, & reperiens abſentem querelantem, quando expenſarnm refectionem petere poterit. n.256.

Regij Senatores poſſnnt damnare in expenſis impetrantes beneficia iniuſtè. n.257.

Expenſarum præſtatio tunc reſpicit iuriſdictionem, qnando iudicio formato ſit earum condemnatio, ſecus extraiudicialiter. n.258.

Index incapax non poteſt clericum differentem declinatoriam in expenſis cõdemnare. n.259.

Articuli veſtiuntur natura canſæ principalis, quæ ſi eſt ſnmmaria, & illi etiam ſunt ſummarij, & inappellabiles. n.260.

Appellatio ſui natura ſupponit iudicium, ſi tamen interponatnr à iudice extraiudicialiter procedente, dicitur extraiudicialis, & diſtincta à iudiciali. n.261.

Cenallos opinio reprobatur. n.262.

Prouiſioni Regiæ inſerto decreto violentiæ intimatæ tenetur index, libenter adimplere, deferre, & reponere. n.263.

Prouiſioni Regiæ inſerto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere. n.264.

Iuſsio ſecunda, dicta ſobre carta, *quando expediatnr,*

diatur, & cum quibus comminationibus, & expenſis. n.265.

Prouiſioni ſecundæ, dictæ ſobre carta, *ſi iudex non pareat, tertia expeditur, vt ſi adhuc ſit contumax, compareat in Senatu, & proceditur vſque ad eius temporalitatum, & originis amiſſionem. n.266.*

Prouiſionibus, & mandatis Regÿs tenentur obedire clerici, & Prælati Eccleſiaſtici. n.267.

Regibus ſubſunt Eccleſiaſticæ perſonæ in ÿs, quæ tangunt regimen, & ordinem poteſtatis, & ad eorum inuocationem tenentur accedere. num. 268. & n.272.

Regi tenentur Eccleſiaſtici Prælati obedientiam, fidelitatem, & reuerentiam obſeruare. n.269.

Regi ratione domicilÿ Eccleſiaſticæ perſonæ ſubditi ſunt. n.270.

Conſilium ſupremum Regis ſolet præcipere Epiſcopis, Monachis, & alÿs Eccleſiaſticis perſonis coram Senatu comparere. n.271.

Principi potiùs, quàm Archiepiſcopo tenētur Epiſcopi obedire, cùm ſint Regÿ Cōſiliarÿ. n.272.

Prouiſionibus mediantibus Rex interponit auxilium ſuum, & nudam defenſionem ad eleuandam vim. n.273.

Prouiſionibus Regÿs violentiæ ſi iudex adeò ſit proteruus, & rebellis, vt non obtemperet, poteſt Rex illi iubere, vt à ſuis Regnis exeat, & in amiſſionem originis, & temporalitatum condemnare. n.274.

Quod in omnibus ditionibus Chriſtianæ Religionis practicari, teſtātur Doctores citati. n.275.

Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defenſionis non procedit ex potentia iuriſdictionis contentioſæ, ſed poteſtatis politicæ, & œconomicæ. n.276.

Rex ſupremus poteſt à ſuo Regno expellere clericos vim notoriam inferentes ſuis vaſſallis, & turbatores pacis publicæ, & iuriſdictionis, & præcipere, ne ad ſua Regna accedant. n.277.

Pater ſeu Dominus priuatus poteſt filium, ſeu famulum ſuum clericū è domo eÿcere ob eius pacē, & quietē virtute poteſtatis politicæ. n.278.

L. vnica C. de emendatio. propinquorum, ponderatur. n.279.

Nauarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ in Cœna Domini. n.280.

Proteſtatio Authoris. n.281.

Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulſionē clericorū à Regno. n.282.

Verbum (eÿcientes) quo vtitur Bulla in Cœna Domini; intelligitur de violenta, & tyrannica eiectione. n.283.

Vna pars alternatiuæ alteram declarat. n.284.

Defenſionis modus, quo vtuntur ſuprema tribunalia, continetur ſub limitibus protectionis naturalis. n.285.

Text. mirabilis in c. vt famæ. de ſent. excommun. ponderatur. ibidem.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſeruatur, quoties id ſit, quo omiſſo vis tolli nō poteſt. n.286.

Modo magis ſuaui ac politico, minuſque damnoſo Eccleſiaſticæ libertati vti Rex non poteſt, ad tollendam violentiam cum effectu, ſi iudex ſit rebellis, cùm illum per carcerem compellere non poteſt. n.287.

Imputari non poteſt facienti id, ſi aliter violentiam tollere non poterat. n.288.

Principi conceſſa violentiarum propulſatio, & vi oppreſſorum, etiam Eccleſiaſticorum protectio naturalis, ſibi intelliguntur conceſſa omnia ad id neceſſaria. n.289.

Finis cui conceditur, conceſſa intelliguntur omnia, per quæ deuenitur ad finem. n.290.

Conceſſio extenditur ad ea, quæ conſequutiuè veniunt ad diſpoſitionem. n.291.

Iuriſdictione conceſſa, conceſſa cenſentur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. n.292.

Regnū cui conceditur, neceſſariò conceduntur omnia, ſine quibus gubernari non poteſt. n.293.

Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo diſpoſitio loquitur. n.294.

Principali conceſſo cenſetur conceſſum, quod venit conſecutiuè, & acceſſoriè ad illud. n.295.

Principi conceſſa facultas leuandi violentias, de vento ſeruiret, ſi debitum non haberet exitum, & careret effectu. n.296.

Formam qui dat, & ea dat, quæ conſequuntur ad ipſam ſecundùm Philoſophum. n.297.

Natura humana non poteſt eſſe deſtituta remedÿs ad ſui conſeruationem neceſſarÿs. n.298.

Fine ex bono bona præordinatio præſumitur. n.299.

Cenalli opinio reprobatur aſſerentis, Senatores Regios poſſe vti iuriſdictione, quando foret neceſſaria ad expediendum articulum violentiæ. n.300.

Reponere, & deferre ſunt neceſſaria ad tollendam violentiam, quæ in illis conſiſtit. n.301.

Iudici Eccleſiaſtico remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit. n.302.

Violentia licèt remaneat, & adhuc ſubſiſtat ob iudicis proteruiam: tamen Princeps non ſe intromittit in ea tollenda, deferēdo, & reponendo, licèt iudex è Regno extrahendus. n.303.

Cenallos opinio ſi foret vera; omnia in comprobationem cognitionis per viam violentiæ ſubuerterentur. n.304.

Temporalitateš clericorum quæ dicantur, vt occupari poſſint, ob eorum proteruiam & contumaciam. n.305.

Senatores in executione violentiæ decreti & pœnarum, ſumma procedant præmeditatione, moderatione, ac modeſta conſideratione, ne excedendo iuſtæ defenſionis limites, incidant in cenſuras Bullæ. n.306.

De

1 DE theorica noſtræ Regiæ co-
gnitionis per viam violentiæ
ampliſſimè, & dilucidè ſuprà
c. præcedenti præ omnibus tra-
ctaui; quo probaui, præcipuè præludio 3. in
ea non procedi iudicialiter, ſed extraiudi-
cialiter, & abſque vmbra ſeu veſtigio iuriſ-
dictionis, quam non patitur, nec indiget
2 ſubiecta materia, & res de qua agimus, vel
potiùs ſuper qua cadit cognitio, nec forma,
ac modus procedendi omnibus iudicij ſub-
ſtantialibus, & apparatu deſtirutus, illam
admittit; prout de cætero monſtrabimus. ni-
3 hil enim in ea teperitur iuriſdictionale, quia
eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxi-
lium politicum, œconomica tuitio, permiſ-
ſa facultas, & licita vis, charitatiua prote-
ctio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi
oppreſſorum, rutus acceſſus, legitimus re-
curſus, & vis protectiua & propulſiua, qua
vis iniuſta iuſtè repellitur, ac à Principe ſu-
premo propulſatur, cuius proprium offi-
cium eſt, vi oppreſſos liberare; non quidem
4 iudicij ordine ſeruato; ſed de facto, & per
rei euidentiam, vt praxis vulgaris obſeruat,
de qua, & eius difficultatibus (quæ ingentes
ſunt, & innumerabiles penè) hoc in capite,
& tota hac prima parte erit explicitè tra-
ctandum, & quidquid nocibile fuerit ſecta-
tum ab aliquibus, eadem praxi, horúmque
negotiorum curſu carentibus, & ſtyli igna-
ris reſecandum, & damnandum, ne aliquan-
do forſan noſtrum ſalubrem receptum, &
iuſtiſſimum procedendi modum inficiat, &
detrectet: cuius intentione, & legitima cau-
ſa à pluribus doctiſſimis, prouidis, & exper-
5 tis viris; Senatoribus, & aduocatis fui per-
ſuaſus, vt noſtrum hunc in publicum ede-
rem laborem, vtiliſſimum, & proficuum fo-
re, toti Chriſtianæ Religioni, & vtrique rei-
publicæ Eccleſiaſticæ, & temporali, atque
omnium ſubditorum paci, & quieti, iudi-
cantibus.

6 Cùm igitur naturalis defenſio debeat ad-
hiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ,
non excedendo limites, & modum legiti-
mæ defenſionis; quod tunc accidir quando
7 id fit, ſine quo vis propulſari non poteſt, nec
aliter periculum euitari, gloſſ. *in c. ſignificaſti
2. de homicid.* Bart. *in l. 1. C vnde vi.* Ab. *in cap.
olim num. 15. de reſtitu. ſpol.* prout latè proſe-
quitur plures referens Proſperus Farin. *conſ.
crimi. 35. num. 31. cum ſeqq.* & nonnulla Ti-
raquel. *in tract. de pœnis temper. à num. 7.* ideo
vt hæc noſtra cognitio, & naturalis defenſio
legitima ſit in Principe protegente populos
ſibi ſubiectos, & oppreſſos iniuſtè à iudici-
8 bus Eccleſiaſticis, pariter eſſe debet cum
moderamine inculpatæ tutelæ, non exce-
dendo limites, & permiſſos modos legitimæ
defenſionis, & protectionis (id eſt ſalua ſem-
per in omnibus Summi Pontificis authori-
tate) in terminis probant Simanc. *de Cathol.
inſtitutio. titul. 45. numer. 35.* Cæned. *in collecta.
ad decret. colum. 5 num. 3. lib. 1.* & iterum pul-
chrè *in quæſt. Canon. 45. numer. 6. & numer. 25.*
idem probat Seſe *tract. de inhibitio. cap. 8. §. 4.
num 3. 12. 13 & 14.* vbi dicit quod iudex re-
pellens violentiam, non excedat modum
ineulpatæ tutelæ; ita vt in repellenda vi de- 9
beat contentari, & eouſque ſuam authorita-
tem interponere duntaxat, quantum ſuffi-
cit ad tollendam vim, aliàs autem ſi vltra
quàm ad id neceſſe ſit, ſe intromittens cau-
ſam tractet per omnes iudicij tramites, non
bene faceret, nec eſſet ſine ſcrupulo incur-
ſus cenſurarum Bullæ in Cœna Domini.
Sicut ſecus eſſet (inquit ille) quando tan-
tum cognitionis adhiberet, quantum neceſ-
ſe eſſet, ad tollendam vim, & ad reſtituen-
dum negotium, de quo agitur; ad pacifi-
cum ſtatum, in quo ante vim erat. qui ite-
rum *d. num. 3.* dixerat, fundamentum violen-
tiæ, id ſolùm operari, & inducere, vt ſcili-
cet, ſecularis vim tollat extraiudicialiter, & 10
per modum extraiudicialis, & charitatiuæ
defenſionis, aliqua tamen cognitione adhi-
bita circa violentiam, non autem iudiciali,
infe-ens ex hoc poſt alios, eos qui intra iu-
ſtos limites hos, recurſum habuerint ad ſe-
cularem, ad nudum auxilium duntaxat, nul-
las incurrere cenſuras; idem tenet *in §. 3. ſub
num. 85.* & Nauarr. *in manuali Latino cap. 27.
numer. 69.* hoc idem dixit Suarez *in libr. 4. de
immunita. Eccleſiaſt. de defenſio. fid. Cathol. cap.
34. à num. 30.* ibi, Sexta & vltima excuſatio
eſt, iuſta defenſio Regni, aut innocentium,
vel propria. Et hæc eſt valde vſitata in Re-
giis tribunalibus, quia per ſe & generatim
ſpectata habet magnam quandam ſpeciem
illius naturalis æquitatis, qua vim vi repel- 11
lere licet, nam defenſio ex ſuo genere om-
nibus licita eſt, ſi neceſſaria ſit, & debito
modo fiat; vnde etiam contra Papam lici-
tam eſſe Regibus, vel Eccleſiæ, cum Caieta- 12
no *in opuſculo de poteſtate Papæ cap. 27.* & Vi-
ctoria *relectione 1. de poteſt. Eccleſiæ num. 8. ſeu
propoſit. 8* Couar. & multis modernis ſcripto-
tibus Hiſpaniæ. Hæc ille.

Hanc etiam noſtram concluſionem pro- 13
bant expreſsè plures Rotæ deciſiones, vt in
vna Cæſar-Auguſtana iuris eligendi coram
Oradino 7. Februarij 1561. & idem fuit ten-
tum in alia Vercellenſi iactationis Paro-
chialis de Aldea coram Paleoto ſub die 27.
Iunij 1561. vt eſt in recollectis per eundem
Paleotum *deciſ. 372. in princ. dubium erat*, qui-
bus dictum fuit, quòd recurſus ad Regium

Conſilium

Conſilium legitimus eſt,ad finem duntaxat
propulſandæ violẽtiæ extraiudicialiter pro-
cedendo;ſecus ſi in auxilio præſtando debi-
tus modus, & ſolitus excedatur, proceden-
do ad actus iuriſdictionales; quas referens
ſequitur ad idem Lancel.Robett. *de attenta.*
*2.part.cap.4.limi.1.num.*38. videndus *à n.36.*
14 & magis clarè ac expreſſiùs hoc idem pro-
batur in aliis Rotæ deciſionibus citatis *ſuprà*
cap.1. in reſponſione ad 3.argum.à num.254. &
etiam per aliqua in prælud. 5.quibus dicitur,
quòd per huiuſmodi defenſionis legitimæ
exceſſum inciditur in cenſuras Bullæ Cœ-
næ Domini.
15 Et quid mirum, quia in re hac defenſio
naturalis, & Bulla Cœnæ Domini vicinæ
ſunt, & contiguæ, & vna cum altera confi-
nat, & vtraque ſub vno, & eodem limite
eſt, ſcilicet; legitimitas, & debitus modus,
quo vtraque diſtinguitur,& ſeparatur; qua-
re legitimos limites defenſionis excedens
indubitabile eſt, vt ingrediatur, & incidat
cenſuras Bullæ, vt expreſsè probãt eius ver-
ba cap.14.*ibi*,ſub prætextu violentiæ prohi-
bendæ,*&c.*) hoc eſt, ſi ſub colore violentiæ
tollendæ, & propulſandæ iuriſdictio Eccle-
ſiaſtica vſurpetur, turbetur,aut impediatur,
cenſuris inuoluantur, & innodentur exce-
16 dentes Senatores. nam dictio *ſub prætextu*,
qua vtitur Bulla, idem ſignificat quod ſub
colore, aut ſub velamine, quando, ſcilicet,
ſumpta occaſione caſus permiſſi,deuenimus
ad prohibitum. text. *in l.ſub prætextu* 19. *&*
l ſub prætextu 29. C.de tranſactionib.l.prætextu
C. de hæreditarijs actioni. text. *in c.inter mona-*
ſterium 20. ibi, ſub prætextu nouorum in-
ſtrumentorum.) *c. ſuborta ad fin.* ibi, prætex-
tu priuilegij.) *de ſentent.& re iudica.* & hanc
dictionem *ſub prætextu*, ita etiam exponit
Hieron. Gonzal. *in regul.de menſ. & alternat.*
gloſſ.57.numer.2. & facit *l. ſi ſeruum* 91. *aliàs*
ſeruum filij §. quæritur ff. de verbor. obligat. &
quod per eam bene dicit Ioan.Garc.*tract.de*
nobilit.gloſſ.1.n.32. vbi quòd prætextu æqui-
17 tatis plerumque perniciosè erratur. Huc
conducit, quod per Villalob. *in ſua eleganti*
ſumma 1.part.tract.19.difficul.61.ſub num.50.
18 *ante fin.* quòd dictio *prætextu*, eſt velamen,
quo quis ſimulat, ſe moueri ad aliquid fa-
ciendum, idem affirmat Souſa in explica-
tione Bullæ Cœnæ Domini *concl.* 30. & be-
ne conducunt alia,quæ ibi ipſi Doctores ci-
tati congerunt.
19 Quare mirabilem, & laudabilem mo-
dum præbendæ protectionis imploratæ in-
ter Eccleſiaſticos neceſſitas, & vtilitas in-
duxere, omnimodo contentum ſub limiti-
bus legitimæ defenſionis, & auxilij natura-
lis; iuxta illud celebre Marci Tullij in ora-
tione pro Milone, in hæc. Hoc & ratio do-
ctis, & neceſſitas barbaris, & mos gentibus,
& feris natura ipſa præſcripſit, vt omnem
ſemper vim,quacumque ope poſſent, à cor-
pore, à capite, & à vita ſua propulſarent.
quem refert Valenzuela *in diſcurſu ſtatus, &*
*villi.2.part.conſideratio.7.num.*11.Imò vt dicit
Enriq. *lib.14 cap.12.num.6.gloſſ.1. & 2.* Aze-
ued.Couarr.& alij ſequuti & citati per Cæ-
ned. *in practi.Canon.45.ſub num.57.& n.36.*
Humad. *in l.13.tit.13.part 2.gloſſ.4. numer.5.*
vt hactenus nullum aptius potuit inueniri 20
remedium ad ſedandas, & propulſandas iu-
dicum Eccleſiaſticorum violentias, negan-
tium appellantibus iuſtã delationem, quàm
quod praxis induxit,& frequenter vtimur.
Cuius inſtructio deducta fuit ab ſtylo 21
Regij Conſilij ſupremi,tribunalibus cæteris
miſſa, vt meminere *l.5.tit.1.lib.2.ordinam. &*
l.36. titul.5. lib.2. nouæ recopil. Præſul doctiſ-
ſimus Couart. *practi.quæſt.cap.35.num.1. ver-*
ſiculo cæterum. Chalced. *in additio. ad praxim*
Bernar.Diaz cap.102.litera A,verſiculo pro quo-
rum interpret.ad ſed. eandémque inſtructio-
nem literaliter refert practicus ille Mon-
terroſ. *cap. 2. de la Remiſſion de los Pleytos Ec-*
cleſiaſticos, y de la inſtrucion que con ella ſe in-
uia,quam ibi per te videre poteris.
Cuius quidem formam, & ſubſtantiam 22
ſcriptam eiuſdem etiam inſtructionis, &
praxis meminere Nauarr. *in c.cum contingat*
rem.1.in prin.fol.154. Paz *in prax.1.p.1.tom.1.*
temp.num.24. Gaſpar Rodrig. *de annu.reddit.*
lib.1.c.17.num.66. idem Monterroſ. *in tract.*
practi. Cancell. c.2. de la ſegunda manera en que
ſe traen los pleitos por via de fuerça fol. 94. ha-
bemus *in l.Regia 36. tit.5.lib.2. nouæ recopilat.*
cuius verba ſunt quæ ſequuntur.
Por quanto aſſi por derecho, como por coſtum- 23
bre inmemorial nos perteneſce, alçar las fuerças,
que los juezes Eccleſiaſticos, y otras perſonas ha-
zen en las cauſſas, de que conoſcen, no otorgando
las appellaciones, que dellos legitimamente ſon
interpueſtas. Porende mandamos a los nueſtros
Preſidentes y oydores de las nueſtras Audien-
cias de Valladolid y Grenada, que quando algu-
no viniere ante ellos, quexando ſe, que no ſe le
otorga la appellacion que iuſtamente interpone
de algun juez Eccleſiaſtico, den nueſtras cartas
en la forma acoſtumbrada en nueſtro Conſejo, para
que ſe otorgue la appellacion, y ſi el juez Eccleſia-
ſtico no la otorgare manden traher a las dichas
nueſtras Audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico ori-
ginalmente, el qual trahido, ſin dilacion lo vean,
y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta le-
gitimamente interpueſta, alçando la fuerça pro-
uean, que el tal juez la otorgue; porque las partes
puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como de-
uan, y repongan lo que deſpuez della vuieren
hecho.

hecho. y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha appellacion noſer juſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico con condemnacion de coſtas ſi les pareſciere, para que el proceda, y haga juſticia. Ha-
24 ctenus de mirabili lege Regia; ſub quorum verborum inuolucro multæ mirabiles, & vſu frequentes difficultates continentur, quas ſigillatim libet diluere, & extirpare.

Et licèt circa iuſtificationem prioris partis huius legis (ſcilicet de facultate, & Regia poteſtate in admittenda vi ab Eccleſiaſticis illata, quia illi tanquam ciues, & membra reipublicæ temporalis ſubſunt, quoad protectionem, & defenſionem naturalem, cuius proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare) ampliſſimè præ omnibus egerim c. præcedenti; tamen hîc primitus, & anteaquam ad praxim deueniam, indagare vtile
25 cenſui, an hæc protectio aliis etiam Principibus, & Dominis inferioribus, hócque ius, & facultas competat.

26 Quod breuibus reſoluam negatiuè, pro quo primò pondero textum *in c. Regum officium 23. quæſt. 5.* ibi, Regum officium proprium eſt liberare de manu calumniantium vi oppreſſos.) in illis verbis (Regis proprium) quæ maximum in ſe claudunt miniſterium, ac ſi dixiſſet, vt aliis ſit alienum; quoniam duo non poſſunt eſſe eiuſdem rei inſolidum Domini, nec rem inſolidum poſſidere; quo etiam loquendi modo vtitur noſtra l. 36. ibi,
27 *Y por coſtumbre inmemorial nos perteneſce alçar las fuerças*, &c. quaſi dicat; aliis non pertinet, non iure, quia eo ſcriptum non reperitur, non conſuetudine, quia non egreditur perſonam præſcribentis, nec ad aliam extenditur (vt eſt vulgare) & conducunt, quæ latè in cap. præcedenti à prin. vbi docuimus
28 hoc ita proprium Regis eſſe officium, vt ſit attributum naturale inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus, & ſubſtantiæ diademæ, inſeparabilis, & indiuiſibilis, ita vt protectio, & regimen vnum, &
29 idem iudicetur indiſſolubile, quod à Rege tolli non poteſt, nec à regimine ſeparari, niſi Regnum tollatur, cùm protectio, & defen-
30 ſio ſubditorum ſimul cum Regno orta eſt, imò protectio obiectum eſt, & cauſa fina-
31 lis Regni; Regnum enim propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio propter Regnum, aut Regem, datum eſt à Deo ſupremis Principibus temporalibus, prout videbis latiſſimè d. c. 1. prælud. 1. & ſeq.

32 Et hinc eſt, vt hæc Regia protectio, & naturalis ſubditorum defenſio à violentiis, eiúſque extraiudicialis cognitio Regi ſoli pertineat; etenim eſt de regalibus, Regi pertinens in ſignum ſupremæ poteſtatis, ita Camill. Borrell. *de Regis Cathol. præſtant. cap. 5. num. 7. & num. 26.* & idem dicit cum Didac. Perez *in l. 2. titul. 1. lib. 3. ordin. gloſſ. 1. verſiculo quæro ſi eſt dubiũ.* vbi allegat Palac. Rubeum, & cum Azeuedio etiam *in l. 3. in fin. titul. 21. lib. 4. recop.* tenet noſtras Gaſp. Rodr. *de annu. reddit. lib. 1. quæſt. 17. num. 71. ad fin.* póſtque Couarr. & Afflict. pulchrè dicit Seſe *in tract. de inhibitio. c. 8. §. 3. ſub n. 70 prope principium.*

Quare hoc ius tollendi violentias Duces, 33
Marchiones, & alij Domini temporales recognoſcentes ſuperiorem in eorum ditionibus, non habent, quoniam quamuis hæc conſuetudo tollendi has violentias, & oppreſſiones vigeat, & toleretur in perſona Regis, & eius ſupremorum Senatorum (quorum tribunal Regis perſonam repræſentat) ex iure proprio, & principiis iuris naturalis, ac diuini; tamen non habet, nec poteſt habere locum in aliis Dominis inferioribus, in quibus illa iura non militant, nec rationes; ita Auendan. *libr. 1. de exequen. manda. cap. 1. num. 32. verſiculo & cum hæc conſuetudo.* Bobadill. *in Polit lib. 2. cap. 16. num. 90.* Cæned. *in practi. quæſt. Cano. 45. num. 61. poſt medium*, quia Principes ſupremi non recognoſcentes ſuperiorem in temporalibus, habent hanc cognitionem per viam violentiæ, & protectionis iure proprio regali.

Quod in tantum procedit, quòd etiam ſi 34
Princeps inferioribus Dominis concedat iuriſdictionem pleno iure, cum mero mixto imperio; non cenſebitur conceſſa hæc ſuperioritas, quæ hæret ipſi Regio diademati, in ſignum Regiæ maieſtatis; quia in Principe adhuc remanet hic recurſus, per quem ſubditi liberantur à vi oppreſſione, quia cùm (vt diximus) proprium ſit vim tollere, non poteſt hæc proprietas ad alium pertinere in damnum ſubditorum, qui ſint ſub pro-
tectione, & tutela regali, nec ipſe Princeps 35
quod maieſtati ſuæ adhæret, à ſe poteſt abdicare, *c. ſuper quam § porrò de off. delegat. c. etſi contra vnum §. vlt. eod. tit. lib. 6.* Parlador. *lib. 1. rerum quoti. cap. 1. num. 15.* Leſſius *de iuſtitia & iur. lib. 2 cap. 6. dubitatione* 12. vbi dicit quòd poteſtas caſtigandi, & iudicandi eſt omni-
no intrinſeca authoritas Principis reſpectu 36
ſubditorum, tenet etiam Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violent. in proœmio cap. 10. num. 38. & 39.*

Et ob hanc rationem nullus poteſt ſiue 37
Eccleſiaſticus, ſiue ſecularis titulo donationis, vel præſcriptionis, illam ſupremam iuriſdictionem acquirere in caſibus violentiæ, & appellationis, ſeu recurſus protectiui aduerſus Reges & Principes ſupremos, nec in alios tráſferri poteſt etiam per donationẽ quantumcũque ampliſſimis cauſis fulcitam,
quia

Digitized by Google

quia ab eius diademate Regio,cui infixa eſt,
nullo modo auelli poteſt, vt tradunt Lucas
de Penna *l.quicumque 2. C.de omni agro deſer-*
to.l. 11.Peregri.*conſ.* 1.*n.* 13.*col.* 1.Bobad.*in Po-*
*lit.li.*2.*c.*16.*n.*83.*&* 117.*&* 196. Eſcacia *tract.*
de appellat. q..... n. 111. *verſiculo oppono ſecundò.*
38 dicentes, quod maioria Regis nullo modo
à Rege alienari poteſt, & loquendo in Pon-
tifice idem tenet Decius *conſ.* 307. *colum.* 3.
Guillel. Benedict. *in c. Raynut. de teſtam. verb.*
ad vxorem nomine Adelaſiam in 2.*deciſ.n.*319.
Carol. de Graſſal. *libr.*2. *Regal. Fran. iur.* 14.
Anaſtaſ.Germon.*de ſacror.immunit.in c de in-*
dultis §.*Epiſcopi n.*29.quia illa ſuprema iuriſ-
dictio adhæret formaliter, & eſſentialiter
39 dominio Regiæ maieſtatis, & viſceribus in-
trinſecis regiminis, & ideo videtur impoſſi-
bile ſubditum eſſe exemptum,& immunem
40 ab illa ſuprema iuriſdictione,& protectione,
quæ procedit à fonte perenni, & origine iu-
ris naturalis,*l.vt vim ff.de iuſtitia & iur.* iuxta
text.*in d.c.Regum officium* 23.*q.*5. Nauar. *in c.*
nouit.de iudic. Couar *in pract.c.*1.*n.*6. Fuluius
Pacian. *conſ.fin. n.*61. gl. *in c.cum non licet* 12.
de præſcriptio. docet Lucas de Penna *in l. ſa-*
*cris col.*3.*C.de proxim.agror. ſcrinior.lib* 11. pro
quo facit *l.* 1. *tit.*15. *lib.*4. *recopilat.* quam de-
clarat Gutierr.*lib.*1.*practicar.quæſt.*
41 Cui conuenit,quod pulchrè & ſubtiliter
dicit Bal. *conſ.*159.*n* 5.*vol.*3. quòd dignitas,
ſeu Imperiũ eſt immortalis,& licèt Summus
Pontifex moriatur, non moritur Summus
Pontificatus, & quòd in Rege concurrunt
duæ perſonæ,& ſignificationes,& quòd ipſa
ſignificatio (quæ eſt quid intellectuale)ſem-
per eſt perſeuerans ænigmaticè, licèt non
corporaliter, & ob hanc cauſam licèt Rex
deficiat quoad rumbum, remanet perſona
42 Regis quoad organum & inſtrumentum, &
illius perſona intellectualis & publica eſt,
quæ principaliter fundat actus. vnde ma-
gis attenditur actus principalis, quàm vir-
tus organica, & quemadmodum mundus
non moritur, ſed diſpoſitiones mundi, arg.
text. *l. proponebatur.* vbi Alberi. *ff.de iudic.* ſic
43 Rex ſemper viuit quoad maieſtatem ſupre-
mam, & protectionem circa ſubditos, quæ
nullo iure, nec facto auelli poteſt à Regia
maieſtate, quia aliàs moreretur Rex quoad
effectum ſupremæ poteſtatis, iuriſdictionis,
& protectionis, quod deuiat à tramite iuris,
& veritatis.de qua Baldi doctrina plures ad-
ducens mirabiles, & ſubtiliſſimas doctrinas
exactiſſimè tractaui infrà hac 1.p.c.3.
44 Quare meritò à Principis ſupremi perſo-
na non receditur, *l.ſi quis arbitratu ff.de verb.*
l.fin. Cod.de contrahenda emptio.l.in compromiſ-
ſis ff. de arbit. l.fin. ff. de conditio. & demonſtra.
l. ſi eo ita ff. pro ſocio, cuius ſuprema tribuna-
lia (cùm eius vices in ſupremæ poteſtatis
administratione iuſtitiæ ac regimine pro-
uinciarum gerunt) perſonam, & imaginem
repræſentãt, vnúmque & idem faciunt con-
ſiſtorium iuxta text. *in l. omnium*, ibi, Inter
tot nobiles, & probatas perſonas, quæ con-
ſcientiam Principis tenent,&c.) *C.de teſtam.*
quorum ita quæ præcepta, ita ſunt obtem-
peranda, ac ſi ab ipſo Rege dimanaſſent, 45
Caſſaneus *in Catalogo gloria mund.* 7. *p. con-*
*ſider.*9. Auend.*in dictionar.verb.Oydores.* Aze-
ued. *in l.*29. *titul.* 1. *libr.*2. *recopilat.* ideo me-
ritò ad ipſa ſuprema tribunalia recurren- 46
dum eſſe pro tollenda violentia à iudicibus
Eccleſiaſticis illata, docent omnes Docto-
res de iuſtificatione huius recurſus tractan-
tes ſuprà citati *c.*1. *num.* 26. & alij in diſcur-
ſu, & probant inſuper expreſsè l. 34. ibi,
Y mandamos a las Preſidentes y Oydores de las
audiencias, que aſsi lo cumplan y guarden y que
en los dichos proceſſos Eccleſiaſticos den las proui-
ſiones y guarden la orden ſegun que haſta agora
ſe a acoſtumbrado dar en nueſtro Canſejo, &c. &
idem probat noſtra l. 36. ibi, *porende manda-*
mos a los nueſtros Preſidentes Oydores de las
nueſtras audiencias de Valladolid y Granada, que
quando alguno viniere ante ellos quexando ſe
que no ſe le otorga la appellacion, que iuſtamen-
te interpone,&c. *tract.*5.*lib.*2.*recopil.*
Ex quibus verbis, *ante ellos quexando ſe,* 47
oritur difficultas; an omnes indiſtinctè tam
clerici, quàm laici, poſſint huiuſmodi que-
relam coram ſupremo Regio tribunali pro-
ponere. & quòd clericis hæc ſit denegata
facultas, vt non poſſint recurrere ad ſecu-
larem, in negotiis vertentibus coram iudi-
cibus Eccleſiaſticis, probat text. *in cap.* 1. *&*
2. 11.*quæſt.*1.cuius ratio ibi aſſignatur (Quia 48
de Eccleſia malè ſentire, & iudicare vide-
tur is, qui à ſeculari iudice auxilium poſtu-
lat.) text. *in c.ſi quis* 23.*q.*8.*cum pluribus alijs,*
ibi per gloſſam citatis. vbi punitur clericus qui
contempto iudice Eccleſiaſtico, ad Impera-
torem confugit. de quo etiam latè 21.*q.*1.*per*
totam. ergo clericis hæc querelandi facultas
denegata cenſetur.quod etiam tenet Aloyſ.
Ricc. *in collect.deciſ.*407.2.*p.poſt medium verſ.*
poteſt 14.*fol.mihi* 222. dicens hoc eſſe contra
Canones, & pro hac parte faciunt eſſe in
terminis deciſiones Rotæ adductæ ſuprà c.1.
n. 31. & ad reſponſionem tertij argumenti
appoſiti à n. 254. quibus declaratum fuiſſe
apparet clericum recurrentem ad Regia tri-
bunalia pro tollenda vi, incidiſſe in excom-
municationem Bullæ in Cœna Domini.er-
go d.l.36. ſub illis verbis generalibus nõ de-
bet comprehendere Eccleſiaſticas perſonas.
Sed contrarium verius eſt in noſtro caſu 49
dicendum,vt pro extrãiudiciali defenſione,
ad tollendam vim illatam à iudice Eccle-
ſiaſtico, liceat etiam clerico ad Principem

temporalem recurrere, & querimoniã pro-
ponere. text.eſt optimus *in c.adminiſtratores*,
ibi, Eorum querimonias attentiùs audiant,
& ſecundum quod neceſſitas expetierit,&c.
23.*quaeſt*.5. text.*in c.filijs vel nepotibus* 16.*q*.7.
cap.ſi in adjutorium 10.*d.cap.petimus* 11.*quaeſt*.1.
cap.nos incompetenter 2,*quaeſt* 6.
50 Hinc lib.2.Machabænr.c.4.legitur,Onias
ſummum Sacerdntem Ieruſalem recurriſſe
ad Regem, vt propulſaret vinlentiam ac ſe-
ditioſam inquietem in populn cauſaram, &
illatam à Simnne pariter Sacerdote amicó-
rum conuocatinne, iudicantem ſummè ne-
ceſſarium ad Regale auxilium,& protectio-
nem cõfugere, vt pax publica turbata quie-
ſceret, *ibi*, Ad Regem ſe enntulit, non vt ci-
uium accuſator, ſed communem vtilitatem
apud ſemetipſum vniuerſæ multitudinis
conſiderans, videbat enim ſine Regali pro-
uidentia impoſſibile eſſe, pacem rebus da-
re,*&c*. & in Tolet.Concil.XIII.c.12.permit-
51 titur ad Metropolitanns iudices, vel Regios
recurrere, vt protegantur, & à vi nppreſſio-
nibus defendãtur, quæ latè cnngerit doctiſ-
ſimus Bobadil.*in ſua Polit.lib*.2.*c*.18.*n*.140.*ad*
52 *fin*.vbi etiam illud aſſerit,quòd ad Imperatn-
rem Ludouicum cnnfugiſſet quidã clericus
querimoniam proponendo de Lenne Papa.
53 Cæterùm quia D.Paulus metuens inſtans
periculum, & coniurationem, & nppreſſio-
nem Phariſænrum, licèt Eccleſiaſticus, au-
xilium à tribunn pnſtulauit,vt tutus pericu-
lum poſſit euadere,Bobad.*in Polit.lib*.2.*c*.18.
n.24.*& lib*.2.*c*.23. Mexia *in pragma pan.concl*.
5.*n*.55. Mnrl. *in empor.iur*.1.*p.tit*.2.*q*.12. Cæ-
ned.*in q.Cano*.45.*ſub n*.9. Manuel Rodrig.*in
additio.ad* §.9.*n*.87.& legimus actuum Apo-
ſtnlnr.c.23.25.& 26.& *ibi*, Ad tribunal Cæ-
ſaris ſto. & cap.28.ait,Contradicentibus au-
tẽ Iudæis coactus ſum appellare Cæſarem.
54 Qunniam iſthæc querela non eſt accuſa-
toria,nec in pœna, aut caſtigatione conclu-
dit,ſed eſt quædã certioratio querimnnialis,
concludens in mera pntectinne, & in nuda
defenſione naturali, & extraiudiciali. quia
hæc eſt differentia inter querelam, & queri-
mnniam ſecundùm vulgarẽ loquendi vſum
(à qun rectum ſumimus argumentum ex iu-
55 ribus vulgaribus) quia querela ſupponit, &
reſpicit iudicium, & iudicẽ,querimonia au-
tem priuatam perſonam, & extraiudiciali-
ter latam, vt bene colligitur ex d.c.14. Ma-
chabæor.lib.2.*ibi*,Ad Regem ſe cõtulit,non
vt ciuium accuſator, ſed cõmunem vtilita-
tem,&c. *& in d.c.adminiſtratores*. ibi, Eorum
querimnnias,*&c*. qun loquendi modn cnn-
56 ſultè vſa eſt nnſtra lex Regia 36. ſuprà rela-
ta,ibi,*ante ellos quexando ſe,&c*.non dicit *que-
rellando ſe*, quia reſpicit accuſationem, quæ
omnimodn ab hoc inſtitutn aliena eſt. Et
quia qnerela eſt nomen generale,cnmmune
ciuili,& criminali cauſæ,nmnémque quere-
lam dici extraordinariũ remedium,affirmãt
Craueta *conſ*.469.*in fi*. & Cuman.*conſ*.42.*vi-
ſo proceſſu circa fin*. Iul.Clar.§.*teſtamentũ*.*q*.40.
Angel. *cõſ.pro deciſione*,*n*.4.*verſ.ſed remedium*.
Cardin.Tuſc.*practi.litera Q.concl*.38.*n*.1.*&* 3.
Si enim Regi permiſſa eſt, & cnmmendata
nmni iure maximè clericorum pntectio, vt
latiùs diximus ſuprà c.1. à princ.& probatur 57
in l.51.*titul*.6.*p*.1.ibi, *e como quier que todos los
homes de la tierra por derecho deben ſer ſeguros,
mucha mas deben hauer eſta ſeguridad los cleri-
gos*.Oliua. *de iur.fiſci,c*.11.*n*.50.*& c*.14.*n*.100.
Pacian.*conſ.fin.n*.42. quomodn poterit auxi-
lium ſuũ interpnnere,ac proprium officium 58
exercere ſi vinlentiæ notitiam nnn habet,&
ſi Regi licitum eſt, pntegere, multo magis
licitum erit, protectionem in neceſſitate
poſtulare.argum.tex.*in c.debitores de iur.iur*.
Hinc non obſtant iura in contrarium,qui- 59
bus prnhibetur clericis ad Regem confuge-
re in cauſis pendentibus coram ſuis iudici-
bus; quia procedunt, & loquuntur quando
occurrit ad ſecularem,vt cngnnſcat de cau-
ſa principali iudicialiter, & cũ iuriſdictinne;
nnn tamen quando cnnfugit prn tollenda
violentia illata ab Eccleſiaſtico iudice eo,
quòd debitæ appellatinni nõ detulit certans
ſententiam exequi,quia tunc valde licitum
eſt, pntectionem & defenſinnẽ naturalem
Regiã inuocare,ita pulchrè tenet,& reſpon-
det Ozaſc. *deciſ. Pedemont*.30. *n* 4. *&* 19. vbi
refert Cnuar. *c*.35.*n*.50. pulchrè etiã & poſt
eum tenet Seſe *tract. de inhibit.c*.8.§.3.*n*.105.
cum duobus ſeqq. bene etiã probat Afflict. *de-
ciſio*.24. Carol.de Graſſal. *lib*.2.*Regal Franciæ
iur*.7. Didac. Perez *lib* 3.*ordin tit*.3.*pag*.718.
Nauar. *in cap. cùm contingat de reſcript*.1.*rem.
conſ*.16.Fuluian.Pacian.*conſ.fin per totum,præ-
ſertim numer*.42. Bartholom. Huma. *in l*.13.
tit.13.*part*.2. Lancelot.*de attenta* 2.*part*.4.*de-
claratio*.*n*.36. noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu.
redditi. lib*.1.*q*.17.*n*.71.Cæned. *in q.Cano*.45.
ſub num.9.*& n*.13. poſt Achil. *deciſ*.36.*de ap-
pellatio*. & faciunt pulchra verba Manuelis 60
Roderici *in additio.ad* §.9. *numer*.87. vbi cir-
ca interpretatinnem Bullæ Cœnæ Dnmi. in
hæc inquit, *pero quando la perſona Eccleſiaſtica
vee, que ſu juez Eccleſiaſtico le haze agrauio, y le
oprime, puede recurrir al juez ſeglar para que lo
defienda,&c*.& iterum paulò poſt, *y aſsi quan-
do ſe dize en derecho, que los Eccleſiaſticos no re-
curran a los tribunales ſeglares,ſe a de entender,
ſaluo ſi recurren por ſu defenſion, y para que in-
deuidamente no ſean opprimidos, y eſto es lo que
hizo San Pablo, &c*. in qua doctrina nmnes
tam Thenlngi, quàm Iuriſtæ de hac re tra-
ctantes vnanimiter cõueniunt, qunrum no-
menclatura ſuperiùs c.1.n.16. & conſonat
Cæned.

Cæned. *vbi proximè n.13*. quod ſi Bulla ma-
turè conſideretur nullibi loquitur de par-
61 te, quæ ad euirandam iniuriam iudicis Ec-
cleſiaſtici recurrir ad laicum, vt illum tuea-
tur à tali iniuria animo recurrendi ad ſupe-
riorem Eccleſiaſticum, ad quem appellauir.
Hine venir reprobandus Aloyſ. Ricci. pro
contraria parre ſuprà ciratus, vbi referens
62 noſtram doctrinã ex Ozaſco, ipſe dicir, non
ſequi, cũ ſit contra Canones; quia ſecundùm
Canonicas ſanctiones citaras hoc procede-
re verius eſſe, oſtendi, ac proprerea veriùs
rectéque procedir noſtra l.Regia 36. ibi, *que
quando alguno viniere ante ellos quexando ſe,
que no ſe le otorga la appellacion que iuſtamente
interpone de algun juez Eccleſiaſtico, &c.* quæ
querimonia forma ſequẽri proponenda erir.

63 *Querela.* Tirius Procurarorio nomine Sempronij
coram alritudine veſtra comparendo, que-
rello de Licentiato N. Prouiſore ac Vicario
generali talis diœceſis, aur de Licenriaro N.
Canonico talis Eccleſiæ Carhed. iudice de-
legaro, vel executore ſedis Apoſtolicæ, *&c.*
dico parrem meam coram ſupradicto iudi-
ce litem rractaſſe aduerſante F. clerico be-
neficiaro ralis diœceſis (vel laicò, variata
propoſirione) ſuper rali beneficio, vel illa
re, *&c.* præfarus iudex in ea rale grauamen
parti meæ inrulir, vel ralem prorulir ſenren-
tiam, à qua ſenriens ſe nimis grauarum, legi-
timè ad ſedem Apoſtolicam appellauir, cui
præfatus iudex non defert, nihilominus ea
vtrumque habenre effectum in d.cauſa pro-
cedir, & pro ſententriæ vel grauaminis exe-
curione magnis Sempronium afficir cenſu-
ris, vſque ad Eccleſiaſticum inrerdictũ, quo
ita facto nororiam vim ac euidenrem com-
miſit iniuriam. ab alritudine veſtra pero, ac
ſupplico; vr ſubleuando, & amouendo vim,
parti meæ der Regiam prouiſiouem ac car-
tam, vr præd. iudex appellarioni, ſeu appel-
lationibus in hac cauſa interpoſiris deferat
omnino, geſtúmque poſt appellarionem le-
gitimè emiſſam, vel intra rerminum ad ap-
pellandum reponar; quod ſi non fecerir, ipſe
aur rabellio ſiue norarius acta proceſſus ha-
bens, ea originalirer ad Regiam veſtram
mittar audieuriam, vr eo viſo fiat iuſtitia, &
interim altirudo veſtra ei iubear; exeommu-
nicaros abſoluar per rerminum veſtræ alti-
tudinis placirum, cum cæteris in prædicta
prouiſione ordinaria expreſſis, *&c.*

64 Ex cuius querimoniæ conceprione illud
præ oculis ſemper habendum eſt, vr legiri-
ma appellatio debear præcedere, interpoſira
à iudice Eccleſiaſtico. etenim cùm vis hoc
caſu cõſiſtar in denegara iuſta delarione ap-
pellationis, ſuſpendentis iudicis iuriſdictio-
nem, ne in poſterum exequatur, ſecundùm
ea quæ larè adduximus ſuprà c.1. prælud. 5.
à prin. ſequitur, vr debet adeſſe appellario;
quia alirer nõ entis nullæ ſunt qualirares, &
delario, quæ à iudice petirur, deber ſuppone-
re appellarionem, qua deficienre, non poreſt
dari ſubiectũ habile, nec mareria, ſuper qua
cadere poſſit violenria, nec fundari hæc ex-
traiudicialis cognirio, nec decretum, *otorgue* 65
y reponga. quia non eſt cui deferendum ap-
pellarioni, nec eſt quid reponendũ; quia de-
ficienre appellarione, cùm ſenrentia rranſir
in rem iudicaram, licirè proceditur ad exe-
quurionem, in quo non cadir violenria, quia
ad exequutionem procedirur iure permir-
tenre. & quia quando eſt omiſſum appellari
à primo grauamine, non auditur poſtmo-
dum conquerens, de cuius exequutione agi-
rur, vr lariſſimè plures, & curioſas doctrinas
congerens, dixi infrà 2.p.c.3.per rotum; tunc
enim ceſſar finis huius charirariuæ prote-
ctionis, vr ſir rollere impedimentum appo- 66
ſirum per Eccleſiaſticum, vt liberè oppreſ-
ſus poſſir adire ſuperiorem ſuum, & coram
eo appellarionem proſequi, quod verificari
non poreſt deficienre appellarione, in quo
omnes Doctores vnanimirer conueniunr, &
probanr, quos rerulimus ſuprà c.1. n.16. &
in diſcurſu. prour eriã videmus iuriſdictio-
ne fundara, & permiſſa ſuper aliqua qualira- 67
re, puta; nororia, aur manifeſta iniuria, *&c.*
de qua inprimis conſtare, & apparere debet,
Farinac. 1. *tom.q.8.n.86.& q.21.n.87.& conſ.
10.num 26.* & nos ſæpe diximus. & quando 68
vnum diſponirur, & alterũ ſupponirur, non
procedir diſpoſitio, niſi prius apparear ſup-
poſitio, quo fit, vt cùm plures ignari aduo-
cari, & negligentes liriganres hoc non præ-
miſſo neceſſario fundamenro, & angulari
lapide, proponunr querimoniam, & poſtmo-
dum traducto proceſſu originali, & viſo in
Senatu, iuſtiſſimè declararur, non venire per
ordinem, aur in ſtaru, de quo inferiùs.

Ex iis omnimodo cauendus eſt Ceuall. *in
tract.de cogns. per viam violent.gl.16.ſub n 20.*
qui poſtquam dixerar, quòd in recurſu ad 69
Regem ſuper decretis laicorũ, hoc eſt, quan-
do iudex Eccleſiaſticus facit vim cognoſcẽ-
do de merè laico ſuper cauſa, & re merè pro-
fana, vr nõ ſit neceſſaria appellatio, nec pro-
teſtario à iudice Eccleſiaſtico, nec vlla decli-
naroria, quia omnibus iis deficiẽribus darur
recurſus, & cognirio violentiæ (quod verum
eſt) *per gl.in cap. Imperial.§ preterea de probib.
feu ali per Feder.*B.*in l.1.§ poſt operis n 8.de no-
ui oper. nunt.* pro quo facir *l.4.tit.7.p.3. l.con-
ſulta diualia. C. de teſtamentis.* & tradir Guil-
lelmus Benedict. *in cap. Raynutius, verſicu-
lo ſi abſque liberis el 2. de teſtament. num.* 49.
& in terminis noſtris noſtras Gaſp. Rodrig.

lib. 1. cap. 17. verſiculo his tamen, de annu. reddit.
quia tunc principale conſideratur præiudi-
cium, & intereſſe Regis tamē conſtituendo
70 differentiam: ſubdit ipſe Ceuall. *ibi*, Si verò
cauſa ſit Eccleſiaſtica, vel inter perſonas Ec-
cleſiaſticas; neceſſaria eſt appellatio, & pro-
teſtatio, vt ſuprà dictum eſt.) Ex quibus ver-
bis clarè voluit imponere æqualem neceſſi-
tatem proteſtationi, ſicut appellationi, quod
quidem abſonum eſt; quia ad hūc recurſum
ſola appellatio, tanquam præciſum funda-
mentum eſt neceſſaria, proteſtatio autem
coram Eccleſiaſtico nullo modo, nec hacte-
nus viſum, nec auditum eſt; defectum prote-
ſtationis impediſſe cognitionem, & deter-
71 minationem ſuper articulo violentiæ, quia
illud apponi ſolet in appellationibus à iudi-
cibus Eccleſiaſticis, ad animi appellantis de-
clarationem, & iudicis timorem, & trepida-
tionem, ex ſuperabundanti, imò (vt ego opi-
nor) etiam ſi expreſsè ipſe oppreſſus huic re-
72 curſui renunciauerit; illi denegandus non
erit; quia eſt defenſio naturalis, ac etiā rema-
net ius, & intereſſe principis, cuius propriũ
officium eſt inter vaſſallos vim non pati, &
ſic ſola appellatio, eſt præciſa, vt dictum eſt.

Quare cauti aduocati defenſuri vi op-
preſſum, viſuri proceſſum inprimis confu-
giunt, velociter inquirentes appellationem,
quomodo ſit formata, an legitimè interpoſi-
ta; ſi autem ipſam deficere, & minimè inter-
poſitam repererint; ſtatim perſuadent op-
poſitum, vt omni breuitate mittat ad iudi-
cem Eccleſiaſticum, vt coram illo appella-
tio prorumpatur, ita demum ſi ſit poſſibile,
illam interponere intra terminum iuris, da-
tum ad appellandum, aliter enim inutile
erit conſilium, non profuturum.

73 Illud inſuper animaduertentes, vt cùm
multoties ſoleat, proponi appellatio condi-
tionaliter, ſcilicet; ſi hoc non feceris appello,
vel peto terminum, & ſi non conceſſeris, ap-
pello, & alia, non expectata iudicis declara-
tione, confugiunt ad regale tribunal per
viam violentiæ, vbi viſo proceſſu, iuſtiſſimè
declaratur, *por agora no haze fuerça* (de quo
exactè explicitè multa dicta ſunt vtiliſſima
infrà 2. p. c. 2. ad quæ re remitto pro maiori
intelligentia proponendæ doctrinæ) ex eo,
quia deficit grauamen, & ſententia, ſuper
qua poſſit cadere appellatio, nec poſtmo-
dum ſequuto grauamine ipſe poterit, illa ſe
appellatione iuuare appellans, ſecundùm
quæ ibi diximus; & ideo litigans debet redi-
re ad Eccleſiaſticũ, & expectare grauamen,
vel ipſo inſtante pro determinatione articu-
li, & ſi neget à ſe petitum, nouam interpo-
nat appellationem omnino; quia prior nun-
quam profuit, & nouiter etiā conquerendus
eſt in Senatu, vbi pluribus citatis probaui.

Et inſuper attende, quòd ſi iam illata ſen- 74
tentia, nec fuit intimata grauato, nec aliter
ex proceſſu detegatur eius notitia & ſcien-
tia; querela in Senatu ab eo propoſita illi
ad hoc nocebit, quoniam cùm debeat refer-
re latam ſententiam, & ab ea appellationem
interiectā, vt in violentia, & defenſione con-
cludatur; euenit, vt ex tunc arguitur eius no-
titia, & grauaminis, ſeu ſententiæ ſcientia.

Sed quid dicendum de ea querela, & eius 75
virtute expedita ordinaria, poſtulata à parte,
antea quàm grauamen, ſeu ſententia ſit lata
ab Eccleſiaſtico iudice, & per conſequens,
etiam antea quàm illa pars interpoſuerit
ſuam appellationem, quia hoc remedio ſo-
lent vti plures timētes periculum futurum,
ſcilicet iudicem Eccleſiaſticum illos iniuſtè
condemnaturum, aut grauaturum, ac de fa-
cto ſiue non expectata appellatione, ſiue ea
etiam legitima ſpreta, violenter exequi, &
opprimere, cui fortè periculo opportunè
non occurrunt ob diſtantiam Regij tribuna-
lis; ideo præuentam cuſtodiunt ordinariam,
& ſtatim lata ſententia feſtinant, appellatio-
nem proponere, & ſimul ordinariā intima-
re, vt iudex debito ſeruato honore Regi pro-
tectori, vrbanitatis non oblitus, conquieſcat;
vt cōmuniter in dies practicari videmus, &
teſtatur Gondizalu de Paz *in prax. 1. p. tom. 1.*
temp. 1. n. 24. & 34. & poſt hæc ſcripta per eum
idem dicit Ceual. *in commu cōtra commu tom.*
4. q. 1. n. 464. quoniam melius eſt ante tempus 76
occurrere damno, quàm poſt illatum, reme-
dium quærere *l. 1. C. quando liceat ſine iudice ſe*
vindicare; alias etiam rationes reddit Paz *ibi.*
Sed meliùs dicas, quoniam licèt de iure à fu-
turo grauamine nō detur appellatio (de quo
latiùs nos infrà 2. p. c. 2.) tamen id procedit
in appellatione, tāquam remedio ordinario,
quod iuris ſuos terminos habet, in quo aliud
inſtans periculum non timetur. ſed cum nos
ſimus in remedio extraiudiciali, & de facto 77
exhibendo poſtulanti pro inſtanti, aut præ-
ſumpto periculo occurrendo, & ſimus in ex-
traiudicialibus, in quibus omnis ordo iuris
poſtponitur, nam vbi timetur periculum op-
preſſionis, ſolæ ſuſpenſioni, aut minæ occur-
rendum eſt, nō expectato periculi effectu, &
operatione, vt latiùs hac 1. p. c. 6. diximus, &
probauimus. Ex qua ratione prouenit quo
ab actibus extraiudicialibus permittitur ap-
pellatio à futuro grauamine, quando quis ti-
met grauare, latè probaui infrà 2. p. cap. 13. à
n. 297. & ſeq. & facit, quia in neceſſitatibus 78
non ſeruato ordine iuris occurrit text. opti-
mus *in l. 1. §. ex hoc reſcripto verſ. extra ordinem,*
ibi, Extra ordinem Princeps in cauſis neceſ-
ſitatis ſubuenit, &c.) *ff. de ventre inſpiciendo,*
arg.

arg. text. *in l.2.* ibi, Damnum infectum eſt,
damnum nondum factum, ſed quod futu-
rum veretur.) *iuncta l.1.ff.de dam.infect.* quia
damnum timenti ſuccurritur per fideiuſſio-
nis præſtationem. Et facit, quia etiam in iu-
dicialibus actio ſuperueniens poſt iudicium
cœptũ, ſine quo experierat actor, illi prodeſt
79 *l.ſi à Titio 73.ff.de rei vindica.* facit tex. *in l.cum*
res C.ſi res aliena pignor. dat. fuer. & ibi gloſſ.
alia iura allegans, de quo vide exactiſſimè
Giurba *deciſ.17.per totam.* Ex quo præuento
remedio, quo vſus eſt oppreſſus, cõſtito per
eiuſdem & ſententiæ datam præceſſiſſe gra-
80 uamen, & ſententiam; non arguetur ſcientia
ſententiæ, ad effectũ ourrendi terminum, ex-
cuſatus maximè cõtinuo & frequenti ſtylo.

81 Porrecto igitur, & oblato huius querimo-
niæ libello in Senatu, prouiſio poſtulata
(quam *ordinaria* pragmatici vocant) ſtatim
expeditur, & conceditur inſerta prædicto li-
bello de verbo ad verbum, qua exhortatur
iudex Eccleſiaſticus, vt appellationi ab eo
emiſſæ, ſi legitima ſit, deferat, omniáque at-
tentata poſt illã, aut intra tempus appellan-
di reponat; ſi autem non deferendum puta-
82 uerit, mittat proceſſum originaliter, *&c.* quæ
ordinaria prouiſio ex ſimplici querela expe-
ditur, vt poſt Couar. *in c.35.n.3.verſi.cæterum,*
& Ioan. Gutier. *pract.qq.lib.1.q.20.n.7.* Boba-
dill. *in Politi.lib.2.c.18.n.139.* refert & ſequi-
tur Cæhed. *in q.Canon.45.n.39.* & eſt praxis
vſitata, de qua noſtra l.36. ibi, *quexandoſe que*
no ſele otorga la appellacion, que iuſtamente in-
terpone del juez Eccleſiaſtico, den nueſtras car-
tas en la forma acoſtumbrada en nueſtro conſejo,
para que ſe otorgue la appellacion, &c.

83 Quæ prouiſio ordinaria ita facilè expedi-
tur alio non cognito, tum quia ea non arcta-
tur iudex ad deferendũ, ſed eius arbitriu &
facultati relinquitur deliberatio, quia non
eſt arctatoria, ſed exhortatoria & monitoria,
qua ſuſcitatur iudex Eccleſiaſticus, ad hoc
vt denuo informetur de natura, & qualitate
appellationis, & ſi legitimam eſſe inuenerit,
reducatur ad viã iuſtitiæ, & iuris legitimos
tramites, deſiſtendo à violentia, & deferen-
do appellationi coram ſuperiore iudice pro-
ſequendæ, vt dicit Olman. *de iur.fiſc.c.11.n.54.*
vbi alios allegat. Seſe *de inhibi.c.8.§.3.ſub n.7.*

84 Hæcque prouiſio ordinaria iuſtificatur
ex doctrina Octauiani *deciſ. Pedem.30.n.25.*
Salced. *in additio.ad praxim Bernar.Diaz litte-*
ra A, verſiculo qua abſque adeo fol. 326. affir-
mantium, quòd ſi clericus iuſto timore du-
ctus non audens coram ſuo Prælato compa-
rere, poteſt ad Principem recurrere, eiúſque
conſiliarios, & ab eo literas Regias poſtula-
re, ne iudex Eccleſiaſticus illum indebitè
opprimat, nec iniuriis violenter afficiat, ſed
nec ex obruto iuris ordine poſtpoſito pro-
cedat, per Bal. *in l.fi.col.1.C.de edicto Diui Adri.*
& ex auth.de ſanctiſſ.epiſc.§.omnibus.

Tum etiam quia ex iſta prima monitione 85
directa iudici, vt deſiſtat, illi nullum præiu-
dicium infertur, cùm eius libertati relinqua-
tur, vt bene aduertit Seſe *in epiſtol. ad Regem*
n.78. quæ eſt *in 2. tom. deciſ. ad Prin.* & quia 86
oppreſſus conquerens iuris præſumptionem
omnimodam pro ſe habet, cùm in omnibus
appellatio admittenda eſt, *l.& in maiorib. C.*
de appella. cui in dubio deferendum, vt vul-
gare eſt, & ſic exhortatio iuris eſt potiùs di-
cenda, cùm Princeps ſecularis in hoc dica-
tur miniſter iuris (vt cap.ſuperiori dixi) qua
prouiſione Regia iudici Eccleſiaſtico inti-
mata, quandoque facit, quòd ea exhortatus
eſt, meliùs perpẽdendo negotiũ, & deferẽdo
appellationi; omnia iniuſtè attentata (ſi quæ
ſint) reponit, prout de iure tenetur, etiam ſi
iam functus ſit officio iudicis, quia ad repo- 87
nendũ à ſe attentata poſt appellationem le-
gitimam liberam facultatem habet, de quo
nos latiùs multa congerentes ſcitu digna
infrà c.3.à n.10. vſque ad num.23 & ferè per
totum, pro quo expendo textũ famoſum *in*
c.qualiter el 1.de accuſat. ibi, Nec inde naſcan-
tur iniuriæ, vnde iura naſcuntur, ideóque
mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ
iudicium recurrentes, ſi contra præſcri-
ptum ordinem, tanquam homines exceſſi-
ſtis, non pudeat vos errorem veſtrum corri-
gere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis
errorem, *&c.*) quem in reuocatione exceſſus
exequutoris adduxi infrà 4.p.c.14.ad fin.

At ſi iudex, vt minùs legitimæ appellatio- 88
ni non eſſe deferendũ, putauerit, debet pro-
uiſionis ordinariæ ſecundam partem adim-
plere, quæ ſibi conditionaliter eſt appoſita,
ibi, *e ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare, mãden*
traher a las nueſtras audiencias el proceſſo Eccle-
ſiaſtico originalmente. quare ex eiſdem verbis
clarè colligitur, vt ſuperiùs probauimus nu-
perrimè, in facultate iudicis eſſe, euitare co-
gnitionem violẽtiæ & proceſſus expoſtula-
tionem, cùm eius electioni appoſitũ ſit, vio-
lentiá tollere, ſcilicet; deferendo appellatio-
ni legitimæ ad ſuperiorem, ac omnia in eius 89
præiudicium attentata reponendo, quoniam
(vt ſuperiùs probaui) iſthæc violentiæ cogni-
tio cõſiſtit, & fundatur in notoria violentia.
at cùm per delationẽ, & conſequutiuè repo-
ſitionem (ſi quid eſt quod reponatur) à vio-
lentia deſtitiſſe iudicem euidenter apparet,
meritò cognitio ceſſabit, quia ceſſante cauſa
cognitionis, ceſſabit cognitio *c.cũ ceſſante cau-*
ſa de appella. & probatur in d.verbis, ibi, *e ſi el*
juez Eccleſiaſtico no le otorgare la appellaciõ, &c.)

Quare (vt ſuperiùs dixi) iſta prouiſio ordi- 90

 naria,

naria, imò & cognitio, aut proceſſus remiſ-
ſio, non eſt præciſa, ſed cauſatiua in iudicis
poſita facultate, ſcilicer, aut deſiſtat ab illa-
ta violentia, aut remitrat originalem proceſ-
ſum; vt & poſt hæc conſiderat pulchrè Seſe
in tract. de inhibitio. c. 8. §. 1. n 34. & §. 3. n. 29.
poſt Aſſlict. *deciſ.* 24. Menoch. *de recuper. rem.*
91 15. Fuluium Pacian. *conſ.* 164. vbi dicit, quod
tantùm durat iſthæc cognitio per viam vio-
lentiæ, & recurſus, quantum violentia, non
ampliùs; & multo poſt hæc idem ſentit Ce-
uall *in tract. de cognitio per viam viol. gloſſ.* 10.
n. 3 nullo tamen citato Doctore.
92 Vnum tamen ex eiſdem verbis legis Re-
giæ notabis, ibi, *para que ſe otorgue la appella-
cion.* & iterum *e ſi el juez Eccleſiaſtico no la
otorgare*, &c. quibus videtur probari ſuffice-
re iudicem Eccleſiaſticum deferre abſque
eo, quod reponat, & eo tantùm ſatisfacere
prouiſioni Regiæ; quæ verba debes ſubintel-
ligere, quando non eſt, quid reponat, puta,
quia iudex ad exequutionem non proceſſit,
93 quia tunc ſufficiet, deferre, quod ſecus erit
quando aliquid exequutioni tradiderit; quia
tunc conſequutiuè debet illud reponere,
quia aliter non ſatisfaciet intentioni proui-
ſionis, vt dicit Ceuall. *vbi proximè n.* 1. tradit
etiam Villa Diego *in ſua Politica c.* 4. *n.* 39. *&*
32. *fol.* 78. Ioan. Gutierr. *lib.* 1. *Canon. quæſt. c.* 1.
n 90. quæ lex ita debet declarari ex poſterio-
ri parte ipſius, ibi, *y repongan lo que despues
della vuieren hecho*, &c. quia non eſt nouum,
vt vna pars legis inſtrumenti, aut teſtamen-
ti, alteriúſve diſpoſitionis, ex alia eius par-
te declaretur (quod non curo probare) ma-
ximè quia ſicut appellationi tanquam non
94 legitimæ denegata delatio, habet tacitè con-
ſequutiuum, exequutionem ſententiæ, ita
etiam per contrarium eius delatio habet
etiam conſequutiuum attentatum reuoca-
re, & reponere *c. cum teneamur de appella. cap.
non ſolum eodem tit. in* 6. de quo, & nos latiùs
examinauimus infrà hac 1. p. c. 6.
95 Et licèt ad expediendam ordinariam,
quæ, vt monitoria, & exhortatoria, non
arctatoria ex nulla præcedente cauſæ cogni-
tione, ſed ſolùm ad ſimplicis partis aſſertio-
nem concedatur; tamen ad effectum ad-
ſtringendi, & arctandi iudicem Eccleſiaſti-
cum deſiſtere à violentia, & vt protectio, &
extraiudicialis defenſio per Principem præ-
ſtetur, non ſola libelli porrectio ſufficit, ſed
priùs debet de ea (non quoquomodo, ſed
notoriè, & per rei euidentiam) conſtare, Af-
flict. *in conſti. de Burgenſat. n.* 3. *verſic. ſed pro de-
claratio. col.* 2. *rubr.* 67. *de ſacram. præſt. lib.* 1. Sali-
cet. *in l. ad creditor. n* 30. *C. de pignor.* Alexan.
conſ. 131. *n* 8. *lib.* 4. Pacian. *conſ. fi. n.* 69. pulchrè
Seſe *in epiſtol. ad Regem n.* 77. *&* 78. & omnes
etiam Doctores allegati ſuprà c. 1. n. 16. ci-
tati eandem probant concluſionem, ideo
dicitur in d. l. *manden traher a las nueſtras au-
diencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el
qual trahido ſin dilacion lo vean*, &c.
Quam actorum originalium exportatio- 96
nem, ad effectum cognoſcendi ex eis an vio-
lētia facta ſit, fieri poſſit licitè per Principem
temporalem, probant Octauian. *deciſ. Pede-
mont.* 30. *n.* 18. *verſic. non enim ante fi. n.* 25. &
Bobad. *in Politi. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. Gutierr. *in
practi. lib.* 1 *q.* 20. *n* 7. Cæned. *in practi. q Cano.*
45. *ſub n.* 3. *verſic. obſeruandum tamen eſt.* non
enim ita facile ſe mouere debet aliter de
violentia non apparendo, forétque potius il-
lam inferre; ſic ex obtuto auxilium imperti- 97
ri, & multoties cōtingeret, vi oppreſſum am-
pliùs afficere, & opprimere, & offendentem
protegere, & ſic an ſit violentia perquirat.
Iuxta tex. *in c. licèt Eli.* ibi, deſcendam (inquit
Dominus) & videbo, vtrùm clamorem qui
venit ad me, opere compleuerint, *&c.* & ite-
rum, non facile credere debet, nec ad vindi-
ctam accedere cùm res eſt incognita, ſed
coram ſenioribus diligenter eſt veritas per-
ſcrutanda, *&c.* de ſimonia & Deuteron. c. 13.
quære ſollicitè, & diligenter rei veritate per-
ſpecta, ſi inueneris certum eſſe, quod dici-
tur, *&c.* textus *in cap. inter hæc* 1. *de pœnit. d.*
3. *Clem. paſtor. §. rerum de ſentent & re iud.* text.
in c. ſi verò 86. *d.* ibi, Si verò de quocumque
clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iu-
ſtè poſſit offendere, facilè non credas, nec ad
vindictam, *&c.* optimus text. *in c. Deus omni-
potens* 2. *q.* 1. & pulcher text. ad propoſitum
in c. nos ſi in prim. 2. *q.* 7. quem citant, & per
eundē aſſerunt Pedemont. *vbi proximè n.* 13.
& Bobadill. *d. c.* 18. *n.* 140. hæc enim proceſ-
ſus exportatio & ex eo inſtructio, & infor- 98
matio actus eſt extraiudicialis, cùm adhuc
quando ad Curiæ inſtructionē, & animi mo-
tum, eſt deducenda informatio ex teſtibus
cum aſſertione ſimplici tamen, & abſque iu- 99
ramento, extraiudicialiter fieri, certum eſt,
& abſque partis citatione, vt latiùs probaui-
mus infrà verſiculo quod & ex eo iterum
cognoſcitur à numer. 137. ergo à fortiori di-
cendum eſt in hac actorum expotatione, &
nuda inſpectione.
Nullū igitur humana natura, nec ingenij 100
fœcunditas, & acumē, quantumcunque or-
natum literis, & experiētia inſtructū, melio-
rem poterit modum magis æquum, ſuauem,
œconomicum, ac politicum naturæ negotij
(quod gerimus) inueſtigare, & reperire, quā
qui ab hac inſtructione, & praxi eſt hactenus
inuentus, ſiquidem acta faciunt rem noto-
riam, & quod ex eorū inſpectione apparet, 101
notoriè & euidenter, conſtare dicitur, Ruin.
conſ. 88.

*conſ.*88. *lib.*4. Guid. Papæ *deciſ.*50. Menoch. *conſ.*110. *n.*72. *lib.*2. Couarr. *in pract.* 3. *p.*15. *n* 3. Auenda. *reſponſ.*26. *n.* 10. Otalora *de nobilit.* 3. *p. c.* 5. *num.* 3. Didac.Perez *in l.*2. *tit.*15. *lib.* 3. *ordinamen. gl.* 1. *verſ. intellige & limita.* Mexia *in l. Toleti. in reſponſ. ad primæ part.* 2. *fundam. n.*25. Azeued. *in l.*2. *tit.*17. *num.*30. *cum ſeqq. lib.* 4. *recopilat.* Gutierr. *practi. quæſ. lib.* 1. *quæſt* 96. *à num.* 5. Ozaſc. *deciſ Pedemont.*142. *num.*33. Cæſ.Batz. *deciſ. Bononi.*55. *num.* 5. Rot. *deciſ.*100. *n.* 12. *p.* 1. *diuerſ.* Caputaq. *deciſ.* 266. *p.* 2. Petr. Surd. *conſ.*405. *num.* 21. *in fi.* Cæned. *in termi. practi. quæſt. canonic.*45 *num.* 14. Mareſcot. *vari.lib.*1.*c.*86. *à num.* 28. *& cap.* 87. *à n.* 29. de qua veritate infiniti penè Doctores teſtantur, quorum nomenclatutam congeſſimus infrà 3. p. c. 9. à princ. & per aliquot columnas, vbi plurimæ doctrinæ huius iuſtificationis valde vtiles reperies.

102 Ex hac enim mirifica forma extraiudiciali inuenta omnibus oritur vtilitas, nam per eam diligenter occurritur inſtanti neceſſitati vi oppreſſi, cui non retardatur defenſio, & protectio, quam celerem requirit periculum inſtans, pro qua accuratè & latè conſiderauimus ſuprà cap. 1. prælud. 3. circa iuſtificationem iuris poſitiui in ſecundo fundamento verſ nam propter longam diſtantiam, à n. 100. cum pluribus ſeqq.

103 Nam ſi probatio per teſtes expectaretur, etiam probantes de notorietate (quod hoc caſu foret difficile) per impugnationem alterius partis offuſcaretur notorietas, & eſſentia notorij euacuaretur quouſque iuris terminis ſeruatis agnoſcatur notorietas, vt poſt Abbat. Cardin. Gramati. & Gandin. teſtatur Foller. *in pract. crimin. verbo item quod eſt notorius n.* 14. Decian. *conſ.* 483. *num.*27. Carter. *in practi. crimin. tit de appella* §. *ſecundus erit caſus à num.* 111. Boſſ. & alij quos citat Farinac. *in tract. crimin.* 1. *tom. quæſt.* 21. *n.* 116. & Maſcar. *de probatio. conſ.* 1101. *à prin.* & ſic maximum ſequeretur inconueniens, excederetúrque modus legitimæ extraiudi-
104 cialis defenſionis, cùm potiùs iudicialis eo modo dici poſſit, quod abſit. & eadem intentione conſultò iubetur, proceſſum originaliter exportari, vt partium commoditati, & vtilitati, expenſis, & dilarionibus conſulatur. quæ ſuperuacaneæ forent, cùm proceſſus non exportetur, vt in Senatu retineatur ad cognoſcendum in cauſſa appellationis, ſed de nudo illo articulo naturalis defenſionis, quod momento durat, vt in d.l.36. ibi, *el qual trahido ſin dilacion lo vean* cui con-
105 ſonat l.24. *tit.* 5. *lib.*2. *recopil.* ibi, *Se vean antes y primero que otros pleitos algunos, ſin embargo de las ordenanças, que ſobre eſto a y que en quanto a eſto diſpenſamos con ellas,* &c. adeò vt nullus libellus (dempta querela) exceptio, conteſtatio, teſtium receptio, ſcriptura, aut aliotum actorum præſentatio, repulſio, aut im- 106
pugnatio, admittitur, ſed cuncta, quæ excogitari poſſunt, ex inſpectione proceſſus deteguntur, alio iuris ordine non attento, nec ſeruato quem notorietas ex actorum inſpectione reſultans, non patitur.

Et meritò quia in notoriis ordo iuris non 107
ſeruatur, ſed ordo eſt ordinem non ſeruare. *c. peruenit de teſtibus c. conſuluit de appell. c. ad noſtram ſecundo de iur. iur. c. bonæ* 2. *de electione c. manifeſta de pænitent. & remiſſ. c. cum dilectus de purgatione canoni. c. olim* 1. *de reſtitut. ſpolia. c. ſuper eo de teſt. cogend. c. quanto de tranſlat prælato.* Bald *in l. Presbyteri col. penul. C. de Epiſcop. & cleric.* Marſi. *conſil.* 5. *num.* 2. *& ſingul.* 511. Decian. *conſil.* 544. *num.*6. Pariſ *conſil.* 111. *num.*8. *lib* 4. Capr. *in tractatu de notor. memb.* 4 *num.*2. *&* 40. Gramati. *deciſ.*36. *num.*41. *&* 56 *& deciſ.*45. *num.* 55. Menoch *de recuper. poſſ. rem* 14. *n.*260. Follet. *in pract. verb. item quod commiſſum crimen notory num.* 1. Boſſ *in tractatu quomodo procedatur in crimine notorio.* Anton. Gomez *lib.* 3. *de delict. cap.* 1. *ſub n.*42. Clar. *in pract. quæſt.* 9. *in princ* Corrad. *in pract. crimin. tit. de notor. crimine num.* 1. *in princ. & in fi* Anton. de Butr. *in tract. de notor. art.*4. *à num.* 5.

Neceſſitas enim inſtans, & moræ immi- 108
nens periculum (quod hoc caſu conſiderauimus exactè ſuprà c. 1. prælud. 3. à n. 100. circa iuſtificationem iuris canonici & poſitiui fundam. 2.) non recipit dilationem, cùm tunc à iuris regulis meritò recedatur, legem non admittit atque legem tribuit, licitum facit aliàs illicitum, texr. *in c. aut defenſ ciuit.* §. *audio lib.*2. *tit.*9. *p.*5. *cap ſicut de conſecrat. d* 1. *cap licet de ferijs cap. diſcipulos de conſecratio. d.* 5. *cap ſi nulla neceſſitas* 23. *quæſt.*8 *l.*2. *C. de patr. qui filios diſtrax. l. vnica.* & ibi gl. expeditè *ff. de off. conſulis l nemine C. de religioſ. & ſumptib. funer.* Tiraq. *de retract.* §.1. *gl* 9. *num.*32. & latiùs §.26. *gl.* 1. *n.* 18. *& ſequentibus & in tractatu de pæn. tempor. cauſ.*33. *per totam* Caſſan. *in conſuetud. Burg. rubr.* 1. §.4. *gl.* 1 *num.*26. Chaquet *deciſ. Pedemont.*68. *num.*28. alios citat Queſada *diuerſ. quæſt. cap* 4. *n.* 3. Bernard. Diaz *in regul.* 496. Gregor. Lopez *in d. l.* 2. *gl.* 2. Bobadill *lib.*2. *cap.*21. *num.*71. *& c.* 17. *à num.* 169. *cum ſequentibus.* & iterum *lib.* 2. *cap.*18. *num.* 318. Mart. *tractatu de iuriſd.* 1. *p. cap* 48. *à num.*27. *&* 28. *& ſequentibus.* qui quidem alios plurimos referunt. ergo meritò dictus iuris ordo omittitur, quia negotium,
de quo agimus non patitur, quare meritò 109
affirmandum eſt noſtram l. Regiam 36. omnia iuris principia fauere, omnimodáque

iuſtificarione proeedere, in prædictis verbis,
el qual trahido ſin dilacion lo vean.
Cùm enim in huiuſmodi extraiudiciali
110 cognitione tractetur de detegenda violen-
tia, & iniquitate iudicis, ac de eius calum-
nioſa oppreſſione inrer cognoſcendum de
aliqua cauſſa;aliter legitimè apparere non
poterit, ſed propria, vera, & indubitata pro-
batio illa eſt quæ fit per actorum inſpectio-
111 nem, & ideo meritò appoſita ſunt in d. l. 36.
illa verba, *y ſi del les conſtare.* ac ſi dixiſſet, non
alirer conſtet, quia etiam ſi alio modo poſ-
ſit conſtare, ad nos non pertinet, nec noſtros
conſiliarios, ſed in hoc caſu hæc ſit permiſ-
ſa, dumtaxat legitima dicatur probatio, aliis
probationis modis, & formulis excluſis,
quoniam in neceſſitatibus ſolet Princeps
112 non ſeruato ordine ſubuenire. textus eſt *in
l.* 1. ibi, extra ordinem Princeps in cauſſis
neceſſitatis ſubuenit.) *ff. de ventr. inſpi-
ciendo*, de quorum verborum intellectu, &
interpretatione latiùs egimus infrà hac 1. p.
cap. 3. à num. 29. cum pluribus ſequentibus,
vbi probauimus, aliud genus probationis
ex illis verbis eſſe excluſum, poſſeque Prin-
cipem ex publica vtilitate nouum in aliquo
113 caſu probationis modum inducere, ita vt ali-
ter probatum, etiã aliàs legitimè, nec admit-
tatur, nec licitum dicatur, de quo articulo
accuratè ibi actum eſt, ad quæ re remitto
circa interpretationem prędictæ l. Regiæ 36.
in verbis relatis.
114 Quod & ex eo comprobatur noſtra l. Re-
gia, etenim iſte modus probationis directus
eſt & concludens cæteris longe certior. quo-
niam quando iudicis dolus & iniquitas in
procedendo arguitur, idem proceſſus, ea-
démque acta per ipſum geſta inſpicienda
ſunt, vt iniurioſa iniquitas, exceſſus & vio-
lentia detegatur, iſta eſt B. doctrina *in l. ſo-
cietatem §. arbitrorum num. 26. ff. pro ſocio.* Ab.
in conſil. 2. *lib.* 1. Buttigar. *conſil.* 24. *colum.* 5.
Salicet. *in l. cum antea colum. penult. verſ. quæ-
ro octauò. C. de arbitr.* Alex. *conſil.* 101. *in fin.
lib.* 2. Otia *in tractatu de arbitr. col.* 4. Menoch.
in tractatu de arbitra. iudicum lib. 1. *quæſt.* 72.
vbi adducit fundamenta.
115 Et quia denegata delatio appellationi, &
inde ſuſpecta exequutio, an appellatio ſit le-
gitima, legitiméque interiecta, non aliter
conſtare, nec apparere poteſt (moraliter lo-
quendo) quàm ex actorum inſpectione, et-
enim ex eis deducitur quæ actionis natura
intenta ſit, & an in eius proſequurione iuris
ordo, ac ſolemnitas ſit ſeruata, ſolet enim
(prout in dies, immo paſſim accidit) aliqua
priuilegiata via intentari, vt alimentorum,
exequutionis, aut ex inſtrumento guarenti-
116 giato, ſiue ex exequutorialibus remediis, *ex
l. fi. C. de edicto Diui Adrian.* petitio, quæ ſui
primæua natura attenta, non admitrit ap-
pellationem ſuſpenſiuam, & per cõſequens,
nec iudex denegans delationem vim facit:
accidit tamen ex variis cauſſarum figuris, ex
ordine, modóque procedendi, intentandi,
aut excipiendi (prout in diſcurſu huius tra-
ctatus paſſim reperies) alterari, & variari
natura iudicij, & qualitas appellationis mu-
tari, & ex priuilegiata, & inappellabili ſen-
tentia, & iudicio, non priuilegiatam & ap-
pellabilem effici, vt ex iudicio ſui natura ap-
pellabili, inappellabile ex proceſſus progreſ-
ſu ſit effectum, & violentia in non denega-
ta appellatione detegatur, quod nec no-
uum eſt, nec tarò, ſed per momentum in
diéſque contingit quia nihil ſtudioſis occul-
tum eſt. maximè Senatoribus, & aduocatis
Senatus Regij Galleciæ, quibus certè præ 117
cæteris hæc violentiarum materia (tum ob
eius frequentiam, & maximum concurſum,
tum ob continuum eorum laborem, & in-
genij acumen) clariùs & efficaciùs patet. pro-
vt fatentur omnes Senatores, & aduocati ex
eo Senatu ad alios, & conſilia conuocati.
Hæc igitur omnia impoſſibile penè iu- 118
dicandum eſt, vt aliter (ſcilicet per teſtes)
quàm ipſius proceſſus (& ille integer) inſpe-
ctionem queat apparere, & iuſtificari; &
quia hæc negatiua, nempe; delatio denegata
eſt iuſtæ appellationi, ex actis debet conſta-
re. etenim negatiua coarctata ad certa acta,
per inſpectionem oculorum eſt probanda, 119
id namque, quod non reperitur in eis, præ-
ſumitur non factum, nec adfuiſſe. bonus
textus *in cap. cum ad ſedem de reſtitut. ſpolia.
cap. 1. de lit. conteſtatio. l. fi. C. de rebus credit.* vbi
communiter Doctores. Decius *conſil.* 426.
præponitur colum. fi. lib. 3. Feli. *in cap. illud in fi.
de præſumptio.* Alex. *conſil.* 123. *ſcripſit col.* 9.
verſiculo præterea lib. 4. Caſſiado. *deciſ.* 8. *n.* 2.
ſuper regulis. Petr. de Ancarra. *conſ.* 207. *in
quæſt. col.* 2. Angel. *conſil.* 138. *viſis col.* 2. Lap.
allegatio. 55. *in* 2. *col. circa fi.* & poſt Bart. Ab.
Bald. & alios plures probat Vant. *in tract.
de nullit. ſentent. tit. à quo & quibus modis*, &c.
num. 18. *& à n.* 12. *cum pluribus ſeqq.* & ite-
rum *tit. de inhabilit. ſeu defectu mandati*, &c.
num. 62. & ſuprà Afflict. *deciſ.* 43. *num.* 5. &
Mar. de Fan. *in tractatu de probanda negatiua
tom.* 3. Beſc. *conſ.* 40. *n.* 2. Herculan. *in tractatu
de probanda negatiua num.* 123. *& num.* 176.
Petr. Surd. *deciſ.* 21. *num.* 1. Marcus Anton.
Marcerat. *variar. reſolu. lib.* 3. *reſolu.* 1. *num.* 45.
de cuius genere probationis exactè & accu-
ratè plura congeſſimus infrà 4. p. cap. 3. verſ.
quemadmodum autem iſte exceſſus ſit pro-
bandus, à n. 163. cũ ſeqq. vbi egimus, vt hoc
modo ſit probandus exequutoris exceſſus.

Ex

120 Ex quibus omnibus illud in praxi valde
vtilo deducendum venit, quod ea acta, quæ
cotam iudice eccleſiaſtico præſentata non
fuerunt, non poſſunt ad tribunalia trahi,
quantumuis neceſſaria ſint, & vtilia ad ap-
pellationis iuſtificationem, vel impugnatio-
nem, vt etiam in terminis aduertit Gaſp. Ro-
drig. *de annu reddit. lib.* 1. *quæſt.* 17. *ſub n.*66.
ad medium, quoniam cùm ipſe illa non vi-
derit, non poteſt redargui cur aliter iudica-
uit. quod in fortioribus terminis procedit
in iudice, ad quem ab aliquo grauamine, &
interloquutoria eſt appellatum. quoniam
121 grauamen debet verificari ex actis antiquis
geſtis, & præſentatis coram iudice à quo,
non autem ex nouis ſcripturis, ſeu actis illi
incogniris, & poſtmodum cotam ipſo iudice
ad quem exhibitis, pulchrè Bal. *in l. ſocieta-
tem* §. *arbitror. num.*26. *ff. pro ſocio.* Ab. *conſ.* 2.
num. 2. *lib.*1. Butrigat. *conſ.*24. *col.*5. Salicet.
*in l. cum antea col. penult. verſ. quare octauò.
C. de arbitr.* Alexand. *conſ.* 101. *in fin. lib.* 2.
Orian. *tractatu de arbitr. colum.*4. Menoch.
de arbitr. lib. 1. *quæſt.* 72. & poſt Ioan. Andr.
in rubr. de conſuetud. & alios quos citat, ita
tenet Rolan. à Vall. *conſ.* 48. *num.* 16. *&* 23.
*fol.*173. & alibi paſſim per Doctores. quanto
magis hoc erit verificandum in iſta extraiu-
diciali cognitione, in qua nec adhuc datur
interloquutoria, imo ipſa appellationis de-
latio interloquutoria dicitur, de quo nos in-
frà 5. p. cap. 17. ad prin. & c. 18. pariter ad
princ. in qua (prout pluries diximus) non da-
tur cognitio ſuper iuſtitia, vel iniuſtitia ap-
pellationis, nec ad effectum reuocandi ſen-
tentiam, nec eam annullandi. quare nihil
mirum, vt dumtaxat acta geſta, & cognita
iudici eccleſiaſtico attendantur in Senatu
Regio, omnimodo exploſa aliorum acto-
rum ſeu ſcripturarum admiſſione, ex ha-
ctenus dictis, prout communiter practica-
122 tur, & ad vnguem obſeruatur. cui conue-
niunt ponderanda verba noſtræ legis Regiæ
ibi, *el qual trahido ſin dilacion lo vean, y ſi porel
les conſtare,* &c. vt tranſportatio, ſeu aduen-
tus actorum, & inſpectio vnum ſit conti-
nuum, nullo mediante, nullóque admiſſo
dilationis veſtigio. & fateor tamen quod ſi
123 ſimus in appellatione ab iis grauaminibus,
quæ iudicis facultati relinquitur, reuocare
iuxta notata *in cap. cum ceſſante de appella.* &
quæ nos lariùs infrà hac 1. p. cap. 5. quòd po-
terit grauatus, & conqueſtus noua acta co-
ram eodem iudice eccleſiaſtico præſentare,
petendo ſui grauaminis reuocationem, ad-
hærens appellationi propoſitæ à denegata
reuocatione, & iſthæc acta exportari etiam
poſſunt ad tribunalia, prout fieri aſſolet in
caſu, de quo loquimur.

Circa quam prouiſionem ordinariã non- 124
nulla adnotanda ſunt neceſſaria in praxi. Et
primò quòd ſi iudex eccleſiaſticus neutram
eius partem adimpleat, ſcilicet; nec deferat,
& reponat (prout dictum eſt) nec mittat
proceſſum originalem ad partis inſtantiam;
ſecunda prouiſio expeditur (quæ *ſobre carta*
dicitur) & quandoque cum expenſarum
condemnatione, ſoluendarum ſiue à iudice,
ſiue à tabellione, per quem ſteterit proceſ- 125
ſum mittere, quia eius culpa factæ ſunt, &
cauſſatæ vi oppreſſo, quia ob inobedientiam
Regiæ prouiſioni ſiue priori, ſiue ſecundæ,
& vlterioribus ſoleat ipſe iudex eccleſiaſti-
cus aliquando multari in expenſis, probant
Ioan. Gutierr. *practi. quæſt. ciuil. lib.* 1. *quæſt.* 21.
ad fin. fol. 64. *verſ. ſecundò conſidera.* idem fir-
mat Practic. Monterroſ. *in praxi de Cancell.
cap.* 2. *de la ſegunda manera de los Pleytos ec-
cleſiaſticos que ſe trahen por via de fuerça, fol.*94.
de quo nos inferiùs, quod & raró contingit.

Secundò notandum eſt, quòd in dicta 126
prouiſione ordinaria iubetur iudici, & tabel-
lioni (& huic ſub certa pœna, in illa incerta)
vt mittat proceſſum originalẽ integrum per
nũtium, cui in Senatu ſtatim ſalarium, & ſti-
pendium taxatum, ſecundùm tempus, & lo-
ci diſtantiam præſtari, mandatur procura-
tori querelantis. & quidem iuſtiſſimè, nam
regula generalis eſt, quòd quoties aliquid 127
fieri petitur, expenſis petentis faciendum
eſt, textus expreſſus *in l. quoniam liber.* ibi,
vel aliis per quos fuerint poſtulati ſumptus
competentes dari præcipiat. *C. de teſtib.* B. *in
l.* 3. §. *defendi. ff. in quibus cauſſ. in poſſ. eatur.*
Afflict. *deciſ.* 177. vbi Vrſill. *n.* 2 Vincent.
de Franch. *deciſ.* 332. *num.* 3. idem B. *in l.
poſtulanit in princ. de adult.* Bal. *in l. generali-
ter* §. *is de præſen. C. de reb. credit.* Ioan. Andr.
in additio. ad Specul. tit de inſtrum. editione §.7.
in additio. mag. verb. œconomus in 1. *colu. verſ.
ſi talis ſcriptura* Hiero. Campa. *diuerſ. iur canon.
rubr.*7. *cap.* 6. *à num.*132. *vſque ad* 134. præci-
puè ſi fortè contigerit poſtulantem à Prin-
cipe hanc protectionem in expenſis con-
demnari per Senatum, quod fieri poterit,
quando violentiam nullam feciſſe iudicem
eccleſiaſticum, reperiatur ex proceſſus in-
ſpectione, ſi Senatui viſum fuerit, vt noſtra
probat l. Regia ad fi. de quo nos etiam infe-
riùs dicemus, & loquendo in tranſportatio- 128
ne proceſſus ad ſuperiorem, vt appellantis
expenſis debeat fieri, quoniam ille tenetur
ad expenſas actus, qui inſtat pro illo actu;
probat poſt alios Sigiſmund. Eſcat. *tractatu
de appella. q.*20. *num.* 10. *&* lib. 1. *cauſ. ciui. &
crimin. c.* 8. *à n.* 851. *cum pluribus ſequentibus.*
qui quidem ad plures caſus in ſpecie in-
ferunt.

129 Tertiò notandum eſt, quòd cùm in dicta prouiſione apponitur certus terminus iudici, & tabellioni, vt intra illum mittat proceſſum prædictum, dicitur etiam in ea, vt pars appellata (in cuius fauorem iudex vim fecit non deferendo) certioretur de actorum exportatione, vt intra illum et terminum in Senatu compareat, ſi ſibi viſum fuerit, ad informandum de appellationis natura, & qualitate, aut mittat procuratorem ad

130 idem inſtructum. Circa quam intimationem vnum non omittam omnino neceſſarium in hac materia, vt illa non ſit citatio, ſed quædā ſimplex intimatio, & certioratio, quæ nec arctat ad comparendum, nec circumducitur, nec accuſatur non comparentis contumacia, quia eius perſona in hac cognitione extraiudiciali non eſt neceſſaria, quia cùm articulus violentiæ examinetur per actorum inſpectionem, & rei euidentiam, ac notorium facti permanentis, quapropter (vt hactenus diximus) nulla admittitur allegatio, exceptio, inſtrumentorum, ſeu teſtium præſentatio, aut redargutio, conteſtatio, nec concluſio, ſed inſpectio extraiudicialiter expeditur, ideo alicuius partis præſentia, nec eius procuratoris neceſſaria eſt.

131 Ideóque meritò ſimplex certioratio eſt, vt huius actorum tranſportationis notitiam habeat, quam quidem quilibet iudex ſecularis facere poteſt, ita eleganter docent Iacob. Butriga. Paul. & Bal. *in l. teſtamenta omnia* per textum ibi *C. de teſtament.* Bal *in l. præſcriptione C. ſi contra ius vel vtili. publi.* Felin. *in c. cum inter. colum.* 8. *de exceptio.* Iafred. Lanfranc. Balb. *in ſuis obſeruatio. deciſ.* 323. *incipit citatio.* Marant. *de ord. iudicio.* 4. *p. d.* 11. *num.* 36. pulchrè Bobadill. *in poli. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 131. vbi affirmant, quòd ſi quis compareat coram iudice ſeculari dicens, iuri ſuo eſſe conſonum, vt aliquid intimaretur alicui clerico, vt certiorato præiudicium fiat, aut interpellatus conſtituatur in mora, ſeu mala fide, quoniam ad hunc effectum prædictam intimationem, & certiorationem licitè poreſt facere iudex ſecularis. quod valde notabile eſt ad noſtrum propoſitum, in quo nullum ferè præiudicium illi, etiam ex non certioratione cauſſatur, vt dixi.

132 Pro quo facit celebris gloſſa *in c. cum cauſſ. de off. delegat.* quæ pulchrè conſiderat differentiam inter citationem, & monitionem, vt monitio cùm nullam arguat ſuperioritatem monentis; rectè à iudice ſeculari inter clericos fieri valet, quam gloſſam in noſtris terminis refert, & ſequitur Matth. de Afflict. *in deciſ. Neapol* 24. *num.* 8. & idem tenet Paul. Caſtr. *conſ.* 44. *incipit, in cauſſa Aegidij,* cõuenit quod Maria. Soc. *in tra. de citat. art.* 5. *verſ.* 23.

Et inſuper facit, quoniam quādo clericus 133
per laicum non ſimpliciter citatur, ſed dumtaxat vt compareat, ſi ſua putauerit intereſſe, etiā in iudicialibus poteſt huiuſmodi ci- 134
tatio per iudicem laicū expediri, ex eo, quoniā huiuſmodi citatio potiùs dicitur incitatoria, & certioratoria, quàm arctatoria, qui clericus ſi corā dicto iudice compareat laico, illius quoque iudicio, ac ſententiæ ſtare cogitur. Bald. *in d. l. teſt. col. fi. C. de teſta.* Cæpol. *cautel.* 68. *n.* 3. Cotta *in memoral. verb. clerici nō poſſunt conueniri. pag. mihi.* 119. Marant. *in ſpecul. in* 4. *p. in* 7. *diſtinct. iudicio in fi.* & hoc latè comprobat Roland. *conſ.* 29. *num.* 1. *& ſeqq. vol.* 2. Ioſeph. Ludoui. *concluſ.* 5. *verſic. ampliantur ſupradicta,* &c. *in communi opinione lib.* 1. Proſper. Farin. poſt alios loco citato tractat quid dicendum; quando ita citatus 135
clericus comparet, & docet de iure & intereſſe ſuo, puta; de poſſeſſione; an efficaciter reus neceſſarius. & Farina. *ibi num.* 89. latè etiam tractat, quòd in confectione in- 136
uentarij citandi legatarij, poſſunt etiam aliqui legatarij clerici per laicum citari, quare euidenter patet, vt iſthæc prouiſionis intimatio non ſit citatio, ſed monitio, exhortatio, & certioratio.

Quod & ex eo iterum cognoſcitur, quia ſubiecta materia, & res, de qua agimus, citationis non eſt capax, nec eam requirit, quia 137
cùm cognitio ex actorum inſpectione fiat dumtaxat ad nudam Curiæ inſtructionem, & ſui animi informationem, & motum, extraiudicialiter fieri dicitur, adeò vt etiam ſi ad illam teſtium aſſertio ſit expectanda, nulla citatio neceſſaria eſt, Bal. *in l.* 3. *§ ſi tibi columna* 2. *verſ. ſed pone iuncto verſic. ſed ante ff. de condictio. ob turpem cauſ.* Alberti. *de maleſ. in tractatu de teſti. cap.* 7. *poſt n.* 38. Angel. *tractatu de maleſ. in verb. quod forma publica n.* 11. Salicet. *in l fi. in fi. C. de quæſtio.* Marſill. *in l. de vnoquoque n.* 35. *verſ. dicas tamen ff. de re iudi. & poſt n.* 81. Bonif. de Vitalli. *in clem.* 2. *num.* 89. Marant. *de ord. iudi.* 6. *p. memb.* 1. *rubr. de citatione num.* 20. Maſcar. *tractatu de probatio. lib.* 1. *in præfatione quæſt.* 5. *num.* 39. *& lib.* 3. *conſ.* 1366. *num.* 6. Flami. Cartar. *in tractatu de exequutione ſententiæ c. fi. num.* 175. *& in pract. interrogator. reorum lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 61. Bertazol. *conſil.* 553. *n.* 4 *lib.* 2. de quo nos latiùs in alio 138
propoſito (vt ſcilicet, hoc caſu non proceditur iuriſdictionaliter, ſed extraiudicialiter, non ſeruata iuris forma & ordine) ſuprà prælud. 5. fundam. 4. à n. 215.

Et inſuper quòd quando iudex aliquid facit ad ſui inſtructionem, & informatio- 139
nem, vt citatio partis non requiratur, probant Bald. *in l. non dubium verſ. iuxta hoc quæro C. de legib.* Innocent. Hoſtienſ. & Ioan. Andr.

Andr. *in cap. fin. de præſumptio.* Rom. *in repetit.*
rubric. ff. de arbitr. verſic. item in officio iudicis.
Barb. *in repeti. cap. teſtimonium, de teſt.* Bal. *in*
cap. 1. §. ſi duo, de pace tenenda, & eius viol. Hip-
polyt. *in l. de vnoquoque ff. de re iud.* Maria.
Soci. *in tractatu de citatio. in 10. caſ.* Milis *in*
reperto. verb. citatio non requiritur, quando iu-
dex. Nicell. *in tractatu de concord. gloſſ. 52. fall.*
43. & poſt alios Anton. Gabri. *commun. opi-*
nio. lib. 2. tit. de citationib. concl. 1. n. 329.

140 Et vlteriùs quia etiam in iudicialibus, vbi
pars ſi fuiſſet præſens, non potuiſſet actum
impedire, nec ei iuſtè contradicere, quia
nullam poteſt allegare defenſionem, citatio
non requiritur, Rot. *deciſ. 58. in nouis.* Milis
in reperto. verb. citari non oportet ad actum. Al-
bert. Brun. *conſ. t.* Curti. *conſ. 1.* Hippolyt.
in rubr. de probatio. Nicell. *in concor. gloſſ. 52.*
fall. t6. & 26. Gozadi. *conſ. 92.* Ab. *in c. cum*
olim de re iudi. Oldrald. *conſil. 95. in fi.* Paul.
Caſtr. *in l. quia poterat in ſi. princ. ff. ad tabell.*
Felin. *in cap. qualiter & quando de accuſa.* Rom.
in conſ. 212. Caldet. *in conſil. 8. tit. de conſtitut.*
Hippolyt. *ſingul. 30. incipit tu ſcis.* & idem
Hippolyt. *in l. 1. verſ. fiat etiam ff. de quæſtio.*
Marian. Socin. *in tractatu de citatio. in ſecundo*
& 7. caſu. Pariſ. *conſil. 5. vol. 4.* Maria. Iunior
conſ. 77. num. 110. vol. 1. Grat. *conſ. 1. volum. 1.*
Hanc infiniti penè tenent concluſionem,
quos vt in vno referam, ſequitur Ant. Gabr.
lib. 2. commu. opinio. tit. de citatione. n. 332. qui
141 *in princ. num. 20.* probat, non requiri citatio-
nem; quando Princeps procedit extraiudi-
cialiter, poſt Pariſ. *conſ. 1. vol. t. & in conſil.*
101. eodem volum. deciſ. Neapol. 69.

142 Hæc adduxi, vt depoſito omni ſcrupulo,
& difficultate liberè fateatur, vt hæc inti-
matio non ſit citatio, ſupponens iuriſdictio-
nem, & iudicialem cognitionem, ſed nuda
monitio, certioratio, & incitatio extraiudi-
cialis, quam etiam iudex ſecularis expedire
poteſt ex hactenus probatis.

143 Quartò notandum eſt, quòd huiuſmodi
ordinariæ intimatione facta, adhuc expe-
ctanda eſt in Senatu pars appellata, vel eius
procurator, per illum, ſcilicet, terminum ap-
poſitum in d. ordinaria, pro exportatione &
immiſſione proceſſus, etiāſi hic peruenerit,
eo nondum tranſacto, quia illud idem tem-
pus aſſignatum eſt dictæ parti appellatæ, in-
terímque ſuſpenditur proceſſus inſpectio,
quod communiter practicamus.

144 At ſi pars appellata poſt ordinariæ inti-
mationem peruenerit ad Senatum, ſi quere-
lans abſens ſit, pariter per illummet termi-
num expectatur, & actorum viſio, at eo
tranſacto, ſi omnia acta in Senatum vene-
rint, & prouiſio cum omnibus diligentiis,
ſcilicet, iudicis, & tabellionis intimatione,
inſtante parte appellata, ſtatim (etiam que-
relante abſente,) inſpicitur proceſſus. Si 145
autem dicto termino tranſacto querelans
non ſit præſens, & ſecum habeat dictam pro-
uiſionem ordinariam; ſolet Senatus, petente
parte præſente, aliam Regiam ei prouiſio-
nem concedere, vt conquerenti intimetur,
quòd ſua ordinaria vtatur, & articuli vio-
lentiæ cognitio ſuſpendatur, donec eidem
appellatæ parti iterum ordinariæ fiat noua
intimatio, aut aliquando (raró tamen) vt illi
reficiantur interim expenſæ, præſtandæ per
querelantem iuxta ea, quæ inferiùs dicenda 146
ſunt circa declarationem noſtræ legis 36. in
fi. ibi, *con condemnacion de coſtas ſi les pareſciere.*
& quandoque etiam vtrumque conceditur.

Si tamen conquerens in Senatu noluerit
vti prouiſione ordinaria ſibi conceſſa, hoc 147
animo, & intentione differendi; ſcilicet; hac
via recurſus, & impediendi curſum negotij
coram eccleſiaſtico; tunc ſi appellatus in cu-
ius fauorem iudex dicitur vim feciſſe, com-
pareat in Senatu hoc idem proponens per
libellum, ſolet ei dari prouiſio, querelanti
intimanda, vt ordinaria ſua vtatur intra bre-
uē terminum aſſignatum, *con apercibimiento,*
que ſi dentro del no vſare della, ſe bolueran los
autos al notario eccleſiaſtico, & aliquando ſo-
lum dicitur *con apercibimiento* tantùm, alio
non expreſſo. Sed licèt non exprimatur, ta-
citè ſub intelligitur, vt ſcilicet; tranſacto ter-
mino ſibi aſſignato, non vtatur dicta ordi-
naria, ad petitionem partis indubitanter
reddi iubentur acta eccleſiaſtica Notario,
abſque eorum inſpectione, cognitione vio-
lentiæ, nec determinatione, vt iudex eccle-
ſiaſticus in cauſſa procedat. quod iuſtiſſi-
mum eſt; ex eo namque conſulitur celeri
expeditioni cognitionis per viam violentiæ,
iuxta noſtram l. Regiam, *el qual, trahido ſin*
dilacion lo vean, cuius intentioni hoc modo
rectè ſatisfit. tum etiam commodò malitio- 148
ſis querimoniis obuiatur, ne tam ſalubri
recurſu Regio abutantur, neque remedium
ad præſidium innocentium inuentum, ſit
vinculum iniquitatis. textus eſt *in cap. ſugge-*
ſtum. & ibi Philip. Franc. *notab. 2.* & cæteri
Doctores *de appellatio.* Scacia *eodem tractatu*
de appella. q. 3. ſub n. t. & hoc iure vtimur.

Sed ſucceſſiuè quæro, data prouiſione or-
dinaria, qua iudex eccleſiaſticus rogatur, vt 149
per terminum 60. dierum abſoluat excom-
municatum appellantem, interim dum pro-
ceſſus trahitur, & inſpicitur in Senatu ſuper
articulo violentiæ, & extraiudicialis defen-
ſionis, & protectionis, (de qua praxi etiam
teſtatur Couarr. *in pract. quæſt. c. 35. ſub n. 3.*
in princ. verſ. & rogatur iudex. Gutiert. *de iur.*
confir. t. p. cap. [illegible] n. 26. Llamas *t. p. method. cap. 7.*
§ 19.

§. 19. ſubdens hoc non eſſe contra liberta-
tem eccleſiæ, Cæned. *in canon. q.45. num.20.*
Bobadill. *in polit. lib.2. cap. 18. num.63.* Na-
uarr. *in cap. cum contingat rem.1. in prin. verſ.*
pro hoc remedio, &c. an iudice huiuſmodi
abſolutionem tecuſante, aut etiam diffe-
rente, aut negante, ſuſpendatur in Senatu
150 actotum inſpectio, & violentiæ cognitio, do-
nec abſolutionem concedat. inſuper an ad
id cogi poſſit iudex eccleſiaſticus. & vide-
tur quòd ſic. Primò quoniam excommu-
nicatus nec in iudicio nec extra iudicium
eſt communicandus, & participans cum ex-
communicato declarato incurrit excom-
municationem, & ideo in iudicio non au-
ditur maximè agendo, prout hîc, quia ipſe
proponit quetelam, ac ideo actoris vices ſu-
ſtinere videtur. ergo interim hoc ſtante im-
pedimento, violentiæ cognitio etit ſuſpen-
denda.

Secundò & vlteriùs comprobatur, quia
151 licèt appellatio iudicialis ſit defenſio, & per
conſequens etiam ſit excommunicato in-
terponere, vti reo neceſſario, licirum, vt pro-
bat Sigiſmund. Scacia *tractatu cauſar. ciuil.*
& crimin. lib. 1. c. 2. à n.179. & c.9. n. 1024.
& in tractatu de appellatio. q.5. num.6. tamen
152 in appellatione extraiudiciali non procedit,
quia ea vti, excommunicato prohiberur,
probant Ab. *in c. bonæ memoriæ 51. num. 10.*
different.8. Philip. Fran *n.25. verſ. vndecimò li-*
cèt. Cardin. Alexand. *ſub num. 54. differen. 2.*
Decius *num.29. differen.8. de appella.* Rebuff.
in tractatu de appella. in præfatio. n. 61. tom.3.
fol.480. Gregor. Tholoſ. *in tractatu de appell,*
lib. 1. cap. 11. num. 3. different. 11. fol. 91. &
Scacia *locis proximè citatis.* ergo à fortiori di-
cendum eſt in noſtro caſu, vbi datur recut-
153 ſus ad Regem, quem eſſe remedium extra-
iudiciale, nemo dubitabit, & nos probaui-
mus ſuprà cap. 1. prælud 5. per totum, ideo
excommunicatus, nec eo vti poterit, nec
proceſſus inſpectio facienda eſt, intetim dum
non abſoluitur ab excommunicatione.

Tertiò deinde & fortiter pugnat, nam is
154 iudex eccleſiaſticus licèt exhortetur ad ab-
ſolutionem per viam Rogitus, ſcilicet; *Roga-*
mos, y en cargamos, & non per viam præcepti,
ſit concepta prouiſio Regia; nihilominus ad
relaxationem excommunicationis adſtrin-
gi videtur. quia Rogitus Principis & ſupe-
riotis inducit mandatum, & præciſam neceſ-
ſitatem, Salicet. *in l. ſi verò C. de adulter.* Ab.
in cap. fin. de for. compet. facit gloſſ. *in clem. pa-*
ſtoral. verbo de more de re iudicata. gl. *in verb.*
pignora in l. vnica C. ſi rector prouinciæ. gl. *verb.*
quemadmodum in l. 1. ff. quod quiſque iur. ſin-
gularis ſecundùm B. *in tractatu de tyrannid.*
n.23. Innocent. *c. petitio. de iureiur.* Andr. de
Iſern. *in cap. ſi quis miles. de feud. ſine culp. non*
amit. Iſſ. *in §. quadrupli. n. 58. Inſtitu. de act.o.*
Alexand. *conſil. 124. vol. 1. num. 4.* Barb. *conſ.*
60. colum. 6. verſ. ſic capio nunc. vol. 1. Auil.
in cap. præto. verbo mandamientos. n.7. Tiraq.
de pœn. temperan. caſ.35. num. 1. cum ſeqq. ſimi-
lis gloſſ. *in l. 1. §. quæ oneranda verb. metu ſol.*
ff. quarum rerum actio non detur. & ibi additio.
& in clem. 1. verb. exhortamur de teſtibus. facit
text. *in c. beatus 7. quæſt. 1. cap. Rogo 11. quæſt. 3.*
Azeued. *in l. 1. tit. 1. lib. 4 nouæ recopil. n fi.* Re-
buff. *in concordat. in rubr. de collation. §. volu-*
mus in princ. pag. 423. Bartholom. Hum. *in*
l.49. tit.6. pag.1. gl.3. num.7. in princ. Afflict.
deciſ. 69. n. 5. Bobadill. *in politi. lib.2. cap. 18.*
n.63. Menoch. *de arbitra caſ.344. n.13.* Cæ-
ned. *in q. canon. q.45. num. 20.* quorum ſcili-
cet Bobadill. & Cæned. item & Henr. in
Summa poſt alios *lib. 14. cap. 12. num. 6. lite-*
ra T, tenent in hac prouiſione, qua rogatur
abſolui, ergo ſequitur, quòd cùm teneatur
præciſè iudex, adimplere Rogitum, debeat
etiam expectari, ac ſuſpendi articulus vio-
lentiæ.

Contrariam tamen ſententiam in vtro-
que eſſe veriorem, exiſtimo de iure, & ſtylo. 155
& in primis ſupponendum eſt, quòd licèt
excommunicatio lata poſt legitimam appel-
lationem à iudice eccleſiaſtico interiecta, ſit
nulla ipſo iure, textus eſt *in c. ad præſentiam.*
& ibi Philip. Franc. *de appella. & in c. ſæpe in*
gloſſ verb. rat. n.3. & in c. peruenit in 3. nota. eo- 156
dem tit Angel. *conſ.188.* Lap. *allegatio. 1. n.2.*
Philip. Franc. *in c. ſolet de ſentent. excomm. lib 6.*
Rot. *deciſ.20. de appella. in nouis.* Lancelot. *de*
attent. 2. p. cap. 12. amplia 8. n.3. de quo nos la-
tiùs alibi ſuo loco tractauimus.

Tamen vbi appellatio legitima non eſt,
nec vtrunque effectum habens, cùm tunc
iudici permittatur à iure, ſententiam ſuam 157
exequi, poterit licitè, contumacem con-
demnatum pro eius exequutione excom-
municare, forma Tridentini ſeruata, *c. 1. & 2.*
de adulterijs cap. ex literis cap. ſicut & cap. requi-
ſiuit de ſponſal. cap. de illis c. ex literis. & Felin.
in c. 1. num. 12. de pace. alios citat Rota no-
uiſſ. 25. per totam *in recollect. per Proſper. Fa-*
rin. fol. 10. Thom. Sanch. *de matrim. lib. 1.*
diſp. 29. Ioan. Garci. *de matrim. 1. p. c. 15. à*
princ. Franc. Cardi. Manti. *tractatu de cõtract.*
tom. 1. lib. 3. tit. 18. Lancelot. *de attent. 2. p.*
cap. 12. limi. 50. num. 118. & 119. Nicol. Gar-
cia *de benef. 1. p. cap. 5. num. 586.* Cæſar Con-
tar. *in l. vni. limi. 19. in fi. & num. 20. C. ſi de*
momen. poſſ. Galleſ. ad formã Cameræ oblig.
in 2. p. 3. princ. in cap. reliqua de proceſſu n.43.
iunctis ijs quæ ſcribit num. 38. & ſeqq fol. 363.
Marcheſſa. *de commiſ. 1. p. c. 13. n. 1.* Cardin.
Tuſc. *practi. concluſſ. litera A, concl. 4010. n.9.*
qui

qui loquuntur in optimo caſu Concilij Tri-
dent. *ſeſſ.23.de reformat.c.1. ante fin. & ſeſſ.25.
de reformat.c.3. per totum.* Marta *de iuriſd.3.p.
cap.4.à num.15. & ſeqq.*

158 Quo ſuppoſito, cenſeo dictam ordina-
riam conſultò vti verbis Rogitus, quoniam
cùm vis, & poteſtas huius defenſionis na-
turalis conſiſtat in violentia notoria, &
euidenti, quæ aliter non apparet, quàm
per inſpectionem actorum (vt hactenus di-
ximus) ideo non poteſt Senatus, interim
dum proceſſus non inſpicitur (*y ſi por el
les conſtare que la appellacion eſta legitimamen-
te*, &c. iuxta noſtram legem Regiam 36.)
adſtringere iudicem eccleſiaſticum, vt ab
excommunicatione (quæ violenta non con-
ſtat) deſiſtat, quia tunc foret excedere mo-
dum legitimæ defenſionis, & limites in-
culpatæ tutelæ.

Et clariùs hoc idem ex eo colligitur; quia
159 etiam eadem ordinaria, qua iubetur iudi-
ci, vt deferat, ſi iuſtam appellationem re-
peterit, illum tamen ad id non adſtringit,
ſed eius meræ facultati relinquit, nec in
illum denegantem delationem emittitur ſe-
cunda iuſſio (quæ *ſobre carta* dicitur) ex
eo, quia cùm non conſtat de violentia, non
poteſt illi præcipi, ſed exhortari, & mone-
re (vt latiùs ad princ. diximus poſt alios
Doctores) ergo minus in abſolutione ex-
communicationis iuxta Concilium Triden-
160 tinum *ſeſſ. 25. de reformat. cap.* 3. ibi, prohi-
bere iudici eccleſiaſtico, ne quem excom-
municet, aut mandare, vt latam excom-
municationem reuocet, *&c.*) quod proce-
dere diximus, quando non ſeruatur mo-
dus legitimæ defenſionis.

161 Deinde quoniam tunc non ſeruari mo-
dum legitimæ defenſionis, & excedi limi-
tes inculpatæ tutelæ; diximus ſuprà ad princ.
huius cap. quando id fit ſine quo poterat
vis tolli, & periculum euitari. gl. celebris
in cap. ſignificaſti. 2. de homic. Bart. *in l. 1.
C. vnde vi.* Ab. *in cap. olim n.15. de reſtitut. ſpo-
lia. l. ſciendum §. qui cùm aliter ff. ad l. Aquil.*
Bal. Cyn. & communiter omnes Doctores
in l. 1. Cod. vnde vi. Bart. *in l. furem. in fin. ff.
de ſicarijs.* communiter per Doctores *in leg.
vt vim ff. de iuſt. & iur. & in l. 1. §. vim ff. de
vi & vi arma.* Angel. *in tractatu de malef.
in gloſſ. verbo defendendo.* plenè proſequitur
Proſper. Farin. *in conſi crim 35. num. 31. cum
ſeqq.* & latiùs probauimus ſuprà à princ. hu-
ius cap. quæ omnia hîc applica.

162 Sed hæc excommunicati abſolutio, de
qua iudex eccleſiaſticus rogatur, nec eſt
neceſſaria ad tollendam violentiam, nec in
aliquo poteſt eſſe impedimento anteceden-
ter, nec conſequenter, quominùs cognitio,
& inſpectio proceſſus per Senatores fiat. er-
go illam concedere, iudex aſtringendus non
eſt, quia foret excedere limites defenſionis.

Quòd non ſit neceſſaria, nec impedimen-
tum, probatur. quoniam (vt ſæpe diximus, 163
præcipuè cap. 1. prælud. 5. & 2.) hic recur-
ſus Regius eſt naturalis, & nuda defenſio,
ſed excommunicatus defendendo, etiam in
iudicio, admittendus eſt, nec illum commu-
nicans neceſſitate negotij ligatur *c. exceptio-
nem de exceptio.* quod & ideo ad appellatio- 164
nem iudicialem, quatenus eſt ſpecies defen-
ſionis, admittitur excommunicatus, vt pro-
bant Scacia, Ab. Philip. Fran. Gregor. Tholoſ.
Dec. Rebuff. & Cardin. Alexand. ſupracitati
in 3. arg. contrariæ partis, (quidquid ſit in ex-
traiudiciali, vt ſtatim) & in noſtris terminis,
vt excommunicatus poſſit vti recurſu Re- 165
gis pro nuda defenſione violentiæ, ſibi illa-
tæ, probat Rot. in vna Salmanti. anno 1595.
quam citat Proſper Farin. 68. *n.13. & 14. in
deciſ. cauſ. r. criminal.* quã adduximus ad lite-
teram ſuprà c.1. ad reſponſionem tertij argu-
mẽti. quæ in fi. ita ait: præterea excommuni-
catus auditur pro defenſione ſuæ poſſeſſio-
nis *c. intelleximus de iudic.* Menoch. *de retinen.
rem. 3. n.71 1.* cum ſeqq.) ergo cùm non ſit ne-
ceſſaria abſolutio ad huiuſmodi defẽſionem,
& Regium auxilium impartiendũ, nec ſuſ-
pendenda eſt actorum inſpectio, & violen-
tiæ cognitio, nec iudex eccleſiaſticus ad il-
lam præſtandam recuſans cogendus eſt.

Nec huic obſtat quod ſuprà diximus in
ſecundo argumento contrariæ partis, ſci-
licet; appellatione extraiudiciali vti non
poſſe excommunicatum, quia facilis patet, 166
& elegans reſponſio rationis imparitate, quæ
inter illam, & noſtrum Regium recurſum
viget. Etenim iſte ſummus eſt gradus natu-
ralis defenſionis. illa autem & ſic appella-
tio extraiudicialis nihil habet defenſionis,
ſed vim habet conuentionis, vt ex Abb. &
Gail. probat Scacia *tractatu de appell. d. quæſt.
5. ſub d. numero 6. verſ. confirmatur & quæſt. 2.
art. 3 num. 46. different. 11. & quæſt. 7 num. 52.
& quæſt. 5. ampliat. 12. num. 43. & 44.* & cùm
excommunicatus non poſſit conuenire, & 167
agere, ergo nec ita appellare extraiudiciali-
ter, vt argumentatur Scac. *d. n.6* & maximè
quoniam tota hæc doctrina procedit quan-
do appellatur extraiudicialiter à parte, quia
tunc vim habet conuentionis, & citationis,
quia dicitur prouocatio; ſecus autem quan- 168
do appellatur à iudice extraiudicialiter, quia
tunc permittitur excommunicato, tanquam
defenſio, ita latè Scacia *in d. q. 5. n.7. & q. 2.
n.46. & alijs locis citatis*; vbi alios plures citat,
quibus directè, & legitimè ſatisfactum eſt 1.
& 2. argumento contrariæ partis.

169 Nec obſtat tertium, & vltimum, quo
dicebamus, Rogitum Principis inducere
præceptum, & mandatum; quia reſponde-
tur, verum eſſe, & procedere in iis caſi-
bus, in quibus ſuperior poteſt præcipere,
& mandare, non verò in alteris. ita diſtin-
guendum eſſe in hoc articulo, eleganter
docet Caſtell. à Bobadill. *in polit. lib. 2. c. 18.
num. 65. ad fin.* ſed in iſto caſu particulari
170 (quando ſcilicet rogatur iudex eccleſiaſti-
cus, abſoluere ante actorum inſpectionem,
& anteaquam de violentia per euidentiam,
atque notoriè appareat) ceſſat poteſtas Prin-
cipis, quæ ad ſolos limites neceſſariæ, & le-
gitimæ defenſionis limitata eſt, quia tunc
non contineret ſe ſub metis limitibus de-
fenſionis, ſed aliud faceret, quàm quod ad
protectionem, & propulſandam vim, ſuiſ-
ſet neceſſarium (vt probatum eſt) ergo ver-
bum, *rogo*, in dicta prouiſione ordinaria ſuam
171 propriam literalem retinet ſignificationem,
cùm aliam non patiatur natura negotij, &
ſubiecta materia, ac Bulla in Cœna Domi-
ni *cap.* 14. ibi, ſub prætextu violentiæ prohi-
bendæ.) de quo nos ſuprà à princ. huius ca-
pitis. & ideo ad Cæned. Henri. & Bobadill. in
fin. 3. arg. citatos reſponderetur, vt procedant,
172 & loquantur in prouiſione, quæ poſt inſpe-
ctionem actorum inſerto decreto, quo vim
fieri, declaratur, & excommunicationum
abſolutio rogatur iudex. quia tunc cùm ceſ-
ſent prædicta inconuenientia, & Princeps
ex debito officij teneatur, obuiare, reſiſtere,
& præcipere iudici eccleſiaſtico, vt omnino
deſiſtat à violentia, Rogitus tunc præce-
ptum inducit, vt inferiùs apparebit.

173 Fateor tamen, quòd iudex eccleſiaſti-
cus vrbanitate adſtrictus, & vt debitus ho-
nor tanti Principis regalibus ſupremis tri-
bunalibus deferatur, teneretur Regio Ro-
gitu moueri, & propria liberalitate vti ad
abſolutionem præſtandam, non ſecus ac ſi
priuatim per literas miſſiuas (prout reuera
ſunt hæ prouiſiones *de ruego*) id ei fuiſſet
poſtulatum, à quo vrbanitas nec liberat,
nec excuſat, quoniam ad illum rogandum
expeditur.

174 Quare vulgaris praxis, & ſtylus in hoc
caſu obtinuit, vt denegata abſolutione, &
ſuſpenſione interdictorum ad reincìden-
tiam, de quo iudex rogabatur, ſi fortè pe-
riculum eſt in mora, ſecunda ſolet prouiſio
(vulgò dicta *ſobre carta de ruego*) ad eundem
effectum, per viam Rogitus, poſtulanti con-
cedi, non tamen ſub aliqua comminatione,
nec etiam expenſarum, quia non quidquid
iudicis poteſtati relinquitur, id ſubmittitur
175 iuris neceſſitati *l. non quidquid ff. de iudic.* &
quia liberalitas nullo iure cogitur *l. dona-
tio. ff. de regul. iur. arg. leg. rem legat. ff. de adi-
men. legat. & leg. in re mandata Cod. mandati.*
& ideo pœnarum inſertio foret contra ſub- 176
ſtantiam, & naturam actus, & eius primò
mobili, & fundamento repugnaret, quod
meritò vitari debet. *argum. l. cum precario*, &
quæ ibi notant gloſſ. & Doctores *ff. de pre-
car.* & hoc modo per viam Rogitus moti
fuere Senatores, reſcribere eccleſiaſtico,
præcipuè propter ſemetipſos, cùm poſſent
forſan facilè excedere permiſſos, & neceſ- 177
ſarios communicationis cum excommuni-
cato terminos, & iuridicos limites, atten-
dentes etiam tutius, & ſecurius eſſe, eun-
dem etiam defendentes, vitari, ne in tri-
bunali degat ſic interdictus, & excommu-
nicatus, forſan cum aliorum circunſtantium
ſcrupulo, & ſcandalo, quibus quidem ra-
tionibus moueri omnino debet iudex ec-
cleſiaſticus, ad huiuſmodi abſolutionem
ſibi rogatam, non negandam, ſaltim (vt
dixi) ex vrbanitate. De qua etiam praxi
teſtatur ille Practi. Monterroſſ. *in 5. tracta-
tu de Chancell. cap. 2. de la ſegunda manera en
que ſe trahen*, &c. §. *ſi notiſicada eſta pro-
uiſion ad med. fol.* 93. attamen ſi pericu-
lum non eſt in mora, præſertim ſi iam pro- 178
ceſſus eccleſiaſticus ad Curiam peruene-
rit, ſolet aliquando ſimulati, ita vt viciſſim,
ſecunda prouiſio negetur, viciſſim autem
pro temporum, perſonarum, ac negotio-
rum qualitate conceditur, & vt plurimum
ſimulata negatione abſolutionis proceditur
ad inſpectionem proceſſus, & ſecundùm
quæ ex eo colligitur, diſcernitur articulus
violentiæ, quam praxim pariter teſtatur ipſe
Monter. *loco citato.*

Alia etiam prouiſio (*de ruego* vulgo di-
cta) concedi ſolet poſtulanti excommuni- 179
cato, quæ principaliter tendit ad abſolu-
tionem rogandam, interim dum proceſſus
inſpicitur, & articulo violentiæ extraiudi-
cialis cognitio adhibetur, ac denique ter-
minatur, facta acceſſoriè, & obiter prin-
cipalis articuli relatione, demonſtrationis
gratia dumtaxat. quod tunc etiam accidit,
quando, ſcilicet, tempus pro quo ad rein-
cidentiam ſemel virtute ordinariæ abſolu-
tus fuerat, lapſum fuiſſet, ante actorum in-
ſpectionem, & articuli terminationem, ex eo
præcipuè, quia terminatio dilata eſt, vel quia
hæc dilatio contigit culpa negligentis nota-
rij non mittentis acta originalia, aut etiam iu-
dicis eccleſiaſtici, vel ob cõcurſum negotio-
rum litigantium in Senatu, aut negotij diffi-
cultatem, & eius difficilem reſolutionẽ ma-
turè cõſiderandam. & ſic alia iuſta de cauſſa,
noua hæc prouiſio conceditur, & ſecundùm
proximè ſuperiorẽ diſtinctionem etiam ſolet
dari,

dati, vel etiam negari ſecunda prouiſio eiuſ-
dem , nempe ; *ſobre carta* , & ex eiſdem
cauſſis, & qualitatibus eum eadem ſit in
effectu.

180 Quibus ſic celeriter , omníque dempta,
& ſublata dilatione, expeditis, inſpicitur
proceſſus à Senatoribus, *y ſi por el les con-
ſtare, que la appellacion eſta legitimamente in-
terpueſta, alçando la fuerça, prouean, que el tal
juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir
ſu inſtitia ante quien, y como deuan*, quæ ſunt
verba noſtræ legis Regiæ 36. quæ quidem
verba magna ineludit vtiliſſima, ex qui-
bus quidem plura deducenda ſunt notabi-
lia in praxi.

181 Et primùm vt ex eiſdem colligitur, Re-
gij conſiliarij in hac violentiæ extraiudicia-
li cognirione non ſe intromittunt in cauſ-
ſa, & negotio principali, nec circa iuſti-
tiam, aut iniuſtitiam ſententiæ, à qua eſt
appellatum , ad hoc vt ab ipſis ſententia
confirmetur, vel reuocetur, nec de iuſti-
tia, aut iniuſtitia appellationis deferendæ
ad Summum Pontificem ; ſed dumtaxat de
tiatura, & qualitate appellationis, notoriè
apparentibus ex actorum inſpectione , an
vtrumque habeat effectum ſuſpendendi, ſci-
licet, ſententiæ exequutionem ; & deuol-
uendi ad ſuperiorem, vel vnum tantùm ef-
fectum deuolutiuum, ſcilicet, ita vt iudex
eccleſiaſticus licitè ad exequutionem queat
procedere, ad hoc vt inde deregatur violen-
tia, an iudex illam commiſerit, non defe-
rendo, & exequendo, vtque eadem vis tol-
latur, quæ aduerſus ſacros Canones, & au-
thoritatem Sedis Apoſtolicæ infertur ap-
pellanti , Martin. Nauarr. *in cap. cum con-
tingat rem.* 1. *verſiculo* 7. Couarr. *practic.
quæſt. cap.* 35. *ſub numero* 3. *circa prin. & ver-
ſiculo nec Regij conſiliarij.* Gaſpar Rodriguez
de annu. reddit. libro 1. *cap.* 17. *num.*74. Oli-
uan. *tractatu de iur. fiſc. cap.* 11. *à numero* 50.
vſque ad 54. Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *ſub
numero* 70. & vlteriùs *in epiſtol. ad Regem n.*72.
& 73. *numero* 54. *&* 65. & idem Oliuan.
d. tractatu de iur. fiſc. cap. 30. *num.*80. *& cap.* 8.
*n.*30. Bartholom. Hum. *in l.* 13. *tit.* 13. *p* 2. *in
gl.* 4. *in verb. ninfuerça.* Michaël Axia *de exhi-
bend. auxil. funda.*26. Cæned. *in q. can.*45. *n.*8.
imò hoc idẽ probat Doctorũ caterua de hu-
ius cognitionis iuſtificatione tractãtes, quo-
rũ nomenclaturã adduximus ſupr. c. 1. n. 16.

182 Huius enim articuli cognitio, an appella-
tioni ſit deferendum, vel non deferendum
reſpectu iudicis à quo, nihil iuris habet, ſed
eſt quid facti, ſeparatum à cauſſa principa-
li. iſtud eſt pulchrum dictum Philip. Fran.
in capit. conſtitutus 45. *ſub numero* 9. *de appel-
latio.* quem referens ſequitur Sigiſmundus
Scacia *tractatu de appellatio. quæſtione* 11. *ar-
ticulo* 1. *ſub numero* 4. *verſiculo infero ex hac ſe-
cunda*, quòd cùm hæc admiſſibilitas appel-
lationis reſpectu iudicis à quo ſit quid fa- 183
cti, & ſeparatum à cauſſa principali appella-
tionis, licitè geri poteſt per iudicem à quo,
etiam carente iuriſdictione, ſuſpenſa tacitè
iure operante, à quo ſtatim inhibetur, etiam
ſi non deferat. ex textu *in l.* 1. *ff. nihil nouari
appellatione pendente.* cuius articuli cognitio,
& decretum non facit ius inter partes, nec 184
perpetuum præiudicium, quominus iudex
ſuperior de appellatione cogniturus, quid
ſibi de iure videatur, decernere queat, vt
latè probant Philip. Franch. & Scaci *locis ci-
tatis*, & vide quæ nos latiùs cap. 1. prælud. 5.
à princ. & præcipuè fundam. 3. à num. 21.
vbi etiam quòd iudex à quo, quoad ſui in-
ſtructionem, & animi deliberationem adhi-
bet cognitionem circa naturam appellatio-
nis, ad effectum vt ipſe deferat.

Secundò notandum eſt, quòd circa hanc
admiſſibilitatẽ appellationis, quod eſt quid 185
facti (vt dixi) multominus ſe intromittunt
Regij conſiliarij quàm iudex à quo caren-
te iuriſdictione, quia iſte ad ſui inſtructio-
nem cognoſcit, an ipſemet ſit delaturus, vel
non delaturus, illi autem ad hunc effectum
non cognoſcunt, quia ipſi non decernunt
deferendo appellationi, vel delationem de-
negando ; ſed dumtaxat, an iudex à quo
debeat, vel non debeat, deferre. & ſic an
vim intulerit, denegando delationem, &
exequendo appellatione pendente ad Sum-
mum Pontificem. quod quidem (vt vides)
adhuc eſt multum diſtinctum, & ſeparatum
tam à cauſſa principali, quàm ab illa facti
cognitione, permiſſa iudici à quo carenti
iuriſdictione iuris miniſterio, cuius longè
minus eſt, ac ideo per Senatum ſibi ipſi re-
mittitur cauſſa ad deferendum ex noſtra l.
Regia ibi, *proucan que tel juez la otorgue*, &c.
de quorum verborum mirabili intellectu,
& interpretatione latiùs egimus infrà cap. 3.
per totum.

Tertiò notandum eſt, quòd cùm finis, 186
& intentio huius charitatiuæ protectionis,
& recurſus Regij illud reſpiciat, vt iura,
& decreta canonica ſeruentur, nihílque
contra ius violenter fiat, quo detinetur
impetus iudicis eccleſiaſtici, vt liberè op-
preſſus appellans queat ſecurus, adire ſu-
periorem, interímque omnia ſint in eo ſta-
tu, quo erant tempore appellationis, do-
nec iudex ſuperior (cuius iuriſdictio & au-
thoritas contempta defenditur, & iuuatur)
de debito remedio prouideat, admittendo,
vel non admittendo appellationem, infir-
mando per viam attentati, vel confirmando

187 exequutionem, appellatione pendente, factam, cuius vera & propria cognitio eſt ex juribus vulgaribus, vt dicit Cæned. *in quæſt. canonic.* 45. *ſub num.* 22. *ad fin.* Oliuan. *de iur. fiſc.* 11. *num.* 54. Seſſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *ſub num.* 70. & omnes Doctores citati ſuprà notab. 1. quoniam (vt modò dicebamus) ad-
188 miſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, delatio conceſſa, vel denegata per iudicem à quo, non facit ius inter partes reſpectu iudicis ad quem, vt poſt Philipp. Franc. Cæſ. Contar. & alios tenet Scacia vbi proximè citatus notabil. 1. n. 184. Etenim hac in cognitione, & recurſu, ſupremi Conſilia-
189 rij miniſtri ſunt Eccleſiæ, dirigentes iudices indiſcretos per legitimos iuris tramites, vt dicunt Cæned. *vbi proximè. num.* 9. Llam. 1. *part. method.* 3. *p. cap.* 12. §. 7. *pag.* 839. Seſſe, & Oliuan. modò citati.

190 Sequitur, vt hoc remedium violentiæ, & eius decretum non ſit impedimento, quominus iudex ſuperior dum de appellatione cognoſcit, queat aliud iudicare, & terminare, ſecundùm quod ſibi de iure videatur, ita vt ſi ipſe declaret tanquam attentata reuocanda geſta ab inferiore poſt appellationem (non obſtante decreto tribunalis Regij vim non fieri cernentis) nihilominus reponenda ſunt ex ſupradictis. & quia tri-
191 bunalis decretum non eſt ſententia, quæ faciat inſtantiam, ſed eſt actus quidam extraiudicialis, extraiudicialiter actum, quod quidem nunquam tranſit in rem iudicatam, ſed interim ei ſtatur, donec ſuperior de cauſa cognoſcens, aliud cenſeat, ita docent Immol. *in cap. fin. & 12. de præſumpt.* vbi Ab. *ſub num.* 15. *poſt princ.* optimè Lapus *allegatio.* 61. *num.* 4. *verſic. & extraiudicialis.* Cardinal. Tuſc. *practic. concluſſ. littera E, concl.* 5003. *num.* 7. *per notata in dict. cap. fi.* Rebuff. *in tractatu de appellatio. in præfatione n* 69. *&* 70. *tom.* 3. *fol.* 468. idem Abb. *in cap.* 1. *numero* 13. *poſt princ. de ijs quæ fiunt à maiori parte capit.* Cardin. *conſil.* 140. *factum tale eſt magiſter.* Felin. *in d. cap. fin. ſub numero* 33. *ad finem.* Hieronymus Gonzal. *de menſ. & alter. gloſſ.* 9. *in adnotatio. numero* 31. & quia in ea cognitione Senatus non ſe
192 intromittit circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam appellationis, & negotij principalis, quia ipſa reſeruata, & illibata ſemper remanet ſuperiori, prout probant noſtræ legis verba ibi, *Prouean que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como deuan.* quæ hoc modo interpretanda ſunt, & intelligenda, quorum verus ſenſus eſt iſte.

193 Illo tamen addito, quòd ſi iudex ſuperior iniuſtè reuocauerit hanc inferioris exequutionem (ſiue circa illam per viam violentiæ aditus fuiſſet Senatus, ſiue non, ſed illam fecerit ex proprio motu) licitè poterit grauatus, appellare, & eius vigore ad illum Senatum recurrere per hanc viam violentiæ, ſub cuius diſtrictu degerit ſuperior, quo declarabitur ſecundùm naturam, & qualitatem appellationis, an iuſta, vel iniuſta fuerit ab illo grauamine interpoſita. & hoc iure vtimur.

Ex iis igitur (quæ veriſſima ſunt, vſu re- 194
cepta, & in dies practicata) cauendus eſt, vel potiùs cautè legendus, Ceuall. (quem poſt hæc vidi) *in tractatu de cognition. per viam violentiæ 2. p. quæſt.* 74. *num.* 74. *& ſequentibus.* dum (ſubobſcuris tamen verbis) videtur contrarium allucinare, & ſentire, quia imò caſus per eum relatus multum conformis eſt noſtræ doctrinæ, opinioni, & praxi, de qua dubium nullum eſſe poteſt, quia omnibus iuris, & Regij recurſus naturæ, & principiis conſona eſt. quia poſtquam ſuperior eſt aditus de cauſa cogni- 195
turus, & eius iuſtitia principali, non eſt in conſideratione decretum tribunalis eo reſpectu, vt poſſit deſiſtere de viribus grauaminis, & attentati cognoſcere, quia dum
finis habetur, non curatur de medio, *l. mu-* 196
lier ff. ad Trebell. Seſſe *deciſ.* 125. *num.* 7. *tom.* 2. quia nunc nouus eſt articulus, noua perſona, nouum grauamen, & nouum factum,
quare (vt dixi) noua interpellatione opus 197
eſt, ſi fortè ipſe ſuperior iniuſtè reuocauit, vt attentatum, geſta ab inferiori, & ita de nouo poteſt etiam pars grauata appellare, vt dictum eſt.

Quod clarè, & pulchrè inſinuat Cæned. 198
in canonic. quæſt. 45. *numero* 48. vbi dicit, quòd cùm hic recurſus ſit inuentus, vt iudex conquieſcat, donec ſuperior ad quem appellatum eſt, aliud iudicet, cognoſcens de iuſtitia cauſæ principalis, quo cognito, ſi iterum illam remittat iudici à quo, tollitur effectus decreti Regalis, quo illi iuſſum fuerat deferre, & reponere; quæ doctrina elegans eſt, per conſequens multò magis intelligenda eſt in iudice ſuperiore, cum quo decretum Regium non loquitur.

Decretorum formula.

IN hac igitur extraiudiciali cognitione 199
per viam violentiæ, vbi ſcilicet, adeſſe aſſeritur ob denegatam delationem appellationis, & eius exequutionem, tunc poſt actorum inſpectionem, multifariam ſolent Senatores Regij decernere. Etenim licèt iudex eccleſiaſticus (de cuius violentia conqueritur

queritur in Senatu ob denegatam delatio-
nem appellationis ab eo interpoſitæ) ſit or-
dinarius , ſiue delegatus , ſiue exequutor,
200 ſiue conſeruator , quintuplex reperitur ge-
nus decretorum dumtaxat. Et primum ge-
nus eſt , quando inſpecto proceſſu , *Y ſi por
el les conſtare que la appellacion eſta legiti-
mamente interpueſta , alçando la fuerça pro-
uean , que el tal juez la otorgue , porque las
partes puedan ſeguir ſu iuſtitia ante quien , y
como deuan , y repongan lo que deſpues del-
la vbiere hecho.* quam formam dat noſtra l.
Regia 36. cuius dicta verba ſunt , ex qui-
bus colligitur , quòd ſi natura appellatio-
nis , & qualitas bene perſpecta , non alte-
rata , nec variata per modum , & formam
procedendi , aut proponendi , dictet , &
poſtulet vtrumque etiam ſuſpenſiuum , &
deuolutiuum effectum , ita vt ſuſpendat ef-
fectum ſententiæ ſiue diffinitiuæ , ſiue in-
terloquutoriæ (caſibus , quibus legitimè ap-
pellatur quoad vtrunque effectum , de qui-
bus diximus infrà 2. part. cap. 1. & ferè per
totam 2. part. & 4.) ſiue iudicialis ſiue ex-
traiudicialis (de quibus omnibus ſuis locis
diximus) quominus iudex eccleſiaſticus il-
lam queat exequi de iure ; meritò vim fie-
201 ri in Senatu declaratur hoc modo. *Dixe-
ron , que el juez eccleſiaſtico en no otorgar la
appellacion al dicho N. haze fuerça , la qual
alçando , y quitando , mandaron , dar prouiſion,
para que el dicho juez otorgue la dicha appel-
lacion , para que el dicho N. la pueda ſeguir an-
te quien debe , y reponga todo lo por el hecho,
y executado deſpues de la legitima appellacion,
y en el tiempo que ſe pudo interponer* , &c.
202 Ex qua decreti conceptione euidenter
colligitur , Senatores Regios , non pronun-
ciare principaliter in cauſſa , ſed cauſſati-
uè , & per modum cauſſæ , vt eleganter con-
ſiderat Nauarr. *in d. repetit. cap. cum contin-
gat verſ. tertiò ideo non obſtat pag.* 194. *de re-
ſcript rem.* 1. Cæned. *in pract. quæſt. canonic.* 45.
num. 15. eóque decreto ſimul iubetur iudici,
vt tollat cenſuras , & excommunicatos ab-
ſoluat pro illa cauſſa ligatos.
203 Secundum genus decretorum dari ſo-
let , quando appellatio non ritè , aut rectè,
ſeu intra legitimum iuris terminum , ac ali-
quo iuris defectu , non ſeruatis debitis ſo-
lemnitatibus , eſt interiecta , vel quando ſui
natura , & qualitas aliàs poſtulat ſuſpenſi-
uum effectum dumtaxat , quia à iure pri-
uilegiata eſt. Quia ſi eius priuilegium ex
progreſſu litis , ac modo proponendæ actio-
nis fuerit alteratum , variatum , & amiſſum,
quia tunc cùm licitam faciat , & permiſſi-
uam exequutionem , vim non fieri decla-
randum eſt , iuxta noſtram leg. Regiam 36.

ibi , *Y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la di-
cha appellacion no ſer iuſta , y legitimamente in-
terpueſta remitan luego el tal proceſſo al juez
eccleſiaſtico con condemnacion de coſtas ſi les pa-
reſciere , para que el proceda y haga iuſtitia*, &c.
in hunc modum.
Dixeron , que el dicho juez no hace fuerça en 204
*no otorgar la appellacion en eſta cauſſa interpue-
ſta por la parte de N. y le remiten la cauſa , y
proceſſo , para que proceda en ella , y haga iuſti-
tia.* aliquando in hoc genere decretorum
negatiuo fit expenſarum condemnatio ſe-
cundùm d. l. & inferiùs dicenda.
Tertium genus decretorum hac cogni- 205
tione per viam violentiæ , in non deferen-
do appellationi ſolet dari , quod conditiona-
le eſt , aut etiam mixtum dici poteſt , parti-
cipans ex duobus prædictis. quia in eo de-
cernitur (conditionaliter tamen ,) iudicem
vim non feciſſe , aut vim feciſſe ob denega-
tam appellationi delationem , quod in hunc
modum concipitur. *Dixeron , que el dicho
juez eccleſiaſtico oyendo de nueuo , o dando ter-
mino a la parte , o reciniendo el negocio aprue-* 206
ba , o admittendole la exception , que oppone, &c.
(quæ omnia loco exempli ponuntur) *y re-
poniendo todo lo hecho deſpues de la appella-
cion , no haze fuerça , y ſe le remite el proceſſo.
y no lo haciendo , la haze y otorgue la appella-
cion y reponga lo hecho*, &c. de cuius decre-
ti natura , quia latè , & accuratè (prout eius 207
natura requirit) infrà hac 1. part. cap. 5. hîc
omitto ad illud te remittens.
Non enim dicitur in hoc decreto , vim 208
facere non adimplere , id , quod ſibi pro con-
ditione impoſitum eſt , ſed caſu , quo illud
non faciat , vim facit , non deferendo appel-
lationi à ſe interpoſitæ , pro quo duo nota-
re debes , quæ omnimodo neceſſaria ſunt,
vt præcisè concurrant ; vt huic decreti con-
ditionalis generi locus ſit de iure. Primum
vt id , quod iudici pro conditione appoſi- 209
tum eſt , ſit eius naturæ , & qualitatis , quod
ipſemet iudex ceſſante decreto , licitè de
per ſe potuiſſet facere , vt accidit in iis gra-
uaminibus , & interloquutionibus , quæ iu-
dici licitum eſt reponere , & reuocare. iux-
ta textum *in cap. cùm ceſſante de appella. l. quod
iuſſit ff. de re iudi.*
Secundum eſt , vt ſi appellatio , cui dela- 210
tionem negauerat , interpoſita ab eodem gra-
uamine , fuerit de iure licita , & permiſſa quo-
ad vtrunque effectum , & ſuſpenſiuum , &
deuolutiuum , & per conſequens ex actorum
inſpectione euidenter appareat , vim feciſ-
ſe iudicem , illi non deferendo , & ita iudi-
ces ſupremi iuſtiſſima de cauſſa moti eccle-
ſiaſtico dant modum ſuauiſſimum , quo
ille ſua vtens iuris facultate , poſſit deſi-

ſtere à violentia, & iuriſdictionem, cauſſæque cognitionem reaſſumere, prout ipſe (vt dixi) licitè poterat facere etiam à principio, ceſſante decreto Regio, eóque modo partium ſumptibus, laboribus, & dilationibus conſulitur, ſi iudex (cuius arbitrio, electioni, & poteſtati hoc relinquitur) priori decreti parti acquieſcens, conditionem adimpleat. & tunc ceſſat violentia, cùm ceſſet appellatio ceſſante grauamine, & cauſſa coram eodem proſequitur, prout nos latiſſimè, & vtiliter de hoc diximus infrà 1. p. d. cap. 5. à princ.

211 Quartum genus decretorum in hac ſpecie violentiæ illud eſt, quando ſcilicet nihil decernitur ſuper articulo principali violentiæ, ſuper quo aditus fuit Senatus. ſed dumtaxat decernitur, proceſſum non venire per ordinem (hoc eſt) legitima via, iuxta ordinem, & inſtructionem. & hoc tunc locum habet, quando deficit in proceſſu appellatio. Etenim, cùm in hac materia vis nulla eſſe poteſt, vbi deficit appellatio, quia ſuper eius denegatam delationem, & eius virtute ſuſpenſæ ſententiæ exequutionem, fundatur, & conſiſtit violentia, & recurſus (vt ſuperiùs diximus) ideo deficiente primo mobili, & fundamento ne-
212 ceſſario, nulla vis adeſt, nec ex actorum inſpectione detegitur, ac propterea nihil decernit Senatus ſuper ea, ſed hoc modo, *dixeron que el dicho proceſſo no viene por la orden, y ſe buelua al notario de la cauſſa.*

213 Quintum, & vltimum genus decretorum duobus modis ſolet concipi, aliquando dicendo *dixeron, que el dicho proceſſo no viene en eſtado.* quod tunc accidit, quando proceſſus inſpicitur, & reperitur prouiſionem ordinariam non fuiſſe iudici, aut parti intimatam. Secundo modo iſtud decretum concipitur, quando ſcilicet eſt appellatum conditionaliter, & à grauamine nondum per iudicem illatum, vt puta; ſi non me admiſeris ad probandum, vel, ſi non mihi terminum conceſſeris, & aliis in caſibus, quos latè congeſſimus infrà 2. part. cap. 2. per totum, quibus non expe-
214 ctat appellans iudicis declarationem, aut determinationem petiti, vel aliquibus ſimilibus aliis caſibus, & tunc ita decernitur, *dixeron, que por agora no haze fuerça, y ſe bueluan los autos al notario, para que el juez haga iuſticia.* & promiſcuè etiam hoc caſu decernitur, *por agora no viene en eſtado*, &c. & iſte eſt verus decretorum ſtylus, & praxis, quam omnes Senatores, & aduocati ſupremorum tribunalium experti, imò & moderni etiam hoc ſciunt, & aliter dicere foret praxim ignorare, vſitatum ſtylum confundere, & deſtruere.

Hinc Senatores & aduocati communiter conterunt Ceuall. qui (poſt hæc ſcripta) aſſerit *in epiſtola ad Regem num.* 80. *ad fin.* in hæc, *y deſte principio naſce boluerſe a remitir muchos proceſſos al tribunal eccleſiaſtico decretando que no haze fuerça, o que no viene el proceſſo en eſtado, que es lo meſmo, que decir, que no ha lugar.* cui quidem vulgaris praxis, iuris principia, & Senatorum & aduocatorum peritia reſiſtit, falſum eſſe probantium. 215

Etenim multum diuerſum eſt decretum, quo dicitur abſolutè, vim non fieri aut *el proceſſo no eſta en eſtado.* quoniam in priori caſu ſuper eodem articulo non poteſt iterum aliquis haberi recurſus ad Senatum Regium. in ſecundo autem ſic, puta; intimata poſtmodum prouiſione ordinaria parti, aut iudici, aut etiam poſtea facto grauamine per iudicem cum effectu, & etiam quando declaratur non venire per ordinem, eò quia non apparuit appellatio ex actorum inſpectione. quia licèt tunc in actis non adfuerit, potuit legitimo tempore interponi, & in rei veritate adeſſe; ac propterea quando poſtea appareat, quis dubitat poſſe iterum eius virtute ad Senatum per viam violentiæ recurrere? prout in dies fit quod etiam idem poteſt contingere, quando appellatio reuera interpoſita non eſt coram eccleſiaſtico, ſed tamen poteſt eſſe grauamen intra terminum ad appellandum, vel à die intimationis ſententiæ; vel ab eius notitia, intra quem poſtea licet, interiecta appellatione, ad Senatum recurrere. quod oppoſitum totum eſt in primo genere decreti, puta; quando declaratur, vim non fieri. quia tunc nullum habet recurſum conquerens, nec appellationem, nec ſupplicationem, nec nullitatem. & vt tibi clariùs pateat, cupis videre, quæ inter hæc duo decreta ſit differentia, quanta inter ſententiam diffinitiuam abſolutoriam, & ſententiam interloquutoriam ab obſeruatione iudicij, ſeu inſtantiæ, puta; quia ineptus libellus fuit propoſitus, quia prima perpetuum parat præiudicium, ſecunda autem donec rectè denuo proponatur libellus. 216

Pariter & iterum ipſe Ceuall. corripiendus, dum in quæſtione 897. ſub numer. 142. auſus eſt in hæc ſcribere: Et ſi facta fuit violentia in cauſſa per iudicem eccleſiaſticum, exequendo ſententiam ſuam, non obſtante appellatione (in caſibus, in quibus non erat exequenda) tunc reuocantur acta exequutionis, & declaratur vim fuiſſe factam, &c.) *ſic que otorgue y reponga y de por* 217

ninguno todo lo hecho deſpues de la dicha appel-
lacion, y en el tiempo que ſe pudo appellar. hæc
ille. qui nunquam vidit, nec audiuit tam
reprobum ſtylum. nónne hactenus nos fui-
mus profeſſi, cateruam Doctorum ſequuti,
vt Senatores non ſe intromittunt in decla-
ratione cauſæ principalis, iuſtitia, aut iniu-
ſtitia ſententiæ, aut appellationis? ſed dun-
taxat circa qualitatem, & naturam appella-
tionis, quantum ſufficiat ad detegendam
vim in denegata delatione, & ſententiæ
exequutione? cur igitur modò Ceuall. aſſe-
uerat acta annullanda declarare Senatum?
ipſe autem terminos iuris, & decretorum
genera confundit; ſiquidem in decretis lai-
218 corum, hoc eſt, *en los autos delegos*, quando
ſcilicet, iudex Eccleſiaſticus ſe intromittit
cognoſcere de laico reo ſuper re merè pro-
fana. quia tunc cùm licitè inhiberi poteſt à
Regio Senatu, qui ab illo in totum tunc
amouet cauſæ illius cognitionem, & remit-
tit iudici laico competenti. ac ideo meritò
decernitur annullanda acta, tanquam, ſcili-
cet; facta à iudice incompetente, & caren-
te iuriſdictione temporali, quia fidem non
faciunt, at vbi pro violentia ob non delatam
appellationem in cauſa ad ſe pertinente,
aditur Senatus, illa non militant, ſed peni-
tus ceſſant. ac ideo abſurdum foret, acta an-
nullanda declarare contra principia, & fun-
damenta huiuſmodi cognitionis extraiudi-
cialis per viam violentiæ. quod & iterum di-
xiſſe reperio, *in tractat. de cognitione per viam*
violentia gloſſ. 18. *ſub num.* 171. *in ſecundo de-*
219 *creto, &c.* quod pariter delendum eſt, tan-
quam omni ſtylo, & rationi iuridicæ re-
pugnans.

220 In eundem errorem lapſus eſt *in gloſſ* 12.
ſub num. 5. vbi verba illa noſtræ legis Regiæ
36. ibi, *alçando la fuerça.* exponit ille, id eſt,
reuocando tradita exequutioni. *pro vean que*
el tal juez la otorgue, &c. error enim gemina-
tus indulgentiæ non eſt dignus, ſciant cun-
cti, nunquam tale genus decreti ita fuit con-
ceptum, vt hactenus ſuperioribus dixi.

221 Sed aliud ipſe Ceuall. *d. gloſſ* 18. *ſub n.* 171.
in ſexta formula decretorum refert decretum,
ex cuius conceptione longè maius ortum
eſt ſcandalum Senatoribus, & peritis aduo-
catis tribunalium, cuius epitaphium ita di-
cit, *auto entredos juezes Eccleſiaſticos y que vna*
parte declina y otra ſentencia y conoſce. Sequi-
tur, & facit.

Dixeron, que el dicho juez Eccleſiaſtico con-
ſeruador, o Apoſtolico en cognoſcer en la dicha
cauſſa haze fuerça, la qual alçando, y quitan-
do, remitieron el dicho proceſſo y conoſcimiento
al dicho vicario, para que haga juſticia, y reuo-
caron, y dieron por ninguno todo lo hecho por el
dicho juez Eccleſiaſtico, o Apoſtolico, y que alçe las
cenſuras y quite el entre dicho. aduertit ipſe ibi-
dem dicens, *y ſi la cauſſa fuere del conſeruador*
remitir ſela y declararan, que haze fuerça el or-
dinario. Hactenus de tam nefando decreto.
Si enim ex propoſito aliquis dolo, & mali-
tia tumidus voluiſſet formare aliquod de-
cretum repugnans ex diametro iuſtificatio-
ni huius Regij recurſus; certè aliter non
poſſet concipere, quàm forma relata. illi 222
etenim huius cuncta cognitionis principia,
& elementa reſiſtunt, contra quod, & ſingu-
las eius partes, tot poſſem ſuſcitare funda-
menta, quin hoc omne volumen caperent:
ſed breuiter directionis gratia obiter aduer-
tam pauca.

Quid enim ex eo decreto reſeruatur ſu- 223
periori Eccleſiaſtico, terminatuto articu-
lum, cùm totus principalis ibi per tale de-
cretum eſt omnino terminatus? nónne ſu-
perior Eccleſiaſticus poterit aliter definire,
& ſententiare, quantumcumque iuriſdictio-
ne prærogatiua vtatur? ibi enim declaratur,
iudicem conſeruatorem non potuiſſe pro-
cedere, & cognoſcere. ibi remittitur cauſa,
& eius cognitio ordinario. ibi reuocatur, &
nullum declaratur omne in ea geſtum per
conſeruatorem. quis enim talem iuriſdictio-
nem Eccleſiaſticam dedit Principibus ſe-
cularibus? Quis enim Princeps ſecularis
Chriſtianus ſaltim Hiſpanus, eiúſque con-
ſiliarij, tam reprobam intentionem habue-
re, vt vellent Eccleſiaſticam iuriſdictionem
tam publicè vſurpare? quo Hiſpaniarum 224
tribunali hactenus eſt auditum, tale decre-
tum ita fuiſſe vnquam formatum? ex eo
enim tota cognitionis extraiudicialis per
viam violentiæ, atque defenſionis, & pro-
tectionis naturalis (quæ abſque vmbra iu-
riſdictionis Principibus ſupremis duntaxat
eſt iure omni conceſſa) iuſtificatio ſubuer-
teretur; cuius primum principium eſt, &
præcipuum fundamentum in hac materia,
quo tot impugnationibus ſatisfit. Princi- 225
pem non ſe intromittere in iuſtitia, aut in-
iuſtitia cauſæ principalis, nec in iuſtitia, aut
iniuſtitia appellationis, ſed in cognitione
violentiæ per qualitatem appellationis, an
debeat deferre, vel non, quod eſt merum
factum, & hoc extraiudicialiter, & abſque
iuriſdictione, de quo latiùs ſuprà cap. 1. præ-
lud. 5. & ferè per totum illud, & præſens ca-
pitulum.

Igitur pro iunioribus aduertendum, quòd 226
quoties inter duos iudices, pura, conſerua-
torem, & ordinarium eſt differentia ſuper
cognitione alicuius cauſæ, qui adinuicem
ſe inhibent, & excommunicant, & vterque
cognoſcit, & in cauſa conatur procedere,

& vtriuſque iuriſdictio declinatur;tunc huius articuli cognitio impoſſibile eſt, vt ad Senatum Regiũ poſſit venire, niſi per viam violentiæ, interpoſita præciſè appellatione, & tunc ſi vterque appellat ab alterius proceſſu, & cognitione, vterque poteſt querelare, & ad Principem recurrere; &, tunc ex actorum inſpectione quis vim faciat, detegitur, quia conſtat ex eiſdem abſque iuriſdictione, & per conſequens nulliter procedere:& tunc eundem vim facere,non deferendo appellationi ab eo interiectæ, deferat,& reponat,decernitur. alterum autem iudicem, puta, ordinarium in denegando delationem appellationi ab eo interpoſitæ, nullam vim feciſſe,proceſſuſque ſibi remittitur, & ſic iuxta primum,& ſecundum genus decretorum ſimpliciter declaratur in hoc caſu.

227 Aliam etiam decreti conceptionem apponit ipſe Ceuall. *d. n.* 171. quod eſt 12. in ordine, circa cuius impugnationem plura in medium adduci poſſent, qui in Summario præmittit, *auto quando ſe appella de otorgar la appellacion en la via executiua.* Sequitur & facit, *dixeron, que no vuo lugar deuenir como vino, y ſe buelua el proceſſo al notario.* quis enim in hoc caſu hoc genus decreti pru-
228 dens concipere poterit? Siquidem in hoc caſu quando appellatur à delatione appellationis in via exequutiua, vt plurimum, & regulariter violentia adeſt, quia appellatio legitima eſt, & illum habet effectum, vt iudex,qui contra ius detulit appellationi non ſuſpenſiuæ, poterit per actoris contradictionem, & ſic per eius appellationem reuocando delationem, reaſſumere iuriſdictionem, & in cauſa ad ſuæ ſententiæ priuilegiatæ exequutionem liberè procedere, alio non exiſtente defectu, & impedimento, prout nos dilucidè, & ampliſſimè probauimus poſt innumeras Rotæ, & Doctorum authoritates, & doctriuas infrà 3.p.cap.18. per totum,& etiam cap 17.

229 Quare minùs rectè percepit Ceuallos decretum illud in hoc caſu, cùm potiùs regulariter in eo concipiendum ſit ex tertio genere decretorum, puta, *dixeron, que reaſumiendo la iuriſdiction,y reponiendo lo hecho: no haze fuerça, y ſele remite, y no lo haziendo,la haze otorgue y reponga,&c.* & ita tenendum eſt, quia omni iuri congruum eſt,& conſonum, ſecundùm quæ nos congeſſimus dictis ca-
230 pitibus 18.& 17.& tandem caue omnino ab illius praxi, & decretis, quoniam vix aliquod ſcripſit, quod vitio careat, vt ex eorum inſpectione manifeſtè cognoſces.

231 Aliud inſuper meminiſſe iuuabit, vt à neutro horum decretorum genere in Senatu admittitur ſupplicatio, nec appellatio etiam ad Principem, nec alius datur vllo modo recurſus, vt probant Auenda. *de exequen. manda.c.*1.*num.*32. *verſiculo & quia prouiſio in prima parte.* Noſtras Gaſp. Rodrig. de annu. reddit. *lib.* 1. *quaſt.* 17.*num.*73. Practicus Monterroſ. *in* 5.*tractat.de Chancellar. tit. Siguéſe el tercero proceſſo que es Eccleſiaſtico,&c. ad fin.fol.*93. *& ſequen ad fin.fol.*94. & eſt ex- 232
preſſa l.35.*tit.*5.*lib.*2 *recopil.* vbi cautum eſt, *que los Pleytos Eccleſiaſticos y negocios que los Alcaldes maiores del Reyno de Galicia mandaren traher ante ſi por via de fuerça, ſobre otorgar y reponer, o remitir, que ſi de loque en ellos, o en cada vno dellos, determinaren, ſe appellare por alguna de las partes para la nueſtra Real audiencia de Valladolid, que el preſidente, y Oydores de la dicha audiencia no ſe entrometan a conoſcer, ni conoſcan de las tales cauſas por appellacion, ni en otra manera alguna, ni den prouiſiones, para que los tales Pleytos vingan a la dicha audiencia.* & ita communiter practica- 233
tur, & ad vnguem ſeruari, certum eſt vbique tribunalium ſupremorum, quibus nullatenus tentatur ab huiuſmodi decretis ſupplicari, & ſi non poteſt ſupplicari, nec poterit appellari, quia reuiſio appellationi æquiparatur. Lancelot. *de attenta.*2.*p.c.*19. *num.*8. Gaſp.Rodrig. *de annu.vbi proximè d.num.*73. quia hæc reuiſio & ſupplicatio de ſeipſo ad ſeipſum, prout eleganter probat Miet. *de maior* 3.*part.quaſt.*25.*num* 26.*& à num.*24.*& ſuprà.* imò dicit Rodrig. *ibi*, ex hoc etiam 234
nullitatis allegationem remoueri, ex regula *l.*4 *tit.*17.*lib.*4 *recopil.*

Hinc audiendus non eſt Ceuall.(poſt hæc 235
viſus) *in tractatu de cognitione per viam violentiæ gloſſ.* 9. *ſub num.*10. *verſiculo, y en confirmacion deſta verdad,* dum aſſerit, quod à decreto violentiæ, nec ſupplicatur, nec appellatur (nullo citato authore, ſed notata per Anaſtaſ.Germo. *de ſacr.immunit.lib.*2.*cap.*13. *n.* 17.) ex eo quia in hac cognitione proceditur extraiudicialiter,quod ſecus fuerit(inquit) ſi foret cognitio iudicialis. quia rationi huic totius iuris principia repugnant, cùm indubitatum ſit, ab actibus extraiudi- 236
cialibus, & iudice extraiudicialiter procedente abſque vmbra iudicij appellare permitti, quæ dicitur ſimiliter appellatio extraiudicialis, de qua latiſſimè nos egimus infrà lib.2.cap.13. à princ. quo quidem eius ratio euacuatur.

Quare meritò dictis decretis latis expe- 237
ditur prouiſio Regia ſcilicet primi, & tertij generis, eius tenore inſerto,alio autem,cùm ſcribantur quandoque ad ſcrapulas eiuſdem proceſſus, prouiſio expediri non ſolet, quia cum proceſſu redeunt ad iudicem Eccleſiaſticum,

cleſiaſticum, ſi autem ibi non ſint adſcri-
pta, per Secretarium tribunalis dari ſolet ad
petitionem partis certificatio, decreti teno-
re inſerto, vt iudex Eccleſiaſticus certiore-
tur, quia in iiſdem decretis nihil iudici Ec-
cleſiaſtico petitur faciendum, cùm per ea
ſibi proceſſus remittatur.

238 Memineris tamen noſtræ l.Regiæ 36. ad
finem ibi, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la
dicha appellacion no ſer iuſta, y legitimamente
interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez
Eccleſiaſtico con condemnacion de coſtas, ſi les
pareſciere, para que el proceda, &c.* ex quibus
verbis clariſſimè apparet, hoc genere decre-
ti fieri expenſarum condemnationem dun-
239 taxat, ſcilicet; quando in denegata appella-
tione iudicem vim minimè commiſiſſe de-
tegitur, qua ſi temerè, perperam & perluſo-
riè conquerens, cauſam calumnioſè protra-
hi fecit ad Regium Senatum, abutens ſalu-
berrimo recurſu ad præſidium innocentiæ
inuento, & illum in vinculum, & tutamen
malitioſæ iniquitatis aſſumendo, iuxta text.
in cap. ſuggeſtum de appellat. cùm clauſula in
fine poſita debeat ad proxima referri, ma-
ximè quia in medio vnius orationis ſit, quia
tunc illi duntaxat clauſula appoſita videtur,
vt notum eſt, & in terminis bene adnotat
Ioan.Gutier. *practi.q.ciuil.lib.1.q.20.num.7.ad*
240 *fin.* quod veriſſimum exiſtimo, & quod in
hac violentiæ extraiudiciali cognitione poſ-
ſit fieri expenſarum mulcta, & condemna-
tio, tenent Gregor. Lopez *in l.13.tit.13.verb.
ninfuerça, in fin.part.2.verſiculo dubitari tamen
vidi in Regali Cancellaria*, quē ſequitur Auen-
da. *de exequen.manda.1.part.cap.1. numer.32.
verſiculo nam pro violentÿs*, vbi etiam ad idem
allegat Guillel. Benedi. Auil. *in capit. prato.
c.1.gloſſa mandamientos, num.* 11.& cum Caſ-
ſaneo *in conſuetudi. Burgund. rubr.1.§.5.n.*82.
tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz
cap.* 102. *verſiculo quod vſque adeo.* Azeu. *in
l.2. in fin. verſiculo & ſolent aliquando partem,
tit.6.lib.2.recopilat.* Gaſp.Rodrig. *de annu.red-
dit. lib.1. cap.17.ſub num.73.verſiculo & quan-
doquidem.* Seſe *in tract.de inhibitio.iuſti.Arago.
cap.8.§.3.num.96.* Cæned. *in quæſt.Canon.45.
num.fin.*

241 Ex eo probantes, quoniam hoc prouenit
ex origine, & perfectione illius extraiudi-
cialis cognitionis, & nudæ defenſionis, tan-
quam quid illius conſequutiuum, & acceſ-
ſorium, & quia vbi quis aditur, vt iudex
242 competens, licèt ſe pronuntiet incompeten-
tem, condemnat agentem in expenſis, *l.fi.§.
quoniam verò.* vbi Platea *Cod. de re militari.* &
& poſt Aua. Anani.& Feli.tenet Matant. *de
ordine iudi.4 part.prin.d.8.num.3.fol.*183.& in
terminis etiam conſiderant Gregor. Lopez
Auend. Seſe, Cæned. *locis proximè citatis.* &
Ioan.Gutierr.*lib.1.q.20.à num.20.*

Sed ſtat difficultas; an iudex Eccleſiaſti- 243
cus, qui vim intuliſſe decernitur, poſſit iuxta
noſtram l. Regiam in expenſis condemna-
ri. Et partem affirmatiuam videtur tenere
Guillel. Benedict. *in cap.Raynut. verb.& vxo-
rem nomine Adelaſ.num.*320. & cum Gregor. 244
Lop. & Auenda. idem tenet Salced. *in ad-
ditio. ad prax. Bernar. Diaz d.cap.102. verſiculo
quod vſque adeò*, vbi dicit. quòd hæc expenſa-
rum condemnatio locum habet contra vim
inferentem, qui autem vim facit, iudex eſt
Eccleſiaſticus, iuxta noſtram l. 36. imò ita
in Senatus decreto expreſſè declaratur, er-
go ipſe mulctari poteſt in expenſis ex ipſis
Doctoribus. Eodem etiam loquendi mo-
do vtitur, & reſoluit Cæned. *d.quæſt.45.n.fi.*
& vt poſſit Eccleſiaſticum vim facientem
in expenſis condemnare, firmat Seſe *in
tract de inhibitio. cap.8.§.3.num.96. ad prin.* &
in terminis, vt iudex Eccleſiaſticus queat
condemnari in expenſis, expreſſè dixit Ga-
ſpar Rodrig. *de annu.reddit. lib.1.quæſt.17. ſub
num.* 73. vbi ita intelligit Cæned. poſt alios
modo citatos.

Sed contrariam ſententiam, & opinio- 245
nem longè veriorem eſſe exiſtimo, & à pra-
xi receptam; vt ſcilicet iudex Eccleſiaſti-
cus eo, quòd vim intuliſſe decernatur, in
expenſis non mulctetur, pro qua expreſſa
videtur noſtra l.Regia 36. quia cùm vtrum-
que caſum decernat, puta quando iudex
Eccleſiaſticus vim faciat non deferens, &
quando vim non facere, non deferendo ap-
pellationi, tanquam minùs legitimæ com-
pertum eſt, & decretum: huic tantùm caſui
poſuit expenſarum condemnationis facul-
tatem, prout ſuperiùs ex Gutierr. pondera-
uimus. Ex quo ſequitur euidenter, vt iu-
dex Eccleſiaſticus, non ſit expenſis mul-
ctandus, ſed pars quæ malitioſè conqueſta
eſt, aſſerens ſe vim pati.& cum nullibi inue- 246
niamus, hāc condemnationem expenſarum
faciendam niſi in iſta lege (loquor quando
ob non delatam appellationem aditur Se-
natus iuxta terminos d.l.36.) in qua dunta-
xat fit earum condemnatio, quando reperi-
tur iudex, vim non feciſſe. & ſic eo, quod
abhorret Princeps, vt eius auxilium dolo-
sè, perperam, & fraudulenter imploretur,
abutendo tam ſalubri remedio, partē ipſam,
quæ dolosè ſe fingit oppreſſam, & vim paſ-
ſam, mulctari permittit in expenſis; cuius le-
gis nouum, & mirabilem intellectum, tan-
quam veriſſimum perpetuò tene menti, quæ
tanquam exorbitans, non poteſt extra ca-
ſum quo loquitur, extendi.

Quare quòd huiuſmodi condemnatio 247
habeat

habeat locum contra partem, tenet expreſsè
Azeued. *in d.l.2. tit.6. lib.2. recopilat. in fin.* ibi,
Et ſolent aliquando partem vnam in ex-
penſis condemnare.) & quod iudex Eccle-
ſiaſticus non ſit in expenſis condemnandus,
tenet expreſsè Gregor. Lopez *in d.l.13. titul.
13. part.2. verb ninſuerça ad fin.* & quòd dicta
l.36. Regia circa expenſas non loquatur, nec
procedat in iudice, etiam vim faciente, te-
net, & declarat optimè Doctor Ioan. Gutier.
in pract. q. ciui. lib.1. q.20. num.7. ad fin. licèt ob
inobedientiam ſic (vt mox dicemus.)

248 Nec obſtant Doctores in contrarium ci-
tati, ſcilicet Seſe, Rodrig. & Salced. quia, vel
intelligēdi ſunt ſecundùm Benedictum, cu-
ius doctrina fundantur, ſcilicet; quando iu-
dex ſecularis cognoſcit de aliquo clerico
violenter ſpoliante alterum, ſiue clericum,
ſiue ſecularem, cuius cognitio in plurimis
Chriſtianorum regnis ex conſuetudine per-
tinet Principibus ſupremis, prout latè vi-
dere eſt, & copioſè per Gaſpar. Rodrig. *de
annu. reddit. lib.1. quaſt.17. à num.25. cum plu-
ribus ſeqq.* quo caſu bene procedunt Docto-
tes aſſerentes, contra vim facientem expen-
ſarum fieri condemnationem.

249 Vel etiam ſunt intelligendi, quando iu-
dex Eccleſiaſticus ob contumaciam & in-
obedientiam Regiis prouiſionibus mulctan-
tur in expenſis, ſiue prouiſioni ordinariæ,
ſiue ſecundæ iuſſioni dictæ, *ſobre carta*, quia
tunc bene procedere firmat Doctor Ioan.
Gutier. *d. quaſt.20. ad fi. verſiculo ſecundo conſi-
dera* & pro praxi idem teſtatur Practi. Mon-
terroſ. *in practi. de Chancellar. cap.2. de la ſegun-
da manera en los pleytos que ſe trahen por via
defuerça, ſol.94.* & vltra hos caſus, & Docto-
res loquentes audiendi non ſunt, quia d. l.
Regia non procedit in iudice, ſed in parte,
& tunc non ſemper, ſed quando doloſè, ac
ob calumniam inuocauit auxiliū Regium,
& quòd iudex Eccleſ. inobediens Regiis
prouiſionibus poſſit per Senatores mulcta-
ri, probat Torre-Blanca *in tract. de magia lib.
3. cap.26. num.30.*

250 Sed cùm d.l.36. Regia (vt diximus) loqua-
tur in parte condemnanda in expenſis, quæ-
ro, an procedat etiam, ſi pars quæ abuſa eſt
hoc recurſu, ſit clericus. & videtur negati-
uè dicendum, tum quia expenſarum con-
demnatio ſupponit iudicialem, & iuriſdi-
251 ctionalem cognitionem *l. ſancimus Cod. de iu-
dicijs c. calumniam de pœn.* Afflict. *deciſ. Neapo-
lita.24.* qua iuriſdictione, & iudiciali cogni-
tione caret Princeps in hoc recurſu per
viam violentiæ, vt latiùs probauimus ſuprà
c.1. prælud.5. & ferè per totum c. à prin. ergo
in perſonas Eccleſiaſticas expenſarum con-
demnatio facienda non eſt.

Deinde quia licèt clericus conuentus 252
coram ſeculari iudice quando ob malitiam
diſtulit declinatoriam vſque ad finem litis,
& ſententiam, poſſit condemnari in expen-
ſis, tamen iudex ſecularis earum condem-
nationem facere non poteſt, ſed iudex Ec-
cleſiaſticus tantùm. Ab. *in cap. ſi diligenti. de
for. compet. col. penult.* Bald. *in l.2. C. de Epiſco-
pali audi. & in l. ſi ex aliena colum.1. ff. de iudic.*
Decius *conſil.241.* Couarr. pro vtraque par-
te diſputans *pract. quaſt. c.33. num.2. & à prin.*
plures etiam pro vtraque adducens idem
tenet Salced. *in additio. ad Bern. in pract. crimi.
cap.62. num.6. fol.222.* Rolan. à Vall. *conſil.12.
num.38. volum.2.* Gramati. *voto 18. num.17.*
Mart. *tract. de iuriſd. caſ.102. num.18.* Proſper.
Farin. *in pract. crim. quaſt.8. n.17.* ergo huiuſ-
modi condemnatio facienda non eſt con-
tra clericum.

Sed contrarium verius eſſe exiſtimo, tum 253
quia in parte (quæcumque ſit) nullus ex ſu-
pradictis Doctoribus, hactenus de hac re
tractantes dubitauit, imò ex omnium men-
te eſt, vt in perſona Eccleſiaſtica cadat hæc
mulcta, quia proponunt difficultatem ſu-
pradictam, & nihilominus ſoluunt, non
procedi in earum condemnatione cum iu-
riſdictione, ſed extraiudicialiter, tanquam
conſequutiuum, & ſic loquuntur in Eccle-
ſiaſtica perſona. quoniam inter laicos, & ſu-
per re merè profana, & Reo laico datur de- 254
cretum laicorum, in quo vt habeat locum
hæc condemnatio, nemo dubitat, ſed pro-
bat Gregor. Lop. *in d.l.13. titul.13. part.2. verb.
ninſuerça, in fin.* deinde quia dum prædicti
Doctores excipiunt tantùm iudicem Eccle-
ſiaſticum, firmant regulam in cæteris. tum
etiam quia communiter practicatur in dies,
vt ſi aliqua perſona Eccleſiaſtica petat pro-
uiſionem, *de autos diminutos*, in hac cogni- 255
tione per viam violentiæ, & Senatus ſuſpi-
cetur fortè calumnioſè petitā eſſe, ad finem
duntaxat (prout aſſolet) ſuſpendendi cogni-
tionem, & proceſſus inſpectionē, ſolet con-
cedere illam cum limitatione, quòd ſi acta,
quæ defeciſſe aſſerit, intra aſſignatum ter-
minum non adducat, præſtet tot denarios
parti aduerſæ pro expenſis. item & idem ſer-
uatur, cōquerere intimante ordinariam par- 256
ti appellatæ, qua comparente termino tranſ-
acto, non adeſt querelans in Senatu, tunc
pars appellata vtitur remedio (de quo nos
latiùs ſuprà hoc cap. diximus) & petit, vt ſibi
reficiantur impenſæ, & pluries ſic iubetur,
ergo à fortiori dicendum eſt in calumnia
ſuper principali, & probatur expreſsè ex do-
ctrina Flores de Mena *pract. quaſt. lib.2. q.12.
n.8.* vbi dicit poſſe Regios Senatores con- 257
demnare in expenſis iniuſtè impetrantem
Bullas

Bullas Apoſtolicas,quando ad illos recurri-
tur per viam violentiæ,vt detineantur. quia
puta,eſt in derogationem iuriſpatron.Regij,
vel laicorum, quas alius,quàm clericus non
impetrat, & ſic idem in noſtro caſu reſol-
uendum ſine dubio.
258 Nec obſtat, quod in contrarium adduxi-
mus, quia expenſarum præſtatio ſui natura
attenta nõ exigit iuriſdictionem,quia etiam
inter priuatos poteſt in pactum deduci, &
ab arbitris, ſeu arbitratoribus etiam poteſt
condemnatio earum fieri; ſed tunc exigit
iuriſdictionem, quando in iudicio formato
petuntur,& condemnatio fit,prout loquun-
tur,contraria.at cùm hæc cognitio ſit extra-
iudicialis, ad eius perfectionem tanquam
quid conſequutiuum, poteſt fieri mulcta
hæc. nec obſtat quod ex Couarr. Dec. Ro-
lan.Mart.Fati. & aliis proximè citatis, vt ſe-
cularis non poſſit condemnare in expenſis
259 clericum differentem declinatoriam; quia
ibi iudex eſt incapax articuli principalis, de
quo non poteſt cognoſcere,& ſic nec de ac-
ceſſorio, quia deficit fundamentum, quia
qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto, vt ex-
preſsè dicunt Doctores præcitati, quæ ratio
non procedit in noſtro caſu, quoniam Prin-
cipi competit cognitio extraiudicialis per
viam violentiæ omni iure, & ſic multò for-
tiùs ſibi competens ſuper acceſſorio pariter
extraiudicialiter, vt in arbitro, & ſimilibus,
quia articuli incidentes veſtiuntur, & aſſu-
munt naturam cauſæ principalis, & ita ſi
260 hæc eſt ſummaria, omnes eius articuli ſunt
ſummarij, ſi eſt inappellabilis, & eius arti-
culi efficiuntur inappellabiles,& cauſa exe-
quutiua ſuper principali,etiam efficitur exe-
quutiua ſuper acceſſorio, de quibus latiſſi-
mè egimus infrà 2.part.cap.6.per totum, &
aliis pluribus locis huius tractatus. & ecce
comprobatur, quia licèt appellatio, ſua na-
261 tura attenta, ſupponit iudicium & ſenten-
tiam iuriſdictionaliter latam;& tamen ſi in-
terponatur ab actu extraiudicialiter cele-
brato, & iudice extraiudicialiter proceden-
te, eius natura veſtitur, & pariter eſt ap-
pellatio extraiudicialis,in plurimis diſtincta
à iudiciali, de quibus nos latè infrà 2. part.
cap. 13. à princ. ergo idem dicendum eſt in
noſtro caſu.quare audiendus non eſt Ceual.
(quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tractat.de co-
gnitio.per viam violent.gloſſ.*16.*num.*7.*&* 8. in
262 hoc articulo contrarium ſentiens, motus ex
d. doctrina Decij, Rolan. Farin. & aliis, cui
nunc congruam reſpõſionem tradimus: vbi
etiam aſſerit ſuam opinionem eſſe de mente
Ioan.Gutierr.& Gregor.Lopez,quia contra-
rium eſt verius, imò eorum, & cæterorum
omnium intentio meam fouet omnino.

Igitur expedita præfata prouiſione Re- 263
gia, inſerto de verbo ad verbum decreto
tribunalis, lato ſuper articulo violentiæ, in-
timato iudici Eccleſiaſtico, ſtatim tenetur
obtemperare,& deſiſtendo à violentia,om-
nia in eo contenta debet libenter adimple-
re. quod ſi deferre, & reponere iubetur,
vtrumque faciet, de quo latiùs in hoc c. in-
frà §. 1. Si autem decretum ſit conditionale 264
(quod tertium genus vocamus) ſibi libet,al-
terum ex alternatiuis eligere, quod etiam
illico complere debet.quæ facere ſi recuſet,
expeditur ſecunda iuſſio (quæ *ſobre carta* di- 265
citur) in qua fit comminatio amiſſionis na-
turalitatis, temporalitatum, quas his regnis
habet, & aliquando fit in hac expenſarum
condemnatio ſtatim, vt ex Gutierr. & aliis
diximus ſuperiùs, verſiculo, vel etiam ſunt
intelligendi num.249. cui ſi non pareat, ex- 266
peditur tertia prouiſio, & ſi adhuc contu-
max ſit, & rebellis,iubetur vt compareat in
Senatu vſque ad amiſſionem originis,& pri-
uationem temporalitatum.

Quòd non ſolùm vaſſalli ſeculares, ſed 267
etiam clerici, Epiſcopi, Archiepiſcopi,& alij
Prælati Eccleſiaſtici tenentur obedire, &
obtemperare mãdatis, & prouiſionibus Re-
gis *l.*29.*tit.*4.*lib.*2.*recopilat. & l.*13.*tit.*3.*lib.*4.
recopil. eadem recopil. vbi Azeued. qui ſi non
præſtiterint eis obedientiam, in eos exequi-
tur pœna amiſſionis temporalitatum, & ori-
ginis. generale ſiquidem verum eſt, Eccle- 268
ſiaſticas perſonas, quatenus tangit Regem,
regimen, regnum, atque ordinem poteſta-
tis,Regibus ſubeſſe,& ad eorum innocatio-
nem accedere, *c.petimus* 11.*quæſt.*1.*cap.prin-
ceps,& cap.adminiſtratores* 23.*quæſt.*5.*c.tribu-
tum,& ibi gloſſ.*23.*q.*8.Petr.Antiboli.*in tract.
de muner.*3.*part.num.*97. Dec.*conſ.*72.3.*in fin.
& num.*4. *l.*65. *tit.*5.*p.*1.*verb. la quinta*, & ibi
Gregor.*verb.el Rey, & l.*2.*&* 8.*tit.*7.*part.*3. *&
l.*13.*tit.*3.*lib.*4.*recopilat.l.*11.*tit.*10.*verb.y man-
damos al Maeſtre Eſcuela, libr.*5.*recopilat.* & ibi
Matienſ.*gloſſ.*7.*l.*29.*tit.*4.*lib.*2.*recopilat.* Aze-
ued.*in l.*1.*num.*5.*titul.*1.*libr.*4.*recopil.*& idem
Azeued.*in l.*13.*num.*5.*titul.*13.*libr.*4.*recopilat.*
quia tenentur obſeruare obedientiam, fide- 269
litatem,reuerentiam & venerationem Re-
gi, & domino ſuo,atque tranquillitatem, &
pacem publicam, optimè Durand. *de mod.
concil.general.celebr.rubric.*71.& quia ipſæ Ec- 270
cleſiaſticæ perſonæ ſubditi Regum ſunt ra-
tione domicilij, vt probant Gregor. Lopez
*in l.*4.*tit.*15.*p.*4.*gloſſ.magna ad fin.* Azeued.*in
d l.*13.*n.*5.Bobadill.*in Polit.lib.*2.*c.*18.*num.*62.
ad med.

A quo ſine dubio videtur, ortam fuiſſe 271
practicam hodiernam, qua vtitur conſilium
ſupremũ Regium,præcipere clericis,Epiſco-
pis,

pis, Monachis, & aliis Eccleſiaſticis perſonis apud Senatum comparere, vt adnotat Caſtell. à Bobad. *in Politi. lib.2. cap.18.n.61.*
272 vbi etiam latè comprobat, Epiſcopos potiùs teneti, obedire Principi ſupremo, quàm Archiepiſcopo, cùm ſint ipſi conſiliarij Regis, quoniam (vt diximus) in his, quæ tangunt Regem, regimen & ordinem poteſtatis Regiæ, Regi obediendum eſt. Diuus Tho. 1.2. *quæſt.96. art.4.* Soto *de iuſt. & iur. q.4. art.2. colum.2. in fin. cum ſeqq.* Roderi. Suarez *in repetit. l. quoniam in prior. limi.2. l. regni num.14. ad fin. C. de inofficioſo teſtam.* Nauat. *in manual. c.25. num.9.* Azeued. *in l.13. num.6. tit.3. libr.4. recopil.* Bobadill. *vbi proximè.*

273 Quibus quidem fundamentalibus rationibus iure procedere videtur quotidianam praxim, vt ſi iudex Eccleſiaſticus, adeò contumax ſit, & rebellis, vt à vi illa nolit deſiſtere, imò proteruus, & inobediens monſtretut Regiis prouiſionibus, & mandatis, quibus mediantibus, ad violentiam eleuandam, interponitur à Rege protectio nuda, & naturalis defenſio, cuius proprium officium eſt, ex quo pax publica turbatur, & læſa cenſetur authoritas Regia, & Regis ſubditi violentiam patiuntur: poteſt Rex, illi iubere, vt
274 à ſuis regnis, & ditionibus exeat, ipſúmque in amiſſione originis, & temporalitatum condemnare, eiúſque bona temporalia occupare in pœnam inobedientiæ, ex iuribus, & authoritatibus, in ſpecie rẽ hanc tractantes Doctores fulcire conantut *ex l. fi. ff. de off. procuratoris Cæſaris l. minimè ff. de religioſ. & ſumpti. funer. §. ſi clericus verſiculo ſi autem. de pace tenenda in vſibus feud.* vbi Bald. *& l. quicumque.* vbi eleganter Paul. de Caſtr. *Cod. de Epiſcop. & cleric. l.18. tit.9. part.1. l.8. tit.7 p.3. 1. part. & 2. tit.5. l.11. tit.8. lib.1. recopilat. lib.4. tit.3. l.13. tit.3. lib.4. recopilat.* Archidia. *in c. de form.22. quæſt.5.* pulchrè Paul. Caſtr. *in l addictos ſupplicio num.6. Cod. de Epiſcop. audien.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynut. verbo & vxorem nomine Adelaſ. deciſ.2. num.155 ad fin. & num.161. cum ſeqq. de teſtam.* Caſſane. *in Catalog. gloria mund.5. part. conſidera.24 caſ.138. fol.117.* Auenda. *in cap.6. prato. num.10. verſiculo decimus caſus 2. part.* Montalb. *in reperto. l. Reg. verb. arma, fol.10.* Auil. *in c. prato. cap.3. gl. verb. iuriſdictio. num.3.* Couarr. *in pra. cap.35. num.3. verſic. aduerſus.* Gregor. Lopez *in l.13. tit.13. part.2. verb. ninfuerça, in fi. & l.57. gl. que ſe la dio, verſic. an autem Princeps, tit.6 p.1.* Iul. Clar. *in pract. crimi. §. fin quæſt.38. num.24.* noſtras Ioan. Garcia *in tract. de nobili. gl.9. n.31. & 32. in fin. & ſeqq. & fol.226. verſiculo ſexta concluſio.* Sogur. *in direct. iudicum 2. p. cap.13. n.53.* pulchrè Saleed. *in practi.* Bernard. Diaz *cap 102. litera A, pag.353.* Barthol. Humad. *in ſcholiis ad Gregor. Lopez in l.65. tit.5. part.1. gl.8. num.7.* Petr. Cæned. *in collecta. ad decretum cap.37. num.9. fol.54.* Azeued *in l.13. n.10. tit.1. lib.4. recopilat.* Mexia *in pragma. taxæ pan. concl.5. num.37.* & idem *ſuper l Tolet.2. funda. 11 part. num.47. in fin.108.* Caſtell. à Bobadil. *in Politi. lib.2. cap.10. n.63.* noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.1. c.17. n 67.* Octauia. *in deciſ. Pedemont.30. num. fin. ad fin.* Carol. de Graſſal. *lib.2. regal. Fran. iur.7. col penult.* idem Bobadill. *in Politi. lib.2. cap.18. à num.60. cum ſeqq.* Corſer. *in tractat. de poteſt regal.3. p. q.34. num.60.* Boër. *in tract. de ſeditio. cap.1. colum.1.* Caſſan. *in conſuetud. Burgund. rubr.1. §.5. gloſſ. ſi el, n.81.* & de hac noſtræ Hiſpaniæ praxi teſtatur Marta *de iuriſd.2. part. c.34. num.42.* licèt ipſe (vt aſſolet) aliud cenſeat. Ioan. Gutiert. *practi. quæſt. lib.2. q.20.* latè Seſe *tractat. de inhibitio. cap.8. §.3. à num.48. cum ſeqq.* & idem Seſe *in cap.9 §.1. à num.22.* Oliuan. *in tract. de iur. fiſc. c.11. n.37. cum ſeqq.* Hieronym. Portol. *in ſcholiis ad Molinum in §. appell. manifeſtationis ex num.10.* Cæned. *in q. Canon.45. num.62.* Ceuall. poſt hæc (paucis tamen ex iis citatis) *in cognitione per viam viol. gloſſ.16.*
numer.10. qoi quidem omnes, idem in aliis 275
ditionibus, & regnis Chriſtianæ Religionis practicari, teſtantur, prout & ego iam ſemel vidi practicatum in Regio Senatu Galleciæ, quibus adde nouiſſimè Torre-Blanca *tractatu de magia lib.3. cap.26. à n.30. & ſuprà.*

In hoc enim modo exequendæ protectio- 276
nis naturalis, non procedit Rex ex vi, & potentia iuriſdictionis contentioſæ, & iuriſdictionalis (quam in clericos exercere non poteſt) ſed ex virtute poteſtatis politicæ, & œconomicæ, prout Auenda. Azeuedi. Carol. de Graſſal. Gutierr. Saleed. Ioſeph Seſe, Oliua. & Cæned. poſt alios, locis proximè citatis, aſſerentes ex vi huius œconomicæ, & po-
liticæ poteſtatis poſſe Principem ſupremum 277
clericos inobedientes vim notoriã inferentes vaſſallis ſuis, ac rurbatores reipublicæ, pacis, & iuriſdictionis, à ſuis ditionibus expellere, & vt extraneos habere, illíſque præcipere, ne ad ſua regna accedant, iuxta mirabilem text. *in d. l. fi. ff. de off. procurat. Cæſaris.*

Nam ſicut ex vi huius œconomicæ pote- 278
ſtatis poteſt pater, vel Dominus quilibet priuatus filium clericum, aut familiatem Eccleſiaſticum ſibi inobedientem, è domo ſua expellere, & eiicere ob eius pacem, & quietem, ita eius exemplo poteſt Rex temporalis eiicere à regno ſuo, & Republica (cuius pater, caput, & tutor eſt, vt diximus & probauimus latè ſuprà cap. 1.) clericum turbatorem pacis, & inquietum, rebellem, & inobedientem iuſtis iuſſibus regalibus, tanquam membrum putridum, & infectum,
ſecundùm

ſecundùm illud D. Hieronymi *in c. reſecandæ,& in c.ecce* 24.*quæſt*.3. Hoc exemplum,& ſimilitudinem mirabiliter conſiderauit Carol. de Graſſ. *libr*.2. *regal. Franc. iur*.16. eandem etiam faciunt Gregor. Lopez *in l*. 57. *gloſſ.2.in fin tit.6.p*.1. Azeued. *in l.4.num*. 12. *tit.1.lib.4 recopilat*. Caſtell. à Bobadill. *in Politi.lib.2.c.18.n.62.ad medium.*

279 Pro qua doctrina facit *l.vnica C. de emendatio.propinquorum*,ibi, In cotrigendis minoribus per qualitatem delicti ſenioribus propinquis tribuimus facultatem, vt quos ad vitæ decota domeſticæ laudis exempla non prouocant, ſaltim cotrectionis medicina compellat.) & iterum ibi, Nec tamen nos in puniendis vitiis poteſtatem in immenſum extendi volumus, ſed iure patrio authotitas corrigat erratum, & ptiuata animaduerſione compeſcat,*&c.*

280 Et quamuis inſignis Martinus Nauart. *in manual.cap.27.num*.67. putarit, ex c.10. Bullæ Cœnæ Domini, diffinitum eſſe, non licere ſecularibus iudicibus, Epiſcopis comparentibus, ſuis iuſſibus præcipere, vt à regnis exeant ſub cenſuratum incurſu, quod ſecus eſſe (dicit) ſi iubeant eos à curia Regis exire, vel alio loco, qui non ſit eorum diœceſis, quia tunc non ligarentut dictis cenſuris.

281 Nihilominus (ſalua ſemper cortectione, & authoritate ſanctæ Matris Eccleſiæ, cuius limæ, & cenſuræ cuncta mea ſcripta ſubmitto, quæ millies reuocabo, ſi ſemel aliud cenſeat,quia id ipſum pariter ego cenſeo) teſpondendum eſt, prout reſpondent Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz in practi.crimin.Canon cap*.102.*litera A,poſt princ.* quem etiam ſequuntut Bobadill. *in Politi. lib.2. cap*.18. *num.62. litera A, ad fin*. noſtras Gaſp. Rodtig. *de annu. reddit. libr. 1. cap*. 17. *num.73.ad medium*.Ioſeph Seſe *in tractatu de inhibitio.cap*.8.§.3.*ſub num*.100.*& ſequentibus.* idem etiam tener Cæned.*in quæſt.Canon*.45. *num*.61. Bartholom. Humad. *in l.65.titul*.5.
282 *part.1. gloſſ*.8. *numer*.3. dicentes, dictam Bullam nihil poteſtati Regiæ detrahere,aut derogare, ſed tantùm procedere, quando prælati iniuſtè, & ſine legitima cauſa expelluntur; ſecus tamen quando iure permittente, prout quando occurritur vi oppreſſis, quod facere Princeps tenetur ex debito officij, cuius proprium eſt, illos protegere per modum naturalis defenſionis, & extraiudicialis cognitionis, œconomieæ, ac politieæ poteſtatis, vt declarat idem Nauar. *num*.69.
283 *verſ*.3 quod & indicat illud verbum(eiicientes) eiuſdem Bullæ,quod debet intelligi de eiectione violenta, & iniuſta, ſeu tyrannica, ſicut à principio eiuſdem capitis ſentit

Romanus Pontifex, dum loquitur contra percutientes, verberantes, & hoſtiliter inſequenres ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Patriarchas,*&c.* & protinus continuatiuè ſubiungit (aut eos deiicientes,*&c.*) nam 284
certum eſt quòd vna pars alrernatiuæ alteram declarat, *l.1.ff.de rebus dubiis*, prout pulchrè in terminis conſiderauit Seſe *vbi proximè num*. 103. pro quo expendo text. (qui ſimili ſtylo vtitur,& ſic communiter intelligitur, & interpretatur per ſcribentes ibi) *in clem.1.de pœnis*,ibi, Iniurioſè,vel temetè percuſſerit,aut eieeerit,ſeu banniuerit, vel hæc mandauetit fieri, aut facta,*&c.*) quibus adde quæ ſuprà diximus cap. præced. poſt 5. prælud. ad teſponſionem ſecundi & tertij argumenti.

Hic enim defenſionis modus, quo vtun- 285
tur ſuprema tribunalia, cōtinetur ſub limitibus protectionis naturalis, & nudæ defenſionis,text. optimus *in cap vt fama*, ibi, Dum tameu non amplius eorum violenria ſe extendat, quàm defenſio, vel tebellio exigit clericorum.) *de ſentent.excommun.cap.olim de reſt. ſpol. cap.ſignificaſti de homicidio l.1.C.vnde vi.* quia runc ſernari moderamen inculpatæ 286
tutelæ dicirur, quando id fit,quo omiſſo repelli vis non poteſt, prout latè ad princip. huius cap.diximus. Ex quo enim iudici Eccleſiaſtico nimia ſuauitate, & amore prima, & ſecunda monitio per Principem miſſa eſt, vt à violentia notoria patente ex actis deſiſtat,deferendo,& reponendo,ac abſolutionem excommunicatis præſtando; ſi ad- 287
huc rebellis eſt, & inobediens, quo modo magis politico, minúſque libertati Eccleſiaſticæ præiudiciali poterit Princeps temporalis vti, ad tollendam violentiam, & vt ab illa deſiſtat compellendum, vt queat oppreſſo cum effectu occurrete; cùm illum nolit,nec poſſit per corporalem compulſionem,puta carcerem(cuius perſona exempta eſt)dirigere,& ſic vt rædio affectus à proteruia deſiſtat;occupātur temporalia, quæ ſubſunt Regi, nulli ſiquidem imputatur, vt fa- 288
ciat aliquid, ſi aliter ſe defendere,& repellere iniuriam non poteſt, iuxta text. *in l. ſciendum §.quo cum aliter ff.ad l.Aquil.*

Si enim Principibus ſupremis omni iure 289
natutali,diuino,Canonico, & conſuetudine immemoriali competit protectio vi oppreſſorum, ac violentiarum propulſatio,tam inter cleticos tāquam eorum ſubditos quoad protectionem, & membra, ac ciues Reipublicæ temporalis, quàm inter laicos (in quo nemo dubitare poteſt, vt latiùs ſuprà cap. 1. à princip. probauimus) multo magis ſibi intelligitur permiſſa omnia ea, quæ neceſſaria ſunt ad ipſam violentiam effectinè

repellendam intra limites eiuſdem natura-
290 lis defenſionis,quia eui cōeeditur finis,con-
eeſſa cenſentur ea, per quæ deuenitut ad
finem, & eui conceditur antecedens, eon-
ceditur etiam conſequens, *l.1. §.1.ff.ſi vſuſ-
fruct. petat. l. 3. §. qui habet.* & ibi præſertim
Paulus Caſtren.*ff.de ſeruitu.ruſti.prædio.l.refe-
ctionis gratia, & ibi gl.ff.communia prædio. l.2.*
& ibi Cynus & alij.*ff. de iuriſdict. omni. iudi.
l.2. §. inſpectio.ff.quemadmod. teſtam. aper.l.ad
rem mobilem, ff. de procurator. l. ad legatum eo-
dem cap.quoniam,de ſentent.excommunic. lib.6.
§. idem iuris inſti. qui & in quibus cauſ. manu-
mit. non poſſe.cap.cum infirmitas de pœniten. &
remiſſio.l.3.§.non perpetuo,ff.de ſepulchro. viola.*
latè Euerar. *in loco de conceſſ. antecedent. ad
conceſſionem conſequentis numer. 10. & per to-
tum.* Ripa *in l. ſi conſtante numer. 76. ff. ſolut.
matrim.* Crot. *in repeti. l. omnis populi numer.
179.in fin.concluſ.ff.de iuſt.& iur.* Aymon Cra-
uet. *de antiq. tempor.4.part.in princ.à num.64.
cum ſeqq.* idem Crot. *conſil.135.num.36.lib.1.*
291 vbi quòd eoneeſſio extenditur ad ea, quæ
eonſequutiuè veniūt ad diſpoſitionem, Vil-
lagut. *in tract.de extenſione l.rubrica de exten.
leg.correct.numer.17.fallen.9.* Proſper. Farina.
fragment.crimin.1.part.num.228.fol.170. quæ
iura, & Doctores plures decidunt in pro-
292 poſito caſus particulares. inter quos quòd
conceſſa iuriſdictione,videntur omnia con-
ceſſa, ſine quibus iuriſdictio exereeri non
poteſt. Cephal. *conſilio 406. numero 20. vo-
lum.3.* Morl. *in empor. iur.1.part. titul.2. de le-
gibus numer.20.verſiculo quia cum regnum.* vbi
293 dicit, quòd eui conceditut regnum, neeeſ-
ſariò omnia cenſentut conceſſa, ſine qui-
bus regnum gubernari non poteſt. Suar. *de
immunit. Eccleſ. & deſenſ. fidei Cathol. aduerſ.
error. Angliæ libr.3.cap.2. numer 42.in fin.* vbi
dicir quòd non ſolùm Chriſtus verus Deus,
euius opera perfecta ſunt, ſed etiam qui-
liber prudens gubernator, qui vices ſuas
alieui eommiſit, vel ſuam poteſtatem dele-
gar, eonſequenter dat poreſtatem ad om-
nia, quæ ad finem talis eommiſſionis neceſ-
ſaria ſunr, vt prudens ratio naturalis, & iura
eiuilia,& Canonica diſponunt.
294 Cui enim eonceditur prineipale, cenſe-
tur etiam eonceſſum id, quod venit ex
natura actus, de quo diſpoſitio loquitur, la-
tè Aymon. *de antiq. tempor.4.p.in princ. num.
70.* Farinac. *vbi proximè numer. 233.* & cui
295 conceditur principale, intelligitur concedi
id, quod eonſequutiuè, & acceſſoriè ve-
nit ad illud prineipale, *cap. prudentiam §.ſi
verò.* & ibi eommuniter Doctores *de officio
deleg.* Alberi. *in l. cum principalis ff. de regul.
iur.* B.Bald.Iſſ.& Rochus de Curte quos re-
ferens ad idem ſequitur Aymon.*de antiquit.
tempor.4.part.in princ.num.67.cum ſequentibus,
& 121.* Euerard. *in loco à conceſſ. anteced. ad
conceſſ.conſequent. numer.21.final.Cod.de frum.
vrbis Conſtant.* & ibi Bart. & Platea *libr. 11.*
plures citat Villaguſ. *in tractatu de exten. leg.
correct. & pœnal.ſimul à numero 266. cum ſe-
quentibus.*

Igitur dicendum erit, quòd cùm Prin- 296
cipi ſit eoneeſſa faeulras, omni iure, præci-
puè naturali, liberandi vi oppreſſos, & tol-
lendi violentias extraiudicialiter, debet illi
concedi, & permitti omue quod ad illius
expeditionem, exequutionem,& perfectio-
nem eſt neceſſarium inrra limites prote-
ctionis naturalis, & iuxta naturam principa-
lis conceſſionis, cui ineluditur ex ſupradi-
ctis, quia aliàs ſuperuacanea, & fruſtratoria
eſſet, & de vento ſeruiret eognitionis ex-
traiudicialis per viam violentiæ eognitio, ſi
debitum non haberet exitum, & neceſſario
careret effectu.nam vt inquit Philoſoph.qui 297
dat formam, dat ea, quæ conſequuntur ad
ipſam. maximè vt quia pulehrè inquit Sua-
rez *libr.3.de primatu Summi Pontiſ.cap.1.num.
4. in fin.* quòd humana natura non poteſt 298
eſſe deſtituta remediis ad ſui eonſeruatio-
nem neceſſariis, & eùm prædictus modus
exequendi deeretum,& violentiæ,& tollen-
dæ ſit vltimum remedium, magis conten-
tum intra limires naturalis, & extraiudieia-
lis defenſionis, quod pro ſuo obiecto &
fine habet defenſionem vi oppreſſorū pro-
uenienrem ex viſceribus iuris naturalis; de-
bet haberi probo, quia ex bono fine bona 299
præordinatio præſumitur. *l.ſiquis C.de adult.*
Felin.*in cap.1.n.14.de præſumptio.* Ruin.*conſ.1.
cum ſeqq. volum. 5.* Nell. *tractatu de bannit.2.
part.2.tempor.quæſt.13.* Iſſ.*conſ.20.colum.fin.&
conſil.86.colum.1.volum.3.* Alexan. *conſil.111.
volum.1.* Crauet.*conſ.4 num.15.* Mari. Antoni.
Marcerat. *varia. reſolut. libr.3. reſolut.19. nu-
mer.11.& 12.* qui adducunt bona exempla-
ria. itaque neceſſariò fatendum eſt, ad eon-
ſequendum illum finem, & exercitium di-
ctæ eognitionis permiſſæ inter clerieos, vt
Princeps poſſit exercere omne neceſſa-
rium, ſine quo regalis protectio, & vi op-
preſſorum deſenſio redderetur iutilis, &
fruſtratoria.

Vnum tamen tolerare non poſſum, quod 300
Ceuallos(quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tra-
ctatu de cogni. per viam viol. gl. 18. ſub n.148.
verſiculo nec obſtat decimum argumen.* vbi ex-
cedendo limites Bullæ in Cœna Domini:
dixir, quòd in hac eognitione nullus actus
iuriſdictionis exercetur,ſed merus actus de-
fenſionis.& licèt(inquir ille)eſſer neceſſarius
actus iuriſdictionalis, poſſenr Senatores Re-
gij illos exercere,ſi aliter articulus violentiæ

non poſſet experiri.) horribile verbum, quod abſit à nobis,& penitus delendum,qui quidem euidenter conuincitur.

301 Etenim defenſio, & protectio regalis in nullo alio conſiſtit, quàm in delatione, & repoſitione attentati, quia in iis etiam conſiſtit violentia. quæ quidem omnino ſunt neceſſaria immediatè ad tollendam illam vim illatam, vt conſtat ex noſtra l. Regia, vel etiam quando conditionaliter apponitur, aliquid faciendum per eundem iudicem, per quod violentia tollitur, vel in decreto conditionali, de quo ſuprà (quod tertium genus vocamus) & tamen, cùm id pertineat iudici Eccleſiaſtico, non ſe in illud

302 intromittit Princeps,imò ad illud reponendum eidem iudici Eccleſiaſtico remittit, ne videatur iuriſdictionem Eccleſiaſticam vſurpare, vt probat noſtra l.Regia,& hactenus latè diximus, & communiter practicamur. ergo Princeps ſecularis vti non poterit iuriſdictione in clericos, etiam ſi de neceſſitate finis, ſit neceſſaria ad tollendam violentiam.

303 Quod & in tantum procedit, nam etiam ſi violentia non remaneat ſublata, ſed imò ſubſiſtat, tolli non poteſt directò per ipſum Principem facta, ſcilicet, per eum reuocatione, & delatione appellationis. quod euidenter probo. Etenim ſi iudex Eccleſiaſticus adeò proteruus ſit, & inobediens Regiæ prouiſioni, vt nec à violentia deſiſtere velit, nec reponere, & deferre, licèt Princeps ſupremus temporalis vindicet eius inobedientiam, iudicem expellendo à ſuis ditionibus(vt hactenus vidimus)tamen quamuis iudex Eccleſiaſticus nolit tollere violentiam, ipſe Princeps ad illam tollendam, deferendo, & reponendo, non ſe intromittit,vt hactenus euidenter vidimus; quia nolit, nec poteſt Eccleſiaſticam poteſtatem vſurpare,etiam ſi violentia non tollatur; ergo licèt ad tollendam violentiam ſit neceſſaria iuriſdictio,ea inter clericos vti non poterit Princeps temporalis.

304 Deinde quia ſi doctrina Ceuall. (quod abſit) vera fuiſſet,omnia,quæ à Doctoribus dicta ſunt in expoſitionem Bullæ in Cœna Domini, Concilij Tridentini, & Rotæ deciſionum, de quibus ampliſſimè ſuprà cap. 1. in reſponſione ad 1. 2. & 3. argum. ſubuerſa, & falſa forent. ſiquidem Doctores omnes reſpondent, procedere in hac extraiudiciali cognitione, & abſque iuriſdictione, habere tamen locum, quando in ea excederetur modus, vtendo, & procedendo iuriſdictionaliter, de quo, & nos etiam copioſè ſuprà hoc cap. à princ. ergo fatendum eſt, vt ſi articulus violentiæ iuriſdictione indigeat ad eius expeditionem,& rectum finem, ea vti non poſſet, nec nollet Princeps, maximè quia illi permiſſa eſt cognitio rei, quæ nec ex forma, nec ex ſubiecta materia iuriſdictionem appetit, nec eget, & ita tenendum.

Quæ autem in hoc caſu dicantur temporalitates clericorum,vt ob eorum proteruiam, & inobedientiam poſſint occupari,an mobilia, & vtenſilia domus,an fructus præbendarum comprehendantur,& de aliis vide Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. verb.& vxorem nomine Adelaſ. à num. 332. cum pluribus ſeqq.* Flores de Men. *variar. quæſt. libr. 1. quæſt.8.§.1.n.25.* Azeued. *in l. 1. per tot. tit. 5. lib. 1. recopilat.* Ioſeph. Seſe *tract. de inhib. c. 9. §. 1. num. 22.* 305

In his tamen exequendi modis animaduertant Senatores, qua iuſtificatione procedunt,caueant, ne in cenſuram Bullæ labantur, quod facilè facere poſſunt, quia quantum materia hæc periculum contineat, nemo ignoret, in illum errorem ne incidant, excedendo legitimos,ac permiſſos nudę defenſionis modos,cuncta tractantes cum moderamine inculpatæ tutelæ,attento animo, nimia pręmeditatione,ac modeſtiſſima conſideratione, quantam grauitas,& periculum rei exigit, prout etiam prudenter aduertit Seſe *de inhibitio. c. 8 §. 3. num. 104.* & Bobadil. *in Polit. lib. 2. c. 18. num. 60.* 306

---

§. I.

Per delationem atque repoſitionem, an, & quemadmodum Regiæ prouiſioni iudicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicetur, & quid ſi ſemel repoſitum reuocauerit.

SVMMARIVM.

Reponere tenetur iudex Eccleſiaſticus virtute decreti Senatus, inſerti in prouiſione Regia, omnia attentata poſt appellationem,& intra terminum ad appellandum,& omnia compellere ad vnguem. n. 1.

Reponere ſe & deferre,ſi reſpondeat iudex prouiſioni Regiæ; an dicetur ſatisfeciſſe. n. 2.

Reponere verbaliter, cùm actus reuocatione ſufficiet,ſi attentatum ſit verbale. n. 3.

Repoſitio cum effectu requiritur, quando attentatum conſiſtit in facto, quia non ſufficiet tunc verbalis. n. 4.

Verba prouiſionis Regiæ debent intelligi cum effectu reſpectu repoſitionis. n. 5.

Sententia iudicis,& verbalis iuſſio non tollit,nec tradit

tradit poſſeſſionem, ſed actualis executio requiritur. n.6.

Poſſeſſio, quæ conſiſtit in facto, non transfertur ex ſententia actualiter non executa, cùm non tranſeat dominium conſiſtens in iure. n.7.

Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt. n.8.

Factum vbi lex requirit, & actualem redditionem, non ſtatur aſſertioni. n.9.

Verba (demiſſione) debent intelligi cum effectu. n.10.

Reponere cum effectu, ſi iudex recuſet, datur oppreſſo ſobre carta, *vt adimpleat prouiſionem cum effectu. n.11.*

Caſus de facto mirabilis refertur. n.12.

Reponat ſi iudex in parte, partim verò non, an prouiſioni Regiæ ſatisfeciſſe dicetur. n.13.

Factum non dicitur, vbi aliquod remanet faciendum. n.14.

Repoſitum non dicitur attentatum, ſi repoſitio non fiat in priſtinum ſtatum vſque ad vnum nummum. n.15.

Repoſitum ſemel cum effectu vigore prouiſionis Regiæ, ſi iterum iudex reuocet, an noua appellatio, & nouus recurſus ſit neceſſarius, an verò ſufficiet ſecunda iuſſio. n.16.

Repoſitionem ſi incontinenti reuocet iudex ipſe, ſecunda iuſſio ſufficiet, hoc eſt, ſobre carta. *n.17.*

Factum non dicitur, quod non durat factum. n.18.

Executione ſemel facta ſi res iterum auferatur, poteſt idem executor eiuſdem ſententiæ virtute rem reſtituere. n.19.

Defendiſſe non ſufficit, ſi defenſio nõ durat. n.20.

Repoſitionis reuocatio ſi pronunciat à nouo articulo incidenti in diſcurſum litis, ſecunda iuſſio denegatur in Senatu, quia noua appellatione, & recurſu opus eſt. n.21.

Reponere an debeat indiſtinctè iudex Eccleſiaſticus vigore Regiæ prouiſionis omnia à ſe geſta poſt appellationem, etiam quæ aliàs ſibi licebat facere ea pendente, & deferente. n.22.

Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne iudex Eccleſiaſticus aliquem violenter vexet contra ius. n.23.

Princeps in tollenda vi iuris eſt miniſter, & ſic non poteſt iudicem adſtringere, vt reponat, quod ſecundum ius fecit. n.24.

Recurſus ad Regem limitatus eſt ad ſolam violentiam, quam adeſſe eſt impoſſibile, vbi iure proceditur. n.25.

Recurſus Regius non poteſt plus operari, quàm inhibitio Canonica è ſuperiori emanata. n.26.

Recurſus ad Regem nunquam cauſat attentatum. n.27.

Recurſus Regius dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat. n.28.

Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente, iudex inferior facere poteſt appellatione pendente. n.29.

Inhibitio operatur in his, quæ ſunt contra ius, & & appellationem. n.30.

Iudex inferior quæ gerere poteſt appellatione pendente, remiſſiuè. n.31.

Prouiſio Regia, ſi ſub repoſitione comprehenderet licitè geſta per iudicem Eccleſiaſticum, vinculum iniquitatis, non præſidium innocentiæ diceretur. n.32.

Verba quantumcumque præciſa recipiunt interpretationem de iure. n.33.

Et ad terminos ſuæ poteſtatis reſtringuntur. n.34.

Verba generalia reſtringuntur, vt abſurdum euitetur. n.35.

Verba ſententiæ impropriantur, vt ad iuris intellectum reducantur. n.36.

Principis voluntas talis præſumitur, qualis eſt legis ſcriptæ, & naturalis rationis. n.37.

Verba prouiſionis Regiæ debent recipere interpretationem de iure, ne limites protectionis naturalis, & ſuæ poteſtatis excedant. n.38.

Verbum reſpiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuſcuiuſque natura conuenit. n.39.

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, ſi in omnibus eadem ſit ratio determinandi. n.40.

Prouiſione Regia intimata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas contentas in ſententia, à qua eſt appellatum. n.41.

Iuſſio ſecunda dicta ſobre carta, *deneganda erit in ijs, quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere. n.42.*

Reponere tenetur etiam iudex vigore Regiæ prouiſionis cenſuras, & abſoluere, quod non repugnat diſpoſitioni Concil. Trident. n.43.

Abſolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut literas ſufficiat, & an cenſuræ aliter quàm per abſolutionem tolli poſſint. n.44.

Abſolutio ad reincidentiam ad tempus poteſt dari. n.45.

Abſolutus ad reincidentiam virtute prouiſionis, de ruego, *per ſexaginta dies, ſi intra illos decretum violentiæ detur, an illis tranſactis abſolutione egeat. n.46.*

Abſolutus ad reincidentiam per ſexaginta dies, ſi violentiam adeſſe ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua abſolutione indiget. n.47.

Superior etiamſi reuocet geſta ab inferiori, vel ipſe excommunicatum abſoluit, vel remittit inferiori abſolutionem. n.48.

Abſolutus per ſexaginta dies virtute querelæ laicorum, an ſi vim fieri intra illos ſit decretum, termino tranſacto indigeat noua abſolutione. n.49.

Abſolutus per tempus ad reincidentiam ſi intra illud

illud ſoluere non potuit, an eo tranſacto inci-
dat in cenſuras. n.50.

Prouiſioni Regiæ quoties iudex non ſatisfecerit
cum effectu, integrè reponendo, ſemper in Se-
natn ſecunda iuſsio, hoc eſt, ſobre carta, *con-*
ceditur n.51.

Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantum
durat, quantum ipſa violentia. n.52.

1 SI autem iudex Eccleſiaſticus (prout
protinus tenentur) Regiis prouiſio-
nibus obtemperat, ſciat omnia, prout in de-
creto dictæ prouiſionis ſcripta ſunt, com-
plere tenetur, ſcilicet; deferre, & reponere
omnia attentata, & geſta poſt appellationem
emiſſam, vel intra terminum, quo potuit in-
terponi, *iuxta cap. non ſolùm de appellat. lib.6.*
cum concord. abſoluendóque excommunica-
tos, cenſuras ac interdicta leuare, de quibus
in hoc §.1. videndum erit.

2 Et in primis vnum valde vtile animad-
uertam, an iudex Eccleſiaſticus, qui ſtatim
prouiſioni Regiæ ſibi intimatæ reſpondet,
ſeu etiam poſtmodum per ſuam interlo-
quutoriam, quòd defert appellationi, atque
omnia geſta poſt eam, *&c.* prout in proui-
ſione iubetur, reponit, ſatisfeciſſe dicatur
prouiſioni præfatæ, prout affirmatiuè vide-
tur euidenter.

3 Sed aduerte, quòd multi ignari litigan-
tes, & aduocati in hoc in dies decipiuntur,
quare in hoc diſtinguendum eſt, nam aut at-
tentatum eſt verbale, puta; quia poſt appel-
lationem legitimam proceſſit ad aliquem
actum iudicialem, aſſignãdo terminum, ad-
mittendo ſcripturas, vel probationem cauſæ
principalis, teſtes, aut eorum repulſas, aut
aliquam ſententiam interloquutoriam, vel
diffinitiuam proferendo, aut alia ſimilia,
tunc verbalis repoſitio ſufficiet, & eorum
reuocatio. quia nihil tam naturale eſt, quàm
eodem modo quodque diſſolui, quo colli-
gatum eſt. aut attentatum non conſiſtit ſo-
4 lùm in verbis, ſed etiam in facto, puta; quia
ad exequutionem de facto proceſſit, tra-
dendo poſſeſſionem beneficij, aut alterius
rei actualiter alicui, ſiue vacuam, ſiue ab al-
tero occupatam, quem violenter ſpoliauit,
vt alteri traderet in exequutionem ſuæ ſen-
tentiæ; & tunc non ſufficit verbalis repo-
ſitio, ſed omnino debet fieri cum effectu.
hic eſt text. mirabilis *in cap ſi à iudice* 10. ibi;
& ipſe in termino grauamen reuocauerit
cum effectu.) *de appella. cap.1. de eo qui mittitur*
in poſſ. cauſſ. rei ſer. cap. ad Apoſtolicæ verſiculo
erátque parata de ſentent. & re iudi. lib.6. vnde
dicit gloſſ. mirabilis *in d. cap. ſi à iudice verb.*
cum effectu, quòd ſi grauamen fuit verbale,
reuocatio ſufficiat verbalis, vbi ad hoc alle-
gat ibi Archidiac. & Ioan. Andr. quare iu-
dex debet ad actualem ſuæ interloquutio-
nis exequutionem procedere, quia verba
eius, & prouiſiones Regiæ debent intelligi
præcisè, & cum effectu, *l.1. §. hæc autem verba*
ff. quod quiſque iur. l. ſi per alium §. docere ff. ne
quis eum qui in ius vocat. cap. relatum. de cler.
non reſiden. Decius *conſ.385. col. penult. verſic.*
ijs tamen non obſtant. idem Decius & Curtius
Iun. *in d. § hac autem verba.* latè Beccius *conſ.*
14. num.31. Petr. Surd. *deciſ.303. num.5.* Ti-
raquell. *in repet. l. bones §. hoc ſermone limi. 6.*
n.4. Cardin. Tuſc. *practi. concluſ. litera V, concl.*
90. per totam, & n.13. & 17.

Et quia per verbalem repoſitionem nec 6
redditur poſſeſſio vi oppreſſo, nec adimitur
à detentatore, quia ſola ſententia iudicis, &
eius verbalis iuſſio nec tradit, nec aufert
poſſeſſionem, niſi actualis traditio, & exe-
quutio ſubſequatur, gl. *in §. fin. inſtitu. de off.*
iud. latè Antoni. Gomez *in l.40. Tauri, num.*
24 Auilleſ. *in c.1. præto. gl. verb. a las partes.* pul-
chrè etiam Ioan. Garcia *tract. de nobilit. gl.8.*
§.1. à numer. 3. dicentes actualem ſententiæ
exequutionem, quæ fit per rei actualem tra-
ditionem, eſſe neceſſariam *ex l.1. Cod. de exe-*
quut. rei iud. l. ab exequutione C. quorum appell.
non recip. l. is cui §. miſſus ff. vt in poſſ. legat. Do-
ctores *in l. miles §. qui indicati ff. de re indica.*
l qui reſtituer. ibi, manu militari. *ff. de rei vin-*
dicat. l. traditionibus ff. de pact. iuncta l. quem-
admodum ff. de acquir. vel amit. poſſeſsione. etſi
ex ſententia iudicis non transfertur domi- 7
nium, quod conſiſtit in iure, vt probant la-
tè Doctores citati, & Ioan. Garc. *à numer.1.*
multo minùs transfertur poſſeſſio, non ſe-
quuta actuali exequutione, quæ conſiſtit in
facto. text. optimus *in l. cum hæredes ff. de ac-*
quir poſſ. & l. traditionibus.

Ergo per actualem exequutionem, non 8
autem verbalem repoſitionem in iis ſatisfiet
Regiæ prouiſioni, quia vbi facto opus eſt,
verba non ſufficiunt, *l. qui decem §.1. verſicu-*
lo idem reſponſum ff. de ſolutio. l. ait prætor §. ſi
quis ff. de noui oper. nuntia. alia plura in com-
probationem adducit Tiraq. *de retract. §.1. gl.*
20. ſub n.6. fol. mihi 131. Roland. à Valle *conſil.*
49. n.52. vol.1. qui ex hoc dicit *num.51.* quòd
quando lex requirit factum, & actualē red- 9
ditionem, non ſtatut aſſertioni, per text. *in l.*
ſi fortè ff. de caſtrenſ. peculio. & Cardin. Tuſc.
practi. concluſ. litera V, concl.90. n.13. & 17. vbi
verba (demiſſione) debeant intelligi cum 10
effectu, quare ſi cum effectu non reponat
iudex, recurrit oppreſſus ad Senatum Re- 11
gium, & ſibi datur ſecunda iuſſio (dicta *ſobre*
carta) vt cum effectu reponat, & effectiuè
prouiſionem adimpleat.

In quo vt negligens nullus ſit deinceps,

hîc obiter in propoſito vnum elegantem
12 referam caſum, quem de facto habui, vacante beneficio curato merè collatiuo, edictis affixis, duo comparuere oppoſitores examinandi, vni facta eſt collatio per ſententiam iudicialem, & conſequutiuè poſſeſſio beneficij traditi, alter à ſententia appellans, vſus eſt Regio recurſu, & vim feciſſe iudicem ordinarium, vt deferat, & reponat, decretum fuit, iudici intimatæ prouiſioni reſpondet, quòd libèter defert appellationi, & reponit omnia poſtea geſta, & attentata. Poſt aliquod tempus quidam tertius impetrauit beneficium prædictum, tanquam ſedi Apoſtolicæ reſeruatum, quia in eius menſe vacârat; exequutor breuis cameralis, acceptata commiſſione, cùm vacuam poſſeſſionem beneficij inuenerat, & à nemine occupatam, verificata narratiua, & extraiudicialiter procedens, nemine citato, quia non aderat (vt dixi) poſſeſſor; poſſeſſionem beneficij tradidit prouiſo Apoſtolico vigore fulgoris, prout eſt breuis cameralis. ille, cui ordinarius cõtulerat præfatum beneficium, comparuit coram exequutore dicens, poſſeſſionem ab eo datam eſſe reponendam, ex eo, quia ipſe non fuerat citatus prout debuerat, quia habebat ius ad illud ex collatione ordinarij, & ſimilia, cuius exequutione appellãs inuocat Regiam protectionem, adducto proceſſu, me informante, cùm cognouiſſem ex eius inſpectione, & relatione petitionis querelantis, legitimè proceſſiſſe exequutorem, cùm non teneatur aliquẽ non poſſeſſorem citare, nec aſſumere partes iudicis, niſi aliud in breue ſit contrarium (iuxta ea quæ infrà Deo dante dicenda latiùs 5. p. tom. 3.) adſtrictus fui intentiùs in negotio penſare, & inueni repoſitionis decretum regale verbaliter tantum fuiſſe repoſitum, nulla præmiſſa actuali exequtione, & auncatione priùs traditæ beneficij poſſeſſionis, perperam proceſſiſſe exequutorem breuis omittentem citationem huius poſſeſſoris, quem omnino perquirere debebat, & ad id aſſumere tenebatur partes iudicis, ac iudicialiter procedere, vitiliter defendens, vim feciſſe, declaratum fuit, ſeu potiùs tertium genus decreti, ſcilicet; *que oyendo denueuo, y citando al querellante y reponiendo*, &c. *y no lo haziendo la haze otorgue y reponga*, &c.

13 Et inſuper quæro, quid ſi repoſuit partim effectiuè, partim verò non, an prouiſioni Regiæ ſatisfeciſſe dicatur; & dicendum eſt
14 quòd non, quia non dicitur factum, vbi aliquid remanet faciendum. *l. cùm Syllanian. in fin. Cod. de his quibus vt indignis.* vbi Bald. *num. 2. l. ſoluend. ff. de verbor. ſignifica. cap. 1. de baptiſmo cap. nihil 7. quæſt. 1.* nec dicitur actus perfectus, quando partim eſt factus, partim verò non, *l. 2.* ibi, Quia ipſi animaduertunt aliquid deeſſe.) *ff. de orig. iur.* Hierony. Gonzal. *in regul. de menſ. & alter gloſſ. 63. à num. 24.* & adde quæ latiùs dixi poſt alios infrà 4. p. c. 14. à n. 252. & à n. 248.

Nec dicitur purgatum, nec repoſitum 15 attentatum, niſi omnia ſint purgata, & vſque ad vnum nummum in priſtinũ ſtatum facta repoſitio. Achil. de Graſſ. *deciſ. 17. de reſtitu. ſpol.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 150. num. 4. & 8. p. 1. & deciſ. 270. p. 2. num. 5. & deciſ. 171. & deciſ. 176. p. 3.* Put. *deciſ. 56. num. 12. lib. 1. & deciſ. 298. lib. 2.* cum aliis per Lancelot. Robert. *de attent. 3. part. cap. fin. numer. 78. 85. & 176. & num. 191.* quare rectè poterit oppreſſus iterum recurrere ad tribunal Regium pro ſecunda iuſſione, hoc eſt, *ſobre carta*, vt in totum reponat, & adimpleat prouiſionem.

Et vlteriùs, quid ſi iudex ſemel repoſuerit iuxta tenorem prouiſionis effectiuè, 16 iterum tamen repoſitiunẽ reuocando, idemmet fecit attentatum; an neceſſaria noua ſit appellatio, eius vigore nouus ad Regem recurſus, an ſufficiat eiuſdem prouiſionis ſecunda iuſſio. In qua quæſtione, & difficultate reſolutiuè dico, quòd ſi ipſe iudex ſtatim 17 repoſitionem reuocauit, abſque noui articuli cognitione, vt puta; quia ſimus in appellatione à ſententia diffinitiua, quam violenter appellatione legitima pendente fuerat exequutus, tunc nullum dubium erit, quòd ſufficiet ſecũda iuſſio, hoc eſt, *ſobre carta*, virtute prioris, quia non dicitur factum, quod 18 non durat factum, *l. idem §. ſi actor ff. quod cuiuſque vniuerſit. nom. l. ſi pro parte §. verùm.* vbi gloſſ. citat concordantes, *ff. de in rem verſ. l. 3. §. ſi quis ita.* vbi Imol. *ff. de hæred. inſtitu.* Socin. *conſil. 91. num. 2. volum. 1.* Petr. Surd. *conſ. 145. num. 11. part. 1.* nec videtur feciſſe quod parum durauit. Ioan. Andr. & Panormi per illum text. *in cap. nam & ego de verbor. ſigni.* vbi gloſſ. *cap. Rayner.* Aluar. Martin. Lauden. Cardin. Alexand. & cæteri ſcribentes poſt gloſſ. *in cap 1. § quin etiam, in verbo non admittantur, titul. Epiſcop. vel Abbat.* pulchrè & latè Hippolyt. de Marſil. *in repetit. l. vltim. n. 155. & mult. ſeqq. ff. de iuriſd. omni. iudi. & in l. 2. in fin. ff. quibus ex cauſſ. in poſſ. eatur.* facit *l. qui ſic ff. de ſolutio.*

Et comprobatur, quòd ſi quis ſic con- 19 demnatus ad rei reſtitutionem, & facta ſemel exequutione, iterum illi auferatur res, poterit exequutor virtute earumdem exequutorialium, & ſententiæ iterum illi rem reſtituere, tanquam nondum facta exequutione, ita tenent Immol. Paulus Caſt. Alexan. & alij recentiores *in l permiſceri § ſpecies ff. de*

ff. de acquir. poſſ. Paul Roman. Alexand. & Iſſ. *in l. ſed & ſi poſſeſſori ff. de iur. iur.* per text. *ibi.* Caſtr. *in l. Titio centum in princ. ff. de conditio. & demonſtr.* Franc. Areti. *in l. ſi fideiuſſ. §. meminiſſe colu. fin. ff. de legat.* 1. Corneus *conſil.* 59. *placet in hac conſultatione colum.* 1. *lib.* 3. Barb. & alij citati per Tiraq. *in repeti. l. ſi vnquam verb. ſuſceperit liberos num.* 183. de quo nos ampliſſimè egimus plura hinc inde adducens infrà 4. p. cap. 14. à num. 217. q. penult. per totam. quare hoc caſu ſufficere ſecundam iuſſionem dubium non eſt, omnino
20 concedendam. quia non ſufficit defendiſſe, ſi defenſio non durat, textus *in l.* 1. §. *ait prætor.* 111. *ff. quorum legat.* ita inquit eleganter Hippolyt. de Marſill. *in l.* 2. *in fi. ff. quibus cauſſ. in poſſ. eatur.*

Si autem iſthæc repoſitionis reuocatio
21 proueniat, & deſcendat à nouo articulo, in diſcurſu proceſſus contingente, puta; quando iudex ex iuris rationibus reaſſumpſit cauſſam, vel quia in tribunali datum eſt tertium genus, vel fortè ſuperior de appellatione cognoſcens, ſibi remiſit cauſſam, & ſimilibus; tunc cùm ſemper in nouis articulis eiuſdem litis pro appellationis delatione ſit ad Senatum recurrendum; de nouo, nouæ querelæ virtute, eſt iterum inſpiciendus proceſſus, quia illum articulum poterit iudex ex variis cauſſarum figuris iuſtificare. ideo noua interpellatione opus eſt, ita vt ſecunda iuſſio omnino deneganda ſit, & ita communiter practicatur. Vide quæ nos ſuprà cap. 2. n. 198. & ſurſum.

22 Amplius quæri poteſt, an iudex eccleſiaſticus, ad quem deferre, & reponere inſerto decreto Regia prouiſio dirigitur, an indiſtinctè omnia à ſe geſta poſt appellationem legitimam, ſeu tempus ad appellandum datum, reponere teneatur, etiam ea quæ ſibi aliàs licitè iuris permiſſione, & etiam delata appellatione, poterat ipſe iudex facere. Et videtur quòd ſic, quia prouiſio indiſtinctè loquitur, *que reponga lo hecho deſpues de la appellacion*, &c. ergo ſi quid poſt eam factum reperiatur, debet ſub repoſitione includi, quia oratio indiffinita æquipollet vniuerſali, vt vulgare eſt.

Sed contrarium verius eſſe de iure exiſti-
23 mo, ex principiis, & fundamentalibus rationibus huius cognitionis extraiudicialis per viam recurſus. quia vt euidenter apparet, & ſæpe diximus hoc capite, & ſuperiori; hanc cognitionem ortam fuiſſe, & habere locum contra iudicem eccleſiaſticum vexantem, & opprimentem aliquem contra ius, ac contra diſpoſitiones, & decreta canonica; vt ille hac via ad iuſtos iuris tramites reducatur,
24 quia Princeps in hac re iuris miniſter eſt, & iudicis ſuperioris. igitur non poterit facere, vt idem reponat, quod ipſe, iure permittente, ac iuris diſpoſitione, ſibi permittitur, & vt plurimum ad faciliorem cauſæ expeditionem, etiam appellatione pendente, iuxta text. *in cap. cum teneamur de appella.* quoniam, vt ſæpè diximus, hæc Principis extraiudicia- 25
lis cognitio limitata eſt ad ſolam violentiam duntaxat, imò in ſola violentia habet fundamentum, vt hactenus dixi hoc c. & cap. præcedenti. & in iis, in quibus iure proceſſit iudex eccleſiaſticus, impoſſibile eſt, vt violentia reperiatur, vt probat expreſsè noſtra lex Regia 36. & ad oculum patet, ergo ea reponenda non ſunt. Vide quæ nos probamus 2. p. c. 4. à n. 253. cum ſeqq.

Inſuper probatur euidentiùs, iſte Regius 26
recurſus non poteſt, pluſquam inhibitio canonica à iudice ſuperiore legitimè expedita, operari, tum quia iſta ſtatim tollit iuriſdictionem inferioris, etiam vbi aliàs appellatio deuolutiuum effectū habebat duntaxat, & cauſſat attentata *cap. non ſolum. § fin* 27
autem, de appellatio. lib. 6. cum vulgatis. recurſus autem numquam cauſſat attentatum, vt infrà diximus latiùs cap. 7 item recurſus dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius 28
violenter fiat per inferiorem eccleſiaſticum, latè ſuprà c. 1. prælud 5. à princ. & pluribus aliis locis, & ſic plus influit cauſſa in ſeipſa quàm in cauſſato.

Sed inhibitio canonica, à ſuperiori ema- 29
nata, non reuocat, inficit, nec comprehendit ea, quæ iudex inferior iure permittente facere poteſt, appellatione pendente, imò & poſt ipſam inhibitionem poſſunt licitè per eum geri, vt poſt Anton. de Butr. & Federic. de Sen. *in conſ.* 93. tradit eleganter Franch. *in cap. cum teneamur. colum.* 4. *verſ. ſecundus intellectus n.* 21. *de appellatio.* ſubdens rationem, quia inhibitio operatur in iis, quæ ſunt contra ius, & appellationem, ſecus in iis, quæ 30
ſunt in fauorem, quia ad ea ſe non extendit inhibitio, ſequitur Veſtr. *in praxi Roma. Cur. lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 7. *verſ. nec eo minus.* pulchrè Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 20. *de attent. poſt inhibitio. limi.* 4. *per totam.* quos ſequitur & tranſcribit Eſcacia *de appellatio. q.* 3. *à num.* 34. qui *à num.* 20. *cum pluribus ſequentibus.* & Lancelot. *vbi proximè*, & iterum latiùs *ead.* 2. *p. cap.* 12. *de attenta. appella. pendent. limi.* 4. *princ.* latiſſimè congerunt plures ca- 31
ſus, qui poſt appellationem, & inhibitionem canonicam geri poſſunt per inferiorem, ad faciliorem exitum appellationis. quos omnes per te videre poteris, ergo multo minus poterit prouiſio Regia ſimiles caſus, licitè factos, & non contra ius, nec violenter, com- 32

prehendere, quia tunc talis recurſus non
præſidium innocentiæ, ſed vinculum potiùs
iniquitatis diceretur.

Deinde quia verba, quarumcunque præ-
33 ciſa, recipiunt congruam interpretationem
de iure, latè Mieres de maiorat. 1. *p. q.* 10. *à*
34 *num.* 153. & ad terminos ſuæ poteſtatis re-
ſtringuntur ibi *à num.* 158. atque etiam ver-
35 ba generalia reſtringuntur, vt abſurdum eui-
tetur, ipſe Mieres *d. q.* 10. *n.* 283. *& n.* 298. &
iterum 1. *p. quæſt.* 60. *à num.* 21. *&* 33. imò
verba ſententiæ impropriantur, vt ad intel-
36 lectum iuris reducantur, ipſe Mier. *d. q.* 1.
n. 269. quibus locis copioſè agit, & *d. q* 60.
37 *à num.* 9. probat, quòd talis præſumitur vo-
luntas Principis, qualis eſt legis ſcriptæ, &
naturalis rationis. Bal. *in cap.* 1. *colum.* 2. *n.* 3.
apud quem vel ad quos. idem Bal. *in l. bonorum.
C. qui admitti.* Innocent. Ioan. Andr. & An-
ton. *in cap. dudum de decimis.* Decius *conſ.* 33.
38 *num.* 14. *& conſil.* 114. *num.* 4. ergo verba pro-
uiſionis quantumcunque generalia, debent
recipere interpretationem de iure, ne aliàs
ſequatur abſurdum contra naturam rei ge-
ſtæ, rationem fundamentalem naturalis pro-
tectionis, vtque non excedat terminos per-
miſſos ſuæ poteſtatis, vt geſta contra ius &
violenter comprehendat, non autem quæ
ſecundùm illud, & eius permiſſione geſta
reperiantur.

Deinde quia verbum appoſitum reſpi-
39 ciens plura determinabilia, ea determinat,
prout vniuſcuiuſque naturæ conuenit, *c. cum
dilectus.* vbi Cardin. & Ab. *de conſuetud. cap.
olim de reſcript.* notant Iſſ. *in l. contra maiores.
n.* 10. *de inofficioſ. teſt.* Simon de Præt. *de in-
terpret. defunct. volunt. lib.* 2. *interpret.* 4. *du-
bita.* 2 *ſolut.* 2. *num.* 267. *fol.* 173. Mier. *tra-
ctatu de maiora.* 1. *p. quæſt.* 22. *num.* 221. qui
à num. 220. infinitos penè citat ad limitatio-
nem illius regulæ, qua docemur, quòd vna
determinatio reſpiciens plura determinabi-
40 lia, vt omnia debeat pariformiter determi-
nare, vt ſcilicet, procedat, quando in om-
nibus eadem eſt ratio determinandi. igitur
verba generalia noſtræ prouiſionis Regiæ,
ſcilicet; *reponga lo hecho deſpues de la appel-
lacion*, &c. licèt reſpiciat illicita, & violen-
ter geſta, atque etiam permiſſa & iuſtè fa-
cta, quæ ſunt diuerſæ naturæ, & rationis, cir-
ca illa operentur, non autem circa hæc.

41 Et poſt hæc ſcripta in terminis noſtris
hanc quæſtionem tetigiſſe reperi Cæned.
in collecta. ad decretal. collecta 17. *num. fi.* vbi
ponit caſum, poſtquam iudici eccleſiaſtico
intimata fuit prouiſio, an poſſit taxare ex-
penſas, in quibus appellantem in ſententia,
à qua appellauit, condemnauerat: qui qui-
dem dicit, pro reſolutione recurrendum eſſe
ad Capel. Tholoſ. *deciſ.* 465. Felin. *conſ.* 13.
num. 2. Marant. *de ordin. iudic.* 6. *p.* §. *& quan-
doque appellatur n.* 197. Anton. Gabr. *lib.* 3.
commun. opini. tit. de regul. iur. concl. 3. *num.* 54.
Guid. Papæ *ſing.* 349. latiſſimè Lancelot. *de
attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 11. *per totam.* qui
quidem tractant, quando licitum eſt iudici
procedere ad ea, quæ tendunt in exitum
appellationis, etiam ipſa pendente, de qui-
bus nos hactenus. ergo manifeſtè ſentit ipſe
Cæned. vt iudex ſcilicet, ſtante prouiſione
Regia, non impediatur, ea facere, quæ aliàs
ſibi de iure licebat, & quæ etiam ipſe iudex 42
ſuperior de cauſſa cogniturus, non debebit,
nec poterit, reuocare de iure. quare veriſſi-
mè puto de iſtis geſtis non intelligatur pro-
uiſio Regia, ac per conſequens deneganda
eſt ſecunda eius iuſſio.

Ex iis etiam patet, teneri iudicem in re- 43
poſſeſſione, abſoluere excommunicatos, &
leuare cenſuras, tum quia etiam ſibi expri-
mitur in prouiſione Regia, tum quia ad id
teneretur, etiamſi non exprimatur, quia eſt
attentatum, & quid conſequutiuum ad de-
lationem appellationis, & eius acceſſorium,
quod nõ repugnat diſpoſitioni Concilij Tri-
dent. quia de hac excommunicatione non
cognoſcit Princeps principaliter, nec per
modum iuriſdictionis, ſed extraiudicialis
protectionis naturalis, & nudæ defenſionis.
cuius excommunicationis ſimplex factum
dumtaxat in eius conſequentiam, & acceſ-
ſoriè venit cauſatiuè, dum tractatur de prin-
cipali articulo violentiæ, quod quantum
diſtet à determinatione Concilij Tridenti-
ni, latè poſt alios diximus ſuprà c. 1. ad re-
ſponſionem primi argumenti.

Quemadmodum autem hæc abſolutio 44
danda ſit, vt cum effectu dicatur adimpleti
prouiſio Regia, & an, & quando per procu-
ratorem, aut etiam per literas, vide pluribus
citatis, Zerol. *in prax.* 2. *p. verb. abſolutio q.* 16.
& vide etiam 1. *p. eodem verbo in prin.* & ali-
ter quàm per abſolutionem cenſuræ tolli
poſſunt. Vide latè poſt alios Iuriſtas & Theo-
logos Villalob. nouiſſimè *in ſum. tractatu* 16.
difficult. 17. *per totam.*

Et cùm abſolutio ab excommunicatione 45
poſſit, ob aliquam cauſſam, & rationem, per
tempus limitatum dari à iudice ad reinci-
dentiam, vt latè Villalob. *vbi proximè dif-
ficult.* 23. & Couarr. *in c. alma mater* 1. *p.* §. 11.
n. 6. dubitatur nunc, an oppreſſus, qui vir- 46
tute ordinariæ *de ruego* abſolutus fuit per
octuaginta dies ad reincidentiam; an poſt-
modum intra illum terminum ſi declaratur
in Senatu, vim intuliſſe iudicem; an tranſ-
acto dicto termino nihilominus reincidat in
excõmunicationem prædictam, ita vt egeat
abſolutione.

abſolutione. In quo duo caſus diſtinguuntur.
Primus quando tecuttitur ad Senatum pto
47 tollenda violentia ob non delatam appella-
tionem legitimam; & tunc nullum dubium
eſſe poteſt, vt abſolutione egeat, quia decre-
tum tribunalis nihil ponit in eſſe circa iuſti-
tiam cenſurarum, ſed declarat ab extra, vim
feciſſe iudicem, cui tollenda remittitut, vt
videmus, vt etiamſi ſupetior reuocer ſenten-
48 tiam excommunicationis inferioris, & om-
nia ab eo proceſſa, nihilominus indiget ab-
ſolutione, quam vel ipſe ptæſtat, vel iudici
à quo temirtit præſtandam. textus *in cap. per
tuas de ſent. excomm.* Farin. *quæſt. crimin.* 101.
num 68. Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 22.
à num. 34. *&* 35.
49 Secundus caſus eſt, quando tecurrit lai-
cus, de quo teo ſuper cauſſa merè proſana
iudex eccleſiaſticus vulr cognoſcere, & op-
pteſſit cenſuris, qui vittute otdinariæ *de
ruego* ſuit ad reincidentiam abſolurus, &
declaratum eſt in Senatu intta terminum
abſolutionis, vim feciſſe iudicem eccleſiaſti-
cum in procedendo, & cognoſcendo, ac
propterea annullantur omnia acta, & rei co-
gnitio remirtitut ad competentem ſecula-
tem; an poſtmodum reincidat ttanſacto ter-
mino, ita vt abſolutione egeat, Bobadill. *in
politic. cap.* 19. *num.* 46. firmat abſolutionem
neceſſariam eſſe. Ceuall. autem *in tractatu
de cognitio. per viam violentiæ. quæſt.* 59. *prope
finem.* conrratium tenet, dicens, quòd pen-
dente abſolutione, cùm cauſæ cognitio re-
miſſa ſuit iudici ſeculari, inhibito eccleſia-
ſtico nulliter procedente, poſtmodum ad-
ueniente termino non teincidit, quia nec
adeſt contumacia, nec peccatum, & ſic nec
materia, ſupet qua cadere poſſit excommu-
nicatio.
Cuius teſolutio mihi difficilis videtur,
50 cùm negotij remiſſio, vel tetentio non fue-
rit appoſita pro cauſſa abſolutionis, prout
& in minùs dubitabili caſu videmus. Et-
enim quando datur abſolutio ad reinciden-
tiam per certum terminum, intra quem pars
ſatisfacere non poruit; hoc caſu dixit Suar.
tractatu de cenſur. diſput. 7. *ſection.* 8. *num.* 27.
ſibi videri, de nouo incurtete, quia ad id
non eſt neceſſaria noua culpa, nec noua con-
tumacia (ſicut quando fit abſolutio ad ali-
quem actum) quia illa, moraliter loquendo,
eadem eſt. Villalob. autem *in Sum. tractatu* 16.
difficult. 13. *num.* 6. dicit hanc ſententiam
probabilem, ac etiam contrariam. quia hic
terminus fuit datus, vt ſatisfaciat, & quando
non poteſt, ad id non eſt obligatus, quare
in noſtra difficultate tutiorem eſſe abſolu-
tionem cenſeo.
51 Et pro complemento huius §. ptimi illud
tandem adnotabis, vt quoties per iudicem
eccleſiaſticum non fuiſſet ſatisſactum pro-
uiſioni, & decreto Regio, vel integrè aut
cum effectu non adimpleat ſecundùm do-
ctrinas, quæ hactenus ſctipſimus; poteſt
tecurri ad Senatum pto ſecunda, & vlterio-
ri iuſſione, donec integraliter, & cum effe-
ctu adimpleat. quia tunc adhuc violentia
durat, quæ in Senatu denegari numquam ſo-
let. quoniam huius extraiudicialis cognitio, 52
nuda protectio, & naturalis defenſio Regis
tantum durat, quantum violentia, non am-
pliùs, prout eleganter conſiderauit Fuluius
Pacian. *conſil.* 164. & ex Seſe adnotauimus
ſuperiùs, & quia non ſufficit defendiſſe ſi
deſenſio non durat, iuxta textum *in l.* 1. *§. ait
Prætor. ff. quorum legat.* Hippolyt. de Marſil.
in l. 2. *in ſi ff. ex quibus cauſſ. in poſſ eatur.* &
hoc iure vtimut, & eſt textus mirabilis *in c.
vt famæ de ſentent. excommunic.* & ea quæ
nos ſuprà cap. 2. à num. 285. cum ſeqq.

---

§. II.

De prouiſione proceſſus non integri (*de autos diminutos* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda.

SVMMARIVM.

Acta omnia ſunt neceſſaria, vt de iniquitate iudicis procedentis appareat. num. 1.
Acta integra ſunt neceſſaria geſta à iudice, quia aliter veritas apparere non poteſt. n. 2.
Actorum partem non ſufficit tranſportare. n. 3.
Acta omnia ſunt exportanda. num. 4.
Nullitatem allegans tenetur, omnia acta exhibere, vt poſſit argui contra ſententiam. n. 5.
Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit, vltra proceſſum. n 6.
Aſſerenti acta eſſe diminuta, & diſmembrata, prouiſio de autos diminutos *dicta conceditur in Senatu. n.* 7.
Actus præſumitur perfectus, ſi aliud è conuerſo non appareat. num. 8.
Acta integra præſumuntur tranſportata, quandiu de contrario non docetur. n. 9.
Acta integra non eſſe, ſed diminuta aſſerenti incumbit onus probandi. n. 10.
Acta intitulata à Notario ſic (copia omnium actorum) præſumuntur integra. n. 11.
Etiamſi ex lectura proceſſus appareat aliquid deficere. num. 12.
Pronifio de autos diminutos *quando inſpicitur proceſſus petitur, vel in cauſſa proxima eſt inſpiciendi, quando ſit reſeruanda eidem inſpectioni. num.* 13.

Pronisio

Prouiſio denegatur, ſi ex inſpectione proceſſus conſpiciatur, vel non deficere, vel deficere non eſſentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad eius decretum. n.14.

Prouiſio de autos diminutos *quando concedatur cum termino limitato, & expenſis aduerſario præſtandis, caſu, quod non defecerint alia acta. num. 15.*

Prouiſio de autos diminutos *conceditur poſtulanti, quando inſpecto proceſſu detegitur, deficere appellationem, & ſimul datur decretum proceſſum non venire per ordinem. n.16.*

Acta omnia tranſportare in cauſa appellationis, ſiue à diffinitiua, ſiue ab interlocutoria; quis teneatur. n.17. remiſſiuè.

1 VT de iniquitate iudicis perperam pro-
cedentis appareat, acta omnia ſunt
neceſſaria, quia ex eorum inſpectione ap-
parere, ſuprà diximus latè, & inſuper facit
l. eos §. ſuper his C. de appella. cap. cupientes 16.
verſ. cum omnibus actis iuribus de electio. in 6.
Rota coram Gipſio in vna Placentina ad-
miniſtrationis Sacram. 1. Decembr. 1567.
de qua teſtatur Gratian. diſcept foren. cap. 121.
num. 19. B. in aut. de his qui ingred. ad appell.
in princ. num. 19. col. 3. & in l. hi qui ſub num. 4.
C. de appell. Capell. Tholoſ. deciſ. 341. ad med.
verſ. aut vtraque pars. Guido Papæ quæſt. 436.
num. 9. concl. 7. Papienſ. in form. appell. in verb.
& in quantum, n. 6. Maſcardus de probat. concl.
115. num. 5. optimè Bald. in l. 2. is apud quem
verſic. ex quo nota C. de edendo, & ad effectum
cognoſcendi naturam appellationis, an ad-
mitti debeat, vel non, tenet Anton. Aſola.
in comment. ad nouas conſtit. Sabaud. tit. 28. gl. 7.
ſub num. 2. optime Crauet. conſil. 273. nobilis
num. 5. volum. 2. Veronenſ. conſ. 35. verſic. ſe-
cundò principaliter. text. in cap. cupientes. ibi,
omnibus actis. de electio. l. nec cauſas. l. à pro-
conſulibus. l. præcipimus. leg. eos. §. ſuper his. C. de
appellatio.

2 Ideò integra omnia acta ab eodem iudice
geſta ſunt omnino neceſſaria, quia aliter ve-
ritas certè apparere non poteſt, prout ex-
preſsè probat Concil. Trident. ſeſſ. 24. de re-
format. cap. 20. §. præterea: aliter autem inſpe-
ctio & geſta actis diminutis ac diſmembra-
tis, & non integris, penitus corruunt vt poſt
Rotæ deciſ. & Marqueſſ. tenet pulchrè Ioan.
Hieronym. Campa. diuerſ. iur. canonic. rubr. 11.
cap. 13. ſub n. 314. verſ. & ſi non integraliter ex-
portauerit. Vbi teſtatur Rotam iteratis vici-
bus, ita terminaſſe, vt teſtatur Plat. in vna
Cortonenſi bonor. de Scitillo Merentij 28.
Iunij 1589. quæ inter congeſtas à Proſpero
Farina. eſt deciſio 104. deciſ. Fiuz 11. n. 13.
p. 3. & quòd acta integraliter ſunt transfe-
renda, quia aliter non poteſt cauſſa rectè
percipi nec cognoſci tenet Marian. Anton.
Marcerat. varia. reſolu. 50. num. 55. vbi allegat
Trid. & deciſionem Rotæ 64. num. 7. p. 1. in
nouiſſimis. Marqueſſan. tractatu de commiſſ.
deuolut. cauſſ. ad Rom. cur. 2. p. cap. 11. num. 11.
fol. 592. & quod non ſufficiat productio acto-
rum niſi integrè facta fuerit, probat Grarian.
diſcepta. foren. 1. p. cap. 121. num. 28. per Rot. co-
ram Cardin. Millin. Placent. Caſtri 4 Iulij
1601. plures citat Giurba deciſ. 29. per totam.
& probant iura ſuprà allegata.

Et quòd omnia acta ſunt exportanda, 3
adeò quòd non ſufficeret tranſportatio par-
tis actorum, etiam facientium contra appel-
lantem, tenent Vantius de nullita. ſentent. ru-
bri. à quo & quibus, &c. ſub num. 20. & 21. Se-
quitur Eſcacia tractatu de appellatio. quæſt. 20.
num. 8. in princ. & quòd omnia acta debeant 4
exportari tenuit Rota per Cardin. Seraphi.
Immolenſ. Caſtror. 16. Martij 1576. quam
referens ſequitur Gratia. diſcepta. forenſ. c. 21.
ſub num. 8. in fi. & 9. per quam dicit, quòd 5
allegans nullitatem tenetur exhibere omnia
acta, vt poſſit argui contra ſententiam, cirat
Vanti. vbi etiam n. 10. dicit, ita ſeruari in
omnibus curiis, ſiue ſimus in ſententiis diſ-
finitiuis, ſiue interloquutoriis, vt teſtatur
Ranchi. in addit. ad Guid. Pap. quæſt. 20 & idem
etiam quod Gratian. d. num. 9. tenent idem
Ranchin. Capell. Tholoſ. deciſ. 91. & 341.
Guid. Papæ deciſ. 431. & per eandem Rotæ
deciſionem Molendinen. idem dicit Aloy.
Ricc. in prax Eccleſ. deciſ. Archiep. Neapol appel-
lationum deciſ. 510. num. 7. & per totam. tenet
etiam Mareſcot. variar. reſolut. lib. 2. cap. 43.
num. 1. quare cùm acta omnia ſint omnino
neceſſaria, non diminuta, ſed integra, vt 6
queat cognoſci de iniquitate, & violentia
iudicis, præcipuè in hac extraiudiciali co-
gnitione, vbi alia ab extra probario non ad-
mittitur, meritò aſſerenti acta diminuta, &
diſmembrata, prouiſio, quæ de autos diminu- 7
tos dicitur, conceditur, quia inciuile eſt niſi
tota lege perſpecta iudicare, l. inciuile ff. de
legib. quia multories talis poteſt particula
proceſſus deficere, quæ reſpectu articuli vio-
lentiæ ſit multum neceſſaria, quæ vel iuſti-
ficet, vel alteret, & variet naturam, aut pri-
uilegium appellationis.

Sed cùm in dubio regula generalis ſit, 8
quòd actus præſumatur perfectus, ſi aliud
econuerſo non appareat, l. ſi is qui. vbi Bal.
& Imol. ff. de teſtam. Iſſ. in rubr. ff. de noui oper.
nuntia. in fi. inde ſimiliter acta tranſportata 9
integra eſſe præſumitur, quandiu aliud non
doceatur, ita tenet Aymon Grauet. de anti-
quit. tempor. p. 2. n. 55. Marqueſſ. tractatu de
commiſſ. d. 2. p. cap. 11. num. 11. Gratian. in diſce-
pta. foren. d. c. 121. num. 28. allegat ad id Rotæ
deciſionem

deciſionem Mareſcot. *variar. reſolu. d. l. 2. cap. 43. num. 6.* Farinac. *deciſ.* 884. *n.* 2. Giurba *deciſ.* 29. *num.* 3.

10 Adeò vt aſſerenti acta non eſſe integra, ſed diminuta, incumbit onus probandi, tenent ipſi Doctores proximè citati, & fuiſſe dictum in vna Senogalienſi Siluæ 24. Maij 177. coram Cotta teſtatur Mareſcot. *vbi proximè.* & in alia Mediolanen. bonorum Emphyteoti. 10. Ianuarij 1602. coram Domi. Ludouic. pariter teſtatur Gratian. *d. cap.* 121. *n.* 29. idem tenet Eſcac. *de appella. quæſt.* 20. *num.* 15. vbi per Crauet. teſtatur de communi opini. & ita teſtatur etiam latè Rot. Roma. *deciſ.* 64. *fuit reſolutum num.* 3. *in fin. & n.* 4. *&* 7. *p.* 2. *diuerſ.* Rota *deciſ.* 63. *n.* 4. *p.* 1. *diuerſ.* Marqueſſa. *ſuprà n.* 12. Giurba *vbi proximè.* vbi extra hos alios citat.

11 Quod maximè procedit, quando ſumus in copia actorum, & eſſet adnotatio intitulata (copia omnium actorum) prout ita practicari firmat Eſcacia *vbi proximè n.* 16. qui vlteriùs *n.* 17. hoc extendit etiam, ſi ex le-

12 ctura proceſſus appareat, aliquid deficere, quia adhuc aſſerenti diminutionem actorum incumbit onus illam probandi, & extare alia acta non tranſportata, Rota *deciſ.* 64. *ſub num.* 8. *verſ. quinimo.*

13 Quare cùm in Senatu aliqua non poteſt admitti probatio, ne differendi occaſio detur, aliter conſulitur malitiis, & cauillofis dilationibus. etenim ſi quando tribunal incepit inſpicere proceſſum, vel præſto eſt, aliqua pars aſſerat, acta deficere, & eſſe diminuta, nihilominus non ſuſpenditur inſpectio, ſed illi reſeruatur prouiſio petita. etſi proceſſu inſpecto cognoſcatur malitia petentis, ſola differendi cauſſa moti, quia vel non deficiunt acta aliqua, vel quæ deficiunt,

14 nihil tangant violentiæ articulum, illique nec proſint, nec noceant, vt tenet Seacia *vbi proximè n.* 13. textus optimus *in l. argentar. §. edi autem.* ibi, edi autem ratio ita intelligitur, ſi à capite edatur, nam ratio niſi à capite inſpiciatur, intelligi non poteſt.) & iterum; ſed vt ea ſola pars, quæ ad inſtruendum aliquem pertineat, inſpiciatur, & deſcribatur, *&c.*) *ff. de edendo.* tunc denegata tacitè vel expreſsè prouiſione *de autos diminutos* petita proceditur ad decretum.

Si autem tempore, quo petitur prouiſio

15 hæc, præ manibus non habetur proceſſus, vt quando petitur die, quo non ſolent violentiæ inſpici, & Senatus præſumit malitiam, & dilationis cauſſam, vel quando aliàs eſt dubius per proceſſus inſpectionem, an ſint alia acta, vel non, ſolet concedere prædictam prouiſionem ad breuem, & limitatum terminum, intra quem ſi acta, quæ deficere aſſerit, non adducat, ſoluat expenſarum nomine alteri parti tot drachmas in dies, & inſuper termino tranſacto inſpicietur proceſſus.

At verò ſi poſt inſpectionem proceſſus cognoſcat Senatus deficere appellationem, decernitur cauſſam nō venire per ordinem, darique iubetur parti inſiſtenti & poſtulanti, prouiſionem *de autos diminutos*, qua intimata iudici eccleſiaſtico, & tabellioni, integraliter omnibus actis inſpectis, iterum in Senatu datur nouum decretum, an violentia facta fuiſſet, vel non, & hoc iure vtimur. 16

Quis autem in cauſſa appellationis ſiue ab interloquutoria ſiue à diffinitiua teneatur omnia acta primæ inſtantiæ exportare, & quorum expenſis, & an diſpoſitio Tridentini procedat in omnibus iudicibus tam delegatis quàm ordinariis vltra Epiſcopos, de quibus loquitur, & de pluribus aliis mirabilibus difficultatibus huius materiæ exportationem actorum expectantibus, latiſſimè & copioſè videre poteris per omnes Doctores modernos in hoc §. 2. citatos, apud quos etiam plenè; an ſententia lata & proceſſus geſtus per ſuperiorem actis non integrè exportatis teneat, vide per eos, præcipuè Scaciam, Mareſcot. Gratianum, & Ioan. Hieronym. Campanill. & alios ab eis citatos, de quo nos infrà hac 1 p. cap. 7. Marius Giurba *deciſ.* 29 *à princ.* 17

§. III.

Quod ius, ſeu ſtylum, an Rotæ, an tribunalis eccleſiaſtici, quámve opinionem, Regius Senatus attendere debeat in articulo violentiæ. & an in dubio iudicem vim feciſſe, decernat.

SVMMARIVM.

Senatores inter cognoſcendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, conſilia, & decreta eccleſiaſtica. n. 10.

Iudex ſuperior inter cognoſcendum an inferior bene vel malè proceſſerit, attendit ſtatuta, & ſtylum tribunalis iudicis inferioris. num. 2. *&* 3.

Cauſſa eccleſiaſtica vt vſura, iuramentum, &c. ſi tractetur coram iudice ſeculari, decidenda erit ſecundùm ius canonicum, non ciuile. n. 4.

Laicus litigans coram iudice eccleſiaſtico, iure canonico, & tribunalis ſtylo adſtringitur, & è conuerſo. n. 5.

Iudex eccleſiaſticus ſubrogatus in locum iudicis ſecularis

ſecularis eodem modo procedit, quo iudex ſecularis procedere debebat. n.6.

Appellationis delatio, ſeu non, eſt de appendicibus primæ inſtantiæ, & ideo eius ſtatutis, & ſtylo ſubiacet. num.7.

Appellatio eſt de ordinatoriis iudicij, & ideo ſtylus & ius illius, à quo proponitur, eſt attendendus. num.8.

Articulus, an appellationi ſit deferendum, vel non, reſpicit ordinatoria iudicij. n.9.

Ordo, & ſtylus tribunalis, vbi proponitur appellatio, attenditur, in poſſibilitate appellandi. num. 10.

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. n.11.

Stylum, ſtatuta, & conſtitutiones iudicij inferioris, tenetur attendere ſuperior, inter cognoſcendum, an ſit deferendum appellationi. n.12.

Senatus inter cognoſcendum, an ſit deferendum, attendere debet ius canonicum, & conſtitutiones Synodales, ſed & ſtylum illius iudicij eccleſiaſtici, à quo eſt appellatio emiſſa. n.13.

Senatores inter decernendum violentiæ articulum deficiente iure canonico, an potiùs attendere debeant ius ciuile, quàm regium. n.14.

Qui teneant affirmatiuè. ibidem.

Iudex eccleſiaſticus deficiente iure canonico potiùs debet attendere ius Regni, quàm ius ciuile, & è conuerſo. num. 15.

Laicorum leges non ligant clericos. n. 16.

Et quando ſecus. ibidem.

Laicorum lex ſi eſt, vel approbata per Papam, vel tacitè recepta: debet attendi in foro eccleſiaſtico. n.17.

Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro eccleſiaſtico, & approbatur per Rotam. num.18.

Senatus in cognitione per viam violentiæ an potiùs attendere debeat ſtylum Romanæ Curiæ, quàm illius tribunalis, de cuius violentia conqueritur. n.19.

Stylus de partibus etiam contrarius ſtylo Rotæ in ipſa attenditur in litibus, quæ tranſportantur ad Curiam. n.20.

Stylum iudicis à quo in ordinatoriis iudicij, Rota, & quilibet ſuperior tenetur obſeruare, etiam contrarium ſtylo ſui tribunalis, n.21.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ, quam opinionem ſeruare debet. n. 22.

Opinio communis Doctorum ſiue in lecturis, ſiue in tractatibus, vel in conſiliis, ſequenda eſt per iudicem. n.23.

Opinio, quæ plurimorum authoritate comprobatur, præſumitur verior. n.24.

Nec ab ea recedendum in iudicando, & conſulendo. ibidem.

Senatus inter decernendum articulum violentiæ, adhærere debet cōmuni Doctorum, quam neglexit iudex eccleſiaſticus. n.25.

Opinionibus duabus contrariis æquè probabilibus, ſeu communibus, iudex eccleſiaſticus poteſt, quam maluerit eligere. num.26.

Etiam in foro conſcientiæ. n.27.

Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni, quam de iure potuit iudex eccleſiaſticus eligere. n.28.

Vim feciſſe declarabit Senatus in dubio conſiſtente in ſubtilitate iuris, aut facti intricatione, &c. num.25.

Violentia ſapit odium, & delictum. n.30.

Appellationi in dubio deferendum eſt. n. 31.

Innouare non debet iudex, ſed ſuperſedere in executione, vbi eſt dubium iuris, vel facti, an appellatio teneat. n.32.

Delatio appellationis ſi patiatur dubium, etiam vbi regulariter eſt prohibita, deferendam eſt. num.33.

Prohibitio appellationis in poſſeſſorio, &c. eſt limitatio regulæ, & per admiſſionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam. n. 34.

Cauſſis duabus concurrentibus, alia permiſſiua, alia prohibitiua appellationis, hæc vt fortior attenditur, quando conſtat apertè de prohibitione, ſecus ſi dubiè. n.35.

Recurſus ad Regem eſt fauorabilis omnino, & omni iure permiſſus, ſub limitibus defenſionis naturalis contentus. n. 36.

Recurſus ad Regem vergit in vtilitatem vtriuſque reipublicæ, & iuriſdictionis eccleſiaſticæ. n.37. & ſeqq.

In violentiæ cognitione non tractatur de imponenda pœna iuris, ſed an ſit deferendum, vel non. num.38.

LICET in ſpecie Doctores tractantes 1
de huius recurſus ad Regem per viam violentiæ materia nihil de propoſitis difficultatibus attingant, ex omnium tamen mente clariſſimè apparet, quòd Senatores inter cognoſcendum de hoc violentiæ articulo, teneantur reſpicere ius canonicum, ſtatuta, & conſilia, & decreta eccleſiaſtica. Omnes etenim dicti Doctores aſſerūt, Principem poſſe vti hac protectione, quoties iudex eccleſiaſticus contra decreta eccleſiaſtica, & ſacros canones vim facit, denegando appellationi permiſſæ, & violenter eadem pendente exequendo.

Sed vt articulus iſte magis in ſpecie tibi
liqueat, notare debes. Primò, quòd quando 2
agitur cōram alio iudice de proceſſu alterius, an malè, vel bene proceſſerit, iudex ſuperior debet attendere, & cōſiderare dumtaxat, an inferior ſeruauerit ſtatuta, & ſtylum ſui tribunalis, vbi iudicauit. ita tenet Alexand. *conſil.164. circa dubitationem num.3. & ſequentibus. & n. 8. lib.6.* Scacia *de appella. quæſt.* 18. *ſub num.* 10. *verſiculo infero ſecundò.*

&

& poſt Ioan. Andr. *in rubr. de conſuetud.* & ex
aliis idem firmat Roland. à Valle *conſil.* 48.
3 *n.*16. *&* 23. *fol.* 173. nam in his, quæ reſpiciũt
proceſſum, ſuperior debet attendere ſtatu-
ta, & ſtylum iudicis inferioris. Bal. *in Marga-
rit. ad Innocent. in verb. iudex appellatio.* ſequi-
tur Guid. Pap. *tract. de appell. q.* 52. *ſub n.*40.
tom. 5. *fol.* 59. Rebuff. *tract. de appell. art. vlt. gl.
vnic. n.*44. Natt. *conſ.* 353. *cum quidem n.*10. &
quibus caſibus dicatur legem ſeu ſtatutum
reſpicere ordinatoria, vel deciſoria iudicij,
vide latè Graſſis *de effect. clericat. effectu* 2. *à
n.*133. *cum ſequentibus.*
4 Hinc eſt, quòd ſi de re eccleſiaſtica aga-
tur coram iudice ſeculari, prout vſura, iu-
ramento, & ſimilibus; tunc cauſſa decidi
debet ſecundùm ius canonicum, non ſecun-
dùm ius ciuile, text. gloſſ. & cõmuniter Do-
ctores *in c. canonum ſtatuta* 1. *in ord. de conſti-
tut.* per quem text. ita ibi adnotauit Ab. So-
cin *in conſ* 77. *n.*20. *vol.*1. Marant. *de ordin. iu-
dicio. in* 3. *p. n.*73. cum aliis, latè per Felin. *in
c. cum cauſſ n.*1. *de teſtib.* Afflict. *deciſ.* 322. vbi
Vrſill. Ciſuent. *in l.* 3. *Tauri n.*3. Auill. *in cap.
præt. c.*19. *gl. guardar n.*3. Montalb. *in l.*4. *tit.*5.
lin. 1. *fori verb. acuerden.* Villalob. *in antino.
iur. c.*1. *n.*14. *&* 15. Placa *de delict. cap.*1. *n.*24.
Didac. Perez *in proœmio legum ordin. q.*3. Ber-
nard. Diaz *in pract. c.* 60. *n.*7. Burgos de Paz
*in l.*1. *Tauri n.* 602. Ioannes Gutiert. *de iura-
ment. confirm.* 3. *p. cap.* 17. *n.*8. qui alios alle-
gant, Matta *de iuriſd.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.* 50. *n.*5.
5 de quo habetur *in c. fi. de præſcript.* Hinc eſt
vt laicus litigans coram eccleſiaſtico iudi-
ce, adſtringitur iuris canonici diſpoſitioni-
bus, & iudicij eccleſiaſtici ſtylo, ſicut econ-
uerſo, Philip. Franch. *in cap. ſi duobus* 7. §.
denique num. 2. *verſic. quid autem ſi laicus &
num.* 3. *&* 4. *de appellatio.* Aretinus *in cap.
quod clericis* 11. *n.* 9. *&* 10. *de foro compet.*
Decius *in cap. Eccleſiæ ſancta Mariæ num.* 151.
*verſ. ex præmiſſ. & numer. ſequentibus de con-
ſtitut.* & eſſe communem omnium opinio-
nem refert, & ſequitur Cæſar Contard. *in
lege vnica limi.* 4. *numero* 6. *Cod. ſi de momen-
ta. poſſ.*
6 Et facit, quia nam ſi iudex eccleſiaſticus
ſubrogatur in locum iudicis ſecularis, de-
bet procedere eodem modo, & eadem for-
ma, qua ſecularis procedere debebat, docet
Ab. *in d. c. Eccleſ. ſancta Maria n.*31. *de conſtitut.*
Rebuff. *in tract. de nominat. num.*23. *pag.* 140.
Mandoſ. *conſ.*65. *n.* 16. Miet. *tract. de maior.* 3.
p. q. 11. *n.* 19. in nouiori impreſſ. ergo econ-
uerſo ex identitate rationis.
7 Et magis in terminis facit elegans do-
ctrina, quia appellationis admiſſio, ſeu non
admiſſio, ſcilicet; an ſit deferendum, vel
non, eſt de appendiciis illius inſtantiæ, cu-
ius eſt ſententia, à qua appellatur, & ideo
ſubiacet ſtatuto, & ſtylo illius loci, & iudi-
cij, in quo eſt lata ſententia, Rota Roman.
deciſ. 330. *reſoluerunt Domini n.*1. *&* 2. *part.* 2.
diuerſ. & quòd appellatio ſit de ordinatoriis 8
iudicij, & propterea in articulo, an cauſ-
ſa ſit appellabilis, vel non appellabilis tan-
quam pariter ordinatoria, ſit attendendus
ſtylus, ius, & ſtatutum iudicis, à quo lis
tractata fuit, tenuit, & ſæpius Rot. vt te-
ſtatur Achill. de Graſſis *deciſ.* 12. *aliàs* 238.
appellationem eſſe numero 1. *de appellatio. fol.*
108. quam refert & ſequitur Marqueſſan.
tractatu de commiſſ. part. 1. *de commiſſ. appellat.
ſuper diuerſ. cap.* 28. *num.* 5. *fol.* 208. *in ſecun-
da impreſſione*, & dixit eadem Rot. *deciſ.* 181.
in cauſſ. Parmenenſ. ſub numero 6. *part.* 3. *lib.*2.
diuerſ. Scacia *tractatu de appellatio. quæſt.* 18.
num. 5. vbi etiam dicit, quòd articulus an 9
ſit appellationi deferendum, vel non de-
ferendum, reſpicit ordinatoria iudicij, ſe-
cundùm opinionem magis communem, re-
ceptam, & conſequenter litigantes in Ro-
ta, etiam ſi in temporalibus nullo modo
eſſent ſubiecti Papæ, ligentur conſtitutio-
ne Æguidiana, diſponente ſuper delatio-
ne appellationis in poſſeſſorio deneganda,
idem tenet Cæſar Contard. *in l. vnica in
quibus Egidia. quæſt.* 6. *ſub n.* 6. *&* 7. *Cod. ſi de
momen. poſſ.*
Et quod in poſſibilitate appellandi at- 10
tendatur ſtylus, & ordo tribunalis, vbi
proponitur. Baldus *in lege* 1. *verſicul. extra
quæritur numero* 10. *Cod. ne liceat tertiò pro-
uoca.* Alexand. *in l.*1. *ſub numero* 14. *verſiculo
extra gloſſ. ibi, deinde Bart. & ſub numero* 18.
*verſus fin. & n.*19. *ff. de legat.*2. Feli. *in c. ſuper
his* 16. *n.*13. *limi.*7. *ſed contrarium, de accuſati.*
quod multo magis procedit in appellatione 11
ab interloquutoria ante diffinitiuam, ſcri-
bunt Archidiac. *in cap. non ita* 18. 2. *q.*6. Ab.
in cap. Eccleſ. ſancta Maria in 1. *repetit. ſub num.*
25. *de conſtitut.* Philip. Fran. *in c. ſi duobus* 7.
§. *denique ſub n.*4. *de appella.* & poſt Decium
Scacia *de appella. q.*20. *n.* 7. *& n.*10. & quòd
iudex de grauamine appellationis cogno- 12
ſcens, an ſit deferendum, vel non, & ſimi-
libus, quæ reſpiciunt ordinatoria iudicij,
debeat ſequi, & attendere ſtatuta, ſty-
lum, & conſtitutiones, iudicis à quo, vi-
de latè per eundem Scaciam *ibi à num.* 1.
ergo ſequitur euidenter, quòd cùm in hac
extraiudiciali cognitione per viam violen-
tiæ tractetur, an iudex à quo illam com- 13
miſerit, denegando delationem appellatio-
ni, & ea pendente violenter proceſſerit ad
exequutionem; non ſolùm ius canonicum
in genere, ſed in ſpecie ſtatuta, conſtitu-
tiones Synodales, & ſtylum illius iudicij

Salgado de protect. Reg. Tom. I. L ecclesia

eccleſiaſtici, debeat Senatus inter decer-
nendum violentiam omnino & præciſè at-
tendere, & præ oculis habere.
14 Sed quid ſi deficit ius canonicum, quod
in illo caſu ſpecialiter nihil determinat, an
recurrendum erit potiùs ad ius ciuile, quàm
Regium? Videtur quod ſic, prout in terminis
ſimilibus dicit Præpoſ. *in c. conſuetudo 1. d. in
3. col.* & Petr. de Reuena *in Alphabeto aureo in
allegatio. in materia conſuetudinum in prin. in 5.
col. ad fi.* quòd in Hiſpania iudex eccleſiaſti-
cus potius debeat iudicare ſecundùm leges
Imperiales, quàm ſecundùm leges Regni, er-
go Senatus in detegenda violentia, cùm de-
beat attendere ius, quod ſequitur iudex ec-
cleſiaſticus, videtur debere attendere ius ci-
uile, non Regni.
15 Sed contrariũ verius eſt de iure, in vtro-
que caſu, imò quòd iudex eccleſiaſticus, de-
ficiẽte iure canonico, debeat omnino recur-
rere potiùs ad ius Regni, (quia eſt ius cõmu-
ne ipſius,) quàm ad ius ciuile, & leges Impe-
riales, ſiue econuerſo, ex ſententia Bal. *in l. 1.
C. de ceſſio. bonorum.* Ant. & Ab *in c. licèt de for.
cõpet.* tradũt ex noſtratibus latiùs Palac. Rub.
in introduct. ad rubr. de donat. inter n. 15. & 16.
Villal. *in antinom. iur. litera* . . . §. 1. *n.* 14. Didac.
Perez *in legib. ordin. in q. 3. proœmial.* Parlador.
in Seſquicentur. differ. 52. à n. 1. & 2. vbi alios
contrarium tenentes recenſet, hanc tamen
veriorem dicit, eam etiam poſt Palac. Rub. &
Doctor. Villadieg. tenet etiam & bene pro-
bat Salced. *in additio. ad Bernard. Diaz in pra-
ctic. crimin. canon. cap. 66 ſub n. 7. fol.* 245.
16 Et comprobatur etiam, quia licèt leges
laicorum non ligent clericos (prout tenent
nonnulli citati per Mart. *tract. de iuriſd. 4 p.
cent. 1. caſ. 50. à n. 1.*) tamẽ id non procedit, pri-
mò quando deficit prouidẽtia iuris canoni-
ci, quia tunc recurritur ad leges laicorum.
text. *in c. 1. de noui oper. nuntia.* & ea, quæ ha-
ctenus diximus.
17 Secundò etiam ſi non deficiat; tamen lex
laicorum vel eſt approbata per Papam, vel
tacitè recepta, quia tunc debet attẽdi in fo-
ro eccleſiaſtico, vt firmat ipſe Marta ibi *n.* 3.
18 & hinc eſt, quòd quotidie videmus, ſtylum
tribunalium Regalium ſeruari, & practicari
pariter in iudiciis eccleſiaſticis, qui licèt de-
uiet à iure, & ſtylo Romanæ Curiæ; nihilo-
minus ſuſtinetur, & approbatur per Rotam
Romanam, prout plures deciſiones citaui-
mus ad idem infrà 3. part. cap. 9. ante fin. à
n. 233. vbi latè. Et pro hac parte facit *l. 1. in fi.
tit. 18. lib. 6. recopil.* quia leges Regni, quando
practicantur in vtroque foro, debent omni-
no ſeruari, nec à tali praxi recedendum Cu-
mian. *ſuper Ritu magnæ Cur. c. 40. n. 279.* plures
citat Carpan. *ſuper ſtatu. Mediolan. in præludys*
n. 600. & 601. Alciat. *tract. de præſumpt. reg. 3
præſũpt. 44 n. 17.* Graſſ. *de effect. cler. eff. 2. n.* 133.
Igitur cùm vt ſuperiùs probatum eſt, Se-
natus debeat attẽdere ius, & ſtylum iudicis,
& fori eccleſiaſtici, quæro, an potiùs debeat 19
attẽdere ſtylum Romanæ Curiæ, prouenien-
tem tanquam à fonte, & origine iuris peren-
nis; an verò ſtylum particularem tribunalis
iudicis, de cuius violentia conqueritur. In
quo breuiter, & reſolutiuè dico, etiam in eſ-
ſentialibus iudicij teneri Senatũ potiùs præ
oculis habere ſtylum, & praxim iudicis ec-
cleſiaſtici, quàm Romanæ Curiæ; etenim
ipſe iudex eccleſiaſticus ſui tribunalis ſty-
lum tenetur ſeruare, in tantum, quòd etiam
in litibus, quæ de partibus tranſportantur ad 20
Curiam, etiam in Rota attenditur, & appro-
batur, quantumuis contrarius ſit eiuſdem,
ſcilicet; Rotæ ſtylo, & etiam in eſſentialibus,
vt pluries indiéſque terminauit Rota ſecun-
dùm varietatẽ caſuum, vt in vna Pampilo-
nenſi Parochiali 14. April. 1567. vt teſtatur
Lancelot. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatio. n.* 312. &
in vna Corduben. decimarũ 14. Ianua. 1594.
corã Seraphino, & in alia Calagurrita. obla-
tio. 26. Maij 1590. coram Comitulo, & in
alia Toletana decimarum, de Sarre 18. Febr.
coram Pãphilo, & aliàs ſæpius, de quibus te-
ſtatur Hieron. Gonzal. *in regul. de menſ. & al-
terna. gl. 9. §. 1. in adnotatio. n. 55.* Cæſar de
Graſſ. *deciſ. 6. n. 6. de ſentent. & re iudi.* Caputa-
quen. *deciſ. 165. p. 3.* & fuiſſe determinatum
in vna Calagurrita. iuris votandi 19. Ianuarij
anno 1590. coram Orano, teſtatur Hieron.
Gonzal. *vbi proximè n 115. & à n 154. & à*
117. idem affirmat fuiſſe per Rotam deter-
minatum, in alia Burgenſ. concedendæ li-
centiæ, corã Otano de anno 1585. & in alia
Pampilonenſi Parochiali 13. Iunij 1600.
idem firmat Pute. *deciſ. 258. n 3. lib. 1.*
Quam concluſionem probant Cæſ. Con- 21
tar. d. *in l. vni.* in quibus Æguidiana *q. 6 ſub
n. 6. & 7. C. ſi de momen. poſſ* Rot Roma *deciſ.
310 reſoluerunt. à prin. vſque ad n. 3. p. 2. diuerſ.*
Scacia *de appell. q. 18 n 5. 9 & 10.* & ſatis cla-
rè probant omnes DD. ſuperiùs à princ. hu-
ius §. 3. dum affirmant, quòd in ordinatoriis
iudicij Rota, & quilibet alius iudex appel-
lationis tenetur ſeruare ſtylũ iudicis à quo,
etiã ſi ſit contrarius ſtylo ſui tribunalis, apud
quos videre poteris. ſed quia de hoc articu-
lo in multis caſibus ſpecialibus, & ſcitu di-
gniſſimis plura diximus infrà 3 p. c 9. prope
fi. verſic. illud tamen valde vtiliſſimum, à n.
233 vſque ad fin. & nonnulla etiam 4. part.
cap. 1. ante fi. verſ. at verò notandum eſt, à
n. 86. ideo ad ea libenter te remitto.
Quid autem vbi contraria eſt DD. opi- 22
nio, quãdo alij faciunt articulum appellabi-
lem,

lem,alij verò non appellabilem.& tunc pri-
ma erit conclusio, quòd quando in aliqua
difficultate reperiuntur Doctores contrariæ
& repugnantis ſententiæ, ſiue id in lecturis,
tractatibus, vel conſiliis contingat, illa opi-
23 nio regulariter præferri debet,quæ commu-
nis dicitur,vel quæ plurimorum Doctorum
authoritatibus corroboratur, vt tradit Ber-
nar. Diaz *in regul.* 107. vbi Salced. *in addit.*
Iſſ.*in authenti.nouiſ.n.22.C.de inoffic.teſt. & in
aut.ſi qua mulier n.12.C.de ſacroſ.Eccleſ.* Ab. *in
c. prudentiam n.4. de off. delegat.* Decius *conſ.*
422. *ex prin. & conſ.* 441. *n.*14. plures refert
Ioan. Gratia. *regul.*252. pulchrè & latiſſimè
Alphonſ.Oieda *de beneſ.2.p.c.1. ex n.16.*An-
ton. Corrat. *in tract.cõmu. opini.in præfatio. ex
n.*27.Montier.*in præfatio.deciſio.n.*31.Tiraq.*de
pœnis temp.n.*51.*& n.*64. vbi optimè decidit,
quòd quando variæ ſunt opiniones, illã eſſe
24 eligendam, & tenendam, quæ plurimorum
Doctorum authoritate comprobatur, præ-
ſumitur enim verior ex Menochio de præ-
ſumptio. *lib.2. præſumptio.*71. *n.*2. Corbantes
*in l.1.Tauri n.*1. Humad.*in Schol. ad Greg.Lop.
in prolog.partit.gl.*18.*n.*1.Maſcar.*de probat.cõcl.*
138. *n.*4. *&* 8.Cæned.*in collect.2.p. collect.*84.
*n.*4.vbi plures refert *in nouiſſi. in quæſt.canon.
q.*8. *n.* 10. ab eàque cõmuni opinione rece-
dere non debemus, nec in iudicando,nec in
conſulendo. Morla *in Empor.iur.1.p.tit.2.q.5.
n.*6. Burg.de Paz *in proœm. legũ Tauri n.*251.
Ceuall.*in proœm. pract.quæſt.ex n.*30.Dec.*cõſ.*
131. *in fi.*Roland.*conſ.*60.*n.*40.*vol.*1.*& cõſ.*16.
ex n. 22. *vol.* 3. ſubdẽs fatuum eſſe recedere
ab ipſa communi. & poſt plures alios tenet
Cæned. *d.q.8.ſub n.*10. quare ſi iudex eccle-
25 ſiaſticus hanc communem DD. neglexerit,
ſupremus Senatus,de articulo violentiæ co-
gnoſcens,illi inhærendo(prout tenetur)iux-
ta illam decernet cùm ſit communis.

26 Si autem in aliquo articulo duæ ſint Do-
ctorum opiniones, alia permittens appella-
tionis delationem, alia autem negans, vtra-
que tamen opinio probabilis ſit, vel æquè
communis; tunc cùm iudex eccleſiaſticus
poſſit quam maluerit, licitè eligere propter
dubium exiſtẽs, & authoritatem Doctorum
vnamquamque tenentium, vt ex Gutierr.*in
lib.1.canonicar.quæſtio.c.*13.*n.*23. Mercad.Sot.
& alij citati & ſequuti à Cæned. *in 1. p. col-
lecta* 28.*num.*17. Salon.22. *q.*63.*art.*4.*contro-
uerſ.2.col.*1093 & ex Neuiz. & aliis reſoluit
Cæned. *in d.q.* 8. *n.* 22. videnda ſunt quæ
Villalob. *nouiſſ. in Summa tract.* 1. *difficult.* 5.
poſt Azor & alios dicentes omnes, hanc
27 doctrinã procedere etiam in foro conſcien-
tiæ.quare hoc caſu præcisè,& neceſſariò te-
netur Senatus, eidem opinioni per iudicem
eccleſiaſticũ electę inhibere,quoniam nullo
modo poteſt de iniquitate redargui. ceſſat
enim violentia,vbi ius aſſiſtit,licitè enim & 28
ſibi permiſſum gerit ille iudex,de quo dum-
taxat quæritur in detegenda violentia;anne
contra ius denegauerit delationem appel-
lationis, & ita tenendum eſt.

Et pro complemento huius §.3. quid di- 29
cendum, vbi ceſſant prædicta, ſed dubietas
aliunde prouenit, puta; ex ſubtilitate iuris,
aut ex intricatione proceſſus, & ſi quæ ſint
alia; an in dubio Senatus debet declarare,
violentiam iudicem feciſſe in non deferen-
do.& partem negatiuam vrget, quia violen- 30
tia ſapit odium, & delictum *l. ſi quis in tan-
tam furoris peruenerit audaciam.C.vnde vi l.Iu-
lia ff.de vi publica,*qui eſt text.expreſſus,ergo
in dubio vim non feciſſe decernendum.

Sed contrarium verius eſt, & ſequẽdum, 31
immò in dubio vim feciſſe iudicem non de-
ferentem appellationi, cui de iure in dubio
deferendum eſt,probant Speculat. *tit.de ap-
pellatio. §. nunc dicamus n.2.in fi. & ſub n.6. &
n.*8 *lib.2. fol.*194. Philip.Franch. *in c.de priori.*
31.*ibi,aut ſumus in dubio.& in c.conſtitutus* 45.
*n.*18. *& in c.vt debitus ſub n* 43. *verſ.in eadem
ibi, in tali dubio de appellat.* Cardin.Alexand.
in c.cum ſpeciali 61. §.*porro ſub n.*16. *eodem tit.*
Rebuff. *de ſentent. exequut. art.7.gl.1. num.3.
fol.* 359. Alexan. *in l. 1. ff. ſi quis cautio.* Soci.
*conſ.*39. *n.*1. *volu.*4. Marant. *de ordin. iudi.tit.
de appella.* 6. *p. num.* 267. Tiraq. *tract. le mort
ſaiſit. p.6.declar.6.n.*10. *fol.* 120. Anguriſ.*conſ.*
76. *de trib. ſub num.*1. *&* 2. *lib.*1. Neuizanus
*conſil.*44. *n.*9. Crot. *conſil.*124. *n.* 11. Roland.
à Valle *conſ.34.n.3.vol.*3.Vincent.de Franch.
*deciſ.*120.*n.*4.Cornaz. *in deciſionib.Rot.Lucen.
deciſ.*193.*n.*1. Tiber.Decia. *conſ.*44. *num.*32.
*vol.*1. Fulu.Pacia. *conſil.*127.*n.*1. *&* 18.Proſp.
Fari.*deciſ.*418. *&* 870. Petr.Surd.*tract.de ali-
ment.tit.*18.*priuil.*60. *ſub n.*1. *&* 2. & idem *in
conſ.*163. *arbitror n.* 5. *verſ.* 3. *vbi lib.* 2. & ite-
rum ipſe Surd.*conſ.*271. *n.*17. *& in deciſ.* 36.
*n.*2.Marqueſſan. *tract.de commiſſ.p.2.de com-
miſſ.appellatio.p.cap.1.num.7.fol.*5. & quòd in
dubio fiat interpretatio quòd appellatio de-
feratur, Alexan. *conſil.* 113. *viſo themate n.* 2.
lib. 5. & quòd vbi de iure, vel de facto eſt
dubium, nunquid appellatio teneat; tunc 32
iudex à quo debeat ſuperſedere in exequu-
tione, ita vt nihil debeat innouare, ſcribunt
Specul.*d.§.nunc dicamus n.* 8. Ioan Andr.*in c.
paſtoral.*28. *n.*10. *in fi.de off.& poteſt. iud.deleg.*
Philip. Franc. *in c. conſtit.* 45. *ſub n.*18. Sigiſ-
mund.Scacia *de appella.q.17.amplia.* 10.*n.*60.

Quod procedit, etiam in caſu,in quo ap- 33
pellatio ſit regulariter prohibita, puta, in
cauſſa poſſeſſoria, quia nihilominus ſi adſit
dubitatio circa delationẽ,vel non delationẽ
appellationis,debet admitti. Caſ.Contat. *in*

l. vnica limit. 27. *numer.* 1. *& ſequentibus.* & idem *in quæſt.* 1. *numero* 43. *in fin. & num.* 44. *Cod. ſi de momen. poſſ.* Scacia *vbi proximè d. quæſt.* 17. *amplia.*16. *num.*64. Petr. Surd. *conſilio* 163. *arbitror. num.*6. *lib.*2.

Nec obſtat, quòd in dubio regulæ eſt inhærendum, quoniam in cauſis poſſeſſoriis
34 prohibitio appellationis eſt limitatio regulæ generalis, permiſſiuæ in omnibus regulariter & per admiſſionem in dubio, redimus ad regulam, prout etiam dicit Scacia *vbi proximè n.* 64. vbi etiam ſatisfacit illi diffi-
35 cultati, quòd concurrentibus duabus cauſſis permiſſiua ſcilicet, & prohibitiua, hæc vt fortior attendenda (de quo nos latiùs ampliſſimè infrà 2. p. cap. 7. per totum, & 3.p.c.1.) quia procedit quando conſtat apertè de prohibitione, ſecus quando eſt dubium, quia tunc debemus, regulæ adhærere permiſſiuæ, vt dictum eſt. igitur euidenter fatendum eſt in dubio deferendum, & reponendum debere decernere Senatum.

Nec obſtat quòd ſimus in odioſis, quia
36 imò tóta iſta hæc extraiudicialis cognitio, & recurſus ad Regem, ſi ſub limitibus defenſionis naturalis contineatur, eſt fauorabilis, & ab omni iure, naturali, diuino & poſitiuo proueniens, & permiſſus; quare valde vtilem dixit Suarez *lib.* 1. *de immunit. Eccleſiaſt. cap.*44.*n.*43. Ceuall. *in tract. de cognit. per viam viol. gl.* 4. *ſub n.*4. *& in q.*897. *ſub n.* 152. Cæned. *in q. canon.*45. *n.*9. 35. *& n.*45. Morl. *in*
37 *empor. iur. tit.* 2. *de iuriſd. quæſt.*14. *n.*8. qui affirmant, quòd cùm vergat in vtilitatem reipublicę vtriuſque, ideo dicitur fauorabilis. Nec obſtat, quòd puniтur iudex, quia in hac extraiudiciali cognitione nihil de pœna iuris tractatur imponenda, ſed dumtaxat de nuda delatione, an debuerit iudex deferre, vel
38 non, & ita tenendum eſt. Et quòd hic recurſus ad Regem ſit fauorabilis, & vtilis iuriſdictioni eccleſiaſticæ, tenet poſt Manuel. Roder. Nauarr. Couarr. Pacian. & Chaqueri. nouiſſimè Torre-Blanca *tractatu de magia lib.*3. *cap.*26. *n.*32.

---

§. IV.

Prouiſio expedita vigore decreti Regij, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit iudici degenti in alterius tribunalis diſtrictu. & à duobus iudicibus ad inuicem procedentibus, exiſtentibus in diuerſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum, pro delatione quod tribunal adeundum.

SVMMARIVM.

Leg. Regia 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil. verba inſeruntur, diſponentia tribunal, ſub cuius diſtrictu degit iudex eccleſiaſticus vim inferens, adeundum eſſe pro illa tollenda. n.*1.

*D. l. Regia determinatio prouidè obuiat pluribus inconuenientibus conſideratis. n.*2.

*Violentia tempore, & etiam querela, & decreti, ſi iudex eccleſiaſticus degat ſub vno diſtrictu, & ad prouiſionis intimationē in diſtrictu alterius tribunalis abſens reperiatur, quomodo intimatio ſit facienda. n.*3.

*Citatio ab vno territorio emanata non poteſt fieri degēti in alio, niſi per literas requiſitorias. n.*4.

*Actus extraiudiciales vbique geri poſſunt, iudiciales non niſi intra territorium. n.*5.

*Prouiſionis Regia intimatio non eſt citatio, ſed monitio, & certioratio extraiudicialis, quæ geri poteſt etiam per iudicem incapacem. n.*6.

*Iudex laicus poteſt aliquid intimare clerico, vt certiorato paret præiudicium, aut conſtituatur in mora, aut mala fide. n.*7.

*Prouiſionem Regiam ab vno tribunali legitimè cognoſcente de violentia, vt intimetur iudici poſtea degenti in diſtrictu alterius, tutius erit, præſentare in altero tribunali. n.*8.

*Prouiſione Regia intimata iudici eccleſiaſtico in alio diſtrictu, non obtemperanti, vbi petenda eſt ſecunda, & tertia iuſſio, ac pœna comminata temporalitatum exequenda. n.*9.

*Tribunal quod adeundum, ſi à duobus iudicibus ad inuicem ſe inhibentibus eſt appellatum, degentibus in diuerſis diſtrictibus Senatuum. num.*10.

*Senatus is eſt adeundus pro tollenda violentia, vbi degit iudex, à quo appellatur, eo quòd dedit ſe pro inhibito. n.*11.

*Senatus is eſt adeundus, vbi degit iudex inhibens, à cuius grauamine, & inhibitione appellatur. n.*12.

*Senatus quis adeundus, quando eſt appellatum à facto vtriuſque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degentium in diuerſis diſtrictibus. n.*13.

*Iudex vterque eſt competens ad cognoſcendum de eo, qui exiſtens in vno territorio occidit alium exiſtentem in altero territorio cum ſclopo. n.*14.

*Senatus vterque ſi à qualibet parte appellante, & concurrente adhiberetur, maxima ſequeretur repugnantia, contrarietas & abſurdum, alienum à natura Regiæ protectionis. n.*15.

ET pro huius §. breuiſſima reſolutione 1
primitus ſupponēda ſunt verba l. 39. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* cuius hæc ſunt: *Otro ſi porque ſuele ſucceder diferencia, aqual de las audiencias han de ir los proceſſos, que ſe mādan lleuar por via de fuerça, quando los juezes eccleſiaſticos que proceden,*

ceden, eſtan o reciden allende, o aquende de tajo,
hauemos por bien declarar y declaramos, que los
tales proceſſos vayan acada vna de las dichas
audiencias, de baxo de cuios limites eſtuuiere el
juez eccleſiaſtico, y allaſe determinen por los oy-
dores dellas: ſin embargo de otra qualquier ce-
dula que ſe aya dado para que fueſen a la audien-
cia, ſo cuyos limites fueſſe el Reo.

2 Neceſſaria fuit valde huius legis tam pro-
uida determinatio, ſiquidem vnaquæque
audientia ſuprema certos habet limites, &
notorios, aliter enim ſi libetum fuiſſet op-
preſſo, quamlibet adire Regiam audientiam
ad ſui electionem; intricabilis foret labyrin-
tus, & inextricabilis confuſio. Siquidem duo
appellantes, puta; ab eadem ſententia (quod
poſſunt inquantum contra, prout alibi ſuo
loco latiùs) vnuſquiſque eligeret tribunal, &
ſe inuicem impedirēt, cognitionem, vel ma-
gnam parando dilationem, vel ſimul cōcur-
rendo cum prouiſionibus ordinariis, requi-
rentes notarios pro proceſſus exportatione.
Hinc ſi Reus originarius in cauſſa appella-
tionis fiat actor, & an appellans actor, fiat
Reus, inde etiam præuentionum diſcordiæ
quotidie orirentur, & aliæ innumerabiles
confuſiones, & inconuenientia, quæ tacitè
ſentit l. Regia ibi, *Suele ſucceder diferencia.*

Hac enim noua determinatione, quæ
longè vtilior eſt, prędictis difficultatibus ob-
uians, vnuſquiſque facillimè, & ſine contro-
uerſia aliqua poteſt, ſi vi opprimatur à iudi-
ce eccleſiaſtico, illud adire tribunal, ſub quo
deget iudex ipſe. in quia quidem iuſuper
3 duas difficultates ſubſiſtere reperio, prima
quid ſi tempore intimādæ prouiſionis vnius
tribunalis Regij, iudex eccleſiaſticus abſens
inueniatur in diſtrictu alterius, quid facien-
dū, aut quomodo intimanda, quia iuxta diſ-
poſitionem text. *in l. à D. Pio. §. ſententiam Ro-*
ma dictam. ff. de re iudi. & latè Couarr. *in pract.*
q. c. 10. n. 7. & clem. Paſtoralis. §. deſpiceret de re
iudi l. fi. ff. de iuriſd. omni. iudi. Rebuff. *in tract.*
de liter. requiſito. à prin. qui plurimos citāt. Paz
in prax. 4. p. 1. tom. cap. 2. num. 10. & per to-
tum cap. Parlador. *lib. 2. rer. quoti. cap. fin. 6. p.*
n. fi. l. 20. tit. 21. lib. 4. recopil. l. 1. tit. 27 p. 3. quòd
4 ſi citatio facienda eſt ei qui ſub diſtrictu, &
diuerſa iuriſdictione alterius iudicis exiſtit,
debet per requiſitorias literas fieri; item exe-
quutio ſententiæ alibi latæ: ergo idem di-
cendum videtur in noſtro caſu, vt nullate-
nus ei intimari debet hæc prouiſio, niſi ad
requiſitorias literas, ſeu ſupplicatorias tri-
bunalis, de violentia cognoſcentis.

5 Sed contrarium in noſtro caſu verius
eſſe exiſtimo; tum quia dictus §. *ſentēt. Romæ.*
procedit in iuriſdictionalibus actibus, exer-
cendis in aliena iuriſdictione, nos autem lo-
quimur in actibus extraiudicialibus, qui
vbique geri poſſunt, vt probatur etiā à ratio-
ne ceſſante d. §. *ſent. Romæ.* quā Doctores ci-
tati reddūt. tum etiam quoniam prouiſionis
intimatio non eſt citatio, nec aliquid iuriſdi-
ctionale continet, ſed eſt quædam monitio, 6
& certioratio monitorialis, quę nullā arguit,
nec ſupponit ſuperioritatem, ac propterea
à quocumque iudice, carente iuriſdictione
etiam aliàs incapace laico, ſcilicet, fieri po-
teſt clerico, tāquam actus extraiudicialis, ita
probat gl. celebris *in c. cū cauſſ. de off. deleg.* (quę
inter vtranque citationem hanc ponit diffe-
rētiam) Matthæus de Afflict. *in deciſſ. Neapol.*
24 n. 8. docent Iacob. Butriga. Paul. & Bald.
in l. teſtamenta omnia. per text. *ibi C. de teſtam.*
Bald. *in l. præſcriptio. C. ſi contra ius vel vtil. publ.*
Feli. *in c. cū inter col. 8. de exceptio.* Iafred. Lāfr.
Balb *in ſuis obſeruatio. deciſ. 323. incipit, citatio.*
Marant. *de ord. iudicio. 4. p. d. 11. n. 36.* pulchrè
Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18 n. 131.* qui affirmant,
quòd ſi quis cōpareat coram iudice ſeculari 7
dicens, iuri ſuo eſſe cōſonum, vt aliquid in-
timaretur alicui clerico, vt certiorato præ-
iudiciū fiat, aut interpellatus conſtituatur in
mora, ſeu mala fide, vt ad hunc effectū præ-
dictus iudex ſecularis licitè poteſt facere di-
ctam intimationem, & certiorationem, ſeu
monitionem, de quo nos latiſſimè ſuprà hoc
cap. à n. 129. tractauimus, circa intimationem
prouiſionis ordinariæ. ergo ſequitur manife-
ſtè, vt ad illam prouiſionis Regiæ intimatio-
nem non ſint neceſſariæ requiſitoriæ literæ,
maximè vt euitentur dilationes, quas vio-
lentia pendens non patitur, prout ſuperiùs
diximus hoc cap.

Tutius tamen erit, vt ipſa prouiſio præ- 8
ſentetur in eodē tribunali Regio, vbi deget
iudex vi opprimēs, ſcilicet; *en el acuerdo*, cum
petitione negotij facta relatione, vt iubeat
cuilibet tabellioni illam intimare. ſi intima-
tione facta, prouiſioni non obtemperet, ſe-
cunda iuſſio ab eadē audientia Regia, à qua
prima emanauit, poſtuletur, & illi prout ſu- 9
prà intimata, vlteriùs illo recuſāte à violētia
deſiſtere, tertia iuſſio cum temporalitatū oc-
cupatione (prout ſuperiùs) expediatur. ad hāc
autē exequendam vtile iudicarem, vt tribu-
nal, per quod expeditur, reſcribat (nō per viā
requiſitorię, ſed ſimpliciter cū vrbanitate, fa-
cta negotij ſimplici relatione) alteri tribuna-
li Regio, vt comminatas pœnas exequatur.

Secunda autem difficultas, quæ oritur ex 10
d. l. Regia ſuprà citata ad principium huius
§. illa ſit, an duobus iudicibus degentibus
in diuerſis limitibus dictorum tribunalium
Regalium, ſe inuicem inhibentibus, & à
quolibet ſit emiſſa appellatio, ad quod tri-
bunal pro tollēda violentia ſit recurrēdum,

quam quæſtionem dilucidè tractauimus infrà 2.p.cap.10. verſ. his & ordine ſucceſſiuo difficilis, &c. à n.52. cum multis ſequentibus in ſimili propoſito, & n. fi. ex cuius doctrinis rectè ad hanc noſtram tollendam difficultatem inferri poteſt. vbi enim propoſuimus illam quæſtionem; ſi iudex in vno degens diſtrictu, expediat literas inhibitorias contra alium iudicem, in alio diſtrictu degentem, à qua datur inhibitione appellatio, quòd horum tribunal pro illius delatione per viam violentiæ adeundum ſit, in
11 quo tres caſus diſtinximus: quòd aut appellatio emittitur à iudice inhibito, eo, quòd ſe dedit pro inhibito, certans appellans ab eo, vt debeat reaſſumere iuriſdictionem, quia minùs iuſtè inhibitioni non legitimæ acquieuit, & tunc cùm appellatio debeat interponi coram hoc iudice grauante, ſine dubio ad illud tribunal recurrendum eſt, ſub cuius limitibus reperitur iudex opprimens, à quo appellatur iuxta noſtram l. Regiam ad principium huius §. citatam.
12 Secundus caſus ſit, quando appellatur ab expeditione inhibitionis, & ſic à facto, & grauamine iudicis inhibentis, & tunc ſimiliter non eſt dubium, vt id tribunal pro tollenda violentia ſit adeundum, ſub cuius diſtrictu inhibens degeret, prout hoc diſtinctionis membrum, & ſuperiùs latè pluribus doctrinis applicatis in d c. 10. comprobaui. pro quibus mirabilis eſt doctrina Aloyſij Riccij *in prax. deciſ.* 326. *per totam.* & optimè vide quæ nos infrà 4. p. c. 4. à n. 41.
13 Tertius caſus eſt, quando à facto, & à grauaminibus vtriuſque iudicis, & ſic ab expeditione inhibitionis, & à iudice inferiori, dante ſe pro inhibito, ſimul eſt appellatio emiſſa, & tunc probauimus, & reſoluimus, vt cùm iſtæ cauſſæ ſint effectæ vnum continēs, ac propterea diuidi non poſſe, tum quælibet Regalis Curia pro tollenda violentia ſuper toto negotio adiri poterit. quod ex identitate rationis idem diximus in d. c. 10. ad fi. procedere in duobus iudicibus, adinuicem ſe inhibētibus, à quorum ſingulis inhibitionibus, vtraque pars appellauit. quia vt dictum eſt, continentia cauſſæ diuidi non poteſt & ideo cuilibet Curiæ pertinet cognitio ſuper violētia ob denegatam delationem vtrique appellationi, ſi vtraque pars appellans conqueratur, ex rationibus fundamētalibus ibidem adductis iuxta ſimilem doctrinam, de qua per Ioan. Andr. & Philip. Frāch. *in regul. in obſcur. de regul. iur. in 6.* Ab. *in c. ſi num. 25. de for. compet.* Bald. *in l. ſi quis non dicā rapere col. 3. C. de Epiſc. & cler.* Marſi. *in l. vni. n.* 100. *C. de rapt. virg. & in l. fi. n.* 110. *C. de iur. omni. iudi.*
14 dum tractant de eo, qui exiſtens in vnu territorio emiſit ſagittam, ſiue ſclopum, & occidit aliquem in alio territorio exiſtentem, vt hoc caſu vterque iudex ſit iudex compete̅s, ne continentia cauſſæ diuidatur. quam doctrinam eſſe communem teſtantur Ab. *d. n.* 25. Alberi. *in 4. p. ſtatuto q.* 79. Nell. *de bannit. in 2. p. 1. temp. d. q.* 8. Clar. *d. q.* 28. *verſ. item poſſe.* Practi. Corrad. *tit. de inquiſitio. n.* 18. *verſ. Ab. tamen vſque ad n.* 17. Proſp. Farin. *in pract. crim: 1. tom. tit. de inquiſ. q. 7. n.* 46. aliàs enim 15
maximū ſequeretur abſurdum, ſi ad vtrunque tribunal recurri poſſet, & deberet, quoniam diuerſa, & cōtraria decreta vtraq; pars reportaret, & pro exequutione magna ſequeretur repugnantia, aliena à natura huius cognitionis extraiudicialis, nudæ protectionis, & defenſionis naturalis, vide latiùs in d. c. 10. & pro omnibus iis caſibus vide mirabiles doctrinas de quibus nos infrà 4. p. c. 4. prope finem verſ. vltimò pro neceſſario fundamento à n. 41.

§. V.

De his cauſſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema prætoria per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

Iudicare vnum ex pluribus cùm Prætor vetat, cætera committere videtur. n. 1.
Exceptio firmat regulam in contrarium. n. 2.
Regalia ſpecificata quadam in venditione alicuius terræ à Rege facta, & aliqua excepta, omnia regalia vltra excepta veniunt. n. 3.
Caſus nonnulli iuris rationibus ſunt excepti, vt trahi non poſſint ad Regia prætoria per viam violentiæ, quidam abſolutè, & quidam deficiente demum qualitate. n. 4.
Cauſſæ ſpectantes cognitioni ſancti officij ſiue ciuiles, ſiue criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia. n. 5.
In Regno Aragonum iuris firmia denegatur in cauſis tangentibus ſancto officio. n. 6.
Manifeſtatio perſonæ occultatæ non datur in Regno Aragonum in cauſis ſpectantibus ſancto officio. n. 7.
Cauſſæ inquiſitionis plus ſcandali, quàm vtilitatis afferrent; ſi contra earum naturam & ſigillum ad regia prætoria traherentur. n. 8.
Opprimi potius, quàm protegi infideles debēt. n. 9.
Regulariū vtriuſque ſexus cauſa ſuper correctione & viſitatione non trahūtur ad tribunalia Regia per viā violētiæ. & de ratione. n. 10. & 17.
Religioſorum Prælati iuriſdictionem habent ordinariam non delegatam in ſubditos. n. 11.
In religioſos maiorem poteſtatem habet Prælatus, quàm Dominus in ſeruum. n. 12.

Religioſo

Religioſorum correctio,& qualibet ſententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur non ſuſpendit. n.13.

Religioſorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum ſententiæ non ſuſpenduntur per appellationem. n.14.

Religioſi appellantes à correctione ſui Prælati non poßunt in Francia recurrere ad parlamentum. n.15.

Religioſi non poſſunt appellare. n.16.

A Prælato excedente modum correctionis, & viſitationis licita eſt appellatio. n.18.

Ceuallos varius & perplexus, an cauſæ religioſorum trahantur per viam violentiæ, reprobatur. n.19.& 20.

Religioſorum cauſas etiam ſuper electionibus geſtas à Prioribus generalibus, & alÿs Superioribus inter Monachos,hactenus eſt inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ. n.21.

Lex Regia, prohibens cauſas religioſorum trahi per viam violentiæ,interpretatur. n.22.

Actus vbi determinatio non apparet, ab vſu & conſuetudine informatur. n.23.

Religioſorum cauſæ qualibet, quæ ex Tridentino tractari poſſunt coram ordinarÿs; per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi poſſunt. n.24.

Idem in cauſis contentioſis pendentibus coram religioſorum conſeruatoribus, & alÿs iudicibus. n.25.

Concil. Trident. ſeſſ.21.cap.8. explanatur. n.26. & ſeqq.

Ordinarius, quando in defectum ſuperioris per eum admoniti ſuos religioſos non viſitantis, & corrigentis poteſt viſitare; an ob denegatam appellationem ab ordinario poßint religioſi ad Senatum recurrere per viam violentia. n.27.

Subrogatus an debeat ſeruare ſtatuta eius, in cuius locum ſubrogatur,an propria. n.28.

Epiſcopus viſitans religioſos in defectum ſuperioris iuxta Trident.obſeruat eorum inſtituta, prout ſuperior. n.29.

Cauſæ, Bullam Cruciatam,ſubſidium, & excuſatum tangentes quomodolibet; non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum. n.30.

Apoſtolicæ tres gratiæ, ſcilicet, Cruciatæ, ſubſidÿ,&c. conceſſæ ſunt,vt exercitus Regius fortis reddatur in defenſionem Eccleſiæ. n.31.

Commiſſarius generalis Cruciatæ quomodo in dictarum gratiarum executione ſe habeat, & quam, & à quibus iuriſdictionem habeat. n.32.

Commiſſarÿ generales Miniſtri, & ſubdelegati coram quo ſint conueniendi in caſibus tangentibus ſuum munus. n.33.

Doctor Perez de Lara Senator ab Authore laudatur. n.34.

Commiſſarius Cruciatæ tenetur in ſingulis diœceſibus ſubdelegatos nominare, & cuius qualitatis, & de quibus poßint cognoſcere, & quomodo. n.35.& 36.

Tribunalia ſuprema ſunt inhibita,vt nullatenus poßint cognoſcere, etiam per viam violentiæ de cauſis vertentibus coram Commiſſario Cruciatæ,& eorum ſubdelegatis. n.37.

Subſidÿ repartitio non ſuſpenditur per appellationem, nec contradictionem, ſed eius ſtatim fit executio. n.38.

Subſidÿ recollectio,& ſolutio non recipit appellationem. n.39.

Subſidium charitatiuum pro alimentis etiam impoſitum ab Epiſcopo,non recipit appellationem. n.40.

Scholaſticorum cauſæ vertentes coram Magiſtro ſcholarum Salmantino, & eius locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ. n.41.

Scholaſticus, vt reus, an poßit conueniri coram iudice ordinario, ſi degat vltra duas dietas. n.42.

Dieta quid ſit,& à quo incipiat loco, & vſque ad quem finiatur, & quid ſit ſtadium. n.43. remißiuè.

Lex Regia de dieta appoſita intelligitur reſpectu ſcholaſtici alium inuenientis coram Magiſtro ſcholæ. n 44.& 45.

Scholaſtico Salmantino in remotis degenti conuento coram Ordinario dantur conſeruatoriæ literæ per ſuum Magiſtrum ſcholarum, vt remittatur. n.46.& 47.

Caſus de facto referuntur circa declinatoriam ſcholaſticorum, & eorum remißionem ad Magiſtrum ſcholarum. n.48.

Scholarium cauſæ pendentes coram delegato à Magiſtro ſcholarum in remotis, an partes trahi nequeant ad ſuprema prætoria per viam violentiæ. n.49.

A ſubdelegato delegati cum clauſula (appellatione poſtpoſita) licet appellare. n.50.

Cauſa ſui natura exequibilis ad quemcumque vadat delegata; tranſit cum ſua qualitate. n.51.

Qualitas rei inhærens cum ea tranſit, quocumque vadat. n.52.

Scholaſticorum priuilegium non propter Magiſtrum ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos datum eſt. n.53.

Priuilegÿ durante cauſa ipſum debet durare. n.54.

Senatus Regius à Salmantino Magiſtro ob incompetentiam, vel ab alio iudice Eccleſiaſtico excommunicatus, poteſt cognoſcere de cauſa violentiæ ad petitionem fiſcalis Regÿ eiuſdem tribunalis. n.55.

Secus ſi iudex excommunicans ſit ſub alterius tribunalis diſtrictu, quia ad idem erit recurrendum. ibidem.

Cauſæ, quæ non abſolutè, ſed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ; quæ ſint. n.56.
Et de ratione. n.57.
Qualitas attribuens iuriſdictionem priùs debet conſtare. n.58.

1 CVM prætor vnum ex pluribus iudi-
dicare vetat, cætera committere vi-
detur. Verba ſunt Pauli Iuriſcon. lib.17.ad
edictũ relata *in l.cùm prætor ff.de iudic.* etenim
per cognitionem earum cauſarum,& nego-
tiorum, quæ ad tribunalia ſuprema non ve-
huntur per viam violẽtiæ,facilè cognoſcen-
2 dum, quæ iure trahi queant, cùm exceptio
firmet regulam in contrarium,*l.nam quod li-
quidè §. fin.1. reſponſ.ff.de pæn. legat. l.quæſitum
§.denique in fin ff.de fundo inſtructo.* tex.iunct.
gloſſ. *in autheut. de non alien.vel permut. rebus
Eccleſiæ collat.2.cap.2.* de coniug. leproſ. cum
aliis, ita vt caſus ſpecialiter ab hac regula
non exceptus à lege, ſub ea comprehendi,
dubitabit nemo. Cùm enim Princeps hoc
regale ſupremis ſuis tribunalibus conceſſiſ-
ſet, à quibus aliquos expreſſim caſus exce-
pit, cæteri omnes cenſentur commiſſi vltra
exceptos, ex Ludouico Romano *in ſuo ele-
ganti conſilio 271. incipiente Vis tota.* vbi dicit,
3 quòd in venditione terræ ſancti Luſidij fa-
cta per Ladiſlaum Regem Vngariæ, veneunt
gabellæ, & iura exituræ, quæ ſunt regalia,
ex quo in venditione quædam regalia ſunt
ſpecificata, & poſtea quædam excepta, quæ
exceptio firmat regulam in non exceptis ex
ſupradictis iuribus, quem refert Euerard. *in
locis legali. loco ab exceptione ad regul. fol. mihi
55. in princ.*
4 Et quamuis hucuſque dictum ſit, defen-
ſionis remediũ, & recurſum ſaluberrimum,
& præſtantiſſimum eſſe,ad propulſandas,&
ſedandas iniurias iudicum Eccleſiaſticorum
iuſtis appellationibus non deferentium; ta-
men iure noſtro Regio meritò iuſtiſque, &
legitimis rationibus aliqui ſunt caſus exce-
pti,quibus inhibitæ ſunt Cancellariæ ſupre-
mæ, ne ad eas per hanc viam violentiæ tra-
herentur. quidam tamẽ abſolutè & ſine ali-
qua diſtinctione, quidam tamen non abſo-
lutè,ſed deficiẽte qualitate ex priori genere.
5 Primus ille eſt, in cauſis, nempe tam ci-
uilibus, quàm criminalibus, quarum cogni-
tio pertinet ad Inquiſitores Hæreticæ pra-
uitatis, & ad iudices bonorum publicato-
rum, etiam ſub prætextu ſubleuandi vi op-
preſſos, ſed qui appellare voluerint in ſu-
praſcriptis cauſis, adire tenentur ſacroſan-
ctum Senatum ſupremum ſanctæ Inquiſi-
tionis. quod ita ex Regiis decretis prohibi-
tum extat, vt poſt Iacobum Simancas *de Ca-
tholicis inſtitu.cap.36.num.2.* tradit Salced. *in
additio.ad prax.crim. Bernar. Diaz c.102.litera
A, pag.mihi 327. colum. 1.* vbi refert Regium
decretum circa hoc edictum Burg. die 7.
Martij anno 1508. renouatum 1553. circa
quod legendus eſt d. Simancas, Cæned. *in
collecta.ad decreta.colum.17.num.4.fol.* 128. vbi
dicit in his caſibus in Regno etiam Arago- 6
num, nec iuris firmiam etiam pendente ap-
pellatione, dati, idem tenet Seſe *in tractatu
de inhibi.cap.30.§.1.à numer.44. cum ſeqq.* vbi
etiam dicit in illo Regno non habere lo- 7
cum manifeſtationem perſonæ, qua vti ſo-
let iuſtitia Aragonum ſuper manifeſtanda
qualibet perſona occultata, ſeu aliter iniu-
ſtè detenta à quolibet iudice, & quòd in iis
cauſis ſpectantibus Inquiſitorum cognitio-
ni; non habeat locum cognitio per viam
violentiæ, tenet idem Seſe nouiter *in epiſtol.
ad Regem numer.* 99. quæ eſt in primo tomo
deciſ. ad princ.Rodrig. *de annu.reddit. libr.1.
quæſt. 17. num. 75.* nam cùm in illis negotiis 8
tanto procedatur ſecreto,vt nec eidem par-
ti teſtium copia detur, nefas eſſet, & minus
rationi congruum, tales lites cõtra ipſorum
naturam, rectúmque, & neceſſarium proce-
dendi modum præ oculis tantorum, diuer-
ſorum generum, tantíque perſonarum con-
curſus, in ſupremis regalibus Cancellariis
degentibus, publicè referre, imò ſcandali
plus afferret, quàm vtilitatis. pro quo be-
ne facit text. *in cap.reſecandæ 24.quæſt.3.* cuius
verba ſunt:Reſecandæ ſunt putridæ carnes,
& ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota
domus,maſſa,corpus & pecora ardeant,cor-
rumpantur,putreſcant, & intereant. Arrius 9
in Alexandria vna ſcintilla fuit, ſed quo-
niam non ſtatim oppreſſus eſt, per totum
orbem eius flamma populata eſt.) ecce text.
qui huiuſmodi perſonarum genus potiùs
opprimi,quàm defendi permittit.
Secundus caſus eadẽ ferme ratione fun- 10
datur, & non venit ad tribunalia, nempe; à
correctione, & viſitatione monachorum re-
gularium, & monialium, vt probat l. Regia
40.*titul.5.lib.2. recopila.* in hæc verba: *Porque
ſomos informados, que los negocios Eccleſiaſticos,
tocantes a viſitacion, y correcion de religioſos, y
religioſas, que ſe hazen por ſus ſuperiores, trahe
inconuenientes, traherſe porvia defuerça à las au-
diencias, aßi por razon del Secreto, que conuiene
tenerſe, de lo que en ellos ſe trata, y por el breue
deſpacho y otras cauſas: porende mandamos a
los Preſidentes y Oydores de las audiencias, que
no ſe entremetan, a conoſcer de ſemejantes nego-
cios, ni mandar traher ante ellos tales proceſ-
ſos por via defuerça en manera alguna, porque
quando en eſto vuiere que proueer, los del nue-
ſtro Conſejo proueeran.* Noſtras Rodriguez *de
reddit.*

11 *reddit.quæſt.17.lib.2.num.75.* nam cùm à ſuo
iudice ordinario nempe Abbatibus, & Præ-
latis, qui abſque dubio in eos religioſos ſin-
gulos iuriſdictionem ordinariam, non verò
delegantem habẽt, qui de eorum religioſo-
rum ſubdirorum cauſis eognoſeunt, quem-
admodum & clerici Epiſeopum, & prouiſo-
rem eius, vt relato Emanuele Rodrig. 1. *titul.
quæſt. Regularium quæſt.65.art.13.* tenet Ioan.
Gutierr. *pract.q.ciui.lib.4.quæſt.64 num.2.ver-
ſiculo pro quorum, & poſtmodum in verſiculo, in*
12 *2. caſu principali.* imò in eos religioſos maio-
rem poteſtatem habent, quàm Domini in
ſeruos, vt latè comprobat Philip. Franch. *in
cap.3. circa princ. de appella.* multum enim in-
deeens videretur, exceſſus religioſorũ (qui-
bus honeſtas, & exemplum magis, quàm
cæteris commendatum eſt) in tribunalibus
coram ruſticis, & idiotis plurimis ibi fre-
quenter aſſiſtenribus, recitari, quod abſque
ſcandalo id fieri, nullo modo poſſet. Et quia
ad effectum huius recurſus, & remedij, nul-
lum appellantibus religioſis per Senatum
præſtari potuerat, quoniã nihilominus quòd
regulariter prohibita ſir appellatio à qua-
13 eumque ſententia lata per Prælatos, & Ab-
bates in ſuos ſubdiros. & quando in aliquo
caſu permittitur, non ſuſpendit effectum
ſententiæ, imò ea non obſtante poteſt pro-
cedere ad exequutionem, ex text. expreſſo
in cap. ad noſtram 3. in ordin. de appella. ex ra-
tione adducta. Quia verò remedium appel-
lationis non eſt inuentum, vt alicui à reli-
gionis, & ordinis obſeruantia exorbitanti
debeat, in ſua nequitia patrocinium exhi-
bere, *&c.* vbi Ab. latè & Philip. Fran. *num.3.*
& quia talis appellatio fruſtratoria iudica-
tur, vt ex Lancelo. *de attenta. 2. part. cap.12.*
14 *limi.18.numer.8.* eapropter, cùm à tribunali-
bus iſti Prælati non poſſunr iuberi, deferre,
cùm nullam vim committant exequendo;
fruſtra rraherentur proceſſus, & meritò ad
eos trahendos prouiſio negatur, propter cir-
cuitus vitandos agitur *clem. audit. de reſcript.*
& ita tenet Rodrig. *vbi proxim.* & eadem ra-
tione idem dicit ſeruari in Francia circa ap-
pellationem, tanquam ab abuſu non admit-
tatur à Senatu ſeu parlamento. Rebuff. *tit.3.
tractatuum titul. de appellat. tanquam ab abuſu
art.1.gloſſ.1.n.23.24.& 25.fol.936.*
15 Et quòd in Francia non poſſint religioſi
appellãtes à correctione ſui ſuperioris Præ-
lati recurrere ad Parlamentum Regiũ, tan-
quam ab abuſu, ſed imò potiùs appellatio-
ne non obſtante, poſſit Prælatus exequi, te-
net Scacia *de appella.quæſt.17.limi.26.num.9.
& 10. verſiculo ego non diſcedo.* Gregor. Tho-
loſa. *in tractat. de appellat.lib.2.cap.10.num.7.*
16 *verſic. In Gallia fol.156.* & quòd religioſi non
poſſunt appellare, tenet Couarr. *in pract. q.
cap.23. ſub num.6. verſicul.8.* idem tenet Do-
mini. à Soto *lib.5. de iuſti. & iur. quæſt.6. art.3.*
dicentes, ſanctè & religioſè in religionibus 17
Monachorum appellandi vſum ſublatum
fuiſſe, nam etiam ſi poſſet accidere, Mona-
chum aliquem iniuria læſum affligi à Præ-
lato; tamen multa damna ex appellationi-
bus ſequerentur, quæ religionis neruum, &
decus potiſſimum macularent. idem tenent
Manuel Rodrig. *quæſt. regul. quæſt.29. art.2.*
Aragon 2. 2. *quæſt.69. artic.3.* Cerol. *in prax.
2. part. verb. regulares verſic. 6.* idem Mannel
Rudrig. *tom.1. quæſt.29. art.3. & in ſumma, in
fin. tit. de ordi. iudic. cap.13. num.5.* idem teſta-
tur Seſe *tract. de inhibitio. c.29. §.1. ſub num.44.*
& idem *in epiſtol. ad Regem num 99.* & ſic ex
vtraque ratione, tam ratione ſcandali vitan-
di, de quo in l. Regia, quàm rarione appella-
tionis prohibiræ nullo modo admittitur re-
ligioſus in correctione ad recurſum Re-
gium. Hoc iure vtimur, nam ad ea quæ fre-
quentiùs accidunt, iura adaptantur, *l. nam
ad ea ff. de legibus.*

Sed dictam tamen regulam, quam vt fir- 18
miſſimam hactenus firmauimus, appellari
non poſſe à Prælaro religioſo grauante, &
opprimente ſuum ſubditum religioſum; li-
mitandam eſſe, quando in correctione, &
viſitatione Prælatus modum exceſſit, quia
tũc poteſt licitè appellare. Specula. *tit. de ap-
pellat. § in quibus autem caſibus.* Franch. *in cap.
de prior. n.31. ſub n.2 de appella.* Card. Alexan.
in d.c. ad noſtram l.3. num.3. verſiculo nota 2. &
Decius *num.1. & ſeqq.* Marant. *de ordi. iudic.
6. part. actu 2. prin. verb. & quandoque appella-
tur limi.27. ſub num.333.* Gregor. Tholoſ. *de
appellat. lib.2. cap.10.* & apertiùs *à num.8. fol.*
156. Ruginel. *eodem tract. §.2. c.3. num.229.*
Scacia *de appella. quæſt.17. limi.26. num.12.* &
de exceſſu Prælati in viſitatione vide multa
per Pauin. *tract. de viſit. 1. p. quæſt.10. per to-
tam fol.189. & ſequentibus.* & ira intelligun-
tur, prout loquuntur, Nauar. *lib.2. conſil. tit. de
appellat. conſ.4. num.5. & in cap. nullam 18. q.2.
num.51.* prout & illum intelligit, & ſequirur
Cæned. *in Canoni. q.26. ſub n.22. verſic. aduer-
tendum tamen eſt.*

Quæ limitatio probatur ex text. *in cap. de* 19
prior.31. de appellat. quem ita ibi intelligunt,
& interpretãtur Doctores citati, & eſt opti-
ma gloſſa ibi *verb. contempſerit.* & eſt text. *in
cap. licet de off. ordin.* & ita illum etiam intel-
ligunt Doctores communiter *ibi.* Calderi.
conſil.3. ſub titul. de appella. Ancarra. *conſ.42.*
Ab. *in d. cap. ad noſtram num.7.* & ibi Feli. *n.7.*
Decius *numer.1. de appellat.* quare dicendum
eſt, perperam intellexiſſe illum Ceuall. *de
cognitio. per viam viol. 2. p. quæſt.95. à prin.* quo
motus,

morus, nimis variat in huius articuli typis cognita reſolutione, ac inſuper ad ſubuertendam l. Regiæ & communis, ac incommutabilis praxis determinationem, quā quidem *à n. 1. vſque ad num. 20.* de verbo ad verbum tranſcripſit (nullo addito, vel dempto verbo) Cæned. *in quaſt. Canon. 16. à num. 19. per quatuor columnas*, eo tamen non citato, & quod ipſe vltimo loco addit ex ſuo Marte vulgari praxi repugnat.

20 Siquidem *in d. q. ad prin.* dicit vim facere religioſos Prælatos, ſuas in ſubditos ſententias exequi appellatione remota, & poſtmodum, poſtquam in articulo nullam firmam aſſumpſit reſolutionem, an debeat admitti appellatio in cauſis religioſorũ, necne, quia modò vnũ, modò aliud indeterminatè ſentit: tandem *in n. 20. & ſeqq.* reſoluit, quòd ſi appellatione non obſtante mandetur exequutioni ſententia ſuperioris, erit articulus violentiæ, & inſuper dicit non obſtare ſuæ reſolutioni noſtram l. Regiam 4. *tit. 5. libr. 2. recopil.* quia (dicit) loqui in cauſis viſitationis, & correctionis religioſorum. & poſtmodum continuatiuè *num. 24.* dicit (& ſic non eſt permiſſa appellatio, nec cognitio per viam violentiæ, niſi iudex excedat modum) ſed miror tanti viri, ex quo ſi attentè legatur, nulla poterit firma reſolutio deduci, quia in tota quæſtione variè & contrariè loquutus eſt.

21 Sed tu (ne fortè decipiaris) ſcias, cauſæ religioſorum quæ fiunt, & geruntur per eorum ſuperiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & ſimiles, quia ſiue directè ſiue indirectè, ſemper tendunt ad correctionem, & regimen religioſorum: nullo modo poſſunt trahi ad ſupremа prætoria per viam violentiæ, ſiue in eis prohibita ſit appellatio (prout regulariter prohibetur) ſiue permiſſa ſit (prout quando exceditur) nec hactenus viſum nec auditum fuit inter practicos, & expertos tribunalium aduocatos, & Senatores huiuſmodi perſonarũ cauſas ad illa exportari per hanc viam. imò nec in grauaminibus, & exceſſibus ſuper electionibus, nec ſuper aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter religioſos per eorum ſuperiores; trahi, vnquam permiſſum eſt. & ſic non video, quomodo ipſe Ceuall. deuiare auſus eſt à tam frequenti, & omnibus tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & vſitata praxi.

22 Et quia dicta lex Regia non ſe fundat tantùm in permiſſione, aut prohibitione appellationis in ſimilibus cauſis (quia hæc ratio illius fuit ſubintellecta) ſed in pace, quiete, & conſeruatione ſtatus religioſi, cùm illius neruus, atque decus conſiſtat in eo, vt ne facilè cauſæ ſuæ extra religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia, ac perturbationes orirentur in grauiſſimum religionum detrimentum, prout conſiderant Soto, & Couar. *vbi ſuprà.* & quando circa hoc d. l. pateretur aliquam difficultatem, vniuerſalis, perpetua & firmiſſima, iuſtiſſimáque ab vſu, & praxi recepta conſuetudo ſufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus vbi 23 determinatio non apparet, ab vſu, & conſuetudine informatur, & regulatur, latiſſimè plura congerens adducit Mier. *tractat. de maior. 1. p. quaſt. 48. à num. 71. vſque ad num. 77.* Seſe *deciſ. 113. num. 183. & 184. tom. 2.* & idem *in tract. de inhibitio. c. 8. §. 3. à num. 143.* Parlador. *lib. 1. rer. quoti. cap. 1. §. 11. num. 4.* Cæned. *in q Canon. 45. ſub num. 29.* & nos latiſſimè plures congeſſimus ſuprà c. 1. circa iuſtificationem conſuetudinis immemorialis à prin. ergo ſi hoc obſeruat incommutabilis, & iuſtiſſima praxis, cur temere d. Ceuall. contrarium firmaturus erit? quia minimè ſunt mutanda, quæ certam interpretationē ſemper habuerunt, ex quibus vulgaribus

Vnũ tamen eſt, quòd in iis caſibus, in qui- 24 bus per Concil. Tridentinum permiſſum eſt ordinariis, de cauſis religioſorum cognoſcere (de quibus dilucidè per Cened. *in Canon. quaſt. 26.* & alios, de quibus nos latiùs infrà 3. tom. 6. p.) poterit licitè per religioſos recurrere ad Regium Senatum per viam violentiæ, qua ſunt oppreſſi ab eiſdem ordinariis. quia tunc iam dictæ cauſæ exeunt ambitum, & clauſtra religionis, & in illis ceſſat ratio noſtræ legis. item etiam idem di- 25 cendum erit, & à fortiori in cauſis, de quibus cognoſcunt religionum conſeruatores in foro contentioſo, iuxta Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. & nos ſuo loco dicemus infrà tom. 3. 5. p. c. 6. ac etiam alius quilibet iudex extra religioſum, cognoſcens de qualibet religionis cauſa ex identitate rationis, & ita practicatur.

Sed quid dicendum circa diſpoſitionem 26 Concilij Trident. ſeſſ. 21. c. 8. dum loquendo de religionibus, in hæc inquit: Et ſi in eis vigeret obſeruãtia regularis, prouideant Epiſcopi paternis admonitionibus, vt eorum regularium ſuperiores iuxta eorum regularia inſtituta, debitam viuendi rationem obſeruent, & obſeruari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, & moderentur. Quod ſi admoniti intra ſex menſes non viſitauerint, vel correxerint, tunc iidem Epiſcopi, etiam vt delegati Sedis Apoſtolicæ eos viſitare poſſint, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſunt iuxta eorum inſtituta, quibuſcumque appellationibus, priuilegiis, & exemptio

& exemptionibus penitus remotis. & non
27 obſtantibus, *&c.*) an tunc data contumacia procedente ordinario in religioſorum correctione, poterunt ob negatam delationem appellationi ab eo interpoſitæ, confugere religioſi ad Regium Senatum pro violentia tollenda.

28 Et videtur quòd ſic, per doctrinam Bald. *in l.certum cap.5.ſub num.22.verſiculo item dubitatur verſus fin. Cod. vnde legiti. & vnde cog.* quem refert & ſequitur Soci. *conſ.* 195. *circa primum ſub num.1.verſic. & præmiſſis lib.2.* dicentes, quòd ſi per ſtatutum ſit aſſignatum vnum tempus Capitaneo,& aliud poteſtati, & in aliquo caſu poteſtas ſit ſubſtituta Capitaneo, debet poteſtas iudicare ſecundùm ordinamenta poteſtatis, & non ſecundùm ordinamenta Capitanei, quia ſubrogatus non tenetur ſeruare ſtatuta eius, in cuius locum ſubrogatur,ſed propria.ſequitur Scacia *de appella.quæſt.* 18. *num.*15. ergo tenetur Epiſcopus admittere appellationem,ſicut in cæteris cauſis, & religioſi poterunt vti Regio recurſu.

29 Sed contrarium verius eſt, tum iuxta verba dicti Concilij *ibi*, Prout ipſi ſuperiores poſſunt, iuxta eorũ inſtituta.) quæ eneruant vires doctrinæ Bald.huius caſus reſpectu, & ſic cum omnibus ſuis qualitatibus debet correctionem, & viſitationem gerere, prout religioſi ſuperiores, attenta cauſarum natura propria. tum etiam quia in eadem correctione eadem viget ratio fundamentalis noſtræ legis Regiæ 40. propter quam, in iis religioſorum cauſis recurſus impeditur, & ita firmiter tenendum eſt in præſentis difficultatis reſolutione.

30 Tertius caſus eſt in omnibus cauſis, & negotiis attingentibus quoquo modo, vel attingere valentibus tres gratias, ſeu conceſſiones à Pontificibus conceſſas, multis confirmationibus vallatas, Principibus Catholicis Hiſpaniarum Regibus, nempe Bullam ſanctæ Cruciatæ, ſubſidium, & excuſatum, eo motis, quoniam cùm ipſi Catholici Reges proprium ſuum patrimonium pro Eccleſia, tot deuoto zelo conſumpſiſſent, vt proterui, & infideles, hæretici, & idololatræ ad Eccleſiæ communionem, & conſortium reducerentur, iuxta ea, quæ Iuſtinian. Imperator. inquit in 25.conſtitutione de contributariorum indulgentiis *ibi*, Nam ærarium cùm multis prægrauatum debitis, & ad extremam redactum inueniremus inopiam, ære alieno in nos ſuſcepto, onere patiter,& magna difficultate ſubleuauimus, & rem militarem, quæ iam neceſſariarum rerum inopia defluxerat, vt vndique reſpublica Barbarorum labefactaretur irruptionibus, & incurſionibus.) meliùs dici poteſt hunc exercitum, & prælium Eccleſiæ potiùs, & Eccleſiaſtici ſtatus, quàm Principis ſæcularis, cùm fiat ad exaltationem, & augmentum fidei.

Igitur ne Eccleſia, Chriſtianáque reſpublica moleſtias, & incurſiones inimicorum 31
ſanctæ fidei pateretur, tres prædictæ gratiæ eis à ſancta ſede conceſſæ fuere, vt ex proceſſo,& producto ab eis,atque ſimul ex Regio patrimonio fortis reddatur Catholicus exercitus,& vincat Leo.

Ad exequutionem harum conceſſionum, 32
& gratiarum Commiſſarius eſt quidam generalis, qui præeſt omnibus cauſis, & negotiis eas attingentibus,iſteque Commiſſarius Eccleſiaſticam, & ſpiritualem iuriſdictionem exercet, delegatam ſcilicet per Summum Pontificem, cùm res, & perſonas Eccleſiaſticas, & ſpirituales comprehendant gratiæ hæ, & temporalem etiam à noſtro inuictiſſimo Rege conceſſam, ſic per vim auxilij, & brachij ſecularis illam directè, & realiter ſibi dante, & attribuente, vt in conſilio quod vocamus *de la Cruzada*, cauſas dirimat temporales,quæ coram ipſo frequenter inter ſeculares tractantur, in quibus potuiſſet iuriſdictio declinari, qui licèt præſit d. conſilio Cruciatæ, non appellatur præſes, ſed Commiſſarius generalis, ſicque 33
dictus,quia commiſſam ſibi iuriſdictionem, & delegatam à Papa, & Rege exercet, & Generalis ad differentiam cæterorum Commiſſariorum inferiorum ſubdelegatorum, quibus ipſe immediatè præeſt qui etiam alibi conueniri non poteſt,quàm coram Summo Pontifice, ac pariter eius miniſtri in his, quæ ſua reſpiciunt officia & munera, alibi conueniri nõ queunt,niſi coram ipſo Commiſſario generali, vt in eadem conceſſionis Bulla, & gratia dicitur. & refertur in compendio 3. gratiarum edito per doctiſſimum 34
virum ſcientia, & experientia decoratum, magnáque ingenij facilitate, & claritate præditum, omni laude, ac ſublimi præmio digniſſimum Licen. Perez de Lar. *fol* 66. *in prin.tit.de los priuilegios y eſentiones,&c. lib.*1. & ibi *fol.*16.*tit.del officio del Commiſſario General*, multa de tali officio videbis,& inuenies.

Iſte Commiſſarius generalis tenetur ſuam 35
commiſſionem ſubdelegare in ſingulis diœceſibus, & capitibus Prouinciæ, ſiue partiri his, qui in Cathedralibus Eccleſiis præbendas habuerunt, magiſtratus, & Doctoratus, aut inquiſitoribus, ſi ibi ſint, & in eorũ omnium ſubdelegatorum abſentia, vel impedimento alios ſubdelegatos nominet ipſe Commiſſarius generalis. qui quidem ſint periti, & literati graduatique,ac intemeratæ
conſcien

conſcientiæ, & opinionis, dummodo iſti
Commiſſarij ſubdelegati in ſingulis diœce-
ſibus duos numeto nõ excedant, iuxta *l.* 12.
§.2. *in titul.* 10. *lib.* 1. *recopilat.* & in concordia
regnorum Caſtellæ, & Leonis ſuper excuſa-
to, quam tranſactionem acceptauit Rex no-
ſter, relara in d. compendio trium gratiarum
libr. 2. *del eſcuſado, fol.* 66. §. *itenque por los re-
uerendiſſimos juezes Commiſſarios,* &c. qui qui-
dem ſubdelegati cognoſcunt de omnibus
cauſis quomodolibet contingentibus bona,
& adminiſtrationem eorum, & rationum
dictarum gratiarum, & compoſitionẽ Bul-
larum, bonáque etiam eorum, qui ab inte-
ſtato decedunt, ſine conſanguineo intra
quartum gradum, & ea, quæ depetdita, &
pro derelicto habentur, & ſine proprij Do-
mini cognitione ſunt (quæ nos *moſtrenços* di-
cimus) quæ ſimul annexa, & applicata ſunt
Cruciatæ, de quo & de modo procedendi
in his cauſis, & in bonis, & in applicatione
bonorum deperditorum, ſiue *moſtrençorum,*
& ab inteſtato venientium, vide latiſſimè,
& omnia de materia require d. compen-
dium *lib.* 1. *fol.* 276 *cum ſeqq.* vbi ad amuſſim
inſtructiones procedendi, his ſubdelegatis
datas, & ad quæ earum extendatur cogni-
tio refert, multáque de iis mentio fit *in l.* 10.
tit. 10. 1. *lib. recopil.*

36 Quarum omnium cauſarum cognitio ad
eos priuatiuè pertinet, ita vt Præſidentes, &
Auditores omnium in vniuerſum Cancel-
lariarum, cæterarúmque audientiarum re-
galium inhibiti ſunt expreſsè, *in l.* 9. *titul.* 10.
lib. 1. *recopil.* ita vt de eiſdem cauſis, & nego-
tiis cognoſcete non poſſint, nec recipere
appellationem ſeu appellationes à ſenten-
tiis, decretis, ſeu iuſſibus, & compulſioni-
bus interpoſitas, quas ſi forſan recepiſſent,
ſtatim ad d. Commiſſarium generalem ſeu
eius ſubdelegatos remittant, nec de his
ſententiis, & decretis recurſum aliquem
etiam per viam ſupplicationis, grauaminis,
nec nullitatis ad ea tribunalia eatur, nec ad
alia etiam inferiora, ſed tantùm ad ſupradi-
ctum Commiſſarium generalem, ad quem
dictorum tantùm cognitio pertinet *ex d.l.* 9.

37 Quod adeò verum eſt, vt dicta inhibitio
etiam ad noſtrum caſum extendatur, ita vt
nullo modo cauſæ prædictæ quomodoli-
bet coram d. Commiſſario generali, ſeu eius
Commiſſariis, & ſubdelegatis tractare con-
tigerit, ad prædicta ſuprema tribunalia per
viam violentiæ remittantur, *iuxta l.* 8. *d. tit.*
10. *libr.* 1. *recopilat.* quod idem diſponit circa
quartas Regibus pertinentes, ibi, *Apedimien-
to de algunas perſonas mandan traher los pro-
ceſſos,* &c. *ſean fecho y tratado ante el juez Co-
miſſario, y executor general, y ante ſus ſubde-
legados a las dichas mis audiencias Reales por
via de fuerça, y que conoſcen dellos y que les
mandan otorgar las appellaciones, que interpo-
nen de los dichos Comiſſarios, y juezes genera-
les, particulares, y que los compellen y appremian
a ello, y porque eſte es y podria ſer en gran daño
y per juizio de las dichas Bullas y ſubſidio,* &c.
*mandamos a los dichos Preſidente y Oydores que
nouos entrometais, a conoſcer ni conoſcais por via
de fuerça, ni en otra manera alguna, de cauſſa
proceſſo, ni diferencia tocante a las dichas Cru-
zadas Bullas y quartas y ſubſidios y quentas del-
lo, ni admitais peticiones, &c.* idem tenet Bo-
badill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Rodrig. *de
annu. reddit. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 75. Azeued.
in l. 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil. fol.* 146. *in prin.* refertur
etiam *in d. compend. libr.* 2. *del ſubſidio, titul. de
concor. de Caſtill. y Leon, fol.* 10. *verſic. otroſi que
ſun a geſtad, ad fin.* Ioſeph *tract. de inhibit. c.* 30.
§. 1. *ſub n.* 44. & iterum *in epiſt. ad Regem n.* 99.
quæ eſt in 2. *tom deciſ. ad prin.*

Imò in cauſis ſubſidij, nempe, circa repar- 38
titionem, quæ fit per repartitores cuiuſcum-
que Eccleſiæ, & diœceſis, ſtatim talis repar-
titio exequitur, vehitúrque ad debitam exe-
quutionem abſque aliqua dilatione, non ob-
ſtante quacumque contradictione, aut ap-
pellatione, nec poſſint dari prouiſiones Do-
mini Commiſſarij generalis ad effectum
impediendi prædictam partitionem, factam
exactionem, nec exequutionem eius, quod
ſi in contrarium factum ſit, & dari prouiſio-
nes tales contigerit, obducuntur, & non ad-
implentur, nec eis obſtantibus ceſſat dicta
repartitio, exequutio, nec recollectio eius, vt
conſtat *ex dicta concordia regni Caſtellæ, &
Leonis,* de qua *in d. compendio vbi proximè fol.*
11. *verſic. otroſi que el repartimiento que ſe hizie-
re del dicho ſubſidio, &c.* ita etiam in eorum
exequutione, & collectione proceditur ap-
pellatione propoſita, & remota, vt probatur
ibi *folio* 6. §. *en la Cobrança del ſubſidio,* quod
etiam iure communi videtur probari. nam 39
cùm hîc agitur de collectione rerum in ſub-
ſidium militiæ conceſſarum, cùm non re-
quirat altiorem indaginem in eis, recipien-
da appellatio non eſt, ad effectum demoran-
di exequutionem collectionis, quoad effe-
ctum ſuſpenſiuum ſaltim. de rebus etenim
eſt, quæ dilationem non patiuntur. expendo
ad propoſitũ text. firmè expreſſum *in l. ſi res
delationem fin.* ibi, Si res delationem non re-
cipiat, non permittitur appellare, veluti nec
teſtamentum aperiatur, vt D. Adria. conſti-
tuit, ne frumentum in vſum militum in an-
nonæ ſubſidia contrahatur, *&c.*) qui text. ad
propoſitum elegans eſt, & quia cùm hoc
reſpiciat militum alimenta, & ſuſtentatio-
nem, & ad id ſolùm conceſſum eſt à Ponti-

ficibus ad ſuſtentationem, & alimoniam 100. galearum & triremium contra perfidos. & ideo dicitur, & appellatum eſt ſubſidium, vt expreſsè dicitur *in d. compend. lib. 2. del ſubſidio eques ca la gracia y conceſsion del ſubſidio,*
40 *fol. 3. ad fi. & fol. 1.* quo caſu quòd charitatiuum ſubſidium pro alimentorum nempe, neceſſitare etiam ab Epiſcopo impoſitum habet hoc idem priuilegium, vt in eo minimè appellatio admittatur, vt expreſsè tenet Bellencin. *in tractat. de charitatiuo ſubſidio q. 55.* Guiganſ. *de penſio. q. 95. n. 4* igitur ſi in his cauſis poteſt iudex lege permittente, & abſque vitio attentati ſuam ſententiam exequi, non obſtante appellatione; fruſtra quæreret hoc defenſionis auxilium appellans, cùm iudex nullam vim facit, nec iniuriam exequendo ſententiam priuilegiatam, & ſui natura exequibilem, *arg. regul qui iure ſuo de regul. iur.* quorū proceſſuum traductio ad ſuprema tribunalia maneret illuſoria, quod euitare iudices, & iura debent, ex text. *in cap. cauſam quæ.* vbi omnes Doctores communiter ſolent adnotare. *l. 3. §. plus dicit ff. ad exhibendum, & in §. interdum* ibi, Quia vindicare non poſſum, nec ad exhibendum experiri, *&c.* nec tali appellanti prodeſt proteſtatio violentiæ coram iudice Commiſſario generali vel eius ſubdelegato, quia proteſtatio de illo actu facta, cuius euentus nihil operatur, nihil valet, nec verenda eſt, *l. hæc ſtipulatio §. diuus. ff. vt legator. nomine caue l. non cogendum §. fin. ff. de procur.* omnes Doctores *in l. non ſolum § morte ff. de oper. nou. nun. & in c cum M. Ferrar. de conſtitutio.*

41 His & proximus quartus caſus eſt, & ab hac regula ſuprapoſita, exceptus, cauſæ nēpe, quælibet attingentes conſeruatores Salmantinæ vniuerſitatis, nam ab eo quòd Magiſtri ſcholarum, & eius locum tenentes pronuntiant, decernunt, & declarant, ſi appellationibus ſuper ipſo interpoſitis non detulerint, nec deferāt, ſed his propoſitis ad ſententiarum exequutionē procedunt; prohibitum ſtat prouiſiones ordinarias à Cancellariis, & audientiis ſupremis dari, vt ad eas proceſſus trahantur, vt conſtat *ex l. Regia 18. tit. tit. 7. lib. 1. recop.* Boba. *in Polit. lib. 2. c. 16. n. 9.* & alij ex rationibus *in d. c. 1. l. Regia*, à ſcriptis & cæteris motiuis ad priuilegiū ſtudentibus cōceſſum.

42 Vnum tamen diſſimulare non poſſum, quod frequēter in tribunalibus verſatur, ſæpéque de ea dubitari vidi; an *l. 20. eod. tit. 7. lib. 1.* dum diſponit, & reſtringit iuriſdictionem Magiſtri ſcholæ ad duas dietas tantùm, reſtringénſque *l. 18. §. 2.* qua quatuor dietæ concedebantur, procedat, & habeat locum, non ſolùm quando ſcholaſticus eſt actor, & vult trahere, ad d. iudicem ſuum alium, puta; ſæcularem, ſed etiam procedat

quando ſcholaſticus reus eſt, ita vt ſcholaſticus Salmanticæ matriculatus, & in quo qualitates requiſitæ concurrunt ad vtendum hoc priuilegio, ſi extra duas prædictas dietas degat, & ibi conueniatur, & accuſetur coram iudice ordinario, cuius iuriſdictionem declinauerit, an remittatur ad Magiſtrum ſcholarum. Quid autē ſit dieta, quæ 43
ſtadia cōprehendat, & iſtæ duæ dietæ, à quo incipiāt numerari, & vſque ad quem locum vide latiſſimè & ex aliis per Azeue. *in d. l. 20.*

Et breuibus ſoluendo dico, & ſuppono 44
ex d. l. Regia, ſcholaſticum poſſe, trahere ad ſuum Magiſtrum ſcholarum reum quemlibet, etiam ſæcularem, vel alium ſuum debitorem, vt conſtat *ex d. l. 18.* & ibi Azeu. itaque omnes dietæ de quibus loquitur ius Canonicum, *in c. nonnulli de reſcrip. & in c. ſtatutum §. cum verò, & § cum autem eod. tit. in 6. & in c. olim 7. de exceptio.* & in conſeruatoriis & legibus Regiis, non limitatæ fuere, non eſſet neceſſariū, niſi quando aliquis in prima vel ſecunda inſtantia extrahitur à proprio foro, & diœceſi contra regulam iuris, quæ habet, quòd actor forū rei ſequi debet. & quia priuilegium, quod contra hanc iuris regulā habet ſcholaſticus, vt tradit Rebuf. *in tract. de priuil. ſcholaſt. priuil. 61. & 62.* indiſtinctè, & abſque limitatione diſtantię nimis eſſet ipſis reis damnoſum; & ſic *in d. § 2. l. 18.* cùm neceſſarium, & rationi congruum viſum fuit, iubetur vt Magiſter ſcholarum, ſeu eius locum tenentem minimè poſſe, ad ſe trahere perſonam aliquam vltra dictas dietas, quæ referenda ſunt ad ſcholaſticum, qui vt actor trahit reum ad ſuum iudicem, ex gloſſ. expreſſa *in c. ſi diligenti. verbo pertrahant, de for. compet.* quæ allegans, *cap. inolita 11. q. 1.* dicit, referendum ad actorem ex eius propria verbi ſignificatione *d. cap ſi diligenti. & c. nonnulli c. olim* ſuprà allegata *authen. habita*, ibi, *trahere tentauerint*, quia reum trahit inuitum actor, vt ex Rebuffo *in l. 111. de verbor. ſignifi.*

Sicque d. l. videtur loqui in ſcholaſtico, vt 45
actore trahere volēte alium extra duas dietas coram ſuo iudice ſcholaſtico, & iſta eſt communis praxis Salmantina. At quoties contigerit ſcholaſticum, etiam in remotis, conueniri ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus coram iudice ordinario illius prouinciæ; à ſuo ſcholaſtico ſtatim vt ipſe poſtulet, ſibi dantur conſeruatoriæ in certis conſtitutionibus vniuerſitatis, & clauſulis Bullæ Innocentij, relatæ ad literam per Azeue. *in d. l. 20.* vbi per te videre poteris. d. autē l. 20. ſolùm venit, ad reſtringendum quatuor dietas prædictas, de quibus *in d. l. 18. c. 7.* ad ſolas duas vt inquit Azeued. *in d. l. 20. à princip.* vbi dicit ſtudentes ſuos trahere debitores vſque 46
ad quatuor dietas, idem dicit Rebuff. *vbi*

proximè priuil. 161. vbi allegat noſtram le-
gem Regiam,dicítque Innocent. VIII. has
dietas reduxiſſe ad ius Canonicum decre-
talium ; nempe, *cap.nonnulli* 28.*de reſcript.* &
ſic intelligit prout intelligenda eſt d.l. Re-
gia Hiſpana Bulla , & conſeruatoria , quas
refert , quando ſcholaſticus actor eſt , & in
priuil. 165.& 177.mentionem facit de tranſ-
actione concord. & pacto ſanctæ fidei , de
qua *in d.l.*18.

47 Et ſit reſolutio, vt ſcholaſticum Salman-
tinum in vniuerſitate matriculatum, in quo
cætera requiſita *in d.l.*18. concurrunt, quo-
cumque vadat, & vbique locorum,comita-
tur ſuum priuilegium fori & ſequitur, ſicut
vmbra corpus, ita vt conueniatur, vel accu-
ſetur ciuiliter,vel criminaliter coram iudice
ordinario etiam extra prædictas duas die-
tas opponens fori exceptionē,ad Magiſtrum
ſuum remitti neceſſariò debet cum elogio
l.non dubium ibi,Illud à quibuſdam obſerua-
ri ſolet,vt cùm cognouerit,& conſtiterit,re-
mittat illum cum elogio ad eum , qui pro-
uinciæ præeſt , vnde is homo eſt , quod ex
cauſa faciendum eſt. *ff. de cuſto & exhi. reo-
rum*,vt in milite *l.de militib.* ibi, Ita ſeruatur,
vt ad eum remittantur , ſiquid deliquerint,
ſub quo militant,&c.) *ff. eod.l.deſertorem.cum
alijs pluribus de re milita. & in clerico c.ſi iudex
laicus de ſent.excommu.in 6*. & alibi paſſim.&
ita communis ſtylus dictæ vniuerſitatis Sal-
mantinæ d.l.Reg.interpretatus eſt, & decla-
rauit,ſecūdùm quam declarationem, & ſty-
lum vidi iudicatum fuiſſe in hac alma aula,
& Galleco tribunali , vbi ſcholaſticus extra
dictas dietas delinquens , & accuſatus hîc,
48 oppoſuit fori exceptionem. replicante verò
aduerſario ipſum ſcholaſticum degere vltra
dictas dietas, & nihilominus poſt hinc inde
longam diſputationem , & controuerſiam
negotij, Senatus ſe incompetentem declara-
uit, dictúmque ſcholaſticum vti in hoc caſu
ſuo priuilegio , & ſic remittendum eſſe ad
Magiſtrum ſcholarum , vel eius locum te-
nentem. & in alio negotio huic ſimili Pin-
ſiana Cancellaria dum Burgenſi erat decla-
rauit & in alio negotio cuiuſdam conſan-
guinei mei,idem declarauit eadem Cancel-
laria , licèt antea in hoc Senatu Galleco in
eodē negotio,ſcholaſtico abſente,& contu-
mace,cōtraria ſententia lata fuit,licèt etiam
poſtmodum contingens in priori caſu,magis
cognito de cauſa,ſe nō iudices declarauere.

49 Illud tamen rei , de qua agimus , vtiliſſi-
mum non omittendum eſt , an cauſæ & ne-
gotia agitata coram delegato Magiſtri ſcho-
larum ad partes remotas dari ſolito , eadem
prærogatiua fungātur, qua gaudet ipſe Ma-
giſter , ne poſſint per viam violentiæ ad Se-
natum trahi,exēplo res fuit manifeſta,nem-
pe, in caſu ſupradicto, vel quando ſcholaris
extra Salmantinam vniuerſitatem degit , &
ibi deliquit , accuſatur coram Cancellaria,
vel Regia audientia , vel alio iudice , Magi-
ſter ſcholarum emittit inhibitionē, vel ſup-
plicatoriam cum comminatione cenſura-
rum,& vt ad eam reſpōdeat Procurator Re-
gius fiſcalis,vel iudex. commodiùs ſolet di-
ctus Magiſter delegare cauſam ſuper illa ex-
ceptione declinatoria,alicui in illo eodē lo-
co, vt declaret, an gaudere debeat ſcholaris
priuilegio,vel non,iudicibúſque,& tribuna-
li imponat cenſuras,& interdicta; nunc quæ-
ro igitur,an ſi iudex à declaratione,& inter-
dicto appellauerit, & proteſtatus eſſet auxi-
lium Regium hoc, an eo vti poſſet, & ſic an
cauſæ huiuſmodi iudicis delegati poſſint
trahi ad Cancellariam per viam violentiæ,
quæſtio eſt à nemine tacta,videtur quod ſic.
Primò, quoniam quādo cauſæ committun- 50
tur alicui cum clauſula,recurſu, vel appella-
tione remota, ſi eam ſubdelegauerit,nihilo-
minus à ſubdelegati pronuntiatione,ſenten-
tia vel grauamine licet appellare , & habet
pars ipſa grauata recurſum , licèt à delegan-
tis ſententia, vel grauamine nullum haberet.
text. eſt *in c.ſuper quæſtio.§.nos autem.de off. &
poteſt.iud.delegat.* ergo licèt per d.l.18.Magi-
ſtro ſcholarum hæc ſit attributa poteſtas, vt
ab eorū violentiis,& grauaminibus non ha-
beatur recurſus ad regalia , & ſuprema tri-
bunalia per viam violentiæ , non debet hæc
ipſa ad delegatos transferri, & tranſmitti.

Contrarium tamen de iure verius exiſti- 51
mo , eo fortiſſimo fundamento , quoniam
quando cauſa ex natura ſua,& ſui iure com-
muni eſt exequibilis,& nō appellabilis;tunc
in quemcumque delegatum cum illa quali-
tate tranſit , quia qualitas rei non alteratur
ex perſona ſucceſſoris, text.eſt *in l.2.§.ex his
ff.de verb.oblig.* quia omnis res tranſit cū ſua
cauſa,& quia qualitas quæ inhæret rei,trāſit
cum ea in quemcumque ſucceſſorem. *l. Im-* 52
peratores ff. de vectig. & commiſſ. iuxta quam
doctrinā intelligēda ſunt quæ Ab.*in c.ſignifi.
n.*25.*circa med.de for.compet. & in c.cùm in ve-
teri. de electio.* tradidit , quòd delegatus de-
bet cognoſcere de cauſa eo modo,& forma,
qua fuiſſet cognita,ſi facta non eſſet delega-
tio,ſed apud delegantem retenta;nam ſi ſen-
tentia , quæ meretur exequutionem , alicui
committatur, vel delegetur,minimè ab hoc
delegato appellatur,quemadmodū nec poſ-
ſet ab ipſo delegāte, *l.ab executio.C.de appel.l.
ab executo.ff.eod.*quia hoc prouenit ex natura
rei cōmiſſæ,à qua nō datur appellatio niſi in
certis, & limitatis cauſis in d.iuribus expreſ-
ſis. Sed his cauſis ſcholaſticorum(de quibus
agimus)ex ſua propria natura eo,quod à iure
illa eſt qualitas inuēta,vt pro eatum violen-
tiis ad

tiis ad ſuprema tribunalia non eatur, non
53 propter ipſos Magiſtros ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos tantùm, & vniuerſitatem, vt probatur expreſsè *in d. l. 18. §. 1. que nos place, por hazer fauor a la dicha vniuerſidad, y perſonas della.* & iterum ibi, *no mandeis ſobreſeer la dicha execucion, ni traher ante vos los proceſſos como ſe ſuele hazer en las otras fuerças*, &c. *& in l. eadem* in §. 1. ideo dicit, concedi hoc debere priuilegium, quia aliter, *los eſtudiantes del dicho ſtudio dexan de eſtudiar y an los Doctores de le er, y Chatedraticos ſus Chatedras por ir a poner recaudo en ſus Pleytos y cauſas, &c.* bonus text. *in l. 4. Cod. de ſilenti. libr. 12. auth. habita Cod. ne fil. pro pat.* & Innocent. VIII. in ſua conſeruatoria *fol. 171.* inter conſtitutiones Salmantinas. Rebuff. *priuil.* 83. ergo cùm hoc priuilegium ipſis ſcholaribus tãtùm abſque alterius contemplatione ſit conceſſum, & ipſi ſunt qui litigant coram delegato. ergo coram ipſo durare debet, *arg. c. cum perſonæ de priuil. in 6.*
54 quia cùm adhuc duret cauſa priuilegij, cum ea debet negotium ad delegatum tranſire. *l. ſi conuenerit §. ſi fundus.* ibi, Manere cauſam pignoris conſtitit, quia cum ſua cauſa fundus tranſeat.) *ff. de pignor. actio.* durat enim non autem ceſſat ratio finalis ipſius leg. *arg. cap. cum ceſſante de appella. l. adigere §. quamuis de iur. pat. l. 1. § huius rei de off. eius cui manda. eſt iur. l. quod dictum ff. de pact. cum alijs.* Ad argumentum autem reſpondetur, quòd procedit in prouiſione, & diſpoſitione hominis, non legis, quod paſſim ac frequenter ſolet variari, mutari, & alterari, & pro comprobatione huius difficultatis, & reſolutionis, vide quæ latiſſimè in ſimilibus terminis multis dictis comprobantes congeſſimus infrà 3. parte cap. 11. per totum, quæ omnino hîc conducunt.

55 Aliud tamen obiter animaduertere libet, quòd quando hi iudices decernunt cenſuras, vel interdictum contra Auditores alicuius tribunalis ſupremi, vel alij etiam quilibet iudices Eccleſiaſtici pro eo, quod ſcholaſticum, vel qui ſe clericum dicit, idem tribũnal detinet, negátque relaxandum, à quibus cenſuris, & interdicto Regius fiſcalis ipſius Audientiæ, vel Cancellariæ defenſor iuriſdictionis regalis, appellet, & proteſtetur auxilium violentiæ, praxis obtinuit, & obtinebit, ipſum idem tribunal cognoſcere de hac eadem vi, ſi ſub eius diſtrictu eſt iudex Eccleſiaſticus, qui idem excommunicauit, vel interdixit, ſin autem, id eſt, non ſit ſub eius diſtrictu, puto recurrendum eſſe ex parte fiſcalis ad id tribunal, ſub cuius diſtrictu iudex degit, *iuxta l. 39. tit. 5. lib. 2. nouæ recopil. fol. 64.*

Hactenus de his cauſis, & negotiis quæ reperiuntur abſolutè prohibita, protrahi ad ſupꝛema prætoria per viam violentiæ, atque in eis à principio denegantur prouiſiones ordinariæ, prout videre eſt ex iis quæ hactenus dicta ſunt.

Aliæ autem ſunt cauſæ, quæ non abſolu- 56
tè ſunt prohibitæ (vt diximus ad princ. huius 5.) ſed deficiente qualitate, prout ſunt appellationes à ſententia merè interloquutoria. quæ nec habet vim diffinitiuæ, nec continet damnum irreparabile, nec præiudicium parat cauſæ principali, de quo *in l. 37. titul. 5. lib. 2. recopil.* ibi, *Para que no otorguen las appellaciones de autos interlocutorios, y eſto es en grande agrauio de las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos negocios, mandamos a los Preſidentes, y Oydores de las dichas Audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traher por via de fuerça proceſſos algunos Eccleſiaſticos de autos interlocutorios, ſaluo ſi fueren tales que tengan fuerça de difinitiua, y que en ella no ſe pueda reparar.*

Et cùm difficile ſit propter varietatem, & 57
intricationem cauſarum, in quarum diſcurſu rei natura & qualitas alterari aſſolet, docere de huiuſmodi qualitate, qua fundatur Regia poteſtas, nec aliter directè, nec indirectè, poſſit cõſtare legitimè, quàm per ipſorum actorum inſpectionem; ideo neceſſe eſt, vt acta exportentur ad tribunalia, vt inde deducatur, an ſit appellatum à ſententia, aliquam ex dictis qualitatibus habente, prout aliàs videmus etiam in iuriſdictionalibus,
vbi qualitas attribuens iuriſdictionem, priùs 58
debet conſtare *l. 2. §. ſed ſi dubitatur ff. de iudic. l. ſi quis aliena eodem tit. l. 1. §. ait prætor ff. ne quid in flumine publico. l. prætor. §. docere ff. vi bonorum rapto. B. in l. multum ff. de condit. & dem. & in l. ſi finita §. Iulianus ff. de damno infecto.* Paris *de ſyndicat. §. iudices puras col. 3. verſiculo iudice tempor. num.* 13. cum aliis relatis ab Andrea Gaill. *in tract. de pace pub. cap. 13. num. 12. & ſeqq. lib. 1.* plurima notanda in propoſito congerit Proſper. Fari. *in tract. crimi. tit. de inquiſ. quæſt. 8. num. 85. & ſeq & quæſt. 1. num. 87. & num. 10. à num. 26.* maximè vbi non auditur contradictio, nec in contrarium allegatio, vt hîc, de quo latè Fari. *ibi*, Mart. *de iur. 4. p. cent. 2. caſ. 129. à num. 20. fol. 225. & caſu 145. numer. 3. 4. & 8.* quare proceſſu adducto cognoſcitur, & inſpicitur in Senatu natura, & qualitas appellationis verè, & euidenter, & ſecundùm eandem decernere ſolent, vel deferre iubere, vel in totum remittere, & ità communiter practicatur dicta lex Regia 37. quia ſtylus, & vſus optimus eſt legum interpres.

CAPVT III.

Appellanti ab aliquo grauamine, quo finem ſuæ iudex iuriſdictioni imponit, vel aliter expirarit, ita vt ea penitus ad reponendum careat; vel quando poſt grauamen illatum iudex abiit, vel obiit: quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat.

SVMMARIVM.

A declaratione iudicis ſe non iudicem declarantis, vel ſe inhibentis legitimè appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exomplum. n.1.

Iudex Eccleſiaſticus prouiſioni Regiæ ſibi intimata reſpondens, iuriſdictione carere, vt pluribus caſibus ibi relatis; quid faciendum, ne inane ſit decretum Regium n.2.

Iudex deferens appellationi aliàs non legitimæ, ſeu non deferendæ, abdicat à ſe omnimodam iuriſdictionem. n.3.

Iudex inhibitus od inhibitionem ſuperioris, vel ſe inhibens, caret iuriſdictione, nec aliquid decernit in ſententiæ executione, etiam priuilegiata. n.4.

Et idem in iudice ſe declarante non iudicem remiſſiuè. n 5.

Iudex, qui functus eſt officio ſuo, non poteſt ſe in cauſa intromittere. n 6.

Repoſitio actorum, ſeu alÿ actus iuriſdictionales geri non poſſunt ab alio, quàm à iudice non priuato ſeu iuriſdictione carente. n.7.

Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. ibid.

Solemnitas qua requiritur in conſtruendo, requiritur in deſtruendo. ibid.

Valet argumentũ de contractu od diſtractum. ibi.

Iudex Eccleſiaſticus non debet adſtringi per prouiſionem Regiam ad faciendum id, quod ſibi iure prohibitum eſt. n.8.

Reuocare, & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium. n.9.

Secunda iuſſio, vulgò ſobre carta, *decernitur in Senatu contra iudices Eccleſiaſticos volentes euitare repoſitionem attentatorum reſpondentes prouiſionibus Regÿs, non poſſe attentata reuocare, quia caret iuriſdictione. n.10.*

Iuriſdictio neceſſaria non eſt ad effectum reponendi attentata. n.11.

Index procedens iuris ordine non ſeruato reputatur priuata perſona, & ſine iuriſdictione. n.12.

Quæ de facto fiunt à iudice, de facto per eum reuocari ius eſt. n.13.

Iudex, qui prætermiſſo iuris ordine, & ſine citatione poſſeſſionem abſtulit, poterit de facto eam reuocore. n.14.

Iudex facilis in concedendo, ita debet eſſe in reponendo. ibid.

Iudex, qui tenutam, & poſſeſſionem abſtulit alicui non citato; illam eidem reſtituere poteſt, nec ſibi obſtat, quòd officio ſuo functus ſit. n.15.

Iudex reuocando poſſeſſionem nulliter datam procedit tanquam perſona priuata, & præſumitur facere modo, quo facere poteſt. n.16.

Iuriſdictio non requiritur ad reuocandum ea, quæ de facto fiunt à iudice. n.17.

Attentata licèt regulariter ad iudicem ad quem reuocare pertineat; tamen poteſt etiam iudex à quo ottentata poſt appellationem à ſeipſo reuocare. n.18.

Attentatum à parte, & attentatum à iudice à pari procedunt ad hoc, vt iudex attentans poſſit reuocare. ibid.

Libera facultas conceditur à iure iudici à quo ad reuocandum attentata, cùm ſit ad faciliorem cauſæ exitum. n.19.

Interlocutoriam executioni mandatam non reuocat iudex, niſi nulla ſit. nam tunc reuocat & executionem reponit. n.20. & 21.

Prouiſionibus Regÿs quotidie iubetur iudici Eccleſiaſtico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per ſeipſum, ipſeq; reponit cum effectu. n.22.

Violentiarum cognitio inanis eſſet, ſi index, qui attentauit, non poſſet reponere attentatum, prout ſibi iubetur à Senatu. n.23.

Iudex Eccleſiaſticus ad reponendum non eget iuriſdictione, & ideo contra eum ſecunda iuſſio vulgò ſobre carta *expedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.*

Executor vel alius iudex delegatus Pontificis ſeu Nuntÿ ad aliquã cauſam, ſi attentat, & dum pars grauata accedit ad Senatum, abÿt in longinque ſecũ acta proceſſus aſportando: pars grauata debet occurrere ad ſuperiorem iudicem ipſius grauantis n.24. & non ad Senotũ n.25.

Acta proceſſus ſunt neceſſaria, vt violentia in Senatu detegatur. n.26.

Violentia ſeu iniquitas iudicis allegata in procedendo ex actis ab eo geſtis conſtare debet. n.27. & 29.

Defectus proceſſus ex actis eius cõſtare debet. n.28.

Princeps, & eius Regia tribunalia in eleuanda vi illata à iudice Eccleſiaſtico, ſine iuriſdictione, & extraiudicialiter procedunt. & ideo recipere teſtes, nec alia iudicialia facere abſonum eſſet. d. n.29.

l.36. tit.5. lib.2. recopil. explicatur ibidem, in illis verbis, el proceſſo originalmente el qual trahido ſin dilacion, *&c.*

Ablatiuus abſolutus importat cõditionem, & formam, ſine qua nõ habet locum diſpoſitio. n.30.

Proceſſu

Proceſſu originali non adducto, non cognoſcitur de violentia in Senatu. ibid.

Dictio, ſi, in diſpoſitione appoſita, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur diſpoſitio. n.31.

Lex requirens aliquod genus ſeu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri ſpecificè, & aliter probari nullo modo poteſt. n.32.

Lex ſeu ſtatutum poteſt, occurrente aliqua vtilitate, aut euidente cauſa (vt hic) facere, vt probatio valida & perfecta: in aliquo actu, ſit inualida & imperfecta. n.33.

Lex vel ſtatutum factum ob publicam vtilitatem ſi requirat certũ genus probationis, non admittitur alia probatio ſimul cum requiſita. n.34.

Senatores ſe abſtinere debẽt à violentia, & cognitione, cũ ex defectu proceſſus ſibi apparere non poſſit, cùm nihil certum decernere poſſint. n.35.

Lex, abſentis, de pœnis, declaratur: ibid.

Cognitio violentiæ proceſſu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum expeditur in tribunali, prout ex actis adductis colligitur. n.36.

Decretum expeditum in Senatu in cauſa violentiæ quomodo exequendũ, ſi iudex Eccleſiaſticus, cõtra quem datũ eſt, abſit. remiſſiuè. n.37.

Notarius apud quem aſſint acta geſta per iudicem Eccleſiaſticum, contra quem violentia intentata eſt in Senatu, etiam abſentem; compellendus eſt ad exhibenda. n.38.

Tabellio debet regiſtrum, ſeu protocollum inſtrumentorum actuum iudicialium, & extraiudicialium ſecum retinere, & non poteſt tradere partibus, niſi iudicis præcepto. n.39.

Regium tribunal quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ latum contra iudicem Eccleſiaſticum poſt grauamen illatum, abſentem, & abeuntem. n.40.

d.l.36.ti.5.li.2.recop põderatur. n.41. in illis verbis, proueã que el tal iuez la otorgue, *&c.*

Iudice Eccleſiaſtico vim inferente mortuo ante repoſitionem, an euaneſcere decretum violentiæ debeat, cùm ipſe ſit grauans, & attentans, & contra eum oppreſſus in Senatu querelam obtulit, & decretũ contra eum dirigitur. n.42.

Morte omnia ceſſare debent, cùm culpa ſit extincta. n.43.

Decretum Regij tribunalis an intelligatur cum iudice ſubrogato, & ſucceſſore in tribunali, & iuriſdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repoſitionem attentatorum cogi poſſit ipſe ſubrogatus, vel ſucceſſor virtute dicti decreti. ibid.

Alia eſt vis defuncti, alia violentia ſucceſſoris, adeò vt ſententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequitur contra ſucceſſorem, & hæredem. n.44.

Aliud eſt factum defuncti, aliud factum ſucceſſoris. ibidem.

Subrogatus non ſapit naturã prædeceſſoris, quando militat diuerſa ratio in ſubrogato, & in eo in cuius locum ſubrogatur. num.45.

Facinus ſuos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur. n.46.

Violentia facinus continet. ibid.

Violentia lata læditur maieſtas iudicis, & ſuperioris. n.47.

Contra illum iudicem per viam querelæ agitur, quæ ſuum authorem comitatur. n.48.

Pœna iudicis eſt attentatorum repoſitio. n.49.

Reſignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, quia ille in nullo deliquit. ibid.

Subrogatus non ſapit naturam principalis, nec fit extenſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè, & repræſentatiuè tantùm in pœnalibus, & odioſis. n.50.

Caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſiuam, ſeu ſimilitudinariam. n.51.

Decretum violentiæ non cantans de iudice ſubrogato vel ſucceſſore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. n.52.

Iudex ſucceſſor in iuriſdictione ſeu tribunali iudicis vim inferentis, omnino tenetur prouiſionem Regij Senatus adimplere, & attentata à ſuo prædeceſſore, reponere cum effectu, & appellationi deferre. n.53.

Eadem res eſſe cenſetur, quantumcumque circa ipſam materiam aliqua commutatio contigerit. n.54.

Si plures dati ſint iudices in aliqua cauſa, & poſtea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur cauſa. n.55.

Mutatione iudicis eadem non diuerſa manet iuriſdictio, eademmet cauſa, idémque iudicium, & idem tribunal. n.56.

Mutatione & ratione perſonarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res, vt de Ciuitate Collegio, Eccleſia, dignitate, & præbenda, circa declarationẽ l. proponebatur de iudicijs. n.57.

Iudex ſucceſſor in iuriſdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac prædeceſſor, cùm in eius locum ſubrogetur, & poteſt idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit ſubrogatus. n.58.

Terminus, & tempora præſtituta primo iudici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogato. num.59.

Iudex non tanquam perſona priuata conſideratur, ſed tanquam miniſter iuſtitiæ quam gerit, & adminiſtrator dignitatis & tribunalis, quod repræſentat, quiſquis ſit etiam in infinitum. n.60.

Quamuis in appellatione requiratur expreſſio nominis iudicis à quo; tamen ſatis eſt, vt contineat nomen dignitatis iudicis prout eſt, appello ab Auditore Cameræ, &c. n.61.

In appellatione licèt requiratur expreſsio nominis iudicis ad quem; tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere, vt in exemplis. ibid.

Dignitas, & tribunal, cùm iuriſdictio cohæret, potiùs attendi debet, quàm perſona adminiſtratoris. n.62.

Iudex datus loco demortui illum non repræſentat, ſed tantùm dignitatem, quæ eſt corpus quoddam fictum, quod comprehendit ſubiecta tanquam membra illius corporis ficti. n.63.

Quandiu ſupereſt forma corporis ficti, ſemper cenſebitur idem corpus, licèt partes mutentur. n.64.

Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris non gerit vices demortui, nec eius perſonam repræſentat, ſed duntaxat pupillum, aut Dominum conſtituentem Procuratorem. n.65.

Iudex prædeceſſor, & ſucceſſor quamuis diuerſi ſint perſonarum reſpectu, eo tamen habito ad dignitatem & adminiſtrationem, & coæqualitatem poteſtatis, verè idem ſunt. n.66.

Iudex ſucceſſor verè idem iudex ac prædeceſſor reputatur, præcipuè quando iudex accipitur pro iuriſdictione vel tribunali. n.67.

Iudex ſucceſſor poteſt taxare expenſas reſeruatas taxari in ſententia prædeceſſoris. n.68.

Iudex ſucceſſor poteſt ſententiam dubiam prædeceſſoris interpretari. ibid.

Statutum à decurionibus editum, ab eorum ſucceſſoribus vel à populo eſt declarandum. n.69.

Ius declarandi ſeu interpretandi ad hæredem, & ſucceſſorem non tranſit, cùm ex arbitrio diſponentis pendeat. n.70.

Ius concedit facultatem declarandi ſucceſſoribus in officio vel iuriſdictione. ibid.

Iudex ſucceſſor, vel aliter loco alterius datus, cauſam aſſumit in eodem ſtatu, eámque determinat ex eiſdem actis. n.71.

Iudex ſucceſſor procedit eo modo quo & prædeceſſor proceſsit. n.72.

Acta facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali. n.73.

Acta facta in vno iudicio in caſibus, quibus probant in alio; intelligi debet, ſi reproducantur. n.74.

Actorum repreductio non requiritur coram iudice ſubrogato ſeu ſucceſſore, ſed viſio duntaxat ipſorum actorum. n.75.

Acta coram vno arbitro geſta probant coram ſucceſſore, in quem partes compromiſerũt, quando acta ſunt publica, & actum reſpiciunt. n.76.

Executor ſucceſſor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædeceſſor. n.77.

Decima ſeu emolumentum executionis cui executori debeatur, ſucceſſori aut prædeceſſori executionem incipienti. ibid.

Iudex ſucceſſor vel in alterius locum ſubrogatus, poteſt ea omnia facere, quæ poterat illius prædeceſſor. n.78.

Iudex ſucceſſor ordinarius poteſt in integrum reſtituere contra factum ſui prædeceſſoris. n.79.

Iudex ſucceſſor poteſt abſoluere ab excommunicatione decreta per prædeceſſorem. n.80.

Iudex prædeceſſor poteſt reponere attentata à ſe geſta, & eodem modo ſucceſſor. n.81. & 84.

Iudex à quo in caſibus, quibus reponit attentata à ſe, vel alio facta; poterit idem ſucceſſor. n.82.

Non ſolùm iudex, cuius fuit læſa maieſtas, reuocat attentata; ſed etiam eius ſucceſſor & ſubrogatus, cùm læſio dicta non perſonæ, ſed dignitati (quæ nunquam moritur) cohæret. n.83.

Quod ampliat, ſiue ſubrogatus ſit expreſſè ab homine, ſiue tacitè à iure. ibid.

Succeſſor in beneficio per reſignationem, tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem. n.85.

Attentatis non purgatis per ſucceſſorem in beneficio per reſignationem attentantis, non eſt procedendum in cauſa. ibid.

Præceptum impoſitum prætori, vt tali, & ratione officij, impoſitum eſt & ſucceſſori taliter, quod tenetur adimplere. n.86.

Iudice ab officio remoto, poterit ſucceſſor eius attenta reuocare ex ſuo mero officio. ibid.

Epiſcopus debet adimplere mandatum factum prædeceſſori ſub nomine dignitatis. n.87.

Et idem in executore. n.88.

Succeſſor tenetur exequi mandatum factum per Papam ſuo prædeceſſori. n.89.

Literas directas Epiſcopo prædeceſſori mortuo ſub nomine dignitatis, & habito reſpectu ad officium; tenetur exequi ſucceſſor. n.90.

Succeſſor vel nouus executor poteſt exequi mandatum ſui prædeceſſoris ſine nouo mandato. n.91.

l.d.36. recopilat. declaratur. ibidem. & num 93. & 95. in illis verbis, prouean que el tal juez la otorgue, *&c.*

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, iura adaptantur. n.92.

Triſtes euentus non ſunt in conſideratione. ibid.

Violentiæ cognitio in procedendo eſt extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio. n.94.

Iudex vim inferens mortuus, impoſsibile eſt, vt reponere queat. n.96.

Caſus omiſſus iuris diſpoſitioni relinquitur. ibid.

Sententia, quæ non poteſt ſecundùm eius tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impoſsibilitatem; exequi debet eo modo, quo poteſt, ne iudicium reddatur illuſorium. n.97.

Condemnatus, vt conſeruet indemnem Titium ab obligatione, ſi interim extinguatur obligatio, quia compulſus Titius ſoluit; debet Titius ipſe relaxari indemnis, vt ſibi reſtituatur ſolutum,

tum, quamuis hoc non contineatur in ſententia. n. 98.

Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur, cogitur creditor eadem ſententia debitorem liberare. n. 99.

Verba adaptantur implicitè. n. 100.

Sententia continens rem, vel animal, vel quid ſimile, ſi propter interitum non poſſit exequi in ipſa re vel animali; exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti. n. 101.

Attentatorum repoſitio ſeu reuocatio eſt actus fauorabilis, & priuilegiatus. n. 102.

Cognitio violentiæ eſt remedium fauorabile, & charitatiuum ſubſidium, quo agitur de vi oppreſſos liberando. n. 103.

Extenſio fit ad ſubrogatos in cauſis fauorabilibus. ibidem.

Executor ſententiæ pœnalis non participat de illius pœna, ſed honoris & poteſtatis iudicis ſuperioris. n. 104.

Senatus Regius non ſe intromittit in exequenda pœna appoſita iudici pro attentatis à ſe factis. num. 105.

Pœna non tranſit in ſucceſſorem, vel hæredem; ſed tantùm damnorum ſatisfactio de eo quod ad hæredem peruenit. n. 106.

Attentatum à iudice eſt qualitas, quæ liti inhæret, ab eaq́; dependet, ſine quo attentata non dantur. n. 107.

Subrogatus ad litem poteſt dicere de attentatis, quemadmodum eius prædeceſſor. n. 108.

Alia eſt poſſeſſio defuncti, alia hæredis, in quem licet omnia iura tranſeant, non tamen poſſeſſio. n. 109.

Poſſeſſio hæredis eſt noua poſſeſſio & non continuata cum poſſeſſione defuncti. ibidem.

Poſſeſſio iuriſdictionis tribunalis, Eccleſiæ, vniuerſitatis & populi, non finitur morte poſſeſſoris; ſed in ſucceſſore continuatur, cùm perſona ficta poſſideat. n. 110.

Succeſſor adminiſtrationis non accipit nouam poſſeſſionem rerum vniuerſitatis. n. 111.

Poſſeſſio rerum Eccleſiæ non vacat mortuo Prælato. num. 112. & 117.

Poſſeſſio Eccleſiæ in Eccleſia continuatur etiam mutuo Prælato; & dicitur ſimul cum occupatore poſſidere, & eſſe in ſummariſſimo poſſeſſorio, nec attentat Eccleſia poſſidendo. n. 113.

Prælatus Eccleſiæ non ſuccedit tanquam Dominus ſed tanquam Procurator Eccleſiæ. n. 114.

Poſſeſſio iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, caſtri, maioratus, aut Eccleſiæ, retinetur per ipſam dignitatem, villam, caſtrum, maioratum, aut Eccleſiam, etiam mortuo Prælato, & adminiſtratore. n. 115.

Nouus poſſeſſor caſtri, villæ, ſeu maioratus, ratione cuius competit ius præſentandi, licèt nunquam præſentauerit, poteſt præſentare. n. 116.

Poſſeſſio iuris præſentandi continuatur in ſucceſſore dignitatis, caſtri, villæ, vel comitatus, ſeu maioratus, ſine noua apprehenſione. ibidem.

Succeſſor ſingularis iudicis attentantis reponit attentata. num. 118.

Sententia ſicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea. n. 119.

Prouiſio regalis Senatus in cauſſa violentiæ directa iudici comprehendit ſucceſſorem non nominatum in ea. ibidem.

Et ipſi intimata tenetur reponere, aliàs ſecunda iuſſio vulgò ſobre carta *contra eum decernitur. num.* 120.

Collega iudicis mortui vel abſentis, ſi procedere non valeat (mediante clauſula reſcripti) occurrit pars grauata ad ſuperiorem, vt alius iudex loco mortui ſubrogetur, eiq́; intimare debet prouiſio Regia vt attentata reponat. n. 121. 122. & 123.

Subrogatoria commiſſio dicitur, cùm alius iudex in locum demortui impediti vel abſentis ſubrogatur, teneturq́; cauſam in eodem ſtatu manentem proſequi. n. 124.

Subrogatoriæ commiſſiones frequenter dari, animaduerti tamen deberi an in corpore includatur clauſula alterans primum ſtatum litis, quia tunc noua citatio erit neceſſaria. n. 125.

PERDIFFICILEM huius capituli materiam, tot doctiſſimis viris eius reſolutionem incognitam, ſummis difficultatibus inuolutã, accuratè adeò tractare intendo: vt deinceps, dubitatio omnis penitus amputetur. Et circa priorem eius partem attendendum eſt, ſæpiſſimè contingere, vt iudex executor executorialium, ſeu alicuius breuis Cameralis, pura; ad mittendum aliquem in poſſeſſionem alicuius beneficij, id exequitur (iuris ordine prætermiſſo) vel abſque citatione, poſſidentis beneficium, qui poſtmodum comparens ſuas allegat legitimas exceptiones, & ab omni eius proceſſu, & à non reponenda executione appellat, ipſe autem iudex vel ipſi appellationi, vel prouiſioni Regiæ reſpondet, ſe functum eſſe ſuo officio, & ad reponendum iuriſdictione carere. Vel etiam aliter hoc contingere poteſt: iudex ſiue ordinarius, ſiue delegatus (lata ſententia definitiua, vel interloquutoria) appellationi iuſtæ, & legitimè interpoſitæ (prout debebat) detulit: & inſuper, vel minatur, vel vult exequi, aut de facto exequitur, eandem ſententiam: ſupremus Senatus aditus per viam violentiæ declarat; vim facere, quòd defetat, & reponat: iudex autem Regiæ prouiſioni reſpondet, ſe carere iuriſdictione, cùm illam à ſe omnimodam per delationem abdicauerat, ac ideo reponere executionem non poſſe. Vel alio etiam caſu reddi poteſt exemplum:

iudex eccleſiaſticus declarauit ſe non iudi-
1 cem, & inſuper ad executionem proceſſit,
aut dedit ſe pro inhibito, à qua declaratio-
ne, vt legitimæ appellationi emiſſæ ſupre-
mus Senatus deſerendum decreuit, & repo-
nendum. Vel (vt frequentiùs accidit) hoc
caſu tertium genus decreti expediunt, nem-
pe iudicem reaſſumendo iterum iuriſdictio-
nem, & reponendo attenrata, vim nullam
facere: non deſerentem autem eidem ap-
pellationi, nec reaſſumendo iuriſdictionem,
vim facere: deferat, & reponat, *&c.* ipſe au-
tem iudex ſe iuriſdictione carere ad repo-
nendum reſpondet, Regiæ prouiſioni ſibi
2 intimatæ. Quibus quidem caſibus & multis
aliis ſimilibus, in quibus reddi poſsũt exem-
pla, inanis, inutilis & ſine effectu videtur re-
manere Regia cognitio, & decrerum vio-
lenriæ, cùm ad effectum perduci non poſſe,
appareat. Siquidem in dictis caſibus fortis &
efficax reputatur à iure iudicis reſponſio,
iuréque concludens; erenim per delatio-
nem appellationis etiam aliàs non legitimæ
& non deferendæ, omnimodam à ſe iudex
abdicat iuriſdictionem, & in ſuperiorem
3 transfert. text. eſt *in cap. cum appellat. friuolis. de
appell. lib.6.* Philip. Franc. *in cap. Romana. § ſin
autem num. 5. de appellat. lib.6.* Carrerius *in
practic. crimin. 1. p. 2. verbo & ſi non confite-
buntur. num. 66.* Aufrerius *in additio. ad Capell.
Tholoſa. deciſ. 176. ad medium.* Roland. à Valle
conſilio 77. viſo. num. 1. & ſequentibus lib. 2.
Antonius Gomez *variar. reſolutio. lib. 3. cap 13.
num. 32.* Ozaſcus *deciſ. Pedemont. 131. n. 10.*
Pariſius *conſil. 106. à num. 5. & à num. 24.
lib. 4.* Proſperus Farin. *in practic. crimin. quæſt.
101. num. 106. tom. 3.* de quo latiùs egimus
in lib. 3. cap. 19. circa appellationem à de-
latione à principio.

Hoc etiam à pari procedit in iudice dan-
te ſe pro inhibito, qui poſtquam à ſuperio-
ri emanauit inhibitio, cùm careat iuriſdi-
4 ctione, non poteſt exequi ſententiam, etiam
aliàs merentem executionem, vt priuilegia-
tam. text. *in cap Romana §. ſin autem de appel-
lat. lib. 6.* notatur *in cap. non ſolùm eodem tit.*
latè multa ad propoſitum diximus *d. lib. 3.
cap. 19. verſ. in delatione autem ſimpliciter ſa-*
5 *cta*, &c. & de iudice declarante ſe non iu-
dicem, vide ibi *fol. 4. ad princ.* & eſt texrus *in
cap. ſignificantibus de offic. deleg. cap. iudex. eo-
dem tit. lib. 6. leg. dicere. ff. de arbitris.*

6 Quod & idem eſt, quando iudex fun-
ctus eſt officio ſuo, quia iterum in cauſſa ſe
non poteſt intromittere. textus *in leg. iudex
poſteaquam ſemel dixit ſententiam. ff. de iuriſ-
dictione omnium iudicum.* cum concordanti-
7 bus. Sed actus iuriſdictionales, prout eſt re-
poſitio ab alio, quàm à iudice non priuato,
nec iuriſdictione carente geri non poſſunr,
quemadmodum nec ipſa executio, quia om-
nis res per quaſcunque cauſas naſcitur, &
per eaſdem diſſoluitur, ſolemnitáſque, quæ
requiritur conſtruendo; requiritur in de-
ſtruendo: & valet argumentum de contra-
ctu ad diſtractum, vt vulgare eſt. ergo per 8
prouiſionem Regiam eccleſiaſticus iudex
aſtringi non poteſt, vt faciat quod ſibi ab
omni iure eſt prohibitum; quod omnino
arque præcisè ſupremus Senatus attendere
debet, vt capitibus præcedentibus latè di-
ximus.

Hinc eſt, quòd ad nullum alium, quàm
ad iudicem, ad quem, pertinet reuocare, & 9
reponere attentata facta (appellatione pen-
dente) cùm eius ſit læſa maieſtas. textus *in
cap. non ſolùm de appell. lib.6.* texrus optimus
in c. ſolicitudinem de appell. vbi Franc. *num 3.
& in dict. cap non ſolùm.* Lancelot. Cotta. *de
Pratore. §.2. de offic. prætor. in cauſſa ciuil. in cap.
de appellat. n. 24.* poſt plures, quos allegat,
dicit communem Couart. *practic. quæſt. c. 23.
ſub num. 1. verſ. prima igitur ſit interpretatio.*
Beroi. *conſil. 71. ſub n. 4. in fine lib. 3.* commu-
nem etiam dicit Viuius *communium opinio.
lib. 2. opin. 30. incipit attentata poſt princ.* Ma-
ſuer. *in praxi iudiciali tit. de appell. col. 13. verſ.
item ſi agatur vna cum art. appellationis*, &c.
latiſſimè etiam Lancelot. Robert. *de atten.
3 p. cap. 27. à num. 34. cum pluribus ſequentibus.
& ſuprà*; ergo ſequitur euidenter, vt nullo
modo iudex eccleſiaſticus attentans appel-
latione pendente, poſſit in hoc caſu repone-
re compelli, cùm eius ſit ſuſpẽſa iuriſdictio.

Quibus quidem fortibus (apparenrer ta-
men) rationibus intentauere nonnulli iudi- 10
ces eccleſiaſtici ita reſpondentes prouiſio-
nibus Regiis euitare repoſitionem attenta-
torum. Sed vt non omnino concludentes
viſæ, iterum in eodem tribunali ſecunda
iuſſio paſſim conceditur, quæ *ſobre carta* di-
citur (de qua cap. præcedenti) & quidem
meritò; quoniam ad hunc effectum repo-
nendi attentata, iuriſdictio neceſſaria non
eſt: Tum ex rationibus ſuperiùs adductis, 11
quia omnis res per quaſcunque cauſſas na-
ſcitur, per eaſdem diſſoluitur.

Tum etiam: quia iudex quando proce-
dit iuris ordine non ſeruato, de facto atten-
tando, & excedendo: procedit tunc non vt
iudex, ſed tanquam priuata quædam perſo-
na ſine iuriſdictione, Gramati. *conſ. ciu. 150.* 12
Bart. *in l. prohibitum. C. de iure fiſci* per illum
text. *lib. 10.* idem Bart. *in l. deuotum*, & ibi Io.
de Plat. per illum text. *C. de metallar. lib. 12.*
& per Caſſaneum ita tenet Auto. Gab. *com-
muni. opinion. tit. de citatio. concl. 1. num. 4: 3.*
Auendan. *in cap 2. prato cap. 12. & cap 11. n 9.*

Azeneda

Azeued. in gl. 31. tit.6. lib. 3. recopil. Mexia
ſuper l.Tolet.ſundam.2 part.11.n.34. & ſequen-
tibus, fol. 106. vltra infinitos penè quos in
vnum congeſſimus videndos infrà 4.p. c. 4.
poſt princ. à num. 18. cum ſequentibus.ergo
vt priuata perſona debebit reponere, nec
iuriſdictio neceſſaria eſt.

Quoniã quæ à iudice de facto facta ſunt;
13 de facto etiam & per eundẽ reuocari, ius eſt,
gloſſ. in l.minor verbo Seius ff. de euict. Maria.
Socin. in tractatu de cita. caſu 20. Angel. in
l. ea quæ C. quomodo & quando iudex. Bal. in
l. ſi pacto quo pœnam C. de pactis. Angel. & Im-
mola in l. de vnoquoque ff. de re iudi. plenè
Alexand. conſil. 179. lib. 1. Caſtro conſil. 412.
viſis punctis colum. 12. lib. 2. Gemin. conſ. 43.
num. 4. Romanus ſingul. 786. & conſil. 69.
Alexand. & Iaſ. in d.l. ſi pacto quo pœnam. Bal.
in l.2. verſicul. quartò quæro C. de ſeruitutibus &
aqua. & in l. tale pactum §. qui prouocauit ff. de
pactis. Innocent. in cap. querelam de electione.
Anton. de Butrio in c. cum ceſſante de appell.
in l.1. §. nuntiatio ff. de operis nou. n 24. Roma.
conſil. 220. & conſil. 68. Calcaneus conſil. 126.
Nicel. in concor. gl. concor. 52 fallen. 30. Staphil.
de liter. gratia & iuſt. fol. 151. Felin. in c. qua-
liter & quando de accuſa. Rebuff. in l. quod iuſ-
ſit num. 60. ff. de re iudic. in primo nota. Hippol.
conſil. 38. num. 14. Bertran. conſil. 172. volum. 1.
& in conſil. 178. volum. 1. Ricc. conſ. 209. vol.
1. Gramari. conſ. 85. & ſequentibus. Felin. in
c. 49. num. 15. plures congerit, & de commu-
ni teſtatur Anton Gabr. commun. opinion. tit.
de citatio. concl. 1. à num. 430. Tiraquel. in tra-
ctatu res inter alios act. limi. 39. Aſinius in pra-
xi §. 7. c. 5. limi. 134. Lancelot. Rober. de at-
ten. 3. p. c. 25 à num. 44. inferentes ex hac do-
ctrina ferè omnes, quòd ſi iudex iuris ordi-
ne prætermiſſo, & abſque citatione poſſeſ-
ſionem abſtulit, & in alium artẽtando tranſ-
tulit, quòd poterit, & iterum de facto, &
14 abſque citatione illius, in quem tranſtulit,
poſſeſſionem eandem reuocare. quia ſicut
iudex fuit facilis in concedendo, ita debet
eſſe facilis in reponendo. plurimos ad id
congerit Cardin. Tuſ. practi. concluſion. tom. 3.
lit. F, concl. 11. num. 9.

His magis in ſpecie accedit; quod cle-
15 ganter dicit Romanus conſ. 320. incipit hæc
iſtorum à num. 4. verſ. quo igitur & col. fin. vt
iudex qui tenutam & poſſeſſionem abſtulit
alicui abſque citatione; eodem modo po-
teſt illam illi reſtituere, eam à detentatore
reuocando, abſque eo, quod illi obſtet, vt
functus iam fuerit officio ſuo: quia poteſt
16 vt priuata perſona hoc facere, & præſumi-
tur facere eodem modo, quo poteſt. eun-
dem Roman. referẽs ſequitur Cardin. Tuſc.
practi. conclu. d. tomo 3. litera F, concl. 11. n. 22.
quò pertinet, quod nuper dicebamus: iudi-
cem procedentem de facto, non procedere
vt iudicem, ſed vt priuatam perſonam, &
eodem modo de facto ab eo facta poſſe re-
uocare, in quo iuriſdictio neceſſaria non eſt.
Facit inſuper, quia licèt irregulariter atten- 17
tata poſt appellationem reuocet iudex ad
quem, c. non ſolùm de appella. lib. 6. & ea quæ
lariùs in contrarium ſuprà adduximus; ta-
men ſi ipſe iudex à quo aliquid attentat,
(non obſtante quòd per appellationem eius
ſit ſuſpenſa iuriſdictio) poteſt nihilominus 18
actum à ſe attentatum reponere, & reuoca-
re, eaque reuocatio licitè ſibi permittitur.
textus eſt in cap. venientes in fin. de iureiuran.
& notat Philip. Franc. in d. c. non ſolùm in 2.
not. verſ. 2. de appell. in 6. ſequitur Lãc Rober.
de attenta. 3. p. c. 27. num. 48. optimè etiam
explicat, comprobátque Couarr. pract. q.
c. 23. ſub num. 1. verſ. prima igitur ſit interpre-
tatio, plures allegans, vbi quòd ad hoc à pari
procedit attentatum à parte, & attentatum
à iudice.

Quia ad reuocandum attentata poſt ap- 19
pellationem libera facultas conceditur à iu-
re iudici à quo, quia tendit in faciliorem
cauſæ expeditionem. textus in cap. cum tenea-
mur de appellat. vbi latè Philipp. Francus &
cæteri Doctores & alibi paſſim.

Et comprobatur etiam, quia etſi interlo-
quutoria, quæ executioni mandata eſt à iu-
dice, vel iure, aut parte, non poſſit à iudice 20
reuocari; tamen, ſi nulla eſt, eam reuocat, &
reponit executionem iudex à quo, quan-
tumuis iuriſdictione caruerit, prout loquen-
do in iudice legitimè inhibito, probant Phi-
lipp. Franc. in cap. cùm ceſſante in 17. verſ. am-
plius intellige. de appellat. Lancelot. de attenta.
2. p. c. 12. limi. 1. ſub num. 22. verſ. etiam intelli-
ge fol. 358. Eſcacia de appell. quæſt. 17. limi. 47.
membro 1. num. 72 prout alias etiam regula-
re eſt, vt iudex licèt non poſſit exequutam 21
interloquutoriam reponere: tamen, ſi nul-
la eſt, poteſt. Eſcacia vbi proximè n. 69. Lan-
celot. num. 21. Hoſtienſ. in cap. cùm ceſſante.
& Cardinalis Alexand. num. 40. fall. 10. de
appell. Felin. in cap qualiter & quando el. 1. fal-
len. 4. ſub num. 14. de accuſa. quod in atten-
tatis verificatur, cùm ſint nulla.

Quod etiam & nos quotidie practica-
tum videmus in omnibus Regiis prouiſio-
nibus, in quibus iudici eccleſiaſtico vim in- 22
ferenti iubetur appellationi deferre, & at-
tentata omnia reponere: nam ipſe ſtatim ſibi
intimata prouiſione, verbaliter defert, &
nihilominus poſtea cum effectu reponit at-
tentata, prout tenetur ordine literæ atten-
tato. foret enim abſurdum, ſi delatio illi
repoſitionem impediret, & foret penitus
inanis

23 inanis violentiarum cognitio & prouiſio decreti, cùm nullum effectum ſortiri potuiſſet. quibus quidem ſatisfactum remanet rationibus & difficultatibus in contrarium adductis: & illis minimè obſtantibus neruosè affirmandum eſt, vt iudex eccleſiaſticus ad reponendum iuriſdictione non egeat, & ſecunda iuſſio contra eum expedienda eſt vt cum effectu reponat.

In ſecunda autem capituli parte, nempe, quando iudex poſt grauamen illatum abiit,
24 minor eſt difficultas, id quod conſiderandum venit. nam quandoque iudex executor vel alius à Romana Curia vel Reuerendiſſimo Nuntio Sedis Apoſtolicæ ad remotas partes accedit, ad aliquid exequendum, aut de aliquo alio cognoſcendum & ſimilibus, & poſtquam inordinatè attentando, grauamen parti intulit, & inretin dum ad Regium tribunal pro protectione accedit grauatus; iudex abiit ſecum acta proceſſus aſportando. tunc igitur affirmandum erit, vt ſolus ſuperior eccleſiaſticus pro graua-
25 minis repoſitione adeundus ſit, Senatus quippe Regius non poteſt, parti grauatæ hoc caſu in aliquo releuare, & conſulere, cùm acta proceſſus deficiant: ſunt etenim omnino neceſſaria, vt violẽtia de qua quæri-
26 tur, detegatur, probat *l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ibi. *y ſi el juez eccleſiaſtico no la otorgare mãden traher a las dichas nueſtras audiencias el pro-*
27 *ceſſo eccleſiaſtico originalmente*, &c. & inſuper probatur, quia vbi iudicis iniquitas & violentia in procedendo arguitur, ex actis ab eo geſtis non aliter conſtare debet, latè poſt alios Menoch. *de arbit. lib. 1. quæſt. 72.* prout & generale eſt de quolibet defectu proceſ-
28 ſus, qui per eius inſpectionem debet apparere, Vantius *de nullitate ſententiæ tit. à quo & quibus modis. à num. 18. & infrà à num. 12.* de quo nos latè.

Deinde quia non quælibet probatio ſufficit hoc caſu, nam cùm ſuprema tribunalia tractent de leuanda violentia notoria, re-
29 quiruntur acta, cùm hæc notorietas aliter quàm ex actis integrè perfectè apparere non poſſit, latè diximus cap. præcedenti, & numero 95. cum ſequentibus, & à n. 129. & ſequentibus. latius etiam diximus infrà 4. p. c. 3. à n. 167. & ſuprà cùm princeps (prout notum diximus ſuprà. cap. 1.) hoc caſu abſque iuriſdictione procedat, non iudicialiter, ſed extraiudicialiter tantùm, teſtes recipere, foret abſonum, & rei, de qua quæritur, impertinens & imperfectum. & inſuper ſi attentiùs d. l. 36. recopil. legamus, eam ferè expreſſam inueniemus huic caſui, inquit autem. *y el juez eccleſiaſtico no la otorgare manden traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo originalmente eccleſiaſtico, el qual trahido ſin dilacion lo vean. y ſi porel les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, prouean que el tal juez la otorgue*, &c. *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere, la dicha appellacion no ſer*, &c. ex quibus verbis nonnulla præciſè ponderanda ſunt. & in primis: *el qual trahido*, &c. Quod eſt ablati- 30
uus abſolutus, qui importat conditionem & formam, ſine qua non habet locum diſpoſitio *l. ab emptione ff. de pactis l. euictis ff. de euictione. l. à teſtatore, ff. de conditio. & demonſt.* Pedem. *deciſ. 165. n. 12.* Rolan. à Valle *conſ. 30. num. 12. volu. 4.* Surd. *deciſ. 268. num. 11. & deciſ. 331. n. 11.* ita vt proceſſu originali non adducto non cognoſcetur de violentia.

Et vlteriùs magis clarè colligitur ex aliis verbis, ibi. *y ſi por el les conſtare*, &c. & iterum, *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere*, &c. ita vt ſit ſenſus: quòd ſi non conſtiterit ex dicto pro- 31
ceſſu originali, nihil decerni poſſe, quamuis aliter queat apparere; nam dictio, *ſi*, in diſpoſitione appoſita, illam reddit conditionalem, (qua deficiente) non verificatur diſpoſitio. iura ſunt expreſſa *l. in conditionalibus 19. in princ. & §. hac ſcriptura l. multum intereſt 21. l. hac ſcriptura 26. l. hac conditio. 29. l. filiæ ſuæ. l. filio famil. 42. l. ſi ciu. libertas 49.* latè gloſſ. fin. *in l. à teſtatore. 108.* & ferè omnes leges *ff. de conditionibus & demonſtr.*

Inſuper quoniam quando lex requirit, & de nouo inducit aliquod genus & modum 32
probationis in aliquo actu, aliter probari nullo modo poteſt. Æguid. *deciſ. 432. & deciſ. 611. & 746.* Caſſiador. *de præbend. deciſ. 20. n. 21.* Bald. *in l. ſi. num. 14. de re iudi.* Maſcat. *concl. 1393.* hinc eſt quod concurrente publica vtilitate, aut euidente cauſſa (vt hic) 33
poteſt etiam per ſtatutum, aut conſuetudinem effici: vt probatio aliàs regulariter valida, & perfecta: in aliquo actu ſit inualida, & imperfecta, ita Ioan. de Immola, & alij *in cap 2. de probat.* Alexand. *conſ. 170. viſis ſtatutis prædictis circa princ. lib. 7.* Iaſ. *in l. admonendi de iureiuran.* Alexand. *conſil. 68. viſo proceſſu lib. 3. num. 1. & per totum.* Caſtr. *conſ. 271. viſis n. 2. lib. 2.* vbi Apoſtilla plures citat. Imò & quando hoc ſtatutum ſit ob pu- 34
blicam vtilitatem, alia probatio vltra requiſitam, etiam ſimul admittenda non eſt, Iaſ. *in l. certi §. quoniam n. 10. & n. 11. ff. ſi certum petatur.* Purpu. *in additio. ad ipſum. d. num. 10.* Alexand. *conſil. 68. viſo proceſſu lib. 3. n. 2. 3. & ſequentibus*, quod repetitur *lib. 5. conſ. 36.* Card. Tuſc. latè *practica. concluſ. litera S, concl. 637. à num. 9. & à princ.* nimis enim abſurdum foret, ſi in te tam graui ac periculoſa extra acta proceſſus extrinſecus teſtes admitterentur ad violentiam detegendam, ac ideo

ideo ex quo non poteſt de huiuſmodi no-
torietate legirimè conſtare ob defectū pro-
35 ceſſus, cùm nihil cerrum poſſint Senatores
alirer decernere; iuſtiſſimè etiam abſtinen-
tur à violentiæ cognitione, cùm de violen-
tia ſibi non appareat, & quidem meritò,
iuxta textum *in l.abſentem ff.de pœnis.* ibi, ſa-
tius enim eſſe impunitum relinqui facinus
nocentis, quàm innocentem damnare, *&c.*)
& ſic ita oppreſſus aliud quærar remedium
apud ſuperiorem eccleſiaſticum, de cauſſa
& grauamine cogniturum.

Si autem iudex abiit (relicto tamen pro-
ceſſu) rectè procedit cognitio violentiæ,
36 cùm eo adducto, ad tribunal Regium, de-
crerum expeditur prout ex illo iuſtiùs colli-
getur, quis autem, quonam modo, hoc de-
37 cretum exequendum, cùm iudex abſit; la-
tiùs ex mox dicendis in vltima particula hu-
ius capitis conſtabit. Animaduerte tamen,
quòd ſi iudice abeunte notarius coram quo
acta fuere facta, remanſere; ad ea dimitten-
38 da, & exhibenda cogendus & compellen-
dus eſt, ſi ſunt acta quæ de neceſſitate apud
eum debeant remanere, iuxta textum *in
auth. de tabellionib. §.fin. & l.6. tit.19. p.3. &
in l. 2. tit. 8. lib.1. fori. & in l.12. & 13. tit.25.
lib. 4. recopil.* vbi gloſſa & Didac. Perez *in
l.2. tit.5. lib.2. ordin. verſiculo eſt ſexta alia du-
bitatio,* & ex aliis optimè Paz *in praxi. in prin-
cipio annotatione vlt. num.*8. vbi probat quòd
tabellio debet regiſtrum, ſeu protocollum
39 inſtrumentorum, actuum iudicialium, &
extraiudicialium, ſecum retinere, nec parti-
bus concedendum niſi ex iudicis præcepto,
ex Doctoribus & iuribus citatis. optimè et-
iam & de hoc articulo latè per Auiles *in cap.
prætor cap.36.* gloſſ. pub. *ſean guardados per
totam.* prout & ego paſſim practicari vidi.

Ad tertiam autem & difficillimam huius
capitis partem, nempe, quando iudex ec-
cleſiaſticus poſt grauamen illarum obiit; ac-
cedo, an & quomodo conſuli poſſit per ſu-
premum tribunal Regium, ad quod confu-
40 git oppreſſus pro tollenda vi, vbi eam feciſ-
ſe, & eſſe reponendam, fuit decretum: in
qua difficultate nullo poſſe iuuari remedio
hunc oppreſſum, videtur dicendum primò
eo iure, quo nos vtimur, de quo *in l.36. tit.
5. lib. 2. recopilat.* & Doctorum caterua ſu-
prà adducta capitibus præcedentibus, qui-
bus latè probauimus & expreſsè apparet, vt
idem iudex, qui vim intulit, & attentauit;
41 ipſemet reponere, ſit cogendus, vt *in d.
l.36.* ibi, *alçando la fuerça, prouean que el tal
juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir
ſu iuſticia ante quien y como deuan, y repongalo
que deſpues della vbi eſſe hecho,* &c.) ergo ipſo
iudice mortuo euaneſcere debet decretum

violentiæ. quia cùm ad id eius ſit perſona
electa à iure, vt ex d. l. Regia ibi *el tal juez,*
&c. ab ea minimè eſſe tecedendum probat
text. *in l. ſi quis arbitratu 43. ff. de verborum* 42
*obliga. l. in compromiſſis ff. de arbit. l. ſi. C. de con-
trahenda emp. l. in teſtamento l. multa. de con-
dition. & demonſtr. l. ſi cor. ff. pro ſocio.* & quia
ipſe iudex eſt, qui grauauit, & attentauit,
de ipſo querelam obrulit oppreſſus, & cum
eo decretum loquitur, & prouiſio repoſitio-
nis dirigitur: ergo eius morte omnia ceſſare
debent, cùm culpa ſit extincta *l.* 1. ibi, vita 43
functus eſt ac per hoc crimen in perſona
eius ſit extinctum, &c.) *& toto tit. C. ſi reus,
vel accuſator mortuus fuerit,* & tandem iam
eſt impoſſibile ab eo repoſitionē expectare.

Nec cum eius ſubrogaro & ſucceſſore
in tribunali, & iuriſdictione eadem ſiue or-
dinaria ſiue delegata, decretum violentiæ,
& prouiſio hæc poteſt intelligi, nec ad de-
lationem appellationis & repoſitionem co-
gi. quia ſucceſſor nullam intulit violentiam;
nec oppreſſus de eo eſt conqueſtus: ſed de
mortuo, de quo tantùm querelam obtulit.
Et alia eſt vis defuncti, alia verò violentia 44
ſucceſſoris. adeò vt ſententia lata contra de-
functum pro violentia ab eo illata non exe-
quitur contra ſucceſſorem & hæredem, In-
nocen. *in cap. Abbate colum. 2. de verborum ſi-
gnificat.* Butr. Ioan. Andr. & Bal. *in l. de eo
§. hæres ff. ad exhibend.* Ioan. Faber *in §. hæc
n.31. verſ. in interdicto nihil. inſtitu. de actio.*
Afflict. *deciſ. 145. & deciſ. 345.* Capirius *de-
ciſ. 1. & n. 1.* Rebuff. *in commentarijs ad reg.
conſtit. Gall. tomo 3. tit. de accuſ. poſſ. beneſi. art.
11. gloſſ. 1.* Patiſius *in cap. veniens de præſcriptio.*
Menoch. *in tractatu de reti. poſſeſſ. rem. 3. à
n.828.* Rodrig. *de annuis redditi. lib. 1. cap. 17.
n.44. ad ſi.* Vincent. de Frāchis *deciſ. Neapolit.
199. per totam 1. p.* ex prædicta ratione, quia
alia eſt vis defuncti, alia ſucceſſoris, & aliud
factum illius, aliud verò factum ſucceſſoris.

Quò pertinet, quòd ſubrogatus non ſa-
pit naturam prædeceſſoris, quando militat
diuerſa ratio in ſubrogaro, & in eo, in cuius 45
locum ſubrogatur, Gomeſius *in §. fuerat in
limit. 4. inſtitut. de actioni.* Barba. *in cap. ab ex-
communicato n.33. de reſcript.* Anton. Gabriel
*communium opinionum lib. 6. tit. de regul. iuris
concl. 2. n.76.*

Deſuper probatur, quia facinus ſuos 46
habet Authores, quos pœna nullo modo
egreditur, Farinac. *practi quæſt. crimin. 1. tomo
quæſt. 24. in princ.* ſed violentia, quæ facinus
continet. *l. quoniam.* vbi multa facinora ſub 47
vno violentiæ nomine continentur, &c. *C. ad
l. Iul. de vi publi* qua & iudicis ſuperioris læ-
ſa maieſtas conſideratur, ex his quæ latè ſu-
prà ad princ. huius cap. n 9. & contra illum
iudicem

48 iudicem per viam querelæ agitur, quod cum
authorem comitatur *l. 1. & toto tit. C. ſi reus
vel accuſatus mortuus fuerit*, eius pœna, prout
49 eſt attentatorũ repoſitio, quatenus nullita-
tem continet *cap. ſi religioſus, ibi, in pœnam,
de electione lib. 6. l. ſenatus ff. de contrah. empt.*
Bart. *in l. turpia. ff. de lega. 1. & in l. prætor ait ff.
de noui oper. nun. l. 1. ff. de his quæ pro non
ſcriptis.* Bart. *in l. nemo martyres. C. de ſacroſ. &
in l. non dubium C. de legibus.* latè Felin. *in
cap. 2. volum. 1. de teſtam.* poſt Ab. *in cap. co-
gnoſcentes colum. 2. de conſtitut.* latiùs Vantius
*tractatu de nullit. ſentent. tit. quid ſit nullitas.
num. 14. & 15.* nullo modo poteſt authorem
definitũ egredi, & ſucceſſorem ſubrogatum
comprehendere: hoc etiam argumento vti-
tur Flamin. Pari. *de reſig. benef. lib. 1. quæſt. 16.
num. 39.* ad hoc, vt reſignatarius non tenea-
tur purgare attentata facta à prædeceſſore
reſignante, quia ille in nullo deliquit, & per
conſequens pœnam non meretur.

Cæterùm & euidentiùs probatur, quo-
niam in pœnalibus & odioſis ſubrogatus
50 non ſapit naturam principalis, nec fit exten-
ſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè
& repræſentatiuè tantùm, textus eſt *in l. mul-
ta ff. de conditio. & demonſt.* Anton. Gabriel
*commun. opinion. tit. de regul. iur. concl. 2. à n. 59.
lib. 6.* Proſper. Farinac. *practic. quæſt. crim. 1.
tomo quæſt 24. à num. 28.* Rolan. à Valle *conſ.
59. à num 52. volum. 3. fol. 229.* & dicit Bald.
in l. cum propo. circa fi. Cod. de hæred. inſtitu.
dicens quòd caſus pœnales non recipiunt
51 interpretationem extenſiuam, ſeu ſimilitu-
dinariam, *per d. l. multa. & l. in teſtam. ff. de
condition. & demonſtr.* Alex. *conſil. 113. col. fin.
vol. 2.* Decius *conſil. 290. colum. penult. & rur-
ſus conſil. 273. colum. fi. in princ. & in conſil. 406.
in fin.* Curtius iunior *conſ. 119. colum. penult.*
optimè etiam idem Bald. *in l. Gal. §. & quid
ſi tantum colum. 3. verſ. ex hoc infero ff. de liber.
& poſthu.* & poſt alios Aimon. *de antiquitat.
temp. 4 p. num. 77.* Ric. *conſ. 143. volum. 5.* ergo
ad iudicem ſucceſſorem & ſubrogatum in
locum demortui, cùm in rei veritate non
ſit, qui grauamen & violentiam intulit, ſed
per fictionem & repræſentatiuè; extendi non
debet decretũ violentiæ, & regalis prouiſio.

Et vltimò pro hac parte facit. nam in tri-
bunali Regio nulla de hoc ſucceſſore men-
tio facta eſt, ſicuti fieri nec debet, nec eſt ne-
52 ceſſe: cùm ipſe non attentauit, nec decre-
tum violentiæ de eo loquitur, nec prouiſio
eius virtute expedita iudici grauanti inti-
manda de ſucceſſore mentionem facit, nec
cantat. ergo in ipſum exequi nefas eſt, &
omni iure oppoſitum, Corneus *conſ. 131.
in hac conſultatione lib. 4. in principio* plenè
Iaſ. *in l. Iulian. in fine prin. ff. de verbor. obligat.*
Bal. *in cap. per venerabilem de electione* Alex.
conſil. 52. num. 13. lib. 4. Curtius Senior *con-
ſilio 55. num. 23.* Iaſ. *conſil. 29. colum. fi. lib. 3.*
latè Boërius *deciſ. 221. n. 4.* Bald. *in c. Rodulph.
de reſcrip.* Angel. *in l. fin. C. de falſa cauſſa ad-
iecta l.* Cardin. Tuſc. *lit. I, concl. 240. n. 48. &
49. & 55. cum ſequentibus.* extra quos plures
alios adduximus infrà 4. part. cap. 8. à n. 42.
cum ſequentibus, & à principio per totum
illud cap. de re hac agitur, vbi multa ad pro-
poſitum videnda. ergo iſte ſucceſſor & ſub-
rogatus virtute decreti violentiæ & proui-
ſionis Regiæ compelli non poteſt ad repo-
nendum ea, quæ ſuus prædeceſſor attenta-
uit; cum de eo non cantet, nec mentionem
aliquam faciat prouiſio.

Contrariam tamen ſententiam & opinio-
nem, imò quòd iudex ſucceſſor in iuriſdi- 53
ctione, tribunali ſeu iudicio omnino tenea-
tur tenorem prouiſionis Regiæ adimplere,
attentatáque à ſuo prædeceſſore, reponere
cum effectu; & appellationi deferre, libenter
amplector, & vt veriorem probabo, tum ex
philoſophica & fundamentali illa ratione,
quam ad plurimos caſus decidendos conſi-
derauit acutè Iuriſconſultus *in l. proponeba-
tur 76. ff. de iudiciis.* nempe; quòd cuius rei
ſpecies eadem eſt (hoc eſt forma, vt explicat
gloſſ. fin. ibi) eadem res eſſe cenſetur; quan-
tumcumque circa ipſam materiam aliqua
commutatio cõtigerit. hincque decidit ipſe
Iureconſultus; quòd ſi plures dati ſint iudi- 54
ces in aliqua cauſſa, & poſtea aliqui vel et-
iam omnes mutati fuerint, nihilominus ea-
dem dicitur cauſſa, *ibi*, Ex his iudicibus qui 55
in eadem re dati eſſent, nonnullos (cauſſa
audita) excuſatos eſſe, inque eorum locum
alios eſſe ſumptos, & quærebatur ſingulo-
rum iudicum mutatio, eandem rem, an
aliud iudicium feciſſet: reſpondi non mo-
dò, ſi vnus, aut alter, ſed ſi omnes iudices
mutati eſſent, tamen & rem eandem, & iu-
dicium idem, quod antea fuiſſet, permane-
re, nec in hoc ſolùm euenire, vt (partibus
commutatis) eadem res eſſe exiſtimaretur,
ſed & in multis cæteris rebus, &c.) circa
quam rationem pulchrè exornat Alciatus
lib. 6. Parergon cap. 17. Ariſtot. *lib. 3. polit. c. 2.*
Cicero *lib. 2. academicarum quæſtio.* Plutarch.
de ſera numin. vindicta & in Theſeo. Cagno-
lus *in l. 2. num. 257. de pactis inter empto. &
vendi.* gloſſ. & Doctores communiter *in d. l.
proponebatur & in l. properandum, §. ſin autem
vtraque ad medium C. de iudiciis & in leg. fin.
Cod. de ſentent. & re iudi.* Bart. *in l. 2. num. 1.
C. de action. & obligatio. & in l. ab executore
n. 9. ff. de appell.* latè & optimè Petrus Barbo-
ſa *in commentar. ad titul ff. de iudici. circa in-
terpretationẽ d. l. proponebatur.* Burgoſ de Pace
in l. 1.

Digitized by Google

in l.1.Tauri.n.427. Lancelot. Robert *in tract. de attenta.3.p. cap.27.n.52.& ſequentibus.* Milanenſ.*deciſ.Siciliæ 2.n.27.& 29.* Felix Phœbus *conſ.118.n.2.crimi.* qui quidem & infiniti penè alij ſtatim citandi hanc probant con-
56 cluſionem; vt per mutationem iudicis eadem, non diuerſa manet iuriſdictio, eademmet cauſſa, idémque iudicium, & idem tribunal, ſicut & in aliis pluribus exemplis hoc ipſum, & iſthæc identitas conſiderantur, vt per mutationem & variationem perſonarum, qualitatis vel accidentis, non mutetur res. vt de ciuitate, collegio, Eccleſia, dignitate & præbenda *per d. l. proponebatur.*
57 probant Niconic. *in rubr. à n. 14. ff. de noui oper.nuntia.* Mandoſ.*conſ.91.n.5. & 6.* Aluarat. *in cap.1.§.1.n.1. ad fin.de alienatione feudi* Bart. *in leg. de quibus num.14. ff. de legibus & l 1. numero 9.ff.de iuriſd. omnium iudi.* Roman. *conſil.436.num.8.* Paulus Caſtrenſ. *conſil.389. col.2. poſt princ.lib.1.* Felin.*in cap.conſuluit n.1. de iudæis.* Bal. *in cap. publicato num. 12. de electione.* Gregorius Lopez *in l.5. tit.15. part.2.* Emanu. Rodr. *quæſt.Regular. quæſt. 26. art.1. ad fin.* & ſingillatim Barboſa *in d. leg. proponebatur.* Menoch. *conſil.219 numero 14.lib.3.* facit *l. quid tamen §. 1. quibus modis vſusfructus amittatur leg. grege d. l. & ſi grege. l. ſi ita legatum §. ſi. ff. de lega. 1.*

Qui quidem aſſerunt; Quòd iudex ſucceſſor in iuriſdictione & tribunali idem re-
58 putatur, ac prædeceſſor, cùm in eius locum ſubſtituatur, & ſubrogetur, & ob id poteſt is iudex idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit ſubrogatus *l.2.C.de eo,qui vicem alterius gerit.* exornat Alex. *in l.1. num.53.de off.eius.* Petrus Barboſ. *in commentar. ad tit. de iudi.in l.ſi longius 18.in princ.*per text.ibi *n. 43. & 44.* & poſt alios in bono caſu probat Couarr. *pract.quæ. c.11.ſub num.2. ad fin.verſ. poſtremo illud, & ſuprà à n.1.*

Et ideo terminus & tẽpora præſtituta pri-
59 mo iudici ad cauſſam determinandam, *iuxta l.2.§. ſed ſi iudex de iudi.* eadẽ cenſebuntur præſtita ſucceſſori & ſubrogato *l. iudex 32. ff. de iudicijs.* non enim iudex tanquam priuata perſona attenditur, & conſideratur,
60 ſed tanquam miniſter iuſtitiæ, quam gerit, & tanquam adminiſtrator dignitatis, & tribunalis, quod repræſentat, quiſquis autem ſit etiam in infinitum, omnes eiuſdem rei adminiſtratores ſunt, vnam rem met, alienam tamen gerentes, quippe tribunal, dumtaxat, (quod ſemper durat & permanet) & eſt in conſideratione.

Prout videmus; quòd licèt in appellatione requiratur expreſſio nominis iudicis à
61 quo, tamen ſatis eſt, vt contineat nomen dignitatis iudicis, putà appello ab auditore Cameræ, ab Epiſcopo, Salmantino, &c. B. *in l. 1.§.ſi.n.6. verſ.ſuper ſecundo.* Rebuff. *in tract. de appella. in præfatione n. 29.tomo 3. fol. 477.* Geminian. *in cap. Romam. §.cum autem de appella. in 6.* Sigiſmund. Eſeacia *in tractatu de appell. quæſt. 6. à num. 43. qui à n. 49. & 50.* dicit; quòd licèt ſit neceſſarium, vt in appellatione exprimatur nomen iudicis ad quem appellatur; tamen ſuſtinetur appellatio, ſi contineat nomen dignitatis, & tribunalis, putà, appello ad Archiepiſcopum Compoſtellanum, ad Archiepiſcopum Toletanum, *&c.* quia tribunal & dignitas, cui 62 iuriſdictio cohæret, & propria eſt, potiùs attendi debet, quàm perſona adminiſtratoris, Geminia. & Philipp. *in cap. cùm verò n. 1. de appell. in 6.lib.*

Hinc infertur; quòd iudex datus loco demortui, minimè illum repræſentat, ſed 63 tantùm dignitatem, quæ eſt corpus quoddam fictum, quod comprehendit ſubiecta, tanquam membra illius corporis ficti, *l mortuo ff. de fideiuſſoribus.* Batt. *in l.aut ſacta §. ſin. n.3.ff.de pœnis.* Barb.*in d. l. proponebatur n.24. & ſequentibus.* quandiu igitur ſupereſt forma illius corporis ficti, ſemper cenſebitur idem corpus, licèt partes mutentur, vt dictum 64 eſt, & probatur *in leg. grege, & leg. & ſi grege ff. de legat.* Barboſ. *dict. numero 24.* quapropter licèt iudicis demortui locum occupet nouus iudex, illum tamen non repræſentat, quia iuris ſui nulla reliquit veſtigia, ſed tribunal, quod nunquam moritur, cuius vices gerit, & iuriſdictionem adminiſtrat. prout videmus in tutore mi- 65 nori dato, aut in procuratore, quem dominus conſtituerat, quo mortuo & alio ſubrogato in locum demortui, non tamen eius gerit vices, nec repræſentat, ſed dumtaxat pupillum, aut dominum viuentem, nec gerit res & negotia pupilli tanquam res tutoris mortui, & licèt æqualem, imò eandem poteſtatem recipiat ſucceſſor, non tamen à mortuo recipit, cùm iam ſua ſit extincta, ſed à domino & tribunali, cuius oſſibus radicata eſt, & viget. optimè faciunt quæ Couarruuias *var. reſolutio. libro 2. c.15. ſub n. 6. verſic.ego verò conſiderandum. & ſequentibus.*

Et ideo licèt iudex prædeceſſor & ſucceſſor diuerſi ſunt perſonarum reſpectu: eo 66 tamẽ habito ad adminiſtrationem, & ad coæqualitatem poteſtatis verè idem ſunt, & reputantur attenta veritate, & rerum natura, notat Bart. *in l. ab executore num. 9. ff. de appellat.* per quem idem dicit Barboſ. *in d. l. proponebatur ſub num. 16.* & per eundem Bart. meliùs Burgos de Paz *in l. 1. Tauri num.427.* vbi dicit quòd ſucceſſor verè idem iudex

67 reputatur, & per eundem Bart. idem affir-
mat optimè Auilles *in cap. 1. prato. num.* 20.
verſ. ſed in contrarium. vbi dicit, quòd quan-
do accipimus iudicem pro iuriſdictione, ſeu
tribunali, vt in his caſibus, verè eundem eſ-
ſe iudicem, & iudicium, quia hoc non com-
petit ſucceſſori, & ſubrogato, vt priua-
to, ſed vt iudici, ad differentiam hæredis,
qui non eſt verè idem quod defunctus, ſed
fictè.

68 Ex qua ratione prouenit; quòd iudex
ſucceſſor poteſt taxare expenſas, quas ſibi
taxandas iudex prædeceſſor in ſententia à
ſe lata reſeruauit; item & eundem ſucceſ-
ſorem poſſe dubiam prædeceſſoris ſenten-
tiam interpretari, vt docet Bart. *in d. l. ab
executore.* cui plerique alij conſentiunt, quo-
rum illic Alexand. *in additionibus*, memor
eſt, & ſingulariter idem Alexand. *in l. ſtipu-
lantem* §. 1. *ff. de verbo. oblig. colum.* 3. quo lo-
co recenſet tenentém contrariam ſenten-
tiam, quáſque nititur conciliare Burgos de
Paz *in l.* 1. *Tauri ſub numero* 427. tenet etiam
Ioannes Ferrarienſis *in tractatu de appellat.
cap.* 5. *numero* 53. *& num.* 57. cuius eſt fa-
69 rinæ, ſtatutum à Decurionibus editum, ab
eorum ſucceſſoribus, vel à populo eſſe ex-
plicandum, & declarandum, ita docet Bar.
in l. omnes populi 3. *q.* 6. *prin.* & ibidem pa-
làm placet Ioanni Franciſ. de Ripa *in l. ex
facto colum.* 2. *ff. de vulgari.* ad quod allegant
text. *in leg. ab executore ff. de appella.* & eis lu-
cidè adhæret Carolus Ruinus *in conſilio* 38.
numero 9. *lib.* 1. Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri
numero* 425.

Qui quidem *in num.* 426. *verſ. ſed tamen*
cum Bart. *in l. ab executione in principio col.* 3.
70 *ff. de appella.* reſpondit mirabiliter, ad illam
difficultatem ortam ex illa regula, quòd ius
declarandi, ſeu interpretandi ad hæredem
& ſucceſſorem non tranſit, cùm ex arbitrio
diſponentis pendeat, vt *in l. inter ſtipulan-
tem* §. *Stichum de verbo. oblig.* quia cùm hoc
ius declarandi non pertineat ad iudicem
ſucceſſorem, vt priuatam perſonam, ſed
tantùm vt officialem iuſtitiæ miniſtrum, &
iudicem, hoc enim ſolùm ſucceſſoribus
officium gerentibus, iure concedi videtur,
quia ſucceſſor verè idem iudex reputatur.
quod & eandem reſponſionem repetit *ſub
num.* 427. *verſ. nec obſtant iura.* in hæc: Nec
obſtant iura, quibus cauetur declarandi ius
ad hæredes non tranſire; quia non obti-
nent, cùm iure proprio hæredibus vel ſuc-
ceſſoribus, ius ipſum declarandi competit,
vt *in d. l. ab executore.*) quam doctrinam nota,
quia mirabilis eſt.

Ex quo fonte fluit, quòd iudex ſucceſſor,
ſeu aliter datus loco alterius, & in eius defe-
ctum, cauſſam aſſumit in eodem ſtatu, eám- 71
que determinat ex eidem actis, textus eſt
in l. mortuo iudice. ibi, idem eum, qui ſubdi-
tus eſt ſequi oportet, *&c. ff. de iudi.* & ibi te-
net gloſſ. *verbo idem.* text. *in l. fin.* & ibi gl.
optima *Cod. de ſenten. & re iudi. c. ſi quis Epi-
ſcopum.* 2. *q.* 3. gloſſa *in l. ſi vt proponis. ver-
bo denuo Cod. quomodo & quando iudex.* gloſſ.
fin. *in l. ſi expreſſum ff. de appella.* Iacobinus
in l. ſi longius in princ. num. 4. Immola *in leg.
cum quærebatur num.* 10. *ff. de re iudic.* Angel.
Aretin. *in l. ſi expreſſim n.* 45. *de appell.* plura
iura allegat Odofredus *in d. l. mortuo iudice.*
& eleganter proſequitur Briſſonius *in tract.
formularum lib.* 5. *pag.* 513. Barboſ. *in d. l. ſi lon-
gius in princ n.* 45. optimè Marqueſſ. *de cōmiſſ.*
1. *p. c.* 3. *à n.* 43. Decius *conſ.* 449. *n* 20. & facit
in terminis Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.*
20. & quæ in eius comprobationem adduxi
4. p. c. 2. à n. 65. & Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *p.
verbo inſtantia.* §. 4.

Et eodem modo procedit ſucceſſor, quo 72
proceſſit prædeceſſor *leg. properandum Cod.
de iudicijs.* Lancelot. Robert. *de attenta.* 3.
part. cap. 27. *numero* 53. quia acta facta co-
ram vno iudice fidem faciunt coram alio,
ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali. ita plu- 73
res referens ſequitur Petrus Philipp. Cor-
neus *in leg. geſta numero* 5. *Cod. de re iudi.* Chri-
ſtophorus de Paz *in tractatu de attentat. c.* 32.
num. 40. cui conducit, quòd acta facta co-
ram vno iudice, in caſibus, quibus probant
& fidem faciunt coram alio; ſemper debent 74
intelligi, ſi reproducantur, aliàs non, ſecun-
dum Alex. *conſ.* 82. *verſ.* 2. *n.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Apo-
ſtilla 1. *ad deciſionem Capellæ Tholoſæ* 198. in-
telligitur, vt coram ſubrogato iudice non
requiratur huiuſmodi productio, ſed iuſſio 75
dumtaxat ipſorum actorum, ſecundùm Iaſ.
in l 2. *n.* 14. *verſ. ex tertia lectura C. de edendo.*
ſequitur Cardin. Tuſc. *pract. conclu. tom.* 1.
litera A, *concluſ.* 91. *num.* 5. qui etiam *ibi nu-
mero* 1. poſt Bald. *conſilio* 147. *inuentarium
hæredis in fin. verſiculo ſequitur videre lib.* 4.
inquit; quòd acta coram vno arbitro geſta, 76
probant coram ſucceſſore, in quem partes
compromiſerunt; quando acta ſunt publi-
ca, & actum reſpiciunt, quare iudex exe-
cutor ſucceſſor perficit executionem, quam 77
inceptam reliquit ſuus prædeceſſor, ſecun-
dùm Baldum *in leg. fin. Cod. de fructib. & li-
tium expenſ.* Bartolus *in leg. ſucceſſores Cod.
de ſuſcepto. & arcar. libro* 10. Auen. *in leg.
Fabiana ff. de manumiſ.* Guido Papæ *deciſio-
ne* 535. Montalb. 69. *in l.* 4. *titulo* 17. *libro*
4. *Fori.* Bald. Immola, & Alexand. *in leg.
fin. ff. de iuriſdictione omnium iudic.* Iaſ. *in leg.
more numero* 22. *eodem.* Decius *conſil.* 492. *n.* 5.
volum. 4. Boëtius *deciſ.* 5. *num.* 18. Auill. *in cap.*

prato.

præto. cap. 15. 35. Auenda. *in eodem tractatu*
1. *p. c.* 17. *n.* 10. Parla. *rerum quoti. lib.* 2. *c. ſi.* 6.
p. §. *vnico à num.* 34. qui etiam diſputant, quis
eorum, prædeceſſor, an ſucceſſor executor
debeat habere, & percipere decimam, &
emolumenta ipſius executionis, qui illam
incepit, aut qui illam perfecit: hinc meritò
iudex ſucceſſor, vel aliter loco alterius ſub-
rogatus, poterit ea omnia facere, quæ pote-
78 rat ille, cuius fuit loco ſubrogatus *l.* 2. *Cod.*
de eo qui vicem alter. gerit. Alexand. *in l.* 1. *nu-*
mero 53. *ff. de off. eius cui mandata eſt.* Petrus
Barboſa *in l. ſi longius in princ. numero* 44. *ff.*
de iudicijs. & facit regul. *is qui in ius ſuccedit*
alterius de regulis iuris.

Hinc eſt quòd ſucceſſor ordinarius, &
prædeceſſor, (cùm idem iudex repute-
79 tur) poteſt ſucceſſor reſtituere in integrum,
contra factum ſui prædeceſſoris, Specula-
tor *titul. de reſtitutio. in integrum* §. *videndum*
reſtat numero 4. quem referens ſequitur Si-
giſmund. Eſcaçia *in tractatu de appell. quæ-*
ſtione 19. *rem.* 2. *numero* 32. & abſoluere ab
80 excommunicatione emiſſa per prædeceſ-
ſorem & ſubdelegantem, ita Felinus per
textum *ibi in cap. paſtoralis. in principio ſub*
numero 11. *de officio & poteſtate iudicis de-*
legati.

Cùm igitur iudex prædeceſſor poteſt re-
81 ponere attentata à ſe geſta iuxta text. *in c. ve-*
nientes in fin de iureiuran. & per Philip. Fran-
cum, Couar. Lancelot. & alios ſuprà citatos
ad priorem partem huius capitis, vbi la-
tiùs de hac re; nihil mirum, vt ſucceſſor
in idem tribunal, inſtantiam, & iuriſdictio-
nem ac poteſtatem, queat illa ſimiliter re-
ponere.

Et in ſpecie probatur, quia in omnibus
82 caſibus, in quibus iudex à quo poteſt repo-
nere attentata ſiue à ſe, ſiue ab aliquo facta,
pariter & eius ſucceſſor poterit illa repone-
re, & reuocare, quia eodem modo procedit
ſucceſſor, quo prædeceſſor, ita tradit poſt
Innocentium ibi Anton. Butrius *in cap. cum*
M. Ferrarien. in c. 58. *colum. antepenult. in princ.*
de conſtitut. Lancelot. Robet. *de attentatis* 3.
p. cap. 27. *numer.* 53. & facit Rota *deciſ.* 55.
aliàs 389. *ſi appelletur de appell. in nouis.* Milis
in repertorio. verbo, attentata lite pendente fol. 3.
ac in verbo iudex appellationis à grauamine fol.
175. & idem latè, & optimè Marqueſſan. *tra-*
ctatu de commiſſio. 1. *p. c.* 29. *à n.* 40.

Item & bene Lancelot. *vbi proximè nu-*
mero 52. *cum ſequentibus.* dicit; quòd non ſo-
lùm iudex, cuius fuit læſa maieſtas, hanc
reuocationem attentatorum facere poſſit,
verùm etiam eius ſucceſſor, & ſubrogatus;
cùm hæc maieſtatis læſio non dicatur fa-
cta perſonæ, nec cohærere perſonæ ipſius
iudicis; ſed dignitati, quæ nunquam mori- 83
tur, cùm repræſentatiuè, ſemper duret idem
iudex, *iuxta leg. proponebatur ff. de iudicijs qui.*
num. 56. & hoc ampliat, vt non ſolùm pro-
cedat, quando huiuſmodi ſubrogatio fa-
cta fuerit expreſsè ab homine; verùm etiam
ſi ſit facta tacitè à iure. *ex dict. Rotæ deci-*
ſione.

Et quòd ſucceſſor tenetur reponere, & 84
purgare attentata à ſuo prædeceſſore facta,
tenet latè Flamin. Pari. *reſig. lib.* 1. *quæſt.* 16.
à num. 39. *& ſequentibus.* vbi reſoluit pro ve-
riori opinione, quòd ſuccedens in benefi-
cio per reſignationem, tenetur purgare at-
tentata per prædeceſſorem reſignantem, & 85
ita tenuiſſe Rotam in vna Arimien. nullita-
tis. & attentationem coram Acorambono
27. Aprilis 1556. teſtatur, qua deciditur;
non eſſe procedendum in cauſſa niſi pur-
gatis per eum attentatis. teſtatur de ea de-
ciſione Lancelot. Robert. *in tractatu de at-*
tent. cap. 4. *ampliatione* 5. *numero* 3. *& cap.* 29.
numero 102. & iterum tenuit Rota in vna
Camaricenſi Archidiaconus ſub die 13. No-
uembris 1558. teſte Cardin. Paleoto *deci-*
ſione 116. *incipit Guti.* quem allegat Pariſi.
vbi ſuprà numero 42. ergo iudex ſucceſſor
in tribunali, aut iuriſdictione, iuſtiſſimè po-
terit reponere attentata à prædeceſſore fa-
cta, quemadmodum, & iſte poterat reuo-
care prædeceſſor, maximè virtute proui-
ſionis Regiæ, qua huiuſmodi attentato-
rum repoſitio iubetur poſt actorum inſpe-
ctionem.

Et vlteriùs hæc pars comprobatur, quia
quando præceptum eſt aliquid prætori, vt 86
prætori, putà, & ratione officij, tranſit in ſuc-
ceſſorem, qui omnino tenetur adimplere,
ita tenet Bald. *in leg. tale pactum ff. de pactis*
leg. ſi communis ſeruus ff. de ſtipulat. ſeruo. idem
tenet Bart. *in leg. à filio in fin. de alimen. & ci-*
baris legatis. Speculator *in titulo de inſtru-*
ment. editione §. *nunc aliquid verſiculo ſed quid*
erit, & idem tranſit gloſſ. *in cap. penult. de te-*
ſtamen in 6. Rota *deciſ.* 412. *in nouis.* probant
pulchrè Couarruu. *in practic. quæſtion. cap.* 11.
à numer. 1. & præcipuè *num.* 2. *verſiculo ſecun-*
dò hoc ipſum probatur. bene etiam Mantica *de*
tac & ambig. conuentio lib. 7. *tit.* 23. *num.* 49.
& 50. & nos latiùs infrà 4. p. cap. 6. in vlti-
ma difficultate verſ. circa quod nunc primò
quæro, *&c.* à n. 66. quibus facit ferè in termi-
nis, quæ Marqueſſ. *tract. de commiſſ.* 1. *p. cap.*
29. *num.* 40. dum inquit; quòd iudice ab of-
ficio remoto, alter ei ſuccedat, tunc quia
non perſona, ſed dignitas officij, vel maie-
ſtas, in ſucceſſore eadem exiſtens fuit læ-
ſa, quia repræſentatiuè, ſemper durat ea-
dem perſona & iudex, *ex d. leg. proponebatur.*

poterit ex ſuo mero officio artentata à præ-
deceſſore reponere, *ex Rotæ deciſ. 2. de reſtit.*
87 *ſpolia. in nouis & 5 n. 5. vt lite penden. in antiq.*
& in d. deciſ. 412. fuit determinatum, vbi dici-
tur, quòd Epiſcopus deber adimplere man-
datum factum prædeceſſori, ſub nomine di-
gnitatis, ita per Abb. ibi tenet etiam Feli. *in*
c. quoniam. Abb. *n. 10. de off. delegati.* qui cum
88 Speculatore *vbi proximè* idem intelligit in
executore; cui conuenit, quod dicunr Ro-
doanus *in tract. de rebus Eccleſiæ quæſt. 57. n. 91.*
& Zetola *in praxi Epiſcopali 1. p. verbo ſucceſ-*
89 *ſor §. 5. fol. mihi.* 334. quòd ſucceſſor rene-
tur exequi mandarum factum per Papam
ſuo prædeceſſori.

Hinc etiam eſt, quòd literæ directæ Epi-
90 ſcopo prædeceſſori mortuo, ſub nomine di-
gnitatis, & habito reſpectu ad officium, illas
tenetur ſucceſſor exequi, & implere, ita te-
net Flores de Mena *practic. quæſt. q. 4. n. fin.*
& eſt text. expreſſus *in authent. vt nulli iudic.*
liceat habere loci ſeruato. §. ex hoc verò iubemus.
cuius ſunr mirabilia. verba. Ex hoc verò iu-
bemus obſeruari ab omni adminiſtratore, vt
ſi contigerit, in ſcripris noſtram iuſſionem
fieri, ad aliquem iudicem, & interea iſte
quieſcat ab adminiſtratione: is qui poſt il-
lum ſuſceperit dignirarem, accipiat eam &
inſinuet. & ſiquidem priuata eſt cauſa, &
implere eam, & aſſequi, quemadmodum
ad eum promeruit reſcriptum, *&c.* qui texr.
mirabilis eſt & expreſſus huic difficultati.
vbi gloſſa etiam mirabiliter explicat.

Hinc etiam eſt, quod eleganter docet do-
ctiſſimus Auendan *in tract. de exequen. mand.*
c. 17. ſub n. 10. verſ. & nouus executor. poſt An-
gelum *in aut. vt nulli iudicum §. & hoc col. 9.* &
Felin. *in c. cùm contingat de foro compe.* & per
notara per Doctores *in l. fundum in prin. ff. de*
91 *acquir. poſſeſ.* quòd ſucceſſor & nouus exe-
cutor virtute primi mandati, dati ſuo ante-
ceſſori, poteſt illud exequi abſque alio no-
uo mandato.

Ex prædictis igitur euidenter colligitur,
tuendam eſſe, & renendam in praxi, prour
ego tentam vidi aliquoties; vt ſucceſſor in
iuriſdictionem ſibi prouiſionis Regiæ fa-
cta intimatione, reneatur reponere artenta-
ta per ſuum prædeceſſorem; quo ſuppoſi-
to, non obſtant fundamenta pto conttaria
parte adducta.

Nec enim obſtat primum deductum
ex d. l. 36. ibi in illis verbis, *prouean que el tal*
juez la otorgue, &c. cui multipliciter reſpon-
detur, tum quia ideo de eodem indice lo-
quirur, quia aſſiduè ipſemet reponit, raró
autem, imò & rariſſimè, contingit, vt ipſe
92 moriatur, eo litis ſtatu, & ſic nihil mirum, vt
de eo loqueretur l. Regia, cùm ad ea quæ
frequentiùs accidunt, iura adaprantur, &
triſtes euentus non ſunr conſiderandi.

Vel aliter & ſecundò, & meo videri re-
ctè, reſpondetur ad d. l. Regiam, vr ideo di- 93
cit *el tal juez*, vr declaretur quòd non idem-
mer tribunal Regium quod decretum pro-
rulit violentiæ, ipſum debeat cum effectu
exequi (prout iuris regulæ aliàs in cæteris
cauſſis poſtulant) nec alius quilibet iudex
alterius tribunalis, ſed ipſemer duntaxat,
qui de cauſſa cognoſcit, decretum exequa-
tur, reponendo arrentata, ad demonſtran-
dum, quòd cùm violentiæ cognitio in pro- 94
cedendo ſir extraordinaria, & irregularis,
parirer & eius executio extra ordinem et-
iam eſſe debebit.

Et vlteriùs reſpondetur, vt illa verba, *el*
tal juez, intelligantur, id eſt, iudex talis tri-
bunalis, vt comprehendatur etiam ſucceſ-
ſor, cùm ſucceſſor & prædeceſſor idē iudex
reputetur, vt latiùs ſuperiùs probatum teli- 95
quimus, *iuxta dict. l. proponebatur de iud & cæ-*
tera iura, maximè cùm ita de iure ſit, vt præ-
ceptū factum prædeceſſori, vr iudici, debeat
ſucceſſor exequi, & implere, cùm in eo rectè
diſpoſirio verificetur, vt paulo antè latè pro-
bauimus, præcipuè cùm ſimus in fauorabili-
bus, & priuilegiatis, prout eſt attentatorum
repoſitio, vr ſtarim dicetur.

Deinde, quia cùm ille iudex, qui vim in- 96
rulit, deceſſerit; impoſſibile eſt, vt reponere
queat, qui eſt caſus non præuentus, nec de-
ciſus à d. l. Regia, & ſit relictus diſpoſitioni
iuris communis, dictáris, quòd quando ſen-
tentia non poteſt ſecundùm eius tenorem
exequi propter maximam difficultatem, aut
interdum impoſſibilitatem, exequi deber 97
eo modo, quo poteſt, ne iudicium reddatur
illuſorium, & remaneat ſine effectu, larè, &
eleganter Angel. Areti. *conſil. 136. in themate*
n. 4. & ſeqq. vſque ad fin. qui loquitur in opri-
mo caſu, ſcilicet, quando quis cōdemnatur,
vt conſeruet indemnem Tirium, ab obliga- 98
tione Caij, ſi interim obligatio extincta fuit,
quia Tirius fuir compulſus ſoluere, debet
Titius relaxari indemnis, eodem modo,
quo poreſt, vt ſolutum ſibi reſtiruatur, &
idem Aretin. *in d. conſil. 136. à n. 3.* conſtituit 99
aliud exemplum, ſcilicet, quando quis con-
demnatus eſt, ad tradendum debitori inſtru-
mentum debiti, quod ſi nō reperiatur, cogi-
tur creditor debitorem liberare, & plura ſi-
milia exempla adducit ibi, quem ſequitur
Card. Tuſc. *pract. concl. tomo 7. littera S, concl.*
126. à n. 125. vſque ad num. 129. quia verba
adaptantur ſaltim implicitè Bertachi. *in* 100
tractatu de Gabellis 2. membro 8. part. pri. de
Gabellis rerum animatarum. ſecundùm gloſſ.
quam dicit notabilem *in aut. generaliter*, &

ibi

ibi Bald. *C. de Epiſcop & cleri.* & *per l. ſi ita fide-*
iuſſorem accepero ff. de fideiuſſorib. vnde euenit,
quòd ſi ſententia non poteſt exequi propter
101 maximam difficultatem, quia ſeruus vel res,
ad quam fuit quis condemnatus, ea abeſt,
aut periit, mortua aut extincta eſt, loco eius
exequitur in alia re coæquali, aut æquiua-
lenti, & ſic in eius valore, aut intereſſe, text.
eſt *in leg. qui reſtituere ff. de rei vind. l. Iulia-*
nus ff. de confeſſis leg. ſi ſeruo. §. fin. ff. de verbo.
obligatione. leg. ſi longis Cod. de exequutione
rei iudica. l. 5. ante medium tit. 27. part. 3. l. 3.
tit. 14. part. 5. Palacius Rubius *in l. 63. Tauri*
num. 32. Parladorus *lib. 2. rerum quotidianar.*
cap. fi. 5. p. §. 2. num. 7. & in lib. 1. cap. 6. nume-
ro 13. Caſtillo *in l. 63. Tauri fol. 129. columna 3.*
ad fin. & colum. 4. Franc. *deciſ. 228. p. 2.* Gre-
gorius Lopez *in dictis legibus Regijs.* & in
cæteris communiter Doctores, de quo nos
latè egimus infrà in 4. part. cap. 5. à num. 33.
& cap. 9. à num. 206. ergo à fortiori idem
dicendum eſt in noſtro caſu, vt iudex ſub-
rogatus loco primi demortui, teneatur exe-
qui, & Regiam prouiſionem adimplere, ne
illuſoriam remaneat tot ſalubre violentia-
rum remedium.

Nec obſtant, quòd in pœnalibus & odio-
ſis non ſit extenſio ad ſubrogatos, & quod
facinus ſuos habet authores, quos pœna non
102 egreditur. quia reſpondetur, quòd in præ-
ſenti non ſumus in odioſis, & pœnalibus,
ſed in re merè fauorabili, & priuilegiata,
prout eſt attentatorum repoſitio, & reuoca-
tio, quo remedio, nullum fauorabilius in iu-
re reperitur, Franch. *in c. bonæ num. 13. & ſub*
n. 15. de appellationibus. Alexand. *conſilio 89.*
diligenter in fi. lib. 1. Decius *in cap. ex parte el*
ſegundo columna fin. verſiculo 4. concl. de reſcript.
Rota *deciſ.* 2. aliàs 14. *fuit dubitatum n. 3. de*
reſtitut. ſpoli. Franch. *in c. conſuluit el 2. num. 8.*
de appell. Alexand. *conſ. 99. viſus n. 4. lib. 5.* Pet.
de Anchara. *in c. 1. vt lite pendente in fin.* Ol-
drald. *conſ. 199. pro fundamento in prin.* poſt In-
noc. Ripam, *in d. c. conſuluit ſub n. 10.* Egui-
dius *deciſ. 49. agens, & deciſione 294. id autem.*
Stephanus Aufrer. *in addit. ad deciſionem Ca-*
pellæ Tholoſ. 15. ad fin. Ruin. *conſil. 76. in princ.*
libro 5. Ioannes Crotus *conſ. 101. viſo puncto*
numer. 3. Menoch. *de recuperan. poſſ. rem. 17.*
n. 25. Achill. de Graſſis *deciſ. 24. attentatorum*
cauſſa ſub rubr. de attentatis. latiſſimè proſe-
quitur Lancel. *de atten. 3. p. c. 30. tit. de priui-*
legijs attentatorum per totum.

Et ex alio colligitur eſſe priuilegiatum, &
103 fauorabile, prout eſt hoc charitatiuum ſub-
ſidium, & recurſus ad tribunal Regium, quo
agitur deliberando vi oppreſſos à manu ca-
lumniantium, & vt ſuperioris authoritas,
quæ per attentantem contempta erat, reſti-
tuatur, liberéque, etſi ne impedimento gra-
uatus illum queat adire, ex his quæ latè nos
adduximus capitibus præcedentibus, præci-
puè c. 1. à n. 149. 239. & 306. & à n. 354. &
in epilogo procemiali. & ita cùm hîc nõ aga-
tur de cauſa pœnali, ſed priuilegiata, & fa-
uorabili, ſequitur, vt argumentum retor-
queatur, & vt faciat ſenſum, quòd cùm ſi-
mus in fauorabilibus, fiat extẽſio ad ſubro-
gatos: & inſuper quia iudex ſucceſſor tan-
tum abeſt, vt aliqua affligatur pœna, ſed vt 104
Regij tribunalis miniſtro ſibi cauſſam ine-
dẽdam cõmittitur, exequutor enim cui ſen-
tentia pœnalis exequenda cõmittitur, non
participat de illius pœna, ſed honoris & po-
teſtatis iudicis ſuperioris, non enim hîc agi-
tur de exequenda pœna, appoſita à iudice
prædeceſſori iudici, pro attentaris à ſe factis,
in iudicẽ ſucceſſorẽ, nec in hoc ſe poteſt in- 105
tromittere Senatus, prout diximus infrà hac
1. p. c. 6. à n. 12. quia ſi hoc eſſet, rectè proce-
deret argumentum contrarium; ſed ſumus
in longè nimis diſſimili caſu, vt dictum eſt.

Imò etiam & adhuc in pœnalibus, &
odioſis, (licèt pœna nõ tranſeat ad ſucceſſo- 106
rem & hæredem, cùm morte ſit extincta)
tranſit tamen, damnorũ ſatisfactio, in quan-
tum, ad eum peruenit. bonus eſt text. *in l. 1. C.*
ex delictis defunctorum in quantũ hæredes con-
ueniri. ibi, quo vim fecit, *&c.* defuncto ſucceſ-
ſoris eius in ſolidum, alioquin inquantũ ad
eos peruenit cõueniri valet.) cùm vt latè ſu-
periùs dixi, in ſucceſſorẽ tranſeat iudicium,
iuriſdictio, inſtantia, acta & lis cuius pars eſt,
attentatum à iudice, quod eſt qualitas quæ
liti inhæret, ab eóque dependet, ſine quo at- 107
tentata non dantur, ſecundùm Caſſiadorum
deciſ. 6. n. 2. ſuper Regul. & dictum fuit in vna
Nolanienſ. Abbatiæ corã Iunio, 20. Octobr.
1557. & in alia Mediolanenſ. Capellaniæ co-
ram Chiſanen. 28. Iunij 1557. & in alia nul-
lius ſeu Pennen. coram Robuſterio, 31. Maij
1568. vt teſtatur Lancelot. Robert. *de atten-*
ta. 3. p. cap. 22. à num. 41. & ſeqq. vbi ex hoc in- 108
fert, quòd ſubrogatus ad litem poteſt dari
de attentaris, quemadmodum eius præde-
ceſſor, ſequitur euidenter, quòd etiam ſi eſ-
ſemus in pœnalibus, nihilominus, ſucceſſor
tenebatur reuocare parti damnum, quod fit
per attentatorum repoſitionem, quibus qui-
dem rationibus, omnia ferè ceſſant argu-
menta contrariæ partis.

Nec etiam obſtat; quòd ſentẽtia lata con-
tra vim inferentẽ non exequatur contra ſuc-
ceſſorem hæredẽ, quia alia eſt vis defuncti,
alia hæredis & ſucceſſoris, quia omiſſa alia
reſponſione, quæ dari poteſt, & colligitur ex
his quę latè diximus infr. in tract. de exec. c.
8. de exceſſu de perſona ad perſonã à n. 247.

109 Dices, quòd id procedit in hæredibus,ex
ea ratione, quia alia eſt poſſeſſio defuncti,
alia hæredis, ſucceſſoris, in quem licèt om-
nia iura tranſeant (adita hæreditate) non
tamen poſſeſſio,quæ extincta iam fuit, *l.cùm*
hæredes de acquir. poſſ. & poſſeſſio hæredis eſt
noua poſſeſſio, non autem continuata à de-
functo, per cuius mortem fuit extincta, vt
dicunt Doctores pro contrario adducti. ſed
nõ procedit in iurjſdictionis,tribunalis,vni-
uerſitatis,dignitatis,Eccleſiæ,populi,& alio-
rũ ſimilium ſucceſſore,in quibus non datur
huiuſmodi poſſeſſionis extinctio,& variatio.
110 quoniam ipſa vniuerſitas,& perſona ficta eſt
quæ poſſidet,& ſemper eandẽ poſſeſſionem
retinet,quia nunquã moritur,ſed sẽper eadẽ
eſt,& per variationẽ & mutationẽ; ſeu mor-
tẽ adminiſtrantis non mutatur, variatur, aut
in aliquo alteratur, vniuerſitatis poſſeſſio,
quæ nunquã vacat mortuo adminiſtratore.

Et ideo ſucceſſor adminiſtrationis nõ in-
digit de nouo accipere poſſeſſionem rerum
111 vniuerſitatis. optimè & latè B. *in l.1. §.muni-*
cipes,ff. de acquir. poſſ. & in l.cum hæredes,ff. de
acquir. poſſ. per Innocen. *in c. cum in officiis de*
teſtamen. & loquendo de Eccleſia, quæ cùm
112 nunquam moriatur *cap.liberti* 12.*q.*2.ita nec
poſſeſſio rerum Eccleſiæ dicatur vacare, et-
iam mortuo prælato, ex quo ipſe poſſidet,
docent Bal. *in l. fin. C. de edicto Diui Adrian.*
tol. & in l. vnica in prin. Cod. de caduc. tollen.
Pariſius *conſil.* 24. *n.*7. *vol.*1. Borgni.Caual-
ca.*deciſ.*96.*in prin.n.*5. *& in addit.n.*54. *& de-*
*ciſ.*74.*n.*105.*p.*1. *& deciſ.*28. *n.*12. *p.*3. vbi ex
113 hoc infert, quòd cùm poſſeſſio Eccleſiæ in
Eccleſia cõtinuatur,(etiam mortuo prælato)
dicitur ſimul cũ occupatore poſſidere,& eſ-
ſe in ſummariiſſimo poſſeſſorio, nec dicitur
attentare Eccleſia poſſidendo.Sequitur Bre-
xianus *in reperto. ad eundem Caualca. verbo*
poſſeſſio Eccleſiæ continuatur. Marta *in tracta-*
tu de iuriſdictione 4.*part. cent.* 1. *caſu* 17. *à*
114 *numero* 10. vbi dicit, quòd Prælatus ſuc-
ceſſor non ſuccedit tanquam dominus, ſed
tanquã procurator Eccleſiæ *c.*2. *de donat.*vbi
ad plura ipſe infert, quæ huc conducunt.

Hinc eſt, vt poſſeſſio iuris patronatus
115 competens alicui ratione dignitatis, villæ,
caſtri, maioratus, aut Eccleſiæ,retinetur per
ipſam dignitatem, villam, caſtrum, maiora-
tum, aut Eccleſiam, (etiam mortuo Præla-
to & adminiſtratore) Rota *deciſ.* 1. *de iure*
patron. aliàs 140. *in nouis.*Bellamera *deciſ.*70.
Paul. *de citat.* Dinus *de iure patron.* 6 *p.art.*3.
*num.*64. Lamber. *eodem tractatu* 2 *part.* 1.*lib.*
quæſt. 9. *art.*3. *num.* 8. *ad fin. &* 1. *p. q.*3. 2. *lib.*
*quæſt.*3. *art.*1. *num.*9. poſt Card. *in c.ex literis.*
1. *oppoſit.*per illũ text. (quem ſic intelligit) *de*
*iure patr.*Caietan.*in repetitio. c.fin. de electione*
in 6. Nicol. Garcia *de beneficiis* 5. *p. c.*5. *n.* 9.
qui etiam dicunt; quod nouus poſſeſſor ca-
ſtri,villæ, ſeu comitatus,ratione cuius com-
petit ius præſentandi, licèt nunquam an- 116
tea præſentauerit, poteſt præſentare (quia
ipſa dignitas,aut comitatus, videtur hoc ius
patronatus ſemper retinuiſſe)quia quaſi poſ-
ſeſſio iuris præſentandi, quæ erat apud an-
teceſſorem ratione dignitatis, beneficij, ca-
ſtri, villæ,vel comitatus continuatur in ſuc-
ceſſorem,etiam abſque alia noua eius appre-
henſione, d. Rota *deciſ.* 1. aliàs 140. *in nouis.*
Achil.*deciſ.*105.*ſeu* 5.*de cauſſa poſſ.n.*8. Tiraq.
in tract. le mort ſaiſit. in præfatione declaratio-
ne 5. facit *deciſ. Rotæ* 9. *de cauſſa poſſ. in antiq.*
latiſſimè proſequitur Nicolaus Garcia *vbi*
*proximè à num.*37. *cum ſequentibus, & ſuprà à*
n. 33. reddens rationem; quia poſſeſſio re- 117
tinetur per Eccleſiam ſeu dignitatem, etiam
mortuo Prælato, vt per Felin. *in cap. conſti-*
*tutum n.*19. *de reſcriptis.* Rota *deciſ.* 1.*num.*14.
de reſtitutione ſpoliatorum. in nouis. Caſſia-
dor. *deciſione* 7. *numero* 13. *de cauſſa poſſ.* Ro-
ta *deciſ.*390.*part.* 1. *& deciſ.* 19. *n.*8 *part.*2. *di-*
*uerſorum.*de quo etiam bene per Peregrinum
in tractatu de fide art. 48. *num.*79. cum plu-
ribus Doctoribus, vbi aduertit differentiam
inter poſſeſſionem hæredis, & ſucceſſoris
Prælati, & inter dignitatẽ ſeu Eccleſiam. &
ſic non obſtat argumentum in contrarium
adductum. Maximè quia nos ſumus in lon-
gè diuerſo caſu, & extra terminos Docto-
rum in dicto argumento allegatos, quia ſu-
mus in attentatis, in quibus etiam ſucceſſor 118
ſingularis illius, qui attentauit, & etiam iu-
dex, vt latè probauimus ſuprà.

Nec obſtat vltimum argumentum, quo
dicitur: quòd cùm prouiſio Regia de ſuc-
ceſſore non loquitur, de eo non debet in-
telligi: quia doctrinæ ibi adductæ loquũtur
in condemnatis per ſententiam, & obligatis
per ſcripturam, quia cùm non nominentur 119
in ea,non debet contra illos exequi,nos au-
tem loquimur, in prouiſione directa iudici,
qui etiam verificatur in ſucceſſore in ean-
dem iuriſdictionem,cùm idem reputatur ſe-
cũdùm text. *in c.quoniam Abb. de off. delegati,*
& in l.proponebatur. de iudiciis. & ea quæ lon-
ga manu ſuprà congeſſimus pro huius partis
fundamentis, quibus ſuppoſitis, licite pote-
rit pars, in cuius fauorem data eſt prouiſio
Regia, vt iudex eccleſiaſticus deferat, & re- 120
ponat, recurrere ad iudicem ſucceſſorem,
ſiue in delegatã, ſiue ordinariam iuriſdictio-
nem, ſiue ſit datus ab homine, ſiue tacitè à
iure,eíque intimet prouiſionem prædictam,
quã ſi nõ adimpleuerit,ad tribunal recurra-
tur,pro ſecunda iuſſione, quæ dicitur vulgò
ſobre carta, & ita practicatur; & aliquando

in praxi receptum vidi. Præ oculis tamen
habeat pars, vt animaduertat, an collega
virtute commiſſionis,& reſcripti poſſit cau-
ſam ab alio vel mortuo, vel legitimè impe-
dito iam inceptam aſſumere, & cognoſce-
re,quod ex ſerie, & tenore clauſularum re-
ſcripti facilè colligetur iuxta text.*in cap.cùm*
plures de off.delegati in 6.cap.prudentiam in fine
de off. delegati, & alia plura iura *in titulis de*
off. & poteſt. iud. delegati. & de reſcript. in de-
121 *cretal. in 6.* ac etiam in iure ciuili, & vbique
latè per Doctores, & ſi fortè collega proce-
dere non poteſt, recurrat pars ad ſuperio-
rem, vt alium loco mortui, iudicem nomi-
net,*iuxta l.mortuo iudice ff.de iudicijs.l.fin.Cod.*
de ſententia & re iudicata, vel loco impediti
vel abſentis iuxta text. *in l.ſi longius. ff. de iu-*
dicijs, vbi latiſſimè per Doctores, & præci-
122 puè per Petrum Barboſam, vbi latè agit
quòd loco iudicis abſentis, vel impediti,de-
legati, vel ordinarij, dandus eſt ſucceſſor,
vbi quando impedimentum eſt perpetuum,
123 vel temporale, & de aliis pluribus difficul-
tatibus, huic articulum concernentibus,
adeò vt quiſquis ſubrogetur, in cauſa loco
mortui iudicis, abſentis vel impediti, po-
teſt & tenetur virtute Regiæ prouiſionis at-
tentata à prædeceſſore reponere,appellatio-
nique deferre,& hoc iure vtimur.
124 Et aduertit quòd iſta talis dicitur ſubro-
gatoria commiſſio; quando ſcilicet abſen-
te iudice iam dato, ſuſpecto, impedito, ſiue
mortuo, alter in eius locum datur, &
ſubrogatur, cauſam ei in eiſdem ſtatuet ter-
minis, quibus reperitur de mandando, De-
cius *conſil.449.numer.21.* vtique talem com-
miſſionem eſſe receptam,paſsimque conce-
di teſtatur Marqueſſa. *de commiſſion. 1. parte*
cap.3 numer.43. animaduertens, & bene cir-
125 cumſpectè,has ſubrogatorias commiſſiones
dandas fore, & ſimpliciter attendendo, ne
in corpore inſerantur clauſulæ ſtatum cau-
ſæ alterantes, maximè circa ſubſtantialia,
quia partis citatio tunc foret neceſſaria, &
ab iſta praxi antiqua non eſſe recedendum,
teſtatur poſt Crauetam *conſil.91.num 7.* Ro-
lan.à Valle *conſil.4.num.24.volum. 3.* Bald. *in*
l.quicumque num.26.Cod.de ſeruis fugitiuis.pro
quo facit quæ ſuperiùs num.69. diximus iu-
dicem ſubrogatum, & taliter ſucceſſorem
aſſumere negotium & cauſam, in eodem
ſtatu, eámque ex eiſdem actis determinare,
quare ſimplicem ſubrogationem,& non
aliud continere debet commiſſio cui
aſſiſtit ius commune, cùm ſubro-
gatus ad inſtar anteceſſoris ha-
betur, dicit Marqueſſa.
vbi proximè d.c.43.

***

CAPVT IV.

Ab Eccleſiaſtico iudice aliquid repo-nente mandato, & virtute prouiſionis Regij Senatus,ad quem per viam violentiæ itum eſt, appellationi emiſſæ non deferens; an vim faciat.

SVMMARIVM.

Appellare licet à repoſitione, vel delatione appellationis,quemadmodum à repoſitione alicuius articuli. n.1.

Tribunalia Regia ius imitantur, & ideo eorum prouiſiones iubent iudicibus Eccleſiaſticis, vt reponant ea,quæ ipſi de iure reponere debebant. n 2.

Pactum accedens vltra ſtatutum, quo quis iam tenebatur,non mutat qualitatem vel naturam obligationis. n.3.

Iudex Eccleſiaſticus adſtringitur præcepto tribunalis Regij ſub pœnarum incurſu, attentata reponere,& appellationi deſerre. n.4.

Appellare non licet à iudice faciente id,quod præcisè faciendum compellitur. n.5.

Appellari non poteſt à permiſſione data à iudice requiſito per literas alterius, vt in ſua iuriſdictione aliquid exequatur. n.6.& 7.

Faciens aliquid voluntariè, ad quod præcisè faciendum poterat compelli: dicitur neceſſitate coactus facere. n.8.

Sola potentia cogendi ad actum, quamuis ad actum coactionis non ſit deuentum, inducit coactionem. n.9.

Facienti aliquid coactè, & contra ſuam voluntatem ſibi non imputatur. n.10.

Repoſitio attentatorum facta à iudice Eccleſiaſtico eſt in executionem decreti Regij Senatus, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu d. l. 36.recop. n.11.

Appellari non poteſt nec ſupplicari à. decreto Regij Senatus vim fieri declarantis, vel negantis,nec alius datur recurſus. n.12.

l.36.tit.5.lib.2.recop.declaratur. ibid.

Appellari non poteſt ab executione decreti Regij Senatus, & eius executore, qui eſt iudex Eccleſiaſticus, cui decretum dirigitur exequendum. n.13.

Executio non grauat plus quàm ſententia, quæ exequitur. n.14.

Appellari non poteſt ab actu,à quo executio emanat, ſicuti nec ab executione. ibid.

Actus duo quando ita ſe habent, vt vnus veniat in executionem alterius, ſi non poteſt appellari à primo,nec poterit à ſecundo. n.15.

Iudex Eccleſiaſticus reponendo attentata virtute decreti Regij Senatus ita mandantis, non

eſt qui granat; ſed ipſe Senatus, cuius decre-
tum exequitur. n.16.
Actus non attribuitur gerenti, ſed mandanti, & ordinanti. n.17.
Leges Regiæ in caſibus violentiæ veniunt ad evitandum fraudes. n.18.
Quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. ibid.
Senatus Regius vim non facere iudicem Eccleſiaſticum declarat, non admittentem appellationem interpoſitam à repoſitione facta virtute aliàs Regij decreti. n.19.
Appellatio à repoſitione attentatorum non admittitur quoad ſuſpenſiuum remiſſiuè. n 20.
Iudex Eccleſiaſticus ſuperior adhibitus licitè poterit, ſi viſis actibus iuſtum viſum fuerit, reuocare repoſitionem factam ab inferiore virtute Regij Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum, non ſe extendat. n.21.

1 APPELLARE poſſe partem, quæ
ab huiuſmodi repoſitione, & de-
latione appellationis cenſetur gra-
uata, licitè videtur, quemadmodum, & aliis
caſibus, quibus à repoſitione alicuius articu-
li ſibi eſt permiſſum à iure, ſecundùm Ro-
tam *in deciſ.12. aliàs 362. ſicut auditor de pro-
batio.in nouis.* Capitaquen 1.*part.deciſ.265.in-
cipit iudex repoſuit.* optimè declarat Lancel.
Rober. *de atten.2.part.cap.12.limi.1. num.14.
& ſuprà à num. 12.* cùm ipſe iudex Eccleſia-
ſticus eſt qui reponit, & qui partem ex re-
poſitione grauat. ergo ab eo poteſt appella-
te, maximè quia licèt hoc faciat virtute pro-
uiſionis Regiæ, nihilominus ipſe poterat il-
lud ſua ſponte facere, quia ſi non potuiſſet
ipſe, abſque Regio decreto non etiam po-
2 tuiſſet, eo mediante, quia tribunalia Regia
imitantur ius, & id præcipiunt iudici, quod
ipſe poterat facere aliàs ſine decreto, & ſic
haberi debet ac ſi ipſe feciſſet abſque pro-
3 uiſione Regia. quia pactum accedens vltra
ſtatutum, quo quis tenebatur iam, non im-
mutat qualitatem, vel naturam obligatio-
nis, *l. qui mutuam ff. manda. l.penult.C de pact.
iuncta l. qua dubitationis de regul. iur. l. teſta-
mentum C.de teſtamentis.*
Sed contrarium, vt appellationi à repoſi-
tione, quam facit iudex Eccleſiaſticus vir-
tute prouiſionis Regiæ ſibi intimatæ, non ſit
deferendum, verius de iure, & ſtylo eſſe
4 cenſui. Et primò quia iudex Eccleſiaſticus
illum attentatum reponit, quia ita ſibi iu-
betur per tribunal Regium, & eius præce-
pto aſtringitur ſub pœnarum comminatio-
ne, vt ſuprà cap.2. diximus latè, & vt pluri-
mum contra ſuam voluntatem id facit, &
ſic ab eo non poteſt appellari, quoniam à
iudice faciente id, quod præcisè faciendum
compelli, cogique poteſt, non licet appella- 5
re, Collect.Innoc.& Abb. Panormit. *cap.cùm
in iure de off.delegati.* Aufrer. *in deciſ. Tholoſa.
quæſt. 42. requiſitus.* idem tenet Rebuffus *in
commentariis 2. part. titul. de literis requiſitoriis
gloſſa 3. num.10.* vbi dicit, quòd à iudice re- 6
quiſito per literas alterius iudicis permit-
tente, vt illæ exequantur in ſua iuriſdictio-
ne, non poterit pars ab hac permiſſione, & 7
conſenſu appellare, quia iudex requiſitus
tenetur omnino obtemperare requiſitioni
iuſtè factæ, & ad id poteſt compelli per ſu-
periorem.
Deinde quia faciens aliquid, ad quod ne- 8
ceſſariò poterat compelli, dicitur neceſſi-
tate coactus facere, tametſi id ſponte fa-
ciat, vt per Decium *in conſil.22. l nouiſſimè
ff. quod falſo tutore.* & per eundem pleniſſimè
*in cap.cum M.Ferrarienſ.num.34 colum.10.ver-
ſiculo ſed iſta differentia de conſtitution.* Areti.*in
conſ.24. quatuor dubia.* optimè Phanuti. *in
tract.de lucro dotis gloſ.8.num.56.fol.mihi 349.
in paruis.* facit *l. velle non creditur ff. de regul.
iur.* imò ſufficit potentia cogendi, quamuis 9
ad actum coactionis non ſit deuentum, vt
per multa probat Areti. omnino videndus
in d.conſ.24.num.9. verſiculo præterea. Decius
*in auth. præterea num. 10. verſiculo finaliter ta-
men Cod.vnde vir & vxor.* Feli. *in cap.cum M.
Ferrari. colum.11. de conſtitution.* Marſil. *in l.
quæſtionis numer.20 ff.de quæſtioni.* Menochi.
conſ.175.num.20. Gabriel. *conſ 92.num.5. vo-
lum.1.* Roland.à Valle *conſ.2 num.72. vol.1.*
Petrus Surd.*in tract.de alimentis,tit.6.quæſt 8.
num.60.*& idem Surdus *in deciſ.305.num.28.
cum ſequentibus.* Graria. *in diſceptati forenſ.to-
mo 2.cap.227.per totum,* ad quod eſt text. *in l.
nouiſſimè ff.quod falſo tutore auctore.*
Hinc eſt, quòd facienti aliquid coactè, & 10
contra ſuam voluntatem, ſibi non imputa-
tur. text. *in c.1.c.2 & c.3. c.ita ne 32. quæſt.5.*
& eſt bonus textus *in l. cura. ff. de muneribus
& honoribus.* Bal. *in l. eam quam colum.8. Cod.
de fideicommiſſ.* idem Bald. *in l. ſi qua illuſtris
in verſiculo quod ſi mater C.ad Orficianum.* Ho-
ſtienſ.*in cap.inimicus de accuſationibus.* Bart. *in
l. poſt legatum §. his verò in final. verbis ff. qui-
bus vt indig.* Angel. *in l.1. remouit ff.de poſthu.*
Ludouicus Romanus *conſ. 252. pro deciſione
in fin.* gl. *in l.1. Cod.in quibus cauſis col libr.11.*
Ioan.de Anania. *in c.3.colum.2. de furtis* Ho-
ſtienſ *in cap.ſuper eo.de vſuris.*& ibi Doctores.
Archidiaconus *in cap.monetur 12. quæſt. 1. &
in cap.ſi quis vſuram 24.quæſt.4.* Petrus de An-
carrano *in cle.1. de vſuris.*& Ioann.de Immo-
la *in cap.debitores de iureiurand.* Alexand.*con-
ſilio 1.column.2.volum.2. & conſilio 107. col.2.
volum.2.* Ioan.de Anani.*in cap ſuper eo.de vſu-
ris column. 2.* optimè Bald. *in authentica item*

nulla

nulla communitas Cod.de Epiſcopis & clericis, in
fine. idem Ioannes de Anania in cap.excom-
municationi colum.penulti. de rapto. Oldraldus
conſ.35. incipit factum tale eſt, quidam Ioan-
nes, &c. Barto. in l.ſi dictum §.ſi compromiſe-
ro ff.de euictio. Innocentius in cap.inter mona-
ſterium de re iud. Ioannes de Immol. in l.qui-
dam conſulebant de re iudic. Angelus in l.ſi
quis maior circa princip.Cod.de tranſactio. Ale-
xand. in l.debitori in princ.Cod.de pactis. Pau-
lus de Caſtro in l.fin.§.ſerui ff.de publica. An-
gel in l.quid ſi fugitiuus in princ.ff.de ædili.edi.
& Bald. in l.1. Cod. de naufrag. libr. 11. & ibi
etiam Bart. Ludoui. Roman. in repetitione l.
ſi verò §. de viro ſallentia 54.verſiculo 23. pro-
batur,&c. ff. ſoluto matri. Angelus in l. fin.§.ſi
propter ff. de publicanis. Aretinus conſil. 87. in
præmiſſa conſultatione,&c. circa mediũ,exactiſ-
ſimè,& valdè eleganter per Hippolytum de
Marſil.in titul.de quæſtionibus in l.prima §.præ-
terea à num.11.vſque ad num.35.fol.31. & ſe-
quentib.vbi varia & infinita congeſſit exem-
pla,& authoritates in comprobationem no-
ſtræ doctrinæ omnino videndas,quia omnia
conducunt ad propoſitum. Nonnulla etiam
congeſſit Petrus Surdus deciſ. 305. à n.28.
cum pluribus ſequentibus. ergo ſi iudex Eccle-
ſiaſticus coactè reponit, nihil ſibi imputa-
tur, & ſic nec ab eo debet appellari, iuxta
Aufrerium, Rebuffum & alius ad princi-
pium allegatos.

11 Et inſuper euidentiùs probatur,quoniam
illa repoſitio fit in executionem decreti Re-
gij Senatus declarantis vim fieri, ad repo-
nendum, iuxta l.36.titul.5.lib.2. recopilat.ibi,
manden traher a las dichas nueſtras audiencias
el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual
trahido ſin dilacion lo vean. y ſi por el les conſta-
re, que la appellacion eſta legitimamente inter-
pueſta alcando la ſuerça, proucan,que el tal juez
12 la otorgue,&c.à quo decreto ſicut non poteſt
appellari, nec ſupplicari, nec alius recurſus
haberi iuxta l.35.eodem titul. & lib. Auenda.
de exequendis mand.cap.1.num.32.verſiculo &
quia prouiſio.1.p Gaſpar Rodriguez de annuis
13 redit. lib.1.quæſt.17. numer.73. & alibi paſſim
per Doctores, pariter nec poterit appellari
ab eius executione ſeu executore, qui eſt
iudex Eccleſiaſticus. ita argumentatur Ge-
minianus in conſ.99. Guido Papæ conſ. 574.
Corneus conſ.71.libr.1. & in conſ.221. in fine
lib.4. Areti. in l.5.in prin.num.3.circa medium
de verborum oblig. Alex conſ.95.lib.2.Socinus
in regul.26.appellare.Felinus in cap.quoad con-
ſultationem num.14.& 15.de re iudicata. Rui-
nus conſ.78.num.1. Socinus Iunior conſ.138.
num.6.lib.3. Gratus reſponſo 16.colum.1.n.2.
Rolandus à Valle conſ.43.num.5.in prin. Ro-
ta deciſ. 100. 1. parte diuerſorum. Et ratio eſt,
quia ipſa executio plus non grauat, & ſic
ab ea non appellatur, ſicuti nec ab actu, à
quo emanat; ita hanc rationem reddunt 14
Angel. in l.ſi cum exceptione §. hæc autem actio
ff.de eo, quod metus cauſa. Ioannes Andreas in
additio. ad Speculat. tit.de appellationibus §. in
quibus verſ.5. Eſcacia de appell. quæſt.17.limi.
10. num.12. & num.6. Felinus in c.quoad con-
ſultationem,de ſentent.& re iudica.n.14 poſt me-
dium. Rebuffus in tract.de appellat.art.9.gloſ-
ſa vnica à num.8. & ſequentibus fol. 507. Ro-
landus à Valle dicto conſ.43 num.3.& tenent
etiam omnes Doctores mox citati.

Facit etiam elegans illa doctrina, quòd 15
quando duo actus ita ſe habent, vt vnus
veniat in executionem alterius,ſi non poteſt
appellari à primo, pariter nec poterit appel-
lari à ſecundo.ita docet Bald.in dicta l.ſi cum
exceptione §. hac autem actio. Felinus in d.cap.
quoad conſultationem num.14.ante fi.Sigiſmun-
dus Eſcacia d.lim.10.num.11. Capicius deciſ.
1.num.17.& numer.23.Lancelotus Robertus
de attentatis 2.part. cap.12.limi.53.numer.36.
Cæſar Contardus in repetitione l.vnica Cod. ſi
de moment. limit.19.n.16. ſed repoſitio facta
per iudicem Eccleſiaſticum,venit in execu-
tionem decreti Regij, quo iubetur ita fieri.
ergo quemadmodum ab iſto non appella-
tur,ita nec poterit à repoſitione.

Deinde quia iſte iudex reponendo non 16
eſt qui grauat, ſed tribunal, à quo iuſſus, &
decretum emanauit, ita conſiderat Craue-
ta conſil.273. nobilis Domine colum.2. numer.1.
verſiculo 2. quia. verſiculo nec obſtat. Rebuffus
in tractat.de appella.art.7.gloſſa 2.num.15. ver-
ſiculo quintus tom.3.fol.903. Abb. in cap.de cæ-
tero numer.10.de re iudi.Philippus Francus in
c.nouit. in prin. de appella. ſi enim admittere- 17
tur ab hac repoſitione appellatio, potiùs di-
ceretur interpoſita à Senatu Regio, quàm
à iudice Eccleſiaſtico, quoniam actus non
attribuitur gerenti, ſed mandanti & ordi-
nanti. cap. cum aliquibus de reſcrip. Petr. Surd.
tract. de alimentis titul.8.priuileg.56. num.83.
Pelaez à Mieres in tractat.de maioratu 1.part.
quæſt.48. num.26. & 27.in nouiori impreſſione.
Palacius Rube. in rub. de donatio inter §.30. à
n.7. cum ſeqq. fol.83. l. item eorum §. ſi decurio-
nes ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nomine per c.
cum aliquibus de reſcript.lib.6.vbi DD. Aimon
Craueta conſ 144.numer.3. Tiraque. in l.con-
nubial.gloſſa 8.num.184.& 194. Petrus Sur-
dus latè conſil.29.num.3.tomo 1.& iterum de-
ciſione 8. num.23. & deciſ.292.à n.9. quod fo-
ret abſonum, quoniam ab huiuſmodi de-
creto violentiæ, & prouiſionis expeditæ per
ſupremum tribunal (lege prohibente) nul-
lum, nec appellationis, nec ſupplicationis,
datur remedium,nec recurſus.

Deinde

Deinde quoniam ſi huiuſmodi appellationes à repoſitionibus virtute prouiſionis Regiæ factis, permitterentur, manifeſta aperiretur via fraudibus, & hac admitteretur via, quòd tot iuſtiſſimis rationibus leges Regiæ vetant, quibus fraus fieret, quod non eſt permittendum, quia quod vna via prohibetur alicui, ad id alia non deber admitti, *iuxta l. quod vna via ff. de regulis iuris l. oratio. ff. de ſponſalibus cum ſimilibus.*

19 Et ideo quoties pro huiuſmodi appellationis, à repoſitione, delatione recurritur ad Senarum Regium, declaratur vim nullam fieri, cauſaque iterum remittitur eidem iudici. & ampliùs etiam hoc decretum negatiuum iuſtum redditur, nam appellatio interponitur à reuocatione, & repoſitione attentatorum, à qua, vt priuilegiata, licitam non eſſe appellationem, quoad ſuſpẽſiuum,
20 diximus latè infrà in 2. parr. c. 12. de appellarionibus ab attentatis, vbi latè per te videre poteris, & ita communiter practicatur, in tribunalibus minimè permittentibus huiuſmodi appellationes.

21 Sed non negamus poſſe iudicem Eccleſiaſticum ſuperiorem, de cauſa vt competentem, cogniturum, licitè, liberéque huiuſmodi repoſitionẽ reuocare, quæ, vt dixi, licèt non habeat ſuſpenſiuum, deuolutiuum tamen habet, ſiue alio quouis iuris legitimo remedio, & ideo poſtquam ſuperior ipſe (cauſa cognita) repererit repoſitionem reuocandam fore, id omnino ſequendum eſſe, hoc enim charitatiuũ violentiæ remedium, non eſt inuentum, niſi vt ſuperioris authoritas, & iuriſdictio cõſeruetur, vt iudex à quo interim nihil attentet, donec iudex ſuperior de cauſa appellationis cognoſcat, & quid in ea ſit agendum decernat, vt ſuprà latè in c. 1. & 2. dictum reliquimus à n. 194. & infrà c. 8. à n 41. & ſuprà. & in epilogo prooemiali.

Nos tamen loquimur in tribunalibus Regiis, qui appellationi à repoſitione facta de eorum mandato non eſſe deferendum, iuſtè decernunr, cùm careat ſuſpenſiuo. & aliis rationibus, & fundamentis in re hac conſideratis hactenus.

CAPVT V.

Oppreſſus, qui vſus eſt Regio decreto conditionali (quod pragmatici, tertium genus, vocant) an poſſit poſtmodum ſuam proſequi appellationem, & eius virtute iudex inhiberi inferior. vbi latè de natura decreti conditionalis, & in quibus caſibus locum habeat.

SVMMARIVM.

De natura decreti conditionalis, quod vulgo (tertium genus) nominatur, & quomodo conſpiatur. n. 1.

Decretum hoc conditionale locum habet duntaxat in ijs, quæ liberæ facultati, & poteſtati iudicis iure relinquuntur. n 2.

Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permiſſus, nullatenus poteſt in Regio decreto conditionaliter apponi. n. 3.

Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non poteſt; niſi his caſibus, in quibus iuſtè appellatur, vímque fieri detegatur. n. 4.

l. quod iuſſit ff. de re iudi. & cap. cùm ceſſante de appellat. declaratur. n. 5.

Iudex quandocumque etiam poſt decem dies datos ad appellandum poteſt reuocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitiuam. n. 6.

Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes tranſit in rem iudicatam, non tamen quoad iudicem. ibid.

Iudex ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſuam interlocutoriam reuocat. n. 7.

Iudex executor mixtus reuocat etiam ſuam interlocutoriam. n. 8 & arbiter. n. 9.

Iudex licèt non poſſit actum facere niſi ad petitionem partis, poteſt tamen ijs inuitis, & contradicentibus ſententiam interlocutoriam reuocare. n. 10.

Iudex an poſſit reuocare non ſolùm interlocutoriam, ſed etiam ipſam reuocationem, ſeu reuocatoriam interloquutoriæ. n. 11.

Iudex an ſemel vel pluries poſſit ſententiam interlocutoriam reuocare. n. 12.

Iudex ſemel, & iterum tantùm poteſt interlocutoriam reuocare, & opiniones communes contrariæ conciliantur. num. 13. & exemplum doctrinæ. n. 14.

Et vt magis communis opinio reſoluitur. n. 15.

Illato grauamine per iudicem ſi ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat; videtur reponendo, grauamen reuocare, & ſi reponendo altera pars grauetur, à tali repoſitione licitè appellatur. n 16.

Doctrina relata procedit, non ſolùm quando iudex expreſsè reuocauit interlocutoriam; ſed etiam tacitè, nempe faciendo actum contrarium. n. 17.

Iudex ſi poſt factam publicationem teſtium, ſi citata parte ante dedicita teſtificata admittat nouos teſtes, cenſetur reuocare publicationem. & idem ſi poſt concluſionem admittit iura, cenſetur reuocare concluſionem. n. 18. & 19.

Prouocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo irritat, & annullat proceſſum per iudicem ad quem medio tempore factum. n. 20.

Decrẽtum conditionale, aliàs tertium genus, poteſt decerni à Senatu Regio in caſibus, quibus

index

iudex Eccleſiaſticus poteſt reuocare interlocutoriam, vt in exemplis relatis. n.21.

Conditio, quæ iuri repugnat, aut illi reſiſtit, in diſpoſitionibus apponi non patitur, & appoſita aut vitiat, vel vitiatur. n.22.

Conditio iuri contraria dicitur impoſſibilis. n.23.

Remedium violentiæ ius, & neceſſitas induxit, ad ſedandam violentiam, quam contra ius iudex Eccleſiaſticus perpetraret. n.24.

Senatores caueant in cauſis violentiæ, ne decreta conditionalia perpendant in ijs, in quibus ius non relinquit iudicis poteſtati, & facere non permittit, vt in ſententijs diſſinitiuis, quas reuocare non poteſt. n.25.

Sententiam interlocutoriam vim diſſinitiuæ habentem iudex non reuocat. n.26.

Declara tamen in interlocutoria, quæ aliam diſſinitiuam expectat poſt ſe. n.27.

Sententiam interlocutoriam habentem vim diſſinitiuæ, ſi aliam diſſinitiuam expectat poſt ſe, rectè iudex reuocat. n.28.

Sententiam interlocutoriam vim diſſinitiuæ habentem reuocat iudex, ſi per partem grauatam fuerit appellatum ab ea. n.29.

Interlocutoriam per quam iudicis officium ſeu iuriſdictio finitur, veluti ſi iudex ſe non iudicem pronuntiat, vel appellationem eſſe deſertam, & ſimilia exempla ibi: non poterit reuocare, nec reponendo eam iuriſdictionem reaſſumere. n.30.

Iudex qui ſe incompetentem pronuntiauit, non poteſt ipſam pronuntiationem reuocare. n.31. & ſi de facto reuocat, non valet reuocatio. n.32.

Iudex delegatus etiam de partium conſenſu non poteſt interlocutoriam, qua ſe non iudicem pronuntiauit, reuocare. n.33.

Secus in ordinario, qui poteſt reuocare. n.34.

Iudex delegatus, qui ſe incompetentem declarauit in articulo dependenti à principali, & non in ipſo principali; poteſt reuocare dictam declaratoriam, quia ſibi remanet iuriſdictio. n.35.

Iudex delegatus reuocat interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, ſi ab ea fuerit appellatum. n.36.

Iudex, qui detulit appellationi interpoſitæ ab interlocutoria, non poterit eam reuocare. n.37.

Negatio ſeu non datio Apoſtolorum vim habet delationis. n.38.

Iudex poſtquam detulit appellationi, poteſt de conſenſu partium reuocare grauamen. n.39.

Iudex à quo poſtquam detulit appellationi, poteſt (re integra) vel de conſenſu partium reuocare grauamen. n.40.

Iudex poſtquam detulit appellationi, aliàs non deferendæ, ſi à tali delatione eſt appellatum; licitè reuocat delationem, & grauamen. n.41.

Iudex à quo poſt inhibitionem ſibi delatam non poteſt interlocutoriam reuocare. n.42.

Iudex inhibitus, ſi inhibitio eſt nulla, & minùs legitima, poteſt (ea non obſtante) reuocare interlocutoriam. n.43.

Iudex inhibitus poſt inhibitionem reuocat interlocutoriam à ſe latam, ſi eſt nulla. n.44.

Iudex non reuocat interlocutoriam executioni mandatam. n.45.

Iudex qui oppoſita exceptione contra mandatum legitimum, Procuratorem declarauit, & vt talis lis conteſtata eſt, non poteſt talem declarationem reuocare. n.46.

Iudex pronuntians dandum eſſe fideiuſſorem per interlocutoriam, eo dato, non reuocat dictam interlocutoriam, niſi de partium conſenſu. n.47.

Interlocutoriam mandatam executioni à iudice vel à parte, iudex non reuocat. n. 48. vel ſi ſit talis, quæ abſque facto hominis habeat ſecum executionem. n.49.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni mandatam de conſenſu partium. n.50.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam cum cauſæ cognitione. n.51.

Appellatio eſt licita à reuocatione interlocutoriæ executioni mandata, abſque cauſa cognitione facta. n.52.

Iudex reuocat interlocutoriam executioni traditam, ſi ſit nulla ex aliquo iuris defectu. n.53.

Iudex reuocat interlocutoriam latam officio iudicis mercenario actioni deſeruiente, non tamen officio iudicis nobili, vt in decretis interponendis, & ſimilibus. n.54.

Alias limitationes & declarationes ad regulam l. quod iuſſit. remiſſiuè. n.55.

Decretum conditionale, ſiue tertium genus, non imponitur iudici Eccleſiaſtico in caſibus, quibus ipſe de iure reuocare, vel reponere à ſe facta non poſſit, aliàs ſic. n.56.

Decretum conditionale non datur, niſi in caſibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima ſit. num.57. & ea legitima non apparente, tribunal proceſſum ſtatim remittit ad iudicem Eccleſiaſticum. n.58.

Principis cognitio fundata eſt in ſola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ. ibid.

Quando appellatio ab interlocutoria legitima eſt, commodius remedium eſt decretum conditionale, ſeu tertium genus, proferre à Senatu Regio, quàm ſimplex violentiæ decretum. n.59.

Decreto conditionali lato à Senatu, in arbitrio iudicis Eccleſiaſtici eſt, adimplere conditionem, & vti iuriſdictione, vel ab ea ſe abſtinere, deferendo appellationi in totum, & acta reponendo. n.60.

Cui

Digitized by Google

Cui licet quod eſt plus, licet vtique quod eſt minus. n.61.

In maiore ineſt quod eſt minus. ibid.

Cui permittitur reponere ſententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus. n.62.

Magis honorificum eſt iudici Eccleſiaſtico decretum conditionale, vt ſit in electione eius an velit procedere, & reaſſumere. n.63.

Minùs verecundum eſt corrigere ſeipſum, quàm corrigi ab alio. ibid.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius. ibid.

Non poteſt notari de leuitate vtens ſano conſilio, reuocando quod malè fecit. ibid.

Decretum conditionale imitator eſt iuris, quia non adſtringit iudicem præcisè ad reponendum, cùm iure fieri nequit. n.64.

Non quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id iuris neceſſitati ſubmittitur. ibid.

Iudex, quamuis poſſit interlocutoriam à ſe latam reuocare, ad id præcisè cogi non poteſt. n.65.

Decretum conditionale duplicem iudici Eccleſiaſtico oſtendit viam, vt qua malit, vtatur, vtrique tamen ius aſſiſtit. ibid.

Decretum conditionale decernitur in Senatu contra iudicem Apoſtolicum, ſeu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in caſibus, quibus deberent citari, prauiámque cauſæ cognitionem adhiberi. n.66.

Iudex executor data poſſeſſione abſque citatione citandorum, & ſine cauſæ cognitione, ſi ampliùs audiat, & de nouo citet, debet priùs & poſſeſſionem, & attentata antea facta reponere. n.67.

Iudex qui aliàs non poteſt reuocare ſuam interlocutoriam, vt in caſibus relatis, ſi nulla ſit, quocumque modo reuocare poteſt. n.68.

Iudex delegatus ſiue ordinarius, & non alius, cognoſcit de nullitate interlocutoriæ à ſe latæ, etiam vim diffinitiuæ habentis. n.69.

Continentia cauſæ diuidi non debet. ibid.

Iudex poteſt reuocare ſententiam diffinitiuam, quæ non tranſit in rem iudicatam. n.70.

Appellatio ſequitur executionem & acta; ac ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt appellationem aut intra tempus ad appellandum. n.71.

Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ, vel notitiæ, quæ non præſumitur, niſi probetur. ibidem.

Legitimus contradictor comparens ad allegandum de iure ſuo, petit repoſitionem actorum ob defectum citationis, & inſuper appellat à geſtis. n.72.

Geſta per iudicem ſine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum. n.73.

Decretum conditionale poſtquam eſt iudici Eccleſiaſtico intimatum, an poſſit ipſe iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppreſſus occurrit ad Senatum. n.74.

Iuriſdictio eſt anima inhibitionis, & ſine ea inhibitio prolata eſt nulla, & minus canonicè expedita. n.75.

Appellatio cenſetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo. num.76. etiam ſi iudex nihil prouideat. n.77. declara vt infrà. n.80. & 81.

Cùm principale non ſubſiſtit, nec ea, quæ ſequentur, locum habent. ibid.

Intimato decreto conditionali, & actorum repoſitione ſecuta, acta per iudicem ad quem remanent irrita, & nulla. n.78.

Inhibitio rectè procedit, ſi decreto conditionali intimatò iudici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur. n.79.

Appellatio non videtur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo, grauamen reponi petentis, quia non agit actum contrarium. n.80. & 85.

Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis. n.81.

Reuocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus Regij, nullam requirit cauſæ cognitionem. n.82.

Appellatio non dicitur renuntiare per comparitionem appellantis, ſi comparitio admiſſa non fuerit. n.83.

Appellatio quando cenſeatur per comparitionem renuntiari, vide plures caſus remiſſiuè. n.84.

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpoſitæ, nec facit actum præiudicij. n.86.

Inhibitio eſt nulla, & ſine effectu intimata iudici Eccleſiaſtico poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum, virtute Regij decreti factam. n.87.

Grauamen eſt cauſa appellationis, quo ceſſante ceſſat & ipſa appellatio. ibid.

Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla ſunt, reuocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & iudex à quo rectè procedit in cauſa. n.88.

Limita, ſi repoſitio facta ſit ante intimationem inhibitionis. num. 89. nam ſi poſt intimatam, nec repoſitio, nec proceſſus geſtus valent. n.90.

Iudex Eccleſiaſticus inhibitus ante repoſitionem virtute decreti conditionalis, non poterit ampliùs vti alternatiuis eius decreti. n.91.

Sed vltimam partem decreti, y nolo haciendo otorgue y reponga, debet adimplere, cùm id

non

non tollatur per inhibitionem. n.92.

Perempta vna re ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præciſè. n.93.

Repoſitio virtute decreti Senatus facta, ſuos tollendæ appellationis effectus operatur, nec iudex aliter quàm adimplere poteſt. n.94.

Senatus Regius poſt actorum inſpectionem decretum conditionale decernens, prauidiſſe, & cognouiſſe omnes difficultates, quæ oriri poſſent, cenſetur. n.95.

Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè appellationi renuntiare, ita & eius procurator, licèt expreſſè non poſſit. n.96. & 101.

Prælatus Eccleſiaſticus poteſt tacitè non expreſſè appellationi renuntiare. n.97.

Nec ſyndicus. n.98.

Renuntiare eſt donare. ibid.

Procuratores, Syndicos & Prælatos ſine ſpeciali mandato ad renunciandum, renunciare non poſſe, traditur. n.99.

*Si cauſa ſit talis, ex qua veriſimiliter colligatur dominum renuntiaturum, in ea poteſt procurator expreſſè renuntiare. n.*100.

Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus poſſit appellare à ſententia lata contra procuratorem contumacem. n 102.

*Debet tamen Dominus expreſſè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ ſententiæ, & non notitiæ connumerandum. n.*103.

Procurator appellans, ſi compareat coram iudice à quo, poſt appellationem petens id ex quo renuntiatio inducitur, Domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiaſſe. num. 104.

1 PRINCIPALIS capituli difficultas, vt veram conſequatur ſolutionẽ, operæpretium duxi, de natura decreti conditionalis (quod pragmatici vocant tertium genus decretorum) nonnulla, quæ & vtilia, & neceſſaria ſunt præmittere. & in primis hoc decretum conditionale hoc modo concipi dixerunt, vt iudex Eccleſiaſticus audiens denuo partem, & factum reponendo, non facit vim, ſibique cauſa remittitur, illud autem non faciens, vim infert, deferat, & reponat, *&c.* & ſic de aliis ſimilibus ex variis cauſarum figuris. circa quod tres ſunt præponendæ concluſiones, & ſit

2 Prima concluſio: Regale decretum conditionale locum habet duntaxat in iis, quæ liberæ poteſtati, & facultati iudicis iure relinquuntur, & permittuntur: ita vt conditio ſit poteſtatiua, hoc eſt, vt aliàs licitè ipſe iudex poterat facere, ſi voluiſſet, etiam decreto ceſſante iuris permiſſione. Hæc concluſio iuſtificabitur ex iis, quæ in comprobationem ſecundæ dicenda ſunt.

Secunda ſit concluſio, huic directò contraria: Actus iure reprobatus, & à iure iudici non permiſſus, nullatenus poteſt in Regio decreto conditionaliter ſibi apponi. 3

Tertia & vltima ſit concluſio: Decretum conditionale à ſupremo Senatu expediri non poteſt, niſi in his caſibus, in quibus oppreſſum iuſtè, & legitimè appellaſſe, & vim ſibi fuiſſe factam, detegatur. 4

Quibus ſuppoſitis, ad ſingularum concluſionum exempla deuenire vtiliſſimum erit valde.

Et vt à priori incipiamus, ſcire conuenit, quod iuſſit vetuitve prætor, contrario imperio tollere vel remittere poteſt, licèt de ſententiis contra *l. quod iuſſit ff. de re iud.* text. *in c. cùm ceſſante 60. de appellationib.* ibi, Statuimus, 5
vt ſiue iudex ordinarius, ſiue delegatus, aliquid comminando, ſiue interloquẽdo, protulerit, quo executionis mandato alter litigantium grauaretur, & ſano vſus conſilio ab huiuſmodi interlocutionis, vel comminationis effectu deſtiterit, liberè in cauſæ cognitione procedat, nõ obſtante, ſi à tali comminatione vel interlocutione fuerit appellatum, &c.) *l. dicetur §. fi. cum l. ſequen. ff de arb.* text. optimus *in c. ſi à iudice de appel. lib. 6.* text. *in c. qualiter, & quando el primero de accuſ. c. fin. de appella. in 6. l. poſt ſententiam.* vbi Doctores, *C. de ſentent. & interlocu. iudi.* & communiter Doctores *in dd. iurib.* gloſſ. *in c. fi. de appel. in 6.* Præpoſitus *in dicto c. cùm ceſſante à prin.* & Ripa *in dicta l. quod iuſſit n.8. & 9.* Cardi. *in cle. ſæpe §. & quia in 7. nota. de verbor. ſign.* Decius *conſ. 84. in fin.* Angel. *in d. l. quidquid adſtringendæ in fi. de verbor. oblig.* Anto. de Butrio *in dicto c. cùm ceſſante ſub n. 10. & per totum.* Abb. Card. Alexan. Dec. Philip. Fran. *de appella.* B. Imola, Alexan. Iaſ. Ripa, Rebuffus latiſſimè *in repetitio. l. quod iuſſit ff. de re iudicata.* Feli. *in cap. qualiter, & quando n. 18. & ſuprà de accuſat.* Corneus *conſ. 117. col. 2. vol. 4.* Alexan. *in l. arbitrio num. 3. ff. qui ſatiſd. cogan.* Bertr. *conſ. 136. num. 9. vol. 8.* Craueta *conſ. 23. n. 8.* Bald. *in l. 2. q. 2. C. ſententiam reſcindi non poſſe.* Cardin. Zaba. *conſ. 32. n. 2. & 3. verſiculo ad ſecundum.* Alex. plenè *conſ. 84. conſideratis num. 9. & ſequentibus lib. 4. & ſequentibus.* Alexand. *conſil. 99. lib. 5.* Capella Tolo. *deciſ. 185. & ibi additio.* Caſtrenſ. *conſ. 91. in cauſa appell. n. 11. & in conſ. 119. videtur dicendum in prin. lib. 2.* Ang. de Peruſio *conſ. 200. in ciuitate Lucana n. 5.* Zabar. *conſ. 72. n. 13.* latiſſimè proſequitur per exempla & declarationes. Card. Tuſc. *pract. conclu. litera S, concl. 115. tom. 7.* Sigiſmundus Eſcacia *tract. de appell. q. 19. remed. 1. concl. 5. à num. 13. cum ſequentib. & q. 17. limi. 47. membr. 1. à n. 30.* Maranta *in Speculo aureo 6. p. verſ. & demũ fertur ſententia n. 7. & 8.* latè Lancelot. Robert.

de atten.2 p.c.12 .limi.1. à n.12.cum ſequentibus.
Petrus Surdus *conſilio 167. per totum, tomo 2.*
idem Surdus *in conſ.188. à n. 12. & ſequentibus tomo 2.* Pariſius *conſ.107.n.103. volum.3.*
Beroius *conſ.19.num.23.& 27.volum.3. & in conſ.60.num.13.vol.2.* Natta *conſ.336.num.1. & in conſ.ſequenti.* Gratianus *in diſceptatio.foren,1.tom.cap.147.à num.7.cum ſequentibus,& cap. 155. à num.16.* qui quidem omnes illud
vnanimiter profitentur, vt iudex quandocumque, etiam poſt decem dies datos ad
appellandum poſſit reuocare, & reponere
6 ſuam interlocutoriam, ante diffinitiuã,quia
licèt quoad partes tranſeat in rem iudicatam, quoad ipſum iudicem tamen nullo
modo. & hoc non ſolùm iudex ordinarius,
verùm etiam delegatus ſuam interlocuto-
7 riam reponere poteſt,omnes fatentur: & eſt
textus expreſſus *in dicto cap.cùm ceſſante.* pariter etiam, & id facere poteſt iudex execu-
8 tor mixtus ſecundùm Ripam *in dicta l. quod iuſſit ſub numer. 14. ampliat. 3.* Eſcacia *de appellat.quaeſt.19.remedio 1. concluſ.ſub numer.22. folio 558.* & etiam arbiter *l.dicetur §. fin. cum*
9 *l.ſequenti.ff.de arbi.* & etiam illam interlocutoriam reuocare poteſt inuitis,renuentibus,
& contradicentibus partibus; in iis nempe
caſibus,quibus ſibi reuocare licet de iure,li-
10 cèt aliàs dicatur, quòd iudex nullum poſſit
actum facere,niſi ad petitionem partis,quod
per text. *in dicto cap. cùm ceſſante*, ibi *liberè*
probat latè Philippus Francus ibi *notaui li. 6. n.4.* & per eundem textum Bat. *in l. quod iuſſit.* & Bald. *in l.1. Cod. ſententiam reſcindi non poſſe.* Eſcacia *de appellat.quaeſt.16. reme.1. concluſione 5. numero 17.* Gratianus *diſcept.foren.1.tomo d.cap.155.numero 22.* Petrus Surdus *conſilio 167.ſub numero 19.tomo 2.* & alibi
paſſim.
11 Sed eſt dubium, an iudex poſſit, non ſolùm reuocare ipſam interlocutoriam, ſed
etiam poſſit poſtmodum,reuocare ipſam reuocationem, & ſic deinceps, & quòd non
poſſit eam reuocare,niſi ſemel, tenet Petrus
Vezu. *in l. quod iuſſit.* quem refert ibi Iaſon
ſub numer.33.verſiculo 3.fuit,qui dicit ſuſtentabilem in iure.refert etiam Tiraq. *in l.vobis §.hoc ſermone num 45.*
12 Secunda eſt opinio vt non ſolùm ſemel,
ſed etiam pluries & ſi millies poſſit iudex
ſuam interlocutoriam reuocare. tenuerunt
Ang. & aliquos refert Iaſ. *in d. l. quod iuſſit ſub num.43.verſiculo ſecunda.* refert etiam Tiraquel. *in dicto §. hoc ſermone num. 43.* & ita
hanc ſeruare opinionem auditorem cameræ apoſtolicæ de eius ſtylo teſtantur Veſtrius *in praxi lib.8. c.penul. vt lite pend.* Galleſius *ad formam cameræ obligat. rubric. reliqua de proceſſu num.29. to.6. part.2. fol.358.* Lancelotus *de attentat.2.p.c.12.limi.1.n.13. & 14.*
Sigiſmundus Eſcacia *de appellat. q. 17. n.31.*
& quod pluries poſſit interlocutoriam reuocare per Angelum, & alios tenet Petrus
Surdus *conſ.288.n.15.* hanc ſequitur Cumanus *in l.quod iuſſit num.4. verſic.item quaerit de re iudi.* & veriorem opinionem eſſe teſtatur
Mandoſius *in forma 9.commiſſio. in verbo admittit in fine.* & Monteſ. *deciſ.Arago.3.per totam.* vbi latè, quos etiam referens ſequitur
Gratianus *in diſcepta.foren.cap.147.num.11.* &
iterum *cap.155.n.16.& ſequentibus.*

Sed harum opinionum neutram mihi ſe- 13
quendam debere videtur. non primam,tanquam nimis reſtringentem, verbum *poteſt,*
poſitum *in l. quod iuſſit de re iud.* nec ſecundam, multum laxantem & abutentem facultate iuris; ſed mediam inter ipſas. vt iudex ſemel, & iterum duntaxat poſſit interlocutoriam reuocare, ita vt ſi à grauamine
appelletur, illud reponat, & ſi ab altera parte à repoſitione appellatio interponatur,ite-
rum repoſitionem reuocare poſſit; iſta eſt 14
ſententia Bart. *in d. l. quod iuſſit numer.17. colum.3. verſiculo quaero an iudex poſſit.* & aliorum *ibi*, Salicetus poſt Dinum *in l. poſt ſententiam colum.vlti. verſiculo 5.quaero quoties,C. de ſenten.* Antonius *in cap. fraternitatis colum. penult. verſiculo quintò quaero de frigid. & malefic.* poſt gloſſam ibi *in verbo fornicatio.in fin.*
hanc opinionem communiter tenent Canoniſtæ *in cap. cùm ceſſante de appellat.* vt dicit Tiraquell. *in d. §. hoc ſermone numero 44.*
qui licèt refert dictas tres opiniones, nullam tamen eligit. Socin. *in d. l. quod iuſſit numer.60. & 61.* Rebuff. *in l. vnica, nota.1. numer.6. Cod. de ſentent. quae pro eo quod intereſt,*
folio 356. háncque eſſe communem, & ma- 15
gis communem opinionem, & Canoniſtas
eam ſequi, teſtatur Iaſon *in dict. l. quod iuſſit numer 43. verſiculo quartò quaerit,& numer.46. in fin.* eam vt magis communem ſequitur
Sigiſmundus Eſcacia *tract. de appellat. quaeſt. 19.rem.1. concluſione 6.numer.63. verſiculo infero ex hac limitatione,& num.11.* nec ab ea recedendum dicit ibi *verſiculo non recedas ab illatione folio 563.* & hanc opinionem latè defendit poſt Doctores *in dict. cap. cùm ceſſante.*
Iaffred. *deciſione 194.* & hanc opinionem videtur tenere Lancelotus Robertus *de attentat. ſecunda parte cap.12. limi.1. numer. 13.*
& 14. dum dicit, quòd illato grauamine 16
per iudicem ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat; videtur reponendo reuocare illatum grauamen. quod
ſi reponendo Iudex alteram partem grauet: poteſt illa à repoſitione appellare, de
qua repoſitione dicit, loqui Rotam *deciſione 12.aliàs 362.ſi auditor de prob.in nouis.* Ca-
puta.

puta. 1. *p. deciſ. 265. incipit iudex repoſuit*, non enim ipſe Lancelotus loquitur niſi de bina reuocatione tantùm, & remiſſiuè ad Iaſon. *vbi proximè*. idem tenet Cardinal. Tuſcus *pract. concluſ. litera S, concluſ.* 115. *n.* 8. *tomo* 7.

17 Quæ concluſio, & doctrina hucuſque comprobata procedit non ſolùm quando iudex expreſsè reuocauit interlocutoriam, ſed etiam quando tacitè, nempe ſi faciat actum ei contrarium. ita Cardinal. Zabar. *conſilio* 32. *numer.* 3. pleniſſimè Alexand. *in conſil.* 84. *conſideratis num.* 9. *& ſequen. verſic.* 3. *principaliter*. Cardinal. Tuſcus *in pract. concluſ. to.* 7. *litera S, concluſione* 115. *à num.* 2. vbi

18 per numeros ſequentes plura conſtituit huius doctrinæ exempla ſequendo vel potiùs transſcribendo. Alexand. *vbi proximè*; apud quos videbis de iudice faciente publicationem teſtium, & probationum, ſi citata parte antequam ſint didicita teſtificata, admittat

19 nouos teſtes cenſetur reuocare, vt quando poſt concluſionem ſi citata parte admittit iuta, cenſetur reuocare concluſionem.

20 Et his adde quòd huiuſmodi reuocatio irritat & annullat proceſſum per iudicem ad quem medio tempore factum, nam ſi poſt appellationem, iudex impetretur, & is in cauſa procedat, talis proceſſus (ſubſecuta demum reuocatione interlocutoriæ per primum iudicem) geſtus dicitur eſſe nullus, vt poſt alios tradit Nicolaus Boërius *deciſione* 256. *poſt princip.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit. numer.* 15. *& ſequentibus*. Sigiſmundus Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *numer.* 30. his igitur, & alijs caſibus, de quibus latiſſimè poteris per te vide-

21 re, per Doctores hucuſque relatos, poterit in tribunalibus Regiis expediri decretum conditionale, prout diximus in concluſione.

22 Secunda autem qua diximus, actum à iure reprobatum, & à iure iudici non permiſſum, non poſſe in Regio decreto conditionaliter apponi, eo verificatur, quoniam conditio quæ iuri repugnat, aut illi reſiſtit, in diſpoſitionibus apponi non patitur, & appoſita, vel vitiat, vel vitiatur, ſecundùm ſubiectam materiam vltimæ voluntatis, aut aliarum diſpoſitionum. text *in l. conditiones la* 2. 14. ibi, Conditiones contra edicta Imperatorum, aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent ſcriptæ, vel quæ contra bonos mores, *&c.* pro non ſcriptis habentur, *&c.* text. *in l. conditiones la* 1. *l. filius* 15. *cum pluribus alijs ff. de conditio. & demonſt. l.* 3. *titul.* 4. & ibi latè Gregor. *p.* 6. text. *in §. impoſſibilis inſtitut. de hæredibus inſtitu.* Antonius Gomez *tom.* 1. *variarum cap.* 12. *num.* 66. latè

23 Petrus Surdus *deciſ.* 68 *per totam*. hæc enim conditio iuri contraria dicitur impoſſibilis,

ſecundùm iura, & Doctores relatos, huiuſmodi enim actus, quem ius iudicis poteſtati non permittit, ſi ei in conditionem apponeretur, omnino repugnat fini, origini, & ra- 24
tioni, huius charitatiui ſubſidij; quod ius & neceſſitas induxit ad ſedandam violentiam, quam contra ius iudex perpetraret, foret enim potius iudicem Eccleſiaſticum prouocare, & cogere ad violentas oppreſſiones, quàm ad eas eleuandas. Caueant igitur iu- 25
dices ſupremi de violentiis huiuſmodi cogniturí, vt nullo modo expediant decreta conditionalia in iis, in quibus iudicis facultati, & poteſtati aliàs ius non relinquit, & facere non permittit, prout eſt in ſententiis diffinitiuis, quas reponere, & reuocare non poteſt ipſe iudex, qui ea protulit, *l. quod iuſſit ff. de re iud.* ibi, Licèt de ſententiis contrà.) & eſt omnium ſcribentium *ibi, & in d. c. cum ceſſante de appel.* notiſſima concluſio omniū eſt.

Pariter etiam ſententiam interlocutoriam 26
habentem vim diffinitiuæ iudex reuocare non poteſt. Phi. Fran. *in cap. cùm ceſſante num.* 6. *verſiculo ſed tamen limita* 1. *de appell. n.* Lancelot. Conradus *in tractat. de præto.* § 2. *de officio prætor. in cauſa ciuili, in cap. de ſententia, verſiculo niſi interlocutoria.* gloſſ. *in cap. vlt. verbo inanis, de appellat. in* 6. Anton. de But. *in d. cap. cùm ceſſante ſub numer.* 10. *verſic. ad prim.* Alexand. *in l. quod iuſſit num.* 17. *fall.* 4. Socin. *num.* 16. *nota.* 9. Iaſ. *ſub num.* 10 *limit.* 9. & Ripa *n.* 27. *fall.* 8. Felin. *in d. cap qualiter, & quando* 17. *num.* 7. *fal.* 1. *de accuſa.* Roma. *conſil.* 358. *in præſen.* Thomas Triuſ. *deciſione* 4. *in vna inſtit. Neapo. numer.* 28. *verſiculo vltra quod lib.* 1. Breded. *in tractat. de appellat. part.* 2. *titul.* 3 *colum.* 53. *verſiculo ſed tamen lit. B*, & quod ita teneant omnes teſtatur Abb. *in d. c. cum ceſſante numer.* 11. *verſiculo hæc regula fallit*, quam ſequitur Decius *numer.* 36. Maran. *de ordine iudi.* 6 *p actu* 1. *titul. & demum fertur ſententia numer.* 32. *folio mihi* 401. *& aliàs* 438. Cardi. Tuſ. *pract. conclu. tomo* 7. *lit. S, concluſ.* 115. *à n.* 19. *& ſequentib.* poſt alios. quæ tamen do- 27
ctrina intelligēda eſt de interlocutoria, quæ aliam diffinitiuā non expectat poſt ſe, ſecundùm exempla ſtatim apponēda in verſiculo, & ex hoc fonte fluit vt interlocutoriam, *&c.*

Secus autem ſi aliam ſententiam diffiniti- 28
uam expectet poſt ſe, quia tunc interlocutoriam habentem vim diffinitiuæ latam ante eandem diffinitiuam, licet iudici reuocare. ita Alex. *in d. l. quod iuſſit fall.* 4. *ſub n.* 7. *verſ. decebat.* Soci *n.* 68. *&* 69. Maran. *in ſuo Speculo* 6. *p. actu* 1. *in tit. & demum fertur ſententia n.* 46. *fol.* 436. & in nouiter additis *fol.* 403. Eſcacia *tract. de appel. q.* 19. *reme.* 1. *concl.* 5. *n.* 34. *fol.* 560. & idem Eſcac. *in tract. de iud. c.* 97. *ſub n.* 105. *verſ. non obſtant.* Felin. *in c qualiter, & quando num.* 8.

num.8.verſicul.2.limita iſtam. Geminia.in cap.
fin.de electione lib 6. Imola in d.cap.cùm ceſſan-
te. Ioan. Andr. in cap.peruenit de appellat. Ri-
pa in d.l.quod iuſſit num.28. & ibi Iaſ num.10.
latè & optimè, vbi de ratione videndus Pe-
trus Surdus conſ.189.num.2.3.tom.2.fol.636.
29 quæ tamen concluſio limitatur, vt non pro-
cedat quando ab huiuſmodi interlocutoria
vim diffinitiuæ habente fuerit per graua-
tum appellatum, quoniam tunc poteſt il-
lam reuocare, cùm tunc appellatio addit
robur ad reuocandum, & procedendum in
cauſa, vt eleganter conſiderat Capicius in
deciſione 1.incipit in cauſa num.27.& 29.Lan-
celo. Robet. de attent.2.p cap.12.limi.1.n.18.
& 53. & hæc fallentia exactè corroborabi-
tur ex proximè dicendis.
30 Et ex hoc fonte fluit, vt interlocutoriam
per quam finitur iuriſdictio, & iudicis offi-
cium, non poteſt idem iudex reuocare,& re-
ponendo iuriſdictionem reaſſumere, & in
cauſa procedere, veluti ſi ſe iudicem incom-
petentem declarat, aut appellationem eſſe
deſertam, aut non iudicem, aut quòd ſuper
libello non ſit procedendum, vel quando
reus abſoluitur ab obſeruatione iudicij, ita
Caſtren.conſ.282.in cauſa iſta num.2.verſ.nam
imò dicitur lib.1. & conſ.283.n.6.eod.lib. Ro-
manus plenè conſ.358.in præſenti per totum.
Cardi.Tuſ. pract.conclu d tom.7.litera S,conſil.
125.n.35.& ſequentibus. Bal.conſ.144.in prin.
lib.4.Ang.conſ.200.in ciuitate Lucana n.5.verſ.
ad ſecundum. qui reddunt rationem quia ha-
bet vim diffinitiuæ. & poſt Bar.& Ab.tenet
Phi.Fran. in d.c.cùm ceſſante limit.2.n.11. B. in
l.quod iuſſit n.9. vbi Iaſ.& Alexand. qui mul-
ta in corroborationem confert n.12.ff. de re.
iud.& eſt text.in c.ſignificantib.de offic delegati.
31 Et loquẽdo in iudice pronuntiante ſe eſſe
incompetentem, vt ipſam interlocutoriam
non poſſit reuocare, tenent Abb in d.c.cùm
ceſſante ſub n.11 & 12. Cardi.Alex.ſub n.40.
fall.2. Feli.in c.qualiter,& quando 17 el prime-
ro ſub 9.num.fall.7.de accuſ. Guido Papæ tract.
de appell.q.80.n.53.tom.5.fol.59. Bar. in repe-
titione ſecunda ex quacumque ſub n 13.ff.ſi quis
in ius vocatus non ierit. & idem in d.l.quod
iuſſit.communiter ſequi omnes teſtantur, Ia-
ſon ibi,n.25.verſ.ſecundum exemplum. & Ripa
32 n.16.verſ.limita primò ita vt ſi iudex de facto
reuocet prædictam interlocutoriam, nulli-
ter reuocare dicitur. ita Guido Papæ in loco
citato num.præcedenti. Eſcacia de appella.q.19.
remedio 1.conclu 6.num.52.& ſuprà. qui n.53.
33 hoc extendit in delegato qui non poteſt re-
uocare prædictam interlocutoriam, etiam
de partium conſenſu, ſecundùm Iaſ. in d.l.
quod iuſſit n.26.verſic.iſtam concluſionem in fin.
Philipp. Francus in d.c.cùm ceſſante ſub n.11.

Iſthæc tamen doctrina procedit, in iu- 34
dice delegato, non tamen in ordinario, quo-
niam ordinarius poteſt præfatam interlocu-
toriam reuocare; ita tenet Alex. in d.l.quod
iuſſit n.27.fallen.12. Philipp. Francus in c.ex
ratione 8.n.82.verſic.ſecundò quæritur.& Card.
Alex. num.48.verſic.quinta eſt.quæſt.de appella.
idem Francus in d.c.cùm ceſſante ſub n.11.li-
mit.2.verſ.2.aduerte. & ibi Cardi.Alexan.ſub
n.40.fallen.2. & Decius n.43.ibi prædicta li-
mitatio. & in hac declaratione reſidet Bart.
in repetitione 2.ex quacumque ſub numer.13.ff.
ſi quis in ius vocatus non ierit.Iaſ.ſub n.38.verſ.
2.limita.quando ipſemet Sigiſmundus Eſca-
cia de appella.q.19.remedio 1.concluſ.6.à n.55.
fol.563. qui alios refert contrarium tenen-
tes, & iſtam doctrinam latè defendit, & ex-
plicat Rebuff in repetitione l.quod iuſſit.n.106.
de re iud.nos exactiſſimè infrà 3.p.in c.18.de
appellatione à delatione, verſiculo vltim. &
quoad hũc articulum. vbi plurimos pro hac
doctrina congeſſimus, quos omnino videas,
& tenet Tuſcus pract.concl.to.7.litera S,concl.
115.n 44.cum Romano conſ.358.in fin. vbi
Apoſtilla dat concordantes, & ipſe Eſcacia 35
poſt alios num.57.declarat iterum ſupradi-
ctam concluſionem, vt procedat, quando
delegatus declarauit ſe incompetentem, ſu-
per cauſa principali, non tamen quando de-
clarauit ſuper aliquo articulo dependenti à
principali, quia tunc, cùm non expirauit iu-
riſdictio, poterit reuocare cum Ripa, Ale-
xand.& Felin.

Hoc autem, quod dicimus, vt delegatus 36
non poſſit reuocare interlocutoriam, per
quam finitur iuriſdictio, non intelligitur,
quando ab ea interlocutoria fuerit appella-
tum, quoniam tunc poterit reuocare. ita
Decius in cap.cùm ceſſante de appellat.num.41.
& 42.Anton.de Butrio ibi num.10.column 4.
Abb. ſub numer.12. Cardinal. Alexand. ſub
numer.4. Francus in cap ex ratione num.82. &
Cardin.Alexan. num 48.de appella. Felin.in c.
qualiter el primero ſub num.8.de accuſatio. Ca-
picius deciſ.1 numer.27.& 29.Lancelotus de
attent.2.part.cap.12.limi.1.numer.18. Eſcacia
de appellationibus vbi ſuprà, num.59. vbi cum
Decio dixit communem, quia tunc tendit
in faciliorem cauſæ expeditionẽ. & per Ro-
tam deciſ.42.de appellat.in antiq.aliàs 455. &
duplicatur in nouis eodem titulo deciſione 12.
aliàs 86. Cardinal. Tuſcus pract.concluſ.tomo
7.litera S,concl.115.num.38.Aufrerius in deci-
ſione Capellæ Toloſa.quæſtio.185. Rebuffus in
repetitione l.quod iuſſit numer.106.& vltra hos
Doctores, plures adduximus infrà in d.cap.
de delatione 3.p.cap.18. de quo etiam latè
per Ioannem Garcia in tract.de nobilita.gl.1.
à num.24.& ſeqq.fol 28.

Quò

37 Quò etiam pertinet, vt Iudex,qui appel-
lationem ab interlocutoria detulit,cùm à ſe
abdicet iuriſdictionem, ſaltim quoad exer-
citium, non poteſt ſententiam ipſam reuo-
care, & reponendo reaſſumere iuriſdictio-
nem ſemel abdicatam, Abb. *in c.cùm ceſſante
num.* 15. Philip.Francus *num.* 14 *limi.* 5. Car-
din. Alex. *ſub num.*40. *ſall.*6. & Decius *n.* 50.
ſall. 6. Geminia. *in c.vt ſuper* 4. *ſub n.*6. *de ap-
pella.in* 6. Alex. *in d.l.quod iuſsit ſallen.* 3. *n.*16.
Iaſ. *ſub num.*36. Felin. *in c.qualiter, & quando
n.*24. *de accuſa.* Lancel.Robertus *de atten.*2.*p.
c.*12. *limi.* 1. *num.*20. Lancel.Corradius *de præ-
tore* §.2. *de offic.prætor.in cauſa ciuili in c.de ſen-
tentia limi.*6. Sigiſmundus Eſcacia *de appella.
q.*17. *à n.*42. *cum ſequentib.* qui cum Geminia-
no, & aliis intelligit, ſiue ante traditionem
apoſtolorum delatoriorum,ſiue poſt, Benin-
tendi *deciſ.* 1. *circa fin. verſ. ſi verò ſumus Romæ
verſ.*501. *per totum.* Cardin. Tuſcus *pract.con-
cluſion.to.*7. *litera S, concluſione* 115. *numer.*28.
& 29. & *ibi in verſiculo ſubextende ſecundò.*
38 hoc ampliat etiam poſt tempus dandorum
apoſtolorum, quorum eorum negatio, aut
non datio vim habet delationis, dicit ipſe
Eſcacia.

39 Iudex tamen poſtquam detulit appella-
tioni ab interlocutoria, poterit de conſenſu
partium reuocare grauamen, Cardin. Ale-
xand. *d. num.* 40. qui de communi teſtatur,
Decius & Francus *vbi proximè*, & Lancelo-
tus *d.limi.* 1. *ſub num.*74. & Eſcacia poſt alios
*numer.*44. vbi etiam ampliat tam ad ordina-
rios, quàm ad delegatos, quod fallit, quan-
do res eſt integra,quia tunc poteſt illam iu-
dex reuocare, Philippus Francus *in d. c. cùm
ceſſante numer.* 15. *limi* 5. *ampliùs per prædicta
limit. de appella.* Eſcacia *vbi proximè num.*46.
Lancelotus *d. limi.* 1. *numer.* 74. per Fran. &
Iacob. Enricum *in conſ.* 34. *vtrùm iudex libr.*
40 3. *per totum.* vbi eleganter hanc opinionem
tuetur,quòd iudex à quo poſtquam detulit,
poteſt re integra, vel de conſenſu partium
procedere,præſertim *numer.* 17. Alexand. *in
conſ.* 133. *circa executionem in fin. lib.* 6. Card.
Tuſcus *pract.conclu.to.*7. *litera S,concluſio* 125.
numer 48.

41 Quibus autem caſibus diximus iudicem
poſt delationem appellationis ab interlocu-
toria, non poſſe reponere, eandem fallit,
quando deferre non debuit, & minùs le-
gitimè, & ab huiuſmodi delatione fuerit
appellatum,quia tunc poteſt,& delationem,
& grauem reponere, & in cauſa procedere,
quod & nos latiſſimè examinauimus infrà
p.3. cap. de appellatione à delarione iniuſta
18. & per totum capitulum ad quod te re-
mitto,& faciunt ea,quæ hactenus diximus à
verſiculo pariter etiam vſque nunc.

Inſuper quãdo poſtquam iudex ad quem 42
inhibuerit, iudicem à quo, minimè poterit
ſuam interlocutoriam reuocare, Hoſtienſ.
Ioan. Andr. & Immola, Federicus de Senis
*conſil.*237. *incipit ſi à ſententia,in d.cap.cùm ceſ-
ſante.* & Cardin. Alexand. *ſub num.*40. *ſallen-
tia* 10. *de appella.* Felinus *in d.cap.qualiter, &
quando el primero ſallen.* 4. *ſub numer.* 14. *de ac-
cuſat.* Lancelotus *de atten.* 2. *part.cap.*12. *limi.*1.
*num.*21. Lancelotus Corradus *de pratore.*§.2.
*de officio prato. in cauſa ciuili in cap.de ſententia
limi.* 6. *numer.* 16. qui alios allegat. Lanfran-
cus *deciſio.* 459. *incipit appellatione.* licèt con-
trarium tenuerunt, licèt ſub dubio Ab. *in d.
cap.cùm ceſſante num.* 16. & tenet (reſponden-
do contrariis) Philippus Francus *numer.* 16.
vbi dicit, poſſe reuocare non ſolùm,poſt in-
hibitionem, ſed & poſt citationem, Decius
ſub numer. 53. & licèt vtramquo opinionem
videatur approbare Eſcacia *de appellat. q.*17.
num. 59. priori tamen videtur inclinari.

Illam tamen dupliciter limita, vt non 43
procedat quando inhibitio minùs legitima
eſt, quia tunc (ea non obſtante) reuocare
poterit interlocutoriam, vt poſt Marantam
tenet Lancelot. Robertus *vbi proximè n.* 22.
Eſcacia, *vbi modò verſ.ſubreſtringe.*

Secundò limitatur, quando interlocuto- 44
ria eſſet valida, ſecus autem ſi eſſet nulla,
quia tunc iudex eam poterit reuocare, non
obſtante inhibitione, Philippus Francus *in
d.c.cùm ceſſante num.* 17. *verſiculo amplius intel-
lige.* Capicius *deciſ.* 1. *in cauſa numer.*30. Lan-
celo. *d.limi.* 1. *numer.*22. Eſcacia *d.q.* 17. *num.*
69. *verſiculo ſubreſtringe* 2. & faciunt quæ Fe-
lin. *in cap. qualiter, & quando el primero fallen.*
5. *numer.* 15. *limi.* 3. *de accuſ.* Iaſ. *in l.quod iuſ-
ſit ſub numer.* 32. *verſiculo limita, & intellige ff.
de re iud.* Lancelotus *vbi proximè num.* 27. &
nos inferiùs.

Vlteriùs ſupradictis adde, quòd tum non 45
poterit iudex reuocare interlocutoriam,
poſtquam fuerit executioni mandata, Ba. *in
l. quod iuſsit numero* 16. *verſiculo quæro an in-
uitis.* Alexand. *numer.*24. *limi.*9. Socinus *nu-
mer.*30. & *numer.*55. Iaſ. *ſub num.*32. Ripa *ſub
numer.* 29. *ff. de re iudi.* Philippus Francus *in
dicto cap. cùm ceſſante limi.* 9. *numero* 20. vbi
reddit exemplum, vbi contra mandatum
procuratoris opponit aduerſarius, & iu-
dex legitimum procuratorem pronuntiat,
cum quo, vti tali, conteſtata eſt lis, quod 46
eſt declarationis executio, tunc iudex am-
pliùs declarationem reuocare nequit, & in
ſpecie Socin. *ſuprà numer.* 56. & Francus *vbi
proximè numero* 20. Exemplificat inſuper, 47
in iudice interloquente dandum eſſe fide-
iuſſorem, quo dato ampliùs non reuocat,
niſi de partium conſenſu, Cardin. Alexand.

*in d.c.cùm ceſſante ſub n.*40.*fall.*12. Decius *n.* 60. Romanus *conſ.*226.*vltra prædicta in prin.* Felin. *in rubrica ſub num.*15. *verſ.non obſtat gl. de ſententia & re iudi. & in d. cap. qualiter, & quando de accuſ.fall.*5.*num.*15. Iaſ.*in l ſerui electione* 5.*num.*13.*ff. de legat.*1. Eſcacia *in tractat.de appellat. quæſt.*17.*num.*58. *& ſequentibus.* Lancelotus *de attent.*2.*part.cap.*12.*limit.* 1.*num.*23. Brededo *in tract. de appella.part.*2. *tit.*3. *colum.* 58. *&* 59. Menochius *in tractatu de retinenda poſſeſſione remedio vlti.quæſt.*21.
48 *numer.*56.*&* 57. communem opinionem teſtantur Cardi. Alexand. & Ripa citati, plurimos alios allegat Cardin. Tuſcus *pract. conclu.to.*7.*litera S,concluſ.*115.*num.*45. quæ ampliatur ſiue ſit executioni mandata à iudice, ſiue à parte, Cardina. Alexan. Eſcacia, Francus & Lancelotus *vbi proximè.* vel etiam ſi talis ſit, quæ abſque facto hominis ſecum
49 traheret executionem, quia eam iudex reuocare non poteſt, Cardi. Alexand. *in d.cap. cùm ceſſante numer.*40.*fall.*13. Alexand.*in d.l. quod iuſſit numer.*24.*fall.*9. Iaſ. *num.*32. Eſcacia *vbi proximè numer.*62.*cum ſequentibus.*vbi reddit exempla, & eſt gl. *in l.* 1. §. *vltim. in verbo vel adde.* & ibi Rainerius, quam dicit ſingularem exclamaram à Bar. & Bald. *ibi.ff. de prætor. ſtipulat.* Raine. & Imola *in l. penul. eodem titul.* Roman. qui & eam dicit ſingularem *conſil.*226. *vltra pridie allegata in princip* Panorm. *in d.c.cùm ceſſante colum.vltima per gloſſam, ibi.* Philippus *columnn.*8. Paul. Caſtrenſ. *in d.l.quod iuſſit.* Iaſ. *in l. cùm procurator* §. *ſi Dominus columnn. fin.* & iterum *in l. ſi opus column.*1.*ff.de operis noui nunc.* Felin. *in cap. ſi clerici* §. *de adulterijs column.* 2. *verſiculo fallit* 1. *de iudicijs.* Francus Aretinus *in l. ſi quis ex pluribus ff de verborum oblegat.* Tiraquel.*in repetitione l.ſi vnquam verbo reuertatur numero* 309. & conducunt quæ ipſe ibi *à numero* 307.
50 Quæ tamen propoſitio limitatur, quia poteſt de partium conſenſu reuocari etiam ſi ſit executioni mandata, ex iis, quos latè Eſcacia *vbi proximè numer.* 66. Lancelot. *de attentat.d.limi.prima. numer.*24. *&* 25. & te-
51 nent plures ex allegatis ſuperiùs. fallit etiam niſi reuocaretur cum cauſæ cognitione, quia tunc poſſit pariter reuocari, ſecundùm B. Socin. Iaſ. Felin. Cardin Alexand. Decium, Bero. Eſcaciam *in locis allegatis.*& Lancelo. *num.*25. vt aliter ſit quando reuocauerit prædictam ſententiam executioni mandatam abſque cauſæ cognitione, quia tunc, à tali reuocatione permittitur appellatio, vt
52 ex Innocentio refert, & ſequitur Phili. Francus *vbi ſuprà limi.*9.*ſub num.*20. *&* 22. Eſcacia *vbi proximè num.*68.
53 Et limitatur vltimò vt non procedat, quando ipſa interlocutoria executioni mandata nulla eſſet, & inualida, vtputa, ſi fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione, & ſine citatione, aut alium iuris defectum pateretur, quia tunc ipſam poterit iudex reuocare, quantumuis ſit executioni tradita, ita Felin. *in d.cap. qualiter, & quando el primero fallen.* 5. *numero* 15. *limi.*3. *de accuſa.* Iaſ. *in d. l. quod iuſſit ſub numer.*32. *verſiculo limita & intellige.* Eſcacia *de appellat.d.quæſt.*17. *ſub numer.*68.*fol* 484. Auguſtin. Beroi. *conſilio* 16. *in cauſa. numer.* 25. *libr.* 3. prout etiam pote- 54
rit iudex reuocare huiuſmodi interlocutoriam, latam officio iudicis mercenario propoſitæ actioni deſeruiente, non tamen, quando officio iudicis nobili, puta ſuper decretis interponendis, vt per Francum, & alios dicit Eſcacia *de appella. quæſt.*19. *rem.* 1. *concl.*6.*num.*33.*fol.*560.

Et circa alias limitationes, & ſublimita- 55
tiones, ampliationes, & exemplificationes huius materiæ vide Doctores omnes, præcipuè Socin. Iaſ. & Rebuf.*in l. quod iuſſit de re iud.* ampliſſimè etiam Philip.Fran.Cardinal. Alex. & communiter omnes Doctores *in d. c.cùm ceſſante de appella* Felin. *in c.qualiter, & quando el primero in ordine* 17.*de accuſa.* Eſcacia *de appella.q.*19. *rem.*1.*concl.*6 *à num.*13. *cum ſequentib. fol.*558. & iterum *q.*17. *à n.*30. *cum pluribus ſequentibus fol.*477. (quem poſt hæc ſcripta vidi) Lancel. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 1. *à numer.* 12. & Cardin. Tuſcus *pract. concluſio. to.*7. *litera S, concluſione* 115. *per totam.* interdum tamen hæc ſufficiunt, fre- 56
quentiora, pro exemplis ſecundæ concluſionis, vt in iis caſibus, in quibus iudex non poteſt reuocare, nec ſibi permittitur, minimè ei eſt repoſitio ipſorum pro conditione in decretis Regiis apponenda, in aliis verò ſic, iuxta priorem concluſionem.

Tertia autem concluſio ſuperiùs appo- 57
ſita, nempe, vt huiuſmodi decretum conditionale, non poſſit expediri, niſi in caſibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima reperitur, & violentia detegitur, omnimodo neceſſaria eſt, & præ oculis habenda, nam vbi appellatio, pro cuius delatione confugit oppreſſus ad Regem, minùs legitima reperitur, & extra caſus à iure permiſſos, ſecundùm ea, quæ nos latè alibi ſcripſimus, ſuo loco; Regium tribunal nullatenus ſe ampliùs in cauſa intro- 58
mittere poteſt, ſed ſtatim eſt remittenda ad iudicem Eccleſiaſticum l. 36. ibi, *y ſi por el tal proceſſo pareſciere la dicha appellation no ſer iuſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico,*&c. *tit.*5.*lib.*2.*noua recopilat.* quoniam in ſola violentia quæ oritur ex denegata delatione legitimæ appellationis fundara eſt

Principis

Principis poteſtas,& hoc ſalutiferum remedium, ſecundùm d. l. 36. à princ. & quæ nos latè ad cap. primum & ſecundum huius primæ partis.

At quando appellatio iuſta eſt, & legitimè interpoſita, cùm tribunal Regium poſſit præcipiendo iudici, vt deferat, & reponat, auferte illi iuriſdictionem, vt pars oppreſſa poſſit iuſtitiam ſuam conſequi,coram
59 ſuperiore iuxta d. l 36. ibi, *alcando la fuerça prouean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia, ante quien y como deuan*, &c. melius ſibi licebit, decretum hoc conditionale expedire,quo commodiùs conſulitur laboribus,& expēſis litigantis,ne pro quolibet grauamine, cogatur conſequi executoriales, abſens à ſuo domicilio, & domo, tot incommoditatibus oppreſſus. quare in maxima æquitate fundatum apparet huiuſmodi conditionale decretum, cùm
60 in facultate & electione iudicis eccleſiaſtici relinquatur, velit nec ne, vti iuriſdictione, & procedere in cauſſa, quod non pōtuiſſet, ſi decretum Regium purè ſcilicet, deferat, & reponat, *&c.* expediretur, cùm per delationem amittat omnino iuriſdictionem, ac ideo tribunali Regio, cui licet quod eſt
61 plus, licet vtique quod eſt minus. *l. in actionibus.* §. 1. vbi Alex. *ff. de in litem iuran. c. cui licet de Regulis iur. in 6.* vbi Dinus *l. non debet.* vbi Decius *ff. eodem tit.* & maiori ineſt quod eſt minus. *c. cùm in cunctis.* vbi gloſſ. Ioannes Andr. Abb. Imola & alij *de electione. c. quemadmodum de iureiuran.* Euerard. *loco 65. in*
62 *princ.* vbi alios, & per hanc rationem dicunt Doctores, quòd cui permittitur reponere ſententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari,quod eſt minus,vt cum B. Ang. Imola,& Caſtrenſi *in l. ab executore ff. eo.* latè proſequitur Petrus Surdus *conſil.* 288. *tomo 2. à num. 9. & ſuprà ſol. 633.*

63 Fundatur etiam in maxima vrbanitate, orta ex iuris principiis,dum iudicis eccleſiaſtici liberæ electioni committat, velit ne (iuriſdictionem reaſſumendo)procedere vlteriùs. imò & ipſi iudici nimis honorificum iudicari debet, cùm minùs verecundum ſit corrigere ſeipſum, quàm ab alio corrigi, *authētico de nuptijs circa prin. c. qualiter & quando de accuſa. el 1. vbi gla.* ſapientis enim eſt mutare propoſitum in melius,text. eſt *in cap. cùm ceſſante de appella.* hinc dicitur quis vti ſano conſilio, reuocando quod malè fecit, nec poreſt notari de leuitate, imò potiùs commendandus de ſapientia,textus *cap. magna 2. 2. quæſt. 4. dict. cap. qualiter & quando & d. c. cùm ceſſante.* vbi Philip. Franc. *nota. 3. ſub n. 3.* Decius *nota. 5. num. 20. & 19. & 22.* Petrus Surdus *conſ. 288. ſub num. 12. tomo 2. ſol. 633.* & meliùs *in conſ. 167. num. 9. eodem tomo 2.*

Hoc inſuper conditionale decretum imi- 64
tator eſt iuris, quia non adſtringit iudicem ad præciſè reponendum, cùm iure fieri nequit, iuxta text. *in l. quod iuſſit.* ibi *poteſt,* &c. *& d. cap. cùm ceſſante de appella. & cap. ſi à iudice eodem tit in 6.* & non quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id ſubiicitur iuris neceſſitati, *l. non quidquid ff. de iudiciis,* & quòd iudex qui interlocutoriam tulit, quam poteſt,ſi vult, reuocare, ad id facere non poſſit
cogi, vt ex B. *in l. quod iuſſit num.* 13. tenet 65
Grat. *in diſcepta. foren. tomo 1. cap. 147. num. 3.* & iterum *cap. 155. num. 23.* Petrus Surdus *conſil. 288. num. 17. lib. 2.* cum declaratione de qua ibi, per eum, duplex tantùm illi iuris oſtenditur via, vt quamlibet eligat, vtrique tamen ius aſſiſtit.

Vnum tamen neceſſarium,& vtile in hac materia omittendum non eſt, nempe, quòd iudex apoſtolicus, ſeu executor gratiæ, qui non citatis præciſè, & de iure citandis, & ſic, nec diffinitiuè, pronuntiauit, nec legitima cauſæ cognitione, ſecundùm ea quæ latè per Flores de Mena *pract. quæſt. q 14. num. 35. 42. 44 & 59. & quaſt. 12. à num. 9. & 12.* Doctores *in cap. fin. de præſumptionib.* latiſſimè infinitos refert & explicat Nicolaus Garſ. *de beneficiis 6. p. cap. 2. à num.* 110. gratiam exequitur, à cuius proceſſu appellat poſtmodum legitimus contradictor, & pro delatione confugiens ad Senatum, obtinet
prout ibi frequentius eſt, decretum condi- 66
tionale,nempe, *que reponendo lo hecho y oiendo de nueuo no haze fuerça,* aliàs eam faciat, deferat, & reponat, quia iudex executor data poſſeſſione abſque citatione: citandi, & abſque cauſæ cognitione, ſi ipſum audiat, & citet de nouo, priùs debet poſſeſſionem, & acta quæ nulla ſunt, & attentata reponere,
vt per Cardinalem *conſilio* 75. & aliàs Rotæ 67
deciſionem declarauit ipſa Rota in vna Maioricenſi Parrochia de Campanato 23. Ianuarij 1591. quam ad literam refert Nicolaus Gar. *de beneſi. 6 part. cap. 2. numer.* 125. Roma. *conſ.* 320. *incipit hac iſtorum. verſiculo quo igitur & col. fin.* Cardin. Tuſcus *pract. concluſion. tomo 3. litera F, concluſione 11. n. 22.* & latè quæ diximus ſuprà p. 1. cap. 3. de iudice carente iuriſd. ad reponendum.

Pro quo etiam facit, quoniam iudex interlocutoriam à ſe latam, ſiue merè interlo-
cutoriam, ſiue vim diffinitiuè habentem, 68
ſeu aliis caſibus, quibus hactenus diximus, in prima & ſecunda concluſione, non poſſe reponere, non procedit, quando ipſa interlocutoria nulla eſt,& quia tunc licitè poreſt

reuocare, ita Felin. *in d. cap. qualiter & quando el 1. de accuſa. fall. 5. num. 15. limi.* 1. Iaſ. *in l. quod iuſsit ſub num. 32. verſiculo limita, & intellige. de re iudi.* Philippus Francus *in cap. cùm ceſſante numero 17. verſiculo amplius intellige de appella.* Lanceloru sRobert. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 1. ſub numero 27. & numero 22.* Sigiſmundus Eſcacia *in tractatu de appell. quæſt. 17. num. 72. & 68. verſic. tertius caſus eſt fol. 484. & ſequentibus.*

69 Et rurſus, quoniam de nullitate interlo-
cutoriæ, tam delegatus, & ordinarius cognoſcit, imò nullus alius iudex, nec continentia cauſæ diuidatur, & iudicandum eſt ex eiſdem actis, vbi dicitur etiamſi habeat vim diffinitiuæ, ita Philipp. Franc. *in cap. dilecto. 63. ſub num. 67.* & loquendo de vtroque iudice Cardin. Alexand. *ibi num. 58. & 59.* Vantius *in tractatu de nullitate ſententiarum rubrica coram quo poßit num. 2. & 3. fol. 374.* dicens, quòd in omnibus, præterquam in diffinitiuis, poteſt, & debet, tam ordinarius quàm delegatus, iterum reponere, quod minùs ritè fecerat. ſequitur Eſcacia *de appellat. quæſt. 19. remedio 1. concluſione 6. à n. 11. & ſuprà à num. 2.* vbi copioſè de hoc articulo. imò, & adhuc ſententiam diffinitiuam,
70 quæ non tranſit in rem iudicatam, poteſt iudex reuocare, iuxta textum *in l. 4. §. condemnatum de re iudi. cap. lator. de re iud.* Philipp. Franc. *in d. cap. cùm ceſſante de appellat. columna 3. verſiculo 2. limit.* niſi eſſet talis ſententia quæ non tranſiſſet in rem iudicatam.

Hoc autem conditionale decretum illud
71 patitur dubium, quoniam appellatio ſequitur executionem, & acta ad ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt appellationem, aut intra tempus ad appellandum, iuxta textum *in cap. non ſolùm de appellat. lib. 6.* & ſic non veniunt reponenda. quam difficultatem facillimè euitare poteris, ſi conſideras, quòd poſſeſſio, & acta ab huiuſmodi executore, ſequuntur appellationem, ſeu ſaltim geſta ſunt intra tempus ad appellandum; notum eſt enim, vt tempus ad appellandum non currat grauato à die, quo fulminatur, ſed à die intimationis ſeu notitiæ, & ſcientiæ, quæ nunquam præſumitur, niſi probetur. at contradictor legitimus quan-
72 do comparet, de iure ſuo allegans petit repoſitionem ob defectum citationis, & inſuper appellat ea de cauſa, à toto proceſſu, & iuſtè facit, quæ huiuſmodi appellatio capit illum primum actum, quod fieri ſolet, poſt citationem, qui quidem cùm ob defectum citationis nullus eſt, & ab eo legitima appellatio, ac ideo cùm grauatus nunquam fuit citatus, ſemper reperitur, intra tempus ad appellandum, poſtquam venerit ad ſuam
notitiam grauamen, quare omnia deinceps 73
per iudicem geſta iuſtiſſime dicuntur nulla, & attentata, facta intra tempus ad appellandum, ideo, vt talia, cuncta debet reuocare, & reponere negotium, in illo ſtatu quo grauatus debebat audiri & citari, iuxta Doctores & doctrinas hactenus applicatas.

Quibus ſic ſuppoſitis faciliùs inueniemus reſolutionem principalis partis huius capituli, quo eſt quæſitum, an poſtquam in-
timatum eſt conditionale hoc decretum iu- 74
dici eccleſiaſtico, poſſit poſtmodum inhiberi, vigore appellationis ab interlocutoria, pro cuius delatione oppreſſus confugit ad Senatum: in quo partem negatiuam, nem-
pe quòd minimè poſſit inhiberi abſolutè, 75
probari breuiter. quoniam iuriſdictio eſt anima inhitionis; ita vt abſque ea, inhibitio nulla eſt, & minùs canonicè expedita, Socinus *conſilio 109. lib. 3.* vbi alios allegat. latè Auguſt. Biſo. *conſil. 117. ex vltima num. 2. lib. 3.* latiùs Lancelot. Rober. *de attent. 2. part. cap. 20. à num. 22. cum ſequentibus.* ſed appellatio cuius vigore ſuperior habet iuriſdi-
ctionem in cauſſa, cenſetur tacitè renuncia- 76
ta per comparitionem appellantis, coram iudice à quo, eſt textus *in cap. gratum de officio delegati.* textus *in cap. ſolicitudinem de appell.* Philipp. Franc. *in cap. cùm teneamur 17. ſub numero 4. & in cap. ſolicitudinem quæſt. 6. num. 10. de appell.* Rebuffus *in tractatu de appellat. art. 15. gloſſa 1. numero 7. verſiculo tacitè tomo 3. fol. 517.* Maranta *in ſpeculo. part. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque appellatur limit. 29. num. 342. verſic. 2. modo & n. 424. caſu 10.* Antonius Gabriel *in concluſ. libro 2. titulo de appellat. concluſ. 2. numero 1.* Caputaq. *deciſ. 29. appellationi num. 1. 1. part.* Lancelot. Rober. *tractatu de attent. 2. part. cap. 12. in præfatione num. 15. & ſequentibus & ampli. 2. princ. num. 4. & 5.* Ruginellus *tractatu de appell. §. 9. gloſſ. 1. cap 1. numer. 41.* Cæſar Bar. *in deciſ. Bono. deciſ. 154. alia num. 2.* Montal. Neapol. *tractatu de exception. articulo 24. contra appellationes numero 10. tomo 3. part. 2.*
fol. 120. quod procedit etiam ſi iudex nihil 77
fecerit, cùm ſufficiat ſola comparitio appellantis coram eo, vt cenſeatur appellationi renunciare, vt ex Felin. *in cap. cùm ſit Romana ſub num. 10. verſiculo 3. conſidera. de appell.* Antonius Gabriel *d. concl. 2. ampliat. 2. n. 3 fol. 264.* ergo inhibitio non debet effectum operari (appellatione deficiente) quia cùm principale non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent.

Deinde comprobatur hæc pars, Quo- 78
niam per intimationem Decreti conditionalis, & eius virtute, repoſitionem, in tantum deficit appellatio, iuxta textum *in cap.*

cùm

cùm ceſſante de appell. & cap. ſi à iudice eodem
titulo lib. 6. Tiraq. *in tractatu cauſſa ceſſante n.*
41. vt omnia acta per iudicem ad quem vi-
gore ipſius appellationis, nulla, & irrita re-
maneant, poſt alios Nicolaus Boër. *deciſ.* 256.
latè Lancel. *de attent. 2. p. cap. 12. limi. 1. n. 15.*
& ſequentibus. & nos poſt alios diximus ſu-
prà hoc cap.

Harum difficultatum occaſione diſtin-
ctè procedendum eſt, & capiénda eſt prior
earum pars, ſcilicet quando appellans com-
79 paruit; & intimauit decretum Senatus, ipſe
tamen iudex nihil geſſit, & tunc dico regu-
lariter verius eſſe, vt inhibitio (ſi aliàs legi-
tima ſit) operetur effectum ſuum, quoniam
oppreſſus appellans comparet coram iudice
à quo, vt grauamen reponat, qua compa-
ritione non inducitur tacita renuntiatio,
80 quoniam non agit actum contrarium ſuæ
appellationi, cùm tam ipſa quàm compari-
tio tendant ad vnum, & eundem finem, &
intentionem, ſcilicet, ad reponendum gra-
uamen, appellationi, N. *in fi. de renuntiatione*
in nouis. Philipp. Franc. *in cap. ſolicitudinem.*
54. *ſub num.* 13. *limit.* 4. *de appellat.* Felin. *in*
cap. gratum 20. *ſub numero* 8. *verſiculo* 2. *limita*
de officio & poteſtate iudicis delegati. Aufrerius
ad Capell. Tholoſ deciſ. 194. *an pars grauata.*
ſub numero 4. *fall.* 6. & 7. Anton. Gabriel
communium concl. tit. de appella. lib. 2. concl. 2.
limit. 3. *numero* 14. vbi alios allegat, & hanc
eſſe communem opinionem ſequitur, & te-
ſtatur Socin. *conſil.* 21. *abundè & diffusè ſub*
numero 3. *libro* 4. & Decius *in cap. ſolicitudi-*
nem 54. *notabili* 6. *ſub numero* 13. *de appellat.*
Sigiſmundus Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17.
limit. 2. *à numero* 21. *fol.* 293. imò iſte actus
comparitionis pro reuocatione grauaminis
tendit in augmentum deſiderij appellantis,
81 ſecundùm Felinum *vbi proximè.* Hanc etiam
opinionem tenuir Rota, vt ſcribit Achilles
de Graſſ. *deciſ.* 21. *aliàs* 247. *appellationi n.* 1.
de appell. qui *num.* 2. *& ſequentibus* reddit ra-
tionem *fol.* 113. Lancelot. Robert. *de attenta.*
2. p. cap. 12. de attent. appella. penult. ampli. 2.
prin. numero 11. & in hoc caſu limitatur do-
ctrina quæ de renuntiatione appellationis
ob comparitionem loquitur, de qua ſuprà
in primo fundamento contrariæ partis, ma-
ximè cùm huiuſmodi reuocatio, cùm fiat
82 virtute decreti Senatus Regij, nullam requi-
rit cognitionem cauſæ, nec vlteriùs citatio-
nem, ſed de facto tantùm, vt quotidie vide-
mus, & practicamus, cui conducunt quæ
adduxit poſt Anton. Gabriel. Achillem de
Graſſ. Aufrerium, Felin. Rot. & aliòs, Eſcacia
de appellat. quæſt. 17. *limit.* 2. *num.* 22. & 23.
fol. 293.

Et vlteriùs quoniam dum comparitio ap-
pellantis grauati (etiam in caſibus in quibus
videtur aliàs renuntiari appellationi, per 83
comparitionem) non fuerit recepta, non
cenſetur appellationi ſuæ renuntiaſſe; ita
limitatur text. *in d. c. ſolicitudinem de appella.*
& cap. gratum de officio delegati. vt teſtatur
Anto. de But. *in d. c. gratum notab. 4. in fi.* opri-
ma gloſſ. *in cap. cùm veniſſent in verbo obtinuit,*
de eo qui mitt. in poſſ. cauſſa Rei. ſeru. Romanus
conſ. 792. Abb. *in d. cap. cùm veniſſent nume-*
ro 8. Felin. *in d. c. gratum 4 limit.* & ibi Decius
in 3. limi. Philippus Franc. *in cap. ſolicitudi-*
nem de appellat. Felin. *in cap. capitulum verſi-*
culo confirmatur iſta ſexta de reſcript. idem Fe-
lin. *in cap. cùm veniſſent in verſiculo in gloſſ. 2.*
in princ. de teſti. Additio. *ad deciſionem Tholoſ.*
193. *in* 14. *fallen.* Socinus *in Regula* 25. *in* 1.
fallen. Bal. *in d. cap. cum veniſſent num.* 7. & 8.
de eo qui mitti. Ioannes Cro. *in cap. 1. nota.* 2.
de conſtitut. lib. 6. Millis *in Repert. verbo ap-*
pellationi renuntiaſſe. Barba. *in Apoſtilla ad Bal.*
in l. ad ſolutionem C. de re iudi. optimè Anton.
Gabriel *communium concl. lib. 2. tit. de appell.*
concluſ. 2. num. 19. qui quidem per totam il-
lam concluſionem adducit multas alias am-
pliationes & limitationes ad Regulam ge-
neralem, quando per comparitionem cen- 84
ſeatur appellationi renuntiari vel non. &
etiam per Eſcaciam *in tractatu de appellat.*
quæſt. 17. limi. 2. à num. 12. cum pluribus ſequen-
tibus. ad quos & ad ſuperiùs citatos Docto-
res poteris recurrere, quæ pro nunc non
tracto, quoniam vltra prædicta propoſitæ
difficultati non conueniunt. & ita conclu-
de, quòd per compatitionem appellantis &
intimantis decretum Senatus iudici eccle-
ſiaſtico, & petentis repoſitionem grauami- 85
nis, non cenſetur appellationi interpoſitæ
renũciate, ex ſupradictis, & per conſequens
inhibitio eius virtute emanata, legitima ex
hoc capite dicenda eſt, maximè interim
dum recipitur comparitio & petitio.

Hæc autem reſolutio quæ loquitur in
appellante, multo fortiùs procedit in ap-
pellato, in cuius fauorem interlocutoria ap- 86
pellata lata fuit, cnmparens coram iudice à
quo, intimans eidem decretum conditiona-
le Senatus, quoniam in eo ceſſant omnia
inconuenientia, & pericula ſupradicta, quæ
tantùm attenduntur & conſiderantur in ap-
pellante, *ex d. cap. gratum de officio delegati &*
d. cap. ſolutionem de appellat. & Doctores al-
legati.

Quid autem quando iudex virtute de-
creti ſibi intimati repoſuit grauamen, diſ-
cutiamus. in quo illud regulariter affirman-
dum eſſe cenſeo, vt tunc inhibitio virtute 87
appellationis reddatur nulla, & euacuata, ex
rationibus & doctrinis in ſecundo funda-

mento

mento contrariæ partis adductis, quoniam
grauamen eſt cauſſa appellationis, quo per
reuocationem ceſſante, ceſſat appellatio-
nis effectus, textus *in d. c. cùm ceſſante de ap-
pella. cap. ſi à iudice de appell. libro* 6. Philipp.
Franc. Abb. & cæteri communiter *in d. cap.
cùm ceſſante*. Tiraq. *in tractatu cauſſa ceſſante
numero* 41. & Doctorum caterua adducta
ad primam concluſionem huius capitis, &
88 etiam ad ſecundam, ita vt de cætero liberè
poteſt iudex à quo in cauſſa procedere, vt
latè ibi diximus, adeò vt omnia geſta per
iudicem interim impetratum vigore appel-
lationis prædictæ reddantur nulla, repoſitio-
ne grauaminis ſubſecuta, vt poſt alios Ni-
colaus Boërius *deciſ.* 256. *poſt princ.* Lancelot.
de attent. 2. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *à numero* 5.
cum ſequentibus. Sigiſmundus Eſcacia *de ap-
pellat. quæſtione* 17. *numero* 30. quæ doctrina
procedit, tam in appellante quàm in ap-
89 pellato intimante decretum. Hanc tamen
reſolutionem limitandam eſſe opinor, vt
procedat, quando iudex à quo repoſuit vir-
tute decreti antequam ſibi ſit ſuperioris in-
90 hibitio intimata, ſecus autem erit quando
inhibitio præceſſit reuocationem grauami-
nis, quoniam cùm per inhibitionem tollatur
iudici à quo facultas, & potentia à iure con-
ceſſa reponendi, interlocutoriam appella-
tam, & reaſſumendi iuriſdictionem, ſecun-
dùm Lancelot. Conrad. *de prætore* §. 2. *de
officio prætor. in cauſ ciuil. in cap. decentia limit.*
6. *num.* 16. Lanfranc. *deciſ.* 459. *incipit appel-
lationem*. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *li-
mit.* 1. *numero* 21. & alios quos citauimus ſub
ſecunda concluſione, numero 42. verſ. inſu-
per poſtquam iudex ad quem inhibuerit, *&c.*
cum limitationibus, & declarationibus ibi
poſitis, iam igitur non eſt in ſua facultate
alterum ex alternatiuis decreti eligere, cùm
91 vnum ex eis iam ſit ſublatum, & ſic è de-
creto etiam tollitur illa facultas & conditio,
quoniam cùm ſit iudici ablata iuriſdictio;
nullo modo poteſt ea vti, cùm illa ſuppo-
nat, vt vlteriùs queat iudex in cauſſa pro-
cedere, cui iam locus non eſt propter inhi-
bitionem.

Alterum autem ex alternatiuis poſitis in
decreto Senatus; nempe: *y no lo haçiendo otor-*
92 *gue y reponga*, &c. ex ipſo decreto remanet,
cui præciſè obtemperare debet, & implere
iudex eccleſiaſticus, tunc quoniam cùm
ſupponatur appellatio legitima, ei debet de-
ferri, (ſublata maximè. iuſta iudicis inhibi-
tione) & attentata poſt eam reponenda ad
faciliorem cauſæ expeditionem, *iuxta cap.
cùm teneamur de appellat.* tunc etiam quo-
niam perempta vna re ex alternatiuè debi-
93 tis, remanet obligatio in alia. & illa tenetur
præciſè adimplere, textus eſt *in l. Stichum aut
Pamphilum. ff. de ſolutio.* textus *in l. non vti-
que ff. de eo quod certo loco.* text *in l. cum his
ff. de condictio indebiti.* text. *in l. ſtatuliberum
§. Stichum aut Pamphilum. ff. de legatis* 2. &
idem diſponit *l.* 23. *tit.* 11. *p.* 5. latè poſt alios
Anton. Gomez *tomo* 2. *vari. c.* 11. *à n.* 40.

Vnum tamen iudex eccleſiaſticus atten- 94
dat attentè: vt huiuſmodi repoſitio virtute
decreti Senatus facta, ſuos tollendæ appel-
lationis effectus operetur, licèt aliàs ipſi vi-
deatur, vt illud decreuerit Senatus in caſu,
quo aliàs iudici repoſitio permiſſa non ſit,
ſecundùm ea quæ diximus ſuprà in conclu-
ſione prima & ſecunda, quibus caſus retuli,
quoniam ad ſe non pertinet illud inquirere,
ſed huic eſt tantùm omnino parere, maxi- 95
mè quoniam cùm Senatus poſt actorum in-
ſpectationem ita decreuerit conditionali-
ter, nemini dubium eſſe poterit præuidiſſe
omnes difficultates, cognouiſſéque, ſic poſ-
ſe licitè expediri. Illud obiter tamen memi-
neris quæſo, quòd in iis caſibus, in quibus
appellans poteſt tacitè appellationi ſuæ re-
nuntiare, ſecundùm ea quæ latè per amplia-
tiones & limitationes tractant Doctores *in* 96
*cap. gratum de officio delegati & cap. ſolicitudi-
nem de appellat. in l. ad ſolutionem C. de appel-
lat.* exactiſſimè per Anton. Gabriel. *commu-
nium concluſ. lib.* 2. *tit. de appellat. concl.* 2. *per
totam.* & Eſcaciam *de appellat. quæſt.* 17. *li-
mit.* 2. *à numero* 12. *cum ſequentibus.* iis etiam
poterit eius procurator; nam licèt, ſi procu-
rator non poſſit expreſsè appellationi re-
nuntiare, ſcribunt Bald. *in l. fin.* §. *fin. n.* 7.
C de temp. appellat. Philippus Franc. *in cap.
ex ratione* 8. *num.* 42. & Cardin. Alexand.
num. 18. *de appellat.* idem Franc. *in cap. Nico-
lao* 64. *quæſt.* 7. *ſub n.* 13. & iterum *in cap. in-
terpoſita* 70. §. *ille denique queſt.* 6. *num.* 9. *de
appell.* Vrſill. *in adnotat. ad Afflict. deciſ.* 78.
in cauſſa Firmani. ſub num. 9. Caſſiador. poſt
Felin. *deciſ.* 3 *ſæpè contingit ſub num.* 2. *de re-
ſcript.* etiamſi ipſam appellationem ipſe pro-
curator interpoſuiſſet, Philipp. Franc. *loco
proximè citato.* & etiamſi ſit effectus domi-
nus litis, Fran. *in d.* §. *ille denique n.* 9. quod
etiam extenditur ad prælatos eccleſiaſticos,
qui habēt medium inter procuratorem ſim- 97
plicem, & dominum, quia nec ipſi poſſint
expreſsè appellationi renuntiare, ita tenet
Bald. *in leg fin.* §. *fin ſub numero* 7. *verſic. ſed
nunquid Procurator C. de temp. appell.* quem re-
ferens ſequitur Franc. *in dict. cap. ex ratione
ſub numero* 24. *& in cap. interpoſita* 70. §. *ille
denique quæſtione* 6. *numero* 9. *de appell.* Eſca-
cia *de appell quæſt.* 17 *limit.* 2 *num.* 89. *& ſuprà*
qui *numero* 88. hoc extendit etiam ad Syn-
dicos, vt nec poſſint expreſsè appellationi 98
renuntiare,

Digitized by Google

renuntiare, quia eſt donare, ita Ruginell. *in tractatu de appellat. §.9. gloſſ.1. cap.1. numero 13. verſiculo Syndicus.*

99 Omnes igitur huiuſmodi procuratores & adminiſtratores requirunt ſpeciale mandatum ad expreſsè renuntiandum. Mohe. *deciſ. 3. aliàs 89. contra capitulum verſus finem de appell.* & per Cardin. Alexand. ita tenet Eſcacia *vbi proximè ſub numero* 90. vbi inter alias limitationes, hâc adnectit *in verſ. quartus caſus eſt*, quòd ex noua, & magna, & iuſta
100 cauſſa, quæ ſit talis, quæ veriſimiliter dominus renuntiaret, poterit etiam expreſſæ appellationi renuntiari, tenet etiam Cardin. Alexand. *in cap. ex ratione 8. ſub n. 18. verſicul. ex prædictis de appellat.* Philipp. Franc. *in d. cap. interpoſita 70. §. ille denique quæſt. 6. num. 9. in fin. de appellat.*

Generaliter tamen tacitè poteſt procura-
101 tor appellationi renuntiare. Philip. Franc. *in d. c. ex ratione num. 40. verſic. circa quartum impedimentum & ſub num. 42.* Card. Alexand. *ibi num. 18. verſic. ex prædictis.* idem Franc. *in cap. Nicolao quæſt. 7. num 13. de appell.* vt loquantur, quando apparet renuntiare non proſequendo appellationem. Vrſill. *in adnotat. ad Afflict. deciſ. 78. in cauſſa Firmani. n. 9. in fin.* dicens poſſe tacitè renunciare permittendo labi tempus. Eſcacia *de appell. q. 17. limit. 2. num. 71.* vbi etiam quòd poteſt renuntiare tacitè non appellando, infra decem dies, & paſſus eſt labi terminus, quia tunc pariter præiudicat domino vt & ipſe, 90. *verſiculo tertius caſus.* & Philipp. Franc. *in dict. cap. interpoſita §. ille denique quæſt. 6. numero* 9. tenent Speculator *in titulo de appellat. §. 1. num 6. lib. 2. fol.* 184. Salicet. *in authent. hodie num. 1. C. de appellat.* Felin. *in cap. 1. ſub num. 6. vt lite non conteſta.* Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 18. num. 54. & ſequentibus tomo* 18. *fol.* 193. Afflict. *deciſ. 144. fuit dubitatum numero* 1. Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 50. numero 80. & ſequentibus.* Cephallus *conſil. 185. in cauſſa num.* 34. & aliquibus obiectis hanc opinionem tuetur Eſcacia *de appella. q. 12. à n.* 118.

102 His conuenit quòd licèt vera contumacia procuratoris in cauſſa non noceat domino, quominus poſſit appellare à ſententia, contra eundem contumacem lata, quia dominum hoc beneficio non priuat: tamen,
103 debet ipſe dominus appellare, & infra decem dies à die latæ ſententiæ, & non à die ſcientiæ & notitiæ, ſecundùm Rotam *deciſione 27. aliàs 313. nota quòd vbi procurator verſus fin. de appellat. in antiquis.* Franc. *in dict. cap. Nicolao ſub numero* 19. Speculator *vbi proximè.* Nicellus *vbi proximè & numero* 57. Afflict. *d. deciſ. 314. num.* 2. Roland. à Valle *conſil. 91. num. 8. & ſuprà lib.* 4. Lancelot. *de attent. d. limi. 50. num.* 8. latè & optimè proſequitur Eſcacia *d. q. 12. à n.* 120.

Ex hucuſque dictis, ſatis comprobatur, poſſe procuratorem tacitè renuntiare appellationi, ſi poſt eius interpoſitionem com- 104
paruerit coram iudice à quo, ita vt domino præiudicet, ita tenet in ſpecie Bellam. 137. *procurator.* quem ſequitur Anton. Gabriel *communium concl. lib. 2. tit. de appellat. conſil. 2. ampli. 3. num.* 4. Felin. *in cap. quoad conſultationem 15. ſub numero 7. de ſententia & re ind.* Antonius Gabriel *vbi prox. concl. 3. num. 2. à num. 19. & 18.* contrà hac in ſpecie tenent Caputaq. *deciſ. 19. num. 1. & 2. part.* 1. Vrſil. *ad Afflictis deciſ. 78. num. 9.*

CAPVT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attentata exequutio, ſeu ad vlteriora proceſſus, præciſè an ſimul requirantur; vt violentiam adeſſe declaretur. & quid ſi adeſt ſubſequuta exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatione appellationis. & quid in actis negatiuis.

SVMMARIVM.

Vim facit & lege Iulia de vi tenetur, qui prouocatione pendente, ſententiam exequitur. num. 1.

l. lege Iulia. ff. ad l. Iuliam de vi public. refertur. ibidem.

l. 4. tit. 10. p. 7. verba adducuntur. n. 2.

Cap. quoties Epiſcopi 2. quæſt. 6. verba recenſentur. n. 3.

Recurſus an denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis. n. 4.

Cenallos refertur aſſerens violentiam conſiſtere in denegata appellatione, & executione. n. 5.

Decretum violentiæ, que otorgue, y reponga, *an poteſt verificari, vbi deficit quid reponendum. n. 6. & n. 49. & ſeqq.*

Diſpoſitio eſt interpretanda, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fruſtra appoſitum. n. 7.

Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſeruiendum. n 8.

Recurſus, vt locum habeat, ſolam denegatam delationem legitimæ appellationis ſufficere abſque executione, verius oſtenditur. n. 9.

Vis non ſolùm conſiſtit in hominum vulneratione. n. 10.

Delatio denegata non eſt violentia perfecta, ſed principum præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam. n. 11.

Pœna

Pœna appoſita à iure iudici exequenti appellatione pendente, vt infligatur, debet expectari executio, & actus conſummatio. n. 12.

l.lege Iulia. ff. ad l. Iul. de vi publ. interpretatur. ibidem. & n.30.

Recurſus Regius non eſt introductus ad imponendam pœnam iudici eccleſiaſtico vim inferenti. n.13.

Finis recurſus eſt dumtaxat protectio nuda & naturalis, ne quis vi opprimatur à iudice eccleſiaſtico. n. 14.

Defenſio, vt licita dicatur, non eſt expectandus violentia effectus; ſed ſufficit animi determinatio, & propoſitum. num.15.

Defenſio licita eſt à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari poteſt. n.16.

Animus exequendi & ad vlteriora procedendi appellatione non obſtante, ſatis detegitur ex denegata delatione. n.17.

Delationem denegare, vbi iudici permittitur, tacitè permittitur ei ſententiam exequi appellatione non obſtante. n.18.

Iudex inferior tacitè eſt inhibitus à iure interpoſita legitima appellatione, etiamſi non deferat. n. 19.

Delatio denegata eſt pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. n 20.

l. Regia 36. & 37. tit. 5. lib.2. recopila. ponderantur, vt ad inuocandam Regiam protectionem ſola ſufficiat appellationis denegata delatio abſque executione. n.21.

Damno à principio reſiſtere, quàm poſt illatum remedium quærere, melius eſt. n.22.

Recurſus regius, vt locum habeat, ſolus timor futuræ executionis, vbi denegatur delatio, legitimæ appellationi ſufficit. num.23.

Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione iudex exequitur, vel quando timetur exequi, quoad auxilium inuocandum. num. 24.

l.36. tit. 5. lib.2. recopil. ibi, para que el proceda, ponderatur. n.25.

Vim ſi non adeſſe reperiatur proceſſus inſpectione, iudici remittitur, vt exequatur. num.26.

Prouiſioni regia non ſatisfiet per ſolam delationem appellationis, ſi ſit quid attentatum, ſecus ſi aliquid non ſit, quia tunc per ſolam delationem ſatisfit. num. 27.

Ceuallos varius adnotatur. n. 28.

Recurſus violentiæ non ſolùm eſt inductus in fauorem vi oppreſſi, ſed iuriſdictionis eccleſiaſticæ ſuperioris, ne illius authoritas vilipendatur. num.29.

l.4. titul. 10. p.7. & l. l. Iul. interpretantur. n.30.

c. quoties Epiſcopi 2. q.6. interpretatur. n.31.

Iudici exequi volenti ſuam ſententiam appellatione pendente, poteſt pars reſiſtere, vrbanius tamen Princeps, cuius proprium officium eſt. num. 32.

Recurſus locum habet in actis negatiuis, vbi non datur executio, ſed ſola ſufficit legitimæ appellationis denegata delatio. n.33.

Auxilium imploratum ab eccleſiaſtico negante appellatur, & adhibetur Senatus per viam violentiæ. n.34.

Appellatio eſt legitima ab Epiſcopo viſitante exemptum. n.35.

Ab Epiſcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præſtare ſuum auxilium iniuſtè petitum, deneganteque cenſurarum abſolutionem, licet appellare, & adire Senatum per viam violentiæ. n.36.

Recurſum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio ſui natura vtrumque habet effectum, foret abſurdum. n.37.

Attentata appellatione pendente plurima ſunt alia extra ſententiæ executionem, vt in exemplis. n.38.

Appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ, & iuriſdictionem etiam in ſententia ſecum habente executionem. n.39.

Recurſus ſi conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio, multo magis eſt concedendus in actis negatiuis, quia illam ſecum trahant. n.40.

Cauſa plus influit in ſeipſa, quàm in cauſato. num.41.

Ceuallos vulgariter reprehenſus, ab Authore explicatur. n.42.

Executionem petitam à iudice denegante, appellationiq́; deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur. n. 43.

Delatio vbi adeſt, & deficit executio, fundamentum recurſus deficit. n. 44.

Ab executione inſtrumenti puta iniuſtè denegata, licita eſt appellatio, & quem producat effectum. n.45.

Et quo decreti genere hoc caſu vtatur Senatus. num. 46.

Iudex eccleſiaſticus inhibens ſeculari, ne exequatur inſtrumentum, dum cognoſcit de eius vſura, ſi illud non eſſe vſurarium declaret, & vt ſecularis poſſit procedere, an appellatione ſubſequuta ab hac ſententia ſecularis procedet. num. 47.

In ſententia appellabili ſui natura facta condemnatione, & in fine mandare relaxari executoriales, eſt attentatum pendente termino ad appellandum n.48.

Decreti violentiæ verba que otorgue y reponga, & comprehendat attentata, ſi qua ſint; non ſunt ſine effectu aliquid operandi. n.49.

Decreti verba otorgue y reponga ſtant conditionaliter. ibidem.

Decreti verba abſuelba los deſcomulgados intelliguntur, ſi adſint excommunicati. n. 50.

Decreti verba otorgue y reponga veniunt in declaratio

declarationem eius, quod tacitè inerat. n.51.

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi apponantur ad maiorem declarationem. n.52.

Recurſum ad inuocandum ſufficit ſolus timor attentati, nec ſimul executionem Doctores omnes requirunt. n.53.

Delatio appellationis licèt adſit, ſi tamen iudex ad vlteriora procedat, vis eſt perfecta, & dabilis eſt recurſus n.54. & 55.

Delatum vbi eſt appellationi, longè maior violentia eſt, quia duplici cauſa iudicis eſt ſuſpenſa iuriſdictio. n.56.

Delatio vbi datur interueniente inſuper attentato, ſi non admitteret recurſum, duo abſurda darentur. n.57.

Recurſus ſi ob ſolam delationem negatam ob timorem attentati datur, multo magis in ipſo attentato, & executione ſubſecuta. n.58.

Cauſa plus operatur in ſe ipſa, quàm in cauſato. num. 59.

Recurſus regius duo copulata iubet iudici facienda, deferre, & reponere, & ſic requirit concurſum copulatorum. n.60.

Querela violentiæ quemadmodum concipienda, quando iudex detulit, tamen antè vel pòſt attentauit, & noluit reponere. n.61.

Vbi ponuntur duo remedia mirabilia, & n.62.

Ceuallos propoſitio reprobatur, cùm in ſe includat duo abſurda intolerabilia. num. 61. 62. & 63.

Deferre vel negare delationem, an cenſeatur, ſi iudex appellationi reſpondeat, auditur, quantum de iure, &c. an ſufficiat ad inuocandum regium auxilium. n.64.

Senatus tunc decretum dat que por agora no haze ſuerça) *quando appellationi propoſitæ nihil reſpondit, nec poſtea prouiſioni ordinariæ, ſed mandauit notario, vt mittat acta. num.65.*

Et quid quando in hoc caſu prouiſioni reſpondit, appellationem eſſe minùs legitimam, &c. an id ſit attendendum, vt cognoſcatur ſuper articulo violentiæ. n.66.

VTILISSIMA eſt huius quæſtionis reſolutio, in ea ſiquidem nonnullos iuris peritiſſimos lapſos fuiſſe, vidimus, in eáque varios, licèt quid verum ſit, tandem fuerint amplexi. ideóque vt penitus dubitatio deinceps amputetur: eam accuratè examinabo ad partes.

Et pro negatiua: vt ſcilicet vim nullam eſſe poſſe in ſola denegata appellationis legitimæ delatione; ſed ſimul debeat concurrere exequutio, attentatum, ſeu ad vlteriora
1 proceſſus, fortiſſima vrgent fundamenta. & in primis expendo textum ferè expreſſum *in l. lege Iulia* in hæc verba: Lege Iulia de vi publica tenetur, qui cùm imperium, poteſtatémve haberet: ciuem Romanum aduersùs prouocationem necauerit, verberauerit, iuſſeritve, aliquid fieri, &c.) *ff. ad l. Iul. de vi public.* ecce igitur violentiam, non ſolùm conſiſtere in denegata delatione appellationis, ſed in ſententiæ exequutione potiſſimùm.

Secundò & pro eadem parte non minùs 2
expreſſus eſt text. *in l 4. tit. 10. p. 7.* cuius verba ſunt. *Sientenſe por agrauiados algunas vegadas los homes de los juizios de los iudgadores, e piden alçada para delante el Rey, e tales juezes ha, que con gran ſoberbia, o malicia que ay en ellos, o por ſer muy deſentendidos que les non quieren dar alçada, antes los deshonrran, diſciendoles mal, o prendiendoles, e porcſſo decimos, que qualquiera iudgador que ſobre tal razon como eſta fiziese, o prendieſſe, o mataſſe, o deshonrraſſe, algun home, que debe hauer, porende otra tal pena, como ſi ficieſſe fuerça con armas*, &c. ecce textum apertum, requirentem ſententiæ exequutionem, vt violentiam adeſſe dicatur.

Tertiò facit etiam bonus textus *in c. quoties Epiſcop. 2. q. 6.* ibi, Et dum prædictam Ro- 3
manam Eccleſiam appellauerint, aut ab ea ſe audiri popoſcerint; nullus eos aut excommunicare, aut eorum ſedes ſurripere, aut res eorum auferre, aut aliquam vim eis inſerre, præſumat, quàm amborum cauſſa Romani Pontificis authoritate terminetur. quod ſi aliter à quoquam præſumptum fuerit, nihil erit, ſed viribus caruit.) Ex quibus verbis apertè colligitur: vim conſiſtere, nõ in denegata delatione appellationis, ſed in eo, quòd, ea pendente, in Rom. Curia exequitur. ergo aliter Regius recurſus interponi non poteſt.

Quartò & pro hac parte fortiter vrget. et- 4
enim ſi aliqua ratione in actis negatiuis denegatur recurſus ad Regem; ea potiſſimùm, quia in eis non datur attẽtatum, exequutio, nec nõ quid reponatur, vt poſt hęc tenet Ceuall. *in q. 897. n. 902. cum ſeqq.* vbi ponit caſum in denegata exequutione, petita vigore guarẽtigiati inſtrumenti, aut ſententię trãſactæ in rem iudicatam, vt appellãs ab hac denegatione non poſſit ad Regem recurrere, quia nulla adeſt violẽtia nec quid exequendum, & per conſequens, nec quid reponendum. & ita Ceuall. ibi ad hoc communiter
allegatur inter omnes aduocatos, & auge- 5
tur difficultas ex eo, quòd ipſemet Ceuallus nunc *in gl. 6. ſub n. 90.* ſcripſit, in hæc; Et ratio eſt, quia tota vis, & poteſtas huius cognitionis per viam violentiæ conſiſtit in non admittenda appellatione ad ſuperiorem, & in exequendo appellatione remota in caſibus, quibus de iure admittenda eſt. Hæc ille. ergo altero deficiente ſiue denegata delatione, ſiue eius exequutione penitus ceſſat

recurſus ad Regem, cùm eius deficiat fun-
damentum.

6 Quintò, & vltimò facit: nam aliquo præ-
dictorum deficiente, impoſſibile eſt, vt poſſit
nec Regium decretum, nec eius prouiſio,
verificari. concipitur enim, *que otorgue y re-
ponga lo hecho*, &c. & ſic vbi non eſt, quid re-
ponatur: ſuperflua forent, quod negandum
eſt; quia in qualibet diſpoſitione verba non
debent eſſe ſine effectu aliquid operandi
7 imò potiùs debemus, præciſè interpretari; vt
quodlibet verbum aliquid operetur, ne vi-
deatur fuiſſe fruſtra poſitum. *l. ait prætor la
primera.* & ibi Paul. Caſtr. & Alexand. & Iaſ.
*ff. de iur. iur. leg. poſtliminium §. vlt. ff. de capti.
& poſtlimin. reuerſ. cap paſtoral. & ibi not. de
appella.* & in ſimilibus terminis dicit Tiraq.
*in repeti. leg. ſi vnquam verb. omnia, vel par-
tem aliquam numero* 10. *Cod. de reuocand. do-*
8 *nat.* & quia, in re dubia verbis diſpoſitionis
eſt ſeruiendum, poſt alios Tiraq. *ibi verbo
libertis, ſub numero* 4. ergo manifeſtè ſequi-
tur 1 hanc partem negatiuam probabilem
eſſe, vt vtrunque tam denegata delatio,
quàm exequutio, & attentatum ſit de eſſen-
tia huius Regij recurſus, ita vt altero defi-
ciente, vim non fieri decernatur.

9 Quibus tamen, & aliis non obſtantibus,
contrariam ſententiam, & opinionem, imò
vtrunquè non requiri, ſimul ad inuocan-
dam Regiam protectionem, ſed ſola ſuffi-
ciat denegata delatio; veriorem, atque re-
ceptiorem eſſe, manifeſtè probabo. & pri-
mò ex verbis Iuriſconſul. *in leg. penult.* ibi,
Cùm Marti. dixerit, vim nullam feci, Cæſar
dixit; Tu vim putas eſſe ſolùm, ſi homines
10 vulnerentur?) *ff. ad leg. Iul. de vi priua.* eadem-
met etiam verba repetuntur *in l. extat ff. de
eo quod metus cauſa.* quapropter dicendum
eſt, vt ea quæ dicta ſunt *in d. l. leg. Iul. & l. 4.
part.* loco exempli apponuntur, non vt ali-
ter violentia non dicatur. & eſt textus ex-
preſſus *in leg. fin. ff. quod metus cauſa.* vbi ti-
menti violentiam permittitur adire poteſta-
tem, vt prohibeat vim pati. de quo poſt alios
Moneta. *de conſeruato. cap. 3. ſub n. 2.*

11 Secundò probatur ex indiſſolubili ratio-
ne, illo ſuppoſito priùs, quòd delatio dene-
gata non eſt violentia perfecta, ſed princi-
pium, pars, præparatio, & animi deliberatio,
ad illam committendam, quare licèt ad im-
poſitionem pœnæ impoſitam à iure iudici,
violenter exequenti, ſit neceſſariò expectan-
12 da exequutio, vt cognoſcatur qualitas, &
quantitas delicti, vt pœna menſurabilis ap-
plicetur; cùm aliter in ciuilibus, aliter in cri-
minalibus, & in iſtis etiam variè puniatur iu-
dex, ideo expectandus eſt effectus, & actus
cõſummatio, quia regulariter in delictis non
punitur affectus, animus, & voluntas, niſi
ſequatur effectus voluntatis, & animi exe-
quutio, prout apud omnes criminaliſtas no-
tum eſt. ac propterea ad imponendam di-
ctam pœnam, facta eſt mentio exequutionis
actualis *in d. l. leg. Iul & in d l. partita* de cuius 13
pœnæ impoſitione in hoc Regio recurſu nõ
tractatur, nec violentiæ cognitio ad illum eſt
effectum introducta, quia id voluntati, & ar-
bitrio iudicis eccleſiaſtici ſuperioris liberè
relinquitur, qui de iuſtitia cauſæ principa-
lis, grauaminis, ſententiæ, & appellationis,
cogniturus eſt.

At finis huius cognitionis extraiudicialis 14
longè alius eſt, & diuerſus, quia dũtaxat ten-
dit ad nudam protectionem vi oppreſſi, quæ
conſiſtit in defenſione naturali, ne aliquis vi
opprimatur à iudice eccleſiaſtico, de quo la-
tè diximus c. 1. in prælu. 5. & ferè per totum
c. à prin. & vlteriùs in c. 2. à prin. quæ omnia
ibi ſcripta huc conducunt, & applica. ergo
ad defenſionem interponendam ſufficit vio-
lentiæ animi determinatio. & deliberatio,
quæ ex denegata delatione apertè colligi-
tur, vt ſtatim probabimus.

Quod quidem argumentum euidenter 15
fulcitur, nam vt defenſio licita, & iuſta dica-
tur, & à iure permittatur, non eſt expectãdus
violentiæ effectus, & conſummatio: ſed ſuf-
ficit dũtaxat animi determinatio, & propoſi-
tũ vim inferendi, vt ipſa violentia licitè pro-
pulſari queat. iſta eſt elegãs Bartoli doctrina
per text. ibi *in l. ſed & ſi quemcumque ff. ad leg.
Aquil. & in l. ſi ex plagis § tabernarius ff. eodem
tit.* Bal. *in l. 2. ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Flori. poſt
Ramet. *in l. 1. §. cum arietes ff. ſi quadru. paup fe-
ciſſ dica.* quem refert & ſequitur Cæpol. poſt
Feli & alios *conſ. 28 & 29.* & Gramat. *conſ. 18.
ad fi. in crim.* & poſt Bal. qui pulchrè loquitur
in l. multa ad fi. C. de liberal. cauſſ. & alios Alex.
conſ. 66. & conſ. 109. lib. 1. Cornel. *conſ. 107. col.
2. n. 7. & ſeq. & conſ. 162. col. 3. lib. 1.* & latè
Moderni *in l. vt vim.* & maximè Iaſ. *col. 2. &
3.* Dec. *conſ. 676. & 670. lib 4.* Soci. Iun. *conſ.
117. n. 13. lib. 4.* Marti. *in pract. crim. §. quoniam
col. 12. verſ. vlteriùs etiam iudex n. 62.* Boſſ. &
alij citati, quos referẽs ſequitur, vbi pulchrè
loquitur, Proſper. Farin. *in conſ crimin. 35. à n.
15. cum ſeqq. fol. 189. & ſeq.* ergo cùm iudex
denegando appellationis delationem ani-
mum ſuum detegat, vim inferendi effecti-
uè: ſequitur; vt illa ſola ſufficiat ad inuocan-
dam Regiam protectionẽ, & defenſionẽ na-
turalem, vt illam propulſet, & vi repellat.

Quæ quidem doctrina non ſolùm proce- 16
dit, quando detectus eſt animus vim infe-
rendi, ſed etiam quando probabiliter de
periculo dubitari poteſt, quia tunc licita eſt
pariter defenſio, ac violentiæ propulſatio, ita
docet

docet Innoc. *in c. ſi verò de ſentent. excommun.*
& Angel. Areti. *in §. ius autem gentium inſtitu.*
de iur. natur. gen. & ciuil. quem refert & ſequi-
tur Gramat. *d. conſ. 18. n. 5. & conſ. 29. num. 2.*
Marſil. *conſil. 425. & 81.* & Proſper. Farinac.
d. conſil. 35. n. 22. qui *n. 23.* adducit plures, vt
idem ſit quando imminet periculum.

17 Iſthæc enim animi determinatio exe-
quendi, ſeu aliter vlteriùs in cauſſa proce-
dendi, appellatione non obſtante, ſatis eui-
denter, & manifeſtè detegitur ex denegata
delatione. Si quidem in iis cauſſis, in quibus
iudici permittitur denegare delationem, ei
tacitè permittitur ad vlteriora procedere, &
exequi. quia eſt conſequutiuum, & effectus
denegatæ delationis, quia cùm non abdica-
18 uit à ſe iuriſdictionem, illam retinet, qua
mediante vlteriùs in cauſſa procedere quit.
Vitalli. *in tract. clauſ. nihil nouare appell. pend.*
in princ. in prima limit. plures citat Lancelot.
Robert. *tract. de attenta. 2. p. c. 12. limi. 25. &*
limi. 17. per totam. Scaci. *de appell. q. 17. limit. 6.*
memb. 2. ſub n. 15. fol. 334. & limi. 22. n. 23. verſ.
ſubextende primò. Petr. Surd. *deciſ. 225. n. 14.*
Menoch. *de retinen. poſſ. rem. 3. n. 849.* Mier. *in*
tract. de maiora. 3. p. q. 24. n. 62. ad fi. Cęſ. Con-
tard. *in l. vni. q. 12. n. 6. pag. 549. C. ſi de mom. poſſ.*

Igitur eadem quidem intẽtione nolit iu-
dex, à ſe facto proprio abdicare iuriſdictio-
19 nem per delationem, eam vſurpando à ſupe-
riore, in quẽ tacitè à iure tranſlata eſt, & iu-
dex inferior per legitimam appellationem
iuris miniſterio eſt inhibitus, text. *in l. 1. ff. ni-*
hil nouar. appel. pend. igitur de primo ad vlti-
mum ſequitur, quòd ex denegata delatione
iuſtæ appellationi, manifeſtè deducta, dici-
tur iudicis deliberatio, & determinatio vim
cum effectu inferendi, ac propterea, & quòd
ipſa denegatio ſit violẽtiæ pars integralis, &
20 principium violẽtiæ, ſufficiens ad auxilium,
& Regiam protectionem inuocandam, non
ſecus ac ſi in rixa aliquis apponat enſi ma-
num, aut illam requirat, ſeu pallium brachio
inuoluere incipiat, nec non galerum in capi-
te collocauerit, eiúſque verticem leuaret, ex
iis enim præparatio ad offenſam colligitur
euidenter.

21 Tertiò pro hac parte expendo text. ex-
preſſum (qui prorſus omnimodam cauilla-
tionem excludit) *in l. 36. tit. 5. lib. 2. recopil.* ibi,
por quanto, aſi por derecho como por coſtũbre im-
memorial nos pertenecſce, alçar las fuerças, que los
juezes eccleſiaſticos y otras perſonas hazen, en las
cauſſas que cognoſcen, no otorgando las appella-
ciones, que dellos legitimamente ſon interpueſtas,
&c.) & iterum ibi, *quexandoſe, que no ſele otor-*
ga la appellacion, &c.) *den nueſtras cartas en la*
forma acoſtumbrada, &c.) *para que ſe otorgue la*
appellacion, &c.) & *in l. 37. ſeq.* ibi, *que a las au-*
diẽcias ſe trahen por via de fuerça muchos proceſ-
ſos, &c.) *porque no otorgan las appellaciones,* &c.)
ecce iura apertè probantia noſtram opinio-
nem veriſſimam, vt ad inuocandam prote-
ctionem Regiam, & nudam defenſionem,
ſola iuſtæ appellationis attendatur denegata
delatio, non etiam expectetur exequutio.
quæ quidem iura prouidè diſponunt in præ-
benda protectione, cùm natura defenſio-
nis ſit, vt præſtetur ante damnum, & vim
illatam, & cùm de periculo timetur. quid
enim prodeſt iam occiſo defenſio? quo-
modo etiam occurritur in periculo, iam
incidenti, & pereunti in illo? minanti enim
periculo, & damno infecto occurrendum,
& reſiſtendum eſt. *iuxta totum titulum ff. de*
damno infecto. quia melius ſiquidem eſt, in 22
principio damno reſiſtere, & occurrere;
quàm poſt illarum, remedium quærere,
l. 1. Cod. quando liceat ſine iudi. vind. quarum
legum genuina ratio legitimè deducitur ex
iis, quæ hactenus diximus circa naturam de-
fenſionis naturalis.

Quartò & pro harum legum Regiarum, 23
& noſtræ doctrinæ declaratione, facit mira-
bilis doctrina Fuluij Pacian *in conſ. 164. n. 38.*
Seſe *tractatu de inhibit. c. 8. §. 1. n. 4.* & vlteriùs
in deciſ. 114. n. 4. tom. 2. fol. 52. qui quidem
affirmant; quòd ad huiuſmodi Regium re-
curſum, tunc vim adeſſe, dicetur, quando
ſumus in appellatione, quæ vtrunque habet
effectum, deuolutiuum, & ſuſpenſiuum, et-
enim ſi timetur, quòd iudex à quo vult, non
obſtante appellatione procedere, vim infert,
& poteſt Senatus Regius ſe intromittere,
vim tollendo, & oppreſſum protegendo, im-
pedireque iudicem, ne indebitè exequatur.
ergo ſolus timor exequendi ſufficiet, ad au-
xilium poſtulandum. ideo bene dicit ipſe
Seſe *d. §. 1. ſub num. 4.* vtrunque caſum am-
plectens, ſcilicet; quando indebitè appella- 24
tione ſuſpenſiua non obſtante, proceſſerit,
vel procedere timeatur. vt in tali caſu dica-
tur inferre vim, ad inuocandam Regiam
protectionem, qui quidem Doctores rectè
calluerunt huius recurſus naturam, & ſub-
ſtantiam, quia ex hac denegata delatione
iudex minatur exequutionem, & procedere
ad vlteriora tacitè proponit, quia eſt vera
præparatio ad illam.

Quintò hæc etiam pars ex aliis ipſius l. 25
36. verbis in fi. probatur ibi, *y ſi por el dicho*
proceſſo pareſciere, la dicha appellacion no ſer iuſta
y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal
proceſſo al juez eccleſiaſtico, &c *para que el proce-*
da, &c.) quæ verba indicant; ante exequu-
tionem ſententiæ, recurſum Regium fuiſ-
ſe imploratum; nec nõ poſſe licitè implorari,
quoniam ſi facta foret iam exequutio, quid

procedere nihil haberet amplius, & ſic non
poſſent illa verba, in ſententia diffinitiua, ve-
rificati. quia exequutione ſemel facta fun-
ctus eſſet iudex officio ſuo. quod eodẽ mo-
do eleganter explicuit Cęned. *in quæſt. canon.*
26 45. *ſub n.* 39. vbi dicit, quòd ſi ex adducto
proceſſu ad Regium Senatum fuerit com-
pertum, appellationem eſſe friuolam, cauſ-
ſa ad eundem iudicem remittitur, vt exe-
quatur ſentẽtiam. ergo non requiritur, vt fa-
cta exequutione, & attentato, conducatur
proceſſus ad Regium prætorium.

Pro quo ſextò etiam vrget intellectus,
quem aſſignauimus ſuprà hac 1. p. c. 2. *ad d.*
27 *l. Regiam* 36. *in prin.* in illis verbis ibi, *e ſi el*
juez eccleſiaſtico no la otorgare, &c.) vt ſcilicet
ſubintelligantur, quãdo non ſit aliquid exe-
quutioni traditum, quia tunc ſecundùm d. l.
ſufficiet ſola delatio appellationis ad tollen-
dam violentiam, & prouiſioni Regiæ ſatis-
faciendum. Secus autem ſi aliquid exequu-
tioni iudex tradiderit, quia tunc per ſolam
delationem non ſatisfiet òrdinariæ Regiæ
prouiſioni. Sequitur Villadiego *in ſua polit. c.*
4 *n.* 39. *&* 42. *fol.* 78. Io. Gutiert. *lib.* 1. *canon. q.*
c. 1. *n.* 9. & poſt hæc etiã idem dicit Ceuall. *in*
gl. 10. *ſub n.* 1. *&* 2. ex quo quidem intellectu
apertiſſimè conſtat; ad inuocandũ auxiliũ, &
Regiã defenſionẽ, ſufficere ſolam denegatã
delationẽ appellationis, & nõ ſimul exequu-
28 tionẽ, nec vlteriùs proceſsũ requiri. quo qui-
dem varius ipſe redditur Ceuall. dũ *in gl.* 6.
ſub n. 90. (quem citauimus pro cõtraria par-
te ſuprà in fundam. 4 ad fi.) aliud cenſeat.

29 Septimò comprobatur ampliùs, quoniam
hæc Regia protectio ea potiſſimùm ratione
in hoc genere violentię fuit inducta, non ſo-
lùm, vt oppreſſo appellanti occurratur, ſed
etiã vt iudicis ſuperioris authoritas cõſerue-
tur, eiúſq; adiuuetur iuriſdictio: neque ipſius
honor vilipẽdatur prohibendo appellãti, ne
ad illũ recurrat, claudendo illi ianuam iuſtæ
defenſionis, ne poſſit oppreſſus coram ſupe-
riore appellationẽ proſequi, impediẽdo cur-
ſum negotij, & iuriſdictionis, à ſe iuris mini-
ſterio abdicatæ, ne ad ſuperiorem trãſmitta-
tur, illã vſurpans, & occupans per delationis
negationem, prout ſæpe diximus c. 1. & c. 2.
ſuprà, & paſſim probant DD. de hac materia
tractantes, quos retulimus ſuprà c. 1. n. 16. Sed
hoc penitus verificatur in ſola delatione ap-
pellationis legitimæ negata, vt ſuperiùs pro-
batũ eſt, & ad oculum paret; ergo in ſola de-
negata delatione conſiſtit violentia ad hoc
ſaltim, vt Regius haberi poſſit recurſus.

Ex quibus clarè cõſtat, quòd licèt ad im-
ponẽdam pœnam condignã generi attenta-
ti, requiratur, & expectetur exequutio effe-
ctiua, & actualis attentatio, quia non punitur
affectus, niſi ſequatur effectus, (vt ſuperiùs 30
dictum eſt) tamen ad inuocandam Regiam
protectionem, animi determinatio ſufficit,
quia in ea non proceditur ad dictæ pœnæ
impoſitionem, quod quidem etiam eſt ex
mente d. l. 4. p. ſupracitatæ pro 2. fundamen-
to cõtrariæ partis, quæ ſi attentè legatur, vi-
debimus, quòd dum in principio de denega-
ta delatione loquitur, nihil de exequutione
apponit. attamen poſtmodum ad pœnæ ap-
plicationem præmittit ſententiæ exequutio-
nem, cui quidẽ, & d. l. lege Iulia adductæ ſu-
prà in prin. pro primo fundamento contra-
riæ partis reſpondendum eſt, vt procedãt, &
loquantur quoad pœnæ cõdignæ impoſitio-
nem, vt ad hunc effectũ expectãda ſit quan-
titas, & qualitas exequutionis, cùm nõ ſit de
delictis, in quibus punitur affectus, & animi
determinatio, etiamſi non ſequatur effectus.
nos autem loquimur de defenſione naturali
præſtãda, ad impediendã violentiam, & vim
propulsãdam, ad quod animi determinatio,
nec non ſolus timor inſpicitur, vt dictum eſt.

Hoc idem inſinuat text. *in d. c. quoties Epi-* 31
ſcopi 2. *q.* 6. quem adduximus pro contrariæ
partis tertio fundamento, quo non agitur
de impoſitione pœnæ vim inferenti iudici,
ſed de actorum annullatione, ac propterea
ſola præſumptio, & affectus illo text. prohi-
betur, & inhibetur, *ibi*, aut aliquam vim eis
inferre præſumant.) & iterum *ibi*, quod ſi
aliquid à quoquam præſumptum fuerit, ni-
hil erit, ſed viribus caruit.) & ita vbi non agi-
tur de pœna corporali, obuiatur initio, &
præſumptioni, & animi deliberationi vim
inferendi appellanti. cuius germanus eſt in-
tellectus, & noſtræ doctrinæ conſonus.

Octauò pro hac parte pugnat ratio, quam 32
communiter adducunt Doctores in iuſtifi-
cationem huius Regij recurſus, quos citaui-
mus ſuprà c. 1. n. 16. quòd licitum ſit parti
reſiſtere, & prohibere iudici volenti exequi
ſuam ſententiam appellatione ſuſpenſam.
Eodem modo, & vrbaniùs poterit ipſe Prin-
ceps, cuius proprium officium eſt, vi oppreſ-
ſos liberare, prohibere, reſiſtere, & propulſa-
re: ne procedat appellatione pendente, ſci-
licet eo tempore, quo poterat oppreſſus
nempe; volẽti exequi. & vltra dictos Docto-
res vide poſt alios Cæned. *in q. canon.* 45. *n.*
22. *& n.* 60. *& ſuprà n.* 4. ergo intẽtioni, & ani-
mi deliberationi iudicis à principio eſt reſi-
ſtendum, ex ipſorum Doctorum aſſertione,
ſatis clarè patet, vt hoc intelligant ante fa-
ctam exequutionem, & vide quæ nos ſuprà
c. 1. præl. 5. prope principium verſ. quod & ex
eo probatur, à n. 85. vbi expreſsè docuimus.

Nonò ampliùs noſtra reſolutio compro-
batur, quoniã in actis, & ſententiis negatiuis

nulla

33 nulla datut exequutio ſacto iudicis,& tamē
ob ſolam denegatam delationem emiſſæ ap-
pellationi(in caſibus quibus legitima ſui na-
tura reputatur) fundatut violentia,& recur-
ſus Regius per viā violentiæ, ita in terminis
poſt Couart. *pract.quæſ.c.* 10.*n.*1. *verſ.eadē ra-
tione.* Auil. *in c.* 20. *prato. verb. vſurpan. n.*21.
Villalob.*in arario com.opin.lit.I,n.*165.probant
pulchrè Bobadill.*in polit.lib.*2.*c.*17.*ſub n.*129.
doctiſſ. Azeued.*in l.*15.*tit.*1.*n.*10. *&* 12.*lib.*4.
recopil qui quidem affirmant,quòd ſi in caſu
neceſſario iudex ſecularis implorauerit au-
34 xilium à iudice eccleſiaſtico,& ipſe(vt tene-
tur)prçſtare recuſet,poterit talis ſecularis ab
iſta proteruia, & negato auxilio ad ſuperio-
rem appellare, & ſi deſerre recuſet, poterit
recurri ad Regia prætoria ſuprema per viam
violentiæ.prout econuerſo etiam ſi coërcea-
tur ſecularis iudex ab eccleſiaſtico per cen-
35 ſuras, petente auxiliū à laico aduerſus eum,
qui prætendens ſe exemptum appellauit ab
Epiſcopi viſitatione ex cauſſa probabili.quia
(cùm tunc ſecularis non teneatur auxilium
ſuum impartiri, vt tradit Michaël Axia *de
exhiben.auxil.in* 8.*col.in* 3.*caſ. ex pag.* 156.Cæ-
ned. *canoni. quæſt.*36. *n.*14.) ideo poſtquam
compareat coram eccleſiaſtico petens re-
uocationem cenſurarū, & vt abſoluat eum.
36 quod ſi facere recuſet, ab hac denegata ab-
ſolutione, & cenſuratum reuocatione peti-
ta,poterit appellare iudex ſecularis,eo quòd
nun tenetur iure, impartiri brachium ſuum
petitum, vſque quo videat iuſtè petitū fuiſ-
ſe, & ſi appellationi huiuſmodi non detule-
rit, poterit pro tollenda violentia recurrere
ad Regium Senatum, qui declarabit, vim
fecisse, & deferre appellationi. ita etiā tenet
Azeued.*vbi proximè in d.l.*15.*tit.*1.*n.*12.*lib.*4.
recopil. quem exaggerans ſequitur & bene
explicat Cæned. *in quæſtio. canonic.* 36. *n.*14.
videndus.

Abſurdum enim foret, dicere, quòd ap-
pellationis denegata delatione ab actibus
37 negatiuis,non poſſet ad Regē per viam vio-
lentiæ recurri, ſi aliàs ſui natura appellatio
licita eſt, & vtrunque effectum habens, non
ſolùm enim in hac violētiæ cognitione con-
ſideranda eſt dumtaxat exequutio eiuſdem
ſententiæ, & grauaminis, à quo appellatum
eſt;ſed etiam alia attētata,quæ deſuper com-
38 mitti poſſunt extra ipſam ſententiam. pluri-
ma enim attentatorum genera reperiuntur
etiam appellatione pendente, licèt directò
non ſit in fauorem ſententiæ. Finge, peto à
iudice, vt mihi terminum concedat, vel me
recipiat ad probandum;interloquitur nega-
tiuè, mihi eſt licita iſthæc appellatio quoad
vtrunque effectum(prout de eis, & aliis plu-
ribus actis negatiuis probaui latiſſimè infrà
2.p.c.1.per totū)iudex illam ſententiam exe-
qui non poteſt, quia tanquam negatiua non
indiget facto hominis.quia non entis nullæ
ſunt qualitates;tamen ſi vim non feciſſe de-
claretur in denegata delatione;poſſet ad vl-
teriora procedere,& excluſis,nec nō negatis
mihi legitimis defenſionibus, poterit liberè
cauſſam proſequi,vſque ad diffinitiuam ſen-
tentiam,& eam ad ſui libitum proferre.ſi igi-
tur appellatio eſt legitima, & à iure appro-
bata, ab iis actis negatiuis ſuſpendit iuriſ-
dictionē iudicis à quo, eiúſque manus ligat,
ita vt ad vlteriora procedere, nequit? quare
ſi proceſſerit,omne erit attentatum,quia ge-
ſtum appellatione pendente, *l.*1. *& toto tit.ff.
nihil nouari appell.pend.cum vulgar.* igitur non
valet conſequentia; ſententia negatiua non
poteſt exequi,ergo ab ea legitima appellatio
non cauſſat attentata,nec quòd poſt eius ap-
pellationem pendentem non detur attenta-
tus proceſſus,quia falſum foret.quia certum 39
eſt, quòd appellatio legitima ſuſpendit effe-
ctum ſententiæ,& iuriſdictionem iudicis,et-
iam ſi ipſa ſententia ſecū trahat exequutio-
nem, notabile dictum vocat Sigiſm. Scacia
*tract. de appell.q.*3.*n.*18.*& n.*74.pulchrè Phil.
Fran.*in c.ad hac quoniam ſub n.*1.*& ſub n.*5. *de
appell.* alias etiam mirabiles deciſiones, &
doctrinas in his terminis videndas omnino
adduxi 2.p.c.13.à n.206. vbi quòd huiuſmo-
di appellatio à denegata inſtitutione ſuſpen-
dat, & cauſet attentata.

Igitur ſi appellatio ab actibus negatiuis
poteſt cauſſare attentata,quando interponi-
tur ab actibus,licitè appellationē permittēti-
bus, & appellatio adeſt legitima,cur recurſu
ſaluberrimo ad Regiā curiā eſt priuandus vi
oppreſſus? imò etiā ſi aliud nō timeretur at-
tentatum,ſola denegata delatio appellationi 40
ab actu negatiuo fortior eſt cauſſa, vt ad Re-
gem hæ cauſſæ per viam violētiæ trahantur,
quoniam ſi ob ſolam denegatam appellatio-
ni licitæ delationem in ſentētia affirmatiua
datur recurſus,quia ex ea iuſtè timetur ſen-
tentiæ exequutio,cur fortiùs nō erit conce-
dēdus in ſententia, quæ ſecū trahit exequu-
tionem?quia plus grauat, plus ſi quidem in- 41
fluit cauſſa in ſeipſa, quàm in cauſſato *clem.*
1.*de reliquiis & venerat.ſancto.*aut multo ma-
gis *C. de ſacroſan. Eccleſ.* propter vnum enim
quodque tale & illud magis. Sed quia de
hoc articulo latiſſimè egi infrà 3.p.c.13.ver-
ſic. hinc incidit excludendus damnandúſ-
que error,à n.74.vſque ad finē capitis, & ſu-
periùs per plures numeros,quo loci tā expli-
citè,quàm remiſſiuè cōgeſſimus innumeros
caſus negatiuos,à quibus licita eſt appellatio
quoad vtrunque effectum, ſuſpenſiuum &
deuolutiuum, tā ab interloquutoriis, quàm

à diffinitiuis. & inde inferentes, validiſſimíſque fundamentis comprobantes, nullo modo denegandum recurſum Regium licitè appellantibus, prout ibi latè videte potetis, ac ptopterea hîc omitto.

42 Hinc audiendus non eſt Hicron. Ceuall. (quem pro cõtraria patte citauimus in quarto arguméto) *q.897.n.902.cum ſeqq.* qui contrarium videtur ſentire, ſi vulgo credamus, prout à plutibus aduocatis, & Senatoribus in hoc Senatu communiter citatur, & intelligitut; vt ſcilicet in actis negatiuis ſit denegatus recurſus per viã violentiæ, omniúmq; communi calculo teptobatut. Sed certè ſi attentiùs legatur Ceuall. in d. loco non ptobat id, ad quod (vt dixi) ſolet allegati. quapropter illi debitus reddendus eſt honot, ille. n. loquitur in caſu veriſſimo, adeò vt (prout iacet) indubitabilis ſit, & ſine vmbra difficultatis,
43 nempe quando vigore inſtrumẽti guatentigiati actor petit exequutionẽ, & iudex illam denegat, ab hac denegatione actor appellationem interponit, iudex illi detulit, nec non exequutionem ſententiæ negauit, quia non erat quid exequẽdum, cùm ſit actus negatiuus. inquit igitur hoc caſu tũc, ſi ad ſuprema prætoria recurratur per viam violentiæ, nullam adeſſe decerni. quia tunc, vt inquit Seſe
44 *de inhib. c.* 8. §. 1. *n.* 5. deficit fundamẽtum, deficit appellationis denegata delatio, & etiam exequutio, ipſe inſupet iudex eccleſiaſticus ad primam prouiſionem otdinariam poteſt reſpondere, vt detulit, & inſuper defett libentet, & omnia (ſi quæ ſunt) reponit.

45 Sed adhuc iſte caſus ſic abſolutè intellectus ab ipſo Ceuall. non magno caret ſcrupulo ex ſupradictis, tũ quia licèt iudex ipſe deferat appellationi, & actus ſit exequutionis negatiuus; tamen cùm à denegato iuris beneficio, & priuilegio, puta; exequutione debita guarentigio ſit licita appellatio, prout latè diximus in d. c. 13. p. 3. & eadem 3. p. c. 4. à prin. quibus locis plura teddidimus exemplaria, tunc ſuſpenſa remanet iudicis iuriſdictio, & poteſt de facto ad alios actus vltta exequutionẽ procedere, & deuenire, ideo recurſus pro tepoſitione attẽtatorum neceſſarius eſt, maximè cùm ex inferiùs dicẽdis apparebit, etiã vbi adeſt delatio appellationis, dari poteſt ad Regẽ recurſus pet viam violentiæ. tum etiam quia iſte actot cui ex guarẽtigio denegata eſt exequutio, ſtatim quòd in iudicio inſtrumentũ præſentatum eſt, poterit licitè ab huiuſmodi denegatione appellari (vt dixi) & maximi eſt effectus, quia cùm ſit actus interloquutorius, poterit iudex reaſſumere iuriſdictionem, appellatione mediante, & in cauſſa procedere, iuxta doctrinã Fel. *in c. cõſultat. de off. deleg.* per tex. *ibi*, & quæ nos ſuprà c. præced diximus, & ſæpe 46
in ſuis locis. ac ideo recurri poteſt ad Senatũ delatione denegata, & ſi inueniatut perperam denegaſſe exequutionem inſttumento debitam, ſolet dari decretum tertij generis, puta *que reponiendo lo hecho, y oyendo de nueuo no haze fuerça*, &c. Sed quid erit dicendum; quando ipſe iudex cauſſa petitæ exequutionis cognita, & auditis partibus teuocando exequutionem, negauit ſententiam addictionis, quã dicimus, *de remate*? an idem ſit dicendum, colliges ex iis, quæ diximus d. c. præced. vbi latè, quando iudex poſſit interloquutoriam habentem vim diffinitiuæ reuocare, & ob interiectam appellationem iuriſdictionem teaſſumete, & ſimilia.

Ex noſtra doctrina, quæ circa acta negati- 47
ua ſcripta eſt, illud notabile infero, quòd ſi iudex eccleſiaſticus cognoſcendo, an inſtrumentũ ſit vſurarium, & inhibuerit iudici ſeculari, ne intetim ad eius exequutionẽ procedat, poſtmodũ ſi ipſe iudex eccleſiaſticus negatiuè pronuntiet, non adeſſe vſuram, nec cõtractum eſſe vſuratium, mandátque iudici ſeculari, vt ad vlteriorẽ exequutionẽ queat procedere; ſi pars quæ egit de vſura, appellat à ſententia huiuſmodi, petitque, teuocari reuocationem inhibitionis, incluſæ in ſentẽtia diffinitiua, & mandari iudici ſeculari, quòd ſuperſedeat; debet ipſe iudex eccleſiaſticus hoc facere, cùm ipſe nullatenus debeat reuocare illam inhibitionem pendente appellatione ab eius ſententia, vel termino pendente ad appellandum. ab ea iſta eſt pulchta doctrina Philip. Fran. *in c. cùm teneamur* 17. *n.* 24. *de appell.* explicat & ſequitut Scacia *de appell. q.* 3. *n.* 24. ecce legitimã appellationem ab actu negatiuo, & attentatũ ea pendẽte tepoſitione dignũ, licèt ipſa ſententia negatiua principalis nihil habeat exequutionis, facto iudicis, & ideo pro delatione, & repoſitione poterit licitè (vt diximus) recurrere ad Regia prætoria ſuptema pet viã violentiæ tollẽdæ.

Ex qua doctrina pulchrè infert Scacia *vbi proximè n.* 25. malam eſſe formulã ſententiarum, qua aliqui vtuntur iudices in prima in- 48
ſtantia, & cauſſa appellabili ſui natuta, condemnando reum. addunt in fine ſententiæ, quòd etiam telaxant, & decernunt quodcumque mandatum neceſſarium, & opportunum, quia hoc eſt attentare, & decernere exequutionem pendente termino ad appellandũ, quod facere nõ poſſunt, vt dicit Phil. Franc. *vbi ſuprà*. & ideo illud vti attentatum eſſe reponeudum, & teuocandum, dicit Rota. quam teferens ſequitut Lancelot. Robet. *de attenta* 2. *p. c.* 11. *de attenta. pendente termi. ad appell. ſub n.* 42. *verſ. octaua regula.* Scacia *vbi proxi.* quo loco inſuper aduertit, quòd iudex

ipſe

ipſe debet appellante inſtante, illud decretum incluſum reuocare, dummodo appellauerit infra legitima tempora, ex iis, quæ ipſe ibi *effect.4.num.57.verſic.reſtringe.*

Cum quibus ſimul remanet reſponſum quarto argumento, ſupetiùs pro contraria parte principalis quæſtionis appoſito, vt ſcilicet, ſalſum ſit affirmare in actis negatiuis non dari recurſum, vbi aliàs ab eis licita legitima, & permiſſa eſt appellatio ſuſpendens iuriſdictionem iudicis, illam ferentis. aliis autem argumentis, ſcilicet, primo, 2. & 3. ſuperiùs etiam directò ſatisfecimus.

49 Reſtat tamen reſpondere quinto, & vltimo argumento, cui facilis patet reſponſio, quoniam prædicta verba, quibus concipitur decretum Regium, *que otorgue y reponga lo hecho deſpuez de la appellacion, &c.* ex quo reſpiciant, & comprehendant attentata, ſi quæ ſint, non poſſunt dici eſſe ſine effectu aliquid operandi, quæ tunc dicerentur talia, quando aliquid reperiatur attentatum, & denegaretur eius repoſitio, exiſtentibus dictis verbis; nam cùm attentatorum repoſitio ſit conſequutiuum, & dependens neceſſarium à delatione appellationis legitimæ, & eius præciſus effectus *cap.non ſolùm de appellat. in 6.* & ſæpè diximus, ideo illis verbis datur fœcunda prouidentia, vt ſi quid fortè iudex attentauerit, reponat; de quo enim ſeruiret decernere, vim adeſſe, ſi vis non tollatur ex integro, & ſic illa verba ſtant conditionaliter, ſi adſit attentatum, vt videmus etiam in eodem decreto, quo ſolet poni clauſula (vt leuentur cenſuræ, & excommunicati abſoluantur) quia intelligitur ſi fortè excommunicati ſint, vt bene per Cæned. *in q. Canon.45. ſub num.39.* & vt plurimum nulla adeſt excommunicatio. Et quidem in iure talium ſententiarum conceptio non eſt noua, ſiquidem videmus, in rei facta condemnatione cum fructibus, & tamen poreſt eſſe, vt fructus nulli debeantur, nec fuerint percepti & in remed.*l.fin.Cod.de edict. diui Adri.* quo abſolutè iudex mandar, hæredem mitti in poſſeſſionem omnium bonorum, quæ remanſerint tempore mortis teſtatoris, & tamen intelligitur conditionaliter, ſi quæ remanſerint, operatur enim, & verificatur ſi fructus ſunt percepti, & bona aliqua remanſerint.

50

51 Deinde quia declarante Senatu, vim factam, & appellationi deferendum, tacitè ſubintelligitur attentatorũ repoſitio (ſi quæ ſint) prout ex Villadiego, Ioan. Gutierr. & Ceuall. diximus ſuprà in 6. fundamen. huius reſolutionis num. 27. & ideo illa verba decreti, *otorgue y reponga*, veniunt in eius declarationem. & verba nõ poſſunt dici ſuperflua, ſi apponantur ad maiorem ſpecificationem, & ſatis operari dicuntur, ſi tollunt dubitationem, & magis declarant. Alexan. *conſil.33. viſo themate numer.5.lib.1.* Crauet. *conſil.35.num.31.* Roland.*conſil.56.numer.29. lib.3.* Ruin.*conſil.136.num.10.lib.3.* Tiraq. *de retract.§.1.gloſſ.2. num.28.* Crauet. *conſil.70. num.29. verſiculo ſi dicatur.* Cardi. Tuſc.*pract. conclu litera V, concluſ.87.num 73.* 52

Ex prædictis igitur conſtans illa elicitur concluſio, vt ſola denegata legitimæ appellationis delatio, etiam antea quàm iudex deuenerit ad attentatum, & exequutionem, nempe; ex ſolo timore attentandi, ſufficiat ad inuocandum Regiam protectionem, nec non vt decernatur, vim fieri, cùm ad licitam defenſionem interponendam animi deliberatio iudicis (quæ colligitur apertè ex denegata delatione) duntaxat ſufficiat, quæ concluſio ex mente eſt omnium Doctorum citàtor. ſuprà cap. 1 num. 16. qui quidem, vt plurimum, & frequentiùs loquuntur, vim iudicem facere, non deferendo appellationi legitimæ, adeò vt nullus ad recurſum inuocandum requiti, firmet attentatum, & exequutionem præcedere (dempto vno Ceuall. loco citato ſuprà ad prin. arg.4.) & pro hac concluſione magis clarè loquitur pulchrè Seſe *tractat.de inhib.cap.8.§.3.num.70.* & meliùs *cap.8. §. 1. num.14.* & iterum optimè idem Seſe *tom.2.deciſione 114.num.4.* Pacian. *conſil.164. ſub num.4.* bene etiam ſenrit Cæned. *in quæſt.Cano.45.num.39.& ſub num.48. & 49.& ſub num.22.* 53

Quid autem dicendum eſt econuerſo, quando adeſt attentatum geſtum, præmiſſa delatione legitimæ appellationis, an recurri poſſit ad Senatum per viam violentiæ. & facit difficultas, quia ſi detulit, non poſſunt verificari verba decreti, *que otorgue.* ex quo apparet delatum. Sed contrarium verius eſt, vt licèt deferat appellationi, ſi tamen attentet, & exequatur, poteſt vim fieri, declarari ex iis, quæ à prin. huius quæſtionis diximus, quia licèt delationis negatio ſit apta ad huiuſmodi Regium recurſum poſtulandum; tamen non eſt violentia perfecta, ſed eſt principium, & pars illius, quia eſt actus per quem detegitur voluntas iudicis, violentiam inferendi; at vera vis tunc fit, quando exequitur iniuſtè; ſcilicet, legitima appellatione pendente, quia tunc illa eſt perfecta violentia, ac ideo dum adeſt violentia, durat recurſus, quia non ſufficit verbaliter deferre, niſi ſimul reponat, quia vbi facto opus eſt, verba non ſufficiunt. & propterea videmus dari ſecundam iuſſionem vt cum effectu reponat, cùm aliter non tollatur vis, vt ſuprà diximus latè cap 2. §. 1. & ſic 54

&. ſic quouſque reponat recurſus locum
habet.

55 Si enim aliter dici poſſet, ſequeretur,
quòd delatio quæ per Senatum fieri iube-
tur ad fauorem oppreſſi, vt abdicata à ſe per
eam iuriſdictione, non deueniat ad attenta-
ta, illáque reponat; in eius damnum retor-
queretur, & contrarium effectum operare-
tur; imò potiùs delatio ipſa deſeruiret, vt
poſſet ſecurè attentare abſque metu, & ſpe
Regij recurſus, ſicque inductum ad omnem
finem contrarium effectum operaretur, *iux-
ta l.quod fauor. Cod.de legib.* hac enim fraudis
via aperta, aſſiduè ea poſſent vti iudices Ec-
cleſiaſtici, ſcilicet; deferendo appellationi,
vt ſine impedimento poſſent ſecuri deueni-
re ad ſuæ ſententiæ exequutionem, & fo-
ret verbis, non rebus legem imponere, cui
locus dandus non eſt, nec via fraudibus
aperienda, cùm potiùs huc caſu, quando
56 poſt appellationem admiſſam, & delatam
iudex attentauit, longè maior violentia fit,
quia duplici via eius eſt ſuſpenſa iuriſdictio,
tum iuris diſpoſitione *ex l. 1. ff. nihil nouari
appell. pendent.* tunc ex potentia delationis,
per quam omnimodam à ſe abdicauit iuriſ-
dictionem, etiam ſi aliàs ipſe licitè potuiſſet,
in cauſa procedere *cap. cum appellationib. fri-
uol.de appellat. libr.6.* & quæ nos infrà 3. part.
cap. 17. & cap. 18. per totum, & alibi paſſim.
ergo multo fortiùs hoc caſu locus eſt Regio
recurſui, quia per attentata, & vlteriorem
proceſſum, quantum in ſe eſt certat de re-
uocanda delatione per contrarium actum,
*iuxta l. quod iuſſit ff. de re iud. cap. cùm ceſſante
de appellat.* prout dicimus de iudice, qui poſt
concluſionem in cauſa recepit teſtes, vel
poſt actum contrarium exceptioni, vt vi-
deatur contra illam pronuntiare tacitè, &
ſimilibus.

57 Sequerentur inde inſuper duo abſurda,
primum quòd poſtquam vigore Regiæ pro-
uiſionis detulit appellationi, non teneretur
reponere, tum quia vis ſola diceretur con-
ſiſtere in delatione negata, tum etiam quia
poſtquam detulit, non habet iuriſdictionem
ad reponendum. de quo nos latiùs egimus
ſuprà cap. 3. à princ.

58 Deinde quia ſi per ſolam denegatam de-
lationem datur recurſus ad Regem, ex eo,
quia per illam timetur, ne deueniat iudex
ad violentiam, & ſic ad exequutionem, &
attentata, quod eſt finis Regiæ protectio-
nis, & ſic propter illa & eius cauſa, multo
magis debet concedi ipſi attentato, & exe-
59 quutioni, quia cauſa magis influit, & ope-
ratur in ſe ipſa, quàm in cauſato, *l. & ſi non
ſint claui 21. §. perueniamus ff. de auro & argen-
to legat. l. nauis onuſta in 1. reſponſ. ff. ad l. Rhodi.
de pact. l. tempus 29. ff. de re iudi.* omne enim
ius potentiùs operatur in cauſa, quàm in
cauſato, Caſtrenſ. *conſil. 129. volum. 1.* vbi al-
legat *l. digna vox Cod. de leg.* Felin. *in cap. audi-
tis num. 20. de præſcrip.* deciſ. Genu. 128. *num.*
2. Doctiſſimus (omni laude, & honorabili
præmio digniſſimus Regius Senator in Gal-
leco Senatu) Perez de Lar. *inſigni ſuo tracta-
tu de anniuer. & capell. lib. 1. cap. 24. à numer. 2.
cum ſeqq* & vlteriùs quòd hic Regius recur- 60
ſus in propulſanda violentia duo copulati-
uè iubet iudici opprimenti fienda, vt ſcili-
cet; deferat, & reponat, & ſic non ſufficit
vnam tantùm partem adimplere, ſed requi-
rit concurſum copulatorum *l. ſi heredi plures
ff. de condit. inſtitu.* Theſaur. *deciſ.* 189. *num.* 1.
Moron *in tract. de pace quæſt. 447. num. 1. & 2.
fol.* 330. Felin. *in cap. 2. num. 32. in verſiculo co-
pula de reſcript.* Mandoſ. *in gloſſ. facult. §. ac
etiam in verb. pro tempore fol. 247. colum. 1.* Plut.
de in litem iuran. §. 6. numer. 33. folio 84. quare
concludendum eſt, quòd quantumuis iu- 61
dex detulerit, ſi tamen vel ante delationem
attentauerit, vel poſt delationem, & nolit
reponere, licitè & abſque dubio poterit re-
curri ad Regia prætoria ſuprema, pro tol-
lenda violentia. hoc modo conqueratur, vt
cùm legitimè appellaſſet, nolit iudex defer-
re, & ad vlteriora attentando violenter pro-
cedit, datur ordinaria, qua dicitur, *que otor-
gue y reponga,* ſi ipſe reſpondeat, ſe detuliſſe,
& nolit reponere, debet acta omnino re-
mittere, vel erit conqueſto in Senatu ite-
rum danda ſecunda iuſſio, vt reponat cum
effectu, ſicut in ordinaria continetur, & ita
communiter vtitur, & practicatur apud om-
nia Regia prætoria. & alia etiam via pote-
rit ad Senatum recurri, ſcilicet; comparen-
do coram iudice Eccleſiaſtico, & ratifica- 62
ta priori appellatione, nouiter etiam toto à
proceſſu, & attentato appellare, & adducto
proceſſu ad Senatum per viam violentiæ,
totum reponi, mandatur, quia cùm ſint fa-
cta tempore, quo ipſe appellans potuit, ap-
pellare à primo actu iudicis, totum vt nul-
lum venit in repoſitione, prout alibi dixi.

Et dum hæc typis dabantur, perlegi Ce- 63
uall. *in commun. contra commun. tom. 4. q. 897.
num. 902. fol.* 166. qui in hæc inquit: Quam
violentiam cùm ipſa conſiſtat in exequen-
do appellatione remota, non verò in exe-
quendo appellatione admiſſa.) à qua aſſer-
tione cauendum eſt, quia intolerabilia duo
in ſe vitia includit, vulgatiſſimo ſtylo, &
praxi, nec non iuris diſpoſitioni repugnan-
tia. alterum dum dicit, quòd violentia con-
ſiſtit in exequendo appellatione remota,
quaſi dicat, quòd ſola appellationis dene-
gata delatio, non exiſtente, nec ſequuta exe-
quutione,

quutione, non poterit habere locum hæc cognitio pet viam violentiæ, quod quàm ingens ſit abſurdum, euidenter probauimus à principio huius capitis.

62 Imò & ipſe ex ipſo conuincitur, dum in eadem q.897.num.464.ſequutus Gondizal. de Paz *in prax. 1. part. 1. tom. 1. temp. num. 34.* quòd locum habet hic recurſus, & poteſt, quando timetur de exequutione, & violentia iudicis Eccleſiaſtici, eo yti, anteaquam grauetur, & querimoniæ libello in Senatu præſentato poſtulare ordinariam, vt iudex deferat, & reponat, ex eo, quia melius eſt ante tempus recurrere, quàm poſt cauſam vulneratam remedium quætere, *iuxta l. 1. Cod. quando liceat ſine iudicio ſe vind.* de quo nos alibi latiùs diximus ſuprà cap. 2. à numero 75. quod quidem in fortioribus terminis procedit.

63 Secundum autem dum dicit è conuerſo, quòd violentia non conſiſtit in exequutione appellatione admiſſa, quaſi dicat, quòd dum iudex admiſerit appellationem, & ei detulerit, licèt exequatur ſententiam ſuam, non erit locus recurſui, quia violentia non adeſt. quod quantum à veritate, & à praxi frequenti aberrauerit, hactenus docuimus. quia, quando detulerit, maior violentia adeſt, ſi attentauerit; quia maiorem iuriſdictionis defectum habet, cùm per delationem omnimodam à ſe abdicauit iuriſdictionem. & hæc attende.

64 Aduerte denique, aliquando ad tribunalia exportari appellationem legitimam à iudice interpoſitam cum proceſſu, cui ipſe iudex reſpondit, auditur, quantum de iure locus eſt, & aliqui putarunt, hoc eſſe idem, quod dicere, deferu, ſi & in quantum, *&c.* ſed decipiuntur, quia hæc clarè admittit ſecundum iuris diſpoſitionem, illa autem ſub verbis ambiguis potiùs reiicere intelligitur, ac propterea quoad violentiam tollendam, de ea iudicandum erit, ac ſi negauerit, & ſic communiter practicantur in ſupremis tribunalibus, cùm vigore ordinariæ, cui ipſe reſpondere tenetur, animum ſuum detegit, & declarat, de quo ſenſerit, an deferat, vel non. & ſic quod ad hunc effectum inuocandi auxilium Regium, ſufficit dicto modo reſpondiſſe.

65 Aliquando etiam appellans nimis properè, & ante tempus præcurrit ad Regiam protectionem, dum legitimè appellat à iudicis ſententia, tamen præſentato coram iudice appellationis libello, nihil illi reſpondet iudex, & poſtmodum viſo in tribunali, ſolet declarari, *que por agora no haze fuerça, y ſe le remite.* ſed tu aduerte, quòd hoc decreti genus tunc procedet, quando iudex proui-
ſioni ordinariæ ſimpliciter dixit, quòd intimetur tabellioni, vt mittat proceſſum. at ſi
reſpondit appellationem nõ eſſe legitimam,
& minùs dignam delationis, vel quòd non
poteſt illi deferre, tunc ſine dubio de ea 66
reſponſione iudicandum erit, ac ſi à principio delationem denegaſſet, ac ideo in Senatu idem attendendum eſt, vt directù decernatur, an violentia adſit, vel non, ſecundùm quæ per actorum inſpectionem repeterint appellationem eſſe, vel non eſſe legitimam.

CAPVT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem; an iudex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur, ita vt interim ab eo geſta nulla, & attentata dicantur. & an termini interdum ſuſpendantur, in quo quid cenſuerit Rota refertur.

SVMMARIVM.

Superſedere tenetur iudex interim, dum articulus incidens terminatur ab alio iudice, cui cognitio competit. n. 1.

Principe apponente manum in cauſa, iudex inferior debet ſuperſedere, aliàs attentat. n. 2.

l. 36. titul. 5. lib. 2. recop. ibi, para que el proceda, &c. *acutè ponderatur. n. 3.*

Recurſu ad Regem pendente, iudicem non poſſe ad executionem procedere ſententiæ, qui teneant. n. 4. 11 & 44.

Quod maximè procedit, quando recurſus intimatus eſt parti, & ſuper eo citata. n. 5. & à num. 44.

Proceſſus originalis exportatio ad Senatum, fit ad eius inſtructionem, & informationem. n. 6.

Relatione ad Principem pendente, an interim geſta per inferiorem nulla dicantur. n. 7.

Aſſertione Octauiani Pedem. dicentis in hoc recurſu ſuſpendi iudicis iuriſdictionem, nunquam fuiſſe ablatam. n. 8.

Ceuallos opinio refertur aſſerentis pendente recurſu ad Regem, & facta ordinaria intimatione, attentatum eſſe, & nullum factum à iudice Eccleſiaſtico. n. 9. & à n. 51.

Recurſu ad Regem pendente, & intimata ordinaria, non eſſe nulla, & attentata quæ gerit iudex Eccleſiaſticus, veriorem, & receptiorem opinionem eſſe clarè oſtenditur. num. 10. & num. 44.

Recurſu pendente ad iudicem, non impedit executionem ſententiæ, nec cauſat attentata. num. 11.

Recurſus

Recurſus ad Regem, & ſupplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque inferioris non ſuſpenditur iuriſdictio, ſed licitè exequitur. num.12.

Recurſus, quando prouenit ex ſuprema iuriſdictione, ſi non ſuſpendit iuriſdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defenſionis naturalis. n.13.

Querela ad Principem pendente pro tollenda iniuſtitia, iuriſdictio inferioris non ſuſpenditur, quominus ad executionem procedat. n.14.

Querela, & actio nullitatis à pari procedunt, & neutra ſuſpendit ſententiæ executionem. num. 15.

Recurſus ad Principem non cenſetur prohibitus, vbi prohibetur appellatio. n.16.

Recurſus pro tollenda violentia eſt quid diſtinctum, & omnino ſeparatum à iuſtitia cauſa principalis. n.17.

Iuriſdictionis ad ſuſpenſionem nullus actus fortior appellatione. n.18.

Appellatio, vbi extraiudicialiter apponitur, ſuſpenſiuo effectu caret. n.19.

Recurſus ad Regem totus eſt extraiudicialis, abſque ſpe vt aliqua via poſſit fieri iudicialis. num.20.

Recurſu pendente ad Regem ſi geſta à iudice forent attentata, Senatus ante actorum inſpectionem ſuper articulo violentiæ, reuocaret. num.21.

Recurſu ad Regem pendente geſta inſunt in articulo principali violentiæ, de quibus pariter iudicatur, ac de geſtis ante ordinariæ intimationem. num.22.

Reuocatio eorum, quæ geruntur poſt ordinaria intimationem; pendet à futuro euentu, & ſic regulatur à iuſtificatione appellationis. n.23. & ſeqq.

Geſta poſt appellationem ex natura ipſius dicuntur prouenire, & eorum reuocatio pendet à futuro euentu. n.25. vide ibi.

Incertitudo, qua verificari, & declarari poteſt ex futuro euentu, ſuſtinetur. n.26.

De attentatis geſtis interim dum diſceptatur, an appellatio ſit admittenda, vel non, idem iudicatur, ac de cæteris. n.27.

Recurſu pendente ad Regem geſta ſi fuiſſent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato, remanerent nulla. 28.

Attentata durant etiam poſt appellationis deſertionem, aut illius renuntiationem tacitam, vel expreſſam. n.29.

Decretum violentiæ non facit inſtantiam quominus iudex ſuperior de appellationis admiſſione, vel non admiſſione cognoſcat. n.30.

Decretum violentiæ arctat inferiorem, cùm eius virtute deferendo abdicauit à ſe iuriſdictionem. n.31.

Acta recurſu pendente ad Regem, ſi fuiſſent nulla, ſiue Senatus, ſiue ſuperior Eccleſiaſticus reponeret ſemper. quod tamen hactenus nec auditum, nec practicatum eſt, ſed pendet à determinatione articuli violentiæ. n.32.

Ordinaria intimata prouiſione, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas, in quibus reum condemnauit. n.33.

Ordinaria intimata, iudex Eccleſiaſticus licèt de rigore iuris non teneatur ſuperſedere; tamen ex vrbanitate ob decorem debitum tantæ maieſtati, tenetur. n.34.

Recurſu pendente ad Regem, geſta licèt vitio attentatorum non ſubiaceant, nec annullentur; tamen mulctari ſolet iudex ob eius irreuerentiam. n.35.

Pendente recurſu, & actis originaliter tranſportatis ad Senatum, ſi iudex actum gerat, requirentem cauſæ cognitionem, nullus erit, non ex capite pendentis recurſus; ſed defectu cauſæ cognitionis. n.36.

Qui comprehenditur ſub repoſitione vigore decreti violentiæ poſtea lati. n.37.

Recurſu pendente, & actis ad Senatum tranſportatis, ſi iudex procedat ad actum requirentem cauſæ cognitionem, quo conſulatur litigans, ſi Senatus decreuerit ſuper articulo violentiæ illam non feciſſe iudicem. n.38.

l. Regia 36. tit. 5 lib. 2. recopil. ibi, remitan luego, *&c.* para que el proceda, *mirabiliter interpretatur, & ponderatur. n.39. & 43.*

Recurſu pendente ad Regem actis traductis differtur iuriſdictionis exercitium, non iure operante, ſed accidentia facti. n.40.

Recurſus ad Regem non eſt articulus præiudicialis cauſæ principali, ſed fauorabilis ad eius faciliorem expeditionem. n.41.

Auocatione Principis iuriſdictio tollitur. n.42.

l. 36. tit. 5. lib. 2. ibi, para que el proceda, *vlterius interpretatur. n.43.*

Recurſu pendente ad Regem non ſuſpendi iuriſdictionem; veriorem eſſe opinionem. n.44.

Recurſus ad Regem ſuper iniuſtitia ſui primaua natura attentata, non facit litem. n 45.

Attentata regulariter non dantur ſine lite. num.46.

Recurſus ob iniuſtitiam natura alteratur per citationem, quia efficitur lis. n.47.

Recurſus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non eſt citatio) nullatenus poteſt effici iudicialis. num. 48.

Proceſſus remiſſio ad Senatum nullatenus adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi. n 49.

Relatione pendente ad Regem, non ſuſpendi referentis iuriſdictionem, patrio iure inductum eſt, niſi Princeps expreſſè dicat. n 50.

Ceuallus aſſerens intimata ordinaria, & pendente

dente recurſu ad Regem, eſſe multa geſta per Eccleſiaſticum,reprehenditur. n.51.& ſeqq.

Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam fundatur in circumuentione aduerſarij, recurſus verò violentiæ in vi oppreſſione iudicis. n.52.

Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam reuidetur ex nouis productionibus, & nouiter deductis actis. at recurſus violentiæ ex eorumdem inſpectione duntaxat nullis alijs admiſſis. n.53.

Recurſus ob iniuſtitiam, licèt citatione ſequuta, efficitur iudicialis. recurſus autem violentiæ nihil vnquam iudicialitatis recipit,nec poteſt. n.54.

Recurſus ob iniuſtitiam prouenit ex potentia ſupremæ iuriſdictionis.recurſus violentiæ ex poteſtate politica, & œconomica abſque veſtigio iuriſdictionis. n.55.

Recurſus ob iniuſtitiam proponendus eſt intra terminum ad appellandum (iuxta vnam opinionem) recurſus violentiæ nullo termino circumſcriptus reperitur. n.56.

Ceuallos ſibi contrarius,& varius notatur. n.57.

Terminus parti à iure vel iudice aſsignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Regem. n.58.

Terminus parti vel iudici non currit dum diſceptatur ſuper aliquo articulo. n.59.

Terminus non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla n.60.

Terminus nouem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante diſceptatione ſuper venditione. n.61.

Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum diſceptatur de nullitate appellationis propoſita. n.62.

Maximè ſi nullitas prouenit ex attentatis. n.63.

Dilationes duæ prouenientes ex eodem fonte diuerſis cauſis ad inuicem, non confunduntur, ſed ſucceſsiuè vtraque operatur. n.64.

Impedito agere non currit terminus. n.65.

Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. n.66.

Impedimentum excuſat à pœna,contumacia, deſertione, ſolutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Conſilium. n.67.

Propter impedimentum receditur à forma. n.68.

Impedito de facto iudicis non currit tempus. n.69.

Impedimentum proueniens ex facto Principis excuſat. n.70.

Violentia excuſat à temporis curſu vim paſſo. n.71.

Terminum non currere pendente recurſu ad Regium conſilium, expreſsè terminauit Rota Romana. n.72.

Impedimentum ob recurſum ad Regem euidens eſt, & patens ex actis,quantum tempus durauerit. n.73.

Ceuallos opinio reprobatur aſſerentis vt terminus ſuſpenſus per Regium recurſum, iterum ſit parti intimandus, vt de nouo currat. n.74.

Terminus remanet ſuſpenſus in hoc ſtatu, quo ſuperuenit impedimentum, & tantum temporis ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. n.75.

Terminus informationis in via executiua ſuſpenditur ex impedimento partis, quo ſublato alius ſuppletur,quantum abſtulit impedimentum. n.76.

QVAM ingentem, & inextricabilem
difficultatem includat hæc quæſtio,
ex vtriuſque partis fundamentis ap-
parebit. Et pro affirmatiua,vt poſtquam iu-
dici Eccleſiaſtico ſit intimata prouiſio, & in
Senatu Regio pendeat recurſus, vt debeat
in cauſa ſuperſedere, ita vt nulla, & atten-
tata omnia ab eo geſta dicantur; probatur
Primò,quando pro articulo decernendo, & 1
determinando incidente in diſcurſu alicu-
ius cauſæ, ſit recurrendum ad alium diuer-
ſum iudicem,in tantum debet, in principali
ſuperſedeti, vt interim omnia geſta vt nul-
la, & attentata reuocentur, text.eſt *in cap lator cum concordantibus*, & quæ ibi communi-
ter Doctores, *qui filij ſiut legitimi.* ergo pari-
ter, & eodem modo dum recurritur ad Re-
gem per viam recurſus, cuius eſt violentiæ
cognitio, & proprium officium; iudex non
debet procedere abſque reatu attentati.

Secundò probatur, quia quando Prin- 2
ceps apponit manus ſuas in aliqua cauſa,iu-
dex, qui de ea cognoſcebat, adeò debet ſu-
perſedere; vt geſta nulla ſint, & attentata,
text. eſt *in cap. vt noſtram de appellat.* text. *in cap. paſtoralis de off. deleg.* latiſſimè compro-
bat, & proſequitur (vt in vno plures refe-
ram) Lancelo.Robet.*de attent.2.part.cap.10. à prin.* ſed Princeps ſupremus vbi adeſt vio-
lentia iudicis, interponit ſuum brachium,
& Regiam manum pro illa tollenda,& pro-
pulſanda, ergo interim geſta nulla dicen-
da ſunt.

Tertiò, & pro hac parte expendo l. 36. 3
titul.5. lib.2.recopil.in fin. qua videtur proba-
ti, vt iudex Eccleſiaſticus interdum debeat
ſuperſedere ibi,*y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha appellacion noſer iuſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico*, &c. *para que el proceda, y haga iuſticia.* quæ verba indicant manifeſtè,
vt interim ligatas habebat manus, & illi
erat impedimentum appoſitum per recur-
ſus pendentiam,ne poſſet in cauſa procede-
re,donec ſibi remittatur.

Quartò fortiter vrget, nam recurſu ad 4
Regem pendente,iudicis iuriſdictio ſuſpen-
ſa remanet, qui quidem in cauſa, & ſenten-

tiæ executione quieſcere, & ſuperſedere, debet, ac ſi fuiſſet appellatio, docet Bald *in cap. ſancimus ſub numer.* 3. *quo tempore miles inueſt. petere deb. in vſibus feudorum.* cuius opinionis videtur etiam eſſe Menoch. *de arbit. iudi. lib.* 1. *quæſt.* 7. *numer.* 18. & videtur etiam ſubſcripſiſſe Cephal. *in conſil.* 180. *incipit anno num.* 19. *lib.* 2. Afflict. *deciſ.* 231. *& deciſ.* 348. *numer.* 8. *&* 9. Carauita *ſuper Ritu magna Curiæ* 252. *n.* 5. quod maximè procedit, quando ipſe recurſus ad Regem fuit parti intimatus, vel pars ſuper eo citata, ita tradit Franc. Marc. *in quæſtio. Delphinal.* 83. *num.* 2.

5 ergo cùm recurſus ad Regem ſui natura ſuſpendat iuriſdictionem iudicis, præcipuè facta illi initimatione prouiſionis ordinariæ, è curia emanata, debet præcisè in cauſa ſuperſedere.

6 Quintò vlteriùs probatur, nam illa actorum originalium remiſſio, & exportatio ad Curiam Regiam, facta per iudicem Eccleſiaſticum, poſtquam ſibi eſt intimata ordinaria, qua continetur, vt videat, ſi appellatio eſt legitima, & illi deferat: quid aliud eſt, niſi quædam relatio, & informatio facta ab ipſo iudice, vt Curia inſtruatur de natura, & qualitate appellationis, & videat ex eiſdem, ſe iuſtè recuſaſſe delationem. ſed ſic eſt, quod relatione ad Principem pendente, omnia geſta dicuntur nulla, & attentata, vt latè per Lancel. *de attenta.* 2. *part. cap.* 8. *relatione*
7 *pendente folio* 163. ergo in noſtro caſu data paritate rationis, debent interim ab Eccleſiaſtico iudice facta attentata iudicari.

8 Sextò, & pro hac parte facit in terminis doctrina Octauia. *in deciſ. Pedem.* 30 *num.* 18. *ad fin.* dicentis, in hoc recurſu iudicis Eccleſiaſtici eſſe dilatam iuriſdictionem, licèt non ablatam, quia quod differtur non aufertur, *ex l. quoties Cod. de precib. Imperatori offeren.*

9 Et hanc partem audacter tenet Ceuall. nulla ferè adducta ratione, fundamento, nec authoritate (quem multo poſt hæc ſcripta vidi) in cognitione per viam violent. 2. *part. quæſt.* 14. *à n.* 42. *præcipuè num. fin. fol.* 168. cuius hæc ſunt verba: Ex qua reſolutione colligitur in practica circa cognitionem per viam violent. *que deſpues de notificada al juez Eccleſiaſtico o ſeglar la prouiſion Real de fuerça, no pueden, innouar en la cauſſa ni hazer autos en ella, y todo lo que ſe innouare*, pendente recurſu, & facta notificatione, *ſera nullo.* idem etiam, & iterum repetere inuenio *in gloſſ.* 9. *num.* 9. *fol.* 91. ibi, Aduerte tamen quòd pendente recurſu ad Regia tribunalia, non eſt innouandum per iudicem ordinarium Eccleſiaſticum, vt tradit Franciſ. Mar. *deciſ.* 83. *n.* 1.) quem nos citauimus ſuprà in 4 fundam.

Ex quibus quidem vrgentibus fundamentis ſatis comprobata videtur hæc pars affirmatiua, ita vt ab ea non videatur recedendum. vide infrà à num. 51. cum ſeqq.

Sed iis, & aliis non obſtantibus, contrariam ſententiam, & opinionem veriorem 10
eſſe, & de iure probabiliorem, nec non communi vſu, & praxi, vniformíque Senatorum, & aduocatorum calculo receptam, & vt ſecuriorem, certiorémque amplexã eſſe, vt ſcilicet; intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem, non ſint nulla, & attentata, quæ gerit iudex Eccleſiaſticus, quæ quidem iuridicis, veris, & fortiſſimis fundamentis fulcitur. Primò, quia pendente recurſu ad Regem, iuriſdictio inferioris nec ſuſpenſa remanet, nec in executione ſententiæ tenetur ſuperſedere, ac inſuper geſta interim attentata non dicuntur. quia hæc eſt vna ex differentiis inter appellationem, & recurſum, ſeu etiam ſupplicationem, vt notant omnes Doctores communiter in au- 11
thentica, *quæ ſupplicatio.* & meliùs *in l. ſi quis aduerſus Cod. de precib. Imperat. offerend.* præſertim Iaſ. *ſub num* 2. *verſiculo quinto nota.* tenet Capic. *deciſ.* 28 *in cauſ. num.* 11. pulchrè Guid. Papæ *deciſio.* 50. *quia hac Curia in prin.* Afflict. *deciſ.* 213. *dicit Regia, & deciſ.* 358 *ſub numer.* 2. & idem videtur ſentire *in deciſ.* 269. *iudices ſub num.* 3. *& deciſ.* 341. *lata*, & iterum *cap.* 53. *in cauſ. ſub numer.* 2. quam concluſionem ſequitur etiam expreſsè Marant. *in Specul.* 3 *p.* 6. *p princ. quæſt.* 1. *num.* 26. Menoch. *vbi ſuprà num.* 19. *& num.* 23. poſt Curtium *in l. admonendi ff. de iur. iur.* Iaſ. *in d. l. ſi quis aduerſus.* Corrad. *in prælud. l. naturalit. §. nihil commune ff. de acquir. poſſ.* & Ioan. de Neuiz. *in conſil.* 70. *num.* 1. quibus adde Franciſ. Mar. *d. deciſ.* 83. *numer.* 2. vbi teſtatur de ſtylo, & Minſinger. *ſingul. obſer cent.* 1. *deciſio.* 48. *incipit poſtulata in fin.* & plenè per Ioan. Baptiſt. & Aſyn. *in prax. iudi.* §. 31. *cap.* 2. *in* 9. *ampliat. verſiculo nono ampliatur*, vbi plurimos allegat alios Iacobi. Henrich. *conſil.* 38. *quoniam num.* 3. *&* 4. *lib.* 5. & hanc opinionem vti veriorem dicit amplectendam, quam optimè comprobat Lancelot. Robert. *de attent. cap.* 19. *à num.* 16. *cum multis ſeqq.* vbi contrariis eleganter reſpondet. eam etiam amplectitur Scacia *tractat. de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 3. *numer.* 30. *& num.* 33. vbi dicit quòd à pari procedunt, recurſus 12
ad Regem, & ſupplicatio, de qua *in d. authentica quæ ſupplicatio*, & quemadmodum in iſta non ſuſpenditur iudicis inferioris iuriſdictio, nec impeditur ſententiæ executio, prout latè ipſe ibi *numer.* 27. *& ſeqq.* ita pariter nec in recurſu debet ſuſpendere, nec cauſare attentata. Si igitur vbi Princeps procedit cum ſuprema iuriſdictione, recurſus ad illum

13 ad illum non ſuſpendit iuriſdictionem ſui
inferioris, multò fortiùs dicendum eſt, vbi
Princeps procedit extraiudicialiter, ad nu-
dam defenſionem, & propulſandam vim
abſque vmbra, & veſtigio iuriſdictionis.
14 Secundò, & pro hac parte facit, nam que-
rela oblata Principi pro tollenda iniuſtitia
iudicis inferioris, non ſuſpendit interim,
dum Princeps de ea cognoſcit iuriſdictio-
nem eiuſdem iudicis, nec impedit ad vlte-
riora proceſſum, atque exequutionem ſen-
tentiæ, tenet Achil. Perſonal. *in tractatu de
adipiſcen.poſſ.n.349.verſiculo vel & licet, & ite-
rum ſub n.350. verſic. & ſupplicatio, & n.351.
tom.3.p.2.ſol.270. diuerſ.* ſequitur Sigiſmun.
Scacia *in tract.de appell.d.rem.3.n.30.*qui qui-
15 dem *num.31.* dicit idem dicendum eſſe de
querela, quod de actione nullitatis, quæ non
ſuſpendit ſententiæ exequutionem, iuxta
quæ ipſe ibi *in rem.1.de null.& probat.*Feliu.*in
c.in literis 9. ſub num.5. declarat.4. verſiculo &
nota de off. & poteſtate iudicis deleg.* vbi dicit,
quòd paria ſunt dicere de nullitate, & adire
per viam querelæ.
Quod & pulchra ratione comprobo,
nam recurſus, & querela ad Regem locum
habet vbi ſententia tranſlata ſit in rem iu-
dicatam, & vbi appellationi locus non eſt,
16 quia vbi prohibetur appellatio, non tamen
per hoc eſt prohibitus recurſus ad Princi-
pem, & querela, ita per gloſſ. *in cap. ſtatu-
tum §.acceſſorem de reſcript.in 6.* tenent Curt.
Senior *in l.admonendi numer.379.ff. de iur.
iur.* Angel. *de maleſ. verb. præſente d.Caio,*&c.
num.32. Boërius *deciſione 384. à num.20.cum
ſequentibus.* Menoch. (qui dicit magis com-
munem) *de arbitrar.quæſt.70 à n.18. & ſeqq.
libr.1.* Anchara.Regien. *quæſt familiar.5.n.8.
verſic.vlteriùs quoque dixi.* Boſſ. *in prax.crimi.
tit. de mult.n.5.* & poſt plures antiquiores de
hac regula generali teſtatur Rolan. à Valle
conſ.94.à n.1.cum ſeqq.libr.1. Contard. *in l.1.
q.8.per totam C.ſi de momen.poſſ.* Lancelo. Ro-
bert. *de attent.appell.pend.c.19 num.21.& 25.*
Cæned *in practi.quæſt.Cano.45.n.59 pag.392.*
Marr. *tract. de iuriſd.4.part.cent.1.caſ.56. num.
7.folio 119.* pulchrè Proſper. Farin. *in proœ.
crimi.quæſt.17.num.32.& 33 tom.1.* Minadou.
deciſione Neapolit.27.& deciſione 42. Igitur ſi
in querela ad Principem, qua tractatur dè
viſceribus iuſtitiæ, & cauſæ principalis, ad
eius reuocationem non ſuſpenditur iuriſdi-
ctio iudicis inferioris, quominus in cauſa
licitè procedere queat, ergo à fortiori idem
17 dicendum eſt in querela, & recurſu, de quo
agimus, vbi quid diſtinctum, & penitus ſe-
paratum à cauſa principali, agitur, & qui-
dem extraiudicialiter, & abſque veſtigio, ſeu
vmbra iuriſdictionis, quàm Princeps nec
exercet, nec poteſt, nec indiget in hoc caſu,
vt ſæpe dixi ſuprà c.1.& 2.
Tertiò, & indiſſolubili fundamento pro- 18
batur, quia ad effectum ſuſpendendi, &
cauſandi attentata, & nullitatem; nullus
actus in iure fortior, efficacior, & potentior
eſt appellatione, & inhibitione *cap.non ſolùm
de appellat.l.1.& toto tit.ff.nihil nouari appellat.*
prout vulgare eſt, & probant Doctores citati
ſuprà ad prin.4.arg.contrariæ partis, qui plu-
rimos adducunt. Sed appellatio quando ex- 19
traiudicialiter proponitur, hoc caret effectu
ſuſpenſiuo, ita vt iudex licitè procedit in
cauſa *c.1. de appella.c.conſtitutus el 2.eod.tit.* &
nos latiſſimè diximus infra 2.p.c.13. per to-
tum. Lancelo. *de attenta.2.p.c.12.limi.3.prin.
à prin.* at hic recurſus ad Regem per viam 20
violentiæ totus eſt actus extraiudicialis, &
abſque ſpe, vt aliqua via, & occaſione fieri
queat iudicialis, prout latè diximus ſuprà
cap.1.per totum, præcipuè prælud.5.& c.2.à
princ. igitur nullo modo poteſt cauſare at-
tentata, & nullitatem eius pendentia.
Quartò, & pro hac parte fortiter pugnat 21
euidenter, quoniam ſi pendente hoc recurſu
Regio, geſta à iudice Eccleſiaſtico attentata,
& nulla forent; ſtatim antequam deuenire-
tur ad inſpectionem actorum ſuper articu-
lo principali violentiæ, & ante omnia per
ipſum tribunal Regium reuocaretur, & vt
violenter factum reponere iuberet, quia
hoc eſt priuilegium attentati, vt in primis, &
ante omnia ſuſpenſo principali negotio ſiue
iuſto, ſiue iniuſto, de eo cognoſcatur, &
in priſtinum ſtatum reponatur. texr. *in l. ex
illo l.nemine Cod. de appellat. l. 1. C.de bon.poſſ.
ſecundùm tabul.l.1.ff.nihil nouari appella.pend.
cap.an ſit de appella. cap.bona memoria de confir-
mat. vti.l.ſciendum ff.de appellat. recip. cap.non
ſolùm de appellat.lib 6.* Couarr. *in pract.quæſt.
cap.23. per totum, & cap.24.* plurimos citat
Lancelot. *de attentat.3.part.cap.21. à num.14.
& 3.part.cap.30. numer.33. & per totum.* ſed
ſic eſt, quod hactenus nec viſum, nec audi- 22
tum eſt, vt in aliquo Hiſpaniæ tribunali hæc
cognitio, & attentati reuocario præcede-
ret articulum principalem violentiæ, ſed
ſemper cum eodem articulo principali, quo
virtualiter ineſt, decernitur, de quo atten-
tato quidē iudicatur pariter, ac de aliis, quæ
geſſit iudex Eccleſiaſticum ante recurſum
Regium inuocatum, & ante ordinariam in-
timatam. eiúſque reuocatio pendet à fu-
turo euentu, & regulatur à natura, & quali-
tate appellationis. Etenim ſi appellatio le- 23
gitimè propoſita reperiatur in Senatu per
actorum inſpectionem, cùm declaratur, vim
fieri, deferrique, & reponi, quæ poſt ap-
pellationem iudex fecerit, hæc atteutata

tanquam geſta poſt eam includuntur,& eodem iure reponuntur, quo alia attentata, antea geſta, non virtute recurſus pendentis, quia id nec operatur, nec poteſt (vt hactenus ſatis euidenter probauimus) ſed vigore appellationis legitimæ, quæ tacitè illum produxit effectum ſuſpendendi, & faciendi illicita cuncta,quæ poſt eam geſta fuere.

24 Quia cùm vltra appellationem nihil extrinſecus accedat, quod de iuris rigore ſuſpendat iuriſdictionem iudicis Eccleſiaſtici, cùm hoc nullo modo operetur querela, ſeu recurſus ad Regem (prout dictum eſt) debent huiuſmodi proceſſus interim per eum geſti iuſtitia,vel iniuſtitia,à natura,& potentia appellationis pendere. quia vt eleganter dicit Innocent. *in c. dilecti el 3. de appella-*

25 *tio.* quòd geſta poſt appellationem, dicuntur prouenire ex natura ipſius appellationis, quod menti tenendum dicit Philip. Franc. *ibi n.14.* t.notabile dicit Lancelot.*de attenta. 3 p.c.21. n.27.* quare nihil mirum, vt eorum reuocatio pendeat à futuro euentu, vt in ſimilibus terminis docuit Rot. *deciſ.28. aliàs 187.* licèt fictè *de appellat. in nouiſ. & deciſione 13.aliàs 94.ſi iudex de appellat. in nouis. & deciſione 40. aliàs 452. not. ſi iudex de appellat. in antiquis.* & poſt alios Philip. Franc. *in cap. perſonas ſub numer.4. verſiculo ſeptimò aliquando iudex de appellat.* Lanſ.*deciſione 30.incipit ſi appellans.* Lancelot.Robert.*de attenta. 3.p.d.cap.21.à n.29. & ſeqq.* vbi dicunt quòd ſi iudex præfixit terminum appellanti, ad proſequendum,& docendum de proſequutione,& ille iuſto impedimento ceſſante,infra terminum non docuit, quia exequutio per iudicem interim facta non reuocatur per viam attentati, ſed beneficio iuſtitiæ,& expectatur euentus cauſę appellationis,quia ſi obtinuerit, infirmari ſententiam, caſſabitur exequutio.

26 Interim tamen dum non diſcernitur articulus violentiæ, hic proceſſus per iudicem geſtus eſt in indifferenti, & in incerto,quod mirum non eſt. quia incertitudo,quæ verificari,ac declarari poteſt ex futuro euentu,ſuſtineri non eſt dubium. text. eſt *in l. quidam relegati ff. de rebus dubijs.* vbi gl.B.& communiter Doctores,& *in l.id quod pauperibus C.de Epiſcop. & clericis.* quapropter verè affirmandum eſt,vt recurſus Regij pendentia deperſe non poſſit, operari virtutem inducendi

27 attentatum, & nullitatem. Et quia eodem etiam modo iudicatur de iis attentatis, quæ fiunt interdum, medio tempore dum diſceptatur, an appellatio ſit admittenda, ac de iis,quæ intra terminum ad appellandum, & poſt appellationem geſta fuere, text. *in l. unic.in prin.ff.nihil nouar.appel.pend.*ibi,quoad deliberetur, vtrùm recipienda ſit appellatio,an non.) pet quem text.gloſſ.*in l.appellatione in verbo deliberationis, C. de tempor.appellat.* Bald.& poſt eum Iaſ.*in l.1.n.1.not.1.C.de bonor.poſſ.ſecund.tabul.* Lancelot. poſt alios *de attenta.2.p.c.12.amplia.19.num.1.*ergo eodem tempore reponenda ſimul.

Quintò,& vltimò pro hac parte facit elegans ratio, quoniam ſi propter Regij recurſus pendentiam alio non conſiderato, ſcilicet:abſtractam à natura,& effectu appellationis;proceſſus factus ab Eccleſiaſtico nullus fuiſſet,& attentatus; ſequeretur exinde, vt etiam quolibet decreto lato per Senatum,etiam vim non fieri;adhuc ille actus remaneret nullus (pro vt diximus de attentatis pendente appellatione) quia etiam poſt illius deſertionem durant, vel etiam poſt illius renuntiationem tacitam, vel expreſſam appellationis,& vt talia attentata reponi,peti poteſt.latè Lancel. *de attenta.2.p.c.12. ampliat.1.à princip & ampliat. 2. per totam,* vide etiam *ampliationē 3.*quod in noſtro caſu minus dubium foret, quia Senatus decretum non facit inſtantiam circa admiſſibilitatem appellationis (quia de eius iuſtitia non ſe intromittit) reſpectu iudicis ad quem, quominus queat iure ſuper illius admiſſione vel non admiſſione diſceptare; ſed tantùm reſpectu iudicis à quo, qui virtute eiuſdem Regij decreti detulit appellationi, & per delationem, ſiue iuſtam ſiue iniuſtam, abdicauit à ſe iuriſdictionem *cap. cum appellat. friuol. de appellat. libro 6.* ac ideo dunec ſibi à ſuperiori cauſa remittatur iterum; non poterit in ea procedere (vt alibi latiùs explicuimus) ac ideo ſi à principio eius reſpectu fuiſſet nullus, ſemper nullus remanſit, nec potuit tractu temporis conualeſcere, iuxta iuris regulam. 28 29 30 31

Et ſic ſiue Senatus, tanquam factum in eius contemptum, illum potuiſſet nihilominus reponere, vel ſaltem iudex Eccleſiaſticus ſuperior,ad quem pro appellatione proſequenda recurritur; potuiſſet vtrique tanquam nullum ipſo iure annullare, & reuocare, & de eo inptimis cognoſcere ad hunc effectum. ſed horum neutrum hucuſque auditum, viſum, nec practicatum eſt, nec in ſupremis Regiis prætoris, nec in tribunalibus Eccleſiaſticis de eo articulo dubitatur, opponitur, aut diſceptatur. ergo manifeſtè ſequitur de primo ad vltimum,vt geſtum recurſu pendente per iudicem Eccleſiaſticum, nec ſit nullum de iure, nec recurſus deperſe ſolus conſideratus poteſt iuriſdictionis inducere ſuſpenſionem. ſed totum relinquitur, & attribuitur articulo principali, hoc eſt, qualitati appellationis, 32

tionis, vt ſi iuſta, & legitima repetiatur, & vim fieti decernatur, hoc idem tanquam poſt illam geſtum ſub repoſirionis decreto includatur:è conuerſo autem non. Et ita tenendum,prout cõmuniter tenetur,practicatur, & firmiter obſeruatur apud omnia ſuprema Regis tribunalia Hiſpaniatum, à qua
33 tor fulcita inuincibilibus fundamentis, támque iuri conſona recedendum non eſt.

Hoc idem ſenrire reperio Cæned. *in collecta.ad decretal. collect.* 17. *n.fin.* vbi tractat, an iudici intimata ordinaria Regia prouiſione, poſſit nihilominus taxare expenſas, in quibus Reum condemnauerat in ſententia. qui quidem dicit, pro reſolutione recurrendum eſſe ad Capel.Tholoſ. *deciſ.* 405. *num.* 2. Anto. Gabriel *lib.* 3. *commu.opinion titul.de regul.iur. concl.* 3. *n.* 54. Matan.Guid.Pap. & Lanclot. *de attent.* 2. *p.cap.* 12. *limi.* 11. *per totam*, vbi latè tractant poſt plures alios, an, & quando iudex poſſit, appellarione pendente, expenſas huiuſmodi taxare abſque vitio atrentati. ergo clatè ſentit ipſe Cæned.quòd ad iudicandum, an geſta ordinaria intimata, ſint regulanda ex negotio principali,& natura,atque qualitate appellationis; non autem attribui hanc poteſtatem pendenti Regio recurſui; quod verũ eſt, prout probanimus hactenus.

34 Vnum ramen ſcias, quòd licèt proceſſus à iudice Eccleſiaſtico factus, poſtquam ſibi intimata eſt prædicta prouiſio Regia,non ſiç nullus, nec vt attentatus deperſe, & principaliter reuocetur, ſed pendeat ex futuro euentu (vt dixi, quia eius iuriſdictio nullo pacto poteſt dici ſuſpenſa de rigore iuris loquendo:)tamen de vrbanitate ipſe iudex tenetur aequieſcere, & ſuperſedere,poſtquam Princeps manum ſuper violẽtiæ cognitione appoſuerit, propter decorem, & honorem tantæ maieſtatis præſentiæ debitum,quod ſi
35 aliter fecerit, licèt geſta nõ ſubiaceant periculo atrentatorum, nec vt talia reponantur ſtatim, nec reuocẽtur; tamen frequenter ſolet Senatus ſupremus iudicem mulctare propter eius irreuerenriam,& audaciam,decorem proprium, & reſpectũ amiſſum vindicandi cauſa, prout ego non ſemel practicatum vidi in hoc Regio Galleco Senatu, quod iuſtiſſima ratione fit. Etenim ſi inter duos rixantes quidam nobilis occurrat enſem, & pacem opponendo,ſi inſuper aliquis eorum prolixè perſiſtat,atque tenacirer perſeuerer in altèrius iniuria, & oppreſſione in dedecorem manum, & pacem apponentis, iuſtè poterit illi nobilis iraſci, & omiſſa principali rixa, & propriam iniuriam vindicando,audacẽ percutere,& caſtigare; prout in dies contingere ſolet. ac ideo iudex Eccleſiaſticus licèt de iure eius non ſit ſuſpenſa iuriſdictio; tamen ex vrbanitate ipſe ſe continere debet, ſéque ipſe eadem debet adſtringere,& ligare.

Vlteriùs etiam notandum erit, vt in vno 36
caſu poſſet iſte iudicis Eccleſiaſtici proceſſus pendẽte recurſu,nullus fieri, puta;quando omnia acta integraliter fuiſſent traducta iam ad Regium Senatum (vt aſſolet originaliter) & iudex illis non viſis, proceſſerit ad aliquem actum, qui de neceſſitate requirit cauſæ cognitionem, & actorum inſpectionem, puta;ad ſententiam diffinitiuã,vel quid ſimile; quia tunc non viſis actis (cùm præ manibus non habeat)ſententia eſt nulla ipſo iure, non ex capite recurſus pendentis, ſed ex defectu actorum, & cauſæ cognitionis, Iaſ. *in l iudices n.* 2. *C.de iudic.* Federi. Senenſ *in tract. de ſent. à n.* 3. Alexan. *conſ.* 123. *n.* 24. *lib.* 4. pulchrè & latè Vant. *de null. ſent. c.penult n.* 32. *&* 33. exactè Anto.Gabriel *tit. de ſent. concl.* 6. *n.* 5. *&* 6. Achil. *deciſ.* 2. *n.* 4. *de filijs presby.* Pur. *deciſ.* 344. *lib.* 1. Auil. *in cap.* 5. *præt.gl.verb.trabaje num.* 8. *&* 9. qui alios plu-
res allegant, qui in fortioribus retminis lo- 37
quuntur, quando iudex protulit ſenrentiam in tam breui tempore, & tanta feſtinatione,vt veriſimiliter poſſit dici,illam tuliſſe non viſis actis, ac propterea nulla eſt ipſo iure, ac ideo ſi vim fieri decernar Senarus, etiam hæc ſententia reponenda eſt, ſicut alia acta facta poſt appellationem, vt ſuprà diximus.

Attamen ſuper hac nullitate nihil tunc 38
ſe poteſt intromittere Senatus, quando declarauit, vim non inruliſſe in articulo violentiæ, qui tunc pendebat; quia nulla via poteſt, de illius repoſirione tractare, ſed omnino expectat iudici ſuperiori, licèt ſir nulla, & pars, contra quam eſt lata, comparens coram eodem Eccleſiaſtico iudice, ob nullitatem ab ea appellabit, & proreſtatus auxilium violentiæ, iterum traducto denuo proceſſu vim feciſſe,non deferendo indubiranter declarabitur. quoniam ſententia nulla non meretur exequutionem.

Et ad terminos huius proximæ doctrinæ 39
reducenda eſt l.Regia 36 *titul.* 5. *lib.* 2. *recopilat.* ſuprà adducta pro fundamento 3. contrariæ partis in illis verbis, *para que el proceda y haga iuſticia.* quoniam licèt de iure non ſir illius ſuſpenſa iuriſdictio; tamen de facto impeditum eſt eius exercitium, quia deficientibus actis, & abſentibus non poteрat procedere in cauſa, nec facere iuſtiriam partibus, non ſecus ac ſi tabellio vel litigans, ſeu quidam alius proceſſum detineat, & occultet, ita vt etiã compulſus nolit exhibere; quia hoc impedimentum, quod de facto prouenit, ſufficiẽs eſt,ad differendum

curſum negotij, quia actis non viſis ferre
non poteſt ſententiam (vt dictum eſt) eius
tamen propterea iuriſdictio non eſt ſuſpen-
ſa. & ſic rectè dicit d. l. *remitan luego el pro-
ceſſo al juez*, &c. *para que el proceda*, &c. hoc
eſt, vt ampliùs actorum defectus non illi
impediat, procedere. quæ optima eſt ad il-
lam legem declaratio, vltra aliam, quam ad
argumentorum reſponſionem reddemus.

40 Quo etiam ſenſu accipiendus eſt Ozaſc.
d. deciſ. Pedem. 30. *numer.* 18. *ad fin.* quem ci-
tauimus ſuprà in 6. argument. contrariæ par-
tis, qui dicit, quòd ex hoc recurſu, & acto-
rum traductione ad Senatum non auſertur
iudici iuriſdictio, licèt differatur. quia illius
differtur exercitium, non iure operante, ſed
ex accidentia facti, quia illo medio tempo-
re, quo abſunt acta, non poteſt ad omnes
actus indiſtinctè procedere, quia vt pluri-
mum requirunt eorum inſpectionem, quo
ſatisfactum remanet ſextum argumentum
contrariæ partis.

41 Quibus ſic ſuppoſitis, non obſtant argu-
menta pro contraria parte adducta. Et non
primum *ex cap. lator qui filij ſint legitimi.* Cui
reſpondetur, quòd illa ſuſpenſio cauſæ prin-
cipalis prouenit ex natura articuli inciden-
tis, qui tanquam præiudicialis operatur ſu-
ſpenſionem cauſæ principalis, etiam ſi idem
iudex de eo ſit cogniturus, de quo nos
exactiſſimè egimus infrà 2. parte cap. 18. à
princip. vbi multa ſcitu digna congeſſimus
in propoſito; at iſte articulus violentiæ non
eſt præciſus, ſed eſt in voluntate partis, il-
lo vti ſi voluerit, ideo non ſuſpendit cau-
ſam principalem, nec illi eſt præiudicialis,
ſed multum fauorabilis, quia tendit in faci-
liorem cauſæ expeditionem, vt ſæpe dixi-
mus *ex d. c. paſtoral.*

42 Nec obſtat ſecundum *ex d. c. paſtoral. & d.
c. vt noſtrum.* quia loquuntur in auocatione
iuriſdictionis facta per Principem à ſuo iu-
dice inferiori, quia iudicium ſoluitur vetan-
te eo, qui iudicare iuſſerat, *l. iudic. ſoluit ff. de
iuriſdict. omni iud.* ac propterea cùm inferior
ex auocatione iuriſdictione careat, nihil mi-
rum, vt ab ea geſta ſubiiciantur vitio atten-
tatorum, vt latè Lancelot. *loco citato in d. arg.*
1. quod multum aberrat à natura noſtri Re-
gij recurſus.

43 Nec obſtat tertium *ex d. l. Regia* 36. in illis
verbis ibi, *para que el proceda, y haga iuſticia*,
quia vltra congruam declarationem, quam
illi nuperrimè aſſignauimus in n. 39. & 40.
ampliùs reſpondetur; quòd cùm in hoc arti-
culo violentiæ non aliud tractetur, niſi an
iudex iure proceſſerit pendente appellatio-
ne ab eo interiecta; vel an illi ſit in poſterum
impediendus proceſſus, obſtante d. appella-
tione; ideo nihil mirum, vt illa minùs legiti-
ma reperta, reddatur proceſſus, vt procedat,
quia nullum eſt inuentum impedimentum,
non tamen ex hoc ſequitur, quòd interim
ſuſpenſa eius fuerit iuriſdictio, vt ſuperiùs
diximus.

Nec obſtat quartum, de recurſu ad Re- 44
gem pendente, vt ſuſpendat ſecundum Do-
ctores in eo allegatos; quoniam contraria
opinio, vt ſcilicet; non ſuſpendat, longè ve-
rior eſt, & receptior, prout diximus, & pro-
bauimus ſuprà, in 1. fundam. huius 2. p. & re-
ſolutionis, num. 10. Nec obſtat quod ibi dixi-
mus ex Franc. Mar. *d. deciſ.* 83. *n.* 1. *&* 2. vt fa-
cta citatione ſuſpendatur iudicis iuriſdictio,
quia verum eſt, ſuppoſito priùs, quod recur-
ſus ſui primæua natura attenta, non facit li-
tem, vt teſtatur ipſe Franciſ. Mar. *in q. Del-* 45
phi. deciſ. 624. *quæritur ſuper literis numer.* 7.
poſt Bald. *in auth. quæ ſupplicatio. Cod. de preci.
Imper. offeren.* & alios per eum citatos. idem
etiam tenet Lancel. Rober. *de attent.* 2. *p. c.* 19.
n. 19. *&* 20. ac ideo non conſiderantur atten- 46
tata, quæ regulariter ſine lite non dantur
Lancel. *ibi.* Caſſiad. *deciſ.* 6. *voluerunt Domini
n.* 2. *ſuper regul. Cancell.* & neceſſariò præſup-
ponit litem ſtare. Paleot. *deciſ.* 222. *Marti. ad
med.* at cùm per citationem illius alteretur
natura, quia per eam proculdubio regulari-
ter inducatur litis pendentia, ex his quæ 47
Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite penden.
in præfatio. n.* 28. & nos latiùs diximus infrà
2. p. cap. 13. in diſcurſu. ideo ex hac ratione
dicit ipſe Lancelo. *d.* 2. *p. c.* 20. *num.* 30. *&* 14.
probabilem eſſe opinionem Franciſ. Mar.
quæ quidē ratio nullo modo vnquam, quo-
modocumque varietur recurſus ad Regem;
poteſt adaptari in hac extraiudiciali omni- 48
modo protectione, & cognitione per viam
violentiæ, & vt ſuprà c. 2. latiùs probauimus,
intimatio ordinariæ non eſt citatio, ſed ſim-
plex quædam monitio, quæ fieri poteſt lici-
tè à iudice quolibet, carente aliàs iuriſdi-
ctione, ſed reſpectu moniti, & certiorati in-
capace. quare cùm hæc extraiudicialis co-
gnitio remaneat ſemper in meris terminis
nudi recurſus extraiudicialis, non poteſt
adaptari limitatio caſu, quo ipſa ſine ſcru-
pulo vera dici poſſit.

Minus etiam obſtat quintum de relatio- 49
ne ad Principem pendente, quia iſta pro-
ceſſus remiſſio, nec quadrat, nec poteſt con-
uenire aliquo modo naturæ, & qualitati re-
lationis, quam iudex inferior facit Princi-
pi, prout latè videre eſt ex eodem Lancel.
d. 2. *part. cap.* 8. *à princip.* deinde quia d. rela-
tio, de qua ibi loquitur, reſpicit merita, &
eſſentiam, ſeu ſubſtantiam cauſæ princi-
palis, cuius iudicialis, atque iuriſdictiona-
lis deter

lis determinatio expectatur à Rege, & ideo nihil mirum, vt ſuſpendat iuriſdictionem inferioris, interim dum illi cauſa iterum remittitur, aut reſolutio expectatur. quod quantum à noſtro recurſu diſtet, nemo eſt, qui non videat. imò vlteriùs habemus legem Regiam expreſſam 9. *titulo* 14. *libro* 4.
50 *recopilation.* vbi diſponitur, quòd quando Princeps mandat iudici inferiori, aut tribunali, vt illi mittat relationem ſuper ſtatu alicuius negotiis, non propterea debeat, in eo ſuperſedere, niſi fortè aliquando ipſe Princeps ſuperſedere, mandet ſimul.

51 Quibus ſuppoſitis, audiendus non erit Ceuall. dum contrariam partem audactèr, ac temerè ſectatur, quia loquitur contra omnia iuridica principia, & notiſſimam omnium tribunalium ſupremorum praxim, & propterea communi Senatorum, & aduocatorum calculo reprehenditur quotidie. fundatur enim in falſa opinione, tenente, recurſum ſuſpendere, quia vt vidiſti, non eſt vera, & adhuc dato caſu, quòd vera foret, nihilominus ex ea non potuiſſet in-
52 ferri ad recurſum Regium, de quo loquimur, quia longè abſimilis eſt, quoniam querela fundatur in errore partium, & circumuentione aduerſarij. Greg. Tholoſ. *tractatu de appellat. libro* 1. *cap.* 6. *numero* 10. Scacia *tractatu de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 3 *ſub numero* 34. hic noſter fundatur in ſola violentia, & vi oppreſſione iudicis (vt ſæpè dictum eſt) ille recurſus, & querela reuide-
53 tur etiam ex nouis actis, & nouiter repertis, ac nouis productionibus, Gregor. Tholoſ. *vbi proximè numero* 11. & Scacia *ſub d. numero* 34. at noſter recurſus, & querela ex eorumdem actorum inſpectione duntaxat, nullo modo aliis admiſſis detegitur, vt probat *l.* 36. *titulo* 5. *libro* 2. *recopilat.* & nos la-
54 tè probauimus ſuprà cap. 2. deinde ille recurſus licèt ſit à principio extraiudicialis, tamen in eius cognitione, ſequuta (vt requiritur) citatione, efficitur iudicialis, & litis pendentia, vt nuper in reſponſione ad quartum argumentum numer. 45. poſt Fran. Mat. Lancelotum, & alios diximus. at noſter recurſus à ſui principio vſque ad eius finem nihil iudicialitatis recipit, nec recipere poteſt, ſed in eo proceditur abſque ſpe illam in minimo recipiendi, vt ſæpe ſuo loco diximus, ille recurſus, & querela prouenit ex potentia meræ, & ſupremæ iu-
55 riſdictionis, vt manifeſtè apparet ex Doctoribus, de illo tractantes, quos citauimus hactenus. at iſte noſter ex ſola poteſtate politica, & œconomica, & etiam charitatiua abſque veſtigio, ſeu vmbra iuriſdictionis, quam rei qualitas, & ſubiecta materia nullo modo patitur. item an ille recurſus ad 56
appellandum iuxta terminum datum eſt proponendus, ſi credimus ingenti Doctorum cateruæ, quos congerit Lancelot. *de attentat.* 2. *parte cap.* 19. *numer.* 11. (quem tamen pro reſolutione vide) *à numer.* 24. *&* 25. & vide etiam Scaci. *vbi ſuprà ſub numer.* 27. *verſiculo ſubdeclara primò, & numer.* 28. at noſter recurſus nullo termino, aut tempore circumſcriptus reperitur. Ex quibus omnibus clarè patet, quòd quando fortè verum foret, recurſum ad Principem habere effectum ſuſpenſiuum; tamen ex rationis diſparitate non potuiſſet, de illo ad noſtrum argui, à contrario autem, ſcilicet; retenta veriori opinione negatiua, quæ habet, carere ſuſpenſiuo; rectè procedit argumentario de illo ad noſtrum, per argumentum à fortiori, quo nos vſi fuimus ſuperiùs.

Et notandum eſt, quòd ipſemet Ceuallus contrarium firmauit *in tractatu de cogni.* 57
per viam viol. gloſſ. 15. *numero* 1. *folio* 97. vbi loquendo de via exequutiua, vt iudex licitè poteſt in ea procedere, in hæc inquit: Tunc non eſt reponendum, quod exequutioni traditum eſt, imò non obſtante appellatione, & inuocatione auxilij regalis; iudex Eccleſiaſticus licitè procedit in cauſa, *&c.* Ecce igitur manifeſtè ſentire, quòd recurſu pendente ad Regem, proceſſum non fieri nullum, & attentatum ex hoc capite, ſed pendere ex natura, & qualitate appellationis principalis. quæ ſi careat ſuſpenſiuo, ille etiam geſtus recurſu pendente, ſit licitus, & non reponendus, prout ſuperiùs reſoluimus. nam ſi ex capite pendentis recurſus Regij fuiſſet attentatus, & nullus, nullo modo potuiſſet validus reddi, nec reuiuiſci, vt ſuprà probaui.

Quoad ſecundam partem noſtri capitu- 58
li, ſcilicet; an pendente recurſu ad Regem, ſuſpendantur, vel currant termini, parti vel partibus aſſignati ad aliquem articulum à iure, ſeu à iudice, & licèt hinc inde plurima poſſem conferre, breuiter tamen dicendum arbitror, terminos non currere. Finge receptæ ſunt partes ad probandum cum certo termino aſſignato, vna pars vel appellauit à ſententia probationis receptæ, vel interim in diſcuſſu appoſuit contra teſtem legitimam obiectionem, & à non admiſſione, vel ab admiſſione ex aduerſo fuit appellatum; vel quis fuit vigore inſtrumenti exequutus, cui intimatus fuit decem dierum terminus, interim ob aliquam cauſam appellans. & iis caſibus, & aliis ſimilibus ad Senatum Regium recurritur per viam violentiæ, interim dum in Se-

natu diſceptatur, & cognoſcitur de qualitate appellationis, ſuſpenduntur dicti termini. quia proceſſus originalis defectu impeditur eius curſus, & partes occupati ſunt, & impediti, dum aſſiſtunt in diſceptatione articuli violentiæ in Senatu Regio. quare illis non debet obeſſe terminorum cur-
59 ſus. Primò quoniam dum ſuper aliqua re diſceptatur, vt ipſa diſceptatione pendente terminus non currit partibus, nec etiam iudici. ita eleganter in pulchro caſu obtinuiſſe, teſtatur Ioan. Baptiſt. Gener. B. *in tractatu de arbitr. libro* 33. *cap.* 2. *numero* 8. *&* 9. latè proſequitur Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 20. *à numero* 4. *& ſuprà*, qui *numer.* 6. *& in* 3. *part. cap.* 30. *in priuileg.* 10.
60 firmat fatalia non currere appellanti, donec diſceptatur, an appellatio ſit nulla, poſt Paul. Caſtrenſ. *conſilio* 231. *viſis actis numer.* 2. *libr.* 1. Iaſ. *in l. contra maiores Cod. de inoffic. teſtam. & in cap. ex ratione de appellat.* & poſt Bald. *in l.* 2. *Codic. ſi penden. appellat. mors intern. in fin.* tradit Barthol. Socinus *in conſilio* 122. *præſtantiſſime n.* 4. *libr.* 1. quia legitimum reputatur impedimentum. ergo hic dum diſceptatur coram Principe de legitimitate, & potentia, ſeu effectibus appellationis, debet ſuſpendi terminus.

61 Cui conuenit, quod dicunt *Montalb. in l.* 13. *titul.* 10. *libr.* 3. *fori*, quem referens ſequitur Ciſuent. *in l.* 70. *Tauri.* & per eos Mieres *in tractatu de maior.* 3. *part. quæſtio.* 26. *numer.* 60. *in nouiori impreſſione*; quòd nouem dierum termini, qui dantur ad retrahendum rem venditam, non currunt, durante diſceptatione ſuper ipſa re, & eius venditione.

62 Pro quo fortiùs vrget, quòd quando condemnatus vſus eſt remedio nullitatis, interim dum de ipſa diſceptatur, non currunt ei decem dies ad appellandum, etiam ſi in nullitate ſuccumbat, Cynus *in l. contra maiores* 16. *numer* 7. *Cod. de inofficioſ. teſtament.* Franc. *in cap. dilecto* 63. *quæſt* 6. *numer.* 11. *de appellat.* Hippolyt. de Marſil. *ſing.* 152. *ſuccumbens*, quem referens ſequitur Thom. Foſſan. *conſilio* 10. *inſtantiis numer.* 8. *&* 10. & aduerſus Guido. Papæ, & Lancelot. hanc ſequitur opinionem Scacia *de appellat. quæſt.* 12. *num.* 169. & iterum *quæſt.* 15. *ſub numer.* 91. *&* 98. *& numer.* 95. poſt Ioan. de Amicis *conſilio* 6. *ſacr. Regio à num.* 29. *cum ſequentibus, & ſub nu-*
63 *mer.* 35. vbi de communi omnium conſenſu procedere, vbi nullitas prouenit ex attentatis. Igitur idem dicendum venit in noſtro caſu, quòd dum pendet remedium, & cognitio violentiæ, quo aliquis oppreſſus vſus eſt; non debet currere terminus, nec aliquod partibus præiudicium genera-

re. Et hinc etiam prouenit, quòd quando 64
duæ dilationes ex diuerſis cauſis, ſeu actionibus procedunt, vna alteram non confundit, ſed ſucceſſiuè prodeſt, vna poſt alteram finitam, latè proſequitur Tiraquel. *de retract. conuentio.* §. 1. *gloſſ.* 1. *& vnica, gloſſ.* 18. *cum ſequentibus.* & iterum *à numer.* 61. *cum multis ſequentibus.* de quo nos alibi diximus latiùs in materia exceſſus.

Hinc eſt, vt impedito agere, non currit 65
tempus *l.* 1. §. *fin. ff. de annal. excep. l. vt perfecti. C. de annal. exceptio.* Iaſ. *in l. contra maiores numer.* 6. *Cod. de inofficioſo teſtam.* Rimitial. *conſil.* 21. *numer.* 29. *lib.* 1. Decius *conſil.* 358 *colum. penult.* Crauet. *conſil.* 271. *lib.* 1. Menoch. *conſil.* 38. *numer.* 35. *volum.* 1. Bert *quæſt. famil.* 40. *&* 65. Bard. *de temp. vtil. & contin. cap.* 7. *&* 8. *cum ſeqq.* Ioan. de Lignan. *de cenſur. Eccleſiaſt* §. 14. *numer.* 17. ex quo inferunt Rom. *conſil* 433. *incipit quoad primam.* Felin. *in cap. cùm dilecto. colum.* 21. *verſiculo limita* 7. *num.* 13. *de reſcript.* Rip. *tractat. de peſte* 3. *part. quæſt* 6. Hierony. Præuid. *in tract. de peſt. verſiculo vidimus num.* 2. Caſſ *deciſ.* 1. *de dilat. & ſuper regul. Cancell. deciſ.* 22. Sarm. *de publican. quæſt.* 3. *num.* 2. Rebuff. *in ead. regul.* Marſ. *in l.* 1. § *propterea num.* 131. *ff. de quæſtio.* Moder. Florent. *de fortuit. caſi part.* 2. *quæſt.* 6. Cardi. Pariſ. *conſ.* 143. *colum.* 1. *volum.* 4. Nauarr. *conſ.* 3. *num.* 3. *de renunt.* Caputaq. *deciſ.* 73. *part.* 2. Flami. Pariſ. *de reſigna. lib.* 11. *tom.* 2. *quæſt.* 13. *à numer.* 1. *& numer.* 33. qui loquuntur de impedimento, quod ſuſpendit tempus publicandi reſignationem, & ipſe Flami. Pariſ. *ibi à num.* 10. quòd impe- 66
dito non currit terminus conficiendi inuentarium, & quòd impedimentum excuſat à pœna, à contumacia, à deſertione, à ſolutione canonis debiti, ab emphyteuta, ab obli- 67
gatione accedendi ad Concilium ſiue generale, ſiue prouinciale, & aliis pluribus, vbi latiſſimè & diluculè proſequitur hanc materiam. Hinc eſt, vt propter impedimentum 68
receditur à forma, Cardin. Pariſ. *conſil.* 32. *numer.* 11. 14 *&* 16. *& conſil.* 33. *num.* 32. 25. *&* 31. *volum.* 2. Crauet. *conſil.* 12. *volum.* 2. Burſat. *conſilio* 74. *numer* 158. *volum.* 1. quia non videtur forma ac legi contrauenire. Iaſ. *in l. ſi quis numero* 7. *ff. de iuriſd. omni. iud.* Ægui. Boſſ. *in practica crimin. titulo de arceſ. fideiuſſ. numer* 47. Flamin. *vbi proximè numero* 3. *&* 5.

Hinc eſt, quòd impedito ex facto iudicis 69
non currit tempus. Pariſ. *conſ.* 124. *præſentis num.* 1. *libr.* 1. Balb. *tract. de præſcriptio. in* 1. *p.* 4. *p. princ. quæſt.* 6. *numer.* 4. *tom.* 17. *folio* 71. Scacia *de appellat. q.* 15. *num.* 124. *& à num.* 122. *cum ſequentibus.* vbi plurimos allegat. plures etiam citat Flami. Pariſ. *de reſign. lib.* 11. *tom.* 2. *q.* 13. *num.* 120. *& numer.* 95. & facit ad propoſitum

poſitum quod ipſe Flami.*num.* 121. poſt Sar-
net. *de public. quæſt.*13. *num.*3. Rip. *in tractatu*
de peſt. in 3.*p. q.*6. quòd ſi literæ detineantur
à iudice, & tranſeat tempus, excuſatur à
publicatione.
70 Hinc eſt, vt impedimentum proueniens
ex facto Principis excuſat, vt teſtatur Deci.
*in cap ex ratione num.*22. *verſic. ſecundus caſus.*
Scacia *de appell. quæſt.* 15. *ſub num.*124. *verſ.*
71 *aduerte vnum, ad finem.* imò etiam violentia
excuſat, & eſt cauſſa, vt tempus non currat
vim paſſo, ita poſt alios Flami. Pariſ. *vbi pro-*
ximè à num. 95. *cum ſequentibus.* vbi etiam de
impedimento proueniente ex facto aduer-
ſatij, quæ omnia optimè conducunt reſo-
lutioni noſtræ propoſitæ difficultatis.
72 Et in noſtris terminis, quòd termini, &
tempora iure præſcripta non currunt pro-
pter recurſum ad Regem per hanc viam vio-
lentiæ, expreſsè determinauit Rot.Romana
in vna Longionen. Præſtimon. 27. Nouemb.
1592. coram Pamphilo, quam ad literam re-
fert Nicol.Garc. *tract. de benef.*6.*p.cap.*4.*ſub n.*
42. *fol.* 819. in qua poſtquam latè tractaue-
rit, an lapſus fuerat terminus exequẽdi exe-
quuroriales quaſdam, poſt medium ita dici-
tur: Maximè cùm taciturnitas fuerit cauſſa-
ta ex impedimentis, præſtiris per Aluatum
mediante recurſu ad conſilium regium, per
quod curauit, auferri exequuroriales, *&c.*)
quæ mirabilis eſt ad propoſitum. & ita etiam
declaratum fuit, & practicatum in hoc Se-
73 natu Gallo-Græco. maximè quia huiuſmo-
di impedimentum eſt notorium, euidens, &
manifeſtum, probatum ex eiſdem actis, qui-
bus apparet quantum tempus ipſum dura-
uerit. ex iis, quæ latè proſequitur Flamin.
*vbi ſuprà à num.*22. *cum ſeqq. & à n.*119.
Et nullo adducto fundamento, nec au-
thoritate (multò poſt hæc ſcripta) legimus
Ceuall. *in tractatu de cognitio. per viam violent.*
gl. 14. *numero ſi. ad ſi.* tenentem hanc partem,
qui in hoc articulo ita ait: *Y los terminos de*
la prueua eſtan ſuſpenſos, durante que el proceſ-
ſo no ſe buelue a remitir al eccleſiaſtico, y ſi fue-
re exequutiua la cauſſa no corren los diez dias
de la oppoſicion, ſino que a de boluer anotificar el
termino, ſi el proceſſo fuere remitido al ordinario
ſobre algun articulo y aſſi lo he viſto y praticado.
74 quia impedito agere non currit tempus *l* 1.
§. ſi. Cod. de annal. excep. & eſt regula iuris di-
centis, quod per me non ſtat, mihi imputari
non debet.) Hæc ille in hoc articulo dixit.
quantum autem aſſerit, quòd denuo ſit ter-
minus oppoſitionis intimandus, ita vt de
nouo incipiat currere ratione, & fundamen-
to caret, nam terminus ſuſpenditur, & re-
manet in eo ſtatu, quo ſuperuenit impedi-
mentum, ita vt pars termini iam tranſacti
non renouetur, ſed dumtaxat tollitur de
medio illud tempus, quo impedimentum
durauit. ita Flami. Pariſ poſt alios *vbi ſuprà* 75
*à num.*127. *& ſeq. & n.*119. pulchrè & plenè
Roman. *conſ* 443. *quoad primum in prin.* Cal-
deri. *conſil.* 210. *aliàs* 4. *de appell. circa med.*
verſ. & eſt danda. Gemini. *conſ.* 42. *num.* 10.
verſ. impedimentum plurimam comprobationem
Roman. *conſil.*496. *primus num.*9. *& ſeq. verſ.*
quoad ſecundum. Cardin. Tuſc. *practi. concluſ.*
litera T, concluſ. 29. *num.*8. *& num.*21. *tom.*4.
& alibi paſſim per Doctores. aliàs enim ma-
ximæ potuiſſent oriri & intolerabiles frau-
des ad renouandum terminum tranſactum,
quibus locus dandus non eſt. & nos pro hac
opinione plures citauimus 2 p.c.13. à n.253.
& eam inſuper ſequuntur Bald. & eius ad-
dit. *in authen. clericus. n.*9. *C. de Epiſcop. & cle-*
ric. Amedæ. *de ſyndicat. num.*76. *fol.*48. Catal.
*eodem tractat. quæſt.*75. *n.* 44. *& ſeqq. fol* 15.
Pur. *eod. tractat. verb. inſtantia ſyndicat. cap.*4.
*fol.*194. Caſtel. *in l.*64. *verb. paſſados. fol.*192.
*col.*3. *in fin.* & ibi Palac. Rub. *num.* 5. *fol.*126.
in leg. Taur. Auenda. *reſpon.*2. *fol.*118. *concl.*6.
Didac. Perez *in l.*5. *tit.*8. *lib.*3. *ordin. col.*1111.
verſ. intelligenda. Azeued. *in addit. ad Curi. Pi-*
ſan. lib 4. *cap.* 6. *num.*87. *fol.* 123. *& in d. l.*7.
num. 81. *in fin. & ſeq. tit.* 18. *lib.*4. *recop.* facit
regul. *imputari. de regul. iur. in* 6. *& l.* 1. *& tit.*
ff. de eo per quem factum erit.
Et in terminis quando in via executiua 76
ob impedimentum partis non potuit fieri
informatio per debitorem, ei non aſſigne-
tur nouus terminus ex integro, ſed ſupplea-
tur tantum, quantum abſtulit impedimen-
tum. probat poſt nonnullos ex allegatis Bo-
badilla *in polit. lib.*3. *cap.*8. *n.*253.

CAPVT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis: an poſtmodum eis integris, poſſit, eiuſdem appellationis virtute, ſuper eodem articulo Regius iterum haberi recurſus per hanc viam violentiæ.

SVMMARIVM.

Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis, aut reuiſionis, reuocari non poteſt. num. 1.

Ceuallos refertur aſſerens decretum violentiæ tranſire in rem iudicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad conſilium ſupremum, quia illud poteſt reformare, & reuo-

care. numero 2. vide num. 36.

Sententia lata contra rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. num. 3.

Decretum violentiæ que no viene por la orden o en eſtado, *non impedit, vt iterum ordinato proceſſu, queat oppreſſus ſuper eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. n. 4.*

Sententia abſolutoria ob ineptum libellum non impedit, alium bene conceptum nouiter proponere. n. 5.

Succumbens ex actione ineptè propoſita, iterum aptè agens auditur. n. 6.

Decretorum violentia que por agora no haze fuerça, *&c. non impedit, quominus oppreſſus accedente poſtea violentia queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere. n. 7.*

Agens ad debitum conditione non impleta & ſuccumbens, poterit illa impleta iterum agere. n. 8.

Succumbens ob non probatam rei poſſeßionem in aduerſario, contra illum denuo poßidentem poteſt iterum agere. n. 9.

Cauſa defenſionis limitata limitatos producit effectus. num. 10.

Decreto, vim non fieri, lato ſemel in Senatu, eſſentialibus tamen actis deficientibus, poſtea tamen integris, poſſe eiuſdem violentiæ reſpectu iterum haberi recurſum, defendit Author. num. 11.

Acta integra facta à iudice eccleſiaſtico, de eſſentia ſunt recurſus Regij, vt vis detegi poßit. num. 12.

Sententia lata actis non integris, ſed diminutè tranſportatis, eſt nulla ipſo iure, & quæ executionem non meretur. n. 13.

Et hac nullitas non excuſatur præſumptione boni iuris. n. 14.

Exceptio proceſſus non integri ante omnia per iudicem examinanda. n. 15.

Gratianus reprobatur, & varius arguitur. n. 16.

Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma & ordo omittitur. n. 17.

l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. recopi. ibi, en la forma acoſtumbrada, *&c. & ibi*, manden traher el proceſſo, *&c. ponderatur & interpretatur. ibidem.*

Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato. n. 18.

Actis non viſis vel eis non integris, ſed diminutis, ſententiam ferre, idem eſt. n. 19.

Cauſa vera vbi requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit, eam habere pro ſubſiſtente. n. 20.

Factum malè aut minùs plenè ex integro eſt agendum. n. 21.

Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo, & inutiliter geſto, quia iterum vtiliter geri poteſt. n. 22.

Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, ſi ex eo non ſatisfit intentioni diſponentis, alius fit, vt ex integro ſatisfiat. n. 23.

Per decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini & intentioni Principis, iuris diuini, naturalis, & Canonici, cùm vis ſubſiſtat. num. 24.

Diſpoſitio pro certa cauſſa (prout violentiæ repulſio) durat durante cauſſa. n. 25.

Cauſſa durante ſemper durat, quod ob cauſam introductum eſt. num. 26.

Per decretum violentiæ, ſcilicet, illam non adeſſe, non integris actis latum, maior iudici datur occaſio violentiæ inſiſtendi. n. 27.

Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem iudicatam. num. 28.

Extraiudicialis actus licèt poſt decem dies per appellationem non reuocetur; tamen ſic quandocumque per viam recurſus, & querelæ. n. 29.

Actus extraiudicialis numquam tranſit in rem iudicatam. n. 30.

Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, non auditur vlteriùs appellans. n. 31.

Deſertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ. n. 32.

Decreto (vim non fieri) ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus eis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus. n. 33.

Decreto violentiæ ſemel dato actis non integris, non adiit oppreſſus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis, aut reuiſionis, ſed extraiudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum n. 34.

Remedium ſalubre violentiæ, non eſt credendum, velle Principem fictè & apparenter præbere, manente adhuc vi. n. 35.

Ceuallos reprobatur aſſerens decretum violentiæ tranſire in rem iudicatam. n. 36.

Ceuallos reprobatur aſſerens, conſilium ſupremum reuocare, & reformare decretum violentiæ latum à Cancellaria, vel alia audientia inferiori. num. 37. & ſeqq.

Ceuallos reprobatur aſſerens Nuntium de appellatione cognoſcentem non poſſe ſententiam ferre contrariam decreto violentiæ directo ordinario inferiori. n. 38.

Decretum violentiæ non facit inſtantiam, nec præiudicium partibus, nec tranſit in rem iudicatam. n. 39.

Cognitio ſuper iuſtitia cauſæ principalis remanet ſalua ſuperiori per decretum violentiæ, quod cum ſuperiore nec loquitur, nec intelligitur. num. 40.

Iudex ſuperior cauſſa cognita poteſt ſuper ſententiæ executione & attentatis terminare, nullo habito reſpectu ad decretum violentiæ directum inferiori. n. 41.

Deferendum, vel non, licèt ad ſui inſtructionem poßit

poſſit cognoſcere iudex inferior, tamen ſuperior non impeditur, ſuper admittenda vel reiicienda appellatione & attentatis, terminare. num. 42.

Superioris interloquutio ſuper admittenda vel non admittenda appellatione, & reuocatione attentatorum, etiam ſtante decreto directo regio inferiori, eſt nouum grauamen, & diuerſa perſona oppreſſa, diuerſus iudex, & noua violentia, & ſic noua appellatione & recurſu indiget. n. 43.

Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. num. 44.

Diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus, quæ propter ſuperuenientiam noua cauſſa alteratur. num. 45.

Decreto violentiæ ſi iudex ipſe per litis diſcurſum contrariam ferat ſententiam, noua appellatio & nouus recurſus eſt neceſſarius, quia noua eſt vis. n. 46.

Conſilium ſupremum ſe intromiſiſſe vnquam in reformatione decretorum violentiæ Regij tribunalis inferioris, nec viſum, nec hactenus auditum eſt. n. 47.

Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum poteſt recurri, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs. num. 48.

Oppreſſus, qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe, licèt vim non fieri, poteſt eis integris, iterum recurrere; ſecus autem appellatus. num. 49.

Pars appellata, quæ contra ſe reportauit decretum in Senatu, vim fieri actis diminutis; non poteſt eis integris vlteriùs recurrere, quia caret appellatione, & ſic fundamento, quo violentia fundatur. n. 50.

Violentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferendæ. n. 51.

Iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. num. 52.

Iudex deferens appellationi minùs legitimæ non punitur. num. 53.

Oppreſſus affirmans in Senatu, acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo. n. 54.

Oppreſſus vt iterum poſſit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus nõ integri, debet de hoc conſtare notoriè, & euidenter ex actorum inſpectione, aliter non auditur. n. 55.

Et quomodo conſulatur oppreſſus vt hoc modo notoriè appareat. ibidem.

Notarij fidei ſtandum eſt aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem prouiſionis de autos diminutos, *quo ad proceſſus inſpectionem ſuper violentia procedit Senatus. num. 56.*

Actis nouis apparentibus facit variare fidem Notarij, contrarium aſſerentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu. n. 57.

Giurba diſtinctio an ſi ſententia ſit nulla ob acta non integra reprobatur. num. 58.

INGENVE fateor, in hac quæſtione
plus diſcere, quàm docere me velle.
ſiquidem dato ſemel decreto vigore vnius
appellationis quoquo modo acta acceſſerint
ad tribunal, ſi iterum prætextu proceſſus
non integri, velit oppreſſus, alia noua
non accedente violentia, ad idem confugere,
pro alio decreto obtinendo; videretur,
potiùs accedere pro prioris reuocatione,
& ſaltim quaſi per viam nullitatis petere
reuiſionem iterum, quod nullo modo pa- 1
titur, vt poſt Auenda. *de exequen. mand. c. 1.*
num. 32. verſ. & quia prouiſio in prima parte.
Gaſp. Rodrig. *tractatu de annu. reddit. lib. 1.*
quæſt. 17. num. 73. Practic. Monter. *in 5. tractatu de Chancell. tit. Sigueſe el tercero proceſſo*
que es eccleſiaſtico ad fi. fol. 93. & ſeq. ad fi. fol. 94.
& l. 35. lib. 2. recopil. latiùs diximus ſuo loco,
à neutro decretorum genere in articulo violentiæ
dari appellationem, ſupplicationem,
nec etiam permitti nullitatem, aut alium
recurſum. ergo dicendum eſt in hoc caſu;
vt nullo modo iterum admittatur oppreſſus,
quantumcumque de actorum diminutione
ac diſmembratione dixerit.

Vlteriùs & pro hac parte negatiua facit, 2
quoniam licèt decretum tribunalis Regij
inferioris ſuper cognitione per viam violentiæ
reſpectu conſilij ſupremi propter eius
ſoueraniam, numquam tranſeat in rem iudicatam;
quominus queat ſuper eodem articulo
violentiæ datum decretum per Cancellariam,
aut aliam Regiam audientiam,
reformare, reuocare, ſeu in melius reponere:
tamen reſpectu eiuſdem tribunalis, &
Cancellariæ, quæ decretum violentiæ protulit,
ſiue iuſtum, ſiue iniquum, eo non admittitur
appellatio, ſupplicatio, aut alius
recurſus: quia reſpectu ſui tranſiuit decretum
in rem iudicatam, ita hanc conſiderationem
latè proſequitur Ceuall. (quem multo
poſt hæc vidi) *in tractatu de cognit. per viam*
viol. 2. p. q. 74. à num. 24. vſque ad fi. vbi caſum
& exemplar recenſet *fol. 283.* igitur oppreſſo
ſemel dato vno decreto in tribunali, oſtiũ
penitus claudendum eſt, ne aliter recurrere
poſſit, cùm decretum iam tranſierit in
rem iudicatam, quia ſententia lata contra 3
rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. Bal. *in l. 1.*
colum. 2. n. 5. verſ. ex prædictis C. quando prouo.
non eſt neceſſe. & in cap. ſi à nobis 65. & ibi
Philipp. Franch. *n. 12. verſ. ſed quæritur de*
appellat.

appellat.& hanc eſſe communem opinionem
teſtatur & ſequitur Franc. *in cap. dilecto* 63.
quæſt. 41. *ſub num.* 94. *de appellat.* latè proſe-
quitur Scacia *de appella. q.*11.*à num.*194 *cum*
pluribus ſeqq.

Sed nihilominus vt in re tam graui, at-
que difficili cum diſtinctione procedamus;
Tres caſus diſtinguendi ſunt: Primus quan-
do in Senatu poſt actorum inſpectionem
4 decretum fuit, proceſſum non venire per
ordinem debitum,& ſtatum, puta; quia de-
ficit appellatio. & tunc dubium non eſt, vt
iterum ſuper eodem articulo, & eiuſdem
appellationis cauſſa, & occaſione, poſſe ite-
rum ad eundem Senatum recurri, quando
proceſſus conduci poſſit ordinatè, ac debi-
to, ſeu legitimo modo. quia ex eo decreto
nihil ſuper articulo violētiæ decretum fue-
rat, ad ſimilitudinem ſententiæ abſolutoriæ
ab obſeruatione iudicij, vel ab inſtantia, pu-
ta; propter ineptum libellum, vt poſſit ite-
rum eadem cauſſa in iudicium refricari, be-
5 ne concepto libello. vt probant text. *in leg.*
ſed & ſi pupillus §. *ſi inſtitoria.* & ibi gl. Bal. &
expreſsiùs Alberi.& Salic. *ff. de inſtitu. & in*
l. Meuius in ſi & ibi quoque Alber. *ff. de pact.*
dotal. & c. coram & ibi Petr. Ancar. *in* 4.*not.*
de reſcrip.& cap.examinat. de reſcrip. Signorol.
*conſ.*142. *in quæſt. vertente col.* 2. *verſ. præterea*
in ſimili. vbi alia iura citat Ancaran. *in cap. ne*
captandæ colum. 1. *in* 3. *not.de conceſſ præbend.*
lib. 6. bonus textus *in clem.* & ibi Card.Flor.
in 2. *notab.* & alij *de appell.* latè Tiraq. *in leg.*
6 *bones* §. *hoc ſermone limi.* 1. *à num.* 16. qui di-
cunt, quòd ille, qui actionem aut libellum
ineptum propoſuit, & ob id fuit repulſus,
vel ſuccubuit, debet iterum aptè agens au-
diri de nouo.

Secuodus caſus eſt præcedenti ſimilis,
puta; quando decretum eſt in Senatu, *que*
7 *por agora no haze fuerça y ſe le remite*, &c.
quod tunc contingit, quando reperitur in
actis, iudicem nihil appellationi reſpondiſ-
ſe, an deferebat. Vel non, vel quando con-
queritur de exequutore nolente deferre ap-
pellationi per aliquem interiectæ, eo, puta;
quia eum citauit, certántem non eſſe com-
prehenſum, coram quo oppoſuerat exce-
ptionem legitimam, & nihil contra eam iu-
dex dixerit. Vel quando eſt appellatum ab
aliquo iudice conditionaliter, niſi me ad-
miſeris ad probandum, vel conceſſeris ter-
minum,&c. & non expectata determinatio-
ne, & grauamine iudicis, recurrit ad Sena-
tum per viam violentiæ, & pluribus aliis, de
quibus per diſcurſum huius operis: quo-
niam poſtmodum facta & accedente violen-
tia ſuper eodem articulo, poterit abſque du-
bio, iterum ad Senatum confugere, vt in
caſu ſuperiori & ex identitate rationis.

Pro quo facit, nam qui nondum condi- 8
tione impleta, egit ad debitum,& ob id ſuc-
cumbit; tamen ea conditione poſtea imple-
ta, denuo iterum poteſt agere *l.grege ff. ſi ſub*
conditione ff.de ædilitio edicto l. mater §.*eandem*
verſ.& ideo ſi forte ſub conditio. ff. de exequutio-
ne rei iudi. Tiraq. *in d.* §. *hoc ſermone limit.* 1.
*num.*16. & meliùs facit, nam ſi actor ideo à
iudice ſit repulſus, quia rem petitam reus
non poſſideret, poterit licitè iterum agere,
ſi reus inceperit poſſidere, *l. quoties* §. *vlt.* 9
l.ſed & ſi poſtea ff. de noxal. act. l. ſi à te in prin.
& l. rem meam & l ſi quis ad exhibendum ff de
except. rei iud. l. procurator ad exhibendum in
prin ff.rem ratam haberi l.neque 3 *.ff.ad exhiben.*
latiùs comprobat Tiraq. *in repetit.l.bones* §.*hoc*
*ſermone limi.*1.*num* 17.*ff.de verb.ſigni. fol.*232.
& quia hoc idem dictat, & indicat ſimilium
Doctorum conceptio, quia eſt limitata, ac
ideo limitata cauſſa defenſionis limitatos 10
producit effectus. Maria. Socin. *conſ.*26. *ex*
*his quæ in facto colum.*3 *.verſiculo poſtremò poſito*
*lib.*1. Tiraq.*in tractatu cauſſa ceſſante ſub n.*147.
vbi per totum latè comprobat regulam ge-
neralem, quòd cauſſa limitata limitatos pro-
ducit effectus.

Tertius, & difficillimus caſus eſt; quan- 11
do directè latum eſt in Senatu decretum ſu-
per articulo violentiæ, puta; vim non fieri,
ſed tamen deficientibus aliquibus eſſentia-
libus actibus, quæ ſine dubio ſi ſimul ſtarent
cum aliis, penitus appellationem iuſtifica-
rent, manifeſtámque violentiam detege-
rent: & tunc ſi poſtmodum apparuerint
cum proceſſu, opinor, poſſe denuo iterum
eiuſdem appellationis virtute, & ſuper eo-
dem articulo ad eundem Regium Senatum,
ſeu audientiam per hanc viam violentiæ re-
curri, ad quod moueor ſequentibus.

Primò, quoniam ad huiuſmodi extraiu- 12
dicialem cognitionem per viam violentiæ
omnimodo ſunt eſſentialia omnia acta in-
tegra, quæ facta fuere coram iudice eccle-
ſiaſtico, vt aliter veritas rei, qualitas, & na-
tura appellationis detegi non poterit, nec
violentia iudicis apparere, vt latiſſimè ſuprà
c.2. & præcipuè in §.2. à prin. adeò vt etiam
in iudicialibus ſi ſuperior actis non integris,
ſed cum diminutione, & diſmembratione
tranſportatis ſententiam ferat, nihil agere
videtur, ſed ipſa ſententia eſt nulla ipſo iu-
re, adeò vt exequutioni mandari non poſſit, 13
ita determinauit Rot. Rom. in vna Corro-
nen. bonorum de Sectilo Mercurij 28. Iunij
1589. quæ inter relatas per Proſper Farinac.
eſt *deciſ.* 104. *reſoluerunt. & deciſ.*107 *num.*2.
alteram etiam Rotæ deciſionem, quam poſt
Marqueſſ. citat & ſequitur Ioan.Hieronym.
Campanil.

Campanil. *diuerſ. iur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *ſub n.* 314. *fol.* 367. Fiuiz. *deciſ.* 11. *n.* 13. *p.* 3. *& per l.* 2. vbi gl.& B. *n.* 1. *&* 2. Iaſ. *n.* 15. Decius *n.* 33. *C. de edend.* Felin. qui communem dicit *in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ ante num.* 17. *de conſtitut.* tenet eleganter Mateſcotus *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 43. *à num.* 1. *cum ſeqq.* maximè hodie ſtante Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat.*
14 *cap.* 20. *§. præterea.* quod habet decretum irritans, quæ nullitas non excuſatur præſumptione boni iuris. Socin. Iun. *conſ.* 8. *n.* 3. *lib.* 2. ſed imò parte opponente priùs iudex de ea
15 cognoſcere debet. Pute. *deciſ.* 72. *num.* 6. *lib.* 3. optimè Mateſcot. *vbi proximè n.* 3. vbi teſtatur ſæpe ita tenuiſſe Rot. vt in vna Patauina decimatum 4. Iulij 1576. coram Graff. & in Vetulla. Spolij 3. Maij 1586. coram Plat. & in alia Venet. legitimitaris 26. Febr. 1597. coram Penia. etiam ſi adſit in commiſſione clauſula (quam & quas, *&c.*) quia poſt Tridentin. Signatura, & Rota intelligunt, vt non operetur, niſi tranſportato proceſſu. prout fuiſſe tentum in vna Valenti. Parrochial. 13. Ianuarij 1580. coram Blancheto teſtatur Mateſcot. *d. l.* 2. *cap.* 43. *n.* 4. qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, & quòd huiuſmodi ſententia lata actis non integris ſit nulla ipſo iure; tenet poſt Bal. Purpurat. & alios Anton. Gabr. *commu. concluſſ. lib.* 2. *tit. de appellat. concluſ.* 5. *in fi.* & poſt Bart. *in l.* 2. *is apud quem num.* 5. *verſic. tertio modo.* & ibi Bal. *n.* 5. *verſic. ex quo nota C. de edendo.* tenet Caſſiad. *deciſ.* 2. *num.* 10. *de appellat.* Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 37. *alioqui* 9. *opponebatur num.* 5. *de cauſ. poſſ. & propriet.* quos ſequitur Sigiſmun. Scacia *de appell quæſt.* 20. *num.* 8. 11. *& ſeq.* qui *d. n.* 11. teſtatur, ita fuiſſe deciſum in Rot. die 13. Februar. 1609. in vna Anconita. pecuniat. coram Sactat. ex quibus quidem claré conuincitur Gratianus *diſcep. for. cap.* 121. *num.* 26. *&* 27. qui in totum non eſſe nullum puta-
16 uit. Igitur ſi primum decretum latum non viſis actis integris, deficientibúſque eſſentialibus penitus ad articulum, nullum reputatur, nihilque ex eo actum videatur: licitè poterit de nouo ad Senatum recurri, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum ex regula iuris. Et aduerte quod ipſe Gratia. 4 *part. cap.* 691. *numero* 28. noſtram opinionem tenet abſolutè poſt plures Rotæ deciſiones Farinacij, quas allegat. vide etiam quæ contra Giurbam dixi ad finem huius cap.

Secundò facit, etenim lato decreto actis non integris non eſt ſeruata forma, & ordo
17 datus à l. Regia 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi, *en la forma acoſtumbrada.* & ibi, *manden traher a las dichas nueſtras audiencias el proceſſo eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido, ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare que la appellacion eſta legitimamente*, &c. quæ verba intelligi debent de integro, quia ita iuris intellectus ſuadet, vt latè diximus ſuprà cap. 2. § 2. à princ. & quia rei appellatione tota continetur, quare per diminutionem actorum 18
decretum latum dicitur ordinis perturbatio. ita docet Bal. *in l. is apud quem* 2. *num.* 5. *verſ. ex quo nota C. de edendo.* ſequitur Scacia *de appell. quæſt.* 20. *ſub num.* 8. *ad princ.* Farinac. *deciſ. crimin.* 122. *num.* 4. Purpurat. & Bal. *n.* 6. *in l.* 2. *C. de edend.* Marius Giurba *deciſ.* 29. *ſub num.* 1. qui etiam dicunt quòd idem eſt ſententiam ferre non viſis actis, vel illis non integris, ſeu eſſentialibus diminutis, prout 19
promiſcuè ſic loquuntur Doctores ſupracitati in primo fundamento, præcipuè videndus Scacia *d. numero* 8. *cum ſequentibus.* poſt alios ibi. Ergo iudicandum eſt, ac ſi proceſſus per ordinem debitum non veniſſet ad Senatum, vel ac ſi nunquam veniſſet, cùm forma non ſit ſeruata, quia quoties vera 20
cauſſa requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit, eam habere pro ſubſiſtente, *l. ſi fortè ff. de Caſtrenſ. pecul.* ibi, veritatem enim expectamus, non quod quis finxit.) Alex. *conſ.* 27. *num.* 10. *volu.* 1. tenet Petez de Lara (doctiſſimus, & peritiſſimus quondam aduocatus; nunc meritiſſimus Senator, nec non integerrimus iudex) *in tractatu de anniuer. & Capell. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 109.

Tertiò eſt textus optimus *in l. ſi maritus §. fin.* cuius mirabilia verba ſunt: Si quis adulterum, & adulteram ſimul detulerit, ni- 21
hil agit, poteritque quaſi neutrum detulerit, rurſus à quo velit, initium facere, quia nihil prima delatione egit.) *ff. ad leg. Iul. de adult.* quem text. in ſimili propoſito Tiraq. *in leg. boues §. hoc ſermone* 1. *ſub num.* 3. qui *ibidem num.* 20. pulchrè inquit, vt id quod malè fit, aut minùs plenè, ex integro eſt agendum, cuius dictum fuit gloſſæ *in cap. Daibertum* 7. *quæſt.* 1. & ipſe Tiraq. *ibi n.* 20. *&* 21. mirabiliter hoc comprobat ex eo, quòd ſi in baptiſmo, vel in ordinibus non eſt ſeruata forma, atque inutiliter ſemel fiant, licèt ſint Sacramenta nullatenus reiterabilia; tamen poteſt, iterum denuo ſolemniter ritè & rectè celebrari, ac confici, vbi plutima in comprobationem adducit.

Hinc eſt, vt diſpoſitio loquens de actu li- 22
cèt intelligatur de primo *ex l. boues §. hoc ſermone ff. de verbor. ſignif.* tamen non intelligitur de primo actu nullo, inualido, ſine effectu, & aliàs inutili, quia tunc iterum abſque impedimento alius actus vtilis fieri poteſt, ita latiſſimè poſt alios quamplurimas doctrinas multum conducentes huic propoſito, congerit Titaquel. *dict. §. hoc ſermone limitat.* 1.

limitat. 1. *à numero* 1. *vſque ad finem.*
23 Quartò,& pro hac parte facit, quia licèt
omnis diſpoſitio ſimpliciter loquens, de-
beat intelligi de primo actu, & prima vice,
ita vt iterum reiterari, aut repeti non poſſit,
tamen ſi ex primo actu non eſt ſatisfactum
legis, aut diſponentis intentioni, licitè po-
teſt iterum fieri, & celebrari, íſque actus te-
peri, vt ex integro ſatisfiat diſponenti, ita
ſcribit Bal. *in l. fideicommiſſa* §. *ſi quis alicui*
decem ff de legat. 3. & idem Bal poſt Cyn. *in*
leg. veluti §. *hac vox.* per illum textum, & ibi
quoque Alexand. Iaſ. & Iacob. de S.Georg.
ff. de edend. & ipſe Bal. *in l. qui per ſalutem in*
fi. nouæ lecturæ. per illum textum,& ibi etiam
Alexand. & Iaſ. *ff. de iur. iur.* latiſſimè proſe-
quitur pluribus doctrinis, & exemplaribus
comprobans Tiraq *in d.l. boues* §. *hoc ſermone*
*limit.*6. *per totam.* & poſt Roman. Nat. Felin.
Dec. Gramat. Tiraq. & plures alios refert,
& ſequitur Anto.Gabr. *lib.*2. *commun opinion.*
*tit. de leg. & conſtitut. concl.*2. *limit.*2. *num.* 28.
Menoch. *conſil.*85. *num.* 124. *volu.* 1. Barboſ.
in l. diuor. §. *quod in anno num.*21. *ff. ſolut. ma-*
tri. acutiſſimus Perez de Lara *in tractatu de*
anniuerſ. & Cappella. lib. 1. *cap.*3. *num.*28. Igi-
24 tur cùm ex decreto lato in Senatu, actis in-
tegris non viſis, non ſatisfiat Principis, &
legis, tam regiæ, quàm naturalis, diuinæ, ac
canonicæ intentioni, dictanti, vt vi oppreſ-
ſus defendatur, & vis tollatur, vbi iudicem
eccleſiaſticum perperam proceſſiſſe, ex acto-
rum inſpectione fuerit compertum; etenim
certum eſt deficientibus eſſentialibus actis
(quibus natura appellationis detegitur, ſiue
iuſtificata, ſiue etiam alterata) quandoque
decerni vim non eſſe, vbi vis adeſt euidens
ex integris actis, quandoque verò vim adeſ-
ſe; vbi ex eiſdem nullam fuiſſe appareret: er-
go ex integro Principis intentioni ſatisfa-
ciendum eſt, ne violentia ſubſiſtat.
25 Quintò hæc pars probatur, nam hæc co-
gnitio per viam violentiæ inuenta eſt, & in-
troducta pro certa, & determinata cauſſa,
ſcilicet; pro tollenda violentia, (vt notum
eſt) ſed diſpoſitio pro certa, & determinata
cauſſa, non intelligitur pro primo actu, &
prima vice dumtaxat, ſed durat durante
cauſſa, vt tenet Felin *in cap* 2. *de treuga & pa-*
*ce limi.*4. poſt Bar. *in l.* 1. *colu. fi. ff. ad l. Iul. ma-*
ieſt. arg. *leg. continuus* §. *qui inſul. ff. de verbor.*
obligat. leg. veteres cum l. ſeq. ff. de itinere actuq.
priua. Angel. *in l. vtimur ad fin. verſ. item ad-*
de ff. de ſepulchro. violato. Panormi. *in d cap.*2.
in fin. Ioan. de Plat. *in l.* 1. *colu.*2. *verſ. & ſim-*
plex & determinata C. de naucul. lib. 11. &
Gregor.Narr. *in repet. clem. ſæpe in prin. colu.*6.
verſiculo mihi magis placet de verbor ſignifi.
Decius *conſ.*562. *viſo puncto colum.* 1. *verſ. ad*
idem facit. Tiraq. *in d.* §. *hoc ſermone limit.*5.
vbi *num.* 2. ponit pro regula generali, quòd 26
durãte cauſſa, debet ſemper durare id, quod
ob cauſſam introductum eſt, & conceſſum,
l. ſemper §. *negotiator. ff. de iur. immunita. & l.*
ſi cui §. 1. *ff. ex quibus cauſſ. maior. l.*2. §. *omnes*
ff. de iudic. l. Titia. §. *vſuras ff. de legat.*2. *l. qui*
omnibus ff. de adminiſt. tuto. per quæ iura ita
tenet Signorol. Homedeus *conſil.*153. *Pater-*
famil. colum. 1. *num.*6. Tiraquell. *in tractatu*
cauſſa ceſſante 1. *part. num.* 17. *incipit & illud.*
ergo cùm poſt dictum decretum inutiliter 27
latum remaneat, & ſubſiſtat violentia, ab
eáque non deſiſtat iudex eccleſiaſticus, imò
ex decreto, quo dictum fuit, vim non feciſ-
ſe, ei datur maior occaſio, illi inſiſtendi, &
in ea perſeuerandi contra naturam, & prin-
cipalem, ac honeſtiſſimum finem charita-
tiuæ protectionis, & cognitionis per hanc
viam violentiæ; ergo recurſus denegandus
non eſt, quouſque vis tollatur cum effectu.
Sextò,& pro hac opinione fortiter vrget. 28
etenim hoc decretum numquam tranſit in
rem iudicatam, quia violentiæ cognitio à
ſua origine vſque ad finem eſt penitus ex-
traiudicialis, prout ſæpe diximus,& latiſſimè
ſuis locis probauimus; ſed actus extraiudi-
cialis nunquam tranſit in rem iudicatam,
imò etiam poſt decem dies, licèt via appel-
landi ſit ſecluſa; tamen per viam aditus, & 29
querelæ, & recurſus, quandocumque con-
ſtiterit de illius iniquitate, poteſt denuo pe-
ti, reuocari, ac reponi. text. *in cap concerta-*
*tioni. de appellat. lib.*6. probant Immol. *in c. fi.*
*num.*5. & 12. *de præſumptio.* vbi Abb. *ſub n.*5.
poſt princ. pulchrè Lapus *alleg.*61. *num.*4. *verſ.*
& extraiudicialis. Cardin. Tuſcus *practic. con-*
cluſ. litera E, concluſ. 5003. *n.*7. *tom.*3. Rebuff.
*tractatu de appella. in præfation. num.*69. & 70.
*tom.*3. *fol.*468. idem Abb. *in cap.* 1. *num.*13. *poſt*
princ. de his quæ fiunt à maior. part. cap. Cardin.
*conſ.*140. *factum tale eſt magiſter.* & poſt alios
Felin. *in cap. fin. ſub num.*33. *ad fin. de præſum-*
ptio. Hieronym. Gonzal. *in regul. de menſ &*
*alter gloſſ.*9. *in annotat. num.*31. faciunt etiam
notata per Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12.
*limit.*3. *num.* 1. & 2. & nos latè diximus in-
frà 2. part. cap. 13. verſic. quo cognito nihil
mirum à num.21. cum ſequentibus.& quòd
actus extraiudicialis numquam tranſeat in
rem iudicatam,& ideo poſſint quandocum- 30
que etiam poſt decem dies retractari, licèt
ſit appellationis remedium ſublatum, tenet
Scacia *de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 3. *n.* 19. &
poſt Fran.& Lancelot. idem *in q.* 17. *n* 41. *de-*
*clara.*3. igitur prohibitio appellationis in hoc
decreto per viã violentiæ non eſt in cõſide-
ratione, quominùs iterũ hac iuſta,& legitima
cauſſa poterit denuo ad Senatum recurrere.
Quod

31 Quod comprobatur,& conſonat,nam li-
cèt ſimus in ſententiis,quę numquam tranſ-
eunt in rem iudicatam , & aliquis fuiſſet per
tres ſententias conformes condemnatus,
non poſſit vlteriùs audiri per viam appella-
tionis , quia tertiò appellare non licèt, vt
loquendo in matrimonio Surd. *conſ.2 2 3. pu-
blicatis numero* 31. *lib.* 2. plures citat Anton.
Gabr. *commun.concluſ. lib.2. tit. de exequut. rei
iudi. concl.*1. *ampliat. 6. n.* 3. & etiam in actis
extraiudicialibus,quæ non tranſeunt in rem
iudicatam.Si tamen defetatur appellatio ex-
32 traiudicialis , licèt per viam appellationis
non audiatur vlteriùs,vt ex Abb. refert Phi-
lipp. Franc. *in cap. cùm ſit Romana* 5. *colum.*3.
num. 15. *de appellat.* & iterum *in cap. directè*
39. *ſub numero* 8. *concluſ.*6. *verſus finem de ap-
pellatio.* Scacia *de appella. quæſt.*17. *limit.* 1.
*num.*6. *&* 7.tamen alia via ſcilicet ; querelæ,
poterit grauatus,de iniquitate actus docere,
& audiri, docent Abb. *in cap. fraternitatis ſub
num.* 21. *verſ. vltimo ponderabis de frigid. &
maleficia.* & hac via poterit cauſſam denuo
inchoare. idem Ab. *in cap. ſua nobis ſub nu-
mero*7. & Philipp. Franc. *ſub num.* 10. *de ap-
pellat.* Antonius de Butr. *in cap. lator* 7.*verſus
finem de ſent.& re iudic.*pulchrè Ruin.*conſ.*79.
quæritur 1. *numero* 1. *libro* 5. Scacia *de appel-
lat. quæſt.*17. *limi.* 1. *n.*8. qui dicunt, non ob-
ſtante appellationis prohibitione , poſſe hoc
modo, negotiũ inchoari.igitur cùm hoc de-
cretum per viam violentiæ, tanquam extra-
iudiciale ſuapte natura , non tranſeat in rem
iudicatam,à prohibitione appellationis,non
poterit argumentari ad recurſum nouum
ex tam iuſtiſſima cauſſa poſtulatum , vt vio-
lentia adhuc exiſtens propulſetur.

33 His igitur ſuppoſitis,opinor,hanc partem
affirmatiuam fore amplectendam , nempe;
ſemel dato decreto in Senatu Regio ſuper
articulo violentiæ , ex proceſſu tamen non
integro , atque deficientibus aliquibus actis
omnino neceſſariis,ex quibus veritas rei , &
violentia detegi poſſit , ſcilicet iudicem vim
feciſſe : poſſit iterum oppreſſus virtute eiuſ-
dem denegatæ delationis ſuæ appellationi,
adire Senatum querelam denuo proponen-
do,& ordinariam poſtulando,& eius virtute
omnia acta integra aſportari facere , & ex
eis veritas detegenda , & nouum decretum
dandum, iuxta quæ, ex nouis & ſimultaneis
actis legitimè , atque iuridicè viſum fuerit,
cum limitationibus , & declarationibus , de
quibus inferiùs à num.48. & ſequentibus.

34 Nec obſtat primum argumentum con-
trariæ partis, ſcilicet , quòd eſt prohibita re-
uiſio,appellatio, & nullitas in iſtis cognitio-
nibus per viam violentiæ , quia hoc eſt ve-
rũ. ſed hac via nec Senatus aditur per viam
appellationis , nullitatis , aut reuiſionis : ſed
denuo extraiudicialiter pariter aditur , ac ſi
nunquam fuiſſet de illo articulo cognitum,
ſicut de aliis decretis , quibus non venire
in ſtatu , aut per ordinem decretum eſt.
quia primum decretum fingitur non fa-
ctum , imò caret nomine & effectu , *l.* 4. §.
condemnat. ff. de re iud. illúdque nec eſt in
conſideratione , nec impedimenti : quo- 35
niam non eſt credendum, vt tam ſalubre re-
medium , ad propulſandam vim , velit ius,
& Princeps , vt fictè atque inutiliter præ-
beatur , & dumtaxat apparentur , remanen-
te adhuc violentia , quod præſumendum
non eſt , quia eſſet verbis impoſitam eſſe le-
gem , non rebus.

Minùs obſtat ſecundum ex doctrina Ce- 36
uall. dicentis, decretum ſuper articulo vio-
lentiæ tranſire in rem iudicatam, quia certè
præcipitanter loquutus eſt , immemor eius,
quod ipſe pluries dixerit , *in eodem tract. de
cognit. per viam violentiæ* , hanc cognitionem
à ſui principio vſque ad finem eſſe extraiu-
dicialem, & nihil iudicialitatis habere,quod
nec ipſe , nec alius negare poterit , ex iis,
quæ latè diximus pluries ſuo loco. ſi ergo
eſt extraiudicialis, quomodo poteſt compa-
ti , vt tranſeat decretum in rem iudicatam,
cùm actus extraiudiciales numquam tranſi-
re in rem iudicatam , probauimus bene ſu-
prà fundam.6. pro hac parte. implicat enim,
actum eſſe extraiudicialem , & tranſire in
rem iudicatam , iuxta ea , quæ nos copioſè
infrà 2. part. cap. 13. à princ. quia non ex eo,
quòd non poſſit appellari,nec ſupplicari,nec
de nullitate dici, aſſeuerandum eſt, tranſire
decretum in rem iudicatam.

Sed & quod peius eſt,aliud maiori repre- 37
henſione dignum temerè affirmat ille Ce-
uall. *d.quæſt.*74. *à n.*24. *2.p.* vt ſcilicet, conſi-
lium ſupremum poſſit reformare, reuocare,
aut corrigere decreta ſuper articulo vilentiæ
lata per Cancellariam , aut aliam audien-
tiam regalem. quæ quidem aſſertio aliena
eſt , & indigna tam docti viri. ipſe enim mo-
tus eſt quadam facti contingentia , cuius
varietate proceſſus temerariam valde ratio-
nem conquiſiuit , qua difficultatem euade-
re potuiſſet , ſed mehercle in alias ingentio-
res incidit. Et vt tibi docte lector rei veritas
luceſcat;facti ſpeciem breuiter referam,pro-
ut Ceuall.ibi. Viſitator eccleſiaſticus priua-
uit adminiſtratorẽ officio adminiſtrationis,
& ſtatim exequutus ſententiam, ad illam al-
tero admiſſo. priuatus appellauit , & ob de-
negatam delationem recurrit ad Cancella-
riam Regiam ; cognita cauſſæ qualitate per
actorum inſpectionem , decretum fuit vim
non facere viſitatorem , ſibique remiſſum

proceſſum. condemnatus coram Nuntio
Apoſtolico proſequutus fuit ſuam appella-
tionem, qui cauſſa cognita, citatis partibus,
& expedita temporali inhibitione, reuoca-
uit exequutionem per viam attentati, tan-
quam factam legitima appellatione penden-
te, Patroni dicti Hoſpitalis ab hac ſententia
Nuntij ad Romanam Sedem appellauere, &
ob ſibi denegatam delationem confugere
ad Regium Conſilium ſupremum per viam
violentiæ, vbi Senatus ſupremus, vim non
feciſſe Nuntium Apoſtolicum, decreuit.

38 Ex hac igitur facti ſpecie, quæ facillima
eſt, & frequenter vſitata, & indubitabilis,
tot doctrinas à iuris principijs alienas indu-
cit Ceuall. ibi, quæ certè lectoris aures of-
fendunt, & in primis ſententiam Nuntij,
qui cauſſa cognita ſententiauit: eſſe contra-
riam decreto Regio, ac ideo non poſſe ipſum
de eo articulo cognoſcere, ſuper quo iam
ſemel iudicatum eſt per viam violentiæ.
Sed euidenter labitur, ſiquidem notiſſimum
eſt principium, vt finis huius cognitionis
extraiudicialis, nullus alius ſit, niſi vt iudex
inferior non exequatur, nec attentet contra
ius, ſed omnia deſinat in eo ſtatu, quo ſunt
tempore prolatæ ſententiæ, donec appellans
ad ſuperiorem recurrat pro remedio, deti-
nendo interim iudicem, donec conſequatur
hic finis, & vt liberè cauſſa in eo ſtatu ad
ſuperiorem vadat, vt poſſit de ea iudica-
re, ſecundùm quod de iure viſum fuerit.
39 Etenim decretum Regium nullam facit in-
ſtantiam, nec præiudicium tam partibus,
quàm ſuperiori, nec tranſit in rem iudica-
tam; ſed certat dumtaxat, vt tota iuriſdi-
ctio, & cauſſæ cognitio integraliter (prout
de iure) aſcendat ad Superiorem, cuius fa-
uorem huiuſmodi decretum Regium reſpi-
cit. Tribunal autem de nudo illo facto, an
appellatio ſit deferibilis, vel non, cogno-
ſcit, ad prædictum finem dumtaxat, ita vt
tota cognitio ſuper iuſtitia articulorum per-
40 tinentium ad cauſſam ſalua remaneat ipſi
ſuperiori, cum quo nec intelligitur, nec
loquitur decretum Senatus, de quibus ſæ-
pe diximus ſuprà cap. 1. & 2. à numer. 183.
& omnes Doctores de cognitione per viam
violentiæ tractantes, vno ore profitentur,
nemine dempto.

41 Igitur ſuperior poſtquam de cauſſa co-
gnouerit, poterit ſuper illa (pruut ſibi de iu-
re videbitur) iudicare, nullo habito reſpe-
ctu ad decretum Regium, directum infe-
riori, & de articulo exequutionis, ſeu at-
tentati cognoſcere, non ſecus, ac ſi ipſe iu-
dex ſuo proprio motu, & abſque decreto
Regio aliquid geſſerit, quod & latiùs pro-
bauimus ſuprà cap. 2. verſiculo tertiò no-
tandum eſt, quòd cùm finis & intentio, *&c.*
à numer. 186. & comprobatur expreſsè, quia
licèt iudex inferior quoad ſe poſſet de nu-
do facto cognoſcere ad ſui inſtructionem,
an appellationi delaturus ſit, vel non: ta- 42
men iſta declaratio non facit ius quoad par-
tes, nec reſpectu iudicis ad quem, quomi-
nus ipſe iterum poſſit, (prout ſibi de iure
viſum fuerit, an ſit admittenda appellatio,
vel non admittenda) de iure pronuntiare.
iſta eſt mirabilis doctrina Philippi Fran-
ci *in cap. conſtitutus numero* 19. *& numer.* 9.
de appellat. & poſt Conrardum & alios te-
net Scacia *de appellatio. quæſtione* 11. *à nume-
ro* 1. *cum ſequentibus.*

At ſi aliquis ex litigatoribus ſenſerit ſe 43
grauatum ex ſententia, & pronuntiatione
ſuperioris, poterit appellationem prorum-
pere ab illa, cui ſi non deferatur, poterit li-
berè recurrere ad Senatum Regium, ſub
cuius diſtrictu degat ipſe ſuperior, quo de-
clarabitur violentiam eſſe, vel non, ſecun-
dùm quod per actorum inſpectionem repe-
rerit. hic enim nouus eſt articulus, noua
violentia, & à diuerſo iudice, nouiter perpe-
trata, diuerſus oppreſſus, & noua adhibita
cauſæ cognitio. Igitur quid mirũ, vt eo mo-
do, quo poteſt, & debet de nouo appellare
ab hoc nouo grauamine, & articulo, poſſit
etiam liberè eius vigore recurrere ad Sena-
tum Regium per hanc viam violentiæ, in
quo nihil attenditur primum decretum Re-
gium, ſed qualitas huius appellationis, &
eius legitimitas detegenda eſt, & verificanda
ex actis omnibus tam geſtis in prima inſtan-
tia; quàm & præcipuè ex geſtis per ſuperio-
rem, de appellationis cauſſa cognoſcente.
quoniam quæ de nouo emergunt, nouo in- 44
digent auxilio, *l. de ætate ex cauſſa ff. de interro-
gat. actio. cap. paſtoralis de exceptioni.* notatur
per Romanum *in leg. ſi verò §. de viro ff. ſolut.
matrim.* Barb. *in rubr. Cod. qui admitti. num* 19.
Deci *in d. c. paſtoral. n.* 5. Hippolyt. *in l.* 1. *§. vlt.
n.* 5 *de quæſtio. & ſingulari* 233. *& ſingul.* 503.
& 512. *&* 619. Palacz à Micr. *in tractatu
de maior.* 1. *p. q.* 21 *n.* 18. qui etiam *num.* 17. di-
cit, omnem diſpoſitionem ſemper intelli- 45
gi rebus ſic ſtantibus, & propter ſuperue-
nientiam nouæ cauſſæ alterari, *leg. quod Ser-
uius ff. de condict. ob cauſſam*, vbi latè Iaſ. qui
plura adducit *cap. ſuggeſtum de decimis l.* 43.
titulo 18. *part.* 3. imò & etiam ſi ipſemet iu-
dex inferior, in quem directum eſt decre-
tum Regium ex interuallo, per diſcurſum
litis, inter cognoſcendum de cauſſa; ali- 46
quam ſententiam tulerit, oppoſitam de-
creto Regio ſemel dato, neceſſariò de-
bet de nouo recurri ad Senatum eumdem
vigore nouæ appellationis non admiſſæ,
nec

nec delatæ ab eo nouo grauamine. prout latiùs diximus, & probauimus ſuprà cap. 2. §. 1. verſiculo & vlteriùs quid ſi iudex repoſuerit. à numerô 16. & ſequentibus. & hæc noua violentia ex nouiter agitatis per eundem iudicem, præcipuè detegenda eſt, & verificanda, quæ quidem in dies contingit,& communiter hæc praxis præ manibus habetur.

Ex quibus deducitur, minùs bene putaſſe Ceuallum *vbi ſuprà*, Senatum in ſpecie illius caſus, à ſe relati, cognouiſſe per viam foueraniæ, putánſque quòd eius reſpectu non tranſeunt in rem iudicatam hæc decreta ſuper articulo violentiæ, ſicut nec aliæ ſententiæ, ab aliis tribunalibus latæ: quia (vt diximus) in illo caſu recurſum fuit ad Senatum ſupremum, eodem modo, quo recurreretur ad eundem Senatum, & audientiam Regiam inferiorem, ſi ſuperior eccleſiaſticus, aut Nuntius, qui de appellatione cognoſcit, degeret ſub eius diſtrictu, prout quotidie accidit in iudicibus delegatis Synodalibus, ſeu aliis, ad quos dirigitur delegata cauſſa appellationis, ſiue è Romana Curia, ſiue à Nuntio Hiſpaniæ: & hoc iure vtimur, & communiter practicatur. alia enim via ſcilicet ad effectum reformandi decreta per viam violentiæ lata
47 in audientiis, aut Cancellariis Regiis, hactenus nec viſum eſt,nec auditum, adiri Senatum ſupremum, nec hactenus in ſimilibus caſibus ſe ipſe intromiſit vnquam, nec ego audiui, ab aliquo etiam intentatum, quia qualitas rei, & natura negotij hoc abhorret, imò in contrarium quamplurimæ ſunt Regiæ prouiſiones apud Cancellarias, & Regias audientias emanatas ab ipſo Rege, quare miror vnde Ceuallos deduxit tam ridiculam praxim.

48 Præfatam autem noſtram reſolutionem, qua diximus, poſſe oppreſſum, iterum recurrere ad Senatum prætextu integri proceſſus, vt limites, & declares, velim; tunc procedere,quando acta,quæ deficiebāt,omnino eſſentialia erāt qualitati appellationis, ex eiſque detegi euidenter, appellationem eſſe legitimam, quæque ſi adfuiſſent tempore lati decreti Regij, vim feciſſe iudicem decerneretur indubiè. aliàs autem ſi ita eſſentialia non ſunt, non debet admitti oppreſſus nouiter conqueſtus ex hoc capite proceſſus non integri. pro quo facit doctrina Sigiſmundi Scaciæ *tractatu de appellationibus quæſtione* 20. *numero* 13. vbi dicit, vt tunc ſententia dicatur nulla ex defectu proceſſus non integri, quando acta, quæ defecerunt, erant talia, vt ſui natura apta ſunt reddere ſententiam nullam, non aliàs. Eſcaciam etiam ſequitur Giurba *deciſ.* 29. *num.* 5. *ad fin.* poſt Rotæ deciſionem.

Secundò limitanda eſt,vt procedat dum- 49
taxat in oppreſſo appellante, qui ex actis diminutis,& non integris ſemel decretum obtinuit in Senatu contra ſe; ſcilicet, vim iudicem non feciſſe, eius appellationi minimè deferentem; quia tunc iterum prætextu proceſſus non integri rectè poterit recurrere: ſecus autem in appellato, in cuius fauorem attentauerat iudex. Et ratio differentiæ eſt euidens. etenim oppreſſus tedit ad Senatum virtute ſuæ appellationis non delatæ, & fortè exequutionis ſubſequutæ, quo fundatur violentia, & finis huius cognitionis extraiudicialis, quia deficiente appellatione ceſſat vis, & per conſequens recurſus, prout latiùs ſuo loco diximus. & tunc non habetur reſpectus ad ſemel datum decretum in Senatu, quia illud fingitur numquam adeſſe, nec eſt impedimentum,vt hactenus probauimus, quare dum ſubſiſtit vis, hac de cauſſa poteſt iterum recurrere.

At econuerſo, quando ſcilicet, decretum ſemel latum eſt contra appellatum, 50
quia declaratum in Senatu eſt, vim fieri non deferendo appellationi, cùm re vera ſi integra acta adfuiſſent, clarè pateret, appellationi vt minus legitimæ non eſſe deferendum: eſt aliter affirmandum. quia in deferendo iudex vim nullam fecit, & quia nulla adeſt appellatio, ſuper qua cadat vis, & ſic non poteſt conqueri in Senatu, quia non habet fundamentum, quo poſſit ad illud redire, cùm non accedat, nec poſſit per viam violentiæ appellatione deficiente. quare ſi ille admitteretur ad reclamationem, directè foret illi permittere viam iuris, & iuriſdictionalem, ſcilicet; querelæ, & nullitatis, reuiſionis, aut ſupplicationis. quod omnino abſit, vt à noſtro inſtituto meritò alienum, quia materia ſubiecta nec paritur, nec eſt capax illius.

Et clariùs comprobatur: quia multo ma- 51
ius damnum, & inconueniens conſideratur in denegata delatione appellationi legitimæ, & ea pendente exequi, & attentare, qua committitur vis notoria, pro qua propulſanda aditur Rex: quàm in deferendo appellationi minimè deferendæ.
quia tunc ex ea non committitur violen- 52
tia, quia iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. Specula. *titul. de appellatio.* §. *nunc dicamus numero* 1. *libro* 2. *fol.* 193. Philippus Francus *in cap. paſtoralis* 53. *ſub numero* 5.

ro 5.verſiculo quintò operatur. & in cap. vt debitus 59. numer. 42. verſicul. in gloſſ. in verb. ex rationabili, & ſub num. 43. & clariùs *in cap. de priori 31. in princ. de appellationib.* Eſcacia *de appellationibus, quæſtio. 13. à numero 100.* (vbi latè de diuerſis pœnis, quibus puniatur) Geminian. *in cap. vt ſuper. 4. numero 5. verſicul. quæro an non tradat de appellationi. in 6.* Marant. *in ſpeculo 6. part. actu 2. principali in verbo, & quandoque appellatur. num. 210. fol. 487. & numero 399. in 6. quæſtione principali fol. 514.* Lancelotus Robertus *de attentatis cap. vlt. de pœnis attent. num. 250. & 251. fol. 465.* Guid. Pap. *tractatu de appellationib. quæſtione 2. num. 11. fol. 58. & quæſtione 120. numero 89. & 94. fol. 61.* Cæſar Contardus *in leg. vni. quæſtione 19. num. 3. verſicul. item punitur.* & iterum *in limitatione 27. num. 8. C. ſi de momentan. poſſeſſio.* qui etiam tractant, quomodo puniatur iure ciuili, aut Canonico.

53 Et tamen ſi deferat appellationi, minimè deferendæ, & minùs legitimæ; non punitur. Philipp. Franc. *in cap. vt debitus ſub numero 43. verſiculo in eadem & in dicto cap. de priori in princ. de appellationib.* Scacia *tractatu de appellationibus, quæſtione 17. ampliatione 16. numero 61. fol. 281.* Cæſar Contardus *in dict. leg. vnica limitatione 27. numero 8. Cod. ſi de momentanea poſſeſſione.* & ſic cùm inter vtrunque caſum tot detur diſtantia, & diſparitas rationis, nihil mirum, vt oppreſſus ſui appellationis non delatæ vigore iterum, cùm acta ſint iam integra, ad Senatum recurrere queat per viam violentiæ, quæ durat, non ſine inconueniente, & ſcandalo. appellatus autem nullam habet viam, qua poſſit redire, quia illi vis illata non eſt, & cùm per viam violentiæ non recurrit, aliter Senatum adire nullo modo poterit in cauſſis vertentibus coram iudice eccleſiaſtico, quod quidem veriſſimum eſt.

54 Tertiò limitanda eſt, vt non procedat, quando ipſe oppreſſus in Senatu firmauit, atque etiam aſſeruit, acta eſſe integra, quia poſtmodum etiam ſi diminuta reperiantur, nullatenus audietur, ſi vellet iterum recurrere ex capite proceſſus non integri, prout bene probat Scacia *dicto cap. 20. numero* 14. vbi dicit hunc talem non audiri poſtmodum, volentem dicere ſententiam nullam ex cauſſa proceſſus non integri.

55 Quartò limitanda eſt, vt tunc procedat vera, quando ex eiſdem actis euidenter & manifeſtè apparet, illa eſſentialia acta defeciſſe, atque non adeſſe tempore primi decreti, & in hoc cautus debet eſſe oppreſſus, vt illa acta ita de nouo aggregentur liti, cóque modo & aſtutia, vt ex eius petitione, & iudicis, aut notarij reſponſione, tunc deſeciſſe, notoriè appareat in Senatu, ex actorum inſpectione. quoniam cùm in Senatu nulla ſit admittenda extrinſecus probatio de eorum actorum defectu, ſicuti nec de aliis ad violentiam attingentibus: ſed omnia notoriè & euidenter patere debent ex eiſdem actis, vt latiſſimè diximus, & probauimus ſuprà cap. 2. ideo aliter oppreſſus audiendus non eſt. quare caueant Senatores, ne aliter illum admittant, ſed ſi ita manifeſtè ex actis non conſtiterit (prout dixi) ſtatim alio non declarato faciant reddi proceſſum notario eccleſiaſtico.

Vnum tamen in hac materia attendere debes, quòd ſi in priori decreto petita 56
eſt, & obtenta prouiſio *de autos diminutos*, de qua latiùs ſuprà cap. 2. §. 2. & intimata notario fidem faciat, alia non eſſe acta, ſed miſiſſe ſe proceſſum integrum, & non diminutum. Tunc ſtandum eſt eius aſſertioni & certificationi, quia in contrarium alia probatio in Senatu non admittitur (niſi fiat coram iudice eccleſiaſtico prout poteſt) & ſic ad proceſſus inſpectionem deueniendum eſt. ita tenuit Rota Romana in vna Salmantina Canonicar. 24. Maij 1595. coram Dom. Blancheto ibi, Non obſtat, quòd acta non ſint integra, quia notarius teſtatur de continuato regiſtro ſol. 24. *&c.* quam deciſionem adducit ad literam Ioſeph. Seſe *tractatu de inhibition. cap. 8. §. 3. ſub numero* 174. eandem etiam ad literam refert Proſperus Farinacius *conſilio 68. in deciſſ. cauſſar. crimin. numero 13. & 14.* bene etiam facit doctrina Sigiſmundi Scaciæ *tractatu de appellatio. quæſtione 20. numero 16.* dum dicit in tantum incumbat onus probandi, acta non eſſe integra, aſſerenti, vt maximè procedat: quando copia proceſſus eſſet à notario intitúlata hoc modo (Copia omnium actorum) tenet etiam obiter Giurba *deciſ. 29. ſub num. 13.*

At tum receditur à fide tabellionis, cùm 57
poſtmodum in eodem proceſſu appareant alia acta, quæ verè defuerant, tunc enim oppreſſus non indiget alia probatione, cùm ipſa quidem faciat variare fidem tabellionis, contra quem, cùm ſit laicus, poterit tribunal ob falſitatem procedere, & conuictum punire, & grauiter animaduertere, niſi aliter de ſua innocentia vel appareat, vel doceat, ſcilicet, quia illa acta penes iudicem remanſiſſe, eo tamen inſcio.

Obiter

58 Obiter tamen ex ſupraſcriptis vnum non omittam, quod diſtinguendo aſſerit Giurba *deciſ.* 29. *numero* 7. *cum ſequentibus*. ſecutus Muſcatellum *de appellatio. part.* 1. *gloſſa proſequendum. numero* 57. 58. & 59. quòd tunc erit nulla ſententia ex actorum diminuta tranſportatione; ſi appellans ſit in dolo, ſecus ſi in dolo non ſit: ſed miror tantorum virorum loqui aduerſus communem, & abſolutam Doctorum & Rotæ deciſionum receptam ſententiam, de qua nos ſuprà verſiculo primò quoniam. à numero 12. qui omnes profitentur, ſententiam ex capite actorum non integrorum eſſe nullam indiſtinctè ex rationibus, de quibus nos ſuprà cap. 2. §. 2. à princ. vbi etiam quia abſque integris actis veritas deduci non poteſt, ergo ſententia nulla dicenda erit. & quia ſi etiam omnibus actis integris iudex ferat ſententiam in tam breui tempore, quòd præſumatur acta non vidiſſe; eſt nulla, vt diximus infrà 3. part. cap. 9. à numero 214. abſque diſtinctione an adſit dolus nec ne; multò fortiùs vbi iura non inſpiciuntur, quia deficiunt. & quia paſſim videmus in iure, ſententiam eſſe nullam ex defectu cuiuſlibet ſubſtantialis actus abſque diſtinctione, an adſit dolus vel non. Fateor etiam quòd ſi adeſt dolus appellantis, etiam ex hoc capite ſimul dici nullam ſententiam ex non integris actis, non tamen eſt neceſſarius, & ita prædictorum Doctorum opinio nullatenus admittenda erit ratione carens.

Digitized by Google

TRACTATVS
DE REGIA PROTECTIONE
vi oppreſſorum appellantium.

PARS SECVNDA.

CAPVT I.

A ſententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudicium cauſæ principali habentibus; an & quando iudex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens. ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini.

SVMMARIVM.

Lex Regia 37.tit.5. lib.2. recop. declaratur. n. 1.

Appellatio à merè interlocutoria ſententia omni iure prohibita eſt. n. 2.

Appellatur de iure canonico non ſolùm à diffinitiua vim habente ſententia, & damnum irreparabile continente, aut cauſa principali praiudiciali; verùm etiam à merè interlocutoria. n. 3.

Hodie attenta diſpoſitione Concilij Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 20. non appellatur à merè interlocutoria, ſed à diffinitiuæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel praiudicium gerente cauſa principali. n. 4.

Idem in cauſſis criminalibus diſpoſuit Conc. Trid. ſeſſ. 13. de reformat. c. 1. in fi. n. 5.

Diſpoſitio Concil. Trident. cap. 20. procedit in interlocutoria lata tam à iudice ordinario, quàm à delegato, & tam in prima quàm in ſecunda inſtantia. n. 6.

Omnis diſpoſitio per quam redactum eſt ad ius commune, fauorabilis eſt & amplianda. ibid.

Appellare non licet de iure ciuili, & regio ab interlocutoria, niſi à diffinitiua, & diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente. n 7.

Regia maieſtas veſtigijs ſemper Concilij Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione, inhæret. n. 8.

Appellatione interpoſita ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel praiudiciali cauſſa principali non ſit delata, proceſſus trahitur ad Senatum permiſſu legis Regiæ dictæ. 37. ibidem.

Appellare non licet à citatione valida verbali, etiam iure ciuili. n. 9.

Appellare non licet à citatione virtute reſcripti emanata, ſed praciſè citatus tenetur per ſe, vel per procuratorem comparere, ſuas exceptiones allegando. n. 10.

Citatio realis dicitur captura perſonæ. n. 11.

Quæ in cauſſa ciuili non niſi in caſibus remiſſiuè poſitis fertur. ibidem.

Appellatio à citatione reali non datur ſaltim quoad effectum ſuſpenſiuum. n. 12.

Alia eſt appellatio à captura, alia à pracepto de capiendo, quod eſt ipſa citatio realis. ibidem.

Appellatio nullatenus erit admittenda à pracepto de capiendo, ſeu incarcerando ad effectum ſuſpendendi executionem ipſius. n. 13.

Iudex, qui reum incarcerare iubet non obſtante eius appellatione; non innouat, ſed ius publicum, vt delicta puniantur, conſeruat. n. 14.

Appellatio ſi reum relaxaret à captura, fruſtratorium eſſet, carceres ædificare. n. 15.

Quod dilationem non patitur, non ſuſpenditur per appellationem. n. 16.

Captura non recipit dilationem, quia periculum eſſet in mora.

Fuga periculum ſufficiens eſt, ad impediendam, & excuſandam citationem. n. 17.

Citatio eſt de iure naturali, & diuino. ibidem.

Appellatio datur à malè formata inquiſitione, videlicet, in caſu, quo non debuit formari; ſecus eſt ſi ex capite ignorantia malè formata dicatur, à qua non appellatur. n. 18.

Appellare licet à citatione ciuili continente breuiorem terminum, quàm oportebat concedi. num. 19.

Citatio continens ita nimis breuem terminum, vt intra eum non poſſit comparere citatus, nulla eſt, & citatum non arctat. ibidem.

Appellare licet à citatione verbali, vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur. n. 20.

Apellare licet à citatione verbali facta ad locum non tutum. n. 21.

Appellare

Appellare licet à citatione reali vel captura, quando captus ducitur in locum ſuſpectum, & non tutum. n.22.

Locus dicitur non tutus, quando quis citatur ad locum peſte, vel aëris contagio corruptum. num.23.

Exceptio citationis loci non tuti poteſt allegari à quocumque nomine grauati ſine mandato, vel ſatiſdatione. ibid.

Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoſcens virtute reſcripti contra vnum in eo contentum, citat alium non contentum, etiam virtualiter. ibidem.

Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias. n.24.

Appellare licet à iudice non admittente legitimas exceptiones. ibid.

Grauamen vexationis ſeu fatigationis dicitur, quando iudex declarat exceptionibus oppoſitis non obſtantibus ad vlteriora procedendum, ſiue ſit declaratio tacita ſiue expreſſa. n.25. & quòd in hoc caſu legitimè appellatur. n.31. & 32.

Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua. n.26.

Factum infectum eſſe non poteſt. n.27.

A iudice pronunciante nullam ex exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam, legitimè appellatur. ibid.

A iudice reijciente exceptionem peremptoriam licitè appellatur, quia talis ſententia vim habet diffinitiuæ. n.28.

Opponens exceptionem litis pendentiæ ſeu præuentionis, iuriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur, legitimè appellat. n.30.

Non minus eſt facere, quàm dicere. n.32.

Proceſſus eſt nullus, ſi iudex reijciendo exceptionem oppoſitam, procedit ad vlteriora ſine cauſæ cognitione dictæ exceptionis. num.33. vt in exceptione declinatoria. n.34.

Si iudex oppoſita exceptione ſtatim ad vlteriora procedat, vt temporis breuitate videatur non adhibuiſſe cauſæ cognitionem, nouiter procedit. n.35.

A reſeruatione exceptionum oppoſitarum in finem litis, licitè appellatur. n.36.

Iudex non poteſt cognoſcere ſimul de emergenti, & negotio principali, quia eſſet confundere proceſſum. n.37.

A declaratione iudicis ſuper exceptione incompetentiæ vel iuriſdictionis defectus, licitè appellatur, quia habet vim diffinitiuæ. num.38. & 39.

Quod etiam in cauſis ſcholarium procedit. num. 40.

A rejectione exceptionis libelli inepti in quacumque cauſa licitè appellatur. n.41.

Libello inepto, pars non tenetur reſpondere, & à iudice contrarium declarante licitè appellatur. n.42.

Idem in libello obſcuro, & generali reſoluitur. n.43. quia eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. n.44.

A ſententia, qua iudex reum abſoluit à conteſtatione libelli cùm vim diffinitiuæ habeat, licitè appellatur. n 45.

A ſententia lata ſuper exceptione legitimationis perſonæ, ſiue affirmatiuè ſiue negatiuè lata, vt in exemplis ibi, licitè appellatur. num. 46.

Iudex vim facit non deferens appellationi ſuper articulo præiudiciali interpoſitæ in cauſis etiam ſummarijs. n.47.

Appellatio admittitur in articulo præiudiciali, quando contingit ſiue in litis proceſſu, ſiue in executione. n.48.

Iudex vim facit non deferens appellationi interpoſitæ ab interlocutoria præiudiciali negotio principali. n.49.

Et ab interlocutoria, qua cauſatur difficultas circa cauſæ deciſionem. n.50.

Ab interlocutoria qua iudex declarat fideiuſſores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur. n. 51.

Ab interlocutoria, qua iudex compellit ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam debitorem, ſoluere pecuniam debitam minori, ſiue tutoris, aut curatoris authoritate, licitè appellatur. num. 52.

A pronuntiatione iudicis declarantis, aliquem minorem, maiorem, ſeruum, habilem vel inhabilem appellationi emiſſæ, ſi iudex non deferat, vim facit. n. 53.

A ſententia, qua iudex pronuntiat, aliquem non minorem, vel ei non eſſe concedendam reſtitutionem, appellationi interpoſitæ non deferens vim facit. n. 54.

Idem quando pronuntiat, Procuratorem eſſe vel non eſſe legitimum. n. 55.

Appellatio licita eſt à non admiſſa exceptione defectus mandati. ibid.

Appellatio licita etiam ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem eſſe vel non eſſe legitimum. n. 56.

Appellare licet à declaratione iudicis dicentis aliquem eſſe hæredem, vel non, cum beneficio legis inuentarij, aut ſine eo. n. 57.

Quod intellige in ſententia, qua incidenter hoc declarat. ibid.

Appellatio licita à ſententia, qua iudex incidenter declarat, teſtamentum, inſtrumentum, vel proceſſum, vel actum nullum, etſi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua. n. 58.

Appellatio legitima à declaratione ordinarij declarantis in prouiſione beneficij ſeu capellaniæ

licet, iudicem legitimè recuſatum, non appellatur. n.96.

A ſententia arbitrorum, qua iudex legitimè recuſatus declaratur, poteſt ipſemet iudex recuſatus appellare. n.97.

Recuſatus iudex, quando poßit ſine metu attentati, & nullitatis ad vlteriora procedere remiſſiuè. ibid.

Pronuntiatio de torquendo reo eſt interlocutoria. num.98.

Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens iudex vim facere, declarat Senatus. n.99.

Siue decretum contineat torturam ſuper principali negotio, ſiue ad habendam reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam. n.100.

Iudex appoſita appellatione à decreto torturæ, ſuperſedere debet in cauſa, etiam ſi non ſit inhibitus, vel inhibitio præſentata. n.101.

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum. num. 102.

Confeßio emanata à reò extorta per iudicem poſt appellationem à decreto torturæ, eſt nulla, & inefficax ad condemnandum. n.103.

Appellatio à decreto negatiuo torturæ licita an ſit, & non deferre, vim fieri declaretur. num. 104.

In iudicijs actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet. n.105.

Appellare non licere à decreto negatiuo torturæ, reſoluitur à nonnullis. n.106.

Iudex hodie raró pronuntiat, reum non torquendum. n.107.

Appellare licet à decreto negatiuo torturæ pro veriori opinione, reſoluit Author. n.108.

Appellatio omni iure licita eſt à quibuſcumque interlocutorijs reſpicientibus merita cauſæ, & negotium principale. n.109.

Appellatio à tortura decreto interpoſita tempore executionis, quo ad notitiam peruenit condemnati an ſuſpendat, affirmant nonnulli. n.110. & contrarium Author. n.111.

Appellatio à comminatione torturæ licita eſt. ibid. & n.112.

Appellatio legitima à ſententia interlocutoria, quæ ſecum trahit paratam executionem, de iure eſt. n.113.

Appellatio legitima à ſententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ. num.114.

Appellatio legitima à ſententia, qua pronuntiatur ſuper compromittendo vel non ex forma ſtatuti. ibid.

Appellatio ab interlocutoria grauamen continente reparabile, ſi tamen cum difficultate magna reparatur. n.115.

Idem ſi per appellationem à diffinitiua non reparetur in totum, nec perfectè. n.116.

Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ſubſtantiam ipſius. num.117.

Sententia qua terminus aßignatur, ſeu dilatio, eſt interlocutoria. n.118.

Appellatio legitima ab hac ſententia terminum breuem, ſeu minùs longum aßignante. num.119.

A ſententia nimis longam dilationem concedente appellatur, ſi excedat terminum inſtantiæ, ſecus ſi non excedat. n.120.

Appellatur legitimè à conceßione termini, ſi cauſatiuè pars grauatur. ibid.

Secunda dilatio in ſummarijs non datur, nec ſine cauſæ cognitione, aliàs nulla legitimè appellatur. n.121.

Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali appellatione non deferente iudice vim fieri declarat Senatus. num. 122.

Appellatio legitima à denegatione dilationis petitæ per Procuratorem, nomine filij patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vacato ad certiorandum cum ſit in longinquis, vt veniat ad èxamen. n.123.

Appellatio legitima à coarctatione terminorum à iure præſcriptorum veluti ad præſentandum patrono datum, vel conſanguineo ad retrahendam rem patrimonialem vel ſimilia. num. 124.

Appellatio generaliter licita ab abbreuiatione termini ſine cauſæ expreßione. n.125.

Dilationem non petenti iudex dare non tenetur. n.126.

Parti impetratur non appellanti à denegatione dilationis petitæ. n.127.

Dilatione minùs breui conceſſa non datur nullitatis ſed appellationis remedium, cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis iudicij. n.128.

Appellare licet à decreto reuocatorio dilationis cùm reuocari valet ſi non appelletur. n.129.

Appellatio legitima ab iniuſta reiectione probationis, vel non admißione approbandum. n.130.

Res per negationem efficitur dubia. ibid.

Iudex cui nihil conſtat, nihil diſcernere poteſt. n.131.

Iudex condemnans non admißis probationibus dicitur in dolo. n.132.

In quocumque iudicio etiam ſummario, requiritur plena probatio. ibid.

Papa nec alius condemnat abſque debita probatione, cùm ſit contra ius naturale. n.133.

Non probans dicitur carere iure. n.134.

Iudice non admittente probationes ſed ſine eis iudicante nullum dicitur iudicatum. n.135.

Procedit tamen ſi à tali denegatione admißionis probationis appelletur, aliàs tenet iudicium. n.136.

A iudice negante beneficium legis licitam eſſe appellationem. ibid.

Sententia ſuper admittenda vel reijcienda probatione eſt interlocutoria. n.137.

Ab interlocutoria, qua iudex partem excludit a probando, licitè appellatur. n.138.

A nimis breui termino dato ad probandum licitè appellatur. n.139.

In probationibus ſtat tota virtus cauſæ. ibid.

Sententia lata ſuper admittendis vel reijciendis articulis eſt interlocutoria. n.140.

A reiectione vel admiſſione articulorum pertinentium, vel impertinentium, licitè appellatur, tanquam à præiudiciali. n.141.

Articulus eſt actus præparatorius ad probationem, ſiq́; de ipſo iudicandum eſt, ac de ipſa probatione. n.142.

Circa articulos, & probationes impertinentes reiectas non cadit appellatio. ibid.

Articulorum copia danda eſt ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes. num. 143.

Appellatio licita à iudice dante copiam articulorum producenti teſtes. n.144.

Appellare licet à denegata remiſſoria ad teſtes examinandos. n.145.

Appellare non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in ciuilibus cauſis. num. 146.

Appellare licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus. n.147.

Appellare non licet à tali conceſſione remiſſoriæ in caſibus, quibus iudex concedere poteſt, ſecus in caſibus quibus non poteſt. num.148. & quales iſti ſint remiſſiuè. n.149.

Appellatio licita ab admiſſione vel reiectione teſtium, an ſcilicet tales teſtes admittendi, vel non admittendi. num. 150. quia eſt interlocutoria continens damnum irreparabile. num. 151.

Appellatio prohibita à diſſinitiua non cenſetur prohibita ab interlocutoria reijciente teſtes, vel admittente. n.152.

Licita eſt appellatio in omnibus caſibus, in quibus iudex ſua interlocutoria admittit teſtes poſt lapſum termini probatorij, vel teſtes inhabiles. n.153.

In poſſeſſorijs vel alijs cauſis, in quibus non datur appellatio, ab admiſſione teſtium poſt terminum vel inhabilium legitima eſt. num. 154.

Appellatio emiſſa à iudice non admittente exceptiones, vel repulſas contra perſonas teſtium maximè ſi eſſent admittendæ, legitima eſt. num.155.

Publicatio atteſtationum interlocutoria eſt. num. 156. & proceſſus eſſe, & de ſubſtantialibus proceſſus. n.157.

Sententia, non facta publicatione, lata non valet. ibidem.

Appellatio legitima à denegatione publicationis teſtium. n.158.

Appellatione interpoſita à negata publicatione ſententia eſt nulla, ſecus ſi appellatio non ſit interpoſita. n.159.

Publicatio reſpectu partis dicitur de ordine iuſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali iudicij. ibid.

A denegatione tacita vel expreſſa appellare licet. n.160.

A denegatione copiæ proceſſus publicati legitimè appellatur. n.161.

A receptione teſtium, & probationum poſt concluſionem in cauſa appellatio legitima. num. 162.

Parte non opponente valet receptio teſtium poſt publicationem. ibid.

Appellatio admittenda eſt à receptione teſtium facta poſt publicationem, partis oppoſitione non obſtante. ibid.

Iuramentum in litem quando, & quomodo, & in quibus caſibus locum habeat, remiſſiuè. num.163.

A iuramenti in litem delatione an liceat appellare. ibidem. & affirmatiua proponitur. num. 164.

A delatione iuramenti delati parti de vtriuſque conſenſu an liceat appellare. n.165.

l. generaliter 12. §. ſed iuramento C. de rebus creditis, & in §. ſibi declaratur. n.166.

Appellare non licet ab eo quod quis procurauit fieri. ibid.

Appellatio non admittitur in relatione iuramenti, & ſententia diſſinitiua ſuper ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſans id iuramentum actori refert. n.167.

Appellare licet à delatione vel relatione iuramenti à parte parti delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum ſeu referendum, & tamen compellitur deferre, vel referre. n.168.

Ab actu, quo non appellatur regulariter, conceditur appellatio allegantis exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur. ibid.

A iuramenti delationis negatione cùm in locum ſuccedat probationis legitimè appellatur. num. 169.

A iuramenti calumniæ delatione non appellatur. num.170.

A præcepto iudicis de recognoſcenda ſcriptura non appellatur, nec appellationi non deferens iudex eccleſiaſticus, non vim facit. num. 171.

Appellatio legitima ab intricatione proceſſus, & præpoſteratione ordinis iudicialis. numer. 172.

Poſſeſſorium priùs debet terminari, quàm petitorium. ibid.

Quotics

Quoties concurrunt duæ cauſæ, criminales videlicet, & ciuiles, priùs de criminali cognoſci, & determinari debet. n. 173.

Cauſa ſtatus, ſeu natalis, & cauſa hæreditatis concurrentibus, priùs de ea, quæ alteram perimit, & ei præiudicium generat, cognoſcendum eſt. ibidem.

Priùs de hæreditate, rei vendicatione, vel pro ſocio actionibus, cognoſcendum, quàm de diuiſorio iudicio, ſi poſſeſſor cohæreus ſeu conſocius ab alio negetur. n. 174.

Ordo iuris eſt, creditorem priùs principalem debitorem, quàm fideiuſſorem eo non excuſſo conuenire. num. 175.

Priùs mandatores, & fideiuſſores excutiendi ſunt, antequam deueniatur ad tertios pignorum poſſeſſores. n. 176.

Appellatur ab interlocutoria ſuper comparatione literarum facienda vel non, cùm concernat articulum probationis amittendæ. n. 177.

Diſcordiam ortam inter iudices duos ſuper iuriſdictione, ſi ſuperior vel arbitri electi componant, & decernant, à tali pronuntiatione non appellatur. n. 178.

Aliud tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus, dicendum eſt. ibidem remiſſiuè.

Ab interlocutoria, quâ quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus, quibus non debet; licitè appellatur, & quales iſti ſint, remiſſiuè. num. 179.

Ab interlocutoria reuocatoria alterius legitimè appellatur, vt in exemplo ibi. n. 180.

Mandatum executorium virtute ſententiæ, vel inſtrumenti guarentigij, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. num. 181. & an ab eo appelletur, remiſſiuè. ibid.

Appellatio admittitur à decreto expeditionis executorialium ſententia tranſlata in rem iudicatam, breuiter tamen contradictio diſcutitur. ibid.

Sententia mulctæ eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, quæ reuocari non poteſt, licèt alij contra, remittitur tamen ob paupertatem. num. 182.

A ſententia mulcta vel eius exceſſu licet appellare, remiſſiuè. ibid.

Sententia deſertionis eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, & lata ſuper ſententia diffinitiua, diffinitiua eſt, & an ab ea appelletur, remiſſiuè. n. 183.

Sententia ſuper inſtantia perempta lata, eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ. num. 184. & ab ea appellatur licitè. ibid.

Sententia ſuper attentatis an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ diſcutitur, & an ab ea liceat appellare, remiſſiuè. ibid.

Sententia interlocutoria ab obſeruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ, diſcutitur. num. 185.

Sententia, quâ quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ſi ſeparatim à diffinitiua proferatur, ſecus ſi in diffinitiua. num. 186. & ab iſta interlocutoria expenſarum appellatur. ibid.

Appellatio ab interlocutoria annotationis bonorum legitima eſt. n. 187.

Reus abſens cuius bona deſcripta, & annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione. ibid.

Contumax non auditur appellans. ibid.

Sequeſtratio prohibita eſt, deſcriptio tamen permiſſa. ibid.

Reuocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, à qua licet appellare. num. 188.

A præcepto de agendo contra nominatum, non datur appellatio. n. 189.

Præceptum inhibitorium de non ſoluendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt, non intereſt. num. 190.

Exactio præcepti inhibitorij virtute facta, totius debiti ſi impediatur, licitè appellatur. num. 191.

A cumulatione litium, & proceſſuum an liceat appellare, remiſſiuè. n. 192.

Accumulatio proceſſuum, quando habeat locum, remiſſiuè. ibid.

A ſententia permittente appellationem in caſu prohibito an liceat appellare, remiſſiuè, num. 193.

Sententia, quâ declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. ibid.

A reiectione vel admiſſione appellationis, an admittatur appellatio, remiſſiuè. ibidem. & admitti reſoluitur. n. 194.

Et diſtinctio proponitur remiſſiuè. ibid.

Ab actu in quo ſententia non profertur, & ex eo pars grauatur, licet appellare. n. 195.

Veluti à tarditate iudicis in non proferendo, vel procedendo. ibid.

Iudex qui ter monitus, & requiſitus aliquid facere, nihil reſpondeat; videtur negare, & à tali denegatione iuſtitiæ licitè appellatur. num. 196.

A grauamine illato in non faciendo licitè appellatur. num. 197.

Qui non loquitur, & obmuteſcit, videtur iuſtitiam denegare. n. 198.

Monitio ſeu requiſitio vnica vel trina diuerſis vicibus, aut trina vno contextu facta iudici an ſit neceſſaria, vt videatur iuſtitiam denegare, remiſſiuè. n. 199.

Iudex poteſt ſuam interlocutoriam reuocare, ſiue ab ea appellatum ſit, ſiue non. n. 200.

A reuocatione interlocutoriæ, ſeu grauaminis an licita ſit appellatio, diſputatur. n.201.

Reuocatio interlocutoria ſeu grauaminis interlocutoria eſt. ibidem. & num.202. contrà num. 205.

Quod eſt de genere prohibitorum, de eo idem iudicandum eſt, quod de ipſo genere. n.203.

Regula quòd in dubio cenſeatur appellatio permiſſa declaratur, quando ſumus in caſibus permiſsiuis appellationis, ſecus in caſibus prohibitis eius, nam tunc in dubio prohibita cenſetur, vt in exemplis ibi. n.204.

Si pars à grauamine reuocato poterat appellare, poterit contrarius à grauaminis reuocatione, cùm idem ius ſeruetur in eius repoſitione, quod in reuocatione. n.206.

Valet argumentum de contractu ad diſtractum, & conſtitutio, ſtatutum, ſeu diſpoſitio loquens de contractu, habet etiam locum in diſtractu. ibidem.

Contractus, & diſtractus iudicantur eiuſdem naturæ. num.207.

Quando contractus eſt bonæ fidei, eo caſu diſtractus, ſeu contractus liberatio erit bonæ fidei ſimiliter. n.208.

Habitus ſi eſt bonæ fidei, ſimiliter erit priuatio. num.209.

Solemnitas requiſita in contractu, eadem requiritur in diſtractu. ibid.

Neceſſaria in actu producendo ſeu conficiendo, eadem requiritur in eo ſoluendo, vel deſtruendo. num.210.

Legitimum eſt argumentum de facto ad diſtractum. ibidem.

Quando militat eadem ratio in ſententia interlocutoria, quæ in reuocatione eius, legitimè appellatur ab vtraque. n.211.

Appellare licet ab interlocutoria ſiue negatiua, ſiue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concil. Trident. ſeſſ.24. cap.20. vt in exemplis ibi. n.212. & 213.

Argumentum de contractu ad diſtractum validum eſt cùm identitas rationis concurrit in vtroque, etſi res aliàs diuerſiſſimæ ſint. num. 214.

A reuocatoria interlocutoria grauaminis appellatur, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale, non in ipſo grauamine, vt in exemplis ibi. n.215. & 216.

A ſententia lata negatiua ſuper recuſatione licet appellare, ſecus ab affirmatiua. ibid.

Arbitri iuris pronuntiantes cauſam recuſationis non eſſe legitimam, ſi reuocant poſtea talem pronuntiationem, à tali reuocatione non licet appellare, ſecus è conuerſo, ſi declarantes legitimam recuſationem, declarationem reuocant, à tali appellatur. n.217. & 218.

Arbitri iuris poſſunt reuocare ſuam interlocutoriam. ibidem.

Appellatur legitimè à repoſitione ſeu reuocatoria iudicis non valentis reuocare d. n.218.

Senatus vim non fieri declarat, quando iudex Eccleſiaſticus non detulit appellationi interpoſitæ à reuocatoria, quando in ea non concurrunt cauſæ grauaminis, aut repoſitionis, de quibus ſuprà. n.219.

Iudex ſe non iudicem declarans mediante appellatione interpoſita, à tali declaratione iuriſdictionem reaſſumit, & videtur reuocare declarationem, quæ vim habet diffinitiuæ. num. 220.

Deciſio Rotæ 36. in nouis declaratur. n.221.

Senatus qualiter ſe habere debet, quando negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repoſitione ſeu reuocatione grauaminis. num.222.

Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à iuriſdictione iudicis à quo. n.223.

Iudex à quo ſine metu attentati procedit ad vlteriora, non obſtante appellatione ab interlocutoria, quouſque ſit inhibitus canonicè. num. 224.

Appellatio à lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo. num.225. & à proceſſu eius non appellatur. ibid.

Appellatio ab interlocutoria mera non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo, vt ſuprà, ſecus ſi non ſit merè interlocutoria, ſed qualificata qualitatibus Con:ly; ſuprà, quia tunc ſuſpendit. num.226. & habet vtrumque effectum. num.227. & num.234.

Appellans à ſententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur ſeruare formam c. cordi. ſicut appellans à diffinitiua. n.228.

Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria non cenſetur prohibere ab habente vim diffinitiuæ. num.229.

Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam ſuſpendit iuriſdictionem, & cauſat attentatum. n.230. idem ſi contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen. n.231.

Per appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, taliter ſuſpenditur iudicis à quo iuriſdictio, vt non ſit neceſſaria inhibitio. num.232.

Iudice à quo procedente non obſtante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente, poteſt puniri, & impunè reſiſti. num. 233.

Decretum Senatus primum ſcilicet, que otorgue y reponga, &c. *continet, iudicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, vſque ad tempus, quo reponit. n.235.*

Qui omne dicit, nihil excludit. n.236.

Dictio omne, vulgò todo, *vniuerſalis eſt, & cuncta comprehendens. n.237.*

Et

Et continet in ſe vniuerſalem ſignificationem. n.238.

Verba decreti Regij, deſpues de la appellacion, *comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur.num.239. & quæ attentauit iudex iam, & repoſuit iterum attentans. ibid.*

Quæ in continenti fiunt cenſentur ineſſe. ibid.

Nihil feciſſe dicitur iudex, qui reponit, & ſtatum attentat. ibid.

Decretum Regium non ſe extendit ad ea, quæ iudex inter procedendum grauauit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti. num. 240.

Diſpoſitio adiecta verbo vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi, ſeu participij. num.241.

Lex vel ſtatutum vtens verbo de præterito, non extenditur ad futurum. num.242.

Quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. ibidem. & noua res nouum exigit remedium. ibidem.

Recurri ad Senatum poſſe appellantem, etiam ſi appellatio delata ſit, dummodo ea non obſtante iudex innouat circa intellectum l.36. tit. 5. lib.2.recop.n.243.244.& n.245.

Violentia conſiſtit non ſolùm in appellatione non deferendo, ſed etiam in ea ſpreta procedendo, & de intellectu legis l.Iulia.la 1. ibidem.

Appellatio ab attentatis legitima, & ideo ea interponenda de nouo poſt appellationem à diſfinitiua, & vt reponi poßit Senatum Regium adire cautela traditur. n.245.

Aliæ plures interlocutoriæ, quorum appellationes an recipi debeant proponuntur, remiſſiuè. num.246.

Declaratio ſacræ Congregationis refertur, plura diſponens circa appellationem ante diſfinitiuam. num.247.

SVPERIVS cap.2. part.1.caſus
congeſſimus exceptos, & ſpecialiter
à l. Regia cotum prohibita
cognitio, per hanc viam
violẽtiæ. præſentem autem, de
quo nunc agimus, cùm latiorem examinationem
exigat, commodiori loco reſeruabimus,
circa quem in hæc formalia verba diſ-
1 ponit lex Regia 37.tit.5.lib.2.recopil. *Porque
ſomos informados, que de las audiencias ſe traben
por via de fuerça muchos proceſſos Eccleſiaſticos
por que no otorgan las appellaciones, de autos
interlocutorios y eſto es en grande agrauio de
las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos
negocios: mandamos a los Preſidentes y Oidores
de las dichas audiencias, que de aqui adelante
no libren cartas para traher por via de fuerça
proceſſos algunos Eccleſiaſticos de autos interlocutorios,
ſaluo, ſi fueren tales que tengan fuerça de
diſfinitiua, y que en ella no ſe puedan reparar, &c.*
quod quidem iuſtiſſimè ſancitum fuiſſe, apparet
ex rationibus adductis ſuperiùs cap.2.
vbi alias fallentias retulimus, & inter alias 2
hæc eſt: quia omni iure tam ciuili, quàm
Canonico prohibita extat appellatio à merè
interlocutoria ſententia, vt bene aduertit
Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.1. cap.17.num.75.*

Et licèt iure Canonico poteſt appellari, 3
non ſolùm, à ſententia habente vim diffinitiuæ,
damnum irreparabile continente, aut
cauſæ principali præiudiciali; ſed etiam à
merè interlocutoria, & quocumque grauamine
c.ſuper eo el 2.de appellat.cap.1. eodem tit. in 6. Petrus de Bellaper. *in l.vnica num.9.verſicul.caueatis ff.nihil innouari appellat.pendente, & in l.iniutus numer.12 in fine, Cod.de procura.* Cynus *in l. ante ſententiæ.* & Paulus de Caſtro *num.1. Cod.quorum appellat. non recipiant.* Bald *in l.2.num 4.verſiculo quæro modò, Cod.de Epiſcop.audientia.* Angel.Areti. *in l.2.num.23. ff.de appellat.recipien.* Franch. *in rubrica de appellatio. ſub num.17. & in d.c.ſuper eo ſub n.14. & num.16. verſiculo ex prædictis de appellat.* & Maranta *in ſuo Speculo p.6. actu 2. princip.verbo, & quandoque appellatur, limit.14 num.303. & 306.fol.504.* Capella Tholoſ. *deciſione fin. num.2.* Veſtrius *in praxi lib.7.cap.3.ſub num. 1.* & Grauat. *in adnotat. ad eum libr.3.cap.10. num.6.* Carauita *in ritu 264. num.6.* & Contard. *in l. vnic.in 3. oppoſitione ſub numer. 4. & limi.3.num.1.C.ſi de moment.poſſeßio.*

Tamen nouiori diſpoſitione Concil. Tri- 4
den. *ſeſſ.24.de refor.c.20.* ad ius ciuile redactũ
fuit, & vtrumque iudicium, tam Eccleſiaſticum,
quàm ſeculare, in hoc adæquatum eſt,
ex eodem Tridenti. decreto, per quod pariter
in foro Eccleſiaſtico ſublata eſt appellatio
à ſententia merè interlocutoria, niſi habeat
vim diffinitiuæ, vel contineat grauamen
irreparabile, per diffinitiuam, vel à diſfinitiua
non liceat appellari: quod & ad cau- 5
ſas criminales extendendum eſſe, diſponit
idem Tridentin. *ſeſſ.13.de refor.cap.1.in fin.* &
circa d.decretum 20. Concilij Trident. *ſeſſ. 24. de reformat.* Videndi ſunt Zerola *in praxi
Epiſcopa.1 part. verbo appellatio §.1. pagi.19.*
Gondizaluus de Paz *in praxi tomo 1. part.6.
in proœmio num.25.* Barboſa ſuper remiſſione
ad idem Concilium *c.20.n.5.* aſſerentes, hoc
decretum procedere, tam in interlocutoriis 6
latis, tam à iudice ordinario, quàm à delegato,
tam in prima inſtantia, quàm in ſecunda,
quia nõ eſt correctorium iuris cõmunis, ſed
potiùs declaratoriũ, & omnis diſpoſitio, per
quam redactum eſt ad ius cõmune, fauorabilis
eſt, & amplianda. Et nonnulla in comprobationem
adducit Paz *vbi proximè.* Mar-

queſſa. *de commiſſ.* 1. *part. cap.* 12. *num.* 17. *&* 18. *& num.* 52.

Iure etenim communi, & Regio hoc extat diſpoſitum, vt à merè interlocutoria emiſſæ appellationi non ſit regulariter deferendum *l. apertiſſimi Cod. de iudicijs, l. ante ſententiæ*, & ibi gloſſa, Cynus, B. Paulus Caſtr. omnes *numero* 1. *Cod. quorum appellat. non recipian.* Speculator *in titulo de appell. § in quibus verſiculo* 14. *ſub num.* 15. Bartol. *in l.* 2. *numero* 2. *ff. de appellat. recipien. vel non.* Bald. *in l. arbitrio ſub num.* 4. *ff qui ſatiſd. cogan.* Papienſ. *in pract. in forma appellat. à ſententia diffiniti. in gloſſ. coram vobis ſub numero* 9. *folio* 405. Franc. *in rubrica verſiculo* 2. *eſt præmittendum, de appellat.* Socinus *in regul.* 24. *appellatio in qualibet cauſa. fallen.* 1. Nicellus *tractatu de concord. gloſſ. fallent.* 10. *numero* 40. *fol.* 192. Carauita *Ritu* 264. *numero* 7. Aſinius *in praxi* §. 1. *numero* 26. *folio* 6. Maranta, & Veſtrius *vbi*
7 *proximè.* niſi dic interlocutoria contineat damnum irreparabile per appellationem à diffinitiua, vel eius vim habuerit, aut ſit cauſæ principali præiudicialis *l.* 2. *de appellat. recipien. l. ante ſententiæ Cod. quorum appellatio. non recipian. l.* 13. *tit.* 23. *p.* 3. *& in l.* 3. *titulo* 18. *libr.* 4. *recopilat. l.* 10. *titulo* 7. *libr.* 2. *eadem compilat* quæ diſponit ſuper interlocutoriis in cauſis criminalibus. tenet B. *in d. l.* 2. *ff. de appellat. recipien.* Peruſinus *numero* 2. Præpoſit. *numero* 9. *in cap ſuper eo el* 2. *de appellatio.* Bal. *in l.* 2. *numero* 5. *Codic. de Epiſcopali audientia.* Coſmas *in pragmati. ſanctio. titul. de cauſis, verſiculo nec quidem column.* 3. Alexan. Sriaticus *in practi. iudi. cap.* 4. & communiter Doctores ſcribentes *in d. l. ante ſententiæ, & in d. l.* 1. *&* 2. Rebuffus *in rep. l. quod iuſſit numero* 76 *verſiculo* 3. *quando damnum.* Paz *in praxi* 6. *part tom.* 1. *in proœmio, numero* 20 *cum ſequentibus.* Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom.* 1 *litera A, concl....* & alij plurimi in diſcurſu paſſim videndi.

8 Sed quia *in d. l.* 35. *titulo* 5. *libr.* 2. *recopilat.* ad imitationem Concilij Tridentini (cuius veſtigiis ſemper in omnibus Regia Catholica Maieſtas, & præcipuè in violentiarum harum cognitione inhæret) permittitur huiuſmodi appellationis ab interlocutoria proceſſum trahi ad ſuprema poſſe tribunalia, ſi talis ſententia habeat vim diffinitiuæ, contineátve damnum irreparabile per diffinitiuam, nam cùm ipſis non delatis, vim committi certum ſit: & vtile, & neceſſarium erit tunc Principem ſuo officio vti, ad eam ſubleuandam & tollendam: *iuxta c. Regum officium* 23. *quæſt* 5. *& cap. adminiſtratores eadem cauſa, & q. c. protinus* 11. *q.* 1. cum iis, quæ ſuperius retulimus latè in c. 1. & 2. quapropter non inutile iudicaui; quæ hæ ſic qualificatæ ſint interlocutoriæ ſententiæ in medium proferre. Et imprimis à citatione verbali, vel reali videndum erit, quando ſit appellationi deferendum, & amplectens citatio- 9
nem verbalem, hoc eſt ciuilem; affirmandum eſſe, regulariter non eſſe deferendum appellationi interiectæ à citatione valida, etiam iure ciuili. tum, quia eſt merè interlocutoria; tum quia eius grauamen reparabile eſt per appellationem à diffinitiua, ita docet Bart. *in l.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 12. *verſus fin. ff. de appellat. recipien.* quem referens ſequitur Bellamer. *in cap. ſuper eo quæſt.* 13. *num.* 16. *de appellat.* Ruginellus *in tractatu de appellatio* §. 2. *cap.* 3. *num.* 184. Zerola *in praxi Epiſcopali* 2. *p. verbo appellat. quæſt.* 6. Rebuffus *tomo* 3. *tractatu de ſentent. execut. in princ. numer.* 3. *fol.* 218. vbi exemplificat in reſcripto, cuius 10
virtute quis citatur, quia ab hoc ſolùm non poterit appellare, ſed debet per ſe, ſiue per ſuum procuratorem comparere, & exceptiones opponere & allegare. & generaliter veram eſſe hanc doctrinam in omnibus cauſis ciuilibus dicit Rebuffus *vbi proximè gl.* 3. *fol.* 232.

A citatione autem reali (quæ importat ca- 11
pturam perſonæ, ſecundùm gloſſam Bartol. Alexan. & Doctores *in l.* 2. *ff de iuriſd. omnium iudic. & in l. conſentaneum, C. quomo. & quando iudex*, quæ regulariter non fit in ciuilibus, niſi in aliquibus caſibus congeſtis à Maran. *de ordine iudicio.* 6. *part. in prin. numer.* 58. *& ſequentibus fol. mihi* 365.) appellatio interpoſi- 12
ta non ſuſpendit eius effectum (non loquor hac in parte de appellatione ab ipſa captura, & citatione reali, quæ iam ſortita eſt effectum, de qua nos alibi commodiùs egimus) ſed loquor de appellatione duntaxat à præcepto de capiendo, & incarcerando expedito à iudice, ſaltim ad hunc effectum, vt captura ſuſpendatur, cùm appellatio nullatenus erit admittenda, vt ſuſpendat capturam, & quominus delinquens carceribus mancipetur, quod obiter tenet Gaſp. 13
Rodriguez *de annuis redditibus lib.* 1. *c.* 17. *num.* 52. ex Alciato *conſ.* 16. *num.* 14. *libr.* 7. & Lancelot *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limi* 4. *numer.* 36. Iulius Clar. *in pract. crimin. quæſt.* 46. *numer.* 2. vbi dicit quòd ſi reus videns ſe ad carceres conduci appellet, de iure dici poſſe (ſtante appellatione) non eſſe carcerandum, quia nihil nouari appellatione pendente: tamen verum, & certum eſſe de conſuetudine contrarium ſeruari, vt etiam teſtatur Guido Papæ *in deciſione Delphinal.* 235. quem refert Franciſ. Marc. *deciſio.* 915. *incipit, quæro an pedente numer.* 4. nec dicitur 14
iudicem, qui delinquentem iubet carcerari, aliquid contra eũ innouare; ſed potius videtur ius

tur ius publicum, & ſuum tueri, ne ille fu-
15 giat, pœnámque delicti euadat. Et certè ſi
appellatio delinquentem relaxaret, fruſtra-
torium eſſet carceres ædificare, vt inquit Iu-
lius Clarus, *vbi proximè*, cum quo tranſit
Cardinal. Tuſcus *practi. concluſionum litera A,*
concluſione 101. *numer.* 11. mihi autem vide-
tur, & conſuetudine, & iure defendi poſſe,
tum quia, quod dilationem non patitur, non
ſuſpenditur per appellationem, *l. fin. ff. de*
16 *appellat. recipien.* ſed hæc captura non reci-
pit dilationem, quia periculum eſt in mo-
ra, ſecundùm Alexand. & Iaſon. *in l. ſi fidei*
iuſſor. §. ſi ſatiſdatum colum. 1. *ff. qui ſatiſdare co-*
gantur. Alexand. *in l. de vnoquoque column.* 2.
17 deinde quia hoc fugæ periculum ſufficiens
eſt ad impediendam, & excuſandam cita-
tionem, ſecundùm Bald. *in l ſi quis curia-*
lis in primo notabili, Cod. de Epiſcop. & cleri-
cis. idem *in l. ſi filio in fin. ff. ſoluto matrimo-*
nio. Maranta Robert. *de ordine iudicio. 6. p ti-*
tulo de citatione numero 15. *folio* 317. & ali-
bi paſſim per Doctores, quæ eſt de iure na-
turali & diuino, ergo nihil mirum vt ap-
pellatio etiam minimè admittatur hoc ca-
ſu, ſaltim quoad effectum ſuſpendendi ca-
pturam. Quod etiam, & idem procedit in
inquiſitione malè formata, id eſt, in caſu,
quo non debuit formari, quia tunc datur
appellatio, ſecus ſi ex cap. innocentiæ malè
18 formata dicatur, ex Bald. *in l. 2. numero* 10.
quæſtio. 4. *Codic. de Epiſcopali audien.* ſequitur
Ang. Aretinus *in l. 2. numer.* 31. *ff. de appellat.*
recipien.

19 Hæc autem concluſio, quæ dictat, à cita-
tione ciuili minimè appelletur; fallit, quan-
do quis appellat à citatione continente bre-
uiorem terminum, quàm oportebat con-
cedi, quia talis citatio nulla eſt, & mini-
mè citatum arctat ad competendum, nec
etiam poſt ipſum terminum, vt ex Caſſia-
doro *deciſione 6. de dolo & contumacia.* & per
ca, quæ tradit Afflictis *in conſtitutione, inci-*
pit. ſi quis veſtrum, in 7. colum. libr. 1. conſtitu.
Regal. folio 182. & ſic cùm præbeat iuſtam
cauſam appellandi, vim faciet iudex Eccle-
ſiaſticus; ſi appellationem vt legitimam non
admiſerit, Anto. de But. *in cap. 1. de dilat.* Bo-
nifa. *in clem. 1. column. 2. 6. notab. de iudicijs.*
& ex Dominicis, & aliis ita deciſum fuiſſe
à Rota; teſtatur Puteus *deciſione* 150. *num.*
3. *& ſequentibus, libro* 3. Hieronymus Gon-
zalez *in reg. de menſis, & alterna. gloſſ.* 9. §. 1.
titulo de nullita. attenta. in cauſ. benefic. nume-
ro 193. Zerola *in praxi Epiſcopa. ſecunda parte*
20 *verſiculo appellatio quæſtio.* 6. vbi idem dicit;
quando citatio eſt peremptoria, qua abbre-
uiantur dilationes. quod & idem firmat Ca-
putaquenſ. *deciſione* 38. *capit.* 1. & ibi gloſſ.
& Abb. *numer. 7. verſiculo venio ad gloſſam, &*
numer. 8. verſiculo circa prædicta & latiùs *nume-*
ro 10. verſiculo 2. principaliter de dilatio. Gre-
gor. Tholoſ. *tractatu de appellat. libr. 1. cap. 11.*
ſub numer. 2. verſiculo ſi quis vocetur. B. *in l. 2.*
quæſt. 2. numer. 12. ff. de appellat. recipien. Re-
buffus *in tractatu de ſentent. execut. articulo 7.*
gloſſ. 5. numer. 4. tomo 1. poſt hæc Sigiſmund.
Eſcacia *de appellat. quæſt. 17. limit. 47. membr. 1.*
ſub numer. 7.

Secundò fallit, quando quis citatur ad 21
locum non tutum, quia ab ea citatione re-
ctè poteſt appellari *cap. ex parte el 1. 47. in*
ordine de appellat. cap. accedens el 2. vt lite non
conteſtata. Hieronymus Gonzal. *vbi proxi-*
mè numero 194. Zerola *d. quæſt. 6.* Ancharra.
conſilio 158. *numero 29. & ſequentibus.* Car-
dinal. Tuſcus *pract. concluſ tomo 1. concluſione*
397. *numer* 8. vbi hanc limitationem ſubli- 22
mitat. & in tantum hæc appellatio eſt le-
gitima à citatione ad locum non tutum; vt
procedat etiam in citatione reali, hoc eſt,
quando perſonaliter ducitur ad locum ſu-
ſpectum, vt poſſit etiam de iure ciuili ap-
pellare, ſecundùm Bartol. quem referens ſe-
quitur Bellamera. *in cap. ſuper eo quæſtio.* 13.
numer. 16. de appellat. Bald. *in l. 2. verſiculo Ca-*
noniſtæ dicunt, de Epiſcopali audientia. Eſcacia
de appellat. quæſtio. 17. limit. 47. membr. 1. nu-
mero 22. vbi reddit exemplum, vt tunc lo- 23
cus non dicitur tutus, quando quis fuit ci-
tatus ad locum peſtis, aut aëris intempe-
rie contagioſum, Franch. *in cap. ex parte tua*
numer. 23. verſiculo vltimò quæritur, de appellat.
Hieronymus Prætte. *tractatu de peſte, & eius*
priuilegijs rubrica de iudicijs numero 1. & ſe-
quentibus tomo 8. folio 176. in fine numero 17.
gloſſ. Afflictis, Gail, & alij citati, & ſecuti
ab Eſcacia *libr. 1. cap. 32. num.* 33. & iſthæc ex-
ceptio poteſt allegari per quemcumque,
abſque alio mandato, & ſatiſdatione, vt poſt
diſputationem concludit Franch. *vbi proxi-*
mè, numer. 15. quæſt. 2. & vt veriorem ſequitur
Eſcacia *in d. libro 1. tractatu de cauſ. ciuil. & cri-*
min. cap. 9. num. 1912. vide Gabr. *in pract. con-*
cluſ. lib. 2. tit. de except. conclu. 3.

Quæ concluſio vlteriùs limitatur, vt
quando quis citatur non citandus, puta,
quando iudex delegatus, cognoſcendo con-
tra expreſſum in reſcripto, vult citare non
expreſſum, nec aliter comprehenſum, etiam
virtualiter, Guido Papæ *tractatu de appellat.*
quæſtio. 49. ſub numero 39. Gregor. Tholoſ. *in*
tractatu de appellat. libro 1. capit. 11. ſub nume-
ro 2. verſiculo ſi quis vocetur folio 86. Eſcacia
de appellat. quæſtio. 17. limit. 47. membro 1. nu-
mero 24.

Poſtquam autē citatus in iudicium vene- 24
rit, ſolet variis ſe tueri exceptionibus, quas

ſi legitimæ fuerint, ſiue dilatoriæ ſiue per-
emptoriæ, tenetur iudex admittere, quod ſi
non fecerit, poterit ab eo licitè appellari,
ex capite irreparabilis grauaminis, nam ſi
iudex tunc oppoſitis exceptionibus inter-
loquatur, ad vlteriora eſſe procedendum,
vel reſpondendum, poteſt appellari, quia
grauamen litiganti illatum non poteſt tol-
li per appellationem à diffinitiua, Bartol. *in
l.2 quæſt.4. num.16.ff.de appellat.recipi.* Bella-
mera *in cap.12. ſuper eo quæſt.16. ſub num.16.
de appellat.* Bald. *in l.2.quæſt.5.num.11.Cod.de
Epiſcopal.audien.* Felinus *in cap.ſuborta 21.ſub
num.4.colum.4. de ſententia, & re iudi.* Guido
Papæ *deciſione 75.ſed circa,num.3.* idem Gui-
do Papæ *in tract.de appellat.quæſt.60.num.45.
folio 59.* Ruginell. *in tractatu de appellat.§.2.
cap.3.num.57.* Franc. *in cap ſignificantibus 49.
in ſummario,& in num.3.de appellat.& num.7.*
Bartol. & Paulus de Caſtro *in l.eius qui. nu-
mer.1.& ſequentibus ff.de appell.recipien.* idem
Bartol. *in l.ante ſententiam 2. verſiculo 5. quæ-*
25 *ro numer.17.* quia hoc dicitur grauamen ve-
xationis & fatigationis, & irreparabilis per
diffinitiuam, ſiue vexatio hæc tacita ſit, ſiue
expreſſa per proceſſum ad vlteriora, vt pro-
bant prædicti Doctores, & Eſcacia *in tracta-
tu de appellat.quæſt.17.limitatione 47.membr.1.*
26 *numer.90. & ſequentibus.* affirmantes poſſe
appellari,ſi exceptio, quæ apponebatur,erat
legitima, vt tale grauamen ſit irreparabile,
ſi enim iudex cogit me litigare tempore,
quo non debeo, talis moleſtia non poterit
tolli per appellationem à diffinitiua, quia
continet grauamen conſiſtens in facto, co-
hærénſque perſonæ, Bellamera *cap. ſuper eo.
12 quæſt. 6.numer.16. in fine.* & clarus *quæſt.
18.de appellat.* Fului. Pacianus *tractatu de ap-
probationibus lib.1.cap.58. ſub num.40.verſicu-
lo ſed ab hoc, & num.41. & 42.* Ruginellus *in
tractatu de appellat §.2.cap.3.numer.299.* quia
27 cùm hoc grauamen conſiſtat in facto, & fa-
ctum infectum eſſe non poſſit, ideo irrepa-
rabile cenſetur, tenet Bal.*in l.2.quæſt.5.num.
11. C.de Epiſcopal.audien.* Felinus *vbi ſuprà.* &
Guido Papæ *d.deciſ.75. n.3.* Rebuff. *in tract.
de ſententiarum executione art.10. gl.1. num.3.
verſic.2.* Lancelo. *de attent.2.p.12.limi.1.n.96.*
& ideo, quando iudex pronunciat, nullam
de exceptionibus oppoſitis eſſe admitten-
dam,poſſit ab hoc grauamine appellari,ſcri-
bit Speculator *titulo de appellat. §. in quibus*
28 *num.30.verſiculo cæterum lib.2.* & quod ſi ad-
mittatur vel reiiciatur exceptio perempto-
ria, poſſit appellari, quia eſt interlocutoria
habens vim diffinitiuæ, ſcribit Maranta *in
ſuo Speculo in 3.part. ſexta partis, in verbo, &
demum fertur ſententia n.44. fol. 438.* Eſcacia
de appellat.quæſt.17.limi 47.membr.1.num.94.

qui *n. 95.* pariter loquitur tam in oppoſita
exceptione dilatoria, quàm peremptoria,
quia ſi poſtmodum iudex pronuntiet, eſſe 29
procedendum ad vlteriora, ab hac pronun-
tiatione datur appellatio, vt de exceptione
dilatoria ſcribit. Ange. Areti.*in l.2.numer.36.
verſiculo quæro ſi opponatur ff.de appellationibus
recipien.* & ſtatim multa huius doctrinæ red-
dentur exempla, prout eſt in pronuntiatio-
ne ſuper competentia iudicis, & iuriſdictio-
nis, & in pronuntiatione, ſuper mandato,
& legitimitate procuratoris aut tutoris, &
alia plurima, de quibus in diſcurſu, & lo-
quendo in non admiſſione exceptionis li- 30
tis pendentiæ, ſeu præuentionis iuriſdictio-
nis (vt eius oppoſitione non obſtante) poſ-
ſit is qui eam oppoſuit appellare, vt refert,
& ſequitur Eſcacia *in tractatu cauſarum ciuil.
& crimin. libro 1.cap.12.numero 71.* & iterum
vbi proximè, n.103. & Marque. *in tractat. de
commiſſ.1.p.cap.12.n.62.* loquens de tacita, &
expreſſa reiectione.

Quæ doctrina non ſolùm procedit,quan- 31
do iudex reiiciendo exceptiones legitimas,
expreſsè declarat, eſſe ad vlteriora proce-
dendum; ſed etiam quando tacitè id facit,
procedendo, ſcilicet, ad vlteriora, nam in
vtroque caſu licitam eſſe appellationem ob
neglectam exceptionem oppoſitam, ſufficit
enim quòd tacitè reiiciat procedendo ad 32
vlteriora, licèt verbo iudex nihil loquatur,
ſed duntaxat facto compellat, quia non mi-
nus eſt facere,quàm dicere. Philip.Fran.*in c.
ex parte 67.nota.5.n.4. & 8. de appellat.* com-
munem dicit Gallec. *ad form.Cam.obliga.p.3.
c.deliqui.ſub num.18.fol.361.*Eſcac *d.membr.1.
num.96.*qui *num.99.* hoc ampliat,vt non ſo- 33
lùm hoc caſu detur appellatio, vt dictum
eſt; ſed etiam caſu quo ipſe iudex (neglecta
exceptione)procederet ad vlteriora,non ad-
hibita cauſæ cognitione ſuper eadem exce-
ptione oppoſita, quia proceſſus erit nullus,
& loquendo de exceptione declinatoria, &
incompetentiæ oppoſita, ſi non cognouiſſet
iudex, non cenſetur pronuntiaſſe ſuper ea,
& ideo proceſſus ad vlteriora erit nullus, 34
Iaſ. *in l.2. ſub numer.46. verſus finem ff ſi quis
in ius vocatus non ierit* Philip. Franc. *in cap.
ex parte M. 67.ſub numer.9.* ibi, Ideo ſi quæ-
ſtio emergens ſit ſuper iuriſdictione. *& in
cap.ſi duobus columm. penultima ſub numero 30.*
ibi, Intellige, quando iudex de exceptio-
ne cognouit. vbi ſic declarat Innocen-
tium *in c. præterea de dilationibus.* Et quando 35
iudex exceptione oppoſita incõtinenti pro-
cedat ad vlteriora,ita,quòd de illa exceptio-
ne, in tanta temporis breuitate veriſimiliter
cognoſcere non potuerit, dicetur ſuper ea
non pronuntiaſſe, & proceſſus ab eo geſtus
nullus,

nullus, vti factus ſine cauſæ cognitione, quæ
eſt de ſubſtantialibus iudicij; docet Franc.
in d. cap. ex parte 67. ſub numer. 10. ibi, Super
hac difficultate poteſt ſic concludi. Eſcacia
de appellati. quæſt. 17. limi. 6. membr. 7. num. 60.
fol. 386.

36 Et tunc præcipuè poterit ab iſta pronun-
tiatione de procedendo ad vlteriora appel-
lari, quando iudex oppoſitas exceptiones in
finem litis reſeruaret, ſcribunt Abb. conſil.
14. indiuiduæ Trinitatis verſiculo 2. probatur
num. 2. lib. 1. Fuluius Pacianus tractat. de pro-
bationibus lib. 1. cap. 58. num. 50. Ruginellus in
tractat. de appella. §. 2. cap. 3. num 303. & ex Fe-
lino, quem refert, & ſequitur Eſcacia cauſar.
ciuil. & crimin. lib. 1. cap. 102. num. 2. & iterum
in tractatu de appellat. quæſt. 17. limi. 47. mem-
37 bro 1. num. 97. fol. 498. qui num. 98. rationem
reddit, quia de emergēte præiudiciali exce-
ptione, & de negotio principali ſimul tracta-
re non poteſt, quia eſſet confundere, & in-
ordinare proceſſum, quæ confuſio, & inor-
dinatio proceſſus non poteſt reparari per
appellationem à diffinitiua, Bald. in authenti-
ca habita numer. 38. verſiculo quæro nunquid ab
iſta, circa medium, Cod. ne filius pro patre. & ali-
quos refert, & ſequitur Decius conſ. 31. quod
appellari, ſub num. 2. de quo nos latè diximus
hac 2. parte c. fin. vide etiam infrà num. 80.
cum ſeqq.

Ex quo fonte fluit, quòd ſi citatus poſt
comparitionem allegat in primis exceptio-
nem incōpetentiæ iudicis, aut iuriſdictionis
defectus; tunc ſi iudex pronūtiauerit ſe iudi-
cem competentem, vel etiam incompeten-
tem ab iſta interlocutoria, quæ diffinitiuæ
38 vim habet. gloſſ. ſingularis in authentica ha-
bita in fin. Cod. ne filius pro patre. ſecundùm
Roma. ſing. 129. Aufr. in deciſ. Capellæ Tholoſ.
quæſt. 48. Guido Papæ in deciſ. Delphinal. q. 10.
ſi iudex. Corſetus ſing. 5. incipit ſententia. Fe-
linus in cap. qualiter el 1. colum. 5. de accuſati.
Anton. Trim. in addit. ad Vbert. de Bonacurte.
in cap. peruenit in ſecundo de impedimentis, &
exceptionibus fol. 55. & 99. Decius in cap. per-
uenit in 2. de appellat. in fine. Doctores in cap.
ſignificantibus de officio deleg. Iaſon in l. 2. num.
38. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit. Bartol. in
l. 2. de appellat. recipiend. Felin. in rubrica de
ſententia, & re iudic. Rebuffus in l. quod iuſſit
in præfatione numer. 43. ff. de re iudi. quidquid
Petrus Ferrarien. in practic. in forma. ſententia
interlocuto. ſuper incompeten. diſtinguens inter
iudicem pronuntiātem ſe incompetentem,
& ſe pronuntiantem competentem, vt in
hoc vltimo caſu merè interlocutoria ſit, qui
audiendus non eſt, cùm in vtroque diffi-
nitiuæ vim habere, vt vltra ſupradictos Do-
ctores ex aliis pluribus aduertit Valaſc. con-
ſultatione 47. & eſt expreſſa l. 3. tit. 18. lib. 4.
recopil.

Ab hac propterea pronuntiatione expreſ- 39
ſa, vel tacita appellationi interpoſitæ, vti le-
gitimæ, iudex non deferens vim faciet, c. ex
parte 58. de appella. cap. ſignificaſti de officio de-
legati. l. ait prætor §. permittitur ff. de minoribus
l. 3. titul. 18. lib. 4. recopilat. Ruinus conſil. 1. lib. 4.
num. 4. cum aliis per Menochium de adipiſ-
cenda poſſ. rem. 4. n. 822. & 823. Anton. Gra-
uarius in addit. ad praxim Veſtrij lib. 3. cap. 10.
ſub numer. 6. verſiculo ſimiliter quando quis iu-
dicem competentem. Bald. conſil. 2. viſa petitio-
ne. Cardin. Tuſcus pract. concluſionum tomo 1.
litera A, concluſione 359. numer. 17. Rebuf-
fus 3. tomo titul. de ſententiarum executione, ar-
ticulo 53. gloſſ. 1. numer. 9 fol. 242. & poſt An-
gelum, & alios firmat Berta. in repertorio ver-
bo appellatio ab interlocutoria num. 15. poſt prin-
cip. num. 1. Fulu. Pacianus de probationibus lib.
1. cap. 58. numer. 47. & de communi teſtatur
Beccius conſil. 21. dubitatum fuit in fine, num.
42. & conſil. 31. quod appellari num. 2. & 3. lib. 1.
Ruginellus in tractatu de appellat. §. 2. c. 3. in
verbo competentia, ſub numer. 186. fol. 84. Eſca-
cia de appell. quæſt. 17. limi. 6. principali. memb.
8. à numer. 47. cum ſequentibus. vbi copioſè
proſequitur. Rolandus à Valle conſilio 33. nu-
mero 1. in fin & numer. 2. & 7 libr. 4. Mynſing.
cent. 3. obſeruatione 35. Guido Papæ d. deciſio-
ne 10. Valaſcus conſultatione 53. tom. 1. Barbo-
ſa in remiſſione ad Tridentinum ſeſſione 24. de
reformat. cap. 20. numer. 7. Aloyſius Riccius in
collecta. deciſio. part. 4. collect. 1306. quod etiam
procedit in cauſis ſcholarium, vt per tex-
tum in authentica habita Cod. ne filius pro pa-
tre. reſoluit poſt Abbatem Rebuffus in tra- 40
ctatu de priuileg. ſcholaſti. priuile. 163. Hiero-
nym. Gonzal. in regula de menſis, & alterna-
tiuis, gloſſ. 9. §. 1. titul. de nullitat. attent. in cauſ.
benefic. n. 196. & ſequent.

Si autem pars oppoſuerit contra libel- 41
lum ineptum, quam exceptionem iudex
non admiſerit, poteſt à tali reiectione ap-
pellari in quacumque etiam cauſa, tenet
Bald. conſilio 217. verba libelli numer. 2. libr. 2.
Cardinal. Tuſcus vbi proximè concluſio. 359.
numero 38. idem ſi iudex ipſe mandet ſuper 42
tali libello inepto procedere, quoniam pars
non tenetur ei reſpondere. & idem eſt af- 43
firmandum in libello obſcuro, & genera-
li, ſuper quo iudex mandat procedi, litem
conteſtari, & reſponderi, quia tunc legiti-
ma reputatur appellatio. Paul. Caſtr. conſ. 194.
in princ. lib. 2. & iterum conſ. 335. num. 3. & ſe-
quentibus libr. 1. & in principio conſilij. Cardin.
Tuſcus vbi proximè num. 37. & ſequent. quo-
niam hoc facit præiudicium cauſæ princi-
pali, ſecundùm Bald. l. 2. num. 12. ff. de appellat.

recipien. Felin. in c. ſuborta ſub num. 4. de re iud.
Guido Papæ tract. de appell. quæſt. 60. num. 65.
& deciſ. 75. num. 3. Ruginellus tract. de appell.
§. 2. cap. 3. n. 57. & faciunt ea, quæ latè ſuprà
diximus, à num. 24. & quia hæc declaratio
44 eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ,
non teneatur reus reſpondere libello tan-
quam inepto, vt notant Panor. & alij in cap.
examinate in fi. de iud. per textum in l. metum
§ ſed quod prætor. ff. quod metus cauſa. vbi Bald.
Romanus in rubr. ff. de re iudi. idem Bald. in
l. 2. q. 5. C. de Epiſcop. audien. Ioan. de Anani.
conſil. 93. viſo proceſſu, & ibi in additio. ad eum.
Nicol. Nill. in repertorio verbo ſententia quæſt.
12. Paul. Caſtr. in conſ. 65. viſo quodam in pri-
mo volumine. Rebuff. vbi proximè n. 44. quem
de materia huius declarationis videre po-
teris ibi n. 76. ad fin.

45 Similiter vis fiet, ſi iudex non deferat ap-
pellationi à ſententia, qua abſoluit reum à
conteſtatione libelli, quia talis ſententia, li-
cèt ſit interlocutoria, habet tamen vim dif-
finitiuæ, vt tenet Angel. in conſil. 297. incipit
conſtitutio. in princip. Philip. Franc. in c. cùm ceſ-
ſante colum. vlti. verſ. 24. dubitatur folio 74. de
appellatio.

46 Pariter etiam, ſi pars oppoſuerit de legiti-
matione perſonarum, puta, non eſſe quem
tutorem, non procuratorem, aut legitimo
mandato carentem, non filium, & ſimilia,
quia licèt ſententia lata ſuper hac exceptio-
ne, ſiue affirmatiuè, ſiue negatiuè lata, ſit in-
terlocutoria, ſecundùm Bald. in l. 2. q. 8. Cod.
de Epiſcop. audien. cap. ex parte 3. de appellat.
vbi Præpoſitus, Angel. Socinus & Iaſ. in l. ar-
bitrio. colum. 1. ff. qui ſatiſdare cogantur. Petrus
Ferrarien. in praxi in forma interlocutoria ſuper
legitimat. perſona. Ioan. de Anan conſil. 93. viſo
proceſſu. Philip. Franc. in d. c. cùm ceſſante in fin.
de appell. Salicet. in l. poſt ſententiam colum. 2.
verſiculo ad quartum, C. de ſententijs & interlo-
cutionib. Iaſ. in l. nemo poteſt n. 58. in 2. lectn. de
legatis 1. fol. 92. Paul. Caſtr. in d. l. arbitrio. Phi-
lipp. Franc. in cap. ex parte de appellat. Natta
47 conſ. 143. num. 7. per totum fol. 106. tamen ex
c. articuli præiudicialis permittitur ab ea ap-
pellati, qua interpoſita vim iudex faciet
non deferens etiam in quibuſcumque ſum-
mariis iudiciis (de quo alio loco copioſè di-
ximus.) tenet Bal. in d. l. 2. n. 14. & in Margari-
ta decreta. verbo appell. q. 8. Petrus Dueñas in
regul. 52. fall. 6. Capel. Tholoſa. deciſ. 38. Bar-
boſa in remiſſ. ad Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 20.
num. 6. Gama deciſ. 159. n. 2. Viuius deciſ. 302.
Meno. de adipiſc. poſſ. rem. 4. num. 824. & 825.
Anton. Grauat. in addi. ad praxim Veſtrij lib. 3.
cap. 10. ſub num. 6. verſiculo item admittitur ap-
pellotio. Pacia. in tract. de prob lib. 1. cap. 58. ſub
n. 47. Sigiſmun. Eſca. in tract. de appellat. q. 17.
limi. 6. memb. 7. n. 73. poſt Bald. vbi dicit non 48
ſolùm procedere hanc concluſionem, quan-
do declaratio iſta contingit in litis proceſſu,
ſed etiam in executione, in qua admittitur
appellatio hæc. Quod ideo procedit, quia
regula generalis eſt, quòd quando articulus 49
interlocutoriæ præiudicialis eſſet negotio
principali, de quo agitur, iudex violentiam
committet, ſi à qualibet declaratione in-
terpoſitæ appellationi non detulerit, cum
iure permiſſa ſit, text. in l. intra vtile. vbi Bart.
ff. de minoribus. Bald. in l. arbitrio n. 6. ff. qui ſa-
tiſdare cogantur. Feli. in c. cùm cauſam n. 6. verſ.
limita quartò, de ſenten. & re iud. Magon. in de-
ciſio. Lucana 23. num. 6. Bal. in l. fin. n. 5. verſ. ſe-
cundus eſt actus, Cod. de relatio. vbi idem dicit, 50
quando interlocutoria inierit difficultatem
circa cauſæ deciſionem, Gregor. Lopez in l.
25 parti. 3. gloſſ. à Menos de Gran. ad fin. Hiero.
Gonzalez in regul. de alternatiuis gloſſ. 9. §. 1. in
annotatio. num. 178. fol. 228. quia teſte Baldo
dicitur grauamen irreparabile, in Margari-
tis quæſt. 8. quem refert Rebuff. 3. tomo titulo
de ſententiarum executione, art. 53. gloſſ. 1. num.
5. folio 242. cuius doctrinæ varia inuenies
exempla, circa caſus ſpeciales in diſcurſu
huius capitis, & nonnulla iam ſuperiùs ſcri-
pta manent. Inde itaque fluit ex hoc eo- 51
dem capite, poſſe quem appellare ab inter-
locutoria iudicis, qua declarat fideiuſſores
idoneos eſſe, vel minùs idoneos, quia eſt ir-
reparabile grauamen, text. eſt in l. in arbitro.
ibi, perinde ab eo atque iudicibus appella-
re licet.) text. in l. ſi arbitro. ibi, cùm potue-
rit querela ad competentem iudicem defer-
ri.) & glo. ibi verbo querela inquit, (id eſt ap-
pellatio) ff. qui ſatiſdare cogantur. Bald. vbi ſu-
prà. Rebuff. in d. 1. tomo titulo de ſentent. execu-
tione d. num. 5. Bald. in l. 2. ſub num. 15. ff. de ap-
pellationibus recipien. Cæſar Contra. in l. vni-
ca limi. 5 ſub num. 13. Cod. ſi de momentanea poſ-
ſeſſ. Guido Papæ deciſ. 75. num. 2. Rebuff. in eo-
dem tractat. de ſentent. executione, art. 10. gl 1.
numer. 5. Fulu. Pacianus tractatu de probat. lib.
1. cap. 58. ſub numer. 47. cui ſi iudex non detu-
lerit, violentiam vtique facit. Idem puto di- 52
cendum, ſi iudex compellat, ſiue principa-
liter, ſiue per conſequentiam, vel inciden-
tiam debitorem minoris, vt ei pecuniam de-
bitam ſine tutoris, aut curatoris authorita-
te tradat, l. aut prætor §. permittitur. ibi, niſi
fortè quaſi aduerſus iniuriam appellandum
quis ei putet.) ff. de minoribus. & vltra Bald.
& Rebuff. d. art. 10. gloſſ. 1. num. 5. tenet Gui-
do Papæ, deciſio. Delphina. q. 52. incipit circa &
deciſ. 75. ſub n. 2. idem Bald. in l. 2. ſub num. 15.
de appell. recipien.

Hinc etiã eſt, quòd à iudice pronuntiante, 53
aliquem eſſe minorem, vel maiorem, prodi-
gum,

gum, mente captum, ſeruum, habilem, vel inhabilem, appellationi emiſſæ deferre iudex tenetur, aliàs autem violentiam facit, hæc quippe pronuntiatio, negotium, & factum principale tangit, & ſubſtantiam eius, textus & gloſſ. *in leg. intra vtile ff. de minorib.* Bartol. *l. 2. ff. de appell. recip.* Salicet. *in l. poſt ſentent. columna 3. verſic. ſed ego. C. de ſentent. & interlocu.* &c. & tradunt Doctores, *in l. ijs qui ff. de verborum obligationibus.* vel quia haber vim definitiuæ hæc pronuntiatio, vt dicit Rebuffus *in dict. leg. quod iuſſit in præfatione num. 45. de re iud.* & vtraque ratio poteſt eſſe vera, cùm in iſto caſu concurrat. & idem
54 etiam eſt de ſententia, qua iudex pronuntiauit aliquem non eſſe minorem, vel non habere reſtitutionem, à qua poſſe appellari affirmant Barboſ. *in remiſſio. ad Concilium ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. num. 6.* Gamma *deciſ. 159. num. 2.* Viuius *deciſ. 302.*

Et ſimiliter, quando iudex interloquitur, procuratorem eſſe, vel non eſſe legitimum,
55 quia ab iſta interlocutoria, tanquam à grauamine irreparabili appellatio admittitur, Bart. *in leg. 2. num. 15. ff. de appellat. recipiend.* Bald. *in l. 2. numero 14. Cod. de Epiſcop. audien.* Bellapertica *in c. ſuper eo q. 15. ſub n. 16. de appell.* Sigiſm. Eſcac. *in tractatu de appellat. q. 17. limita. 6. principali. memb. 7. num. 67.* Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem. 4. n. 824.* Fuluius Pacianus *tractatu de probationibus. lib. 1. cap. 58. num. 47.* Ruginel. *in tractatu de appellat. §. 2. c. 3. num. 63. fol. 74.* vbi quòd à non admiſſa exceptione defectus mandati licita eſt appellatio, Cæſar Contar. *in l. vnica limit. 5. ſub num. 13. verſiculo reliquum eſt. Cod. ſi de mom. poſſ.* textus eſt, & ibi Doctores *in c. ſignificauit 48. de appell.* Philipp. Franc. *in cap. ex parte*
56 *nota. 5. num. 4. & 5. de appellation.* qui quidem etiam ibi tractant, & affirmant, idem eſſe in interlocutoria, tutorem eſſe, vel non eſſe legitimum, vti latè per eos.

Idem eſt, vt omnino admittere debeat
57 appellationem iudex à declaratione eius, an quis ſit hæres, vel non, vel an cum beneficio legis, ſeu inuentarij, vel ſine ipſo, quia hæc ſententia interlocutoria nimis præiudicialis eſt cauſæ principali, imò, & multis alijs, quæ accidere poſſunt. loquor de ea ſententia, quæ incidenter hoc declarat, & ex Bald. *conſil. 378. pro parte cuiuſdam. lib. 3.* Cardin. Tuſc. *d. tomo 1. concl. concluſ. 359. litera A, n. 47.*
58 & idem dicendum eſſe, quando interloquitur iudex, teſtamentum, proceſſum, vel inſtrumentum, ſententiam, vt nullam eſſe incidenter, licèt non principaliter (quia tunc eſſet diffinitiua) & ſic ab hac etiam poterit appellari, quoniam eodem modo, & præiudicialis eſt, & vim diffinitiuæ habet, Panormit. *in c. audi. colum. 2. de procurato.* Nicolaus Milius *in verbo, ſententia quæſt. 18.* Guido Papæ *in deciſ. del finali. quæſt. 16 incipit, index, & quæſt. 220. & conſ. 78. in cauſſa.* Felin. *in cap. cauſſam. colum. 2. de reſcriptis.* Rebuffus *vbi ſuprà num. 57.* qui etiam *in fi.* hoc cum Roma. *in rubr. ff. de re iudic. colum. 4.* intelligit; quando incidenter hæc prolata fuit interlocutoria, enimuerò ſi principaliter, tunc eſſet diffinitiua.

Quò pertinet, quòd ſi eſſet interpoſita appellatio à declaratione, vel non declara- 59
tione, quòd aliquis, ex oppoſitoribus, ad aliquod beneficium, vel cappellaniam iuris patronatus, inter conſanguineos proximioris gradus, Patroni fundatoris præſentatos, declaretur, ſe non eſſe filium patrimonialem, vel non eſſe proximiorem, aut aliàs perſonam legitimam, quia ei non conueniunt qualitates, & conditiones requiſitę ad beneficium illud: neceſſariò admittenda eſt talis appellatio, aliter atque vim facere in tribunalibus iudicem pronũciabitur, Bal. *in l. 2. C. de Epiſcopali audientia num. 14. & in margarita decretalium, verbo appellatio. quæſt. 8.* Petrus Dueñas *reg. 52 fall. 8.* Anton. Grauati. *in additione ad praxim Veſtrij num. 6. verſiculo etiam admittitur appellatio.* Hierony. Gonzal. *in Regula de alterna. gloſſ. 9. §. 1. titulo de nullitate attentatorum. n. 188.*

Cui & contiguum eſt, quòd ſi iudex negauerit copiam actorum, quia à tali dene- 60
gatione appellationi delationem negare, vis eſt, cùm à iuſto grauamine emiſſa intelligatur, textus eſt *in l. 2. Cod. vt lite pendente.* ibi, niſi vel actorum communium, vel pronuntiationis editio denegetur, *&c.*) Eſcacia *in tractatu cauſ. ciuilium & crimin. lib. 1. cap. 100. numero 9.* Petrus Dueñas *in Regula 52. fallen. 5.* Antonius Grauatius *vbi ſuprà.* Azeuedus *in l. 3. titulo 18. lib. 4. recopila.* Gonzal. *vbi proximè num. 198.* Rebuffus *in 3. tomo. titulo de ſentent. executione. articulo 53. gloſſ. 1. fol. 242. numer. 5.* quoniam ea, quæ fiunt in iudicio, & agitantur, & publicanda ſunt, & vti communia vtrique parti edi debent, vt hinc inde, quæ iuſtitiæ ſuæ defenſionem tangant, allegent. *cap. ſi perpetuus. de fide inſtrumen.* & ibi gloſſa & Doctores, *& in d. l. 2.* circa quod videndus Maranta *de ordi. iud. 6. part. actu. à num. 53. cum ſequentibus fol. 485. & ſequentib.*

Inſuper ſi iudex pronuntiat remittendum, & remittat clericum ad ſuum eccle- 61
ſiaſticum iudicem, cùm hæc talis ſententia interlocutoria eſt habens vim diffinitiuæ, *cap. ſi iudex laicus. de ſententia excommun. lib. 6.* & notant Doctores *in c. tuam. de ordine cogni. c. lator. qui filij ſint legitimi.* Doctores *in l. Titia ff. ſoluto matrimo. & l. quoties C. de iudicijs.*

S 4 Fædet.

Feder. *conſil.* 198. *caſus talis.* Moderni omnes
in rubr.ff de re iud. Præpoſitus *in cap. tua nobis*
in 5. *notabi. de appellatio.* Guido Papæ *conſilio*
110. *pro declaratione in quarto dubio.* ac ideo in
huius appellatione vis committitur.

Quod idem dicendum erit in ſententiis
interlocutoriis, quæ feruntur ſuper exce-
62 ptionibus peremptoriis, puta; rei iudicatæ,
pacti de non petendo, præſcriptionis, tranſ-
actionis, & ſimilium, vim habent diffiniti-
uæ, gloſſ.2.*in clementina fin.de appellatio.*tex-
tus *in c. ſi illo tit.6. lib.* Doctores *in leg. quod*
iuſſit ff.de re iudic. Bart. *in d.l.2. quæſt* 5. *de ap-*
pellat. recip. Bald. *in leg. eleganter.* Roma. *in*
rubr.ff.de teſtibus §.*ſi quis poſt colum.penult ff.de*
condictione in debiti. Ancarra. *conſil....de iu-*
ribus Romanis. cuius ratio ea eſſe poteſt, quia
non finit directò negotium principale, ſed
partem ſubſtantialem cauſatiuè, & ſecunda-
riò,& ſic cùm tangat, & referatur ad diffini-
tiuam, & ad primam actionem de qua age-
batur, contendebatúrque, non ad exceptio-
nes naturæ diffinitiuæ ſunt, Aufre. *in deciſ.*
Capell. Tholoſa. quæſt 48. *idem,* &c. *an ſentent.*
& quæſt. 363. Cardina. *conſ.* 72. *Titius n.* 25.
in 5. *dubio.* Alex. *conſ.* 182. *in cauſa volum.* 6.
Corneus *conſ* 262. *pro euidentia.* Præpoſitus
& Philipp.Franc. *in d. cap. cùm ceſſante de ap-*
pellation. Felinus *in cap. qualiter & quando. co-*
lum. 5. *de accuſatio.* quod velim intelligas,
quando huiuſmodi exceptiones non prin-
cipaliter, ſed incidenter in iudicio ſunt pro-
poſitæ, quia aliàs merè diffinitiuæ ſunt, vt
bene aduertit Felin. *in rubric. de re iud. col.* 6.
*vt in clem.*1. *de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.*

Item etiam ſi iudex iuſtas tutoris (quem
63 ad tutelam adminiſtrandam nominauit) ex-
ceptiones non admiſerit, ab hac reiectione
emiſſæ appellationi non deferens vim facit,
& grauamen,text eſt *in l.*1. §.*ſi quis tutar.* ibi,
excuſationem allegandam habet, & ſi fue-
rit repulſa, tum demum appellare debebit.)
ff. quando appelland. ſit l. excuſationis. ibi, nec
à decreto prouocaueris,intelligis parendum
eſſe ſententiæ.) *C. de excuſatio. tutorum. l. qui-*
cumque eodem tit. cum aliis pluribus. Rebuffus
*d.*3. *tomo de ſentent. executione art.* 53. *gloſſ.*1.
folio 242. *num.* 5. cuius ratio ea eſſe poteſt,
64 prout pro regula generali traditur in hac
materia; quòd quando reiicitur beneficium
conceſſum per ius commune, licita eſt ap-
pellatio, quoniam vbi denegatur obſeruan-
tia iuris communis, ibi infertur grauamen,
quapropter appellare licet, ita eleganter di-
cit Speculator §. *in quibus num.*30. *verſ. cate-*
rum ſi iudex. & ibi idem *num.* 7. vbi etiam
additionator per textum *in l.* 1. *in fine. C. de*
in integrum reſtitutione. l. ſi quis prouocatione.
C. de appella. l. aut prætor §. *permittitur ff. de*
minoribus. Bald. *conſil.*378. *num.*2. *lib.*3. Car-
din. Tuſc. *practica. concluſionum. litera A, con-*
cluſ. 359. *tomo* 1. ergo cùm iſthæc immuni-
tas à tutelis aliquibus, & priuatis caſibus
ſit inducta, & conceſſa à iure communi, (vt
ex toto tit. ff. & Cod. de excuſationib. tuto. &
curato.) appellatio admittitur. Si autem iu-
dex interloquitur tutorem interim non de-
bere adminiſtrare, cùm ſit interlocutoria,
quia aliam poſt ſe expectat,vt dicit Corneus 65
*conſ.*281. *in* 2.*quæſt.vol.*1. Rebuff. *in repetitio-*
*ne legis quod iuſſit in præfatione num.*9. *ff. de re*
iud. puto non poſſe appellari ab ea, *ex reg.*
l. ante ſententiam Cod. de appella. maximè ſi ſe
intra tempus à iure præſtitum excuſauerit.
An autem ab ipſa nominatione, & datione 66
tutelæ liceat per tutorem appellari, inferiùs
diximus infrà 3. p. cap.8.

An, & quando, ab exceptionibus oppo-
ſitis licita ſit appellatio, vide Philipp. Franc.
in cap.ex parte el 2.*de appellat.* & nos nonnul-
la diximus ſuprà hoc eodem capite. & inſu- 67
per dicemus in diſcurſu, & iterum inſtà hac
2.parte cap. fi. per totum, vide Marqueſſ. *de*
*commiſſ.*1.*par cap.*12. *n.*62.

Vnum obiter attende, quòd exceptio, vt
admittatur, debet eſſe releuans, & tunc re-
leuans, & legitima dicetur, quando proue- 68
nit à cauſſa, quæ iuſtam præbet cauſſam ap-
pellandi,Oldr.*conſ* 223. *circa primum in princ.*
Federic. de Senis *conſ.* 90. *verſ. dixi. & dico.*
Cardin. Tuſcus *pract. tomo* 3. *litera F, concl.*
378. *à n.* 1. *& in concl.* 377. *à princ.* Ancarra.
conſil. 416. *plures num.*4. *verſiculo quarta exce-*
ptio. B. *in l. ſi pupillæ.* §. *videamus. ff. de negot.*
geſtis & in leg. ſi vnus. §. *ante omnia. ff. de pa-*
ctis, & quæ exceptio releuans dicatur, arbi-
trio iudicis relinqui dicit Cardin. Tuſcus
d. concluſ. 378. *num fi.* poſt Ioan. de Anania
conſil. 26. *num.* 10. *verſ vltimo, circa intelle-*
ctum ſtatuti Marqueſſ *de commiſſ.*1.*p.cap.*16.
*num.*44.optimè explicat.Mareſcot. *varia. re-*
*ſolutio.lib.*1.*cap.*87. *à num.*44. *cum ſequentibus.*
verb. quæ dicatur exceptio releuans,& quæ
non.

Quibus adde, quòd quando quis oppo-
nit aliquam exceptionem, quam iudex non
admittit, & à reiectione grauata pars appel- 69
lar, tunc appellans tenetur iuſtificare, &
probare veritatem exceptionis, quando iu-
dex à quo non admiſit, qua non probata,
non poteſt dici, quòd iudex ex ſola non
admiſſione exceptionis illum grauauit, tex-
tus eſt *in cap interpoſita* 70.*de appella.* vbi An-
ton.de Butr.*num.*1.*& ſub num.*5.*& ſub n.*10.
Abb. *num.*1. Philipp.Franc. *num.*1. *verſ. tene*
menti primò. & verſiculo tene menti aliam. &
Decius *num.*1.& conſequenter non deuolui-
tur negotium ad iudicem appellationis, niſi 70
probetur

probetur vetitas exceptionis, Cardin. Alex.
in d. cap. interpoſita nota. 1. *n.* 1. etiam ſi exce-
ptio legitima videatur, quia licèt reiectio
exceptionis apparenter legitimæ, ſit iuſta
cauſſa appellandi, tamen ex illa ſola reie-
ctione non probatur grauamen, iuſtificati-
uum appellationis, niſi aliter doceatur de
veritate ipſius exceptionis. Anton. de Butr.
in d. cap. interpoſita ſub n. 10. *col.* 3. *verſiculo op-
pono quod ſolo exceptionis obiectu.* & Philipp.
Franc. *ſub num.* 1. *verſ.* 3. *tene menti.* & com-
muniter cæteri Canoniſtæ. & Abb. ibi *nota.* 1.
num. 2. & But. *num.* 10. dicunt; poſſe reum
opponere exceptionem in ſe legitimam, ſed
tamen fictam, & non exiſtentem in caſu
ſuo, & ſic foret oppoſitio calumnioſa, &
tunc iudex non ſolùm non grauat, ſed pru-
denter reiicit ſuſpicatus calumniam.

Hæc tamen vera concluſio limitationem
71 patitur, vt nõ procedat in caſibus, in quibus
de veritate exceptionis oppoſitę per ſe patet
abſque alia probatione facienda, quia tunc
appellatio dicitur iuſtificata ex ſola appella-
tionis reiectione, prout, quando iudex de-
negat inducias deliberatorias, & pars ab hu-
iuſmodi denegatione appellat, quia tunc
appellatio dicitur iuſtificata abſque alia pro-
batione, Anton. de But. *vbi proximè ſub n.* 9.
oppoſ. 3. Philipp. Franc. *ſub numero* 2. *limita-
tione* 2.

Item & quando iudex negat copiam acto-
72 rum, vel inſtrumentorum communium, (de
quo ſuprà dixi,) Anton. de Butrio & Franc.
vbi ſuprà. & Decius *ibi ſub num.* 2. *verſiculo* 2.
iſta prima regula. & tunc etiam ſi de veritate
exceptionis conſtet, ſolummodo præſum-
ptiuè, Fran. *vbi ſuprà num* 2. *limit.* 3. Decius
ſub num. 2. Cardin. Alex. *ſub num.* 3. *fall.* 4.
qui varia huius doctrinæ exempla adducũt.

Secundò etiam d. concluſio limitatur, vt
73 non procedat in exceptione recuſationis,
quia quando recuſatur iudex, oppoſita legi-
tima cauſa recuſationis, ſi, ea non obſtante,
iudex procedat in cauſſa principali, appel-
latio ex hoc cenſetur iuſtificata, licèt pars
non probet cauſas recuſationis coram iudi-
ce appellationis, Fran. *d. c. interpoſita num.* 2.
verſiculo in gloſſ. 2. Cardin. Alex. *ſub numero* 3.
fall. 2. *de appella.* Eſcacia *de appellat. quæſt.* 11.
numero 67.

At quando quis opponit exceptionem, &
74 inſuper offert ſe incontinenti illam proba-
turum, & poſtmodum, propter exceptio-
nem oblatam probationem illius non ad-
miſſam appellat, ſtatim & ipſo facto cenſe-
tur iuſtificata appellatio, ita quòd ſufficiet
coram iudice appellationis probare fuiſſe
propoſitam legitimam exceptionem, & ob-
latam probationem, & iudicem noluiſſe
admittere, *d. cap. interpoſita in fi. prin.* & ibi
Abb. *nota. fi. num.* 3. Fran. *ſub num.* 1. *colum.* 1.
verſiculo quartò & vltimò. & communiter cæ-
teri Canoniſtæ *de appellat.* Laucelotus *tracta-
tu de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 40. *&* 41.
nam iſto caſu appellatio iuſtificatur (con-
ſtito dumtaxat, quòd probatio fuit oblata,
& non admiſſa) Lancel. *ibi num.* 38. *&* 39. &
Franc. *vbi proximè.* Et ratio eſt, quia iudex à
quo non admittendo legitimæ exceptionis
probationem, in continenti oblatam, non 75
poteſt excuſari, quòd non grauauerit, quia
præſumpta malitia contra excipientem pur-
gatur ex oblata probatione in continenti,
quam iudex reiiciendo (ipſo facto) deregit
iniquitatem ſuam, & ideo ſiue exceptio ſit
vera, ſiue falſa, iudex iam grauauit, vt ſcri-
bit Abb. *in d. cap. interpoſita num.* 4. & Franc.
ſub num. 1. *verſiculo quartò & vlt. columna* 2.
de appell. qui *ſub d. num.* 4. *limi.* 9. vnum ad-
uertit, vt ſimul ſit hoc caſu appellandum,
à non admiſſa probatione incontinenti, &
à reiecta exceptione, quæ concluſio decla- 76
ratur, vt procedat, quando exceptio requi-
rit altiorem indaginem, non admittitur,
quia tunc ad iuſtificationem appellationis,
ad eiúſque probationis oblationem incon-
tinenti, adſtringitur opponens, ſecus autem
vbi talis exceptio non admittitur, quia tunc
ſufficit ad appellationis iuſtificationem of-
ferre probationem incontinenti, vt ſuprà
diximus, & latè probat Sigiſmund. Eſcacia
de appella. quæſt. 11. *num.* 80. Franc. *vbi pro-
ximè ſub dict. num.* 4. Præfata concluſio am-
pliatur, vt habeat locum, non ſolùm in ex- 77
ceptionibus dilatoriis, ſed etiam in perem-
ptoriis, quia ſi opponatur exceptio perem-
ptoria, & offeratur illius probatio inconti-
nenti, & à non admiſſione appelletur, ap-
pellatio iuſtificata dicetur, Anton. de Bu-
trio *in d. c. interpoſita ſub num.* 10. *ibi, ſecundo
quòd exceptio.* & Philipp. Fran. *num.* 4. *verſic.
in gloſſa verbo ſi offerens de appellatio.*

Quibus quidem caſibus, & limitationi-
bus, ſuperiùs adſcriptis, appellationem ob
probationis reiectæ oblationem, adeò iuſti- 78
ficata dicitur appellatio, vt tanquam legiti-
ma deuoluit, ſuſpendit, & cauſſat attenta-
ta, Anton. de But. *vbi proximè. num.* 7. *& ſub
num.* 10. *fallen.* 3. Fran. *ſub num.* 4. *colum.* 4. *li-
mit.* 7. Felin. *in cap.* 1. *ſub numero* 2. *de appella.*
ſentit Abb. *in cap. interpoſita ſub num.* 6. de
communi teſtatur Dec. ibi, *num.* 10. Cardin.
Alex. *ſub num.* 4. *fallen* 8. Lancelot. Rober.
de atten. 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 38. *&* 39. *&*
44. & reddit rationem *num.* 37. *&* 38. hinc
eſt, quòd ſi reus opponat exceptionem per-
emptoriam, & offerat illius probationem 79
(debito tempore) & iudex non admittat, ſed
imò

imò ſtatim proferat ſententiam diffinitiuam, reus ab hoc grauamine licèt à non admiſſione exceptionis, & probationis appellet, ſententia, & proceſſus tanquam attentata reuocantur, Fran. *d. c. interpoſita ſub n.* 4. *limit.*8. *columna* 4. *in fin.* & Cardin. Alex. *ſub num.*4. *fallen.*9. *de appella.*

Et vlteriùs prædicta concluſio declara-
80 tur, ſeu potiùs limitatur, vt non procedat in omnibus caſibus, quibus poteſt iudex reſeruare exceptiones oppoſitas ad merita cauſæ, & litis diſcurſum, quia tunc licèt opponens exceptionem, offerat incontinenti illius probationem, & à reiectione appellet, tamen ex hoc ſolo non dicitur iuſtificata appellatio, Fran. *in d. cap. interpoſita ſub n.*4. *lim.*2. & Card. Alex. *ſub num.*4. *fallen.* 2. *&* 3. *colum* 3. *de appellat.* ſequitur Sigiſmun. Eſcacia *tractatu de appell. quæſt.*11. *numer.*76.
81 qui omnes ponunt exemplum, quando opponitur exceptio contra teſtem, quòd ſit infamis, vel criminoſus, & offertur probatio incontinenti, quia tunc ſi iudex non admittat, & ob hoc appelletur, debet in cauſſa appellationis de veritate ſuæ exceptionis probare, quia iudex ſi vult, non tenetur recipere exceptiones, contra perſonas teſtium, ſed poteſt eas reſeruare in tempus publicationis teſtium; de quo nos latè dicemus infrà cap. 18. de appellatione à reſeruatione. quia quoties exceptio probanda relinquitur arbitrio iudicis, an ſit admittenda,
82 vel non admittenda, quia in iure non ſit determinatum, ſi iudex non admittat, tenetur iuſtificare exceptiones coram ſuperiori. Fran. *d.c.interpoſita ſub n.*4. *limit.*4. Cardinalis Alex. *ſub num.*4. *fall.*4. *colum.*3. *de appellatio.* Eſcacia *vbi proximè num.*37. qui etiam *num.*74. dicit, quòd coram mero executore non dicitur iuſtificata appellatio, per
83 oblationem probationis incontinenti tanquam inutiliter factam, quia executor merus non tenetur recipere probationes, poſt Franch. *d.c.interpoſita ſub num.*4. *limit.*5. Decium *num.*7. *exemplo* 2. vide ſuprà à num.36.

Et vnum te admoneo, quòd quando de
84 grauamine, quod infertur per interlocutoriam, conſtat iuris præſumptione, vt puta; quia iudex mandat rem aliquam ſequeſtrari, vt tunc poſſit appellari, etiam non expreſſa cauſſa. Bal. *in l minoribus* 6. *num.*5 *& n.*6. *verſiculo item ſequeſtratio C. de his quibus vt indignis.* dicens ſequeſtrationem eſſe regulariter prohibitam, ideo quòd in re tam aperta, ſuperuacuam eſſe expreſſionem cauſæ, Philipp. Franch. *in c.vt debitus* 59. *q.* 11. *num.* 22. & Cardin. Alex *ſub num.* 41. *verſ. ſtat ergo regula fallen.* 3. *de appella.* & rurſus Fran. *in c.* 1. *ſub num.*7. *verſiculo* 4. *limita, de appell. in* 6. vbi de appellatione à ſequeſtro, & à tortura. Eſcacia *tractatu de appella q.* 17. *limitat.* 47. *membro* 1. *num.* 216. & hinc eſt 85 quod dicit poſt alios Caualca. *deciſ.*33. *parte* 2. quòd appellatio dicitur legitima, quando interponitur ex cauſa probabili & veroſimili.

Inſuper exceptionem recuſationis contra iudicem à parte oppoſitam, ſi ipſe non 86 admittat, poterit à reiectione, & à proceſſu licitè appellari, tenet Philipp. Franch. *in cap. nouit* 43. *nota.* 3. *num.*3. *& in cap. vt debitus honor* 59. *quæſt.* 2. *ſub num.* 9. *verſiculo quarto eadem de appella.* Corneus *conſilio* 80. *in deciſion. ſub num.*3. *lib.* 1. Eſcacia *de appell. q.* 5. *num.*116. & iterum *lib.*1. *cap.* 66. *num.* 13. *& ſequentibus. & c.* 101. *num.* 16. *& num.*20. *& ſequentibus.* vbi latè de materia huius articuli, & eſt textus *in cap. ſuper quæſt.* §.*fi. de off. deleg.* vbi DD.

Quid autem de ipſa interlocutoria, qua iudex declaratur, iuſtè fore recuſatum, vel 87 non, eſſe vel non ſuſpectum, nam ea eſt interlocutoria, ſecundùm Archidiaconum *in c. iudex de officio delegati lib.*6. *in fin.* Bald. & alij *in leg. apertiſſimè. C. de iudicijs.* Præpoſitus, & Peruſinus *in c. cùm ceſſante de appell.* Philipp. Franch. *ibi colum. antepenult. verſiculo quarto ſententia.* Rebuff. *in præfatione legis quod iuſſit numer.* 86. Octauianus (poſt Alexandrum *conſil.* 89. *colum.* 2. *verſic. ad ſecundum argumentum reſponde.*) *in deciſion. Pedem.* 84. *num.* 13. cum aliis tenet, quòd reſpectu formæ, recuſatio æquiparatur appellationi, ab 88 interlocutoria, quia ſicut appellatio ab interlocutoria debet in ſcriptis proponi, & cum iniectione cauſarum *c.* 1. *de appell. in* 6. ſecus tamen quoad alios effectus, & quoad iuriſdictionem ſuſpendendam, circa quod adæquantur appellatio, recuſatio & relatio, vt ipſe ex Bal. Salic. Ioanne Andrea, & aliis per eum citatis. Paulus de Caſtro *in l. quia poterit ad Trebellianum.* Geminianus *in cap. legitima col.*2. *de appella. in* 6. Maranta *de ordine iudicior.*

Et licèt variæ referantur opiniones per Doctores, quorum meminit ipſe Ozaicus 89 *in d.deciſ.*84. *per totam,* (an facta à iudice recuſato recuſatione propoſita, aut pendente, ſint ipſo iure nulla, vel annullanda, de cuius reſolutione conſule Lancelotum Rober. *de attenta.*2.*p. cap.*6. *de attent poſt recuſa.*) omnes tamen, etiam contrarium tenentes, in vnum conſentiunt, poſſe ab hoc proceſſu ad vlteriora appellari, appellationémque vtrumque trahere effectum, deuolutiuum, 90 & ſuſpenſiuum, quod indubitati iuris eſt vt tenent omnes Doctores citati à Lancelo to *vbi proximè* & Parlador. 3. *tomo differen.*

inter

inter ſententiam nullam, vel iniuſtam.
Item etiam à ſententia lata ab arbitris
negatiua, ſcilicet recuſationem non eſſe ad-
mittendam, aut cauſſam nõ eſſe legitimam,
91 appellari poſſe arbitror, ex illa ratione, quia
talis ſententia eſt præiudicialis cauſæ prin-
cipali, & eius proſequutioni. nihil enim tam
periculoſum eſt, quàm coram iudice ſuſpe-
cto litigare *c. quod ſuſpecti 3. quæſt. 5. c. ſupra
quæſtionum. §. fin. de officio delegati. cap. cùm ſpe-
ciale de appell.* & ſic cùm ex hoc capite arti-
92 culi præiudicialis, cauſæ principali liceat ab
interlocutoria appellari *ex Conc. Trid. ſeſſ. 24.
de reformatione cap. 20. & in regula 36. Can-
cellaria l. 3. tit. 18. lib. 4. recopilat.* Petrus Due-
ñas *regula 52. limitatione 3.* Hieronym. Gonz.
*in regula de alterna. gloſſ. 9. §. 1. tit. de nullita.
& attent. num.* 189. & ea quæ hucuſque in
propoſitum adduximus, & per diſcurſum
etiam adducenda copioſè probant, & ſic
reſpectu ipſius recuſantis, in cuius fauorem
93 tot ſunt à iure attributa recuſationi priuile-
gia, ratione tam imminentis periculi, & præ-
iudicij, poterit à dicta ſententia negatiua ap-
pellari, prout etiam probatur *in l. 7. tit.* 10.
lib. 2. recopila. vbi etiam in recuſatione Præ-
ſulis, ſiue prætorio præfecti, & Senatorum,
vt ab hac negatiua habeat locum ſupplica-
tio, idem probatur *in l. 15. eodem titulo.* ergo
à fortiori in iudicibus inferioribus, etiam
94 eccleſiaſticis, ad quorum recuſationis exa-
minationem arbitri eliguntur, iuxta textum
*in cap. cùm ſpeciali in princ. de appellati. c. ſi quis
contra clericum de foro competenti. cap. ſuſpicionis
de officio delegati. cap. iudex ab Apoſtolica eo-
dem tit. in 6.* vbi gloſſ. & DD. communiter.
& ea quæ latè adducunt Cou. *practicarum
quæſtio. cap. 26.* & Pedemon. *in dict. deciſ. 84.*
95 *in princ.* ideo ab eiſdem arbitris, cùm ſint ar-
bitri iuris, licitè appellari poſſe diximus, &
probabimus in terminis infrà parte 3. cap. 13.
à num. 25. verſiculo quid autem de arbitris
iuris, & verſiculo quare ab iſtis arbitris ap-
pellari licitum eſt. ad quem te remitto.
Quod periculum, & præiudicium nego-
96 tij principalis cùm omnino ceſſet in ſenten-
tia affirmatiua, qua interloquitur iudicem
legitimè recuſatum, puto non poſſe alteram
partem ab ea appellare, ſi vnus quippe amo-
uetur iudex, alius ſibi datur, quem ſi ſibi
ſuſpectum iudicauerit, liberè recuſabit, in-
terim tamen cùm hæc ſententia ſit merè in-
terlocutoria, non poterit ab ea appellari, nec
negata delatione violentia fiet, ex iis quæ
ſuprà dicta ſunt, cùm à ratione ceſſante, quæ
interlocutoriam reddit appellabilem; in hoc
appellante non militet, regulæ interlocuto-
riarum inhærendum eſt, in cuius opinionis
iuſtificationem multa poteris in propoſitum
adducere, quæ latè Lancelot. Robert. *de at-
ten. 3. part. c. 28. à num. 43. cum ſequentibus.*
Ab hac tamen ſententia, qua iudex, vt re- 97
cuſatus datur, ipſemet valet appellare, ſi
poteſt aliquod conſiderabile intereſſe præ-
tendere, vt eleganter tenet Mandelus de
Alba *in conſil. 92. in priori. num. 4. & ſequen-
tibus* Lancelot. *vbi ſuprà num. 54.* & per Man-
del. Petrus Surd. *conſ. 271. num. 20. lib. 2.* Gra-
tian. *in diſceptatio foren. tomo 1. cap. 100. n. 48.*
& an, & quando iudex recuſatus poſſit ad
vlteriora procedere abſque reatu attentati,
& nullitatis, videndus eſt Lancelot. *vbi pro-
ximè à num. 53.*
Inſuper pronuntiatio, de torquendo reo,
eſt interlocutoria ſententia, tum quia per
eam non finitur, nec terminatur cauſſa prin-
cipalis, & quia conuenit cæteris cum omni- 98
bus qualitatibus interlocutoriæ ſententiæ,
& ex verbis apparebit *l. 2. ff. de appella. reci-
pien.* mox referendis, tum etiam ex iis, quæ
dicit, ex pluribus Proſperus Farin. *in praxi
crim. tomo 2. quæſt. 38. num. 11. & 16.* tamen
cùm trahat ſecum damnum irreparabile, per
appellationem à diffinitiua, hoc torturæ de- 99
cretum, ſine dubio ab illo appellationi emiſ-
ſæ deferendum eſſe, vímque fieri meritò
declarant tribunalia: textus eſt *in l. 2. ff. de
appella. recip.* ibi, An ne à ſententia appellari
poteſt, ſi quæſtionem in ciuili negotio ha-
bendus iudex interlocutus ſit, vel in crimi-
nali, ſi contra leges iudex hoc faciat.) per
quem textum ſic expreſsè affirmatunt Bart.
Bald. Angel. & Alberi. & communiter Do-
ctores ibi, gloſſ. ordinaria, vt etiam commu-
niter Doctores *in l. penult. in verbo diſcuſſore.
verſ. ſed fallit in caſu. Cod. quorum appella. non
recipien.* gloſſ. *in l. 2. verbo cauſſa.* vbi pariter
concurſus Doctorum *Cod. de Epiſcop. audien.*
Guid. de Suzzar. *in tractatu de indiciis, & tor-
tura, num. 23. in medio.* Carrerius *in pract. cri-
min. in 2 tractatu de indic. tortur. §. circa quin-
tum num. 21.* Marſilius *in pract. §. nunc viden-
dum num. 2. & in §. expedita num. 70. & in l. 1.
in princ. num. 14. & num. 42. ff. de quæſtio.* Ca-
tellia. Cota *in memorial. in verbo appellatio-
ne interpoſita nihil.* Foller. *in praxi crim. in
verbo & ſi confitebuntur in 3. p. 3. partis num. 50.*
Anton. Gomez *3. tomo variar. cap. de tortu. reo-
rum num. 23.* Brunor. *de indiciis & tort. 2. p.
quæſt. 5. num 13. verſiculo & ab iſta pronuntiat.
quæſt. 9. num. 10. verbo ſed ſi non erant purgata.*
Aron *d. ſingulari 39.* Franc. Marcus *deciſ. 60.
incipit quæritur qualiter ſit perueniendum. n. 5.*
Quod in tantum à DD. vt verum rece-
ptum eſt, vt etiam extendatur, non ſolùm
quando iudex pronuntiat reum fore tor- 100
quendum, ſuper principali delicto, ſed etiam
quando torquetur ad habendam reſponſio-
nem

Digitized by Google

nem affirmatiuam, vel negatiuam, vt tenet
Fran. Marcus *in d. deciſ.* 60. *num.* 5 Carauit.
in ritu magna curia tit. 259. *num.* 12. Proſper.
Farinac. *in praxi crimin.* 2. *tomo quæſt.* 38. *n.* 12.
ad fi. qui ibi *à num.* 11. dicit, quòd interpo-
ſita appellatione à decreto torturæ iudicem
101 debere ſuperſedere in cauſa, & ſententiæ
executione, etiam anteaquam ſit inhibitus,
nec inhibitio præſentata. & idem ante ap-
102 pellationem, intra tempus tamen ad appel-
landum, vt ex Lanceloto, & aliis pluribus,
ibi dicit. & *num.* 17. etiam confeſſionem à
reo per iudicem interim extorſam prorſus
103 nullam, irritam, & inefficacem eſſe ad con-
demnandum, ex Bald. *in rubrica Cod. commi-
natio Epiſc.* Catalia. Cota, Foller. Anton. Go-
mez, & aliis ſuprà.

Illa hinc quæſtio reſolutionem requirens
ad nos accedit difficilis, an quemadmodum
tribunalia ſuprema vim fieri declarant, ac
etiam deferendum eſſe appellationi à tor-
tura, an idem declarare teneantur in appel-
latione à decreto de non torquendo, vel à
denegatione, ſeu diſſimulatione iudicis no-
104 lentis, per fiſcalem promotorem vel accu-
ſatorem emiſſa. Bal. *in l. penul. num.* 2. & ibi
Salicet. *in prima oppoſitione pariter n.* 2. *C. quo-
rum appella. non recip.* tenent, quòd ſic, quia
eis licet appellari, quos refert & ſequitur
Anto. Gomez 3. *tomo variarum cap.* 13. *de tor-
tu. reorum, poſt numer.* 23. *verſic. ex quo infer-
tur*, vbi reddunt rationem, & quia ſi hoc li-
105 cet reo, eodem modo debet licere actori,
cùm in materia iudiciorum, actor & reus
æquiparentur, *l.* 3 *ff. de re iud. l. ſolutum ff. de
officio proconſulis.*

Contrariam autem partem & opinionem
ſecutus eſt Areti. *in l.* 2. *ff de appella. recip.*
quem referens ſequitur Brunus *de indicys
106 & tortu* 2. *p quæſt.* 5. *num.* 13. *in fin. verſ. ſed quid
ſi pronuntiabitur, non eſſe torquendum. & q.* 9.
num. 10. quam etiam veriorem de iure re-
putat Farina. *in d. q.* 38. *num.* 20. ea moti ra-
tione, quia hoc grauamen poteſt reparari
per appellationem à diffinitiua, quapropter
denegatur ab interlocutoria, quod non ac-
cidere dicunt in decreto detorquendo, cùm
torturæ iam illatæ, afflictio non tollatur per
quamcumque appellationem à diffinitiua,
per quam, & per alias rationes contrariis re-
ſpondens, hanc partem ſuſtinet Auber. de
Antramonia *in tractatu de quæſt. & tortu.* po-
ſitos inter tractatus criminum diuerſorum.
Zileti. *fol.* 440. *n.* 27. & quem allegat Pro-
107 ſperus *ſuprà*. Et quia hodie cauti iudices ta-
rò pronuntiant reum non torquendum, nec
requiſiti animum ſuum detegunt, niſi ſimul
reum abſoluentes, quo caſu accuſatoribus
eſt conſultum per appellationem ab ipſa
ſententia, abſque eo, quòd prius ſibi appel-
lare liceat.

In qua contrarietate priori opinioni, vt
veriori de iure, magiſque probabili, & iuris
regulis conformi, & adhæreo, & inſiſto: nam
licèt veriſimum ſit, quòd illud decretum 108
negatiuum torturæ minimè contineat gra-
uamen irreparabile, vt affirmatiuum con-
tinet: non ideo ſequitur, ab eo minimè ap-
pellari licere, quoniam ſi ex capite graua-
minis irreparabilis, & ex ea ratione in hac
interlocutoria daremus appellationem, vti-
que profiteremur contrariam opinionem ex
ſuo fundamento; ſed eam ex alio capite nos
appellabilē facimus, eo ſcilicet, quia torque-
re reū reſpicit merita cauſæ principalis, cùm
per torturā vel nō torturā deueniatur in co-
gnitionē delicti, de quo agitur. ideo eius ap-
pellationi vtique deferendū eſſe, iuſtitia ap-
petit, vt ex hac ratione hanc partē veriorem
reputarunt Bal. & B. Salicet. *in l. ante ſentētia
C. quorum appella. non recip.* quoniā in hac ma-
teria regula generalis eſt, de iure omni lice-
re appellare à quibuſcunque interlocutoriis
reſpicientibus merita cauſæ, & negotium
principale, ſecundùm Bald. & Salicet. *ibi.* &
in l. 1. *Cod. ſi de moment. poſſ num.* 4 Felin. *in* 109
rubr. de re iud. num. 3. Ripa *in leg. quod iuſſit
num.* 127. *ff. eodem* Ruinus *conſil.* 157. *n.* 20.
& 21. *lib.* 5. cum aliis allegatis à Contardo
in d. l. 1. *C. ſi de mom. poſſ. limitatio.* 1 *num.* 82.
& in 5. *limi. num.* 7. *& ſequentibus.* Proſperus
Farinacius *vbi ſuprà d. quæſt.* 38. *num.* 19. &
faciunt ea, quæ inferiùs circa probationum,
vel teſtium reiectionem dicta ſunt, Mar-
queſſ. *de commiſſ.* 1 *p. cap.* 12. *num* 52. *&* 15.

Huic, & alia proxima ſuccedit quæſtio,
(cui varietas Doctorum non minorem attri-
buit difficultatem) an per iudicem vis fiat,
non deferentem appellationi à decreto tor- 110
turæ latæ, ab eo non palàm reo audiente, ſed
ſecretè, quod iudex differt in tempus, quo
reus incipit ſe ſpoliari, vt torqueatur, &
quòd appellationi tunc emiſſæ non ſit defe-
rendum, nec eius virtute executio ſuſpen-
denda, tenet Iulius Clarus *in praxi crimi.
§. fi. quæſt.* 64. *num.* 27. *&* 35. referens Ma-
ran. *in ſpeculo* 6. *p. in actu* 13. *rubr. de quæſtio.
num.* 14. quos referens ſequitur Cardin. Tu-
ſcus *tomo* 1. *concluſ.* 101. *num.* 11. & hunc
caſum ſemel in praxi habuiſſe teſtatur Fran.
Perſonal. *in tract. de indicys. & tortura n.* 11.
in fi. Ioſeph Cum. *de ſyndicatu cap* 21. *rubr de
tortura num.* 12 quos refert, & ſequitur Fla-
mi. Cartar. *in praxi interroga. reorum lib.* 4. *c.* 1.
num. 68. 69. *&* 77. *in fin.* vbi teſtatur. etiam
ita in ſtatu eccleſiaſtico ſeruari.

Sed hæc opinio, quia deſtituta eſt ratio-
ne, & fundamento, iure caret, ni fallor, quam
(nemine

111 (nemine viſo) damnaui, eò, namque ſi indu-
biratum eſt, à decreto torturæ licere appel-
lari, & ab eius cõminatione, ex his quos ſu-
prà citauimus, adeò vt interim ſuſpendatur
executio: cur idem effectus negandus eſt à
Doctoribus prædictis, ei appellationi, quam
emiſit delinquens, quando intellexit, vel ſu-
ſpicatus eſt, ſe torquendum, vel quia ſibi vi-
det comminari torturam? nedum quando
videt ſe duci ad lucum torturæ, & ibidẽ, vel
ſpoliari, vel ligari, ſiue per alios actus exte-
riores, per quos comminatur reus, deducit-
que ſe torquendum fore? & cur tunc iudicis
manus non erunt ligatæ, cùm etiam à com-
minatione appellatio emiſſa eas ligat, ſecun-
dùm Aug' ad Angelum *de maleſi. verb. quod
fama publica n.* 100. *verſ. aduertas tamẽ.* Brunus
tract. de indicijs & tortu. 2. *p q.* 5. *n* 14. vbi alle-
gat gloſſ *in c. cùm in contemplatione. ex reg. iur.*
Carauita *ſuper d. ritu magnæ curiæ* 259. *n.* 14.
Guido *deciſ.* 136. *n.* 15. *verſ* 7. vbi dicit, quòd
ſicut per appellationẽ à decreto detorquen-
do ligantur manus iudicis, ita etiã per appel-
112 lationem à comminatione, & ita quotidie
apud eũ ſeruari, & practicari teſtatur. & idẽ
etiam tenet Grama. *ſuper c. regni fol.* 133. *n.* 4.
in ſi. prout illũ citat Clarus vbi ſuprà, ſequi-
tur Brunor. à Sole *in conſ. crimi. n.* 172. Carill.
in ſumma crim. partici. 3. *rubr.* 31. *de appell.* §. 2.
n 3. *verſ. idem fieri poteſt fol.* 169. *col.* 2. idem te-
net Card. Tuſc. *concl.* 101. *n.* 11. *tomo* 1. Paz *in
praxi* 6. *p tomo* 1. *in proœmio n* 21. Rebuff. 3. *to-
mo titul. de ſententiarum executione. art.* 53. *gl.* 1.
fol. 242. *n* 2. Guido Papæ *quaſt. Delphi q.* 75.
ſed circa. ergo cùm nulla detur diſcriminis,
& differentiæ ratio inter vtranque appella-
tionem, malefacient iudices, qui hac ineffi-
caci cautela, & nullibi iuris approbata, imò
temerario auſu, voluerint auferre permiſſos
defenſionis, & appellationis huiuſmodi ef-
fectus delere, & in re tam graui attentare, &
poſtquam hãc opinionem contra prædictos
authores electam habui, vt magis iuris ratio-
ni, & regulis conſonantẽ perlegi Proſperum
Farinac. *in pract. crimi.* 2. *tomo q.* 38 *n* 21. & 22.
allegantem Armon. in ſingu. 39. & Baiard.
in addi. ad Cla. vbi ſuprà n. 65. pariter contra-
riam reiicientes, & hanc noſtram ſectan-
tes. vide Proſperum ibi.

Rurſus à ſententia interlocutoria, quæ
113 ſecum trahit executionem, etiam iure ciuili
libet appellari, Federicus de Senis *conſ.* 66.
incipit cùm ſecundum in prin. vbi allegat An-
chara. *conſ.* 372. *n.* 9. *& ſequenti.* Tuſcus *tomo
primo lit. A, conſ.* 350. *n.* 15 & propterea à ſen-
tentia excõmunicationis per decretũ inter-
locutorium prolatæ, minimè denegatur ap-
114 pellatio, ſine reatu violẽtiæ, quia irreparabi-
lis eſt per diffinitiuæ appellationem, Bernar.
Diaz *in praxi regul.* 39. Petrus Dueñas *in re-
gula* 52. *fall.* 2. Rebuff. *ad Concordata Franciæ.
titulo de friuolis appellatio. in rubr. ſub gloſſ.* 1.
*in ſi. verſiculo fallit quando grauamen folio mi-
hi* 688. & probatur *ex c. paſtoralis de appel-
lationibus.* quia habet executionem ſecum,
& idem Rebuff. *in d.* 3. *tomo proximè relato d.
numero* 6. vbi dicit, ſic fuiſſe in Senatu pro-
nuntiatum, contra quendam officialem, &
ex eadem etiam ratione dicit ipſe ibidem,
& in d. l. quod iuſſit in præfatione numer. 55.
quòd à ſententia, qua pronuntiatur ſuper
compromittendo, vel non, in aliqua lite, ex
forma ſtatuti ita dictantis, & requirentis ſen-
tentiam dici, habere vim diffinitiuæ, ex Bal.
in l. 1. *colum.* 2. *Cod. ſi quacumque præditus po-
teſtate.* Phil. p. Franco *in cap. cùm ceſſante de
appellationibus.* Socino *conſ.* 71. *circa num.* 21.
in 4. *volum.* & videndus Cumanus *conſ.* 17.
incipit Hieronym. in fin. Barb. *conſ.* 85. *in me-
dium colum. penult. volum.* 3. cuius appella-
tioni ex regula Concilij Trident. & Docto-
rum in principio huius capitis, deferendum
pronuntiabit Senatus.

Idem dicendum eſt, ſi grauamen poſſit
reparari, ſed magna cum difficultate, aut 115
præiudicio partis, quia tunc de ea idem eſt
iudicandum, ac ſi omninò reparationem
non haberet, Panormitan. *in cap. ſuper eo* 2.
de appellat. Salicet. *in leg. penult. Cod. quorum
appella. non recip* Bart. *in l.* 1. §. *quæſitum.* per
textum ibi *ſub numero* 6. *in ſi. ff. de appellatio.*
Felin. *in cap. accepimus numero* 5. *verſ. hinc eſt
de fide inſtrum.* Gregor. Lopez per textum
ibi, *in l.* 3. *in gloſſa amenos de grandano. titu-
lo* 23. *part.* 3. Dueñas *in d. Reg.* 52. *limi.* 10.
Rebuffus *vbi ſuprà in d. tit. de execu. ſenten-
tiarum n.* 11. idem eſt ſi poteſt reparari per 116
diffinitiuæ appellationem, ſed non ex to-
to, nec ita perfectè, quin aliquod remaneat
præiudicium parti, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Can-
cell. gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 177. Bernard. Greuæ.
ad pract. Came. Imperia. lib. 1. *concluſione* 129.
num. 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi Curiæ Archiepiſc.
Neap. deciſ.* 93. quia tunc etiam appellationi
deferendum, declarandum eſt per Senatum,
cùm ab ea ſententia (licèt ſit interlocutoria
mera) iuſtificata dicitur appellatio. Ex dd.
Doctoribus & Felino *in cap. cum ſuper ſub
numero* 17. *de ſententia & re iud.* Petrus Sur-
dus *deciſ. Mantuana* 36. *num.* 14. Feli. *in d. cap.
accepimus de fide inſtrum.*

Alia etiam concluſio ſit, quando interlo-
cutoria fertur ſuper articulo, à quo pẽdet to- 117
ta cauſſa principalis, tangit factum principa-
le, ſeu ſubſtantiam negotij principalis, quia
tunc cùm ſit omnino præiudicialis, admitti-
tur appellatio, Paul. Caſtren. *in l.* 2. *n.* 1. *in ſi ff.
de appell. recip.* Matanta *in ſpecul.* 3. *p.* 6. *p. princ.*

verbo & demum fertur ſententia. ſub numer. 44.
verſiculo tertia concluſio. fol. 438. Rebuffus *in*
tractatu de ſentent. exec. art. 10. *gloſſ.* 1. *num.*4.
tomo 1.*fol.*403. Contar.*in leg. vni. limi.*5. *n.*7.
*verſiculo limit.*2. *Cod. ſi de moment.poſſeſſ.*Eſca-
cia *de appell. quæſt.*17.*limi.*47.*membro* 1. *num.*
168.Petrus Dueñas *regula* 52.*limi.*3.Hieron.
Gonzal *in regul. de alter. gloſſ.* 9. *in annotat.*
§.1. *n.*189. cuius doctrinæ plurima exempla
in ſpecie reddidimus in diſcurſu huius ca-
pitis, & ſpecialiter n. 109.

Ex eodem fonte fluit ſententia, qua ter-
118 minus, vel dilatio aſſignatur, quoniam licèt
ſit interlocutoria, *l. à procedente Cod. de dila-*
tionib. vbi communiter notatur *c.* 1. *extra illo*
tit. Socinus *conſ.* 99. *col.* 8. *is primum probatur*
*n.*11.*incipit Sereniſſimus volu.*3. Rebuff. *in præ-*
119 *fatione l.quod iuſſit num.*90. & nihilominus, ſi
ex aſſignatione termini pars aliqua ſenſerit
ſe grauatam, appellationi deferendum, Ri-
card. Malumb. *in conſ.*71. *ſatis videre inter*
conſilia Federici de Senis: vel à nimis ma-
gna dilatione concesſa à iudice, ſi per eam
impediatur, ne lis finiatur, vt pote, quia ex-
cedit tempus inſtantiæ, quia hoc grauamen
eſt irreparabile, ſecus ſi non excedat tempus
120 inſtantiæ, vt ex Bàrt. & Bald. tenet Guido
Papæ *in deciſ. Delphin. quæſt* 336. *num.*68. *&*
*ſuprà num.*67. vel etiam, quando ex aſſigna-
tione termini cauſatiuè pars grauetur, ita vt
(lapſo termino) excludatur, Paulus Caſtrenſ.
conſ 237 *viſo proceſſu num.*1. *verſ. dicitur etiam*
*primò per totum lib.*2. Card. Tuſc. *concluſ.*359.
numero 21. *&* 22. *tomo* 1. Idipſum dicendum
erit, quando iudex in cauſſa ſummaria ſe-
mel aſſignauit terminum, quarum partium
altera non probauit intentionem ſuam, alia
ſic, vel quoquo modo petat aliquam ſecun-
dam dilationem, eáque concedatur abſque
121 cauſæ cognitione, quia cùm ſit talis con-
ceſſio nulla, & contra ius, vt probatur *in l.*
fi. ff. de ferijs. & ibi latè adducunt Doctores;
meritò appellatio permittitur, & deferen-
dum eſſe declarandum eſt, Bart. *conſil.* 97.
lib. 1. *& conſil.* 115. *lib.* 2. Cardin. Tuſcus *vbi*
*proximè num.*43.

Idem etiam declarabit Senatus, quoties
122 coram ipſo conqueratur de iudice non de-
ferente appellationi, à denegatione termini
ad probandum. Fulgoſius *conſilio* 165. Tuſc.
mox relatus n. 40. & alibi paſſim, quo fit, vt
ſi tempore vacationis beneficij alicuius, &
vnus ex filiis patrimonialibus in longinquis
partibus abſens ſit, vel in loco remoto, &
illius procurator, (cuius nomine ſe oppo-
ſuit,) peteret (ſecluſa & ceſſante fraude.)
terminum, & dilationem competentem,
ad certiorandum dictum abſentem, vt ve-
nire, & accedere poſſit perſonaliter ad ſe
examini ſubiiciendum, & ſubeundum, in
euentum, quòd ordinarius, vel nolit, vel
non poſſit remittere examen ad locum, vbi
abſens tunc deget, aliàs appellaret, & di-
ctus ordinarius non obſtante appellatio-
ne denegando tacitè, vel expreſsè, dila-
tionem, procederet ad vlteriora, iuſta ap- 123
pellatio hæc iudicanda eſt, ex eo quod di-
ximus; adeò, vt omnia geſta poſt eam erunt
attentata, & nulla, vt fuit reſolutum in vna
cauſa Conchenenſi Capellaniæ 16. Octo-
bris coram Fabio Peregrino, quæ eſt 265.
incipit *eadem die numero* 1. 2. *&* 7. *& per*
totam lib. 3. 3. *p. diuerſorum.* & refert Gonza-
les *in regul. de alternatiu. gloſſ.*6. *n.* 223. *& gl.*
9. §. 1. *titulo de nullitat.* alias ſimiles deciſio-
nes Rotales ad propoſitum hoc refert.

Vim etiam committi verum eſt, ſi appel-
lationi emiſſæ per partem aliquam à coar- 124
ctatione dilationum, & terminorum à iure
præſcriptorum, (prout in diuerſis cauſis con-
tingit, vel in patrono datis ad præſentãdum,
capitulis ad eligendum, conſanguineo ad
retractandam rem, & generaliter in cæteris
omnibus) quia cùm tali caſu appellatio ab
interlocutoria ſit legitima, attentata, & nul-
la eſſent omnia, quæ poſt eam ritè interpo-
ſitam, facta fuere à iudice. latè per Bertachi.
*in reperto. verb. Dilatio ex æquitate. ſub n.*4. *poſt*
princ. & fuit reſolutum in Rota reſte Capu-
taquenſe *deciſ.* 38. *p.* 1. *& deciſ.*37. *n.* 1. *& per*
totam 3. *p.* idem dicit Hieron Gonz. proxi-
miori loco relatus n. 192. vbi idem dicit de
appellatione à breui termino dato in cita-
tione, vt ad princip. huius capitis dixi. idem
etiam dico appellari poſſe generaliter ab ab-
breuiatione termini ſine cauſæ expreſſione, 125
Veral. *deciſ.*32. *lib.* 1. Tuſcus *d. concl.* 359. *tomo*
1. *n.* 30. *lite. A.*

Circa hæc tamen aduertendum eſt, quòd
ſi dilationes non fuerint petitæ, non eſſe
quid imputandum iudici, quoniam non pe-
tenti dilationem, iudex dare non teneatur,
tex. *in l.*.. ibi, poſtulanti dare cõuenit.) & ibi 126
Bal. *de dilatio.* & probatur *in l.*2. *C. vt intra cer-*
tum tẽpus. vbi Bal. & alij. Si verò fuiſsẽt petitæ
& denegatæ, procedunt quæ ſuprà diximus,
vt tũc poſſit appellari, aliàs autem parti im-
putatur, quæ non appellando acquieuit, pro- 127
ut concludit Bart. *in l prolatam C. de ſententijs.*
& contra Bal. & gloſſ. ibi, defendit ex ratio-
nibus per eum adductis Vantius *de nullitate*
ſentent. ex defectu proceſſus. num. 42. qui (Bal.
& gloſſa) vidẽtur ſentire contrarium. & in-
ſuper, ſi dilationes poſtquã petitæ ſunt, non
dentur, vel dentur nimis breues, non nullita-
tis remedium contra ſententiã latam prodi-
tum eſt, ſed appellationis, quoniam dilatio 128
non eſt de ordine ſubſtantiali iudicij, ex c. 1.

de

de dilationibus, & ex rationibus per dictum
Vanrium adductis, Marqueſſan. *de commiſſ.*
1.part. cap.12. à num.59.
Irem licebit etiam appellare, ſi iudex da-
129 tam dilationem reuocauerit, & valet reuo-
catio, ſi non appellatur, ſecundùm Ioan. de
Immol. *in cap. ſignificante de appella.* Innoc. *in*
c. ſacro in fin. de ſentent excommu. gl. *in c. excom-*
mun de electi0n. lib. 6. Bertachin. *in reper. ver-*
bo dilatio etiam ex æquitate. ſub n.40. affirmans
hoc omni caſu verum eſſe, & procedere.
Inſuper tribunalia ſuprema declaranr ap-
130 pellationi deferendum ab iniuſta reiectio-
ne probationis, hoc eſt, non admittendo
partes ad probarionem ſuæ intenrionis, quo-
niam poſtquam per negationem parris, res
efficitur dubia, *vt in l ſi quis libertatem. Cod.*
quibus ad libert. proclamare licet, l. nemo C. de
acquirenda poſſeſſ iudex, cui nihil conſtat,
nihil decernere poreſt, vt probatur *in l. 1.*
131 vbi gl. *C. de ſecundùm tabul.* quem textum in
propoſitum adducir Bald *in leg. falſus col. 7.*
verſ. item dubitatur in fi. Cod. de furtis. imò ſi
(nullis præcedentibus probationibus) iudex
aliquem condemnaret, diceretur in dolo
132 verſari, vt voluir Bald. *in l.1. colum.8. C. de his,*
quæ pœnæ nom. cum aliis de quibus per Alex.
conſilio 131. incip. in cauſa colum. penult. ver-
ſiculo probatur etiam lib. 2. ideo in quocum-
que iudicio etiam poſſeſſorio, & quantum-
uis ſummario, requiritur plena probatio,
vt voluit gloſſ communiret apptobata *in l.1.*
in verſiculo ſilium Cod. quorum bonorum, prout
133 atteſtarur Alex. *conſ.139. circa fi. in lib 6.* quod
nec ipſe Papa poſſet facere, nempe, con-
demnate aliquem abſque debira probario-
ne, cùm eſſet contta ius naturale, vel gen-
tium, & eradicare naruralem iuſtitiam, vr
inquit Alex. *conſ. 2. colum. 1. verſ. & eſt ratio*
lib. 2. quem ſequitur deciſio Neap 91. & qui
134 non probat, dicirur carere iure, tenet Van-
tius *de nullitate ſentent. ex deſe. proceſſ. n. 38.*
& ſiue ſint de ordine ſubſtanriali iudicij,
ſiue de ſubſtanria, & ordine iuſtitiæ, vt la-
tè ibi diſputat Vanrius ad annullationem
ſenrentiæ, tamen quod ad nos attinet, in-
dubirari iuris eſt, quòd quando iudex pro-
bariones admitrere nolit, ſed (illis non ob-
ſtanribus) ad cauſæ deciſionem, & expe-
135 ditionem procedar, adhuc, hoc caſu, ſen-
tentia poreſt dici nulla, prout declarar Ale-
xand poſt Bald. *in conſ. 105. colum. 2. verſ. ac-*
cedit lib. 5. putar tamen Vantius *ibi num. 39.*
à tali denegarione admiſſionis ptobarionum
136 huiuſmodi appellari debere, aliàs ſenten-
tia teneret ipſo iure, vt concludunr Anto-
nius, Calderinus, Dominicus, Felin. & alij
in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, de conſtitut. per
textum *in leg. argentarios. §. cum autem. ver-*
ſiculo ſi non probauerit ff. de edendo. leg. poſthu-
mus. §. ſi quis ex his. ff. de inoffiocioſo teſtamen-
to. leg. cùm putarem ff. familiæ erciſc. ita con-
cludit deciſio Neapolit. *deciſ 47. incipit fue-*
runt. larè Philipp. Franch & exactè *in c. dile-*
cto quæſtione 55. de appellatio. Capicius *deci-*
ſione 1. columna 9. verſiculo ſecundò quod di-
ctum: & alij plures ſtatim referendi, & pro-
batur etiam ex regula, quam ſuprà, vt ve-
ram ſcriptam reliquimus, quòd à iudice ne-
gante beneficium iure communi conceſ-
ſum, licitam eſſe appellationem, quam ad
hoc propoſitum trahit Bal. *conſ 378. num. 2.*
lib. 3. Tuſcus *vbi ſuprà num. 39.*
Et quamuis ſenrentia prolata ſuper ad-
mittenda, vel reiicienda iuſta probatione, ſit 137
interlocutoria, text. *in cap. ſignificantibus de*
operis noui nuntiatio. Cardin. *in clem. fin. quæ-*
ſtione 2. de appella. Ioannes de Anania *conſi-*
lio 93. viſo in addit. ad Bald. idem Bald. *in*
Margarita verbo ſententia quæſt 20. in l.2. Cod.
de Epiſcopa. audien. ante fin. leg. ante in fin. Cod.
quorum appellatio. non recipiantur. Marqueſſ.
vbi proximè d.1. part. cap. 12. à n.59. Tamen
ab hac interlocutoria, qua iudex partem ex-
cludit à probando, eiúſque probationem re- 138
iicir, liciram eſſe appellationem; exrra ci-
ratos Doctores numer. 136. firmant Bal. *in*
leg. arbitrio 9. ſub num.4. verſ. Tu ergo ſcies. ff.
qui ſatiſdare cogantur. idem Baldus *in Mar-*
garita ad Innocentium, in verbo appellatur ab
interlocutoria. Ozaſcus *deciſione Pedemonta.*
25. mortuo inteſtato. ſub numero 14. verſiculo
contrarium. Eſcacia *de appellatio. quæſtione 17.*
limit.6. membro 7. ſub numero 43. verſiculo &
quod ab interlocutoria. Petrus Surdus *deciſ.36.*
Stephanus Grarian. *in diſceptatio foren. cap.*
77. num. 11. & ſequentibus. alios citantes.
Barboſa *in remiſſio. ad Trid. ſeſſ.24. de reformat.*
cap.20. ſub num 6. & Marqueſſ. *de commiſſ 1.p.*
c.12. num.59. vbi optimè & 57.
Et ex eadem rarione, idem venit dicen- 139
dum, in nimis breui termino dato ad pro-
bandum, quia ab eo licita eſt appellatio, te-
ſtatur Bal. *in l.2. n. 8. verſ ſed hic quæritur in*
fi. C. de Epiſcopali audien. dicens; quòd in pro-
bationibus ſtar tota virtus cauſæ, ideóque
ille, qui nimis arctatur, poteſt appellare, quia
eſt grauamen præiudiciale, ſequitur Sigiſm.
Eſcacia *de appella. quæſt. 17. limit. 47 principali*
memb. 1. ſub n. 26.
Similiter ſententia, qua iudex declarat
admittendos eſſe articulos, vel non admit- 140
tendos, licèt interlocutoria ſit, ex gl. & ibi
Bal. *in leg. poſt ſentent. in verſ. interlocutiones.*
Cod. de ſentent. & interlocutio. Iaſon *in leg. ſi*
opus in fin. ff. de noui operis nuntiatione. Re-
buffus *in leg. quod iuſſit in præfatio. n 97. ff. de*
re iudic. tamen eadem ratione, qua ſuprà,

141 admittenda eſt appellatio à reiectione eorum, ſi legitimi ſint, vel etiam ab admiſſione, ſi fuerint impertinentes, Bal. *in l. poſt ſentent.9. num.4. in fin. Cod. de ſentent. & interlocutio. omnium iud. verſiculo pone ergo quòd eſt appellatum.* Paul. Caſtren. *in leg. ab executo. 4. num. 2. ff. de appell.* Ruginell. *tractatu de appellat. §.2. cap.3. num.85. & 166. & 167.* Eſcacia *tractatu de appellat. quæſt. 17. limit. 47. memb. 1. à num. 137. & 140.* Natta *conſ. 172. num. 2.* Hierony. Gonzal. *in regula de menſis. gloſſ. 9. in annotatio. num. 190.* Geminia. *conſ. 24. num. 11.* & loquendo in reiectione articulorum releuantium Paul. Caſtr. *conſ. 335. viſa appellatione lib. 1.* vide quæ Cardi. Tuſ. *pract. conclnſionnm tomo 1. litera A, concl. 359. n. 32.* & loquendo in appellatione ab iniuſta admiſſione articulorum, tanquam repellente exceptiones partis, Rota *in nouis de teſtib. deciſ. 8.* Gonz. *vbi proximè.* & Tuſcus *n. 35.* Rota *deciſ 44. ſub n. 3. appellationib. in nouis.* Philipp. Francus *in cap. interpoſita ſub n. 4. verſiculo 7 de appella.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. p. cap. 14. limit. 1. num. 42. & 45 in nouiori impreſſione.* Corneus *conſ. 35. volum. 1.* Petrus Surdus *in deciſ. Mantuana 36. ex n. 17. & inferiùs numero 267.* Barboſa *in remiſſio. ad Concilium ſeſſione 24. de reformat. cap. 20. num. 6 ad finem* Stephanus Gratianus *in diſceptatio. forenſi. cap. 77. num. 15.* optimè Maſcardus *de probatio. 1. tomo concl. 131. & 132. & concl. 325. num. 4* vbi latè tractat, quando ab admiſſione, vel reiectione articulorum licita ſit appellatio, vbi multa notatu digna. & facit, quia cùm articulus ſit actus præpa-
142 ratorius ad probationem, idem de ipſo iudicandum eſt, quod de ipſa probatione, éſtque pars eius participans naturæ totius. Qui quidem præfati Doctores meritò loquuntur, & affirmant procedere, quando articuli ſunt omnino impertinentes, quia circa probationes omnino impertinentes, non cadit appellatio, Ruginellus *tractatu de appellat. §. 2. cap 3. num. 169. fol. 82.* & multo magis hoc procedere affirmat, in appellatione, ab iniuſta interlocutoria non admittendorum articulorum.

Hinc fit, quòd quemadmodum pars producens teſtes dat articulos ad examinan-
143 dum illos, pars autem, contra quem producũtur, dat interrogatorios ad eoſdem teſtes interrogandos, quare licèt articulorum copia danda ſit ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen illos producenti, eſt danda copia interrogatoriorum, ſi enim hoc fieret, eſſet, ipſi occaſionem dare ad teſtes ſubordinandos, ad gloſſam *in cap præſentium, in verbo interrogatoria. litera N, verſiculo & hæc interrogatoria.* vbi quod ita eſt de iure, & ita ſeruatur de conſuetudine, & ibi Philippus Francus *poſt numer. 6. de teſtibus in 6.* Innocent. *in cap per tuas 2. de teſtibus.* vbi dicit fatuam eſſe partem, quæ id conſentiat. magis communiter dixerunt Authores *in d. cap. per tuas.* vbi Dereſa Pudoſ. *poſt numerum 5. verſiculo de interrogat. verò.* Ioannes Andr. *numero 7.* Bald. *n. 11.* Bella. *numero 2. in prima quæſt.* Burr. *poſt numerum 6.* Immola *n. 3. in fi.* Anchar. *n. 4* Abb. *num. 2.* Veſtrius *in pract. lib. 6. c. 2. rubr. de teſti. & eorum inductione num 53.* Prac Corra. *rubr. de interrogatorio numero 1. & num. 3.* Lucas Præt. *in pract. capitol. lib. 2. cap. 5. num. 16.* Gail *obſeruatione 95. num. 6. lib. 1.* Virg. Boccac. *in tractatu de literis remiſſ. c. 6. ſub num. 35.* vbi teſtatur de ſtylo nunquam parti producenti teſtes ſolere dari copiam interrogatoriorum, ſiue contineat exceptiones contra teſtes, & eorum dicta, ſiue etiam intentionem dantis interrogatoria. Et ideo ſi iudex vel- 144
let dare hanc interrogatoriorum copiam parti producenti, licitè poterit pars dans interrogatoria ab eo appellare idem tenet Abb. *dict. cap. per tuas num. 2.* & ibi addentes *litera C, in verbo interrogatoriorum.* & Felin *num. 3.* quos referens ſequitur Proſperus Farinacius *in tractatu de teſtibus. quæſt. 73. ſub num. 19.* vbi latè de hac materia per totam quæſtionem.

Quibus finitimum eſt, quòd ſi iudex in cauſſa ciuili denegauerit remiſſoriales ad examinandos teſtes, poterit pars à tali re 145
miſſoriæ denegatione appellare, ſecundùm veriorem opinionem, vt Præuenien. poſt Afflictum, quem allegat *deciſione 74. numero 1 ad medium.* Seuerol. *de remiſſio. cap. 18. numero 3. in fi.* vbi quod ſi ſine iuſta cauſſa denegauerit remiſſoriales illas petenti, ſuccurritur remedio appellationis, & reſtitutionis in integrum, & idem dicit *in cap. 1. numero 3. in fin. & cap 22. num. 3. & ſequenti.* Farin. *in tractatu de teſtibus quæſt. 77. num. 4.* Gratian. *in diſcepta. forenſi. tomo 1. c. 199. n. 2.*
Econuerſo autem, à conceſſione remiſſoriæ, 146
quam pars prætendit non eſſe concedẽdam, ab iſto decreto non dari appellationem in ciuilibus; teſtantur Seuerol. *in tractatu de remiſſoriali. c. 21. n. 3.* Proſper. Farina. *vbi proximè ſub d. num. 4.* Gratia. *d. c. 199. n. 3.* qui quidem omnes affirmant in criminalibus admitti appellationem, ab huiuſmodi decreto conceſſæ remiſſoriæ, in caſu quo pars minimè 147
concedendam prætendit, Montiſc. *in tractatu de teſtibus in verbo examinatio teſtium an delegabilis in ciuilibus. columna 3. numero 3.* qui omnes affirmant appellationem non eſſe recipiendam à decreto concedendæ remiſſoriæ in his caſibus, quibus poteſt,
vel

vel debet per iudicem concedi, vt ſecus ſit
148 à decteto concedente remiſſotiales caſibus,
quibus non poſſunt temiſſoriales concedi,
vr tunc lieita ſit, & legitima appellatio.

Caſus autem quibus poteſt iudex, vel
non, concedere remiſſoriales ad examinan-
dos reſtes extra locum iudicij, copioſè, &
exactiſſimè legi poreſt apud Felinum, &
alios *in c. cum cauſſam de teſtibus*. Doctores *in*
l. ſi quis teſtium eodem titulo. Menoch. *de recu-*
per. poſſ. reme. 15 q. 26. n. 336. vſque ad n. 363.
& latiùs idem Menoch. *in tract. de arbitrarys*
149 *in addit. ad caſum 250. n. 1. vſque ad n. 28.* be-
ne etiam Gratia. *in diſceptatio. forenſ. c. 199.*
per totum. Seuerol. *in proprio tractatu de remiſ-*
ſio. Virgin. Boec. *de literis remiſſoriali.* larè &
optimè etiam Farinacius *de oppoſitio. contra*
dicta teſtium. quæſt. 77. à num 1 vſque ad nu-
merum 174. apud quos larè, quando in ci-
uilibus, aut criminalibus dicta ſir remiſſoria
concedenda.

Inſuper vim fieri aſſeuerandum eſt, quo-
ties iudex non defetr appellationi intetiectæ
ab admiſſione, vel reiectione teſtium, an ta-
les teſtes admittendi ſiut, vel non admir-
150 tendi. nã licèt adhuc ſit inrerlocutoria iux-
ta gl. *in l. poſt ſententiam Cod de ſententiis &*
interlocutionibus. & ibi Bal. & Salicet. idem
Bald *in margarita quæſt. 89. verſ. ſententia.* &
idem *in l. 1. colum. 3. Cod. de ordine iudicio-*
rum. & iterum *conſ. 332. tria pronuntiantur*
in 4. volum. Angel. *in leg. arbitro columna fi.*
ff qui ſatiſdare cogantur. authentica ſi teſtes pro-
ductos. §. ſi verò dicantur. de teſtamentis. nihi-
151 lominus ab ea interlocutoria licira eſt ap-
pellatio, tanquam à grauamine irteparabi-
li; ira conſuluit Corneus *conſilio 35. circa*
primum. in prin. volum. 1. Rebuffus *in 3. to-*
mo titul de ſententiarum executi. articulo 10.
gloſſ. 1. *numero* 7. & per Bald. *in leg. poſt ſen-*
tent 9. in fin. numero 4. verſiculo pone ergo quòd
eſt appellatum Cod. de ſentent. & interlocutio.
& per Bernard. Diaz, Dueñas, & Meno-
chium tenet Grarianus *in diſceptatio forenſ.*
cap. 77. ſub numero 13. & cap. 74. ſub numero
15 Angel. *conſilio 46. ſtatuto ciuitatis in fine.*
Ozaſcus *deciſ. Pedemont num. 25. numero* 14.
verſiculo contrarium tamen Aufrerius *ad Cap-*
pellam Tholoſ. deciſ fin. verſiculo idem ſi iudex
num 8. affirmanres omnes, ab iniuſta reie-
ctione reſtium admittendorum licitam eſ-
ſe appellarionem.

Quod etiam procedit in his cauſſis, in
152 quibus appellatio prohibita eſt à diffinitiua,
quia etiam in his, ab huiuſmodi iniuſta re-
iectione, vel admiſſione teſtium procedit
appellatio, tener Corneus *conſ. 35 lib. 1.* quem
refert, & ſequitur Petrus Dueñas *regula 52.*
fall. 9. idem tenet Bartholom. Socinus *in re-*
gula 22. poſt Bald. *l. per hanc C. de temporibus*
appellationum, & per notata *in cap. interpoſita*
de appellat. Grauatius *in additionib. ad pra-*
xim Veſtry. cap. 10. num. 6. lib. 3. verſiculo rur-
ſus. & per Bald. Dueñam, & alios tener Pe-
trus Surdus *deciſ. 37. num.* 18. Gratianus *d. c.*
77. n. 10. & 11. tomo 1.

Et quemadmodum indiſtinctè, in om-
nibus caſibus loquendo, licita eſt appella- 153
tio ab interlocutoria, qua iudex admirtit
teſtes poſt lapſum tetmini probarotij, vel
reſtes inhabiles, quia eius grauamen non
poteſt reparari, vt probant Bartol. *in leg. 2.*
numero 25. ff. de appellat. recipien. Bald. *in l. 2.*
numer. 19. Cod. de Epiſcop. audien. Bellam. *in cap.*
ſuper eo. num. 23. de appella. Pacianus *in tra-*
ctatu de proba. lib. 1. cap. 58. numero 42. in fin.
& ſub num. 147. & quòd appellatio licita
ſit à iudice admittente teſtes, & probatio-
nes, larè pertractat videndus Maſcar. *de pro-*
batio. 2. tomo verbo probatio. concluſ. 1230. n. 5.
& per totam

Ira in cauſſis poſſeſſoriis, & aliis, in qui-
bus non admirtitur appellario, tamen ab 154
admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt
terminum probatorium licita repuratur, vt
tenent Bald. *in leg. poſt ſentent. numero 7. &*
8. *verſiculo pone ergo Cod. de ſententiis & inter-*
locutio. Aufrerius *ad Capellam Tholoſ. deciſio-*
ne fin num. 3. Ozaſcus *deciſ. 25. mortuo inte-*
ſtato ſub num. 14. verſiculo contrarium. Veſtrius
in praxi lib. 7. cap. 3. ſub num. 8. verſiculo &
quamuis. Cæſar Contar. *in l. vnica limi. 5. ſub*
num. 13. Cod. ſi de momentanea poſſeſſ. & poſt
hæc viſus Sigiſmund. Eſcacia *tractatu de ap-*
pella. quæſt. 17 limit. 6. principali memb. 6. n. 41.
fol. 383.

Rurſus ex eodem fonte fluit, vt Senatus
vtique declarabit, omnino deferendum eſ-
ſe appellationi emiſſæ ab aliquo ex litigan-
tibus, ex eo quòd iudex in metito non admi- 155
ſerit exceptiones, & repulſas contra teſtium
perſonas, & etiam ſi rales repulſæ eſſent ge-
nerales, maximè ſi eſſent inimicitiæ, cùm de-
buiſſent admitri, Paulus Caſtrenſis *conſ. 335.*
num. 2. lib. 1. quem referens ſequitur Cardin.
Tuſcus *d. 1. tomo litera A, concluſ. 359. n.* 12. ex
ratione eadem, quam ſuperiori caſui ada-
ptaui, conſiderato eodem præiudicio.

Similitet, & eodem modo iudicandum
eſt in publicatione atteſtationum, quæ licèt
interlocutoria ſit, ex Bal. *in l. publicato quæſt. 5.* 156
C. de teſtam. & authentica ſed ſi quis C. de teſti-
bus colum. penult. Rebuff. *in præfatione ad l. quod*
iuſſit numero 91. ff. de re iudicata. tamen quo- 157
niam, vt aliqui dicunt, publicationem pro-
ceſſus de ſubſtãtialibus proceſſus, & ſic eius,
& teſtiũ requiri fieri, adeò vt ſi iudex eã non
fecerit, ad vlteriotaque procedat, ſententia

ſecundùm ipſos non valeret, vt voluit Ho-
ſtienſis *in Summa de ſentent.* §. *qualiter colu.3. verbo duodecimus.* & eſt gl. quæ dicitur ſin-
gularis *in cap. fin. in verbo iudicij de hæreticis lib. 6.* quam in propoſito ſingularem vocat
Alexan. *in l. diuus. col. 1. de re iud.* quod exami-
nat latiùs Vanrius *in tractatu de nullitate ſen-*
158 *tentiarum ex defectu proceſſus n. 4.* ab hoc ta-
mẽ noſtro propoſito nemo deuiare audet, vt
à denegata publicatione rectè poſſit appella-
ri, qua pendente, ſententiam prolatam nul-
lam reputari. ſecus autem ſi non appellaue-
rit pars, ex eo, quia proceſſus reſpectu iudi-
cis, ſemper dicitur publicatus, & reſpectu
159 partiũ publicatio dicitur de ordine iuſtitiæ,
non de ordine ſubſtantiali iudicij, vt eſt cele-
bre dictum Innocentij *in c. cum I. & A. de re iud.* quem DD. ibi communiter ſequũtur. &
Immola *in d. l. Diuus.* idem tenet Abb. *in cap. cum dilecti de fide inſtru.* & Bart. *in l. prolatam. C. de ſententijs.* Bal. *in c. 1. col. 3. ſi de inueſtitu. inter dominum & vaſſallum,* & latè per duas co-
lumnas ponit Feli. *in d. c. cum I. & A.* & An-
gel. *in d. l. prolatam.* Lanfranc. *in clement. ſæpe. ſuper verbo defenſionis num. 15. de verborum ſignifi.* & tenet Guido Papæ *quæſtio. Delhpina. 36. quæritur & quæſt. 369. quæ ſunt in ſi.* Ca-
picius *deciſ. 1. colum. 9. volum. 2. incipit, quod dictum.* Alex. *conſil. 120. viſo proceſſu, num. 7. lib. 7.* Caſſiado. *deciſ. 6. num. 2. de appella.* opti-
mè Ancharra. *conſ. 53. commiſſio publicatio-
nis.* vbi dicit, ſic practicaſſe, & quòd non
vitiatur ſententia (teſtibus non publicatis)
160 niſi à non publicatione fuerit appellatum;
nam ſi denegatio, & interlocutio tacita vel
expreſſa ſit, appellet pars ab ea, argumento
cap. ex parte de appella. l. 1. C. ſi ſæpe integ. reſt. poſ. ibi, appellare debuiſtis, ſi ſententia vo-
bis diſplicebat.) & probat Bart. *in leg. à pro-
cedente Cod. de dilatio.* cui omnino iudex te-
netur deferre, aliàs in Senatu violentiam
feciſſe meritò declarabitur, quod indubi-
tati iuris eſt. Et eodem modo licitè admit-
161 tenda eſt appellatio à denegatione copiæ
proceſſus publicati, vt probatur expreſsè
in leg. 3. tit. 18. lib. 4 recopil. ibi, *y el iuzgador, que ſe atenudo de otorgar el alçada,* &c.) & ibi
gloſſa. Marqueſſ. *de commiſſio. 1. p. c. 12. n. 56.* vbi
de denegata publicatione teſtium exami-
natorum.

Et huic illud etiam conuenit, vt à rece-
ptione teſtium, & probationum facta poſt
162 concluſionem in cauſa, appellationi emiſſæ
omnino deferendum. Etenim, teſtibus poſt
publicationem receptis, parte non opponen-
te licèt valeat, ita vt non ſit ipſo iure nulla,
& conſenſus partis, idem operatur tacitus,
quod expreſſus, ſecundùm Hoſtienſem *in cap. fraternitatis. num. 5. de teſtibus.* tationes,
& Doctores allegati per Aretinum *ibidem num. 38. verſ. ſed quæritur iuncto num. 39.* Ma-
rian. Socinus *num. 188.* tamen ſi contra hanc
receptionem pars opponat, & ſi nihilomi-
nus teſtes admittantur, appellauerit, appel-
latio admittenda eſt, docet Marian. Socin.
d. num. 158. Feli. *in eodem cap. fraternitatis n. 6.*
Pariſius *num. 54. vſque ad num. 61. in d. cap. fraternitatis.* vbi latè comprobat. Immola
in clement. 2. num. 8. poſt medium. verſ. item intellige. Boniſa. *num. 9. & num. 141 verſiculo fatetur tamen.* Crotus *in tractatu de teſtibus. poſt num. 263. & ſequenti,* vbi quòd ita tenent
communiter Doctores. & quinque funda-
mentis hanc probat opinionem Anton. Ga-
br. *titul. de teſtibus concluſ. 21. num. 74. verſi-
culo contrarium tamen iuncto verſ. ſed tenen-
do primam.* Alexand. Stiat. *in pract. iudicia. cap. 18. numero 38. verſic. & quod etiam.* Mon-
tizellus *in repertorio teſtium rubr. teſtes produ publi. atteſta. folio 111. columna 2. verſiculo 3.*
Proſperus Farinacius *in tractatu de teſtibus quæſt. 75. num. 182.* qui *num. 183.* nonnullos
Doctores recenſet affirmantes, nullam eſ-
ſe huiuſmodi teſtium receptionem, ipſo iu-
re, etiam parte non opponente.

An autem à iuramento in litem, vel eius
delatione, de quo *in titulo ff. & Cod. de in li-
tem iuran.* (de cuius qualitate, & quid ad 163
idem requiratur, & quando procedat, &
deferatur, vide Marantam *de ordine iudic. 6. part. §. nonus actus titulo de iuramento folio 466. num. 16.*) liceat nunquid appellare, in
quo articulo Doctores admodum confusè
loquuntur, partem affirmatiuam fauet text.
in l. Creditor. §. iuſſus à iudice. ibi, reſpondi
nihil proponi, cui denegandum eſſet ap-
pellandi auxilium.) *ff. de appellatio.* cuius
minimè Doctores mentionem fecere, Bart.
obſcuram diſtinctionem attribuit, *in leg. in actionibus num. 26. ff. de in litem iuran.* ex quo
Iaſ. ibi deducit *numero 47.* quòd ab hoc iu-
ramento in litem non licet appellare ante
ſententiam, poſt autem eam latam, bene,
cuius B. doctrinam ſequuntur Salicet. &
Moderni *ibi.* Innocentius *in cap. fin. quod me-
tus cauſa.* & ibi Antonius de But. *in vlt. co-
lum.* & Ioannes de Immola *in 8. & 9. colum.*
& hoc eſt de iure ciuili, vt bene aduer-
tit Iaſ. *ibi*, non verò de iure Canonico,
quia hoc iure licebat appellare à quocun-
que grauamine.

Contrarium tamen, vt à delatione iura-
mẽti in litem liceat appellare, quia defertur
iuramentum à parte parti authoritate legis,
quia eſt interlocutoria lata virtute iuramen- 164
ti neceſſarij, tenet Ruginellus *in tractatu de appell. §. 2. c. 3. n. 522.* Gregor. Tholoſ. *in tra-
ctatu de appell. lib. 2. cap. 13. num. 3. verſ. quando verò.*

Digitized by Google

verò. Sigiſmun. Eſcacia *tractat. de appell. q.* 17. *limit.* 34. *num.* 7. *&* 8. Menoch. *conſil.* 217. *exiſtimauerim ſub n.* 25. *lib.* 3. Seraph. *tractat. de priuile. iuram. priuileg.* 102. *numer.* 15. *limit.* 4. Minſing. *centuria* 1. *obſeruatione* 39. Lancelo. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 50. *numer.* 190. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *in annotatio. num.* 195. Barboſa *in remiſſio. ad Concilium ſeſſ.* 24. *de reformatione c.* 20. *ſub num.* 6. qui etiam probant, pariter à ſententia diffinitiua lata ſuper iuramento in litem facto, licitam eſſe appellationem, in quo dubium non eſt, quo caſu loquitur textus *in d. l. creditor §. iuſſus à iudice.*

165 Quid autem erit dicendum à delatione iuramenti præſtiti à reo, vel ab actore mutuo eorum conſenſu, ſcilicet, altero eorum deferente, qui à tali delatione acceptata, aut à ſententia ſuper ea lata, voluerit appellare. in quo breuiter dicendum erit, in neutro caſu audiendum eſſe, *l. non erit, quinta §. dato ff. de iureiuran. & l. generaliter* 12. *§. ſed iuramento.* & ibi Doctores *Cod. de rebus creditis.* ibi,
166 Quis enim ferendus eſt, ad appellationis veniens auxilium, in his, quæ ipſe facienda procurauit.) & paulò pòſt, *in §. ſibi autem* ibi, Cùm nimis crudele eſt, parti, quæ hoc detulit, propter hoc ipſum, quòd iudex eius petitionem ſecutus eſt, ſupereſſe prouocationem.) Maranta *in Speculo parte* 6. *actu* 2. *princip. in verbo & quandoque appellatur limit.* 26. *num.* 332. *fol.* 507. Ruginellus *in tractat. de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *in verbo iuramentum n.* 512. *& ſequentibus.* Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 34. *num.* 1. Menochius *conſil.* 217. *exiſtimauerim ſub num* 7. *& ſequentibus, & num.* 21. *& ſequentibus, lib.* 3. Seraph *tractatu de priuilegijs iuram. priuilegio.* 102. *à num.* 1. & in terminis huius doctrinæ, quando iuramentum eſt omnino voluntarium, procedunt ea, quæ dicit Ozaſcus *deciſione* 61. *actor iuramentum in principio, & num* 1. *& ſequentibus vſque ad numerum quintum.* Generaliter enim verum eſt, vt ab eo, quod quis procurauit fieri, non poſſit appellari, *ex d. §. ſibi autem*, docent Speculator *tit de appellatio. §. in quæſtionibus num.* 23. *libr.* 2. *fol.* 186. Nicell. *tractat. de concor. gloſſ. concor.* 6. *fall.* 63. *num.* 104 *numer.* 195. Gregor. Tholoſ. *tract. de appellatio lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 1. Ruginel *tractat. de appellat. §.* 2. *c.* 3. *num.* 394. *in verbo factum.* Eſcacia *eod. tractat. quæſt.* 17. *limit* 39. *numer.* 1. *fol.* 492. & cæteri Doctores modò citati.

167 Quæ quidem doctrina ex identitate rationis locum habet in relatione iuramenti, & ſententia diffinitiua, ſuper ea lata, vt pariter neutro caſu admittatur appellatio, quod tunc procedit, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſat, & ipſum iuramentum actori refert, quia à tali delatione, vt dictum eſt, appellare non poteſt, teſte Maranta *in ſuo Speculo* 6. *part. actu* 2. *princ. in verbo, & quandoque appellatur limit.* 26. *num.* 332. *fol.* 507. & ſequitur Eſcacia *vbi proximè d. limit.* 44. *numer.* 3. *per totum*, licèt contrarium tenuerit Seraph. *vbi ſuprà, limit.* 3. *num.* 14. quem meritò ipſe reprobat; & conducunt quæ Ruginell. *in tractatu de appell. §.* 2. *cap.* 3. *numer.* 514. *verſus finem.* Menochius *vbi ſuprà ſub num.* 19.

Hæc tamen concluſio limitanda eſt, vt 168
non procedat, quando is, cui defertur iuramentum, allegat rationabiles cauſas, & exceptiones, quare non teneatur iurare, nec referre, quibus reiectis, ſi nihilominus iudex præcipit iurari, vel referri, poterit appellari, ab illo præcepto, & à reiectione exceptionum, *l. generaliter § ſed iuramento, verſiculo ipſe autem C. de rebus creditis.* Menoch. *d. tractat. de appellat. §.* 9. *gloſſ* 2. *ſub n.* 42. *verſiculo appellari.* Eſcacia *vbi proximè ſub n.* 3. *verſiculo accedat, quòd is, & num.* 5. vbi pro fundamento adducit, quòd licèt quis non poſſit appellare ab aliquo actu, tamen ſi alleget exceptiones legitimas ne deueniatur ad illum actum, poteſt appellare, de quibus rationibus, & legitimis exceptionibus, ac etiam excuſationibus, videre poteris Marantam *locis citatis.* nonnullas alias limitationes videbis per Eſcaciam *vbi ſuprà.*

Ab ipſius tamen delationis iuramenti ne- 169
gatione, poterit licitè appellari, vt ſcilicet quando aliqua pars putat ſibi centum deberi, quæ petit & ſimul aduerſario iudex deferat iuramentum, an hoc ſibi debere votum ſit, quod iudex deferre negauerit, & recuſauerit, iuſtum grauamen eſt, aptúmque ad appellandum, nam cùm hoc iuramentum ſit inductum, & directum ad probationem rei dubiæ, vt expreſsè probatur *in d. l. generaliter in prin.* ibi, Neceſſitate itaque rerum coacti, & probationibus pinguibus ſubuenientes, ad huiuſmodi venimus ſanctionem, &c.) *l. in bonæ fidei.* ibi, Inopia probationum, per iudicem iureiurando cauſa cognita res decidi oportet) *Cod. eodem titulo de rebus credi.* cum aliis, à iudice namque negante probationem admittere, vel teſtes, licitum eſt appellare, vt tenent Antonius, Dominicus, Feli. & alij *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtitutionibus.* per text. *in l. argentarios §. cùm autem verſiculo ſi non probauerit ff. de edendo l. poſthumus §. ſi quis ex his, ff. de inofficioſo teſtam. cum alijs deciſ. Neapolita.* 47. *incipit fuerunt latæ.* Philipp. Franchus exactè *in c. dilecto quæſt.* 55. *de appellat.* Capicius *deciſ.* 1. *columu.* 9. & ex Vantio, & aliis concluſimus ſuprà. quia alias impediretur examen pro-

ceſſus, vt in appellatione à negata tortura
dicunt Bald. & Sali. & alij, *in l.ante ſententia
n.2.C.quorum appellatio non recip.*
170 Aliud autem erit dicendum de iuramen-
to calumniæ, quia ab eius delatione à neu-
tra parte appellari poteſt, nec eius appella-
tioni deferendum, ex iis, quæ tradunt Do-
ctores *in rubrica, Cod.quorum appell.non recipi.*
præſertim Salicetus *ibi num.2.* vbi etiam, an
à diffinitiua appellari poſſe, dubitatur, de
quo alibi videbimus, faciunt etiam ea quæ
Maranta congeſſit *in 6.part.1.actu à princ.fol.
423.* & Vantius *de nullitate ſententiarum ti-
tulo ex defectu proceſſus n.29.fol.mihi 633.*
171 Simul etiam, & obiter notabis, vim nul-
latenus committi poſſe per iudicem Eccle-
ſiaſticum, ſi non detulerit appellationi emiſ-
ſæ à mandato de recognoſcenda ſcriptura,
an iurans, vel alius de eius mandato ſub-
ſcripſerit eam, quia eſt ſententia interlocu-
toria merè Bald.*conſil.335 mandato in ſcriptis
lib.4.* latè per Auendanum *de exequend.mand.
2.part.c.30.num 2.* videndus Gutierrez *quæſt.
ciuili,lib.1.quæſt.124.numer.6 pagi.226.* idem
etiam probat in terminis Borgnin. Caual-
ca.*deciſione 27.num.56 part.2.* vbi alios citat.
vide *num 177.*
172 At verò ſi appelletur ab intricatione pro-
ceſſus, & à præpoſteratione ordinis iudicia-
lis, tunc ab hac intricatione, & præpoſtera-
tione appellationi emiſſæ deferendum Se-
natus iubebit, cùm iure legitima reputetur,
tenet Ricardus Malumbra *conſil.71.incipit
ſatis videre.* ſuprà relatus inter conſilia Fe-
derici de Senis, quem referens ſequitur
Cardin. Tuſcus, *vbi ſuprà d. tomo 1. litera A,
concluſ.359. num.21.* Et hinc eſt, quòd cum
ordinarij iuris ſit, vt poſſeſſorium priùs de-
beat terminari, quàm petitorium, iuxta text.
*in l.ordiary, Cod. de rei vindica l.incerti Cod. de
interdictis l.ſi de vi ff de iudicijs l.fin. C.quorum
bonorum* maximè vbi ageretur actione ſpo-
lij, quæ vt priùs cognoſcatur priuilegiata eſt
*cap.ſuper ſpoliatione de ordine cognitio. & 3.q.1.
& q.2. per totam*, ſi talis ordo, cùm ſit de iu-
ſtitia, ſi peruertatur, & pars excipiat, audiri
debet, Marqueſſa. *de commiſſio.1.p.c.12.n.51.*
poſt alios per eum citatos.
173 Similiter ſi duæ eſſent quæſtiones, & cau-
ſæ, quarum vna eſſet maior, vel alteri præ-
iudicialis, vt dici conſueuit de quæſtione
criminali, & ciuili, quoniam quæſtio crimi-
naliter mota ratione maioritatis, priùs quàm
ciuilis cognoſci, & determinari debet, *vt l.
fin.Cod.de ordine iudiciorum.* aut foret quæſtio
libertatis, ſeu natalium, & quæſtio hæredi-
tatis, nam illa, quæ alteram perimit, priùs
terminari debet, cùm ex illius deciſione al-
tera multoties decidatur, *vt in cap. tuam, de
ordine cognitionum c. lator qui filij ſint legitimi
l.vnica cum ibi notatis Cod. quando ciuilis aut
crimina.præiudic.l.1. & per totum Cod.de ordine
cognit.* quod omne ponit & adducit Bald
in l.1.num.2.Cod.qui accuſare non poſſ. Aymon
*conſil.79.incipit, quadam Catherina col.3. verſi-
ſiculo 3.redditur nulla.* Ancaranus *conſilio 62.
incipit duplicem per totum.* Idem etiam foret, 174
quando aliquis non poſſeſſor, cohæres, vel
Dominus, aut conſocius negaretur ab alio,
priùs enim petitione hæreditatis rei vindi-
catione, ſeu actione pro ſocio contra poſſeſ-
ſorem, quàm diuiſorio iudicio agere opor-
tet, text. eſt *in l.1.ff.familiæ erciſcundæ l.fundi
quem ff.de exceptionibus*, adducunt cõmuniter
gl.& Doctores *in l.ſi mancipium ff. de euictio-
nibus.* Alexan.*conſ.95.viſis accuratè col.penult.
verſiculo ergo eſt lib.1.* Et ſimiliter ſi creditor 175
vellet agere contra fideiuſſorem, non ex-
cuſſo principali debitore, quia ordo eſt, vt
priùs agat contra principalem, ſi præſens eſt,
authentica præſente Cod. de fideiuſſoribus. prout
etiam priùs mandatores, & fideiuſſores, ex- 176
cutiendi ſunt, priuſquam ad tertios poſſeſ-
ſores pignorum deueniatur, *authentica ſed
hodie Cod.de actionibus, & obligatio.* Alexand.
conſil.137.in cauſa columm.3.in princ.libr.2. In
omnibus igitur ac ſimilibus, de quibus per
§.*præiudiciales.* & ibi latè Ang.& cæteri. *Inſt.
de actio.* à præpoſteratione, & intricatione,
appellationi interpoſitæ minimè denegan-
da eſt delatio abſque reatu violentiæ, vt te-
net Ricardus de Malumb.& Tuſcus *vbi pro-
ximè*, & ex his quæ latè tradit Vantius *de
nullitate ſentent. ex defectu proceſſus à num.42.
cum ſequentibus, & ſuprà, & num.49.* de cuius
materia, & quando ab intricatione proceſ-
ſus licita ſit appellatio, latè diximus infrà
hac ſecunda p.cap.fin. & latiùs 4. part. c.13.
per totum.

Ab interlocutoria lata ſuper comparitio- 177
ne literarum facienda, vel non facienda, li-
citam eſſe appellationem, quia ex ea reſul-
tat, vel non reſultat probatio, vnde con-
cernit articulum probationis amittendæ, vel
negandæ, refert & ſequitur Ruginel.*tractat.
de appell.c.3.numer.185.in fin.fol.84.* Eſcacia
*eodem tractat quæſt.17.limit.47.memb.1.num.
142.* & iſthæc doctrina fraternizat cum illa
quam ſcripſimus *n.171.*

Quando autem orta eſt diſcordia, inter 178
duos iudices, ordinarios, vel delegatos, ſu-
periórque, vel arbitri electi ſuper iſta diſ-
cordia pronuntiant, quis eorum ſit compe-
tens, ab hac pronuntiatione partes non poſ-
ſe appellare. Angel.*in l.2.num.8.verſiculo, &
an ab hac, ff.ſi quis in ius vocatus.* Paul. Anton.
del Bene.*ſingulari 13. à ſententia,* Eſcacia *de
appellat.quæſt.17 limi.6. memb.7.n.66.* & aliis
quos

quos tefert,& ſequitur Ruginell. *tractatu de
appellat.*§.2.*cap.*3. *num.*183. qua doctrina li-
mitatur illa ſuprapoſita,num.38. & ſequen-
tibus. aliud tamen in arbitris ſuper recuſa-
tione declarantibus,de quo ſuprà n.91.

179 Similiter ab interlocutoria, qua quis ad-
mittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus,
quibus quis redditur indignus bonorum
ceſſione (qui plures ſunt) appellari licitè
poteſt, quia pars grauatur, & habet vim dif-
finitiuæ, Ruginell.*tractatu de appellat.*§.2.*c.*3.
*num.*183.*&* §.6.*gloſſ.*7.*cap.*244.*caſu* 40. Pari-
ſius *conſil.*80. *in hac cauſa, & controuerſia,num.*
49.*lib.*1. Marqueſ. *de commiſſio.*1.*p.in commiſ-
ſione dilatat.mor.cap.*2. *num* 42.*fol.*142. *in fin.*
Eſcac.*vbi proximè n.*197 *& ſequenti.*

180 Non minus deferendum eſt appellationi
interpoſitæ à merè interlocutoria reuoca-
toria alterius, à qua prouocauit grauatus,
nam ſi primus iudex noluit deferre appel-
lationi ab interlocutoria per eum lata emiſ-
ſæ, cum putà, non ſit de his, quæ hucuſque
diximus, quibus iure deferri debet, & pro-
ceſſit in cauſa, vſque ad diffinitiuam inclu-
ſiuè, altera autem pars grauata ſuam appel-
lationem reiectam, & refutatam interim
proſequens, & obtinear alteram teuocato-
riam, prima intetlocutoria, hoc caſu teddi-
tur tatio nulla, omnéque geſtum pet in-
fetiorem. quòd ſi diffinitiua ſentenria eſt
lata in fauorem appellati, poterit appellare
ab interlocutotia reuocatoria lata per ſupe-
riorem in fauorem appellantis, cùm ex ea
perdat primam ſentẽtiam obtentam in cau-
ſa principali, ita eleganter tenet Anchara.
*conſil.*372. *num.*9.*& ſequenti.* quem referens
ſequitur Cardinalis Tuſcus 1. *tomo concluſ.*
359. *num.*18. cui ſi iudex Eccleſiaſticus non
detulerit,vim maximam committit, & quid
quando ipſe iudex inferiot teuocat ſuperio-
ris interlocutoriam, & quando à reuocatio-
nè liceat appellari, diximus multa ſuprà c.5.
& etiam cap.4.in prima parte.

181 Supradictis adiunges, præceptum, ſiue
mandatum executorium,virtute ſententiæ,
vel alicuius inſtrumenti guarentigiati eſſe
ſententiam interlocutoriam habentem ta-
men vim diffinitiuæ,ita tenet B.& Bald *in l.
ab executione colum.*1.*cum ſequentibus Cod quo-
rum appellat.non recipi. & in l.actori colum.*2.*de
rebus creditis.* Alexan. *in l.*1.*colum.*2.*ff.de ver-
borum obligat.* Iaco. *in l.*1. *in fin. in* 2. *lectura,
de iuriſdictione omnium iudicum.* Barba. *in ru-
brica,ff.de re iudica.col.*11. Angel.*num.*115. *in-
quiramus.*Cardi.*conſil.*72.*in cauſa in* 7.*volumi.*
Socin. *conſil.*63. *in cauſa col.fin.*4.*volum.* Gui-
do Papæ *conſil.*47.*circa diffinitionem conſil.*49.
pro declaratione in 3. *dubio conſil.* 83. *non poteſt
Dominus,n.*4. *& conſil.*117. *ex actis,col.penult.*
*conſil.*178.*num.*4.*& conſil.*197.*ſi literæ.* Areti-
nus *conſil.*20. *in quæſtione colum.*2. & Felin *in
cap. quoad conſultationem,colum.*9. *num.*3.*de re
iudi.* licèt Guido *in ſuis quæſtionibus,quæſt.*12.
*præceptum,quæſt.*220.*locum tenens,& quæſt.*74.
an iudex in fin. teneat contrarium, videlicet
eſſe merè interlocutoriam. Ang. *conſilio* 114.
quidam petit. Areti.*conſ.*75.*diligenter,colum.*2.
& alij,ſed priorem partem, & opinionem, vt
veriorem tenet, & ſequitur Rebuffus *in præ-
fatione l.quod iuſſit num.* 56.*ff.de re iud.* ſed an
ab iſta interlocutoria admittatur appella-
tio quoad vtrumque effectum,tradunt Do-
ctores *in d.l.ab executione Cod.quorum appellat.
non recip.* & nos alibi dicemus,4.part.cap.1.à
n.9. & poſt hæc latè examinat Eſcac. *de ap-
pellat quæſt.*17.*limit.*47.*membr.*1.*à num.*191.

Verum tamen eſt, à decreto executoria-
lium expediendarum ſententiæ tranſlatæ in
rem iudicatam, rationabilis appellatio in-
terpoſita expeditionem ſuſpendit, breuiter
tamen contradictio examinanda eſt, ita ob-
ſeruat Rota *in nouiſſ.part.*3.*lib.*3. *deciſio.*218.
*numer.*5.Cardin.Tuſcus *in d.*1.*tomo conſ.*359.
*numer.*49.& ita practicatur in hoc Regio Se-
natu, & etiam Valiſoletum à Cancellaria.de
quo vide infrà 4.p.cap.1.pet totum.

Supradictis addendum eſt,ſenrentia, qua 182
quis mulctatur, quæ licèt ſit interlocuto-
ria, vt probat Bald. *in l.*2. §. *hoc autem iudi-
cium ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit,
iuncta clem. appellanti.de appell.* & ibi Alexan.
§. *fin. columm.*1. tamen habet vim diffinitiuæ,
quia definit negotium ipſum inobedientiæ,
propter quam irrogatur, nec ſubeſt aliquod
principale, quod expectet poſt ſe, iuxta no-
rata per gloſſam *in clem.fin.de appella.* B. *in l.
Titia,ff.de accuſatio. & l.ſi cum exceptione* §. *hæc
autem actio. ff.quod metus cauſa.* & pet Docto-
res *in rubrica de re iudi.*latè Antonius de Bu-
trio *conſil.*6. *ſententia lata.* & Bald. *in l.*1.*Cod.
quando prouocare non eſt neceſſ.* Innocen *in cap.
cùm ceſſante de appellation.* quoniam, ex quo
hæc talis mulctæ ſententia continet aliquid
dari, vel fieri, habet vim diffinitiuæ,quæ re-
uocari non poteſt, iuxta Doctores allega-
tos, & eſt communis concluſio, quàm ſu-
periùs retulimus,& tenet Abb.*in cap.cùm ceſ-
ſante colum.*2.*in fin.* & ibi etiam Philip.Franc.
in 4.*colum. verſiculo ſed tamen limita, de appel-
latio.* & Bartol. *in d.l.Titia,in fin.* & hanc eſſe
interlocutoriam vim diffinitiuæ habentem
tenet etiam expreſsè Maranta *de ordine co-
gnit.ſexta partis* 2. *prima de ſententia num.*31.
cum ſeqq. folio 515. quem vide. tenet etiam
Marcus Anton. Nata *conſil.* 92. *per totum.* &
Maran. ibi reſpondet ad difficultatem, vide-
licet, hanc poſſe reuocari, quia dicit non
procedere, ex capite interlocutoriæ, ſed ex
ipſius

ipſius natura, quia irrogatur ſecundùm diuitias ſeu paupertatem contumacis, imò nec reuocatur, ſed remittitur ob paupertatem, vt *ex l. illicitas* §. *fin. ff. de officio præſidis*, imò regulatur ſecundùm diffinitiuam, vt probat Natta *ibi*. Circa hunc articulum vide multa per Farinacium *quæſt*. 101. *ampliat*. 7. *à n*. 16. vbi latè, quòd liceat à multæ impoſitione, & eius exceſſu appellare.

183 Appellationi autem interpoſitæ à ſententia lata ſuper deſertione, licèt ſit interlocutoria (ex his quæ allegat Gregorius Lopez *in l*. 2. *titulo* 22. *part*. 3. *gloſſ*. 4. *deferendum eſt, poſt princ*.) habet tamen vim diffinitiuæ, gl. *in clem. vel de appellatio. in verbo repul*. & Bologni. *in ſecundis interpretationibus*. eam notat Bald. etiam *in authentica ſi quis litigantium, colum. vlt. & in l*. 2. *quæſt*. 14. *C. de Epiſcopali audi. & in l. ante ſententiæ tempus, in fin. Cod. quor. appell non recip*. & in Margarita *verbo ſententia, quæſt*. 53. *& conſ*. 344. *ſuper eodem in primo volumine*. vbi dicit eam eſſe interlocutoriam, habere tamen vim diffinitiuæ, natura, ratione, & effectu. Federi. *in conſil*. 198. *caſus in fin*. Guido *conſil*. 38. *nedum inferiores num* 8. *& conſil* 69. *pro declaratione, & conſ*. 77. *&* 124. *colum* 2. *circa & conſil*. 154. *de anno Domini, & conſil*. 146. *egregius, colum*. 2. Oldraldus *conſil*. 106. *quod litera executoria*. Corneus *conſil*. 14. *in hac conſultatione, & conſil*. 262 *pro euidentia, litera G, in* 4. *volum*. Barbacia *conſil*. 31. *bene in* 3. *volum*. Areti. *conſil*. 106. Mareſi. *nota*. 39. *nota, quòd ab interlocutoria*. Lanfran *in repetit. cap. quoniam in verſiculo interlocutiones, conſil*. 29. *in magna impreſſion de probation*. Nicol. *in reperto. in verbo, ſententia, quæſt*. 11. Domini de Rota *deciſione* 86. *ſi à pronuntiatione, & deciſione* 427. *fuit dubitatum, in nouiſ. & deciſione* 125. *in antiq. &* 455. *deciſione* 191. *in antiquis*. Ægidius de Bellamera *deciſio* 103. Aufrerius *in ſuis deciſionibus*, *q*. 363. *item, & c. an ſententia*. Guido Papæ *in ſuis deciſionibus, quæſt*. 11. *vtrùm ſententia, & quæſt*. 220. *locum tenens, & ſingulari* 13. *ſententia ſuper deſertione*. quo in loco illud aſſerit, ſententiam latam ſuper deſertione non eſſe purè interlocutoriam, quia expectat aliam ſententiam diffinitiuam poſt ſe; non eſſe etiam purè diffinitiuam, quia non eſt lata ſuper negotio principali (cui per eam non imponitur finis) ſed ſuper proceſſu, Henri. Boërius *in ſingular. incipit appellatio quæſt*. 15. Bonifac. Vitallinus *in clemen. appellanti numer*. 71. *de appellat*. quia aliàs ſuper vna re duæ poſſent ferri ſententiæ, quod eſſet abſurdum, *l* 1. *C quando prouoca. non eſt neceſſ. l. nam & poſtea* §. *ſi damnetur ff. de iureiur*. Felin. *in rubrica de re iudi. column*. 3. vbi multa vide. quam doctrinam potes limitare, quando talis ſententia pronuntiatur ſuper deſertione appellationis à diffinitiua, quia tunc diffinitiua eſſet, vt ex aliis multis notat Rebuff *in d. præfatione num*. 52. & an, & quando liceat appellare, vide Eſcaciam *de appell. quæſt*. 17. *limi*. 47. *membr*. 1. *à numer*. 185. & nos diximus latè infrà lib. 3. cap. 18.

Idem etiam iudicandum eſt de ſententia interlocutoria (quam ſic vocat Gregorius Lopez *in l*. 2 *gloſſ*. 4. *titulo* 22. *part*. 3.) qua declaratur inſtantiam eſſe peremptam, quoniam hæc vim diffinitiuæ habet ex eadem ratione, quæ in ſuperiori caſu, tenet Bald. *in l. fin. Cod. ſi tutor vel curator*. Imola *in l. ſi finitur* §. *non autem column*. 2. *ff. de damno infecto*. Barb. *in rubrica huius tituli column*. 10. Romanus *in rubrica ff. de re iudi*. Bald. *conſ*. 344. *ſuper eodem in primo volumine column*. 1. Ioannes de Anania *conſ*. 93. *viſo proceſſu colum* 3. Rebuffus *vbi proximè, num*. 54. quapropter regula ſuccedit, vim fieri à non deferente tali appellationi ab hac ſententia emiſſæ. 184

Similiter ſententiam interlocutoriam ſuper attentatis, nonnulli vim diffinitiuæ habere contendunt, vt videre eſt ex deciſione Rot. *in deciſione* 13. *ſi iudex, & deciſione* 85. *ſi à ſententia in nouis, & deciſio*. 215. *nota quòd ſententia, & deciſione* 474. *nota ſi attentata in antiquis*. Ægidius Bellamera *deciſione* 103. *& ſententia*. Nicolaus de Milis *in repertorio, verb. ſententia, quæſt*. 10. Cardin. *conſil*. 72. *Titius in* 6. *dubio numer*. 24. Felinus *in rubrica de re iudi. colum*. 3 *& in c. qualiter numer*. 1. *colum*. 5. *de accuſatio*. Rebuff. *in præfatione l. quod iuſſit ff. de re iud. num*. 46. Quod tamen non ita ſimpliciter, & abſolutè verum eſt, ſed poſt huius articuli longam diſputationem, varias inter ſe pugnantes refert Doctorum opiniones Lancelot. *de attentat*. 3. *part. cap*. 28. *de ſententia in cauſa attentatorum ferenda, à principio*, quas cum variis, & prolixis diſtinctionibus, licèt veris, ad concordiam, & amicitiam redigit, ex cuius reſolutione conſtat, an à tali ſententia, & quando liceat appellari, vt & nos ſuo loco exactè examinabimus.

Cui etiam proximum eſt, ſententia interlocutoria ab obſeruatione iudicij, an habeat vim diffinitiuæ, & talem eſſe tenet gl. 185 *in l. harum ff. ſi ſeruitus vindicetur l. iulianus de condictione indebiti in princ. magna gloſſ*. & gloſſ. *in authent. de exhibendis reis collat*. 5. *in verſiculo repetente*. Bartol. *in l. Titia, column*. 1. *de accuſatio*. Bald. *in l*. 2. *quæſt*. 8. *Cod. de Epiſcopali audi. & l properandum* §. *ſi quidem column. penult. de iudicijs, authentica qui ſemel. Cod. quomodo, & quando iudex, colum*. 4 *& vlt*. Bald. *in Marg. in verbo ſententia, quæſt*. 119. Mareſi. *notabili* 39. Roma. *in rubric. ff. de re iudi. colum. penult*. Doctores *in c. examinata extra de iudicijs*.

Immola

Immola in l.ſi finita §. non autem, ff.de damno infecto. Barba. in additio.ad Bal.in l.minoribus, ff.de his quibus vt indignis. Felin. in rubrica de re iudi. colum.penulti.Petrus de Anchar.conſil. 16.viſo proceſſu. Contrarium tenet Ang. conſ. 106. in præſenti, &c. columm. 2. vbi dicit eam merè interlocutoriam eſſe, & conſil. 119. in præſenti conſultat. hæc Angeli opinio communis eſt. idem in conſil. 115. primò inquiramus,in fi.& conſil.190.in fin.Ioannes de Anania conſilio 93.viſo proceſſu, & ibi in additio. ad eum. Guido Papæ conſil.77.in cauſa columm.2. & conſil.146.& conſil.69.pro declaratione,col.2. & conſil.154. de anno Domini colum.3. Paulus conſil.272.viſis,in fine volum.1. Alexan.in l.5. colum.2, de verborum obligatio. Nicolaus Mill. in repertorio verbo,ſententia §.17. Guido Papæ in deciſionibus Delphin.quæſt.16.iudex,& quæſt. 220. locum tenens. hanc etiam ſequitur Rebuff. in præfatione l.quod iuſſit, num 48 ff.de re iud. Robert.Maran.de ordine iudi.6.p.fol.515. numer. 33. quia non definit negotium principale, quod patet, quia de nouo poteſt iudicium inchoari,gloſſ.1 in l.& harum ff.ſi ſeruitus vindicetur. & Bal. in l.properandum §. & ſi quidem C.de iudicijs, & in l.2. C.de Epiſcopali audientia. & pulchrè declarat Philip Fran. in d.cap cùm ceſſante,colum.fin.de appellatio. vbi etiam exponit, quando talis abſolutoria poteſt eſſe diffinitiua, & etiam Rebuff. vbi proximè.& eſt item de mente Bartol.in l.Titia ff. de accuſatio. Abb. in c.examinata,de iudicijs in vlt.colum. & ibi Ioannes Andreas,& Anton. de Butrio,Felinus in c.qualiter,& quando,verſiculo 5.fallit,vbi index num.34.

186 His adiunges ſententiam, qua quis in expenſis damnatur, hæc enim eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, Doctores in cap. auditis de procuratoribus, cap. finem de dolo. Innocen. in cap.ſacro de ſententia excommunicationis. Bald. in l.1. verſiculo extra quæro C.ſententiam reſcindi non poſſe.& ibi Salicetus Præpoſitus in cap.cùm ceſſante,colum.7. Romanus conſil.358.in præſenti.Guido Papæ conſil.154. de anno Domini colum 3. verſiculo nec obſtat, & conſil.69. pro declaratione,& conſ.76 circa. Antoni.de Trem. in additionibus ad Aubertum in rubrica de impedi. execut. in verbo, ſine ſcriptis, fol.99. Alex. in l.errore colum. vlt. C de teſtam. hoc tamen cum diſtinctione accipias, vt intelligatur,quando ſeparatim à ſententia diffinitiua profert hæc interlocutoria, expenſarum condemnatoria, ſecus autem erit, ſi in ipſa diffinitiua earum condemnatio fieret,quia tunc pars eſſet diffinitiuæ,gloſſ.in l. qui agnitis ff.de exceptio.in verbo præcepto. Angel. in l.1.§.1.ff.de vſuris. Præpoſitus, & alij, in d.cap.cùm ceſſante colum.6.Roman.in rubric. ff.de re iudi.idem conſil.358.in præſenti.Guido d.conſil.154.colum.3.Salicetus in l.poſt ſententiam C.de ſententijs. & quando fuiſſent petitæ principaliter,Felin.in rubric.de re iud.colum.8. vbi dicit eam eſſe in hunc caſum diffinitiuam. Petrus de Anchara. conſil.182. videretur prima facie, ac propterea eius appellationi deferendum eſt.

Si iudex Eccleſiaſticus non detulerit ap- 187
pellationi, ab interlocutoria annotationis bonorum interpoſitæ vim faciet, vt nempe, quando propter contumaciam delinquentis fieri iubet iudex deſcriptionem, & inuentarium bonorum, de qua in l.2. C.ſi pendente appellatione mors interueniat.vbi gloſſ.& Doctores,& l.1.& toto titulo ff.de requir.reis. nam poſtquam comparuerit, poteſt ab hac ſententia appellare, & ſic intelligo d.l.2. vbi num. 2. ad fin. Salicetum, vbi num.1. reddit rationem, & fundat, quare hæc interlocutoria appellationem mereatur, aliàs autem, dum eſt contumax, cùm non audiatur, vt probatur in textu, & gloſſa ſingulari in l. ſed & ſi per prætorem §.ſed & ſi dum. ff. ex quibus cauſis maiores. & ibi Ang.idem tenet plenè Iaſ. in l.iuſiurandum & ad pecunias §. ait prætor in ſecundo nota. ff. de iureiuran. & Bald. ibi. Robertus Maraota de ordine iud.6.part.2. membro titulo de contumacia numer.15.folio 39. quo caſu,etiam permittitur appellare. Iaſ. in l.1. §.ſed & ſi is cui, vbi omnes ff. de noui oper. nuntia. Rebuff. 3.tomo tit.de appell.art.8.gloſſ. 12.num.36.& 37.& poſt Vantium tractat.de nullit.ſententiarum ex defectu mandat. tenet Lancelot.Robert.de attenta.3.part.cap.28.numero 78. & 79. ergo illa iura intelligenda ſunt, poſt comparitionem ipſius annotati delinquentis, & nota, quòd licèt ſequeſtratio ſit prohibita, vt toto titulo Cod. de prohibita ſequeſtr. deſcriptio tamen ſemper intelligitur conceſſa,vt per Bart.& Salicetum in d. l.1.C.de prohibita ſequeſtratione bonorum. Bart. & Angel. & moderni in l.Imperatores §.fin.ff. de appellat. & quod ex practica communi tenet Picus in l.poſt contractum,num.96. cum ſequentibus ff.de donation.Currius tractatu de ſequeſtr.numer.15.& 16.Iacobus de Rauen. de ſequeſtr.num.20. Aufrerius ad quæſtiones Tholoſanas, quæſt. 477. quam ſemper poſſe fieri, ait Corneus conſ.267. n.6. volum.4. Rebuff. in conſti. regali.lib.3.de ſequeſtr. & commiſſ.art. 1.gloſſ.2.num.9. Pedem.Octauianus Cacher. deciſione 68.num.26.& ſequenti.Burſatus conſ. 43. numer. 29. vide etiam quæ ſcribit poſt alios Lancelot. de attentat.2.part. cap.5. num. 21.fol.154.

Item etiam licitum erit, appellare à reuo- 188
catione præcepti de non ædificando, cùm ſit ſententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ, vt teſtatur poſt alios Borgninus

Gaualca

189 Caualca. *deciſione 23. num 2. p.2.* non tamen
licita erit appellatio à pronunriatione de
agendo contra nominatum. idem Borgni.
Caualca. *deciſ. 45. n. 74. p 1.*

190 Præceptum autem inhibitorium de non
ſoluendo factum alicui, puta debitori, cùm
non valeat, niſi pro ſua rata, & concurren-
ti quantitate, quia vltra ſuam parrem cre-
diti eius, in cuius fauorem præceprum inhi-
bitorium telaxarum eſt, non intereſt, vr te-
ſtatur poſt alios Borgninus Caual. *deciſ. 31.*
num. 41. part. 3. & Brixianus *in eius repertorio,*
191 *verbo, præceptum inhibitorium.* ideo ſi præce-
pti vigore exactio torius debiti, & pecuniæ
impediatur, hoc eſt in eo, quod excedit cre-
ditum, (cùm præceptum in exceſſu nullum
ſit) ab huiuſmodi grauamine licita erir ap-
pellatio, iuxra regulam legis quartæ, §. *con-*
demnatum ff. de re iudi.

192 An autem à cumularione litium, & pro-
ceſſuum liceat appellare; vide Villadiego
in Polit. cap. 4. num. 19. ad fin. folio 76. & an. &
quando, quibúſve caſibus actorum, ſeu pro-
ceſſuum fieri debeat accumulatio, vide Par-
lador. *lib. 2. rerum quoti. cap. 9. per totum.* vide
etiam latè per Marqueſ. *de commiſſ. 2. p. c. 13.*
per totum.

193 Quid autem dicendum eſt in appellatio-
ne interpoſira à ſententia interlocutoria,
qua pronuntiatur poſſe appellari ab aliqua
ſentenria, vel non, quod conringit, quan-
do aliquando prohibetur appellari à iure,
vel non licer tertiò prouocare, *&c.* videndi
ſunt Petrus Philipp. Corneus *conſilio 14.* &
Bartol. & alij poſt Marantam *de ordine iudi-*
ciorum ſexta partis, 2. part. titul. de ſentent num.
26 fol. 512. colum. 4. quæ ſententia licèt ſir in-
terlocutoria, habet tamen vim diffinitiuæ,
ita tenet Bald. *in l. 2. colum. penult. in fin Cod. de*
Epiſcop. audientia. Bart. *conſil. 220. appellatum.*
Guido Papæ *conſil. 154. in fin.* Calderi. *conſ. 6.*
Ioannes de Anania *conſil. 93. viſo.* & ibi in
additionibus. Corneus *conſil 14. in hac col. 2.*
& conſil. 262. in 4. volum. Bald. *in l. vnica, col.*
3. C. ne liceat tertiò prouocare. Aufrerius *in de-*
ciſionibus Capellæ Tholoſanæ quæſtio. 48. Ioan-
nes Monachus *in cap. cupientes, in gloſſ magna*
de electione in 6 prouinciale omnium Eccleſia,
fol. 26. Cardin *in clem. fin. de appella.* Roma. *in*
rubrica ff. de re iudi. colum. 2. cap. ſua nobis. & ibi
Bald. *de appellat.* Franchus *in cap. cùm ceſſante,*
column. 14. Felin. *column. 7. ex eodem in rubrica.*
Rebuffus *in rubrica præfatione l. quod iuſſit ff.*
de re iudi. numer. 53. & ſic an à reiectione ap-
pellationis, vel ab admiſſione eius admitta-
tur appellario, vide vlrra aliquos, & ſuprà
dictos Aſinium *in praxi §. 31. cap. 18. limit. 4.*
Ruginell. *in tractatu de appella. §. 2. cap. 3. n. 74.*
Bartol. *in l. 1. in fin. ſub num. 3. quorum appella.*
Philip. *in cap. cùm ſpeciali 61. §. porrò num 8. in*
fin. de appella. Capicius *deciſio. 34. in cauſa ma-*
gnifici num. 5. & num. 6. & 7. Angel. de Peru.
in l. 1. in fin. C. quorum appellatio. non recipian-
tur. Natra *conſ 528. iudex Eccleſiaſticus, num.*
30. Angel. Aretinus *in l. eius qui 4. num. 9. ff.*
de appell. recipi. Cardinalis Alexandri. *cap. 59.*
vt debitus numer. 11. verſiculo, & ſic habetis de
appella. Cæſar Conrard. *in l. vnica, quæſt. 1. in*
cauſa appellationis, ſub numer. 30 verſiculo poſ-
ſent tamen Cod. ſi de momen. poſſeſſ. & poſt hæc
Sigiſmun. Eſcacia *tractatu de appell. quæſt. 17.*
limi. 47. membr. 1. num. 106. & 107. & iterum
num. 166. qui generalirer, & indiſtinctè di- 194
cunt, appellari licere, ſiue à receptione ap-
pellarionis, ſiue ab eius reiectione. De hoc
tamen articulo, vide infrà *lib. 3. c. 17.* vbi co-
pioſè de mirabili diſtinctione, ad quam Do-
ctores iſti referendi ſunt.

Supradictis adde, vt poſſet appellari, non 195
ſolùm à ſententia, quæ grauamen inferat,
ſed etiam à non ſententia, quando, eò, quòd
ſententia non profertur, infertur grauamen,
quare poreſt appellari à rardirare iudicis
non procedentis, quia iudex ter humiliter
congruo loco, & rempore, requiſitus face-
re, ſi non facit, dicitur denegare iuſtitiam, li-
cèt non reſpondeat, & ideo poteſt appella- 196
ri à denegata iuſtitia, Ioan. And. *in cap. 63. di-*
lecto ſub num. 3. ibi, ſed quid ſi iudex ſemper eſt
in deliberando, de appell. Abb. *in cap. 67. ex par-*
te el 2. num. 3. ibi, quid autem ſi iudex. & Dec.
ſub numer. 11. ibi, & idem ſi iudex tertiò. eodem
titul. Felin. *in cap. 11. paſtoralis ſub num. 6. verſ.*
conſidero tertiò, ibi, & vbi Epiſcopus ter requiſi-
tus, de offic. iudic. ordin. & alij plures quos re-
fert, & ſequitur Neuiz. *conſ. 97 quia intelligo,*
ſub num. 15. & 16. verſiculo 7. facit, ibi, quod pu-
to procedere. Ozaſc. *deciſ. 12. appellans verſ. in*
contrarium num. 6. Rot. *diuerſ deciſ. 514. dubi-*
taui de validitate, num. 4. part. 1. quæ eſt ſuper-
fluè duplicata *in deciſio. 259. part. 2.* Gregor.
Tholoſ. *tractat de appell. lib. 2. cap. 28. numer. 1.*
& 2. fol. 265. & Ruginell. *tractat. de appell. §. 2.*
cap. 3. num. 73. verſic. à quocumque. & ita intel-
ligas Franch. *in cap. 8. ex ratione numer. 60. ibi,*
non tamen propter hoc, de appell. vbi etſi prima 197
facie videatur loqui ſine determinatione, ta-
men in effectu tenet poſſe appellari à gra-
uamine illato in non faciendo, ſubdens, &
teneas vt dixi, ſic etiam intelligas Cardin.
Alexand. *in eodem cap 8. ex ratione numer. 23.*
verſ. ſed operæpretium. dum adductis contra-
riis ſubdir, pro iſta ampliatione maiores eſſe
auctorirates, & maiori etiam niti ratione,
præſertim de iure canonico, inquit enim
Bald. *in cap. vnico num. 1. verſ. nota quòd de mi-*
lit. vaſſal. qui contum. eſt. qui non loquitur, &
obmuteſcit, iuſtitiam denegare videtur, &

ex Bald.

ex Bald.refert,& ſequitur Franch.*in d.cap.ex*
198 *ratione numer.* 49. dicens, quòd ſi iudex eſt
requiſitus,de iuſtitia, aut de expeditione, &
ipſe nihil reſpondet, aut obmuteſcit, aut ni-
hil facit ad propoſitum, dicitur tunc iuſti-
tiam denegare, de quo nos capite 17. infrà
hac 2.parte.
199 Et an ſufficiat vnica monitio, ſeu requi-
ſitio iudicis, vel trina ſit neceſſaria, diuerſis
vicibus, vel an ſufficiat triplex requiſitio
vnico contextu facta, ad hoc vt appareat de
tarditate iudicis,& de denegatione iuſtitiæ,
vide Eſcaciam *de appella.quæſt.*17.*ampliat.*16.
*à num.*46.*fol.*280.
200 Pro maiori rei, de qua agimus perfectio-
ne, vnum difficile, & frequens, & vtile diſ-
putare libet, quod quidem materiam inter-
locutoriarum illuſtrem, & claram reddet,
& dato pro conſtanti, iudicem poſſe ſuam
interlocutoriam ſententiam reuocare, ſiue
ab ea appellatum fuerit, ſiue non, ex text.
*in l.quod iuſſit, ff.de re iudi c.cùm ceſſante de ap-
pella.* & vtrobique claſſici omnes, & repe-
tentes, *& in cap.ſi à iudice de appella. in* 6. qui
ſimul regulæ limitationes plures aſcribunt,
multas etiam ampliationes, & limitationes
potes videre per Lancelot.Robertum *vbi ſu-
prà in d.limi.* 1. *num.*12. *& ſequentibus.* de quo
nos exactè ſuprà 1.part.c.4.per totum.
201 Quæſtio igitur ea eſt,an à tali reuocatio-
ne grauaminis, ſeu repoſitione licita ſit ap-
pellatio, cui vt tali in Senatu vim fieri de-
ferendum,aut non deferendum declaretur,
& pars negatiua,nempe;non licere ab ea ap-
pellari, ex eo fulcitur, nam reuocatio, & re-
poſitio grauaminum dicitur interlocutoria,
tenent Doctores *in l. quod iuſſit, ff. de re iudi.*
Dominicus *in cap.vt ſuper colum.*2. *de appella-
tio.in* 6. *argumen. cap.ſi à iudice illo titulo.* Bar-
bacia *in rubrica extra de re iudi. colum.* 9. Re-
buffus *in repetitione d. l. quod iuſſit in princip.*
202 *numer.*96. qui dicit hoc verum eſſe, etiam ſi
quodlibet grauamen non ſit interlocutoria,
cap. eum qui de dolo libr. 6. & reddit rationem
gl. magna circa finem *in c.non ſolùm de appel-
latio.in* 6. vbi Doctores,& Doc. Flo. *in clem.
appellantur eodem titulo in fin.* Philip. Franch.
*in d. cap. cùm ceſſante de appella. colum. antepe-
nult. verſ.nonò ſententia fertur ſuper reuocatione
fol. mihi* 73. ergo à tali repoſitione appella-
tionem probibitam eſſe conſtat, *ex d l. ante
ſententia tempus C.de appella.recipi. & d.Conci-
lio Tridentino.*
203 Rurſus quia cùm ſit interlocutoria, eſt
de genere prohibitorum, ideo idem de ea
iudicandum eſt, quod de ipſo genere, cùm
hoc valeat argumentum text. *in l. ſi quid ea-
rum,§.interemptum.* & ibi notat gl. Bartol. &
Doctores *ff. de legat.* 3. & per gloſſam cuius
Bart. & Angel.Bald Paul.de Caſtro, & alios
Doctores *in l fin.Cod.de iure reſtitu.* latè Eue-
rar. *in loc. lega.in loco ab ſpecie ad genus.* Quo
caſu tali appellationi deferendum non eſſe,
ac vim non fieri per iudicem Eccleſiaſti-
cũ, Senatus declarabit:illa enim regula quæ
habet, quòd in dubio appellationi deferen-
dum ſit, intelligenda eſt, quando ſumus in
caſibus, in quibus regulariter eſt permiſſa,
ſecus tamen eſt in illis, quibus regulariter 204
eſt prohibita, quia in dubio debet cenſeri
prohibita, vt in executione, *&c.* Et quia li-
cèt regula prohibitiua, in aliquibus caſibus,
non procedat, in dubio tamen debet cen-
ſeri prohibita, ſecundùm regulam, non au-
tem permiſſa ſecundùm fallentias, vt poſt
Decium adducit Alciatus *in conſilio* 68. *gu-
bernatorem ſub num.*8.*lib.*6.Lancelot.Robert.
*de attenta.*2.*part.cap.*12.*ampliatione* 5.*num.*15.
16.*&* 17.
Contrariam tamen ſententiam, imò ge- 205
neraliter, à qualibet grauaminis repoſitio-
ne appellari poſſe conſtat, nam talis repoſi-
tio (vt ſuprà diximus) quamuis ſit interlo-
cutoria,habet tamen vim diffiuitiuæ,putant
nonnullis,Rota *deciſio.*86.*incipit,item ſi à pro-
nuntiatione.* aliàs *ſi à ſententia in nouis.*per no-
tata *in d. clem. fin. de appella.* quam in genere
refert Philipp.Fran. *in d.cap.cùm ceſſante d.co-
lum. antepenult. verſiculo nonò ſententia fertur,
ſuper reuocatione de appellationibus.* ergo cùm
ſuccedat regulæ limitatio, vim fieri, & à ta-
li repoſitione appellationi emiſſæ per iudi-
cem Eccleſiaſticum deferendum eſſe,decla-
rare debet tribunal, & à repoſitione, ſeu re-
uocatione grauaminis,appellati poſſe,gene-
raliter præſupponit Lancelotus *vbi ſuprà d.c.*
12.*limi.*1.*num.*14.
Quod quidem maximè procedet,quando 206
à grauamine reuocato pars,in cuius præiudi-
cium erat,poterat ab eo appellare, quoniam
idem ius ſeruandum,& admittendum eſt,in
eius repoſitione, & reuocatione, valet enim
argumentũ de contracto ad eius diſtractum,
& conſtitutio,ſtatutũ,ſeu diſpoſitio loquens
de cõtractu,habet etiam locum in diſtractu,
text. eſt notabilis *in l. item veniunt in princip.
iuncto* §.1.*ff.de petit.hæredit.*tex.*in c.de illis pri-
mo in princ.de deſponſa. impube.iuncto c.vnico* §.
idẽ quoque eod.tit.in 6.cùm vtrobique notatis,
& ſentit gl. ſingularis *in l.*3.§.*contrarium,ff.de
contrar.& vtili actione tute.*Bal.*in rubr.extra de
iureiur.* & idem Bal. *in l.pactum in* 21.*quæſt.C.
de collatio.* Bart. Bald. Ang. & Salic.Iaſon, &
Doctores *in anthent. ſacramenta puberum C. ſi
aduerſus venditionem.* quia contractus, & di- 207
ſtractus iudicantur eiuſdem naturæ, vt af-
firmat Bartolus *in l.video in princip.ff. de con-
dictione furtiua.* & inde eſt, quòd eo caſu,

quo contractus eſt bonæ fidei,eo etiam caſu
diſtractus, ſeu liberatio ab eo contractu eſt
208 bonæ fidei,text.eſt *in l.ab emptione.* & ibi Bar-
tol. Bald. Angel. & communiter Doctores
notant *ff.de pactis.* honus text. *in l.1.C.quando*
209 *licet ab emp.diſced.* & ibi Bald.& Paul.de Ca-
ſtro dicens,quòd vbi habitus eſt bonæ fidei,
ſimiliter eius priuatio, ſic etiam ſolemnitas
requiſita in contractu,regulariter requiritur
in diſtractu *l.nihil tam naturale ff.de regul.iur.*
l.ſi vt proponis C. de nuptijs l.prout quiſque ff. de
210 *ſolutio.* & hinc etiam eſt neceſſaria in acqui-
ſitione, ſeu in actu producendo, vel confi-
ciendo, ſunt etiam neceſſaria in eo reſol-
uendo vel deſtruendo. text. eſt ſingularis *in*
l.tria prædia. & ibi notata per gl. Bart. Angel.
Paul. & Doctores *ff. de ſeru. ruſti.* & facit *l.*
quemadmodum ff. de acquir. poſſeſſ. quæ omnia
ex eo procedunt quòd legitimum eſt argu-
mentum, de facto ad diſtractum, ex ſuprà
citatis.

211 Vides igitur pro vtraque parte fortiſſima
fundamenta, quæ meritò variare faciunt
quæſtionis iſtius reſolutionem, qua in re (ſi
mea expetatur opinio) quæ pro vtraque di-
cta ſunt, vera eſſe ſectabor adhibita diſtin-
ctione iuridica;aut enim eadem,vel alia ap-
pellandi ratio,de quibus,*per d.Concil.Trid.ſeſſ.*
24. de reform. c.20. militat in ſententia inter-
locutoria, quæ in eius reuocatione, & tunc
ab vtraque poterit appellari;quod procedet,
quando licet appellari tam à negatiua,quàm
ab affirmatiua interlocutoria, ſuper aliquo
articulo lata, eo quia in vtraque eadem, vel
212 aliqua ex limitationibus Concilij concur-
rit,puta, quia aut ſententia affirmatiua con-
tinet grauamen irreparabile, vel reparabile
cum magna difficultate, aut habet vim dif-
finitiuæ, aut à ſententia diffinitiua prohibi-
ta eſt appellatio, & ſimilibus, & in ſenten-
tia negatiua, ſuper eodem articulo aliquod
etiam horum grauaminum cõtineat. Exem-
plum ſit in ſententia tam affirmatiua, quàm
negatiua lata ſuper legitimatione perſona-
rum, vel ſuper repulſione, vel admiſſione
teſtium, vel probationis, aut articulorum,
ex quibus, & aliis ſuperiùs exempla reli-
quimus, in quibus quoniam in vtraque da-
tur cauſa appellandi, quam ibi reddidimus,
tunc ſi iudex pronuntiat, puta; perſonam
legitimam, & poſtmodum hanc interlocu-
tionem repoſuerit, contrario videlicet im-
perio, altera pars in cuius damnum reuo-
cata eſt, poterit appellare ab hac repoſitio-
ne, quemadmodum ſibi licebat, ſi à princi-
pio negatiuam ſententiam iudex protuliſ-
ſet, quia pariter in vtraque viget ratio ap-
213 pellandi, & quòd petierit pars negatur, &
huius appellationis iuſtificatio, & legitima-
tio regulatur à natura interlocutoriæ repo-
nentis, ita tamen vt de ea iudicetur, ac ſi
à principio non conceſſum,ſed negatum ſit,
quod à parte, in cuius damnum reuocatio
ſit, fuiſſet petitum, & hoc caſu procedit vl-
timum quæſtionis noſtræ fundamentum,
ex argumento de contractu ad diſtractum.
Enimuerò tunc demum talis procedit ar- 214
gumentatio, quoties identitas rationis con-
currit in vtroque, etſi res aliàs diuerſiſſimæ
ſint, *l. non poſſunt cum l.ſequenti, ff. de legibus.*
quo vtitur Alexand. 3. *in cap.2. de treuga, &*
pace. & ibi Abb.antiquus, Ioan.And.Anton.
de Butrio, & Ioannes de Immol. & Euerar.
in locis legalibus, in loco de contractu ad diſtra-
ctum in princ. & in verſiculo procedit hæc argu-
mentatio à contractu,&c.

Aut enim cauſa appellandi concurrit in 215
grauaminis repoſitione, puta; quia ex tali
repoſitione infertur parti grauamen præiu-
diciale, vel irreparabile, non autem in ipſo
grauamine, vel è contra, & tunc licebit ap-
pellari ab ipſa repoſitione, licèt non po-
tuiſſet alia pars à priori grauamine, quod
accidere poteſt, quando ſuper eodem arti-
culo interlocutoria affirmatiua, & negati-
ua diuerſimodè ſe habent, quoad cauſam
appellandi. Exemplo res fiet manifeſta, & 216
ſit de recuſatione, à cuius ſententia nega-
tiua appellationi deferre iubetur in Sena-
tu, ab affirmatiua verò legitimam eſſe re-
cuſationem dictante, nullatenus; ex diuer-
ſitate rationis,quam ſuprà tradidimus: nam
ſi arbitri pronuntiant cauſam recuſationis
non eſſe legitimam, poſteáque eandem in-
terlocutoriam repoſuerunt (quod facere
poſſunt, etiam arbitri, vt tenet Ioannes Ba- 217
ptiſta Gener Bartol. *in tractatu de arbitr. li-*
bro 9. capite 15. numero 14. & Lancelotus *in*
dict. limita. 1. numero 17.) tunc à tali repo-
ſitione non licebit appellari,cùm etiam non
potuiſſet, ſi à principio ipſi arbitri declara-
rent affirmatiuè, nempe recuſationi locum
fore, & licèt etiam à contrario ſenſu exem-
pli, à repoſitione licuiſſet appellari, vt pu-
ta, arbitri recuſationem legitimam declara-
runt, poſtmodum id reuocent, ab hac nam-
que reuocatione, & repoſitione licebit ap- 218
pellari, quemadmodum, & licebat eidem
parti, ſi à principio negatiuam hanc tuliſ-
ſent, quia idem eſt in effectu, quam contra-
rietatem, & varietatem in eodem articu-
lo diuerſitas rationis operatur, vt circa di-
ſtractum, ad contractum conſiderat Eue-
rar. *vbi proximè verſiculo vbi autem non con-*
currit. & tenet Ioan. Andr. *in additionibus ad*
Speculatorem in titul.de inſtrum. editione,§.por-
rò in verſiculo item nota. & per Salicetum *in l.*
ſancimus in princip. C. de donationibus. Et hæc
doctrina

doctrina procedit etiam in his caſibus, in quibus non poteſt iudex reponere actum (quos retulimus *ſuprà c.5. 1. part.*) prout eſt quando ſententia habet vim diffinitiuæ, vel ſit inhibitus iudex, &c. quia tunc legitimè poterit à repoſitione appellari, vt & benè declarat, & intellexit Marqueſſa. *tractatu de commiſſio. 1. p. cap. 29 num. 26.*

219 Aut enim in neutro caſu tam grauaminis, quàm eius repoſitionis appellandi ratio viget, & tunc vim non fieri per Senatum declarabitur, ex ſupradicta regula Concilij Tridentini, & lege *ante ſententia*, de quibus ſuprà ad principium huius capitis, quia eſt interlocutoria generaliter ſumpta, ex Barb. Reb. & aliis diximus ad principium quæſtio-

220 nis. Poteſt tamen habere vim diffinitiuæ ſecundùm caſum cui adiicitur, & magis incaleſcit, variata propoſitione, vt puta; quando iudex pronuntiat ſe non iudicem, à quo appellatur, reaſſumendo iuriſdictionem ipſa appellatione mediante, iuxta text. *in c. conſultationibus de officio delegat.* reponit interlocutionem, vel etiam è contra, tunc vim habebit diffinitiuæ hæc repoſitio, quia talis effectum operatur, & ſic de aliis exemplis.

221 Ex quo venit intelligenda d. deciſio Rotæ 86. *in nouis* ſuprà allegata, quæ nihil probat, ſed decidit quando iudex inferior, qui appellationem deſertam pronuntiauit, poſſit hanc ſententiam reponere, & recuſare, quia habet vim diffinitiuæ ipſa interlocutio, non autem dicit, de ipſa repoſitione, & ita Philipp. Franc. qui eam allegauit intelligendus eſt, ſecundùm hanc noſtram diſtinctionem. Marqueſſa. *de commiſſio. 1. p. c. 12. num. 12.* poſt Veral.

222 Similiter Lancelot. *vbi ſuprà* relatus, & alij qui abſolutè loquuti fuerint, appellari poſſe à repoſitione alicuius grauaminis, intelligendi ſunt, ſecundùm diſtinctionem per nos traditam. Sicque hoc in articulo attendere debebit Senatus, quoties ad id per viam violentiæ lis trahatur, ſuper repoſitione, vt ſi in ea grauamen ſit irreparabile, per diffinitiuam appellationem, vel irreparabile cum magna difficultate, vel habeat vim diffinitiuæ, vel quando à diffinitiua prohibita ſit appellatio, quia tunc vim fieri per iudicem non deferentem; vbi autem grauamen non eſt ita qualificatum, ſecus declarabit, & iuridicum, & æquum eſt. ad quam etiam diſtinctionem omnimodo reducenda ſunt, & intelligenda eà quæ ſuperius diximus 1. p. c. 5. à n. 13. & c. 4. n. 1. & Veral. *deciſio. 265. p. 1.*

223 Vnum tamen diſſimulare non poſſum valde vtile & neceſſarium ad ea omnia quæ dicta ſunt hoc capite, vt ſcilicet appellatio ab interlocutoria eximat appellantem à iuriſdictione iudicis à quo *c. ad audientiam, c. dilectus de appella. c. tuas de ſententia excommu. c. licèt eodem tit. in 6.* Craueta *conſ. 103. viſis n. 6. libr. 1.* nihilominus tamen in cauſa bene po- 224
teſt procedere abſque metu attentati, ſaltim quouſque ſit legitimè, ac canonicè inhibitus, text. *in c. non ſolum de appella. in 6.* Guido Papæ *deciſ. 437. num. 9. verſic. 2. quæro.* Fran. *in c. ſuper eo n. 6. & ſequentib.* poſt Antonium de Butrio contra Panormit. *ibi de appella.* & ex Lanfran. & aliis tradit Ioannes de Neuiza *in conſ. 6. non declines, n. 15.* & Auguſt. Beroius *conſ. 106. quatuor num. 8. & ſequentib. lib. 3.* & poſt Socinum *in regula 21.* tradit Lancelot. Conrad. *de pratore §. 2. de offic. prator in cauſa ciuili in cap. de appella. num. 11.* Felin. *in c. quoniam frequenter num. 19. & ſequentibus, vt lite non conteſtata.* Rota *deciſio. 2.* aliàs 59. *nota de teſtibus in antiq.* Lancelot. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 1. à num. 1. & ſequentibus.*

Nam ex quo appellatio non iuuat appel- 225
lantem, eò quòd vt non legitima eſt à lege reprobata *ex l. ante ſententiæ, & Concil. Trid.* & his quæ ſuprà in princ. diximus, non ſuſpendit iudicis iuriſdictionem, nec eius manus ligat, ac ideo rectè dicetur procedere, propterea à procedente eo appellationi vim non fieri declarabitur. Circa hunc articulum, vide etiam quæ nos ex aliis auctoribus diximus infrà lib. 3. c. 18.

Quod tamen non ita indiſtinctè, & abſo- 226
lutè à te velim intelligi, vt cuncta ea quæ diximus ſurſum, deſtruere, & confundere videar, ſed vt hæc doctrina tantùm procedat in meris, & ſimplicibus interlocutoriis, quibus non quadrant limitationes, & qualitates Concilij Tridentini ſuprà ſcriptæ, in quibus iudex poteſt liberè in cauſa procedere ex ſuprà citatis Doctoribus: at verò appellatio emiſſa ab iis interlocutoriis quibus aliquæ ex qualitatibus requiſitis, & limitationibus Concilij, & iuris ciuilis conueniunt, vtrumque habet effectum, & deuolutiuum & ſuſpenſiuum, tanquam à iure approbata, & ideo in omnibus interlocutoriis, & his caſibus quos hucuſque hoc capite retulimus, appellabiles eſſe, & appellationem appetere, nullatenus hæc doctrina lo- 227
cum habet, imò poſt appellationem ſuſpenſa remanet iudicis iuriſdictio, vt vltrà nō procedat, cùm habeat vtrumque effectum, & ita de appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, expreſsè tenet Lancel. *vbi ſuprà n. 51.* qui *n. 56.* interpretatur Guido. Papæ *in conſ. 124. circa materiam.* vbi *n. 3.* firmare videtur attentata de quibus ibi poſt appellationē ab interlocutoria, etiā ibi habente vim diffini

diffinitiuæ non reuocari : nam hæ ſententiæ
interlocutoriæ habentes vim diffinitiuæ re-
gulantur generaliter ſecundùm naturam
diffinitiuæ, vt tradit poſt alios Alexand. *in
conſil.* 182. *in princ. libr.* 6. & poſt Socinum *in
regula* 21. tradit ex recentioribus Lancelot.
Conrad. *vbi proximè ſub numer.* 21. *verſiculo*
20. *quando.* And. Barb. *conſil* 31. *bene cuncta
geruntur numero* 3 *libr.* 3. Narta *conſil.* 92. *mo-*
228 *tiuum numer.* 2. *lib.* 1. & qui appellat à ſenten-
tia interlocutoria, vim diffinitiuæ habente,
tenetur ſeruare formam capitis *cordi. de ap-
pellatio. in* 6. ſicut appellans à diffinitiua, Mi-
lius *in verbo appellans ab interlo. vim diffin. ha-
bente fol.* 13. & ibi additio elegans Mateſila.
in notabili 39. *incipit nota, quòd ab interlocuto-*
229 *ria.* & ſtatutum prohibens appellationem ab
interlocutoria, non intelligitur de interlo-
cutoria habente vim diffinitiuæ, tenent
Bartol. & alij, *in l. Titia ff. de accuſat.* Bald. &
alij quos refert Alciatus *in conſilio* 12. *Toga-
tus numero* 5. *libro* 7. Lancelotus *vbi proxi-
mè numero* 55.

230 Item etiam in ſententiis merè interlocu-
toriis continentibus grauamen irreparabi-
le per diffinitiuam, quorum appellationi de-
ferendum eſſe ex Concilio Tridentino, &
aliis auctoritatibus, diximus ſuprà, quæ qui-
dem cùm vtrumque ſortiatur effectum ſuſ-
pendit iudicis à quo iuriſdictionem, ita vt
omnia poſt illam à iudice geſta, & attenta-
ta vt talia reuocantur, abſque alia inhibi-
tione, vt tradit Maranta *in ſpeculo quæſtio.* 2.
3. *partis princ. numer.* 201. Bald. *in l. generali-
ter* §. *ſed iuramento column.* 2. *verſiculo ſed quid
ſi eſt talis interlocutoria Cod. de rebus creditis, &
iureiuran.* & tradit Petrus Dueñas *in regula*
231 52. *limi.* 1. vbi reddit rationem, quòd etiam
extenditur, non ſolùm ad grauamen irre-
parabile, verùm etiam ad reparabile, ſed il-
lud cum magna difficultate, vt etiam ap-
pellatione ab eo pendente, iudex nihil de-
beat innouare, nec in cauſa procedere, ita
dicit Bartol. *in l.* 1. §. *quæſitum de appella. & in
l.* 2. *Cod. de appella. recipien.* quem ſequitur Fe-
linus *in cap. accepimus numero* 5. *de fide inſtru-
ment.* vt refert Petrus Dueñas *in d. regula* 52.
in 13. *limitat. numero* 13. & Menoch. *de adi-
piſcen. poſſ. reme* 4. *quæſt.* 100. *numer.* 866. & in
232 tantum hoc etiam caſu ligatæ ſunt manus
iudicis à quo, vt non ſit expectandum, quòd
iudex ad quem inhibeat, vt per Marant. *vbi
ſuprà numer.* 21. & eleganter Catelianus Co-
ta *in memoralibus in verbo appellatione interpo-
ſita.* poſt Bald. *in rubrica Cod. comminatio epi-
ſtol.* Veronenſis *cautela* 325. *ſi quis timet.* & Ia-
ſon *in l.* 1. *column.* 19. *circa fin. ff. de offic. eius.
& in l. de pupillo* §. *ſi quis riuos ff. de noui operis
nuntiatione.* Quo etiam caſu volenti ad exe- 233
cutionem procedere (ſpreta appellatione)
poteſt impunè reſiſti, vt mirificè dicit An-
gel. *in l. addictos Cod. de appella.* & vt talem ce-
lebrat Veronenſis *cautela* 6 *poteſt adhibere.* &
Felinus *in cap. querenti colum. penult. poſt prin-
cip. de officio delega.* quos ſequitur Cota *in me-
moralibus, verbo appellatione inter. nihil innoua.
fol.* 39. & Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12.
limi. 1. *à num.* 92.

Igitur in hoc articulo ea eliciatur con- 234
cluſio, quòd à ſententiis merè interlocuto-
riis appellatio non ſuſpendat iudicis iuriſ-
dictionem, quominus in cauſa procedat, à
ſententiis autem interlocutoriis habentibus
vim diffinitiuæ, vel damnum continenti-
bus irreparabile per diffinitiuam, vel à quo-
rum diffinitiua non poteſt appellari, appel-
latio pendens ſuſpendat iudicis iuriſdictio-
nem, & eius manus ligat, ne vltrà in cauſa
procedere queat, abſque reatu attentati ex
præcitatis authoribus.

Similiter animaduertendum eſt, in hoc
articulo, quòd quemadmodum diuerſimo-
dè proceſſus ad tribunalia ſuprema per viam
violentiæ trahitur, diuerſimodè etiam ſor-
titur effectum decretum Regium in ea ex-
peditum, nam quandoque omnia innoua-
ta reponuntur, quandoque autem non om-
nia, quæ tempora diſtinguenda, & conſi-
deranda ſunt, nam ſi ab interlocutoria le-
gitimæ appellationis virtute, in Senatu ob-
tineat grauatus primum decretorum genus,
ſcilicet, *que haze fuerça otorgue y reponga.* hoc 235
caſu certum eſt, huiuſmodi decreti virtu-
te, debere iudicem cum effectu reponere
omnia facta intra terminum ad appellan-
dum, & ea quæ poſt appellationem atten-
tauit, vſque ad id tempus, quo ſibi decre-
tum, & Regia prouiſio intimatur, vt inſi-
nuant decreti verba generaliter concepta,
nempe, *todo lo que a hecho deſpues de la appel-
lacion, &c.* quæ comprehendunt prædicta 236
tempora, nam qui omne dicit, nihil exclu-
dit, *l. teſtatorem* 58. *in princip. ff. de legatis* 3. *l.
poſt contrarium, ff. de donationibus.* Curtius Se-
nior *conſilio* 49. Aymon *conſilio* 294. Ioannes
Gutierrez *numero* 4. & 5. Felinus *in capit. de
quarta numero* 15. *de præſcript.* Creſcent. *deci-
ſione* 1. *de priuileg.* Gome. *in regul. de triennali
quæſtio.* 2. *verſiculo tamen his.* Cæſar de Graſ-
ſis *deciſione* 1. *numero* 1. 5. & 6. & *deciſione* 2.
num. 3. & 4.

Rurſus quia dictio, *todo*, de qua *in d. de-* 237
creto, quod Latinè, *omne*, eſt vniuerſalis, cun-
cta comprehendens, *l. omnes populi.* & ibi tra-
dunt DD. *ff. de inſt. & iur. l. Gallus*, §. *in omnib.
ff. de liber. & poſthumis.* & continet in ſe eni-
xam,

238 xam, & vniuerſalem ſignificationem Abb.
in cap. qualiter, & quando el 2. numer.8. de accuſat. Alexand.*conſil.72.viſis num.2.poſt princ. libr.2.* Rolan.à Valle *conſil.84.num.22.libr.1.* & alij quos allegat Hieronym. Gunzal. *de alterna.gloſſ.6.numer.20.& 21.* & illa alia verba eiuſdem decreti, ibi, *deſpuez de la appella-*
239 *cion.* comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur, *l. ſi cui legetur in verbo poſt biennium.* & ibi Franciſc. Areti. *colum.2. ff. de legatis 1.* imò etiam (ſumma cum ratione) comprehendunt ea, quæ iudex ſemel repoſuit vigore Regiæ prouiſionis, idémque iterum attentauit in eodemmet articulo, quia cùm in continenti fiunt, cenſentur ineſſe. & ſic non dicitur cum effectu (vt tenebatur) repoſuiſſe, imò nihil feciſſe videtur, ſi à ſe repoſitum, iterum repoſuerit, *iuxta l.qui ſic ff. de ſolutio.* & ea quæ nos latiſſimè congeſſimus, infrà 4. part. cap. fin. ante finem verſiculo ſed contrariam partem, imò quòd condemnatus, hac ſententia, à numer.225. & pluribus ſequentibus, vbi multa ad propoſitum reperies; & magis ad propoſitum dixi ſuprà 1. p. cap.2.§.1.

240 Ad ea autem, ad quæ circa diuerſos articulos eiuſdem cauſæ iudex poſt effectualem repoſitionem, inter procedendum grauauit, ſeu etiam attentauit, non extenditur prouiſio, & decretum, cùm loquatur expreſsè de his tantùm, quæ attentata fuere
241 à iudice, ibi, *todo lo hecho, &c.* & ſic circa iam facta, non verò facienda, prouidet, quia diſpoſitio adiecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, vel participij, *l. in delictis §. ſi extraneus, ff. noxalibus, l. ex facto § penult. ff. ad Trebel.* Decius *conſil. 662 num.13.* Craueta *conſ.212. num.3.* Cumanus *conſ.166.* Gutierrez *conſ.1. numer.14.* Ceuallos *pract. commun. opinionum, libr. 6. q.*
242 *653. num. 19.* quare ſi lex vel ſtatutum vtitur verbo, de præterito tempore, non extenditur ad futurum, ſed ad ea tantùm quæ præterita ſunt, & perfecta, ex proprio ſignificato, *l.cùm lex.* vbi B. & alij *ff. de legibus*, vt per Iacobum Butrigar. Bart. Paul. Alexand. & alios latè dixit Iaſ. *in l. ſi quis id quod, numero 25. ff de iuriſd.omnium iud.* & propterea alia, & noua interpellatione opus eſt, argumento text. *in l. non poteſt videri, ff de iudicys.* & ſic aliter ad Senatum non trahetur proceſſus, niſi virtute nouæ appellationis, à nouiter attentatis, quia quæ poſtea emergunt, nouo indigent auxilio, *l.de ætate §. ex cauſa ff. de interrogatorys actionibus.* & noua res nouum exigit remedium, *l. 2. in princip. de ventre inſpiciendo.* & vide quæ latè dixi ſuprà 1.p.cap.2.§.1.

Vt quando pars appellans ſiue ab inter- 243
locutoria, ſiue à diffinitiua, ad tribunal non accedit pro delatione appellationis nanciſcenda, puta; quia iudex iam ei detulit, ſed quia poſtmodum in cauſa iudex proceſſit, expreto effectu appellationis, cupit attentata reuocari, & reponi, quo caſu licèt aliàs videatur minimè poſſe tribunal adiri, quia deficit appellatio, cuius virtute, pro eius delatione ad idem recurritur, ſecundùm ea quæ latè diximus ſuprà cap.2. part.1. tamen arbitror, virtute eiuſdem appellationis iam delatæ, ſi poſtmodum attentauit, poſſe ad tribunal accedere grauatus, quia violentia non ſolùm conſiſtit, in denegata appellationis delatione, ſecundùm legem 36. *titulo 5. libr.2 recopilat.* ibi, *alcar las fuerças que los juezes Eccleſiaſticos, y otras perſonas hazen en las cauſſas que conoſcen no otorgando las appellaciones que dellos legitimamente ſon interpueſtas.* & ibi, *den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada, en nueſtro Conſejo, para que ſe otorgue la appellacion.* & ibi iterum, *y ſi por el les conſtare que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alcando la fuerça prouean que el tal juez la otorgue, &c.*

Sed etiam eadem violentia conſiſtit in 244
his, quæ (expreta appellatione, eáque pendente) iudex attentando exequitur, iuxta text. mirabilem *in l.lege Iulia, la primera.* cuius ſunt verba; Lege Iulia de vi publica tenetur, qui cùm Imperium, poteſtatémve haberet, ciuem Romanum aduerſus prouocationem necauerit, verberauerit, iuſſeritve quid fieri, aut quid in collum iniecerit, vt torqueatur, &c. *ff. ad legem Iuliam de vi publica.* de quo nos latiùs in prima parte cap.1. & 2. diximus. tenet etiam per eandem legem Reb.*in tractatu de ſententiarum executione, in præfatione num.22.tomo 1.folio mihi 307.*
ſicque cautela erit, vt oppreſſus conque- 245
ratur in tribunali de iudice non deferente (cùm re vera effectiuè non detuliſſe dici poteſt, qui nihilominus attentauit, ſaltim quoad hunc effectum tollendæ violentiæ, & pro ea recurrendi ad ſuprema prætoria) quod mihi veriſſimum videtur, de qua difficultate vide quæ latiſſimè dixi prima parte capite ſexto, per totum. licèt etiam cautum erit ab attentatis nouiter appellare, & pro eius delatione, & repoſitione adhiberi Senatus, cùm vtique ab attentatis appellatio legitima ſit, ſecundùm Lancelot. *de attenta.2.parte cap.8. numer.7. & 3.part.cap.1. numer.10. & numer.25.* & nos latiùs ſuo loco diximus.

Aliæ autem plures interlocutoriæ ſunt, 246
quæ altiorem, & difficiliorem expeditionem exigunt, vt cognoſcatur, an ab eis interpo-

ſitæ appellationi deferendum ſit, vel non, de quibus in diſcurſu totius huius ſecundæ partis ſigillatim apponuntur.

247 Et pro complemento huius materiæ quid Congregatio cenſuerit circa diſpoſitionem Concilij Triden. an & quibus caſibus ab interlocutoria ſit licita apppellatio: vnam referam declarationem Congregationis anno 1600. relatam per Quarantam *in ſumma Bull. in verb. Archiepiſcopi authoritas.* Piaſeg. *in praxi Epiſcopali, p. 2. c. 4. num.* 191. Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſiaſtica appellationum deciſione* 504. *à numer.* 1. *fol.* 533. quæ declaratio tenoris ſequentis eſt.

Ad tollendas ambiguitates, & controuerſias iuriſdictionales, quæ inter appellationum, & priores inſtantiæ iudices non ſine partium diſpendio, curſúſque iuſtitiæ impedimento, & ſæpe cum ſcandalo oriuntur, ſacra Congregatio cum Epiſcoporum præpoſito, facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis ſuæ mandato viuæ vocis oraculo de ſuper habito in hunc, qui ſequitur modum, ab omnibus, ad quos ſpectat in poſterum fieri, ac ſeruari debere, mandauit, & mandat, Metropolitani, Archiepiſcopi, Primates, Patriarcha, ſuffraganeos eorúmque ſubditos non iudicent, niſi in caſibus à iure expreſſis. Item nec alij Superiores, etiam Nuncij, vel Legati de latere ſpecificam facultatem maiorem non habentes, cauſas in Curiis ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes, ad ſe aduocent, niſi per viam legitimæ appellationis ad ipſorum tribunalia deferantur, túncque appellantes ab inferiorum iuriſdictionibus, quoad alias cauſas eximere non poſſint.

Appellationes nunquam recipiantur, niſi per publica documenta, quæ realiter exhibentur, priùs conſtiterit appellationem à ſententia diffinitiua, vel habente vim diffinitiuæ, aut à grauamine, quod per diffinitiuam ſententiam reparari non poſſit, in caſibus à iure non prohibitis per legitimam perſonam, & intra debita tempora fuiſſe interpoſitam, ac proſecutam.

Nec dum cauſæ coram inferioribus iudicibus pendent, ante diffinitiuam ſententiam vel habentem vim diffinitiuæ, de grauamine illato Superiores cognoſcere valeant, licèt intra præiudicium curſus cauſarum, ſe id facere conteſtentur, nec ad hunc effectum liceat eis inhibere, aut ſimpliciter mandare, vt ipſis copia proceſſus tranſmittatur etiam expenſis appellantis.

Inhibitiones poſt appellationem, ſicut præmittitur, receptam non concedantur, niſi cum inſcriptione tenoris ſententiæ, aut decreti diffinitiui, aut vim diffinitiui habentis, vel damnum per diffinitiuam irreparabile continentis, alias inhibitiones, & proceſſus, & inde ſequuta quæcumque ſunt ipſo iure nulla, eiſque impunè non parere liceat.

Si appellare aſſerat ſententiam, aut appellationis exemplum culpa iudicis vel actuarij habere non poſſe, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda, ſed eis tantùm, ad quos pertinet, iniungi poterit, vt ſoluta condigna mercede actorum, exemplum authenticum appellanti intra breuem aliquem competentem terminum tradatur.

Ab executione decretorum ſacr. Concil. Trident. aut viſitationis Apoſtolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur, nec ſi Epiſcopi virtute eiuſdem ſact. Concil. procedant vti ſedis Apoſtolicæ delegati in cauſis, quæ ſub eorum iuriſdictione ordinaria non comprehenduntur, ſalua tamen in hoc caſu Legatorum, & Nunciorum Apoſtolicorum authoritate.

In cauſis verò viſitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittantur, niſi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur, vel cùm viſitator citata parte, & adhibita cauſæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum.

Cum grauamine, quod per diffinitiuam reparari nequit, vt indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis etiam comminatæ appellatur, nonniſi viſis actis, ex quibus euidenter appareat de grauamine, appellatio admittatur, aut inhibitio vel prouiſio aliqua procedatur.

Cauſa appellationis pendente, appellans in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad iudex, ad quem appellatum eſt, viſis actis, & cauſa cognita aliter decreuerit, & tunc ſi à iudicis, ad quem decreto vim diffinitiuæ habente, fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro ſui decreti executione attentare poterit, donec per iudicem ſuperiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia proceſſus primæ inſtantiæ ad iudicem appellationis Notarius mittere non cogatur, niſi probabilis aliqua falſitatis cauſa, & ſuſpicio incidat, quæ iudicialiter obiiciatur, & tunc terminata cauſa remittenda ſunt ad ordinarium, vt in ſuo Archiuo conſeruentur.

Cenſura eccleſiaſtica in appellãtem prolata relaxari, aut nulla declarari per iudicem appellationis non poſſit, niſi auditis partibus,

partibus, & cauſa cognita, túneque ſi conſtiterit eam iuſtam eſſe, ad iudicem, qui excommunicauir, appellans remittendus eſt, vt ab ipſo, iuxta ſacros Canones, beneficium abſolutionis, ſi humiliter petierit, debitámque emendationem præſtiterit, obtineat: ſi verò iniuſta eſſe, clarè appareat, ſuperior abſolutionem impendat; ſi dubitetur honeſtius eſt, vt ad excommunicationem intra breuem aliquem competentem terminum eidem præfigendum, abſoluendum remittatur, licèt etiam ſuperior hoc caſu id ipſum per ſe præſtare iure poſſit.

Abſolutio ad cautelam, non niſi parte citata, & viſis actis cùm dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à iure ſi occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris, concedenda erit, túneque ad tempus breue cum re incidentia, & præſtita per excommunicatum cautione de ſtando iuri, & parendo mandatis Eccleſiæ tantùm: & ſi ob contumaciam manifeſtam, expenſas pariter ſatisfacere, & cauere de iudicio ſiſti coram excommunicatore quis tenebitur priùs, quàm ad cautelam abſoluantur.

A ſententia etiam diffinitiua contra verum contumacem prolata, & appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quæuis prouiſio, quandiu appellans in huiuſmodi vera contumacia perſtiterit, concedatur. Romæ in ſacra congregatione die 13. Octobr. 1600. Alex. Card. Florent.

CAPVT II.

Appellationi grauamen præcedenti, aut cõditionali, niſi &c. ſeu etiam minùs legitimæ, vbi aliàs licitè interponi potuit; an iudex non deferens, vim faciet. & quo tunc decreti genere vti ſolet Senatus.

SVMMARIVM.

Aduocatorum error damnatur appellantium conditionaliter, peto hoc, & quatenus non concedas, appello, & iudicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ. n. 1. & n. 6.

Decreti genere quo tunc vtatur Senatus. n. 2.

Appellatio conditionaliter, & à nondum illato grauamine non tenet. n. 3.

Exceptionem oppono, & ſi non admiſeris, appello, appellatio legitima non eſt. n. 4.

Exceptionem anteaquam iudex, vel admittat, vel reiiciat; pars non dicitur grauata. n. 5.

Petens aliquid fieri, & quatenus non fiat, appellat ſtatim, non valet appellatio. n. 6.

Grauamen eſt cauſa fundamentalis, & finalis appellationis. n. 7.

Grauaminis ceſſante cauſſa, ceſſat appellatio. n. 8.

Appellare non poteſt non grauatus. n. 9.

Grauat iudex tacitè procedendo ad actum quod non compatitur cum iure partis, & eo quod petit. n. 10.

Grauamen debet præcedere appellationem, non econuerſo, & exceptionis tacita vel expreſſa expectanda determinatio. n. 11.

Præpoſteratio vitiat & annullat actum. n. 12.

Grauaminis cauſſa expreſſè eſt proponenda in appellatione ab interlocutoria. n. 13.

Appellare à grauamine & pro eius cauſſa aſſignare omnes, quæ ex actis poſſent colligi, non ſufficit. n. 14.

Cauſa talis debet appellatione proponi, quæ ſi foret probata, reputaretur legitima, aliàs non tenet. n. 15.

Conditionaliter appellatio emiſſa non tenet, quia nulla cauſa grauaminis poteſt in ea exprimi. num. 16.

Conditionaliter emiſſa appellatio dicitur à futuro grauamine, quæ non admittitur. n. 17.

Conditionalis appellatio (ſi contrarium feceris) non deuoluit cauſam ad ſuperiorem. n. 18.

Conditionalis appellatio non impedit; quominus iudex queat ad vlteriora procedere. n 19.

Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel propriùs por agora no haze fuerça. *n. 20.*

Conditionali appellationi propoſitæ ſi ſubſequatur grauamen, an ſit deferendum, vel alia noua ſit neceſſaria. n. 21.

Conditionalem appellationem ſubſequuto grauamine alia non indigere, qui teneant. num. 22. & 29.

Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione, ac ſi à principio fuiſſet purus. n. 23.

Conditionalis appellatio accedente grauamine, an deuoluat cauſam, & currat appellanti tempus ad proſequendum. n. 24.

Conditionalem appellationem ſubſecuto grauamine non ſufficere, ſed noua alia appellatio ſit neceſſaria, verius putat Author. n. 25.

Conditionalis appellatio non deuoluit nec cauſſat attentatum, nec poſtmodum conualeſcit. n. 26. & 27.

Conditionalis appellatio non ſufficit, ſi poſt eam iudex per ſententiam negauerit, quod in appellatione petebatur, ſed noua eſt neceſſaria. num. 28.

Secundùm communem opinionem. n. 29.

Abbas ſibi contrarius arguitur. ibidem.

Iudicium non debet eſſe in pendenti. n. 30.

Prohibitum fieri principaliter, non poteſt fieri per viam conditionis. ibidem.

Conditio vt retrotrahatur ad tempus diſpoſitionis, debet adeſſe habilitas extremorum. n.31.

Fictio tranſlatiua duo requirit habilia, tempus à quo, & tempus ad quod. n. 32.

Fictio extenſiua non poteſt dari in appellatione conditionali, quoad ſui conualeſcentiam. n. 33.

Lex non fingit ſuper impoßibili de natura & de iure, ne ſibi repugnet. n. 34.

Præſumptio ad id, quod fieri non poteſt, non porrigitur. n. 35.

Ius non fingit, quod ſibi ipſi contrarium eſt. n. 36.

Principale ſi non ſubſiſtat, precarium, conditia & alia acceſſoria euaneſcunt. n. 37.

Conditionalis appellatio (ſi me grauaueris, &c.) non conualeſcit, etiam ſi dicat, appello ex nunc prout ex tunc. n 38.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus non impedit tranſlatiuam fictionem adueniente grauamine. n. 39.

Conditionalis appellatio ab actibus extraiudicialibus ſuſtinetur. n. 40.

Conditionalis appellatio in extraiudicialibus, non deuoluit cauſſam, anteaquam ſubſequatur grauamen, etiam cum clauſula ex nunc prout ex tunc. n. 41.

Conditionalis appellationis præcedentis virtute ſuſequuto grauamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernat. n. 42.

Appellatione deficiente non eſt dabilis recurſus ad Senatum, etiam in ijs caſibus, quibus aliàs de iure licita foret. n. 43.

Appellatio, peto reuocationem grauaminis, & non niſi reuocet, appello, tenet, ſi ſuper legitimo grauamine interponatur n 44.

Grauaminis reuocatio petita eſt releuatio, denegatio præcedens eſt grauamen à quo tunc appellatur. n. 45.

Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato, appellatio ratione vtriuſque valet. n. 46.

A grauamine comminato poteſt appellari. ibid.

Conditionalis ſententia licèt interim non poßit exequi; tamen quoad appellandum tempus currit ſtatim à tempore ſcientiæ. n. 47.

Condemnatus per ſcientiam ſub conditione ante eius euentum, ſi efficiatur diuerſi fori, ligatur priori adueniente conditione. n. 48.

Condemnatus per laicum in relegationem effectus, interim clericus ſi frangat illam, an per ſecularem puniatur. n. 49.

Et quid econuerſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus. ibidem.

Conditionalis ſententiæ tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non tamen quoad alios iuris effectus. n. 50.

Appellationi etiam in caſibus aliàs permiſſis, ſi nulliter proponatur, non deſertur, & quomodo Senatus decernat. n. 51.

Appellatio iuris ſolemnitatibus carens, nec dicitur appellatio, omnibúſque iuris effectibus euacuatur. n. 52.

Delatio ſupponit appellationem, ſuper qua tamquam cauſſa materiali firmatur n. 53.

Qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto. n. 54.

Appellatio nulla ſicut caret effectu, ita & nomine. n. 55.

Terminus ad appellandum, vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo ſententia ſit lata. n. 56.

Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate ſententiæ, vt currat tempus ad appellandum. n. 57.

Condemnatus donec potuerit habere copiam ſententiæ non currit tempus appellandi. n. 58.

Condemnatus ſemper dicitur eſſe infra decem dies à tempore notitiæ ſi ſcientia ſententiæ non probetur. n. 59.

Appellãs abſens ſi poſt viginti dies à tempore latæ ſententiæ appellat, præſumitur eſſe intra decem. n. 60.

Scientia abſque ſententiæ intimatione ſufficit, vt currat tempus. num. 61.

Notitia ficta, & præſumpta prout notificatio ad domum, non ſufficit vt currat tempus condemnato. n. 62.

Citatio ad ſententiam facta ad domum, ſufficit poſtea ſententiam intimari ad domum, vt currat tempus. n 63.

Condemnatus, ſi dum notarius ſe præparat ad intimandam ſententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur. n. 64.

Citandus habetur pro citato ſi non patitur, vt ad illum perueniat citatio, vel aufugiat. n. 65.

Citandus ſi aufugiat, dum citans ad legendum ſe præparet, habetur pro citato. n. 66.

Ratificatio appellationis emiſſæ per falſum procuratorem debet fieri intra decem dies. n. 67.

Procuratori præſenti vel alij facta ſententiæ intimatione currunt & domino decem dies ad appellandum. n. 68.

Procuratore negligente in appellando, reſtituitur dominus in integrum, ſi procurator non ſit ſoluendo. n. 69.

Et ipſi domino tunc currit tempus à die notitiæ. ibidem.

Procuratore doloſo in appellatione, ſuccurritur domino. n. 70.

Appellari poteſt petendo reuocationem grauaminis, & à denegata appellari, etiam vltra decem dies à tempore grauaminis. n 71.

Appellans in extraiudicialibus debet omnino appellationem interponere intra decem dies. num 72.

Ab appellatione excluſus in actibus extraiudicialibus ob lapſum decem dierum datur querelæ remedium. n 73.

Caſus, in quibus poſt decẽ dies poteſt appellari per limitationes & ampliationes remiſſiuè. n. 74.

Appellatio

Google

Appellatio ſiue ab interlocutoria, ſiue à diffinitiua requiritur in ſcriptis. n.75.

Extraiudicialis appellatio in ſcriptis requiritur. num.76.

Appellatio non dicitur in ſcriptis, ſi ad intimationem ſententiæ reſpondeat condemnatus, quòd appellat, & quòd tabellio illud in ſcriptis redigat. n.77.

Appellatio ad intimationem ſententiæ aliter in ſcriptis non præſentata, non cauſat attentatum, nec impedit executionem. n.78.

Senatus in appellationibus ad ſe deuolutis interiectis ad intimationem ſententiæ tantùm declarat, por no debuelto, *& in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri. n.79.*

Libellus appellationis non ſufficit porrigi coram notario dumtaxat, & non coram iudice. num.80.

Et tunc pronuntiatur non deuolutam. ibidem.

Libellus appellationis vt legatur iudici, non eſt neceſſarium, licèt ſit vt coram ipſo præſentetur. n.81.

Recognitio ſcripturæ priuatæ coram notario ſeu Alguazello de commiſſione iudicis dicitur confeſſio in iudicio, quæ executionem meretur. n.82. & 83.

Appellatio viua voce coram iudice, niſi incontinenti adhuc ſedente pro tribunali non prodeſt. n.84.

Notarius intimans ſententiam de mandato iudicis, nullam recipit iuriſdictionem. n.85.

Appellatio illegitimè & nulliter interiecta quando dicatur remiſſiuè. n.86.

PASSIM contiugit intet interponendas appellationes à grauaminibus, decipi aduocatos. aliqui namque proponendo
1 aliquam exceptionem, ſtatim ſimul, & appellationem emittunt, nempe oppono ſubreptionis exceptionem contra teſeriptum, & quatenus iudex procedit in cauſſa, appello. aliqui verò conditionaliter hoc modo, peto terminum, & ſi illum negaueris, appello, vel ſi hoc feceris, vel ſi illud negaueris, appello. & ſimiliter & ſtatim alia iudicis ſuper petitis non expectata expreſſa, vel tacita pronuntiatione, confugiunt ad Sena-
2 tum pro temedio violentiæ. quo quidem poſt actorum inſpectionem Senatores iuſtiſſimè ſolent decernere, quòd vim iudex non fecit, & interdum, vel quòd pro nunc violentiam non intulit, vel, qnòd minimè per debitum ordinem venit ad Senatum, hoc eſt, *no viene por la orden.* & quòd iudici remittitut ſecundùm caſus varieratem, de quorum ſingulis, breuiſſimè tamen, noſtet erit nunc ſermo. Talis etenim appellatio conditionalitet, vel à nondum illato graua-
3 mine, ſed inferendo interpoſita; nulla eſt, non valet, nec tenet, ita docent Phili. Fran. *in c. vt debitus honor 59. de appella. quæſt.2. ſub num.9. & in c. dilecto 63. nota.3. ſub n.1.* Cor. *conſilio 80. in deciſiuis ſub num.3. lib.1.* qui mirabilitet rem hanc tractant, Innoc. *in c. ſuper eo 1. de appell.* & ibi Ioann. Andr. Immola etiam *in eodem cap. ſuper eo.* Speculat. *in titulo de appell. §. qualiter columna 1. in fi. verſiculo item quod faciat iudicem.* & ibi Bald. *in additionib. verſiculo dubium facit an ſi dicto, &c. columna 12.* idem Bald. *in leg. ante ſententiæ. C. quorum appellat. colum. 2. verſiculo quæro an ab interlocutoria.* gloſſ. Ioan. Andr. & Panor. *in princ. in c.2. vt lite non conteſtat.* Innoc. Panor. Ioan. Andr. & Immol. *in c. ſignificauerunt de teſtibus.* Lapus & Geminian. *in c. 1. in fi. principij de conceſſ. præben. lib. 6.* Ioan. Andr. & Panor. *in d. c. dilecto* & ibi plenè Innocent. Geminian. *in c.1. §. quod ſi appellator ſub n.4. de appell. in 6.* Eſcacia *tractatu de appell. q 5. articulo 2. num. 103.* Guido Papæ *tractatu de appell. quæſt.26. ſub numero 26.* Ruginellus *in tractatu de appell. §. 2. c. 3. ſub num. 71.* qui omnes affirmant, nòn poſſe quem hoc mo-
do appellare. oppono hanc exceptionem, 4
quam ſi non admiſeris, vel ad vlteriora procedas; vel, illud facias, & ſi facere recuſaueris, appello: non eſt legitima appellatio, ſed nulla, & ineffieax. quoniam opponens exceptionem debet priùs expectare, an iudex admittat, vel reiiciat exceptionem, & poſtmodum ab illato grauamine appellare.
quia antequam iudex admittat, vel non ad- 5
mittat, pars non habet grauamen, de quo poſſit ſe conqueri, & eſt textus expreſſus *in c. dilecto 63. de appell.* vbi latè Doctores. & poſt Innocentium *in d. c. ſignificauerunt. n.3. verſiculo nota, quòd ab interlocutoria,* & Angelum *conſilio 188. ſed nunc videndum in princ.* dicit Cardin. Tuſcus *practic. concluſ. tomo 1. litera A, concluſ. 361. numero 6.* quòd appellatio à grauamine inferendo non tenet, & ideo ille, qui petit aliquid fieri, & ſi illud
non fiat appellat, non valet appellatio. Idem 6
etiam & mirabiliter tenuit pluries Rota Romana, vt teſtatur Iacobus de Puteo *in deciſ. 311. & deciſ. 313. p. 3.* Achilles de Graſſis *deciſ. 14 de appellat.* & pet eundem Achillem idem tenet Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 50. à num. 192. vſque ad 195.* Matta *in compilatione deciſionum. tomo 1. titulo de appell. cap. 93.* & Geminian. Crauèt. Philipp. Fran. Eſcacia *locis ſuperiùs citatis,* & alij pet eos allegati dicunt, ignatos aduocatos huiuſmodi appellationes proponere ſolere, nō expectato grauamine à iudice inferendo.

Quæ concluſio veriſſima eſt, & eo fun-
data, nam grauamen eſt cauſſa finalis, & 7
fundamentalis appellationis, & hæc propter
illud

illud conceſſa eſt,& introducta à iure, c. vt
8 debitus 59. de appell. adeò vt grauaminis ceſ-
ſante cauſſa, ceſſat appellatio. cap. cum ceſ-
ſante de appella. Tiraquell. in tractatu cauſſa
ceſſante num.41. in princ.tractatus,& ideo non
9 poteſt,appellare non grauatus. Bal. in l.vnic.
ſub num. 7. C. ne liceat vna eiſdémque cauſſis.
Philipp.Fran. in cap. ſi duobus 7. n.1. de appell.
Abb. in c.interpoſita num.76. nota.vlti. ſub n.3.
de appell. Alex. conſ.89. num.8.lib.1. Doctores
in cap. vt debitus honor. per illum textum, &
eſt textus in cap. omnis oppreſſus 2. quæſt. 6.
Cardin.Tuſcus pract. concluſ. tomo 1. litera A,
concluſ.361. num. 1. & ſequentibus concluſione
402. num. 15. & 16. concluſ.347. n.11. Bald.
in leg poſt ſententiam num.4. verſiculo illud eſto.
Cod. de ſentent. & interloc. omnium iud & in
leg.fin. num.2. verſiculo ſed hoc falſum. C. quan-
do prouocare non eſt neceſſe. Innoc. in cap. breui
de iur. Nicellus in tractatu de concord. gloſſ.
concord 6. fallen 43. num.84 tomo 18.fol.194.
Gregor. Tholoſ. tractatu de appell. lib.5.cap.1.
numero 1.fol.461. Ozaſc. deciſ.61 num 3. Cæ-
ſar Barc. deciſ. Bononi. deciſ. 62. lata fuit n.10.
& hinc dicunt But. in c. quoad conſultationem
columna 3. poſt medium num. 16. de re iudic.
Petrus Surdus conſilio 405. numer. 26. lib. 3.
Gratian. in diſceptatio. foren. 1. tomo. cap. 170.
num. 11. & cap. 39. quòd appellatio ſolùm
10 conceditur conſtito de grauamine per iu-
dicem illato. quod procedit ſiue grauamen
ſit expreſſum, ſiue tacitè illatum,vt quia iu-
dex procedit ad id, quod non compatitur
cum iure partis, & eo, quod à iudice petit.
Bald. in l.ante ſententiæ num. 6. verſiculo quæro
an ab interlocutoria.Cod.quorum appellat.quam
refert & ſequitur Francus in cap. vt debitus
quæſt.2. ſub num.9. verſiculo 3. hanc ſententiam
de appella. Eſcacia tract.de appell.q.5.articul.2.
num. 107. & poſt Bald. & Iaſ. Mena. tenet
Philipp. Corneus conſ. 80. ſub num. 6. ad me-
dium volum. 1.& facit Putei deciſio 311. n.3.
p. 3. ergo à grauamine nondum illato inanis
eſt appellatio.

11 Probatur ſecundò, quoniam grauamen
debet præcedere appellationem, non appel-
latio grauamen.& priùs debet exceptio pro-
poni, atque iudicis determinatio expreſſa,
vel tacita expectari, vt dicunt omnes Do-
ctores hactenus citati. & in ſpecie optimè
Philipp. Fran. in d. c. dilecto. per textum ibi
12 notabi.3. vbi etiam vocat huiuſmodi appel-
lationem conditionalem ineptam ob præ-
poſterationem, ſed vbi præpoſteratio datur,
ibi annullatur, & vitiatur actus ſecundùm
ea, quæ latiſſimè adduximus infrà 4. p. c.13.
per totum, vbi de hoc articulo, & condu-
cunt in ſpecie, quæ poſt alios cõgeſſit Card.
Tuſcus pract.concluſ. tomo 6. liter.P,concl.515.
num. 4. & 5. & num. 15. ergo etiam ex hoc
capite meritò nulla dicenda eſt huiuſmodi
appellatio conditionalis.

Tertiò probatur, quia cauſſa grauaminis 13
debet neceſſariò & præcisè in appellatione
ab interlocutoria exprimi, & aliter appella-
tio non tenet, & hoc non in genere, ſed in
ſpecie, Speculator titulo de appella. §. qualiter
autem ſub num. 2. verſiculo hæc eſt vna differen-
tia lib. 2. fol. 190. Philippus Francus in cap.
conſuluit 18. el 2. num. 1. & 3. & in cap. cum
in Eccleſia 38. num.4. & in d. c.vt debitus. q.8.
num.17. & in c. cum cauſſam in fin. ſub num.30.
de appella. & in c. 1. n. 3. in fin. & Geminian.
num. 3. de appell. in 6. Abb. in d. c. cum Eccleſia
ſub n. 6. & Lucas Pæt. in pract. cap. lib. 5. c.6.
num. 3. & 4. Maranta in Speculatore 6.p. actu 2.
princ. in verbo & quandoque appellatur ſub nu-
mero 153. nec ſufficit, dicere, appello ab 14
iniquitate ſententiæ, & pro cauſa grauami-
nis allego omnes cauſſas, quæ ex actis col-
ligi poſſent, Rota deciſ.2. aliàs 7. ſi appelletur.
de appella. in nouis, ſub num. 1. Maranta vbi
proximè. Lucas Pæt. dict. num. c. Franc. in d.
cap.conſuluit.num.3.& in c.1 num.6. de appella.
in 6. Lancelot. de attent. 2.p. cap. 12. limi.53.
num.44.& limit.1.ſub num.42. Capicius deciſ.
1. num. 20. latè Cardin. Tuſcus practic. con-
cluſ. tomo 1.litera A,concluſ.360. vbi plurimos
adduxit. & talis cauſſa debet exprimi in ap- 15
pellatione ab interlocutoria, quæ ſi foret
probata, reputaretur legitima, aliàs ipſa ap-
pellatio non tenet, nec admittitur. Philipp.
Fran. in c. vt debitus honor num. 1. verſiculo 2.
tene menti de appellat. quem etiam ſequitur
Sigiſmund. Eſcacia tractatu de appellat. q. 2.
ſub num 48. ſed grauaminis nondum illati
nulla poteſt certa, & legitima cauſſa expri-
mi in appellatione: quia non entis nullæ 16
ſunt qualitates, ergo talis appellatio condi-
tionaliter emiſſa à grauamine inferẽdo, nul-
la iuſtè reputatur. ita in terminis argumen-
tantur Philipp Fran. in d.c.vt debitus quæſt.2.
ſub num. 9. & in d. c. dilecto nota. 3. ſub num. 1.
de appell. Corneus in conſilio 80. incipit in de-
ciſiuis ſub num.3. ibi, antequam illatum graua-
men lib. 1. Eſcacia tract.de appell.q.5.articulo 2.
ſub num.103. qui omnes dicunt, huiuſmodi
appellationem nullam ex hac ratione. & in- 17
ſuper etiam ex ea, quoniam iſthæc appella-
tio conditionalis à nondum grauamine il-
lato,ſed inferendo interponi,dicitur à futu-
ro grauamine, quæ minimè admitti debet,
comprobant inſuper ex hac vltima ratione
omnes Doctores ſuperiùs citati in principio
huius capitis.

Quare cùm hæc conditionalis appella-
tio, ſi contrarium feceris, vel à grauamine
nondum illato, ſit nulla, pariter nullos iuris
effectus

18 effectus operatur, tum quia cauſam non deuoluit ad ſuperiorem, ita in terminis tenent Puteus *deciſ.* 311. & 313. *p.* 3. Achilles de Graſſis *deciſ.*14. *de appellat.* Marta *in compilatione deciſion.* 1. *tomo titulo de appella. c.* 93. ac
19 propterea nec impedit huiuſmodi appellatio iudicem, quominus validè poſſit, ad vlteriora procedere in cauſſa, abſque reatu attentati, ita docet Innoc. *in c. ſignificauerunt ſub num.* 3. *verſiculo ſed ſi Monachi. de teſtibus.* Sigiſmundus Eſcacia *tractatu de appella. q.* 5. *articulo* 2. *num.* 108. optimè Lancelot. Robert. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 50. *à num.* 192. Achill. de Graſſis *deciſ.* 14. *de appella.* & ita Roram tenuiſſe in vna Bacar. monaſ. coram Iunio 15. Decembr. 1597. teſtatur Lancelot.
20 *vbi proximè n.* 194. iuxta iuris regulam, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum. quo attento meritò per Senatum ad quem itur per hanc viam violentiæ: declaratur, vel vim non fieri vel vt plurimum pro nunc vim non feciſſe iudicem, hoc eſt, *dixeron, que por agora no haze fuerça, y ſe le remite*, &c. cùm adhuc grauamen, ſuper quo cadere poſſit appellatio, non apparet.

Sed maior extat difficultas; an interpo-
21 ſita appellatio conditionalis, vel à grauamine inferendo, ſi grauamen poſtmodum ſubſequatur per iudicem illatum, prædicta appellatio præcedens roboretur, ita vt ei deferre teneat iudex, vel an erit neceſſe, aliam de nouo à ſubſecuto grauamine interponere. & quòd huiuſmodi appellatio conditionalis, ſi me grauaueris, appello, ſi illud non facias, &c. ſit valida, & teneat ex eo, quòd non poreſt dici à futuro grauamine, ſed po-
22 tiùs à præterito, quia cùm ſit conditionalis, adueniente conditione trahitur ad tempus exiſtentis conditionis, & habetur ac ſi appellatio interponeretur poſt grauamen, vt affirmant Abb. Panormi. *in c. ſignificauerunt num.* 10. & 11. *de teſtibus.* argumento *cap. ſi propter.* & ibi gloſſa *de reſcriptis. lib.*6. & idem nititur ſuſtinere Decius *in c. dilecto* 63. *ſub numero* 5. *verſ. ſed tamen iis remotis & num.*6.
23 & 7. *de appella.* pro quo facit, quoniam actus conditionalis purificata conditione trahitur in præteritum, & habetur perinde, ac ſi à principio fuiſſet pure celebratus *l. neceſſario verſiculo quod ſi pendente conditione ff. de actio. empti.* textus *in leg ſi te ſolum ff. de hæred. inſtit. leg. ſi pupill. ff. de conditio. inſtit. l. ſed & ſi de ſententia* §. *fin. de acqui. hæredit. leg. ſi à reo.* §. *ſub diuerſis ff. de fideiuſſo. l. ſi.* §. *ſi. ff. de verborum.* notabilis text. *in l. potior. verſiculo fin. ff. qui potior. hab. leg. qui balneum verſiculo fin. eodem titul. l. nec ſcriptio ff. de contrahen. empti. l ſi quis vxori.* § *ſi. ff. de furtis. leg. ſub conditione ff. de ſolutio.* & vtrobique Doctores citati. Tiraquell. *de retra. lignagi.* §. *fin. gloſſ.* 2. *numero* 27. *fol. mihi*, 34. latiſſimè & optimè proſequitur Anton. Gomez *tomo* 2. *vari. c.* 11. *à numer.* 30. igitur accedente grauamine, prior appellatio tenet, & aliam nouiter interponi, non eſt neceſſe, quia grauamen, quod pro conditione erat appoſitum, retrotrahitur.

Secundò probatur hæc pars, quoniam appellatio conditionalis, puta: ſi contrarium feceris, &c. adueniente conditione, hoc eſt 24
grauamine illato per iudicem deuoluit cauſam ad ſuperiorem, & ex eo tempore, quo accedit grauamen, & conditio, currit appellanti tempus ad illam proſequendum. ita tenet in terminis Puteus *deciſ.* 111. & meliùs *deciſ.* 113. Achilles de Graſſis *deciſ.* 14. *de appell.* & illis citatis, idem videtur dicere Marta *in compilatione deciſio. tomo* 1. *titulo de appell. c.* 95. ergo euidenter apparet, aliam nouam appellationem non eſſe neceſſariam à ſubſecuto grauamine.

Sed nihilominus contrariam opinionem; 25
imò quòd conditione, & grauamine ſuperueniente, non reuiuiſcat, nec conualeſcat appellatio præcedens, imò quòd alia ſit neceſſaria à dicto grauamine poſtmodum interponenda, vt veriorem amplector, quo- 26
niam omnes Doctores ſuperiùs ad principium citati ex rationibus, quas in fundamentis ſurſum adduximus, vnanimiter fatentur, appellationem conditionalem, & à grauamine non illato, ſed inferendo, eſſe nullam, non deuoluere, nec cauſſare attentatum, tanquam nullam. ergo poſtmodum, nec poterit conualeſcere, quia quod à principio non valet, tractu temporis non firma- 27
tur *l. quod in initio vitioſum. & leg. penult. ff. de regulis iur.* & vtrobique latiſſimè Philippus Decius. plures doctrinas & exempla in comprobationem adducût, regula *non firmatur. de regulis iur. in* 6. §. 1. *inſtitut. de exhæredat liber. cap.* 1. *de diſpon. impuber. c.* 1. §. 1. *de prohibi. feudi. alien.* ergo per acceſſum conditionis non debet conualidati, prout ad reſponſionem contrariam clariùs apparebit.

Et in terminis, quòd alia appellatio ſit neceſſaria, probat Innoc. *in d. c. ſignificauerunt* 36. *numer.* 3. *verſiculo ſed ſi monachi de teſtibus.* quem ſequitur Sigiſmund. Eſcacia *tractatu* 28
de appell. quæſt. 1. *articulo* 2. *n.*168. dum dicunt, quòd huiuſmodi appellationes conditionales non impediunt, quin valeat, quidquid ſit poſt eas, etiam ſi iudex poſtea per ſententiam deneget, quod appellans petierat in appellatione conditionali, quia tunc appellans debet rurſus appellare poſt denegationem, quia antea nullum grauamen, vel cauſa ſubeſt, tempore primæ appellationis, quod

quod quidem etiam de mente eſt omnium Doctorum ſuperiùs citatorum in principio huius capituli, ex quibus quidem non obſcurè colligitur, & apparet.

Quibus ſuppoſitis non obſtant in contrarium adducta fundamenta. Non primum ex doctrina Abbatis, quia eſt contra com-
29 munem opinionem ab omnibus receptam, de qua ſuprà ad princ. eam communem etiam teſtatur Felin. *in d. c. ſignificauerunt ſub num. 9. verſ. extra gloſſam.* & quòd communiter ſequatur per Doctores, & ſoleat pro notabili allegari ab omnibus, teſtatur ipſe Ab. *in d. cap. ſignificauerunt ſub n. 10. verſ. ſed quæro quid.* cõmunem etiam dicit Philipp. Fran. *in cap vt debitus honor q. 2. ſub n. 9. verſ. quartò eandem poſt medium verſ. & ideo tenenda videtur communis opinio, de qua ſuprà.* qui etiam ibi tenet aduerſus Abbatẽ, & ſequitur Eſcacia *de appell. quæſt. 5. art. 2. num.* 105. & pariter Abbatem reprobat Aimon *conſ* 80. *num.* 7. *tom.* 1. vbi & ibidem illum arguit de contrarietate ſui ipſius, cùm aliud ipſe Abb. affirmaſſet *in cap. dilecto in princ. de appella.* & ſic tam Abb. ſibi inconſtans, quàm Decius audiendi non ſunt, quia contra communem iure fundatam ſectari voluere.

30 Nec obſtat ſecundum, quòd conditio ſuperueniens retrotrahitur, & facit actum purum à principio iuris fictione, quæ etiam eſt ratio Abb cui reſpondet Franc. *vbi proximè.* quòd cùm appellatio à futuro grauamine nondum illato non valeat, iudicium non debet eſſe in pendenti *l. non quemadmodum ff. de iudicijs.* & quia vbi aliquid prohibetur, fieri per viam principalis diſpoſitionis, nec etiam poteſt fieri per modum conditionis, iuxta textum *in leg. Seius & Augerius ff. ad leg. fal.* & ibi B. & ipſe Franc. *ibi.*

Vlteriùs reſpondetur magis in ſpecie. nam
31 ad hoc vt conditio retrotrahatur ad tempus principalis diſpoſitionis, debet concurrere habilitas extremorum, ſecus autem quando aliquod extremum reperiatur inhabile, ſiue ex parte perſonæ, ſiue ex parte rei in diſpoſitione deductæ, quia tunc non retrotrahitur. Enimuerò in materia fictionis, hoc eſt principale, & ſubſtantiale requiſitum,
32 quòd omnis fictio tranſlatiua de tempore ad tempus, duo deſiderat extrema habilia, ſcilicet tempus ad quod extenditur, & tempus à quo incipit extenſio. textus eſt *iuncta gl. in leg. donationis, quas parentes. in fi. Cod. de donat. inter virum & vxorem.* textus *in l. 2. Cod. de inoffic. donatio.* & ibi gloſſa not. *verbo familiæ erciſcundæ.* & ibi communiter Doctores. *l. 1. §. ſi pater filio. ff. de vſucapio. pro donato, iuncta gloſſ. fi. gl. in l. talis ſcriptura. §. ſi gl. fin. ff. de lega. 1.* text. etiam *iuncta gl. in l. Gallus §. ſic ius. ff. de lib. & poſth.* & ibi notant B. & communiter Doctores *l. obſeruare §. fin ff de offi. proconſulis & leg.* & ibi Bald. & Albert. *ex. de extremo à quo probat.* text. notab. *in l. quoties ff. de nouatio.* quem text. ibi ad hoc notat & commendat Bart. Paul. Immola, & communiter DD. text. *in leg. neceſſario. verſiculo ſanè el 1. ff. de peric. & commodo rei vendi.* textus *in l. eum qui. §. fin. ff. de verborum oblig.* text. *in leg. cum hæredes §. 1. ff. de acquir. poſſ.* textus *in leg. huic ſcriptura ff. ad l. aquil. leg. eius qui. ff. de teſtam.* & vtrobique B. & communiter DD. latè proſequitur & ad plures iude inferens mirabiles doctrinas & quæſtiones Anton. Gomez *lib. 2. var. cap. 11. ſub num.* 30. *verſ. 3. & principaliter limita.* per tres columnas.

Itaque ſequitur, vt in noſtro caſu non poteſt dari hæc fictio tranſlatiua de tempore 33
ad tempus, quia extremum ad quod extenditur, reperitur inhabile, & à iure reprobatum, cuius principio ius reſiſtit, appellationémque conditionalem, & à ferendo grauamine irritans, & annullans *ex dict. c. dilecto & cap. vt debitus honor de appell.* & ex iis, quæ hactenus latè probauimus. ac propterea impoſſibile eſt, vt vtrumque extremum coniungatur: cùm alterum non ſubſiſtat iuris reſiſtentia. quoniam ſicut lex non poteſt fin- 34
gere ſuper impoſſibili de facto, vel de natura, ita nec ſub impoſſibili de iure, quia aliàs ius ſibi ipſi repugnaret, fingendo valere id, quod aliàs improbat, & annullat, vt notat Paul. de Caſtro, ſingulare dicens *in d. l. talis ſcriptura colum. fin. de leg. 1.* Iaſon *ibi colum. antepenult. n. 26.* & Bald. *in leg. fin. C. de vſucapi. pro donato colum. 2. & in leg. ſiue poſſidetur. Cod. de probatio. colum. 2 & in cap. innotuit de electione columna 2.* pro quo eſt textus *in leg. ex contrario ff. de acquir. poſſeſ.* ſecundùm communem intellectum, optimè Anton. Gomez *vbi proximè ſub d. num. 30. verſ. ex quo deducitur & infertur, &c.* & idem dicendum eſt de 35
præſumptione, quæ ad id, quod de iure fieri non poteſt, non porrigitur. Signoro *conſ.* 259. *num.* 2. Corneus *conſil.* 81. *num.* 38. *lib.* 1. Areti. *in d. l. 1. §. ex contrario nota. 1. & ibi* Soci *num. 2. ff. de acquir. poſſ.* Roma. *in leg. ſi donatione num. 25. verſiculo cùm ergo non poſſit Cod. de collatio.* Mantic. *de contract. lib. 2. tomo lib. 13. à num. 20. cum ſequentibus.* & facit *l. 1. C. de natural. liber. & in l. 3. Cod. de donat. inter.* qui etiam dicunt, quod ius non fingit quod iuri contrarium 36
eſt. faciunt etiam quæ Maſcard. *de probationib. tomo 2. concl. 605. n. 2. & à princ.*

Et eo inſuper, nam cùm principalis diſpoſitio, hoc eſt, ipſa appellatio à futuro grauamine, ſeu conditionalis non ſubſiſtat, & annulletur, nec ea, quæ ſequuntur, locum 37
habent; ideóque conditio, precarium, &

ſimilia

ſimilia euaneſcunt l. nihil dolo. §. cùm princi-
palis. leg. cùm principalis ff. de regulis iur. & ibi
latè Philipp. Decius §. liberis inſtitu. de vulg.
& pup. §. ſi ſeruus inſtitut. de lega. l. 2. ff. de pe-
cul. lega. leg. Iulius ff. qui potior. in pign. hab. leg.
Aurelius §. legatum de liber. lega. l. non dubium
Cod. de leg. c. acceſſorium de regul. iur. gloſſ. in l.
ſi patronus. §. ſi patronum ſi quid in fraudem pa-
tro. Bal. in l. ex teſtam. leg de fideicommiſſ. Alex.
conſilio 81. lecto & diſcuſſo colum. 4. lib. 2. B. in
leg. nemo poteſt de leg. 1. Roma. conſilio 246.
clariſſimè acceſſor. & idem Roma. conſilio 15.
viſo compromiſſo dubio 2. Iaſ. in l. 1. Cod. de in-
di. & in leg. huiuſmodi §. legatum de leg. 1. Hip-
poly. de Marſi. ſingul. 17. & ſingul. 125. So-
cin. conſilio 61. in præſente conſultatione. colu. 6.
volu. 4. Anchara. in repetitione d. c. acceſſorium.
& ſic certiſſimũ eſt, vt in noſtro caſu vtrum-
que extremum deficiat. & ideo meritò dicta
conditionalis appellatio non valet. & ſi in
38 ea dicatur, appello, ſi me grauaueris, vel ſi
hoc feceris, ex nunc prout ex tunc docent
Bald. in additio. ad Specula. titulo de appellat.
colum. 12. verſiculo dubium fuit, an ſi dico ap-
pello ſecundò. Innocen. in cap. ſignificauerunt.
de teſtibus. Philippus Franch. in d. c. vt de-
bitus honor quæſtione 2. ſub num. 9. verſ. 2. quæ-
ritur, poſt princ. de appellati. optimè Philipp.
Corneus in conſilio 8. ſub num. 6. lib. 1. Achill.
de Graſſis deciſione 14. de appellat. num. 6. in
fin. & 7.

Nec obſtat vltimum fundamentum con-
trariæ partis ex Puteo, Iacobo de Graſſis,
39 & Marta, quoniam loquuntur in appellatio-
ne conditionali interpoſita in extraiudicia-
libus, in quibus cùm non detur aliquòd ex-
tremum inhabile, cùm iure permiſſum ſit,
à futuro grauamine appellari in extraiudi-
cialibus (vt ſtatim probabo) appellatio ſit
à principio valida, pendens à futuro euen-
tu, ideo adueniente grauamine non impedi-
40 tur trãſlatiua fictio de vno tempore ad aliud,
nec coniungi extrema, quæ habilia ſunt.
Et quòd in extraiudicialibus appellatio ad-
mittatur, & teneat à futuro grauamine, pro-
bant expreſsè dictæ deciſiones citatæ num. 24.
& per d. deciſionem Achill. de Graſſis de
appellati. 14. aliàs 240. n. 3. tenet Sigiſmun-
dus Eſcacia in tractatu de appella. quæſt. 5 art. 2.
dicentis etiam: quòd conditionalis appel-
latio in extraiudicialibus deuoluit cauſſam
41 niſi ſecuto grauamioe, quoniam cùm ſit
conditionalis, nihil ponit in eſſe, niſi ſecu-
ta conditione, etiam interpoſita cum clau-
ſula ex nunc prout ex tunc, & Puteus in
d. deciſ. idem dicit, & ad hunc ſenſum refe-
rendus eſt Lancel. de atten. 2. p. c. 12. limi. 50.
n. 192. & ſequentibus. dum ex d. deciſ. de Graſ-
ſis, generaliter, & indiſtinctè loquitur, & ſic
ſecundùm Doctotem, quem allegat, & in
quo fundatur, debet omnino intelligi. &
quòd in extraiudicialibus teneat appellatio
hæc. Natta conſ. 606. approbo in fi. n. 14. idem
Philippus Fran. in c. conſuluit el 2. ſub n 4. verſ.
quid autem ſit. & iterum in c. dilecto 63. notab.
3. verſ. de quo tamen de appell. Cæſar Contard.
in repetitione leg. vnica limit. 25. ſub n. 2. Cod.
ſi de momen poſſ. ex quibus quidem compro-
bata remanet hæc opinio, & concluſio, vt in
iudicialibus actibus prima appellatio condi-
tionalis, vel à nondum grauamine illato non
valeat, nec teneat, & ſi poſtmodum graua-
men ſequatur, debet omnino poſt grauamen
ab illo de nouo appellare, aliàs ſi virtute 42
prioris appellationis conditionalis ad Sena-
tum recurratur per hanc viam violẽtiæ; vim
non fieri, vel non venire per ordinem, decla-
rabitur, & iuſtiſſimè vt ex hactenus dictis
apparet. Ex quibus manifeſtè inſuper cõſtar,
hoc procedere etiam ſi aliàs grauamẽ ſit ta-
le, quòd ab eo legitimè valeat appellari, quia
vel habet vim diffinitiuæ, vel continet dam-
num irreparabile, vel præiudiciale ſit cau- 43
ſæ principali, de quorum ſingulis ſuo loco
diximus. quia cùm appellatio non ſubſiſtar,
nec teneat, nec deuoluat, nec ſuſpeodat, nec
eſt cui deferatur, cùm non entis nullæ ſunt
qualitates: ideo deficiente appellatione ad
Senatum trahi prohibetur.

Sed quid dicendum, quando pars termi- 44
num, aut aliquid fieri, petit à iudice, qui de-
clarat non faciendum, & pars comparet, &
petit reuocari illud grauamen, & niſi reuo-
cauerit, appellat; an huiuſmodi appellatio
tanquam conditionalis teneat, & ſit defe-
rendum, ſi ſuper legitimo grauamine ſit in-
teriecta. Quam difficultatem rectè explicat
Innoc. in d. c. ſignificauerunt ſub n. 3. de teſti-
bus. quem ibi refert & ſequitur Abb. ſub n.
10. Eſcacia de appellatio. d. q. 5. art. 2. n. 109.
Ioan. Andreas in d. c. ſignificauerunt. Specula-
tot in tit. de appella. §. qualiter colum. 1. in fine
verſiculo item quod faciat iudicem. Immola et-
iam in d. c. ſignificauerunt. Philipp. Fran. in d.
c. vt debitus ſub n. 9. ibi, quando autem iudex de-
negaſſet, de appellationi. dum affirmant, quòd
huiuſmodi appellatio valet, cùm in effectu
interpoſita ſit à grauamine illato, non ab in-
ferẽdo, & futuro, & quòd reuocatio quæ pe- 45
titur, (quę eſt de futuro) nõ eſt grauamen; ſed
eſt releuatio grauaminis, illa enim denegatio
præcedens fuit grauamẽ, à quo potuit appel-
lari, & in maiorem iudicis reuerentiam, &
decotem petitur reuocatio. & facit, quòd 46
quando futurũ grauamen trahit origiuem à
grauamine iam illato, & appellatio interpo-
nitur ratione vtriuſque, valet, & tenet appel-
latio. Franc. vbi proximè ſub num. 9. limit. 2.

Eſcaeia *numero* 113. qui alias ſcribunt limitationes, prout eſt in grauamine comminato, vt tunc poſſit appellari.

Et præfata doctrina adiuuari poteſt, ex eo, quòd licet ſententia lata ſub conditione
47 interim non poſſit exequi, quia nullum producit effectum ea pendente, quia in ſuſpenſo eſt, & pendet à futuro euentu: tamen ab ea ſtatim appellatur, & à tempore intimationis, vel ſcientiæ currit tempus ad appellandum, quia licèt effectus eſt de futuro, tamen grauamen conſideratur de præſenti. à quo trahit originem *l.* 1. §. *biduum ff. quando appellandum ſit cap. biduum in princ.* 29.6. & hanc rationem reddunt B & alij *in d.* §. *biduum.* Nicolaus Neapol. *in leg. ſi cui legatur* § 1. *ff. de leg.* 1. bene Iaſ. *in dict. leg.* 1. *columna vltim.* Bal. *in leg. non dubium colum.* 5. *oppoſi.* 5. *Cod. de legib. per l generaliter poſt princ. Cod. de rebus creditis.* gloſſ. *in leg. ſi quis iniquum.* 3. §. 1. *verbo expeditur ff. quod quiſque iur.* vbi Bald. eam notat Bald. poſt Innocen. *in cap. quoad conſultationem colum.* 2. *verſ vlterius nota de re iud.* Panormit. *in c. præterea colum.* 4. *verſiculo & quamuis hæc opinio.* vbi Philippus Francus *columna* 3. *de appella.* & ibi cæteri Doctorés. affirmat Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 146. optimè poſt Franc. & alios Lancelotus Robert. *de attent.* 2. *p. c* 12. *limi.* 50. *à num.* 104. *cum ſequentibus.* latè proſequitur Tiraquell. *de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n* 44. & iterum *à n.* 51. *cum ſequentibus*, qui *n.* 54. affirmat:
48 quòd in tantum ſententia conditionalis lædit de præſenti; vt ſi condemnatus etiam ante conditionis euentum efficiatur de foro alterius iudicis; tamen adueniente conditione manet ligatus, vt tenuit Barthul. Brix. *in quæſtionibus venera. q.* 42. de quo tamen & ſimilibus vide gloſſam *in c. à nobis el* 1. *in verbo non niſi ſubditi*, & ibi Panormit. *de ſentent. excommun. & in c. Solenitanæ. verbo ſub excommunicationis* 63. *d.* Archid. *in c.* 2. *de conſtitut. lib.* 6. Ioan. Andr. *in c. cùm ſunt de regul. iur. eodem lib.* Bald. *in d. cap præterea col.* 2. *verſ quæro pendente.* & ibi Card. Alexan. *colum* 2. *verſ. quod ſi lata. de appell.* Lapus *allegatione* 48. Magiſter *columna* 2. Panormit. *in c fin. colum. penult.* & ibi quoque Ant. *de officio deleg.* & Petrus de Anchar. *in conſ.* 158. *ex*
49 *narratis col fin* & an iam condemnatus per laicum ad relegationem efficiatur clericus, ſi illam frangat, an debeat per ſecularem puniri, vide Vincent. de Franch. *deciſ.* 395. Marcus Anton. Genue. *in praxi curiæ Archiepiſc. cap.* 9. *à princ.* qui negatiue reſoluunt. facit Vallaſc. *conſult.* 48. *tomo* 1. & quid econuerſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus ex identitate rationis. Franchis dicit puniendum à ſeculari. Contrarium tenet ex ſtylo Neapolitano Genuenſ. *ibi*, quod noſtri non eſt examinare nunc.

Vnum tamen obiter (quia huc conuenit) 50
non omittam, quòd licèt quoad appellandum ſententiæ conditionalis tempus ſtatim currat non expectata conditione; tamen quoad alios effectus tempus non currit ante conditionis implementum, vt in pulchro caſu ſingulariter voluit Bal. *in leg. data, columna antepenultima, verſiculo ſed pone aliquis ſuit. Cod. qui accuſare non poſſunt.* Tiraquell. *de retractu lignag.* §. 1. *gl.* 10 *n.* 54. *ad fin.*

Et ex ſupradictis pariformiter vniuerſa-
lis deducitur regula, & concluſio, firmiſ- 51
ſimè tenenda: vt etiam in iis caſibus, in quibus iuris permiſſione appellationi ius defert, & ſit à iudice deferendum, ſi ipſa appellatio minùs legitimè, minúſve ſolemniter, vel aliàs nulliter interponatur, cùm vt non interpoſita iudicetur, delationem non meretur, & eius virtute aditus ſupremus Senatus, vel vim non fieri declarat, vel non venire per ordinem, cauſáque iudici iterum remitti iubetur. appellatio etenim, quæ iuris ſolemnitatibus caret, vitiúmque nullitatis patitur, non dicitur ap-
pellatio, nec iudicis iuriſdictionem ſuſpen- 52
dit, nec cauſſat attentatum, aliíſque omnibus iuris effectibus euacuatur, notat Philipp. Franch. *in cap vt debitus numero* 47. *de appellatio.* Guido Papæ *deciſione* 213. *ſtatuta numero* 6. *& deciſione* 436. *de appellat. numero* 21. *& in conſilio* 124. *circa materiam numero* 3. *verſiculo ad ſecundum.* & iterum idem Guido Papæ *in tractatu de appellatio. quæſtione* 12. *numero* 18. Sebaſtianus Vantius *in tractatu de nullita. quando & intra quæ tempora. numero* 48. *& in titulo de nullit. ex defectu iuriſdictio. ordina. numero* 142. Vitali. *in tractatu de clauſul. in clauſu. nihil nouari appellatio. pendent. num.* 4. vbi poſt Ioan. Monachum *in cap. cupientes* §. *dirigentur*, ſubtiliter & eleganter poſuit Bald. *in conſilio* 367. *ad euidentiam in princ. libr.* 1. Stephanus Auferi. *in addition. ad deciſ. Tholoſ. deciſione vltima circa medium.* Socinus *in conſilio* 45. *viſa ſub numero* 13. *verſiculo* 8. *dubitatio libro* 1. Natta *in conſilio* 606. *approbo libro* 3. *numero* 3. & Pariſius *conſil.* 108. *de bono iure. num.* 26. *lib.* 1. Ioannes de Anauia *conſilio* 51. Ruman. *conſilio* 2. Corneus *in conſilio* 25. *attentat. litera C, libro* 3. & iterum *in conſilio* 43. *in hac conſultatione poſt principium eodem libro.* Ruinus *in conſilio* 83. *libro* 5. latè Manfred. *libro* 2. *practicar. concluſionum ſuper attentat. concluſione* 177. proſequitur latè Lancel. Rober. *de attent* 2. *p. c.* 12. *limi.* 52. *à princ. & à n.* 205. *& n.* 213. Rota *deciſ.* 3 *aliàs* 11. *fuit dubitatum in ſecunda addit. in princ. de appell. in nouis.*

in nouis. Sigiſmundus Iofred. *in conſ.* 20. *in
cauſſa notab.num.*13. idem Manfred. vbi pro-
ximè *concl.*188. Rota *deciſ.*30. aliàs 190.*quo-
ad reuocationem de appellat. in nouis*. Port. Im-
molen. *in conſ.* 172. *poſterioris num.* 4. *lib.* 4.
Cepola *conſ.*64. *concluſ.*1. *in fin.*

53 Delatio enim ſupponit appellationẽ tan-
quam ſubiectum neceſſarium & præciſum,
& vbi deficit appellatio, iudex nullo modo
poteſt deferre, cùm deficiat hoc caſu cauſſa
materialis, ſuper qua delatio poſſet ſe fir-
54 mare, ſiquidem qualitas ſine ſubiecto ſta-
te non poſſit *l.2. ff. de vſufruct. cum ſimilibus.*
ita conſiderauit Lancelot. Robert. *de attent.*
2.p. cap.12. limit.3. num. 38. & vide quæ nos
infrà 3.part. cap.3. n... appellatio enim nul-
55 la ſicut caret effectu, ex ſupradictis, ita &
nomine appellationis euacuatur, *vt per l.* 4.
§. *condemnatum ff.de re iud.l.non putauit* §. *non
quæuis ff. de bonorum poſſ. contra tab.* latiſſimè
proſequitur Tiraq. *in tract.de retract. lignagi.*
§.1.*gl.2. à n.*5. & Petrus Surdus *conſ.3. n.*12.
cum pluribus ſequentibus. & iterum *in deciſio-
ne* 122. *à num.*5. multos citaui infrà 4.p.c.9.
à princ. & ad finem. non enim ſufficit, quòd
appellatio à iure permiſſa ſit in aliquo caſu,
niſi & ipſa appellatio ſolemniter legitimè &
abſque iuris defectu proponatur ex ſupra-
dictis Doctoribus.

Et ex hac regula & concluſione inferri
56 poteſt ad aliqua vtilia vſu frequentia. Et pri-
mò quòd decem dies dati ad appellandum
currunt ſiue à die notificationis, & intima-
tionis ſententiæ latæ, ſiue à die habitæ noti-
tiæ. quæ notitia non ſufficit, vt condemnatus
ſciat latam ſententiam fuiſſe, ſed requiri-
tur, vt ſciat quomodo fuiſſet lata, aut pro
eo, aut contra eum, & donec hoc ſciat, di-
cti decem dies ad appellandum non cur-
runt. Speculat. *in titulo de appellati.* §. 1. *verſ.
illud autem lib.2. fol.*184. Rebuffus *in tractatu
de appella. in præfatione n.69.art.1.gloſſ.1. ſub n.
3.fol.*480. *&* 482. Cardi. Alex. *in c.perſonas* 4.
ſub n.2. ibi, nec ſufficit vt ſciat. de appell. Felin.
in cap. quoad conſulta. numero 22. *verſ.poſtremò
circa curſum.* & clariùs *num.* 22. *verſiculo duo-
decima concluſio, de ſententia & re iudi.* Afflict.
in tractatu de iure protomiſ.§.2.*num.4.tomo* 17.
*fol.*7. & Vonc. §.7. *n.17.fol.*44. Maran. *in ſpe-
culo 6.p. actu 2. princ. titulo & quandoque ap-
pellatur. quæſt.3. princi. verſ.limita. n.*215. *fol.*
488. Natta *conſilio* 51. *viſo proceſſu n.1. lib.*1.
57 *& conſ.* 348. *videtur* 1. *num.* 1. *&* 2. *lib.* vbi
quòd debet certificari de tenore & quali-
tate ipſius ſententiæ. Marc. Anton. Bald. *tra-
ctatu de temp. vtil. c.* 3. *ſub n.1. verſ. hoc autem
in fi. tomo* 5. *fol.* 212. & Doctores *tractatu de
reſtitutione in int q.69.art.1.n.2. in fi.* Lancel.
Rob. *de atten. 2. part. c.12. limi.5. numer.*158.
& ideo donec poterit habere copiam ſen- 58
tentiæ, tempus ad appellandum non currit,
Francus *in c. ex ratione* 8. *ſub num.2. de appell.*
& quando intimatio fit cum authoritate iu-
dicis, ſufficit intimare 1 ſententiam eſſe la-
tam contra eum, licèt tenor ſententiæ non
inſeratur. ſecus verò quando fit abſque au-
thoritate iudicis, teſte Natta *d.conſ.*348. *n* 2.
in fi. & num. 3. lib.2. quem referens ſequitur
Lancel. *limit.*50. *n.*160. *&* 161.

Et ita ſcientia, & notitia non præſumitur,
niſi probetur per appellatum, cùm in dubio
præſumatur ignorantia, & ſic ſemper appel- 59
laſſe intra decem dies, à tempore habitæ no-
titiæ. Philip. Fran. *in c. bonæ memoriæ* 51.*n.*20.
de appella. Rota *deciſ.* 55. *fuit concluſum in fi.
n.3.p.1.diuerſorum.* Marqueſſan. *tract.de com-
miſſio.* 1. *p. de commiſſ. appellat.ſuper diuerſis. c.*
28. *n.64.fol.*304. *in ſecunda impreſſione.* quare
abſens, qui poſt viginti dies à tempore latæ
ſententiæ appellat, præſumitur appellaſſe 60
infra decem dies à tẽpore ſcientiæ, quæ cùm
non præſumitur, ſemper intelligitur ſtare in-
tra dictos decem dies, dum ſibi contrarium
non probatur. latè proſequitur Eſcacia *de ap-
pell. q.12. à n.*24. & tenet Bellam. *deciſ.*349.
*ſicut præſumitur n.*1. Feli. *in d. c. quoad conſulta-
tionem ſub n.25. verſiculo ſecunda concluſio in fi.*
Menochius *in tract. de præſumptio.lib.2.præſu.*
95.*verſic.declaratur* 2. *num.*7. & quod ſufficit 61
ſcientia aliàs abſque intimatione. Lancel. *vbi
proximè d.limit.*50.*n.*162. Fran. *in c.ſi quis ſuſ.
num.46. verſic. vlteriùs dubitatur de appella.* &
non ſufficit notitia ficta, & præſumpta, pro- 62
ut eſt, quæ oritur ex intimatione ad domũ,
ſed eſt neceſſaria notitia vera, ita Philippus
Frãcus *in d. c.bonæ memoriæ n.*21. *&* 22. Eſca-
cia *vbi ſuprà ſub d. n.*24. vbi aliud eſſe, quan- 63
do ad ſententiam quis fuit citatus ad do-
mum, & poſtea intimatio ſententiæ iterum
facta eſt ad domum.

Sufficit tamen, quòd dum quis ſe præpa-
rat ad intimandam ſententiam, aduerſarius, 64
cui eſt intimanda, non vult audire, tunc
alia intimatio non eſt neceſſaria, ei enim
tunc imputatur, ex quo per eum & non
per denuntiantem ſtetit, quominus in-
timatio fieret, Eſcacia *vbi ſuprà numero* 34.
per Philippum Franchum *in cap. fin. nume-
ro* 47. *verſiculo quid autem ſi quis, de appellat.*
prout & generale eſt, quòd quando quis non
patitur, vt citatio ad eum perueniat, vel 65
aufugiat; habetur pro citato. textus *in c.quo-
niam.* §. *porrò, vt lite non conteſtata.* & voluit
Cardi. Flo. poſt Eleaz. *in quæſtione* 13. *in cle-
ment. cauſſam de electione.* & ibi Barba. *co-
lumna* 12. *in paruis verſiculo ſed quid ſi tu vis.*
Rebuff. *in tractatu nominationum in 4. quæſt.
n.*85. latè Tiraquell. *in tract.de retract.lignagi.*

66 §. 1. *gloſſ.* 10. *num.* 105. qui etiam loquitur,
quando quis ad legendum ſe præpararet, &
intimandus continuò aufugeret, facit tex-
tus cum gloſſa *in leg. Labeo ſcripſit ff. de con-
trahend. emptio.*

Hinc cùm facultas appellandi non viuat
vltra dictos decem dies, & facta nulla ſit ex
ſupradictis DD. patiſormiter appellationem
67 emiſſam à falſo procuratore ſi dominus vo-
luerit ratificare, facere tenetur intra dictos
decem dies, aliàs ratificatio non valebit, vt
poſt Innoc. tradit Millis *in reperto. verbo ra-
tificatio verſ.2.fol.*338. ſentit Innoc. *in authen-
tica hodie n* 4. *C. de appellat.* conſuluit Guido
Papæ *conſ.* 124. *circa materiam ſub n.7. verſ. ad
ſextum.* poſt Hoſtien. Ioan. Monach. & alios,
per eum allegatos. & idem *in tract. de appell.
quæſt.*8. *de appell.* Socinus *conſ.*45. *viſa appel-
latione. ſub num.* 10. *verſiculo* 5. *probatur.* Cor-
neus *conſ.* 292. *viſis columna* 2. *lib.* 3. Lance-
lot. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 50.
à num. 53. *& ſequentibus.* Anton. Gomez *to-
mo* 2. *variarum cap.* 11. *ſub num.* 30. *verſiculo* 1.
quòd ſi quis appellauit. per ſingularem textum
in leg. bonorum ff. rem ratam haberi. vbi addu-
cit plures ſimiles, & valde practicabiles ca-
ſus, & etiam videndus Tiraquell. *de retract.
lignag.* §. 1. *gloſſa* 10. *à num.* 87. *cum pluribus
ſequentibus fol. mihi* 176.

68 Et aduerte, quòd hi decem dies currunt
procuratori præſenti, vel cui facta eſt ſenten-
tiæ intimatio, cum quo lis agitata fuit, etiam
domino abſenti, & ignoranti, & ſi prædictus
procurator infra illud tempus non appellet,
præiudicat iuri domini, & ſententia tranſit
in rem iudicatam. licèt verum ſit, quod ſi
69 Procurator non eſt ſoluẽdo, ſuccurritur do-
mino per reſtitutionem in integrum. & tunc
currit tempus à die notitiæ ſententiæ ipſi
domino, vel etiam ei ſuccuritur, quando
procurator fuit in dolo, latiſſimè per ampha-
70 tiones, & limitationes proſequitur hunc ar-
ticulum Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.*12. *li-
mi.* 50. *à n.*80. *cum pluribus ſequentibus.* Eſcacia
(poſt hæc ſcripta viſus) *in tract. de appell. q.* 12.
à num. 118. *cum ſequentibus.*

71 Vnam tamen cautelam in propoſito non
omittam, quòd cùm terminus ad appellan-
dum currat, etiam in actis interlocutoriis,
qui incipit, puta; à reiectione exceptionis
per proceſſum ad vlteriora, & aliis tacitis
interlocutoriis, ſiue expreſſis, in quibus ſi
volueris appellare extra decem dies, petas
à iudice repoſitionem grauaminis, & à de-
negatione poteris appellare vltra dictos de-
cem dies à tempore primi grauaminis, &
interlocutoriæ, intra decem tamen dies à
tempore denegatæ repoſitionis computan-
dos, vt docet Paulus de Caſtro *in conſ.* 334.
*viſa appellatione n.6. lib.*1. & eſt ex mente Mil-
lis poſt Paulum Abb. & Anton. *in c. dilectus
el* 2. *de electione.* tenet Lancel. Robertus *de
atten.* 2. *part. c.* 12. *limit.* 50. *à num.*66. & ſu-
prà facit Rota *deciſione* 5. aliàs 29. *fuit dubi-
tatum, de reſcriptis in nouis, quoad tempora.* vt
per ipſum Lancel. *ibi.*

Attende etiam, quòd huiuſmodi decem
dierũ terminus vniſormiter procedit in om-
ni appellatione, etiam extraiudiciali, quia 72
qui vti hoc remedio appellationis voluerit in
extraiudicialibus, debet illam omnino in-
terponere infra dictos decem dies, text. ex-
preſſus *in c. concertationi* 8. *de appella. lib.*6. &
ibi Anchara. *n.*1. *notab.*2. Abb. *in c. bonæ memo-
riæ* 51. *ſub n.* 10. *different.* 13. & Philipp. Fran.
ſub num. 19. *verſiculo* 8. *de appellat. com.* rur-
ſus idem Franc. *in cap. cum ſit Romana* 5. *ver-
ſiculo vltimò nota. num.* 5. *& in c.* 1. *ſub n.*10. *ver-
ſiculo ſed dic notabiliter. de appellat.* Minſinger.
*ſingula. obſeruatio. centur.*3. *obſeruatione* 11. *non
ſolum. ſub num.* 1. Maranta *in Speculo* 6. *part.
actu* 2. *princ. titulo & quandoque appellatur. q.* 3.
princ. num. 213. *in fi. fol.* 488. Ruginellus *in
tractatu de appella.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 13. 15. *&*
16. Natta *conſ.* 606. *n.* 5. Gondizaluus de Paz
in praxi 61. *p. tomo* 1. *in proœmio n.*16. *fol.*188.
Eſcacia *de appella. q.* 12. *n.*115. vbi & bene re-
probat Rebuffum *tract. de appellat. in præfat.
num.*69 *&* 70. *tomo* 3. *fol.*408. & Lancelot. *de
attenta. limi.* 50. *numero* 137. & nos alibi ſuo
loco diximus. Verumtamen excluſus ab 73
appellatione grauatus in extraiudicialibus
propter lapſum decem dierum, poterit re-
curri ad remedium querelæ, vt bene decla-
rat Fran. *in locis ſuprà proximè citatis.* & Eſca-
cia *d num.*105 *ad fin.*

Et de pluribus aliis caſibus, in quibus po-
teſt, vel non, appellari extra decem dies, exa- 74
ctiſſimè per ampliationes, & limitationes
poteris recurrere ad Lancelotum *de atten-
tat.* 2. *p. cap.* 12. *limit.*2. *à num.* 37. *cum multis
ſequentibus.* & per Eſcaciam (poſt hæc om-
nia ſcripta viſus) *in tractatu de appella. q.* 12.
per totam.

Ex alio etiam capite poteſt dici appella-
tionem nullam, & minùs legitimam, eo ſcili-
cet; quòd non eſt interpoſita in ſcriptis. nam
ſiue ſit diffinitiua, ſiue interlocutoria, niſi in 75
ſcriptis emittatur, nulla redditur, vt de ap-
pellatione à diffinitiua probat practi. Papien.
*in forma appellatio. à ſentent. diffinitiua, in gl.
in iis ſcriptis n.*1. *fol.*414. Fran. *in c. cum Eccleſia
n.*12. *de appell.* Guido Papæ *tracta. de appell.
concluſione* 8. *n.* 6. Nicellus *in tractatu de con-
cor. gloſſ. concor. fall.*69. *n.*110. *tomo* 18. *fol.* 196.
Lucas Pet. *in practica capitol. lib.* 5. *cap.*1. *nu-
mero* 1. Cæſar Cont. *in repet l. vnica. limit.* 25.
*n.*4. *in fi. C. ſi de moment. poſſ.* Ruginell. *tractatu
de appellat.*

*de appellat. in præfat. n.*38. *ſol.*6. & loquen-
do de iure Canonico de communi teſtatur
Franc. *in cap. vt debitus* 59. *quæſt.*2. *princ. n.* 11.
verſ. 2. *quæritur de appella.* & de ſententia in-
terlocutoria, vt pariter requiratur appellatio
in ſcriptis, tenent Specula. *in titul. de appell.
§. qualiter autem num.* 1. *in fi lib.*2. *fol.* 190. Phi-
lipp. Franc. *in d. c. vt debitus q.* 7. *n.* 16. *de ap-
pella. & in c.* 1. *ſub n.* 5. *in gloſſ. in ſcriptis. de ap-
pellat. in* 6. & Lucas Pet. *in practi. capitol. lib.* 5.
cap. 6. *num.* 2. *&* 3. & tam de iure Canonico
quàm ciuili procedere poſt alios dicit Eſca-
76 cia *de appella. q.* 3. *n.* 9. qui *n.* 4. dicit poſt plu-
res ab eo citatos, procedere etiam in extra-
iudiciali appellatione.

Hinc eſt, vt non ſufficit, ſi condemnatus
voce dicat, appello, vt puta; ad intimatio-
nem ſententiæ ſibi factam per tabellionem,
77 & ipſe pro reſponſione dicat, quòd appel-
lat à dicta intimata ſententia, faciátque,
& requirat notario, vt illam appellationem,
& reſponſionem in ſcriptis redigat incon-
tinenti, quia non dicitur in ſcriptis facta ap-
pellatio, cùm aliud ſit quod quis teneatur
appellare in ſcriptis, aliud verò quòd appel-
latio voce facta, per alium redigatur in
ſcriptis. ita docet Iacobus de Aren. *in leg.
preces. ſub n.* 1. *ff. de re indic.* Philipp. Franc. *in
cap. vt debitus* 59. *in* 2. *princ. quæſt.* 3. *nume-
ro* 12. *de appellat. & in cap.* 1. *ſub numero* 10.
verſiculo ſecundo aduerte de appellat. in 6. Man-
ſuer. *in additio. ad practic. Papien. in forma ap-
pella. à ſentent. diffiniti. in gl. in his ſcriptis folio*
415. Ruginell. *in tractatu de appellat. in præ-
fatione num.* 38. *&* 39. optimè Eſcacia *de ap-
78 pella. quæſt.* 4. *num.* 5. qui dicunt vlteriùs, quòd
hæc appellatio vt non legitimè interiecta
non impedit executionem, nam ante omnia
debet appellatio eſſe dictata, ſcripta, &
data, atque præſentata priuſquam nota-
rius de ea ſit, vel eſſe poſſit, rogatus, & pro-
pterea meritò Eſcacia *vbi proximè.* poſt An-
gelum Areti. *in leg.* 1. *§. fin. numero* 11. *ver-
ſiculo vnum tamen nota. ff. de appellat.* inue-
hunt in errorem aliquorum notariorum,
79 qui dicunt, ſe rogatos de appellatione in
ſcriptis interpoſita, & dicunt parti, dabis
eam poſtea mihi, & ita ego multoties pra-
cticari, vidi in hoc noſtro Senatu Galleco,
tam in cauſſis ciuilibus & criminalibus, quæ
directò ad illum appellantur, in quibus paſ-
ſim declaratur, cauſſam & negotium non
deuolutum: quàm in his, quæ ad eumdem
trahuntur à tribunalibus eccleſiaſticis per
hanc viam violentiæ, in quibus quidem
quotidie declarari ſolet, vim non fieri, cau-
ſámque remitti iterum.

Quod & ex eo adiuuatur, nam etiam li-
80 bellus appellationis non ſufficit dati, & por-
rigi appellationem coram tabellione dum-
taxat & non coram iudice, quia talis ap-
pellatio nec admittitur, nec valida dicitur,
vt teſtatur additio Capellæ Tholoſ. *deciſione*
429. & tum pronunciandum eſſe, nec deuo-
lutam, nec admittendam eſſe, ſecundùm
Rebuffum *in tit. de appella articulo* 5. *gl. vnica.
n.* 10. & pluries ita declaratum vidiſſe in tri-
bunali hoc Galleco, teſtatur Gõdizaluus de
Paz *in praxi* 6. *p. tomo* 1. *in proœm. ſub n.* 53. *fol.*
192. tũ etiam, quia de neceſſitate libellus ap-
pellationis debet porrigi corã iudice à quo,
vt probat text. *in clem.* 1. *ibi coram ipſis de ap-
pell.* Rota *deciſ.* 50. *de appell. in nouis.* Innoc.
relatus à Bald. *in cap. cùm olim columna* 1. *de
dolo & contumacia.* & teſtatur cõmunem opi-
nionem Nauarr. *in relect. cap. cum contingat
de reſcriptis* 6. *cauſſa nuli. numero* 10. Peru-
ſius *in cap. fin. columna* 4. *de appellatio.* Paz &
Rebuffus *vbi proximè.* Gutierrez *lib.* 1. *pra-
cticar. quæſtion. quæſt.* 102. *num.* 1. *&* 2. non
tamen eſt neceſſarium, quòd dictus libellus
appellationis legatur, ſeu recitetur iudici. 81
Fran. *in dict. c.* 38. *cum in Eccleſia verſus finem.
& in cap. fin. numero* 29. *de appell.* Papien. *in
practica in for. appellatio. à ſentent. diffinit. in gl.
in his ſcriptis n.* 1. *in fi. fol.* 414. Lucas Pet. *in
practi. capitol. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 22. Ruginell. *in
tractatu de appell. in præfatione n.* 40. plures ad-
ducit Lancelot. *de atten.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 5. *à
num.* 184. ſed ſufficit ſola præſentatio, & ex-
hibitio appellationis in ſcriptis, Fran. *vbi pro-
ximè d. c. fin n.* 29. *& in c. appell. n.* 2. *eodem tit.
de appell. in* 6. vide quæ infrà c. 15. hac 2. p.
verſ. & licet de iure in tribunali.

Sed præfatæ noſtræ doctrinæ, qua dici-
mus, appellationem voce interpoſitam per 82
condemnatum ad intimationem ſententiæ
coram Tabellione; non eſſe validam, for-
titer obſtare videtur, nam recognitio ſche-
dulæ priuatæ facta per debitorem coram
notario, aut Alguazello de commiſſione
iudicis, pro confeſſione facta in iudicio re-
putatur, quæ executionem meretur vt *per
l.* 6. *titulo* 21. *lib.* 4. *recopil.* dicit Gondizal. de
Paz *in praxi* 5. *p. tomo* 1. *cap.* 1. *num.* 24. *fol.* 95.
ergo idem dicendum venit in huiuſmodi
appellatione.

Quoniam reſpondetur, longè diuerſum
eſſe vnum caſum ab alio; etenim confeſſio
non requirit ſcripturam, ſed tantùm, vt vi-
ua voce in iudicio fiat, & cum Alguazellus 83
ſeu tabellio habeat à iudice commiſſionem,
ad recipiendam illã debitoris confeſſionem,
vt in iudicio facta tenet. at verò noſtra ap-
pellatio non ſolùm requiritur vt fiat corã iu-
dice à quo, vt deliberetur an ſit illi deferen-
dũ, vel non; ſed requirit ſcripturam, hoc eſt;
vt in ſcriptis à parte præſentetur, & etiam 84

coram iudice in voce prorumpatur in iudi-
cio, non ſufficit, ex ſupradictis Doctoribus,
niſi ſit incontinenti, adhuc ſedente iudice
pro tribunali. & aliud eſt, quòd quis tenea-
tur appellare in ſetiptis, aliud verò appel-
lare in voce, & facere vt per alium in ſcriptis
redigatur, vt ſuperiùs diximus, verſ. Hinc
eſt, vt non ſufficit, *&c.* à n. 77. & tabellio licèt
etiam ſi de mandato iudicis intimet ſenten-
tiam, non tamen vllam recipit iuriſdictio-
85 nem, ſed nudum, & ſimplex exercet mini-
ſterium, vt in caſu conuerſo, de quo in argu-
mento diximus numero 82. & ſupponit Paz
expreſsè, quàre metitò non obſtare ſatis
conſtat, & vide quæ nos 1. part. cap. 2. à
num. 130.

Et pro nunc hæc tibi pro exemplis ſuffi-
86 ciant, ſi autem alios caſus, in quibus appel-
lario illegitima, & nulla dicitur, latiſſimè
& vſque ad reſectionem poteris videre Lan-
celot. Robert. *de attentatio. 2. part. cap. 12. li-
mit. 50. per totam.* Sigiſmundum Eſcaciam *in
tractatu de appellat. quæſt. 4. per totam & quæſt.
12. & quæſt. 5. quæſt. 6. & quæſt. 7.* & Cardin.
Tuſcum *practic. concluſ. tomo 1. litera A, con-
cluſione* 496. vbi ad plures alias concluſio-
nes ipſe ſe remittit, de huiuſmodi nulli-
tatibus appellationum tractantes, apud quos
omnes & alios per eoſdem allegatos, va-
rios teperire poteris, & practicabiles ca-
ſus, quos mei non eſt ttanſcribere. nos la-
riùs infrà 3. part. capit. 9. pet totum, vbi
multa.

CAPVT III.

Quando duo grauamina ita ſe habent: vt vnum veniat in complementum, effectum, ſeu executionem alterius, ſi eſt omiſſum appellari à primo: an à ſecundo appellationi interiectæ iudex non deferens vim faciat.

SVMMARIVM.

Pro delatione appellationis à grauamine effectuato, omiſſa tamen ab eo illato, recurri ſolet ad Senatum. num. 1.

Appellatio ſi eſt omiſſa à iudice mandante deferri iuramentum parti, an ab ipſa delatione poterit appellari. num. 2. 10. 11. & 17.

Opponens exceptionem ſeu articulos admittendos, ſi omittat appellare à proceſſu ad vlteriora, & poſtea inſtet pro admiſſione illorum à tacita, vel expreſſa reiectione, an poterit appellare. num. 3.

Ab interlocutoria ſi non eſt appellatum, an à denegata eius reuocatione petita poterit appellari. n. 4.

Contractus aliud eſt, aliud promiſſio de contrahendo, aliud promiſſio de profitendo, aliud ipſa profeſſio. n. 5.

Grauamina diuerſa diuerſo iure cenſentur. num. 6.

Actus duo, vbi ita ſe habent, vt vnus veniat in complementum, & executionem alterius, ſi eſt omiſſum appellari à primo, non poterit appellari à ſecundo. n. 7.

Actus ſecundus alterum ad effectum perducens, non eſt, qui grauat; ſed primus. n. 8.

Ab interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, non poteſt poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione. n. 9.

A delatione iuramenti ſi non eſt appellatum intra terminum, non poterit poſtea appellari ab ipſo actuali iuramento. n. 10. & 11.

Omittens appellare à ſententia intra decēdium, à citatione ad videndum ſe declarari, & denuntiari, non poterit appellare n. 12.

A cenſuris fulminatis per executorem executorialium in earum executionem non appellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione. num. 13.

A captura in executionem rei iudicatæ aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita ſit à captura. n. 14.

Appellari ſi non poteſt à prima ſententia, ita nec à ſecunda idem continente. n. 15.

Qualitas prioris actus grauantis non ſecundi in eius effectum geſtus inſpicitur ad appellandum. n. 16.

Reſpondetur ad Gaill in ſpeciali caſu loquens de ſtylo, non de iure. n. 17. & 18.

Sententia interlocutoria quoad iudicem nō tranſit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare. num. 19.

A repoſitione grauaminis iniuſtè denegata licet appellari. n. 20.

Ita tamen quòd appelletur à cauſa grauaminis de præſenti, non de præterito, & ſic ab ipſa denegatione. n. 21.

Appellans à carceratione poſt decendium, debet allegare cauſam grauaminis de præſenti non de præterito. n. 22.

Promiſſio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam n. 23.

Effectus & executio eiuſdem actus non eſt ab illo diuerſa, ſed reſpectu alterius ſic. n. 24.

EX vera huius difficultatis reſolutio- 1
ne, non parum aliæ ingenres euin-
ci quidem poſſunt. contingit viciſſim diſ-
putari inter lirigatores, an reſtes, probatio-
nes, articuli & ſimilia ſint admittenda. Iu-
dex interloquendo, admittenda eſſe dicit, à
quo grauamine pars omittit appellare, poſt-
modum

modum verò quando in effectu teſtes præ-
ſentantur, & probationes, ipſa pars grauata
ſolet ab admiſſione appellare, & ob dene-
gatam huiuſmodi appellationis delationem
ad ſupremum Senatum confugiunt, vt vio-
lentiam feciſſe declaretur.

2 Et pro parte affirmatiua quòd vim faciat,
non deferendo, cùm appellatio legitima vi-
deatur, primò quoniam ſi iudex alteri parti
deferat iuramentum, licèt is, contra quem
iuratur, ſtatim non appellet intra decen-
dium, ſed eo elapſo, pars cui delatum fuit
iuramentum, parata ſit iurare, & tunc ſi
pars grauata appellauerit ab huiuſmodi de-
latione iuramenti, appellatio recipitur, ei-
que deferendum eſſe, teſtatur Minſinger.
*ſingula. obſer.centu. 1.deciſione 39. incipit quan-
do à iudice.* & eundem referens in propoſito
ſequitur Lancelot. Robert. *in tractatu de at-
tent.2.part.cap.12.limi.50. numer.175. fol.282.*
ergo ſequitur euidenter, quòd licèt non ap-
pelletur à priori grauamine, poterit appel-
lari à ſecundo, quod veniat in complemen-
tum,& executionem eiuſdem.

3 Secundò, & pro hac parte pugnat, nam
ſi quis opponat exceptionem, ſeu articulos,
& petat admittendos, iudex per proceſſum
ad vlteriora contrarium videtur pronuntia-
re, ſi pars omittat, appellare intra decen-
dium ab hac tacita reiectione, & grauami-
ne, poſtmodum ſi inſtiterit pro iterum ad-
miſſione exceptionum, & articulorum; iu-
dex vel tacitè vel expreſsè iterum illos reii-
ciat, poterit appellare ab hac vltima reie-
ctione, etiam ſi à prima non poſſit appella-
ri, ob lapſum decem dierum, incipiendo ab
illa priori, ita docet Paul. de Caſtro *in conſil.*
4 *334.viſa appellatione numer.6.lib.1.* & iterum
iuuatur hoc argumentum ex eo quod di-
cit; poſt Innocent. *in cap.fin.de noui oper.nun-
tia.* Guido Papæ *in tractatu de appella. quæſt.*
108. quòd ſi quis ab interlocutoria non ap-
pellet, ſed petat tantummodo eam contra-
rio imperio reuocari, & iudex illam non re-
uocet, ſed confirmet, ab huiuſmodi confir-
matoria poteſt appellari, etiam poſt decem
dies incipiendos, & enumerandos à die pri-
mæ interlocutoriæ, & quòd per talem in-
terlocutoriam tota cauſa deuoluitur ad iu-
dicem ad quem, qui poterit cognoſcere de
illa interlocutoria, à qua non fuerat appella-
tum. ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt.

5 Tertiò, & vltimo vrget, quoniam pronun-
tiare teſtes admitti debere, vel non, vel arti-
culos admittendos, diuerſum grauamen eſt
ab ipſa actuali admiſſione, poſtmodum fa-
cta, ſicut aliud eſt contractus, aliud promiſ-
ſio de contrahendo, aliud eſt promiſſio de
profitendo, aliud ipſa profeſſio, vt per text.
*in l. quod ſi nolit verſiculo illud plenè ff. de ædi-
litio edicto, l. non omnes §. ſi ff. de re milit.* & vt
in vno plures taceam, magnam doctrina-
rum, & Doctorum cateruam congeſſit Ti-
raquell. *de retract. conuentio. ad fin. tituli, à num.*
42. cum multis ſequentibus. ergo ſi ſunt diuer- 6
ſa grauamina, diuerſo iure cenſeri, & iudi-
cari debent, & de vno ad aliud non eſt fa-
cienda illatio *l. naturaliter §. nihil commune ff.
de acquir poſſ.* quia à ſeparatis non eſt facien-
da illatio, vbi etenim non datur identitas,
non obſtat res iudicata *l. & an eandem cum
ſequentibus ff. de re iud.*

His tamen non obſtantibus, contrariam 7
ſententiam, & opinionem longè de iure ve-
riorem eſſe exiſtimo; imò, quòd vbi duo
actus ita ſe habent, vt vnus veniat in com-
plemẽtum, perfectionem, effectum, ſeu exe-
cutionem alterius, ſi non poteſt appellari à
primo, puta; quia vel prohibitum eſt à iu-
re, vel ob tranſitum in rem iudicatam, quia
lapſus fuerit terminus ad appellandum: pari-
ter nec poterit appellare à ſecũdo, quoniam
primus eſt, qui grauat, non ſecundus, qui 8
ad effectum perducit alterum, ita eleganter
docet Bald. *in l. ſi cum exceptione §. hac autem
actio. ff. de eo quod metus cauſa.* Felin. *in capite
quoad conſultationem num. 14. ante fin. de ſen-
tentia, & re indic.* Eſcacia *tractatu de appella.
quæſt. 17. limit. 10. num. 11.* & poſt Bald. & Fe-
lin. tenet Capicius *deciſione 1. num. 23.* Lan-
celot. Robert. *de attent. 2. part. cap. 12. limi. 53.
num. 36. fol. 293.* & iterum ipſe Lancel. *ead p.
& cap. limi. 50. num. 118. & ſequentibus.* Cæſar
Contar. *in repet. l. vni. C. ſi de momen. poſſ. limi.
19. num. 16.* optimè Eſcobar à Meinez *in tra-
ctatu de ratiocinijs c. 33. ſub n. 25. poſt medium*

Et ex hac doctrina rectè infert Paul. de
Caſtro *in l. ab executore 4. ff. de appellat. recip.
num. 2.* quòd ſi iudex pronuntiat articulos 9
eſſe admittendos, & poſtmodum illos ad-
mittit actualiter, ſi non fuit (inquit) appel-
latum à pronuntiatione de admittendo, non
poterit poſtea appellari ab ipſa admiſſione,
cùm admiſſio ſit executio interlocutoriæ
prioris, & prima eſt, quæ grauat, non autem
ſecunda, ſequitur etiam Ruginell. *in tractatu
de appella. §. 2. capit. 3. numer. 85. & numer. 167.*
& meliùs poſt alios, quos ipſe ibi citat *in
num. 168.* tenet etiam Sigiſmundus Eſcacia
*in tractatu de appell. quæſt. 17. limi 47. num. 140.
fol. 502.* & ibi etiam *numer. 137.* & ex eodem
Paulo Caſtr. & notata *in c. dilecti de renun-
tiatione.* tenet Ioan. Ferrari. *in tractatu de ap-
pellat. cap. 5. numer. 50.* Ex eodem etiam fonte 10
fluit, vt ſi iudex deferat iuramentum alicui
ex litigantibus, ſi alter, contra quem iura-
tur, non appellauerit ab huiuſmodi interlo-
cutoria, & grauamine delationis iuramenti

intra terminum decem dierum, & poſt illos
pars parata ſit iurare, ita vt ad effectum
perducatur interlocutoria probationis iu-
ratoriæ:minimè poterit appellari ab hac ad-
miſſione, quia eſt in executionem prioris, à
qua quemadmodum non poteſt, nunc ap-
pellari, quia extra terminum, ita nec ab ad-
miſſione,ita tenet Eſcacia *in d.tractatu de ap-
pellat.quæſt.*17.*limita*.34.*numer*.8. Seraphi. *in
tractat. de priuil.iura.priuileg*.102.*num*.6.*&* 7.

11 Nec obſtat Andreas Gaill *in ſingula.obſer.
centu*.1. *deciſio*.39.*incipit quando à iudice*. con-
trarium tenens in terminis, cui reſponde-
mus inferiùs ad reſponſionem primi argu-
menti.

12 Inde inſuper ex noſtra principali doctri-
na infertur, quòd ſi iudex tulerit aliquam
ſententiam ſiue interlocutoriam, ſiue diffi-
nitiuam, cuius lapſi ſunt decem dies, de-
mum citat illum quem officit ſententia, ad
videndum ſe declarari, & denuntiari: tunc
ab iſta citatione, & monitione non poterit,
validè appellari poſt lapſum decem dierum,
à die principalis grauaminis, & ſententiæ,
cùm iſta veniat in illius executionem, ita
conſuluit Andreas Barba.*in conſil*.7.*viſis du-
bijs colum*.2. *in princ.lib*.3. poſt Angelum, &
alios per eum citatos, ſequitur Lancelotus
Robert. *de attent*.2.*p.cap*.12. *limitat*.50. *num*.
119. tenet etiam Nicolaus Gar. *de beneficijs
1.part.cap*.1.*num*.586.Cæſar Con. *in repetitio-
ne l.vnicæ limi*.19.*num*.20.Galleſ.ad formam
Camer. oblig. *in* 2.*part*.3. *princ. in cap.reliqua
de proceſſu*.iunctis iis quæ ſcribit *numer*.38.*&
ſequentibus fol*.363. Marqueſſa.*de commiſſ*.1.*p.
cap*.13. *num*.1. & vide omnino quæ latiùs in
optimo caſu dixi (aliis citatis Doctoribus)
infrà 4. part. cap. 5. quòd inter ſe diſtent à
numer. 68. cum ſeqq. verſiculo ſed contra-
13 riam ſententiam, & opin.*&c.* vbi aliqua vti-
liſſima. vbi quòd licèt aliàs à cenſuris licet
appellari, non tamen à cenſuris fulminatis
per executorem in complementum execu-
torialium breuis, aut obligationis camera-
lis,quia eius veſtiuntur natura,& priuilegio.

14 Et idem dicimus de captura, à qua licèt
aliàs licet appellari, tamen à facta in execu-
tionem rei iudicatæ aut breuis camæ, aut
obligationis in formam camæ. minimè po-
terit appellari,ſicuti nec à re iudicata. Eſca-
cia *de appell quæſt*.17.*limit*.47.*memb*.1.*n*.160.
& vide quæ nos 2.p.c 5. à num.37. & ſuprà.
Ad quod etiam conducit,quod poſt Bal.tra-
dit Felin. *in cap.quoad conſultationem num*.14.
15 *de re iud.* Quòd ſi à prima ſententia appella-
ri non poteſt, nec etiam à ſecunda conti-
nente idem quod prima,Contar. *in l.vnic.C.
ſi dom. limi*.9.*numer*.16. Magon *deciſione Lu-
cenſ*.48.*n*.4. Gonzal.*regul*.8.*gl*.6.*ſub num*.183.

Et omnium ratio illa eſt potiſſimùm,quo- 16
niam iſte actus, qui venit in complemen-
tum prioris: non eſt qui grauat, ſed prior.
& ſic ad appellationem interponendam ille
prior actus, eius qualitas, tempus, & natu-
ra (qui eſt cauſa grauaminis,ſuper quo fun-
datur appellatio de neceſſitate *cap. cùm ceſ-
ſante de appellat.*) inſpici, & attendi debet,
non iſte ſecundus, Guido Papæ *conſilio* 574.
Corneus *conſil*.71.*numer*.20.*lib*.1. Felinus *in
cap.quoad conſultationem numer*.14. *&* 15. *de re
iud.* Gratus *reſpon*.16.*colum*.1.*num*.2. Rolan.
à Valle *conſ*.43.*num*.5 *in prin* Rota *deciſ*.100.
ex nouem part.1.*diuerſo*. & circa hunc articu-
lum & principalem opinionem, & doctri-
nam multa adduximus infrà 4. part. cap. 1.
poſt princip.quæ vtiliter conducunt ad pro-
poſitum.

Quibus ſic ſuppoſitis non obſtant in con- 17
trarium adducta fundamenta. Non primum
deductum ex Andrea Gaill, quia loquitur
de ſtylo Cameræ imperialis, non tamen de
iure communi, & eius diſpoſitione, vt eo-
dem patet,& reſpondet Eſcacia *in tractat.de
appella quæſt*.12.*num*.161.*fol*.171. & eundem
allegans Lancelotus Robert. loco de quo in
argumento *d. numer*. 175. ſpecialiter loqui-
tur de dicto ſtylo Cameræ Imperialis, vt ſe-
cus ſit de iure, prout ipſe Lancel. profitetur
eadem limita.50.*num*.118.*cum ſequentibus, &
limit*.53.*num*.36.*& eadem* 2.*p.cap*.12.pro quo
facit,quæ nos diximus hactenus.

Nec obſtat ſecundum ex Paulo de Ca- 18
ſtro, & Guido. Papæ, quoniam quando eo-
rum aſſertio, & doctrina procederet abſo-
lutè, & ſine limitatione, & ſcrupulo,de quo
per Lancelotum Robertum *in d. tract. de at-
tentatis* 2.*part.cap*.12.*limit*.50.*num*.66. *cum ſe-
quentibus*. & iterum inferiùs *à numer*.158.ta-
men longè diuerſum eſt à noſtro caſu, quo-
niam illic non appellatur à ſecundo graua-
mine,veniente in executionem prioris,vt in
noſtro caſu; ſed duntaxat appellatur ab alio
de nouo illato à iudice, eo quòd petita fuit
repoſitio eius grauaminis, quod ipſe pote- 19
rat reuocare, quia quoad ipſum iudicem in-
terlocutoria non tranſit in rem iudicatam,
quominus eam poſſit, quandocunque re-
ponere, & reuocare contrario imperio,iux-
ta text. *in l.quod iuſſit ff.de re iud.* vbi Iaſ. Ti-
raquell. & cæteri,& Fran. Abb.& omnes ca-
noniſtæ *in cap.cùm ceſſante de appella.* Felinus
in cap. qualiter, & quando de accuſat. & nos la-
tè ſuprà *c. præcedenti.* & ita cum iniuſtè fuiſ-
ſet grauata pars, iuſtéque petierit repoſitio-
nem, iudici iure permiſſam, à denegatione
interponitur appellatio, licèt reperiatur ex- 20
tra decem dies à tempore prioris grauami-
nis dummodo emittatur intra illos compu-
tandos

21 tandos à die denegatæ repoſitionis, in tantum quòd iſte appellans debet eſſe cautus, vt non appellet à cauſa, & grauamine de præterito, ſed de præſenti tantùm, hoc eſt à denegata repoſirione, vt in ſimili caſu dicit Philip.Fran. *in cap.ex parte tua 47.ſub n.9. de appellat.* quem ſequitur Eſcacia *de appellat. quæſt.* 12. *num.* 149. vbi poſtquam dixerunt, quòd à carceratione poteſt quandocumque appellari etiam poſt decem dies, quia carcer ſemper, & continuo ac quotidie grauat:
22 limitant, vt non procedat quando appellaret carceratus præterito grauamine, ſiue allegaret cauſam grauaminis de præterito, quia tunc non poſſet appellare poſt lapſos decem dies, & ſic cautè debet appellari à cauſa grauaminis de præſenti. ſic cùm iſthæc negata repoſitio non ſit executio actualis prioris grauaminis, quia ipſa aliter ſit; ſed aliud, & nouum grauamen, ideo non officit noſtræ doctrinæ, & reſolutioni.

Nec obſtat tertium, & vltimum de l. *quod ſi nolit verſic. illud plenè ff.de ædilit. edict. l.non omnes, §.fin.ff.de re milit.* 1. & Tiraq. *de retract. conuen.ad fin.tituli à numer.*42. quibus dicitur aliud eſſe promiſſionem de vendendo, aliud ipſam venditionem, quia ipſa venditio obli-
23 gat de præſenti, & promiſſio de vendendo obligat de futuro, hoc eſt, ad compellendum obligatum ad venditionem ſibi faciendam, vt latè ipſe Tiraquell. *ibi num.*42. poſt
24 alios. quia reſpondetur, quod non propterea vnaquæque eſt diuerſa in ſe ipſa reſpectu illius effectus, quem de iure operatur, ac ideo executio ipſius obligationis de vendendo, non eſt aliud quod ipſa promiſſio, quia executio eſt pars diſpoſitionis principalis, quæ illi inhæret, ſecundùm ea quæ exactiùs diximus infrà 4.part. cap. 1. poſt princ. vbi aliqua (quæ & vtilia, & neceſſaria ſunt) adduxi ad huius capituli materiam, & ideo aliud eſt executio, & effectus, ſeu complementum vnius contractus ſui ipſius, & reſpectu eiuſdem: aliud verò ipſe contractus reſpectu alterius diuerſi, quapropter à ſeparatis non ſit bona illatio.

CAPVT IV.

Quando, & quibus caſibus iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à carceratione, ſeu detentatione, vt qualis ea iniuſta ſit intelligatur. & quid ab eius relaxatione.

SVMMARIVM.

Carceris attributa. num. 1.

*Carcer eſt inuentus ad cuſtodiam, vt delicta non maneant impunita. num.*2.

*A carceratione iuſta appellationi non deferentem vim non facere, decernit Senatus. num.*3.

*A carceratione iniuſta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus. num.*4.

*Carcerationis grauamen continet damnum irreparabile per diffinitiuam. num.*5.

*A carceratione iniuſta licet appellare interim reo manente in carceribus iudicis à quo, donec ſuperior aliud cenſeat. ibidem, & num.*6.

*Carceratio ex quot cauſis iniuſta dicatur. num.*7.

*Carceratio iniuſta eſt facta per iudicem incompetentem, aut aliàs iuriſdictione carentem. n.*8.

*Carceratio ab incompetenti facta ad effectum remittendi ſuo iudici, non tamen cognoſcendi iuſta dicitur. num.*9.10. *&* 11.

*Carcerare poteſt iudex incompetens ad effectum remittendi, etiam ſi non ſit periculum in mora. num.*12.

Carcerare poteſt ſæcularis iudex clericum repertum in flagranti vel in cauſa proxima ad delinquendum, & remittendum ſuo iudici. num. 13.

Capi poteſt miles à iudice ordinario ad effectum remittendi. num. 14.

*Vicarius foraneus non eſt ordinarius, ſed delegatus. num.*15.

*Vicario generali quando cenſeantur commiſſæ cauſæ criminales, & aliæ requirentes ſpeciale mandatum. num.*16.

*Vicarius foraneus licèt de cauſis criminalibus non cognoſcat; tamen poteſt carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi. num.*17.

A vicario foraneo carcerante clericum, vt remittat appellationi emiſſæ Senatus, vel non vim fieri, vel remitiendo no haze fuerça, &c. *decernit. num.*18.

*A carceratione facta per delegatum appellationi deferendum, declaratur. num.*19.

*Carcerare poteſt delegatus, quando de fuga timetur. num.*20.

*Carceratio per iudicem non habentem merum imperium dicitur iniuſta. num.*21.

*Carceratio eſt meri imperij, quo caret delegatus etiam poſt litem conteſtatam. num.*22.

*Delegare poteſt Princeps cauſas meri, & mixti imperij. num.*23.

*Imperij meri quot ſint genera, & quæ delegabilia. num.*24.

*Coërcitionem modicam quilibet delegatus, vel ordinarius recipit. num.*25.

*Delegatoria ſunt quæ competunt iure magiſtratus de iure ciuili. num.*26.

*Cauſæ meri, & mixti imperij de iure canonico delegari poſſunt, etiam per inferiorem à Papa. num.*27.

*Carcerare non poteſt delegatus de iure ciuili cum limitationibus, ſecus de iure canonico. num.*28. 29. *&* 30.

Delegatus

Delegatus in ciuilibus an poſſit teſtem vacillantem torquere. num.31.

Et an tunc illum capere poſſit. num.32.& 33.

Carceratio dicitur iniuſta facta à priuato. num. 34.

Et quando quis incidat in pœnam priuati carceris. num.35. remiſſiuè.

Carceratio dicitur iniuſta à iudice Eccleſiaſtico laici ſine brachio ſæculari, etiam in cauſis, quibus de illo poteſt cognoſcere. num.36.& 37.

Iudex Eccleſiaſticus licèt in ſpiritualibus habeat in laicos iuriſdictionem, intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Eccleſiaſtica, non carcerem niſi inuocato auxilio. num. 38.

Carceratio in laicos per Eccleſiaſticum abſque auxilio dicitur iniuſta & nulla, & recurſus ad Regem legitimus. num.39.

Et quibus remedijs. ibidem, num.40.& 41.

Carceratio dicitur iniuſta facta per iudicem habentem iuriſdictionem ſuper qualitate, de qua tamen non conſtat. num.42.

Qualitas quæ defert iuriſdictionem, ante omnia diſcuti,& probari debet. num.43.& 44.

Iuriſdictionis exercitium, vt attribuatur, ſatis eſt qualitatem in libello deducere, licèt de ea queat dubitari. num.45.

Qualitas tamen illa ſi à principio negetur, debet conſtare ſummariè, plenè tamen. num.46.

Concubinam clerici vt capiat Eccleſiaſticus, ſi ſit vxorata; debet eſſe concubinatus notorius. num.47.

Iudex ſæcularis vt de concubinatu cognoſcat, debet eſſe notorius. num.48.

Carcerari non poteſt habens ſaluum conductum à Principe. num.49.

Saluus conductus in epiſtola Principis habet vim legis. num.50.& 51.

Captus ſub ſaluo conducto ita debet in priſtinum relaxari, vt ampliùs capi non poſſit. num.52.

Captus in Eccleſia ita debet relaxari, vt iterum capi non poſſit. num.53.

Relaxare obligatus debet captum ponere extra ſuum territorium in loco, quo capi non poſſit. num.54.

Et vt difficilis ſit eius perſecutio. num.55.

Saluus conductus infringitur per nouum delictum, & etiam reſpectu antiqui. num.56.& 58.

Princeps ſatis offenditur per delictum. num.57.

Clericus incarcerari non poteſt pro debito ciuili. num.59.

Secundùm magis, & probabiliorem communem. num.60.

Clerici non conueniuntur, vltrà quàm facere poſſint. num.61.

Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, ſed cautionem iuratoriam præſtat. num.62.

Fructus beneficij ſequeſtrantur ob debitum clerici, vt ſatisfiant creditores ad congrua præſtanda clerico. num.63.

Ludouici Gomeſij opinio reprobatur. num.64.

Clericum obligatum in forma Cameræ an poſſit licitè pro debito incarcerari. num.65.

Clericus vt gaudeat priuilegio, c.Odoardus, debet eſſe in ſacris, aut altari ſeu miniſterio Eccleſiæ deſeruiens. num.66.

Clericus prò debito ante ordinum ſuſceptionem an poſſit carcerari. num.67.

Clericus etiam in ſacris pro debito poteſt capi, ſi ſubſit fuga ſuſpicio, & exportat res ſuas.num. num.68.

Clericus vt reddat depoſitum poteſt incarcerari. num.69.

Clericus iuſtè capitur pro debito ex delicto etiam ciuiliter tractato. num.70.

Clericum conductorem Regij vectigalis poſſe carcerari,& in carcere ſæculari. num.71.

Monachus pro debito ciuili capi non poteſt.num. 72.

Et quid quando ingreſſus ſit religionem in fraudem creditorum, vel poſt eius capturam, vel poſtquam iam petita ſit in eum executio.num. 73. remiſſiuè.

Aduocatus Licentiatus, Doctor aut etiam Bacalaureus an pro debito ciuili poſſit incarcerari. num.74.& 75.

Et in Doctore, qui nec legit, nec aduocationis officium exercet. num.76.& 77.

Tutor pro debito ſui pupilli capi non poteſt. num. 78.

Tutor capi poteſt pro debito pupilli, ſi nolit exhibere illius bona, vt fiat executio. num.79.

Pupillus pro debito non poteſt carcerari. num.80.

Minor viginti quinque annis pubes an pro debito poſſit capi. num.81.& 82.

Mulier pro debito merè ciuili non carceratur. num.83.

Mulier capi non poteſt pro debito publico aut fiſcali. num.84.

Mulier ſuccedens laico pro debito fiſcali an capi poſſit remiſſiuè. num.85.

Mulier ratione tutelæ incarcerari non poteſt. num.86.

Mulier pro debito deſcendente ex delicto capi poteſt. num.87.

Mulier meretrix,& perſonaliter in iudicio comparet, & pro debito carceratur. n.88. & quid in meretrice maritata. num.89.

Mulier non cogitur perſonaliter in iudicio comparere, ſed per Procuratorem. num.90.

Et quid quando iudicium abſque illa exerceri non poteſt. num.91.

Mulier proferendo teſtimonio in cauſa criminali perſonaliter comparere cogi poteſt. num.92.

Capi non poſſunt, qui inuicti non vocantur in iudicio,& quales ſint. num.93.

Capi non poſſunt qui vltra quàm facere poſſint, non tenentur. num.94.

Capi

Capi non poſſunt pro debito qui per infortunium, naufragium, ſeu incendium bona ſua amiſere. num.95.

Ruſticus quo tempore capi non poſsit. num.96.

Nobilis pro ære alieno non incarceratur. num. 97.

Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur. num.98.

Carcerari non debet grauiter infirmus, etiam pro delicto. num.99.etiam pro debito ciuili. num. 101.

Vulneratus non carceratur, ſed præſtat fideiuſſores, alias cuſtodias ei apponit iudex ſuis expenſis. num.100.

Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito ciuili num.102. & quando pro delicto. num.ſeqq

Debitor ſuſpectus de fuga carcerari poteſt. num. 103.

Hæres durante tempore conficiendi inuentarium capi non poteſt. num. 105. qui vltra inuentarium tenetur, ſi bona in eo contenta abſcondat. ibidem.

Hæres obligatione quoad factum perſonale qua tenebatur defunctus, capi non poteſt. num. 106.

Debitor habens literas dilatorias à partibus, vel à iudice, intra illum terminum capi non poteſt. num.107.

Dilatio, & mora à iudice quando debitori dari poſsit. num.108.

Literarum dilatoriarum debitoribus conceſſarum qualis ſit effectus. num.109. & num.110.

Creditorum maior pars ſi inducias det debitori, interim non carceratur. num.111.

Literæ dilatoriæ generales an intelligantur in debito iurato, & debitis fiſcalibus, & debitis priuilegiatis, & an extendatur ad fideiuſſores afidati. num.112. remiſsiuè.

Confugiens ad locum, quo iure vel conſuetudine capi non poteſt, relaxandus eſt. num.113.

Captus in Eccleſia eidem relaxatus reſtituitur. ibidem, & num.114.

Ab Eccleſia extrahens delinquentes publicè excommunicatur, & omnia reſtituere tenetur, & vim facere declarat Senatus. ibidem.

Clericus ab Eccleſia inuitus extrahi non poteſt, ſicut nec laicus. num.115.

Ab Eccleſia plures particulari ratione extrahi, & capi poſſunt. num.116. remiſsiuè.

Immunitate Eccleſiæ ſententia non gaudentes ſi appellent ab extractione, vim non fieri, decernit Senatus. num.117.

Captus in Eccleſia an ſit detinendus in carcere, interim dum quæſtio ſuper reſtitutione ad illam, decidatur. num.118.

Immunitates Eccleſiæ an inuitis rectoribus eius, poſsit aliquis renuntiare. num.119.

Carceratio dicitur iniuſta, ſi fiat in carcere obſcuro, & atrato, & quando ita dicatur. num. 120.& 121.

Carceres ſubterranei dicti, ſuetanos, ob quæ, & quando ſint prohibiti. ibidem.

Carcer ita eſſe debet vt carceratus pœnam non patiatur. num.122.

Carceratus quando poſsit detineri in vinculis ſimul. num.123.

Saluus conductus quanto tempore, & locis duret. num.124.

Carceratio iniuſta dicitur ratione ordinis non ſeruati. num.125.

Cauſa ciuilis à captura incipi non poteſt, niſi debitum ſit ex re iudicata. num.126.

Capturam pro debito debet præcedere citatio, cauſæ cognitio, & ſententia tranſlata in rem iudicatam. num.127.

Ante capturam quod non eſt deductum, non poteſt poſtea deduci ad eius iuſtificationem. ibidem.

Debitor captus omiſſo iuris ordine an ſit relaxandus ſi verè debitor appareat. num.128.

Carceratus pro debito falſo, an poſsit pro vero detineri. num.129.& 130.

Debitor ex publico inſtrumento non carceratur, niſi habeat clauſulam guarentigiatam, & ſit liquidum. num.131.

Capturam debent præcedere legitima indicia. num.132.

Indicia ad capturam qualia legitima ſint. num. 133.

Iudicis arbitrium circa capturam debet ſubiacere iuris regulis, num.134.

Captura ante informationem, & teſtium receptionem in ſcriptis, eſt iniuſta. num. 135. & ſeq.

Ad capturam in delictis grauibus, & pœnam corporis afflictiuam habentibus leuia indicia ſufficiunt. num.137.

Informatione non recepta in ſcriptis, ſed extraiudiciali, non poteſt in quolibet delicto ad capturam procedi. num.138.

Niſi tribus concurrentibus, quia tunc cum extraiudiciali informatione capi poteſt delinquens. num.139.

Quod procedit, ſi procedatur ex officio, ſecus ſi procedatur ex querela partis, niſi duo tunc concurrant. num.140.

Confeſsio vulnerati grauiter quando ſufficiat ad capturam delinquentium. num.141.

Captus pro vno debito quando poſsit pro alio recommendari. num.142.

Obligatus realiter duntaxat non tamen perſonaliter, carcerari non poteſt. num.143.& ſeqq.

Hypothecans pro alio rem ſuam, & non perſonam, dicitur debitor reſpectu rei exhibita tantùm. num.144.& 145.

Actio perſonalis limitata ad capturam non extenditur. n.146. & 147.

Praxis

Praxis hodierna tabellionum, y me obligo con mi perſona y bienes, vnde ortum habuit. num. 148.

Caſus de facto refertur, quo executor ſententiæ, qua dicebatur, capi bona, proceſsit ad capturam perſonæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viam violentiæ. num. 149.

Obligatus realiter tantùm tunc capi poteſt, ſi bona deſierit poſsidere doloſè. num. 150.

Ita ſi rem attriuit vel conſumpſit. num. 151.

Carceratio iniuſta dicitur ratione rei & cauſa. num. 152.

Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem, relaxandus eſt ſub fideiuſsione oblata. num. 153.

Aliàs appellationi eſſe deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ. num. 154.

Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem ſub fideiuſſoribus relaxatur. num. 155. & 156.

Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictiuam etiam ſub fideiuſſoribus non relaxatur. num. 157.

Quod etiam obtinet in clericis. num. 158.

Delictum enorme in clerico quale dicatur. num. 159.

Clericus non relaxatus ſub fideiuſſoribus, vbi habet locum de poſſeſsionis pœna. num. 160.

Clericus captus non relaxatur ſi crimen habeat pœnam corporalem, vel delictum ſit graue. num. 161. & 162.

Clericus non relaxatur captus pro delicto in quo iure ciuili etiam ſub fideiuſsoribus non relaxatur. num. 163.

Captus pro delicto, quo eſt appoſitum exilium, an ſit relaxandus. num. 164.

Qui teneant partem negatiuam. ibidem.

Pœnam exily eſſe corporis afflictiuam, qui teneant. num. 165.

Et quid iure Regio, & canonico ſeruandum num. 166. & 167.

Captus pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 168.

Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 169.

Palinodiæ pœna non poteſt exequi in abſentem, ſed in perſonam. num. 170.

Palinodiæ pœna clericus ſicut nec nobilis non plectitur. num. 171.

Cauſa omnis tangens famam dicitur grauis. num. 172.

Palinodiæ pœna eſt infamatoria. ibidem.

Indiciatus ad torturam ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus, non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 173.

Tortura quando poteſt dari ad eleuandam varietatem à teſtibus etiam in cauſis pecuniarys, carceratus non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 174. & 175.

Carceratus pro crimine falſi, etiam vbi eſt pœna pecuniaria, non relaxatur ſub fideiuſſoribus, & quid de iure canonico. num. 176.

Captus in flagranti, etiam vbi pœna eſt pecuniaria, non relaxatur ſub fideiuſſoribus. num. 177.

Et quid in reperto de nocte cum armis. num. 178.

Confeſſus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxatur ſub fideiuſſoribus. num. 179.

Et quid in ſolo conuicto licèt non ſit confeſſus. num. 180.

Condemnatus reus non relaxatur ſub fideiuſſoribus, ſed ſolutione liberatur. num. 181.

Condemnatus ad rem vel poſſeſsionem tradendam, non liberatur præſtando fideiuſſores. num. 182.

Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, ſi deponat pecuniam. num. 183. & 184.

Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando ſub fideiuſsione aut depoſito ſit relaxandus hodie ex bulla Pij V. num. 185.

Captus non relaxatur ſub fideiuſſoribus quando cauſa in proximo eſt determinationis ſi hucuſque diſtulit fideiuſſores praſtare. num. 186.

Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur poſt concluſionem, ſi ex actis appareat de eius innocentia. num. 187.

Reum ſine fideiuſſoribus relaxatum tempore ferendæ ſententiæ poteſt iudex in carcerem reuocare. num. 188.

Carceri ſe offerens an debeat ſub fideiuſſoribus relaxari. num. 189.

Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ, an reus ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 190. 191 & 192.

Pœna vbi relicta eſt arbitrio iudicis an captus ſub fideiuſſoribus ſit relaxandus, & quando non. num. 193.

Reus confugiens à carcere non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus, etiam vbi aliàs relaxaretur. num. 194.

Aufugiens ad ſuperiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere, quia talis fuga non eſt punibilis. num. 195.

Illuſtris etiam in quolibet delicto vel multum diues, & aliàs nobilis quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus, vel cuſtodibus, vel domus, palatium, ciuitas, pro carcere ſit aſsignanda, vel quando ſub iuratoria cautione. num. 196. remiſsiuè.

Captus quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus commentarienſibus. num. 197. remiſsiuè, & 198. vbi de praxi.

Debitor adyciendus creditori torque ferreo an ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. num. 199. & 200.

Captus

Captus pro delicto caſu commiſſo an relaxandus ſub fideiuſſoribus. ibidem.

Pœna verberum, aut fuſtigationis an permittat relaxationem ſub fidoiuſſoribus. num.201. & ſeq.

Infamia ſola deperſe non admittit relaxationem fideiuſſorum. num.202.

Pœna dicta, de verguenza, eſt corporis afflictiua. num.203.

Pœna mitra, quam ſolet apponere iudex Eccleſiaſticus, eſt corporis afflictiua. num.204.

Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiua, & an de iure ciuili aut Regio imponi poſsit. num.205.

Pœna carceris, quibus caſibus iure Regio imponi poteſt. num.206.

Pœna carceris quando imponitur ſub fideiuſſoribus, reus non relaxatur. num.207.

Pœna candentis ferri appoſitionis apponenda ſecundò nubenti viuente vxore relaxat ſub fideiuſſoribus. num.208.

Et hæc pœna iure canonico locum habet. n.209.

Iudex Eccleſiaſticus pœnam infligentem membri mutilationem vel ſanguinem non poteſt imponere, aliam tamen pœnam corporalem bene imponere queit. num.210.

Fuſtigationis pœnam imponit iudex Eccleſiaſticus. ibidem.

Exilij pœnam iudex Eccleſiaſticus imponit. num. 211.

Item detruſionis in monaſterium. ibidem.

Item, & perpetui carceris, & de alijs. ibidem.

Pœna ſuſpenſionis ab officio ſeu beneficio non admittit relaxationem ſub fideiuſſoribus. n.212.

Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur, ſi ſit grauiter infirmus, & commodè in carcere non queit curari. num.213.

Et quando ſecus. num.214.

Et quid ſi infirmus non habet fideiuſſores, vel minùs idoneos, & ſit incarceratus pro delicto ciuili. num.215. & 216.

Fideiuſſores ſub quibus ſit carceratus relaxandus, obligandus erit repræſentare reum, ſtando iuri, ac iudicato ſoluendo. num.217.

Fideiuſſor ad relaxationem ob innocentiam, de qua conſtat, ſufficit obligari de repræſentando. num.218.

Fideiuſſorem ſi reus non inueniat, & pignus offerat, eſt audiendus, cùm meliùs conſulatur fiſco. num.219.

Fideiuſſores ſi non inuenit carceratus, non relaxatur. num.220.

Fideiuſſores dandi ſunt in loco iudicij, niſi ibi non reperiat, quia alibi recipiuntur, dummodo in loco ſubiecto iudici. num 221.

Fideiuſſores non habens, quando ſub cautione iuratoria relaxatur reus de conſuetudine. num. 222.

Relaxatus à iudice ſimpliciter dicens ſub fideiuſſoribus, ad quid iſti teneantur. num.223.

Fideiuſſores ſi non recipiantur, tabellio & iudex quando parti teneantur ad intereſſe. n.224.

Fideiuſſor non poteſt obligari pro pœna corporali, quia non eſt Dominus membrorum ſuorum. num.225.

Reus eadem cauſa, qua in prima inſtantia non relaxatur, vel relaxatur ſub fideiuſſoribus, pariter & in ſecunda, & vlterioribus. num.226.

Carceratio, vbi à iure admittitur appellatio, licita non eſt. num.227.

Appellatio ab iniuſta incarceratione quandocumque etiam poſt decendium admittitur. num.228.

Carceratio, cùm quotidie grauet, ſemper carceratus dicitur eſſe intra decendium. num.229.

A carceratione ex eadem cauſa, & ab eodem iudice, nonniſi ſemel licet appellare. num.230. & 231.

Carceratum eſſe legitimè, vbi eſt declaratum, debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies. num.232.

Carceratus in appellatione à carceratione iniuſta ex vna cauſa, ſi ſuccumbat; poterit poſtea ex alia appellare, iterum ab ipſa carceratione. num.233. & 234.

Relaxatus ſub fideiuſſoribus de ſoluendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carceratione. num.235.

Carceratus pro cauſa ſui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ, non poteſt appellare. num.236.

A carceratione appellans poſt decem dies debet allegare cauſam grauaminis de præſenti, non de præterito. num.237.

Relaxatio carceris an ſuſpendatur per appellationem. num.238.

Contrariorum eadem eſt diſpoſitio. num.239.

Carceratio non ſuſpenditur per appellationem à reo interpoſitam. num.240.

Ius idem eſt in actu conficiendo, quod in deſtruendo. num.241.

A relaxatione excommunicationis non licet appellare. num.242.

Relaxationem carceris ſuſpendi per appellationem, immò viui fieri declarandum, defenditur. num.243.

Ab articulo præiudiciali cauſæ principali licita eſt appellatio. num.244.

Prohibitam qui dicit appellationem, tenetur probare. ibidem.

Carceratio iuſta à principio, pariter & in cauſa appellationis ab ea. num.245.

Relaxationis carceris reuocatio per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet appellatione pendente, & aufugiſſet. num.246.

Ratio quæ vincit regulam contrariam, multo fortiùs eam, quæ pro ratione facit. num.247.

Ratio prohibendi appellationem à captura durat, & in eius relaxatione. num.248.

Excommunicationis abſolutio non ſuſpenditur per appellationem, quia periculum eſt in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in feſtinatione. num.249.& 250.

A relaxatione carceris appellationi niſi deferat . iudex vim facere, decernit Senatus. num.251.

Quæ doctrina limitatur in relaxatione carceris facta per ſuprema tribunalia, quæ non ſuſpenditur per appellationem. num.252.

Relaxatio rei ob innocentiam non ſuſpenditur per appellationem. num.253.

Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab iniuſta carceratione, an arretet iudicem deferre, & ſimul relaxare reum à carceribus. num.254.

Appellatio à mandato de capiendo non ſuſpendit capturam faciendam. num.255.

Captura poſt appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem cauſæ expeditionem. num.256.

Geſtum in faciliorem cauſæ expeditionem non venit vt attentatum reuocandum. num.257.

A carceratione iniuſta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere iudicis inferioris. num.258.

Appellatio à carceratione iam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur. num.259.

Condemnatus iam an & quando eſt relaxandus appellans. num.260.

Natura appellationis eſt omnia in præſenti ſtatu conſeruare. num 261.

Geſtum præcedens appellationem, & eius tempus ad appellandũ non dicitur attentatum. n.262.

Relaxatio carceris appellatione pendente eſt attentatum. num.263.

Prouiſio Regia, & eius decretum non comprehendit in repoſitione, niſi attentata iniuſtè facta. num.264.

Carceratus appellans ſi virtute Regij decreti relaxaretur, interim de nihilo ſeruiret deferre, cùm appellatio grauamine ceſſante euaneſcat, & ſic nihil ſuperiori relinqueretur cognoſcendum. num.265.266.& 267.

Grauaminis cognitio, & reuocatio pertinet ſuperiori Eccleſiaſtico, non autem Senatui Regio, cui tantùm ſpectat determinatio ſuper vi & delatione. num.268.& 269.

1 CVM ille ſepulchrum viuorum, qui in omnibus mortui videntur, conſummatio bonorum, conſolatio inimicorum, & experientia amicorum, ſpecies torturæ, mortis ſimilirudo, mala mãſio, purgatorium huius vitæ, & locus horribilis, carcer, tum propter priuationem conuerſationis, tum etiam
propter ſqualorem, & immunditiam, quæ in 2
carceribus reperitur, aſſignetur à iure delinquentibus; vt ibi detenti cuſtodiantur, ne fugientes ſui facinoris condignam pœnam poſſint euitare; neque delicta maneant impunita *l.1. & toto titulo ff. & C. de cuſtodia reorum.* & omnes criminaliſtæ. quapropter ſi iu- 3
ſtè à iudice facta ſit carceratio, eo quòd eſt mera interlocutio, à iure permiſſa, & cauſæ neceſſaria, ſi ab ipſa per carceratum emittatur appellatio, non cogit Senatus iudicem Eccleſiaſticum illam deferre, quia vim non facit; imò ſibi cauſa remittenda eſt, cùm & ius delationem neget, nec tũc grauat carceratio, ita tenet Philipp. *in c. ſuper eo el 2. de appel. in c. ex parte el 1. col.2. eod. tit.* & Zerola *in praxi Epiſcopali 1.p. verbo appellatio. in q.6. verſiculo ad primum dicitur quod non.* & alibi paſſim per Doctores, argumento text. *in l. ante ſententiæ tempus C. quorum appell. non recipi.* & Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reformat. c.20.* & ea quæ in eius declarationem adduximus ſuprà 1.p. cap.1. in principio, Campanill. *diuer. iur. rubr. 11. c.13. n.312.*

Quæ doctrina tunc vera eſt, & indubita- 4
ta, quotieſcũque carceratio iuſta eſt, & debitis ſolemnitatibus facta ſit, non tamen quando iniuſta eſt, quia tunc meritò ſuprema tribunalia vim fieri declarant, ſi iudex iuſtæ huic appellationi non detulerit, quia continet damnum irreparabile, ita cẽſuit declaratio Cardinalium circa d.c.20. Concil. Tridentini *d. ſeſſ.24. de reform. c.20. verſ. ab iſta reparari nequeat,* ibi, Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum: interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita aliud iuſſerit.) Hactenus de declaratione. & idẽ deciſum fuit per interpretes Concilij Trid. 4. *p. deciſio. nouiſſimarum.* quæ cum declarationibus Cardina- 5
lium ſunt *deciſ 224. fol.87.* ibi, Congregatio Concilij cenſuit grauamẽ indebitæ carcerationis eſſe ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeũt, ideóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere ex decreto c.20. circa principiũ. & ordinarium teneri huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum tráſferri, ad iudicẽ appellationis: interim tamen reo remanẽte in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita aliud iuſſerit, &c.) Vide igitur iniuſtam carcerationem cauſam præſtare appellationi, vt ex pluribus Anton. Gomez 3. *tomo varia. cap. 10. numer. 10.* vterque Barboſa alter *in l.2. in princ. parte 2. numer.33.* alter verò *in remiſſio. ad Trident. ſeſſ. 24. de reformat. cap.20. numero 10.* Caldas Pereira *in l. ſi curatorem habens*

verbo

verbo per quod numer. 31. Soarez, & Donat. à
Fin. *tom.* 2. *communium opinio. lib.* 9. *tit.* 3. *n.* 2.
Mainard. *deciſ.* 25. *li.* 2. Aloyſi. Ricci. *in collect.*
deciſ. p. 3. *colum.* 642. *verſic. primo.* Proſper de
Aug. *in additio. ad Quarant. in ſumma Bullary*
verbo, Archiepiſcopi authoritas, verſic. 18. *autho-*
ritas n. 20. *litera H, pagi.* 64. & 71. vbi refert
prædictam Cardinalium congregationem,
Franch. *in cap. ſuper eo* 12. *n.* 2. & 3. *de appellat.*
Bal. *in l* 2. *verſ. ſed incidenter n.* 6. *C. de Epiſcopa.*
audien. Ang. Areti. *in l.* 2. *num.* 27. *ff. de appella.*
recipi. & idem Angel. *in tract. de maleficys ver-*
bo præſente dicto Caio n. 16. *verſic. quæro an ap-*
pellatione. Guido Papæ *tract. de appellat. q.* 30.
n. 29. *tomo* 5. *fol.* 58. Lancel. *tract. de attent.* 2. *p.*
cap. 12. *limi.* 33. *n* 4. qui quidem, & alij plurimi
6 affirmant, & Campanill. *vbi ſuprà.* vt quan-
do à carceratione propter iniuſtè factam, pu-
ta, appellatur, ei deferendum ſit, reo tamen
in carcere manente, donec ſuperior aliud
præcipiat, ad cuius delationem, & iudicem
omnino teneri, quapropter vt in hoc nullus
decipiatur, diligenter feſtinandum, & decla-
randũ eſt, quibus caſibus carceratio iniuſta
ſit, in eius appellatione vim iudex facere di-
catur, de quo vide poſt alios Marqueſ. *de*
commiſſ. 1. *p. c.* 12. *n.* 53. Dueñas *regu.* 52. *limi.* 1.
7 Et ad maiorẽ claritatem, & diſtinctionem
captura dicitur iniuſta, aut ratione iuriſdi-
ctionis, aut ratione perſonę, aut ratione tem-
poris, aut ratione loci, aut ratione ordinis
non ſeruati, aut ratione cauſæ, & rei de qua
agitur, quorum vera, & exacta cognitio tibi
aduocato, & honorem, & lucrum, hoc in mi-
niſterio noſtro degenti in tribunalibus ſu-
8 premis præſtabit. In priori igitur, quoad pri-
mum dicitur iniuſtus carcer, ſiue in eo de-
tentatio ratione iuriſdictionis, & ſic ille, qui
nõ habet iuriſdictionem, vel eam habet, ſed
eſt incompetens iudex, carcerare non po-
teſt, quod ſi fecerit, carceratio ab ipſo decre-
ta, & inualida, & iniuſta reputabitur, ita con-
ſuluit Bald. *conſ.* 285. *vol.* 1. *col.* 1. & *conſil.* 318.
col. 4. & *in c cauſam matrimonij circa fi. de off. de-*
legati. Proſpe. Farin. *in praxi crimi lib.* 2. *q* 27.
n. 3. adeò vt faciens carcerare aliquem per
iudicem incompetentem, perdit cauſam, ſe-
cundùm Paridem de Puteo *in tractat. ſyndic.*
verbo captura c. 5. *n.* 6. *fol.* 128. Socinus *conſ.* 99.
col 2. *vol.* 3. Decianus *conſ.* 75. *col. fin.* Ananias
conſ. 55. *colum.* 2. & ibi Bologninus, Doctores
Curt. Iuni. Purpu. & Iacob. de ſancto Geor-
gio *in l. magiſtratibus, & in l. cui iuriſdictio ff. de*
iuriſdict. omni. iud. Curtius *in tract. de ſequeſtr.*
q 27. Iaſ. *in* §. 1. *num.* 95. *inſt. de actionibus, & in*
l. 2. *colum.* 6. *in fin. verſic. nota tamen diligenter*
ff. de iuriſd. omni. iud. Rochus Curtius *in cap.*
at ſi clerici in 3. *nota. de iudi.* Roland. *conſil.* 65.
num. 6. *verſiculo ſed præmiſſis non obſtan. vol.* 3.

quæ communis opinio eſt ſecundùm Bo-
nacoſam, de qua teſtatur *in* 1. *p. ſuarum com-*
muni. opinio. verſic. captura ad hoc in fin. pag. 19.
colum. 2. ſecundùm quorum intelligentiam,
& doctrinam appellationem iuſtam eſſe
conſtat, vimque fieri à non deferente, eo
quòd detentio iniuſta eſt.
Quæ tamẽ regula licèt in ſe vera ſit, non 9
tamen ita procedit, quando iudex incom-
petens aliquem caperet, non ad effectum
cognoſcendi de ipſa cauſa, ſed ad remitten-
dum captum ſuo iudici competenti, quo ca-
ſu cum nec poſſit de incompetentia iudicis
allegari, & opponi, iuſta meritò dicitur car-
ceratio, vt notat Bart. *in d. l. magiſtratibus* 1. *q.*
receptus communiter ibi à cæteris Docto- 10
ribus, qui dicit municipales magiſtratus non
habentes poteſtatẽ cognoſcendi cauſas ma-
iores, in quibus corporis ac ſanguinis pœna
imponitur de iure, poſſe delinquentes etiam
maiori, & corporali pœna dignos, incarcera-
re, & ad maiorem remittere iudicem, text *in*
§ *iudicem in auth. de defenſoribus ciui. collatione*
3. qui quamuis loquatur in defenſoribus ge- 11
neraliter, intelligendus tamen eſt in omni-
bus iudicibus, vt tenet B. *in d. l. magiſtratibus.*
vbi Purpu. *n.* 8. & 9. qui ampliat etiam ſi non 12
ſit periculum in mora *ff. de iuriſdictione om-*
nium iudi. idem B. *in l. ſi quis in ſeruitute ff. de*
furtis, per text. *in l. fin. ff. de offic. præfecti vigi-*
lum. Boërius *d. deciſ.* 315. *num.* 34. *ad medium*
verſic. & ſic Dominus de Caſtellario. Proſper Fa-
rin. *in* 3. *tomo pract. crimi. q.* 27. *num.* 5. vbi ad-
ducit ſimile de iudice ſæculari carcerante 13
clericum deprehenſum in flagranti, ſcilicet;
vel cauſa proxima ad effectum illum remit-
tendi ad iudicem ſuum Eccleſiaſticum, de
quo per ipſum *in* 1. *tomo q.* 8. *à n.* 116. & Bo-
badil. *in Polit. lib.* 2. *c.* & facit etiam, quod de 14
milite delinquente dicimus, captóque à iu-
dice ordinario ad effectum illum remitten-
di ad ſuum iudicem militarem, iuxta text. *in*
l. de militibus, & l. non dubium. & ibi gloſſ. &
communiter Doctores *ff. de cuſtodia reorum.*
Ex quibus etiam inferri poteſt ad vica- 15
rios foraneos, iudices non ordinarios, ſed
delegatos ad vniuerſitatem cauſarum, vt ex
alijs dicit Zerola *in praxi Epiſcopali* §. *vicarius*
1. *p. verſ.* 2. iuxta gloſſam *in clem.* 2. *verbo fo-*
raneo de reſcriptis. & ea, quæ ibi communiter
Doctores, & quod not. *in l.* 10. §. 1. *ff. quis, &*
à quo appellan. quibus inter aliquas cauſas,
criminalis non committitur ab Epiſcopis,
imò aliquando ſpecialiter prohibita, vt
praxis obſeruat. & an & vicario genera- 16
li hæ cauſæ criminales ſub clauſula gene-
rali intelligantur commiſſæ ab Epiſcopo,
addita ſaltim aliqua particulari cauſa re-
quirente ſpeciale mandatum expreſſa, vt

eſt matrimonialis, beneficialis, &c. ſecundùm Maran.4.*p.d.*5.*n.*16. vide pro reſolutione Zerolam *vbi proximè verſ.tertium dubium.* vbi affirmatiuè reſoluit poſt diſputationem in prædictis vicariis generalibus Diœceſis.

17 Igitur vicarij foranei vbi iuriſdictionẽ non habeant in cauſis criminalibus,ad hoc vt de eis queant cognoſcere,poterũt tamen delinquentẽ carceribus detinere poſt inquiſitionem, ſeu informationem adductam, non ad effectum cognoſcendi de cauſa, ſed remittendi ad vicarium generalem Diœceſis,iux-
18 ta doctrinã proximè à nobis relatam, & ſtylum praxímque vulgarem,à qua detentatione ſi delinquens detentus à carceratione appellauerit, auxiliúmque violentiæ proteſtatus, minimè in tribunali audiendus eſt, ſed iudici remittendus,vel ſaltim hoc caſu puto tertium genus violentiæ dandum eſſe,nempe: *remitiendo lo al juez que del puede conoſcer no haze fuerça, y no lo remitiendo* vim facit deferat,& reponat.& hoc caſu hoc decreti genus,& congruius,& ſecurius eſt.

19 Rurſus, & ex hoc eodem capite, nempe iuriſdictionis defectu fluit iniuſtam dici detentationem, ſeu incarceratione, ſi fiat à iudice delegato, qui cùm non habeat merum imperium, ad cuius genus tangit carceratio ab ipſo facta, propterea nulla, & iniuſta reputatur,ex defectu iuriſdictionis,gl.celebris *in l.conſentaneum.*& ibi Bal.*in* 3.*col.verſic.quarta nunquid delegatus C.quomodo,& quando iud. auth.de exhibendis reis §.ſi verò etiam colla.*5.*& in authent.rei qui iurat.*vbi Bal. *colum.*5.*verſic. item nota.*& Bart.1.*notab.C.de bonis author.iud, poſſid.* & per Doctores *in l.plerique ff. de in ius vocando.* idem Bal. *in auth.omnino col.*3.*verſic, circa perſonã iudicis C.ne vxor pro marito.*Alex. *in l.iubemus col.*2.*ff.de iuriſd.omnium iud.* Purpur.*in l.cui iuris col.n.*6.*ff.eodem.* Marſi. *in praxi crim.§.attingam in fi.n.*78. & idem *in tract. de bannitis in verbo capti.n.*51. Boërius *deciſio.* 215.*n.*34. Conradus *in praxi tit.de captura n.* 21. *verſic.hinc eſt, quod captura pag.* 266. *col.*1. communem dicit Iaſ. *in l. cui iuriſdictio n.*13. & ibi Curtius Iunior *n.*18. *ff. de iuriſ.omnium iud.* Diaz *in regula* 179. *incipit delegatus inferioris.*Villalobos *in communi opin litera D,pag.* 218. *incipit delegatus inferioris à parte numer,*
20 27. Quod limitat ex aliis ibi, niſi timeatur de fuga, idem tenet Bonacaſa *communium opinio.*1.*p.fol.*18.*verſic.*2. *incipit c.non poteſt facere quilibet delegatus,*&c.

21 Quam quidem doctrinam ex eo fundant Doctores prædicti & dicẽdi, quòd cùm carceratio dicatur regulariter iniuſta, ſi fiat iudicis mandato non habentis merum imperium,& non exiſtentis in maiori magiſtratu, ſed ſimplicem tantùm iuriſdictionem habentis,vt tenent Paul.de Caſtro *in l.cùm proponas C. de bonis authori. iudi. poſſid.* quem ſequitur Hippolytus de Marſi. *in pract.crimi.§. attingam n.*77. *& in tract. de bannitis in verbo capti.n.*51. vbi allegat text. *in l.*2.*ff.de orig.iuris.*& Doctores *in l.imperiũ ff.de iur.omni.iudi.* vbi latè hanc materiam, & differentiam iuriſdictionum, præcipuè meri imperij adducunt.Boër.*d.deciſ.*215.*ſub n.*34.referens Purpur. *in d. l. imperium n.*226. facereque dicit tex.*in l.*2.*§.fi.ſecundum vltimam lecturam gloſſa ff.de iudicijs.*Contra,*in d.pract.d.tit.de captura n.*1. *verſ.nec dubium erit ſol.*266. vbi declarat Decianus *in tract.crimin.tomo* 2.*lib.*7.*c.*10. *n.*23. & cùm delegatus non habeat, nec ha- 22
bere poteſt prędictum merum imperium,de cuius genere eſt citatio realis,ſeu perſonalis, qualis eſt carceratio,ſecundùm Doctores relatos, meritò talem carceratione à ſimili iudice factam indebitã eſſe ob defectũ iuriſdictionis,profitetur cõmunis,& extẽditur,ſiue ante litis cõteſtationem, ſiue pòſt ex eiſdem Doctoribus,præcipuè Iaſ.& Villalobos ibi.

Quæ doctrina ſic ſimpliciter, & indiſtin- 23
ctè accepta,nihil mirum,vt intellectum obſcurum reddat, ſiquidem videmus paſſim, delegatos cognoſcere de aliquibus criminibus,delinquentéſque detrudũt in carcerem: Quam difficultatem vt euites, dicẽdum eſt, quod princeps abſque dubio poteſt cauſas meri, & mixti imperij, delegare indiſtinctè *l.*1. & ibi gl.& DD. *C.qui pro ſua iuriſdictione.* & etiam Iaſ. *in l.*1.*in prin.ff.de offic.eius cui.* & DD. *in l.imperium ff. de iuriſd.omni.iu. & in c. quod ſedem de off.ordinar.* vbi per alios Abb. *n.*8. & Iaſ *in d.l.*1.*in prin.ff.de offic.eius,* diſputant,an delegatus principis poſſit has cauſas ſubdelegare, quod hoc vtroque iure ciuili autem, ex modis quibus Bartol. diuiſit merum imperium *in l.imper.* & ibi Iaſon,& alij. Abb. *in d.c.quod ſedem n.*5.*verſic.tertia regula,* nempe: in imperium maximum,ſecundum, merum imperium maius, tertium, merum imperium magnum,quartum,merum impe-
rium paruum, quintum, merum imperium 24
minus, ſextum, minimum imperium, quorum omnium exempla ibi exactè videre poteris, & iſta duo vltima poſſunt delegare iudices inferiores à principe etiam de iure ciuili, prout eſt merum imperium minus, quod eſt modica coërcitio competens cuilibet magiſtratui, id eſt, cuilibet habenti ordinariam iuriſdictionẽ, quia iuriſdictio ſine modica coërcitione nulla eſſet, *l. magiſtratibus ff.de iuriſd.omni.iudi.l.fin.ff.de offic.eius cap. ex literis de offic.delega. cap.paſtoralis eodem tit.*
Vnde eo ipſo quòd quis recipit poteſtatem 25
ordinariam, vel delegatam,habet hanc modicam coërcitionem. Alterum eſt merum imperium

imperium minimum,quod conſiſtir in leui-
ter mulctando *ex l. fi.C.de mo. mulctarum l.2.*
26 *Cod.de ſponſ.*& iſta duo vlrima poſſunr dele-
gari de iure ciuili, quia comperunt cuilıber
magiſtratui, & ea, quæ comperunr iure ma-
giſtrarus ſunt delegabilia de iure ciuili, *vt
in d. l.* 1. *ff. de off. eius.* ſuperiora aurem com-
munirer renenr Doctores, quòd non ſunt
delegabilia de iure ciuili propter grauirarem
præiudicij,niſi propter neceſſariã abſenriam,
de quo larè *in d.l.1. & in authent.de collatio.§.
ad hæc.*& vbi ſuprà locis iam relaris, de qua
materia videre licer aliquantulum remiſſi-
uè per Couar. *lib.3.var cap.*20. *num.* 1.
27 De iure autem Canonico cauſæ meri, &
mixri imperij delegari poſſunt,etiam per in-
feriores à Papa, vnde Archiepiſcopi, & Epi-
ſcopi, & alij Prælati, & iudices Eccleſiaſtici
merum, & mixtum imperium habentes,po-
terunr illa alreri committere, & delegare,
ſicuri aſſerunt gloſſa *in c. in Archiepiſcopatu,de
raptoribus.* gl. *in d.cap.quod ſedem*, irem gloſſa
in cap. pronenit 95. *d.* quarum ſenrenriarum
communem eſſe farenrur Pauorm.Imola,&
Alciarus *num.*76. *in d.c.quod ſedem*, & iunio-
res *in d. l.* 1. præſerrim Curtius Iunior *n.*26.
Alex.Iaſ.Purp. *n.*492. & Iacob. de Nigris *co-
lum.*13. citanres rexr. *in d. c. in Archiepiſcopa-
tu de rapto.*rexr.*in cap.aqua de conſeruatione Ec-
cleſiæ*, vel alia *c.vel in clem.vel mo.in 6. clem.* 1.
§.1.*de hære.cap licet de offic.vicarij cap.cum opus
de offic.ordi.in* 6.quibus iuribus diligenrer cu-
rar reſpondere Cou.*vbi proximè*. quam opi-
nionem communem prædictam nec ei pla-
cere, nec diſplicere videtur, ſed in eius re-
ſolurione,& electione tepidum eſſe.
28 Igitur hac diſtinctione ſuppoſita, ſecun-
dùm eam intelligenda eſt, & reducẽda con-
cluſio,abſolutè relara ſuprà,nempe: delega-
tum non poſſe aliquem carcerare, cùm non
habear,nec poreſt merum imperium;vt pro-
cedat iure ciuili, cum ſuis ramen limiratio-
nibus, nempe abſenriæ, & quo caſu cauſæ
meri imperij deleganrur ex dd. Doctoribus
29 *vbi proximè*, iure autem Canonico indiſtin-
ctè non procedit,arrenra communi opinio-
ne, iuxra quam merum imperium vrique
delegarur. & ideo ſi eo iure Eccleſiaſtico
commirrarur,vel delegerur cauſa aliqua cri-
minalis, cui lex permittir carcerarionem,ab
ipſa appellario emiſſa iniuſta, & friuola re-
30 puranda eſt in Senatu, quo vim haud fieri,
cauſamque iudici Eccleſiaſtico remirrẽdam,
declarandũ eſſe,ius eſt,cùm ius Canonicum
quo vri debet iudex Eccleſiaſticus, arrẽden-
dum ſemper eſt per Senarũ circa has oppreſ-
ſiones, & violenrias tollendas, & leuandas,
vr ſuprà 1.parr.3.c.lariùs diximus, & proba-
uimus, & meliùs ſuprà cap.2.§.3.per totum.

Quid autem dicendum eſt quando ſir ve- 31
ra reſolurio illius quæſtionis, quã Doctores
diſpurant *in l.nullum C.de teſtibus.*& Iaſ.*in l.*1.
*§.fi.ff.de off.eius.*vr delegarus in ciuilibus poſ-
ſir reſtem vacillãrem torquere:an tunc poſ-
ſir ipſum capere,& in carcere detinere ad il-
lum effectũ. In quo affirmariuè opinor,tum
quia vbi eſt periculum fugæ,vt hic,poreſt ri-
meri de reſte rorquendo, poreſt etiam infe- 32
rioris delegatus capere, vr rener Villalabos
*communium opinio. litera D, fol.*218. *incipit de-
legatus inferio à princ.n.*27. Iaſ.*in l.imperium n.*
15.vbi Romanus *ff.de pur.omnium.* Petrus de
Ancharra. *in conſ.*184.aliàs 192. *incipit in au-
xilium veritatis*,quem allegar Alex.*in d.l.im-
perium.* Er vide in cõfirmarione,quæ larè di- 33
cit Iaſ.*ibi.*tum eriam quia hæc tortura ad in-
dagandam verirarem ſi delegaro permirri-
rur, neceſſaria eſt carcerario,ad eandem de-
ueniendum, ac ideo cenſerur conceſſa *l. cui
iuriſdictio ff.de iuriſd.omnium l.fi.in fi.ff.de offic.
eius cui manda.c.præterea cap. ſuſpicionis de offic.
delega. l.*3. *§. fin. in fin.ff.de penu lega. l.veteres
ff. de itinere actúque.* ſicque ralem caprurам
debiram eſſe arbitror.
Rurſus dicirur carcerario indebita, & in- 34
iuſta, ſi ſit à priuaro facta, de qua regula, &
limirarionibus, videndus eſt omnino infini-
ros aurhores, quos in comprobationem ad-
ducir Proſpe.Farina. *in* 3.*tomo praxi cri.q.*27.
*à num.*7.vbi eriam agir,quando quis incidat, 35
vel non, in pœnam priuari carceris, de quo
non curo, quia noſtram mareriam, & inren-
rionem nihil tangir.
Deinde iniuſta dicitur detentario ex hoc 36
etiam capire iuriſdictionis defectus,quories
carcerario fir à iudice Eccleſiaſtico in laicos,
etiam in his caſibus,quibus competẽs iudex
eſt,ſiue in criminalibus,ſiue in ciuilibus,ſiue
ſpirirualibus, vel eis connexis (quos ſumma 37
eum diligẽria congeſſir doctiſſimus Bobad.
*in Polit.lib.2.c.*17.*per totũ.*) abſque inuocatio-
tione auxilij brachij ſæcularis,Regiæque iu-
riſdictionis. nam licèt prædicti iudices Ec- 38
cleſiaſtici habenr iuriſdictionem in prædi-
ctis caſibus in laicos, hoc intelligitur quan-
tum atriner ad cẽſuras excommunicationis,
& alia remedia Eccleſiaſtica, ita tener ele-
ganrer Aufrerius *in cle.*1.*n.*98.*cum* 3.*ſequenti-
bus de off.ordi* Rober.*vbi proximè num.*167. &
alij infrà referendi. at quoniam gladiũ rem-
poralem,quanrũ ad vſum exerciriuum,& vt
reſider penes poreſtatem ſæcularẽ, non poſ-
ſunt ipſi iudices Eccleſiaſtici, nullis in caſi-
bus capere perſonas laicas, & eas incarcera-
re, niſi priùs inuocauerint auxilium prædi-
ctum brachij ſæcularis, texr. eſt *in capite* 1.*de
officio ordinar. capite poſtulaſti de iudicijs, capi-
te poſtulaſti de homicidio, capite cùm Epiſcopus*

de offi. ordinarij in 6. l.59. in fin.titulo 6.part.1.
l.14. & 15.tit.2.lib.4. & l.6 tit.4. lib.1.recopil.
& vltra ordinarios in d. locis latè hanc do-
ƈtrinam comprobant Boërius deciſ.227.num.
11. Aufre. in d.clem.1.num.93.cum ſequentibus
de off.ordinarij. Lanfran.in clem.diſpendio.num.
9.de iudicijs. Alexand. conſil.130. num.3. vo-
lum.4. Montal. in reperto. titul.regni verbo iu-
dex Eccleſiaſticus folio 61. colum. 4. latè Palac.
Rub. ſuper cap. per veſtras §.44. nota 2. incipit,
ſed eſt pulchra dubitatio num.17. & ſequentibus
pagi.399. de donationibus inter virum & vxo-
rem. Couar.in pract queſt.cap.10.num.1.& ſe-
quentibus. Mencha. de ſubſe,creand.§.22 num.
17. Auenda.in cap.1.prato,num 22. Auiles in
cap. 20. pratorum gl. vſurpa. num. 14. cum ſe-
quentibus. Redim. de maieſtate princ. verſiculo
ſed etiam per legitimos tramites num.141.& ſe-
quentibus fol.32. Iulius Clar. in pract. crimi.§.
fin quæſt 37. n 8. qui dicit hanc communem
opinionem. Dida.Perez in l.4.tit.1.gl.in ver-
bo, que la ayuda del braco ſeglar, col 473. lib.3.
ordinam. idem in l.49.in additione titul.19 lib.
8.ordin.pag 396. Rolandus conſil.37.numer.4.
volum. 4. Paz in praxi 2. tomo pralud. 2. num.
54. & ſequentibus. & plures refert Salzedo
ſuper pract. Bern. Diaz cap.122. litera A, verſi-
culo illud etiam folio 410. in cap. 151. numer.1.
& ſequentibus, & num.16. pag.504. & ſequen-
tibus. & idem Sal. ad regulam eiuſdem Bernar,
Diaz in reg. 399. verſic. nouum dubium. Mi-
chaël Timorh.de viſitan.Eccleſ.lib.2.tractat.1.
verſiculo ſecundum eſt. Ioan. Garcia de nobil.
gloſſ.9.num.53.verſic.6.concluſio. Ioannes Gu-
tierrez lib.1. practi.q.q 45.fol.106. per totam
& infinitos alios relatos à Bobad. in d. Polit.
lib.2.cap.17.num.167.litera F.

39 Huius igitur auxilij inuocationis omiſſio
nullam, iniuſtam, & indebitam reddit car-
cerationem, pro cuius violentia adhiberi
poſſe ſuprema tribunalia, vt tenet Ioannes
Garcia de nobilitate d.gloſſ 9.n 32. in fi & nu-
mero 53. verſiculo ſexta concluſio. & Bobadilla
vbi proximè d. n. 167. quod dupliciter acci-
dere poteſt: vel vt ſibi deferat appellationi
à tali incarcetatione propoſitæ, quam emit-
tere legitimè poſſe arbitror, tum proptetea
quæ diximus ſuprà ad princ.huius §.ex deci-
ſione Rotæ de declaratione Cardinalium
ibi relatis,permittentibus appellationem ab
iniuſta carcetatione, vt iſta eſt, tum etiam
ex his, quæ inferiùs dicenda ſunt, circa il-
lam partem de carcetatione facta non ſer-
uato ordine, quo caſu deferendum eſſe tri-
bunal dicit.

40 Alia etiam via poteſt accedere captus,
qua ſibi præſtantius conſuletur;nempe: pe-
tendo actum ſiue decretum laicorum,quod
vocant pragmatici, auto delegos, & tunc vim
fieri declarant Senatores,remitréntque cau-
ſam, & captum ad ſuũ iudicem competen-
tem, de ipſa, & ipſo carcerato valentem co-
gnoſcere, vel etiam multories retinetur
apud ipſummet tribunal, ſi cauſa talis eſt,in
qua incompetens Eccleſiaſticus iudex eſt
omnino, vel eſt mixti fori, ſed tamen præ-
uenta à iudice laico, ſecundùm ea, quæ latè
dicit cum pluribus Bobad. vbi ſuprà n.163.
cum tribus ſequentib.Si verò cauſa carceratio- 41
nis eſt omnino Eccleſiaſtica, vel mixti fori,
& non præuenta à iudice laico, tunc à tali
captura facta ſine auxilio brachij ſæcularis,
appellationi emiſſæ delationem attribuet
decretum ſiue actum tribunalis, vt ſuprà
diximus.

Similiter dicetur iniuſta, & indebita car- 42
ceratio facta à iudice,& habente iuriſdictio-
nem, ea tamen fundata ſuper aliqua quali-
tate; puta,notorietate, manifeſto, & ſimili-
bus,ſi priùs de ipſa qualitate non conſtat,ſal-
tim per informationẽ ſummariam, carcera-
tio facta non tenet etiam,ſi aliàs de ipſo de-
licto conſtet,deficiente tamẽ eius qualitate,
tanquam fundaměto ſuæ iuriſdictionis.nam
regula generalis eſt quòd iuriſdictio funda- 43
ta in aliqua qualitate, ipſa non apparente,
euaneſcit,quod quidem latè examinãt mul-
tis relatis Abb.in c.ſi clericus de foro competent.
& meliùs plures opiniones diuerſas, & con-
trarias refert Marianus Socinus ibi verſiculo
circa ad vndecimum articulum, de quo ſimiliter
in rubr &c.per multas columnas. qualitas enim 44
quæ iuriſdictionẽ defert,ante omnia diſcuti,
& probari debet. l.2.§ ſed ſi dubitatur ff.de iu-
dicijs l.ſi quis aliena eodem titul. l.1. §. ait prator
ff. ne quid in flumine publi. l. prætor §. docere ff.
de vi bonorum rapto. Bart in l multum ff.de con-
dit. & demonſtr. & in l. ſi finita §. Iulianus ff.
de damno infecto. Paris de Put. de ſyndic. §.
iudices puras columη. 3. verſiculo iudicis ſemper
numero 12. cum aliis relatis per Andream
Gaill in tractatu de pace publi. cap.13. num.12.
& ſequentibus libro 1. Proſper Farina. tomo 1.
quæſt.8.numer.86. & quæſt.21.num.87. & con-
ſilio 10.num.26. Lapus allega 59.num.3.verſi-
culo item innocent. Vant. de nullita. ſentent. de
defectu iuris num.53.multa congeſſit Cardin.
Tuſc.practic.concluſionum tomo 6.litera Q, con-
cluſione 18 à num.1.

Et licèt ad tribuendum iuriſdictionis exer- 45
citium, ſatis ſit, quòd in libello deducatur
qualitas iuriſdictionm ttribuens (licèt de
eius veritate dubitari poſſit, prout norat
Antonius de Butrio in capite cæterum verſi-
culo venio ad gloſſam de iudicys, quem ſequi-
tur Millius in repertorio, verbo iudex, qui
vult procedere. Lapus dicta allegat. 59. in Dei
nomine verſiculo quæritur, & allegat 65. in-
cipit

cipit nunquid poſt princ. Angel. *conſilio* 6. *inci-
pit dictum ſtatutum num.* 2. Anto. de But. *in
c. ſi clericus laicum num.* 3. *de foro competen.* &
ibi Abb. *num.* 12. *verſ. redeo ad dicta.* Innocent.
in c. cùm ſit generale de for. compet. Roma. *con-
ſilio* 208. *hæc interpretatio in fi.* Farin. *d. quæſt.* 8.
ſub num. 86. Tuſcus *d. concluſ.* 18. *num.* 10.) ta-
men ſi à principio ex aduerſo ipſa qualiras
46 negetur, ad impediendam iuriſdictionem,
debet, ſaltem ſummariè; plenè tamen pro-
bari, & de ea conſtare, ſecundùm cõmunem
Doctorum opinionem, de qua teſtatur Alex.
conſilio 1. *num.* 8. *lib.* 5. Felin. *in cap. ſi clericus
laicum columna* 2. *verſiculo prima concluſio de
foro competente.* Aymon *conſ.* 196. *& ſi abun-
dè column.* 2. *in fi.* Afflict. *deciſ.* 197. *incipit plu-
ries.* Anton. de But. Farinac. & Card. Tuſcus
locis proximè citatis.

Et an illa dicetur iniuſta carceratio & ca-
47 ptura concubinæ alicuius clerici facta à iu-
dice eccleſiaſtico. nam ſi ipſa concubina
vxorata, & maritata eſt, ad hoc vt de ea
queat cognoſcere: debet eſſe concubinarus
notorius, aliàs autem non, iuxta Concilium
Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 8. & ea quæ latè ad-
ducit Bobad. *vbi ſuprà à num.* 53. *&* 54. &
quando dicetur nororius, ſeu publicus con-
cubinarius. vide latè Tiberium Decianum
tomo 2. *crimi. lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 9. quem vide
omnino.

Quò pertinet etiam, vt iudex ſecularis
licèt poſſit cognoſcere de concubinariis;
48 hoc tamen intelligas contra concubinan-
tem non occultè, ſed publicè, & manifeſtè,
ſiue ſint ſoluti, ſiue coniugati, &c. *l.* 1. 2. *&* 3.
titulo 19. *lib.* 8. *recopil.* Boërius *deciſ.* 72. *co-
lumna* 1. *numero* 2. *cum ſequentibus.* poſt An-
chara. *in regul. ea quæ numero* 28. *verſiculo ego
tunc diſtinxi de regul. iur. in* 6. Auenda. *in cap.*
26. *prato.* 2. *part. numero* 7. Anton. Gomez
in l. 80. *Tauri num.* 20. *&* 21. plures per Sal-
cedum *in praxi Bernard. Diaz cap.* 79. *litera
B, pag.* 272. *verſiculo, & non ſolùm.* Cenedus
in columna ad decreta. fol. 154. *numero* 3. & vt
cæteros taceam, vide Bob. *vbi ſuprà num.* 54.
litera C.

Dicitur etiam iniuſta & indebita carce-
ratio, ſi fiat à iudice aliquo in aliqua perſona
habente ſaluum conductum à principe con-
49 ceſſum, nam tunc eo mediante, incarcerari
ac moleſtari nemo poreſt. Cynus *in leg. præ-
ſenti Cod. de his qui ad Eccleſiam confugiunt.*
Angel. *de maleſi. in verbo quod ſama publica
præcedente, &c. n* 60. *verſiculo Cynus verò, &c.*
Nellus *in tractatu de banni.* 2. *p.* 2. *tempore.
quæſt.* 11. *verſ. & circa primum.* vbi plura ad-
ducit iura, in quibus de tali ſecuritate tra-
ctatur, *& verſiculo Cynus verò poſt Petrum in-
diſtinctè.* eandem ſecuritatem ſeruari debe-
re, concludit Pariſius *conſilio* 68. *num.* 178.
lib. 4. Paulus Caſtrenſ. *conſilio* 423. *in* 5. *dubio
columna penult. num.* 9. *verſiculo venio ad quin-
tum lib.* 4. Iacob. Nouell. *regul.* 182. *incipit,
ſaluus conductus in princ.* vbi alios adduxit
concordanres Cagnolus *in leg. ea eſt natura
cautilationis num.* 19. *ff. de regul. iur.* Nicolaus 50
Moron. *in tractatu de fide treg. & pace q.* 105.
numero 10. dicens, quòd quando ſaluus con-
ductus reperitur cõceſſus, ſub epiſtola Prin-
cipis habere, debet vim legis, per *l.* 1. *ff. de
conſtitutionibus Principum.* Franc. Hercul. *in
tractatu de caut. non offenden. titulo de ſaluo con-
ducto cap.* 37. *num.* 10. *& num.* 11. qui etiam
dicit obtinere in ſaluo conducto non ſolùm
ad tempus, ſed etiam perpetuo conceſſu, vt
etiam de magis communi teſtatut Berrazz.
in conſilio 359. *num.* 1. *& ſequentibus.* quod et-
iam procedir non ſolùm in ſaluo conducto
obtento circa delicta atrociſſima, vt de ma-
gis communi opinione contra alios contra-
riam tenaciter amplectentes teſtatur Pro-
ſperus Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 29. *à
num.* 4. *tomo* 3. & alij plures ab ipſo relati,
apud quem rationes hinc inde adductas vi-
dere larè poteris, quam doctrinam etiam nu- 51
mero 6. ampliat ex Guido. Pap. Bertazz. Bur-
ſa. Meno. & aliis ad ſaluum conductum, &
ſecuritatem factam & conceſſam hoſti, &
inſequentibus numeris alias latè proſequi-
tur ampliationes, ad quem ſufficiet lecto-
rem remittere.

Vnum tamen neceſſarium, & vtile non
omittam, nempe; captum ſub ſaluo condu- 52
cto, eo quòd indebitè & iniuſtè, incarcera-
rus eſt, non ſolùm relaxari deber, & ad pri-
ſtinam libertatem reduci, ſed eriam taliter
relaxari: vt capi iterum non poſſir, aliter
namque nõ dicetur liberatus nec relaxatus,
vt tenet Bart *in l.* 1. §. *omnia. ff. de acquir. rerum
domi.* quem allegat Marſil. *in tractatu de ban-
nitis in verbo capti. num.* 7. *verſiculo nec poterit
capi.* vbi infert ad captum in Eccleſia, qui 53
debuir relaxari tanquam non bene captus,
quòd relaxatus non poterit iterum capi, &
nos dicemus infrà hoc in cap. circa carcera-
tionem iniuſtam ratione loci, idem Bart. *in
l.* 1. per illum textum *verſiculo venio ad ver-
ſiculum venientes, & c. de nauicula. lib.* 11. Ar-
chidia. *in cap. maior.* 17. *quæſt.* 4. Felin. *in cap.
ego N. columna fi. verſiculo item infert de iure-
iur.* dicir eriam Gui. *in tractatu de crimine
læſæ maieſtatis lib.* 1. *titulo qualiter, & à quibus
crimen læſæ maieſta. committatur quæſt.* 10. *n.* 27.
rationem reddentes, quoniam qui tenetur 54
aliquem relaxare, ſeu ad priſtinam liberta-
tem reſtituere: non dicitur obligationi ſa-
tisfeciſſe: niſi illum non ſolùm relaxet, ſed
etiam eum faciat cõducere extra ſuum ter-

ritorium, ad locum quod ibi poſſit ſecurè
ſtare, vt per Abb. & alios *in cap. accedens in
3. nota. & in gl. 1. extra de procurato.* Cagnol.
in leg. libertas num 3. ff. de regul. iur. Franc.
Hercul. *in tractatu de cautelis de non offen. c. 37.
rubr. de ſaluo conducto n. 23.* Brun. *deciſ. Bo-
nonienſi in 11. q 4. quaſt. prin. rubr miles an ac-
cedat bonis numer. 39. in fin.* ante quos tenet
Paris de Put. *in tractatu de ſyndica. verbo ca-*
55 *ptura cap. 4. num. 3.* vbi dicit quòd indebitè
captus, debet taliter relaxari, vt difficilis ſit
eius perſecutio, ſecundùm Bartolum *in leg.
naturaliter in princ. ff. de acquir. rerum domi. &
in leg. qui nec. ff. de verb. ſignific.* idem Paris de
Put. *verbo ſaluus conductus c. 1. poſt numerum* 1.
& faciunt quæ dicit Farin. *vbi ſuprà quaſt. 35.
in 2. ampliat. n. 5.*

Hæc tamen, quæ diximus de ſaluo con-
56 ducto obſeruando, non habent locum, non
ſolùm in delictis futuris, quibus commiſſis,
de nouo infringitur ſaluus conductus, non
ſolùm ad ipſa delicta nouiter perpetrata, ve-
rùm etiam, ad delicta antiqua, quorum ſal-
uus conductus conceditur, non tenetur ob-
ſeruari, quoniam ſaluus conductus habet
tacitam conditionem in ſe, niſi aſſecuratus
concedentem offenderit, vel aliàs offenſio-
nis cauſſam præbuerit, *leg. quæro §. interlocu-
torem ff locuti. l. quid ergo § ſi hæres. ff. de legat. 1.*
tradit Magalott. *in practicà de ſaluo conducto
in 2. p. col. 4 verſ. ſed hoc limitatur.* Menoch.
conſ. 244. n. 31. & 38. ſeq. vol. 3. Angelus *de
malef. in verbo quod fama publica, &c. num. 68.
in fi.* Romanus *in l. poßideri. § ſi ſeruus.* ſatis au-
57 tem dicitur offendi concedens per delictum
commiſſum ab aſſecurato, cùm per deli-
ctum offendatur Princeps, & Reſpublica
*leg. ſi quis ingenuum. §. in ciuilibus ff. de captiuis,
& poſtlimin. reuer. l. ita vulneratum. ff. ad leg.
Aquil.* ac propterea captura hoc in caſu in-
iuſta non dicetur, ex his quæ ſcripſit Hippo-
lyt. Remi. *in conſilio 490. n. 24. volum. 5.* vbi
dicit, quòd ſecuritas ſemper in ſe tacitam
58 habet conditionem, niſi per aſſecuratum ali-
quid committatur, propter quod aduerſus
eum lex permittat capturam *leg. qui ſeruum.*
vbi B. & Iaſ. *in 2. nota. ff. de verborum obligat.*
Burſa. *dict. conſil. 345. n 34. lib. 4.* Quintilia.
Mando. *in pract. commiſſ. in tractatu de ſigna-
tura gratiæ rubr. de ſaluo conducto verſ. limita,*
quam vt veram contra alios reſoluit Farin.
3. tomo crim. c. 39. n. 54. & ſequentibus. vbi plu-
res alias limitationes proſequitur.

De indebita incarceratione perſonæ.

59 SEcundò & principaliter dicitur indebi-
ta & iniuſta incarceratio ratione perſo-
næ; ſcilicet; quando clericus pro debito ci-
uili à iudice incarcerari contingit, quod om-
ni iure meritò reprobatum eſt, vt aſſeuerat
Anton. Butrigarius *conſ. 41. incipit ſatis puto,
&c. in fin. Regia l. 118. ſtyli.* Roderi. Xuarez *ad
l. 2. lib. 2 fi. titulo de los Gouiernos n. 14.* & iure
noſtro Regio probari, clericum pro debito
ciuili nullatenus in carcerem detrudendum
eſſe tenet Celſ. *in indice Regiarum cõſtitut. ver-
bo de arraigar n. 25.* Caſtellus *lib. 66. Tauri nu-
mero 110. verſ. ex quo infero*, quod pro ciuili
notat Ioannes Andreas per textum *ibi*, *in c.
ſi clericum de ſentent. excommun. lib. 6.* dixit
communem Rodericus Xuarez *vbi proximè
quaſt. 5. col. 6. verſ. idem dicendum ſcribit Ma-
teſilanus, &c.* hanc tamen opinionem cleri-
cum ob æs alienum capi non poſſe, etiam ſi
inops ſit, probat idem Mateſila. *in leg. con-
ſentaneum columna 2. verſ. prædicta omnia fal-
lunt. C. quomodo & quando iudex.* Nicol. Mili.
in Reperto. verbo clericus verſ. 6. Doctores *in
c. dilectis de appellat. poſt gloſſ 2. ibi.* Innocent.
*in c. vt famæ gloſſa verbo prælatorum de ſenten-
tia excommun.* Philippus Decius poſt Peru-
ſinum *in dict. cap. dilectis num. 1. nota.* Cal-
derinus *in c. 1. de officio ordina.* Marſil. *in tra-
ctatu de bannitis in verbo carcerari n. 11. & in
pract. §. attingam n. 70.* Menoch. *de arbit. lib. 1.
quaſt. 88. n. 8.* & cum Iaſone, Angelo, &
Cacialupo idem affirmat Parlad. *lib. 2. rerum
quoti. cap fi. 5 part. §. 7. n 24.* licèt non deſint 60
contrariam opinionem ſectantes, cõtra quos
validis rationibus & fundamentis de magis
communi, magiſque iuridica hac noſtra te-
ſtatur opinione Baëza de inopi debitore cre-
ditori addicendo *cap. 17. numero 2. folio 199.
columna 4.*

Nam cùm clerici habeant priuilegium à
iure, nec conueniri queant in plus, quàm fa- 61
cere poſſint gl. B. Iaſ. *colum. 3.* Ripa *numer. 7.
ff. in leg. miles ff. de re iud.* gl. *in cap. ſtudeat 50.
diſt.* Capella Thol. *deciſ. 246.* vbi Aufret. *in
addit.* Feli. *in cap. cùm ex offic.* & reprobata
Caſtrenſis & Mateſila. contrat. opin. hanc
communem vocat, & defendit Couar. *lib. 2.
variar. reſol. cap. 1. num. 9 poſt princ.* Parlad. *vbi
proximè.* Paz *in praxi 2. tomo 3. p. cap. vnico
n. 6.* Gutierrez *de iuram. confir. 1. p. c. 17. n. 34.*
propterea ſi prædicti clerici pro debito ciui-
li conueniantur, quod quidem haud ſolue- 62
re queunt, nec capiuntur, nec in carcerem
mittuntur, nec coguntur bonis cedere, ſed
iuratoria tantùm cautio ab eiſdem præſtan-
da, exigitur, vt id ipſum ſoluant, cùm ad
pinguiorem deuenerint fortunam, iuxta
textum expreſſum *in c. Odoardus.* & ibi Abb.
Immola, & Anchara. *de ſolut.* & de hac etiam
magis communi contra alios teſtatur idem
Cou. *loco proximè citato.* ſequitur Menoch.
de arbitra.

Digitized by Google

de arbitra. caſu 183. *n.*29. *lib.*2. Anto.Gomez
tomo 2. *varia.c.*13. *n.*18. *in fi.* idem teſtarur ex
aliis Baëca *vbi ſuprà.* Proſper.Farin. *d.* 3. *tomo*
*crim.q.*27. *à n.*60. qui *num.*68. teſtatur de pra-
63 xi, quòd quando clericus eonuenitur pro
debito ciuili, ſequeſtrantur fructus benefi-
cij, qui crediroribus aſſignâtur vſque ad de-
bitam, & inregralem ſatisfactionem, reſer-
uata tamen eidem clerico congrua portio-
ne pro alimentis, & eius ſuſtenrarione, habi-
ta conſideratione, ne egear, in opprobrium
ordinis Eccleſiaſtici mendicando poſtmo-
dum, per argumentum text. *in cap. peruenit*
extra de fideiuſſo. allegans Aufrer. *in addit. ad*
Capellam Tholoſ. diſt. 245. quem ſequuntur
etiam Cou. *vbi ſuprà.* & Menoch. *d. caſu* 183.
*num.*30. *lib.* 1. ſi igitur iudex Eccleſiaſticus
non detulerit appellationi ab hac iniuſta de-
tenratione, in carcerem, vim fieri, notabi-
lémque oppreſſionem declarabit tribunal
vt vides.

Hanc tamẽ veriſſimam reſolutionem vo-
64 luit limitare Ludouicus Gomeſius *in com-*
pendio vtriuſque ſignatura colu.fi. affirmantem,
clericum inopem, qui tribus ſenrenriis con-
formibus fuerit ſoluere damnatns, non poſ-
ſe allegare beneficium clericis conceſſum,
relatum ex diſpoſitione *c. Odoardus.* arque
eriam idipſum cenſet intelligendum, quo-
ties iureiurando ſolutionem clericus pro-
miſit, imò his caſibus non obſtante præfaro
priuilegio incarcerari, & capi clericum poſ-
ſe, quem meritò reprobant Cou. *vbi ſuprà*
num. 9. & Baëza *n.* 6. *&* 8. Farinac. *num.*70.
qui efficacem reddunr pro ſua opinione ra-
tionem contra Gomeſium, licèt Proſperus
Farinac. ibi eam ſequarur, ſtante obligarione
65 camerali; cuius clauſulatum virtute poſſe
capi clericum dicir, cùm in ea apponatur
ſpecialirer, & hæc vt poſſit obligatus carce-
rari, & detineri, de quo pacto & quando de
iure valear latè Maſſa. *de obliga. camerali* 3.
*particu.quæſt.*4.6. *&* 7. idcirco dicit Proſperus
communiter practicari, clericos ita obliga-
ros in forma Cameræ poſſe capi, & detineri,
de iuréque veriſſimum eſſe dicit.

Aduertendum ramen eſt, hanc, quam
ſuprà firmaui regulam; nempe; clericum
non incarcerari pro debiro ciuili, nec teneri
66 vltra quæ facere poſſit, *&c.* ex priuilegio *cap.*
Odoardus de ſolutionibus. intelligendam eſſe,
debere de clerico ſacris maioribus ordini-
bus initiato, vel alrari, vel Eccleſiæ, proprio
miniſterio ſeruiente, non tamen de eo cle-
rico, qui rantùm minoribus eſt ordinibus
initiatus. hic namque vt laicus cenſendus
eſt, quoad hoc priuilegium, ita docet Cou.
*var. reſolut. lib.*2. *cap.* 1. *num.*9. *verſ. propter quo-*
rum. Menoch. *de arbit. caſu* 183. *in fin. num.*30.
*lib.*2. Farina. *in d. quæſt.* 27. *num.* 69. Baëca
*in d.c.*17. *n.*20. *& ſequenti.* vbi etiam dici pu- 67
tar, an idem ſir in debito contractu anre or-
dinum ſuſceptionem, in quo plura cumular.

Ego autem runc conſenriam, probabó-
que, clericum ſacris maioribus ordinibus
inſignitum, ob æs alienum poſſe carceribus
mancipari, etiam pro debito ciuili, quando
ſubeſt ſuſpicio de fuga, & exportat res ſuas,
tunc eriam ex dolo capi porerit, ex Cou. *vbi*
ſuprà. Farin. Baëca & aliis ſuprà proximè ci-
tatis, & Bapriſta Sanſeu. *in tractatu de debi-*
*to, ſuſpicione & fuga quæſt.*6. 5. *quæſt. princi.* imò 68
etiam ſi non eſſet ſuſpectus de fuga, ſed tan-
tùm probaretur ipſum bona occulrare, nam
ex ipſo dolo, qui delictum eſt, & clericus ex
delicto, verùm etiam, & ex debiro, ſeu pecu-
nia, ex delicto deſcendenti, vel quia conrra- 69
ctauit depoſitum, poteſt incarcerari *c.* 1. *de-*
poſito. & ibi Doctores expoſirores Mateſila.
ſingulari 60. *incipit nota quòd clerici.* latè Hip-
polyt. *in practic. criminal.* §. *attingam. num.*70.
Butriga. *conſ.* 41. Boerius *deciſ.*347. *n.*11. vel 70
etiam quando de delicto ciuiliter tractatur,
nam & tunc iuſtam, debitámque dici ca-
pturam, & detenrarionem in carcerem, rra-
dunr per rextum *in cap. dilectus.* & ibi Abb.
Philipp. Franc. & Decius *in* 1. *notab.* tradit
etiam Diaz *in pract. crimin. verbo capi. c.*114.
in princ. ſequitur Foller. *in practic. crim. cano-*
nic. verbo & carceribus mancipatis cap. 12. *n.*2.
& ſequenti. & aliis citatis à Baeca ſuprà *n.* 11.
& ſequenti. Farinac. eriam *n.*75.

Vnum tamen diſſimulare non poſſum ex
eo, quòd vrile ſit in noſtro Regno, ſcilicet, 71
clericum conductorem Regij vectigalis poſ-
ſe iuſtè carcerari, non ſolùm in carcere Ec-
cleſiaſtico, ſed etiam in Regio, ex l. Regia
quæ apud nos exrar 118. in legibus ſtyli hoc
expreſsè diſponens, cuius meminit Baeca
*d. cap.*17. *num.* 15. qui ſatisfacit diſtinctioni
& intellectui Caſtelli *in l.*66. *Tauri verbo deſſe*
a Raigar. columna 9. *verſiculo niſi dicas.* & opti-
ma rarione.

Iniuſta eriam, & indebita dicitur captura
ex hoc eodem capite, & ratione perſonæ, ſi 72
fiar namque in monacho, qui quidem pro
debiro ciuili haud valet carcerari, nec de-
tineri, cuius doctrinæ autor eſt Bal. *in authẽt.*
cauſa quæ ſit cum monacho col. 2. *n.* 3. *verſiculo*
quartum conſiderandum Cod. de Epiſcopis & cle-
ricis. Abb. *in cap. cum I. & A. num.* 27. *de re*
iudic. Rodericus Xuarez *in l.* 2. *titul. de los*
Gouiernos in 5. *quæſt. verſ. idem dicendum.* &
Baeca *vbi proximè num.* 27. qui ibi & pluri-
bus diſputar, an hoc procedat, quando in- 73
greſſus ſir Religionem fraudandorum cre-
ditorum graria, & quando ingreſſus eſt poſt-
quam creditor illum cepit, vel aduerſus
eum

eum executionem petiuit.
Ex hoc eodem capite, nempe tatione per-
ſonæ iniuſta eſt carceratio, facta à iudice
74 pro debito ciuili in perſonam aduocati, ſiue
Doctot ſit, ſiue Licentiatus, ſiue tãtùm Bac-
calaurius, dummodo aduocationis officio
actualiter fungatur; in quo nulla, imò ca-
prus relaxandus omnino eſt, etiam non præ-
ſtito, nec petito fideiuſſote, Doctorum con-
trouerſia eſt, vt videre eſt apud Bal. *in l. 1.*
ff. ſolu. matr. Iaſ. *in l. filiæ licet. C. de collationi-*
bus. Antilo. *de muneribus 3. p. §. 1. n. 56.* com-
munem teſtatur Petrus Lenauderij *in tra-*
ctatu de Doctoribus 4. p. q. 3. & vt cæteros ta-
ceam tenet Baeca *de inope debitore cap. 16.*
num. 137. & n. 147. cum pluribus ſequentibus.
vbi in fauorem aduocarorum plura cumulat
ad hoc propoſitum. Parlad. *rerum quotid. lib.*
2. cap fi. §. 7. à num. 10. Farin. *d. quæſt. 27. n. 83.*
vbi hanc opinionem nouiſſimè ſimul cum
75 fundamentis adducunt plures. quod idem
intelligunt & magis indubiranter in Do-
ctoribus medicinæ & legum actualiter le-
gentibus docentibúſque iuuenes. Quæſtio
tamen eſt, inrer noſtri iuris profeſſores, val-
dè altercata, & pro vtraque parte fortiſſima
argumenta adducta, an idem intelligendum
76 ſit, & admittendum in Doctore, qui nec
legit, nec actualiter aduocationis officium
exercet. Negatiuam cum pluribus ſequa-
cibus tenaciter validis argumentis defendit
eámque veriorem profitetur Baeca *vbi pro-*
ximè à numero 127. cum pluribus ſequentibus.
Affirmatiuam autem de iure veriorem eſſe,
magíſque vſu receptam, defendit cum plu-
ribus Doctoribus antiquis & modernis Fa-
rinac *vbi ſuprà à num. 83.* & Parlador. qui abſ-
que vllo ſcrupulo vniuerſaliter de aduoca-
catis, Doctoribus, Baccalauriis, legentibus
vel non, opinionem hanc admittit. dubia eſt
ex varietare Doctorum. ſed quidquid ſit, ego
autem numquam vidi Doctorem etſi non
legẽrem pro debito ciuili carceratum, quod
77 Parla. *ibi num. 21.* intelligit procedere non
ſolùm, in Doctoribus, & licentiatis Salman-
tinis, Pincianis, Complutenſibus & Bono-
nienſis collegij: ſed & in aliquibus omnibus,
apud quaſcumque alias Academias lau-
ream ſortientibus ex ratione ibi.
Ex hoc etiam capite fit iniuſta detenta-
78 tio, ſeu captura in perſonam tutoris pro de-
bito ſui pupilli, ex textu *in l. 1. Cod. quando*
fiſcus vel priuatus. text. *in l. ſi ſe non obtulit.*
§. tutor ff. de re iudicata. niſi forſan tunc car-
79 ceri mancipetur, eo quòd nolit exhibere
bona, quæ pupilli eſſe probantur, vt in eis
executio fieri poſſit, quæ tunc carceratio iu-
ſta cenſenda eſt ex Bal. *in d. l. 1. Cod. quando*
fiſcus vel priua. & cæteri ſcribentes *ibi.* idem
tenet Parlado. *rerum quotidianar. lib. 2. cap. fi.*
5. part. §. 6. num. 14.
Ex hoc eodem capite minot facit iniu- 80
ſtam carcerationem, ſi pro debito ciuili in
carcerem trudarur. de pupillari ætare nulla
dubirario eſt. & probatur atg. text. *in l. in eo*
impuberis ff. de in ius voca. & ibi not. B. Bal.
Roma. Paulus & Alexan. Iaſ. & Iacobinus,
Baptiſta San-ſeuer. *in tractatu de debi. ſuſp. &*
fugi. in 5. quæſt. prin. Speculator *in titulo de*
contumacia. §. fi. Ang. *in l. nemo carcerem Cod.*
de exact. tribut. lib. 10. Romanus *conſ. 120.*
colum. 2. num. 3. cum ſequentibus. Boerius *in*
repeti. leg. conſentaneum num. 165. C. quomodo
& quando iud. & dicit Iacobinus *in d. l. nec*
impuberes Caſtellus *in l. 66. Tauri verbo deſſe*
arraigar. colum. fi. not. Bald. *in l. 1. num 20. Cod.*
qui bonis cedere poſſunt. Roderic. Xuar. *in l. 2.*
titulo de los Gouernos. lib. 2. fori. colum. fi. verſ.
limita 6. & alibi paſſim per Doctores.
In minore aurem pubeſcente maxima 81
difficultas eſt, & inter noſtros in contrarias
irum eſt ſententias; quidam namque mi-
norem 25. annis pro debito ciuili incarce-
rari non poſſe, plures affirmant. quidam au-
tem bene poſſe, vr videre eſt poſt longam
diſpurarionem apud Gregorium Lopez *in*
leg. 1. titul. 15. p. 5. verbo todo. Caſſaneus *in*
conſiliis Burgun. titul. des rentes rubr. 5. §. 2.
Dueñas *gloſſ. 269.* Caſtellus *vbi proximè.* So-
cin. *regul 46. fall. 13. & in d. l. nec impuberes*
colum. 1. Rodericus Xuarez *vbi proximè.* Iaſ.
in d. leg. nec impuberes colum. 1. & 2. in cuius
controuerſiæ varietare & illud, de iure, con- 82
ſuetudinéque approbante, verius eſſe cen-
ſeo: vt ſcilicet minorem 25. annis puberem
iure poſſe carcerari, quando ſuarum rerum
habet adminiſtrarionem ſine curarore, ſi
ſecus autem, carcerari non debet, quod et-
iam placuit Caeialup. *in tractatu de debi. fu-*
git quæſt. 5. Marianus Socin. *in rubr. de dilatio.*
5. p. quæſt. 20. Parlador. *rerum quotid. lib. 2. c. fi.*
quintæ part. §. 7. num. 15. ad quod reducenda
ſunt ea, quæ dicit etiam Baeca *vbi ſuprà*
n. 14. verſ. cæterum quidquid de iure communi
& n. 16. qui hanc rem ampliat, & limitat.
Ratione perſonæ dicetur etiam iniuſta, &
indebita incarceratio: quando nempe, pro 83
debito merè ciuili mulier carceratur. text.
in l. 1. Cod. vt omnes iudices authent. nouo iure
Cod. de cuſtodia reorum. & apud nos *l. Regia 62.*
Tauri & l. fi. tit. 3. lib. 5. recopil. Bal. *in l. nemo*
deinceps. C. de Epiſcopa. audientia. Roderi. Xua-
rez *vbi ſuprà.* Anton. Gomez *in d l. 62. Tauri.*
Baeca *de inope debitore cap. 15. num. 3.* Dueñas
reg. 6. Parlad. *vbi ſuprà n. 13.* Dueñas *reg. 312.*
in princ. Cou. *variar. reſolutio. lib. 2. c. 10. n. 5.*
verſ. fœminæ tamen pudicam vitam agentes.
Petr. à Placa, *in epito. delict. lib. 1. cap. 34.*
num. 10.

num. 10. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quæſtione* 88.
numero 10.
84 Quod etiam habet locum, non ſolùm in
debito priuatæ perſonæ, ſed etiam pro de-
biro publico, & fiſcali, mulier nullo modo
incarcerari poteſt, ita probatur *in d. l.* 1. *& in
authent. ſed hodie.* ibi, pro fiſcalibus, vel pri-
uatis debiris. *C. de officio diuerſorum iud. d. au-
thent. hodie nouo iure.* ibi, pro pecuniaria fiſca-
li, ſeu priuata cauſſa *C. de cuſtodia reorum &
in §. neceſſarium.* ibi, ſiquidem pro fiſcalibus
debiris, aut priuaris pulſerur. *auth. vt nulli
iudices*, renent etiam B. & Ioaones de Platea
in l. nemo carcerē C. de exactor. tri. lib. 10. Ioan-
nes Bapriſt. de Sanro Seuer. *in tractatu de
deb. ſuſp. & fugit. d. q.* 5. *num.* 22. Afflictis *in cap.
vnico verſ. condemnatorum n.* 62. *tit. quæ ſint
Regalia.* Nicolaus Boerius *in repetit. l. conſen-
taneum n.* 139. *C. quomodo & quando.* Grama.
deciſ. 33. *n.* 9. Dueñas *d. Reg.* 312. *in* 2. *ampli.*
Placa, & Meno. *vbi proximè.* Siſuentes *in
l.* 62. *Tauri.*

Quid aurem dicendum eſt: quando mu-
85 lier ſuccedit debirori fiſcali, an tunc ipſa
hæres carceranda eſt, quemadmodum car-
ceraretur maſculus, cui ſucceſſit, quam
quæſtionem anxiè & accurarè diſputaram
diffioir Mencha. *de ſucceſſio. creatione* 1. *part.
lib.* 1. §. 6. *num.* 38. Baëca *d. c.* 15. *n.* 4. His ad-
86 de quòd mulier eriam ratione rurelæ capi, &
carcerari nō poreſt, Roderi. Xuar. *in d l.* 2. *tit.
de los Gouiernos q.* 5. *col.* 4. *verſ. ſecundus caſus, &
verſ. aditio.* & contra alios tener ibi Baeca *n.*
13. *& ſequentibus & in tract. de decima tutoris
c.* 4. *n.* 46. Ioan. Bapriſt. de Sanro Seuer. *vbi
ſuprà n.* 26. Marſi. *in pract.* §. *attingam n.* 65.
Dueñas *d. Reg.* 312. *verſ. dico tamen.* Placa
vbi ſupra n. 12. & alij plures hanc parrem
tuenres, quos refert, & ſequirur Proſperus
Farina. 3. *tomo pract. crim. q.* 26. *n.* 62. *& ſequen-
tibus*, vbi dicir, ab ea nullatenus in iudicādo,
& conſulendo recedi poſſe, ranquam fun-
dara, & iure probabiliori, contra alios Do-
ctores, quos ipſe *num.* 61. refert contrariam
ſectanres.
87 Fallir tamen præfara regula, quando mu-
lier carcerarur pro debiro ciuili, deſcenden-
re ex delicto, in quo nemo eſt qui dubiter,
poſſe tunc carceri mancipari, & vt cæreros
taceam Baëca *vbi ſuprà n.* 7. *& c.* 16. *n.* 26. *&*
27. omnes Tauriſtæ *in l.* 62. *Tauri* per rexrum
ibi. Placa *in epito. delicto. lib.* 1. *cap.* 34. *n.* 12.
88 Dueñas & alij, *vbi ſuprà.* Fallir inſuper in mu-
liere meretrice, vel inhoneſtè & luxurioſè
viueote, quæ ad iudicium ad perſonaliter
comparēdum vocari poteſt, & pro quacum-
que cauſſa, tam ciuili, quàm criminali car-
cerari, vt ex Dueñas, Socino, Marſilio, Pau-
lo Guirlano, Petro à Pach, & aliis pluribus
reſoluit Proſperus *vbi ſuprà num.* 55. & an
idem ſir in meterrice maritata, hinc inde 89
duas contrarias opiniones, pluribus aurho-
ritatibus ſulcitas, refert Proſper. Farina. *in
d. q.* 27. *n.* 56. *cum ſequentibus.* ex menre plu-
rimorum authorum, ibi relarorum pro con-
cordia, & earum amicitia diſtinguit: an ma-
rirus ſciat, & cognoſcar inhoneſtam, & me-
retriciam vitam ſuæ vxoris, & runc carce-
rari mulier poreſt: aur marirus eſt ignorans,
& nec particeps mererricij, ac inhoneſtæ vi-
ræ ſuæ vxoris, & tuoc illa carcerari non va-
let ob mariti reuerenriam, imò idem eſſe
iudicandum de ea, ac de honeſta, & matre-
familias dicir. quem & multa de hoc videre
poteris & ad idem require Baecam *d. c.* 15.
num. 18. *& ſuprà.*

Supradictis addere voum pores, pro ani-
maduerſione; nempe mulierem dictis caſi- 90
bus non ſolùm non poſſe carcerari, ſed nec
eriam poteſt cogi ad perſonalirer comparen-
dum in iudicio, quia debet per procurato-
rem audiri, vt probarur *in d. §. neceſſarium in
auth. vt nulli iud. in prin.* ibi, ſed ſiquidem pro
fiſcalibus debiris pulſetur ſecundùm legem
mulier, aut per virum ſuum, aut per ſe, aut
per quam voluerit perſonam legirimè re-
ſpondear, & tranſigat rem. Quæ verba rran-
ſcripra ſunt & repetita *in d. authentica ſed ho-
die nouo iure. C. de officio diuerſorum iud. & in
auth. hodie nouo iure poſt l. quoniam C. de cuſto.
reorum.* Socinus *regul.* 259. Dueñas *reg.* 312.
in 1. *ampliatione*, eriam quando iudicium ſioe
mulieris præſentia tractari, ac expediri non 91
poreſt, ſed iudex ad eam accedere debet,
vel nuntium mirrere, *C. mulieres de iudicijs
in* 6. & poſt Bart. *in d. §. neceſſarium.* rradir
Boërius *in d. leg. conſentaneum num.* 137. *Cod.
quomodo & quando.* reiecta Angeli & ſequa-
cium conrraria opinione, relara per Meno.
de arbi. lib. 1. *quæſt.* 80. *n.* 11. Proſperus Farin.
in d. quæſt. 27. *num.* 48. *&* 49. qui *num.* 51. dicit
poſſe cogi mulierem, ad perſonaliter com- 92
parendum pro ferendo teſtimonio in cauſſa
criminali, ex gl. *in cap.* 1. *de teſtibus cogendis.*
Socio. *d. regula* 259. *in* 3. *fallen.* vbi rationem
reddunr. Vide quæ nos infrà hac 2. p. cap. 5.
n. 113. & ſequenribus.

Iniuſta dicirur etiam carceratio, facta in
illos, qui in ius inuiri non vocantur. (qua- 93
les verò ij ſint refert *l.* 2. *& ſequentibus ff. de
in ius vocando*) quorum perſonæ pro debito
ciuili capi, & incarcerari non queunr, ſi cre-
dimus Maran. *in ſpeculo in titul. de executione
num.* 56. Parladoro *lib.* 2. *rerum quotidianar. lib.*
2. *cap. fi.* 5. *p.* §. 7. *n.* 16. quo quidem caſu ſi fiat
carcerario à iudice, vim facier, quemadmo-
dum & in ſuperioribus iam relaris.

Iniuſta, & indebita dicitur ſimiliter carce-
ratio,

ratio, & detentatio, ſi à iudice fieti, tentetur
94 in perſonas eorum, qui iure immunes, &
priuilegiati ſunt, vt ne poſſint conueniri pro
ære alieno in plus, quàm facere poſſunt, quales ſunt Pater, Matet, Auus, Auia, Socer,
Mulier, Patronus, & cæteri alij, ſi qui ſunt, vt
Socij, Patronus, Donatores, & miles, &c.
l. Parentes. ff. ſolu matr. leg. ſunt qui l. inter eos. ff. de re iudicata. l. rei iudicatæ. §. ſi. cum duobus ſequentibus. ff. ſoluto ma. l. 1. tit. 15. p. 5. leg. in condemnatione ff. de reg. iur. & quod ij, & alij
qui non in ſolidum, ſed in quantum facere
poſſunt, capi perſonalitet non poſſint pro
debito ciuili, tenet Areti. *in leg. marit. §. eleganter ff. ſoluto matr.* Angel. *in §. ſed & ſi quis num. 1. inſtitut. de actio.* Rodericus Xuarez *in d. tit. de los Gouiernos. quæſt. 6. n. 4.* Cou. *lib. 2. varia. cap. 1. num. 4.* Auenda. *reſponſ. 8. num. 7.* Azeuc. *in l. 1. titulo 21. lib. 4. recopil.* Bacca *de inope debitore d. cap. 17. num. 33 & cap 3. n. 2. & ſequentibus.* vbi latiùs hanc tem tractat.
& Parlador. *vbi ſuprà n. 17. & 18.* qui etiam
n. 19. ibi dicit connumerandum eſſe inter
95 hos illum, qui non ſua culpa, ſeu vitio, ſed
per infortunium aliquod, bellum, puta; naufragium, incendium, & ſimiles caſus, qui humanis tebus ſolent accidere, ex Ioanne Fabro *in § ſi. num. 10. inſtit. de actioni.* & Bacca
vbi ſuprà n. 4. per totum. latè de hoc vltimo
tractat, & numeris ſequentibus, accuratè
qui ſint ij, qui vltra quàm facere poſſint,
non teneantur conueniri, quem videte poteris pro huius articuli expeditione.

Dicitur etiam indebita captura pro ære
96 alieno facta, in perſonam ruſtici, & in rebus
ruſticis occupatam tempore meſſium, &
vindemiarum. vt ſcriptum reliquit Guilliermus Bened. *in cap Rainutius verbo & vxorem n. 906.* arguendo de rebus ad perſonam; ait
namque, ſi tei tuſticæ inſtrumentis hoc conceditur, ne pro debito capiantur; multo magis perſonis ruſticorum id concedendum
eſt. quæ opinio apud nos ſtat, & probata eſt
l. Regia 25. tit. 13. lib. 8. recopilat. quod hodie
parum obſeruari videmus, vt bene aduertit
Parla. *vbi ſuprà num. 25.* Hodie tamen noua
pragmatica renouatum extat, vt pro debito
ciuili nullo tempore capi poſſint.

97 Dicitur inſuper indebita captura facta
in nobilem, is enim ob æs alienum in carcerem non detruditur. vt argumento *l. medicos C. de profeſſor. & med. lib. 10. l. miles ff. de re iudi.* docuit Alex. *in leg. centurio num. 25. ff. de vulga. & iuri.* Iaſ. *in d. l. miles.* Bald. *in l. 1. circa ſi. Cod. qui bon. cedere poſſ.* & alij citati
à Baeca *de inope c. 16. num. 7. & ſequentibus:*
idem tenet Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. ſi. 5. p. §. 6. num. 9* & apud nos extat lex Regia
4. & 5. *tit. 2. lib. 4. ordi. l. 79. Tauri l. 4. titulo 2. lib. 6. recopil.* & Iaſ. & Doctores citati, præcipuè Tauriſtæ hanc tem extendunt, quæ li- 98
mitatur in nobili conductote regalium vectigalium, nam tunc rectè carcerari poſſe,
dicunt plutes citati à Baeca *ibi n. 77.* cum
aliis, & diximus ſuprà etiam de cletico.

Ex hoc etiam capite, & ſic ratione perſonæ dicitur iniuſta, & indebita carceratio,
facta in perſonam graui infirmitate iacen- 99
tem, quam quidem etiam ſi de crimine agatur, carcerari non deberi, conſuluit Gramati. *in conſ. 55. num. 9. & ſequentibus.* vt de illo
quem curia mittit capiendum, qui tamen
vulneratus eſt, incarcerarique non queit abſque ſuæ vitæ periculo, & dicit, quòd iudex
hoc caſu debet ſe aſſecutari per fideiuſſoriam cautionem, quam ſi infirmus non ha- 100
beret, adhibete debet iudex cuſtodias ſumptibus, & expenſis ipſius vulnerati, quouſque conualeſcat, argumento text. *in l. 4. C finium regundor. & l. pœna Cod. de ſtatulib.*
& in terminis tradit Paris de Put. *de ſyndicatu in verbo carcer cap. 4. num. 3. in fin. verſiculo ſin autem ipſa cuſtodia.* & ita practicari ſe vidiſſe
in vrbe, & extra profitetur Proſper. Fari. *in d. 3. tom. crimi q. 27. n. 87.* vbi dicit idem intel- 101
ligendum eſſe in cauſſa ciuili. pro cuius executione executores euntes inuenire reũ executarum in lecto grauiter infirmum, ſolerēque his caſibus iudices Chriſtiana pietate
motos, concedere eiſdem debitoribus inhibitionem ad tẽpus, intra quod poſſint domi
conquieſcentes conualeſcere, quod & pium,
& Chriſtianum eſt hac iuſta cauſſa factum.

De iniuſta detentatione ratione temporis.

TErtiò & principaliter dicitur indebita,
& iniuſta detentatio, ſeu carceratio; 102
nempe: ratione temporis, quod contingere
poteſt, quando quis capitur pro debito ciuili in die ſeriato in honorem Dei, vt probat
text. *in l. ſi.* & ibi Claſſici & expoſitores omnes *C. de ferys.* Paris de Puteo *in tractatu de ſyndicatu verbo captura cap. 5. incipit captus illicitè num 5. fol. 138.* Bal. *in tractatu de carceribus num. 1. 6. & 9.* vbi etiam loquitur in fetiis inductis ob vtilitatem hominum, vt meſſium, vindemiarum, *&c.* de quibus ſuprà diximus. tenet etiam Farina. *3. tomo crimi q. 27. num. 105. & ſequenti.* qui refert, quòd id decretum Pij V. Papæ renouantis diſpoſitionem *d. l. ſi.* in deſuetudinem abeuntis. Quæ 103
doctrina minimè procedit in debitore ſuſpecto de fuga, qui etiam eo tempore capi
poteſt, nec etiam vltra caſum; nempe, debitum ciuile. nam pro delicto poteſt quis capi etiam die feriato ob honorem Dei, ſi
tamen

104 tamen delictum eſt graue, & enorme, atróxve, ſecus ſi ſit delictum leue, vt latè videre poteris per Farinacium *vbi proximè*.

Ex hoc eodem capite dicitur iniuſta ca-
105 ptura facta in perſonam hæredis durãte tempore conficiendi inuentarium, vt poſt idem confectum ſi bona hæreditaria non ſufficiant, non enim in plus tenetur, nec pro debiris defuncti debebit duci in carcerem, niſi fortè abſcondat bona in inuentario confecto contenta. tunc enim ex propria culpa capi rectè poterit, vt notat Bald. *in leg. fi. §. & ſi præfatam num.* 3. & ibi Corneus *Cod. de iure deliberan.* Beroius *quæſt.* 57. *colum.* 3. *ibi*, Socinus *conſ.* 120. *num.* 18. *lib.* 1. Bald. *in dict. §. & ſi præfatam.* Salicetus *ibi numero* 22. Alex. *in l. poſtulante n.* 4. Baeca plura referens *de inope debitore c.*6. *à n.*17. *& ſuprà à n.*15. idem etiam dicitur quando hæres etiam non con-
106 ficiens inuentarium, etiam ſi defunctus bona reliquit, qui tenebatur ex obligatione ad factum aliquod perſonale, perſonæ cohærens, pro quo hæres carcerandus non eſt, vt notat Bal. Angel. & Iaſ. *num.* 3. *in l. ſi deceſſerint.* per texr. *ibi ff. qui ſatiſd. cogan.* & Baeca *loco citato num.* 18.

Ratione temporis indebita dicitur deten-
107 tatio, facta in perſonam eius, qui obtinuit literas dilatorias à parte, vel à iudice, vt intra tot tempus, puta; bienniũ, quinquẽnium, ſeu menſem, à ſuis creditoribus non moleſtetur, nec conueniatur pro debitis, quæ quidem literæ omnino obſeruari debent à iudicibus, itaut debiror ea dilatione pendente nullomodo capi poſſit, probat text. *in §. ſed nec in auth. de mand. Principum.* qui licèt loquatur in ſecuritate, & dilatione conceſſa à parte parti ſecundùm B. *in l. is qui reus n.* 12. *ff. de publicis iudi.* idem dicendũ eſt in dilatione cõceſſa à iudice, qui pro bono publico eãdem ſecuritatẽ cõcedit, ſicuti declarat Menoch. *de arbitr. iud. lib.* 1. *q.* 71. *n.* 6. & licèt in cauſis ciuilibus moratorias literas, ſeu fiduciã, minimè eſſe concedendã, ex qua dãnum ſeu iniuria poſſit oriri crediroribus, arg. text. *in c. cũ dilecta de confirma. vtili & in l.* 2. *§. merito & §. ſi quid ff ne quid in loco publico.* quæ iura dubitationis loco ducit Paris de Pureo *de ſyndicat. in verbo ſaluus cõductus c.* 1. *n.* 1. *verſ. dic*
108 *quod poteſt, &c.* quando autẽ iudex conceſſit hanc ſecuritatẽ, & dilationẽ, aliqua iuſta cauſa animũ ſuum mouente, & ad breue tẽpus, puta 30. dies, *vt in d. §. ſed nec in auth. de mandã. Principum.* omnis ceſſare debet iniuria, & dãnum creditoris, quo caſu à iudice cõceſſa dilatio, & mora vtiquè ſeruanda eſt, vt dicit Puteus *d. n.* 1. *&* 2. *verſ. qua nota.* nec iudex tenetur in ſyndicatu, licèt debitor afidatus veniat ad ciuitatem intra illud tempus, nec ſoluat creditori, vt tenet Iaçob. Nouell. *gl.* 182. *ſaluis conductis à ſolo Principe.* & in ptima & ſecunda ampliatione, vbi Alex. Dec. Marſil. & alios plures hanc doctrinam adducit affirmãtes, quos allegat etiam Fari. *in* 3. *tomo practica. cri. q.* 39. *n.* 20. *&* 21. tu adde Rebuff. 3. *tomo tit. de literis dilato. annali quinque, &c.* & ibi *in art.* 1. *gl.* 1. *à n.* 70. *fol.* 375. *& ſeqq.* inquit effectũ harum literarum dilatoriarum eſſe: 109 dilatione, & tetmino pendente nihil innouari debere, quemadmodum & dilatione & appellatione pendente, nec tunc poterit nec perſona, nec bona debitoris capi, quod idem dicit procedete pendente verificatione ipſarum literarum, quia idem iudicandum eſt de ipſo tempore, ſicut & de principali poſt verificationem, per arg. text. *in c. non ſolùm de appell. in* 6. & intra id tempus ipſa captura, tanquam attentata reuocanda eſt, vt ſeruari affirmat Boerius *in deciſionibus Burdegalen. q.* 296. *col.* 2. per text. *in l. fi. C. qui bon. cedere poſſ.* nec ita captus renetur præſtare fideiuſſorem, 110 quia abſque eis debet relaxari, cùm iam fuiſſet indebitè caprus. Bal. *in l per diuerſas q.* 15. *C. mandati.* & Reb. *vbi proximè.* vbi latè agit de natura harum literarum, & à quibus poſſint impetrari, & quibus iudicibus dirigi, & alias plures quæſtiones, quas per te vide.

Idem dicendũ, ſi maior pars creditorum 111 inducias illi indulſerit, *iuxta l. cum maiorem cum ſequentibus ff. de pactis. l. fi. Cod. de ceſſio. bonorum l.* 5. *titulo* 15. *p.* 5. quarum intellectum elucidat Afflict. *deciſ.* 278. Parla. *rerum quotidianar. lib.* 2. *c. fi.* 5. *p.* §. 7. *num.* 8.

An aurem hæ literæ dilaroriæ procedanr in debito iurato, & ad debita ex cauſa delicti, eo quòd ſolùm de debiris in genere loquantur, & an extendantur ad fideiuſſores 112 debitoris afidati, & aſſecurati, & an ad debita fiſcalia, & ad debira priuilegiara, vt eſt id quod debetur ex cauſa locationis, vel cõductionis, vel Eccleſiæ, & pupillate, vel ad debitũ de recẽti contractũ, paulò ante eaſdem literas, & an ſaltim ipſa dilatione pendente cogi poſſit debitot ſatiſdationẽ præſtare, & quæ ſufficiet, vide Proſper. Farina. *d.* 3. *tomo in practic. crim. q.* 39. *num.* 22. 23. 24. 25. *vſque ad trigeſimum octauum.* & an iudex inferior à parte poſſit concedere ſaluum conductum in criminalibus, & poſt ſentenriam latam, & quando adeundum *n.* 79. *cum ſeqq.* & vide de aliis vtilibus quæſtionibus.

De iniuſta detentatione ratione loci.

QVartò & principaliter dicitur iniuſta 113 carcetatio ratione loci. generale namque eſt, quòd in locis, in quibus ius vel ſtatutum, etiam municipale, conſuetudóve

(quæ lex eſt) prohibuerit capturam fieri, vt
indebita eſt relaxandus, qui ad eundem con-
fugerit, aut quomodolibet repetiatur. ita do-
cet Paris de Puteo *de ſyndicat. in verbo captura
c. 5. incipit captus illicitè n. 6. verſ. & non ſolùm
capite impugnatur ratione loci fol.* 138. B. *in l. ſi
quis ſit fugitiuus §. Labeonem ff. de ædilitio, & in
l. præſenti in princ. C. de his qui ad Eccleſiam con-
fugiunt, & in l. 1. §. 1. ff. de acquir. rerum domino.
& in l. ſi cui §. fi. colum.* 1. *verſ.* 2. *quæro ff. de ac-
cuſat.* quibus in locis addit captum in locis
quibus de iure capi poteſt, debet relaxari.
Idem dicit Bald. *in leg. ſicuti §. Ariſto. ff. ſi ſer-
uitus vindicetur. & in leg. requirendi in 2. co-
lumna. C. de ſeruis fugi.* Hippolyt. de Marſil.
in tractatu de bannitis verbo capti. numero 6. ex
quo vtiliter inferri poteſt, quòd captus in
Eccleſia vel ab ea exactus ſtatim debet re-
laxari tanquam indebitè captus, *l. præſenti C.
de his qui ad Eccleſiam confug.* ibi, nullos pe-
nitus cuiuſcumque conditionis de ſacroſan-
ctis Eccleſiis orthodoxæ fidei expelli aut
trahi vel protrahi confugas. textus etiam *in
cap. ſicut antiquitus 17. quæſtione 4. cap. de ra-
ptoribus 36. quæſtione 1. cap. inter alia, de immu-
nitate Eccleſiarum.* imò ſic extractus eidem
Eccleſiæ protinus reſtituendus eſt, tanquam
ſpoliatæ *cap. ſæpe de reſti. ſpoli.* B *in d. l. præ-
ſenti.* Marſilius poſt Lapũ, Oldrald. & Abb.
in tractatu de bannitis, verbo capti numero 7.
Angel. *de maleſ. in verbo quod fama publica
præcedente num. 59. & ibi in additis litera B,*
Boerius *deciſ. 109. n. 3.* Iodoc. *in prax. crim. tit.
de citatione reali, id eſt captura cap. 15. n. 19.* Ioa.
Mar. de Monticell. *in tract. crim. regul. 12. n. 12.*
Nicol. Moron. *in tract. de fide, treuga & pace
q. 103. n. 1. & ſeqq.* Dueñas *regul 228. in prin.*
Petrus à Placha, *in epitome delictorum c. 34. lib.
1. num. 15.* vbi alios adducit Maria. Soc. *in*
114 *tractatu de citatione in 17. art. prin.* Boſſius *in
tractatu de captura n. 21.* quæ opinio commu-
niter approbata eſt per Canoniſtas, & legi-
ſtas, vt teſtatur Maran. Gomez, Remigi. rela-
ti à Iulio Claro *in pract. crim. quæſt.* 10. quem
pariter refert & ſequitur Bonacoſa *in com-
muni. opinione 1. part. verſ. Eccleſia habet im-
munitatem fol.* 59. Cou. *variar. reſol. lib. 2.
cap. 20. num. 2.* Menoch. *de præſumpt. lib. 5.
præſump 10. num. 1.* Decianus *in tractatu crim.
2. p. lib. 6. c. 25. rubr. de extrahendis ab Eccleſia
n. 1. & ſequentibus.* adeò vt ipſi extrahentes
publici latrones habendi ſunt, & excom-
municandi, donec reſipiſcentes damnũ om-
ne reſarciant, & ablata per pœnitentiam re-
ſtituant, vt declarat bene Iod. *in pract. crimin.
rubr. de violat. templ.* ac propterea euiden-
tem, & notoriam vim faciet iudex Eccleſia-
ſticus confugientem ad Eccleſiam vi exe-
merit, ab hácque carceratione, tanquam ab
iniuſta emiſſæ appellationi deferendum eſſe
tribunal ſupremum, cuius auxilium violen-
tiæ proteſtator declarauit.

Quod extende nõ ſolùm ad laicum con- 115
fugientem ad Eccleſiam, verùm etiam vt ha-
beat locũ in clerico, vt iſte ab ea inuitus ex-
trahi, & capi nec poſſit, tenet Bernard. Diaz
in praxi cri. canon. c. 115. Io. de Viſchis *in tra-
ctatu de immunit. Eccleſiarum.* ab ipſo citato, &
ex Decia. Cou. Diaz, Claro, & infinitis aliis
latè fundat, limitat & extendit Proſp. Farin.
3. tomo crimi. q. 28. n. 7. & 8.

Et vt cætera in hoc articulo taceam, di-
co; quòd multi ſunt ad Eccleſiã confugien- 116
tes, quibus peculiari ratione eius immunitas
non fauet. imò iure iuſtè & lege permitten-
te, ab ea capti, extrahíque poſſunt inuiti,
quales ij ſint, accuratè in vnum redegit Re-
migius *tractatu de immuni. Eccleſiarum.* Decia.
*in tractatu crim. 2. part. lib. 6. cap. 25. rubrica de
extrahend. ab Eccleſia.* Cou *lib. 2. var. c. 20.* Fari.
in 3. tomo praxi crim. q. 28. Bobad. *in poli. lib. 2.
c... rubr. a quales delinquentes nouale la Yglesia.*
& ideo omnes ij qui non gaudent immuni-
tate Eccleſiarum, iuſtè & debitè à iudice ca-
pi poſſunt, & ab Eccleſia extrahi. qui ſi ap-
pellauerint, síntque proteſtati regium auxi-
lium violentiæ, cauſa ad ipſum iudicem re- 117
mittenda eſt, & vim non fieri declarandum,
& an ſaltim confugientes ad Eccleſiam de-
tinendi ſint in vinculis, donec quæſtio, cau-
ſáque decidatur, an gaudere debeãt immu- 118
nitate nunc, nec fugiant, contrariæ ſunt opi-
niones Doctorum, pro cuius reſolutione vi-
de Farin. *vbi proximè numero 9. & 10.* & De-
cian. ad quem remittit *lib. 6. cap. 28. nume-
ro 25. in fin. verſiculo at inſurgit.* & an huic
priuilegio immunitatis per confugientem 119
renuntiari poſſit inuitis Rectoribus Eccle-
ſiæ, vide ibi *cap. 26. num. 12.*

Ex hoc etiam capite iniuſta dicitur carce-
ratio, & per conſequens iuſta, & legitima ap-
pellatio, interpoſita à detento in carcere ob-
ſcuro, & tetro, non claro, nec illuminato, ſal- 120
tim vſurpata luce, & lumine. ſed ſi forſan ad-
ueniente nocte ad maiorem cautelam, & tu-
tiorem cuſtodiam in obſcuro carcere claudi
cõtigerit, orta tamẽ luce, clareſcente die in-
de deduci, & ad clariorem carcerem reddi.
ita probat textus *in l. 1. Cod. de cuſtodia reo-
rum.* ibi, nec verò ſedis intimæ tenebras pa-
ti debebit incluſus, ſed vſurpata luce ve-
getari: id eſt, ſubleuari, & vt nox gemi-
nauerit cuſtodiam, in veſtibulis carcerum,
& ſalubribus locis recipiatur, ac reuerten-
te iterum die, ad primum ſolis ortum il-
lico ad publicum lumen reduci, nec pœ-
nis carcerum permittatur, quod innocen-
tibus miſerum, noxiis non ſatis ſecurum
eſſe,

eſſe, dignoſcitur, per quem textum affirmat
Cardin.*in clem.1.q.7.de pœnit.& remiſſ.* quòd
121 Prælari qui in tetro carcere clericum, ſeu
alium delinquentem claudunt, efficiuntur
irregulares, & reputantur homicidæ, quem
refert Proſp.*vbi proximè q.27.n.97.*per quem
textum, & per legem *nemo carcerem Cod. de
cuſtod.reorum.lib.*10.*l.aut factum* §. *ſolent ff.de
pœnis*,& per alia iura generalem conſtituunt
regulam Ductores, genus illud ergaſtorum,
quod apud nos *Suetanos* dicitur, carceréſ-
que ſubterraneos; ac caueas, in quibus ve-
riſimiliter cognoſci poteſt, carceratos hu-
miditate, calore, & frigore, ſitúque mar-
ceſcere, vel vitam periclitari, omnino eſſe
prohibitos,Corneus *conſ* 325.*n*.4.*lib*.4.Boni-
fac. de Vital. *in titul. de carcere priua. num.* 2.
verſ.nec debet includi. Marſil. *in tractatu de
bannit.in verbo carçerati num.*45.vbi poſt Car-
di. & Anchara. *in d.clem.* 1. idem tradit Fol-
lerius *in pract. crimi. in* 1.*p.* 2. *p. prin. ver-
ſiculo vel carcerentur num.* 2. Parla. *lib.* 2. *re-
rum quotidi.cap.fi.*5.*p.*§.6.*n.*3.*&* 4 Iod.*in pract.
crim.c.*7.*titulo de carcerarÿs ſeu commentar. n.*9.
Boſſius *in pract. crim. tit. de car. n.*3. quæ opi-
nio & charitati,& humanitati,ac Chriſtianæ
122 religioni conſona eſt, & conſors. nam car-
cer non ad pœnam inuentus eſt, ſed ſolùm
ad cuſtodiam, & ſic talis eſſe debet, vt car-
ceratus pœnam non patiatur.*d.l.aut damnum*
§. *ſolent ff. de pœnis.* Iaſ. *in l.ſi vitium n.*1.*ff. de
re iud.* Puteus *in tractatu de ſyndica. verbo car-
ceratus c.* 5. *incip. licet dicatur num.* 1. Angel.
*de maleſic. in verbo quod fama publica præce-
dente,& verſiculo tenetur menti. num.*80. & ibi
Hieron. *in additio.* Paris *conſilio* 2. *num.* 184.
lib. 4. Iodoc. *in prax. crimi. titulo de carceribus
cap.*16. *numero* 3. Foll.*in pract. crim. verbo vel
carceratur num.*1. *fol.* 158. Paul. Ghitl. *in tra-
ctatu de relax. carcera. in rubrica de ſentent. &
pœnarum executione numer.* 5. Boſſius *in titu-
lo de carcere num.*2. Conrad. *in pract. titulo de
carcere. num.*1.*fol.*173. Menoch. *de arbit. caſu*
305. *numero* 2. *lib.* 2. & alibi paſſim per Do-
ctores. An autem carceratum in carceribus
puſſit iudex, detinere in vinculis, compe-
123 dibus, vel manicis ferreis. pro vtraque par-
te ſectatores refert Proſper. Farinac. *in d.* 3.
tomo quæſtione 27.*num.*98. *& ſequenti*, vbi ar-
bitrium iudicis in hoc maximè attenditur,
qui ex qualitate perſonæ, vel delicti hoc di-
ſcernere debet, vbi ad hoc ponit regulas,
quibus animus iudicis omnino reduci, &
moueri debet,quem omnino vide, quoniam
ad hunc articulum multa adducit neceſſa-
ria. vide etiam Parlad. *vbi proximè.*

Ex eodem capite indebita dicitur incar-
ceratio, facta in perſonam illius, qui habet
124 ſaluum conductum legitimè obtentum, pro
eundo, vel veniendo ad aliquem locum, &
capiatur, vel in itinere acceſſus, vel receſſus,
vel etiam domi ſuæ, vbi eſt præparans ſe ad
iter,etiam ſi id expreſſum non ſit; ſed gene-
raliter pro eundo, vel redeundo, ſibi ſit ſal-
uus conductus conceſſus.Et hoc quia ſaluus
conductus vim ſuam obtinet à die conceſ-
ſionis,& ex aliis rationibus efficaciter à Do-
ctoribus adductis,*l.legato & l qui mittuntur* §.
ſed & ſi. vbi gloſſ. *in verb.agere.* vbi iidē DD.
ff. ex quibus cauſis maiores. ita aſſerit cum An-
gel. *cōſ.*363.*incipit quidquid addo.*& Menoch.
*de arbitr.quæſt lib.*2.*caſu* 336 *tit.* 18.*& plurimis
ſeqq.* Afflictis *in cōſtit.Reg.lib.*3.*rubr.*35.*de fide
mercatorum in verb.pœnas in fi.* Fran.Hercula.
*in tract.de cautela de non offendendo.n.*4.Iacob.
Nouell. *regul.* 84. *in prima amplia.* Boſſius *in
tract.de remedio ex ſola clemen.prin.* Brunus *in
tract.de deciſione bono. in* 11.*q.*4. *q princi. n.*34.
Alex.*conſ.*46.*lib.*2. Gozadi.*conſ.*27. *n.*23. Iul.
Ferret. *in tract. de gabellis & publi. numero.*95.
& multa ad propoſitum vide per Menoch.
ibi, & Farinac. *d. quæſt.*39. *num.* 53. *vſque ad
numerum* 57.

De iniuſta carceratione ratione ordinis non ſeruati.

QVintò principaliter indebita, & iniuſta 125
dicitur incarceratio, ſeu detentatio,
cùm propterea iuſta, & legitima appellatio
emiſſa ratione ordinis non ſeruati, in ipſa
enimuerò captura facta, non ſeruato iuris
ordine,& indebita eſt,& à iudice relaxanda,
vt probant Frau. Caſon *in tractatu de tor-
mentis in fine tractatus cap.*9. *tit. de captura, &
carcere num.*23. Boerius poſt Bal. quem alle-
gat *in deciſ.*215. *num.*34. Marſil. *in tractatu de
bann. in verbo carcerati num* 24. ſequens Ana-
niam Gemini. Ang. & Areti. quos ipſe alle-
gat, quos pariter ſequitur Bruno à Sole *ſuis
quæſtionibus quæſt.*30. *num.*39. Cou. *lib.*1. *va-
riarum reſolut. cap.* 2. *numero* 15. *verſiculo ego
ſanè hanc opinionem.*& ſuprà Proſper.Farinac.
in 3.*tomo quæſtion. crim. quæſt.* 28. *num.* 111.
*& q.*30. *n.*130. *& quæſt.* 32. *num.*97. *cum ſe-
quentibus.*cui quidem appellationi,ſi pro eius
delatione ſuprema curia adeatur, vim fieri
omnimodo, eíque deferendum, vtique iu-
ſtiſſimè declarabit.

Ex quo capite iuſta dicitur appellatio, &
iniuſta carceratio, ſi ab ipſamet in cauſa
ciuili iudex inceperit, quod fieri minimè 126
poteſt, niſi debitum debeatur iam ex cau-
ſa iudicati, probat text. *in l.*1. & ibi gloſſ. fi.
C.de ceſſione bonorum. gloſſ. *in rubr.ff.eodem tit.
& in leg.fi. C. eodem.* docet Bart. *in l.cum eo ff.
ad leg. Iul. pecul.* Angel. & Paul. *in d.l.*1.*Cod.
qui bon. cede.* Bald.*conſilio* 90. *lib.*1. Roderic.

Xuarez titulo de los Gouiernos in l.2.columna 1.
lib.3.fori. Ripa in l. obligatione generali n.25.
verſ & ſi citatus ff.de pignoribus.debet enim ci-
127 tatio, cauſæ cognitio, & ſententia tranſla-
ta in rem iudicatam præcedere, ad hoc vt
debitor capi, & incarcerari poſſit, leg. con-
ſentaneum. vbi notat B. Cod.quomodo & quan-
do. B. in l.fi.ff. ad leg. Iul. pecula. Roma.conſi-
lio 224. incipit iſta captura facta. debita enim
ſumma probanda ante omnia eſt, poſtmo-
dum ſequenda eſt ſententia eius declarato-
ria. Nam quod ante capturam non eſt de-
ductum, nec probatum, non poteſt poſtea
ad ipſam iuſtificandam, deduci, quoniam
iniuriarum nulla eſt confirmatio l.ſi cum nul-
la ff de re iudi. ita not.Bal. conſ.318. iſta captu-
ra lib.4 Ripa in d. leg obligatione num.25.ff.de
re iud. Roma. conſ. 241. incipit ſpectabilis do-
minus col.2. Decius conſilio 75. pro tenui col.1.
verſic. & ideo. idem tenet Baeca de inope deb.
cap.1. num 30.
128 Nec obſtat contra hanc noſtram pro-
poſitam regulam, illa, quam etiam fre-
quenter deducunt Doctores in leg. fi. §. fin.
ff. quod metus cauſa; nempe; debitorem ca-
ptum non ſeruato iuris ordine, non eſſe di-
mittendum, & relaxandum, ſi reuera debi-
tor eſt; quam patrocinatur Bal. in cap. tuæ in
fi. vt lite non conteſta. & in cap. conquerente de
reſti ſpoli.Paul.conſ.472.in cauſa captura.Iacob.
lib.1.ad finem.Gomez Arias in l.60.Tauri. n.11.
Alex. in l.ſi cum nulla n.8.ff. de re iudicata.
129 Quo etiam fit incarceratum pro debito
falſo, poſſe detineri pro vero debito, vt in
d.l.fi. §.fi.ff.quod metus cauſa l 2. & ibi B. Cod.
de exact.tribu.lib.10.B.in l.2. §. qui exhiben-
di. ff. de cuſtodia reorum. Gomez Arias ſu-
pracitatus, licèt plures contrariam ſenten-
tiam tenentes referat Farin. d.3. tomo quæſt.
27.numero 152. licèt non ſequatur num.53.
nec videmus hoc admiſſum, imò quomo-
dolibet captum iudices detinent pro vero
debito, vel delicto, & ita ſeruatur quotidie,
imò non dubitatur vnquam, vbi bene etiam
aduertit Fari. ibi, licèt duas communes con-
trarias in hoc referat Farinac. vbi ſuprà nu-
mero 151. & ſequent. qui ſe inclinat parti
contrariæ, & ſic vt iudex hoc in caſu non
tenetur in ſyndicatu. in qua opinione ani-
mus meus, & intellectus minimè acquie-
ſcit, quoniam vtcumque ſit, iam iudex quan-
tum ad ſe pertinet, habuit iniuſtum princi-
pium, quia iuris ordinē non ſeruauit, & con-
tra legem proceſſit, quæ vtique ſeruari de-
bet, ex vulgatis, contra quā opinionem mul-
ta poſſem infingere, quæ omitto, quia noſtri
130 non eſt inſtituti, diſcutere. Cui reſpondetur,
quoniam etiam probato debito poſt captu-
ram, debeat detineri debitor in carcere:
non ideo dicetur iuſta prior carceratio, quia
nullo modo iuſtificatur ex ſequenti proba-
tione. imò non ideo minùs iudex deſinit eſ-
ſe in culpa, & teneri in ſyndicatu, vt infrà
videbimus. & ipſa captura tenet, non ex vi
prioris præcepti: ſed poſtea ex vi ſecundi
præcepti, tacitè per detentationem, vel ex-
preſsè per declarationē inducti probato ve-
ro debito, vel ex ſententia tranſacta in rem
iudicatam, vel ex obligatione, & inſtrumen-
to guarentigiato, vt in ſimili notauit Alex.
in l.1.colum.2. Cod. de Carboni. edicto. B. in leg.
creditores in 5.quæſt.princ. Cod.de pigno. Baeca
de inope debitore cap.10.n.30.
Quæ concluſio ſuprà poſita vt debitor 131
capi non poſſit, niſi ex cauſa iudicati: adeò
vera eſt, vt inſtrumentum publicum captu-
ram hanc iuſtam reddere non poteſt, niſi ha-
beat clauſulam guarentigiatam, & liquidum
ſit, vt latè comprobat Rodetic. Xuarez in l.
poſt rem in declaratione l. Regiæ 4. & 5. titulo
8. lib.3. ordin. l.64. Tauri. vbi omnes l.1. & 2.
titulo 21. libro 4. recopil. Milius in l. 5. titulo
21. lib. 4. recopil. Segura in repetit. leg. ſi ex
legati cauſa numero 78. ff. de verborum obligat.
Cou. var. reſolutio. lib.2. cap 11. num.3. verſi-
culo illud ſanè. vtrunque etiam latè compro-
bat Baeca vbi proximè num. 31. vide etiam
Parladorum lib.2. rerum quotidian. cap. fin. 1.
par. §. vndecimò per totum.
Ex hoc eodem capite dicitur iuſta appel-
latio, & iniuſta carceratio, ſi fiat à iudice ex 132
obruto, de facto, & ſua propria ceruice, & in
vindictam nullis præcedētibus indiciis, præ-
ſumptione, vel diffamatione delicti: ſed quia
in hoc variæ ſunt Doctorū opiniones, quam
communis praxis hodierna ſeruat, hîc ex
opinionibus colligam, & ſic generale eſt; vt
ad capturam debent procedere legitima in-
dicia, & ita locum habet opinio illorum,
quia hoc aſſeuerarunt, de quorum genere
& opinione eſt Marſil. in practi. crim. §. con-
ſtante num. 1. vbi allegat Doctores in clem. 1.
de homicidio. & text in l. 1. in princ. vbi hoc
idem not. Marſi.ff.de quæſtio. & in l.penul.vbi
gloſſ. Cod. eodem. & Marſil. refert & ſequitur
Conrad. in practic. titulo de captura numer. 2.
Angel. de maleſi. in verbo quod fama publi-
ca.num.4. Roland. conſ.17. n.2. col.3. Nouell.
in pract. crim. §. 1. incipit ſuperioribus annis nu-
mero 27. fol.25. vbi etiam adducit plures hoc
idem tenentes, & ipſe teſtatur de communi,
de qua etiam per Bonacoſ. in commun. opin.
1. p. verſiculo carceratio & retentio pag. 21. co-
lumna 1. Clarus in pract. §. fi. q.28. verſ. ſcias
autem. Angel. de Caſtro inter conſilia crimin.
diuerſorum conſilio 94. numero 2. lib.1. Marcus
Anton. Eugenius Peruſinus in conſ. 64. num.
14. & licèt hæc opinio æmulus non paucos
habeat,

habeat, & verior, & communis & æquior eſt. & in praxi magis recepta, quam etiam ſequitur Farinac. *in 3. tomo pract. crim. q. 26. num. 116. quem vide à n. 112.*

Hîc tamen labor eſt: qualia ſint hæc indicia: vt eis mediantibus rectè poſſit iudex ad capturam deuenire, in quo varios Authores,
133 varias opiniones ſectantes, refert *vbi proximè* Farin. nam alij leuia indicia ſufficere, alij præſumptionem, alij verò ſuſpicionem, alij etiam alia dicunt, alij diffamationem, ego autem omnia vera eſſe poſſe affirmo, ſecundùm caſus varietatem, & diuerſitatem, attentáque cauſæ, negotij, & perſonæ qualitate, quod maximè diſcreti iudicis arbitrio conſtitutum eſt, textus *in l. 1. ff. de cuſtodia & exhibi. reorum.* ibi, Proconſulem exiſtimare ſolere: vtrùm in carcerem recipienda ſit perſona, an militi tradenda, an fideiuſſoribus commendanda, vel etiam ſibi. hoc autem vel pro criminis, (quod obiicitur) qualitate, vel propter honorem, vel propter ampliſſimas facultates, vel pro innocentia perſonæ, vel pro dignitate eius, qui accuſatur, facere ſolet. per quem textum ita firmat Laurent. Kircou. in communi opinione contraria 4. *concluſione 130. ante fi. verſiculo caterum, &c. & verſiculo qua quidem regula.* ſequitur Clarus *in pract. crim. §. ad finem.* quem refert Bonacoſa *in commu. opinione 1. part. pag. 16. verſ. captura ad hoc vt committatur, &c. in diſcurſu.* F. Vmbert. Locat. *in practica iudiciaria inquiſitorum, in verbo captus, verſiculo in criminalibus tamen relinquitur arbitrio iudicis, &c.* quod etiam videtur eſſe de mente Paridis de Puteo *de ſyndica. verbo captura cap. 1. incipit an iudex n. 12.* nec diſſentit Blanch. *in practi. crim. §. pro cognitione itaque huius partis fol. 126.* cui etiam adhæret Proſper. Fatinac. *vbi proximè num. 127. & ſeqq. & ſu-*
134 *prà.* qui dicit, hoc iudicis arbitrium non erit, tam abſolutum quin iuris regulis (quas referunt Doctores, & ipſe proſequitur latè) debeat ſubiicere.

Ex quo etiam capite iuſta dicitur appel-
135 latio, & per conſequens iniuſta captura, & detentatio facta à iudice, anteaquã redigant indicia. præſumptiones, (vel ea alia quæ inſurgunt contra inquiſitum vel accuſatum)
136 inſcriptum ante omnia namque iudex debet examinare teſtes, ſubminiſtrantes indicia contra capiendum. ita tenet, & teſtatur de communi conſuetudine totius Italiæ Angel. de Caſtro *inter conſilia criminum diuerſorum conſ. 94. num. 2. lib. 1.* quem refert Iulius Clarus *in prax. crimin. §. fi. quæſt. 28. verſiculo ſcias autem ante medium,* vbi etiam allegat Blanch. *in pract. fol. 25. n. 68. in fi.* & communiter ita fieri, teſtatur pariter Hippulyt. de Marſil. *in d. §. conſtãte n. 11. redeundo modò ad propoſitum,* qui etiam ponit modum examinandi teſtes, & hanc magis communem opinionem, & veriorem eſſe; affirmat, teſtatúrque Marcus Anton. Eugeni. Peruſ. *in ſuo conſilio 64. n. 14. & ſequentibus.*

Quod etiam extende, & declara, quòd in delictis grauibus, & inferẽtibus pœnam cor- 137
poris afflictiuam, ad capturam ſufficit quale quale indicium, & qualis qualis informatio. ſi verò delictum leue eſt, vt dictam pœnam non inferat, verum eſt, vt ad capturam non procedatur, niſi extantibus indiciis; ſaltem ad inquirendum ſufficientibus, ſic enim diſtinguendo declarant opinionem plurium relatam à Farinac. *vbi ſuprà numero 123.* Brunus *in tractatu de indi. & tortu. 2. part. quæſtione 9. numero 6.* ſequitur Ioan. Mar. Monticell. *in pract. crim. d. reg. 12. num. 7. verſiculo in hac re fol. 266. columna 2.* Angel. *de maleſic. in verbo iudex commiſit numero 4.* Clarus *in pract. crim. d quæſt. 28. verſ. ſcias tamen prope finem.* & relata à Bruno à Sole. *d. quæſt. 30. num 10.* ſequitur licèt confuſè Farin. relatus *n. 127. verſ. aduertas primò.*

Extende inſuper, quòd in quocunque delicto, ſiue graui, ſiue enormi, & contra quaſlibet perſonas, nobiles, pauperes, ſeu viles ca- 138
ptura nec ſolet, nec debet, decerni informatione extraiudiciali, & in ſcriptis nõ redacta, vt ex Marſil. *in pract. § conſtante n. 5. & ſingulari 93. incipit iudex licet ſine indiciis.* allegans text. *in c. ſi clericus de ſentent. excom. in 6.* Monticel. *in d. Reg. 12. n. 7.* Conrado *in pract. titulo de captura n. 3. verſ. ſic ſecundum eum fol. 266. colum. 1.* Fran. Caſſon. *in quæſtio. tit. de captura & carce. cap. 9. num. 1.* Brunus *de ind. & tort. 2. p. quæſt. 9. num. 4. in fi.* Follet. *in pract. crim. verbo ſtudeat ſe onerare n. 58.* Rolan. *conſ. 17. numer. 6. vol. 3.* Nouello *in practic. crim. in prin. §. ſuperioribus annis n. 23. in fi.* & ex Bonacoſa, Boſſio, Mãdoſio, Blanch. Iulio Claro, & Bruno à Sole, & aliis relatis à Fatin. *vbi proximè n. 123.* tenet ipſe *n. 130.* niſi tribus concurren- 139
tibus: delictum graue, & enorme, carcerandus ſit ſuſpectus de fuga, & ſic quòd ſit periculum, quod auſugiet, dum teſtes in ſcriptis redigũtur. tertiò quòd iudex ſit ſecurus, teſtes venire poſtmodum, ad ſe examinandos, vt ex Claro ibi dicit Proſperus Farinac. & hoc quando procedit iudex ex officio.

Ex ſola autem querela partis, nunquam 140
etiã deuenitur ad capturam in quouis genere delicti, & perſonę, niſi duobus concurrentibus: nempe: ſi accuſans, vel querelãs probat ſummariè, querelatũ, ſuſpectum eſſe de fuga, & poſt cautionem, ſeu ſi diues eſt, ſe obligauerit de reficiendo expenſas, damna, & intereſſe in caſu non verificatæ querelæ,

vt tenent Iulius Clarus *in pract.q.28.ſub verſ.*
ſuis autem. Foller. *in practic. crim. in verſ. ſtu-*
deant ſe onerare numero 58. quos refert Fa-
rinac. *in dict. 3. tomo practic. crim. quaſt.* 27.
numero 122. & ſequitur eam, *num.* 128. &
ſecundùm hanc declarationem, & cum his
duobus requiſitis, non aliàs, volo vt intelli-
gas, & accipias opinionem Doctorum, affir-
mantium ſimpliciter, poſſe iudicem ad ca-
pturam peruenire, etiam non extantibus in-
diciis, nec informatione in actis, quoties ti-
metur de fuga delinquentis, & multo magis
quando eſt in fuga, cum ſola, & ſimplici in-
formatione capiendum eſſe ſuſpectum de
fuga, cuius authores & ſequaces ſunt Mar-
ſil. Ioan. Mar. Monticel. Iacob. de Bellouі-
ſo, Brun. Blanch. Angel. Grama & alij infiniti
relati à Proſpero Farin. *vbi prox. n.* 125.

141 Vnum tamen eſt: quod ſi cum querela
priùs concurrit infirmitas querelantis, gra-
uiter in lecto vulnerati iacentis. nam ſi co-
rã tabellione ipſe declaret ab vno, vel à plu-
ribus vulneratum: ſufficiet hæc aſſertio ſola
ad capturam, vt videmus quotidie. quia iſto
caſu non poteſt dici, ſolam eſſe querelam,
cùm concurrat cum ea infirmitas vulnerati,
quæ pro ſe maximam habere præſumptio-
nem veritatis referendæ, latè comprobãt re-
lati à Farin *vbi ſuprà n.* 128. vbi poteris vide-
re alia, quæ articulum hũc tangant, *& n.* 154.
vſque ad fi. an & quando captus pro vno de-
142 bito, poſſit arreſtari, ſeu commendari pro
alio, vel pro delicto. & quid de capto pro de-
licto poſſit recommendari pro debito.

143 Ex hoc eodem capite legitimam eſſe ap-
pellationem aio, cùm iniuſta ſit, & indebita
carceratio, facta in perſonã illius, qui tantùm
realiter, non autem perſonaliter obligatus
eſt. is namque in carcerem cõiici, nullo mo-
do poteſt. not. Iaſ. *in l.4. §.ſi actor n.25.ff.de re*
iud. & tenet Baeca *de inope debitore c.* 10. *n.*5.
& confirmatur ex doctrina Saliceti *in leg.* 1.
num. 7. verſ. & eſt ratio. Cod. qui bonis cedere
poſſ. vbi dicit quòd ideo debitor tributi non
144 poteſt capi, quia tributa imponuntur rebus
vel perſonæ propter res *l. indictiones Cod. de*
anno & trib. & inde eſt, quòd qui hypothe-
cat pro alio rem ſuam, & non obligat per-
ſonam ſuam, ſolùm eſt debitor reſpectu rei,
145 quam hypothecat, & ſi eam exhibeat, cer-
tè capi non poteſt. ita dicit Salicetus *in l.* 1,
ff. ſi certum petatur. ſicque obligatus ratio-
ne oneris realis liberatur, relinquendo ipſam
146 rem oneratam, *cap. de terris de Iudæis.* cuius
etiam farinæ eſt; quòd actio perſonalis li-
mitata, non præſtat ius capiendi debitorem,
ſicuti diximus de hærede conficiente inuen-
tarium, quoniam cùm fecerit inuentarium,
non tenetur vltra vires hæreditaris, nec vl-
tra bona, & res in eo contentas, & ſic eſt de-
bitor reſpectu illorum bonorum, & rerum 147
contentarum in inuentario, ideo capi non
poteſt eius perſona, niſi bona abſcondat, vt
ſuprà probaui latè. Igitur quanto magis ille
qui non obligat perſonam ſuam, ſed bona
tantùm, vt & rectè infert Boeca *de inope de-*
bitore d.cap.1. n.5. ante medium, & *in num.1. in*
princ. dicit quòd ille qui non tenetur actio-
ne perſonali, puta is qui res ſuas mihi, non
perſonam obligauit, non poteſt capi, vbi per
totum caput hãc materiam defendit & tue-
tur. & pro hac parte facit etiam lex ſtyli 134.
cuius verba ſunt *es a ſauer quel fiador no ſe*
adado por preſſo maguer los ſus bienes no cum-
plan a pagar el delicto, ſaluo; ſi no obligo ſu per-
ſona y bienes, & ſic textus eſt expreſſus, ad
hoc; quòd vbi bona tantùm obligantur,
non perſona, ipſa capienda & carceran-
da non eſt, vt indicant verba *ſaluo ſi no obli-*
go ſu perſona y bienes, & ibi, *no ſe adado por*
preſſo, &c. & ex hoc oritur frequens pra-
xis, qua ſolent vti tabelliones in conficien- 148
dis obligationibus dicentes: *Y me obligo con*
mi perſona y bienes. vt hac cautela perſona
obligata ſimul, cum bonis eius capi poſ-
ſit, hoc carens recurſu. & ſtatim poſt hæc
ſcripta, hodie declaratum fuit in ſupremo
hoc noſtro Galleco, & Regio Tribunali, 149
declaratúmque vim fieri per iudicem quen-
dam commiſſarium, ſeu executorem cuiuſ-
dam ſententiæ Reuerendiſſimi Nuntij, re-
ſcriptúmque ſiue commiſſio tantùm conti-
nebat, vt executor caperet bona condemna-
ti, & in eis feciſſet executionẽ nihil de per-
ſona loquens. & chariſſimus ac dilectiſſimus
genitor meus, & praxi & theorica, pariter &
prudentia, prouidus, cùm eſſet Patronus in
cauſſa vim fieri, fundauit ex exceſſu de per-
ſonam, vt nos latè Deo dante dicemus in-
frà lib.4. & ex his quæ diximus poſſit etiam
iuſtificare ſuam intentionem.

Vnum tamen eſt, quod ſi iſte, qui tantùm
realiter obligatus eſt; puta; quia bona ſua pro
alio hypothecauit, vel bona obligauit, non
verò perſonã, licèt ipſa non capiatur, hoc ta- 150
men fallit: ſi rẽ ipſam, ſeu bona dolo deſierit
poſſidere, quia tunc non capitur ex obliga-
tione reali, nec ex hypotheca, ſed ex dolo, *l.*
pro poſſeſſore ff de reg. iur. l. penult. ff. de dolo. & li-
cèt etiã ex re iudicata conueniatur: iuſtè de-
fendi poſſe, dicit Bacca *vbi proxi. relatus n.9.*
vt nec poſſit capi ſi rem obligauit non per- 151
ſonam, vt probatur *in d.l. 134. ſtyli.* quoniam
creditor ſolùm videtur ſequi fidẽ hypothe-
cãtis reſpectu rei hypothecatæ, eam.n. ſolùm
obligat, non perſonam, & ita ſi rẽ conſũpſit,
attriuit, & corrupit, vel abſcondidit, ex dolo
ipſo ei⁹ perſona obligata eſt, & ideo carcerari
valet

valet,ex contumacia.licèt aliàs capi non po-
tuiſſet.B.*in l.penul.ff.de ceßione bonorum*. & la-
tè Baeca *ſuprà numer*.10. & ex aliis *in cap*.16.
num.19.*&* 7.*& cap*.17.*à num*.11. & ſuprà te-
tigimus etiam circa articulum de iniuſta de-
tentatione ratione perſonæ in particula de
hærede,vbi vide.

De iniuſta carceratione ratione rei, & cauſæ.

152 SExrò principaliter dicitur iniuſta deten-
ratio, & carceratio ratione rei, & cauſæ,
de qua agitur. & ſic in ea quandoque rei
ſub fideiuſſoribus relaxandi ſunt : quando-
que autem ratione ipſius cauſæ ſub eis rela-
xandi non ſunt. qui articulus larè in gene-
re ventilatus eſt , & examinatus per Rode-
ricum Xuarez *in tractat.de fidei. in cauſa crim.
ſuper l.4.titulo 3 lib.2. fori*. conciliando & in-
terpretando leges,quæ in hac materia, mo-
dò variæ, modò contrariæ videntur appare-
re. ideo concluſionem & regulam , quæ ex
eius , & aliorum diſputatione reſultat , ſcri-
bam : & loco exempli in ſpecie accuratè in-
ſeram caſus , quibus carcerato , carcerum
fideiuſſores admittantur, regulæ doctrinam
imirans.Et quoniam hic punctus,ſicut & ſu-
periores , adeò frequens eſt in tribunalibus,
veniens ad ea per viam violentiæ, quàm ci-
tiùs potuerim, examinabo. In quo duas eli-
153 cio concluſiones , & regulas. Prima ſit, ap-
pellatio legitima eſt à detentatione in car-
cerem,in delictis non requirentibus pœnam
corporalem , ſed pecuniariam , contempta
oblarione fideiuſſionis. quoniam in omni-
bus delictis , in quibus à iure non infertur
pœna corporalis,ſeu corporis afflictiua, reus
captus omninn relaxandus eſt ſub fideiuſ-
ſoria cautione ab ipſo oblata. text. eſt capi-
talis *in l.diuus ff de cuſtodia reorum*. text. *in l.1.
eodem*. in quorum intellectu , & concordia
aliis pluribus relatis longum fecit progreſ-
ſum Roder. Xuarez ſupracitatus *in d.l. ſtyli*.
eandem comprobat B. *in d.l*.1.*num*.1. *in fin*.
vbi gloſſ. Bald. *in l.nullus num*.3.*Cod de exhi-
bendis reis. & in l.ſed ſi is numer*.1.*verſiculo aut
venit imponenda pœna pecuniaria ff. de in ius
vocando*. Ang.*de maleſi.in verbo quod ſama pu-
blica poſt numer*.66. *verſiculo ſi autem pœna non
ſit corporalis, & in verbo pro quibus Anton. fide-
iußit numer*.11. Bonif.de Vital. *in oper. male-
fici. ſub titul.de carceribus prima.numer*.2.*&* 11.
Ghirlan. *de relaxa.carcer. ſub titulo de fideiuſſo.
reorum num*.1.*&* 7.Conradus *in practica titul.
de carcera.num*.5 *in fin.fol*.274.Roder.Xuarez
vbi ſuprà. Bert. *conſil*.12.*numer*.1.*& conſil*.13.
num.1. Couar.*var.reſol.lib*.2.*cap*.8.*numer*.8.&
communem dicit Anton.Gomez,qui pro ea
plura adducit iura concordantia,3.*tomo var.
reſol. cap.9. de captura reorum numer*.8.*in princ*.
idem tenet Boſſ. *in titulo de carcerat. fideiuſſ.
committen. num*.1. *&* 2. Meno. *de arbit. quæſt.
lib.2.caſu* 303.*numer*.3. vbi etiam,& pluribus
Doctoribus de communi teſtatur, idem te-
ner Marſ. *in pract.§.attingam num*.1. *& in ru-
brica de fideiuſſ numer*.247.Iul.Clar.*in practic.
crim.§.fin. quæſt*.46. *verſiculo in hæc autem ma-
teria*. Bonacoſ. *in ſuis commun. opin*.1 *p. verbo
carceratus vbicumque fol*.20.*colum*.2.& ita pra- 154
cticatur quotidie in omnibus rribunalibus,
& in cauſis , quæ ad ſuprema trahuntur per
viam violentiæ, eo, quòd iudices nolunt ap-
pellationibus huiuſmodi interpoſitis (cùm
iuſtæ ſint) deferre, attenditúrque per Sena-
tores ſemper, an pœna ſit corporis non affli-
ctiua, quia tunc abſque dilationc,ſeu retar-
datione vim fieri, & appellationi deferen-
dum ; declaratur , quia hæc concluſio mul- 155
tò magis procedit in clericis,qui quidem , ſi
offerant fideiuſſores in delicto non appe-
tente pœnam corporis afflicti , relaxari de-
bebit ; ita tenet Fnller.*in practic. crim.cano. in
verbo,& in carceribus mancipatis cap*.12 *num*.6.
ex Feli. *in cap.legebatur in princ.num*.1. *de ma-
iorit. & obed*. quod difficultatem non haber, 156
ad capturam enim clericorum maiori ma-
turitate,maioríque cum remperamento,de-
ueniendum eſt,ita tenet Ber. Diaz *in practic.
crim. cano.verbo eos citari perſonaliter cap*.13. *in
princip*. & Foller.*vbi proximè numer*.5.*& alibi
paßim*.

Secunda pars huius regulæ,& concluſio- 157
nis ea ſit : vt appellatio interpoſita per car-
ceratum à detenratione in carcere pro cri-
mine, & delicto graui, ſeu atroci,requirenre
pœnam curporis afflictiuam , etiam oblara
fideiuſſ. & caurione , vt non legitima ad-
mittenda non eſt , nec tunc iudex non de-
ferens ei, vim ſaciet, cùm hoc caſu carcera-
tio iuſta , dcbita & à iure permiſſa , dicatur.
text. *in d.l.diuus ff. de cuſto. reorum*, per quem
hanc regulam,& concluſionem affirmarunt
B.*in l*.1 *ff.eodem titulo*. Boſſ.Cou.Conra.Rod.
Xuarez,Mar.Pur.Boni. & Vitall.Ghirlan. &
alij relati in ſuperiori concluſione, idem te-
ner Oſaſ. *deciſ.Pedemon*.18.*numer*.4.Quintil.
Mandoſ. relatus per Bonacoſam *in communi
opini.2.part.verſiculo fideiuſſ.non admittitur,fol*.
29.*colum*. 2. *in fin*. licèt hæc concluſio non
fuerit à calumniatoribus oblita, prout vide-
re eſt per Meno. *de arbit.q.caſu* 303. *num*.20.
in fin. non tamen ab ea recedendum eſt. pro
qua facit cõcordant. Bullæ Pij V *incipit cùm
ſicut accepimus in ordine* 184.*in 2.part.Bullarij,
fol*.639 Vbi Summus Pontifex aufert ſacul-
ratem excarcerandi , ſeu relaxandi reos ſub
fideiuſſoribus,nõ ſolùm iudicibus,ſed etiam

carcerum viſitatoribus, quando agitur de capitali delicto, ex quibus regulis multi ſe nobis caſus dubij qui ex concluſione ſubſtantiam rapiunt, offerunt examinandi, & ad hanc,& ſuperiorem concluſionem plures citat Balde. *in addit. ad Roder. Xuar. ad titu. de fid. in cauſa crim num. 1. litera A, fol. 72.*

158 Quæ concluſio non ſolùm locum habet in laicis, ſed etiam in clericis. quoniam vbi agitur de pœna corporali, certum eſt eum non eſſe fideiuſſoribus committendum. tex. eſt *in cap. ſi clericus de ſentent. excommuni. in 6.* ibi, Eoſdem quoſque clericos, ſi de parendo iuri, tibi fideiuſſoriam dederint cautionem, detinere non debes, niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa rationabilis eos ſuaſerit

159 detinendos.) & Doctores ibi explicant, illud enorme dici delictum, ſi pro eo clericus curiæ ſæculari tradatur, prout eſt crimen falſificationis literarum apoſtolicarum, hæreſis, & homicidij in perſonam ſui Epiſcopi ex quibus per Farina. *in 1. tomo crim. q. 8. titulo de inquiſitione à num. 75.* & Ioan. Andr. *in d. cap. ſi clericos colum. 1. verbo enormi.* vbi Archidi. *poſt num. 3.* Franc. *num. 15.* & Geminia. 9. Boſſius *titul. de carcer. fid. commit. numer. 13.* Foller. *in pract. crim. cano. verbo, & in carceribus mancipatis cap. 12. verſiculo ſed ſi veniret imponenda pœna corporalis,* allegans text. *in cap. cùm homo 23. quæſt. 5. gloſſ. in cap. arguta 2. quæſt. 6.* Felin. *in c. legebatur in princ de maiorit. & obed. & in cap. ex parte num. 3. de reſcriptis.* & vbi habet locum depoſitionem relaxat, vt tenet

160 Cal. *conſil. 21. titul. de treuga.* & quando imponatur, vide Abb. *in cap. at ſi clerici in princip. colum. 12. de iudi.* eſt enim depoſitio quædam degradatio verbalis *cap. qualiter el 2.* & ibi Abb *de accuſa.* Alexand. *in conſ. 174. volum. 2.* ponit pro quibus criminibus fiat depoſitio. Decius *in conſil. 143. colum 1. & 2.* vbi quando clericus ſit commit. fideiuſſo. vbi quando pœna detruſionis venit in monaſterium, vel in carcerem perpetuum, & pro declara-

161 tione *cap ſi clericus.* quando dicatur crimen enorme, vide Abb. *in cap. tua de pœnis.* & ſic duo ſunt conſideranda in hac materia circa clericos. Primùm, an infertatur pœna corporalis (non dico ſanguinis, quia illo iure non admittitur *c. ſententiam ſanguinis de cler. vel mon.*) ita tenet Decius *in d. conſil. 143.* Se-

162 cundò an ſit graue crimen vel non, ita vt in hoc videtur ius canon. ſecurius ciuili, cùm hoc ſolùm requirat pœnam corporalem, vt tenet Boſſius *vbi proximè.*

Ego autem ex mente Doctorum præcipuè Foller. *ſuprà*, & Farina. *in 3. tomo quæſt.*

163 33. *numer. 58* pro euitanda dubitatione dicam in hoc articulo attendendum eſt, an delictum, pro quo clericus detinetur, de his ſit, in quibus ius ciuile fideiuſſores ad relaxationem admitteret, vel non, licèt iure canonico pœna ſanguinis non ſit, adeſt tamen corporis afflictiua, adeò vt regula in hoc ſcripta procedat in clericis.

Ex quo capite imprimis inſurgit, an iuſta 164
ſit, & legitima appellatio, emiſſa per carceratum à detentatione in carcerem pro delicto pœnæ exilij, & relegationis infringente, oblata per eum fideiuſſoria cautione. Et videtur affirmatiuè dicẽdum, quoniam pœnam exilij non eſſe corporalem, nec corporis afflictiuam, & ideo captum pro delicto eam irrogante ſub fideiuſſoribus relaxari debere affirmat Azeue. late hanc rem agens *in l. 8. titul. 18. lib. 4. recopilat. & in l. 2. titul. 19. lib. 8.* per text. *ibi*, quem ad ſuum propoſitum expreſſum vocat, ibi, *no a de lleuar pena corporal, ſi no de marco y deſtierro,* & idem *in additio. ad Curi Piſa. lib. 4 cap. 6. num 14* & idem videtur tenere Iodoc. *in practic. crim. c. 19. de relax. carcer. num 4. verſiculo itidem,* &c. contrarium 165
tamen imò in pœna exilij non relaxari ſub fideiuſſoribus: quoniam talis pœna corporalis eſt, tenet vt expertus Boſſius Egidius *in titul de carcer. ſub fide relax. numer. 7.* imò ſi exilium ſit perpetuum, capitalem pœnam cenſeri, dixit communem Eman. Soarez *in collecta commun opinio. verbo capitalis numer. 8.* & ideo detentum pro delicto tali pœna di- 166
gno, non relaxari ſub fideiuſſoribus, dixit Caſon *poſt tractat. de indi. & torm. c. 9. rubr. de captura, & carcer. num. 8. verſiculo & aduertendum eſt,* &c. & idem affirmat Boſſius *ibi n. 7. & 8.* & ab hac vltima opinione non recedendum fore admonet Proſp. Farin. *3. tomo prax. crim. quæſt. 33. numer. 55. & 56.* quid dicendum? multum ſuadet authoritas horum 167
Doctorum, ſed maior authoritas eſt noſtræ l. Regni, hanc difficultatem omni modo excludens, & priorem opinionem expreſsè probans, quæ nullam reſponſionem habet maximè, ſi tota legatur, & eam eiúſque opinionem latè fundat Azeued. *ibi*, & ſic dico vim iudicem facere Eccleſiaſticum, ſi non detulerit appellationi, ab hac detentatione interpoſitæ oblatis fideiuſſoribus. quoniam hoc ius noſtrum commune Regium, ipſe debet obſeruare, cùm in hoc ius canonicum deficiat, ſecundùm quæ ſuprà diximus 1. p. in cap. 2. §. 3.

Quid autem dicendum eſt in capto pro delicto cui per l. pœna indignationis Regis ſeu Principis impoſita eſt? Et breuiter dico, 168
quòd appellatio à detentatione, etiam fideiuſſoribus oblatis, non iuuabit carceratum. quoniam hæc pœna iræ, & indignationis Principis pœna mortis iudicatur iuxta textum *in l. nihil intereſt in fin. princ. ff de adulter.* & inducit

& inducit priuationem beneficiorum ſe-
cundùm Barbo. *conſil.* 11. *colum.* 5. *in fin. vo-
lum.* 1. Azeued. *in l.* 1. *titul.* 14. *lib.* 4. *recopilat.
num.* 18. *&* 19.
169 Similiter nec admittenda eſt appellatio,
interpoſita à detentatione pro delicto, exi-
gente pœnam palinodiæ cantandæ iuxta
text. *in l.* 2. *titul.* 111. *lib.* 8. *recopilat.* quam la-
tè exornat Parla. *libr.* 1. *rerum quotidi. cap.* 17.
per totum. quoniam talis palinodiæ pœna, &
ſeuera, & perquam dura eſt. ſiquidem is, qui
cantat palinodiam, toto exauctoratur hono-
re, etiam quantumuis dignitate præfulgeat,
vt oſtendit *l.* 8. *titul.* 3. *part.* 7. *l.* 2. *tit.* 5. *part.* 7. *&*
170 *l.* 2. *titul.* 8 *recopilat.* & cùm hæc pœna exequi
in abſentem non poſſit, proinde huius cri-
minis reus etiam datis fideiuſſoribus non
eſt carcere relaxandus, vt tradit Maran. *in
ſpeculo aureo* 4 *part. num.* 10. & Parla. *in d. cap.*
17. *num.* 47. & ita practicatur vbi *num.* 31. *&*
171 32. ex aliis probat clericum ſicut nobilem
hac ignominioſa pœna non plecti; & ge-
neraliter idem dicendum eſt in pœna infa-
miæ, vt tenet Boſſ. *in titul. de carcera. fideiuſſ.
commit. num.* 7. *&* 8. eum referens Farina. *vbi
ſuprà d.* 3. *tomo pract. crim. c.* 33. *num.* 55. *ad me-*
172 *dium.* quia omnis cauſa tangens famam di-
citur grauis *l. ſi inimicitiæ ff. de his quibus vt
indignis.* Azeued. *in l.* 2. *titul.* 10. *lib.* 8. *recopilat.
num.* 234. & ideo cùm hæc contradictionis,
ſiue palinodiæ cantandæ pœna ſit infama-
toria, & diſdicens ſit infamis, ſub fideiuſſo-
ribus relaxandus non eſt, vt etiam tenet
Auenda *in titul. de las iniurias, numer.* 17. ſe-
cundùm quem *num.* 15. *&* 26. hæc pœna eſt
corporis afflictiua, nec per alium impleri po-
teſt, quæ excludunt fideiuſſorem, & idem
tenet etiam Auilleſ. *in proœmio cap. pratorum
num.* 20. & Placa *de delictis c.* 1. *num.* 22.
173 Inſuper indebitam eſſe, & legitimam ap-
pellationem emiſſam à carcerato, qui ſiue in
ciuilibus, ſiue in criminalibus indiciatus eſt
ad torturam, affirmo, is enim ante torturam
inflictam, minimè relaxandus eſt ſub fide-
iuſſoribus, vt docet Bald *in l. ſi quis poſt verſi-
culo item eſt detinendus*, vbicumque eſt tor-
quendus *ff. de teſt.* per text. *in l.* 2. *C. de cuſto.
reorum*, ibi, donec reperiatur cognitio cele-
brata. idem Bald. *in l. nemo deinceps n.* 6. *in fin.
verſiculo quandoque qui detinetur non ratione
pœna, ſed ratione tortura. Cod. de Epiſcopali au-
dien.* dicens, quòd quando rei ad eruendam
veritatem ſunt torquendi, nullo modo re-
laxantur, etiam oblatis fideiuſſoribus. idem
dicit noſter Xuarez *in d. tractat. de fideiuſſ. in
cauſa crim. num.* 18. *verſiculo item eſt detinendus,*
174 *vt torqueatur.* ex qua doctrina idem dicen-
dum eſt in teſtibus, à quibus veritas inqui-
renda eſt, recuſantibus ipſam manifeſtare,
quo caſu torquendi ſunt, & tunc minimè
ſub fideiuſſoria hac cautione relaxandi, vt
tenet Meno. *de arbit. q. lib.* 2. *caſu* 303. *num.* 25.
& 26. pro quibus & faciunt, quæ adducit
Paris de Puteo *de ſyndic. verbo carcer. & car-
cera. num.* 2. *an poteſtas num.* 2. *fol.* 140. Afflict.
*in conſ. ſi humanitate ſub rubrica qui fideiuſſ. da-
re poſſ. num.* 17. *&* 21. 2. *part.* Paul. Ghirlan. *in
tractat. de relax. carcerato. rubrica de fideiuſſ. reo-
rum.* & licèt Afflict. Paris de Put. & Ghirl. 175
in locis allegatis videantur loqui in crimi-
nibus pœnam corporis afflictiuam exigenti-
bus, idem tamen eſſe ex identitate, & ge-
neralitate rationis vtriuſque caſus, etiam in
pœnis pecuniariis, ſi ſunt de caſibus, in qui-
bus tortura poteſt dari, de quibus per Farin.
in 3. *tomo praxis crim. libr.* 2. *ſub titulo de indi-
ciis, & tortura*, qui hanc noſtram principalem
opinionem tuetur *in d.* 3. *tomo quaſt.* 33. *n.* 38.
& 39. *ad fin.* allegat Bullam Pauli IV. in ordi-
ne 50. *incipit licet ex iuris* 1. *p. Bullarij, fol.* 639.
vbi expreſsè prohibet relaxationem carce-
rati ſub fideiuſſione, nedum quando certum
eſt locum fore torturæ: verum etiam, quan-
do de hoc dubitatur, & diſputatur.

Similiter vim iudex Eccleſiaſticus non
faciet non relaxans carceratum ab hoc ap-
pellantem, etiam in cauſa pecuniariæ pœ-
næ, ſeu corporis non afflictiuæ, non haben-
tem nec præſtantem fideiuſſorem, vt dictum
eſt *in d.* 1. *concluſione*, vt tenet, & firmat Bald.
*in l. ſed & ſi is in prin. ff. de in ius vocando, & in
l. ſi quis poſt ff. de teſtam.* Amad. *in tract. ſyndic.
num.* 210. Angel. *in l. nullus num.* 3. *in fin C. de
exhiben. reis.* Angel. *de maleſi. verbo pro quibus
Anto fideiuſſit numer.* 16. & ibi Angel. *in addi-
tio. & in ſequente verbo qui iudex dictum Caium
detineri, & carcerare iuſſit num.* 4. Ghirlan. *vbi
ſuprà quaſt.* 1. *num.* 2. Iodoc. *in pract. crim. cap.*
20. *num.* 3. Rode. Xuarez *vbi ſuprà num.* 3. *ver-
ſiculo aut non inueniunt fideiuſſorem.* Conra. *in
pract. titul. de appellat. num.* 21. *fol.* 207. qui lo-
quitur etiam procedere in cauſa appellatio-
nis, per text. *in l. eos §. ſuper his, & in l. minimè
in fin. Cod. de appellat.* & plures ad hoc vlti-
mum concordantes adducit Rob Lancelot.
de attenta. cap. 12. *limi.* 33. *numer.* 1. *& ſequenti-
bus.* Clarus *in pra. §. fin. quaſt.* 46. *verſic. in hac
autem materia in fin.*

Item etiam verum eſſe cenſeo, appellatio-
nem admittendam eſſe à carcerato pro cri-
mine falſi, quoties eius pœna eſt pecuniaria:
quia nec tunc poteſt ſub fideiuſſoribus re-
laxari, vt defendit Follet. *in practic. crim. ver-
bo examinati ſub fideiuſſ. n.* 19. *verſiculo tu au-
tem adde.* Decius *conſ.* 143. *num.* 5. *volum.* 1. Fa-
rina. *d.* 3. *tomo practic. crim. quaſt.* 33. *num.* 30. *&
ſequenti.* qui omnes tenent hanc opinionem,
& defendunt contra Marſilium *in practica
crim.*

crim. §. *attingam num.*7. addo etiam Ferrant. Gargiar. *in crim.diuerſ.*125. *num.*25.*volum.*1. Grama. *conſil. ciui.* 109. Hiero. Magon deciſione Lucenſi 42. *num.* 1.*&* 2. *part.* 1. & fundat ſe ipſe Marſil. quoniam in hoc crimine multa ſpecialia à iure inducta ſunt, quia eſt delictum atrox, & enorme vt ipſe dicit etiam *in ſingull. ſingu.* 163. *incipit crimen falſi,* & Nellus *in tract. de bannit.in* 3.*part.*2.*temporis in quæſt.*12. & idem Marſi.*in l.*1.§.*ſi ſeruus in* 3.*colum. in fin. ff. de quæſtio.* quæ ratio non ſatisfacit, cùm pœna eſt pecuniaria, quæ in abſentem reum exequi poteſt, vel in eius fideiuſſorem, per quem excluditur metus aufugiendi, & condignæ pœnæ euitandæ, & cætera alia, per quam rationem, ſeu occaſionem rei in carceribus cuſtodiuntur.

176 Quæ tamen doctrina, & opinio ſuperior Foller. & Farin. locum habet de iure ciuili, non de iure canonico, quod intueri, & attendere debemus omnino in hoc genere violentiarum. contrarium foret dicendum, imò opinio Marſilij, & aliorum ſeruari deberet, quia iure ciuili magis verior eſt, nam canonico ad detẽtationem in carcerem ſufficit, vt delictum ſit enorme, non tamen pœna attenditur, ex text. *in cap. ſi clericos de ſent. excomm in* 6. de quo ſuperius latiùs diximus. Et ſic cùm falſitaris delictum enorme ſit, meritò iure canonico, etiam ſi pœna eius ſit pecuniaria ex forma ſtatuti, delinquens non foret ſub fideiuſſor. relaxandus, nec iudex delationem appellationis abnegans eſſet in culpa.

177 Appellatio autem emiſſa à carcerato inuento in flagranti, caſibus, quibus delictum ita eſt manifeſtum, vel notorium, licèt in eis pœna pecuniaria imponatur: tunc namque ſub fideiuſſoribus non relaxantur, vt per Angel. de Aret. *in addit ad Angel de maleſi. verbo ſama publica ſolio* 11. *incipit tu autem in hac materia adde primò, &c.* eleganter Bald. *in l. ſed & ſi is ff. de in ius vocan.* hanc limitationem ad ſupradictam concluſionem ponit Hippolyt. de Marſil. *in pract.* §. *attingam num.* 5. *& ſequent.* & faciunt dicta per Innocent. *in cap vt ſamæ de ſentent. excommu.* & per Flor. *in l.*4 *ff. ad l. Aquil.* & per Angel. Felin. Alexand. & alios quos ipſe Hippolyt. ibi refert. idem tenet Fran. Caſon *poſt tractat. de indicijs, & tortura in quæſtionibus cap.*9. *rubrica de captura, & carcere numer.* 11. *verſiculo ſi repertus eſt in flagranti.* Foller. *in pract. in verb. examinati liberentur fideiuſſ. num.*7.*&* 8. Menoch. *de arbitr. quæſt. lib.*2. *caſu* 303. *num.* 12. *&* 13.

178 Repertus tamen cum armis, vbi vel nocte, vel die prohibita ſunt, ſi in flagranti reperiatur, euitat carcerem, nec ad eam vehitur ſi offerat fideiuſſores de præſentando, vt tenet Angel. *in l. ſi verò pro condemnato* §. 1 .*num.*1.*in fin. ff. qui ſatiſda. cogant.* idem tenet Auguſt. ad Angel. *de maleſ. verbo pro quibus Anton. fideiuſſit num.*9. allegans Bald. & Angel. idem tenet Rode. Xuarez *in ſuo tractatu de fid. in cauſa crim. numer.* 3. *&* 4. quod verius eſt, in cæteris autem venire eſt, quod ſuperiùs diximus.

Deinde iuſtè neganda eſt appellationis 179
delatio ei, qui vel confeſſus eſt delictum, vel legitimè conuictus eſt. nam etſi id ipſum exigat pœnam pecuniariam, vel aliàs corporis non afflictiuam; iuſtè tamen in carceribus detinetur, ad cuius relaxationem non fideiuſſione, ſed ſolutione opus eſt. nullæ enim hoc in caſu ſunt partes iudicis ampliùs quàm vel abſoluere, vel condemnare. textus eſt *in l. ſi confeſſus ff. de cuſtodia reorum.* cuius ſunt verba: Si confeſſus fuerit reus, donec de eo pronuntietur in vincula publica detinendus eſt.) per quem text. hanc doctrinam vt veram firmat B. *in l.* 1 *numer.* 1. *ff de cuſto. reorum.* Bald. *in l. nullus num.*3.*C. de exhibendis reis.* Marſi. *in practic. crim. verbo attingam num.*4. Rode. Xuarez *vbi proxi. num.* 4. *verſiculo quod limita, niſi accuſatus confiteri crimen.* Paris de Puteo *in tractat. de ſyndi. verbo fideiuſſor officialium cap.*3.*ſi iudex maleficiorum numer.* 11. Auguſtinus in Angel. *de maleſ. vbi ſuprà d. verbo pro quibus Anto fideiuſſit, poſt princip.* idem ſecundùm Bald. Du. Fran. Caſon *vbi ſuprà num.* 11. Paulus Ghirlan. *in tractatu de relaxa. car. rubric. de fide reorum num.* 1. *& num.* 6. *in fin.* Foller. *in practic. crim. verbo examinati liberentur ſub fideiuſſ. num.* 2. *&* 12. Iodoc. *in practic. crim cap.*20.*numer.* 1. Conra. *in practic. rubr. de carcer. num.* 13. *in fin. fol.*176. idem tenet Farina. *in* 3.*tomo pract. crim q.*33. *num* 9. idem tenet Menoch. *d. caſu* 303. *n.*4. *& ſequent.*

Quæ doctrina habet locum non ſolùm 180
in confeſſo, ſed etiam in ſolo conuicto, vt per Ghirl. Iod. Foller. & alios in relatis locis, & in confeſſo non ſolùm ſpontaneo, ſed etiam in confeſſo per torturam: dummodo confeſſio ſponte ſit ratificata. vt probat Farina. proximè relatus *à numer.* 11. qui meminit Bullæ Pauli IV. de qua *in prima parte Bullarij conſtitutione* 50. *incipit licet ex iuris communis diſpoſitione, verſiculo nullus etiam, qui crimen in iudicio confeſſus fuerit ſolio* 639. & alterius Pij V. *in eodem Bullario* 2. *part. conſtitutione* 184. *incipit cùm ſicut accepimus, verſiculo in leuioribus autem delictis ſol.*1189. quæ hanc noſtram expreſsè comprobant, & approbant doctrinam. & vide per eundem Fari. *à n.* 14. an & quando hæc confeſſio ſufficiat extraiudicialis vel non.

Inſuper appellatio admittenda non eſt, 181
quando

quando reus iam eſt condemnatus. quia
non fideiuſſoribus relaxandus eſt, ſed ſolu-
tione tantùm liberatur, argumento text. *in
l.4. §. ait prætor ff. de re iudic.* vbi dicitur con-
demnatum ſoluere, non liberari dando ido-
neos expromiſſores *l. quod ſi non ſoluere ff. de
pignerat. actione l.ita liberatur §. qui paratus ff.*
182 *quibus mod pign.vel hypoth.ſol.* vbi pariter dif-
finitur condemnatum ad poſſeſſionem tra-
dendam minimè liberari fideiuſſores præ-
ſtantem, & idem firmat Petrus à Placha *in
epitome delictorum lib.1.cap.2.num.18.in princ.
verſ.huic intellectui facit.* nam ſi confeſſus, vel
conuictus ſimpliciter non relaxatur propter
proximam ſpectatã condemnationem: mul-
to minùs poſt ipſam condemnationem, &
ſententiam, & idem tenet Proſper Farin. *d.*
183 *quæſt.33.num.19.* quod ego intelligo non ap-
pellante ab ipſa ſententia vel ipſa in rem iu-
dicatam tranſacta, ſecus autem dicendum
eſt appellatione ab ea interpoſita: nam tunc
fideiuſſoribus relaxandum eſſe condemna-
tum probat text. argumentum *in l.eos Cod.de
appellat.in §.ſuper iis.* ibi, vt inopia idonei fide-
iuſſoris in cuſtodia retenti, &c. *& in l.mini-
mè in fin.* ibi, fideiuſſoris idonei copiam non
184 habet. *Cod.eodem titul.* ſed quidquid de iure
communi ſit ſecundùm Farina. proximè re-
latum, iure noſtro Regio illud ſtat diſpoſi-
tum *in l. fin. tit. 18. lib. 4. recopil.* vbi dicitur,
*que quando alguno fuere preſſo por cauſſa pecu-
niaria, no ſiendo la cauſſa criminal, ſi appellare
de la ſentencia, que contra el fuere dada, que de-
poſitando la quantidad en que fuere condemna-
do, o dando fianças baſtantes por ella, ſea ſuelto
de la priſion, para que pueda proſeguir ſu appel-
lacion.* & ſic in cauſa ciuili iure Regio fide-
iuſſor admittitur, in cauſa autem criminali
nullo modo, vt indicant illa verba, *no ſiendo
la cauſa criminal.* circa quod facere videtur
etiam quæ adducit Lancelot. *de attent. lib.2.
cap.12. ampliat 4. num.21. & ſeq. & 23. limit.*
185 *numer.3.* in ſtatu autem Eccleſiaſtico (quod
nos intueri debemus) omnem difficultatem
ſublatam eſſe teſtatur Farin. *d.c.33. num.23.*
ex Bulla Pij V. aliarum Bullarum declara-
toria, de qua *in Bullario 2.part.fol.1182.* & eſt
in ordine conſtitutio 180. qua cauetur: quòd
ſi reus carceratus, vel etiam non carceratus
(generaliter dicit loqui Bullam) condemna-
tus ſit per iudicem ex ſua propria confeſ-
ſione, & tunc nullatenus executionem con-
demnationis impediat, ex quacumque ap-
pellatione interpoſita fideiuſſione, ſeu cau-
tione oblata. ſed ſi ipſe reus appellans con-
feſſus non ſit, in appellatione audiatur ſi
diues eſt, facto actuali depoſito, ſi pauper,
quod iudicis arbitrio remittitur præſtita ido-
nea cautione in forma depoſiti, de ſoluendo
pœnam, in qua condemnatus extitit, ſeu re-
ſpectiuè de ſe repræſentando toties; quæ
Bulla in cauſis criminalibus locum habet,
cùm loquatur de pœna, qua reus condem-
natur, *&c.* & ideo hanc Bullam Romæ, & in
omni ſtatu Eccleſiaſtico obſeruandam eſſe
aduertit Farina. *ibi.* & ſic ſi proceſſus ad cu-
riam per viam violentiæ veniat, vim fieri de-
clarabitur, ſi iudex non deferat appellatio-
ni, per carceratum interpoſitæ, & offeren-
tem in hoc caſu, ſeu depoſitum, ſeu fideiuſ-
ſores ſecundùm prædictam ſententiam.

Cæterùm nec appellatio iuuat appellan- 186
tem carceratum pro cauſa, ſeu delicto cor-
poris afflictiuam pœnam, non exigente ex
eo, quod ſibi ad relaxationem non admit-
tuntur fideiuſſores; quando de proximo ſpe-
ratur ſententia, & cauſa eſt in termino de-
terminationis, quos antea ipſe carceratus
vel diſtulit, vel recuſauit dare vſque ad id
tempus, quo ſub eorum fideiuſſorum obla-
tione relaxationẽ obtineret, vt tenet Angel.
in l.2. colum.1. in prin.Cod.de exhiben. reis. per
text. quem allegat *in l.2. §.1. & in l. ſi quis ff.
de cuſtodia reorum,* dicens, aliàs admittendos
eſſe fideiuſſores ſi non eſſet cauſa eo ſtatu
ferendæ ſententiæ. Angelum ſequuntur Au-
guſt. *in additio.ad Angel.de maleſi. in verbo pro
quibus Anton. fideiuſſit in 1.additione in princ.*
& hanc limitationem ad illam concluſio-
nem primam à nobis ſuprà relatam, expreſsò
propoſuit Hippolyt. de Marſil. *in pract.crim.
§. attingam num.3.* vbi inter alia fundamen-
ta allegat text. *in cap.1.* ibi, quia ſi proclama-
re voluit cur tandiu tacuit, *de frigid. & ma-
lefic.* vbi etiam plures adducit ad hanc rem
Doctores Rode. Xuarez *in d.tract.de fideiuſſ.
in cauſſa crim. n.4. verſiculo in tantum quod ſi.*
& rationem reddens, quoniam in articulo
ferendæ ſententiæ, iam conſtat carceratum
reum eſſe fiſci debitorem, hoc idem tenet
Franc.Caſon *in d.tractat.de indi.& tort.in fin.
tractat.in quæſt.cap.9.rubr.de captura, & carcere
num.11.verſic.2.* idem Menoch. *de arbitr.d.ca-
ſu 303.num.8.*

Huic & proximum illud eſſe, quando ſci- 187
licet, detentus pro delicto, etiam pœnam
corporalem exigente, appellat: eo quòd iu-
dex eum non relaxat, quando ex actis con-
ſtat poſt proceſſus publicationem, puta; de
ipſius innocẽtia, & abſolutione debita, quod
iudex facere tenetur, etiam non ſpectata
ſententia, vt notabiliter dicit Bald. *in l.ſed ſi
is, ff.de in ius vocan.* allegans text. *in l.nullus C.
de exhiben.reis in verſiculo donec reperierit, &c.*
idem Bal. *in l.ſi quis poſt accuſationem ff.de teſta.*
pro quo bonus eſt text. *in l. pro quo pœna §.1.
ff.de manum.* & idem dicit Ludouicus Roma.
in ſin. 413. incipit accuſatus de crimine capitali,
in quo

in quo optimè loquitur videndus Hippoly-
tus *vbi proximè num.* 16. vbi pluries de facto
vidiſſe & obtinuiſſe etiam dicit iudicem re-
laxare reum hoc caſu teneri, quando ex
proceſſu de innocentia eius conſtat. idem
tenet Iaſ. *in l.naturaliter in princip, 22. colum.*
verſiculo ſi confirma. concluſionem B.ff.de acquir.
poſſ. vbi plura alia pro huius doctrinæ affir-
matione adducit Paris de Puteo *de ſyndica.*
verſic. fideiuſſor officialium c. 3. ſi iudex malefi-
*ciorum num. 12.ſol.*188. Paul.Ghirl.*in tract.de*
relax.carcer.rubrica de fide reorum quæſt.1.num.
4.& 8. Cyril.*in ſua crimin. 1. part. rubrica 12.*
de cuſto.reorum §.*1.numer.3.in fin* plures etiam
allegat Boſſ. *in tract.de carcer. fideiuſ. commit.*
num.25.ad fin. Xuarez *vbi ſuprà numer.25.* &
Menoch.*num,34.* Iulius Clar.*in practic.crim.*
quæſt. 46. pariter etiam & communem vo-
cant Bonacoſ. allegatus in Hieron. Mago.
deciſ.Lucenſ.42.num.12. & ſeq. Berrazo. *conſ.*
367.num.1.lib.2. quæ relaxatio cum fideiuſ-
ſoria cautione eſſe debet,non aliter, vt con-
tra alios tenet Boſſ. *in titul.de ſenten.num.61.*
Iul.Clarus *vbi proximè,*vbi plures allegat. &
idem dicunt ferè omnes citati Doctores, &
vide Farina. *vbi ſuprà d.quæſt 33.à numer.67.*
alias annotationes ad hanc doctrinam de-
ſcribentem.Illam non omittam,quam *n.*68.
188 firmat cum Iulio Claro,in omnem, ſcilicet,
euentum & cauſam tempore ferendæ ſen-
tentiæ diffinitiuæ reum ſub fideiuſſoribus
relaxatum, vt iudex reuocet in carcerem,
ne fortè ſecuta pœna corporali aufugiendo
ipſam euitet, dicens,ita paſſim ſe vidiſſe; &
ego etiam in hoc noſtro tribunali multo-
189 ties. An autem & quando,qui ſe pro aliquo
crimine in carcerem offert, & præſentat,
cenſeatur innocens, & an tunc ſit ſub fide-
iuſſoribus relaxandus, quando crimen re-
quirat pœnam corporis afflictiuam,vide Bo-
badil.*in Politic.lib.3.c.15.num.*109.
190 Vis tamen nulla eſſe poteſt, vbi iudex
non deferat appellationi à detentatione in
carcerem pro delicto, in quo pœna corpo-
ralis veniat in defectum pecuniariæ,vt puta;
quia ſic diſpuſitum ſit ex forma ſtatuti, di-
ctantis: quòd ſi reus intra tot tempus tot
non ſoluat, ad triremes tranſmittatur, vel
quid ſimile.quod tamen ita intelligas,quan-
do ita diſpoſuit ſtatutum per verba deno-
tantia actum ſoluendi, puta;quæ ſi non ſol-
191 uerit, ad triremes tranſmittatur, &c. tunc
enim cùm requirat actualem ſolutionem,
cùm pœna ſequuta eſt, non ſufficit ſatiſda-
tio fideiuſſoria, nec pignoratitia *l. ita libera-*
tur §. *qui paratus ff. quib.mod.pign. l.ſolutum ff.*
de ſolutio.l.ſolutionis verbo ff. de verborũ ſignif.
192 ſecus ſi ſtatutum loqueretur per verba de-
notantia non actum ſolutionis: ſed poten-
tiam ſoluendi, & aſſecurationem, vt puta;
quam ſi ſoluere non potuerit, tranſmitta-
tur, &c. tunc enim carceratum poſſe ſub
fideiuſſoribus relaxari,quia iam debitum aſ-
ſecuratur per idoneos fideiuſſores, ſecun-
dum B. *in d.l.item liberatur* §.*qui paratus n.3.*
& ibi etiam Salicet. quem ſequitur Ioan. de
Anania *conſil.21.* & ibi Ludouicus Bologni.
in addi.ad Angel.de maleſic. in verbo quod fama
publica præcedente poteſt num.67. verſic. nam in
d. quæſt. & in verbo quas ſi non ſoluerit, num. 9.
verſic.quid autem. Felin.*in cap.ad noſtram num.*
12. de iniur. Alex. *in l.ſi ſe non obtulit* §.*ſi ex*
conuentione 1.nota.ff.de re iud. Iaſ.*conſil.9.num.*
9.lib.1. Petras *ſingulari 63.num.3.* Rod.Xua-
rez *in tractat. de fid.in cauſa crim.numer.23. in*
fin. verſiculo ſed hoc intelligo eſſe verum. idem
tenet Ozaſc. *deciſione Pedem.18. num 4. verſi-*
culo in contrarium verò facit num. 5. qui cum
eleganti fundamento hanc diſtinctionẽ non
verbalem,ſed realiter,& iure veram eſſe,de-
monſtrat, ſecundùm quam ſenatum iudi-
caſſe. quem referens ſequitur Menoch. *de*
arbitr.lib.2. d.caſu 303.n.36. Hieron Magno.
deciſ.Lucenſ.42.num.3.1.p. & hanc diſtinctio-
nem communem eſſe, & receptam teſtatur
Farin. *d.3. tomo pract. crim. quæſt.33. num.51.*
cum ſeqq. ſecundùm quam partim vim fieri
partim non fieri conſtat.
Pariter nec vis vlla eſſe poteſt: ſi nec de- 193
feratur appellationi à detentatione pro de-
licto, cuius pœna relicta eſt à iure, vel ſtatu-
to iudicis arbitrio, qui ſi aliqua cauſa præui-
derit,locum etiam pœnæ corporali, non pe-
cuniariæ, ſub fideiuſſoribus eũ relaxare non
debet. licet (vt dico) pœna corporalis deter-
minata non ſit. Secus autem erit ſi expreſsè
iudex veriſimiliter videat, huic pœnæ lo-
cum non fore,ſed pecuniariæ,quæ diſtinctio
originalis eſt. Bald. *in l.nullus in 2.colum. poſt*
num.1. verſiculo aut pœna eſt arbitraria, Cod. de
exhibend reis. quem ſequuntur Paris de Put.
in tractatu de ſyndi. verbo fideiuſſores officialium
*cap.3.ſi iudex maleficiorum n.11 ſol.*188. Paul.
Ghirlan. *in tract. de rela.carcer.titul.de fideiuſſ.*
reorum q.1. num. 5. & 7. Xuarez *vbi proximè*
num 4. in fin. verſic. ſed quid ſi pœna ſit arbitra-
ria, & numer, 25. Conrad. *in practic. titul. de*
carcerat. numer.4. in fin. Hippolyt. de Marſil.
in tit.de fideiuſſo.num.247 in fin. Grama *conſil.*
55.numer.5.& 7. Menoch. *de arbitr.vbi ſuprà*
num.39.& ſequentibus. nam ſi hoc caſu iudex
ſub fideiuſſoribus relaxet carceratum, ani-
mum ſuum detegit,& declarat.
Similí modo nec dicitur legitima appel- 194
latio à detentatione, etiam in his cauſis,qui-
bus aliàs ſub fideiuſſoribus relaxatur; quan-
do nempe reus in carcere vel ſimpliciter,
vel ſub iuratoria cautione, ſeu ſub fideiuſſo-

ria,

ria,relaxatus, vel aliàs à carcere pro tali, vel ſimili delicto detentus in ea aufugiſſet. nam tunc indignnm ſe reddit relaxatione. alia ita notanter dixit gloſſ. *in l. lege Cornelia ff. ad Syllanianum.* quam exaggerat Ludou.Romanus, & valde notab. dixit eam Alexand. *in l.* 1. *ff. de cuſtodia reorum in* 1. *apoſtilla.* Auguſti. *in additio. ad Angelum de malefic. in d. verbo pro quibus Anton. fideiuſſit in* 1. *additio.* Bart. & Bald. *in l.*3. *de Epiſcop. audi.* & illam gloſſam referens ſequitur Angel. de Areti. *in d. tractatu de malefic. verbo fama publica in* 13.*carta in verſiculo* 4. *notandum.* & ibi etiam Auguſt. additio. & hanc limitationem ad dictam concluſionem generalem ſuprapoſitam aſſignauit Hippolytus de Marſil. *in practic.crimin.§.attingam numer.*7. Xuarez *in dict.tractat.de fideiuſſ.in cauſa crimin. num.*33. *& ſeq.* qui hanc doctrinam bene comprobat, quam etiam firmant Paris de Puteo *de ſyndicatu verbo carcer, & carceratus cap.* 1.*iudex poteſt de plano numer.*2.*fol.*140.*colum.*1.*& in verbo fideiuſſor officialium cap.* 3. *numer.* 11. Francus Caſon *poſt tractat.de indicijs,& tortu. in quæſtionibus cap.*9. *rubrica de captura, & carcere num.* 11. Boërius *deciſione* 215. *num.*22. *ante medium.* Foller. *in practic. in verbo examinati liberantur fideiuſſoribus num.* 18. Tiraquell. *de pæn.temp.cauſa* 31. *num.*14.vbi ampliat etiam ſi reus ſit nobilis, Boſſ. *d. tractat. de car.fide.com.num.*15. *in fin.* Maſcar. *de probat.concluſ.*1003.*num.*52.*lib.*2. & Menoch.*de*

195 *arbitr.lib.*2. *d.caſu* 303. *n.*9. dicens non ideo arbitrium iudicis hoc in caſu eſt ſublatum, quod non procedit, quando carceratus aufugit ad ſuperiorem, & coram eo ſe præſentat,quoniam fuga talis non eſt punibilis,nec damnata,nec dicitur carcerem, homagium, nec iuramentum fregiſſe, vt tenet Belug. *in ſpeculo Principum rubr.*31.§.*quamuis carcer. n.*8. *verſic.ſed pone miles.*Boba.*in Polit.lib.*3.*cap.*15. *num.*10.*ad medium.*

196 Quando autem perſona eſt nobilis, & multum diues,& etiam in criminalibus pœnam corporalem exigentibus, debeat ſub fideiuſſoribus relaxari: vel quando illuſtris perſona ſub iuratoria cautione, vel quando pro carcere publico domus, palatium, camera, vel ciuitas cum cuſtodibus, vel ſine cuſtodibus nobilibus, ſeu illuſtribus iudex aſſignare debeat: vide quæ ex pluribus Doctoribus latè ſcribit Proſp.Fari.*in* 3.*tomo practic.crim.q.*33.*à num.*60.Boba.*in Polit.lib.*1.*c...*

197 *à n...* relaxare reum iudicem teneri:quando fideiuſſores tanquam commentarienſes, & cuſtodes carceratum recipiant ſub eorum cuſtodia egregiè dicit Menoch. *de arbitr.lib.* 2. *d.caſu* 303. *num.*37. iuxta Saliceti doctrinam *in l.ad commentarienſ.num.*3.*C.de cuſtodia reorum.* Cepola *conſil.crim.*25.Boſſius *tract.de carcer.fideiuſſ.commiſ.num.*62. & alij per Hippolyt.Remi. *in conſil.crim.diuerſ.*82.*num.*4.*& ſeq. iuncto num.* 20. *& ſeq.* & quòd hoc caſu debeat relaxari captus, etiamſi eius delictum exigat pœnam corporalem, tenent Xuarez *vbi ſupra num.* 26. *verſiculo* 5. *conſidera. & num.*28. Menoch. *d. caſu* 303. *num.*37.
quam tamen doctrinam nunquam in hoc 198
noſtro Senatu practicatam vidi. vti & aliàs huius praxim pariter negat Farinacius 3. *to. crim.quæſt.*33.*numer.*76.*ad fin.* ex Iulio Claro *in pract. crim.* §.*fin.q.*46. *verſiculo ſed nunquid in fin.* licèt Xuarez *vbi proximè*, dicit ſe de facto illam vidiſſe ſeruari.

Vim autem tunc haud fieri affirmo,ſi ap- 199
pellationi non admittatur à reo debitore emiſſæ, carcere detento, qui iure adiiciendus eſt creditori torque ferreo pro debiti ſatisfactione,quando bona non habet: quoniam hęc adiectio,& ignominioſa bonorum ceſſio cenſetur à Doctoribus pœna corporalis, vt ſcribit Petrus Iacobus *tract. de ceſſione bonorum col.*2.*in praxi.*Paris de Puteo *de ſyndi.* §.*quia num.* 10.Cardi.Florenti.*conſ.*94.*in prin.* Guido Papæ *deciſ. Delphinal.* 343. cuius ſenſum explicat *additio.litera D.*Tiraq. *in repetit. l.ſi vnquam n.*9.*C.de reuo.donatio.* Ioannes Paponius *in conſuetud. Barbon.tit.de ceſſion.bonor.* §.72.*prope fi.*Baëca *de inope debitore c.*2. *à n.*35. *& c.*4. *n.*16. Qui omnes Doctores ſcribunt 200
ceſſionem ignominioſam, loco pœnæ corporalis haberi. tãta enim eſt debitorum miſeria,vt creditori adiiciatur, torques ferreus collo adiectus,vt latè comprobat ibi Bart.& ideo cũ corporis afflictiuam pœnã reus debitor pati debeat indebitè relaxari poſtulat.

Econuerſo autem puto dicendum in carcerato, pro delicto caſu commiſſo; etenim ei, qui ita deliquit, pœnam corporalem minimè imponendam eſſe, probat *l.* 1. §. *diuus ff. ad legem Cornel.de ſicar.l.abſentem* §.*fin.l.Metrodorum l.reſpiciendum* §. *delinquunt ff. de pœnis*,comprobat Ioan.Andr. *in reg.pro poſſeſſore col.*2.*de regul.iur.in* 6. Decius *in c.cognoſcentes col.* 5. *de conſtit.* B. *in l.*1.§.1. *ff.quis teſt. liber eſſe iuſſ.* Bal.& Iaſ.*colum.* 5.*in l.in actionibus ff.de in litem iur.* Paul. Salicet.& Alexan. *in l.& ſi ſeuerior C.quibus ex cauſis infam irroge.*Alexand. *conſil.*109.*viſis colum.*4. *lib.*1. *& conſil.*140. *colum.*2.*lib.*2. Baëca *de inope debitore cap.*4.*num.* 17. ergo vim notoriam iudex faciet, ſi appellationi non deferat, in carcere detento pro delicto caſu commiſſo, quomodo in Curia declarandum cenſeo.

Si autem pro delicto pœna verberũ,fuſti- 201
gationis, ſeu flagelli imponatur, captus non poteſt, à detentatione appellare. quia licèt hęc pœna capitalis non ſit ſecundùm cõmunem,

nem, de qua poſt Bart.& Marantam teſtatut
Iul.Clar. *in pract.§.fin q 70. verſiculo eſt etiam*
pœna in fin. nihilominus pœna eſt corpora-
lis,& corporis afflictiua,& mulrùm ignomi-
nioſa, vr ad ſenſum patet,vt per Diaz *in pra-*
*ctica crim.canon.cap.*133.*num.*4. Clarus *d.q.*8.
verſicul.mitra quoque impoſitio. quæ pœna non
ſolùm corporis afflictiua eſt, & corporalis:
ſed etiam valde ignominioſa, & infamato-
ria, cùm nonniſi pro turpibus ſoleat irroga-
ri.ita probat text.*in l.ictus fuſtium ff.de his qui*
202 *not. infamia.* etſi vbi de pœna infamiam ſo-
lam attribuente,non relaxatur carceratus,vt
ſuprà cum Boſſ.diximus,& Farin.multò mi-
nus,vbi ea admixta eſt cum corporali,vt fu-
ſtigatio eſt, & ita in terminis noſtris decidit
Bal.*in l.ſi quis poſt in* 1.*annot ff.de teſtam* quem
etiam text. notabilem dixit Xuarez *in tra-*
*ctatu de fide in cauſa crim.numer.*18.*verſic.facit*
notabilis textus. Menoch.*de arbitr.d.caſu* 303.
*num.*25.*&* 24. Proſp. Farin. *in* 3.*tomo practic.*
*crim q.*33.*n.*57. quod verum, & iuridicũ eſt.
203 Qua etiam ratione pœnam corporalem,
& infamatoriam eſſe illam quam nos vere-
cundiæ dicimus. qua quis condemnatur, vt
publicè per vrbem iumẽto, mulóve impoſi-
tus circumeat, & in publico præcone eius
delictum pandarur, ac manifeſtetur, quam
vocamus, *pena de verguenza*, imponi ſolitam
pro delictis turpibus,& hæc pœna loco cor-
ralis habetur, vt norat Baëca *de inope debito-*
re cap. 2. *num.* 35. qui licèt aliam authorita-
tem non rrahit (ſua dempra)ea cum veritate
iuris (vt apparet) ſufficiet.ac ideo captus tali
pœna damnandus,indebitè ſe conqueret de
detentarione, à qua ſi appellauerit Eccleſia-
ſticus iudex deferre per curiam nõ cogatur.
204 Similiter, & ex eodem fonte fluit pœna
mirræ;quam ſolet apponere iudex Eccleſia-
ſticus, vt tenet Diaz *in practic. crim.cap.*143.
verbo corporalibus n 1. *circa fin.* nam hæc qui-
dem pœna corporalis, ſeu corporis afflictiua
dicitur, imò maior in ea parirur infamia:
quàm in proximè præcedente vt tenet Iul.
Clar. *in practic. crim.d.quæſt* 8. *verſiculo mitra*
quoque impoſitio & Proſperus Farina. obiter,
vbi proximè allegatus *num.*57.*verſicul.negari*
tamen non poteſt. quam pœnam corporalem
eſſe dicir etiam Cardin. *conſil.*94.*hæc eſt quæ-*
dam, &c. quia continet corporis coërcitio-
nem,Diaz proximè citatus,& vide Ioannem
de Anania *in c. inquiſitionis colum.*2 *de accuſa.*
dicentem, quòd iſti,qui fuſtigantur,mirran-
rur,vel ponuntur ad catenam,vel quid ſimi-
le,ſint infames.
205 Quoties autem pro aliquo delicto pœna
carceris, ſiue temporalis, ſiue perpetui aſſi-
gnatur(quã Eccleſiaſticus abſque dubiò im-
ponere poteſt, quidquid ſit de iure ciuili, &
Regio) vt tenent Innocenr. *in cap.qualiter el*
ſecundo de accuſatio.colum.penult.verſic. & ſunt.
latè Bernar.Diaz *in pract.crim.cano.verbo ac in*
*perpetuum carcerem c.*137. Auileſ. *in c.*18.*præ-*
*torum gl.carcer.num.*1.*ad fin.*Oroſius *in l.impe-*
*rium n.*29.*col.*543. *de iuriſd. omnium iudicum,*
c.forus de verborum ſigni. c. quamuis de pœnis in
6. licèt etiam iure noſtro Regio carcer pro 206
pœna aſſignari poteſt, & debet, vt in caſu &
delicto blaſphemiæ *ex l.*5.*titul.*4.*lib.*8.*recopil.*
Azeue.*in l.*15.*tit.*6.*n.*11.*&* 13.*lib.*3.*recopil.&*
*in caſu iudi.l.*1.2.*&* 3.*titul.*7.*lib.*8.*recopil.* aut
in caſu reſiſtentiæ, aut iniuriæ iudicis factæ
*l.*4. *&* 5.*tit.*22.*lib.*8.*recopilat.* quos enumerat
Boba. *in Polit.lib.*3.*c.*15.*num.*8. quibus in ca- 207
ſibus, & in cæteris aliis, quibus hæc carceris
pœna adiicitur & debetur: non eſt ſub fide-
iuſſoribus relaxandus reus. quod etiam in
nobilibus obtinet, & procedir, & an ſaltim
nobilibus,aduocatis,& iudicibus,ſit domus,
capitulum, & alius locus pro carcere laxior
dandus,vide Boba.*ibi num.*11.
Similiter nec appellatio iuſta erit à deten- 208
tatione pro delicto merente, vt publicè ſibi
imponatur in fronte, ſeu facie litera, vel
ſignum aliud candenti ferro. de qua dignus
iudicari ſolet, qui ſecundas nuptias cõtraxit
viuente prima vxore,iuxta *l.*6.*titul.*15. *lib.*8.
ordinamen. quam pœnam praxis huius regni
adhuc retinet, vt affirmat Couar. *in epito. de*
ſponſalibus 2.*p.c*7.§.3.*n.*7. Anton. Gomez *in*
*l.*80. *Tauri n.*27. & licèt hæc pœna capitalis
non ſit, nec ſanguinis, & ideo in ea tranſigi
poſſe, aduertit Meneſius *in l. tranſigere n.*14.
C.de tranſactio. nihilominus non deſinet pœ-
nam eſſe corporalẽ, vti vocat Anto. Gomez
vbi proximè, verſ. hodie tamen iſte talis puni-
tur corporaliter iſto modo, &c. & hæc pœna fa- 209
ciei candenti ferro maculandæ iure canoni-
co locum habet, & Eccleſiaſticus valet vti,
text. *in c.ad audient. ibi,in ſignum maleficij cha-*
racterem aliquem imprimi facias, quo inter alios
cognoſcatur, &c. de crimine falſi. ex quo text.
hanc pœnam corporalem eſſe per argumen-
tum ab exceptione probatur, & ea poſſe
vti Eccleſiaſticum, tenet Meneſius *in d. l.*
*tranſigere numer.*14.*ad fin.* Quia licèt Eccle-
ſiaſticus iudex pœnam corporalem mem-
bri mutilationum, vel ſanguinis imponere
non poſſit, vt probatur *in cap. ſententiam ſan-*
guinis ne clerici vel Monachi. & alibi paſſim 210
per Doctores: tamen corporali pœna, il-
lud ipſum non dictante, rectè vti valet. vt
probatur *in dict. cap. ad audientiam de crimi-*
ne falſi. & ideo etiam fuſtigatio permittitur
cap. in Archiepiſcopatu de raptoribus, & in cap.
nullus clericus 11. *quæſtio.*1.*cap.cum Beatus* 45.
diſtinct. & eſt Concilium Bracharenſe III.
in canone 6. *& in cap.*1. *& fin.* 35. *diſtinctione.*
& tenet

& tenet cum aliis Bernar. Diaz *in pract. crim.*
211 *cano, verbo verberari, ſuprà.* inde etiam, & pœna exilij iuxta text. *in cap. 1. de calumniatoribus, & in d. cap. ad audient. & in cap. penult. de pœnit. cap. his qui 3. q. 4. & cap. cum Beatus 45. d.* & Diaz *vbi proximè, verbo in exilium mitti, quæſt. 134. detruſio in monaſterium, cap. Sacerdos 81. d.* & licet Diaz *in cap. 136.* dicat ab vſu receſſiſſe hanc pœnam; ego non conſentio, quoniam de practica teſtor, & vidiſſe aſſirmo in quodam canonico Compoſtellano. Item & perpetui carceris pœna (licèt capitalis ſit) vt probatur *in cap. penult. de hæreti. & in cap. nouimus de verborum ſigni. extrauag. diuinis exemplis*, quæ eſt *ſub titulo de pœnis in extrauag. communibus*, de qua vide quos allegat Diaz *ſuprà cap. 137. verbo ac in perpetuum carcerem damnatum*, de cuius qualitate vide Salcedum *ibi in additio. litera A.* Item & mitræ impoſitio, de quo ſuprà diximus. Item & ad triremes damnare, vt tenet Diaz relatus *quæſt. 143. verbo corporalibus*, & eius additionator Salcedus *litera A*, Naua. referens & alios, vbi diſputant an & quando clericis, & ſacerdotibus ſit imponenda. Quas pœnas corporales, & alias quas prudens ſciénſque iudex applicare poterit delinquenti, ſiue clerico, ſiue laico, dummodo ſanguinis effuſionem, aut mutilationem membri non contineant. item quibus ſic condemnandus eſt, ex ſupradicta concluſione, minimè ſub fideiuſſoribus relaxandus. Item
212 etiam idem eſt dicendum pro delicto, cui ſuſpenſio ab officio, ſeu beneficio à iudice imponenda eſt, & etiam in crimine exigente beneficij priuationem, cùm hæc pœna non niſi pro delictis grauibus, & atrocibus à iure imponatur. vt eſt videre latè per Bernard. Diaz *in practic. crim. c. 130. verbo ſuſpendi, & c. ſequenti verbo beneficij priuari*, & vtrobique eius additionator Salcedus.

213 Deſuper carceratus etiam pro delicto graui & corporis afflictiuam pœnam merente, ſi infirmus eſt, & commodè in carcere curari, ac conualeſcere non poſſit; debet ſub fideiuſſoribus relaxari, habita priùs fide de medico, & fideiuſſor erit, de redeundo recuperata ſalute, & conualeſcentia, ita tenet Foller. *in practic. crim. verbo vel carceren-*
214 *tur num. 16. in fin.* quod ita tenet practicari vidiſſe concurrente graui infirmitate, & periculo vitæ. niſi grauiſſimi criminis qualitas, vel indiciorum multitudo repugnaret, Proſp. Farin. *in 3. tomo crim. quæſt. 33. numer. 78.* Ludouicus Gomez *in practic. ſuper regul. cancell. regula de infir. reſign. in. in priuilegio 78.*

215 Si autem carceratus pro debito ciuili ſit infirmus, qui fideiuſſores non habet, vel habet, ſed non idoneos, dicit Hippolyt. de Marſil. *in practic. crimin. §. attingam numer. 74.* vbi plures allegat, & Foller. *in d. practic. crimin. verbo notatos capiat de perſona numero 30. in fin.* vt ſcilicet iudex intimare faciat creditori, vt illum in eius domo, & cuſtodia recipiat: quod ſi recuſet, illum mittat, vel ad Hoſpitale, vel fideiuſſoribus, etiam non idoneis conſignet. Iure autem canonico, quod ſeruare debemus in violentiarum cognitione, ſtat Bulla Pij V. *in Bullario 2. parte fol. 1197. conſtitut. 189. verſiculo quartò in caſu infirmitatis*, &c. illud diſponens in iſto ca- 216
ſu, vt debitori per creditorem alimenta, & medicamenta præſtentur, aliàs autem recipiat ab ipſo debitore infirmo ſola iuratoria cautione, de redeundo habita conualeſcentia, relaxetur abſque fideiuſſoris petitione.

Et cum hucuſque longum nos fecerimus progreſſum de his, quibus fideiuſſoribus relaxandi ſint, vel non, per concluſiones & fallentias, nunc videre libet, qui iſti debeant eſſe fideiuſſores. Et omiſſa diſputatione dico verius eſſe, debere; vt obligentur ad repræſentandum reum de ſtando iuri, & iudicato ſoluendo, vt ſcripſit Bald. *in l. nullus poſt numer. 3. verſiculo qui erunt fideiuſſores, &c. & verſiculo aut non confitetur, &c. C. de exhibendis reis.* Baldi opinionem pluribus comprobat Paulus Ghirlan. *de relaxatione carcerato titulo de fideiuſſo. reorum numero 7.* Rodericus Xuarez *in d. tractatu de fideiuſſor. in cauſa crimin numero 4. verſiculo qui fideiuſſores debent promittere.* & facit gloſſ. *in l. 1. verbo vel ſibi ff. de cuſtodia reorum.* dum allegat *l. cum clerici §. 1. & §. ipſe vero Cod. de Epiſcop. & cleric.* qui text. ſi bene inſpiciatur, & attendatur; loquitur in fideiuſſore de ſe repræſentando, & de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo, vt bene conſiderat Iodoc. in hoc ſibi contrarius *in practica crimin cap. 20. numero 10. verſiculo aut ſi non confiteantur*, Baldum etiam ſequitur Boni. de Vitali. *in rubrica de captura pri. numer. 2. verſiculo ſi autem confiteantur numero 11.* & Iul. Clar. *in d. practica crimin. quæſt 46. verſiculo vbi vero, &c.* quan- 217
do autem ex cauſa innocentiæ, quæ ex actis 218
videtur conſtare (ſecundum quæ latiùs dictum reliquimus) tunc fideiuſſorem ſufficere de repræſentando, ad relaxationem dicit Proſper Farin. *tomo 3. crimin. quæſtione 33.*
numero 5. vbi *numero 6.* latè cum pluribus 219
comprobat his caſibus, quando debet relaxari reus ſub fideiuſſoribus, quia argumentatur de pœna pecuniaria ſi carceratus non habeat, nec inueniat fideiuſſores, & pignus offerat, ſub eo debeat relaxari, cùm per id magis conſulatur fiſco.

Si autem ſic relaxandus ſub fideiuſſoria

220 cautione, fideiuſſores aut non obtulerit, aut
non habuerit: nullatenus excarcerandus eſt,
nec relaxandus. Bald. *in l.ſed etſi is in princip.
verſiculo aut non inuenerit fideiuſſorem*, &c. *ff.
de in ius vocando, & in l.ſi quis poſt verſicul.item
ſemper eſt detinendus ff.de teſtam.* Amad. *in tra-
ctatu ſyndi.num.20. verſiculo, & quia non inue-
nerit fideiuſſorem.* Angel. *in l. nullus numer.3.
in fin.Cod.de exhibend.reis*. pro quo facit text.
*in l.eos §.ſuper iis, & in l.minimè in fin. Cod.de
appel.& in l.2.in princ.ff.de cuſtod.reorum.* An-
gel. *de malefic. verbo pro quibus Anton. fideiuſ-
ſit num.16.* Ghirland. *in d.tractat.de relax.car-
cer.rubrica de fide reorum quæſt.1. numer.2. ver-
ſiculo fallit.* Iodoc. *in d.practica crim. cap. 20.
num.3.* Rodericus Xuarez *in d.tractatu num.
3.verſiculo aut non inueniunt fideiuſſorem.* Con-
rad. *in pract.tit.de appella. num.22. verſiculo 3.
ſi condemnatus de crimine.* & plures concor-
dantes adducit etiam in cauſa appellatio-
nis Lancelot. Rob. *de atten. cap. 12. limit.33.
à num.1.* Iul. Clar. *in pra. §.fi.quæſt.46. verſi-*
221 *culo in hac autem materia.* imò tales fideiuſſo-
res teneatur præſtare in loco iudicij, non
autem in alio, niſi data impotentia, & dif-
ficultate reperiendi eos in loco iudicij, &
carceris, dummodo talis locus ſubſit iuriſ-
dictioni, & poteſtati eiuſdem Principis, non
autem in extraneo loco alteri Principi ſub-
iecto, vt declarat Farin. *vbi ſuprà num.41.cum*
222 *ſequentibus.* quo loci etiam & hodie, & quan-
do de conſuetudine, non habens fideiuſſo-
res, relaxatur in criminalibus ſub cautione
iuratoria.

223 Et ſecundùm hæc, quæ diximus, inue-
nies difficultatem, & ambiguitatem: quæ ſo-
let cauſari ex iudicis, ſiue ſupremorum tri-
bunalium decreto, dum generaliter conci-
pi ſolent in incarceratorum excarceratione,
dicitur enim relaxetur ſub fideiuſſoribus.
ſimpliciter, & abſque declaratione qualita-
ris fideiuſſorum, vt debeat præſtari fideiuſ-
ſor, de repræſentando, iudicio ſiſti, & iudica-
tum ſolui, iuxta Doctores ſuprà allegatos,
quia cùm non tractetur, niſi de aſſeueran-
da pœna pecuniaria, & pro ea tantùm mitti-
tur in aſſeueratam cuſtodiam, ſeu carcerem,
non autem pro pœna, inde eſt intentio iudi-
cis, & eius verba generalia debeant referri
ad ius, & ſecundùm eius intentionem regu-
lari, & tunc ſi principalis aufugiat, rectè in
bonis fideiuſſoris exequitur pœna pecunia-
224 ria. & in caſibus quibus fideiuſſores admit-
tantur, ij debeant eſſe idonei, aliàs non de-
bere relaxari reum. & ſi non idonei admit-
tantur, an & quando iudex vel tabellio te-
neantur ad intereſſe, vide Fari *vbi proximè à
num 79.cum pluribus ſeqq.* quæ ratio non con-
currit, vbi pœna eſt corporalis, ſeu corporis
afflictiua: quia cùm ad eam fideiuſſor nullo
modo poſſit obligari; enimuero Dominus 225
non eſt membrorum ſuorum, ideo reus non
relaxatur ſub eo, quia ſi aufugere contingit:
nullus reſtat qui pœnam corporalem patia-
tur, & ſic iudicium redditur illuſorium, &
delictum impunitum *l. liber homo.* vbi B. &
alij, *ad l. Aquil.* B. *in l.ſi quis reum C.de cuſtodia
reorum.* & in ſpecie ita concludit Romanus
ſingulari 129.incipit tu ſcis quod in cauſa. Paul.
Ghirlan. *de rela.carcer.titul.de fi.reorum num.3.
in fi.* Hippoly. de Marſilis *in pract.§.attingam
num.2.* & latiùs *in rubrica de fideiuſſ.num.143.
& ſequentibus in 29.quæſt.* Cepola *conſilio cri-
min.39.num.56.* Neuiz. *conſ.61.num.22.* Fran.
Caſon *poſt tit.de indicijs, & tortu.quæſtion.cap.
9. rubrica de captu. & carcere num.9.& 10.* Io-
doc. *in pract.crim.cap.30.num.4. & 6.* Anton.
Gome. *variar.reſolut.3.tomo c.9.num.8.ad me-
dium.* gloſſ. *in cap. cùm homo verbo ſupplicium
23.quæſt.5.* Couar. *vari.reſolut.cap.8.* Clarus *in
practic.§.fin quæſt.46. verſiculo ſed nunquid po-
terit.* latè Rode. Xuarez *in d.tractatu de fide in
cauſa crimi.num.21. & ſequentibus.* Bonacoſa
in commun. opini.1.part.fol.70. Meno. *de arbit.
lib.2.d.caſu 303. numer.16. & 21. cum ſequen-
tibus.* & ſic cùm pœnæ executio facienda
ſit in perſona delinquentis, ipſa cuſtodienda
eſt, & carceribus detinenda iuxta prædictos
Doctores, & *l.16.tit.7 part.7* ibi, *ſi el hierro ſo-
bre que fue accuſado es de tal natura, que ſi le fue-
re probado, debe recibir muerte, o perder miem-
bro, o recebir otra pena en el cuerpo: el iuzgador
debe catar, que el accuſado ſea guardado de ma-
nera que ſe pueda cumplir en ello iuſticia*, &c.
quæ lex celebris, & elegans eſt ad propo-
ſitum.

Similiter cùm hæc vltima doctrina, & 226
eius ratio vigeat pariter, tam in primo iudi-
cio quàm in 2. & ſic in ſecunda, & cæteris
inſtantiis: propterea ſicut in prima inſtantia
reus non relaxatur ſub fideiuſſoribus quan-
do pœna eſt corporalis, ſecus ſi pecuniaria
eſt; ita pariter erit in ſecunda inſtantia, & ſic
in cauſa appellationis repetendum, & intel-
ligendum, ita tradit Boſſius *in tit.de carcerato
ſub fideiu.commi.num.1.verſic. qua concluſio.* al-
legans Ananiam *conſ.10.circa princ.* Bal. *2.vol.
conſil.337 in fin.* & Calderinum *in titul.de ap-
pella.conſ 3.* Menoch. *de arbit.lib.2.d.caſu 303.
num.3. in fin.* & ita ſe vidiſſe ſeruari dicit Fa-
rin. *vbi ſuprà num.24.*

Igitur ex his, quæ hucuſque diximus, col- 227
ligere potes; appellationem iuſtam eſſe, &
legitimam his in caſibus, quibus captura ſeu
detentatio iniuſta, & indebita eſt. cui vtique
defendendum ei Curiæ declarant. in caſibus
autē, quibus captura, & carceratio à iure ad-
mittitur, & approbata eſt: illegitima, & non
admittenda

admittenda redditur appellatio ipſa,cui nec
iudex Eccleſiaſticus deferret, nec ab eo de-
ferendum, imò potiùs vim non fieri, ſupre-
ma prætoria decernũt ad imitationem Con-
cilij Trid.*ſeſſ.24.de reformatione c.20.* & con-
gregationis Cardinalium, in eius declara-
tionem editæ circa verſiculum ab iſta repa-
rari nequeat. & per interpretes eius d. Con-
cilij, 4.*part.deciſionum nouiſſimarum deciſ.224.
fol.* 87. quæ ſimul ſtant cum declarationi-
bus Cardin. quæ in illis appellationem per-
mittunt, in his prohibent. de quo latè egi-
mus ad prin.huius cap.

228 Quod adeò verum eſt ab iniuſta carce-
ratione appellationem à detentatione legi-
timam reputari,vt omni tempore,& die poſ-
ſit eam carceratus emittere, & interponere.
quia cùm omni die dicatur grauari, & gra-
uamen de his ſit, quæ habent tractum ſuc-
ceſſiuum: inde eſt vt tempus datum à iure
ad appellandum currens à tempore ſenten-
tiæ,ſeu grauaminis, non procedit,nec intel-
ligitur in appellatione à grauamine carcera-
tionis;quæ emitti poteſt,non ſolùm intra de-
cem dies datos ad appellandum à die captu-
ræ: ſed etiam poſt eos,etiam ſi ſint lapſi 30.
anni,quia cùm omni die dicitur grauari,om-
ni etiam die,tãquam à nouo grauamine po-
229 teſt appellari. enimuero ſic grauatus ſemper
intra tempus ad appellandum eſſe, conſide-
ratur à iure,ita tenent Specula.*in titulo de ap-
pell.in §.reſtat verſic.& notat, & verſic. & quid
dices,&c.* & in ſimili voluit gl.& Doctores *in
l.2.C.de ſeruitu.& aq.*Bald.*in l.2.in col.2.in fin.
verſic. ſecundò quæro C. de Epiſcopali audientia,
& in l.1. C.ſententiam reſcin. non poſſ.* B. *in l.2.
ff.ſi quis in ius voca.non ierit.* idem Bart. *in ſuo
tractatu de carcer.in 2. colum. in princ.* Bald. *in
additio. ad Specula.tit.de appella.verſiculo à gra-
uamine, & verſic.ſi iudex,&c.* & per eundem
in cap.de teſtibus tit.de teſt. Anton. & Ioan.de
Immola *in cap.ſan.de electione.* & Ioan.Andr.
in cap. dilectus el 2. de rapto. Angel. *in authen-
tica hodie C de appellat.* Anton.*in c.fin.4.colum.
de ferijs.* latè Alexand. *in l inficiendo §. infans
ff. de furtis, & in l.1.§.1.ff.de ferijs, & in l.eum
qui §. in popularibus.* vbi Paul. Caſtrenſ. poſt
gloſſam *ff.de iureiura.* Angel.Arer. *in tractatu
de maleſic. verbo qui iudex dictum Gaium deti-
neri, & carcerari iuſſerat, in penult. col. verſiculo
quæro aliquis captus eſt,*&c. Cardin. Alexand.
in cap.ex parte tua in 1. & 2. colum.de appellat.
Iaſ. *in l.erigendi in 3.colum. de procur.* Felin.*in
cap.exceptionem 7.colum.verſiculo fallit 3.de ex-
ceptio.* & ipſe *in cap. accedens el 2. column.7. vt
lite non conteſtata.* qui plura ſimilia adducit.
Philipp.Fran. *in cap.ſuper eo el 2.num.4. verſi-
culo ſecundò nota.* ex text. *de appellat.* Hippol.
de Marſil. *in practica crim.§.attingam num.19.*
Anton.Gomez *lib.3.var.cap.10.n.10.*Lancel.
tractat.de attent.2.p.cap.12.limit.50.num.131.
Dueñas *regul.52. limit.1.* Marque. *tractat.de
commiſ.1 p.cap.12. à n.53. fol.251.* & iterum
ipſe Marqueſſ. *cap.28.n.71. & 72.fol.305.in
2.impreſſio.* Eſcacia *tract. de appellat.quæſt.12.
num.145.& ſeqq.* Ruginel.*tract.de appell.§.2.
cap.3. num.17.fol.83.* Nicel. *tract.de concordia
gloſſ.concord.6.fall.27.num.69.* Caſtrenſ.*conſil.
334.viſa appellat. num.4.lib.1.* Fran. *in cap.ex
parte tua numer.9.de appella.* Veſtrius *in praxi
lib.7.cap.3.numer.23.* Cæſar Barz.*deciſ.Bonon.
47.numer.29.& 34.* & ſic hoc caſu quocum-
que tempore emiſſa appellatio ab iniuſta
detentatione, ſeu etiam captura legitimè
interpoſita, dicetur, etiam poſt decem dies
ex dictis authoribus.

Nec ideo intelligas (vt aliqui ex hoc pu- 230
tarunt) poſſe captum pluries ab eodem car-
cerationis grauamine, & ab eodem iudice
appellare, ſed ſemel tantùm: nam ſi captus
appellauit ab iniuſta captura ratione perſo-
næ,puta;dicens,capi nõ poſſe, & appellatio-
nem proſecutus eſt coram ſuperioribus ex
ea cauſa,& iterum remittatur iudici inferio-
ri:non poterit iterum ex eadem cauſa, & ra-
tione ab eodẽ iudice appellare: quia ex quo
à ſuperiori iuſta declarata eſt detentatio, iu-
ſta erit cẽſenda, & tranſit in rem iudicatam,
quoad illud genus grauaminis, ſi iterum po-
tuiſſet appellare, redderetur iudiciũ illuſo-
rium contra tex.*in c.... de foro competente.*fru-
ſtra igitur ſpectaretur iudicis ſuperioris in
hoc caſu determinatio,vt conſtat ex eadem
Concilij declaratione,& cõgregatione Car-
dinalium ad princ. huius c.relata, *ibi*, donec 231
iudex appellationis cauſa cognita aliud iuſ-
ſerit,&c. imò nullibi hoc apud Doctorẽ ali-
quem inuenitur ſcriptum, vt pluries poſſit
appellari, imò eſſet contra iuris regulam, &
principia, ſed ſolùm ipſi omnes dicunt, in
hoc ſolùm eſſe huius articuli priuilegium;
vt appellationis emiſſio non arctetur termi-
no à iure aſſignato, intra quẽ appellatio de-
beat proponi, ſed etiam poſt multos dies; in
cæteris autẽ (à iure hoc dempto caſu omiſ-
ſis) libera remanet iuris communis diſpoſi-
tio: adeò vt in forma proponendæ,in forma
proſequẽdæ, in cæteriſque,nihil innouatum
ſit. Et probatur ex ſimilibus, & compara-
tionibus adductis à DD. ſuprà relatis, præ-
cipuè Felin.& Hippolyt.dicentibus,citatum
tempore feriatum qui in prima comparitio-
ne non oppoſuit,poſſe tamen in ſecũda op-
ponere de feriis, quia ſecundùm eos habet
grauamen continuum, ergo ſemel oppoſita
hac exceptione iterũ opponi non poſſe.ergo
eodem modo ſemel appellans à quodam
genere grauaminis capturæ, iterum ab ipſo

eadem ratione,nec ab eodem iudice valebit
appellare; ſed in eadem victus debet ac-
quieſcere. & facit quod paulò antè diceba-
mus: carcerationem in prima inſtantia legi-
timè reputatam, debet in ſecunda, & aliis
inſtantiis ſimiliter haberi.

232 Hinc eſt quòd quando quis declaratur
ſemel legitimè carceratus, tunc ipſe car-
ceratus debet appellare infra decem dies à
tempore declarationis huiuſmodi, vt ſcri-
bunt Franc. *in d.c ſuper eo el 2. & d c.ex parte
el 1.ſub num.9. de appella.* Eſcacia *vbi proximè
d.quæſt.*12.*n.*146. Grauat.*in additio.ad praxim
Veſtrij lib.7.cap.*3 *num.*56. Ruginel. *d.*§ 2.*c.*3.
*num.*176. Lancelot. *d.limit.*50. *num.*134. *ibi
ſecundo niſi.*

233 Aliter itaque dicendum eſt, ſi ex alio ca-
pite,& ex alia cauſa diuerſa à prima appella-
tionis, iterum prætendat ſe iniuſtè captum,
& ex hoc iterum appellauerit,vt puta;ſi priùs
appellaui à detẽratione ex ratione perſonæ,
quia non eram capiendus, licèt ſuccumbam
& vincar: nihilominus ex alio capite, & ſic
ratione rei de qua agitur, poſſum dicere ca-
pturam iniuſtam. & ab ea iterum appellare;
quia nullus pluribus vti defenſionibus pro-
234 hibetur.*c.nullus de regul.iur.in* 6.& cùm ſit di-
uerſa cauſa pro qua captus appellat, victus
in vna non præiudicat ſibi ex alia appellan-
ti, text. eſt *in l & an eadem cauſa petendi cum
ſuis* §. §. *ff. de executione rei iudicatæ l. ſi mater
§.eandem ff. eodem titulo.* ſi autem omnes eaſ-
dem cauſas in principali appellatione dedu-
xit, obſtabit ſibi rei iudicatæ exceptio, vo-
lenti poſtea ex aliqua earum à detentatio-
ne appellare iuxta ſupradicta iura, & alia
plura.

235 Et inſuper notãdum, vt tunc non poterit
carceratus appellare à carceratione: quan-
do dediſſet fideiuſſores de ſoluendo, vel de
redeundo ad carceres. quia ſic cõſentit car-
cerationi. Bar. *in q* 6.Lapus *ſub num.* 18. *ver-
ſicul.*2. *caſu.*ideóque non diceretur grauatus.
Soci. *conſil.*113.*quoniam num.*3 *in fin.& 4.lib.*
3. Ruginell. *tract. de appella.*§.2.*cap* 3.*n.*177.
Eſcacia *de appellat. q.*12. *n.*147.*fol.*170. Ma-
gon.*in Floren.deciſ.*126.*num.*2.

236 Pariter nec poterit appellari:quando quis
carceratus fuerit pro cauſa ſui natura inap-
pellabili, vt pro executione rei iudicatæ,aut
obligationis in forma Cameræ (vbi aliàs de
de iure permiſſa ſit captura pro eius execu-
tione) Rug.*d.c.*3.*num.*178. Eſcacia *d.cap.*12.
*num.*148 & vide quæ nos latè ſuprà hac ſe-
cunda part.c.3.per totum,& vide à num.10.

237 Inſuper etiam aduertendum eſt:quòd ap-
pellans à carceratione iniuſta poſt decem
dies appellet, allegans tamen cauſam gra-
uaminis de præſenti, non de prætetito, quia
præterito grauamine non admittitur appel-
latio poſt decem dies.Phili.Franc.*in c.ex par-
te tua 47. ſub n 9. de appellatio.* Eſcacia *de ap-
pellatio.q* 12.*n.*149.

Videtur autem,quæſtionem ancipitem,& 238
difficilem ad nos, reſolutionem quærentem
accedere,quam apud neminem(ex his,quos
in hac materia prælegi) tactam vidi; an iu-
dex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens
appellationi emiſſæ à relaxatione carcerati,
procedénſque ea non obſtante ad actualem,
& effectiuam ſententiæ executionem, & ſic
ad relaxationem carcerati detenti. & quòd
non obſtante appellatione poſſit carceratus
nihilominus relaxari, probatur primò, nam
contrariorum eadem eſt diſpoſitio. *l. & ſi
contra in fin. ff. de vulg. & pupil. l.penul.* & ibi
Bald. *de ſolutio. cum vulga.* & ex his quæ in 239
huius argumenti comprobationem adducit
latè Euerard. *in locis legalibus in loco de con-
trarijs ad diuer. pugnam, ſeu oppoſi.* vbi inter
alia dicit Ab. hoc vti argumento *in cap. de
priori in* 2. *notabili de appellat.* ad proban-
dum, quòd ſicut punitur iudex non defe-
rens appellationi iuſtæ *ex l. iudicis Cod. de ap-
pellatio.* ita etiam puniri debet deferens ap-
pellationi friuolæ *cap. de appellat. in* 6. quia 240
contrariorum eadem eſt diſpoſitio, & alias
plures doctrinas quas per te videre pote-
ris. ſed ſic eſt quod captura rei non differ-
tur propter appellationem ab ea emiſſam,
imò ea ipſa in carcerem mittitur reus, vt ex
Iulio Claro *in pract. crim. quæſt.*46. *n.*2. Gui-
do Papæ *quæſt. Delphinal. deciſ.*232. relatus à
Marco *deciſione* 915. *incipit quæro an penden-
te num.*4. Cardin.Tuſcus *conſil.* 101. *num.* 11.
& ex aliis probauimus ſuprà cap. præceden-
ti circa citationem realem, ergo eodem mo-
do mandatum relaxationis ſuſpendi, non
debet per appellationem ſubſequentem in-
ſuper, quia non debet actori licere, quod
reo licitum non exiſtat. regul. non debet *de
regul.iur.in* 6. ergo vel appellatio à reo emiſ-
ſa à captura eam debebit ſuſpendere, vel
emiſſa ab actore non debebit relaxationem
impedire, vt ideo ius detur in vtroque.
Deinde probatur, quia idem ius eſſe de- 241
bet de aliquo actu faciendo, quod de ipſo
deſtruendo, & diſpoſitum in vno diſpoſi-
tum cenſetur in alio *l.item veniunt in princip.
iuncto* § 1. *ff de petitione hæredit.* textus *in cap.
de illis in princip. de diſpenſatione impuber. iun-
cto cap. vnico* §. *idem quoque eodem titul. libr.*6.
gloſſ. *in l.* 3. §. *contrarium ff. de contraria, &
vtili actione tutelæ.* igitur pariter dicendum
eſt, quòd quemadmodum appellatio non
ſuſpendit mandatum capturæ faciendæ,nec
etiam ſuſpendat mandatum carcerati rela-
xandi.

Cæterum

242 Cætetum & pro hac parte facit. excom-
municatio etenim & captura à pari proce-
dunt, nam ſicut illa animam detinet alliga-
tam, ita & hæc corpus, & eodem modo ap-
pellatio ab excommunicatione non ſuſpen-
dit eius effectum, vt notatut in cap. præterea
de appellat. & nos latè egimus Deo dante
in cap ſequenti. à relaxatione autem excom-
municationis emiſſa appellatio eius effecti-
uam executionem non impedit, vt ibi pro-
babimus. ergo eodem modo dicendum eſt
in relaxatione carcerationis.

243 Contraria tamen ſententia appellatione
pendente, à relaxatione capri, ad eius actua-
lem execurionem non eſſe procedendum,
imò noto:iam vim fieri, & deſerendum, de-
clarandum ſore per Senatum & iure & ra-
tione verior eſt. Primò, quia ſi hoc caſu ap-
pellationem permittimus (vt debemus) quia
relaxato reo aufugiendo, nullus eſt in quem
executio ſequutæ pœnæ queat fieri, & ſic
244 illuſorium remanet iudicium, & delictum
impunitum, ac propterea carcer inuentus
eſt propter præſumptionem fugæ, vt ſæpe
hoc cap. dixi, & ſic cùm poſſit oriri ex rela-
xatione præiudicium cauſæ principali, re-
gula eſt vt ab ea liceat appellari. Corneus
conſilio 35. circa primum in prin. volu. 1. Rebuff.
in 3. tomo titulo de ſentent. executoria numer. 7.
Pettus Dueñas *in regul.* 52. *fallen.* 9. Barthol.
Socinus *in regul* 22. poſt Bald. *in leg. fi. C. de
tempo. appella. & nota in cap. interpoſita de ap-
pella.* Grauat. *in addi. ad praxim Veſtrij c.* 10.
num. 6. *lib.* 3. *verſ. rurſus. Pedemont. deciſ.* 25.
numer. 14. Iacobus Menochius *in tractatu
de adipiſcen. rem.* 4. *n.* 817. Ioſeph. Ludoui. *in
deciſionibus Peruſi. deciſ.* 38. *num.* 3. 4. *& ſeqq.*
& faciunt quæ circa appellationem à tortu-
ra negata, & teſtibus non admiſſis ſuperio-
ri capite dixi. Ergo ſuccedit regula vt ea
pendente nihil ſit innouandum, nec ad exe-
cutionem procedendum *l.* 1. *ibi, indiget enim
ſtatus, &c. & titulo ff. nihil nouari appellatione
pendente.* ſed omnia debent in eodem ſtatu
manere *cap.* 1. *appellatione pendente nihil inno-
uetur cap.* 1. *de re iudicata cap. venientes.* ibi,
ſententias appellatione ſuſpenſas.) *de iure-
iur.* inſuper quia nullibi reperitur in hoc ca-
ſu appellarionis effectus aliquis prohibitus,
& qui dicit appellari non poſſe tenetur pro-
bare. Gloſſ. *in l. qui reſtituere ff. de rei vindicat.*
Philippus Franc. *in rubr. de appellat. colum.* 4.
verſ. 3. *premitte.* Socinus *conſ.* 39. *lib.* 4. & alij
per Lancelotum Robert. *de attenta.* 2. *part.
cap.* 12. *ampliatione* 5. *num.* 9. *& ſequenti.*

Et quia eadem ratio quæ militat in caſu
245 concurſo, vt appellatione non obſtante de-
tineatur in carcere ſcilicet; ad faciliorem
cauſæ expeditionem, cùm aliàs potuiſſet,
aufugiendo pœnam euitate: & ſi antea iuſta
erat captura, pariter in appellatione debet
reputari, vt tenet Alciatus *conſilio* 16. Rober.
de attent. 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 4. *num.* 21. *&*
4. *limit. num.* 16. Guido Papæ *deciſ.* 235. *ſi quis
incarceraretur, & appellat.* Bald. *in l.* 2. *verſiculo
ſed incidenti Cod. de Epiſcopali audient.* Specu-
lator *in titulo de appellat.* §. *nouiſſime colum.* 1.
verſiculo 39. Farinac. *tomo* 2. *pract. crim. q.* 33.
num. 21. quæ ratio etiam militat in hoc caſu, 246
ſcilicet, in relaxatione, quam ſi ſuperior in-
iuſtam eſſe dixerit, & aufugerit, iudicium
redditur illuſorium, & imponitum deli-
ctum, & ſic hæc ratio operatur contra regu-
lam iuris, dictantem appellatione pendente
nihil eſſe innouandum, vt in caſu capturæ:
à fortiori, vbi per ea regula iuris eſt, ſicut in 247
noſtro caſu, & ita ratio quæ vincit regulam
iuris, & ipſam etiam contrariam ad ſe trahit,
multò magis ad ſe trahit eam, quæ pro ſe fa-
cit, ipsámque coadiuuat.

Quid dicendum in hac contrarietate?
quod ſi veritatem amamus, hæc vltima &
poſterior pars iure verior eſt, & probabilior,
ciúſque regulis magis inhæret, & ego ei, ex
rationibus adductis, & adſcriptis funda-
mentis. & ſic ea retenta, non obſtant in con-
trarium adducta. Non primum, ex ratione 248
*l. ſed & ſi contra in fi. ff. de vulgari. & l. penult.
Cod. de ſolutio.* nec ſecundum & tertium, quia
reſpondeo, contraria fatendo argumenta,
quæ procedunt vbi militat eadem ratio con-
trarietatis. Euerard. *ibi*, & ſic cùm illa pro-
pter quam non obſtanre appellatione à ca-
ptora reus detinetur in carcere, ſit perpe-
tua, & duret adhuc in caſu conuerſo rela-
xationis: nihil mirum, vt duret eius coope-
ratio, maximè quando conformatur cum
iure communi, & ſic appellatione emiſſa à
relaxatione detineatur in carcere.

Nec obſtat vltimum ex æquipatatione de
excommunicatione ad capturam. quoniam
& ſi eam admittamus in genere: nihilomi- 249
nus quoad relaxationem vtriuſque multum
abſimilis ratio facit. & nihil mirum vt ea-
dem varietur, variata propoſitione, & con-
trarium operetur in vtroque nam in illa pe-
riculum eſt in mora, quia cùm quotidie mo-
rimur, & quolibet momento ſimus in hoc
periculo mortis; inde eſt, vt per appellatio-
nem non ſuſpendatut relaxatio excommu-
nicationis, nec abſolutio, vt latè in cap. ſe-
quente probabimus Deo dante. & ſic cùm
periculum eſt in mora recedimus à regulis
iutis vt ibi. at verò in appellatione à relaxa- 250
tione capturæ periculum eſt in feſtinatione,
& anterioritate. nam ſi anteaquam cauſa per
appellationem terminetur, relaxatur reus,
poteſt aufugiendo, pœnā eludere, & euitare,

& propterea contraria contrariis curantur.
251 ſicque cõcluſio ſit, iudicem Eccleſiaſticum,
non deferentem appellationi à relaxatione
carceris, ad executionem effectiuam proce-
dentem, notoriam vim facere, & proteſtatus
Regium & ſalubre auxilium violentiæ, ob-
tinere debebit, nempe vim fieri, & innouata
252 reponere. Limita tamen hanc regulam, vt
procedat in foro Eccleſiaſtico indiſtinctè, &
in ſeculari quoad iudices inferiores: ſecus
tamen quoad ſuprema tribunalia, Regiáque
prætoria, in quibus praxis & conſuetudo ob-
tinuit, vt decretũ relaxationis carcerati non
ſuſpendatur per ſupplicationem emiſſam,
imò ea non obſtante reus ſolet relaxari, &
hoc iure vtimur, licèt iuris regulæ ſint in
oppoſitum.

Ego autem hanc concluſionem libenter
253 limitarem ſecundò, etiam in iudice Eccle-
ſiaſtico, & ſecularibus inferioribus, vt mini-
mè procedat, quando reus relaxatur ex ca-
pite innocentiæ, ſecundùm ea, quæ ſuprà
hoc in capite diximus *ex leg. nullus Cod. de
exhibendis reis. leg. pro quo pœna* §. 1. *ff. de ma-
numiſsionibus*. Hippolyt. de Marſil. *in pract.
crim.* §. *attingam num.* 16. Paride de Puteo *de
ſyndic. verſiculo fideiuſſor officialium cap.* 3 *ſi iu-
dex maleficiorum num.* 12. Roderic. Xuarez
in tractatu de fide in cauſa crim num. 25. & plu-
ribus relatis à Menoch. *de arbitr. caſu* 303.
num. 34. Iulio Claro *in practic. crim. quæſt.* 46.
verbo pariter, &c. & ex aliis ſurſum adductis.
nam ſi concluſa cauſa & didicita teſtificata
in iudicio reus innocens ex actis ipſis eui-
denter conſtat, & apparet innocens, quid
ſpectandum eſt, niſi vt ipſe ſtatim relaxetur?
poſtquam tam clarè de ſua innocentia do-
cuit, in quo ceſſat periculum fugæ, & pœnæ
euitandæ, cùm ſit in cauſa abſolutionis, po-
tiùs quàm condemnationis. quod æquum &
humanum eſt. Si autem alio capite, aliáve
ratione, puta, iuriſdictionis, perſonæ, ordi-
nis, *&c.* relaxatus fuerit, procedat concluſio
in regula prædicta, in quibus iuris rigor eſt
ſeruandus.

Eorum autem, quæ hucuſque diximus,
non inutiliter hoc in loco praxim offeram,
& in dubium reuocabo: an ſi in caſibus, in
quibus appellari poſſe diximus ab iniuſta
carceratione, & detentatione, quibus omni-
no debet iudex Eccleſiaſticus deferre. quod
ſi ſecus fecerit, & per viam violentiæ ad cu-
riam cauſa hæc trahatur, indubitabile eſt,
eſſe declarandum, vim facere, deferátque, &
reponat omnia facta poſt appellationem, &
intra tempus ad appellandum. an iudex ipſe
254 Eccleſiaſticus, cui Regia prouiſio ordinaria
huius decreti virtute facta; intimatur, an
ſimul cum delatione debeat captum repo-
nere, & ſic carceratum appellantem rela-
xare. & facit dubium, nam cùm hoc genus
grauaminis habeat tractum ſucceſſiuum, &
quotidie grauet, inde eſt, vt etiam poſt ap-
pellationem ab iniuſta carceratione emiſ-
ſam grauamen duret, & ita illud, tanquam
innouatum & attentatum, debeat reponere,
& relaxare, ex qua ratione non defuit, qui
hanc partem veram eſſe dixerit.

Quod tutum mihi nullo modo videtur,
nec iure probabile. ad quod ſuppono: quòd 255
aut appellationem ab iniuſta carceratione
conſideramus, antequam mandatum de ca-
piendo effectum habeat, & iſto caſu ſpecia-
le eſt vt non obſtante appellatione ab ipſo
mandato captura ſequatur, nec tunc dicitur
aliquid iudicem contra eum nouare, nec at-
tentare, ex eo quòd ius publicum, & ſuum
tueri videtur. Guido Papæ *in deciſionib. Del-
phina. deciſ.* 235. Franc. Marc. *deciſ.* 915. *inci-
pit quæro an pendente num.* 4. Cardi. Tuſch.
concluſ. 101. *num.* 15. & titulum *nihil nouari
appellatione pendente*, hoc in caſu ex conſue-
tudine locum non habere, tenet Iulius Cla-
rus *in pract. crim. q.* 46. *num.* 2. & fauent ea,
quæ diximus cap. præcedenti circa appel-
lationem à citatione reali, vbi plures alios
recitaui. ita illum titulũ limitat etiam Gui-
do Papæ *deciſ.* 25. *ſi quis incarceretur.* dicens,
quòd licèt carceratus non conſeruetur in
eo ſtatu libertatis, in quo erat tempore ap-
pellationis, non ideo ſecuta captura inno-
uatum eſt, nec vt tale venit reuocandum.
idem tenet Lancel. *de attent.* 2. *part. cap.* 12.
limit. 33. *poſt num* 4. idem Lancelotus *ibi dict.* 256
cap. 12. *amplia* 4. *in præfatione num.* 21 *&* 22.
& talis captura & detentatio poſt appella-
tionem cõtẽdit ad faciliorem eius, & cau-
ſæ expeditionem, vt bene aduertit Alciatus
conſilio 16. *incipit licuerit ſub num.* 4. *lib.* 7. &
idem Lancelot. *vbi proximè d. ampliatione* 4.
num. 22. Proſper. Farinacius *lib.* 2. *pract. crim.
quæſt.* 33. *n.* 21. vbi plures refert.

Et quando iudex aliquid poſt appellatio-
nem fecerit, quod in faciliorem cauſæ & ap- 257
pellationis tendat, neo eſt attentatum, nec
vt tale venit reuocandum, imò iure optimo
ſibi permiſſum eſt, textus eſt *in cap. cùm te-
neamur de appellat.* Petrus Dueñas *in regul.*
42. *limi.* 17. Franc. *in d. c. cum teneamur in* 2.
nota. Auguſt. Beroius *conſilio* 45. *in cauſa n.* 2.
lib. 3. textus & reg. *in verbo diſtinctius in c.* 2.
de matrimonio contra interd. Eccleſia. & ibi Ab.
in vlt. nota. & Ioan. Andr. facit text. *in cap.
tua.* & ibi Ab. *num.* 2. *de ſponſa duorum.* Fran-
chus *in cap ſolicitudinem num.* 3. *de appellatio.*
Pariſius *num.* 54. *incipit in iſto iudicio num.* 2.
lib. 3. Rota *deciſ.* 4. *aliàs* 390. *ſi deferatur de ſe-
queſtra. poſſeſſ. & fruct. in nouis, & deciſione* 11.
aliàs

aliàs 349. *nota quòd ſi deferatur.* ergo cùm non ſit hæc ſecuta captura attentatum, nec innouatum, iuxta quæ dicta ſunt, nec aliquo modo reuocatur à iure; imò ab eo permiſſum eſt, minus rectè dicemus, vt virtute prouiſionis ordinariæ debeat reus relaxando reponi, cùm intentio prouiſionis non tendat, niſi ad attentata & innouata in præiudicium appellationis facta, contra canonum & Conciliorum ſtatuta & decreta, vt probauimus in primo & 2. cap. primæ partis. & vide quæ in ſpecie huius difficultatis latè dixi ſuprà prima part. cap. 2. §. 1. à n. 22. cum pluribus ſequentibus.

Pro quo facit declaratio Cardinalium ſuper Concilio Trid. *ſeſſ. 24. de reformatione cap.*
258 20. *verſiculo ab iſta reparari nequeat.* ibi, Intelligitur etiam de grauamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum, interim tamen reo remanente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita aliud iuſſerit. Idē deciſum fuit per interpretes Concilij Trident. 4. parte deciſionum nouiſſimarum, quæ ſimul ſunt inter declarationes Cardi. *ibi*, Congregatio Concilij cenſuit grauamen indebitæ carcerationis eſſe ex his, quæ per appellationem à diffinitiua reparari nequeunt: ideóque ab eo ante diffinitiuam appellare licere, *ex decreto cap. 20. circa princ.* & ordinarium teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec iudex appellationis cauſa cognita, aliud iuſſerit, *&c.* quæ ad inuicem videntur tranſcriptæ, & pondera, quia ſimul & deferre & detinere iubent, cuius ſpecialitas, & intētio ex ſupradictis pendet. & vide Eſcaciam *de appellatio. quæſt. 17. membro 1. num. 165. & quæſt. 20. num. 26.*

Aut enim appellationem conſideramus emiſſam, poſtquam eſt decretum capturæ in effectum deductum, & ſic ab ipſa deten-
259 tatione iniuſta, poſtquam ipſe appellans captus fuit, effectiuè. tunc enim minùs dicenda eſt captura attentata, & ideo poſt appellationem reus relaxandus non eſt, vt tenet Speculator *in titulo de appella. §. nouiſſimè in princ. verſiculo tertius ſi condemnatus.* quem ſequuntur Vitalis *in tract. de clauſu. in clauſ. nihil nouari appellat. pend. in princ. verſiculo item fallit.* Maranta *in ſpecu. 103. parte 6. p. 16. princip. quæſt. 2. numer. 186. verſiculo 1. limita.* allegans Bartol. *in leg. ab executione Cod. quorum appellationes non recipi.* & Bald. *in l. 2. Cod. de Epiſcopali aud.* Petrus Dueñas *in reg. 41. numer. 11. verſ. 11. fallit.* Lancelot. Conrad. *de pretore. §. 2. de offic. pretor. in cauſa ciuili. cap. de appellat. ſub num. 21. verſiculo 3. ſi condemnatus.* & per Lancel. tenet Eſcac. *de appell. quæſt. 17. limit. 47. memb. 1. num. 161.* vbi *num. 162.* tractat, quòd quando quis eſt iam 260
condemnatus, an & quando ſit relaxandus appellans. hoc tamen velim intelligas, procedere non iure ſpeciali ex rationibus, de quibus in caſu ſuperiori, ſed iure ordinario, vt ita dicam, & communi. ex eo quia natura 261
appellationis ea eſt, vt omnia conſeruet in eodem ſtatu, quo erat tempore appellationis emiſſæ, textus *in l. 1.* ibi, integer enim ſtatus, *&c. ff. nihil nouari appellatione.* textus *in dict. cap. 1. vt lite pendent. nihil inno. cap. 1. de re iudicata cap. veniens de iureiurando.* ergo cùm appellans tempore appellationis, ſe incarceratum inuenit, à quo emiſit appellationem, ſola ipſa appellatio non erit ſufficiens, & talis potentiæ, vt factum inficiat abſque ſuperioris cognitione, & opere, vt ex pluribus aliis dicit Proſper. Farinac. *d. 2. tomo quæſt. 33. n. 21.* nulli enim appellationi hæc eſt attributa poteſtas, vt ante eam geſta attentata ius vocet, nec ex ea cauſa reuocet, niſi per viam ordinariam appella- 262
tionis ſecutæ, coram ſuperiori bene appellatū & malè iudicatum decidatur, & quando factum præcedit appellationem, vel tempus eius proponendæ, non dicitur attentatum. text. *in cap. non ſolùm de appellat. in 6.* & ideo cùm captura præcedat appellationem, iuxta Regulas iuris in eodem ſtatu eſſe debet, quia attentatum non eſt, imò ſi 263
poſt appellationem hoc caſu captus appellans relaxetur à carcere, iſta relaxatio reſpectu promotoris fiſcalis, vel accuſatoris erit attentatum, & innouatum, cùm alteretur natura appellationis, omnia in eodem ſtatu conſeruantis, vt poſt hæc ita ſcripta conſiderata inueni Lancelorum Robertum hæc limitantem *in tractatu de attent. 2. part. cap. 12. limit. 33. numero 3.* qui non immeritò damnat Doctores ſuprà relatos, putantes, hoc etiam procedere iure, & ratione ſpeciali. idémque adſcribentes pro ſallentia ad regul. nihil nouari appellatione pendente. cùm imò potiùs detentio in carcere poſt appellationem ab eo emiſſam prædictam regulam per omnia imitetur, quod verum eſt. vide etiam Eſca. *de appella. quæſt. 17. limi. 47. memb. 1. num. 162. fol. 494.*

Si igitur vt vides, in vtroque caſu detentio incarcerati poſt appellationem ab iniuſta captura emiſſam, nec attentatum, nec 264
ſpecies eius dicatur: ſed proueniat ex iuris præcepto, & natura appellationis eiuſdem, in ea nullo modo poterit verificari prouiſio ordinaria in illa particula *y reponga lo hecho deſpues de la appellacion*, &c. cùm de attentatis intelligatur non aliter. quod ſi ſecus putaret verum, magnum abſurdum ſequeretur, nam ſi appel

ſi appellans telaxatur ex curiæ decreto, ad
quid deferre appellarioni à captura iubet?
265 quid poſſet ex ea vlterius conſequi coram
ſuperiori? & ad quem effectum delatam ap-
pellationem proſecututus eſt, cùm nullum
ex ea poreſt fructum conſequi? & talis ap-
pellatio nec admittenda, nec proſequenda
eſt,quia reuocato grauamine,à quo appella-
266 tur per iudicem inferiorem,non intereſt ap-
pellanris appellationem proſequi. textus *in
cap. ſi à iudice.* ibi, & ipſe in termino graua-
men reuocauerit eum effectu, poterit ex
tunc liberè in cauſa procedere, ac ſi appel-
latio interpoſita non fuiſſet.) *de appellat.in 6.*
267. dicit ibi gloſſ. *verbo non fuiſſet.* quia ceſſante
grauamine ceſſare debet appellatio, text. *in
cap.cum ceſſante de appellat.* quia intereſſe non
habet. ita eleganter loquitur Philipp. Fran.
in d.c.cum ceſſante 5.limit.ad finem verſ.amplius
268 *intellige omnia præcedentia fol 71. à tergo*; ge-
nerale enim eſt,vt appellatio emiſſa per eum
cuius non intereſt, dicatur friuola. ita tenet
Fulgo. *conſ. 165. num.2.* vbi latè Cardi. Tuſ.
concluſ. 396.

Cæterum aliud & intolerabile abſurdum,
vt ſuperioris iuriſdictio hac via vſurpetur,
intromittentis ſe de meritis cauſæ, & eius
iuſtitia directè cognoſcere; quod à nobis
abſit. huius etenim cognitio ad ſuperiorem
de appellarione cognoſcente pertinet omni
iure, & ei in curia attentè reſeruanda eſt, vt
indicant illa verba prædictæ declarationis
269 Cardin. & decíſionis Rotæ *ibi*, teneri huic
appellationi deferre,interim tamen reo ma-
nente in carceribus, donec iudex appella-
tionis cauſa cognita, aliud iuſſerit.) & ſic
ſupremi auditores de appellationis delatio-
ne curent, non autem de telaxatione capti,
quia hæc debet à ſuperiori appellationis iu-
dice pendere. Laus Deo.

CAPVT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorúmque relaxatione: an Iudex vim committere dicetur, appellationi emiſſæ non deferendo. & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficij, vel temporalia reſpicientibus.

SVMMARIVM.

Excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur. num. 1.

Excommunicationis ſententia dicitur interlocutoria. n 2.

Ab excommunicatione appellatio non ſuſpendit eius effectum, quia ſecum executionem, & ligamen trahit. n. 3.

Declaratio præcedentis excommunicationis etiam poſt appellationem fieri poteſt. n. 4.

In prohibenda appellatione ab excommunicatione variè loquuntur Doctores, & cautè legendi. n. 5.

Appellatio ab excommunicatione, & alijs cenſuris non ſuſpendit, ſed deuoluit, & quid deuolutio operetur. n. 6. & 7.

Excommunicationis ſententia conditionalis ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. n. 8.

Etiam poſtea accedente conditione, quia excommunicatus appellans non ligatur. n. 9. & 10.

Dictio niſi *poſita in ſententia illam reddit conditionalem. n. 11.*

Excommunicati declaratio & publicatio fieri poteſt poſt appellationem ab excommunicatione pura. n. 12.

Denuntiatio eſt acceſſoria, & conſecutiua ad excommunicationem, & ſic fieri poteſt appellatione pendente. n. 13.

Excommunicatus purè per denunciationem ampliùs non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit. n. 14.

Denuntiationis praxis & affigendi letrones, & & zedulones Romanæ Curiæ. n. 15. remiſſiuè.

Denuntiationem, per quam excommunicatus appellans plus ligetur, prout aggrauatio, & reaggrauatio, facere iudex requirit. numero 16. & 17.

A præcepto ſub pœna excommunicationis licita eſt appellatio ſuſpenſiua. n. 18.

A comminata excommunicatione licet ſuſpenſiuè appellare. n. 19.

A comminatione iudicis executiua grauaminis illati appellatur ſuſpenſiuè. n. 20.

Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla & attentata. n. 21.

Excommunicatio poſt legitimam appellationem cùm nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſque irregularitate. n. 22.

Appellatio à cenſuris nullis licita eſt. n. 23.

A monitorijs datis vbi danda non ſint, appellatur licitè, quia fit actus per quem futurum deſignatur grauamen. n. 24.

A repoſitione petita & negata, & cenſuris nullis licita eſt appellatio. n. 25.

Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicantur nullæ, aut iniuſtæ. num. 26. remiſſiuè.

Excommunicatio actus eſt executiuus. num. 27.

Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem. n. 28.

A monitorialibus literis ad effectum reuelationis denegatis licet appellare. n. 29.

Monitoriales literæ ad effectũ reuelationis quinque requirũt requiſita, vt queãt relaxari. n. 30.

Monitoria

Monitorialium literarum ad effectum reuelationis materiam, qui tractent. n.31.

A declaratoria excommunicationis appellatio ſuſpendit, nec appellans interim vitandus eſt, nec publicandus. n.32.

A declaratoria aliquem incidiſſe in excommunicationem eſt licita appellatio. n.33.

A declaratoria appellatio,& ab ipſa excommunicatione in quo differant. n.34.

A declaratoria incurſus cenſurarum appellatio impedit denuntiationem,& publicationem,& cauſat attentatum,& vim fieri decernendum. num.35.& 36.

A declaratoria ſuper facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ appellatio non ſuſpendit. n.38.

A declaratoria incurſus cenſurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & delationem. n.39.

Interdictum Eccleſiaſticum quomodo, & quibus interponatur. n.40.

Interdicta Eccleſiaſtica quibus priuent. num.41.

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ, quod & cuius effectus. n.42.

Interdictus ingreſſus Eccleſiæ,an impediat exercitium iuriſdictionis. n.43.

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur ſepultura. n.44.

Suſpenſio an maior ſit interdicto ingreſſus Eccleſiæ. n.45.

Suſpenſio quando abſque citatione ſicut monitione ferenda non eſt. n.46.

Suſpenſio impoſita pro delicto neceſſaria pro alimentis ex beneficio præſtatur ſuſpenſo, non tamen quando pro contumacia. n.47.

Suſpenſus ab vſu ordinis an poſſit cætera exercere. n.48.

A ſuſpenſione & interdicto ſicut & ab excommunicatione admittitur appellatio. n.49.

Suſpenſio,interdictum,& excommunicatio,æquiparantur à iure quoad appellationis prohibitionem aut admiſſionem, & alios effectus. n.50.& quales. n.51.

Abſolutio & relaxatio ad cautelam poteſt fieri in omni ſententia cenſuræ. n.52.

Excommunicatio fertur in perſonam, non in locum. n.53.

Suſpenſio & interdictum quoad appellationis effectum eaſdem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio. n.54.

Caſus duo æqui parati à iure diſpoſitum in vno, in altero cenſetur diſpoſitum etiam in materia quantumcumque odioſa. n.55.

Aequiparatorum idem eſt ius, vbi militat eadem ratio. n.56.

Suſpenſio, aut interdictum conditionale ſuſpenduntur per appellationem, & impedit executionem. num.57.& 58.

Conditio non trahitur retrò, quando aliquid reſultat contra iuris diſpoſitionem. n.59.

Excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poteſt iudex appellatione pendente fructibus, & diſtributionibus priuare, & an veniant in repoſitione virtute decreti Regij. num.60. redditur ratio. n.61.

Fructus ſuos non facit excommunicatus. n.62.

Etiam ſi in ſententia cenſurarum nihil ſit de fructibus dictum, quia adhuc iudex excommunicatum illis priuare poteſt. n.63.

Excommunicatus priuatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, ſed querelæ,etiam ſi obtineat excommunicationem fuiſſe iniuſtam. n.64.

Delegatus poſtquam detulit appellationi à cenſuris,non poteſt procedere ad denuntiationem, nec fructuum priuationem,ſeu declarationem, vel poſtquam ſuperior appellationem admiſit. num.65.

Abſolutio cenſurarum non ſuſpenditur per appellationem, n.66.& 67.

Per abſolutionem ab excommunicatione magis conſulitur aduerſario, quia præſtatur ei cautio. num.68.

Abſolutio,& excommunicatio pari paſſu ambulant. n.69.& 70.

Naturale eſt quidquid eo modo diſſoluitur, quo colligatum eſt. n.71.

Periculum vbi eſt in mora,appellatio non ſuſpendit. n.72.

Mori diutius quis præſumitur propter peccatum. n.73.

Mori certius, quàm naſci. n.74.

Mors omni momento ſperanda eſt. n.75.

Mortem ſacra Scriptura vocat fulgur. num.76.& 77.

A vitijs celeriter exire debemus. n.78.

Hieremiæ locus c.51. ponderatur & interpretatur. n.79.

Peccator in mundo eodem periculo eſt ſuppoſitus, quo nauis in medio tempeſtatis. num.80.& 81.

Chriſtus cum nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viuentium perditione, præſto eſt infundere gratiæ dulcedinem. n.82.

Alimentorum ſententia non ſuſpenditur per appellationem. n.83.

Per abſolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad alimenta animæ, quibus erat priuatus. n.84.

Alimenta corporalia non directò ſicut alimenta ſpiritualia vitam præſtant directò. num.85.& 86.

Plura ſacræ Scripturæ loca adiiciuntur in comprobationem. n.87.

Inter cibum ſpiritualem, & corporalem differentia redduntur. n.88.& 89.

Panis

Panis de quo in oratione Dominicali, de ſpiritua-li intelligitur. n.90.

Panis ſpiritualis quotidie aſſumendus, vt quoti-die proſit. n.91.

Ad cibum ſpiritualem maiori alacritate eſt ac-cedendum, quàm infantes mammillas arri-piunt. num.92.

Alimento ſpirituali animam priuari, maior eſt dolor, quàm corporali corpus priuare. n.93.

Belli ſubſidium non ſuſpenditur per appellatio-nem. n.94.

Homo in perpetuo & in continuo bello eſt. n.95.

Inimici ſpiritus quot. n.96.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ, dicit Dominus. n. 97. vbi quod eſt figura ſacramenti Eucha-riſtiæ. & n.98.

Euchariſtia ſacramẽtum proprium ſubſidium eſt, & defenſio contra animæ inimicos. n.99.

Cibus ſpiritualis eſt neceſſarius ad prælium ſpi-ritus, quia robur & vim tribuit. n. 100.

Abſolutio ab excommunicatione, qua conſe-quuntur alimenta animæ ad bellum ſpirituale, non ſuſpenditur per appellationem. n.101.

Abſolutio à ſuſpenſione, & interdicto per ap-pellationem non ſuſpenditur, ſicut nec ab ex-communicatione. n.102.

Abſolutio præſtita cautione non eſt differenda per appellationem. n.103. & 104.

Quod extenditur & n. 105.

Abſoluere ad cautelam quando poßit iudex ap-pellationis. n.106.

Abſoluere ad cautelam an poßit delegatus, & quando præſtanda iſta abſolutio cum cautione ſola de ſtando iuri & de alijs. n. 107.

Superſeſſoria ad effectum abſoluendi quomodo expeditur ex praxi hodierna. n.108.

Abſoluere ſuperior an poßit viſis actis. n.109. & num.110.

Abſoluere poteſt iudex ad quem data contumacia tranſportandi ad ſe acta. n.111.

Acta quando gratis tranſportanda ſint ad ſupe-riorem, & quando non. vbi decreta Concilij adducuntur. n.112.

Mulier an cogi poſſet perſonaliter comparere pro abſolutione. n.113.

Mulier pro ferendo teſtimonio, vel alia cauſa non cogitur comparere perſonaliter, ſed ad eam mittitur tabellio, vel alia perſona. n. 114. & 115.

Mulier incidens in canonem, ſi quis ſuadente, non cogitur pro abſolutione adire Romam, ſed or-dinarius abſoluat. n.116.

Abſolutionem ab excommunicatione alteri poteſt committere iudex Eccleſiaſticus. n. 117.

Abſolutio ab excommunicatione delegata non ſubdelegatur. n 118.

Delegabile eſt quidquid eſt cognoſcibile iure cano-nico. n.119.

Mulier non cogitur abſens ad locum iudicij pro abſolutione accedere. n.120.

Mulieris eſt priuilegium iuris communis, ne co-gatur perſonaliter comparere, ſed per mari-tum, aut procuratorem audiri debet. n.121.

Beneficium iuris communis à iudice denegante licita eſt appellatio. n.122.

Suſpenſio vel interdictum reſpiciens temporalia ſuſpenduntur per appellationem. n.123.

Interdictum ingreſſus ciuitatis, vel palatij, vel ſuſpenſus à beneficio ſuſpenditur per appella-tionem. n.124.

Suſpenſus ab vſu pallij appellatione pendente po-teſt eo vti. n.125.

Suſpenſus ab vſu pallij celebrando nullam irre-gularitatem incurrit. n.126. & 127.

CVM excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſub eadem verbi ſignifi-catione, nempe, cenſuræ, comprehendantur 1
iuxta textum *in cap. quærenti, de verborum ſig.* Philipp. Franc. *in cap. ad hæc quoniam de appellat.* & ibi Hoſtienſ. & Ioan. Andr. gloſſ. *in cap. cupientes. §. cæterum verbo ſuſpenſus de ſentent. excommunic.* communiter approbata à Panormi. & aliis Doctoribus *in cap. nuper de ſentent. excommunic.* Xuarez *de cenſuris di-ſputat. 7. ſeſſ. 3. num.2.* Villalobos *in ſum. tomo 1. tractatu 17. difficult. 18. ſub num.* 4. Azeue-dius *in l. 1. num.* 18 *cum ſequentibus titulo 5. lib. 8. recopil.* dicentes quòd cùm iſtæ omnes ſint penè ſpirituales, meritò ſub vno voca-bulo, ſcilicet, cenſura, omnes tres ſententiæ contineantur, quæ quidem eiſdem ferè re-gulis & limitationibus ſubiiciuntur, ac ideo pariter illas tres ſub vno capitulo deſcri-bendas, & tractandas eſſe cenſui.

Et vt cum diſtinctione procedamus, de ſingulis tractemus, & priùs de excommuni-catione, cuius ſententia licèt interlocutoria 2
ſit, videatúrque appellationem admittere, quia continet grauamen irreparabile, vt te-ſtantur Bernard. Diaz *in regul.* 39. Petrus Dueñas *in reg. 52. fallen. 2.* Azeuedius *in d. l. 1. num.*18. dicentes quòd hæc ſententia ma-gis accedit interlocutoriæ naturæ, & eſſe ſententiam interlocutoriam dicunt gloſſ. *in ſumma 2. q.* 1. Felin. *in rubrica de re iudi. col.9.* Marant. *9. part. titulo de ſententia n* 40. Abbas *in dict. rubrica de ſentent. & re iudi. & in ru-brica de ſententia excommunicationis.* Geminia. *in cap. 2. verſiculo nota ergo de conſtitutio. lib.6.* ex Immola, Lapo, & Ioan. Andr. & ex com-muni opinione ibi relata.

Nihilominus tamen peculiari quadam 3
ratione à iure attenta, appellatio emiſſa à ſententia excõmunicationis ipſius effectum non ſuſpendit, quominus excommunicatus appellãs ea interim ligetur, quia ſecum exe-cutionem trahit, dicunt Abb. *in c. cum in con-templatione*

templatione num.4.de reg.iur. Maran.6.*p.tit.de*
*appellat. n.*216. Ioannes Andr. *in cap. dilectus*
el 2. de reſcriptis. Philipp Fran. *in c. ſuper eo*
el 2.de appellat. directorium inquiſi. 3.part. nu-
mero 151. Specul. *in titulo de appellatio. §. in*
quibus ſub num. 16. *verſiculo* 17. *lib.2.fol.*186.
Decius *in c. reprehenſibilis* 26. *num.*20. *de ap-*
pell. idem Maran. *in d.6 p. actu 2.principali.*
d. tit. & quandoque appellatur limi. 32. *n.*351.
*fol.*509. *& limit.* 5. *num.*178. *cum ſequentibus.*
fol. 454. Nicell. *in tractatu de concordia gloſſ.*
*concord.6.fall.31.num.73.fol.*194 Philip.Fran.
in rubrica de appellat. num. 32. *ibi ſed aduerte.*
& iterum *in cap. adhac quoniam num.* 1. *& ſe-*
quentibus. & in cap. Paſtoral. 53. §. *verum n.*1.
*nota.*1. *de appell.* Eſcacia *de appellat. quaſt.*17.
*limit.22.num.*1. *& ſequentibus.* Bernard Diaz
in d. reg. 39. Pettus Dueñas *reg.* 52. *fallen.*2.
Rebuſſus *ad concordata Franciæ titulo de friuo-*
*lis appella.in rubr.ſub gloſſ.*1. *in fi. verſiculo facit*
quando grauamen fol. mihi 688. & idem Re-
buſſus 3.*tomo titul. de ſententiarum executione*
articulo 53. Gloſſ. 1. *n.* 6. *fol.*241. Hieronym.
Gonzales *in reg. de alternat. gloſſ.*9. § 1. *in an-*
*notatio. num.*197. Barboſa *in remiſſio. ad Con-*
*cilium ſeſſ.*24. *de reformat.cap.*20.*num.*12. Ca-
pella Tholoſana *quaſt.*298. & ibi addit. Ze-
rola *in pract. Epiſcopali* 1. *part. verbo appellatio*
§. *ad ſeptimum reſpondetur.* idem Zerola 2.*p.*
verbo appellatio verſiculo nonò quaritur. vbi
meliùs Roland. à Valle *conſilio* 77. *num.* 22.
volum. 2. poſt Innocenr. Simanc. *de Cathol.*
inſtit. titulo 65. *num.*20. Marta *in tractatu de*
iuriſdictione 3.*p. cap.* 12. *num* 6. Villalobos *in*
ſumma tractatu 16. *difficult.*13.*n.*1.& probant
iura expreſſa text. *in cap. paſtoralis.* §. *verum*
& in cap. adhæc de appellat. cap. ad reprimen-
dam de officio ordinarij & in cap. his qui §. *fin.*
de ſentent.excommunic. lib.6. lex 21. *tit.*9. *p.*1.
4 vbi Gregor. Lopez. quod adeò verum eſt vt
etiam poſt appellationem emiſſam declara-
tio ſubſequi poſſit (vt ſtatim videbimus.)
Proſper. Farinac. *in practic. crimi. quaſt.* 101.
*limit.*13.*numero* 66. *&* 68. Campanill. *diuer.*
*iur. rubr.*11. *cap.*15. *à n.*40. *cum ſequentibus.*

Admonendi tamen ſunt, qui præfatos
Doctores perlegerint, vt illos cautè intelli-
5 gant, etenim nonnulli ipſorum dicunt, ap-
pellationem ab excommunicatione & aliis
cenſuris eſſe licitam.alij verò non eſſe ad-
mittendam, alij non ſuſpendere effectum
ſententiæ, quo minùs appellans ligetur.
6 Omnes tamen in vnum eundémque finem
tendunt, vt ſcilicet; appellatio admitta-
tur quoad deuolutiuum effectum, vt cauſ-
ſa transferatur ad ſuperiorem apud quem
de iniuſta conquerens excommunicatione,
poterit cautione præſtita, de parendo man-
datis excommunicatoris à ſuperiore abſol-
ui, vt ſuper cenſurarum iniuſtitia audiri poſ-
ſit. quoad ſuſpenſiuum verò effectum non 7
eſſe admittendam appellationem, omnes
teſtantur, prout plurimi ex eiſdem Docto-
ribus ita diſtinctè pariter loquuntur ex ſpe-
cialitate rationis cenſuræ, quæ ideo ſecum
trahit executionem, quia cenſurarum ſen-
tentiæ ſunt medicinales, & veniunt princi-
paliter ad corrigendum, vnde ne prætextu
friuolæ appellationis impediatur correctio,
fuit in eis inducta iſta ſpecialitas ſecun-
dùm prædictos Doctores, præcipuè Abb. *in*
cap. ſæpè ſub numero 15. & ibi Philipp Franch.
*n.*33. *de appellat.*

Prædicta tamen regula aliquibus modis
limitatur,& primò; vt non procedat in ſen-
tentia excommunicationis lata ſub condi-
tione;vt puta; quando iudex ita interloqui- 8
tur: excommunico te, niſi ſolueris credito-
ri decem infra triduum, vel menſem, quia
interim cùm pendente conditione, vel ter-
mino non ſit ligatus:pariter intra illud tem-
pus, vel conditionis pendentiam, appellatio
emiſſa, effectum ipſius excommunicationis
ſuſpendit, textus eſt *in cap. præterea de appel-*
lat. vbi expreſsè hic modus ſententiæ con-
ditionalis ponitur,vbi Abb. Philip.Franc. &
cæteri Doctores, contra gloſſam *in leg. obli-*
gationem ferè §. *placet ff. de obligationibus, &*
actio. loquentem contra textum expreſſum
in dict. cap. præterea. quo probatur, emiſſa
appellatione ante euentum conditionis, ſub
qua excommunicatio lata eſt, eius ſuſpen-
dit effectum, & ſtatum appellantis conſer-
uat, vt interim non ſit excommunicatus,
non ſolùm ipſa conditione pendente; ſed 9
etiam appellatione, vt probatur *in dict. cap.*
præterea. ibi, in diem ſtatutum minimè ſa-
tisfecerit.) & ibi, ſententiam appellationis
obſtaculum debeat impedire, *&c.*) quod
notandum dicit Franch. *ibi numero* 4. *vl-*
tim. nota. pro cenſuris latis in curia Roma-
na, vbi ferè ſemper ſolent ferri excom- 10
municationes, niſi ad primam diem parue-
rit, vel niſi infra tres dies, vt tradit etiam
ipſe Franch. *in cap. paſtoralis num.*5. §. *verum*
de appellat. Ioannes Andreas *in cap. is cui de*
ſententia excommunicationis lib. 6. Lancelot.
*de attentatis 2.part.cap.*12. *in præfatione n.*101.
cum ſequentibus. & per eum Eſcacia *de ap-*
*pellat.q.*17. *limitat.*22.*num.*13. Matta *de iuriſ-*
*dict.*3.*p. cap.*14. *num.*32.*fol.*328. Qui omnes 11
dicunt hanc dictionem;*niſi*: poſitam in ſen-
tentiis, facere eas conditionales, ſecundùm
Decium *in d. cap præterea notabili* 1. per illum
textum Lapum *allegatione* 73. *num.*4.Rotam
deciſ. 9. *in fi.*aliàs 444. *extra Rotam in finali-*
bus verbis de dolo & contumacia in nouis.

Secũdò limitatur,quòd licèt iudex Eccle-

ſiaſticus poſſit (etiam pendente appellatione ab excommunicatione purè lata, qua eſt
12 excommunicatus ligatus vt dictum eſt) deuenire ad denuntiationem, & eius publicationem, nec tunc dicetur attentare iuxta textum *in cap. paſtoralis.* §. *verum.* ibi, ipſum excommunicatum denuntiare poteſt, vt ab alijs euiretur. *de appellationibus.* vbi latè Philipp.Franc. *num.3.& per totum.* & cæteri Doctores.Specula. *titulo de appellat.* §. *nouiſſimè.* Lancelot. Corrad. *de pratore* §. *2. de officio prato. in cauſis ciuilib. cap. de appellat. numero 20. verſiculo 5. quando excommunicatus.* Rota *deciſione 36. alias 426. ſi Decanus.* §. *ex eodem facto de procur. in nouis.* & poſt Abbatem & Franchum *in d* §. *verum.* & Ioannem Andream *in cap.venerabilibus de ſententia excommunic. in 6.* tenet Marant. *in ſpeculo quæſtione 2. 3. part. principali numero 167* Petrus Dueñas *regul. 42. numero 8. verſiculo octauò fallit in 1. part.* Lancelot. Robert. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. numero 8. & à principio.* Ægidius *deciſione 411. denuntiatio partis.* Ioannes Baptiſta Aſinius *in praxi iudiciali* §.*7.cap. 5. limit. 136. verſiculo 136. citatio num.2.* Romanus *conſ.482.num 5. incipit in caſu præmiſſo.* Coſmas *in pragmat. Sanctio. Gallicana, ſuper extrauaganti ad vitanda ſcandala in verbo ſpecialiter,* varias omnes red-
13 dentes rationes, tum quia denuntiatio eſt conſecutiua & acceſſoria ad excommunicationem, & ex eo etiam interpoſita appellatione ab excõmunicatione poteſt fieri: tum etiam quia cùm excommunicatio
14 pura ſecum trahit executionem, excommunicatus per denũtiationem ampliùs non ligatur, & nihil ad executionem addat, cum reſpectu ipſius excommunicati, cenſura repellit eum à communione, celebratione, cæteriſque actibus excommunicato veritis vt notat Feli. *in cap. Rodulphus num. 38. ad finem de reſcript.* Cou. *in cap. alma mater 3. p. relectionis* §. *2. numero 11.* Ioan. Gutierrez *canonicarum quæſtionum c. 1. n. 36. cum ſequentibus,* vbi ad hoc propoſitum alia plura addu-
15 cit, & *à num. 35.* latè apponit ſtylum, modùmque proferendi huiuſmodi declarationes & denuntiationes, & affigendi letrones ſeu zedulones Romanæ Curiæ. Vide Marqueſſan. *de commiſſ. 1.p. cap.19. n. 17.*
16 Tamen iudex Eccleſiaſticus non debet expedire declarationem, & aggrauationem, per quam pars plus ligetur, & grauetur, vltra excommunicationem iam latam, prout eſt aggrauatio, & reaggrauatio, & illa denũtiatio, de qua *in cap.tua de ſent. excommun.* vbi incendiarij & alij, de quibus ſibi per denuntiationem in eo plus grauantur, quia facta publicatione, ab alio quàm à Papa abſolui nequeunt, & ideo à tali declaratione licita erit appellatio tanquam exceſſiua, ex quo tunc ceſſat ratio textus *in d.* §.*verum.* vt ex doctrina Immolæ tenet Philipp. Fran. *ibi numero 25. verſiculo 4. quæritur.* quam opinionem vt tutiorem, & veriorem contra deciſionem Rotæ & Milis ibi citatos tenet Lancelot. *de attentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. num. 14. & 15.* Eſcacia *tractatu de appellat. quæſt. 17.limit.22. ſub num.6. & num. 12.* & ita intelligendus (qui aliquantulum intricatè loquitur) Marta *de iuriſdictione 3. part. cap. 13. per totum.* Multa de hac limitatione Hieronym. Campanill. *diuer. iur.rubrica 11. cap. 15. num. 42.* poſt Gutierr. Marium, Alter.& alios.

Et idem erit in ignoranter excommunicato, nam ſi talis à die notitiæ appellet, ap- 17
pellatione pendente non poteſt fieri denuntiatio ſeu publicatio, iuxta formam textus *in cap.illud & cap. penult. de clerico excommunicato miniſtrante,* & ideo iudex attentare dicitur, vt tenent poſt Ioannem Andream, Immolam, Geminianum, & Lapum, Franc. *in d.* §. *verum quaſt. 5. num.26.* quem referens ſequitur Lancelot. *vbi ſuprà 2.p. cap.12. limit.21. n.20.*

Tertia limitatio erit, vt licita ſit appellatio, quoties emittitur à præcepto facto ſub 18
pœna excommunicationis, quia ab eiuſmodi præcepto poteſt appellari iudicialiter, & extraiudicialiter, & appellatio ſuſpendit, in tantum, quòd ſi iudex excommunicaret, aut declararet, excommunicatio eſſet nulla, textus *in cap. dilecti 52. de appellatio.* & ibi Abb. *not. 1. numero 2.* idem Abb. *in cap. 18. conſuluit numero 8. verſiculo ex his eodem titulo de appellat.* Angel. *conſilio 88.* & Maran. *in ſpecu. p 6. act. 2. princip. in verbo & quandoque appellatur limit. 5. n.181.fol 484.* & quòd poſſit appellari à ſententia ferenda, 19
& ſic à comminata excommunicatione, & appellatio ſuſpendat, referunt, & ſequuntur Eſcacia *de appell. q. 17. limit. 22. num. 47.* Proſperus Farin. *in pract. crimi.q.101. num.70.* Marta *de iuriſdictione 3. p. c. 12. num. 3. & 2, fol.323.* vbi alios allegat. & quòd à comminatione iudicis executiua grauaminis iam illati de prætetito, puta; quando iudex præcepit parti, vt aliquid daret, vel faceret ſub 20
pœna excommunicationis, poſſit appellari ſcribit Philipp. Franc. *in cap. cùm ceſſante 60. not. vltim. ſub num. 6. de appell.* & facit Cardin. Alexand. *in c. dilecto 63. n.9. verſ. & per iſtum textum de appellat.*

Quarta erit limitatio, vt tunc ſit nulla excommunicatio, & declaratio, ſeu eius denuntiatio, lata poſt legitimam interpoſitam appellationẽ, quia appellatio præcedens ſen- 21
tentias

tentias cenſuræ, ſuſpendit eius effectus,
eámque nullam reddit. textus eſt *in cap. per
tuas de ſentent. excommunic.* vbi omnes Phi-
lipp. Franchus *in cap. ad præſentiam n.* 3. 4. *&*
5. *de appellat. & in cap. dilectis* 55. *nota.vltim.*
n. 12. 13. *&* 24. *de appellat.* & idem Franch,
in cap. qua fronte 25. *num.* 29. *& in c.ſæpe* 44.
ſub num. 3. *verſiculo in gl. in verſiculo rapta de
appellat.* & idem Franc. *in cap. adhac quoniam
num.* 2. *in fi. eodem tit. & in c.dilecti filij* 52.
*num.*2. *& n.* 3. *nota.* 3. *de appellat.* Nauart. *in
c.cùm contingat fol.*184. multa in propoſitum
adducens. Eſcacia *tractatu de appellat. q.* 17.
*limit.*42. *num.* 54. Villalobos *in ſumma tra-
ctatu* 16. *difficultate* 13. *n.*3.*&* 4. per textum
*in c.dilectis de appell. & in c.per tuas de ſentent.
excommunic. & c. ad præſentiam de appellat.*

22 Adeò vt excommunicatus, aut alia cen-
ſura affectus, ſi clericus eſt, poteſt eadem
appellatione pendente, abſque aliqua irre-
gularitate celebrare, & proſequi officium
ſuum in diuinis, tenet Eſcacia *vbi proximè.*
Franc.*in d.cap præſentiam.num.*3.4. *&* 5. Lan-
celot.*de attent.*2.*p. cap.*12.*limit.*26. *num.* 5. &
poſt Panormitanum *in c. paſtoralis.* §. *verum
de appell.* Dominicum *in c. ſolet.* Feli. *in c. Ro-
dulphus n.*43.*de reſcriptis.*tenet Villalobos *vbi
ſuprà num.*3.adducens fundamentum, quare
eandem excommunicationem, & inſuper
ſubſecutam declarationem vt attentata re-
ponenda, meritò firmant prædicti Doctores.
23 imò potiùs ab ipſa excommunicatione &
cenſuris, quæ ſuum non operatur effectum,
appellationi vt legitimæ deferendum eſt,
iuxta regulam legis quartæ §. *condemnatum
ff.de re iudicata.* & ea quæ nos latè in eius
comprobationẽ congeſſimus infrà 3.p. c.9.

24 Quinta limitatio ſit, vt ſi monitoria con-
cederentur, vbi concedenda non ſint, appel-
latio licita eſt, quia fit actus, per quem deſi-
gnatur futurum grauamen. Feli. *in c. ſignifi-
cauerunt n.* 9. *de teſtibus.* Marta *in tractatu de
iuriſdict.*3.*p.c.*12.*num.*4.qui poſt Lancelotum
in tractatu de attentatis 2. *p. cap.* 12. *limit.*50.
*n.*71. conſuluit, vt non appellet grauatus ab
25 illo actu, tanquam ab illato grauamine, ſed
petat illud reuocari, & ſi non reuocetur, po-
terit à non reuocatione appellari, & per tex-
tum *in cap. ſacro. de ſentent. excommunic.* dixit
ipſe Marta *eadem* 3. *p. cap.* 14. *num.*2. quòd ſi
excommunicatio ſeu cenſuræ ſint nullæ,
poterit grauatus ab excommunicatione pe-
tere, vt cenſuras reponat, & à non repoſitio-
ne appellare poterit.

26 Quæ limitatio generaliter vera eſt, & po-
teſt verificari in quibuſuis cenſuris, nulli-
ter, non canonicè, minúſque ſolemniter, aut
iure reſiſtente expeditis, quos omnes caſus,
quando ſcilicet excõmunicatio & aliæ cen-
ſuræ ſint iniuſtæ, aut nullæ ipſo iure, ſingil-
latim congerit Marta *de iuriſdictione d.* 3. *p.
c.*14. *per totum* qui *num.*15. adducit diſpoſi-
tionem Concilij Trident. *ſeſſ.*25. *cap.*3. vbi
excommunicationes pro cauſa pecuniaria
non niſi in ſubſidium relaxari, iubentur, & 27
pro vltimo remedio executionis apponitur,
cùm ipſa excommunicatio & cenſura via ſit
executiua, & extraordinaria, vt poſt alios di-
xit ipſe Marta *d. cap.*14. *n.*21. vbi per totum
capitulum per te videre poteris, ſpeciales
caſus, qui nulli redduntur ex defectu ſiue
ſolemnitatis, ſiue poteſtatis, ſiue iuris reſi-
ſtentiæ, ad quos te libenter remitto, in qui-
bus omnibus pariter licitam eſſe appellatio-
nem omnino affirmandum eſt, quia quod 28
eſt nullum executione, non meretur, nec
tunc excommunicatio ligat, iuxta dicta in
antecedenti limitatione.

Sexta erit limitatio, vt ſi Epiſcopus dene- 29
garet literas monitoriales, ad finem reuela-
tionis ſub pœna excommunicationis, quæ
fiunt ad finem reuelationis, poterit à tali
denegatione appellare ad Metropolitanum,
quamuis reſideat in eius arbitrio eas con-
cedere, tenent Proſper de Auguſtino *in
additio. ad Quarantam in ſumma Bullarij ver-
bo excommunicatio ad finem reuelationis pagi-
na* 232. *& verbo Archiepiſcopi authoritas ver-
ſiculo* 19. *authoritas in fine pagina mihi* 77.
Barboſ. *in remiſſio. ad Concilium ſeſſione* 25.
*de reformatione cap.*3. *ſub numero* 1. vbi conge- 30
rit nonnullos Doctores de huiuſmodi li-
teris monitorialibus ad finem reuelationis
tractantes, per quos quinque requiſita ne-
ceſſaria, vt illæ relaxentur, pernotat, vltra
quos etiam de hac materia latè tractãt Xua-
rez *tomo* 5. *diſputa.*20. *ſeſſ.*3. *regul.*2. Marcus 31
Antonius Genuenſ *in praxi Curia Archiepi-
ſcopalis cap.*2. *per totum.* & plures alios addu-
cit Giurba *deciſ.* 94. *per totam.* vbi latiſſimè
tractat de hac materia, & copioſè etiam per
Hieronym. Campanill. *diuer.iur.rubr.*11. *c.*15.
*à num.*93.*cum pluribus ſequentibus.*

Et ſit ſeptima limitatio; nempe; appella- 32
tionem à prædicta ſententia declaratoria in-
terpoſita omnino ſuſpendere effectum eius,
adeò vt interim appellans non debet vita-
ri, nec adhuc publicari, quod dictum at-
tribuit Lapo Cardinalis *in clement.* 1. §. *ſi quis
quæſtione* 11. *de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* & eam
valde commendat Felin. *in cap. Rodulphus,
columna penultima de reſcriptis.* Decius *in
cap. peruenit* 1. *columna* 2. *de appellatio.* & ante
omnes Ioannes Andr. *in dict.* §. *verum cap.
paſtoralis.* eo fundamento, nam licèt à pœ-
na legis appellari non poſſit, *leg. ſi qua pœ-
na ff.de verborum ſignif cap. quia nos.* vbi gloſſa
communiter recepta *de appellat.* gloſſ. *in cap.*

ſuper his de accuſatio. verbo arbitrarium. Grati.
diſcep.foren. c.232.à num.19. & ſeqq. Roman.
ſingula.216. à pœna legis. & ibi addirionator.
Franc. *in cap. peruenit in fi. n. 14. & in c. con-
ſuluit 29. n 4. de appellatio.* Feli. *in c. cum non
ab homine ſub numero 12. verſiculo nota quòd
de iudicijs, & in cap.præterea limit.4.ſub num.6.
de deſponſatio.* Decius *in cap. cum ceſſante 60.
numero 30. de appellat.* Nicellus *tractatu de
concord. gloſſa concord. 6. fallentia 36. num.78.
fol.* 194. Cornaz *in Lucenſi deciſ.* 193. *in cau-
ſa N. ſub numero 5. verſiculo 6.* Farinac. *in
practic. crim. quæſt.101. limitat.12. numero 65.*
Capicius *deciſione 1. num.* 19. à declaratione
tamen aliquem in eam incidiſſe, vel non,
& iuſta, & vt legitima admittitur. gloſſ. *in
cap. cupientes §. inſuper verbo priuatos de ele-
33 ctione libro 6.* communiter ibi recepta. Lu-
douicus Romanus *ſingula. 213. à pœna.* Fe-
linus *in dict. cap. Rodulphus.* Panorm. cum
Patoſino & Decio *in dict. cap. peruenit.* idem
Panotmi. *in cap. ſuper his de cauſa colum. fi.* &
cæteri adducti à Gurierrez *conſ.10. num.15.*
& tenent etiam mox citandi omnes Docto-
res, latè & optimè proſequitur Hiero.Cam-
pa. *diuer.iur.rubr.11.c.15.à n.43.* plures citãs.
Et hinc dicit Cardin. *in d.q.11.* & Bonifa.
34 *ibi* poſt Lapum, nempe maiotis vittutis eſ-
ſe appellationem à declaratotia, quoad vi-
tandam euitationem eius qui declaratus ap-
pellauit, quàm appellationem præceden-
tem ab ipſa excommunicatione, quoniam
hæc ſolùm efficit, vt non debeat vitari in
exrraiudicialibus, vt latè per Fran. *in d. §.
verum.* à declaratotia autem ſententia ef-
ficit, vt appellans non vitetur etiam in iu-
dicialibus. Quam concluſionem longè pul-
cherrimam, & à nemine recentiorum ani-
maduerſam dicit Nauarr. *in prælect. cap. cùm
contingat 15. cauſa nullitatis ante finem, &
à princ. de appellatione ab hac declaratoria.* quo
caſu eùm appellatio vtique iuſta & legiti-
ma ſit, ſi pro eius delatione ſupremum tri-
bunal adeatur, vim fieri deferre & repone-
re declarabit. Vide quæ latè Hieronym.
Campan. vbi proximè poſt Couarr. Nauarr.
Vgoli. & alios.

Quæ cùm omnino ſuſpendat effectum
excommunicationis, non poterit in eius
35 præiudicium interim excommunicatum de-
nuntiare. interim enim ligatus non eſt, & ſic
denuntiatio & publicatio ſuper ea ſucce-
dens eſt nulla, & innouatum, & attentatum
eſſet euidens & nototium, quia id impedit
appellatio. Petrus Dueñas *regul. 42. nume-
ro 8.* Maranta *vbi ſuprà 6. part. actu 2. princ.
verbo & quandoque appellatur limit. 5. n. 180.
& ſuprà numero 169.* Felin. *in c. cùm non ab
homine colum. fi. num. 12. de iudic.* poſt Roma-
num & alios per eum allegatos. Put. *deciſio-
ne 271. Papa num. 1. & 4. lib. 3.* Rota diuer-
ſorum *deciſ. 100. ex nouis. num. 3. & 31. in fi.
p.1.* Lancelot. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 21.
n.21. & ſeqq.* Proſpet. Farinac. *vbi ſuprà dict.
q.101. n.67.* Franch. *in d.c. Paſtoralis n.27. col.
fi. q.6.* qui allegat textum *in c. peruenit el 1. de
appellat.* Capicius *deciſ. 1. in cauſa domini Co-
mitis n.19.* Anton. Gabriel *comm.opinio. lib.6.
de regul.iur.concluſ.3. n.59.* Naua. *vbi proximè*,
qui omnes hanc firmant concluſionem, ex
ratione de qua ſuprà, nempe; appellationem
à declaratoria ſententia eius effectum ſuſ-
pendere, & ſic nuntiationem & publicatio-
nem excommunicationis (quæ non eſt) nul-
lam eſſe poſſe, quia qualitas non poteſt eſ-
ſe ſine ſubiecto, ac ideo cùm ſit innouatum,
& attentatum, reponere iudex debet virtu- 36
te prouiſionis ordinariæ.

Quod fallit tribus modis; ſcilicet: quan- 37
do factum eſt nororium, & in declaratoria
ſententia, quæ fit in obligarionibus in for- 38
ma Cameræ, & in declararoria facta vigore
executorialium & rei iudicatæ, quibus caſi-
bus poreſt ad denũtiationem deuenire, pen-
dente appellatione à declararoria ſenten-
tia, quos ſcribit omnes Lancelot. qui Rotæ
deciſionem allegat *in tractatu de attenta. 2. p.
cap.12. limit 21. num.25. cum ſequentibus.* Cæ-
ſar Contar. *in leg. vni. limi. 19. num. 19. in fi. &
n.20. C. ſi momen. poſſ.*

Quæ quidem limitatio procedit etiam 39
in declaratoria incurſus cenſurarum con-
tra obligatum in forma Cameræ, quia ap-
pellatio à declaratoria iſto caſu non ſuſpen-
dit denuntiationem, & publicationem fa-
ciendam, quia cùm ab ipſa executione non
poteſt appellari, ita nec ab hac declaratio-
ne incurſus cenſurarum, quæ pars execu-
tionis eſt. Sigiſmund. Eſcacia *de appella. q. 17.
limit. 42. à numero 43. & ſequentibus.* Galleſius
*ad formam Cameræ obli in 2. part. 3. prin. in cap.
reliqua de proceſſu numero 43. iunctis num. 38.
& ſequentibus. fol.* 363. quem refert & ſequi-
tur Lancelot. *d. limit. 21. num. 26.* quem vi-
de *c. 12. limit. 50. n. 118. & 119.* & nos dixi-
mus latiùs infrà in 4. p. c. 5. à n.68. & in hac
2. p. c. 3. per totum & præcipuè à n. 12.

Nunc autem ſuccedit, inquitetc; an à
ſententia interdicti, vel ſuſpenſionis emiſſæ
appellationi, ſit deferendum. Pro cuius ſatiſ-
factione breuibus dicendum eſt, quòd cùm
excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum
ſit cenſura Eccleſiaſtica, vt probatur *in d.* 40
c. quærenti de verborum ſigni. & ex authori-
tatibus infrà adducendis apparebit, & ad
princ. huius cap. diximus, interdictum cùm
duplici modo fieri ſolet, & emitti, aut in lo-
cum, populum, vel ciuitatẽ propter aliquam
perſonam,

perſonam, & tunc ſuſpenduntur diuina of-
ficia, Sacramentorúmque actiua, & paſſiua
celebratio, prohibens Eccleſiaſtica ſepul-
tura, de quo inrerdicto latè videre poteris
per Cou. *in c. alma moter 2. p. pro electio.* §. 1.
à num. 2. & Zerolam *in praxi Epiſcopali 2.p.*
verbo interdictum.

42 Aliud etiam eſt interdictum ingreſſus
Eccleſiæ, & qui hoc genus interdicti pati-
tur, ſibi cenſerur in ipſa Eccleſia celebratio
diuinorum inrerdicta, qui irregularis effici-
tur, ſi contra hoc interdictum in ea Eccle-
ſia ſe diuinis ingerat, & ſicut anrea ſuum
officium miniſtrauerir, vr probatur *in cap.*
is cui de ſententia excommunicationis lib. 6.
Domi. ibi poſt Calderi. Syluester *in verbo*
interdictum §. 6. apud quos de materia mul-
ta ſcitu digna cognoſces, & cui ingreſſus
43 Eccleſiæ inrerdictus eſt, iuriſdictionem Ec-
cleſiaſticam exercere poſſe, ea etenim ſu-
ſpenſus non eſt, gl. eſt memorabilis *in cap.*
ſacro in verbo interdictum de ſententia excom-
munic. quam ibi communiter Doctores ſe-
quuotur, Abb. *in c. ab excommunic. 4. col. de re-*
ſcriptis. Milis *in repertorio in verbo ſuſpenſus.*
Salce. *in addit. in practic. crim.* Bernard. Diaz
c. 129. verbo ab ingreſſus Eccleſiæ interdicti lit. A,
44 quod inrerdictum pro contumacia ſicut ex-
communicatio, & pro crimine eriam impo-
ni poteſt. & quando in interdicto negarur
ſepultura, vide Bernard. Diaz *vbi proximè.*
Cou. *meliùs in c. Alma mater* §. 2. 2. *p.* apud
quos vide de mareria huius interdicti in-
greſſus, & de inrerdicto locali latiſſimè rem
hanc attingentes.

45 Pœna aurem ſuſpenſionis maior eſt & il-
la interdicti, de qua diximus, vt notar Ber-
nard. Diaz *vbi proximè in princ.* per hãc nam-
que ſuſpẽditur, vel interdicitur officium, vel
exercirium competẽs alicui perſonæ Eccle-
ſiaſticæ, quæ ſuſpenſio aliquando à iure, ali-
46 quando verò à iudice fit. In qua inferenda
iudex aduertere debet, ſi eam imponat in
pœnam delicti, monitio non eſt neceſſaria,
quando autem pro contumacia fertur, abſ-
que ea, ſicut in excommunicatione ferenda
non eſt, tenent Abb. *in c. reprehenſibilis de ap-*
pellat. per Ionocenrium *in cap. 1. de exceſſi-*
bus Prælatorum. Cardin. *in clem. fin. de pœnis.*
Sylueſter *in ſumma in verbo ſuſpenſio* §. 4. &
quòd propter delictum ferri poſſit ſuſpen-
ſio, probar textus *in cap. tam literis de teſti-*
bus in cap. in loco 5. quæſt. 4. & Abb. *vbi ſuprà,*
& quando pro crimine, & delicto hæc pœ-
na imponitur, prouidendum eſt ſuſpenſo
47 à beneficio, ne cogatur mendicare, quando
autem pro conrumacia infertur, nullo mo-
do, cùm poſſit ſibi prouidere, ſatisfaciendo,
ita notant Abb. *in cap. paſtoralis* §. *verum cæ-*
penult. de appellat. & ibi etiam Philipp. Fran.
ſic intelligenres gl. *in cap. cum Vintonienſis de*
electione, & de aliis qualitatibus quas iudex
in infligenda hac pœoa ſuſpenſionis præ
oculis debear habere, & quod aliquando
eam emittar temporalem, & aliquando per-
petuam, & pro quibus criminibus ſit impo- 48
nenda, & an ſuſpenſus ab vnius ordinis pu-
ta; ſacerdoralis exercitio poſſit ſuſpenſus cæ-
tera exercere, vidè Bernardinum Diaz *vbi*
ſuprà in cap. 130. verbo ſuſpendi. & ibi eius
additionator Salced. vbi alios in materia al-
legaros, apud quem de pluribus, & vtiliſ-
ſimis quæſtionibus videre poteris, quas
omirro, quia ad nos non pertioent, vide et-
iam Zerolam *in praxi Epiſcopali 1. part. verbo*
ſuſpenſio per totum.

Cùm igitur hæc tria excommunicario,
ſuſpenſio, & interdictum inter ſe cognatio-
nem quandam habere videantur, in om-
nibus ius quoad appellationis effectum pa-
riter diſponit, & ideo appellationem à ſu-
ſpenſione, ac interdicto admirtendam non 49
eſſe, eo modo quo ab excommuoicarione,
diximus ſuperiùs, ex paritate & idenrita-
te rarionis, cùm ſanè, ſicur excommuni-
catio, ſic ab officio, vel ab ingreſſu Eccle-
ſiæ, lara ſuſpenſio ipſiúſque effectus per ap-
pellationem ſequenrem minimè ſuſpen-
duntur. Verba ſunr texr. *in cap. is cui* §. *ſanè*
ſicut excommunicatio de ſententia excommuni-
cationis lib. 6. Adhæc quoniam ſub inrerdi-
cto aliqui conſtituri appellant, & deiode il-
lud ſeruare contemnuot, quid in hoc caſu
ſeruandum ſit, conſulere voluiſti, *&c.* vr in-
quir text. *in c. adhæc quoniam, de appella.* quæ
iura illud decreuere, appellarionem emiſ-
ſam à purè lata ſenteuria interdicti ſeu ſu-
ſpeoſionis non eſſe ralis porentiæ & effica-
ciæ, vr quear impedire effectum, & execu-
tiooem, quam ſecum ipſa trahit, adinſtar
excommunicationis, Speculator *titulo de ap-*
pellatio. §. *in quibus ſub n. 16. verſ. 17. lib. 2. fol.*
186. Decius *in c. reprehenſi. de appella.* Nicel-
lus *tract. de concord. gl. concordi. 6. fall. 31. n. 73.*
fol. 194. Maran. *in ſpeculo 6. p. actu 2. prin. verbo*
& quandoque appellatur n. 351. & n. 178. Eſca.
de appella. c. 3. n. 65. & 77. & q. 17. limi. 42. à
n. 1. Proſp. Fari. *in practi. crim. q. 101. limi. 13. n.*
66. & 68. & probaut communiter DD. *in d.*
c. adhæc & in d. c. is cui. & præcipuè Phil. Fran.
idem dicit Bald. *in Marga.* Innoc. *verbo inter-*
dictum. Guido Papæ *quæſt. cit. n. 86.* Zerola *in*
praxi Epiſcopali verbo appell. 1. p. §. *ad vndeci-*
mum dico poſt medium. Nicolaus Milis *in ver-*
bo appellatio. Lancelot. Robert. *de attenta-*
tis. 2. p. cap. 12. in præfatione num. 104. facir gl.
& omnes præcitati DD. hucuſque relati, 50
qui promiſcuè loquũtur de excommunica-

tione,& ſuſpenſione, ſeu interdicto, quia in
omnibus parificantur, & facit gl. *in d. c. ad
hac*,ibi, æquiparantur. ſuper qua dicit Inno-
cent. quòd huius ſententiæ cenſuræ æqui-
parantur inter ſe primò ibi, in text. *d. cap.
ad hac*, quia ſicut appellatio non ſuſpendit
executionem, ita nec interdictum, & ſu-
ſpenſionem, & *in d. c. is cui*. Secundò æqui-
parantur, quia ſicut excommunicatio lata
poſt appellationem legitimam eſt nulla, *ex
cap per tuas de ſentent. excommu.* ita ſuſpenſio
& interdictum, vt per textum *in cap. dilectus
de appellationibus*. Tertiò, quia omnes hæ ſen-
tentiæ cenſuræ requirunt monitionem præ-
cedere, *cap. reprehenſibilis de appella.* vbi no-
51 tatur. Quartò æquiparantur, quia quilibet
excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdi-
ctus à diuinis, vel ſpiritualibus, vt ſuprà, ce-
lebrans interim in diuinis, remanet irregu-
laris, vt probatur *in d. cap is cui & cap. 3. de
clerico excommunicato*. à qua irregularitate ſo-
lus Papa abſoluit, *vt in d.cap. 1. & in cap. cle-
52 rici de cleri. excommunic.* Quintò, quia in om-
nibus pariter fit abſolutio præſtito iuramen-
to de parendo mandatis Eccleſiæ, *cap. ve-
nerabili de ſentent. excommun.* Deinde quia
in omni ſententia cenſuræ poteſt fieri rela-
xatio, & abſolutio ad cautelam *in d. cap. ve-
nerabili & in gloſſ. dict. cap. ad hac de ſuper.*
quia omnes ligant, ſiue iuſtæ ſiue iniuſtæ
cap. 1. cap. ſi quis presbyter c. ſi Epiſcop. 11. *q*. 3.
ſaltim in omnibus æquiparantur, vt notat
Philip. Franch. *in d c. ad hac circa prin.* & poſt
Innoc. licèt in aliquibus differant caſibus,
53 quia excommunicatio fertur in perſonam
non in locum, *vt c. Romana* §. *in vniuerſitatem
de ſentent. excommun. lib.* 6. ſed interdictum
poteſt ferri tam in perſonam quàm in loca.
text. *in cap. non eſt de ſponſa. cap. ſi. de ſentent.
excommun. lib.* 6. & alias dictas differentias
videre poteris per Franc. ibi.

Et ideo non ſine fundamento dicit Lan-
cel. *de attenta. vbi proximè. limitatione* 23 *n.* 10.
54 ea omnia, quæ ſuprà diximus in limitatio-
nem, & ampliationem circa appellationem
ab excommunicatione intelligenda eſſe, &
repetenda etiam pẽdente appellatione à ſen-
tentia ſuſpenſionis, & interdicti, & in quibus
ſuprà diximus vim fieri erga excommunica-
tionem, & nos dicimus id repetens in ſu-
ſpenſione, & interdicto, nam ſicut æquipa-
rantur, vt non ſupendatur effectus per ap-
pellationem, ita debent & in limitationi-
bus æquiparari, quod probabile eſt, quia
non apparet diuerſitatis ratio vbi per Lan-
55 celotum. Et probatur etiam, quia quan-
do duo caſus æquiparantur à iure, diſpoſi-
tum in vno, cenſetur tacitè in alio diſpo-
ſitum, etiam in materia quantumcumque
odioſa, & correctoria, textus eſt *in leg. ſi
quis ſeruo iuncta gloſſ. fin. Cod. de furtis.* & ibi
communis textus *in cap. filius de pœnis in* 6.
vbi communis, vt latè per Antonium Go-
mezium *in leg. 4. Tauri, numero penultimo, &
vltim. & paſſim alibi.* quia æquiparatorum
idem ius eſt, maximè vbi militat eadem ra- 56
tio, ex quibus vulgaribus & ex his quæ
latè Euerardus *in locis legalib. loco à pari fo-
lio* 404. imò potiùs, omnes limitationes
& doctrinæ, quæ hactenus dictæ ſunt, pa-
riter procedunt, & loquuntur in ſuſpenſio-
ne, & interdicto prout expreſsè loquuntur
Doctores.

Et ex hac æquiparatione reſultat, quòd
quemadmodum appellatio ab excommuni-
catione lata ſub conditione ſuſpendat om-
nes effectus eius, (vt ſuprà diximus) adeò
vt nec ad denuntiationem perueniri poteſt,
iuxta ea quæ latè adducit Lancelot. *de at-
tentatis. 2. part. cap. 12. limit. 21. à num.* 30. vbi
innouatum, & attentatum, ex pluribus pro-
bat eſſe, quidquid ea pendente iudex geſ-
ſerit; ita & eodem modo ad eius ſimilitudi- 57
nem appellatio emiſſa à ſententia ſuſpen-
ſionis, vel interdicti, ſub conditione lata,
ſuſpendit omnem effectum eius, ita vt in-
terim nec interdictus, nec ſuſpenſus ap-
pellans ſit; ſed poteſt ſicut priùs, ſe diui-
nis ingerere, quia tunc ſententia non tra-
hit ſecum executionem, ita probat textus
expreſſus *in d. cap. præterea de appellat.* adeò 58
vt etiam poſt conditionis euentum non li-
get, dum ea pendente appelletur, ex quo
enim nondum iniecerat vinculum ex impe-
dimento conditionis, quo etiam tempore
appellatio proponitur ante perfectum gra-
uamen; nihil mirum, ſi poſtea conditionè
adueniente, non retrotrahatur ad princi-
pium grauaminis, & ſic ad extremum à quo,
quia idem inuenit inhabile, prout ſuſpẽſum
per appellationem, argumento text. *in c. ve-
nientes de iureiur.* & in ſimili eſt text. *in cap.
quamuis de reſcriptis in* 6. vt dicit & reſpondet
Philipp. Franc. *in d. cap. ad hac.* vbi reſpondet
ad aliqua iura in contrarium 2. *col. verſiculo
in eadem gloſſ. ibi lex potior, &c.* vbi etiam di-
cit poſt Baldum quòd conditio non trahi- 59
tur retrò, quando aliquid reſultat contra iu-
ris diſpoſitionem, *ex l. talis ſcriptura.* & ibi per
gloſſam *ff. de leg.* 1. & gl. & Doctores *in cap.
ſi propter de reſcriptis in* 6. idem tenent La-
pus *allegat.* 7. Prælatus *numero* 4. ante quos
Ioan. Andr. *in dict. cap. is cui de ſentent. excom-
munic. lib. 6. num.* 4. Rota *deciſ.* 19. *aliàs* 444.
extra Rotam *in finalibus verbis de dolo & con-
tum. in nouis.* Lancelot. *vbi proximè.* Qui om-
nes hanc tenent concluſionem, quòd in ſen-
tentiis cenſurarũ per appellationem nullum
habent

habent effectum, nec poſſint interim ligare,
nec etiam conditio tunc trahitur retrò. Et
ſic etiam omnia geſta à iudice poſt appella-
tionem vel intra tempus ad appellandum à
cenſuris conditionalibus ſimul cum dela-
tione, debent reponi virtute prouiſionis or-
dinariæ à Curia ſuprema emanatæ, prout
etiam latè ſuprà diximus de appellatione ab
excommunicatione conditionali, quia om-
nes Doctores pariter loquuntur in interdi-
cto, & ſuſpenſione quæ ſub cenſura conti-
nentur.

60 Ex hac etiam cenſurarum cognatione
infertur, iudicem pendente appellatione à
ſententia purè lata excommunicationis, ſuſ-
penſionis, & interdicti, virtute prouiſionis
ordinariæ non teneri reponere priuationem
fructuum, ad quam deuenit ea pendente,
qua non obſtante dubium non eſt poſſe iu-
dicem abſque metu, & pœna attentati ſic
excommunicatum, ſuſpenſum, vel interdi-
ctum fructibus beneficij, & diſtributioni-
bus quotidianis priuare, ex text. *in cap. paſto-
ralis* § *verum.* vbi Abb. Imola, & Fran. *num.*
61 20. *& ſeq. de appella.* Ratio autem ea eſt, nam
ex quo eſt diuiſus à communione Eccleſiæ,
eius præceptis contumax, & inobediens, non
debet fructibus Eccleſiæ alimentari. Quam
rationem rectè reddit Maranta *in ſpeculo q.*
2. 3. *partis 6. part. prin. n.* 168. Petrus Dueñas
62 *in reg. 2. num.* 8. Pro quo etiam facit, quod
dicitur excommunicatum non facere fru-
ctus ſuos, vt tenet Puteus *deciſione 1. in titul.
de ſent. excommun. in cap. excommunic.* & alia
Capella Tholoſa. *deciſioue 28. incipit in vna
Brixien.* Rota *deciſ.* 36. quam allegat Milius
in repertorio, verbo, attentata poſt executionem.
idem Marant. *ead. 6. part. actu 2. prin. verbo, &
quandoque appellatur limi. 5. num. 179. ſol.* 484.
Lancelot. *de attenta. 2. part. cap. 12. limit. 21.
num. 1.* & fuſiùs *limit. 22. num. 1. & ſeqq.* Ab.
in c. paſtoralis 53. §. verum nota. vlti. n. 6. & per
omnem præpoſitum Martam *de iuriſd. 3. p.
cap. 13. num. 1.*

63 Quod procedit, & extenditur etiamſi in
ſententia cenſuræ nihil de fructibus di-
ctum ſit, Ab. *in dict. cap. paſtoralis §. verum ſub
numer.* 17. Maran. *d. limit. 5. num. 179. ſol.* 484.
Eſcac. *de appell. quæſt. 17 limit. 42. num. 9. &* 8.
& videndus *quæſt. 3. à num. 76.* & facit etiam
diſtinctionem ſuprà à nobis traditam in ſen-
tentia ſuſpenſionis, vt ſi pro pœna deli-
cti imponatur, interim prouidetur, & ali-
ter ex fructibus beneficij, ſi clericus ſuſpen-
ſus, ne cogatur mendicare, ſin verò, & pro
contumacia proponatur nullo modo, aliter
nec prouidetur ex ratione à Doctoribus
quos ibi adduximus.

64 Quæ doctrina adeò vera eſt, vt hac via
priuatus beneficij fructibus, eos non obti-
neat, nec conſequatur per viam attentati,
etiamſi obtinuerit in proceſſu cauſæ, & de-
claretur excommunicationem fuiſſe iniu-
ſtam, vt tenet Franc. *in d. §. verum numer.* 21.
Lancelot. *de attenta. 2. part. c. 12. limit. 22. n. 4.*
per viam autem querelæ bene poteſt, eos
recuperare, vt per eos ibi, & deciſio. Tho.
de Tan. 26. *in c. in vna.* vbi voluit iniuſtè ex-
communicatum fructus recuperare; quod
intelligendum eſt per aliam viam quàm at-
tentati, quia illa priuatio, & innouatio fuit
legitimè facta, & ex promiſſione iuris, *vt in
dict. cap. verum.* quæ intelligenda ſunt in ex-
communicatione iniuſta; at in excommu-
nicatione, ſuſpenſione, vel interdicto nullo,
iuxta ea quæ adducit Nau. *in prælectione cap.
cùm contingat in oppoſitionibus à prin.* & præci-
puè *in verſic. decimo infertur,* nullos beneficio-
rum fructus abſtrahi, *&c.*

Omnia ſic prædicta, quibus diximus, & 65
probauimus, poſſe iudicem non obſtante
appellatione à ſententia cenſuræ, puta; ex-
communicationis, ſuſpenſionis, & interdicti
innouare, & deuenire ad denuntiationem,
fructuum priuationem, & ſimilia, cum ſuis
declarationibus, de quibus ſuo loco adduxi,
non procedunt, nec locum habent in iudi-
ce delegato poſtquam huiuſmodi appella-
tioni à ſententia ſuſpenſionis, excommuni-
cationis, vel interdicti detulit, vel poſtquam
ſuperior ab ipſo appellationem admiſit, li-
cèt ei non fuiſſet per inferiorem delatum,
argumento *cap. paſtoralis §. præterea de officio
delegat.* quia quando iudex delegatus appel-
tioni defert, omnimodam iuriſdictionem, à
ſe dicitur abdicaſſe, & hanc limitationem
adſcribunt Philipp. Franch. poſt Innocen-
tium per eum relatum *in d. §. verum quæſt.
7. num.* 28. & eos referens ſequitur Lancelot.
Robert. *de attent. 2. part. cap. 12. limi. 21. à num.*
10. *& num.* 20. *&* 29. & nos latè Deo lucen-
te ſuo loco tractabimus infrà 3. p. huius ope-
ris dum tractabimus de delatione appella-
tionis latè forſan.

Succedit nunc ſoluenda difficultas: an 66
iudex vim faciat non deferens appellatio-
ni interpoſitæ à relaxatione excommunica.
ſuſpenſionis, vel interdicti, & ea non ob-
ſtante poſſit, ad effectualem executionem,
& ſic abſolutionem deuenire. in quo arti-
culo omiſſa diſputatione, ita dico, hoc caſu
vim nullam eſſe poſſe, cùm ea appellatione
non obſtante abſolutio acceleratur, etiamſi
pars, qui ab huiuſmodi ſententia, qua quis
abſoluendus declaratur: appellans allegaue-
rit, ſe ſatisfactum non eſſe, vel aliam iniuſti-
tiam, vt probatur ex text. *in c. qua fronte,* ibi,
iudex (ne in excommunicatione decedat)

abſoluere poterit, etiamſi pars aduerſa, ne
abſoluatur, appellationis obſtaculum inter-
ponat,&c. *de appellat.25.in ordine.* vbi gloſſa,
& omnes hanc firmant concluſionem, præ-
cipuè Philipp.Franc. *colum.5.verſiculo ex præ-
dictis omnibus tenementi.* & iterum *col.7. q.4.
num.35.* Lancelot. *de attent.2.part. cap.12. li-
mit.23.num.3.* Marant.*de ordine iudiciorum 6.
part.prin.3.part.quæſt.2.num.*180.qui clarè lo-
quitur, licèt neget Lancelot. *ibi*, poſt Ioan.
Andream *in cap. venerabilem §. tamen de ſen-
tent.excommun. in 6.* Petrus Dueñas *regula
42.num.8.verſic.8.fallit in pri.p.regul.* Alciatus
*de iudic. titul.de appellat. §. in quibus caſibus, &
ex quibus cauſis appell.poſſit*,&c. *num.*8. idem
Lancelot. *ibi limit.21.in prin.* Zerola *in praxi
Epiſcopali 2. parte verbo appellatio* §. 4. ſi quis
67 namque excommunicatus ſit pro manifeſta
offenſa, vel contumacia, qui ad hoc, vt de-
beat abſolui, debet impendere aliquam ſa-
tisfactionem, qua etiamſi non facta, volue-
rit iudex illum abſoluere, & anteaquam is
abſoluatur, aduerſarius ab hoc grauamine
appellet legitimè, nihilominus iudex à quo
abſolutionem poteſt impertire abſque me-
tu, & reatu attentati, vt probat Zerola, &
Lancelotus cæteríque omnes *ibi*, & quòd à
ſententia abſolutionis non detur appellatio
vltra relatos, idem probat Guido Papæ *in
tractat.de appellat. quæſt.110.verſiculo ſed an à
ſententia.* poſt Innocen. *in cap.ab excommuni-
cato de reſcript.* Anton.Nicellus *de concor.gloſſ.
num.*105. Rota *deciſione 8. de ſentent excom-
mun.in nouis*, Marta *de iuriſdict.3.part.cap 14.
num.33.& 34.* Rota *deciſione 8.num.2.de ſent.
excommun.in nouis.* Philipp. Franc. *in c paſto-
ralis §.verum in q fin.* per illum text. *de appell.*
Ab. *in d.cap qua fronte ſub num.*1. Decius *ſub
num.*17. plures allegat Rug. *in tractat. de ap-
pellat.§.2.cap.3.numer.*6. & poſt hæc viſus Si-
giſmund. Eſcac. *tract.de appell.quæſt.17.limit.
42.à num.20.& cap.3.à num.*39.cuius doctri-
næ nonnullas declarationes, & extenſiones
ſtatim adiiciendas fore.
68 Rationem huius doctrinæ reddit gloſſ. *in
d. cap. qua fronte, verbo decedat*, quòd iudex à
quo ideo abſoluit, cùm nihil pereat aduer-
ſario, imò magis ei conſulitur per præſta-
tionem cautionis, quam abſoluendus præ-
ſtare tenetur(de qua dicemus poſtmodum.)
Hanc rationem approbat Philipp. Franc. *ibi
3.colum.verſiculo 3 ratio colligi.* Rota *in deciſio-
ne 7.aliàs 199.ſi promittitur de ſentent.excom-*
69 *mun. in nouis.* facit etiam, quia ſicut excom-
municatio etiam iniuſtè lata, ligat etiã pen-
dente appellatione, ergo eodem modo ab-
ſolutio licèt iniuſta, debet idem operari, &
permitti ea non obſtante, abſolutio enim &
excommunicatio pari paſſu ambulant, vt di-
cit Lancelot. *in d.limit.23.num.5.* imò fauo- 70
rabilior actus eſt abſolutio, quàm excom-
municatio, vel interdictum, *&c.* & vt talis
magis ſuſtinendus *l. Arrianus ff. de actio. &
oblig.* cum aliis, ideoque pariter debet ope- 71
rari abſolutionis ſententia, quia nihil tam
naturale eſt, eodem modo quódque diſſol-
ui, quo colligatum eſt *l. nihil tam naturale ff.
de regul.iuris cap.1.de regul.iuris inde crim.*text.
*in §. fin. inſtit. quibus modis tollitur oblig.l.1.C.
quando licet ab emptione diſced. l. prout quiſque
ff.de ſolutionibus,authentica contra filij Cod.de re
iudi. in fin.* ergo quemadmodum appellatio-
ne non obſtante ligatur quis ſententia ex-
communicationis, ſuſpenſionis, vel interdi-
cti, & eodem modo debet diſſolui ipſa non
obſtante.
Et licèt hæc ratio iure probetur, efficacior 72
eſt, quam reddit text. *in d. cap qua fronte*, ibi
ne in excommunicatione decedat, *&c.* quæ
confundatur, nam vbi periculum eſt in mo-
ra, appellatio emiſſa non ſuſpendit effectum
ſententiæ, text. eſt *in l.fin ff.de appellat.recipi.
vel non.* text. *in cap.ei qui §.diffinitiua, & §. ſi
quorum verſiculo ſi quis auſus 2.quæſt.6.l.vlti.C.
de ſepulchro. violato.* & tunc enim receditur
à iuris communis regulis *d l.vlti. & l.1.§.ſed
excipiuntur l.eadem, & l.ſolet ff.de ferijs, & di-
lationibus.* de quo nos latiùs infrà ſuo loco
diximus. Sed hoc in caſu periculum eſt in 73
mora (non intelligendo hoc periculũ, prout
intellexit gloſſ.ibi *in d.c.qua fronte.* ſequuta à
Franc. *vbi ſuprà*, nempe; quia propter pec-
catum diutius homo mori præſumitur, vt
ibi comprobat ex aliquibus iuribus)ſed quia
cùm morte nihil certius ſit hominibus, imò 74
magis certius quàm naſci, vt ſacra Scriptura
clamans dicit, ſtatutum eſt hominibus om-
nibus, ſemel mori, Hebræo.9.quando autem
incertum, & ſic quotidie, & omni momen-
to ſperanda eſt, iuxta illud Ioannis, Sobrij
eſtote & vigilate, quia neſcitis qua die nec
hora Dominus veſter venturus eſt. & illud
diui Gregorij *lib.6. Moralium*, dicentis, Au- 75
dire ergo debemus tonitruum ſacræ Scri-
pturæ, dicens, vbi te inuenero, ibi te iudica-
bo. Et inter hanc certitudinem, & incertitu-
dinem, perquam periculum eſt, quo oppreſ-
ſus Dauid Pſalmo 101. dicit; Paucitatem
dierum meorum nuntia mihi. Solet namque
ſubitò Deus venire, iuxta illud quod legi-
mus quotidie. Viſitas eum diluculo, & ſubi-
tò probas illum Iob 7. cap. Scriptura enim
ſancta, vocat mortem fulgur. Matthæi 24.c. 76
Sicut exit fulgur in oriente. & bene aduer-
tit Franc. Anton. de Rampelo. *in figuris Bi-
bliæ titulo de morte.* ſuper illis verbis, *ſicut exit
fulgur,&c.litera E,fol.*109.fiunt enim ſubitò,
& improuiſo fulgura, & tonitrua, quos au-
tem

77 tem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes, per agros vanitatis vitæ præſentis putreſcentes, deſcendit ſuper eos repentinæ mortis tempeſtas, & ſubitò extinguuntur, & à dæmonibus eis inſidiantibus rapiuntur in hora mortis, vt inquit diuus Gregorius *in d. lib.6. Moralium*. relatus à Franc. Antonio *vbi proximè ante finem*. ergo cùm mors ſit fulgur, ſubitò, & repentè veniat, abſolutio excommunicationis differenda non eſt per appellationem, ne fortè eum inueniat extra domos pœnitentiæ, Eccleſiam & communionem fidelium, qua excõmunicatio eum priuat, & tradit dæmoni, iuxta illud Apoſtoli; Tradidi eum Satanæ, *&c.* & iſte eſt verus ſenſus illorum verborum text. *in d. cap. qua*
78 *fronte*, ibi, ne in excommunicatione decedat iudex abſoluere poteſt, *&c.* quia periculum eſt in mora, dilationem non patitur abſolutio, imò acceleranda eſt, cùm à vitiis, & malis celeriter exire debeamus. Probatur Eccleſiaſtici 5. Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Pro quo facit illud S. Io. Chryſoſt. *in homilia 22. in 2. Corinth. in Moralib.* Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: neſcis enim quid paritura ſit ſuperuentura dies: periculum enim, & metus eſt in differente, ſalus verò, certa ac ſecura, ſi nulla ſit dilatio. Et lib. Eccleſiaſtici cap. 5. legimus ibi, Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubitò enim venit ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te, *&c.*

79 Ad quod pondero illud Hieremiæ Prophetæ 51. qui poſtquam de vitiis, culpis, & mundo loquutus eſt, Fugite (inquit) de medio Babylonis, non enim dixit *exi*, vel *abi*, de medio Babylonis, ne peccatori videretur permiſſa dilatio, quam exitus à malis, & culpis, nullo modo paritur, cùm periculum ſit in mora. quia neſcitis qua die ac hora, *&c.* ſed ſubitò vt fulgur mors venit, ſecundùm quæ iam diximus, & ideo meritò vſus eſt Propheta illo verbo, *fugite*; ſuæ intentioni & breuitati, & rei neceſſario, cùm omnem curſum præſtitum, omnimodámque celeritatem ſignificet. quod confirmatur, nullum enim in mundo maius poteſt conſiderari periculum, quàm nauis in medio maris tempeſtate laceſſitæ, quam vndæ tumidæ forbe-
80 re videntur, eodem etiam periculo peccatorem expoſitum eſſe, dicitur. Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me Pſalmo 68. & ita diuus Iſidor. de ſummo bono inquit: Poſtquam peccato obligauimus nos in operibus Diaboli, iam noſtra virtute ſurgere non valemus, ſed ſicut nauis fracto gubernaculo illuc ducitur, vbi venti tempeſtas eam deuoluerit: ſic homo diuinæ gratiæ auxilio perdito, non quod vult, agit; ſed quod Diabolus perſuadet: & niſi valida manus Chriſti ipſum inde extra- 81
xerit, vſque ad mortem in peccatorum ſuorum ſordibus, & vinculis permanebit, & inde cùm is qui eſt in hoc periculo, ſubitò poteſt perire, ſubitò etiam & ſine dilatione auxilium ei præſtandum eſt; vt ibi proſequitur Iſidor. dicens. Sed Chriſtus, qui non 82
vult mortem peccatorum, nec delectatur in perditione viuentium, præſto eſt, infundere huius gratiæ dulcedinem, vt peccatorem extrahat à peccatorum ſuorum profundo. igitur peccatori excommunicato, qui tot periculis expoſitus, impedimento appellationis abſolutio differenda non eſt.

Hæc etiam pars inſuper probatur; etenim 83
ſi verum eſt, ſententiam, qua alimenta corpori humano præſtanda fore, iubetur; per appellationem non ſuſpendatur, quominus interim debeant alimenta præſtari, ea nempe ratione ne fame moriatur, & perire poſſit, *l. 1. ff. vbi pupillus educari debeat gloſſ. verbo alimenta in l. 2. ff de ferijs, & dilatio.* & ex his quæ latè adducit Bald. Nouellus *de dote parte 9. priuileg. 7.* Ozaſc. *deciſione Pedem. 25. num. 20.* Menochius *de adipiſcen. poſſeſſ. rem. 4. num. 819.* & ex Lancelot. Lara, Surdo, Gigante, & 84
aliis, dicemus latè infrà ſuo loco commodiori. ergo à fortiori idem dicendum eſt, & priuilegium concedendum in abſolutione ab excommunicatione, qua quis habilitatur ad participationem Euchariſtiæ, & cæterorum ſacramentorum, qua priuatus erat per excommunicationem vel interdictum, quæ ſunt cibus, & alimenta animæ ei vitam præſtantiorem præſtantia.

Nam ſi alimenta corporalia ordinata fue- 85
runt ad viuendum, quæ non directò vitam præſtant, ſed offeruntur calori naturali, vt in eis occupatus & detentus, hîs durantibus, interim non deueniat conſumpturus humidum radicale, cuius exiſtentia vita durat; at alimentum, & cibus ſpiritualis directò & immediatè vitam confert, & ideo dicit Dominus Ioan. 6. cap. Caro mea verè eſt 86
cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. & iterum: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum, qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet & ego in illo. Et facit illud diui Baſilij, ad Cæſa- 87
ream patritiam, Participare de ſacro corpore & ſanguine Chriſti pulchrum eſt, & valde vtile, ipſo manifeſtè dicente, qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem habet vitam æternam, *&c.* & ad idem diuus Ambroſius *lib. 5. de Sacram. cap. 4.* ibi, & panem iſtum vitæ, *&c.* Et ſic meritò differentiam

rentiam inter vtrumque eſum, & cibum corporalem, & ſpiritualem adnotat diuus
88 Gregor. *homil.6. ſuper Euangel.* Hoc diſtare, fratres(inquit) chatiſſimi, inter delicias corporis, & cordis ſolet, quòd corporales deliciæ cùm non habentur, graue deſiderium in ſe accendunt, cùm verò habitæ eduntur, comedentes protinus in faſtidium per ſaturitatem vertunt: at contrà ſpirituales deliciæ cùm non habentur, in faſtidio ſunt, cùm verò habentur, in deſiderio, tantóque à comedente ampliùs eſuriuntur, quanto ab eſuriente ampliùs comeduntur. Et ibi iterum, In illis appetitus ſaturitatem, ſaturitas faſtidium generat, in iſtis autem appetitus ſaturitatem, ſaturitas appetitum parit, augent enim ſpirituales deliciæ deſiderium in men-
89 te, dum ſatiant. Et pariter Eccleſiaſt.24. Qui edunt me adhuc eſurient, & qui bibunt me adhuc ſitient. Et quia ſuperſubſtantialis panis eſt ex Matthæi 6. panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie. Sed quid mirum, vt hæc & aliæ plures conſtituantur differentiæ inter cibum corporalem, & ſpiritualem, cùm iſte ſit panis qui de cœlo deſcendit, & panis Angelorum, & tandem ſacrum conuiuium in quo Chriſtus ſumitur, vt inquit Eccleſia in officio corporis Chriſti, Antiphona ad Magnificat, & Paul.1.Corinth.10. panis, quẽ frangimus, nónne parti-
90 cipatio corporis Domini eſt? & dicitur panis quotidianus, quem petere nos docet Chriſtus Redemptor noſter in oratione Dominica, quæ incipit Pater noſter, *&c.* ſecundùm Lucam 11. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie; qui panis de hoc ſpirituali intelligitur, abſque quo anima ſicut corporali corpus ſuſtineri, & viuere non poteſt, & ita quotidianus dicitur in Oratione hic panis, qui de ſpirituali intelligendus eſt, ſecundùm diuum Hieto. *Matthæi 6. & lib.3. aduerſus Pelagium.* diuus Auguſt. *ſermo 28. de verbis Domini, & epiſtola 121. ad Probam cap.11. & de bono perſeuerantiæ cap.4.* diuus Cyprianus *lib. de oratione Dominica.* diuus Chryſoſtomus *homil 9. ex varijs in Matth.to.2. & homil. de oratione Dominica tomo 5.* diuus Ambroſ. *lib.5. de Sacram cap.4.* diuus Athanaſ. *in lib.1. de incarnatione.* Tertull. *lib. de oratione.*
91 Victo. *lib.3. aduerſus Arri.* & ideo dicit diuus Ambroſ. *lib.5. de Sacram. cap.4.* Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis? quotidie accipe: vt quotidie tibi proſit. & poſtquam idem dixerat diuus Auguſtinus *ſermone 28. de verbis Domini con.20.* inquit, ſic viue, vt quotidie merearis accipere. Ergo cùm hic panis ſit pane corporali ſuperſubſtantialis, & cibus ſeu alimenta animæ, ei per appellationem ſuſpendenda non ſunt per appellationis obſtaculum, & non ſolùm ſicut in alimentis maioribus præſtandis, ſed etiam in cibariis, & educationibus, quæ pupillis, & infantibus præſtari iubentur, iuxta text. *in l.1. & toto titulo ff. & Cod. vbi pupillus educari vel morari debeat*, vt conſtat ex exem- 92
plo diui Chryſoſtomi *homil. 53. ſuper Matth. tomo 2.* ibi, Non videtis quanta infantes animi alacritate mammillas arripiunt? qua preſſione papillis infigunt labia? non minori cupiditate nos quoque ad hanc menſam, & ad huius calicis accedamus, ſpiritualem papillam, imò verò maiori deſiderio: quaſi lactentes pueri gratiã ſpiritus ſugamus, vnus ſit nobis dolor, vna triſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali priuamur. Ecce igitur diuum 93
Chryſoſtomum dicentem maiorem eſſe dolorem alimento ſpirituali priuari hominem, quàm infantem lacte. ergo eodem modo, & à fortiori dicendum eſt, quòd quemadmodum appellatio non eſt impedimentum, quominus alimenta infantibus, & maioribus interim præſtentur, nec ſententiæ effectus ſuſpendatur, ita in abſolutione ab excommunicatione cùm per eam permittatur alimenta ſpiritualia veſci.

Hinc etiam hæc noſtra fulcitur, & corroboratur opinio, nempe iudicem Eccleſiaſticum vim non facere, non deferendo appellationi emiſſæ à ſententia, qua quis abſolui iubetur ab excommunicatione, vel interdicti vinculo. nam ſi ſubſidium, & auxilium, quod ad humanum bellum mitti, per ſententiam iubetur: non ſuſpenditur eius effectus per appellationem ſubſequentem pariter *in l. fin. de appellat. recipi.* ibi, ne frumen- 94
tum in vſum militum, in annonæ ſubſidium contrahatur, *&c.* quoniam hæc res dilationem non patitur ex ipſa lege, ad quod videnda ſunt, quæ circa ſubſidium charitatiuum ſuprà diximus cap.2. ſed ſic eſt, homi- 95
nem eſſe in continuo perpetuo prælio ſpiritus aduerſus carnem, caro autem aduerſus ſpiritum, ſpiritus promptus, caro autem infirma, tres enim ſunt animæ fortiſſimi inimici continuò in ſtatera parati, ſcilicet mundus, Diabolus, & caro, qui inſidiis ipſam minantur, quique frequenter captiuant ſpiritum in lege peccati. Mundus nunquam ſolus præliat, ſed ducit ſecum carnem, & Diabolum, & hi tres ſimul, & ſemel contra ſpiritum pugnant, de quibus per Eccleſiaſt.25. cap. Tres (inquit) ſpecies odit anima mea, 96
pauperem ſuperbum, diuitem mendacem, & ſenem fatuum, & inſenſatum; pro quibus intelligit, & optimè, Diabolum, mundum, & carnem, vt ibi latiùs explicatur, à quibus oppreſſus & deſeſſus, & laceſſitus Dauid Propheta Pſalmo 37. Inimici autem mei viuunt,

viuunt,& confirmati ſunt ſuper me, & multiplicati ſunt,qui oderunt me iniquè. Auxilium Dei in hoc prælio neceſſarium inuocans, inquit ibi, ne derelinquas me Domine Deus meus,ne diſceſſeris à me. quod auxilium præſtat Dominus viriliter ſe gerenti iuxta illud Pſalmi 26. Viriliter age, & confortetur cor tuum. & ideo dicit Dominus
97 in Apocalypſi cap.2. num.7. Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod lignum vitæ eſt figura huius ſancti Sacramenti Euchariſtiæ, corporis & ſanguinis Chriſti, vt ex his quæ in hoc adducit Fran.Dida. Mutil. *in ſuis diſcurſibus prædicabilibus ſermone primo, de las figuras del Sacramento de la Euchariſtia*, ſuper illis verbis, *caro mea verè eſt cibus*,&c. *ante fin.*
98 *colum.*282. quapropter, quia noſter primus Pater Adam non ſe geſſit in hoc prælio viriliter,ſed victus eſt à dæmone,cùm eum exulauit Dominus, dixit, ne fortè mittat manum ſuam,& ſumat de ligno vitæ, & comedat,& viuat in æternum,Geneſis 3.n.22.
99 Cuius quidem prælij contra hos inimicos proptium ſubſidium eſt, tutela, & defenſio,Euchariſtiæ Sacramentum,vt probat diuus Cyprianus *in epiſtola* 2. *ad Cornel.* ibi, communicatio danda eſt à nobis, vt quos excitamus & exhortamur ad prælium, non inermes relinquamus, ſed protectione ſanguinis, & corporis Chriſti muniamus, & cùm ad hæc fiat Euchariſtia, vt poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tutos eſſe contra aduerſarios volumus, monumento Dominicæ ſaturitatis armemus, *&c.* Et quemadmodum alimenta, & alia cibaria temporalia admodum neceſſaria ſunt ad bellum, ad victoriam, & ad fortes reddendos homines
100 humanos: panis cor hominum confirmat Pſalmo 101. Ita in hoc bello ſpirituali ad idem neceſſarius eſt cibus corporis & ſanguinis Chriſti, cuius præcipuus eſt effectus, animum & vim attribuere, iuxta illud Dauid Pſalmo 22. Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos qui tribulant me. & diui Ignatij Epiſtol. ad Epheſios, Date operam, vt crebriùs congregemini ad Euchariſtiam, & gloriam Dei, quando enim ſæpius in idem loci conuenitur, labefactantur vires Satanæ, *&c.* & diuus Paul. ad Hebræos cap.13.num.9. ſicque legitimè certantibus; victoribúſque, & gratiam merentibus, per abſolutionem peccatorum offerẽda eſt Euchariſtia, ad quod facit illud S. Marci Anachoretæ *in lib.de Melchiſedech*, poſtquam retulit illud Melchiſedech, qui panem dedit, & vinum Abrahæ, ſimul cum abſolutione, poſtquam è bello, quod cum Regibus habebat,victor rediit,vt aduertit S. Cyrill. *lib.* 2. *in Geneſin*, (quod eſt figura huius Sacramenti Euchariſtiæ, vt aduertit S. Marc.ibi,)
dicit ſic Chriſtus redeuntibus ex bello ſpirituali, dat panem ſanctificatum, dicens,accipite, & manducate de eo omnes,*&c.* ergo dicendum eſt, quòd cùm anima ſit in perpetuo prælio cum fortibus inimicis, à quibus vera defenſio verúmque ſubſidium, & alimentum eſt Euchariſtia, quæ conſequitur per abſolutionem ab excommunicatione, vel interdicto, minimè differenda, nec ſuſpendenda eſt per appellationem ab ipſa, vel à ſententia qua ipſa fieri iubetur; quemadmodum non defertur, nec demoratur ſubſidium prælio temporali mittendum, *per d.l.fin ff.de appellat.recipien.vel non.* imò à fortiori in noſtro caſu, cùm maius periculum immineat. 101

Et hæc doctrina, nempe; poſſe iudicem excommunicatum relaxare non obſtante appellatione; procedit etiam in interdicto, & ſuſpenſione ex æqualitate & æquiparatione à nobis ſuprà probata, & etiam ex his fundamentis hìc adductis, & deſuper idem dicit Lancelot. *de attent.* 2. *part.cap.*12. *limit.* 23. *à num.* 10. vbi dicit, quòd illæ tres limitationes quas ſcripſerat ibi *limit.* 21. 22. 23. nempe denuntiationem, fructus priuarionem, & abſolutionem,de quibus etiam nos diximus latiùs hoc eodem capite, quas ipſe *in* 3. capitibus diuiſit, dicit procedere, & habere locum in ſuſpenſione, interdicto, quemadmodum, & in excommunicatione, ſequuntur etiam omnes Doctores ſupracitati, qui de abſolutione à quacumque cenſura expreſsè loquuntur. 102

Quæ doctrina,& reſolutio in tantum vera eſt, vt à fortiori procedat, vt non poſſit appellari à ſententia qua dictum ſit, excommunicatum pręſtita cautione eſſe abſoluendum. Cardin.Alex. *in cap.qua fronte num.* 10. *ibi not.vlt.de appellat.* Ruginell. *in tract.de appellat.*§.2.*cap.*3.*numer.*7. Eſcacia *de appellatio. q.*17.*limit.*42.*num.*21. & non ſolùm quando appellatio ſubſequitur abſolutionem, ſed etiam quando præcedit eandem abſolutionem, vt tenet Lancelot. *de attent.*2.*p.cap.*12. *in præfatione num.*115. *limit.*3. & idem Lancelot. *in eadem* 2.*p.cap.*12.*limit.*23.*ſub num.*2. vbi etiam loquitur, quando quis eſt excommunicatus, & inſtat pro abſolutione, & aduerſarius replicat non eſſe abſoluendum. Decius *in c.qua fronte ſub num.*17. *de appellat.* qui loquitur, quando quis eſt excommunicatus,& petit abſolutionem ab eodem iudice, qui eum excommunicauit, aduerſarius opponit,quòd cùm offenſa ſit manifeſta,abſolutio concedi non debet, etiamſi excommunicatus velit præſtare cautionem de parendo iuri,iuxta *cap.ex parte* 24.*de verbo.ſign.* 103
104

iudex

105 iudex reiicit oppoſitionem, & aduerſarius appellat, nihilominus iudex, non obſtante appellatione, abſoluit; quia licèt abſolutio ſit iniuſta, tamen tenet appellatione pendente, licèt vti talis poteſt per ſuperiorem reſcindi, Franc. *in d.c.qua fronte quaſt.4.n.35. & ſub num.38.* Lancelot.*dict.cap.12.limit.21. num.36.& 37.& d.limit.23.ſub num.3.* & vide Eſcac.*vbi proximè à num.22.cum ſeqq.* qui poſt Lancelotum, & Philip. Franchum aliquibus modis ampliat, & limitar hanc doctrinam.

106 An & quando iudex ſuperior ad quem appellatum ſit, abſoluere excommunicatum poſſit, & debeat ad cautelam (ſi & in quantum indigeat) ad tollendum murmur, & ſcandalum populi, vel quoquo modo, vide text. *in c.ſolet.* & text. *in cap.venerabilibus cum ſuis §§.de ſententia excommunic. libr.6.* & quæ ibi adducunt gloſſa & Doctores, & interdicto vel ſuſpenſione, vide text. *in cap. Apoſtolica.* vbi Ab. Felin. & cæteri larè *de exceptionibus.* & vide larè Couar. *in prælectione c. alma mater, de ſentent. excommun.lib.6.1.p.§.12.*

107 *per totum.* vbi etiam an delegatus poſſit ad cautelam abſoluere, & an & quando abſolutio eadem debeat eſſe cum ſola iuratoria cautione, de ſtando iuri, & caſus in quibus fideiuſſoria requiratur, vide text. & ibi Philipp. Franc. & cæteri *in dict. cap qua fronte de appellat.*

108 Vnum tamen aduertere libet, quòd cùm ſuperiores iudices ſic ad cautelam abſoluebant, & habilitabant excommunicatos appellantes, ipſi indiſtinctè non ſolùm in iudicialibus, ſed & in cæteris communicantes cum omnibus non exiſtimantes cenſuras, & in contemptum ſuffraganeorum, quod periculoſum erat, ideo praxis obſeruar, vt iudex ad quem recepta appellatione, inhibeat iudici à quo, vt per aliquos dies non procedat ad vlteriora, & in cauſa ſuperſedeat (quam nos *ſobre ceſſoria*, appellamus vulgariter) & vt ſimul acta tranſmittat, ex quibus ſuperior informatus poteſt iudicare ſeruata forma text. *in d. cap. venerabilibus,* & aliorum allegatorum iam: & ſi inueniat bene appellatum, & malè iudicatum, poreſt vel ipſe abſoluere, vel ad inferiorem remittere abſoluendum; ſi autem malè appellatum inueniat, reum remittit ad eum; ſi autem dubium ſit, in arbitrio iudicis eſt vel abſoluere, vel remittere, vt tenet Ancharan. *in d. cap.ſolet de ſententia excommun. libr.6.* & Abb. *in c. per tuas de ſentent. excommu. num.2.* & hac praxi vtitur quando appellatur poſt excommunicationem; ſi verò antequam incurſa ſit excommunicatio, facienda eſt inhibitio eo modo quo ſurſum poſuimus, & cognito de iuſtitia appellantis, eum remittit ad inferiorem, vt iterum in cauſa procedere queat, quæ praxis ortum, & fundamentum habet à doctrina Ab. *in cap.per tuas num. 3.de ſententia excommun.* quam ſe multoties vidiſſe practicari teſtatur Zerola *in praxi Epi. 1.part.verbo appellatio.§.ad ſecundum. cap. venerabilibus, &c.* de qua videndus tamen eſt Couar. *in cap.alma mater 1.part.§.vlt.à num.7.* gloſſ. *in cap.1. verbo prætermiſſa de foro compet. libr.6.* & gloſſ. *in cap. vt debitus honor verſiculo alioquin de appellat. & in cap. Romana §. ſententi.de appellatio.in 6.* vbi Geminianus *verſiculo quæro an excommunicatus.*

Superior igitur non poterit abſoluere excommunicatum, niſi priùs viſis actibus, & facta inhibitione præcipiens, vt ad ipſum tranſmittantur, poſtmodúmque, prout iuris eſt, iudicare, ad ipſum namque iuriſdictio non deuoluitur, niſi priùs probata cauſa vera, & legitima appellationis, vt ſecundùm Innoc. *in c per tuas de ſent. excommun. num.4.* tenet Zerola *in d praxi Epiſc.2. part. verſiculo appellatio.§.nonò quæritur, &c* & per Hoſtienſ. *in ſumma titul. de offic.deleg.§ & qualiter finiatur,* dicentem, malè facere aliquos ſuperiores metropolitanos abſoluentes excommunicatum appellantem, anteaquam inhibeant inferiori, vt ne procedat per aliquot dies, ſecundùm formam iam dictam, & tranſmittat acta, quod in criminali cauſa loquendo confirmat, & approbat ſacrum Concilium Trident. *ſeſſ.13. de reformat cap.3.* ibi, coram iudice ad quem appellauit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & iudex niſi illis viſis, ad eius abſolutionem minimè procedat. & in declaratione Cardinal. eiuſdem *cap. 3. 4. parte folio 254. verbo cauſa appellationis, &c.* Congregatio cenſuit Epiſcopum ad quem appellatum fuerit, excommunicatum coram ſe comparentem ad cautelam, poſſe abſoluere, viſis actis, quibus iuriſdictio ſua fundetur, quamuis aliàs de meritis cauſæ non cognoſcat, diffinitiuè tamen, niſi viſis omnibus actis primæ inſtantiæ non poſſe iuxta hoc caput ſententiam ferre. 109 110

Conſtito autem de contumacia iudicis à quo, recuſantis exhibere acta, partes erunt iudicis ad quem appellatum eſt, abſoluere partem appellantem à moleſtationibus, & pronuntiare acta, & ſententiam iudicis à quo, ſi vnquam reperiuntur caſſa, & vana. ita loquitur eadem declaratio *in princip. ver. acta primæ inſtantiæ.* ibi, ſecundum diſpoſitionem cap. ibi, is autem à quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipſa poſtulanti gratis exhibeat, alioqui cauſa appellationis huiuſmodi; prout iuſtitia ſuaſerit terminetur: & ad illud quod idem Concilium dicit 111

dicit(appellanti gratis exhibeat,*&c.*) intelli-
genda ſunt de actis in criminali cauſa con-
fectis per iudicem, vel ſaltim per Cancel-
larium eius Epiſcopi,vel qui acta tunc exhi-
112 bere debet gratis.non tamen intelligendum
eſt de notario actuario, cùm omnino ſol-
uenda eſt merces, iuxta alia Concilij de-
creta *ſeſſione 24.de reform.cap* 20: & alibi paſ-
ſim, & ita declarauit congregatio *vbi proxi-
mè verſiculo,gratis exhibeat.*

113 Hinc non inutile videbitur,examinare il-
lam quæſtionem, an iudex Eccleſiaſticus
vim faciat, non deferens appellationi inter-
poſitæ per mulierem, quam ad abſoluen-
dum (vel quia ad idem tenetur de iure, vel
quia iubetur per ſuperiorem, vel rogatur à
tribunali) eo quòd perſonaliter ad abſolu-
tionem nanciſcendam cogit, & compellit,
comparere corã ſe, de qua quæſtione ſemel
de facto vidi dubitari, licèt apud neminem,
necdum tactam, & à iudice vim fieri cõſtat,
nam cùm iure prohibitũ ſit, vt mulieres ne-
quaquam debeãt à iudice perſonaliter trahi
inuitę,nec euocari cauſa ferendi teſtimonij,
aut alia qualibet, quæ in iure non inuenitur
expreſsè deciſa,etiam authoritate literarum
114 ſedis Apoſtolicæ, vel legatorum ipſius, aut
alia quacumque; ſed tenetur ad eandem ta-
bellionem, aut aliam perſonam idoneam
tranſmittere, vel ipſe iudex requirente qua-
litate negotij,text.eſt expreſſus *in c.mulieres.*
(quas vagari non cõuenit, nec virorum cœ-
tibus immiſceri) *de iudicijs lib. 6.* text. etiam
in auth.vt nulli iudicum in princ. ibi, ſed ſiqui-
dem pro fiſcalibus debitis paſcetur ſecun-
dùm legem mulierũ aut per virum ſuũ, aut
per ſe,aut per quam voluerit perſonam legi-
timè reſpondeat,& tranſigat rem,*&c.* & ea-
dem verba ſcripta ſunt *in authent. ſed nouo
iure C.de off.diuerſorum iudicum, poſt l quoniam
C.de cuſtodia reorum cum alys.* & latè probaui-
115 mus ſuprà hac eadem p.c.4 à n.90.circa car-
ceratos ratione perſonæ,quod ibi de mulie-
re dixi, vbi ex pluribus comprobaui, quod
etiamſi perſona mulieris neceſſaria ſit ad iu-
dicium, ad id vocanda non eſt perſonaliter,
ſed ad eam debet iudex aliquam perſonam
mittere, iuxta text. diſpoſit. *in d. c. mulieres.*
ſecundùm quem, cùm in iure non inuenia-
mus expreſſum, ad abſolutionem nãciſcen-
dam perſonalem requiri præſentiam mulie-
ris,ferè contrarium diſponitur, arg.text. *in c.
116 mulieres de ſent.excommun.in decreta.*vbi dici-
tur quod mulieres, quæ incidunt in cano-
nem, ſi quis ſuadente, ne cogantur Roma-
nam Curiam adire pro abſolutione, abſol-
uantur à diœceſano ſuo, ergo iudex debet
presbytero eam committere & delegare.

117 Et quod iudex Eccleſiaſticus alij poſſit
cuilibet cõmittere abſolutionem, ſibi etiam
iure ſpeciali competentem in caſibus maio-
ribus,probat text.*in c.fi.de off.ordinarij,* ibi,hĩs
quibus ex off.in certis caſibus competit illos
abſoluere, qui per violentam manuum inie-
ctionem incidunt in canonem ſentẽtiæ pro-
mulgatæ, licet aliis huiuſmodi abſolutio-
nem committere, cùm viderint expedire.)
hactenus. quem text. exornat Cou.& alij ab
eo relati *in lib.3.variar.reſol.c.20 n.5.*& gl. &
Doctores *in d.cap.fin.de off.ordin.*text. *in c.fi de
off.& pot.iud.delega.* loquentem in his quibus 118
nudum miniſterium cõmiſſum eſt, qui ſub-
delegare non poſſunt,vt ibi;& quòd excom-
municatio delegari poſſit, probant commu-
niter DD.*in c.quod ſedem,de off.ordinarij,& in
l.imperium ff.de iuriſd.omnium iud.* ergo ſimi-
liter & à fortiori abſolutio, & relaxatio,quæ
eſt magis fauorabilior cauſa, vt ſuprà hoc
cap.diximus.

Inſuper, nam quia iure canonico quid- 119
quid eſt cognoſcibile, eſt delegabile, ſiue
cauſæ ſint mixti, ſiue meri imperij,quemad-
modum & ſimplicis iuriſdictionis, gloſſ.*in c.
in Archiepiſcopatu de raptoribus.* gloſſ. *in d. cap.
quod ſedem* gloſſ.*in cap peruenit 95.diſt.* quam
communem dicunt Panormi. Immola, &
Alciatus *num.76. in d.cap.quod ſedem* Iunio-
res *in l.1.ff.de offic. eius cui mandata eſt iur.*præ-
ſertim Curtius Iunior *numer.26.* Alexan.Iaſ.
& Purpur.*num* 492. & Iacobus de Nigris *co-
lumn.*13. per text. *in cap. in Archiepiſcopatu de
raptoribus.* textus *in cap. aqua de conſecratione
Eccleſiæ vel alta. cap. vel nulli vt Monachus
in 6. clem. 1. §. 1. de hæreticis cap. licet de offi-
cio Vicarij cap. cum Epiſcop. de officio ordinar.
in 6.* Couarr. *in libr. 3. varia. reſolut. cap. 20.
à princip.* & nos latiùs hunc articulum exa-
minauimus ſuprà p.1. c.4. poſt princip. ergo 120
cum iure non prohibita ſit abſolutionis de-
legatio, imò ſic permiſſa, debet iudex Ec-
cleſiaſticus alteri eam committere, ne co-
gatur mulierem perſonaliter accedere, ma-
ximè ſi mulier ſit nobilis,& habitet extra ci-
uitatem & locum iudicij,quia peculiari qua-
dam ratione honeſtatis hoc eſt beneficium,
& priuilegium à iure mulieribus inter alia
conceſſum,iuxta vtrumque *d.cap.mulieres de
iudiciis in 6.de ſent.excom.in decret.* & tex.*in d.
auth.vt nulli iudicum in princ. & d.auth. ſed no-
uo iure C.de off diuerſorum iud.cum alus.*

Quæ omnia ſatis comprobare videntur 121
noſtram hanc opinionem, detegúntque hac
in quæſtione violentiam fieri euidentem à
iure,non deferens appellationi interpoſitæ à
muliere, iuſſa perſonaliter comparere pro
abſolutione nanciſcẽda. Quoniam hoc gra-
uamen talis eſt naturæ: vt ab eo licita ſit ap-
pellatio. nã cùm hoc beneficiũ à iure com-

muni ſit conceſſum, vt pro his cauſis ciuilibus nullo modo debeat, in iudicium trahi perſonaliter, ſed per maritum vel procuratorem quemlibet legitimè conſtitutum, audiatur, & ſi cauſæ qualitas hoc requirat, vt perſona eius neceſſaria ſit; debet iudex, vel ire, vel mittere tabellionem perſonam idoneam, vt actus perfectè expediatur, ſecundùm text. & gl. *in d. c. mulieres de iudicijs*
122 *in 6.* nam à iudice negante vel non admittente iuris communis beneficium, alicui conceſſum, licita eſt & legitima appellatio. ita dicit eleganter Bald. *in conſ. 378. n. 2. lib. 3.* Cardin. Tuſc. 1. *tomo concluſione* 359. ſui dicti reddentes rationem, quòd vbi denegatur obſeruantia iuris communis, ibi inferri dicitur grauamen à quo licita eſt appellatio, & probatur ex text. *in l. 1. §. ſi quis tutor excuſationem ff. quando appellandum ſit l. excuſationis l. quicumque Cod. de excuſationibus tutorum.* vbi probatur appellari rectè poſſe à iudicis decreto, quo aliquem tutorem vel curatorem minoris nominat non admiſſo beneficio excuſationis legitimæ, à iure ſibi conceſſæ, vt diximus ſuprà hac part. cap. 1. circa articulum exceptionum, vbi de tutoris nominatione dixi, & quando poſſit ab ea appellari.

123 Vltimo loco dicendũ eſt, ea quæ diximus circa effectum ſententiæ ſuſpenſionis, vel interdicti, intelligi debere in ſpiritualibus, & diuinis officiis, & in his, quæ concernunt animam, ſecus autem eſt dicendum ſi interdictum vel ſuſpẽſio alia officia, vel alia temporalia reſpiceret; tũc enim appellatio emiſſa à tali interdicto, vel ſuſpenſionis ſententia ſuſpenderet omnino eius effectum. ita tenet Philipp. Franc. *in cap. adhæc quoniam, in princip. de appellat.* vbi etiam Ab. & alij, latè Emanuel Rodriguez *in quæſt. regul. quæſt. 39.*
124 *artic. 5. tomo* 1. qui dicunt quod ſi iudex interdixit alicui ingreſſum ciuitatis, ſeu palatij, vel ingreſſum alicuius poſſeſſionis, appellante ipſo ab eo interdicto, ſuſpenderetur effectus ſententiæ, quod idem dicendum eſt in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à beneficio, vt per argumentum ab ſpeciali text. *in c. is cui de ſentent. excommun. lib. 6.* tenet gloſſ. *ibi verbo ſequentem.* vbi eam ſequitur Archidiaconus, & Ioann. Andr. quam gloſſ. menti tenendam dixit Philipp. Franch. & Abb. *vbi ſuprà*, quam ad hoc omnino vide, quoniam ſingularis eſt ſine dubio, qui omnes hanc partem tenent cõtra Innocentium qui contrarium inſinuare videbatur *in dict. cap. adhæc.* vide etiam Lancelot. *de attentat. 2. parte cap. 12. in præfatione numer.* 86. qui confuſè multum loquitur, & poſt Philippum Franc. *in cap. adhæc quoniam ſub num. 3. de appellat.* dicit Eſcac. *de appellat. quæſt. 3. à n. 67. & quæſt. 17. limit. 42. num. fin.*

Qui omnes Doctores ſimiliter idem in- 125
telligunt, & probant in ſuſpenſione vel interdicto ab vſu pallij, ſeu à Pontificalibus, cuius effectus per appellationẽ ſubſequentem omnimodo ſuſpenderetur, qua pendente, & pallio, & Pontificalibus vti poterit, cæteráque omnia facere ex doctrina Innocent. *in cap. 1. de ſentent. excommunic. in 6.* & ex Speculatore loco per Abb. & Franch. relato, & poſt Franch. Eſcac. *d. quæſt. 3. num.*
68. vbi quòd ſic ſuſpenſus vſu pallij in diui- 126
nis celebrans non incurrit aliquam irregularitatem.

Pariter etiam idem dicendum affirmant Lancelot. *vbi proximè num. 84. & 85.* ex Decio *conſil. 204. in cauſa cathedrali per totum,*
& alij, in Epiſcopo, ſeu alio clerico depo- 127
ſito, quia interim appellatione à talis depoſitionis ſententia pendente, nihil innouatur integer appellantis ſtatus, imò conſeruatur, vt antea. igitur omnes concludunt reg. text. *in dict. cap. is cui.* & aliorum ſuperiùs adductorum, ſolùm habere locum in his ſuſpenſionibus, & interdictis, quæ concernunt animam, & ſpiritualia, ſecus autem in cæteris temporalitatem, & profana reſpicientibus, in quibus iudex Eccleſiaſticus omnino vim fieri declarabitur in tribunalibus ſupremis, ſi recuſet deferre appellationi interpoſitæ à tali ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti, omniáque in poſterum geſta reponere.

CAPVT VI.

An iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interloquutoria, lata ſuper articulis eius cauſæ, à cuius diffinitiua prohibetur appellari.

SVMMARIVM.

A diffinitiua prohibita appellatio ſiue quoad vnum tantùm, ſiue quoad vtrumque effectum ſimul, an prohibita intelligatur ab interlocutoria. num. 1.

Quod non prohibetur, cenſetur conceſſum. numer. 2.

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificato. num. 3.

Sententia appellatione de diffinitiua intelligitur. num. 4.

Appellatio prohibita à ſententia intelligitur à diffinitiua, non ab interlocutoria. num. 5.

Statutum prohibens appellationem à ſententia poteſtatis,

poteſtatis, intelligitur de diffinitiua ſtrictè. num.6.

Prohibitio compromittendi ſuper cauſa, intelligitur ſuper principali, non ſuper articulis incidentibus. num.7.

Appellatio prohibita hæretico quoad diffinitiuam duntaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam. num.8.

Interlocutoria non reparabilis per appellationem à diffinitiua, recipit appellationem. num.9.

Grauamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiua. num.10.

A ſyndicatu licèt non appelletur; tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicant. num. 11.

Prohibita licèt ſit appellatio in remedio l. fin. de edicto Diui Adria. & l. vni. Cod. ſi de moment. poſſ. ab interlocutoria incidenti licere, qui teneant. num.12.

A diffinitiua licèt prohibita ſit appellatio, admittitur tamen ab inordinato proceſſu. num. 13.

Appellatio vbi à diffinitiua prohibita eſt, pariter cenſeri prohibitam ab interlocutoria, & emergenti, defenditur. num.14.

Pactū inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria. n.15.

Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoria. num.16.

Summaria vbi eſt cauſa, omnes eius articuli ſummarij ſunt. num.17. & 24.

Cauſa, & ratio prohibitiua appellationis in cauſa appellationis militat etiam in interlocutoria. num.18.

Statutum prohibens appellationem à diffinitiua, intelligitur & in interlocutoria, vbi militat eadem ratio. num.19.

Statutum prohibens de nullitate dici, intelligitur etiam in interlocutoria. num.20.

In cauſa quæ conueniunt, debent, & in effectu conuenire. num.21.

Caſus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas, non ſunt quoad iuris diſpoſitionem ſeparandi. num.22.

Ab interlocutoria faciliùs ius appellationem tollit. num.23.

Natura eadem eſt quæſtionis incidentis in cauſa principali, quæ de ipſo principali n.24. & 17.

De parte quoad partem idem eſt, quod de toto quoad totum. num.25.

Prohibita appellatio à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſorijs. num.26.

Appellatio vbi eſt prohibita ex natura cauſæ prout alimentis, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus. num.27.

Prohibetur cùm quid, cenſetur etiam prohibitum omne, per quod peruenitur ad illud. num.28.

Per interlocutoriam peruenitur ad diffinitiuam. num.29.

Appellatio ſi eſt prohibita à laudo, ita prohibetur à præambula compulſione. num.30.

Appellatio vbi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria varij varia dixere. num.31.

Abbatis opinio refertur. num 32.

Angeli diſtinctio refertur. num.33.

Aegidij Boſſij diſtinctio refertur. num.34.

Decij diſtinctio refertur. num.35.

Rebuſſi opinio refertur. num.36.

Achil. Perſonal. diſtinctio refertur. num.37.

Scacia opinio refertur tenentis abſolutè prohibitam appellationem in cauſa principali, cenſeri prohibitam ab interlocutoria. num.38.

Appellatio vbi admittitur quoad deuolutiuum, non poteſt dici, quòd interlocutoria non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua. num 39.

Grauamen in poſſeſſorio reparatur in petitorio, ſecus ſi ſuper petitorio iudicium non expectatur. num.40.

Doctorum omnium reſolutio in quæſtione propoſita, & diſtinctiones non integrè ſatisfaciunt. num.41.

Authoris diſtinctio refertur in propoſita quæſtione. num.42.

Appellatione prohibita quoad ſuſpenſiuum tantùm in cauſa principali, cenſetur prohibita ab interlocutoria ſuper incidenti, aut emergenti articulo. num.43.

Statutum generaliter prohibens appellationem à tali cauſa, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria. n.44.

Idem in ſtatuto prohibente compromiſſum. num. 45.

Oratio indefinita negatiuè concepta vniuerſalem ſignificationem habet. num 46.

Negatio appoſita ſubiecto, aut termino communi, facit orationem vniuerſalem. num.47.

Statutum prohibens appellationem ſpecialiter à ſententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm ſit ſtricti iuris. num 48.

Statutum prohibens appellationem eſt odioſum, & reſtringendum, vt minùs lædat ius commune. num.49.

Ratio per quam ſtatuto prohibetur appellari à ſententia, ſi militet etiam in interlocutoria, de ipſa intelligitur, licèt ſit ſtrictè interpretandum. num.50. & 51.

Prohibita appellatione in cauſa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiamſi aliàs ab ipſa licuiſſet appellare. num.52.

A competentia, vel incompetentia appellatio admittitur etiam vbi ſit prohibita à diffinitiua, quoad ſuſpenſiuum tamen. num.53.

A competentia ſeu incompetentia non cenſetur prohibita appellatio, quandoque prohibetur ab interlocutoria. num.54.

Incompetentiæ exceptio quandocumque opponi-

tur, ad impediendam ſententiæ executionem. num.55.

Prohibita appellatio per ſtatutum non intelligitur prohibita à ſententia ſuper incompetentia. num.56.

Iuriſdictionis defectus exceptio non cenſetur excluſa à diſpoſitione prohibente omnes exceptiones. num.57.

Interlocutoria ſuper legitimatione perſonarum an admittat appellationem, vbi cauſa principalis illam non recipit, puta; quia eſt executiua. num.58.

Legitimatio perſonarum in quocumque iudicio neceſſaria eſt.num.59.

Exceptionem incapacitatis, in quolibet iudicio executiuo admittendam. num.60.

Legitimè actor,& reus debent comparere in quolibet iudicio. num.61.

Legitimitatis exceptio non cenſetur excluſa à quolibet ſtatuto, omnes exceptiones aduerſus inſtrumentum excludente. num.62.

Legitimitatis exceptio etiam poſt tres ſententias poteſt opponi. num.63.

In iudicio ex l.fin. Codice de edicto diui Adriani interlocutoria procuratorem legitimum non eſſe, vel aliquem non habere legitimam perſonam ſtandi in iudicio, recipit appellationem. num.64.

Et in pronuntiatione, quem eſſe, vel non eſſe tutorem. num 65.

Beneficij curati prouiſio non recipit appellationem,& proceditur ſummariè. num.66.

Oppoſitor, ſi declaretur eſſe vel non eſſe filium patrimonialem, aut aliàs perſonam legitimam, licitè appellat in prouiſione curati. num. 67.

Appellatio permittitur ab inordinato proceſſu, etiamſi in cauſa principali non admittatur quoad diffinitiuam. num.68.& 69.

Hieronymus Gonzalez opinio reprobatur. num. 70.

A iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere ſummariè, tanquam ab inordinato proceſſu licet appellare. num.71.

A iudice procedente ſummariè, aut executiuè, vbi ordinariè debuit procedere, licet appellare. num.72.

Niſi quando ſummariè procedere, relinquitur iudicis poteſtati. num.73.

Ordinem iudiciarium ſeruare, non poteſt nocere. num.74.

A iudice non faciente quod eius poteſtati relinquitur; non licet appellare. num.75.

Ad teſtium inhabilium ſeu poſt terminum probatorium admiſſionem appellatio admittitur, etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad ſuſpenſiuum. num.76.

Sententia interlocutoria, ſi per dolum, aut iniuriam feratur, appellationem recipit, etiam vbi à diffinitiua prohibetur. num.77.

Idem eſt in ſententia, quæ fertur per latam culpam, cùm dolo æquiparetur. ibid.

Sententia lata per dolum iudicis nulla eſt, nec tranſit in rem iudicatam. num.78.

Sententia nulla executionem non meretur. num. 79.

A diffinitiua prohibita appellatio quoad vtrumque effectum cenſetur permiſſa à qualibet interlocutoria incidenti. num.80.

Ab interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit. num. 81.

Grauamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiua, quando nullo modo ab ea permittitur appellare. num.82.

Appellatio deuolutiua vbi à diffinitiua datur, non poteſt dici, grauamen interloquutoriæ non poſſe reparari per appellationem à diffinitiua. num.83.

Concil.Trid.ſeſſ.13.de reform.cap.13.ponderatur. num.84.& ſeqq.

Appellatio, vbi ſimpliciter à iure reperitur prohibita; intelligitur quoad vtrumque effectum. num.85.

Principis à voluntate quæ pendent, impoſſibilia iudicantur. num 86.

Appellatio vbi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus. num.87.

Iura adaptantur ad ea, quæ frequentiùs accidunt. num.88.

Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua verificatur, quando ab ea eſt prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad ſuſpenſionem tantùm. num.89.

Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria,& quare. num. 90.& 91.

l.1. § quæſitum ff.de appellatio.verba ponderantur. num 92.

Prohibita appellatione à diffinitiua vt cauſa principali quoad ſuſpenſiuum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non eſt. num.93.

Prohibita appellatione à cauſa principali quoad vtrumque effectum, admittenda eſt à quolibet grauamine incidenti. num.94.

A poſſeſſorijs an ſit appellatio prohibita quoad vnum vel vtrumque effectum, duæ ſunt contraria opiniones. num.95.

A poſſeſſorio ſi fuiſſet appellatio prohibita quoad vtrumque (vt plurimi putarunt) verum foret, permiſſam eſſe à qualibet interlocutoria. ibidem.

HVIVS quæſtionis vt debitum con- 1
ſequamur exitum, in duas cogimur ius imitantes, partes diuidere, atque diſtinguere, ſcilicet; appellationes ab interlocutoriis

terlocutoriis latis in cauſa, cuius diffinitiua
prohibetur appellatiu,quoad effectũ ſuſpen-
ſiuum tantùm,& in appellatiunes,quę emit-
tuntur ab interlocutoriis, in cauſis & nego-
tiis negantibus à diffinitiua appellationem
quoad vtrumque, & ſuſpenſiuum & deuo-
lutiuum ſimul, de quo ad reſolutionem
quæſtionis propoſitæ apparebit, & pro parte
affirmatiua,nempe; vim iudicem facere hu-
iuſmodi appellationi non deferentem. Pro-
batur primò:
2 Quoniam, quod non prohibetur, cenſe-
tur permiſſum, *l.1.& text.in l.ex eo ff.de teſtib.*
text. *in l.inter ſocerum* §. *cum inter ff. de pactis*
dotal. ſed appellatio ab interlocutoria non
inuenitur prohibita hoc caſu: quando pro-
hibetur à diffinitiua. ergo cenſeri debet per-
miſſa, & admittenda. & quia analogum per
ſe ſumptum debet referri ad potius ſignifi-
3 catum, §. *ius ciuile inſtit.de iure natur.* & id in
terminis dixit Franch.*in c.cum appell.*§ *ſi verò*
n.3. de appell.in 6. Ab. *in c.paſtoralis n.6.de ap-*
4 *pellat.* quooiam, appellatione ſententiæ, in-
telligitur de diffinitiua,tex. eſt *in l.quod iuſſit*
ff.de re iud. ibi, licet de ſententiis contta,*&c.*
notat gloſſ.*in cap cùm olim,de teſtibus.* & pari-
ter ex text.*in c venientes,de iureiuran* ibi,cùm
& leges etiam ſæculares poſt ſententiam
etiam beneficium appellationis non dene-
gent à grauatis, &c. *iuncta l. ante ſententia*
tempus. & ibi Cynus *num.fi.C.quorum appella.*
non recip. vbi ab interlocutotia prohibetur,&
non à diffinitiua, idem docet Bald. *in l.ſi ex*
cauſa §.*nunc videndum.* & ibi Albeticus *ff. de*
5 *minoribus.* poſt Gulielmum Cumum, quod
prohibita appellatione à ſententia intelli-
gitur à diffinitiua, non autem ab interlocu-
toria,idem Bald.*in l.1.in princ.ff.de off.præfecti*
prato. & in additio.ad Specula. titulo de ſentent.
Socin. *conſil.39.capio primum numer.12.libr.4.*
Alexand. *conſil.*5u. *viſis actis ſub num.2.lib.2.*
6 vbi quòd licèt ſtatutum prohibeat appella-
tionem à ſententia poteſtatis, deber inrelli-
gi de ſententia,quæ eſt ſtrictè diffinitiua:er-
go quando appellatio remouetur à diffiniti-
ua ſententia, non debet extendi ad interlo-
cutotiam.
7 Facit inſuper,quoniam quando in aliqua
cauſa, qua per legem vel ſtatutum prohibi-
tum ſit, compromittere, iotelligi debere
quoad cauſam principalem, & ſubſtantiam
negotij, non tamen intelligi quoad articu-
lum emergenrem in eo: docet Bald.*in l.cùm*
proponas in fin. de rebus creditis, quod etiam
affirmant nonnulli Doctores relari à Soci-
no ſenioti *conſilio 300. columm.3. verſiculo cir-*
ca tertiam lib.2. Huc pertinet,quod ſcriptum
reliquete Archidia. Ioan. Aodr. & Gemi-
pianus *in c.inquiſitionis, de hæreticis lib.6.* quo
loci illud affirmant, quòd licèt hæretico 8
prohibitum ſit appellare, intelligitur quoad
ſententiam diffioitiuam, non autem quoad
ſeotentiam interlocutotiam.
Vlteriùs probatur, quoniam quando io- 9
terlocutoria non poteſt per appellationem
à diffioitiua reparari, licitè admittit appel-
lationem, ſuprà capite ptimo, latè diximus.
Sed vbi prohibetur appellatio in cauſa ptin-
cipali,grauameo interlocutoriæ reparari ne-
quit, ergo ab ioterlocutotia iis caſibus ad-
mitti debet appellatio. ita loquendo de poſ- 10
ſeſſorio argumentatur Ozaſchus *deciſio. 25.*
mortuo inteſtato ſub numer. 14. Contard. *in di-*
cta l. vnica limita. 5. numero 3. verſiculo ſed an
ratio,&c.
Deinde, & hæc pars fulcitur, quooiam 11
licèt à ſententia lata in ſyndicatu contra
officialem appellati, non licear, quoniam ea
pendeote executio ſit: tamen bene poterit
appellari ab interlocutotia ſententia, ſeu
grauamine incidenti, quoniam ab eo offi-
cialis in ſyndicatu rectè queit appellare,
quamuis ſibi à diffinitiua prohibeatur, vt
per Paridem de Puteo *in tractatu de ſyndica-*
tu, verbo appellatio. in verſiculo ſyndicatus, &
verſiculo à ſententia lata. Moderni *in annotat.*
ad Eguidium num. 195. Maranta *in Speculo ad-*
uoca.6.part.princ.2. actu titulo de appellat. num.
193. & alij citati à Lanceloto Roberto *de at-*
tentat.2.p cap.12.limi.20.num.4. quibus pati-
ter aſſentire videtur.
Cæterùm, & hæc pars tuetur ex his, quæ
adducunt Innocen. *in cap.ſignificauerunt,ver-*
bo appellaſſe de teſtibus. Angel. *in conſilio 46.*
ſtatuto ciuitatis Florentiæ, col fin. verſiculo præ-
terea, quem ſequuti ſunt Nicellus *in tracta-*
tu de concord. gloſſ. ſub numero 23. verſiculo 4.
moderatur. Stephanus Aufreri. *in additio. ad*
deciſiones Capella Tholoſ. Decius *in cap. paſto-*
ralis numero 4. de appellat. Blaocus *in tracta-*
tu de compromi. 4. quæſtione princip. numero 21.
verſiculo quartò deducitur. Lancelotus Rober-
tus *vbi ſuprà d.limi.20. numer.4.* Contatd. *in*
l.vnica limit.5. num.1. & ſequentibus, & quæ-
ſtione 20.numer.1.Cod.ſi de moment poſſeſſ Ve-
ſttius, Grauatius; quos citat Eſcacia *libro 1.*
cauſa.ciuil. & crimin.cap.97.ſub num.981. Pe-
trus Dueñas *in regul. 44. fall.3.* Bald. & Al-
beticus poſt Guillelmum de Cumis *in l. ſi*
ex cauſa § *nunc videndum ff.de minoribus* Zu-
chard. *in l. fin. Codice de edicto Diui Adria-*
ni numero 436. illud omnes affirmantes, 12
quòd licèt à ſententia lata io poſſeſſotio, *ex*
l. 1. Codice ſi de momentanea poſſeßione. ſimili-
ter, & in remedio legis finalis *Codice de edi-*
cto Diui Adriani tollendo. non admittatur ap-
pellatio, imò prohibita ſit; nihilominus
ab interlocutoria lata ſuper articulis emer-

gentibus in cauſa, & eius diſcurſu appella-
tio admittitur vndique.

13 Pariter, & illud hanc partem affirmati-
uam defendit; ſcilicet, quoniam in his, &
aliis caſibus, in quibus non permittitur ap-
pellatio quoad merita, & ſubſtantiam cau-
ſæ, admittitur tamen, ab inordinato proceſ-
ſu, & ſic à grauamine articuli emergentis,
ita docuit Bald. *cap. ex conqueſtione num. 1. de
reſtitutione ſpoliat.* Iaſ. *in l. 1. numer. 5. verſiculo
limita 2. de bonorum poſſeßio. ſecundùm tabulas.*
& ibi Decius *numer. 6. verſiculo quintò, & ab
inordinato, &c.* idem Decius *in dict. l. fin. Cod.
de edicto Diui Adri. numer. 47. verſiculo ſed poſ-
ſet.* Couarruui. *in practic. quaeſt. cap. 23. num.
8. verſiculo caeterum licet.* Natta *conſilio 121.
num. 4. lib. 1.* Ioſeph. Ludoui. *deciſ. 39. num. 8.*
Zuchard. *in dict. l. fin. Cod. de edicto Diui Adri.
num. 436.* Bellame. *deciſione 347.* Felin. *in cap.
ſuborta num. 4. limit. 1. de re iud.* Veral. *deciſio-
ne 6. vel 60. numer. 5. & 6. part. 1.* Marqueſſa.
de commißio. 1. part. cap. 12. num. 51. & de hac
re latiſſimè agemus infrà 4. part. cap. 13. per
totum, vbi plures doctrinas congeſſimus.
Quæ pars, & rationibus, & authoritatibus
ſatis comprobata videtur, vt firmare queat
aliquis regulam generalem, appellationem,
nempe; prohibitam in cauſa principali, non
cenſeri prohibitam, in interlocutoriis pro-
latis ſuper articulis incidentibus, ſeu emer-
gentibus, & per conſequens iudicem, qui ei
deferre recuſat, vim facere manifeſtam, ſibi
nec per Senatum cauſam remittendam eſſe
videri.

14 Et licèt præfatis Doctoribus hæc & tibi
lector candide placeat, multis tamen opinio
aliis diſplicet, probantibus hoc caſu, hácque
quæſtione, vim nullam iudicem commit-
tere, ſi noluerit deferre appellationi emiſſæ
à ſententia interlocutoria, vel à grauami-
ne incidenti ante diffinitiuam ſententiam,
à qua prohibita eſſet appellatio. Quoniam
eo caſu appellationem admitti non debe-
15 re, ſicut nec à diffinitiua, dicunt. Quod ex
eo probatur, primò, quia ſi inter partes liti-
gantes pactum fiat, vt à ſententia in cauſa
lata non appelletur, intelligitur etiam ab
interlocutoria hæc prohibitio facta, ita te-
nent Bald. & Salicetus *in l. fin. § fin. C. de tem-
poribus appellationum*, quos ſequutus eſt Gre-
gorius Lopez *in l. 13. tit. 23. part. 3. in gloſſ. 6.*
allegat ad hoc text. *in l. 1. §. ſi quis ante ſen-
tentiam profeſſus ff. à quibus appellare non li-
cet*, ibi, indubitatè appellandi auxilium per-
dit, *&c.*

16 Similiter quia quando Princeps prohi-
bet appellationem, puta, quando committit
cauſam, ea remota, intelligitur etiam ab in-
terlocutoria remota, atque prohibita, ita
contra Bart. tenent Angel. & Immola *in d.
l. 1. §. fin ff à quibus appellare non licet.* Gregor.
Lopez *in d. l. 13. titul. 23. part. 3. gloſſ. 9.* ratio-
nem reddentes, quia eadem ratio militat in
vtroque. Lancelot. *de attent. 2. part. c. 12. limit.
8. num. 20. & 21.*

Deinde facit pro hac eadem parte, quia 17
quando cauſa eſt ſummaria, omnes eius cau-
ſæ articuli ſummarij eſſe debent, vt notat B.
*in extrauag. ad reprimendum in verbo ſumma-
ria.* quem ſequuntur Doctores *in cle. ſæpe de
verborum ſignif.* & latè explicat Iaſon *in l. 2.
Cod. de edicto Diui Adrian. tol.* quibus adden-
dus Petrus Anchar. *in cle. diſpen. 5. nota. de iu-
dic.* optimè per Anto. Nattam *conſ. 121. n. 12.
lib. 1.* ergo eodem modo dicendum eſt, quòd
quando in aliqua cauſa appellatio prohibe-
tur, intelligi etiam debet à quolibet eius
articulo.

Deſuper quoniam appellatio in cauſa pro- 18
hibita, ſiue ratione cauſæ, puta; quia cele-
ritatem, celerémque executionem requirit,
ſiue propter authoritatem iudicis de ea co-
gnoſcentis, quæ eſt ratio magis frequens,
ac fundamentalis, qua regulariter appella-
tio eſt prohibita, vt patet ex iuribus, & au-
thoribus rem hanc attingentibus, vt vide-
bimus in diſcurſu huius libri. ſed hæc ra-
tio pariter militat in ſententia interlocuto-
ria, ſicut & diffinitiua, vt etiam conſiderat
Benedictus à Plumbino *in l. etiam §. abſens
ff. de manumiſſ. vindicta.* Menoch. *in tractatu
de adipiſcenda poſſeſſ. rem. 4. num. 813.* & per
Angel. & Immolam *in l. 1. §. fin. ff. à quibus
appellare non licet.* ita docet Gregorius Lo-
pez *in l. 13. titul. 23 parte 3. gloſſ 9.* Alexand.
conſil. 50 viſis actis numer. 12. libr. 3. latiùs Fe-
lin. *in cap. cauſam quæ ſub numer. 27. verſiculo
dum dicit de reſcriptis.* Aquiles Perſonal. *tra-
ctatu de adipiſcen. poſſeſſ numer. 336. verſiculo
ego bene fateor.* & quod ſtatutum loquens de 19
appellatione à diffinitiua militet in interlo-
cutoria, quando in caſu eſt eadem ratio, te-
net poſt Paul. Caſtrenſ. Franch. *in c. paſtoralis
quaeſt. 6. num. 24. de appellat.* Rota *deciſio. 100.
numer. 20. parte 1. diuerſorum.* Cæſar Contard.
*in l. vnica limit. 5. numer. 4. verſiculo limita mo-
do Cod. ſi de momen. poſſeßio.* & facit Puteus
deciſione 274. die 5. Maij numer. 3. lib. 3. quem
ſequitur Contard. dicens, *vbi proximè nu-
mer. 6.* quòd ſtatutum prohibens dici de nul- 20
litate, interlocutoriam comprehendit. ergo
idem quod in diffinitiua dicendum eſt, quia
vbicumque eſt eadem ratio, eadem eſt iu-
ris diſpoſitio *l. illud ad l. Aquiliam l. actio. ff. de
verborum obligat.* & quæ in cauſa inueniunt, 21
debent & in effectu conuenire *l. de quibus.*
vbi Ang. & Doctores notant *ff. de legib.* caſus
namque, quos nectit paritas æquitatis, &
identi

22 identitas rationis, non ſunt quoad iuris diſ-
poſitionem ſeparandi. *d. l. illud.* cum ibi no-
tatis per Bald. & Oldrald. & eſt originale
verbum Ciceronis in Topicis. maximè quia
23 faciliùs ius tollit appellationem, ab interlo-
cutoria, cùm ſit minoris præiudicij, tenet in
terminis Cæſar Contard. *in repetit. l. vnica
limit. 5. num. 4. C. ſi de mom. poſſ.* appellatio-
nem ab interlocutoria quam à diffinitiua
potiùs tolli, quoad appellandi genus & ma-
teriam, in illa regula eſt negatiua, ſecundùm
textum *in l. ante ſententia tempus Cod. quorum
appellat. non recipi.* in iſta autem, & ſic in dif-
finitiua regula eſt affirmatiua, *leg. & in ma-
ioribus.* cum aliis.

Quæ pars iterum corroboratur, quoniam
eadem natura eſſe ſolet quæſtionis inciden-
24 tis, & emergentis in cauſa principali, quæ
eſt ipſius cauſæ principalis, *clem diſpendioſam
de iudicijs.* not. Bald *in l. ſolet num. 8. ff. de ali-
ment. & cibarijs legatis.* Iaſ. *in l. 2. num. 6. C. de
edicto diui Adri. tol.* Decius *in cap. paſtoralis
num. 4. in fi. de appell.* latè Menoch. *de arbitr.
iudi. lib. 1. quaſt. 45. num. 9. & 10.* & pulchrè
ſcribit ad rem hanc Socinus ſenior *conſilio
30. columna 3. lib. 2.* & idem Menoch. ad pro-
poſitum noſtrum *in dict. tractatu de adipiſcen.
poſſ. rem. 4. num* 815. cùm ergo in cauſa prin-
cipali, atque ita à diffinitiua appellare non
liceat, non etiam ab incidentibus. quò per-
25 tinet illud vulgaris regulæ, quod idem eſt
de parte quoad partem, quod de toto quo-
ad totum. textus *in l. quæ de tota.* vbi gloſſ.
B. & Doctores notant, *ff. de rei vindicatione.*
bonus textus *in l. iuris gentium §. adeò.* vbi per
Iaſon. *ff. de pactis.* textus *in l. ſi vnus. §. ſi cum
tibi cum ſeq. eodem tit* text. *in l. ſi cui in princ.
verſiculo proinde ff. de legatis.* 1. text. *in l. tres
tutores in princ. ff. de adminiſtratione tutorum,*
bonus etiam text. *in cap. ſuper quæſtionem §. fi.
& in cap. paſtoralis §. item cum totum. de officio
delegati cap. ſi diligenti de praſcriptio. cum alijs.*
ergo dicendum eſt; quòd cùm non appel-
latur à ſententia totius cauſæ, & ſuper tota
cauſa principali, nec debebit admitti à lata
in eius parte, & articulis emergentibus, vel
incidentibus. & facit quod dicit Eguidius
Boſſius *in tractatu var. crim. titulo de appellat.
n. 10.* ex doctrina Alexand. *in leg. patris &
filij. ff. de vulgari & pupillari. colum. 2.* & per
B. *in d. leg. ſolent.* dicens, quòd quando pro-
hibetur appellatio à principali, etiam intel-
26 ligitur prohibita ab acceſſoriis, & impenſis,
& idem tenet omne Lancelot. ſibi contra-
rius *3. p. c. 26. à n. 130. cum ſequentibus.*
27 Cæterum hæc pars defenditur, quia ac-
ceſſorium debet ſequi naturam ſui princi-
palis, *ex reg. vulgari, acceſſorium, de reg. iur in 6.*
& ideo dicit Card. Tuſcus 1. *tomo concl.* 359.
num. 44. & 45. ſequutus Angelum *conſ.* 186.
quòd vbi appellatio prohibetur in aliqua
cauſa ex ipſius natura, vt in momentanea
poſſeſſione, alimentis, & ſimilibus, pariter
nec admittenda eſſe ab interlocutoria eiuſ-
dem cauſæ.

Quò pertinet illa vulgaris regula qua 28
in propoſito vtuntur protinus referēdi Do-
ctores, ſcilicet; cùm quid prohibetur, et-
iam prohibitum cenſetur omne, per quod
peruenitur ad illud. iuxta textum *in l. oratio.
ff de ſponſalibus.* & quod ibi adducunt com-
muniter Doctores, & *in leg. ſicut certo. §. fin.*
& ibi gl. *verbo dominium ff. commodati.* igitur
cùm à diffinitiua appellare non licet, ergo 29
neque ab interlocutoria, per quam ad diffi-
nitiuam peruenire, & deuenire ſolemus, ita
in ſpecie hôc argumento ad huius partis ne-
gatiuæ defenſionem vtuntur Bald. *in l. vnica
num. 4. Cod ſi de moment. poſſ. fuerit appellat.*
quo loci reiicit opinionem illam Guillelmi
Cu. *in leg. ſi ex cauſa. §. nunc videndum. ff. de
minoribus*, quam pro contraria parte ſuprà
ab eodem Baldo ſibi parum conſtante, ad-
duximus. eo etiam vſus eſt Menoch. *vbi ſu-
prà d. rem. 4. num.* 816. & huc ſpectat Ancha-
rani doctrina *conſilio* 78. dicentis, quòd, vbi-
cunque nō datur appellatio à negotio prin-
cipali, prout à laudo lato inter conſangui- 30
neos vigore ſtatuti alicuius, ita nec dari à
ſententia præambulæ compulſionis, quam
referens ſequitur Cardin. Tuſc. *in tomo* 1.
concluſ. 101. *poſt numerum* 11. ergo ſimiliter af-
firmandum eſt in hac quæſtione.

Iam vides, iámque colligere potes, ex
tanta rationum, auctoritatúmque varieta-
te, & contrarietate ſimul, quàm ſit anceps, 31
quámque difficilis quæſtio hæc, cuius ve-
ram & practicandam iure reſolutionem pol-
licemur, in qua tradenda & reſoluenda va-
rij varia dixere, & affirmarunt. in primis
namque Abb. *in cap. paſtoralis num. 6. de ap-
pellat.* dixit; quòd vbicunque per ſtatutum.
remouetur appellatio à ſententia alicuius
officialis; puta; poteſtatis, intelligi ſolùm re- 32
motam appellationem à diffinitiua, non
autem ab interlocutoria, quia appellatione
ſententiæ intelligi diffinitiuam. & quia ſta-
tutum debet intelligi, in ſtrictiori modo, ſe-
cus autem (inquit ipſe) vbi ſimpliciter ca-
uetur ſtatuto, vt à poteſtate non poſſit ap-
pellari, tunc namque intelligi de qualibet
ſententia, ſeu præcepto, per argumentum
leg. prima Cod. de officio præfecti prætorio & ita
Bald. conſuluiſſe dicit, licèt conſilium non
alleget.

Aliam & ſecundam huic contrariam, &
diuerſam omnino diſtinctionem tradit Car-
din. Tuſc. per Angel. *conſil.* 188. citatus *vbi* 33

ſuprà d. 1. *tomo concluſ.* 359. *poſt numerum* 11.
num 44. *&* 45 quòd quando appellatio pro-
hibetur ob reuerentiam iudicis, tunc admit-
ti appellationem ab interlocutoria, quando
autem eadem prohibita eſt ex natura cau-
ſæ, vt in momentanea poſſeſſione, admitten-
dam tunc appellarionem non eſſe putant.

34 Tertiam Egui. Boſſ. *in d. tractatibus varijs
crimi. titul. de appella. num.* 11. *&* 12. diſtin-
guenrem inter cauſas & negotia ciuilia &
criminalia, vt in prioribus appellarionẽ pro-
hibitam à diffinitiua, eſſe ſimul & ab inter-
locutoria prohibitam, ex doctrina Alexan-
dri poſt Immolam *in leg. patris & filij ff. de
vulgari & pupill. col.* 2. & Bart. *in d. leg ſolent
ff. de aliment. & cibarijs legatis.* Bald. *in l. arbi-
trium in princ. ff. qui ſatisdare cogant.*

35 Quarta diſtinctio fuit Decij *in cap. paſto-
ralis num.* 4. *verſ. ſed conſiderandum eſt, de ap-
pellatio.* ſcribentis, quòd tunc diſpoſitio pro-
hibens appellationem, non prohibet ab in-
terlocutoria, cùm ſimpliciter de ſententia
loquitur, vt ſi dicat, quòd à lata ſententia
in cauſa alimentorum, vel ſimili, non liceat
appellari. nam tunc appellatione ſententiæ
intelligitur de diffinitiua, vt de potentiori.
tum etiam, quia minùs læditur ius commu-
ne, quo in dubio admittitur appellatio,
vt pote quia defenſionem continet. at ſe-
cus eſt (inquit ipſe Decius) cùm diſpoſitio
abſolutè & ſimpliciter prohibet tali in cau-
ſa appellari, tunc enim dicitur prohibita ap-
pellatio etiam ab interlocutoria.

Alij autem Doctores ſimpliciter cum
36 parte negatiua, ſcilicet; appellationi non
deferentem ab interlocutoria vim haud fie-
ri, & vltra ſuprà relatos, ita affirmant Re-
buff. *in commentar. ad Regias conſtitutiones
Galliæ tomo* 3. *titulo de appellat. in præfatione
num.* 13. late Menoch. (cum tamen tribus
declarationibus & aliquibus ex fundamen-
tis, de quibus nos in diſputatione mentio-
nem fecimus) *in dict. tractatu de adipiſcen. poſſ.
rem.* 4. *à num.* 807. *cum ſequentibus.*

37 Quintam diſtinctionem ſcribit Achilles
Perſonal. *tractatu de adipiſcen. ſub num.* 334.
verſiculo ego autem. quem ſequitur Ruginell.
tractatu de appellat. §. 2. *cap.* 3. *ſub num.* 645.
verſiculo ab interlocutoria in fin fol. 118.

38 Et poſt hæc ſcripta vidi Eſcaciam *de ap-
pell. quæſt.* 17. *limit.* 6 *membro* 6. *à num* 18. *cum
ſequentibus*, qui vtriuſque partis aliquos ex
Doctoribus, eorúmque rationes, ac funda-
menta refert, & abſolutè huic poſteriori
parti, & opinioni inhæret, & amplectitur,
quam *num.* 36. *&* 37. non ſolùm eſſe affir-
mat veram, ſed ſeruari etiam in praxi, & poſt
Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quæſt.* 45. *num.* 9. &
Zucard. Angel. Anchara. Paulum & alios,
hanc etiam partẽ negatiuam ſequitur Mar-
cus Anton. Peregri. *tractatu de fideicommiſſ.
articulo* 46. *num.* 50. vbi referens aliquos Do-
ctores contrariam opinionem tenentes, ſem-
per ſibi dubitabilem fuiſſe eorum aſſertio-
nem, & plures, ex hactenus relatis Doctori-
bus, hanc partem negatiuam abſolutè, &
ſine diſtinctione, tenent cum aliquibus ta-
men limitationibus, de quibus ſtatim, & in
alimentis idem repetit Eſcacia *quæſt.* 17. *li-
mit.* 7. *num.* 11. *&* 13.

Qui quidem poſt Paul. Caſtr. ſuprà *in* 39
conſilio 39. *quòd à ſententia lata lib.* 1. Decium
in l. fi. num. 50. *Cod. de edicto diui Adri.* Me-
noch. *tractatu de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *quæſt.* 99.
ſub num. 817. *&* 818. dicunt, quòd vbi appel-
latio à diffinitiua admittitur quoad effe-
ctum deuolutiuum, non poteſt dici, quòd
interlocutoria non poſſit reparari per ean-
dem appellationem. Et tacitè videntur in-
nuere, quòd vbi datur prohibitio appella-
tionis quoad vtrumque effectum, tunc ir-
reparabilem eſſe interlocutoriam, & eum 40
Bald. Zucar. Meno. & Maran. locis ſuperiùs
citatis dicunt, etiam in poſſeſſorio ceſſare
hanc irreparabilitatis conſiderationem, cùm
adhuc remaneat iudicium petitorij, quo
grauamen per interlocutoriam illatum re-
paratur, & ſic reſpondent argumentis in
contrarium adductis, & ſecus foret, quan-
do ſuper proprietate, non expetatur aliud
iudicium, vt poſt Bald. Peregri. *vbi proximè
num.* 48.

Sed verum nos amantes cognoſcimus,
harum diſtinctionum neutram adeò eſſe
vniuerſalem, & completam, quin difficulra- 41
tes infinitas quælibet admittat, quas ſigilla-
tim in ſpecie, ne prolixus videar, non de-
monſtro, quas quilibet poterit per ſui diſ-
curſum facillimè nanciſci, quid ſit dicen-
dum in tam vtili, ac quotidiana quæſtione.

Ego autem ex mente omnium Docto- 42
rum diſtinctionem vnã fui meditatus, quæ
& copioſa & vniuerſalis videtur, cunctas
vincens difficulrares, & omnia comprehen-
dens, quæ intellectum, & humilem & quie-
tum redditura cenſeo: Aut enim loquimur
in cauſa, à qua prohibetur appellatio, quoad
vnum effectum tantùm; nempe; ſuſpenſi-
uum: aut loquimur de cauſa, qua appellatio
prohibita eſt quoad vtrumque, & ſuſpenſi-
uum, & deuolutiuum ſimul, vt in priori li- 43
benter admittamus opinionem illorum, qui
affirmant, & abſolutè tenent, appellatione
prohibita in cauſa principali, intelligi etiam
prohibitam ab incidenti in eam, vel emer-
genti grauamine, quos retulimus in poſte-
riori parte quæſtionis, cuius rationes, & fun-
damenta huic primo diſtinctionis membro
quadrant,

quadrant, atque conueniunt, & ex his etiam
adducendis in ſecundo.

Quo caſu iudex nullam vim faciet, ſi
huiuſmodi appellationi negauerit delatio-
nem, & per Senatum hoc ita declarandum,
cauſam ſibi remittendam eſſe, prout quoti-
die declaratur, & communiter practicatur,
44 quod extende etiam ad ſtatutum diſponens
tamen in genere, & abſolutè, vt ſi dicat, non
appelletur à poteſtate, vel à præfecto præto-
rio, vel non appelletur in tali cauſa. nam
tunc etiam ab incidentibus, & emergenti-
bus, & alia qualibet interlocutoria ſenten-
tia, vel præcepto cenſetur appellatio prohi-
bita, argumento text. *in l. 1. Cod. de officio præ-
fecti pratorio,* quia tunc tangit eius diſpoſitio
vniuerſaliter omnes cauſæ articulos, vt per
Bart. *in leg. ſolent ff. de aliment. lega.* Bald. *in
l. 1. in princ. Cod. de ſentent præfecti prætorio.*
idem Bald. *in cap. paſtoralis §. fin. de officio de-
legati.* ſibi contrarius *in leg. ſi ex cauſa. §. nunc
videndum ff. de minoribus.* idem tenet Abb.
in cap. paſtoralis num. 6. de appellat. Philipp.
Franch. *in cap interpoſita. §. ille. col. 5. verſiculo
quintò pone quod pars vel partes renuntiant, &c.
de appellat.* quo loci mordet Bald. *in cap. cau-
45 ſam quæ. colum. fin. ante fi. de reſcript.* & ſimilem
cōſiderationem in ſtatuto prohibente com-
promiſſum, facit Soci. ſenior *conſilio* 300.
columna 3. ad finem lib. 2.

Quod etiam probatur, nam oratio in-
definita negatiuè concepta vniuerſalem ſi-
46 gnificationem habere, & intelligentiam, di-
xit textus *in leg. qui ducenta. §. vtrum. ff. de
rebus dubijs,* & gloſſ. quam ibi notant Fulgo.
*in leg. iuris gentium. §. ſed ſi fraudandi. ff. de
pactis.* Decius *conſilio 3. columna* 3. idem *in
conſilio 490. columna* 3. Philip. Probus *in cap.
vt circa de electione in 6.* Hieron. Cagnol. *in
l. 1. num. 8. ff de regul. iuris.* Decius *in rubrica
eiuſd. tituli num.* 8. & eſt ratio, quia negatio
appoſita ſubiecto, aut termino communi, fa-
47 cit orationem vniuerſalem, vt comprobat
Couarr. *lib. 1. var. cap. 13. n. 7.*

Si autem ſtatutum non ita abſolutè, &
generaliter loquatur in appellatione negan-
da, ſed magis in ſpecie, vt puta; à ſententia
48 poteſtatis, *&c.* tunc ſolùm intelligi negatam
appellationem à diffinitiua, non ab interlo-
cutoria, quia cùm ſtatutum ſit ſtricti iuris,
ita ſtrictè interpretandum eſſe, in ſtrictiori,
& ſic in potiori ſignificato, prout eſt diffi-
nitiua. & quia ſtatutum appellationem pro-
49 hibens eſt odioſum, & ſic non ampliandum,
vt comprehēdat laxiorem ſignificationem,
& tunc etiam quia minùs læditur ius com-
mune, per quod regulariter permittitur ap-
pellatio quæ defenſionem continet, vt in
ſpecie: ita hanc limitationem latè compro-
bant omnes Doctores relati, vltra quos, ita
etiam affirmant Florin. *in l. proinde §. notan-
dum ff. ad leg. Aquil.* Bald. *in additio. ad Specu-
lato. titulo de ſententiis colum. 2. verſiculo nomi-
ne ſententia.* Alex. *in l. 2. ff. de appella. recip. &
in conſilio 1. 2. p.* Angel. *in l. fin. in prin. deleg. 1.
& in leg. ſtipulationes non diuiduntur, de ver-
borum obliga. & in reperto. in verbo arbiter ſi
ex forma ſtatuti.* & hæc extenſio non proce- 50
dit extra terminos ſtatuti de quo loquitur,
cùm, vt diximus, ſit ſtricti iuris, non autem
in alia iuris diſpoſitione. quod adhuc etiam
declara, niſi identitas rationis aliud ſuadeat,
nam ſi ratio, propter quam appellatio pro-
hibetur, per ſtatutum à diffinitiua, ſeu ſen- 51
tentia in cauſa, militat, & viget in interlo-
cutoria, vt puta; quia non recipit dilatio-
nem, vel ſit periculum in mora, vel alia
ſimilis: tunc etiam ſtatuto prædicto in ſpe-
cie diſponente, appellationis prohibitio ex-
tendenda eſt ad interlocutorias, & ad to-
tam cauſam, ac ſi generaliter & abſolutè
diſpoſuiſſet, vt in ſpecie hanc declaratio-
nem & limitationem ponit Fel. *in d. cap. cau-
ſam qua colum. fi. circa fi. de reſcriptis.* ſecundùm
Benedictum de Plumbino *in l. etiam §. abſens
ff. de manumiſſis vindicta.* propter gloſſam *in
clem. 1. in verbo ſentent. de re iud.* & per Alex.
in l. 1. ad finem princ. ff. quod quiſque iuris, &
allegat Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 23. dicentem,
& latè probantem, ſtatutum Padicanum lo-
quens de ſententia, habere locum etiam in
interlocutoria ob omnimodam paritatem
rationis, quod conſilium ego non inueni in
meis; tamen doctrina & limitatio Felini
optima, & iuridica eſt, quam nota.

Secundò extende, & declara ſupradi-
ctam reſolutionem, qua diximus appellatio-
nem prohibitam per legem, ſtatutum, vel
pactum, aliáve quauis diſpoſitione cenſeri
etiam prohibitam ab incidenti, & emer-
genti, aliáve quauis interlocutoria: vt intel-
ligatur non ſolùm de ea interlocutoria ſim-
plici, & à qua aliàs non admittitur appella- 52
tio, *ex leg. ante ſententiæ tempus Cod. quorum
appell. non recipi. & ex Concil. Trident. ſeſſ. 24.
de reformatio. cap. 20. & ex eodem Concilio c. 2.
de reformatione ſeſſ.* 13. ſed etiam de ea inter-
locutoria, à qua aliàs permiſſum eſt appel-
lare, de quibus *in d. capitul. Concilij Trident.* &
latiùs per nos in cap. 1. ſuprà hac 2. p. ex ra-
tionibus, & fundamentis quæ adduximus,
ad corroborationem poſterioris partis no-
ſtræ quæſtionis, quæ omnia hîc ſupplere po-
tes, & quia eſſet aliàs inanis, & ſine dubio
ferè Doctorum, diſputatio quæſtionis. quod
etiam probatur ex Menoch. *in d. rem. 4. de
adipiſcenda poſſeſſ. num. 820. & 867.* dicen-
te, hanc doctrinam ſupradictam procedere
etiam

etiam in interlocutoria, quæ ſapit, & habet
vim diffinitiuæ ex Zuchardo *in repetitione*
l. fi. Cod. de edict. Diui Adri tol. num. 439. & ex
Bald. *in leg. vnica C. ſi de momenta. poſſ. fuerit*
appell. & Angel. *in l. fi. §. penult. ff. de appellat.*
(licèt rationes quas ipſe ibi adducit, nõ mul-
tum ſatisfaciunt) Marant. *in ſpecul. 6. p. actu 2.*
verbo & quandoque appellatur n. 312. *fol.* 505.
Ozaſcus *deciſ.* 25. *num.* 8. Eſcacia *de appellat.*
quaſt. 17. *limit.* 6. *membr.* 9. *à num.* 5. *& ſequen-*
tibus fol. 399. & eſt de mente omnium Do-
ctorum, de re hac tractantium abſque ali-
qua difficultate. Marqueſſan. *de commiſſ. 1. p.*
cap. 21. *n.* 54. poſt Rebuff. Contard. & alios.

Illis tamen Doctoribus aſſerẽtibus appel-
lari poſſe ab interlocutoria, licèt non appel-
letur à diffinitiua lata in poſſeſſorio, ſatis
reſpondetur infrà p. 3. c. 15. ad fi. verſiculo
qui autem contrarium, *&c.* quod vide.

Hoc tamen primum diſtinctionis mem-
brum, quo dicimus, vim nullam eſſe poſſe,
ſi iudex non detulerit appellationi ab inter-
locutoria, in cauſa, à cuius diffinitiua prohi-
betur quoad ſuſpenſiuum tantùm, limitan-
dum eſt. Primò, vt non procedat in interlo-
53 cutoria lata ſuper competentia, vel incom-
petentia iudicis, quia ab hoc caſu etiam in
cauſis, & iudiciis priuilegiatis appellatio-
nem vt legitimam fore admittendam, dicit
in noſtris terminis Iacob. Menoch. *de adipi-*
ſcend. poſſ. d. rem. 4. *num.* 822. ſiquidem non
cenſetur reiecta appellatio à ſimili interlo-
cutoria, quanquam regulariter ab interlo-
54 cutoria non recipiatur, vt per Angel. *conſi-*
lio 195. *Domina Guillielmina.* idem docuit
Bald. *in l. 2. num.* 13. *Cod. de Epiſcop. audi.* ex
textu *in authent. habita*, vbi gloſſ. *Cod. ne fi-*
lius pro patre & cap. ſignificantibus de officio de-
lega. & idem tradunt Decius *conſil.* 49. *col.* 2.
verſiculo tertiò facit. Guido Papæ *quaſt.* 10. Iaſ.
in leg. quod iuſſit num. 25. *de re iudicata.* Ruinus
conſilio 1. *numero* 4. *lib.* 4. Curtius Iun. *conſi-*
lio 124. *num.* 13. Minſing. *in ſuis obſeruationi-*
bus centuria 3. *obſeru.* 35. Granut. *in annotat.*
55 *ad Veſtrium lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. & ideo hæc
incompetẽtiæ exceptio quandocumque op-
poni poteſt, ſententiæ ad executionem im-
pediendam, ſiue ea procedat ex vi iudicati,
ſiue ſtatuti, vel pacti inter partes initi, tam
in actibus iudicialibus, quàm voluntariæ iu-
riſdictionis, ita vt aliter faciens cadat à cau-
ſa, ac iure ſuo priuetur, & proceſſus ſit ipſo
iure nullus, quamuis prohibeatur appella-
tio, quia non cenſetur prohibita illa, quæ
interponitur à iudice incompetente, prout
latè deducit, & ſeriatim explicat Colet. *de*
proceſſibus execut. cap. 1. p. 2. num. 7. *vſque ad*
numerum 16. *& c. 1. p. 4. num.* 54. *vſque ad*
num. 66. Gratian. *diſceptationi. forenſ. 1. tomo*
cap. 154. *num.* 9. & magis in ſpecie etiam, 56
quòd quando ſtatutum prohibet appellari,
non comprehendat appellationem ab in-
competentiæ iudicis ſententia, ſed imò eo
non obſtante, appellatio licita reputetur,
probant Federicus *conſilio* 66. *num.* 1. *incipit*
cum ſecundum. ſequitur Decius *conſ.* 49. *col. fi.*
ad medium verſ. tertiò facit. concludit etiam
Angel. *conſ.* 195. *Domina Guillielm. in fi.* Ro-
land. *conſ.* 33. *num.* 6. *lib.* 4. & ab aliquibus
fundamentis contrariis hanc excipit, & pro-
bat opinionem Gratian. *in d. diſcepta. forenſ.*
1. tomo cap. 77. *à princ.* licèt de hac limitatio-
ne dubitet poſt hæc Eſcacia *de appellat. q.* 17.
limit. 6. *membro* 7. *à n* 47. *fol.* 584.

Et quoniam iuriſdictionis defectus, ex- 57
ceptio & impedimentum cætera omnia ex-
cedit, & in generali legis prohibitione, vel
excluſione exceptionis, hæc quæ ex iuriſ-
dictione prouenit, vt magis fauorabilis, &
magis priuilegiata non cenſetur prohibita
nec dempta. Cardinal. & Immol. *in clem.* 1.
de ſequeſtratione poſſ. & fructuum, per gloſſam
ibi *verbo non obſtante.* ad idem eſt optima
gloſſa *in cap. noſtra verbo momenti de procur.*
& ſimilis gl. *in cap. exceptionem verbo condem-*
natus de exceptionibus. Barb. *in cap. iurabit co-*
lumna 3. *de prob.* Domi. *conſ.* 24. *col.* 5. Fel. *in*
cap. ea qua col. 2. de re iud. & in cap. paſtoralis
colum. 4. de exceptio. Alex. *in conſilio* 77. *n.* 8.
lib. 2. Anton. Corſet. *in ſuo ſingula. in verbo*
ſtatutum incipit ſtatuto cauetur. Bald. *in l. gene-*
raliter colum. 1. C. de Epiſcop. & Clericis Roma-
nus *conſ.* 42. *& conſilio* 115. Paul. Caſtrenſ.
conſilio 99. *lib.* 2. Hippolyt. *in ſingulari* 10. idem
in l. vlt. num. 49. *ff. de iuriſd. om. iud.* Ludouic.
Gomez *in tractatu vtriuſque ſignatura n.* 75.
Decius *conſilio* 8. *num.* 6. *& conſ.* 38. *num.* 7.
Pariſ. *conſilio* 45. *num.* 28. *lib.* 1. *conſil.* 24. *nu-*
mero 102. *lib.* 2. & copioſè Vantius *in tracta-*
tu de nullitat. ſententiar. titulo de nullitat. ex
defectu iuriſd. à princ. Couarr. *in practic. quaſt.*
cap. 25. *num.* 4. ex quibus omnibus conſtat
ſimul, tale obiectum iuriſdictionis, talis eſſe
potentiæ, vt impediat executionem trium
ſententiarum conformium, ergo multo ma-
gis impediet executionem ſententiæ pri-
mæ, quæ ſuper eo lata eſt, & per conſequens
vim fieri, & omnino reponendum fore tri-
bunal per viam violentiæ additum, decla-
rabit.

Secundò limitandum eſt, & hîc non in-
utile erit examinare illam celebrẽ frequen-
témque, & quotidianam quæſtionem; an
iudex Eccleſiaſticus vim faciat, non defe- 58
rens appellationi interpoſitæ à ſententia in-
terlocutoria, lata ſuper legitimatione per-
ſonarum, an tutor, procurator, hæres, &
ſimiles ſint legitimæ perſonæ, vel non, ſiue
ſit

ſit in iudiciis ſummariis, executiuis, & quæ
celeritatem requirunt, ſiue aliis, à quorum
principali ſententia non licet appellare, quo-
ad effectum ſuſpendendi, & omiſſa diſputa-
tione breuitatē profitentes in præſenti quæ-
ſtione affirmatiuè dicimus: vim hoc caſu
iudicem facere, quoniam ab hoc grauami-
ne, iuſta & legitima reputatur appellatio,
ſupponendo, quòd in iudiciis, quantumuis
59 ſummariis & executiuis, & extraordinariis
perſonas litigatorum legitimare neceſſe eſ-
ſe. Bald. *in leg. fi. Cod. de edicto Diui Adri. tol-
len. quæſt. 5. princ. verſ.* 8. Parlador. *lib. 2. rerum*
60 *quotidia. cap. fi.* 3. *part.* §. 1. *num.* 8. & ideo in
eis iudiciis incapacitatis exceptionem le-
gitimam eſſe, & obſtatutam, latiſſimè pro-
ſequitur *in remedio leg. fi. C. de edicto Diui Adri.*
& explicat Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem.*
61 4. *à num.* 757. pluribus Doctoribus relatis,
Pedem. *deciſ.* 1. *à num* 35. dixit, quòd in quo-
cumque iudicio, etiam ſummariſſimo, &
ſub quauis forma agitato actor, & reus de-
bent legitimè compatere *ex l. licet C. de pro-
curato.* Bart. *in extrana. ad reprimendum, in ver-
bo vel legitimè.* per text. *in l. quidam referunt ff.
de iure codicillorum.* cum aliis allegatis à Van-
tio *de nullitate ſententiar. titulo de nullit. ſen-
tentiæ ex defectu inhabilita.* Roland. à Valle
conſ. 46. *num.* 1. *&* 2. *volum* 2. & alij plures re-
lati à Pedemont. *vbi proximè.* vbi hanc re-
gulam dupliciter limitat, quem vide, de
quibus Deo dante infrà videbimus 4. p.
62 Quæ exceptio & obiectio talis eſt natu-
ræ, & cæteras exceptiones limitat, vt non
intelligántur excluſæ ab ſtatuto, quo exce-
ptiones omnes aduerſus inſtrumentum &
etiam guarentigiatum excluduntur, vt ſcri-
ptum eſt à Bartol. *in l.* 1. §. *& parui refert ff.
quod vi aut clam num.* 6. quam ſententiam
Bartoli apud omnes probatam eſſe teſtatur
Parla. *d. lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fi.* 3. *p.* §. 1.
63 *num.* 8. quapropter quandocumque oppo-
ni poteſt, & etiam poſt tres ſententias *l. licet
C. de procur.* Hippolyt. *in leg. ſi quis ff. de quæſt.
num.* 10. Maranta *de ord. iud.* 4. *p. in* 9 *d. n.* 38.
& in eadem parte d. vltim. num. 16. poſt Bald.
Alexand. & Iaſonem per eum allegatos, la-
tè proſequitur Sebaſtian. Vanti. *vbi proximè,
& in titulo an qualibet ſententia poſſit dici nul-
la. num.* 16. vbi dicit, hoc procedere etiam ſi
cauſa coram Principe ageretur. idem Pede-
mont. *vbi ſuprà num.* 36. itaque nihil mirum
vt etiam hoc in ea ſit exceptum.
64 Et in ſpecie quando iudex pronuntiat per
ſuam interlocutoriam, procuratorem legi-
timum non eſſe, vel principalem non habe-
re legitimam perſonam ſtandi in iudicio, à
ſimili interlocutoria licere appellare, lo-
quendo in remedio ſummariiſſimo *l. fi. Cod.
de edict. Diui Adri.* in quo non poteſt appel-
lare, ita limitat Iacobus Menoch. *de adipiſc.
rem.* 4. *num.* 824. *&* 825. ex doctrina Bald.
in l. 2. *ſi clericus num.* 4. *C. de Epiſcop. audientia.*
& ex Signolo *conſilio* 14. *num.* 5. dicente, ap- 65
pellari poſſe ab ea interlocutoria, qua pro-
nuntiatum fuit, aliquem eſſe, vel non eſſe
tutorem, argumento *authent. habita Cod. ne
filius pro patre*, & eam eſſe rationem Bald. &
Signol. ſentiunt, quòd ſecum executionem
trahit, nec alia diffinitiua ſperatur, ita etiam
ſolere concedi appellare ab interlocutione
lata ſuper legitimatione perſonarum, ſcri-
bunt Petrus Dueñas *in reg.* 52. *fall.* 1. & Ni-
col. Anton. Granu. *in annotatione ad Veſtrium
lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. vltra quos idem tenet
Angel. Soci. & Iaſ. *in l. arbitro columna* 1. *ff.
qui ſatiſdare cogantur.* Petrus Ferratienſis *in
praxi in forma interlocutoriæ ſuper legitimatione
perſonæ.* Ioan. de Anania *conſ.* 93. *viſo proceſſu.*
Philipp. Franc. per textum ibi *in cap. ex part.*
3. *de appellat. colum.* 2. *& in cap. cum ceſſante in
fin. de appella.* Salicetus *in leg. poſt ſententiam
colum.* 2. *verſ. ad* 4. *Cod de ſentent.* & nos di-
ximus ſuprà cap. 1. à num. 46. cum ſequen-
tibus in hac a. p.
Et ideo dixit in beneficio Curato, (in 66
quo proceditur ſummariè ſecundùm clem.
diſpendioſam de iudiciis, & non admittitur in
eius prouiſione appellatio ex Concil. Trid.
ſeſſ. 24. *de reformatione. cap.* 18. *& ſeſſ.* 7. *c.* 13.)
inquit igitur Hieronym. Gonzal. *in regul.
reſerua. titulo in annotatio. nulli. & attent. in cau-
ſis benefi. num.* 187. *&* 188. quòd hoc caſu ad-
mittitur appellatio ſi interponatur à decla-
ratione, vel non declaratione, quòd aliquis
ex oppoſitoribus ſit, vel non ſit filius patri- 67
monialis, aut aliàs perſona legitima, ex Me-
noch. *vbi proximè*, & Antonio Grauatio,
Petro Dueñas ſuprà relatis, & Bald. *in Mar-
garita decretalium verbo appellatio quæſt.* 8. qui
Gonzal. ita loquitur retento rhemate *nu-
mero* 187. vbi loquutus eſt de Parochiali &
beneficio curam animarum habēte. & ideo
in quæſtione concludo, vim facere iudicem,
non admittentem appellationem ab inter-
locutoria, ſuper legitimatione perſonæ, et-
iā in cauſis ſummariis & executiuis, & aliis,
à quorum diffinitiua non appellatur quoad
effectum ſuſpenſiuum.
Iterum & nunc alia ſe offert tollenda
difficultas, quæ ſolet oriri ex illa quæſtione;
an in his caſibus & cauſis, à quarum diffini-
tiua non licet appellare, quoad ſuſpenſi-
uum ſaltim, ſi appellatio non admittatur ab
inordinato proceſſu, vis fiat à iudice. Et no- 68
tabilis oritur difficultas, imò augetur ex re-
ſolutione principalis noſtræ quæſtionis, quā
ſurſum veram vocauimus, ac probauimus
etiam,

etiam, appellationem; ſcilicet; non admittendam ſuper incidentibus, vel emergentibus, in ſimili cauſa non appellabili. ad quam pariter, quod in præcedenti reſpondeo, vim fieri, ſcilicet, quoniam hoc caſu appellationem permiſſam eſſe, omnes fatentur, ſiquidem Zuch. *in l. fi. Cod. de edicto Diu. Adria. tol. numero* 436. affirmat, quòd licèt in iudiciis poſſeſſoriis, aliiſque ſimilibus caſibus non recipiatur appellatio, quoad cauſæ merita, & ſubſtantiam, hoc eſt, quoad ſenten-
69 tiam diffinitiuam, & finalem cauſæ deciſionem; nihilominus tamen ab inordinato proceſſu recipitur.

Idem quod Zuch. antè docuere Bald. *in cap. ex conqueſtione num. 1. de reſtitutione ſpolia.* cuius originaliter fuit doctrina hæc, vbi reputat notabile dignum, Iaſon *in l. 1. num 5. verſiculo limita 2.* qui ſingulare commendat *C. de bonorum poſſ. ſecundùm tab.* vbi Decius *num. 6. verſiculo 5. & ab ordinato.* idem Decius *in d. limi. fi. num. 47. verſiculo ſed poſſet.* Bart. *in l. 2. colum. 2. ff. de appella. recipi* idem affirmant Catelianus Cora *in ſuis memoralibus, verbo appellari non licet*, Couarr. *in practic. quæſtio. cap. 23. num 8. verſiculo cæterum licet.* Natta *conſilio 121. num. 4. lib. 1.* Ioſeph Ludouicus *deciſ. 39. num. 8.* & idem dicit Ozaſcus *deciſ. 25. num. 14.* Petrus Surd. *deciſione Mantua. 16. num 16. & 17.* Hieronym. Gonzal. *in regul. reſeruato. poſt gloſſam 9. §. 1. in annotation. contra nullita. & attenta: in cauſis benefi. num. 202. & gloſſ. 6. num. 224. & 225.* de quo articulo quia latè tractauimus infrà 4. p. cap. 11. per totum, hìc omitto.

Nec eſt ferendus Gonzalez ibi, qui, *nu-*
70 *mero 222. cum ſequenti.* hac ſumpta occaſione appellationis ab inordinato proceſſu, de quo loquuntur Doctores, ad grauamina alia voluit eam extendere, citatis aliquibus ex ſupradictis autoribus, qui omnes ſolùm loquuntur vno ore in inordinati proceſſus grauamine, ſicque in aliis ab eius doctrina cauendum eſt, cùm ſupradictis omnino repugnet. quod autem de appellatione ab incompetentia iudicis dicit, admittendus eſt ex his, quæ paulò antè diximus, quod veritas eſt, quod nota ne decipiaris. vide etiam quæ nos ſuprà cap. 1. num. 46. & ſequentibus in hac 2. p. diximus.

Ex qua reſolutione infero, vim fieri à iudice non admittente, ſeu deſerente appel-
71 lationi ab eo poſitæ, eò quòd vbi debeat procedere ſummariè contra text. *in clem. ſæpè de verborum ſignifi* & ſeruare ordinem ibi traditum, procedit ordinariè, ſeruato iuris ordine, & terminis, altera partium contradicente: quia cùm tunc id facere, nec ſic procedere valeat, argumento text. celebris *in d. clem. ſæpe.* ibi, ſi tamen in præmiſſis caſibus ſolemnis ordo iudiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obſeruetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, nec etiam irritandus.) & ponderando illa verba, (partibus non contradicentibus) quoniam ſi contradicunt, proceſſus erit irritus. Quam etiam conſiderationem exigit gloſſ. ibi *verbo ſolemnis ordo, & verbo non contradicentibus, in verbo partibus.* vbi circa hæc multa dubia proponens, reſoluit; omnino videnda ad propoſitum, quam ſequuntur ibi Cardi. Petrus Anchara. Immola, & nouiſſimè reperentes. & latè Marant. *in 4. diſp. per totam.* quapropter ab hoc grauamine appellari licere, appellationémque legitimam eſſe, rectè affirmat Marc. Anton. *in celeberrimo ſuo conſilio 121. num. 3. tomo 1.* rationem deducens *numero ſequenti*, ex doctrina, quam mox diximus, quia etiam in iudiciis ſummariis, in quibus licèt aliàs non poſſit appellari, tamen appellare permitti ab inordi-
naro proceſſu, & quòd etiam idem dicen- 72
dum eſt, iudicem in viis executiuis iudicij ordinem perturbantem, & procedere velit ordinariè; & idem ego intelligo à fortiori in caſibus econtra, quando debuiſſet ordinariè procedere, vel ſummaria, vel executiua via rem cognoſcat, vt notatur in d. gl. & dicti Doctores, bene probat Bartol. *in conſt. ad reprimendum inter tractatus eius verbo ſummariè n. 33. & ſuprà.*

Alitérque dicendum erit, quando ita vel à iure, iudice, vel à Papa procedere iubetur,
ſecundùm dict. element. ſæpè in princ. non ta- 73
men quando iudicis poteſtati hoc relinquitur, vt poſſit ſic procedere, iuxta textum *in clement. diſpendioſam de iudiciis.* & ibi dicit *verbo valeat.* gloſſ. quia tunc etiam partibus reluctantibus, poteſt ordinariè procedere, vt firmat gloſſa *verbo non contradicentibus in princ. & elem. ſæpè.* quia quidquid iudicis poteſtati relinquitur, id ſubiicitur iuris neceſſitati, *leg. non quidquid ff. de iudiciis.* & tenet Catelianus Cora *in memoralibus verbo arbiter cui data eſt poteſtas.* per Baldum *in leg. nullæ circa fi. ff de legibus.* argumento illius text. & eorum quæ tractat Innocent *in cap. nouit in 1. columna poſt princ. de iudiciis*, & ex aliis dicentes, quòd arbiter cui data eſt poteſtas procedendi ſummariè, & de plano, poteſt
nihilominus procedere ordinariè, & eius 74
proceſſus valebit, quoniam ſeruare ordinem iudiciarium, non poteſt nocere, & idem tenet Maranta *in d. 4. diſput.* quapropter cùm nullum poteſt grauamen conſiderari, appellatio inanis cenſenda eſt, nec admittenda, quia generale eſt in omnibus caſibus, in quibus aliquid committitur à lege, vel à ſuperiori,

ſuperiori, in poteſtate iudicis, & non in ne-
ceſſitate, vt quia poteſt aliquid facere, ſi
vult, non tamen tenetur, *iuxta d. l. non quid-
quid.* quia tunc ſi iudex illud non facit, non
poteſt ab eo appellari, ex quo facere non
debebat, ſecundùm Felinum *in cap. ſuper
his n. 5. de accuſatio.* Marant. *de ordine iudicio.
6 p. titulo de appell n.* 354. pro cuius appel-
lationis delatione, ſi curia adeatur, vim non
fieri, iudicique cauſam remittendam decla-
rabitur, prout etiam & nos latè probauimus
infrà 3. p. c. 13. per totum.

Aliam etiam noſtra reſolutio patitur li-
76 mitationem, vt ſcilicet in ſummariis & poſ-
ſeſſoriis, aliiſque iudiciis, à cuius diffinitiua
non admittitur ſuſpenſiua appellatio, tamen
ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt
terminum probatorium, licitam eſſe, ex
Bald. Aufrerio, Ozaſco, Veſtrio, Contard.
& aliis probauimus ſuprà cap. 1. num. 154.
hac 2. p. & ſuprà.

Vlteriùs limitatur, quando ſententia eſſet
77 lata per iniuriam, ſeu dolum, quia tunc po-
teſt appellare ab eadem interlocutoria. Bal-
dus *conſilio* 217 *verba libelli in fi. ſub num.* 9.
verſiculo concludendo lib. 2. Nicellus *de concor-
dia gloſſa concord. 6. verſiculo 9. ſub numero 26.
fol.* 191. Rebuff. *tractatu de ſentent. execut. ar-
ticulo 9. gl. 5. n. 9. verſ. fallit quando.* Marant.
*in ſpeculo p. 6. actu 2. princ. in verbo & quando-
que appella. limi. 10. num.* 315. *fol.* 506. Eſcac.
*de appellat. quaſt. 17. limit. 6. membro 7. à
numero 76. & ſequentibus. fol.* 338. Brededo
*tractatu de appellat. part. 1. tit. 11. verbo lex co-
lumna* 23. lariſſimè Cæſar Contard. *in leg.
vnic. limi. 10. numer. 1. 2. 3. & ſequentibus.* qui
num. 1. & ſub num. 2. quem ſequitur Eſcacia
num. 77. hoc ampliat in ſententia lata per
latam culpam, quæ dolo æquiparatur. quæ
nota, quia iam ſic practicaui.

78 Et ratio huius limitationis ea eſt, quia
ſententia lata per dolum iudicis, nulla eſt,
adeò vt non tranſeat in rem iudicatã, Con-
tard. *ſuprà num.* 7. & Eſcacia *num.* 78. eſt ergo
vniuerſalis, & communis limitatio ad om-
nes ſententias, merentes executionem, vt
illam omnimodo amittant, quando ſenten-
79 tia ex aliquo iuris defectu nulla eſt, vel
quando ſententia eſt euidenter iniuſta, quæ
nullæ æquiparatur, quia quod nullum eſt,
executionem non meretur. textus eſt *in l. 4.
§. condemnatum ff. de re iudic.* Bald. *in l. vni.
columna 2. num. 5. verſ. denuo quæro Cod. ſi de
moment. poſſeſſ.* Abb. *conſilio 15. in cauſa quæ
paulò poſt in princ. lib.* 2. Marant. *in ſuo ſpecu-
lo part. 6. actu 2. princ. in verbo & quandoque
oppellatur limi. 6. num* 311. *fol.* 505. Veſtrius
*in praxi lib. 7. cap. 3. verſiculo ad vbi ſub num. 6.
fol.* 195. Eſca. *vbi proximè n. 79. & ſequentibus.*

Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 25.
num.* 15. Achilles Perſonal. *tractatu de adipiſ.
poſſ. num. 334. & 347. verſiculo prateres dato
tomo 3. p. 2. fol.* 269. Ioan. Baptiſt. Pontanus
tractatu de ſpolio lib. 4. & ex Bart. mente tenet
latè Cæſar Contard. *in dict. leg. vnica limi. 9.
num. 2. Cod. ſi de moment. poſſ.* Zuch. *in l. fi. nu-
mero* 447. *C. de edicto Diui Adri.* Menoch. *de
adipiſ. poſſ. rem. 4. quaſt. 100. numer.* 850. quia
diſpoſitio generalis non trahitur ad ea, in
quibus eſt euidens iniquitas. plùrimos citat
Contard. ibi *d. limi. 9. numero 4. & 14.* & nos
dicimus latè infrà 3. part. cap. 9. per totum,
& variis etiam in locis, vbi quam plures alios
Doctores congeſſimus.

Secundo autem diſtinctionis mẽbro quæ-
ſtionis principalis propoſitæ, nempe; quan-
do ſumus in cauſis, à cuius diffinitiua ſen-
tentia appellatio prohibita eſt, quoad vtrun-
que effectum, & deuolutiuum, & ſuſpenſi-
uum ſimul, admitto libentiſſimè opinionem 80
illorum affirmantium, prohibitam appella-
tionem à diffinitiua in aliqua cauſa, prohi-
bitam non cenſeri ab interlocutoria, lata ſu-
per incidentibus, vel emergentibus articulis
in ea, etiamſi ſit quodlibet grauamen, & non
qualificatum; nempe; vt non habeat eius in-
terlocutoria vim diffinitiuæ, nec ſit præiudi-
cialis cauſæ principali; quod probo hoc ſo- 81
lido & euidenti fundamento. quoniam tunc
permittitur ab interlocutoria mera appel-
lari ante diffinitiuam: inter alias limitatio-
nes, nempe, quando grauamen per interlo-
cutoriam illatum, non poteſt reparari per
appellationẽ à diffinitiua, probatur in Con-
cilio Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. c.* 20. ibi, niſi
à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente,
vel eius grauamen per appellationem à dif-
finitiua reparari nequeat, *&c.*) text. etiam *in
l. 2. ff. de appellat. recipi. l. 13. titulo 23. part. 3.
l. 3. titulo 18. lib. 4. recopil.* Bartol. *in d. l. 2.* vbi
omnes cæteri Doctores *in leg. Cod. de Epiſco-
pal. audient.* Rebuff. *in repetit. leg. quod iuſſit.
numero 76. verſiculo 3. quando damnum, &c.*
Cardinal. Tuſcus 1. *tomo conſilio* 359. Paz
*in praxi 6. part. tomo 1. in proœmio numero 20.
cum ſequentibus.* Carrer. *in practica crimin. in
2. tractatu de indicijs & tortur. §. circa quintum
num.* 21. Marſil. *in proct. §. nunc videndum nu-
mero 2. & in §. expedita num. 70. & in l. 1. in
princ. numero* 14. Catelianus Cota *in memor.
verſiculo appellatione interpoſita nihil innoua.*
Anton. Gomez 3. *tomo variarum cap. de tortura
reorum. num.* 23. Franc. Marc. *deciſ. 60. incipit.
quan. qualiter ſit perueniendum. num.* 5. Pro-
ſperus Farinac. *in praxi crimin. quaſt. 38. nu-
mero 12. cum ſequentibus.* Bernard. Diaz *re-
gul* 39. Petrus Dueñas *reg. 52. fall. 2.* Rebuff.
ad concordata Franciæ titulo de friuolis appellat.

*in rubr. ſub gl prima iu ſi. verſ fallit quando gra-
uamen. fol. uibi* 688. Lancelot. Robert. *de
attenta. 2 p. c.* 12. *limi.* 1. *n.* 92. cum aliis exa-
ctiſſimè adductis in ſpecie ſuprà hac 2 p.
cap. 1. vbi allegaui quamplurimos Doctores
alios vltra hîc citatos à princ.

82 Ergo in caſibus, in quibus nullo modo à
diffinitiua permittitur appellare ; grauamen
illatum abſque dubio dicendum eſt irrepa-
rabile, per appellationem à diffinitiua, cùm
nulla expectetur appellatio, nec remedium
aliud, quæ ratio non conuenit : vbi tantùm
prohibetur appellatio quuad effectum ſu-
ſpenſiuum, cui nihil detrahitur, quominus
poſſit de ſua iuſtitia & iniuſtitia, ſeu graua-
minibus, ſibi factis in prima inſtantia, à iudi-
ce inferiore, pars docere coram iudice ad
quem, proſequendo ſuam appellationem,
vt omnia vel annullentur, reſcindantur, vel
reuocentur, licèt interim ſententia diffini-
tiua ad executionem trahatur; non ideo im-
peditur appellatio, & eius proſecutio. Et ſic
non poſſumus dicere tali caſu, non eſſe ap-
pellationem, qua poſſit quodlibet graua-
men reparari, quia quoad id, integra manet
83 appellandi permiſſio, ſed tantùm quoad exe-
cutionem ſententiæ, quod eſt multum di-
uerſum, & nullum inconueniens, quominus
appellatio ab ipſa interpoſita, deſinat repa-
rare præcedens grauamen, prout probant
manifeſtè Doctores ſupracitati, pro parte
negatiua huius quæſtionis principalis, vbi
quamplorimos retuli, hoc ipſum euidenter
ſentire, dum firmant, quòd vbi datur appel-
latio deuolutiua, non dici grauamen irrepa-
rabile, per appellationem à diffinitiua, vt ſe-
cus eſſe videatur, qñando quoad vtrun-
que effectum appellatio eſt prohibita. Vide
quæ diximus ſuprà à n. 39. cum ſequentibus
hoc cap.

Et hanc noſtram opinionem fert Conci-
84 lium Trid. *ſeſſ.* 13. *de reform. c.* 13. (quod hacte-
nus nunquam vidi ponderatũ, nec etiam al-
legatũ ad propoſitum.) quod poſtquam diſ-
poſuerat, vt ne in cauſis criminalibus appel-
letur ab interlocutoriis, ſequitur dicens (niſi
grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſen-
tentiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua ap-
pellari non poſſit) qui Concil. Trid. locus in-
telligendus eſt, quando nullo modo appel-
lari poteſt à diffinitiua, nec quoad ſuſpenſi-
uum, nec quoad deuolutiuum : non tamen
quando appellatio non ſuſpendit effectum
ſententiæ, & admittitur quoad deuoluti-
uum quia tunc non poteſt dici, non poſſe
appellari, ex his, quæ iam dicta ſunt.

Et quoniam Concilium Trid. dixit (vel
ab ipſa diffinitiua appellari non poſſit) & vbi
in iure, vel diſpoſitione inuenimus, appel-
lari non poſſe; intelligere debemus de vtro- 85
que effectu eſſe prohibitionem, tam deuo-
lutiuo, quàm de ſuſpenſiuo, ſimul & ſemel;
non tamen de ſuſpenſiuo tantùm, ita ele-
ganter tenet Decius *in rubr. de appella. num.* 5.
Rol. à Valle *conſilio* 77. *viſo num.* 16. *lib.* 2.
Abb. *in cap. ad reprimendum de officio ordinarij.*
quos referens ſequitur Lancelot. Robert. *de
attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 25. *numero* 29.
& idem *in eadem* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *num.* 58.
& hoc idem non obſcurè ſeutit Petrus Sur-
dus *deciſ.* 36. *num.* 21. *&* 22. *cum ſequentibus.*
qui expreſsè loquitur, quando omnino de-
negatur appellationis recurſus, vbi diſputat,
quid quando datur ad Principem ſupplica-
tio, quo caſu ab emergentibus pariter dicit
appellationem eſſe permittendam, quia ſup- 86
plicatio pendet à voluntate Principis, quod
impoſſibile reputatur, *iuxta l. apud Iulia. §. fi.
de lega.* 1. *l. quis cum maior. in prin. ff. de bonis lib.*
quem omnino vide per totam deciſionem;
ergo de appellatione omnimodo & abſolutè
prohibita intelligendum eſt Concilium. Vi-
de quod annotauimus infrà n. fi. hoc cap.

Quod Tridentinum Concilium non ſine
myſterio id decidit in criminalibus cauſis,
vt ex eo patet, in quibus quando appella-
tio prohibetur, raró aut nunquam prohibe-
tur, quoad effectum ſuſpenſiuum tantùm,
ſed quoad vtrumque ſimul, vt in duce ſedi-
tionum, notorio criminoſo, conuicto con-
feſſo, virginum raptore, & ſimilibus ſuo lo-
co infrà 3. p dicendis, & ſic de his prohibi-
tionibus intelligendum eſt.

Quo etiam ſenſu intelligendus eſt Egui-
dius Boſſius *in tractatibus varijs crimi. titulo
de appellat. num.* 10. *&* 11. vbi dicit, quòd li-
cèt vbi prohibetur appellatio à principali,
non etiam intelligitur prohibita ab acceſſo-
riis, & impenſis, ex Doctoribus ibi adductis 87
per eum. Vbi autem prohibetur appellatio
in delictis, non intelligitur prohibita ab in-
cidentibus, ſeu emergentibus, ex Bart. *in l.
arbitrio in primis verbis ff. qui ſatiſdare cogantur,*
quoniam quando in iſtis prohibetur, ſemper
ferè eſt quoad vtrumque effectum, & ſic ad 88
ea, quæ frequentiùs accidunt, iura adaptari
debent, *l. nam ad ea. de legibus.*

Quo etiam ſenſu intelligendi ſunt Ang.
conſilio 46 *incipit viſo puncto ſub n.* 7. *verſ. licet
autem & conſil.* 188. *incipit ſed nunc numera.*
Marant. *in praxi* 6. *part. titulo de appellat. nu-
mero* 355. Hieronym. Gonzal. *in regul. reſerua.
gl.* 9. §. 1. *tit. de nullit. & attent. n.* 201. dicen-
tes, ab interlocutoria ſumma cum ratione
poſſe appellari ; quando à diffinitiua pro-
hibitum eſt, rationem reddentes, quia gra- 89
uamen interlocutoriæ non ſperatur, poſſe
reparari, per appellationem à diffinitiua,
cùm

cùm ab illa non poſſit appellari. quæ tamen nullo modo conuenit ei appellationi, quæ poteſt interponi, & ſequi coram ſuperiori, licèt interim ſententia exequatur, cui appellationi nihil detrahitur quoad hunc effectum, vt poſſit reparare grauamen, & ita plures DD. intelligendi ſunt, non aliter, vt ſuprà diximus.

Quo etiam modo intelligitur quod dicunt Archidi. Ioan. Anton. & Geminian.
90 *in cap. vt inquiſitionis de hæreticis lib. 6.* dicentes, quòd licèt hæreticus non poſſit appellare à diffinitiua; poterit tamen appellare ab interlocutoria, in eadem cauſa lata, quia cùm his in caſibus appellatio prohibita ſit, quoad vtrunque effectum; nimirum ſ grauato per interlocutoriam permittatur appellatio, quia ex quo nullum habet recurſum poſt ſententiam diffinitiuam, æquitas, quam in huius quæſtionis membri reſolutione ſequutus fui, ſimul cum iuris ratione ſuadet, vt omnes cauſæ particulæ timentur, & iterum ac iterum inſpiciantur, & iuſtificentur eo modo, vt quando deueniatur ad diffinitiuam, veritas eluceſcat, &
91 nullum dubium & obſcuritatem habeat, eâque prolata, ſine ſcrupulo ad executionem, non admiſſa appellatione, queat deueniri; proquo expendo textum famoſum *in l. ne cauſas Cod. de appellat.* ibi, quoniam verendum eſt, ne lis incognito negotio dirimatur, adempta copia conquerendi, *&c.*) *iuncta l. 1. ff. à quibus appellare non licet*, & quæ norant gloſſ. & Doctores *in d. leg. ne cauſa*, ideóque prædictorum omnium Doctorum doctrina procedit; quando ſibi aliquo appellationis remedio grauato non poteſt prouideri; ſecus autem eſſet, ſi eo prouidere valuiſſet; vt bene reſpondet, & intelligit Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem. 4. numer. 817.* & præcipuè *n. 819.* quem vide

92 Et tādem hæc noſtra opinio probatur ex text. argumento *in l. 1. §. quæſitum ff. de appellat.* ibi, ſi quis fortè interloquutus fuerit, Principem ſe conſulturum; cùm poſſit poſt reſcriptum prouocare.) per quem text. & per l. 2. vbi gl. & B. *ff de appell. recipi.* & Bal. *in l. 2. C de Epiſcopa. audi.* dixit Anton. Natta *in conſ. 121. n. 4.* quod omnino dicitur grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua illud, à cuius diffinitiua non appelleretur, quia eſt prohibitum, & ita à prædicto grauamine appellari poſſe.

93 Igitur in quæſtione principali duæ ſunt regulæ conſtituendæ. Prima regula ſit, iudicem Eccleſiaſticum vim non facere, non deferentem appellationi emiſſæ ab interlocutoria, lata ſuper articulis incidentibus, vel emergentibus in cauſa, à cuius diffinitiua, ſeu negotio principali non admittitur appellatio quoad vnum effectum, ſuſpenſiuum ſcilicet. quam regulam admittas cum declarationibus ſuprapoſitis in primo diſtinctionis membro quæſtionis principalis. Secunda regula ſit, iudicem Eccleſiaſticum vim euidentem facere, ſi negauerit, recuſauerítve deferre appellationi ab interlocutoria, quouſque alio grauamine, emiſſæ in cauſæ proſecutione, à cuius diffinitiua nullo modo admittitur appellatio, nec quoad effectum ſuſpenſiuum, nec etiam quoad deuolutiuum. quæ regula colligitur ex ſecundo membro diſtinctionis præfatæ quæſtionis noſtræ. 94

Et ad complementum atque omnimodam perfectionem noſtræ reſolutionis, illud debes annotare, quòd inter noſtros, in duas itum eſt ſententias, alij vt in poſſeſſoriis de iure ciuili appellatio ſit prohibita, quoad ſuſpenſiuum effectum dumtaxat, alij verò directò contrariam opinionem tenuere, vt ſcilicet; ſit prohibita quoad vtrumque effectum, & deuolutiuum & ſuſpenſiuum ſimul, quam magna Doctorum caterua fuit amplexa, quorum nomenclaturam recenſemus infrà 3. p. c. 12. verſ. vltra quos hanc inſuper à n. 63. quam communem & magis communem eſſe quam plures affirmarunt, de quo vide ibi. qua opinione attenta nihil mirum, vt nonnulli Doctores aſſeuerañent, à ſententia interlocutoria lata in poſſeſſorio appellationem habere vtrumque effectum, ex eo moti, quia à diffinitiua prohibita extat (vt plurimi putarunt) quoad vtrumque effectum, & ſic hac opinione attenta, illi Doctores in noſtra quæſtione rectè procedunt, & loqui dicendum erit, iuxta ea quæ hactenus dicta ſunt, & quæ nos aduertimus d. c. 12. in d. 3. p. 95

CAPVT VII.

A ſententia aduerſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens, ſi appellationi emiſſæ iudex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur. & quid quando vna qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſiuè.

SVMMARIVM.

Appellationi à tota ſentētia an ſit deferendū, quæ partim prohibet, partim permittit appellare. n. 1.

Fauor & odium vbi concurrunt, diſpoſitio an cenſeatur odioſa in totum. n. 2.

Sententia, quæ partim prohibet appellationem,

partim verò permittit, continet fauorem, & odium. n. 3.

Regula negatiua & permiſsiua vbi concurrunt, qua ſit ſequenda. n. 4.

Priuilegijs duobus concurrentibus, alio permiſsiuo, alio prohibitiuo, quid attendendum. n. 5.

Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem perſona, potentior alteram vincit & perimit. n. 6.

Negatiuum potentius eſt affirmatiuo. n. 7.

Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio. num. 8.

Magis dignum trahit ad ſe minùs dignum. n. 9.

Negatiua præcepta magis efficaciùs obligant, & adſtringunt, quàm affirmatiua. n. 10.

Qualitas potentior præponderat, & prædominatur. n. 11.

Res à potentiori denominatur. n. 12.

Feudum ex gratia & pecunia, ſi gratia præponderat pecuniæ, gratioſum dicitur. n. 13.

Qualitatis virtus eſt, rei naturã immutare. n. 14.

Eamq; in diuerſam ſpecie conuertit. numer. 14. & 15.

Qualitas aduenìens enti, reponit illud in diuerſam naturam. n. 16.

Qualitas formam oſtendit. n. 17.

Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permiſsio, ſi ſimul coniunguntur, prohibitio ad ſe trahit permiſsionem. n. 18.

Hæreditas, quid eſt vniuerſum, apta comprehendere mobilia & immobilia n 19.

Tutor, an ſine decreto poſsit alienare, & repudiare hæreditatem, quæ habet mobilia & immobilia. n. 20.

Sententia eſt indiuidua. n 21.

Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere. n. 22.

Res vna non poteſt diuerſo iure cenſeri. n. 23.

Res vna non poteſt contrarios effectus operari. num. 24.

Cauſa dicitur criminalis, ſi pœna pecuniaria applicatur fiſco. n. 25.

Prohibitione appellationis & permiſsione ſimul in ſententia concurrentibus, à tota eſſe appellationem prohibitam, qui cenſeant. n. 26.

Mixtura ratione appellatio multoties permittitur à tota ſententia. n. 27. & n. 28.

Prohibitio appellationis & permiſsio ſi in ſententia concurrant, in totum eſſe deferendum, probatur. n. 28. & ſeqq.

Cap. ſuper quæſtio. §. ſi verò de officio deleg. ponderatur. ibidem, & n. 122.

Clauſula (appellatione remota) non tranſit in ſubdelegatum. n 29.

Compoſitum ex diuerſis ſpeciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius aſſumit. n. 30.

Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, illa hanc trahit. n. 31.

Pupillo, cui ſuperuenit furor, non eſt dandus curator. n. 32.

Appellationis permiſsio vti qualitas naturalis eſt cuiuſque cauſæ. n. 33.

Appellationem non eſſe permiſſam in aliquo caſu, qui aſſerit, probare tenetur. n. 34.

Fauor & odium quando ſimul concurrunt, an diſpoſitio tota iudicetur fauorabilis. n. 35.

l. 1. §. veteris ff. de acquir. poſſ. interpretatur. n. 36. & 37.

Qualitas contraria vbi concurrit, an attendatur potiùs permiſsiua. n. 38.

Et quid ſi concurrant in diuerſis ſubiectis. n. 39. & 40.

Statuto diſponente non poſſe inquiri contra aduocatum, alio autem, quòd contra militem inquiratur, ſi aliquis ſit miles & aduocatus, an delinquens patiatur inquiſitionem. numero 41.

Qualitas negatiua appellationis & permiſsiua vbi ſint complicata, eſſe in vtraque admittendam, qui teneant. n. 42.

Mixturæ ratione in cauſſa poſſeſſoria in totum admittitur appellatio. n 43.

Cauſa negatiua & permiſsiua appellationis concurrentes in ſententia, an ſit in totum deferendum, variè & confuſe loquuntur Doctores. n. 44.

Qualitas negatiua & permiſsiua appellationis concurrens circa idem inſeparabile, in totum denegatur appellatio. n 45.

Qualitatis diuerſitas affirmatiua & negatiua appellationis concurrens circa diuerſa ſententiæ, & ſeparabilia capitula, vnaquæque ſuum effectum operatur n 46.

Qualitatis diuerſitas appellationis permiſsiuæ & prohibitiuæ, quando circa idem concurrat, vt appellatio in totum admittatur, redduntur exempla. n. 47. 48. & 49.

Qualitates contrarias circa idem ſuos effectus operari, monſtruoſum eſt. n. 50.

Res vna circa ſeipſam non poteſt diuerſa iure cenſeri. n. 51.

Qualitas debilior cedit potentiori, vbi vtraque concurrit, n. 52.

Sententiæ tot, quot capitula, & quando n. 53.

Retractus an locum habeant, vbi ſimul venduntur res immobiles & mobiles. n. 54.

Condemnatus ad ſalarium & aliam rem, exequitur ſententia pro ſalario, & non ſuper re. n. 55.

Appellatio à ſententia reſpectu poſſeſsionis ex leg. fin. Cod. de edicto Diui Adri. non admittitur, reſpectu autem fructuum & intereſſe ſic. numero 56. & 57.

Doctoris dicta debent intelligi ſecundùm iura ab eo citata. n. 58.

Fructuum, damni, aut intereſſe reſpectu ſententia ſuper poſſeſſorio non ſuſpenditur per apppellationem, ſed reſpectu poſſeſſorij dumtaxat. n. 60.

Quæ

Quæ opinio communis, & verior eſt. n.61.

Appellationi à ſententia reſpectu poſſeſſionis momentaneæ minimè deſertur, licèt reſpectu fructuum ſic. n.62.

Quod extenditur etiam reſpectu fructuum futurorum, vt in exemplo. n.63.

Sententiæ tot ſunt, quot cauſæ & capitula ſeparabilia. n.64.

Stipulationes tot ſunt, quot ſpecies ſeparatæ. num.65.

Qualitas vtraque prohibitiua & permiſſiua appellationis operatur in ſuo capitulo ſententiæ diuerſo. n.66.

Sententia poteſt pro parte valere, & pro parte non, vbi ſunt plura capitula ſeparata. n.67.

Summa ex diuerſis cauſis an coacerneuntur, vt faciant ſententiam appellabilem. n.68.

Sententiæ tot ſunt, quot ſummæ ex diuerſis cauſis debitæ. n.69. vbi de exemplo.

Sententiæ tot ſunt, quot annuæ penſiones & diſtinctæ in petitione. n.70.

Statuto ſtante vt bannitus pro centum offendatur, an duæ cauſæ diuerſæ poſſint coniungi, vt faciant centum, & queat offendi. n.71.

Fructus aut intereſſe non computantur in ſorte principali, vt aſcendat ad ſummam appellabilem, & commiſſibilem per Rotam. n.72.

Summæ plures petitæ ex eadem cauſa & obligatione ſimul coaceruantur, vt aſcendant ad ſummam appellabilem n.73.

Vtile non vitiatur per inutile in rebus diuerſis. n.74.

Fauor & odium vbi concurrunt circa idem, an tota diſpoſitio iudicetur fauorabilis. n.75.

Qualitas fauorabilis, & odioſa qualitas concurrentes circa ſeparabilia, vnaquæque ſuum effectum operatur. n.76.

Diſpoſitio vna reſpiciens plures perſonas ex diuerſis capitibus fauorabilis, & odioſa, extenditur, & reſtringitur iuxta ſuum caput. n.77.

l. generaliter 5. ff. de fideiuſſoribus, interpretatur. num.78.

Illatio non fit à ſeparatis & diuerſis. n.79.

Communio diſſenſionem præſtat, & pacem turbat. num.80.

Res eadem diuerſorum reſpectu poteſt diuerſo iure cenſeri. n.81.

Contraria poſſunt ex eadem re procedere ex diuerſis reſpectibus. n.82.

Cauſa eadem interdum eſt diuerſorum effectuum diuerſis rationibus. n.83.

Reprobare poſſumus, quod approbauimus diuerſis reſpectibus. n.84.

Damnum & præmium poteſt quis conſequi ex eodem facto. n.85.

Appellationi à ſententia aduerſam qualitatem habente circa idem, non eſſe deferendum à neutra parte ſententiæ, regula conſtituitur. num.86.

Appellationi à ſententia aduerſam qualitatem habente circa diuerſa capitula, partim deferendum, & partim non, iuxta vniuſcuiuſque qualitatis naturam; regula proponitur. n.87.

Mixtura ſuper poſſeſſoria & proprietate recipit in totum appellationem. numero 88. & ſequentibus.

Cauſa proprietatis abſorbet, & ſupprimit cauſam poſſeſſionis. n.89.

Sententia denominatur à potentiori cui magis incaleſcit. n.90.

Mixtura poſſeſſionis & proprietatis in ſententia, ſiue proueniat ex natura poſſeſſorij; ſiue extrinſecus, quia permittitur agi de proprietate; appellationem permittit in totum. numero 91.

Poſſeſſionis cauſam quando abſorbeat cauſa proprietatis, remiſſiuè. ibid.

Mixtura poſſeſſorij & petitorij quatuor modis poteſt conſiderari. n.92.

Mixtura vt admittat appellationem, attenditur ſententia dumtaxat. n.93.

Mixtura quæ contingit in ſententia, tripliciter conſideratur. ibidem.

Sententia lata in poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper proprietate pro reo, an ſententia poſſeſſorij ſit exequenda. n. 94. & quid in profanis. n.95. & 96.

Sententia in beneficialibus lata ſuper poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper petitorio pro reo, ſi ſuper vtroque eſt actum, an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda n.97. & 98.

Sententia lata pro reo turbante ſuper poſſeſſorio, & pro actore ſuper petitorio; an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda. n.99. & 100.

Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis ſi concurrat circa principale & acceſſorium; attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium. n. 101.

Sententia lata ſuper principali & fructibus rei, ſi res non recipiat appellationem, nec fructus aut intereſſe. ibidem, & n.102.

Appellatio prohibita ſuper principali; intelligitur etiam prohibita ſuper acceſſorio contento in eadem ſententia. n.103.

Articulus incidens regulatur iuxta naturã principalis cauſæ. n.104.

Mixtura poſſeſſorij & petitorij recipit appellationem, quia petitorium vti maius ad ſe trahit poſſeſſorium. n.105.

Poſſeſſorium venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis, vbi ſimul tractantur. n.106.

Mixtura non operatur permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio. n.107.

Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad poſſeſſionis iuſtificationem tantùm, appellatio non ſuſpendit poſſeſſorium. num. 108.

Mixtum non dicitur poſſeſſorium, ſed merum, quando titulus deducitur ad iuſtificationem eius. n.109.

Petitorium intentare aliud eſt, aliud verò poſſeſſorium iuſtificare cum titulo, vbi cauſæ natura ita poſtulat. n.110.

Mixturæ ratio ceſſat, vbi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia. n.111.

Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab acceſſorio. n.112.

Principaliter quod agitur, ſemper attenditur, non quod ſtat acceſſoriè, & conſecutiuè. num. 113.

Liquidationis articulus veſtitur natura executiui iudicij, cui incidit. n.114.

Acceſſoria cauſa non debet mutare naturam principalis, ſed econuerſo. n.115.

Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. n.116.

De acceſſorijs idem eſt iudicium, quod de principali, etiam in ijs quæ ſunt ſtricti iuris. num. 117.

Fructuum in poſſeſſorio, quo non veniunt, vt in leg. fi. Cod. de edicto. Diui Adri. facta condemnatio, veniunt æquè principaliter, non acceſſoriè. n.118.

Fructus ſuapte natura exigunt interdicta. num. 119.

Et in ijs fructus veniunt acceſſoriè. n.120.

Fructus ſequuntur naturam iudicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſoriè ad illud. n.121.

Fructuum à condemnatione non ſuſpendit appellatio poſſeſſorium, quando in diuerſis capitulis ſunt oppoſiti. ibidem.

Cap. ſuper quæſtionum §. ſi verò de officio delegati interpretatur n.122. & ſeqq.

Permittitur appellatio, quando cum iudice, à quo non poteſt oppellari; ſimul iudicat alter, à quo appellatur. n.123.

Ab alimentorum ſententia continente exceſſiuam taxationem, an appelletur. n.124. remiſſiuè. & n.125.

Liquidum ſententiæ aut inſtrumenti guarentigiati exequitur ſuſpenſo illiquido. n.126.

Tertius, cuius exceptiones iure regio examinantur in via ordinaria; an poſſit impedire appellans executionem ſententiæ de remate latæ, non obſtantibus tertij oppoſitionibus. n. 127. 128. & 129.

Qualitatum diuerſitas concurrens circa diuerſas perſonas operatur vnaquæque iuxta ſuam naturam. n.130.

Sententiæ addictionis lata contra debitorem, executio ſuſpenditur reſpectu tertij oppoſitoris, qui ab ea appellauit. n.131.

Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis concurrens ſucceſſiuè, quæ ſit attendenda. n.132.

Exhibendi ſententia nõ recipit appellationẽ. ibid.

Subrogatum ſortitur naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. n.133.

Sententia ſubrogati in locum eius, à cuius ſententia non appellatur; an recipiat appellationem. n.134.

Stipulatio aliquid faciendum, eſt indiuidua. num.135.

Subdelegatus à delegato cum clauſula (appellatione remota) non poteſt cum eadem clauſula procedere. à n.136.

Stipulatio, nauem facere promitto, & ſi non fecero, centum, duæ ſtipulationes ſunt. n.137.

Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam diuerſa dicitur, tamen vna ab altera dependens, pura prior, conditionalis ſecunda. n.138.

Qualitate priori appoſita conditionaliter in ſententia non purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur. n.139.

Cauſa perempta qualitas ei iniuncta non ſubſiſtit. n.140.

Sententia ita concepta, (ſi non exhibeat, tot ſoluat) eſt conditio proteſtatiua, cuius defectus per appellationem manifeſtatur. n 141.

Qualitas, quæ ob defectum conditionis ſola remanet in ſententia; attenditur quoad prohibitionem, vel admiſſionem appellationis. num.142.

Natura eius alternatiui, quod ſolum remanet in diſpoſitione; attenditur. ibidem.

Petitorium abſorbens poſſeſſorium attenditur ad effectum appellandi. n.143.

Qualitates diuerſæ appoſitæ in ſententia operaturæ vna poſt alteram diuerſis temporibus, & reſpectibus attenduntur, & operantur. num.144.

Sententia, qua miſſio in poſſeſſionem ex lege fi. datur, additúrque, vt ea apprehenſa pro indiuiſo fiat partitio inter cohæredes, non dicitur mixturam continere. n.145.

Iudex non poteſt eſſe ſubrogatus, qui principaliter non poteſt eſſe. n.146.

Subrogati vt idem ſit ius, requiritur paritas rationis in vtroque. n.147.

Exhibere condemnatus, & in defectum iuretur in litem, poteſt appellare. numero 148. & 149.

Sententia an poſſit exequi pro pœna appoſita in caſu non paritionis. n.150.

Pœna corporalis commutatio ob defectum pecuniariæ, an ſit exequenda. n.151.

Pœnæ commutatio ob defectum pecuniariæ quando ſit facienda. n.152. remiſſiuè.

Qualitas quæ remanet in ſententia, exequitur qualis illa ſit, ſi ſententia ſit tranſacta in rem iudicatam. n.153.

Sententia ad centum; quæ ſi non ſoluat intra menſem, condemnet ad triremes, tranſacto termino fiet executio in pœna corporali. n.154.

Qualitatis

Qualitatis diuerſitas ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis appoſita in libello non attenditur, ſed in ſententia. num.155.
A ſententia data ſuper poſſeſſorio non appellatur, licèt actum fuerit ſimul de petitorio. num. 156.
Poſſeſſorium recuperandæ dumtaxat ſi ſit intentatum, & iudex pronuntiet ſuper l. ſi quis in tantam, licèt appellari. num. 157.
Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente indiuiſibiliter cauſſam proprietatis annexam. num.158.
Sententia lata generaliter reſtringitur ad proſequuta. num.159.
Sententia in poſſeſſorio regulatur à petitione, quando poteſt recipere petitionem iuxta formam libelli. num.160.
Qualitas ſententiæ non attenditur, quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis. num. 161.
Doctores vix tangunt quæſtionem, an ſit appellandum à ſententia continente diuerſam qualitatem generaliter, ſed ſpecialiter tantùm in vno articulo, ſcilicet, mixturæ poſſeſſorij & petitorij. num.162.

1 CVM hanc quæſtionem loco regulæ
ſcribamus, quæ omnibus ſententiarum
ſpeciebus valer conuenire: ideo nec inconueniens, nec iuutile erit, neque ordinem
perturbare videbitur, ſi eam hoc loco inſeramus, & ad partes diſputemus. Et pro negatiua: iudicem Eccleſiaſticum vim nullam
facere, ſi appellationi huiuſmodi recuſaret,
deferre in totum etiam ab ea parte, à qua
appellatio permiſſa eſt; probatur primò,
quando in aliqua diſpoſitione concurrunt
fauor, & odium, ea cenſetur ſimpliciter
2 odioſa. tenet Ioannes Andr. *in cap. vlt. ſuper gloſſ.5.quæ eſt in verbo ſimilibus*, & ibi quoque
Petrus Ancharra. Domini. Philip. Franc. *ſuper eadem gloſſ. de verb ſigni. libr.6.* Bald. *in l.1. colum. 1. verſiculo etiam nota quòd priuilegium ff. de conſti. Principum.* Nicol. Millis *in ſuo reperto. in verbo vel dicitur fauorabilis.* & iterum *in*
3 *verbo priuilegium ſi vnam.* ſed ſententia, qua
concurrunt appellationis permiſſio & prohibitio, odium & fauorem concurrere conſtat. fauorem nempe; ex parte permiſſionis,
odium verò ex parte prohibitionis, vt vulgare eſt, ergo hæc prohibitio ſimpliciter &
in totum ſequenda eſt, ac propterea in totum eſſe ſententiam inappellabilem, & per
conſequens vim nullam ſi non deferatur.
4 Secundò & pro hac eadem parte fortiter
facit. nam vbi reperiuntur duæ regulæ, vna
affirmatiua, & alia negatiua, hanc potiùs
ſequendam, & attendendam eſſe, probat
textus *in l. tutor quoque 3. in ordine §. liberti verſiculo ſed ſi patronum ſuum ff. de ſuſpectis tutoribus, iuncta l.1.§. conſequens. eodem titul.* per
quæ iura ita tradunt hanc doctrinam Iacob.
de Areti. Dinus, & Bart. *in priori lectura*, quod
etiam ſequitur Alexan. *in l. ſi conuenerit col.1.*
ff. de re iud. & vbi concurrunt duo priuilegia, 5
aliud prohibitorium, aliud permiſſiuum, illud potiùs præualere, & ſequendum eſſe *l. ſi Ruffin. vir clariſſimus.* & ibi Bald. *in princip.*
Raphaëlis Fulgo. Alexand. Franc. Areti. &
Iaſ. *Cod. de teſtam. militis.* & idem eſſe in duobus ſtatutis affirmat Socinus *conſil. 79 ſi eſſemus in terminis colum.4. verſic. confirmatur, quia hic lib.4.* Rebuff. *in repet. l. bones. §. hoc ſermone 7. limit num.6.* ergo in noſtro caſu ſimiliter dicendum eſt, prohibitionis ſententiæ,
non permiſſionis eſſe inhærendum.
Probatur tertiò, quando duæ obligatio- 6
nes, vel ſententiæ concurrunt in eadem perſona circa idem, potentior alteram vincit, &
perimit. text. eſt *in l. generaliter.* ibi, quia rei
obligatio plenior eſt. *quinta in ordine ff. de*
fideiuſſ. & mandatori. cum alijs. Sed robur ne- 7
gatiuæ viribus multo fortius eſt, & potentius, quàm robur affirmatiuæ, ſiue permiſſiuæ, vt dicunt Alberi. & Paul. de Caſtro *in l. hoc genus ff. de conditio. & demonſtratio.* Philip.
Decius *in cap. nam concupiſcentiam de conſtitutio. colum.1. in 3. nota. in 1. lectura*, quia plus 8
negat negatio, quàm affirmat affirmatio *l. quidquid adſtringendæ. l. luminum. §. vlti ff. de ſerui. vrbanor. prædi.* & quod habetur *in l. is qui ducenta §. ſed vtrùm, ff. de rebus dubiis, & l. filiusfamilias donare §. penul. ff. de dona. iuncta l. alienarum §. donationis.* & ibi gloſſ. *ff de verbo. ſignif. l.1. §. editiones.* & ibi Bald. poſt
Raine. *ff. de edendo. l. eum qui §. ſi libertus de iureiur. iuncta l. ſi iurauero ff. de iure patrona.* &
voluit gloſſ. *in cap. cum dilectus in verbo à ſuſpenſis verſic. alij dicunt, & melius.* & ibi Anton. *de conſuetudine* Bald. *in proœmio decretalium. columꝫ.4. verſicul. item potentius*, vbi &
ad hoc allegat legem *Sabinus ff. communi diuidundo.* Socinus *in l. ſerui electione colum. vlt. ff. de leg. 1.* Iaſ. *in l. ſi arrogator colum. antepenult. verſic.3. contra deciſionem.* & ibi ad idem contra. *ff de adoptionibus.* Auguſt. Bero. *in cap. 1. col. 1. de rebus Eccleſ. non alienan.* ergo pars negatiua & prohibitiua, in ſententia vt fortior
atque potentior, in totum debet opprimere,
& confundere partem permiſſiuam & affirmantem appellationis.
Quartò & huic parti proderit, quia ma- 9
gis dignum trahit ad ſe minùs dignum. text.
in cap. per tuas. e. contingit de arbi. cap.2. de conſecratione Eccleſ. vel alta. Gonzal. *in Regul. de reſer. gloſſ.18. numer.9.* iuxta ea quæ adducit
Couar. *in practi. quæſt. cap.36. num.5. verſiculo*

10 *tertiò opportunè quæritur*, ſed præcepta nega-
tiua magis digoiora ſunt affirmatiuis, cùm
potentiùs & efficaciùs obligent, & magis
præcisè adſtringant, quàm præcepta affirma-
tiua, vt tenet Archidiac. *in c. ſi peccauerit 2. q.*
1. quem ſequitur Panotmitan. *in cap. nouit co-*
lumn. 12. verſ. ſecundò quæritur an quilibet, de
iudiciis, & quod ſcribit Raphaëlis Fulgo. *in l.*
iuriſgentium §. ſed ſi fraudandi per gl. ibi. ff. de
pactis, & quod notatur *in cap. vt circa de ele-*
ctione in 6. & per Bartol. *in l. ſi pluribus ff. de*
lega. 2. & eſt text. *in l ſi ſeruit. ff. de ſeruitut. vr-*
banorum prædiorum.

11 Quibus accedit, quòd qualitas maior &
potentior præponderat, & dominatur, vt la-
tè per Hieron. Gonzalez *vbi ſuprà numer. 15.*
cum ſeqq. & maior pars prædominans magis
attenditur *l. quæritur ff. de ſtatu hominum*, ar-
gumento l. *quod maior ff. ad municipalem l. ſed*
& ſi rem §. 1. l. quidquid §. fin. ff. de acquirendo
12 *rerum domi.* & quia res diuerſæ qualitatis
ſemper à potentiori denominatur, text. *in*
d l. quæritur. Iaſ. *in l. 1. in princip. num. 21. ff de*
verborum obliga. Roland à Valle *conſil. 23. ex*
numer. 26. volum. 1. vbi ex Bald. & aliis dicit:
13 quòd feudum conceſſum ex gratia & pecu-
nia, ſi gratia præponderat pecuniæ ſolutæ,
dicitur gratia, & beneficium, qui alia ad pro-
poſitum trahit, ergo ſententia debet præ-
nominari à prohibitione, vt potentiori, &
eam omnino inappellabilem, & prohibiti-
uam reddere, maximè cùm hæc ſit virtus
14 qualitatis cuiuſuis, quæ ſi adiecta ſit rei, imi-
tatur eius naturam, *cap. debitores cap. cùm con-*
tingat. de iureiuran l. quamuis C. de pactis. Ro-
ta *deciſ. 32. num. 8. de præben. in antiq.* Afflict.
deciſ. 112. numer. 5 & deciſ. 248. num 8. poſt
plures quos allegat Alexan. *conſil. 19. num. 2.*
libr. 1. Brunus *conſil. 112. ſub numer. 6.* Ruin.
conſil. 20. numer. 7. lib. 1. eámque in diuerſam
ſpeciem reponit *l. ius ciuile ff. de iuſtit. & iu-*
15 *re.* vbi habetur, quòd ſi ius poſitiuum addit
iuri naturali, facit illud deſinere ius natura-
le, & eſſe ius poſitiuum, & ciuile, *l. 1. §. ſi*
quis ſimpliciter verſiculo cum additur ff de verb.
oblig. vbi notat Iaſ. *num 4.* Bald. *conſil. 328.*
num. 8. libr. 1. l. quæſtionum. §. illud ff. de legat.
3. l. 1. ff. de donatio. Abb. *in cap conſuluit num. 2.*
de Iudæis. Andr. Barb. *in tractatu de præſtantia*
Cardin. parte 1. quæſt. 1. numer. 12. cum ſequent.
Natta *conſil. 139. num. 6.* Aimon Cra. *conſil.*
24. num. 54. Gozadi. *conſil. 84 num. 12.* Gon-
zalez *in regul. de menſis, & alterna. gloſſ. 9.*
16 *numer. 8. cum ſequenti.* Pariter qualitas adue-
niens enti, reponit illud in diuerſam natu-
ram. *cap. ſtatutum de elect. in 6* Bart. Iaſ. & cæ-
teri *in d. l. ius autem ciuile de iuſtitia & iure.*
Meno. *de arbit. lib. 1. quæſt. 11. numer. 13. cum*
ſequentib. qualitatem namque dicimus, quæ
formam oſtendit; vt bonitas vitium, *&c.*
quas qualitates eſſe diximus *l. certum*, vbi 17
gloſſ. & Doctores *ff ſi certum petat. & in l. ſti-*
pula. cum l. ſequenti. de verbor. obligat. & haoc
qualitatem, naturam noſtri aliquando ap-
pellant, Bald. *in l. etiam Cod. de executione rei*
iudi. ex quibus omnibus ſatis probatum eſt,
appellationi à ſententia ſeu cauſis, diuerſam
qualitatem habentibus, alia quæ prohibet,
altera quæ permittit appellationem, vim
non fieri poſſe, ſi iudex Eccleſiaſticus nullo
modo deferat.

Et quintò probatur, quia prohibitio alie- 18
nationis in immobilibus, & permiſſio in
mobilibus, cùm ſimul permiſcērent io vnum,
prohibitio trahit ad ſe permiſſionem, & om-
nia cenſentur prohibita, vt tenet Cornel.
conſil. 236. diligenter, colum. penult. verſiculo nec
etiam obſtat, iunctis præcedentibus libro 4. qua-
propter cùm tutori prohibitum ſit, alienare 19
bona immobilia ſine decreto, & permiſſum
mobilia *C. de prædi. mi. per totum, & ff. de rebus*
eorum. & pupillo deferatur hæreditas: quæ 20
eſt quædam vniuerſitas apta comprehende-
re mobilia & immobilia: non poteſt ſine de-
creto repudiare, & requiritur eadem ſolem-
nitas ex natura propriæ aptitudinis, vt ad
verbum ſcribit Bald. *in l. bonorum, in 3. q. Cod.*
qui admitti. ex Bartol. *in l. tutor ff. de bonorum*
poſſ. de quo etiam per Cornel. *ſuprà aliàs re-*
lat. conſil. 11 hic libr. 3. ergo prohibitio omni-
no alterat naturam permiſſionis ſi in vnum
concurrant.

Quæ pars fortior & euidentior redditur, 21
maximè cùm ipſa ſententia nō queat diuidi,
ad hoc vt pro parte admittatur appellatio,
& partim reiiciatur, quia ſentētia eſt indiui-
dua ſecundùm Bart. *in l. 1. circa medium C. ſi*
in communi eadémque cauſa in integr. reſtit. &
in l. 1. ſi vnus ex pluribus appellat. idem *in l. 1.*
C. ſi aduerſus rem iudi. in prima columu. & Ber-
tachi. *in reperto. verbo ſententia prima, num* 10.
& ideo dici ſolet, ſententiam non poſſe pro
parte valere, & pro parte non valere, text.
expreſſus *in l. in hoc iudicio*, ibi, quia non po- 22
teſt ex vno eodémque iudicio, res iudicata
in parte valere, in parte non valere, *ff. fami-*
liæ erciſcunda. & faciunt quæ adducit Tira-
quel. *de vtroque retract. ad fi. num. 142.*

Probatur deinde, quia vna & eadem res 23
non poteſt diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui*
ædes ff. de vſucapio. l. 1. verſiculo nec ratio pati-
tur ff. de rerum permutatione l. pater §. ſi ſeruus
ff. de caſtrenſi peculio. cap. cognoſcimus in fin. 12.
quæſt. 2. de electione l. iam hoc iure ff. de vulgari
& pupi. l. Titia ff. de conditio. & demonſtr. &
multo minùs poterit duplici, & contrario 24
iure cenſeri: quia vnum & idem non queit
contrarios effectus operari *l. ius noſtrum ff. de*
regul.

regul. iuris l. 1. §. 1. *C. de lati. lib tol. cap. ſi quis cum*
in ægritudine 58. *diſtinct. cap.* 2. *verſic ſed adhuc.*
& ibi gloſſ. *verbo incomparabilia de Baptiſmo.*
ſed ab vna eadémque ſententia admittere
appellationem, & reiicere, contrarium eſt,
ergo minimè admittendum.

25 Et hanc partem ſequi videtur Papien.
in forma libelli quo agit de turba. poſſeſſ. colum. 2.
& Alex. *in conſil.* 82. *column.* 1. *ad fi.* quos re-
fert Egui. Boſ. *in tract. variis crimi. tit. de ap-
pellat. num.* 8. *cum ſeqq.* vbi dicit, quòd ſtan-
te ſtatuto prohibente appellationem in cau-
ſis criminalibus, (ſuppoſita tamẽ vera atque
26 vulgari doctrina, de qua per Doctores paſ-
ſim: cauſſam, cui imponitur pœna pecunia-
ria applicata fiſco, dici criminalem, non ci-
uilem) ideo ſi in ſententia, quis ad pecu-
niam condemnetur, partim parti applicata
litiganti, partim vero fiſco, tunc in totum
(affirmat Boſſius *vbi proximè*) appellatio-
nem prohibitam eſſe, ex eo, quia magis po-
tens trahit ad ſe minùs potens *ex d. l. cùm
quæritur de ſtatu hominum*, quos in noſtris ter-
minis loqui patet, & idem probant Alexan.
conſ. 123. *numer.* 2. *volum.* 5. Bald. *conſil.* 141.
verſic. illud & in omnibus lib. 1. Franch. *in cap.
ſi duobus num.* 7. *de appellatio.* Capicius *deciſ.*
34. *verſ. iudex.* Miſcel. *deciſ.* 14. *& deciſ.* 17.
Veral. *deciſ.* 131. *p* 2. Marqueſſa. *de commiſ-*
27 *ſio p.* 1. *cap.* 21. *num.* 65. *fol.* 239. qui dicunt,
quòd ſi ab vno capitulo denegetur appella-
tio, tamen extante vnione & connexitate
alterius, multoties permittitur appellatio
ab vtroque ratione mixturæ, de quo infe-
riùs à n. 88. cum ſeqq.

Contrariam tamen opinionem, imò ap-
pellationi à ſententia diuerſam qualitatem
habente, appellationis prohibitiuam & per-
miſſiuam, penitus & in totum deferendum
eſſe non minus fortia, ingentia, & indiſſolu-
bilia fundamenta vrgent. pro qua & primò
expendo text. *in c. ſuper quæſtionum §. ſi verò
duo ſunt. de off. & poteſtate iudicis deleg.* vbi
28 dicitur, quòd ſi duo ſunt à Principe iudices
delegati cum clauſula (appellatione remo-
ta) & vnus impeditus alteri ſubdeleget cau-
ſam (nam cùm generaliter in ſubdelegatum
non trãſferatur d. clauſula (appellatione re-
mota) *vt ex §. nos autem eiuſdem c. ſuper quæ-*
29 *ſtionum.*) pariter inquit text non poſſe hunc
iudicem ſubdelegatum, & delegatũ à Prin-
cipe appellatione poſtpoſita procedere, licèt
aliàs vt delegatus potuiſſet, ibi, quia quod
poteſt ex ſola iuriſdictione ſibi à Principe
delegata, non poteſt cum iuriſdictione ſibi
à condelegato commiſſa.) & ibi ſuprà, ille
nec poteſt, nec debet appellatione remota
procedere, *&c.*) Ex quo euidenter probatur,
quòd quando in eodem ſubiecto concurrit
prohibitio & permiſſio, hæc in totum illi
præfertur, & attenditur, ex quo text. dicit
Ab. Panormit *ibi num.* 4. quòd compoſitum 30
ex diuerſis ſpeciebus non habens per ſe cer-
tam naturam, ſeu determinationem, quan-
doque recipit naturã vnius, quandoque al-
terius ex ſpeciebus, ex quibus componitur.
ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt, qua-
litatem illam appellationis permiſſoriam, in
totum eſſe attendendam.

Secundò facit, quia quoties diuerſitas 31
qualitatum concurrit in eodem ſubiecto,
potiùs naturalis trahit ad ſe accidentalem,
& in ſuam naturam conuertit eam, vt in pu-
pillo, cui ſuperuenit furor, non eſt ei dan-
dus curator iuxta titulum *ff. & Cod. de cura-
tore furioſo*, ſed ſolùm tutor, qui vtrique qua- 32
litati deſeruiat ex text. *in l. qui habebat ff. de
tutelis.* ſed appellationis permiſſio eſt qua- 33
litas naturalis, in quacumque ſententia, à
qua in dubio regulariter appellatur *l. & in
maioribus.* vbi Doctores *Cod. de appellat. & not.
in l. à ſententia ff. de appellat.* & imò inducta à
iure naturali, quatenus eſt defenſio, vt pro-
bat text. *in cap. cùm ſpeciali §. porrò de appellat.
cap. omnis oppreſſus* 2. *quæſt.* 6. *cap ſuggeſtum de
appella. l.* 1. *ff. de appella. iunctis cum l. vt vim ff.
de iuſtit. & iure, & cap. paſtoralis de re iud.* eius
tamen prohibitio eſt accidentalis, alicuius 34
particularis rationis motu, quam qui aſſe-
uerat in aliquo caſu non creditur: ſed tene-
tur probare, quia habet regulam permiſſi-
uam & genericam contra textum, iuxta gl.
in l. qui reſtituere ff. de rei vindic. Fran. *in rubri-
ca de appella colum.* 4. *verſiculo* 3. *præmitte.* Soci-
nus *conſ.* 39. *lib.* 4. & quos allegat Lancelot.
de attenta. 2. *part cap.* 12. *ampli.* 5 *numer* 9. *& ſe-
quenti*, & nos ſuperiùs latiùs diximus, ergo
naturalis, hoc eſt, permiſſiua qualitas in
ſuam naturam qualitatem prohibitiuam de-
bet transferre, & ad ſe trahere.

Tertiò hæc pars probatur, quando in ali- 35
qua diſpoſitione cõcurrunt fauor & odium,
ea diſpoſitio ſimpliciter cenſetur fauorabi-
lis, tradit Bald *in l.* 2. *Cod quis non poſſ. ad liber.
peruenire.* Petrus de Anchara. *conſ.* 37. Con-
tra Ioannem poſt medium, per multa ibi al-
legata, & iterum *conſ.* 215. *ſcripſit Papa colum.*
2. *verſiculo in contrarium*, & faciunt quæ ad-
ducit Tiraquel. *de retract. lignag. in præfatione
numer.* 56. Panormit. *in cap. in literis num.* 34.
de reſtitutione ſpolia. vbi allegat text. *in l.* 2. *C.
de in ius vocando*, & dicit, quòd in dubiis via
æquior eſt eligenda, *ex l. placuit Cod. de iudi-
ciys regula odia reſtringi, de regulis iuris in* 6.
quæ adducit circa illam quæſtionem, de
duobus fratribus habentibus domum com-
munem, an propter delictum vnius venit
domus ea deſtruenda, vbi multa vide circa
eam,

eam,& in apoſtillis ad ipſum ibi:ergo quando appellationis prohibitio, & permiſſio in eadem ſententia concurrunt,hæc vt fauorabilis,non illa,vt odioſa attendenda eſt.

36 Quartò fortiter vrget text. difficilis *in l. 1.§.veteres ff.de acquir. vel amitten. poſſ.ff.* vbi dicitur, quod per ſeruum hæreditarium acquirere quod ſit eiuſdem hæreditatis, nec quoad poſſeſſionem, nec quoad proprietatem poſſit, licèt per non hæreditarium poſſit quis ea acquirere. *l. qui abſenti §.fin.ff eo-*
37 *dem titul.* ſed legatus non tamen hæreditarius ſic, quando autem partim eſt hæreditarius ſeruus, & partim non, quia erat communis teſtatoris, puta; & hæredis, vel quia erat partim hæreditarius, & partim eidem hæredi legatus, tunc inquit text. (ſi ex parte hæredi inſtitutus ſeruus legatus ſit propter partem,quam ex cauſa legati habet,acquiret fundi hæreditarij poſſeſſionem, & idem dicendum eſt, ſi ſeruum communem iuſſero, adire hæreditatem, quia propter meam partem acquiro) vbi gloſſ. *verbo acquiro,* dicit totam hæreditatem ex quo text. *ibi num.*4. Iaſ. *num.*4 *verſiculo* 3. *in verſiculo ſi ex parte.* & Socinus *colum.*2.*verſiculo* 3. *not.in*
38 *verſiculo vt ſi plures.* illam deducunt regulam, quòd vbi concurrunt in eodem ſubiecto vtraque qualitas, potiùs attenditur permiſſiua quàm prohibitiua. vltra quos facit etiam illud Geminia. *in cap. ſtatutum §. cùm verò per gloſſ. ibi in verſiculo eiuſdem ciuitatis, de reſcript. in* 6. dicentis, quòd vbi in perſona vnius reſultat diſpoſitio affirmatiua, & reſpectu alterius prohibitiua,attendenda eſt diſpoſitio affirmatiua,quoad verificationem diſpoſitionis principalis, & idem dicendum
39 eſſe, ſi hæ qualitates concurrant in diuerſis ſubiectis, vt per text. *in l.ſi is qui duos de libertatione legata.* notat Iaſ. *vbi proximè,* rationem reddens; quia qualitas permiſſiua tollit obſtaculum prohibitionis per gloſſam ibi. & quod in ſimili dicit Bartol. *in l. ſi quis in graui § fin. ff.ad Senatuſconſul. Silania. & lege* 3.*§.ſi quis palàm de iure fiſci.*

Cui Bart. aſſerenti *in l.*3. *in princip.* per illum text. *ff.de ſuſpectis tutoribus,* quòd quando ſunt duæ regulæ alia permiſſiua,alia prohibitiua,potiùs attenditur prohibitiua;quod
40 ſic ipſe probat,Regula eſt,quòd quilibet poteſt accuſare tutorem de ſuſpecto *l.* 1. *§. conſequens eodem titulo,* & alia eſt, quòd libertus non poteſt accuſare patronum *l. qui accuſare ff. de accuſat.* & hæ ſimul tutoris & patroni concurrentes in eodem ſubiecto, prohibitiua præualet, vt ibi per eundem Bart.quem pro contraria parte retulimus. cui igitur Iaſ. *in d.§.veteres,* reſpondet dicens,ſemper eum reprehendiſſe, nam ibi ideo id accidit, ex alio capite, ſcilicet: quia iſtud de liberto eſt ſpeciale;alia verò regula eſt generalis,& generi per ſpeciem derogatur *l. vxorem §. feliciſſimo de legatis* 3. *cap quamuis tibi, & cap. dudum circa medium de prebend. in* 6. quibus etiam iunge,quod ſcribit Bald.*in l.ſi quis decurio in vlti. colum.* per illum text. *Cod.ad leg. Corneli. de falſis*, quem ſequuntur Petrus de Anchara. *in comment. cap. canonum ſtatuta, de conſtit. in verſiculo quæro de ſtatuto, quo cauetur quod contra decretum.* Alexand. *in* 100.*conſ.*3. *vol.incipit,ex inſpectione autem dictorum ſtatutorum, ad fin.* affirmantes, quòd ſi ſtatutum 41
diſponat, quòd contra aduocatum non poſſit inquiri, quæ eſt regula prohibitiua, aliud ſtatutum diſponat, quòd contra militem poſſit inquiri, ſi aliquis fortè ſit aduocatus, & miles, ſi deliquerit, poterit aduerſus eum inquiri, tanquam contra militem ſolum, & ſic regula affirmatiua ſequatur,& præualeat. Baldum etiam, & ſequaces comitatur Iaſ. *in d.§.veteres d.l.*1 *ff.de acquir poſſ.num.*7. *verſiculo limita ex eo quod notabiliter decidit Bald.* Rebuf. *in repetitio.l.boues § hoc ſermone limi* 7. *numer.*7. vocat notabilem text. *in d.l.*1.*§.veteres,*ad prædictorum doctrinam,inter quam & contrariam videtur eſſe in differenti: ergo eodem modo in caſu præſentis quæſtionis affirmandum eſt, regulam affirmatiuam perimere negatiuam,& prohibitiuam.

Hanc partem, & opinionem non deſunt 42
auctores, qui eam in terminis noſtræ quæſtionis ſequantur, & apprehendant, ſiquidem Bald. *conſ.*141.*incipit præmiſſis colum.vlt. verſiculo illud etiam non omitto lib.*1. affirmat, quòd vbi duæ cauſæ complicatæ ſunt, & vna admittit appellationem, altera non,eſſe in vtraque admittendam,& idem etiam ſentit ipſe Bald. *conſil.*153. *incipit nouum dubium libr.* 1. per quem dicit Meno. *de recuper. poſſ. rem.* 9. *numer.*321. quòd ſic appellatur à ſententia in poſſeſſorio,quando vnà ſimul cum poſſeſſionis cauſa lata eſt ſententia ſuper reſtitutione fructuum,allegans ad hoc Bartol. *in l.creditor § iuſſus ff. de appellat.* & Bald *in l. vnica Cod. ſi de moment. poſſeſſ.fuerit appella.* & alios qui id non probant, vt protinus citabuntur.

Pro qua etiam facit, quod communiter tenent Doctores, quòd cùm à poſſeſſorio non appellatur, *ex l. vnica Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appellat.* à proprietate ſic, vt eſt 43
vulgare. at quando iudicium poſſeſſorium cōtinet admixtam cauſam proprietatis *iuxta l. ſi quis in tantam Cod. vnde vi.* quo caſu concurrit regula prohibitiua & affirmatiua, tamen hæc attenditur & præ ponderat,adeò, vt etiam à poſſeſſorio appellatur, ita tenet gloſſ.*in d.l.vnica in gloſſ.*2. & ibi Bart. Cynus, Butrius,

Buttius, Alberi. & communiter Doctores
Anton. Gomez *in l.45. Tauri num.194.verſi-
culo quod tamen notabiliter limita* & alibi paſ-
ſim per Doctores, gloſſ. *in d. l. ſi quis in tan-
tam*, quam communem teſtatur Ripa *in cap.
ſæpe colum.vlt.verſiculo ſecunda fuit opinio.* Bal.
*conſ.141.præmiſſis verbis eiuſdem ſtatuti,colum.
vlt.verſiculo,& ad prædicta facit,lib.1.* & idem
ſentire videtur Federi. de Senis *conſ.76. Do-
mino auditori in fin.* clatè Decius *conſil.28.
num.2 verſiculo hoc in ſimili probatur.* Angel.
in l.incerti Cod.de interdictis. Socin.*in tractatu
fallentia.regula 24.fallen.10.*Betoius *in rubric.
de indicijs numer. 51. verſ. hinc etiam videmus.*
Menoch. *de recupe.poſſeſſ.rem.9.num.316. cum
ſequentibus.* & alibi paſſim. Cota *in memora-
libus verbo mixtum.* Benintend. *deciſ.79.* Po-
lido. Ripa *in tract. de noctur.temp.c.4.num.96.
& 97.& ſeqq.*

44 In tanta Doctorum, opinionum, funda-
mentorum, & authoritatum varietate,quod
vt ipſimet cognoſcunt,adeò inttricatè in hoc
fuiſſe loquutos articulo,vt vix quid certum
ſit, & iuridicum,deducatur, quid dicẽdum?
ego ſubſiſto: etenim vtriuſque partis argu-
menta multum ancipitem, & dubiam ad-
modum reddunt quæſtionem propoſitam,
quæ ex difficilioribus eſt, quæ in iure po-
reſt reperiri. cui noſtra diligentia ex mente
omnium, non contemnendam adaptat iu-
ridicam diſtinctionem,per modum duplicis
regulæ cum ſuis declarationibus, ſeu limi-
tationibus; quas totam hanc materiam ex-
45 ponere apparebit. enimuerò aut diuerſitas
qualitatum prohibitiuæ & permiſſiuæ con-
currit circa vnum,& idem,vnam,& eandem
cauſam inſeparabilem, & indiuiſibilem, &
tunc primam partem, & opinionem proce-
dere,obtinere,& habere locum,vt in totum
iudex Eccleſiaſticus queat, appellationi de-
lationem negare,nullamque vim faciet om-
nino, ſed iterum ipſi cauſam fore remitten-
46 dam: aut verò diuerſitas qualitatum affir-
matiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plu-
res cauſas,res diuerſas & ſeparabiles, ſeu di-
uerſa & ſeparabilia capitula, & tunc dicen-
dum verè puto; quòd vnaquæque qualitas
in ſua cauſa, vel re iuxta ſuæ naturæ effe-
ctum operetur. ita vt qualitas negatiua im-
pediens appellationem, iuſtificet ſententiæ
executionem, in illa cauſa tantùm ſeu capi-
tulo,circa quod diſponit. qualitas autem af-
firmatiua circa ſuam cauſam, & capitulum
ſententiæ diſponens, in illo tantùm admit-
tendam eſſe appellationem,cui ſi non defe-
ratur, vim fieri monſtrat, de quo diſtinctio-
nis membro tractatur à numer. 53. cum ſe-
quentibus.

47 De primo diſtinctionis membro, ad cla-
ritatem exempla, & rationem reddamus:
tunc enim dicetur qualitatum diuerſitatem
concurrere circa idem, atque eandem cau-
ſam, quando ſcilicet, per aliquod ſtatutum
prohibetur, vt in cauſis criminalibus non
appelletur, per aliud autem, vt in ciuilibus
appellare liceat, condemnatur quis ad cen-
tum partim fiſco, partim parti applicata,tũc
in tota centum appellationem prohibitam
cenſeri; quia tota eſt vna, & eadem cauſa,
ex doctrina, quæ ita intellecta vera eſt, Pa-
pienſ.*in forma libelli, quo agitur de turba.poſſeſſ.
colum.2.* Alexand. *conſil.82.colum.1,ad finem.*
non ex rationibus quibus ipſi mouentur,ſed
ex relatis per nos in prima huius quæſtionis
patte,& mox conſignandis,quas ſi excogita-
ret Eguid. Boſſ. *in d. tractat. varijs de crimin.
titul.de appella.poſt num.8*.vix contra illos re- 48
ſoluiſſet. Aliud ad idem exemplum ſit, vbi
per vnum ſtatutum prohibetur aduocato
appellatio, & per aliud ſtatutum militi per-
mittatur, & aliquis ſit miles & aduocatus,
tunc prohibitiua in totum attenditur, non
affirmatiua qualitas,quia diuerſitas ipſarum
concurrit circa vnum,& idem.Contra Bart.
qui in ſimili circa inquiſitionem contrarium
firmat, Bald. dixit *in l.ſi quis decurio. vlti. co-
lum. Cod. ad leg. Cornel. de falſis*, quem ſequi-
tur Alexan.*in conſil.100.3.vel.incipit ex inſpe-
ctu autem dictorum ſtatutorum ad finem.* quos
ſuprà citauimus in poſteriori parte quæſtio-
nis ad fin. Et vt exemplis res fiat manifeſta, 49
aliud pono, quod ſi in aliquo ſtatuto cleri-
cus permittatur appellare,laicus verò prohi-
beatur, & vterque rem habeat communem,
pro qua conueniuntur, & condemnantur,
prohibitio attenditur in totum, quia vna, &
eadem eſt cauſa, & res, ſuper qua ſola di-
uerſitas qualitatum concurrit, vel quando
prohibetur appellare in actionibus perſona-
libus,& permittatur in realibus,& quis vtra-
que agat ad rem petendam; quia tunc ea-
dem ratione id cogimur dicendum.hæc do-
ctrina poteſt exemplificari, in alio caſu per
nos adducto infrà 3.p.cap.1.per totum, & in
alio,de quo in d. 3.part.cap.2.

Alia plura ſunt exempla,quibus potuiſſe-
mus verificare noſtram doctrinam, qua af-
firmamus, quando diuerſitas qualitatum af-
firmatiuæ & prohibitiuæ concurrit circa
vnum, & idem inſeparabile, & indiuiſibile,
vnam, & eandem cauſam ſeu capitulum
ſententiæ, prohibitiuam attendi, quia cùm
tunc illo caſu ſententia ſit indiuidua, ex his
quæ ſuprà ex Battol. & Bertachi. diximus
(non tamen quando plures ſunt res diuerſæ 50
in ſententia, & ſeparabilia capitula eius, vt
mox monſtrabo) tunc, cùm neceſſarium ſit,
vt vna ſola qualitas earumdem tantùm ope-
retur,

retur, & effectum ſuum ſortiatur: quia am-
bæ non poſſunt, quia eſſet monſtruoſum, vt
vnum, & idem circa ſeipſum diuerſum, ſeu
adhuc contrarium operetur, contra text. *in*
l. ius noſtrum ff. de regul. iuris l. 1. §. 1. C. de lati.
liber. cap ſi quis cum in ægritudine 58. diſt. cap. 2.
verſiculo ſed adhuc. & ibi gloſſ. *verbo incompaſ-*
51 *ſibilia de baptiſmo.* & quia vna, & eadem res
non debet circa ſeipſam diuerſo iure cen-
ſeri *l. eum qui ædes ff. de vſucapio. l. 1. verſiculo*
nec ratio patitur. ff. de rerum permutatione l. pa-
ter §. ſi ſeruus ff. de caſtrenſi peculio. cum aliis
ſuprà, quas ante fin. prioris partis quæſtionis
adduximus: tunc neceſſarium eſt, vt debi-
lior qualitas cedat potentiori, iuxta text. *in*
l. generaliter 5. in ordine ff. de fideiuſſor. & man-
52 *dato.* prout eſt negatiua, cuius robur magis
fortius multóque potentius ſit affirmatiuæ
ſeu permiſſiuæ robore, iuxta ea quæ ſuprà
dixi ex Alberico, & Paulo Caſtrenſi *in l. hoc*
genus ff. de conditio. & demonſtratio. Philippo
Decio *in cap. nam concupiſcentiam, de conſtitu-*
tio. colum. 1. in 3. notab. præcipuè in 3. & 4. fun-
damento prioris partis noſtræ quæſtionis, &
in cæteris omnibus, quæ locum habent, &
procedunt in caſu, de quo loquimur, ad
quem Doctores, & doctrinæ relatæ redu-
cendæ ſunt.

Secundo autem diſtinctionis membro,
nempe, quando diuerſitas qualitatum affir-
matiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plu-
res cauſas, & res ſeparabiles, & diuerſas, ſeu
ſeparabilia ſententiæ capitula: vt tunc vna-
quæque qualitas in ſua re, vel cauſa iuxta
ſuam naturam effectum operetur, ita vt af-
firmatiua in eo quod diſponit, id tantùm fa-
ciat appellabile, prohibitiua verò in ſuo pro-
hibito locum habeat tantùm, vt eſt de men-
te Doctorum, quos citat Menoch. *de recip.*
rem. 9. numer. 327. qui cum Decio *conſ. 344.*
n. 3. verſic. tertius caſus. dixit *l. Cameliam Pia*
ff. de iure patro. & cætera iura, quæ ſuprà ci-
53 taui probantia, ſententiam eſſe diuiduam, &
tot eſſe ſententias, quot eius capita; dicit; in-
telligi, & loqui, cùm plura ſimul per copu-
lam in ſententia ponuntur, quæ re ipſa ſepa-
rationem oſtendunt.

54 Facit quod in ſimili dicit Tiraquel. citan-
dus, quòd quando concurrũt mobilia, & im-
mobilia in hæreditate vendita, cùm detur
in illis retractus permiſſio, in iſtis retractus
prohibitio, vtraque qualitas tũc ſuo iure cẽ-
ſetur, vt retractus pro immobilibus permit-
tatur, pro mobilibus verò ſecus, ita poſt diſ-
putationem reſoluit Tiraq. *de retract. lign. §.*
1. gl. 7. num. 84 cum ſequenti. argumento *l. hæ-*
reditatis in fin. & ibi gloſſ. & Doctores *Cod. de*
petitione hæredi. & ex eo quod in ſimili vo-
luit Bald. *in ipſo retractatu in tractatu proto-*
miſeos colum. vlt. verſiculo item pone quod quis.
& per alium ſimilem Guill. Cu. *in conſuetud.*
Burdegalen. 12. de feudis §. 24. ad quod be-
ne facit text. *in l. tutor §. curator ff. de minori-*
bus. Et plures elegantes doctrinas mirificè
comprobantes hoc membrum vide omni-
no infrà 3. p. cap. 16. verſiculo examinemus
nunc à numer. 29. quas omnes hîc applica,
quia probant expreſsè.

Pro quo magis in ſpecie facit, quod in
propoſito dixit Rebuff. *in tractatu de ſenten-*
tijs prouiſio. art. 3. gl. 7. num. 6. determinare Se- 55
natum, quòd licèt cauſa mercedis, & ſala-
rij non admittat appellationem (vt per nos
larè infrà 3. p. ad fi.) ſi tamen quis fuerit con-
demnatus in vna ſententia, & ad ſalarium,
& ad aliam rem, quod in ſalario exequetur
ſententia, ſed non quoad aliam rem infa-
uorabilem, ſed poſtulantem appellationem,
quod nota, quia eſt elegans doctrina in no-
ſtræ opinionis comprobationem.

Facit, quæ Doctores dicunt in terminis,
& remedio legis finalis *Cod. de edicto Diui*
Adriani tollen. in quo non admittitur appel- 56
latio ex infrà citatis Doctoribus, & his, quæ
ſuo loco probabimus, in quo nec intereſſe,
nec fructus vllo modo veniunt, vt ibi dice-
mus, ſed ad eos via ordinaria agendum eſt.
ſi tamen lata fuerit ſententia cum fructuum
cõdemnatione & reſtitutione, vel intereſſe,
tunc enim non ratione poſſeſſionis (dicunt
Doctores) admittẽdam eſſe appellationem, 57
ſed ratione fructuum vel intereſſe, recipien-
dam eſſe, Doctorum magnus concurſus af-
firmat, quæ doctrina originalis eſt Bald. *in l.*
vnica C. ſi de mom. poſſeſſ. fuerit appellat. num. 6.
verſicul. ſed pone, & num. 9 qui non eſt intelli-
gendus, prout cenſuit Salicet. *ibi in fin.* ſcri-
bens ratione fructuum licere etiam appel-
lare à poſſeſſorio, ſed ſolùm dixit appellari
poſſe à ſententia reſtitutionis fructuum, vt
eius ratio demonſtrat, prout declarat Me-
noch citandus ſtatim. Quocirca dicendum
eſt, à ſententia lata in hoc iudicio poſſeſſo-
rio cum fructuum vel intereſſe reſtitutione,
poſſe reſpectu fructuum vel intereſſe appel-
lari, non autem reſpectu poſſeſſionis, ita Bal.
intellexit Afflictis *deciſ. 77. ad finem.* clariùs
Ripa *in cap. ſæpe colum. vlti. verſic. & propter hoc*
reſtitutio ſpolia. Rolandus à Valle *conſ. 87. n.*
13. lib. 2. ita etiam Bald. interpretati ſunt do-
ctiſſimus Couar. *in practicis quæſt. cap. 23. n. 8.*
verſicul. idem erit quoties. Franciſcus Sarmien.
in tractatu de redditibus Eccleſiaſt. 3. part. cap. 2.
num. 28. quo loci rectè reprehendit Auguſti-
num Beroium *in ſuis quæſtio. quæſt. 91. num. 4.*
quem reddidit Bald. præcitato loco ſcripſiſ-
ſe licere appellare etiam ratione poſſeſſio-
nis, quod cauſa mixta eſt. Bald. etiam & Sa-
licetus

licetus malè intellexit Nicell. *in tractatu de*
*concordia gloſſa.concord.*1.*num.*26.*verſiculo ſe-*
cundo moderatur. non etenim ita, ſed vt præ-
fatorum Doctorum authoritas ſuadet, ipſe
intelligendus eſt. Saliceti doctrinam minus
rectam vocat Ripa *in d.c.ſæpe.* & Menoch. *de*
*adipiſcen.poſſ.rem.*4.*num.*871. qui ſuprà *à nu-*
mer 869. hanc partem tuetur, & viribus de-
fendit, qui licèt ibi *tract.de recuper.rem.*9.*num.*
321. in hæc dixiſſet (ſi appellatur à ſententia
in poſſeſſorio, quando vnà ſimul cum poſ-
ſeſſionis cauſa lata eſt ſententia ſuper reſti-
tutione fructuum) vbi ad hoc idem Bal. Af-
flictis, Couatr. Roland. & alios, quos mox ci-
tauimus: tamen *in d.rem.*4.*num.*870.*ante fin.*
poſtquam relatos Doctores retulit, hæc ad-
dit (quos ſequutus ſum *in tractatu de recuper.*
*poſſ.rem.*9.*num.*321. quo loci viſus ſum ſcri-
bere, appellari etiam ratione poſſeſſionis, ſed
verè dicere volui, appellari poſſe à ſententia
lata in poſſeſſorio ratione fructuū, cùm Bal.
58 & iam citatos retulerim, & dictum Doctoris
intelligi debet ſecundùm iura ab eo allega-
ta, vt inquit Bart. *in l.non ſolùm* §. *liberationis*
*verbo n.*10. *de liberatio.legata*) hactenus Me-
noch. quo loci vt vides, libentiſſimè diſcedit
ab opinione contraria, quam ſequi videba-
tur *in d. rem.*9. de qua nos mentionem feci-
mus in diſputatione quæſtionis noſtræ ad fi.
poſterioris partis. & huius doctrinæ origo li-
cèt Bal. attribuatur; iam tamen idem docue-
rat Bart. *in l.*2.*num.*18.*ff.de appellati.recipiend.*
vt bene aduertit Menoch. *in d. rem.* 4. *num.*
870. & iterum Bartol. *in l. ſi creditor* §. *iuſſus*
*ff.de appellat. num.*1. idem Bald. *in conſil.*141.
*ad fin. & in conſ.*330.*n.*8. *& conſ.*331.*in princ.*
*lib.*1. Hieron. Gra. *conſ.*35.*num* 3. author com-
mun. opinionum *lib.*7.*tit.*27.*n.*6. refert Cæ-
ſar Viſil. *ad Afflictum vbi proximè, & deciſione*
269 *num.*1. Iaſ. *conſil.*187.*num.*1.*lib.*2. Petrus
Surd. *conſ.*102.*num.*12.*lib.*1. Statilius Pacifi-
cus *de Saluiano interdicto, inſpectione* 4. *cap.*2.
*num.*4. Anton. Gomez *in l.*45.*Tauri, num.*194.
*verſic.limit.*2. Matien. *in l.*9.*tit.*7.*lib.*5.*compil,*
gl 2 *num.*4. idem *in l.*5.*tit.*9. *gloſſ.*5. *à num.*3.
Cæſar Contar. *in l. vnica C. ſi de moment. poſſ.*
*num.*6.*&* 9.*& ex num.*23.*vſque ad* 36.*limit.*1.
principali. eandem doctrinam, & opinionem
ſequitur poſt alios Marant. *de ord.iud.*6.*p.tit.*
59 *de appellati. num.*298. quod poteſt appellari
à fructuum, damni, & intereſſe condemna-
tione in ſententia poſſeſſorij, & tunc eorum
reſpectu ſententia ſuſpendatur, non autem
reſpectu poſſeſſorij; quia appellatio execu-
tionem poſſeſſorij non ſuſpendit, Socinus
*reg.*18.*fall.vlt.additio.ad Capel. Tholoſ.vltima.*
Iaſ. *conſil.* 178 *colum.* 2. *verſiculo item quando.*
& cum Ripa, Bal. Rolan & Menochio Chri-
ſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap.*17.
*num.*61. *& num.*2. Peregrinus *de fideicommiſ.*
*art.*46.*num* 49.

Qui omnes præcipuè Rolan. Afflictis, & 60
Couar. & Maranta, & denique omnes citati
aduertunt, interim hoc caſu ſuſpendendam
eſſe executionem ſententiæ pro ea parte, ex
qua fructuum reſtitutionem tangit; rectè ta-
men eam exequēdam eſſe pro ea parte, qua-
tenus nudam poſſeſſionem tangit. & idem
quod de fructibus Doctores dicunt in in-
tereſſe, & de vtroque poſt Creſcētium *deciſ.*
5.*aliàs* 120. *de appellat.* Marqueſſanum *tract.*
*de commiſſio.*2.*p.c.*2.*ſub num.*60. Ruginellum
tract. de appella.§.2.*c.*3.*num* 723. *verſic. in Do-*
mini. Cæſar Barz. *in deciſione Bononien.* 45.
*num.*1.*&* 2. ſequutus Multitudinem, & Ma-
chinam, Contardus *in l.vnica limit.*1.*num.*28.
& ſub numer. 36. & alios, hanc ſequutus eſt
opinionem Sigiſmund. Eſcacia *de appellat.*
*quæſt.*17. *limit.*6. *memb.*9. *num.*23. qui *à num.*
22. refert in hoc articulo tres Doctorum 61
contrarias opiniones, tamen *num.* 31. hanc
noſtram veriorem dixit, & communem, à
qua in iudicādo recedendum non eſſe, quia
habet æquitatem, & eſt fauorabilis ad de-
curtandas lites, dixitque *num.*33. poſt Con-
tardum, *vbi proximè num.*29 & *num.*30. re-
fert ita obtinuiſſe Rotæ ſtylum, vt appella- 62
tioni à ſententia lata in cauſa poſſeſſionis
momentaneæ, minimè deferatur, reſpectu
autem cōdemnationis fructuum, & intereſ-
ſe appellationi deferendum eſſe, executa
ſententia poſſeſſionis, idem tenet poſt alios,
quos citat Marqueſ. *in tract. de commiſſio.*1.*p.*
*cap.*21. *à num.*32. *cum ſequentibus fol.*236. pro
quo vide, quæ latè infrà à num.118. vbi hæc
communis opinio declaratur.

Quæ doctrina, & opinio ampliatur, vt pro- 63
cedat etiam reſpectu fructuum futurorum,
quia ſi quis ita mittatur in poſſeſſionem, vt
interim lucretur fructus, poteſt aduerſarius
appellare. Eſcacia *vbi proximè num.*34. An-
gel. *conſil.*253. *viſis ſtatutis ſub num.* 2. Ma-
ranta *in Specul.p.*6. *actu* 2.*principal.in verbo, &*
*quandoque appellatur, limi.*8.*num.*113.*fol.*505.
Mynſing. *in ſingular.obſerua. centu.*6. *obſeruat.*
13.*numer.*8. Achil. Perſonalis *tract.de adipiſc.*
*poſſ.num.*343. *verſiculo redeundo fol.*269. Ru-
ginel. *tract. de appellat.*§.2.*cap.*3.*ſub num.*649.
verſic.appellabitur quoque in fin.

Quorum omnium virorū grauiſſimorum 64
authoritas me mouit ad huius diſtinctionis
membrum, licèt rationem nullam reddant,
ſed ſic ſimpliciter vni poſt alios tranſeunt,
ego autem ea potiſſimùm motus fui: nam
quando in eadem ſententia plures ſunt
cauſæ, & capitula ſeparabilia, & diſtincta,
tot ſunt ſententiæ, quot capitula, & cauſæ
diuerſæ *l.quædam mulier ff. familiæ erciſcundæ.*

quæ iiſdem verbis tranſcribitur *in l. Camelia*
Pia ff. de iure patronat. & l. etiam ſi à patre §. 1.
& ibi Alberic. *ff. de minoribus, cap. cùm tempo-*
re, & ibi gloſſ. in verbo capitulis. Innocentius,
Hoſtienſis,& alij *de arbitris, & cap. dilectus, el*
primo. & ibi quoque gloſſ. & alij *de præben.*
voluere gloſſa, Cynus, Bartol. Bald. Salice-
tus, Angel. & alij *in l. 2. Codice de re iudicata.*
gloſſ. *in cap. ſi quis in pluribus, in verbo quadam*
2. quæſtione ſexta. Alberic. *in l. Labeo poſt prin-*
cip. ff de arbitr. & in l. non eo minus circa me-
dium Cod. de procurato. Cardinal. Florenti. *con-*
ſilio 74. Dominicus Abb. *colum. vlt* cum con-
cordatis adductis à Rom. *in l. 1. §. ſi ſtipulan-*
ti. & ibi Barba. *columna* 14. *verſiculo nunc in-*
ducitur ex cæteris recentioribus, ff. de verbo. obli-
gatio. & idem Romanus *conſilio* 195. *in caſu*
præmiſſo ad fin. & Cardinal. Alexand. *in dict.*
cap. dilecto colum. vlt. in 17. quæſtio. de appellat.
Aufrerius *deciſione Tholoſ. quæſt.* 215. *item fuit*
65 *quæſitum, ſi fuerunt ab aliquo.* & aliàs diximus
de obligatione, quia tot ſunt ſtipulationes,
quot ſunt ſpecies ſeparatæ & diuerſæ, & al-
teri non cohærentes, *ex l ſcire debemus, ff. de*
verborum oblig.

66 Ideo cùm diuerſitas qualitatum non con-
currit in vno ſubiecto tantùm, ſed in plu-
ribus diſtinctis, & ſeparabilibus ſententiis,
inde eſſe poteſt; vt vtraque & prohibitiua,
& permiſſiua verificetur circa ſuum diſpo-
ſitum, & ambæ procedant iuxta vniuſcuiuſ-
que naturæ motum, quia tunc ſententia
principalis non dicitur indiuidua, ſed diui-
dua; quia tot ſunt ſententiæ, quot capitu-
la diuerſa, tenet gloſſ. *in l. in hoc iudicio verbo*
67 *non valere ff. familia erciſcunda.* & hoc reſpe-
ctu, ſententia poteſt, pro parte valere, &
pro parte non valere, vt tenet *ex dict. l. Ca-*
melia Pia, & cæteris iuribus ſuprà allega-
tis & authoritatibus Tiraquell. *de retractu*
conuentionali ad fin. numer. 142. *verſicul. vigeſi-*
maquinta quæſtio. at verò vnumquodque ca-
pitulum diuerſum eſt indiuiduum, & ſic
illius reſpectu ſententia eſt indiuidua, vel
quando ſententia principalis vnum capitu-
lum contineat tantùm; tunc enim dicitur
indiuidua, vt clarè probatur *in dict l. in hoc*
iudicio. ibi, quia non poteſt ex vno eodém-
que iudicio res iudicata in parte valere, in
parte non valere, iunctis iis, quæ ſuperiùs
diximus. aliu etiam modo conſiderant ſen-
tentiam diuiduam Bartol. *in l. 1. circa medium*
Cod. ſi in communi eadémque cauſa in integrum
reſtitut. & in l. 1. Socinus ex pluribus appel-
lat. *& in l. 1. Cod. ſi aduerſus rem iudica. in pri-*
ma columna. & Bertachi. *verbo ſententia in*
princip. num. 10. apud quos qui voluerit, vide-
re poterit.

68 Hinc eſt, quòd ſi quis vnica ſententia
condemnetur pro vna cauſa ad aliquam
ſummam inappellabilem, & pro alia cau-
ſa ſeu actione ad aliam ſummam; licèt ſimul
coaceruatæ faciant cauſam appellabilem,
quia aſcendunt ad ſummam, de qua po-
teſt ſuperior cognoſcere; tamen non pote-
tit appellari, nec ad id fit coaceruatio, ita
tenent Rebuff. *in tractatu de ſententiar. execu-*
tione art. 13. *verſiculo quæro, quid ſi quis tomo* 1.
folio 409. quem referens ſequitur Carauita
ſuper ritu magnæ Curiæ 257. *numero* 11. *&* 12.
quæſtio. 4. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 6.
membr. 9. *numer.* 32. rationem reddunt, quia 69
tot ſunt ſentẽtiæ, quot ſunt capita ſeparata,
ſeu ſummæ ex diuerſis cauſis ſeu actionibus
debitæ. Ex qua ratione deducunt Reb. *in d.*
tractatu de ſententiarum executione art. 6. *gloſſ.*
5. *numer.* 2. *tomo* 1. *folio* 417. quod ſi ego lo-
cauerim tibi domum pro tribus annis, &
annua penſione ſcutorum nouem pro quo-
libet anno, & in fine triennij petiero à te
penſionem integram triennij; videlicet, ſcu-
tos 27. & ſit ſtatutum diſponens, quòd in
cauſis non excedentibus valorem ſcutorum
decem, non detur appellatio, & ego in libel-
lo diſtinxerim nouem pro primo, nouem
pro ſecundo, & nouem pro tertio anno, &
iudex vnica ſententia condemnauerit ad in-
tegram ſummam 27. ſcutorum, quòd non 70
dabitur appellatio, cùm tunc cenſentur tot
ſententiæ, quot ſunt anni, & penſiones di-
ſtinctæ in petitione, & ideo à dicta ſenten-
tia non dabitur appellatio, ſed mandabitur
executioni pro integra ſumma, quia quot
ſunt termini ſolutiones, tot ſunt actiones, &
ideo tot ſunt neceſſariæ præſcriptiones, vt ex
aliis dicit ibi Eſcacia. pro quo facit quod
dicit Iuli. Clar. *libr.* 1. *recep. ſententi.* §. *homici-*
dium, verſ ſed quæritur qui teſtatur de com- 71
muni dicens, quòd ſi extat ſtatutum, quòd
bannitus in centum poſſit impune offendi,
& vnus ex vna cauſa ſit bannitus in quin-
quaginta, & ex alia cauſa diuerſa in aliis 50.
non poterit offendi, idem dicit Alexan. *conſ.*
113. *ſub num.* 3. *viſo themate lib.* 5.

Facit inſuper, quia ſi ſumma principalis, 72
contenta in ſententia, non ſit appellabilis,
aut commiſſibilis in Rota, quia non aſcendit
ad ſummam, ad id requiſitam: non efficitur
appellabilis per cumulationem, ſeu coacer-
uationem fructuum, aut expenſarum, quæ
in ſententia continentur; quia non cumu-
lantur, aut coaceruantur tanquam res à
principali ſeparatæ, ita tenent Marqueſanus
in tractatu de commiſſion. p. 1. *in commiſſione ap-*
pell. ſuper diuer. cap. 28. *numer.* 30. *folio* 30. *in* 2.
impreſſione. Eſcacia *vbi ſuprà, ſub numer.* 37. *&*
num. 32 *in fin.* Carauita *ſuper ritu* 257. *num.* 4.
in fin. verſ. 2. *& num.* 5.

Facit

Facit etiam, quod dicit Cæſar Barz. *in d.*
Bononien. deciſione 45 *petitæ num.* 1. *&* 2. dum
73 dicit, quòd licet ſententiæ continerent con-
demnationem fructuum, nihilominus re-
ſpectu poſſeſſionis non dabitur vlteriùs ap-
pellatio. reddit rationem, quia omni caſu ſe-
parationem recipiunt; quod quidèm ſecus
eſt dicendum, quando ſummæ plures ſunt
petitæ, ex eadem tamen cauſa, actione, &
obligatione debitæ, quia tunc licèt de per
ſe quælibet non aſcendat ad ſummam ap-
pellabilem, coaceruatæ tamen excedant: co-
aceruantur, vt poſſit appellari. text. eſt *in l. ſi*
qui ſeparatim 10. § *ſi quis cum vna.* & ibi gloſſ.
in verbo & poterit. & Petrus de Bellapet. *num.*
10. *ff. de appellat.* Lucas Pæt. *in praxi Capitol.*
libr. 4. *cap.* 6. *num.* 4. Eſcacia *vbi ſuprà num.* 25.
& num. 32.

74 Quò pertinet, quod ſolemus dicere: vti-
le per inutile vitiari in contractibus: id lo-
cum non habere in rebus diuiduis, *l. ſanci-*
mus §. *ſi quis autem Cod. de donatio. l. pecuniæ,*
& l. placuit ff. de vſuris. & ex his quæ adducit
Tiraquell. *vbi proximè numer.* 143. *& ſequen-*
ti. ea ratione, quia circa diuerſa vtrumque
poteſt procedere, & operari, & multa etiam
alia hanc fauent diſtinctionem noſtram, quæ
in ſatisfactione contrariorum ei obſtantium
clariùs apparebunt.

75 Cui non obſtet illa Doctorum contra-
rietas, de qua in primo fundamento prio-
ris partis, & in tertio poſterioris, alij affir-
mantes; quòd vbi concurrunt odium & fa-
uor, odium attendi, alij verò contrà putan-
tes; quia reſpondeo, quòd licèt eorum quæ-
ſtio ventiletur inter ipſos, quando hæc
duo circa vnum, & idem inſeparabile con-
currunt, vt ex eis apparet, in qua priorem
partem, vt veriorem præualere firmauimus,
76 tamen nulla diſceptatio eſt inter eos: quan-
do circa diuerſa & ſeparabilia capitula, ſeu
cauſas concurrunt fauor & odium: nam
tunc vnamquamque qualitatem in ſua di-
ſpoſitione operari, latè affirmat Alciatus *in*
l. 2. per text. ibi *folio* 205. *verſiculo Accurſius*
aliam quoque rationem affert Cod. de in ius vo-
cando. vbi plura exempla adduxit. idem te-
net Iaſ. *in dict. l.* 2. *numero* 3. *verſiculo ex ſe-*
77 *cunda parte collige.* vbi dicit, quòd vna, & ea-
dem diſpoſitio reſpiciens diuerſas perſonas
ex vno capite cenſetur fauorabilis, & ſic
extendenda, ex alio capite, cenſetur odio-
ſa, & ſic reſtringenda, vbi adducit quatuor
gloſſas ſimiles, gloſſ. *in l. ſed ſi hac* § *fin. in ver-*
ſiculo interueniat ff. de in ius vocan. & l. apud
Celſum §. *aduerſus in gloſſ. vel in verſiculo ex-*
hiberi ff. de exceptione doli, & in l. qui bona §.
ſi alieno in verſiculo debet iurare ff. de damno
infecto. & gloſſ. *in* § *pœnalis verſiculo in ius vo-*

caſſet, circa fin. inſt. de actio. & ſic illa argumen-
ta non ſolùm neutri diſtinctionis noſtræ
membro aduerſantur, ſed imò potiùs fauent
vtrique, & proſunt.

Minùs etiam oberit tertium fundamen-
tum prioris partis, *d. leg. generaliter* 5. *ff. de*
fideiuſſoribus. quia loquitur, quando in ea- 78
dem perſona, & ſubiecto ſe inueniunt, tunc
potentior qualitas alteram confundit, &
vincit; non autem quando circa diuerſas
cauſas & ſubiecta, nam tunc non poſſunt,
vires ſuas exprobrare qualitates præfatæ *vt*
l. 1. 2. *& ſequentibus ff. & C. de fideiuſſor. & man-*
dato. iuncta l. generaliter. quia diuerſæ ſunt 79
& ſeparatæ, à quibus non fit illatio de vno
ad aliud, *l. fin. vbi not. ff. de calumniato. l. nec*
natales Cod. de proba. l. naturaliter §. *nihil com-*
mune ff. de acquirend. poſſeſſione. & alibi paſ-
ſim notatur; deficit enim tunc illa cauſa 80
propinqua, prout eſt communio, quæ inter
illas contrarias qualitates diſſenſionem cau-
ſat, & pacem turbat, per textum *in ratione*
ſui in l. in hoc iudicium 14. §. *ſi conueniat ff.*
communi diui. l. nulla ſocietatis 71. *ff. pro ſo-*
cio. l. cùm pater §. *dulciſſimis de legat.* 2. *l. ſan-*
cimus 34. §. *ne autem Codice de donatio.* & ex-
plicat Antonius Pichardus *in rubrica inſti-*
tut. de rerum diui. numero 3. *&* 4. copioſè Ti-
raquell. *de retract.* §. 23 *gloſſ* 1. *numero* 7. *&*
numero 14. & ideo vnaquæque qualitas in
ſuo ſe continet ſubiecto, *ex dict.* § *nihil com-*
mune habet, l. naturaliter. quæ omnia in to-
tum potius noſtram diſtinctionem com-
probant.

Nec obſtat illud fundamentum poſte-
rioris partis, *ex l. cum qui ædes ff. de vſucapio.*
l. 1. §. *nec ratio patitur, ff. de rerum permutatio-*
ne, dict. cap. cognoſcimus, & dict. cap. cùm in tua.
& aliis pluribus dictantibus, vnam & ean- 81
dem rem non poſſe diuerſo iure cenſeri;
quia reſpondeo, rectè in ſe ſola procedere,
& circa vnum & idem, at diuerſarum cauſa-
rum, rationum & capitulorum reſpectu, di-
uerſo querit iure rectè cenſeri, vt probatur
in l. miles, § *pro patre. ff. de legat.* 2. docuit Cal-
deric. per eum text. *in l. filium quem colum.* 3.
in 4. *oppoſitione Cod. familiæ erciſcun.* & Panor-
mit. *in dict. cap. cùm in tua, paulò ante fin. de*
decimis. quin ex re eadem duo contraria poſ- 82
ſe procedere ex diuerſis reſpectibus tradit
gloſſ. *in c.* 2. *in verbo, lex ciuilis in fin.* & Roch.
Curt. *columna* 24. *verſiculo limita* 3. *de conſue-*
tudine. & Dominicus, qui multa eius rei
exempla appoſuit *in capite illud* 12. *diſtinctio-*
ne. cui aſtipulatur Ariſtot. *libro* 3. *Phyſicorum.*
tradens, eandem cauſam interdum eſſe con- 83
trariorum effectuum, diuerſis rationibus, &
Galen. *libr.* 3. *de ſimplicibus medic. cap.* 13. *& ſe-*
quenti, quod & admittunt Bartol. *in l. ſi pupil.*

in princ. in 2. oppoſ. & ibi Angel. & Paul. Ca-
84 ſtrenſ. *ff. ad legem Falc.* Hinc reprobare poſſu-
mus, quod approbauimus diuerſis reſpecti-
bus *l. Pompo ff. de negot. geſtis l. 3. §. vlti. ff. rem
ratam haberi, & l. cùm interdictæ Cod. arbitrium
tutelæ*, per quæ iura ita tenet Bald. *in cap. cùm
Vintonienſis, paulò ante fin. de electione.* & quis
85 ex eodem facto poteſt præmium, & dam-
num conſequi diuerſo reſpectu, *cap. inter ope-
ra de ſponſali. iuncto cap. maritum 33. diſtin.* &
declarat Ioan. Andr. *in cap. imputari de reg.
iur. in 6. in mercu.* Tiraquell. *in tractatu de
vtroque retract. titul. de retract. lignag. §. 1. gloſſ.
18. num. 23.* & alia ad propoſitum vide *num.
21. & 22.* ex quibus etiam dictis aliis funda-
mentis quæ in contrarium opponantur, re-
ctè valet reſponderi.

86 Quo ſuppoſito, iam in lucem duplex po-
teſt edi regula. Prima ſit; iudex Eccleſiaſti-
cus vim nullam faciet, quando diuerſitas
qualitatum affirmatiuæ & prohibitiuæ ap-
pellationis concurrit circa vnum, & idem,
vnam & eandem cauſam, ſeu ſententiæ ca-
pitulum, indiuiſibile & inſeparabile, in vtra-
que qualitate, & ſic in tota cauſa ſi appella-
tioni deferre recuſarit, & ita declarandum
eſſe, cauſamque ſibi iterum eſſe remitten-
dam per Senatum.

87 Secunda regula ſit in hac quæſtione,
quòd quando diuerſitas qualitatum affir-
matiuæ & prohibitiuæ concurrit circa plu-
res cauſas, ſeu res ſeparabiles & diuerſas,
ſeparabiliáve ſententiæ capitula, iudex Ec-
cleſiaſticus vim non facit, ſi vniuſcuiuſque
qualitatis naturam in ſuo diſpoſito ſequa-
tur, & imitetur: ita vt ſi reſpectu rei vel ca-
pituli, qua prohibetur appellatio; ei non
deferat, & exequatur, cuius reſpectu etiam
ſibi cauſa ipſa remittenda eſt; reſpectu ve-
rò cauſæ vel capituli, pro quo ea permitti-
tur, vim fieri manifeſtam, ſi illi haud defe-
rat. & ita declarandum eſſe in tribunali ſu-
premo per viam adito violentiæ, deferre
ſimul & reponere veritas ſuadet.

88 Iſtas tamen regulas primò limitari libet
in cauſis poſſeſſoriis, quæ habent annexam,
& admixtam cauſam proprietatis, *iuxta l. ſi
quis in tant. Cod. vnde vi.* (de pluribus inter-
dictis, habentibus cauſam proprietatis anne-
xam, per te vide omnino apud Molin. *de pri-
mogen. lib. 3. c. 13. à num. 9. cum pluribus ſequen-
tibus, & authoritatibus.*) nam tunc nec ſecun-
dùm primam regulam, nec ſecundùm ſe-
cundam regulantur; ſed omnino, & in to-
tum admittitur appellatio, tam ſuper poſſeſ-
ſorio, quàm ſuper petitorio, vt tenent An-
toni. Gomez, Ripa, Socinus, Menoch. & alij
plures, quos ſuprà in poſteriori parte quæ-
ſtionis ad fin. adduximus, & idem tenet Pe-
trus de Beuintend. *deciſ. 79.* Et ſpecialitatis 89
ratio eſt, quia cauſa proprietatis abſorbet,
& ſupprimit cauſam poſſeſſionis, quæ effe-
ctum nullum tunc queit ſortiri, nec poteſt
executioni mitti, iuxta text. *in cap. cùm ſuper,*
& quæ ibi communiter adducitur per Do-
ctores *de cauſ. poſſeſſ. & proprietat.* & per Bar-
tol. & Doctores *in l. naturaliter §. nihil com-
mune ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. ordinary Cod.
de rei vindicatione*, idcirco ſententia deno- 90
minatur à potentiori, cui magis incaleſcit,
l. quæritur ff. de ſtatu homi. & efficitur acceſ-
ſoria cauſæ proprietatis; quia tunc omni-
no ſequi debet naturam ſui principalis, vt
mox dicemus, & ſic in totum admittendam
eſſe debere appellationem, tenent Bald. *con-
ſilio 330. incipit ſtatuto caut. libr. 1.* Tiraquell.
*in tractatu le mort 6. parte declaratione 6. num.
1. cum ſequent.* Molin. *de Hiſpano. primogen.
libro 3. cap. 13. à num. 17. cum ſequentibus.* Mie-
tis *tractatu de maioratu 3. parte cap. 24 à numer.
54. cum pluribus ſequentibus.* vbi alios ad idem
citat, & latè proſequitur, & per Decian. *con-
ſilio 45. numer. 1.* Anguſt. *conſil. 2. numer. 6.* &
alios, quos allegat Peregri. *de fideicomm. art.
46 num 47.* Bal *in l. vnic. numer 8. verſic. quæ-
ro quid per acceſſorium, & ſub numer. 16. Cod. ſi
de moment. poſſeſſ.* Nicell. *tractatu de concord.
gloſſ. con or. 6 fili 6. numer. 27. tomo 18. folio
192.* late ſcribit Conrard *in dict. l. vnica li-
mit. 2. & limit. 24.* Ruginell. *tractatu de ap-
pellat. §. 2. cap 3. numero 768. verſiculo prout
etiam,* & eos ſequutus latè proſequitur Eſca-
cia *de appellat quæſtio. 17. limit. 6. membr. 9. per
totum.* Corneus *conſilio 10 præſuppoſito ſtatuto,
num. 3. & num. 4. libr. 4* Rota *deciſione 34. con-
cluſum numero 5. & 8 parte 2. diuerſorum, & de-
ciſione 356. domini erant. ſub numero 6. parte
1 diuerſorum.* Quod idem dicendum eſt in 91
cæteris cauſis poſſeſſoriis, etiam ſui natu-
ra non habentibus admixtam & connexam
cauſam proprietatis, ſed ſimul de vtraque
accidentaliter actum eſt in iudicio, non re-
luctante ſpoliato, & de vtraque lata eſt
ſententia: nam quando & quoties hoc in
caſu cauſa poſſeſſionis abſorbetur à cauſa
proprietatis, qualitas (quam hæc habeat)
ſiue negatiua, ſiue affirmatiua appellationis,
& præualere, & ſequi debet. (quibus au-
tem caſibus cauſa proprietatis abſorbeat
cauſam poſſeſſionis, vide omnino Docto-
res *in dict. §. naturaliter, & in dict. l. ordina-
rij, & in dict. capite cùm ſuper.* & alibi paſ-
ſim, & probant multi ex Doctoribus cita-
tis.) & hanc doctrinam latè proſequitur poſt
Ruginellum, & Conrardum, Eſcacia vbi
proximè. quo loci explicat, hanc mixturam
quatuor modis poſſe conſiderari. Primò per 92
modum cumulationis. Secundò per modum

mixti

mixti iudicij. Tertiò per modum exceptio-
nis. Quartò per modũ mutuæ petitionis,&
reconuentionis. Tamen quoad hunc effe-
ctum reddendi cauſam appellabilem, mix-
tura ſolùm conſideratur in ſententia. & hu-
93 iuſmodi mixtura, quæ contingit in ſenten-
tia tripliciter conſideratur, prout Eſcacia
poſt Contat. latiſſimè proſequitur *d. memb. 9.
fol* 402. quem videbis per te.

Hinc eſt, quòd ſi ſimul poſſeſſorio & pe-
titorio eſt actum, & vna eadémque fertur
ſententia pro reo turbante in petitorio iu-
dicio, in poſſeſſorio verò in fauorem acto-
ris turbari lata fuerit, an iudex vim faciet
non deferens appellationi ab vtroque, puta;
reo turbante, & actore turbato in quantum
contra ſe erat lata, non ampliùs nec aliàs,
vel an interim poſſit, ad executionem eiuſ-
dem ſententiæ poſſeſſorij deuenire. Et no-
ſtram doctrinam imitantes duo caſus diſtin-
guuntur: nam cùm de rebus profanis agi-
94 tur, & lata ſit dicta ſententia pro reo tur-
bante in petitorio, quoniam actor turbatus
nihil de proprietatis iure ſuo docuit, vel
probauit, & vis non fiet. quia tunc ſenten-
tia lata ſuper poſſeſſorio poterit iure execu-
tioni mandari; nam præfata appellatio non
ſuſpendit prædictæ ſententiæ effectum, cùm
non ſeruatur per ſententiam latam in peti-
torio, nihil ſubeſt, quod executioni huic re-
pugnet, ita tenent Butriga. *in dict. cap. cùm di-
lectus num.* 15. poſt Io. Calde. ab eo relatum
d: cauſa poſſeſſ. & propriet. quos referens ſe-
quitur Menoch. *de reti. poſſ. rem.* 3. *quæſt.* 105.
95 ſi tamen pariter, & in profanis lata ſit ſen-
tentia in petitorio pro reo turbante, proban-
téque de iure ſuæ proprietatis, tunc ſenten-
tia lata in poſſeſſorio pro reo turbato exe-
quenda minimè eſt. ita tenẽt Alberi. & Bu-
tri. *in dict. cap. cùm dilectus num.* 15. ex autho-
ritate, & doctrina Speculatoris *titulo de pe-
tito. & poſſeſſ.* §. 1. *verſiculo quid ſi pro vno.* &
Ioan. Cal. *in dict. cap. cùm dilectus.* Menoch.
vbi proximè num. 847. rationem reddentes,
quoniã hoc modo lata ſuper petitorio ſen-
tentia illud facit potiùs, *leg. vti frui. ff. ſi vſus-
96 fructus petatur.* quinimò dicit Menoch. *ibi*,
adeò hanc rem præferri in ſua proprietate,
vt ſuſpenſa executione poſſeſſorij, petito-
rij ſententia exequenda eſt. intellige ſi eius
ſit naturæ & priuilegij, vt appellatione non
obſtante exequatur, vel quando ab ea nul-
la eſt appellatio emiſſa, vel vltima ſit ſen-
tentia.

In beneficialibus autem aliter dicendum
eſt; nam ſi lata eſt ſententia in proprieta-
te pro reo turbante poſſeſſionem, ſiue quia
actor nihil probauit, vel quia ius ipſe ha-
bet, vel non, atque dato quod actor nihil
de iure ſuo probauit, executio poſſeſſorij 97
pro eodem lata retardatur, & tunc iudex
debet deferre, vt affirmant Calder. & Bu-
tri. *in dict. cap. cùm ſuper.* & Menoch. *vbi ſu-
prà.* cuius rei ratio eſt: quoniam cùm bene-
ficium ſine canonica inſtitutione obtineri
non poteſt, nec poſſideri, atque ſine ea in-
iuſtè procedatur, *cap. 2. de inſtit. cap. 1. de regu-
lis iuris in 6.* latiſſimè Menoch. *de recipien.
poſſeſſione remed.* 15. *quæſtio.* 36. vbi multa ad-
ducit, & cùm reus ſuper inſtitutione cano-
nica habeat ſententiam pro ſe, ius meritò
reſiſtit, & obſtat actori deſideranti executio-
nem ſententiæ poſſeſſorij in ſui fauorem da-
tæ; & licèt præfati Doctores loquantur in 98
iudicio redintegrandæ, eorum ratio, & do-
ctrina pertinet iudicio retinendæ poſſeſſio-
nis, quo caſu in hac omni quæſtione, & pro-
ximè ſequenti loquuntur Doctores.

Secundò quæro: an ſententia lata pro 99
reo turbante in petitorio, & in poſſeſſorio
pro actore turbato, qui à ſententia petito-
rij appellauit: an hæc appellatio ſuſpendat
effectum ſententiæ poſſeſſorij, adeò vt eam
exequi non poſſit iudex. Et hæc quæſtio à
ſuperiori diſtat: quia ibi à poſſeſſorio appel-
lauit reus, imò vterque ab ea parte ſenten-
tiæ, quæ contra ſe faciebat: in præſenti au-
tem ſolùm appellatum eſt à ſententia, qua-
tenus tangit proprietatem ab actore, contrà
quem fertur.

In qua ita breuiter reſpondeo, quòd cùm 100
lata eſt ſententia pro reo in petitorio, quia
actor non probauit ſe Domioum, tunc ſen-
tentiæ poſſeſſorij executionem minimè im-
pediri, tenent omnes Doctores ſuprà re-
lati, quos vide pro ratione. Quando verò
ipſe reus probauit ſe Dominum eſſe, duæ
ſunt opiniones contrariæ, an poſſeſſorij ſen-
tentia ſit exequenda obſtaote appellatio-
oe emiſſa in petitorio, & eſſe exequen-
dam tenent Butri. *in dict. cap. cùm dilectus ad
fin.* ante quem Iacob. de Bellouiſo relatus
ab Alberico *in l. ordinarij Codice de rei vin-
dic.* contrariam opinionem ſectante ex au-
thoritate Ioan. Andreæ, & Odofredi, à qui-
bus eorúmque ratione diſcedit Menoch. *d.
tractatu de retinen. poſſeſſ remedio* 3. *num.* 840.
videndus.

Secundò, & principaliter ſupradictæ re- 101
gulæ limitantur, quando diuerſitas quali-
tatum prohibitiuæ & permiſſiuæ concurrit
circa principale, & acceſſorium, vtputa; ſu-
per rem, & eius fructus, ſeu intereſſe, quan-
do veniunt acceſſoriè: nam tunc idem de
acceſſorio iudicandum eſt, quia acceſſo-
rium ſequitur naturam qualitatis ſui prin-
cipalis, vt ſi in principali concurrit qua-
litas negatiua & prohibitiua, ad ſe trahit

qualitatem degentem in acceſſoriis, vt te-
nent, & ita probant Eguidius Boſſius in tra-
ctat. varijs crimin. titulo de appellatio. num. 10.
ex doctrina Alexand. in l. patris, & filij ff. de
vulg. & pupil. & per Bartol. in l. ſolent ff. de
aliment. & cib. legat. quem Eguid. ſequitur
Lancelot. Robert. de attenta. 3. parte cap. 28.
num. 130. cum ſequentibus, vt de fructibus re-
ſpectu rei principalis, dixit Nicol. Mil. in ver-
bo appellari non poteſt à ſententia lata ſuper fru-
ctibus fol. 17. in fin. poſt Antoni. in cap. quin-
tanallis colum. antepenult. verſic. ſed eſt dubium,
de iureiur. dicentes, quòd quando non appel-
latur à cauſa principali, non poteſt appellari
à ſententia lata ſuper fructibus, & expen-
ſis. vt tenet iterum idem de Millis in ver-
bo appellari non poteſt à condemnatione folio 15.
102 & è conuerſo, vt per Lapum allegatione 2.
diſputatio. num. 12. & Lancelot. ſuprà n. 133.
103 Et in ſpecie, quòd appellatio prohibita à
ſententia lata ſuper principali, intelligatur
etiam prohibita ab acceſſorio, contento in
ipſa ſententia, probant Anton. de Butr. in c.
quintanallis 23. ſub num. 48. verſiculo ſed eſt du-
bium, de iureiur. Alexan. in l. patris ſub num. 4.
ff. de vulgari. & per Boſſ. in tractatu crimin. ti-
tulo de appellat. num 10. Cæſar Contard. l. vni-
ca limi. 1. numer. 24. Cod ſi de moment poſſeſſ. &
multa cumulat Rugin. tractatu de appellat. §.
104 duodecimo gloſſ. 2. cap 5. Ex ea ratione, quia ac-
ceſſorium ſequitur naturam ſui principalis,
& quia articulus incidens, & acceſſorius, re-
gulatur ſecundùm naturam ſui principalis,
& ideo, ſi cauſa principalis eſt ſummaria,
omnes eius articuli debent eſſe ſummarij.
Contard. in l. 1 num. 25. Marſil. ſingu. 17. ac-
ceſſo. numer 2. Bartol. in l. ſolent numer 16. ff.
de aliment. & ciba. legat. Caſtrenſ. conſilio 21.
num. 14. volum. 1. Ripa l. damnum, numer. 4. ff.
de damno infecto. Petrus Surd deciſione 27. nu-
mero 2. Natta conſilio 121. in cauſa poſſeſſorij
numer. 12. lib. 1. Carpan. ad ſtatu. Mediolan. cap.
25. numer. 18. fol. 35. & nos variis in locis di-
ximus.
105 Facit inſuper ratio tradita à pluribus Do-
ctoribus, tenentibus, à ſententia continen-
te mixturam poſſeſſionis & proprietatis, da-
ri appellationem à tota, ex eo ſcilicet; quia
cauſa proprietatis vti maior trahit ad ſe cau-
ſam poſſeſſionis, vti minorem. Bald. in l. vni-
ca Cod. ſi de momentan. poſſeſſ. numer 8 & quia
106 vbi agitur poſſeſſorio, & petitorio ſimul,
cauſa poſſeſſionis venit acceſſoriè ad cau-
ſam proprietatis, & quòd ideo ſequitur na-
turam petitorij, quod eſt cauſa principa-
lis. Hanc reddunt Contard. in dict. l. vnica
limit 2. in princip. numero 19. & 20. Eſcacia
de appellat. d. quæſtio. 17. limit. 6. membr. 9. ſub
numero 1. verſiculo ratio huius ſublimitationis
eſt, &c. Cuius rationis doctrina veriſſima eſt, 107
ex qua idem ius obſeruandum erit in ca-
ſu conuerſo, vt eleganter docet Paulus de
Caſtro conſilio 39. incipit quod à ſententia la-
ta, libr. 1. poſt plures per eum citatos, vbi
affirmat, quòd licèt à ſententia mixturæ
poſſeſſorij & petitorij licitè appelletur: ta-
men fallit, quando mixtura, & ſic cauſa
proprietatis incidenter, & acceſſoriè tracte-
tur, non æquè principaliter, quia tunc non
appellatur ratione mixturæ. Caſtrenſem re-
ferens ſequitur Polydor. Ripa in tractatu de
nocturno temp. cap. 4. numer. 100. de quo plura
dixi infrà 3. p. cap. 12. à num. 105. cum mul-
tis ſequentibus.

Pro quo ex identitate rationis facit, quòd 108
quando dominium, ſeu titulus incidenter,
& limitate deducatur reſpectu poſſeſſionis,
& ad eam iuſtificandam, & pro eius colo-
re, tunc appellatio non admittitur à ſenten-
tia lata in poſſeſſorio, tenet Rota vt per
Achil. de Graſſis deciſione 20. aliàs 246. appel-
lationi in poſſeſſorio de appellat. fol. 112. Cæſar
Contard. in l vnica Cod ſi de moment. limit. 2.
§. 8. numer. 21. in fin. verſicul. quibus, & num. 22.
27. 28. & 29. Eſcacia de appellat. q. 17. limi. 6.
memb. 9. à numer. 109. & ſuprà. Puteus (qui lo-
quitur in Euguidia) deciſio. 292. in cauſa Pla-
cen. in fin. numer. 6. libr. 2. dicentes, tunc hoc 109
poſſeſſorium non eſſe mixtum, ſed ſimplex
& merum, & Eſca. vbi proximè. atque Con-
tar. d. §. 8 n. 14. dicunt, quòd poſſeſſorium in 110
cauſis beneficialibus non eſt ſui natura mix-
tum, quia in eis commiſcetur quædam iuſti-
ficatio, ſeu color ipſius poſſeſſionis, quod
non facit iudicium poſſeſſorium deſinere
eſſe merum, aliud enim eſt intentare reme-
dium petitorium, & aliud poſſeſſionem iu-
ſtificare cum titulo, vbi natura requirit, pro-
bat Rota diuerſorum deciſ. 34. concluſum fuit,
num. 16. in fin. & num. 17. par. 2. & latiùs proſe-
quuntur.

Quò pertinet, quòd in caſu, quo nullitas 111
continetur acceſſoriè in ſententia, victus
non poſſit appellare, quia tunc ceſſat ratio
mixturæ, ſeu compilationis cauſarum, inter
quas non datur cõcurſus ad prohibendam,
vel admittẽdam appellationem, tenet Con-
tard. in l. vnica C. ſi de moment. poſſeſſ. limit. 24.
ſub n. 38. quia appellabilitas ſententiæ pen- 112
det ab eo, quod principaliter agitur, & non
ab eo quod venit incidenter ſeu acceſſoriè,
docet Paul. de Caſtro conſ. 39. quod à ſentent.
verſ. ex quibus tollitur lib. 1. Eſcacia in tractat. de
appell. q. 77 limit. 6. membr. 9. à num. 67.

Reddentes rationem, quia ſemper atten- 113
di debet, quod principaliter agitur, & non
quod ſtat acceſſoriè, conſecutiuè & in con-
ſequentiam l. ſi quis nec cauſam 4. & exor-

nat

nat Iaſon *numer.*3. *& ſequentibus. ff. ſi certum*
petatur. Tiraquell. *in rubr. res inter alios acta*
columna 1. *&* 2. *verſiculo ſic & ſemper cum ſe-*
quentibus , *fol.*104. Eſcacia *tractatu cauſarum*
ciuil. & crimin. cap. 2. *num.*173. *&* 296. facit
lex *cùm ex oratione.* §. *fin. ff. de excuſatio. tuto.*
Bald. *in l.* 1. *num.* 5. *Cod. de legibus. & in leg.*
quod fauore Cod. eodem in 7. *oppoſitio.* gloſſ. no-
tabilis *in cap. quamuis de pactis in* 6. quam ad-
uertit Geminian. *ibi.* Decius poſt plures alios
in d. l. ſi quis nec cauſam. Peregri. *in tractatu de*
114 *fid. commiſſ. art.* 37. *n.* 24. & facit ex hac ea-
dem ratione quæ de articulo liquidationis
incidentis in ſententiæ executionem exactè
diximus infrà 4. part. cap.10. per totum, vbi
quòd eius executionis natura vertitur ; &
pariter appellationem ſuſpenſiuam non ad-
mittit.
115 Nec cauſa acceſſoria debet mutare natu-
ram principalis , *leg. nuda C. de contrahenda*
ſtipul. & in ſimili propoſito adducit Me-
nochius *de adipiſcend. remedio* 4. ſed potiùs
ipſum acceſſorium à principalis natura im-
mutatur , ex dictis iuribus *leg. ſi plures in*
fin ff. de pactis, cui rectè conducunt ea, quæ
adduxit Euerard. plures allegans *in locis le-*
galibus in loco à generalitate fol. 34. *verſiculo* 2.
d. regula fallit quando illud, &c.
116 Quia cum quid prohibetur, prohibentur
omnia, quæ ſequuntur ex illo, *regul. cum quid*
prohibetur de regul. iur. in 6. *leg. cui pacto ff. de*
ſeruis export. cap. denique 4. *diſt.* bonus textus
117 *in c. paſtoralis in fin. de appella.* de acceſſoriis
enim idem eſt iudicium , quod de principa-
li , etiam in his , quæ ſunt ſtricti iuris *cap. de*
prudentia. de donatio. inter vir. & vxor. l. nihil
tol. §. *cum principalis. l. cum principalis ff. de reg.*
iur. cap. & hæc diximus 16. *quæſt.* 7. *l. non du-*
bium. Cod. de legi. reg. acceſſorium. de reg. iur. in 6.
cum vulgaribus.
Nec enim intelligas , immemorem me
eſſe illius doctrinæ, quam modò ſectaui, ſu-
periùs à num. 56. ingenti Doctorum autho-
ritate fulcitam, cùm in poſſeſſorio fructuum
vel intereſſe condemnatio fit, licèt à poſſeſ-
ſorio non appelletur, à fructuum tantùm &
intereſſe condemnatione omnino permitta-
tur. & ſic non ſequuntur naturam ſui prin-
cipalis contra præcedentem limitationem.
118 Sed pro ſatisfactione attende, quòd dicta
Doctorum ſententia & doctrina procedit
in illo poſſeſſorio, in quo ſui natura non pa-
titur fructuum condemnationem, *vt in rem.*
l. fi. Cod. de edicto Diui Adri. tollen. vt ibi omnes
repetentes latè notant , qui non eo iudicio
ſummariiſſimo, ſed alio ordinario petantur,
vt conſequantur. Hinc eſt , vt non acceſſo-
rium ſint , ſed æquè principale capitulum
119 ſententiæ , quo ipſi veniunt. At verò nos
loquimur in his cauſis , quæ ſuapte natura
fructus trahunt , ac ideo cum in interdictis
veniant fructus ex eorum natura , *l.* 1. §. *ex*
die ff. de vi & vi arma. is qui puteum §. *quod*
ait Prætor. ff. quod vi aut clam. l. 3. *cum ibi nota.*
ff. de interdictis. l. videamus. la 2. §. *in Fabiana*
in fi. ff. de vſuris. cap. grauis de reſtitutione ſpolia.
leg. ſi duo. §. *vlt. ff. vti poſſide.* ibi, *quanti ea res*
eſt , latè tradunt relati à Menochio *de recup.*
poſſ. in rem. 1. *num.* 6. *cum ſequentibus. & de*
retinen. rem. 3. *à num.* 286. *& de adipiſcen. rem.*
4. *num.*872. Moli. *de primogenijs lib.* 3. *cap.* 13.
*num.*69. alios referens. alioquin enim ſeque- 120
retur abſurdum , vt in omnibus remediis
ferè poſſeſſoriis & interdictis admitteretur
appellatio , ſi pariter intelligerentur fructus
venire in eis æquè principaliter. quod non
eſt dicendum , nec affirmandum , vt tenent
Franciſc. Sarmi. *de reſtit. Eccleſi.* 3. *p. c.* 2. *n.*27.
& 28. omnino videndus, quia loquitur ele-
ganter ad propoſitum , quem per totam il-
lam columnam tranſcripſit verbaliter Chri-
ſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta cap.* 13.
num 62. & Menoch. *d. rem.* 4. *n.*872 qui me-
ritò Auguſtinum Beroum aliud ſentientem
reprehendunt. quibus conuenit, quod dicit 121
Cæſar Contard. *in repetitione l. vnica C. ſi de*
moment. poſſ. limit. 1. *ſub num.* 25. *verſiculo in hac*
quoque , quòd fructus ſequuntur naturam
iudicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſo-
riè ad illud.
Quò etiam pertinet, quod illa communi-
ter recepta reſolutio , quæ habet , quòd in
poſſeſſorio appellatio à fructuum condem-
natione , aut intereſſe non ſuſpendat poſſeſ-
ſorium, ſed fructuum cōdemnationem tan-
tùm ; procedit , quando vtrumque per capi-
tula ſeparata appoſitum eſt in ſententia ; ita
Veſtrius *in praxi lib.*7. *c.* 3. *ſub num.*8. *verſiculo*
addo. quem refert & ſequitur Ruginell. *de*
appellatio. §. 2. *c.* 3. *ſub num.* 223. *verſiculo ra-*
tione, & apertè Contard. *in l. vnica limi.* 1. *ſub*
n. 3. *& n.* 31. *&* 32.
Tertiò principaliter limitantur præfatæ
regulæ, vt nec procedant in caſu text. *in cap.*
ſuper quæſtionum §. *ſi verò duo de officio & po-*
teſtate iud. deleg. (cuius ſuprà in princ. ſecun-
dæ partis quæſtionis princ. mentionem fe-
cimus) vbi qualitas affirmatiua omnino de- 122
bet præualere qualitati negatiuæ, ſeu prohi-
bitiuæ , quantumuis vtraque concurrat in
vna & eadem perſona , propter maximum
abſurdum vitandum, quod optimè conſide-
rauit Abb. Panormit. *ibi num.* 5. *verſ. ſed quæ-*
ro cur, &c. poſt Hoſtienſ. quem ibi allegat:
ſolemus enim à iuris regulis deuiare pro-
pter abſurdum vitandum. textus *in l. fi. C. de*
arbitr. præſtan. l. fi. Cod. per quas perſonas nobis
acquir. & in l. vnica. §. *pro ſecundo C. de caducis*

tollen. leg. ſi quis iuſiurandum, & l. generaliter. C. de rebus credi. §. *fin. inſtit. qui & ex quibus cauſis*, & ea quæ adducit Euerard. *in locis legalibus in loco ab abſurdo.*

Cui quidem & illud conueniens eſt, quòd quando cum iudice à quo, ex aliqua iuris
123 diſpoſitione appellari non poteſt, alter iudex ſimul iudicaret, à quo poſſit appellari, tunc quoad potentiam appellationis attenditur perſona huius iudicis, à quo appellari poteſt, tenet Sigiſmund. Eſcaeia *in tractatu de appellat. quæſt. 16 limit. 24. ſub num. 3.* Rebuff. *in tractatu de priuil. ſcholarium pri. 106. verſ. 16. num. 16 fol. 53.* vbi loquitur in ſententia lata ab arbitro iuris, à quo poteſt appellari, vt dixi infrà lib. 3. cap. de arbitris. & ab altero iudice, à quo appellari queit.

Pro complemento autem huius quæſtionis & materiæ illud ei annexum non omir-
124 tam, quòd etſi à ſententia alimentorum non licet appellari, tamen ſi ſimul eorum præſtandorum fiat condemnatio, & eorundem taxatio, tamen reſpectu taxationis quantitatis alimentorum tantùm, ſi nimis taxatur, habet locum appellatio, vt notat Speculator *in titulo de appellat.* §. *in quibus verſiculo 8.* Auenda. *in dictio. litera G, verbo gouierno verſiculo quintò procedit d. reg. fol. 189.*

Vnum tamen eſt notandum ſecundùm iſtos, vt ſententia ſuper alimentis non exequitur, ſed ſuſpenditur executio, quouſque ſuper taxatione articulus terminetur in gradu appellationis, & hoc non alia quàm hac ratione, quia cùm ſententia non ſit liquida, non poteſt exequi, ex his quæ latè adduxit Couarr. *lib. 2. variar. reſolut. cap. 11. per totum.* ac ideo neceſſarium eſt, vt eius executio pendeat à futuro euentu, & per conſequens in id tempus ſuſpendatur.

125 Sed an iſthæc Auendani doctrina vera ſit, lariùs examinabimus infrà 3 part. cap. 1. ante fi. à num. 50. cum ſequentibus, vbi latè iſte articulus examinatur.

Secundò infero ex dictis regulis & concluſionibus, præcipuè ex ſecunda, vt quan-
126 do in aliqua ſententia, puta, priuilegiata, vel confeſſione partis, vel inſtrumento guarentigio, detur alicuius quantitatis pars liquida, & alia pars non liquida, tunc cùm concurrat diuerſitas qualitatũ prohibitiuæ & permiſſiuæ appellationis circa diuerſa & ſeparata, exequatur liquidum, non autẽ illiquidum, ſecundùm formam & tenorem d. regulæ ſecũdæ ſuprà à nobis traditæ. ita voluit Socin. *conſ. 24. colum. 11. verſ. & primo volu. 1. & conſilio 256. colum. 3. verſiculo aliquando volu. 2.* Eſcouar. *de ratiociniis cap. 31. num. 7* & textus eſt *in leg. quidam exiſtimauerunt, de rebus creditis, & ſi certum petatur.* & ideo iudex Eccleſiaſticus exequẽdo partem liquidam tantùm, non obſtante appellatione vim nõ facit.

Et ex noſtra diſtinctione deduces rationem illius difficilis & frequentis quæſtionis, quòd quando iudex in eadem ſententia 127
pronuntiat in executione inſtrumenti procedendum, pronuntiando ſententiam addictionis (quam nos *de remate* dicimus) & ſimul in eadem ſententia declaret, non obſtare exceptiones à tertio oppoſitore, pro ſuo intereſſe comparente, oppoſitas, ſuper quibus cognitum eſt in via ordinaria, *iuxta l. 41. tit. 4. lib. 3. recopil.* & latè Gutierrez *in pract. quæſtio. lib. 1. quæſt. 114. per totam.* Caſtellus *in l. 64. Tauri gl. ſ'allegue, per totam.* Paz *in praxi 4. p. 1. tomo. cap. 4. num. 7.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fi. 5 p.* §. 10. *num. 22.* quo ca- 128
ſu diuiduntur qualitates, nam tertius poteſt appellare à dicta ſententia, licèt non poſſit debitor executatus, & contra quem lata eſt dicta ſententia, de remate. ita eruditè tenet Caſtell. *vbi proximè verſiculo ſi tamen tertius, & verſiculo ſequenti,* videndus omnino, & Parlado. qui eum ſequitur *vbi ſuprà c. fi. 5. p.* §. 15. *num. 2. & 3.* & ex his, quæ latè adducit Azeue. *in d. l. 41.* & Gutierrez *loco iam relato.* reprobata communiter in tribunalibus om- 129
nibus doctrina Gondizalui de Paz *in praxi d. 4. p. 1. tomo cap. 4. num. 7.* contrarium tenentis. nam cùm diuerſitas ipſa qualitatum concurrat circa diuerſa; hoc eſt, circa diuerſas perſonas, prohibitiua, ſcilicet, circa perſonam debitoris, contra quem ſententia addictionis lata eſt: permiſſiua verò circa ter- 130
tium oppoſitorem executioni, cum quo non intelligitur appellationis remotio, vt latè præcitati authores comprobant, vltra quos Gutierrez *in d. pract. quæſt. lib. 1. q. 118. per totam.* vnaquæque qualitas in ſuo diſpoſito operatur, & ſortitur effectum, iuxta ſecundam regulam & eius doctrinam à nobis ſuprà traditam.

Vnum tamen nota, quòd licèt iudex Eccleſiaſticus non debeat deferre appellationi à debitore emiſſæ; tamen ſententia addi- 131
ctionis non exequitur interim, ſed ſuſpenditur, quouſque terminetur in gradu appellationis cauſa oppoſitoris, vt probant Doctores *vbi proximè*, quoniam ei eſſet maximè præiudiciale interim eam exequi, & hoc iure vtimur.

Vltimo loco ſuccedit tollenda difficultas, quæ viget in illa celebri & intacta quæſtione, an iudex vim faciat, non deferens appellationi à tota ſententia, quando circa 132
eam concurrit diuerſitas qualitatuum prohibitiuæ & permiſſiuæ appellationis, & vna conditionaliter ad aliam, vt puta; iudex condemnat aliquẽ, vt exhibeat ſeruum, inſtrumentum,

mentum, aliúdve quid, quod ſi non exhi-
buiſſet, cum condemnat in centum, nam
ab exhibitione non appellatur. Speculator
*lib.2. titulo de appell. §.in quibus autem caſibus.
verſiculo ſed numquid in actione ad exhiben-
dum.num.12. ex l.3. §.ibidem, ad exhibendum.*
iuxta text. *in l fin ff de appellation. recipiendis.*
Gregor. Lopez *in l.2. titulo 2. p.3. gl.5.*à cen-
tum autem condemnatione vtrique permiſ-
ſum eſt, ex regulis, à iuribus vulgaris.

133 Et quòd ſecunda qualitas, poſita condi-
tionaliter ad aliam, aſſumere debeat eius na-
turam: probatur primò, quia ſubrogatum
ſortitur eandem vim, & naturam illius, in
cuius locum ſubrogatum eſt, *l. ſi eum §.iniu-
riarum ff ſi quis cautio. cap. Eccleſia 1. vt lite pen-
dente clem. 1. de ſupplem. negli. Prælat. cum ſimi-
libus.* Paulus Caſtr. *conſ 73. repetito conſ. 265.
licèt iſta Domina Liſa, ante fi. lib. 1.* Philippus
Decius *conſ. 190. circa primum dubium col. 3.
verſic. quartò hoc idem. & conſil. 543. in caſu
propoſito colum. 2. verſiculo tertiò hoc confirma-
tur.* Ioan. Andr. poſt Ricard. *in additio. ad
Specula. p.2. §. nunc breuiter. verſiculo licèt autem
detur annus.* Alexand. *in l. ne quis. col. 2. in fi.
ff. de ferijs* idem *conſilio 42. in cauſa & lite.
colum. 1. verſ. & latè tempus. lib. 2.* latè Felin. *in
cap. illud. colum 2. verſiculo circa ciuiles, de præ-
ſcriptio.* Iſſ. *in §. pœnalis num. 115 inſtit. de actio.
& in leg. nemo poteſt, in ſecunda lectura, colum.
antepenult. ad fi. de lega. 1.* Balbus *de præſcript.
quæſt. 28 princip. 4. partis 4. item partis princ.*
& quos diligenter congeſſit Tiraquell. *de
retractu lignagier. §. 1. gloſſ. 10. num. 79. & 80.*
ſed ſecunda qualitas deficiente prima ſub-
rogatur in eius locum. ergo debet effici eiuſ-
dem naturæ ſimul cum prima.

134 Secundò magis in ſpecie probatur, quo-
niam à ſententia iudicis ſubrogati, in locum
eius, à quo non appellatur, pariter appella-
tio nec admittenda eſt, ita ex doctrina Bart.
in l. 2. § equidem. ff ad Tertullianum. & Ioan.
Andr. *in additio. ad Speculatorem in titulo de
appellat. §. in quibus. verſiculo quid ſi conuenerit.*
affirmat latè Alexand. *conſil 20. colum. penult.
verſiculo ex quibus mihi videtur, vſque ad fin.
lib 4.* dicens, quòd licet renuntiatio appel-
lationis & reductionis ad arbitrium boni vi-
ri, facta inter partes, concernat ſententiam
ferendam ab arbitro, ſeu arbitratore: tamen
idem eſſe dicendum in ſententia, lata à iu-
dice, ſubrogato in locum arbitri, vel arbi-
tratoris, argumento *l. ſi eum §. iniuriarum ff.
ſi quis cautio.* ergo in noſtro caſu idem eſſe
dicendum, & affirmandum videtur.

Contrarium tamen videtur ſuadere tex-
tus diſpoſitio *in l ſtipulationes non diuiduntur*
135 *in princ. ff. de verbor. obligat.* vbi dicitur, quòd
ſtipulatio, aliquid faciendum, eſt indiuidua,
& *in verſiculo Celſus,* dicit (vbi quid fieri ſti-
pulemur, ſi non fuerit factum, pecuniam
dari oportere, ideóque etiam in hoc genere
diuidi ſtipulationem.) Ex quo paret quòd
ſecunda qualitas conditionaliter ſubrogata
primæ non mutat ſuam naturam.

Secundò facit text. *in cap. ſuper quæſtio- 136
num. §. nos autem de officio deleg.* vbi delega-
tus datus cum clauſula (appellatione remo-
ta) ſi ſubdelegat, ſubdelegatus non procedit
in cauſa cum illa clauſula, ſed emiſſæ appel-
lationi deferre tenetur, licèt ſit in eius lo-
cum ſubrogatus & idem probat text. *in §. ſi
verò duo eiuſdem cap. ſuper quæſtionum,* vbi
notat Abb. quòd ibi eſt caſus, ſubrogatum
non aſſumere naturam eius in cuius locum
ſubrogatus eſt. ergo pariter & eodem modo
dicendum eſt in noſtra quæſtione, vt qua-
litas ſubrogata conditionaliter in locum al-
terius, eius naturam non capiat, nec ſumat
propriam immutando.

Tertiò, quoties aliqua diſpoſitio, ſeu ſti- 137
pulatio ita concipitur: ſi nauem facere pro-
mitto, & ſi non fecero, centum, duæ ſtipu-
lationes ſunt, ſeu obligationes. textus eſt *in
leg. obligationum fere. §. ſi ita ſtipulatus. verſiculo
ſed ſi nauem. ff. de obliga. & actio.* ſed iuxta do-
ctrinam ſecundæ regulæ in quæſtione prin-
cipali à nobis traditam, vt nempe quando
diuerſitas qualitatum concurrit circa diuer-
ſa & ſeparabilia ſententiæ capitula, vnaquæ-
que qualitas in ſua operetur diſpoſitione: er-
go cùm ſententia hoc modo concepta du-
plex cenſeatur, vtraque qualitas prohibitiua
& permiſſiua, ſortitur effectum ſuum &
naturam.

Quid putas, in tam ancipiti quæſtione di- 138
cendum eſſe? illud verius iudicio meo; vt
ab vltima qualitate ſententiæ appellationi
emiſſæ deferatur. nam licèt duo capitula
ſint ſententiæ, tamen vnum eſt ab alio de-
pendens & connexum, vnum purum, aliud
conditionale. purum prius, conditionale
autem poſterius. & vnius defectus eſt cau-
ſa, vt alterum ſubſiſtat, & ſic ex corruptio-
ne vnius, alterum generatur. cùm enim pri- 139
ma qualitas ponatur pro conditione ſecun-
dæ, hinc eſt, vt ea deficiente, ſola ſecunda
maneat in ſententia, probat text in argu-
mento *in d. l. obligationum fere. §. fi. ff de obliga.
& actio.* ad hoc igitur vt ſecunda qualitas
attendatur, & vires ſuas habeat, neceſſe eſt,
vt prima, quæ eſt poſita in conditione ſe-
cundæ, deficiat. Cùm igitur prior cauſa
pereat, qualitas ei adiuncta non ſubſiſtit.
quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec hæ 140
poſſunt eſſe ſine ſubiecto, quo caſu ſecunda
diſpoſitio, conditionis exiſtentia impletur.
quod omnimodo contingit: ſi condemnatus
appellat,

appellat, ſi quidem quando ita ſententia concipitur, ſi non exhibeat, contra eum iu-
141 retur in litem, vel tot ſoluat, &c. eſt conditio poteſtatiua, collata in condemnati poteſtatem, & voluntatem: quam per appellationem demonſtrat, & manifeſtat, vt ei ſtare non vult, nec parere, textus *in l. 1. & toto tit. ff. & C. & decret. alibus de appellat.* firmat Natta *conſilio* 108. *viſo themate num. 2. & ſequentibus.* Ruinus *conſilio* 84. *quæritur vtrum ſub num. 3. lib. 5.* & eſt textus *in l. 1.* ibi, appellare enim debuiſtis ſi ſentētia vobis diſplicebat.)
142 *C. ſi ſæpius in integr. reſt. poſtu.* vnde cùm voluntas per contrarium actum primæ qualitati opponatur, ſecunda, quæ eius defectum ſperat, vt conualeſcat, & adimpleatur; ſola manet in ſententia (prima perempta) *ex dict. §. fin. cum iuribus vulgaribus.* Ideóque effectus ſecundæ qualitatis attendendus eſt, vt ſiquidem prohibitionem dictet, prohibitionem operetur. tamen ſi appellationis permiſſionē, ei deferatur. Quæ reſolutio mirificè cōprobatur ex illa doctrina, quòd quandò actio competit minori ad mobilia & immobilia alternatiuè, attenditur finis & effectus, ad hoc vt in eius alienatione decretum requiratur, & ſic an debitor malit ſoluere immobile, an mobile, quia exitus, finis, & effectus attenditur. ita reſoluit B. Alberi. Angel. Iſſ. & cæteri *in l. ſi ſic legatum §. fi. de legat.* 1. Aretin. *in l. 1. C. ſi aduer. tranſact.* B. *in l ſi ex legati cauſa num. 6. de verbor. oblig.* Alexand. *in l. à Diuo Pio §. in venditione not.* 1, *de re iudic.* Cardin. Alban. *in lucubratio. in B. ad d. l. ſi ſic § fin.* Alexand. *conſ.* 126. *viſis lib.* 1. *& conſ.* 53. *lib.* 3. Turzan *in ſuis commu. opi.* 22. *& per l. in l. erit ff. de fundo dota.* Tiraquell *tractatu de vtroque retract. in pri p retract. connectio. in fin. num.* 22. optimè Simoncellus *tractatu de decretis lib. 1. tit. 3. à num.* 5. attenditur igitur natura eius alternatiui, quod ſolùm remanet in diſpoſitione.

143 Quæ doctrina ſatis etiam comprobatur ex his, quæ ſupra hoc capite adduximus circa poſſeſſorium habens cauſam proprietatis annexam, & poſſeſſorium ſimul vna ſententia cum petitorio terminatum. quando hoc illi abſorbet, ex authoritatibus ibi relatis, quia in præſenti quæſtione vna ſola qualitas, & ſic conditionalis, poſterior nempe; quæ ſub conditione concipitur, in ſententia remanet, ambæ enim minimè ſimul vigere, & præualere poſſunt, ſed conditionalis tantùm, puta deficiente. Quam reſolutionem veram eſſe quæſtioni tam difficili, & intactæ propoſitæ, arbitror vniformem doctrinis hoc in capite relatis, quam volo, vt extendas ad cæteras quaſuis ſententias, quibus diuerſitas qualitatum ſit appoſita, & vna pro conditione alterius. vide inferiùs à n. 148. vbi alia adducuntur in comprobationem.

Et ex hucuſque dictis, & præcipuè ex reſolutione huius difficultatis, alia frequens vinci poteſt, ex paritate & identitate rationis, vt ſcilicet; idem ſit dicendum, quando 144
vna qualitas ponitur, non alternatiuè conditionaliter ad aliam: ita vt vna dumtaxat habitura ſit effectum (vt modò diximus) ſed quando duæ qualitates apponuntur in ſententia, ita vt vtraque ſortitura ſit effectum, ſucceſſiuè tamen, vna poſt aliam, vt puta; quando in remedio l. fi. *Cod. de edicto Diui Adri.* lata eſt ſententia, vt hæredes mittantur in poſſeſſionem pro indiuiſo, ea quæ facta cum effectu iorer cohæredes, ſeu collitigantes, fiat bonorum partitio, ſeu diuiſio. quia tunc cùm vnaquæque qualitas ſola exiſtat deperſe, diuerſiſque temporibus, & re- 145
ſpectibus operatura, & circa diuerſa capitula, vnaquæque etiam operatur reſpectu appellationis, ſecundùm vniuſcuiuſque iuris dictamen, vt appellatio à poſſeſſione non ſuſpendat executionem, à partitione autem illam ſuſpendat. quia tunc nulla datur mixtura, ſed omnimodo diuerſitas, & ita communiter practicatur, prout practicari videmus quotidie.

Non igitur obſtant quæ ſuprà, de ſubrogatione diximus. cui vno verbo reſponderi poteſt; ſcilicet: vt illa doctrina procedat, 146
quando in vtroque datur habilitas, & cùm in altero ex his adeſt prohibitio appellationis, non habilitatur per ſubrogationem, qui enim non poteſt eſſe iudex principaliter, nec eſſe poteſt per ſubrogationem alterius, ita tenent Ioann. Andr. & Geminian. *in cap. ſtatutum §. in nullo de reſcript. in* 6. Felin. *in c. olim de exceptioni. in verſiculo allegato.* idem Felin. *in cap. ſi pro debilitate de officio delegati in 1 col. verſiculo quæro vtrùm delegatus num* 2. & alibi 147
per Doctores, & ſic paritas rationis requiritur in ſubrogato, & in eo in cuius locum ſubrogatur, vt eius naturam ſapiat, & ſortiatur, adeò vt ſi ſubrogatus in aliquo diſcreparet, in eo non ſortitur naturam eandem, licèt in aliis ſic, ita dicit Paul. de Caſtro *conſilio* 73. *repetito. conſilio* 265. *incipit, licèt iſta Domina Liſa. paulò ante fi. lib.* 1. Philippus Decius *conſilio* 190. *circa primum dubium colu.* 3. *verſiculo* 4. *hoc idem. & conſilio* 543. *incipit, in caſu propoſito. columna* 2. *verſiculo* 3. *hoc confirmatur.* Tiraquell. *in tractatu de retract. lignag. §. 1 gloſſ.* 10. *num.* 80. & ideo nihil mirum, vt cùm hæ duæ qualitates, vna in locum alterius ſubrogata conditionaliter, inter ſe in omnibus diſcrepent vt contrariæ, quia vnam prohibitio regit, aliam permiſſio prædominet, alterius naturam non ſapiat, nec participet,

cipet, ſed in ſuæ propriæ meris limitibus
contineantur.
Et noſtram reſolutionem ſuprà traditam
148 quæſtioni à num. 138. videtur probare text.
qui ſic poteſt intelligi *in leg. creditor* §. *iuſſus*
(omnino videndus) *ff. de appella. l.9. tit.23.*
p.3. verſic. pero ſi el demandado, ibi, *o mas fueſſe*
deſmandado en no moſtrar, o no entregar aquel-
la coſa que le demandauan en juicio, empero lo
condemnaſe el juzgador en tanto quanto iuraſſe
la otra parte, que el menos cabaua por no le ſer
moſtrada o entregada aquella coſa, aſſi como le
demandauan, ſi de tal juicio como eſte aquel con-
tra quien es dado ſe quiſieſſe alçar bien lo puede
façer, &c. vbi dicit Gregor. Lopez *gloſſ. 6.* per
149 text. ibi, quòd ſi, qui non exhiberet, con-
demnaretur ad intereſſe, procederet appel-
latio, referens Immolam *in d. l. creditor ſi.* §.
iuſſus. columna ſi. ff. de appellat. idem dicit Spe-
culator *in titulo de appellat.* §. *in quibus verſi-*
culo ſed numquid in actione ad exhibendum nu-
mero 12. qui omnes poſſunt ſic intelligi, vt
loquantur; quando in vna eadémque ſen-
tentia vna qualitas conditionaliter alterius
loco ſubrogatur, vt ſuperiùs probaui.
150 Quibus quidem mirabiliter conuenit,
quod per Alexand. *in conſilio* 81. *in ſi. 2. volu.*
dicit Marant. *in Speculo iudi. 6 p. titulo de exe-*
cutione ſententia num. 62. vbi affirmat, quòd
ſi iudex poſuit pœnam, in caſu quo eius ſen-
tentiæ non pareretur, ſi non paretur, non
poterit fieri executio ad talem pœnam, vbi
loquitur de ſententia, quæ executionem
meretur, per totum illum diſcurſum, quæ
quidem doctrina non parum hanc opinio-
nem comprobare, & authorizare conſtat.
Vide ſurſum à num. 138. cum ſequentibus.
151 In commutatione autem pœnæ impoſitæ
per vnam ſententiam diffinitiuam, quando
propter paupertatem in aliam pœnam, putà;
corporalem, commutatur per aliam ſenten-
tiam, vt tunc iſta ſententia ſecunda, & pœna
eius, quoad appellationem ſortiatur natu-
ram primæ, dicit Bart. *in conſilio* 101. *num. 2.*
& bene, alia autem cauſa facta commuta-
tione per duas ſentẽtias aliter diſponit, quia
eſt noua cauſa, & noua accuſatio. Vide eun-
dem, qui licèt diſtinctè procedat, tandem
ita reſoluit, quæ non examino, quia noſtræ
quæſtionis non eſt. & de huiuſmodi com-
mutatione condemnationis in pœnam cor-
poralem ob defectum ſolutionis pecuniæ
152 propter paupertatem, vide latiſſimè Proſper.
Farinac. *practic. crim tomo* 1. *quæſt. 26. à num.* 1.
cum ſequentibus. qui caſus difficultatem non
habet, cùm alia ſententia ferenda ſit in de-
fectum.
153 Secundò limitatur noſtræ quæſtionis re-
ſolutio, vt procedat; quando adhuc à ſenten-
tia admittitur appellatio deuolutiua ſaltem:
non tamen quando ſimus in ſententia vlte-
riùs appellationẽ non admittentre; puta; quia
vel eſt vltima ex tribus conformibus, vel
tranſacta in rem iudicatam. quia tunc quali-
tas conditionaliter appoſita in eadem ſen-
tentia non poreſt vltra naturam iudicij, &
ſententiæ, operari, quæ nullo modo appel-
lationem admittit. vt puta; quis propter de-
lictum condemnatur in centum, quæ ſi non
ſoluerit infra menſem, condemnetur ad tri-
remes, aut exilium: tunc cùm exilium pari-
ter ſit pœna, ac centum condemnatio, ter- 154
mino tranſacto non facta centum ſolutione,
in pœnam comminatam exilij, aut triremis
fiet executio; multa cumulans latè proſe-
quitur Proſper. Farinac. *practic. crim. tomo* 1.
cap. 26. à num. 13. cum ſequentibus, & à princ.
& nos latè etiam diximus infrà 4. part. c. 11.
à num. 47. verſiculo ſed quid dicendum in
ſententia, qua quis eſt condemnatus, *&c.*
& probant Angel. *in repet. l. nemo carcerem in*
1. *colùm. C. de exact. tribut. lib.* 10. *per gloſſ. in*
l. fin. Cod. de iudicijs. Specul. *in titulo de ſen-*
tent. §. 1. *verſ. ſed numquid, ſi iudex, num. 5.*
quem refert Abb. *in 1. p. ſtatut. quæſt. 93. quæ*
incipit, quæro an valeant condemnationes, &c.
Auguſti. *ad Angel. de maleſic. in verbo, quas ſi*
non ſoluerit cum quanto pluri. num. 4. & poſt
Auguſtin. pariter refert Clar. *in practi.* §. *ſi.*
quæſt. 93. verſic. quæro, numquid valet ſenten-
tia. in fine illius verſiculi. Flamin. Cartar. *in*
tractatu de executione ſentent. capto bann. c. ſi.
num. 288. & per Bart. *in l. cum duabus* §. *fin.*
num. 2. ff. pro ſoc. & in leg. ſi frater, §. *idem re-*
ſpondit, per illum text. *ff. eod.* Angel. *in leg. ſi*
quando, §. *hæres, ff. de legat.* 1. *& in l. ſi inſulam,*
ad fin. ff. de verb. obligat. Alexand. *in l. non ſo-*
lùm, §. *morte, circa finem, ff. de oper. noui nun-*
tiatio. Roma. *in l.* 1. §. *poſt operis, ff. eodem.* re-
fert & ſequitur Iaſ. *in* §. *pœnales. num. 47. &*
48. *& ibi in additio. litera P, inſtitut. de actio.*
Vnum tamen pro complemento & de- 155
claratione huius materiæ non omittam ne-
ceſſarium; nempe; quòd ad potentiam vel
impotentiam appellandi, non attenditur
qualitatum diuerſitas, ſeu earum mixtura
contenta in libello, ſeu articulis, & proba-
tionibus, ſed tantùm qualitatum diuerſitas,
& mixtura contenta in ſententia. optimum
Cornei conſilium 10. *præſuppoſito ſtatuto, n. 3.*
verſus finem, & n. 4. lib. 4. quem referunt, &
ſequuntur Rota *deciſ.* 34. *concluſum num.* 5.
& 8. & apertiùs *num. 9. p. 2. diuerſorum*, latiùs
Cæſar Conrard. *in leg. vnica limi. 2.* §. 5. *ſub*
num. 11. verſiculo aliquando, & num. 12. cum
ſequentibus. Eſcac. *tractatu de appellat. quæſt. 17.*
limit. 6. memb. 9. num. 6. fol. 403. inferentes 156
ex eo, quòd à ſententia manifeſtè lata in
poſſeſſorio,

poſſeſſorio,non poſſet appellari,licèt vtrũq;
petitoriũ,ſcilicet,& poſſeſſoriũ,fuerit inten-
tatũ, in petitione & articulis. ſubdens ratio-
nẽ Rota,quia non appellatur ab articulis ſeu
petitione,ſed a ſententia,& cùm nõ pronun-
tiauerit ſuper deductis in articulis & peti-
tione, debeat appellari ab omiſſione, vt re-
fert Conrard. *vbi proximè*.dicẽs,quòd reſpe-
ctu concedendæ vel denegandæ appellatio-
nis à ſententia lata in judicio poſſeſſorio;
non conſiderantur libellus, aut probationes
factæ ſuper dominio, quia non à libello, aut
probationibus datur appellatio, ſed à ſen-
tentia. Vnde inquit; licèt in libello vel arti-
culis accumuletur cum poſſeſſorio; tamen
ſi iudex pronuntiet ſuper poſſeſſorio dum-
taxat, non erit admittenda appellatio. &
157 ipſe Contard. vlteriùs *num.* 15. *&* 17. inquit,
quòd in caſu contrario; puta; ſi eſſet inten-
tatum ſolum poſſeſſorium recuperandæ, &
ſententia per iudicem extraheretur ad diſ-
poſitionem *l. ſi quis in tantam*, poſſit appella-
ri, quia ſola ſententia attendenda eſt.

158 Hæc tamen concluſio tripliciter fallit, vt
nempe,in ſequentibus limitationibus magis
attendenda ſunt ea, quæ ſunt extra ſenten-
tiam, quàm ea quæ ſunt expreſſa in ſenten-
tia. Et prima eſt, quando ſententia eſt lata
ſimpliciter ſuper aliquo remedio poſſeſſo-
rio, quod habet indiuiſibiliter admixtam
cauſam proprietatis, iuxta ea, quæ ſcribit
Contard. *in d. l. vnica limi.* 2. §. 9. *ſub num.* 2.
C. ſi de moment. poſſeſſ.

159 Secunda limitatio eſt, quando ſententia
eſt generaliter lata, non ſe reſtringens ad
vnam qualitatem, poſſeſſorium aut petito-
rium, quia tunc refertur, & reſtringitur ad
proſecuta *l. licèt* 2. *C. de iudicijs.* Philippus
Francus *in c. dilecto ſub num.* 107. *quæſt.*48.
de appellat. Cæſar Contard. *in d. l. vni. limi.*
24. *num* 42. Eſcac. *d. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9.
ſub n. 8. & faciunt per ipſum ſcripta *memb.* 6.
ſub n. 59. *&* 60.

160 Tertia limitatio erit, quando ſententia
poteſt recipere diuiſionem iuxta formam
petitionis. quia tunc ſententia regulatur à
petitione, & idcirco quot ſunt capita in pe-
titione, tot cenſentur ſententiæ, vt per Re-
buff. *tractatu de ſentent. executione artic.* 16.
gloſſ. 5. *num.* 2. *tomo* 1. *fol.* 417. Caraui. *ſuper
ritu* 257. *num.* 10. *quæſt.* 3. & faciunt quæ
Foller. *tractatu de cenſibus in verbo cenſus nu-
mero* 115. *& ſequentibus tomo* 6. *p.* 2. *fol.* 416.
& Virgin. Bocc. *tractatu de inter. vti poßid.
cap.* 18. *num.* 67. *tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 321. & hunc
articulum, vt attendi debet qualitas ſenten-
tiæ non iudicij, latè (ſequutus Contard) pro-
ſequitur Eſcac. *quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *à*
161 *num.* 6. *cum ſequentibus.* qui *num.* 18. bene
aduertit, quòd qualitas ſententiæ non at-
tendatur, quando cauſa iam eſt ſemel effe-
cta appellabilis. quia tunc non ampliùs con-
ſideratur qualitas ſententiæ, ſed attenditur
ſolùm qualitas cauſæ iam factæ appellabilis,
per ea, quæ ipſe congerit *limi.* 47. *memb.* 1.
ſub n. 111. *vſque ad num.* 116.

Et ne decipiaris, attendere debes ad ea
omnia, quæ in hoc capite dicta ſunt, quæ
generaliter comprehendunt diuerſitatem
qualitatum, repertam in ſententia, cui me- 162
ritò regulas & limitationes poſt longam di-
ſputationem adiecimus. Quam quæſtionem
vix tangunt Doctores, cùm omnes ferè lo-
quantur in mixtura dumtaxat poſſeſſionis
& proprietatis: in qua adhuc nimis varij &
confuſi monſtrantur. (quod nos pro vno
quæſtionis membro, imò limitatione reſo-
lutionis noſtræ quæſtionis dumtaxat ſcripſi-
mus ſuprà) vt vix quid certum ſit ſequen-
dum, aperiant ipſi.

CAPVT VIII.

A ſententia lata in caſibus, quibus à iure vel ab homine denegatur audientia: appellationi interpoſitæ an iudex Eccleſiaſticus, vim faciat, ſi non deferat. vbi de aliis diſpoſitionis verbis, ſub quorum inuolucro tacitè appellatio ſublata intelligatur.

SVMMARIVM.

Audientia cui à iure denegatur, denegari ſimul appellationem, qui indiſtinctè teneant. n. 1.
Et tunc non cauſare attentata huiuſmodi appellationem. n. 2.
Proceſſus in fauorem eius, cui à lege viua, vel mortua denegatur audientia; eſt nullus ipſo iure. n. 3.
Secundùm magis communem opinionem. n. 4.
Exceptio, ſeu defenſio an poßit denegari per ſtatutum. n. 5.
Audientiam denegans ſtatutum creditori ſi non agat intra tot tempus, an valeat. n. 6.
Audientia denegata quoad agendum dumtaxat recipit appellationem. n. 7.
Audientia vbi denegatur in agendo, & excipiendo ſimul, denegata cenſetur appellatio. n. 8.
Fundamenta quibus Doctores fundantur, vt denegata audientia in excipiendo & agendo ſimul, ſit denegata appellatio, impugnantur. n. 9. 10. *&* 11.
Audientia denegata quoad agendum tantùm, non cenſetur denegata appellatio iuxta communem, quæ defenditur. n. 12.

Cap.

Cap paſtoralis. §.verum de appella.interpretatur. num 13.

Audientia denegata quoad agendum tantùm, non cenſetur prohibita appellatio quoad alios articulos. n.14.

Agere impropriè dicitur, qui exceptione vtitur. num.15.

Verbum videtur denotat improprietatem. n.16.

Audientia denegatur excommunicato, vt actori & vt reo voluntario. n.17.

Reus voluntarius quis dicatur. n. 18.

Tertius reus voluntarius excommunicatus non poteſt executioni ſententiæ comparere. ibidem.

Nouum opus nuntians excommunicatus an in iudicio comparens audiatur. n.19.

Audientia ſi denegetur tam in agendo, quàm defendendo, & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, ſecus quando in agendo tantùm. num.20.

Audientia vbi vniuerſaliter denegatur, cenſetur etiam denegata appellatio. n.21.

Generalitas, quæ propter medium habile verificatur in qualibet ſua ſpecie, indiſtinctè operatur. n.22.

Generalis lex comprehendit cauſas & perſonas priuilegiatas, quæ ſpecialiter in eo caſu non reperiuntur habere priuilegium. n.23.

Generalis diſpoſitio includit omnes cauſas, licèt in vno maior reperiatur ratio, quàm in alio. num.24.

Generalis diſpoſitio etiam odioſa generaliter intelligitur. n. 25.

Et in pœnalibus. num. 26.

Interpretationem latam prouenientem ex proprietate verborum non excludit materia odioſa. num.27.

A iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam, appellatio non admittitur. n.28.

Appellatio non veriſimilis, & habens contra ſe ius commune, non cauſat attentata. n. 29.

Fruſtra ſperatur id, cuius euentus nullius eſt effectus. n.30.

Demolitiones ædificij conſtructi poſt nuntiationem noui operis, ſententia an admittat appellationem. n.31.

Noui operis nuntiationis cauſa recipit appellationem ſuſpenſiuam n.32. & 33.

Appellatione prohibita à cauſa principali, cenſetur prohibita ab incidentibus. n 34.

Audientia vbi denegatur in agendo tantùm, non cenſetur denegata appellatio. n. 35.

Operis noui poſt nuntiationem geſta reuocantur per viam attentati. n.36.

Attentatorum reuocatoria ſententia an recipiat appellationem. num.37.

A ſententia demolitionis noui operis denegatur appellatio. n. 38.

Opus ædificatum poſt nuntiationem, reuocatur per viam attentati. n. 39.

Attentatorum reuocatio reſpicit abbreuiationem litis. n.40.

Operis noui nuntiatio celeritatem deſiderat. num. 41.

Operis noui nuntiatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam. n.42.

Quam opinionem praxis diu recipit. num. 43. & 44.

c. ſignificant. de noui operis nuntiatio. interpretatur. n.45. & 46.

Nuntiatione ſpreta noui operis, quando quis agi patitur de iure principali, omiſſa via attentati, ceſſat attentatum, & appellationis prohibitio. n 47.

A demolitionis ſententia ædificij confecti poſt nuntiationem appellatio eſt prohibita dumtaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis noui operis. n 48.

Et tunc in odium ipſius, qui iudicem contempſit. num. 49.

Text. in c ſignificanti. verus ſenſus reſtituitur, reprobato innocentio. n.50. & 51.

l. 1. §. ſed ſi is, cui. ff. de operis noui nuntiatio. interpretatur. n. 52. & ſeqq.

Iudicium non conſtat ex duobus reis tantùm ſine actore. n.53.

Iudex an vim faciat cognoſcens denuntiatione noui operis, quod Clericus nuntiauit. numero 54.

Et quid de milite vel alio priuilegiato nuntiante. num. 55.

Attentatorum à reuocatoria ſententia an appellatio ſuſpenſiua admittatur. n.56.

Silentium perpetuum vbi eſt appoſitum à denegante audientiam, non eſt licita appellatio. num.57.

Clauſula (perpetui ſilentij) præſtat exceptionem denegata audientiæ. n.58.

Agendi tempus an iudex poſſit limitare, & aliter ponere perpetuum ſilentium. n. 59.

Silentium perpetuum tollit ſimul appellationem. num.60.

Fraudem & turpitudinem ſuam allegans non auditur. n 61.

A iudice repellente allegãtem turpitudinem ſuam non admittitur appellatio. n.62.

Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur. n.63.

A peccato deſiſtens an audiatur ſuam allegans turpitudinem. n.64.

Reconuentioni reſpondere nolenti denegatur audientia. n.65.

A pœna legis appellare non licet. n.66.

Contraria allegans non admittitur appellans à reiectione. n.67.

Contraria & diuerſa an actor, & an reus allegans audiatur. & quid incompatibilia, & de aliis remiſſiuè. n. 68.

Appellans comparens coram inferiori, ſi prote-

ſtetur dicto vel facto, non cenſetur appellationi renuntiare. n. 69.

cap. ſolicitudinem de appellat. interpretatur. numero 70. & 71.

Creditor non auditur volens impedire ſepulturam cadaueris, donec ſibi ſoluatur, nec auditur appellans à repulſione. n. 72.

Cadauer ſepulturam celeriter deſiderat. n. 73.

Cadauer non eſt ſequeſtrandum, etiam ſi bona non adſint, quibus ſatisfiat creditoribus. numero 74.

Cadauer vſurarij poteſt ſequeſtrari per iudicem Eccleſiaſticum, donec hæres caueat de ſatisfaciendo. n. 75.

Contumax verus non auditur appellans. n. 76.

Contumax verus quis dicatur, & in quibus caſibus. n. 77.

Procuratore contumace, domino non prohibetur appellare. n. 78.

Contumax verus de ſtylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ ſententiæ. n. 79.

Contumax verus vel fictus non appellat à primo decreto. n. 80.

A decreto primo appellatur, quando abſorbet ius partis, nec eſt reparabile per diffinitiuam. num. 81.

A denegato primo decreto parti præſentata appellare licet n. 82.

Contumax fictus appellat à ſecundo decreto. num. 83.

Decretū ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. n. 84.

Miſſus à ſecundo decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio. n. 85.

Contumax verus non appellat à ſecundo decreto. num. 86.

Latitans, aut ſe abſentans, ne citatio ad ſe perueniat, dicitur verus contumax. n. 87.

Contumax verus poteſt adire ſuperiorem, & corā eo probare cauſam legitimæ excuſationis, & tūc geſta poſt appellationem reuocantur. n. 88.

Contumax verus quando audiatur, vel non, remiſſiuè; & quid de ſtylo Rotæ. n. 89.

Agens ſine intereſſe non auditur, nec à reiectione appellat. n. 90.

Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia. num. 91.

Appellatio eius, cuius non intereſt, non admittitur. n. 92.

Ad exhibendum condemnatus præcisè cogitur, & non auditur appellans. n. 93.

Condemnatus ad intereſſe ob non exhibitionem, an appellet. n. 94.

A iuramento de calumnia præſtando non appellatur. n. 95.

Iuramentum calumniæ recuſans appellat, à ſententia diffinitiua. n. 96.

Condemnatus ad cautionē non turbandi poſſeſſionem alterius, an audiatur de nouo turbans & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex noua cauſa. num. 97.

c. Roma. 5. de appell. in 6. interpretatur. n. 98.

Authorem authoris ſui tenentem de euictione laudans in iudicio an audiatur, & quando ſibi cogitur cedere actiones. n. 99.

De nullitate dicens poſt ſexaginta dies non auditur iure regio. n. 100.

Terminum ſibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, cenſetur actui renuntiare, nec poſt illud auditur. n. 101.

Oppoſitor poſt lapſum termini edictorum, an ſit admittendus & audiendus. n. 102.

Audientia quibus à iure denegatur, quatuor caſus recenſentur remiſſiuè. n. 103.

Clauſula (ſententia lata mittatur executioni) cenſetur ſublata appellatio. n. 104.

Appellatio non ſolùm verbis expreſſis, ſed etiam tacitis tolli ſolet. n 105.

Clauſula (ſententia ſortiatur effectum ſuum) tollit appellationem. n. 106.

Clauſula (non poſſit contradicere) ſeu (ſit remota omnis contradictio) appellationem tollit. num. 107.

Clauſula (nulla exceptione aut oppoſitione) tollit appellationem. n. 108.

Clauſula (remota ſit omnis querela) vel (non poſſit querelari) remouet appellationem. n. 109.

Clauſula (non admittatur eius defenſio) ſiue (non poſſit ſe defendere) excludit appellationem. n. 110.

Appellatio eſt ſpecies defenſionis. n. 111.

Defenſionis genere ſublato, eius ſpecies ſublata intelligitur. n. 112.

Clauſula (ſine aliqua cenſura & oppoſitione) excludit appellationem. n. 113.

Clauſula (ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruare) an tollat appellationem n. 114.

Clauſula (liberè procedas) vel (liberè facias, &c.) tollit appellationem. n. 115.

Scacia reprobatur. num. 116.

Clauſula (abſque lite fiat reſtitutio) tollit appellationem n. 117.

Verba (ſine lite) important, vt ſequuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio. n. 118.

Clauſula (ſuo libero arbitrio committimus) excludit appellationem. n. 119.

Clauſula (procedas de facto) tribuit liberam, & abſolutam poteſtatem. n. 120.

Clauſula (procedas de facto) tollit appellationem. num. 121.

Clauſula (ſuper quo conſcientiam tuam oneramus) tollit appellationem. n. 122.

Et iudex non tenetur iurare quod ita dictauit ſua conſcientia, prout ipſe declarauit. n. 123.

Clauſulæ (mox, ſtatim, illico, confeſtim, incontinenti, ſine mora, ſine vllà procraſtinatione, ſine interuallo) excludunt appellationem. num. 124.

Dicto

Dictio (celeriter) & aliæ quæ celeritatem deſiderant, tollunt appellationem. n.125.

Clauſula (paritis literis, parito iudicato, aut ſine præiudicio legitimæ executionis) tollit appellationem ſuſpenſiuam. n 126.

Clauſula (ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis) non tollit appellationem. n. 127.

Conſilium ſapientis adhiberi, vbi partes conſentiunt, an liceat appellare. n. 128.

Conſultore de conſenſu partium electo, non tollitur appellatio ab eius ſententia. n. 129.

Sapientis conſilio ſententiæ ferendæ ſi partes expreſſè conſenſerint ſtare, non tollitur appellatio. n. 130.

Sapientis conſilio ſi partes promittant ſtare qualecumque ſit; non licet appellare. n. 131.

Conſilium ipſum ſi feratur per ſapientem ad conſenſum partis, non appellatur. n. 132.

A pronuntiatione negatiua, cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis; eſt licita appellatio ſecus ècõuerſo, quando pronuntiatur, cauſam illi eſſe committendam. n. 133.

Conſuetudo poteſt operari, vt aliqua ſententia mittatur executioni non obſtante appellatione. num. 134.

1 HVIVS quæſtionis reſolutio altiorem requirit indaginem, ſiquidem omnes, qui hanc rem tangunt, vno ore profitentur, appellationem prohibitam cenſeri ei, cui à iure circa aliquam cauſam, ſeu articulũ audientia denegata eſt, appellationémque ſublatam eſſe, tenent, & affirmant abſolutè, & abſque diſtinctione Speculator *tit. de appell. §. in quibus n. 22. verſ. 32. ſecundò fortè non valet in caſibus, in quibus audientia denegatur, &c.* Iſſ. *in l. 1. §. ſed ſi is cui, ff. de noui oper. nuntiatione*, allegans Bal. *in concluſionibus veris, in verſ. & non appellatur; cui denegatur audientia.* idem Bald. *in additio. ad Specula. vbi ſuprà in princ.* Barna. Brixi. *in c. ſi quis deinceps.* per text. & gl. *ibi in verbo, audientia 16. q. vlti.* Butriga. *in c. ſignificauit, in fi. de exceptionibus.* Veroni *conſ. 64. col. 2.* & remiſſiuè ad eum Eguidius Boſſius *in tractatu crimi. tit. de appella. n. 18.* Specula. *tit. de appell. §. in quibus ſub n. 22. verſ. 30. 2. lib. fol.* 186. Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 62. n. 98. fol. 145.* Cæſar Contard. *in l. vnica in notabili. ſub n. 20. verſ. ideoque. & n. 21. C. ſi de mom. poſſ.* & poſt Felin. *in d. c. ſignificauerunt num. 12. de exceptio.* Put. *deciſione 417. num. 4. part. 1.* tenet Marqueſſ. *in tractatu de commiſſio. p. 1. c. 10. n. 17. fol. 101.* Philipp. Franch. *in rubr. de appellat. n. 25.* Lancel. *de attenta. 2. p. limi. 50. c. 12. n. 16.* & iterum idem Lancel. *3. part. cap. 28. n. 78. & 79.* Auenda. *de exequen. mand. iud. cap. 6. num. 4. verſ. in ciuilibus autem, & in verſ. in criminalibus.* & per Speculatorem ita etiam dicit Rebuff. *in commentarijs 3. p tract. de appella. art. 7. gl. 2. n. 36.* Gratian. *diſceptati. forenſi. tomo 2. cap. 384. n. 27.* nec eſt audiendus Cæſar Barti. *deciſ. Bononienſi. deciſ. 150. in ardua. ſub n. 6. verſ. nam id diluitur.* contrarium tenens.

Et nec tunc dari attentatum, ſi iudex exe- 2
quatur ſuam ſententiam latam in cauſa, in qua à iure denegatur audientia, tenent poſt Bart. Cæpola *in conſ. 64 col. 1. in fi.* Manfre. *lib. 2. practic. concluſ. ſuper attent. concl.* 188. Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12 d. limi. 50. n. 16. verſ. ſimiliter.* & ſupradictam concluſionẽ firmat etiã Rebuf. *tit. de appell. art. 8. gl. 12. n. 36. & 37.*

Quæ doctrina in tantum vera dicitur: vt 3
proceſſus agitatus per eum, cui à lege mortua vel viua, hoc eſt (iure, vel iudice) denegatur audientia (quatenus fauorem illius concerneret) ſit ipſo iure nullus, tenuit originaliter Iacob. de Areri. quem referens ſequitur Bald. *in l. iubemus. §. ſanè col. 2. in princ. verſ. quædam eſt pœna iuriſdictionis, C. de ſacroſ. Eccleſijs.* idem *in l. edita. colum. penult. verſ. item quando libellus C de edendo. & in l. 1. colum. fi. verſiculo quæritur. C. de hæredi. inſtit. & in leg. ſcire oportet. §. conſequens.* per illum text. *ff. de excuſat. tutor.* idem *in l. quos prohibet ff. de poſtulando*, quam doctrinam ſequitur Ioannes Andreas *in additio. ad Speculat. tit. de ſententia §. iuſta verſ. eſt excommunicatus.*

Er eſt magis communis opinio relata per 4
Immolam *in l. 1. §. ſublata.* & ibi Alex. (vbi multa cumulat, quia teſtatur de magis communi.) *ff ad Trebellia.* quam & idem iterũ ſequitur Alex. *conſ. 37. viſo & opportunè, &c. col. 1. & conſ. 81. ponderatis. lib. 2.* & Bald. *in l. ita demum verſ. ſed ponamus quod iudex dum vult, quòd exceptio banni. (cui denegata cenſetur audientia per Prætorem virtute banni) reddit iudicium retrò nullum. Cod. de procurato.* & tanquam communem ſequutus eſt Decius *conſilio 275. in cauſa, quæ Lucæ colum. 3. verſ. ſed prædictis lib. 2.* vbi de communi atteſtatur, & Felin. *in cap. 1. colum. 1. verſ. amplia. 2. de re iudica.* Ancara. *conſilio 271. columna fi.* Caſſiadorus *deciſ. 5. num. 2. de re iudic. & deciſ. 2. de præbendis*, quem allegat Vantius *in tractatu de nullit. ſententiarum tit. de nullit. ſententia ex inhabilit. ſeu defectu mandat. n. 52.* vbi *vſque ad numer.* 58. plura ad propoſitum adducit, & in eius comprobationem & declarationem etiam, quod probatur *in l. ſed & ſi per Prætorem. §. ſed & ſi dum.* ibi, ſed & ſi dum decreto Prætoris non obtemperat, iuriſdictionem ſuã ei denegauit, non eſſe eum reſtituẽdum, Labeo ſcribit, idémque eſt; & ſi ex alia iuſta cauſa non fuerit ab eo auditus, *&c.*) *ff. ex quibus cauſis maiores.* idem probat text. *in l. 1. §. ſed & ſi is cui. ff. de operis noui nuntia.* textus *in leg. 1. §. quod autem Prætor negat. ff. de alea*

luſu & aleator. textus *in l.ſesre oportet.* §. *conſe-*
quens ff. de execut. tuto.

Et vltra ſuprà citatos circa id,an & quan-
do per ſtatutum poſſit negari exceptio, ſeu
defenſio,vide Felin.latè *in cap.2. de officio iu-*
dicis. in verſ.ſequitur etiam ex his. n.1. fol.223.
6 & an ſtatutum denegans audientiam credi-
tori, ſi non egerit infra decem annos, an
valeat, vide eundem Felin. *in cap. venerabi-*
lis de iudicijs, verſiculo hoc tamen ego limitarem
num.18. & in repertorio eius, verbo, ſtatutum,
colum. 12. vbi alij allegantur.

Præfatam tamen ſuperiùs à nobis tradi-
tam concluſionem; vt iudex Eccleſiaſticus
vim nullam facere dicatur: ſi appellationi
non deferat ei, cui à iure vel homine eſt de-
negatá audientia: non ita genericè,& abſo-
lutè velim intelligas.Siquidẽ quando à iure,
vel ab homine denegatur audientia ſolùm
7 in agendo tantùm; tunc nullo modo intel-
ligendum eſſe, denegatam quoad appella-
tionem: ſed imò vtique admittendam fore,
probat text.*in c.in nomine Domini.23.diſt.* vbi
excommunicato videtur denegari audien-
tiam,& tamen non dicitur ſibi denegata ap-
pellatio. text.*in c.præterea.de appell. c.ſignifica-*
uerunt. c. cum inter, de exceptionibus.

8 At verò quando alicui denegatur audien-
tia in agendo, excipiendo, & defendendo
ſimul: tunc ſatis videri prohibitam appel-
lationem. quam diſtinctionem motu text.
in d.c.in nomine Domini, iuncto d.cap ſignifica-
uerunt & Immolæ *ibi*, aſſignauit Philipp.
Franch. *in rubr.de appellat colum.5 verſ.ſed in*
contrarium facit,&c. per Bart. *in leg. perempto-*
rias C.ſententiam reſcin non poſſe.col.7. verſiculo
quæro,vtrùm exceptio.cum verſ.ſequenti. & in l.
cum mulier ff.ſoluto matri. & hanc declaratio-
nem elegantem vocat eam ſequutus Franc.
in rubr.de appellat. n.25.in fi. Eſcacia per eum
*tract.de appell.q.16.limi.1.n.31.*Lancel.*de at-*
tenta.2.p. c.12 limi.8.n.3.& ipſemet Lancel.
Robert.*eadẽ 2 p.c.12.lim.50.n.18* & Hieron.
Gonzal.*in reg.reſer.gloſſ.9. in annot.num.218.*

Sed certè iſthæc diſtinctio attentari (imò
& fortiter impugnari) querit, ſiquidem his
iuribus;nempe *c.in nomine Domini. & c.ſigni-*
ficauerunt(quibus Doctores citati mouentur)
facilis patet reſponſio, & ſatisfactio. cur ita?
quoniam etſi fateamur, excommunicato
audientiam denegãdam,*vt d.c.in nomine Do-*
9 *mini,& alijs*,negandum tamen non eſt,ei ap-
pellationem eſſe prohibitam, imò etiam ea
pendente abſque metu attentati poteſt iu-
dex procedere ad eius denuntiationem, pu-
blicationem, & fructuum priuationem, &
alia de quibus *in c. paſtoralis §. verum. de ap-*
pella. & nos copioſè diximus in c.4 ſuprà
hac 2.p. vbi iudicem huic appellationi haud
deferentem, nec vim facere. vbi ad propoſi-
tum multa adduximus.

Nec obſtat huic text.*in cap. præterea de ap-*
pell. vbi appellatio,emiſſa ab excommunica-
to,ſuſpendit,& deuoluit.quia reſpondeo lo-
qui in excõmunicatione ſub conditione la- 10
ta,quoniam tempore quo appellatur,non eſt
contumax,nec excommunicatus, nec etiam
poſtmodum adueniente conditione. enim-
uerò tempore habili,appellatio emiſſa,& ſic
nec retrotrahitur ad extremũ à quo,quia re-
petit ipſum ſuſpenſum, de quo ſuprà nos in
d.c.4.hac 2.p neq; text.loquitur in caſu,quo
audientia denegatur. vnde videtur dicen-
dum etiam ei,cui tantùm denegatur audien-
tia,quoad agendum,non etiam quoad exci-
piendum,& deferendum, appellationem e-
tiam denegatam cenſeri.

Et augetur difficultas,nam licèt diſpoſitio
audiẽtiam denegauerit quoad agẽdum tan-
tùm,vt DD. præfati dicũt. nihilominus vir-
tualiter excipere,& per conſequens etiã de-
fendere cõprehendit,tex.eſt *in l.1.*& quæ ibi
not.gl.& DD.*ff.de exceptionib.* ibi,agere etiã 11
is videtur,qui exceptione vtitur,nam reus in
exceptione actor eſt.) quapropter difficilis
redditur Doctorũ diſtinctio, & nec parum.

Sed nihilominus cõmunem defende, &
ab ea nullatenus recedas,vt ſcilicet diſpoſi-
tio negans audiẽtiam quoad modum agen-
di tantùm, nõ cenſeri prohibere appellatio- 12
nem, nec ei audiẽtiam denegare, ex his,quæ
ſuprà diximus,& Philipp.Fran. vbi ſuprà, &
iuribus mox citandis patebit clarè.

Nec obſtat excommunicato audientiam
denegatam eſſe quoad agendum tantùm, &
tamen appellationẽ pariter denegatã cenſe-
ri,*ex d. cap paſtoralis §.verum.de appell.*cui vno
verbo reſpõdeo, vt in caſu illius textus ideo
appellatio ſubſequens non ſortitur vtrũque
effectũ,& ſuſpenſiuum,& deuolutiuũ ſimul,
nõ ex capite denegatæ audientiæ,ſed ex ca-
pite executionis, quam ſecũ ſententia trahit 13
excõmunicationis, miniſterio iuris velociſ-
ſimi, quod hoc operatur:vt ſtatim excõmu-
nicatus per eam ligetur,ac innodetur,*ex d.c.*
*paſtoralis.§.verum de appell.*vt in pluribus aliis
ſentẽtiis hoc contingit,de quibus plenè per
DD. *in l.quod iuſsit ff.de re iudi.& in c.cum ceſ-*
ſante.de appell & hinc nihil mirũ eſt,vt iudex
non obſtante appellatione interpoſita, ab
ipſa excõmunicatione purè lata,poſſit deue-
nire,atque procedere ad actus omnes conſe-
cutiuos,& dependentes ab ea; prout eſt de-
nuntiatio,ſeu publicatio,fructuũ priuatio,&
ſimilia,vt c.14.ſup.diximꝰ ac cõprobauimus.

Quod ſecus in ratione iuris contingit, 14
quando non ab ipſa excõmunicationis ſen-
tentia appellatum eſt, ſed ab aliis articulis
negotij,

negotij, ſeu aliis etiam articulis, in quibus aliàs appellatio permiſſa ſtat, quæ in eis nullo modo cenſetur denegata; quantumuis ab agendo audientia denegetur, ex his doctrinis, quibus rem hanc comprobat Philipp. Franc. *in d. rubr. de appellat. colum.* 5. *verſ. ſed in contrarium facit, &c.* ſequutus Lancel. *vbi ſuprà in d. 2. p. c.* 12. *limi.* 50. *num.* 18. & expreſsè probatur *in c. cum inter. de exceptionibus.* ibi, Porrò cùm excommunicato quando in cauſa abſolutionis extitit, non ſit iuſta deneganda ſententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, ſi contra iuſtitiam cōdemnetur, *&c.*) Melior text. *in c. ſi.* ibi, & ſi cauſis aliis ſempore impetrari reſcripti vinculo fuerit excommunicationis adſtrictus, *&c.*) Sequitur & facit, appellationem prædictam decernimus admittendam, *&c.*) *eodem titulo de exceptionibus*, videndus omnino, & vtrobique Doctores omnes communiter hoc profitentes, qui alia iura allegant. & probatur etiam *in d. c. ſignificauerunt. eodem titul. de exceptio.* quem D. Franc. citauit, & hæc attentè attende, quoniam iuſtiſſimè quemlibet poterat mouere difficultas contra DD. diſtinctionem ſuprà poſitam.

Nec obſtat etiam text. *in d. l.* 1. *ff. de exceptio.* quo probare cōtendimus, diſpoſitionem loquentem in deneganda audientia in agendo tātùm, exceptionem & defenſionē comprehendere, *ex d. l.* 1. cui reſpondent gloſſ. &
15 Doctores ibi *in c. cùm inter. de exceptio.* vt excipiēs efficiatur actor, quoad onus comprobandi exceptionem, nō aliàs. & tunc adhuc in proprio & largè ſumpto vocabulo (vt ibi probatur) agere enim videtur, *&c.* quod ver-
16 bum, denotat improprietatē. adeò vt actionis verbo non contineatur exceptio. textus eſt *in l. verbum oportebit* 8. §. *actionis verbo ff. de verb. & rerum ſignif.* ac ideò licet excommunicato, vt actori, audiētia denegetur; non
17 tamen vt reo, & ille neceſſarius, qui tunc poteſt omni exceptione vti in iudicio, & defenſione. text. *in d. c. cum inter & d. c. ſi. cum pluribus alijs.* at quando excommunicatus venit in iudicium vt reus voluntarius, tunc audiendus non eſt, ita per Innoc. ibi tenet
18 Abb. *in d. c. cum inter n.* 12. *de exceptio.* & dicitur voluntarius, quando per iudicem puta; non neceſſitatur ad iudicium venire, ſed ipſe voluntariè compareat pro ſuo, vel communi intereſſe, *vt in auth. ſi omnes C. ſi vt ſe ab hereditate abſtin. dic.* vt latè per Abb. *in d. num.* 12. *per totum*, vbi declarat & exemplificat. Vide etiam Bart. & latiùs Alexand. *in* 1. *l. in leg. de pupillo* §. *ſeruos ff. de operis noui nuntia.* Roma. *in conſ.* 217. *incipit res iſta.* latè Paulus de Caſtro, Bart. & Alex. & cæteri, *in l. teſtamenta omnia Cod. de teſtamentis.* & Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Innocent. *in cap. dilecti, de exceptio.* & omnes per text. ibi *in cap. veniens. C. de teſtib.* Angel. *in l.* 2. §. *hac ſtipulatio ff. ſi plus quam per l. Fal.* Maranta *de ordine iudi.* 4. *p. in* 51. *diſt. n.* 36. *fol.* 225. Afflict. *in deciſ. Neapoli. deciſ.* 24. *n.* 7. *&* 8. & alibi paſſim, de quo nos infrà Deo dante 4. p. dicemus. & etiam diximus ſuprà 1. p. c. 1. quia tunc vt actor, non vt reus cenſetur comparere, quæ eſt ratio, vt nec excommunicatus audiatur, opponens ſe executioni ſententiæ, vt tertius pro ſuo intereſſe, vt per Felin. *in cap. ſignificauerunt n.* 50. *ad fi. & n.* 15. *de exceptio.* (& an audiatur, quando 19
in iudicio compareat nouum opus nūtians, ingens eſt difficultas, vt inferiùs apparebit.)

Concludimus igitur cum Philipp. Franco & Lanceloto, ſuprà, quòd quando denegatur audientia alicui, tam in agendo, quàm in excipiendo, & ſe defendēdo, vt tunc cùm 20
cenſeatur etiam prohibita appellatio, iudex Eccleſiaſticus nullam vim faciat: ſi in his cauſis appellationi propoſitæ, non detulerit, ſin autem audientia tantùm ab agendo denegetur, non intelligi, appellationem prohiberi, cui, ſi emittatur, iudex non deferens, notoriam violentiam committet.

Ex qua vera reſolutione oritur difficultas, quid ſit dicendum, quando lex, vel diſ- 21
poſitio non ita in ſpecie concipiatur, mentionem haud faciens de agendo, excipiendo, ſeu deferendo, ſed abſolutè & generaliter ita diſponat: denegetur illi audientia, vel, in tali cauſa, vel caſu nō audiatur talis, quam breuibus reſoluo, vt tunc appellatio pariter cēſeatur denegata virtute generalitatis, quia 22
quando generalitas propter medium habile, verificatur in qualibet ſua ſpecie, generalitas indiſtinctè operatur. *l. emptor* §. *Lucius, iuncta gl. ff. de pactis.* quam reputat ſingularem ad hoc Ioan. de Immola *in c. de tranſactio.* & Euerard. *in locis legalibus in loco à generalitate.* & quia lex ſeu ſtatutum generale, gene- 23
raliter comprehendit etiam cauſas, & perſonas priuilegiatas, quæ ſpecialiter & in caſu illius non reperiuntur habere priuilegium, per textum notabilem *in l. in fraudem.* §. *vlti.* ibi, quia generalis eſt iſta determinatio.) vbi notabiliter idem notat Bald. *ff. de militari teſtamento.* idem Bald. *in leg. omnes populi ante fin. verſiculo item nota, quod generale ſtatutum. ff. de iuſtitia & iure.* Philippus Decius (qui meritò illum textum dixit eſſe notabilem) *in l.* 5. *col.* 2. *verſ. & ampliatur ff. de reg. iur. & in l. nemo poteſt in princ. eodem tit. & in l. quo tutela.* §. 1. *eodem tit. ipſe in l.* 1. *colum.* 2. *in* 3. *nota.* per textum illum C. *de edendo*, & aliis locis, de quibus per Tiraquellum *de retract. lignagier.* §. 5. *gloſſ.* 14. *n.* 96. *cum ſeqq.* vbi adducit plura exempla.

24 Et quia generalis diſpoſitio legum, vel
ſtatutorum includit omnes caſus, licèt in
vno maior ratio eſſe videatur, quàm in alio,
l. 1. §. & generaliter. ff. de legatis praſtan. l. 1.
§ quod autem. ff. de aleato. l. vlti. §. vxori ff. de
auro & argento legato. voluit Philipp. Decius
locis ſuprà citatis, & inſuper *conſilio 20. in cau-*
ſa ſtatutorum, col. 2. verſ. 4. vt ſuprà dixi, & conſ.
29. cuius ſupraſcriptio incipit. an detur reſtitutio,
colum. 2. verſ. 1. hoc probatur. & alibi paſſim.
Ludouic. Gozadi. *conſ. 35. breuiter colum. 2.*
num. 6. & conſilio 51. in hac cauſa, columna 7.
num. 24. & conſ. 103. videtur 1. n. 3.

25 Quæ omnia procedunt in odioſis, vt ſci-
licet generalis diſpoſitio odioſa generaliter
intelligatur, ex ſententia Angeli *in l. vlt. col.*
vel verſ. 3. quæritur ff. de conſtitutio. Princip.
Philipp. Decius *in c. ſedes col. 2. in 3. nota. de*
reſcriptis. Ludou. Gozadi. *conſ. 50. prima facie.*
26 *colum. 3. n. 13. & conſ ſeq. col. vlti. n. 23.* imò et-
iam non ſolùm in odioſis, ſed & in pœnali-
bus ſimul, vt per Immol. Alex. Gozadi. &
alios tenet Tiraquell. *vbi proximè num. 102.*
27 Enimuerò materia odioſa non excludit la-
tam interpretationem, quæ ex proprietate
verborum procedit. text. nota. *in l. cum lege.*
& ibi Franc. de Areti. *ff. de teſtam.* cum aliis.
Quominus diſpoſitio, quæ generaliter lo-
quitur, generaliter etiam deſinat intelligi, vt
ſcribit Angel. *in l. vlt. col. vlt. verſ 3. quæritur*
ff. de conſtitutionibus Princip. Anton. *in c. olim*
de verb. ſignifi. Philipp Dec. *in conſ. 5. in cauſa*
Dominæ, ante fi. & declarat Tiraq. *in repetitio. l.*
ſi vnquam in princ. n 115. C. de reuocan. donatio.
Et magis in ſpecie per text. *in l. licèt 2. C.*
de iudicijs, dicit Philipp. Franc. *in c. dilecto, ſub*
num. 107. quæſt 48. de appellat. Cæſar Con-
tard. *in repetit. l. vni. C ſi de moment. poſſeſſione.*
limit. 24. n 42. Eſcac. *de appellat. q 17. limi. 6.*
memb. 9. ſub n. 8. & nos c. præcedente ante fi.
verſ. hæc tamen concluſio n. 159.
Ex eadem Doctorum diſtinctione vnum
tamen libet aduertere, quòd licèt diſpoſitio
negauerit audientiam ab agendo tantùm,
non cenſeatur denegata appellatio, imò iu-
28 dex ei non deferens, vim faciat: non tamen
id abſolutè intelligas, quia ſi iudex ius exe-
quens noluerit audire aliquem in caſibus,
quibus denegatur audientia ipſi, & ab hac
denegatione, & reiectione appellauerit, de-
lationem appellationi pariter negando vim
non faciet. text. expreſſus *in leg. eius, qui,* cu-
ius verba ſunt: Eius, qui ideo cauſam agere,
fruſtratur, quòd dixit, ſe libellum Principi
dediſſe, & ſacrum reſcriptum expectare, au-
diri deſiderium prohibetur. & ſi ob eam
cauſam prouocauerit, appellatio eius recipi,
ſacris conſtitutionibus vetatur.) Hactenus
de lege eleganti *ff. de appell. recip.*

Enimuerò hæc talis appellatio eſſet fri- 29
uola, & fruſtratoria, per quam nihil aliud
conſequi poterit, cùm abſque iuſta cauſa
ſit interpoſita, quæ nullum poteſt iuris effe-
ctum ſortiri, quæ eſt ratio, vt aliqua cogno-
ſcatur appellatio friuola, ita declarat Gemi-
nia. *in cap. cum appellationibus friuolis, colum. 2.*
verſ. quæro, quid importet. de appella. in 6. Ma-
nuelis Rodriguez *quæſtio. regul. tomo 1. q. 8.*
articulo 13. circa princ. & faciunt ea quæ ad-
ducit Philip Franch. *in cap. cum ceſſante 5. li-*
mi. ad fin. verſ. amplius intellige omnia præce-
dentia. fol 71. à tergo de appellat. & Natta *con-*
ſilio 32. num. 8. & nos Deo dante dicemus
infrà 3. p. in cap. 6. de friuolis appellationi-
bus. & facit quod dicit Abb. *in cap. 1. n. 7. de*
appellat quòd appellatio non veriſimilis, & 30
quæ habet ius commune contra ſe, non fa-
cit attentata, fruſtra enim ſpectatur id, cuius
euentus nullus eſt effectus, *l. aliquando ff. ad*
Velleianum. cũ vulgaribus. ideóque cùm ap-
pellationibus friuolis nec ius deferat, nec ſit
à iudice deferendum, text. *in d. cap. cum appell.*
friuolis. de appellat. in 6. vis nulla fiet.
Ex hac ſic declarata doctrina & conclu- 31
ſione, nunc indagare conueniens eſt, an à
ſententia lata ſuper demolitione ædificij
constructi, atque confecti poſt noui operis
nuntiationem, appellationi emiſſæ, iudex
vim committat, ſi minimè detulerit. & cau-
ſatur difficultas ex text. *in l. 1. §. ſi is ff de ope-*
ris noui nuntiatione, vbi tunc audientiam ſic
ædificanti, poſt denuntiationem ſibi factam,
denegari conſtat. *ibi*, prætor actionem ei de-
negare debet, & interdictum in eum de ope-
re reſtituendo redderetur.
Er pro parte affirmatiua vim fieri euiden-
tem, niſi appellationi deferatur, facit, primò
text. *in cap. ſignificantibus, de operis noui nun-* 32
tiatione, vbi appellatio in cauſa noui operis
nuntiationis admittitur quoad vtrunque ef-
fectum, & deuolutiuum, & ſuſpenſiuum,
qua pendente, facta à iudice vt attentata re-
ponuntur, & reuocantur. *ibi*, prædicti Cano-
nici ad noſtram audientiam appellarunt. &
infrà: ideóque mandamus, quatenus ſi eſt
ita, reuocato in irritum, quidquid poſt ap-
pellationem huiuſmodi inueneris attenta-
tum, *&c.*
Secundò & iterum probatur *ex eodem cap.* 33
ſign. vbi altera pars appellauerat ab eo, quod
decreuit iudex, probationes admittendas eſ-
ſe, vt cõſtat ex eo, *ibi*, idem N. ad Senonienſ.
Eccleſiã prouocauit, *&c.* Ex quo vltimo cre-
ſcit difficultas, & efficitur ingens. nam ſi cen- 34
ſeretur prohibita appellatio in cauſa prin-
cipali noui operis, cenſeretur etiam pro-
hibita in incidentibus, & emergentibus in
eis articulis, vt tenent Bald. & Salicet. *in*
l. fin.

Digitized by Google

l.fin. §. fin. Cod.de temporibus appellat. quos ſe-
quitur Gregorius Lopez *in l.13. titul.23.p 3.*
gloſſ.6. Angel. & Immol. *in l.1.§.fin. ff. à qui-*
bus appellare non licet. Eguid. Boſſ. *in tracta-*
tibus varijs crim. titul. de appellat. num.10. &
infiniti alij, quos nos citauimus in diſcurſu
cap.6.ſuprà hac ſecunda parte: ergo cum ex
eodem text. pateat appellationem emiſſam
fuiſſe à decreto, ſeu interlocutoria iudicis,
admittentis probationes in cauſa vni ex par-
tibus; euidenter ſequitur in cauſa principali
denuntiationis non eſſe prohibitam.

35 Tertiò probatur ex doctrina ab aliis tra-
dita, & à nobis defenſata ſuprà in quæſtio-
ne principali, quòd quando à iure alicui de-
negatur audientia in agendo tantùm, non
cenſetur tunc appellatio prohibita, nec de-
negata; ſed in hoc caſu audientia denegata
eſt ædificanti poſt nuntiationem ab agendo
tantùm, vt probatur *ex dict.§.ſi is.* ibi, dein-
de cœperit agere, ius ſibi eſſe, ita ædifica-
tum habere, prætor actionem ei denegare
debet.) manifeſtum eſt ergo, appellationem
hoc caſu, de quo loquimur, non eſſe prohi-
bitam, imò potiùs admiſſam fore expreſsè.

36 Quartò, & pro hac parte facit, id quod
fit poſt noui operis nuntiationem, per viam
& remedium attentati reuocatur. Baldi eſt
doctrina *in conſil.245. proponitur verſiculo ſe-*
cundò præmitto, ſub num.2. libr.2. quia ſi poſt-
quam ſibi eſt facta nuntiatio, ædificat: dici-
tur attentare, ac ideo eius demolitio per
viam attentati fit, Baldum ſequuntur Iſſ. *in*
l.1.numer.3.verſiculo 4.limita. vbi etiam Vin-
centius Hercula.*colum.8.ff.de noui operis nun-*
37 *tiatione.* ſed à ſententia attentatorum reuo-
catoria appellatio emiſſa, quoad vtrumque
admittitur, vt videre eſt ex his, quæ copioſè
adducit Lancelot. Robert. *de attent. 3. part.*
cap. 28. à numer. 44. cum pluribus ſequentibus.
quod tunc maximè procedit, & locum ha-
bet; quando attentatum non eſt appellatio-
ne pendente factum, vt eo caſu permiſſam
eſſe appellationem, pro vero firmat Lancel.
vbi proximè num.227. & 228. verſiculo ſecun-
dò crediderim. ergo pariter in noſtro caſu di-
cendum eſt; maximè cùm non appellatio-
ne, ſed denuntiatione tantùm ædificando,
attentetur.

Quis eſt humanus intellectus, qui non
ingentium fundamentorum horum viribus
& robori cedet? quémve ſui opinioni non
reducet? ipſi meum cederet certè: ſi quo-
rumdam authoritas nec adfuiſſet; ſiquidem
38 Iſſ. *in d.§.ſed is cui.* ex doctrina Baldi loco per
eum citato profitetur in caſu illius text. pati-
ter cenſeri, appellationem prohibitam *in nu-*
mer.2. verſiculo 3. adde. idem & in ſpecie af-
firmat Lancelot. Robert. *de attentatis 3.part.*
cap.28.num.78. dicens, quòd à ſententia de-
molitionis noui operis non appellatur, quia
denegatur audientia, per Iſſ. loco proximè
citato, & per ea, quæ ipſe dixerat poſt alios
in 2.part.cap.12.limit.50. num.16.cum ſequen-
tibus. & faciunt in genere Doctores, quos ad
principalis quæſtionis princip. adduximus
ſuprà.

Pro qua opinione illud ſuadet, quòd cùm 39
ad operis noui demolitionem, fabricati poſt
denuntiationem eandem, per viam, & reme-
dium attentatorum meritò deueniatur, ex
his, quæ nos in quarto fundamento contra-
riæ partis: reuocatio autem attentatorum
reſpiciat abbreuiationem litis, vt firmat Ro- 40
ta *deciſione 5. aliàs 433. notat. numquid reo.*
ſub num.5.verſiculo ſed an talia attentata ad fin.
vt lite pendente in antiq. quæ repetita eſt apud
Biſiguetum, quam etiam ſequuta eſt moder-
na Rota in vna Nolan. Abbaniæ regalis val-
lis coram Paleoro, vt eſt in reſolutione ipſius
115. Ioannis Michaël. *ad fin.* quos allegat
Lancelot. loco proximiori citato *à num. 60.*
& ſuprà, qui *numer.63.* affirmauit, materiam 41
noui operis nuntiationis proculdubio cele-
ritatẽ deſiderare, quapropter, omnibus die-
bus etiã feriatis, omnibúſque perſonis, etiam
fabris, & pupillo fieri nuntiationem poſſe,
iuxta l.primam §. nuntiatio & §. ſeq. ff de noui
oper. nuntia. quibus caſibus appellationem 42
non admitti; ſaltim quoad effectum ſuſpen-
ſiuum, probat text. *in l.fin.ff.de appellat.recip.*
& l.1 cum ſeqq.ff.de ferys, & dilatio. Specula-
tor *in titulo de appellat §. in quibus verſiculo 8.*
num.10. Iſſ. *in dict.l.1.ff.de ferijs colum.1.* Ma-
ranta *in ſpeculo in 3.part.6.part.princ.q 2. num.*
319. verſic.24.limit. & alij plures à nobis ſuo
loco citandi.

Quid tenendum in tanta contrarietate, in 43
qua licèt contraria pars mihi magis proba-
bilis ſit in iure, quæ longè verior videtur (vt
de per ſe patet) hanc tamen iam diu praxis
elegit, tuetúrque Doctorum authoritas, &
nos fundamentis iuuare, curauimus; ac pro-
pterea ab ea non audeo recedere, illud ſe-
quens: vt iudex Eccleſiaſticus vim nullam 44
faciat: ſi non deferat appellationi emiſſæ à
ſententia demolitionis operis, conſtructi
poſt factam denuntiationem.

Cui reſolutioni nec obſtant, quæ pro con-
traria parte adduximus fundamenta. Et non
primum ex text. *in dict.cap.ſignif. de noui ope-*
ris nuntiatio. quem Lancelotus *ſuprà num.97.*
& 98. aliud agens, dupliciter conatur intel-
ligere. Tu autem, certiùs reſponde, textum 45
illum non procedere, nec loqui in caſu, de
quo nos; ſcilicet, in ſententia reuocationis
ædificij conſtructi poſt nuntiationem noui
operis, & ſic in demolitione operis, quod

ædificans proſequutus eſt, attentans ſpreta,
& contempta denontiatione, & anteaquam
ſibi fuerit à iudice, vel à parte facta remiſſio,
iuxta text. *in l prætor ait, §. ait prætor ff. de ope-*
ris noui nuntiatione. quod cauſa eſt, non aliud
audientiæ denegandæ, vt conſtat *ex dict. l. 1.*
46 *§. ſed ſi is cui.* (de cuius intellectu protinus
agendum erit) ſed tantùm in caſu illius text.
in cap. ſignific. cauſa noui operis ſimpliciter
tractabatur, ceſſantibus fabris, & vacantibus
à labore in ædificio, poſtquam ſibi denun-
tiatum fuerat à canonicis; nihil aduerſus
denuntiationem conficientibus inſuper, vt
ex texto colligitur: quod etiam procedit:
47 quando quis ſpreta nuntiatione paſſus fuit,
agi de iure principali, omiſſo iudicio, & via
attentati, & fuit per iudicem admiſſus ad
probandum parte non opponente; quia tunc
cum ceſſat contemptus denuntiationis, &
iudicis, ceſſat etiam per attentatum demo-
litio operis. ita firmant Iſſ. *conſilio* 168. *colum.*
2. *in princip. verſiculo item licèt ædificans, libr.* 2.
Plorus *in l. ſi quando numer.* 121. *verbo, quarto*
ibi nuntians, C. vnde vi. Carpanus *ad conſtitu.*
Mediolan. cap. 140. *num.* 31. *lib.* 2. Gratian. *in*
diſceptatio. forenſ. tomo 2. *c.* 384. *num.* 28.
48 Hinc eſt regula, quæ dicit, vt à cauſa, & à
ſentẽtia lata ſuper iudicio noui operis nun-
tiationis, ſiue proferatur affirmatiuè, vt nun-
tiato nuntiatio remittatur, liceátque ædifi-
cium proſequi; ſiue negatiuè, vt nuntian-
tis iure attento opus demoliatur, appellatio
emiſſa vtrumque ſortitur effectum; éſtque
ei omnino deferendum, cùm nullibi inue-
niamus prohibitum, nec tunc denegata au-
dientia, ſed tantùm, quando denuntiationi
contraueniatur, vt conſtat *ex dict. §. ſed ſi is*
cui. ibi, cui opus nouum nuntiatum eſt, ante
remiſſionem ædificauerit, *&c.* Quo etiam
caſu loquuntur Iſſ. & Lancelot. *vbi ſuprà nu-*
mer. 78. Bald. *conſil.* 245. *ad medium, verſiculo*
ſecundò præmitto. Iſſ. *in l.* 1. *num.* 3. *verſiculo quar-*
tò limita. & ibi Herculan. *columna.* 8. *ff. de oper.*
noui nuntia. optimè Gratian. *in diſcepta. foren.*
49 *cap.* 384. *à num* 25. *tomo* 2. in odium ipſius,
qui iudicem offendit, argumento *c. cordi de*
appell. in 6. text. *in l. ſed etſi per prætorem, §. ſed*
etſi dum decreto, ff. ex quibus cauſis maiores l. 1,
§. quod autem prætor negat, ff. de aleatori. cum
alijs. Quod nec valet, nec debet in ſimplici
& vulgari iudicio nuntiationis; quo agitur,
cui ſit ius vel ædificandi, vel prohibendi,
quo caſu non ſolùm denegatur audientia,
nec prohibetur appellatio; imò expreſsè
permiſſa eſt, & talis vt operetur, attentata
ſubſequens executio ipſius, eſt text. *in dict.*
cap. ſignificantibus. ibi, prædicti canonici no-
ſtram audiẽtiam appellarunt. & infrà: ideó-
que mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato
in irritum, quidquid poſt appellationem hu-
iuſmodi repereris attentatum, *&c.*
Qui text. iuncto intellectu aſſignato, qui 50
eſt veritas, & verus ſenſus illius, hanc facit
ſuauem conſonantiam, non audito Inno-
centio ibi poſt princip. intelligens text. il-
lum in attentante poſt nuntiationem proce-
dere. Reſpondet ad text, priori appellatio-
ni, de qua ibi, fuiſſe per iudicem delatum,
& à ſuperiori admiſſam, ſicque de facto, non
de iure procedere illam appellationem, qui
intellectus facili queit impugnari, cùm om-
nibus difficultatibus pareat. Et primò quia
ſecunda appellatio ſubſiſtit, cui non reſpon-
det: imò ea cùm legitime fuerit à Pontifi-
ce approbata, priorem iuſtificat. Secundò,
quia diuinatorius eſt; etenim ſolùm dicitur
quod appellauit ab inferiore, qui reuocato
grauamine proceſſit in cauſa, quare & vltra
citatos, & quòd à ſententia demoliendo
ædificatum poſt nuntiationem noui operis,
eo quia denegatur audientia; prohibeatur
ſimul appellatio, per text. *in dict. l.* 1. *§. ſed ſi is.*
tractat, & defendit Ruginell. *tractatu de ap-*
pellat. §. 2. *cap.* 3. *num.* 262. *fol.* 91. Eſcacia *de ap-*
pellat. quæſt. 17. *limit.* 31. licèt nullus ita diſtin-
ctè prout nos.
Nec obſtat ſecunda difficultas pro con- 51
traria parte, adductáque ex eiuſdem text.
priori parte, dum appellatio permittitur à
probationum admiſſione, & ſic ab inciden-
tibus: quapropter non cenſeri prohibitam
appellationem à cauſa principali, ex Docto-
ribus ibidem allegatis. quę doctrina quando
verè procedat copioſè dixi ſuprà c. 6. hac 2,
part. vbi mirabilem aſſignauimus diſtinctio-
nem, quæ ad hæc non pertinet: ſiquidem
huius reſponſio pendet à ſuperioris argu-
menti reſolutione, nam cauſa principalis, de
qua in caſu illius text. appellationem ad-
mittit quoad vtrumque (vt modò probaui)
ac ideo nihil mirum, vt ab incidentibus, &
emergentibus articulis in ea detur appella-
tio: maximè iure canonico, quo à quocum-
que grauamine libeat appellari, & hodie per
Concilium Trident. à grauaminibus qualifi-
catis, quæ ipſum refert. Quorum vnum eſt
illud, de quo in caſibus text. extitit appella-
tum, prout eſt admiſſio, ſeu reiectio proba-
tionum, vt nos latè probauimus ſuprà cap. 1.
num. 130. quo ſatis vtrique eius parti ſatiſ-
factum eſt.
Nec obſtat tertium magis difficile *ex dict.* 52
l. 1. *§. ſed ſi is cui.* vbi actio, & agere denega-
tur procedenti per opus poſt eius denuntia-
tionem: & ſic appellationem non prohibe-
ri ex diſtinctione Doctorum, quam ſuprà
defendimus; quia reſpondeo, illum text. non
de actore, & actione verè & propriè ſtri-
ctéque

ctéque ſumpta intelligi, ſed de exceptione
53 proponenda, quod ſic probo. Subſtantiale eſt iudicij, idque conſtat ex reo & actore, non de duobus reis, nec de duobus actoribus, *cap. vt forus de verborum ſignific. l. ſed cum ambo ff. de iudicijs*, & in communibus magis placuit, eum videri actorem qui priùs ad iudicium prouocat, *l. in tribus ff. eodem.* at in caſu illius text. ædificans venit ſe defendendo à denuntiatore, qui priùs ad iudicium eum prouocauit, *ibi*, ſed ſi is cui opus nouum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificauit, deinde cœperit agere, ius ſibi eſſe, ita ædificatum habere.) Quæ verba clarè demonſtrant, ædificantem vt reum ſe defenſurum accedere, cùm denuntians iam actoris vicem in iudicio occupaſſet, text. eſt *in l. de pupillo § qui remiſſionem*, ibi, ſuſtinet enim partes defenſoris.) *ff. de oper. noui nuntia.* vbi gloſſ. *verbo defenſoris*, id clariùs explicat. gloſſa celebris *in dict. l. de pupillo § meminiſſe, verbo eum.*

Nec obſtant verbum, *agere*, & verbum, *actionem*, quibus vſus eſt conſultus in caſu illius text. quoniam agere etiam is videtur, qui exceptione vtitur, quia reus in exceptionibus actor eſt; text. eſt formalis, & expreſſus (de cuius intelligentia ſuperiùs egimus) *in l. 1. ff. de exceptio.* & ſic illis verbis largè non ſtrictè, & in ſua proprietate vtitur conſultus ibi. tenementi hunc intellectum, quia mirificus eſt text. prædicto deſideranti pugnantíque fortiter, Doctorum diſtinctam reſolutionem euertere.

54 Cui obſtare videtur reſolutio illius celebris, & difficilis quæſtionis; ad ſuprema noſtra tribunalia paſſim accedentis per viam violentiæ, pro laicorum decreto nanciſcendo (quod *auto delegos* dicimus) an iudex Eccleſiaſticus vim faciat, cognoſcens in cauſa noui operis: in qua laicus denunriatus eſt à clerico, & an ſuper nuntiatione nuntiati, vel potiùs nuntiantis forus ſequendus, & addendus ſit; de quo articulo videndum eſt copioſè per Ioannem Gutier. *in conſil. 49. per totum conſilium.* quod modò non diſputo, nec examino, ſed fortè commodiori loco infrà 6. p. tomo 3. propediem edendo.

55 Interim tamen dico praxim obtinere, vt forus denuntiati ſequatur; non verò denuntiantis, etiam militis, capitaneíque, ſeu alterius priuilegiati, aliàs tanquam actoris vices ſuſtinentis, vt dictum eſt; & vide quæ poſt alios Caſtellus à Bobadil. *in Polit. lib. 2. c. 18. num. 137. & lib. 3. cap. 5. num. 3.* de quo nos altiùs infrà 6. p. c. 11. per totum.

56 Nec obſtat quarrum & vltimum, quia reſpondeo, non eſſe illam veriorem opinionem: vt à ſententia lata ſuper reuocatione attentati appellatio emiſſa habeat vtrumque ſuum effectum, infrà hac 2. p. cap. 12. reſoluimus, vbi latè videre libet. vbi etiam agendum: an à ſententia, tam negatiua, quàm affirmatiua lata in remiſſione attentati, poſt nuntiationem noui operis, & ante remotionem eius, habeat hoc priuilegium, nec poſſit appellari ab ea.

Ex hoc capite audientiæ denegatæ infertur: iudicem Eccleſiaſticum vim non facere; ſi non deferat appellationi à denegatione audientiæ in caſu, quo eſt alicui impoſitum perpetuum ſilentium; puta, *in rem. l. diffamari Cod. de ingenuis, & manu. & alijs.* poſtquam ipſa ſententia tranſlata eſt in rem iudicatam, quia ab ea non eſt appellatum, vel quia in omnibus inſtantiis confirmata eſt, ſeu quia ipſa ſententia ſui natura eſt priuilegiata aliàs, quia ſi intra terminum in ea aſſignatum non egerit, poſtmodum non audietur; quoniam tunc audientia denegata cenſetur. ita tenent plures relati à Nicolao Boërio *in deciſione 255. à princip.* & præcipuè *à num. 12.* vbi etiam ex aliis firmat in iudicio *l. diffamari.* poſſe appellari à prima, puta, & ſecunda ſententia, quia eſt diffinitiua. renent etiam Franc. *in c. Nicolao 64. in fin. num. 23. de appellat.* Alexan. *in l properand. 11. §. ſin autem reus ſub num. 21. concluſ. 10. Cod. de iudicijs.* & quòd ex dicta clauſula perpetui ſilentij dicatur, oriri exceptio perpetuæ denegationis audientiæ; probat *cap. in præſentia*, vbi Barb. *numer. 36. de probatio.* Boërium & Capicium, & alios per eum allegatos ſequitur Burſatus *in conſilio 78. viſis, num. 21. lib. 1.* Lancelot. *de attenta. 3 part. cap. 18. numer. 84.* quapropter ſi is cui ſilentium impoſitum eſt, voluerit agere, & iudex eum noluerit audire, à quo ſi appellauerit, iudex ei haud deferens, nec vim committet, ex his quæ ad principium quæſtionis principalis diximus. 57 58

An & quãdo iudex poſſit imponere ſilentium parti, vt vltra tale tempus agere non poſſit, vt in matrimoniali, in impugnatione reſcripti, ſeu etiam inſtrumenti, vide latè per Felin. *in cap. accepimus de fide inſtrum. à numer. 6 & ſuprà.* vbi agit inter alia plura, vtrùm requiratur bina monitio, & an Prælatus cum conuentu diſtulit comparere, an noceat Eccleſiæ hoc ſilentium, & an non Eccleſiæ noceat, vide etiam Batt. *in l. Titia circa fi. ff. de accuſa.* & quod perpetui ſilentij impoſitio tollat appellationem ſimul, tenent vltra citatos Nicellus *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. numer. 100. in princip. & vltimis verbis tomo 18 folio 195.* Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gloſſ. 2. num. 7. verſiculo 4.* Capicius *deciſione 69. in cauſa Ioannis ſub num. 13. in tertia reſponſione.* 59 60

Pariter

61 Pariter idem videtur repetendum in al-
legante fraudem,& turpitudinem ſuam,qui
quidem nec auditur, tenent Bartol. *in l. poſt
contractum colum.3 .verſiculo ſed an venditor ff.
de donatio.* & idem *in conſil.* 56. *Petrus Nicole
in princip.*Bartol.*in l.emptione circa medium C.
plus valere quod agitur.*Pettus Anchara.*conſil.*
226.*ad corroborationem colum.*1.ſcribitur enim
in l.cum profitearis C.de reuocan. dona. ibi, cùm
profitearis, te in fraudem alterius donaſſe,
profeſſionem inhoneſtam continere,intelli-
gis.) *& in l.ſi creditoribus Cod.de ſeruo pigno.da-
to manu.* vbi ita ſcribitur, nam ipſe manu-
miſſor ſi fraudem ſe feciſſe creditoribus, vt
reuocet libertates, audeat dicere,audiri non
debet, nec hæredes eius.) & optimè etiam
ad propoſitum facit text.*in l.tranſactione fini-
ta, Cod. de tranſactionib. in l.filios Cod. de reuo-
can. his, qua in frau.credi.* text. *in cap inter di-
lectos, de donationibus*, cum concordantibus,
vbique à gloſſatoribus adductis,& ibi etiam
ordinarij repetentes.idem tenet Tiraquel.*de
retractu lignag.*§.1.*gloſſ.*18.*num.*20.propterea,
62 ſi hoc allegantem repellat iudex denegan-
do ei audientiam, à tali repulſione, & dene-
gatione, appellationi non deferat, vim non
facit, quia iniuſta eſt, & minùs legitima.
enimuerò appellari minimè poteſt ab actu,
quod fit ſecundùm iuris diſpoſitionem, &
canonicas ſanctiones, nec à iudice iuris di-
ſpoſitionem,& decretum exequente. vt per
Marant. *de ordine iudi.6.part.princ. titul.de ap-
pellat num.*345. tenet Ioan. Gutierrez *in ſuis
conſilijs conſil.* 10. *num.*21. & probatur *in cap.
conſuluit* 3. ibi, non conuenit, vt pro huiuſ-
modi appellationibus ab obſeruatione de-
creti,debeas obtinere.) *de appell.*iudex enim
tunc non grauat,nihil ipſe poteſt per appel-
lationem conſequi,vt ſuprà diximus.

63 Aliter atque dicendum eſt, ſi turpitudo
ſeu propria fraus, non in vim allegationis,
ſed in vim exceptionis, proponatur: quia
tunc audientia non cenſetur denegata, vt
videre eſt ex his, quæ referens ſequitur Ti-
raquell. *d. tract. de retractu* §. 1. *gloſſ.*11. *num.*
15.*ad fin.*& idem *in* §.1.*gloſſ.*18.*numer.*72. &
64 an quando quis vult deſiſtere à peccato, au-
diatur allegans ſuam turpitudinem,vide per
Abb.*in cap.ex diligenti num.*2.*de ſimonia,& in
cap.tua nos num.7 de ſponſalibus.*

65 Similiter audientia denegatur à iure ei,
qui reconuentioni nollet reſpondere, nam
quouſque reſpondeat,patitur hanc pœnam,
vt ſuperſedeatur in cauſa conuentionis, &
denegetur ſibi audientia,ita firmat Specula-
tor *in titul. de reconuentione* §.*videndum,verſi-
culo ſed quid ſi actor nolit, &c.* per argumen-
tum *cap.fin.*§.*pœna. de iurament.calumn.c.ſi qui
Epiſcop.* 1. *quaſt.* 1. *l. mutus* §.*pœna ff. de procu-
rator. l.nec ſcriptura C.de compenſatio.* idem te-
net ipſe Specul. *eodem titulo de reconuentione
§.fin.incipit, reſtat vt de pœna actoris,per totum.*
idem tenet Maranta *de ordine iud.* 4.*part. q.
primæ princip.titulo de reconuentione num.*7.*fol.
mihi* 140. & à tali denegatione audientiæ 66
deferendum non eſt appellationi propoſitæ,
tanquam minùs legitimæ, ex iam dictis. &
quia hæc audientiæ negatio eſt pœna à iure
impoſita, vt hi omnes Doctores affirmant,
& de ſe patet, à qua minimè appellari licet,
vt tenent Arias *in l.2.Tauri num.*18. Gutier-
rez *conſil.* 10.*numer.*16. Bobadil.*in Polit.lib.*3.
*cap.*8.*num.*278. Nauar. latè *in prælect.cap.cùm
contingat* 15.*cauſa nulli.fol.*151.Bernard.Diaz
in regula 675.Gratianus *in regula* 35. Bald.*in
marg. ſua in verbo appellari à pœna poteſt.* Do-
ctores *in c.ad noſtram de appellatio.*

Ex hoc eodem capite audientiæ denega- 67
tæ pariter oritur, iudicem Eccleſiaſticum,
nec vim facere, ſi non deferat appellationi
ab eo emiſſæ, quem ipſe reiecit, tanquam
contraria in iudicio allegantem, & aduerſa
petentem, quia tunc ius huic tali habet de-
negatam audientiam, ita probatur *in cap. ſo-
licitudinem.* ibi,non eſt tanquam aduerſa pe-
tens,& ſibi contrarius audiendus.) *de appell.*
idem probat text. *in cap. quod autem* 23. *q.*7.
& ibi gloſſ. *verbo contraria.* text. etiam *in cap.
quàm præpoſterum* 13 *quaſt.*2. text. *in cap.lite-
ras de præſumptioni.* text. *in cap. geſta* 74. *diſt.*
text.eſt *in l.1.Cod.de furtis,& ſeruo corrup.*text.
in l.profeſſio.C.de muner. patrimo.lib. 10. & vbi-
que gl. & Doctores, hanc doctrinam com-
muniter profitētur, vnanimitérque firmant.
ibíque latè de materia,præcipuè per Docto-
res *in dict.l.1.C.de furtis.* maximè per Bal vbi 68
an & quando actor poſſit allegare contra-
ria, & an his poſſit fortè reus vti, & an ſal-
tim in nouo iudicio contraria proponenti,
aduerſaque petenti, ſit denegata audientia,
& diſtinctè, quæ & quando in iure dicantur
contraria, & quæ vt incompatibilia non
admittantur in iudicio, & de pluribus aliis
materiam concernentibus, cum concluſio-
nibus,& limitationibus videre poteris (quæ
omitto quia ad nos non pertinent.)

Vnum tamen rei de qua agimus commo-
dius non omittam, quod colligitur ex di-
ſpoſitione text. *in dict.cap ſolicitudinem de ap-
pellat.* ſcilicet; appellans ab inferiori ab ali- 69
qua eius ſententia, ſiue interlocutoria, ſiue
definitiua, comparens poſtmodum coram
ipſo, aliquid, negotium tangens, petendo,
fueritque verbo, vel facto proteſtatus: ſe
proſequi velle appellationem, non cenſe-
ri, nec intelligi appellationi renuntiare per
talem comparitionem, cum proteſtatione,
& non auditur in petitione tanquam ſibi
ipſi

ipſi contrarius, ſeu aduerſa petens.

Quod & expreſsè probatur in illo text.
in quo exactiùs videre poteris per DD. Abb.
& Felin. Franch. & cæteros, Ioan. Andr. *in
ſin. de appellat. in 6. & in cap. cum veniſſent de
eo qui mitt. in poſſ.* Alexan. *conſil.* 107. 4 *parte.*
Bertachin. *in reperto. verbo, appellatio tollitur*
70 *num.* 10. *circa fin.* & contrarietatis ratio in hoc
conſiſtit, nam cùm per appellationem emiſ-
ſam omnimoda ſit ſuſpenſa, & abdicata in
illa cauſa ab inferiori iuriſdictio, & in ſu-
periorem integraliter tranſlata, ex iuribus
vulgaribus, quę per proteſtationem ſequen-
tem conſeruatur, hinc ineptum eſt velle, vt
alius habeat iuriſdictionem totalem, & alius
71 abſque ea cauſæ cognitionem. & ideo cùm
appellans per proteſtationem inſiſtat in ap-
pellatione, per conſequénſque in tranſlatio-
ne iuriſdictionis ad ſuperiorem; cui non in-
telligetur renuntiatum: non auditur, in quo
poſtulat ab inferiore carente iuriſdictione,
ipſi actui & petitioni neceſſaria, quam ab eo
ipſe aliàs habet per appellationem ablatam,
& ſic nimirum, vt tanquam contraria petens
non audiatur in petitione.

72 Ex hoc enim fonte fluit, atque emanat:
iudicem Eccleſiaſticum nullam vim face-
re: ſi nec deferat appellationi emiſſæ à cre-
ditore, eo quòd non vult detinere cadauer
debitoris mortui ad eius petitionem, neque
ſepeliatur, quouſque ſibi ſatisfiat, vel ſolu-
tione, vel ſatiſdatione, ſeu fideiuſſoria cau-
tione, quoniã iſte creditor ita poſtulans nul-
lo modo accceditur appellans: ita probant
expreſsè gl. & Doctores *in cap. ex parte el 1.
de ſepulturis.* Specula. *in titulo de appellat. §. in
quibus verſiculo* 8. Hippol. *ſingulari* 199. Be-
ned. *in cap. Raynut. verbo, mortuo itaque teſta-
tore num.* 56. *de teſtam.* Felin. *in cap. ſicut Iudai
colum.* 1. *de Iudæis.* Bertach. *in tract. de Epiſco-
po. §. videmus num.* 24. Baëca *de inope debitore,
cap.* 1. *num.* 20. taliqùe creditoris appellatio-
ni minimè deferendum eſſe probat Viuius
lib. 2. *communium opin opinione* 78. Parlad. *lib.
2. rerum quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 4. *num.* 26. & proba-
tur apud nos *in l.* 11. *titulo* 16. *libr.* 3. *ordinam.*
73 quod etiã ratione probo. Quoniam inſtan-
tanea corporis corruptio & putrefacto rem
citò perfici, & abſolui poſtulat, non enim pa-
titur dilationem, quo caſu appellatio emiſ-
ſa non ſuſpendit actum, nec delationem prę-
bet, ſed celerem executionem requirit, text.
in l. fin. ff. de appella. recip. vulgatis, quod & in
ſubſtantia conſiderauit Speculator vbi ſu-
prà citatus.

74 Bene enim verum eſt, vt etiamſi non
adſint bona, vnde æs alienum creditoribus
exſoluatur: nullo modo cadauer ſequeſtran-
dum, pignotandum, nec detinendum eſt.
text. *in l. fin. Cod. de ſepulchro. viola. & authent.
item qui domum eodem titul.* & vtrobique Do-
ctores, etiamſi debitum pluſquam liquidum
ſit, cuius opinionis eſt Felin. *in dict. cap. ſicut
Iudai col.* 1. *de Iudæis.* Roder. Xuarez *in repe-
titione l. poſt rem. in* 5. *amplia. ad legem Regiam
ff. de re iud.* Couarr. *variarum libr.* 2. *cap.* 1. *nu-
mer.* 10. Grammaticus *deciſione* 82. Bened. *in
dict. cap. Raynut. verbo, mortuo itaque num.* 56. *de
teſtament.* Caſtellus *in l.* 30. *Tauri verb. Gaſtos.*
Parl. *in dict. lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.*
§. 4. *n.* 26. & magis communi teſtatur Baëca
de inope deb. cap. 1. *à numer.* 19. vbi pluribus au-
thoritatibus, & rationibus tam diuinis quàm
humanis.

Hanc opinionem, vt veriorem compro-
bat, & vt æquiorem & certiorem reſoluit,
iuſtè meritóque abominans, reprehendit-
que Angel. *in authent. vt defuncti ſeu funera
eorum column.* 1. Seguram (de quo dicit aliàs
libenter iudicio labi ſolere *in repetitione l. ſi
ex legati cauſa numer.* 37. *ff. de verb. obliga.*) &
Caruaia. Regium Senato. *in repetitione l.* 1. *co-
lumn.* 3. *ff. de verb. obliga.* Præpoſ. *in cap. præterea
51. diſt.* & Bertolo. Belenzi *in additio. in cap. ex
parte, de ſepultu.* contrariam opinionem ſe-
ctantes, & idem quod Baëca contra Angel.
tenet Parla. *vbi ſuprà*, quem in rationibus &
authoritatibus prædominat, & præcellit.
Quæ doctrina limitatur, & fallit in cadaue- 75
re vſurarij, quod à iudice Eccleſiaſtico ſe-
queſtrari poteſt, ne ſepeliatur: donec hæres
caueat de teſtitutione, vt ex aliis firmat Ze-
rola *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verbo funus verſiculo* 3.
cadauer, &c.

Hinc pariter oritur, vim nullam eſſe poſſe 76
in denegatione delationis appellationis in-
terpoſitæ à vero contumace, cùm ſiquidem
non audiatur appellans in cauſa, in qua con-
tumax fuit, text. eſt *in l & poſt edictum* 73. §.
fin. ibi, ſciendum eſt, ex peremptorio abſen-
tem condemnatum, ſi appellet, non eſſe au-
diendum.) *ff. de iudicijs.* text etiam *in l.* 1. ibi,
eius qui per contumaciam abſens, cùm ad
agendam cauſam vocatus eſſet, condemna-
tus eſt, negotio priùs perſcrutato appellatio
recipi non poteſt.) *Cod. quorum appellat. non
recipi.* text. etiam *in l. ex conſenſu* §. *fin.* ibi, pla-
cuit, non prouocare, &c.) *ff. de appellat.* Bart.
Immola, & cæteri Doctores *in dict. l. conſenſu*
§. *fin.* Specul. *titulo de appellat.* § *in quibus num.*
1. *libr.* 2. Rota *deciſione* 16. *aliàs* 364. *cum iura
num.* 1. *de dolo & contumac. in nouis.* Ripa *in pra-
ctic. in forma appellat. à ſentent. diffinit. in gloſſ.
coram vobis ſub num.* 9. *verſiculo quæritur vltrà
fol.* 405. Maſuer. *in additio. ad eum in* 1. *additio
in verbo, in vero contumace, fol.* 406. Franch.
in cap. Nicolao num. 18. *de appellat.* Socin. *in re-
gul.* 24. *appellat. in qualibet cauſa, fall.* 6. Nicell.
tract.

tract.concord. gloſſ.concor.6. fall. 18. *num.* 51. *fol.* 193. Curtius Senior *tractat.de iureiur.propter calum.dan.§.quod ſi actor ſub num.* 12. *&* 13 *tomo* 3. *part.* 2. *fol.* 134. Decius *conſil.* 34. *num.* 1. *& ſeqq.* Rebuff. *tractatu de appellat.art.7.gl.2. num.7.& ſeqq.* Capicius *deciſione* 139. *num.* 2. Rota *deciſione* 22. *aliàs* 137. *appellatus de appellat. in nouis.* Maran. 6. *part.titulo de contumacia* 2. *memb.num.* 17. vide Paz *in praxi* 2. *p. tomo* 2. *cap.vni.* à *num.* 9. *cum ſequentibus.* idem Maranta *in ſpeculo aduoca.* 3. *part.6.part. princ. quæſt.2.tit.de appellat.num.*273. Lancelot.Robert. *de attenta.*3. *part. cap.*28. *num.*50. *&* 51. ea potiùs ratione ſibi denegatur audientia, quia non comparendo videtur iudicem contemnere, vt notat *in dict. l.* 1. & per Robert. *ibi*, qui loquuntur quando appellare deſiderant ab ipſa ſententia diffinitiua.

77 Et licèt longè à Doctoribus diſceptetur, quando quis dicitur verus contumax, vt videte eſt per Bart. *in l fi. ff. de in integrum reſtitutione.* & Bart.& Alexan. *in d.l.ex conſenſu §. fin.* Alexan. *in l.properandum §.ſin autem reus, Cod.de iudicijs.* quantum autem attinet ad noſtram materiam, vt non audiatur appellans, ita poteſt eſſe, ac conſtitui vera concluſio, vt ille dicatur verus contumax, qui perſonaliter fuit citatus, potuítque in termino venire, & non venit; vel ſi fuit citatus ad domum, poſtmodúmque ipſa citatio ad eius notitiam peruenia t, qui cùm potuiſſet in termino comparere,& non comparuit; quod intelligendum eſt, quando legitimè ad ſui notitiam perueniſſe conſtat; vtputa, per ſcripturam citationis viſam poſtea per eum, vel per relationem nuncij. aliter atque dicendum eſt, ſi per appellationem vxoris vel cuiuſuis alterius domeſtici, nam tunc non dicitur verus contumax, ita concludit Alex. *in dict. §.ſin autem reus colum.* 2. *&* 3. ſequitur Eſcacia *tractatu cauſar. ciui. & crimin.c.97.ſub num.*101. éſtque de mente Bart. *in dict. §.fin.* idem affirmat Marant. *vbi proximè d.titulo de appellat. num.*274 & verus contumax etiam dicitur ille, qui curat, ne citatio ad eum poſſit peruenire,vt ſcribit Alexand. *in dict.l. properandum § ſin autem reus num.*14.*concluſione* 5. *de iudicijs.* & ex Marant. & Tiraquell. Eſcac. *de appellat.quæſt.*17.*limit.*3.*ſub numer.*3. *& quæſt.* 12. *numer.* 19. vbi etiam poſt alios, quòd citatio debet eſſe peremptoria. & lege Marant. *vbi ſuprà num. ſequenti.* ex Alexand. in pluribus locis tenente, quòd quoad hoc vt verus contumax non audiatur appellans, ſufficiet vt contumax ſit in ſententia audienda, poſtquam peremptoriè eſt citatus, licèt in toto proceſſu præſens fuiſſet, quem vide. tenent Paul.de Caſtr. *in authent. principal.§.quod ſi actor numer.*6. & ibi Curtius Senior *num.*13 *inter tractatus diuerſo.tomo* 3 .*p.*2. *fol.*134.*Cod.de iureiur.propter calum.* Alexan. *in l.properandum §. ſin autem reus, ſub num.*18. *C. de iudicijs.*

Hæc tamen concluſio fallit, quando procurator eſt verus contumax, quia tunc Dominus poterit regulariter appellare, ex eo, quia vera contumacia eſt delictum, ſed ad delinquendum non præſumitur procurator habere mandatum, quia prohibitio appellationis datur pro pœna. Rebuff. *tractatu de appellat. art.7. gloſſ.2. num.* 10. *tomo* 3. *fol.*503. altiùs Bartol. *in l.* 1. *§.ſi aduerſus ſub numer.*2. *verſiculo quæro circa, ff quando appellandum ſit.* Franc. *in dict. cap. Nicolao numer.* 18. *& ſeqq. de appellat.* Felin. *in cap.* 1. *num.*6. *verſic. ſi procurator vt lite non conteſtata.* Alexand. *in dict. §.ſin autem reus, numer.*24. Nicell. *de concord. gloſſ.concord.6 fall.*18.*num.*61.*& ſeqq.* & id ita tenent Bart. Butri. Abb. Cæpola,& communiter omnes,vt teſtatur additionator ad Felin. *vbi ſuprà*, Guido Papæ *tractat.de appellat. q.*87.*num.*56 *fol.*59. 78

Vlteriùs & ſecundò fallit hæc concluſio, vt non procedat de obſeruantia Rotæ, ſecundùm quam poteſt appellare etiam verus contumax, dummodo appellet infra decem dies à die latæ ſententiæ, teſtatur Rota *deciſione* 16. *aliàs* 364. *in fin.de dol. & contum.in nouis.* Felin *in dict.cap.* 1. *ſub num.*7. per quem Nicellus *concord.6.fall* 6. *ſub numer.* 58. idem Felinus *in c. quoad conſultationem num.*28. *de ſententia, & re iudi.* Ferretus, *conſil.*216. *vertitur quæſtio.num.*3. 79

Hinc faciliùs intelligemus reſolutionem illius quæſtionis,quam Doctores diſputant, an à primo, vel ſecundo decreto liceat appellare,per Dinum *in tractatu miſſionis.* Bart. *in l.ante ſententiam ff.de appella.recipi.* Anton.& Abbatem latè *in cap. cùm ad ſedem numer.* 31. *per totum de reſtitutione ſpoli.* & ibi *in additio. ad eum litera B.* & alibi paſſim. & ex mente omnium, ita diſtingue, quòd à primo decreto tam verus contumax,quàm fictus,non admittitur ad appellandum, tum quia eſt ſententia interloquutoria, à qua nullus poteſt appellare de iure ciuili, *dict.l.ante ſententiam,& l.ante ſententiæ tempus C.de appellat.* & ex ratione ita tenet Dinus *iam citato loco,* quem ſequitur Abb. *in dict.cap cùm ad ſedem num.*31. qua etiam motus Paz *in praxi* 2. *part. tomo* 2. *cap. vnicum num.* 106. *cum ſequentibus.* affirmat, à tali ſententia non poſſe appellati, iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. *ſeſſione* 24. *de reformatione c.*20. prohibentis appellationem ab interlocutoriis, & idem tener Auendan. *in titulo de primo & ſecundo decreto* 3 *part num.*18. cùm poſſit quandocumque à iudice reuocari, licèt miſſio nonniſi 80

citato

citato eo, qui rem detinet, vt ex Panormita. & aliis probant Paz & Auend. *ibi & l.2. titulo 8.part.3.*

Deinde, & alia ratione mouentur Doctores; quia hæc ſententia primi decreti, nec eſt magni præiudicij, nec tollit vel abſorbet ius alterius, contumace enim ipſo veniente poſtmodum, & comparente infra annum, ante ſecundum decretum, ſolutis expenſis, vel præſtita cautione de ſtando iuri, illa reuocatur, ipſéque recuperat poſſeſſionem per rexr. & ibi Bartol. *in l.ſi quis, & in §.ſed ſi quis Codice de præſcriptio.30.anno.* idem Bart. *in l.conſentaneum Cod. quomodo & quando index.* Speculator *in titulo de primo & ſecundo decreto* §.5.text. *in cap.quoniam §.in alys, vt lite non conteſtata. authentica ei qui iurat C. de bonis authoritate indi. poßiden.* & vtrobique Doctores, ac ideo cùm per comparitionem & purgationem contumaciæ decreti ſit reuocatio, potiùs videtur dependere ab eius poteſtate, quàm à iudicis.

81 Hæc tamen limita ſecundùm Bartol. *in dict. l. ante ſententiam*, quam ſequitur Abb. *in dict. cap.cùm ad ſedem num.21. verſiculo ſed tu limita.* quando primum decretum abſorberet ius partis, idque non reparabile per diffinitiuam, vt contingit, quando iudex adiudicat miſſo ex primo decreto fructus medij temporis, quod facere poteſt iuxta textum *in l.Fulcinius §. fi.ff.ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur*, & latè per eumdem Abb. *in dict. cap. quoniam frequenter vt lite non conteſtata.* qui vbi ſuprà *in d.num.31.* alia exempla reddit.

82 Vnum tamen eſt, quòd quamuis contumaci ab hoc decreto non liceat appellare, à denegatione verò eius parti præſenti omnimodo permiſſum eſt, ita eleganter animaduertit Auenda. *in dict. titulo de primo & ſecundo decreto 3. part. numer. 11.* quem referens ſequitur Gondizal. de Paz *vbi ſuprà in d.praxi 2. part. tomo 2.cap.vni.numer.108.* quæ omnino vide, qui per totum illud caput copioſiſſimè congeſſit modos, & remedia procedendi contra contumacem actorem vel reum, & de primo & ſecundo decreto in actione perſonali, ſiue reali, in ſpiritualibus, & beneficialibus, vbi etiam de praxi, quæ circa hoc habetur in tribunalibus Eccleſiaſticis, vbi perfectè inuenies hanc materiam.

83 A ſententia autem ſuper ſecundo decreto fictus contumax bene poteſt appellare, etiam de iure ciuili, ſecundùm Dinum, Ioan. Andream, Bartol. & alios, tenet Abb. *in dict. cap. cùm ad ſedem numer.31. verſiculo in poſſeſſione autem 2. decreti, &c.* & per conſequens etiam hodie de iure canonico per Concilium Trident. & eius limitationes. & quòd poſſit appellari, etiam docet Innocent. *in cap. dilecto de verborum ſignific.* Bald. *in l.non videtur 1.ff. de indi.* Romanus *in ſuis ſingularibus in verbo decretum, in verſiculo quæro vtrùm.* quod probatur, tum vero non ficto negatur audientia, & prohibetur appellatio, vt conſtat ex iuribus & Doctoribus iam citatis, quia in eo non arguitur dolus, vt in vero, & in ſpecie quòd iſte talis fictus contumax rectè poſſit appellare, Bald. *in l.ea quæ Cod.quomodo & quando index.* Bart. *in l.fin ff.de in integr. reſtit.* Alexan. *in l.properandum §. ſin autem reus verſiculo 2.concluſio,&c.* Marant. *vbi ſuprà in d.titul. de appell.num 277. cum ſequentibus.* vbi in ſpecie ponit, quis dicatur fictus contumax.

Tum etiam probatur, quia licèt ſecundum decretum ſit interlocutoria, vt ex additione ad Abb. *vbi proximè litera B, ad medium,* & Paz *loco ſuprà citato num. 110. ad fin. verſic. ſententia interlocutoria, del ſegundo decreto*, tamen eius damnum eſt irreparabile, quoniam miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto efficitur verus poſſeſſor, qua poſſeſſione mediante transfertur in eum, vſucapiendi, ſeu præſcribendi conditio, vt poſt longum diſcurſum contra communem (quæ maius ius miſſo concedebat) reſoluit cum aliis Paz *ſuprà num.93.cum ſeqq.* 84 85

Cæterum quia hic miſſus facit fructus ſuos, ſecundùm gloſſam, Bartol. & cæteros communiter *in l.ſi finita §.Iulianus ff.de damno infecto.* nam ratione veræ poſſeſſionis, quam acquirit, fructus veniunt *ex §.ſi quis à non Domino inſtit. de rerum diuiſione*, Paz *ibi numer.97.* deinde, quia actor originarius efficitur reus, & reus originarius efficitur actor, quod eſt non modicæ & magnæ vtilitatis, vt probat text. *in §.commodum inſtitut. de interdictis, l.is qui deſtinauit ff.de rei vindic.* & in ſpecie Panormitan. *in dict. cap.quoniam frequenter §. in alys numero 4. vt lite non conteſt.* quapropter ſi miſſus ex ſecundo decreto ſuper proprietate tantùm tenetur reſpondere, & conueniri, non autem decreto ſuper poſſeſſione, vt expreſsè probatur *in dict. §. in alys.* licèt in aliquibus caſibus non ſolùm ſuper poſſeſſione, ſed nec etiam ſuper proprietate, quos congeſſit Gondiz. de Paz *vbi ſuprà numer.10. cum ſequentibus.* ideóque cùm ſecundum decretum continere dicatur damnum irreparabile, & ficto contumaci nullo iure ſpeciali denegetur appellatio, quid mirum, vt iure communi vtatur ſecundùm legem communem *ff. de appellatio. recipiendis.* & Concilium Tridentin. *ſeſſione 24. de reformatione cap. 20.* & ea quæ latiùs congeſſi in cap. 1. ſuprà hac 2. part. à principio.

86 De veto autem contumace aliud eſt ſentiendum, enimuerò is nullo modo appellat, quia abſolutè ſibi denegatur audienria à iure. text. *in l.poſt edictum 73.§.fin. ff. de iudicijs, l.conſenſu §. fin.ff.de appellat.l.1.Cod.quorum appellat. non recipi. cum alijs ſuprà.* & quia ſi à diffinitiua ſibi non admittitur, vt ſuprà dixi, vt conſtat *ex dict.§ fin.*ibi, abſentem condemnatum, &c.) *& in l.1.condemnatus eſt, iuncta l.1 ff.de re iudi.*ibi, quod condemnatione, vel abſolutione contingit, *&c.*) & quod dicitur *in rubrica de re iu.*& aliis locis, quæ continet plenum iuris præiudicium tam in poſſeſſione, quàm in proprietate, ergo multo magis idem firmandum eſt in ſecundo decreto, vbi non plenum præiudicium, ſed tantùm reſpectu poſſeſſionis, & fructuum, & aliorum quæ diximus, teſeruato ſibi iute ſuper proprietate, *vt in d.c.1.quoniam frequenter §.in alijs.*ibi, verus conſtituetur poſſeſſor, ſuper proprietate duntaxat, aduerſæ parti defenſione legitima reſeruata, *&c.*) & in ſpecie, quòd verus contumax à ſententia ſecundi decreti non audiarur appellans; tenet ex mente aliorum Ab. Panot. *in dict.cap.cùm ad ſedem numer.31.verſiculo etiam in quantum dixi, &c.* vbi idem intelligit, & rectè in latiranre, quia vero contumaci æquiparatur.
87 idémque extendendum ad eum, qui procurauit, ne citatio petuenitet ad eius notitiam, vt ſi quis latitauit, vel aliter ſe abſentauit hac de cauſa, quia pariter pto vero contumace habetut, ſecundùm Alexan. *in dict. §. ſin autem reus verſiculo quinta concluſio, &c.* & pet ea quæ habentur *in clement. 1. vt lite pendente*, & in ſpecie firmat Marant. *de ordin. iud.6.part. titulo de appellat. num.*279.

88 Attende tandem pro huius articuli perfectione, quòd licèt iudex à quo, non teneatur veto contumaci deferre, etiamſi excuſationem alleget, non ramen præcluditur ei via, quin poſſit ad ſuperiorem confugere, & allegate cauſam ſuæ excuſationis, & probare, ſe non eſſe verum contumacem, & ſi coram eo de veta cauſa excuſationis doceat, iudex ſuperior ipſe reuocat attentata poſt appellationem, non aliter, vt docet Salicet. *in l generaliter numer.7.ad fin Cod.de rebus creditis, & iureiurand.* Videndus item *in l.properandum §. cùm autem Cod. de iudicijs.* & Abb.*in dict.cap.cùm ante fin.de reſtit.ſpoli.* Plu-
89 ra etiam alia circa hunc articulum an verus contumax appellans audiatur, vide latè per Gregorium Lopez *in l. 9. titulo 23. parte 7. gloſſ.2.* vbi dicit, hunc rigorem non ſeruari in curia Romana, allegans ad id deciſionem Rotæ 364. *in nouis*, (quam ego in meis non inueni) repetio tamen deciſionem 49. *in nouis titulo de appellat*, quæ ad vnguem approbat noſtram doctrinam contrariam Gregotio, nec de aduerſo ſtylo mentionem facit, imò fortiùs ea procedet de iure canonico, quia magis odit, & abhorret contumaciam, inobedientiæ proximam, ex iuribus vulgatis, & titulis *de ſententia excommunicationis, & de dolo & contumacia.*

Ex hoc capite denegatæ audientiæ fluit, 90
iudicem vim non facete appellanti, eo quòd ipſum reiecit in iudicio, nec admiſit agentem ſine intereſſe, quoniam iſte de nullo modo auditur, ſi credimus authoritati diligentiſſimi Titaquelli *de retract. lignag. §. primo gloſſa ſecunda numer.51.ex l.ſi Patroni §. fideicommiſſariam*, ibi (ſecundùm quæ) Angel. Alexand. *ff. ad Senatuſconſul. Trebellian. & l.ſed nec legatarios, cum l.ſequen.ff. de condictione furtiua, l.qui fundum ff. locati, l. ſin autem §. ſi homo ff. de rei vindi. l. ſi quis ex argentarijs §.ex hoc edicto.* & ibi Albetic.*ff.de edendo l.1. §. reus vbi notatur, ff.eodem per quem factum erit.* Bartol. *in l. ſi vnus §. ante omnia 3.nota. ff. de pactis.* Petrus Ancharan. *conſilio 119. pluribus poſt princip.* & vbique Doctores, & nil mirum: nam quando deſinit ſua inreteſſe, deſinit actio competere, *l. procuratorem §. mandati actio, ff. mandati, l. ſi ſeruus ff. de condictione furtiua l. ex conuentione.* & ibi Alexand. & Philippus Decius *ff.de pactis.*

Supet hoc tamen diſtinguens Bartol. *in l.qui autem §.illud ff. ſi quis cautio.* quod maxi-
mè procedit, cùm etiam excipienti ſine in- 91
tereſſe, audientia denegetur quoque *l. ille à quo §. ſi de teſtament.1.* vbi Alexand. *in princip.ff.ad Trebellian. l.qui liberis in fin.ff.de bonorum poſſeſſione ſecundùm tabul.* Angel. *In l.exitus verſiculo quinimò.* & ibi etiam Alexand. *columna 2.verſiculo & ſubdit, ff.de acquir. poſſeſſione.* idem Alexand. & Philippus Decius *in dict. l.ex conuentione.* Decius *conſilio* 418. *viſa columna 3. verſiculo in quarto.* & Doctores vbique, quod ptopemodum generale eſt, vt nemo audiatur ſine intereſſe, vt firmat Tiraquell. proximo loco citatus, quia nemo ſine actione experitur, ex iutibus vulgaribus.

Et in ſpecie, vt illius cuius non intereſt, 92
non recipiatut appellatio, ptobat text. *in l.1. non ſolent audiri appellantes, niſi ij quorum intereſt ff. de appellatio. recipi. & in cap. cùm inter de electione.* & quòd alicui actui, vel liti ſe opponens non audiatur ſine intereſſe, ptobatut *in cap. veniens el ſecundo verſiculo cùm igitur. de teſti.* quod & voluere Immola, Ioannes Andreas *in cap. ſuper his, in verbo, excludatur, de accuſatio.* Petrus Ancharanus *conſilio 297. efficacibus columna 4. verſiculo eſt ergo videndum,*

by Google

videndum. & Paul. Caſtrenſ. *in l.2.col.1.verſiculo alij verò caſus, Cod. de edicto diui Adrian.* & Tiraquell. *in d. tractatu de vtroque retractu §.1. numer.51.* vbi aliqua exempla reddit rei iſtius.

93 Pariter etiam,& ex eodem capite audientiæ denegatæ infertur, vt iudex nullam violentiam committat, circa appellationem interpoſitam ab eo, qui conuentus actione ad exhibendum, *iuxta tit.ff.ad exhibendum*, condemnetur rem exhibere, quámque rem, facultatem habeat,exhibendi,& propterea ad id cogi præcisè poteſt, nec appellans audiendus eſt, ita ex Bartol. *in l. creditor §. iuſſus ff. de appellat.* vbi etiam Ioan. de Immola *columm. fin.* & Angelus, tenet & firmat Gregor. Lopez *in l. 9. titul. 25. part. 3. gloſſ. 6.* li-
94 cèt aliud ſit dicendum, quando condemnetur ad intereſſe, eo quòd rem non exhibeat, nam tunc eius intereſſe, ſcilicet, reſpectu,procedere poſſit appellatio,vt tenent Immola & Gregorius citati iam. & probatur *in dict. l.9.* de quo nos ſuprà latiùs diximus, & de eius ratione, & theorica ſuprà in cap.7.ad fin.hac 2.part.

95 Hinc etiam fluit, vt iudex vim non faciat, ſi non deferat appellationi emiſſæ à compulſione, & præcepto eius, vt iuret de calumnia, ex his,quæ diximus hac 2.part.in cap.1.à num.163. cum ſequentibus. cùm ad hoc tam actor,quàm reus omnino,& in omnibus cauſis iuramentum præſtandum teneatur, ſecundùm iuris diſpoſitionem, & præcepta,*l.1.*ibi,in omnibus cauſis,*&c.*)cum omnibus legibus ſequent. *C.de iureiuran.propter calum. dando.* & cæteris titulis *in ff.& decretalibus concordantibus.* nequit enim appellari ab actu, quod fit ſecundum iuris diſpoſitionem, & præcepta, nec à iudice id exequente, vt latiùs probauimus nuper ſuprà hoc eodem capite, ex his, quæ colligitur ex Doctoribus protinus citandis.

96 Aliud autem determinandum eſt, circa appellationem interpoſitam à ſententia diffinitiua, contra contumaciter recuſantem hoc iuramentum præſtare, nempe; contra actorem, vt actionem perdat, contra reum verò, vt pro confeſſo habetur, iuxta text. *in l.2.§ quod ſi actor.* vbi Doctores, *Cod. de iureiur. propter calum. dando.* nam tunc audientiam non cenſeri denegatam appellanti hoc caſu, docet gloſſ. *in l.creditor §.iuſſus ff.de appellat.* per text. *ibi*, quam ſequitur Bart. *numero 1. eodem.* defendit Salicetus *in dict. §. quid ſi actor verſiculo quæro an ab huiuſmodi ſententia,&c.*ex authoritate Iacobi de Aretino,quem ibi allegar. vbi notarut communiter,quod & ipſe Salicetus intelligit,& bene, *in l.1.num.2 C quorum appellationes non recipi.* dummodo ſuam contumaciam condemnatus excuſet, aliàs autem omnino cenſeatur ſibi appellanti audientia negata, quod & ipſe libenter admitto.

Deinde ad hoc capitulum confert illud, 97
quod Faber tractat *in §. retinendæ. inſtitut. de interdi. numer.29.* & Iacobus Menoch.*in tractatu de retinen poſſeſſ.remed.3. quæſt.97. num. 819.* affirmantes, quod ſi contra quem lata eſt ſententia, quia alium turbauit in poſſeſſione, præſtitit cautionem, moleſtiam ſe ampliùs poſſeſſori non facturum, qui nihilominus adhuc poſſeſſorem perturbet, aſſerénſque ſe noua ex cauſa poſſidere, atque ita velit illi poſſeſſioni incumbere, in quo nullo modo audiendum eſſe hoc allegare, probat Faber & Menoch. iam citati; reddentes rationem, nam ſententia, quæ pro poſſeſſore turbato lata eſt, futuram turbationem, ad quam ſe refert, prohibere dicitur, poſſeſſorémque tuetur, eíque vim fieri vetat, atque ſilentium quoque perpetuum aduerſario imponit, *cap. licet cauſam de probationibus.* fruſtratoria & inutilis, falſáque & eluſoria foret; ſi noua vis aut conturbario permitteretur. alias etiam rationes adducunt, ad idem, citantes etiam *l. ſi quis reum. l.ſi à te §.ſi quis fundum ff. de exceptione rei iudic.* iuxta ſuum verum ſenſum. Eſt igitur ſecundùm eos in hoc caſu concluſio dicenda, quòd iſte qui ſuccubuit, donec viuit, compeſcetur à moleſtia, nec agendo, nec excipiendo audietur. ad quod etiam facit, quæ ſuprà de impoſitione perpetui ſilentij dixi, quod vno modo declarat Menoch. vt hæc doctrina non procedat, cùm elapſo multo tempore, hic hac exceptione vteretur,cuius probationem paratam,& in promptu habeat, offeratque. Quo ſuppoſito, nec prædicto caſu appellationi emiſſæ deferre iudex cogetur, cùm in totum audientia denegetur ei.

Ex huius capitis principalis doctrina, 98
idem inferre poteris ad diſpoſitionem text. *in cap. Romana 5. in ordine de appellat.* vbi in negotio denegatur audientia ei, qui appellationem proſequutus non eſt, intra tempus & terminum à iure præſtitum ad proſequendum, *ibi*, & à cauſa ſua cecidiſſe videtur, nec ampliùs ſuper eodem negotio audietur ipſe appellans, *&c.*) vbi vide Franch. & Doctores.

Inferri etiam pariter poteſt ad id, quod 99
dicit Marant. *de ordine iudicior. 6. part de laudatione 5. memb. numero 5. folio 399.* vbi per *l. ſi res ff. de euictionibus.* & doctrina Baldi *in l. 1. columm. 2. Cod. communia de legatis*, ſcilicet; quod conuentus ſuper aliqua re, ſi voluerit laudare auctorem auctoris ſui, vt ſibi do-

de euiƈtioue teneatur, non debeat audiri,
niſi ceſſiſſet ſibi aƈtio per ſuum aurhorem
coutra illum, ad quam ceſſionem facien-
dam oogi poteſt auƈtor, quia ſibi non no-
cet, ex l.creditore ff de euiƈtionibus, vt per Ma-
rant. ibi, qui bene de materia laudationis in
iudicio traƈtat.

100 Infetti etiam poteſt ad legem Regiam 2.
titul.17. lib.4 recopilat. & l.2.titul 15. lib 3.or-
din. vbi latiſſimè, verbo no ſea oido deſpues,
quibus iuribus probatut hodie in noſtro re-
gno partem dicere volentem de nullitate
ſententiæ poſt ſexaginta dies, non eſſe au-
diendam, vt in diƈt. tit. ibi, y ſi en los ſeſenta
dias no lo dixere, no ſea oido deſpues ſobre eſta
razon,&c. vt ſcilicet à iudice faƈta repulſio-
ne eius non admittatur appellatio, nec ſup-
plicatio.

101 Cuius etiam eſt farinæ, vt qui terminum
ſibi ad aliquid faciendum præfixum labi
permittit, cenſetur renunciare, & non po-
teſt, nec agendo, nec excipiendo auditi, vt
loquens de præfixione termini ad dicen-
dum de nullitate, tradit Ioan.Cephal.in con-
ſilio 201.num.4.lib.2.& conſil.202.num.18.eo-
dem lib.2. Caſſiad. deciſione 4. in attentatis de
dilationibus numer.5. Veſtrius in praxi Roma-
na Cur.lib.8.cap.4. num.21. annotat. ad Eguid.
numer. 108. Lancelotus Robertus de attenta.
2 part cap.12. limit.19. per totam, & cap.18. à
num.98.

102 Alium etiam caſum, quo audientia dene-
gata videtur, perlege apud S. congregatio-
nem Concilij Trident. ſuper cap. 18. de re-
form. ſeſſione 24. loquens de oppoſitoribus
in his verbis inquit: alius non deſcriptus
petens admitti ad examen iam peraƈtum,
ſed beneficij nondum faƈta collatione, non
eſt audiendus, nec ſi non eſt faƈtum exa-
men, ſed terminus tantùm lapſus, nõ eſt ad-
mittẽdus cum deſcriptis) De cuius materia
vide latiſſimè per Nicolaum Garc. de bene-
ficijs 2.tomo 9 p.c.11.num.102.& ſuprà à num.
200.vbi latè folio 137. & vide Barboſſ. in re-
miſſio. ad d.cap.18.num.16. vide alium caſum
per text.in c.is cui 19.de eleƈtione lib.6.

103 Alios quatuor caſus, in quibus à iure ali-
cui denegatur audientia, refert gloſſ. in cap.
in nomine Domini, in verbo audientia 25.diſtin-
ƈtione. & habetur in cap. ad abolendam, de hæ-
reticis, vide etiam Speculatorem in titulo de
petitor. & poſſeſſor. in §. 2. Anton. de Butrio
in cap. dileƈtus el 1. de reſcriptis. Ludouicus
Romanus in l.1. in §. ſublata ff. ad Trebellian.
alium caſum vide etiam in cap. fin. de ordine
cognit. vbi pariter audientia negatur, ibi, ſu-
per ſpoliatione conuentus aduerſus reſtitu-
tionem petentem, non eſt (niſi ſuper quæ-
ſtione ſpoliationis) ſi eum reconueniat, au-
diendus,&c. vbi vide Doƈtores pro eius ex-
plicatione.

Aliæ etiam plures clauſulæ ſunt, quibus 104
iuris diſpoſitio, vel princeps inter reſcriben-
dum vti ſolent, ſub quarum verborum in-
uolucro tacitè appellatio intelligitur ſubla-
ta; vtputa, ſi diſpoſitio his verbis vtatur; ſci-
licet (ſententia lata mittatur executioni.)
quia tunc quamuis non aperiat, & declaret
quod fiat (apellatione remota, & non obſtan-
te) nihilominus tacitè, & virtualiter ſubin-
telligitur, Iſſ. conſilio 187.incipit circa primum
ſub numer.2.ad medium verſiculo ſimiliter lib.2.
Lancelot Robert. de attenta.2 part. cap.12. li-
mit.53 num.63. Ruginel.traƈtat.de appell.§.2.
gloſſ 2. num. 2. verſiculo primò igitur. Hieron.
Gonzalez in reg.de men gloſſ.9.in annotatio.ſub
num.218. Eſcacia de appellat. quæſt.16.limit.1.
numer.28.fol.257. Cæſar Contard.in l.vni.in
notabi.num.20.C.ſi de mom poſſ.Angui.conſ.76.
de tribus n.9.lib.1. Gratian. diſcepta.foren c.40.
num. 9. dicentes, quòd appellatio cenſetur 105
prohibita, quando ſtatutum diſponit, quòd
ſententia mandetur executioni generaliter,
nempe verum eſt, appellationem non ſolùm
intelligi remotam verbis expreſſis; ſed etiam
tacitis, & æquipollentibus, tenent ipſi Do-
ƈtores, & præſertim Lancelot. de attenta.2.p.
cap.12.limit.8.num.2.in fin.& num.3. Gonza-
lez, vbi proximè numer 218.in princ. & proba-
tur ex diſpoſitione text. §. ſin autem de con-
ceſſio. præbendæ, ibi, Epiſcopus hoc cum reli-
gioſorum virorum conſilio exequatur.) de
conceſſ. præbenda, iunƈtis iis, quæ in eius com-
probationem, & intelleƈtum conduximus
latè infrà 3.p.cap.11. verſiculo probat etiam
text.in cap.nulla,&c. num.39.vbi in optimo
caſu loquuti fuimus. Gratianus diſceptatio.fo-
renſ.cap.4.num.9.

Alia etiam clauſula eſt præcedenti ſimi- 106
lis, quæ idem operatur, & importat; pu-
ta (ſententia ſortiatur effeƈtum ſuum) quo-
niam ſententiæ effeƈtus alius non eſt, quàm
ipſa executio, Ioſeph. Ludoui. deciſio. Peruſi.
20. Domina Martiana, numero 17. vbi quòd
noſtris temporibus important illa verba, ap-
pellationis amotio, quoad effeƈtum ſuſpen-
ſiuum, non tamen quoad deuolutiuum, Ru-
ginellus traƈtatu de appellatio. §.9. gloſſ. 2. nu-
mero 4. Eſcacia de appellat. quæſtio. 16 limit.
1. numero 29. folio 257. Cæſar Contard. in
diƈt l.vnica in notabilibus. vbi latiſſimè à nu-
mer.18.19.& 20. & ſub numer.23.& 25. quem
vide.

Altera etiam clauſula eſt, qua tacitè ſub- 107
intelligitur ſublata appellatio; puta (non
poſſit contradicere) ſeu (ſit remota omnis
contradiƈtio) docet Decius in cap. perſonas
nota 4.num.6.de appellat. vt poſt Bald. Franc.
& alios

& alios tenet Lancelot. de attenta. 2. p. cap. 12.
limit. 8. numer. 45. & poſt Caſtrenſ. Ruginell.
tractat. de appellat. § 9. gloſſ. 2. num. 14. Eſcacia
tract. de appellat. q. 17. limit. 1. num. 36. & ſeqq.
Hieron. Gonzal. in regula de men. & alternati.
gl. 9. in annot. ſub num. 218. Cæſ. Contard. in
dict. l. vnica in notabil. num. 23. & probat text.
in cap. perſonas de appellat. text. in dict. c. nulla,
§. ſin autem, de conceſſ. prabenda. & nos dixi-
mus in eius comprobationem infrà 3. part.
cap. 11. verſic. probat etiam text. in cap. nul-
la, ſub num. 39.
108 Idem pariter operatur illa clauſula ſub
his verbis concepta (nulla exceptione vel
oppoſitione, &c.) quibus ſublatam eſſe ap-
pellationem affirmat Ruginell. tractat de ap-
pellat. gloſſ. 2. num. 37. verſiculo duodecimò quæ-
ro. ſequitur Eſcacia de appellat. d. quæſt. 17. li-
mit. 1. numer. 38. & à numer. 45. vbi latè pro-
ſequitur. Gratianus in diſcept. forenſ. tomo 1.
cap. 4. num. 9.
109 Quibus & finitima eſt illa clauſula (re-
mota ſit omnis querela) vel (non poſſit que-
relari) quibus verbis ſublatam cenſeri ap-
pellationem, affirmant omnes, Decius in d.
cap. perſonas nota 4. in fin. num. 7. de appell. Lan-
cel. Robert. de attent. 2. p. cap. 12. limit. 8. num. 4.
Ruginell. de appellat. d. §. 9. gloſſ. 2. num. 8. quos
referens ſequitur Eſcacia d. quæſt. 16. limit. 1.
num. 35. Hieron. Gonzalez in reg. 8. de men. gl.
9. in annotat. 218. Cæſar Contard in d. l. vni-
ca in notabilib. ſub num. 23. C. ſi de mom. poſſeſſ.
fuerit appellat.
110 Et prædictis adde illa clauſula (non ad-
mittatur eius defenſio) ſeu non poſſit ſe de-
fendere) quia his verbis euidenter appella-
tio ſublata cenſetur, Ruginell. tract. de appell.
§. 9. gloſſ. 2. num. 9. verſiculo 6. Eſcac. de appellat.
111 quæſt. 16. limit. 1. num. 4. ex eo, quia appellatio
eſt ſpecies defenſionis, vt illi probant, l. 1. ff.
de appella. cap. cum ſpeciali. 61. §. porrò de appell.
Biſſignet. deciſione vlti. num. 3. de appellat. So-
cin. conſ. 39. capio primum, num. 9. lib. 4. Alexan.
conſil. 113. viſo themate numer. 1. lib. 5. Maran.
in ſpecul. 6. part. verbo & quandoque appellatur,
num. 247. folio 496. Philipp. Franc. in rubrica
de appellat. numer. 24. verſiculo ſed tamen dubi-
tatur. Alberic. tractatu de ſtatu. lib. 4. quæſt. 53.
num. 3. & num. 4. tomo 2. fol. 74. Abb. in rubrica
de appellat. ſub numer. 7. Felin. ſub numer. 3.
Franc. in cap. paſtoralis, quæſt. 4. num. 20. de ap-
pellat. Rebuff tract. de appell in præfatione num.
112 84. ergo ſublato genere defenſionis, eius
ſpecies ſublata intelligitur, vt dicunt Eſca-
cia, & Ruginell locis citatis.
113 Et conuenit illa clauſula (ſine aliqua cen-
ſura, & oppoſitione) quibus verbis ſubla-
tam eſſe appellationem, ſcribit Ruginel. tra-
ctatu de appellat. § 9. gloſſ. 2. ſub num. 17. ſequi-
tur Eſcacia de appellat. q. 16. limit. 1. num. 43.
& licèt Rugin. d. numer. 17. verſiculo decimam;
dicat, idem eſt, quando dicitur (ad ſatisfa- 114
ctionem condignam faciat obſeruari, &c.)
ego multum dubito, niſi illa clauſula ſit ap-
poſita, re iam iudicata.
Altera clauſula erit, nempe (liberè proce- 115
datur) vel (liberè facias, &c.) quia ex maxima
efficacia, & natura huius dictionis (liberè)
(de qua nos latè egimus loco modo citato)
inter alios eius effectus, hic non minor eſt,
vt tollat appellationem à diſpoſitione, cui
adiicitur Bald. & Anton. de Butrio in c. irre-
fragabili in princ. de offic. ordina. Iſſ. in l. ſi filium
19. ſub num. 9. verſiculo ſecundo facit C. de inof-
fic. teſtam. & contra Franc. contrarium te-
nentem in rubrica de appellat. num. 26. verſiculo
ſed quid ſi. dicentémque licere appellare, vbi
ſubſit iuſta cauſa appellandi, inſurgit Decius
in cap. 1. num. 77. verſiculo nam dictum eorum de
reſcriptis. Ruginell. tractatu de appellat. §. 9.
gloſſ. 2. numer. 11. & 12. quem ſequitur Eſca-
cia de appellat. quæſt. 16. limit. 1. num 41. & 42.
Hierony. Gonzal. in regul. de menſib. & alter.
gloſſ. 53. num. 11. & per text. in cap. cum in cun-
ctis §. cum verò. text. in cap. extirpandæ §. qui
verò, eodem titulo. & in eorum interpretatio-
nem, & declarationem exactiſſimè de natu-
ra huius clauſulæ, & dictionis (liberè) egi-
mus infrà 3. part. cap. 7. à num. 22. verſiculo
ſecundò, & pro hac mea opinione, vbi de
priuatione beneficij incompatibilis appella-
tione non obſtante tractaui.
Nec eſt ferendus Eſcacia vbi proximè, 116
dum videtur innuere: hanc clauſulam tùnc
habere hunc effectum tollendi appellatio-
nem, quando alia ex ſupradictis vel dicen-
dis ei adiicitur. ſed fallitur; quoniam vir-
tus, & natura præfatæ dictionis (liberè) de-
perſe magna eſt ex adductis per nos d. cap.
7. & Doctores citati: & quia tunc iam non
ei, ſed potiùs clauſulæ adiectæ attribueretur
effectus.
Pariter etiam clauſulâ (abſque lite fiat 117
reſtitutio) intelligitur ſublata appellatio.
Bald. & Boſſius, quos citat & ſequitur Con-
tard. d. l. vnica in notabilibus num. 22. & quòd
verba (ſine lite) importent, quòd ſequuta de- 118
claratione iudicis, nulla detur appellatio,
ſcribit Corneus in deciſione Lucen. 193. in cau-
ſa N. num. 2. in fin. ſequutus Bald. conſil. 330.
lib. 1. Eſcac. de appellat. quæſt. 16. limit. 1. numer.
34. Ruginell. tractatu de appellat. §. 9. gloſſ. 2.
quæſt. 16. num. 46. vbi etiam de his verbis (ſine
lite & litigio) vt tollant appellationem, tol-
lit teſte Carpan. ad ſtatut. Mediolan. ad cau-
ſas criminal. cap. 368. numer. 9. Cornaz d. deci-
ſione 193. num. 3. quod idem importent ver-
ba (procedatur de plano) Celſ. Vgon. tract. de
clauſu.

clauſu.num.8.folio 495. Rodoanus *tractatu de*
ſpol.Eccleſ.quæſt 11.*num.*17.*tomo* 14.*fol.*253. &
de clauſula(ſine te,ſtatim,& ex officio)idem
dicit Lancel.Robert. *de attenta.*3.*part.cap.*28.
*num.*69.

119 Similiter etiam clauſula (ſuo libero arbi-
trio committimus, *&c.*) important appella-
tionis prohibitionem,quia à iudice habente
liberum arbitrium,non libet appellari, Feli.
in cap.ſuper his el 1. *numer.*8. *& ſequentibus de*
accuſa. Menoch. *tractatu de arbit. iudic. libr.*1.
quæſt 70. *num.*13. Simoneell. *tractatu de de-*
*creto lib.*1 *titul.* 1.*num.*8 *tomo* 6.*part.*2.*fol.*291.
Eſcacia *de appellat. quæſt.*17. *limit.*15. *num.* 1.
fol 451 Magonius *deciſ.Lucenſ.deciſ* 42.*ſtatuto.*
*ſub numer.*21. *verſiculo quia quid* plures citat
Rugin. *tractat de appellat.*§.9.*gloſſ.*2. *quæſt.*14.
*num.*43.*verſiculo ſecus autem,& ſeq.* vbi etiam
loquitur de mero arbitrio, & de pleno arbi-
trio,Farinae.*in pract.crimin lib.*1.*q.*17 *num.*50.
verſic. amplius igitur. & nos latè diximus infrà
3.p.cap.13.

120 Et ex identitate rationis idem dicimus
de clauſula (procedas de facto) quæ tribuit
liberam, & abſolutam poteſtatem, refert &
ſequitur Menoch. *tractat.de arbitra.lib.*1.*q.*7.
*num.*69. *verſiculo nonò liberan.* & comprobat
Eſcac. *de appellat.quæſt.*16.*limit.* 1.*num.*65. *&*
121 *ſequentibus.* & quod hæc clauſula (procedas
de facto) tollat appellationem,tenet Eſcacia
*ibi numer.*64. Bald *conſ.*330.*ſtatuto cauetur,ſub*
*num.*7.*lib.*1. Anguiſ,*conſil.*76.*de trib.num.*12.
*& ſeq.lib.*1.Cornaz.*dicta deciſione* 193.*in cau-*
*ſa ſub num.*2.*verſic.*1.*quia.* Ruginell.*tractat de*
appellat.§ 9.*gloſſ.*2.*quæſtio.*21.*numer.*66. & ita
communiter tenent Doctores, quia clauſu-
la (procedatur de facto) excludit litem, &
ſic non excluderetur,ſi admitteretur appel-
latio.

122 Et eodem modo clauſula (ſuper quo con-
ſcientiam tuam oneramus)quæ omnino tol-
lit appellationem. Fran. *in rubrica de appellat.*
*num.*11. Felin. *in cap ſuper his num.*15.*limit.*4.
*de accuſa.fall.*13. Nicell. *tract.de concord.gloſſa*
*concor.*6.*fall.*22.*num* 63.*tomo* 18. *fol.*193. Re-
buff.*tractat.de appellat.art.*3.*gloſſ.vni.numer.*2.
& 3.Tiraquell.*de retract.lignagier* §.4.*gloſſ.*1.
*numer.*11.Gregor.Tholoſa.*tractat.de appellat.*
*lib.*3,*cap.*15.*num.*1.*& ſeqq.fol.*347. Marqueſſ.
*de commiſſ.cap.*6.*num.*53.*&* 55.*fol.*74. Lance-
lot. *tractat. de appellat.*2.*part.cap.*12.*limit.*10.
*verſicul.*1.*& ſequentibus,& num.*10. Ruginel.
tractat.de appellat.§.2.*cap.*2.*numer.*67.*verſicu-*
123 *lo dabitur appellat.* abſque eo, quòd teneatur
iurare iudex, quòd ita ſua dictat conſcien-
tia,prout de ſtylo teſtatur Gregor. Tholoſa.
*tractat.de appellat.lib.*3.*cap.*15.*ſub num.*5.*verſi-*
culo ego dubito. quem ſequitur Eſcacia *de ap-*
*pellat.q.*17.*limit.*15.*ſub num fin.*

Ac iterum verba illa (mox,ſtatim, proti- 124
nus,incontinenti, illico, confeſtim,ſine mo-
ra, ſine interuallo, ſine vlla procraſtinatio-
ne) vt quolibet iſtorum verborum ſublatam
eſſe appellationem,ſcribit Ruginel. *tractatu*
de appellat. § 9. *gloſſ.*2. *quæſt.* 18. *num.*49. vbi
mirabiliter de his clauſulis, & aliis omni-
bus, quem ſequitur Eſcacia *de appellat.quæſt.*
16.*limit.*59. vbi *num.*61. de verbo, celeriter, 125
ſiue aliis ſimilibus, quæ celeritatem deſi-
derant,quæ excludunt appellationem,vt ex
Caſtro, & aliis, refert, & ſequitur Ruginell.
*vbi proximè, quæſt.*17. *numer.* 48. Bald. *conſil.*
330.*ſtatuto cauetur ſub num.*7. *lib.* 1. Cornaz.
in Lucenſ. deciſione 193.*in cauſa N, ſub num* 2.
*verſic.*1.*quia,& numer.*4.& nos variis in locis
diximus, præſertim infrà 3. part. cap. 11. de
deuolutione, verſiculo rurſus, & ad idem
plura iura num.42.

His adde clauſulam in reſcripto appella- 126
tionum appoſitã,nempe (paritis literis,pari-
to iudicato, ſine præiudicio legitimæ exe-
cutionis) quæ tunc ſolent apponi, quando
ſumus in caſibus merentibus executionem,
à quibus eſt appellatum per condemnatum,
quia eiuſdem clauſulæ virtute conſeruatur
iudicis inferioris iuriſdictio, qua quidem
licitè poteſt ad executionem effectiuam de-
ueniri non obſtante appellatione, abſque
reatu attentati, de quibus clauſulis latè
Marqueſſa. *de commiſſio.*2.*part. cap.*5. *de com-*
*miſſione appellatio.numer.*12. Hieronym.Gon-
zalez *in regul.de menſ.gloſſ.*9. *in annota.à num.*
221.*&* 247. vbi latè & optimè poſt pluri-
mos, quos citat, de quibus etiam vide Eſca-
ciam *tractatu de appellat. quæſt.*19.*rem.*1.*conſil.*
4.*numer.*9. *& quæſt.*19.*rem.*2.*à numer.*71. *cum*
infinitis ſequentibus vſque ad 129. & idem *in*
*quæſt.*17. *limit* 6.*memb.* 7. *numer.* 22. *&* 142.
*& ſequentibus,& limit.*9.*num,*51.& nos etiam
diximus infrà 3. part. cap.2. à num.... & aliis
locis,ampliſſimè Mareſco. *variar. reſol. lib.* 1.
*c.*86.*& c.*87.*per totum.*

Quid autem erit dicendum de clauſula 127
(ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis)
vel(pronunties ſecundùm conſilium ſapien-
tis) an à ſententia lata de conſilio ſapientis
liceat appellari, omnes tamen affirmant;du-
bitant tamen,quando partes conſentiunt,vt
feratur ſententia ſecundùm conſilium ſa- 128
pientis, & Nicell. *de concord. gloſſ. concord.* 9.
*fall.*11.*num.*45.*tomo* 1.*fol.*192.negatiuam am-
plectitur. ſed contraria opinio verior eſt, ſe-
cundùm B. *in l.*1. §. *quæſitum eſt, in fin.numer.*
7. & ibi Alexand. *in additio. ff. de appellat.*
idem Bartol. *in l. ex conſenſu ſub numer.* 3. *ff.*
eodem in l. ſi conuenerit verſus finem numero 5.
ff. de re iudica. Abb. *in cap. cauſam quæ nume-*
ro 4. Felin. *numero* 2.*verſiculo non prohibentur*
de ſenten

Digitized by Google

de ſententia & re iudic. Franch. *in c. intimaſti n.11. in fi.* & Decius *n. 19. de appell.* Catald. *tractatu de ſyndicatu n. 165. verſiculo primus. tomo 7. fol. 359.* Socin. *conſilio 24. viſis ac diligenter, ſub num.* 1. vbi de communi teſtatur.

129 qui etiam loquuntur, quando conſultor de conſenſu partium ſit electus. Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 73. ſub num. 119. fol.* 196. de communi teſtatur Alex. *in d. l. ſi conuenerit num.* 13. Marqueſſan. *tract. de commiſſio. appella. pen. ſuper diuerſ. capi c. 28. n 46. fol.* 302. latè Pac. Scal. *tractatu de conſilio ſapient lib. 4. c. 15. tomo 3. p. 1. fol. 349.* Ruginell.

130 *tractatu de appell. §. 2. c. 3. n. 220.* & etiam ſi partes expreſsè conſenſerint, de ſtando ſententiæ ferendæ de conſilio ſapientis, quia adhuc datur appellatio, latè poſt alios Pac. Scal. *vbi proximè lib. 4. cap. 15. tomo 3. part. 2. fol. 349.*

131 Quod fallit, niſi partes promiſiſſent, ſtare conſilio ſapientis, qualecumque ſit. Bald. *in l. tale pactum. §. qui pronocauit. colum. 10. verſiculo item ex prædictis. ff. de pactis.* Franch. *in c. intimaſti in fi. num.* 11. & Decins *num. 20. de appell.* Alex. *in d. l. ſi conuenerit. num. 13. de re iudic.* Felin. *in c. cauſam quæ num. 2. de re iud.* Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 102. num. 142.* Catal. *tractatu de ſyndic. num. 169. fol. 360.* facit doctrina Lanceloti *de attenta. appellatio. pend. amplia 2. n. 14. & 15.* & Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gl. 1. c. 1. num. 25.*

132 Fallit ſecundò, quando relatio conſultoris, ſeu conſilium ſapientis ſtet facta de voluntate partium, ſcilicet; quando partibus eſſet apertum votum, ſeu ſententia, vel eis eſſet notus eius tenor, & nihilominus conſentiunt, vt iudex ſententiam ferat ſecundùm illud conſilium, quia tunc non poterit appellari, Scal. *tract. de conſil ſapien. lib. 4. c. 19. verſiculo cæterum, ſi lata ſententia. tomo 3. p. 2. fol.* 305. & ſentit Socin. *conſilio 24. ſub n. 4. verſiculo quæ concluſio. lib.* 1. Catal. *tractatu de ſyndica. ſub num. 168. ibi, certè ſi partes. tomo 7. fol.* 360. & ita eſſe intelligendum Nicell. *de concord. gloſſ. 6. fall. 73. num. 119. fol.* 196. dicit Eſcacia *de appellat. quæſt. 17. limi. 12. num. 12. & ſequentibus.*

133 Et ſupradicta declara, vt à pronuntiatione, qua committitur cauſa conſilio ſapientis, à tali pronuntiatione affirmatiua non eſt licita appellatio, ſecus à pronuntiatione negatiua, puta; cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis, quia tunc poſſet appellari, optimè Scal. *tractatu de conſilio ſapien. lib. 3. c. 1. verſiculo præterea quod magis eſt tomo 3. p. 1. fol.* 342. Ruginell. *tractatu de appell. §. 2. c. 3. numero 19. fol.* 84. Eſcacia *eodem tractatu quæſt. 17. limi. 12. numero 14. & 15.* vbi ſecus dicit poſt Scal. à grauamine in formatione puncti remittendi.

Quas quidem clauſulas omnes hactenus dictas in diſcurſu huius capituli digito ligatas habe, quia paſſim deſeruire ad plurium iutium poterunt, & diſpoſitionum interpretationem & declarationem, prout & per nos videbis in diſcurſu huius tractatus.

Illud non omittam, quòd conſuetudo 134
poteſt inducere, vt ſententia aliquo caſu de iure communi non priuilegiata poſſit exequi, appellatione non obſtante, Antoni. Auguſtin. *deciſ. 3. lib.* 1. Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 64. à num.* 16. latiùs de hac re egimus infrà hac 2. p. cap. 13. à num. 275. cum ſequentibus.

CAPVT IX.

A compoſitione ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controuerſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus; appellationi emiſſæ; an ſi non deferatur, violentia fiat.

SVMMARIVM.

Controuerſiæ in proceſſionibus, & ſimilibus actibus componuntur per iudicem Eccleſiaſticum appellatione non obſtante. num. 1.

Controuerſias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere Ordinarius Eccleſiaſticus appellatione non obſtante. n. 2.

Actiones ſpirituales ſunt ordo incedendi in proceſſionibus, ferendi Crucem, & ſimilia. n. 3.

Argumentum de præparatorijs ad præparata valet n. 4.

l. æquiſſimum. ff. de vſufruct. & eius remedium multùm conſonat diſpoſitioni Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 13. n. 5.

Compoſitio controuerſiarum ex Concilio Tridentino prouenit ex mero iudicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armiſq; defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem. n. 6.

Compoſitio ex Concil. Trid. controuerſiarum durat pro illo inſtãti, dum lis ſiue cœpta, ſiue incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione quàm ſuper proprietate. n. 7.

A compoſitione per Ordinarium facta controuerſiarum iuxta Trident. appellationi non deferens vim non facit. n. 8.

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. magis eſt actus extraiudicialis. n. 9.

(Controuerſia) dictio verificatur in extraiudicialibus.

cialibus. num.10.

Compoſitio controuerſiarum iuxta Trid. nullum requirit libellum. n.11.

Compoſitio controuerſiarum ſecundùm Concilium Tridentinum non requirit iudicialem informationem, ſed extraiudicialem partibus ad id non citatis. n. 12.

Extraiudicialis actns non recipit appellationem. num.13.

Compoſitio controuerſiarum in proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus celerem expeditionem deſiderat. n.14.

Compoſitio controuerſiarum ex Trident. debet fieri breui manu, ſummariè, ſine ſtrepitu, & figura iudicij. n.15.

De quarum clauſularum natura qui videndi, remiſſiuè. n.16.

Compoſitio controuerſiarum ex Tridentino nullum præſtat præiudicium, ſed eſt remedium præparatorium iudicio petitorio, aut poſſeſſorio. num.17.

Compoſitio ita fiet, vt religiones ſiue Confraternitates conſuetum locnm habeant. n.18.

In honorarijs potiſſimum locnm obtinet conſuetudo. ibidem.

Conſuetndo deſignat locnm cedendi, eundi, & ſtandi. ibidem.

Præcedendi tam in publicis, quàm in priuatis actibus quaſi poſſeſſio attendenda eſt in controuerſitrum compoſitione, appellatione remota. num.19.

Quaſi poſſeſſio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus ſpiritualibus acquiritur per vnicum actnm. n.20.

Solitum eſſe dicitnr per duos actus. n. 21.

Solitnm concedi, vt dicatur, an requirantnr duæ conceſſiones. n.22.

Inſolitum dicitur, quod numquam factum fuit, ſolitum autem quod aliquando. n 23.

Actus mercantiæ quot requirantur, vt mercator quis dicatur. ibidem remiſſiuè.

Prælatio offerendi priùs vel reſpiciendi pacem, vel ſedendi excelſiori loco, & aliorum ſpiritualinm de iure acquiri poteſt. n.24.

Prælatiam aut ſcamnum in Eccleſia mulier an & quando acquirere poſſit. n.25.

Præcedentia quaſi poſſeſſione ceſſante, confraternitates, quæ priùs ſacris vſæ ſunt, præferuntur. n.26. & 27.

Religioſi non mendicantes præcedunt mendicantes. n.28.

Religioſi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui poſtea in illa Ciuitate ſua monaſteria conſtruxere, ceſſante quaſi poſſeſſione inter eoſdem. n.29.

Bulla Pij V. per quam Fratres ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat diſpoſitum, reuocata eſt. n.30. & 31.

Mendicantium mentio vbi fit, ſemper præmittitur ordo Prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur. n.32.

Ordo Prædicatorum fuit ante omnes minornm approbatus. n.33.

Præcedent digniores vbi de quaſi poſſeſſione non appareat. n.34.

Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in ſedendo, aut loquendo in publicis aut priuilegiatis actibus. n.35.

Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam. num.36.

De prælatione inter monachos quis videndus. ibidem.

Præferendi an ſint clerici ſeculares regularibus aut religioſis. n.37.

Clericorum cœtus dignior an ſit cœtus monachorum. n.38.

Præfertur clericus ſecularis in proceſſionibus, &c. cum antiquitas ſtatus inſpiciatnr. n. 39.

Religio quanto magis arcta maioris humilitatis intuitio debet aliis præſtantiorem locum cedere. n.40.

Controuerſia maioris humilitatis intuitu inter quaſdam religiones refertur. n. 41.

Controuerſia refertur inter Capucinos & Ieſuitas, contendentes humiliori loco ſe omnes ſtare debere. num.42. vbi Chriſti authoritate comprobatur.

Canonici Cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Eccleſiæ. n. 43.

Canonici Cathedralis dicuntnr clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici ſecundi gradus. n. 44.

Etiam ſi ſint clerici Capellæ Regiæ. ibidem.

Canonici ſecundi gradus præferuntur Parochis. num.45.

Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis. n. 46.

Clerici ſeculares præferuntur religioſis. n. 47.

Confraternitas dignior præfertnr minùs dignioribus ceſſante anterioritate & quaſi poſſeſſione. n.48.

Confraternitas habens ſtatutum nobilitatis aut puritatis ſanguinis, aliis in dubio præfertur. num.49.

Nobilitatis ratio etiam in ſpiritualibus habetur. num.50.

Confraternitas Aduocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio. n 51.

Confraternitas Aduocatorum quæ præfertur militum. n.52.

Præcedentiæ cauſæ & rationes apud quos videnda ſint, tam inter Eccleſiaſticas perſonas, quàm ſeculares, & de varijs quæſtionibns. n.53.

Rectores Eccleſiæ parochialis in ſua Eccleſia in iis, quæ ſuum mnnus attinent, omnibus indiſtinctè præferuntur, ceſſante conſuetudine. n. 54.

Rectores in ſua Parochia præferuntur Canonicis collegiatæ accedentibus proceſſionaliter ad Parochiam

Parochiam certis diebus. num.55.

Rector in propria Eccleſia veluti in propria domo dicitur Imperator, & Rex. n. 56.

Maior debet cedere minori dum eſt in domo minoris. n.57.

Archiepiſcopus in diœceſi Epiſcopi debet hanc onerare. n.58.

Aequales in dignitate in proprio territorio ſibi inuicem præferuntur. n.59.

Rector in ſua Parochiali Prælatus dicitur. n. 60.

Rector in ſua Parochiali tantam habet poteſtatem, quantam Prælatus collegiatæ cum capitulo. n.61.

Beneficium Curatum magnam dicitur habere praeminentiam. n. 62.

Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur ſpecialis mentio. n.63.

Rector in ſua Parochiali non præfertur capitulo Cathedralis. n.64.

Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in proceſſionibus. n.65.

Eccleſia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eiſdem quilibet poteſt accedere abſque licentia, ſeu iniuria ſui Parochi. n.66.

Epiſcopus cum omnibus Parochis concurrit, habétque cura animarum exercitium. n.67.

Abbates in ſua Eccleſia non pracedunt capitulum Cathedrale. n.68.

Religioſi in ſua Eccleſia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis proceſſionaliter congregatæ. num.69.

Monachi an poſſint cum capa & Cruce proceſſionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadauer eligens apud ipſos ſepulturam. n.70.

Monachi non habent territorium niſi intra ambitum ſui monaſterij. n 71.

Proceſſiones non poſſunt facere regulares extra clauſtra ſui conuentus. n.72.

Religioſi in tantum eximuntur à iuriſdictione Ordinarij, quantum ſibi conceditur in priuilegijs, non aliter. n.73.

Proceſſiones regularium extra clauſtra poteſt Ordinarius impedire, ceſſante conſuetudine, aut priuilegio. n.74.

Parochiam alienam ingredi quis non poteſt ad aliquod officium diuinum exercendum ſine licentia Rectoris. n.75.

Parocho proprio pertinet portare cadauer eligentis ſepulturam in alia Eccleſia. n.76.

Proceſſionaliter cum capa & Cruce poſſe religioſos intrare parochiam alienam ad exportandum cadauer apud eos eligens ſepulturam, qui affirment. n.77.

Quæ magis vera opinio ſit, & vſu receptior. num.78.

Rector cum capa & Cruce praeſt in exportando cadauer in Eccleſiam Religioſorum, in qua elegit ſepulturam, & in monaſterij porta accipit à Parocho vltimum vale. num.79.

Conſuetudo poteſt operari, vt religioſi vocati ad funus portent Crucem, quamuis apud ſe cadauer non ſepeliatur. n.80.

Parochi abſque licentia funus leuari non poteſt, anteaquam per eum dicatur antiphona Subuenite. *n. 81.*

Stola eſt ſignificatiua poteſtatis Rectoris, quæ idem operatur in Rectore, quod pallium inter Epiſcopos. n.82.

Rector vel alter, qui defert ſtolam in tumulandis defunctis, aliis præfertur. n.83.

Rectoris ſubſtitutus deferens ſtolam in tumulandis cadaueribus, aliis præfertur. n.84.

Parochi abſque licentia non poteſt funus leuari niſi iubente ipſo per aſperſionem aquæ. n.85.

Parochus poteſt ſurripere Cruces, & alia proceſſionalia tollere, religioſis proceſſionaliter accedentibus ad ſuam parochiam, pro tollendo cadauere eligentis ſepulturam apud religioſos. num.86.

Parochus primò facit officium in Eccleſia dicendo orationes, & intonando primos verſus. num.87.

Parochus præfertur, quando defertur funus extra ſuam Parochiam. n 88.

Parochi præferuntur etiam Canonicis collegiatæ ibidem.

Parochus in præiudicium Eccleſiæ, aut ſucceſſorum an poſſit amittere, vel non vtendo, vel conſentiendo renuntiari iuri Prælationis. numero 89.

Parochi ſucceſſores poſſunt contrauenire facto inualido anteceſſoris. n.90.

Parochus poteſt præcedentiam perditam per prædeceſſores recuperare. n 91.

Finis cui conceditur, cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum n.92.

Sepeliendi ius habens poteſt etiam per alienos fundos & territoria deferre cadauer. n. 93.

Caſus de facto refertur, de quodam ſubdito mortuo in alterius parochia, vt ſit à proprio Parocho extrahendus, ſi commodè fieri queat. num.94.

Intèr Parochos duos quando ſit locus præuentioni in funerando corpus Parochiani vtriuſque. num.95.

Et quid ſi præuentio nulla ſit, quomodo controuerſia diffiniatur. n 96.

Componi controuerſia non poteſt in tumulandis defunctis, vt cadauer exhumetur, etiam per attentatum, cùm ſit expectanda diffinitiua. num.97.

Compoſitio Ordinarij iuxta Concilium, etiam ſi non habeat præ oculis, quæ hoc capite dicta ſunt, non deſinit habere executionem. n.98.

Compoſitio ex Trid. ſeſſ.13.c.25. de regular. ſuper controuerſ. non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus deuolutiuam. n.99.

Componcre

Componere poteſt Ordinarius controuerſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta, & vulnera commiſſa per exemptos, aut laicos n. 100.

Componere controuerſias iuxta Tridentinum ortas inter Religioſos poteſt Epiſcopus, ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum, ſecus ſi non oriatur. num. 101.

Ad proceſſiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, niſi ſtrictiori clauſura viuentes. n. 102.

Ad proceſſiones publicas etiam clerici ſeruientes in Eccleſiis equitum Hieroſolymitanorum compelluntur per Ordinarium, accedere. n. 103.

Ad proceſſiones publicas non compelluntur regulares, qui abſunt à Ciuitate vltra dimidium miliare. n. 104.

Ad proceſſionem non coguntur exempti, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra Ciuitatem in loco habente plebem. n. 105.

Ad proceſſiones non compelluntur regulares, vbi non accedendi conſuetudinem habent legitimam. n. 106.

Ad proceſſionem publicam clericos ſeculares, etiam exemptos, ſi habeant beneficium ſimplex in diœceſi, compellit Ordinarius. n. 107.

Et quid in clericis nullum habentibus beneficium, ſed officium in Eccleſiis. n. 108.

Ad proceſſiones generales an poſſint regulares compelli per cenſuras, & alias pœnas. num. 109.

Ad proceſſiones alliciuntur, & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, niſi ex voto teneantur. num. 110.

Contraria opinio verior. ibidem.

Proceſſiones ad publicas tantùm poteſt Ordinarius accedere, compellere aliquos. n. 111.

Proceſſiones publicæ quæ ſint, & quales particulares, & de materia proceſſionum, remiſſiuè. num. 112.

Proceſſiones, vt Religioſi compellantur accedere, debent fieri ex graui cauſa. num. 113.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur, inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſeculares quàm regulares, cùm in proceſſio-
1 nibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda vmbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque componat, *&c.* ita diſponendo decreuit ſacrum Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap 13. incipit controuerſias omnes, &c.* hoc idem tenent Gratian. *deciſ. 232. num 3. cum duobus ſequentibus.* Perez de Lara *in ſuo celebri, & vtili tractatu de anniuerſarys & capella. lib. 1. cap. 24. num 29. & num. fi.* Anton. Gama *deciſ. 1. num* 8. Zerola *in praxi Epiſcopali verbo proceſſiones, verſiculo ad tertium principale, in princ. prima parte, ſol. 286.* deciſio Rotæ nouiſſima in declarationem Concilij edita 88. & meliùs deciſio 1. quæ deciſiones inter declarationes Concilij ſedent recollectæ per Farinacium, Emmanuel Rodriguez *nona regula, tomo 3. quæſt. 37. articulo 3.* per eum Barboſſa *in remiſſio. ad idem c. 13. n. 2.* & per idem Trid. ac declarationem Cardin. firmat Ioan. Hieron. Campanill. *diuerſor. iur. canon. rubr. 12. c. 13. n. 120. & c. 12. n fi.*

Quod quidem Trid. capit. & decretum omnes intelligunt, & extendunt ad confraternitates quaſcumque, etiam laicorum, vt 2
in eis Ordinarius Eccleſiaſticus poſſit pariter componere controuerſias, & tumultus incidentes & contingentes, & quod inter eos definierit, eſſe appellatione remota, ceſſantibúſque reclamationibus, ſubterfugiis, & aliis huiuſmodi executioni mandandum, ita decreuit Gregorius XIII. *in ſua Bulla* 86. *ſol. 1323.* Zerola *loco proximè citato d. verſiculo ad tertium principale, per totum.* dictam Bullam referens ipſe ibi Gratian. *in deciſio. 232. num.* 1. quem ad id referens etiam ſequitur Perez de Lara *dict. cap. 24. numero 29. & 31.* quibus congruit Ioan. Gutierr. *practi. quæſt. canon lib. 1. cap. 35.* Campanill. *diuerſ. iur. cano. rubr. 12. cap. 13. num* 122 & magis in terminis de appellationibus ſublatis hoc caſu. idē Campanill. *d. rubr. cap. 12. num.* 13. ad quod adducit in terminis conſtitutionem Gregorij XIII. quam ſine ratione in contrarium ſenſum curat deuiare. vide Campanill *dict. cap. 12. num. fi.*

Ex quo enim modus & ordo incedendi in proceſſionibus, ferendi Crucem, & simi- 3
lia ſint actiones ſpirituales, vt affirmat Nauarr. *conſil. 3. numero 6. de foro competen lib 2.* quem ſequitur Lara *d. numer. 29.* in quibus iudicio Epiſcopi laici ſubſint, cùm in earum cognitione rebúſque & actibus ſpiritualibus iudices laici vt incapaces nullam habent poteſtatem, *cap. 2. & cap. 3. de iudiciis cap. bene quidem 96. diſt.* ideò nihil mirum, vt hæc compoſitio vt præparatorium ad actionem, ſiue poſſeſſorio, ſiue in petitorio intentatam, vel intentandam, eidem pariter compete- 4
re, & pertinere dicatur, ex argumento de præparatoriis ad præparata, quod ſolēt communiter deducere Doctores *ex cap. cum infirmitas, de pœnitentiis & remiſſio. leg. ad legatum & leg. ad rem mobilem, cum ibi nota. ff. de procurator. & c. quoniam, de ſententia excommunic. lib. 6. cum vulgaribus.* & ideo iudex præparati debet eſſe iudex præparantis. Bald. & reliqui *in l. Ordinary num. 2. 3. & 4. C. de rei vindicatio.* Giurba *deciſ. 113. num. 7. & 8.* Gratian. *diſcept. for. 175. à num. 25.*

Cum decreto autem d. Concil. Tridene. 5
nihil

nihil in iure magis concots eſſe poteſt, quàm
text. *in leg. æquiſſimum*, & eius remedium *ff.*
de vſufruct. iuncto §. *fi. l. antecedenti*, à qua or-
tum habet, & dependet, vbi quærit, *ibi*, ſed
ſi intet duos ſtuctuarios ſit cõtrouerſia.) Re-
ſpõdet *in d. l. æquiſſimum*. ſequi, *ibi*, Cur enim,
inquit Iulianus, ad arma & rixam procede-
re patiatur Prætor? quos poteſt iuriſdictione
ſua componere. Quam ſententiam Celſus
quoque lib. 18. Digeſtorum probat, & ego
puto veram, *&c.*) à quo text. pluta temedia
huic ſimilia originem traxiſſe, probant Do-
ctores ptotinus allegandi. ad idem etiam
text. *in cap. fi.* ibi, potetis ad componendum
interponere partes tuas.) *de tranſactionibus*.
ad idem etiam *cap placuit c. ſi quis c. fi.* 90. *diſt.*
text. etiam *in cap.* 1. & ibi gl. *de mutui petition.*
& vbique gloſſæ, & Doctotes notant.

Remedium igitur dicti Concilij decreti
prouenit à mero iudicis officio ob rectam
6 gubernationem, & tranquillitatem, ad ſe-
dandas rixas, tumultum, & conttouetſias, &
vitanda ſcandala, quæ in ſimilibus actioni-
bus & publicitatibus ſolent oriri frequen-
tiùs, dum contendunt intet ſe nonnullæ
communitates, honorabiliori loco ſtare ſo-
lere, & in eius quaſi poſſeſſione eſſe, vel et-
iam ſibi de iure digniotem ſedem compe-
tere, alicuius prærogatiuæ prætextu, ſin-
gulis contendentibus, ſe eſſe in hac quaſi
poſſeſſione, armiſque (vt ſæpius accidit) eam
tuentibus, ius ſuum conſetuandi cauſa, co-
nantibus propria authoritate, manúque vio-
lenta id ſe tueri, atque defendere, quod
omne illam appetit, & requitit compoſitio-
nem, de qua in dicto Tridentini decreto, &
in d. l. *æquiſſimum*, & Doctores ſuprà citati,
& in terminis Ioan. Faber *in* §. *aliam num.* 1.
inſtit. de bonorum poſſeſſio. Hieron. Campanill.
diuerſ. iur. canon. rubr. 12. *c.* 13. *num.* 8. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 298. *ſub num.* 11. vbi optimè.
pro illo inſtanti, ſiue lis nondum in iudicio
cœpta ſit, vel ſuper proprietate, vel ſuper
7 quaſi poſſeſſione, vel quodlibet ſit iam in
iudicium deductum, cùm vtroque tempore
hæc contingere ſoleant, vt ex B. *in cap. licèt*
cauſam num. 35. vbi Barba. *num.* 102. *de pro-*
ba. & Beto. *conſilio* 45. *num.* 2. *lib.* 3. Caſtren.
conſilio 3. *in cauſa, quæ vertitur. lib.* 2. collige-
re licet, & vtroque hoc tempote hoc poſſe
interponi iudicis officium, docuit expreſsè
Lanfr. Orianus *in rubrica de cauſa poſſeſſ. &*
proprie. colum. 9. *verſ.* 1. *concluſio.* Capi. *in deciſ.*
Neapolit. deciſ. 6. *num.* 10. *& ſequentibus*. Gra-
matic. *conſilio* 64. *in ciuilibus.* Menoch. *de reti.*
poſſ. rem. vlti. per totum, Gaſpar Rodtiguez
de annu. reddit. lib. 1. *q.* 17. *n.* 43.

8 Iudex igitut Eccleſiaſticus vim nullam
facere, & committere poterit, ſi ab hac com-
poſitione interpoſitæ appellationi non detu-
lerit, ex d. Trid. decreto motus. Enimuerò 9
hæc compoſitio magis eſt actus exttaiudi-
cialis ex his doctrinis, quas deduximus in
cap. 1. & 2. ſuprà in 1. p. & demonſtrat illa di- 10
ctio *controuerſias*, qua vtitur Concilium Tri-
dent. & §. fi. quæ verificatur in extraiudicia-
libus, ſecundùm Bald. & communitet om-
nes *in l. cauſas C. de tranſactio.* Maranta *de or-*
dine iudi. 5. *p. num.* 68. Paz *in practi.* 2. *annota.*
de inſtantia num. 5. probatur *in cap.* 1. ibi, con-
cordia, vel iudicio negotium vtriuſque ter-
minetis, *&c.*) *de mutui petitio.* Ex quo patet ad
concordiam & compoſitionem non iudicio,
nec iudicialitet procedendum eſſe, in qua
iudex Ordinarius ita ſe habere debet, vt at-
bitratot quidam, & amicabilis compoſitor,
qui extraiudicialitet, & non ſeruato iuris
ordine procedit, vt probat Baptiſta de ſan-
cto Blaſio *in tractatu de arbitris & arbitra.*
quæſt. 2. & notat Anton. de Butrio, Innocent.
Abb. & cæteri *in cap. quinta vallis de iureiur.*
& in l. ſocietatem §. *arbitrorum ff. pro ſocio, &*
in l. ſi demus. §. *recepiſſe ff. de arbitris.* & quia 11
in eo non requiritur libellus, nec eſt de ne-
ceſſitate offerendus, vt in iudicis officio *d. l.*
æquiſſimum. reſpondit Bald. *conſilio* 338. *præ-*
mittendum eſt ad euidentiam. lib. 5. Marſilius
in pract. cri. §. *opportunè. num.* 70. Zuchardus
in l. vltima. num. 133. *C. de edicto Diui Adria.*
& Neuiz. *conſ.* 80. *num.* 3. *&* 4. *& conſil.* 81.
num. 3. & ex aliis ita tenet Menoch. *in d. rem.*
vltim. num. 27.

Et quoniam, nec in hac noſtra iudicis of- 12
ficij compoſitione requiritur iudicialis in-
fotmatio, ſed interdum inter partes præſen-
tes, intetdum abſentes à iudice ordinario fa-
cienda eſt, & abſque partium citatione, cùm
periculum ſit in mora, ex his, quæ adduxit
Zuchard. *in d. l. fi. num.* 130. *&* 133. & ex aliis
tenet Menoch. *vbi ſuprà num.* 31. & faciunt
ad propoſitum multa omnino videnda per
Bapriſt. *in d. tractatu de arbitr. quæſt.* 27. *cum*
multis ſequentibus, quem vide. Sed appellatio 13
emiſſa ab actibus extraiudicialibus, non ſu-
ſpendit actus executionem, vt ſuo loco di-
ximus, ergo nec hîc.

Deinde quia compoſitio hæc non patitur
dilationem, quoniam proceſſio, vmbellæ de-
latio, cadauetum mortuorum tumulatio, & 14
ſepultura, anniuerſarium, & ſimilia, non ſunt
differenda, nec ſuſpendenda, quouſque à
ſuperiori de iure partium cognitum ſit per
appellationem, hæc namque celerem exe-
cutionem requirunt. *l. fi. ff. de appella. recipi.*
l. 1. 2. *&* 3. *ff. de feriis & dilatio.* & ex aliis iu-
ribus vulgaribus, imò & etiam cùm pericu-
lum eſt in mota, cùm vnuſquiſque pro ſuo
iure ſeu quaſi poſſeſſione conſeruanda, &
defendenda

deſendenda à iam dicto tumultu, ſcandalo
& controuerſia non ceſſabit, nec deſiſtet in
magnum Dei, diuinæ religionis & Reipu-
blicæ dedecus, cum perſæpe hæc ſoleant
cum ſcandalo fieri, ex d. Concilij Tridenti-
ni decreto,& experientia docet, vt quotidie
videmus. quibus caſibus appellatio non ſu-
ſpendit effectum, & executionem actus, à
quo emittitur. Et confirmatur declaratione
15 Cardin. ſuper Concilij Trid. decreto verbo
componant, *ibi*, Breui manu, ſummariè, ac
de plano,ſine ſtrepitu,& figura iudicij expe-
diat, *&c.*) circa quatum clauſularum natu-
16 ramvide(vt cæteros taceam)allegatos à Ma-
ran.*de ord. iudi.* 4.*part.* 9.*diſt. princ. per totam.*
*fol.*186. *cum ſequentibus.* & relatis verbis di-
ctæ declarationis Cardin. notat Campanill.
*diuerſ. iur. rubr.*12. *cap.*13. *n.*120.

Deinde quia hæc diffinitio & compoſitio
non eſt diffinitiua ſententia, ſed interlocu-
17 toria merè, quia aliam ſententiam ſpectat
poſt ſe in plenario iudicio in poſſeſſorio vel
petitorio, nec affert ſecum damnum irrepa-
rabile, nec negotium definit,ſed ſolùm præ-
paratorium quoddam eſt ad dictum iudi-
cium principale, cui nullum præiudicium
præſtat ex his,quæ dicit Menoch. *in dicto re-
medio, numer.*3. *&* 46. & quia hæc compoſi-
tio ſine ſolemnitate fertur,ex quo cognoſci-
tur interlocutoriam eſſe, vt tenet Craueta
in conſilio 181. *& conſilio* 273. *colum.* 4. quem
ſequitur Menoch. *ibi num.* 47. & in expreſſo
circa officium iudicis, nempe; proueniens
ex remedio *d. l. æquiſſimum*, cui iſtud aſſimi-
latur,eſſe interloquutoriam, tenēt Paul. Ca-
ſtrenſ.*in conſilio* 3. *lib.*2. *verſic.pronuntiatio au-
tem.* Felin.*in rubr.de treuga & pace in fi.* Rimi-
nald.*in l. ſi ſuper poſſeſſ.C.de tranſactio.*Beroius
*conſil.*45. *col.*1. *verſ.*2. *de iure, lib.*1. Antonius
Capicius *deciſione* 55.*ad fi.* Zuch. *in l.vltima,
num.*133. *C. de edicto D.Adri.* Natta *conſ.*121.
*num.*9. *lib.*1. Craueta *conſilio* 140. *n.* 4. Cou.
in practi. quæſt. cap. 17. *num.*2. Petrus Bene-
intendi *concluſ.*79. *num.*3.*&* 7.Ioſeph. Ludo.
*deciſ.*20. *num.*8. & alibi paſſim.

Nonnulla tamen præ oculis ordinarius
18 habere debet, vt animum ſuum mouere, re-
ctúmque reddere poſſit. & in primis cura-
turus,vt ſiue Religiones, ſiue confraternita-
tes in proceſſionibus, cæteriſque actibus
coniunctum locum ſeruent, cùm hæc, quæ
ſunt in honoratiis, potiſſimum locum obti-
neat conſuetudo,vtique attendenda, ita no-
tat Bal.*in cap.cauſam. num.*6. *de probatio.* idem
Bald.*in cap.cum olim de conſuetudine* Rota *de-
ciſione* 4. *in fi. de electione in nouis.* Menoch.
*conſil.*126. *num.*3. *lib.*2. Nauarr. *conſ.*2.*de ma-
ioritat. & obedien.* Purpura. *in l.*1. *n.*200 *ff.de
officio eius.* poſt And.Sicul.*conſ.*5.*lib.*2.Decius
*in cap.cùm acceſſiſſent,colum penult.ante fi. verſ.
& hac comprobatur. de conſtitutionib.* latè Gra-
tian.*diſceptati.forenſ.c.*298.*à num.*8. & pluries
ita fuiſſe deciſum in Rota, cuius deciſiones
adduxit, affirmat ipſe ibi iterum *numer.*99.
Medici. Marchiæ *deciſ.*21. Seraphi.*deciſ.*335.
*& deciſ.*663. Aloyſius Ricc. *in collecta deciſ.
p.*4. *colum.* 1069. Hieron. Campanill. *diuerſ.
iur.canon. rubr.*12. *cap.*12. *ſub num.*12. *fol.*717.
& meliùs *num.*5.6.*&* 9.Man.Rodet.*in quæſt.
regul. quæſt.*37. *art.* 1. Anania *conſ.*40. *num.*1.
volum. 1. *& conſ.* 122. *num.* 1. *volum.* 2. Surd.
*tractatu de alienan. tit.*2. *quæſt.*15. *num.*86. &
multorum authoritatibus Molfert. *in com-
ment. ad conſuetudinem Neapolit.p.*1. *cap.*5. *ſub
num.* 21. Franchis *deciſ.*253. *num.*2. & pro-
bat text. *in cap. cum olim, de conſuetudine.* per
quem ibi dicit Bald. *in* 1. *nota.* quòd conſue-
tudo ſignat locum ſedendi,eundi, & ſtandi,
ita etiam tenent Franchis *in deciſ.*388. *n.* 4.
Tiberius Decianus *conſ.*21. *num.* 6. *volum.* 1.
plures (vt de more habet) cumulat diligen-
tiſſimus Tiraquell. *in tractatu de nobili. cap.*2.
*num.*55. *verſ. ſed in hoc.*

Vnde Gregor. Papa XIII. *in ſua Bulla* 86.
fol. 1323. dedit modum ordinario deciden-
di, ac componendi confraternitatum diffe- 19
rentias circa præcedentiam: vt illi, qui ſunt
in quaſi poſſeſſione præcedant omni appel-
latione remora. cuius bullæ mentionem fa-
cit Zerola *in praxi Epiſcopali* 1. *p. verbo pro-
ceſſiones verſ.ad tertium principale*, quæ Bulla
etiam diſponit circa religiones habentes
hanc quaſi poſſeſſionem præcedendi, vt ea
attendatur omnino tam in publicis, quàm
in priuatis.vt notat Campanill. *d. c.*12.*n.*12.
Perez de Lara *in tractatu de anniuerſ. & ca-
pellan. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 26. vbi ex Bartoli
doctrina *in l.* 1. §. *hoc interdicto ff. de itinere
actuq́; priuat.* aduertit,ſufficere vnicū actum, 20
vt acquiratur quaſi poſſeſſio eundi, vel ſe-
dendi in digniori loco,vt etiam quod magis
eſt in ſpiritualibus, procedit ex his, quæ no-
tat gloſſ. *verbo trium in cap.cum Eccleſia Sutri-
na de cauſa poſſ. & propri.* quam ibi ſequuntur
Abb.Ioann.Andr.& communiter Doctores.
Balbus *de præſcr.* 1.*part.* 5.*p. quæſt.*8. *numer.*2.
*verſ.& quod ſufficiat vnicus actus.*Ripa *de com-
muni opinione teſtis in d. c. cum Eccleſia num.*91.
Couarr. *in practi quæſt.*14.*num.*2. alios refert
Flami. *de reſign. benef. lib.*7. *quæſt. fi. numer.*9.
Maſcard.*de probation.concl.*118.*n.*12.

Quod verum eſt, licèt aliàs ſolitum eſſe, 21
dicatur, ſi bis fiat, ſcilicet per duos actus,vt
notat Iulius Clarus §.*emphyteoſis. q.*6. *verſ. ſi
verè,&* §.*feudum.quæſt.*3. vbi multi etiam te-
nent, requiri dictas conceſſiones vniformes 22
ad effectum,vt dicatur ſolita concedi,refert
Alex.Raud. *conſil.*17. contrarium tenentem,
&

& ſentientem vna ſola vice factum dici ſo-
litum, *vt in l. Mela, §. ſed ſi alimenta ff. de ali-
men. & cibarijs legatis.* vbi Bart. & Doctores.
tradit Petrus Surdus *de aliment. titulo* 4.
quæſt. 16. *numero* 26. nam cùm inſolitum di-
23 catur, quod nunquam factum fuit, ſequi-
tur, quòd ſit ſolitum, aliquando factum, vt
dicit Curtius iunior *conſilio* 19. *numero* 4. Go-
zadinus aliquos referens *conſ.* 23. *n.* 5. dicens
communem eſſe opinionem ex vnico actu
ſolitum induci, alios etiam refert Brunor. à
Sole *in compendio, verbo, ſolitum, & in quæſtio-
ne legali quæſt.* 32. circa quod etiam viden-
dus Anton. Gabriel *lib.* 3. *concluſi. titulo de lo-
catione, concluſione* 1. per quot autem actus
mercantiæ, quem eſſe mercatorem dicatur,
vide ex aliis Laram *de anniuerſ. lib.* 1. *cap.* 12.
num. 41. *& ſequentibus.* maximè cùm vt indu-
bitatum ſuppono, etiã in ſpiritualibus, ipsíſ-
24 que annexis hanc eandem prælationem, ſci-
licet; priùs offerendi in Eccleſia Sacerdoti,
& recipiendi pacem, excelſiorique loco ſe-
dendi, poſſe iuridicè acquiri, vt probat vrer-
que Lara, alter *in l. ſi quis à liberis, in princ.
n.* 32. *cum pluribus ſequentibus. ff. de liber. agno-
ſcendis.* alter *in d. tractatu de anniuerſ. d. l.* 2.
cap. 24. *num.* 20. Ioan. Garcia *de expenſ. cap.* 8.
n. 5. *verſ. adeoq́.* Franciſc. Marcus *deciſ.* 275.
Guilliel. Benedic. *in cap. Rainutius, verbo duas
25 habens filias, n.* 21. *de teſtam.* & quando poſſit
acquiri ſcamnum in Eccleſia, & quando mu-
lier prelationem acquirit, & de pluribus aliis
circa præcedẽtias quæſtionibus, vide Laram
vtrumque, præcipuè *in d. l. ſi quis à liberis in
princ. à n.* 32. *cum pluribus ſequentibus,* & Ioan-
nem Garciam *loco iam citato.*

Si autem inter cõfraternitates contẽden-
tes nulla ſit conſuetudo demonſtrans præ-
26 lationem, nulláque quaſi poſſeſſio præce-
dentiæ; antiquiores confraternitates, & quæ
priùs ſacris vſæ fuerint, meritò præferendæ
ſunt. ita tenet Gratianus *deciſ.* 232. *numer.* 2.
Lara *de anniuerſa. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 27. facit-
que text. *in l.* 1. *ff. de albo ſcribendo.* ibi, Anti-
quiſſimus quiſque prior.) & expreſsè proba-
tur ex Bulla 86. Gregorij Papæ XIII. *fol.*
27 1323. diſponente, quòd ſi de quaſi poſſeſſio-
ne probari non poſſit, illi, qui priùs vſi ſunt
ſacris, præferantur, atque præcedant, idem
etiam probat, & affirmat Zerola *in praxi Epi-
ſcopali, verbo, proceſſiones, verſiculo ad tertium
principale.* ex qua Gregorij XIII. conſtitu-
tione relata à Ioan. Hieron. Campan. *diuerſ.
iur. canon. rubrica* 12. *cap.* 12. *ſub num.* 12. *verſi-
culo ſed cum in proceſſionibus.* idem etiam in-
ter religiones diſpoſitum eſt; vt quòd non
28 mendicantium, vt Diui Benedicti, & ſan-
cti Baſilij, & cæteri præcedent mendicanti-
bus. quod ex pluribus cõprobat rationibus,

& authoritatibus Nicolaus Boërius *in tra-
ctatu de authoritate magni conſilij n.* 86. *&* 87.
vbi etiam an ordo S. Baſilij præferatur ſancti
Benedicti, vide prædictam conſtitutionem
Gregorij, & Campanill. *vbi proximè.*

Ex eadem autem Bulla Gregorij conſtat, 29
vt inter eoſdem mendicantes quaſi poſſeſſio
præcedentiæ attendatur, ſin minus de hac
quaſi poſſeſſione conſtiterit; illi præferan- 30
tur, qui priùs in illa ciuitate, villa, ſeu loco
ſuum monaſterium habuerunt, per quam
Bullam alij Pij V. 69. *fol.* 1026. derogatur,
qua cauebatur, fratres ordinum Prædicato-
rum præcedere omnes mendicantes, teſte
Zerola, cuius meminit *vbi proximè, verſiculo
ad quartum Pius V.* & Campanill. vbi modò 31
citauimus. vnde fit, vt non procedat Abba-
tis doctrina relata *in cap. nimis praua, de ex-
ceſſibus Prælatorum. num.* 1. ordinem loci &
prælationem concedendam Religioni Præ-
dicatorum in honoribus deferendis, per tex-
tum *ibi,* quem notat, quia vbi fit mentio de
mendicantibus, & minoribus; ſemper in or- 32
dine ſcripturæ præmitti prædicatores. vbi
docet, etiam horum ordinem inter mino-
rum ordines connumerari, inde rationem 33
reddens, quia ordo Prædicatorum fuit an-
te omnes minorum approbatus, licèt pau-
lò antea, vt per Ioan. Andr. hîc latè relatum,
circa quæ vide etiam Guidonem Papæ *de-
ciſ.* 502. & Felin. *in rubr. de maior. & obed. col.* 5.
verſ. fratres prædicatores, &c.

Si verò de prioritate nec poſterioritate
conſtiterit; digniores præferendos eſſe, docet 34
gl. *in §. aliam. inſtitu. de bonorum poſſeſſio.* quam
ex pluribus aliis authoribus exornat copiosè
Lara *de alimentis. in prin. à n.* 24. *& ſuprà l. ho-
nor. §. gerendorum. ff. de minoribus & honoribus.*
gloſſ. *in l. quiſquis C. de poſtulando. e. licèt el* 2.
diſt. 45. Leo Papa *epiſtola* 82. quam in idem
refert Campanill. *diuerſo. iur. cano. rubr.* 12. *c.* 12.
n. 1. *& ſequentibus.* Emmanu. Rodr. *quæſtio. re-
gul. quæſt.* 37. *art.* 2. *tomo* 3. *& art.* 1. opitulatur
Decius *in l. cùm quid. ſub n.* 7. *ff. ſi certum pe-
tat.* multa latè Caſſaneus *in catalogo gloriæ
mundi in* 7. *part. in conſideratione* 14. 26. 33.
38. 40. & iterum *part.* 9. *conſideratio.* 1. Frec-
cia *tractatu de ſubfeudis in lib.* 2. *verbo, quis
dicatur dux, à numero* 47. Hinc indéque præ
oculis habebit Prælatus Ordinarius in con-
trouerſiarum compoſitione; vt Canonici
Regulares (cùm digniores reputentur) Mo-
nachos præcedent, non ſolùm ſedendo, lo- 35
quendo, generalibus & ſynodalibus, ſeu pro-
uincialibus conſiliis, in proceſſionibus, ſed
in omnibus aliis actibus publicis & priua-
tis, ita docet Nauarrus *in cap. ſtatuimus* 90.
quæſt. 3. *numero* 5. Zerola *in loco proximè cita-
to, verſiculo ad quartum Pius V.* pro qua ſtat

Bulla Pij I V.ſub data Romæ die 18.Ianuarij
1564. quod procedit cum conditionibus ap-
poſitis in d. Bulla quas etiã refert Zerola *ad*
fin. Gama *deciſ.*1. *num.*7. circa quæ etiam vi-
dendus eſt Gemini. & gl. *ibi in verbo prædica-*
torum,in cap.quoſdam declaratione in 6. *verſ. &*
nota ex iſta gloſſ. Felin. *in rubrica de maiori-*
tate & obedientia, columna 5. *numer.* 6. vbi
laté hoc diſputat. & an vita actiua, de qua
participant Canonici, excedat vitam con-
36 templatiuam Monachorum, vbi ex Diuo
Thoma & aliis pluribus Theologis & Ca-
noniſtis Doctoribus, hinc inde diſputatam,
& controuerſam quæſtionem reſoluit. Sed
quantum ad nos attinet, iam eam diremit
Pius I V. in ſua relata Bulla,& de hac præla-
tione inter Monachos vide laté poſt alios
Campanill. *diuerſ.iur.canon.rubrica* 12. *c.*13. *à*
*num.*121.*fol.*550.

Quæſtio autem viget inter clericos ſecu-
lares, & regulares, alióſque Religioſos, qui
37 eorum aliis præferantur. Ad cuius reſolutio-
nem ſolent in medium proferre illam aliam
Doctores noſtri quæſtionem; an cœtus cle-
38 ricorum dignior ſit cœtu Monachorum, vt
videre licet per Ioan. Andr. *in regula,delictum*
de regul. iuris, in 6. *colum.*3. & gloſſ.fin. *in cap.*
qualiter & quando in 2.*de accuſat.* Domi.Car-
din. Alex. *in cap. Epiſcopos.* 17.*diſt.* gloſſam *in*
verſiculo religioſo. verſiculo exhiberi. de ſenten-
tia excommun. Diuum Thom. *in quodlibeto* 3.
articulo 17. pro quo etiam vide Felin *in rubr.*
de maiorit.& obedientia.num. 5. vbi *ad fi.* dicit,
quòd non ſequitur;talis ſtatus eſt perfectior,
ergo honorabilior, vnde quoad prælatio-
nem in proceſſionibus, & ſimilibus, cleri-
ci ſæculares attenduntur, cùm eorum ori-
39 go anterior ſit, & antiquitas ſtatus inſpicia-
tur ad hoc, & idem etiam tenet Nicol. Boë-
rius *in tractatu de authoritate magni conſilij.nu-*
mero 84. imò quia religio quantum magis
arctæ, atque ſtrictæ regulæ, ratione maioris
humilitatis & paupertatis, quam profite-
tur; tanto magis ſe, debet abſtinere à vani-
40 tate,& humiliori loco ſe conſcribi, altiorem
etiam & honorabiliorem aliis cedendo, vt
aliàs legimus apud Albert. de Roſ. *in ſuo di-*
ctionario relatum à Boërio *vbi proximè nu-*
41 *mero* 87.*ad medium*,diu duraſſe in Curia Ro-
mana quæſtionem inter Ordinem humilia-
torum, & quoſdam alios Monachos, & Re-
ligioſos, virtute & humilitate ductos, qui
priùs forent pulſaturi matutinas, & con-
ſonat quod Campanill. *diuerſ. iur. canon. ru-*
brica 12. *cap.*13. *numer.*8. & in noſtris tempo-
42 ribus vnum vidimus mirabile, & execra-
bile humilitatis exemplum Salmanticæ in
exequiis Margaritæ noſtræ Hiſpaniæ Re-
ginæ (vniuerſitatis ſeu ſcholarum expenſis
factis) inter Capucinos, & Ieſuitas, qui
dum inter alias religiones,collegia, & ſcho-
laſticorum nationes contendebatur pro al-
tiori, & honorabiliori loco, inter ſe virtutis
amore magna lis orta fuit, qui infimiori,
& humiliori magis digni ſunt, quem vtra-
que Religio appetebat, vnamquamque pro
ſuæ intentionis fundamẽto humilitatis ma-
ioris rationes in medium proferentem, in-
ter quos Capucinorum vicit intentio, quæ
lis & controuerſia admodum laudabilis fuit
in tota Hiſpania, & vbilibet ita videbitur.
Quibus conuenit illud Lucæ cap.22. *ibi*, Fa-
cta eſt autem controuerſia inter eos, quis
eorum videretur eſſe maior, dixit autem
eis, *&c.* Vos autem non ſic: ſed qui maior
eſt in vobis, fiat ſicut minor; & qui præceſ-
ſor eſt, ſicut miniſtrator, *&c.*

Ex ſuperiori à nobis tradita regula, & 43
doctrina attendat Ordinarius, vt Capitulum
& Canonici ſeculares Eccleſiæ Cathedra-
lis præferantur Capitulo & Canonicis ali-
cuius Eccleſiæ collegiatæ, licèt in redditibus,
æquales ſint, pro quo facit *cap. ſtatutum* §. 1.
de reſcript. lib. 6. & not. Dominicus *in cap.*
Epiſcopos. 17. *diſtinctione.* Felin. *in dict. ru-*
brica de maiorita. & obedient. columna 3. Boë-
rius *vbi ſuprà num.* 78. *& numero* 15. *ſuprà.*
Innocent. *in cap. fraternitatem, verſiculo fre-*
quentiùs de ſepultur. pro quo etiam facit *cap.*
quamuis. 1. *de præben. in* 6. *& regula Cancella-*
riæ 12. *incipit, item quod prouiſiones.* quia illi 44
dicuntur clerici primi gradus, hi autem di-
cuntur clerici ſecundi gradus, vt per Inno-
centium *in cap.ſedes de reſcriptis & in c.frater-*
nitatem in fi.de donatio. Cardin. Alexan. *in d.*
cap.Epiſcopos, etiam ſi ſacræ Capellæ Regalis
Palatij ſint. *cap. cum capella Burgundiæ, de pri-*
uilegijs. Abb. Siculus *in cap. cùm non liceat in*
2. *notab.* & ibi Felin. *columna* 1. *verſiculo Iu-*
ſta Benedicta, &c. de præſcriptio. & tenet et-
tiam Boërius *ibi.* Deindéque hi clerici ſe- 45
cundi gradus præferri debent Rectoribus
Parochialium Eccleſiarum,vt per arg.*cap.li-*
cèt canon. iuncto cap. ſtatutum. de electione in 6.
& Rectores cæteris Clericis mercenariis, 46
ſeu Capellaniis ſecundùm Cardinalem Ale-
xand. *in d. cap. Epiſcopos.* & Boërium *vbi pro-*
ximè, num. 83. & hi ſeculares clerici præfe- 47
runtur, præcedúntque regulares clericos, &
omnes religioſos, vt ſuperiùs dictum,& pro-
batum reliquimus.

Ex ſuperiori doctrina, nempe; quando
non appareat de prioritate, ſeu poſteriorita- 48
te digniorem præcedere debere,quam huc-
uſque extendimus, & ampliauimus; dedu-
citur,& infertur;vt idẽ reperamus in confra-
ternitatibus circa præcedẽtiam certantibus,
vt in ſpecie firmat Perez de Lara *in tract. de*
anniuerſ.

Digitized by Google

anniuerſ. & Capellan. lib.1. cap.24. num.28. &
49 hinc fit, vt confraternitas habens ſtatuta no-
bilitatis,& puritatis ſanguinis, in hoc dubio
præferatur aliis, vt per Marcar. *conſ.25.* &
Mincha *controuerſi.illuſtri.in præfatione.* Tibe-
rius Decian. *conſ.21.per totū volum.1.& aliis.*
50 tenet Perez de Lara *proximo loco citato*, cùm
in ſpiritualibus etiam habetur ratio nobili-
tatis, vt videre eſt per eundem *in lib.2. cap.4.*
idem etiam extendendum eſt ad confrater-
51 nitates Doctorum ſeu Aduocatorum ex his,
quæ latè congeſſit, & dicit alter Lara *de
alim. in princ.num.24.* ex Caſſaneo, Tiraquel-
lo, & Otalora, quòd nobiles & literati viri
celſioribus ſedibus & locis ſedere debent,
quia cæteris ſunt digniores, & tradit etiam
Didacus Perez *in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordina. co-*
52 *lumna 2.* adeò vt horum Doctorum ſeu lite-
ratorum confraternitas præferatur militum
confraternitatibus. ex his, quæ adduxit ex
aliis Boërius *in tract.de authoritate magni Con-
ſilij n.93. cum ſeqq.* & Boba. *in polit.*

Alias cauſas præcedentiæ videre poteris
53 per Marcarium *d.conſ.25.* Tiberium Decian.
conſilio 21. volu. 1. Boërium *in tractatu de au-
thoritate magni Conſilij.* Caſſaueum *in catalogo
gloriæ mundi 4. part. conſideratione 7. cum ſe-
quentibus.* Felin. latè *in rubrica de maioritate
& obedientia, colu. 5. cum ſequentibus.* & varij
alij, Lancelot. Conrad. *in templo iudi. lib. 2.
cap.9.* Paul. Fuſc. *de viſita lib.2. c.15. n.66.* &
plurimos etiam Card. Tuſc. *lit. P, concl.477. &
lit. D, concl.430. & lit. C, concl.377.* & de aliis
circa præcedentias difficultatibus, & quæ-
ſtionibus, & quis maior ad hunc effectū eſſe
dicatur tam inter Prælatos, aliáſque perſo-
nas Eccleſiaſticas, quàm ſeculares ac confra-
ternitates, aliáſque vniuerſitates, & Princi-
pes titulares. & de aliis plurimis penè infi-
nitis conſulere etiam potes latiſſimè ſcri-
pta per d. Caſſaneum *vbi ſuprà in 7.p.* in plu-
ribus eius conſiderationibus, præſertim 14.
26. & 33. & ſeq. 38. & 40. & aliis omnibus ſeqq.
nec nō *p.9. conſideratione 1.* Frecciam de ſub-
ſeudis *lib. 2. in verbo, quis dicatur dux à nu-
mero 47.* Gratian *in diſceptatio. forenſi. 2. part.
cap. 298. per totum.* Perez de Lara *loco citato
ſuprà.* Ioannem, Hieron Campanill. *diuerſor.
iur. canon. rubri.12. cap.12. per totum & cap.13.
à num. 40.* & remiſſiuè per Cened. *quæſt ca-
non.26. n.15.* latè Riccius *in pract. Eccleſ. præ-
cedentiarum deciſ.577. cum multis ſeqq.*

Deſuper in hac compoſitione Ordina-
rius habere debet præ oculis circa Rectores
54 Parochiarum & curæ animarum, dum in ſua
Parochia ſunt, vt ipſos omnibus præferat, &
anteponat eo loco, & quod de his ſuprà di-
ximus, intelligitur, dum extra ſuam Eccle-
ſiam ſunt. Enimuerò verum eſt, quantum
attinet ad ius commune, dempta conſuetu-
dine, ſeu præſcriptione, vel etiam quaſi poſ-
ſeſſione (quoad compoſitionem de qua agi-
mus) Rector intra propriam Eccleſiam Pa-
rochialem debet præcedere omnes, quoſ-
cumque alios maiores, & ſuperiores in di-
cendis miſſis ſolemnibus, & aliis rebus, &
præeminentiis quibuſcumque, tangentibus,
& concernentibus ipſius Rectoris officium
& munus, ita docet Caſſaneus *in catalogo glo-
riæ mun.4.p. conſideratione ſi.* vbi plures autho-
ritates diuinæ Scripturæ allegat. & ita fuiſ-
ſe determinatum in Roma. Curia in vna de-
ciſione Calagurritana præeminētiarum de-
bitoria 16. Nouembris 1592. teſtatur Hie-
ron. Gonzal. *ſuper regula 8. Cancellar. de men-
ſibus alternat. gloſſ.6. num. 105.* vbi dicit, fuiſ-
ſe reſolutum, quòd Rector in ſua propria
Eccleſia, inſpecto iure communi, erat præfe- 55
rendus decano, & omnibus capitularibus
collegiatæ, ad eam Eccleſiam proceſſionali-
ter certis diebus ex antiqua conſuetudine
accedentibus, qui quidem Gonzalez dicit
ibi, ſe informaſſe pro quodam procuratore,
ad fauorem Rectorum prouinciæ de Gui-
puzcoa, contra Archipresbyterum eiuſdem
prouinciæ, prætendentem & intentantem
præcedere debere dictos Rectores intra pro-
prias illorū Eccleſias, tamquam caput eiuſ-
dem prouinciæ. in quo quidem, licèt dictus
Archipresbyter priùs in iudicio ſummariſ-
ſimo, puta; manutentionis, ſeu vt aliter di-
citur tenutæ, & ſimilium: tamen iterum tan-
dem ipſe ſuccubuit Archipresbyter, contra
quem & in fauorem Rectorum in petitorio
reſolutum fuiſſe, coram R.P.D. Litta iudice
illius cauſæ ſub die 22. menſis Martij anni
1604. & multa in propoſitum & comproba-
tionem mirabiléſque doctrinas adducēs vi-
dēdus eſt Gratia. *diſcept forenſi. c 298. per totū.*

Rector namque in propria Eccleſia, velu- 56
ti in domo propria, dicitur Imperator, &
Rex. *c. duo 23. q.4.* Abb. *in cap. venerabilem ſub
num. 19. de electione*, qui ibi poſt Ioannem
Andream ad propoſitū hoc illud de Ricar-
do Rege Angliæ narrat, & Ruſtico, qui qui-
dem eundem Regem alapa percuſſit ex eo,
quòd in domo ipſius Ruſtici illi cedere, at-
que obedire, recuſarat, vnde dicit Lucas de
Peña, & Ioannes de Platea *in l. nihil C. de pa-
latiis lib.12.* Decianus *conſilio 67. incipit, dico
ergo, num.12. & ſequentibus, lib.2.* quòd maior 57
debet cedere minori, dum eſt in domo mi-
noris. & ita dictum fuiſſe *in d. deciſ. Rota pro-
ximè citata*, affirmat Gonzalez *in d. regul. 8.
gloſſ.6. num. 107.* & facit ad propoſitum, quod
dicit Caſſaneus *in catalogo gloriæ mundi. 4.
part. 22. conſideratione*, quod Archiepiſcopus 58
in terra, & diœceſi Epiſcopi, debet honorare

Epiſcopum, per gloſſam *in d. l. nihil.* vbi di-
citur, quòd reuerentia non ſolùm ab infe-
rioribus debetur ſuperioribus, ſed quando-
que etiam à ſuperiori debetur inferiori, fa-
59 cit gl. *in l. apud eum. ff. de manumiſſionibus.* &
quia quando ſunt duo æquales in dignitate,
quilibet in ſuo territorio eſt maior altero, fa-
ciunt quæ dicit Cæpola *in tractatu de impe-
ratore milit. eligendo, verſ. pro Imperatore. col. 12.*
& Caſſaneus *loco citato.* referens Gonzalez.
tenet Gratian. *diſcepta. foren. cap. 298. n. 89.
cum ſequentibus.*

60 Maximè cùm Rector in ſua propria Ec-
cleſia Parochiali Prælatus dicatur, textus eſt
61 *in cap. in apibus 7. q. 1.* nec non haber tantam
poteſtatem, quantam habet Prælatus cum
Capitulo in ſua Eccleſia collegiata, vt mirifi-
cè dicit, & aduertit Abb. Panormi. *in cap. 1.
ſub num. 28. verſ. ſi verò in Eccleſia. de dolo &
contumacia.* cuius dictum ſumma cum ratio-
ne laudat Gregor. Lopez *in l. 2. gloſſ. fin. titu-
lo 16. part. 1.* ad quod bene etiam facit *ead.
lex 2. in fin.* imò Rectores in ſuis Parochiis
Apoſtolorum vices ſuſtinent, vt tenet Ro-
ma. *in verſiculo fin. ſeu ſermone incipiente, vos
62 eſtis ſal terræ. num.* 11. quapropter Beneficium
Curatum magnam dicitur habere præemi-
nentiam, vt per Rotam *deciſione 1. num. 11.
de officio Archipresbyteri in antiquis.* & Gon-
zal. *in d. gloſſ 6. num 108. & numero 4. ſuprà.*
qui eadem gloſſa ibi copioſè agit, vt propter
horum Beneficiorum magnas ſpecialitates,
63 & pericula, ſpecialis eorum requiritur men-
tio facienda, in impetrationibus, & ſpecta-
tiuis, & aliis, de quibus per eundem, ibi à
princ. & ex iuribus vulgaribus, & ſequutus
in totum Gonzal. idem dicit Gratianus *vbi
proximè.*

64 Hæc tamen aonotatio, vt Rector in ſua
Eccleſia, velut domo propria, aliis debeat,
etiam maioribus præeſſe, dempta conſuetu-
dine; fallit in Canonicis Cathedralis Eccle-
ſiæ collegialiter, & in forma Capituli ſtanti-
bus, & procedentibus, nam cùm tunc Ec-
cleſiam Cathedralem repræſentet, quæ plus
aliis honorari debet, vt notanter dicit Do-
minicus de ſancto Geminiano *in c. quamuis
in princ. §. quanquam in 3. nota. de præbendis.
lib. 6.* Felin. *in cap. poſtulaſti colu. 7. de reſcriptis.
& in cap. meminimus in fi. 2. colum. de accuſatio.*
dicentes, quòd Canonici Cathedralis Ec-
cleſiæ præcedunt Abbates regulares in pro-
ceſſionibus, & facit illud Abb. *in cap. cùm non
65 liceat, in prin. de præſcript.* dicentis, Eccleſias
inferiores debere reuerentiam Epiſcopo, &
ſic Eccleſiæ Cathedrali, vt argumentatur
Caſſaneus *in dict. tractatu ſeu catalogo gloriæ
mundi 4. part. 32. conſideratione, verſ. ſed intelli-
ge prædicta, &c.* & Boërius *in tractatu de autho-
ritate magni conſ. n. 15. ad fi.* vbi hoc ea ratione
dicit, quia Eccleſia Cathedralis eſt maior & 66
communis omnium diœceſanorum, adeò
vt ad eam ſinguli vtriuſque ſexus clerici &
laici, pro ſacramentis recipiendis, & diuinis
officiis audiendis, recurrere poſſunt, ſine
proprij Rectoris licentia, ſeu iniuria, cùm
tota diœceſis ſit Parochia Epiſcopi, & Epi-
ſcopus cum omnibus curatis & Parochis
diœceſanis concurrat, habeátque curæ ani- 67
marum exercitium. & facit quæ dicit Caſ-
ſaneus *ibi conſideratione* 25. multa cumulat
Gratian. *diſceptati. forenſ. cap. 298. à num. 89.*
& magis in ſpecie *à num. 73.* qui poſt alios
hanc intelligit doctrinam, quando Epiſco-
pus eſt præſens, & inter Canonicos collegia-
liter congregatos, vt tunc capitulum Paro-
cho præcedat, vt latè ibi comprobat.

Hinc eſt, vt ipſe Caſſaneus *in dict. conſi- 68
deratione 32. verſiculo ex quibus conſtat.* meri-
tò reprehendat quoſdam Monachos, qui in
obitu cuiuſdam nobilis viri appetentes, &
certantes vltimum locum habere cum ca-
pa, in ſua propria eorum fratrum Eccleſia,
etiam poſt Epiſcopum & Canonicos Eccle-
ſiæ Cathedralis, reddens rationem, quia et-
iam Abbas eorum non poteſt prætendere
maiorem locum in præſentia Epiſcopi &
Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis colle-
gialiter procedentibus, vt iam dictum eſt.
cui reducenda eſſe puto quæ Zerola *in pra-
xi Epiſcopali 1. p. verbo funus. verſ. 9.* aſſeue-
rans, cadaueribus defunctorum ad Eccle-
ſiam fratrum mendicantium delatis officia
mortuorum, reliquáque munia, quæ in hu- 69
iuſmodi monaſteriis ſolent adhiberi, non à
Canonicis, ſeu clero, ſed ab eiſdem fieri ac
peragi debere, ad quod allegat S. Congreg.
declarationem 320. (quam in meis inue-
nire non potui) cuius aſſertio intelligenda
eſt, quoad Canonicos Eccleſiæ collegiatæ,
& cæteros clericos; non tamen quoad Ca-
nonicos Eccleſiæ Cathedralis collegialiter,
& in forma Capituli congregatos ad funus,
ſeu cadauer ſepeliendum, ex ſuprà dictis ra-
tionibus, & authoritatibus, contrarium ete-
nim nec ius, nec ratio patitur.

Quonam modo Ordinarius ſe queat ha- 70
bere in definiendis controuerſiis ortis inter
Rectores Paroch. Eccleſiæ, & inter fratres
Religioſos cum capa & Cruce, proceſſiona-
liter ingredi volentes, ad portãdum cadauer
illius, qui apud eos ſepulturam eligit, in cu-
ius quæſtionis reſolutione duplicem debet
controuerſiam Ordinarius componere, alte-
ra inter Rectores & fratres; altera inter Re-
ctores ipſos. veritatem indagantes, ſiquidem
ipſos inter ſe pugnantes reperio. Et ori-
tur difficultas, quòd Monachi non habent
territo

71 territorium niſi intra clauſtra, & ambitum ſuorum monaſteriorum. Cardin. *in clement. 1. num. 1. de ſtatu monacho.* vbi dicit monaſteria eſſe territorium Abbatis, non extra, Caputaquenſis *deciſ. 225. 2 part.* quos ad id ſequitur Zetola *in praxi Epiſcopali. 1. parte, verbo proceſſiones. verſiculo ad quartum extra clauſtra.*
72 qui ex hac ratione dicit; regulares non poſſe extra clauſtra ſui conuentus facere proceſſiones, argumento *cap. certum eſt quidem. 7. de conſecratione diſtinct.* 1. vbi multa fundamenta ad hoc adducit, affirmans, ſe ita in omnibus ciuitatibus vidiſſe practicari, & ſemel de eo dubitari, fuiſſeque dictum, Monachos non poſſe ſine Ordinarij licentia, niſi intra clauſtra & ambitum ſuorum
73 monaſteriorum proceſſiones facere quia in tantum eximuntur à iuriſdictione Ordinaria Epiſcopi, quatenus eis conceditur in eorum priuilegiis. *cap. porro. cap. & cum plantare de priuilegijs cum aliis,* ideóque eorum priuilegia inſpicienda fore, an hoc ſibi concedatur, vt abſque Ordinarij licentia extra clauſtra queant facere proceſſiones, quod non credo ſibi conceſſum eſſe, cùm quotidie videmus vt ambitum non exeant. Quod etiam aduertit Zerola *proximè citato loco,* quem vide. quod verum eſſe, ſempérque ſe ita vidiſſe ſeruari, teſtatur Campanill. *in diuerſ. iur. canon. rubrica 12. cap. 13. ſub numero 18. ante fin.* exploſa ſententia Graffij *conſilio 20.* opinantis, illis licere per triginta paſſus extra ambitum monaſterij iuxta textum *in cap. ſicut antiquitus 17. quæſtio. 1.* cui
74 & ipſe reſpondet, & ſatisfacit. & quòd tunc hoc caſu poſſint regulares impediri, & puniri per Ordinarium (niſi conſuetudine aut priuilegio, id fuerit ab eis obtentum) tenet relato Zerola, Cænedus *canonica. quæſtio. 26. num. 18.*

75 Secundò, quia non debet quis alienam Parochiam ingredi, ad aliquod officium diuinum exercendum, competens Epiſcopo, ſeu Rectori, vel ibi aliquid diſponendum contra voluntatem eorum, *c. Epiſcopi & cap. ſeq 7. quæſt. 1. c. nullus 9. q. 2. cap. ſcriptum 6. q. 1.* & cùm ad hoc Parochiæ factæ fuerunt, & vt ſinguli exercitiū diuinorum officiorū commodiùs poſſint adimplere, *toto tit. de Parochis.* & ibi Doctores *cap. 1. 13. q. 1.* & ſingulæ ſint ſingulis commiſſæ Rectoribus *ex toto tit. de decimis.* & quæ not. *in cap. de multa, de præbendis. & in cap licèt Epiſcopus, eodem tit. in 6.* licitè poterit Rector volentes ſuam Parochiam ingredi, ibíque diuina exercere; prohibere, tranſire namque per agrum alienum ius non eſt *cap. 1. 1. diſt.* maximè vbi tranſitus domino noxius eſt, vbi notat. *& in cap. vlt. ead. 1. diſt.* quod probatur etiam ex text. *in §. ferè; inſti de rerum diuiſione. leg. per agrum. C. de ſemita & aqua.* quibus & aliis iuribus probatur, nulli venatori licere alienum fundum ingredi pro aucupatione, ſeu venatione, vel pro aue ibi exiſtente capiēda, inuito, & prohibente domino fundi, licèt aliàs cuilibet ſit licita, liberéque permiſſa earum aucupatio, *l. 3. l. naturalem. §. aptum quoque ff. de acquirendo rerum domi.*

Ergo eodem modo in præſenti quæſtione videtur dicendum, quòd licèt permiſſum ſit Monachis, vt appellare poſſint cadauer eius, qui apud eos eligit ſepulturam; non cenſeri debet ſibi permiſſum, id ferre cum Cruce, & capa, proceſſionaliter per alterius Parochiā, & in eius præiudicium. nam licèt quis in ſuo poſſit facere, non tamen in alienū immittere. *l licet ſicuti. §. Ariſto. ff. ſi ſeruitus vindicetur. l. 1. §. idem ait ff. de aqua pluuia arcenda,* ius enim tertij in omnibus genericis conceſſionibus ſemper illibatum remanet.

Quod maximè procedit, cùm portare funus ad Eccleſiam, etiam aliam, Rectori eidem proprio Parochiali iure communi competit, vt expreſsè probat text. *in c. cum liberum, de ſepulturis.* ibi, Quod cùm Presbyteri quidam corpus cuiuſdam mulieris, prout in vltima voluntate diſpoſiut, ad eandem Eccleſiam ſepeliendam, deferrent, *&c.*) & ita tenet ibi Ioan. Andreas, confirmat Oldrald. *in conſ. 82. num. 2. verſ. nam & portare,* & eſt reprobanda gl. *ibi, verbo diſpoſuit,* quæ ſentire videtur; mulierem eſſe Parrochianam Monachorum ſancti Vincentij, ſpoliantium fratres ſancti Martini, apud quos elegerat ſepulturam, quoniam dicti Monachi ſancti Vincentij in ea ratione alios ſpoliauere, ſed de facto potiùs, & ſic de facto emolumenta reſtituere coguntur, vt patet ibi in textu, cuius iſte verus ſenſus eſt. Hanc partem in quæſtione propoſita tenet, & defendit ſimilibus, ex relatis fundamentis, vbi ſingulariter Oldraldus *in conſilio 82. per totum.* Cardi. *in clem. dudum. §. huiuſmodi, circa finem, de ſepulturis.* quam veriorem & tutiorem dicit Euerard. *in locis legalibus, in loco à conceſ. conſeq. ad conceſſion. anteced. poſt princ. verſ. limitatur tamen dicta regula.* pro qua dicit, ſe conſuluiſſe pro euitanda rixa, ſeditione, & aliis malis, quæ ex hoc proueniri poſſunt, & idem tenet gl. *in d. clem dudum. § verum, ſuper verbo integrè, &c.* 76

Contrariam autem partem, vt Monachi poſſint proceſſionaliter cum Cruce, capa, & aliis neceſſariis, inuito Rectore intrare eius Parochiam, & accipere ſeu exportare funus, & alia conſueta facere; tenent Oldral. ſibi contrarius *in conſilio 225. numero 13. & 14. verſiculo circa ſecundum, &c.* Geminianus 77

in cap. vt animarum. de conſtitut. lib. 6. Ioannes
de Ligna. *in d. clem. dudum.* & Petrus de An-
chara. *ibi*, & idem defendit Syluest. *in ſua*
ſumma, verbo ſepultura. colum. 4. verſ. 4. quari-
78 *tur, &c.* Sed à priori opinione, vt de iure ve-
riori magiſque fundata non recedas, cui ad-
iungere poteris, quæ ſuperiùs dicta ſunt pro
rectoribus, reſpectu ſuæ Eccleſiæ, & Paro-
chiæ, eam vniuerſalis Hiſpaniæ conſuetudo
elegit. nam quando defunctus eligit ſepul-
turam apud Religioſos regulares, Rector Pa-
rochianus cum capa, cruce, & proceſſione,
præeſt religioſis, ipſeque cantat reſponſum
79 defuncto, & ſimilia conſueta facit ceremo-
nia, præcedendo, comitatur vſque ad mo-
naſterium, in cuius porta, ſeu ambitu de
manu Rectoris cadauer recipit vltimum va-
le, aliúdque reſponſum, iuxta text. *in d. cap.*
cum liberum, de ſepulturis, & Doctores in
eius confirmationem allegatos, poſtmo-
dúmque illud recipiunt monachi, cui vi-
giliam ſeu miſſam ipſi celebrant, cæterá-
que defunctorum officia faciunt, quæ con-
ſuetudo, vt vides, rationibus & authoritati-
bus vallatur.

80 In quo omnino ſeruádam eſſe dicit Abb.
in cap. cum liberum num. 4. verſic. & nota hoc vl-
timum. ad medium. de parochiis. & Ioannem
Andr. *in cap. certificari, eodem tit.* & quæ ſuprà
hoc capite diximus, & inferiùs dicemus,
quæque etiam operatur, vt ipſi religioſi fe-
rant Crucem, quoties ad aliquod funus vo-
cantur, quamuis apud eos cadauer minimè
ſepeliatur, ſicque Ordinarius in controuer-
ſiis, circa hæc ortis, rem poteſt componere.

81 Comprobatur, quia propter iuriſdictio-
nem, quam habet Parochus in ſua Parochia,
non poteſt funus leuari ſine illius licentia, &
anteaquam per eum dicatur antiphona *Sub-*
uenite. vt declarat Immola *clem dudum col. 16.*
ante medium verſ. nota bene num. 66. & ibi
Cardinal. *in §. huiuſmodi in fi. de ſepulturis* Ol-
draldus *conſ. 82. ante fratres n. 2. verſ. ante por-*
tare. Gratia. *diſceptat. foren. cap 298. à n. 12. cum*
ſequētibus. & 79. quod etiam dicit poſt alios,
hoc procedere, quamuis aliis Eccleſiis ex-
tra Parochiam liberè ſepultura concedatur,
vt per gl. *in clem. dudum §. verum ne Parochia-*
les, in verbo integrè, de ſepultur. Abb. Anchar.
& ſicut Parochus præfertur cunctis in ad-
miniſtratione Sacramentorum Parochiani,
ita etiam erit præferendus in ſepultura, quaſi
illa magis videatur accedere ad commu-
nionem diuinorum officiorum, nam licèt
ſeptem ſint Sacramenta Eccleſiæ; tamen et-
iam vltra ea dicuntur largè Sacramenta,
omnes res ſacræ, vt poſt Federicum Gemi-
nianum *in cap. alma mater. §. in feſtiuitatibus.*
num. 8. ad fi. verſ. & iſta videtur verior opinio,
& ibi latè Coſta *num. 7. vſque ad num. 10. de*
ſentent. excommun. lib 6.

Et quòd Parochus in funeralibus debeat 82
omnes præcedere, quia ipſe fungitur offi-
cio ſuo in habitu Sacerdotali, videlicet; cum
oratorio, & ſtola, prout in omnibus Sacra-
mentis; quæ ſtola ſignificatiua eſt poteſta-
tis præcellentis, ac iuriſdictionis, vt multa
ſcitu digniſſima congerit Gratianus *vbi pro-*
ximè, à num. 54. cum pluribus ſequentibus. qui
numer. 64. poſt ſanctum Anton. *in ſumma 8.*
part. tit. 10. cap. 4. §. 2. & Caſſaneum, dicit, vt
quod operatur pallium inter Epiſcopos,
operatur etiam ſtola inter Sacerdotes, &
num. 81. adducit rituale Romanum in ter-
minis probans præcedentiam Parochi, &
num. 84. adducit in terminis deciſionem ſa-
cræ Congregationis Rituum in hæc verba:
(Prior Eccleſiæ ſancti Angeli terræ Saxofe-
raren. petiit declarari, an Canonicis Eccleſiæ 83
collegiatæ eiuſdem terræ, quando aſſociant
mortuos ſepeliendos in Eccleſia Parochiali
ipſius Prioris, debeant ipſum Priorem, qui
defert ſtolam, præcedere. Congregatio Sa-
cramentorum rituum reſpondit, illum Preſ-
byterum, ſeu Curatum, aut Priorem, qui de-
fert ſtolam, ad eius Eccleſiam funus defert,
alios omnes præcedere debere, & ita decla-
rauit die 14. Octobris 1609. & bene aduer-
tit Gratian. *d. cap. 298. diſtinctio. n. 84. verſ. vbi*
eſt aduertendum, quòd prædicta congregatio
non ſe fundat in perſona ſeu dignitate per-
ſonæ, quia ſit Prior, vel Curatus, ſed in dela-
tione ſtolæ, notādo illa verba: (Presbyterum
illum, qui defert ſtolam) quaſi honor, & re-
uerentia debeatur huic ſigno Sacerdotali, 84
ſiue qui eam defert, ſit Prior, ſiue Curatus,
ſiue quiſuis alius presbyter; ſæpè enim acci-
dit, vt Parochus propter aliquod impedi-
mentum, non poſſit adeſſe funeralibus, il-
lúdque munus ſimplici committit Sacerdo-
ti, deferenti ſtolam, ac ideo d. congregatio
iſtum aliis præferendum eſſe dicit, vt Gra-
tianus *ibi*.

Et confirmatur, quia cùm Parochus in 85
ſua Parochia iuriſdictionem habere dica-
tur, non poteſt leuari funus, niſi iubente Pa-
rocho, per aſperſionem aquæ benedictæ,
ita quòd alij fratres in illa Parochia non
poſſunt proceſſionaliter efferre mortuum,
qui elegit ſepulturā extra Parochiam, & ſi
aliter faciant, licitum eſt Parocho, ſurripere, 86
& tollere cruces, & alia proceſſionalia mo-
nachis id facientibus. Oldrald. *conſ. 82. an fra-*
tres, vbi multa, Cardin Zaba. *in d. clem. dudum*
§ ſi eiuſmodi n. 3. verſ. ſecundò quæro. Gratian.
diſcepta. foren. c. 298. num. 78. vbi meminit Ol-
draldi, contrarium dixiſſe *alio conſilio 225.*
num. 13. contra quem inſurgit, qui *num. 79.*
aduertit,

87 aduertit, Parochum primum eſſe, qui facit officium in Eccleſia, dicendo orationes, & intonando primos verſus. citat S.Damaſcenum *in ſermone de morientibus*, vbi Parochus per aſperſionem aquæ exercet iuriſdictionem contra dæmones, quòd, vt dictum eſt, idem præcedit, quando defertur funus extra Parochiam, vt ita fuiſſe determinatum
88 à Rota in vna Lucana beneficiorum, & aliis pluribus deciſionibus, quas citat, reſtatur Gratian. *in diſceptatio.foren d.cap.*298.*num.*85. *& ſequentibus.* Pariſius *conſil.*4 *num.*36.*lib.*4. de hac prælatione Parochi cæteris omnibus, etiam Canonicis collegialiter lariſſimè multa ſcitu digniſſima congeſſit Gratian. *diſcept. forenſ.d.c.*298.*per totum.*

89 Qui quidem *à num.*9.*& ſuprà num* 8. tractat latè, quòd non poterit amitti ius prælationis, illa non vtendo, aut patiendo Parochum alios præcedere, quia cùm non poſſit expreſsè tali iuri renunciari in præiudicium Eccleſiæ, & ſucceſſorum, nec poterit tacitè, vt in puncto conſuluit Decia.*conſ.*21.
90 *num.* 74. *lib.*1. & ſucceſſores poterunt contrauenire de facto inualido anteceſſoris, Socinus *conſil.*79.*num.*47.*lib.*4.Menoch.*conſil.*1. *num.*102.*& conſil.*264 *num.* 18.*vſque ad n.*24.
91 poſt Aimon.*conſil.*241.*num.*17. & quòd poſſint huiuſmodi præcedentiam recuperare ſucceſſores perditam à prædeceſſoribus. Bald. *conſ.*387.*colum* 2.*in princ.lib.*2. Purpur. *verſiculo* 540. *in fin. num.*19. *lib.*2. Menoch. *conſil.*902. *num.*78. *lib.*10. Gratian. *vbi proximè,& in addit.ad deciſ.March* 238.*n.*1.*& ſeqq.* conducunt,quæ dixi 3.p.c.3 ſub n.42.

92 Nec obſtant argumenta, quæ in contrarium prioris opinionis ſolent Doctores relati adducere, quibus breuiter reſpondetur. Et primum eſt, quòd cui conceditur finis, conceſſa videntur ea per quæ peruenitur ad finem; & cui conceditur conſequens, videtur ſibi concedi præparatorium ad id, ſeu antecedens. ex iuribus vulgaribus allegatis ab Euerardo *in locis legalib. in dict. l à conceſſione conſequentis ad conceſ. anteced. ſuprà citato loco*, qui eidem fundamento debitè ſatisfacit, ſequutus Oldraldi doctrinam *in d. conſilio* 82. & aliorum.

Aliud autem fundamentum eſt *ex l.*3. §. *non perpetuo ff. de ſepul. viola.* quo cauetur,
93 quòd his, qui ſepeliendi ius habent, ius competat etiam per alienos vicos, & territoria, funera ipſa deferendi, ad quod facit etiam *l.* 1. §. *vſusfruct. ff. vſusfructus quemad. caueat.l.damnas eſto,ff.de vſufruct. legato*; quibus reſpondetur, procedere, quando aliter ad ſepulchrum non poſſit aditus adhiberi, quàm per fundum ſeu agrum alienũ, quod nos monachis non negamus, ſed tantùm in modo ducendi, an ipſi, vel potiùs Rector proceſſionaliter cùm capa, & cruce, præcedens (cui de iure competit) queant exportare cadauer.

Ex quibus aliam poteris vincere difficultatem, quam paucis antea diebus habuimus 94
in hac ciuitate inter duos Parochos eiuſdem, dum Parochianus vnius ſubitò in Parochia alterius tranſeundo obiit;& vterque Parochus pro cadauere ſepeliendo, non parum certabat. Quos igitur breuiter compono; nam cùm Parochianus non mutaſſet domicilium, nec Parochiam propriam, nec eo animo in alienam vt obiret receſſit, ideo non mutat ſepulturam, maximè quando commodè ad eam exportari poteſt cadauer, vt in fortioribus terminis probat text. *in cap. is qui habet de ſepultu. lib.*6. & notat *in cap. fin. eodem titul. & lib.* & ex his quæ Abb. & cæteri communiter notant *in cap.* 1. *de ſepultur.* & Sylueſt. *in ſumma verbo ſepultura*, §. 8. *quæro,verſiculo ad peregrini & aduenæ*, §.*pauonum.* & ea quæ Burgos de Paz latè *in* 3. *Tauri à num*.... quod non examino, quia mei non eſt; ſed illud tantùm aduertam, vt Parochus proprius, licèt ad eius Eccleſiam pertineat cadauer; non tamen poterit cum capa, cruce, & proceſſionaliter alterius ingredi Parochiam, vbi deceſſit, altero prohibente Parocho, ex his quæ hucuſque ſuperiùs dicta ſunt circa monachos, quod in quibuſcumque obtinet, ſic in hoc ſoler extrahi corpus ſine ſolemnitate, ſecretè purà; & in propria domo poni, indéque ſolemniter à proprio Rectore deferri. & hoc iure vtimur.

Quando autem vnus in vna Parochiali 95
Eccleſia audiuit diuina, & in alia percipit ſacramenta, vel eſt Parochianus duarum Eccleſiarum, ſi vtraque Eccleſia habet ius funerandi, inter Parochos ipſos locus erit præuentioni, argumento text. *in cap ſi duobus* 14.*de reſcript.in* 6.ſed obuentiones quartæ diuidentur, text. eſt *in cap. cùm quis, de ſepultu. lib.*6. & ibi not. ſed quæſtio eſt quan- 96
do nulla adſuit præuentio; ſed inter vtroſque Parochos contendentes controuerſiam iſtam decidit Syluest. *vbi proximè d. quæſt.* 8. *verſiculo ſi autem in vna Eccleſia.* Diœceſanũ, hoc eſt, Ordinarium ipſos ad concordiam reducturum, ſic eius arbitrio relinquit compoſitionem, quod nota.

Vnum tamen Ordinario aduerto, vt dum 97
componit has controuerſias ortas in tumulandis defunctorum corporibus, ea iam ſepulta (etiam de facto, & ab eo Rectore vel religioſis, quibus id non competebat) nullo modo faciat ea exhumare, & à ſepulchro tranſmutare, quia maius conſideratur à iure

ſcandalum, cùm eorum exhumatio, etiam in his, quibus ius maximum attribuit priuilegium, vt in attentatis nullatenus, etiam labe attentati verè & clatè existente, & intentata, pars obtinere poteſt, quominus cadauer attentando ſepultum, in eadem temaneat ſepultura, vſque ad ſententiam diffinitiuam in principali ferēda, propter ſcandalum in hoc conſideratum, vt cenſuit Rota *in deciſione* 853. *in antiquis*, & ad longum comprobat Lancelot. Robert. *in tractatu de attenta.* ad id text.expreſſus *in cap.ex parte de ſepulturis.* vbi non per viam attentati, reſtituitur cadauer ſepultum poſt appellationem, etiamſi idem iudicium fuit propoſitum, ſed per ſententiam diffinitiuam in iudicio ordinario,& principali latam.

98 Animaduerto etiam,ea quæ hactenus cōgeſta ſunt,ex quibus diximus, debere Ordinarium in conrrouerſiis componendis,& in proceſſionibus, & ſimilibus ortis (præ oculis ſuis habete, vt ſuum animum & arbitrium meliùs poſſit informare) non ita neceſſitare ipſum, vt ſi omittat, ſuam queat compoſitionem executioni mādare abſque metu violentiæ,ea namque pertinenr ad iuſtitiam principalem, ſeu iniuſtitiam, iudici ſuperiori de appellationis cauſa cognituro reſeruatam,& pertinentem, non ramen ipſa nullam compoſirionem reddere queunt, vt locus ſit regulæ *l.* 4. § *condemnatum*, *ff. de re iudicata*,ſcilicet ſenrentiam nullam non mereri executionem, & iudex qui eam exequitur,deferendo appellationi,ab ea vim facere, de quo latiùs ſuo loco agendum eſt Deo dante 3.p cap.9. à princ.

99 Inſuper vnum porrò neceſſarium eſt aduertere; vt appellatio, quæ prohibita extat per d. Concilij Trident. 13. *ſeſſ.*25. *de regularib.* de quo ad principium à compoſitione ſupradictarum controuerſiarum,non ita abſolutè intelligenda eſt; ſed tantùm quoad vnum effectum ſuſpēſiuum. ita probat Cardinalium declaratio ſuper eodem capitulo, *verbo*, *amota omni appellatione.* in hæc verba: intellige ad effectum ſuſpenſiuum, ſed cùm prouenit ſententiæ Epiſcopi, bene appellari poterit ad effectum deuolutiuum, ex congregationis ſententia in vna Hieracenſi,*&c.*) Hactenus de declaratione *fol.mihi* 436.

100 Vltimo loco pro huius capitis complemento animaduerto, quòd licèt Ordinario talis compoſitio ſit conceſſa ſuper controuerſia in proceſſionibus, aliud erit dicendum de maleficiis,vulneribus, & delictis ibi commiſſis; purà, inter exemptos, vel laicos, quia tunc Iudex, qui aliàs debet de eis cognoſcere,& animaduerſio pertinet; puniendo competit,ita in ſimili dicit Oldral.*in ſuis conſilys*, quem vide *in repertorio,verbo, compoſitio facta de controuerſia,&c.* & per id inquire conſilium, quia in meis & aliis nunquam reperire potui, ſed nihilominus doctrina in ſe iuridica eſt.

Vlteriùs circa hoc caput 13. *de reformatione ſeſſ.*25.de regula,vt quamuis ex eo detur Epiſcopo facultas ad ſedandas controuerſias ortas inter ipſos regulares, intelligi tantùm deberi, dicit Decianus *lib.* 2. *conſil.* 63.*num.* 10.quando ex ipſis controuerſiis ſequitur ſcandalum,ſi autem illud non ſequatur, non cognoſcet Epiſcopus, quem etiam ſequitur Cænedus *in q.cano.*26. *num.*17. pro quo ſunt ponderanda illa verba eiuſdem Concilij *ibi*, quæ perſæpè cum ſcandalo oriuntur. 101

Vnum tamen quotidianum obiter non omittam, vt exempti omnes tam ſeculares, quàm regulares quicumque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocantur, accedere compelluntur, iis tamen exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuò viuunt, iuxta Concilij Tridentini diſpoſitionem *cap.* 13.*ſeſſ.*25.*de regularibus.* tenent etiam Zerola *in praxi Epiſcopali* 1.*part. verbo proceſſiones* §.2. Emanuel Rodrig. *quæſtio. regula. tomo* 3. *quæſt.*36. Barboſa *in remiſſ. ad idem Concilium n.* 4. Aloyſius Riccius *Curiæ Archiepiſc. Neapol.deciſ.*9. Gratian.*deciſ.*231. Bald.*deciſ.*339. *par.*2. chariſſimus mihi,ac doctiſſimus Perez de Lara *in tractat. de anniuerſa. & Capella.*1.*p. cap.*24.*num.*14.Ioan Franc.Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt.*1.*p.c.*8.*num.* 18. Ioan. Hieronym. Campan.*diuer.iur canon.rubric.*12.*c.*13.*n.*117. Marc. Anton. *inſtitut. maior.lib.*2.*tit.*1.*n.*55. idem Zerola *in praxi* 1.*part.* §. *excommunicatio cauſa materialis*, *ibi*, *ſecundo fallit.* Viuald. *in candelabro* 1.*part.tit.de abſolutione c.*13. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *quæſt.* 11. *numer.*18. Paul. Fuſc. *tractatu de viſita. lib.*2. *cap.*8.*numer.*12. *& cap.*15. *numer.*64. Cæned. *in quæſtio. canoni.*26. *numer.*15. qui *numer.* 17. *ad fin.* adducit ſacræ congregat. declarationem 360. qua diſponitur, ſacerdotes etiam ſeruientes in Eccleſiis equitum Hieroſolymitanorum, poſſe ſimiliter compelli ab Ordinario,vt interſint iis proceſſionibus. Quo quidem ſublata fuit antiqua Doctorum controuerſia *in c. nimis el* 2. *de exceſſibus prælato.* Felin. *in cap.dilecto de offic.ordina.* an ſcilicet,& quando potuiſſet Epiſcopus regulares vocare ad proceſſiones,necne. 102 103

Regulares autem, qui abſunt à ciuitate vltra dimidium milliare compellendi minimè ſunt,vt declarauit ſancta Congreg reſte Gratiano *vbi proximè n.* 9. Aloyſius Riccius *Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.*131. Barb. *in d. remiſſ.n* 7. Lara & Campan.& Leo *vbi ſuprà*, & hi 104

105 & hi duo vltimi idem dicunt de exemptis,
qui ſunt nullius diœceſis, vel extra ciuita-
tem in locis, in quibus habent plebem, qui
cum illa plebe debent facere proceſſionem
iuxta alteram eiuſdem Tri. declarationem
relatam ab eodem Ioanne Franci. Leone,
106 veluti etiam hi regulares compelli non poſ-
ſunt ad proceſſiones accedere eo in loco, in
quo habent conſuetudinem legitimè acqui-
ſitam, non accedendi, prout ſic declaratum
à ſacra congregatione rituum, ſe vidiſſe te-
ſtatur Ioan. Hieronym. Campanilla *diuerſ.
iur.canon.rubric.*12.*cap.*13. *ſub numer.*117. *poſt
medium.*

107 Et nota, quòd per idem Tridentinum, *ibi,*
tam clerici ſeculares, quàm regulares, *&c.*)
ſacra congregatio, clericos omnes Diœce-
ſanos, quantumuis exemptos, ſi beneficia
etiam ſimplicia in Diœceſi obtineant, tene-
ri, & compelli poſſe ab Epiſcopo, vt acce-
dant ad proceſſiones firmant Aloyſius Ric-
cius *in collecta deciſio. part.* 4. *collecta* 882. *in
princ.* Barboſa *in remiſ. ad Tri. ſuper d.cap.* 13.
*ſeſſ.*25.*de regula.num.*6. Bald.*deciſ.*339.*part.*2.
108 & hi duo vltimi quærunt an procedat in
clericis nondum beneficiatis, ſed tantùm
obtinentibus officium in Eccleſiis, & affir-
matiuè reſpondent.

109 Sed maior extat difficultas, an religioſi
poſſint ab Epiſcopo compelli, & cenſuris
diſtringi, vt vadant ad publicas proceſſio-
nes? Et pluries per ſacram congregationem
fuiſſe deciſum, non poſſe compelli, ſed
aſciſci, vocari, & allici, refert Quaranta *in
ſumma Bullarij, verbo, procedentia in fin. fol.*
339. & tenent Thomas Sanch. *tractatu de
matri. lib.*7.*diſput.*33. *num.*23. Emanuel Ro-
drig. *in ſumma, tomo* 1.*cap.*74.*num.*4. allegans
Gambar. *de offic. legati lib.*8.*cap. vltim.num.*7.
Sed contrarium verius exiſtimo, vt poſſint
cenſuris compelli, tenent Gratianus *deciſio-
ne* 232. *num.*13. quem refert, & ſequitur Pe-
rez de Lara *de anniuer. & Capell.lib.* 1. *cap.*24.
num. 14. Marcerat.*deciſ.*35.*dubio* 2. Barbo. *in
remiſ.ad d.cap.* 13.*num.*5. optimè latéque Ze-
rola *in praxi Epiſcopa.*1.*part. verbo proceſſiones,
ſub* §. 1. *& verſiculo ad ſecundam, & iterum ver-
bo excommunicatio, de cauſa materiali* § 4. *ver-
ſiculo* 2. qui loquuntur de compulſione per
cenſuras, pœnas pecuniarias, aliiſque iuris
opportunis remediis, optimè Enriquez *lib.*7.
*cap.*25.*verſiculo vt ſi vocati, & num.*7. *verſicu-
lo hinc ſequitur.* aſſerentes non ſolùm poſſe
Epiſcopum in hoc caſu procedere cenſuris
Eccleſiaſticis, ſed etiam aliarum pœnarum
punitione. Paul. Fuſcus *tractat.de viſita.lib.*2.
*c.*8 *num.* 12. Cænedus *in quæſtio. canoni.q.*26.
numer. 16. qui poſt Zerolam refert ſacram
congregat. Cardin. declara. 32. ita cenſuiſſe,
regulares qui non accedunt ad proceſſiones
ab Epiſcopo indictas, poſſe ab eo puniri per
cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris
remedia.

Confraternitates tamen laicorum ne- 110
queunt compelli, ſed allici, & incitari, vt tra-
dit Gratianus *d.deciſ.*232. *num.* 13. Perez de
Lara *vbi proximè numer.* 16. *&* 17. affirman-
tes, ita fuiſſe deciſum à ſancta congregatio-
ne, ſed ſi fecerint votum eundi, poſſunt
compelli ad obſeruantiam voti *l. profanos, C.
de paganis l.*2. §. *ſi decimam, ff. de pollicitationi-
bus cap. ex parte de cenſibus.* Sed contrariam,
imò quòd confraternitates laicorum eo-
dem modo poſſint compelli ad proceſſio-
nes accedere, teſtatur, deciſum fuiſſe Pa-
piæ Marcerat. *eiuſdem curiæ deciſione* 66. Bar-
boſa *in remiſſio. ad Concil. d. cap.* 13. *ſeſſ.*25. *de
regulari num.* 5. *ante finem*, & vide Sair. *deci-
ſione* 5. *de officio ordina.*

Hæ tamen proceſſiones, ad quas accede- 111
re, poſſit Epiſcopus compellere ſupradictos,
debent eſſe publicæ, vt declarauit ſancta
congregatio, de qua, & quales publicæ di-
cantur proceſſiones, & quales particulares,
& de natura proceſſionum, & aliis difficul-
tatibus, vide Capell. Tholoſa. *deciſione* 485. 112
latè & optimè Zerola *in praxi Epiſcopa.* 1. *p.
verbo proceſſiones.* Campanill. *diuerſ.iur.canon.
rubrica* 12.*cap.*13. *à num.*117. *fol.*749. ad quos
te remitto; cui conſonat, quod dicit Felin. *in
cap. dilectus num.*7. *de officio ordi.* vt huiuſmo- 113
di proceſſiones, ad quas religioſi compel-
luntur, debent fieri ex graui, & vrgenti cau-
ſa, quod etiam cenſent Abb. *in c. nimis praua.
num.* 3. & ibi optimè Marian. Soci. *ex num.*7.
de exceſſibus prælatorum. Cæned. *quæſt. cano.*26.
ſub num. 15.

CAPVT X.

A duobus iudicibus delegatis, ſeu &
aliis, in eadem cauſa ſe inuicem in-
hibentibus, hinc inde appellationi
emiſſæ, quis eorum non deferens
vim faciet. & qui ſi exiſtant in diuer-
ſis Senatuum diſtrictibus, ad quem
ſit recurrendum, vt vter vim faciat
declaretur. & generaliter, quid, &
quando à quolibet inhibitione, ſiue
perpetua, ſiue temporali appellatio
legitima dicatur.

SVMMARIVM.

Inhibitionis materiam qui tractent. num. 1.
*Ab inhibitione appellationi ſi non deferatur, an
vis fiat. num.* 2.

Inhibitio

Inhibitio dicitur ſententia merè interlocutoria. num.3.

Ab interlocutoria non licet appellari. num.4.

Inhibitio an ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. num.5.

Interlocutoria qua iudex ſe competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffinitiuæ. num.6.

Interlocutoriam habentem vim diffinitiua iudex reuocare non poteſt. num.7.

Inhibitionem poteſt idem iudex reuocare, & reformare. num.8.

Inhibitionis reuocata & repoſita effectus quales. ibidem.

Inhibitionis reuocatio an ſuſpendatur per appellationem, ita vt geſta à iudice inhibito ſint attentata. num.10.

Et quid ſi contineat damnum irreparabile, aut ipſo reuocatio haberet vim diffinitiuæ. num. 11.

Inhibitionis reuocatio ſiue expreſſa, ſiue tacita per remiſſionem cauſæ inferiori, non ſuſpenditur per appellationem. num.12.

Inhibitio non cauſat grauamen irreparabile. num. 13.

Ab inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione appellatio licita eſt. num.14.

Ab inhibitione canonicè expedita, ſiue ab eius reuocatione appellationi non deferens vim non facit. num.15.

Inhibitio non canonicè expedita iuſtam reddit appellationem ſuſpenſiuam. num.16. & 17.

Sententia nulla ſiue interlocutoria, ſiue diffinitiua, etiam aliàs priuilegiata executionem non meretur. num.18.

Inhibitio minùs canonica nulla eſt, & inferiorem iudicem non arctat. num.19.

Inhibitio canonica fit per cauſæ cognitionem, & partis citationem. num.20.

Cauſæ cognitio ad inhibitionem expediendam quemadmodum per ſuperiorem ſit adhibenda. num.21.

Inhibitio quibus de cauſis nulla reddatur. num. 22.

Inhibitio quòd non cauſet attentata in notorijs, & in confeſſo, & conuicto, & quòd illa cauſet etiam, vbi ſententia ſit priuilegiata, quomodo intelligendum. num.23.

Inhibere poteſt ſuperior etiam in cauſis non appellabilibus, quando ſimul cum cauſæ cognitione cognoſcit de natura appellationis, an ſit priuilegiata. num.24.

Secus ſi huiuſmodi cauſæ cognitio ſit omiſſa. num. 25.

Concil. Trid. ſeſſ.25. de reform. cap.14. declaratur. num.26. & à num.81.

Inhibitionem non canonicam, & nullam de ſtylo Rotæ cauſare attentata quomodo intelligatur. num.27. & ſeqq.

Stylus Rotæ extra Rotam non attenditur. num. 28.

Inhibitio temporalis qua. de qua in l.55. titul.5. lib.2. recop. num.29.

Superſeſſoria vtuntur iudices Eccleſiaſtici omnes, vt per aliquot tempus inferior ſuperſedeat in cauſa, donec exportentur acta, & ex eis ſe informet ad inhibendum, vel remittendum. num.30.

Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem. num.31. & ſeqq.

Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporalem. num.32.

Iuriſdictio dilata non dicitur ablota. num.33.

Superſeſſoria ad quem effectum ſit inducta, & quibus caſibus locum habeat. num.34.

Inhibitionem temporalem non poſſe expediri abſque cauſæ cognitione, fundatur. num.35.

Inhibitio temporalis quod pariat inconueniens. num.36.

Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus. num.37.

Ad abſolutionem appellantis non debet procedere ſuperior niſi viſis actis. num.38.

Inhibitio temporalis eamdem de iure ſolemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua. num. 39.

Inhibitio etiam temporalis, qua ſeruatur forma, appellationem non recipit. num.40.

Forma omiſſio reddit actum ſui natura priuilegiatum appellabilem, & attentatum inducit. num.41.

Inhibitionis requiſita habentur pro forma ipſius iuxta Trident. num.42.

Forma omiſſio vitiat actum. num.43.

Actis ad principem exportatis per viam recurſus iudex Eccleſiaſticus ex vrbanitate tenetur ſuperſedere. num.44.

Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit cauſæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria. n.45. & 46.

Superſeſſoriam requirere cauſæ cognitionem in puncto iuris, verius eſt. num.47.

Superſeſſoriæ ſtylus apud omnia iudicia Eccleſiaſtica praualuit, & vim non fieri decernit Senatus. num.48.

Superſeſſoriam expedit iudex contra partem, vt in aliquo actu ſuperſedeat, quæ parte non citata reuocetur; reuocatio tamen intimatur. num. 49.

A iudice dante ſe pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non eſſe deferendum, Senatus decernit. num.50.

A iudice dante ſe pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur. num.51.

Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus diſtrictu contra alium in alio diſtrictu exiſtentem, quis Senatus pro tollenda

violentia

violentia ſit adeundus, vbi tres caſus diſtinguuntur. num.52.

Senatus is adeundus, ſub cuius diſtrictu eſt iudex à cuius inhibitione appellatur. num.53.

Appellatio proponenda eſt coram eo iudice, à quo appellatur. num.54.

Appellationem an ſufficiat præſentare in officio notarij, poſtea legendam iudici. num.55.

Inhibens iudex, à cuius facto duntaxat appellatur, vim facit abſque alterius dependentia, cuius diſtrictus attendendus eſt ad recurſum Regium. num.56.

Mandans committi delictum in alio territorio, quo diſtrictu ſit puniendus. num.57.

Senatus is adeundus, ſub cuius diſtrictu ſtat iudex, à quo appellatur, quia iniuſtè dedit ſe pro inhibito. num.58.

Senatus quis adeundus, quando eſt appellatum à facto ſimul duorum iudicum inhibentis, & inhibiti obtemperantis, exiſtentibus tamen in diuerſis diſtrictibus. num.59.

Cauſæ continentia diuidi non poteſt. num.60.

Senatus duos de eadem violentia cognoſcere, foret abſurdum, & inconueniens. num.61.

Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri poteſt, vbi appellatur à facto duorum iudicum inhibentis, & inhibiti exiſtentium ſub diuerſis diſtrictibus. num.62.

Declaratur quomodo ſit intelligendum. ibidem.

In vno diſtrictu exiſtens ſi emiſſa ſagitta occidat exiſtentem in alio territorio, ab vtroque iudice poteſt puniri. num.63.

Mandatarius, & mandans delictum committi in diuerſo diſtrictu, vbi non punitur affectus, ab vtriuſque diſtrictus iudicibus poſſunt puniri. num.64.

A conſeruatore inhibente ordinario appellationi emiſſa, an non deferens, vim faciat. num.65.

Ab inhibitione per conſeruatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum. num.66.

Conſeruatoris iuriſdictio fundatur in notoria & manifeſta iniuria, & violentia. num.67.

Qualitas attribuens iuriſdictionem priùs apparere debet. num.68.

Qualitas iuriſdictionis ſufficit, quod in libello deducatur ad tribuendum iuriſdictionis exercitium. num.69.

Qualitatem iuriſdictionis non ſufficit deducere in libello, etiam quoad eius exercitium, ſi à principio ſit negata. num.70.

Quia tunc debet ſummariè, plenè tamen, probari ipſa qualitas. ibidem.

Iuriſdictionis defectus alijs maior reputatur. num.71.

Inhibitio non expeditur à non habente iuriſdictionem. num.72.

Ab inhibitione non canonica appellatio legitima dicitur. num.73.

Conſeruator ſi orta controuerſia iuriſdictionis non conquieſcat, vt arbitri eligantur, & illam dirimat; vim facit, ſi appellationi non deferat. num.74.

Concil. Trident. ſeſſ.13. refertur, quòd ſi ponitur competentiam iuriſdictionis ortam inter conſeruatorem, & ordinarium, arbitri dirimant, interímque in cauſa conquieſcatur. ibidem.

A iudice conquieſcere debente, & procedente ad vlteriora licita eſt appellatio. num.75.

A iudice procedente poſt oppoſitam declinatoriam appellari licet. num.76.

Inhibitio expedita tempore, quo iudex debet conquieſcere, eſt nulla. num.77.

Inhibitioni de facto expedita per conſeruatorem ordinarium parere non tenetur. num.78.

De inhibitione minùs canonica, & de iniuſta contra ius idem eſt iudicandum. num.79.

Iudex quilibet an poſſit cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio, & an queat ab alio inhiberi. num.80.

Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis, non eſt per iudicem parendum. num.81.

Tridenti. plura decreta determinantia in aliquibus caſibus eſſe exequendam ſententiam inhibitione non obſtante declarantur. num.82.

Tridenti. decretum in aliquibus caſibus non ſolùm permittit executionem, tollendo appellationem, ſed vltrà procedit tollendo inhibitionem. num.83.

Inhibitio non arctat, vbi princeps aliquem actum permittit non obſtante inhibitione. num.84.

Dictio (nulla) negatiua vniuerſalis omnia excludit. num.85.

Dictio (quicumque) eſt apta comprehendere caſus omnes etiam expreſſis maiores. num.86.

Dictio (quoquo modo) includit ea, quæ aliàs non comprehenderentur. num.87.

A duobus iudicibus ſe inuicem inhibentibus appellationi emiſſa per vtramque partem, quis non deſerens vim faciat. num.88.

Reſcripto alterius præualente, alter iudex in eadem cauſa inhibere non poteſt, nec iuriſdictione vti. num.89.

Inhibitionis anima eſt iuriſdictio. num.90.

Reſcriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, poteſt inhibere, & vim nullam facit inhibendo, ſed alius. num.91.

Reſcriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod præualeat. num.92.

Reſcriptum ſecundum vt priori præualeat, triplex prioritas requiritur. num.93.

Competentia inter duos delegatos ad inuicem ſe inhibentes diuerſorum reſcriptorum virtute ab eis ſimul dirimitur, qui ſi diſcordent, arbitri eliguntur. num.94.

Iudex quilibet etiam delegatus cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio. num.95.

Violentia

Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & poſt eam poteſt deduci per Senatum ex reſcriptorum inſpectione. num. 96.

Senatus quis pro violentia adeatur, quando appellatur à duobus iudicibus ſe inuicem inhibentibus degentibus in diuerſis diſtrictibus. & quid quando ab vno tantùm appellatur. num. 97.

1 NON minùs vſitatæ ſunt in ſupremis
tribunalibus perdifficiles præſentis
capituli quæſtiones, nam licèt inhi-
bitionum materiam latè ſint proſequuti
nonnulli, vt videre libet per Veſtrium *in
praxi Rom. Cur.* Vitalli. *in tract.clau.in clau.ap-
pellat.rem.*Mandoſ.*in tractat.de inhibitio.*Lan-
celot. Robert. *de attenta.2.part.cap.*20. Mar-
ta *in compilatio. deciſio. titulo de inhibitionibus
tomo* 1. Cardin. Tuſc. *practic. concluſion. tomo
3. litera I, à concluſione* 140. & nonnullæ de-
clarationes Cardina. *ſuper cap.1.ſeſſione 13.de
reformatione*, quas adducit Barboſa *in remiſ-
ſio. ad idem per totum*, & alij paſſim: nihilo-
minus tamen nullus difficultatum, de qui-
2 bus agimus, meminit. Quapropter non in-
utile videbitur, in medium priùs illam præ-
mittere generaliter, an ab inhibitione appel-
lationi emiſſæ iudex non deferens vim fa-
ciat, & vt iudex Eccleſiaſticus vim nullam
inferre queat, ſi ab inhibitione ſuperioris
appellationi interpoſitæ non deferat: pro-
batur fortiter. nam inhibitio à iudice expe-
3 dita dicitur ſententia interlocutoria merè.
ita tenent Panorm.& alij *in cap.tuam,col.2.de
ordine cognit.* optimè Philipp. Franch. *in cap.
cùm ceſſante n. 46. verſ.10. inhibitoria ſeu,*&c.
de appellat. & ibi etiam Præpoſi. Federicus
Senen. *in conſil.96. factum, & aliàs 93, incipit
factum.* Doctores *in cap.etiam de ordine cogni-
tio.* Socin. *conſil.99. Sereni.num.*11.*in 3.volu-
mine.* quod etiam dicit Areti. *conſil.75. dili-
genter column.4.ſub verſiculo his præmiſſis.* Re-
buff. *in repetitione l. quod iuſſit in princip. num.*
85.*ff.de re iudic.* Lancelot.Robert.*de attentat.
2.part. cap.*20. *poſt inhibitionem in præfatione,
quæſt.1.numer.*30. & ita nempe, interlocuto-
ria appellatur inhibitio in ſui deſcriptione,
quam videre eſt per eumdem Lancelotum
*ibi num.*7. Quintilian.Mandoſ. *tractat.de in-
4 hibitio quæſt.*17 *num.*4. ſed ab interlocutoria
non licet appellare iuxta diſpoſitionem ſa-
cri Concilij Trident. *ſeſſ.24.de reform.cap.*20.
de cuius declaratione latè egimus & cura-
uimus ſuprà cap.1. hac 2.p.per totum,& ibi
in eius corroborationem multa adduximus.
ergo ſi appellatio emittatur, iuſtè poteſt ei
iudex delationem deuegare.

Et poſt hæc omnia ſcripta hoc ſolo fun-
damento inueni Quintilianum Mandoſ. *in
tractatu de inhibit.quæſt.*76. dicentem, ab in-
hibitoria non appellari, vel appellari eo mo-
do, quo ab interlocutoria mera de iure ci-
uili, cuius effectus non ſuſpenditur per ap-
pellationem. Et confirmatur cùm nec valet, 5
dici talem interlocutoriam vim habere dif-
finitiuæ, quatenus iuriſdictionem iudicis in-
hibitio tollit, vel ſuſpendit, eiúſque manus
ligat; adeò vt ad vlteriora valeat procede-
re abſque metu, ſeu reatu attentati, iuxta
quæ latè Lancelot. Mandoſ. ſuprà citati di-
cunt argumento illius doctrinæ, qua con- 6
ſtat, illam dici ſententiam interlocutoriam
vim habentem diffinitiuæ, qua iudex ſe
competentem, vel incompetentem pronun-
tiat, *ex gloſſ. ſingulari in auth.habita in fin.C.ne
filius pro patre.* Roman. *ſingulari* 129. Aufret.
*in deciſione Capellæ Tholoſa quæſt.*48. Guido
Papæ *in deciſione Delphinali quæſt.10. ſi iudex.*
Corneus *in ſingulari 5.incipit ſententia.* Felin.
in cap.qualiter in princ. colum.5. de accuſa. De-
cius *in cap.peruenit 2.de appellat.in fin.*Docto-
res *in cap. ſignificanti. de officio delegati.* Iſſ. *in
l.2. numer.38. ff. ſi quis in ius vocatus non ierit.*
Rebuff. *in l.quod iuſſit in præfatione n.43. de re
iudi.* Valaſc.*conſ.47.per totam*, & alibi paſſim.
quoniam ſi propterea inhibitio diceretur 7
habere vim diffinitiuæ: ſequeretur exinde
reuocari, nec reponi, poſſit iterum à ſuperio-
re, ipſam expediente, iuxta ea, quæ vulgari-
ter expendunt Doctores *in cap. cùm ceſſante
de appellat. in d.l quod iuſſit*, & nos latè ſuprà
1.p.c.5. à num.26. iudicem reuocare graua-
men ſeu interlocutoriam, habentem vim
diffinitiuæ, nequaquam valere, ſicuti nec
ipſam diffinitiuam.

Sed hoc eſt falſum, quia iudex ſuperior, 8
qui inhibitionem expediuit, ipſam queit iu-
re optimo iterum reponere, & reformare, ita
conſuluit Federicus de Senis *in ſuo conſil.*84.
quod incipit, factum ſic ſe habet. ſequitur Bu-
triga. *in cap. cùm teneamur.* vbi Panormit. *ad
fin. de appellat.* Philip. Franch. *in d.c.cùm ceſ-
ſante, num.46.verſiculo* 10. *inhibitoria,&c.* vbi
dicunt, quòd inhibitio, quæ fit per iudicem
ad quem, eſt interlocutoria, & ideo poſſe re-
uocari, & mutari per eundẽ iudicem quan-
documque. idem tenet etiam Rota *in deci-
ſione* 1. *aliàs* 138. *ſi appellatur de offic. delegati,
in nouis, & in deciſione 65. aliàs 461. ſi appelle-
tur, de appellat. in nouis*, quales autem ſint ef- 9
fectus inhibitionis repoſitæ & moderatæ, vi-
de latè per Lancelot. *de attenta. cap.20. limi-
tatione 2. per totam.* quod maximè procedit,
cùm & ipſa reuocatio, ſeu moderatio inhibi-
tionis adhuc dicatur interlocutoria, quem-
admodum & ipſa inhibitio, tenent Federi.
Butriga. Franch. & cæteri modò relati. So-

cinus

cinus *conſilio* 99. *Sereniſſimus num.* 11. *in* 3. *vo-*
lum. Rebuff. *in d. repetitione l. quod iuſſit in præ-*
fatione num. 85.
Qua de cauſa rectè puto, procedere Ro-
tæ doctrinam *in dict. deciſione* 1. *aliàs* 138. *ſi*
appellatur, de officio delegati, in nouis. & deci-
ſionem 65. aliàs 461. *de appellat. in nouis,* ſe-
quutæ per Lancelot. *loco nuperrimè citato nu-*
mero 5. affirmantes contra Alexand. ſequu-
tus Federi. de Senis contrarium iſtos ſen-
tire, iſte *in conſilio* 98. *incipit, Nicol.* ille *in conſi-*
lio 63. *in cauſa numero quarto libro tertio.* quod
10 etiamſi ab huiuſmodi reuocarione fuiſſet
appellatum, nihilominus ſententia, & pro-
ceſſus factus per primum iudicem inhibi-
tum, dicuntur eſſe validi. quia talis appel-
latio, tanquam à merè interlocutoria emiſ-
ſa non ſuſpendit iuhibirionis repoſirionem,
& moderarionem, imò ea non obſtante po-
teſt ad vlteriora, ad eiúſque executionem
procedere, abſque metu attentari, ex Lan-
celoto, & aliis ibi, & iuxta doctrinam ſeu
diſpoſitionem Concilij Tridentini *ſeſſione*
24. *de reformatione capite* 20. *& l. ante ſenten-*
tia ff. de appellati. recipien. & l. ante ſententiam
Cod. quorum appellatio. non recipia. quod aliud
11 foret dicendum, ſi huiuſmodi reuocatio-
nis ſententia haberet vim diffinitiuæ, vel
damnum irreparabile *ex dict. cap.* 20. *Concil.*
Tridenti. & l. 2. *ff quorum appellat. non recip.* &
nos copiosè ſupra ſecunda parte in capite 1.
per totum.
Et non ſolùm à reuocatione expreſſa, ſed
nec etiam à tacita, quæ fit per remiſſio-
nem cauſæ factam à ſuperiore inferiori in-
hibito (puta ob non iuſtificatam appella-
12 tionem) quia talis appellatio à remiſſione
cauſæ, & ſic conſequenter à tacita reuo-
carione inhibitionis appellatio interpoſita
non ſuſpendit, nec obſtat, quominus in-
ferior inhibitus in cauſa queat procedere,
vt tenet Lancelotus iam citato loco limita-
tione tertia numero quarto & quinto. Man-
do. de inhibitione quæſtione rrigeſimaſex-
ta, imò, & quòd grauamen illarum per in-
hibitionem non ſit qualificatum; ſcilicet,
13 irreparabile, & ſimiliter ſentit bene Man-
do. *loco ſupra citato dict. quæſtione* 76. *à nu-*
mero 9.
Facit inſuper ad propoſitum, quod di-
cit Fran. *in cap.* 1. *numero* 14. *de appellat.* &
Lanfranc. *deciſione* 466. *ſi iudex.* Lancelotus
in dict. cap. 20. *in præfatione numero* 120. Car-
din. Tuſc. *in practica concluſion.* 141. *numer.* 4.
14 *&* 5. & per Philippum Franc. *in cap. dile-*
ctis numero 14. *de appellatio.* dicit Eſcacia *de*
appellat. quæſt. 3. *numer.* 11. quibus locis illud
determinant, quòd ſi iudex omiſſa cauſæ
cognitione, deueniat ad inhibitionem, eſſet
tunc iuſta cauſa appellandi, poſſérque ab
eo appellari, ergo ſequitur per argumen-
tum ab ſpeciali, & à ratione ceſſante quod
ipſius inhibitionis expeditio ſola & per ſe (il-
lis non concurrentibus) non eſt ſufficiens
iuſta, nec legitima cauſa appellandi, Felin.
in cap. dilectus 2. *de reſcript.*
Ex quibus, quæ ſingularia veriſſimáque 15
ſunt, & aliis (quæ omitto, ne te detineam
diutiùs) illam in hac materia regulam de-
duco: iudicem Eccleſ. violentiam nullam
facere, nec committere ſi appellationi in-
terpoſitæ ab expeditione canonica inhibi-
tionis, ſeu eius reuocatione, tanquam à me-
rè interlocutoria ſententia non detulerit;
quam regulam vltra fundamenta à nobis
tradita praxis ſupremorum tribunalium ita
confirmat, & approbauit vt praxim. Et quo-
tidie videmus hoc in caſu vim non fieri,
declarari, iudicíque cauſam remitti, & hoc
iure vtimur.
Hanc tamen regulam velim intelligas: vt 16
procedat, quando ipſa inhibitio, ſeu eius
repoſitio, & reuocatio canonicè facta ſit; ſe-
cus autem quando inhibitio non canoni-
cè expediatur à ſuperiori; quia tunc vim fa-
ciet iudex, ſi appellationi ab ea interpoſi-
tæ non deferat; cùm eo caſu iuſta cenſen-
da erit appellatio. Quo ſenſu accipiendam
puto Abbatis Panormitani doctrinam *in ca-*
pite cùm veniſſent numero quinto de reſtitutio-
ne in integr. dicentis, inhibitiones contra ius
facta inducere nullitatem actus, quantum-
cumque ab ipſa inhibitione non fuerit ap-
pellatum, quatenus ſupponit à tali inhibi-
tione non canonica poſſe appellari. Idem
tenet Decius *in conſilio quadringenteſimo ſexa-*
geſimo viſo numero vigeſimo libro tertio. Pari-
ſius *conſilio* 108. *diuino iure numero decimo, &*
ſequenti libro primo. Lancelotus *vbi ſuprà limi-*
ta. 1. *numero* 8.
Comprobatur fortiùs iſthæc noſtra limi-
tatio ex his, quæ nuper diximus per Fran-
cum *in capite primo numero decimoquarto de*
appellatio. & Lanfran. *deciſione quadringenteſi-*
mo ſexageſimoſexto, ſi iudex. Lancelorum Ro-
bertum *in dict. capite vigeſimo in præfatione*
quæſtione quarta numero centeſimo vigeſimo.
Cardinal. Tuſcus *practic. concluſione centeſi-*
ma quadrageſiprima, numero quinto, tomo quar-
to. quòd ſi iudex omiſſa cauſæ cognitio- 17
ne, peruenerit ad inhibitionem; iuſtam tunc
eſſe, & legitimam cauſam appellandi ab
ipſa inhibitoria, quatenus minus canoni-
cè à iudice expedita fuerit (vt ſtatim vi-
debimus) quibus quidem euidenter pro-
batur, à non canonica inhibitionis expe-

ditione legitimam eſſe appellationem, eique à iudice neceſſario deferendum, licèt à ſola inhibitione, cui hæc qualitas deficit, appellari non poſſit.

Cuius rei ratio pendet *ex regul. l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudicata.* & quæ nos Deo dante in ſui comprobationem cumulauimus infrà 3. p. cap. 9. quam etiam illuſtrant Doctores ibi, & Gratian. *in regula* 326. Afflictis *deciſione* 823. Capicius *deciſione* 167. *numero* 3. Guido Papæ *deciſione* 50. *numero* 2. Menoch. *de adipiſcenda remedio* 4. *à numero* 844. idem *de arbitra. iudic. quæſt.* 98. *à numero* 6. Octaui. Caqueria. *in deciſion. Pedemon-*
18 *tan. deciſione* 142. & alibi paſſim, ex qua omnes vno ore profitentur, ſententiam ſiue diffinitiuam, ſiue interlocutoriam, quantumcumque aliàs priuilegiatam à iure, vt non obſtante appellatione exequatur non procedere, nec intelligi quando ipſa ſententia aliquo defectu ſiue iuriſdictionis, ſiue citationis, ſiue ordinis omiſſi, alterius cuiuſcumque actus ſubſtantialis iudicij, vel actus neceſſarij, nullam eſſe conſtet; quia lex vel diſpoſitio de ea exequenda mentionem faciens, ſemper intelligenda eſt de ſententia valida; non autem de nulla ex præfatis Doctoribus, & latè à nobis explicatur dicta tertia parte capite nono à principio.

19 Cùm igitur verum ſit, inhibitionem minùs canonicè expeditam, nullam eſſe & nullius effectus, inferiorémque nullo modo arceret, vt conſtat ex diſpoſitione ſacri Concilij *ſeſſione* 22. *cap.* 7. cuius ſunt verba: Legati & Nuncij Apoſtolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus, ad eos interpoſitis, in quibuſuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſeruare teneantur formam & tenorem ſacrarum inſtitutionum, & præſertim Innocentij IV. quæ incipit Romana quacumque conſuetudine etiam immemoriali, aut ſtylo, & priuilegio in contrarium non obſtantibus, aliter inhibitiones & proceſſus, & inde ſequuta quæcumque ſint ipſo iure nulla. idem etiam probat textus *in cap. Romana cum §. ſi verò, & §. ſi autem,* (renouatus per Tridentini decretum) *de appellationibus in* 6. notant Speculator *titulo de appellat. §. de officio verſiculo ſed quæritur.* Felinus *in cap. dilectus el ſecundo columna penult. de reſcriptis.* Geminianus *in dict. cap. Romana §. ſi autem, & §. ſi verò.* Maranta *de ordine iudic. ſexta parte titulo de appellat. numero* 196. *folio* 595. & in terminis d. Concilij eius mentionem faciens tenet Gratian. *in regul.* 40. *in princip.* Gondizaluus de Paz *in praxi quinta parte tomo* 2. *cap. vnico numero* 24. Lancelotus Robertus *de attentat. ſecunda parte cap* 20. *in præfatione quæſtione* 5. *numero* 165. qui omnes dicunt, hoc decreto renouatum eſſe in totum, & per omnia *dict. cap. Romana cum ſuis §. § de appellat. in* 6. Rota *deciſione* 6. *de appellat. in antiquis.* Marta *in compilati. deciſion. tomo* 1. *titulo de inhibition. cap.* 10. *&* 11. Ioachi. Minſing. *deciſione* 87. *parte* 3. Gaſpar Guillelm. *in Rota deciſione* 81. *&* 130. *& deciſione* 219. *parte* 3. Marqueſſan. *de commiſſio. ſecunda parte cap.* 1. *numero* 52.

Tunc namque dicitur ſecundùm magis 20
receptam, & communem ſententiam canonica inhibitio: quando facta fuit præuia cauſæ cognitione, & citata parte, vt teſtatur Couarruuias *in practicis quæſtio. cap.* 24. *numero* 3. vbi alios ad id allegat. Robertus Marant. *vbi proximè in dict. titulo de appellat. numero* 196. deciſio Rotæ 54. aliàs 412. *ſi appelletur numero* 2. *de appellat. in nouis,* & deciſio 75. aliàs 357. *nota quod attentata, de appellat. in antiquis.* Pariſius *conſilio* 372. *in cauſa numero* 15. *libro quarto.* Roland. à Valle *conſilio* 77. *viſo numero* 24. *libro ſecundo tomo primo.* Ruinus *conſilio* 61. *in lite numero* 28. *lib.* 5. vbi alios allegat Ozaſcus *deciſione Pedemontan.* 5. *certo die ſub numero ſeptimo.* Felinus *in capite dilectus el ſecundo numero* 24. *de reſcript.* Vitall. *in tractatu clauſul. in clauſula nihil nouari.*

Quonam modo hæc cauſæ cognitio ſit 21
adhibenda à ſuperiori, anteaquam inhibeat in appellatione ab interlocutoria, vel à diffinitiua, vide exactè per Lancelotum *de attentat. d. parte cap.* 20 *in præfatione à numero* 112. *& à numero* 133. vbi circa interlocutorias. & per Gondizaluum de Paz *in dict. cap. vnico à numero* 24. vbi ad amuſſim in praxi, & in theorica. multa videbis Marantam locis ſuprà citatis, & Tuſcus *practi. concl. tomo* 4. *littera I, concluſione* 144. *per totam,* & aliis locis vbi ſuprà.

Quam plures inſuper ſunt cauſæ, qua- 22
rum defectu inhibitio nulla redditur de iure, congeſſit Lancelotus Robertus *in ſæpe relato loco* 2. *part. cap.* 20. *à numer.* 6. *cum pluribus ſequentibus, & in limitationibus principalib. prima & ſeptima.* & alibi paſſim, quas omnes per te videre poteris: ſufficiet enim ita clarè diſcretum lectorem in via ponere, qua queas facillimè huic noſtræ eaſdem doctrinas applicare. itaque vbicumque inueneris inhibitionem non canonicè expeditam, vel aliàs nullam de iure reputatam, quæ ſcilicet, peccat in aliquo, quod de ſui natura eſſet neceſſarium, ibi debes appellationem

tionem admittere, cùm iuſta & legitima tepuretur,potéſque applicare regulam *d.l.4.§. condemnatum ff.de re iudicata.* ex his quæ ſatis ſurſum comptobaui.

23 Et priùs vt hinc ad alia abeamus, vnum porrò etiã neceſſarium in materia inhibitionis concordare,quod quemadmodum apud Doctores inuenitur ſcriptum, magnam parit confuſionem; dicitur enim per allegatos à Lanceloto *in prima limit. princ.d.cap.20.* quòd inhibitio minùs canonica non facit, nec cauſat attentatum, vel quando fiat, & expediatur contra ius, vt quando appellationis friuolæ virtute decernitur, vel aliàs in caſu in quo à iure appellatio prohibetur, vt in conuicto & confeſſo, & in notoriis, & ſimilibus; aliter etiam videmus, quòd in his caſibus inhibitio attentata faciat, & cauſet, vt probatur *in cap. Romana §.ſi autem poſt ſententiam in caſibus à iure prohibitis*, &c.

24 *de appellat.in 6.*renouatum per Tridentinum ſuprà, quod ſic explica, vt textus procedat quando vltra cauſæ cognitionem, quæ in cæteris adhiberi debet, alia adhibetur cognitio de cauſa iuſta vel iniuſta appellationis, & an appellatio recipienda ſit, vel non, per acta proceſſus, quia tunc quando iudex ſuperior ita cœpit cognoſcere, poteſt etiam in caſibus non appellabilibus inhibere inferiori, quia omnino debet in executione ſuperſedere ſententiæ, vt aduertit ex aliis Gondizaluus de Paz *in praxi 5. parte tomo 2. cap. vnico numer.* 14. Maranta *titulo de appellatio.numer.*196.*&* 197. quomodo accipienda ſunt quæ dixit Lancelotus etiam *in dict. præfatione quæſtione 5. numer.* 150. *cum ſequentibus*, & idem Lancelotus *vbi ſuprà ampliatione* 1. *per totam.* ſecus autem ſit dicen-

25 dum, quando præfata cauſæ cognitio omiſſa fuit, quia tunc inhibitio non facit attentata, ob quod ei ius reſiſtit, vt tenet Paz & alij citati, & ſic procedant quæ Lancelot. cumulat *in dict. cap.20. in prima limit.* & ita ſunt intelligenda quæ infrà lib.3.cap.fin. & in terminis huius declarationis expreſsè faciunt etiam, quæ dixi eodem libro 3. cap. 15. à numero 68. vbi tractaui de iudice ſuperiori, quando poſſit cognoſcere an appellatio ſit legitima, & admittenda néc ne, vbi in hoc propoſito plurimos Doctores citaui,quos vide.

26 Et in hunc ſenſum accipienda Concilij Tridentini decreta *ſeſſione 24 de reformat.cap.* 10. *& ſeſſione 25. de reformat. cap.* 14. vbi diſponitur, quòd non obſtante quacumque inhibitione ſuperioris ſententia Epiſcopi ſuper viſitatione, aut morum correctione, aut concubinatu executioni mandentur, quiá debent ea decreta intelligi, quando inhibitio à ſuperiori data eſſet abſque eo, quòd appellatio priùs iuſtificata eſſet ex actis proceſſus primæ inſtantiæ, ſecus autem ſi ea præmiſſa expediretur inhibitio, quia tunc rectè decerni poteſt, vt tenet, intelligitque & explicat d.Conc.decreta Gondizaluus de Paz *in dict.cap.vnico num.*14. *per totum.* quod an verum ſit,inferiùs apparebit à numer.81. cum ſequentibus, vbi conſideraui, eſſe ſpecialiſſimum in caſibus Tridentinorum decretorum, vt nulla inhibitio obtemperetur, imò ea non obſtante ſit Ordinario permiſſa innouatio,ſeu executio.

Declara inſuper ea, quæ cumulat Lancelotus *in ſæpe citato loco ampliatione* 11. affirmans, quod de ſtylo Rotæ inhibitionem non canonicam, ſeu aliàs nullam & iniuſtam facere attentatã, reddens ibi rationem ſtyli, de quo etiam per Marqueſſanum *tractatu de commiſſio. ſecunda parte cap.1. num.* 55. vt hic ſtylus quantum ad nos attinet, non eſt incouueniens,quominùs procedat regula ſuprà tradita, vim ſcilicet fieri, ſi non deferatur appellationi ab inhibitione non canonica, & inualida. imò potiùs etiam ſtante dicto ſtylo appellatio ſuſpendit talis inhibitionis effectum,deuolùitque ad ſuperiorem cauſam iuxta titulum *ff. nihil nouari appellatione pendente*, & ea quæ ſuprà diximus. Deinde quia dictus ſtylus procedit in Rota, non autem extra ipſam, vt tenet & aduertit Lancelotus *prima limitatione princip.numero* 1. *& ſequenti.* vbi etiam inquit ex aliis authoritatibus,quòd ſtylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus, vbi allegat ad hoc plures deciſiones Rotæ.vide quod latè ſuprà 1. p.§.3.à num. 19. 27 28

Hodie tamen ex noua diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *dict. ſeſſione* 22. *de reformatione cap.* 7. hic ſtylus non poteſt procedere, nam cùm per ipſum renouatum ſit *cap. Romana de appellationibus in 6.* idque in omnibus, & per omnia cuſtodiri decernitur, omnino ad ius commune redactum eſt, facta expreſſa derogatione cuiuſcúque conſuetudinis ſtyli, & priuilegij, *ibi*, ſeruare teneantur formam,& tenorem ſacrarum conſtitutionum,& præſertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, quacumque conſuetudine etiam immemoriali, aut ſtylo, & priuilegio in contrarium non obſtantibus, *&c.*) & hoc ita etiam, licèt in caſu quodam particulari,animaduertit Lancelot. *dict. cap.* 20. *in præfatione quæſtione* 5. *numero* 165. & probatur etiam expreſsè in noua Cardinalium declaratione ſuper eiuſdem Concilij decreto *ibi*, cap.*Romana de appellatio. in 6.* ſeruari debet etiam in appellationi

lationibus ad ſedem Apoſtolicam interpoſitis,*&c.*

29 Hæc omnia, quæ hactenus dicta ſunt, locum tantùm obtinent in inhibitionibus perpetuis (vt vides) nunc autem inquirendum eſſe, quid in temporalibus dicendum, neceſſitas, & vtilitas ſuadent. Et quoniam eſt frequens quæſtio, imò de tali inhibitionis genere tarò apud Doctores mentio fit, eam ad partes, quàm citiùs potuero, examinabo. Et in primis, huius duplicis generis inhibitionis temporalis, ſcilicet; & perpetuæ meminiſſe reperio legem Regiam 55.*titulo* 5.*lib.*2. *recopilation.* ibi, *no ſe de inhibicion alguna aun que ſea temporal,&c.*)& iterum, ibi, *que ningun Oydor ſemanero pueda dar inhibicion perpetua*
30 *ni temporal,&c.*) & iſta temporali inhibitione vtuntur nonnulli ſuperiores iudices Ordinarij vel delegati, de cauſa appellationis cogrituri, qua præcipiunt inferiori, vt per aliquot tempus neceſſarium ad transferendum proceſſum, & ſe ex eius actis infotmandum de legitimis appellationibus, in cauſa & ſententiæ executione ſuperſedeat, vt notat Paz & Zerola ſtatim citati, de quo idem in lege 54. antecedenti *d. titulo* 5. *eodem lib.*2 .*recopilat.* ibi, *y mandar ſobre ſer en la execution.* & iterum, *y que antes de inhibir mandar ſobre ſer, &c.*) & idem probatur *in l.* 1.*titulo* 2. *lib.*3 .*recopilation.* quapropter non abs re eſt, vt hoc genus inhibitionis temporalis, *ſobre ceſſoria*, à nonnullis pragmaticis appellata, ſumpto vocabulo à ſuperſedere, quod ſignificat dilationem, donec aliquid fit. text. eſt *in cap.* 2, ibi, donec Romanum Pontificem conſulant, executioni ſuperſedeant vtrarumque,&c.) *de offic.delegati.*

31 Quo cognito videtur iudicem Eccleſiaſticum vim non facere, ſi ab hac temporali inhibitione, à ſuperiori expedita, appellationi emiſſæ non detulerit. Primò, quia talis inhibitio per aliquot dies nullius, vel ſaltim modici, & parui præiudicij eſſe poteſt. textus eſt *in l. ſi debitori.* ibi, nec enim damnum magnum eſt in mora modici temporis. *) ff. de iudicijs.* ſed vbi conſideratur modicum, & temporale præiudicium non plenum, minimè etiam admittitur appellatio, *l.* 1.*cum ratione.Codice ſi de momentanea poſſeſſione fuerit appellat.* vbi ideo in poſſeſſorio negatur appellatio, quia non perpetuum, ſed temporale, & momentaneum eſt eius præiudicium, interim dum ſuper proprietate, & iudicio plenario terminatur lis. ergo idem dicendum venit in appellatione ab hac inhibitoria.

Secundò, quia forma & ſolemnitas in iure deſcripta inhibitionibus, prout eſt cauſæ cognitio, & citatio partis, locum habet in perpetuis, de quibus tantùm loquuntur iura, & Doctores hucuſque à nobis relati, non verò in temporalibus, vt ex his patet; ſed forma & ſolemnitas requiſita & tradita 32
à lege, ſeu diſpoſitione alicui actui perpetuò adhibenda, non extenditur ad eumdem actum temporalem, ſeu ad modicum tempus celebratum. textus eſt *in clem.* 1. ibi, ad tempus modicum faciẽdas declaramus non extendi,&c.)*de rebus Eccleſiæ non alienan.* vbi, & alibi paſſim Doctores notant. ergo præfatæ formæ omiſſio inhibitionis non debent vitiare temporales, quo caſu ceſſat iam regula *l.*4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata*, do qua ſuprà dixi ad inhibitionem perpetuam, imò manet talis inhibitio in meris terminis interlocutoriæ ſententiæ, à qua regulariter non appellatur, vt in perpetua diximus ſolemniter expedita.

Maximè quia per talem inhibitionem ad 33
tempus, & cui ſatisfieri ſtatim poteſt, non dicitur ablata iuriſdictio, quia quod differtur, non aufertur. textus eſt *in l. quoties Cod. de precibus Imper. offerendis.* ita in ſimilibus terminis (nempe dum acta ad principem trahuntur, ad quem clericus oppreſſus confugit) dicit Octauianus Cacherian *in deciſionibus Pedemontanis deciſione* 30. *numer.* 18. *ad fin.*

Er huic praxi, & generi inhibitionis aſ- 34
ſentitur Gondizaluus de Paz *in praxi* 5.*part. tomo* 2. *cap. vnico numer.* 14. *verſiculo ſolent tamen nonnulli folio* 58. vbi dicit, quòd nonnulli ſuperiores eo ipſo, quòd appellans coram ipſis præſentatur cum Apoſtolis, ſi eſt excommunicatus, ſolent eidem dare mandatum, quo præcipiunt iudici inferiori, vt per quindecim dies, vel aliud certum tempus excommunicatum abſoluat. Vel quando cauſa eſt criminalis, vt ſuperſedeat executioni ſententiæ per aliquot certum tempus, interim dum acta proceſſus ad ipſos tranſportentur, quibus viſis & inſpectis, vel ad inhibitionem perpetuam, vel ad remiſſionem cauſæ deueniant, cuius etiam ad idem meminit Zerola *in praxi Epiſcopali ſecunda parte verbo appellatio.* §. *nonò quæritur.*

Hanc etiam partem defendere curant nonnulli ex doctrina Andreæ Gaill *lib.* 1. *obſeruatione* 144. conſtituente differentiam inter appellationem à diffinitiua, & ab interlocutoria, vt in illa iudex ſuperior ſtatim cum citatione poſſit inhibitionem expedire, in iſta autem non cuiuis reddit rationem ibi. ex quo conſtat ante citationem, actorum exportationem, & cauſæ cognitionem poſſe inhibere. idem etiam probant ex Staphileo *de literis gratiæ, & iuſtit. verſiculo in commiſſionibus iuſtitia folio* 333. *verſiculo* nihilomi

nihilominus hoc non obſtãte qui idem indiſtinctè tenet, itaque practicari affirmat, quibus omnibus conſtare videtur, ab hac inhibitione temporali tanquam ab interlocutoria (ex his quæ ſuprà de perpetua dixi) & maximè cùm canonicè expediri dicatur, etiam non adhibita cauſæ cognitione, appellari non poſſe.

35 Sed his non obſtantibus, contrariam partem de iure veriorem eſſe videtur, vim fieri declarandum; à temporalique inhibitione appellationi deferendum fore, ex d. diſpoſitione ſacri Concilij Tridentini *ſeſsione 22. cap. 7.* quæ generalis eſt, apta apprehendere quodcumque inhibitionis genus, *ibi*, inhibitionibus poſt appellationem.) & iterum *ibi*, aliter inhibitiones, *&c.*) ac ideo cùm generaliter loquatur, & abſque diſtinctionis fœdere, iſta determinatio, ita intelligenda eſt, *l. emptor* §. *Lucius iuncta gloſſ. ff. de pactis l. in fraudem* §. *vltimo ff. de militari teſtamento.* & quia generalis legum diſpoſitio, & ſtatutorum includit omnes caſus, licèt in vno maior ratio eſſe videatur, quàm in alio, *l. 1.* §. *quod autem, ff. de aleatori. l. vltima* §. *vxori, ff. de auro & argent. legato*, & quæ nos latè adduximus ſuprà in c... quæ huic omnia adiicere poteris. Ergo forma illa deſcripta à iure inhibitionibus cum clauſula irritante; ſcilicet, cauſæ cognitio ex actis proceſſus cum citatione partis, *&c.* pariter adaptatur inhibitionibus temporalibus, cùm ab vtraque idem oriatur inconueniens, quod ius excludere intendit, ne ita de facili inferioris iuriſdictio vilipendatur, tollatur, vel ſuſpendatur, pro quo præſumit ius attentè, & iuridicè proceſſurum; ac
36 ideo maturitas in ſuperiori deſideratur per idem Concilium, tam in admittendis appellationibus ab eo, quàm in decernendis in hibitionibus, vt priùs ex actis cognoſcat, an iure vel iniuria petatur inhibitio. potuiſſet enim hac captioſa via aperta, paſſim & aſſiduè iuris intentio tranſgredi, multoties cupientis, nonnullas ſententias debitæ executioni pertrahi appellatione non obſtante, quæ vix compleretur, niſi huiuſmodi impertinens, cauteloſa & calumnioſa rimula clauderetur, vt conſtat *ex dict. l. Regia 54. titulo quinto, libro ſecundo recopilation.* ibi, *que muchas vezes ſe ſiguen muchos inconuenientes*, &c.

37 Idem etiam expreſsè comprobo ex authoritate ſaltim legis Regiæ 55. & *l. 54. titulo 5. libro 2. recopilat.* vbi diſponitur, quòd etiam auditores ſupremorum tribunalium non expediant inhibitiones, etiam temporales ante exportationem actorum, & cauſæ cognitionem, vt conſtat *ex dict. l. 55.* ibi, *no ſe de inhibition alguna aunque ſea temporal, haſta tanto que el proceſſo ſe trayga a nueſtra audiencia, y ſea viſto en ella, &c.* & iterum, *que ningun Oydor ſe manero pueda dar inhibition perpetua, ni temporal, y ſi ſe lleuare a el en proviſion la remita a la ſala, para que allí ſe vea por tres Oydores.* & *in l. 54.* ibi, *queantes que los dichos nueſtros Preſidente y Oydores ſobre ello proucan lo miren mucho, y que antes de inhibir, o mandar ſobre ſer, manden nueſtros Corregidores*, &c. *que inbien la razon dello, &c.* Ex quibus iuribus ſatis maturè à tam grauiſſimis conditoribus latè clarè patet, eandem formam, & eandem ſolemnitatem fore neceſſariò adhibendam inhibitionibus temporalibus, quæ in perpetuis, quæ leges ſatis ſaltim declarant ius commune, & Tridentinum, ſi fortè foret obſcurum hac in parte.

Quod etiam probari videtur ex decreto 38
Concilij Tridentini *ſeſsione 13. de reformatione cap. 3.* vbi prohibetur ad abſolutionem appellantis non procedi, niſi viſis actis ſuperiorum, *ibi*, appellans coram iudice ad quem appellauit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & iudex niſi illis viſis ad eius abſolutionem minimè procedat, *&c.*)

Quo ſuppoſito rectè infertur, vim fieri, 39
ſi appellationi interpoſitæ à temporali hac inhibitione non deferatur, nam cùm formæ, & ſolemnitatis in ea expedienda requiſitæ omiſſio ipſam vitiare conſtet, reddàtque nullam; ſequitur, vt exequi non poſſit, ex regula *l. 4. §. condemnatum de re iudic.* ac propterea appellatio legitima reputatur, & vt tali ei deferendum, vt ſuprà dixi, inhibitione perpetua minùs canonicè expedita, quod omne in hac temporali locum habet, quo ſatisfactum remanet ſecundo argumento contrariæ partis, quo dicebatur, formam à iure requiſitam tantùm obtinere in perpetuis inhibitionibus, quia iura de temporalibus mentionem non faciunt, quia contrarium verius eſſe, probauimus ex ſui generalitate, & virtute, modóque diſponendi.

Nec etiam obſtant cætera, & non pri- 40
mum, cui fateor ea ratione, nempe; modici, & temporalis præiudicij inhibitionem temporalem reddi inappellabilem, quando, ſcilicet; in ea ſeruatur forma à iure inducta, & ſic quando expeditur viſis actis proceſſus, & cauſæ cognitione adhibita, quæ in ea requiruntur, vt dictum eſt; ſecus autem quando in d. forma peccatur, quæ formæ omiſſio reddit actum appellabilem, licèt 41
aliàs inappellabilis eſſet, vt in eodem iudicio momentaneæ poſſeſſionis, & remedio *dict. l. 1. Cod. ſi de momentan. poſſeſſione*, &c. in argumento allegatæ, & probant multi relati

à Menochio *de adipiſcenda poſſeſſ.remedio* 4. *à*
*numer.*844.*cum ſequentibus.* Pedemont. *deciſ.*
25. *numer.* 21. Rodriguez *de annuis reditibus*
*lib.*1.*cap.*17.*à num.*66.idem Menoch.*de arbi-*
*tra. q.*98. *à num.* 6. & in aliis etiam pluribus
caſibus, vt videre licet per Capicium *deciſ.*
167.*num.*3. Guido Papæ *deciſione* 50.*num.*2.
Grarian.*in regula* 326. Afflictis *deciſione* 823.
cum pluribus aliis infrà ſuo loco citandis.
42 Et quòd illa requiſita pro forma inhibitio-
nis requirantur, probat d.Tri.decretum, *ibi*,
ſeruare teneatur formam, & tenorem ſa-
43 cratum conſtitutionum, *&c.*) cuius omiſ-
ſio generaliter aſſolet actum vitiare, text.
in l.cum hi §. prator.ff.de tranſactio.l.hac conſul-
tiſſima circa prin.C.de teſtament. authentica por-
rectum Cod.de ſacroſan.Eccleſ.cap.cùm dilecta de
reſcript.cap.Piſanis de reſtitut. ſpolia.cap.venera-
bili de officio delegati, & latè proſequitur, ex-
plicat, & declarat Vanrius *de nullita. ſenten-*
tiarum titulo quot & quibus modis nullitas, &c.
à num. 48. *cum pluribus ſequentibus*, & in ſpe-
cie probat Trident. *ibi*, aliter inhibitiones,
& proceſſus, & inde ſequuta, quæcumque
ſint ipſo iure nulla.) Igitur licèt de per ſe
talis temporalis inhibitio canonicè expedi-
ta, ea ratione, de qua in argumento, fiat
inappellabilis, ramen ſi minùs canonicè &
abſque cauſæ cognitione expediatur, cùm
nulla reddatur, appellabilis efficirur, ex his
authoriratibus relatis per regulam *l.*4.*§.con-*
demnatum ff. de re iudi. de quo latè infrà 3. p.
cap.9.à principio.

44 Er minùs obſtat quod ex Pedemont. di-
ximus *d. deciſione* 30. quia loquitur in mul-
tò diuerſo caſu, ſcilicet; quando acta tranſ-
portantur ad Principem de violentia facta
à iudice Eccleſiaſtico cognirurum, in quo
extraiudicialiter proceditur, & non ſerua-
to iuris ordine, & omnibus eius ſolemni-
tatibus poſtpoſitis, vt latè probaui ſuprà
cap.1.& præcipuè cap.7.in 1.part. quia cùm
tunc hæc extraiudicialis defenſio illi per-
mittatur, nihil mirum, vt ſaltim ex vrbani-
tate, & debira reuerentia Eccleſiaſticus in-
terim conquieſcat.

45 Nec obſtat vltimum ex Andreæ Gaill
doctrina conſtituente differentiam inter in-
hibitionem emanatam virtute appellationis
à diffinitiua, & ab interlocutoria, quæ qui-
dem fallax eſt, quia in vtraque cauſæ co-
gnitio requiritur, vt de diffinitiua probat
Aretin. *in conſil.*75 *diligenter colum.*4. Lapus
allegatione 161. Roland. à Valle *conſil.* 77.
viſo numer 24. *lib.*2. Vitallinus *in tractatu de*
clauſulis, in clauſula nihil noua.appell. pendent.
*num.*23.*verſiculo ſupereſt nunc.*Couarruuias *in*
*practic. cap.*24. *numer.* 3. Minſingerus *ſingul.*
*obſeru. centur.*1.*deciſione* 31. Auguſt. Beroius
*conſ.*117. *ex vltima num.*4. *lib.*3. & alij plures
relati, & ſequuti à Lanceloto Robert. *de at-*
*tenta.*2.*part.cap* 20. *in præfatione quæſt* 4. *num.*
112.*cum pluribus ſequentibus.* De inhibitione 46
autem emanata vigore appellationis ab in-
terlocutoria (in qua etiam exactior requiri-
tur cauſæ cognitio) videre eſt cæteros ta-
cendo, per Lancelotum proximè loco re-
lato, *numer.* 133. *cum ſequentibus.* Minùs ob-
ſtat Staphlei doctrina de ſtylo teſtantis, is
enim abrogatus ſtat hodie expreſsè per di-
ctum Concilij Tridentini decretum cap. 7.
ſæpe relatum, vt & nos iam probauimus
ſuprà.

Et licèt in puncto iuris reſolutio huius 47
quæſtionis veriſſima ſit, in diſputando, pro
qua quondam vti obſeruata, vidi pluries in
hoc Senatu vim fieri, appellationi à ſuper-
ſeſſoria, ac inhibitoria temporali vim facere
non deferentem, declaratum, poſtmodum
autem cùm inter omnes iudices Eccleſia-
ſticos Ordinarios, & delegatos frequentatus
eſt, & præualuit ſtylus huiuſmodi inhibitio-
nis temporalis, per Rotam pariter approba- 48
tus, non immeritò etiam illum attendentia
ſuprema tribunalia, vim non fieri quotidie
declarant, illi omnino inhærendo, quoad
violentiæ cognitionem, de quo ſtylo inter
iudices Eccleſiaſticos teſtantur deciſiones
Rotæ 402. incipit, *ſi actor præſens. in nouis.*
Paul. Æmil. Verall. *deciſio.* 13.*numer.*4. *lib.*2.
Camill. Borell. *in ſumma deciſ. titulo de cita-*
tione. num. 497. Zerola *in praxi, verbo, appel-*
*latio §.*2. 1.*p.* Marqueſſan. *de commiſſ.* 1.*part.*
cap. 1. *num.* 32. *cum ſequentibus.* Paz *in praxi*
cap. de forma procedendi in foro Eccleſiaſtico 5.*p.*
tomo 2.*cap.vnico.num.* 14 *fol.*58. Marc. Anton.
Genueuſ. *in praxi Archiepiſc. cap.*69. *num.* 6.
in fi.& idem Marqueſſan. *vbi proximè* 1. *part.*
*cap.*27.*à num* 56 apud quos lariſſimè de ma-
teria ſuperſeſſoriæ videre poteris. ac pro-
pterea vim nullam facere iudicem Eccle-
ſiaſticum, negantem delationem appellatio-
ni interiectæ ab huiuſmodi inhibitione tem-
porali, decernitur in Senatu,

Alia etiam eſt ſuperſeſſoria, quæ datur 49
à iudice contra partem, vt interim ſuperſe-
deatur in aliqua re, ſeu articulo, quæ etiam
abſque partis citatione poteſt reuocari, dū-
modo reuocatio intimetur, de qua latè vi-
dere poteris Gratian. *diſceptat. forenſi.* 2. *part.*
*cap.*322.*à num.*1.*cum duobus ſequentibus.*& nos
ſuprà c.4.num. 101. hac 2. part.

Vnum tamen notandum in hac materia 50
non diſſimulabo, vt omnia ea, quæ hacte-
nus dicta ſunt circa vtramque inhibitio-
nem, & perpetuam, & temporalem, quæ
vt vides, procedunt in appellatione emiſſa
ab earum inhibitionum expeditione, & ſic
à iudicibus

à iudicibus eas expedientibus, volo;vt reperas, & pariter extendas in appellationibus interpoſitis à iudice inhibito, qui virtute alicuius inhibitionis ſe pro inhibito habet, nam ſi propterea ab ipſo appelletur, & pro delatione appellationis Regia curia adeatur, dupliciter declarari ſolet. nam ſiquidem ipſe iudex ſe pro inhibito det virtute inhibitionis à iure permiſſæ, & ſolemniter canoniceque expeditæ; tunc vim non fieri declaratur, quemadmodum ſi appellaretur à iudice expediente, diximus; cæterum ſi ſe inhibitum dicat virtute inhibitionis nullæ,
51 & minùs legitimæ, ac non canonicè expeditæ, tunc tertium genus decreti ſolet decerni, nempe, *que reaſſumiendo la iuriſdiction no haze fuerça, y no la reaſſumiendo la haze otorgue y reponga,&c.*) iuxta ea quæ notant communiter Doctores, præcipuè Abb. & Felin. *in cap. ſignificantibus de officio delegati.* & Capicius *deciſione 1.num.27.cum ſequentibus,* vbi latè tractatur, quando poſſit iudex, qui à ſe iuriſdictionem abdicauit, iterum reaſſumere. Et nos copioſè ſuprà c.5. in 1.p.
52 Hic & ordine ſucceſſiuo difficilis illa ſe offert diſcutienda quæſtio; ad quam namque curiam ſupremumque tribunal ipſe appellans debeat confugere, ac recurrere pro delatione appellationis emiſſæ ab inhibitione expedita ab vno iudice Eccleſiaſtico, exiſtente ſub diſtrictu vnius tribunalis Regij contra alium iudicem, degentem in diſtrictu alterius, & vt in re hac perſunctoriè agatur, tres caſus debes diſtinguere, ſiquidem namque appellatur ab expeditione inhibitionis tantùm, aut à dante ſe pro inhibito, aut ab expeditione, & datione ſe pro inhibito
53 ſimul. Primo caſu dicendum eſſe puto, ad eam curiam recurrendum eſſe, ſub cuius diſtrictu inhibens deget enimuerò ſi ab expeditione inhibitionis ab ipſo facta appella-
54 tur, & non ab effectu; coram ipſo neceſſaria appellatio proponenda eſt, & præſentanda, vt notat Philipp. Franch. *in cap.ſi iuſſus. col.4. de appellat.* Bald. *in l. apertiſſimi. columna 1. Cod. de iudiciis.* & alij relati per Maranr. *de ordine iudic.6. p. titulo de appellat. num.* 121. *cum ſequentibus.* Innocent. *in cap. fin. in fi. de appellatio.* Abb. *in cap. ſuggeſtum* 15. *ſub n.* 4. *de appellat.* Franch. *in cap.vt debitus, de appell. ſub num.* 1. *nota.* 3. *& quæſt.* 3. *num.* 12. & ibi Cardin. Alexand. *num.* 8. latè ipſe Franch. *in d.c.ſi. ſub num.*17. Card. Alexand. *ſub n.* 11. *de appellatio.* Speculator *titulo de appell.§.nunc dicamus. num.* 10. *lib.* 2. *fol.* 194. Papienſ. *in forma appellat. à ſententia diffiniti. in gl. coram vobis num.* 11. *verſic. quintò quæritur. fol.*406. Socin. *conſ.*39.*capto primum.ſub num.*32. *lib.*4. Rota *deciſ.*50.*aliàs* 29 *ſi appelletur ſub num.*1. *de appell. in nouis.* Gramatic. *deciſ.* 36. *ſolen. num.*76. Ioan.Ferrat. *tractatu de appellat.lib.*2. *cap.*3.*num.*130. *tomo* 5.*fol.*68. Nicell. *tractatu de concord. gloſſa concor.* 6.*fallen.* 44. *num.* 85. *tomo* 18 *fol.*195. Veſtrius *in praxi lib.*7. *cap.*3. *num.*27. Grauatius *in additio.ad eum num.*57. Lancelot. *de attenta.*2.*part.cap.*12. *amplia.*15. *num.*1.*d.limi.*50.*n.*184. Petrus Surd. *conſ.*228. *num.*1. *lib.*2. Eſcacia *de appella. q.*6. *num.*1. qui *num.*6. dicit alirer nullam eſſe appellationem, nec ſuſpendere. tenet Franch. *in cap. cum ſit Romana.*5. *num.*6. *& cap.ſi. ſub n.* 17. Cardin. Alexand. *ſub numer.* 11. *de appellat.* Grama. *d.deciſ.*36.*num.*77. Lancelot. *de attenta. d.cap.*12. *ampliatione* 5.*n.*2.*&* 3.*& lim.*50. *num.*7. *& n.* 184.

Et licèt de iure in tribunali, & præſentia 55
iudicis debeat præſentari ſecundùm Surdum *conſ.*228.*ſub numero* 1. *lib.*2. & alios paſſim: tamen de ſtylo ſufficit, vt in officio notarij ſchedula appellationis præſeretur, poſtmodum legēda iudici, de quo teſtatur Eſcacia *vbi proximè num.* 40. & paſſim alibi, vide cap.2. n.80.ſuprà hac 2.p. cui appellationi ſi non defert, ſubintrat violentia, de qua ſola,
& de quo ſolo oppreſſus appellans conque- 56
ſtendus eſt in tribunali, actúſque oppreſſionis, & violentiæ integer & perfectus eſt tunc abſque alterius dependentia, quia ab eiuſdem iudicis facto tantùm appellatur, ab expeditione, ſcilicet, & eius tantùm facto, prout eſt violentia, conqueritur. ergo de primo ad vltimum ſequitur, vt curiæ, ſub cuius diſtrictu hic degit, de cuius violentia tractatur, pertineat iſta cognitio, *iuxta l.*39. *tit.*5. *lib.*2. *recopilati.* ibi, *declaramos que los tales proceſſos vaian acada vna de las dichas audiencias, debajo cuios limites eſtubiere el juez Eccleſiaſtico, y alli ſe determinen por los Oydores della,*&c. *iuncto c.fin. & ibi gloſſ.de foro compet.c.ſi peccauerit* 2.*quæſt.*1.*c.placuit* 6.*quæſt.*3. *c.*1. vbi gloſſ. & omnes *de raptorib.* text. *in l.* 1. *Cod.de iuriſd. omnium indic. l.*1. *& l.ſi cui §.penult.ff.de accuſatio.authentica qua in prouincia Cod.vbi de crimine agi oporteat cap.*1. *l. ſolent ff. de cuſtodia reorum l.*1. *vbi ſenato. vel cleri.* cum aliis, maximè cùm delinquere dicatur iudex appellationibus legitimis non deferens *c. de priore de appellatio.* & vt delicto infligitur à iure pœna, ſcilicet, depoſitionis in criminalibus cauſis, in ciuilibus arbitraria, gloſſ. *verbo de tanto exceſſu. in d.cap.de priore.* per text. *in cap. aut decreto* 2.*q.*2.text.*in l.quoniam iudices C.de appellationibus,* Philipp. Franc. *in d c.de priore colum fin.* Ludouicus Romanus *conſ.*5001.*colum.* 1. Marant. *vbi proximè n.* 199. & ad propoſitum mirabilis eſt doctrina Aloyſ. Riccij *in praxi d.*326.quæ attendenda eſt pro huius membri reſolutione.

57 Et mitificè magiſque in ſpecie facit ad propoſitum reſolutio illius celebris quæſtionis, quam latè tractant Albericus *in l. hæres abſens* §. *Labeonem.* & ibi Iacobinus de ſancto Georgio *num.* 1. Curtius iunior *num.* 2. & Lancelot. Deci. *ff. de iudic.* Paul. Caſtren. *in leg. ſi vt proponitur,* & ante eum Bar. & Iacob. de Aren. *num* 2. *ff. de fideiuſſio.* Marſilius *ſingulari* 404. *incipit forum. & in l. vnica n.* 252. *C. de raptu virgi.* Angel. *de malefic. in verbo exiſtens Florentia. num* 2. & ibi Angel. *in additio.* Felin *in c. ſi. de foro compet. n.* 15. Gabriel *concluſ.* 1. *lib.* 7. *num.* 27. *in* 8. *amplia.* Marſil. *in l. ſi. num.* 209. *ff. de iuriſd. omn. iudic.* Abb. *in d. cap. ſi num.* 27. Marian. Socin. *in cap. poſtulaſti, de foro compet. num.* 4. Dueñas *regula* 378. *in* 3. *ampliatione.* Placa *in Epitome delictorum c.* 15. *num.* 16. *&* 17. *lib.* 1. Prac. Conna. *tit. de inquiſitione num.* 16. *verſ. ſubiungit tamen alio caſu.* Remigius *de immunit. Eccleſiæ fol.* 116. *in* 5. *fall. num.* 3. Clarus *in practi. crimi. quæſt.* 38. *verſiculo item quæro.* Bonacoſa *in commun. opin.* 1. *part. verſ. mandans fieri delictum, pag.* 109. *in* 4. *colum.* Foller. *in pract. crim. verbo, audiantur excuſatoris, num.* 103. ſcilicet; quo diſtrictu punitur, & conuenitur, is, qui exiſtens in vno territorio mandat alicui, vt delictum committat in alio, in quo ſtat, reſolutio eſt ſecundùm Proſperum Farin. *in pract. crim q* 7. *num.* 48. *verſ. quid tandem dicendum.* 1. *tomo;* quòd quando ſumus in caſibus, in quibus affectus puniatur, etiam ſi non ſequatur effectus, & ſic vt in ſolo mandato ſit perfectus actus delicti, etiam ſi nondum in effectum, & executionem mitteretur; tunc ad iudicem degentem in diſtrictu, vbi mandatum geſtum eſt, vbi eſt mandans, delicti cognitio pertinet, Proſperus in hoc ſequutus eſt Angelum, *de malefic. d. verbo, exiſtens Florentiæ, num.* 2. *in ſi.* Petrum à Placa *in Epitome delictorum d. cap.* 15. *num.* 16. *&* 17. vbi hanc opinionem communem dicit, & ſequitur Practi. Conradi *d. titulo de inquiſitione. num.* 17. *in fin.* Alexand. *conſilio* 126. *num.* 13. *volum.* 3. Igitur quando appellatur à mandato de inhibendo, facto iudici exiſtenti in alio diſtrictu, quantumuis nondum ſit in executionem, & intimationem miſſum, quia ab expeditione ſola poſſe appellari aliquando, diximus ſuprà, & ſi non deferat, ipſe iudex inhibens dicitur vim commiſiſſe, & ſic hic atticulus violentiæ de per ſe perfectus eſt, ſine commixtione, & continentia alterius alibi facti. ergo cum totum inueniatur geſtum ſub illo diſtrictu, vbi iudex inhibens eſt, eius ſuprema Curia erit adeunda pro tollenda violentia. Riccius *vbi ſuprà. in num.* 56.

58 In ſecundo autem caſu, quando ſcilicet tantùm appellatur à iudice inhibito, qui poſtquam ſibi inhibitio intimata fuit, dixit ſe inhibitum, idem quod in proximè præcedenti reſpondendum eſt, ex eiſdem rationibus, & authoritatibus, quæ pariter in vtroque militant, nempe; vt tribunal ſub cuius degeț diſtrictu, de eius violentia cognoſcat, ſolùm enim quæritur, vt vis tollatur, & hæc à nullo alio commiſſa repetitur, quàm ab hoc inhibito tantùm, qui legitimæ appellationi ab eo emiſſæ deferre, recuſauit, & ſic ab eo ſolo actus hic pendet, íſque ſolus, non alius cogendus eſt, deferre. Hic enim articulus violentiæ perfectus inuenitur, & ſimplex nullo alio admixto, & abſque continentia alterius, ergo ei ſoli tribunali ſupremo pertinebit cognitio violentiæ, ſub cuius diſtrictu, & territorio ſtat iudex Eccleſiaſticus illam committens. videnda doctrina Riccij *in praxi Eccleſi. d. deciſ.* 326.

Tertio autem caſu, quando ſcilicet vnus 59
iudex exiſtens in vno territorio, effectualiter expediuit inhibitionem contra alium iudicem exiſtentem in alio, qui inhibitioni obtemperauit, & ab vtriuſque iudicis Eccleſiaſtici inhibentis, & inhibiti facto ſimul appellatur; tunc maior extat difficultas; ad quam namque ſupremam curiam pro tollenda violentia recurrendum ſit. Siquidem ad vtráque nullo modo poſſit, cùm illa duo commixta, & complicata habent neceſſariam conſequentiam ad principium, vt cauſa ſcilicet, à cauſato, effectáque ſunt vnum
continens, & vna cauſa, cuius continentia 60
diuidi non poteſt. *l. nulli. C. de iudiciis.* text. *in cap.* 1. *de cauſa poſſ. & propriet.* text. *in c.* 1. §. *Papa, de ſequeſtratione poſſ. & fruc.* & quòd vtrobique notatur per Doctores, maximúmque ſequeretur abſurdum ſi in diuerſis tribunalibus ſingula diuiſione facta veherentur. potuiſſet namque, ex eadem cauſa & negotio diuerſas, & contrarias declarationes
fieri, cōcurrerétque vnius tribunalis decre- 61
rum cum alio alterius, quod magnum foret inconueniens, ortúmque, & non admittendum abſurdum, ſecundùm tradita per Felinum *in c.* 1. *de præſcript.* Socinus *in cap.* 2. *de mutuis petitionibus. verſiculo octauò fallit.* & per Iſſ & Decium *in l. ſi mancipati. C. de collatione bonorum.* & latè traditis per Boſſium *de foro competen. num.* 110. *cum ſequentibus.* Proſperum Farinac. *in pract. crim.* 1. *tomo, titulo de inquiſitione q.* 7. *n.* 48. *verſic.* 3. *eſt ratio.*

Propter quod vitandum affirmandum ar- 62
bitror, vtranque curiam ſupremúmque tribunal competens eſſe cognoſcendi inſolidum, de violētia ſuper toto negotio, & cauſa, & vtriuſque iudicis Eccleſiaſtici facto, à quo ſimul appellatio emittitur, ita vt ſit ſenſus, quòd idē tribunal cognoſcat, & adeatur,

cuius

cuius diſtrictu degit iudex Eccleſiaſticus à
quo appellatio proponitur, & ſic ſi coram
iudice inhibente contingat eam interponi
ab expedirione inhibitionis,& à datione pro
inhibito, eius virtute iudicis inhibiti ſimul
pro delatione ea curia adeunda eſt pro tota
cauſa, ſub cuius diſtrictu deget, & econtra,
iuxta doctrinam huic ſimilem relatam per
Ioan. Andr. & Philipp. Franch. *in regula in
obſcu. de reg. iur. in 6.* Abb. *in cap. fi. num. 25. de
for. compe.* Bald. *in leg. ſi quis non dicam rapere,
colum. 3. C. de Epiſcop. & cleri.* Marſil. *in l. vnica
num. 100. C. de raptu virgi. & in l. fi. num. 110.*
63 *ff. de iuriſd. omnium iudic.* de eo nempe; qui
exiſtens in vno territorio, ſeu diſtrictu, emiſ-
ſa ſagitta, ſeu ſclopo, aliquem in alio territo-
rio occidit, vt hoc caſu vterque iudex ſit
competens, ſecundùm præfatos Doctores,
& contra Bartol. & Felin. aliod ſentientes
communem eſſe opinionem teſtantur Abb.
dict. num. 25. Alberi. *in 4. p. ſtat. quæſt. 79.* Nil-
lus *de banni. in 2. p. 1. temp. quæſt.* 8. Clarus *d.
q. 28. verſ. item pone.* Practi. Conradi. *titulo de
inquiſitione n. 16. verſ. Ab, tamen vſque ad num.*
64 *17.* Farin. *vbi proximè. num. 46.* & facit etiam
illud mandantis & mandatarij delictũ com-
mitti in diuerſis territoriis exiſtẽribus, quan-
do ſcilicet; non ex ſolo mandato perficitur
delictum, vt ſuperiùs diximus; ſed quando
poſtquam illud cum effectu commiſſum
eſt, vt tunc vtriuſque territorij iudex com-
petens ſit ad cognitionem delicti, vt videre
libet, per Proſperum Farin. loco proximè ci-
tato *num. 48. ad fi. & per totum.* Quid autem
ſit dicendum de violentiis commiſſis à duo-
bus iudicibus ſe inuicem inhibentibus in di-
uerſis territoriis, ſeu diſtrictibus exiſtenti-
bus, inferiùs dicemus commodiori loco.
65 Succedit nunc, vt inquiramus de violen-
tiis contingentibus circa inhibitiones inter
ordinarios Eccleſiaſticos, & cõſeruatores de-
legatos, ſiquidẽ inter ipſos lis, & controuer-
ſia oritur ſuper competentia iuriſdictionis,
cui nam alicuius rei, vel cauſæ cognitio per-
tineat? In quo maxima confuſione reperio,
fuiſſe loquutum Ceuallos, à quo vix veritas
deduci poteſt, quatenus attinet ad articu-
lum violẽtiæ. Nos autem diſtinguentes con-
ſideramus, aut inhibitio expeditur à conſer-
uatore, cognoſcere volente de aliquo nego-
tio contra iudicem ordinarium, qui pariter
cauſam ad ſe pertinere, dicit, à qua inhibitio-
ne appellauerit pars certans circa conſerua-
torem non compariturum, vel non conue-
niendum, & ſic eius iuriſdictionem decli-
nans. In quo abſolutè loquendo Ceuallos
*4. p. communium opin. quæſt. 897. num. 441. cum
duobus ſequentibus;* affirmat, vim fieri, nulla
facta mentione appellationis, an ſcilicet; ap-
pellatum, vel appellandum ſit ab inhibitio-
ne, nec aliquo probato circa illegitimitatem
appellationis, cùm vt omnibus notum eſt,
ſit, pars magis eſſentialis ad hunc articulum
violentiæ (de quo agimus.) nam ad hoc vt vis
detegatur; priùs inquiritur an fuiſſet appel-
latio legitima, legitiméque interpoſita nec-
ne, vt in cap. 2. à num. 64. ſuprà hac prima
parte probaui, & in prooemio, & conſtat ex
diſcurſu operis totius. quapropter abſolutè
& genericè loquendo, ſi appellationi ab hu-
iuſmodi inhibitione emiſſæ iudex conſerua-
tor non detulerit, vim nullam facere affir-
mo, cùm à ſententia merè interloquutoria
proponatur abſque aliqua qualitate à Conc.
Trid. appellationi requiſita, à qua minùs eſſe
legitimã appellationem ad principium hu-
ius quæſtionis, ſeu capituli, ſatis probatum
reliquimus, quod non repeto, ſed potiùs quæ
ibi adduximus, pro repetito habeas.
Quod tamen fallere, aio, ſi aliqua nulli- 66
tas in ipſa inhibitione expedienda, interceſ-
ſiſſe, dicatur, vt ſurſum tam circa inhibitio-
nem perpetuam, quàm circa temporalem
diximus. quo caſu illa conſiderari queit,
quando ſcilicet, ipſe iudex conſeruator nul-
lam priùs, vel non ſufficientem, (prout ne-
ceſſarium eſt) fecit probationem, ſeu infor- 67
mationem qualitatis ſuæ iuriſdictionis, nem-
pe; manifeſtæ & notoriæ iniuriæ, & violen-
tiæ, in quo ſolo eius iuriſdictio fundatur.
text. *in cap. 1. de officio & poteſtate iudicis dele-
gati lib. 6. cap. fi. eod. titulo.* Concil. Trident.
*ſeſſ. 7. cap. 14. & ſeſſ. 14. cap. 5. & l. 1. & 2. tit. 8.
lib. 1. recopil.* non autem aliter, aliàs, vel alio
modo, vt probat text. *in d. cap. fi.* ibi, decer-
nimus, vt ſi de aliis, quàm de manifeſtis in-
iuriis, & violentiis ſcienter ſe intromiſerint,
ſeu ad alia, quæ iudicialem indaginem exi-
gunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo
per vnum annũ ab officio ſunt ſuſpenſi, *&c.*)
Et idem probãt cætera iura, qualitas nam-
que attribuens iuriſdictionem (velut eius 68
fundamentum) ante omnia neceſſariò diſcu-
ti, & probari debet. *l. 2. §. ſed ſi dubitatur. ff. de
iudicijs. l. ſi quis aliena, eodem titulo l. 1. §. ait
prætor ff. ne quid in flumi pub. l. 1. §. docere, ff. vi
bonorum raptorum.* Bart. *in l. multum ff. de con-
ditionib. & demonſtra. & in l. ſi finita. §. Iulianus.
ff. de damno infecto.* Paris de Puteo *de ſyndica-
tu. § iudices puras, columna 3. verſ. iudici ſem-
per, num. 3.* cum aliis relatis ab Andrea Gaill
*in tractatu de pace publica cap. 13. num. 12. cum
ſequentibus, lib. 1.* imò & quod magis eſt, licèt 69
ad tribuendum iuriſdictionis exercitium ſa-
tis ſit, quòd in libello deducatur qualitas iu-
riſdictionem tribuens, licèt de eius veritate
dubitari poſſit, prout notat Anton. de Butrio
in c. cæterum, verſ. venio ad gloſſam de iudicijs,
ſequutus

ſequutus à Nicolao Milis *in repertorio, verbo,*
iudex, qui vult procedere. Lapo *allegatione* 59.
in Dei nomine. verſiculo quæritur, & allegatione
65 *incipit, nunquid poſt princ.* Angel. *conſilio* 6.
*incipit, dictum ſtatutum. n.*6.

70 Quod quidem non procedit, nec ſic alle-
gata qualitas in libello attenditur, etiam ad
iuriſdictionis exercitium; quando à princi-
pio qualitas huiuſmodi ad impediendam iu-
riſdictionem ex aduerſo negata ſit, quia tunc
debet ſaltem ſummariè, plenè tamen proba-
ri, ſecundùm communem Doctorum opi-
nionem, de qua teſtantur Alex. *conſilio* 1.
*num.*8. *lib.*5. Felin. *in cap. ſi clericus laicum, co-*
lumna 2. *verſiculo prima concluſio, de foro compe-*
tenti. Aimon Craueta *conſ.* 196. *& ſi abunde.*
*colum.*2. *in fi.* Afflict. *deciſ.* 197. *incipit, plures.*
Proſp. Farinac. *in pract. crim.* 1. *tomo quæſt.* 8.
71 *num.* 85. *cum ſequentibus.* iuriſdictioniſque
defectus nullitas maior, aliis omnibus ſem-
per reputatur, *clem. vni. de ſequeſtr. poſſ. & fruc.*
Angelus *in l. non erit.* §. *dato ff. de iureiuran.*
Feli. *in cap. ex parte el* 2. *fall.*7. *de officio delega-*
ti, & in rubr. de foro competen. verſiculo tertium
fundamentum, & in cap. paſtoralis. verſiculo am-
plia etiam de exceptio. Alexan. *conſ.*79. *in cauſa*
& lite. in fi. lib. 7. Dominicus *in cap. tua.* per
text. ibi *de officio Vicarij.* Abb. *in cap. cauſam*
quæ, in 3. *nota. de reſcriptis.* Eguidius *conſ.*207.
auditor circa fin. Felin. *in c. cùm olim, col.*7. *de re*
iud. dicitúrque incurabilis & inſanabilis de-
fectus, ſecundùm Staphileum *in tract. de lite-*
ris gratiæ & iuſti. fol. 145. & alios relatos per
Vantium *de nullitate ſententiarum ex defectu*
iuriſdictio. & vnde, &c. à princ. vbi plurima
huic nullitati attributa congeſſit, ergo ſi de
ea debet priùs conſtare, vt dixi, ſi non con-
72 ſtat, inhibitio non valet, nec canonica dici
poteſt, cùm ab eam non habente expediri,
non poſſit ex his, quæ latè Lancelot. *de at-*
tenta. 2. *p. cap.* 20. *in præfatione à principio.* &
probatur expreſsè *in d. Tridenti. decreto ſeſſ.*
14. *cap.* 7. ibi, priuilegiis, exemptionibus,
conſeruatorum deputationibus, & eorum
inhibitionibus, aduerſus præmiſſa nequa-
quam valituris, *&c.*)

73 Igitur euidenter procedit regula, ſeu po-
tiùs limitatio, quam ſuperiùs ad inhibitio-
nem perpetuam, & temporalem poſuimus;
vt per inhibitionem nullam ex aliquo iuris
capite, & ſic non canonicam, iuſtificetur ap-
pellatio, eáque legitima reddatur, etiam in
caſibus aliàs non appellabilibus, *ex l.*4. §. *con-*
demnatum ff. de re iudi. vt latè ibi probaui. fa-
citque attentatum iudex, qui eam ſenten-
tiam exequitur ex his, quæ tradit Lancelot.
2. *part. c.*12. *de attenta. limit.* ... *per totam.* Cu-
riáque ſuprema pro violentia adhibita, eam
interueniſſe, declarabit, appellationíque eſſe
deferendum. Aliter etiam hoc eodem the-
mate retento iſthæc appellatio conſideratur
legitima, ſi orta controuerſia competentiæ
iuriſdictionis, iudex conſeruator minimè 74
conquieſcens in cauſa de facto procedat
ad vlteriora, inhibendo anteaquam iuxta
Concilium Trid. ab arbitris hæc competen-
tia terminetur, nam cùm eius decreto ex-
preſsè diſponatur, tradatúrque pro forma,
vt inter ordinarium & conſeruatorem orta
controuerſia per arbitros electos termine-
tur, & interim quieſcant in cauſa, *in ſeſſ.* 13.
cap. 5. ibi, aut ſi qua inter ipſos iudices, con-
ſeruatorem, & ordinarium controuerſia ſu-
per competentia iuriſdictionis orta fuerit,
nequaquam in cauſa procedatur, donec ſu-
per ſuſpenſionis, aut iuriſdictionis compe-
tentia fuerit iudicatum, *&c.*)

Et tunc à tali inhibitione emiſſa appella-
tio dupliciter poteſt legitima reputari. Pri-
mò, quia à iudice conquieſcere debente, &
ad vlteriora procedente, appellatio etiam
iure ciuili admittitur. text. eſt *in l. ſine pars,* 75
vbi notatur *C. de dilationibus.* text. *in c. ſigni-*
ficante, de appella. vbi Philipp. Franch. & alij.
Et quia à iudice, qui poſt oppoſitam ſibi ex-
ceptionem declinatoriæ ad vlteriora proce-
dit, licitè poſſe appellari, notant omnes *in*
authentica habita. per gloſſam ibi *C. ne filius* 76
pro patre. & notat Philipp. Franc. *in cap. ex*
parte, vbi latè, *de appella.* ergo in noſtro ca-
ſu idem eſt dicendum. Et probatur etiam ex
his, quæ latè proſequuti ſumus ſuprà hac 2.
p. c.6. num. ... & infrà 4. p. c. 13. per totũ de
appellatione ab inordinato proceſſu emiſſa,
iunctis verbis Concilij Tridentini *in d. c.* 5.
(nequaquam in cauſa procedatur, donec ſu-
per ſuſpenſionis vel iuriſdictionis compe-
tentia fuerit iudicatum, *&c.*) quibus verbis
ordinem procedendi deſcribi conſtat.

Deinde quoniam iſthæc ſic expedita in- 77
hibitio eſt nulla, cùm expendatur tempus,
quo iudicis officium debet conquieſcere, &
eſt actus attentatus, ita tenent Philip. Franc.
in d. c. ſignificante de appell. num. 5. deciſio Ro-
tæ 37. aliàs 406. *nota, quòd ſi iudex. num.* 2. *de*
appellati. in antiq. Nicolaus Milis *in Reperto-*
rio, in verbo, iuriſdictio ſicut. ſol. 194. & quod ſit
ipſo iure nullus, ſicut geſtus poſt appellatio-
nem legitimam, vel recuſationẽ, tradit Pro-
bus *in addi. ad Ioan. Mona. in rubr. vt lite pen-*
den. in 6. & eſt deciſio inter reſolutas per
Thomam de Tanis 108. incipit *in eandem.*
Pariſius *conſilio* 106. *Boniſacius num.* 14. *lib.*4.
Bald. & Cinus *in d. l. ſine pars C. de dilation.*
Lapus *allega.* 2. *ſub num.* 7. Rota *in deciſ.* 37.
ergo cùm ſit inhibitio nulla; appellatio ab
ea legitima debet reputari, & per conſe-
quens vim fieri manifeſtam, ſi ei non deſe-
ratur,

tatut, in Senatu declarandum, ex his, quæ dicta ſunt hoc capite millies.

78 Quod adeò procedit, vt iudex Ordinarius nullo modo teneatur, patete huic inhibitioni,ſic de facto expeditæ,cùm conſeruatot dubiam, delegatus verò fundatam, & radicatam habeat à iute iuriſdictionem, ita Rota *deciſ.58.de appellatio.in nouis.& deciſ.75. eodem titulo in antiquit.* Surdus *conſ.424. numero 35. lib.3.* Decius *conſilio 460. num. 20. lib.3.* Cotneus *numero 25. lib.3.* Pariſius *conſilio 168. num.9. & 21. volum. 3. num.1.* Socinus iunior *conſ. 43. volum. 4.* Mandoſ. *in tractatu de inhibitio. quæſt.28. num.2.* Roland. *conſ.77. num.26. volum. 2.* Vantius *de nullita. ex defect. iuriſdi. num.142.* Cou. *in practicis.*

79 *quæſt 24. num. 3.* cùm idem ſit iudicandum de inhibitione nulla, minùs ſolemniter & minùs canonicè expedita,ſicut de iniuſta,& contra ius,vt iſta,eſt euidenter text. *in cap.2. de in integ.reſti.* & ibi Abb. *num.5.* Paul.Pariſius *loco proximè citato. num. 11.* Surdus *conſilio 224. conſ.34.* Marta *de iuriſdictione 2.part.*

80 *cap.4.* vbi explicat, an quilibet iudex poſſit cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio, & an poſſit ab altero inhiberi, tenet in terminis huius fundamenti Ceuallos *4. p. communi. opinion. quæſt.897. num. 855. cum ſequentibus.*

Ad id etiam bene ponderanda loca Concilij Tridentini *ſeſſ.7. cap.4.* ibi, inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.) *& in d.c.10. ſeſſ.24.* ibi, nulla inhibitio executionem quoquo modo impediat.) *& in cap.1. ſeſſ.13.* ibi, nec Epiſcopus, ſeu Vicarius appellationi huiuſmodi tanquam friuolæ deferre teneantur, ſed ea, ac quæcumque inhibitio ab appellationis iudice emanata, non obſtante, ad vlteriora valeat procede-

81 re, *&c.*) Ex quorum iurium & decretorum verbis expreſsè conſtat, friuolis inhibitionibus, & contra ius expeditis nequaquam parendum eſſe; quod etiam aduertit Ceuallos loco citato. quæ decreta,vel ſaltim alia ſimilia eiuſdem Trid. nempe *cap. 10. ſeſſ.24. de reformat.& cap.14. ſeſſ.25.de reformatione,* voluit intelligere, & interpretari Gondizalu. de Paz *in praxi 5.part. tomo 2. cap. vnico numero 141.* ſecundùm intellectum & interpretationem à nobis ſuprà num. 26. traditam textui,*in cap.Romana.§.ſin autem poſt ſententiam, de appella. in 6.* dum probauimus, textum illum, dum diſponit, inhibitione expedita à ſuperiori in caſibus à iure aliàs inappellabilibus parendum eſſe, & ſuperſedendum in executione ſententiæ, à qua appellatum eſt; procedere, quando iudex ſuperiot vltra cauſæ cognitionem requiſitam à iure quibuſlibet inhibitionibus;in his, quæ expediuntur in caſibus,quibus à iure prohibetur, appellati ſimul cognouit; an appellatio admittenda ſit, vel non, ſecus autem quando iudex ſuperiot, hanc cauſæ cognitionem ſimul non adhibuit.

Quæ interpretatio veriſſima eſt, & tenenda generaliter. de quo 3. part. cap.14. à num.68. ramen quatenus Gondizal. de Paz ibi affirmat,illa decreta Concilij pariter eſſe intelligenda, iuxta illam, ita vt Epiſcopus, vel eius Vicarius ſuperſedere teneantur in executione illarum ſententiarum, (de quibus in d. Trident. locis) intimata ſibi inhibitione cum præfata cauſæ cognitione, expedita; ille nimis perperam fallitur, cùm illis decretis, & caſibus permiſſum ſit,Ordinario exequi,& non obtemperate inhibitiones ob illorum decretorum ſpecialitatem, & expreſſam prouidentiam. 83

Etenim licèt ſingula iura tam Concilij, quàm cap. *Romana* procedant inhibitionibus, & caſibus prohibitis appellare, diuerſa tamen ſunt in diſpoſitione. quoniam Tridentini decreta non ſe continuère ſub terminis & limitibus *d. cap. Romana §. ſin autem.* ſed vltrà procedunt, elariſſimè prouidentia, vt his in caſibus nulla inhibitio executionem impediat, quominus ad vlteriora procedatur ex his,quæ adducit Lancel.Robert. *de attentat. 2. p. cap.20. num. 11.* vt quando Principes mandant, quòd non obſtante inhibitione aliqua reintegraretur in poſſeſſionem, vel aliquis alius actus explicatur, nulla inhibitio arctat,ſed amittat vires, & ea expreſſa ad vlteriora valer procedi ab que meru attentati, vbi in id rectè nonnullas applicat doctrinas, & fundamenta, quæ diſpoſitio cùm non inueniatur in caſu text. *in d.§.ſin autem,* nihil mirum,vt diuerſo iure cenſeatur, & inhibitio canonicè, & debita cauſæ cognitione expedita ſuum debitum effectum ſortiatur, vt dictum eſt. 84

Ideoque omnes inhibitiones, quantumuis canonica cauſæ cognitione expeditæ,cõprehenſæ, & excluſæ cenſentur in dictorum decretorum caſibus, vt clarè demonſtrant. Maximè ex natura & virtute dictionũ, quibus vtũtur,prout eſt dictio(nulla)dictio(quęcunque) & dictio (quoquo modo) vt de dictione (nulla) quæ cùm ſit negatiua vniuerſalis,ſeu generaliter concepta, totum excludit, latè dicit Decius *in conſilio 3. diligenter, columna 4. num.4.* latiùs Tiraquell. *in l.boues. §.hoc ſermone in 7.limitatione,num.4. ff. de verborum ſignifi.* Rolandus à Valle *in tractatu de lucro dotis, quæſt. 31. num. 7.* & Alciat. *conſ.6. num. 17. lib. 4.* & de dictione (quicunque) quæ eſt apta comprehendere omnes caſus, etiam expreſſis maiores. Felin. *cap. de quarta num.15.de præſcription.* Gome.*in reg.de trienali, quæſt.2.* 85 86

quaſt.2.verſiculo tamen is, Creſcenrius *decif.1.*
de priuilegys. Cæſar de Graſſis *decif.1. & 6. &*
decif.2. num.3.4. & 5. cum allegatis per eum
87 *eodem tit. de priuilegiis:* dictionem autem (quo-
quo modo) includere ea, quæ aliàs non com-
prehenderentur, affirmat Decius *conſ. 373.*
num.5. per textum *in cap. ad noſtram.* vbi gl.
de probationibus. verbo, quoquo modo fecit. l. pe-
nultim. de teſtam. mili. l. his ſolis de condictione
indebiti. cap. ſi perfodiens, de homicidio. & idem
Decius latè *in d.c. ad noſtram.*

88 Nunc & alia ineſt intricata tollenda dif-
ficultas, quiſnam iudicum, quibus diuerſa
reſcripta Romana è Curia emanata, ſuper
cauſa appellationis, per vtramque partem in
eadem cauſa, ab eadem ſententia, vel à di-
uerſis interpoſitæ, ſéque inuicem inhiben-
tium, violentiam facere dicatur, appellatio-
ni à tali inhibitinne interpoſitæ non defe-
rens, (de materia hac in genere huius quæ-
ſtionis videndi ſunt ſcribentes *in c. vt debi-*
tus honor. de appellationibus. & in cap. 1. de re-
ſcriptis. & in cap. paſtoralis eodem titulo. & ali-
bi paſſim.)

89 Ad eius tamen veram cognitionem no-
tandum eſſe moneo, vni tantùm ipſorum
iuriſdictionem in totum, & in ſolidum per-
tinere, eúmque tantùm de cauſa cognitu-
rum, vt notatur ab omnibus *in d. cap. vt de-*
bitus & d.c.1. & c. paſtoralis, ipſum igitur, qui
iuriſdictione caret, eo quòd ſuo reſcripto
vti non poteſt, quia alterum præualet, inhi-
90 bere nullo modo poteſt, cùm deficiat anima
inhibitionis, iuriſdictio, iuxta ea quæ latè
per Lancelotum *de attenta. 2.p. cap.20 in præ-*
fatione. quaſt. 1. à num. 22. Gaſpar Guill. *in*
Rota decif.219. part.3. Marta *in compilat. decif.*
tomo 1. titulo de inhibit. cap.7. & c. 8. & poſt
alios Cardi. Tuſc. *pract. conclu. tomo 4. litera I,*
con luſ. 141. num. 6. Alexand. *conſ. 60. lib. 7.*
eiúſque inhibitio nulla ſit ex huiuſmodi iu-
riſdictionis defectu, & eodem Lanceloto,
& his, quæ ſuprà hoc c. dixi, ſuccedit, cùm
appellatio legitima ſit, quam iuſtificat nul-
91 litas, vt vim faciat manifeſtam, inſtando pro
actus nulli executione, ideo deferendum
declaratur. Econuerſo autem, cùm apud
alium iudicem tota remaneat iuriſdictio,
ac totius cauſæ in ſolidum cognitio, nulli fit
iniuria, nec violentia, ea vtendo, & canoni-
cè inhibendo, iuxta regulam, *qui iure ſuo, de*
regulis iur. in 6. quare huic iudici cauſam
remittendam, vt ad vlteriora procedat, in
Senatu declarabitur, pariter & vim non fa-
cere appellationi ab eo, eiúſque inhibitoria
interpoſitæ non deferente, cùm à iuſta, &
canonica inhibitione, tanquam ab interlo-
quutoria mera non appellare, probaui ſur-
ſum à principio huius capituli.

Quomodo autem cognoſcetur, quis iu- 92
dicum habeat iuriſdictionem, qualéque ho-
rum duorũ reſcriptorum præualeat, an fortè
temporis anterioritati ſit ſtandum? Et bre-
uibus reſolue: quòd ad hoc vt ſecundum re-
ſcriptum etiam de priori non faciens men-
tionem, ei præualeat. Tria ſimul circa ipſum
concurrere debent neceſſariò: prior, ſcili-
cet; præſentatio coram ſuo iudice, prior ci-
tatio eius virtute emanata, & prior citati
exceptio; nempe; quando citatus virtute ſe- 93
cundi reſcripti excipit de ſuo reſcripto, al-
legando aliud ſe habere, & hoc anteaquam
illud ſuo iudici præſentaret, quia his tribus
requiſitis, ſimul concurrentibus in ſecundo
reſcripto, ipſum præualebit, *iuxta c. vt debi-*
tus honor. de appellat. eiúſque communem in-
telligendi modum, communémque con-
cluſionem quam ſequuntur ibi Abb. Panor-
mit. Peruſinus, Prepoſitus, & Decius, & hos
Martinus Nauarr. *in prælectione cap. cùm con-*
tingat 13. cauſa multa. in princ. quam etiam
probant Panor. Immola, Felin. Deci. & Ri-
pa *in cap. 1. de reſcriptis.* & an etiam vera ſit,
quando reſcriptum primum præſentatum
erat generale, ſecundum verò præſentatum
ſpeciale, vide eundem Nauarr. *ibi*, vbi etiam
de aliis dubiis videbis.

Supradicta reſolutio à nobis tradita, vt 94
ille iudex vim faciet, cui iuriſdictio non
competit, eiúſque reſcriptum reuocatum;
non ſolùm veriſſima eſt, quando iam deter-
minatum ſit, quale eorum debeat præuale-
re, quod ita fieri ſolet, vt ſi ſunt diuerſi iu-
dices impetrati, & primi declarauerunt, ad
ſe ſpectare iuriſdictionem, ſecundi etiam
idem fecere, vel quia primum reſcriptum
reuocatum eſt per ſecundum, vel alia cau-
ſa, ſiue dubium ſit in facto, ſiue in iure, po-
terunt ſimul, & ſemel cognoſcere, an ſua
ſit iuriſdictio, ſi neuter eorum alteri vult,
hanc competentiam terminandam cedere;
ſi autem ita ſimul cognoſcentes diſcordant,
eligendi ſint arbitri, vt hoc faciat, text. *in cap.*
paſtoralis de reſcriptis. per quem ita tenent
Innocent. Antonius de Butrio, Abb. Felin.
& Decius *in eodem cap. paſtoralis.* quos etiam
ſequitur Marta *de iuriſdictione 2. part. cap. 4.*
num. 13. & 14. cùm generale ſit, vt quilibet 95
iudex poſſit cognoſcere an ſua ſit iuriſdi-
ctio, vt de delegato probatur *in l. præſcriptio-*
ne C. ſi contra ius vel vtilitatem publicam, vbi
Bart. & eſt caſus *in cap. ſuper literis de reſcriptis*
in fi. & d. c. paſtoralis, vbi Innocent. *& in cap.*
ex parte. vbi Abb. *in 3. nota. eodem titulo.* de
quo & aliis cæteris iudicibus Marta viden-
dus *loco proximè relato à prin.* Sed etiam pro-
cedit adhuc præfata reſolutio, quando non-
dum ita determinatum ſit, quia ex reſcri- 96
ptorum

Digitized by Google

ptorum,& proceſſus inſpectione ſatis nototiè apparebit in Curia, cuius iuriſdictio ſit, qui nam ea careat, vt articulus violentiæ, & detegi,& determinari, queat,quale ſit antetius reſcriptum, quale prius præſentatum, quale prius exceptum, quale generale,quale verò ſpeciale, & quale alterius mentionem faciens.

97 Vltimo loco ſe offert, ad quam curiam recurrendũ ſit pro tollenda violentia, quando iſti iudices ſe ad inuicem inhibentes degunt in diuerſis diſtrictibus, in quibus ſingula tribunalia ſuprema reſident. Et ne lectotis animum ſuſpendam, breuibus reſoluo, vt ad hanc quæſtionem trahamus omnes doctrinas, & diſtinctiones, quas in hoc capite in alio ſimili propoſito adduxi, illud præ oculis habendo, vt inſpiciatur à cuius iudicis ſolo facto, & grauamine appellatur. Nam ad curiam tunc, ſub cuius diſtrictu ipſe iudex deget, recurrendum eſt, pro violentia tollenda; ſi autem vtraque pars appellat à cuiuſlibet iudicis inhibitione,quia tunc hic articulus effectus eſt vnum continens, quælibet curia adiri poteſt, pro vtriuſque iudicis violentia cognoſcenda, ne continentiæ cauſæ diuidantur, iuxta ea,quæ latè ſurſum probaui, & ſic de ſingulis.

Cæteras autem difficultates, quæ circa inhibitiones accidunt,cognitis & viſis principiis & doctrinis hoc in capite adſcriptis, facillimè per te ſolum vincere potes. vide circa hanc difficultatem mirabiles doctrinas,quas adduximus infrà 4.part. cap. 4. ante fin. verſiculo vltimò pro neceſſario complemento. à num.41. & vide ſuprà c.2. §. 4. ad finem. 1.p. à n.10.

CAPVT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei piæ, vel profanæ latæ,appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat.

SVMMARIVM.

Trident. ſeſſ.22. de reform. c.9. circa reddendam rationem ſingulis annis per adminiſtratores Eccleſiæ etiam laicos. n.1.

Ad rationem reddendam ſi ex fundatione, aut conſuetudine aliqui ſint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur. n.2.

Ratio reddenda Ordinario adminiſtrationis rei piæ etiamſi in fundatione prohibeatur expreſsè. n.3.

Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem merè interlocutoria eſt n.4.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei vel loci pij appellationi non eſſe deferendum, omnes conueniunt. n.5.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ an appellationi non deferens,vim faciat. n.6.

Ratio reddenda coram proprio Epiſcopo, nec antea ad metropolitanum permittitur reddere. num.7.

A cauſa piæ ſententia an appellatio admittatur. n.8. & n.25.

Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, vt in alimentis,&c. eſt priuilegium. quando verò ex odio, vt in contumace, confeſſo,&c. eſt pœna. n.9.

Rationem non reddentes debito tempore odio lex habet. n.10.

Omiſſum à ſtatuto habetur pro omiſſo, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis. n. 11.

Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ, appellationi non eſſe deferendum, verius defenditur. à n.12.

Rationem ſuæ adminiſtrationis iure diuino reddere, adminiſtrator tenetur. n. 13.

Rationem adminiſtrationis reddere obnoxius eſt omnis adminiſtrator ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, ſiue à iure, ſiue à iudice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mandato. n.14.

Rationem reddere tenetur etiam ſummus Pontifex, ſi ſit adminiſtrator. n.15.

A ſententia lata in obſeruantia iuris ita diſponentis, appellationi non defertur. n.16.

Appellari nequit, ne fiat, quod de iure fieri debet. num.17.

Appellari nequit à iuris diſpoſitione. n.18.

Rationis reddendæ à ſententia appellatio friuola eſt, quia nullum iuris effectum ſortiri poteſt. num.19.

Rationis reddendæ ſententia eſt merè interlocutoria, aliam expectans poſt ſe calculationibus peractis, & de praxi. n.20.

Ex calculatione & computatione rationis adminiſtrator creditor poteſt apparere, interim autem nullus debitor iudicatur. n.21.

Rationis reddendæ ſententia vtrique parti & communis & fauorabilis eſt. n.22.

Auth.de ſanctiſ. Epiſcop.§.œconomos.collat.9. interpretatur. n.23.

Adminiſtratoribus appellatio denegatur à ſententia reddendæ rationis propter odium, quo habentur à iure ob non redditam debito tempore. n.24.

Et in fauorem adminiſtrationis reddendæ à iure conſideratum. ibid.

Pia cauſa non prohibet appellationem de per ſe. num.25.

Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pariter deciduntur non per extenſionem. n.26.

Etiam in diſpoſitione odioſa & pœnali. num. 27.

Retractu permiſſo inter coniuges etiam extenditur ad ſocios extraneos. n.28.

A ſententia reliquatorum, hoc eſt, de alcance, *appellatio non datur. n.29.*

Rationes reddendæ à præcepto contra adminiſtratorem rerum profanarum non poteſt appellari. num.30.

Tutor ſeu eius hæres non poteſt appellare à ſententia de reddenda ratione tutelæ. n.31.

Diſpoſitio continens fauorem & odium, tota iudicatur fauorabilis. n.32.

Caſus omiſſus ſimilis expreſſo ex identitate rationis pariter in diſpoſitione cõprehenditur. n.33.

Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem rei piæ vel profanæ, excludit appellationem, ſi appareat illum adminiſtratorem fuiſſe, non aliàs. n.34.

Diſpoſitio non verificatur niſi priùs verificetur qualitas, ſuper qua fundatur. num.35.

Rationem reddere, qui de iure non tenẽtur, vel qui tenentur, ſi ante tempus compellantur, poſſunt appellare ſuſpenſiuè. n.36.

Rationum calculatio & computatio poſtquam calculatores ſua dederunt vota, priuatim tamen, an appellatione ſuſpendatur ante partium recognitionem & approbationem coram iudice. num.37.

Rationes & calculationes, ſi tranſeant in contractum, executionem habent, ſicut cæteri contractus. n.38.

Rationum computa, hoc eſt, el final alcance, *quomodo ſint coram iudice recognoſcenda per debitorem; & de praxi. n.39.*

Rationes & computa priuatim ſi pars coram iudice non recognoſcat, & appellet, erit deferendum. n.40.

Et quid in computationibus rei piæ, etiam priuatis. n.41.

Calculum reuidetur per alium calculatorem reclamantem aliqua parte, quòd tertius ſe conformet, exequitur. n.42.

Liquidatio ſententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem ſuſpenſiuam. n.43.

Executor ſententiæ de reddenda ratione non excedit ſi exequatur computa, hoc eſt, los alcances. *num.44.*

Rationis reddendæ ſententia, qua tutor ſeu alius adminiſtrator condemnatur, non ſuſpenditur per appellationem. n.45.

1 ADMINISTRATORES tam Eccleſiaſtici, quàm laici fabricæ cuiuſuis Eccleſiæ etiam cathedralis, hoſpiralis, confraternitatis, eleemoſynæ, montis pietatis, & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur, reddere rationem adminiſtrationis Ordinario, cõſuetudinibus & priuilegiis quibuſcunque in contrarium ſublatis, niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautũ eſſet, quòd ſi conſuetudine, aut priuilegio aut ex conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis adminiſtratoribus minimè ſuffragentur.) Verba ſunt Concilij Tridentini *ſeſſ.22. de reformatione cap.9.* ſuper quod multa in declarationem dixere Cardinales, quæ per te videre poteris, exornant Barboſa *in remiſſio. ad illud.* Ioan. Gutierr. *canonic. q. lib. 1. cap.35.* Flores de Mena *practi. quæſt. lib.3. quæſt.21. n.180. cum multis ſequentibus.* Gratia. *in diſceptat. forenſib. c.395. à n.1. cum ſeqq.* idem Gratian. *deciſ.* 188. Aloyſius
Riccius *in collecta. deciſio. p.3. collecta.714.* & 2
alij citandi, omnes vnanimiter profitentes, confirmationem dicti decreti Tridentini, vt exiſtente conſuetudine, aut fundatione, qua aliqui ſint deputati, quibus adminiſtrationis locorum piorũ ratio reddatur, nihilominus cum eis Ordinarius omnino debet adhiberi.

3 Illud tamen ego, licet obiter, aduerto, intantum verum eſſe, ad Ordinarium pertinere, harum adminiſtrationum redditionem rationis; vt etiam ſi fundator in fundatione, hoc expreſsè prohibuiſſet Ordinario, ne ſe intromittat in regimine, & adminiſtratione, adhuc conditione tanquam turpi, & contra ſubſtantiam, & naturam actus appoſita, exploſa, & reiecta, liberè poterit ſe in adminiſtratione intromittere, vt per Ioannem Gutierr. *in repetitione l. nemo poteſt numer.* 449. *de legat.* 1. contra Mincha. *de ſucceſſorum creatione, §.7. num.17.* Abb. *in c. requiſiſti de teſtam.* & Innoc. (cuius originalis eſt hæc opinio *in c. Lateranenſi. n.5. de præbend. & in c. cùm dilectus, n.24. de conſuetudine.* vbi Immola *n.22.* reſoluit, vt veriſſimam Ceuallos *pract. quæſt. com. opin. q.182. à n.19. cum ſeqq. & ſuprà.* vide quæ Barboſ. *in remiſſ. ad dict. cap.9. Trid.*

4 Quo cognito, notandum eſt, hoc capitulum cum aliis huius prioris partis poſſe ſedere. Etenim ſententia, qua Ordinarius, ſeu iudex profert aduerſus aliquem adminiſtratorem de reddenda ratione, non diffinitiua eſt, ſed merè interloquutoria, vt dicit & rectè Muñoz de Eſcobar *in tract. de ratioci. c.4. n.5. in prin.* quoniã hęc non definit negotium principale, ſed ſolùm principiat, cùm alia expectet poſt ſe, vt mox probabimus latiùs.

5 A qua interloquutoria de reddendo rationem, appellationi interpoſitæ an deferendum ſit, reperio; vt ſi ab adminiſtratore rei, vel loci pij emittatur concordes eſſe iuris Doctores; iudicem denegata delatione, rectè poſſe procedere, ea poſtpoſita, & remota appellatione, abſque metu & reatu attentati, dummodo conſtet adminiſtraſſe,

pro

pro quibus eſt text. *in auth. de ſanctiſsimis Epiſcopis §. œconomos, collatione 9.* ibi, œconomos autem & xenodochos, noſocomos, ptochotrophos, & aliorum venerabilium locorum gubernatores, & alios omnes clericos, iubemus pro creditis ſibi gubernationibus apud proprium Epiſcopum, cui ſubiacent, conueniti, & rationem ſuæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipſis debentes oſtenduntur, illi venerabili reddendum domui, ex cuius ordine debitum apparuerit; ſi verò putauerint, ſe grauati poſt repetitionem, metropolitanus cauſam examinet.) vbi gloſſa *verbo, repetitionem,* exponit, id eſt, redditionem, cùm idem ſit, quia anteaquam cauſam appellationis proſequatur, mandatur executioni prima ſententia, pro qua gloſſa etiam facit *dict. §. œconomos. ad finem.* ibi, non enim concedimus prædictis perſonis pro memoratis cauſis ante examinationem, & exactionem debiti proprios Epiſcopos declinare, & ad alia venire iudicia, *&c.*) quem text. ita ad hoc propoſitum intelligit ibi Angel. poſt dict. gloſſam. ipſum etiam pariter intelligit Maranta eiuſdem motus authoritate *de ordine iudi. 6. part. titulo de appellatio. num.* 187. vbi ſolùm loquendo de administratore loci pij dixit, quòd ſi is fuerit condemnatus ad reddendum rationes, & appellauerit, poſſe interim iudicem ipſum cõſtringere ad reddendum eas. Petrus Dueñas *in regula* 42. *limitatione* 21. & cum Angelo & Maranta idem firmat Manfred. *in lib. 2. practicarum concluſio. ſuper attent. concluſione* 112. ante quos, & hoc dictum Angeli (cui originem attribuunt Doctores cùm penitus eſſet gloſſæ) allegauit Firma. *in ſuo repertorio, in verbo, appellatione pendente poſt executionem.* idem etiam (& de adminiſtratore loci pij mentionem tantùm faciens) ſequitur Lancelot Robert. *in tractatu de attenta. 2. p. cap. 12. appellatione penden. limi. 19.* per quem idem tenet Eſcacia *de appellat. quaſt. 17. limi. 29. num. 1.* Ruginell. *tractatu de appellat. § 2. cap. 3. ſub num. 56. verſ. idem.* & ita in adminiſtratore loci pij tenendum eſſe tenaciter, & vt veriſſimum indubitabiléque obſeruandum (prout obſeruatur) quando Curia adeatur pro tollenda violentia, quæ cùm nulla appareat, iterum etiam non deferenti iudici ipſi cauſa retinenda eſt, Barboſa *in remiſſ. ad Trid. ſeſſ. 22. de refor. c. 8. num. 12.*

6 Difficultas tamen in eo conſiſtit, eadem an ſit trahenda doctrina generaliter ad omnes adminiſtratores etiam rei profanæ, prout ſunt tutores, negotiorum geſtores, Conſules, & Rectores ciuitatum, & villarum, & ſimiles. Et partem negatiuam ad illos non extendi, videtur probabilis, imò vt appellatio ſuſpendat ab illis emiſſa, primù ex regula generali, quod non prohibetur, cenſeatur permiſſum, *ex toto titulo ff. nihil nouari appellatione, &c.* ſed hoc caſu appellatio adminiſtratoribus nec etiam loci pij prohibita inuenitur, nec id probat text. *in d. § œconomos d. auth. de ſanct. Epiſcop. collat. 9.* cuius diſ- 7 poſitione moti fuere Doctores relati, quoniam ibi tantùm diſponitur, vt adminiſtratores coram ordinariis Epiſcopis in prima inſtantia teneantur reddere rationem, nec poſſint eius iuriſdictionem declinare, nec ad metropolitanum pro ipſa reddenda ire, vt probant verba illa (& alios omnes clericos iubemus, pro creditis ſibi gubernationibus apud proprium Epiſcopum, cui ſubiacent conueniri, & rationem ſuę gubernationis facere.) Sequitur, & facit ad finem (non enim concedimus prædictis perſonis, pro memoratis cauſis ante examinationem, & exactionem debiti, proprios Epiſcopos declinare, & ad alia venire iudicia, *&c.*) & illũ text. etiam ſummauit in hunc ſenſum Bart. ac generaliter etiam noniter diſpoſuit Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de refor. cap.* 20. vt omnium cauſarum in prima inſtãtia cognitio ad proprium Epiſcopum omnino pertineat, prout de iure eſt *ex toto tit. de foro cõpeten.* ergo cùm text. ille, in quo fundãtur DD. nec in genere, nec in ſpecie prohibeat appellationẽ, ſed diuerſimodè diſponat, nec alibi inueniatur in hoc caſu prohibita, regulæ permiſſiuæ inhærendũ eſt.

Secundò, quia quando concedamus dictorum DD. intentionem, vt prohibeat appellationem quoad vnũ ſaltem effectum ſuſpenſiuum, ex illo tex. ſi emittatur ab adminiſtratoribus loci pij, ratio fundamentalis tamen illius textus non eſt realis, ita vt valeat adaptari omni rationem reddendi ſentẽtiæ, & contra quoſcunque adminiſtratores latæ, ſed ſpecialis eſt, & peculiaris cõueniens tantùm cauſis piis, quibus, quia propter ſui prærogatiuam hoc à iure inductum eſt priuilegium, vt à quarũcumque cauſarum ſuatum 8 ſententiis non ſit admittenda appellatio ex his, quæ dixit, & adduxit Tiraquell. *in tract. de priuileg. piæ cauſæ priui.* 153. *in princ.*

Tertiò, vt in hoc caſu appellatio legitima 9 ſit quoad vtrumque effectum, facit, quia prohibitio appellationis tunc eſt priuilegium, quando prouenit ex natura cauſæ, vt in alimẽtis, beneficio curato, poſſeſſorio, & ſimilibus, quando autem prouenit ex odio, vt in atrocitate criminis, ſeu in conuicto, & confeſſo, vero contumace, & ſimiliter, quia priuat beneficio iuris communis, eſt pœna, ita docet eleganter Bald. *in leg. obſeruare numero 12. Cod. quorum appellat. non recipi.* ſed quando confiteamur text. *in d. §. œconomos.* 10

prohibere appellationem adminiſtratoribus
loci pij,nulla alia eſt ratione,quàm in odium
eorundem ſub debito tempore rationem
non reddentium, vt rectè aduertit Eſcobar
de ratiocinijs cap. 4. numer. 5. & 1. ergo cùm
ſit diſpoſitio pœnalis, non debet exten-
di vltra caſum in ea expreſſum, vt vulga-
re eſt.

11 Quartò & vltimò pro hac parte facit,
quia omiſſum ab ſtatuto, habetur pro emiſ-
ſo. *c. penult. de iureiur. cap. in noſtra. de iniuriis.*
Alexand. *conſ. 13. circa primum. colum. 5. verſ.*
bene facit. lib. 5. Barba. *conſ. 35. clementiſſimi.*
colum. penult. lib. 1. Philipp. Decius *conſ.* 188.
in caſu propoſito. quod ſemper procedit in diſ-
poſitionibus ſtrictis. Petrus de Ancara. *con-*
ſilio 1. pro iſto circa medium. prout hæc(de qua
agimus) eſt, cùm ſit odioſa auferens & pri-
uans defenſionibus, vt probat Philipp. Fran.
in cap. paſtoralis. columna penult. verſiculo ſextò
quæritur. de appellatio. cap. odia reſtringi. de
regul. iur. cum concorda. lib. 6. ergo cùm ſolùm
diſpoſuerit circa adminiſtratores piæ cauſæ,
omiſeritque profanæ adminiſtratores, pro
omiſſis habendi ſunt.

Sed his non obſtantibus contraria opinio
mihi, & verior & probabilior videtur, nem-
pe; appellationem emiſſam à quibuſuis ad-
12 miniſtratoribus, etiam rei profanæ, non ob-
ſtare, quominus ea pendente, ad redditio-
nem rationis cogantur abſque metu, & rea-
tu violentiæ. Primò, quia cùm omni iure
tam diuino, quàm humano aliena gerens
negotia in calce ſuæ adminiſtrationis eius
13 reddere rationem, teneatur omnino, iuxta
illud Lucæ c. 6. Redde rationem villicatio-
nis tuæ. cuius meminit Pontifex *in c. qualiter*
& quando de accuſa. probatur etiam *in cap 1.*
de obligatis ad ratioci. & l. 23. tit. 6. p. 1. vbi Gre-
gorius Lopez, plures refert Baëca *in tracta-*
tu de decima tuto. præſ. c. 1. num. 154. alios per
Rolandum *conſ. 49. num.* 1. Menoch. *lib. 2. de*
14 *arbitr. cent. 2. colum.* 109. *num.* 1. ad quam obli-
gationem tenetur omnino, & erit obnoxius
omnis quilibet adminiſtrator, ſiue neceſſa-
rius, ſiue voluntarius à lege, iudice, vel ho-
mine conſtitutus (etiamſi ſine mandato ad-
miniſtrauit) Damauderus *in tractatu de tu-*
tore, & curatore, fol. 66. num. 17. Eſcobar *de ra-*
15 *tiocinijs cap. 3. num. fi.* quod verum adeò eſt,
vt etiam ſi ſummus Pontifex fuerit admini-
ſtrator, eodem iure teneretur, vt tenet per
Boëtium *quæſt. familiari* 15. Ioſeph. Ludo. *de-*
ciſ. 4. num. 4. Romanus *conſ. 414 in princ.* De-
cius *conſ. 90. verſ. circa ſecundum.* conſtat ap-
pellationem à ſententia lata pro obſeruantia
& conformitate iurium eſſe illicitam, & il-
16 legitimam. text. celebris arg. *in c. conſuluit el 3.*
de appell. ibi, non conuenit, vt pro huiuſmodi
appellationibus ab obſeruatione decreti de-
beas obtinere, *&c.*) ex quo text. ſingularem
quandam concluſionem deduxere Docto-
res, præcipuè Maranta *de ordin. iudiciorum 6.*
p. tit de appella. n. 345. quem referens ſequitur
Gutierrez *verſ. 10. n.* 21. videlicet, ab actu
geſto ſecũdùm legis ſeu iuris diſpoſitionem,
& canonicas ſanctiones, à iudicéque exe-
quente, non eſſe licitam appellationem.

Nequit enim appellari, ne fiat, quod de 17
iure fieri debet, aut poteſt *l. ex conſenſu §. ſi ff.*
de appell. c. cum nobis olim de electione c. 1. ex ore
in fi. de his, quæ fiunt à maiori parte. capi. Archi-
diac. *in cap. decernimus. in verſ. offerantur. 16.*
q. 7. & Doctores mox citandi, qui omnes ad
propoſitum conducunt illud Chriſti Domi-
ni, quod dixit Saulo Actuum Apoſtolor c. 9.
Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. Pau-
lus de Citadinis *in tract. de iur patr. in 6. p. in*
8. q. ſequutus Abb. *in c. paſtoralis.* per text. ibi
de iure patr. & aliis relatis, Lamber. *de iure pa-*
tro. 2. p. lib. 2. art. 10. 7. q. 1. & facit, quod in ſi-
mili habetur *in l. poſtquam, vt legatorum nomi-*
ne caueatur. ex quo namque conſtat, ipſum
adminiſtratorem fuiſſe, potiùs videretur
appellare à legum diſpoſitione, quàm à ſen- 18
tentia iudicis, quod fieri nequit, *l. fi.* vbi Bar.
& alij *ff. de appellat. recipi.* Bar. *in l. ſi qua pœna*
ff. de verborum ſignif. & in l. omnes populi 5. q.
prin. in fi. de iuſt. & iure. Alex. *conſ. 190. maturè*
ff. col. 3. lib. 2. Decius *in c. quæ in Eccleſiarum. de*
conſi. Bar. ſpecifieè *in l. nemo. exterus. C. de Iu-*
dæis. Natta *conſ. 11. num. 10. tomo 1.* vbi dicunt,
quòd à legis, vel ſtatuti generalis etiam ini-
quitate nõ poteſt appellari. Igitur nulla vio-
lentia à iudice non deferente committitur,
maximè quia hæc talis appellatio omnino 19
friuola debet reputari, ex quo namque con-
ſtat ipſum adminiſtratorem fuiſſe, quem po-
teſt iſthæc appellatio iuris effectum ſortiri,
cùm iure omni ad rationis redditionem ſit
obnoxius, aut quid ex ea(iure attento)poteſt
ſperare? nihil. Ergo friuola notoriè, ſecun-
dùm Geminianum *in c. cum appellationib. fri-*
uolis col. 2. verſ. quæro quid importent. de appellat.
lib. 6. quem referens ſequitur Manuelis Ro-
driguez *in q. reg. tomo 1. q. 8. art. 15. circa princ.*
& fruſtratoria etiam quia fruſtra ſperatur id,
cuius euentus nullus eſt effectus. igitur ei
non deferendum eſt, *c. cum appellat. friuolis.*
nec ius deferat, nec ſit à iudice deferendum,
de appella. 6. lib.

Secundò & pro hac eadẽ parte facit, quia 20
hæc ſentẽtia de rationibus reddẽdis eſt me-
rè interloquutoria. vt dicit Eſcobar *in d. c. 4.*
n. 5. aliam iudicis ſpectans poſt ſe. nam nomi-
nantur calculatores ad diſpungendum, &
calculandum rationes, quibus peractis pro-
ducuntur coram iudice, vt ſuper dubiis
iuris

iuris quæſtionibus ſuam ſententiam profe-
rat, ſecundùm Caſtellum *in l.27. Tauri verſ.
quæro an iſti.* Ioan.Gutierr.*in quæſt.ciuil. q.37.
num.1.& 3.*Eſcobar *de ratio.cap.9. num.25.* &
antea dixerat Paul.Caſtrenſ. *in l. cui libertas
ff.de conditio. & demonſtra.* & probatur etiam
ex l. inſtar C.de iure fiſci. ibi, inſtar rei iudica-
tæ obtinere minimè poteſt computatio à ta-
bulariis facta, niſi ſententia procuratoris fue-
21 rit comprobata.) & ibi gloſſa & Doctores.
Nec damnum illius in ea conſiderari poteſt,
nihil enim ab eo exigitur, nec aliud quàm
recta adminiſtratio ſpectatur, cùm incertum
ſit debitum. imò & debitor etiã incertus eſt,
cùm ex calculatione & computatione po-
teſt adminiſtrator creditor apparere, domi-
22 nus verò debitor. Et quia hæc ſententia de
rationibus reddendis vtrique parti & com-
munis, & fauorabilis eſt, ergo ab ea appel-
lationi interpoſitæ minimè deferendum eſt,
*ex leg. ante ſententiã ff de appellatio. recip. &
leg. ante ſententiam. C. quorum appellat. non re-
cip.* & Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reforma-
tione cap.20.*
23 Tertiò confirmatur, ſupponendo text. *in
d. §. œconomos.* quo noſtri fundantur, verè &
realiter probare ſententiam, ad quam illum
allegant; nam licèt principalis eius diſponat
intentio, cauſas rationum in prima inſtantia
ordinariis Epiſcopis pertinere, coram eiſ-
que omnino tractari debere; vltra tamen
procedit, hæc extendens ad realem, & effe-
ctiuam exactionem, vt monſtrant verba illa,
ibi, apud proprium Epiſcopum, cui ſubia-
cent, conueniri, & rationem ſuæ guberna-
tionis facere, & exigi, quod ex ipſis deben-
tes oſtenduntur, &c.) & ibi, ita vt ad metro-
politanum ſuperiorem cauſa non trahatur
ante exactionem, & rationis redditionem.)
ibi, ſi verò putauerint ſe grauari poſt repe-
titionem, metropolitanus cauſam examinet,
&c.) & clariùs etiam apparet *ex verſ. non enim.*
ibi, non enim ante examinationem & exa-
ctionem debiti proprios Epiſcopos declina-
re, & ad alia venire iudicia, &c.) ſicque inter
cætera hoc ſimul diſponit.

Qui quidem textus licèt mentionem tan-
tùm faciat de adminiſtratoribus loci pij; ta-
men ratio fundamentalis eius eſt realis, cæ-
teros comprehendens adminiſtratores, &
adminiſtrationes, ea namque illa eſt, propter
24 odium nimium, quo iura habent admini-
ſtratores, debito tempore non reddentes ra-
tionem, vt probat Eſcobar *de ratioci. d. c.4.
n.5.* & propter nimium fauorem, quem ra-
tionis diſpunctio à lege diuina, humana, &
Canonicis inſtitutis accipit, per quæ omnia
alia priuilegia ſpecialiſſima, & à iure com-
muni exorbitantia ipſi cõceduntur, vt vide-
re eſt ex his, quæ latè Eſcobar ibi *à num.1. &
à n.6.* & etiam aliis rationibus illius text. diſ-
poſitio mota eſt inductis à iure communi,
quas tradidimus in primo, & ſecundo fun-
damento huius ſecundæ partis quæ quidem
omnes militant pariter in omnibus admini-
ſtratoribus & adminiſtrationibus, tanquam
reales, & genericæ, ſicque text. ille non fuit
motus ſpeciali, & peculiari ratione in ſolius
piæ cauſæ fauorem inducta, maximè quo-
niam verius eſt de iure, vt ſola piæ cauſæ ra- 25
tio appellationem non prohibeat, ſecundùm
Roman. *in auth. ſimiliter in 6. ſpeciali.* Alex.
*in additio. ad Bar. in l.Mela ff.de ali. & cibariis
legatis.* voluit gl. ordin. *in cap. tua nobis*, dum
loquitur circa decimas, quæ eſt pia cauſa, &
in fauorem animæ. ex quibus, & aliis rationi-
bus, & authoritatibus hanc ſequitur opi-
nionem Tiraquell. *in tractatu de pri. piæ cau-
ſæ priu. 153. fol.* 124. & nos latiùs infrà Deo
dante dicemus.

Quapropter certum eſt, textum illum
etiam habere locum in cæteris quibuſlibet
adminiſtratoribus, nam quando in pluribus 26
caſibus eadem eſt ratio, ea decidit omnes ca-
ſus, non quidem per extenſionem, ſed ſicut
genus comprehendens ſpecies, ſic generalis
ratio comprehendit diuerſas ſpecies caſuum
emergentium, vt voluerunt Petrus & Linus
*in l. iura non in ſingulas ff. de legibus. & in leg.
quod verò contra rationem ff. eodem.* Bal. *in l.de
quibus eodem titulo & in auth. poſt fratres l.2.
C.de legiti.hæredib. & in c. quia verò ante fin. de
iudicijs.* Quod quidem contingit non per
extenſionem, ſed veriùs per tacitam diſpo-
ſitionem eiuſdem, vt ipſe Bald. dicit ibi no-
tari *in l. his ſolis Cod.de reuocan.donatio.* Petrus
Ancar.*conſ.46. ſuper d.colum.*1.Paul.Caſtrenſ.
conſ.83. præſens caſus colum.2. lib. 2. Hieron. à
Laudentiis *in repetitione l. ſi emancipati. q. 5.
num.54.C.de collation.*Surd.*conſ.*302. *num* 22.
*volum.*3 adeò vt etiamſi ſit conſtitutio odio-
ſa, non dicitur extendi, quando ex rationis
identitate, & mente eius extenditur, vt not.
Bald. (in re omnino huic ſimili) *in d.leg. de
quibus. columna* 11. *verſiculo item nota, quod
non dicitur.* Ioan. Andr. *in cap. ſi poſtquam de
electione lib.* 6. ipſúmque dictum Baldi non 27
ſolùm procedit in diſpoſitione odioſa, ſed
etiam pœnali. vt per Alexand *in l.vxorem. co-
lumna vltima C. de his, quibus vt indign.* quæ
ratio à nobis ſuprà tradita *dict. §. œconomos,*
& ſolida, & vera ſit, habetur pro expreſſa,
à qua poteſt ſumi argumentum à ſimili, à
contrario ſenſu, & alia huiuſmodi, ac ſi ex-
preſſa fuiſſet, ex ſententia gloſſæ, quam om-
nes ibi & vbique ſequuntur *in leg. quamuis
Cod. de fidei.*

Quibus adiunge doctrinam Andr. Tiraq. 28

de retr. ligna. §. 40. *gloſſ. vnic. num.* 1. & huic
noſtro caſui ſimilem, dum dicit,quòd ſtatu-
tum petmittens retractum inter coniuges,
cùm eius ratio ſit ſocietas, habeat etiam lo-
cum in cæteris ſociis extraneis,licèt tantùm
de coniugibus mentionem feciſſet, ex iden-
titate rationis.

29 Pro qua etiam parte in quæſtione ptopo-
ſita facit, quod dicit Ioan.Gutierr. *in practs.
quæſt.ciui. quæſt.* 37. *num.* 1. vbi loquendo de
adminiſtratoribus eetum profanarum,vt vil-
læ,vel ciuitatis, an habeat locum appellatio
à ſententia reliquatotum,hoc eſt, *de alcance*,
& pro negatiua (quam vt vetam reſoluit) al-
legat pto expreſſo text.*in d.§.æconomos.auth.
de ſanctis Epiſcop. colum.* 9. idem etiam ſentit
Eſcobar ſuprà *d.cap.*4.qui poſtquam per eius
diſcurſum loquutus eſt de omnibus admi-
30 niſtratoribus profanæ tei, dicit *num.* 5. ipſos
eoſdem adminiſtratores non poſſe appella-
re à præcepto de reddendo tationem, alle-
gando *d.* §. *æconomos*, nulla conſtituta diffe-
rentia, ſed potiùs idem in eiſdem ſentit, &
licèt ipſe *in cap.* 13. *num.* 6. videatur prima
facie tenere conttarium,vt illius textus diſ-
poſitio ſie ſpecialis in ratione, ſcilicet; cul-
tus diuini, qui quidem debet intelligi in ca-
ſu, de quo argumentatur, nempe; poſt cal-
culationem,& rationem redditorum, ac vo-
ea calculatoeum. Nos autem loquimur in
ſententia ineerloquutotia lata, aduerſus ad-
miniſtratorem de reddenda ratione, quod
eſt multum diuerſum, vt poſtmodum appa-
eebit. Et illum §. *æconomos.* intelligit in ad-
miniſtratoribus profanæ rei poſt alios, quos
citat Auendanus *de exequen.mandatis.2.part.
cap.*12. *n.*37. idem & expreſsè Eſcac.*in tract.
31 de appell. q.*17.*lim.*29. *n.*1.*ad fi.* dicens, quod
executio ſententiæ, qua tutor, vel eius hæ-
redes condemnantur ad reddendam ratio-
nem tutelæ,non ſuſpenditur pet appellatio-
nem, id in terminis tenee Borginius Caual-
canus *in tract.de tutor.& curator.n.*113.*tomo* 8.
*part.*2. *fol.*340. In quem etiam ſenſum acci-
piendum eſt quod Caualcan. *tenet in tract.
de tutore à num.*222.& cæteri Doctores,quos
ſuprà eetulimus, mentionem facientes tan-
tùm de adminiſtratoribus loci pij. Similem
hunc caſum non negant,ſed omittunt eranſ-
euntes, & inhærentes verbis *d.§.æconomos*,&
ſic hanc ſecundam pattem ego vt veriotem,
& magis ptobabilem, iutíque conſonantem
ſequor libenter,ex rationibus relatis.vt tectè
poſſit peocedi ad cōpulſionem pendente ap-
pellatione, emiſſa à quolibet adminiſtratore
rei profanæ,emiſſa nempe à ſententia intet-
loquutotia de reddenda ratione villicatio-
nis. Et in terminis etiam tutotis idem affir-
mat Marqueſſ.*de commiſſ.*1.*p.c.*16. *num.*69.*&
ſeqq.*vbi alios citat, de quo nos infrà num.fi.

Nec obſtant quæ pro cont aria parte ad-
duximus, nec primū fundamērum, cui dire-
ctò reſponſionem reddimus in tertio funda-
mento huius ſecūdæ partis,vbi probauimus,
d.§ æconomos. vtrūque caſum prouidiſſe,per-
miſiſséque executionem ſententiæ de tatio-
nibus reddendis appellatione pendente.

Nec etiam obſtat ſecundum, quia veram
& fundamentalem eationem aſſignaui, in d.
fundamento huius ſecundæ partis. & hanc
generalem, omni adminiſtrationi conue-
nientem,non veeò ſpecialem pietatis intuitu
(vt argumentum ſupponit) quia etiam tunc
vetius eſt eſſe appellationē permiſſam quo-
ad vtrunque, ex Tiraquell. *in tractatu de pri-
uil.piæ cauſæ.* aliíſque reſolui.

Nec obſtant tertium & vltimum, quia li- 32
cèt in odium adminiſtratoris ſit executio
permiſſa ſententiæ de reddendo rationem;
tamē etiam iuductum eſt in fauorem & pri-
uilegiū cauſæ diſpunctionis rationis, vt ſur-
ſum diximus,& quando diſpoſitio continet
fauotem & odium,tota ea diſpoſitio ſimpli-
citer cenſetur fauorabilis, vt tenet Bald.*in l.
2. C. qui non poſſ.ad liber. pro.* Ancara. *conſ.*37.
*contra Ioannem, poſt medium. & conſ.*215. *ſcri-
bit Papa. colum.* 2. *verſ. in contrarium*, & aliis
quos ſuprà adduximus latiùs in c. 2. huius
ſecundæ partis. & quando tota diceretur
odioſa adhuc non procedit argumentum,
quando fit extenſio ex identitate rationis ad
ſimiles caſus omiſſos etiam in diſpoſitione
odioſa,per doctrinam Bald. *in leg. de quibus.
col.*11.*verſ.item not. quod dicitur.* & Ioan.And.
*in c.ſi poſtquam. de electione, lib.*6. diximus ſu-
prà in tertio fundamēto huius ſecundæ par-
tis,& etiam in diſpoſitione pœnali,vt ibi per
Alexand. notaui.

Et huic obiectioni in aliam quæſtionem 33
adductæ reſpondit & ſatisfacit Andreas Ti-
raquell.*de retr.lignag.*§.20.*gloſſ vnica num.*11.
dicens, quòd quando in diſpoſitionē omit-
titur caſus ſimilis expreſſo, aut ſit in vtro-
que eadem ratio, vtrumque comptehendat
diſpoſitio, nec pro omiſſo habeatur *l. ſi ex-
traneus ff.de condictio ob cau. & leg.vltim.§.vl-
timo. ff. mandati. l. ſi quis mihi bona.* §. *ſed ſi
mandaui.* & ibi Bald. & cæteri *ff. de acquir.
hæred.* Gloſſ. *in leg. ſi cum dotem in princ. in
verbo mulieri. poſt principium. ff. ſoluto ma-
trim.* vbi in id alias plures authoritates ad-
ducit.

Præfatam tamen reſolutionem tam pri- 34
mæ quàm ſecuudæ quæſtionis, & ſic in qui-
buſuis adminiſtratonbus tam piæ, quàm
profanæ rei,libentet limitarem; vt non pro-
cedat,quando negatur, nec conſtat conuen-
tum adminiſtratotem fuiſſe, quoniam cùm
d. §.

d.§.*œconomos*.& cætera iura ſuprà circa hanc materiam adducta, diſponant ſuper certo, & cognito adminiſtratore, recuſante tamen debito tempore ſuæ villicationis rationem reddere; vt ex eis patet, & præcipuè ex Eſcobar *dict. num.* 5. qui hoc expreſsè videtur ſentire, dum dicit, dummodo conſtiterit adminiſtraſſe,ſequitur,quòd ſi de eo probabiliter dubitetur, & nihilominus ad redditionem rationis condemnetur, legitima reputabitur appellatio, cui ſi delatio dene-
35 getur, vim fieri in Curia declarari, quia quando lex fundatur ſuper aliqua qualitate eius non procedit diſpoſitio, niſi priùs de qualitate appareat, gloſſ. *in verbo mancipia, verbo aduocandum,C.de ſeruis fugi.* not.Iacob. Butri. Bald.Fulgo.Paul.& Salicet.ibi Roma. *ſingula.*459. & alij, quos citat Ioan. Garcia. *de coniugali acqueſtu numer.* 33. *&* 120. Gutierrez *conſilio* 1. *numer.* 16. Roland. à Valle *conſil.* 10. *num.* 14. *lib.*4 & conducunt quæ Fari. *quæſt.crim.tomo* 1. *quæſt.*21.*à num* 87. *& quæſt.*21 *num....* *& quæſt.*8.*numer.*86. Cardin. Manti. *in tractatu de contractib. tomo* 1 *lib.* 4. *titulo* 26. *numer.*11. vbi plures citant,& priùs de legitimatione perſonæ etiam in executiuis conſtare debet, aliàs appellatio legitima eſt,vide quæ latiſſimè dixi ſuprà hac 2.p.c.6. limit.2.à num.58. cum ſequentibus,vbi latè de hac materia.

36 Secundò pariter limitarem,vt nec procedat præfata reſolutio in his perſonis, quæ ad ratiocinia excuſatæ ſunt de iure, vt ea reddere non teneātur,vel ſi tenentur, debitum ante tempus compelluntur, de quibus latiſſimè Eſcobar *d tractatu de ratio. in cap.* 5. *&* 6. nam ſi huiuſmodi excuſationem, & exceptionem non calumnioſam, ſed à iure approbatam allegauerit, non autem ſi non allegatur, ſed ſi allegata repellatur, vel admiſſa non obſtante condemnentur ad reddendum rationem, libebit appellare, eiſque deferendum,argumento celebris text. *in l.*1. *§.ſi quis tutor.* ibi, non oportet enim prouocare.) & ibi, ſed inter tempora præſtituta excuſationem allegandam habet, & ſi fuerit repulſa, tunc demum appellare debebit, cæterum ante fruſtra appellatur, &c.) *ff. quando appellandum ſit.*cum aliis.

37 Huculque diſputauimus de appellatione à mandato de reddenda ratione adminiſtrationis; nunc obiter inquirendum eſt de appellatione,quæ emittitur à calculatione iam facta, & in eſſe deducta, hoc eſt, poſtquam calculatores ſua vota, & computa protulere,fecerúntque. In quo breuiter dicendum eſt,quòd ſi priuatim, & per particulares calculatores rationes diſpungantur, & quantum ſit reliquatum finale appareat, minimè executioni mandantur, niſi quando partes iam illis acquieuerint, eáſve coram iudice approbauerint,& recognouerint partes,tanquam priuatam ſcripturam; ita poſt alios Auilles *in cap.prat.cap.*30.*gloſſa verbo,faga pagar.* Parla. *lib.*2. *rerum quoti.cap.fin.*1.*part.*§.6. *num.*1.*& ſeqq. & in l.inſtrumenta domeſtica C. de fin.inſtru.& in l.*5.*tit.*21.*lib.*4.*recopil.* idémque in terminis noſtris firmat Bartol. *in l. inſtar numer.*16. *Cod.de iure fiſci lib.*10. ſi verò in contractu huiuſmodi rationes, & reliqua 38
tranſeunt, hoc caſu, vt quilibet alius contractus executionem meretur,vt tenet Guiron de Gabell.2.*part.*§.1.*num.*10. Gutierr.*in practi.lib.*1 *cap.*37.*num.*2. Azeued.*in l.*21.*tit.* 6.*lib.*3. *recopil.* Bobad. *in Polit.lib.*5.*c.*4.*n.*84. Parla d. *vbi proximè.*

Igitur peractis ac confectis priuatis his 39
rationibus pars, quæ alteram reliquauit, petat, vt calculatores illas coram iudice producant, coram quo petitur, vt pars debitrix iuret; an in illa quantitate fuerit reliquata, iſque recognoſcat, hæque rationes propter inſtrumentum priuati recognitum merebuntur executionem, vt reaſſumendo materiam dicit Eſcobar *ſuprà d. cap.*31. *à princip. & num* 6. ſi tamen pars reliquata non reco- 40
gnoſcat, ſed imò ſe grauatam dicat in ratiociniis, & calculationibus appellauerit, appellationi deferendum erit, vt per gloſſ. *in §.œconomos*,tenet Eſcobar *ibi d.num.*6.Quod tamen limitatur ſecundùm ipſum in piis 41
cauſis, in quibus ſpeciali ratione, ſcilicet, cultus diuini non minuendi remota appellatione, ad executionem priuatarum rationum proceditur,pro quo allegat *d. §. œconomos in verſic.non enim* quam rationem in hoc caſu reprobo, cùm ius commune ſit in contrarium,vt dixi.

At verò in caſu ſuperiùs à nobis diſputato eſt diuerſum, nempe; quando appellatur, ſcilicet, à ſententia interlocutoria, qua iubetur quis reddere rationem, quo caſu appellationem generalibus omnibus adminiſtratoribus negauimus,ex ratione à iure communi inducta, & ſic diſpar ratio militat in vtroque. nam in ſupradicto caſu generaliter prohibetur appellari ab adminiſtratoribus quibuſuis, à ſententia de ratione reddenda, quia nullum præiudicium ibi conſideratur. nam ex quo conſtat, ipſum fuiſſe adminiſtratorem, eſſet friuola, & fruſtratoria appellatio, & potiùs videretur interpoſita à lege, eiúſque diſpoſitione, quàm à ſententia illa.

At verò in iſto proximo ſuperiori caſu, nempe; facta calculatione, & reddita ratione, cùm poteſt in eadem eſſe grauamen, error, vel aliud præiudicium, ius commune

permitrir generaliter, omnibus adminiſtratoribus reclamantibus, aduerſus ipſas calculationes priuatas appellarionem quoad vrrumque effectum, & ſic ſubintrat prædicta limitatio fundata in ſpeciali ratione piæ
42 cauſæ nempe. Quando igitur pars reclamat per alterum calculatorem petitum calculum reuideret, & quod iſte approbauerit iudicis confirmatione ſequuta, executioni demandabitur, vt per Parlad. & Eſcobar ſuprà relatos.
43 Quid aurem erit dicendum, vbi in executione huiuſmodi ſententiæ, qua adminiſtrator ſimpliciter, & genericè condemnatus fuit ad reddendam rationem adminiſtrationis, an à facta liquidatione per calculatores, quid, quantúmve ſit reliquatum, appellationi emiſſæ iudex non deferens, vim faciat? Et partem negatiuam, vt vim non faciat, quia à tali liquidatione non admittitur ſuſpenſiua appellatio, poſt diſputationem concludunt Ozaſcus *deciſio. Pedemont.* 129. *per totam.* Franciſc. Muños de Eſcobar *in d.tract. de ratiocinijs,cap.*33.*num.*22. quem ſequitur diſputans Gratian. *diſcepta. forenſ.*1. *tomo cap.*183.*à num.*40.*& ſeqq. & ſuprà à n.*1. pro quo etiam vide quæ nos latè infrà 4. p. cap. 10. à princ.
44 Amplius quæri poteſt, quid de executore dato pro executione huiuſmodi ſententiæ, qua quis condemnatur ad reddendam rationem, an excedat ſi facta calculatione illam extendat ad reliquatorum,hoc eſt (*los calcanes*) executionem, & ſolutionis compulſionem. Pro qua difficultate multa ſcitu digniſſima congeſſimus infrà 4. p. cap. 9. de exceſſu de re ad rem, verſiculo rurſus quæri poteſt an executor, à num.... vbi concludimus, nec excedere, nec appellationi à tali grauamine deferendum eſſe. Et idem etiam in terminis affirmat poſt alios, quos citat Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. tomo* 1. *litera A, concluſ.*210. *à princ.* plures citauimus d. c.9.& iis adde quod *per l.cum ſeruus*, vbi Caſtrenſ. *ff. de conditio & demonſtr.* Socin. *conſil.* 82. *ſub num.* 1.*vol.*4. Rolaud à Valle *conſ.*49. *num.*41.*volum.*1. Afflict. *deciſione* 147.*num.*2. *deciſio Genuenſ.*209. *ſub numer.* 2. Marqueſan. *tractatu de commiſſio. appellat. à Cameral.*
45 *oblig.* 1. *part. cap.*16. *num.*69. quo etiam loco loquitur de ſententia,qua tutor ſeu alius adminiſtrator condemnatus eſt ad reddendam rationem,vt non ſuſpendatur eius executio per appellationem,ita intelligens,poſt Angel. *in §. œconomos, in fin. authentica de ſanctiſſ. Epiſcopis*, Borgninum Caualca. *tractatu de tutorib. & curat. n.*22. de quo nos ſuperiùs.

CAPVT XII.

A ſententia affirmatiuè vel negatiuè lata ſuper attentatis appellationi delatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ.

SVMMARIVM.

Attentatorum ſententia eſt merè interlocutoria. num. 1.

Attentatorum reuocatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam. num. 2.

Operis noui poſt denuntiationem qui ædificat, attentat & per attentatum demolitur ædificium. num. 3.

*Aedificium poſt nuntiationem, & præceptum iudicis reuocatur eodem priuilegio, quo attentata appellatione pendente. num.*4.

*Nuntiatio noui operis habet vim inhibitionis. num.*5.

*Demolitionis operis attentati ſententia non recipit appellationem. num.*6.

*c. ſignificantibus. de noui operis nuntiatio. interpretatur. num.*7.8.*&* 9.

*Ius omne potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato. num.*10.*&* 11.

*Cauſæ magis ſeruitium præſtatur. num.*12.

*Cauſa plus influit in ſeipſa, quàm in cauſato. n.*13.

Attentati ob ſuſpenſionem non admittitur appellatio ab articulo connexo. num. 14.

*Contemplatione alicuius quod fit, ipſi fieri cenſetur. num.*15.

*Interlocutoria ſententia prout eſt attentatorum reuocatio, non recipit appellationem. num.*16.

Attentata ante omnia reuocantur. num. 17.

Ab attentatorum reuocatione appellatio eſt contra ius. num. 18.

Ius quæſitum faciliùs amittitur, quàm ius quærendum. num. 19.

*Attentatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione cui ex eo facto cenſetur renuntiare. num.*20.

Etiamſi attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis. ibid.

*A grauamine momentaneo non licet appellare. num.*21.

*Attentatum magis fauorabile eſt, quàm ſpolium, & interdictum vnde vi. num.*22.

*Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorij. num.*23.

*Attentati ſententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam reſpectu expenſarum, quarum condemnatio fit. num.*24.

*Attentatorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréſque pœnæ inductæ ſunt in odium attentantis. num.*25.

Attenta

Attentatorum reuocatio celerem expeditionem deſiderat,& litis abbreuiationem. num.26.

Lancelotus Robertus trepidè reſoluit quæſtionem, an attentatorum reuocatio admittat appellationem. num.27.

Attentata poſſeſſionis reuocatio non recipit appellationem. num 28.

Attentatorum appellatione pendente reuocatoria ſententia non admittit appellationem. num.29.

Attentati lite pendente reuocatoria ſententia non recipit appellationem, quando à cauſa principali non licet appellare. num.30.

Attentatorum reuocatio generaliter appellationem non admittit. num.31.

Ab attentati reuocatione denegatur appellatio in odium, & pænam attentantis, & in fauorem attentatum paſſi. num.32.

Attentans hanc patitur pænam, vt non audiatur appellans. num.33.

Attentatorum reuocatio non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſed deuolutiuam ſic. num. 34.

Et qui teneant hanc opinionem mediam. num. 35.

Attentatorum reuocatoriam ſententiam ſemper exequitur nuntius Hiſpaniæ. num.36.

Attentatorum reuocatio magis fauorabilis iudicatur, quàm cauſa penſionis, etiam cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis,&c.) num.37.

Attentati ſententia reuocatoria an ſit interlocutoria, vel habeat vim diffinitiuæ. num.38.

Attentatorum iudicium poteſt tres habere ſententias conformes, prima exequuta. num.39.

Attentati à reuocatoria ſententia appellationi ſi non deferat iudex Eccleſiaſticus, vim non facit. num.40.

Attentati ſententia lata in fauorem attentatum paſſi non recipit appellationem, ſecus ſi contra ipſum lata ſit. num.41.

Appellatio prohibita in fauorem alicuius, ipſi intelligitur permiſſa, ſi aduerſam ſententiam obtineat. num.42.

Cuius doctrinæ varia redduntur exempla. ibid.

1 QVANTAM cognationem cum cæteris huius ſecundæ partis habeat quæſtio hæc, ex eius fundamento parum haut clarè apparebit, ſiquidem ſupponi libet, ſententiam ſuper cauſa attentatorum latam non diffinitiuam, nec vim eius habere, ſed merè fore interlocutoriam, receptius quidē eſt. Enimuero illam interlocutoriam eſſe dicitur, quæ fertur ſuper his articulis, quæ incidunt, ſeu emergunt in cauſis, gloſſ. *in clem.ad compeſc. de ſequeſt poſſ.* Philip. Fran. *in cap.cùm ceſſante num.36.de appellat.* ſequutus Archidiac. & Speculat. ſed articulus attentatorum nihil aliud eſt, quàm incidens, & emergens in cauſa, & proceſſu, vt patet in recollectis. Moëda. *deciſione* 100. *commiſſio. ſub rub.de iudicijs.* quo etiam argumento vſus eſt Rota *in deciſ.* 10. *aliàs* 215. *nota quòd ſententia, de re iudi. in antiq.* ad id etiam hoc & alio vti ſolet fundamento. Sententia diffinitiua eſt, quæ definit negotium, & cauſam princip. vt poſt gloſſ. *in d.clem.ad compeſcend.* & alios per eam citatos docet Franch. *in d. num.36.* Guido Papæ *in conſil.* 104. *numer.2.* ſed hæc ſententia id non operatur, vt probat eadem deciſio, ergo eſt interlocutoria, quod etiam probat poſt Rotam Marqueſſ. *de commiſ.1.part.cap.29.numer.23.* Quibus & aliis fundam. quæ apud eos videre poteris, hanc doctrinam veram eſſe profitentur Alexand. *conſil.99.viſis num.5.lib.5.* gloſſ.& Doctores *in cap.non ſolùm de appell.in 6.* Franch. *in dict.cap.cùm ceſſante num.45.verſic.9.* quòd ſententia fertur ſuper reuocatione attentatorum *de appellat.* idem poſt Rot. *deciſio.* 11. *aliàs* 85. *in nouis.* tenet Bald. *in ſua practic. ſub rub.de appellat.quæſt.2.num.2.* Guido Papæ *in tractatu de appellati.quæſt.* 121. Ioan. Andr. *in dict. cap.non ſolùm de appellat. in 6.* Rota *deciſione 1. aliàs 15. ſi iudex, vt lite pendent. in nouis*, dicens, quòd re vera eſt ſententia interlocutoria. Rota etiam *in deciſione 474.de officio iudi. in antiq.* Crauetta *conſilio* 171. & vt magis communem, magis veram atque probabilem hanc eſſe amplectendam opinionem, dicit Lancelot. Robertus *de attent.3.p. c.28. num.19.* vbi *à num.30.* aliquas declarationes annectit.

Quo præmiſſo, ne in hac quæſtione de- 2
tineamur, affirmo hanc concluſionem in ea
cum declarationibus inferiùs apponendis;
vt à ſententia lata pro reuocatione attenta-
torum appellationi emiſſæ minimè deferen-
dum fore, nec vim fieri, ad quam primò, eo 3
moueor, quòd qui poſt denuntiationem no-
ui operis ædificat, innouat, & attentat, ædi-
ficiúmque per viam demolitur attentati, ita
tenet Bald. *in conſil 245. proponitur numer. 2. lib.2.* ſequutus à Iaſone *in l. 1. num.3.verſiculo 4. limita.* vbi etiam Vincentius Herculanus *col.8.ff.de operis noui nuntiatione.*

Vnde ſi nuntiatus procedit in opere poſt 4
præceptum iudicis nulliter agit, & omnia ſunt reuocanda eodem priuilegio, quo gaudent attentata, pendente iudiciali appellatione, gloſſ. per illum text. *in cap.non ſolùm 7. verſiculo reducendum, poſt medium verſiculo niſi prohibitio.de appellatio.in 6.* Philipp. Franc. *in c.bona 51. colum. 5.num.19.concl.7.eodem titulo.* Ruinus *in l. 1.in princ.num.14. & 15.colum. 6.in fin. verſiculo vel dic, quod licèt de noui oper. nuntia.* Lancelot *de attentat.cap.18.de ſentent. in cauſa attenta.foren.n.63.& 64.* Bal. *conſ.245.*

proponitur

proponitur num.2.verſic.2. præmitto lib.2. Iaſ.*in l.1.in princip.num.1. & 3. verſiculo 4. limita.de noui oper. nuntia.* Ferrat. *cautela* 58. *colum.fin.* Petrus Surdus *conſ.*154.*num.*9.*lib.*2.Gratian. *diſceptati.forenſ.1.p.cap.84.à num.1.& ſequenti-*
5 *bus*, dicentes, quòd iſta nuntiatio habet vim inhibitionis inducens priuilegium attentatorum.

6 Sed à ſententia demolitionis operis attentati, & innouati non admittitur appellatio, quia denegatur audientia.text.eſt *in l.1.§.ſed ſi is.* vbi Iaſ.*num.1.ff.de noui oper.nunti.*ex qua deducunt Doctores regulam generalem, quòd in cauſis, & caſibus, in quibus à iure ſeu à lege viua vel mortua denegatur audientia alicui, ei etiam denegatur appellatio, quia cenſetur remota. ita tenent Speculator *in titul de appellat.§.in quibus numer.*32. *verſiculo* 30. & Bald. *in addition.ad eundem in princip.* Barnabas Briſſo. *in cap.ſi quis deinceps*, per text. & gloſſam ibi *verbo, audientia.* 16. *quæſt.vlti.* Butrigarius *in cap.ſignificauit in fin. de exceptio.* Veronienſ. *conſil.*64. *colum.* 2. & Eguidius Boſſius remiſſiuè ad eum *in tract. crimin. titulo de appella. num.*18. quæ ſententia abſque reatu attentati rectè à iudice poſſe exequi non obſtante appellatione, firmat Rebuff. *titul.de appella.art.8.gloſſ.12.num.36. & 37.* Cepola *in conſil.64.colum.1.in fin.* poſt Bart. & Manfre. *lib.2. pract. concluſ. ſuper attenta. concluſ.* 188. Philipp. Franch *in cap. de appella. colum. 5. verſiculo ſed in contrarium facit*, per Bartol *in l.peremptorias, Cod.ſententiam reſcin.non poſſe*, & alios à nobis accuratè congeſtos ſuprà *in cap. 13. à principio.* ergo euidenter probatur, appellationem emiſſam à ſententia lata in reuocatione attentatorum, non eſſe admittendam.

7 Cui fundamento quod (vt vides) legitimum eſt, non obſtat text. *in cap.ſignificantibus de operis noui renuntiatione*, vbi expreſsè videtur probari, in cauſa noui operis nuntiationis admitti appellationem, eáque quoad vtrumque effectum, adeò, vt quidquid poſt eam à iudice factum eſt, vt attentatum
8 reuocatur. Cui reſpondeo: textum illum, licèt procedat in cauſa operis noui nuntiati, intentatur ad reuocationem, & demolitionem operis noui conſtructi ante denuntiationem, cui & pars, & officiales ceſſantes in ædificio acquieuerunt, miniméque in opere vlteriùs proceſſerunt poſt ipſam nuntiationem, & ſic procedit, quando contenditur an quis ius habeat ædificandi vel ne, quo caſu ſiue detur ſententia affirmatiua, ſiue negatiua, eum ſcilicet, iure carere ædificandi, ab ea appellatio vtrumquè habet effectum.

9 Non tamen procedit ille text. quando agitur ad reuocationem, & demolitionem ædificij cõſtructi, poſtquam ſibi facta eſt denuntiatio, imò ea ſpreta, & in contemptum eius ad vlteriora ædificando procedit, quod eſt innouatum, & attentatum. & quando pro eius reuocatione tantùm agitur ſuſpenſa, & pendente cauſa principali, cui ſit ius ædificandi, *&c.* tunc lata ſententia contra innouantem, ei denegatur audientia, & appellatio, quo caſu procedit, & loquitur text. *in dict. l.1.§.ſed ſi is cui, ff.de operis noui nuntiatione*, & quæ nos hactenus diximus, non tamen text. *in dict. cap. ſignificantibus.* de cuius intellectu latiùs egimus in c.8.ſuprà hac ſecunda parte, quem quoniam ibi comprobaui non libet repetere.

Secundò pro hac noſtra opinione facit, 10
nam omne ius potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato. Paul. Caſtrenſ. *conſil.*129. *volum.*1. vbi allegat text. *in l.digna vox Cod. de legi.* nam quando quid eſt propter aliud, 11
potiùs conſideratur id, propter quod eſt. *l.& ſi non ſunt claui.21.§.perueniamus ff.de auro & argent. legato.* & magis cauſæ ſeruitium præſtatur *l.tempus 29.ff.de re iudic.* propter enim 12
vnumquodque tale, & illud magis *clem.1.de reliquiis & vener. ſanct. auth. multo magis C.de ſacroſanct. Eccleſ.* nam plus influit cauſa in ſe ipſa, quàm in cauſato. Felin. *in cap. auditis numer.20.de reſcript.* deciſio Genuenſis 128.*n.*2. 13
& probat text. *in l. nauis onuſta in primo reſponſo ff.ad l.Rhodiam de iactu.* ſed ſic eſt, quòd appellatio, quę emittitur ad differendum re- 14
uocationem attẽtatorum, ſiue in cauſa connexa, ſiue diuerſo articulo, non admittitur, vt tradunt Doctores *in cap. an ſit 42. de appellat.* præſertim Franch. *numer.*7.poſt Ioan. Andr. & Specula. ergo multò fortiùs hæc debet denegata cenſeri appellatio in ſe ipſa cauſa, & ſententia reuocationis attentatorum, cùm directò tendat ad differendum eandem, cùm hoc operetur in cauſa diuerſa, & ſeparato articulo; quod namque con- 15
templatione alicuius fit, ipſi fieri cenſetur. text. *in l.additio verſiculo vltimo.* ibi, propter me.) *ff.de acquir.hæred.l.ſed & ſi quid 26. ff. de vſufruct. l. ſed ſi plures §. in arrogato ff. de adoptionibus.* latiſſimè infinitis Doctoribus relatis noſtras Ioan. Garcia *in tractat.de coniugali acqueſtu à num.*101.*cum pluribus ſequentibus.*

Tertiò facit, quoniam ſententia lata ſu- 16
per reuocatione attentatorum (vt ad principium huius capitis comprobatum reliquimus) eſt merè interlocutoria, ergo nec iure ciuili, nec canonico appellatio ab ea admittenda eſt, *ex l.1.Cod.quorum appellat.non rec.l. ante ſententiam, ff.de appella.recip.* Concil.Trident.*ſeſſione 24.de reformatione cap.*20.& quia iſthæc appellatio eſt contra ius ex mente

Decij

Decij *in cap.an ſit,ſub num.2.col.2. verſiculo ſe-*
cundus tamen fuit intellectus de appellat. quia
17 attentata ante omnia reuocantur,per text.*in*
c.non ſolùm de appellat.lib.6.

Et quia ſi attentè attendantur decreta-
les loquentes de huiuſmodi attentatorum
reuocatione, aſſiduè inuenies, tum Papam
ante omnia mandare in commiſſione inno-
uata reuocari, & reponi,tum etiam vt nulli-
bi legamus appellationem ab huiuſmodi
reuocatione fuiſſe interpoſitam, & admiſ-
ſam, licèt aliàs in longa facti ſerie mentio-
nem fieri, aſſiduè ſoleat cuiuſlibet appella-
tionis etiam à minimo interpoſitæ, de hac
autem nullibi, vt videre eſt per text. *in cap.*
ad præſentiam cap. conſtitutus c.ſignificauit, cum
pluribus alijs de appellat.cap.ſignific.de oper.nou.
nuntiatione cap. venientes.de iureiur.c.1. vt lite
pend. in 6. c. exhibita de iudi. & aliis infinitis,
quos potiùs laborioſum eſſet, quàm ſubtile
18 cumulare. Quod ſi foret permiſſum appel-
lare, fortè aliquis eo remedio vſus fuiſſet,
ſicque contra ius meritò iſthæc appellatio
iudicanda eſt, ſecundùm Decium *in d. cap.*
an ſit, ac per conſequens nullatenus admit-
tenda. text.eſt *in cap.conſuluit el 3. de appellat.*
quia durum eſt contra ſtimulum calcitrare,
Actuum Apoſtol.cap.9. & quæ in hoc propoſi-
tum congeſſimus ſuprà cap.præcedenti,quæ
enim de facto, & contra ius fiunt, de facto
reſcindere ius eſt.

19 Deſuper & quartò probatur, namque fa-
ciliùs amittitur ius quærendum, quàm ius
quæſitum. Iaſ.*conſ.*236.an Rex Roma.*colum.*
4.*lib.*4. Philipp. Decius *in l.ſeruus Cod.de pa-*
*ctis, & conſil.*269. *Conſultus,colum.*4. Bald. *in*
l.illud colum.3. in 3. quæſt. C. de ſacroſanctis Ec-
cleſ. Anchar. *conſil.*371. Tiraquell. *in l.ſi vn-*
quam verbo donatione largitus numer.147. & in
legibus connubia gloſſ.3. in prin.quæſtione verſic.
illud igitur pro conſtanti. ſed innouatio priuat
appellantem ab appellatione propoſita, &
iam in eſſe deducta, ex text. *in dict.cap.an ſit*
20 *de appellatio.* ſecundùm alium intellectum,
vt quia appellans aliquid appellatione pen-
dente (puta aduerſarium ſpoliando) inno-
uauit cenſetur ſuæ appellationi renuntiaſſe,
gloſſ. magna *in cap.non ſolùm circa fin. de ap-*
pellat.in 6. & poſt Anton. Hoſtienſ. Panor-
mit. & Immolam latè declarat Franch. *in*
dict.cap. an ſit in gloſſ.1. num.8. & ibi Decius
num.1. & conſil.103. in cauſa poſt princ. Bald.
in cap ex parte Adæ,colum.7.de teſtib. Angel.*in*
l.fin. Cod.de temp.appell. Mateſila. *in ſingulari*
ſuo 28. Menoch. *de recuper.rem.17.numer.39.*
Lanfran. *deciſione 443. appellans.* & Ripa *in l.*
naturaliter §. nihil commune num.159. ff.de ac-
quir. Mynſinger *ſingul. obſeru. centuria 2. de-*
ciſione 50. Ioa de Neuiza *in conſil.36 num.10.*
& conſil.82.n.12. Quod extenditur etiam ſi
poſtmodum purgetur attentatum, quia ad-
huc durat ipſa appellationis renuntiatio, vt
communem dicit Fran. *in dict. cap. an ſit.* &
Lancelot. *de attenta. 3. part. cap. 31. de pœnis*
attenta. numer. 237. cum 4. ſequentibus. ergo
eum fortiùs videbitur priuare à proponen-
da, & nondum in eſſe deducta, quia cui li-
cet quod eſt plus, vtique licet quod eſt mi-
nus, & in maiori ſemper ineſt minus ex iu-
ribus vulgatis.

Quibus adde & quintò, quia quando 21
grauamen in aliqua ſententia illatum eſt
momentaneum, inſtantaneum, & per mo-
dicum tempus,ab ipſo non appellatur. text.
eſt *in l.1.C.ſi de mom poſſeſſ.fuer.&c.* quia poſ-
ſeſſorij remedium momentaneum eſt, & in
alio iudicio, nempe, proprietatis poteſt re-
parari, & reuocari, vt & nos ſuo loco infrà
3. part. & ſuprà cap.6. diximus. Sed hoc re- 22
medium attentati huius eſt naturæ, vt tan-
tum duret,quantum peruenitur ad diffiniti-
uam; ergo nec in eo debet appellatio ad-
mitti, maximè quia hoc remedium attenta-
torum adhuc eſt magis priuilegiatum,quàm
ſpolium, & interdictum vnde vi, ſecundùm
communem opinionem, de qua teſtatur
Decius *in cap.ex parte 2. colum.fin verſic.quar-*
*ta concluſio de reſtitutione ſpol. & in conſil.*200.
in cauſa circa medium, pro qua eſt deciſio Ro-
tæ 2. aliàs 14. *fuit dubitatum,numer.3.de reſti-*
tutione ſpolia. in nou. Franc. *in c bona num.13.*
& ſequent. de appell. & in cap.conſuluit num.8.
eodem titulo. Alexand, *conſil. 99. viſis num.4.*
lib.5. Anchara. *in cap.1. vt lite penden. in fin.*
Mandoſius alios allegans *in tract. commiſſio.*
in 14. form. commiſ. attentato. in verbo cauſas,
colum.8.ſub verſiculo circa quartum priuilegium.
Ripa *in cap. ſæpe num.10. de reſtitutione ſpoliat.*
Eguidius *deciſio.49. & deciſ.294.id autem.* Ste-
phan. Aufre. *in additio.ad capell. Tholoſ.15. ad*
fin. Ruinus *conſil.76.lib.5.* Menoch. *de recu-*
peran. in remed.17. numer.25. ſed in poſſeſſo-
riis his remedus minimè appellatur, *ex d.l.1.*
Cod. ſi de moment. poſſeſſ.&c. vbi omnes Do- 23
ctores. ergo à fortiori nec in iſto remedio
reuocationis attentati, tanquam magis pri-
uilegiato;maximè quoniam quando hoc re-
medium cadit ſuper poſſeſſione attentata,
ſapit naturam veri poſſeſſorij, vt expreſsè
dicit Rota *deciſione 1. aliàs 13.ſi iudex ſub nu-*
mer.3.in fin.vt lite penden.in nouis, & deciſio.2.
aliàs 113.tres ſententiæ de re iud.in nouis,& de-
ciſione 28. aliàs 517. de re iudi. in antiquis. &
alibi paſſim.

Sextò probatur,quia appellatio à cōdem-
natione expenſarum in tantum licita eſt, vt
admittitur generaliter,vt aliquando etiam ſi
fiat earum condemnatio in ſententia, ſuper
negotio

negotio principali, à qua aliàs non admitti-
tur appellatio, vt in poſſeſſorio operatur, vt
non ſolùm à condemnatione expenſarum,
ſed etiam à tota ſententia ſuper principali
admittatur, ſecundùm Lancelot. *de attentat.*
24 *3.part.cap.30. num.* 146. ſed ſic eſt, quòd ap-
pellatio etiam à ſola condemnatione expen-
ſarum facta in ſententia reuocationis atten-
tati, non admittitur, ſecundùm Innocent. *in*
cap. ſæpe de appellat. quem refert & ſequitur
Rota *deciſione* 1. *aliàs* 13. *ſi iudex vt lite pen-*
dent.in nouis. & Milis *in reperto.verbo appella-*
*ri non poteſt à condemnatione fol.*15. Lancelot.
*loco relato numer.*147. ergo dicendum eſt, vt
hoc attribuatur maximo priuilegio attenta-
ri, & ſic vt in eo non admittatur appellatio,
& in eo ſeruetur regula iuris, vt acceſſorium
ſequatur naturam principalis ſui, de quo
latè diximus ſuprà hac 2.part. c.7. in ſecun-
da limitatione principali à numer. 101. cum
ſeqq.& à num. 122.cum ſeqq.
25 Præfatis etiam omnibus addendum, quòd
quanta ſpecialiſſima priuilegia à iure in fa-
uorem huius remedij ſint conceſſa, & intro-
ducta, quantæque pœnæ in odium attentan-
tis, prout ad longum congeſſit Lancelot. *de*
attenta 3.part.cap.30. titul.de priuil. attenta. &
cap.31. de pœnis attenta. quæ ſolet eſſe effica-
cior ratio ad prohibendam appellationem,
vt latiùs diximus in cap. ſuperiori. & in c.8.
26 hac p. circa contumacem. & quia hæc cau-
ſa celerem expeditionem requirit, ſecun-
dùm Rotã Modernam in vna Nolani. Aba-
tiæ, Regalis vallis coràm Paleoto, vt eſt in
collectis ipſius *deciſione* 115. *Ioan. Michaël.ad*
fin. qua dicitur, quod attentatorum reuoca-
tio reſpicit abbreuiationem litis, ac in ea
proceditur ſummariè, iuris ordine non ſer-
uato, vt per Lancelot.*de attenta.3.p.c.*25.
27 In reſolutione huius quæſtionis Lance-
lot.Robert.timidè, & non multùm conſtans
loquutus fuit, etenim *in 3. part. cap.*28. *à nu-*
mero 43. *quæſtio.*3. tetigit, vbi arguit, & po-
ſuit fundamenta, vt à ſententia reuocationis
attentati omnimodo licuiſſet appellari, &
quoad ſuſpenſiuum & deuolutiuum; mox
alia adducit fundamenta pro directò con-
traria opinione; poſtmodum alia adduxit, vt
appellari liceret, ſed quoad deuolutionem
tantùm, vt ſententiæ executio minimè im-
pediatur, & hanc *à numer.*91.*vſque ad* 98.*per*
totum. & ad medium *numer.*95.*verſiculo quod*
ſi quis. dicit, fortè ſi quis voluerit tenere al-
teram opinionem, aut abſolutè affirmati-
uam, aut abſolutè negatiuam, quòd ipſe ma-
gis adhæret negatiuæ, tanquam magis pro-
babili, & fundatæ, in punctóque iuris verio-
ri ex fundamentis ſuperiùs per eum addu-
ctis à numer. 49. dicítque (& tenendo eam
non obſtant ea, quæ in contrarium pro pri-
ma opinione fuerunt conſiderata) quibus
ſigillatim reſpondet nulla ſuprà ſcripta li-
mitatione.

Sed adhuc ipſe ibi *numer.*98. *verſiculo ve-*
rùm quia veritas nouarum opinionum, &c. dicit,
quòd ſi aliquis voluerit ſequi opinionem,
quæ habet, appellationem admitti à reuoca-
tione attentatorum abſolutè, & quod ad
vtrumque, quæ tacitè (vt ipſe dicit) colli-
gitur ex nonnullis authoritatibus (de qui-
bus per nos protinus) neceſſariò tamen eam
debet limitare & declarare tripliciter, non
verò aliter ſimpliciter admittere. Prima au- 28
tem limitatio eſt in attentatis, quæ fiunt
circa poſſeſſionem. & per ſententiam reuo-
cationis attentatorum veniret reſtituenda
poſſeſſio, quia tunc non admittitur appella-
tio, vt ipſe latè probando proſequitur à nu-
mer.99. Secundam verò limitationem appo- 29
ſuit *numer.*127. vt in attentatis appellatione
pendente, eius reuocationis ſententia non
ſit licita appellatio. Tertia limitatio eſt, vt in 30
attentatis factis lite pendente, quãdo à cau-
ſa principali non admittitur appellatio, nec
etiam à ſententia reuocationis attentato-
rum admittenda eſt, & hanc ſcripſit *à num.*
130.*cum ſequentibus.* Tu autem adde aliam, 31
vt in cæteris attentatis omnino prohibitam
inueniamus, *ex l.*1. §. *ſed ſi is ff. de noui operis*
nuntiatione, de cuius intellectu ſuprà egimus.

Ecce igitur quòd hæ limitationes exte-
nuant regulam penitus opinionis affirmati-
uæ, & admiſſis his limitationibus nullas fe-
rè alias ſpecies inuenies ſub ea regula com-
prehenſas, & propterea potiùs ipſas regu-
lam negatiuam conſtituere, affirmate rectè
queit. Et ſic etiam ipſe Lancelot. in iſta ſe-
cunda opinione etiam adhibitis dictis limi-
tationibus, nunquam pedes ſuos firmauit;
ſed ſemper in priori omnino negatiua ap-
pellationis, quam veriorem de iure, & cer-
tiorem vocat ibi, eámque ſemper ſequutus
fuit, & in aliis diuerſis locis conſtanter, te-
naciter, & abſque varietate, vt videre eſt *in*
*3.part.cap.30. à num.*105. *cum pluribus ſequen-*
tibus. inter alia priuilegia attentatorum hoc 32
deſcribit, ſcilicet; vt ratione attentatum
paſſi hoc ſit inductum à iure priuilegium, &
ratione attentantis hæc pœna, vt attentans
prohibeatur appellare, & regulæ generalis,
vt appellatio non impediatur etiam Diabo-
lo. iſta ſit limitatio in attentante, maximè
appellatione pendente, vt ipſe non audiatur
appellans. Et *in eodem tractatu de attenta.3.p.*
*cap.*31. *num.*218. *cum pluribus ſequentibus*, in-
ter alias pœnas, quæ in odium attentantis à
iure inductæ ſunt, hanc pariter refert, ſaltim
in attentantis appellatione pendente eius;
ſcilicet,

ſcilicet, reuocationis ſententia non admittat appellationem ex d.c.an ſit; de appellat. de quo per nos ſuprà in ſecundo fundamento. Et hanc opinionem omnino negatiuam ſequitur etiam, & comprobat Cæſar Contard. *in l.vnica in ampliatio. num.37. C.ſi de moment. poſſeſſ.* quem refert & ſequitur Ruginell. *tractat.de appell.§.2.cap.3.num.684. folio 123.*

33 Ex quo text. *in d.cap.an ſit.* & eius intellectu ſecundùm Anton.Panor.Fran. Decium, & alios, hanc deducit ibi *num.124.* regulam, & concluſionem, quòd attentans appellatione pendente in pœnam, excluditur à beneficio appellationis, quæ probatur ex text. ibi, ex quo primo loco hanc concluſionem elicere. Franch. ibi *num.1. verſiculo 1. regula.* & clariùs *num.7.* & aſſentitur vltra iam citatos Lanfran. *deciſione 443. appellans.* & Decius *in cap. ex parte el 2. num.6. de reſcriptis.* & Ripa *in l. naturaliter §. nihil commune ſub numer. 159. ibi.* Ioan. Cottaſ. *numer.102. de acquir. poſſeſſione.* qui omnes hoc loquendi modo vtuntur, attentantem appellationis beneficio priuari, quæ pœna illam declarationem admittit, vt non perpetuò cenſeatur prohibita appellatio, ſed pro prima vice tantùm, vt per Franch *in d.cap.an ſit, ſub num.2. verſiculo quartus caſus.* & Lancelot. *loco proximè relato num.130. & ſequenti.* & vide *numer.227. cum duobus ſequentibus.* vbi dicit ex aliis hoc non procedere in cauſa diuerſa, niſi appellatio interpoſita per attentantem, etiam in cauſa diuerſa, tenderit ad diffendendam reuocationem attentati.

34 Ego verò medius inter partes æquiſſimam, veram, & probabilem reſolutionem apprehendam, adeò vt nec in totum ſequar opinionem affirmatiuã, abſolutè appellationem quoad vtrumque effectum permittentem; nec in totum alteram pariter abſolutè appellationem prohibẽtem, quoad deuolutiuum & ſuſpenſiuum; ſed vt admittatur appellatio à ſententia reuocationis attentati, non tamen retardata eius executione, & ſic quoad effectum deuolutiuum ſit permiſſa appellatio, quoad effectum verò ſuſpenſiuum penitùs denegata. Quæ opinio ex mente omnium eſt comprobata ex fundamentis ſuperiùs adductis, conueniénſque intentioni, etiam tacitæ, quæ deducitur ex aliquorum Doctorum doctrinis, mentionẽ facientibus de appellatione ab hac attentatorum reuocatione (vt protinus videbimus) & hanc in praxi quotidie videmus aſſequi vt æquiorem, & ſeruari; ac propterea ſuſpenſio negata appellationi à reuocatione attentatorum probatur ex omnibus, & ſingulis fundamentis ſuperiùs hucuſque à nobis adductis, quæ omnino concludunt, & probant expreſsè: deuolutio autem præfatæ appellationi permiſſæ atque conceſſæ inuitat æquitatem. Satis namque attentatum paſſo ſibi à iure conſulitur: vt poſſeſſionem ſibi ablatam cum fructibus, & expenſis recuperet, reponatúrque contra ius attentatum antè omnia celeri expeditione, nulla dilatione admiſſa, nec iuris ordine ſeruato, vt per Lancelot. *de attent.3.part.cap.25.* neque hoc appellatio impediat: ſummus enim fauor, maximúmque iſtud eſt attentatum paſſo priuilegium; nimis etiam odium attentanti. & tandem omnes effectum ſuum conſequuntur, omniúmque hoc modo intentioni ſatisfit, atque conſulitur, tam iudici exequendo, quàm patti attentatum paſſæ recuperando, & attentanti condemnato, qui mediante appellationis effectu deuolutiuo, quandocumque ſic fuerit grauatus, indebitæ ſententiæ retractationem appetere poteſt, & ius quod hoc modo ſibi incolume, & ſaluum eſt, conſequi. Et hanc diſtinctionem 35 ſequitur Lancelot *de attenta.3.p.cap.28.n.91. & ſequentibus*, cuius meminit etiam Eſcacia *de appellat.quæſt.17.limit.6.membro 6.num.75. verſiculo pro concordia adducuntur*, &c. *fol.376.* licèt ipſe affirmatiuam, ſcilicet videatur ſequi, tepidè tamen ex praxi vrbis de communi opinione huius diſtinctionis teſtatur Lancelot. *vbi proximè num.17. folio 436.* Ad hanc concordiam reducẽdus etiam eſt Ruginellus *tractat. de appella.* qui ex Mandoſio, & Lanceloto tenet, *in §.2.c.3.num.86.* quòd à ſententia lata ſuper reuocatione attentatorum licet appellari, vt intelligatur: quòd procedat quoad effectum deuolutiuum, ne videatur ſibi ipſi contrarius, cùm ipſemet *in eodem §.2. cap.3. numer.684.* expreſsè affirmarit, appellationem non admittendam ab huiuſmodi ſententia ſuper attentatis lata, quia debet intelligi quoad ſuſpenſiuum effectum. Et hanc opinionem communiter 36 etiam ſeruat, & ſequitur tribunal reuerendiſſimi Nuncij horum regnorum, quotidiéque videmus, eius ſententias, quibus reuocantur attentata, exequi appellatione pendente.

Deinde quia præfata fundamenta negatiua à nobis ſuprà adducta, prout eſt, vt hæc reuocationis attentati ſententia ſit interlocutoria, & quòd celerem expeditionem deſideret, & ſimilia, eorum appellatio non vtrumque effectum habet, ſed vnum & deuolutiuũ, vt ſuis locis dicitur, maximè quia cùm attentatorum remedium vtique poſſeſſorio aſſimiletur, vt dictum eſt, ſicut in hoc appellatio emiſſa vno tantùm effectu potitur, vt ex his, quæ latè per Con. *in pract.c.24. à num 8.*

à num. 8. ergo pariter, & in illo dicendum
37 eſt. deinde cùm cauſa attentatorum aliàs iudicata eſt tam fauorabilis, & magis quàm cauſa penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, vt per Rotam in vna Tatuiſen. coram Proſpero inter recoll. per Achil. de Graſſ. *deciſ.* 24. *attentatorum cauſa ſub rubric. de attenta.* & dicit Lancel. *de attent.* 3. *p. c.* 28. *n.* 95. ac ideo cùm in penſionis ſolutione appellatio non habeat vtrũque effectum, ſtante dicta clauſula; ergo & ita in noſtro caſu, & hanc noſtram opinionem æquiſſimam fatetur Lancelot. ibi amplectendam.

38 Hoc & ampliùs ſuaderi videtur ex reſponſione à nobis aſſignanda quibuſdam Doctoribus, ex quorum tacita intentione videbatur deduci, ab hac ſententia reuocationis attentatorum licitam eſſe appellationem abſolutè. Et primò quoniam in illa quæſtione, quæ ab aliquibus diſceptatur; an hæc præfata ſententia ſit interlocutoria, vel diffinitiua, plures dicunt vim diffinitiuæ habere, quoad effectum, *clem. appellanti, de appellat.* vt appellans poſſit ex nouis cauſis appellationem iuſtificare, inter quos Author eſt Cardi. *in d. clem appellanti num.* 9. *quæſt* 9. & Petrus Dueñas *in regul.* 47. *num.* 3. *verſic.* 3. *fallit.* Rota *deciſione* 1. *vt lite penden. poſt princ. verſiculo nec obſtat.* ergo tacitè ſequitur appellationem eſſe permiſſam, dum ſupponunt appellationem ex nouis actis iuſtificari poſſe. Quia reſpondeo veram eſſe ſuppoſitionem, & ſequelam tacitam; ſed in hunc tamen ſenſum accipiendos fore, vt appellatio admittatur, & ſequatur etiam non retardata ſententiæ executione, qua non obſtante cauſa appellationis deuoluatur ad ſuperiorem, & coram eodem tractatur, rectè verificatur, & cadit omnino doctrina dictorum Doctorum, quæ in hunc ſenſum recepta nihil detrahit noſtræ.

39 Nec ſecundo loco obſtant Rotæ deciſiones, 2. aliàs 113. *de re iudi. in nouis*, & deciſio 28. aliàs 517. *eodem titulo in antiquis*, ſupponendo in attentatis tres fuiſſe latas ſententias conformes, ac per tres inſtantias itum, quod non poteſt eſſe abſque appellatione à prima, & ſic ſucceſſiuè à ſecunda, quibus facilè patet reſponſio, etiam noſtra opinione retenta, cùm in ea appellatio permittatur, vt dictum eſt, & ſic bene poteſt peruenire ad tres inſtantias, & tres conformes, præcedente executione prioris, appellatione non obſtante, imò multi poſſunt dari caſus, nihil intentioni noſtræ, & æquæ reſolutioni detrahentes, quibus attentatorum reuocatio non fiat, niſi poſt tres conformes, prout contingit, quando prima ſententia, & ſecunda latæ ſunt contra attentata paſſum, éſtque reuocatio denegata, à quibus poteſt ipſe appellare quoad vtrumque effectum, vt mox dicetur, & ita neceſſariò debet ire per tres inſtantias, & tres conformes, anteaquam attentati reuocationem conſequatur, vt aliàs diximus, inſtrumento Camerali, quia ſi in prima ſententia denegata eſt eius executio, & ſic contra creditorem feratur, tenetur ſpectare tres conformes, anteaquam inſtrumentum exequatur, niſi ſit poſtmodum aliqua pro ſe lata, qua recuperet priuilegium executionis; quia ſemel prohibitionem euaſit. Idem eſt dicendum in iudicio legis ſi. *C. de edicto diui Adri.* & in alimentis, multis, & ſimilibus, quia lata prima ſententia contra poſſeſſionem, alimenta petentem, admiſſa appellatione quoad vtrumque effectum, & in tota cauſa tres ſententiæ neceſſariò executoriales ſpectādæ ſunt, quouſque aliquam fauorabilem actor conſequatur, vt nos latè Deo dante de hac quæſtione agemus infrà parte 3. multis capitibus, & præcipuè in cap. 4. per totum, vbi latiſſimè de hoc articulo tractatur, cum diſtinctione iuridica procedendo.

Alios etiam caſus poſſumus conſtituere, vt verificentur præfatæ Rotæ deciſiones, adeò, vt in nihilo noſtra opinio lędatur, quos ad id propoſuit Lancelot. *de attentn.* 3. *p. c.* 28. *numer.* 96. *verſic. ad tertium ſimiliter.* quòd poſſunt dati tres ſententiæ in cauſa attentatorum, vel quia paſſus attentata, in cuius fauorem fuit lata prima ſententia, minimè attendit in huiuſmodi priuilegio, & ſic negligens vel ignarus non petiit eius executionem; ſed curando tantùm eam defendere, ne ſibi reuocetur, eundo in ſequelam appellationis, vt multoties contingit.

Poteſt in hoc etiam euenire, vel expreſſo accedente partium conſenſu; vel tacito, vt quia etiam is, qui eſt attentata paſſus, hoc ſuæ ſententiæ priuilegio abuti malit, pro tam breui tempore, ne fortè ipſa poſtmodum reuocata ſententia, per alias tres patiatur grauamina, & incommoda, quæ accidere ſolent in repoſitione executionis erga reſtitutionem poſſeſſionis adeptæ. fructuum, & expenſarum, qui, vel quia multum confidens de ſua iuſtitia cauſæ principalis malit, litium anfractus, & dilationes ſubcindere pro ea diffinitiuè conſequenda; prout ego vidi non paucos litigatores hanc facere conſiderationem; ac ideo quod tacitè ex mente prædictorum Doctorum, & Rotæ deciſionum deducitur. non vrget, quoniam non debet attendi quod de facto factum eſt, ſed quod de iure fieri debet. Rota *deciſione* 58. *aliàs* 412. *ſi appellatur de appellationibus in nouis.* quia cum noſtra opinione rectè poteſt concur

concurrere, eique omnino adaptari, & quod magis eſt, in fauorem retorqueri ſecundùm intelligentiam à nobis aſſignatam.

40 Quibus ſuppoſitis in hac quæſtione poteſt conſtitui regula, iudicem nullo modo vim facere, ſi appellationi emiſſæ à ſententia lata pro reuocatione attentatorum non detulerit, cùm tunc à iure non cogatur deferre, imò ſententiam ſuam abſque metu, & reatu attentati poſſit ad effectiuam, & actualem executionem trahere; quæ regula adaptatur tam noſtræ æquiſſimæ opinioni, vt quoad ſuſpenſiuum hoc caſu cenſeatur prohibita appellatio, quàm abſolutè negatiuæ quoad vtrumque, quam ſequi à temeritate non diſtaret, cùm nimis rigoroſa ſit.

41 Quam regulam loco limitationis, vt declares, volo; vt ſcilicet intelligatur, quando ſententia lata eſt in fauorem attentatum paſſi, non tamen quando contra ipſum, & in fauorem aduerſatij attentantis lata ſit, quia cùm hoc appellationis prohibendæ priuilegium inter cætera à iure in fauorem paſſi indicatur, in eius damnum retorqueretur, ſi à reuocatione attentati negata non ſibi permitteretur appellatio quoad vtrumque, iuxta regul. text. *in l. quod fauore C. de legibus,* imò loco priuilegij pœnam conſequeretur, quod eſſe nō poteſt, quia ordinata ad vnum finem, contrarium non debent operari, & attentans, in cuius odium appellatio non ſuſpendit, ex ſuo dolo, & malitia reportaret commodum, & ſic foret vt ordinata ad vnum finem, contrarium effectum operarentur. Itaque dicendum eſt, vt appellatio emiſſa à ſententia reuocationis attentati non ſuſpendat, à denegatione autem reuocationis, & ſic contra attentatum paſſum, & in fauorem attentantis, poſſe paſſum appellare quoad vtrumque effectum. Pro quo facit in his terminis proptiis, quod ita conſuluit Auguſtin. Beroius *conſil.* 51. *in hac cauſa, verſiculo ſecunda concluſio num.* 5. *& ſequentibus lib* 3. vbi dicit, & probat, quòd à denegata reuocatione cuiuſdam ſequeſtri, quod prætendebatur attentatum, & ex eo capite petebatur reuocati, validè poſſe appellari ab ipſo ſequeſtrum attentatum paſſo, cui reuocatio denegata eſt, ita vt præfata appellatione pendente nihil ſit innouandum. Et facit etiam Eguidius *deciſione* 47. *vbi appellatur.* dum ibi ſupponit, quòd à ſententia lata in attentatis contra vtramque partem, vtramque ab ipſo appellaſſe, quod aliud foret dicendum ſi aduerſus attentantem ſolummo-

42 do lata fuiſſet, & hoc & notorium & vulgare eſt, quod quando in fauorem alicuius à iure appellatio prohibetur, vt ipſi priuilegiato non cenſetur prohibita, ſed permiſſa, quando aduerſus illum ſententia fertur, ſed integraliter ſuos effectus habeat, vt in pronuntiatione negatiua hæredem non mittendum in poſſeſſionem, vtentem remedio l. fin. *Cod. de edicto.* iuxta ſtupendum dictum (quod vocant) Angeli *in l. quiſquis num.* 3. *Cod. quorum appellat. non recip.* & in ſententia lata in poſſeſſorio contra ſpoliatum, iuxta ea quæ latè Lancelot. *in tractatu de appella. perm. vel prohib. in poſſeſſor.* 2 5. *limit. regula per eum ibi poſitæ.* Iacob. de Sanc. Georgio *in l fin num.* 30. & Zuchard. *num.* 443. *Cod. de edicto diui Adrian. tollen.* Ruginell. *tractat. de appellat* §. 2. *cap.* 3. *ſub numer.* 649. *verſus finem verſiculo appellabitur.* Lancelot. *tractatu de attentat.* 3. *part. cap.* 28. *num.* 89. Eſcacia *tractat de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 6 *membro* 6 *numer.* 38. *fol.* 350. Petrus Dueñas *regul.* 44. *fall.* 1. Menoch. *tractat. de adipiſcen. remed.* 4 *quæſt* 100. *num* 856. *verſiculo ſecundus fol* 54. Achil. Perſonal. *tractatu de adipiſc. poſſeſſ. num.* 344. *verſiculo vel & quoque fol.* 269. Petrus Surd. *tractatu de aliment. titul.* 8 *priuileg.* 60. *numer.* 26. *&* 27. Tiraquell. *tractat. le mort ſaiſit le viſ. p.* 6. *declara* 6 *num.* 3. *verſiculo id autem.* Cæſar Contar. *in l. vnica, in ampliatione numer.* 113. *verſiculo non eſſe Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* & loquendo in ſententia negatiua alimento 25. petitorum, vt appelletur quoad vtrumque, tenet Angel. *in l fin. ſub numer.* 1 *ff. de appellatio. recip.* quem referunt, & ſequuntur Contar. *vbi proximè limita.* 17. *numer.* 19. Petrus Surd. *d. priuilegio* 60. *num.* 24. *in fin & num.* 25. *& ſequentibus.* & ſignantur *numer.* 23. *in fin.* Ruginell. *tract. de appellat* §. 2. *cap.* 3. *num* 68. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17 *limit.* 7. *numer.* 19. *& ſeqq.* qui *numer.* 20. confirmat ex doctrina Angeli *in d. l. fin. ſub numer.* 1. quem referens ſequitur Contard. *vbi proximè,* & Ruginell. *d. cap.* 3. *numer.* 7. quòd poteſt appellari à ſententia, qua pronuntiatur, annonam non eſſe diſtribuendam in vſum militum (licèt loquendo in poſſeſſorio Marqueſſan. *tractatu de commiſſio. cap.* 21. *numer.* 28. *fol.* 235. poſt Puteum, affirmare contrarium auſus fuerit.) Et idem contingit in ſententia negatiua, vel contra creditorem executionem inſtrumenti Cameralis ſeu guarentigiati, ſeu ſententiæ etiam petentem, quia tunc à lata ſententia negatiuè concepta conceditur appellatio, licèt ab affirmatiuè lata non admittatur iis in caſibus, quoad ſuſpenſiuum, vt ſuis locis commodiùs latiùs Deo dante diximus; præcipuè infrà 3. part. cap. 4. per totum, vbi multa circa hunc articulum congeſſimus omnino videnda.

***

CAPVT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præſentatione, inſtitutione beneficij, aliiſve actibus extraiudicialibus, appellationi interpoſitæ iudex Eccleſiaſticus non deferat: an, & quando violentiam facere dicetur. Vbi exactè, quando iudicialiter, vel extraiudicialiter in prouiſione beneficiorum proceſſum fuiſſe, vel debuiſſe dicatur.

SVMMARIVM.

Extraiudicialis actus non recipit appellationem, nec cauſat attentatum. num. 1.

Extraiudicialis actus eſt beneficiorum prouiſio, & collatio ſui primaua natura attenta. num. 2.

Examen ad beneficium eſt actus extraiudicialis, num. 3.

Extraiudicialis prouiſio beneficij non eſt interlocutoria, ſed pro interlocutoria habetur. num 4.

Extraiudicialis inſtitutio, aut confirmatio loco interlocutoriæ habetur. num. 5.

Examen ad beneficium tanquam actus extraiudicialis non requirit citationem. num 6.

Prouiſio parochialis iuxta formam Tri. non eſt iudicialis, ſed extraiudicialis. num. 7.

Informatio qualitatum ad prouiſionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. num. 8.

Prouiſio vbi extraiudicialiter fit, collator non tenetur teſtes comparere, nec proceſſum formare, nec illum publicaro, ſed extraiudicialiter animum ſuum informat. num. 9.

Extraiudicialis prouiſio non requirit alicuius citationem. num 10.

Extraiudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, ſeu habilitate prouiſi informatur extraiudicialiter nemine citato. num. 11.

Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non eſſe idoneum. num. 12.

Extraiudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia. num. 13.

Diſpenſationes matrimoniales commiſſa ordinario iuxta earum clauſulam, extraiudicialem informationem appetunt. num 14.

Executor diſpenſationis matrimonialis poteſt teſtibus non ſtare, ſi aliter de veritate ſibi conſtet, & executionem ſuſpendero. num. 15.

Extraiudicialis prouiſionis, & proceſſus difficile eſt probare iniuſtitiam, cùm tam per ſcripta, quàm per non ſcripta iudex animum ſuum informat. num. 16.

Extraiudicialem proceſſum qui iniuſtum dixerit, aliunde tenetur verificare iniuſtitiam; quia pro actu extraiudiciali præſumitur, non verò grauamine. num. 17.

Extraiudiciali in prouiſione conferens non vt iudex, ſed vt priuata perſona procedit. num. 18.

Executor collatoris non habentis iuriſdictionem, poteſt ſe extraiudicialiter informare. num. 19.

Extraiudicialis appellatio eſt ſi interponatur à parte, vel à iudice ante iudicium cœptum. num. 20.

Extraiudicialis actus nunquam tranſit in rem iudicatam. num. 21.

Executio executoris extraiudicialiter procedentis de iure non citatis ſaluum ius reſeruat. n. 22. & num. 23.

Ab extraiudiciali grauamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, & recurſus extra illud. num. 24. & 25.

A grauamine peræquatorum, hoc eſt, repartidores depechos, *appellatur intra duos menſes à die notitia grauaminis. num. 26.*

Sententia non profertur, vbi deficit iudicium, & litis pendentia. num. 27.

Extraiudicialiter procedens executor gratiæ nullam fert ſententiam, ſed gratioſam executionem. num. 28.

Extraiudicialiter facta inſtitutio, collatio, ſeu prouiſio beneficij fieri poteſt die feriato, ſecus ſi iudicialiter. num. 29.

Forma iuramenti de qua in c. vt circa, de electio. lib. 6. ſeruanda in appellatione; procedit, quando electio fit extraiudicialiter, ſecus ſi iudicialiter. num. 30.

Extraiudicialiter poteſt Epiſcopus extra diœceſim inſtituere & confirmare, ſecus ſi iudicialiter. num. 31.

Actus quales geri poſſunt extra iuriſdictionem, diœceſim, ſeu prouinciam. num. 32. remiſſiuè.

Prouiſio beneficij facta ſeruata ſua primaua natura, non recipit appellationem. num. 33.

Prouiſio beneficij iudicialis fit cum contradictore legitimo, & requiritur diffinitiua pronuntiatio. num. 34.

Iudicialiter proceditur in prouiſione beneficij, vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris neceſſitate, prout natura negotij poſtulat. num. 35. & ſeq.

Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes iudicis aſſumere, ſi non vult, ſecus ſi vult, quia tunc poteſt iudicialiter facere prouiſionem. num. 36.

Extraiudiciales actus poteſt iudex vel executor iudicialiter celebrare, ſi vult. num. 37.

Iudicium mutare in maiorem cauſæ cognitionem parte non contradicente nullam cauſat nullitatem, ſecus ſi in minorem. num. 38.

Iudicis partes aſſumere in prouiſione beneficij, quibus caſibus iudex ex neceſſitate tenetur iuris. num. 39.

Iudicis

Digitized by Google

Iudicis partes aſſumere tenetur iudex in prouiſione beneficij, quando commiſſio aut diſpoſitio vtitur verbo (iudicium) quod in iudicialibus, non in extraiudicialibus verificatur. num.40.

Extraiudicialia, & iudicialia ſibi inuicem contraria ſunt, & repugnantia. num.41.

Extraiudiciales actus nunquam tranſeunt in rem iudicatam, ex quo in eis iudicium deficit. num.42.

Dictio (iudicium) quam habeat ſignificationem. num.43.

Iudicis partes aſſumet iudex in extraiudicialibus, ſi commiſſio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in iudicialibus, & lite conteſtata. num.44.

In extraiudicialibus actibus non dicitur lis introducta. num.45.

Per extraiudicialem actum beneficium nec res dicitur litigioſa. num.46.

Ab extraiudiciali actu per appellationem etiam coram ſuperiori præſentata non dicitur beneficium litigioſum, nec litem pendere. num.47.

Iudicis partes aſſumere tenetur executor ſiue diſpenſationum, ſiue gratiarum, ſi contineant clauſulam (vocatis vocandis) vel quòd citetur aliquis. num.48.

Executor merus tenetur aſſumere partes iudicis, ſi adſit clauſula (citatis citandis.) num 49.

Executor merus vigore clauſulæ (citatis citandis) efficitur mixtus. num.50.

Executor vigore clauſulæ (vocatis vocandis) non tenetur aſſumere partes iudicis, ſi nullus appareat contradictor. num.51.

Informatio ſumenda pro habilitate prouiſi ad præbendam fit abſque partis citatione. num. 52.

Informatio pro habilitate prouiſi fit abſque teſtium iuramento, & abſque proceſſu iudiciali. num.53.

Informatio vbi fit ſumenda inhabilitatis, iam electi aut promoti, vt priuetur, debet fieri iudicialiter, & eo citato. num.54.

Iudicis partes tenetur aſſumere executor, ſi mandatur procedere cum cauſæ cognitione. n.55.

Cauſæ cognitio vbi requiritur citatio neceſſaria eſt. num.56.

Iudicis partes tenetur iudex aſſumere in prouiſione beneficij, ſi compareat legitimus contradictor opponens legitimas exceptiones, qui iudicialiter audiri debet. num.57.

Iudicialiter fiet inſtitutio, & præſentatio, ſi propoſito edicto compareat aliquis de iure patronatus opponens, vel contra præſentatum. n.58.

Et quibus temporibus hæ exceptiones opponantur, vt primæua natura prouiſionis alteretur, & iudicialis efficiatur. num.59.

Inſtitutio, & confirmatio fiet extraiudicialis, ſi appareat legitimus contradictor, vel compræſentatus aliquid obijciens. num.60.

Et idem ſi promotor fiſcalis opponat contra præſentationem, vel præſentatum. num.61.

Inſtitutio ſi fiat cum legitimo contradictore, ſententia fertur diffinitiua, ſecus nullo comparente contradictore. num.62.

Confirmationi petitæ ſi nullus ſe opponat, non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, nec diffinitiua ſententia. num.63.

Executor beneficij non tenetur iudicialiter procedere, ſecus ſi comparet aliquis prætendens aliquod præiudicium, qui iudicialiter auditur. num.64.

Executor gratiæ ſiue cum clauſulis ſonantibus monitionem, ſiue conditionem, tertium comparentem audire tenetur ſaltim in via ſummaria. num.65.

Executor tenetur citare, & iudicialiter audire exiſtentem in poſſeſſione etiam de facto. n.66.

Executor tenetur citare, & audire iudicialiter, quem commiſſio præiudicat, vt ſi dicatur, ſi tibi conſtiterit N. eſſe bigamum, beneficium eius conferas. num.67.

Executor gratiæ tenetur iudicialiter procedere, ſi adeſt intruſus, aut alius contradictor appareat. num.68.

Executor non tenetur amouere poſſeſſorem non citatum, etiam ſi commiſſio careat clauſula (citatis citandis.) num.69.

Per executores data poſſeſſio non citato poſſeſſore dicetur intruſa. num.70.

Executor ad diſpenſationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, ſi compareat contradictor. num.71.

Etiamſi aduerſarius ipſe exiſtat à principio, quia citandus eſt. num.72.

Extraiudicialis prouiſio qualiter per contradictorem reddatur iudicialis, redditur ratio. n.73. & ſeqq.

Libellus oppoſitionis contra prouiſionem beneficij non eſt prouocatiuus, ſed excluſiuus. num.74.

Contradictio vbi datur, & ibi neceſſariò inſtantia datur. num.75.

Inſtantia quid ſit. num.76.

Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præſentatos coram ordinario. num.77.

Iudicialiter fuiſſe factam prouiſionem, cognoſcitur, quando adeſt concurſus oppoſitorum formantium inter ſe contradictionem. num.78.

Contradictio, & inſtantia in articulo data, ibi etiam cauſa cognitio danda eſt. num.79.

cap. vt circa, & cap. conſtitutio. de electio. lib.6. interpretantur. num.80.

Prouiſio beneficij à quo tempore per oppoſitionem incipiat effici iudicialis. num.81.

Concil. Compoſtellanum loquens de obiectionibus oppoſitis electoribus in prouiſione Doctoralis, Magiſtralis, &c. declaratur. num.82.

Executor beneficialis per citationem an videatur iudicialiter procedere. num.83.

Citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis. num.84.

Citatio non expeditur niſi à iudice iuriſdictionem habente. num.85.

Iudicialiter tunc in prouiſione proceſſiſſe cognoſcitur; quando collator fecit actum, qui à priuato fieri non poteſt, ſed à iudice tanquam iudice. num.86.

Citatio eſt actus de proceſſu iudicij,& inter iudiciales actus computatur. num.87.

A citatione proceſſus tanquam à capite ſubſtantiali exordium ſumit. num.88.

Iudicialis actus eſt interloqui, non extraiudicialis. num.89.

Iuriſdictionem ſupponit interlocutoria. num.90.

Citatio eſt ſententia interlocutoria. num.91.

Citatio nõ expeditur à iudice in die feriato. n.92.

Effectus quando non ſolùm prohibitus,ſed & ipſe actus, non ſufficit effectum conferre in tempus permiſſum. num.93.

Citatio litis pendentiam inducit, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur. num.94.

Potentia magis in effectu monſtratur. num.95.

Citationis intimatio eſt actus extraiudicialis. num.96.

Extraiudicialiter qui potuit procedere, ſi partes iudicis ſemel aſſumat, an poſſit ad extraiudicialem proceſſum redire. num.97.

Summariè qui poteſt procedere,ſi procedat via ordinaria, an poſſit redire ad ſummariam. num. 98.

Felini opinio refertur circa executorem, qui potuit procedere extraiudicialiter,& iudicialiter proceſſit, an poſſit redire ad viam extraiudicialem. num.99.

Arbiter & arbitrator datus an poſſit iudicialiter, & extraiudicialiter ſimul procedere, & variare. num.100.

Extraiudicialiter qui potuit procedere, ſi iudicialiter incipit, non poteſt variare, vt verius reſoluitur. num.101.

Vt arbiter, & arbitrator ſimul electus, ſi ſemel partes iudicij aſſumat, non poteſt redire ad viam extraiudicialem arbitratoris.num.102.

Viam ſemel electam per arbitratorem, & arbitrum ſimul ſibi debet patere. num.103.

Variatio præcipuè perſonis Eccleſiaſticis prohibetur. num.104.

Electio expreſſa iudicis aſſumpturi partes iudicis,non poteſt variare, & redire ad extraiudicialem cognitionem. num.105.

Renuntiatio tacita reſultans ex facto contrario maximè in iudicio, idem operatur quod expreſſa. num.106.

Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter debet procedere. num.107.

Arbiter, & arbitrator ſimul electus ex modo procedendi detegitur, qua vti velit poteſtate. num.108.

Potentia cauſæ efficientis arguitur ex efficacia effectus. num.109.

Ad viam executiuam non poteſt redire, qui ſemel intentauit ordinariam. num. 110. niſi aliter proteſtetur creditor. ibid.

Cauſa ſemel effecta ordinaria,ſemper remanet ordinaria,& appellabilis. num.111.

Iudex qui potuit procedere ſummariè, ſi procedit ordinariè,valet proceſſus. num.112.

Exequi non poteſt obligatio in forma Cameræ aperta ſemel via, vt de falſitate cognoſcatur. num.113.

Natura rei ſemel alterata,ſemper remanet alterata. num.114.

Citatio facit legitimam perſonam citatum, etiam non citandum, ſaltim vt ante executionem de ſuo iure audiatur,& expectetur. num.115.

Citatus non citandus fit legitimus contradictor, vt audiatur. num.116.

Extraiudicialis,& iudicialis proceſſus ſunt ad inuicem repugnantes, & incompatibiles. n.117.

Proceſſus totius vnum dicitur continens, etiam ſi plures contineat articulos. num.118.

Poteſtas vtraque iudicialiter, & extraiudicialiter procedendi conceſſa ſiue per copulatiuam, ſiue per diſiunctiuam, non poteſt eodem tempore ſimul ita procedere,nec variare. n.119.

Copulatiua appoſita inter incompatibilia, reſoluitur in diſiunctiuam. num.120.

Executor beneficij ſi aſſumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur, omnino debet ſeruare formam iudicij. num.121.

Executor licèt admittat articulos, & iuxta illos examinet teſtes,non dicitur iudicialiter procedere. num.122.

Conſtitutio Pij IV. ſuper apponendo ſequeſtro beneficio reſeruato iudicialiter, & extraiudicialiter,interpretatur. num.123.

Dictio (conſtiterit) poterit ſui natura ad extraiudicialem cognitionem referri. num.124.

Dictio (ſummariè) ad iudicialem refertur. ibid.

Sequeſtrum beneficij reſeruati iuxta conſtitutionem Pianam, non poteſt iudex apponere via iudiciali,& extraiudiciali ſimul. num.125.

Tridenti. ſeſſ.22.de reform.c.5.dum de diſpenſationibus ordinarijs committendis loquitur, dicitque procedere poſſe ſummariè,& extraiudicialiter,interpretatur. num.126.

Executor diſpenſationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adeſt contradictor, non aliter. num.127.

Clauſula (vocatis vocandis) non arctat procedere iudicialiter, nec citare, vbi non comparet contradictor. num.128.

Arbiter effectus vt poſſit iudicialiter, & extraiudicialiter procedere ſimul,vtraque non vtitur poteſtate. num.129.

cap. niſi eſſent, de præbendis, interpretatur. num. 130.

Argumen

Argumentum valet ab etymologia vocabuli. num. 131.

Delegata & ordinaria poteſtate poteſt quis ſimul uti. n. 132.

Executor ſimul procedens iudicialiter etiamſi ad id non teneretur, non poteſt variando ad viam iudicialem redire, nec vtraque ſimul vti. n. 133.

Secus ſi cœpit procedere extraiudicialiter, quia poteſt ad iudicialem viam procedere. n. 134.

Extraiudicialiter & iudicialiter ſimul procedendi ſi in commiſſione, lege, aut compromiſſo facultas detur, vel vna via electa poſſit ad aliam redire; tum iudex poterit variare, & ſimul vtroque modo procedere. n. 135.

A iudice procedente extraiudicialiter, cùm debeat procedere iudicialiter, vel ab ipſo ſimul vtraque via procedente, appellationi deferendum eſt. n. 136.

Ab inordinato proceſſu & eius intricatione appellatio licita eſt quoad vtrumque effectum. num. 137.

Inſtitutio & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita cauſæ cognitione; nulla erit. n. 138.

A iudice procedente iudicialiter, & extraiudicialiter ſimul (in caſu quo ſic procedere queit) appellationi emiſſæ an ſit deferendum. n. 139. 140. & n. 141.

Variare modum procedendi iudicialiter partim, & partim extraiudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem ſimul procedendi. n. 142.

Iudicialiter quando executor ſeu collator tenetur procedere in prouiſione beneficij, ſiue ſua ſponte, ſiue ex neceſſitate iuris; debet omnino ſeruare formam iudicij, ſummarij tamen. num. 143.

In prouiſione beneficij iudiciali præ oculis habere debet iudex Clem. ſæpe. de verbor. ſignif. & de natura clauſularum ſummariè, ſimpliciter, &c. *n. 144. & ſeqq.*

Stylus curiæ vbi cauſa tractatur, non curia delegantis attenditur. n. 146.

Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur. n. 147.

Summariè vbi procedi debet, proceſſus formandus eſt in forma iudiciali, quia ſubſtantialia iudicij non tolluntur. n. 148.

Iuramentum de calumnia eſt actus iudicialis, non extraiudicialis. n. 149.

Materia appoſita ſub aliquo rubro, iudicatur eius eſſe naturæ, cuius eſt rubrum. n. 150.

Caſus violentiæ de facto refertur. n. 151.

Verba iudicis debent intelligi ſecundum mentem iuris. n. 152.

A prouiſione beneficij appellationi emiſſæ an ſit deferendum, diſceptatur. n. 153.

Lambertini opinio refertur. ibidem.

Cevallos opinio refertur circa appellationem admittendam à prouiſione Capellaniæ. n. 154.

A prouiſione beneficij extraiudicialiter facta, appellationi emiſſæ deferendum non eſt. n. 155.

A prouiſione beneficij iudicialiter ſua primæua natura alterata, facta, appellationi deferendum, quia cauſat attentata. n. 156.

Qui hanc teneant diſtinctionem in omni prouiſione, præſentatione, ſeu inſtitutione, referuntur. n. 157.

A prouiſione ex ſententia, qua declaratur ius patronatus, appellatio & eſt licita, & cauſat attentata. n. 158.

Prouiſio beneficij an iudicialiter, an extraiudicialiter fuerit facta præ oculis habet Rota, ad admittendam, vel denegandam appellationem. n. 159. & 160.

A prouiſione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, inſtitutione, appellationi deferendum quoad vtrumque effectum, ſi iudicialiter ſit actum. n. 161.

Capellaniæ à prouiſione facta iudicialiter, appellationi deferendum, & vim fieri paſſim decernunt Senatus Regij. n. 162.

Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouiſione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri, decernit, attentata natura prouiſionis extraiudicialis, aut iudicialis. n. 163.

Cevallos communiter à Doctoribus reprobatur. ibidem.

Lambertini opinio notatur, & animaduertitur, literam eſſe corruptam. n. 164.

c. conſtitutis el 2. de appellat. interpretatur, vt loquatur in prouiſione beneficij extraiudiciali. num. 165.

Actus conſecutiui non cauſant attentata. n. 166.

Parochialis prouiſio quoquo modo facta, non ſuſpenditur per appellationem iuxta Trident. & motum proprium Pij V. n. 167.

Parochialis prouiſio per ſententiam iudicialem, qua declaratur ius patronatus, non ſuſpenditur per appellationem. n. 168.

Trid. & motus proprius declarantur circa prouiſionem Parochialium. n. 169.

Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vacatione. n. 170.

Parochiali multæ aſſignantur ſpecialitatis rationes animarum periculi. n. 171.

Animarum cura continet magnum periculum, cùm ſit ars artium. n. 172.

Trid. & motus proprius ſi intelligerentur de tollenda appellatione in Parochialis prouiſione extraiudiciali dumtaxat, nihil ſpecialitatis continerent vltra ius commune. n. 173.

Celeritatem quæ deſiderant, appellationem non recipiunt. n. 174.

Dictio (nulla) eſt diſtributiua pertinens ad plura, nec poteſt de vno tantùm prædicari. n. 175.

Appellationis prohibitio in Parochialibus, eſt priuilegium. n. 176.

Priuilegij ita facienda interpretatio, vt aliquid ſpecialitatis contineat. n. 177.

Et vt aliquid addat iuri communi. n. 178.

Interpretari ita debet omnis diſpoſitio, ne ſuperflua reddatur, etiam in materia ſtricta, & pœnali. n. 179.

Tridenti. diſpoſitio circa prouiſionem appellatione non obſtante eſt ſpecialis in Parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur. num. 180.

Appellari prohibens ſtatutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando iure communi licita erit appellatio. n. 181.

Aegidiana prohibens appellationem in poſſeſſorio, intelligitur etiam, vbi aliàs permiſſa erat. n. 182.

Appellatione remota ſi committatur cauſa poſſeſſoria, intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erat appellatio. num. 183.

Appellationem prohibens ſtatutum in poſſeſſoriis, operatur in caſibus, quibus iure communi permiſſa erat. n. 184.

Clauſula (appellatione remota) in poſſeſſorio operatur etiam in caſu ſpeciali, quo erat aliàs appellatio permiſſa. num. 185.

Parochialis prouiſionem & collationem ſi aliqua de cauſa Ordinarius non fuerit executus; poterit ſuperior de appellationis cauſa cogniturus ſuam ſententiam exequi, licèt ſit in contradictorio iudicio lata. n. 186.

A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extraiudicialiter facta appellatio emiſſa non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adeſt. n. 187.

Ab extraiudiciali prouiſione cuiuſuis beneficij appellatio ſicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & alijs grauaminibus ab ea dependentibus. n. 188.

Extraiudicialis ſi eſt prouiſio, omnes eius articuli extraiudiciales ſunt. n. 189.

Appellatio ab articulo incidente in prouiſione ſimplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota an lis fuiſſet introducta. n. 190. & 215.

A prouiſione quorumlibet beneficiorum ſimplicium iudicialiter facta appellationi interpoſitæ non deferens, vim facit. n. 191.

A prouiſione beneficij ſimplicis iudicialiter facta ſicut appellatur; ita à grauaminibus incidentibus, ſi ſint ſui natura qualificata. n. 192.

A Parochialium prouiſione ſiue iudicialiter ſiue extraiudicialiter facta, appellationi emiſſæ non deferens vim non facit. n. 193.

A Parochialis prouiſione etiam iudiciali appellatio ſicut prohibetur quoad ſuſpenſiuum, ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea. num. 194.

A Hieronymo Gonzalez cauendum aſſerente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus. n. 195.

Ab examinatorum relatione, & mala Epiſcopi electione in Parochialibus an, & quomodo admittatur, vel prohibeatur appellatio. n. 196.

Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à prouiſione Parochialium declarantur. n. 197.

Examinatorum relatio qualibet & Ordinarij electio ad Parochialem non ſuſpenditur per appellationem, quæ deuolutiuum dumtaxat habet. n. 198.

Examinatorum à reprobatione appellatio licita eſt quoad deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum. num. 199.

Nicolas Garcia reprobatur aſſerens appellationem eſſe prohibitam à reprobatione examinatorum quoad vtrumque effectum. n. 200.

Ad Parochialem prouiſus non eſt à poſſeſſione amouendus, etiam ſi iudex appellationis contrariam ferat ſententiam, donec contra illum tres ſint conformes. n. 201.

Ab electione ad Parochialem diſcordantibus examinatoribus appellationi an ſit deferendum. num. 202.

Et qui affirmatiuam teneant. ibidem.

Ab electione ad Parochialem etiam diſcordantibus examinatoribus appellationem ſuſpenſiuo carere; verius reſoluitur. n. 203.

Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, ſed plurimum tunc operatur ſuum arbitrium in Parochialibus. n. 204.

Ordinario aſsignantur quatuor menſes in Parochialibus reſeruatis ad ſignificandum concurſum Pontifici. n. 205.

Præſentatus vnus ſolus ad Parochialem iuris patronatus laicorum ſi ſit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare ſuſpenſiuè. num. 206.

Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare poteſt ſuſpenſiuè. num. 207.

Appellatio per vnicum præſentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum. n. 208.

Parochialis prouiſio nulliter facta, vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatem contineat; ſuſpēditur per appellationem. & idem in ſimplicibus beneficiis. n. 209.

Ad examen vocatus ad ſimplex beneficium non poteſt appellare iuxta Trid. n. 210.

Et etiam in Curatis. n. 211.

Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium ſimplex an poſsit appellare quoad vtrumque effectum. n. 212.

Examen ad beneficium & concurſus eſt actus extraiudi

extraiudicialis. n. 213.

A termino tacitè vel expreſsè denegata, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis abſentis, cuius nomine ſe oppoſuit, an appellationi interpoſitæ ſit deferendum, & quando. n. 214.

In ſimplicis beneficij prouiſione appellatio admittitur ab incidentibus, ſi proceditur iudicialiter, non aliter. n. 215.

Renuncians ſemel ſuo beneficio, an poſſit iterum ei ſe opponere, & an ab electione de eo facta poſſit appellari. n. 216.

Renuntians ſuo beneficio non poteſt illud repetere, nec ad id regreſſus datur. n. 217.

Renuntiantibus actiones ſuas non eſt ad illas dandus regreſſus. n. 218.

Renuntians electioni de ſe factæ non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium. n. 219.

Renuntiantem ſemel poſſunt electores iterum eligere ad idem beneficium. n. 220.

Renuntians beneficium poteſt ad idem denuo præſentari, eligi, & ſe opponere. n. 221.

Renuntians beneficio ob crimen, non poteſt iterum eligi, nec præſentari ad illud. numero 222.

A ſententia, qua elector ſuſpenditur à voce actiua & paſſiua, an appellari poſſit, ita vt interim eius votum ſeu ſuffragium valeat. numero 223. & 224.

Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem, ſecus in temporalibus, quæ ſuſpenditur per appellationem. n. 225.

Electori oppoſita exceptio excluſiua ſuffragij, ſi probatio præ manibus non habeatur, poteſt, ne tempus labatur, reijci cum clauſula præſeruatiua. n. 226.

Appellatio non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. n. 227.

Etiam ſi iuſtificationis probatio incontinenti offeratur. numero 228. & quibus rationibus. ibidem.

Electiones Magiſtralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubiis, remiſſiuè. n. 228.

Epiſcopus ſolus an ſimul cum Capitulo poſſit cognoſcere de exceptionibus oppoſitis perſonis eligendorum, vel electorum ad Magiſtrales, vel Doctorales. n. 229.

Actus iuriſdictionales in electionibus incidentes Epiſcopo dumtaxat pertinent. n. 230.

Niſi conſuetudine illud ſimul acquiſiuerit Capitulum. n. 231.

Ab Epiſcopo exiſtente electioni vt Canonico ad eundem appellatur, ſi verò vt Epiſcopo & Prælato, ad eius ſuperiorem appellandum erit. num. 232.

A Rege ſententiante vt Comite, ad Superiorem Comitis appellatur. n. 233.

Legatus in partibus habet facultatem cognoſcendi de appellationibus interpoſitis ad Papam, & ab appellationibus à legato poteſt ad eundem redire. n. 234.

Prælatus præcedens ſemel vt iudex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus iuriſdictionis in eadem perſona. n. 235.

Epiſcopus in electionibus Doctoralium, &c. aſſiſtit vt Prælatus, non vt Canonicus. n. 236.

Appellantes ab electione opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi præ oculis habeant formam cap. vt circa. de electio. lib. 6. num. 237.

Iuramentum de quo in c. vt circa. de electio. in 6. debet eſſe corporale tactu Euangeliorum, non aliter. n. 238.

Aliàs nullum erit iuramentum. n. 239.

Iuramentum per tactum Euangeliorum non requiritur de conſuetudine, ſed ſufficit tactus cuiuſuis libri, vel tabula. n. 240.

Quæ conſuetudo procedit, quando ius requirit iuramentum corporale, ſecus quando ſpecialiter diſponit ſuper tactu Euangeliorum. n. 241.

c. vt circa. de electio. in 6. diſpoſitio procedit in omni prouiſione beneficij, in quo obiicitur defectus contra aliquem. n. 242.

Iuramentum iuxta cap. vt circa. de electio. lib. 6. requiritur, quando obiicitur, & appellatur in prouiſione extraiudiciali, non tamen à iudiciali. n. 243.

Iuramentum & forma cap. vt circa. non requiritur, quando obiectus & crimina oppoſita ſunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi n. 244.

Forma non adimpletur per æquipollens. n. 245.

Forma requiſita pro certo fine & effectu ſecuto ſi ne per æquipollens, forma ſatisfit. n. 246.

Circa materiam cap. vt circa, & de alijs limitationibus remiſſiuè. n. 247.

c. vt circa. omiſſa forma ſemel appellans, an poſſit iterum ea ſeruata appellare, ſi intra terminum ſit. n. 248.

Impedimentum legitimum ſuperueniens oppoſitori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. n. 249.

Examen & concurſus ſuſtinetur, ſi termino deſignato quidam ex oppoſitoribus apparuerunt, quidam verò non. n. 250.

Edictum non prorogatur, licèt ex oppoſitoribus vnus ſolus comparcat examini, cui idoneo facienda erit collatio, niſi cæteri legitimo impedimento detineri, ſe excuſent. n. 251.

Et quid in prouiſione Doctoralium diſponat Concilium Compoſtellanum. n. 252.

Impedito legitimè non currit tempus. n. 253.

Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione, & contumacia. n. 254.

Impeditus

Impeditus non dicitur negligens. n.255.

Ob impedimentum receditur à forma. n.256.

Terminus is eſt nouiter dandus, quantum abſtulit impedimentum non ex integro. n.257.

A dilatione breui appellatur regulariter. n.258.

A termini denegatione appellatio datur. n.259.

Appellari licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat locum examinis adire. num.260.

Dummodo impeditus intra terminum edictorum ſe oppoſuerit. n.261.

Et dummodo impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per teſtimonium, puta. n.262.

Impedimentum, quod potuit remoueri, non excuſat. n.263.

Impedimentum propriè illud eſt, quod euitari non poteſt. n.264.

Impedimentum vt excuſet, debet probari, fuiſſe cauſam immediatam, ne aliquid fieret. num.265.

Impedimentum non ſufficit probare, ſed etiam diligentiam pro illo remouendo. n.266.

Impedimenta legitima quæ dicantur. num.267. remiſſiuè.

Impedito dilatio danda eſt in Parochiali reſeruata minor, quàm in aliis cauſis, neceſſaria tamen. n.268.

Concurſus ad Parochialem reſeruatum debet fieri ab Ordinario infra quatuor menſes, & intra illos ſignificari Pontifici, aliàs concurſus, & prouiſio corruit. n.269.

Termino appoſito actus gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, vt reguletur à principali, ne actus pereat, ſed perficiatur. n.270.

Opponens ſe beneficio poſt terminum edictorum ante tamen perfectum examen, reiectus an poſſit appellare ſuſpenſiuè. n.271.

Eccleſiæ intereſt, plures adeſſe oppoſitores. num. 272.

Terminus edicti non apponitur, vt alij nequeant admitti, ſed vt ſciatur, non eſſe amplius expectandum. n.273.

Appellationi ab eo, qui re integra Parochiali ſe oppoſuit termino edicti tranſacto, non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur. n.274.

Conſuetudo an poſſit operari, vt ſententia in beneficij ſimplicis prouiſione exequatur appellatione pendente. n.275.

Beneficia ſi diu vacent, reſpublica læditur. n.276.

Sententiam in beneficiis ſimplicibus exequendam appellatione pendente, poteſt conſtitutione Synodali induci. n.277.

Debet tamen eadem conſtitutio eſſe clara, & non turbida. n.278.

Statuto, quo remouetur audientia in agendo, & defendendo, cenſetur appellatio ſublata. n.279.

Item quando remouetur querela omnis, & contradictio. n.280.

Vel ſi dixerit, quòd ſententia executioni mandetur. n.281.

Sententiam exequi in prouiſione capellaniæ, an in fũdatione queat diſponere fundator. n.282.

Fundator beneficij quaſcumque conditiones, & leges in fundatione poteſt apponere. n.283.

Appellatio ab actibus extraiudicialibus, an illos reddat iudiciales, ita vt per eam res efficiatur litigioſa. n.284.

Commiſſio, & reſcripti appellationis impetratio eſt actus extraiudicialis. n.285.

Apoſtolorum datio non eſt actus iudicialis, ſed extraiudicialis. n.286.

Lis dicitur pendere per impetrationem reſcripti vigore appellationis extraiudicialis ſecuta eius vigore citatione. n.287.

Extraiudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere. n.288.

Actus extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem. n.289.

Extraiudicialis denuntiatio non interrumpit præſcriptionem, nec proteſtatio. n.290.

Auto ordinario, quo vtitur Senatus Gallecus in tollenda vi, non interrumpit præſcriptionem cœptam. n.291.

Extraiudicialis appellatio vim habet citationis, & eius virtute appellatus comparere tenetur abſque alia citatione. n.292.

Extraiudicialis appellatio quando cauſet litis pendentiam, remiſſiuè. n.293.

Extraiudicialis appellatio non eſt propriè appellatio, ſed prouocatio. n.294.

Extraiudicialis appellatio eſt veluti præuia ad litem incipiendam, & ideo habet vim citationis. n.295.

Extraiudicialis appellatio à parte interponitur ad iudicem ipſius partis, à iudice verò extraiudicialiter procedente ad Superiorem ipſius iudicis. n.296.

Extraiudicialis appellatio interponi poteſt à futuro grauamine. n.297.

Extraiudicialem appellationem ſufficit proponere ex cauſa veriſimili. n.298.

DE vtilitate huius quæſtionis, eius frequentia, eiúſque difficultas (quæ quotidie in ſupremis tribunalibus contingens creſcit) teſtantur: quapropter plura circa eam in lucẽ edere, & declarare intendo. Pro cuius principio Regulam in hac materia generalem, & vniuerſalem conſtituo: Iudicem Eccleſiaſticum regulariter nullam violentiam committere; ſi ab actu extraiudiciali emiſſæ appellationi, non detulerit. quia
etiam ipſa pendente, & poſtpoſita, licet ad 1
vlteriora procedere abſque metu attentati, quod nec reuocatur, cùm huiuſmodi appellatio eius iuriſdictionem non ſuſpendat. ad id eſt gloſſa ab omnibus recepta *in cap. non ſolùm*

ſolùm de appell. in 6. Abb. *in c.cum nobis,col.5.*
de electione. Franch. poſt alios *in c.bona de ap-*
pellat. vbi Præpoſitus affirmat, hanc opinio-
nem communem eſſe, quam etiam ſequitur
Guido Papæ *conſilio* 138. Rota *deciſ.34. aliàs*
344. *licèt de appellat.in nouis.* Nicolaus Milis
in reperto.verbo attentata poſt appellationem. fol.
30. Veſtrius *in praxi Roma.Curiæ,lib.8.c.penul.*
vt lite pendente. & de attenta. ſub num.9. verſ.
idem ſi poſt appellationem extraiudicialem. Cou.
in practi.quæſt.cap.24.num.5. Mateſcot.*variar.*
reſolut. lib.2.c.64. à num.20. cum ſeqq.

2 Hinc eſt quòd omnis collatio, & prouiſio
beneficiorum ſit actus extraiudicialis ſui
natura primæua attenta, & in ea extraiudi-
cialiter proceditur. textus eſt *in c. conſtitutio*
41. *& c. vt circa de electione in 6.* (de quorum
intellectu protinus latiùs agendum) textus
eſt *in c. concertationi.* ibi, vt ab electionibus,
poſtulationibus,& quibuſlibet extraiudicia-
libus actibus.) *de appellationibus. eod. lib. cap.*
cùm inter. de electione. text. *in cap. conſtitutis*
el 2. 46.in ordine.de appellatio. (ſecundùm in-
terpretationem à Doctoribus aſſignatã, qui
ſtatim ſunt allegandi in illa quæſtione,an in
prouiſione beneficiorum liceat appellati. ex
qua apparebit etiam, vt in prouiſione bene-
ficiorum extraiudicialiter procedatur) &
notat etiam Domi. Geminia. *in numer.3.* &
Philipp.Franch. *num.3. in dict.cap.concertatio-*
ni. Mareſcot.*variar.reſolut.lib.4.c.52.num.30.*
3 & examen eſt actus extraiudicialis, Theſaur.
fori Eccleſiaſt. *c.17.num.14.& c.22.n.10.p.2.*
Marius Antoni.*vari. reſol. lib.1. reſolu.39. n.3.*
poſt plures quos citat.

4 Ex quo plures effectus reſultant, & ad
multa vtiliſſimum eſt ſcire, & cognoſcere,
quando ita in prouiſione procedatur, nam
tunc non erit interloquutoria, tamen habe-
tur loco ſententiæ interloquutoriæ, ita te-
net, & declarat Philipp. Franch. *in d. c. con-*
ſtitutis.el ſegundo, colum.4. verſiculo & aduerte
quia, &c. poſt Hoſtienſem, & Immolam *ibi*
5 *in dict. c.conſtitutis.* vbi Panormi. etiam. & in
confirmatione,& inſtitutione idem dicit, &
longè proſequitur Lamber. *de iure patr.art.4.*
11. *quæſt princ. 2 part. lib.2.* Philipp. Franch.
Gay. & omnes *in cap. fi. de electione, lib. 6.*
cum gl. ibi *verbo inanes.* & in hunc ſenſum
accipienda eſt Rota *deciſ. 226. num. 7. lib. 3.*
part. 3. diuerſorum. & Gonzal. *in regul. reſer.*
gloſſ. 9. §.1. in annot. contra nullit. &c. n.208.
vbi allegat aliam deciſionẽ Calaguritanam
& ita 27.Ianuarij anno 1604.dicentes,quòd
quando alia non adeſt ſententia, ipſa colla-
tio, inſtitutio, ſeu confirmatio habeat vim
6 ſententiæ. quod ſecundùm prædicta intelli-
gi omnino debet. & quòd examen ad bene-
ficium tanquam actus extraiudicialis non
requirat citationem, probat poſt alios The-
ſaurus fori Eccleſ. & Mari. Antoni. *vbi pro-*
ximè. Flam.Pariſ. *lib. 10. quæſt.3. n.69.* Anna.
in c.licèt, num.14. de tranſ.

Ex quibus fluit, veriſſimum & firmiſſi-
mum eſſe, quod dicit Rota in vna Medio-
lanenſ. Parochi. 19. Iunij 1599. coram reue-
rendiſſimo Patriarcha Seraphino, & in aliis 7
pluribus cauſis, ſcilicet, prouiſionem Paro-
chialium per cõcurſum iuxta formam Con-
cilij Tridentini *ſeſſ.24. de reformatione cap.*18.
non eſſe iudicialem, ſed extraiudicialem
omnino, nam cùm beneficia per concurſum
prouidentur, vt magiſtrales, Doctorales, ni-
hil aliud accidit niſi affigere edicta cum cer-
to termino, admittere, & ſcribere oppoſito-
res,& eos examinare,& de eorum habilitati- 8
bus, & idoneitatibus quærere, per cognitio-
nẽ extraiudicialem, abſque aliqua citatione
partis, vel contentione, per viſũ, & inſpectio-
nẽ titulorũ, ordinum & graduũ, & ſimilium
qualitatum, præfatis beneficiis requiſita-
rum, vt ſolùm animus certior fiat, & illa
indagatio tantùm adhibetur, quæ ſufficiat
ad animi motum informandum, quibus per-
actis, illi de beneficio prouidetur, qui magis
cenſetur idoneus; quapropter tunc nulla
forma iudicij tali prouiſioni attribui poteſt
certè, prout nec attribuitur. Mareſcot. *vari.*
reſolut. lib.1.c.52.num.30.

Inſuper & illud adnotandum eſt, vt in 9
prouiſione extraiudiciali, & ſic quando in
ea extraiudicialiter proceditur, collator ſeu
iudex non tenetur teſtes comparere, nec
proceſſum formare, nec illum publicare, ſeu
alicui manifeſtare, quia quando ita proce-
ditur, cùm nullus adeſt contradictor, ſeu ad-
uerſarius; iudex ita animi ſui motum infor-
mare tenetur, quantum & quomodo ſolum-
modo ad eius ſatisfactionem ſufficere, magis
ſibi viſum fuerit extraiudicialiter, ita dicit
eleganter Abb. *in conſ.41. incipit, videndum.*
ſub num.1. verſ. ex quibus verbis, & ſuprà pau-
lulum antè, 1.*part.* cuius doctrina fuit cano-
nicata per Rotam in vna Leodicenſi præteſi
cenſus coram Orano 20.Ianuarij 1596. nec
non allegatur à Rota *in deciſ.* 160. *ſub num.7.*
& 8. part.2. diuerſorum, Hieronym. Gonzal.
in regula de menſi. & alternati. §. 7. proœmiali
num.227.& 233. plures citat Mareſcot.*vari.*
reſolut. lib,2. c.1. à n. 51. & faciunt omnino
videnda quæ nos infrà hoc c. à num. 52.cum
ſequentibus.

Nec tunc quando in prouiſione beneficij 10
proceditur extraiudicialiter, tenetur iudex,
ſeu collator aliquem citare, vt notant omnes
communiter *in c. fin. de præſumptio. & in c.de*
cætero, de re indic. & ideo dicunt Dominicus
in cap. ſi fortè in fin.de electione in 6. Cardin. *in*
clem.1.

clem.1.in 3.nota.de officio delega. per Innocent.
in cap. fin. in fi. de tranſlatione Epiſcopi, & per
eos, & modernos *in cap.per venerabilem, qui
filij ſint legit.* & alios. Felinus *in dict. cap. fin.*
11 *num.* 36. quòd executor ad beneficia, cùm
in examinatione,& inquiſitione idoneitatis,
habilitatis, ſeu legitimatione prouiſi impe-
trantis extraiudicialiter procedat, non tene-
tur citare ipſum, ſed adhuc eo abſente, nec
copia actorum data, poteſt ſeipſum per te-
ſtes, vel aliter ſe informare de vita & mori-
12 bus prouiſi. Quod etiam procedit, vt nec te-
neatur citare aliquem, qui velit opponere,
impetrantem non eſſe idoneum, quia tunc
procedit extraiudicialiter, de quo etiam per
Flores de Mena *in pract. quæſt. lib. 1. quæſt.* 4.
13 *num.29.cum duobus ſequentibus*, prout regula-
riter procedunt executores in prouiſione
beneficiorum, vt latè *in d. cap.fin. de præſum-
ptionibus.* per Doctores communiter, & nos
Deo dante cap.7. in 5. p. 3.tomo huius ope-
ris propediem edendo latè dicemus. quod
mirabiliter examinat & defendit Farinac.
quæſt. crimin. tractatu de teſtibus. quæſt. 72. *à
numero* 51. & loquendo in examine ad be-
neficium, vt fiat ſine citatione, Theſaur.fori
Eccleſ. *cap.* 17.*num.*14. *& c.*22. *n.*10.2.*p.* plu-
res per Marium Antoni. *variar. reſolut.* 39.
*num.*3. *lib.*1.

14 Hinc etiam eſt, vt diſpenſationes matri-
moniales, & ſimiles aliæ, quæ hodie com-
mittuntur ordinariis cum clauſula (quòd
diligenter ſe informent, & ſi repererint pre-
ces veritate niti, diſpenſent, *&c.*) de qua per
Thomam Sanch. *de matr. lib.*8. *diſput.*27. *nu-
mero* 43. deſuper in alijs locis. Nicol. Garcia
de benefi. 6.p. cap.2. dubio 8. *num.* 105. & tunc
non erit neceſſarium, teſtes in forma reci-
pere, ſed ſufficere, iudicem ſe extraiudicia-
liter informare, vt ex aliis affirmant Puteus
*deciſ.*473. *num.*1. *lib.*2. *ordi. conſ.*93. *à num.*1.
Garcia *dict. cap.*2. *num.*249. & Hieronymus
Gonzal. *in regula reſer. gloſſ.*9. *in annotat. con-*
15 *tra nullit.num.*2. Quod adeò verum eſt, quòd
etſi per teſtes præſentatos, ſeu adhibitos ad
huiuſmodi informationem extraiudicialem
probaretur idoneitas impetrantis, ſeu veri-
tas precum diſpenſationis; ipſi tamen exe-
cutori contrarium conſtaret, non liceret
exequi cõmiſſionem, cùm eius iudicio & in-
formationi extraiudiciali relinquatur, one-
rando conſcientiam ipſius, vt ex ipſa com-
miſſione diſpenſationis, *ibi*, de præmiſſis te
diligenter informes, & ſi per informationem
repereris preces veritate niti, ſuper quo con-
ſcientiam tuã oneramus, tunc diſpẽſes, *&c.*)
& ita poterit ex officio examinare alios te-
ſtes, per quos veritas ſibi commiſſa, & com-
mendata pateſiat, quam poteſt quomodo li-
bet, & aliunde exquirere, & indagare, vt per
Nicolaum Garciam *loco proximè relato n.*151.
& 252.

Quò pertinet, quod alias dicunt DD. vt 16
per Puteum *deciſ.*113. *num. fi. lib.* 3. & Hie-
ronym. Gonzal. *in dict.regul.* §. 7. *proœmiali,
à num.* 228. vt in prouiſione beneficiali, &
aliis proceſſibus extraiudicialibus, difficile
ſit, opponere de iniuſtitia eius, nec per viam
appellationis, nec alio modo, tum quoniam
iudex iuſtificat animum ſuum ſiue ex actis
in ſcripto deductis, ſiue non ſcripto; etenim
non ad vnam ſolam ſpeciem probationis
mentem ſuam applicat, ſed ex variis cauſa-
rum figuris, quas eius præſentia offert, &
protegit, animi ſui motum format, *cap. in præ-
ſentia, de renuntiatione cap paſtoralis in fi. de cau-
ſa poſſeſ. & propriet.* tum etiam quia nec eo-
rum adhuc actorum alicui copia dari debet.
tum etiam quia quando abſque contradi-
ctore procedatur, nulla alia pars maius in-
tereſſe habere dicetur, quàm ipſa iudicis
conſcientia, nec alia attenditur, nec alia eſt
in conſideratione, inter quam & iudicem
tunc extat controuerſia, pro cuius tantum-
modo ſatisfactione extraiudicialis informa-
tio iſthæc deſideratur. Quapropter qui huic 17
proceſſui voluerit contrauenire, appellan-
do, vel aliter, tenetur aliunde de iniuſtitia
& grauamine docere, & ex nouis actibus, &
probationibus ſuam appellationem iuſtifi-
care, vt etiam conſtat ex his, quæ latiſſimè
per Lancelot. *de attentatis* 2. *p. cap.*12. *limi.*3.
à num. 15. *cum pluribus ſequentibus*, & per Nat-
tam *conſilio* 606. *approbo num.* 12. *lib.*3. Cou.
*in practic. quæſtio. cap.*24 *num.* 5. vbi dicunt,
quod pro actu extraiudiciali præſumitur,
non verò pro cauſa grauaminis in appella-
tione ab eo expreſſa, quouſque iuſtificetur
coram ſuperiore; interim tamen non reuo-
cantur, quæ iudex à quo attentauerit medio
tempore, & conferunt etiam quæ Hieron.
Gonzal. *gl.*4. *à num.* 124.

Aduertendum inſuper eſt, quòd in hoc 18
procedendi modo conferens vel prouidens
non vt iudex, ſed vt priuata quædam perſo-
na inquirit, cui aliquod miniſterium com-
mittitur ab habente poteſtatem, vt extraiu-
dicialiter perficiat, quemadmodũ ipſe com-
mittens poterat facere ſecundùm ea, quæ
Abb. *in dicto conſilio* 41. *ſub numero* 1. *lib.* 1.
& Hieronym. Gonzal. *in annot. d. gloſſ.*9. *n.*36.
& quæ ex Felino, Innoc. & aliis affirmat Flo-
res de Mena *in pract. quæſtio. q.*4. *n* 20. dicens,
quòd executor alicuius collatoris non ha- 19
bentis iuriſdictionem in prouiſione benefi-
cij, poterit etiam ſe extraiudicialiter infor-
mare, apparet etiam ex loquendi modo, quo
in hac materia vtuntur Doctores *in d. cap. fi.*

de

de præſumptio. & alibi paſſim. quòd quando
executor ad prouidendum non tenetur pro-
cedere in forma iudicij, ſed extraiudiciali-
ter; dicunt, non teneri aſſumere partes iudi-
cis: econtra verò quando iudicialiter, debet
audire, & procedere, teneri, dicunt, aſſume-
re partes iudicis. Ex quo conſtat, quando
extraiudicialiter procedit, nihil iudicis ha-
bere, ſed totaliter priuatæ perſonæ, nec tunc
pars adeſt vti litigans, vt tendit Lancel. *de
attent. 2. p. cap. 12. limit. 3. num. 47. & limi. 5.
num. 4.*

20 Pro quo facit, quia appellatio extraiudi-
cialis illa dicitur, quando interponitur à par-
te, ſeu à iudice extraiudicialiter procedente,
& ante iudicium cœptum, Franch. *in c. bonæ
memoria 5. ſub n. 16. col. 5. verſ. in gl. in fi. de ap-
pella.* Marant. *in ſuo Speculo 6. p. actu 2. verbo &
quandoque appellatur. n. 278. fol.* 501. Lancelot.
tract. de attentatis. 2. p. c. 12. limi. 3 n. 2. Ru-
ginell. *tractatu de appellat. §. 2. c. 3. n. 14. ver-
ſiculo interponitur.* & quòd appellatio ante
iudicium cœptum, & ante citationem iudi-
cis dicatur extraiudicialis, ad differentiam
iudicialis, tenent Innocen. *in c. cum ſit Roma-
na 5. n. 1.* Abb. *ſub n. 21. de appell.* Domini.
de ſancto Gemini. *in cap. 1. num. 4. verſ. quaro
quando.* & ibi Fran. *num. 1. in fi. de appella. in 6.*
Ioan. Ferrari. *in tractatu de appellat. c. 3. n. 17.
tomo 5. fol.* 64. Gregor. Tholoſ. *titulo de ap-
pell. lib. 1. cap. 11. ſub num. 3. verſ. prima diffe-
rentia, fol.* 36. dicens, quòd appellatio extra-
iudicialis eſt, quando non adhuc cauſa eſt
introducta in iudicium. faciunt quæ Eſca-
cia *de appellationib. quaſtione 2. à numero 33.
& 38.*

21 Quo cognito, nihil mirum, vt actus ex-
traiudiciales nunquam tranſeant in rem iu-
dicatam, cùm deficiat in eis iudicium, & per
conſequens quòd eſt neceſſarius finis ipſius,
vt mox dicemus: ita probant Immola *in cap.
fi. n. 5. & 12. de præſumptio.* vbi Abb. *ſub n. 15.
poſt princ.* probant etiam optimè Lapus *alleg.
61. n. 4. verſ. & extraiudicialis.* & Cardi. Tuſc.
3. tom. lit. E, conſ. 5003. n. 7. per notata *in c. fi.
de præſcript. & in clem. iudex. de off. delega.* vbi
22 dicunt, quòd licèt executor poſſit extraiu-
dicialiter procedere, quando, ſcilicet non
requiritur cauſæ cognitio, & valeat execu-
tio prædicta; tamen non præiudicat non ci-
tatis, quia eorum ius ſaluum remanet, nec
res iudicata his obeſſe poteſt, tenet etiam
Rebuff. *tractatu de appell. in præfatione n. 69.
& 70. tomo 3. fol.* 418. idem Abb. *in cap. 1.
num. 13. poſt princ. de his quæ fiunt à maiori par-
te capi.* vbi dicit, quòd cùm vniuerſitas, ſeu
capitulum in his quæ gerunt, procedit extra-
iudicialiter, nec geſta hæc tranſeant in rẽ iu-
dicatam, ideo minor pars non tenetur appel-
late ab eo, quod maior fecerit, ſiue tractetur
de præiudicio ſuo, ſiue tertij, ſiue vniuerſi-
tatis, quia tunc ex ſola contradictione pote-
rit proſequi coram ſuperiori, vt geſta minùs
rationabiliter per maiorem partem retra-
ctentur, motus ex doctrina Innocentij, per
quem *in d. cap. fi. de præſumpti.* idem dicit Car-
dina. *conſ. 140. factum tale eſt, magiſter Bart.*
quòd executor beneficialis poteſt procede- 23
re tanquam iudex, item etiam poteſt pro-
cedere extra iudicium & parte non citata,
ſed ſi procedit primo modo, fit præiudicium
parti, niſi appellet intra decem dies, ſecus
ſi procedit ſecundo modo, & ſic extraiudi-
cialiter, quia tunc auditur etiam ſine appel-
latione, etiam poſt decem dies, Cardina-
lem, & alios referens, ſequitur Felinus *in
d. cap. fi. ſub num. 33. ad fi.* & Hieronym. Gon-
zalez *in dict. annot. n. 31.* & facit etiam, quod
adducit Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 12. lim. 3.
n. 1. & 2.* quòd à grauamine extraiudiciali 24
duo oriuntur remedia, aliud per viam ap-
pellationis, ſed hoc debet eſſe infra decem
dies, aliud autem per viam recurſus, & que-
relæ ad ſuperiorem, etiam poſt dictum tem-
pus, vt *in c. concertationi* ibi, infra decem dies,
poſtquam ſciuerit, ſi velit, appellet, poſt
decendium verò eidem aditus non pateat
appellandi, & iterum per contradictionem
debitã, vel alia iuris remedia petierit reuo-
care grauamen, *&c.*) *de appell. in 6. cum aliis.*
per quem rex. ita probant Ancara. *ibi n. 1. no-
tab. 2.* Abb. *in c. bonæ memoria ſub n. 10. differen-
tia* 13. & ibi Philipp. Franc. *ſub n. 19. verſ. vlt.
nota. n. 5. & in c. 1. ſub n. 10. verſ. ſed dic notabili-
ter. eodẽ tit. de appell.* Eſcac. *tract. de appell. q. 12.
n. 105. fol.* 164. Minſing. *ſingular. obſeruat. centu.
3. obſeruatio. 11. ſub n. 1.* & poſt Marãt. & alios,
tenet Ruginell. *in tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 13.
15. & 16. fol.* 72. Natta *conſ. 606. approbo. n. 5.
verſ. circa aliud fundamentum*, & poſt gl. Do-
minicum, Abb. & alios tenet Ayora *tract. de
partitionibus. 1. p. c. 4. n. 17. & 18. fol.* 31. Ioan.
Garcia *tract. de nobili. gloſſ. 5. à n. 9.* licèt Re-
buff. *tract. de appellat. in præfatione, n. 69. & 70.
tomo 3. fol.* 408. contrarium teneat, qui au-
diendus non eſt, cùm loquatur contra tex-
tum expreſſum.

Grauatus tamen ſemel excluſus ab appel- 25
latione; puta; quia omiſit eo vti remedio in-
tra decendium, adhuc tamen non eſt ex-
cluſus à via, & remedio querelæ, quo etiam
vti poteſt vltra illum terminum, Philippus
Franch. & Eſcacia, *locis proximè citatis*, & eſt
text. expreſſus *in d. cap. concertationi.* per quem
& gloſſam, Ioan. Andr. & communiter ſcri-
bentes ibi tenent. Ayora *de partitio. 1. p. dict.
cap. 4. n. 19.* latè proſequitur Ioannes Garcia
d. gloſſa 5. à num. 9.

26 At in cauſis immunitatis & à grauamini-
bus factis per peræquarores,(hoc eſt,*Repartidores depechos y tributos reales:*) poterit appel-
lari intra duos mẽſes à die notitiæ grauami-
nis, ita veriorem dicit ſententiam ipſe Ioan.
Garcia *vbi proximè ſub n.* 11. *& ſeqq.* cùm ſic
à iure iis caſibus ſpecialiter ſit prouiſum, &
determinarum, per text. expreſſum *in leg.* 1.
ff de vacat. muner. Gloſſa *verbo, præſcriptione.*
& verbo, præfinita. in leg. 1. *ff. de vacatia mune.*
idem Aceurſius *in l.* 1. *C. de tempor. appellatio.*
quæ ad propoſirum magis expreſſa eſt,& ite-
rum ipſe Accurſius *in l.* 1. §. *quod in ſenten-*
tijs ff. quando appellat. ſit & huius caſus ſpe-
cialitatem latiùs proſequitur Ioannes Gar-
cia *vbi proximè*,

27 Ex quo igitur deficit iudicium, litis pen-
dentia,litigium,ſeu res litigioſa (vt protinus
dicetur) fruſtra quæritur ſentẽtia,argumen-
to totius tituli, *vt lite non conteſtata, non pro-*
cedatur ad teſtium receptionem, nec ſententiam
diffinitiuam in decretals. & in terminis; quan-
28 do per executorem procedentem extraiu-
dicialiter nulla ſit ferenda ſententia,ſed gra-
tioſam executionem commiſſam, tenet La-
pus *allegatione 6. num.* 5. *verſiculo nec eſt opus.*
ſequitur Cardin. Tuſc. *tomo* 3. *litera E, con-*
cluſione 5002. *num.*2. & per conſequens, nec
res iudicata, ex titulis *de ſententia & re iudi-*
cata in ff. C. & decretal. & probat text. *in l* 1.
C. de executione rei iudicatæ,cum concordantibus,
vbi Doctores communiter; nihil mirum, vt
nec tranſeant in rem iudicatam geſta extra-
iudicialiter, ſed eorum remedia reſeruen-
tur, velut aduerſus alia facta à priuata per-
ſona in alicuius damnum, argumento *cap.*
conquerente de reſtitutione ſpoliat. & quæ ibi
Doctores,& Menoc.*de recuper. rem.* 1. *n.* 111.
*& de arbitrarijs iudi.lib.*1. *q.*7. *à n.*74. Nauarr.
in cap. cùm contingat de reſcript. 7. *cauſa nulli.*
verſ. hæc autem cauſa.

29 Ex hac declarata & expedita natura,mo-
dóque procedendi extraiudicialiter tam in
genere,quàm in ſpecie,circa prouiſiones,ab-
ſoluere poteris illã ventilatam quæſtionem,
in qua nõ paucum laborem conſumit Lam-
bert. *de iure patro.* 3. *art.* 2. *quæſt.prin.*2. *p lib* 2.
fol. mihi 117. *& ſeq.* an collatio, electio,præ-
ſentatio, inſtitutio, ſeu aliter beneficij pro-
uiſio,in die feriato in honorẽ Dei fiat,in qua
multis authoribus relatis cõcludit,quòd aut
in illis proceditur extraiudicialiter, & tunc
omni tempore,& die feriato,etiam ob hono-
rem Dei poſſe fieri prouiſiones, & celebrari
omnia acta extraiudicialia, at verò quando
in his proceditur extraiudicialiter,& in for-
ma iudicij(quando id accidat inferiùs decla-
rabo) contrarium ſit dicendum, vt latiſſimè
per eundem Lambertinum videbis.

Quò pertinet diſpoſitio text. *in cap. vt cir-* 30
*ca de electione, lib.*6. dum diſponit quòd nul-
lus audiatur appellans ab electione facta,vel
facienda obiiciens exceptiones contra per-
ſonam electi, vel eligendi abſque forma iu-
ramenti (de qua ibi) quia procedit quando
ab electione extraiudicialiter facta appellat
obiiciens, ſecus autem quando iudicialiter
de ea cognoſcitur, per text. *in c.conſtitutia.*4.
de electione, eodem lib. de cuius intellectu nos
infrà latiùs.

Er ex hoc eodem fonte fluit alterius reſo- 31
lutio; an præſentario poſſit fieri extra terri-
torium habentis inſtituere, & an Epiſcopus
poſſit confirmare electionem, vel præſenta-
tum inſtituere extra diœceſiu, vt affirmati-
uè reſpondeatur, ſi extraiudicialiter proce-
datur,text. *in cap. poſt electionem de conceſſione*
præbendæ.cap.qua fronte de appella. quando ve-
rò iudicialiter & in contradictorio iudicio
procedi contigerit, ſecus, vt per eundem
Lambertinum *in* 6. *art. d.* 2. *quæſt. princ.* 2. *p.*
lib. 2. & vide alia per eum *in art* 5. *& art.*7.
ibi. & infinitos actus, qui poſſunt celebra- 32
ri, & fieri extra diœceſin, prouinciam, vel
iuriſdictionem, longa manu congeſſit Hie-
ron.Gonzal. *in regul.de menſi.alterna.gloſſ.*62.
à princ. alios etiam caſus, quibus procedi-
tur extraiudicialiter, vel quibus ita procedi
mandatur, in diſcurſu huiuſcapitis appare-
bit, & de aliis eorum effectibus, inter quos
& illum,quem hîc indagamus, vt quàndo in
eis, & in electione, confirmatione, inſtitu- 33
tione, & prouiſione beneficiorum procedi-
tur, conſeruata ſua natura primæua, & ſic
extraiudicialiter, vt appellatio emiſſa non
ſuſpendat effectum prouiſionis, nec violen-
tia committatur ex denegata delatione per
Lancel.Hieron.Gonzal.Nicolaum Garc.La-
rã, & alios vltra allegatos in princ. huius ca-
pi.ad regul. generalem inferiùs probabimus.

Secundo modo proceditur etiam in col- 34
latione, præſẽtatione,inſtitutione,electione,
ſeu confirmatione, & prouiſione beneficio-
rũ iudicialiter, in forma iudicij & iuris ordi-
ne ſeruato,cũ contradictore:& tunc requiri-
tur diffinitiua pronuntiatio, tex.expreſſus *in*
c.conſtitutia 41 *in ordine de electione,lib.*6.text.
*in cle.diſpendioſam de iudicijs.*tex.*in c.dudum* 2.
de electione. text. *in c. exhibita de iudiciis*, cum
aliis pluribus,tam iuribus quàm authoritati-
bus,quæ in diſcurſu apparebũt,quòd vt plu-
rimum,& frequentiùs ſolet iis caſibus ita iu-
dicialiter, ſcilicet cum cauſæ cognitione,
& in contradictorio iudicio procedi, vel ex 35
voluntate collatoris prouidentis, vel ex ne-
ceſſitate iuris,quod ita cognoſci,impellit ſe-
cundùm caſus,& occaſiones occurrentes, &
prout natura negotij poſtulat, vt dicit Hier.
Gonzal.

Gonzal. *gloſſ.9. in annotat. num.* 43. *&* 44.

Sed vt clariùs procedamus, exempla de-
36 ſuper conſtituere libet, & primò tunc ex voluntate prouidentis prouiſionem fieri iudicialem accidit; quando iudex executor literarum apoſtolicarum ſuper collatione alicuius beneficij vult aſſumere partes iudicis, & iudicialiter in prouiſione procedere, cum citatione, & audientia aliquorum, & alterare naturam eiuſdem, ad quod nullo modo tenetur regulariter, ſi non vult, niſi in certis, & limitatis caſibus, in quibus ad id iure cogitur, & adſtringitur, vt per Doctores *in cap.fin. de præſumptio.* & præſertim Feli. *à numero* 16. Flores de Mena *in pract. quæſt. q.* 4. *à num.*21. & per nos latiùs infrà 5. p. & conſtat *ex deciſ.*4.*de ſentent. & re iudi. in antiq. & de reſcript. deciſ.* 7. etiam ſi ſit ei onerata conſcientia. Gloſſ. *in clem. vni. de off. delegati.* & ex Bald. Alex. Alua. & aliis tenet Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*17. *à n.* 14. *& ſuprà.* & quod executor gratiæ ſi vult poſſit iudicialiter partes audire, & citare, tenet Mandoſius *in tractatu de monito. q.* 60. *num.* 16. *& in regul.*34. *quæſt.*32.& ex aliis latè Flores de Mena *ſuprà*
37 *n.*33.*&* 34. Quod ex identitate rationis extendo, & intelligo, locum habere in cæteris actibus extraiudicialibus, dummodo celebrentur ab his, qui aut delegatum, aut & fortiùs propriam iuriſdictionem aliàs habent, vt colligitur ex his, quæ Abb. *conſil.* 41. 1.*p. ſub num.*1. & per Puteum *deciſ.*144. *à num.*1. *incipit, fuit dictum in vna Conchen.& deciſ.*473. *num.* 1. *lib.*2.

38 Quoniam, vt inquit gl. *in clem ſæpè de verborum. verbo, irritandus*, & ibi Doctores, & Iaſ.*in l. ſi vnus §. pactus ne peteret. ff. de pactis & conſilio* 174. & alibi paſſim per ordinarios ibi, quòd mutare formã iudicij in minorem cauſæ cognitionem non poſſit, etiam partibus conſentientibus; & tunc proceſſus eſt nullus: at verò econuerſo, & ſic in maiorem cognitionem, cõtrarium eſt dicendum, nam vbi non requiritur figura iudicij, & iudex procedit plena cauſæ cognitione adhibita, non cõtradicente parte aliqua, valet. & tedit rationem gl. quia in iſto vltimo caſu tes redit ad ius commune & ſuam naturã, quod facilè fit, *c.ab exordio* 35.*diſt.l.ſi vnus. § pactus ne peteret. ff. de pactis* latiſſimè poſt plurimos de hoc tractat Giurba *deciſ.*74. *n.*12. vide infrà n.134. In priori autem caſu eſt contra ius commune, & quod naturali rationi conuenit, vt in omnibus, vt priùs quis cognoſcat id, ſuper quo iudicare debet, & propterea dici conſueuit, quòd cauſæ cognitio à iure diuino deſcendit, vt inquit Abb *in c.*1.*de cauſa poſſ.& propriet.* Feli. *in c.Eccleſ.col.* 12. *verſ.*2. *not.de conſtitutio* adinuenta ad naturalem iu-

ſtitiam conſeruandam, & ideo ſentẽtia cauſæ cognitione non præmiſſa, ipſo iure nulla eſt, vt ex aliis latè Vantius *de nullit.ſententiarum ex defectu proceſſus n.*30.*&* 31. in velocitate autem, & breuitate magis ſe demonſtrat, & ſignat iniquitas, ſecundùm text. *in c. inter hæc & hircum. in prin. de pænit.*

Quando autem iudex ex neceſſitate iuris adſtringatur, etiam eo inuito, in prouiſione beneficij, & in aliis actibus aſſumere partes iudicis, & iudiciũ formare, ex variis cauſarum figuris demonſtrabitur, & imprimis, quando ius, vel aliqua alia diſpoſitio vtitur hoc verbo, (iudicium,) prout; (iudicium fiat, formetur iudicium) & ſimilibus: tunc iudex debet procedere iudicialiter ex virtute, & propria ſignificatione verbi (iudicium) quod in iudicialibus actibus, non autem extraiudicialibus poteſt verificari. Quod probatur primò, *ex c.conſtitutio* 41. *de electione in* 6. vbi ad faciendam diſtinctionẽ inter appellationem interpoſitam in electione iudiciali, vel extraiudicialiter facta, vtitur hoc verbo (iudicium,) & (extra iudicium.) & idem probat text. *in c.* 1. *de appella. lib.*6. iuncta gl. *verbo, in iudicio, verbo, vel extra iudicium.* vbi ad denominandam appellationem iudicialem, & ab actibus iudicialibus interpoſitam, dicitur in iudicio factam, appellationẽ verò extraiudicialem, & ab extraiudicialibus actibus contrario vtũtur, extra iudiciúmque interpoſitã vocant, & huc idem ſuadent DD qui in propoſito, eodem loquendi modo vtuntur, præſertim Lamber. *de iur patr.*3. *art.*2. *q.prin.* 2.*p. lib.*2.*fol.mihi* 117 *n.*11. vbi referens vnum caſum, in quo iudex debet beneficium prouidere cum cauſæ cognitione iudicialiter; dicit, quòd tunc iudicium debet fieri inter partes. & iterum, efficitur iudiciarius, iudicij tamen ſummarij, *&c.* & probatur ex vniuerſis titulis *de iudiciis.* qui iudicialibus tantùm actibus ſunt adſcripti.

Cõtraria enim ſunt, & ſibi inuicem repugnantia iudicialia, & extraiudicialia, quemadmodum ſibi ipſis forent contrarij teſtes, ſi alius diceret: Petrũ hoc feciſſe in domo; alter verò extra domum feciſſe affirmet. & ideo dicit Gonzalez *in d.gl.*9.*in annot. n* 31. quòd actus extraiudiciales nunquam tranſeunt in rem iudicatã, ex quo in eis deficit iudicium: ex quo namque remouetur nomen, remouetur titulus, vigor, & effectus, *l. à nullo*, & ibi Odofredus, & Baldus notant, *Cod. de ferijs l. diuinos*, iuncta gloſſ. *Cod. de frument.* Alexand. *lib.* 11. *& l. fi.* & ibi Bald. & Salic. *Cod. de inoffici. teſtamento.* iudiciale enim à iudicio dictum eſt, extraiudiciale verò ab eo deriuatur, non quod in iudicio, ſed extra id celebratur, & ita notoriè ſuadet ipſa

verborum ſignificatio, à qua non eſt recedendum, *l. non aliter. ff. de lega. 3.* & ipſa verborum etymologia, à qua rectè argumentatur, prout iuſtus à iuſtitia, iniuſtus ab iniuſtitia, de quo per Euetardum *in locis lega. in loco ab etymologia.* eo namque ipſo quòd aliquid geſtum in iudicio teſtamur, extra iudicium geſtum fuiſſe negamus, faciunt expreſsè quæ ſuprà diximus verſiculo, pro quo facit quod appellatio, *&c.* num. 20. vbi probauimus aliis citaris, appellationem extraiudicialem eam eſſe, quia fit ante iudicium cœptum, & ante citationem; ad differentiam appellationis iudicialis, quæ neceſſariò proponitur intra limites iudicij, eo cœpto, & fulminato.

43 Et ſuadetur ex ſignificatione propria huius dictionis (iudicium) ſecundùm S. Thom. 2.2. *q. 60. art.* 1. Nauarr. *in rubr. de iudiciis, n.* 14. Aſinius *in praxi iudi. in princ.* Paz *in praxi in* 1. *annotatione de iudiciis n* 2. iudicium ſignificare, diſcuſſionem cauſæ, vel proceſſum iudicialem *per cap. forus de verborum ſignific.* propriè enim & originaliter ſignificare dictionem iuris, id eſt, actum iudicis, quatenus eſt iudex, & ius inter litigantes dicens, ſeu diſcernens, & probat etiam diffinitio dictionis (iudicium) quam ex Abbate refert Parladot. *in ſeſquicenturia. different.* 128. *num.* 1. & facit quæ deduxit Paz *vbi ſuprà num.* 35. *&* 39. vbi quòd propriè incipiat iudicium à litis conteſtatione, impropriè verò à citatione.

44 Quò inſuper pertinet, quòd ſi aliqua diſpoſitio iuris, Principis, vel iudicis, vtatur hac dictione (lis,) vt puta; (ſuper lite procedas; vel procedatur; litem dirimas; lis definiatur; litem confecit; litem abbreuies) vel quid ſimile; tunc tacitè cenſetur velle, vt in forma iudiciali procedatur, ex propria ſignificatione dictæ dictionis (lis) quæ propriè dicitur cauſa ipſa deducta in iudicium, ante litis cõteſtationem, text. *in l. litis nomen, ff. de verborum ſignific. l. nulla, C. de procurato.* & multa, quæ in huius rei comprobationẽ faciunt, adducit Maranta poſt alios *de ordine iudi.* 5. *part. art.* 63. Paz *in praxi in* 2. *annotat. de inſtantia n.* 4. & licèt verificetur etiam in extraiudicialibus ſecundùm Panormit. & Decium *num.* 7. *de appellatio.* quod impropriè ſic dicitur. Quod autem attinet ad iuris peritos tam Cæſareos, quàm Pontificios, lis non dicitur nec verificatur, niſi in iudicialibus, & lite conteſtata iam, probat text. *in cap. ex parte* 30. *de verborum ſignifi.* & tradunt Felin. & cæteri ſcribentes *in cap. ſuper quæſtionum in prin. de officio delega.* & ſequitur Parladot. *in ſeſquicentu. different.* 128. *num* 4. imò litem non aliter, quàm per cœptum iudicium, & litem conteſtatam dici, affirmat, & communiter ita tenent poſt Minſin. & alios Lancelot. *de attenta. 2. p. c. 4. in præfatione n* 155. ideo quando verbum (lis) profertur à lege, intelligitur *poſt litem conteſtatam. l. 3. & ibi not. C. fin. regund.* & Bart. *in l. amplius non peti. ff. rem rat. haberi.* Socinus *conſ.* 244. *conſiderato, numero* 13. *lib.* 2. & vide latè Lancelotum proximè relatum *n.* 7. *&* 8.

Et quia in actibus extraiudicialibus non 45
dicitur lis introducta, vt not. Doctores *in c.*
fi. de electione lib. 6. Lambertin. *de iure patron.*
lib. 2. p. 2. q. 2. prin. art. 3. n. 3. & per totam. & art.
6. n. 3. Lancel. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione*
num. 275. *in nouiori impreſſione.* Gonzalez *in*
regula de men. gloſſ. 6. in annotatio. n. 32. nec 46
per actum extraiudicialem beneficium, nec
res dicitur litigioſa, vt per Bart. doctrinam
in lege 6. res litigioſa. C. de litigio. num. 1. plu-
ties canonicatam per Rotam in locis relatis
ab ipſo Hieronym. Gonzal. *loco relato, n.* 18.
& quod magis eſt, nec etiam per appellatio- 47
nem ſubſequutam, & etiam præſentatam
coram Superiore ab ipſo actu extraiudiciali
efficitur litigioſum beneficium, nec lis dici-
tur pendere, vt ex his, quæ latè per Lancelo-
tum Robertum *de attentat. 2. p. cap. 4. in præ-*
fatione, à n. 188. *cum pluribus ſequentibus, &*
1. *part. cap. 3. à n.* 132. vide Gratian. poſt alios
in diſceptatio. foren. 1. *tomo cap. 66. à nu-*
mero 38.

Tunc ſimiliter etiam cognoſces, teneri iu- 48
dicem omnino iudicialiter in contradicto-
rio iudicio procedere, & partes iudicis aſſu-
mere; quando in literis ad prouidendum
de beneficio, vel ad diſpenſandum, aliiſve
in quibuſvis diſpoſitionibus adeſt clauſula
(vocatis vocandis) vel (vt aliquis citetur) vt
poſt Innocentium, & alios concludunt ple-
nè Immol. *num. 12. &* 13. Abb *num. 3. cum ſe-*
quentibus. Feli. *num. 22. vſque ad numerum* 29.
multipliciter declarant poſt alios Anto. Ga-
briel *lib. 2. de citationi. concluſ. 1. ex n.* 291. *cum*
ſequentibus. Puteus *deciſ. 473. n. 1. lib.* 2. Rota
in formis deciſ. 368. *incipit, in forma communi.*
Abb. *in c. exhibita de iudicijs* per illum textum
in vltim. nota. Card. *conſil.* 63. *incipit, Dominus*
noſter Papa, idem Cardin. (ſingulare hoc re-
putans) *in conſilio* 92. *incipit Nobilis viri do-*
mini Vinſigeria. in 1. *columna.* vbi dicit, quòd
iſta clauſula eſt tanti vigoris, quòd etiam
ſi adiiciatur executori, qui aliàs eſſet me- 49
tus, operatur, vt teneatur aſſumere partes
iudicis, & dicit probari *in dict. cap. exhibita,*
& quod ibi habetur *ſuper gloſſ.* 3. & idem et-
iam dicit, illum ſequutus Felin. *in d. cap. fin.*
n. 23. & in d. c. exhibita n. 4. vbi multa elegan-
tiſſima dicit.

Et idem pro concluſione euidenti firmant Zabarel. *conſ.* 92. *fauendo n.* 2. Rota *deciſ.* 349.

aliàs

aliàs 12. *n.* 2. *de officio delega. & deciſ.* 30. *reſcrip. in nouis.* Hugo Celſus *in tract. clauſula. n.*65. Borgnin. Caualc. *deciſ.*46. *n.*415. *p.*1. Betoi. *conſ.*14. *n.*13. *lib.*1. Aldobrand. *deciſ.*202. *ſub n.* 1. *p.*1. *diuerſo.* Caputaquen. *deciſ.*284. *volumi.* 2. *verbo Ordinarius p.* 2. Ioan. Baptiſta Ferret. *conſ.*247. *n.*9. Marius Ant. *varia. reſol. lib.* 1. *reſolut.*39. & ita reſolutum fuiſſe in Rota in vna Piſcien. 21. Febr. 1378. & in cauſa Giennenſ. 21. Octobr. 1552. teſtatur Aldo-
50 bran. *vbi ſuprà.* dicentes, quòd etiã meri executores virtute dictæ Clauſulæ fiũt mixti, & coguntur aſſumere partes iudicis, plures citat Hierony. Campani. *diuer. iur. can. rubr.* 11. *c.*13. *à n.*260. & pro euidenti ſcribit Flores de Mena *in pract. q. q.*4. *n.*32. Hieron. Gonzal. *in d. tract. de menſi. alter. gl.*9. *in annota. n.*19. & 21. idem Feli. *in c. exhibita d. n.*4. *de iudiciis, & in c. de cætero n.* 10. *de re iudi.* Staphileus 8. *forma mandati. de prouiden. n.* 8. additio Rotæ *deciſ.*12. *de off. delegati in nouis. n.*2. Marcheſan. *de commiſſio.* 2. *p. c.* 3. *de commiſſio. appell. ex n.*21. Gomeſius *in cap. ſtatutum de reſcript. in* 6. *numero* 77. Nicolaus Garcia *de beneſ.* 6. *p. cap.*2. *num.*111.

51 Quod limitandum eſt, quando nullus apparet, nec reperitur contradictor, ſeu aduerſarius, quia tunc etiam ſtante dicta clauſula (vocatis vocandis) non tenetur iudex executor aſſumere partes iudicis, citare, nec iudicialiter procedere, vt ſtatim infrà dicetur. vide quæ Mareſcot. *vari. reſol. lib.*2. *c.*1. *n.*80. vbi bene de hac clauſula.

52 Et his conuenit, quod quando examinantur teſtes, & ſumuntur informationes ſuper habilitate, vel inhabilitate alicuius perſonæ ad aliquam dignitatem promouendæ; tunc enim nec etiam partis citatio requiritur, ſecundùm Immol. *in cap.*2. *num.*9. *verſiculo limita vltimò*, & ibi etiam Anton. de Butr. *numer.*13. *in fine, verſ idem vbi agitur,* Abb. *num.*7. *verſ. ſecundus caſus*, Aretin. *n.*8. *poſt med. verſ. nam informatio.* Felin. *verſiculo ſecundò limita.* Decius *n.*45 *extra de teſtibus.* Roman. *ſingul.* 369. *fuit vnus ex nobis. verſ. quartò fallit*, Socin. *regula* 406. *in* 2. *fallentia.* Campeg. *de teſtibus regula* 164. *in* 16. *fallen.* Iacob. Nouell. *regul.*215. *in* 2. *fallent.* Crotus *in tractatu de teſtibus, num.* 352. Marſil. *in dict. l. de vnoquoque, num.*66. *ff. de re iudi.* Practic. Corradi. *de officio prætor. in cauſa ciuil. rubr. de teſtibus, n.*9. *in ſecunda limitatione fol.*67. *col. ſecunda.* Maſcard. *de probat. lib.*2. *concluſ.*682.
53 *num.*17. Imò & adhuc ſine citatione, & ſine iuramento teſtes ſumendi ſunt, prout diximus de teſtibus recipiendis ex officio pro informatione, & inſtructione Curiæ, quia hæc inſtructio & informatio non habet formam iudicij, vel proceſſus. Bald. *in l.* 3. *§. ſi tibi colum.* 2. *verſic. ſed pone. ff. de condictione ob turp. cauſ.* Alber. de Malet. *in tractatu de teſtib. cap.*7. *num.* 38. *& ſequentibus.* Angel. *de maleſi. in verbo quod ſama publica, num.* 11. & poſt Salicet. Marſy. *in leg. de vnoquoque, num.*75. *verſiculo dicas tamen.* Maranta *de ordine iudici.* 6. *p. memb.* 1. *rubr. de citatione, n.*20. Foller. *in practi. crimin. in verbo, & ſi confitebuntur in* 3. *part. tertia partis. num.* 40. *& in verbo & demum repetantur teſtes, num.* 1. Arnald. Albert. *in tractatu de hæret. dict. quæſt.*34. *n.*16. *ante finem.* Anton. Gabr. *lib.* 2. *titulo de citatione, concluſ.* 1. *num.* 328. vbi alios refert, Grauat. *ad Veſtr. lib.*6. *cap.*2. *num.*30. Clar. *in practic. §. fin. quæſt.*45. *verſ. cæterum ſi reus.* Maſcard. *de probat. lib.* 1. *in præfatione, quæſt.* 5. *num.* 39. *verſiculo* 2. *ſed hoc intellige, & lib.*3. *concluſ.*1366. *num.*6. Franc. Perſonal. *de indicys, & tortu. num.*18. *in fine*, vbi quòd ita Doctores communiter tenent, *n.*19. *etiam in fin.* Flami. Cartarius *in loco præcitato.* ita communiter ſeruari. & etiã in ſtatu Eccleſiaſtico, teſtatur, *& in practi. interrog. reorum, lib.*3. *cap.*3. *num.*61. & ex recentioribus conſulendo tradiderunt Bertazz. *conſ.* 553. *n.*4. *verſ.*2. *dato, lib.*2. Decianus *conſ.*92. *n* 33. *verſ. & licet, lib.*2. Hondede. *conſ.* 101. *n* 21. vbi teſtatur de generali conſuetudine, quam etiam dicit vigere in Curia Perusina Proſp. Farin. *in pract. crimin. tractatu de teſtibus, q.*72. *n.*135. & ſuperiùs *n.* 51. & nos diximus ſuperiùs à n. 6. cum multis ſeqq.

Tamen præfata doctrina procedit in ſtatu, & terminis, de quibus loquitur; nempe anteaquã quis ſit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate ſumitur extra-
iudicialis informatio; ſecus autem ſi iam 54
quis eſſet electus ad dignitatem, & ageretur de illum remouẽdo à tali dignitate, tunc enim iudicialiter agendum eſt, & in tali informatione, procul dubio partis citatio requiritur, prout declarant Abb. *in d. c.* 2. *n.*7. *in fin. verſiculo, & intellige hoc.* & ibi etiam Aretin. *n.* 9. *verſiculo* 2. *fallit iuncto n.*10. vbi etiam alio modo declarat, eum omnino videas, Felin *n.*8. *verſ. non credas, quod iſtis, &c.* vbi etiam bene declarat Decius *num.* 45. *& ſeqq extra de teſtibus*, Maſcardus *d. conſ.* 682. *n.* 18. latè proſequitur Proſp. Farin. *in tract. de teſtibus, q.*72. *à n.*52. vide etiam Mareſcot. *varia. reſol. lib.*2. *c.*1. *n* 80.

Hæc autem, quæ diximus, de clauſula (vo- 55
catis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda ſunt ad diſpoſitionem, mandantem procedi cum cauſæ cognitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum cauſæ cogni-
tione, *&c.*) quoniã vbi cauſæ cognitio requi- 56
ritur, ibi neceſſariò debet interuenire citatio eorum, quorum intereſt, vt probant Aretin.

in l. Gallus §. *& quid ſi tantùm. columna fi. de liberis & poſth.* Cardin. Ruinus *conſ.96. n.10. lib.3.* Portius *conſ.106. n.34.* Molina *de Hiſpan. primogeneis. lib.3. cap.3. num.13.* ex his quos ad naturam cauſæ cognitionis ſuprà citauimus, quia tunc omnino debet, in forma iudiciali procedi, cùm debeat citare, ex iam dictis, & ex his, quæ de citatione dicemus, & conducunt bene quæ per Mareſcot. *var. reſ. lib.2. c.1. n.57.* & quoniam cauſæ cognitio ad iudicem, vt iudicem & iuriſdictione vtentem, non autem ad merum executorem vel eius officium ſpectat, vt omnibus notum eſſe, dicit Sebaſ. Vantius *in tract. de nullit. ſententia ex defectu citationis, n.33.* & probat tex. *in l.3.* §. *cauſa cognita ff. de bonorum poſſ.*

57 Deſuper & alio modo cognoſces, iudicem in actibus extraiudicialibus ſui natura, teneri partes iudicis aſſumere, indicialirérque & in contradictorio iudicin, cũ cauſæ cognitione procedere; tunc ſcilicet; quando cõparet aliquis cõtradictor, & opponit legitimas exceptiones, & rei de qua agitur neceſſarias, vel ex eius natura prouenientes, vt ſi tractatur de collatione, electione, inſtitutione, vel aliter de prouiſione beneficij, & alter oppoſitor, vel cõtradictor cõparens, opponat, illum non clericũ, vel malè ad ordines promotum, irregularem, aut bigamum, & ſuper irregularitate vel bigamia malè diſpenſatum ſubreptitiè, vel eſſe excommunicatum, intruſum, aut ſimoniacum, aut criminoſum, vel quod ad Ordinarium non pertinet beneficij collatio, quia eſt iuris patronatus, & ſibi cõpetentis. vel quia eſt in eius poſſeſſione, vel eſt aliàs litigioſum, & aliter is, qui comparet, aliquod præiudicium prætendit. quia tunc omnimodo alteratur natura prouiſionis, & actus extraiudicialis, ex hoc in iudicialem transfertur, & comparens debet iudicialiter, & in contradictorio iudicio audiri.

58 Pro quo primò expendo doctrinam Lambertini *in tract. de iur. patr. in 3. art. 2. q. princ. 2. p. lib.2.* vbi poſt longam diſputationem ian præſentatio, electio, ſeu inſtitutio poſſit fieri die feriato ob honorem Dei; reſoluit multis aliis Doctoribus relatis; quòd licèt iſti actus ſui primæua natura ſint extraiudiciales, & per conſequens quocunque tempore celebrari poſſe conſtat (& nos diximus ſuprà;) tamen ſi propoſito edicto ad beneficij prohibitionem comparent aliqui, & ſe opponunt dicentes proprietatem iuris patronat. vel quaſi poſſeſſionem præſentandi non pertinere ad illos, qui priùs præſentauerant, nec ad aliquem alium, ſed ſibi comparenti tantùm, (iuxta ea, quæ ipſe Lamberti. *in eodem tractatu de iure patr. 8. & 9. & 10. art. 1. quæſt. princ. 2. p. lib.2.*) vel aliàs præſentatum ab alio compatrono criminoſum eſſe, quòd tunc non procederetur extraiudicialiter in examinatione harum præſentationum, & prohibitione beneficij, ſed fieri debere iudicium inter partes ex vi & potentia iuris patron. in dubiam contradictionem redacti, & criminum oppoſitorum.

Et vt ipſe Lambertin. aduertit (& rectè, 59
confusè tamen) in ſuperiori loco citato, *& articulo 3. 2. q. princ. 2. p. lib.2. verſ. bene dicerem vnum iſtas.* iſtas exceptiones, & obiectus dupliciter poſſe proponi, aut in ipſo actu præſentandi, vt contingit, quando Patronus dicit, præſento perſonam Franciſci Clerici ad gubernationem huius beneficij vacantis, qui ſcientia, moribus, vita & ætate habilis eſt, præſentatum verò ab aliis eſſe indignum, & criminoſum, vel ad eorum præſentationem non eſſe inſtituendum, quia nihil iuris patronatus habent, *&c.* aut tunc litem hanc, & iudicium in ipſo, ſcilicet; actu præſentandi non deducunt, ſed poſtmodum in diſcurſu negotij, & in iſto vltimo caſu, cùm præſentatio cõſeruet, & retineat ſuam propriam naturam, poterit fieri quocunque die etiam feriato ob honorem Dei, cùm ſit extraiudicialis, quouſque in ipſam incidat quæſtio iuris patronatus, & iudicium exceptionum cæterarum, quibus mediantibus, alteratur, & variatur natura præſentationis & proceſſus, qui erat extraiudicialis, efficietur iudicialis. in priori autem caſu, cùm à principio eius ſit alterata natura, & effectus iudicialis; quæ aliis actibus iudicialibus deſcripta ſunt, ſeruari debent, argumento text. *in cap. conſtitut 41. de electione, lib.6.*

Facit etiam ad articulum, de quo agimus; 60
quod dicit idem Lambert *in 12. art. 9. q. princ. 2. p. lib.2. fol. mihi 166. in magnis, columna 4.* quòd licèt proceſſus præſentationis, & inſtitutionis ſit extraiudicialis; tamen ſi appareat aliquis contradictor, vel compræſentatus aliquid obiiciens, efficitur iudicialis, vbi alia in propoſitum adducit. Et plus dicit *in 4. art. 11. q. princ. 2. p. 2. lib. n.67. & ſeqq. fol. mihi 172.* ex Gai. *in repetit. cap. fin. de electione, lib.6.* vbi communiter ab omnibus ſcribentibus ibi notatur, loquendo in inſtitutione, & confirmatione, quod ſi in eis compareat contradictor, ſine dubio interueniet cauſæ cognitio, & inſtitutio dicetur vera ſententia diffinitiua, maximè ſi cognoſceretur de iuribus præſentantium, quia per eam cognoſceretur verus Patronus, cæteris perpetuum ſilentiũ imponendo. Et idem omnino eſſe affirmandum, quando nullus cõparuit contradictor, ſed ſuperior diſcuſſit negotiũ ex officio cũ vera cauſę cognitione, dãdo coadiutorẽ Curiæ, hoc eſt, Promotorẽ

fiſcalem,

Digitized by Google

fiſcalem, qui contra iura præſentantium Pa-
tronorum, vel merita præſentati, aut for-
mam præſentationis, & ſimilia alleget, & op-
ponat. Quod ita in practica ſeruandum, di-
cit ipſe Lamber. *ibi, & in pluribus locis ibi ci-
tatis.* ſecundum Gay. *dict. cap. fin. in 2. & 3. col.
de electione lib. 6.* & idem quod Lamber. di-
cit Philipp. Franchus, *in cap. conſtitutis el 2. de
appellat. columna 4. verſiculo ſed certè meliùs lo-
quendo in confirmatione*, ſequutus Hoſtienſ. &
Immolam, Anton. de Butr. *ibi*, & Ioannem
Andream *in c. auaritiæ de electione lib. 6.* quòd
62 quando adeſt contradictor opponens, cùm
tunc debeat procedi in ipſa cum cauſæ co-
gnitione in contradictorio iudicio, & iudi-
ce iudicialiter confirmante, confirmatio erit
ſententia diffinitiua, ſecus autem quando
nullus adeſt contradictor, quia tunc ſupe-
rior confirmat non præmiſſa cauſæ cogni-
tione, ſed cum ſimplici informatione ani-
mi ſui, & extraiudicialiter; habet vim in-
terloquutoriæ confirmatio, vt ſuprà dixi-
mus, & idem dicit Bertachi. *in reperto. ver-
bo confirmatio poteſt, ſub numer. 80. ad medium*,
quòd confirmatio prælatorum facta in con-
tradictorio iudicio eſt ſententia diffinitiua,
& confirmat electionem aliàs nullam, ſecus
ſi fiat de plano, & non contradictorio iudi-
cio, ſed extraiudicialiter, quia tunc eſt in-
terloquutoria, allegat ad hoc Bald. *in addi-
tio. ad Specula de appellat. verſiculo pro diffini-
tiua.* & gloſſ. *in cap. fin. verſic. inanes de electio-
ne in 6.* & ad id facit etiam, quod ipſe Ber-
tach. *loco citato numer. 100. ad medium*, dicit,
63 quòd confirmatio, cùm petitur, & nullus ſe
opponit; non requirit libellum, nec litis
conteſtationem, ſecundùm Specula. *in im-
prouiſione titulo de libelli conceptione §. nunc
videndum n. 6. & verſic. 33.* facit etiam quod
eleganter dicit Franciſc. Marcus *deciſio. Del-
phinal. 1357. lib. 1.* vbi latè, quem ſequitur
Cardin. Tuſc. *tomo 3. litera E, concl. 90 num 5.*
quòd confirmatio electionis ſi eſt facta ſo-
lemniter, & in contradictorio iudicio, habet
vim ſententiæ diffinitiuæ; ſi verò fiat ſine
contradictore, habet vim interloquutoriæ,
& ad hos terminos eſt reducendus Zabar.
conſil. 112. verſiculo ad ſecundum, dum dicit,
quòd confirmatio electionis debet fieri per
modum ſententiæ. & vide eundem Tuſcum
*concluſione 711. verbo, confirmatio quando habet
vim diffinitiuæ.*

64 Facit etiam doctrina Felin *in c. fin. de præ-
ſumptio. num. 27.* vbi regulam firmat, quæ di-
ctat; executorem beneficij non teneri iu-
dicialiter procedere, ſi non vult, ſed extra-
iudicialiter; limitat, quando comparet ali-
quis, qui prætendit aliquod præiudicium,
quia ipſe debet iudicialiter audiri, & idem
probant Innocentius, & Hoſtienſ. *in cap. pro-
poſuit de collectione præbendæ*, idem Hoſtienſ.
in cap. de cætero de re iudic. idem & Ioan. Andr.
in cap. accepimus de ætate, & qual. Petrus de
Anchara. *in clem. 1. de officio deleg.* & Anton.
Abb. & Immola *in dict. cap. fin.* quos ſequi-
tur ipſe Felin. reddens inde rationem, quia
cùm iſte contradictor poſſit aſſumere in ſe
onus probandi, impetrantem non eſſe ido-
neum, debet audiri. & idem dicit *in num.
26.* quòd executor datus, ad compellendum
ordinarium collatorem, vt conferat alicui
beneficium, ſi ipſe opponit aliquas exce-
ptiones legitimas, quæ eum excuſent à col-
latione, debet iudicialiter illum audire, ma-
ximè cùm priùs debeat collatorem monere.

Hæc doctrina Felin. & aliorum, ab om- 65
nibus modernis recepta, & infallibilis &
indubitata eſt, vt conſtat ex Flores de Me-
na *in pract. q. q. 4. num. 31.* dicens ex Ab. &
Felin. quòd executor gratiæ, ſiue cum clau-
ſulis ſonantibus monitionem, ſiue conditio-
nem ſonantibus, ſi tamen tertius appareat
ante perfectam executionem, teneatur eum
audire, ſaltim in via ſummaria, & inquit
ipſemet Flores *in numer. 22.* quòd ſi aliquis 66
ſit in poſſeſſione alicuius rei, vel beneficij,
etiam de facto, quòd executor tenetur aſſu-
mere partes iudicis, & eum citare, & audire
in forma iudiciali, quòd ſic hæc audientia
intelligitur, argumento text. *in cap. licet Epi-
ſcopus de præbendis in 6.* Innocent. *in cap. fin.
de præben. & in cap propoſuit de collectione præ-
ben.* & aliis pluribus relatis à Nauarro *in cap.
cùm contingat 3. nulli cauſa, per totam, de reſcript.*
Euerar. *conſil. 114. num. 2. fol. 114.* Celſus *con-
ſilio 89. numer. 4.* Quintiba. Mandoſ. *in regu-
la 42. num. 3. 2. part. regularum.* Abb. & Felin.
num. 24. in d. cap. fin. & ideo quando ex com- 67
miſſione reſultat aliquod præiudicium ali-
cui poſſidenti, vtputa; ſi ita concipiatur (ſi
tibi conſtiterit, Franciſcum eſſe ſimonia-
cum, bigamum irregularem, & ſimilia, be-
neficium conferas Petro) quia tunc debet
iſte executor omnimodo partes iudicis aſ-
ſumere, citare, & audire in forma iudiciali
alterata natura primæua prouiſionis, ita Ab.
in clem. vni. de officio delega. Felin. *in dict. cap.
fin. num. 25.* Auguſtin. Beroius *in cap. conque-
rente num. 11. de reſtitutione ſpoliato.* & ita ſen-
tit etiam Caualea. *deciſione 22. num. 3. 1. part.*
& Flores de Mena *in dict. quæſt. 4. num. 28. &
ſurſum 41. & 42. & 43.* vbi deſuper alia exem-
pla conſtituit, quæ quoniam nos latè ſumus
tractaturi in 5. parte infrà tomo 3. cuius
propius locus erit executorum gratiarum
Apoſtolicarum, hìc omittimus.

Et idem etiam, quòd quando aliquis in- 68
truſus adeſt, vel aliàs legitimus contradictor

apparet, executores teneantur aſſumere partes iudicis, & iudicialiter procedere cum cauſæ cognitione, & diffinitiuè ſententiare. tenent extra relatos Beroi. *conſil.* 13.*volum.* 1. Flami.Pariſ. *lib.* 11.*quaſt.* 10.*num.* 15.*num.* 33. *&* 34. Marc.Anton.Genuenſ. *cap.* 83.*num.* 4. Rota in Pampi.benef.de Allo de anno 1578. quæ habetur 1.*p.diuerſo.deciſione* 202. Nicolaus Garcia *de benefi.*6.*part.cap.*2.*num.*110. *&* 106.*&* 141.*vſque ad* 145.

69 Qui etiam affirmant, quòd ſi in literis Apoſtolicis directis executoribus, omiſſa ſit dicta clauſula (citatis citandis) tamen ſi adſit poſſeſſor non eſt amouendus, niſi præceſſerit citatio, ſuadet text. *in cap.licet Epiſcopus, de præbend. in* 6. Pariſ. *de reſig. benefic. locis ſupra citatis.* & Marius Anton. *variar. reſolutio. reſolu.*58.*ſub num.*8.*lib.*1.ac rectè probatur *in deciſ.*802.*Domini tenuerunt num.*8.*p.*1.*diuerſo.* Hieronymus Campanil. *diuerſ.iur.canoni. rubrica* 11.*cap.*13.*à num.*220.*fol.*351. ſuppetitque imprimis aſſertio illa ab omnibus vno ore probata, ne poſſeſſio facti tradi debeat ab executore, non vocato poſſeſſore, & ſine cauſæ cognitione, & videre licet apud Ioannem Andr. *in cap. ordinarij de officio ordinarij in* 6. Ab.Gemio.Io.Monachum, & alios relatos per eundem Pariſ. *d.quaſt.*11. *num.* 15. & alios quamplures Doctores citatos per Marium Anton.*variar.reſolutio.*4.*reſol.*58.*num.*8. Maſcard. *quaſt.*1523. *num.*25. *part.*3. ſuppetunt etiam per plures Rotæ deciſiones, illa præſertim Aldobran. deciſio, quam ſuperiùs citaui, quæ eſt deciſio 202.*part.* 1 *diuerſo.* vbi reſolutum atteſtatur in vna Piſtorien. fuiſſe mixtum executorem illum datum ad

70 prouidendum in forma dignum, de Capellania, in cuius poſſeſſione erat Præpoſitus, & Capitulum Piſcien. ſiue ſacriſtia, quæ erat citanda ab ipſo executore, qui tenebatur aſſumere partes iudicis, & audire poſſeſſorem, qui non erat obnoxius ſolo verbo executoris ſtare, & parere, ſuúmque ius dimittere, ſed reſiſtere, nec illius poteſtatem contra ipſum locum fore, quia illum executoris poteſtas compeſcere non valebat, cùm aduerſus reſiſtentes de facto, non de iure, excandeſcere valeat, per deciſ.4. Achillis *de ſent ent.excommunic.* Ioan.Hieron.Campanill. *diuerſ.iur.cano.rubrica* 11.*cap.*13.*ſub num.*220. vbi *num. ſequenti*, dicit, quòd propterea poſſeſſio alio modo adepta decernenda eſt intruſa ſecundùm Felin. *in cap.conſtitutus n.*18. *de reſcript.* Ripa *in l naturaliter* §.*nihil commune num.*25. *de acquir. poſſeſſio.* & in his terminis cenſuit Rota in vna Senen.Pontis, Arrigi. coram Decano, ſub die 12.Iunij 1573. & in alia Barchioonen.præceptoriarum 10. Iunij 1578. quarum meminit Lancelot.*deciſ.*423. *propoſita cauſa num.*4.*d.p.*1.*diuerſ.* & alibi paſſim per Doctores.

Et ſimiliter idem dicendum eſt in execu- 71 tore ad diſpenſationes matrimoniales, in quantum verificatione ordinarius (cui ſolent committi) extraiudicialiter poteſt procedere, vt ſuperiùs dictum reliquimus; qui omnimodo tenetur aſſumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quando adeſt aduerſarius, & contradictor, vt latè per Nicolaum Garcia *vbi proximè à n.*249. *&* 250. & Hieronym.Gonzal.*in annotation.*

Quæ omnia extendenda ſunt, quando à 72 principio ſtat aduerſarius, quia tunc pariter, & à fortiori de eo iudicandum eſt, ac de eo, qui poſtmodum comparuit, præiudicium, & intereſſe ſuum allegans, pro quo facit deciſio Rotæ in cauſa Reginen. parochialis 8.Febru.1557. coram D. Chiſanenſ, vbi dicitur, quòd diſpenſatio facta à iudice commiſſario, cui erat commiſſa cum clauſula iſta (ſuper quibus conſcientiam tuam oneramus, *&c.*) valet, licèt non conſtet de proceſſu. Rota *deciſ.*4.*de filijs presbyt.in antiq.* & quòd ſtylus eſt in diſpenſationibus, quòd ſi ab initio eſt aduerſarius, tunc pars eſt citanda, & in ſcriptis acta reducenda, & vbi non eſt aduerſarius, tunc ſufficit informatio iudicis, *&c.* Thom. Sanch. *de mat. lib.*8. *diſput.*35.*numer.*15. & Garcia *ſuprà num.*247. vbi alios allegat ad id, & dictam deciſionem Regin. & alteram refert, quæ hanc concluſionem comprobat.

Igitur hæc eſt omnium ſcribentium tam antiquorum, quàm modernorum concors ſententia, & reſolutio; quòd vbi in extraiudicialibus, & ſic in collatione, inſtitutione, electione, & prouiſione beneficij, quæ ſui natura extraiudicialis eſt, per comparitionem contradictoris exceptiones legitimas non friuolas, nec calumnioſas opponentis, efficiatur iudicialis, & alteretur eius natura, ac in ea procedi debere in contradictorio iudicio, cum cauſæ cognitione, & proferenda ſententia diffinitiua, vt probat text. *in clem. diſpendioſam, de iudicijs, & clem. ſæpe de verborum ſignif.* & Doctores ſuperiùs citati. Et vnum te admoneo, vt Doctores in rem hanc citati loquentes in executoribus, & iudicibus delegatis, diſponunt in fortioribus terminis, quàm hi, qui loquūtur in iudicibus ordinariis, propriam & radicatam, non alienam iuriſdictionem habentibus, executores autem cùm delegatam, non ſuam, ſed alienam exerceant, contentam ſub limitibus intentionis, & voluntatis delegantis, quam tenor ſcripturæ demonſtrat, cuius eſt ſtricta interpretatio, ſub qua & cum timore loquuntur Doctores relati, inquirentes priùs

de

de voluntate ſuperioris, & an habeat executor iuriſdictionem, vt ex his latè videre poteris, qui timor omnino abeſt in ordinariis collatoribus, & iudicibus ex propria perſona iuriſdictionem exercentibus, quapropter quæ Doctores affirmant circa hanc materiam in iudicibus executoribus; à fortiori & maiori cum ratione ſunt accipienda, & intelligenda in ordinariis iudicibus.

73 Rationem autem, quare oppoſitio exceptionum hanc faciat proceſſuum transformationem, alterérque actus extraiudicialis naturam, Doctores nec aperiunt, nec reddunt. Mihi autem meditanti, quæ occurrit, referam. Etenim contradictio ipſa (ſi bene perpendamus) facit conteſtationem litis, ſiquidem edictum quod beneficio proponitur, vim habet citationis. text. *in c. fin. de electione lib. 6.* & ibi à Doctor. notatur. & oppoſitor mediante ſua oppoſitione comparet, & ipſam ſuam intentionem deducit, demonſtrat petendo, ſcilicet; beneficium, quod quidem ad actoris officium pertinet, cuius vicem ſuſtinere videtur, ad inſtar communium iudiciorum, argumento text. *in l. in tribus ff. de iudicijs*, ibi, ſed magis placuit eum videre actorem, qui priùs ad iudicium prouocat, &c.) *l. qui prior.* & quæ ibi nota. *ff. eodem titulo.* & quæ notantur *in §. 1. inſtitut. de actio.* itaque hæc comparitio habet vim prioris libelli.

74 Et quando alter comparet contradicens, & opponens exceptiones, ſuſtinet partes rei *ex l. 1. ff. de exceptio.* ex d. iuribus; maximè, quia iſte libellus non eſt prouocatiuus, ſed excluſiuus iuris alterius, qui cùm contineat contradictionem, & exceptiones negatione præmiſſa, in eo eſt ſtatu, vt operetur litis conteſtationem, *l. rem non nouam §. patroni C. de iudi. l. 1. C. de litis conteſtatione l. 2. C. de iura. calumniæ cum vulgatis.*

75 Diſcurſus iſte & euidens, & legitimus redditur, ex eleganti doctrina Afflictis *deciſione 346. ſub numer. 2.* affirmantis, quòd in omnibus actibus & articulis, in quibus adeſt contradictio, ibi neceſſariò danda eſt inſtantia, eum ſequitur Muños de Eſcobar, *de ratiocin. cap. 31. ſub numer. 17.* inſtantia autem

76 nihil aliud eſt, quàm exercitatio actionis à litis conteſtatione vſque ad ſententiam diffinitiuam, certo tempore coarctata, vt per Alciatum, Aſinium, Didacum Perezium, & alios declarat Paz *in praxi in ſecunda annot. de inſtantia num. 6. fol. 6.* & Parla. *in ſeſquicentur. differen. cap. 128.* igitur ſi contradictio facit inſtantiam, quæ includit in ſe litis conteſtationem, ipſam litem à fortiori operari debere, confitendum eſt.

Quò pertinet illud, de quo aliàs dubitauit Rota in vna Calagurit. beneficij coram D. Auguſtino 25. Ianuarij 1554. ex comparitionibus factis per præſentatos coram or- 77
dinario (præſertim ante inſtitutionem) eſſet talis lis inducta (vt poſſeſſio poſtea per Ioannem vigore inſtitutionis facta diceretur attentata) & fuit per Dominos reſolutum, quòd non eſſet lis inducta, nec per compariitiones prædictas facta litis conteſtatio, niſi demum per vtramque partem facta inſtantia pro conſequenda inſtitutione, non aliter, quæ inſtantia ex eo inducitur, ſcilicet; per contradictionem alterius, mediantibus exceptionibus (quarum exempla ſuperiùs reddidimus) & dictæ deciſionis Rotæ mentionem facit Lancelot. Robert. *de attentat. 2. p. cap. 4. de attentat. lite pendent. in præfatione num. 155. ad fin.*

Et confirmatur ex eo, quòd in hunc ſen- 78
ſum aduertit Hieronym. Gonzal. *in reg. de men. & alter. gloſſ. 9. in annotat. num. 37.* quòd tunc cognoſcetur, fuiſſe proceſſum in electione, & prouiſione beneficij iudicialiter; quando in ea adeſt concurſus oppoſitorum, qui formant inter ſe contradictionem, quia tunc nihil deficit, ad hoc vt ſit lis introducta, & iudicium formatum, ex quo inueniitur in eo actor, reus, & iudex, *iuxta cap. forus, de verborum ſignific.* nam vt inquit Bald. *in l. 1. Cod. de iuram. calum.* idem Bald. *in l. & ſi non cognitio. num. 1. Cod. ſi contra ius vel vtilitatem publicam.* & Eſcobar *in tractatu de ratio. cap. 31. num. 17.* ex quo adeſt in articulo con- 79
tradictio, & inſtantia, ibi danda eſt & cauſæ cognitio, quibus adde Doctores omnes, quos in comprobationem huius articuli contradictoris comparentis hucuſque adduximus.

Contra quos & communem reſolutio- 80
nem eorum fortiter obſtare videntur text. *in cap. vt circa.* & text. *in cap. conſtitutio. 41.* (in eius declarationem editus) *de electione lib. 6.* quibus habetur, quòd quando in electione beneficij proceditur extraiudicialiter, quòd tunc comparens, & opponens exceptiones, contra perſonam electi vel eligentis, ipſas tenetur iurare, ſe illas poſſe probare, *&c.* Quando autem in electione proceditur iudicialiter, ius cõmune ſeruetur in ipſis proponendis, dum ſupponunt, quòd contradictor, & exceptiones cadunt item in extraiudicialibus actibus. & ſic quòd per eas non alteratur natura eorum, contra Doctores & doctrinas ſuperiùs congeſtas.

Sed nihilominus defende communem, 81
contra quam non vrgent illa iura, quibus vt reſpondeas, diſtingue; quòd aut loquimur in ipſorum obiectionum actu proponendi, & tunc ipſa iura procedere, aut loquimur

ipſis

ipſis exceptionibus iam oppoſitis, & poſtquam in eſſe deductæ ſunt, & tunc Doctores procedunt, non iuta. Quoniam quantum attinet ad prius membtum, ſcilicet; ad proponendi modum, & formam, attendenda eſt natura proceſſus,cui obiiciuntur.quia ſi electio, ſeu prouiſio incepit eſſe extraiudicialis; dum quis comparet, & docet de ſuo iure, & exceptionibus, debet ſequi naturam, & ſtatum proceſſus. Si verò incipit proceſſus eſſe iudicialis, ius commune obſeruatur.& in hunc ſenſum loquuntur text. *in dict.cap.vt circa de conſtitutio.* vltrà non procedentes,vt ex eis euidenter conſtat.Secundum autem diſtinctionis membtum ad nos attinet, ſiquidem conſiderandæ ſunt exceptiones, & obiectiones, poſtquam appoſitæ ſunt iam, & in eſſe deductæ, notæque fiunt iudici; quia tunc,non antea incipiunt operari ſuum effectum ttansformationis, quem illi Doctores attribuunt, quia in poſterum deinceps iudex in earum cognitione, tenetur aſſumere partes iudicis, iudicialiter audire, & cum cauſæ cognitione procedere,quia tunc, non antea incipiunt alterare, & variare naturam proceſſus electionis, & prouiſionis, ſi illum fortè inuenerunt extraiudicialem. Et in hoc ſtatu de præſumptis exceptionibus procedit communis Doctorum,arg.celebris text.in ratione ſui *in l.1.§.ſi minor ff. de rebus eorum.* iunctis etiam quæ in eius interptetationem latè adducunt Tiraquell. *in tractat.de retract.conuentio.ad fin.à numer.* 17.*& ſuprà.* Pinel.*de bonis mater.l.1.3.p.concl.*52.

Et hanc diſtinctionem, & intellectum (ſi diligenter quæramus) inueniemus *in d. cap. conſtitutio.& d.cap.vt circa.*facta habilium terminorum ſuppoſitione. clarum enim eſt in prouiſione beneficiorum, quando extraiudicialiter procedìtur, non dari appellationem,quādo iudicialiter autem,contrà. *c.conſtitutis,2.de appell.* iuxta eius verum ſenſum, & intellectum,de quo nos protinus ex Lancelot.Perez de Lara,Nicolao Garcia,& aliis.

Sed ſic eſt, quòd illa iura poſtquam ſunt exceptiones oppoſitæ, & iuratæ propter calumniam, à non admiſſione, & receptione earumdem,admittunt,ac permittunt appellationem quoad vtrumque effectum, vt ex eis patet;ergo cum euidentia ſequitur,quòd ipſæ exceptiones in eſſe deductæ,& iam propoſitæ, incipiunt alterare, & variare electionem extraiudicialem, ſuum effectum operantes,facientéſque illam iudicialem de extero, *ex d. l. ſi minor.* & hic intellectus ad illa iura proprius, & verus eſt, qui totaliter illis conuenit. & ſic intellecta pro communi retorquent.

Quibus inſuper adde Concilium prouinciale Compoſtellanum actione 2.c.34. dum dat formam electioni præbendarum Magiſtralium, Doctoralium, & lectoralium ſacræ Scripturæ, aliqua ipſis electoribus & oppoſitoribus prohibita inhibens, dicit *in verſiculo quod ſi aliquis,&c.* in hæc: Quod ſi aliquis de his ſufficientiſſimis probationibus fuerit infamatus, aut notabiliter ſuſpectus, Epiſcopus vel eius Vicarius in abſentia diligenter cauſæ merita inquirat, & quem reum inuenerit, pro illa vice inhabilem ad eligendum actiuè, vel paſſiuè declaret,aliàs cum cæteris admittat,&c.) vt intelligatur hæc inquiſitio iudicialiter, vt denotant verba Concilij. & probatur ex text. *in cap.exhibita de iudicijs.* ibi, ſuper propoſitis,& aliis negotium contingentibus inquirerent veritatem.) & iuncta gloſſ. *ibi verbo,inquirerent.* quoniam agitur de magno eius præiudicio ſecundùm ea, quæ ſuprà dixi. ſine dubio tamen procedit, quando aliquis oppoſuit dictas Concilij Compoſtellani exceptiones. 82

Nunc reſtat, vt illud abſoluamus, an citatio ſit actus iudicialis, adeò vt iudex, qui cùm poſſit procedere ſine ea, & extraiudicialiter ſuper aliquo negotio, ad quod citauit aliquem,intereſſe prętendentem,cognoſcatur iudicialiter procedere, & aſſumere partes iudicis. In qua difficultate, ne te detineam diutiùs,affirmatiuè reſoluo.Moueor primò ex doctrina Baldi *in l.nec natales in colum.vltim.Cod de probatio.* & Felin. *in cap.fin. de præſumptio. num.*22. *& num.*34. alios allegantes,qui omnes,dum aliud quærunt, hoc fatentur, vt iudex executor, qui aliàs non tenebatur procedere iudicialiter, ſi tamen aliquem citauit,videtur aſſumere partes iudicis. 83

Quoniam citatio non pertinet naturæ actus extraiudicialis. Paul.Caſtren.*conſ.*338. *volum.*1. poſt Innocen. *in cap.cùm olim el 2.de electione.* Bald. *in l. nec natales Cod. de proba.* Roma.*conſil.*212. Cardin.*conſil.*32. Decius *in cap.2.de teſtament.* Felin. *in cap.fin. de conſuetudine.* Rota *in nouis* 356. imò eſt actus iuriſdictionalis, quæ nullo modo poteſt expediri niſi à iudice, & iuriſdictionem habente, vt notant Abb. *in cap. ſuper quæſtionum §. verum num.* 1. *de officio delegati.* Doctores *in cap. prudentiam in cap. ex literis de officio delegati, & in cap.ſi duobus de appellat. & in l. contumacia ff.de re iudi.* Speculator *in titulo de citati.§ iam de citati.colum.*5. *verſiculo hoc autem nota.* & aliquid per Vantium *in tractatu de nullita. ſententiar. ex defectu citat. num.* 27. *&* 31.*cum ſequentibus.* Et vt inquit Hiero.Gonzal. *in d.reg.de menſ.gl.*9.*in annot.n* 35. *&* 37. poſt 84 85

poſt Lancelot. *de attenta. 2. part. cap. 12. limit. 5. à num. 3.* & Vitalli. *in tractat. de clauſu. in clauſ. nihil nouari appellat. pend. ſub num. 3. colum.* 89.
86 Angel. *in l. 1. ff. nihil nouari appell pend.* vt tunc cognoſcitur in collatione, & prouiſione fuiſſe proceſſum iudicialiter, quando actum fecit collator ſeu prouidens, qui fieri non poteſt à priuata perſona, ſed à iudice tanquam iudice, & à parte vti litigante, vel quando adeſt aliquis actus de proceſſu, & pertinens ad proceſſum, & quod tunc dicetur actum pertinere ad proceſſum, quando non poteſt expediri à priuato, ſed à iudice tanquam iudice.

87 Et cùm citatio, vt dictum eſt, non poſſit expediri niſi à iudice, tanquam iudice, & cùm iuriſdictione, meritò eam vocant Doctores actum de proceſſu, & pertinentem ad proceſſum iudicij; ita tenet Speculator *in titulo de citatione §. contra verſiculo excipitur quod citatio eſt de proceſſu.* Maria. Socin. *in vberrimo tractat. de citatione art. 4 prin. in princip. verſiculo primò infertur, quod cùm citatio talis ſit de proceſſu.* & ipſe *in art. 19. in princ. verſiculo & idem eſt, ſi dicatur.* vbi alios allegat. *& in primo articulo principali, verſiculo deinde ſubijciuntur, &c.* imò & citatio inter actus iudiciales computatur, text. expreſſus *in cap. quoniam contra*, ibi, iudex ſemper adhibeat, aut publicam ſi poteſt adhibere perſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuerſa acta iudicij conſcribant, videlicet, citationes, dilationes, *&c.*) *de probationibus*, & ita eam meritò in eius deſcriprione vocat ipſe Socin. *in d. 1. art. in prin.* vt fiat iudicialiter iudicis mandato.

88 Eſt etenim principium, & fundamentum actus iudicialis, vt tenet Speculator *in dict. titulo de citati. in cap. princ.* not. Cynus *in l. & quia ff. de iuriſdict. omnium iudic* Maria. Socin. *vbi proximè verſic. deinde ſubijciuntur*, à qua quidem omnis inſtitutio proceſſuum exordium ſumit, tanquam à ſubſtantiali capite iudiciorum, vt colligitur *ex §. fin. inſtit. de pœna temer. litig.* & gloſſ. *in rubric. ff. & Cod. de in ius voc.* gloſſ. *in clem. 1. verbo, citationes, de iudi. l. 1 titul. 7. part. 3.* Didac. Per. *in l 1. titul. 2. lib. 3. ordinamen. fol. mihi* 813. D'amauderius *in praxi cap. 54. numer. 1.* Gondizal. de Paz *in praxi 2. tom. cap. 2. num. 1, & 2.* vbi nonnullos alios ad id citat, & in actibus iudicialibus ſpectamus, & attendimus initium, vt dicit Oldral. *in conſil.* 88 quem refert & ſequitur Socin. *in dict. tract. de citatio. articulo 19. in prima quæſtione paulò ante fin.* per text. *in l fin. Cod. qui legiti. perſon. habeant. & l. 3. §. ſcio ff. de minor. & l. in vniuerſ. Cod. qui dare tutores vel curat.* imò in hoc diſtinguitur appellatio extraiudicialis à iudiciali, vt illa à iudice ante citationem interponatur, hæc poſt citationem, de quo latiùs ſuperiùs diximus, & inferiùs dicemus.

Deinde facit, quia in actibus extraiudi- 89
cialibus non datur ſententia, etiam interlocutoria, nec iudex, qui extraiudicialiter in negotio procedit, interloquitur in eo, quia interloqui, eſt actus iudicialis, non verò extraiudicialis, ita docet Bald. *in additio. ad Specula. titulo de arbitr. §. 1. verſiculo ab interlocutoria.* quem ſequitur Baptiſta de ſancto Blaſio *in tract. de arbitro, & arbitratore, quæſt. 32. per totam inter tractatus Doctorum*, vbi dicit, quod cùm arbitrator procedat extraiudicialiter, non iudicialiter, *l. ſi de meis §. receptiſſe ff. de arbitr.* & habetur per Innoc. & cæteros ſcribentes communiter *in capite, quinta val. de iureiur.* non poteſt ferre ſententiam 90
interlocutoriam; rationem reddens, quia interloqui eſt actus iudicialis, maximè quòd interlocutoria requirat, & ſupponat omnino iuriſdictionem, vt per notata *in l. iubere cauere ff. de iuriſdict. omnium iudic. & in l. 1. ff. ſiquis ius dicenti non obtemperauerit.* & per Socin. Betoium, & alios latè probat Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. 2 part. cap. 20. in præfatione quæſt 1. à numer 22. cum pluribus ſequentibus.* ſed citatio, & eius expeditio ex 91
quo habet in ſe annexum præceptum, eſt ſententia interlocutoria, vt per Dynum, Cynum, ac itidem per notata *in cap. expoſuit de dilation.* & per Innocent. *in cap. præterea eodem.* tenet Socin. *in tractatu de citati. articul. 1. ad fin. verſiculo 2. nota. & in artic. 19. poſt princ.* & probatur *in l. cùm clericis Cod. de Epiſc. & cleric.* ibi, ſententiarum tuarum authoritate pulſantur.) vbi gloſſ *verbo ſententiarum*, & Bald. *ibi* affirmant, citationis decretum eſſe interlocutorium. idẽ dicit Sebaſtianus Vantius *de nulli. ſententiarum ex defectu citat. num. 35.* & Maranta *de ordin iudic. 6. part 3. part. de ſententia num. 27.* & nos *ſuprà cap. 6.* diximus aliis citatis authoribus, ergo neceſſariò affirmandum eſt, quòd cùm citatio ſit interlocutoria, ſit actus iudicialis, non extraiudicialis, quæ nullo modo poteſt expediri, & ſic interloqui à iudice, vti priuata perſona, ſed vt iudice iuriſdictionem habente.

Deſuper, quia tanquam actus iudicialis, 92
& proceſſalis iudicij, ac etiam iuriſdictionalis non poteſt fieri, nec expediri à iudice in die feriato, ex text. *in l fin. Cod de ferijs*, ibi, taceat apparitor, *&c.*) & ibi, nulla quemquam vrgeat admonitio, *&c.*) & iterum ibi, ſileat horrida vox præconis, *&c.*) & vt veriorem, & certiorem de iure hanc reſoluit Socinus *in dict. tractatu de citatio. art. 19.* per Specula. *in titulo de citat. §. contra, verſiculo excipitur.* Oldral. quem ſequitur Bart. *in l. 1. §. nuntiatio. ff. de*

de noui oper. nuntis. Bald. *in l 2. Cod. in quibus cauſis in integr. reſt. non eſt neceſſaria, & in l. 1. ff. de ferijs.* Ioan. Cald. Anton. Zabar. & alios modernos *in cap. fin de ferijs.* & per alios plurimos, quos ibi à prin. per eum videbis citatos, & idem Socin. *ibi articul. 4. in princip. verſiculo primò infertur.* vt citatio commiſſa, & decreta à iudice in die feriato ob honorem Dei, ad diem non feriatum non valeat, quia ius prohibens citarionem, non ſolùm
93 habuit reſpectum ad effectum, & quando prohibetur non ſolùm effectus, ſed etiam ipſe actus, non ſufficit, effectum conferri in tempus permiſſum, cùm actus ſit geſtus in tempore prohibito, vt argumēto *c. fi. de reſtit. ſpolia. & l. Eulcinius poſt prin. ff. quibus ex cauſis in poſſeſſ.* & quòd prohibeatur principium, probant præfati Doctores *ex dict. l. dies feſtos.* & hanc opinionem communiter à Doctoribus teneri poſt multa adducta probat Vantius, *de nulli. ſentent ex defectu cita. à n. 46.*

94 Nimis etiam fortiter probatur, uam per citationem litis pendentia inducitur etiam ad hoc vt ea pendente nihil debear innouari, ita probant iura expreſſa text. *in clem. 2. vt lite pendente, & in cap. cùm Ab.* Fertarienſis *de conſtitu. & in cap. Eccleſia ſancta Maria, vt lite penden. cap. ad diſſoluendum, de deſponſat. impuber.* & vt infinitos ad id Doctores taceam, videndus eſt Lancelot. Robert. *de attentatis 2 part. cap. 4. in præfatione à numer. 28. cum pluribus ſequentibus,* aſſeuerantes omnes, vt ſtatim tranſmiſſa citatione vitium litigij contrahatur, & ibi aliquas declarationes adducit, omnino videndus, & alia in comprobationem, quæ rei, de qua agimus, ſatis conueniunt, quæ nullatenus operarur actus extraiudicialis, vt ſuperiùs diximus, quibus adde, quæ de ſignificatione huius verbi *lis,* congeſta remanent.

95 Vltimo loco iſthæc noſtra doctrina comprobatur ex eo, quod ſuprà diximus, de diſpoſitione iubente, aliquem citari, ſcilicet in clauſula (vocatis vocandis) nam ſi ſola eius appoſitio facit cauſam iudicialem, & alterat naturam cauſæ, cùm eius clauſulæ virtute iudex, qui aliàs poterat in negotio extraiudicialiter procedere, omnimodò tenetur aſſumere partes iudicis, & in tela iudiciali de cauſa cognoſcere, vt latè vidiſti; multò ergo fortiùs hoc debet attribui ipſi citationi iam expeditæ, exequutæ, & in eſſe deductæ, ſecundùm ea, quæ latè Lancelot. *loco proximè relato à numer. 29. & 30.* potentia namque rei magis in effectu monſtratur, *l. rem non nouam, circa fin. Cod. de iudic. §. quorum vtramque, verſiculo & bellicos in proœmio inſtitut.* cum aliis.

96 Hinc intelligendi ſunt quidam Doctores, qui dum defendunt, citationem poſſe fieri in die feriato ob honorem Dei, dicunt quòd citatio eſt quid facti, & actus extraiudicialis, quia loquuntur in executione, & intimatione citationis tantùm, facta à nuntio, non tamen in ipſius expeditione, vt videre eſt per Vanrium *de nullit. ex defectu citat. num. 46. verſiculo idem dicitur de executione,* & ex aliis ſuprà, quia quantum attinet ad illud nudum factum Miniſtri, poteſt eſſe, vt ſit extraiudicialis actus; quatenus verò attinet ad ipſam citationem intimatam, eius expeditionem, & ad iudicem committentem, cùm tot requiratur iudicij, omnimodo fatenda eſt actus iudicialis, minimè enim ferent audiendi ipſi Doctores, ſi aliter intelligerent, tot iuribus efficacibus, & euidentiſſimis rationibus, atque authoritatibus conuicti, de quibus hactenus.

Sed ille caſus eſt indifficilis, an ille, qui 97 poterat procedere extraiudicialiter, & partes iudicis aſſumat, iudicialiter procedendo poſſit iterum ad extraiudicialem cognitionem redire. In qua quidem & rationes, & authoritates inuicem inuenio pugnare. & imprimis reperio Bald. *in l. nec tales num. 10. Cod. de probationibus.* aſſeuerantem, quòd officium executoris, qui datur ad prouidendum de beneficiis, cenſetur extraiudiciale, & ideo neminem tenetur citare, & ſi fortè citauit, non tenetur expectare; quia licèt aſſumpſerit partes iudicis in citādo, poteſt ab hac via recedere, & aſſumere partes executoris, nam cùm habeat duplicē poteſtatem, & vtraque ſit publica, non poteſt alteri renuntiare, iuxta notata *in l. eum qui ff. de iuriſd. omnium iudic.* & ipſe Bald idem dixit *in c. fin. de præſumptio.* quòd vbi executor incipit cognoſcere tanquam iudex, poſſit omiſſa via iudicij tranſire ad aliam viam, argumento *cap. paſtoralis de cauſa poſſeſſ. & proprieta.* potiùs enim videatur citare ad cautelam, quàm vt præcludat ſibi viam poteſtatis, argumento *l. 3. ff. de milit. teſtam.*

Pro qua facit opinione, quod ipſe Bald. 98 inquit *in l. 3. ff. de milit. teſtam.* vbi dicit, quòd ſi is, qui poteſt procedere ſummariè, & de plano, incipit procedere ordinariè per libellum, poteſt omittere viam ordinariam, & reliquum proceſſum expedire ſummariè. vnde infert ibi Bald. quòd ſi eſt compromiſſum in aliquem tanquam arbitrum, & arbitratorem (cùm ille iudicialiter, hic extraiudicialiter procedar) & tunc ſi incepit procedere, vt arbiter, & in forma iudicij, & proceſſit inordinatè, valeat nihilominus eius landum tanquam arbitratoris. Et monetur argumento *eiuſdem l. 3.* vbi miles, qui poterat teſtari iure militari, ſi voluit teſtari

iure

iure communi, & adhuc iuris communis omiſit ſolemnitates, valet teſtamentum, iure militis ſaltim, quia eligendo ius commune, non videtur priuilegio renuntiare, vide infrà num. 135.

99 Econtrario autem Felin. *in c. fin. de præſumptio. numer. 22. poſt medium*, allegat Anton. de Butt. *in cap. cùm contingat col. vlt. de reſcript. & num.* 34. allegat Immol. contrarium ſentientes, vt executor, qui non tenebatur aſſumere partes iudicis, ſi aſſumpſit, & iudicialiter proceſſit, non poſſit variare. ipſe tamen Felin. in vtroque non tangit quæſtionem, in num. 22. non reſoluit, in numero verò 34. diſtinctionem adhibuit, ſequutus authoritatem Immolæ. idem in inuentis vt tunc non poſſit executor variare, quando expreſsè dicit ſe velle iudicialiter procedere, ſed ſi nihil dixit, ſed proceſſit in aliquo actu iudiciali, non teneatur in aliis ita procedere.

100 Ab. *in cap. quinta vallis n. 42. de iureiurando*, contra Inno. ibi, Bart. *in l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio*, & Dynum ibi, quòd quando fuit compromiſſum in aliquem, tanquam arbitrum, & arbitratorem, quòd licèt poterit eligere à principio alteram viam, an iudicialiter vt arbiter, án extraiudicialiter vt arbitrator; tamen ſi non elegerit, quòd poterit procedere vtraque poteſtate, & authoritate ex eo, quod dicit Innocent. *in cap. cùm ex officioſo de reſcriptis*, de habente delegatam & ordinariam poteſtatem, qui ſimul poſſit vtraque vti, & quòd tunc vt arbitrator proceſſiſſe intelligitur Et hinc inferens eum Hoſtienſ. quòd ſi compromiſſarius hoc modo electus, proceſſit partim iudicialiter, partim extraiudicialiter, & non ſeruato iuris ordine, vt quia fecit libellum dare, litem conteſtare, & non in ſcriptis, nec partibus citaris, teſtes recipit, nec eos publicauit, & laudum ſine ſcriptis dedit; quòd licèt videatur ſententiam non valere, quoniam eligendo à principio viam iudicialem, cenſeatur alteri renuntiare; tamen eſſe dicendum, vt valeat proceſſus ab arbitratore, tanquam ex quo potuit procedere vtraque poteſtate.

Et ad Bart. & Dynum, qui in hoc contrarium dicit tenere, vt compromiſſarius electa via iudiciali non poſſet, ad extraiudicialem redire; reſpondet, procedere, vbi habet neceſſe eligere alteram viam, argumento *l. ſi cui ff. de ſer.* ſecus ſi potuit procedere vtraque via, nec ſpecificè procedit à principio. Vides igitur quam variè loquuntur, quámque difficilis ſit reſolutio huius quæſtionis.

101 Ego autem nec priorē affirmatiuam Baldi opinionem *in d. l. neque natales*. nec diſtinctionem Felini, & ſi qui ſunt alij. ſed abſolutè negatiuam, vt veriorem, probabiliorem de iure, maioribúſque, & fortioribus rationibus vallatam amplector, nempe iudicem, qui non tenebatur procedere iudicialiter, ſi partes iudicis incepit aſſumere; non poſſe variare, & ad extraiudicialem viam redire.

Moueor primò ex eo, quod magis receptum eſt inter Doctores, quòd quando compromiſſum eſt in aliquem, vt arbitrum, & arbitratorem ſimul, qui ſi aſſumpſerit partes iudicis, & iudicialiter procedendo, intelligitur viam arbitri elegiſſe, ac ideo non poterit variare, nec redire ad naturam arbitratoris, extraiudicialiter volens procedere; ita tenent Specula. *in tract. de arbitr. § fin. verſic. ſed pone ſicut quotidie.* Dynus, & Bart *in l. ſocietatem §. arbitrorum ff. de arbitr.* Alex. *in l. ſi ſeruus §. fin. ad fin ff. de legatis primo.* Bart. *in l. ſi dominum ff. de furtis.* idem Bart. *in l. 3 ff. de re milita* Ludoui. Romanus *in rubr. de arbitr. col. 2* 1. Felin alios allegans *in cap. ex officij num. 23. de præſcript.* nonnullos alios referens ſequitur Maſcard. *de probatio concluſ. 125. tomo 1. per totam.* & communem dicit Baptiſta de ſancto Blaſio *in tractat. de arbitro, & arbitratore in 4. quæſtione verſic. 12.* quando compromittitur, *& quæſt. 48. ante fin. & quæſt. 67.* 102

Rationem ibi ſubdentes, & præcipuè Baptiſta de ſancto Blaſio in locis relatis. ex quo enim procedendo iudicialiter eligere maluit viam iudicij, ſibi debet via parere, quam ſemel elegit, textus *in l. ſi mulier §. fin. ff. quod metus cauſa.* textus *in leg. quod in hæredem §. eligere ff. de tributoria actione leg. ſi duo actu ff. de noxali.* & ſic variando non poteſt illam viam mutare, *leg. ſi dominium ff. de furtis leg. ſiquis iuſiurandum Codice de rebus creditis, & tenetur leg. ſicut Codice de actio. & obligatio. clemen. cùm illuſio. de renuntiatione.* & not. *in leg. quod ſemel placuit de regul. iur. lib. 6.* quod maximè procedit in Eccleſiaſticis iudicibus, quibus fortiùs prohibita ſtat variatio *cap. cùm autem, de iure patron. clemen. prima de renuntia.* vbi aduertit Felinus *in cap. ex parte decani de reſcriptis verſiculo dict. clemen. prima.* Felin. *in cap. 1. de præſumptio. num. 34. ad medium.* 103 104

Secundò facit, nā ſi expreſſa electio, quam iudex facit viæ iudicialis, ſe aſſumpturum partes iudicis, hoc operatur, vt nō poſſit ampliùs variare, ex Feli. & Immol. ſuprà: pariter, & eodem modo idem operari debet electio tacita, quæ reſultat, & deducitur ex modo procedendi, & via quam aſſumpſit, quia tacita renuntiatio, quæ reſultat ex facto contrario, idem quod expreſſa operatur, maximè in iudicio, eius calore, texr. *in l. ad ſolutio. C. de re iudicata c. ſolicitudinem de appell. c. gratum de off. & poteſtate iudi. deleg.* per actum enim cōtrarium à iure ſuo contrario receſſiſſe videtur, 105 106

text. *in cap.cùm veniſſet de teſtibus,cap.ex ore de*
his quæ fiunt à maior. pa. capit. c. vlt. de vita &
honeſt. cleri. l.2. Cod.de iure domi. impetr.l.ſi ex-
haredatus ff. de inofficioſo teſtamento, & l.ſi pro-
ponas §. 1. *eodem titulo cum alys.* & quæ vbi-
que locorum Doctores adducunt. Par enim
iudicium,& virtus eſt taciti,& expreſſi *l.cùm*
quid ff. ſi certum petatur. ſiquidem tacitum,
& expreſſum procedunt ex eadem poten-
tia cauſæ efficientis; ergo idem debent ope-
rari, vt dicit eleganter Bald. *in l. 3. ff. de te-*
ſtamen. tute. l.de quibus in fin. ff. de leg. l.triti-
cum ff.de verborum oblig. & infinitas quæſtio-
nes exempli loco erga hanc doctrinam con-
geſſit Euerard. *in locis legalibus in loco ab ex-*
preſſo ad tacitum.

107 Satis enim & clarè inſinuat, & demon-
ſtrat in iudice, iudicialiter & extraiudiciali-
ter valente procedere; voluntatem ſuam &
electionem modus procedendi, vt à prin. hu-
ius capituli vſque modò diximus,& in arbi-
tro, & arbitratore, quorum ille ordinem iu-
ris, & iudicialem debet ſeruare, *l prima ff.de*
arbitr. iſte autem non, ſed extraiudicialem,
l.ſi de meis §.recepiſſe ff.de arbitr. & de vtroque
Baptiſta de ſancto Blaſio *in dict. tractatu de*
arbitr. quæſt.2.ante fin. & in ſupradictis locis,
& omnes *in cap. quinta vallis de iureiur. & in*
l. ſocietatem §. arbitrorum ff. de arbit. & in d.§.
recepiſſe. & quando in aliquem comptomit-
titur vt arbitrum, & arbitratorem per mo-
dum procedendi manifeſtatur, & cognoſci-
tur; an arbitratoris poteſtate vtatur, an ar-
bitri. nam ſi procedit in forma iudicij, &
iuris ordine, arbiter erit, ſi extraiudicialiter
verò, arbitrator, vt notat Inno. Anto. de Butr.
108 Ab. & cæteri communiter omnes *in c. quin-*
ta vallis de iureiur. Bart. & cæteri Doctores *in*
d §.arbitrorum. Blaſius *ſupra in quæſt.4.45. &*
ſeqq. Maſcard. *de probatio.concluſ.125.tomo 1.*
109 quia cauſas cognoſcimus per effectus, & ex
eorum efficacia arguitur potentia cauſæ ef-
ficientis, *l.rem non nouam circa fin. Cod.de iudi-*
cijs, §. quorum vtramque verſiculo, & bellicos, in
proœmio inſtitutæ c.vbi periculum, in prin.c.fun-
damenta, circa medium, de electione.

110 Secundò probatur hæc opinio, nam ille,
qui potuit agere via executiua, ſi cœpit ſi-
mul agere via ordinaria, non eſt dandus re-
greſſus ad viam executiuam, nec pœniten-
tiæ locus eſt, quia non poteſt variare, *l. mi-*
nor. annis cui fideicommiſſum, ff. de minoribus.
Bal. *in l.per diuerſos q.10.C.mandati.* Paul.Ca-
ſtrenſ. *conſ.78.lib.1.* Decius *conſ.146. & 400.*
plures citat Burgos de Paz *conſ.39.n.7.* Aze-
uedius *in l.1.num.144.tit.21.lib.4.recopil.* Par-
la. *lib.2.rer.quotid. cap.fin.5.part.§.11.num.20.*
(dicens audiendum non eſſe Gondizal, de
Paz *in practic.5.p.tomo 1. cap.3. num.31.* con-
trarium tenentem) & huius noſtræ eſt etiam
ſententiæ cum pluribus relatis, Cæſar de
Graſſis *deciſione 2.num.2. & 3.de ſententia ex-*
commun. Lancelot. *de attenta.2.p.c.4.limit.30.*
ex num.9. Rota *deciſione 551.num.5.lib.3.p.3.*
diuerſorum. & conſtanter fuiſſe reſolutum in
vna Romana pecuniaria 28. Iunij 1593. re-
iecta opinione contraria affirmat, & ſequi-
tur Gonzalez *in regul.de men.al.gloſſ.6.n.192.*
tenet Gutierrez *lib.3.pract.quæſt.39.* Eſcacia
de iudicijs lib.1.cap.62.num.33 & de appellatio.
quæſt.17. limi.9. num.45. Gratianus *diſceptat.*
118.à num.43.cum ſeqq. Felicianus *de cenſibus*
c.2. num.9. Molina *de primogen.in additio.ad*
fin.operis ad cap.13.numer.31.lib.3. Giurba *de-*
ciſione 100.num.53. & deciſ.74.numer.11. niſi
cum viam ordinariam intentauerit, prote-
ſtetur creditor, ſi viæ executiuæ præiudica-
re nolle, Giurba, Molina, Burgos de Paz, &
Azeuedius poſt alios citati affirmant.

Hinc etiam fit, quod cauſa quæ ſemel ef- 111
fecta eſt ordinaria, ſemper remanet ordina-
ria,& appellabilis. Lancelot.Robert. *in tract.*
de atten.2.p.cap.4. in præfatione n.172. & c.12.
limit.24.num.18. Rota *deciſ.132.num.1.part.1.*
diuerſorum. Pontanus *de alimentis cap.19. nu-*
mer.17. & ſeqq. & Gonzal. *ſuprà numer. 191.*
pro quo optimè facit, quod eleganter dicit
gloſſa *in l. proinde §. notandum ff. ad l. Aquil.*
quòd quando in cauſa non requirebatur li-
bellus, ſi interueniat libellus,& ſic ſit cœpta
via ordinaria, debet determinari, vt per eam
dicit Franch.de Cur. *in additio.* poſt Alexan.
in l vinum, colum.fin ff. ſi certum petatur, in ad-
ditione, quæ incipit tamen fallit, &c. vbi dicit,
quòd tunc non valet ſententia ſuper libello
inepto. Maranta *in diſput.4.num.2.* quod nec
negauit in reſponſione *num. 12.* videndus ad
propoſitum.

Quò etiam pertinet, ponderandũ dictum 112
Bal. *in l.nulla ff. de legi.* & meliùs *in l.quod fa-*
uore colum. 1.Cod.de legibus. docentis, quòd ſi
Princeps cõmittit cauſam iudici, vt ſumma-
riè in ea procedat, & ille procedat ordina-
riè, valeat proceſſus tanquam ordinarius, &
ordinariè factus, idem tenet etiam Lanfr. *in*
clem.ſæpe colum.3.in prin.15.concluſione, de ver-
borum ſigni. Marant. *vbi proximè num.3. & 11.*
quod dictum intellige ſecundùm *d. clem. ſa-*
pe. & gloſſ. ibi *verbo contradicentibus, &c.* &
quæ latiſſimè Marius Giurba *deciſio. 74. nu-*
mer.12. vide ſuprà n.38 & infrà n.134.& facit
ad propoſitum, quod dicit Quintilia. Man-
doſ. *in tract.de monitorijs q.65.n 2. & 3.* quòd
ille, qui potuit eligere viã executiuam iuxta
tenorem reſcripti; tamẽ ſi elegit viam ordi-
nariam, incipiens ea agere, ei via præiudicat,
quia via, quã ſemel elegit, patere debet. Pro
quo allegat textus *in l.quod in hæredem §. eli-*
gere

gere ff. de tribu. l. ſi duo actu. ff. de noxali. Bart. *in l ſocietatem §. arbitrorum ff pro ſocio.* Innocent. Bart. Alexan. & alios, locis, quibus nos ſuprà.

113 Et facit pro hoc etiam illud, quòd obligatio in forma Cameræ non debet exequi pro ſumma in ea contenta, poſtquam aperta fuit via, vt de falſitate inſtrumenti cognoſceretur. Caputaquenſ. *deciſione 274. num. 1. part. 2.* Hieron. Gonzales *in regul. de men. & alter. gl. 6. num.* 193. de quo nos diximus latiùs infrà 3. p. cap. 4.

114 Tertiò, & pro hac noſtra opinione facit, quòd ſemel alterata natura rei, ſemper remanet alterata. Alciatus loquendo in feudo *conſ.* 19. *n* 8. *lib.* 2. Vrſillus *ad Afflictum deciſ.* 338. *ſub n. 6. verſ. item alia ratione*, & conferunt quæ dicit Moli. *de Hiſpanor. primogeneis lib. 3. c. 4. n.* 13. Ruinus *concl. 19. num. 6. lib.* 2 & conferunt quæ adducit Gonzalez *ſuprà in gl. 24. n. 94. cum ſeqq. & gl. 6. n.* 200. & hinc eſt quòd merum imperium, quod non eſt ſui natura delegabile, ſi incipiat ſemel delegari, ſuſtinetur factum delegabile. Bartol. *in l. pater filium §. quindecim ſub num. 4. ff. de lega.* 3. & plures (vt aſſolet) congeſſit ad id Tiraq. *de retract. lignagier.* §. 32. *gloſſ. 1. ſub numer. 6. & num.* 8. quem vide omnino.

115 Et facit quartò, quoniam quando iudex aſſumpſerit partes iudicis citando aliquem (licèt ad id non teneretur) huiuſmodi citatio talis eſt naturæ, & qualitatis, vt illum faciat legitimum contradictorē, & perſonam ſaltem ad hæc, vt de iuribus citatis diſcutiatur, anteaquam ad executionem deueniatur, & ſpectandus eſt Innocen. *in cap. cùm inter colum. 1. de exceptionibus*, & per Iacobinum Zuchard. Marſil. & alios latè, & optimè proſequitur Menoch. *de adipiſcend. poſſeſſ. remed.* 4 *num.* 611. 612. 613. *& vſque ad numer.* 622.

116 ergo ſi hoc operatur citatio in perſonam eius, qui aliàs citari non tenebatur, vt debeat audiri, & de eius iuribus diſcuti; ergo non poterit iudex variando ad extraiudicialem viam redire; maximè quia cùm efficiatur legitimus contradictor virtute citationis, vt vltra relatos docent Bartol. *in l. fin. Cod. de edict. diui Adri. num. 21. verſic. quandoque venit poſt iuſſum.* & etiam Bald. *numer.* 42. Iaſ. *numer.* 23. Iacobi. *numer. 45. & ſeq.* Decius *numer.* 45. Zuchard. *numer.* 450. Marſil. *in l. ſiquis nec quæſtio num.* 3339. *ff. de quæſtio.* ſuccedit doctrina latè à nobis ſuprà comprobata, vt quando iudex poterat procedere extraiudicialiter, teneatur neceſſariò aſſumere partes iudicis, & in forma iudiciali audire, & procedere; quando adeſt legitimus contradictor, & ſic quod à principio erat voluntarium, cùm per huiuſmodi factū ſit effectum neceſſarium, nō poterit pœnitendo variare.

Inſuper, & ad ſupradicta moueor, quoniam (vt ſuprà diximus) proceſſus iudiciales 117
& extraiudiciales ſunt directò contrarij, & adinuicem oppoſiti, quemadmodum albedo, nigredini, & latè docet Baptiſta de ſancto Blaſ. *in d. tract. de arbitro, & arbitrar. à prin.* & per totas quæſtiones, & incompatibiles eſſe docet Bal. *in l. 3. ff de milit. teſt.* non poteſt ſimul procedi, & cognoſci, & in aliqua cauſa vtraque & via, præſertim, & in vno articulo iudiciali & extraiudiciali, niſi etiam quando compromittitur in aliquem vt arbitrum & arbitratorem, quia duo contraria non poſſunt cōcurrere ſimul in eodem ſubiecto, vt probant iura in ſecūdo fundamento huius partis ſuprapoſito, & quia quis non poteſt eſſe in duplici ſtatu contrario, *l. vni. §. cùm quæritur ad fin. Cod. de lati. lib toll.* quia tota cauſa, & proceſſus dicitur vnum, & 118
idem continens, cuius continentia diuiſionem non recipit. text *in l. nulli Codice de iudicijs cap. 1. de cauſa poſſeſſ. & propriet.* & quæ vtrobique notant Doctores, qui licèt diuerſis articulis componatur, vnum & idem cenſendum eſt, & id non debet diuerſo iure cenſeri, *l. eum qui ædes ff de vſucapi.* monſtruoſum foret namque, hominem membra quadrupedum habere; ac ideo ſi incepit agere via iudiciali, meritò denegandus recurſus ad extraiudicialem; quia ad poſitionem vnius contrariorum, ſequitur remotio alterius, *leg. illud ff. de acquir. hæred. leg. ſed ſi pupillus, §. ſi inſtitaria. ff. de inſtitoria actione leg. hæc verba, ff. de verborum ſignificatione, leg. 1. Codice de furtis cap. cùm teneamur 31. quæſtione 1. cap. quicumque ab origine de pœnitentia diſtinct. 2.*

Quod non ſolùm procedit, quando reſcri- 119
ptum, compromiſſum, vel alia quæuis diſpoſitio in dando alicui has duas procedendi vias, vtitur diſiunctiua (vel, ſeu) & ſimilibus, ſed etiā pariter procedat, etiamſi vtatur copulatiua, vt ſi dicatur (procedas ſummariè, & extraiudicialiter; eligimus in arbitrum & arbitratorem; procede de iure, & de facto.) ex quibus verbis ſignificatur iudiciale, & extraiudiciale, vt per Doctores latè *in dict. l. ſocietatem §. arbitrorum ff. pro ſocio, & l. ſi de meis §. recepiſſe ff. de arbitris, & in c. quinta vallis de iureiur.* Baptiſt. de ſancto Blaſio *in locis ſuprà relatis.* quia tunc adhuc vna tantummodo via procedere debet, non vtraque ſimul iudiciali & extraiudiciali. Quando etenim 120
dictio copulatiua ponitur inter contraria, ſeu incompatibilia, mutat ſuam propriam naturam, quæ eſt copulare etiam diuerſa, & reſoluitur in diſiunctiuam. textus eſt notab. *in l. Titio fundus ff. de vſufruct. legato.* per quem ibi decidit Bartol. quòd ſi teſtator in

teſtamento dicat, quòd vult ſuum teſtamentum valere iure teſtamenti, & codicillorum, illa copula reſoluitur in diſiunctiuam, vel. *iuxta l.fin. Cod. de codicillis.* Bald. *in l.quod locum circa fin. Cod.ſi ſecund.nupti.muli.* Paul. de Monrepico *in repetitione leg. Titia cum teſtamento §. Titia columna 32.ff.de legatis 2.* Bald. & Salicet. *in l.multum intereſt Cod. ſiquis alteri vel ſibi.*

121 Et tandem pro hac noſtra opinione facit, quod eleganter, & bene aduertit Hieronym. Gonzal. *in regula de menſ.alter.gloſſ.9. in annota. numero 44.* dicens, quòd executor Apoſtolicus ſuper collatione beneficij procedit extraiudicialiter, & poteſt etiam aſſumere partes iudicis, non tamen ad id tenetur, ſi non vult (niſi in certis caſibus) ſi autem procedit iudicialiter in prouiſione beneficij, diligenter cauendum eſt, vt omnino ſeruetur forma iudiciaria, quod idem etiam dicit Felin. *in cap. dudum numero 34. de præſumptio.folio 193.* Bened. Bendo. *in repertorio ad eum, verbo executor datus ad beneficia columna 5. in princip. folio 52.* ergo ſi tenetur omnino tunc iudicialiter procedere formam iudicij ſeruando, ſequitur euidenter, vt non poſſit in aliquo extraiudicialiter procedere, nec variando redire ad extraiudicialem viam; maximè quoniam ius admodum reprobat, & abhorret intricationem proceſſus, vt eſt ſtatim dicendum.

122 Et hoc idem voluiſſe, reperio Rotam in vna Hiſpalen. Canonicatus die decima Aprilis, anno milleſimo ſexcenteſimoſexto, coram Ludouiſio teſte Mateſco. *variar.reſolut. lib.2.cap.1.numer.154.* qua fuit dictum, quòd etiam ſi executor admiſerit articulos ſuper iuſtificatione narratorum, ſuper quibus aliqui fuiſſent teſtes examinati, non propterea dicitur feciſſe ſe mixtũ, ad hoc vt iuſtificatio narratiuæ iudicialis ſit neceſſaria, tanquam ſi dixiſſet, quod ſi per illum actum admittendorum articulorum intelligeretur mixtus fieri executor, neceſſariò teneretur, etiam facere iuſtificationem iudicialem, & formam iudicij ſemel electam continuare, & non alterare, quæ mirabilis eſt ad hanc reſolutionis comprobationem.

123 Et ex proximè dictis primò infertur ad conſtitutionem 142. Pij Quarti de apponendo ſequeſtro in beneficijs ſeruatis, quam ad literam refert Hieronym. Gonzal. *in regula de menſibus in §.ſeptimo proœmiali in princip.* per quam ſtatuitur, quòd quando beneficia ratione menſium, ſeu aliàs ſunt reſeruata, ſeu inter prouiſum Apoſtolicum, & ab ordinario prouiſum deſuper litigare contigerit; iudex ſtatim quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognouerit præfatam reſeruationem, etiam ſummariè, & extraiudicialiter, quantum ſibi, & pro rei qualitate videbitur ſufficere; fructus, redditus, & prouentus beneficiorum ſequeſtrari mandet, ac faciat, &c. *ibi*, etiam ſummariè, & extraiudicialiter, quantum ſibi pro rei qualitate ſufficere, parte legitimè citata, videbitur, conſtiterit.) ex qua diſpoſitione, licèt extraiudicialis, & iudicialis cognitio committatur, vt de primo conſtat ex verbo (extraiudicialiter) in ea appoſito, & ex verbo (conſtiterit, &c.) quod poteſt ex illius natura referri ad extraiudicialem cognitionem, 124 *cap. cùm contingat de reſcript.* & ibi Felin. *n. 6. & in cap.fin.numer.18. in fin. & numer.28. ſub fallentia 6. & ſub numer.33. ad medium, verſiculo adde etiam.in l.non dubium, de præſumptio.* idem Felin. poſt Bald. & alios, quos allegat *in cap. ſi conſtiterit ſub numer. 5. de accuſatio.* Abbas *in dict. cap. fin. ſub numero 13. ante finem verſiculo extra prædictos caſus, de præſumptio.* de ſecundo autem, & ſic de cognitione iudiciali, docent verba illa appoſita in d.cõſtitutione Piana, ſcilicet (ſummariè) quæ id denotant iuxta text. *in clem. diſpendioſam, iuncta rubrica de iudicijs.* & ex alijs verbis parte legitimè citata, quæ id etiam ſignificat iuxta ea, quæ de clauſula (citatis citandis) & iterum de citationis natura ſuperiùs dicta reliquimus hoc in capite.

Non tamen illa intelligenda eſt, vt videatur iudici concedere ſimul poſſe vtraque 125 via vti in appoſitione ſequeſtri, ſed altera tantùm, ac ideo cœpta via iudiciali non poterit variare (licèt ſummariam cognitionem adhibere poterit) adeò vt illa dictio copulatiua, &, appoſita in d. Piana, reſoluatur in diſiunctiuam iuxta modò dicta. Et licèt ſic poſſet procedi extraiudicialiter, vt notat Gonzal. *loco proximè relato num.227. cum duobus ſeqq.* & ſuprà *n.56. & 57.* hoc tamẽ facere non poterit, quando ſemel aſſumit partes iudicis, & cœpit in forma iudiciali procedere.

Hinc etiam pariter infertur ad Concilium 126 Trident. *ſeſſ.22. de reformatio.c.15.* quòd, dum loquitur de diſpenſationibus matrimonialibus, hodie Ordinatiis locorum committendis, vt ſe informent, ſi preces veritate nitantur, de quo ſuperiùs dixi. his vtitur verbis, *ibi*, ſummariè tantùm, & extraiudicialiter cognoſcatur, *&c.*) & declaratio ſanctæ Congregat. Cardin. ibidem dicit: requiritur tamen citatio) pariter quod in ſuperiori caſu intelligendum, & declarandum eſt, vt poſſit procedere iudicialiter, & extraiudicialiter, non ſimul, ſed electiuè, ſiue tacitè, ſiue expreſsè, nec Doctores conſtituunt aliquam differentiam inter hanc commiſſionem ſic conceptam, & alia, puta; mandata de prouidendo,

prouidendo, quibus nihil exprimitur de iudiciali, ſeu extraiudiciali vltra id, quod tacitè intelligitur à iure, vt videre eſt per ea quæ pluribus Doctoribus relatis adducit Nicolaus Garcia *in tractatu de beneficijs 6. p. cap. 8. à num. 249. & ſuprà.*

127 Et illa verba declarationis S. Congregat. requirentis citationem non coarctant iudicem, vt omnimodo teneatur aſſumere partes iudicis, & iudicialiter procedere, quia intelligenda ſunt, quando adeſt aduerſatius, & contradictor. ita deciſum eſt à ſacra Rota in vna Reginenſi Parochiali die octauo menſis Februarij, anno milleſimo quingenteſimo quinquageſimoſeptimo, coram Domino Chiſanien. cuius ſuprà mentionem feci. & ita etiam intelligit, & interpretatur verba illa Gonzal. *vbi proximè nu-*
128 *mero* 250. nam adhuc ipſa commiſſio habens clauſulam (vocatis vocandis) non aſtringit iudicem ad procedendum in forma iudicij; quando nullus adeſt contradictor, nec debeat vocari, ex quo etiam tunc procedi poteſt extraiudicialiter Rota *deciſione* 636. & in vna Anconi. terratum de anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimoſeptimo, coram Seraphino, quæ habentur *in prima parte diuerſorum.* Nicol. Garcia *de beneficijs* 11. *part. cap.* 11. *num.* 139. & ex his poteſt etiam intelligere, & interpretari reſcripta, & alias commiſſiones, quibus paſſim deſcribitur hac eadem clauſula, vt procedat ſummariè, & extraiudicialiter.

129 Et idem quod nos ſentit, & probat etiam Baptiſta de ſancto Blaſ. *in dict. tractatu de arbitro, & arbitratore quæſtione 4. verſic. 9.* quando compromittitur in aliquem dicens, quòd quando compromittitur in aliquem copulatiuè vt arbitrum, & arbitratorem, & amicabilem compoſitorem, ac etiam vt procedat iuris ordine ſeruato, vel non ſeruato, dicit, quòd ſi eligat viam iudicialem, & arbitri, quod tunc procedere cenſetur vt arbiter, aliàs ſecus, per Innocentium *in dict. cap. quinta vallis.* & quod à principio habet mixtam naturam, cùm poſtmodum poſſit eligere viam arbitri, vel arbitratoris, quod idem ſit ac ſi diſiunctiuè compromiſſum concipiatur, de quo per eundem Baptiſtam *in verſiculo proximè ſequenti, incipit, decimò, quando compromittitur in aliquem diſiunctiuè.*

130 His accedit modò interpretandus, & declarandus textus *in cap. niſi eſſent de præbendis, & dignita.* vbi delegatus, in quem à partibus fuit compromiſſum, ſimul delegata & arbitraria poteſtate, vſus eſt, & ſic iudicialiter, vt iudex delegatus, & extraiudicialiter vt arbitrator; quoniam reſpondeo illum text. non eſſe intelligendum in arbitratore, ſed in arbitro, quod colligitur primò, quia ibi compromiſſum fuit in delegatum ſimpliciter ſuper lite, non expreſsè, an ſit arbiter, vel arbitrator; quia tunc in dubio cenſeri debet arbiter, quando ſuper lite aſſumitur. Ita tenent Anton. de Butrio, & Ioannes de Immola *in cap. quinta vallis de iureiur.* quos referens ſequitur Baptiſta de ſancto Blaſio *loco ſupra relato quæſtione 4. in princip. verſiculo ſecundo, quando, &c.* Deinde quia in eiuſdem text. diſpoſitione illud adiicitur, *ibi*, intelligitur eſſe præceptum, & arbitraria poteſtate.) non enim ibi dicitur ex arbitratoria, & ſic non de arbitratore, ſed de arbitro intelligi oportet, quia arbiter non dicitur arbitrator, nec econuerſo, vt aduertit Baptiſta *ſuprà in prima quæſtione.* imò à iure pro differentia diuerſis nominibus nuncupatur vterque *l. ſocietatem §. arbitrorum, ff. pro ſocio, & in titulo toto, ff. & Codice de arbitr.* textus *in l. fin. Cod. de contrahen. emptio. & l. ſiquis arbitratu ff. de verb. obliga. cap. quinta vallis de iureiuran.* & vtrobique Doctores. & ſic pro vno alius minimè nuncupatur argumento *l. ſi idem Cod. de codicillis.* ac propterea cùm dixerit textus *arbitraria poteſtate, &c.* deductum vocabulum ab arbitro, de eius poteſtate intelligi neceſſe eſt, ab etymologia enim vocabuli rectè argui- 131
tur, *l. notionem §. inſtrumento. in verbo proprie. l. quibus præcipua l. tugurij l. vt Alphenus, & l. pupillus §. territorium.* cum vtrobique not. per gloſſ. *ff. de verbo. ſignific cap forus eodem titulo.* textus cum gloſſ. *in §. fin. titulo per quos fiat inueſtitu. in vſibus feudorum.* cùm ſit etymologia reſolutio vocis in proprium effectum rei, quæ demonſtratur, ſecundùm Baldum *in cap. 1. §. ſiquis de manſo. in vltim. columna de controuerſia inueſtitu. in vſi. feudi,* & quia analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificatu.

Nec enim in iuribus ille ſequendus eſt intellectus, ex quo ſequeretur abſurdum, prout in illo text. ſi admitteremus duas naturas contrarias ſimul in eodem ſubiecto, & proceſſu, prout eſt iudex delegatus, & arbitrator, quorum ille cum iuriſdictione, & in forma iudicij, hic vt priuata perſona, & extraiudicialiter procedat, propter quod vitandum, id fatendum non eſt, *l. prima §. vnde quæritur ff. de publicanis l. nam abſurdum, cum l. præcedenti ff. de bonis liber. l. obſeruare § fin. ff. de officio proconſul. & legat. l. ſiquis ex argentarijs §. fin. ff. de edendo l. ſcire oportet §. aliud ff. de excuſatione tutorum l. ſecunda §. ſed ſi agant, & in §. ſed ſi dubitetur ff. de iudicijs, leg. eum qui ædes, ff. de vſucapionibus.* delegati verò, & arbitri poteſtate

rectè poteſt,quis ſimul vti, quia arbiter non
extraiudicialiter, ſed in forma iudicij pro-
cedit, *l.1. ff. de arbitris cum vulgatis*, ſicut de-
legatus cuius iuriſdictio ex arbitrio cumu-
latur, augetúrque poteſtas ex mixtura; ac
ideo cùm non ſint contraria, ſed diuerſa,
rectè inſimul concurrunt, & vtraque pro-
132 ceditur, *cap. cùm olim de arbitris.* prout etiam
delegata,& ordinaria iuriſdictione idem iu-
dex poteſt ſimul vti, text. *in cap. cùm ex of-
ficij.* & ibi notant Doctores *de præſcriptioni.*
& ita etiam illum text. de delegato arbitro
intellexit Blaſius *in dict. tractatu de arbitro
quæſtione 15. verſiculo 4. fallit*, ex Hoſtienſ. *in
titulo de arbitris §. ſecundò facit.* Abb. *in cap.
exhibita, de rerum permuta.* per gloſſ. *in l. ſed &
ſi ſeruum §. ſiquis iudex ff. de arbitris.* & ex his
non eſt audienda gloſſ. *in dict. cap. niſi eſſent,
verbo arbitraria*, quæ in eius intellectu va-
riauit.

133 Et ex hac quæſtione illa elicienda eſt
reſolutio, vt is qui non tenetur aſſumere
partes iudicis, ſi eas aſſumpſerit faciendo
actus iudiciales, non poſſit variare, & redire
ad extraiudicialitatem, nec ſimul vtraque
via iudiciali, & extraiudiciali vti, ſed omni-
modo teneatur ſeruare formam iudicialem
à iure requiſitam, & ita teneo prout hacte-
nus latè probauimus ſatis.

134 Eam tamen ex mente omnium Docto-
rum (quorum in hac quæſtione mentio-
nem fecimus) declara; vt procedat, quan-
do iudex aſſumendo partes iudicis, elegit
partem iudicialem, vt non poſſit variare,
ſecus autem econuerſo, ita vt ſi cœpit ex-
traiudicialiter procedere, bene poſſit redire
ad viam iudicialem, quia ius fauet cauſæ
cognitioni ob ſuam iuſtificationem, iuxta
ea, quæ leguntur, & notantur *in clem. ſæpe.*
per gloſſ. & Doctores ibi *de verbo. ſignific.* &
quæ nos ſuprà hoc capite diximus verſicu-
lo quoniam vt inquit gloſſ. *&c.* num. 38 & à
112. Vltra quæ faciunt etiam ad propoſitum
quæ dicit Bald. *in l. nulla circa fin. ff. de leg.*
Innocent. *in cap. innotuit in prima columna de
iudic.* dicens, quòd ſeruare ordinem iudi-
cialem, non poteſt nocere, Bald. *in l. teſta-
ment. in 3. nota. Cod. de teſtament.* & quæ latè
Felin. *in cap. cùm dilecta columna 4. ampliatio-
ne 5. de reſcript.* & Cotelian. Cota *in memo-
ralibus verbo arbiter cui data eſt poteſtas, &c.*
& vide dictum Bald. *in l. obſeruare §. proficiſci
quæſtione 14. column. 5. ff. de offic. proconſul. &
leg.* & Marant. *in 4. diſputatione numero 14.*
& huic noſtræ limitationi rectè conuenit
quod pluribus citatis Doctoribus affirmat
Marius Giurba *in deciſione 74. numero 12.*
quòd cauſa ſummaria ſui natura poteſt, con-
ſenſu partium fieri ordinaria. Ordinaria au-
tem non poteſt fieri ſummaria, quos vide.
Et ad hanc doctrinam reducendi ſunt Do-
ctores, qui affirmant, arbitrum habentem
ſimul poteſtatem arbitratoris, ac executo-
rem, qui poteſt extraiudicialiter, & iudicia-
liter procedere, ſi vult; vt vna via electa
poſſint ad aliam redire, procedant, & ha-
beant locum; quando ceperint procedere
extraiudicialiter, vt poſſint rectè redire ad
iudicialem cognitionem, non tamen econ-
uerſo, quia militat diuerſa ratio, & iuris re-
gulæ repugnant, & ita accipienda ſunt
etiam, quæ de vtroque arbitro,& executore
congetit Mateſcotus *variar. reſolut. lib. 2. c. 1.
à num. 151. & ſeqq.*

Secundò declara dictam reſolutionem, 135
vt non procedat, quando in commiſſione,
lege, compromiſſo, ſeu alia diſpoſitione ali-
ter diſponatur expreſsè, veluti, vt procedat
iudex iudicialiter.& extraiudicialiter ſimul,
vel quòd poſſit etiam vna via electa, ad
alteram redire, vt pro cautela dat dubita-
tionis tollendæ cauſa. Bald. *in l. 3. ff. de mi-
lit. teſtament.* loquendo in compromiſſo ali-
cui facto tanquam arbitro, & arbitratori,
quo inſuper loco ſentit, vt tanquam incom-
patibili non poſſit aliàs vtraque via vti
compromiſſatius, nec variare,& ſic eum in-
telligunt, & allegant multi ex Doctoribus
ſuperiùs allegatis, & in contrarium eius, pro
quo illum ad principium huius quæſtionis
citaui numer. 98. Faciunt etiam ad hanc li-
mitationem & declarationem reſolutionis,
quæ Baptiſta de ſancto Blaſio *in dict. quæſtio-
ne 4. à prin.* quia tunc bene poterit variare,&
ſimul vtraque via iudiciali, & extraiudicia-
li procedere, quando hæc ſibi poteſtas à di-
ſpoſitione data eſt.

Ex hucuſque dictis vtilis ſuboritur quæ- 136
ſtio, an in caſibus, quos diximus, iudicem
teneri omnino iudicialiter procedere, vel
quia adeſt clauſula (vocatis vocandis) vel
comparet legitimus contradictor, vel quan-
do ſemel cœpit iudex in forma iudiciali
audire, & an procedendo extraiudiciali-
ter, vel intricatè ſimul iudicialiter, & ex-
traiudicialiter; ſit licita appellatio, eiúſque
denegata delatio vim deregat. In qua qui-
dem, ne detineam diutius, affirmatiuè re-
ſpondeo, vt iuſta ſit, & legitima hæc ap-
pellatio. Pro qua primò pondero textum
expreſſum (ſi bene perpendamus) *in cap. ex-
hibita, de iudicijs.* vbi ſuper electione cau-
ſa appellationis fuit commiſſa, quibuſdam
iudicibus cum clauſula (vocatis vocan-
dis) ipſi autem, ſiue moti ex natura ele-
ctionis, quæ erat extraiudicialis, ſiue pro-
pter verbum (inquirerent) in commiſſione
appoſitum, vt dicit ibi gloſſa, *verbo, inquire-
rent,*

rent, non proceſſerunt in forma iudiciali, ſed extraiudiciali, nolentibus hac de cauſa exceptiones, nec probationes oblatas recipere, à quo procedendi modo parte grauata appellante, cùm deberet iudicialiter procedere, tum ex d. clauſula (vocatis vocandis:) tum quia aderant aduerſarij contradictores, nimis iuſta, & legitima reputata fuit appellatio hæc à Rom. Pontifice, cùm fuiſſet ab inordinato proceſſu emiſſa, ac ideo omnia poſt eam facta, vt attentata reuocari, mandatur, pro quo facit etiam gloſſ. ibi *in d. verbo inquirerent.*

137 Pro quo ſecundò facit, quod ex d. text. cõmuniter deductum eſt à Doctoribus vulgare velut axioma; quòd ab inordinato proceſſu, & eius intricatione licita ſit appellatio quoad vtrumque effectum deuolutiuum ſimul, & ſuſpenſiuum, Ricard. Malumbra *conſilio 7. incipit ſatis videre*, inter conſilia Federici de Senis, Cardin. Tuſcus *conſilio* 359. *tomo* 1. *num.* 21. & nos latè in cap. 6 ſuprà hac 1. part. vbi de præpoſteratione proceſſus, & in locis modò citandis. Quod adeò generale eſt, & abſolutè procedit, vt locum habeat non ſolùm in cauſis ordinariis, in quibus appellatio permittitur à diffinitiua; ſed etiam ab interloquutoriis, à quarum finali determinatione prohibetur, ſiue quoad vtroſque effectus, deuolutiuum & ſuſpenſiuum, ſiue etiam quoad vnum ſuſpenſiuum tantùm, vt tenent Catelianus Cota *in memoralibus, verbo, appellari non licet.* Cou. *in practic. quæſt. c.* 23. *num.* 8. *verſiculo cæterum licet.* Ozaſchus *deciſ.* 25. *num.* 14. Natta *conſil.* 121. *num.* 4. Zuchar. *in repet. l. fi. C. de edicto Diui Adri. n.* 436. & nos latè ſuprà hac 2. p. cap. 6. à num. 68. vbi plurimos alios adduximus. & multa ad propoſitum noſtrum inuenies infrà 4. p. c. 13. per totum.

138 Pro quo facit doctrina Lambert. *in tract. de iure patr.* 3. *artic.* 11. *quæſt. princ.* 2. *p. lib.* 2. *num.* 1. *verſ. Lapus autem dicit, &c.* vbi ſequutus Innocent. Abb. Lapum, & alios inquit, loquendo in confirmatione, & inſtitutione; quod ſi pars compareт ſuper ea, vult iudicium ordinare, & contentioſè agere, quod tunc neceſſariò eſt cauſæ cognitio adhibenda, quia minimè adhibita, inſtitutio & confirmatio non teneret, ergo tanquam ab actu nullo licita & legitima appellatio erit, cum exequutionem non mereatur, iuxta regul. *l.* 4. *§. condemnatum ff. de re iudi.* & quæ nos latiſſimè infrà 3. p. c. 9. à principio.

139 Maior tamen difficultas eſt, an iudex vim faciat non deferens appellationi eo caſu, quo ſimul poteſt procedere in aliqua cauſa vtraque natura ſimul modò, ſcilicet, & in aliquibus articulis iudicialiter, modò & in aliis articulis extraiudicialiter, quod contingere poteſt, quando ita in diſpoſitione, ſeu commiſſione expreſsè dicitur, vt paulò antè diximus num. 135. Et ſtat difficultas, nam pugnat duplex natura contraria, alia & ſic extraiudicialis, negans appellationis delationem, alia verò iudicialis eam concedens, & permittens. Et quia hanc quæſtionem ſaltim in regula latè diſputaui ſuprà cap. 7. vbi egi de ſententiis, ſeu cauſis ad diuerſam qualitatem habentibus, aliam permittentem, aliam prohibentem appellationem, ex cuius reſolutione, cui adhibui diſtinctionem; præſenti reſpondeo: quòd aut loquimur, quando appellatur à toto proceſſu, ita compoſito; puta: ſententia ſuper eo lata, & tunc prævalet qualitas prohibitiua, quia totus iſte proceſſus eſt vnum corpus, & vnum continuens, cuius continentia non diuiditur, *l. nulli C. de iudicijs cap.* 1. *de cauſa poſſ. & propri.* & faciunt quæ latè adduximus in dict. cap. 7. hac 2. p.

Aut enim non appellatur à toto ipſo proceſſu, ſeu ſententia, ſed tantùm ab aliquo articulo emergenti, vel incidenti ipſius proceſſus, & tunc appellatio regulabitur iuxta naturam ipſius articuli, vt ſi in eo fuit proceſſum extraiudicialiter, minimè deferatur, ſi verò fuit proceſſum iudicialiter, & ipſe articulus eſt aliàs qualificatus, vel quia habet vim diffinitiuæ, vel quia continet damnum irreparabile, & ſimiliter aliàs ſit appellabilis, defectẽdum eſt omnino appellationi, aliàs ſecus, ex iuribus vulgaribus. nam licèt tota cauſa, & proceſſus ſit vnum corpus, & continens inſeparabile; tamen articuli eius ſeparati ab alteris cenſentur, ita docet Immola *in cap. fi. columna* 25. *verſiculo tu potes concludere, de præſumptio.* per gloſſ. *in clem. ſæpè ad fi. in verbo partibus, de verborum ſignifi.* Feli. *in d. cap. fi. ſub num.* 24. & ipſe Feli. *in cap. cum ex officij, ſub num.* 23. *de præſumptio.* maximè cùm inter ipſos cauſæ articulos, quoad appellationem adſit differentia. Siquidem videmus alij, & ſic qualificati eam permittentes, alij negantes, vt merè interloquutoriæ ex toto diſcurſu huius primæ partis *ff. de appella. recipi. l. ante ſententiam Cod. quorum appell. non recip.* Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatione, cap.* 20. 140

Ex quo enim ſimul iſte procedendi modus cum mixtura eſt in diſpoſitione permiſſus, vnuſquiſque articulus cauſæ admittat, vel prohibeat appellationẽ, ſecundùm quod dictat ſua propria natura, maximè, quia licèt tota cauſa ex permiſſione diſpoſitionis admittat hanc mixturam, vt in vno articulo eius queat iudicialiter, & variando in alio extraiudicialiter procedi; tamen vnus, & 141

 idem

idem articulus eam mixturam non patitur, nec hoc modo poteſt in prouiſione procedi (quando expreſsè alteram viam non eligit)
142 vt intelligatur hæc variatio in diuerſis articulis cauſæ, non in eodem, vt eſt videre per Felin. *in d. cap. fin. ſub num.* 34. *de præſumptio.* motus Immol. ibi *d. colum.* 25. *verſ. tu potes concludere.* & ipſe Felin. *in d. cap. cum ex officij. ſub num.* 23. & vide hanc quæſtionem & reſolutionem eius quæ latè adduximus ſuprà in d. cap 7. hac 2 p.

143 Et priùs quàm hinc abeamus, non incongruum, nec inutile erit, animaduertere in hac materia, vt iis in caſibus, in quibus iudex ſuper electione, collatione, inſtitutione, confirmatione, ſeu prouiſione beneficiorum, & ſimilibus, iudicialiter procedere cœperit, vel ex ſua voluntate, vel ex neceſſitate iuris (vt ſuprà diximus) diligenter cauere debet, vt omnimodo ſeruetur forma iudicialis, iudicij tamen ſummarij, cùm ita in cauſis beneficialibus ſit procedendum, iuxta textum *in clem. diſpendioſam de iudicijs*, & in terminis docent & aduertunt Felin. *in cap. ſi. de præſumptio. num.* 34. dicens quòd eo caſu, quo exequutor aſſumit partes iudicis, debet iudicialiter procedere *ſecundùm clem. ſæpè, de verborum ſignifi.* & Lamberti. loquendo in ordinariis iudicibus collatoribus *in tractatu de iur. patro.* 3 *art.* 2 *quæſt. princ.* 2 *p lib.* 2. *n.* 11. dicens, quòd in cauſis beneficialibus vbi apparet contradictor exceptiones opponens, ipſæ efficientur iudiciales, ſed tamen iudicij ſummarij, in quo procedi debet ſummariè, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, *vt in clem. diſpendioſam de iudi.* in idem facit etiam (nullum allegans) Hieron. Gonzal. *in regul. de men. & altern. in annotatio. gloſſ.* 9. *poſt princ. n.*44.

144 In huiuſmodi tamen proceſſu ſummario iudex præ oculis habere debet omnino *dict. clem. ſæpè. de verbor. ſignifi.* quæ dat formam huic procedendi modo, deſignans requiſita neceſſaria, quæ in eo interuenire requiruntur, ad cuius, & dictæ clem. *diſpendioſam.* maiorem declarationem, videndus Bart. *in extrau. ad reprimendum.* Georgius Natta *in repetitione ipſius clem* & ibi etiam Lanfranc. Maranr. *de ordine iudi.* 4. *p.* 9. *diſt.* à *princ. fol. mihi* 186. optimè Octauian. Cacheran. *in deciſionibus Pedem. deciſ.* 1. *per totam.* & Perez de Lara *in tractatu de anniuerſ. & Capella. lib.* 1. *cap.* 10. *à num.* 46. *cum pluribus ſequentibus*, quibus locis exactè tractant de natura & qualitate dictionis ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, de quibus in dictis clem. & quid vnaquæque appetat in iure.

145 Et de practica & de modo procedendi in cauſis beneficialibus iuxta tenorē *d. clem. diſpendioſam & d. clem. ſæpè*, vltra prædictos latè tractat & ſeriatim Lambert. *in tractatu de iure patro.* 12. *art. cum ſequentibus. & ſuprà* 9. *q. princ.* 2. *part. lib.* 2. *& per totam quæſt. princ.* 10. *&* 12. cum omnibus ſuis articulis *eadem* 2. *p. lib.* 2. & ſtylum Rotæ in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus quæ ibi agitantur, latè ponit, ex aliis pluribus Sebaſtian. Vantius *in tractatu de nullit. ſententiarum ex defectu proceſſus à numer.* 57. *vſque ad* 66. in quo 146
quidem aduertit, quòd cùm ſtylus curiæ, ſeu loci, in quibus cauſa agitur, non autem curiæ delegantis ſeruandus ſit, vt per Eguidium *concl.* 78. *ſuper appellatione.* & quæ ipſe Vant. *ibi num.* 56. idcirco ſi Papa cauſam alicui iudici in partibus cum poteſtate ſummariè procedendi, commiſerit, talis iudex non cogeretur, ſeruare ſtylum, & terminos Romanæ curiæ, ſed iuris communis diſpoſitionem ſequi deberet, ex Eguidio *concl.* 81. *ſi Papa.* nam talis ſtylus ad alia loca non ſe 147
extendit. Roma. *conſil.* 367. *colum.* 3. Aimon *conſil.* 121. *ſcripſi, columna penult.* prout nec ſtylus palatij, non extrà egreditur, nec ad alia ſe extendit, Eguidius *concluſ.* 277. etiam vbi, quod & ex aliis authoritatibus nos ſuprà cap. 10. hac 2. part. n. 27. probauimus, quòd ſtylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus diffusè etiam dixi ſuprà 1. p c. 2. §. 3. à principio.

Vnum tamen non diſſimulabo, quòd 148
quando in ſententia, reſcripto, vel quauis alia diſpoſitione, ſummariè procedi iubetur; proceſſus formandus eſt in forma iudiciali, vt conſtat ex Doctoribus in toto hoc articulo ſupracitatis, dictio enim (ſummariè) alter quàm in iudicialibus actibus non verificatur, nam in proceſſu ſummario, & etiam ſi in eo procedatur ſimul, ſimpliciter, & de plano, ſiue ſtrepitu, & figura iudicij, licèt ordo iudicij tollatur; non tamen ſubſtantialia iudicij, ac ideò cauſæ cognitionem adhiberi, neceſſe eſt, nec legitimæ probationes, prout cauſarum qualitas expoſcit, ſublatæ cenſeri debent, latè pluribus relatis Pedemont. *vbi ſuprà d. deciſ.* 1. *ſub num.* 1. *&* 2. & Perez de Lara *in d. cap.* 3. *num.* 46. *cum tribus ſequentibus.* & quia quādo ſic proceditur requiritur citatio, iuramentum calumniæ, 149
& ſimilia, qui actus ſunt iudiciales non autem extraiudiciales, vt expreſsè ex aliis dicit Baptiſ. de S. Blaſ. *in tract. de arbitro & arbitr. q.* 30. *&* 31. & ſic quòd coram eo, qui extraiudicialiter procedit, non iuratur de calumnia, vbi etiam *q.* 29. 30. 36. 39. *&* 40. quòd libellus, litis conteſtatio, recuſatio, interloquutio, ac proceſſus publicatio & ſimilia, ſunt actus iudiciales, non extraiudiciales.

150 Et quoniam d. clement. *diſpendioſam*, quæ
ita ſummariè, & in beneficialibus proceden-
dum, diſponit, ſituatur ſub titulo ſeu rubri-
ca *de iudiciis*, ergo eius proceſſus pertinet ad
iudioium, & in iudicialibus verificari debet.
Etenim quando aliqua materia ponitur ſub
aliquo rubro, ex hoc iudicatur eſſe illius na-
turæ, cuius eſt rubrum, ita vult gl. notab. *in
cap. 1. & in cap. ſi ſuper gratia.* & ibi Domini-
cus *de offi. delegati, lib. 6.* & Gloſſ. *in cap. tibi
qui de reſcript. eodem lib.* Gloſſ. *in clem. vnica
de offi. delegati.* quas commendat ad id Pa-
normit. *in proœmio decretal. & in cap. ſuſpicio-
nis de offi. delegati.* Ioan. de Immola *in rubr.
ff. de verbor. oblig.* latè Euerard. *in locis legali-
bus, in loco, à rubro*, quia lex, vel canon, debet
intelligi ſecundùm Rubricam, ſub qua ſi-
tuatum eſt ex eiſdem authoritatibus. Et ita
conſultus ſemel reſpondi, dum ſuper ele-
ctione præbendæ Doctoralis Tudenſis Ec-
cleſiæ ad quam Licenciatus Ferdinand. de
Mera ac Carbajal oppoſitor comparuit, co-
ram Capitulo exceptiones irregularitatis,
bigamiæ, ordinum, & alias legitimas oppo-
nens, contra perſonam alterius, pariter op-
poſitoris ad præbendam, & à Capitulo recu-
ſante eas examinare, & de his cognoſcere,
151 appellauit ipſe Licent. Mera, & proteſtatus
auxilium Regium violẽtiæ, & adductis actis
ad hanc Curiam almam Gallogræcam, me
patrocinante, informante, & inſiſtente ap-
pellationem legitimam, foréque neceſſa-
rium ſuper exceptionibus iudicialiter pro-
cedi, decretum eſt à toto Senatu, ac datum
tertium genus violentiæ. Nempe *que oyendo
el Cabildo y el obiſpo, o el que dellos pudieſſe y
deuieſſe conoſcer, al Licenciado Mera ſobre ſus ex-
ceptiones, y procediendo en ellas conforme a de-
recho, no hacia ſuerça, y no lo haciendo la hacia,
otorgaſſe y repuſieſſe, &c.* & huius decreti in-
timata Regia prouiſione Epiſcopo, & capi-
tulo, quod cùm voluiſſet, extraiudicialiter
de dictis exceptionibus cognoſcere, licèt
Epiſcopus contra; iterum D. Ferdi. de Mera
appellans proteſtatur. & viſo proceſſu per
totum Senatum me informante, ac iterum
inſiſtente, ius eſſe, vt omnino de earum de-
beret fieri iudicialis examinatio, licèt in iu-
dicio ſummario ex ſuprà dictis authoritati-
bus, & Clementinis; iterum tertium genus
datum eſt in Senatu vt, *procediendo ſumma-
riamente, y dando al Licenciado Mera dies dias
mas de termino, no hazia fuerça, y no lo hacien-
do, la hazia otorgaſſe, &c.* ita intelligi in iudi-
ciali cognitione iuxta clem. *diſpendioſam* re-
ſpondi, cùm ita ius dictet, quando in electio-
ne comparet, contradictor legitimas exce-
ptiones opponens, vt hactenus dictum eſt
152 ſuperiùs, & quia verba iudicis debeant intel-
ligi ſecundùm mentem iuris, text. *in c. cau-
ſam, de reſcriptis. l. ſi ſtipulatus, in prin. de vſuris.
l. Gallus. §. quidam rectè, de liberis & poſthum.*
Alexand. *conſil. 2. num. 2. lib. 3.* & ita intelli-
gẽdum eſſe, omnes Senatores nemine dem-
pto, non aliter; affirmarunt. Melius tamen &
commodius erit, pro huiuſmodi ſubtilitati-
bus vitandis, aut parcendis litigantium ex-
penſis, vt clara decreta concipiantur propter
cauillationes excuſandas, quæ ex verbis ob-
ſcuris, & ſubtiliſſimi iuris ſolent deduci,
& altercari. multa etiam alia, quæ ad extra-
iudiciales ſpectant quæſtiones, inferiùs dice-
mus.

Huius ſic expeditæ materiæ præparatio;
principalis noſtræ quæſtionis reſolutioni lo-
cum facit: an iudex Eccleſiaſticus vim fa-
ciat, non deferens appellationi interpoſitæ 153
à prouiſione cuiuſuis beneficij. in qua par-
tem negatiuam, nempe; vim non fieri tenent
Lambert. *de iure patr. p. 2. quæſt. 11. art 5. n 2.
verſ. bene verum*, dicens, quòd quando inſti-
tutio facta eſt, poſſeſſionem adeptam non
eſſe attentaram, appellatione pendente, cùm
ſuſpẽſiuo careat, ſed imò poſſe exequi, man-
dari inſtitutionem, pro qua etiam parte vi-
detur text. expreſſus *in c. conſtitutis el 2. 46.
in ordine de appellat.* vbi dicitur, quòd con-
tra electum, vel confirmatum non admitti-
tur exceptio, vel appellatio ad impedien-
dum electionis, vel cõfirmationis effectum,
ſed demum poſſe habita poſſeſſione, pro quo
ſolet etiam citari Philipp. Franch. *ibi.*

Et in terminis, vt nulla violentia fiat in 154
prouiſione Capellaniæ, ſi appellationi non
deferatur; videtur affirmare Ceuallos *in con-
tra commu. q. 693. n. 31. in 1. tomo.* per text.
in d. c. conſtitutis, vt huiuſmodi Capellaniæ
prouiſio nõ impediatur, vel ſuſpendatur, et-
iam ſi fuerit appellatio interpoſita, & ſupre-
ma Cancellaria, ad quam vehitur per viam
violentiæ, aliquando vim fieri, aliquando
verò non fieri, arbitrari, licèt melius eſſe (di-
cat,) appellatione ſpreta, vt tales prouiſiones
exequantur, ne vltima teſtatorum elogia, &
animarum eorum ſuffragia ſuſpendantur,
bonaque lite pendente diſſipentur. ex qui-
bus ipſe videtur probare, appellationem in-
terpoſitam in prouiſione beneficiorum ad-
mittendam non fore, quoquo modo emiſ-
ſa, ſiue extraiudicialiter procedatur, ſiue in
contradictorio iudicio.

Sed ne te detineam diutiùs, illa eſt con- 155
cors, ac receptiſſima omnium Doctorum,
& Rotæ ſententia, omni iure probabilis ac
vera in hoc articulo circa prouiſionem quo-
rumcumque beneficiorum. quod ſi in ea
procedatur ſua primordiali natura retenta,
hoc eſt extraiudicialiter, appellatio emiſſa
ab illa

ab illa nullatenus ſuſpendat, nec impediat poſſeſſionis beneficij, ſeu Capellaniæ adeptionem, nec violenta, nec attentata dicetur, nec vis in delationis denegatione committitur, quemadmodũ nec in cæteris actibus extraiudicialibus, de quibus ſuprà ad princ. huius capitis dixi. textus eſt expreſſus, (ſic etiam à Doctoribus ſtatim citãdis, communiter intellectus) *in cap. conſtitutis el 2. 46. in ordine de appellat.* ſuprà citatus.

Aut enim ipſa beneficiorũ prouiſio amiſſa primæua & alterata ſua natura, iudicialiter celebretur, in contradictorio iudicio
156 cum contradictore, & cauſæ cognitione iudicij ordine ſeruato, & per diffinitiuam ſententiam (ſecundùm quæ hucuſque dicta ſunt) tunc ab ea emiſſa appellatio ſuos effectus retinet. ita vt poſſeſſio adepta, & omnia poſtmodum geſta ſint attentata, & nulla, ante omnia reuocanda, & reponẽda, quia vtrique & licita eſt, & permiſſa, text. *in cap. à collatione beneficij, de electione lib. 6. iuncto c. non ſolùm. de appell.* text. *in clem. diſpendioſam de iudicijs. iuncta clem. ſæpe. de verborum ſignif. c. 2. vt lite penden. in 6.*

157 Et huius articuli iſtam diuiſam reſolutionem probant Abbas *in d. cap. conſtitutis n. 6. 14. & 15.* Philipp. Franch. *ibi num. 9.* & Immola *num. 6. & 13.* Anton. de Butrio *num. 9. 10. & 11.* Decius *num. fi.* Lambert. *de iur. patr. lib. 2. part. 2. quæſt. 11. articulo 5. num. 2.* Lancelot. Robert. (qui in hàc diſt. optimè, & cum maxima claritate multis in locis loquutus eſt) *de attentat. 2. p. cap. 12. limit. 4. n. 11.* dicens, ſic per Dominos de Rota, pluries fuiſſe iudicatum, quòd quando inſtitutio habet vim interloquutoriæ, & ſic quando extraiudicialiter efficitur (vt ſuprà per nos) appellatio non admittatur, at verò quando diſfinitiuè pronuntiatur, & per ſententiam celebratur, appellatione ab ea pendente, nihil eſſe innouandum, per eundem Lancelotum *de attentat. 2. p. cap. 12. limi. 49. num. 3. & 5. & limi. 5. num. 14. & 5.* & loquendo in inſtitutione facta pendente appellatione iudiciali, hoc eſt, quando proceditur iudicialiter, vt ſit attentata poſſeſſio, ipſe Lancelot. *2. p. in præfatione num. 298. & 603. & ſequentibus.* Natta *conſilio 568.* Calderi. *conſil. 1. vt lite penden.* & idem cum Lanceloto locis ſuperius allegatis tenet Azeuedus in Curia Piſa. *lib. 2. cap. 4. num. 14.* cum quibus hanc doctrinam optimè adeptus eſt noſter Perez de Lara *de Capellan. lib. 2. cap. 11. à princ.* dicens, quod à ſententia lata in fauorem alterius ex litigantibus, cui iubetur Capellaniæ collationem fieri, altero appellante, non poſſit ſententia præfata, & in contradictorio iudicio lata exequutioni demandari. Secus autem quando prouiſio habet vim interloquutoriæ, hoc eſt extraiudicialis, optimè & meliùs quàm alibi præfatam diſtinctionem probat, explicat, & declarat Hieronym. Gonzal. famoſus aduocatus *in regula de men. & alter. gloſſ. 9. in annotatio. à num. 27. cum ſequenti.* & iterum inferiùs *à num. 203. vſque ad n. 208.* hoc itidem affirmat Cuchus *in inſtitutio. maiori. lib. 4. tit. 4. num. 67.* Nicolaus Garcia *de benef. 9. p. cap. 4. à num. 16.* dicens inſtitutionem præſentati factam pendente appellatione, per alterum interpoſita à ſententia ordinarij, & poſſeſſionem ſubſequutam, & à præſentato inſtituto captam, pendente appellatione iudiciali, interpoſita ab inſtitutione facta in ſententia: eſſe attentatam, cùm tunc cauſa appellabilis ſit, allegat in id Ioan. Andr. Lapum, Domini. *num. 7.* & Franch. *in cap. auaritia de electione in 6.* idem etiam probant Brededor. *in tractatu de appellationi. 1. p. à quibus actibus titulo 20. verſ. ab inſtitutione præſentati, pagi. 419.* Marcus Anton. Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. Curiæ Neapol. cap 61. num. 19.* affirmans in d. Curia eſſe receptum; quòd vbi poſt ſententiam eſt facienda inſtitutio, vt ſit attentata, quando pendet appellatio, per quos & Perez de Lara, Lancelot. & Azeuedi. ita firmat Nicolaus Garcia loco relato *num. 12.* idem etiam probat Borgninus Caual. *deciſ. 26. num. 56. p. 3.* & eius additionator Brixian. *in repertorio, verbo, appellatio interpoſita.* dicentes, quòd appellatio interpoſita à prouiſione, & inſtitutione beneficij facta extraiudicialiter, nec ſuſpendit exequutionem, nec impedit adminiſtrationem lite durante. Secus ſi iudicialiter eſt facta, quia tunc admittitur, & cauſam ſuſpendit.

Et loquendo in prouiſione beneficiorum facta per ſententiam, & contradictorem, qua 158
etiam declaratur, beneficium eſſe iuris patronatus, vt poſſit quoad vtrunque effectum appellari, poſt Lancelot. & alias Rotæ deciſiones, atque Doctores tenet Ioan. Hieron. Campanill. *diuerſ. iur. canon. rubrica 11. cap. 13. num. 476. fol. 398.* & ita pluries tenuiſſe Rotam, firmat Mareſcot. *var. reſolut. lib. 2. c. 64. à num. 20.* eandem diſtinctionem à Rota re- 159
ceptam eſſe, paſſim reperio, ipſamque huiuſmodi in appellationibus recipiẽdis, vel non, & deducendis attentatis: præ oculis ſemper habere, vt in terminis videre eſt per vnam Zamoren. beneficij coram Cotta 20. Iunij 1575. & alia Calaguritana beneficij 7. Maij 1574. coram Blanquero. Alia Compoſtellana parochial. 9. Decemb. 1592. nouiter fuit reſolutum in alia Calaguritana beneficij. 18. April. 1603. & in alia etiam Calaguritana, de Ollauari. 28. Ianuarij, & 22. Marci 1604.

qua

quarum meminit Hieron. Gonzal. loco citato ſuprà *num.* 203. & iterum *num.* 27. quo loci dicit,in hac vltima deciſione ipſo informante, deciſum fuiſſe, quandam conſtitutionem diſponentem inſtitutionem, quòd præſentante à maiori parte Capitulatium, præſentato ſtatim fiat collatio, & traditio poſſeſſionis,de qua conſtitutione fuit oppoſitum per quendam præſentatum, de quo ibi,cui per Rotam fuit reſponſum,vltra alias rationes, non excuſaſſe attentatam poſſeſſionem, & inſtitutionem ſubſequutam, quia dicta conſtitutio eſſet intelligenda, quando extraiudicialiter proceditur ad inſtitutionem, non autem quando iudicialiter, quia tunc appellatio emiſſa habet vtrunque effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum. ita vt ea pendente,vel termino ad eam proponendam,non poteſt fieri actualis collatio, & inſtitutio. imò facta foret attentata, & nulla, vt per eundem *in dict. num.* 203. & Doctores ſuprà citatos.

Eiuſdem etiã diſtinctionis ſequutus meminit optimè Marqueſſ. *in tractatu de commiſſionib.* 1.*p.cap.*13. *num.*90. vt ab inſtitutione extraiudicialiter facta appellationi emiſſæ deferendum non ſit. Secus autem appellationi interiectæ ab inſtitutione facta,& celebrata in forma iudicij contradictorij, quia tunc vt licitæ deferendum eſt, & quidquid ea pendente, fuerit attentum, tunc vt nullum protinus reuocandum, allegat Rotam *deciſ.*30.*de appell. in nouis.* & Achill. *deciſ.*26. *de appell.* qui ita nuperrimè fuiſſe deciſum per Rotam coram Domino Pernia in vna Aurienſ 1.Iulij 1596. teſtatur, allegat etiam Lancelot. ad id.

160 Pariter etiam hanc doctrinam amplexa eſt Rota pluribus cauſis, ſignanter in vna Neapolitan. Capellaniæ de menſe Decemb. 1562. & in alia Calaguritana portionis, de Amarita. 27. Iulij 1575. quæ eſt deciſio 6. 2.part. diuerſorum, & alias plures, quas allegat Nicolaus Garcia *dict.* 2. *tomo* 9. *p. cap.*4. *à num.*17. & ibi *à num.*24. *verſiculo non refragatur vſque ad num.*26. alias deciſiones Rotæ ad literam refert, expreſsè tenentes, Doctores & iura prohibentia appellationem à prouiſione beneficiorum, & Capellaniarum procedere, & debere intelligi; quando extraiudicialiter in illa procedatur: ſecus autem quando iudicialiter proceſſum eſt, quia tunc appellationem admittendam eſſe, & attentatum facere, quæ deciſiones præcipuè allegatæ *ibi*, *num.*25. alios extra iam à nobis citatos, Doctores allegat, alias etiam deciſiones plures Rotæ videre poteris per Lancelot. Robert. & Perez de Lara in locis ſuperiùs allegatis, & plures alias Rotæ deciſiones & Doctores pro hac diſtinctione adduxi 3.part cap.11. à num.31. quos omnino vide. & teſtatur etiam Mareſcotus *var. reſolut. lib.*2. *cap.*64. *à num.*20.

Quam doctrinam & diſtinctionem, vt 161 admittas, velim generaliter in omni, omniúmque Beneficiorum, prouiſione, collatione, confirmatione facta ad electionem, & inſtitutione facta ad præſentationem alterius, vt extra Doctores proximè ita loquentes ſupracitatos, tenent Franchus *in cap.fi.de electione lib.*6. *num.*9. *& in d. cap.conſtitutis* 2. *de appella.* Sarnerius *deciſ.*31. Guido Bonus *deciſ.*104. & fuit reſolutum in vna Neapol. Capellaniæ de meſ. Decemb. 1602. & Rota *deciſ.*266. *num.*1. *lib.* 3. *diuerſo. & in deciſ.* 6. *num.* 1. *cum ſequentibus. part.*2. *diuerſ.* Lancelot. Robert. 2.*part. cap.*4. *in præfatione, num.*72.5. *& cap.* 12. *dict. limi.* 49. *num.* 1. *& per totam*, & ex ſuprà relatis DD. id poteſt etiam colligi. & optimè animaduertit Gonzal. *d. gloſſ.*9. *in annota. n.*206. qui *num.* 207. rectiſſimè damnat aliquos, præcipuè Azeuedium in Curia Piſana *lib.*2. *cap.*4. *num.*14. dicentem, aliud eſſe ad impediendam exequutionem in confirmatione, & inſtitutione, & aliud in collatione. Eundem etiam in hoc damnat Garcia *d.* 9. *part. cap.*4. *num.*26. maximè cùm ſuperiùs probauimus, hoc in cap.in omnibus his caſibus duplicitet etiam procedi ſolere, quandoque extraiudicialiter, quandoque verò iudicialiter.

Iſthæc noſtra reſolutio omnino practicanda eſt, quemadmodum paſſim, & quotidie practicatam vidi in hac noſtra alma 162 Regia Galleca Curia, in cauſis, quæ ad eam trahuntur per viam violentiæ: & ſic etiam in terminis noſtræ quæſtionis dicit Perez de Lara *in d. tractatu de anniuerſ. & Capell. lib.*2. *cap.* 11. *num.* 8. quòd ſi de facto Ordinarius exequitur ſuam ſententiam latam ſuper prouiſione Capellaniæ, appellatione ſpreta, & cauſa feratur ad Regiam Cancellariam prætextu violentiæ auferendæ, iubetur ab auditoribus, omnia reponi eo in ſtatu, quo erant tempore prolatæ ſententiæ. quem ad id referens, etiam ſequitur Nicolaus Garcia *proximè relato num.* 27. vbi deſuper etiam affirmat,quòd ſuperior ad quem appellatur, reuocat omnia geſta, appellatione iudiciali pendente, vt attentata.

Et vterque, Lara, ſcilicet, & Garcia, ille 163 *num.*10. iſte *num.* 26. reprobant Ceuallos *in d. quæſt.*693. *num.*31. quidum in contrarium videtur ſe inclinari (vt ſuprà ad princ. huius quæſtionis diximus) ex eóque mouetur, quòd ſupremi Cancellariæ auditores diuerſimodè declarare ſolent, aditi,pro delatione appellationis à prouiſione Capellaniæ,

modò

modò, vim fieri, modò verò nullatenus, ex quo quidem nulla arguitur contrarietas noſtræ doctrinæ, & diſtinctioni. Enimuerò, quandoque ad eas vehuntur cauſæ huiuſmodi retenta ſua primæua natura, & ſic extraiudiciales omnino, quo caſu nihil mirum, vt vim non fieri declarent, cum appellatio non ſuſpendat. quandoque verò cauſæ prædictæ accedunt alterata natura prouiſionis, & ſic iudiciales omnino, & ideo vim fieri, non deferendo loquuntur. & ſaluando D. Ceuallos dico, quòd ipſe nihil loquatur, quando prouiſio Capellaniæ facta eſt, vel mandatur fieri per ſententiam, & in contradictorio iudicio, nec id ex eius verbis colligitur, ſed loquatur generaliter, vt prouiſio fieri debet appellatione ſpreta, qui aſſumendus eſt in hunc ſenſum, ſcilicet; in prouiſione Capellaniæ retinente ſuam primæuam naturam, & ſic quando eſt extraiudicialis. & ad hoc ſuadeo, cum alleget text. *in d. cap. conſtitutis 2. de appella.* qui (vt diximus, & dicemus) loquitur in extraiudiciali prouiſione. Opinionem tamen Ceuallos falſam vocat Aloyſ. Riccius, *in praxi deciſ. iur. patron. deciſ. 229. num. 351. cum ſequentibus.* culpabilis quippe redditur cùm genericè, & indiſtinctè loquatur.

164 Et ideo nec etiam debent obſtare cætera, quæ adduximus pro contraria parte huius quæſtionis. non Lambert. dum dicit, inſtitutum poſſe pendente appellatione ab inſtitutione capere poſſeſſionem, quia eſt quid facti & effectus conſequutiuus inſtitutionis, cui reſpondet Azeued. Lara, Gonzal. *n.* 207. Garcia *num.* 20. dicentes, literam Lambertini eſſe corruptam, & ita à Rota in vna Neapolitana fuiſſe declaratum, cùm debeat intelligi, quando inſtitutio facta non habet vim diffiuitiuæ, ſed fuit facta extraiudicialiter, & ſine contradictore, vt colligitur ex his, quæ ipſe dicit ibi *num. præcedente*, quo caſu appellatio tanquam ab interloquutoria non debet facere attentata Pro quo etiam vide Aloyſ. Ricc. *vbi proximè.* & quæ nos 3. p. cap. 11. à num. 31.

165 Et ita etiam ad text. *in d. cap. conſtitutis 2. de appellat.* dum dicit, appellatione pendente poſſeſſionem beneficij adeptam, non eſſe attentatam, eo modo reſpondetur, loqui in extraiudiciali prouiſione, quod latè tradit Lancelo. *de attent. 2. part. cap. 4. numer.* 614. *& 627. & cap. 12. in præfatione num.* 79. & præſertim *limi.* 40 *&* 49. ſuprà allegatus, & vltra eum Ioan. Andr. Lapus, Dominic. & Franc. *in d. cap. auaritiæ*, Cuchus *in inſtit. maiori. lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 67. & Garcia *d. num.* 19. Hieron. Gonzal. *ſuprà num.* 207. *verſiculo & ad tex.*

Vnum tamen vtile aduerte, quod ſcribit Lancelòt. in ſuprà dictis locis, & præcipuè *in dict. 2. p. cap. 12. limi. d.* 49. *num.* 4. Doctores hac in re loquentes, eſſe reducendos, & intelligendos ſecundùm terminos noſtræ reſolutionis, quapropter aſſerentes præſentatum, electum, ſeu aliàs prouiſum de beneficio, poſſe pendente appellatione à tali prouiſione; capere poſſeſſionem, & non eſſe attentaram; intelligi debere in appellatione extraiudiciali, & quando in prouiſione extraiudicialiter proceſſum eſt.

Hinc intelligenda veniunt, quæ ipſe dicit Lancelot. loco proximè citato *limitatione* 40. geſta poſt appellationem, quæ ſunt conſequutiua ad actus factos ante appellationem, non eſſe attentata, nec vt talia reuocanda, cuius inter alia hoc exemplum reddit, quod inueſtitura, & traditio poſſeſſionis eſſet actus conſequutiuus ad ipſam collationem, & electionem celebratam ante appellationem, quia ea ratione hoc fieri licitum eſſe appellatione pendente, dicunt Doctores ab eo citati ibi *à num.* 5. quia hoc eſt intelligendum, & præfati Doctores, quando ipſa prouiſio beneficij facta eſt extraiudicialiter, quia tunc poſſeſſio non ſuſpenditur per appellationem ſubſequutam, non autem quando iudicialiter facta fuit prouiſio, quia tunc ſententia non exequitur, ſed per appellationem ſuſpendit eius effectus. quod ita hanc doctrinam intelligit, & declarat expreſsè idem Lancelot. *ibi à num.* 10. *&* 11. *cum ſeq.* 166

Huius tamen noſtræ quæſtionis reſolutio, & doctrina, cui dicta diſtinctio ineſt, licèt iure communi generaliter procedat, & habeat locum in quorumcumque beneficiorum collatione, inſtitutione, electione, confirmatione, vel quauis prouiſione; in parochialibus tamen fallit, in quibus ſpeciali prærogatiua, peculiarique ratione, vt animarum ſaluti meliùs conſuleretur, nouiori inductum eſt à ſacroſancto Tridentini Decreto *ſeſſ.* 24. *de reformatione cap.* 18. *ante finem. verſiculo nec prædictorum examinatorum*, & in conſtitutione motu proprio edita Pij V. ſub 15. Kalend. Aprilis 1566. incipienti, *in conferendis beneficijs.* & ſæpe cenſuit Sacra Concilij Trident. congregatio, & Rota reſoluit, vt in collationibus, & poſſeſſionum traditionibus Eccleſiarũ Parochialium, per nullam appellationem ſuſpendantur, quoquo modo, nulla adhibita diſtinctione, an extraiudicialiter an iudicialiter ſit proceſſum. 167

Quod ita expreſsè limitauit præfatam doctrinam Hieronym. Gonzal. *in d. gloſſ.* 9. *in annotat. num.* 213 *cum ſequentibus*, conſtituit regulam generalem, quòd quando in prouiſione

prouiſione beneficiorum proceditur iudi-
cialiter, appellatio habeat vtrimque. Eam
numero 208. limitat in Parochialibus, & ſpe-
cialiter declarat ipſe in annotatione quam
habet in margine *ibi*, *penes dict. numer.* 263.
ita (à collatione, vel prouiſione iudiciali
regulariter datur appellatio, niſi in caſibus
declaratis vſque ad finem, *&c.*) quorum ca-
ſus prior eſt iſte de Parochialibus, qui ha-
168 betur *dict. numero* 208. & loquendo in pro-
uiſione Parochialis iuris patronatus facta
per ſententiam, qua etiam declaratur be-
neficium iuris patronatus eſſe, tenet idem,
vt non poſſit appellari quoad ſuſpenſiuum.
Ioann. Hieronym. Campanill. *diuerſ. iur. ca-
non. rubrica* 11. *cap.* 13. *numero* 476. pari-
ter & eodem modo Perez de Lara *vbi ſu-
prà dict. l.* 2. *cap.* 11. qui poſtquam à princi-
pio reſoluit permiſſam eſſe appellationem,
quando per ſententiam diffinitiuam iube-
tur fieri inſtitutio, ſeu collatio beneficij, di-
cit *numero* 7. ex d. Trident. decreto, præ-
dictam doctrinam non habere locum in Pa-
rochialibus, allegans ad id Rotæ deciſionem
6. 2. *part. num.* 3. *in nouiſſimis.*

169 Et ita omni modo, non aliàs, intelligen-
dus eſt prædicti Tridentini locus & motus
proprij, vt in Parochialium prouiſione, ſi-
ue extraiudicialiter ſiue iudicialiter pro-
cedatur, poſſeſſio per appellationem non
ſuſpendatur, peculiari ratione, qua fun-
dantur ea iura, quæ non viget in cæteris be-
neficiis fauore animarum, cùm expediat
earumdem ſaluti celerrima Parochialium
170 prouiſio, cùm aliàs ex longa vacatione Pa-
rochialium periculum ſequatur animabus,
textus *in cap. ſi Apoſtolica* 35. *de præbend. in* 6.
ibi, ne ipſarum vacatio diutina periculum
valeat animabus afferre, *&c.*) & in motu
proprio Pij V. in conferendis probatur ad
medium, *ibi*, Ne Parochiales Eccleſiæ diu
in ſuſpenſo maneant, in maximum ani-
171 marum periculum, *&c.*) quæ eſt ratio, vt
multoties recedatur à iuris communis re-
gulis, & dentur in Parochialibus ſpeciali-
tates aliquæ extra citráque beneficia, quæ
ſimplicia ſunt, vt videre eſt ex his, quæ Gon-
zal. *de menſi.* §. 5. *proœmiali à numer.* 125. *&*
172 *in gloſſa* 6. *per totam* & ſic dicitur, quòd cu-
ræ animarum exercitium continet in ſe ma-
gnum periculum, cùm ſit ars artium, *cap.
penultim. de ætate & qualitate.* Bonifac. Vital-
linus *in clem* 1. *num.* 29. *de præbendis.* vbi *n.* 30.
& 32. dicit quòd cura eſt tanto pretioſior,
quanto perículoſior, & quòd non omnis
Sacerdos eſt ad curam animarum idoneus,
173 & ſic ſi intelligerentur dictæ nouæ diſpoſi-
tiones de appellatione extraiudiciali tan-
tùm, nihil ſpecialitatis, nec fauoris contine-
rent vltra ius commune, quòd eo caſu om-
nibus aliis beneficiis quibuſuis, & parochia-
libus licet adimere appellationem *ex d. cap.
conſtitutis*, & Doctorum caterua; dixi. & ſic
vt de dubio ſeruiat, illorum iuris diſpoſitio
iuxta leg. Labeo de Carbonia. edicto, intelligen-
da, & trahenda eſt, vt diſponat in caſu, quo
aliàs erat ei permiſſa appellatio, vt eſt in pro-
ceſſu iudiciali.

Quod nouum non eſt, quia quando pe- 174
riculum eſt in mora, recedimus à regulis
ordinariis, ac ideo ea, quæ celerem expedi-
tionem deſiderant, appellationem non ad-
mittunt, Speculator *de appellat.* §. *in quibus.
verſiculo* 8. Franchus *in cap. qua fronte. ſub nu-
mero* 18. *de appellatio.* per illum textum, &
Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12.
limit. 43. *numero* 1. *cum ſequentibus*, *& vl-
tim & penultim.* Ergo cùm immineat ani-
mabus periculum, ex Parochialis longa
vacatione, & moroſa prouiſione, prout
foret, ſi tres ſententiæ executorialéſque
ad eius prouiſionem expectarentur: nihil
mirum, vt conſilium omnem appellatio-
nem, & extraiudicialem, & iudicialem
adimeret periculi, & ſpecialitatis ratione
attenta.

Deſuper ſuadetur, quoniam Concilium 175
ita diſponit: (nec prædictorum examina-
torum relationem, quominus exceptionem
habeat, nulla deuolutio aut appellatio, et-
iam ad S. Apoſtol. *&c.* impediat, aut ſu-
ſpendat, *&c.*) quibus verbis omnem ap-
pellationem tam iudicialem, quàm extra-
iudicialem excludit, quia dictio (nulla) eſt
diſtributiua, pertinens ad plura, nec poteſt
de vno tantùm prædicari, ita Iaſ. *in leg. quem-
admodum numero* 3. per illum textum. *ff. de
acquiren. poſſeſſ.* Alexander *in lege* 1. *ff. eodem
titulo.* Zenedus *in ſingular. ſingul.* 67. *nu-
mero finali.* vbi *numero* 1. ex pluribus dicit,
quòd eſt negatiua vniuerſalis, omnia ex-
cludens.

Deinde probatur ex eo, quòd licèt quan- 176
do appellatio prohibetur in odium alicu-
ius, & atrocitatem criminis, ſit pœna, ta-
men quando prohibitio appellationis pro-
uenit ex natura cauſæ, vt in poſſeſſorio, ali-
mentis, & hoc caſu, *&c.* tunc eſt priuilegium
inductum ipſi cauſæ. ita eleganter Bald. *in l.
obſeruare num.* 12. *Cod. quorum appellat. non re-
cipi.* ſed priuilegij ita debet fieri interpreta- 177
tio, vt aliquid ſpecialitatis contineat, *cap.
in his* 30. *de priuilegijs.* Hoſtienſ. per textum
ibi *in cap.* 1. *numero* 9. *de reſcriptis.* Anaſtaſius
Germin. *in tractatu de indultis.* §. *etiam ſi ſe-
cularia num.* 14. & vt aliquid addat iuri com- 178
muni, vt in ſimili dicit Purpuratus *conſilio*
371. *in fi.* Socin. *conſ.* 84. *n.* 6. *verſ. confirmantur*

præmiſſa. Barba. *conſilio* 44. *numero* 9. *in fine.* Petrus Surd. *deciſione* 113. *num.* 11. & probant textus *in leg.* 1. *ff. ad municip. l. ſi quando ff. de leg.* 1. *l. fin. de conſtitution. Princ. l. ſi quando Cod. de inoffic. teſtament.* & vbique gloſſ. & Doctores, ne inane, & ſuperfluum dica-
179 tur. & omnis diſpoſitio ita debet intelligi, & interpretari, ne reddatur ſuperflua. Caſtrenſ. *conſilio* 175. *numero* 4. *volum.* 1. Socinus *conſilio* 33. *numero* 14. *volum.* 1. Crauetta *pro gener. numero* 46. *& ſequentibus.* etiam in materia ſtricta, & pœnali, Baldus *in cap.* 1. *de capt. qui cur. vend.* Abbas *conſilio* 32. *columna* 1. *in fine volum.* 2. Surdus *deciſione* 195. *numero* 1. plures allegans *in conſilio* 127. *numero* 9. ergo cùm in Parochialibus iure communi, quando proceditur extraiudicialiter, appellatio non admittitur, & hoc nouiter priuilegio inducat Trident. & motus proprius, vt nulla in eis appellatio admittatur, debet intelligi vltra ius commune, & ſic in caſu, quo aliàs admittebatur.

180 Alitet enim minimè poſſet vetificari doctrina ſuprà tradita à Doctoribus, præcipuè Lara *dict. cap.* 11. *numero* 7. & Gonzalez *dict. gloſſa* 9. *in annotatio. numero* 209. *& iterum* 184. *cum ſequentibus.* pro quibus eſt deciſio Rotæ 10. *numero* 2. *part.* 2. *diuerſorum*, & deciſ. 6. *ſub numero* 1. *& ſuprà cum ſequentibus. part.* 2. *diuerſ.* Trident. diſpoſition. *dict. cap.* 18. quoad appellationem eſſe ſpecialem, quoad Parochiales tantùm, & ita nullo modo eſſe trahendam, nec intelligendam in cæteris beneficiis ſimplicibus, quæ ſi in appellationibus iudicialibus non loqueretur, idem vtique contineret, quod ius commune, & ita neceſſariò trahi deberet ad alia beneficia ſimplicia, quod eſſet abſurdum & non ſpeciale.

181 Et facit ad propoſitum ferè in terminis, quod dicit Aretin. *in conſilio* 106. *num.* 7. *&* 11. quòd ſtatutum prohibens appellari ab interloquutoria, puta; locum habeat, etiam quando ex iure communi permiſſa eſt appellatio, & dicit Neguſantius *de pignor, in* 1. *membr.* 8. *part. princ. num.* 3. quod Ægidiana conſtitutio prohibens appellationem
182 in cauſis poſſeſſoriis, obtinebit etiam, quando licita eſſet appellatio, latè Surdus *deciſione* 164. *num.* 18. vbi dicit, quòd etiam procedit in reſcripto ex infinitis deciſionibus, & doctrinis, quas ipſe ponit *in conſilio* 252. *num.* 24. *& ſequentibus.* vbi latiſſimè. Adde quod dicit Bald. *in l.* 2. *Cod. de appella.*
183 quòd ſi cauſa poſſeſſorij, in qua eſt prohibita appellatio, committatur appellatione remota, non poterit appellari in illis etiam caſibus ſpecialibus, quibus erat permiſſa. Sequitur Ruinus *conſilio* 82. *num.* 4. *volum.* 5. Rolandus à Valle *conſilio* 7. *volum.* 3.

Ex qua ratione dicunt Ioſeph. Ludoui. 184
deciſ. Peruſ. 20. *Domina. num.* 22. *&* 23. Ioan. Baptiſt. Ponta. *tractatu de ſpolio. lib.* 4. *cap.* 3. *ſub numero* 42. *folio* 905. Neguſantius *de pigno. part.* 8. *memb.* 1. *num.* 3. *fol.* 252. Putε. *deciſione* 293. *in cauſa Placenti. ſub numero* 2. *lib.* 2. Contardus *in l. vnic. in ampliatio. numero* 131. *Cod. ſi de moment.* dicentes, quòd ſtatutum prohibens appellationem in poſſeſſoriis, debet intelligi, vt illam prohibeat in caſibus, quibus aliàs iure communi erat permiſſa, ne reddetetur ſuperfluum.

Et confirmatur, quia ſi clauſula (appellatione remota) apponatur in reſcripto poſſeſſorij, operatur, vt nullatenus appelletur, etiam vbi aliàs appellaretur in aliquo caſu ſpeciali. Ampliat autem naturam poſſeſſorij, & remouet obſtaculum, vt ſic aliquid vltra ius commune operetur, Franch. *in cap. paſtoralis* 53. *num.* 12. *in fin. quæſt.* 17. *de appellati.* Contard. *vbi proximè in ampliationib. num.* 134. licèt aliter intelligat Eſcacia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *n.* 114. *& ſequentibus.* & iterum *quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 5. *ſub num.* 24 *&* 25. 185

Et denique hoc idem probatur ex reſolutione illius quæſtionis, de qua per nos infrà 3. part. cap 4. & per Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloſſ.* 6. *à num.* 226. *& ſuprà.* quòd quando Ordinarius aliquem elegit ad Parochialem, cuius ſententiam, ſeu iudicium aliqua iuſta cauſa non fuit exequutus, & poſtmodum iudex ſuperior per appellationem ab altero oppoſitore aditus, eam reuocauit. Sed tunc ſuam ſecundam ſententiam, qua iuſſit alicui fieri collationem, poſſit exequutioni mittere appellatione ab ea interpoſita non obſtante. quia par ratio in iſta ſecunda ſententia ad executionem viget, quæ in prima, quando non eſt exequuta à primo iudice Ordinario, cui rectè conducunt quæ latè dixi infrà 3. part. cap. 11. per totum. Vides igitur & in fortioribus terminis, prout eſt ſecunda ſententia, quòd appellatio non admittitur in Parochialibus, emiſſa à ſententia lata in contradictorio iudicio cum cauſæ cognitione, & proceſſu iudiciali, quia (vt inferius probabimus) appellatio poſtquam legitimè intimata eſt, beneficium faceret litigioſum. & ita iſta noſtra ſententia, & intelligentia ad Concilium Tridentinum, & motum proprium Pij V. communiter practicatur in ſupremis tribunalibus aditis per viam violētię, vt ſi aliàs ſeruata eſt forma prædicti decreti Tridentini, motus proprij, aliarúmque Canonicatum conſtitutionum, ordine non omiſſo, & iuridicè ab Ordinario proceſſum eſſe 186

eſſe inueniant; vim nullam fieri appellationi huiuſmodi non deferendo, indiſtinctè declarant. & inſuper pro huius quæſtionis noſtra reſolutione vide quamplures doctrinas, & fundamenta adducta per Rotam, cuius deciſio litteraliter eſt appoſita infrà 3. p. cap. 4. à num. 67.

Igitur in prædicta quæſtione, & limitatione tres ſunt deducendæ cõcluſiones, cum aliis tribus declarationibus pariter deducendis ex reſolutione à nobis tradita circa illam altercatam quæſtionem, an quando prohibita eſt appellatio à cauſa principali, cenſeatur etiam prohibita à grauaminibus incidentibus, & emergentibus, de qua nos ſuprà hac 2. p. cap. 6. à num. 42. vbi latè. Ex quibus faciliùs apparebit reſolutio ad nonnulla dubia, circa hanc materiam in diſcurſu agitanda.

187 Prima ſit concluſio, ſi in prouiſione quorumcunque beneficiorum ſimplicium, puta; collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, ſeu confirmatione, proceditur ſui primæua natura retenta, hoc eſt, extraiudicialiter; appellationi ab his actibus, tanquam extraiudicialibus, emiſſæ ab aliquo iudex non deferens, ſed ea non obſtante, ad exequutionem, & poſſeſſionis traditionem deueniat; vim non facit, quam probant Doctores ſuperiùs citati.

188 Hanc concluſionem declara, ſeu extende, quòd cùm in his actibus appellatio vnum habeat effectum, deuolutiuum ſcilicet; non ſuſpenſiuum, pariter procedat, & habeat locum in his grauaminibus, quæ accidere ſolent in diſcurſu ipſius prouiſionis, etiam ſi de qualificatis ſint. qualificata grauamina voco, quæ vel habent vim diffinitiuæ, vel continent damnum irreparabile, vel præiudiciales ſint principali negotio, ſecundùm Concilium Tridentinum, & ea quæ latè in eius explicationem congeſſimus ſuprà 2. parte cap. 1. nam hoc caſu prohibita appellatione in negotio prin. cenſeri etiam prohibitam ab incidentibus articulis, probauimus latè in dict. cap. 6. in 1. diſtinctionis membro dict. 2. part. à numero 42. cum ſequentibus, quia acceſſorium ſequitur naturam cauſæ principalis, & quia articuli cauſæ eiuſdem naturæ ſunt, cuius eſt cauſa. & cùm quid prohibetur, prohibitum cenſetur omne, per quod peruenitur ad illud. de quibus per nos latè in dict. cap. 6. à num. 42.

189 Et illud magis præcipuè vrget, quia quando prouiſio eſt extraiudicialis, ſinguli eius actus, & articuli de per ſe ſunt neceſſario extraiudiciales, & ſic à nullo tanquam ab actu extraiudiciali appellatio emiſſa ſuſpendit, & hoc optimè probatur in duabus deciſionibus Rotæ, in declaratione ſecundæ concluſionis infrà adductæ. in quibus ad iudicandam appellationem habere vtrumque effectum, interpoſitam à quodam legitimo grauamine incidente in prouiſione cuiuſdam beneficij ſimplicis, fuit neceſſarium, vt conſtaret, in prouiſione litem eſſe introductam, & iudicium formatum, vide infrà à numero 192. vbi dictæ deciſiones adducuntur, & num. 215. & ſuprà. 190

Secunda ſit concluſio, generaliter ab omni prouiſione quorumcumque beneficiorum ſimplicium, in qua proceditur alterata ſui primitiua natura, & ſic iudicialiter iudicij forma ſeruata, cum contradictore & cauſæ cognitione: appellationi interpoſitæ non deferens iudex, vim facere, declarandum, & poſſeſſionis traditionem, omniáque reponenda in eodem ſtatu, quo erant tempore appellationis emiſſæ, vel emittendæ. quam comprobant Doctores ſuprà in iſta quæſtione adducti. 191

Et iſtam concluſionem declara, quòd cùm à diffinitiua hoc in caſu ſit admiſſa appellatio quoad vtrumque; minimè deneganda eſt ab incidentibus, ſeu emergentibus grauaminibus, quando, ſcilicet, ſunt qualificata, vel quia vim habent diffinitiuæ, vel quia damnum continent irreparabile, vel præiudicialia ſint cauſæ principali, quemadmodum in cæteris cauſis; ſecus autem quando qualificata non ſint, ſecundùm Concilium Tridentinum *ſeſſione* 24. *de reformatione cap.* 20. textus *in leg.* 2. *ff. de appelatio. recipi. leg. ante ſententiam. Cod. quorum appellatio non recipi.* & quæ latè congeſſimus ſuprà hac 2. parte cap. 1. Et hanc declarationem probant duæ Rotæ deciſiones, altera 265. *libro* 3. *part.* 3. *diuerſ.* alia verò 227. *part.* 3. *libr.* 2. *diuerſ.* vbi appellatio ab incidenti grauamine, nempe; iniuſta denegatione termini petiti à quodam oppoſitore cuidam Capellaniæ, & ſic beneficio ſimplici, & ſic emiſſa à quodam grauamine irreparabili, & iuſta, ac legitima in Rota fuit iudicata appellatio, habens vtrumque effectum, inquiſito & conſtito priùs; quòd præfata appellatio eſſet iudicialis, quia erat prouiſionis proceſſus iudicialiter inchoatus, & lis introducta, cùm eſſet edictum propoſitum, & facta oppoſitione, & oppoſita legitima exceptione, quia erat in proximiori gradu conſanguineus ad Capellaniam, allegãdo ad hoc Lambert. *de iure patronatus, art.* 9. *quæſt.* 4. *princip.* quem nos in id multis in locis ſuperiùs citauimus, de quibus deciſionibus mox eſt tractandum. 192

193 Tertia ſit concluſio, à prouiſione Parochialium, ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter procedatur, appellationi emiſſæ iudex non deferens, ſed exequutioni ſententiam mittens, vim nullam facit, cùm hoc caſu appellatio non ſuſpendat, ex dict. Trid. motu proprio, & Doctoribus ſuprà, & ex infrà dicendis.

194 Hanc concluſionem declara pariter, quo prima concluſione, vt cùm ſit prohibita appellatio, non quoad vtrumque effectum; ſed ſuſpenſiuum dumtaxat, (vt mox apparebit) minimè admittenda eſt ab incidentibus, & emergentibus in ipſa prouiſione, ſiue iudicialis ſit, ſiue extraiudicialis, ex his, quæ reſoluimus ſuprà hac 2. p.c.6. à num.42. vbi diximus, quòd quando appellatio prohibetur quoad vnum effectum tantùm, cenſeatur etiam prohibita ab incidentibus, ſeu emergentibus, cui adiecimus nonnullas limitationes, quas hîc repetere potes. At verò quando in negotio principali appellatio prohibita ſit quoad vtrumque; tunc appellatio admittenda eſt ab incidentibus, ſeu emergentibus quibuſuis grauaminibus, etiam non qualificatis. quia tunc quodcumque grauamen ſit, iam eſt irreparabile per appellationem à diffinitiua ex Concil. Tridentino *ſeſſ.13. de reformatione. cap.* 20. & nos latè probauimus ibi in 2. diſtinctionis membro à numero 8. ad quæ te remitto, & ita confœderandas & conciliandas illas duas contrarias Doctorum opiniones, firmauimus ibi.

195 His ſic propoſitis & declaratis concluſionibus, facillimè deuenies in cognitionem difficultatum, quæ circa hanc materiam accidunt, quarum nonnullas in ſpecie reſoluam. Et primitus ex his, quæ in hac tertia concluſione cum declaratione diximus, cauendum eſt omnino à Hieronym. Gonzal *num.*223.*&* 224. quem ſimiliter reprobando citaui ſuprà 2.p. cap 6. à num.70. dum dicit, loquendo in Parochialibus, quòd licèt in eis non appelletur, poterit appellari à denegatione termini ad probandum, non admiſſione articulorum, & ſimilibus grauaminibus incidentibus in cauſa, motus ex doctrina aliquorum Doctorum tenentium, prohibita appellatione in cauſa principali, ſic cěſeri prohibitam in incidente, à me cum aliis in d.c.6. hac 2 p.ad n.70. & ſuprà adductis, quos ibi procedere, & intelligi dixi, quãdo appellatio in principali prohibetur quoad vtrumque effectum. aliqui verò loquuntur in terminis aliquarum limitationũ, quæ communes ſunt omnibus negotiis, & cauſis à iure priuilegiatis, reſpectu ſuſpenſiui effectus, quas ibi probauimus, ſcilicet, in interloquutoria ſuper legitimatione perſonarum, in inordinato proceſſu, in defectu iuriſdictionis, ſeu aliorum defectuum, & nullitatum, & aliis, quibus caſibus permiſſam eſſe appellationem quoad vtrumque, diximus, etiam ſi à principali cauſa prohibita ſit quoad vnum deuolutiuum, nempe ex nonnullis ex his Doctoribus, quos ipſe Gonzalez citat abſolutè, & indiſtinctè, qui omnino eſt reducendus ad terminos huius concluſionis cum declaratione, vt etiam latiùs adnotaui iam in d c.6. hac d.2.p. ad n.70. & ſurſum per multos numeros.

Illud etiam libet declarare, in quo nimis variè & confusè loquutum fuiſſe Nicolaum Garciam reperio, quomodo negata intelligatur, vel permiſſa appellatio à relatione examinatorum, & electione Epiſcopi ad Parochialem, in quo Nicol. Garcia *de beneficiis 2.tomo 9.p. cap.2. num.*240. *&* 242. *&* 246. hoc diuiſit in duas partes, ſcilicet; in reprobatione, ſeu quauis alia relatione examinatorum, vt in illa ſit per conſilium prohibita appellatio quoad vtrumque effectum, deuolutiuum, & ſuſpenſiuum ſimul, vt *ex dict. numero* 242. conſtat. & repetit iterum *in numero* 251. *prope finem.* & in mala electione Ordinarij, quòd in illa appellatio quoad vnum tantùm, ſuſpenſiuum effectum eſt prohibita, de quo *in dict. numero* 246. quibus ita declarat, quod antea *numero* 239. dixerat abſolutè, vt à reprobatione examinatorum non dari appellationem, à mala autem Ordinarij electionem dari. 196

Sed vt tibi clarior iſte articulus liqueat, ſuppono; quòd Concilium Tridentinum *dict. ſeſſione* 24. *de reformatione cap.* 18. dum formam aſſignat Parochialium prouiſionibus, ita dicit poſt medium (nec prædictorum examinatorum, quominus exequutionem habeat, nulla deuolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apoſtolicam, *&c.* impediat aut ſuſpendat, *&c.*) & in conſtitutione motu proprio Pij V. poſt medium ita legitur (quod ſi Epiſcopus minùs habilem poſthabitis magis idoneis elegerit, poſſint hi, qui reiecti fuerint, à mala electione huiuſmodi ad metropolitanum, *&c.* vel ſi ipſe eligens metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, vti noſtrum, & Sedis huiuſmodi delegatum, aut aliàs ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, *&c.*) 197

Sequitur & facit (hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta, interim debitæ mandetur exequutioni, & prouiſus ab eadem Eccleſia

cauſa appellationis huiuſmodi pendẽte,non
amoueatur,*&c.*) Ecce igitur quanta hæc iu-
ra claritate procedunt in amouenda appel-
latione in prouiſionibus Parochialium, vt
ſcilicet; relatio quælibet, ſiue reprobando,
198 ſiue approbando; examinatorum Synoda-
lium, quam faciunt Ordinario, eiúſque ar-
bitratia electio mandentur exequutioni,hu-
ius virtute poſſeſſio Parochialis tradatur,
quam nulla appellatio impedit, nec ſuſpen-
dit. Ex quo euidenter colligitur, & appa-
ret, ſolum ſuſpenſiuum effectum eſſe in hu-
iuſmodi appellationibus ſublatum.ita com-
probant Flamin. Pariſius *de reſign. beneficij
lib.* 8. *quæſt.*9. *numero* 104. Cechus *de re. Ec-
cleſia. cap.*28. *de Parocho n.*6. *&* 7. Marc. An-
ton.Genuenſ. *in prax. Archiepiſcop. cap.*65. *nu-
mero* 5. Zerola *in pract. Epiſcop.* 1.*part. verbo,
Parochia.* §. 2. *dubio* 9. Hieronymus Gonzal.
de men. alter. gloſſa 6. *numero* 163. & idem *in
gloſſa* 9. *in annotat. numero* 209. dicens.ibi,
ita pluries ſenſiſſe ſacram Concil. Trident.
Congregationem.ex quibus parem vim ha-
bet appellatio à reprobatione, quam ab ele-
ctione, virtute eius facta ab Ordinario,Ioan.
Hieronym.Campanill.*diuerſ. iur.canon. rubri-
ca* 11. *cap.*13. *num.* 476. *poſt medium.*

199 Et ita minùs rectè loquutum fuiſſe Ni-
colaum Garciam ſuprà;in diſtingueudo hos
caſus, apparet, qui conuincitur tam ex dict.
Doctoribus, quàm ex duabus Rotæ deci-
ſionibus, interpretum Concilij Tridentini
congeſtis à Farinacio 4.*part.* quarum altera
eſt 23. in ordine edicta 4. Maij 1592. quæ
ſic ait (congregatio Concilij cenſuit, à re-
probatione examinatorum dari appellatio-
nem ad effectum deuolutiuum à die ſcien-
tiæ.) altera 256. in ordine, die 7. Auguſti
1600. in hæc verba (congregatio Concilij
cenſuit, à reprobatione examinatorum, qui
aliquem ex concurrentibus ad Parochia-
lem Eccleſiam vacantem, minùs idoneum
renuntiarunt; dari appellationem ad effe-
ctum deuolutiuum, non autem ſuſpenſi-
200 uum) ergo à reprobatione examinatorum
non eſt prohibita appellatio quoad vtrum-
que, vt perperam intellexit Nicolaus Gar-
cia *ſuprà dict. num.*242.

201 Eſt deſuper aduertendum, quòd cùm in
Parochialibus non detur appellatio ſuſpen-
ſiua, ſed deuolutiua dumtaxat, prouiſus in
poſſeſſionem miſſus interim pendente dict.
appellatione coram ſuperioribus ab ea amo-
uendus non eſt, iuxta dictam conſtitutio-
nem Pij V. ſuprà relatam; & notant Zero-
la Cech. Genuenſ. Gonzal. *vbi ſuprà*, & Ni-
colaus Garcia *numero* 246. & idem dicens
declaratio Concilij *in dict. cap.*18. *ſuper verb.
poteris Ordinarius. verſiculo ſi Epiſcopus minùs
habilem, & verſiculo ſequenti*, pro quo facit
elegãs Rotæ deciſio omnino videnda quam
adduxi infrà 3. part. cap. 4. à numero 76. vſ-
que ad finem, numero 88. etiam ſi à iudi-
ce appellationis contra ipſum ſententia la-
ta ſit, qua reuocat primam, & iudicium or-
dinarij, adhuc iſta ſecunda non eſt execu-
tioni demandanda, nec eius virtute amo-
uendus poſſeſſor pendente appellatione, ab
hac ſecunda ſententia interpoſita per ipſum
emiſſa, ſed ſunt expectandæ exequutoria-
les ex eiſdem authoribus, & Gutierr. *lib.*2.
canon. quæſtion. cap. 11. *numero* 25. *& practic.
quæſtio. lib.*1. *quæſt.* 146. & nos hanc latiùs,
& alias ſimiles infrà 3.part. commodiori lo-
co examinauimus, nempe in cap. 4. & ita
in terminis pluribus cumprobãs fundamen-
taliter determinauit Rota, vt teſtatur Farin.
deciſ. 537. *tomo* 2. 1.*p. fol.* 98. quam vide ad
literam, d. cap. 4. num. 507.

Quibus proximum eſt, quærere; an exa- 202
minatoribus deputatis ad concurſum Pa-
rochialis in relatione diſcordantibus,appel-
latio ab electione Epiſcopi habeat vtrum-
que effectum, ita vt impediat prouiſio bene-
ficij poſſeſſionem. In quo partem affirma-
tiuam amplexus eſt Hieronym. Gonzal. *d.
gloſſ.* 9. *n* 209. *ad fi.* motus ex ſententia ſan-
ctæ congregationis, & per Flaminium Pari-
ſium *de reſignatione lib.*8. *q.* 9. *n.* 104.

Sed contrariam, eodem modo huiuſmo- 203
di appellationem ſuſpenſiuo carere, verio-
rem exiſtimo, quoniam Flamin. Pariſ. illud
ait dumtaxat, in vna Vicentina fuiſſe re-
ſolutum, in congregatione Concilij pridie
Kalendis Septembris 1570. quòd datur ap-
pellatio à mala electione, quam fecit Epi-
ſcopus, quoties examinatores ſunt diſcor-
des. Quod non ſine magna difficultate po-
teſt pro ſua opinione Gonzal. inducere. ſi-
quidem prædicta Congregatio idem, quod
motus proprius, ſentit, quo diſponitur; vt
quomodocumque detegatur mala electio
ordinarij, appellatio detur, quod intelligi-
tur de deuolutiua, vt ſuprà diximus. ita
etiam ex eodem motu proprio dicit Ioan.
Hieronymus Campanill. *diuerſ. iur. canon.
rubrica* 11. *cap.* 13. *num.* 476. *ad finem.* dari ab
Epiſcopi electione in Parochialibus appel-
lationem, ſed poſtmodum dicit intelligen-
dam quoad deuolutiuum tantùm,& hoc et-
iam loquendi modo vtuntur præfatæ Rotæ
deciſiones Farinacij ſuprà relatæ, num. 199.
ibi (à reprobatione dari appellationem.)
quod de deuolutiua ibi declaratur. & ſic
præfata ſententia congregationis, ex quo
aliud non aperit; debet de deuolutiua
intelligi, non de ſuſpenſiua, & referri ad
mentem iuris, quam ita intelligendo aliis

rationibus adductis hanc partē contra Gonzal.defendit Nicolaus Garcia *dict. 9. part. cap. 2. ſub num.* 247.

204 Imò potiùs inter examinatores diſcordes potiſſimum eſt arbitrium Ordinarij, vt videre eſt ex his, quæ ipſe Garcia *ibi, ſub numero* 252. *verſiculo cum autem ipſorum vota, &c.* non enim in culpa eſt ordinarius, ſi diſcordant, ſed ex relatione ſibi à quolibet facta, quod ſibi ſanctius ſit, & rectius viſum fuerit, arbitrabitur. ſi enim teneretur ſpectare concordiam eorum, perpetua foret Parochialium vacatio, in maximum animarum, & diuini cultus diſpendium, & periculum, vt diximus ſuprà. & vix prouideret beneficium aliquod cùm ſpectans laberetur terminus ſex menſium, datus ad

205 perficiendum concurſum. vel quatuor in reſeruatis ad ſignificandum intra illos Romano Pontifici, iuxta cōſtitutionem in conferendis, d. Pij V. & ſic prouiſiones paſſim ac quotidie denoluerentur.

206 Deinde diſputatur, an diſpoſitio Trident. *dict. cap.* 18. & motus proprij, dum prohibent appellationem ſuſpenſiuum à reprobatione examinatorum in Parochialibus, locum etiam habeat in Parochiali iuris patronatus laicorum, quando vnus ſolus ad eandem eſt à patronis præſentatus. quo caſu non habet locum concurſus, vt alibi dicetur, an ſi iſte reprobatus ſit ab examinatoribus, poſſit ab huiuſmodi reprobatione appellare quoad vtrumque, ita vt appellatio cauſet attentata. In quo partem affirmatiuam, ſcilicet; vtrumque effectum operari, magis me mouet: quia iſte ex præſentatione ius habet acquiſitum ad Parochialem; & appellatio ab eo recipienda, ſicut in habente gratiam informatiuam ad Parochialem,

207 qui ſi reprobetur, & appellauerit, appellatio ſuſpendit, vt probat Garcia *de beneficijs 6. part. cap. 2. numero* 76. Et quoniam in appellatione ab vno dumtaxat præſentato, & reprobatò, non viget ratio impeditiua Concilij, & motus proprij diſponentium, appellationem à relatione non impeditiuam exequutionem, & poſſeſſionis traditionem prouiſo, quia cùm nullus alter eſt in examine, nullus eſt prouiſus, & electus, nulli impeditur exequtio, imò ipſa reprobatio, cum ſit actus negatiuus, ſecum trahit exequutionem ex his, quæ Iſſ. & cæteri *in leg. quod iuſſit ff. de re iudicata.* & omnes *in cap. cùm ceſſante. de appellat.* ac ideo nihil mirum, vt ius, quod habet ad Parochialem per ſuos & legitimos tramites; conſequatur. & pro hac doctrina faciunt plurimæ aliæ, de quibus nos ſuprà 1. part. cap. 6. à num. 33. & 3. part. cap. 13. à num. 74.

Et hæc opinio placet pariter Gonzal. *in dict. gloſſa 9. in annotatio. numero* 187. vbi 208 teſtatur de Rotæ deciſione ipſo patrocinante, in qua fuit iudicatum, talem appellationem cauſaſſe attentatum; eandem etiam ſequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis dict. 9. part. cap. 2. numero* 245. & ſic tenendam, videtur ex horum Doctorum & Rotæ authoritate, pro quo conducunt, quæ nos latiſſimè congeſſimus dict. 1. part. cap. 6. à numero 33. & 3. part. cap. 13. à numer. 74. & ſequentibus.

Quid autem ſi in prouiſione harum Parochialium peccatum ſit in forma, in Concilio Tridentino, & motu proprio deſcripta, vel quia ius patronatus contemptū fuit, vel quia aliàs in proceſſu interuenit aliqua nullitas. an iudex vim faciat, non deferendo appellationi, tunc emiſſæ à ſententia vel prouiſione. In quo affirmatiuè reſoluo, quia nulla prouiſio pro infecta habetur, & ideo nullam exequutionem meretur, *iuxta l. 4. §. condemnatū ff. de re iudic.* & hanc limitationem extende etiam, & intellige in beneficiis ſimplicibus ex idētitate rationis, de quo nos latiùs egimus infrà 3. p. c. 9. & ideo hic omitto, quia copioſè ibi tractatur, quibus caſibus nulla reddatur prouiſio tam in ſimplicibus, quàm in curatis, vt tunc appellatio legitima reputetur. 209

Nunc de aliis violentiis, quæ in appellationibus à beneficiis ſimplicibus accidunt, 210 tractemus; & imprimis an committatur ab ordinario non deferente interpoſitæ ab eo, qui ad examen vocatur. Et breuiter reſpondetur, in hoc caſu nullam vim eſſe, ſiquidem præſentati, ſeu electi, vel nominati à quibuſuis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ad quæuis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur, nec confirmentur, nec admittantur etiam prætextu cuiuſuis priuilegij, aut conſuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præſcriptæ, niſi fuerint priùs à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quominus examen ſubire teneatur. Ita diſponendo decreuit ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſione 7. cap.* 13. & obiter Nicolaus Garcia *de beneficijs 9. part. cap. 2. numero* 243. quod etiam intellige in Curatis, ex 211 verbis Concilij ibi (ad quæuis Eccleſia beneficia) & vide Cardinalium declarationem ibi circa v. inſtituantur, *&c.*

Cæterum dubitatur, an à reprobatione 212 examinatorum in beneficiis ſimplicibus, appellationi emiſſæ ſit deferendum, tamquam ſuſpenſiuum habenti. In quo Garcia *ſuprà num.* 244. referens Gonzal. abſolutè dicit

cit ſine diſtinctione appellationem vtrum-
que habere effectum. Sed Gonzal. *in d. gloſſ.*
9. num. 184. *cum ſeqq.* non magis in genere
locutus eſt, ſiquidem cum deciſione Rotæ
10. *num.* 2. *part.* 2. *diuerſ.* ait, quòd datur ap-
pellatio à mala relatione, & grauamine exa-
minatorum, in non approbando aliquem ex
oppoſitoribus ad beneficium patrimoniale,
& ad Tridentinum *ſeſſione* 24. *de reform. dict.*
cap. 18. *verſiculo nec prædictorum examinato-
rum, &c.* reſpondet, prædicta deciſio, vt pro-
cedat in parochialibus, non autem in bene-
ficiis ſimplicibus patrimonialibus, quæ re-
manent ſub diſpoſitione iuris communis. &
ideo nos, vt ab eo non recedamus, de quo
in prima & ſecunda concluſione ſuprà, ad
quos omnino hanc doctrinam reducere, &
intelligere debemus, vt admittatur quoad
vtrumque, quando prouiſio iudicialiter, &
in contradictorio iudicio fit, prout frequen-
tiùs ſolent huiuſmodi patrimonialia benefi-
cia prouideri, ob varias filiorum obiectio-
nes, exceptiones, & contradictiones in ius
deductas, aut quoad vnum & deuolutiuum
duntaxat effectum; quando extraiudiciali-
ter proceditur, iuxta d. c. *conſtitutis el* 2. *de*
213 *appella.* & alia, quæ ad primam concluſio-
nem adduximus, quia examen ſui natura eſt
actus extraiudicialis, vt in princ. huius capi-
tis latè probatum eſt n. 3. & n. 6.

214 Sicut aliàs ipſe Hierony. Gonzal. ibi num.
180. nimis abſolutè, & in genere dixit; ad-
mitti appellationem, & tamen deciſio, quam
allegat, limitatè procedit. Siquidem dicit
ipſe, quòd ſi de tempore vacationis vnus
ex filiis patrimonialibus eſſet abſens in lon-
ginquis partibus, Curia, vel quouis alio lo-
co remoto, & eius procurator, cuius nomi-
ne ſe oppoſuit; peteret ſecluſa fraude termi-
num, & dilationem competentem ad cer-
tiorandum d. abſentem, vt accedere poſſit
perſonaliter ad examen in caſu, quòd or-
dinarius vel nolit, vel non poſſit remittere
examen ad locum, quo abſens degebat, aliàs
appellabit: dictus ordinarius denegando ex-
preſsè vel tacitè ad vlteriora procedat, quòd
omnia geſta poſt d. appellationem eſſent at-
tentata, & nulla, prout reſolutum eſt in vna
Capellaniæ Conchenſ. 18. Octobris 1569.
num. 1. 2. *&* 3. & per totam *lib.* 3. *p.* 3. *diuerſ.*
215 in qua deciſione ideo illa appellatio fecit
attentata, in prouiſione illius ſimplicis Ca-
pellaniæ, quoniam reperiere Domini de Ro-
ta, in ſecundo caſu fuiſſe litem formatam
tempore appellationis, & litem cœptam &
introductam, & ſimul à legitimo grauami-
ne præiudiciali & irreparabili, vt expreſsè
conſtat ex d. deciſione. Quod iterum dixit
Rota in alia deciſione 227. *p.* 3. *lib.* 2. *diuerſ.*
cuius non meminit Gonzal. ibi, qui quidem
tacuit cauſam eſſentialem, quæ reddidit il-
lius ſimplicis beneficij prouiſionem appel-
labilem. & eundem ibi cautè legas *à num.*
175. *cum ſeqq.* quia loquitur in beneficiis
ſimplicibus, vt conſtat ex Doctoribus ab eo
citatis, & declarat ipſemet ibi *num.* 184. *&
ſeqq.* excepto num. 187. quia ibi loquitur in
parochiali ſpeciali ratione, de qua nos ſuprà,
& num. 183. quod poteſt etiam in parochiali
intelligi, vt inferiùs latiùs.

Dubitatur inſuper, ſi is qui ſemel ſuo be- 216
neficio, aut præbendæ renuntiauit, & ob
ſuam nimiam peritiam, puta; maximámque
Eccleſiæ vtilitatem, vel aliam demum iu-
ſtam cauſam mouentem electorem, iterum
velit ad illud, ſeu illam eligere; an poſſit
appellari, quominus eligatur. Pro cuius re- 217
ſolutione breuiter ſuppono, quòd licèt re-
nuntians ſuo beneficio non poſſit ad illud
redire, repetere, nec regreſſus dari, Craueta
conſ. 511. *num.* 3. *& conſ.* 856. *num.* 12. *conſ.* 959.
num. 1. Iacobus Ermil. *conſ.* 92. *num.* 1. *& ſe-
quentibus, & conſ.* 100. *num.* 4. *& conſ.* 121. *num.*
9. 11. 12. Gigas *conſ.* 20. *num.* 10. Menoch. *con-
ſilio* 187. *num.* 87. *volum.* 2. Naua. *in cap. accepta
oppoſitione* 7 *num.* 10. *cum ſeqq. de reſtitut ſpolia.*
Cardinal. Pariſ. *conſ.* 69. *titul.* 21. *num.* 3. idem
Pariſ. *conſ.* 5. *num.* 165. *volum.* 4 Rebuff *conſil.*
36. *num.* 12. Cephal. *conſ.* 137. *n.* 56 *& conſ.* 284.
num 6. *& conſ.* 192. *num.* 16. *& conſ.* 127. *n.* 17.
Grabi. *conſ.* 127. *num.* 6. *volum.* 1. Socinus Iu-
nior *conſ.* 94. *num.* 31. *& conſ.* 129. *num.* 1. *vo-
lumine* 3. renuntiantibus ſiquidem actiones 218
ſuas, non eſt dandum ad illas regreſſus, *c. il-
le* 23. *quæſt.* 4. *l.* 1. § *qui ſemel, ff. de ſucceſſorio edi-
cto, l. poſtquam Cod. de pactis, l. quæritur* § *ſi ven-
ditor, ff. de ædilitio edicto cap. ſiquis Epiſcop. di-
ſtinctione* 92. *cap. dudum* 18. *quæſt. vlt. cap. deniq.*
6. *quæſt.* 3.

Adeò vt renuntians electioni de ſe factæ, 219
non poteſt appellare, quominus electores
de nouo alium eligant ad illud beneficium,
cùm iuſtiſſimè poſſint, nec ſic appellans au-
ditur, text. eſt *in cap. cùm inter R.* 16. *in ordine
de electione.* ibi, Nos attendentes, quòd ex
conſenſu compoſitionis receptæ ius, ſi quod
ſibi competierat, R. Senior amiſiſſet, ac per
hoc, ne Monachi ad electionem procede-
rent, de iure minimè appellare potuiſſet,
cùm niſi quorum intereſt, audiri non ſolent
appellantes, appellationem illam diximus
legitimam non fuiſſe, vnde per eam electio
non potuit impediri, &c.) Flamin. Pariſ. *in re-
ſignatione benefic. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 20.

Tamen ſi electores velint eum iterum eli- 220
gere ad beneficium ſemel renuntiatum, ali-
qua cauſa moti, bene poterunt, vt docet An-
chara. communiter receptus *in d. c. cùm inter*

Ro. num.1. de electione. cùm in iure non prohibeatur, argumento *l.illam C. de collationib.* adeò vt ipſe non poteſt appellare, quominus de nouo iterum eligatur. Anchara.*dict. cap.cùm inter Ro.d.num.1.* vbi etiam alij, & valde notabile dicit, & reputat Flamin. Pariſ.*loco proximè citato num.21. & 22. & n.23.* dicit cum Ancharan.*in cap. per ſuas numer.4. & 5.* locato, quòd ſi contigerit eundem de nouo eligi, poteſt huic ſecundæ electioni conſentire.

221 Et præfata doctrina maximè procedit, cùm ille ſic renuntians poſſit beneficium reſignatum habere, & repetere ex noua cauſa accedente, prout ſi data vacatione poteſt ſe iterum de nouo opponi, ad illud præſentari, eligi, ex noua poſtulatione, confirmatione, ſeu collatione, gloſſa communiter recepta *in cap. ad noſtram el 2. verbo probarent, verſiculo ſi enim aliquis, de iureiur.* Doctores *in cap.2. de renunt.* vbi Abb.*num.12.nota.* Anton.de Butrio *num.4.* quod ita quotidie practicari, affirmat Flamin. Pariſ. *d.cap.13 num.*
222 *43. & ſeq.* qui *num.51.* cum pluribus aliis hoc limitat, vt non procedat in renuntiante ob crimen aliquod, quod nota, quia de iure ſatis probabile eſt.

223 His & proximum eſt, quærere, an appellatio emiſſa à ſententia, qua Canonicus, vel alius elector, ſuſpenditur à voce actiua, & paſſiua, vtrumque habeat effectum, ita vt ea pendente, poſſit Capitulum, ſeu Collegium ingredi, ibidémque ſuum ſuffragium præſtare; in quo negatiua pars videtur probari, *ex cap.15.is cui §. fin.de ſententia excommun. lib.6.* ibi, ſicut excommunicatio, ſic ab officio vel ab ingreſſu Eccleſiæ lata ſuſpenſio, aut ipſius ſuſpenſio per appellationem ſubſequentem, minimè ſuſpenduntur, *&c.*) & idem probatur *in cap. ad hæc quoniam de appellat.*

224 Sed contrariam ſententiam veriſſimam eſſe de iure, rectè defendit Manuel.Rodrig. *in quæſt. regul.1. tom.quæſt.29.art.5.* & meliùs hinc inde multa adducens fundamenta, inſignis Nauarr. *conſil.8.per totum lib.1. folio 29. & 30.* qui reſpondent ad præfata iura, quòd illa ſola ſuſpenſio effectum habeat, etiam non obſtante appellatione, cuius violatio inducit irregularitatem, ex mente *d.c. is cui, & c.is qui,* iunctis gloſſis. at ſola violatio ſuſpenſionis ab officio diuino, & ſacramentis, duntaxat facit quem irregularem, cuius naturæ hæc noſtra à voce actiua & paſſiua non eſt, ſecundùm gloſſam communiter receptam *in dict.§.fin. dict. cap. ad hæc.* quæ gloſſ. relatis Inno. & Hoſtienſ. concludit prædictum §. non habere locum à beneficio, vel perceptione fructuum, quæ pœna maior eſt, quàm ſuſpenſio à voce actiua & paſſiua, quia vt dicit gloſſ. illum §. non procedere, niſi in ſuſpenſione ab ſpiritualibus, quæ ligant animam, cuius non eſt naturæ noſtra ſuſpenſio, cùm ea obſtante poſſit exercere omnia, diuina officia miniſtrare, & recipere omnia ſacramenta, & ſicuti vſus pallij ſuſpenſio, & à Pontificalibus, quæ magis ſuſpenſioni ab officio videtur adhærere, & tamen ſuſpenditur per appellationem legitimè ſubſequutam, ſecundùm Panormi.communiter receptum *in dict.cap.adhæc primo notabili,* ita cùm
præfata iura in ſpirituali ſuſpenſione, cuius 225
violatio inducit irregularitatem, procedant tantùm; ad noſtram ſuſpenſionem minimè eſſe trahenda tanquam diuerſam, ſicuti nec ad illam, qua alicui interdicitur ingreſſus poſſeſſionis agri, vel beneficij, vel collationis eius, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, in qua appellatio legitima eius effectum ſuſpendit, vt & omnes notant communiter *in dict.§.fin.& dict.cap.adhæc.* & firmant etiam Manuelis Rodriguez latiùs ac vtiliùs Nauarrus *dict.conſ.8.* concludentes appellatione non obſtante poſſe ſuffragium præſtare.

His & illud accedit, ſi contra volentem 226
votare in Capitulo, obiiciatur aliqua exceptio incapacitatis, vel quæuis alia excluſiua à ſuffragio, propter quam reiiciatur, ne tunc tempus labatur, quia fortè probationes præ manibus non ſunt; inquit Azeued. *in additio.ad Cur.Piſa.lib.2.cap.4.num.11.* alios referens in hoc caſu, admittendum eſſe ad ſuffragium cum clauſula, ſi & in quantum de iure valeat, nec nocebit comminationi, ſi poſtmodum certior fiat obiectio, vt per Ab. *in cap. Cumana de electione.* Cepola *cautela 231.* & idem Azeued. *in l.2. num.12. & ſeq.*
titul.7. lib.3. recopilat. an ab eo quod facit, & 227
decernit maior pars Capituli, appellationi emiſſæ ſi non deferatur, vis fiat. Negatiuè reſpondent text. *in cap.1. & cap. ex ore de ijs, quæ fiunt à maiori parte capi.* imò ea non obſtante, nec contradictione minoris partis, omnino exequendum eſſe: *vt in dict. cap.1.* ibi, appellatione remota præualet ſemper, & ſuum conſequatur effectum, quod à maiori, & ſaniori parte Capituli fuerit ſtatutū, *&c.*) *& in dict.cap.ex ore,* ibi, non attendentes, ſibi de iure non potuiſſe competere, vt per appellationem ob id interpoſitam, communem ordinationē Eccleſiæ impediret.) quod
adeò procedit, vt etiamſi probatio iuſtifica- 228
tionis incontinenti offeratur, nihil obſtat executioni tres, & elegantes reddit rationes Immola *in dict.cap.1.colum.1. & 2.* & iterum *in cap. cùm inter canonicas colum.penult. in fin. cum ſeqq.de electione,* contra Innocent. *in dict. cap.1.*

cap. 1.prior, quia in extraiudicialibus non fuit obiectus contradictionis vel exceptionis legitimæ, etiamſi illius fiat oblata probatio; quia extraiudicialia non ſuſpenduntur appellatione. tum etiam, quia cùm procedendum ſit hoc caſu appellatione remota, tollitur facultas iuſtificandi appellationem, per probationem oblatam ad impedimentum. tum etiam quoniam cùm ſit interim præſumptio pro factis à maiori parte, nihil obſit d.oblatio, quas rationes comprobans Azeued. *in additio. ad Curiam Piſan. lib.2. cap.14. num.12.* ſequitur etiam aliis ad id citaris.

Sed quoniam in electionibus factis à Capitulo circa beneficia Doctoralium, Magiſtralium, & ſimilium, iuxta Bullam Sixti IV. & motum proprium Leonis X. quas adducit ad literam Nicol. Garcia *de beneficys 5.part. cap.4. à numer.168.* eáſque optimè declarat, & multa dubia frequentia circa earum præbendarum electiones agitat, & reſoluit, & ideo te ad illum, & per eum allegatus libenter remitto, quoties id neceſſitas ſuadeat.

229 Vnum tamen non omittam, de quo iam non parum dubitari vidi, de controuerſiis occurrentibus circa electiones huiuſmodi, nempe; an aliquis oppoſitor ſit inhabilis, an concurrant in eo qualitates à iure illis requiſitæ, gradus, ſeu etiam ordinis, vel aliqua alia exceptio, ſeu ſubiectio, ſeu recuſatio appoſita contra perſonas eligendi, vel electorum, quis ad cognoſcendum de eis debeat eſſe iudex, an ſolus Epiſcopus, an cum Capitulo ſimul.

230 In quo breuiter reſoluo, huiuſmodi co-
gnitionem ad ſolum Epiſcopum pertinere,
quemadmodum quando occurrit aliqua
alia lis, ſuper electionibus, quia vti ordi-
naria ſibi competunt actns iuriſdictionales,
quos non puſſunt capitulares exercere, cùm
iuriſdictione careant, quæ omnino neceſſa-
ria eſt in litibus exercendis. Pro quo facit
expreſsè Concilium prouinciale Compo-
ſtella. *actione 2.decreto* 34. vbi habetur, quòd
Epiſcopus ſolus, vel eius vicarius declaret, &
iudicet electores inhabiles, & eligendos ad
Doctoralem ſeu Magiſtralem præbendam,
ſeu ſcripturæ, & in concordia confirmata
231 per Pium V. declaratur, vt hoc ita proce-
dat, niſi in contrarium ſit alicuius Eccleſiæ
conſuetudo, vt in harum inhabilitatum co-
gnitione, & determinatione concurrere de-
beant Capitulũ, & Vicarius Generalis, quia
vbi hæc viget conſuetudo, ipſa ſeruetur, &
ſic Capituli debet adeſſe conſuetudo ad hu-
iuſmodi iuriſdictionem acquirendam. Pro-
batur etiam ex ratione text. *in cap. à collatio-*
232 *ne, de appellat. lib.6.* vbi à collatione beneficij,
quam communiter per Epiſcopum, & Capi-
tulum factam fuiſſe proponitur, non ad
ipſum Epiſcopum, ſi in ea vt prælatus in-
terfuit, ſed ad ſuperiorem appellandum eſt,
aliàs ſi vt canonicus interfuiſſet in ea, poſſe
appellari licitè ad eundem per quem, ita
etiam Abb. *in cap.dilecti 66.el 3.numer.17.de*
appellat. Cardin.Iacobat.*tractat.de conſ.lib.*10.
art.1.ſub num 8. *tomo* 13.*part.1.fol.*351. Euer-
rar. optimè *in locis legalı. in loco de tanquam*
*num.8. verſiculo ſextò facit fol.*696. mulra ad-
ducens in propoſitum Eſcacia *tractat. de ap-*
pellat. quaſt.8. à num.60. & num.92. & com-
probatur ex eo, quod dicit Bartol. *in l.1. §.*
ſiquis in appellatione ff. de appellatio. & in l. ſi
quando num.1 Cod.eodem. Franch.*in rubric.nu-*
mer.38.de appella. Barbatia *tractat de præſtant.*
*Cardin.quaſt.1,num.32.tomo 13.part.2.*Henri.
Boër.*ſingula.9.titul.de oppellat.fol.*203.*tomo* 1.
Guido Papæ *tractat.de appellat.quaſt.36.num.*
33.*tomo 5.fol.*58. Craueta *de antiq. temp. ru-*
brica antiquum in præſcriptione ſub numer. 34.
tomo 17. Bræedorius *tractatu de appellat.p.1.*
titulo 10.*verbo Regibus colum.*167 Eſca.*de ap-*
*pellat.quaſt.16.limit.5.num.9.*Contar.*in l.vni-*
*ca limit.3. num.11.C.ſi de moment.poſſ.fol.*270.
Ruginell. *tract. de appellat §.2.cap.2. num.*19.
dicentes, quòd Rex ſententians tanquam 233
Comes, appellatur ad Ducem, vel alium ſu-
periorem Comitis, & idem de duce iudican-
te vti præſide, quia quando vna perſona ge-
rit vicem duarum, poteſt ab eadem, ad ean-
dem appellari.

Prout quando iudex à quo gerit etiam 234
vicem iudicis ad quem, qualis eſt legatus in partibus, qui ex priuilegio habet facultatem cognoſcendi etiam cauſas appellationum interpoſitarum ad Papam, & ſic appellans à legato, poteſt ad eundem redire, tanquam iudicem ad quem, ita Felin. *in cap.gratum ſub num.10.limit.8.de officio delegati.* Aufrer. *in additio.ad Capell. Tholoſ.deciſione* 194. *an pars grauata ſub num.4.fall.*8. Eſcacia *de appellat.quaſt.17.limit.2.num.66.* Anton.Gabri. *commun.concluſ.lib.2.titul.de appellat.concluſ.2. limit 8.num.22.*

Cuius rei rationem ibi.Iterum aliam red- 235
dunt rationẽ Doctores ſuperiùs citati com-
muniter cum gloſſis relatis; quia quando
prælatus adeſt vt ordinarius iudex, ſemel
vſus eſt iuriſdictione, ac ideo iterum de cau-
ſa non poteſt cognoſcere, ne dentur duo
gradus in vna & eadem perſona, & iuriſdi-
ctione, contra text. *in cap.ſecundo de conſuetu-*
dine lib.6. & l.eos Cod. de appellati. cum vulga-
tis, ſed Epiſcopus in huiuſmodi electioni- 236
bus aſſiſtit vt Prẹlatus, & non vt Canonicus.
tenet expreſsè Nicolaus Garcia *de benefic.*
d.p.5.cap.4. num.224. ergo actus iuriſdictio-
nales,

nales, & in quibus iudicialis proceſſus requirendus eſt in prima inſtantia, ad ipſum duntaxat, vel eius vicarium pertinere debebit duntaxat, cùm tunc ab ipſis actibus emiſſæ appellationi ſibi non pertineat cognitio, ex d. iuribus. Et hanc opinionem aliis ad eam applicatis fundamentis, veram reputat, & reſoluit Nicolaus Garcia *loco proximè citato à numer. 214. cum ſeqq.* vbi etiam reſpondetur ad illam difficultatem, quæ reſultat ex eo, quòd electio ſimul pertineat ad Epiſcopum, & Capitulum, quòd ex hoc non poſſit inferri ad actus iuriſdictionales, vt latè per eum.

Quod ſcire, non parui eſt effectus, nam cùm ſolet frequenter appellationem emitti à declarationibus huiuſmodi habilitatis, qualitatis, & recuſationis, ac ſimilium, & cùm pro eius delatione aditur Curia ſuprema, conſtito de defectu iuriſdictionis, qui facit nullitatem, rectè declarant, vim fieri, & reponi, vel ſaltim tertium genus.

237 Vnum porrò in hac materia ſcire, eſt neceſſariũ, in quo paſſim aduocati errant conficientes appellationes, quibus inſerunt aliquas obiectiones, crimina, vel defectus contra perſonas eligentium, eligendi, ſeu electi, non attenta, imò neglecta forma tradita *à c. vt circa 4. in ordine de electione lib. 6.* qui ita diſponit: vt circa electiones, poſtulationes, & prouiſiones Eccleſiaſticas, viam malitiis (prout eſt poſſibile) præcludamus, ne diutius periculosè vacent Eccleſiæ, vel perſonarum, dignitatum, & aliorum Eccleſiaſticorum prouiſio differatur, edicto perpetuo prouidemus; vt ſi quando aliqui electionibus, poſtulationibus, vel prouiſionibus ſe opponunt, proponendo aliqua contra electionis, poſtulationis, ſeu prouiſionis formam, aut perſonam eligentium, vel electi, ſiue illius, cui erat prouiſio facienda, ſiue facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in inſtrumento publico, ſeu literis ſuper appellatione confectis, omnia, & ſingula exprimant, quæ in formam intendunt obiicere, vel perſonas, coram perſonis authenticis, aut perſona, quæ ſuper hoc teſtimonium perhibeant veritati, corporali præſtito iuramento, quod credunt ea, quæ ſic exprimunt, eſſe vera, & poſſe probare, *&c.*) qui inſuper ad alia pergit. Eadem etiam conſtitutio expreſsè renouatur, declaratur, extenditur, & confirmatur aliis pluribus canonum decretis, ex text. *in cap. is qui 19. in cap. qui contra 20.* text. *in cap. conſtitutio. 41. de electione lib. 6.* text. *in clem. conſtitutionem vt circa de electione.* eius etiam meminit, & decidens Rota *deciſio. 261. de exceptio. & 269. de appell. in antiq.* Doctores communiter *in l. 1. ff. de lib.* & poſt Euerar. & Doctores infrà citandos, Nicol. Garcia *de benef. 3. p. cap. 3. à num. 71. cum ſequentibus*, vbi plurimos allegat.

Adeò vt præfatum iuramentum de ne- 238
ceſſitate requiritur, vt fiat corporali tactu Euangeliorum, non autem aliter, ſatisfit illius conſtitutionis formæ, & intentioni. ita expreſsè per iura probant communiter gloſſæ, & Doctores in eis. Doctores etiam expreſsè, præcipuè Iaſ. *in l. 1. ff. de liberis & poſth.* gloſſ. *in clem. 1. de hæret.* not. Antonius Corſetus *in ſingularibus ſuis ſingulari* 270. Euerar. *in locis legali. loco ab effectu eorum, quæ ſimul requiruntur ad ea, verſiculo hinc etiam eſt quod ſi ad validitatem Eccleſiæ, &c.* aliàs iuramentum aliter præſtitum nullum eſt, & non valet, vt 239
vltra ſupradictos probat gloſſ. 1. *in princip. §. item ſacra. de pace iuramento firm.* Bartol. *in authent. ſacram. puberum num. 7.* Bald. *num 7.* Salicetus *columna 2.* & alij poſteriores ibi ſequuntur, *Cod. de reſcind. vend.* Anton. Gab. *commun. concluſ. lib. 2. tit. de minoribus concluſ. 5. à num. 34.* vbi latè declarat complures ad id adducens *cap. laudabile.* vbi Abb. *in 2. nota. de frigi. & malefic.* Simoncel. *in tractatu de decretis lib. 3. titul. 8. num. 187.* vbi poſt alios dicit, de conſuetudine hodie non ſeruari tactum Euangeliorum, vel aliarum ſacrarum Scripturarum, vt ſtatim dicemus; qui quidem, & Antonius Gabriel latè proſequuntur hunc articulum, & materiam, præcipuè reſpectu minorum iuramento firmantium alienationes, vbi requiri de iure iuramentum corporale, vt Simoncellus vbi proximè.

De conſuetudine tamen nõ requiritur ta- 240
ctus Euangeliorum, vel ſacrarum Scripturarum, ſed ſufficit tactus cuiuſcumque libri, vel tabulæ, ſecundùm gloſſam *in authentica iuſiuran. quod præſtatur ab his, verbo quatuor, & in §. item ſacram.* gloſſ. 1. *titulo de pace iura. fir.* Immola *in cap. cùm contingat, de iureiur.* Abb. *in cap. fraternitatis, verbo & aduerte.* & ibi Felin. *verſiculo in gloſſ. fin.* Abb. *in cap. fin. 2. not. de iur. calum.* Guid. Papæ *quæſt. 35.* Iacob. Butr. *in d. authentic. ſacram. puberum in 3. quæſt.* & ibi Alber Roſſa. & ibi Bald. & Salic. *3. q.* Iſernia *in §. item ſacram.* Alberi. *verſiculo in hac gloſſ.* & ibi Præpoſ. & Afflict. *numer. 21.* Anton. Gabriel. *lib. 2. commun. concluſ. tit. de mino. concl. 5. num. 36.* ſequitur Simoncellus *d. tract. de decretis lib. 3. tit. 8. num. 188.*

Quæ conſuetudo limitatur, vt procedat, 241
quando in diſpoſitione requiritur iuramentum corporale, ſecus verò quando iura expreſsè dicũt, quòd interueniat tactus Euangeliorum, Petrus de Ancharan. *in d. c. vt circa verſiculo item nota.* Cardinal. *in clem. 1. §. porrò in 4. quæſt. de hæreti.* Felin *in d. c. fraternitatis,*

loco

loco proximè allegato, ſequitur Anton. Gabriel. *d. concluſ. 5. num. 37.* quæ nota ad intellectum *d. c. vt circa*, & aliorum.

242 Quæ iura procedunt non ſolùm in electionibus, ſed generaliter in prouiſione beneficij, vt eis patet expreſsè. hinc igitur deinceps præ oculis habe illius conſtitutionis formam, quando aliquos defectus, vel crimina contra aliquem oppoſitorem, vel conferentem velis obiicere, quia vidi periclitari tres appellationes emiſſas in tribus electionibus Doctoralium, cùm ad hanc noſtram Curiam ſupremam pro earum delationibus proceſſus adducti fuere; nam cùm ad obtinendum auxilium Regale, principale fundamentum ſit appellatio, illa verò quæ peccat in forma, nulla eſt, & pro infecta, ſeu non emiſſa habetur, facillimè iuſtéque vim non fieri declarabitur, iuxta ea, quæ inferiùs dicenda ſunt 3. parte cap. 9. à principio.

Hæc tamen conſtitutio non ita abſolutè procedat, quin aliquas limitationes patiatur, quarum ſeriatim nonnullas annectam.

243 Et prima ſit, conſtitutio felicis recordationis Gregorij Papæ prædeceſſoris noſtri edicta in Concilio Lugdunen. formam exprimens, ſecundùm quam ab his, qui in electionibus, poſtulationibus, ſeu prouiſionibus ſe opponunt, debeat appellari, locum ſibi non vendicat, niſi ſolùm cùm in his extra iudicium appellatur, quando verò in iudiciis in huiuſmodi negotiis appellari contingit, anteriora iura (cùm per eam mutata non fuerint) obſeruari oportet. Ita præſcriptis verbis probat text. (in declaratienem *cap. vt circa*, editus) *in cap. conſtitutio. 41. in ordine eodem titulo de electione*, qui, vt vides, diſponit, quando in prouiſione beneficiorum proceditur propria natura tetenta, & ſic extraiudicialiter, etiam procedat *d. cap. vt circa*, ſi autem lis cœpta eſt, & proceſſus formatus, tunc appellatio, & obiectio formantur à iure communi.

244 Secundò limita, vt præfatæ conſtitutionis forma vti excuſatur in opponendis prædictos defectus, & crimina contra perſonas electi, eligendi, vel eligentis, aut formam electionis, ille, qui aliàs non aſtringitur ad præfatorum defectuum probationem, vel quia ſint defectus notorij, vel reſultantes ex confeſſione patris, vel ex ſententia, iuxta text. *in cap. fin. de cohabitatione cleri. & mulierum*, vel quia aliàs legitimè probati ſunt, text. *in clem. conſtitutionem §. fin.* ibi, probationem tamen factam ſuper his per aduerſarij confeſſionem, vel aliàs legitimè, non infirmat, *&c.*) vel quando non opponenti, ſed aduerſario incumbit eorumdem probationis onus, ita probat Bonicontus *in tract. de appellat. tomo 5. inter tractatus nouiſſimorum Doctorum num. 26. verſiculo ſcire autem debes*, & iterum & meliùs inferiùs *verſiculo 4. quæro an ſufficiat*, vbi alios ad id allegat.

Nam cùm ad euitandas calumnioſas exceptiones, requiratur illa forma iuramenti continentis, quod credunt ea, quæ ſi exprimunt eſſe vera, & ſe poſſe probare, *&c.* vt ex d. iuribus conſtat, in ſupradictis caſibus nimirum ceſſare, quoniam licèt forma ſpecifica ſit adimplenda, & non per æquipollens, iuxta notata *in l. 1. ff. de liberis, & poſth.* 245
tamen quando forma requiritur propter certum finem, & certum effectum, ſequuto fine, & effectu, per æquipollens ſatisfit formæ, & principali legis intentioni, ita tenet Rota apud Farinacium *deciſione 272. à numer. 19.* vbi plures authoritates adducit Flamin. Pariſ. *de reſignan. benefic. lib. 11. ſecundo tomo quæſt. 13. à num. 35. vſque ad 39.* vbi infinitos allegat. 246

Aliam etiam limitationem deduces ex text. *in dict. clem. conſtitutionem*, vbi de materia apud repetentes, & gloſſam inuenies, alias plures, & declarationes, ſeu annotationes ad præfata iura poteris exactiùs videre apud D. Bonicontum *in dict. tractatu de appellatio. per totum*, qui integer duntaxat continet huiuſmodi appellationes in beneficialibus cauſis, vbi de materia multa inuenies, vltra gloſſas, & ordinarios in d iuribus, vbi d. Bonicont. *in quæſtione 1. verſic. ad quæſtiones igitur veniamus*, reſoluit poſt alios, quòd ſi ſic appellans omittit d. formam in caſibus, quibus tenebatur ea vti, licèt ſit intra terminum ad appellandum, non poteſt aliam appellationem iteratò proponere, ſeruando formam in ea, quia iam ex prima aduerſario erat ius quæſitum, iuxta text. *in d. clem. conſtitutionem §. penult.* 247 248

Nunc & illud, de quo iam vidi dubitari examinemus; an oppoſitor ad beneficium vacans, ſiue curatum, ſiue ſimplex, qui ſe intra terminum edictorū oppoſuit, & dum intra illud voluerit ire ad ſe ſubiiciendum examinationi, ei legitimum impedimentum ſuperuenit, vt locum examinis adire non potuerit, vel in itinere, vel ob aquarum inundationes, vel quia aliàs ei tranſitus fuit impeditus, puta; propter peſtem, aut graui infirmitate eſt detentus, & is, vel eius procurator petit dilationem ab ordinario, & à denegatione appellationem emiſit, an ei defendendum eſſe, omniáque poſtmodum ſubſequuta, vt attentata reponenda; declarandum ſit in ſupremo prætorio per viam adito violentiæ, in quo breuibus affirmatiuè reſpondetur. 249

Nam

250 Nam licèt declarario Cardinalium circa
d.c.18.Concil.Trid.*ſeßione 24.de reformat.*in
hæc diſponat: Epiſcopus, vacante Eccleſia
propoſuit edicta ex hoc capite, & infra de-
cem dies quatuor comparuerunt, qui adſcri-
pti fuerunt iuxta formam Concilij; ſed in
die pro concurſu, & examine deputato, ex
ipſis quatuor duo tantùm comparuerant,
qui examini ſe ſubiecerunt, & idonei reper-
ti ſunt; dubitatum fuit, an examen prædi-
ctum ſubſiſtat, ex quo duo alij adſcripti non
fuerunt examinari, congregatio cenſuit, ſub-
ſiſtere, quia verba Concilij intelliguntur,
quatenus veniant ad examen, aliàs in pote-
ſtate vnius eſſet nolle venire, impediréque,
ne vlteriùs procederetur, *&c.*)

251 Tamen eadem congregatio ſuper eodem
decreto, *verbo per edictum publicum,* ita quæ-
rit (an vno comparente, poſſit prorogari ter-
minus, & proponi aliud edictum? Congre-
gatio cenſuit, aliud edictum non eſſe pro-
ponendum. Sed ille, qui comparuerit, exa-
mini ſubiiciendus, & ſi idoneus repertus
fuerit, eidem beneficium eſſe conferendum,
niſi qui deſcripti fuerint excuſent ſe legiti-
mo impedimento detineri, quominus va-
leant ad concurſum accedere, tunc enim
poterit Epiſcopus legitimè terminum pro-
rogare, *&c.*) cuius etiam mentionem fecit
Nicolaus Garcia *de benefic.9.part.cap.2. à nu-
mer.*214.

252 Et ita Concilium Compoſtellanum pro-
uinciale *actione 2. decret.* 32. loquendo in
prouiſione prębendarum Doctoralis, & Ma-
giſtralis, in hæc diſponit (nullus tamen ad
electionem de eo faciendam admittatur, niſi
ad examen prædictos actus publicè fecerit,
aut morbo ſontico laboret, quem ſufficienti
teſtimonio coram Epiſcopo, aut eius Vica-
rio comprobare teneantur.)

253 Igitur vbi adeſt legitimum impedimen-
tum, terminus competens prorogandus eſt,
quoniam legitimè impedito nõ currit tem-
pus *l.vt perfectius Cod.de anna. excep.* Craue-
ta *conſil.*271.*col.*2. Menoch. *conſ.*38.*num* 35.
*volum.*2. Riminal.*conſ.*21.*num.*29 *lib.*1. Ripa
in tractatu de peſte in 3.p.quæſt 6. Hieronym.
Preudon. *in eodem tractatu de peſte verſic. vi-
dimus.* Pariſius *conſ.*143.*colum.*1. *vol.*4. Caſ-
ſador. *deciſione* 1.*de dilat.* Caputáq. *deciſ.*73.
254 *part.*2. hinc impeditus reſignatarius propter
legitimum impedimentum excuſatur à pu-
blicatione facienda de beneficio ſibi reſi-
gnato, Roma. *conſ.*433. Felin. *cap.cùm dilecti
colum.*21.*num.*13.*de reſcript.* Sarner. *de publi-
cand.reſign.quæſtione* 13.*num.*2. Rebuff. *in ea-
dem regula.*

Et legitimè impeditus excuſatur à con-
tumacia, ſi citatus intra terminum non iterit,
Butri.*in cap.cùm dilectus num.*26.*de dolo.*Boër.
*deciſ.*40. *num.*4. idem Boër. *conſil.*60. *num.*1.
*lib.*10.Pedem.*deciſione* 20. Socin.Iunior *con-
ſilio* 120. *num.*2.*vol.*3. Bertrau. *conſ.*15.*n.*12.
*volum.*2. nam impeditus non dicitur negli- 255
gens, *c. quia diuerſitatem de conceſſione præben-
dæ.* Staphileus *de literis gratiæ ſpect. tit.de va-
rijs modis.* Baëca *num.*53. & impedimentum
excuſat à mora. Alb.*in tractat.ſta.q.*11.*num.*1.
Dueñas *regula* 199.

Ac ideo propter impedimentum recedi- 256
tur à forma. Pariſ. *conſ.*32.*num.*11.14. *&* 15.
*& conſ.*33. *num.* 25. *&* 31. *volum.* 2. Crauet.
*conſ.*12. *num.*2. Burſat. *conſ.*74.*num.*153. *vo-
lum* 1. nec impeditus videtur formæ, ac legi
contrauenire. Iaſ.*in l.ſiquis num.*7.*ff.de iuriſd.
omni.iud.* Eguid. Boſſ. *in pract.crim. de carceri-
bus fideiuſſor.num.*47.

Igitur cùm lègitimè impedito omnia ſibi
ſint iura reſeruata, vt ex citatis, & citandis
apparet, ſecunda dilatio ei danda eſt, & hæc
regulata per impedimentum, & ad id tan- 257
tùm, in quo in prima fuit impeditus, *l.admo-
nendi verſic.quibus ſolis,*& ibi Iacob.& B.2.*co-
lum. de iureiur.* Alexan. *ibi 3.nota.* Butriga. *in
cap.vltra tertiam de teſtibus.* Paul. Caſtren. *in
l.ſi ita ſtipulatus eſſem abs te,ff de verbo. obligat.*
Bartol. & Alexand. *in l.fin.ff.de ferijs.* Lanfr.
*in cap. quoniam contra verbo dilationes, de pro-
batio.* quia tempus impedimenti non com-
putatur in termino ex ſupradictis; ideo re- 258
gulate eſt, vt dilatio breuis patiatur appel-
lationem, *cap.*1.*de dilation.* Ioan.Andr. *in c.*1.
de dilat. Bartol.*in l.*2.*ff.de re iudi.* Bald.*in l.*2.
Cod de Epiſc.audient. Bertachi.*in reperto.verbo
dilatio peremptoria intelligitur, verſiculo* 14. &
multò magis à denegatione eius licita erit 259
appellatio, Fulgoſ. *conſ.*165. Cardin. Tuſc.
*concl.*399.*num.*4 *tomo* 1. quibus adde ea quæ
dixi ſuprà 2.part.cap.1. Et quoniam cùm ex
conſilio & motu proprio, declarationibúſ-
que Congregationis ſuprà, non ſit ad exa-
men deueniẽdum, niſi ita demum tranſacto
termino edicti, intra quem iſte legitimè
impeditus mediante impedimento, reperi-
tur, in forma conſilij peccatur ad vlteriora
procedendo eo excluſo, de impedimento
conſtito, ac propterea nulliter, & ſic licebit
appellare.

Et in terminis noſtræ quæſtionis tenuit 260
Rota in vna Calaguritana beneficij de Bran-
teuilla 8.Martij 1604.vbi cùm quidam P. ſe
oppoſuiſſet ad quoddam beneficium patri-
moniale vacans, & accedens ad ſe ſubiicien-
dum examini, fuit prohibitus ingredi in ci-
uitate Calicar. eo prætextu, quòd eſſet ſu-
ſpectus de peſte, & cùm per ſuum procura-
torem peteret dilationem competẽtem, fuit
ei denegata, à quo appellauit, & ordinarius

ad

ad vlteriora procedendo contulit euidam oppoſitori beneficium, ac eum in poſſeſſionem immiſit, & cùm dubitaretur, an dicta acta geſta poſt appellationem eſſent attentata, & nulla, fuit affirmatiuè reſolutum: quam referens ſequitur Hieronym. Gonzal. *gloſſ. 9. in annota. numer.* 183. & ita etiam in hoc Gallæco Senatu vim fieri, declaratum fuit in quodam beneficio curato de Nigran, diœceſis Tudenſis, ex hoc eodem impedimento, de quo in deciſione relata, & ita tenendum eſt, dum aliàs omnis omnino dolus abſit, & fraus.

261 Quod declata, vt hæc reſolutio procedat dummodo ſic impeditus reuocationem prætendens, intra terminum edictorum ſe oppoſuerit, vt conſtat ex declaratione, *ibi, niſi, qui deſcripti fuerint, excuſent ſe legitimo impedimento, &c.*) vt conſtat *ex d. deciſione*, & Gonzal. *ibi*.

262 Secundò declara, dummodo impedimentum fuerit probatum, & conſtiterit ordinario, vt probat dict. Concilium Prouinciale Compoſtell. *d. actione 2. decreto* 32. (aut morbo ſontico laboret, quem ſufficiēti teſtimonio coram Epiſcopo, aut eius Vicario comprobare teneatur, *&c.*) probant etiam Caputaq. *deciſ. 71. part. 2. & l. vltima §. illud, C. de tempor. appell. l. in excep. ff. de proba.* Abb. *in cap. plerumque n. 6. de reſcript. & in cap. transmiſſa n. 6. de præſcriptio & in cap. ſuſcitatus de reſcript.* Angel. *in l. eius num. 2. C. quorum appellat. non recipian.* Decius *conſ.* 554. *num. 6.* Pariſius *conſilio* 108. *num* 11. *vol. 4.* deciſ. Pedem. 9. *num.* 4. Curtius *in l. admonendi numer.* 280. *ff. de iureiuran.* Corneus *conſ.* 56. *lib.* 1. Oldral. *conſ.* 60. *colum.* 2 *num.* 4.

263 Debet tamen, qui vult prætextu impedimēti ſe adiuuari, duo probare, ſcilicet; quòd impedimentum fuerit tale, vt illud remoueri non potuerit, *leg. ſed etſi §. 2. ff. ex quibus cauſis maior.* Decius *conſ.* 677. *num.* 4. Socinus Iunior *conſ.* 76. *num.* 79. *volum.* 1. Craueta *conſilio* 270. *num.* 2. Gozadi *conſil.* 38. *numer.* 11. & eſt Doctorum communis opinio; quia regula vulgaris eſt impedimentum non excuſare, cùm poſſet remoueri, Bartol. *in l. ſed etſi* §. 2. idem *in l. quibus diebus.* vbi Socin. Senior 3. *not. ff. de conditio. & dem.* cum aliis à Menoch. *de arbitr. iudic. caſu* 118. *& conſilio* 1101.
264 *numer.* 116. *volum.* 1. impedimentum propriè eſt, cum euitari non poteſt, non aliter. Pariſ. *conſ.* 67. *num* 64. *vol.* 3. Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib.* 11. *tom.* 2. *quæſt.* 13 *num.* 29.

265 Secundum, quod debet probare eſt; impedimentum allegatum fuiſſe cauſam immediatam non faciendi illud, de quo quæritur, Innocent. *in cap. transmiſſa de præſcript.* vbi Felinus *num.* 7. Decius 557. *colum.* 2. Craueta *conſ.* 151. *num.* 22. Boëtius *deciſione* 40. *num.* 4. Menoch. *d. caſu* 128. *ad fin.* Caputaq. *deciſ.* 72. *numer.* 5. *part.* 2. *& numer.* 7. refert ita deciſum
fuiſſe in vna parochiali Toletana prima Iu- 266
nij coram Achille de Graſſ. & ſic non ſatiſfacit ſimpliciter probare impedimentum, ſed debet quis probare diligentiam ſuam, quam fecerit pro illo remouendo, *l. qui commeatus.* vbi Bart. *ff. de re milit.* text *in cap. fin. de electio.* Alex. *conſ.* 4. *lib.* 2. Afflictis *deciſione* 29. *numer.* 1. latè Contard. *in repetitio. l. diffamari num.* 117. *Cod. de ingenuis, & manu.* Rebuff. *in tractat. de execut. num.* 48. Ceuallus *conſ.* 304. *num.* 123. Crotus *conſ.* 181. *num.* 24. *lib.* 3. Natta *conſ.* 258. *num.* 6. & ita fuiſſe reſolutum in Rota in d. parochiali Toletana teſtatur Caputaq. *d. deciſ.* 72. *part* 2. & ita etiam fuit reſolutum in vna Lucanen. Abbatiæ coram Thom. de Thanis 16. Martij 1556. teſte Puteo *deciſione* 8. *ſub rubrica de reſtitut. in integ.* ex ratione ſcripta, quia non dicitur quis aliquo modo impeditus, ſi impedimentum poteſt remoueri.

Qualia autem ad hæc dicantur legitima 267
impedimenta, vide textum *in l. 2. cum ſuis §§. ff. ſi quis cau. dict. l. qui commeatus, ff. de re milit. cap. fin. de electione.* latè Maſcard. *de proba. concluſ.* 884. optimè per Menoch. *de arbitr. caſu* 118 *per totum.* meliùs & magis ad longum Flamin. Pariſ. *de reſign. benefic. lib.* 11. *tomo* 2. *q.* 13. apud quos, quæcumque quæſieris, circa impedimentorum materiam, inuenies ad reſectionem, vltra ſuprà relatos.

Cæterum circa prædicta nota, quòd or- 268
dinarius in prouiſione parochialiū ob eius, & animarum periculum, & præcipuè vacantium in menſibus reſeruatis impedito danda eſt dilatio multum taxata, & modetata, neceſſaria tamen, & minor, quàm ſi in aliis cauſis contingeret impedimentum allegatum; tum ex ratione periculi, de quo ſuperiùs; tum etiam quia parochialium vacantium in menſibus reſeruatis, debet fieri concurſus ab ordinario intra quatuor menſes, à die vacationis, ſeu ſaltim habitæ noti-
tiæ, & infra illoſmet quatuor menſes, mitti 269
literas commendaritias, ſeu fidem approbationis Romano Pontifici ſignificare, aliàs corruit prouiſio, vt conſtat *ex d. conſtitutione motu proprio Py V. verſiculo ac illarum etiam quarum collatio, &c.* vt fuit reſolutum in vna Toletana beneficij 28. Nouemb. 1578. quæ eſt in impreſſis deciſio 481. *pag.* 1. *diuerſ.* & tradunt Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſtione* 9. *numer.* 107. Hieronym. Gonzal. *de menſ. alter. gloſſ.* 6. *num.* 131. *cum ſequentibus, & ſuprà numer.* 111. *cum ſeqq.* & quando alicui 270
actui gerendo, ſeu celebrando terminus appoſitus eſt, dilatio à iudice parti aſſignanda,

ita limitanda,& regulanda eſt,vt actus prin-
cipalis tempeſtiuè & perfectè celebretur, &
ne pereat ; ita probant eleganter Bartol. &
omnes, *in l.1.ff. de glande legenda.* Menoch.
de arbit iudi.dict.caſu 118.*num*.... & probatur
text. argumento *in l.2.§.omnes.* & ibi Petrus
de Su. *ff. de iudicijs*, & notat. *in l. quoties Cod.
de precibus Imper.offer.* Speculator *titulo de di-
latio.verſiculo nunc videamus,verſiculo ſed nun-
quid.* & Bartol. *in l. fin. de dilat.* Bertachi. *in
verbo dilatio noua. verſiculo* 38. *& verſiculo di-
latio etiam verſicul.* 49. quibus addes quæ nos
4.part.cap.13 à num.62.

271 Sed iam ille me inuocat,qui iam tranſacto
termino edictorum ſe opponit, petens, ad-
mitti ad examen, & concurſum, cum iam
deſcripris, tamen nondum perfectum, &
non admiſſus à denegatione emittens ap-
pellationem ; an ſi ei non defeatur, vim
fieri,declaretur.Pro cuius reſolutione vnum
ſuppono ; quòd ille,qui ſe opponit poſt ter-
minum ab edicto deſignatum, re tamen in-
tegra, id eſt, ante factum, & peractum exa-
men, vtique ſit omnino cum deſcriptis ad-
mittendus, vt cenſuit ſancta Congregatio
in his verbis: An occurrente vacatione be-
neficij in concurſu prouidendi, ad quod in-
tra terminum in edicto præfixum plures
ſint oppoſiti, ſi dicto termino elapſo, alter
ſuperueniat re integra,debeat admitti;Con-
gregatio Concilij cenſuit, re integra, eſſe
vtique admittendum.) iuxta quam, & alias
Rotæ deciſiones, ita reſoluit Hieron. Gon-
zalez *de altern. gloſſ.*9. §.1. *numer.* 115. *cum ſe-
quentibus.* & poſt longam hinc inde diſputa-
tionem, multa adducens ita pariter reſoluit
Nicol. Garcia *de benef.9.part.c.2. à num.*200.
272 vbi ad literam refert deciſiones Rotæ inhæ-
rentes præfatæ declarationi Congregatio-
nis ; dicentes, vt ad hoc æquitas, & fauor
Eccleſiæ ſuadere videtur, cuius intereſt plu-
res oppoſitores concurrere, ex quibus poſ-
ſit eligi commodior,iuxta text. *in cap.de qui-
bus* 20.*diſt.cap.noſcitur in fin. de his quæ fiunt à
Prælato.* Cæſar de Graſſis *deciſione* 2. *numer.*
10. *de iureiuran.* nec cæteri oppoſitores de-
ſcripti poſſunt conqueri, cùm principaliter
273 agatur de re, & vtilitate Eccleſiæ, quia edi-
cti terminus non præfigitur, vt poſtea alij
nequeant admitti, ſed vt ſciatur, non eſſe
ampliùs expectandum. pro quibus etiam fa-
cit Concilium prouinciale Compoſtel. *actio-
ne* 2. *decreto* 3. cuius verum intellectum aſ-
ſignat Garcia *ſuprà num.*204. *& ſequenti.* vbi
etiam aliis,quæ in oppoſitum afferuntur, ſa-
tisfacit.

Igitur cum forma Concilij Tridentini *d.
cap.* 18. ſit, vt edicta proponantur, vt omnes
illi, qui velint ſe opponere, admittantur, &
omnes, qui velint, ſe examinari, & deſcripti
fuerint, examinentur, vt conſtat ex d. con-
ſtitut. *motu proprio*, & declarationibus Car- 274
dinalium, & iſte comparens re integra,intra
limites ſit Concilij conſtitutus;ſequitur,vt à
ſibi denegata admiſſione,& prouiſione,tan-
quam nulla, & irrita, eo, quòd peccatur in
forma ; appellationi ſit interpoſitæ deferen-
dum. Et hanc opinionem vt poſſit ab hu-
iuſmodi admiſſionis denegatione appella-
ri, loquendo in parochialibus à principio
quæſtionis,tenet Nicol. Garcia *de benef. d.*9.
*part.cap.*2. *num.*206. *prope finem*, eandem eſſe
opinionem comprobat Gonzalez *d. gloſſ.* 9.
in annota. numer. 183. qui pariter poteſt in-
telligi in parochialibus, tum quia ſe refert
ad gloſſ.9. *num.*115.vbi de his loquitur,tum
etiam ex ratione modò tradita à nobis, &
in hoc caſu commodius erit, tertium genus
violentiæ concedere, nempe;reponendo at-
tentata, & admittendo oppoſitorem, vim
nullam eſſe ; ſin minus ita fiat, vim eſſe de-
ferendum,ac reponendum.

Et pro perfectione huius materiæ circa
illud,quod in ſecunda concluſione ſuperiùs
tradita, qua firmauimus ; appellationem in-
terpoſitam in beneficiorum ſimplicium pro-
uiſione, in contradictorio iudicio & iudi-
cialiter per ſententiam diffinitiuam facta; 275
habere vtrumque effectum: nunc quærere
libet: an conſuetudo in aliqua Eccleſia vi-
gens, poſſit contrarium operari, ita vt de-
beat ſuſtineri. Hanc quæſtionem latè tra-
ctarunt Lancelot Robert. *de attenta.* 2. *part.
cap.*12. *limit.* 48. Gonzalez *ſuprà à num.* 211.
Perez de Lara *de anniuer. & Cap. lib.*2. *cap.*11.
*num.*13. Rota *deciſione* 1155.3.*p.lib.*10. *diuerſ.*
Nicol. Garcia *de benef.9.part.cap.*4. *à num.*27.
reſoluentes vnanimiter, huiuſmodi conſue-
tudinem exequendi ſententias virtute ea-
rum, & mittendi in poſſeſſionem Capella-
niæ, ſeu cuiuſuis alterius beneficij ſimplicis,
illos, in quorum fauorem latæ ſint ; eſſe om-
nino validam, & tolerabilem, quam reuera
ſtare,& de ea legitimè conſtiterit ; quia tunc
ceſſant attentata,& ita fuiſſe deciſum in Ro-
ta, in vna Pampilonen. parochiali 16. Iunij,
anno milleſimo quingenteſimo nonageſi-
moſeptimo,teſtatur Gonzal.ſuprà, & in alia
Compoſtellana, de qua Garcia *d.n.*29. cùm
ſat ſit talis conſuetudo laudabilis ad euitan-
dum præiudicium,imminens Eccleſiæ peri-
culum ex diuturna vacatione, *cap. ſi Apoſto-
lica* 35. *de præbend. lib.*6. *cap.quam ſit* 6. *cap.vt
circa* 4. *de electione lib.*6. *cap. nuper defectu cap.
cùm inter vniuerſas de electione in decret. cap.
poſtquam* 50.*diſtin.* nam res publica læditur, 276
ſi diu beneficia vacant. Ioan.Monach. *in c.*1.
num 25. *de conceſſione præbendæ.* & ideo ſi pro
huiuſmodi

Digitized by Google

huiuſmodi appellationis delatione Curia
Regia adeatur, ſi ex actis apparuerit de hu-
iuſmodi conſuetudine exequendi ſenten-
tias, vim nullam adeſſe, declarabitur, alios
Doctores citauimus in propoſito hac 2. p.
c.8.num.fin.

277 Pariter & idem dicendum eſt, & proban-
dum in ſtatuto ſeu conſtitutione Synodali,
diſponente huiuſmodi diffinitiuas ſenten-
tias executioni mandandas, vt Lancelot. *de
attenta.2.p.cap.12.limit.48.num.7.* Hieronym.
Gonzalez *ſuprà num.* 213. Nicolaus Garcia
d.c.2.n.30. & pluries ita ſenſiſſe Rotam, cuius
deciſiones referunt, teſtantúrque ipſi, dum-
modo talis conſtitutio Synodalis, ſeu ſtatu-
tum foret authoritate Apoſtolica confirma-
tum, ſeu confirmata, aut longo tempore ob-
ſeruata, vt probat Gonz. *ibi num.*214. *& ſeq.*
quidquid cenſeat Garcia *d.num.*31.*ad fin.*

278 Qui tamen in hoc libenter conueniunt,
vt ſtatuti, vel conſtitutionis diſpoſitio de-
beat eſſe clara, non dubia, nec turbida, ſed
clarè diſponens *ex Rota deciſione ibi per eos.*
279 ſufficit tamen ſi ſublata fuerit appellatio
per verba æquipollentia; vtputa, quòd de-
negetur audientia in agendo, & deferendo,
280 de quo nos hac 2.p. cap.8. per totum ſuprà,
vel quòd ſit remota contradictio, & omnis
querela, vt poſt Bald. Franchum, Decium, &
281 alios, concludit Lancel. *de attent.2.p.c.12.li-
mit.8.num.4.& 5.* vel ſi dixerit, quòd ſenten-
tia lata executioni mandetur, quamuis non
declaret appellatione remota. Iaſ. *conſ.*187.
*circa primum ſub n.2. ad medium verſiculo ſimi-
liter lib.2.* Lancel. *d.2.p.cap.12.limit.53.n.63.*
an autem huiuſmodi Synodalis conſtitutio,
ſeu ſtatutum clara dicentur, ſi diſponant per
dictionem (ſtatim) vide latè per Gonzal. *d.
n.216.& ſeq.* vbi cum Rota & rationibus ibi
negatiuè reſoluit, de quo nos alibi, vbi quid
verius ſit, diximus 3.p.cap.7.à num.39. cum
ſequentibus.

282 Huius etiam ſatinæ eſt, an appellatione
pendente ab huiuſmodi ſententiis diffiniti-
uis. latis in prouiſione beneficiorum, & Ca-
pellaniarum, dicetur attentata executio, &
poſſeſſio, & cætera poſtmodum geſta, quan-
do fundator Capellaniæ, & beneficij remo-
uiſſet appellationem, in fundatione. Et dico
quòd non, quia fundatoris diſpoſitioni om-
nimodo eſt ſtandum, vt ſcilicet, non obſtan-
te appellatione, ſentẽtia lata exequatur abſ-
que reatu violentiæ; ita in terminis reſoluit
Lancelot. *de attenta.2.part.cap.12.limit.8 n.7.*
quem ſequuntur Gonzalez *d. gloſſ.9. num.*
216. & Garcia *d.num.*31.*ad fin.* nam funda-
283 tor beneficij in fundatione poteſt apponere,
quaſcumque voluerit leges, & conditiones,
*cap.præterea el 2. de iure patron.c quanto de cen-
ſibus.* & Trid. *ſeſſione 25.de reformat.c.5.& ſeſ-
ſione 22.cap.9.de reformatione.* Rota *deciſione 2.
de teſtam. in antiq.* Rochus de Curte *de iure
pa. verbo pro eo quod num.25.& ſeq.* Rota *de-
ciſione 1. de præbend. in nouis.* Ioan. Gutierr.
conſ.1. num.1. & conſ.2.num.1. bene Nauar. *in
conſ.8. de præben.incipit, Eccleſia collegiata.* Ca-
putaq. *deciſione 290. part.2.* Lamberti. *de iu-
re patron.lib.1.q.6.prin.à num.49.& per totam.*

Illud tandem ad materiam huius capitis 284
reſtat ſcire, an per appellationem emiſſam
ab actibus extraiudicialibus, negotium fiat
iudiciale, & litigioſum, vel quando poſt eius
interpoſitionem litis pendentia inducatur;
& facit difficultas, quia cùm per appella-
tionis interpoſitionem non inchoatur pro-
ceſſus, nec ſuper appellationem, ſed eſt
quoddam præparatorium ad illum, Bartol.
poſt gloſſam *in l. inuitus in 2. colum. in princ.
verſiculo oppono 3.Cod de procura.* Bertach. *ver-
bo appellatio dicitur ſub numer.* 10. *ad medium.*
imò & ipſa commiſſionis, & reſcripti im- 285
petratio, eſt actus extraiudicialis, Rota *deci-
ſione 6. ſub numer. 2. verſiculo & quia reſcripti
impetratio non eſt actus iudicialis, ſed extraiu-
dicialis.* Felin. poſt alios *in cap.quoniam contrà.
ſub numer. 8. de probationibus.* item nec datio 286
Apoſtolorum eſt actus iudicialis, ſed extra-
iudicialis. Rota *deciſ.82. & deciſ.88. de ap-
pellat. in antiq.* Hieronym. Gonzal. *de menſ.
altern.gloſſ.9.in annota.numer.22.& 23.* Hinc
eſt, vt in difficultate propoſita variæ ſint
contrariæ, atque diuerſæ opiniones, quas ad
longum videre poteris per Lancel. Robert.
de attent.2.p.cap.4. lite pend. in præfatione num.
187.*vſque ad num* 107.vbi quinque ad id re- 287
fert opiniones. Illud tamen eſt apud omnes
indubitatum, vt per appellationem extraiu-
dicialem impetrationem reſcripti ſeu com-
miſſionis, & citationem eius virtute legiti-
mè exequutam, lis dicatur pendere, & res
effici litigioſa, deſinátque actus extraiudi-
cialis eſſe, vt & hæc etiam deduces ex his,
quæ latè ipſe Lancelot. poſt alios loco pro-
ximè citato *à n.28.cum pluribus ſeqq.*

Aduerte denique, quòd cùm actus extra- 288
iudicialis non dicatur lis introducta, nec
pendere, vt notant communiter Doctores
in c.fin. de electione lib 6. Lamber. *de iure pat.
lib.2.p.2.q.2.prin.art.3. num.3. & per totum, &
art.6.n.3.* Lancelot. Robert. *de attent.2.p.c.4.
in præfatione n.275.* poſt alios, quos ipſe alle- 289
gat, & nos etiam diximus ſuprà ad prin. hu-
ius capitis, ſic nec actus extraiudicialis, vel
declaratio interrumpit præſcriptionem re-
gulæ de triennali, Puteus *deciſione 174. nu-
mero 4. & 3.* nec vllam aliam præſcriptio- 290
nem interrumpit denuntiatio, aut proteſta-
tio extraiudicialis, *leg. alienam ff.pro emptore,*

cap. nihil de præſcriptio. vbi latè Felin. *num.* 5.
& idem Felin. *in cap. illud ſub num.* 17. *verſiculo*
decimaquinta concluſio, *eodem titulo de præſcri-*
ptio. Franciſcus Balb. *in tractatu de præſcriptio.*
3. *part.* 6. *part. princ. quæſt.* 4. *num.* 18. *&* 19. *cum*
ſequentibus, vbi multis alijs modis declarat
Gonzalez *ſuprà numer.* 33. *&* 34. ex quo ego
291 dum aliquando in hoc tribunali dubitatum
fuiſſet, an decretum ordinarium, quo vtun-
tur ſupremi eius auditores in adimenda vi
illata, ſiue perſonis ſæcularibus, ſiue Eccle-
ſiaſticis, ſiue in profanis, ſiue in ſpirituali-
bus, & religioſis, vt videre eſt de eius na-
tura apud Rodri. *de annuis reddi. lib.* 1. *cap.* 17.
cuius & mirificum, & longum libellum
confecit doctiſſimus, & prudentiſſimus Lin-
cen. Aluarus de Paz de Quinones meritiſ-
ſimus olim huius Regalis, & ſupremæ Cu-
riæ Senator ampliſſimus, poſtea in Valliſo-
letana cancellaria auditor, vel dum ipſius
cognitio pendet, interrumpat præſcriptio-
nem; reſpondi interrogatus, quòd non, ex
proximè dictis, iuncto eo, quòd in præfa-
to decreto non proceditur iudicialiter, ſed
extraiudicialiter, per modum extraordina-
riæ, & extraiudicialis defenſionis, vt per
Rod. *ſuprà*, & Doctores ab eo citatos, & eſt
notiſſimum apud nos, & maximè, quia hoc
decretum nullum gerit præiudicium, nec
quoad poſſeſſionem, nec quoad proprieta-
tem, vt ex eius conceptione detegitur, ibi,
conſienta de no le moleſtar, &c. *ſin perjuicio de*
ſu derecho, aſsi en poſſeßion como en propriedad.
& hoc iure vtimur. Hactenus de actibus ex-
traiudicialibus, alios autem nonnullos po-
teris videre in duobus his proximis ſequen-
tibus capitibus.

292 Vnum tamen obiter eſt notandum, quòd
vt memorabile mirum in modum intulit, &
exclamant Marant. & Veſtrius ſtatim citan-
di, quòd in cauſis beneficialibus appellatio
extraiudicialis vim citationis habet, adeò vt
appellatus comparere tenetur coram iudi-
ce ad quem, abſque alia aliqua citatione,
aliàs in eius contumacia procedi poterit, in
quo & non paucos decipi, ſpectantes, & pu-
tantes iterum citari debere, ideóque in iudi-
cio ſui copiam facere neglecti, lis abſque
contradictore agitur, faciléque appellans
obtinet, ſicque pluries ſe in Romana Cu-
ria deciſum vidiſſe, teſtatur ipſe Maranta *in*
praxi 6. *part. prin. verſiculo & quandoque appel-*
latur numer. 258. *&* 279. *fol.* 1501. eleganter
poſt eum Anton. Grauat. *in additio. ad praxim*
Veſtry lib. 3. *cap.* 7. *num.* 4. poſt Abb. *in cap. cùm*
ſit Romana numer. 10. *de appellat.* & per eun-
dem Marant. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *am-*
pliat. 16. *à num.* 44. Philipp. Franc. *in cap. bona*
memoria 51. *ſub num.* 17. *verſiculo ſed conclude*
ſic, de appellat. Gregor. Tholoſa. *tractat. de ap-*
pellatio. lib. 1. *cap.* 11. *ſub num.* 3. *verſiculo* 1. *dif-*
ferentia fol. 86. & quòd huiuſmodi appella-
tio extraiudicialis in beneficialibus habeat
vim citationis, & deuoluat cauſam ad Cu-
riam, tenet Rota, teſte Caputaq. *deciſio.* 35.
appellauerat num. 1. *part.* 1. Achilles de Graſ-
ſis *deciſione* 14. *petebat num.* 2. *de appellat. & de-*
ciſione 5. *aliàs* 231. *appellatio extraiudicialis nu-*
mer. 1. *&* 2. *de appellatio. fol.* 106. Sarnerius *de*
triennali quæſt. 54. *volum.* 4. *in fin.* Gratianus
obiter *diſceptatio. forenſ. tomo* 1. *c.* 66. *ſub n.* 38.
vbi tractans, an & quando appellatio extra- 293
iudicialis inducat lis pendentiam, ex Sarne-
rio excipit appellationes extraiudiciales in
cauſis beneficialibus.

Quibus conuenit, quòd appellatio ex- 294
traiudicialis non eſt propriè appellatio, ſed
prouocatio ſecundum Innocent. *in cap. cùm*
ſit Romana numer. 1. & Abb. *numer.* 21. *in fin.* &
rurſus ipſe Abb. *in c. bonæ memoriæ* 51. *num.* 5.
& 8. Decius *num.* 20. *in condifferentia de ap-*
pellat. Cæſar Contard. *in leg. vnica limit.* 25.
num. 3. *Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* & ex hoc pro-
uocatio hæc, ſiue appellatio extraiudicialis
cùm proponatur in iudicio, cauſa non cœ-
pta, ſed ante illam, vt ſuprà diximus, ideo
dicitur prouocatio ad cauſam incipiendam,
Innoc. *in dict. cap. cùm ſit Romana* 5. *ſub num.* 1.
Abb. *num.* 21. *in fin.* Ioan. Ferrar. *tractat. de ap-*
pellat. cap. 3. *numer.* 17. *tomo* 5. *folio* 64. & eſt
veluti præuia ad litem incipiendam, ideo 295
habet vim citationis, tenent Geminia. *in c.* 1.
numer. 5. *verſiculo nota incidenter de appellat.*
in 6. Gregorius Tholoſa. *tractatu de appellat.*
lib. 1. *cap* 11. *ſub numer.* 3. *verſiculo prima diffe-*
rentia folio 86. Eſcacia *de appellat. quæſtione* 2.
num. 34. *num.* 39. *&* 46. vbi quòd quando 296
prouocatur ab actu partis, appellatur ad iu-
dicem ipſius partis ſuperiorem, quando au-
tem à iudice extraiudicialiter procedente,
appellatur ad ſuperiorem ipſius.

Et iis adde, quòd licèt appellatio iudicia- 297
lis non interponatur à grauamine de futu-
ro, ſed de præterito, vel præſenti illato, extra
ca, quæ latè diximus ſuprà c. 2. à prin. 2. p. ex-
traiudicialis tamen interponi poteſt à gra-
uamine de futuro, quo, ſcilicet, quis timet
grauari, Philip. Franc. *in cap. bona memoria, ſub*
numer. 16. *&* 17. *verſic. ſed concludes* 11. & idem
Franch. *in d. c. conſuluit el* 2. *ſub num.* 4. *verſic.*
quid autem ſit. & iterum *in cap. dilecto* 63. *no-*
tab. 3. *verſiculo de quo tamen de appellat.* Natta
conſ. 606. *approbo in fin. num.* 14 Eſcacia *de ap-*
pellat. q. 2. *num.* 43. Cæſar Conrard. *in l. vni-*
ca limit. 25. *ſub num.* 2. *C. ſi de momen. poſſeſſ.* &
nos diximus ſuprà d. c. 2. à num. 39. & ſuffi-
cit etiam, quòd hæc extraiudicialis appella-
tio non proponatur à præcedēti grauamine, 298
ex cauſa

ex cauſa vera & legitima, prout in iudiciali; ſed ſufficit quòd cauſa ſit veriſimilis & probabilis, Eſcacia *vbi proximè num.*41. Franch. *in dict.cap.bonæ memoriæ ſub num.*7.& ibi Decius *ſub num.*17. *nota.vltim.* Felinus *in cap.*1. *ſub num.*3.*conſideratione* 2.*de appellat.* Gregor. Tholoſa.*titul.de appell.lib.*1.*cap* 11.*num.*8.*differentia* 6.

CAPVT XIV.

A decretis Ordinarij; puta, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione iuriſpatronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ, an ſi non deferat iudex vim faciat.

SVMMARIVM.

*Decreta iudicis ſunt actus extraiudiciales.n.*1.

*Decreta ſuper alienatione rerum, aut Eccleſiæ, aut minoris extraiudicialiter abſque alterius citatione, eſt extraiudicialis informatio.n.*2.

*Idem & in delegato, cui dirigitur commiſſio, vt ſe informet de vtilitate ad alienandum.n.*3.

Teſtes pro ſola inſtructione iudicis; & eius animi motu ſine partis citatione poſſunt recipi. num 4.

*Informatio pro iudicis inſtructione nullam habet formam iudicij. num.*5.

Informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, eſt omnino extraiudicialis. num 6.

*Ad informationem pro inſtructione iudicis, & eius animi motum teſtes non iurati recipiuntur. num.*7.

*Teſtibus non iuratis poteſt credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clauſula (ſi idoneum inueneris.) num.*8.

*Ex teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis. num.*9.

*Teſtes requiruntur iurati, ſi princeps mandat alicui, vt ſe diligenter informet. num.*10.

*Decretum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicuius actus, &c. eſt extraiudicialis.n.*11.

Decreta iudicis in quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſiuè. num. 12.

*Extraiudicialis actus non recipit appellationem ſuſpenſiuam. num.*13.

*A decretis ſuper alienatione, &c. appellationi non eſt deferendum, vt ſuſpendat. num.*14.

*Ab inſinuationis donationis decreto appellari non licet. num.*15.

*Ab inſinuationis decreto donans appellare non poteſt. num.*16.

*Decretum in iudicio eſt interlocutoria. num.*17.

*Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoria, ſed vim earum obtinent num.*18.

*Decreta ſuper alienatione, &c. nullius ſunt præiudicij, ſed ſemper intelliguntur abſque tertij præiudicio. num.*19.

*Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem. num.*20.

*Decreta ſuper alienatione, &c. non impediunt, vt aliter poſſit contra eam venire. num.*21.

*Decreta ſuper alienatione, &c. non tranſeunt in rem iudicatam. num.*22.

*Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Eccleſiaſticarum probant, donec de contrario doceatur. num.*23.

*Solemnitatibus enuntiatis in ſpecie per tabellionem ſtatur, licit non in genere. num.*24.

Solemnitatum enuntiatio per iudicem in ſpecie an requiratur, vel in genere an ſufficiat. num. 25.

*Executio non impeditur ob modicum præiudicium. num.*26.

*Decreta ſuper alienatione, &c. expenduntur per modum voluntariæ iuriſdictionis. num.*27.

*In his, quæ voluntariæ ſunt iuriſdictionis iudici permittitur innouare. num.*28.

*A facto merè voluntario appellatio non permittitur. num.*29.

*Decreta ſuper alienatione, &c. expedita in contradictorio iudicio, recipiunt appellationem. num.*30 *&* 31.

*Actus voluntariæ iuriſdictionis per comparitionem contradictoris efficiuntur contentioſæ. num.*32.

*Aſſertioni executoris ſe informaſſe de vtilitate Eccleſiæ pro alienatione ſtatur, & pro eius decreto præſumitur. num.*33.

*Dummodo tempus præceſſerit, quo veriſimiliter capi potuit extraiudicialis informatio.num.*34.

Vel dummodo contrarium non probetur. num. 35.

*Executor ſuper alienationis vtilitate ſi non adeſt contradictor, poteſt ſine citatione procedere, etiamſi adſit clauſula (vocatis vocandis.) n.*36.

*Executor ſuper alienatione, &c. cum clauſula (citatis citandis) eſt mixtus, ſi adeſt contradictor, & cuius intereſt, eſt citandus. num.*37.

*Executoris ſuper alienatione proceſſui facto, & formato abſque tamen alicuius citatione, quia nullus adeſt contradictor, nec ad id tenetur, an ſit ſtandum. num.*38.

*A confirmatione donationis aut conceſſionis iuriſpatronatus, appellationi non deferens ordinarius, an vim faciat. num.*39.

*Iuriſpatronatus donationi ſi ordinarius non præſtet aſſenſum, poteſt per ſuperiorem ad id compelli. num.*40.

*Ab eo licet tunc appellare. num.*41.

Confirmatio donationis iuriſpatronatus recipit ap-

pellationem, ſi fiat cum legitimo contradictore. num. 42.

Executor datus pro confirmatione donationis iuriſpatronatus procedit extraiudicialiter, & tunc ab eo non appellatur. num. 43.

Secus ab eo procedente iudicialiter. num. 44.

1 HÆc quæſtio licèt eiuſdem ſit farinæ & materiæ, cuius & eſt proximè antecedens, quoniam tamen ſpecialem requirit mentionem, eius & nos ſequimur appetitum, in cuius impleme͂tum ſuppono; quòd omnia iudicis decreta ſui ſunt natura actus extraiudiciales, in quorum diſpoſitione, ac interpoſitione iudex extraiudicialiter procedit; ita affirmant Decius *in rubric. de iudicijs in decreta.lectura 1.num.4.& lectura 2.n.3.* ſequitur Paz *in praxi 1.tom. annotatione 1. de iudicio num.9.* dicentes decreta iudicis ſuper prædiis minorum, vel Eccleſiarum diſtrahendis, pro exequendis ſententiis contra eos latis; eſſe actus extraiudiciales, ac præterea nec eis conuenire iudicij diffinitionem, de quorum decretorum natura tractat Bald. *in l. nequicquam §. vbi decretum ff. de offic. proconſulis, & lega.* Matthæus de Afflictis *deciſ.261.*

2 Et propterea in eorum expeditione, ac interpoſitione non adhibetur cauſæ cognitio iudicialis, ſed extraiudicialis informatio tantùm abſque alicuius citatione, vt probat celebris doctrina Abb. Panorm. *in eleganti conſ.41. incipit videndum num. 1. ante fin. verſiculo ex quibus verbis part. 1.* quod conſilium commendat Decius *conſ.341.n.12.* Capicius *deciſ.16.num.4.* Puteus *deciſ.432.lib.2.* & Rota in vna Raguſina Emphyteuſis 20. Iunij 1578. quæ habetur 1. *p. diuerſ. deciſione 479.* & præfatam Abbatis doctrinam iterum canonizauit Rota in vna Leodicen. prætenſi cenſus coram Orano 20. Ianuarij 1596. vt teſtatur Hierony. Gonzal. *in reg. de menſ. §.7. proœmia. numer.233.* eius etiam meminit, & mouet Rota *in deciſ.166. ſub num.7. & 8. p.2. diuerſorum.*

3 Et cùm hoc demus in iudice ordinario, meliùs & commodiùs præmittendum eſt in delegato, cui reſtrictæ iuriſdictionis poteſtatis ſemper interpretatione͂ faciamus, ac ideo delegatus, cui aliquis actus extraiudicialis committitur, eadem poteſtate in eo vti debet, qua vteretur committens, vt in his terminis probat Abb. *in d. conſ.41.* propterea delegatus cui Papa committit, vt ſe diligenter informet de vtilitate Eccleſiæ, & ſi repererit in euidente͂ vtilitatem Eccleſiæ cedere alienationem, eam confirmet, ſeu licẽtiam alienandi concedat, ſatis eſt, vt adhibeat cognitionem extraiudicialem abſque citatione, & pro eius decreto præſumitur abſque proceſſu, maximè ſi aſſeueretur adhibuiſſe cauſæ cognitionem, ſeu ſe infamaſſe, vt ex eodem Ab. conſilio vltra ſuperiùs citatos probant Hieron. Gonzal. *ſuprà*, & optimè determinauit Rota in d. Raguſina Emphyteuſis, & in vna Anconitana, terratum de anno 1577. & in vna Romana deuolutionis 20. Maij 1580. quæ eſt 636. *num.1. & 4. p. diuerſorum.* & in alia Auerſana Tenimenti, 15. Februarij, & 5. Maij 1582. quæ eſt in impreſſis 716. *n.4. d. 1. p. diuerſor.* Ex quibus conſtat cauendum eſſe à Rotæ deciſione, cuius ſuprà meminimus, dum innuere videtur, non ſufficere extraiudicialem informationem rerum Eccleſiæ ſecundum conſtitutione͂ Paulinam, niſi in reſcripto (ſi ineuidenrem) illi derogetur, & ſpecialiter concedatur facultas extraiudicialiter ſe informandi, cui ſtandum non eſt, cùm tot deciſionibus contrarium ſit deciſum, authoritatibus vallatum, & ex infrà dicendis apparebit.

Et cùm vt vides, in huiuſmodi decretis 4
procedatur extraiudicialiter, nimirũ, vt partis citatio nulla requiratur, quia hîc agitur de ſolo ſuperioris formando animo, & ſatiſfaciendo propriæ iudicis conſcientiæ, in quo articulo illa eſt inter Doctores immutabilis regula, quòd teſtibus receptis pro informatione, & inſtitutione iudicis, aut curiæ; poſſunt ſine dubio abſque partis citatione recipi, & examinari. Bal *in l.3.§. ſi tibi col.2. verſic. ſed pone, iuncto verſ. ſed an iſta compulſione debeat pars citari, ff. de condictionib. ob turp. cauſam,* ſequitur Alber. de Malet. *in tract. de teſtibus, c.7. poſt 28.38 & ſeqq.* Et reddunt rationem, 5
quia hæc informatio, & inſtructio Curiæ, ſeu iudicis, non habet in ſe formam iudicij, vel proceſſus, ideo citationem non requirit. Angel. *de maleſic. in verbo quod forma publica n.11.* vbi quòd cauti iudices antea quàm forment inquiſitionem, recipiunt informationem à teſtibus inſcriptis, non citata parte, ne poſtea dicant contrarium, quod & ante eum dicit Salicet. *in l. fin. in fin. C. de quaſt.* Marſil. *in l. de vnoquoque n.75. verſ. dicas tamen ff. de re iudi. & poſt n.81,* Bonifac. de Vnalli. *in clem.2. num 89.* Maranta *de ordine iudic.6 p. memb.1. rubric. de citatione n.20.* Maſcar. *de probat. lib.1. in præfatione q.5.n.39. & lib.3. concl.1366.n.6.* & ita ſeruari etiam in ſtatu Eccleſiaſtico teſtatur Flamin. Contar. *in tractat. de executione ſententiæ cap. fin. num.175. & in practic. interrog. reorum, lib.3.c.3. num.61.* Bertazzo. *conſ. 555. num.4. verſ.2. dato lib.2.* videnda etiam, quæ in hunc ſenſum poſt alios congerir Mareſc. *variar. reſolut. lib.2.c.1. num.151.*

Et hinc intelligitur doctrina, quam docuit 6
Rota, 16. *ſub num.1. de iudicijs in nouis,* cuius meminit

meminit Gonzal. *in regula de menſib. alter. gloſſ.9. in annotat. num.24.* dicens, quòd informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti, ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, ſit omnino actus extraiudicialis, non iudicialis, quam ex proximè dictis intelligere, & declarare poteſtis.

7 Quod & in tantum præfata doctrina eſt vera, & recepta communiter, vt in huiuſmodi informatione pro ſatisfactione, & inſtitutione iudicis, ſeu eius animo informando teſtes recipi poſſint abſque iuramento, quod & generaliter verum eſt, vt per gloſſ. *in cap. 1. §. ſi duo in verſ. teſtamentum. de pace iur. firm.* addition. ad Bart. *in l. iuſiurandi in additione magna. verſ. quid autem informationes C. de teſtibus.* Iſſ. *in l. admonendi in 2. lectura, num.220. & ſeqq. & num.223. ff. de iur. iuran.*

8 vbi infert, ad iudicem deputatum ad conferendum beneficium, cum clauſula (ſi eum idoneū inueneris,) quod poteſt tunc credere teſtibus non iuratis, quod & idem voluerunt addition. ad Abb. *in cap. tuis el 3. in 1. additione litera A, verſ. item adde de teſtibus.* Crotus *de teſtibus num.234.* Maſcar. *de proba. lib.3. concluſione 1362. num. 16.*

9 Nam ex teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis. ita docet Ripa *in leg. admonendi num. 197. de iur. iura.* Romanus *ibi num.99. verſiculo ſed ſi non deponunt.* vbi quòd teſtes non iurati recipiuntur, non ad plenam informationem, ſed ad iudicis informationem, Feli. *in d. cap. tuis poſt numerum 2. verſic. aliud eſt quando agitur.* Campegi. *de teſtibus, regula 167. poſt verſiculum teſtis ſi non fuerit iuratus, in 7. fall.* Cattelia. Corta *in memoralibus verſiculo teſti non iurato, ad finem verſ. notandum eſt vnus caſus*, Socinus *in regul. 424. in 4. fallen.*

Hæc tamen vltima doctrina & concluſio de teſtibus non iuratis videtur, non poſſe adaptari ad commiſſiones, de quibus nos agimus ſuper alienationem rerum Eccleſiaſticarum, & ſimilium, cum magis frequenter

10 ſoleant his verbis concipi, nempe; (vt te diligenter informes de vtilitate, *&c.*) nam his inſpectis, ſi his verbis concipiantur, non procedit. Enimuerò quādo Princeps mādat alicui, vt ſe diligēter informet; tunc neceſſariū eſt iuramentū in teſtibus, vt tenet Socin. *loco proximè citato.* Blanc. *de indiciis num.328.* practica Conrad. *rubrica de teſtibus num.11. verſ. & quando Pontifex.* Monticell. *in reperto. teſtium rubrica iurare debet teſtis, fol.127. colum.1. verſ.3.* Alex. Stiatic. *in practic. indic. cap. 16. num.80.* Maſcar. *de probatio. lib.2. concl.1362. num.14. & 15.*

11 Cùm igitur appareat, eſſe actus extraiudiciales, puta; decretum ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, & minoris, vt *l. 1. & l. ob æs alienum C. de prædiis mi. l. quæ tutores C. de admin. tuto.* decretum quod interponitur in tranſlatione rei ſtabilis minoris, per Bald. *in leg. præſes C. de tranſact.* decretum ad confirmationem alicuius actus, de quo Bald. *in l. non aliter C. de adoptio.* idem *in l. 1. nequidquam § vbi decretum ff. de officio proconſu. & legati colum. 1. ſub verſ. ſexto, & verſ. decimò & vltimò dicitur decretum, confirmatio,* & iterum *num.2. ad finem.* per textum *in l. in hac conſultiſſima §. penult. verſ. decernimus C. de teſtamentis.* Matthæus de Afflict. *deciſ. 261. verſ. item decretum ad confirmationem actus,* qui quidem ibi per totam illam deciſionem alia plurima decreta ſuper alimētorum futurorum tranſ- 12 actione, *iuxta l. cum hi ff. de tranſactio.* & de decreto in inuentario tutoris; decretum inſinuationis, *&c.* coniicit in vnum, vt per te videbis, & de variis decretorum ſpeciebus, & in quibus caſibus locum habeant, & de ſingulorum natura, & modo procedendi vide lariſſimè per Simoncelum *in ſpeciali tractatu de decretis,* & præcipuè *in præfatione,* ſunt neceſſariò regulāda ſecundùm naturam extraiudicialium, & ſub ipſorum regulis continenda, dictantibus ab actibus extraiudicia- 13 liter geſtis, appellationem ſuſpenſiuo effectu carere, ſecundùm gloſſam ab omnibus receptam communiter *in cap. non ſolum de appellat. lib.6.* Abb *in cap. cum nobis. colum. 5. de electione.* Philipp. Franch. poſt alios *in cap. bonæ columna 5. de appellatio.* vbi etiam Præpoſitus qui de communi teſtatur, Guido Papæ *conſilio 138.* Rota *deciſ. 34. aliàs 344. licèt de appella. in nou.* Nicol. Milis *in repertorio verbo, attentata poſt appellationem, fol. 30.* Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ, lib.8. cap. penult. vt lite pendente.* & iterum *de attenta. ſub num 9. verſ. idem ſi poſt appellationem extraiudicialem.* Cou. *in practic. quæſtio. quæſt. 24. num. 5.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. part. cap. 12. limit.* ..... & alij plures ab eiſdem relati, & quos nos ſuprà in cap. præcedenti à princ. & per totum diſcurſum congeſſimus.

Et in terminis, vt à præfatis decretis iudicum, & eorum expeditione non liceat 14 appellari, ſaltim quoad hoc, vt ea appellatione non obſtante exequutioni demandentur abſque reatu attentati, probant Nicolaus de Afflict. *deciſ.261.* in princ. cuius ſuperiùs meminimus, idem tenet etiam Marant. *de ord. iudicio. 6. part. tit. de ſentent. n.29. fol. mihi 514.* licèt eorum neuter dictas iam, & dicendas rationes conſiderauit.

Et comprobatur, quòd à decreto inſinua- 15 tionis donationis nullus poteſt interponere appellationem, ſcilicet, non conſanguinei,

quia non grauantur, nec ex eo, quod conſanguinei ſint donatoris, grauamen aliquod recipere poſſunt, nã poteſt quis de re ſua liberè diſponere, *l. in re mandata C. manda.* etiam abutendo. *l. ſed & ſi §. conſuluit de petitione hæredi.* & iudex ex illa oſtenſione donationis nihil contra partem agit, ergo cùm eam non grauat, non appellet, quod ſi fecerit, perperam appellari dicetur, *l. 1. in princ. ff. de appell. recip* quia non habent intereſſe,

16 nec donans appellabit, quia donando actui conſentit, *l. generaliter §. 1. de rebus creditis.* quapropter nec iſte, nec illi appellare poſſunt ab hoc decreto, ita Anton. de Canario *in tractatu de inſinuatione quæſt. 2.* ſequitur Rebuff. *in commentar. tractatu de dona. inſinuatione art. 1. gloſſ. 1. num. 11. 2. part.*

17 Deſuper comprobatur, quòd licèt decretum, quod à iudice in iudicio interponitur, ſit vera interloquutoria, adeò vt quoquo tempore poſſit eam reuocare, *vt in l. ſi opus ff. de operis noui nunti.* & quod notatur *in leg. præſenti. Cod. de his qui ad Eccleſiam confug.* & declarat Philipp. Franch. *in cap. cum ceſſante, colum. 3. verſiculo 15. decretum. de appellatio. fol. 73.* Meliùs & latiùs Iſſ. *in l. nequicquam §. vbi decretum colum. 1. ff. de off. procon.* Franchus de Areti. *in l. is ad quem, ff. de acquir. hæred.* & exactè explicat Marant. *de ordine iud. d. 6. part. tit. de ſententia num. 29.* Pro quibus eſt text. *in l. qualem in fi. ff. de arbit.* & gloſſ. *in § ſi quis autem in auth. de haredi. & falci.* cuius reddunt exempla, ipſe præcipuè Marant. tamen hæc, de quibus nos agimus, decreta ſuper alienar. rerum Eccleſiæ, vel minoris, confirmatione donationis, & ſimili.

18 quæ interponuntur à iudice extraiudicialiter pro ſolemnitate tantùm actus, & contractuum, adhuc non ſunt verè interloquutoriæ, ſed eius vim habent, quemadmodum cæteri actus iudiciales, vt de extraiudiciali confirmationis decreto, ita declarant Philip. Franch. *in cap. conſtitutis el 2. colum. 4. verſiculo aduerte quia,* &c. poſt Hoſtienſ. & Immol. *ibi, de appellat.* exactiùs Lamberti *de iure patro. art. 4. 11. quæſt. princ. 2. part. lib 2.* Philipp. Franch. Gaia, & omnis *in cap. fin. de electione, lib. 6.* cum gloſſ. ibi *verbo, inanes.* quæ minoris effectus ſunt, cùm habeant ſe reſpectiuè reſpectu interloquutoriarum, quòd interloquutoriæ habentes vim diffinitiuæ, ac ideo quemadmodum interloquutoriis appellatio non eſt licita, vt text. *in l. ante ſententiam. & l. ante ſententiæ tempus,* & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformatione cap. 20.* pariter imò fortiùs in his decretis affirmandum eſt.

19 Cæterùm quia iſta decreta nullius ſunt præiudicij, cùm ſemper intelligantur conceſſa cum clauſula abſque præiudicio tertij, vt de decreto confirmationis docet Bal. *in l. 1. in princ. ff. de conſtitu. Principum.* Andreas Barbaſ. *conſil. ſcripſit penult. col. poſt conſilium 103.* Alexand. 4 part. Barthol. Socinus *conſil. 164. viſa Bulla Bonifacij verſiculo ſed ad hanc obiectionem in 3. p.* & hinc eſt; vt confirmans nihil noui dat, & ſi aliter actus aliquem patiebatur defectum vltra confirmationem, poſt eam etiam intelligitur durare, & afferri, ita Bald *in cap. dudum de decimis,* vbi Abb. *n. 11.*
dicit hanc eſſe huius vocabuli (confirmatio) 20
ſignificationem, vt quod firmum erat confirmetur, & ideo firmitas debet præcedere confirmationem, ſequitur Alexan. *in conſilio 122. num. 32. volum. 4.* Cravetta *in conſilio 425. num. 72.* Petrus Surdus *deciſ. 289. num. 8. & 9.* qui plures alios concordantes congeſſit *conſil. 47. num. 19.*

Et ideo quandocumque de læſione, & 21
præiudicio doceatur, reponuntur, & reuocantur, vt in minore probat text. *in cap. 1. de in integ. reſti.* Couarru. poſt alios latiſſimè *lib. 2. vari cap. 17. à numer. 2.* per multas columnas plures referens, tenẽtes, quòd quantumcunque adhibeatur decretum, & ſolemnitates in alienatione rerum immobilium minorum, & Eccleſiarum, non impeditur eiſdem, vt ſuo iure, & reſtitutionis remedio vtantur, probata læſione, & damno, prout aliàs etiam aduerſus contractus authoritate tutoris, vel curatoris celebratos poteſt reclamare, ſi ſe læſum putauerit, vt latè per Ioannem Mauricium *in tractatu de reſtitutione in integ. cap. 143.* poſt alios.

Nam cùm iſta decreta ſunt actus extra- 22
iudiciales, vbi interponuntur non tranſeunt in rem iudicatam, quia nec ſunt ſententiæ, nec acta iudicij, nec continent condemnationem, ſeu abſolutionem, vt ſuprà latiſſimè, cap. præcedenti diximus, & euidenter probabilibúſque rationibus, & authoritatibus, verum reſoluimus, nec interueniunt in vim iudicij, ſed in vim cuiuſuis alterius ſolemnitatis alicuius contractus, ſeu actus, prout teſtis, tabellio, præſentia conſanguineorum, licentia patris, &c. ac ideo nihil mirum, vt illæſum, & integrum ius intereſſe, & præiudicium putantium, iuxta text. *in leg. & ſi præſes.* ibi, Et ſi præſes prouinciæ decreuerit alienandum, vel obligandum pupilli ſuburbanum, vel ruſticum prædium; tamen actionem pupillo ſi falſis allegationibus circumuentam religionem eius, probare poſſit, Senatus reſeruauit, quam exercere, tu quoque non verearis.) *C. de prædus.* & aliis rebus mi. idem probat *l. 1. in fin. princ.* ibi manente pupillo actionem ſi poſtea potuerit probare, &c.)

Et

23 Et quamnis pro huiuſmodi decretis iudicum auctotantium in alienationibus Eccleſiæ rerum, & aliorum actuum, in quibns enunciantut ſolemnitates interueniſſe, præſumatur, omnia ita fuiſſe ſolemniter acta; tamen, hoc eſt interim, & donec contrarinm probetur. Felin. *in cap. quoniam contra numero 27. concluſ. 7.* & Decius *à num. 187. de probatio.* Alciatus *regul. 3. præſumptione* 10. Aimon *de antiquit. tempor. 2. part. §. 1. à num.* 14. Ang. Gabr. *de ſententiis concluſ. 5. in princ. & num. 37. &* 38. Maſcard. *de probatio. concl. 487. & concluſ. 489. & concluſ. 1321. num. 21.* Menoch. *de præſumptio. lib. 2. præſumpt. 75. à n. 12.* dicens magis receptum, vbi plures allegat. idem etiam probant Simoncellus *de decretis lib. 3. titul. 7. numer.* 41. Achilles *deciſ.* 199. *aliàs 2. de decretis.* Puteus *deciſ.* 410. *lib.* 2. & Rota *deciſ. 598. ex num. 3. part. 1. & deciſ. 72. n. 34. & 36. & deciſ. 178. num 4. & deciſ. 193. & 316. num. 7. p. 2. diuerſorum.*

24 Et quando ſolemnitates requiſitas, & cauſæ cognitionem adhibitam fuiſſe, & interueniſſe enunciatur à tabellione, & exprimuntur in inſtumento decreti nominatim, & in ſpecie, procedat etiam d. doctrina, licèt ſecus ſit, quando in genere exprimuntur, vt tenent Pariſius *conſilio 12. num. 58. lib. 2. & conſil. 85. num. 39. lib. 3.* & Anton. Gabriel, Achilles, Rota, Menoch. Alciat. & alij relatis in locis, Oldrald. *conſilio 262. n. 4.* Quando autem enunciantur ab ipſo iudice præfatæ ſolemnitates in inſtrumento, & ſic quando inſtrumentum nomine iudicis concipi-

25 tur, etiamſi in genere non in ſpecie ſolemnitates cauſa legitima, & his cauſæ cognitionem adhibuiſſe, pro eius decreto eſt præſumendum, donec de contrario doceatur, vt id conciliando duas opiniones contrarias in hoc, an ſit nominatim, vel ſufficiat in ſpecie ſolemnitatum enunciatio facienda, ex pluribus Doctoribus comprobat Nicol. Garc. *de beneficijs 11. part. cap. 2. §. 2. num. 129. & ſeqq. & ſuprà à num.* 121.

26 Igitur vbi paruum, imò nullum præiudicium generatur, ſed integrum & perfectum ius maneat illæſum, illud habentibus, ſeu prætendentibus, nihil mirum, vt decreta non ſuſpendantur per appellationem ſubſequutam, imò ea pendente exequutioni mandentur, iuxta ea, quæ communiter annotantur *in leg. vnica Cod. ſi de moment. poſſ. fuerit appellatum*, & nos latè infrà 3. p. maximè cùm adſit iuris præſumptio, pro huiuſmodi iudicis decretis, quod eſt non paucum conſiderabile ad exequutionem eorum, quæ iudex ſtatuit, vt eſt videre per Rotam *deciſione 234. aliàs deciſ. 35. de appellat. in nouis.* Caputaq. *deciſ. 328. 1. part. num. 2. & per totam.*

Deſuper quoniam hæc decreta interpoſita ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, tranſactione alim. adoptione, & ſimilibus expediuntur per modum voluntariæ iuriſdictionis, vt docet Felin. *in cap. quoniam contra ſub num. 27. verſic. ſeptima concluſio, de probatio. l. ab ea parte ff. de probatio. l. 2. ff. de offi. proconſulis & legati.* cùm inter volentes tantùm exerceantur, & expediantur, *ſecundùm dict. leg. 2.* & ibi gloſſ. *verbo contentioſam*, & vt inquit Bald. *in leg. nequidquam §. vbi decretum. verſ. tertio modo*, quòd decretum iudicis ob hoc ipſum dicatur permiſſio, vel diſpoſitio condemnationem vel abſolutionem non continens, quod iſtud reperitur in iuriſdictione omnino voluntaria, vbi nemo eſt citandus, *vt in d. l. ab ea parte. & leg. 3. §. penult. ff. de bonorum poſſeſſio.* Sed in his quæ 28 ſunt voluntariæ iuriſdictionis, iudici appellatione pendente, permittitur innouare, tenet Iſ. (qui meliùs illum text. Alexan. intellexit & interpretatus eſt) *in l. 1. verſiculo ſecundò & pulcriùs. C. de bonorum poſſ. ſecundùm Tabul.* ibi adde etiam Decium. quos referens in hoc ſequitur Bertachin. *in repertorio. verbo, appellatione pendente, colum. 2. ad fin.* quoniam 29 à facto merè voluntario appellatio non admittitur, *l. ſi. ff. de appella. recipi.* ibi, item quominus pignus vendere liceat, appellari non poteſt.) *& l. ex conſenſu §. ſi. ff. de appella.* faciunt quæ adducit poſt alios Lamberti. *de iure patron. art. 20. q. 7. princ. 2. p. lib. 2. fol. 156.* & quod ita tenendum eſt. licèt Lancelot. *de attentat. 2. p. cap. 12. ampliatione*, ſequutus contrarium tenuerit, nempe: in his, quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis licitè appelletur, nulla adducta ratione nec fundamento, ſed ex Alexan. & aliis moti omnes ex textu *in l. 1. C. de bon. poſſ. ſecundùm Tabu.* ſed ille text. nihil ſuæ intentioni probat, quia & poſſ. ex illo titulo ſit voluntariæ iuriſd. ſua natura attenta, quia in non volentes expeditur, tamen quando comparet contradictor, iam deſinit eſſe voluntariæ & fit neceſſariò contentioſæ, vt dictum eſt, & notatur *in d. l. 2. per gloſſ.* & Doctores & ſic in caſu illius text. comparens arguit de falſitate contra teſtamentum, & contra ipſum per ſententiam in contradictorio iudicio pronuntiatum eſt, & iudicialiter, vt ex adductis in hoc articulo apparet euidenter, ex tot efficacibúſque rationibus, quarum aliquam ſi præfati Doctores conſiderarent, contrarium dixiſſent.

Et ex his, quæ hactenus dicta ſunt, potes formare vnam reſolutiuam concluſionem, vt à decretis interpoſitis extraiudicialiter à iudice, vt in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, vel minoris, vel confirmando aliquem actum, & ſimiliter, appellationi emiſ-

ſæ

ſæ iudex Eccleſiaſticus non deferens, nec vim facit.

30 Hæc tamen concluſio probabiliter limitatur, vt intelligatur prout loquitur, quando ſcilicet decreta expedita ſunt extraiudicialiter, vt aliter ſit aſſirmandum, quando iudicialiter præſtantur, cum contradictore. nam veriſſimum eſt, actus extraiudiciales effici iudiciales per comparitionem legitimi contradictoris opponentis ad illos legitimas exceptiones, ita vt tunc debeat omnino iudicialiter audiri, & de exceptionibus oppoſitis, in forma iudiciali cognoſci, adeò vt actus qui aliàs erat extraiudicialis ſui natura, per comparitionem legitimi contradictoris efficiatur iudicialis, & cauſæ cognitio adhibenda, ita exactiſſimè authoritatibus validis, & rationibus, probaui ſuprà cap. præcedenti à princ. vbi videre poteris. vbi etiam, quòd tunc eſt neceſſariò negotium per ſententiam diffinitiuam terminandum, & ſic appellationi omnino locum fore quoad vtrumque effectum deuolutiuum & ſuſpenſiuum.

31 Quod in decreto confirmationis hanc diſtinctionem conſtituere expreſsè Philipp. Franch. *in cap. conſtitutis el 2. colum. 4. verſiculo ſed certè melius loquendo in confirmatione, &c. de appellatio.* Hoſtienſ. Anton. de Butrio *ibi*, & Ioannes Andreas *in cap. auaritia de electione, lib 6.* idem etiam dicit Bertachi. *in reperto. verbo, confirmatio poteſt. ſub num.* 80. *ad medium.* allegat Bald. *in additio. ad Speculato. de appellation. verſiculo pro diffinitiua.* idem & latè probat Lamberti. *de iure patro. in 3. articulo quæſt. princ. 2. p lib. 2.* idem Lambert. 8. 9. & 10. *art. 1. quæſt. prin. 2. part. lib. 2.* & notant omnes, Abb. Felin. & cæteri *in cap. fin. de præſumptio.* & alios plures citaui ad id ſuprà d. cap. ſuperiori.

32 Et his conuenit, & illud, vt actus, qui ſunt voluntariæ iuriſdictionis ſui natura, quando apparet contradictor, efficiuntur iuriſdictionis contentioſæ, vt per text. *in l. 1. C. de bonorum poſſ. ſecundùm Tabul.* docent Odofr. Salic. & Paul. de Caſtro *ibi*, & Bal. *in §. ſi cauſa cognita ff. de bonorum poſſ.* Iſſ. *in d. l. 1. ſub num. 3. verſiculo ſecundo pulchrius. & verſiculo ſecundo & fortiùs*, & per ſententiam diffinitiuam terminantur data copia actorũ iudicij eidem. quod ſecus eſt, quando nullus comparet contradictor in his actibus voluntariæ iuriſdictionis, quia tunc nullius adhuc citatio requiritur, vt optimè aduertit Bald. *in d. l. ne quicquam. §. vbi decretum. verſ. tertio modo, ff. de offic. præfecti prætoris & legati.* & prædictam doctrinam, etiam latè in exequutoribus probauimus, *cap. ſuperiori.* ſuccedit ad propoſitum noſtræ quæſtionis, vt delegatus, cui Papa committit, vt ſe diligenter informet de vtilitate Eccleſiæ, & ſi repererit in euidentem vtilitatem Eccleſiæ cedere alienationem confirmet, ſeu licentiam alienandi concedat, cùm ſat ſit, vt ſe extraiudicialiter informet abſque citatione, vt ad principium huius capitis probauimus; procedit, 33 quando Papa ita ſimpliciter committit alicui, vt ſe informet, & tunc circa informationem ſtatur eius aſſertioni, & pro eius decreto præſumitur abſque proceſſu, Rota *deciſ. 716. num. 4. & deciſ. 160. num. 8. part. 2. diuerſ.* Proſper de Auguſt. *in appendi. adſummam Bullarij. verbo, alienatio. ſub num. 12. pagin. 498.* etiam ſi non appareat, Compoſtellanus *in cap. capitulum num. 25. verſ. nunquid creditur, de reſcript.* Puteus *deciſ. 144. num. 2. lib. 2.* Mareſcotus *variar. reſolution. lib. 2. c. 1. num. 152.* dummodo tantum tempus præceſſerit, quòd veroſimiliter præſumatur, potuiſſe extraiudicialis informatio per iudicẽ exequutorem capi. Mareſcotus *vbi proximè num. 153.* Achill. *deciſ. 2. de filijs presbyter.* vel etiam dummodo contrarium non probetur, 34 ſcilicet; nullam fuiſſe captam extraiudicialem informationem, & indagationem. ita tenuiſſe Rotam Romanam in vna Spalen. canonica. 10. Aprilis 1606. coram Ludouiſio teſtatur Mareſcot. *vbi proximè dict. cap. 1. num. 154.* 35

Quod non ſolùm procedit, vbi non eſt 36 clauſula (vocatis vocandis) vel & nullus eſt contradictor, vt per Puteum *deciſ. 144. n. 1. & 2.* ſed etiam quando in commiſſione adeſt clauſula (vocatis vocandis) nullus tamen eſt contradictor, nec qui debeat vocari, nam adhuc in his caſibus omnibus procedere poteſt exequutor delegatus extraiudicialiter, vt per Rotam in vna Romana deuolutionis 20. Martij 1580. quæ eſt 636. *num. 1. & 4. p. diuerſo.* & alias, quas allegat. Sequitur Nicolaus Garcia *de benef. in part. 11. c. 2. num. 138. & 139.*

At verò quando commiſſio fit cum clau- 37 ſula vocatis vocandis, quoniam cùm tunc faciat exequutorem mixtum, vt per Felin. *in cap. exhibita num. 4. de iudicijs. & in cap. de cætero num. 10. de re iudic.* per ipſum & omnes *in cap. fi. de præſumptioni.* & per alios reſoluimus ſuprà cap. præcedenti, à num. 48. cum ſequentibus, & tunc neceſſariò intereſſe habens eſt citandus, & vocari debet, ſeu etiam aliàs adeſt contradictor, nam tunc omnino debet procedere in forma iudicij contentioſè, formarique proceſſus, & acta iuris ordine ſeruato, requiritur receptio teſtium, & probationum ſuper veritate narratorum, de quo proceſſu debet doceri, & conſtare. Æguid. *deciſ. 617.* Puteus *d. deciſ. 144. num. 4.*

Nicolaus

Nicolaus Garcia *loco proximè relato num.* 140.

38 Quid autem venit dicendū, vbi huiuſcemodi decreti interpoſitio commiſſa eſt cum prędicta clauſula (vocatis vocādis) qua, vt diximus, vti non debet, vbi nullus eſt, qui poſſit citari, ſi fortè ipſe executor delegatus formauit proceſſum, & recepit teſtes cum iuramento & in forma iudicij, de quo proceſſu conſtat, non tamen de partis citatione, nec alicuius vocatione, & apparet de decreto interpoſito à iudice delegato, & exequuto; an ei ſit ſtandum, donec contrarium non probetur; & reſpondendum eſt affirmatiuè, vt colligitur ex Rota in vna Auerſana Tenimenti 15. Februarij & 5. Martij 158. quæ habetur in impreſſis *deciſ.* 716. *ad finem* 1. *part. diuerſor.* Garcia *d.* 11. *part. cap.* 2. *n.* 141. vbi citat ad id Oldraldum, Corneum, Couarruu. Hoiedam, & alios.

Et ita ex hac limitatione, ſeu potiùs declaratione appoſita cōcluſioni ſuperiùs præmiſſæ in hac materia, aliam deducamus, & illam; vt appellationi interpoſitæ à decretis ſuper alienationis confirmatione & ſimilibus, vbi proceſſum eſt iudicialiter, & in contradictorio iudicio; ſi iudex Eccleſiaſticus ordinarius, vel delegatus non deferat, vim faciat.

39 Et ex his quæ hucuſque adducta ſunt, facilè poteris abſoluere dubium vnum, de quo iam ſemel fuit interrogatus, & conſultus: an à decreto confirmationis factæ ab ordinario ſuper donatione iuris patronatus; appellationi emiſſæ non deferens, vis committatur. Circa quod ſuppono, quòd donatio, legatum, ſeu conceſſio iuris patronatus facta à laico, vel clerico pio loco, non indiget confirmatione ordinarij, at donatio ſeu aliàs particulatis conceſſio iuris patronatus facta clerico, vel, laico recipienti nomine proprio, non valet, nec tenet, niſi demum accedente conſenſu, ſeu cōfirmatione Epiſcopi diœceſani, de quo cum variis & multis aliis quæſtionibus vſque ad refectionem inuenies per Lamberti. *in tractatu de iure patronat.* 2. *part. lib.* 1. per cunctos articulos & quæſtiones eius à principio, & alibi paſſim etiam per Doctores.

Hinc ſuccedit, & poteſt, prout in cæteris decretis, de quibus ſuprà, reſponderi, præſertim ex his, quæ de decreto confirmationis latè diximus; vt ſcilicet, cum ſui ſit natura primæua arrenta, actus omnino extraiudicialis, & voluntatiæ, non contentioſæ iuriſdictionis, quia celebratur inter volentes, non inuitos, & quia nedum eſt interloquutoria, ſed vim habens, & ad eius ſimilitudinem inuentum pariter, & eodem modo minimè ſit in huiuſmodi confirmationis decreto appellationi deferendum, quominus exequutioni actus confirmatus mandetur.

Nec omiſſa conſideratione paruitas nimis præiudicij, & iuris proprij conſeruatio, quod ex decretis præcipuæ confirmationis huiuſmodi aſſolet, vt diximus iam, & quod in propoſitum ait Lambert. *ſuprà citato loco* 9. *art.* 1. *quæſtionis princ. d.* 2 *part. d. lib.* 1. præcipuè *num.* 6. *& ſequentibus.* dicens, quòd quando aliquis laicus donat aliquā Eccleſiam, quam nec detinebat, nec ius patronatus in ea habebat, vt tunc eius donatio, legatum, vel conceſſio non eſt in conſideratione; etiam ſi conſenſus Epiſcopi intercederet: & reddit ipſe rationem, quia nemo dat quod non habet, vnde cùm iſte nihil dare poterat, nec Epiſcopi conſenſus aliquid operabitur, quia confirmat actum, quem ille facit; ſed ille nihil agit, nec conſenſus aliqualiter ſuffragabitur, quia confirmans nihil de nouo agit, ſed tantùm authorizat rei exiſtenti, & ſic non exiſtenti non prodeſt, *cap. inter dilectos, de fide inſtrumento. & per totum tractatum de confirmatione vtili vel inutili.* Confetunt huc etiam quæ nos ſuperiùs adduximus, vbi etiam quòd per hoc confirmationis decretum extraiudicialiter expeditum, nihil iuri alterius detrahatur, imò maneat illæſum, iſtúdque decretum nihil ponit in eſſe, quantum ad ius tertij: ſed ſolùm eſt quædam authoritas, quam præſtare nullo modo poteſt Epiſcopus, ſe excuſari. quod ſi fecerit & abſque iuſta & rationabili cauſa, poteſt adiri ſuperior, qui aut eum compellat, ad conſentiendum, aut vel ipſemet conſentiat, de quo eſt text. *in cap. nullus de iure patrona.* vbi Doctores omnes & præcipuè Abb. ita exactè Lamber. (plures & vtiles ex eo deducens quæſtiones) *in* 20. *art.* 1. *quæſt. princ.* 2. *p. dict. lib.* 1. qui *ibi num.* 36. hoc declarat, vt in caſibus, in quibus poteſt adiri ſuperior, propter denegatam confirmationem, conſenſum, conſilium, licentiam, authoritatem, abſolutionem, & ſimilia (ad quæ extenditur diſpoſitio *d. cap. nullus*, vt poſt alios ipſe *ibi num. fi.*) ſit omnino adeundus per viam querelæ, & non per viam appellationis, ita etiam tenet Barba. *in cap. cæterum in* 11. *colum. verſiculo tu adde, de iudicijs*, vbi adducit plura iura, quæ per te ipſum vide. ſed contrarium verius eſt, imò 40

41 per viam appellationis poſſe adiri, vt ex multis probauimus infrà cap. ſequenti circa licentiam denegatam beneficiato, vt poſſit abeſſe à beneficio, vt ibi latiſſimè videbis à num. 27. & ſurſum.

42 Hæc tamen doctrina eandem diſtinctionem, ſeu declarationem pati, dubium non eſt, quam cætera decreta, & præcipuè confirmationis

firmationis patiuntur, prout ſatis remanet probatum ſuperiùs, dum firmauimus, vt ſcilicet; procedat, quando expediatur ſua primæua natura retenta, ſcilicet, extraiudicialitatis, & abſque contradictore, ſi verò contradictor apparet, allegans legitimas exceptiones, cum iudicialiter ſuper eis debeat procedere ordinarius, & cauſſa per diffinitiuam terminanda, vtique appellatio ſuos habet effectus, multæ enim ſunt legitimæ exceptiones, quæ huiuſmodi confirmationis decreto poſſunt opponi ab intereſſe habente, vt quãdo facta fuit donatio iuris patronatui ſine dicto Epiſcopi conſenſu, & poſtmodum facta eſt alteri, illo interueniente, vt primus ſi petat confirmationem; ſecundus poſſit legitimè contradicere, cùm ſua donatio præualuiſſet, de quo per Lambert. *ſuprà* 19. *art.* 1. *quæſt. princ. d.* 2. *p. d. lib.* 1. & de aliis exemplis videre poteris *ibi art.* 18. & per totos articulos, vbi de legitimis exceptionibus tibi conſtabit.

43 Et in terminis noſtri dubij vltra doctrinas, & authoritates ſuprà adductas, magis in ſpecie probatur in vna Rotæ deciſ. Lucana plebis ſeu Parochialis 8. Iunij 1571. coram Domino Lanceloto, ſeu Benarino, ex qua apparet, quòd cùm fuiſſet datus delegatus à Papa, vt confirmaret donationem iuris patronatus, & ipſe ad eam proceſſiſſet iudicialiter, voluerit confirmationis, & inſtitutionis ſententiam exequi appellatione pendente, & Rota decreuit in hæc verba: Domini dixerunt poſſeſſionem eſſe attentatam, quia captam appellatione pendente. non obſtat quòd ordinarius proceſſerit tanquam exequutor deputatus in confirmatione donationis, quia hoc non procedit, quando aſſumit partes iudicis. Felin. *in cap. fin. de præſumptio* & pronuntiauit parte citata inſtitutionem faciendam, nonobſtar, *&c.*) & *ibi*, ſecus in caſu iſto in quo agitur de iure patronatus, & inſtitutione facienda vigore illius, *&c.*) quam deciſionem aliud agens adducit ad literam Nicolaus Garcia *de benef.* 9. *p. c.* 4. *num.* 18.

44 Ex quo duo vtiliter colliguntur ſimul ad noſtrum propoſitum, vt exequutor datus ad confirmationem huiuſmodi donationis, procedere poteſt extraiudicialiter, & de facto, & ob id ab illo minimè poſſe appellari. Secundum; vt quando procedit iudicialiter cum partis citatione, & cum diffinitiua in contradictorio iudicio, & ob id cauſa effecta fuit appellabilis, quæ deciſio rectè probat huius dubij reſolutionem, conuenitque cum aliis deciſionibus, quas ad eandem doctrinam ſuprà adduximus, & ita detegenda eſt iudicis violentia in huiuſmodi decreti appellatione, ex modo etiam procedendi. quo fuit vſus, an iudiciali, vt tunc appellatio delationem deſideret, an extraiudiciali abſque contradictore, vt tunc vim non fieri declaretur, prout etiam præfatum dubium, quando de eo fui conſultus; reſolui, reſpondens.

CAPVT XV.

A mandato de reſidendo beneficium, vel de ordinando de ordine ei neceſſario, ac etiam à viſitatione. an vis fiat, ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à iudice delatum.

SVMMARIVM.

Reſidentia beneficij præceptum eſt ſententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. n. 1.

Reſidentiæ præceptum ſi expediatur abſque cauſa cognitione, eſt actus extraiudicialis. n. 2.

Reſidentiæ præceptum non requirit citationem iudicialem. n. 3.

Reſidentiæ præceptum non ſuſpenditur per appellationem, ſed ea non obſtante apponitur beneficiato ſubſtitutus. num. 4.

Concil. Trident. ſeſſ. 23. *de reform. cap.* 1. *circa reſidentiæ præcepta exequenda explanatur. ibid.*

Reſidentiæ ab ipſo præcepto non datur appellatio, quominus abſens compellatur reſidere, & detur ſubſtitutus congrua portione. n. 5.

Reſidendi à præcepto appellatio dicitur fruſtratoria. num. 6.

Appellatio ſi negetur à cauſa principali, pariter negata cenſetur à præambula compulſione. num. 7.

Reſidentiæ pœna per diffinitiuam impoſita in contumaces abſentes non recipit appellationem. num. 8.

Trident. ſeſſ. 23. *cap.* 1. *circa non reſidentes loquens, declaratur. n.* 9.

Reſidentia neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obſtantibus, exequendam contra abſentes ſiue contumaces, ſiue non contumaces, decreuit Senatus ſupremus. n. 10.

Non reſidentia pœna impoſita Parochis, non extenditur ad non reſidentes beneficia ſimplicia. num. 11.

Reſidentia eſt de iure diuino in animarum curam, ſeu gubernationem habentibus. n. 12.

Non reſidentiæ pœna non recipit appellationem quoad ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum. num. 13.

Trident. remouens appellationem intelligi quoad ſuſpenſiuum, ſæpè declarauit S. Congregatio. num. 14.

Reſidentiæ monitorium, & præceptum extraiudicialiter

dicialiter expeditur, pænarum verò impoſitio per diffinitiuam iuris ordine ſeruato. n.15.

Non ſolùm in Parochialibus, ſed in alijs ſimplicibus beneficijs. n.16.

Contra non reſidentem, ſiue ſciatur vbi ſit, ſiue non, ad beneficij priuationem quomodo ſit procedendum, & quod tempus abſentia requiratur. n.17.

Monitio trina non eſt neceſſaria contra non reſidentem, ſiue abſentem ſiue præſentem, ſi commodè citari poteſt perſonaliter. n.18.

Et tunc quod tempus abſentia requiratur. n.19.

Non reſidentis citatio vbi agitur ad priuationem an ſufficiat extraiudicialis. n.20.

Contra non reſidentem vbi agitur ad priuationem fructuum & alias pænas arbitrarias, an & quando trina citatio ſit neceſſaria. n.21.

Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare. n.22.

Non reſidente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, anteaquam ad priuationem deueniatur. n.23.

Contra non reſidentem ſententia priuationis, qua non eſt ſeruatus iuris ordo, exequi non poteſt appellatione pendente. n.24.

Non reſidens ex iuſta tamen cauſa aut impedimento, ſeu licentia condemnatus ad priuationem, &c. an queat appellationem ſuſpenſiuam interponere. n.25.

Reſidentia materia, & qua beneficia illam exigant; & qua perſona excuſentur, & de licentia quando concedenda, vel non, & qui ſine ea poſſunt abeſſe, & de alijs, remiſſiuè. n.26.

Licentiam abſentia ab ordinario negante appellationi emiſſa, an ſit deferendum. n.27.

Abeſſe an poſſit beneficiatus pendente appellatione à denegata licentia. n.28.

Licentiam abſentia non ſufficit petere, ſed & obtinere. n.29.

Appellatione pendente parti & iudici non permittuntur, qua ante appellationem non poterant geri. n.30.

Fructibus & re, non priuatur quis appellatione pendente. n.31.

Licentia abſentia expreſſè concedenda. n.32.

Actus negatiuus ſecum trahit executionem. n.33.

Ab ordinis requiſiti ſuſcipiendi præcepto appellationi emiſſa per beneficiatum an ſit deferendum. n.34.

Annus ad ordines ſuſcipiendos à quo tempore currere incipiat. n.35.

Ordines quales, & qua beneficia requirant, & qua pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum, & qua impedimenta illos excuſent, & de alijs huius materia quæſtionibus, remiſſiuè. n.36.

Canonici non ordinati non habent vocem in Capitulo. n.37.

A præcepto de ſuſcipiendis ordinibus neceſſarijs appellationi deferendum non eſt. n.38.

In ſpiritualibus iudex poteſt incipere à præcepto. n.39.

Monitorium de ordinibus ſuſcipiendis eſt actus extraiudicialis. n.40.

Appellationi à mandato de ſuſcipiendis ordinibus deferendum non eſt. n.41.

Eccleſia fauor aut cultus diuinus ſuſpendunt appellationis effectum, qua non cauſat attentatum. n.42.

A ſententia diffinitiua, qua quis priuatur beneficio ob non ſuſceptos ordines neceſſarios, appellationi emiſſa an ſit deferendum. n.43.

Ab eo, quod fit in executionem canonicorum decretorum non licet appellare. n.44.

Sententia priuationis, & aliarum pænarum ob non ſuſceptos ordines intra annum appellatio non ſuſpendit. n.44. & 45.

Sententia priuationis vel compulſionis ſuſcipiendorum ordinũ ſuſpenditur per appellationem, vbi allegatur de legitimo impedimento. n.46.

Quod procedit, quando ex actis euidenter de legitimo impedimento conſtat. n.47.

Ab ordinibus ſuſceptis ſuſpenſus an pendente appellatione poſſit accedere ad alios, & an illis poſſit interim vti. n 48. & 49.

A viſitatione & morum correctione appellatio, nec inhibitio executionem ſuſpendit. n.50.

Trid. ſeſſ.24. de reform. c.10. explanatur. ibidem.

Trid. ſeſſ.13. c.1. explanatur. n.51.

Remedio ad innocentia præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem non eſt abutendum. num.52.

Viſitationis, & correctionis cauſa ante diffinitiuam non recipit appellationem. n.53.

Viſitationis cauſa non ſuſpenditur per appellationem. n.54 & 55.

Viſitationis diffinitiua admittit appellationem deuolutiuam, non ſuſpenſiuam. n.56.

Reſidentia mandatum in viſitatione edictum non recipit appellationem. n.57.

Viſitatio recipit appellationem, vbi priuilegium exemptionis quis docet. n.58.

Trident. ſeſſ.24. de reform. c.10. declaratur. n.59. & ſeqq.

Priuilegium exemptionis, ſi proueniat ab immemoriali, an admittit appellationem à viſitatione. n.60.

Viſitationem extraiudicialem, & eius executionem an impediat appellatio vigore priuilegij, & quid in iudicialı. n.61.

Viſitatio citata parte & cum cauſa cognitione facta recipit appellationem. n.62.

In viſitatione extraiudicialiter facta ordinarij recuſatio non admittitur, ſecus vbi agitur iudicialiter. n.63.

Cultus diuinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem. n.64.

Viſitatio & morum correctio propter exceſſum admittit appellationem. n.65.

Extraiudicialiter proceditur in viſitatione & correctione ſui primaua natura attenta. n.66.

Viſitationis materia remiſſiuè. n.67.

Epiſcopo aſſerenti in aliquo caſu ſe procedere per viſitationem, ſtatur quoad appellationis receptionem. n.68.

Trident. ſeſſ.22. de reform. c.1. circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honeſtate Clericorum appellatione remota. n.69.

A viſitatione caſibus, quibus appellatio permittitur, cauſa grauaminis erit exprimenda. n.70.

1 CIRCA prioris huius capitis partis, de
reſidentia, inſpectionem, notandum
cenſeo, vt licèt præceptum iudicis iubentis,
clericus vt reſideat in beneficio, reſidentiam
ſui natura requirente, ſub pœna, & commi-
natione priuationis eiuſdem: ſit interloqu-
toria ſententia vim diffinitiuæ habens. *cap.* 1.
& ibi notat. *de cleric. non reſid.* Panormitan.
Decius & alij *in c. peruenit 2. de appella.* Barba.
in rubrica de ſentent. & re iudic. in clem. col. 2.
Rebuff. *in præfat. l. quod iuſſit. n.* 50. *de re iudica.*
à quibus poſſe appellationem emitti, latè di-
ximus ſuprà, cap. 1. hac 2. p. à principio.

2 Quod intellige, & declara, tunc hoc præ-
ceptum ſeu monitionem vim habere diffi-
nitiuæ, quãdo, ſcilicet, expediatur cum cau-
ſæ cognitione, aliter nãque iſtud præceptũ,
ſeu monitorium eſt omnino extraiudicialis
actus, & extraiudicialiter expeditur, ita te-
net Philip. *in c. peruenit 2.3. not de appella,* di-
cens, quòd quando fit præceptum, vt aliquis
reſideat in eius beneficio, nõ requiritur mo-
3 nitio, ſeu citatio iudicialis, ſed ſufficiat ex-
traiudicialiter, & *ante fin. ibi in d. cap. peruenit,*
quòd quando fit præceptum cum cauſæ co-
gnitione habeat vim diffinitiuæ, non aliter,
& ibi not. Ioan. Andreas per ea, quæ haben-
tur *in c. dudum, el 2. de electione.* Bart. *in l. non
fatetur ff. de confeſſis* & eſt de mente gl. *in c. ex
parte in Chriſto de verbo. ſignif.* & Specul. *in tit.
de appell.* §. 1. *verſ. in quibus.* bene Abb. *in rubr.
de ſent. & re iud. n.* 8. poſt alios.

Tamen iuſtiſſimæ rationis motu Alex,
III. *in cap. peruenit. el 2. de appellat.* reſpondit,
4 appellationi à monitorio facto abſenti cano-
nico, vt in Eccleſia reſideret, minimè eſſe de-
ferendum, ſed ea non obſtante, poſſe proce-
dere ordinarium ad compulſionem, & ap-
poſitionem vicarij, ſubſtituti, vt admoniti
vices ſuſtineat, aſſignata ei de fructibus be-
neficij congrua ſuſtentatione, & ſi monitus
nihilominus nolit monitoriis acquieſcere,
priuetur eodem, & alteri perſonæ idoneæ
conferatur. Idem etiã renouatum fuit ſacro
Tridẽtino decreto *ſeſſ.23. de reform. c.1. verſ.
quod ſi.* in hæc: Quod ſi per edictum citati,
etiam non perſonaliter per cõtumaces fue-
rint; liberũ eſſe vult ordinariis, per cenſuras
eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtra-
ctionẽ fructuum, aliáq; iuris remedia, etiam
vſque ad priuationem compellere, nec exe-
quutionem hanc quolibet priuilegio, licen-
tia, familiaritate, exemptione, etiam ratione,
cuiuſcunq; beneficij pactione, ſtatuto, etiam
iuramento, vel quacunque authoritate con-
firmato, conſuetudine, etiam immemoriali,
quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſiue ap-
pellatione, aut inhibitione, etiam in Roma-
na Curia, vel vigore Eugenianæ conſtitu-
tionis, ſuſpendi poſſe, *&c.*)

Circa quorum iurium diſpoſitionem duo
ſunt nobis diſtinguẽdi caſus, vt facilè queat
cognoſci, quando vis in huiuſmodi exequu-
tione cõmittatur ſpreta appellatione. alter;
conſiderantes ipſa monitoria ſimpliciter &
de per ſe, cum pœnarum cõminationibus, &
compulſione anteaquam ad pœnarum exe-
quutionem, ſcilicet; fructuũ ſubtractionem,
aut beneficij priuationem; alter eſt ipſa pri-
uatio, ſeu pœnarũ exequutio. Et quoad pri- 5
mum dico, quòd quando clericus monitus
eſt ab ordinario, vt infra aliquem competen-
tem terminũ accederet ad reſidendum be-
neficium quodlibet, reſidentiam deſiderãs,
appellationi ab hoc monitorio interpoſitæ
minimè vim fieri, non deferendo, imò ea re-
clamatione, & recurſu non obſtantibus, po-
teſt ordinarius ad actualem compulſionem
procedere, & vicariũ deputare de fructibus
beneficij ſuſtentándus, abſque reatu atten-
tati, ita probat text. *in d. c. peruenit el 2. de ap-
pellat.* & ibi Ab. & cæteri. & ita per illum text.
affirmant Maranta *in ſpeculo aduocat. 3 p.6.p.
princ. q.2. nu.* 184. Petrus Dueñas *in regul.* 42.
n. 19. Cardi. *in cle. 1. nota. 9. verſ. quartus in ap-
pellante. de ſequeſtrati. poſſe. & fructuum.* Paui-
nus *in tract. de viſitatione q.10.1.p.n.7.* Manfr.
lib.2. pract. concl. ſuper attenta. conſ. 50. Lancelo.
Robert. *de attenta. 2 p.c.12. limi. 18. nu. 1. & 3.*
Menoch. *de arbitra. iudi. lib. 2. cent. 1. caſu* 69.
n. 11. Marq. *in tract. de commiſſ. appellat. extra
Rom. Cur. 1.p.c.6. n.77. fol.*77. Quintil. Mando.
*in tract. de monitorys q.*77. quæ eſt finalis, vbi
hoc conſtanter affirmat, licèt nec iura, nec
aliquem, ex authoritatibus dictis alleget.

Et huius rei rationem reddunt Doctores, 6
præcipuè gl. *in d. c. peruenit.* Franch. *ibi in fin.*
Præpoſit. & alij, poſt quos & Lancel. *n. 5. & 6.*
vt hoc inducat fauor Eccleſiæ & diuini cul-
tus, & ex eo, quia ab hoc præcepto appella-
tio præſumitur à iure fruſtratoria, quam ex-
preſsè reddit *d. cap. peruenit.* ibi; fruſtratoria
dilationis cauſa videatur dictus Canonicus
appellaſſe) quibus illam adde, quæ conuenit

præcepto extraiudicialiter expedito, prout ſui eſt primæua natura, ad principium dixi, ac ideo tunc, & ex hac ratione appellatio non ſuſpendit, vt latè probauimus ſuprà cap. 13. in hac 2.p.& c.14.à principio.

7 Quod & eo etiam probatur, quia quoties in aliquo principali negotio non datur appellatio, cenſetur etiam negata à præambula compulſione, vt eſt celebris doctrina Ancar. *conſil.* 78. quem referens ſequitur Cardinal. Tuſcus *in tomo* 1.*conſ.* 101.*poſt num.* 11. ſed in noſtro caſu non admittitur appellatio ab ipſa ſententia principali, qua pœnæ imponuntur non recedentibus, vt ſtatim videbimus; ergo nec ab hoc præambulo monitorio & compulſione.

8 Circa autem alium caſum, quãdo ad ſubtractionem fructuum, & beneficij curati priuationem deuenitur, & reſidere recuſantes ordinarius dictis pœnis per diffinitiuam ſententiã coërcet, dico: appellationem effectum ſententiæ non impedire, nec in denegatione delationis violentiam adeſſe. id probãt text. in d.Concil.Trid. *d.ſeſſ.*23.*c.*1. vbi de curam habentibus beneficiis dumtaxat diſpoſuit. text. etiam *in c.relatum.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, ſi contra huiuſmodi intentionem decreti fuerit interiectum, *&c.*) *de Clericis, non reſiden.* text. etiam *in c.conquerente.* ibi, vel quod eidem Eccleſiæ nõ deſeruiat, ſibi ſuper præſcripto beneficio ſilentium ſublato impedimento appellationis, imponas, *&c.*) *eodem tit.* quorum iurium nullus ex præfatis Doctoribus meminit, nec
9 recenſet. ita in id etiam expendentes Trid.
illud intelligentes tantùm in Parocho D.Io.
Ocon. Regius Senator *in c.*1.*de Cleric.non reſid.* Licenciat. Anton. Gomez *in explicatione bullæ c.*7.*ad* 4.*clauſulã n.*35. *&* 36. D.Saagum *in repetitione c.*2.*de ſequeſtra. poſſ. & fruc.n.*54. Nicol.Garcia *de benef.*3.*p.c.*2.*n.*161.dicentes præfatum Tridentini decretum, dum diſponit; exequutionem ſententiæ priuationis, &
10 ſimilium pœnarum per appellationem, ſeu
inhibitionem nõ impediri, generaliter accipiendum, & intelligendũ eſſe contra abſentes, ſiue inobedientes, ſiue cõtumaces, & ita in ſupremo Senatu fuiſſe obtentũ, & ita etiã text. *in d. c.relatum.* gloſſ.ibi *verbo diffugium,* intelligit & interpretatur de beneficio curato loqui dumtaxat, text. verò *in d.c.peruenit el* 2.*de appell.* loqui in ſimplicibus, curam animarum non habentibus, ac etiam omnes declarationes factæ ſuper dicto Tridentini de-
11 creto, nominatim & in ſpecie loquuntur de
Parochis dumtaxat, & ſic extra illum caſum ius commune omnino ſeruandum eſt, *l.præcipimus C.de appellatio.* quia diſpoſitio limitata ad vnum caſum nõ ad alios eſt extendenda.

l.age cum Geminiano C.de tranſactio. cum vulgatis. & reſtringetur ad ſuam cauſam, *l.cum Pater §.dulciſſimo ff.de lega.*2.*l.*1.*in fin.ff de fonte.* Crauet.*conſil.*16.*n.*5. Petrus Surd.*deciſ.*95. *n.*28.*& conſ.*150.*n.*58. & faciunt & omnino, quæ in ſimilibus terminis dicit Perez de Lara *de anniuerſ. & Capell. lib.*2.*cap.fin.* quod eſt *c.*11.*n.*7. & Gonzal. *de menſi.alter. gl.*9.*in annota.n.*209.*& num.*184 *ſuprà* & quæ ipſe §.5. *proœmiali à num.*125.& nos ſuprà hac p.c.13. erga Parochiales à n.180.

Cùm præcepto diuino ſit in Parochiali- 12
bus, & his, quæ habent animarum regimen, curam, & gubernationem, ſacramentorúmque adminiſtrationem, perſonalis reſidentia neceſſaria. Ioan.XXII. c.paſce oues meas. *act.*20. *c.Epheſios* 43. *c.ſicut* 7.*q.*1. *c.qui Epiſcopatum* 8.*q.*1.*c.præcipuè* 11.*q.*1.*c.gloria Epiſcopi* 12.*quæſt.*2. & expreſſè probat Trid. *in d. c.*1. *d.ſeſſ.*23.*de reform.in princ.* cùm præcepto diuino mandatũ ſit, *&c.*) & imò omni iure non ſolùm canonico, & diuino; ſed etiam naturali hæc inducta ſit in Parochialibus reſidentia, ex quo tenentur paſcere greges. Probatur iterum Trid. *ſeſſ* 6. *c.*1. *de reformatione,* & poſt alios docent Caietanus 2.2.*q.*185. *art.*5. *& in ſumma verbo, beneficium Eccleſiaſticum,* Carranca, & Franc.Torren.*de reſidentia, & comm.Regis. c.*2. Soto *de iuſt. & iure lib.*10. *q.*3.*per totam, & in Apologia contra Catharinum c.*1. Alphonſus de Caſtro *de iuſta hæret. puni. c.*4.*lib.*3. Cordub.*lib.*1.*quæſtio.q.*19. Vallent. 3.*tom.diſp.*10.*q.*3. *pun.*5. Paul.Griſal. *in deciſ. Catholicis, verbo, Epiſcop.* Bott.*de Synodo* 3.*part. art.*1.*n.*150. Couarr.*lib.*3.*variar.c.*13.*n.*9. vbi alios refert. Nauarr. Vargas *de Epiſcoporum iuriſdictione axiomate* 12. Ferretus *conſil.*32. *ex n.*32. Azeued. *in l.*27.*tit.*3.*lib.*1.*recopi.num.*8. Melchior Gallego *in tract.de Parochorum obligatione tempore peſtis* 1.*p.diſp.*1.*à n.*46. Quintana Dueñas *Eccleſiaſt. lib.*4.*n.*50.*&* 51. Cenedus *in collecta* 30.*ad* 6.*n.*2. Ceuallos *q.*585. *à n.*1. Viuald.*in appendice ſui Candel. aur. c.*9. *n* 6.*&* 7. Zechus *de caſib.reſeru.caſu* 6.*& tit.de beneficiatis n.*6.*& de munere Epiſcopali c.*5. *n.*3. Vega *in Eſpejo de curas c.*17. & ideo nihil mirum, vt eis in hoc etiam ſpecialiter conſulatur, & propter ſpeciale maius & ingens periculum imminens, præſtantius remedium præſtetur.

Hoc tamen, quod diximus; per Conci- 13
lium eſſe prohibitam appellationem ab hac ſententia priuationis beneficij, & aliarum pœnarum iuxta Concilium; euidenter intelligendũ eſt de appellatione quoad effectum ſuſpenſiuũ, non autem quoad deuolutiuum, vt probatur ex eodem Conc. *ibi:* nec exequutionem hanc priuilegio, *&c.* ſuſpendi poſſe, *&c.*) & ſic ſuſpenſionem tantùm prohibet, &

14 ex aliis Concilij capitibus remouentibus appellationem ſæpe ſacra congregatio cenſuit, quarum nonnullas in c. 8 1. ſuprà adduxi, & aduertit Nicol. Garcia *de benef. 3. p. c. 2. n. 162.* quod ſine dubio eſt.

15 Et in hoc etiam conſtitui poteſt differentia inter vtramque ex duobus præfatis caſibus ſuprà, vt ſcilicet, in ſimplici præcepto, & monitorio, quod expeditur extraiudicialiter, nullo iuris ordine ſeruato, prout dictū eſt ſuperiùs. at verò ad priuationem beneficij vel fructuum detractionem; debet omnino fieri iuris ordine ſeruato in cōtradictorio iudicio, & cum plena cauſæ cognitione, vt ita declarauit ſancta Congregatio Concilij *in d. c. 1. ſeſſ. 23. de reformat. ſuper verbo, quod ſi per edictum*, vbi in hæc dicit; (Parochus, qui non vult in ſua Parochiali reſidere; debet ea ſeruato iuris ordine priuari.) & *in eodem c. 1.* ibi (cauſa priùs per Epiſcopum cognita, *&c.*) præcedente legitima citatione, cauſamque per ſententiam diffinitiuam condemnatoriam, non declaratoriam terminandam, non

16 ſolùm in Parochialibus; ſed etiam in cæteris beneficiis ſimplicibus, & dignitatibus, reſidentiam requirentibus, vt videre eſt ex his, quæ Nicol. Garcia aliis relatis, diſputat *in d. 3. p. c. 2. n. 135. cum ſeqq. & ſuprà.*

Illud eſt igitur obſeruandum ab ordinario, dum velit, contra non reſidentes procedere ad priuationem beneficij. & in primis ſi beneficiatus ſit abſens, & ignoretur vbi,

17 vel etiam ſi ſciatur, commodè tamen citari non poteſt perſonaliter; debet ante priuationem adeſſe abſentiam ſemeſtrem, & priùs trina monitio per edictum cum competenti termino procedere, alioquin priuatio nulla erit. ita ſæpè Congregatio Concilij cenſuit *ſuper d. c. 1, ibi*, quod ſi per edictum citati, *&c.* reſpuit modum procedendi cōtra abſentes,) & *ibi*, vſque ad priuationem, *&c.* intelligendum excluſiuè, vſque ad priuationem, dum tamen præceſſerunt tria edicta publica, & lapſi ſint ſex menſes, iuxta *c. ex tua, de clericis non reſidentibus.*) hoc idem probant Abb. & Doctores *in c. quoniam frequenter* §. *porro, n. 10. & 11. vt lite non conteſt.* Selua *de benef. 4. p. q. 5.* Marant *in ſpeculo aduocatorum 6. p. de citatione n. 91.* Zerol. *in praxi Epiſcopali. 1. p. verbo priuāt, n. 3. & 4.* Lechus *de repub Eccleſiaſt tit. de beneficiatis, n. 6. verſ. quod attinet verò ad praxim.*

18 Quando autem proceditur contra beneficiatum non reſidentem, præſentem tamen, vel abſentem, & ſcitur, vbi ſit, & commodè perſonaliter citari poteſt; tunc omnimodo citandus eſt perſonaliter, nec eſt neceſſaria, nec requiritur tūc trina monitio ſupradicta; quod dumtaxat procedit, & locum habet in proceſſu contra abſentem, vt ex dictis apparet, & ita pluries deciſum fuit in ſacra Rota, vt in vna Guienen. Canonicatus de Vbeda 11. Decembris 1587. coram Mantica. & in vna Zamorenſi Capellaniæ 12. Iunij 1589. coram eodem. & in cauſa Terdomenſi præpoſituræ 17. Maij, & 5. Iunij 1600. coram Seſafino. & tenet etiam Garcia *ſuprà n. 154. & ſeq.* reſoluentes, quòd tunc Ordinarius non teneatur, expectare ſex menſes prædictos, ſed tempus erit arbitratium. 19

Ab iſto tamen, ſcilicet, Garcia, omnimodo cauendum eſt; dum dicit ibi, vt iſthæc vnica citatio poſſit eſſe extraiudicialis; quoniam nullo modo poteſt, iure probari. ſiquidem licèt monitio de reſidendo poſſit, & ſit extraiudicialis, vt dictum eſt; tamen quando proceditur ad priuationem, *&c.* iudicij forma eſt ſeruanda, iuriſque ordo ſimul, vt ex declarationibus ſuprà apparet, & ſimul procedere iudicialiter, & extraiudicialiter oppoſitum eſt ſibiipſi contrarium, & ideo citatio iudicialis tunc eſt, imò præfatæ deciſiones proximè allegatæ, expreſsè dicunt; ſententiam priuationis huiuſmodi eſſe nullam, cùm citationes non fuiſſent legitimæ, vt debuerant, & circa hæc vide, quæ diximus latè in cap. 3. ſuprà, vbi de modo procedendi in iudicialibus & extraiudicialibus, & in quibus vnum ab aliis cognoſcatur, & diſtinguatur, docuimus, quæ huc cōueniunt. Imò vbi beneficium vacat ipſo iure, vt ab illo eiiciatur poſſeſſor; debet citari, & præcedere cauſæ cognitio, text. capitalis *in c. licèt Epiſcopus, de præbend. in 6.* & quæ copioſè dixi infrà 3. p. c. 7. per totum. 20

Dubium tamen eſt, quando proceditur contra abſentes ad alias pœnas, puta: detractionem fructuum, & ſimilium, quæ arbitrio ordinarij relinquuntur à Trid. & declaratione ſacra Cardi. præter priuationem; dicta citatio trina per edictum (de qua diximus) ſit neceſſaria. In quo affirmatiuè reſpondeo, vt expreſsè decidit Rota in vna Caurien. fructuum coram Domino Orano 10. Aprilis 1592. vt teſtatur Garcia *ſuprà n. 160. d. 3. p. cap. 2.* idem tenet Abb. *conſ. 67. p. 1.* & Feli. *in cap. conſuluit n. 13. de off. delegat.* aduerſus quos ipſe Garcia ibi nulla adducta authoritate, doctrina, nec ratione in oppoſitum ſe inclinat, addens, vt tunc nec eſſet neceſſarium, expectāte prædictos ſex menſes. Qui audiendus non eſt, ſiquidem Concilium Tridentinum, & declarationes indiſtinctè dum requirunt edicta, loquendo in omnibus prædictis pœnis, inſimul & vno contextu ſub vniuſque orationis ſenſu procedunt, & ideo communis debet eſſe omnibus caſibus diſpoſitio, cùm vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter 21 22

formiter determinati, *l. iam hoc iure ff. de vulgari.*

23 Duo tamen te velim admonere, quæ ex ſupradictis tribus Rotæ deciſionibus colliguntur, quas ad literam refert Garcia *ibi à n. 156.* Primũ, vt dicti ſex menſes, quibus tenetur Ordinarius expectare abſentes, incipiant currere poſt vltimũ edictum, vt cõſtat ex d. deciſ. Canonicatus de Vbeda ad medium. *ibi,* debet in eius Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, & poſt vltimum edictũ per ſex menſes expectari, *&c.*) & omnes firmant, non expectato dicto tempore, proceſſum non excuſari à nimia feſtinatione, & præcipitatione. Secundum autẽ, quod ex d. deciſionibus notandum eſt, & præci-
24 puè ex d. deciſ. Terdonen. præpoſituræ, vt in caſibus, quibus non eſſet aliàs licita appellatio à priuatione beneficij, & eius alteri facta collatione, ſed ea non obſtante poſſit appellari, non procedat, nec locũ habeat; quando nulliter proceſſũ eſt, & iuris ordine non ſeruato, defectu citationis, ſeu edictorum, quoniam tunc ipſa priuationis ſententia nõ meretur exequutionẽ, appellatione pendente, quod enim nullum eſt, nullum parit iuris effectum, de quo nos latiùs infrà 3. p. ex quo limitabis Tridenti. decretum in d. c. 1.

25 Vltimò circa illud quæro, an Parochus, qui abeſt ex iuſta cauſa, vel licentia, aut aliàs eſt legitimo impedimento detentus, an dictæ priuationis, ſeu detractionis fructuum, *&c.* à ſententia appellans, ſit deferendum. In quo, libet diſtinguere, quòd cùm (vt dictũ eſt,) ad huiuſmodi pœnarũ imponendarum proceſſum ordo iuris ſit ſeruandus, & cauſæ cognitio adhibenda ſuper legitimatione exceptionum beneficiati, & impedimentorum licẽtia, natura, & qualitate beneficij, & ſimilibus, tũc ſi nihilominus Ordinarius ſententiam condẽnatoriam proferat, pro ea eſt præſumendũ, & ſic appellatio non impedit exequutionem, & illud non nullitatem, ſed attinear iuſtitiam, vel iniuſtitiã partis, cuius cognitio ſemper ſuperiori Eccleſiaſtico pertinet, ad quem reſeruanda eſt, vt in alimentis, poſſeſſoriis, & ſimilibus. & probant expreſſa verba Concil. Trid. *d. c. 1. ſeſſ. 23.* ibi, nec exequutionem hanc quolibet priuilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuſcumq; beneficij, pactione, *&c.* ſiue appellatione, & inhibitione, *&c.* ſuſpẽdi poſſe.) Quæ verba cùm clara ſint, cauillationem ſubterfugiunt. Si verò dictæ exceptiones licitæ, & excuſantes à reſidentia euidenter, & notoriè ex actis appareant, ſecluſa omni fraudis, & doli ſuſpicione, cùm tunc hęc notoria iniuſtitia nullitati æquipararetur, quoad impediendum ſententiæ cuiuſcunque, etiam priuilegiatæ exequutionem, vt dicemus infrà 3. p. c. 9. hinc eſt, vt omni modo eſſet eius appellationi deferendum à iudice, declarandúmque in Senatu; & ita interpretandus, & intelligendus eſt text. *in cap. inter quatuor.* ibi, poſſunt eis iuſtè priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti, *&c.*) *de clericis non recipien. iuncto etiam cap. relatum & cap. conquerente, eodem tit.*

De materia autem reſidentiæ, quæ bene- 26
ficia illam exigant, quæ perſonę excuſentur, quando licentiæ proſint, quæ ſint à iure iuſtæ & legitimæ cauſæ ad illam concedendam, & quæ ſine ea abeſſe poſſunt, & quanto tempore, & qui à iure habeantur pro præſentibus, & per quod tempus poſſit licentia dari, & de pluribus aliis quæſtionibus, quæ noſtri non ſunt inſtituti, nec ad nos attinent, videre poteris ex d. conſilio & eius declarationibus, ex DD. adductis, & aliis, quos in idem congeſſit Nicol. Garcia *de benefic. 3. p. c. 2. à princ. cum omnibus ſuis §§.* ad quos te remitto. hactenus de reſidendi præcepto.

Et tandem vnum, quod nos attinet, non 27
omittam; an ab iniuſta denegata licentia per Ordinariũ petenti illam appellationi emiſſæ deferendum ſit, ita vt interim ea pendente, poſſit abeſſe abſque licentia obtenta. In quo dic, quòd quando Parochus ex iuſta cauſa poſtulat ab Ordinario licentiam, eo recuſante, poſſit ad ſuperiorem recurrere, & appellare, ex Abb. *in cap. relatum num. 6. & in cap. .... & c. tua num. 3.* & ibi Butrigarius *de cleric. non reſid.* Felin. *in c. fi. de magiſtris n. 3. verſ. ſexto limita.* Selua *de benef. 4. p. quæſt. 7. num. 29. num. 171.* Horatius Lucius *prime. 99.* Zerola *in praxi Epiſcop. verbo ſtudium. §. 1. & verbo reſidentia. §. 3.* Zech. *de repub. titul. de beneficiatis num. 6.*

Et ſic reſpondeo à non obtenta licentia 28
appellans, non poteſt abeſſe, vt in terminis dicit Nicol. Garcia *ſuprà n. 39.* contra Ioan. Ocon. *in repetitione c. 1. de cleric. non reſiden. n. 56.* & Anton. Gomez *in explicatione d. Bullæ num. 32.* (qui contrarium videntur tenere) Pro quo ſuppono, quòd Parochus non poteſt abeſſe abſque licentia, & ea obtinenda eſt, vt abeſſe poſſit, non autem ſufficit eam petere, niſi expreſsè ſibi cõcedatur, vt reſpon-
dit S. Cõgregatio Concil. his verbis: Ne Pa- 29
rochus habens iuſtã cauſam abeundi extra Parochiã per duos mẽſes, aut tres, ſatisfaciet ſuæ conſcientiæ, ſi petat licentiam iurans, ſe grauẽ habere cauſam, quã non expediat manifeſtare, vt ſi perita licentia abeſſe poſſit, licèt Epiſcopus nõ concedat. Similiter abeſſe nõ poteſt in caſu, quo cauſam rationabilem expreſſerit, quã vir bonus, & æquus rationabilem iudicaret, ſed rigidus Prælatus minùs

æquam iudicat, & licentiam deneget, vel quia mouetur ſuſpicione, quòd ficta ſit, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad ſuperiorem, *&c.*) cuius meminit Gonzalez *vbi ſuprà num.* 37.

30 Et tunc ſic, appellatione pendente, ea dumtaxat permittuntur parti, & iudici fieri, quæ poſſunt fieri ante appellationẽ, *l. ſi poſtquam ff. vt legat. nomi. caue.* & ibi Bart. per illum text. 1. *oppoſ.* Corſetus *in ſingula. ſuis in verbo appellatio incipit regul. eſt in 6. limit.* & poteſt formari exemplum ex eodem text. vt cautio, quę exigi poteſt ante appellationem, pendente cauſa principali, poteſt etiam exigi poſt appellationem, quem text. alibi non eſſe, dicit Dynus, & etiã notat. per B vbi Vitallinus *in tract. clauſularum, clauſula, nihil nouari appellat pendent. ſub n. 1. verſ. item fallit,* & iterum, *ſub n. 9. verſ. vnum tamen.* Alex. *in rub. nihil nouari, appellatione pendent.* Marant. *in ſpeculo 3. part. 6. p. princi. n.* 164. Firmian. *in reperto. verbo appellatione peden. colum. 1. verſic. item niſi attentetur.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. cap. 12. limita.* 14. Franohus *in cap. cum ſpeciali § porrò, colum. 2. de appellat. in 1. gl.* Æguid. Bellamera *conſ. 18. incipit ecce col. 3. in princ.* Manfred. *lib. 2. pract. concluſio. ſuper attenta. concluſ.* 61.

31 Et hinc eſt, vt appellatione pendente à ſententia contra illum lata, poteſt interim continuare ſuam poſſeſſionem, & eius, & rei commodo frui, fructus percipiendo, quemadmodum poterat ante appellationem, & lite pendente, *l. ſciendum. § penult. ff. qui ſatis. cogant.* gl. *in l. imperatores § fi. verbo, aduerſario ff. de appellat* Iſſ. *in conſ. 187. circa primum col. 7. verſ. quintò facit lib. 2.* Rota *deciſ. 10. aliàs 89. nota. quòd vbi, de appell. in antiq.* Rota *deciſ. 24. aliàs 615. nota quòd licèt. de dolo & contum. in antiq.* Pariſius *conſ. 38. non poſſ. n. 3. lib. 1.* alios per eum citatos Mandoſ. *in regul. de ſubrogand. collitiganti q. 8. n 4. & in tract. de inhibitio. q. 23. per totam.* Æmilian. *conſ. 72. viſo proceſſu. n.* 8. Robert. Lancelot. *loco ſuprà citato, limitatione* 26. apud quos plura alia exempla repeties. Sed ſic eſt, quòd iſte Clericus beneficiatus ante appellationẽ, ſeu etiã denegationẽ ordinarij non poterat abeſſe abſque expreſſa licentia; ergo nec poſt appellationẽ.

32 Deinde, quoniam beneficiatus ad ſe abſentandum expreſſa indiget licentia, vt ſibi expreſsè concedatur, vt dictum eſt, & probant Trid. & declarationes Cardi. tũc ſic licet appellationis effectus ſit, ſuſpendere actũ, *l. 1. ff. nihil nouari appell. pende.* & ſic licèt ſuſpẽdat effectum negationis expreſſæ, non tamen præbet licentiã, quia inter concedere expreſsè licentiã, & denegare expreſsè licentiã, eſt dabile medium, ſcilicet: nec dare, nec negare, & in hoc medio remanet appellãs, quia non poteſt plus operari appellatio, imò maior eius effectus eſt, conſeruare appellantẽ in eo ſtatu, quo appellantẽ inuenit ante ſententiæ probationem, *l.* 1. ibi, integer enim ſtatus eſſe videtur prouocatione interpoſita, *&c.*) *ff. nihil nouari*, ſed eo tempore appellationis, & antea ipſum inuenit & abſque expreſſa licentia, ergo per ſolam appellationem, vel recurſum non poteſt abeſſe.

33 Deinſuper quia iſte eſt vnus actus negatiuus, qui ſecum trahit exequutionem, iuxta ea quæ communiter notantur *in l. quod iuſſit ff. de re iud. & in c. cum ceſſante de appellat.* foret nãque abſurdum dicere, quòd quando pars petit à iudice, vt ſibi concedatur terminus, vel admittatur ad probandũ, & illud iudex neget. Et quod per interpoſitionem appellationis à negatione, occupet terminum petitũ, vel faciat probationẽ negatam, ideo datur appellatio, ſeu recurſus ad ſuperiorẽ propter denegatã ab inferiori licentiã, vt examinata cauſarũ legitimitate, & ratione, reuocet negationẽ, & compellat illum ad concedendum, vel ipſe cõcedat, fruſtra enim foret ſuperioris cognitio, ſi ſufficeret appellatio ſola, cùm nihil ampliùs ſibi facere, remaneat; & ita libenter in re hac recedo ab opinione dictorum DD. prout etiã facit Nicol. Garcia ſuperiùs citato loco, licèt nullas conſiderauit, nec adduxit rationes, nec fundamenta, nec contra ipſos, nec in comprobationem & iuſtificationem huius noſtræ opinionis.

Circa inſpectionem autem illius, quod ſecundo loco noſtri principalis capituli continetur; an à mandato, ſeu præcepto, de ordinando emiſſæ appellationi à beneficiato cõ- 34
pulſo non deferens vim faciat Ordinarius, pręmitto vt (ij, qui dignitates, perſonatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia in Eccleſiis obtinẽt, aut in poſterũ obtinebũt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet; vt alij miſſas, alij Euangelium, alij epiſtolas dicãt, ſeu cantent, quocũque ij priuilegio, exceptione, prętogatiua; generis nobilitate, ſint inſigniti; teneantur iuſto impedimẽto ceſſante, infra annũ ordines ſuſcipere requiſitos, alioquin pœnas incurrãt iuxta conſtitutionẽ Concil. Viẽnenſis, *quæ incipit,*
vt ij qui, quã præsẽti decreto innouat, cogãt- 35
que Epiſcopus eos diebus ſtatutis dictos ordines per ſe ipſos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu diuino pręſtare, ſub eiſdẽ, & aliis grauioribus pœnis, arbitrio eorum imponendis.) ita in hæc verba decreuit ſacrum Trident. Concil. *ſeſſ. 22. c. 4.* idem probat tex. *in c. cõmiſſa 35. in ordine de electione lib. 6.* ibi, annus autem huiuſmodi, qui à tempore illo incepit, quo ipſius Eccleſiæ reginẽ

commiſſum

commiſſum ſibi exiſtit,& poſſeſſionem eius pacificam habuiſti, vel per te ſtetit, quominus haberes eandem, tibi nec currit, ſi promoueri iuſto impedimento detentus, infra tempus huiuſmodi nequiuiſti,&c.) idē probat etiam text. *in cap. licet canoni. eodem tit. & lib. cle. vt ij, qui de ætate, & qualitate*, circa
36 quam materiam, quòd parochi ſint ipſo iure beneficiis priuati, ob non ſuſceptos ordines infra annum, cæteri verò ita demum moniti, priuati poſſint, & quæ legitima ſint impedimenta ſuſcipiendorum ordinum, & quòd canonici interim vocem non habeant in Capitulo, & qua fructuum parte ſint priuati, & de ſingulis beneficiis, ſingulos ordines requirentibus. De aliis pluribus quæſtionibus, quæ ad nos non attinent, vide ex his, quæ in vnum congeſſit longa manu Nicola. Garcia *de benefic. 3. part. cap.* 4. & iterum 7. *part. cap.* 1. *cum ſuis* §§. apud quem, & cæterum Doctorum ab eo allegatorum videre poteris,ne in aliquo à noſtro propoſito recedamus.

37 In eo igitur illud opinor; appellationem emiſſam ab hoc præcepto,ſeu monitorio de ſuſcipiendis ordinibus ad beneficium, quod quis poſſidet requiſitis, minimè ſuſpenſionem habere, quominus ordinarius ad compulſionem procedere queat, nec ei denegans delationem vim faciet; quod ex eo probatur, quia iudex Eccleſiaſticus, in his, quæ concernunt, & tangunt animam, & in ſpiritualibus generaliter expendit præceptum,& ab ipſo rectè incipere poteſt,*cap. per-*
38 *uenit* 2. *de appellat.* circa reſidentiam beneficij, etiam circa ſolutionem decimarum, vt abſque mora ſoluantur.hanc doctrinam docet Cardinal. *in cle.*2.*quaſt.*23.*de iudicijs*. Petrus Pariſ. *conſil.*113. *monitorium in quarto volumine*,quos ſequitur Rebuff. *in tractat. de literis obligatorijs artic.* 6. *gloſſ.* 2. *numer.* 27. *fo-*
39 *lio* 87.*&* 88. iſtud autem monitorium, cùm expediatur abſque cauſæ cognitione,eſt extraiudicialis actus, prout ſuprà latiùs in quæſtione præcedenti hoc in cap. diximus cx Authoribus citatis, & ſic ab eo tanquam actu extraiudiciali appellatio carere debet ſuſpenſiuo.

40 Et quando hæc ratio ceſſet,& expediatur cum cauſæ cognitione, regulariter verum eſt, vt ab iſtis monitoriis ſimplicibus non ſit appellationi deferendum,text. *in d. cap. peruenit* 2. *de appellat.* & in terminis ita tenet Hugo de Celſo *in reperto. legum regni verbo ap-*
41 *pellatio.n* 6.*in fin. fol.*34 & quia quando verſamur circa fauorem Eccleſiæ, cultus diuini,aut animarum, appellatio non cauſat attentata, Rota *deciſione* 35.*de appellat. in nouis*. Eſcacia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.*26. *num.* 1. Rebuff. *tractat. de ſentent. prouiſio. in præfatione num.*37.*& ſub num.*38.*in fin. tomo* 1.*folio* 229. Marqueſſa. *tract. de commiſſion. de appellat. extra Roman. Curi.* 1.*part. cap.*6.*num.*78 *fol.*78. & huic adiunge, applicáque omnes rationes, quæ ad præcedens monitorium adduximus, quia idem ſunt, & etiam ex dicendis apparebit, & facit Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione c.*10.& vide infrà *num.* 50.*& ſeqq.*

Quid autem eſt dicendum, quando non parito monitorio, ſeu præcepto, ordinarius ad priuationem,ſeu pœnarum executionem vult procedere in contradictorio iudicio, ſiue quia allegans in contrarium monitorij comparuit monitus, quia tunc reſoluitur in ſimplicem citationem, vt reſoluunt proximè citati Doctores, de quo latiſſimè plures allegans proſequitur Mieres *in tract. de maioratu* 3.*p. quæſt.* 16. *num.*40. *fol.*74. in nouiori impreſſione,nos 4.p.cap.8. num.37. nihilominus quòd etiam generaliter certum ſit; præceptum reſoluatur in eam per compatitionem, vel quia eſt abſens, & contumax, proceditur aduerſus eum per audientiam contradictorum, ſeu contumaciam, & tunc cognito de cauſa in ea diffinitiua pronuntiatur, qua aliqua ex dictis pœnis, ſeu alia etiam arbitraria applicatur, an ab ea appellationi propoſitæ ſit deferendum, & nullam vim adeſſe, ob denegatam delationem, probatur. 42

Tot enim eſt iuris decretis, & conſtitutionibus ſancitū, validiſque rationibus vallatum, vt clericus beneficiatus ordinem annexum à beneficio intra annum recipere, omnimodo teneatur, qui quidem beneficiatus hac illud obligatione, & conditione ingreditur, de quo etiam iuramentum præſtat in pœnam priuationis eiuſdem,hóceque perpetuo edicto continetur, *d. cap. commiſſa*, ibi, tibi Eccleſia ipſa,qua dicti ſtatuti authoritate iam priuatus exiſtis, ne ſtatutum ipſum fiat ludibrio, debitóque fruſtretur effectu, & non rebus, ſed verbis,cum ſit potiùs contrarium faciendum, lex impoſita videtur.) text.*in d. cap. licet canon.*ibi,quia tamen in obſeruatione canonis memorati ſe multi exhibent negligentes,*&c.*) *& d. cle. vt ij, qui ad fin.* ibi, pœnis aliis quæ contra tales promoueri ad ordines recuſantes,ſtatuũtur in iure,*&c.*) & etiam Trid.*d. ſeſſione* 22.*cap.*4.ibi,alioquin pœnas incurrāt iuxta conſtitutionem Concilij Vienneſis, *quæ incipit, vt ij qui*, quam præſenti decreto innouat, *&c.*) ſed ab eo quod fit ſecundùm iuris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones, nec à iudice eas, & decreta exequente,non admittatur appellatio, text. optimus *in cap. conſuluit in cap.*3. *de appellat.* ibi, nec conuenit, vt pro huiuſmodi 43

appellationibus ab obſeruatione decreri debeas abſtinere,*&c.*) texr. etiam *in c. relatum, ad fin.* ibi, nec pattocinari debet eis appellationis diffugium,ſi contra huiuſmodi intentionem decreti ſuerit inteiiectum, *&c.*) *de cleric. non reſidentibus.* text. etiam *in l. fin.* ibi, item ſi ex perpetuo edicto aliquid decernatur, id quo minus fiar, non permittitur appellare,*&c.*) *ff.de appell.recipien.*& ſacir illud, quod Chriſtus Dominus noſter dixir Saulo, Durum eſt cõtta ſtimulum calcirrare.) quia ralis appellatio ſriuola iudicatur. & ſaciunt ea, quæ larè diximus infrà 3.part. cap.6. pet torum. ergo cùm huiuſmodi ſententia detur ab ordinario in conſormitatem, & executionem tot canonum, decretorum, canonicatum conſtitutionum, ab illa minimè eſt admirtenda appellatio.

44 Et hanc ſententiam tenet Hugo de Celſo *in d. reperto. verbo appellatio num.60. ad fin. fol.* 34. meliùs Gregor.Lopez *in l.*31. & iterum *in l.*30*.titulo* 6*.part.*1.hoc idem meliùs, & in noſtris terminis probant text. *in c. cùm in cunctis 7.verbo cùm antè*, ibi, & teliqui admoniti nõ ſuerint,præfixo à canonibus tempore in Ptesbyteros ordinati, & ab illo temoueanrur officio,& aliis conſeratur,qui & velint, & poſſint illud conuenienter implere, nec proſir eis appellationis reſugium, ſi fortè in conſtitutionis iſtius tranſgreſſionem per appellationem voluerint ſe tueri, *&c.*) *de electione.* text.etiam *in cap quæris 6.in ordine,de ætate, & qualitate*, ibi, ad maiores ordines recipiendos per amiſſionem locorum,& beneficiorum ſubſtractionem appellatione ceſſante, compellas,*&c.*) probant eriam expreſsè *l.*30*.titul.*6*.p.*1. ibi, *e ſi por ventura por eſto no ſe quiere ordenar, deben le toller la dignidad,e darla a otro, que ſea conueniente para ello, e ſi alçare ſobre tal razon teniendoſe por agrauiado, no deue dexar de lo façer por aquella alçada,&c.)* & idem probat etiam *l.*31*. eodem tit.& p.*1*.ante fin.* ibi, *debelo el obiſpo apremiar que lo ſaga tollendole el beneficio,ſi entonces no le embargaria a ſu fecho alçada, que el otro ficieſſe ſobre tal razon*, &c.) quæ licèt cùm non ſint contra libertatem Eccleſiæ, ſed omnimodo in eius auxilium,& expreſſum fauorem,ſeruandæ ſunt, & abſque dubio eis ſtandum, prout nos latè ſuprà 1.part.cap.1. à núm.25. & ſurſum.

45 Et ita concludendum eſt in hac quæſtione, vt appellationi emiſſæ à ſententia priuationis beneficij, vel ſubtractionis ſructuum, & ſimilium, lata in contradictorio iudicio, & iuris ordine ſeruato; ordinarius non deferens, violentiam nullam facere, dicetur. Hæc tamen appellationis prohibitio de ſuſpenſiua tantùm intelligenda eſt, vt conſtat ex dictis iuribus, quæ tantùm ſuſpenſionem adimunt.

46 Hanc tamen reſolutionem vno modo limitabis,niſi (ſecluſa fraude) de legitimo impedimento ordinum ſuſcipiendorum doceatur, nam ſi de eo conſtat, appellationi non deferens violenriam facere, quia tunc licitam eſſe aſſeuerat Gregorius Lopez *in d. l.*31*. gloſſ.*3*. verbo, puedeſſe alçar.* & expreſsè etiam *eadem l.*31. ibi, *mas ſi el clerigo ſe excuſaſſe por razon de otro embargo, aſſi como por enfermedad, o por otra coſſa, que le embargaſſe a tiempo, o para ſiempre, que le vinieſſe acaecido por mal que vbieſſe fecho, entonces no le deben apremiar, e ſi le ficieſſen premiar, puede ſe alçar, e valdra ſu alçada*,&c.)& facit text.*in d.c.quæris §. quod ſi*, in illis verbis; quod ſi pro ſua voluntate renuerint. ordinarij.*&c.* appellatione ceſſante compellas,*&c.*)& ſauent verba texr. *in d.cap.commiſſa* 35*.de electione lib.*6. ibi, tibi non currunt, ſi promoueri iuſto impedimento detentus, infra tempus huiuſmodi nequiuiſti, *&c.*) & ſacir etiam text. *in l.*1*. §. ſi tutor*, ibi, excuſationem allegandam haber, & ſi fuerit repulſa, tunc demum appellare debebit, cæterùm antè fruſtra appellatur,*&c.*) *ff quando appellandum ſit.*

47 Quod ita debet intelligi, & declarari, vt procedat, quando de impedimento conſtat euidenter, non turbidè, intricatè, nec confúsè, vr ex eiuſdem iuſtificationis euidentia euidenrer ex ipſis actis notoria ordinarij iniuſtitia detegatur,quæ cùm nullitati æquiparetur, executionem impedit, ſi autem ita non conſtiterit, cùm in dubio pro ſententia iudicis, & eius iudicio præſumat ius, prohibens etiam appellationem, tangit iniuſtitiam principalis negotij, reſeruata ſuperiori appellationis iudici,multum diſtincta, & ſeparata ab hoc, de quo in tribunali tractatur atticulo violenriæ, tanrùm circa appellationis delationem, & ſic de eo tribunal non poteſt ſe intromittere, de quo latè dixi ſuprà 1.part. cap.2.à n.183. & 188. & à n.190. cum ſeqq. & cap.8.à num.38. erit ramen iniuſtum grauamen, vt ſuperior reuocare poſſit ſententiam inferioris Eccleſiaſtici, quemadmodum autem, & cum quibus qualitatibus debear probari impedimentum,diximus ſuprà cap.13. hac parr.à num. 249. cum pluribus ſequentibus.

48 Et pro huius atticuli complemenro quid quæro dicendum;quando Prælatus aliquem ſuſpendit ab ordinibus iam ſuſceptis, ac ita hic ſuſpenſus, aut interdictus ſit, eriam à ſuſcipiendis,adeò vt ad alios non poſſit aſcendere; ex aliqua cauſa etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extraiudicialiter, ſi fuerit interdictus, cùm omnimodo huius

huius prohibitioni, & ſuſpenſioni eſt ſtandum, de quo lariùs per Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 1. & de eius materia agitur per iura ipſa *in cap. ex tono. & c. ad aures, de temporibus ordinandorum*, an non obſtante dicta ſuſpēſione appellationi emiſſæ ab ea poſſit ordines recipere, & miniſtrare ſeu exercere ſuſceptos, adeò vt ei non deferens ordinarius vim faciat.

49 In quo breuiter negatiuè reſpondetur, vt tali appellationi deferendum non ſit, nec tunc vis fiet, & probatur text. expreſſo *in c. is cui §. fin. de ſenten. excomm. lib. 6.* text. *in cap. ad hæc quoniam, de appellatio.* Manuel Rodrig. *quæſt. regul.* 1. *tom. q.* 29. *art.* 5. Nauarr. *conſ.* 8. *per totum lib.* 1. *fol.* 29. & 30. & vide quæ nos circa c. de excommuni. & ſuſpenſione ſuprà hac p. diximus, & c. 13. à num. 223. circa ſuſpenſiuum à voce actiua, vel paſſiua. & magis in ſpecie & in terminis d. cap. 1. Concilij Trid. ita declarauit ſancta Congregatio ſuper ipſo, *ibi*, in ipſiſque poteſtatem appellandi ademptam eſſe, *&c.*) & iterum *ibi*, quod ſi adimat appellationem non recurſus, *&c.*) quam omnino vide ad declarationem d. Concilij, cuius etiam meminit, & ad literam refert (aliud tamen agens, non hanc quæſtionem) Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p. cap.* 4 *num.* 8.

50 Circa inſpectionem autem vltimæ huius capituli partis; an à viſitatione, & correctione morum appellationi emiſſæ iudex ordinarius deferre teneatur, vel negans violentiam inferat, tractaturus reſoluo: Epiſcopi, vt aptiùs, quem regunt populum, poſſint in officio atque obedientia continere: in omnibus his, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, ius & poteſtatem habent, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi iuxta canonum ſanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac diœceſis ſuæ vtilitate neceſſaria videbuntur, nec in iis, vbi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem Apoſtolicam interpoſita: exequutionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut iudicata fuerint; quoquo modo impediat, aut ſuſpendat.) ita ſalubriter ſacrum Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione c.* 10. *incipit, Epiſcopi vt aptiùs*, &c.

51 Eadem ſacroſancta Tridentina Synodus, præſidētibus in ea eiſdem ſanctæ ſedis Apoſtolicæ legato & nuntiis, intendens nonnulla ſtatuere, quæ ad iuriſdictionem pertinent Epiſcoporum, vt iuxta proximè ſectionis decretum illi in commiſſis ſibi Eccleſiis eo libentiùs reſideant, quo faciliùs, & commodiùs, ſibi ſubiectos regere, & in vitæ ac morum honeſtate continere potuerint; illud primum eos admonendos cenſet, vt ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint, atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, vt non in eis dominentur, ſed illos tanquam filios & fratres diligant: elaboréntque, vt hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coërcere cogantur. quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apoſtoli eſt ab eis ſeruanda præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni bonitate, & patientia, cùm ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm authoritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus caritas, quàm poteſtas. ſin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tūc cum manſuetudine rigor, cū miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas, adhibenda eſt, vt ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris, ac neceſſaria conſeruetur, & qui correcti fuerint emendentur, aut ſi reſipiſcere noluerint, cæteri ſalubri in eos animaduerſionis exemplo à vitiis deterreantur. cùm ſit diligentis & pij ſimul paſtoris officium, morbis ouium leuia primùm adhibere fomenta, pòſt, vbi morbi grauitas ita poſtulet, ad acriora, & grauiora remedia deſcendere. Sin autem ne ea quidem proficiant, illis ſubmouendis cæteras ſaltem oues à contagionis periculo liberare. Cùm igitur rei criminum plerumque ad euitandas pœnas & Epiſcoporum ſubterfugienda iudicia, querelas & grauamina ſimulent, & appellationis diffugio iudicis proceſſum impediant, ne remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur, atque & huiuſmodi & eorum calliditati, & tergiuerſationi occurratur, ita ſtatuit & decreuit. In cauſis viſitationis & corruptionis, ſiue habilitatis, & inhabilitatis, necnon criminalibus ab Epiſcopo, ſeu illius in ſpiritualibus vicario generali ante diffinitiuam ſententiam ab interloquutoria, vel alio quocunque grauamine non appelletur, nec Epiſcopus ſeu vicarius appellationi huiuſmodi tāquam friuolæ deferre teneatur, ſed ea, ac quacumque inhibitione appellationis iudice emanata, nec non omni ſtylo & conſuetudine etiam immemorabili contraria non obſtante; ad vlteriora valeat procedere, niſi grauamen huiuſmodi per diffinitiuam ſentētiam reparari, vel ab ipſa diffinitiua appellari, non poſſit: quibus caſibus ſacrorum & antiquorum canonum ſtatuta illibata perſiſtant.) ita in hæc ſtatuit pariter ſacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 13. *cap.* 1. *qua incipit, eadem*

52

53

eadem ſancta Tridentina Synodus.

54 Quæ decreta tot ſpiritu, tótque verbo-
rum efficacia, dum in concedenda exequu-
tione, actibus viſitationis & correctionis
motum, & amouendis appellationibus ſeu
inhibitionibus loquentes ſtatuunt. idem
etiam probat text. *in cap.reprehenſibilis de ap-
pellat.* text. *in cap. ad noſtram eodem tit.* cum
aliis pluribus.probant etiam Oldraldus *conſ.*
89. *colum.* 1. Alciatus *conſ.*68. *incipit guberna-
torem num.*9.*lib.*6.*tomo* 2. Pauinus *in tract. de
viſitatione q.*10. 1. *p. num.*7. Manfred. *lib.*2.
*practs. conſ. ſuper attenta. conſ.*50. Ab. Philip.
Franch. & cæteri omnes Doctores *in cap. ad
noſtram, & in d.cap.reprehenſibilis.* Rota *deciſ.*
35.*aliàs* 234.*ſi Rector,de appella.in nouis.* Anto.
Gabriel *commu.concl.lib.*5. *de acquir. vel amit.
poſſeſſ. conſ.*6. *num.*5. *verſ.*1. *limita.* Nauarrus
*conſ.*1.*de appella.*Zerola *in praxi Epiſcopali* 2.*p.
verbo viſitatio. verſ.*3.*incipit* 2.*& verſ* 5. *an de-
tur.*Caputaq.*deciſ.*361.*p.*2. Lancelo. *de atten-
ta.*2.*p.cap.*12. *limi.*18. *num.*5.*&* 6. per quem
etiam Eſcacia *de appella.quæſt.*17. *limi.*26 *n.*1.
Ruginell. *eodem tract.de appella.* §.2. *c.*3.*n.*46.
Marqueſſa. *tract.de commiſſio. appella.extr.Ro-
ma. Cur.cap.*6.*num.*78.*fol.*78.

55 Hanc eandem concluſionẽ pluries decla-
rando docuit ſacra Cardinalium cõgregatio
in declarationẽ Cõcilij,vt eſt videre, *ſuper d.
c.*1.*ſeſſ.*13.*ſuper verſ.in cauſis viſitationis & cor-
rectionis.* vbi ita dicit (appellatio à correctio-
ne non eſt admittẽda per Metropolitanum)
& ibi *verſic. niſi grauamen,*&c. ita (poſt diffi-
nitiuam ſententiam in cauſa viſitationis, &
correctionis appellari poteſt, ita tamen, vt
56 appellatio non ſuſpendat exequutionem) &
ſuper verbis(non appelletur) iterum ait:(ap-
pellatio in diffinitiua in cauſa correctionis
non ſuſpendit exequutionem in nonnullis
caſibus veluti in materia correctionis mo-
rum.) Vbi Concilium expreſsè ſuſtulit ap-
pellationem ſublatam, intelligi quoad effe-
ctum ſuſpenſiuum, non autem deuolu-
tiuum,*&c.* Pariter etiam deciſum fuit à Ro-
ta 8.Iunij 1595. quæ eſt deciſ. 140. in recol-
lectis per Farina. 4.*p.* in hæc verba (Congre-
gatio Concilij cenſuit, à mandaro de reſi-
57 dendo in viſitatione edito non dari appella-
tionem ad effectum ſuſpenſiuum,ſed deuo-
lutiuum tãtùm,)& iterum eadem declaratio
Cardinalium *ſuper d.c.*10. *ſeſſ* 24.*de reformat.*
ſuper illis verbis (quæ ad viſitationem, ac
motum correctionem, *&c.*) inquit (ea quæ
ad viſitationẽ & motum correctionem ſub-
ditorum ſpectant, non poſſunt per appella-
tionem impediri, vel ſuſpendi, *&c.*) & facit
etiam Bulla Pij IV. quæ eſt 17. *incipit,de ſa-
lute gregis.*

Hanc tamen concluſionem videtur limi-
tandam,vt non procedat,quando appellans
ſe tueri velit priuilegio exemptionis,de quo
docet, & verificat, eiúſque ratione appella- 58
tionem emittit. quoniam tũc admittendam
eſſe, probant Pauinus *vbi ſuprà d. q.*10. 1.*p.
num.*7. & Manfr. *loco citato, & lib.* 2. *practica.
concluſ. ſuper attenta. concl.* 50. Rota *deciſ.*35.
aliàs 234. *ſi Rector, de appellat. in nouiſſ.* Al-
ciat. & Antonius Gabriel *ſuprà.* Lancelo. *de
attenta.*2.*p.cap.*12. *limit.*18. *n.*3.*&* 4. Eſcacia
*tract.de appella. quæſt.*17.*limi.*26. *num.*4. Mi-
chaël Agia *tract.de exhiben.auxili.in* 8.*conclu.
in* 3. *caſu pag.* 136. & per eum Cened. *quæſt.
cano.*36.*n.*13. *ad fin.* Marqueſſ. *tract. de com-
miſſ.appellatio. extra Roma.Cur.c.*6.*n.*78.*fol.*78.
dicentes etiam, quòd ſi Epiſcopus procedat
in exemptis, ſeu aliàs priuilegiatis, & vltra
priuilegiorum normam, dabitur appellatio,
& artenrata, ſecus autem ſi aliter allegetur
exemptio, de qua nec appareat, nec docea- 59
tur, quo caſu loquitur Trident. *ſeſſ.*24. *de
reformatione cap.* 10. de quo ſtatim: etiam ſi
ipſum priuilegium & exemptio proueniat à 60
præſcriptione immemoriali, cùm (vt dixi-
mus) eam probauerit,etenim aliàs non præ-
ſumitur. Caputaq. *d.deciſ.*361. 1.*p.* Zerola
in praxi Epiſcopali 2.*p.verbo,viſitatio verſ.*7.*an
aliqui ſunt exempti.*

Sed huic limitationi contrauenire vide-
tur Concilium Trident. *d.ſeſſ.*24.*de reforma-
tio.cap.*10.*verſ.nec in vt* ibi, nec in iis, vbi de
viſitatione, aut motum correctione agitur, 61
exemptio, aut vlla inhibitio, appellatio, *&c.*
quoquo modo impediat,aut ſuſpendat, *&c.*)
Sed vt huius decreti difficultatem euites,
reſpondendum eſt; Trident. in hoc cap. 10.
locum habere, quando ordinarius in his vi-
ſitatione & correctione procedit extraiudi-
cialiter,non autem iudicialiter, & proceſſu
formato; quia tunc exemptio non impedit
appellationem. Ita declarauit illud ſacra
Congregatio Cardin. ſuper illis dictis ver-
bis (nec in iis vbi de viſitatione)in hæc ver-
ba, (Congregatio cenſuit, habere locum,
quando non fuit proceſſum iudicialiter.) &
iterum ſuper illis verbis (quoquo modo im-
pediat, aut ſuſpendat) & in hæc inquit (in
cauſis viſitationis, & correctionis appellari
poteſt poſt diffinitinam, ita tamen vt appel-
latio non ſuſpendat exequutionem) prout
ſancitum eſt ſuprà *cap.* 10. *ſeſſ.*22. (quod ſi
Epiſcopus compilato proceſſu, formato iu-
dicio,ſeruatis ſeruandis,prout iuris fuit pro-
cedat, veluti ex cauſa blaſphemiæ, & adul-
terij, aut reſtiturionis fructuum beneficio-
rum, ob non recitatum Diuinum officium,
& ſimilium, non habet locum hæc Decre-
talis.)& ideo cùm in ſolo hoc cap.exemptio
eneruetur, non verò in cæteris, ſequitur, vt
cùm

cùm illud locum habeat dumtaxat, quando proceditur in viſitatione extraiudicialiter, non tamen iudicialiter: ita etiam ipſa exemptionis admiſſio regulanda eſt, itaque in viſitatione,& correctione iudicialiter geſtis procedit limitatio ſuprà propoſita, & Doctores ibi citati.

62 Et ideo etiam rectè dicit quoddam decretum ſanctæ congregationis Cardina. prolatum die 18. Octob. anno 1600. Alex. Cardi. Florenti. Hieronym. Agucchius ſecreta. quem referens, ſequitur Barboſa *in remiſſio. ad Concilium Trident. ſeſſ.* 13. *cap.* 1. *num.* 15. in hæc inquit d. decretum: In cauſis verò viſitationis ordinariorom, aut correctionis morum, quoad effectum deuolutiuum tantùm admittitur, niſi de grauamine per diffinitiuam irreparabili agatur, vel cùm viſitator citata parte, & adhibita cauſæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum ſuſpenſiuum, *&c.*) Et facit cógregatio Cardi quam refert ipſe Barbo. *ſuper ſeſſ.* 7. *de reforma. cap.* 8.

63 *num.* 1. in hæc: Sacra congregat. Cardin. cenſuit, non poſſe Epiſcopum in viſitatione recuſari tanquam ſuſpectum, dum tamen in ea proceſſum non compilet & ſe intra viſitationis terminos contineat.) referunt etiam Vallaſeus *conſul.* 70. *n.* 7. Curia Phili. *p.* 1. §. 7. *num.* 10. & alia etiam adducit idem Barboſ. *ſuper d. cap.* 10. *num.* 5.

His conuenit, quod dicit Eſcacia *de appella. quaeſt.* 17. *lib.* 26. *num.* 10. quòd in viſitatione proceditur per modum prouiſionis,& tunc ius remanet integrum parti, ſi autem agitur de re, quæ nullum, aut paruum præiudicium infert, requirit celerem exequu-

64 tionem, cùm agatur de cultu diuino, quibus caſibus prohibita eſt appellatio ſuſpenſiua. Si autem de re graui tractatur, in viſitatione diffinitiuè tractari non poteſt, quia ſi determinaretur diffinitiuè ſolemnitatibus omiſſis, retenta ſcilicet, natura viſitationis, daretur exceſſus, & tanquam ab exceſſu in viſitatione hoc caſu ſequutam eſſe appella-

65 tionem; tenet Eſcacia *vbi proximè.* & quando in viſitatione & correctione datur exceſſus, vt ſit licita appellatio quoad vtrumque. Speculato. *tit. de appella.* §. *in quibus ſub num.* 14. Franch *in cap. de Priore num.* 2. *de appella.* Cardi. Alex. *in cap. ad noſtram num.* 3. *eodem tit.* ibi Decius *num.* 1. *& ſeqq.* Maranta *in ſpecul.* 6. *p. tit. & quandoque appellatur limi.* 27. *ſub num.* 333. Gregor. Tholo. *tit. de appellat. cap.* 1. *num.* 1. *& num.* 8. *fol.* 156. Ruginell. *eodem tract.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 229. multa per Pauin. *tract. de viſitati. p.* 1. *q.* 10. *per totam fol.* 189. *& ſeqq.* reddunt rationem, quia nulla eſt cauſa mundi in qua poſſit prohiberi appellatio ab exceſſu. Et hoc ex eo corroboratur, quia in viſitatione & correctione morum, ſui primæua natura attenta, proceditur etiam extraiudicialiter per modum fori 66
pœnitentialis, vt vltra ſupradictas authoritates, tenet etiam Ioan. de Immola *in cap.* 1. *de exceſſibus lib.* 6. Socinus *ſuper decreta. in tract. de viſitatione decimo principali libro, poſt medium, ſub verſ. quintò quæro.* nónullos etiam refert Mareſcot. *Var. reſolutio. lib.* 2. *cap.* 35. *à num.* 129.

Et de multis & variis quæſtionibus attin- 67
gentibus hanc materiam viſitationis & correctionis, & de quibus caſibus, & moribus, ſeu criminibus, an occultis, an publicis, queat procedere, & quando pœna imponenda delictis commenſuranda eſt, & aliis pluribus, integrum tractatum feci de viſitatio. Socinus Pauinus etiam *in eodem tract.* & Zerola *in verbo, viſitatio.* 1. *&* 2. *p.* & poſt Concilium Trident. in dictis locis, & alijs, declarationes Cardinalium ſuper his, & Doctores ſuperiùs relatos, apud quos omnes de difficultatibus materiæ tibi ſatisfacies, quas omitto, quia noſtri inſtituti non eſt vltra iam dicta.

Vnum tamē non diſſimulabo, quòd Epi- 68
ſcopo viſitanti aſſerenti, ſe ſuper aliquo caſu proceſſiſſe, ſeu procedere per viſitationem, quando de contrario non apparet, creditur, vt appellatio non faciat attentata, quia hoc pertinet ad officium ſuum, & conuenit hæc interpretatio ſubiectæ materiæ viſitationis, vt ita fuit tentum per Rotam in vna Concordien. Decanatus 16. Iunij 1570. Quam ſequutus Lancelo. teſtatur, *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 18. *num.* 8. ex qua etiam deducit, vt hæc non ſolùm procedant in iis, quæ actuali viſitatione per ordinarium geſta ſunt, verùm etiam in iis, quæ ratione viſitationis per eum decerentur fieri, à quibus ſi appellatur, & appellatione pendente, ad exequutionem deueniat, non dicentur attentata, & probant etiam d. Trid. decreta, vbi de viſitatione aut morum correctione agitur, *&c. d. cap.* 10. & vide etiam ſuprà citatos Authores.

Horum autem morum, quæ ſub hac fraterna & pœnitentiali correctione, & emendatione cadere aſſolent, exempla nonnulla conſtituere poteris, bonum exemplum, & ſcandalum fugiendum, reſpicientia. Etenim nihil eſt quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe diuino miniſterio dedicarunt; cùm enim à rebus ſeculi in altiorem ſubleuati locum conſpiciantur, in eos tanquam ſpeculum reliqui oculos configunt, ex eiſque ſumunt, quod imitantur,
quapropter

quapropter ſic decet omnino clericos in ſortem Domini vocatos, vitam, moréſque ſuos omnes componere, vt habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliíſque omnibus rebus, nihil, niſi graue, moderatum, ac religione plenum, præſeferant, leuia etiam delicta (quæ in ipſis maxima eſſent) effugiant, vt eorum actiones cunctis afferant venerationis motum.

69 Cum igitur quo maiore in Eccleſia Dei & vtilitate, & ornamento hęc ſunt, ita etiam diligentiùs ſint obſeruanda; ſtatuit ſancta Synodus, vt quæ aliàs à ſummis Pontificibus & ſacris Conciliis de clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrináque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcumque criminibus, vel ſecularibus negotiis fugiendis, copioſè ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum iiſdem pœnis, vel maioribus, arbitrio ordinarij imponendis, obſeruentur, nec appellatio exequutionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint, ea quamprimum in vſum reuocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri, ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas Deo vindice, pœnas perſoluant. Ita decreuit ſacroſanctum Trid. Concilium 22. *de reform. c.* 1. Alia etiam exempla apud Doctores relatos inuenies, & poſui in vnum compilata.

70 Et illud obiter notandum, quòd quando eſt appellatio permiſſa à correctione, ſeu viſitatione, puta, propter exceſſum (vt ſuprà diximus) debet exprimi cauſa grauaminis, ſiue agatur in iudicio, ſiue extra iudicium, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt ſententiam, Eſcacia *in tract. de appella. quæſt.* 17. *limit.* 36. *num.* 13. *Philip. Franch. in cap. ad noſtram* 3. *ſub num.* 3. *&* 4. *de appella.* illam reddentes rationem: quia quando ius reſiſtit appellationi niſi in certo caſu ſpeciali, tunc appellans debet illum exprimere caſum, vt ſic appareat, appellatum eſſe in caſu permiſſo, cui regula non reſiſtit.

CAPVT XVI.

A ſequeſtro, ciúſque relaxatione: ſiue etiam à depoſito, vel eius remotione; appellationi interpoſitæ an non deferens vim iudex faciat.

SVMMARIVM.

Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoria. n. 1.
Sequeſtratio regulariter eſt prohibita. n. 2.
Sequeſtrum regulariter recipit appellationem, etiam abſque cauſa expreſſione. n. 3.
Grauamen ſi conſtat iuris præſumptione, ſeu allegatione iuris, appellatio non requirit aliam cauſæ expreſſionem. n. 4.
Sententia vbi demonſtrat cauſam iure reprobatam, aliam appellans non tenetur exprimere, cùm illa notoriè conſtet. n. 5.
Actus contra legem prohibentem eſt nullus ipſo iure. n. 6.
Iuris reſiſtentia efficax eſt ad prohibendam appellationem n. 7.
Legitimum dicitur, quod lege probatur, & ſanct. n. 8.
A ſequeſtri attentati denegata reuocatione appellationi deferendum eſt. n. 9.
A ſequeſtro attentato appellatione pendente licita eſt. n. 10.
A poſſeſſione & fructuum perceptione non debet quis deſiſtere lite pendente. n. 11.
Sequeſtrum quando neceſſitatur iudex, apponere plures referunt caſus, remiſſiuè. n. 12.
Sequeſtrum ex iuſta cauſa ex officio poteſt iudex apponere etiam in caſibus, quibus denegatur ad inſtantiam partis. n. 13.
Sequeſtrum apponitur in beneficialibus, maximè etiam inſtante dilapidationis ratione, quando timetur vt ne fructus poſſint recuperare. n. 14.
A ſequeſtro non datur appellatio, quando rex apponi iubet præceptiuè, non permiſſiuè. n. 15.
Clem. 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. & eius materia & intellectu, remiſſiuè. n.* 16.
A ſequeſtro imponendo vigore d. Clem. 1. *de ſeq. poſſ. appellari non licet. n.* 17.
Sequeſtrum quando ſit apponendum in beneficijs reſeruatis ab ordinario prouiſis. n. 18.
Sequeſtrum apponendum in beneficijs reſeruatis non ſuſpenditur per appellationem. n. 19.
Sequeſtrum appoſitum legis præcepto potiùs ab ipſa, quàm à iudice appoſitum cenſetur. & à legis diſpoſitione non licet appellare. n. 20.
Sequeſtri remedium dicitur cautio, per quam regulariter ceſſat. n. 21.
Sequeſtrum non euitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, ſecus quando ſimpliciter permittit. n. 22.
Grauamen legis non eſt grauamen, à quo non appellatur. n. 23.
Sequeſtrum ex Clem. 1. *de ſequeſt. poſſ. non recipit appellationem, quia à lege non iudice iuris executore impoſitum intelligitur. n.* 24.
Sequeſtrum vbi permittitur, iudicis arbitrio appellationem admittit. n. 25.
Sequeſtri mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem. n. 26.
Periculum vbi eſt in mora, appellatio non ſuſpendit. n. 27.
Periculum quando eſt in mora, receditur à iuris regulis. n. 28.

Sequeſtri

Sequeſtri decretum requirit partis citationem, & cauſæ cognitionem. n.29.

Sequeſtrum reuocatur de facto, ſi ex obruto fuit appoſitum. n.30.

Sequeſtrum vbi apponitur ob periculum in mora, citatio non eſt neceſſaria, nec iuris ſolemnitates. n.31.

Sequeſtrum ab periculum appoſitum ſine citatione, non poteſt reuocari, & relaxari abſque ea. num.32.

Sequeſtrum appoſitum propter ſcandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam ſuſpenditur. n.33.

Ob ſequeſtrum poſſeſſio non amittitur, ſed retinetur. n.34.

Sequeſtrarius ex conſenſu partium poſſidet, datus autem à iudice nullatenus. n.35.

Sequeſter depoſitarius, aut conductor ad longum ſeu modicum tempus, an & quando poſſit præſentare. n.36.

Sequeſtrata rei aut beneficij fructus reſeruantur vincenti in fine litis. n.37.

Damnum magnum non eſt in mora modici temporis. n.38.

Sequeſtratis fructibus non ſequeſtratur poſſeſſio, quæ per alios actus poteſt continuari. n.39.

Deſcriptio bonorum non ſuſpenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat. n.40.

Deſcriptio bonorum nemini præiudicium facit, & ſic facile fit. n.41.

Deſcriptio bonorum permittitur, etiam quando ſequeſtrum prohibetur. n.42.

Deſcriptio, per quam bona incorporantur fiſco, non permittitur lite pendente, ſecus de deſcriptione ad probandum, & liquidandum. n.43.

Deſcriptio bonorum contra delinquentes hodie non eſt in vſu. n.44.

Actus, qui licitè geri poſſunt lite pendente, poſſunt & poſt appellationem. n.45.

Deſcriptio bonorum permittitur appellatione pendente, vt faciliùs fiat executio, & probatio fructuum. n.46.

Deſcriptio bonorum non aufert poſſeſſori liberam eorum, & fructuum diſpoſitionem, cùm ſolùm tendat ad probationẽ & liquidationem. n.47.

Deſcriptio bonorum debet fieri, vbi eſt periculum dilapidationis, & ſubtractionis, etiam vbi ſit prohibita ſequeſtratio. n.48.

Sequeſtri reſtituendi ſententia non recipit appellationem. n.49.

Sequeſtri reddendi decretum eſt interlocutoria merè. n.50.

Sequeſtrum relaxatur, & tollitur ſtatim, quod aliquis poſſeſſor declaratur. n.51.

A depoſito facto per iudicem appellationi non deferens an vis fiat. n.52.

Depoſitum, & ſequeſtrum idem & promiſcuè vſurpatur in iure. n.53.

Sequeſtrum eſt iudiciale depoſitum. n.54.

Inter ſequeſtrum iudiciale & depoſitum extraiudiciale quæ ſit differentia. ibidem, remiſſiuè.

Sequeſter in omnibus depoſitario æquiparatur. num.55.

Sequeſter ad reſtitutionem ſequeſtri actione depoſiti tenetur. n.56.

A ſequeſtri, aut depoſiti denegata reuocatione appellationi an ſit deferendum. n.57.

Diſtinguitur. n.58.

A ſequeſtri reuocatione legitimè facti licita eſt appellatio. n.59.

Secus vbi nulliter factum ſit. n.60.

Prohibetur cùm quid, prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad illud. n.61.

Solemnitas requiſita actui conſtruendo, eadem requiritur ei deſtruendo. n.62.

Sequeſtri reuocatio non ſuſpenditur per appellationem, quando ceſſat cauſa ſequeſtri, aut depoſiti. n.63.

Sequeſtrum appoſitum iuris diſpoſitione, non finitur niſi per ſententiam tranſactam in rem iudicatam. n.64.

Sequeſtrum vt tollatur, requiritur ſententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita. n.65.

Et quid quando ſequeſtrum apponitur iudicis officio, & eius arbitrio. n.66.

Sequeſtri loco data cautio de re non varatanda, & reſtituenda, durat poſt rem iudicatam. n.67.

Sequeſtrarius ſemel electus non poteſt remoueri, niſi ex noua cauſa. n 68.

Depoſitarius munus ſuſcepti ſequeſtri non poteſt deponere, niſi iuſſu iudicis, aut alia iuſta cauſa ſuperueniente. n.69.

A ſequeſtrario compulſo ad depoſiti redditionem, appellationi an ſit deferendum. n.70.

Verbum compelli, aut cogi, ad executionem pertinet. n.71.

Depoſiti cauſa eſt priuilegiata & celeris ſolutionis. n.72.

Diſpoſitio non verificatur niſi verificetur ſuppoſitio. num.73.

Diſpoſitio ſupponens non per relationem, diſponit etiam in ſuppoſito. n.74.

Compelli non dicitur, ſi condemnatio præcedat. num.75.

Dictio (illico, quàm celerrimè) non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem. num.76.

Appellatio remouetur etiam per verba æquipollentia. n.77.

Contra depoſitarium aut ſequeſtrum agitur actione ad exhibendum. n.78.

Dictioni (illico) attribuitur executionis ſignificatio. num.79.

Dictio (omnibus modis) importat ipſo iure. n.80.

Depoſitum confeſſatum an reijciat appellationem, ſicut depoſitum verum. n.81. & ſeqq.

Depoſitum confeſſatum inter eaſdem partes vim depoſiti retinet priuilegium. num.82.

Depoſitarius ſeu ſequeſter poteſt appellare, vbi depoſitarius ipſe non apparet. n.83.

Sequeſter compulſus ab executore rei reſtituendæ vincenti in lite an poſſit appellare, eo quòd in ſententia non nominetur. n.84.

Inſtrumentum factum in iudicio paratam habet executionem. n.85.

Fideiuſſio iudicati ſoluendi purificatur per rem iudicatam, & exequitur etiam non nominatus in ſententia. n.86.

Sequeſter ad mandatum iudicis tenetur ſequeſtrum reſtituere vincenti n.87.

Executio directè fit aduerſus tertium rei litigioſæ poſſeſſorem. n.88.

Sequeſter, & depoſitarius poteſt vrgeri quandocunque ad rationem reddendam. n.89.

Sequeſtri remotione intimata ſtatim ſequeſtrum eſt reſtituendum. n.90.

Depoſitarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus poteſt directò exequi & compelli. n.91.

Tertio cui ex obligatione aliquid reſultat, competit executio inſtrumenti. n.92.

Adminiſtratio condemnati non exhibens rem, in quem executio eſt facienda, compellitur omni iuris rigore. n.93.

Depoſitarius ſeu ſequeſter compulſus à iudice, vt alteri tertio reſtituat ſequeſtrum, an teneatur appellare. n.94.

Debitor compulſus ſoluere minus legitimæ perſonæ appellare poteſt. n.95.

Debitor compulſus ſoluere minori ſine tutoris authoritate, poteſt appellare. n.96.

1 LICET quamuis veriſſimum ſit, vt ſe-
queſtratio, ſeu decretũ de ſequeſtran-
do merè interloquutoria ſit, ſecundùm Bal.
in additio.ad Specul.a tit.de ſequeſtr.poſſ.& fruct.
verſ.fin. Bertach. *verbo ſequeſtratio. ad princip.*
verſ.2. Philip Franch. *in c.cordi.4.limita.de ap-*
pellat.lib.6. Caſſiador. *deciſ.5.de ſequeſtrat.poſſ.*
& fruct.n.1.2.& 3.& per Rotam Mareſcotus
variar.reſolut.lib.2.c.77. n.12. Eſcacia *tract.de*
appell.q.17.limit.6.memb.2.n.17.ad fin.& n.2.
vbi allegat Cæſar Bar. *deciſ.71.n.1.* à qua in-
terloquutoria, regulariter prohibetur appel-
lari. *l.2.ff.de appella.recipiend.l.ante ſententiam*
C.quorum appellat non recip. Conc. Trid *ſeſſ.24.*
de reform c.20.& in regul.36.cancellaria.

2 Tamen ex quo ſumus in materia prohibi-
tiua, prout ſequeſtratio, quæ omni iure Ca-
nonico, & Ciuili prohibita eſt regulariter, vt
in rubro & nigro. *C.de prohibita ſequeſtratione*
pecuniæ.l.nimis properè. ff.de exequutione rei iu-
dic.c.1.de ſequeſtratione poſſeſſ.& fruct.c.1.vt lite
pendente. Franciſcus Curtius *in tract. de ſe-*
queſtro, n.6. appellationem admittẽdam, non
prohibendam eſſe regulariter, affirmandum
3 ex ſtatim dicendis, adeò vt tunc procedat
abſque expreſſione cauſæ, licèt interpoſita
dicatur ab interloquutoria, ſecundùm Bald.
in l.minoribus, n.5.verſ.ſed in appellatione. Phi-
lip. Franch. *in d.cap.cordi.4 limit.* quos refert
Caſſiadorus *vbi proximè, ſub n. 2.* rationem
reddentes, quia quando conſtat de grauami- 4
ne iuris præſumptione, vel per allegationem
iuris, vt ſi iudex mandat ſequeſtrum fieri
(quod eſt regulariter prohibitum) nõ requi-
ratur cauſæ expreſſio, vt ex Bald. *in d l.nimis.*
vbi Paul. Caſtrenſ. *col.1.in fin.verſ.& dicitur hic*
n.7. Philip. Franch *in c.1.col 3.ad medium.verſ.*
4.limit.n.7.de appell.in 6. Gratian. *in diſceptat.*
forenſ.2.tom.c.232.n.27.& ſeqq Franch. *in c.vt*
debitus q.11.n.22. Cardin. Alexandrinus *ſub*
n.41.verſ.ſtat ergo regula, fallen.3.de appellat.&
idem Franch. *in c.1.ſub n.7.eodem tit.* Eſcacia
eodem tra.q.4.n.34. verſ.amplia hanc reſtrictio-
nem, & q.17.limit.47.memb 1.n.216.ſub limi.6
Cæſar Contard. *in l.vnica q.1.n.49. verſ.ſi de-*
clara.C.ſi de momentanea poſſ. Lancelo. *tract.de*
atten.2.p.c.12.limit.1.n.33.& limit.53.n.42 &
43. dicentes, quòd cùm de hoc grauamine
conſtet per allegationes iuris, & eius præ-
ſumptione (cùm regulariter ſit ſequeſtratio
prohibita) ideo alia grauaminis expreſſio nõ
eſt neceſſaria, cùm in re tam aperta, & eui-
denti ſuperuacua ſit, licèt aliqui contrarium
dicant, vt eſt videre per Eſcaciã *d q 4.à n.34.*

Et comprobatur, quia quando ex tenore, 5
forma, & inſpectione ſententiæ verè conſtat
de grauamine, puta; quia in ea exprimitur
iuſta cauſa, vel reprobata à iure, tunc iſto ca-
ſu notorieras excuſat etiam ab onere propo-
nendæ cauſæ, Franc. *in c.vt debitus q.10.n.21.*
& ibi Cardi. Alexand. *n.41.fallen.2.de appell.*
& ipſe Franch. *in d.c.1.ſub n.7 de appellat.in 6.*
Lucas Pæt *in practica Capitol. lib. 5. limit. 4.*
Capicius *deciſ.1. ſub n.21.& 22.* Lancelo. *de*
attenta. 2.p.c.12.limit.53.n.40.& 41. Eſcacia
vbi proximè d q.4.n.34.

Primò probatur, quando lex reſiſtit ali- 6
quid fieri, prohibendo, ſi actus ſequatur ad-
uersùs legem prohibentem; eſt nullus ipſo
iure. *l. non dubium. ibi*, vt ea, quæ lege fieri
prohibentur, ſi fuerint facta non ſolùm inu-
tilia, ſed pro infectis etiam habeantur.) & *ibi*,
nullum cõtractum inter eos videri volumus
ſubſequutum, qui contrahunt lege contra-
here prohibente) *& l.iubemus §. ſanè C.de ſa-*
croſanct.Eccleſ.l.prohibitum C.de iure fiſci lib.10.
gl. licèt ſententia de ſequeſtrando ſit inter-
loquutoria, & propterea non appelletur, imò
exequutionem mereatur: tamen quando
nulla eſt, ipſum penitus priuilegium amittit,
l.4. §. condemnatum, de re iudicata, appellatio-
néque ab ea pendente attentatum exequen-
do fieret violentia, iuxta ea, quæ exactè dixi
infrà 3.p.c.9. à principio.

Deinde quia ſicut reſiſtentia iuris apta eſt, 7
& efficax cauſa prohibendæ & emendandæ
appellationis, Rota *deciſ.234. aliàs 35. de ap-*
pellat.in nouiſſ. Caputaq. *deciſ.228.1.p.n.2.&*

per

per totam. ita ſimiliter, & à fortiori per con-
trarium ipſa iuris reſiſtentia eam debet ad-
mittere, quando, ſcilicet in fauorem appel-
lantis reſiſtit contra factũ & grauamen, quia
contrariorum eadem eſt diſciplina, & ita in
ſimili caſu argumentatur Marqueſſa. *tract. de
commiſsio.* 1. *p.c.*22.*n.*36.*fol.*249. promptior ſi-
quidem lex eſt in appellatione admittenda,
quã regulariter & in dubiis ſemper admittit;
quàm in prohibenda, maximè quoniam hæc
talis appellatio iuris habet præſumptionem
pro ſe, vt dictum eſt, & ideo omnimodo lici-
8 ta iudicanda erit. Enimuerò legitimum id
dicitur, quod lege approbatur, & fauet lex
legitima. ff. de pactis l. 3.§.*fin. ff. pro ſocio.* Decius
*conſ.*258.*vol.*2.*n.*4. Parlad. *lib.*2.*rerum quotid.
c.fin.* 5.*p.* §.11.*n.*4. vbi de ſimili noſtro argu-
mentum facit, vt illa erit legitima admitten-
da exceptio, quam lex approbat, ſicut è con-
uerſo illegitima, & non admittenda erit illa,
quam lex reprobat, & reſiſtit, & aliud ſimile
facit Bertach. poſt Cardi. *in reperto. verbo, ſe-
queſtratio. verſ.*28. quòd ſicut impediens iu-
ſtum ſequeſtrũ punitur *ex cle.* 1.§.1.*de ſequeſt.
poſſeſſ.* & ſicuti permittitur iniuſtũ impediri;
9 ac ſicuti prohibita eſt ſequeſtratio, facta à iu-
dice attentante; ita licita eſt appellatio à non
reuocatione ipſius ſequeſtri attentati, latè
Afflictis *deciſ.* 98. *pulchrum n.*1. *vſque ad n.*5.
Eſcacia *de appellat. q.*17.*limit.*6.*memb.*2. *n.*17.
*fol.*334. Maranta *de ordine iudi.* 6.*p. act n* 2.*tit.
de appell. n.*296.*ſub* 15.*limit.* Lancel. Robertus
de attenta. 2.*p.c.*12. *limit.*12. *in princ. & n.*25.
vbi ſolùm Cardinalẽ refert, dicit attentatam
10 eſſe ſequeſtrationem factam regulariter ap-
pellatione pendente, & quòd appellatio ab
hac interloquutoria de ſequeſtrando licita
ſit, tenet Hieron. Gonzal. *in regul. de men. &
alter. in* 7.§ *proœm. n.*89. Barboſa *in remiſſ. ad
leg. Luſit. tit. de partit. lib.*4.*tit.*96.§.13.*fol.*206.
Gratian. *in diſcept. forenſ. tomo* 1.*c.*232.*n.*23.
11 Prætextu enim litis motæ, non debet quis
à ſua poſſeſſione, & fructuum perceptione
deſiſtere, nec eiici. ita Eguid. *deciſ.*701. *ſi poſ-
ſeſſor.* Lanfran. *deciſ.*447. *poſsidens.* Capicius
*deciſ.*72. *ſub n.*2. Franch. *in c. cùm teneamur in
1. notab. de appell.* Pariſius *conſ.*41.*n.*38.*limit.*1.
Gozad. *conſ.*75. Bellon. *conſ.*18. *perpenſis, n.*24.
& ſeq. Menoch. *de recuperanda poſſeſſ. rem.*17.
*n.*49.*q.*17. (vbi nullum ex præallegatis citat.)
Bertran. *conſ.*41.*n.*2.1.*p. lib.*1. Natta *conſ.*606.
*approbo n.*13.*lib.*3. apud quos ne te allegatio-
num mole grauare velle videamur, alios in-
numeros inuenies, quam & communem eſſe
teſtatur Caſtrenſ. *conſ.*346. *forma ampliori col.*
1.*lib.*1. loquens in eo, qui erat in quaſi poſſeſ-
ſione eligẽdi, teſtatur etiam Probus ad Mo-
nachum *in c.*1. *vt lite pendente in* 6. à qua ne-
mo diſcrepare, affirmat Anton. Gabriel *com-
munium opinionum lib.*5.*concl.*6. *in princ.* apud
quem alios videbis. Quò pertinet, quod dici-
mus, lite ſeu appellatione pendente, omnia
eſſe in ſuo integro ſtatu debere, cõtinuando
ſuam poſſeſſionem, & fructus percipiẽdo, &
legitimã adminiſtrationẽ conſeruãdo, prout
antea, vt ſuperiori capite circa quæſtionem
reſidentiæ beneficij ante fi. diximus, à n.30.
Sed iſthæc concluſio aliquot modis dé- 12
clarari conuenit; quòd licèt ita verum ſit, vt
regulariter prohibita ſit ſequeſtratio, aliqui-
bus tamen caſibus, vel ex permiſſione iuris,
vt quia lex permittit iudici, ſecundùm quod
ſibi neceſſarium eſſe videatur, vt tunc poſſit
ſequeſtrum apponere, vel præceptione &
mandato præciſo iuris, vt quia lex ſtatuit, &
mandat neceſſitariuè, vt aliquo in caſu ap-
ponatur aliqua ſibi iuſta & rationabili cauſa
motus, qui caſus plures ſunt, quorum qua-
tuor meminit gl. 2. *in l.*1. *C. de prohibit. ſeque-
ſtratione.* Vndecim ponit gl. fin. *in cap.*2. *de ſe-
queſtrat. poſſeſſ. & fruct.* eoſdem ponit Angel.
de Peruſio *in tract. de ſequeſtro, ex n.*4. *cum ſe-
quentib.* Sexdecim confert Abb. *in d.c.*2. *à n.*7.
*vſque ad n.*10. quos omnes reducit ad ſex. *l.*1.
*tit.*9.*p.*3. vt dicit Gregorius Lupus *ibi gl.*1.
Lancel. *de attenta.*2.*p.c.*12.*limit.*12.*ex n.*19. &
viginti & octo caſus in vnum cõgeſſit Iaco-
bus Sahagum primariæ Cathedræ Salman-
ticæ canonũ Profeſſor, Doctor & præceptor
*in repetitione c.*2. *de ſequeſtrat. poſſ. & fructuum
à num.*26. *cum pluribus ſeqq.* alios ponit etiam
Gõzal. *regul.*8. *de men. in* § 7. *proœmiali, à n.*21.
& de materia tractantes extra Doctores om-
nes ſupradictos, & communiter *in c. exami-
nata de iudicijs, & in l. intereſſe puto. ff. de acquir.
poſſ.* Iacob. de Arena. Franc. Curtius *in tract.
de ſequeſtris, & ſequeſtrationibus*, qui habentur
inter tract. dictos aſſecurationis & de pigno.
& nouiſſimè Corraſius *in tract. de ſequeſtro*,
quos tui eſt videre, mei non tranſcribere.
Adeò vt iudici à iure permiſſum eſt ge- 13
neraliter ex iuſta cauſa ſibi bene viſa, ex offi-
cio apponere ſequeſtrum, etiam in aliis cæ-
teris caſibus, in quibus ſequeſtratio ad in-
ſtantiam partis apponi non poteſt. Bart. *in
l. Imperatores* §.*fin. n.*3. *ff. de appellat.* Beroius
*conſ.*116.*num.*6.*lib.*3. Caualcan. *deciſ. Finizana*
23. *ſub n.*34. *verſ. iudex tamen ex officio.* Lan-
colo. *de attenta.*2.*p.c.*12.*limit.*12.*n.*26 & idem
in 3.*p.c.*29. *num.*148. *&* 149. vbi dicit, quòd
Rota generaliter ex cauſa ſibi bene viſa ſo-
let deuenire ad appoſitionem ſequeſtri: præ-
ſertim quando conſtat de attentatis, tenet
etiam Caputaq. *deciſ.*151. *&* 157. *p.*3. Rota
*deciſ.*10. *num.*4. *ad medium & per totam, vt lite
pendent. in nouiſ.* Moëda *deciſ.*1. *num.*3. *de ſe-
queſtrat. poſſeſſ. & fructuum.* Caſſiador. *deciſ.*3.
*num.*6. *de reſtitutione ſpoli.* Cæſar de Graſſ.

deciſ.2.de appellat.& fuiſſe ita deciſum in cauſa Vrgelia. Archidiaconatus 24. Octob. 1582. coram Gypſio, & aliàs ſæpius teſtatur Mareſco. *variar. reſolutio lib.2.c.77.n.58.& 59.* &
14 interdum etiam ceſſante fructuum dilapidationis ratione, generaliter poteſt apponi ſequeſtrũ, in cauſa, ſcilicet, beneficiali, quando timetur, quòd non poſſit commodè fieri exequutio, & recuperatio fructuum, Puteus *deciſ.150.n.3.lib.2.& deciſ.249.n.3.p.3.* Rota *deciſ.1.num.3.& per totam p.2. diuerſorum.* vbi multa in propoſito adducuntur.
15 Prædicta tamen regula, ſcilicet; appellationem licitam eſſe, vimque, ſi à ſententia de ſequeſtrando appellationi nõ deferatur; fallit in aliquibus caſibus, vt primò, ſcilicet; non procedat, nec locum habeat, quando lex vel canon præcipit & mandat, ſequeſtrum apponere in aliquo caſu, hoc eſt; quando ius diſpoſuit præceptiuè, non permiſſiuè. Et ſit exemplum in caſu text. *in cle.1.de ſequeſt.poſſ. & fruct.* qua eſt ad cõpeſcendas litigantium malitias, ita diffinitum. (Vt vna contra poſſeſſorem diffinitiua ſentẽtia ſuper beneficio apud ſedem Apoſtolicam dumtaxat in petitotio, vel poſſeſſorio promulgata, beneficiũ ipſum, etiã ſi dignitas, & perſonatus exiſtat, & curam habeat animarum, à poſſeſſore huiuſmodi (dum tamen triennio pacificè antea ab eo poſſeſſum nõ fuerit) per loci ordinariũ apud aliquã perſonam idoneã ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo & debitã curam gerens,
16 id quod de fructibus ipſius (debitis eiuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe cõrigerit, illi teſtituat, qui finalem in cauſa victoriam obtinebit, *&c.*) de cuius intellectu latè videndus eſt Mareſcot, *variar. reſolut. lib.2. c.77. per totum.* & Gratia. *in diſcept. in capiti. citandis.*
17 Et ſic ab hoc mandato de ſequeſtrando, non eſſe licitam appellationem, quominus exequutio locum habeat, nec ſuſpẽdi queat; notant communiter Doctores *in d. clem.1.* præſertim Cardi. *ibi notab.9.* Afflict. *deciſ.152. n.6.* Caſſiador. *deciſ.5.de ſequeſtr.poſſ.& fruct. per totam*, & præſertim *verſ.ſed maior pars Dominorum.* Maranta *de ordin.iudic.6.p.tit.de appellat.n.182.* Lancelo. *de attenta.2.p.c.12.limita.12.n.4.* Veſtrius *in praxi lib.7.cap.2.num.5*, rationem huius limitationis ſtatim reddemus, quam ſimul reddẽs ſequitur Mareſcot. *vbi proximè d.c.77.n.9.10.11.& 12.*
18 Secundum exemplum huic doctrinæ potes inuenire in Pij IV. Pontificis maximi Bulla ſub die 26. menſis Octobr. anni 1560. quæ in bullario eſt 142. inter eiuſdem Papæ conſtitutiones, qua ſtatuitur; quòd quando beneficia ratione meſſium, ſeu aliàs ſunt reſeruatã, & inter prouiſum Apoſtolicũ, & ab ordinario prouiſum deſuper litigate cõtigerit, iudex ſtatim, quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognouerit, præfatã reſeruationem etiam ſummariè & extraiudicialiter, quantũ ſibi pro rei qualitate ſufficere videbitur, fructus, redditus, & prouẽtus beneficiorũ ſequeſtrari, mãdet, ac faciat, *&c.*

Pariter in hoc caſu ſicut & in ſuperiori 19 appellatio nulla impedit huiuſmodi ſequeſtri appoſitionem ex identitate rationis, vt per Veſtrium *in praxi d.lib.7.c.2.n.9. verſ.ſed præcipitur*, &c Hieron. Gonzal. *d.§.7. proœmiali num.83.& ſeqq.*

Aliud etiam poteſt cõſtitui exemplum in caſu text. *in c. cum vos de off. ord.* de quo nos alibi. Et quartum poteſt exemplum reddi *in l. Imperatores §.idem reſcripſerunt ff. de appellat.* vbi mandatur res ſequeſtrari, quando aliquis appellat ab exequutione, ſeu exequutoris exceſſu, etiam ſi non ſit ſuſpectus propter magnam præſumptionem, quæ eſt contra hunc appellantem, vt faceret cauſa differendæ exequutionis. Cardi. *in d.clem.1.q.22.* vt poſt Immol. *in d.§.reſcripſerũt*, declarat Æmilian. *conſ.77. Dini n.47.& 8.* Panormit. *in c.2. de ſequeſt.poſſ.& fructuum.* Curtius *in tract.de ſequeſtro q.1.limit.1.* Rebuff. *in 3.tomo tract.de ſententia execut. gl.4.n.5. fol.232.*

Et huius rationem ipſimet reddunt Doctores, quia cùm lex mandat apponere in aliquo caſu ſequeſtrum, quia potius impoſitum dicitur ab ipſa lege, quàm ab homine, & iudex apponendo id, legem exequitur obtemperans tanquam eius exequutor, à legis autem diſpoſitione non eſt licita appellatio, nec à iudice eam exequente *l.fin.ff.de appella. recipi. c.conſuluit 3.de appellat.* text. *in c.relatum de cleric. non reſiden.* Naua. *in repetitione c.cum contingat 15.cauſa nulli fol.mihi 151.* Bernard. Diaz *regula 675.* Gratian. *regul.35.* Bobad. *in poli.lib.3.c.8.n.278.* & diximus *in c.præceden.* & pluries in diſcurſu, & propterea nec à pœna legis appellatio admittitur. *l. ſi qua pœna 244.ff.de verbor.ſignif. c.quia nos.32.* & ibi gl. *in fin. de appellat.* gl. communiter recepta *in c.cupientes de electione lib.6. in §. quod ſi, verbo priuatos.* Bald. *in l.1.C.ne ex delict.defuncto.* 20

Et hinc fluit, quòd licèt regulariter ſit verum, vt ſequeſtrum euidenter ceſſet oblata, & præſtita cautione, quæ dicitur medicina ſequeſtri, *l.ſenatus in fin.ff.de off.præſidis. l.ſi fideiuſſor. §.fin.ff. qui ſatiſdare cogantur*, quia cautio ſubrogatur loco ſequeſtri. Cæſar de Graſſis *deciſ.3.n.5.de fideiuſſor.* Bernard. Diaz *in regula 685.ſequeſtrum euitatur.* Azeuedius *in l.1.num.4.& 5.tit.12.lib.4.recopilat.* text. *in c.1.de ſequeſtra.poſſ.& fruct.* cum ibi norat ab Ab. Sahagum & aliis, Mareſcotus *variar. reſolutio.lib.2.cap.77.num.16.* tamen locum habet dumtaxat, quando ſequeſtratio à lege, 21

vel

22 vel canone iudici apponenda permittitur;
non verò procedit, quando à lege præcipi-
tur, & fieri mandatur, vt in caſibus d.Cle. 1.
& Piænæ conſtitutionis, quæ incipit, *cordi
nobis eſt*, quæ eſt in bullario 67. quæ eſt, inter
conſtitutiones Pij V. mandantis ſequeſtrari
fructus in caſu, de quo loquitur. aduertunt
expreſsè Nicolaus Milis *in repert. verbo ſeque-
ſtrum, vbi eſt fiendum*, allegat Ioan. Andream
*in addit. ad Specul. in rubr. de ſequeſt. poſſ. & fru.
verſ. & nota, quòd licèt regulariter.* Veſtrius *in
praxi lib 7.c.2. num.9.* Hieron. Gonzal. *d §.7.
proœmiali n.97.* loquendo in terminis conſti-
tutionis Pij IV. ſuperiùs allegatæ, & loquen-
do circa diſpoſitionem cle. 1. vltra citatos,
quòd in caſu illius text. non poſſit impediri
ſequeſtrum per cautionis oblationem; tenet
expreſſa ratione hac Cardi *ibi n.29.* Puteus
deciſ.311. n.1. lib.1. Gratian. *in diſcepta. foren.
tomo 2. c.232. n.16.* & poſt Ioan. Andream *in
additio. ad Specula. in rubrica de ſequeſt. poſſ. &
fruct. verſ. & nota, quòd licèt regulariter.* Millis
& Veſtrius *locis proximè citatis.* Mareſcot. *va-
riar. reſolut. lib.2. c.77. num.17.*

Et ideo concludere potes, quòd appella-
tioni emiſſæ à mandato de ſequeſtrando eo
caſu, quo à lege fieri mandatur, ſeu præcipi-
tur, non deferens iudex vim facit vt ex ad-
ductis rationibus. Et quia cùm huiuſmodi
ſequeſtrum imponatur potiùs ab ipſa lege,
quàm ab homine: & iudex nihil aliud facit,
quàm legem exequi; ideo appellatio ab eo
non ſuſpendit exequutionem ſequeſtri, tan-
quam ab exequutore.

23 Etenim grauamen legis, non eſt graua-
men. Bal. *in c. ad noſtram, col.2. de appellat.* quia
leges omnes obedire debent. §. *arripiat, au-
thent. vt omnes obedire iud. prouin.* vnde non
mirum, ſi appellatio prohibeatur. Rebuff. *in
l. ſi qua pœna in prin verſ. namque harum, de ver-
bor ſignific.* Et in terminis, hac noſtra ratione
hoc ipſum affirmat Gratia. *in diſceptat. foren.
tom.2 cap.232. à n.19.* vbi dicit, quòd in caſu
d.Cle.1. de ſequeſt poſſ & fr. ideo appellatio non
24 impedit ſequeſtrum, quia tunc illud ſeque-
ſtrum imponitur potiùs à lege, quàm ab ho-
mine, & ideo iudex vt legis exequutor pro-
cedit, à quo iuſtè denegatur appellatio, opti-
mè & de hac ratione in terminis etiam per
Mareſcotum *vbi proximè n.9. 10. 11. & 12.*
at in cæteris caſibus, etiam vbi ſibi ſit per-
miſſum, cùm hoc permittatur quantum ſibi
25 viſum fuerit arbitrari, iuſta & legitima cauſa
exiſtente, inter arbitrandam iuſtam cauſam
poteſt pars cēſeri ſe grauatā, ac ideo ſuperior
per appellationem aditus de eius legitimita-
te grauamen an ſit, iudicabit; quia à iudice
cuius arbitrio aliquid relinquitur, & grauat,
& poteſt licitè appellari regulariter. & ex

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

his, quæ latè Farin. *in tract. crim. tomo 1. q.17.
à num.27. cum pluribus ſeqq.* & nos latè infrà
3.p.c.13. per totum.

Secundò præfata regula & concluſio ad- 26
huc fallit in aliquibus caſibus, in quibus li-
cèt nō mandetur, nec præcipiatur à iure fieri
ſequeſtrum; ſed ſolùm permittitur, appella-
tio admittenda eſt ſuſpenſiuè ex alio capite,
ſeu aliis ſpecialibus iuris rationibus vigeori-
bus peculiariter in illis. Et horum vnus ſit:
quādo propter ſuſpicionem fugæ probatam
ſequeſtrum fieri permittitur; de quo fit men-
tio per Doctores ſuprà inter caſus cōgeſtos.
nam in hoc caſu imminet periculum per
moram; nam ſi appellatio ſuſpenderet effe-
ctum mandati de ſequeſtro, ea interim pen-
dente aufugeret. Et confirmabuntur ſuſpi-
ciones in maximum periculum iuris peten-
tis. quod illuſorium maneret, & inane id, &
præiudicium propter difficultatem exequu-
tionis, & hac fugæ ſuſpicionis ratione multa
ſunt à iure permiſſa ſpecialiſſima, quæ aliàs
non permitterentur aliquo modo, vt eſt vi-
dere apud Villalo. *commun. opin. litera D fol.
218. n.27.* Iſſ. *in l. imperium, n.15. ff. de iuriſd.
omn. iudic.* & ibi Roma. Ancara. *conſ.184. aliàs
192.* Farinac. *in pract. crim. 3. tom. q.28. n.130.*
vel alios. Azeued. *in l.15. tit 9. lib.3. recopi. in
pri.* Eſcacia *de appellat. q.17. limit.6. memb.2.
n.30. & q.13. n.100. & lib.1. c.58. ſub n.2.*

Et vbi eſt periculum in mora, appellatio 27
nullatenus ſuſpendit, *l. fin. ff. de appellat. recip.*
Ripin. *in l admonendi, n.193. ff. de iuretur.* Ioan.
Baptiſt. Aſinius *in praxi iud. §.32. c.2. limit.2.
n.7.* Franc. *in c. qua fronte in gl. in verbo decedat
col.5. ad medium ſub n.18.* Iſſ. poſt alios *in l.1.
n.5. ff. de ſeruis.* Hippoly. de Marſ. *ſingul.87. &
258* Manfred. *in lib.2. conſ.356.* Ozaſ. *deciſ. Pe-
demont.86.* facit quod Bart. & Salicet. *in l ge-
neraliter in fin. prin. C de rebus credi.* quia quan-
do periculum eſt in mora, meritò à iuris re- 28
gulis recedimus, de quo per Doctores, præ-
ſertim Decium *in c. dilecta ad fin. verſ & hoc
verum, de cōfirmatione vti. vel inuti.* & per Hip-
polytum de Marſi. *in l.1. C. de probat. col.40.*
Mandoſ. *ſuper regul. 31. quod commiſſio cauſa-
rum, q.3. n.2. & ſeqq.* ergo nihil mirum, vt li-
cèt in hoc caſu ceſſet ratio illa legis man-
dantis fieri ſequeſtrum, cùm hæc altera peri-
culi imminentis vigeat in eo, appellationi
non deferendo, vim nullam adeſſe, dicatur.

Et comprobatur, quoniam licèt ad expe- 29
diendum decretum ſequeſtrationis, neceſſa-
ria ſit partis citatio, & cauſæ cognitio, Angel.
conſ.107. n.1. & 3. Alexan. Stiat. *in pract. iudic.
c.12. n.5.* Achil. Perſonal. *de adipiſcend. n.23.
verſ & iudex tomo 3. p 2 fol.246.* Beneinten-
di. *deciſ 73. orta. n.3.* & Contar. *in l. vnica, limit.
16. n.10.* Gratian. *diſcepta. forenſ. c.114. num.36.*

Curtius *de ſequeſtro cap 2. num. 59.* dicentes
30 quòd reuocatur de facto ſequeſtrum, quando ex obtuto fuit conceſſum. Virginius de Boccat.*tract.de inter.vti poſſ.cap.14.de probati. n.44 verſ.*& Menoch.*tomo 3.p.2.fol.309.* tamen
31 quando periculum eſſet in mora; tunc citatio non eſt neceſſaria, nec iuris ſolemnitates requiruntur in ſequeſtri appoſitione, Beneintendi *deciſ 73.orta n.14.* Ioſeph. Ludouic. Peruſi. *deciſ.20.ſub num.2.* Eſcacia *de appella q.17.limi.6.memb.2. à n.28.* Menoch. *de adipiſ.rem 6.num.19.* Achil.Perſon.*d.tract. de adipiſ.ſub num.24.verſ.quod ego. tom.3. p.2. fol.246. & num.38.* Alex. Stiat. *vbi proximè, ſub num.2.*& loquendo in periculo fugæ, tenet Eſcacia,*vbi proximè, ſub num.30.* Alexan. *conſ. 6. num.10. lib.4.* ex ſupradicta ratione, quia tunc receditur à iuris regulis,& ſolemnitatibus.
32 Quando autem ex hac vrgenti cauſa ſine citatione appoſitum eſt ſequeſtrum; non erit relaxandum, nec reuocandum abſque ea, Contard. *in l.vnica,num.16. n.14.& ſeqq. C.ſi de moment. poſſ.* aliàs autem factum, nõ ſeruatis ſeruandis etiam de facto poteſt reponi, Achil. Perſonal. *de adipiſcend. n.35.36.& 37.* Eſcacia *vbi proximè n.7.*

33 Tertiò limitatur, & ſic alius ſit caſus ad tollenda ſcandala & rixam, ne partes ad arma deueniant,iuxta *l.æquiſſimum ff de vſufructu*, cum pariter (vt in ſuperiori caſu dixi) multa à iure ſpecialia ſunt inducta & permiſſa propter id vitandum, Etenim hanc eſſe permiſſam, & legitimam cauſam apponendi ſequeſtrum, non obſtante appellatione, ab eo interpoſita, ſeu aliàs pendente, tradit Auguſtinus Beroius *conſ.116. appellatione penden. in prin. & per totum* ita vt à ſequeſtro in hoc caſu non admittatur appellatio, ne eius exequutio impediatur, tenet Tiraquel. *in tract. le mort. 6. p. de electione 6. num.6 pagina 270.* Mietes (loquendo in bonis maioratus) *in tract.de maiora.3.p q.7.n.4.* alios etiam pet Gratia.*in regul.413.n.4.*(qui licèt loquatur abſolutè, ita eſt intelligendus) Bald. *in l vni. ſub num 3.* & ibi Salicet. *ſub num.3.C.ſi de momen.poſſ.*Alexan. Stiat.*in pract.iudi.cap.12.ſub num.3.*Eſcacia *de appella. quæſt.17.limi.6.membro 2.num.14.& ſeq.* Ruginel. *eodem tract. §.2.cap.3. verbo ſequeſtrum num 877* Catrocius *tract. de ſequeſt.p.4.q.8. verſ.contrarium* Pedemonta, *deciſ.25.n.141.* Beneintendi *deciſ.79.num,2.& ſeqq.* Aſini.*in tract de exequutione num.122 cum plurib.ſeqq.* Marqueſſa.*tract.de commiſſ.1.p.cap.22.à n 32.*

34 Præſertim cùm in hoc, & aliis caſibus, quibus per appellationem ſequeſtrum non impediri; dixi, attentis rationalibus cauſis, & legitimis rationibus,leue ac paruum præiudicium adeſt, cùm is, cuius res ſequeſtratur; non amittat, ſed retineat, ſuam poſſeſſionem, ſeu detentationem, ſicut antea,*l.licet § rei depoſitæ ff depoſiti.gl.2. in c. examinata de iudi.ys.* vbi Abb.*num.13.* Cardi. *num.25.* Immola *num 6.in d. cle.1.* Feli.*num.14. d.cap. examinata.* Curtius *tract de ſequeſtr. quæſt.20. num.71.* Guido Papæ *deciſ.246. num.6.* & ibi additionator. Gramatic. *deciſ. Neapolita.51. num.2* Caſſiador. *deciſ.14.ſuper regul.num.12.* Moeda.*deciſ.14 de reſt.ſpol.* Sarnetius *in regul. de annali quæſt.46.*& Mandoſ.*eadem regul.34. quæſt.43. num.5 & 6.* Titaq. *de iure conſtitu. limi.17 num.6* Grego. Lopez.*l.1. tit.9. p. 3. verbo por auenençia.*Corraſius *de ſequeſtro.c.6. & lib.3.Miſcel.c.2.* Menoch. *de retinen. rem.3. num 86.* Grauatius ad Veſtrium *lib.7. cap.2. num.17.* Rota *deciſ.46.p.1.diuerſo.& 273.n.1. p.2.*Doctor Sahagum *in repetitione d.cap.1.de ſequeſt.num.9.*qui omnes illud in hac re con- 35
ſtituunt diſcrimen inter depoſitarium, ſeu ſequeſtrum voluntarium, qui ex voluntate ambarum partium præponitur & neceſſarium,qui iudicis authoritate datus eſt, vt ille poſſideat, hic autem nullo modo.

Er an, & quibus caſibus ſequeſtet, depo- 36
ſitarius,creditor bonorum ſeu conductor ad modicum tempus, vel in perpetuum poſſit præſentare, vide lariſſimè ex his, quæ congeſſit Nicol. Garcia *de benef.5.p. cap.6. à prin.* & Cened. *in cano. quæſt. q.10. per totam*, vbi quid in pignoribus.

Ex quo namque fructus rei, vel beneficij 37
reſeruantur Domino vincenti, in tempus & euentum litis finitæ,in caſu quo illi pertinere declaretur; non illi auferuntur, ſed differuntur dumtaxat, nam quod differtur non auferrur.*l.quoties C. de precibus impera. offeren. c.ancillam 32.quæſt.2.c. nemo deſperandus eſt de pænit.d.7.*& præiudicium dilatiuum non eſt in conſideratione, cùm magnum damnum 38
non ſit in mora modici temporis. *l. debitoribus ff. de re iud.* Caputaq. *deciſ.61. num.3. p.2.* vbi plures allegat. Pute. *deciſ 245. in medio lib.1.& deciſ.68.lib.2. & deciſ.141. ſub num.4. eodem lib.2.* Abb.*in cap.2.n.28 de ſeq.poſſ.& fr.* ſed in hoc caſu appellationem minimè eſſe admittendam, probauimus ſuprà hac 2. parte circa inhibitiones temporales cap.10. à num.31.

Quod maximè procedit in his, in qui- 39
bus ſolummodo fructus ſequeſtrantur, non etiam res, cùm propterea nihilominus poteſt continuare ſuam poſſeſſionem per ſe ipſum, per alios actus poſſeſſorios, dempta fructuum perceptione, nam limitata ſequeſtratio limitatos producit effectus. *l. age cum Geminiano C.de tranſactio.l.in agris ff.de acquir. rerum domi.* & ita ſentit, quando poſſeſſio non eſſet ſequeſtrata, vt per ſe poſſit alios actus

actus poſſeſſionis exercere. Vitallinus *in d. cle.1.num.67.& num fi.* ibi Veſtrius *in praxi lib.7.cap.2.num.1 in fi.& num.2.*& tenet Azeued. *in l. 1. ſub num. 17. verſ. quoad fructus tit.10.lib.4.recopil.*

40 Quid autem nunc dicendum venit in deſcriptione bonorum, an à præcepto iudicis, eam mandante fieri, vt liceat appellationi defetendum? Et negatiuè reſpondeo. Siquidem cùm huiuſmodi deſcriptio bonorum ad finem fiat dumtaxat, vt habeatur illorum notitia, ne ſubtrahantur: nulli poteſt dici fieri præiudicium, nec in re, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, nec in fructibus eius. & ſic tamquam à mera interloquutoria non qualificata, ſed omni legitimo grauamine deſtituta, nec damnum irreparabile, vim diffinitiuæ, nec præiudicium aliquod ex ea poteſt oriri negotio, ſeu cauſæ principali, & ſic omnimodo hanc eſſe permiſſam deſcriptionem bonorum, probat text. *in l.fi.* vbi Bart *ff. de requir.reis.& in l.1. ff. de ventre in poſſ.mitten.l.fi.ff.de bon.authoritate iudi poſſ.* Vitall. *in tract. clauſula nihil nou. accuſatione pen.ſub num.*20. & tradit Bal.*in l.defenſio.C.de iure fiſci lib.*10.Bart *in l.poſt contr.ff.de dona.*

41 Quod ex eo probatur, nam deſcriptio bonorũ ex eo facilè conceditur, quia nemini præiudicium affert, vt videre eſt apud deciſ. Pedem *fol.*112.*in conſ.ibidem impreſſo n.*26.Sequitur Ariſmin. Tepat.1.*tomo tit.de deſcriptione bonorum in prin. fol.* 332. adeò vt in caſi-

42 bus, in quibus ſequeſtrum prohibitum eſt, deſcriptio bonorum (ne bona pereant, ſed appareant) fieri poteſt. Bart.*in l.fi. §.fi. de requir.reis.*nam licet ſit prohibita ſequeſtratio, non tamen eſt prohibita deſcriptio, idem Bart.*in l.1. §. eligitur, ff. de ventre in poſſ. mit.* Ariſmin. Tepat.*ſuprà ad fi.* niſi in certis caſibus, de quibus per Bart *proximè citato loco*,& per Bal.*in l.vnica C.de prohib. ſeq. pecun.* tenet Gratia. *diſcepta.forenſ.c.*14.*n.*28.

Qui *num* 26 *& ſeqq.*reſpondet *ad l. defenſionis facultas C.de iure fiſci lib.*10. vbi contro-

43 uerſia pendente fas non eſt, deſcribi facultates poſſeſſoris, aut inquietari, vt intelligatur de tali deſcriptione, per quam res incorporantur fiſco, non autem de ſimplici inuentario, & deſcriptione. Bart. *in l.1. verſ. eligitur num.1.ff. de ventre in poſſ mitten.* Curtius *tract.de ſequeſt in prin.num.*15.*verſ.prædictam tamen.* Matthias Coler. *de proceſſ. exequut.cap.2.p.1.num.* 180. *in fi.* & voluit Bal.*in d.l.vnic. n.*6. vbi diſtinguit inter deſcriptionem ad probandum, & liquidandum,& deſcriptionem ad incorporandum, cùm iſta non admittatur, illa autem ſic, tanquam non præiudicialis etiam in caſu, in quo aliàs ſequeſtratio non permittitur, & hanc diſtin-ctionem inter vtramquè deſcriptionem ſequuntur Marſi.Laud. *de fiſco quæſt.*142.*tomo* 12.*fol.*4. Immol. *in l. Imperatores. §. reſcripſerunt.colum.*1.*ff.de appella.* Menoch *de arbitra. caſu* 457.*n.*2.

Er quamuis annotatio bonorum contra contumaces iuxta *l.1.ff de requi. reis.* hodie non ſit in vſu, deſcriptio tamen, & adnotatio, de qua *in l ſi quis intra prouinciam. C. de bonis proſcriptorum.* hodie ſeruatur, poſt alios teſtatur Iul.Clar.*pract.crimi.quæſt.*44 *verſ.ſed hodie.* vide quæ nos hac 2.p.c.1. à num.187. qui ſuprà citati Doctores communiter probant, quòd huiuſmodi deſcriptio bonorum, cùm nullum afferat præiudicium, nec damnum queat cõſiderari, licitè poſſe fieri, etiam lite pendente ſuper accuſatione. quod etiam probat Lancelot. *de attent.* 2.*p.c. de attenta. accuſatione penden.n.*21.*limi.*11. abſque reatu attentari, ergo ſequitur euidẽter, quòd poſ- 44

ſint fieri etiam poſt appellationem ab illo, quia eſt regula generalis, vt omnes hi actus, qui licitè poſſunt fieri lite pendente, item appellatio ipſa interpoſita impedimẽto non eſt, quominus gerantur, text. celebris *in l.ſi poſtquam ff.vt legat. ſeu fideic.nomine caueat.* & nos diximus ſuprà c. præcedenti circa reſidentias ad fin.à num.30.& ſurſum. 45

Et in expreſſo vt etiam poſt appellationem, & ipſa pendente, poſſit fieri bonorum deſcriptio, conſtanter tenet Lancelor. *de attenta.2 p e* 12.*limi.*12.*num.*26. vt is, qui non poteſt obtinere ſequeſtrum; poteſt appellatione pendente, petere à iudice hanc fructuum deſcriptionem, ſperans ſibi pertinere, & reſtituendos, vt poſtmodum lõga euitetur confuſio, & obſcuritas, quæ oritur ex difficultate probandi per teſtes, quot fuerit fructuum perceptio; & tandem finita lite ſententia habebit meliorem & faciliorem exitum, quia actor releuabitur per huiuſmodi bonorũ deſcriptionem ab onere probationis per teſtes, quantitatem fructuum recollectorum, & iuſtitia faciliùs expeditur, & commodiùs miniſtrabitur, & ita propterea permittitur innouare id, quod ſit in meliorem cauſæ expeditionem, text.*in c.cùm teneamur de appella.* & ibi Franch.& communiter Doctores. 46

Et cùm hæc deſcriptio bonorum non auferat poſſeſſori liberam poteſtatem diſponendi de rebus, & fructibus ſic deſcriptis & in inuentario poſitis, cùm etiam illorũ alienatio permittatur ex eo, quod dũtaxat fiat, vt ſciatur quid ſteterit tempore litis moræ, & quid collectum fuerit, pro faciliore eorum probatione, & liquidatione, vt poſt Bart. *in l. poſt contractum num.*19.*de donatio.* Butriga.*in c.fin.num.*6.*de ſequeſt.poſſ.& fruct.* 47

Iſſ. *in l. ſi fideiuſſor. 7. §. fin. n. 28 qui ſatiſd. cogan. & per l. ſi quis intra C. de bon. præſcript.* Immol. *in l. Imperatores. §. idem reſcripſerunt in princ. verſ. adde quod licet. ff. de appel.* Bald. *in l. vnica, nu 6. C. de prohibit. ſequeſtr. pecun.* optimè Gratia. *in diſcept. foren. tom. 1. cap. 114. à num. 24.* & facit text *in l. cum Domini horreorum 58. ff. locati.* iudicémque abſque attentato poſſe ſibi illa concedere. Eſt etiam opinio iſta Anton. de But Batt. & aliorum, quos modò citaui. imò dicit Bertach. *in repert. verbo, ſequeſtratio.*
48 *verſ. 72.* quòd quando ſequeſtratio eſt prohibita, debeat fieri deſcriptio bonorum, ſi timor ſit ne diſſipentur, vel ſubtrahantur, vt facilior eorum pateat probatio, vt ipſe *in verbo, annotatio. verſ. 2. ad quem refert.* vbi plurimos in id refert. Sed etiam Rebuff. *in conſtit. reg. tomo 3. tract. de ſequ. art. 1. glo. 2. num. 9.*
49 Sed quid dicendum, quando appellatio emittatur à relaxatione, ſeu mandato de teſtituendo ſequeſtro, an ſi ei non deferatur à iudice, vis fiat, in quo breuiter reſpondeo negatiuè, ſcilicet vim non fieri, cùm huius decreti exequutio per appellationem impediri nequeat, tum quia hoc decretum eſt ſententia merè interloquutoria, ita probat text. *in l. fin. §. fin autem per medium, verſ.* (per
50 ſuam autẽ interloquutoriã creditorem præcipiente ſecundùm modum debiti ex depoſitis pecuniis ſuum accipere debitum) *C. de bonis authori. iudi. poſſ.* & expreſsè Ludoui. *in l. ſi finita §. ſi quis autem ff. de damno infecto,* vbi reputat ad hoc illum text. ſingularem. Felinus etiam *in rubr. de ſentent. & re iudic. ſub num. 21.* idem etiam tenet Bald. *in l. fin. ad fi. verſ. item not. C. de ordine cognitio.* quem allegat ad id Bertachi. *in repertor. verbo ſequeſtrat. verſ. 56.* ergo appellari non debet ex Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform cap. 20. d. t. 2. ff. de appel. recip. l. ante ſententiam C. quorum appel. non recipiantur.*
51 Deinde quia hæc interloquutoria ſecum trahit exequutionem paratam, nam quando iudex lite pendente, & appellatione ſequeſtrat, auocat ad ſe poſſeſſionem ad euitanda ſcandala, vt diximus, & per partes inſtetur, vt ſumpta à iudice informatione, quis tempore litis eſſet in poſſeſſione, & tunc iudex per ſuã interloquutoriam declaret aliquem poſſeſſorem, & ſequeſtratam poſſeſſionem relaxaret, ille declaratus poſſeſſor, appellatione pendente poterit ſe in poſſeſſionem relaxatam mittere, ita tenet ex hac ratione Auguſt. Beroius *in conſil. 45. in cauſa num. 25. lib. 3* quem ſequitur Lancelot. Robert. *de atten 2. p cap. 11. num. 36. & ſequenti.* vbi dicit, quòd cùm per huiuſmodi ſequeſtrũ factum iudicis authoritate poſſeſſio non perdatur (vt diximus *ex l. licet ff. depoſiti,*) ſtatim, vt à iudice declaratur poſſeſſor, relaxetur, & tollitur impedimentũ illud, & continuat ſuam poſſeſſionem, quod fieri poteſt etiam pendente appellatione, nec dicetur attentare, cùm continuatio eius ſit permiſſa non obſtante appellatione, de quo etiam per nos ſuprà, ex quo namque iudex ante ſequeſtri appoſitionem ſemel cognouerit de cauſa, ac iterum ea cognita reuocat, maxima erit pro illo præſumptio, inueniſſe, ipſam ceſſare, & ideo pro eius decreto præſumendum eſt. res enim faciliùs & abſque minori impedimento debet reuerti ad ſuam naturam, quàm ab ea diſcedi. *l. ſi vnus § pactus ne peteret ff. de pactis.*

Et ex hucuſque deductis ſatisfacies ſecundæ parti huius capituli, dum quærit an à depoſito vis fiat, ſi appellationi non deferatur. nam idem in totũ, & per omnia quod de ſequeſtro diximus; de hoc depoſito à iudice facto pariter & neceſſariò intelligendum eſt, cùm idem ſit in effectu ſequeſter, & depoſitarius, depoſitarius & ſequeſter. hoc dempto, vt depoſitum vnus, ſeu plures facere poſſunt: ſequeſtrum autem non niſi à pluribus. nam tunc id fit, cùm aliqua res in controuerſiam deducitur, in cæteris autem omnibus nulla adeſt differẽtia, ſed imò idem eſt, & promiſcuè in iure accipitur, & apud ſequeſtrum deponi dicimus, non aliter, text. eſt (qui hoc probat) *in l. ſequeſter. ff. de verborum & rerum ſignif. l. ſi oleum. ff. de dolo. in l. licet. in princip. & in §. rei depoſitæ ff. depoſiti.* & vt vides, illã lex ſedet ſub tit. & rubr. *depoſiti,* & ideo omnimodo & ſecundùm eam intelligenda eſt. nam quando aliqua materia ponitur ſub aliquo rubro, ex hoc iudicatur eſſe illius naturæ, cuius eſt rubrum, vt notabilitet voluit glo. *in c. 1. & in c. ſi ſuper.* Gratia. & ibi Domini. *de off. delega. lib. 6* glo. *in c. tibi qui de reſcript. eod. lib.* gl. *in cle. vnica de off. delegati.* quas commendat ad id Panormit *in proœmio decretal.* Euerard. *in loc. legalib. in loco à rubro,* vbi latiſſimè. & nihil aliud eſt ſequeſtrum, quàm iudiciale depoſitum, vt latè per Anto. Pichar. *in §. preterea 3. à num. 17. & num. 21.* ponit differentias inter hoc depoſitum iudiciale, ſeu ſequeſtrum, & id quod fit extra iudicium inter priuatas perſonas, ſcilicet; abſque iudicis authoritate; vide ad id per Azeued. *in l. 13. tit. 9. lib. 3. recopi. à princ.* & ita etiam d. conſtitutio Pij V. ſuprà adducta, dum mandat fieri ſequeſtrum, dicit fructus, *&c.* penes perſonam idoneam deponantur, *&c.* & quòd ſequeſter in omnibus & per omnia æquiparetur depoſitario, probat deſuper expreſsè Ioſeph. Ludoui. *deciſ. 51. n. 15. & 16.* quem ſequitur Ariſmin. Tepat. *tit. de ſequeſt. 7. colu. ante fi. fol. 331. tom. 1.*

Hinc

56 Hinc ſequeſtrarius ad reſtitutionem ſequeſtri tenetur actione depoſiti, *l. ei, apud quem*, §. 1. *ff. depoſiti* gl. *in l. ſequeſter ff. de verborum ſignif.* Salicetus *in l. vnica. num.* 15. vbi Curtius Senior *num.* 55. *C. de prohibi. ſequeſtr. pecuni.* Alexan. *in l. intereſſe num.* 6 *ff. de acquir. poſſ.* Bart. *in l. ſi oleum ff. de dolo malo.* Iſſ. poſt alios, *in l. ſi fideiuſſor* §. *fi. num.* 3. *ff. qui ſatiſ. cogant.* Grauat. *ad praxim Veſtrij lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 20. Petrus Surdus *conſ.* 28. *n.* 19. *tomo* 2. qui etiã præſcriptis verbis teneri affirmant, & propterea cùm idem ſint omnia, quæ ſuperiùs dicta ſunt cum regulis, diſtinctionibus, & limitationibus, nullatenus ab hoc depoſito ſeparanda ſunt, tam de mandato de deponendo, ſeu ſequeſtrando, quàm de eius relaxatione, aut remotione.

57 Quid autem reſpondendum ſit, nunc quæro, an ſi appellationi interpoſitæ à denegata depoſiti, ſeu ſequeſtri relaxatione iudex non deferat, vim faciat. In quo inuenio Auguſtinum Beroium *conſ.* 51. incipit. *in hac cauſa. verſ. ſecundò conclu. num.* 5. *& ſeqq. lib.* 3. vbi conſuluit, quòd à non reuocatione cuiuſdam ſequeſtri, quod tanquam attentatum prætendebatur reuocari, validè appellari poſſet, ita vt tali appellatione pendente nihil ſit innouandum; & per eum idem dicit Lancelo. *de attenta.* 3. *p. cap.* 28. *num.* 90. Idem tenet Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *membro* 2. *num.* 17. *fol.* 314. Afflictis *deciſ.* 98. *pulchrum, à n.* 1. *vſque ad n.* 5. & faciunt, quæ ſuprà diximus hoc capite poſt principium.

58 Quam doctrinam omnino accipe cum diſtinctione, de qua ſuprà, vt ſcilicet, non procedat; quando ſequeſtrum, ſeu depoſitum mandatur, ſeu præcipitur, fieri à lege vel canone, ſed tantùm in iis, quæ fieri permittuntur iudici, demptis limitationibus ſupradictis, & ſit in iis caſibus, in quibus appellationem permiſſam eſſe ſuperiùs diximus, hanc Beroij, & aliorum doctrinam procedere, vt ex ea colligitur, quia prætendebatur attentata. At verò in iis, quibus appellationem non admiſimus, pariter, & à denegata remotione, & à relaxatione negamus appellationem, cùm eadem duret cauſa. & hanc intelligẽtiam apertè ſentit Marqueſſa. *tract. de commiſſio* 1. *p. cap.* 22. *num.* 35. *&* 36.

59 *fol.* 249. dicens, quòd quando ſequeſtrum legitimè & iuſtè factum eſt à iudice, tunc à reuocatione illius datur appellatio, reddens rationem; tum, quia idem eſt grauamen, & tum, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, *iuxta l.* 1. *ff. de iis, qui ſunt ſui vel alieni iur.* Ex qua doctrina ſequitur alia limitatio ad principalem concluſionem noſtram, & regulam, vt quando iudex in apponendo ſe-

60 queſtro nulliter, & in debitis ſolemnitatibus proceſſit, appellatio licita eſt, & ſuſpendit, rectè conducunt, quæ poſt alios Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6. *memb.* 2. *à num.* 4. *cum ſeqq.* Et iterum apertè dicit Marqueſſa. *vbi proximè num.* 34. poſt Marant. *de ordine iudic.* 6. *p. actu.* 2. *num.* 191. ita etiam Angel. *conſ.* 107. & foret notabile inconueniens, vt ſtatim facto ſequeſtro in his caſibus, in quibus non appellatur, appeteretur relaxatio eius, à denegationéque appellare, conſequeretur enim ſuam intentionem hac via, in fraudem & contra intentionem legis, & foret ad id admiſſus altera via, quod ſibi vna 61 erat prohibitum, nam cùm quid prohibetur, prohibetur omne per quod peruenitur ad illud, *iuxta l. oratio ff. de ſponſalibus.* & quæ ibi adducunt Doctores *in l. ſi vt certò* §. *fi.* vbi gl. *verbo dominium ff. commodati*, quo fundamento vtuntur etiam Doctores ad illud, quòd quando vna via prohibetur appellatio, ad eam alia via admittendus nullus eſt, vt per Bart. *in l. vnica num.* 4. *C. ſi de mom. poſſ. fuer. appellat.* Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem.* 4. *num.* 816. & conducunt, quæ adducit Ancaranus *conſ.* 78.

Et vbi eſt rationis identitas, eiuſdem eſt 62 qualitatis & naturæ, eadémque ſolennitas requiritur, patitáſque iuris in aliquo actu celebrando, & conficiendo, & in ipſius reuocatione, & remotione. text. *in l. item veniunt in prin. iuncto* §. 1. *ff. de petit. hæredit.* bonus text. *in c. vnico.* §. *idem quoque, de deſponſatio. impube. lib.* 6. *iuncto c. de illis. in prin. eodem tit. in decreta.* gl. *in l.* 3. §. *contrarium iudicium ff. de contraria, & vtili actione tut.* Bal. *in rubr. extra de iureiur.* idem *in l. pactum in* 21. *quæſt. C. de collati.* Bart. Bal. Alexan. & Salicet. Iſſ. & Doctores communiter *in l. ſi vnus.* §. *pactus ne peteret. ff. de pactis* glo. Paul. Car. & cæteri *in l. de tutela. C. de in integ. reſtitutio.* & latè per Euerard. *in locis legali. in loco de contract. ad diſtract.* ac propterea cùm in hac remotionis negatione duret adhuc illa cauſa primæua, & ratio prohibitiua appellationis; pariter de ea iudicandum eſt.

Secus autem eſſet affirmandum, quando 63 ipſa cauſa non viget, ſed ceſſauit iam, puta; quia finita iam lis ſit, propter quam ſequeſtrum appoſitum fuit, vel præſtita eſt cautio, ſeu oblata cum effectu in iis caſibus, in quibus per illam tollitur, vel aliter ceſſauit cauſa, propter quam hoc depoſitum iudiciale fuerit appoſitũ, vel accedit dies, ad quem collata eſt reſtitutio, nam tunc cùm ceſſante cauſa, omnes ceſſent effectus, *c. cum ceſſante de appella. l. age cum Geminia. C. de tranſact.* & conſiderentur diuerſæ naturę depoſitum, & remotio, iuſtiſſimæ huic appellationi deferendum fore, declarabitur, conducunt optimè

optimè quæ Gratia. *diſcept. foren. cap.* 232.
num. 31.

64 Hinc eſt quòd ſequeſtrum appoſitum iu-
ris diſpoſitione, & vbi fieri iubetur, non re-
laxatur, nec reuocatur; niſi cauſa iam finita
per ſententiam tranſactam in rem iudica-
tam, & donec duret cauſa appellationis, ſiue
ſit primæ ſiue ſecundæ inſtantiæ. Bal. *in l.
fideiuſſ. §. fi. num. 2. verſ. adde hic vtrum, qui ſa-
tiſd. cogant.* per text. *in l. litibus.* 19. *§. ſin autem
fideiuſſiones. C. de agricol. & cenſi. lib.* 11. Puteus
deciſ. 77. *lib.* 1. *& deciſ.* 256. *lib.* 2. & de veriori
opinione(quidquid alij contrariũ cenſeant)
teſtatur Angel. Areti. *in l. Imperatores* 21. *§.
idem reſcripſerunt, colum. penult. ante fi. verſ. for-
tiùs dico, quòd talis ſequeſtratio. ff. de appellatio.*
Gratia. *diſcepta. forenſi. tomo* 1. *cap.* 114. *à n* 30.
Curtius *tract. de ſequ. cap.* 2. *queſt.* 18. *num.* 65.
tomo 3. *p.* 2. *fol.* 147. qui ibi *num.* 67. *verſ. ego*
65 *ſequor.* & Gratian. *num.* 34. *&* 35. quòd requi-
titur exequutio, vt ſequeſtrum reuocetur,
cùm aliter non dicatur lis finita. hoc tamen
66 non procedit, quando ſequeſtrum apponi-
tur iudicis officio, & pro eius arbitrio, quia
tunc hic rigor non attenditur, nec expecta-
tur, vide latè Gratia. *d. cap.* 114. *à num.* 36.
cum ſeqq.

67 His adde, quòd quando cautio fideiuſ-
ſionis præſtita eſt loco ſequeſtri, non tamen
ſimpliciter, ſed de re non baratanda, aut re-
ſtituenda, hæc ſatiſdatio durat poſt rem iu-
dicatam, vt in ſpecie declarat Curtius *d.
tract. de ſequeſtro. quaſt.* 18. *num.* 66. *&* 67.
tomo 3. *p* 2. *fol.* 147. Gratia. *diſcept. foren. tomo* 2.
cap. 348. *num.* 25.

68 Quò pertinet, quòd ſequeſtrarius, qui
loco depoſitarij eſt, ſemel electus, non po-
teſt mutari ſine noua cauſa, latè Surdus *conſ.*
411. *in fi.* Gratia. *diſcepta. foren. tomo* 1. *cap.* 167.
num. 18. quemadmodum nec ipſe ſequeſter,
69 aut depoſitarius non poſſet deponere mu-
nus ſuſcepti ſequeſtri, ſine iuſſu iudicis, aut
eius interloquutione, vel niſi alia iuſta cauſa
ſuperuenerit, Iſſ. *in l. ſi fideiuſſor §. fi. num.* 4.
& 5. *ff. qui ſat. cogant.* Matthias Coler. *de pro-
ceſſ. exequut p.* 3. *cap.* 11. *num.* 5. per text. *in l. ei
apud quem §. fi. ff. depoſiti.* Gratia. *ſuprà n.* 29.
vbi per totum c. latè de aliis officiis etiam
ad beneplacitum non reuocandis ſine iuſta
cauſa.

Hæc procedunt, vt vides; quando à par-
tibus appellatur à remotione depoſiti iudi-
cialis, vel à denegatione remotionis, & re-
70 laxationis. nunc tractemus de depoſitatio,
apud quem res ſequeſtrata reponitur, an à
ſibi facto præcepto per iudicem de reſtituen-
do depoſitum relaxatum, appellationi in-
terpoſitæ iudex haud deferens vim faciat.
In quo breuibus reſoluo, nullam vim adeſſe
ob denegatam delationem. Quod probatur
primò *ex l. penultima ff. depoſiti,* qua probatur,
inſtrumentum depoſiti exequutionem para-
tam habere contra depoſitarium, quemad-
modum & res iudicata, vt ex illius text.
verbis clarè patet. *ibi*, illico reddere & om-
nibus modis compellantur.) & *ibi*, quàm ce-
lerrimè, *&c.* ex quibus verbis clarè patet, exe- 71
quutionem ſignificare, nam illa verba, ſci-
licet, (compellatur, cogatur, *&c.*) pertinent
ad viam exequutiuam, exequutionémque
ſignificant, ita docet Bart. *in l.* 1. *C. de exe-
quutione rei iudi.* & Panormi. *in c. olim. num.* 23.
de litis conteſtatione. Parlador. *rerum quoti.
lib.* 2. *c. fi.* 5. *p. §.* 1. *num.* 18. & quod cauſa de- 72
poſiti ſit priuilegiata, & celeris ſolutionis,
tenet Boërius *deciſ.* 296. Petrus Surd. *deciſ.*
323. *num.* 6.

Et ideo cùm compulſio non poſſit verifi-
cari, niſi exequutiuè procedatur, quia cõpul- 73
ſio ipſa, cùm non demus niſi in exequutiuis;
ſupponit exequutionem, quia non verifica-
tur diſpoſitio, niſi verificetur ſuppoſitio, gl.
in l. mancipia. verſ. auocandum C. de ſeruis fugiti.
Roma. *ſingulari* 495. Ripa *in cap* 2. *num.* 39. *de
reſcript.* Ruin. *conſil.* 83. *num.* 5. *volum.* 1. Socin.
iunior *conſ.* 114. *num.* 22. *vol.* 3. *& in conſ.* 150.
n. 7. vbi alios allegat. Decius *conſ.* 251. Petrus
Surd. *in conſil.* 150. *num.* 78. vbi plurimos re-
fert. *& in deciſ.* 289. *n.* 4. imò lex vnum ſup-
ponens non per relationem, & alterum diſ- 74
ponit, diſponere cenſetur etiam in eo, quod
ſupponit, vt ex d. gl. & Romano probat idem
Surd. *deciſ.* 114. *n.* 22. & dicit Bart. *ibi*, quòd
non compelleretur illico ſi cõdemnatio de-
beret præcedere, antequam perueniretur ad 75
compulſionem, quod eſt verum, quoad or-
dinem iudiciorum, probatio verò debet eſſe
plenaria, vt per eum defendit conſtanter
doctiſſimus Roderic. Xuarez *in repetitione l.
poſteaquam not.* 5. *ff. de re iudi. ſub num.* 1. vbi
conſtanter defendit Bart. in hac ſententia
& opinione contra Bald. & Salicet. qui ta-
men fundamentis efficacibus Bart. non re-
ſpondent. Moueor etiam, quoniam d. l. fin.
celerem expeditionem deſiderat, prout im-
portant verba illius, (illico, quàm celerrimè,
quàm citiùs) quæ ſignificant ſummariam 76
cauſæ cognitionem, & reiecta exceptione
altiorem indaginem requirente. ita Bart. *in
l. vnic.* loquendo in dictione, mox, per gl. ibi,
C. ſi de mom. poſſ. fuer. appell. quem ſequitur
Xuarez *ſuprà num.* 2. quod maximè procedit
in caſu noſtro, vbi tot verba celeritatem, &
exequutionem ſignificãtia geminata appo-
nuntur, imò expreſsè lege illa remouentur
omnes exceptiones habentes altiorem in-
daginem ad iudicium ordinatium.

Nam non ſolùm verbis claris cenſetur ro- 77
mota

mota appellatio, ſed etiam per verba æqui-
pollentia, vt quando eſt in aliquo caſu re-
mota contradictio, vel querela, quia ho-
rum remotione cenſetur remota appellatio,
vt poſt Bald. *in l.1.1.verſic. ſed an remota ff. de*
off. præfecti præto. qui loquitur de querela. &
text. *in c. perſonas de appellatio.* qui loquitur
de contradictione, not. Decius *in eod. c. perſo-*
nas in 4. not. num. 4. Lancelot. *de attenta. 2. p. c.*
12. limi. 8. num. 3. & 4. Hieron. Gonza. glo. 9.
in annota. nu. 2. 14. & ſeq. prout latè probaui
ſuprà hac 2. p. c. 8. ante finem, à num. 114. &
78 illud etiam, qui contra depoſitarium, ſeu ſe-
queſtrum agitur ad exhibĕdum depoſitum,
text. eſt *in l. 3. §. ſi tabulæ 2. ff. ad exhibendum,*
vbi Bart. & Alexand. & notat. *in l. ſi oleum*
ff. de dolo. Bald. *in l. fin. vltim. colu. C. de edendo.*
Bertachi. *in repertorio, verbo, ſequeſtratio, verſ.*
19. quo caſu celeriter agitur, & exequitur
iudicium reiectis omnibus exceptionibus
quæ illud differunt. Parla. *lib. 2. rerum quoti.*
c. 5. 2. concluſione circa finem, Ioannes Garcia
de expenſis c. 6. n. 19. & alibi paſſim.
79 Prædictam inſuper Bart. opinionem ex-
tra Xuarez & relatos defendunt Alexand.
& Immol. *in d. l. penult.* Andreas Siculus *in c.*
bona fides, depoſiti in 4. colum. vbi huic dictioni
(illico) attribuit exequutionis ſignificatio-
nem, & verbum (omnibus modis) importare
80 ipſo iure, vt dicit glo. nota. *in §. ſancimus. in*
authent. vt defunct. ſeu fune. eorum in parte, om-
nibus modis. Sequuntur etiam Angel. *in l. ſi de-*
poſiti ff. depoſiti. Alexand. *in d. l. penult.* Seguta
in l. ſi ex legati cauſa. ff. de verborum obligatio.
carta 101. colum. 4. verſ. alius & ſecundus caſus,
eundem ſequitur etiã hinc inde aliqua ad-
ducens fundamenta Zuehar. *in repetitio. l. ſi.*
C. de edicto diui Adria. à n. 138. ac propterea
appellationem ab eo ſuſpenſiuo carere.
81 Qui quidem num. 142. limitare voluit,
vt procedat in depoſito actualiter, & reali-
ter facto, non verò in depoſito confeſſato,
de cuius numeratione non apparet, ſed per
confeſſionem ſolam depoſitarij. Mouetur
ex Socino *conſil. 171. col penult. verſ. confirma-*
tur, volum. 2. pro quo facit & dicit Additio-
nator ad Rodericum Xuarez *in d. notabili* 4.
ex Bald. *in conſil. 384. in 1. volum. conſil. dicen-*
tibus, quòd vbi non apparet de numeratio-
ne depoſiti, ſed tantùm de confeſſione de-
poſitarij: non habeant locum leges dicen-
tes, depoſitum eſſe priuilegiatum, quia eius
priuilegiis non gaudet, & adde Iſſ. *in l. 1. C. de*
edendo in 3. nota. vltra quos idem affirmat
Socin. *conſil. 143. diu profectò colum. vlti. verſ.*
confirmantur prædicta lib. 3. Quod idem repe-
tiuit *in d. conſ. 171. lib. 2.* mouentur ex eo, quia
dos ſimiliter cõfeſſa non habet priuilegium
veræ dotis.

Sed contrariũ mihi longè verius de iure 82
videtur, nam licèt verum ſit, vt depoſitum
confeſſatum nõ gaudeat priuilegio veri de-
poſiti, hoc procedit in præiudicium tertij,
non tamen inter eaſdem partes, deponen-
tem & depoſitariũ, ita expreſsè diſtinguunt,
& loquuntur Doctores omnes allegati, &
infiniti alij, quos in id congeſſit Tiraquel.
de retract. conuent. §. 4. gl. 6. à num. 14. cum ſeqq.
nam quoad ipſum depoſitarium virtute ſuæ
confeſſionis, quæ veram numerationem
probat, præfata doctrina non procedit, ita
probant expreſsè text. *in l. Publia, §. vltim. ff.*
depoſiti. l. in contractibus de non numerata pe-
cunia.

Quod maximè procedit in noſtro caſu,
dum loquimur de depoſito iudiciali, cuius
confeſſio de per ſe, & etiam abſtracta à de-
poſito, paratam exequutionem habere, ne-
mini dubium eſt, *l. 1. ff. de confeſſ. l. 1. C. eod. tit.*
l. poſt rem ff. de re iudi. l. 7. tit. 3. p. 3. & ita ex ſu-
prædictis libenter recede à limitatione Zu-
char. ſiquidem ex nõ abſoluta doctrina, nec
perpetua motus fuit, & ideo reſolue in vtro-
que caſu, appellationi emiſſæ à depoſitario
deferendum non eſſe.

Secundò limitatur, ſeu declaratur, vt 83
tunc non poterit à ſequeſtro, ſeu depoſito
appellari; quando apparet ſequeſtrarium ac-
ceptaſſe ſequeſtrum; non tamen quando ipſe
ſe depoſitarium negauerit, & aliter non ap-
paret, quia tunc admittitur appellatio, vt in
terminis loquitur, & declarat Marque. *de*
commiſſio. 1. p. c. 22. num. 33. quo loci ſequitur,
quando creditor exequitur, & in pignus ca-
pitur debitum ſibi ab alio, qui conſtituitur
ſequeſter, & debiti depoſitarius, quia ſi ne-
gando debitum non acceptat munus; po-
teſt appellare, & in alia re exequutati ſit
exequutio.

Sed nunc quæro, an facto ſequeſtro ali- 84
cuius rei apud depoſitarium, illam reſtituẽ-
dam victoriam habenti in lite *iuxta cle. 1. de*
ſequeſt. poſſ. & l. licet §. res depoſitæ. ff. depoſiti &
ſimilibus, ſuper qua obtinuit aliquis exequu-
toriales, vt ſibi res reſtituatur; an depoſita-
rius poſſit appellare ab hoc exequutore tan-
quam excedente eum exequendo, cùm in
exequutorialibus expreſsè non contineatur?
In quo minimè tali eſſe appellationi defe-
rendum opinor, ad quod moueor extra ſu-
prædicta; nam inſtrumentum depoſiti iudi-
cialis paratam habet exequutionem, quia 85
factum eſt inſtrumentum in iudicio, vel
apud officium, fori & iudicij calore & au-
thoritate efficiente, exequutionem mere-
tur. B. *in l. qui tale pactum § qui prouocauit ff. de*
pactis. Vbi Paul. & Iſſ. *n. 8.* idem Bart. Bal. &
Paul. *in l. eum pro quo, de in ius vocan.* Alex. *in*
l. diuo

Digitized by Google

l. diuo Pio, in prin. ff. de re iudi. Afflict. *deciſ.* 387. *num.* 1. vt ſcilicet; quando per viam contentioſæ iuris, ſit non voluntariæ. Bal. & Xuarez, quos allegat Parla. *lib.* 2. *rerum quoti. lib* 2. *cap. fi.* §. 10. *pr. par.* Et ideo cùm dilatio appoſita reſtitutioni ſit per ſententias exequutoriales purificata, & liquidata, contra eum exequutio locum habet.

86 Et probat, quòd in ſimili habetur *in l.* 1. *ff. iudicatum ſolui*, vbi fideiuſſor de iudicato ſoluẽdo ſtatim cedit dies obligationis, quòd res iudicata ſit, & condemnatio ſequuta, & virtute huius ſentẽtiæ ſeu exequutorialium, per quas declaratur & liquidatur obligatio abſque nouo proceſſu, ſit exequutio contra fideiubentem, licèt in ſententia expreſsè non contineatur, nam cùm iſta obligatio facta apud acta, dicatur appendix ipſius iudicij, ita Odofred. *in l.* 2. *C. de vſuris rei iud.* Guido de Suza. Guillel. de Cunis, & alij relati à Bal. *in l.* 2. §. *in fideiuſſorem ff. qui ſatiſda. cogant.* Angel. Peru. *in d. l.* 1. exactè Roderi. Xuarez *in repetitione l. poſt rem. in declar. l. Reg. fol.* 81. ſed pone quæſtionem quotidianam, vbi ex Bal. dicit *in n.* 10. quòd iſta obligatio apponitur ad ſoliditatem ipſius iudicij, & ſic erit pars intrinſeca ipſius iudicij, ſecundùm quod iſta ſententia non meretur de per ſe ſola exequutionem, ſed ſtipulatio iudicatum ſolui declarata per ſententiam, & ſic illa iuncta cum ſententia eſt, quæ exequutionem habet, quia tunc per ſententiam liquidatur, vt aduertit, & idem Bald. *in l.* 1. vbi etiam Angel. de Peruſio. quæ quidem omnia faciunt ad propoſitum noſtrum.

87 Deinde & hoc eſt potiſſimum fundamẽtum, nam litigium eſt ſuper hac re depoſita & ſequeſtrata, quæ per ſententiam à iudice vincenti reddi iubetur, ad cuius mandatum debet reſtituere, *ad l. penult. C. depoſit. ſi oleum ff. de dolo l* 2. *tit.* 9. *p.* 3. & ibi Gregor. *& l.* 5 *tit.* 3. *p.* 5. Albericus *in dictionario. in verbo, ſequeſtratio. l. licet* §. *rei depoſita ff. eodem.* ſed aduer-
88 ſus quemlibet etiam tertium, in quem res litigioſa peruenit, etiam non comprehenſum in ſententia directa exequutio ſit, *l.* 2. *& l. fi. C. de litigio. l. mater* §. *fi. ff. de exceptione rei iudi. l. ſi ſuperatus* §. 1. *ff. de pignoribus.* & nos latè infrà 4 p. cap. 8. à n. 168. cum ſeqq. ergo aduerſus eum tanquam detentatorem rei adeptę lite pendente exequutio rectè procedet.

89 Cui conuenit, quod dicunt Bal. *in l. fi. ff. de bo. autho. indu. poſsid.* Ab. *in cap.* 1. *n.* 1. *de depoſito.* Franciſcus Curtius *in tract. de ſequeſtro quæſt.* 26. *num.* 81. *volu.* 4. vt ab iſtis depoſitariis quandocumque iudici viſum fuerit, vel ad petitionem partis, vel ex officio rationem exigi poſſe, maximè ſi cauſa propter quam fuit factum ſequeſtrum, ceſſauerit; quia eo ipſo quòd remotio ſequeſtri per iu- 90
dicem fiat, illis intimata, celeriter ſequeſtrum reſtituere tenentur, vt latiùs probat Eſcobar, *de ratiocin. cap.* 6. *à num.* 85. vbi ex Bald. Afflicto, & alijs firmat teneri ex illa intimatione, per quam in mora conſtituitur, ad intereſſe parti læſæ. & in terminis, quòd aduerſus hunc ſequeſtrum exequutio locum habeat abſque nouo proceſſu, probat Hieronym. de Monte *in ſuis quæſt. q.* 323. quem referens ſequitur Ariſminus Tepatus *to.* 1. *tit. de ſequeſtris, fol.* 331. *colu.* 2. *circa medium.*

Quod euidenter probatur, nam ſi obti- 91
nui contra te exequutoriales, vel habeo inſtrumentum guarantigij ad præſtãdam rem vel pecuniam; poſſum directò exequi depoſitarium, apud quem rem vel pecuniam depoſuiſti, licèt ipſe nihil mecum contraxerit, nec fuerit ad exequutoriales citatus, text. eſt *in l. à Diuo Pio* §. *ſi. ff. de re iudi.* Parla. *lib.* 2. *rerum quoti. c. fi.* 5. *p.* §. 3. *à num.* 45. ergo à fortiori potero exequi depoſitarium, qui rem meam tenet, & nomine mei victuri factum eſt depoſitum; & quia tertio, cui ex obli- 92
gatione aliquod commodum reſultat, exequutio competit aduerſùs obligatum, ita ex aliis probat Parla. *lib* 2. *rerum quoti. cap. fi. p....* §.... latè Gratian. *in diſceptat. foren. c.* 49. *à n.* 1. *& à num.* 23. *vſque ad fi. & cap.* 332. *à prin. tomo* 2. & nos alibi latiùs.

Et quia licèt contra tutorem vel adminiſtratorem alicuius, aduerſus quem decretæ ſunt exequendæ exequutoriales, non poſſint in adminiſtratores dirigi directò, tamen ſi 93
penes adminiſtratorem res ſit, in quem facienda eſt exequutio, & non exhibeat, poteſt omni iuris rigore compelli, etiam per capturam perſonę vt exhibeat, ita ex pluribus probauimus infrà lib. 4. cap. 8. de exceſſu de perſona ad perſonam, à n. 165. & ſurſum.

Vnum, & quod ſolet à Doctoribus adno- 94
tari, non omittam, vt ſcilicet; depoſitarius quilibet, vel apud quem res ſequeſtratur, ſi à iudice compellatur depoſitum alteri reſtituere, quam ei, cui de iure tenebatur, vt poſſit, imò debeat iſte depoſitarius appellare ab hac iniuſta compulſione, ad hoc vt poſſit liberari. quod ita procedit, vt quando talis iuſſus eſſet notoriè iniuſtus, quia tunc non excuſaretur ab appellatione depoſitarius, quando vel eſt clarum mandatum iudicis compellentis reddere depoſitum alteri, eſſe iuſtum, à iureque approbatum, vel ſaltim eſt hoc ſub dubio, quo ſtãte pro iudice præſumendum; tunc & depoſitarius ab eo non appellauerit, liberabitur depoſitarius, parendo eius iuſſui, & obtemperando mandatum, iuxta text. *in l. Imperatores ff. ad municip. l. non videtur* §. *qui iuſſu ff. de regul. iuris. l. liberorum. in fi.*

in fi. de ijs qui not. infa. quibus probatur ſoluentem iuſſu iudicis liberari. de quo articulo vide ad longum per Afflict. *deciſ.* 150. *num.* 19. Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 10. *lib.* 3. *ordi. quæſt.* 15. *colu.* 1144. Faciunt quæ Ripa *in c. ſi quando num.* 17. *de reſcript.* & Gregor. Lopez *in l.* 5. *tit.* 15. *p.* 7. Oroſius *in l. vt vim num.* 16. *colu.* 21. *ff. de iuſtitia & iure*, Paul. de Caſtro *in l.* 2. *ff. de iudicijs.* Hippolyt. *in pract. crim.* §. *nunc vitandum num.* 41. exactiùs de hoc artic. per Azeued. *in l.* 13. *tit.* 9. *lib. recopi. à num.* 17. *& ſeqq.* & vltra eos id, loquendo in depoſitario iudiciali, ſeu ſequeſtro, dicunt ex Bart. *in l. mulier ff. de lege commiſſo.* & Guid. Pap. *q.* 340. & Franciſc. Curtius *de ſequeſtris q.* 16. Auenda. *in dictionario. verbo, fuerça.* de qua quæſt. vide latè 4. p. c. 7. à n. 151. cum ſeqq.

95 Debitori autem cui iudex iubet ſoluere debitum minus legitimæ perſonæ, quia cùm tunc minimè liberetur, & tot hic ſit præiudicij iuſſus & irreparabilis, appellationem ab eo omnes permittũt, vt videre eſt ex his, quæ latè in vnum congeſſit Gregor. Lopez *in l.* 4. *tit.* 14. *p.* 5. *glo.* 4. & vltra Azeued. & Didacum Perez ſuprà Gutierrez *practic. q. lib.* 1. *q.* 113. & per Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi.* 5. *p.* §. 17. *à n.* 7. quando autẽ ad appellandum ipſe debitor coactus neceſſariò teneatur, vt ſe liberet, eoſdem Doctores lege, & quòd ab
96 hoc compulſione, puta: quando iudex iubet debitori ſoluere debitum minori ſine curatore, tanquam legitimo grauamine liceat appellare, probat *l. ait prator* §. *permittitur, ibi,* niſi fortè quaſi aduerſus iniuriam appellandũm quis ei putet, *&c.*) *ff. de mino.* circa quam vide latè per DD. citatos & præcipuè Greg. Lop. *in d. gl.* 4. & de hoc articulo latiùs dixi, poſt plurimos 4. p. c. 7. ad n. 151. cum ſeqq.

CAPVT XVII.

A iudice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad vlteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo. vbi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis; ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula (vnà cum toto negotio principali) (quam & quas) & ſimilibus.

SVMMARIVM.

Cauſa in prima inſtantia in aliquibus caſibus iure communi Metropolitanis & Nuncijs eſt permiſſa n. 1.

Cauſæ omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinarijs, nec ſuperiores poſſunt adiri, niſi per legitimam appellationem, ex Trident. num. 2.

Cauſa vbi in prima inſtantia auocatur ab ordinario, caſus violentia eſt legitimus. n. 3.

Iuriſdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi. n. 4.

Cauſa in prima inſtantia quando per ſuperiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu. n. 5.

Iudicem ordinarium Eccleſiaſticum ex quibus rationibus dici. n. 6.

Superior ad quem declarans bene appellatum, & reuocato grauamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario. num. 7.

Grauamine iuſtificato per ſuperiorem inuento poteſt cauſam retinere, aliter autem remittit inferiori. n. 8.

Cauſa non deuoluta vel malè appellata ſtatim redit ad primum iudicem. n. 9.

Delegatus ſuper grauamine incidente in prima inſtantia tantùm, an poſſit ſe intromittere in negotio principali, quomodolibet grauamen declaret. n. 10.

Appellatio limitata ab vno articulo ſeparato, non deuoluit totam cauſam. n. 11.

Delegatus quando poſſit de cauſa principali ſe intromittere. n. 12.

Reſcriptum interpretatur ſecundùm ius. n. 13.

De cauſa principali poteſt ſuperior cognoſcere, ſi à grauamine legitimè appellatum reperiatur. num. 14.

Cauſæ grauaminis appellatio quando committitur cum clauſula (vnà cum toto negotio) quam & quas, &c.) operatur indiſtinctè principalis negotij retentionem. n. 15.

Cauſa principalis quando committi videtur æquè principaliter cum cauſa grauaminis, poteſt de ea cognoſcere delegatus quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè. n. 16.

A remiſſione negotij principalis facta per ſuperiorem inferiori appellatio non ſuſpendit, quominus interim inferior queat validè procedere. num. 17.

Etiam ſi iudex inferior fuiſſet inhibitus, quia per remiſſionem totum amouetur impedimentum. num. 18.

Cauſa ſtatim redit ad inferiorem, vbi ſuperior declarat, non eſſe deuolutam, vel malè appellatum. n. 19.

Et tunc virtus inhibitionis etiam expirat, ibidem.

Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa. n. 20.

Etiam ſi adſit inhibitio. n. 21.

Et etiam ſi adſit deſertio. n. 22.

Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria, quando iudex à quo non detulit appellationi. n. 23. *& ſeq.*

Inhibitio acceſſoria, & ex cauſa appellationis tollitur ſublata appellatione. n.24.

Abſque remiſſione expreſſa inferior non poteſt procedere in cauſa, ſi appellationi detulerat. num.25.

Proceſſus iudicis à quo pendente appellatione à remiſſione tacita vel expreſſa pendet à futuro euentu. n.26.

Ab inhibitionis moderatione per quam remittitur cauſa alteri iudici, appellatio non admittitur. num.27.

Inhibitione expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſſione cauſa, inferior non poteſt interim validè procedere. n.28.

Trident. ſeſſ.24. de reform.c.20. concedens in prima inſtantia cognitionem ſuperiori ob negligentiam ordinarij ipſo prius requiſito, declaratur. n.29.

Monitio trina an vnica ſufficiat vt negligentia inferioris arguatur. n.30.

A tarditate & negligentia iudicis in adminiſtranda iuſtitia appellationi eſſe deferendum. num.31.

Negligentia & tarditatis grauamen poſt appellationem an inferior poſſit reuocare. n.32.

Cauſa in prima inſtantia etiam per Sedem Apoſtolicam committitur ordinario. n.33.

Cauſa prima inſtantia in beneficijs reſeruatis tractatur in Romana Curia. n.34.

Cauſa in prima inſtantia an poſſit per ſuperiorem agi, ſi per iudicem ſeu partium cauillationes, aut qualitatem cauſæ ſtetit, quominus intra terminum Concilij terminetur. n.35.

Clauſula (quam & quas) eiuſdem natura & efficacia eſt, cuius clauſula (vnà cum toto negotio, &c.) & qui de his clauſulis ſint videndi. num.36.

Et idem eſt de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cuius materia qui videndi. num.37.

1 CVM Legatis, Nuntiis, Metropolitanis, & aliis ſuperioribus iudicibus à iure ſit communi in prima inſtanria multoties cognitio permiſſa, corúmque (ordinariis omiſſis) pariter ſit ſubditis iohibitio conceſſa, ſiue per viam appellationis, ſiue querelæ, auocationiſve, vt notatur communiter per gloſſam & Doctores *in cap.1. ex toto tit. de off. legati. in decretali. & in 6.* exactè etiam per Doctorem Sahagum in explicatione horum titulorum de offic. legati à princ. vbi multa fert, Cou.*in pract.q c.9.à princ.*

2 Sed hæc ita receptiſſima fuere vſque ad nouiſſimum ſacri Concilij Tridentini decretum, in quo *ſeſſ.24. de reform.c.20.* interdictum eſt omnibus ſuperioribus, etiã Nuntiis Apoſtolicis, Metropolitanis, Legatiſque de latere, quaſlibet cauſas in prima inſtantia audire, ſed in ea earum cognitio, & examinatio ad ordinarios locorum pertineat omnimodo, itaque omnes cauſas Eccleſiaſticas ad forum Eccleſiaſticum quomodocunque ſpectantes, etiam beneficiales experiendas eſſe in prima inſtantia coram iudicibus ordinariis, terminãdáſque eſſe infra biennium connumerandum à die motæ litis: nec ſuperiores iudices poſſe de eis cognoſcere ante appellationem à diffinitiua, vel ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, vel continente grauamen per diffinitiuam irreparabile, etiam ex mandato Apoſtolico, niſi vrgenti & rationabili cauſa tale mandatum manu propria Romani Pontificis fuerit ſubſcriptum, vel cauſa fuerit de eis, quæ ſecundùm Canonicas ſanctiones ſunt tractandæ apud Sedem Apoſtolicam, de quibus habetur *in c.nec licuit 17.d & in c.maiores, in prin. de baptiſmo*, nec etiam Legatos de latere Nuntios & alios quoſcunque iudices quacunque facultate fulgentes poſſe in prædictis cauſis, quantumcunque grauiſſimis in prima inſtantia præcipere, impedire, ſeu turbare, iuriſdictionem ordinariorum, niſi prius fuerit requiſitus ordinarius & negligens, vt & latiùs in eodem Tridentini decreto continetur.

Cuius in id rectè meminit Doctor Saha- 3
gum vbi proximo loco *ſub n.14.* Gondizal-
uus de Paz *in praxi tomo 2. praludio.11.* vbi
mirificè ad violentiam applicat, vt ſcilicet, ſi
ſecus factum fuerit, & aliquis coram alio iu-
dice non ſuo, hoc eſt, ordinario, præterquam
in prædictis caſibus exceptis & permiſſis ap-
pellari poterit, & inuocare protectionẽ Re-
giam, & auxilium violentiæ eo, quòd viola-
tur Concilij Tridentini decretum, hócque
auxilium minimè huic oppreſſo denegan-
dũ eſt in ſupremis tribunalibus, cùm iſthæc
appellatio ſit licita omnibus ſuis partibus
conſtans; nam actus iudicis ſine iuriſdictione
nulli ſunt, quia nulla maior nullitas, nullus 4
magis inſanabilis defectus, quàm iuriſdictio-
nis. Feli.*in c.ea quæ col.2. de re iudic.* Alexand.
conſ.77.n 8 lib.2. Antonius Corſetus *in ſingu-
lari verbo ſtatutum,* incipit. *ſtatuto cauetur.* Bal.
in l. generaliter colum.1. C. de Epiſcop. & cleric.
Roma. *conſil.42. & conſil.115.* Paul. Caſtren.
conſil. 99. lib. 2. Hippoly. *in ſingula.10. & in
l.vlt.num.49. ff. de iuriſd. omnium iudic.* Ludo-
uic. Gomez *in tract. vtriuſque ſignaturæ n.75.*
Decius *conſ.8. num.6.* Pariſius *conſil.45. num.
28. lib.1.* Couarr. *in pract. quæſt. cap 25. num.4.*
Vantius *de null. tit. de nulli. ex defectu iuris à
princ.* ſed actus nullus quantumcunque aliàs
priuilegiatus, exequutionem non meretur,

l.4.

l.4.§.condemnatum ff.de re iudic. ergo cùm ſu-
periores in prima inſtantia careant penitus
iuriſdictione, vim facient manifeſtam, ali-
quod decretum huic contrarium exequu-
5 tioni mittētes,& ita poſſet hoc caſu terrium
genus violentiæ concedi,ſcilicet: *reponiendo
lo hecho,y remitiendo la cauſſa a qui en della deba
y pueda cognoſcer*, &c. non vim faciet, aliter
autem vim adeſſe, deſerat, & reponat.

6 Proptium iudicem ordinarium alicuius
illum dici,vel ratione originis, domicilij vel
beneficij,*vt in cap.fin.de foro compet.* vel ratio-
ne contractus, ſi ibi inueniatur, *vt in cap.di-
lecti eodem tit.& in cap.Romana §.contrahentes
de foro compet. in 6.* vel ratione delicti, *vt in
c.cùm ſit generale,de foro compet.in decretal.* vel
ratione rei ſcitæ, quæ petitur, *vt in c.ſanè,eo-
dem.* quibus modis plures quis habere po-
teſt iudices ordinarios, ſed coram vno tan-
tùm conueniendus reus eſt, quem actor ex
eis elegerit, & qui præuenerit iudex per
cirationem, ordinarius erit in cauſa, *vt in
cap.propoſuiſti. de foro compet.* vbi latè notant
Doctores.

7 Circa quæ multoties dubitatum vidi,mi-
nus tamen digeſtum, an hodie ſtante dicto
Tridentini decreto, ſuperior ad quem, de
aliquo grauamine incidēti ſuper cauſa prin-
cipali appellatum eſt,& cognito de cauſa in-
uenit bene appellarum,& iniuſtè grauatum;
an poſſit cauſam principalem retinere, &
auocare antea quàm prima inſtantia coram
ordinario finiatur,ſeu terminetut,ſed ei om-
nino terminato grauaminis articulo, tenea-
tut remittere.In quo affirmatiuè reſpondeo.
nam Tridentini decretum circa hoc nihil
ſtatuit, ſed omiſit illud iuris cōmunis diſpo-
ſitioni,illud teſeruans illæſum,ita declarauit
S.Congregatio Concilij ſuper d.cap.20. ſub
die 4. Auguſti 1588. in hæc: quòd quando
fuit appellatum à diffinitiuæ vim habente,
cuius grauamen per appellationem à diffini-
tiua reparari nequear, & grauamen fuerit
iuſtificatum, tunc Cōcilium non diſponere,
an cauſa principalis remittenda ſit ordina-
rio, ſed remanere in diſpoſitione iuris com-
munis.)& iterum ſuper illis verbis Concilij,
(& cuius grauamen per appellationem, *&c.*)
ita decreuit:an iuſtificato coram Metropoli-
tano,nihil innouare Concil.Tridentinum.)

8 Illud autem iure communi inductum eſt,
vt iudex ordinatius aditus per appellatio-
nem ab interloquutoria poſſit iuſtificata ap-
pellatione, cauſam principalem retinere, ſi
autem iniuſtā declarauerit, negotium prin-
cipale ad inſeriorem à quo redit, ita probar
text. *in cap.vt debitus honor.de appellat. c.exhi-
bita de iudicijs.* & notatur *in c.1.de foro compet.
in 6.& c.cum appellationibus friuolis de appellat.
lib.6.* Couarr.poſt alios *in pract.quæſt.c.9.n.1.
& 5. concluſione.* & hoc etiam, obiter tamen,
citato Couar. terigit circa appellationem ab
interloquutoria in curatis beneficiis Hie-
ron. Gonzal. *in regul.8. de men. gl.6. n....* &
tunc quando vel non deuolutum, vel malè 9
appellatū, ſtatim cauſam redire ad primum
iudicem, affirmant Specul.*in tit.de exeq.ſen-
tent.§.1.num.11.* vbi Ioan.Andr. Abb. *in cap.
paſtora.§.præterea n.7. de off.delegati.* Præpoſ.
in d.c.vt debitus n.10. Petrus Surd. *deciſ.175.
num.3.* Lancelo. *de attentat. 2.p.c.12. limit.2.
ſub num.28.& limit.29.n.1.* Rota *deciſ.1.alias
138.ſi appelletur de off.delega.in nouiſſ.* Eſcacia
de appellat. q.17. limit.47. memb.2. n.9. Mar-
queſſa. *tract.de commiſſio.2.p.c.1.n.40.* Cinus
*in l.per hanc quæſt.7. ſub num.11. C.de tempor.
& repar. appell.* Bart. *in l.intra vtilem in princ.
ff.de minori.& in l.4 quæſt.6. num.10.ff. de ap-
pellat.* Franch. *in cap.accepta.33.ſub num.1. de
appellat.* Decius *in cap.vt debitus num.7.18 &
19.de appell.* Guido Papæ *tractatu de appellat.
concl.9. num.7. fol.57.* Eſcacia *vbi proximè
memb.3.num.19.fol.518.* ex ea ratione, quia
cauſa in prima inſtantia debet terminari co-
ram iudice à quo.

Quid autem in delegatis ab eis ſit dicen- 10
dum, ad Reuerendiſſimum Nuntium ſolet
recurri pet appellationem à grauamine, cu-
ius cognitionem alteri ipſe delegat, qui qui-
dem delegatus multoties ſe intromittit in
examinatione cauſæ principalis, à quo ap-
pellatur,& pro delatione abnegata,ſuprema
tribunalia adhibentur per viam violentiæ,&
actus aliàs inappellabiles arguunt aduocati
ex iuriſdictionis defectu, inſtantes hoc capi-
te appellationem ſaltem fuiſſe licitam, &
vim eſſe manifeſtam. Pro cuius claritate li-
bet diſtinctè procedere, vt aut grauamen
tantùm, à quo fuit appellatum, delegatum
eſt,& tunc ſiue iuſtum, ſiue iniuſtum decla-
rauerit, ad inferiorem cauſæ principalis co-
gnitio redit,*vt per d.cap.vt debitus,& d.c.exa-
minata*, hanc firmauit poſt alios reſolutio-
nem Philip.Franch. *in d.c.vt debitus num 40.
ſuper gloſſ.penult.* quæ illud innuit, iudicem,
ad quem fuerit ab interloquutoria appella-
tum, teneri, eandem cauſam remitrere ad
iudicem à quo, vbi appellatio apparet iniu-
ſta,erit remiſſio huiuſmodi omnino neceſſa-
ria, ſi inſerior iudex appellationi detulerit,
c.cum appellat.friuolis de appellat. lib.6. expli-
cant Doctores maximè Philip. Franch *in d.
c.vt debitus n.42.* ſequutus gl. *ibi*, quæ idem
docet. hanc concluſionem firmat etiam do-
ctiſſimus præſul Couarr. *in pract. d.cap.9. ſub
n.5.verſ.1.concluſio.*

At cauſa ſolet vnà cum toto negotio prin- 11
cipali committi,in quo ſuppono, quòd cùm

appellatio interpoſita deuoluit illum ſolum
articulum,ſuper quo fuit interpoſita,ac ideo
quando fuit appellatum ab vno articulo ſe-
parato, iuriſdictio primi iudicis non ſuſpen-
ditur in tota cauſa, ita determinauit Rota
deciſ.436.nota actio. in antiq. & Beſig. *deciſ.2.
de cauſa poſſ.& propriet.* Decius *in c.bona n.19.
de appellat.* Doctores communiter *in c. ſuper
eo el primero de appellat.* Sebaſt. Vantius *de
nulli.ſententiarum ex defectu iuris. ordin. n.87.*
Pariſius *conſ.66.n.8.volum.1.* quia appellatio
ad vnum articulum limitata, limitatum pa-
rit pariter effectum, & probatur *in l. appel-
lanti.in princ.*& ibi Bart.*ff.de appellat.* niſi mo-
do,& forma ſuperiùs dicta,quando legitima
declaratur appellatio.

12 Et ideo iudex ſuperior appellationem ab
interloquutoria delegans,cùm vult hęc prę-
uenire,committit examinationem grauami-
nis, vnà cum toto negotio principali, quod
& rectè & iure procedit, quia hic delegatus
non poteſt de cauſa principali cognoſcere,ſi
appellatio minimè iuſtificetur,& iniuſta de-
tegatur,quia tunc,ea ſcilicet,iuſtificata benè
in ea valebit ſe intromittere, quia cùm iu-
dex appellationis ita demum cognoſcit de
ipſa,quando bene fuiſſe appellatum,apparet
ex ſupra dictis, & cùm reſcriptum & com-
13 miſſio debeat intelligi,& interpretari ſecun-
dùm ius commune,ad illúdque referri,*c.cau-
ſam quæ de reſcriptis.* Decius *in cap. vt debitus
n.18.& 19.not.7. de appell.* Veſtrius *in praxi
lib.3.c.9.ſub n.11.* qui in terminis hanc clau-
ſulam interpretantur. Romanus *conſ.392.in
2.dubio.* ſtatim citandi. hæc ita in ea tacitè
14 ineſt ſubintellecta dictio & interpretatio, vt
poſſit de principali cauſa cognoſci,ſi iuſtè &
legitimè fuiſſet appellatum.ita probant Feli.
*in d.c.cauſam quæ,de reſcript. n.6. col.7. in princ.
verſ.& dicit Rota.* Præpoſit. *in c.vt debitus n.9.*
Decius *num.6.de appellat.* Beroi. *familiaribus
quæſt.120.n.8.*Romanus *in d.conſ.397.dubio 2.*
Carol. Ruinus *conſ.114* Rota *deciſ.237.ordi-
nauerunt in nouis*, Staphilius *de literis gratiæ
& iuſti.fol.271.* Bellamera *deciſ.419.ſi Audi-
tori,& deciſ.ſequenti.* Couarr.*in pract.q.19.ſub
n.5.verſ.2.concluſio,* (vbi reprobat Franchum
contrarium tenentem) idem etiam tenet
Vanti. *de nulli.ſentent. ex defectu iuriſd.ordin.
n.65.* Put. *deciſ.278.lib.2.* Petrus Surd. *deciſ.
175. per totam,* dicens *ſub n.8. vt reſcripta* in-
terpretantur ſecundùm ordinem iuris. Alex.
conſ.98.vol.5. Burſatus *conſil.234 n.31.* Rota
deciſ.237. & quia poteſtas delegati regula-
tur à iuriſdictione & poteſtate delegantis.
Nos latè diximus infrà 4.p.c.4.per totum.

15 Hæc tamen concluſio fallit, quando fit
commiſſio in Romana curia cum prædicta
clauſula (vnà cum toto negotio principali)
vel cum clauſula (quam & quas) (de qua ſta-
tim) quia tunc indiſtinctè operatur reten-
tionem cauſæ in eadem Curia,non tamen fit
eius remiſſio ad iudicem à quo. Marqueſſa.
*de commiſſio.1.p. de commiſſione appel.ab interlo.
c.22.n.22.fol.247.& p.2.de commiſſio. ſan. nul-
litat c.1.n.40.in fin.& ſeqq.fol.335.* Eſcacia *de
appellat.q.17.limit 47.membro 3.n.31.fol.319.*

Quando autem Princeps cauſam huiuſ- 16
modi committit,& ex eius commiſſionibus,
verbiſque apparet de Principis voluntate,
cauſam grauaminis & principalem cauſam
voluiſſet committere, quia tunc etiam ſi in-
iuſtè fuiſſet appellatum, benéque iudica-
tum,poterit delegatus de negotio principali
cognoſcere,quando,ſcilicet, cauſa principa-
lis videatur cõmiſſa æquè principaliter, non
acceſſoriè, & modo, quo de iure accedebat
cauſæ appellationis,& eius cognitioni, *iuxta
l.1.& 2.ff de pecul.lega.*& ex his quæ Bart.not.
in l.Titia § nihil.ff. de legatis 1. & optimè ex-
plicat Ruinus *conſil.114.lib 4. col.2.* Couarr.
*d.c.9.ſub n.5.in 3.& 4 concluſione.*idem Sebaſt.
Vantius *de nulli.ex defectu iuris ordin. d.n.65.*
Quintilia.Mandoſ.*in praxi commiſſionum for-
ma.17. verſ.vna cum toto negotio.* Crotus *conſ.
27.per totum* Surd.*d.deciſ.175.ſub n.8.* cuius
redde exemplum,ſcilicet; quando Principis
reſcriptum nõ cõmittit cauſam principalem
acceſſoriè vnà cum toto negotio principa-
li,*&c.*ſed æquè principaliter,puta;cognoſcas
de cauſa appellationis à grauamine,& de to-
to negotio, & cauſa principali; vt declarant
Doctores ipſi,præſertim Couarr.apud quem
& Surdum alia rei huic attingentia, & circa
auocationis materiam videre poteris latè.

Hinc faciliùs cognoſcetur quæſtio du- 17
biúmque noſtrum principale, an iudex ſu-
perior,quia malè appellatum vidit in articu-
lo, illum remittit, nunquid iudex inferior
poſſit non obſtante appellatione à remiſſio-
ne huiuſmodi, vel ab eo procedente inter-
poſita ad vlteriora in negotio procedere,
abſque reatu violentiæ, & attentati. In quo
breuiter affirmatiuè reſoluendum eſſe, arbi-
tror. ſiquidem appellatione pendente à re-
miſſione cauſæ facta per iudicem ad quem,
iudici à quo fuerat appellatum à grauami-
ne, poteſt iudex à quo procedere ad vlterio-
ra;ſententiam ferendo,quæ & eius proceſſus
valida reputantur, nec aliquid ex eis tan-
quam attentatum venit reuocandum,vt no-
tabilis eſt deciſ. Rotæ 1. aliàs 138. ſi appel-
latur de off. delegati *in nouiſ.* poſt quam id
ipſum notat Nicol. de Milis *in ſuo repertorio,
verbo, iudex à quo appellatum eſt. fol. 125.* &
meliùs multo hoc probat deciſ. Rotæ 65.
aliàs 461. incipit *ſi appelletur de appellatio. in
antiq.* idem etiam probat Lancelo. Robert.
de

Digitized by Google

de attent.2.p.c.12.limi.26.num.1. Marqueſſa. *tracta.de commiſſ.1.p.cap.22.n.31.* poſt Abb. *in c.cum tua de ordi.cognit.*

18 Quæ doctrina in tantum vera eſt, vt pa-
riter procedat, etiam quando hic iudex in-
ferior fuiſſet à ſuperiori illius interloquuto-
riæ appellationis virtute inhibitus, nam ad-
huc facta ſibi remiſſione per iudicem illi in-
hibentem, quia per remiſſionem cenſetur
ſimul inhibitio, & omne impedimentum
ſublatum, vt ex eiſdem duabus deciſioni-
bus Rotæ tenet idem Lancelo. *ſuprà.2.p.c.20.
limi.2.num.15.* Mandoſ. *in tract.de inhibitioni-
bus quæſt.36.*

19 Et facit, quia vbi iudex appellationis de-
clarat appellationem non deuoluere, vel
malè appellatum, ſtatim cauſa redit ad pri-
mum iudicem, vt voluit Speculator *in tit. de
exequutione ſententiæ* §.1.*num.11.* & ibi Ioan.
And. Ab. *in cap.paſtoralis §.præterea num.7.
de off.delegati.* Præpoſi.*in c.vt debitus num.10.
de appellatio.* Petrus Surd.*deciſ.175.num.3.* qui
ex Præpoſito *num.9.* dicit hoc ita procede-
re, etiam ſi priùs appellationis iudex inhi-
buiſſet, quia virtus inhibitionis expirat, ſe-
quuta illa declaratione, tenent etiam alij
ſtatim citandi.

20 Et ex horum vltimo loco relatorum Do-
ctorum præfatam doctrinam poteſt exten-
dere, & ampliare, vt non ſolùm habeat lo-
cum in huiuſmodi remiſſione expreſsè, &
verbaliter facta, ſimul cum declaratione ap-
pellationis illicitæ; ſed etiam in tacita remiſ-
ſione, nam quando ſecundùm terminos *d.c.
vt debitus honor* (eſt inuenta & declarata ap-
pellatio legitima) debuiſſet ad inferiorem
remitti, vt dixi ſuperiùs. nam etiam tunc po-
teſt non obſtantibus inhibitione, & appella-
21 tione in cauſa ad vlteriora inferior proce-
dere, vt vltra modò citatos authores ita no-
tabiliter habetur per Rotam *deciſ.3. aliàs 11.
fuit dubitatum, in additione verſ. ſed ijs oritur
ſubdubitatio.de appella.in nouis.* Vltra quos ex-
preſsè hanc declarationem, & ampliatio-
nem adducit Lancelo. *de attenta.2.p. cap.20.
de attenta.poſt inhibi.limi.3.num.3.* quæ decla-
22 ratio, & extenſio eo vſque procedit, vt lo-
cum habeat, quando appellatio fuiſſet de-
ſerta, quia etiam tunc negotium deuoluit
ad primum iudicem, vt inquit Bal. *in l. eos
n.7. C.de appella.* Beroi.*in quæſtio.famili.120.
num.5.* Petrus Surdus *d.deciſ.175.num.4.* &
ipſe iterum *in conſ.139.num.11.* & hoc modo
ſunt intelligendæ doctrinæ & Doctores aſ-
ſeuerantes, vt inferior non poſſit ſe intro-
23 mittere de negotio, poſtquam ſuperior in
eo manum impoſuit.

Quoniam eo ipſo quòd iudex à quo non
detulit appellationi, ſufficit, quòd dumtaxat
declaretur malè appellatum, ad hoc vt poſ-
ſit procedere, quia expreſſa remiſſio non eſt
neceſſaria, vt tenet Cardina. Alex. *in c. vt de-
bitus honor num.28.verſ. gl. in verbo, alioquin.*
& ibi Franch.*n.47.* additio ad Rotam *deciſ.3.
verſus fi.de appella.in nouiſſ.* Imò iſto caſu iu-
dex à quo poterit ſine alia remiſſione proce-
dere, etiam ſi fuiſſet vigore appellationis in-
hibitus, quia inhibitio erat acceſſoria appel-
lationi, cuius ſequitur naturam, qua defi- 24
ciente corruit meritò inhibitio, & ſic rectè
poterit procedere, nō moderata inhibitione,
tenent vltra Doctores citatos Franch. Card.
Alexan. *in additio.ad Rotam, vbi proximè.* tenet
etiam Eſcacia *de appella q.17.limi.47.memb.3.
ſub num.34.* vbi quòd multo magis dicetur
reuocata inhibitio, ſi cauſæ expreſsè fiat re-
miſſio, Rota *deciſ.1. aliàs 138. ſi appelletur. in
fi. de off. delega. in nouiſſ. & deciſ.65. aliàs 411.
ſi appelletur. verſus fi. de appella. in nouiſſ.* qui
omnes contrarium affirmant, vbi iudex à 25
quo appellationi detulit, quia tunc non po-
teſt procedere, etiam ſi malè appellatum
pronuntiatur, niſi expreſsè cauſa iterum ſibi
remittatur.

Et ad intelligentiam prædictorum obiter 26
aduerte, quòd iudex à quo poteſt validè in
cauſa procedere, pendente appellatione, ab
interloquutoria, etſi iterum ſibi vel tacitè
vel expreſsè remittatur, & iterum à remiſ-
ſione appelletur, interim per eum geſta va-
lent, non obſtante appellatione à remiſſio-
ne tacita, vel expreſſa, pendet tamen validi-
tas à futuro euentu, quia ſi tandem grauá-
tus obtinuit bene appellatum, per vltimum
appellationis iudicē reuocabitur totus pro-
ceſſus primi iudicis, factus poſt appellatio-
nem, latè explicant diſtinguendo inter cau-
ſas connexas & ſeparatas, Philip. Franch. *in
c.ſuper eo, n.8. & ſub n.9. de appella.* Lancelo. *de
atten.2.p.cap.12.limi.2.ſub 28. & limit.29.n.1.*
latè etiam Eſcacia, *de appella.quæſt.17.limi.47.
memb.2. à num.9. cum ſeqq.* quod corrobora-
tur ex eo, quod dicit Marqueſſa. *tract. de
commiſſ.1.p.cap.22.num.31.fol.248.* poſt Abb.
& Doctores, *in c. cùm in tua, de ord. cognit.* &
regulam Cancel.44. Lancelo. *de attent. 2.p.
c.20.limi.2 in prin.* Rota *deciſ.1.de off.delega.in
nouis.* dicentes, quòd appellatio non datur à 27
moderatione inhibitionis, per quam mode-
rationem alteri iudici cauſa remittitur, licèt
contrarium videatur tenere Capicius *deciſ.
144.num.6.* Rota *deciſ.46. de appella.in nouis,*
quos reprobat Marqueſ. *vbi proximè.*

Iſthæc noſtra reſolutio limitatur, vt mi- 28
nimè procedat, quando tertius iudex, hoc
eſt, ille, qui adeptus eſt ſuper cognitione ap-
pellationis interpoſitæ ab hac tacita vel ex-
preſſa remiſſione, & reuocatione inhibitio-

nis, nam ſi hic tertius iudex inhibuiſſet pri-
mo inferiori poſtmodum nullatenus pote-
rit procedere in cauſa, ſed in ea ſuperſedere
virtute huius vltimæ & nouæ inhibitionis,
cuius proceſſus & ſententia nullatenus va-
lerent, ſed viſio attentatorum ſubiiceren-
tur, vt per Rotam *deciſ.1.aliàs 138. ſi appelle-
tur de off. delegati in nouiſſ. & deciſ. 65. aliàs
461.de appella.in nouiſſ.* Tenet Lancelo.plu-
ribus locis ſui tractatus *de attenta. 2.p.c.12.
limi.20.num.2.ad fi.*& iterum *eadem 2.p.c.20.
de attentatis poſt inhibitionem limi.2.ampliatio-
ne 4.num.17.& limitatione 3.num.5.* Sequun-
tur Eſcacia *vbi proximè ſub num.11. & n.27.
& quæſt.17.limi.47 membro 2.*

29 Et vltimo loco pro declaratione præfati
Concilij Tridentini. *d. ſeſſ.24. de reformatio.
cap.20.* vbi principalem ſententiam, & di-
ſpoſitionem, ſcilicet; vt nullus ſuperior de
prima inſtantia cognoſcat reſeruata ordi-
nario; limitat *in verſ. niſi Epiſcopo*, ibi, niſi
Epiſcopo propriùs requiſito, eóque negli-
gente procedat, *&c.*) quibus verbis datur
facultas ſuperioribus, vt ob negligentiam,
& tarditatem adminiſtrandæ iuſtitiæ, cauſas
in prima inſtantia terminandi Epiſcopo re-
quiſito, aduertendum eſt, circa iſtam requi-
ſitionem vt Ioan.Andr.*in c.dilecto,de appella.*
videtur velle, hanc monitionem trinam eſſe
debere, dum dicit quòd ſi iudex tertiò mo-
nitus non pronunciat ſuper exceptionibus,
aut non procedit in cauſa, cauſa fortè ve-
30 xandi excipientem ſuperſedet, poſſe ab hoc
grauamine licitè appellari, quod videtur
etiam probari *in cap.1. de ſupplenda neglig.
Prælato.* cum quo etiam reſidet Panot.*in cap.
ex p. 2. de appellatio.*

Sed contrarium, imò vt vnica monitio,
ſeu requiſitio ſufficiat, & trina procedat ad
maiorem cautelam, & ex ſuperabundanti,
videtur verius, namque ſemel iudicem re-
quirere ſufficit, *l. Titia Seio, §. vſuras.* & ibi
etiam Bart. *ff de legat.2. & in l.mora ff de vſu-
ris*, & hanc etiam opinionem ſequitur con-
tra intentionem tacitè inductam à Ioanne
Andrea, affirmat Philip.Franch. *in d.cap. ex
parte el.2. de appella.poſt prin.verſ. quid autem ſi
iudex.* tamen ad maiorem cautelam, & vt
magis indubitanter appareat de negligentia
iudicis; ſecurius erit, & commodius trina
aduerſus cum monitione, & requiſitione
vti, de quo articulo & ſequenti exactiùs vi-
dere poteris infrà lib.3.c. de arbitra.13.verſ.
quibus conuenit, *&c.* à num.69.

31 Ex his nec inutile erit, ſcire; an ab huiuſ-
modi tarditate, & negligẽtia iudicis in non
adminiſtrando parti iuſtitiam appellationi
emiſſæ non deferens violentiam adeſſe di-
citur. In quo affirmatiuè reſpondeo, ſcili-
cet, vim eſſe, & appellationi deferendum, vt
per glo. *in c.2.de appella.ad fin. in 6. & in c.ad
aures de ſimonia.* Philip.Franc. *in c. ex parte el
2. de appella. ſupra citato loco l. fin. §. illud C. de
temporibus appella.* & ibi Bal. facit *c. nullus de
iure patro.* Innocent. *in cap. ex conqueſtione in
princ. de reſtitutione ſpol.* & ſequitur B. *in l.
quamuis colu. penult. ff. de damno infecto, & in
auth. vt differentes iudices per totum.* & facit
Concil. Trident. *ſuprà*, apud quos etiam vi-
dere poteris, an poſtquam ſic ob iudicis tar- 32
ditatem & negligentiam grauatus ſuperio-
rem adhibuit, an inferior poſſit huiuſmodi
grauamen reponere, & reuocare reſoluen-
tes negatiuè, ex quo iam alteri cauſa com-
miſſa eſt. vide Franch. *loco relato ad finem.* &
quòd à iudice negligente ſeu negante iuſti-
tiæ adminiſtrationem, vel cauſam diffinire,
licita ſit appellatio, probat glo. *in c.1. de con-
feſſis lib.6.* Bart. *in l.1.n.7.ff. de iuriſdict. omni.
iudi.* Menoch *de arbi.iudicum lib.1.quæſt.70. à
num.15.* plurimos Doctores de hac re tra-
ctantes congeſſimus ſuprà hac 2.p.c.5. à nu.
195. cum ſeqq.

Vnũ non omittã, vt ſcilicet illius decreti 33
Tridẽtini diſpoſitio, licèt habeat locũ etiam
in cauſis delegatis ab Apoſtolica ſede, nam
in prima inſtãtia ordinario venit commiſſa,
vt conſtat ex declaratione Cardinalium ſu-
per verbis (cauſæ omnes, *&c.*) *ibi*, Cauſæ om-
nes ad forum eccleſiaſticum pertinentes, &
beneficialibus in prima inſtantia nunquam
per ſignaturam iuſtitiæ, aliis committun-
tur, *&c.*) tamen Concilium limitatur in be-
neficijs reſeruatis ſedi Apoſtolicæ, nam vir-
tute breuium Cameralium citantur poſſeſ- 34
ſores beneficiorum, vt etiam in prima in-
ſtantia compareant Romæ circa cauſam tra-
ctandam, expreſsè declarauit eadem Cardi-
nalium congregatio ſuper eodem cap. 20.
Concil. Trid. in ſequentia verba: Item pro-
uiſi per ſedem Apoſtolicam de beneficiis
reſeruatis poſſunt virtute breuium in fauo-
rem literarum ſeu nomine Cameræ Apo-
ſtolicæ, ad accipiendam poſſeſſionem & au-
ditori eiuſdem Cameræ directarum, citare,
& ad iudicium coram eodem auditore Ca-
meræ vocare poſſeſſores talium beneficio-
rum occupantes, & detinentes, ac ſi coram
ordinario ſuper poſſeſſorio tantùm cauſæ
ventilarẽtur, & cùm ſententia ſuper eodem
poſſeſſorio prolata fuerit, poteſt pars aduer-
ſa cauſam in Curia committere, *&c.*) de quo
etiam nos dicemus infrà 5. p. tomo 3. prope-
diem edendo. & alias limitationes ad di-
ctum Concilium videre poteris ex eadem
declaratione.

Vnam tamen Cardin. declarationem, & 35
illam, quæ ibi apponitur ſuper illis verbis

(infra

(infra biennium, *&c.*) afferam, in ſequentia: An hoc cap. quo cauetur, eas à locorum ordinariis eſſe intra biẽnium terminãdas, alioquin poſt id ſpatium liberum eſſe partibus, vel alteri illarum iudices ſuperiores adire; habeat locum, ſi non ſteterit per iudicem, quo minus infra dictũ tempus cauſam diffiniat, ſed vel ob qualitatem cauſæ, vel partium cauillationes? Congregatio cenſuit, ſi per iudicem non ſtetit, partes alios ſuperiores adire non poſſe. facit *c. venerabili. de iudicijs.* vbi Abb. & alij *l. properandum §. ſin autem. & §. de illo C. de iudicijs.*) Et hactenus de declaratione, quam digito ligatam habe.

36 Vltimò eſt aduertendum, quòd omnia, quæ diximus de clauſula (vnà cum toto negotio principali) eadem ſunt repetenda in clauſula (quam & quas) quia eiuſdem eſt naturæ, & effectus, de qua latiſſimè videndi ſunt Achilles *deciſ. 14. num. 1. de reſcriptis & deciſ. 22. num. 2.* Cæſar de Graſſ. *deciſ. 10. de iudicijs num. 2. & 3.* Mohedanus *deciſ. 162.* Sarner. *in regula cancel. de infir. reſig quæſt. 34. num 4.* Graſſis *deciſ. 1. à num. 1. cum ſeqq de iudicijs, & deciſ. 2. à num. 6.* Veralli. *deciſ. 125. num. 2. p. 3.* Staphileus *de literis iuſtitiæ cap 8. per totum.* Peregrin. *deciſ. 94. lib. 1.* Achil. de Graſſ. *deciſ. 8. de reſcriptis.* Gomez. *in regul. de infirm. reſig. quæſt. 34. num. 4.* Menoch. *conſil. 166. à num. 8. cum ſeqq. vol. 2.* Mandoſ. *in forma cõmiſſio appella §. vnà cum toto negotio verſ. 2. quæro.* & idem Mandoſſ. *in commiſſio. 9. admiſſio. pro intereſſe. verſ. quã & quas.* Papazon, *ad deciſ. Rotæ 23. voluerunt ſub num. 3. de reſcriptis in nouiſſ.* latè Marqueſſa. per ampliationes & fallentias *in tract. de commiſſio. 1. p. c. 5. de commiſſione appel in Romana Curia à nu. 39. cum ſequent. fol 48. & 2. p. c. 1. de commiſſ. ſanatio. nullitat. à num. 40. & ſeqq. fol. 335.* Ioan. Hieron. Campanil. *diuerſ. iur. cano. rubr. 11. c.*
37 *13. à num. 206 fol. 349.* Et idem etiam dicendum de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis) de quibus clauſulis videndi ſunt Mandoſ. *ſuper regul Cancel. de ſubrog. quæſt. 14. num 7.* latiſſimè Marqueſſa. *d. c. 5. à num. 54. cum ſeqq. & num 64.* Bellamera *deciſ. 619.* Caſſiador. *deciſ. 9. num. 3. de cauſa poſſ. & propriet.* Achilles, *deciſ. 7. de attentat.* Rota *deciſione 187. num. 6. & 7. p 2. diuerſorum.* & de clauſula (cum toto negotio principali) latè ipſe Marqueſſ. *d. 1. p. cap. 5. à num. 65.* vbi plurimos citat.

CAPVT XVIII.

A reſeruatione, quam facit iudex, declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergentis in cauſa; ad litis diſcurſum, ſiue diffinitiuam; appellationi interpoſitæ an, & quando ipſe deferre teneatur. vbi etiam obiter, quid ab inordinato proceſſu.

SVMMARIVM.

Reſeruationis articuli decretum an recipiat appellationem. n. 1.

Et quid ſi non eſt additum, quòd ex diffinitiua reſultabit articuli reſeruati expeditio, an admittatur ſupplicatio. n. 2.

Exceptiones quæ ſtatim poſt oppoſitionem requirunt examen, & cognitionem, quæ ſint. n. 3.

Exceptiones ſeu articuli præiudiciales quales ſunt. n. 4.

Præiudiciales articuli priùs examinandi, ita vt in cauſa principali ſit interim conquieſcendum. n. 5.

Præiudiciales exceptiones ad ſeipſas, vel reſpectiuè ad alias quales dicantur, remiſſiuè. n. 6.

A reſeruatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, ſeu diffinitiuam, appellationi vt licitæ deferendum. n. 7.

Reſeruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam eſt nulla. n. 8.

Reſeruatio ad finem litis exceptionis, tranſactionis, aut iuramenti, eſt nulla. n. 9.

Reſeruare ad litis diſcurſum non poteſt iudex exceptionem declinatoriæ. n. 10.

Reſeruare poteſt iudex præſcriptionis exceptionem ad cauſæ diſcurſum. n. 11.

Reſeruari quæ poſſint exceptiones, & quæ non, remiſſiuè. n. 12.

Reſeruari non poſſunt exceptiones declinatoria, & ex quibus ordo iudicij peruerteretur. n. 13.

Articuli reſeruatio peruertentis ordinem iuris, præbet cauſam appellandi. n. 14.

Exceptio declinatoria priùs diſcutienda, & à proceſſu ad vlteriora licet appellare. n. 15.

Exceptio declinatoria an expreſſam exigat pronunciationem, vel tacita ſufficiat. n. 16.

Super exceptione declinatoria an expreſſè teneatur pronunciare delegatus, ita vt per proceſſum ad vlteriora non ſufficiat. n. 17.

Super exceptione ſurrectionis poteſt delegatus expreſſè & tacitè per proceſſum ad vlteriora pronunciare. n. 18.

Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita vt ſi ab interlocutoria non appelletur, tranſit in rem iudicatam. n. 19.

Incompetentia interlocutoria tacito per proceſſum ad vlteriora tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur ab ea. n. 20.

Incompetentia interlocutoria iudicis omnimoda carentis iuriſdictione an tranſeat in rem iudicatam, ſiue opponatur, ſiue non, ſiue tacita, ſiue expreſſo. n. 21.

Litterarum falſarum virtute proceſſus factus eſt nullus ipſo iure. n. 22.

Iudex habens iuriſdictionem, ſed eſt omnimodo incompetens in aliquo caſu, ſi ſe expreſsè declarat competentem, ſententia tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur, & proceſſus tenet. n. 23.

Idem ſi citatus nihil oppoſuit, quia de cætero non poteſt de incompetentia tractari. n. 24.

Iudex delegatus prout ordinarius cognoſcit de articulo an ſua ſit iuriſdictio. n. 25.

Incompetentia eius, cuius iuriſdictio per exceptionem eluditur, non requirit expreſſam declarationem, ſed tacitam per proceſſum. n. 26.

Recuſationis exceptio ante cæteras debet proponi, & cognoſci, aliàs in iudicem videtur conſentire alia priùs oppoſita. n. 27.

Exceptiones generaliter oppoſita, debet priùs propoſita intelligi exceptio contra iudicem, & cætera conditionaliter. n. 28.

De exceptione declinatoria & contra reſcriptum, remiſſiuè. n. 29.

Ab inordinato proceſſu appellatio legitima eſt. n. 30.

Etiam in caſibus, quibus à diffinitiua eſt prohibita appellatio, ſiue quoad vnum, ſiue quoad vtrunque effectum. n. 31.

Ordinis præpoſteratio appellationem permittit. n. 32.

Ordinem executionis præpoſterans executor illam reddit appellabilem. n. 33.

Exceptio contra teſtes eius examen non impedit regulariter, ſed in finem poteſt reſeruari. n. 34.

Reſeruare quas exceptiones contra teſtes non poſſit iudex in finem litis. n. 35.

Reſeruare vel cognoſcere de exceptionibus contra teſtes in finem litis iudicis eſt arbitrium. n. 36.

Et ex quibus moueri debet iudex reſeruare, vel cognoſcere. n. 37.

Reſeruare vel non exceptiones contra teſtes grauatur pars, à quo erit neceſſe appellare. n. 38.

A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, ſi ſimul extraiudicialiter tantùm, licita eſt appellatio. n. 39.

Reſeruare exceptionem nullitatis oppoſitam, non poteſt, ſed ad omnia determinare. n. 40.

Exceptio nullitatis dicitur præiudicialis, & plus quam poſſeſſorium. n. 41.

Caſus de facto refertur, quo à reſeruatione appellationi non deferentem vim feciſſe, fuit obtentum. n. 42.

Exceptio inhabilitatis eſt præiudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet priùs examinari. n. 43.

Proceſſus geſtus tempore, quo iudex debet conquieſcere, nullus eſt ipſo iure. n. 44.

Reſeruari poteſt in finem litis in ſummarijs exceptio requirens altiorem indaginem. n. 45.

A reſeruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudicijs ſummarijs, appellatio non eſt licita. n. 46.

Reſeruare exceptiones requirentes altiorem indaginem diſponens ſtatutum, à reſeruatione non admittitur appellatio. n. 47.

Reſeruandi ad effectum iudicis ſtatur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem. n. 48.

Reſeruata non intelligitur per ſtatutum exceptio clara, quæ in continenti poteſt conſtare. n. 49.

Exceptio iuris an poſſit reſeruari, quòd de ea priùs debet cognoſci. n. 50.

Ordo iudiciarius non requiritur ſuper diſputatione iuris. n. 51.

Reſeruanda exceptio iuris dubij an ſit. n. 52.

A reſeruatione non appellatur, quando contra opponentem articulum iuris eſt præſumptio. n. 53.

Niſi tunc offeratur probatio incontinenti, ibidem.

Reſeruari non poteſt exceptio contra teſtem examinandum, ſi eius probatio offertur incontinenti, etiam ſi requirat altiorem indaginem. n. 54.

Et multo magis quando exceptio per ipſum ius eſt probata. n. 55.

Et an ſufficiat verbo ſimpliciter offerri incontinenti. n. 56.

A reſeruatione exceptionis contra teſtem oblata incontinenti appellari licet. n. 57.

Reſeruatio exceptionis in finem litis in tribunalibus Regijs non admittit ſupplicationem. n. 58.

Reſeruata exceptio in finem litis operatur, vt poſtea probata legitima corruant omnia geſta antea n. 59.

Reſeruati iuris cauſa in aliud iudicium coram eodem poteſt tractari, quia ad illam efficitur competens. n. 60.

Reſeruata exceptio in finem litis an priùs ſit terminanda. n. 61.

Exceptiones liquida dicuntur, quorum probatio in promptu eſt, vt per inſtrumenta, &c. n. 62.

Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricata ſunt, & in facto & in iure ſunt dubia. ibidem.

Reſeruari non poſſunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem. n. 63.

Reſeruari tamen poſſunt, quæ illam requirunt. ibidem.

A reſeruatione prædictarum exceptionum non licet appellari. n. 64.

Reſeruationi iudicis de facto ſtatur, quando exceptio ſit intricata. n. 65.

Reſeruatio

Reſeruatio operatur, vt probata demum exceptione geſta omnia retro ſint nulla. n.66.

Dummodo exceptio reſeruata opponatur proceſſui, ſecus ſi ſubſtantiæ negotij. n.67.

Reſeruata exceptio ſi obſtet, expenſa reficienda ſunt. n.68.

Reſeruatas exceptiones decidi non petente parte, ſententia eſt valida. n.69.

Sententia lata parte non inſtante eſt nulla ipſo iure. n.70.

Acta non debet querere iudex, ſed debet expectare ſibi deferri, aliàs redditur ſuſpectus. n.71.

Exceptioni competenti renuntiare cenſetur pars, ſicut & non opponens. n.72.

Reſeruatas exceptiones omittere poteſt pars, & principale terminare, quas tacitè videtur tunc reijcere. n.73.

Reſeruatis exceptionibus non deciſis ſi iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo iure. n.74.

Actus tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente. n.75.

1 FREQVENS eſt huius quæſtionis dubitatio, non tamen eiuſdem reſolutio, ac propterea accuratum examen deſiderat, & negatiua pars, vt nulla vis adſit in denegata huius appellationis delatione; multum ſuadet regula *l.2. ff. de appella. recipi. & l. ante ſententiam C. quorum appella.* Concil. Trident. *ſeſſ.24. de reform. cap.20.* quod interloquutoriis & ante diffinitiuam appellare, impedit.

Secundò & pro hac parte negatiua in terminis vrget, quod Gratia. dicit in regul.33. *ſub num.5.* vbi ait, quòd à decreto, vt articulus cauſæ reſeruetur diffinitiuæ, ex qua eius iuſtitia, & determinatio reſultabit, non poſſe appellari, nec ſupplicari.

Tertiò, tertiam etiam & mediam partem
in huius articuli reſolutione amplectitur
practicus Monterroſo (aut quis ille ſit ſuppreſſo proprio nomine) in practica *tractatu*
5. de Cancellaria, c.2. de las ſupplicaciones n.21.
2 vbi dicit, quòd à mandato interloquutorio,
quo decernitur, articulum cum proceſſu
trahi in diffinitiua, & quod ex ea reſultabit
eius articuli expeditio, nunquam ſoleat admitti ſupplicatio, ſecus autem quando iſte articulus diffinitiuæ reſeruatur non addito, quod ex ea reſultabit, quoniam tunc, ait ille, ſupplicari poſſe, affirmat.

3 Sed ne magis immoremur, triplex eſt in hac materia conſtituenda concluſio, & illa prior ſit, vt in omnibus his articulis, & exceptionibus, quæ ſtatim, vt opponantur, & deducantur proceſſui, requirunt ante omnia examinationem & cognitionem, prout ſunt exceptiones dilatoriæ, aliàs emergentes veluti recuſationis, declinationis, ſeu incompetentiæ, defectus mandati, & ſimilium, ſecundùm gl. *in c.1. de ord cognitio.* & ibi Panormi. *num.22.* & communiter Doctores omnes ibi ex Immola *n.6.* Cynus, & Paul. Caſtren. *in l.1. n.9. C. de ordi. iudicio.* Gondizal. de Paz *in praxi 1. p. tomo 1. tempore 5. n.84.*

Et generaliter etiam & vniuerſaliter de
omnibus exceptionibus, & articulis præiudi-
cialibus ad alteram cauſam, qui tunc dicun- 4
tur, ratione, ſcilicet, excluſionis, quia vna eſt
excluſiua alterius, ita quòd ſententia lata in
vna cauſa ſeu articulo, parat præiudicium in
altera, ſeu articulo *l.1. C. ſi quis alterum teſta.*
prohib §. præiudiciales, vbi Doctores, *inſtitut. de*
actio. l. ſi quis libertatem ff. de petitione hæredi. l. ſi
crimen. l. ſi conteſtatus. C. de ord. cognitionum. l.
quoniam. vbi Alex. *C. ad legẽ Iuliam de adulter.*
l. præſens. C. ad legem Flauiam de plagiarijs. qui
quidem præiudiciales articuli, ſiue per viam
exceptionis, ſiue reconuẽtionis proponãtur,
adeò neceſſariũ eſt, vt priùs de eis cognoſca-
tur; vt interim debeat conquieſcere cauſa, & 5
negotium principale, probant expreſsè iura
relata & ex Doctoribus adductis latè Ce-
uallos *in contra commu. opin. q.818. per totam,*
& præcipuè *à num.7. & ſeqq. 2. tomo.* apud
quem plura inuenies exempla harum exce-
ptionum præiudicialium, & exactiùs vbi de
materia per Marantam *de ordine iudicio. 4.*
p.20. d. per totam cum maxima claritate &
diſtinctione procedentem, vbi quales dican- 6
tur exceptiones præiudiciales ad ſeipſas, &
quales dicantur præiudiciales reſpectiuè,
hoc eſt, ad alias cauſas, de quibus omnibus
præiudicialibus ante omnia debeat fieri exa-
minatio, & proceſſus, & interim ſuperſe-
dendum eſt principalibus cauſis. de quo latè
etiam per nos infrà 4. p. c.13. per totum.

In omnibus igitur exceptionibus & arti- 7
culis, quæ ſui & iudicij natura, & ordine an-
teriorem cognitionem, ſeu determinatio-
nem exigunt ante cauſam principalem, de
quibus per Doctores citatos, tunc ſe iudex
illos ad proceſſus diſcurſum, ſeu diffiniti-
uam reſeruauerit, à tali reſeruatione appel-
lationi emiſſæ iudex deferre tenetur, quo-
niam licita eſt, text. expreſſus *in C. exhibita,*
de iudicijs, vbi Ab. text. *in c. cum ad diſſoluendum, de diſpenſatione impub.* latè, quia dicitur partem grauare, ex hac reſeruatione, & ſecundum gl. & Doctores *in c. cum contingat de off. delegati.* Bal. *in l.1. C. qui accuſare non poſſ. c. ex parte vlt. de appella.* Bart. *in l. ait prætor. §. permittitur ff. de minori.* exactiſſimè concludit Felin. *in d. c. exhibita num.6.* Vbi latiſſimè diſputat per totam. an & quando harum exceptionum reſeruatio ſit nulla, multis ad id citatis Authoribus. inter omnes tamen receptiſſimum eſt, appellationem licitam eſſe.

Digitized by Google

eſſe. idem etiam probat Domini.*in c.exceptio 3.q.6.*idem Felin.*in c.exceptionem num.*25. *de exceptio.* Feli. *in c. cùm contingat de off. delega. num.*18. *verſ. an autem iudex*, vbi Hoſtienſis & alij.

8 Hinc etiam eſt, quòd exceptio rei iudica-
tæ, qua appoſita ad proceſſum iudex non
poteſt vlteriùs procedere reſeruando eam,
& ſi contrarium facit, non valet proceſſus.
Caſtrenſ.*conſ.*247.*colum.*3.*in fi.libro* 1.vbi ad-
ditio. plures adducit concordantes. Card.
Tuſcus 3.*tomo littera E. concl.*379. *n.*9. idem
repetit *in n.*10.in exceptione tranſactionis,&
9 iuramenti.Sequitur Signorolus *conſ.*148.*n.*7.
& 8.vbi loquitur in delegato, Alex.*conſ.*183.
*num.*5.*lib.*6. Hinc etiam eſt, quòd exceptio-
nes declinatorias iudex ad litis progreſſum,
10 & poſt litis conteſtationem reſeruare non
poteſt, Alex. *conſ.*182. *in cauſa & lite num.*5.
*verſ. ad idem adduco lib.*6.Tuſcus *vbi proximè*
11 *n.*4.licèt exceptio præſcriptionis,quæ potiùs
reſpicit merita cauſæ, ad eius diſcurſum iu-
dex poterit reſeruare. *l. nam & poſtea* §.1. *de*
iureiur. Caſtren.*conſ.*247.*in cauſa qua vertitur,*
12 *col.* 3.*lib.*1. & quæ exceptiones poſſint reſer-
uari, vel non, vide Cardi. Tuſcum *d.conclu-*
*ſio.*379.*per totam.*

13 Quæ comprobantur, quia ſtatuto, quo
cauetur exceptiones requirentes altiorem
indaginem, iubetur in finem reſeruari, non
intelligitur de illis,quibus omiſſis peruerte-
retur ordo iudicij, prout de exceptione de-
clinatoriæ, aut incompetentiæ, & exceptio-
ne defectus mandati, quia iſtæ tales priùs
ſunt indiſtinctè diſcutiendæ, vt per Feli. *in*
*c.exceptione in n.*24.*de exceptionib.*optimè etiã
& in terminis Gratian.*diſceptat.forenſ.*1.*tomo*
*c.*170.*num.*1.*&* *num.*12.poſt Bal.*in l.*1.*colum.*
14 *penul.in fi. in verbo,altiorem, de iureiur.* dicen-
tes, quòd à reſeruatione articuli,peruerten-
tis ordinem datum à iure, licet appellari. te-
nent etiam Ab. *conſ.* 14. *indiuidua Trinitatis*
*verſ.*2.*probatur n.*2.*lib.*1.Fulu. Pacianus *tract.*
*de probatio.lib.*1.*cap.*53.*n.*50. Ruginel.*tract.de*
appella §.2.*cap.*3.*n.*303. Et ex Feli. refert &
ſequitur Eſcacia *eodem tract.q.*17.*limi* 47.
*memb.*1.*num.*97.*fol.*498. dicentes, poſſe ap-
pellari ab exceptionũ reſeruatione in finem
litis, quia de emergenti præiudiciali & de
negotio principali ſimul tractari non poteſt,
quia eſſet confundere & inordinare proceſ-
ſum, de quo nos latiùs ſuprà cap.1.num.36.
& 37.hac p.

15 Et illud obiter attende, quòd declinato-
ria adeò diſcutienda eſt, & non reſeruanda,
vt etiam tacitè per proceſſum ad vlteriora
videatur declaratio facta ſuper illius reie-
ctione,tãquam incomparibili cum proceſſu,
à qua licitam eſſe appellationem, diximus
latè ſuprà hac 2. p. cap.1. à num.88. & licèt
Ioan.Garcia *de nobilitate gl.*1.*ſub num.*25. di-
cat poſt Iſſ. ſuper declinatoria oppoſita eſſe
expreſſè pronuntiandum, ſuper quo duas
opiniones contrarias recenſet Eſcacia *tit. de* 16
*appella.quaſt.*17.*limitatio.*6.*memb.*7.*à num.*58.
*fol.*386. tamen illi, vt veriori, indiſtinctè in-
hæret, vt communi, vt ſufficiat declaratio
tacita per proceſſum ad vlteriora. Gabriel.
*commun.opinio. lib.*2. *tit. de exceptioni. concl.*1.
*num.*2. *ampliat.* 1. *& num.*6. Beccius *conſ.* 31.
*ſub num.*6. Felin. autem in delegato firmat
non ſufficere tacitam pronuntiarionem per
proceſſum ad vlteriora, in aliquibus caſibus
non abſolutè, de quo articulo per regulam
& limitationes ampliſſimè infinitis penè ci-
tatis Auſtoribus ipſe videndus Felin. *in c.*
*ſuborta num.*6. *verſ.limita* 4. niſi contra dele-
gatum ſit appoſita exceptio iuriſdictionis
*&c.de ſententia & re iudi.*quem omnino vide, 17
& quod à tacita, vel expreſſa pronuntiatio-
ne ſuper declinatoria appellationi ſi non de-
feratur, vim fieri declarari communiter in
tribunalibus, dicit in terminis Ioan. Garcia
*vbi proximè ſub d. num.*25. circa doctrinam
autem Feli.*vbi proximè* dicentis, delegatum
non intelligi tacitè ſuper declinatoria oppo-
ſita pronuntiaſſe per proceſſum ad vlterio-
ra, non caret ſcrupulo,tum quia plures Do-
ctores adducit in contrarium, tum etiam
quia pro concordia tot tantáſque ſuæ reſo-
lutioni apponit fallentias, vt vix regula vim
fieri verificari poſſit aliquo in caſu, vt per te
videre potes.

Tum etiam facit in contrarium, quoniam 18
ſi iudex delegatus oppoſita ſurrectionis ex-
ceptione non cogitur pronuntiare ſuper il-
la, ſed tacitè per proceſſum ad vlteriora, vt
poſt Beroium *in c.ſuper litteris* 1.*lectu.num.*21.
& 2.*lectu.n* 31.Guido Papæ *ſingula.*747.*ſen-*
tentia, Muſcatellus *in praxi Regij Conſilij p.*5.
*glo.reſeruatis. num.*36.*&* 37. & nunquam ab
hac proſiluiſſe opinione,quam vſu receptam
vidiſſe, vt ſiue expreſſè ſiue tacitè validè &
iuſtè pronunciare iudicem, affirmat Ioan.
Hieron. Campanil. *diuerſo. iur. cano. rub.* 11.
*c.*13.*num.*191.*fol.*345. Eſcacia hanc ſequitur
ſine diſtinctione delegati, aut ordinarij, &
cæteri etiam Doctores vltra alios, quos
allegat Feli.*vbi ſuprà in d.c.ſuborta.*

Et pro complemento obiter attende,quòd 19
adeò eſt licita appellatio ab interloquutoria
ſuper incompetentia, vt non appellando,
tranſit in rem iudicatam Philip. Fran. *in c. ſi*
duobus 7.*num* 22.*verſ.*2.*quæritur,quid ſi iudex.*
de appella Rolan.à Valle *conſ.*33.*articulus iſte*
*num.*5.*lib.*4. Franciſ Beccius *conſ.*31.*quod ap-*
*pellari num.*3. *in fi. & num.*6. *lib.*1. Eſcacia *de*
*appellatio.quaſt.*17.*limi.*6.*ſub num.*51.*fol.*385.
qui

qui ibi, *verſ. amplia*, hanc firmat, id procede-
re etiam in tacita pronuntiatione per pro-
20 ceſſum ad vlteriora, quia non appellando
ſimiliter tranſit in rem iudicatam, tenet De-
cius *in conſ.* 107. *in cauſa quæ nomine, in prin.*
Beccius *d. conſ.* 31. *ſub num.* 6. *lib.* 1.
21 Quæ doctrina declaratur tres caſus di-
ſtinguendo, primò quando is, qui pronun-
tiat ſe competentem iudicem, caret omni-
moda iuriſdictione, & nullum eius genus
habet, & hoc caſu ſiue appelletur, ſiue non,
ſiue opponatur, ſiue non incompetentia,
ſiue tacitè ipſe iudex, ſiue expreſsè pronun-
tiet, proceſſus eſt ipſo iure nullus, Innocen.
in cap. 20. *ſuper literis num.* 5. *verſ. forſan in fi.*
& 7. *de reſcriptis.* Eſcacia *vbi proximè num.* 52.
Afflictus *deciſ.* 354. *in cauſa reuocationis n.* 14.
verſ. nec obſtat, & ſub num. 15. ita intelligen-
dus eſt Muſcarellus *in praxi ciuili p.* 2. *gloſſ.*
competentes num. 41. Ioan. Hiero. Campanil.
diuerſo. iur. cano. rub. 11. *c.* 13. *num.* 186. *fol.* 344.
dicentes quod nullum parat proceſſus præ-
iudicium ex defectu iuriſdictionis. quod
comprobatur ex doctrina Bart. *in repetit. l.* 2.
ex quacumque ſub num. 16. *verſ. vos Domini ff.*
22 *ſi quis in ius vocatus non ierit*, dicentis, quòd
ſi litteræ impetratæ veræ non ſint emanatæ
à Principe, ſed ſint falſæ, earum vigore pro-
ceſſus eſt ipſo iure nullus, & ſemper de fal-
ſitate poteſt obiici. idem dicit Innocent. *vbi*
proximè.
23 Alius eſt caſus, quando iudex habet ali-
quam iuriſdictionem, ſed tamen in cauſa
de qua agitur, eſt omnino incompetens, iſto
caſu ſi iudex ſe competentem pronuntiet
expreſsè, pronuntiatio tenet, & tranſit in
rem iudicatam, ſi non appelletur, & proceſ-
ſus & ſententia validi erunt, ita Innocent.
in d. cap. ſuper litteris ſub num. 5. *&* 7. *verſ. for-*
ſan de reſcript. latè proſequitur Franch. *in cap.*
ſi duobus num. 22. *& num.* 30. *verſ. ex quibus de*
appella. Inno. *in cap. præterea in fine verſ. ſed ſi*
poſtquam. de dilatio. B. *in l.* 2. *num.* 7. *in fi.* Iſſ. *ibi*
num. 39. *verſ. in quarta parte.* dicentes, quod
ſi partes citentur, & iudex ad vlteriora pro-
ceſſit, quia nihil fuit oppoſitum, vel oppoſi-
ta exceptione pronuntiat ſe competentem,
24 de cætero ampliùs non poteſt de incompe-
tentia opponi, ſi non fuit appellatum, latiſ-
ſimè proſequitur per ampliationes, & limi-
tationes Eſcacia *de appella. quæſt.* 17. *limi.* 6.
memb. 7. *à num.* 54. dicentes omnes, quòd
cùm iudex ſemel pronuntiauit ſe compe-
tentem, à quo non eſt appellatum, non po-
terit poſtmodum hæſitari de incompeten-
tia, aut errore, cùm ſub hoc articulo ſit iu-
dex competens, ſcilicet; an ſua ſit iuriſdi-
ctio, & ſic facit ius inter partes. Et compro-
25 batur, quia cùm opponitur declinatoria ad-
uerſus reſcriptum, ob idque negatur, poſſe
iudicem in cauſa ſe intromittere, circa du-
bium cognoſcit idem iudex, tam ordinarius
quàm delegatus, an ſua ſit iuriſdictio. text.
inſignis paſſim ad hoc probandum in curia
ciratus *in cap. ſuper literis, de reſcriptis.* & ſuper
eo Doctores omnes. Gloritius *num.* 115. *cum*
multis ſeqq. Iſſ. *in l.* 1. *num.* 6. *ff. ſi quis in ius vo-*
catus non ierit. Ioannes Hieron. Campanil. *di-*
uerſ. iur. canon. rub. 11. *cap.* 13. *num.* 190. vide
latè Eſcaciam *vbi proximè* per ampliationes
& limitationes, ſequendo Franchum *in d. c.*
ſi duobus.

Tertius caſus eſt, quando iudex eſt ipſo 26
iure competens, ſed eius iuriſdictio poteſt
per exceptionem elidi, & iſto caſu expreſ-
ſam pronuntiationem ſuper competentia
nullo modo eſt neceſſaria, & tacitam per
proceſſum ad vlteriora ſemper ſufficere, &
eſſe appellandum. Franch. *in d. cap. ſi duobus*
num. 30. *ibi, ſecundo caſu prin.* Eſcacia *vbi pro-*
ximè num. 65.

Et quod hactenus diximus de exceptio-
ne declinatoriæ, vt non poſſit reſeruari, ſed
priùs de ea cognoſci, aliter appellatio licita
ſit, multo fortiùs procedere intelligo in ex-
ceptione recuſationis, cùm declinatoriam 27
& alias exceptiones debeat antecedere &
præponi, de eáque priùs cognoſci, adeò vt
ſi aliqua alia priùs ſit propoſita, non poterit
ampliùs de recuſatione pars opponere, quia
dicitur in iudicem conſentire, nec ampliùs
ſuper recuſatione locus erit, Doctores om-
nes per gloſſ. *exceptionem. num.* 3. vbi latè tra-
ctat Ioan. Hieron Campanill. *diuerſ. iur. cano.*
rub. 11. *cap.* 13. *num.* 187. *fol.* 344. quo loci hoc 28
declarant, vt ſi generatim oppoſitæ fuerint
exceptiones, intelligitur priùs & primo lo-
co exceptio contra iudicem oppoſita, & re-
liquæ ſub conditione, ſi conſtiterit ipſum
eſſe iudicem, & de hoc articulo, ſcilicet, re-
cuſationis & declinatoriæ oppoſitæ, tam 29
contra iudicem, quàm reſcriptum, vide non-
nulla vtilia per Campanill. *vbi proximè.*

Et huius concluſionis illa fortis eſt, & po- 30
tiſſima ratio, quam communiter Doctores
omnes deducunt *ex d. cap. exhibita de iudicijs*,
nam cùm à iure hic ſit ordo præſcriptus, vt
priùs & de his articulis cognoſcatur, & in
principali ſuperſedeatur, ordinem iuris per-
uertere, eſt intolerabile grauamen, & ideo
ab inordinato proceſſu eſſe licitam, & per-
miſſam penitus appellationem, vltra relatos
Doctores *in d. c. exhibita.* repetentes, faretur
Zuchardus *in repetitione l. ſi. C. de edicto diui*
Adri. tol. num. 436. ante quem & Bal. *in cap.*
ex conqueſtione num. 1. *de reſtitut. ſpoli.* Iſſ. *in l.* 1.
num. 5. *verſ. limita* 2. *C. de bonorum poſſ. ſecun-*
dum tabul. & ibi Decius *num.* 6. *verſ.* 5. *& ab*
inordinato,

inordinato, idem Decius *in l.ſi.num.47.verſ.id poſſet.* Bart. *in l 2.volu.2.ff.de appella.recip.* idem etiam tenet Catelianus Cota *in ſuis memora-lib.verbo,appellari non licet.* Couar. *in pract. q. c.23.num.8.verſ.caterum licet.* Natta *conſ.121. num.4.lib.1.* Ioſeph Ludouic. *deciſ.39.num.8.* Ozaſcus *deciſ. Pedemon.25. num.14.* Petrus Surd. *deciſ.Mantuana deciſ.16.num.16. & 17.* Hiero.Gonzal. *in regul.8.de men.& alter.gl 9. in annotatio. num.202. & gl.6. n.224. & 225.* ex quibus & alijs Authoribus latiùs probauimus infrà 4. p. cap.13. per totum, & alibi paſſim, & ſuprà hac p cap.6.à num.68. hanc
31 concluſionem non ſolùm procedere, & habere locum in iudiciis & cauſis, à cuius diffinitiua permittitur appellatio, verùm etiam in omnibus, in quibus non permittitur, ſiue quoad vnum ſiue quoad neutrum effectum, prout ibi potes videre; & vide quæ nos latè infrà 4 p.d.cap.13.à prin.& ex hac ratione & fundamento tenent hanc doctrinam plures Doctores ſuperiùs relati.

32 Et quoniam à prępoſteratione ordinis iudiciarij appellationem licitam eſſe omnimodo, eíque eſſe deferendum, probant Ricard. Malumb. *conſ.71.* incipit *ſatis videre*, inter conſilia Federici de ſenis. Cardinalis Tuſcus *tomo 1.concl.359.num.21.* & nos latiùs vbi ad alios caſus fecimus illationem, d. cap.13. & cap.6. quæ omnia huc quadrant.

33 Quo & eo fortiſſimo iſthæc concluſio corroboratur fundamento, nam ſi in exequutorialibus omiſſio ordinis, & eius præpoſteratio facit negotium appellabile, vt puta; quando ſententia & exequutoriales dicunt, reſtituas prædium tertio refuſis priùs expenſis, ſi exequutor procedat ad compulſionem reſtitutionis ante expenſarum ſolutionem; excedit; & ab hoc exceſſu appellatur, probat latiſſimè Neguſantius *in tract.de pignori.4 memb.5.partis num.10. & ſequentib.verſ. tertia concluſio*, multi etiam relati à noſtrate Ioanne Garcia *in tract. de expenſ.& meliora.6.p. num.18. cum ſeqq.* & nos exactiùs examinauimus & declarauimus etiam infrà 4.p.d.cap.13.vbi plurimos, concludentes omnes, quòd exequutor præpoſterans ordinem exequutionis excedit, eámque facit appellabilem, ergo à fortiori in noſtro caſu dicendum eſt admittendum, & probandum.

34 Hinc & ex eo etiam fulcitur, quoniam licèt regulariter exceptio contra teſtes oppoſita, eius examen non impediat, ſed poſſit in finem litis reſeruari, vt per Bart. *in auth. ſi dicatur. num.3.2.notab.* & ibi Bal. Salicet. & Ioan.Ficar. *in ſummario.* Caſtren. *num.4.verſ. regulariter autem. C.de teſtibus.* gloſſ. *in cap. ex parte. in verbo infames*, & ibi Felin. *num.12. verſ.ſi autem non eſſet caſus, iuncto num.13.* Ancarta. *num.1.& 12. verſ. regulariter exceptio, iuncto num.13.* Ioannes Andreas *num.1.in ſi. verſ. probatio exceptionis, & num.15. ad ſi.* & ibi additio *litera G. in verbo excipitur.* Bald. *num.11. verſic. ſi autem opponitur crimen occultum.* Abb. *in princ. num.8.* Immola *in ſummario, & colum.5. poſt medium, verſic. exceptio quæ opponitur. & colum.6.in princip. verſic. præterea etiam.* Anton de Butrio *num.2. & n.15.* Anania *num.1. extra de teſtib.* Alber. *in tract. de teſti.cap.3.num.52.ad ſi.* Socin. *regul.129.in princip.* Conrad. *in pract. §.2. de off. prætor. in cauſis ciui. tit. de teſti. rubr. perſonas teſtium, in princ.n.9.ſol.76. col.2.* Lanfranc. *de teſti.n.49.* Viu. *in ſuis commu. opinio. in materia teſtium, verbo contra teſtes exceptio, verſic. item videtur dicendum.* Maſcard. *de probat.lib.2. concl.694. num.1.* alios referens.

Tamen cùm hæc regula multas patiatur 35
exceptiones, & limitationes, in quibus iudex omnimodo tenetur ſtatim de exceptionibus teſtium ante examen cognoſcere, & admittere; non tamen reſeruare in finem litis, vt latiſſimè videre per te poteris apud Farina. *in tract.de teſtibus quæſt.62.à num.330.*
cum ſeqq. vbi plures allegat. Imò & in hoc 36
plurimùm poteſt iudicis arbitrium, an debeat, reſeruare in finem litis exceptiones contra teſtes oppoſitas, vel non reſeruare, ſed admittere, & cognoſcere de eis, ſecund Bart. *in auth.ſi dicatur num.9. C.de teſti.* Ioan. Andr. *in c.ex parte num.15.* Abb. *num.8.* Immol. *colu 6.ad ſi.* Anto.de Buttio *num.15. verſic.opinio extra de teſti.* Alberi.de Malet. *in tract. de teſti.cap.3.num.52.* Socin. *regul.129. in vltima fall.* Conrad. *vbi ſuprà ſol.76.colu 2. verſ.2.* Menoch. *de arbi.caſu 339.num.9.lib.2.* Maſcar. *de probatio.concl.694.num.2. verſ.cæteris meliùs.*

Circumſtantias autem ex quibus moueri 37
poteſt iudex ad reſeruandum, vel admittendum, vide vltra dictos Doctores And. *in d.c. ex parte num.16. verſ. in arbitratu autem iſto.* Ab. *ibidem num.8.verſ.& iudex arbitrando.* & Anto.de Burrio *num.15.verſ.in arbitrio autem informando*, & vide etiam dictas fallentias poſitas per Farinacium loco proximè citato, quæ quidem debeant mouere iudicem, ad admittendum præfatas exceptiones, non autem reſeruandum in finem litis.

Et quamuis Ioan. Andreas *in d.cap.ex parte* 38
num.6.verſ.& ſi prius & ſequent.de teſtibus. dicat, quòd iudex in reſeruatione huiuſmodi, vel non reſeruatione in finem litis, has exceptiones contra teſtes, oppoſitas in nihilo parti præiudicat. tamen contrarium verius eſt, imò vt iudex reſeruando, vel non reſeruando, poſſit partem grauare aliquã, ex quo aliqui

aliqui ſunt caſus, in quibus de eis debet co-
gnoſcere,& regulariter reſeruare, vt dictum
eſt. propter quod poſſe imò ſit neceſſe parti
ex hoc grauamine appellationem interpo-
nere, comprobat Ab. *in d. cap. ex parte n.* 8.
verſ. ego tamen, vſque ad num. 9. ſequitur Al-
ber. de Malet. *in tract. de teſtib. cap.* 5. *n.* 54.
poſt Speculatorem, quem ibi allegans ſe-
quitur; quos eriam & contra Ioannem An-
dream ſuprà, pariter ſequitur Proſperus Fa-
tinac. *in praxi crimi. tit. de teſtibus quæſt.* 62.
num. 365. *& num.* 366. quæ reſolutio ex ea
pender doctrina, à nobis ſuperiùs hucuſque
tradita, quoniam in his caſibus, in quibus
debet iudex ſtatim de exceptionibus con-
tra teſtes oppoſitis cognoſcere, eas reſer-
uando peruertit, & præpoſterat ordinem
iuris, & iudicium, à quo appellationi eſſe
vtique tanquam licitæ deferendum, pro-
bauimus ſurſum, vt probant Doctores ci-
tati, & ſequuri à Farinacio loco modò ci-
tato.

39 Et ex hac noſtra doctrina pendet reſolu-
tio vera ad illam quæſtionem celebrem, an
in caſibus extraiudicialibus, in quibus iu-
dex tenetur omnino iudicialiter procedere,
quando ſcilicet, vel adeſt legitimus contra-
dictor, vel adeſt clauſula in commiſſione
(vocatis vocandis) à iudice procedente ſi-
mul iudicialiter, & exrraiudicialiter, vel ex-
traiudicialiter tantùm, omiſſæ appellationi
non deferendo vis fiat, in qua affirmatiuè,
nempe, appellationem eſſe licitam, & ei ſi
non deferat iudex, violentiam ferat, pro-
baui ſuprà poſt latam examinationem hac
p. cap. 13. à num. 136. & ſuprà, per text. *in
d. cap. exhibita, de iudiciis*, quia ab inordina-
to proceſſu omnino licita reputetur appel-
latio, vbi & rationibus, & authoritatibus id
ipſum affirmauimus, ponderando ac inter-
pretando *d. cap. exhibita.* & ſic illuc te re-
mitto.

40 Quod & noſtræ concluſioni pertinet,
quòd cùm exceptio nullitatis ab aliquo op-
poſita, eius ſit naturæ & qualitatis, vt reqni-
rat ſtatim examinationem & determinatio-
nem, adeò vt non poſſit in diſcurſum pro-
ceſſus reſeruari, imò foret nullitati nullita-
rem addere, ſi ſtante hac oppoſitione nul-
litatis non pronuntiaretur ante omnia ſuper
illis, ita decreuit Rota teſte Puteo *deciſione*
150. *lib.* 1. *& deciſ.* 72. *num.* 2. *& num.* 3. *lib.* 3.
Caputaq. *deciſ.* 60. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2. & fuiſſe
pariter deciſum in vna Tiracon. conſtruen-
dæ Capellæ 25. Iunij anno 1597. teſtatur
Hieron. Gonzal. *in regul.* 8. *de men. & alter.
gl.* 9. *in annotatio. num.* 171.

41 Namque quoniam nullitatis iudicium di-
citur præiudiciale, & magis præiudiciale,
quàm poſſeſſorium, vt docet Bald. *in l. ordi-
nary num.* 13. *C. de rei vindicatione.* Cæſar de
Graſſ. *deciſione* 8. *num* 7. *de ſenten. & re iudic.*
Hieron. Gonzal *proximè citato loco num.* 173.
nulla ſiquidem maior eſt iniuſtitia, quàm
nullitas, Eguid. Bellamera *deciſione* 345. in-
cipit, *appellans. num* 2. & iudex nulliter pro-
cedendo ſpoliat. Aymon *conſilio* 140 *num.* 2.
& 3. *& conſ.* 24. *num.* 4. Caputaq. *deciſ.* 112.
num. 1. *p.* 2. *& deciſ.* 186. *p.* 3. & ſic ab eius
articuli nullitatis reſeruatione appellationis
interpoſitæ delatio ſi negetur, vis fiet ex do-
ctrina in noſtra concluſione, & Doctoribus
adductis hucuſque, & ex regul. *l.* 4. *§. con-
demnatum ff. de re iudic.* vt nulla diſpoſitio
diſponendo de alicuius actus executione, in
actu nulliter geſto non procedit, prout lon-
gum fecimus ſermonem infrà 3. p. cap. 9. à
princ.

Huius etiam farinæ eſt, quod aliàs de- 42
claratum fuit in hac alma Galleca Curia
Regali, dum adhibita fuit per viam violen-
tiæ in prouiſione Doctoralis Tudenſis Ec-
cleſiæ Cathedralis pro delatione appellatio-
nis emiſſæ à Licentiato Mera de Carbajal
(hodie meritiſſimo Collegà Valiſoletani
Collegij S. Crucis) oppoſitore à reſeruatio-
ne quarumdam exceptionum habilitatum
aduersùs perſonam alterius oppoſitoris op-
poſitas, quas Capitulum & earum cognitio-
nem reſeruauit in diſcurſum proceſſus, at
me informante, & inſiſtente vim feciſſe non
deferendo, eo quòd appellatio legitima eſ-
ſet omnimodo, quoniam cùm præfatæ ex- 43
ceptiones habilitatis, & incapacitatis reſpi-
ciant, & afficiant legitimationem perſonæ,
ſint præiudiciales cauſæ principali, deberet
ante omnia de eis cognoſci, principali ſu-
ſpenſo, per text. *in l.* 1. *C. ſi quis aliquem te-
ſtari prohibuerit. l. ſi cum teſtibus C. de ordine
cognitionum, l. quoniam C. ad legem Iul. de
adulte. l. præſens. C. ad legem Flauiam. l. ſi quis
libertatem. ff. de petitione hæredit. §. præiudi-
cialis, Inſtitut. de actionibus.* Maranta pluri-
bus relatis ad id Authoribus, *de ordinatio-
ne iudicior.* 4. *p.* 20. *deciſione à numero* 16. Ce-
uallos 3. *tomo commun. opinio. quæſtione* 818.
à numero 7. ac ideo appellationem à tali re-
ſeruatione licitam eſſe. illud inſuper in con-
firmationem adducens, omne geſtum à iu- 44
dice tempore, quo in caſu debet conquie-
ſcere, nullum eſt ipſo iure, vt tradunt Pro-
bus *in additionibus* ad Ioan. Monach. *in rub.
vt lite pendente lib* 6. Pariſius *conſ.* 106. Boni-
facius *num.* 14. *lib.* 4. Bald. & Zinus *in l. fine
pars C. de dilatio.* omnes not. *in cap. exhibi-
ta, de iudiciis.* vbi Abb. & Felin. Caputaq.
deciſione 37. *ſub num.* 7. *p.* 2. ac ideo talem in-
terlocutionem Capituli executionem non

mereri, licitámque appellationem, vímque
fieri, in quo tertium genus violentiæ datum
eſt, in tribunali;(*o iendo denuebo al Licencia-
do Mera ſobreſus exceptiones opueſtas, nobacia
fuerza, nolo baziendo, la Haze, o torgue y re-
ponga*, &c.) quod in his caſibus iuſtiſſimum
& proprium decretum eſt.

45 Secunda ſit concluſio in hac materia, vt
cùm in iudiciis ſummariis exceptio, & ar-
ticulus requirens altiorem indaginem re-
ſeruari poſſit in finem litis, *l. 3. §. ibid ff. ad
exhibendum. l. penult. C. depoſiti. l. ille à quo. §.
teſtamento. ff. ad Senatus Conſul. Trebell. l. vlt.
C. de compenſatio.* quia cùm eas poſſit reiicere
iudex, multo magis reſeruare, Bar. *in ex-
trauag. ad reprimendum, in verbo ſummariè.
num.* 4. Angel. Areti. *in §. in bona fidei. n. 2.
Inſtitut. de actio.* Marſil. *ſingulari 365. exce-
ptio.* ac propterea dicit Felin. *in cap. exceptio-
nem, de exceptio. num. 25. ad fin. & num. 24.
per totum*, quòd licèt queat appellari ab ex-
ceptionibus reſeruatis in finem litis, fallit
in duobus caſibus.

46 Et primus hic eſt, quando exceptiones
requirunt altiorem indaginem, quarum
cum ſit licita reſeruatio, vt ex aliis Doctori-
bus ibi probat; licita non dicetur ab ea ap-
pellatio, & quòd ſit ſententia de iure, tenet
poſt Menocb. *de arbitrar. caſu 20. in fi.* Gra-
tian. *diſcepta. forenſ. 1. tom. cap. 170. à num.* 1.
vide etiam alios Doctores infrà à n. 62.

47 Et iſta in terminis etiam ſtatuti mandan-
tis exceptiones requirentes altiorem inda-
ginem poſſe, & debere reſeruari diffinitiuæ
(cùm iuri communi ſit conforme) ſi iudex
reſeruauerit exceptiones, tanquam indagi-
nem altiorem requirentes, non poſſe appel-
lari defendit, & latè probat Gratian. *diſce-
pta. forenſ. d. cap. 170. à num.* 4. quia cùm ſte-
tur dicto iudicis reſeruantis, quando exce-
ptio dicatur intricata, & requirere altiorem
indaginem, eiúſque ſit arbitrio relictum,
48 prout & tenet Tiraquel. *in l. ſi vnquam, in
verbo omnia, vel partem num. 31.* Menoch. *de
arbitra. caſu 20. numer. 3. & de recuper. rem. 1.
num.* 260. Matthias Coler. *in cap. cum vene-
rabilis. num. 72. vſque ad n. 78. de exceptioni.
& in tract. de proceſſib. executiuis. 4. p. cap 2.
num. 3. cum ſeqq.* & ita etiam omnino intel-
ligendus eſt ipſe Gratian. *ibi numero 12. cum
ſeqq.* vbi loquitur intricatè, & potiùs lapſu
ſcribentis, vt ex eius rationibus, diſcurſu, &
Doctoribus citatis colligitur. Facit etiam,
49 quod ipſe dicit *num.* 3. quòd huiuſmodi ſta-
tuto non intelligitur reſeruata exceptio cla-
ra, de qua incontinenti poteſt conſtare; quia
hæc non intelligitur ab ſtatuto reſeruata,
quemadmodũ exceptiones iuris etiã dubij.

50 Quæ quidem concluſio ita admittenda
eſt, vt tunc exceptio talis reſeruari poteſt,
quando eſt facti, & ſic intelliguntur Docto-
res citati, cùm ſecus ſit dicendum, quan-
do exceptio iuris eſt, quia tunc nec reiici,
nec reſeruari debet; cuius eſt ratio, quia ius
eſt certum, nec aliquam probabilem dubi-
tationem recipit, ac propterea ſtatim ſuper
illa tali exceptione cognoſcendum eſt, nec
debet reſeruari, ita docet Bal. *in l. ancilla. C.
de furtis.* Menoch. *de arbit. iudic. lib. 1. quæſt. 53.* 51
n. 4. & 5. quia ſuper diſputatione iuris ordo
iudiciariùs non requiritur, & vna ſemper
eſſe debet apud iudicem determinatio, ſiue
modò, ſiue impoſterum. Bal. *in l. poſtquam lis
col. 2. verſ. ſeptima exceptio. C. de pactis.* Maria-
nus, Socinus ſenior, *in cap. 1. num. 51. & 52.
de litis conteſtatione*, Blancus *in tract. de com-
promiſſo quæſt 4. princ. n. 102.* Alex. *in additio.
ad Bart. in l. vir bonus, in verbo impedit. ff. iu-
dica. ſolui.* Felin. *in cap. exception. num. 40. de
exceptio.* Menoch. *loco proximè citato num. 6.
& 9.* vbi dicit, quòd cùm à iudice ſuper ex-
ceptione iuris iudicandum eſt, vnam ſem-
per ſententiam, vel affirmatiuam, vel nega-
tiuam amplecti teneatur. reſeruatio nihil
præſtat, quia illud præiudicium ſuper illa
exceptione, quod in fine cauſæ facere po-
teſt, & tenetur, ita poteſt & debet tempore,
quo obiicitur, debet enim ſemper pronun-
tiare vno & eodem modo, vel pro actore,
vel pro reo excipiente, vbi etiam latè diſpu-
tat, quid dicendum ſit quando ius non ſit 52
clarum, ſed dubium & perplexum; & tan-
dem pluribus hinc inde adductis idem quod
de iure claro reſpondit, qui & *in d. q. 53.* ad
hoc alias ponit declarationes. Fuſiùs etiam
ipſe Menoch. *conſ. 125. num. 13. lib. 2.* quem
ſequitur Gratian. *diſcepta. forenſ. tom. 1. c. 170.
num. 3.* licèt Capicius *deciſ. 10. num. 19. & 20.*
& Aretin. *in §. in bona fidei num. 2. Inſtitut.
de action.* tenuerint contrarium. vide etiam
infrà num. 62.

Iſtæ autem duæ concluſiones poſſunt vno 53
modo limitari, vt à reſeruatione non poſſit
appellari, quando contra excipientem &
proponentem articulum iuris foret præſum-
ptio, probat Hoſtienſ. *in cap. cùm contingat, de
off. delegati.* per text. *in cap. nullus, de præſum-
ptio.* Felin. *in d. cap. exceptionem, de exceptioni.
num. 24. verſ. ſecundus caſus eſt.* vbi hoc decla-
rat, niſi tunc offeratur probatio exceptionis
incontinenti, prout ad id adducit plures
Doctores. Vltra quos & eo poteſt confirma-
ri, nam licèt, vt ſuperiùs dictum eſt, regu-
lariter exceptio contra teſtes oppoſita non
impediat eorum examen, ſed reſeruetur
in finem, & diſcurſum litis, cui adiecimus
aliquas limitationes remiſſiuè, earum ta-
men vna hæc eſt, vt exceptio contra te-
ſtes

ſtes debeat ſtatim, & admitti, & de ea co-
gnoſci, non tamen reſeruari, quoties etiam
54 ſi altiorem requitat indaginem, offertur pro-
batio incootinenti, hoc ita probatur per Do-
ctores *in auth. ſi dicatur C. de teſtibus.* vbi præ-
cipuè Bart. *poſt num. 3. in eius ſummario. verſ.
breuiter litera hoc dicit*, iuncto *num. 9. in fi. &
num.* 10. & ibi Bal. *num. 2. verſic. niſi probetur
incontinenti.* Salicet. *num. 2.* & bene ibi com-
probat Ioan. de Sicar. *num. 2. verſ. verumta-
men.* gloſſ. *in cap. ex par. verbo infames. verſic.
ſed ex hoc etiam.* vbi Ionocent. *num. 1.* Felin.
num. 15. Ioan. And. *num. 15. poſt medium* Bal.
55 *num.* 10. vbi etiam multo magis, quando ex-
ceptio eſt ipſo iute probata. Immol. *colum. 6.
in fi. verſ. ſed iſte intellectus. & col. 7. in princ.
verſiculo alius fuit intellectus*, vbi quod ſuffi-
cit verbo ſimpliciter offerre ſe probaturum,
quia intelligitur incontinenti, licèt ad cau-
56 telam melius ſit adiicere etiam incontinen-
ti. Anton. de Butr. *num. 15. verſ. 3. fuit opin.
eod. tit. de teſti.* Alber. de Mallet. *in tract. de
teſtib. cap. 13. num. 51. & 53. & num. 55.* vbi
de veriſſima concluſione teſtatur Soci. *regul.
129. in 7. fall.* Lanfr. *de teſtib. num. 49. verſic.
item fallit.* Grammat. *deciſ. 86. num. 2. & ſeqq.*
Conrad. *in practic. §. 2. de off. præto. in cauſis
ciuilibus. tit. de teſtib. rubr. perſonas teſtium ag-
gred. in prin. num. 9. fol. 76. colum. 1. in 7. fall.*
Monticel. *in repertorio teſtium fol.* 288. *col. 1.
verſ.* 1. Benint. *deciſ. Bononien.* 7. vbi dicit,
quòd ita commuoiter docent Doctores *in c.
ex p.* Menoch. *de arbit. lib. 2. caſu 239. num* 8.
*verſ. ſi conſtat ſtatim. & num. 12. verſ. præterea
viui. in communi opinio. verbo, contra teſtes ex-
ceptio. in fi.* Maſcard *de probatio. lib. 2. conſ. 694.
num. 2. verſ. aliud feciſſe videtur Innocent.* &c.
n. 4. & 5. vbi bene comptobat Proſperus Fa-
rinac. *in pract. crimi. in tract. de teſtib. quæſt. 62.
num.* 358.

57 Et in terminis exceptionis contra teſtes
reſeruatæ, cuius probatio incontinenti of-
fert, vt appellari liceat, licèt còram iudice
ſuperiori iuſtificanda ſit, Philip. Franch. *in c.
interpoſita ſub n. 4. limi. 2.* & Card. Alex. *ſub n. 4.
fall. 2. & 3. col. 3. de appell.* ſequitur Eſcac. *de
appell. quæſt. 11. n. 76.* & nos latiùs explicuimus
hanc doctrinam ſuprà c. 1. à n. 8 cum ſeqq.

58 Tertia & vltima etiam in hoc articulo po-
teſt conſtitui regula, vt à reſeruatione cuiuſ-
cunque articuli, ſeu exceptionis oppoſitæ in
proceſſu pendente in ſupremis tribunalibus,
nec appellatio, nec ſupplicatio admittatur, vt
apptobant & affirmant ita procedere in eis
de ſpeciali ſtylo & conſuetudine, Monterro.
*in pract. 5. tract. de Chancellarias c. 2. de las ſup-
plicationes n. 21.* Gratian. *in regul. 33. ſub num. 5.*
reiecta tamen diſtinctione Monterro. dicen-
tis, vt ſupplicari poſſit, quando non dicitur
de alli reſultara, quia ſola reſeruatio ſufficit
de per ſe, & tacitè ſubintelligitur, vt tunc
reſeruetur ad diffinitiuam, vt inde reſultet
articuli diſcuſſio, quoniam iſthæc ſola reſer-
uatio exceptionis operatur, vt probata poſt-
modum exceptione & legitima inuenta nul-
la reddantur omnino, quæ antea geſta erant, 59
docet Bart. *in l. ille à quo. §. 1. ff. ad Senatus
Conſultum Trebellianum*, quod & declarat Fe-
lin. *in d. c. except. n. 24. ſub verſ. ſecundus caſus*,
&c. Marſil. *ſingul. 365. n. 2. & ſing. 198. teſtis
qui non debet. n. 3. verſ. ideo dicit.* Gratian. *in di-
ſcepta. forenſ. 1. tom. c. 170. n. 7.* dicentes etiam,
quòd in iis caſibus, in quibus exceptio reſer-
uari poteſt de iure in finem litis aut diffini-
tiuæ, tunc non poſſe appellari, quia nulla læ-
ſio, præiudicium, aut grauamen datur conſi-
derabile, cùm in fine litis, quo reſeruatur,
reparari rectè poſſit, cæteraque geſta nulla
retro ſint de exceptionibus, & ſic cùm tacitè
ille effectus ſubintelligitur in reſeruatione,
abſoluta declaratio, & exptreſſio requiſita
per Monterroſum non eſt in conſideratio-
ne, cùm expreſſio illius quod tacitè ineſt, ni-
hil operetur. de quo vide latiſſimè infrà à
n. 67. cum ſeqq.

Clauſula iſthæc reſeruatiua iurium in 60
aliud iudicium, ſententia facta à iudice, ope-
ratur coram eodem iudice iuris reſeruati
cauſam tractari, ac diſcuti poſſe, de qua eius
virtute efficitur competẽs, ita tenet Peregri.
de fideicommiſ. art. 48. num. 66. fol. 266. Con-
trarium tamen, imò huiuſmodi cauſam co-
ram eodem iudice tractari non poſſe, defen-
dit Marta *de iuriſdict. 4. p. centur. 2. caſu 199.
à num. 22. cum ſequentibus, & ſuprà num. 5.*
Quid tenendum? prior opinio frequentiùs
admittitur in praxi.

Et pro complemento huius materiæ il- 61
lud inquitendum eſt: an exceptio in fine li-
tis à iudice reſeruata, priùs ſit terminanda
actore conſtante pro diffinitiua.

Pro cuiùs reſolutione priùs ſupponenda 62
ſunt nonnulla ex hactenus dictis, nempe, li-
quidas dici eſſe exceptiones, quæ aliam non
requirunt probationem, nec oppoſitionem,
ſed in promptu inſtrumentis aut aliter. Be-
nint. *dec. 7.* Muſcatell. *prax. ciuil. par. 5. gloſſ.
Reſeruatis. numero* 21. Triuiſ. *deciſ. 2. num. 5.
lib.* 1. & quæ non ſint multis ambagibus in-
nodatæ, *l. fin. C. de compenſ.* Muſcatell. *nu-
mero* 21. 22. altiorem verò requirunt inda-
ginem, quæ intricatæ ſunt, nec de facili
poſſunt liquidari, cùm & in facto & in iure
ſint dnbiæ, *l. 3. §. ibid.* & ibi gloſ. *verb. obſcu-
rior. ff. ad exhib. l. ille à quo. §. 1. ff. ad Trebell.*
Iaſ. *in §. præterea. num. 58. Inſtit. de actionibus.*
Capic. *deciſ. 10. num. 19. 20.* Aret. *in §. æquè.
Inſtitut. de except.* Alexand. *conſil. 165. colum.*

pen. in fin. volum.2. Surd. conſil. 252. num.10.
Cauagnol. ad decret. Montiſer. 6. §. 10. n. 16.
Tilm. deciſ. 3. vot. 6. recup. poſſ. num. 23. 24.
ſyntagm. 3. Triuiſ. d. deciſ. 2. numero 2. Mar.
Giurb. deciſ. 21. numero 1. illæ in fine cauſæ,
& ad merita reſeruari non poſſunt, ſed an-
63 te litis ingreſſum terminandæ ſunt, Felin.
in c. cùm contingat, de off. deleg. n. 18. & in c. ex
parte. num. 12. de teſtib. Afflict. deciſ. 63. n. 1.
Capic. deciſ. 77. num. 56. Triuiſ. d. deciſ. 2. n. 6.
Muſcatell. d. numero 21. 25. aliàs proceſſus
redderetur nullus, ad text. in cap. cùm ad diſ-
ſoluendum. de deſponſ. impub. Felin. in d. cap.
cum contingat. n. 18. Alb. conſilio 14. num. 3.
lib. 1. Triuiſ. d. numero 6. Cauagnol. d. §. 10.
num. 7.

Hæc verò in fine cauſæ reſeruari rectè
poſſunt, ne retardetur proceſſus ſuper ne-
gotio principali, d. §. ibid. ff. ad exhiben. &
d. l. ille à quo §. 1. ff. ad Trebell. confert text.
l. eleganter. §. ſi quis poſt ff. de condict. indeb. &
l. nam & poſtea. vbi Bar. & Doct. comm. ff.
de iureiur. Marſ. ſing. 365. Afflict. deciſ. 52.
num. 2. Muſcatell. d. gloſſ. reſeruatis. num. 20.
25. Georg. alleg. 15. num. 9. Contar. in l. 1.
limit. 12. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. Ma-
ran. de iudic. tit. de except. numer. 14. comm.
teſtatur Cum. Rit. (ſuo ordine) 38. num. 57.
Tepat. lib. 1. var. tit. de except. col. 7. in med.
Barboſ. in l. diuortio, §. fin. numero 54. ff. ſolut.
matr. Gratian. diſcept. 170. num. 1. Ann. ſin-
gul. 446. & 605. Cauagnol. d. §. 10. n. 15. Gail.
de arreſt. cap. 3. numero 13. Laderch. conſ. 123.
numero 5. conſilio 133. numero 16. 17. Maſull.
ad Capic. deciſ. 6. num. 6. deciſ. 10. n. 9. comm.
dixit Intrigl. deciſ. 17. numero 18. Triuiſ. d.
deciſ. 2. num. 1. Gramm. deciſ. 65. num 83. 84.
Menoch. de arbitr. quæſt. 53. & caſ. 20. in fin.
Quo in caſu nec appellari poſſet, Gratian.
d. diſcepta. 170. numero 4 Ruginell de appell.
§. 2. cap. 3. num. 303. Paeian. de probat. lib. 1.
64 cap. 58. num. 50. Scac. de iud. lib. 1. cap. 102.
numero 2. & de appell. quæſtio. 17. limit. 47.
memb. 1. num. 97. 98. Mar. Giurb. deciſ. 21.
numero 3. tum quia ſtatur dicto iudicis reſer-
uantis, quando exceptio ſit intricata, & ſi
altiorem reſpiciat indaginem, poſitum eſt
65 eius arbitrio, Bald. in l. ſi ex falſis. numero 11.
C. de tranſact. Felin. in cap. exceptionem. nume-
ro 24. de except. Tiraquell. in l. ſi vnquam. gl.
omnia, vel partem, C. de reuoc. donat. Menoch.
de arbitr. caſ. 20. num. 3. & recup. poſſ. rem. 1.
num. 260. Gratian. diſcept. 170. num. 4. Ann.
ſingul. 605. Mar. Giurb. deciſione 21. eod. nu-
mero 3. tum quia exceptiones nec ſunt de-
ciſæ, ſed eas in fine cauſæ decidendas reſer-
uat iudex. Alexand. in d. l. ille à quo §. 1. nu-
mero 5. Felin. in d. cap. cùm contingat. nu-
mero 18. Franc. deciſion. 298. Carpan. ad ſtat.
Mediol. 23. numero 112. Ann. ſingul. 605.
Afflict. in conſtitut. Filiationis numero 8. Rub.
22. lib. 2. Milan. deciſ. 3. numero 96. lib. 1.
Intrigl. lib. 1. ſingul. 35. lib. 2. ſingul. 161. tum 66
quia reſeruatio huiuſmodi id operatur, vt
probata demum exceptione geſta omnia
ſint nulla, & proceſſus, gloſſ. eſt ſingul. in
d. cap. cùm contingat. Bart. in d. l. ille à quo. §. 1.
numero 5. & Alexand. numero 6. Afflict, ſub
d. num. 8. Bald. conſilio 96. num. 4. volum. 1.
plenè Felin. in cap. ſuborta. de re iudic. Cumi.
Rit. 42. numero 44. 68. Marſ. ſingul. 198. ſin-
gul. 365. numero 2. ſingul. 696. num. 3. Ma-
rant. de iudic. p. 6. memb. 9. num. 14. Gratian.
d. diſcepta. 170. numero 7. Tuſc. tom. 7. litera
S. concl. 526. num. 3. Cauagnol. d. §. 10. nu-
mero 20. 24. Tepat. loc. cit. Anton. Sola. ad
decret. Sabaud. tit. 8. de except. dilat. gloſſ. 13.
num. 5. Carpan. d. cap. 23. numero 109. Alb.
conſilio 575. numero 21. Anchar. Iun. lib. 2.
quæſt. 29. numer. 6. & lib. 3. quæſt. 58. per tot.
Ann. ſingul. 605. Cornaz deciſ. 106. num. 15.
Muſcatell. d. gloſſ. reſeruatis, numero 26. Tri-
uiſ. deci. 2. num. 8. 9. lib. 1. Aſin. in praxi §. 18.
cap. 5. dummodo exceptio reſeruata, pro- 67
ceſſui opponeretur, ſecus ſi ſubſtantiæ ipſius
negotij, ſuper quo agitur, quia ad hoc vt
dicatur nullum, quod antea factum eſt, re-
quiritur ſententia declarans, quòd illud pro
irrito haberi debeat, ſicuti aduertit Gratian.
d. numero 7. 8. ex Felin. in d. cap. exceptione,
num. 24. in fin. poſt Rom. & Alexand. quos
citat. Ita vt reficiendæ etiam ſint expenſæ, 68
ſi obſtaret reſeruata exceptio, Clem. appel-
lante. de appell. Ann. ſingul. 605. Gratian. loco
nuper cit. numero 9. quæ ſi locum habent in
iudice inferiore, multo magis in præfecto
prætorio, à cuius ſententia reclamatur tan-
tùm, Ann d. ſingul 605. Gratian. diſcept. 170.
num. 13. qua ſic facta exceptionum reſerua-
tione, tenetur iudex ante ſententiam diffi-
nitiuam, ſuper ipſis reſeruatis exceptionibus
interloqui, aliàs ſententia eſſet nulla, per ſu-
periùs allegata.

Sed ſententiam eſſe validam parte non 69
petente reſeruatas exceptiones decidi, vt
iudicatum teſtatur Triuiſ. deciſ. 2. numero 9.
lib. 1. Marius Giurb. deciſ. 21. à num. 9. idem
ſentit Afflict. d. num. 8. etenim ſi tenetur iu-
dex intra inſtantiam, ſub certa etiam pœna,
aliquid proferre, ſeu interloqui, pœnam
comminatam nec meretur, niſi pars, in cuius
gratiam reſeruatio facta fuit, iterum petat,
Abb. in c. venerabilis. num. 19. de iudic. Felin.
in cap. ſin autem. n. 3. 4. de reſcript. latè Franc.
in cap. ex ratione. numero 103. de app. Bar. in l.
cum Papinian. num. 1. C. de interloq. omn. iud.
Triuiſ. dec. 2. numero 9. lib. 1. Cauagnol. ad
decret. Montiſfer. 2. §. 14. d. num. 1. cum ſeq.

&

& dec. 10. *num.* 2.3. Bim. *conſ.* 158. *num.* 12.
70 Gram. *conſ.* 54. *num.* 6. Immò ſententia lata,
parte non conſtante, eſſet ipſo iure nulla,
cùm nec poſſit iudex in cauſis ciuilibus of-
ficium ſuum impertiri, niſi parte petente,
l. 4. §. *hoc autem iudicium ff. de damn. infect.*
vbi Rip. *num.* 75. gloſſ. *in l. properandum.* §.
*etſi quidem, verb. trienny, verſ. item nota. C. de
iud.* vbi Iſſ. *à num.* 5. Rauden. *dec.* 1. *num.* 101.
Gratia. *diſcept.* 40. *num.* 23. *diſcept.* 100. *n.* 7.
diſcept. 156. *num.* 27. 28. Viu. *dec.* 390. *n.* 4.
larè edocuit Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 46. &
præſertim *num.* 30. Nig. Camp. *in cap. R. N.*
206. *ab olim. numero* 6. Cæſ. de Graſſ. *dec.* 9.
num. 4. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Vant. *de nullit.
tit.* 9. *de null. ex defect. iuriſd. ord. num.* 121.
& tit. 13. *ex defect. proceſſus. numero* 31. 32.
Montiet. *dec.* 12. *numero* 45. *dec.* 30. *num.* 30.
Cauagnol. *ad decret. Montiſer.* 14. *num.* 24.
decret. 15. *num.* 4. *decret.* 21. *num.* 1. *decret.* 22.
num. 5. *decret.* 23. *numer.* 4. Aſin. *in prax.* §. 3.
cap. 1. Gonzal. *ad regul. Cancel. in annot. gl.* 9.
num. 147. 148. *& gloſſ.* 56. *numero* 109. co-
71 pioſè Giurb. *dec.* 130. *num.* 7. *&* 8. Nec iudex
ipſe debet quætere acta, ſed expectare, quòd
ſibi deferantur, aliàs redderetur ſuſpectus.
72 Crauet. *conſ.* 270. *numero* 2. Anton. Sola *ad
decret. Sabaud. tit.* 32. *gloſſ.* 10. *num.* 7. Et cùm
ſciat pars iudicem ad ſententiam procede-
re, & non opponit, competenti exceptioni
tacitè tenuntiaſſe cenſetur, vt poſt Crauet.
conſilio 140. *num.* 5. teſumit Aſin. *in prax.* §.
19. *cap.* 3. *limit.* 12. *num.* 1. Montiet. *d. dec.* 12.
numero 56. Cancet. *vari. reſolutio. cap.* 20. *de
teſtib. num.* 21. 23. Amat. *dec.* 24. *numero* 27.
Triuiſ. *d. dec.* 2. *num.* 12. quia conſentire vi-
detur, *cap. qui tacet. de reg. iur. in* 6. Put. *dec.*
150. *lib.* 1. quæ quidem tacita tenuntiatio
in prohibitiua etiam diſpoſitione admitti-
tur, vt reſoluit Dec. *in cap.* 2. *num.* 101. *de
probat.* Montier. *d. num.* 56. Quare poteſt iu- 73
dex reſeruatas exceptiones omittere, & ſu-
per negotio principali procedere, illúdque
definire tanquam de partium conſenſu. *l. ſi
conuenerit. ff. de re iud.* quia tacitè pronuntiaſ-
ſe videtur, reſeruatas exceptiones illas mi-
nimè admittendas, ſed penitus teiiciendas
eſſe, arg. *cap. ex parte M. de app.* Abb. *in c.* 1.
num. 10. *de ord. cog.* Bat. *in l. à procedente. nu-
mero* 4. *C. de dilat.* larè Gabr. *tit. de exceptio.
concl.* 1. multa enim parte non opponente
ſubſiſtunt, quæ aliàs de iure non valetent.
pulchtè oſtendit Felin. *in cap. inter monaſte-
rium. num.* 23. *de re iud.* Crauet. *conſilio* 220.
num. 3. *in fin.* Magon. *deciſ. Lucenſ.* 52. *n.* 21.
& Giurb. *in dec.* 14. *num.* 8.

Non obſtant contraria: quia ptocedetent 74
patte ſuper eis interloqui petente; quo in
caſu ſi ad ſententiam ptocederet iudex re-
ſeruatis exceptionibus non deciſis, nulla
erit, ex Afflict. *in d. conſt. Filiatio. numero* 8.
& 9. Triuiſ. *d. dec.* 2. *per tot.* & eſt verior opi-
nio, ſecundùm quam fuit ſæpè iudicatum,
quòd oppoſitio ſit neceſſaria, cùm quilibet
actus tendens ad fauotem alicuius, intelli- 75
gendus ſit parte opponente, ad text. *l. vni-
uerſa.* vbi gloſſ. *verb. præbeatur.* & Iſſ. *num.* 3.
C. de precib. Imper. offer. Polyd. Rip. *obſer.* 290.
num. 3. & plutes Doctotes citat Giurb. *deci.*
13. *numero* 8. *& deciſ.* 14. *num.* 8. qui *d. deciſ.*
21. *num.* 14. prædictis difficultatibus ita ſa-
tisfacit. & iuxta hanc ſententiam & opi-
nionem ita determinaſſe Senatum
Siciliæ menſe Iunio 1622.
& in aliis cauſis,
teſtatur.

FINIS TOMI PRIMI.

Digitized by Google

I N D E X

RERVM ET VERBORVM HOC PRIMO VOLVMINE CONTENTORVM COPIOSISSIMVS.

Primus numerus paginam, ſecundus columnam, tertius marginalem eiuſdem columnæ numerum indicat.

A

ABBAS IC. ſibi contrarius arguitur. 240.1.29

Abbates in ſua Eccleſia non præcedunt Capitulum cathedrale. 364.2.68

Ablatiuus abſolutus importat conditionem, ſine qua non habet locum diſpoſitio. 142.2.30

Abſentia licentiam non ſufficit petere, ſed & obtinere. 461.2.29

Illa expreſsè concedenda eſt. 462.1.32

Abſoluere ad cautelam an poſſit delegatus, & quomodo præſtanda iſta abſolutio cum cautione ſola de ſtando iuri. 300.1.107

An poſſit ſuperior viſis actis. ibid.2.109.& 110

Abſoluere poteſt iudex ad quem, conſtito de contumacia iudicis à quo. ibid.111

Abſolutio generalis non ſuffragatur violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis. 61.2.280

Excommunicati, nec conſequenter, nec antecedenter eſt neceſſaria ad tollendam violentiam, nec in aliquo eſt impedimentum eius negatio. 97.1.162

Quando data dicatur cum effectu, & an per Procuratorem, aut litteras ſufficiat, & an cenſuræ aliter quàm per abſolutionem tolli poſſint. 116.2.44

Ad reincidentiam dari poteſt ad tempus. ib.& 45

Abſolutio & relaxatio ad cautelam fieri poteſt in omni ſententia cenſuræ. 294.1.52

Abſolutio cenſuratum non ſuſpenditur per appellationem. 295.2.66.& 67

Abſolutio & excommunicatio pari paſſu ambulant. 296.1.69.& 70.

Abſolutio ab excommunicatione, qua conſequantur alimenta animæ, non ſuſpenditur per appellationem. 299.2.101

A ſuſpenſione & interdicto, non ſuſpenditur per appellationem. ibid.102

Præſtita cautione non eſt differenda per appellationem. ibi.103.& 104 extenditur 105

Ab excommunicatione delegata non ſuſpenditur. 301.2.118

per Abſolutionē ab excommunicatione magis conſulitur aduerſario cautione præſtitâ. 296.1.68

Per eam habilitatur quis ad alimenta animę, quibus erat priuatus. 297.2.84

Illam alteri poteſt committere iudex Eccleſiaſticus. 301.1.117

ad Abſolutionem non debet procedere ſuperior niſi viſis actis. 377.2.38

Abſolutus ad reincidentiam virtute prouiſionis *de ruego*, per ſexaginta dies, ſi intra illos decretum violentiæ detur, an illis tranſactis abſolutione egeat. 116.2.46

Si violentiam adeſſe ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, noua abſolutione indiget. 117.1.47

Abſolutus per 60. dies virtute querelæ laicorum, an ſi vim fieri intra illos ſit decretum, termino tranſacto, noua abſolutione indigeat. ibid.49

Abſolutus per tempus ad reincidentiam, ſi intra illud ſoluere non potuit, an eo tranſacto incidat in cenſuras. ibid.50

Abuſus notorius quis. 33.1.117

de *Acceſſorijs* idem eſt iudicium quod de principali, etiam in iis quæ ſunt ſtricti iuris. 331.1.117

Accumulatio proceſſuum quando locum habeat, remiſſiuè. 228.1.192

Acquirere ius, & acquiſitum conſeruare differunt. 33.2.120

Acquiri quod poteſt priuilegio, poteſt etiam conſuetudine immemoriali. 35.2.130

Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet, dicitur notoriè conſtare. 90.2.101

Quæ præſentata non fuere coram Eccleſiaſtico iudice, etiam appellationis iuſtificationi neceſſaria, ad violentiæ remedium nihil proſunt, nec in Senatu admittuntur. 93.1.120

Coram iudice à quo non viſa non proſunt coram iudice ad quem, ad iuſtificandam appellationem ab interlocutoria, & cæt. ibid.121

Noua quando præſentari debeant coram iudice Eccleſiaſtico ad effectum reponendi ſuum grauamen, & adhærendi interiectæ appellationi, & traducendi ad Sénatum eadem acta. ibid.123

Acta omnia & integra ſunt neceſſaria. 118.1.1.2.& 4

Præſumuntur tranſportata quando non docetur de contrario. ibid.2.9

Acta intitulata à Notario, *Copia omnium actorum*, præſumuntur integra. 119.1.11

Etiamſi ex lectura proceſſus appareat aliquid deficere. ibid.12

Facta coram vno iudice, fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali. 146.2.73

Facta in vno iudicio in caſibus quibus probant in alio, intelligi debet, ſi reproducâtur. ibid.74

Geſta coram vno arbitro probant coram ſucceſſore,

Index Rerum,

ſore,in quem partes comptomiſerunt,quando acta ſunt publica,& actum reſpiciunt. ibid.76

Acta per iudicem appellationis ab interlocutoria nulla ſunt ,reuocatâ interlocutoria vigore decreti Senatus ,& iudex à quo rectè procedit in cauſa. 166.1.88

Limita,ſi repoſitio facta ſit ante intimationem inhibitionis,& cur. ibid.89.& 90

Acta recurſu pendente ad Regem, fuiſſent nulla, ſiue Senatus , ſiue ſuperior Eccleſiaſticus reponeret. quod tamen nec auditur , nec practicatum eſt , ſed pendet à determinatione articuli violentiæ. 182.2.32

Acta integra facta à iudice Eccleſiaſtico , ſunt de eſſentia recurſûs regij, vt vis poſſit deregi. 190.2.12

Acta noua apparentia faciunt variare fidem Notarij contrarium aſſerentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu. 196.2.57

Acta iudicij tanquam publica & communia vtrique parti edi debent, vt ſe defendat. 211.2.60

Quando gratis tranſportanda ſint ad ſuperiorem, & quando non. 301.1.112

aſſerenti Acta eſſe diminuta, & diſmembrata, prouiſio *de autos diminutos* dicta conceditur in Senatu. 118.2.7

Acta non eſſe integra , ſed diminuta aſſerenti incumbit onus probandi. 119.1.10

Ea omnia tranſportare in cauſa appellationis, ſiue à diffinitiua , ſiue ab interlocutoria, quis teneatur,remiſſiuè. ibid.2.17

Actorum partem tranſportare non ſufficit. 118.2.3

Eorum reproductio non requiritur coram iudice ſubrogato, ſeu ſucceſſore,ſed viſio dumtaxat ipſorum actorum. 146.2.75

Actis non viſis , vel eius non integris , ſed diminutis, ſententiam ferre, idem eſt. 193.2.19

Iis ad Principem exportatis per viam recurſûs, iudex Eccleſiaſticus tenetur ſuperſedere ex vrbanitate. 378.1.44

Actio perſonalis limitatur , non extenditur ad capturam. 270.146.& 147

Actio contra depoſitarium vt ſequeſtrum quæ. 479.1.78.

Actiones ſpirituales quæ. 358.2.3

Actor & reus æquiparantur in iudiciis. 216.1.105

Debent legitimè comparere in quolibet iudicio. 311.1.62

An audiantur allegantes contraria & diuerſa. 346.2.68.

Actus præſumitur perfectus , ſi aliud è conuerſo non appareat. 128.2.8

Non attribuitur gerenti , ſed mandanti , & ordinanti. 153.2.17

Iure reprobatus , & à iure iudici non permiſſus, non poteſt apponi conditionaliter in decreto regio. 157.2.3

Extraiudicialis licèt per 10. dies per appellationem non reuocetur , reuocatur per viam recurſûs & querelæ , quandocunque conſtiteterit de eius iniquitate. 192.2.29

Nunquam tranſit in rem iudicatam. ibid.30

Non recipit appellationem. 359.2.13

Conditionalis retrotrahitur purificata conditione, ac ſi ab initio purus fuiſſet. 239.1.23

Actus mercantiæ quot requirantur, vt quis dicatur mercator, remiſſiuè. 361.1.23

Actus iudicialis eſt interloqui, non extraiudicialis. 419.2.89

Extraiudicialis non recipit appellationem , nec cauſat attentatum. 406.2.1

Eſt beneficiorum prouiſio , & collatio , ſui primæuâ naturâ attentâ. 407.1.2

Nunquam tranſit in rem iudicatam. 409.1.21

Non interrumpit præſcriptionem. 447.2.289

Non recipit appellationem ſuſpenſiuâ. 451.2.13

Negatiuus ſecum trahit executionem. 462.2.33

Contra legem prohibentem eſt nullus ipſo iure. 470.2.6

Tendens ad fauorem alicuius intelligitur parte opponente. 497.2.75

Actûs determinatio vbi non apparet regulatur à conſuetudine. 34.1.121.& 130.2.23

per Actum extraiudicialem nec beneficium nec res dicitur litigioſa. 412.2.46

Actus extraiudiciales vbique geri poſſunt , iudiciales non niſi intra territorium. 125.1.5

Duo quando ita ſe habent vt vnus veniat in executionem alterius , ſi non poteſt appellari à primo, nec à ſecundo poterit. 153.2.15. & 247.1.7

Secundus alterum producens ad effectum , non eſt qui grauat, ſed primus. ibid.8

Qui fieri poſſunt extra iuriſdictionem , diœceſim, ſeu prouinciam, remiſſiuè. 410.2.31

Extraiudiciales nunquam tranſeunt in rem iudicatam,ex quo in eis iudicatum deficit. 411.2.42

Conſecutiui non cauſant attentatum. 432.2.166

Iuriſdictionales incidentes in electionibus ad Epiſcopum tantùm pertinent. 441.1.230

Niſi conſuetudine illud ſimul adquiſierit Capitulum. ibid.231

Voluntariæ iuriſdictionis per cõparitionem contradictoris efficiuntur iuriſdictionis contentioſæ. 454.1.32

Qui licitè geri poſſunt lite pendente, poſſunt & poſt appellationem. 475.2.45

Actus extraiudiciales poteſt iudex vel executor celebrare iudicialiter, ſi vult. 411.1.37

in Actibus extraiudicialibus non dicitur lis introducta. 412.2.45

Aditus ad Regem, v. *Recurſus ad Regem.*

Adminiſtrator condemnati non exhibens rem illius, in quem executio eſt facienda, omni iuris rigore compellitur. 480.2.93

Aduocatione Principis iuriſdictio tollitur. 184.1.42

Aduocatus an poſſit incarcerari pro debito ciuili. 261.1.74.& 75

De Doctore, qui nec legit , nec aduocationis officium exercet,quid. ibid 76.& 77

Aduocatorum error in interponendis appellationibus. 237.1.1.4.& 6

Quo genere decreti tunc vtatur Senatus. ibid.2

Ædificium poſt nuntiationem , & præceptum iudicis , reuocatur eodem priuilegio , quo attentata pendente appellatione. 393.2.4

Ægidiana prohibens appellationem in poſſeſſorio, intelligitur etiam vbi permiſſa erat aliàs. 434.10.184

Æquales in dignitate in proprio territorio ſibi inuicem præferuntur. 364.1.59

Æquiparatorum idem eſt ius , vbi militat eadem ratio. 294.2.16

Æquitatis prætextu plerumque errari. 83.1.17

Agens ad debitum, conditione non impleta, & ſuccumbens , poterit illâ impleta iterum agere. 190.2.8

Sine intereſſe agens non auditur , nec à reiectione appellat. 350.2.90

Agere impropriè dicitur qui exceptione vtitur. 341.1.15

Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permiſſio, ſi ſimul coniungantur, prohibitio ad ſe trahit permiſſionem. 320.2.18

Alimento ſpirituali priuari quantum noceat. 298. 2.93

Alimenta ſpiritualia vitam directò conferunt, non ita corporalia. 297.2.85.& 86

Alimentorum ſententia non ſuſpenditur per appellationem. 297.2.83

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro ſignificato potiori. 305.1.3

Animarum cura nunquam continet periculum. 433. 1.172

Annus ad ordines ſuſcipiendos à quo tempore currere incipiat. 462.2.35.& 36

Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab acceſſorio. 330.2.112

Appellandi tempus ex quo currat. 164.1.71

ad Appellandum inſpicitur qualitas actûs prioris, non ſecundi. 248.1.16

Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè renuntiare appellationi, ita & eius Procurator, licèt expreſſè non poſſit. 166.2.96.& 101

Appellans à reiectione exceptionis, tenetur eum iuſtificare, & probare exceptionē iuſtificationis. 212.2.69

A ſententia interlocutoria vim diffinitiuæ habente, tenetur ſeruare formam c. cordi.de appell. in 6. ſicut appellans à diffinitiua. 232. 1. 228

Abſens ſi poſt viginti dies à tempore latæ ſententiæ appellat, præſumitur eſſe intra decem. 243.260

In extraiudicialibus debet omnino appellationē interponere intra 10. dies. 244.2.72

A carceratione poſt decendium, debet allegare cauſam grauaminis de præſenti, non de præterito. 249.1.12.& 282.1.237

A reiectione non admittitur allegans contraria. 346.2.67

Comparens coram inferiori, ſi proteſtetur dicto vel facto, non cenſetur renuntiare appellationi. ibid.69

Appellantem illegitimè iudex excommunicare poteſt pro executione ſuæ ſententiæ. 96.2.157

Appellantes ab electione, opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi, præ oculis habeant formam c. vt circa. de elect. in 6. 441. 1.237

Appellare licet excommunicato, vti reo neceſſario in appellatione. 96.1.151

Appellare licet à ſubdelegato delegati cum clauſula, *appellatione poſtpoſita.* 134.2.50

A repoſitione, vel delatione appellationis, quemadmodū à repoſitione alicuius articuli. 152.1.1

Non licet à iudice faciente id, quod præciſè faciendum compellitur. ibid.2.5

Licet à reuocatione interlocutoriæ mandatæ executioni, facta abſque cauſæ cognitione. 162.1.52

Ab Epiſcopo excommunicante iudicem laicum nolentem præſtare ſuum auxilium iniuſtè petitum, denegantéque cenſurarum abſolutionem, & adire Senatum per viam violentiæ. 173.1.34.& 36

Ab executione inſtrumenti iniuſtè denegata, & quem producat effectum. 174.1.45

& quo decreti genere hoc caſu vtatur Senatus. ibid.2.46

Non licet de iure ciuili & regio ab interlocutoria, niſi à diffinitiua, & diffinitiuæ vim habente, vel damnum irreparabile continente. 206. 1.7

A citatione valida verbali, etiam iure ciuili. ibid. 2.9

A citatione virtute reſcripti emanata, ſed citatus præciſè tenetur per ſe, vel per Procuratorem cōparere, ſuas exceptiones allegando. ibid.10

Licet à citatione verbali, vel ciuili peremptoria, qua dilationes abbreuiantur. 207.1.20

A verbali facta ad locum non tutum. ibid.2.21

A citatione reali, vel captura, quando captus ducitur in locum ſuſpectum & non tutum. ibid.22

A citatione verbali à non citando. ibid.23

A iudice non admittente legitimas exceptiones. 207.2.24

A non admiſſa exceptione defectus mandati. 211. 1.55

Ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem eſſe, vel non eſſe legitimum. ibid.56

A declaratione iudicis dicentis aliquem eſſe hæredem, vel non, cum beneficio inuentarij, aut ſine eo. ibid.57

A ſententia qua iudex incidenter declaratur, teſtamentum, inſtrumentum, vel proceſſum, vel actum nullum, & ſi principaliter declaratur, dicitur diffinitiua. ibid.58

A declaratione ordinarij declarantis in prouiſione beneficij, ſeu capellaniæ proximioribus conſanguineis conferendæ ex ipſa fundatione, non eſſe oppoſitorem propinquiorem, vel in eo non adeſſe qualitates requiſitas à fundatore, eā non delata, vim fieri Senatus regius declarat. ibid.2.59

An liceat à nominatione tutelæ, remiſſiuè. 212. 2.66

Licet ab arbitris iuris. 215.1.95

Appellare poteſt iudex recuſatus à ſententia arbitrorum, qua recuſatus declaratur. ibid.2.97

Appellare licet à iudice dante copiam articulorum producendi teſtes. 220.2.144

A denegata remiſſoria ad teſtes examinandos. ibid.145

Non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in cauſis ciuilibus. ibid.146

Licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus. ibid.147

Non licet à tali conceſſione remiſſoriæ in caſibus, quibus iudex concedere poteſt, ſecus in caſibus, quibus non poteſt. 221.1.148

& quales iſti ſint, remiſſiuè. ibid.149

Licet ab admiſſione vel reiectione teſtium, & cur. ibid.150.& 151

Licet in omnibus caſibus, in quibus iudex ſua interlocutoria admittit teſtes poſt lapſum termini probatorij, vel teſtes inhabiles. ibid.2. 153

In poſſeſſoriis, vel aliis cauſis, in quibus non datur appellatio ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt terminum. ibid.154

A iudice non admittente exceptiones, vel repulſas contra perſonas teſtium, ſi eſſent admittendæ. ibid.155

A denegatione publicationis teſtium. 222.1.158

A denegatione tacita, vel expreſſa. ibid.160

A denegatione copiæ proceſſûs publicati. ibid. 161

Digitized by Google

A receptione teſtium, & probationum poſt concluſionem cauſæ. ibid.162
A receptione teſtium facta poſt publicationem, non obſtante partis oppoſitione. ibid.
An liceat à iuramenti in litem delatione. ibid.2.164
Licet à delatione iuramẽti delati parti de vtriuſque conſenſu. 223.1.165
Nou licet ab eo quod quis procurauit fieri. ibid.166
Nec in relatione iuramenti, & ſententia diffinitiua ſuper ea lata, quando actor defert iuramentum reo, & reus recuſans id iuramentum actori refert. ibid.167
Licet à delatione vel relatione iuramenti parti à parte delati, quando exceptiones legitimè opponuntur ad nou deferendum, ſeu referendum,& tamen compellitur deferre, vel referre. ibid.2.168
Ab actu, de quo non appellatur regulariter,allegando exceptiones legitimas ad illum actum ne deueniatur. ibid.
A iuramenti delationis negatione, cùm ſuccedat in locum probationis. ibid.169
A iuramenti calumniæ delatione. 224.1.170
Non licet à præcepto iudicis de recognoſcenda ſcriptura, nec appellarioni non deferens iudex Eccleſiaſticus vim facit. ibid.171
Licet ab intricatione proceſſûs, & præpoſteratione ordinis iudicialis. ibid.172
Ab interlocutoria ſuper comparitione litterarum facienda,vel non. ibid.2.177
Non licet à pronuntiatione ortâ diſcordiâ inter duos iudices ſuper iuriſdictione ſi ſuperior vel electi arbitri componunt. ibid.178
Aliud tamen in arbitris declarantibus ſuper recuſatione,remiſſiuè. ibid.
Licet ab interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſationem bonorum in caſibus quibus non debet, & qualis iſti ſint, remiſſiuè. 225.1.179
Ab interlocutoria reuocatoria alterius. ibid.180
A decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem iudicatam. breuiter ibi contradictio diſcutitur. ibid.181
A ſententia mulctæ, vel eius exceſſu, remiſſiuè. ibid.2.182
Ab interlocutoria annotationis bonorum. 227.2.187
Non licet à præcepto de agendo contra nominatum. 228.1.189
Licet ab exactione totius debiti virtute præcepti inhibitorij facta. ibid.191
An liceat à cumulatione litium, & proceſſuum. ibid.192.
An à ſententia permittente appellationem in caſu prohibito,remiſſiuè. ibid.193
An à reiectione,vel admiſſione appellationis,remiſſiuè. ibid.& 194
Licet ab actu in quo non profertur ſententia, & ex eo pars grauatur. ibid.195
A grauamine illato in non faciendo. ibid.197
An liceat à reuocatione interlocutoriæ, ſeu grauaminis,diſputatur. 229.1.201
Licet ab interlocotoria ſiue negatiua, ſiue affirmatiua, concurrentibus qualitatibus Concilij Trid. 230.1.212.& 213
A reuocatoria interlocutoria grauaminis, quando ex tali reuocatoria oritur grauamen præiudiciale,non in ipſo grauamine.ibid.215.& 216
A ſententia negatiua ſuper recuſatione, ſecus ab affirmatiua. ibid.
A repoſitione ſeu reuocatoria iudicis non valentis reuocare. 230.2.218 & eur.ibid.219
Ab attentatis. 233.2.245
Non licet non grauato. 238.1.9
Mittens appellare à ſententia intra decendium, non poteſt appellare à citatione ad videndum ſe declarari,& de nutitiari. 248.1.12
Appellare licet à repoſitione grauaminis denegata iniuſtè. ibid.2.20.& 21
A carceratione ex eadem cauſa, & ab eodem iudice non niſi ſemel licet. 281.2.230.& 231
Non licet à relaxatione excommunicationis. 283.1.242
Licet ab articulo præiudiciali cauſæ principali. ibid.244
A iudice procedente ordinariè, cùm debeat procedere ſummariè, tanquam à proceſſu inordinato. 312.1.71
Item à iudice procedente ſummariè, aut executiuè, vbi ordinariè procedere debuit. ibid.2.72 limita.73
Non licet à iudice non faciente quod eius poteſtati relinquitur. ibid.74
Licet condemnato exhibere, & in defectum iuretur in litem. 335.1.148 & 149
Licet ſi poſſeſſorium recuperandæ dumtaxat ſit inteniatum, & iudex pronuntiat ſuper l.ſiquis io tantum.C.vnde vi. 336.2.157
Non licet à denegante audientiam, vbi appoſitum eſt perpetuum ſilentium. 345.2.57
A pœna legis. 346.2.66
Non prohibetur dominis contumace Procuratore. 348.2.78
Licet parti præſenti à denegato primo decreto. 349.1.82
An liceat vbi partes conſentiunt adhiberi conſilium ſapientis. 354.2.128
Licet à pronuntiatione negatiua, cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis: ſecus è conuerſo, quando nuntiat cauſam illi eſſe committendam. 355.1.133
Non licet ab interlocutoria. 372.1.4
Licet ab inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione. 373.1.14
A iudice conquieſcere debente, & procedente ad vlteriora. 382.2.75
A iudice procedente poſt oppoſitam declinatoriam. ibid.76
Non licet à ſententia reliquatorum.h e.*de alcance*. 390.1.29
Non poteſt tutor, ſeu eius hæres à ſententia reddendæ rationis tutelæ. ibid.31
Non licet à grauamine momentaneo. 395.2.21
Licet à proceſſu inordinato, & eius intricatione. 419.1.137
A prouiſione ex ſententia, qua declaratur ius patronatus. 430.2.158.
Appellare ne ſuſpenſiuè poterit præſentatus vnus ſolus ad parochiales iuris patronatus laicorum, ſi ſit ab excommunicatoribs reprobatus. 438.1.206.& ſeq.
Non poteſt iuxta Trid. vocatus ad examen pro ſimplici beneficio. ibid.2.210
etiam in curatis. ibid.211
Non reprobatus ab examinatoribus ad beneficiũ ſimplex quoad vtrumque effectum. ibid.212
Appellare licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat adire locum examinis. 444.2.260

Dummodo

Dummodo impeditus iotra terminum edictorum ſe oppoſuerit. 445.1.261
& dummodo de impedimento legitimo doceatur coram ordinario. ibid.262
Non licet à decreto inſinuationis donatonis. 452.2.15.&16
Ab eo quod ſit in executionem decretorum canonicorum. 464.1.44
Licet ab ioterlocutoria ſequeſtri attentati. 471.1.10
Non licet à ſequeſtro imponendo vigore Clem.1. de ſequeſt.poſſ. 472.1.17
Licet à ſequeſtri reuocatione legitimè facti. 477.1.59
Secua vbi factum ſit nulliter. ibid.60
A iudice vbi tenetur procedere iudicialiter, ſi ſimol,extraiudicialiter tantùm. 493.1.39
Non licet à reſeruatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in iudiciis ſummariis. 494.1.46.& 47
Licet à reſeruatione exceptionis contra teſtem oblatâ incontinenti. 495.1.57
Non licet à reſeruatione exceptionum altiorem indaginem requirentium. 496.1.64
Appellari poteſt à ſuperiore grauante in reuocatione execotioni factæ ab executore, ſiue ſuper illa ſit aditus Senatus, ſiue noo, & pro violenia hac noua recurri ad tribunal, ſub cuius diſtrictu hic ſuperior degerit. 100.1.193
Non poteſt à permiſſione data à iudice requiſito per litteras alterius, vt in ſua iuriſdictione aliquid exequatur. 152.2.6.& 7
Non poteſt à decreto regij Seoatus vim fieri declarantis, vel negantis, nec alius datur recurſus. 153.1.12
Non poteſt ab executione decreti Senatus regij, & eius executore, qui eſt iodex Eccleſiaſticus. ibid.13
Non poteſt ab acto à quo executio emanat, ſicut nec ab executione. ibid.2.14
Poteſt à grauamine comminato. 241.2.46
Poteſt petendo reuocationem grauaminia, & à denegata appellatione, etiam vltra 10. dies à tempore grauaminis. 244.1.71
Si non poteſt à prima ſententia, nec à ſecunda idem continente poteſt. 248.1.15
Nequit, ne fiat quod fieri de iure debet. 388.2.17
Nequit à diſpoſitione iuris. ibid.18
Non poteſt à præcepto rationis reddendæ contra adminiſtratorem rerum profanarum. 390.1.30
An poſſit à ſententia qoa elector ſuſpenditur à voce actiua & paſſiua. 440.1.223.& 224
Appellar legitimè opponens exceptionem litis pendentiæ, ſeu præuentionis, iuriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur. 208.2.30
Recuſans iuramentum calumniæ à ſententia diffiuitiua. 351.1.96
Appellatio quatenus eſt defenſio, à iure naturali prouenit. 25.1.81
Non denegatur excommunicato,& cur. ibid.
Eſt præſidium innocentiæ, inuenta ad ſubueniendom oppreſſis, & corrigendi iniquitatem iudicis. ibid.82
Eſt neceſſaria ad fundandum recurſum per viam violentiæ. 87.1.64
Extraiudicialis habet vim conuentionis. 97.2.166
Datur ab actibus extraiudicialibus, & à iudice procedente extraiudicialiter. 104.2.236
Sui natura ſupponit iudicium: ſi tamen interponatur à iudice extraiudicialiter procedente, dicitur extraiudicialis, & à iudiciali diſtincta. 107.1.261
Eſt de ordinariis iudicij, ideo ſtylus & ius illios, à quo proponitur, eſt attendendus. 121.2.8
Vbi propooitur, ordo & ſtylus tribunalis attenditur, in poſſibilitate appellandi. ibid.10
Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. ibid.11
Non admittitur à repoſitione attentatorum quoad ſuſpenſiuum, remiſſiuè. 154.1.20
Ab interlocutoria quando noo eſt legitima, quid agendum ſit. 163.1.59
Sequitur executionem & acta. 164.1.71
Cenſetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo. ibid.2.76
Etiamſi iudex nihil prouideat. ibid.77 declara vt 80.& 81
Non cenſetur renuntiata per comparitionem appellantis coram iudice à quo, grauamen reponi petentis,& cur. 165.1.80.& 85
Eſt legitima ab Epiſcopo viſitante exemptum. 173.1.35
Legitima ſuſpendit effectum ſententiæ, & iuriſdictionem etiam in ſententia ſecum habente executionem. ibid.2.39
Vbi extraiudicialiter apponitur, ſuſpenſiuo caret effectu. 181.2.19
A merè interlocutoria prohibita eſt. 205.2.2
A citatione reali noo datur ſaltem quoad effectum ſuſpenſiuum. 206.2.12
Alia à captura, alia à præcepto de capiendo, ſeu incarcerando ad effectum ſuſpendendi ipſius executiooem. ibid.13
Si reum relaxaret à captura, fruſtratorium eſſet ædificare carceres. 207.1.15
Datur à malè formata inquiſitione, videlicet in caſu quo non debuit formari: ſecus ſi ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non appellatur. ibid.18.
Admittitur in articulo præiudiciali, quando contingit ſiue in litis proceſſo, ſiue in executione. 210.2.48
An licita ſit ab exceptionibus oppoſitis, remiſſiuè. 212.2.67
Dicitur iuſtificata à denegatione induciarum deliberatoriarum. 213.1.71
A denegatione copiæ actorum communium. ibid.72
A proceſſo ad vlteriora per iudicem recuſatum, licèt cauſæ recuſationis probatæ noo ſint. ibid.73
A reiectione exceptionis oppoſitæ, & incontinenti eius probatione oblatâ. ibid.74.& 75
Interponitur oon ſolùm à reiectione exceptionis, verùm etiam non admiſſa eius probatione. ibid.2.76
Dicitur ioſtificata à reiectiooe exceptionis peremptoriæ, cuius probatio incontinenti oblata fuit. ibid.77
A reiectione exceptionis, cuius probatio oblata fuit, ſuſpendit, deuoluit, & attentata inducit. ibid.78
Non erit legitima in caſibus quibus in arbitrio iudicis eſt, exceptionem oppoſitam reſeruare, licèt eius probatio offeratur incontinenti. 214.1.80
Ioterpoſita à grauamine illato iuris præſumptione, puta à ſeqoeſtro (etiam non expreſſa cauſa) legitima eſt, & iuſtificata. ibid.84

Interpoſita cauſa probabili, & veroſimili, legitima eſt. ibid.2.85

Legitima eſt à reiectione exceptionis recuſationis, & à proceſſu ad vlteriora, recuſatione oppoſita, facto. ibid.86

Eſt legitima à ſententia arbitrorum iuris negatiua, ſcil. recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſam non eſſe legitimam. 215.1.91

Licita eſt ab articulo præiudiciali cauſæ principali. ibid.92

A decreto negatiuo torturæ an ſit licita, & non deferre, vim fieri declaratur. 216.1.104.106. & 108

Omni iure licita eſt à quibuſcunque interlocutoriis reſpicientibus merita cauſæ, & negotium principale. ibid.2.109

Interpoſita à torturæ decreto tempore executionis an ſuſpendat. ibid.110.& 111

A comminatione torturæ licita eſt. ibid.& 112

Legitima eſt & de iure à ſententia interlocutoria, quæ ſuum trahit paratam executionem. 217.2.113

Item à ſententia excommunicationis prolatæ per decretum interlocutorium. ibid.114

A ſententia qua pronuntiatur ſuper compromittendo, vel non, ex forma ſtatuti. ibid.

Ab interlocutoria continente grauamen reparabile, ſed nunquam eum difficultate aut præiudicio partis. ibid.2.115

Idem ſi per appellationem à diffinitiua non reparetur in totum, nec perfectè. ibid.116

Eſt legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ipſius ſubſtantiam. ibid.117

A ſententia terminum breuem, ſeu minus longum aſſignante. 218.2.119

Prohibita à diffinitiua non cenſetur prohibita ab interlocutoria reiiciente teſtes, vel admittente. 221.1.152

Ab interlocutoria eximit appellantem à iuriſdictione iudicis à quo. 231.1.223

A lege reprobata non iuuat appellantem, nec manus ligat iudicis à quo. ibid.2.225

& à proceſſu eius non appellatur. ibid.

Ab interlocutoria merè non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis à quo; ſecus ſi non ſit merè interlocutoria, ſed qualificata qualitatibus Concilij. ibid.226

& habet vtrumque effectum. ibid.227.& 234

Ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitiuam ſuſpendit iuriſdictionem, & cauſat attentatum. 232.1.230

Idem ſi contineat damnum irreparabile, ſed cum difficultate. ibid.231.& 232

Conditionaliter emiſſa, & à nondum illato grauamine non tenet. 237.1.3.& 238.2.12.& 17

Cum conditione, ſi contrarium feceris, non deuoluit cauſam ad ſuperiorem. 239.1.18

Non impedit quominus iudex queat procedere ad vlteriora. ibid.19

Conditionalis, accedente grauamine, an deuoluat cauſam, & currat appellanti tempus ad proſequendum. ibid.2.24

Non deuoluit nec cauſat attentatum, nec poſtmodum conualeſcit. ibid.26.& 27

Non ſufficit, ſi poſt eam iudex poſt ſententiam negauerit, quod in appellatione petebatur, ſed noua eſt neceſſaria. ibid.28

Conditionalis, ſi me grauaueris, &c. non conualeſcit, etiamſi dicat, *Appello ex nunc, prout ex tunc.* 241.1.38

In extraiudicialibus non impedit tranſlatiuam fictionem adueniente grauamine. 241.1.39

Ab actibus extraiudicialibus ſuſtinetur. ibid.40

In extraiudicialibus non deuoluit cauſam antequam ſubſequatur grauamen, etiam cum clauſula, *ex nunc prout ex tunc.* ibid.41

Appellatio, Peto reuocationem grauaminis, & non niſi reuocet, appello, tenet, ſi ſuper legitimo grauamine interponatur. ibid.2.44

Quæ caret iuris ſolemnitatibus non dicitur appellatio, & omnibus iuris effectibus euacuatur. 242.2.52

Nulla ſicut caret effectu, ita & nomine. 243.1.55

Siue ab interlocutoria, ſiue à diffinitiua fieri in ſcriptis debet. 244.2.75

Extraiudicialis debet fieri in ſcriptis. 245.1.76

Non dicitur in ſcriptis, ſi ad intimationem ſententiæ reſpondeat condemnatus quòd appellat, & quòd tabellio illud in ſcripta redigat. ibid.77

Ad intimationem ſententiæ non præſentata in ſcriptis, non cauſat præſentatum, nec impedit executionem. ibid.78

Viua voce coram iudice, niſi incontinenti adhuc ſedente pro tribunali non prodeſt. ibid.2.84

Illegitimè & nulliter interiecta quando dicatur, remiſſiuè. 246.1.86

Si eſt omiſſa à iudice mandante deferri parti iuramentum, an appellari poſſit ab ipſa delatione. 247.1.2.10.11.& 17

Ab iniuſta incarceratione quandocunque, etiam poſt decendium admittitur. 281.1.228

A mandato de capiendo non ſuſpendit capturam faciendam. 284.2.155

A carceratione iam facta, illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur. 285.1.152

Ab excommunicatione non ſuſpendit eius effectum, & cur. 288.2.3.6.& 7

Suſpenſiua à præcepto ſub pœna excommunicationis eſt licita. 289.2.18

Licita eſt à comminata excommunicatione. ibid.19

Item à comminatione iudicis executiua illati grauaminis. ibid.20.& à cenſuris multis. 291.1.23

Licita à monitoriis datis vbi danda non ſint, & cur. ibid.24

A repoſitione petita & negata, & cenſuris nullis. ibid.25

A litteris monitorialibus denegatis ad effectum reuelationis. ibid.2.29

A declaratoria excommunicationis ſuſpendit, nec appellans interim vitandus eſt à declaratoria aliquem incidiſſe in excommunicationem. 292.1.33

A declaratoria, & ab ipſa excommunicatione in quo differant. ibid.34

A declaratoria incurſûs cenſurarum impedit denuntiationem, & cauſat attentatum, & vim fieri decernendum. ibid.35.& 36

Non ſuſpendit à declaratoria ſuper facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei iudicatæ. ibid.38

Non impedit denuntiationem, publicationem & delationem appellatio à declaratoria incurſûs cenſurarum in executionem obligationis Cameralis. ibid.39

Admittitur à ſuſpenſione & interdicto, ſicut & ab ex

ab excommunicatione. 293.2.49
Non ſuſpenditur vbi periculum in mora eſt. 296.2.72
Licita eſt à iudice beneficium iuris communis denegante. 302.1.122
Ab interdicto, vel ſuſpenſione, quà temporalia, eius effectum ſuſpendit. ibid.123
Prohibita à diffinitiua, ſiue quoad vnum tantùm, ſiue quoad vtrumque effectum ſimul. 304.2.1
An prohibita intelligatur ab interlocutoria. ibid.
Prohibita à ſententia, intelligitur à diffinitiua, non ab interlocutoria. 305.1.5
Prohibita hæretico, de diffinitiua dumtaxat intelligitur, nòn de interlocutoria. ibid.2.8
A diffinitiua licèt ſit prohibita, admittitur tamen à proceſſu inordinato. 306.1.13
Vbi prohibita eſt à diffinitiua, pariter cenſeri prohibitum ab interlocutoria, & emergenti, defenditur. ibid.14
Prohibita à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſoriis. 307.1.26
Vbi eſt prohibita ex natura cauſæ, intelligitur prohibita ab incidentibus. ibid.27
Si eſt prohibita à laudo, prohibetur etiam à compulſione præambula. ibid.2.30
Vbi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria. ibid.31.& ſeqq.
Vbi admittitur quoad deuolutiuum, non poteſt dici quòd interlocutoria non poſſit reparari per appellationem à diffinitiua. 308.2.29
A competentia, vel incompetentia admittitur etiam vbi ſit prohibita à diffinitiua, quo tamen ad ſuſpenſiuum. 310.1.53
A competentia, ſeu incompetentia non cenſetur prohibita, quamuis prohibeatur ab interlocutoria. ibid.54
Prohibita per ſtatutum, non intelligitur prohibita à ſententia ſuper incompetentia. ibid.2.56
Permittitur ab inordinato proceſſu, etiamſi in cauſa principali non admittatur quoad diffinitiuam. 311.2.68.& 69
Admittitur ad teſtium inhabilium admiſſionem, vel poſt terminum probatorium, etiam vbi à diffinitiua prohibetur quoad ſuſpenſiuum. 313.1.76
Prohibita à diffinitiua quoad vtrumque effectum, cenſetur permiſſa à qualibet interlocutoria incidenti. ibid.2.80
Deuolutiua vbi datur à diffinitiua, non poteſt dici, grauamen interlocutoriæ non poſſe reparari per appellationem à diffinitiua. 314.1.83
Vbi ſimpliciter à iure reperitur prohibita, intelligitur quoad vtrumque effectum. ibid.85
Vbi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus. ibid.87
An ſit prohibita à poſſeſſoriis quoad vnum vel vtrumque effectum, duæ ſunt contrariæ opiniones. 315.2.95.& 96
Multoties permittitur à tota ſententia ratione mixturæ. 321.1.27.28.& 43
A ſententia reſpectu poſſeſſionis ex l.fin.C.de edict. diui Hadr. toll. non admittitur: reſpectu autem fructuum & intereſſe ſic. 324.& 56.& 57
Prohibita ſuper principali, intelligitur etiam prohibita ſuper neceſſario contento in eadem ſententia. 330.1.103
In poſſeſſorio à condemnatione fructuum, aut intereſſe non ſuſpendit poſſeſſorium, ſed tantùm fructuum condemnationem. 331.2.121
Permittitur quando cum iudice à quo non poteſt appellari, ſimul iudicat alter à quo appellari poteſt. 332.1.123
Admittitur à iudice denegante audientiam in agendo à iure denegatam. 342.1.28
Non veriſimilis, & habens contra ſe ius commune, non cauſat attentata. ibid.2.29
Denegatur à ſententia noui operis demolitionis. 343.1.38
A ſententia demolitionis ædificij confecti poſt nuntiatiationem dumtaxat eſt prohibita, non tamen generaliter in omni materia noui operis nuntiationis. 344.1.48
In odium ipſius qui iudicem contempſit. ibid.49
Appellatio ſuſpenſiua an admittatur à reuocatoria ſententia attentatorum. 345.1.56
Non admittitur à iudice repellente allegantem turpitudinem ſuam. 346.1.62
Eius cuius non intereſt, non admittitur. 350.2.92
Non ſolùm verbis expreſſis, ſed etiam tacitis tolli ſolet. 352.2.105
Eſt ſpecies defenſionis. 353.1.111
Proponenda eſt coram eo iudice, à quo appellatur. 379.1.54
Dicitur legitima ab inhibitione non canonica. 382.1.73
A ſententia cauſæ piæ an ſit admittenda. 387.2.8.& 25
Eſt friuola à ſententia reddendæ rationis, & cur. 388.2.19
Denegatur à ſententia rationis reddendæ adminiſtratoribus propter odium, quo habentur de iure ob non redditam rationem debito tempore. 389.1.24
& in fauorem reddendæ adminiſtrationis conſideratum à iure. ibid.
Prohibita in fauorem alicuius, ipſi intelligitur permiſſa, ſi aduerſam ſententiam obtineat. 399.1.42
Extraiudicialis quæ. 409.1.20
A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extraiudicialiter factâ non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec violentia adeſt in denegata delatione. 435.1.187
Sicut non admittitur ab extraiudiciali prouiſione cuiuſuis beneficij, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & aliis grauaminibus ab ea dependentibus. ibid.188
Ab articulo incidente in prouiſione ſimplicis beneficij vt admittatur, inquirit Rota, an lis fuiſſet introducta. ibid.2.190.& 215
A parochialis prouiſione etiam iudiciali ſicut prohibetur quoad ſuſpenſiuum, ita non admittitur ab articulis incidentibus. 436.1.194
Ab examinatorum relatione, & mala Epiſcopi electione in parochialibus an & quomodo admittatur, vel prohibeatur. ibid.2.196
A reprobatione examinatorum licita eſt quoad effectum deuolutiuum, non quoad ſuſpenſiuum. 437.1.199
Per vnicum præſentatum ad parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum. 438.2.208
Non admittitur ab eo, quod facit maior pars Capituli. 440.2.227
etiamſi iuſtificationis probatio offeratur incontinenti, & cur. 440.2.228
Datur à termini negatione. 444.2.299
Ab actibus extraiudicialibus an illos reddat iudiciales, ita vt per eam res efficiatur litigioſa. 447.2.284

Extraiudicialis habet vim citationis, & eius virtute appellatus comparere tenetur abſque alia citatione. 448.1.292
Quando cauſet litis pendentiam, remiſſiuè.ibid. 2.293
Non eſt propriè appellatio, ſed prouocatio.ibid. 294
Eſt veluti præuia ad incipiendam litem, & ideo habet vim citationis. ibid.295
A parte interponitur ad iudicem ipſius partis, à iudice verò extraiudicialiter procedente ad ſuperiorem ipſius iudicis. ibid.296
Interponi poteſt à futuro grauamine. ibid.297
Non permittitur à facto merè voluntario. 453.2.29
Non datur ab ipſo præcepto reſidentiæ. 458.2.5.& 6
Si negetur à cauſa principali,pariter negata cenſetur à præambula compulſione. 459.1.7
Non datur à ſequeſtratione, quando Rex apponi iubet præceptiuè, non permiſſiuè. 472.2.15
Non ſuſpendit vbi periculum eſt in mora. 473.2.27
Remouetur etiam per verba æquipollentia. 478.2.77
Limitata ab vno articulo ſeparato, non deuoluit totam cauſam. 483.2.11
Non admittitur ab inhibitionis moderamine, per quam remittitur cauſa alteri iudici. 485.2.27
Ab inordinato proceſſu legitima eſt. 491.2.30
Amplia. 31. Vide verb. *Delatio*, & *Vi oppreſſus*.
Appellationis formalitas & ſolemnitas à iure poſitiuo inducta. 25.1.81
Appellationis conditionalis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel propriùs *per agora no haze fuerça*. 239.1.20
Eius virtute ſubſequuto grauamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernatur. 241.2.42
Appellationis natura quæ. 285.2.261
Eius prohibitione & permiſſione in ſententia ſimul concurrentibus quid cenſendum ſit.321.1.26.& 321.1.28
Eius permiſſio eſt qualitas naturalis cuiuſque cauſæ. 321.2.33
Eius prohibitio ex natura cauſæ,vt in alimentis, &c.eſt priuilegium: quando verò ex odio, vt in contumace,confeſſo,&c.eſt pœna. 387.2.9
In parochialibus eſt priuilegium. 433.1.176
Appellationi deferre, vel non deferre eſt quid facti abſque adminiculo iuriſdictionis. 51.1.281
Ei in dubio deferendum eſt. 123.2.31
Non dicitur renunciatum per comparitionem appellantis, ſi comparitio non fuerit admiſſa. 165.2.83
Quando illi cenſeatur renuntiatum per comparitionem appellantis, vide plures caſus remiſſiuè. ibid.84
Interpoſitæ à denegatione copiæ actorum,ſi non deferat iudex, vim facere declaratur. 211.2.60
Conditionali ſi ſubſequatur grauamen, an ſit deferendum, vel alia noua neceſſaria. 239.1.21.22.25.& 29
Non defertur in caſibus aliàs permiſſis, ſi interponatur nulliter, & quomodo Senatus decernat. 242.2.51
A relaxatione carceris ſi iudex non defert, vim facere decernitur. 284.1.251.limita 252
Deferendum eſt à carceratione facta per delegatum. 256.1.19
A carceratione iniuſta, declaratio Cardinalium decernit, reo interim manente in carcere iudicis inferioris. 285.1.258
A tota ſententia an ſit deferendum, quæ partim prohibet, partim appellare permittit. 319.1.1
A ſententia reſpectu poſſeſſionis momentaneæ minimè defertur, licèt reſpectu fructuum ſic. 325.2.62
Quod extenditur etiam reſpectu fructuum futurorum. ibid.63
A ſententia diuerſam qualitatem habenti circa idem, non eſſe deferendum à neutra parte ſententiæ,regula conſtituitur. 328.1.86
Habenti diuerſam qualitatem circa diuerſa capitula, partim deferendum,partim non. ibid.87
Si non deferatur ab inhibitione,an vis fiat. 372.1.2
Non deferens ab inhibitione canonicè expedita, ſiue ab eius reuocatione,vim non facit. 373.2.15
Non eſſe deferendum à iudice dante ſe pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ. 378.2.50
Defertur, vel tertium genus datur à iudice dante ſe pro inhibito, vigore inhibitionis nullæ, & canonicæ. 379.1.51
Emiſſæ à conſeruatore inhibente ordinario, an non deferens vim faciat. 381.1.65
Deferendum ab inhibitione expedita per conſeruatorem, ſed nulliter. ibid.1.66
Emiſſæ à duobus iudicibus ſe inuicem inhibentibus, quis non deferens vim faciat. 384.1.88
Non deferendum à ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei piæ, vel loci pij. 386.2.5
Non deferens à ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei profanæ, an vim faciat. 387.1.6
Illi non eſſe deferendum,defenditur. 388.1.12
Non defertur à ſententia lata in obſeruantia iuris ita diſponentis. 388.1.16
A reuocatoria ſententia ſi non deferat iudex Eccleſiaſticus, non vim facit. 399.1.40
Deferendum eſt,ſi iudex procedat extraiudicialiter, cùm debeat procedere iudicialiter, vel ſi ab ipſo procedatur vtràque via. 426.1.136
An deferendum ſit à iudice procedente iudicialiter & extraiudicialiter ſimul. 427.1.139.140.& 141
An à prouiſione beneficij. 429.2.153
An à prouiſione beneficij factâ extraiudicialiter. 429.2.155
Iudicialiter factâ deferendum eſt, ſuâ primæuâ naturâ alteratâ. 430.1.156
Deferendum à prouiſione omnium beneficiorum, eorum collatione, electione, confirmatione, inſtitutione,quoad vtrumque effectum,ſi actum ſit iudicialiter. 431.2.161
Deferendum à prouiſione capellaniæ iudicialiter facta, & vim fieri paſſim decernunt Senatus Regij. ibid.162
A prouiſione quorumlibet beneficiorum ſimplicium iudicialiter factâ non deferens, vim facit. 435.2.191
Vim non facit appellationi non deferens à parochialium prouiſione ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter factâ. 436.1.193
Ab electione ad parochialem an deferendum ſit diſcordantibus examinatoribus. 437.2.202.& 203
A termino tacitè vel expreſsè denegato, perito

ad accedendum ad examen per procuratorem filij patrimonialis abſentis, cuius nomine ſe oppoſuit, an deferendum ſit, & quando. 439.1.214
Ab eo qui re integra parochiali ſe oppoſuit, termioo edicti tranſacto, non deſerens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur. 446.2.274
A decretis ſuper alienatione, &c. non eſt deferendum vt ſuſpendat. 451.2.14
A confirmatione donationis aut conceſſionis iuris patronatus non deferens ordinarius, ao vim faciat. 455.1.39
Ab ordinario negante licentiam an deſerendum ſit. 461.2.27
A præcepto ordinis requiſiti ſuſcipiendi an deſerendum ſit. 462.2.34
A præcepto de ſuſcipiendis ordinibus neceſſariis haot deferendum eſt. 463.1.38.& 41
An deferendum appellationi à ſententia diffinitiua, qua quis priuatur beneficio ob non ſuſceptos ordines neceſſarios. ibid.2.43
A viſitatione & morum correctione an deferendum ſit. 465.1.50
Deſerendum eſt à denegata ſequeſtri attentati reuocatione. 471.1.9
Non deferens à depoſito facto per iudicem an vim ſaciat. 476.2.52
An deferendum appellatiooi à ſequeſtri aut depoſiti deoegata reuocatione. 477.1.57
Diſtingue. 58
Au à ſequeſtrario compulſo ad redditionem depoſiti. 478.1.70
Deferendum à tarditate & negligentia iudicis in adminiſtranda iuſtitia. 486.1.31
Ao & quando deferendum à reſeruatione articuli requirentis anteriorem cognitionem. 489.2.7
Appellationem non eſſe permiſſam qui aſſerit, id probare debet. 321.2.34
An ſufficiat illam præſentare in officio Notarij, poſtea legendam iudici. 379.2.55
per Appellationem ab actu eatraiudiciali præſentatam etiam coram ſuperiori, non dicitur beneficium litigioſum, nec litem peodere. 412.2.47
Appellationem extraiudicialem ſufficit propooere ex cauſa veriſimili. 448.2.298
Appellatiooe prohibitâ, recurſus non cenſetur prohibitus. 25.2.84
Eâ conditionaliter propoſitâ, niſi concedas, &c. non expectata iudicis interlocutoriâ, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus ſit. 88.1.73
Licèt reqoiratur expreſſio nominis iudicis ad quem; tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere. 145.1.61
Appellatiooe interpoſitâ ab interlocutoria vim diffinitiuæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præiudiciali cauſæ priocipali, proceſſus trahitur ad Senatum. 206.1.8
in Appellatione cauſa ſemper eaprimenda, aliàs eſt nulla. 238.2.14.& 15
Appellatione deficiente non eſt dabilis recurſus ad Senatum, etiam in iis caſibus, quibus aliàs de iure licita foret. 241.2.43
ab Appellatione excluſo in actibus eatraiudicialibus ob lapſum 10. dierum datur remedium querelæ. 244.2.73
Appellatione prohibitâ quoad ſuſpenſiuum tantùm in cauſa principali, cenſetur prohibita ab interlocutoria ſuper incidenti aut emergenti articulo. 306.2.43
Prohibitâ in cauſa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiamſi aliàs ab ea licuiſſet appellare. 309.2.52
Prohibitâ à diffinitiua vt cauſa principali quoad ſuſpenſiuom, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non eſt. 315.1.93
Prohibitâ à cauſa principali quoad vtrumque effectum, admittenda eſt à quolibet grauamine incidenti. ibid.2.94
Prohibitâ à cauſa principali, cenſetur prohibita ab incidentibus. 342.2.34
Illâ remotâ ſi committatur cauſa poſſeſſoria, intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erat appellatio. 434.1.183
Illâ pendente, parti & iudici oon permittuntur, quæ ante appellationem geri non poterunt. 462.1.30
Illâ pendente, non priuatur quis re & fructibus. ibid.31.
Appellatur legitimè à declaratione iudicis declarantis ſe non eſſe iudicem, vel ſe inhibentis, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti eapedit, & ibi exemplum. 140.1.1
De iure canonico appellatur non ſolùm à diffinitiuæ vim habente ſententia, & damoum irreparabile continente, aut caoſæ principali præiudiciali, verùm etiam à merè interlocutoria. 205.2.3
Hodie attentatâ diſpoſitione Concilij Tridentini non appellatur à merè interlocutoriâ, ſed à diffinitiuæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel præiudicium generante cauſæ priocipali. ibid.4
Idem in cauſis criminalibus. ibid.5
Procedit in interlocutoria lata tam à iudice ordinario, quàm à delegato, & tam in prima, quàm ſecunda inſtantia. ibid.6
Appellatur à iudice pronuntiante nullam de eaceptionibus oppoſitis eſſe admittendam. 208.1.27
Item à iudice reiiciente exceptionem peremptoriam, & cur. ibid.
A reſeruatione exceptionum oppoſitarum in finem litis. 209.1.36
A declaratione iudicis ſuper exceptione incompetentiæ, vel defectûs iuriſdictionis, & cur. ibid.38.& 39
Quod etiam procedit in cauſis ſcholarium. ibid.2.40
Appellatur à reiectione exceptionis libelli inepti io quacunque cauſa. ibid.41
A ſeotentia, qua iudea reum abſoluit à conteſtatione libelli, cùm vim diffinitiuæ habeat. 210.1.43
A ſententia lata ſuper eaceptione legitimationis perſonæ, ſiue affirmatiuè, ſiue negatiuè lata. ibid.46
Ab interlocutoria, qua iudea declarat fideiuſſores idoneos, vel minus idoneos, & appellatione non delata vim fieri declaratur. ibid.2.51
Ab interlocutoria, qua iudex compellit ſiue principaliter, ſiue in conſequentiam debitorem ſoluere pecuniam debitam minori, ſine tutoris, aut curatoris authoritate. ibid.52

Index Rerum,

A pronuntiatione iudicis declarantis aliquem minorem, maiorem, ſeruum, habilem, vel inhabilem appellationi emiſſæ. & ſi iudex non defert, vim facit. ibid.53

A ſeorentia, qua iudex pronuntiat aliquem non minorem, vel ei non eſſe concedendam reſtitutionem; & appellationi non deferens vim facit. 211.1.54

Item quando pronontiat, procuratorem eſſe, vel non eſſe legitimum. ibid.55

Licitè appellatur à ſententia, qua exceptiones oppoſitæ à tutore nominato ad ſe excuſandum reiiciuntur, eique oon deferens iudex vim facit. 212.1.63

Ab omni decreto, quo reiicitur beneficium à iure conceſſum. ibid.64

A proceſſu ad vlteriora facto per iudicem recuſatum. 214.2.90

Non appellatur à ſententia arbitrorum iuris affirmatiua, videlicet iudicem legitimè recuſatum. 215.1.96

Appellatur à ſeotentia minus longam concedente dilationem. 218.1.120

A conceſſione termini, ſi cauſatiuè pars grauatur. ibid.

A deoegatione termini ad probandum, & tali appellationi non deferente iudice, vim fieri declaratur. ibid.122

A denegatione dilationis petitæ per procuratorem, nomine filij patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vacato ad certiorandum cùm ſit in looginquis, vt veniat ad examen. 218.2.123.

A coarctatione terminorum à iure præſcriptorum. ibid.124

Ab abbreuiatione termini ſine cauſæ expreſſiooe. ibid.125

A decreto reuocatorio dilationis. 219.1.129

Ab iniuſta reiectione probationis, vel non admiſſione ad probandum. ibid.130

A iudice negante beneficium legis. 219.1.136

Ab interlocutoria, qua iudex partem excludit à probando. ibid.2.138

A nimis breui termino dato ad probandum. ibid.139

A reiectione vel admiſſione articulorum pertinentium, vel impertinentium. 220.1.140

Quando eadem ratio militat io ſententia interlocutoria, quæ in eius reuocatione legitimè appellatur ab vtraque. 230.1.211

Non appellatur à cenſuris fulminatis per executorem executorialium, licèt aliâs appelletur ab excommunicatione. 248.1.13

Nec à captura facta in executionem rei iudicatæ, licèt aliâs licita ſit appellatio à captura. ibid.14

Appellatur ab interlocutoria, quando per appellationem à diffinitiua reparari nequit. 313.2.81

An appelletur ab alimentorum ſententia continente exceſſiuam taxationem. 332.1.114. & 125

Non appellatur à ſententia data ſuper poſſeſſorio, licèt actum fuerit ſimul de petitorio. 335.2.156

Appellatur à primo decreto, quando abſorbet ius partis, oec eſt reparabile per diffinitiuam. 349.1.81

Non appellatur à iuramento præſtando de calumnia. 351.1.95

Appellatur à grauamine prægnatorum intra duos menſes à die notitiæ grauaminis. 410.1.26

Ad quem appelletur ab Epiſcopo. 441.1.232

Ad quem à Rege. ibid.233

Appellatur regulariter à dilatione breui. 444.2.258

Non appellatur à reſeruatione, quando contra opponentem articulum iuris eſt præſumptio. 494.2.53

ſi Appellatum à duobus iudicibus adinuicem ſe inhibentibus degentibus in diuerſis ſenatuum diſtrictibus, quod tribunal ſit adeundum. 125.2.10

Senatus is eſt adeundus, vbi deget iudex à quo appellatur. 126.1.11

Quando eſt appellatum à facto vtriuſque iudicis inhibentis, & inuicem inhibentium, degeotium io diuerſis diſtrictibus, quis Senatus adeundus. ibid.13

Appellatus comparens coram iudice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpoſitæ, nec facit actum præiudicij. 165.2.86

Apoſtolorum oegatio, ſeu noo datio vim habet delationis. 161.1.38

Eorum datio eſt actus extraiudicialis. 447.2.286

Arbiter & arbitrator datus an poſſit procedere iudicialiter & extraiudicialiter ſimul, & variare. 421.1.100

Arbiter iudicialiter, arbitrator extraiudicialiter procedere debet. 422.1.107

Arbiter & arbitrator ſimul electus ea modo detegendi detegitur, qua vti velit poteſtate. ibid.108.

Arbiter effectus vt poſſit procedere iudicialiter & extraiudicialiter ſimul vtraque poteſtate non vtitur. 425.1.129

Arbitri iuris pronuntiantes cauſam recuſationis non eſſe legitimam, ſi reuocant poſtea talem pronuntiationem, non licet appellare à tali reuocatione, ſecus è conuerſo. 230.2.217. & 218

Poſſunt reuocare ſententiam interlocutoriam. ibid.

Archiepiſcopus in diœceſi Epiſcopi illam honorare debet. 363.1.58

Argumentum de contractu ad diſtractum valet. 140.1.7. & 229.2.206

Valet de facto ad diſtractum. 230.1.210

De contractu ad diſtractum valet, quoties identitas rationis concurrit in vtroque, etſi res aliàs diuerſiſſimæ ſint. ibid.2.214

Valet de præparatoriis ad præparata. 358.1.4

Ab etymologia vocabuli valet. 425.2.131

Articulus, an appellationi ſit deferendum, vel non, reſpicit ordinatoria iudicij. 121.2.9

Articulus quid. 220.1.142

Incidens, regulatur iuxta naturam cauſæ principalis. 330.1.104

Liquidationis, veſtitur naturâ executiui iudicij, cui incidit. 331.1.114

Articuli veſtiuntur naturâ cauſæ principalis, quæ ſi eſt ſummaria, & illi etiam ſunt ſummarij, & inappellabiles. 107.1.260

Præiudiciales quales ſint. 489.2.4

Primo loco examinari debent. ibid.5

Articulorum copia danda eſt ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes. 220.1.143.

Articulos circa & probationes impertinentes reiectos non cadit appellatio. 220.1.142

Attentans hanc patitur pœnam, vt non audiatur appellans. 397.1.33

Attentatæ poſſeſſionis reuocatio non recipit appellationem.

Digitized by Google

lationem. 396.2.28
Attentatum à parte, & attentatum à iodice, à pari procedunt ad hoc vt iudex attentans reuocare poſſit. 141.2.18
A iudice, eſt qualitas quæ litl inhæret, ab eáque dependet, ſine quo attentata non dantur. 149.2.107.
Atteotatum & innouatio priuant appellantem ab appellatione, cui ex eo facto cenſetur renuntiare. 395.1.20
Etiamſi attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis. ibid.
Attentatum magis fauorabile eſt quàm ſpolium, & interdictum *Vnde vi*. ibid.2.22
ob Attentati ſuſpenſionem non admittitur appellatio ab articulo connexo. 393.2.14
Attentati ſententia reuocatoria non recipit appellationem, etiam reſpectu expenſarum, quarutu ſit condemnatio. 396.1.24
Attentati lite pendente ſententia reuocatoria non recipit appellationem. ibid.2.30
ab Attentati reuocatione denegatur appellatio in odium & pœnam attentantis, & in fauorem attentatum paſſi. ibid.3a
Attentati ſententia reuocatoria an ſit interlocutoria, vel vim habeat diffinitioæ. 398.1.38
Attentati ſeoteotia lata in fauorem alicuius, ipſi intelligitur permiſſa, ſi aduerſam ſententiam obtineat. 399.1.41
Attentata quæ dicuntur. 164.1.71
Attentata appellatione pendente plurima ſunt alia extra ſententiæ executionem. 173.1.38
Quouſque durent. 182.2.29
Regulariter ooo dantur ſine lite. 184.2.46
Reuocantur ante omnia. 395.1.17
Attentata licèt regulariter ad iudicem ad quem, reuocare pertineat; tamen poteſt etiam iudex à quo, poſt appellationem reuocare attentata à ſeipſo. 141.2.18
Illa reuocare poſt appellationem libera facultas datur iudici à quo, & cur. ibid.19
Illa non ſolùm iudex reuocat, cuius fuit læſa maieſtas, ſed etiam eius ſucceſſor, & ſubrogatus. 147.2.83.
Amplia, ſiue ſubrogatus ſit expreſsè ab homine, ſiue tacitè à iure. ibid.
Attentatorum repoſitio, ſeu renocatio eſt actus fauorabilis, & priuilegiatus. 149.1.102
Eorum ſententia reuocatoria an recipiat appellationem. 343.1.37
Eorum reuocatio reſpicit abbreuiationem litis. ibid.2.40
ab Attentatorum reuocatione appellatio eſt contra ius. 395.1.18
Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorij. ibid. 2. 23
Eorum reuocatio plura continet priuilegia, pluréſque pœnæ inductæ ſunt in odium attentantis. 396.1.25
Celerem expeditionem deſiderat, & litis abbreuiationem. ibid.26
An admittat appellationem. ibid.27
Noo admittit generaliter. ibid.2.31
Atteotatorum appellatione pendente, ſeotentia reuocatoria non admittit appellationem. ibid.29
Eorum iudicium poteſt habere tres ſententias conformes, primâ exequutâ. 398.1.39
Attentatis non purgatis per ſucceſſorem in beneficio per reſignationem attentantis, non eſt procedendum in cauſa. 147.2.85
de Attentatis geſtis interim dum diſceptatur, an appellatio ſit admittenda, vel non, idem iudicatur ac de cæteris. 182.1.27
Audendi verbum in lege poſitum, dolum præſopponit. 55.2.234
Audientia cui à iure denegata, denegari ſimul appellationem, qui teneant. 339.1.1
& tunc cauſare attentata huiuſmodi appellationem. ibid.2.2
Denegata quoad agendum duntaxat recipit appellationem. 340.1.2
Vbi denegatur in agendo, & excipiendo ſimul, denegata cenſetur appellatio. ibid. 8. 9. 10. & 11
Denegata quoad agendum tantùm, non cenſetur denegata appellatio. ibid.2.12
Nec quoad alios articulos. ibid.14
Denegatur excommunicato vt actori, & vt reo voluntatio. 341.1.17
Si denegatur tam in agendo, quàm defendendo & excipiendo, intelligitur denegata appellatio, ſecus quando in agendo tantùm. ibid. a. 20.
Vbi denegatur vniuerſaliter, cenſetur etiam denegata appellatio. ibid.21
Vbi in agendo tantùm, non cenſetur denegata appellatio. 343.1.35
Denegatur noleoti reſpondere reconuentioni. 346.1.65
Quibus à iure deneganda, quatuor caſus recenſentur. 352.1.103
Audieotiam denegans ſtatutum creditori ſi non agat iotra 10. annos, an valeat. 340.1.6
Aufugiens ad ſuperiorem non dicitur carcerem, homagium, aut iuramentum frangere, & cur. 277. 1. 195
Authentica de ſanctiſſ. Epiſc. §. œconomus. coll.9. declaratur. 389.1.23
Authorem authoris ſoi laudans, vt ſi cui teneatur de euictione, an audiatur in iudicio, & quando cogatur cedere actiones. 351.2.99
Authoritate propria quod licet, multo magis licet per iudicem, etiam incompeteotem. 26.2.89
Auto ordinario, quo vtitur Senatus Gallecus in tollenda vi, non interrumpit præſcriptionem cœptam. 448.1.291
Auxilium imploratum à iudice Eccleſiaſtico, ſi recuſetur, appellatur, & adhibetur Senatus per viam violentiæ. 173.1.34
Auxilium negãtes vi oppreſſis quodammodo Chriſtum videntur perſequi. 31.1.106
Auxilio nouo indigent, quæ de nouo emergunt. 194.2.44

B

B*Elli* ſobſidium appellatione non ſuſpenditur. 298.2.94
Beneficiatus an poſſit abeſſe pendente appellatione à denegata licentia. 461.2.28
Beneficium curatum magnam dicitur habere præeminentiam. 364.1.62
Beneficij curati prouiſio non recipit appellationem, & proceditur ſommariè. 311.2.66
Beneficio ſe opponens poſt terminum edictorum, ante tamen perfectum examen, an reiectus appellare poſſit reſpectiuè. 446.1.276
Beneficia ſi diu vacent, reſpublica lęditur. 446. 1.276

Bulla Cœnæ Domini cap. 13. 14. 15. & 16. declaratur. 55. 1. 232
Qui in eam Bullam, eióſque cenſuras incurrant. ibid. 2. 233
Illius verba, *aut prætextu cuiuſuis conſuetudinis, ſeu priuilegij*, enodantur. 68. 1. 309
Etſi loqueretur in regia protectione, non cenſeretur ſublata conſuetudo immemorialis. ibid. 2. 314
Quo anno inceperit. ibid. 315
Per quos Pontifices fuerit ampliata & confirmata. ibid.
Reſpectu tollendæ violentiæ (caſo quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Chriſtianæ religionis ditionibus. 69. 1. 321
Bulla Cœnæ Domini, & defenſio naturalis viciniæ ſont, & confines. 83. 1. 15
Si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à iudice Eccleſiaſtico vt illum tueatur. 87. 1. 61
Declarator circa expulſionẽ clericorum à regno. 109. 1. 282
Bulla Pij V. per quam erat diſpoſitum fratres Ordinis prædicatorum præcedere omnes mẽdicantes, reuocata eſt. 361. 2. 30. & 31
Bullæ Cœnæ Domini cenſuras incidi per exceſſum legitimæ defenſionis. 83. 2. 14

C

C*Adauer* ſepulturã celeriter deſiderat. 347. 1. 73
Non eſt ſequeſtrãdũ, etiamſi bona non adſint, quibus ſatisfiat creditoribus. ibid. 74
Cadauer vſurarij poteſt ſequeſtrari per iudicem Eccleſiaſticum, donec hæres caueat de ſatisfaciendo. ibid. 2. 75
Calculus reuidetur per alium calculatorem, quando pars reclamat. 392. 1. 42
Canonici cathedralis præferuntur canonicis collegiatæ Eccleſiæ. 362. 2. 43
Canonici cathedralis dicuntur clerici primi gradus, collegiatæ verò, clerici ſecundi gradus. ibid. 44
etiamſi ſint clerici capellæ regij. ibid.
Canonici ſecundi gradus præferuntur parochis. ibid. 45
Canonici non ordinati non habent vocem in Capitulo. 463. 1. 37
Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in proceſſionibus. 364. 1. 65
Capi non poſſunt qui vltra quàm facere poſſint, non tenentur. 364. 1. 94

Capitula enodata.

Cap. adminiſtratores. 23. q. 5. 31. 2. 109
c. dilecto. de ſent. excom. in 6. 27. 2. 92
c. regum officium. 23. q. 5. 29. 1. 97
c. princeps ſeculi. 23. q. 5. ibid. 2. 99
c. Chriſtiani. 11. q. 1. 32. 1. 110
c. filiis, vel nepotibus. 16. q. 7. ibid. 111
c. quidam Monachi. 16. q. 1. ibid. 112
c. ex parte. de priuil. 50. 2. 207. & 208
Ad cauſam violentiæ extraiudicialem ponderatur ab authore. ibid.
c. recepimus. de priuil. expenditur. ibid. 208
c. fin. de conſuet. non comprehendit tribunal, quo ante eius promulgationem conſuetudo vigebat. 69. 2. 323
d. c. regum officium. 23. q. 5. ponderatur in illis verbis, *Regis proprium*, vt ſcil. aliis ſit alienum. 84. 1. 26
c. vt famæ. de ſent. excom. 509. 2. 285
c. cùm ceſſante. de appell. 157. 2. 5
c. quoties Epiſcopi. 2. q. 6. 172. 21. 31
c. ſuper quæſtionum. §. ſi verò. de offic. & poteſt. iud. deleg. 321. 1. 28. & 122. & ſeqq.
c. paſtoralis. §. verùm. de appell. 340. 21. 13
c. ſignificantibus. de noui operis nunt. 343. 2. 45. & 46. & 394. 1. 7. 8. & 9
Ipſius verus ſenſus reſtituitur, reprobatur Innocentius. 344. 2. 50. & 51
c. ſolicitudinem. de appell. 347. 1. 70. & 71
c. Romana. de appell. in 6. 351. 2. 98
c. vt circa. & c. conſtitutio. de elect. in 6. 417. 2. 8
c. niſi eſſent. de præbendis. 425. 1. 130
c. cõſtitutis, 2. de appell. declarator, vt loquatur in prouiſione beneficij extraiudiciali. 432. 1. 165
Captura non recipit dilationem, & cur. 207. 1. 16
Ante informationem, & teſtium receptionem in ſcriptis, eſt iniuſta. 269. 1. 135. & ſeq.
Poſt appellationem à mandato de carcerando rendit in faciliorem cauſæ exceptionem. 288. 2. 256
Capturam quæ præcedere debeant. 268. 1. 127. & 132
ad Capturam in delictis grauibus, & pœnam corporis afflictiuam habentibus, leuia indicia ſufficiunt. 269. 2. 137
ad Capturam non poteſt procedi in quolibet delicto, informatione non receptà in ſcriptis, ſed extraiudiciali. ibid. 138 limita. 139. & 140
Captus pro delicto, cui appoſitum eſt exilium, an relaxandus ſit. 172. 2. 164
Pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. ibid. 168
Pro delicto exigente pœnam palinodiæ, non eſt relaxandus fideiuſſoribus. 173. 1. 169
Sub ſaluo conductu ita debet in priſtinum relaxari vt ampliùs capi non poſſit. 259. 2. 52
Captus in Eccleſia ita debet relaxari, vt iterum capi non poſſit. ibid. 53
Eidem relaxatus reſtituitur. 265. 2. 113. & 114
Captus in Eccleſia an ſit detinendus in carcere, interim dum quæſtio decidatur ſuper reſtitutione ad illam. 266. 2. 118
Captus pro vno debito, quando poſſit arreſtari pro alio. 270. 1. 142
Pro delicto non infligente pœnã corporalem, relaxandus eſt ſub fideiuſſione oblata. 271. 1. 153
Aliàs appellationi eſſe deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ. ibid. 2. 154
Captus in flagranti, etiam vbi pœna eſt pecuniaria, non relaxatur ſub fideiuſſoribus. 274. 1. 177
Quid in reperto de nocte in armis. ibid. 178
Captus non relaxatur ſub fideiuſſoribus quando cauſa in proximo eſt determinationis, ſi huc uſque fideiuſſores præſtare diſtulit. 275. 2. 186
Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictiuam merente relaxatur poſt concluſionem, ſi ex actis appareat de eius innocentia. ibid. 187
Quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus commentarienſibus. 277. 1. 197. & 198
Captus pro delicto caſu commiſſo an ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus. ibid. 2. 200
Carcer quare inuentus. 254. 2. 2
Qualis eſſe debeat. 267. 1. 122
Carceris attributa. 254. 1. 2
Carceri ſe offerens an debeat relaxari ſub fideiuſſoribus. 276. 1. 189
Carceres ſubterranei, dicti *ſuetanos*, ob quæ & quando ſint prohibiti. 267. 1. 121

Carcerare poteſt iudex incompetens ad effectum remitteodi, etiamſi non ſit periculum in mora. 255.2.12
Iudex item ſecularis carcerare poteſt clericum repertum in flagranti, vel in cauſa proxima ad delinquendum, & effectum ſuo iudici illum remittendi. ibid.13
Delegatos, quando timetur de fuga. 256.1.20
Non poteſt delegatus de iure ciuili, ſecus de iure canonico. 257.1.28.29.& 30
Carcerari non poteſt habens ſaluum conductum à Principe. 259.1.49
Non poſſunt qui in ius vocantur inuiti, & quales illi ſint. 263.2.93
Non poteſt obligatus tantùm realiter, non autem perſonaliter. 270.1.143.& ſeqq.
Carceratio ex quot cauſis dicatur iniuſta. 255.1.7
Iniuſta eſt facta per iudicem incompetentem, aut aliàs carentem iuriſdictione. ibid.8
Facta ab incompetenti ad effectum remittendi ſuo iudici, non tamen cognoſcendi, an iuſta dicatur. ibid.9.10.& 11
Iniuſta dicitur facta per iudicem non habentem merum imperium. 256.1.21.& 22
Item facta à priuato. 257.2.34
& laici à iudice Eccleſiaſtico ſine brachio ſeculari, etiam in cauſis, quibus de illo poteſt cognoſcere. ibid.36.& 37
In laicos per Eccleſiam abſque auxilio iniuſta dicitur & nulla, & recurſus ad Regem eſt legitimus. 258.1.39
& quibus remediis. ibid.40.& 41
Iniuſta dicitur facta per iudicem habentem iuriſdictionem ſuper qualitate, de qua tamen non conſtat. ibid.2.42
Si fiat in carcere obſcuro, & arrato, & quando ita dicatur. 266.2.120.& 121
Iniuſta dicitur ratione ordinis non ſeruati. 267.2.125
Ratione rei & cauſæ. 271.1.152
Non eſt licita, vbi à iure admittitur appellatio. 280.2.227
Carceratio cùm quotidie grauet, carceratus ſemper dicitur intra decendium. 281.1.229
Carceratio non ſuſpenditur per appellationem à reo ioterpoſitam. 282.2.240
Iuſta à principio, iuſta eſt etiam in cauſa appellationis ab ea. 283.1.245
Carcerationis grauamen damnum continet irreparabile ex ſententia diffinitiua. 254.2.5
à Carceratione iuſta appellationi non deferentem vim noo facere Senatus decernit. 254.2.3
Ab iniuſta appellationi deferendum decernit, ibid.4
à Carceratione iniuſta licet appellare reo interim manente in carceribus iudicis à quo, donec ſuperior aliud cenſeat. 254.2.5.& 6
à Carceratione ex eadem cauſa, & ab eodem iudice, appellare non niſi ſemel licet. 281.2.230,231
Carceratus quando poſſit detineri in vinculis. 267.1.123
Carceratus pro debito falſo, an poſſit detineri pro vero. 268.1.129.& 130
Pro crimine falſi, etiam vbi eſt pœna pecuniaria, non relaxatur ſub fideiuſſoribus, & quid de iore canonico. 274.1.176
Carceratus etiam pro delicto corporis pœnam afflictioam mereore, relaxatur, ſi ſit grauiter infirmus, & commodè curari non poſſit in carcere. 279.1.213
Quando ſecus. ibid.214
Quid ſi infirmus non habet fideiuſſores, vel minus idoneos, & ſit incarceratus pro delicto ciuili. ibid.215.& ſeqq.
Carceratus ſi ſuccumbat in appellatione à carceratione iniuſta ex vna cauſa, poterit poſtea appellare ex alia, ab eadem carceratione. 282.2.233.& 234
Carceratus pro cauſa ſui natura inappellabili, vt pro executione rei iudicatæ, appellare non poteſt. ibid.236
Appellans, ſi virtute regij decreti relaxaretur, de nihilo ſeruiret deferre, & cur. 286.1.264.266.& 267
Carceratum legitimè vbi fuit declaratum, carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies debet. 282.1.232
Caſus omiſſus iuris diſpoſitioni relinquitur. 148.2.96
Caſus de facto refertur, quo executor ſententiæ, qua dicebatur, capi bona, proceſſit ad capturam perſonæ, & vim facere decreuit Senatus aditus per viam violentiæ. 270.2.149
Alius refertur de quodam ſubdito mortuo in alterius parochia, vt ſit à proprio parocho extrahendus, ſi commodè fieri queat. 367.2.94
Caſus omiſſus ſimilis expreſſo ex identitate rationis pariter in diſpoſitione compreheoditur. 390.2.33
Caſus violentiæ de facto refertur. 429.2.152
Caſus mixti fori, & quibus laicus iudex de Eccleſiaſticis, vel Eccleſiaſticus de laicis poſſit cognoſcere, remiſſiuè. 9.1.4
Caſus plurimi in iure, quibus clerici ſubiiciuntur iuriſdictioni ſeculari abſque excommunicatione, abſque immunitatis violatione. 59.1.265
Caſus nonnulli iuris rationibus ſunt excepti, vt trahi non poſſint ad regia prætoria per viam violentiæ, quidam abſolutè, & quidam deficiente demum qualitate. 128.1.4
Caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſiuam, ſeu ſimilitudinariam. 144.1.52
Caſus, in quibus poſt 10. dies poteſt appellari per limitationes & ampliationes, remiſſiuè. 244.2.74
Caſus duo vbi æquiparati in iure, ſi diſpoſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in altero, etiam in materia quantumcunqoe odioſa. 294.1.55
Caſos quos oeſtit æquitatis & rationis identitas, non ſuot ſeparandi quoad iuris diſpoſitiooem. 307.1.22
Caſibos quibus appellatio permittitur à viſitatione, cauſa grauaminis exprimeoda eſt. 468.1.70
Cauſa Eccleſiaſtica, vt vſura, iuramentum, &c. ſi tractatur coram iudice ſeculari, decidenda erit ſecundùm ius canonicum, non ciuile. 121.1.4
Cauſa ſui natura exequibilis ad quemcumque delegatum tranſit cum ſua qualitate. 134.2.52
Caoſa plus operatur in ſeipſa, quàm in cauſato. 173.2.41.& 176.1.59
Cauſa defenſionis limitata limitatos producit effectus. 190.2.10
Vera vbi requiritur ad ſubſtantiam actus, eam habere pro ſubſiſtente. 191.2.20
Ciuilis non poteſt incipi à captura, niſi debitum ſit ex se iudicata. 267.2.126
Cauſa omnis tangens famam, grauis dicitur. 273.1.172
Cauſa vbi eſt ſummaria, omnes eius articuli ſunt ſummarij. 306.2.17.& 24
Cauſa & ratio prohibitiua appellationis, militat

etiam in interlocutoria. 306.2.18

Cauſa dicitur criminalis, ſi pœna pecuniaria applicatur fiſco. 321.1.25

Caoſa eadem interdum eſt diuerſorum effectuum, diuerſis rationibus. 327.2.83

Cauſa proprietatis abſorbet, & ſupprimit cauſam poſſeſſionis. 328.2.89

Acceſſoria non debet mutare naturam principalis, ſed è conuerſo. 331.1.115

Semel effecta ordioaria, ſemper remanet ordioaria, & appellabilis. 422.2.111

Cauſa in priſtina inſtantia in aliquibus caſibus iure communi Metropolitanis & Nonciis eſt permiſſa. 482.1.1

Vbi in priſtina inſtantia auocatur ab ordinario, caſus violentiæ eſt legitimus. ibid.2.3

Quando in prima inſtaotia tractatur per ſuperiorem, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu. 483.1.5

Cauſa noo deuoluta, vel malè appellata, ſtatim redit ad primum indicem. ibid.2.9

Cauſa principalis quando committi videtur æquè principali cum cauſa grauaminis, poteſt de ea cognoſcere delegatos quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè. 484.2.16

Cauſa ſtatim redit ad inferiorem, vbi ſuperior declarat, noo eſſe deuolutum, vel malè appellatum. 485.1.19

Cauſa in prima inſtantia etiam per ſedem apoſtolicam ordinario committitur. 486.2.33

An poſſit agi per ſoperiorem, ſi per iodicem, ſeu partium cauillationem, aut qualitatem cauſæ petit, quo mious terminetur iotra terminum Concilij. ibid.35

Cauſæ cognitio non debet diuidi. 164.1.69

Quemadmodum adhibenda ſit ad expediendam inhibitionem. 374.2.21

Cauſæ cootinentia non poteſt diuidi. 480.2.60

Caoſæ cognitio vbi requiritur, citatio neceſſaria eſt. 413.2.56

Cauſam vbi remiſit ſuperior inferiori, poteſt inferior interim validè procedere, oon obſtante appellatione. 484.2.17.& 18

Causâ durante ſemper durat quod ob cauſam introductum eſt. 192.2.26

Causâ ſtatus, ſeu natalis, & causâ hæreditatis concurrentibus, priùs de ea quæ alterum petimit, cognoſcendum eſt. 224.1.173

Simile vide 174.175.& 176

in Causâ quæ coouenium, debent etiam conuenire in effectu. 306.2.21

Causâ peremptâ qualitas ei iniuncta non ſubſiſtit. 333.2.140

de Cauſa principali ſuperior poteſt cognoſcere, ſi à grauamine legitimè appellatum reperiatur. 484.1.14. fallit ibid.15

Cauſæ ioquiſitionis, ſiue ciuiles, ſioe criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad tribunalia regia, & cur. 128.1.5.& 8

Regularium vtriuſque ſexus ſuper correctione & viſitatione oon trahuntur ad tribunalia regia per viam violentiæ, & cur. ibid.2.10. & 17

Religioſorum, quæ tractari poſſunt coram ordinariis, trahi poſſunt per viam violentiæ ad prætoria regia. 130.2.24

Item io cauſis contentioſis pendentibus coram religioſorum conſeruatoribus, & aliis iudicibos. ibid.25

Bullam cruciatam, ſubſidium & excuſatum tangentes quomodolibet, noo trahuntur ad Senatum per viam violentiæ. 131.1.30

Scholaſticorum pendéres coram Magiſtro ſcholarum Salmanticæ, & eius locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ. 133.1.41

Pendentes coram delegato à Magiſtro ſcholarum in remotis, partes an trahi oequeant ad ſuprema prætoria per viam violentiæ. 134.1.49

Cauſæ, quæ non abſolutè, ſed deficiente qualitate ad Senatum noo trahuntur per viam violeotiæ, quæ. 135.2.56.& 57

Cauſæ duæ, criminalis ſcil. & ciuilis, vbi conueniunt, de criminali priùs cogooſci debet. 224.1.173

Cauſæ meri & mixti imperij delegari poſſuot de iure canooico, etiam per ioferiorem à Papa. 257.1.27

Cauſæ omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinariis, nec ſuperiores poſſunt adiri, niſi per legitimam appellationem, ex Tridentino. 482.1.2

Caoſæ beneficiorum reſeruatorum in prima inſtantia tractantur in Romana Curia. 486.2.24

Cauſas Religioſorum etiam ſuper electionibus geſtas à Prioribus generalibus & aliis ſuperioribus ioter Monachos, hactenus eſt ioauditum trahi ad tribunalia per viam violentiæ. 130.1.25

Cauſis duabus coocurrentibus, alia permiſſiua, alia prohibitiua appellationis, hæc vt fortior attenditur, quando conſtat apertè de prohibitione, ſecus ſi dubiè. 124.1.35

in Cauſis violentiæ Senatores caueant, ne decreta conditionalia perpendant in iis, in qoibus iua poteſtati iudicis id noo permittit. 159.2.25

Cauſis negatiuâ & permiſſiuâ appellationis concurrentibus in ſententia, an ſit in totum deferendum, variè loquuotur Doctores. 323.1.44

Celeritatem quæ deſiderant, non recipiunt appellationem. 433.2.174

Tò *Celeriter*, & alia quæ celeritatem deſiderant, tollunt appellationem. 354.2.125

Cenallus affirmans l. lege Iulia, à nemine ponderatam, reprehenditur. 43.2.190

Repreheoditur in interpretatione loci Tridentini. 54.2.230

Animaduertitur, dum protectiooem extraiudicialem vocat extraordinariam ſimpliciter. 70.2.335

Repreheoditur dum reprobat aſſertionem Gregorij Lopez & aliorum. ibid.336.& 71 1.340. & 342

Ore proprio conoincitur. 343

Reprobatur, aſſerens ad violentiæ recurſum pariformiter requiri proteſtationem, ſient appellationem. 88.1.70

Reprehenditur, dicens, qoòd Senatus reuocat executioois acta, caſu quo executio oon debuit fieri peodente appellatiooe. 102.2.217

Reprobatur. 103.1.219

Reprobatur in interpretatione legis reg. 36. ibi, *allegando la fuerça*. ibid.220

In conceptione decreti, de quo ibi maximum præbuit ſcandalum Senatoribus & Aduocatis. ibid.221.212.223.224.& 225

In conceptiooe decreti ſuper appellatione à delatione appellationis in via executiua. 104.1.227.& ſeqq.

In ratiooe aſſignata, quare in decretis violentiæ

tiæ non detur appellatio.ib.2.235.reprobatur 107.1.262
Varius eſt & perplexus, an cauſæ religioſorum trabantur ad tribunalia per viam violentiæ. 129.2.19.& 20
Refertur, aſſerens violentiam conſiſtere in denegata appellatione,& executione. 169.2.5 varius.172.1.28
Vulgariter reprehenſus, ab authore explicatur. 174.1.42
Aſſerens intimatâ ordinariâ,& pendente recurſu ad Regem,eſſe nulla geſta per Eccleſiaſticum, reprehenditur. 185.1.51.& ſeqq.
Notatur ſibi contrarius, & varius. ibid.2.57
Refertur aſſerens decretum violentiæ tranſire in rem iudicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad conſilium ſupremum, & cur. 189.2.2
Ceualli reſponſio ad Rotæ deciſionem. 58.1.255 reprobatur.ibid.256
Eius opinio reprobatur aſſerentis, ſenatores regios poſſe vti iuriſdictione quando foret neceſſaria ad expediendum articulum violentiæ. 110.2.300
Si foret vera, omnia in comprobarionem cognitionis per viam violentiæ ſobuerterentur. 111.1.304
Eius propoſitio reprobatur, cùm in ſe includat duo abſurda intolerabilia. 176.2.61.62.& 63
Ceuallum Senatores & Aduocati conterunt ſuper conceptione decretorum. 102.2.215
à Ceuallo cauendum vtente loquendi modo, appellati per viam violentiæ. 70.1.330.331.& 332
Cauendum, dum dicit,ſuperiorem non poſſe reuocare executionem ſtante decreto regio. 100.2.194
Cibus ſpiritualis & corporalis differunt. 291.1.88.&89
Spiritualis ad prælium ſpiritûs neceſſarius eſt. 299.1.100
ad Cibum ſpiritualem maiori alacritate accedendũ, quàm infantes mammillas arripiunt. 298.2.92
Citare non eſt neceſſe eum, qui præſens iuſtè non poteſt contradicere, nec aliquam allegare defenſionem. 95.1.140
Citatio quomodo fieri poſſit clerico à iudice laico. 94.1.133
Citatio partis non eſt neceſſaria, quando iudex aliquid facit ad ſui inſtructionem. ibid.139
Non eſt neceſſaria, quando Princeps extraiudicialiter procedit. 95.1.141
Emanata ab vno territorio, non poteſt fieri degẽti in alio,niſi per litteras requiſitorias.125.1.4
Citatio realis dicitur captura perſonæ. 206.2.11
Quæ non fit in cauſa ciuili,niſi in caſibus remiſſiuè poſitis. ibid.
Citatio eſt de iure naturali & diuino. 207.1.17
Ad ſententiam factam ad domum, ſufficit poſtea ſentẽtiam intimari ad domum, vt currat tempus. 243.2.63
Non pertinet ad naturam actûs extraiudicialis. 418.2.84
Non expeditur niſi à iudice habente iuriſdictionem. ibid.85
Eſt actus de proceſſu iudicij, & inter iudiciales actus computatur. 419.1.87
Eſt ſententia interlocutoria. ibid.2.91
Non expeditur à iudice in die feriato. ibid.92
Inducit litis pendentiam, ad hoc etiam vt nihil pendente eo innouetur. 420.1.94
Facit legitimam perſonam eum qui citatur. 423.1.115
Citationis intimatio eſt actus extraiudicialis. ibi.96
à Citatione tanquam à capite ſubſtantiali proceſſus exorditur. 419.1.88
Citandus habetur pro citato ſi non patitur vt ad illum perueniat citatio, vel aufugiat. 343.2.65
Si aufugit,dum citans ad legendum ſe præparat, habetur pro citato. 244.1.66
Citatus non citandus fit legitimus contradictor, vt audiatur. 423.1.116
Ciuitas oppreſſa poteſt ſe alteri defendendum tradere. 30.1.102
Ciuium appellatione in ſtatutis etiam clerici veniunt. 18.1.58
Clauſula, ſub prætextu violentiæ, incipit à Bulla Adriani VI.an.1523. 69.1.316
*Appellatione remota,*intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ. 306.1.16
Non tranſit in ſubdelegatum. 321.1.29
*Perpetui ſilentij,*pręſtat exceptionem denegatæ audientiæ. 345.2.58
Sententia ſortiatur effectum ſuum, tollit appellationem. 352.2.106
Tollit appellationem clauſula, *non poſſit contradicere,*ſeu, *ſit remota omnis contradictio.* ibi.107
Item clauſula, *nulla exceptione, aut oppoſitione.*353.1.108
Remota ſit omnis querela, vel, *non poſſit querelari.* ibid.109
Non admittatur eius defenſio, ſiue, *non poſſit ſe defendere.* ibid.110
Sine aliqua cenſura,& oppoſitione. ibid.113
Liberè procedas,vel,*liberè facias,&c.* ibid.2.115
Abſque lite fiat reſtitutio. ibid.117
Suo libero arbitrio committimus. 354.1.119
Procedas de facto. ibid.121
Super quo conſcientiam tuam oneramus. ibid.122
Clauſulæ, *mox,ſtatim, illico, confeſtim,incontinenti, ſine mora, ſine vlla procraſtinatione,ſine interuallo.*tollunt appellationem. 354.2.124.
An tollat appellationem clauſula, *ad ſatisfactionem condignam faciat obſeruare.* 353.2.114
Clauſula, *procedas de facto*, tribuit liberam & abſolutam poteſtatem. 354.1.120
Partis litoris, parito iudicato, aut ſine præiudicio legitimæ executionis, tollit obligationem ſuſpenſiuam. ibid.2.126
Non tollit appellationem clauſula, *ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis.* ibid.127
Vocatis vocandis, non arctat procedere iudicialiter, nec citare, vbi non comparet contradictor. 425.1.128
Appellatione remota, in poſſeſſorio, operatur etiam in caſu ſpeciali, quo erat aliâs appellatio permiſſa. 434.2.185
Quam, & quas, eiuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cuius illa, *vnà cum toto negotio,&c.* 287.1.36
Idem eſt de illa, *cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis & connexis.* ibid.37
Clauſulâ, *ſententia lata mittatur executioni*, cenſetur ſublata appellatio. 352.2.104
Clauſulis generalibus Reges & eorum regia tribunalia non comprehenduntur. 53.1.223
Clericus ſi poſſideat duas Eccleſias, ſciente & patiente Pontifice, ſeu ſuperiore, inducitur ex tali patientia vnio dictarum Eccleſiarum, & pœnæ remiſſio. 39.1.149
Iuſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & litteras

Digitized by Google

& litteras impetrare, ne ſuus iudex eum moleſtet, nec ex abrupto procedat. 89.1.84
Si comparet (ſua intereſſe putans) virtute citationis, quæ potiùs eſt incitatoria, & certioratoria, iudicis laici iudicio & ſententiæ ſtare cogitur. 94.2.134
Citatus comparens & docens de ſuo intereſſe, & poſſeſſione, an efficiatur reus neceſſarius, remiſſiuè. ibid.135
Si doloſè petat auxilium violētiæ, an poſſit mulctari in expenſis. 106.1.250
Si ad diffinitiuam vſque diſtulit declinare, quis iudex, ſecularis ne, an Eccleſiaſticus, damnet in expenſas. ibid.2.252
An poſſit incarcerari pro debito ciuili. 260.1.59.& 60
Pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, ſed cautionem iuratoriam præſtat. ibid.2.62
Obligatus in forma Cameræ an licitè poſſit incarcerari pro debito. 261.1.65
Vti gaudeat priuilegio c. Odoardus, de ſolutionib. debet eſſe in ſactis, aut altari, ſeu miniſterio Eccleſiæ deſeruiens. ibid.66
An poſſit carcerari pro debito, ſi ſubſit fugæ ſuſpicio, & exportet res ſuas. ibid.68
Poteſt incarcerari vt reddat depoſitum. ibid.69
Iuſtè cogitur pro debito ex delicto etiam tractato ciuiliter. ibid.70
Innitus ab Eccleſia extrahi non poteſt, ſicut nec laicus. 266.2.115
Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem relaxatur ſub fideiuſſoribus. 271.2.155.& 156
Captus pro delicto non infligente pœnam corporis afflictiuam, non relaxatur etiam ſub fideiuſſoribus. ibid.157
Quod etiam obtinet in clericis. 272.1.158
Non relaxatur ſub fideiuſſoribus vbi locum habet depoſitionis pœna. ibid.160
Non relaxatur ſi crimen habet pœnam corporalem, vel delictum eſt graue. ibid.161.& 162
Non relaxatur captus pro delicto, in quo, iure ciuili, etiam ſub fideiuſſoribus non relaxatur. ibid.163
Clericus ſecularis præfertur in proceſſionibus, &c. 362.1.39
Clericum abutentem regio recurſu poſſe in expenſis mulctari, probabilius reſoluitur. 106.2.253
Clericum conductorem vectigalis regij poſſe carcerari, & in carcere ſecolari. 261.2.71
Clerici dicuntur ciues, pars populi, & membra reipublicæ. 18.1.58
Non tam abſolutè exempti ſunt à iuriſdictione regia, quia ratione ſubiectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſeculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen. 19.1.62
Tenentur ad obſeruantiam legis politicæ tangentis bonum vniuerſum communitatis laicorum & clericorum. ibid.64
Tenentur ad obſeruantiam legum regiarum concernētium bonum totius communitatis, modò non tendant in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. ibid.2.66
Tenentur ad obſeruantiam pragmaticæ taxæ panis, ſub pœna peccati & reſtitutionis. 20.1.68
Tamen quoad punitionem & pœnæ exactionem non iudex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt. ibid.69
Sunt exemti in ſpiritualibus iure diuino, in temporalibus verò poſitiuo. 55.1.127
Non conueniuntur vltra quàm facere poſſunt. 260.2.61
Clerici ſeculares an ſint præferendi regularibus, aut religioſis. 362.1.37.& 47
Clericorum protectio, cauſa pia. 29.2.98
Eorum cœtus an ſit dignior cœtu monachorum. 362.1.38
Clericis licet auxilium aſſumere legis imperialis, ſicut & Imperatorem ipſum & Principem, tanquam legem viuam. 32.2.115
Coërcitionem modicam quilibet delegatus habet, vel ordinarius. 256.2.25
Cogi non poſſunt qui per infortunium, naufragium, ſeu incendium bona ſua amiſere. 264.1.95
Cognitio extraiudicialis per viam violentiæ non eſt noua in regnis Hiſpaniæ introductio, quia vbique regnorum & prouinciarum Chriſtianæ religionis hæc obſeruatur defenſio. 40.2.159.& ſeqq. vſque ad 170. incluſiuè.
In regno Galleciæ non ſolùm cognoſcitur per viam violentiæ à iudicibus Eccleſiaſticis non deferentibus iuſtis appellationibus; ſed etiam de omnibus poſſeſſoriis ſuper rebus Eccleſiaſticis ſeu ſpiritualibus etiam inter Eccleſiaſticos. 41.1.171
Cognitio *auto ordinario* quæ, eius natura & qualitas, remiſſiuè. 41.2.172
Cognitio per viam violentiæ iure diuino, naturali & poſitiuo, canonico & ciuili fundata, éſtque à Sede Apoſtolica tacitè & expreſsè confirmata, & conſuetudine immemoriali vſitata. 42.1.178
Cognitio violentiæ vt locum habeat, an requiratur, vt ſimul adſit & appellationis denegatio, & ea non obſtante attentatum, ſeu executio, remiſſiuè traditur. 44.1.191
Cognitio ſola contentioſa in his prohibita eſt ſeculari, non verò extraiudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam judicum Eccleſiaſticorum prouidet, non iuriſdictionem impedit, &c. 49.1.195.& 197
Cognitio violētiæ non reputatur damnoſa libertati Eccleſiaſticæ, ſed in totum fauorabilis. 56.2.240
Vergit in magnam vtilitatem libertatis Eccleſiaſticæ, eiúſque fauorem reſpicit. ibid.241
Cognitio per viam violentiæ ad illam extraiudicialiter tollendam eſt inducta, non ad cognoſcendum de cauſæ meritis, vt ne violēter aliquid fiat, donec Pontifex de remedio prouideat. 59.1.263
Cognitio per viam violentiæ, & defenſio naturalis, eſt attributum inhærens regimini, à quo auelli nō poteſt, niſi ſimul cum ipſo regimine. 68.2.311
An reuocari poſſit per Pontificē caſu quo ex priuilegio Principis dumtaxat competeret. ibid.313
Cognitio per viam violentiæ non ſolùm fundatur in priuilegio præſumpto ex immemoriali, ſed ex iure regali proueniente à radice, & fonte iuris naturalis. 72.2.353
Cognitio violentiæ fit extraiudicialiter abſque vmbra, & veſtigio iuriſdictionis, quam nec ſubiecta materia, nec forma procedendi patiuntur. 82.1.2
Nihil continet iuriſdictionale, & cur. ibid.3
Tantum durat, quantum violentia, non amplius. 90.1.91
Cognitio violentiæ, & proceſſus inſpectio, an ſit ſuſpendenda, nolente Eccleſiaſtico abſoluere. 96.1.150
Cognitio, an appellationi ſit deferendum reſpectu iudicis à quo, non requirit iuriſdictionem. 99.2.182

Cognitio

Cognitio vera ſuper appellatione, & executione attentata propria eſt ſuperioris ad quem eſt appellatum. 100.1.187
Cognitio ſuperioris ſuper attentata executione inferioris nouus eſt articulus, noua perſona, nouum factum, & nouum grauamen, quare noua interpellatione opus eſt. ibid. 2.297
Cognitio per viam violentiæ quare inducta. 115.1.23
Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantum durat, quantum ipſa violentia. 117.2.52
Cognitio violentiæ aliam ab extra probationem non admittit vltra proceſſum. 118.2.6
Cognitio violentiæ in procedendo eſt extraordinaria, & irregularis, pariter & eius executio. 148.2.94
Eſt remedium fauorabile, & charitatiuum ſubſidium, quo agitur de vi oppreſſos deliberandi. 149.1.103.
Fit extenſio ad ſubrogatos in cauſis fauorabilibus. ibid.
Cognitio ſuper iuſtitia cauſæ principalis remanet ſalua ſuperiori per decretum violentiæ, quod cum ſuperiore nec loquitur, nec intelligitur. 194.1.40
Cognitio vaſallorum, vide *Vaſallorum cognitio*.
Cognitionis per viam violentiæ ſpecies, eiúſque deſcriptio. 43.1.184
Eius defenſores qui. 57.1.246
Cognitionis regiæ per viam violentiæ terminos confündentes & abutentes refelluntur. 69.2.315
Cognitionem extraiudicialem per viam violentiæ Martinus P. approbat. 41.2.175
Cognitionem violentiæ nonnulli vocant iuriſdictionem extraiudicialem, nonnulli quandoque Principem habere præſcriptam iuriſdictionem contra Eccleſiaſticos, cognoſcendi per viam violentiæ, qui reprehenduntur. 69 2.326.& ſeqq.
Cognitionem per viam violentiæ conſuetudine & iure vallatam, non erit inconueniens priuilegio expreſſo confirmatam habere. 72.1.347
Cognitionem violentiæ euitare in libera facultate iudicis Eccleſiaſtici eſt, ſcil. deferendo. 89.2.89
in Cognitione violentiæ quomodo procedendum ſit. 49.1.193.& ibid.2.196.
Dicta Doctorum in hac cauſæ cognitione referuntur. ibid.94
ſuper Cognitione violentiæ conſulium Sixtum IV. eam approbaſſe qui affirment. 72.1.345
in Cognitione per viam violentiæ an ſtylus Rom. Curiæ attendi potius debeat, quàm illius tribunalis, de cuius violentia conqueritur. 122.1.19
Stylus de partibus etiam contrarius ſtylo Romæ in ipſa attenditur in litibus, quæ tranſportantur ad Curiam. ibid.20. vide *Senatus* & *Senatores*.
in Cognitione violentiæ non tractatur de imponenda pœna iuris, ſed an ſit deferendum, vel non. 124.1.38
in Cognitione violentiæ rectè proceditur proceſſu originali adducto ad tribunal regium, & decretum expeditur in tribunali, pro vt ex actis adductis colligitur. 143.1.36
Cognoſcere iudicialiter quid. 70.2.333
Collega iudicis mortui, vel abſentis, ſi procedere non valet mediante clauſula reſcripti, recurrit pars grauata ad ſuperiorem, vt alius iudex loco mortui ſubrogetur, eíque intimari debet prouiſio regia vt attentata reponat. 151.1.121.& ſeqq.
Commiſſarius generalis Cruciatæ quomodo in triũ Apoſtolicarum gratiarum executione ſe habeat, & quam & à quibus iuriſdictionem habeat. 131.2.32.
Commiſſarius Cruciatę tenetur in ſingulis diœceſibus ſubdelegatos nominare; & cuius illi ſint qualitatis, & de quibus cauſſis poſſint cognoſcere, & quomodo. ibid.35.& 36
Commiſſarij generalis miniſtri, & ſubdelegati coram quo ſint conueniendi in caſibus munus ſuum tangentibus. 131.2.33
Commiſſio & reſcripti appellationis impetratio eſt actus extraiudicialis. 447.2.285
Commiſſio ſubrogatoria quæ. 151.1.124
Commiſſiones ſubrogatorias frequenter dari, animaduerti tamen deberi an in corpore includatur clauſula alterana primum ſtatum litis, & cur. ibid.125
Communio diſſenſionem præſtat, & pacem turbat. 327.2.80
Commutatio pœnæ corporalis, ob defectum pecuniariæ, an ſit exequenda. 315.1.151
Quando illa facienda ſit, remiſſiuè. ibid.152. limita. 153.& 154
Comparitio appellantis coram iudice à quo, pro repoſitione grauaminis, tendit in augmentum deſiderij appellantis. 165.2.81
Compellendi & *cogendi* verba ad executionem pertinent. 478.2.71
Compelli non dicitur, ſi præcedat condemnatio. ibid.75.
Competentia inter duos delegatos adinuicem ſe inhibentes, diuerſorum reſcriptorum virtute ab eis ſimul dirimitur: qui ſi diſcordent, eliguntur arbitri. 384.2.94
Componere poteſt ordinarius controuerſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta & vulnera commiſſa per exemptos, vel laicos. 368.1.100
Componere controuerſias iuxta Trid. ortas inter religioſos poteſt Epiſcopus, ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum, ſecus ſi non oriatur. ibid.101
Compoſitio controuerſiarum ex Cõcilio Trid. ponuenit ex mero iudicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armíſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem. 359.1.6
Durat pro illo inſtanti, dum lis ſiue cœpta, ſiue incipienda diſceptatur, iam ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate. ibid.7
Compoſitio ordinarij iuxta Concil. non deſinit habere executionem. 368.1.98
Compoſitio ex Trid. ſeſſ. 13.c.25. de regularibus ſuper controu. non recipit appellationem ſuſpenſiuam, ſecus deuolutiuam. ibid.99
à Compoſitione controuerſiarum facta per ordinarium iuxta Trid. appellationi non deferens an vim faciat. 359.1.8.& 9
in Compoſitione controuerſiarum procedendi tam in publicis quàm priuatis actibus quaſi poſſeſſio attendenda eſt, remotâ appellatione. 360.2.19
Quaſi poſſeſſio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus ſpiritualibus vno actu adquiritur. ibid.20
Solitum eſſe dicitur duobus actibus. ibid.21
Compoſitum ex diuerſis ſpeciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam vnius, quandoque alterius. 321.2.30
Conceſſio extenditur ad ea, quæ conſecutiuè veniunt ad diſpoſitionem. 110.1.291
Concilium Compeſtellanum loquens de obiectionibus appoſitis electionibus in prouiſione Doctoralis, Magiſtralis, &c. declaratur. 418.2.82

Conci

Concilium Tridentinum ſeſſ.22.de reform.c.8. declaratur.39.2.154
Declaratur ſeſſ.25.c.3.53.2.221& 54.1.225
In multis idem diſpoſuit, quod iure communi erat diſpoſitum. 54.1.226 ponderatur ſeſſ.25. de reform. cap.3.97.1.160 explanatur ſeſſ.21. c.8.130.2.26.& ſeqq.ponderatur ſeſſ.13.de reform.c.13.314.1.84.& ſeqq.declaratur ſeſſ.25. de reform.c.14.375.1.26.& 81. ſeſſ.22. de reform.c.5
Dum loquitur de diſpenſationibus ordinariis committendis,dicitque procedi poſſe ſummariè & extraiudicialiter. 429.2.126
Concil. Trid. & motus proprius declarantur circa prouiſionem parochialium. 433.1.169.& 173. & 436.1.197
Conc.Trid. diſpoſitio circa prouiſionem, appellatione non obſtante,eſt ſpecialis in parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur. 434.1.180 explanatur ſeſſ.23.de reform.c.1.circa reſiſtentiæ præcepta 458.1.4.& 9
Remouês appellationem intelligi quoad ſuſpenſiuum,ſæpe declarauit S.Congregatio. 460.1.54 declaratur ſeſſ.24.de reform.c.10.465.1.50. ſeſſ.13.c.1.ibid.51 ſeſſ.24.de reform.c.10.466.2.59.& ſeqq.ſeſſ.22.de reform.c.1
Circa renouandas pœnas decretorum tractantium de honeſtate clericorum, appellatione remota. 468.1.69 ſeſſ.20.de reform.c.10.486.1.89
Concubinam clerici vt capiat Eccleſiaſticus,ſi ſit vxorata,debet eſſe concubinatus notorius. 259.1.47
de *Concubinatu* vt cognoſcat iudex ſecularis, debet eſſe notorius. ibid.48
Concurſus ad parochialem intra quod tempus fieri debet,& à quo. 445.2.269
Condemnatus ex vna cauſa, poteſt ex alia iudicium mouare ſuper eadem re. 72.1.352
Vt conſeruet indemnem Titium ab obligatione, ſi interim extinguatur obligatio, quia compulſus Titius ſoluit, debet Titius ipſe relaxari indemnis,vt ſibi reſtituatur ſolutum,quamuis hoc non contineatur in ſententia. 148.2.98
Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur, cogitur creditor eâdem ſententia debitorem liberare. ibid.99
Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem iudicatam, non auditur vlteriùs appellans. 19.3.1.31
Condemnatus per ſententiam ſub conditione ante eius euentum, ſi efficiatur diuerſi fori, ligatur priori,adueniente conditione. 242.1.48
Condemnatus per laicum ad relegationem, ſi effectus interim clericus frangat illam, an puniatur per ſecularem. ibid.49
& quid è conuerſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus. ibid.
Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate ſententiæ,vt currat tempus ad appellandum. 243.1.57
Donec potuerit habere copiam ſententiæ, non currit tempus appellandi. ibid.2.58
Semper dicitur eſſe infra 10.dies à tempore notitiæ,ſi ſcientia ſententiæ non probetur. ibid.59
Si,dum Notarius ſe præparat ad intimandam ſententiam, non vult audire, non requiritur alia intimatio. 243.2.64
Condemnatus ad rem vel poſſeſſionem tradendam non liberatur præſtando fideiuſſores. 275.1.182
Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, ſi deponat pecuniam. ibid.183.& 184
Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando ſub fideiuſſione aut depoſito ſit relaxandus hodie ex Bulla Pij V. 275.1.185
Condemnatus iam an & quando ſit relaxandus appellans. 285.2.260
Condemnatus ad ſalarium, & aliam rem, tenetur de ſalario,& non de alia re. 324.2.55
Condemnatus ad exhibendum præciſè cogitur, & non auditur appellans. 351.1.93
Condemnatus ad intereſſe an appellet ob non exhibitionem. ibid.94
Ad cautionem non turbandi poſſeſſionem alterius, an audiatur de nouo turbans, & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex noua cauſa.ibid.2.97
Conditio quæ iuri repugnat, aut illi reſiſtit, non patitur apponi in diſpoſitionibus, & appoſita vel vitiat,aut vitiatur. 159.1.22
Iuri contraria dicitur impoſſibilis. ibid.23
Conditio vt retrotrahatur ad tempus diſpoſitionis, debet adeſſe habilitas extremorum. 240.1.31
Non trahitur retrò,quando aliquid reſultat contra iuris diſpoſitionem. 294.2.59
Confeſſio emanata à reo extorta per iudicem poſt appellationem à decreto torturæ,eſt nulla, & inefficax ad condemnandum. 216.1.103
Confeſſio grauiter vulnerati quando ſufficiat ad capturam delinquentium. 270.1.141
Confeſſus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxetur ſub fideiuſſoribus. 274.2.179
Et quid in ſolo conuicto, licèt non ſit confeſſus. ibid.180
Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem. 452.2.20
Confirmatio donationis iuris patronatus recipit appellationem,ſi fiat cum legitimo contradictore. 455.2.42
Confirmationi petitæ ſi nullus ſe opponat, non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, nec diffinitiua ſententia. 415.1.63
Confraternitas dignior præfertur minus dignioribus, ceſſante anterioritate,& quaſi poſſeſſione. 362.2.48
Habens ſtatutum nobilitatis aut puritatis ſanguinis,aliis in dubio præfertur. 363.1.49
Confraternitas Aduocatorum & Doctorum aliis præfertur in dubio. ibid.51
Præfertur confraternitatibus militum. ibid.52
Confugiens ad locum, quo iure vel conſuetudine capi non poteſt,relaxandus eſt. 265.2.113
Conſenſus præſumtus ex ſcientia, & non contradictione,cum temporis diuturnitate inductus,conſenſu expreſſo reputatur fortior. 39.1.151
Conſeruator ſi orta controuerſia iuriſdictionis non acquieſcat vt arbitri eligantur, & illam dirimat, vim facit ſi appellationi non deferat. 382.2.74
Conſeruatoris officium eſt, violentias & iniurias notorias tollere, & reprimere. 21.1.77
Eius iuriſdictio in quo fundata. 381.2.67
Conſilium ſupremum Regis ſolet præcipere Epiſcopis, Monachis & aliis perſonis Eccleſiaſticis coram Senatu comparere. 107.2.271
Conſilio ſapientis ſtare ſi partes promiſerint, quale quale illud ſit, appellare non licet.355.1.131.& 132
Conſtiterit dictio referri poteſt ſui natura ad extraiudicialem cognitionem. 424.2.124
Conſtitutio, ſtatutum, ſeu diſpoſitio loquens de contractu, habet etiam locum in diſtractu. 229.2.206

Conſtitutio Pij IV. ſuper appooendo ſeqoeſtro beneficio reſeruato iudicialiter, & extraiudicialiter declaratur. 424.1.123

Conſuetudo immemorialis haber vim tituli & priuilegij, quando noo tooſtat de iniuſto, ſeu inualido priucipio. 12.1.32

Non habet effectum vbi datur mala fides. ibid. 2. 34

Non ſuffragatur vbi datur io proſcribente incapacitas. 13.1.36

Facit præſomere priuilegium præceſſiſſe, & Principem conceſſiſſe. ibid.38

Præiudicialis ſtarim Eccleſtaſtico, & contra libertatem Eccleſiæ, omni iure prohibita & reprobara eſt. ibid.35

Merè ciuilis non poteſt clericos ad obſeruantiam adſtringere. ibid.37

Immemotialis, de qua io l. 36. lib. 2. recop. eſt declaratiua, & inductiua formalitatis, & modi deſenſionis extraiudicialis, obſeruati per longum tempus. 34.1.121

Conſuetodo eſt legum interpres. ibid.2.123

Conſuetudo immemorialis ſufficiens erat ad procedendum per Principes, in cauſa violentiæ. ibid.125

Habet vim tituli, priuilegij, ac veritatis, cum ſimilibus attributis. ibid.126

Generalis concedeos laicis ioriſdictionem io clericos, licèr noo valeat, valer tameo particularis reſpectu alicuius caſus particularis. 35.1.128

Conſuetudo poteſt diſtingueodo & declarando limitare ius diuinum. ibid.129

Conſuetudo immemorialis præſcripta, cum qoa concurrir fama priuilegij, habet vim priuilegij Papalis. ibid.2.132

Si cum immemoriali & fama concurrat probatio Principis habeotis maiora alia priuilegia ſuper Eccleſiis, præſumitur iuſto priocipio fuiſſe introducta. 36.1.133

Conſuetudo cognoſcendi per viam violentiæ eſt inducta per clericos & laicos, ideo mixta nuocupatur cleticorum & laicorum, & haber magnos effectus. ibid.137, 138

Immemorialis non cenſetur comprehéſa in qualibet Pontificia diſpoſitione, vbi conſuetudo ſublata eſt. 39.2.153

Immemotialis cognoſceodi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus. 40. 1.156, 158

Non toleratur à Regibus Chriſtianiſſimis, & Sedi Apoſtolicæ obedientibus, ſi continet iniuſtitiam. ibid.2.157

Immemorialis, qua comprobantur recurſus ad Regem, non habet iniuſtum principium, ſed fundatum in iure naturali, diuino & poſitiuo. 67.1.300

Conſuetudo tollendi violentias inter perſonas Eccleſiaſticas libertati Eccleſiaſticæ eſt fauorabilis, & vtilis. 68.1.306

Conſuetudo mixta clericorum & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis Eccleſiaſticis. ibid.308

Immemorialis ſupponit tempus infinitum. 67. 1.318

Conſoctudo immemorialis cognoſcendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationem Bullæ in Cœna. ibid.320

Conſuetudo in iuribos incorporalibus requirit præcisè ſententiam & patientiam eius, contra quem introducitur, aliâs non habet principium, vnde cauſſari poſſit. 71.1.338

Conſuetudo poteſt operari vt aliqua ſententia mittatur executioni, non obſtante appellatione. 355.2.134

Deſignat locum cedendi, eundi & ſtandi. 360. 1. 18

An poſſit operari vt ſententia io beneficij ſimplicis prooiſione exequatur pendente appellatione. 446.2.275

Conſuetudinis immemortalis recursûs violentiæ initium quod. 39.1.152

Conſuetudinem immemorialem non excludit interruptio & prohibitio. 69.1.319

in Conſuetudine immemoriali cognoſcendi per viam violentiæ concurrit ſcientia tacita, & expreſſa Pontificis. 36.2.139

Conſuetudines rationabiles & immemotiales tollendi violentiam, Pontifex non præſumitur velle tollere. 66.2.294

Conſultore de conſenſu partium electo, non tollitur appellatio ab eius ſeotentia. 355. 1. 29. & 130

Contractus & diſtractus eiuſdem iudicaotor naturæ. 229.2.207.

Contractus quando eſt booæ fidei, eo caſu diſtractûs, ſeu coutractûs liberatio erit bonæ fidei. 230. 1. 208

Cootractus eſt aliud, aliud promiſſio de cootrahendo. 247.1.5

Contradictio vbi datur, ibi neceſſariò datur etiam inſtantia. 417.1.75

Conrradictione & inſtantiâ data in articulo, danda ibi etiam cauſæ cognitio. ibid.2.79

Contradictor legitimus comparens ad allegandum de iure ſuo, petat repoſitionem actorum ob defectum citationis, & inſuper appellat à geſtis. 164.1.72

Contraria poſſunt ex eadem re procedere diuerſo reſpectu. 327.2.82

Controuerſia in proceſſionibus & ſimilibus actibus componitur per iudicem Eccleſiaſticum, non obſtante appellatione. 158.1.1

τὸ *Controuerſia* verificatur in extraiudicialibus. 359. 2. 10

Controuerſia non poteſt componi in tumulandis defuoctis, vt cadauer exhumetur, etiam per attentatum, & cur. 367.2.97

Controuerſiarum compoſitio iuxta Trid. nullum requirit libellum. 359.2.11

Non requirit iudicialem informationem, ſed extraiudicialem, partibus ad id non citatis. ibid.12

Io proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus, celerem expeditionem deſiderat. ibid. 14.

Ex Trid. debet fieri breui manu, ſummariè, ſine ſtrepitu & figura iudicij. 360.1.15

Nullum præſtat præiudicium, ſed eſt remedium præparatorium iudicio petitorio, aut poſſeſſorio. ibid.19

Ita fiet vt religiones ſiue confraternitates conſuetum locum habeant. ibid.18

Controuerſias ortas io confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere ordinarius Eccleſiaſticus, non obſtante appellatione. 258.2.2

Contumacia vera procuratoris non nocet domino, quo minus poſſit appellare à ſententia lata con-

tra procuratorem contumacem. 167.1.102
Debet tamen dominus expreſsè intra terminum ad appellandum interponere appellationem à die latæ ſententiæ, & non notitiæ numerandum. ibid.103
Contumax verus non auditur appellans. 347.2.76
Contumax verus quis, & in quibus caſibus. 348.1.77. & 87
Contumax verus de ſtylo Rotæ appellat intra 10. dies à tempore latæ ſententiæ. ibid.2.79
Verus vel fictus non appellat à ſecundo decreto. ibid.80
Fictus appellat à ſecundo decreto. 349.1.83
Non contumax verus. 350.1.86
Verus poteſt adire ſuperiorem, & coram eo probare cauſam legitimæ excuſationis, & tunc geſta poſt appellationem reuocantur. ibid.88
Quando audiatur, vel non, remiſſiuè; & quid de ſtylo Rotæ. ibid.89
Copulatiuâ appoſitâ inter incompatibilia, reſoluitur in diſiunctiuam. 423.2.120
Corporis ficti quandiu forma ſupereſt, ſemper cenſetur idem corpus, licèt partes mutentur. 145.2.64
Correctio Religioſorum, v. *Religioſorum correctio.*
Corrigere ſeipſum minus verecundum, quàm corrigi ab alio. 163.1.63
Creditor non auditur volens impedire ſepulturam cadaueris, donec ſibi ſoluatur, nec auditur appellans à repulſione. 347.1.72
Creditorum maior pars ſi inducias det debitori, non carceratur interim. 265.2.111
Cultus diuinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem. 467.1.64

D

D*Amnum* magnum non eſt in mora modici temporis. 474.2.38
Damnum & præmium conſequi quis poteſt ex eodem facto. 328.1.85
Damno à principio reſiſtere, quàm poſt illatum, remedium quærere, melius eſt. 171.2.22
Debitor ſuſpectus de fuga carcerari poteſt. 264.2.103
Non poteſt capi intra terminum habens litteras dilatorias à partibus, vel à iudice. 265.1.107
Captus omiſſo iuris ordine an ſit relaxandus ſi verè debitor apparet. 268.1.128
Debitor ex publico inſtrumento non carceratur, niſi habeat clauſulam quarentigiatam, & ſit liquidum. ibid.2.131
Adiiciendus creditori torque ferreo, an ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus. 277.2.199.& 200
Compulſus ſoluere minus legitimæ perſonæ appellare poteſt. 481.1.95
Idem ſi eſt compulſus ſoluere minori ſine auſtoritate tutoris. ibid.96
Decima & emolumentum executionis cui executori debeatur, ſucceſſori, aut prædeceſſori executionem incipienti. 146.2.77
Deciſio Rotæ 36. in nouis, declaratur. 231.2.221
Declarans nil noui facit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat. 11.1.24
Declaratio fieri non debet, per quam pars ligetur vltra excommunicationem iam latam. 290.1.16. & 17
Declinatoriam circa Scholaſticorum, & eorum remiſſionem ad Magiſtrum ſcholarum, caſus de facto referuntur. 134.1.48
Decretum Trident. 10 cap. 3. ſeſſ. 25. non comprehendit recurſum violentiæ, ex communi Doctorum. 55.1.231
Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non impedit iudicem ſuperiorem appellationis, qui cognoſcat de attentata executione, & circa illam de iure pronuntiet. 100.1.190
Non facit inſtantiam, nec tranſit in rem iudicatam, ſed ei ſtatur, donec ſuperior cauſâ cognitâ aliud cenſeat. ibid.191
Decretum regium ſuper articulo violentiæ non eſt in conſideratione, quo minus ſuperior poſtquam eſt auditus, poſſit de iuſtitia executionis, & attentati inferioris cognoſcere. ibidem. 2.195
Decretum expeditum in Senatu in cauſa violentiæ quomodo exequendum, ſi iudex Eccleſiaſticus, contra quem datum eſt, abſit, remiſſiuè. 145.1.59
Decretum tribunalis regij an intelligatur cum iudice ſubrogato, & ſucceſſore in tribunali, & iuriſdictione iudicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repoſitionem attentatorum cogi poſſit ipſe ſubrogatus, vel ſucceſſor virtute dicti decreti. 143.2.43
Decretum violentiæ non cantans de iudice ſubrogato, vel ſucceſſore eius, qui vim intulit, an exequatur contra eum. 144.1.52
Decretum conditionale in quibus locum habeat. 157.1.2
Expediri non poteſt, niſi in his caſibus, in quibus oppreſſum iuſtè appellaſſe, & vim ſibi factam fuiſſe, detegatur. ibid.2.4
Quando fieri poſſit. 159.1.21
Non imponitur iudici Eccleſiaſtico in caſibus, quibus reuocare non poteſt, aliàs ſic. 162.2.56
Non datur niſi in caſibus, quibus appellatio ab interlocutoria eſt legitima. ibid.57
Et eâ non apparente legitimâ, tribunal proceſſum ſtatim remittit ad iudicem Eccleſiaſticum, & cur. ibid.58
Decretum conditionale eſt imitator iuris, & cur. 163.2.64
Viam duplicem oſtendit iudici Eccleſiaſtico, vt qua malit vtatur, vtrique tamen ius aſſiſtit. ibid 65
Decernitur in Senatu contra iudicem Apoſtolicum, ſeu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in caſibus quibus deberent citari, & adhiberi præmia cauſæ cognitio. ibid.66
Poſtquam eſt iudici Eccleſiaſtico intimatum, an poſſit ipſe iudex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cuius dilatione oppreſſus currit ad Senatum. 164.2.74
Decretum violentiæ, *que otorgue, y reponga*. an poſſit verificari, vbi deficit quid reponendum. 170.1.6.49. & ſeqq.
Decretum violentiæ non facit inſtantiam quo minus iudex ſuperior de appellationis admiſſione, vel non admiſſione cognoſcat. 182.2.30
Arctat inferiorem cùm eius virtute deferendo abdicauit à ſe iuriſdictionem. ibid.31
Non poteſt reuocari per viam nullitatis, appellationis, aut recurſionis. 189.2.1
Decretum violentiæ, *que no viene por la orden o en eſtado,*

eſtado, non impedir, vt iterum ordinato proceſſu queat oppreſſus ſuper eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere. 190.1.4
Decretum violentiæ, *que por agora no haze fuerça*, &c. non impedir quo minus oppreſſus accedente poſtea violentia queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere. ibid.1.7
Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem iudicatam. 192.2.28
Non facit inſtantiam, nec præiudicium partibus, nec tranſit in rem iudicatam. 194.1.39
Decretum abſolutum, vim non fieri, & decretum, *el proceſſo no eſta en eſtado*, multum diſſimilia ſunt, & non idem, vt putauit Ceuallus. ibid.216
De ratione differentiæ latè diſcutitur. ibid.
Decretum Senatus primum, ſcilicet, *que alor que y reponga*, &c. quæ contineat. 232.2.235
Decretum regium non ſe extendit ad ea, quæ iudex inter procedendum grauauit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti. 233.1.240
Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab iniuſta incarceratione, an obliget iudicem deferre, & ſimul relaxare reum à carceribus. 284.1.254
Decretum ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile. 349.2.84
Decretum ſuper alienatione rerum, aut Eccleſiæ, aut minoris extraiudicialiter abſque alterius citatione, eſt informatio extraiudicialis. 450.1.2
Idem & in delegato, cui dirigatur commiſſio, vt ſe informet de vtilitate ad alienandum. ibid. 3
Super alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicuius actûs, &c. eſt extraiudicialis. 451.1.11
Decretum in iudicio eſt interlocutoria. 452.2.17
Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus ſuperior iterum remittat cauſam inferiori, quo vlteriùs non ligatur; & multo minus ſuperior, ad quem non eſt directum. 100.2.198
Decreti conditionalis natura quæ, eiúſque concipiendi modus. 157.1.1
Decreti violentiæ verba, *que otorgue y reponga*, ex quo reſpiciunt & comprehendunt attentata, non ſunt ſine effectu aliquid operandi. 175.1.49
Verba *otorgue y reponga*, ſtant conditionaliter. ibidem.
Veniunt in declarationem eius quod tacitè inerat. ibid.51
Verba *abſuelba los deſco mulgados* intelliguntur, ſi adſint excommunicati. ibid.50
Decretum, *que por agora non haze fuerça*, dat Senatus, quando appellationi propoſitæ nihil reſpondit, nec poſtea prouiſioni ordinariæ, ſed mandauit Notario, vt mittat acta. 177.1.65
Et quid quando in hoc caſu prouiſioni reſpondit, appellationem eſſe minus legitimam, &c. an id ſit attendendum, vt cognoſcatur ſuper articulo violentiæ. ibid.2.66
per Decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini & intentioni Principis, iuris diuini, naturalis, & canonici, & cur. 192.1.24
per Decretum violentiæ, ſcilic. illum non adeſſe, actis non integris latum, maior iudici datur occaſio inſiſtendi violentiæ. ibid.2.27
in Decreto laicorum locum habet condemnatio expenſarum. 106.2.254
Decreto conditionali lato à Senatu, in arbitrio iudicis Eccleſiaſtici eſt, adimplere conditionem, & vti iuriſdictione, vel ab ea ſe abſtinere, deferendo appellationi in totum, & acta reponendo. 163.1.60
Decreto conditionali intimato, & actorum repoſitione ſecura, acta per iudicem ad quem remanent irrita & nulla. 164.2.78
Decreto vim non fieri, lato ſemel in Senatu, eſſentialibus tamen actis deficientibus, poſtea autem integris, poſſe eiuſdem violentiæ reſpectu iterum haberi recurſum, author defendit. 170.2.11
Eo ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus ex actis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ. 193.1.33. limita. 48. & ſeqq.
Decreto violentiæ ſemel dato actis non integris, non adiit oppreſſus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis aut reuiſionis, ſed extraiudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum. ibid.34
Decreto violentiæ ſi iudex ipſe per litis diſcurſum contrariam ferat ſententiam, noua appellatio, & nouus recurſus eſt neceſſarius, & cur. 194.2.46
Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, recurri ad Senatum iterum poteſt, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs. 195.1.48
Decreta violentiæ, quæ *delegos* dicuntur, annullanda decernunt geſta à iudice Eccleſiaſtico contra laicum, & cur. 103.1.218
Decreta violentiæ non admittunt reuiſionem, ſicut nec appellationem, quia æquiparantur. 104.2.233
Non admittunt nullitatis allegationem. ibidem. 234
Decreta iudicis ſunt actus extraiudiciales. 450.1.1
In quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſiue. 451.2.12
Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoriæ, ſed vim earum obtinent. 451.1.18
Nullius ſunt præiudicij, ſed ſemper intelliguntur abſque præiudicio tertij. ibid.19
Non impediunt quo contra eum veniri aliter poſſit. 2.21
Non tranſeunt in rem iudicatam. ibid.22
Decreta & ſolennitates enuntiatæ in alienatione rerum Eccleſiaſticarum probant donec doceatur de contrario. 453.1.23
Super alienatione, &c. expenduntur per modum voluntariæ iuriſdictionis. ibid.2.27
Expedita in contradictorio iudicio, recipiunt appellationem. 454.1.30.& 31
Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quinque genera, ſiue iudex ſit delegatus, conſeruator, executor, aut ordinarius. 100.2.199.
Primum genus locum habet quando iudex non obſtante appellatione legitima, vtrumque effectum habente, exequi vult, & negat delationem. 101.1.200
Huius decreti forma. ibid.201
Secundum genus datur vbi reperitur appellationem non rectè interiectam, etiam in caſu priuilegiato, ſi ex progreſſu litis natura illius ſit alterata, & variata. ibid.203
Huius decreti forma. ibid.204

Tertium genus eſt conditionale, ſeu mixtum, participans ex primo & ſecundo, conditionaliter tamen. ibid.205
Huius decreti forma. ibid.206
hius materia, remiſſiuè. ibid.207
In hoc decreto non dicitur, iudicem vim facere ob non impletum id quod conditionaliter ſibi adponatur. ibid.208
Huic decreto vt locus ſit, debet pro conditione apponi id, quod etiam ceſſante decreto iudex poterat de iure licitè facere. ibid.209
Vt locus ſit, neceſſaria eſt legitima appellatio à grauamine, ſuſpendens de iure eius executionem. ibid.210
Quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ eſt fundamentum eſſentiale, quo fundatur violentia, & recurſus, ſuper quo Senatus nihil decernit. 102.1.211
Huius decreti forma. ibid.212
Quintum genus datur quando viſo proceſſu reperitur, ordinariam non fuiſſe intimatam parti, aut iudici. ibid.213
Hoc decretum duobus modis concipitur. ibid.
Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in cauſa executiua. 104.1.22.
Decretorum violentiæ conceptorum per Ceual-lum, vix aliquod caret vitio. ibid.230
Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, ſupplicationem, etiam ad Principem, nec aliquem recurſum admittit. ibid.231
quorum Decretorum violentiæ prouiſio expediatur, & quorum ſufficiat certificatio Secretarij regij tribunalis. ibid.2.237
in Decretorum violentiæ regij Tribunalis inferioris reformatione conſilium ſupremum ſe intromiſiſſe vnquam nec viſum, nec auditum eſt. 195.1.47
Defendiſſe non ſufficit, ſi defenſio non durat. 115.1.20.
Defenſio naturalis, & extraiudicialis cognitio ſemper reſeruata cenſetur in omnibus priuilegiorum renocationibus. 68.2.312
Defenſio non eſt de genere prohibitorum, vt vna viâ electâ, tollatur altera. 73.2.562
Defenſio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ. 82.1.6
Defenſio ex ſe omnibus licita, ſi neceſſaria, & debito modo fiat. ibid.2.11
Etiam contra Pontificem licita eſt Eccleſiæ & Principibus. ibid.12
Defenſio ſubditorum ſimul cum regno orta. 84.1.30
Defenſio vt dicatur licita, non eſt expectandus effectus violentiæ, ſed ſufficit animi determinatio, & propoſitum. 170.2.15
Licita eſt à violentia, quando probabiliter dubitari poteſt de periculo. ibid.16
Defenſionis legitimæ modus non extenditur, ſi non fit, ſine quo vis propulſari, nec periculum euitari poteſt. 82.1.7
Exceditur, ſi fiat id, ſine quo vis tolli poſſit, & periculum euitari. 97.1.61
Defenſionis modus quo vtuntur ſuprema tribunalia, continetur ſub limitibus protectionis naturalis. 109.2.285
Defenſionis genera ſublato, eius ſpecies ſublata intelligitur. 353.1.112
ad Defenſionem ſui licitum eſt omnibus modis vti cum modetamine inculpatæ tutelæ. 73.2.360
pro Defenſione ſui, vel ſuorum, poteſt quis conuocare famulos, ſeruos, vel amicos & extraneos, ſi non poteſt ſe tueri aliter. 26.1.87
Defenſionibus pluribus vti nemo prohibetur. 73.2.361
Delatio delegata appellationi non legitimæ, ſicut tacitè habet conſecutiuam ſententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repoſitionem. 96.1.94
Denegata appellationi legitimæ ex actis apparere debet. 92.2.118
Negatiua coarctata ad acta certa ex eiſdem probatur, & quod ibi non reperitur, præſumitur non adfuiſſe. ibid.119
Delatio, ſeu non delatio appellationis, eſt de appendicibus primæ inſtantiæ, & ideo eius ſtatutis & ſtylo ſubiacet. 121.1.7
Delatio appellationis ſi patiatur dubium, etiam vbi regulariter eſt prohibita, deferendum eſt. 123.2.33
Delatio denegata non eſt violentia perfecta, ſed principium, præparatio & animi deliberatio ad illam committendam. 170.1.11
Eſt pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad inuocandum auxilium regium. 171.1.20
Delatio vbi adeſt, & deficit executio, fundamentum recurſus deficit. 174.1.44
Licèt adſit, ſi tamen iudex ad vlteriora procedat, vis eſt perfecta, & dabilis recurſus. 175.2.54. & 55
Vbi datur interueniente inſuper attentato, ſi non admitteret recurſum, duo abſurda docentur. 176.1.57
Delatio ſupponit appellationem, ſuper qua tanquam cauſa materiali firmatur. 243.1.53
Delationem denegare vbi iudici permittitur, tacitè ei permittitur exequi ſententiam, non obſtante appellatione. 171.1.18
Ei deferre, vel denegare, an cenſeatur iudex, ſi appellationi reſpondeat, auditur quantum de iure, &c. & an ſufficiat ad inuocandum auxilium regium. 177.1.64
à Delatione appellationis in via executiua regulariter appellatio eſt legitima, & quem effectum pariat. 104.1.228
pro Delatione appellationis à grauamine, à quo pars omittit appellare, recurri ſolet ad Senatum. 246.2.1
à Delatione iuramenti ſi non eſt appellatum intra terminum, non poteſt appellari poſtea ab ipſo actuali iuramento. 247.2.10.& ſeq.
Delatum vbi eſt appellationi, longè maior violentia eſt, & cur. 176.1.56
Delegabile eſt quidquid eſt cognoſcibile iure canonico. 301.2.119
Delegatoria quæ. 357.1.26
Delegatus in ciuilibus an poſſit torquere teſtem vacillantem. 357.2.31
Et an tunc illum capere poſſit. ibidem.32.& ſeq.
Delegatus poſtquam detulit appellationi à cenſuris, non poteſt procedere ad denuntiationem, fructuum priuationem, & ſimilia. 295.2.65
Delegatus ſuper grauamine incidente in prima inſtantia tantùm, an poſſit ſe intromittere in negotio

gotio principali, quomodolibet grauamen declaret. 483.2.10
Delegatus quando poſſit de cauſa principali ſe intromittere. 484.1.12
Delictum enorme in clerico quale. 272.1.159
Denuntiatio eſt acceſſoria, & conſecutiua ad excommunicationem, & ſic fieri poteſt pendente appellatione. 290.1.13
Denuntiatio extraiudicialis non interrumpit præſcriptionem, nec proteſtatio. 447.2.290
Depoſitarius non poteſt deponere munus ſuſcepti ſequeſtri, niſi iuſſu iudicis, aut alia iuſta cauſa ſuperueniente. 478.1.69
Depoſitarius, ſeu ſequeſter poteſt appellare, vbi depoſitarius ipſe non apparet. 479.2.83
Depoſitarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus poteſt directò exequi, & compelli. 480.2.81
Depoſitarius, ſeu ſequeſter compulſus à iudice, vt alteri tertio reſtituat ſequeſtrum, an teneatur appellare. ibid.94
Depoſitum & ſequeſtrum eadem ſunt in iure. 476.2.53
Depoſitum confeſſatum an reiiciat appellationem, ſiue depoſitum verum. 479.1.81.& ſeqq.
Depoſiti cauſa eſt priuilegiata, & celeris ſolutionis. 478.2.72
Deſcriptio bonorum non ſuſpenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat. 475.1.40
Nemini præiudicat, & ſic facile fit. ibid.41
Permittitur, etiam quando ſequeſtrum prohibetur. ibid.42
Deſcriptio, per quam bona incorporantur fiſco, non permittitur lite pendente, ſecus de deſcriptione ad probandum & liquidandum. ibidem. 43
Deſcriptio bonorum contra delinquentes hodie non eſt in vſu. 475.2.44
Permittitur appellatione pendente, vt faciliùs fiat executio, & probatio fructuum. ibidem. 2.46
Non aufert poſſeſſori liberam eorum & fructuum diſpoſitionem, & cur. ibid.47
Quando fieri debeat. 476.1.48
Deſertio appellationis ab actu extraiudiciali non præcludit viam querelæ. 193.1.32
Determinatio vna reſpiciens plura determinabilia, pariformiter tunc determinat, ſi in omnibus eadem ſit ratio determinandi. 116.1.40. & 160.2.22
Deus vi oppreſſorum protector, auxilium & recurſus dicitur. 14.1.40
Dictio, *ſub prætextu*, quid. 83.1.16.& 18
Dies quid, vbi incipiat, & vbi finiatur, remiſſiuè. 133.2.43
Dignitas eſt immortalis, & licèt Pontifex moriatur, non tamen Pontificatus. 85.1.41. & 147.2.83
Dilatio ſecunda non datur in cauſis ſummariis, nec ſine cauſæ cognitione. 216.1.121
Dilatio & mora quando debitori dati poſſit à iudice. 265.1.108
Dilationem quod non patitur, non ſuſpenditur per appellationem. 207.1.16
Dilationem non petenti iudex dare non tenetur. 218.2.126.& 127
Dilatione minus breui conceſſa, non datur nullitatis, ſed appellationis remedium, & cur. 218.2.128
Dilationes duæ prouenientes ex diuerſis cauſis, non confunduntur, ſed ſucceſſiuè operantur. 186.2.64
Diſpenſationes matrimoniales commiſſæ ordinario iuxta earum clauſulam, extraiudicialem appetunt informationem. 408.1.14
Diſpoſitio eſt interpretanda, vt quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fruſtrà appoſitum. 170.1.7
Licèt intelligatur de primo actu, non tamen intelligitur de primo nullo, & inutiliter geſto, & cur. 191.2.22
Licèt intelligatur de primo actu, ſi tamen ex eo non ſatisfit intentioni diſponentis, alius fit, vt ſatisfiat ex integro. 192.1.23
Diſpoſitio pro certa cauſa (prout violentiæ repulſio) durat durante cauſa. ibid.25
Diſpoſitio intelligitur, rebus ſic ſtantibus, quæ propter ſuperuenientiam nouæ cauſæ alteratur. 194.2.45
Adiecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, ſeu participij. 233.1.241
Diſpoſitio vna reſpiciens plures perſonas ex diuerſis capitibus, extenditur & reſtringitur iuxta ſuum caput. 327.1.77
Diſpoſitio generalis includit omnes caſus, licèt in vno maior reperiatur ratio, quàm in alio. 342.1.24
Etiam odioſa generaliter intelligitur. ibid.25.& in pœnalibus. 26
Continens fauorem & odium tota iudicatur fauorabilis. 390.2.32
Diſpoſitio non verificatur niſi priùs verificetur qualitas ſuper qua fundatur. 391.1.35
Diſpoſitio omnis interpretari debet, ne reddatur ſuperflua, etiam in materia ſtricta & pœnali. 434.1.179
Non verificatur niſi verificetur ſuppoſitio. 478.2.73
Diſpoſitio ſupponens non per relationem, diſponit etiam in ſuppoſito. ibid.74
Doctori aſſerenti conſuetudinem, credendum eſt. 11.2.27
Doctoris dicta ſecundùm iura ab eo citata debent intelligi. 325.1.58
Domi quæ fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt. 8.1.8
Dominis temporalibus, puta Ducibus & Marchionibus ſuperiorem recognoſcentibus poteſtas tollendæ violentiæ nõ competit, ex ratione. 84.2.33

E

E*Ccleſia*, & perſonæ Eccleſiaſticæ cur defenſione & protectione indigeant. 20.2.72
Eccleſia Romana omnium oppreſſorum refugium. 25.1.82
Eccleſia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eiſdem quilibet poteſt accedere abſque licentia, ſeu iniuria ſui parochi. 364.2.66
Eccleſiæ fauor, aut cultus diuinus ſuſpendit effectum appellationis, quæ non cauſat attentatum. 463.2.42
ab Eccleſia particulari ratione plures extrahi, & capi poſſunt, remiſſiuè. 266.2.116
Eccleſiaſticæ perſonæ poſſunt ad Regem recurrere pro extraiudiciali defenſione à violentiis iudicis Eccleſiaſtici, & ibi querimoniam proponere. 85.49
Eccleſiaſtici Regibus ſubſunt in iis, quæ tangunt

regimen & ordinem poteſtatis,& tenentur accedere ad eorum inuocationem. 107.2.268. & 272
Subſunt Regi ratione domicilij. ibid.270
Eccleſiaſticos non recurrere ad Principes ſæculares, cùm in iure dicitur, intelligendum eſt, vbi non patiuntur violentiam, ſecus ſi ſunt oppreſſi. 57.2.252
Effectus quando cum actu eſt prohibitus, non ſufficit effectum conferre in tempus permiſſum. 420.1.93
Electio expreſſa iudicis aſſumpturi partes iudicis, non poteſt variare, & redire ad extraiudicialem cognitionem. 421.2.105
Electiones Magiſtralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X.& de variis dubiis, remiſſiuè. 440.2.228
Electori oppoſita exceptio excluſiua ſuffragij,ſi probatio non habeatur præ manibus,poteſt,ne tempus labatur, reiici cum clauſula præſeruatiua, ibid.226
Epiſcopus viſitans religioſos in defectum ſuperioris, iuxta Tridentinum,obſeruet eorum ſtatuta,prout ſuperior. 131.1.29
Epiſcopus cum omnibus parochis concurrit, habétque curæ animarum exercitium. 364.2.67
Epiſcopus ſolus, an ſimul cum Capitulo poſſit cognoſcere de exceptionibus oppoſitis perſonis eligendorum, vel electorum ad Magiſtrales, vel Doctorales. 441.1.229
Epiſcopus in electionibus Doctoralibus, &c. aſſiſtit vt prælatus, non vt Canonicus. 441.2.236
Epiſcopo aſſerenti in aliquo caſu ſe procedere per viſitationem, ſtatur quoad appellationis receptionem. 467.2.68
Epiſcopi tenentur potiùs Principi obedire, quàm Archiepiſcopo, & cur. 108.1.272
Euchariſtia quid. 299.1.99
Euentus triſtes non ſunt conſiderandi. 148.1.92
Examen & concurſus ſuſtinentur, ſi termino deſignato quidam ex oppoſitoribus apparuerunt, quidam verò non. 444.1.250.amplia.251. & 252
Examen ad beneficium eſt actus extraiudicialis. 407.1.3
Tanquam actus extraiudicialis non requirit citationem. 407.1.6
Examen ad beneficium & concurſus eſt actus extraiudicialis. 439.1.213
Examinatorum relatio quælibet,& ordinarij electio ad parochialem non ſuſpenduntur per appellationem, quæ duntaxat habet effectum deuolutiuum. 437.1.198
Eorum concordiam non expectat ordinarius,ſed plurimum tunc operatur ſuum arbitrium in parochialibus. 438.1.204
Exceptio firmat regulam in contrarium. 128.1.2
Exceptio proceſsûs non integri ante omnia per iudicem examinanda eſt. 191.1.15
Exceptio releuans quæ. 215.2.68
An ſit, arbitrio iudicis relinquitur. 212.2.68
An poſſit denegari per ſtatutum. 430.initio.
Exceptio declinatoriæ priùs diſcutienda eſt, & à proceſſu licet appellare ad vlteriora. 490.1.15
An expreſſam exigat pronunciationem,vel tacita ſufficiat. ibid.16
Exceptio competentiæ appellationem recipit. ibid. 2.19
Contra teſtes, eius examen non impedit regulariter,ſed poteſt reſeruari in finem. 492.1.34
Nullitatis dicitur præiudicialis, & plus quàm poſſeſſorium. 423.1.41
Eſt præiudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet examinari priùs. ibid.2.43
Exceptionis veritate non probata, negotium ad iudicem appellationis non deuoluitur. 212. 2.70
Exceptionis veritas ſi paret de per ſe, comprobatione non indiget. 213.1.71
Exceptioni competenti pars cenſetur renuntiare, ſicut & non opponens. 497.1.72
Exceptionem antequam iudex vel admittat, vel reiiciat, pars non dicitur grauata. 237.2.5
ſuper Exceptione declinatoria an expreſsè tenea tur pronuntiare delegatus. 490.2.17
ſuper Exceptione ſurrectionis poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum pronuntiare ad vlteriora. ibid.2.18
de Exceptione declinatoriæ, & contra reſcriptum, remiſſiuè. 491.2.29
Exceptiones quæ ſtatim poſt appoſitionem requirunt examen,& cognitionem,quæ ſint. 489.1.3
Exceptiones, ſeu articuli præiudiciales quales ſint. ibid. 2.4. & 6
Exceptiones liquidæ quæ. 495.2.62
Exceptionibus generaliter oppoſitis, debet priùs intelligi exceptio propoſita contra iudicem, & cæteræ conditionaliter. 491.2.28
Exceſſus, violentia, & iudicis iniquitas inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt. 92.1.114
Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia. 350.2.91
Excommunicatio poſt legitimam appellationem eſt nulla ipſo iure. 96.2.155
Excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur. 288.2.1
Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla & attentata. 290. 2. 21. & cùm nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſque irregularitate. 291.1.22
Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicuntur nullæ, aut iniuſtæ, remiſſiuè. ibid.26
Excommunicatio eſt actus executiuus. ibid.2.27
Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem. ibid.28
Excommunicatio fertur in perſonam, non in locum. 294.1.53
Excommunicationis abſolutio non ſuppeditur per appellationem,& cur. 283.2.249.& 250
Excommunicationis ſententia, interlocutoria eſt. 288.2.2
Excommunicationis procedentis declaratio fieri poteſt etiam poſt appellationem. 289.1.4
Excommunicationis ſentẽtia conditionalis ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam. ibid. 2. 8. etiam accedente poſtea conditione. ibid.9,10
Excommunicatus non poteſt vti appellatione extraiudiciali. 96.1.152
Excommunicatus etiam defendendo ſe in iudicio admittitur. 97.2.163
Admittitur ad appellationem iudicialem quare- ous eſt ſpecies defenſionis. ibid.164
Sicut non poteſt agere, & conuenire; ita nec appellare extraiudicialiter. ibid.167
Poteſt appellare extraiudicialiter à iudice, non autem à parte. ibid. 168
Excommunicatus porè per denuntiationem,non ligatur ampliùs. 290.1.14
Excommunicatus non facit fructus ſuos. 295.1.62 amplia. 63
Priuatus fructibus pendente appellatione quomodo

mȯdo illos recuperet. ibid.64
Excommunicari publicatio fieri poteſt poſt appellationem ab excommnicatione pura. 290.1.12
Excommunicato etiam appellare licet, vt reo neceſſariò in appellatione. 96.1.151
Excommunicatum vti poſſe recurſu regio pro nuda defenſione violentiæ, Rota determinauit. 97.2.165
Excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poteſt iudex pendente appellatione priuare fructibus & diſtributionibus. 295.1.6
An veniant in repoſitione virtute decreti regij. ibid. & 61
Executio clericorum à poteſtate & iuriſdictione temporali, in eorum vtilitatem, non in damnum & detrimentum introducta eſt. 27.1.91
Executio non grauat plus quàm ſententia quæ exequitur. 153.2.14
Petita ab actore, ſi denegetur à iudice, appellationique deferatur, & non exequatur, vim non fieri in Senatu declaratur. 174.1.43
Executio executoris procedentis extraiudicialiter, non præiudicat non citatis. 409.1.22.& 23
Executio non impeditur ob modorum præiudicium. 453.1.26
Directò fit aduersùs tertium rei litigioſæ poſſeſſorem. 480.1.88.92.& 93
Executionis decima, vide *Decima*.
Executione ſemel facta ſi res iterum auferatur, poteſt idem executor eiuſdem ſententiæ virtute rem reſtituere. 114.2.19
Executor, vel alius iudex delegatus Pontificis, ſeu Nuntij ad aliquam cauſam, ſi attentat, & dum pars grauata accedens ad Senatũ abiit in longinquum ſecum acta proceſsûs aſportando, pars grauata debet currere ad ſuperiorẽ iudicem ipſius grauantis. 142.1.24. & non ad Senatum. ibid.25
Executor ſucceſſor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædeceſſor. 146.2.77
Executor ſententiæ pœnalis non participat de illius pœna, ſed honoris & poteſtatis iudicis ſuperioris. 149.2.104
Executor non recipit probationes oblatæ exceptionis. 214.1.83
Executor ſententiæ de reddenda ratione non excedit ſi exequatur computa. 392.1.44
Extraiudicialiter procedit ad beneficium, & de qualitatibus, moribus & vita, ſeu habilitate prouiſi informatur extraiudicialiter nemine citato. 408.1.11
Non tenetur citare volentem opponere impetrantem non eſſe idoneum. ibid.12
Executor diſpenſationis matrimonialis non poteſt ſtare teſtibus, ſi aliter de veritate ſibi conſtet, & executionem ſuſpendere. 408.1.15
Executor collateralis non habentis iuriſdictionem, poteſt ſe informare extraiudicialiter. ibid.2.19
Executor procedens iudicialiter nullam fert ſententiam, ſed gratioſam executionem. 410.1.28
Regulariter non tenetur partes iudicis aſſumere inuitus ab beneficium. 411.1.36
Executor merus vigore clauſulæ, *citatis citandis*, efficitur mixtus. 413.1.50
Executor beneficij non tenetur procedere iudicialiter. 415.1.64
Gratiæ, ſiue cum clauſulis ſonantibus monitionem, ſiue conditionem, tertium comparentem audire tenetur ſaltim via ſummaria. ibid. 2.65
Tenetur iudicialiter procedere, ſi adeſt intruſus, aut alius contradictor appareat. ibid.68
Executor tenetur citare, & audire iudicialiter cui commiſſio præiudicat. ibid.69
Non tenetur amouere poſſeſſorem non citatum, etiamſi commiſſio careat clauſula, *citatis citandis*. 416.1.69
Executor ad diſpenſationes matrimoniales tenetur iudicialiter procedere, ſi compareat contradictor. ibid. 2.71. etiamſi aduerſarius ipſe exiſtat à principio, & cur. ibid.72
Executor beneficialis per citationem an videatur procedere iudicialiter. 418.1.283
Si aſſumat partes iudicis, vbi ad id non tenebatur, ſeruare omnino debet formam iudicij. 424.1.121
Licèt admittat articulos, & iuxta illos examinet teſtes, non dicitur procedere iudicialiter. ibid.122
Executor diſpenſationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adeſt contradictor, non aliter. 425.1.127
Executor ſimul iudicialiter procedens, etiamſi ad id non teneretur, non poteſt variando redire ad viam iudicialem, nec vtraque ſimul vti. 426.2.133
Secus ſi coëgit procedere extraiudicialiter. ibid. 134
Executor, ſeu collator quando tenetur procedere iudicialiter in prouiſione beneficij, ſiue ſua ſponte, ſiue neceſſitate iuris, debet omnino ſeruare formam iudicij, ſummarij tamen. 428.1.143
Executor ſuper alienationis vtilitate ſi non adeſt contradictor, poteſt procedere ſine citatione, etiamſi adſit clauſula, *vocatis vocandis*. 454.2.36
Cum clauſula, *citatis citandis*, eſt mixtus, ſi adeſt contradictor, & is cuius intereſt, neceſſariò eſt citatus. ibid.37
Datus pro confirmatione donationis iuris patronatus procedit extraiudialiter, & tunc ab eo non appellatur. 456.1.43. ſecus ſi procedat iudicialiter. ibid.44
Exequendi animus, & ad vlteriora procedendi, appellatione non obſtante, ſatis detegitur ex denegata delatione. 171.1.57
Exemtio clericorum à iuriſdictione ſeculari deducta fuit à Regibus Chriſtianis, & conceſſa ſanctæ Eccleſiæ ob reuerentiam. 16.1.50
Exemtionis Clericorum priuilegium à tempore Conſtantini Imperatoris eſt conceſſum. 16.2.51
Exemtionem clericorum à iuriſdictione temporali eſſe de iure diuino, quam nec ſummus Pontifex in totum poteſt tollere. 67.2.303
Vt non habeat locum in caſu limitato, conſuetudine induci poteſt. ibid.304
Exiſtens in vno diſtrictu ſi emiſsâ ſagittâ occidat exiſtentem in alio territorio, ab vtroque iudice puniri poteſt. 381.1.63
Expenſarum condemnatio tunc fieri duntaxat poteſt, quando Senatus declarat, vim nullam feciſſe iudicem Eccleſiaſticum. 105.1.239.& 240
Earum mulcta eſt quid conſecutiuum, & acceſſorium ad cognitionem extraiudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem. ibid.241
Expenſarum condemnationem fiendam in decretis violentiæ nullibi ſcriptum reperitur niſi leg. 36. quæ, vt exorbitans, non extenditur vltra caſum de quo loquitur. ibid. 2.246
Expenſarum condemnatio ſupponit iuriſdictionem. 106.1.251
Earum præſtatio tunc reſpicit iuriſdictionem,

quando iudicio formato ſit earum condemnatio, ſecus extraiudicialiter. 107.1.258

Expenſis actum peteotis, quod petitur faciendum eſt. 93.2.127

Expenſis appellantis ſit actorum tranſportatio ad ſuperiorem, & cur. 93.2.128

Extrahens ab Eccleſia delinquentes publicè excommunicatur, & omnia reſtituere tenetur, eúmqoe vim facere Senatus declarat. 226.1.114

F

FAcere & dicere eadem ſont. 208.2.32

Faciens aliquid voluntariè, ad quod præcisè poterat compelli, dicitur neceſſitate coactus facere. 152.2.8

Facienti non poteſt imputari id, ſine quo vim repellere non poterat. 109.2.288

Faciens aliquid coactè, & contra ſuam voluntatem, ſibi non imputatur. 152.2.10

Facinus ſuos habet anthores, quos pœna nullo modo egreditur. 143.2.46

Factum vbi lex requirit, & actualem redditionem, non ſtatur aſſertioni. 113.2.9

Factum oon dicitur, vbi aliqoid remanet faciendum. 114.1.14 vel quod non durat factum. ibid. 2.118

Factum defuncti, & factum ſucceſſoris differunt. 143.2.44

Factum malè, aut minus plenè ex integro eſt agendum. 191.2.21

Factum infectum fieri nequit. 208.1.17

Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt. 113.2.8

Facta à iodice recuſato, an ſint oulla, vel anoullanda, remiſſiuè. 214.2.89

Fauor & odium vbi concurrant, diſpoſitio an cenſeatur odioſa, vel fauorabilis. 319.1.3.321.2.35. & 327.1.75

Feudum ex gratia & pecunia, ſi gratia præponderat pecuniæ, gratioſum dicitur. 320.1.13

Fictio tranſlatiua duo requirit habilia, tempus à quo, & tempus ad quod. 240.1.32

Extenſiua non poteſt dari io appellatione conditionali, quoad ſui conualeſcentiam. ibid.2.33

Fideiuſſio iudicati ſoluendi purificatur per rem iudicatam, & exequitur etiam non oominatus in ſententia. 479.1.86

Fideiuſſor ad relaxationem ob innocêntiam, de qua conſtat, ſufficit obligari de repræſentando. 279.2.218

Fideiuſſor non poteſt obligari pro pœna corporali, & cur. 280.2.215

Fideiuſſorem ſi reus non inuenit, & pignus offert, eſt audiendus, cùm per id magis conſulatur fiſco. 279.2.219

Fideiuſſores ſub qoibus carceratus relaxandus ſit, ad quid obligari debeant. 279.2.217

Fideiuſſores dandi ſunt in loco iudicij, niſi ibi non reperiantur. 280.1.221

Ad quid teneantur, ſi dicatur ſimpliciter, relaxetur ſub fideiuſſoribus. ibid.223

Si non recipiantur, iudex & tabellio qoando teneantur parti ad intereſſe. ibid.224

Fideiuſſores ſi non inoenit carceratus, non relaxatur. ibid.220

Fideiuſſores non habens reus, quando ſub conditione iuratoria relaxetur de conſuetudioe. ibid.222

Finis dum habetur, non curatur de medio. 100.2.196

Finis cui conceditur, cenſetur conceſſom neceſſarium ad ſioem conſequendum. 367.1.92

Fine conceſſo, omnia intelliguntur cooceſſa, per quæ deuenitur ad finem. 110.1.290

Fine ex bono bona præordinatio præſumitur. ibid. 2.299

Firmia iuris non datur in regno Aragooum in cauſis tangentibus ſacrum officium. 128.2.6

Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporale. 376.2.32

Forma iuramenti, de qua in c. vt circa. de elect. in 6. ſeruanda in appellatione, procedit, quando electio ſit extraiudicialiter, ſecus ſi iudicialiter. 410.2.30

Forma non adimpletur per æquipollens. 443.2.245

Forma requiſita pro certo ſine & effectu, ſecuto ſine per æquippollens, formæ ſatisſit. ibid.246

Formæ omiſſio reddit actum ſui naturâ priuilegiatum appellabilem, & attentatum indocitur. 377.2.41

Actum vitiat. 378.1.49

Formam qui dat, & ea dat quæ conſequuntur ad ipſum, ſecundùm Philoſophum. 110.2.297

Forma procedendi in rollenda violentia inuentâ, maxima omnibus oritur vtilitas, & feſtinanter occurritur oppreſſi neceſſiiati. 91.1.102

Fraus propria in vim exceptionis bene propooitur. 346.1.63

Fraudem & turpitudinem ſuam allegans non auditur. 346.1.61

Fructus beneficij ſequeſtrantur ob debitum clerici, vt ſatisfiat creditoribus ad congrua præſtanda clerico. 261.1.63

Fructus aut intereſſe non computantur in ſorte principali, vt aſcendat ad ſummam appellabilem, & commiſſibilem per Rotam. 326.2.72

Fructus io poſſeſſorio factâ condemnatione, veniunt æquè principaliter, nō acceſſoriè. 331.1.118

Fructus ſuapte natura exigunt interdicta. ibid.119

& in iis fructus veniunt acceſſoriè. ibid.120

Sequuntur naturam judicij poſſeſſorij, quando veniunt acceſſoriè ad illud. ibid.121

Fuga periculum ſufficiens eſt ad impediendam & excuſandam citationem. 207.1.17

Fundator beneficij poteſt agnoſcere qualcumque conditiones & leges in fundatione. 447.1.283

Funus leuari non poſſe abſque licentia parochi, antequam per eum dicatur Aotiphona, *ſubuenite*. 366.1.81

Non poſſe leuari niſi iubente parocho per aſperſionem aquæ. ibid.2.85

G

GAllecia Senatoribus & Aduocatis regij Senatus violentiæ materia præ cæteris patet, & cur. 92.2.157

Generalitas quæ propter mediū habile verificatur in qoalibet ſua ſpecie indiſtioctè operatur. 341.2.22

Geſtum in faciliorem cauſæ expeditionem non venit vt attentatum reuocandum. 284.2.257

Geſtum præcedens appellatiooem, & eius tempus ad appellandū oon dicitur attentatum. 285.2.262

Geſta per iudicē ſine partis citatione dicūtur attentata, facta inter tempus ad appellādum. 164.2.73

Geſta poſt appellationem dicuntur prooenire ex ipſius natura, & reuocatio eorum pendet à futuro euentu. 182.1.25

Geſta poſt noui operis ountiationem reuocantur per viam attentati. 343.1.36

Gierba diſtinctio ſuper nullitate ſenteoriæ reprobatur. 147.1.58

Gloſſa in c.dilecto.de ſentent. excom. in 6. expenditur. 50.1.201
Gratiæ Apoſtolicæ tres, quare conceſſæ. 131.2.31
Gratianus reprobatur, & varius arguitur. 191.1.16
Grauamen eſt cauſa appellationis, quo ceſſante, ceſſat & ipſa appellatio. 165.2.87
Grauamẽ vexationis, ſeu fatigationis quod. 208.1.25
Grauamen eſt cauſa fundamentalis & finalis appellationis. 237.2.7
Præcedat appellationem, non è conuerſo, & exceptionis tacita vel expreſſa expectanda determinatio. 238.1.11
Grauamen futurum quando trahit originem à grauamine illato, appellatio ratione vtriuſque valet. 241.2.46
Grauamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiua. 305.2.10
Grauamen in poſſeſſorio, reparatur in petitorio, ſecus ſi ſuper petitorio non expectatur iudicium. 308.2.40.
Grauamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiua, quando nullo modo ab ea permittitur appellare. 314.1.82
Grauamen non reparari per appellationem à diffinitiua, verificatur quando ab ea eſt prohibita quoad vtrumque effectum, non quoad ſuſpenſionem tantùm. ibid.2.89
Grauamen ſi conſtat iuris præſumtione, ſeu allegatione, appellatio non requirit aliam cauſæ expreſſionem. 470.2.4
Grauamen legis non eſt grauamen à quo non appelletur. 473.1.23
Grauamen negligentię & tarditatis poſt appellationem an poſſit reuocare inferior. 486.2.32
Grauaminis cauſa ceſſante, ceſſat appellatio. 238.1.8
Eius cauſa expreſſè eſt proponenda in appellatione ab interlocutoria. ibid.2.13
Grauaminis reuocatio quæ petitur, eſt releuatio, denegatio præcedens eſt grauamen in quo tunc appellatur. 241.2.45
Eius cognitio, & reuocatio ad quem ſpectet. 286.1.268.& ſeq.
Grauaminis extraiudicialis remedia duo. 409.2.24. & ſeq.
Grauamine illato per iudicem, ſi ab eo pars appellet, & iudex appellantem reponat, videtur reponendo grauamen reuocare, & ſi reponendo pars altera grauetur, licitè appellatur in tali repoſitione. 118.2.16
Quando doctrina illa procedat. 159.1.17
Grauamina diuerſa diuerſo iure cenſentur. 247.2.6
Gregorij Saytij aſſertio reprobatur. 73.1.359

H

Habitus ſi eſt bonæ fidei, ſimiliter & eius priuatio. 230.1.209
Hereditas quid. 320.2.19
Hæres capi non poteſt durante tempore conficiendi inuentarium. 265.1.105
Quouſque teneatur. ibid.
Capi non poteſt ex obligatione quoad factum perſonale qua tenebatur defunctus. ibid.106
Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiua, non tamen ab interlocutoria, & quare. 315.1.90. & ſeq.
Homo eſt in perpetuo bello. 298.2.95
in *Honorarys* potiſſimum locum obtinet conſuetudo. 360.1.18
Humilitatis notabile exemplum inter Capucinos & Ieſuitas. 362.1.42
Hypothecans pro alio rem ſuam, & non perſonam, dicitur debitor reſpectu rei tantùm exhibitæ. 270.1.144.& ſeq.

I

Illatio non fit de ſeparatis ad diuerſa. 327.2.79
τὰ *Illico, quàm celerrimè*, &c. non admittunt exceptionem requirentem altiorem indaginem. 478.2.76
Illico dictioni attribuitur executionis ſignificatio. 479.1.79
Illuſtris etiam in quolibet delicto, vel multum diues, & aliàs nobilis, quando ſit relaxandus ſub fideiuſſoribus, vel cuſtodibus, vel domus, palatium, ciuitas, pro carcere ſit aſſignanda, vel quando ſub iuratoria cautione, remiſſiuè. 277.1.196
Immunitate Eccleſiæ non gaudentes ſi appellant ab extractione, vim non fieri decernit Senatus. 266.2.117
Immunitatibus Eccleſiarum, an inuitis eius Rectoribus aliquis renuntiare poſſit. ibid.119
Impedientes de facto & contra iuris diſpoſitionem, iuriſdictionem iudicum Eccleſiarum dumtaxat, incurrunt in Bullam Cœnæ Domini. 55.2.233
Impedimentum excuſat à pœna, contumacia, deſertione, ſolutione canonis, & ab obligatione accedendi ad conſilium. 186.2.67
Impedimentum propter receditur à forma. ibid.68
Impedimentum proueniens ex facto Principis excuſat. 187.1.70
Impedimentum ob recurſum ad Regem euidens eſt & patens ex actis quantum tempus durauerit. ibid.73
Impedimentum non excuſat quod potuit remoueri. 445.1.263
Impedimentum propriè quod. ibid.264
Impedimentum vt excuſet probari debet, fuiſſe cauſam immediatam, ne aliquid fieret. ibid.265
ob Impedimentum receditur à forma. 444.2.256
Impedimentum probare non ſufficit, ſed etiam diligentiam pro illo remouendo. 445.1.266
Impedimento legitimo ſuperueniente oppoſitioni ad beneficium intra terminum edictorum, quo minus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat. 443.2.249
Impedimenta legitima quæ. 445.2.269
Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione, & contumacia. 444.1.254
Non dicitur negligens. ibid.2.255
Impedito agere non currit terminus. 186.2.65
Impedito de facto iudicis nõ currit tempus. ibid.69
Non currit impedito legitimè. 444.1.253
Impedito minor dilatio danda eſt in parochiali, quàm in aliis cauſis. 445.2.268
Imperator auxilium & protectionem Eccleſiæ exhibendam iurat. 20.2.72
Imperij meri genera quot, & quæ delegabilia. 256.2.24
Incapacitatis exceptionem in quolibet iudicio executiuo admittendam. 311.1.60
Incertitudo, quæ verificari & declarari poteſt ex futuro euentu, ſuſtinetur. 182.1.26
Incompetentia eius, cuius iuriſdictio per exceptionem eluditur, non requirit expreſſam declarationem, ſed tacitam per proceſſum. 491.2.26
Incompetentiæ interlocutoria tacita per proceſſum ad vlteriora tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur

pelletur ab ea. 491.1.20

Incompetentiæ interlocutoria iudicis carentis omnimoda iuriſdictione an traoſeat in rem iudicatam. ibid.21

Incompetentiæ exceptio quandocunque opponitur ad impediendam ſententiæ executionem. 310.1.55

Incontinentes quæ ſiunt cenſentur ineſſe. 233.1.239

Iudicia ad capturam quæ ſint legitima. 269.1.133

Infamia ſola de per ſe non admittit relaxationem fideiuſſorum. 278.1.201

Infideles opprimi potius debent, quàm protegi. 128.2.9

Infirmus non debet grauiter carcerari, etiam pro delicto. 264. 2. 99. pro debito etiam ciuili. ibid. 101

Informatio quando ſumitur ad ſolam inſtructionem, & informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extraiudicialis. 51.2.215

Etiam ex teſtibus ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extraiudicialis, remiſſiuè. 90.2.98

Ad Curiæ inſtructionem dumtaxat eſt extraiudicialis, etiamſi ex teſtium aſſertione ſit facienda, quæ non citationem requirit. 94.2.137

Informatio qualitatum ad prouiſionem beneficij fit extraiudicialiter nullo citato. 407.2.8

Informatio ſumenda pro habilitate prouiſi ad prębendam fit abſque partis citatione. 413.1.52

Fit abſque teſtium iuramento, & abſque proceſſu iudiciali. ibid.53

Informatio pro inſtructione iudicis nullam habet formam iudicij. 450.2.5

Informationis ſummariæ receptio ſuper infamia decreti ad effectum relaxãdi mandatum de comparendo perſonaliter, eſt omnino extraiudicialis. ibid.6

ad Informationem pro inſtructione iudicis, & eius animo informando, recipiuntur teſtes non iurati. 451.1.7

in Informatione ad nudam Curiæ inſtructionem proceditur iuriſdictionaliter, formâ tamen iuris omiſsâ. 94.2.138

Inhibere poteſt ſuperior etiam in cauſis non appellabilibus quando ſimul cum cauſæ cognitione cognoſcit de natura appellationis, an ſit priuilegiata. 375.1.24. ſecus ſi huiuſmodi cauſæ cognitio ſit omiſſa. ibid.25

Inhibens iudex, à cuius facto dumtaxat appellatur, vim facit abſque alterius dependentia, cuius diſtrictus attendendus eſt ad recurſum regium. 379.2.56

Inhibitio canonica non inficit, nec impedit, quæ iure permittente iudex inferior facere poteſt appellatione pendente. 115.2.29

Operatur in his quæ ſunt contra ius & appellationem. ibid.30

Rectè procedit, ſi decreto conditionali intimato iudici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur. 165.1.79

Eſt nulla poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum, factam virtute regij decreti. ibid.2.87

Inhibitio quid. 372.1.3

An ſit interlocutoria habens vim diffinitiuæ. ibid.2.5

Non cauſat grauamen irreparabile. 373.1.13

Non expedita canonicè iuſtam reddit appellationem ſuſpenſiuam. ibid.2.16.& 17

Minus canonica nulla eſt, & inferiorem iudicem non arctat. 374.1.19

Canonica fit per cauſæ cognitionem. ibid.2.20

Quibus de cauſis reddatur nulla. ibid.22

Quòd non cauſet attentata in notoriis, & in confeſſo & conuicto, & quòd illa cauſet etiam vbi ſententia ſit priuilegiata, quomodo intelligendum ſit. 375.1.23

Inhibitio temporalis quæ. 376.2.29

Temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem. ibid.31

Quod faciat inconueniens. 377.1.36

Eadem de iure ſolemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua. ibid.2.39

Appellationem non recipit. ibid.40

Inhibitio virtute appellationis à diffinitiua requirit cauſæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria. 378.1.45.& ſeq.

Acceſſoria & ex cauſa appellationis tollitur ſublatâ appellatione. 485.2.24

Inhibitiones reuocatæ & repoſitæ effectus quales ſint. 372.2.9

Eius reuocatio an ſuſpendatur per appellationem, ita vt geſta à iudice inhibito ſint attentata. 373.1.10

Quid ſi contineat damnum irreparabile, aut ipſa reuocatio haberet vim diffinitiuæ. ibid.11

Inhibitionis reuocatio ſiue expreſſa, ſiue tacita, per remiſſionem cauſæ inferiori, non ſuſpenditur per appellationem. ibid.12

Eius requiſita habentur pro forma ipſius, iuxta Trid. 378.1.42

Inhibitionis anima eſt iuriſdictio. 384.1.50

Inhibitioni de facto expeditæ per conſeruatorem ordinarium parere non tenetur. 383.1.78

Inhibitionem reuocare idem iudex poteſt, & reformare. 372.1.8

Inhibitionem non canonicam, & nullam de ſtylo Rotæ cauſare attentata quomodo intelligendum ſit. 375.2.27.& ſeqq.

Temporalem non poſſe expediri abſque cauſæ cognitione. 377.1.35

Illam prohibet lex regia, etiam auditoribus. ibid.36

Inhibitione expedita ab vno iudice degente in vnius Senatus diſtrictu contra alium in alio diſtrictu exiſtentem, quis Senatus pro tollenda violentia ſit adeundus. 379.1.52.& ſeq.

de Inhibitione minus canonica, & de iniuſta contra ius idem eſt iudicandum. 383.1.79

Inhibitione expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſſione cauſæ, inferior non poteſt interim validè procedere. 485.2.28

Inhibitionibus friuolis, & contra ius expeditis, non eſt parendum per iudicem. 383.1.81

Vide *Iuriſdictio*.

Inimici ſpiritûs quot. 398.2.96

Iniuriæ & oppreſſiones ſacerdotibus factas, non ſolùm Principi, ſed cuilibet vindicare licet. 21.1.75

Innocentes grauiſſimè opprimerentur à iudicibus Eccleſiaſticis, cùm longè diſtet Curia Rom. ſi regio non potirentur auxilio. 31.1.105

Innouare non debet iudex, ſed ſuperſedere in executione, vbi eſt dubium iuris, vel facti, an appellatio teneat. 123.2.32

Innouare permittitur iudici in his quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ. 453.2.28

Inſtantia quid. 417.1.76

Inſtitutio extraiudicialis, aut confirmatio, loco interlocuto-

terloeutoriæ habetur. 407.1.5

Inſtiturio & præſentatio fiet iudicialis, ſi pro propoſito edicto compareat quis opponens de iure patronatus, vel contra præſentatum. 414.1.58

Quibus temporibus hæ exceptiones oppoantur, vt primæua natura prouiſionis alteretur, & efficiatur iudicialis. ibid.2.59

Inſtitutio & confirmatio fiet extraiudicialis, ſi appareat legitimus contradictot, vel compræſentatus aliquid obiiciens. ibid.60

Idem ſi promotor fiſcalis opponat contra præſentationem, vel præſeotatum. ibid.

Inſtitutio ſi fiat cum legitimo contradictore, ſententia fertur diffinitiua, ſecus nullo comparente contradictore. 415.1.62

Inſtitutio & confirmatio facta cum contradictore legitimo, non adhibita cauſæ cogoitione, nulla erit. 427.1.138

Inſtructio procedendi io cauſis violétiæ è regio conſilio, & eius ſtylo, cæteris miſſa tribunalibus. 83.2.21

Inſtructionis formæ & ſubſtantię qui Doctores meminerint. 83.2.22

Ioſtructionis & praxis ſubſtantia procedendi in tollenda vi à iudicibus Eccleſiaſticis recenſet l. regia 36.tit.5.lib.2.cuius verba referuntur. ibid.23

Inſtrumentum factum in iudicio paratam habet executionem. 479.2.85

Inſtrumenta rei ruſticæ pro debito capere non licet. 264.1.96

Interdictum qoomodo fieri debeat. 292.2.40

Interdictum ingreſſus ciuitatis, vel palatij, vel alicuius poſſeſſionis, ſuſpenditur per appellationem. 302.1.124

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ qood, & cuius effectus. 293.1.42.& 43

Quando imponatur pro eootumacia, aut crimine, & an ex eo denegetur ſepultura. ibid.44

Interdicta Eccleſiaſtica quibus priuent. 293.initio.

Interlocutio ſuperioris ſuper admittenda, vel non admittenda appellatione, & reuocatione attentatorum, etiam ſtante decreto directo regio inferiori, eſt nouum grauamen, diuerſa perſona oppreſſa, diuerſus iudex, & noua violentia, & ſic noua appellatione & recurſo indiget. 194.2.43

Interlocutoria quamuis reuocari poſſit à ſuo iudice, ad id tamen præcisè cogi non poteſt. 163.2.65

Ab obſeruatione iudicij an habeat vim diffinitiuæ, diſcutitur. 226.2.185

Ioterlocutoria quoad iudicem non traoſit in rem iudicatam, quo minus queat reuocare. 248.2.19

Interlocuroria non repatabilis per appellationem à diffinitiua, recipir appellationem. 305.2.9

Super legimatione perſonarum ao admittat appellationem vbi eauſa principalis illam non recipit. 310.2.58

Interlocutoria procoratorem legitimum non eſſe, vel aliquem non habere legitimam perſooam ſtandi in iudicio, recipir appellationem. 311.1.64 etiam in pronuntiatiooe, quem eſſe, vel non eſſe tutorem. ibid.2.65

Interlocutoria appellationem recipir, ſi feratur per dolum, aut ioiuriam, & vbi prohibetor à diffinitiua. 313.1.77

Idem in ſententia quæ fertor per latá culpam. ibi.

Interlocutoria qua iudex ſe competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffioitiuæ. 372.2.6

Habens vim diffinitiuæ non poteſt reuocari à iudice. ibid.7

Prout eſt attentatorum reoocatio, non recipit appellationem. 394.2.16

Supponit iuriſdictionem. 419.2.90

Interlocutoriam mandatam executioni iudex non reuocat, niſi ſit nulla, & cur. 141.2.20.& ſeq.

Interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, & officium iudicis, non poteſt idem iudex reuocare, nec reponendo eam iuriſdictionem reaſſumere. 160.1.30

Mandatam executiooi à iudice, vel à parte, iudex non reuocat. 161.1.48

Vel ſi ſit talis qoæ abſque facto homiois habeat ſecum executionem. ibid.49

Interlocutoriam reponere cui permittitur, multo fortius licebit illam declarare & iorerpretari, quod eſt minus. 163.1.62

ab Interlocutoria ſi non eſt appellatum, an à denegata eius reuocatione appellari poterit. 247.1.4

ab Interlocutoria ſuper admitteodis articulis ſi oon eſt appellatum, non poteſt appellari poſtea ab ipſa actuali admiſſione. 247.2.9

ab Interlocutoria ius facile appellationem tollit. 307.1.23

Vide *Sententia*.

Interpretationem latam prouenientem ex proprietate verborum non excludit materia odioſa. 342.1.27

Intimare aliqoid clerico poteſt iudex Eccleſiaſticos, vt certioraro patet præiudicium, aut conſtituatur in mora, aut mala fide. 125.2.7

Intimatio prouiſionis ordinariæ abſque ſcropulo fatendum eſt, quòd non ſit citatio, ſed ſimplex monitio, non ſupponens ioriſdictionem monentis, & à quolibet facienda iudiee. 95.1.142

Prouiſionis regiæ non eſt citatio, ſed mooitio, & eertioratio extraiudicialis, quæ geri poteſt etiã per iudicem incapacem. 125.2.6

in *Inuentarij* confectione poſſunt inter alios legatarij clerici eitari per iudicem laicum. 94.2.136

Iudex ordinarius tenetur ſuos defendere ſubditos. 32.2.114

Iudex ad quem, non à quo, habet iuriſdictionem pronuntiaodi ſuper legitimitate appellationis. 51.2.212

Iudex debet ad ſui ſolam inſtructionem cognoſcere de qualitate appellationis, non verò quoad partes proountiare, cùm ſit iuriſdictionale, & ipſe iudex à quo iuriſdictione čareat. ibid.213

Iudex ſæcularis de facto etiam rei ſpiritualis incidenter cognoſcit. 52.1.217

Iudex ordinatè procedens, & eontra ius exequens ſuam ſeotentiam dicitur priuata perſona, & vt priuatus ſine iuriſdictione procedit. ibid.2.218

De facto procedens, de facto & ſine iuriſdictione reponere debet. ibid.219

Ad reſpondeodum attentatur, etiam poſt appellationem, & functus officio ſuo liberam habet facultatem. 89.2.87

Iodex Eccleſiaſticus aotequam cooſtet notoriè de violentia per actorum ioſpectiooem, non poteſt cogi excommonicatum abſoloere. 98.1.170

Iudex à quo iuris mioiſterio, etiam non deferens iuſtæ appellationi inhibetur. 99.2.184

Iudex ſe declarans incompetentem, poteſt in expenſis condemnare. 105.1.242

Iudex Eccleſiaſticus, qui vim iotulit, an poſſit expenſis mulctari. ibid.2.243

Qui partem tenuerint affirmatiuam. ibid.244

Secularis poteſt condemoare in expenſas clericum vim inferentem, & ſpoliantem, euius

cognitio

cognitio in pluribus Chriſtianorum ditionibus practicatur remiſſiuè. 106.1.248
Eccleſiaſticus inobediens prouiſionibus regiis, ſiue ordinariæ, ſiue *à la ſobre carta*, mulctatur in eapenſis. ibid.249
Incapax non poteſt condemnare in eapenſas clericum differentem declinatoriam. 107.1.259
Inferior quæ poſſit gerere appellatione pendente, remiſſiuè. 115.2.31
Superior inter cognoſcendum an inferior bene vel malè proceſſerit, attendit ſtatuta, & ſtylum tribunalis iudicis inferioris. 110. s. 2. & ſeq.
Eccleſiaſticus ſubrogatus in locum iudicis ſecularis eodem modo procedit, quo iudex ſecularis procedere debeat. 121.1.6
Competens quis ad cognoſceodum de eo, qui exiſtens in vno territorio occidit alium exiſtentem in altero territorio cum ſclopeto. 126.1.14
Deferens appellationi aliàs noo legitimæ, ſeu non deferendæ, abdicat à ſe iuriſdictionem omnimodam. 140.1.3
Inbibitus ad inhibitionem ſuperioris, vel ſe inhibens, caret iuriſdictione, nec aliquid decernit in ſententiæ executione, etiam priuilegiatæ. ibid.4
Idem in iudice declarante ſe non iudicem, remiſſiuè. ibid.5
Suo functus officio, non poteſt ſe in cauſa intromittere. ibid.6
Eccleſiaſticus non debet adſtringi per prouiſionem regiam ad faciendum id, quod iure ſibi eſt prohibitum. ibid.2.8
Procedens iuris ordine non ſeruato, reputatur priuata perſona, & ſine iuriſdictione. ibid.12
Iudea, qui prætermiſſo iuris ordine, & ſine citatione poſſeſſionem abſtulit, eam de facto reuocare poterit. 141.1.14
Facilis in concedendo, facilis debet eſſe in reponendo. ibid.
Iudea qui tenutam & poſſeſſionem abſtulit alicui, eo non citato, illam eidem poteſt reſtituere, nec ſibi obſtat, quòd officio ſuo functus ſit. ibid.15
Reuocando poſſeſſionem nulliter datam procedit tanquam perſona priuata, & ſumitur facere eo modo quo poteſt. ibid.16
Iudex Eccleſiaſticus vim inferens prouiſionibus regiis, quotidie iubetur deferre appellationi, & reponere attentata, ac ipſe reponit cum effectu, & cur. ibid.2.22.& ſeq.
Ad reponendum non eget iuriſdictione, & ideo contra eum ſecunda iuſſio, vulgò *ſobre carta*, eapedienda, ad reponendum cum effectu. ibid.
Iudex ſucceſſor in iuriſdictione ſeu tribunali iudicis vim inferentis, omnino tenetur prouiſionem regij Senatus adimplere, & attentata à ſuo prædeceſſore reponere cum affectu, & appellatiooi deferre. 144.2.53
Eadem res eſſe cenſetur, quantumcumque circa ipſam materiam aliqua commutatio contigerit. ibid.54
Iodex ſucceſſor in iuriſdictione & tribunali alterius, idem reputatur ac prædeceſſor, cùm in locum eius ſubrogetur, & poteſt idem facere, quod poterat ille, cuius loco fuit ſubrogatus. 145.1.58
Iudea non tanquam perſona priuata conſideratur, ſed tanquam miniſter iuſtitiæ quam gerit, & adminiſtrator dignitatis & tribunalis quod repræſentat, quiſquis ſit, etiam in infinitum. ibid.60
Quamuis in appellatione requiratur expreſſio nominis iudicis a quo; tamen ſatis eſt, vt contineat nomen dignitatis iudicis. ibid.61
Index datus loco demortui, illum non repræſentat, ſed tantùm dignitatem. ibid.2.63
Iudex prædeceſſor, & ſucceſſor, quamuis diuerſi ſint perſonarum reſpectu, eo tamen habito ad dignitatem & adminiſtrationem, & coæqualitatem poteſtatis, verè idem ſunt. ibid.66
Iudex ſucceſſor verè idem iudex reputatur ac prædeceſſor, præcipuè quando iudex accipitur pro iuriſdictione & tribunali. 146.1.67
Poteſt taxare expenſas reſeruatas taxari in ſententia prædeceſſoris. ibid.68
Poteſt interpretari ſententiam dubiam prædeceſſoris. ibid.
Iudex ſucceſſor, vel aliter loco alterius datus, cauſam aſſumit in eodem ſtatu, eámque determinat ex eiſdem actis. 146.2.71
Procedit eo modo quo & prædeceſſor proceſſit. ibid.71.& 82
Poteſt ea omnia facere, quæ poterat illius prædeceſſor. 147.1.78
Poteſt in integrum reſtituere contra factum ſui prædeceſſoris. ibid.79
Poteſt abſoluere ab excommunicatione decreta per prædeceſſorem. ibid.80
Poteſt reponere attentata à ſe geſta, & eodem modo ſucceſſor. ibid.81.& 84
Iudex vim inferens, impoſſibile eſt vt reponere queat mortuus. 148.2.96
Iudea Eccleſiaſticus præcepto tribunalis aſtringitur ſub pœnarum incurſu, attentata reponere, & deferre appellationi. 152.1.4
Reponendo attentata virtute decreti regij Senatus ita mandantis, non eſt qui grauat, ſed ipſe Senatus cuius decretum eaequitur. 153.2.16
Licitè poterit, ſi viſis actis iuſtum viſum fuerit, reuocare repoſitionem factam ab inferiore, virtute regij Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum non ſe extendat. 154.1.21
Iudea quandocunque etiam poſt 10. dies datos ad appellandum poteſt reuocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitiuam. 158.1.6
Iudea ſiue ſit ordinarius, ſiue delegatus, ſuam interlocutoriam reuocat. ibid.7
Iudex executor mixtus interlocutoriam ſuam reuocat. ibid.8.& arbiter. ibid.9
Iudea licèt non poſſit actum facere niſi ad petitionem partis, poteſt tamen iis inuitis & contradicentibus reuocare interlocutoriam. ibid.10
An poſſit reuocare nõ ſolùm ipſam interlocutoriam, ſed etiam ipſam reuocationem, ſeu reuocatoriam interlocutoriæ. ibid.11
An ſemel, vel pluries poſſit reuocare ſententiam interlocutoriæ. ibid.12.& ſeqq.
Si citata parte ante didicita teſtificata admittat nouos teſtes, cenſetur reuocare publicationem. ſi poſt concluſionem admittit iura, cenſetur reuocare concluſionem. 159. 1. 18. & ſeq.
Iudex qui ſe incompetentem pronuntiauit, noo poteſt ipſam proouuntiationem reuocare. 160.1.31
& ſi de facto reuocat, nõ valet reuocatio. ibid.32
Idem eſt in indice delegato. ibid.33
Secus in ordinario, qui poteſt reuocare. ibid.2.34
Iudex delegatus qui ſe incompetentem declarauit

in articulo dependenti à principali, poteſt reuocare illam declaratoriam, quia iuriſdictio ſibi remanet. ibid.55

Reuocat interlocutoriam, per quam finitur iuriſdictio, ſi ab ea fuerit appellatum. ibid.56

Iudex qui detulit appellationi interpoſitæ ab interlocutoria, non poteſt eam reuocare, & reponendo reaſſumere iuriſdictionem. 161.1.37

Poſtquam detulit appellationi, poteſt de conſenſu partium reuocare grauamen. ibid. 39. & ſeqq.

Poſt delatam inhibitionem non poteſt reuocare interlocutoriam. ibid.2.42

Inhibitus poteſt reuocare interlocutoriam, ſi inhibitio eſt nulla, & minus legitima. ibidem. 43.& ſeq.

Non reuocat interlocutoriam mandatam executioni. ibid.45

Iudex qui oppoſita exceptione contra mandatum legitimum Procuratorem declarauit, & vt talis lis conteſtata eſt, non poteſt reuocare talem declarationem. ibid.46

Pronuntians dandum eſſe fideiuſſorem per interlocutoriam, eo dato, non reuocat dictam interlocutoriam, niſi de partiũ conſenſu. ibid.47

Iudex reuocat interlocutoriam mandatam executioni de conſenſu partium. 162.1.50. idque cum cauſæ cognitione. ibid.51

Quid ſi ſit nulla ex aliquo iuris defectu. ibid.53

Reuocat interlocutoriam latam officio iudicis mercenario actioni deſeruiente, non tamen officio iudicis nobili. ibid. 2. 54. vide alias limitationes & declarationes ad l. quod iuſſit. de re iud. ibid.55

Iudex executor data poſſeſſione abſque citatione citandorum, & ſine cauſæ cognitione, ſi ampliùs audiat, & de nouo citet, debet priùs & poſſeſſionem & attentata antea facta reponere. 163.2.67

Iudex qui aliàs non poteſt reuocare ſuam interlocutoriam, ſi nulla ſit, quocunque modo eam reuocare poteſt. ibid.68

Iudex delegatus, ſiue ordinatius, & non alius, cognoſcit de nullitate interlocutoriæ à ſe latæ, etiam vim diffinitiuæ habentis. 164.1.69

Iudex poteſt reuocare ſententiam diffinitiuam, quæ non tranſit in rem indicatam. ibid.70

Iudex Eccleſiaſticus inhibitus ante repoſitionem virtute decreti conditionalis, non poterit ampliùs vti alternatiuis eius decreti, ſed vltimam partem decreti, *y nolo haciendo otorgue y reponga*, debet adimplere, & cur. ibid.91.& 92

Inferior tacitè eſt inhibitus à iure interpoſita appellatione legitima, etiãſi non deferat. 171.1.19

Eccleſiaſticus inhibens ſeculari, vt exequatur inſtrumentum, dum cognoſcit de eius vſura, ſi illud non eſſe vſurarium declaret, & vt ſecularis poſſit procedere, an appellatione ſubſecuta ab hac ſententia ſecularis procedat. 174.2.45

Superior causâ cognitâ poteſt ſuper ſententiæ executione & attentatis terminare, nullo habito reſpectu ad decretum violentiæ directum inferiori. 194.1.41

Inferior licèt ad ſui inſtructionem poſſit cognoſcere an delaturus ſit appellationi, vel non; tamen ſuperior non impeditur, ſuper admittenda, vel reiicienda appellatione & attentatis de iure pronuntiare. ibid.2.42

Iudex non deferens iuſtæ appellationi punitur. 195. 2. 52

Deferens appellationi minùs legitimæ non punitur. 196.1.53

Qui reum incarcerare iubet, non obſtante eius appellatione, non innouat, ſed ius publicum, vt delicta puniantur, conſeruat. 206.2.14

Iudex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremtorias. 207.2.24

Iudex cogens litigare tempore indebito, facit grauamen irreparabile per appellationem à diffinitiua. 208.1.26

Iudex non poteſt cognoſcere ſimul de emergenti, & negotio principali, & cur. 209.1.37

Vim facit non deferens appellationi ſuper articulo præiudiciali interpoſitæ in cauſis etiam ſummariis. 210.1.47

Vim facit non deferens appellationi interpoſitæ ab interlocutoria præiudiciali negotio principali. ibid. 2. 49. & ab interlocutoria, qua cauſatur difficultas circa cauſæ deciſionem. ibid.50

Poteſt reſeruare exceptioem oppoſitam contra teſtem, quòd ſit infamis, vel criminoſus ad publicationem, etſi probatio incontinenti offeratur, nec appellatio erit iuſtificata, & cur. 214.1.81.& ſeq.

Iudex recuſatus appellare poteſt à ſententia arbitrorum, qua recuſatus declaratur. 215.2.97

Quando poſſit ſine metu attentati, & nullitatis procedere ad vlteriora, remiſſiuè. ibid.

Iudex oppoſita appellatione à decreto torturæ, ſuperſedere debet in cauſa, etiamſi non ſit inhibitus, vel inhibitio præſentetur. 216.1.101

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum. ibid.102

Iudex cui nihil conſtat, nihil diſcernere poteſt. 219. 1.131

Condemnans non admiſſis probationibus dicitur eſſe in dolo. ibid. 132. & iudicatum eius eſt nullum. ibid. 135. procedit tamen ſi à tali denegatione admiſſionis probationis appelletur, aliâs tenet iudicium. ibid.136

Iudex qui ter monitus & requiſitus aliquid facere, nihil reſpondet, negare videtur, & à tali denegatione appellatur licitè. 228.2.196

Iudex denegare poteſt ſuam interlocutoriam, ſiue ab ea appellatum ſit, ſiue non. 229.1.200

Iudex ſe non iudicem declarans mediante appellatione interpoſita, à tali declaratione iuriſdictionem reaſſumit, & videtur reuocare declarationem, quæ vim haber diffinitiuæ. 231.220

Iudex à quo ſine metu attentati procedit ad vlteriora, non obſtante appellatione ab interlocutoria, quouſque ſit inhibitus canonicè. ibidem. 2.224

Iudex à quo procedens non obſtante appellatione ab interlocutoria damuum irreparabile cõtinente, poteſt puniri, illique impunè reſiſti. 232.2.233

Iudex quando grauet. 238.1.10

Iudex Eccleſiaſticus licèt in ſpiritualibus habeat iuriſdictionem in laicos, intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Eccleſiaſtica, non carcerem, niſi inuocato auxilio. 257.2.38

Non poteſt imponere pœnam inſligentem membri mutilationem, vel ſanguinem. aliam pœnam corporalem poteſt. 278.2.210

Imponit fuſtigationis pœnam. ibid.

Item pœnam exilij. 279.1.211

Detruſionis in monaſterium. ibid.

Perpetui carceris, & alias. ibid.

Iudex non poteſt eſſe ſubrogatus, qui principaliter eſſe

eſſe non poteſt. 334.2.146

An vim faciat cognoſcens de noui operis nuntiatione, quod nuntiauit Clericus. 345.1.54

& quid de milite, vel alio priuilegiato nuntiante. ibid.55

Iudex quilibet an poſſit cognoſcere, an ſua ſit ioriſdictio, & inhiberi queat ab alio. 383.1.80

Iodex quilibet etiam delegatus cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio. 384.2.95

Iudex qui potuit procedere ſummariè, ſi procedit ordinariè, valet proceſſus. 422.2.112

Iudex ordinarius Eccleſiaſticus qoibus actionibus quis dicatur. 483.1.6

Iodex habens iuriſdictionem, ſed eſt omnimodo incompetens in aliquo caſu, ſi ſe expreſsè declarat comperentẽ, ſententia tranſit in rem iudicatam, ſi non appelletur, & proceſſus tenet. 491.1.23

Idem ſi citatus nihil oppoſuit. ibid.24

Iudex delegatus prout ordinarius cognoſcit de articulo an ſua ſit iurιſdictio. ibid.25

Iudicis iniquitatis inter procedendum propria probatio eſt, actornm inſpectio. 92.1.110.& 114

Iudicis iniquitas, vide *Exceſſus*.

non quidquid Iudicis poteſtati relinquitur, id iuris neceſſitati ſubmittitur. 98.1.175

Iudicis arbitrium circa capturam debet ſubiacere regulis iuris. 268.1.134.

Iudicis mutatio, vide *Mutatio iudicis*.

Iudici volenti exequi ſuam ſententiam pendente appellatione, poteſt pars reſiſtere, vrbaniùs tamen Princeps, cuius id propriũ eſt officium. 172.2.32

Iudicem Eccleſiaſticum vim inferentem non poſſe in expenſis mulctari, veriùs oſtenditur. 105.2.245

Iudice Eccleſiaſtico, regia cui inclinara prouiſio, reſpondente, ſe carere iuriſdictione, quid faciendum, ne inane ſit decretum regium. 140.1.2

à Iudice quæ de facto fiunt, de facto per eum reuocari ius eſt. 141.1.13

Iudice Eccleſiaſtico vim inferente mortuo ante repoſitionem, an euaneſcat decretum violentiæ, 143.2.42

Iudice remoto ab officio, poterit ſucceſſor eius reuocare attentata ex officio. 147.2.86

Iudices Eccleſiaſtici vim facientes, & contra præcepta canonica procedentes ad executionem ſententiæ, non obſtantibus legitimis appellationibus incurrunt in bullam Cœnæ Domini. 56.2.237

Iodices laici non poſſunt inhibere Eccleſiaſticis, & cur. 61.1.278

Iudices vbi plures dati ſunt in aliqua cauſa, & poſtea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint, nihilominus eadem cauſa dicitur. 144.2.55

Iudicibus Eccleſiaſticis exequi volentibus abuſus notorios ab ſe factos, reſiſti violenter poteſt per priuatam perſonam. 32.1.116

Iudicibus duobus adinuicem inhibentibus ſuper competentia iuriſdictionis, qnemadmodum recurrendum ſit ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur. 103.2.226

Iudicium priuilegiatum, & ſui natura inappellabile, aut executiuum, in dies alreratur, & variatur ex modo proponendi, aut proſequendi, & efficitur appellabile, & è conuerſo. 92.1.156

Non debet eſſe in pendenti. 240.1.30

Non conſtat ex duobus reis tantùm ſine actore. 345.1.53

τὸ *Indicium* quid ſignificet. 412.1.43

Iudicium mutare in maiorem cauſæ cognitionem, parte non contradicente, nullam cauſat nullitatem, ſecus ſi in minorem. 411.1.38

Iudicialia & extraiudicialia ſibi inuicem repugnant. ibid.2.41

Iudicialiter & extraiudicialiter contraria ſunt. 70.2.334

Iudicatus ad torturam, ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus, non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. 273.1.173

Iuramentum in litem quando, & quomodo, & in quibus caſibus locum habeat, remiſſiuè .122.2.163

Iuramentom calumniæ eſt actus iudicialis, non extraiudicialis. 428.2.149

Iuramentum, de quo in c. vt circa. de elect. in 6. debet eſſe corporale tactu Euangeliorum, non aliter. 442.2.238. aliàs iuramentum erit nullum. ibid.239

Iuramentum per tactnm Euangeliorum non requiritus de conſuerudine, ſed ſufficit tactus cuiuſuis libri, vel tabulæ. ibid.240. limita.241

Iuramentum iuxta c. vt circa, de elect. in 6. qnando requiratur. 443.1.243.& ſeq.

Iuriſdictio ſuprema dominio regiæ maieſtatis, & viſceribus intrinſecis regiminis formaliter adhæret. 85.1.39

Iuriſdictio neceſſaria eſt ad effectum reponendi atrentata. 140.2.11

Non requiritur ad reuocandum, & quæ de facto fiunt à iudice. 141.2.17

Iuriſdictio eſt anima inhibitionis, & ſine ea inhibitio prolata eſt nulla, & minus canonicè expedita. 164.2.75

Iuriſdictio dilata non dicitur ablata. 376.2.33

Iuriſdictionis ad ſuſpenſionem nullus actus fortior appellaione. 181.1.18

Iuriſdictionis exercitium vt attribuatur, ſatis eſt qualitatem in libello deducere, licèr de ea queat dubirari. 358.2.45

Qualitas tamen illa ſi negetur, debet conſtare ſummatiè, plenè tamen. 259.1.46

Iuriſdictionis defectùs exceptio non cenſetur excluſa à diſpoſitione prohibente omnes exceptiones. 310.2.57

Iuriſdictionis defectus aliis maior reputarur. 382.1.71

Iuriſdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi. 482.2.4

Iuriſdictione conceſsâ, conceſſa cenſentur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. 110.1.292

Vide *Poteſtas*.

in Iuriſdictionalibus conſtare priùs debet de qualitate quæ iuriſdictionem tribuit. 135.9.58

Ius naturale datur, ne alicui in iudicio, & extra iudicium vis fiat. 240.2.80

Ius vbi adeſt, & cauſa vniuerſalis, per vſum partis ios conſeruatur in toto, & conſuetudo in parte extenditur ad totum genus illius ſpeciei. 34.2.124

Ius ſuperueniens lite pendente an proſit, remiſſiuè. 89.1.79

Ios declarandi, ſeu interpretandi ad hæredem, & ſucceſſorem non tranſit, cùm ex arbitrio diſponentium pendeat. 146.1.70

Ios concedit facultatem declarandi ſucceſſoribus in officio, vel iuriſdictione. ibid.

Ius non fingit quod ſibi ipſi eſt cõtrarium. 240.2.36

Ius omne potentius operatur in cauſa, quàm in cauſato. 394.2.10.& ſeqq.

Ius quæſitum facilius amittitur, quàm ius quærendum. 395.1.19

Iuris patronatus donationi ſi ordinarius non præſtat aſſenſum, ad id compelli poteſt per ſuperiorem. 455.2.40. ab eo tunc appellare licet. ibid.41
Iuris reſiſtentia efficax eſt ad probibendam appellationem. 470.2.7
Iuri competenti regiæ maieſtati nulla Pontificis cenſura generaliter promulgata intelligitur velle derogare, tam de iure, quàm de conſuetudine. 41.2.176
Iure poſitiuo, & naturali ac diuino concurrentibus, ius diuinum & naturale præualet, tanquam potentius. 27.1.91
Iura ad ea adaptantur quæ fiunt frequentius. 29.2.98.148.1.92. & 313.2.88
Iura prohibentia laicis ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione iudiciali, non de extraiudiciali. 67.2.301
Iura loquentia de tollenda conſuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione iudiciali, & de præſcribenda iuriſdictione. ibid.305
Iura duo vbi competunt, vno ſublato actus ſuſtinetur alio. 72.1.350
Iura plura in vno concurrentia, vno ſublato cætera cum eo non confundantur. ibid.351
Iura prohibentia clericum recurrere ad iudicia ſecularia, intelliguntur, vt cognoſcant de meritis cauſæ cum iuriſdictione, non tamen pro tollenda violentia extraiudicialiter. 86.2.59
Iuſſio ſecunda, nempe *ſobre carta*, expeditur aliquando, rarò tamen, cum mulcta expenſarum ſoluendarum ſiue à iudice, ſiue à Notario, per quemlibet ſteterit, proceſſum non mittere. 93.2.125.& 107.2.265
Deneganda erit in iis, quæ iudex poterat appellatione pendente licitè facere. 116.2.42
Decernitur in Senatu contra iudices Eccleſiaſticos. 140.2.10
Iuſtitiam denegare videtur qui non loquitur, & obmuteſcit. 229.1.198

L

LAicus poſſidens ſpiritualia ſemper præſumitur eſſe in mala fide. 12.2.34
Non ſe intromittit in ſpiritualibus & eis annexis, niſi de licentia Pontificis, & in caſibus à iure expreſsè conceſſis. 13.1.36
Laicus litigans coram iudice Eccleſiaſtico, fori canonico, & tribunalis ſtylo adſtringitur, & è conuerſo. 121.1.5
Laici non poſſunt inducere legem aut conſuetudinem contra clericos ex defectu poteſtatis, & iuriſdictionis. 13.1.37
Legatus in partibus habet facultatem cognoſcendi de appellationibus interpoſitis ad Papam, & ab appellationibus à legato poteſt redire ad eundem. 441.2.234
Legitimatio perſonarum in quocunque iudicio neceſſaria eſt. 311.1.59
Legitimitatis exceptio non cenſetur excluſa à quolibet ſtatuto, omnes exceptiones aduersùs inſtrumentum excludente. ibid.62
Apponi poteſt etiam poſt tres ſententias. ibid.63
Legitimum quid. 471.1.8

Leges enucleatæ.

l.36. tit.5. lib.2. recop. 9.2.14.85.2.46.153.1.12. & 172.2.30
Non eſt noui iuris inductiua. 21.1.23
Salgado de protect. Reg. Tom. I.

Diſponit in auxiliom iuris Canonici, probibentis violentas oppreſſiones. ibid.25
Neruoſè defenditur, & iuris naturalis eſſe declaratur, affirmatúrque illam eſſe iure diuino & Canonico fundatam. 13.2.39
Quando condita. 69.1.317
In ea multæ ſunt difficultates vſu frequentes, diluendæ per authorem. 84.1.24
Loquens de expenſarum condemnatione, contra partem locum habet. 105.2.247
l.34. tit.5. lib.2. recop. 85.2.46
l.4. eiuſdem loci. 130.2.22
l. regia de dicta, intelligitur reſpectu Scholaſtici alium conuenientis coram Magiſtro ſcholæ. 133.2.44. & ſeq.
l.37. tit.5. lib.2. recop. 171.1.21.& 205.1.1
l.4 tit.10.p.7. 172.2.30
l.fin. C. de ſum. Trin. & fide Cath. 32.2.113
l.lege Iulia. 7. ff. ad leg. Iul. de vi publ. 43.1.185.& 170.1.12. & 30
l.vnic. C. de emend. propinq. 109.1.279
l. abſentem. de pœnis. 143.1.35
l. quod iuſſit. ff. de re iud. 157.2.5
l. generaliter 12. §. ſed iuramentum, & §. ſibi autem. C. de reb. cred. 223.1.166
l.1. §. quæſitum. ff. de appel. 315.1.92
l.1. §. veteris. ff. de adquit. poſſ. 322. 2. 36. & ſeq.
l. generaliter 5. ff. de fideiuſſor. 327.2.78
l. 1. §. ſi is, cui. ff. de op. nou. nunt. 344. 2. 52. & ſeqq.
l. æquiſſimom. ff. de vſufr. & eius remedium multum conſonat diſpoſitioni Conc. Trident. ſeſſ. 25. c.13. 358.2.5
Vide v. *Verba*.
Lex, conſuetudo, ſeu ſtatutum regulatur à poteſtate inducentis in conſuetudinem. 13.1.37
Lex temporalis ratione directiua etiam clericos obligat. 19.1.65
Lex loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, vel generaliter loquuntur. 29.2.98
Lex poſitiua vti interpretatur legem diuinam, ſic & conſuetudo. 34.1.22
Confirmatoria eandem limitationem recipit, quam confirmata. 54.1.217
Loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter & generaliter loquuntur. ibid. 2.228
Vſu populi non recepta, ſed contrariis actibus reiecta, nec obligat, nec adſtringit. 69. 2.322
Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in iure & conſuetudine ſuis omnibus requiſitis vallata, & acquiſita. 70.2.337
Laicorum ſi eſt approbata per Papam, vel tacitè recepta, debet attendi in foro Eccleſiaſtico. 122.1.17
Requirens aliquod genus, ſeu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri ſpecificè, aliter probari nullo modo poteſt. 142. 2.32
Lex, ſeu ſtatutum poteſt occurrente aliqua vtilitate, aut euidente cauſa (vt hîc) facere, vt probatio valida & perfecta, in aliquo actu ſit inualida & imperfecta. ibid.33
Lex, ſeu ſtatutum factum ob publicam vtilitatem, ſi requirat certum genus probationis, non admittitur alia probatio vltra requiſitam. ibid.34
Lex, ſeu ſtatutum vtens verbo de præterito, non

extenditur ad futurum. 233.1.242
Lex non fingit ſuper impoſſibili de natura,& de iure, ne ſibi repugnet. 240.2.34
Lex generalis comprehendit cauſas & perſonas priuilegiatas, quæ ſpecialiter in eo caſu oon reperiuntur babere priuilegium. 341.2.23
Legis ratio generalis licet vni præſidi directa, ad omnes extenditur. 67.1.297
Legi 36. in verbis, *el qual trahido ſin dilacion lo vean*, omnia iuris fauent principia. 91.2.109
Legem aliud eſt condere particularem circa bona clericorum; aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cùm prima non licet, ſecunda valet. 19.2.67
Talium legum obſeruantia ad pacem reipubl. neceſſaria eſt. ibid.
Leges ſecundùm rubricam, ſub qua ſituatæ ſunt, debent intelligi. 43.1.187
Laicorum non ligant clericos. 122.1.16. quando ſecus. ibid.
Regiæ in caſibus violentiæ veniunt ad euitandum fraudes, & cur. 154.1.18
Leges regias reſpicientes bonum totius communitatis obſeruare tenentur clerici, dummodo non teodant in præiudicium libertatis Eccleſiaſticæ. 19.2.66
Libellus appellationis non ſufficit porrigi coram Notario duntaxat, & non coram iudice. 245. 2. 80. & tunc pronuntiatur non eſſe deuolutam. ibidem.
Non eſt neceſſe vt legatur iudici. ibid.2.81
Libellus oppoſitionis contra prouiſionem beneficij non eſt prouocatiuus, ſed excluſiuus. 417.1.74
Libello inepto pars non tenetur reſpondere, & à iudice contrarium declarante licitè appellatur. 209.2.42
Idem in libello obſcuro. ibid.43. & ſeq.
Lignum vitæ (Apoc.2.) quid. 299.1.97. & ſeq.
Liquidatio ſententiæ reddendæ rationis non recipit appellationem ſuſpenſiuam. 392.1.43
Liquidum ſententiæ aut inſtrumenti guarentigiati exequitur ſuſpenſo illiquido. 332.1.126
Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præſentatos coram ordinario. 417.2.77
Dicitur pendere per imperrationem reſcripti vigore appellationis extraiudicialis, ſecuta citatione vigore illios. 447.2.287
Non dicitor introducta, nec pendere per actum extraiudicialem. ibid.288
Litteræ dilatoriæ generales an intelligantur in debito iurato, debitis fiſcalibus cum debitis priuilegiatis, an extendantur ad fideiuſſores affidati, remiſſiuè. 265.2.112
Monitoriales ad effectum reuelatioois quid requirant vt queant relaxari. 291.2.30
Litterarum dilatoriarum debitoribus conceſſarum effectus quis. 265.2.109. & ſeq.
Litterarum falſarum virtute proceſſus factus eſt nullus ipſo iure. 491.1.22
Litteras directas Epiſcopo prædeceſſori mortuo, ſub nomine dignitatis, tenetur ſucceſſor exequi. 148.1.90
Litigare coram ſoſpecto iudice periculoſom. 215.1.92
Locus non tutus quis. 207.2.53
Loci non tuti exceptio quando locum habeat. ibid.
ob Locorum diſtantiam, aut magnam difficultatem conſequendi remedij, adeò quòd ad ſuperiorem recurri oon poteſt, multa permittuntur prohibita. 30.1.100
Longinquitas accurrendi Romam dicitur, quando locus eſt vltra Italiam. ibid.101
Ludouicus Gomeſios reprobatur. 261.1.164

M

M*Aior* debet cedere minori, dom eſt in domo minoris. 363.2.57
Maioria, v. *Rex*.
Mandans committi delictum in alio territorio, quo diſtrictu ſit puniendus. 380.1.57
Mandatarius & mandans delictum committi in diuerſo diſtrictu, vbi nō punitur affectus, ab vtriuſque diſtrictûs iudicibus puniri poſſunt. 381.1.64
Mandatum prædeceſſori factum Epiſcopus adimplere debet ſub nomine dignitatis. 148.1.87
& idem in executore. ibid.88
Mandatum executorium virtute ſententiæ, vel inſtrumenti guarentigiati, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitiuæ. 225.1.181
An ab eo appelletur, remiſſiuè. ibid.
Manus regia, manus Eccleſiæ. 32.2.123
Materia appoſita ſub aliquo rubro, iudicatur eius eſſe naturæ, cuius eſt rubrum. 429.1.150
Mendicantium mentio vbi fit, ſemper præmittitur ordo prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur. 361.2.32
Mercantia, v. *Actus*.
Meretrix & perſonaliter in iudicio comparet, & pro debito carceratur. 263.1.88
Quid in meretrice maritata. ibid.2.89
Michaëli Archangelo conceſſa poteſtas propulſandi violentam ſuperbiam Luciferi thronum Dei altiſſimi occupare cupientis. 14.2.41
Miles rectè capitur à iudice ordinario ad effectum remittendi. 255.2.14
Minor 25. annis an capi poſſit pro debito. 262. 2. 81. & ſeq.
Miſſus à ſecundo decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio. 349.2.85
Mixtura ſuper poſſeſſorio & proprietate recipit in totum appellatiooem. 328.1.88
Vide *Appellatio*.
Mixtura poſſeſſionis & proprietatis in ſententia, ſiue proueniat ex natura poſſeſſorij, ſiue extrinſecus, quia permittitur agi de proprietate, appellationem permittit in totum. ibid.2.91
Mixtura poſſeſſorij & petitorij quatuor modis conſiderari poteſt. ibid.92
Mixtura vt admittat appellationem, ſententia duntaxat admittitor. 329.1.93
Mixtura poſſeſſorij & petitorij recipit appellationem, & cur. 330.1.105
Mixtura non operator permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio. ibid.2.107
Mixturæ ratio ceſſat, vbi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia. ibid.2.111
Mixturam quæ contingit in ſententia conſiderari tripliciter. 329.1.93
Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſeruatur, quoties id fit, quo omiſſo vis tolli non poteſt. 109.2.286
Monachus nō poteſt capi pro debito ciuili. 261.2.72. & quid quando ingreſſus ſit religionē in fraudem creditorum, vel poſt eius capturam, vel poſtquam iam perita ſit in eūm executio, remiſſiuè. ibid.73
Monachi an poſſint cum capa & cruce proceſſionaliter ingredi parochiam, ad expectandum cadauer eligens apud ipſos ſepulturā. 364.2.70.77.78. & 80
Non habent territorium niſi intra ambitum ſui monaſterij. 365.1.71

Monitio

Monitio qua differat à citatione. 94.1.132
Monitio, ſeu requiſitio vnica, vel trina diuerſis vicibus, aut trina vno contextu facta iudici, an ſit neceſſaria vt videatur denegare iuſtitiam, remiſſinè. 129.1.194.& ſeq.
Monitio trina non eſt neceſſaria contra non reſidentem, ſi commodè citari poteſt perſonaliter. 460.1.18 & tunc quod tempus requiratur abſentiæ. ibid.2.19
Monitionem ſimplicem quilibet ſecularis iudex facere poteſt clerico, vt de aliquo certioretur, vt conſtituatur in mala fide, aut mora, & vt certioratio illi præſtet præiudicium. 94.1.131
Monitorium de ordinibus ſuſcipiendis eſt actus extraiudicialis. 463.1.40
ex *Mora* tegulariter periculum oritur. 30.1.100
Mors certius quàm naſci. 296.2.74
Mors omni momento ſperanda eſt. ibid.75
Fulgur nuncupator in Scriptura. 296.2.76.& 77
Mortè omnia ceſſare dicuntur,& cur. 143.2.43
Mulier non carceratur pro debito meſè ciuili. 262.2.83
Non poteſt capi pro debito publico, aut fiſcali. 263.1.84
Succedens laico an capi poſſit pro debito fiſcali, remiſſiuè. ibid.85
Non poteſt incarcerari ratione tutelæ. ibid.86
Capi poteſt pro debito deſcendente ex delicto. ibid.2.78
Non cogitur perſonaliter comparere in iudicio, ſed per Procuratorem. ibid.90
Quid quando iudicium abſque illa exerceri non poteſt. ibid.91
Cogi poteſt comparere perſonaliter in cauſa criminali pro ferendo teſtimonio. ibid.92
An cogi poſſit perſonaliter comparere pro abſolutione. 301.1.113
Pro ferendo teſtimonio, vel alia cauſa non cogitur comparere perſonaliter, ſed ad eam mittitur tabellio,vel alius. ibid.114.& ſeq.
Incidens in canonem, *ſi quis ſuadente*, non cogitur pro abſolutione adire Romam, ſed ordinarius abſoluit. ibid.116
Abſens non cogitur pro abſolutione accedere locum iudicis. ibid.2.120
Non eſt trahenda perſonaliter in iudiciū,ſed per maritū,aut Procuratorē audiri debet.ibid.121
Mutatione iudicis eadem, non diuerſa manet iuriſdictio, eademmet cauſa, idémque iudicium, & idem tribunal. 145.1.56
Mutatione perſonarum, qualitatis, vel accidentis, non mutatur res. ibid.57

N

N*Atura* humana,nec quælibet ingenij fœcunditas,quantumuis potetit alium modū ad cognoſcendū de violentia reperire aptiorē, quàm hactenus inuentū & practicatū. 90.2.100
Natura humana nō poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſeruationem neceſſariis. 110.2.198
Natura rei ſemel alteratā, ſemper alterata remanet. 421.1.114
Nauarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ Cœnæ Domini. 100.1.180
Proteſtatio authoris. ibid.181
Neceſſaria in actu producēdo,ſeu conficiēdo, requiruntur etiā in ſoluendo,vel deſtruendo.230.1.210
Neceſſitas caret lege,& legem non admittit,& illicitum licitum facit; iudicem incompetentem facit

Salgado de protect. Reg. Tom. I.

legitimum,alterátque præcepta,etiam diuina, & alia huiuſmodi. 30.1.103
Neceſſitas & vtilitas mirabilem & laudabilem prębendæ protectionis modum induxere. 83.1.19
Negatio appoſita ſubiecto, aut termino communi, facit orationem vniuerſalem. 309.1.49
Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio. 319.2.8
Negatiuum affirmatiuo potentius. ibid.7
Negatiua præcepta efficacius obligant, quàm affirmatiua. 310.1.10
Niſi dictio poſita in ſententia illam reddit conditionalem. 289.2.11
Nobilis non carceratur pro ære alieno. 264.1.97
Nobilis conductor vectigalis carceratur pro debito. ibid.2.98
Nobilitatis ratio habetur etiam in ſpiritualibus. 363.1.50
Notarius apud quem ſunt acta iudicis, contra quem intentare eſt violentia, compellendus eſt ad ea exhibenda. 143.1.38
Debet regiſtrum, ſeu protocollum inſtrumentorum actuum iudicialium,& extraiudicialium ſecum retinere,nec tradere partibus,niſi præcepto iudicis. ibid.39
Intimans ſententiam de mandato iudicis,nullam recipit iuriſdictionem. 246.1.85
Notarij fidei ſtandum, aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem prouiſionis *de autos diminutos*. 186.2.56
Notitia facta & præſumpta,prout notificatio ad domum, non ſufficit vt currat tempus condemnato. 243.2.62
de *Nouo* quæ emergunt, nouo indigent auxilio. 233.1.241 & noua res nouum exigit remedium. ibid.
ly *Nulla*, negatiua vniuerſalis excludit omnia. 383.2.85
Eſt diſtributiua pertinens ad plura, nec poteſt de vno tantùm prædicari. 433.2.175
Nullitatem allegans,tenetur omnia acta exhibere,vt poſſit argui contra ſententiam. 118.2.5
de Nullitate decem poſt 60. dies non auditur iure regio. 352.1.100
Nuntio adducenti proceſſum ad Senatum, in eo ſalarium taxatum pręſtari iubetur Procuratori querelantis. 93.2.126

O

O*Bligatio* non poteſt exequi in forma Cameræ, aperta ſemel via, vt de falſitatē cognoſcatur. 423.1.113
Obligationes duæ vbi concurrunt in eadem perſona,potentior euincit alteram. 319.2.6
Obligatus realiter tantùm tunc capi poteſt, ſi bona deſierit poſſidere dolosè. 270.2.150
Item ſi rem attriuit, vel conſumpſit. ibid.151
Occidere innocentem, & occidere eum qui confugit ad iuſtam defenſionem,paria ſunt. 43.1.188
Officialium ſcientia in præſcriptione iuriſdictionis præiudicat. 362.1.140
Omiſſum ab ſtatuto pro emiſſo habetur, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis. 388.1.11
Omne qui dicit, nihil excludit. 232.2.236
Omne, dictio, vulgo *todo*, vniuerſalis eſt, & cuncta comprehendens. ibid.237 & continet in ſe vniuerſalem ſignificationem. 235.1.238
ly *Omnibus modis* ipſo iure importat. 479.1.80
Oniam ſummum Sacerdotem ad Regem recurriſſe pro tollenda violentia ſeditione populi,à Simone ſacerdote

ſacerdote illata, legitur. 86.1.50

Opinio Doctorum, cui conſuetudo adhæret, præferenda eſt. 34.1.122

Opinio Doctorum communis, ſiue in lecturis, ſiue in tractatibus, vel conſiliis, ſequenda eſt per iudicem. 123.1.23

Opinio quæ plurimorum authoritate comprobatur, præſumitur verior. ibid.24

Nec ab ea recedendum in iudicando, & conſulendo. ibid.

Opinionibus duabus contrariis æquè probabilibus, ſeu cõmunibus, iudex Eccleſiaſticus poteſt quam maluerit, eligere. 123.1.26 etiam in foro conſcientiæ. ibid.27

Opponens exceptionem, ſeu articulos, petens illos admitti, ſi omittat appellare à proceſſu ad vlteriora, & poſtea inſtet pro admiſſione illorum à tacita vel expreſſa reiectione, an appellare poterit. 247.1.3

Oppoſitor, ſi declaretur eſſe vel non eſſe filium patrimonialem, aut alias perſonam legitimam, licitè appellat in prouiſione curati. 311.2.67

Oppreſſus iudici iniuſtè volenti ſententiam exequi de facto poteſt reſiſtere, non obſtante ſua appellatione legitima. 25.2.85

Etiamſi expreſsè renuntiet recurſui violentiæ, illi denegandus non eſt. 88.1.71

Oppreſſus ad obtinendam regiam prouiſionem iuris præſumptionem pro ſe habet, cùm omnibus appellationibus regulariter deferendũ ſit. 89.2.86

Oppreſſus, qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe, ſcil. vim non fieri, poteſt eis integris iterum recurrere; ſecus autem appellans. 195.2.49

Affirmans in Senato, acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti, volens nouiter recurrere ſuper eodem articulo, 196.1.54

Vt iterum poſſit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus non integri, debet de hoc conſtare notoriè, & euidenter ex actorum inſpectione, aliter non auditur. ibid.55

Et quomodo conſulatur vt hoc modo notoriè appareat. ibid.

Oppreſſis de iure naturali cõceſſum ad propugnandam violentiam, ſupremorum inuocare potentiam. 26.2.88

Oppreſſos iuuare Rex debet ex officio & charitate. ibid.

Opus nouum nuntians an audiatur comparens in iudicio. 341.2.19

Opus ædificatum poſt nuntiationem reuocatur per viam attentati. 343.2.39

Operis noui nuntiationis cauſa recipit appellationem ſuſpenſiuam. 342.2.32. & ſeq. econtra vide 42. & ſeqq.

Operis noui nuntiatio celeritatẽ deſiderat. 343.2.41

Operis noui nuntiatione ſpretâ, quando quis agi patitur de iure principali, omiſſa via attentatio ceſſat attentatum, & appellationis prohibitio. 344.1.47

Operis noui factâ nuntiatione qui ædificat, attentat, & per attentatũ demolitur ędificium. 393.2.3

Operis noui nuntiatio habet vim inhibitionis. 394.1.5

Oratio indefinita negatiuè concepta habet ſignificationem vniuerſalem. 309.1.46

Ordinarius, in defectum ſuperioris per eum admoniti, ſuos religioſos non viſitantis, & corrigentis, poteſt viſitare, an ob denegatam appellationem ab ordinario poſſint religioſi ad Senatum recurrere per viam violentiæ. 130.2.26. & 27

Ordinariâ intimata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas, in quibus reum condemnauit. 183.1.33

Iudex Eccleſiaſticus licèt de rigore iuris non teneatur ſuperſedere; tamen ex vrbanitate ob decorem debitum tantæ maieſtati, tenetur. ibid.34

Ordo iuris non ſeruatur in notoriis, ſed ordo eſt, ordinem non ſeruare. 91.2.107

Ordo Prædicatorum fuit ante omnes Minorum approbatus. 361.2.33

Ordo iudiciarius non requiritur ſuper diſputatione iuris. 494.2.51

Ordinis præpoſteratio appellationem admittit. 492.1.32

Ordinem iudiciarium ſeruare, nocere non poteſt. 311.2.74

Ordinem executionis præpoſterans executor illam reddit appellabilem. 492.1.33

P

Pactum accedens vltra ſtatutum, quo quis iam tenebatur, non mutat qualitatem vel naturam obligationis. 152.1.3

Pactum inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiã prohibitio ab interlocutoria. 306.1.15

Palinodia pœna non poteſt exequi in abſentem. 273.1.170

Palinodiæ pœnâ clericus, ſicut nec nobilis, non plectitur. ibid.171

Palinodiæ pœna eſt infamatoria. ibid.172

Panis ſpiritualis quotidie aſſumendus, vt quotidie proſit. 198.1.91

Parochiam aliquam quis ingredi non poteſt ad aliquod officium diuinum exercendum ſine licentia Rectoris. 365.1.75

Parochialis impetrationibus & aliis requiritur mẽtio ſpecialis. 364.1.63

in Parochialibus reſeruatis quatuor menſes ordinario aſſignantur ad ſignificandum concurſum Pontifici. 438.1.205

Parochus eſt de vniuerſitate, & poteſt vti frui paſcuis & nemoribus ciuitatis, ſicut quilibet de vniuerſitate. 18.2.59

Præfertur clericis mercenariis, & capellanis. 362.2.46

Poteſt ſurripere cruces, & alia proceſſionalia tollere, religioſis proceſſionaliter accedentibus ad ſuam parochiam pro tollẽdo cadauere eligentis ſepulturam apud religioſos. 366.2.86

Primus facit officium in Eccleſia dicendo orationes, & intonando primos verſus. 367.1.87

Præfertur quando defertur funus extra ſuam parochiam. ibid.88

An in præiudicium Eccleſiæ aut ſucceſſorum poſſit amittere ius prælationis, eo vel non vtendo, vel conſentiẽdo renuntiari illi. ibid.89

Poteſt recuperare præcedentiam perditam per prædeceſſores. ibid.91

ad Parochum proprium pertinet portare cadauer eligentis ſepulturam in alia Eccleſia. 365.2.76

Parochi præferuntur etiam canonicis collegiatæ. 367.1.88

Poſſunt eorum ſucceſſores contrauenire facto inualido anteceſſoris. ibid.90

Parochos inter quando ſit locus præuentioni in funerando

Digitized by Google

nerando corpus parochiani vtriuſque. 367.2.95 & quid ſi præuentio nulla ſit, quomodo controuerſia diffiniatur. ibid.96
Pars vna alternatiuæ declarat alteram. 109.2.84
Pars appellata, quæ contra ſe reportauit decretum in Senatu, vim fieri actis diminutis, non poteſt eis integris vlteriùs recurrere, & cur. 95.2.50
de Parte quoad partem idem eſt quod de toto quoad totum. 307.1.25
Pater, ſeu dominus priuatus poteſt filium, ſeu famulum ſuum clericum è domo eiicere ob eius pacem, & quietem, virtute poteſtatis politicæ. 108.2.278
Patientia & tolerantia Romanorum PP. vel alterius Principis impedire potentis, inducit diſpenſationem & confirmationem. 381.148
In iuribus incorporalibus idem operatur quod poſſeſſio in rebus corporalibus. 71.1.339
D. *Paulus* ciuis populi Rom. nuncupatur, & cur. 18.2.60
Auxilium poſtulauit à tribuno. 86.1.53
Peccator in mundo eidem periculo eſt ſoppoſitus, quo nauis in medio tempeſtatis. 297.1.80.& 81
Periculum inſtans non recipit dilationem, legem non admittit, & legem tribuit. 91.2.108
Periculum vbi eſt in mora, appellatio non ſuſpendit. 473.2.27 & receditur à iuris regulis. ibid.28
Perſona occultatæ manifeſtatio non datur in regno Aragonum in cauſis ſpectantibus cognitionem Inquiſitorum. 128.2.7
Petitorium intentare aliud, aliud verò poſſeſſorium iuſtificare cum titulo, vbi cauſæ natura ita poſtulat. 330.2.110
Petitorium abſorbens poſſeſſorium attenditur ad effectum appellandi. 314.1.143
Pia cauſa non prohibet appellationem de per ſe. 389.2.25
Pœna non tranſit in ſucceſſorem, vel hæredem, ſed tantùm damnorum ſatisfactio de eo quod ad hæredem peruenit. 149.2.106
Pœna appoſita à iure iudici exequenti appellatione pendente, vt infligatur, debet expectari executio, & actus conſummatio. 170.1.12
Pœna corporalis quando venit in defectum pecuniariæ, an reus ſit ſub fideiuſſoribus relaxandus. 276.1.190.& ſeqq.
Pœna relicta eſt arbitrio iudicis an captus ſub fideiuſſoribus ſit relaxandus. ibid.2.193
Pœna verberum, aut fuſtigationis an permittat relaxationem ſub fideiuſſoribus. 277.2.201.& ſeq.
Pœna dicta, *de verguenza*, eſt corporis afflictiua. 278.1.203
Pœna mitræ, quam ſolet apponere iudex Eccleſiaſticus, eſt corporis afflictiua. ibid.204
Perpetui carceris dicitur corporis afflictiua, & an de iure ciuili aut regio imponi poſſit. 278.1.205
Carceris quibus caſibus iure regio imponi poſſit, ibid.2.106
Quando imponitur ſub fideiuſſoribus, reus non relaxatur. ibid.107
Candentis ferri apponenda ei qui ſecundò nupſit veniente vxore prima. relaxatur ſub fideiuſſoribus. ibid. 208 & hæc pœna locum habet iure canonico. ibid.109
Suſpenſionis ab officio, ſeu beneficio, non admittit relaxationem ſub fideiuſſoribus. 379.1.212
Pœnam exilij eſſe corporis afflictiuam, qui teneant. 272.2.165
·Quid iure regio & canonico ſeruandum. ibid. 166.& ſeq.
Pœnarum inſertio. 98.2.176
Pontifex vtramque poteſtatem, ſpiritualem & temporalem habet, primam abſolutè, ſecundam in habitu & potentia. 57.1.55
Ceſſante cauſa ſpirituali, non vtitur poteſtate temporali contra regimen Regum & Principum temporalium. ibid.56
Poteſt in certis caſibus ob aliquam iuſtam cauſam concedere laico priuilegium cognoſcendi de perſonis Eccleſiaſticis. 35.2.130, 141
Pontifices ex Hiſpania oriundi, qui habuerunt ſcientiam cognitionis per viam violentiæ. 37.1.141
Poſſeſſio quæ conſiſtit in facto, non transfertur ex ſententia actualiter non executa, cùm non tranſeat dominium conſiſtens in iure. 113.2.7
Poſſeſſio alia eſt defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia iura tranſeant, non tamen poſſeſſio. 150.1.109
Poſſeſſio hæredis eſt noua poſſeſſio, & non continuata cum poſſeſſione defuncti. ibid.
Poſſeſſio iuriſdictionis tribunalis, Eccleſiæ, vniuerſitatis & populi, non finitur morte poſſeſſoris, ſed in ſucceſſore continuatur, cùm perſona ficta poſſideat. ibid.110
Rerum Eccleſiæ non vacat mortuo prælato. ibid. 512.& 117
Eccleſiæ in Eccleſia continuatur etiam mortuo prælato, & dicitur ſimul cum occupatore poſſidere, & eſſe in ſummariiſſimo poſſeſſorio, nec attentat Eccleſia poſſidendo. ibid.113
Iuris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, caſtri, maioratus, aut Eccleſiæ, retinetur per ipſam dignitatem, villam, caſtrum, maioratum, aut Eccleſiam, etiam mortuo prælato, & adminiſtratore. ibid.115
Iuris præſentandi continuatur in ſucceſſore dignitatis, caſtri, villæ, vel comitatus, ſeu maioratus, ſine noua apprehenſione. ibid.2.116
Data per executores non citato poſſeſſore dicetur intruſa. 416.1.70
Poſſeſſionis cauſam quando abſorbeat cauſa proprietatis, remiſſiuè. 318.2.91
Poſſeſſor nouus caſtri, villæ, ſeo maioratus, ratione cuius competit ius præſentandi, licèt nunquam præſentauerit, poteſt præſentare. 150.2.16
Poſſeſſorium debet prius terminari, quàm petitorium. 224.1.172
Venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis, vbi tractantur ſimul. 330.1.106
Non dicitur mixtum, ſed merum, quando titulus deducitur ad eius iuſtificationem. ibid.2.109
Poſſidere qui poteſt ex pluribus cauſis, & iuuari ex vtilìori. 72.1.348
Potentia cogendi ad actum, quamuis ad actum coactionis non ſit deuentum, inducit coactionem. 152.2.9
Potentia magis in effectu monſtratur. 420.1.95
Potentia cauſæ efficientis arguitur ex efficacia effectus. 421.1.109
Poteſtas tollendi violentias, & protectio vi oppreſſorum à Deo deriuata, & in Reges non recognoſcentes ſuperiores in temporalibus gradatim transfuſa. 14.2.41
Poteſtas non niſi à Deo, quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt. 14.2.42
Poteſtas ſuprema Principum temporalium non recognoſcen

cognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, eorúmque iuriſdictio non datur eis à Pontifice. 16.1.47
Ante aduentum Domini, ſummámque clauium poteſtatẽ traditam Pontifici, iuriſdictio temporalis vigebat in Regibus data immediatè à Deo. ibid.48. mediatè à populo. ibid.
Poteſtas temporalis habet vt obiectum & finem, felicitatem humanam, h.e. iuſtitiam & felicitatem vitæ temporalis; & ſic conſiderata, erit ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata. ibid.2.53
Secularis tenetur negare auxilium imploratum à iudice Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum eſt. 28.1.93
& etiamſi appellatio non ſit admiſſa à ſuperiore iudice Eccleſiaſtico, & de hoc conſtet ſeculari, dummodo de iure deberet admitti. ibid.94
Poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ eſt de regalibus, & reſeruatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. 29.1.97
Poteſtas ſecularis ſolùm tollit violentias per modum defenſionis extraiudicialis & Chriſtianæ, non iudicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec aduerſatur ſacris canonibus. 57.1.243
Regalis in tollenda violentia non ſe intromittit vt iudex, & cum iuriſdictione, ſed vt canonum & legis miniſter. ibid.244
Poteſtas caſtigandi & iudicandi eſt authoritas omnino intrinſeca Principis reſpectu ſubditorum. 84.2.26
Poteſtatem ſupremæ iuriſdictionis, aut recursûs in caſibus violentiæ, nullus ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſticus adquirere poteſt titulo donationis, aut præſcriptionis aduersùs Principes ſupremos. ibid.37
Poteſtate ordinaria & delegata vti quis ſimul poteſt. 426.1.132
Poteſtates duæ vbi ſimul reperiuntur in republ. Chriſtiana, vnum corpus faciunt, ſubeſt tamen temporalis ſpirituali. 17.1.54
Præcedunt digniores vbi non apparet de quaſi poſſeſſione. 361.2.34
Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in ſedendo, aut loquendo in publicis aut priuilegiatis actibus. ibid.35
Præcedentia quaſi poſſeſſione ceſſante, confraternitates, quæ priùs ſacris vſæ ſunt, præferuntur. 361.1.26.& ſeq. vide *Compoſitio*.
Præcedentiæ cauſæ & rationes apud quos videndæ ſint, tam inter Eccleſiaſticas perſonas, quàm ſeculares, & de variis quæſtionibus. 363.1.53
Præceptum impoſitum prætori, vt tali, & ratione officij, impoſitum eſt & ſucceſſori, ita vt illud teneatur adimplere. 147.2.86
Præceptum inhibitorium de non ſoluendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & vltra partem crediti eius, in cuius fauorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt. 228.1.190
Præcepta ſupremorum Senatorum obſeruanda, ac ſi ab ipſo Rege dimanarent. 85.2.45
Prælatiam aut ſcamnum in Eccleſia mulier an & quando adquirere poſſit. 361.1.25
Prælatio offerendi priùs, vel recipiendi pacem, vel ſedendi loco excelſiori, & aliorum ſpiritualium, de iure acquiri poteſt. 361.1.24
Prælatus habet iam maiorem poteſtatem in religioſos, quàm dominus in ſeruum. 129.2.12
Non ſuccedit tanquam Procurator. 150.1.114
Poteſt tacitè, non expreſsè renuntiare appellationi. 166.2.97.& 99
Præcedens ſemel vt iudex ad eum non appellatur, & cur. 441.2.235
Prælati ante Epiſcopatum, & prælatiarum poſſeſſionem iurant Regi fidelitatem. 36.1.134
Prælati Religioſorum habent iuriſdictionem ordinariam, non delegatam, in ſubditos. 129.1.11
Non faciunt vim in exequendo, & cur. ibid.14
Tenentur Regi obſeruare obediendientiam, fidelitatem & reuerentiam. 107.2.269
Prælatos Hiſpaniæ, & alias perſonas Eccleſiaſticas de conſuetudine teneri ad iuramentum fidelitatis Regi præſtandum in recognitionem domini, & capitis in temporalibus. 18.2.61
Illud priuilegium Regibus Hiſpaniæ à Ioanne P.XXII.conceſſum. ibid.
Præpoſteratio vitiat actum & annullat. 238.2.12
in *Præſcriptione* iuriſdictionis Principum, Pontificum, vel dominorum, ſcientia officialium eis præiudicat, & ſufficiens eſt, vt eis præiudicium cauſetur. 36.2.140
Præſumendi verbum in lege poſitum, dolum præſuppponit. 55.2.234
Præſumtio non porrigitur ad id, quod fieri non poteſt. 240.2.35
Praxis hodierna tabellionum, *y me obligo con mi perſona y bienes*, vnde ortum habuit. 270.2.148
Praxia denuntiationis, & affigendi letrones, & cedulones Romanæ Curiæ, remiſſiuè. 390.1.15
Princeps ſecularis non poteſt legem promulgare circa perſonas Eccleſiaſticas, aut res ſpirituales: ſecus in corroborationem iuris Canonici, & naturalis. 11.1.25
Temporalis non recognoſcens ſuperiorem in temporalibus, tenetur ita ad protectionem clericorum, ſicut laicorum. 18.1.57
Supremus in temporalibus tenetur clericos ab oppreſſione & violentia eis facta à iudicibus Eccleſiaſticis deuiare, & cur. 20.1.70
Princeps ſupremus iudex & conſeruator ſubditorum dicitur. 21.1.77
Temporalis ſupremus omni iure naturali, diuino & poſitiuo, conſuetudine item immemoriali tenetur perſonas Eccleſiaſticas ſibi ſubditas à violentiis protegere. 24.2.78
In defectum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuum tenetur præſtare auxilium. 27.2.92
Princeps an peccet negando auxilium violentiæ, remiſſiuè. 28.1.95
Princeps, ſiue Rex Hiſpaniarum habet facultatem præſentandi Epiſcopatus, & beneficia conſiſtorialia, quæ aliàs erant Pontifici reſeruata, & monaſteria virorum, remiſſiuè. 36.1.135
& percipiendi partem, ſeu tertiam decimarum. ibid.136
Princeps ſupremus dicitur tutor vaſallorum quoad protectionem, remiſſiuè. 50.1.204
Miniſter Eccleſiæ dicitur, qui occaſione recursûs violentiæ iniuriam tollit, & oppreſſos defendit. 56.2.238
Iudicem apud quem, ſummo honore proſequitur, cùm tractat ne eius iuriſdictio patiatur violentiam. ibid.239
Per cognitionem violentiæ ſuum auxilium interponit iudici Eccleſiaſtico ſuperiori contra inferiores vſurpantes eius iuriſdictionem in non deuoluendis iuſtis appellationibus. 57.1.242
Cùm vni præſidi reſcribit, omnibus præſidibus reſcripſiſſe

reſcripſiſſe intelligitur. 67.1.296
Licèt ſit dominus vniuerſalis quoad protectionem, & iuriſdictionem, non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit. 73.1.357
In tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defenſionis naturalis, ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ. 82.1.8
Concedens aliis dominis inferioribus iuriſdictionem pleno iure, non intelligitur conceſſa poteſtas, & ſuperioritas regio diademati inhærens. 84.2.34
A ſe non poteſt abdicare quod maieſtati ſuæ adhæret. ibid.55
Non poteſt protegere vi oppreſſos, ſi de violentiis non habet notitiam. 86.2.58
In cauſis neceſſitatis extra ordinem occurrit. 88.2.78.& 92.1.112
Ex publica vtilitate poteſt in aliquo caſu nouum genus probationis inducere, aliis etiam aliàs licitis reprobatis. ibid.113
In tollenda vi iuris eſt miniſter, & ſic non poteſt iudici adſtringere vt reponat, quod ſecundùm ius fecit. 115.1.24
Quas cauſas delegare poſſit. 256.2.23
Offenditur per delictum. 260.1.57
Principis aſſertio, maximè in antiquis, probat etiam in præiudicium tertij. 11.2.27
Eius volũtatis præſumitur, qualis eſt legis ſcriptæ, & naturalis rationis. 116.1.37
Principis à voluntate quæ pendent, iudicantur impoſſibilia. 314.2.86
Principi conceſſà violentiarum propulſatione, & vi oppreſſarum, & Eccleſiarum protectione naturali, ſibi intelliguntur conceſſa omnia ad id neceſſaria. 109.2.289
Principi conceſſa facultate leuandi violentias, de vento ſeruiret, ſi debitum non haberet exitum, & careret effectu. 110.2.296
Principem Deus præfecit vt homines malos compeſcat, & bonos tueatur ab oppreſſis. 15.2.45
Principem auxilium præbendo ex obtuto, antequam ſibi conſtet de violentia, illam potiùs inferre, víque oppreſſum ampliùs afficere, & opprimere, & offendentem protegere. 90.2.97
Principes temporales in principio non recognoſcentes ſuperiorem, omnia tam temporalia, quàm ſpiritualia regebant. 16.1.49
Tenentur ex officio impertiri brachium, auxilium, & protectionem perſonis Eccleſiaſticis. 20.1.71
Sunt tutores reipublicæ. 21.1.76
Principes Hiſpaniarum non vſi cognitione violentiarum, niſi in ſpecie l.36. tit.5. recop. per tempus immemoriale non impediuntur, quin poſſint in aliis cauſis violentiæ & oppresſionis, vti citra immemorialem, vt etiam conſuetudo extendatur ad alios. 34.2.114
Principes, quibus clericorum & Eccleſiarum defenſio & protectio committitur, vltra defenſionis legitimos modos ad iuriſdictionem Eccleſiaſticam non progrediantur, ne pœnis & cenſuris Bullæ in Cœna Domini inuoluantur. 51.1.209
Principes Chriſtiani ipſo iure ſunt protectores Eccleſiæ, etſi ſpeciatim à Pontifice illis tribuatur protectio alicuius loci, vel hoſpitalis, nec adquirunt iuriſdictionem, nec ex tali protectione poſſunt inducere, aut probare ſuperioritatem in tali hoſpitali, vel loco, & eius bonis. ibid.210
Principes ſeculares, nec eius Conſiliarios nullus iudex Eccleſiaſticus, nec Summus Pontifex vt excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini. 57.1.245
Principes & Senatores ſi Pontifex haberet excommunicatos, illos vt paſtor exhortaretur, & aliquando moueret vt deſiſterent ab excommunicatione & cenſuris, imò in contrarium ſuam voluntatem declarauit. 57.1.247
Principes ſeculares in multis caſibus habent poteſtatem ſuper Eccleſiaſticos. ibid.2.251
Principibus Chriſtianis commendata à Deo, Sede Apoſtolica, & Rom. Pontificibus protectio clericorum & Eccleſiarum. 50.2.205
Principale ſi non ſubſiſtat, precarium, conditio & alia neceſſaria euaneſcunt. 240.2.37
Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex naturâ actûs, de quo diſpoſitio loquitur. 110.1.294
Principali conceſſo, cenſetur conceſſum quod venit conſecutiuè, & acceſſoriè ad illud. ibid.295
Principali non ſubſiſtente, nec ea quæ ſequentur locum habent. 164.2.77
Priuilegium ſponte conceſſum à Principe, ab illo reuocari poteſt. 13.1.38
Conceſſum terræ, patriæ & reipubl. laicos ſimul & clericos comprehendit. 19.1.63
Priuilegium laicorum clericis vtile, præſumitur à Papa approbatum. 38.2.147
Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etſi poſtea reuocetur, iuri Regis nihil detrahit. 72.1.349
Conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem recursûs Regij an poſsit ab eadem Sede reuocari. 72.2.354
Conceſſum in fauorem Eccleſiæ, non poteſt reuocari à Principe. ibid.355
Conceſſum à Pontifice, licèt reuocetur, remanet Regi defenſio vaſallorum, & cognitio per viam violẽtiæ extraiudicialis, cuius proprium officium eſt incommutabile. 73.1.356
Conceſſum non ſubdito nec reuocari poteſt. ibid.358
Scholaſticorum non propter Magiſtrum ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos datum eſt. 135.1.53
Exemptionis, ſi proueniat ab immemoriali, non admittat appellationẽ à viſitatione. 466.2.60
Priuilegij cauſa durante, ipsũ durare debet. 135.1.54
Priuilegij ita facienda interpretatio, vt aliquid ſpecialitatis contineat. 433.2.177 & vt aliquid addat iuris communis. ibid.178
Priuilegiis duobus concurrentibus, alio permiſsiuo, alio prohibitiuo, quid attendendum. 319.2.5
non *Probans* debet iure carere. 219.1.134
Probatio plena requiritur in quocumque iudicio, etiam ſommario. 219.1.132.& ſeq.
in Probationibus ſtat tota cauſæ virtus. 219.2.139
Procedere qui potuit extraiudicialiter, ſi partes iudicis ſemel aſſumat, an poſſit redire ad proceſſum extraiudicalem. 420.2.97
Qui ſummariè, ſi procedat viâ ordinaria, an poſſit redire ad ſummariam. ibid.98.& 99
Qui extraiudicialiter, ſi iudicialiter incipit, non poteſt variare. 421.1.101.& ſeq.
Procedi vbi ſummariè debet, proceſſus formandus eſt in forma iudiciali, & cur. 428.2.148
Procedendi ſimul iudicialiter & extraiudicialiter facultate datâ, vel vna viâ electa, poterit rediri ad aliam. 416.2.135
Procedendi vtraque poteſtate conceſſà per copulationem,

rionem, ſiue diſiooctionem, non poteſt eodem tempore procedere vtraque ſimul. 423.2.109

Proceſſiones publicæ quæ, & quæ particulares, & de materia prouiſionum, remiſſiuè. 369.2.112

ad Proceſſiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, niſi ſtrictiore clauſura viuentes. 368.2.102

Etiam clerici ſeruientes in Eccleſiis Equitom Hieroſolymitanorum. ibid.103

Non regulares, qui abſunt à ciuitate vltra dimidium miliare. ibid.104

Non exempti qui ſunt nullius diœceſis, vel contra ciuitatem in loco habeote plebem. 360.1.105

Non regulares, vbi non accedendi conſuetudinem habent legitimam. ibid.106

Compelluntur clerici ſeculares, etiam exempti, ſi habent beneficium ſimplex in diœceſi. ibid.107

Qoid in clericis nullum habentibus beneficium, ſed officium io Eccleſiis. ibid.108

Regulares an compelli poſſint per cenſuras & alias pœnas. ibid.109

Alliciuntur & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluotur, niſi teneantur ex voto. ibid.2.110

Contraria opinio verior. ibid.

Accedere tantùm poteſt ordinarios & compellere reliquos. ibid.111

Vt religioſi compellantur accedere, debet fieri ex graui cauſa. ibid.113

Proceſſus originalis noo tranſumtus vehi ad Senatum iubetur, vt breuitati conſulatur & expenſis. 91.1.104

Proceſſus violentiæ ſtatim, & ſine dilatione, ante alios fori ſecularis ioſpiciuotur. ibid.105

Proceſſus eſt nullus, ſi iudex reiiciendo exceptionem oppoſitam, procedit ad alteriora ſine cauſæ cognitione ſuper eadem exceptione. 208.2.33. & ſeqq.

Proceſſus in fauorem eius, cui à lege viua, vel mortua denegatur audientia, eſt nullus ipſo iure, 339.2.3.& ſeq.

Proceſſus iudicialis & extraiudicialis inuicem repugnaot. 423.2.117

Proceſſus totus vnom dicitur continens, etiamſi plures contineat articulos. ibid.118

Proceſſus iudicis à quo, pendente appellatione à tacita vel expreſſa, pendet à futuro eueotu. 485.2.16

Geſtus tempore, quo iudex debet conquieſcere, oullus eſt ipſo iore. 493.2.44

Proceſsûs originalis exportatio ad Senatum, & inde inſtructio & informatio, eſt actus extraiudicialis. 90.2.98

Proceſsûs inſpectio in Senato ſuſpenditur, durante termino prouiſionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel legitimum procuratorem mittat. 95.1.143

Suſpenditur quouſque pars querelata veniat durante termino prouiſionis, quo tranſacto, parte appellante præſente, & ioſtante inſpicitur proceſſos, ſi ſit traductus. ibid.144

Proceſsûs inſpectioorm noo ſuſpendi ob denegatam abſolotionem, veriùs defenditor. 96.2.155

Proceſsûs originalis exportatio ad Senatum, fit ad eius inſtructiooem. 180.1.6

Proceſsûs remiſſio ad Senatum nullatenos adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi. 184.2.49

Proceſſum originalem, ad effectum cognoſcendi de violentia, poſſe ad ſe exportari facere Principem. 90.2.96

Proceſſum extraiudicialem qui iniuſtum dixerit, aliunde tenerur verificare iniuſtitiam. 408.2.17

Procurator an poſſit recurrere ad Principem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam cauſam, quæ eſt clauſula, vt queat adire Cancellarias, &c. pro poſtulandis quiboſuis prouiſionibus. 61.2.280

Non poteſt renuntiare appellationi ſine ſpeciali mandato ad reuuntiandum. 167.1.99. limita. ibid.100

Procurator appellans, ſi compareat coram iudice à quo, petens poſt appellationem id ex quo renuntiatio inducitur, domino præiudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiaſſe. ibid.2.104

Procuratori præſenti vel alij factâ ſententiæ intimatione, currunt & domino 10. dies ad appellandum. 244.1.68

Procuratore negligeote in appellando, reſtituitur dominus in integrum, ſi procoratur non ſit ſoluendo. 244.1.69.& 70

& ipſi domioo tunc currit tempus à die notitiæ. ibid.

Prohibitio appellationis in poſſeſſorio, &c. eſt limitatio regulæ, & per admiſſionem in ea in dubio redimus ad eandem regolam. 124.1.34

Prohibitio compromittendi ſuper caoſa, intelligitor ſuper principali, non ſuper articulis incidentibus. 305.1.7

Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ peruenitor ad illud. 331.1.16

Prohibitum fieri principaliter, non poteſt fieri per viam conditionis. 238.1.12

Promiſſio de profitendo eſt aliud, aliud ipſa profeſſio. 274.1.5

Promiſſio de vendendo obligat de fumto ad venditionem faciendam. 249.1.23

Pronuntiatio de torqueodo reo eſt interlocutoria. 215.2.98

Continet tamen damnom irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellatiooi non deferens iudex vim facere, declarat Senatus. ibid.59. & ſeq.

Protectio vi oppreſſorum à Deo deriuata, & io Reges oon recognoſceotes ſuperiores io temporalibus quod alia transfuſa. 14.1.41

Protectio & regimen vnom iodicatur indiſſolubile, quæ à Rege tolli oon poteſt, nec à regimine ſeparari. 84.1.29

Protectio eſt obiectum, & regni caoſa finalis. ibid.31

Protectio vaſallorum à violentiis eſt de regalibus Regi competens in ſignum poteſtatis ſupremæ. ibid.32

Protectione commendatâ per Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo conceſſa iuriſdictio, ſed ſolùm defenſio ab oppreſſoribus. 50.2.206

Proteſtatio violeotiæ exprimitur io appellatione ab Eccleſiaſtico ad eius terrorem & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem, & ex ſuperabundanti, non de neceſſitate. 88.1.71

Prouiſio ordinaria oblatâ violentiæ querelâ, ſtatim expeditur illa inſerta, & quid contioeat. 89.1.81

Solâ & ſimplici qoerela expeditur. ibid.82

Non arctat ad deferendum, ſed eſt exhortatoria, & monitoria, qua ſuſcitatur iudex ad denuo ſe informandum de naturâ appellationis. ibid.83

Prouiſio

Prouiſio prima ordinaria monitoria vt iudex à violentia deſiſtat, nullum illi præiudicium infert, ſed eius libertati relinquit. 89.2.85
Prouiſio ordinaria potiùs dici poteſt iuris exhortatio. ibid.86
Prouiſio ord.eiúſqoe cognitio, & proceſsûs miſſio non eſt præciſa,ſed cauſatiua. ibid.2.90
Cùm nō ſit arctatoria,ſed prouocatoria, licèt ad ſolum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adſtringendi iudicem vt deſiſtar à violentia per rei euidentiam, ootoriè coostare debet. 90.1.95
Prouiſio *de ruego* ad abſoluendum vbi ſit periculum,quando & quomodo coocedenda. 98.1.174
Quando ſimulara negatione abſolutionis denegerur, & in proceſsûs inſpectionem deueniat Senatus. ibid.2.178
Prouiſio *de ruego* alia expediri ſolet, quando ſemel abſolutionis lapſus eſt termious ante actorum inſpectionem, & articuli violentiæ terminationem. ibid.179
Prouiſio *de autos diminutos*,quando concedatur eum retmino, & expenſarum mulcta, niſi adducantur intra illum. 106.2.255
Prouiſio regia, ſi ſub repoſitione comprehenderet licitè geſta per iudicem Eccleſiaſticum, vinculum iniquitatis, non præſidium innocentiæ diceretur. 115.2.32
Prouiſio *de autos diminutos* quando inſpicitur, proceſſus petitur,vel in cauſa proxima eſt inſpiciendi, quando ſit reſeruanda eidem inſpectioni. 118.1.13
Prouiſio denegator,ſi ex inſpectione proceſsûs conſpiciatur,vel non deficere,vel deficere oon eſſentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad eius decretum. ibid.14
Prouiſio *de autos diminutos* quando concedatur cum termino limitato & expenſis aduerſario præſtandis, caſu quo noo defecerint alia acta. 119.1.15
Conceditur poſtulanti, quando inſpecto proceſſu detegirur, deficere appellationem, & ſimul datur decretum proceſſum non venire per ordinem. ibid.2.16
Prouiſio regalis Senatûs io cauſa violentiæ directa iudici comprehendit ſucceſſorem non nominatum in ea. 150.2.119
Eâ ipſi intimatâ tenerur reponere, aliàs ſecunda iuſſio,vulgo *ſobre carta*,contra eum decernitur. ibid.120
Prouiſio regia, & eius decretum, non comprehendit in repoſitione niſi attentata inioſtè facta. 285.2.264
Prouiſio extraiudicialis beneficij noo eſt ioterlocutoria,ſed pro interlocutoria habetur. 407.1.4
Parochialis iuxta formam Trid. non eſt iudicialis,ſed extraiudicialis. ibid.207
Prouiſio vbi extraiudicialiter fit, collator noo tenetur comparete teſtes,nec proceſſum formare,nec illum publicare, ſed extraiudicialiter animum ſuum informat. ibid.9
Prouiſio extraiudicialis non requirit alicuius citationem. ibid.10
Prouiſio beneficij,eiúſqoe collatio, electio,præſentatio, inſtitutio, extraiudicialiter facta, fieri poteſt die feriaro,ſecus ſi iudicialiter. 410.1.29
Facta ſeruatâ ſuâ primæuá naturâ non recipit appellationem. ibid.2.33
Prouiſio beneficij iodicialis fit cum contradictore legitimo, & reqoiritur pronuotiatio diffinitiua. ibid.34
Extraiudicialis qualiter per contradictorem reddatur iudicialis. 417.1.73
Prouiſio beoeficij à quo tempore per appoſitionem incipiat eſſe iudicialis. 417.1.81
An facta ſit iudicialiter,vel extraiudicialiter,præ oculis Rota habet, ad admittendam vel deoegandam appellatiooem. 430.2.159.& ſeq.
Prouiſio parochialis quoquo modo facta, noo ſuſpeoditur per appellationem. 432.2.167
Non ſuſpenditur per ſententiam iudicialem,qua declaratur ius patronatus. 433.1.168
Parochiali multæ aſſignaotur ſpecialitates ratione periculi animarum. ibid.171
Prouiſio ſi eſt extraiudicialis, omnes eius articuli extraiudiciales ſunt. 435.1.189
Prouiſio parochialis nulliter facta ſuſpenditur per appellationem.& idem in beneficiis ſimplicibus. 438.2.209
Prouiſionis ordioatiæ ſi iudex neuttam parteio adimpleat, ſecuoda iuſſio (dicta *ſobre carta*) expeditur. 93.1.124
Prouiſionis intimatio facta parti, ooo eſt citatio, ſed certiotatio, non arctaus ad comparendum,& eur. 94.1.130
Prouiſionis extraiudicialis & proceſsûs ioiuſtitiam probare difficile eſt. 408.2.16
Prouiſioni ordinariæ ſatisfacit iudex per ſolam delationem appellationis abſque repoſitione, vbi quid reponendum ooo eſt, ſecus ſi adſit attentatum. 90.1.93
Prouiſioni regiæ inſerto decreto violentiæ intimatæ teneror iudex libenter deferre, & repooere. 107.2.263
Inſerto decreto conditionali iudex obtemperet, cui licebit alterum ex alternatiuis eligere. ibid.264
Prouiſioni ſecundæ, dictæ *ſobre carta*, ſi iudex oon pareat, tertia expeditur, vt ſi adhuc ſit cootumax, compareat in Senatu, & proceditur vſque ad eius temporalitatum & originis amiſſionem. 107.2.266
Prouiſioni regiæ quoties iudex non ſatisfecerit eum effectu, integrè reponendo, ſemper in Senatu ſecunda iuſſio, h.e. *ſobre carta*, conceditur. 117.1.51
Non ſatisfiet per ſolam delationem appellationis, ſi quid eſt atteotatum; ſecus ſi nihil attentatum fuerit,& cur. 172.1.27
ad Prouiſionem *de ruego* expediendam quid Senatores maximè moueat, & Eccleſiam. 98.2.176
Prouiſionem regiam ab vno tribunali legitimè cognoſcente de violeotia, vt intimetur iodici poſtea degenti in diſtrictu alterius, tutius erit præſentare in altero tribunali. 125.2.8
Prouiſionem factam eſſe iudicialiter, cognoſcitur, quando adeſt concurſus oppoſitorum formantium inter ſe contradictiooem. 417.2.78
Prouiſiooem & collationem parochialis ſi aliqua de cauſa ordinarius noo fuerit executus, poterit ſuperior de appellationis cauſa cogniturus ſuam ſententiam exequi, licèt in contradictorio iudicio lata ſit. 434.2.186
Prouiſione ordinaria iotimata iudici Eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundùm eius partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit. 89.2.88
Prouiſione ordinaria aſſignatur breuis terminus iudici, & tabellioni ad mittendum proceſſum, & quòd certioretur pars aduerſa de actorum exportatiooe, vt intra illum terminum in Senatu compareat, ſi ſibi viſum fuerit, ad ioformandum,&c. 94.1.129

Prouiſione ordinaria intimatâ parti appellatæ, ſi tranſacto termino querelans ſit abſens, & ſecum habeat ordinariam, quomodo ei conſulatur, vt ſit ſecutus. 95.2.145 & quomodo ei hoc caſu interim ſint reficiendæ expenſæ, ab aduerſario præſtandæ. ibid.146

de Prouiſione ordinaria iudex Eccleſiaſticus rogatur à Senatu, vt per terminum 60. dierum abſoluat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur. ibid.149

Prouiſione intimata parti appellatæ, vltra terminum comparens, & reperient abſentem querelantem, quando poſſit petere expenſarum refectionem. 106.1.256

Pronisione regia intimata, an iudex Eccleſiaſticus poſſit taxare expenſas contentas in ſententia, à qua eſt appellatum. 116.1.41

Eâ intimatâ iudici Eccleſiaſtico in alio diſtrictu, non obtemperanti, vbi petenda eſt ſecunda, & tertia iuſſio, ac pœna comminata temporalitatum exequenda. 125.2.9

in Prouiſione extraiudiciali conferens non vt iudex, ſed vt perſona priuata procedit. 408.2.18

in Prouiſione beneficij iudicialiter proceditur vel ex voluntate collatoris, vel ex iuris neceſſitate, prout natura negotij poſtulat. 410.2.35.& ſeq.

in Prouiſione beneficij quibus caſibus iudex teneatur partes iudicis aſſumere. 411.2.39.40.44.48. 49.51.55.& 57

in Prouiſione tunc iudicialiter proceſſiſſe cognoſcitur, quando collator facit actum, qui à priuato fieri non poteſt, ſed à iudice tanquam iudice. 419.1.86

in Prouiſione beneficij præ oculis debet habere iudex Clem.ſæpe.de V.S. ibi de natura clauſularũ, ſummariè, ſimpliciter, &c. 428.1.144.& ſeqq.

Prouiſionibus & mandatis regiis tenentur obedire clerici, & prælati Eccleſiaſtici. 107.2.267

Prouiſionibus mediantibus Rex interponit auxilium, & nudam defenſionem ad eleuandam vim. 108.1.273

Prouiſionibus regiis ſi iudex Eccleſiaſticus adeò eſt rebellis, vt non obtemperet, poteſt Rex illi iubere, vt à ſuis regnis exeat, & in amiſſionem originis, & temporalitatũ condemnare. ibid.274

Idque in omnibus ditionibus Chriſtianæ religionis practicati, teſtantur Doctores citati. ibid. 2.275

Vide *Intimatio.*

Prouiſus ad parochialem non eſt amouendus à poſſeſſione, etiamſi iudex appellationis contrariam ferat ſententiam, donec contra illum tres ſint conformes. 437.1.201

Prouocatio interlocutoriæ facta à iudice à quo, irritat & annullat proceſſum per iudicem ad quem medio tempore factum. 159.1.20

Publicatio atteſtationũ interlocutoria eſt. 221.1.156

Reſpectu partis dicitur de ordine iuſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali iudicij. 222.1.159

Pupillus non poteſt carcerari pro debito. 262.2.80

Pupillo, cui ſuperuenit furor, non eſt dandus curator. 321.2.32

Q

Q*Valitas*, qua fundatur iuriſdictio, in primis apparere debet. 87.2.67

Qualitas rei inhærens cum ea tranſit quocumque vadat. 134.2.52

Qualitas non poteſt eſſe ſine ſubiecto. 243.1.54

Qualitas quæ defert iuriſd. ante omnia diſcuti & probari debet. 258.2.43.& ſeq.

Vide *Iuriſdictio.*

Qualitas potentior præponderat. 320.1.11

Qualitas adueniens enti, reponit illud in diuerſam naturam. ibid.16

Qualitas formam oſtendit. ibid.2.17

Qualitas naturalis & accidentalis vbi concurrunt, hæc trahitur ab altera. 321.2.31

Qualitas contraria vbi concurrit, an attendatur potius permiſſiua, quàm prohibitiua. 322.1.38

Et quid ſi cõcurrant in diuerſis ſubiectis. ibid.39

Qualitas negatiua appellationis & permiſſiua vbi ſunt complicatæ, eſſe in vtraque admittendam qui cenſeant. ibid.2.42

Vbi concurrunt circa idem inſeparabile, in totum denegatur appellatio. 323.1.45 circa eandem concurrentiam vide plura 46. & ſeqq. vſque ad 52

Qualitas vtraque, prohibitiua & permiſſiua, appellationis operatur in ſuo capitulo ſententiæ diuerſo. 327.1.66

Qualitas fauorabilis & odioſa ſi concurrant circa ſeparabilia, vnaquæque ſuum effectum operatur. ibid. 67

Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam, diuerſa dicitur. 333.2.138

Qualitas, quæ ob defectum conditionis ſola remanet in ſententia, attẽditur quoad prohibitionem, vel admiſſionem appellationis. 334.1.142

Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente indiuiſibiliter cauſam proprietatis annexã. 336. 1.158

Qualitas ſententiæ non attenditur quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis. ibid.161

Qualitas attribuens iuriſdictionem priùs apparere debet. 381.2.68

Qualitas iuriſdictionis ſufficit quòd in libello deducatur ad tribuendum iuriſdictionis exercitium. ibid.69

Qualitas virtus eſt, rei naturam immutare. 320.1.14

Eámque in diuerſam ſpeciem conuertit. ibid.15

Qualitatis diuerſitas ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis appoſita in libello non attenditur, ſed in ſententia. 335.2.155

Qualitatem iuriſdictionis non ſufficit deducere in libello, etiam quoad eius exercitium, ſi ſit negata à principio. 382.1.70

Qualitate priore appoſita conditionaliter in ſententia nõ purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur. 333.2.139

Qualitates diuerſæ appoſitæ in ſententia operaturæ vna poſt alteram diuerſis temporibus & reſpectibus, attenduntur. 334.2.144

Qualitatum diuerſitas prohibitiua & permiſſiua appellationis ſi concurrat circa principale & acceſſorium, attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium. 329.2.101

Qualitatum diuerſitate concurrente circa diuerſas perſonas, operatur vnaquæque iuxta ſuam naturam. 332.2.131

Concurrente ſucceſſiuè, quæ ſit attendenda. ibid.132

Querela de auto de legos, quæ. 8.2.3

Querela violentiæ non eſt accuſatoria cõcludens in pœna aut caſtigatione, ſed certioratio querimonialis, cõcludens in protectione naturali. 86.1.54

Querela ſupponit iudicem, querimonia autem priuatam perſonam. ibid.55

Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune. ibid.56

Querela violentiæ propoſita, & eius ordinaria expedita ante grauamen à iudice Eccleſiaſtico illatom (iuſtè tamen timeatur) ſuſtinetur. 88.x.75

Quemadmodum concipienda, quando iudex detulit, antè tameo, vel pòſt attentauit, & noluit teponere. t76.x.61

Remedia duo mirabilia, ibi & 6x

Querelâ ad Principem pendente pro tollenda iniuſtitia, iuriſdictio inferiotis non ſuſpenditur quo minus procedat ad executionem. 181.1.14

Querela & actio nullitatis à pari procedunt, & neutrx ſuſpendit executionem ſententiæ. ibid.15

Querelæ tenor ob oon delatam appellationem legitimam. 87.t.63

Querelans de violentia ſi malitiosè nolit vti prouiſione ordinaria, mirifieè conſulitur aduerſario comparenti per aliam prouiſiooem, & quid contineat. 95.x.x47

Quicunque dictio eſt apta comprehendere omnes caſus, etiam expreſſis maiores. 383.2.86

τὸ *Quoquo modo* includit ea quæ aliâs non comprehenderentur. 384.t.87

R

R*Atificatio* appellationis emiſſæ per falſum procuratorem dicitur fieri intra 10. dies. 244.1.67

Ratio teddenda ordinario adminiſtrationis rei piæ, etiamſi in fundatione prohibeatur expreſſè. 386.a.3

Reddenda coram proprio Epiſcopo. 387.2.7

Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pxri modo decidendi ſunt. 389.x.26

Etiam in diſpoſitione odioſa & pœnali. ibid.x7

Rationis teddendæ ſententia contra adminiſtratorem merè interlocutorix eſt. 386.2.4

Vtrique pxrti & communis & fxoorxbilis eſt. 389.1.x2

Excludit appellationem, ſi appareat illom adminiſtratorem fuiſſe, aliàs non. 390.2.34

Rationis teddendę ſententia, qua tutor, ſeu alius adminiſtrator condemnatur, non ſuſpenditur per appellatiooem. 39x.1.45

ad Rationem teddendxm ſi ex fundatione, aut conſoetudtne aliqui ſint deputati rei piæ, adhibetur etiam ordinarius. 386.x.x

Rationem non reddentes debito tempore lex odio habet. 387.2.10

Rationem adminiſtrationis ſuæ teddere tenetur adminiſtrator ſiue neceſſarius, ſiue voluntarius, ſiue à iore, ſiue à iudice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mxndato. 388.1.14

Etiam ſummus Pontifex ſi ſit adminiſtrator. ibid.15

Rationem reddere qui de iure non tenentur, ſi ante tempus compellantur, poſſimt appellare ſuſpenſiuè. 391.1.36

Rationes & cxlcolationes ſi tranſeant in contractum, execntionem habent, ſicot cæteri contractut. ibid.2.38

Rationes & computa priuata, ſi pats coram iudice non recognoſcat, & appellet, erit deferendum. ibid.40

Et quid in computationibus rei piæ, etiam prioatis. ibid.41

Rationum calculatio & computatio poſtquam calculatores ſua dederunt voia, prioatim tameo, an appellatio ſuſpendatur ante partium recognitionem, & approbationem coram iodice. 391.t.37

Rationum compuia, h. e. *el final alcance*, quomodo ſint coram iudice recognoſcenda per debitorem. ibid.2.39

Receptio teſtium parte oon opponente valet poſt publicationem. 222.1.162

Recognitio ſcripturæ priuatæ corxm Notario ſeu Alguazello de commiſſione iudicis dicitur confeſſio in iudicio, quæ executionem meretur. 245.2.82. & ſeq.

Recommendatus per Pótificem oon dicitur exemptus à ioriſdictione ſuorum iudicum, nec ſubeſſe iuriſdictioni protectoris. 50.2.207

Rector in pioptia Eccleſia, veluti in propria domo, Imperator & Rex dicitur. 363.2.56

In ſua pxrochiali Prælxtus dicitur. 364.1 60

Et tantam habet poteſtatem, quantam Prælatus collegiatæ cum Capitulo. ibid.65

Non præfertur Capitulo cathedralis. ibid.64

Cum capa & cruce præeſt in expottando cadaoere in Eccleſiam religioſorum, in qua elegit ſepulturam, & in monaſterij porta vltimum vale à parocho accipit. 366.1.79

Rectot vel alter qui defert ſtolam in tumulandis defonctis, præfertur aliis. ibid.2.83

Rectoris ſubſtitutus deferens ſtolam in tumulandis cadaueribus præfertur aliis. ibid.84

Rectores Eccleſiæ parochialis omnibus indiſtinctè præferuntur in ſua Eccleſia in iis, quæ ſuum munus attinent, ceſſante conſuetudine. 363.1.54

Præferuntur canonicis collegiatæ accedentibus proceſſionaliter ad parochiam certis diebus. ibid.2.55

Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ Concilium Toletaoum permiſit. 86.t.51

Recurrere ad Senatum poſſe appellantem, etiamſi appellatio delata ſit, dummodo ea non obſtante iudex innouet circa intellectum l.36. tit.5. lib.x. recop. 233.x.x43. & ſeqq.

Recurſus ad Regem ſeu Senatores regios pro euitandis violentiis ab Eccleſiaſticis iudicibus extortis, triplex. 8.x.5

Pro retentione Bullarum Apoſtolicarum in derogationem patronatus regij, ſeu laicorum, & naturalitatis iuris, ab exteris ſeu naturalibus impetratarum, fit. ibid.2

Quoties Eccleſiaſticus de laico, & cauſa profana vult cognoſcere, decernitur. ibid.3

Fit quoties iudex Eccleſiaſticus vim fieri proponitor, non deferens iuſtæ & legitimæ appellationi. 9.1.5,6

Pro tollenda violentia à nemine impediri poteſt, & cur. 25.2.83

Auxilium charitatiuom dicitur. ibid.84

Ad ſuprema tribunalia pro tollenda violentia maxima vtilitate nititur, vt demonſtrat experientia. 32.t.105

Recurſus violentiæ iuribus regiis fundatus. 33.t.118

Omni iori conſooans eſt. ibid.t19

Ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur. 34.1.122

Pluribus Rotæ deciſiooibus approbatus eſt. 37.l.142, 143, 144, & 52.2.220. & ſeq.

Probxtus à Pontifice. 38.t.145

Non damnoſus libertati Eccleſiaſticæ, ſed vtilis dicitur. ibid 2.146

Non ratione formæ, nec etiam materiæ iuriſdictionem deſiderat. 50.1.202

Recurſus ad Regem, & eius tribunalia, per viam violentiæ, virtualiter approbatur in Bulla Cœnæ Domini. 56.1.235
Quare ſit inductus. ibid.236
Vt tollatur, an expediri poſſit excommunicatio, remiſſiuè. 57.2.149
Etſi pateretur aliquod iuris dubium, ſtante communi Doctorum receptiſſima & vſitata ſententia, ſine dubio vſitandus eſt, etiam ſtante alia communi in contrarium, cùm recurſui faueat conſuetudo. ibid.253
Recurſus ad Regem, & ſententia repoſitionis iudicis Eccleſiaſtici probant attentatum coram ſuperiore. 63.1.284
Pro tollenda violentia ab Eccleſiaſticis iudicibus illata habetur ad ſuprema tribunalia regni. 85.2.46
Recurſus violentiæ in decretis laicorum non requirit appellationem aut proteſtationem, & cur. 82.2.69
Pro delatione appellationis à ſententia non intimatæ extunc eius ſcientiam arguit. 88.1.74
Adhibitus ante grauamen, & ſententiam latam, non arguet notitiam eius, vt currat tempus ad appellandum. 89.1.80
Recurſus ad Regem eſt actus extraiudicialis. 96.1.153
Eſt ſummus gradus defenſionis naturalis. 97.2.166
Limitatus eſt ad ſolam violentiam, quam adeſſe eſt impoſſibile, vbi iure proceditur. 115.2.25
Non poteſt plus operari, quàm inhibitio canonica à ſuperiori emanata. ibid.26
Nunquam cauſat attentatum. ibid.27
Dirigitur ad iuuamen iuriſdictionis ſuperioris, vt nihil in eius præiudicium interim contra ius fiat. ibid.28
Eſt fauorabilis omnino, & omni iure permiſſus, ſub limitibus defenſionis naturalis contentus. 124.1.36
Vergit in vtilitatem vtriuſque reipubl. & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. ibid.37
An denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negatiuis. 169.2.4
Vt locum habeat, ſolam denegatam delationem legitimæ appellationis ſufficere abſque executione, veriùs oſtenditur. 170.1.9
Non eſt introductus ad imponendam pœnam iudici Eccleſiaſtico vim inferenti. ibid.2.13
Vt locum habeat, ſolus timor futuræ executionis, vbi denegatur delatio legitimæ appellationi, ſufficit. 171.2.23
Non ſolùm eſt inductus in fauorem vi oppreſſi, ſed iuriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuperioris, ne eius authoritas vilipendatur. 172.1.29
Habet locum in actis negatiuis, vbi non datur executio, ſed ſufficit ſola legitimæ appellationis denegata delatio. 173.1.33
Si conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmatiuis, quia timetur executio multo magis eſt concedendus in actis negatiuis, quia illam ſecum trahunt. ibid.1.40
Si per ſolam delationem negatam datur ob timorem attentari, multo magis in ipſo attentato, & executione ſubſecuta. 176.1.58
Duo copulata iubet iudici facienda, deferre & reponere, & ſic requirit concurſum copulatorum. ibid.2.60
Recurſus ad Regem, & ſupplicatio à pari procedunt, & pariter in vtroque non ſuſpenditur iuriſdictio, ſed licitè exequitur. 180.2.12
Quando prouenit ex ſuprema iuriſdictione, ſi non ſuſpendit iuriſdictionem inferioris; ergo multo minus quando extraiudicialiter protegit per viam defenſionis naturalis. 181.1.13
Recurſus ad Principem non cenſetur prohibitus, vbi prohibetur appellatio. ibid.16
Recurſus pro tollenda violentia eſt quid diſtrictum, & omnino ſeparatum à iuſtitia cauſæ principalis. ibid.17
Recurſus ad Regem totus eſt extraiudicialis, abſque ſpe vt aliqua via poſſit fieri iudicialis. ibid.2.20
Non eſt articulus præiudicialis cauſæ principali, ſed fauorabilis ad eius faciliorem expeditionem. 184.1.41
Recurſus ad Regem ſuper iniuſtitia, ſui primæua natura non attentat, nec facit litem. ibid.2.45
Recurſus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non eſt citatio) nullatenus poteſt effici iudicialis. ibid.48
Recurſus ad Regem ob iniuſtitiam fundatur in circumuentione aduerſarij; recurſus verò violentiæ in vi oppreſſione iudicis. 185.1.52
Ille reuidetur ex nouis productionibus, & actis nouiter deductis; hic verò ex eorundem inſpectione duntaxat, nullis aliis admiſſis. ibid.53
Ille licèt citatione ſecutà, efficitur iudicialis: hic tamen nihil vnquam iudicialitatis recipit, nec poteſt. ibid.54
Ille prouenit ex potentia ſupremæ iuriſdictionis, hic ex poteſtate politica, & œconomica abſque veſtigio iuriſdictionis. ibid.55
Ille proponendus eſt intra terminum ad appellandum (iuxta vnam opinionem) hic nullo termino circumſcriptus reperitur. 185.2.56
Recursûs ad Regem conſeruatio pro tollenda violentia à iudicibus Eccleſiaſticis volentibus in contemtum appellationis ad ſummum Pontificem interpoſitæ, ſententiam indebitè exequi, Pontificis maximè intereſſe. 28.1.86
Recursûs regij fundamentum quod. 82.2.10
Eius fundamentum deficit, vbi appellatio deficit, & cur. 87.2.65
Eius finis & intentio ceſſat, deficiente appellatione. ibid.66
Illius finis quis. 99.2.186. & 170.2.14
Recursûs naturam alterari per citationem, & cur. 184.2.47
Recurſui regio, & defenſioni naturali contraria omnia procedunt in iudice ſeculari volenti iudicialiter cognoſcere: non tamen in Principe protegente ſubditos vi oppreſſos. 69.2.314
Recurſum regium per viam violentiæ, nec Principes temporales comprehendi in cenſuris Bullæ Cœnæ Domini, teſtantur plurimi Theologi & Iuriſtæ. 57.1.248
Recurſum ad iodices laicus ad nudam defenſionem ſuæ poſſeſſionis Rota ſemper approbauit. 58.2.261
Recurſum per viam appellationis ad Regem iuſtiſſimè Rota damnauit, & eo vtentem excommunicatum declarat. 59.2.267. & ſeq.
Recurſum ad Regem præſumi factum ad eius inſtantiam, qui habet intereſſe in cauſa. 61.2.279, 283, 285
Recurſum ad Regem pro defendenda propria poſſeſſione Rota non damnat. 62.1.281
Recurſum ad Regem nunquam permiſit Rota tanquam

quam ad iudicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, ſed tanquam priuatum & potentem. ibid. 282
Recurſum regium ſi alieno priuilegio inſtificamus, cur non meliùs cum fama proprij. 71.1.346
Recurſum ad Imper. Ludouicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa. 86.1.52
Recurſum denegare in actis negatiuis, vbi appellatio ſui natura vtrunque habet effectum, foret abſurdum. 173.1.37
ad Recurſum inuocandum ſufficit ſolus timor attentati, nec ſimul executionem Doctores omnes requirunt. 175.2.53
Recurſu violentiarum ſublato, magnæ calamitates Regibus inſurgerent. 40.1.155
Recurſu ad Regem ſi quis vteretur per viam appellationis, Senatores ſtatim remitterent cauſam ad iudicem Eccleſiaſticum abſque violentiæ cognitione. 60.1.269
Recurſu ad Regem reprobato, quòd mutato ordine, & illicitè fuiſſet aliquis vſus, non inde rectè infertur quòd omnis recorſus pro tollenda violentia per Eccleſiaſticum ſit iniuſtus. ibidem. 2.276
de Recurſu per viam violentiæ tractantes ferè omnes teſtantur de fama priuilegij. 71.2.344
Recurſu ad Regem pendente, iudicem non poſſe procedere ad executiooem ſententiæ, qui teneant. 179.2.4.11.& 44
Quod maximè procedit, quando recurſus intimatus eſt parti. 180.1.5.& 44
Eo pendente, & intimata ordinariâ, geſta non eſſe nulla, nec attentata quæ gerit iudex Eccleſiaſticus, veriorem & receptiorem opinionem eſſe clarè oſtenditur. ibid.2.10.& 44
Recurſu pendente ad iudicem, non impeditur executio ſententiæ, nec cauſantur attentata. ibid.11
Recurſu ad Regem pendente, ſi geſta à iudice forent attentata, Senatus ante actorum inſpectionem ſuper articulo violentiæ reuocaret. 181.2.21
Illo pendente geſta inſunt in articulo principali violentiæ, de quibus pariter iudicatur, ac de geſtis ante ordinariæ intimationem. ibid.22
Si geſta fuiſſent nulla, etiam quolibet decreto regio lato, remanerent nulla. 182.2.28
Geſta licèt vitio attentatorum ſubiaceant, nec annullentur; tamen mulctari ſolet iudex ob eius temerentiam. 183.1.35
Recorſu pendente, & actis originaliter tranſportatis ad Senatum, ſi iudex actum gerat requirentem cauſæ cognitionem, nullus erit, non ex capite pendentis recurſûs, ſed defectu cauſæ cognitionis. ibid.2.36.& 37
Si iudex procedat ad actum requirentem cauſæ cognitionem, quo conſulatur litigans, ſi Senatus decreuerit ſuper articulo violentiæ, illam non feciſſe iudicem. ibid.38
Actis traductis differtur iuriſdictionis exercitium, non iure operante, ſed accidentia facti. 184.1.40
Recorſu pendente ad Regem non ſuſpendi iuriſdictionem, vera opinio. ibid.2.44
Recuſatio æquiparatur appellationi ab interlocutoria reſpectu formæ, ſecus quoad alios effectus, 214.2.88
Recuſationis exceptio ante cæteras proponi debet, & cognoſci. 491.2.27
in Recuſatione iudices Eccleſiaſtici arbitri eliguntur, qui de cauſis recuſationum cognoſcunt. 215.1.94
Regalis ſpecificatis cuidam in venditione alicuius terræ à Rege facta, & aliquibus exceptis, omnia regalia vltra excepta veniunt. 128.1.3
Regia maieſtas ſemper inhæret veſtigiis decretorum Concilij Trid. maximè in cognitione violentiarum. 206.1.8
Regimen ob bonum commune & publicam ſubditorum vtilitatem creatum, & à Deo conceſſum eſt. 15.2.44
Regiminis ſupremi temporalis obiectum, pax publica, & vaſallorum tranquillitas. ibid.
Regnum cui conceditur, neceſſariò conceduntur omnia, ſine quibus gubernari nõ poteſt. 110.1.293
Regna oriri & mutari, Regéſque reiici, aliósque creari & vocari vt ab aliorum tyrannide & oppreſſione populum tueantur, Deo maximè cura eſt. 15.2.46
Regula quòd in dubio cenſeatur appellatio permiſſa. 229.2.204
Regula negatiua & permiſſiua vbi concurrunt, quæ ſit ſequenda. 319.1.4
Regulares non poſſunt facere proceſſiones extra clauſtra ſui conuentus. 365.1.72.& 74
Relatione ad Principem pendente, an interim geſta per inferiorem dicantur nulla. 180.1.7, 8, 9, & 51
Relatione pendente ad Regem non ſuſpendi referentis iuriſdictionem, patrio iure inductum eſt, niſi Princeps expreſsè dicat. 185.1.50
Relaxare obligatus, debet captum ponere extra ſuum territorium in loco, quo capi non poſſit. 259.2.54
Vt difficilis ſit eius perſecutio. 260.1.55
Relaxatio carceris an per appellationem ſuſpendatur. 282.2.238
Relaxatio rei ob innocentiam non ſuſpenditur per appellationem. 284.1.253
Relaxatio carceris appellatione pendente eſt attentatum. 285.2.263
Relaxationem carceris ſuſpendi per appellationem, imò vim fieri, defenditur. 283.1.243
Relaxatus ſub fideiuſſoribus de ſoluendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carceratione. 282.1.235
Religio quanto magis arcta, debet aliis cedere locom præſtantiorem, intuitu humilitatis. 362.1.40
Religioſi appellantes à correctione ſui Prælati, non poſſunt recurrere ad Parlamentum in Gallia. 129.1.15
An & quomodo appellare poſſint. ibid.16.& 18
Religioſi non mendicantes præcedunt mendicantes. 261.1.28.& ſeq.
Religioſi in ſua Eccleſia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis proceſſionaliter congregatis. 364.2.69
In tantum eximuntur à iuriſdictione ordinarij, quantum ſibi conceditur in priuilegiis; non aliter. 365.1.73
Religioſorum correctio, & quælibet ſententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & vbi admittitur, non ſuſpendit. 129.1.13
Vide *Prælatus*.
Remedium ad præſidium innocentium inuentum, debet eſſe præſidium iniquitatis. 95.2.148
Remedium ſalubre violentiæ. 193.2.35
Remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto non eſt abutendum ad iniquitatis defenſionem. 465.2.52

Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa. 485.1.20.& ſeqq.
Expreſſa non eſt neceſſaria, quando iudex à quo non detulit appellationem. ibid.23.& ſeq.
Renuntians ſemel ſuo beneficio, an poſſit iterum ei ſe opponere, & an ab electione de eo facta appellari poſſit. 439.2.216. & ſeq.
Renuntians electioni de ſe factæ non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium. ibid.219
Renuntians beneficio poteſt ad idem denuo præſentari, eligi, & ſe opponere. 440.1.221
Renuntians beneficio ob crimen, non poteſt iterum eligi, nec præſentari ad illud. ibid.222
Renuntiantem ſemel poſſunt electores iterum eligere ad idem beneficium. 439.2.220
Renuntiantibus actiones ſuas, non eſt ad illas dandus regreſſus. ibid.218
Renuntiare, quid. 166.2.98
Renuntiatio tacita reſultans ex facto contrario, maximè in iudicio, idem operatur quod expreſſa. 421.2.106
Reponere & deferre, neceſſaria ſunt ad tollendam violentiam, quæ in illis conſiſtit. 111.1.30ſ
Reponere tenetur iudex Eccleſiaſticus virtute decreti Senatus, inſerti in prouiſione regia, omnia attentata poſt appellationem, & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad vnguem. 113.1.1
Si reſpondeat prouiſioni regiæ, reponendo ſe & deferendo, an ſatisfeciſſe dicatur. ibid.2
Reponere verbaliter, cum actus reuocatione, ſufficiet, ſi attentatum ſit verbale. ibid.3
Reponere cum effectu, ſi iudex recuſet, datur oppreſſo *ſobre carta*, vt adimpleat prouiſionem cum effectu. 113.2.15
Caſus de facto mirabilis refertur. 114.1.12
Si iudex reponat in parte, partim verò non, an prouiſioni regiæ ſatisfeciſſe dicatur. 114.1.13
Reponere an debeat indiſtinctè iudex Eccleſiaſticus vigore regiæ prouiſionis omnia à ſe geſta poſt appellationem, etiam quæ aliàs ſibi licebat facere eâ pendente, & deferente. 115.1.22
Reponere tenetur etiam iudex vigore prouiſionis regiæ cenſuras, & abſoluere, quod non tepugnat diſpoſitioni Concilij Trid. 116.2.43
Repoſitio cum effectu requiritur, quando attentatum conſiſtit in facto, & cur. 113.1.4
Repoſitio actorum, ſeu alij actus iuriſdictionales non poſſunt geri ab alio quàm à iudice non priuato, ſeu carente iuriſdictione. 140.1.7
Repoſitio attentatorum facta à iudice Eccleſiaſtico eſt in executionem decreti Senatus regij, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu l.36.recopil. 583.1.11
Repoſitio virtute decreti Senatus facta, ſuos tollendæ appellationis effectus habet. 166.2.94
Repoſitionis reuocatio ſi proueniat à nouo articulo incidenti in diſcurſum litis, ſecunda iuſſio denegatur in Senatu, quia nouæ appellatione & recurſu opus eſt. 515.1.21
Repoſitionem ſi incontinenti reuocet iudex ipſe, ſecunda iuſſio ſufficiet. h. e. *ſobre carta*. 114.2.17
Repoſitum non dicitur attentatum, ſi repoſitio non fiat in priſtinum ſtatum vſque ad vnum nummum. 114.2.15
Repoſitum ſemel cum effectu vigore prouiſionis regiæ, ſi iudex iterum reuocet, an noua appellatio, & nouus recurſus ſit neceſſarius, an verò ſufficiat ſecunda iuſſio. 114.2.16
Reprobare poſſumus quod approbauimus diuerſis reſpectibus. 328.1.84
Res & perſonæ Eccleſiaſticæ in tuto eſſe non poſſunt, niſi eas regni & ſacerdotalis poteſtas regat. 20.1.71
Res omnis per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. 140.1.7
Dubia efficitur per negationem. 219.1.130
A potentiori denominatur. 320.1.12
Res vna non poteſt cenſeri iure diuerſo. ibid. 2.23. & 324.1.51
Nec contrarios operari effectus. 320.2.24
Res eadem diuerſorum reſpectu poteſt diuerſo iure cenſeri. 327.2.81
Re vna petenta ex alternatiuè debitis, remanet obligatio in alia præciſè. 166.1.93
Reſcriptum ſecundum vt priori præualeat, triplex prioritas requiritur. 384.2.95
Reſcriptum interpretatur ſecundùm ius. 484.1.13
Reſcripto alterius præualente, alter iudex in eadem cauſa inhibere nun poteſt, nec iuriſdictione vti. 384.1.98
Reſcriptorum duorum ab vtraque parte impetratorum quod præualeat. 384.2.92
Reſcriptis à duobus iudicibus pro vtraque parte impetratis, qui valido vtitur, poteſt inhibere, & vim nullam facit inhibendo, ſed alius. ibidem. 1.91
Reſeruanda ne ſit exceptio iuris dubij. 494.2.52
Reſeruandi ad effectum, iudicis ſtatur arbitrio. ibid. ſ. 48
Reſeruare non poteſt iudex exceptionem declinatoriæ ad litis diſcurſum. 490.1.11
Reſeruare quas exceptiones contra teſtes non poſſit iudex in finem litis. 492.2.35
Reſeruare vel cognoſcere de exceptionibus contra teſtes in finem litis iudicis eſt arbitrium. ibidem. 2.36
& ex quibus moueri debet iudex reſeruare, vel cognoſcere. ibid.37
Reſeruare, vel non, exceptiones contra teſtes granatur pars, ex quo erit neceſſe appellare. ibid.38
Reſeruare exceptionem nullitatis oppoſitam non poteſt iudex, ſed determinare omnia. 493.1.40
Reſeruari quæ poſſint exceptiones, & quæ non, remiſſiuè. 490.1.12
Non poſſunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus peruerteretur ordo iudicij. ibid.13
Reſeruari poteſt in finem litis exceptio requirens altiorem indaginem. 494.1.45
An poſſit exceptio iuris, quòd de ea priùs debet cognoſci. ibid.50
Non poteſt exceptio contra teſtem examinandum, ſi eius probatio offertur incontinenti, etiamſi requirat altiorem indaginem. 495.1.54
Multo magis quando exceptio per ipſum ius probata eſt. ibid.55
& an ſufficiat verbo ſimpliciter offerri incontinenti. ibid.56
Non poſſunt in finem litis exceptiones requirentes altiorem indagioem. 496.1.63
Reſeruata non intelligitur per ſtatutum exceptio clara, quæ poteſt conſtare incontinenti. 494.1.49
Reſeruata exceptio in finem litis operatur vt poſtea probata legitimâ corruant omnia geſta antea. 495.2.59
An terminanda ſit priùs. ibid.61
Reſeruata exceptio ſi obſtat, expenſæ reficiendæ ſunt. 496.2.68
Reſeruatas exceptiones decidi non petente parte, ſenten

ſententia eſt valida. ibid.69
Illas omittere poteſt pars, & terminare principale. 497.2.73
Reſeruati iuris cauſa in aliud iudicium, coram eodem tractari poteſt. 495.2.60
Reſeruatio exceptionis rei iudicatæ ad diffinitiuam eſt nulla. 490.1.8,9
Articuli præuertentis ordinem iuris, præbet cauſam appellandi. ibid.14
Exceptionis in finem litis in tribunalibus regiis noo admittit ſupplicationem. 495.1.58
Reſeruatio operatur vt probata demum exceptione geſta omnia retrò ſint nulla. 496.2.66,67
Reſeruationis articuli decretum an recipiat appellationem. 469.1.1,2
Reſeruationi iudicis de facto ſtatur, quando exceptio eſt intricata. 496,1.65
Reſetuatis exceptionibus non decisis ſi iudex ad diffinitiuam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo iure. 497.2.74
non *Reſidens*, ex iuſta tamen cauſa, aut impedimento, ſeu licentia coodemnatus ad priuatiooem, &c. an queat interpooere appellationem ſuſpenſiuam. 461.1.25
contra non Reſidentem vbi agitur ad priuationem froctuum, & alias pœnas arbitrarias, ao & quando trina citatio ſit oeceſſaria. 460.2.21
non Reſidente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, antequam deueniatur ad prioationem. 461.1.23
Reſidentia eſt de iure diuino in animarum curam, ſeu gubernationem habentibus. 459.2.12
Reſidentiæ beneficij præceptum eſt ſententia interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. 458.1.1
Reſidentiæ præceptum ſi expediatur abſque cauſæ cognitione, eſt actus extraiudicialis. ibid.2
Non requirit citarionem iudicialem. ibid.3
Non ſuſpenditur per appellationem. ibid.4
Reſidentiæ pœna per diffinitiuam impoſita in contumaces abſentes oon recipit appellationem. 459.1.8
Reſidentiæ neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obſtantibus, exequendam contra abſentes, ſiue contumaces, ſiue non contumaces, decreuit Senatus ſupremus. ibid.10
non Reſidentiæ pœna impoſita parochis, non extenditur ad non reſidentes beneficia ſimplicia. ibid.
Non recipit appellationem quoad ſuſpenſiuum, ſecus quoad deuolutiuum. ibid.2.13
Reſideotiæ monitoria, & præceptum extraiudicialiter expeditur, pœnarum verò impoſitio per diffinitiuam, iuris ordine ſeruato. 460.1.15. & ſeqq.
non Reſidentiæ citatio vbi agitur ad priuationem an ſufficiat extraiudicialis. ibid.2.20
Reſideotiæ materia, & quæ beneficia illam exigant, &c. 461.2.26
Reſidentiæ mandatum in viſitatione editum non recipit appellationem. 466.1.57
Reſignatarius non tenetor purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, & cur. 144.1.49
Retractus an locum habeant vbi ſimul venduntur res immobiles & mobiles. 413.1.54
Retractu permiſſo inter coniuges permittitur etiam in ſociis extraneis. 389.2.28
Reuocare & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad iudicem ad quem, non ad alium. 140.2.9
Reuocatio attentationum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus regij, nullam requirit cauſæ cognitiooem. 165.1.82
Eorum quæ geruntur poſt ordinariæ intimationem, pendet à futuro euentu, & ſic regulatur à iuſtificatione appellationis. 181.2.23. & ſeqq.
Præcepti, de non ædificando, dicitur interlocuturia, habens vim diffinitiuæ, à qua licet appellare. 227.2.188
Interlocutoriæ, ſeu grauaminis, an ſit interlocutoria. 229.1.201. & 205
Relaxationis carceris facta per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet appellatione pendente, & aufugiſſet. 283.2.246
Attentatorum uoo recipit appellationem ſuſpenſiuam. 393.2.2
Reus condemnatus non relaxatur ſub fideiuſſoribus, ſed liberatur ſolutione. 244.2.181
Vide *Condemnatus*.
Aufugiens è carcere non eſt relaxandus ſob fideiuſſoribus, etiamſi aliâs relaxaretur. 276.2.194
Vide *Aufugiens*.
Non relaxatur eâdem causâ, qua in prima inſtantia; vel relaxatur ſub fideiuſſoribus pariter in ſecunda, & vlterioribus. 280.2.26
Reus voluntarius quis. 341.1.18
Reum non torquendum iudex hodie rarò pronuntiat. 216.1.107
Reum ſine fideiuſſoribus relaxatum tempore ferendæ ſententiæ poteſt iudex in carcerationem reoocare. 276.1.188
Rex Hiſpaniæ eſt ſopremus Princeps non recogooſcens ſuperiorem, nec Imperio ſubeſt. 11.2.26
Rex imago Reipubl. & quaſi Deus in terra. 15.1.43
Oppreſſos iouare teoetur ex officio & charitate. 26.2.88
Poteſt adiri datâ iudicis Eccleſiaſtici ſuperioris remiſſione. 31.1.104
Eſt ordinarius in ſuo regno, cùm omnes iuriſdictiones ab eo effluxerint. 32.2.114
Licèt deficiat quoad rhombum, remanet perſona Regis quoad organum, quæ eſt publica, principaliter fundans actus, quæ potiùs attenditur quàm virtus organica. 85.1.42
Semper viuit quoad maieſtatem ſupremam, & protectioneio ſubditorum, quæ nullo facto auelli poteſt. ibid.43
In executione protectionis naturalis, & nudæ defenſionis non procedit ex potentia iuriſdictionis conteotioſæ, ſed poteſtatis politicæ, & œconomicæ. 108.2.276
Poteſt à ſuo regno expellere clericos vim ooroтiam inferentes ſuis vaſallis, & turbatores pacis publicæ & iuriſdictionis, iiſque præcipere, ne ad regna ſua accedant. ibid.277
Non poteſt vti modo magis ſuaui ac politico, minúſque damnoſo libertati Eccleſiaſticæ, ſi iudex ſit rebellis, & cur. 109.2.287
Regis Hiſpaniæ aſſertioni ſtandum, cùm probet etiam in facto proprio. 11.2.26
Regis proprium officium oppreſſos liberare. 15.1.43
Regis implorare auxilium contra detinentes decimas, licitum. 31.1.106
Regis maioria aut Pootificis alienari nullatenus poteſt. 35.1.38
Regi commendata omni iure maximè clericorum protectio. 86.2.57
in Rege duæ ſignificationes & perſonæ concurrunt, intellectualis perſeuerans ænigmaticè, & corporalis. 85.1.41

Reges in tempotalibos Vicarij Chriſti electi, vt in pace vaſallos à violentiis defendant. 14.2.41
Regimen à Deo non ſimpliciter acceperunt, ſed cum qualitate vi oppreſſorum protectionis naturaliter illis annexa,& indiuiſibili. 15.1.43
Ad hoc ſunt in terris,vt tueantur Eccleſiam vniuerſalem, & omnes Eccleſias, libertatémque Eccleſiaſticam. 20.2.72
Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipubl. ſupremi Principes decretorum Concilij Trid. protectores ſunt. ibid.73
Reges Catholici tanquam Chriſtianæ religionis protectores per ſe & ſuos legatos poſſunt Concilio aſſiſtere, propter quietem reipubl. ibid.74
Reges & Imperatores tenentur auxilium præſtare Eccleſiæ. 31.2.107
Reges defenſores Eccleſiæ & religionis dicti. 32.2.113
Reges in ordine ad ſpiritualia ſubſunt ſommo Pontifici, qui etiam temporalem iuriſdictionem habet in ordine ad ſpiritualia. 67.1.295
Regibus Hiſpaniæ propulſandi violentias, & tollendi oppreſſiones à iudicibus Eccleſiaſticis factas, iure & conſuetudine attributa facultas & poteſtas. 10.1.16
Referuntur quæ impugnant ſupremi Regis poteſtatem iſtiuſmodi violentiam tollendi. 11.a. à num.18. vſque ad 39.incluſ.
Rodriquez in declaratione Concilij Trid. refellitur. 57.2.224
Rogitus Principis & ſuperioris inducit mandatum, & præciſam neceſſitatem. 96.1.154
Inducit mandatum in iis, in quibus poteſt mandare, non in aliis. 98.1.169
Rogitus in prouiſione ordinaria ſuam literalem ſignificationem retinet, nec aliam patitor naturâ negotij. ibid.171
Rogitus abſolutionis inducit præceptum poſt actorum inſpectionem, dato decreto violentiæ. ibid.172
Rogitum adimplere an teneator iudex Eccleſiaſticus. 96.1.154
Rota non intendit tollere recurſum ad iudices ſeculares pro defenſione articuli, ſed vbi præſumit, tolli cum cauſæ cognitione, & iuriſdictionaliter. 58.2.262
Rotæ Auditores quid cenſuerint de recurſu ad iuſtitiam Aragonum. 58.1.258
ad Rotæ deciſionem reſponſio vera. ibid.2.259
Rotæ deciſio oppugnans recurſum regium adducitur, cui ſatisfit, vt loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum iuriſdictione. 59.1.266
Rotæ deciſionibus relatis, quòd reprobauerint recurſum ad Regem, ſtandum non eſt, cui in contrariom plures numero ſint illum approbantes, cui fauet conſuetudo, & Doctorum caterua. 60.1.271
Rotæ in eligenda opinione magna authoritas, imò communem facit. ibid.2.272
Rotæ deciſio adducitur, quæ reprobat recurſum ad Regem procedentem iudicialiter. ibid.277
Refertur, quæ recurrentes ad iudices ſeculares excommunicatos declarat, cui reſpondetur. 62.2.283
Alia quæ de recurſu ad Regem loquitur. ibid.
Alia de recurſu ad Regem diſponens. 63.2.285
Alia loquens de recurſu ad ſeculares. 64.2. 286. & ſeqq.
Reſpondetur ad præfatas Rotæ deciſiones, vt tunc prohibeant recurſum, quando ſupponunt tolli violentiam cum iuriſdictione, non tamen extraiudicialiter. ibid.
Refertur alia qua dicitur, licitum eſſe patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi,quod Hiſpanè *retencion de Bullas* vocant. 65.2.289
Rotæ deciſiones, quibus recurſus ad Regem dicitur legitimus. 82.2.13
Rotæ tantum eſſe deferendum, quantum ratio ipſa vrget. 60.2.274
Rotæ deciſio non facit ius, nec ad cauſarum determinationem eſt neceſſaria. 60.2.275
Rotam rotare, & diuerſimodè aliquando iudicare qui dixerint. ibid.273
Rotæ Domini non habent excommunicantes recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, ſed vbi cum iuriſdictione ſeculares procedere intelligunt. 58.2.260
Rusticus quo tempore capi non poſſit. 264.1.96

S

S*Alcedo* in declaratione Concilij Trid. refellitur. 53.2.224
Saluus conductus in epiſtola Principis vim legis habet. 259.2.50.& ſeq.
Infringitur per nouum delictum, & etiam reſpectu antiqui. 260.1.56.& 58
Ex quo tempore,& vbi valeat. 267.1.124
Scaccia reprobatur. 353.2.116
Scholaſticus, vt reus, an poſſit conuenire coram iudice ordinario, ſi degat vltra duos dietas. 133.1.42
Vide *Cauſa Scholaſticorum.*
Scholaſtico Salmantino in remotis degenti conuento coram ordinario dantur conſeruatoriæ literæ per ſuum Magiſtrum ſcholatum vt remittatur. ibid.2.46.& ſeq.
Scientia officialium in præſcriptione iuriſdictionis præiudicat. 36.2.140
Scientia abſque ſententiæ intimatione ſufficit vt currat tempus. 243.2.61
Scriptores debent imitari apes, ex authoritate Senecæ. 11.1.22
Senatores in tollenda violentia non ſe intermittunt in cauſa, & negotio principali, nec circa iuſtitiam, aut iniuſtitiam appellationis, ſed de illa apparente notoriè actorum inſpectione. 99.1.181
Longè minorem cognitionem extraiudicialem habent,quàm iudex à quo carente iuriſdictione, quia iſte defert, Senatores præcipiunt deferendum ab alio. in tollenda violentia ſunt miniſtri Eccleſiæ, dirigendo iudices indiſcretos per legitimos iuris tramites. 100.1.189
Non pronuntiant principaliter de iuſtitia appellationis, ſed cauſatiuè. 101.1.202
Poſſunt damnare in expenſas iniuſtè impetrantes beneficia. 106.2.257
Inter cognoſcendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent ius canonicum, Concilia & decreta Eccleſiaſtica. 120.2.1
Inter decernendum violentiæ articulum deficiente iure canonico, an potius attendere debeat ius ciuile, quàm regium. 122.1.14. contrarium verius. ibid.15
In executione violentiæ decreti & pœnarum, ſumma procedant præmeditatione, moderatione, ac modeſta conſideratione,vt excedendo iuſtæ defenſionis limites, incidant in cenſuras Bullæ. 311.2.306

Senatus

Senatus regius in cognitione violentiæ nec directè, nec indirectè iuriſdictionem habet, nec principaliter, nec acceſſoriè. 49.2.198
Non cognoſcit tanquam iudex appellationis, nec habet iuriſdictionem de meritis appellationis, & eius iuſtitia. ibid.199
Pronuntiat per modum cauſæ, ſcil. iudicem Eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò iuſtè, vel iniuſtè proceſſiſſe. 50.1.200
Aditus per viam violentiæ, vt appellationi deferatur, & innouata reponantur; ſolùm quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti. 51.2.214
Non defert appellationi negatæ à iudice Eccleſiaſtico, ſed eum prouocat & incitat, vt deferat, quod eſt minus facto. 52.1.216
In tollenda vi eo vſque ſuam interponat authoritatem duntaxat, quantum ad id ſufficiat. aliàs ſi ad non neceſſe ſe extendat, non faciet ſine ſcrupulo cenſurarum. 82.2.9
Cognoſcens de violentia nullum libellum, (dempta querimonia,) exceptionem, conteſtationem, receptionem teſtium, ſcripturarum, nec aliorum actorum præſentationem admittit, & cur. 91.2.106
Non poteſt ante actorum inſpectionem aſtringere Eccleſiam, vt excommunicatum abſoluat, & cur. 97.1.158
Non poteſt cogere iudicem Eccleſiaſticum vt deferat, antequam conſtet de violentia. ibid.159
Non ſe intromittit in cognitione iuſtitiæ, aut iniuſtitiæ cauſæ principalis, quæ illibata ſemper remanet ſuperiori. 100.1.192
Inter cognoſcendum, an ſit deferendum, attendere debet non ſolùm ius canonicum, ſed etiam conſtitutiones ſynodales, & ſtylum illius iudicij Eccleſiaſtici, à quo appellatio eſt emiſſa. 121.2.13
Inter decernendum articulum violentiæ, quam opinionem ſeruare debeat. 122.2.22
Debet adhærere communi Doctorum, quam neglexit iudex Eccleſiaſticus. 123.1.25
Præciſè tenetur adhærere ei opinioni, quam de iure potuit iudex Eccleſiaſticus eligere. 123.2.25
Eſt adeundus, vbi degit iudex inhibens, à cuius grauamine & inhibitione appellatur. 126.1.12
A Salmantino Magiſtro ob incompetentiam, vel ab alio iudice Eccleſiaſtico excommunicatus, cognoſcere poteſt de cauſa violentiæ ad petitionem fiſcalis regij eiuſdē tribunalis. 135.1.55
Secus ſi iudex excommunicans ſit ſub alterius tribunalis diſtrictu. ibid.
Non ſe intromittit in exequenda pœna appoſita iudici pro attentatis à ſe factis. 149.2.105
Poſt actorum inſpectionem decretum conditionale decernens, cenſetur præiudiſſe, & cognouiſſe omnes difficultates, quæ oriri poſſent. 166.2.95
Qualiter ſe habere debet quando lis trahitur per viam violentiæ appellationis non delatæ à repoſitione, ſeu reuocatione grauaminis. 231.1.222
In appellationibus ad ſe deuolutis interiectis ad inclinationem ſententiæ tantùm declarat, *por no debuelto*, & in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri. 245.1.79
Senatus is adeundus, ſub cuius diſtrictu ſtat iudex à quo appellatur, quia iniuſtè dedit ſe pro inhibito. 380.1.58
Quis adeundus quando eſt appellatum à facto ſimul duorum iudicum inhibentis & inhibiti obtemperantis, exiſtentibus tamen in diuerſis diſtrictibus. ibid.2.59
Quilibet pro tollenda violentia adiri poteſt, vbi appellatur a facto duorum iudicum inhibentis & inhibiti exiſtentium ſub diuerſis diſtrictibus. ibid.62.& 395.1.97
Et quid quando appelletur tantùm ab vno. ibid.
Aditus per viam violentiæ ob appellationem à prouiſione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò non, decernit, attentâ natura prouiſionis extraiudicialis, aut iudicialis. 431.2.161
Senatus duos de eadem violentia cognoſcere, foret abſurdum & inconueniens. 380.2.61
Sententia iudicis, & verbalis iuſſio non tollit, nec tradit poſſeſſionem, ſed actualis executor requiritur. 113.2.6
Sententia quæ non poteſt ſecundùm eius tenorem exequi, propter maximā difficultatem, aut interdum impoſſibilitatem; exequi debet eo modo, quo poteſt, ne iudicium reddatur illuſorium. 148.2.97
Continens rem, vel animal, vel quid ſimile, ſi propter interitum non poſſit exequi in ipſa re, vel animali, exequitur in alia re coæquali, aut æquiualenti. 149.1.101
Sententia, ſicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea. 150.2.119
Sententia interlocutoria licèt quoad partes tranſeat in rem iudicatam, non tamen quoad iudicem. 158.1.6
Sententia lata contra rem iudicatam eſt nulla ipſo iure. 189.2.3
Abſolutoria ob ineptum libellum non impedit, aliam bene conceptam nouiter proponere. 190.1.5
Lata actis non integris, ſed diminutè tranſportatis, eſt nulla ipſo iure, nec executionem meretur. ibid 1.13
& hæc nullitas non excuſatur præſumtione boni iuris. 191.1.14
Sententia actis diminutis dicitur perturbato ordine. ibid.2.18
Sententia qua iudex pronuntiat clericum remittendum, vel remittit ad iudicem ſuum Eccleſiaſticum, interlocutoria habens vim diffinitiuæ dicitur, & ab ea appellatione emiſſa non delata vis fieri declaratur. 211.2.65
Lata ſuper exceptionibus peremptoriis, dicitur interlocutoria habens vim diffinitiuæ, & ab ea licitè appellatur. 212.1.62
Declara, ſi incidenter proponuntur dictæ exceptiones, aliàs ſi principaliter, dicetur diffinitiua. ibid.
Sententia qua iudex declarat, tutorem interim non adminiſtrare, eſt interlocutoria, & non appellabilis. ibid.2.65
Diffinitiua, & proceſſus factus à iudice poſt exceptionem legitimam oppoſitam tanquam attentata reuocantur. 213.2.79
Sententia, qua iudex ſe recuſatum, vel non, ſuſpectum, vel non, declarat, dicitur interlocutoria. 214.2.87
Qua terminus aſſignatur, ſeu dilatio, eſt interlocutoria. 218.1.118
Super admittenda vel reiicienda probatione eſt interlocutoria. 219.2.137

Lata ſuper admirtendis vel reiiciendis articulis eſt interlocutoria. ibid.140

Lata, non facta publicatinne, non valet. 221. 2.157

Lata, appellatinne non interpoſita à negata publicatinne, eſt nulla. 222.1.159

Sententia mulctæ eſt interlncutntia habens vim diffinitiuæ, quæ reuocari non pnteſt; licèt alij cnntrà; remittitur tamen nb paupertatem. 225. 1.182

Sententia deſertinnis eſt inrerlocutoria, quæ habet vim diffinitiuæ, & lata ſuper ſententia diffinitiua, diffinitiua eſt. an ab ea appelletur, remiſſiuè. 226.1.183

Lata ſuper inſtantia perempta, eſt interlocutoria, quæ haber vim diffinitiuæ. ibid. 184. & ab ea appellarur. ibid.

Super attentatis an ſit interlocutntia habens vim diffinitiuæ diſcutitur, & an ab ea appellare liceat, remiſſiuè. ibid.

Sententia qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ſi ſeparatim à diffinitiua prnferatur; ſecus ſi in diffinitiua. 227. 1.186

& appellatur ab iſta interlncutntia expenſarum. ibid.

Sententia qua declaratur valere appellatinnem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitiuæ. 228.1.193

Cnnditionalis licèt interim non pnſſit exequi, tamen qnoad appellandum tempus currit ſtatim à tempore ſcientiæ. 242.1.47

Lata per dolum iudicis nnlla eſt, nec rranſit in rem iudicatam. 313.1.78

Sententia nulla non meretur executinnem. ibid.79

Sententia quæ partim prohibet appellatinnem, partim verò permittit, continet fauorem & odium. 319.1.3

Sententia nnn poteſt diuidi. 320.2.21

Nec valere pro parte, & prn parte non valere. ibid.22

Super poſſeſſorin non ſuſpenditur per appellatinnem reſpectu fructuum, damni aut intereſſe, ſed duntaxat reſpectu poſſeſſorij. 325.2.60

Pnteſt prn parte valere, & prn parte non, vbi ſunt plura capitula ſeparata. 326.1.67

Sententia denominatur à potentinri cui magis incaleſcit. 328.2.90

Lata in poſſeſſorin prn actore turbatn, & ſuper proprietate pro ren, an ſit exequenda ſententia poſſeſſnrij. 329.1.94

& qnid in profanis. ibid.95.& ſeq.

In beneficialibus lata ſuper poſſeſſorio prn actore turbato, & ſuper petitorio pro reo, ſi ſuper vtroque eſt actum, an ſententia ſuper pnſſeſſorin ſit exequenda. ibid.2.97.& ſeq.

Latâ pro reo turbante ſuper pnſſeſſnrin, & pro actore ſuper petitntio, an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda. ibid.99.& ſeq.

Lata ſuper principali & fructibus rei, ſi res non recipit appellatinnem, nec fructus aut intereſſe. ibid.1n1.& ſeq.

Sententia exhibendi non recipit appellatinnem. 332.2.132

Sententia ſubrogati in locum eius, à cuius ſententia non appellatur, an recipiat appellationem. 333. 1.134

Sententia, qua miſſio in pnſſeſſionem datur, additúrque vt eâ apprehensâ prn indiuiſo fiat partitin inter cohæredes, non dicitur continere mixturam. 334.2.145

Sententia an poſſit exequi prn pœna appnſita in caſu non paritionis. 335.1.150

Lata generaliter reſtringitur ad prnſecuta. 336. 1.159

Sententia in pnſſeſſorin regulatur à petitinne, qnando poteſt recipere petitinnem iuxta formam libelli. ibid.160

Lata ſuper demnlitinne ædificij conſtructi poſt nnni operis nuntiationem, an admittat appellatinnem. 341.2.31

Sententia nulla, ſiue interlocutoria, ſiue diffinitiua, etiam aliâs priuilegiata, non meretur executionem. 374.1.18

Sententia attentatorum eſt merè interlocutoria. 393.1.1

Demolitinnis nperis attentati nnn recipit appellatinnem. 394.1.6

Sententia non profertur vbi deficit iudicium, & litis pendentia. 410.1.27

Vt exequatur in beneficiis ſimplicibus pendente appellatinne, induci pnteſt cnnſtitutiune ſynndali. 447.1.277

Debet tamen eadem cnnſtitutin eſſe clara, nnn turbida. ibid.278

Sententia priuationis contra non reſidentem, qua non eſt ſeruatus iuris ordo, exequi non pnteſt pendente appellatione. 461.1.24

Sententia priuationis vel cnmpulſionis ſuſcipiendnrum ordinum ſuſpenditur per appellationem. 464.2.46. & ſeq.

Sententia vbi demonſtrat cauſam iure reprnbatam, aliam appellans nnn tenetur exprimere, cùm illa notntiè cnnſter. 47n.2.5

Lata parte nnn inſtante eſt nulla ipſn iure. 497. 1.70

Sententiæ conditinnalis tempns licèt currat ad appellandum, nnn expectata cnnditione, non currit qunad alios effectus iuris. 242.2.5n

Sententiæ appellatione diffinitiua intelligitur. 3n5. 1.4

Sententiæ addictionis, ſeu de *remate*, latæ executionem, an poſſit impedire tertius, cuius exceptinnes iure regio examinantur in via nrdinaria. 332. 1.127. & ſeqq.

Sententiæ addictionis latæ contra debitnrem executin ſuſpenditur reſpectu tertij oppoſitoris, qui ab ea appellauit. ibid.2.131

Sententiam interlncutnriam habentem vim diffinitiuæ iudex nnn reuocat. 159.1.26

Declata tamen vt num. 27.28. & 29

Sententiam exequi in prnuiſione capellaniæ, an fundatnr queat diſponere in fuodatione. 447. 1.282

in Sententia appellabili ſui natura facta condemnatinne, ſi in fine ſententiæ decernuntur executnriales, eſt attentatum pendente termino ad appellandum. 174.1.48

Sententiâ ita conceptâ (ſi nnn exhibear, tnt ſoluat) eſt cnnditio prnteſtatiua, cuius defectus manifeſtetur per appellatinnem. 334.1.141

Sententiæ tnt, quot capitula, & quandn. 324.1.53. & 325.64

Tot, quot ſummæ ex diuerſis cauſis debitæ. 623. 2.69

Qunt annuæ penſiones, & diſtinctæ in petitinne. ibid.70

Sepeliendi ius habens poteſt etiam per alienos fundos & territorium deferre cadauer. 367.1.93

Sequeſter depoſitarius, aut conductor ad longum

ſeu

ſeu modicum tempus, an & quando poſſit præſentate. 474.2.36
In omnibus depoſitario ſimilis. 476.2.55
Tenetur ad reſtitutionem ſequeſtri actione depoſiti. 475.1.56
Compulſus ab executore rei reſtituendæ vincenti in lite, an appellare poſſit, eo quòd in ſententia non nominetur. 479.2 84
Ad mandatum iudicis tenetur ſequeſtrum reſtituere vincenti. 480 1.87
Sequeſter & depoſitarius vrgeri quandocumque poſſunt ad rationem reddendam. ibid.89
Sequeſtrarius ex conſenſu partium poſſidet, ſecus ſi datus eſt à iudice. 474.2.35
Sequeſtrarius ſemel electus non poteſt remoueri niſi ex noua cauſa. 478.1.68
Sequeſtratio regulariter prohibita eſt. 214. 1. 84. & 470.1.2
Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoria.470.1.1
Sequeſtratæ rei aut beneficij fructus reſeruantur vincenti in fine litis. 474.1.37
Sequeſtratis fructibus non ſequeſtratur poſſeſſio, quæ per alios actus poteſt continuari. ibidem. 2.39
Sequeſtrum beneficij reſeruati iuxta conſtitutionem Pianam non poteſt apponere iudex via iudiciali & extraiudiciali ſimul. 424.1.125
Sequeſtrum regulariter recipit appellationē, etiam abſque cauſæ expreſſione. 470.1.3
Reuocatur de facto, ſi ex obruto fuit conceſſum. 474.1.30
Vbi apponitur ob periculum moræ, citatio non eſt neceſſaria, nec iuris ſolennitates. ibid.31
Ob periculum appoſitum ſine citatione, non poteſt reuocari, & relaxari abſque ea. ibid.32
Appoſitum propter ſcandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam ſuſpenditur. ibid.33
Sequeſtrum quando tollitur. ibid.51
Quid ſit. ibid.2.54
Sequeſtrum iudiciale, & depoſitum extraiudiciale quid differant, remiſſiuè. ibid.
Sequeſtrum appoſitum iuris diſpoſitione, non finitur niſi per ſententiam tranſactam in rem iudicatam. 478.1.64
Sequeſtrum vt tollatur, requiritur ſententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita. ibid.65
& quid quando ſequeſtrum apponitur officio iudicis, & eius arbitrio. ibid.66
Sequeſtrum apponere quibus caſibus licitum, remiſſiuè. 471.1.12.& ſeqq.
Quando ſit apponendum in beneficiis reſeruatis ab ordinario prouiſis. 472.1.18
Apponendum in beneficiis reſeruatis non ſuſpenditur per appellationem. ibid.19
Appoſitum legis præcepto potius ab ipſa, quàm à iudice cenſetur appoſitum. ibid.20
Non euitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, ſecus quando ſimpliciter permittitur. 473.1.22
Sequeſtrum ex Clement. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ. non recipit appellationem, & cur. ibid.24
Vbi permittitur, iudicis arbitrio admittit appellationem. ibid.25
ob Sequeſtrum poſſeſſio non amittitur, ſed retinetur. 474.1.34
Sequeſtri remedium dicitur cautio, per quam ſequeſtrum regulariter ceſſat. 472.2.21
Eius mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem. 473.2.16
Requirit partis citationem, & cauſæ cognitionem. ibid.29
Sequeſtri reſtituendi ſententia non recipit appellationem. 476.1.49
Eius decretum eſt merè interlocutoria. ibid.50
Sequeſtri reuocatio non ſuſpenditur per appellationem quando ceſſat cauſa ſequeſtri, aut depoſiti. 477.1.63
Sequeſtri loco data cautio de re non baratanda, & reſtituenda, durat poſt rem iudicatam. 478. 1.67
Sequeſtri reuocatione intimata ſtatim ſequeſtrum eſt reſtituendum. 480.2.90
Seſſe in epiſtola ad Regem à num. 112. 113. & 114. reprehenditur. 27.1.91
Seſſe reſponſum ad Rotæ deciſionem approbatur. 58.1.257
Si, dictio appoſita in diſpoſitione, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur diſpoſitio. 142.2.31
Silentium perpetuum tollit ſimul appellationem. 345.2.60
Solemnitas quæ requiritur in conſtruendo, requiritur in deſtruendo. 140. 1. 7. 230. 1. 209. & 477. 2. 62
Solennitatum enuntiatio per iudicem an requiratur in ſpecie, vel ſufficiat in genere. 453.1.23
Solennitatibus enuntiatis in ſpecie per tabellionem ſtatur, licèt non in genere. 453.1.24
Solitum concedi vt dicatur, quot requirantur conceſſiones. 360.2.22
Solitum & inſolitum quid. 361.1.23
Stadium quid. 133.1.44
Statutum à decurionibus editum, ab eorum ſucceſſoribus, vel à populo eſt declarandum. 146. 1.69
Prohibens appellationem ab interlocutoria non cenſetur prohibita ab habente vim diffinitiuæ. 232.1.219
Prohibens appellationem à ſententia poteſtatis, intelligitur de diffinitiua ſtricte. 305.1.6
Prohibens appellationem à diffinitiua, intelligitur etiam de interlocutoria, vbi militat eadem ratio. 306.2.19
Prohibens dici de nullitate, interlocutoriam comprehendit. ibid.20
Appellationem generaliter prohibens à cauſa principali, intelligitur prohibere à qualibet eius interlocutoria. 309.1.44
Prohibens appellationem ſpecialiter à ſententia, intelligitur de diffinitiua, non de interlocutoria, cùm ſit ſtricti iuris. ibid.48
Prohibens appellationem eſt odioſum, & reſtringendum, vt minus lædat ius commune. ibid.49
Prohibens appellari ab interlocutoria aliqua, intelligitur etiam quando iure communi licita erit appellatio. 434.1.81
Prohibens appellationem in poſſeſſoriis, operatur in caſibus, quibus iure communi permiſſa erat. ibid.184
Statuto diſponente non poſſe inquiri contra Aduocatum, alio autem quòd contra militem inquiratur, ſi aliquis ſit miles & Aduocatus, an delinquens patiatur inquiſitionem. 322.2.41
Statuto vt bannitus pro centum offendatur, an duæ cauſæ diuerſæ poſſint coniungi vt faciant centum, & queat offendi. 326.2.75

Statuto quo remouetur audientia in agendo, & defeudendo, ceuſetur appellatio ſublata. 447.1.279
Stylus tribunalis attenditur, vbi proponitur appellatio, in poſſibilitate appellandi. 121.2.10
Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitiuam. ibid.11
Stylus tribunalium regalium multoties practicatur in foro Eccleſiaſtico, & approbatur per Rotam. 122.1.18
Stylus de partibus etiam contrariis ſtylo Rotæ, in ipſa attenditur in litibus, quæ tranſportantur ad Curiam. ibid.2.20
Stylus Curiæ vbi tractatur cauſa, non Curiæ delegantis attenditur. 428.2.146
Stylus Rom. Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur. ibid.147
Stylum, ſtatuta & conſtitutiones iudicij inferioris, tenetur attendere ſuperior, inter eognoſcendum, an ſit deferendum appellationi. 121.2.12
Stylum iudicis à quo in ordinatoriis iudicij, Rota & quilibet ſuperior tenetur obſeruare, etſi contrarium ſtylo ſui tribunalis. 122.2.21
Subdelegatus à delegato, cum clauſula, *Appellatione pendente*, non poteſt procedere cum eadem clauſula. 333.2.136
Subditum exemtum eſſe à ſuprema protectione, proueniente à fonte perenni iuris naturalis, videtur impoſſibile. 85.1.40
Subrogatus an ſeruare debeat ſtatuta eius, in cuius locum ſubrogatur, an propria. 131.1.28
Non ſapit naturam prædeceſſoris, quando militat diuerſa ratio in ſubrogato, & in eo, in cuius locum ſubrogatur. 143.2.45
Non ſapit naturam principalis, nec fit extenſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè, & repræſentatiuè tantùm in pœnalibus & odioſis. 144.1.50
Ad litem poteſt dicere de attentatis quemadmodum eius prædeceſſor. 149.2.108
Subrogati vt idem ſit ius, requiritur paritas rationis in vtroque. 334.2.147
Subrogatum ſortitur naturam eius, in cuius locum ſubrogatur. 333.1.133
Subſidium charitatiuum pro alimentis etiam impoſitum ab Epiſcopo, appellationem non recipit. 133.1.40
Subſidij repartitio non ſuſpenditur per appellationem, nec contradictionem, ſed eius ſtatim fit executio. 132.2.38
Eius recollectio, & ſolutio appellationem non recipit. ibid.39
Succeſſor in beneficio per reſignationem, tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem. 147.2.85
Tenetur exequi mandatum per Papam ſuo prædeceſſori factum. 148.1.89
Succeſſor vel executor nouus poteſt exequi mandatum ſui prædeceſſoris ſine mandato nouo. ibid.91
Succeſſor ſingularis iudicis attentantis reponit attentata. 150.2.118
Succeſſoris adminiſtratio non accipit nouam poſſeſſionem rerum vniuerſitatis. 150.1.111
Succumbens ex actione ineptè propoſita, iterum aptè agens auditur. 190.1.6
Succumbens ob non probatam rei poſſeſſionem in aduerſario, contra illum denuo poſſidentem poteſt iterum agere. ibid.2.9
Summa ex diuerſis cauſis an coacetuentur vt faciant ſententiam appellabilem. 326.1.68
Summæ plures petitæ ex eadem cauſa & obligatione ſimul coacetuantur, vt aſcendant ad ſummam appellabilem. 327.1.73
τὸ Summariè refertur ad cognitionem iudicialem. 424.2.124
Superior etiamſi reuocet geſta ab inferiori, vel ipſe excommunicatum abſoluat, vel abſolutionem inferiori remittit. 117.1.48
Superior ad quem, declarans bene appellatum, reuocato grauamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario. 485.1.7
Grauamine iuſtificato poteſt ſuperior cauſam retinere, aliàs remittit inferiori. ibid.8
Superſedere tenetur iudex interim, dum articulus incidens terminetur ab alio iudice, cui cognitio competit. 179.2.1
Superſedere debet iudex inferior, Principe apponente manum in cauſa, aliàs attentat. ibid.2
Superſeſſoria ad effectum abſoluendi quomodo expediatur ex praxi hodierna. 300.1.108
Ad quem effectum ſit inducta, & quibus caſibus locum habeat. 376.2.34
Superſeſſoriæ ſtylus apud omnia iudicia Eccleſiaſtica præualuit, & vim non fieri decernit Senatus. 378.2.48
Superſeſſoriam requirere cauſæ cognitionem in puncto iuris, veriſſimum. 378.2.47
Superſeſſoriam expedit iudex contra partem vt in aliquo acto ſuperſedeat, quæ parte non citatâ reuocatur: reuocatio tamen intimatur. 378.2.49
Superſeſſoriâ vtuntur iudices Eccleſiaſtici omnes vt per aliquod tempus inferior ſuperſedeat in cauſa, donec exportantur acta, & ex eis ſe informat ad inhibendum, vel remittendum. 376.1.30
Supplicatio habet locum in cauſa remiſſionis Senatorum. 215.1.93
Suppoſitum à diſponente priùs verificari debet. 87.2.68
Suſpenſio an ſit maior interdicto ingreſsûs Eccleſiæ. 293.1.45
Quid in ea ferenda aduertendum ſit. ibid.46
Impoſita pro delicto neceſſaria ſuſpenſo præſtantur ex beneficio, non tamen ſi pro contumacia. ibid.47
Suſpenſio, interdictum, & excommunicatio æquiparantur in iure quoad appellationis prohibitionem, aut admiſſionem, & alios effectus. ibid.50. & quales. 294.1.51
Suſpenſio & interdictum quoad appellationis effectum eaſdem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio. ibid.54
Suſpenſio aut interdictum conditionale ſuſpenditur per appellationem, & impedit executionem. ibid.2.57. & ſeq.
Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem; ſecus in temporalibus quæ ſuſpenduntur per appellationem. 440.2.225
Suſpenſus ab vſu pallij poteſt eo vti pendente appellatione. 302.2.125
Celebrans nullam irregularitatem incurrit. ibid.126.127
Suſpenſus ab ordinibus ſuſceptis an pendente appellatione poſſit accedere ad alios, & an illis

poſſit

poſſit interim vti. 464.2.48. & ſeq.
Suſpenſus ab vſu ordinis an poſſit exercere cætera. 293.2.48
à *Syndicatu* licèt non appelletur, licere tamen ab interlocutoria incidenti, qui dicant. 305.2.11
Syndicus poteſt tacitè, non expreſsè renuntiare appellationi. 166.2.98.& ſeq.

T

Tabellio, vide *Notarius*.
Tempus agendi an limitate iudex poſſit, & aliter ponere perpetuum ſilentium. 345.2.59
ante Tempus damno occurrere melius, quam poſt illatum damnum remedium quærere. 88.2.76
Temporalitates clericorum quæ dicantur vt occupari poſſint, ob eorum proteruiam, & contumaciam. 111.2.305
Terminus & tempora præſtituta primo iudici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogato. 145.1.59
Terminus parti à iure vel iudice aſſignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Rotam. 185.2.58
Parti vel iudici non currit dum diſceptatur ſuper aliquo articulo. 186.1.59
Non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla. ibid.60
Terminus nouem dierum, ad rettahendum rem patrimonialem, non currit durante diſceptatione ſuper venditione. ibid.61
Terminos decem dierum ad appellandum non currit dum diſceptatur de nullitate appellationis propoſita. ibid. 62. maximè ſi nullitas prouenit ex attentatis. ibid.63
Terminus non currit impedito. ibid.65
Terminus conficiendi inuentarium non currit impedito. ibid.2.66
Terminus remanet ſuſpenſus in hoc ſtatu, quo ſuperuenit impedimentum, & tantum temporis ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. 187.1.75
Terminus informationis in via executiua ſuſpenditur ex impedimento partis, quo ſublato alius ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum. ibid.76
Terminus ad appellandum vt currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo ſententia ſit lata. 243.1.56
Terminus is eſt nouiter dandus, quantum abſtulit impedimentum, non ex integro. 444.1.257
Terminus edicti in quem finem apponatur. 446.1.273
Terminum non currere pendente recurſu ad regium conſilium, expreſsè terminauit Rota Rom. 187.1.72
Terminum ſibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, cenſetur actui renuntiare, nec poſtea auditur. 352.1.101
Oppoſitor poſt terminum lapſum, an ſit audiendus. ibid.102
Termino appoſito actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, vt reguletur à principali, ne actus pereat, ſed perficiatur. 445.2.270
Teſtes pro ſola inſtructione iudicis, & eius animi motu, poſſunt recipi ſine partis citatione. 450.2.4
Teſtes iurati requiruntur, ſi Princeps mandat alicui, vt ſe diligenter informet. 451.1.10
Teſtibus non iuratis poteſt credere iudex deputatus ad conferendum beneficium cum clauſula (ſi idoneum inueneris.) ibid.8
ex Teſtibus non iuratis informatur conſcientia iudicis. ibid.9
Vide *Receptio*.
Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad poſſeſſionis iuſtificationem tantùm, appellatio non ſuſpendit poſſeſſorium. 330.2.108
Tolerantia in eo quod à iure naturali non prohibetur, pro expreſſa diſpenſatione habetur. 39.1.150
Vide *Patientia*.
Tortura quando poteſt dari ad eleuandam varietatem à teſtibus etiam in cauſis pecuniariis, carceratus non eſt ſub fideiuſſoribus relaxandus. 273.1.174. & ſeq.
Tribunal regium quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ, lati contra iudicem Eccleſiaſticum poſt grauamen illatum abſentem & abeuntem. 143.2.40
Tribunal, cui iuriſdictio cohæret, eiúſque dignitas, attendi potius debet, quàm perſona adminiſtratoris. 145.2.62
Tribunalia regia repræſentant Principem, & ideo eis hæc poteſtas cognoſcendi commiſſa eſt. 29.1.97
Repræſentant perſonam & imaginem Regis in adminiſtratione ſupremæ iuriſdictionis. 85.1.44
Tribunalia ſuprema ſunt inhibita, vt nullatenus poſſint cognoſcere, etiam per viam violentiæ, de cauſſis pendentibus coram Commiſſario Cruciatæ, & eius ſubdelegatis. 132.1.37
Tribunalia regia ius imitantur, & ideo eorum prouiſiones iubent vt iudices Eccleſiaſtici reponant ea, quæ ipſi de iure reponere debent. 152.1.2
Turpitudinem ſuam allegans non auditur. 346.1.61
An audiatur deſiſtens à peccato. 346.1.64
Tutela quid. 25.1.76
Tutor eſt priuata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad iuriſdictionem, ſed quoad tutelam, defenſionem, & protectionem. 50.1.204
Tutor vel procurator minoris datus in locum demortui tutoris, vel procuratoris, non gerit vices demortui, nec eius perſonam repræſentat, ſed duntaxat pupillum, aut dominum conſtituentem procuratorem. 145.2.65
Tutor non poteſt capi pro debito ſui pupilli. 262.1.78. limita vt nom.79.
An ſine decreto poſſit alienare, & repudiare hæreditatem, quæ habet mobilia & immobilia. 320.2.20

V

Variare modum procedendi iudicialiter partim, & partim extraiudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem procedendi ſimul. 418.1.142
Variatio præcipuè perſonis Eccleſiaſticis prohibita. 421.2.104
Vaſſallorum vi oppreſſorum cognitio & protectio non competit ſupremis Principibus priuilegio Pontificali, ſed iuris naturalis inſtinctu, & ratione. 68.2.310
Verbum *eicientes*, quo vtitur Bulla Cœnæ Domini, intelli

intelligitur de violenta & tyrannica ciectione. 109.1.283
Verbum *demiſſione*, debet intelligi cum effectu. 113.2.10
Verbum reſpiciens plura determinabilia, ea determinat, prout vniuſcuiuſque naturæ conuenit. 116.1.39
Verba l. 36. tit. 5. recop. *por derecho*, de iure diuino interpretanda ſunt. 28.1.95
Interpretanda de iure canonico & poſitiuo. 29.1.96
De iure naturali. 424.2.79
Verba *por coſtrumbre immemorial*, declarantur. 33.2.120
Ponderantur illa l. 36. *nos por teneſce.* 84.1.27
Ante ellos quexandoſe. 86.1.56
Paraque ſe otorgue la appellacion. 90.1.92
Y ſi del les conſtare, &c. 92.1.111
El qual trahido ſin dilacion lo veau, y ſi por el les conſtare, &c. 93.1.122
Y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta alçando la fuerça prouean, &c. 99.1.180
Porque las partes puedan ſeguir ſu iuſticia ante quien, y como deuan. 100.1.192
Con contemnacion de coſtas ſi los paraſciere. 105.1.238
Verba prouiſionis regiæ debent intelligi cum effectu, reſpectu repoſitionis. 113.2.5
Verba quantumcunque præciſa recipiunt interpretationem de iure. 116.1.33. & ad terminos ſuæ poteſtatis reſtringuntur. ibid.34
Verba generalia reſtringuntur vt euitetur abſurdum. ibid.35
Verba ſententiæ impropriantur, vt ad intellectum iuris reducantur. ibid.36
Verba prouiſionis regiæ debent recipere interpretationem de iure, vt limites protectionis naturalis, & ſuæ poteſtatis excedant. 116.1.38
Verba l. 36. diſponentia tribunal, ſub cuius districtu degit iudex Eccleſiaſticus, vim inferens, adeundum eſſe pro illa tollenda. 124.2.1
Eorundem determinatio pluribus inconuenientiis conſideratis prouidè obuiat. 125.1.2
Verba l. 36. *el proceſſo originalmente el qual trahido ſin dilacion*, &c. expenduntur. 142.2.30
Item, *Prouean que el tal iuez la otorgue*, &c. 143.1.41. & 148.2.93. & 95
Verba l.4. tit.10. p.7. adducuntur. 169.2.2
Verba cap. quoties Epiſcopi. 2. q. 6. recenſentur. ibid.3
Verba l.36. *para que el proceda*, ponderantur. 171.2.25.& 179.2.3
Verba non dicuntur ſuperflua, ſi apponuntur ad maiorem declarationem. 175.2.52
Verba, *remitan luego, &c. para que el proceda*, ponderantur. 183.2.39.& 43
Item illa, *en la forma acoſtrumbrado*, &c. &, *manden traher el proceſſo*, &c. 191.1.17
Verba decreti regij, *deſpues de la appellacion*, quæ comprehendant. 233.1.239
Verba, *ſine lite*, important vt ſecuta iudicis declaratione nulla admittatur appellatio. 353.2.118
Verba iudicis ſecundùm mentem iuris intelligenda ſunt. 429.2.152
Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſeruiendum. 170.1.8
Vicarius foraneus non eſt ordinarius, ſed delegatus. 255.2.15
Licèt non cognoſcat de cauſis criminalibus, tamen poteſt carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi. 256.1.17
Poteſt carcerare clericum, non ad effectum cognoſcendi de cauſa, ſed remittendi ad Vicarium generalem. ibid. 18
Vicario generali quando cenſeantur commiſſæ cauſæ criminales, & aliæ requirentes mandatum ſpeciale. 255.2.16
Vicarios duos Deus in vniuerſo conſtituit, & cur. 16.2.52
ly *Videtur* improprietatem denotat. 341.1.16
Violentia legibus inimica. 32.1.110
Violentia licèt remaneat, & adhuc ſubſiſtat, ob proteruiam, tamen Princeps non ſe intromittit in ea tollenda, deferendo & reponendo. 111.1.303
Sapit odium, & delictum. 123.2.30
vt Violentia detegatur in Senatu, acta proceſsûs ſunt neceſſaria. 142.1.26
Violentia ſeu iniquitas iudicis allegata in procedendo, ex actis ab eo geſtis conſtare debet. ibid. 27.& 29
Violentia facinos continet. 143.2.46
Committitur, quando pendente appellatione legitima iudex exequitur, vel quando timetur exequi, quoad inuocandum auxilium. 171.2.24
Excuſat à temporis curſu vim paſſo. 187.1.71
Committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferendæ. 195.2.51
Conſiſtit non ſolùm in appellatione non deferendo, ſed etiam in ea ſpreta procedendo, & de intellectu l. lege Iulia la 1. 233.2.245
Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & poſt eam, poteſt deduci per Senatum ex reſcriptorum inſpectione. 384.2.96
Violentiæ ſpecies. 42.2.182
Earum differentiæ. 43.1.183
Quæ illarum maior & atrocior. 44.1.192
Violentiæ tractatus includit ingentes difficultates. 82.1.4
Violentiæ tollendæ poteſtas an Principibus & dominis inferioribus competat. 84.1.25
Violentiæ remedium de facto poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumpto periculo. 88.2.77
Violentiæ probatio per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotij, quia per negationem offuſcaretur notorietas, & euacuaretur. 91.1.103
Requiſita, puta delatio, ſuſpecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interiecta, &c. non aliter poteſt conſtare (moraliter loquendo) quàm ex eiſdem actis. 92.1.115
Materia Galleciæ Senatoribus & Aduocatis regij Senatus, præ cæteris patet, & quare. ibid. 2.117
Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti, ſi iudex Eccleſiaſticus degat ſub vno districtu, & ad prouiſionis intimationem in districtu alterius tribunalis abſens reperiatur, quomodo inclinatio ſit facienda. 125.1.3
Violentiæ remedium ius induxit, & neceſſitas. 159.2.24
Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. 67.1.298

de

de Violentia inter Eccleſiaſticos in Luſitania noo ſolùm regij audirores, ſed quilibet prætor coronæ regiæ in ſua prouincia de cooſuetudine cognoſcit, obſeruatúrque textus c.perimus 11.q.1. 31.2.108
do Violentia non cognoſcitur, proceſſu originali adducto. 142.2.30
Non debet cognoſci, vbi oon apparet de violentia. 143.1.35
Violentiâ latâ læditur maieſtas iudicis ſuperioris. ibid.2.47
Contra illum iudicem per vim qoerelæ agitur, quæ ſuum comitatur authorem. 144.1.48
Eios pœna quæ. ibid.49
Violentias tollendi ius io beoeficiorum poſſeſſione ex immemoriali conſuetudine, aut iure, competens Regi ſommus Pontifex approbat. 66. 2.292
Vide *Cognitio, Exceſſus, Recurſus.*
Vis protectiua in ordine ad turelam, & defenſionem abſtrahitur, & cooſideratur de ſe extra iuriſdictiooem. 50.1.203
Vis defuncti, & violentia ſucceſſoris differunt.143. 2.44
Vis noo ſolùm conſiſtir io homioum vulneratione. 170.1.10
Si oon reperiatur adeſſe proceſsûs inſpectione, iudici remirritur vt exequatur. 172.1.26
Vim vi repellere cui licitum. 25.2.85
Vim fieri, iudice Eccleſiaſtico non deferente appellationi legitimæ, & ea non obſtaote procedente ad executionem, concors omnium ſententia. 42.2.181
Vim fieri non deferendo appellationi termino nimis breui, Senatus declarat. 60.2.277
Vim feciſſe declarabir Senatus in dubio conſiſtente in ſobtilitate iuris, aut facti intricarione, &c. 123.2.29
Vim noo fieri à iudice Eccleſiaſtico non admittente appellarionem interpoſitam à repoſitione facta virtute aliâs regij decreti. 154.1.19
Vim facir, & lege Iulia de vi tenetur, qui prooocatione pendente, exequitur ſeotentiam.169.1.1
Vide *Appellatio.*
Vi oppreſſos liberare, attributum naturale eſt. 84. 1.28
Vi oppreſſum defenſuri Aduocari velociter confugiunt ad appellationem, quomodo ſit formata. 88.1.72
& ſi appellatio non adeſt, vel minus legitima, quod remedium ſit adhibendum. ibid.
Vide *Oppreſſus.*
Viſitatio recipit appellatiooem, vbi quis docet priuilegium exeioptionis. 466.2.58
Viſitatio citata parte, & cum cauſæ cognitione facta recipit appellationem. 467.1.62
Viſitatio & morum correctio propter exceſſum admitrit appellationem. ibid.65
Viſitatioois & correctionis cauſa ante diffinitioam noo recipit appellationem. 465.2.53
Viſitationis cauſa non ſuſpenditur per appellationem. 466.1.54.& ſeq.
Viſitationis diffinitiua admittit appellatiooem deuolotiuam, noo ſuſpenſiuam. ibid.56
Viſitarionis materia, remiſſiuè. 467.2.67
Viſitationem extraiudicialem, & eios execurionem an impediat appellatio vigore priuilegij, & quid in iudiciali. ibid.61
in Viſitatione facta extraiudicialiter non admittitur ordinarij recuſatio, ſecus vbi agitur iudicialiter. 467.1.63
in Viſitatione & correctione proceditur extraiudicialiter, ſui primæuâ naturâ attentâ. 467.2.66
Vita actiua an excedat vitam contemplatiuam.362. 1.36
à *Vitiis* celeriter exeuodum. 297.1.78
Vnum ex pluribus cùm Prætor vetat, cætera videtur committere. 128.1.1
Vrbanitas, & hooor rogantiom debitus adſtringit iudicem ad abſolutiooem, & vti liberalitate propria. 98.1.173
Vtile non vitiatur per inutile in rebus diuerſis.327. 1.74
Vulneratus non carceratur, ſed præſtat fideiuſſores, aut iudex ei cuſtodias apponit ſuis expenſis. 264. 2.100

INDICIS FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google